

Bona Tenta

Bonauentura ep̄s albanēs z cardi
nalis sc̄e romane eccl'e ord' minor.

Constat ille Codex cuiusque marcas comparatus ab Henrico Alberti presbitero in nova stargardia prope Jnam in vigilia sanctorum apostolorum Symonis et Jude Anno domini salutis 1491 Ad studendum volentium profectum Deo gratias

Sancti Bonauēture tractatus ⁊ libri q̄z plurimi

BIBLIOTHECA GYMNASII REG. & GRONENSIS STARGARD

Bonauentura de regio balneo ordinis minorum generalis minister et theologus eminentissimus: ac Albanensis Cardinalis Epus: his temporibus preter sanctitatem maximam eius ingenii gratia et auctoritate maxima preditus clarissimus in toto orbe habitus est: qui preteris doctoribus luculentissime et copiose tamen super quatuor sententiarum libros scripsit: postillasque super lucam et apollogiarum librum scripsit Jnde de contemplatione librum j. De sex alis Seraphyn li. j. Ac regulam nouitiorum li. j. Diui quoque Francisci historiam maiorem et minorem compilauit. Atque ordinis constitutiones librum j. Easque obres et propter eius frequentia miracula: cum ethnor ipsius incinerato corpore incorruptum inuentum fuerit. Sixtus quartus pontifex anno domini 1482 in sanctorum pontificum numero merito ascripsit Hec cronica Jacobi philippi Bergomensis li. 13. que et supplementum cronicarum inscribitur

XV. 30
ST 1213

KSIĄŻNICA POMORSKA W SZCZECINIE

Ad legendū ꝓntē librū
duo vsq; aduertatis 2

Libri ⁊ tractatus

sequentes sancti Bonauēture in ꝟ volumine continentur.

Breuiloquiū folio.i.
Soliloquiū de quattuor mētalibꝫ exercitijs anime deuote xxxix.
Itinerarius mentis in deū lv.
Lignum vite lxiij.
Utilissima quedā epistola que est q̄si q̄dā regula ⁊ institutio oīm pie ⁊ spūaliter in christo viuere volentiuꝫ. ⁊ distinguit in xxv. memorialia. lxix.
Libellus de reductōne artium ad theologiam. lxxij.
Paruū bonum: vel regimē conscientie: qđ vocatur fons vite lxxv
Lentiloquiū lxxxi
Pharetra cxvi
Tractatus de pauꝑtate christi cōtra magistrū ꝙ vilhelmū cxcv
Tractat⁹ de .v. festiuitatibꝫ pueri iesu. ccxi
Epl'a ad dñam blankā reginā hispanie de regimine anime ccxvi.
Epl'a ad magistꝝ innoīatū eliminās errorem ꝺ regulam ꝺ̄ Frācisci ccxvij.
Epl'a de eo q̄ christ⁹ et apl'i ⁊ discipuli ei⁹ incesserunt discalciati ccxix
Epl'a in q̄ sctūs Bonauēture mīster generalis mandat vt fratres sui ordīs caueāt a freq̄ntia discursuū. ab importūitate q̄stuū. a sumptuositate edificioꝝ: librorꝝ: vestiū ac cibꝝ. a p̄dicatōe ꝺ̄ platos corā laicis: ⁊ a litigiosa inuasiōe sepulturarū et testamentorꝝ ccxx
Epl'a ad mīstros ꝓuinciales ⁊ custodes de reformādis fratribꝫ sui ordīs ccxxi
Liber ꝺ tribꝫ tnarūſ pctōꝝ ifamibꝫ. ccxxij
Tractat⁹ ꝺ septē g̃dibꝫ ꝓtēplatōis. ccxxiiij
Viginti passus de iformatōe spūalis vite ac virtute ⁊ ꝓfectu religiosoꝝ ccxxv.
Sermōes de decē p̄ceptꝭ q̄s sctūs Bonauētura parisi⁹ p̄dicauit ad cleꝝ ccxxviij
Apologia pauperū aduersus eorūdē calūniatorē ccxxxviij
Expositio orōnis dñice ccl xix
Orō in vitā ⁊ merita diui Bonauēture ꝙ insignē iuris vtriusq; doctorē disertissimū Octauianū ꝺ Martinis Suessanū sacri palacij apl'ici clarꝝ aduocatū cōsistorialem ccl xxij

Ardorem affectus rōis iungere luci
Si cupis: hūc librū q̄ docet ambo legas

STANGARD

Incipit breuilo quiū sancti Bonauēture de ordīe minoꝝ

Flecto genua mea ad patrē dñi nostri iesu christi. ex q̄ oīs paternitas ī celo et in terra noīat. vt det vobis ſm diuitias gl'ie sue virtutē corro borari p spīm ei⁹ in interiori hoīe. habita re christū p fidē in cordib⁹ vr̄is. in chari/tate radicati ⁊ fundati. vt possit⁊ ꝓphēde/re cū oīb⁹ sc̄tis. q̄ sit latitudo: lōgitudo: sub limitas: ⁊ pfundū. Scire etiā supemine/nt̄ scīe charitatē christi: vt impleamī ī om nē plenitudinē dei. Magn⁹ doctor gentiū ⁊ p̄dicator veritatis: diuīo replet⁹ spiritu: tanq̄ vas electū et sanctificatū: in h̄ verbo aperit sacre scripture (q̄ theologia dicit) or tum: pgressum ⁊ statū. Insinuās ortū scri pture attēdi ſm influentiā b'tissime trinita tis. Progressus aūt ſm exigētiā hūane ca pacitatis. Statū ꝙ siue fructum ſm sup abundātiā suppleniſſime felicitatis. Or tus nāq̄ nō est p hūanā inuestigatōez: ſz p diuinā reuelatōez. q̄ fluit a p̄e luminū: ex q̄ oīs paternitas ī celo ⁊ in terra noīat. a q̄ p filiū ei⁹ iesum christū: manat in nos spūsctūs. ⁊ p spiritū sanctū diuidētem et distribuentē dona singulis sicut vult: dat fides. ⁊ p fidem habitat christ⁹ in cordib⁹ nr̄is. Hec est noticia iesu christi: ex q̄ origi naliť manat firmitas ⁊ intelligētia totius scripture sacre. Ull̄ ⁊ impossibile ē q̄ aliq̄s in ip̄am ingrediat agnoscēdā: nisi p̄us chri sti fidē habeat sibi infusam. tāq̄ ip̄i⁹ toti⁹ sc̄pture lucernā ⁊ ianuā ⁊ etiā fundamētū. Est enī ip̄a fides oīm supnaturaliū illumi nationū q̄ diu pegrinamur a dño: ⁊ fūda/mentū stabiliēs. ⁊ lucerna dirigēs. ⁊ ianua introducēs. Scōm cui⁹ etiā mensurā ne cesse est mēsurari sapientiā nobis diuinit⁹ datā. ne q̄s sapiat pl⁹ q̄ oportet sape: sed sa/pere ad sobrietatē. et vnicuiq̄ sicut de⁹ di uisit mensurā fidei. Dediāte igiť hac fide dať nobis noticia sacre sc̄pture: ſm influen tiā beatissime trinitatis. iuxta q̄ exp̄esse insinuat ap'ls in p̄ma pte auctoritat⁊ p̄i⁹ inducte. Progressus aūt sacre sc̄pture nō est coartat⁹ ad leges ratiocinatōnū: dif finitionū et diuisionū: iuxta morē aliaruꝝ scientiaꝝ. ⁊ nō est coartat⁹ ad partē vniuer sitatis. sed pot⁹ cū ſm lumē supnaturale p̄cedat ad dandā homī viatori noticiā re/rū sufficientē. ſm q̄ expedit ei ad salutem. partim p plana verba. partim p mystica: describit toti⁹ vniuersi cōtinentiā: q̄si in q̄ daꝝ sūma. in q̄ attendiť latitudo. describit decursum: in q̄ attēdiť lōgitudo. describit excellētiā finaliť saluandoꝝ. in q̄ attēditur sublimitas. describit ⁊ miseriā dānatorū: in q̄ pfūditas ꝓsistit. non solū ip̄i⁹ vniuer si. verumetiā diuini iudicij. Et sic descri/bit totū vniuersuꝝ q̄ntū expedit de ip̄o ha bere noticiā ad salutē: ſm ip̄i⁹ latitudinez. lōgitudinē: altitudinē et p̄funditatē. Ip̄a etiā habz in suo pgressu hec q̄ttuor: ſm q̄ [illegible]steri⁹ declarabiť. q⁊ sic exigebat ꝓditio capacitatis hūane: q̄ magna ⁊ mlta nata ē magnifice ⁊ multiplicit̄ cape. tanq̄ specu lū q̄dam nobiliſſimū. in q̄ nata est descri bi: nō solū naturaliť: verūetiā supnaturali ter rex vniuersitas mundanaꝝ. vt sic pro gressus sacre scripture attendať ſm exigē tiā capacitatis hūane. Stat⁹ vero siue fructus sacre scripture nō est q̄cūq̄s. ſz ple nitudo eterne felicitatis. Hā hec ē sc̄ptura in q̄ verba sunt vite eterne. q̄ iō scripta est: nō solū vt credam⁹: verūetiā vt vitā possi deam⁹ eternā. In q̄ q̄dem videbim⁹: ama bimus. ⁊ vniuersaliť oīa desideria nr̄a im plebunť. Quib⁹ impletis vere tūc sciemus supeminētē sciētie charitatē. ⁊ ita impleti erim⁹ in omnē plenitudinē dei. Ad quā q̄/dē plenitudinē conať nos diuīa introduce re scriptura. iuxta p̄dicte sn̄ie ap'lice vita/tē. Hoc igiť fine: hac etiā intentōne sacra scriptura pscrutāda est ⁊ docēda: ⁊ etiā au diēda. ⁊ vt ad istū fructū et terminū recto pueniam⁹ pgressu: p viā recti itinerꝭ sc̄ptu raꝝ inchoandū ē ab exordio. h̄ est vt cum mera fide ad p̄rem luminū accedam⁹: fle/ctēdo genua cordis nr̄i. vt ip̄e p filiū suuꝝ in spūsctō det nobis verā noticiā iesu chri sti. ⁊ cū noticia amorē ip̄i⁹: vt sic ip̄m cog/scētes ⁊ amātes: ⁊ tanq̄ ī fide solidati: ⁊ in charitate radicati: possim⁹ ip̄i⁹ sacre sc̄ptu re nosse latitudinē: lōgitudinē: altitudinē: ⁊ p̄funditatē. ⁊ p hāc noticiam pueniread plenissimā noticiā ⁊ excellētissimū amorez b'tissime trinitat⁊: q̄ sc̄oꝝ tēdūt desideria. ī q̄ est stat⁹ ⁊ ꝓplemētū oīs veri ⁊ boni.

Prologus in breuiloquiū

De latitudine sacre scripture

Uis sacre scripture fine ꝓcupito z intēto: et ꝑncipio credito sil' z inuocato videnꝺ est ꝓgressus ꝙntū ad ipius latitudinē: lōgitudiuē: sublimitatē z ꝓfunditatē: ꝑm viā et ordinē apl'ici documēti. Cōsistit aūt ipi⁹ latitudo in multitudie suaꝝ ꝑtiū. Lōgitudo ꝯo ī descriptōe tpm z eratū. Altitudo ī descriptōe hierarchiaꝝ ḡdatim ordinataꝝ. Profunditas in multitudie mysticoꝝ sensuū z intelligentiaꝝ. Si igit̄ velim⁹ latitudinem sacre scripture specularī: ꝑma frōte occurrit nobis sacra scriptura secāda ī duo testamēta. s. in vet⁹ z nouū. Uet⁹ aūt occurrit cū multitudie libroꝝ. Habz enī libros legales: hystoriales: sapiētiales z ꝓphetales. ita q̄ primi sunt. v. scdi. x. tercij. v. q̄rti sunt sex. ac ꝑ ꝫ in vniuerso. xxvi. Nouum sil' testamētū habz libros his cozrñdētes: ꝑm q̄druplicē formā. Nā legalib⁹ cozrñdet liber euāgelici. hystorialib⁹ act⁹ apl'ici. sapiētialib⁹ epl'e apl'oꝝ: z maxime pauli. ꝓphetalib⁹ cozrñdet liber apocalyp̄. vt sic mira sit ꝙformitas īter vet⁹ et nouū testm̄ nō solū in ꝓtinētia sensuū. verūetiā in qua drīformitate partiū. In cui⁹ figurā z ꝙsignificatōez vidit ezechiel rotā q̄ttuoꝝ faciez: z rotā in medio rote. q̄ vet⁹ est ī nouo z ecōuerso. Et in libris legalib⁹ z euāgelicis ē facies leonis ꝓpt̄ excellētiā auctoritatis. In hystorialib⁹ ē facies bouis ꝓpter exēpla ꝥtis. In sapiētialib⁹ ē facies hominis ꝓpt̄ prudentiā sagacē. In libris ꝓphetalib⁹ ē facies aq̄le ꝓpt̄ intelligētiā ꝓspicacē. Recte aūt sacra scriptura diuidit in vet⁹ z nouū testamētū: z nō in theoricā z practicā. sicut phīa. q̄ cū sacra scriptura fundet ꝓprie sup cognitōez fidei. q̄ ꝥ⁹ est z fundamētū moꝝ z iusticie: z totius recte vite: nō pōt in ea seq̄strari noticia reꝝ siue credēdoꝝ a noticia moꝝ. Sec⁹ aūt est de phīa. q̄ nō tm̄ de veritate moꝝ: verūetiaz agit de vero: nuda speculatōne ꝓsiderato. Qm̄ igit̄ scriptura sacra ē noticia: monens ad bonū: z reuocās a malo. z ꝫ ē ꝙ timorem z amorē. iō diuidit ī duo testamēta. q̄ rū breuis differētia ē timoz z amoz. Et q̄ q̄druplicit̄ pt̄ q̄s moueri ad bonū z reuocari a malo. s. ꝑ ꝓcepta potentissime maiestatis. vl' ꝑ documēta sapiētissime ꝥtatis: vel ꝑ exēpla z bñficia innocētissime bonitatis. vel ex his oīb⁹ ī vnū collectis. Iō taz in nouo q̄ ī veteri testamēto sunt q̄drifoꝛmiter traditi libri: ꝙtinētes sacrā scripturā. ꝑm cozrñdentiā ad q̄ttuoꝝ ꝓmissa. Naz libri legales monēt ꝑ ꝓcepta maiestatis oīpotētissime. Hystoriales ꝑ exēpla bonitatis innocētissime. Sapiētiales ꝑ documēta ꝥtis sapiētissime. Prophetales monēt ex oīm ꝓdictoꝝ aggregatōe: sic ī eis manifestissime apparet. Cū ipi sunt q̄si rememoratiui toti⁹ legalis sapie z doctrine. Est igit̄ scriptura sacra sil'is fluuio latissimo: q̄ ex ꝓcursu aq̄ꝝ multaꝝ aggregat̄: magis ac magis ꝑm q̄ lōgi⁹ decurrit. Nā cū ꝓmo in scripturā eēnt libri legales. postea supuenit aq̄ sapie hystorialiū libroꝝ. tercio ꝯo superaduenit doctna sapiētissimi salomōis. ꝑ⁹ ꝫ etiā doctrīa scrōꝝ ꝓphaꝝ. Et tādē doctna euangelica reuelata ꝑ os carnis christi plata. ꝑ euāgelistas ꝓscripta. ꝑ scōs apl'os diuulgata. Addit̄ etiā documēt̄ q̄ spūssā ct⁹ sup eos veniēs docuit nos ꝑ eos. vt sic oēm ꝥtatē ꝑ spm̄sctm̄ iuxta diuinū ꝓmissuz edocti: oīs veritatis salutaris doctrinā ecclie christi darēt. z sacrā scripturā ꝓsummādo veritatis noticiā dilatarēt.

De longitudine sacre scripture

Libz etiā hec scriptura sacra lōgitudinē. q̄ ꝓsistit ī descriptōe tā tēporū q̄ⁿ etatuz: a ꝑncipio. s. mūdi vsq̄ ad diē iudicij. Describit enī ꝑ tria tēpora mūdū ꝺcurrere. s. ꝑ tpus legis nature. legis scripte: et legis gr̄e. z ī his tribꝰ tpibꝰ septē distiguit etates. Quaꝝ ꝓma ē ab adā vsq̄ ad noe. scda a noe vsq̄ ad abraā. tercia ab abraaz vsq̄ ad dauid. q̄rta a dauid vsq̄ ad trāsmigtōez babylōis. q̄nta a trāsmigtōe babylonis vsq̄ ad christū. sexta a christo vsq̄ ad finē mūdi. septīa decurrit cū sexta. q̄ incipit a q̄ete christi ī sepulcro vsq̄ ad resurrectōez vniuersalē qñ incipiet resurrectōis octaua. Et sic scriptura ē lōgissima: q̄ in tractādo ꝛcipit a mūdi z temporis exordio ī ꝑncipio genes. z pueit vsq̄ ad finē mūdi z tpis. s. in fine apoc. Recte aūt vniuersū tps: q̄ ꝺcurrit ꝑm triplicē legē. s. indictā interi⁹: datā exteri⁹: et desup infusā: decurrit ꝑ septē etates: z ꝙsummat̄ ī fine sexte. vt sic mūdi decursus rīdeat mūdi exordio. z maioris mūdi ꝺcursus

correspõdeat decursui vite miozis mũdi: scz hois: ppt quẽ etiã fact⁹ est. Hã prima etas mũdi (in q̃ facta est ipi⁹ mũdi formatio. casus demonũ: ꝛ ꝓfirmatio angeloꝛ) recte rñdet ꝑme diei. ĩ q̃ facta ẽ lux: ꝛ diuisa a tenebris. Scõa in q̃ p arcã ꝛ diluuiũ saluati sunt boni: ꝛ deleti mali rñdet scõe diei. in q̃ p firmamẽtũ facta est distinctio aq̃rum ab aq̃s. Tercia in q̃ vocat⁹ ẽ abraaz. ꝛ ichoata synagoga. q̃ fructificare ꝛ generare debebat plẽ ad dei cultũ: cozrñdz diei tercie. in q̃ apparuit terra ꝛ prulit herbã virentẽ. Quarta ĩ q̃ viguit regnũ ꝛ sacerdotiũ. qz dauid rex ampliauit cultũ diuinũ: cozrñdet q̃rte diei. in q̃ facta ẽ formatõ luminariũ et stellaꝝ. Quĩta in qua trãsmigntes inter pplos multos vsati sunt ꝛ tribulati: cozrñdet diei q̃nte. in q̃ facta est formatio pisciũ ex aq̃s. Sexta etas in q̃ nat⁹ est chriſt⁹ in effigie hois. q̃ vere est imago dei: cozrñdet sexte diei. in q̃ format⁹ ẽ hõ ꝑmus. Septima in q̃ est q̃es aiaꝝ: nõ habẽs finẽ: cozrñdet septime diei. in q̃ requieuit de⁹ ab oñi ope qõ patrarat. Et sic distinguunt he septẽ etates ppt insignia facta: q̃ fuerũt in eaꝝ exordijs. rõe q̃z cozrespõdent diebꝫ formatõis mũdi. Vocatur aũt ꝑma etas infantia. qz sic infantia tota obliuiõe delet. sic illa ꝑma etas p diluuiũ est ꝓsũpta. Scõa puericia. sicut enĩ in puericia loq̃ incipim⁹. sic ĩ scõa etate facta ẽ distinctio liguaꝝ. Tercia ỏz adolescentia. qz sic vis generatiua tũc incipit ĩ actũ suũ exire. sic tunc vocat⁹ ẽ abraã ꝛ data ẽ ei circũcisio. ꝛ facta ẽ ei ꝑmissio de semĩe. Quarta ỏz iuuent⁹. qz sic in iuuẽtute flozet hois etas. sic in q̃rta etate sub regibꝫ flozuit synagoga. Quĩta ỏz senect⁹. qz sic in senectute vires minuunt: ꝛ decidit pulcritudo. sic ꝛ in trãsmigratõe factũ est de iudeoꝝ sacerdotio. Sexta etas ỏz seniuz. qz sicut illa ẽ q̃ copulat cũ morte: habẽs tñ magnã lucẽ sapie. sic sexta etas mũdi termiat cũ die iudicij. ꝛ ĩ ea viget sapia ꝑ doctrinã chriſti. Sic igit⁹ tot⁹ ille mũd⁹ ordiatissimo ỏcursu: a scriptura sacra describit ꝓcedere a ꝑncipio vsq̃z ad finẽ: ad modũ cuiusdã pulcerrimi carmis ordiati. vbi ꝑt q̃s speculari ꝑm decursum tpis varietatẽ ꝛ multiplicitatẽ: ꝛ eq̃tatẽ. ordinẽ: rectitudinẽ ꝛ pulcritudinẽ multoꝝ diuinoꝝ iudicioꝝ ꝓcedentiũ a sapia dei gubernãte mũduz. Uñ sicut null⁹ potest videre pulcritudinẽ carminis: nisi aspect⁹ ei⁹ ferat sup totũ ꝟsuz. sic null⁹ videt pulcritudinẽ ordiatois ꝛ regimis vniuersi: nisi eã totã speculet. Et qz null⁹ hõ tã lõgeu⁹ est q̃ totã possit videre oculis carnis sue. nec futura põt p se ꝓuidere: puidit nobis spũssctũs libꝝ scripture sacre. cui⁹ lõgitudo cõmetit se decursui regiminis vniuersi.

De sublimitate sacre scripture

Habet nihilomin⁹ scriptura sacra h ĩ suo ꝓcessu sublimitatẽ. q̃ ꝓsistit in descriptõe hierarchiaꝝ gdatim ordinataꝝ. q̃ sunt hierarchia ecclĩastica: angelica: ꝛ diuĩa. seu subcelestis: celestis et supcelestis. Ita q̃ ꝑmã describit patẽter. scõam aliq̃ntulũ magis occulte. ꝛ terciã adhuc magis occulte. Et ex descriptõe ecclesiastice hierarchie ẽ alta. Et ex descriptõe angelice altioz. Et ex descriptõe diuie altissima Ita vt possim⁹ dicere illõ ꝓphete. Mirabilis facta ẽ scia tua ex me: ꝓfortata ẽ ꝛ nõ potero ad eã. Et hõ q̃dẽ saris recte. Hã cũ res habeant esse ĩ materia: habeãt etiã esse in aĩa p noticiã acq̃sitã: habeãt etiã esse in ea p gr̃az. habeãt etiã esse i ea p gl̃iaz: ꝛ habeant etiã esse ĩ arte etna. phia q̃dem agit de rebꝫ vt sunt ĩ natura seu in aĩa: ſm noticiã naturalit insitã: vel etiã acq̃sitã. ſz theologia tanq̃z scia sup fidẽ fũdata: ꝛ p spñs ctũ reuelata: agit ꝛ de eis q̃ spectãt ad gratiã ꝛ gl̃iam ꝛ etiã ad sapiam eternã. Unõ ipa substernẽs sibi phicam cognitõez: ꝛ assumẽs de naturis rez: q̃ntũ sibi op⁹ est ad fabricandũ speculũ: ꝑ qõ ſlar repñtatio diuinoꝝ: q̃si scalã erigit. q̃ in sui infimo tangit terrã. ꝛ in suo cacumie tãgit celũ. ꝛ hoc totũ ꝑ illũ vnũ hierarchã iesum chriſtũ. q̃ nõ tñ rõe nature hũane assumpte est hierarcha in ecclĩastica hierarchia. verũetiaz in angelica. ꝛ ẽ media ꝓsona ĩ illa supcelesti hierarchia btissime trinitatis. ita q̃ ꝑ ipz a sũmo capite deo descẽdit vnctõis gr̃a. ñ solũ in barbã: verũetiã in ozã vestimẽti. qz nõ tñ in hierusalẽ supnã: verũetiã vsq̃z in ecclĩam militãtẽ. Est enĩ pulcritudo magna ĩ machina mũdana: ſz lõge maioz ĩ ecclesia: pulcritudie sctoꝝ charismatũ adornata. maxima aũt in hierusalẽ supna. sup maxia aũt in illa trinitate sũma ꝛ btissima

Prologus in breuiloquiū

Ideo ipa scriptura sacra nō tm̄ habz altissimā materiā p quā delectat: z p quā in alt̄ leuat intelligētiā mētis. verūetiā ipa est venustissima: z miro q̄dā mō intellectū nostrū delectat. z sic magz ac magz delectādo assuefacit ad diuinorū spectaculorū cōtuitus z anagogias.

De pfunditate sacre scripture

Ebz postremo ipa sacra scriptura pfunditatē: q̄ ꝓsistit in multiplicitate mysticaz intelligētiaz. Hā pter lr̄alē sensuz habz in diuersis locis exponi tripliciter. s. allegorice: moralit̄ z anagogice. Est aūt allegoria: qñ p vnū factū ꝺicat̄ aliud factū: ꝑm qō credendū ē. Tropologia siue moralitas est: quando per id quod factuz est dat̄ intelligi aliud qō faciendū ē. Anagogia q̄si sursū ductio: ē qñ dat̄ itelligi illud qō desiderādū ē. s. etna felicitas btōz.

Recte aūt hic triplex sensus dz esse i sacra scriptura pter intelligētiam lr̄alē. qz sic ꝓpetit ipi⁹ scripture subiecto: ipi⁹ audito ri seu discipulo: ipi⁹ origini. ipi⁹ etiā fini.

Subiecto inq̄z ꝓpetit. qz ipa ē doctrīa q̄ est de deo: de christo: de opib⁹ repatōis. z de credibili. Subiectū enī illi⁹ q̄ ad substātiā de⁹: q̄ ad vitatē christ⁹. q̄ ad opatōez repatōis op⁹. q̄ ad oīa hec ē ipm credibile De⁹ aūt ē trin⁹ z vn⁹. i eētia vn⁹. i psonis trinus. Ideo scptura q̄ ē de ipo hz i vnitate lr̄e triformitatē itelligētie. Christ⁹ etiā cū sit vnū ꝟbū oīa p ipm facta dicunt. z in ipo relucēt. ita q⁹ ei⁹ sapia ē multiformis z vna. Opa repatōnis cū sint multa: oīa ad christi oblatōez ꝓncipaliter habēt aspectuz. Credibile aūt vt credibile diuersimode relucet: ꝑm diuersū statū credētiū. Iō ꝓpter ꝓformitatē ad oīa ꝓmissa: sacra scriptura in vna lr̄a multiformē parit intelligentiā.

Cōpetit etiā h̄ auditori. qz null⁹ ꝓueniens est ei⁹ auditor: nisi hūilis: mūd⁹: fidel: z studiosus. Iō sub cortice lr̄e apte occultat̄ mystica z pfūda intelligētia: ad ꝓmendū supbiā: vt ipius pfunditate i hūilitate lr̄e latētes: z supbi ꝓmāt̄: z īmūdi repellāt. z fraudulēti declinēt. z negligētes excitēt ad intelligētiā mysteriorū. Et qz auditor doctrine isti⁹ nō ē vni⁹ generis cuiuslibz (oēs enī saluandos oportet aliq̄ de doctrina hac scire) Iō ipa multiformē hz intelligētiam: vt sic oēz intellectū capiat: z oī intellectui ꝓdescēdat. oēm intellectum superexcedat. z oēm intellectū sibi diligēter intēdentē: multitudie radiositatis sue illumiet pter z accēdat.

Cōpetit etiā ꝓncipio a q̄ est. qz ē a deo: p christū z spm̄sctm̄ loq̄nte per ora ꝓpheta z alioz q̄ hāc doctrinā scripserūt. Qm̄ aūt de⁹ nō tm̄ loq̄t p ꝟba: verum etiā p facta. qz ipi⁹ dicere facere ē: z ipi⁹ facere dicere: z oīa creata tāq̄z dei effect⁹ innunt suā cām. iō i scriptura diuīt⁹ tradita n̄ tm̄ debent significare ꝟba: verūetiā facta. Christus etiā doctor licz esset hūilis i carne: alt⁹ tm̄ erat i deitate. iō decebat ipz z e⁹ doctrinā h̄re hūilitatē i ꝑmōe. cū ꝓfūdita te sentētie. vt sicut christ⁹ fuit pānicul⁹ involutus: ita sapia dei in scriptura figuris q̄busdā hūilib⁹ involueret. Spūs etiam scūs diuersimode illustrabat z reuelatōes faciebat in cordib⁹ ꝓpheta z. ipm etiā nullus latere ꝑt intellect⁹: q̄ missus erat oēm docere vitatē. iō ꝓpetebat ei⁹ doctrine vt in vno ꝑmōe multiplices laterēt intelligētie.

Cōpetit nihilomin⁹ ipi fini. qz scriptura data est vt p ipam dirigat̄ hō in cognoscēdis z agendis. vt tandē pueniat ad optata. Et qz oēs creature ad h̄ facte sūt: vt seruiāt homini tēdēti ad supnā patriā: ideo scriptura assumit ipaz creaturaz species diuersas: vt sic p ipas doceat nos sapientiā dirigentē nos ad eterna. Et qz hō nō dirigit̄ ad eterna: nisi cognitiua agnoscat verū credendū. z opatiua faciat bonū opandū. z affectiua suspiret ad deū videndū z amandū z pfruēdū. hinc ē q⁹ scriptura sacra p spm̄sanctū data assumit libruz creature. referēdo in finē ꝑm triplicē modū intelligētie: vt sic p tropologiā habeamus noticiā agēdoz moralit̄. p allegoriā credendoz veraciter. p anagogiā desiderādorū delectabilit̄. vt sic purgati p virtuosaz opatōem: illuminati p radiosam fidē: z pfecti p ardētissimā charitatē: pueniam⁹ tandē ad brauiū felicitatis eterne.

De mō pcedendi ipius sacre scripture.

Et tāta igit̄ multiformitate sapiē tie q̄ in ipi⁹ sacre scripture ꝓtinet latitudine: lōgitudine: altitudine: z pfundo vn⁹ est ꝓmus mod⁹ pcedendi auctētic⁹: vicz intra quē cōtinet modus narratiu⁹: ꝑceptori⁹: ꝓhibitiu⁹: exhortatiu⁹: ꝑdictiu⁹: ꝓmiatori⁹: ꝓmissiu⁹: deꝑcatori⁹:

ꝛ laudatiu⁹. Et oēs hi modi sub vno mō auctētico reponunt. ꝛ ꝑ q̄dē satis recte. Qz ei h⁹ doctrina ē: vt boni fiam⁹ ꝛ saluemur. ꝛ ꝑ nō fit ꝑ nudā ꝓsideratōez: sz potius ꝑ inclinatōem volūtatis. ĩō scriptura diuina eo mō ꝺbuit tradi: q̄ modo magis possem⁹ inclinari. Et qz magis mouet affect⁹ ad exempla q̄z ad argumēta. magis ad ꝓmissiōes q̄z ad rōcinatōes: magis ꝑ deuotōnes q̄z ꝑ diffinitōes. ĩō scriptura ista nō debuit habere modū diffinitiuū: diuisiuū ꝛ collectiuū: ad ꝓbandū passiōes aliq̄s de subiecto ad modū aliaꝝ sciaꝝ. sz optuit q⁹ haberet modos ꝓpos p̄m varias inclinatōes aīoꝝ: diuersimode aīos inclinātes. vt si q̄s non mouet ad ꝑcepta ꝛ phibita. saltē moueat ꝑ exēpla narrata. Si q̄s nō ꝑ hec mouet: moueat ꝑ bñficia sibi oñsa. Si q̄s nec per hec mouet: moueat ꝑ monitōnes sagaces. ꝑ ꝓmissiōes ꝟaces: ꝑ ꝯminatōes terribiles: vt sic saltē excitet ad deuotōez ꝛ ꝺi laudem. in q̄ ꝑcipiat gr̄az: ꝑ quā dirigat circa opa virtuosa. Om̄ igit hi modi narratiui nō p̄nt fieri ꝑ viā certitudis rōnū. qz particularia gesta ꝓbari nō possunt. ĩō ne scriptura ista tāq̄z dubia vacillaret: ac ꝑ ꝟ min⁹ moueret: loco certitudis rōnis ꝓuidit de⁹ huic scripture certitudinē auctoritat⁹: q̄ adeo magna ē q⁹ oēm ꝑspicuitatē hūani ingenij superexcellit. Et qz nō ē certa auctoritas ei⁹ q̄ ꝑt fallere ꝛ falli: null⁹ aūt sit qui falli nō possit ꝛ fallere nesciat nisi de⁹ ꝛ spiritus scūs. hinc ē q⁹ ad ꝟ q⁹ scriptura sacra mō sibi debito essz ꝑfecte auctentica: nō ꝑ hūanā inuestigatōez ē tradita: sz ꝑ reuelatiōnē diuinā. ĩō nihil in ipa ꝑtēnendū tanq̄z inutile: nihil respuēdū tanq̄z falsū: nihil repudiādū tanq̄z iniquū: ꝑ eo q⁹ spūssanct⁹ ei⁹ auct⁹ ꝑfectissim⁹ nihil potuit dicere falsū. nihil supfluū: nihil diminutū. ꝛ propterea celū ꝛ terra trāsibūt: ꝟba scripture sacre nō ꝓteribūt: q̄n impleant. donec eniz celū ꝛ tra trāseat: iota vnū aut vn⁹ apex ñ ꝓteribit a lege donec oīa fiāt. saluatoꝛ testāte. Qui q̄ soluerit ea q̄ scriptura docz. et docuerit sic hoīes. hic minim⁹ vocabit in regno celoꝝ. q̄ aut̄ fecerit ꝛ docuerit hic magn⁹ vocabit in regno celoꝝ.

De modo exponendi sacrā scripturā

Quēadmodū aūt scriptura hec specialē ꝺz modū ꝑcedēdi: sic iuxta suū ꝑcedēdi modū speciali suo mō debz ꝛ telligi ꝛ exponi. Cū ei ipa sub vna lr̄a multiplicē tegat intelligētiā. expositoꝛ ꝺz abscōdita ꝓducere in lucē: ꝛ illā ēductā manifestare ꝑ aliā scr̄turā magis patētē. sic si exponerē illō ps. Ap̄pbēde arma ꝛ scutū: ꝛ exurge ĩ adiutoriū mihi. ꝛ velim explicare q̄ sint arma diuina: dicā q⁹ ꝟitas ꝛ bona volūtas. ꝛ q⁹ ita sit ꝓbat ꝑ scr̄turā aptā Hā ꝛ scribit alibi. Scuto bone volūtatis tue coronasti nos. Et itez. Scuto circūdabit te ꝟitas ei⁹. Ad q̄ nō ꝑt q̄s ꝺ facili ꝓtigere. nisi ꝑ assuefactōez lectōis textū et lr̄am biblie ꝯmēdet memorie. alioq̄n in expositōe scr̄turaꝝ nūq̄z poterit esse potens. Vñ sic q̄ dedignat ꝑma addiscere elemēta ex q̄bꝫ dictio integrat: nunq̄z ꝑt ꝯgnoscere nec dictōnū significatū nec rectā lēgē cōstructōnū. sic q̄ lr̄az sacre scr̄ture spernit: ad spūales ei⁹ intelligētias nūq̄z assurget. Attēdat aūt expositoꝛ q⁹ nō ꝟbiq̄z req̄renda ē allegoria: n⁹ oīa sūt mystice exponēda Propt̄ q̄ notādū ē q⁹ scr̄tura sacra q̄tuoꝛ hz ptes. Una ē in q̄ ꝑm lr̄am agit ꝺ mūdanis naturis: ꝛ ꝑ illas significat reparatōem nr̄az. sicut apparet ĩ descr̄tōe formatōnis mūdi. Allia ē in q̄ agit de actibꝫ ꝛ ꝓcessibꝫ illi⁹ ppli israelitici: et ꝑ illos significat reparatōem gener⁹ hūani. Tercia ē in q̄ nudis ꝟbis significat ꝛ exp̄mit ea q̄ ꝑtinēt ad nr̄ā salutē q̄z tū ad fidē vl̄ mores. Quarta est in q̄ ꝓnūciat nr̄e salut⁹ mysteriū partim ꝟbis nudis: ꝓtz enigmatic⁹ ꝛ obscur⁹. Et ꝓpt̄ea scr̄tura ĩ his loc⁹ var⁹ nō ē vnifoꝛmit̄ exponēda. Debz aūt expositoꝛ dirigi in expositōe sacre scripture ꝑm triplicē regulā: q̄ trahi ꝑt de verbis bt̄i Augustini li. de doctna christiana. Pria ē h⁹. Ubi cūq̄z ĩ hac scr̄tura ꝓma ꝟboꝝ significatō significat res creatōis: siue singulares act⁹ hūane ꝯuersatōis: ibiꝺ res significate ꝑ ꝟba ꝓmo significāt: deīde nr̄e reparatōis mysteria. Ubi ꝟo ꝓma significatio ꝟboꝝ exp̄mit fidē siue charitatē. ibi nulla ē allegoria q̄renda. Secunda regula est ista. Ubi verba hui⁹ scr̄ture significāt res creatōis aut ꝯuersatōis ppli israelitici. ibi q̄at ex alio scripture loco: q̄d q̄libet res significet. et deīde significatōez suā ediciat ꝑ verba nude significātia fidei veritatē. vel morū etiā honestatē. vtpote si dicat. oues pariūt ge-

mellos fetus .oñdat q̄ oues ſignificāt ibi hoies.ꝛ gemin⁹ fet⁹ geminā charitatem. Tercia regula ē iſta. Qñ aliq̄ ſcriptura hz aliquē intellectū lr̄alem ꝛ ſpūalem :debet diſcutere expoſitor vtrū illa attributio cō ueiat hiſtorico:an ſpūali ſignificato.ſi fo/ te vtrīq̄ nō poterit ꝓuenire. Si aūt vtri/ q̄ ꝓpetit:tūc lr̄aliť ꝛ ſpūaliť dz affirmari. Si ꝙ altero mō tm̄:tūc ſpūaliť ſolū dz i/ telligi.ſic ſabbatū legī eē ꝑ ꝑpetuū. ſacerdo tiū eternū:poſſeſſionē terre eternā.ꝛ pactū circūciſionis eſſe eternū.q̄ oīa ad ſpūale ſi gnificatū referēda ſunt. ¶ Ad ꝟ aūt q̄ ꝑ ſa crāꝝ ſcripturāꝝ ſiluā ꝺs ſecure incidēdo ꝛ exponēdo incedat:op⁹ ē vt ꝙ⁹ nouerit ipi⁹ ſacre ſcripture ꝟitatē ꝑ ꝟba explicita. vi3 vt attēdat quomodo ſcꝑtura deſcribat in itiū:ꝓgreſſum ꝛ ꝓfūmatōez dupliq̄ corpo ris q̄ſi ex oppoſito ſe reſpiciētiū.bonoꝝ.ſ. q̄ hic ſe hūiliāt vt exaltenť ſempiternaliť et in futuro.ꝛ maloꝝ q̄ hic ſe exaltant :ꝛ eter naliter deꝑmunť. Uñ ipa agit ꝺ toto vni uerſo:q̄ꝑtū ad ſummū ꝛ imum:ꝓmū ꝛ vlti mū.ꝛ q̄ntū ad decurſū intermediū ſub for ma cuiuſdā crucis intelligibiľ: in q̄ deſcri bi habz et qd̄āmodo videri lumīe mentis tota machina vniuerſi.ad quā q̄dē intelli gendā oꝑtet noſſe reꝝ ꝓncipiū.ſ.deū .ipa/ rum reꝝ creatōez:lapſum:redēptōez ꝑ ſan guinē ieſu chriſti. reformationē ꝑ gr̄az :cu ratōez ꝑ ſacramēta:et tandē retributōez ꝑ penā ꝛ gl̄iaz ſempiternā. ¶ Et qr hec do/ ctrina tā i ſcriptis ſcrōꝝ q̄ etiā doctoꝝ ſic diffuſe tradita eſt. vt ab accedētiby ad ſcri/ ptur̄ ſacr̄ audiēdā non poſſit ꝑ lōga tpa vid. i nec audiri:ꝓpter qd̄ etiā noui theo logi freq̄nter ipam ſcripturā ſacrā exhor/ rēt tanq̄ incertā ꝛ inordiatā :ꝛ tanq̄ q̄ndā ſiluā opacā .Rogat⁹ a ſocijs:vt de paup/ tatic̄a ſciētiole nr̄e aliq̄d breue i ſūma di ceret de veritate theologie:eorūq̄ ꝑciby de uicť aſſenſi breuiloq̄um qd̄ā facere:in q̄ ſūmatim nō oīa:ſz aliq̄ magī oportūa ad tenendū:breuiť tangerēť.addēs ſiť eū hoc rōem aliquā ad intelligēdū ꝟm q̄ occurre/ bat ꝑ tpe. Quia ꝟo theologia ꝟmo eſt de ꝺo ꝛ de ꝓmo ꝓncipio :vtpote qr ipa tanq̄ ſciētia ꝛ doctrina altriſſima: oīa reſoluit in deū tanq̄ in ꝓncipiū ꝓmū ꝛ ſūmū .iō in aſ ſignatōe rōnū.in oiby q̄ in ꝟ toto opuſcu/ lo vel tractatulo ſequenť.conat⁹ ſū rōnem ſumere a ꝓmo ꝓncipio: vt ſic oñderē ꝟitatem ſacre ſcripture eſſe a deo:ꝛ de ꝺo:ꝛ ꝓm deū:ꝛ ꝑꝓť deū. vt merito iſta ſcia appare/ at vna eſſe ꝛ ordiata.ꝛ theologia nō imeri to nūcupata. Si q̄d igiť impfectū vl̄ ob/ ſcurū:vel ſuꝑfluū vl̄ min⁹ rectū ibi fuerit: venia occupatōi:ꝛ breuitati tpis:ꝛ paup/ cule ſcie ꝓcedať. Si q̄d vero rectū: ſoli ꝺo honoꝝ ꝛ gl̄ia referať. Ut aūt ſeq̄ntia clari us eluceſcāt:titulos particulares capitu/ loꝝ ꝓmittere curaui.ad faciliorē memoriā ꝛ lucidiorē cōtuitū dicēdorū:q̄ ſeptē parti tōiby:et ſeptuagintaduoby capitulis diſti guunť.

Prima pars de

p trinitate dei habet capitula.ix. et ſunt hec.

i De ill' ſeptē ꝺ q̄by ē theologia i ſūma

ij Quid tenendū eſt de trinitate ꝓſona rum ꝛ vnitate eſſentie.

iij De iſti⁹ fidei intelligentia ſana

iiij De iſti⁹ fidei exꝑſſiōe catholica

v De vnitate diuine nature in multi/ formitate apparitōnū

vi De vnitate diuine nature in multi/ plicitate appꝛopꝛiatorū

vij De omnipotētia dei

viij De dei ꝑdeſtinatōe ſapiētia ꝛ ꝑſcia.

ix De volūtate dei ꝛ puidentia.

Ecunda pars

ſ ꝺ creaťa mūdi.hz capitula.xij

i De ꝓductōe mūdi totalis

ij De natura coꝛpali q̄ntū ad fieri.

iij De natura coꝛpali q̄ntum ad eſſe

iiij De natura coꝛpali q̄ntū ad opari et influere. /cra ſcriptura

v De mō deſcribendi ꝓdicta in ſa/

vi De ꝓductōe ſupnorū ſpirituū

vij De apoſtaſia demonū

viij De ꝓfirmatōne bonoꝝ angelorū

ix De ꝓductōe hoīs q̄ntū ad ſpiritū

x De ꝓductōe hoīs q̄ntū ad coꝛpus.

xi De ꝓductōe ei⁹ q̄ntū ad totū ꝓiūctū

xij De completiōe ꝛ ordinatōne totius mundi cōſummati.

Ercia pars de

coꝛruptela peccati habens capitula.xi.

i De origine mali in ꝑmuni.
ij De primoꝝ parentū tentatōe.
iij De eoꝝ trāsgressione.
iiij De eorundē punitione
v De originalis peccati corruptōne
vi De originalis peccati trāsfusione
vij De originalis peccati curatōne
viij De origine peccatoꝝ actualiū
ix De origine ꝛ distinctōe capitaliū
x De origine ꝛ q̄litate penaliū
xi De origine peccatorū finaliū que sunt peccata in spiritū sanctū.

Warta pars

q de incarnatōe verbi. in q̄ sunt decem capitula

i De rōe q̄ decuit verbū dei icarnari.
ij De incarnatōe q̄ntū ad vnionem naturarū.
iij De incarnatōe quantū ad modum.
iiij De incarnatōe quantū ad plenitudinem temporū
v De plenitudine gratie christi quantum ad charismata in affectu
vi De plēitudie sapie christi i itellectu
vij De pfectiōe meriti christi i effectu
viij De passiōe xpi q̄ntū ad statū patiēt;
ix De passione christi quantū ad modum patiendi.
x De passiōe xpi q̄ntū ad exitū passiōis

Vita pars de

q gra spūssctī habet x. capitula

i De gratia inquantū est donum diuinitus datū
ij De gratia inq̄ntum educit libeꝝ arbitriū extra peccatū.
iij De gratia inq̄tum iuuat ad bonum meritoriū.
iiij De ramificatiōe gre i habit? ꝑtutū.
v De ramificatōe ipi? i habit? donoꝝ
vi De ramificatōe ipi? in habit? beatitudinū: ꝛ p ꝓsequēs fructuū ꝛ sensuum
vij De exercitio gre respectu credēdoꝝ
viij De exercitio gre respectu diligēdoꝝ
ix De exercitio gre respectu agendoꝝ ꝓceptorū et consiliorū
x De exercitio gre respectu petendoꝝ ꝛ orandorum.

Exta pars de

medicina sacramētali: cui? capl'a sūt. xiij.

i De sacramentoꝝ origine
ij De sacramentoꝝ variatōne
iij De sacramentoꝝ nūero ꝛ distinctōe.
iiij De sacramentorū institutōe.
v De sacramentoꝝ dispēsatiōe.
vi De sacramentorū iteratōne.
vij De integritate baptismi
viij De integritate ꝓfirmatōis.
ix De integritate eucharistie
x De integritate penitentie
xi De integritate vnctōnis extreme
xij De integritate ordinis
xiij De integritate matrimonij

Septia pars de

statu finalis iudicij: habēs capitula septē

i De iudicio in cōmuni
ij De antecedentib⁹ ad iudiciū: cuius modi est pena purgatoria.
iij De antecedentib⁹ ad iudiciū cuius modi sunt suffragia ecclesiastica.
iiij De ꝓcomitantib⁹ iudiciū. sicut ē cōflagratio ignium.
v De ꝓcomitantib⁹ iudiciū: sicut est resurrectio coꝝpoꝝ. /fernali
vi De ꝓseq̄ntib⁹ ad iudiciū. s. ō igne in
vij De ꝓseq̄ntib⁹ ad iudiciū. s. de gloria padisi

Incipit pars pri

ma de trinitate dei

Capitulū ꝑmū de illis septē de quibus est theologia in summa

In principio

i intelligēdū est q̄ sacra doctrina scz theologia q̄ ꝑncipaliter agit de ꝑmo ꝑncipio. s. ō deo trino ꝛ vno: ō septē agit i vniuerso. s. de trinitate dei. de creatura mūdi. de corruptela peccati. de incarnatōe verbi. de g̃tia spiritussancti. de medicina sacramentali. ꝛ de statu finalis iudicij. Ratio autem ad intelligentiaz huius veritatis hec est. Quia cum sacra scriptura siue theologia sit scientia dans sufficientem notitiam de primo principio secunduz statuz

vie: ꝓm qđ necessariū est ad salutē: ⁊ deus nō tm̄ sit rer̄ ꝑncipiū ⁊ exēplar effectiuū ī creatōe. sed etiā refectiuū ī redēptōe. ⁊ ꝑfectiuū ī retributōe. iō nō tm̄ agit de đo creatore: sꝫ etiā de creatore ⁊ creatura. Et qꝛ creatura rōnal' q̄ ē quodāmō finis oīm. nō stetit: sꝫ suo casu īdiguit repari. iō agit de corruptela pctī: medico: sanitate: ⁊ medicina. ⁊ tandē de curatōe ꝑfecta: q̄ erit ī gl'ia: impijs ꝓiectis in penā. Jōqꝫ ipa sola ē scientia ꝑfecta. qm̄ incipit a ꝑmo qđ ē ꝑmuꝫ ꝑncipiū. ⁊ ꝑuenit ad vltimū qđ ē ꝑmiū et̄nū. Incipit a sūmo qđ est de⁹ altissimus creator oīm. ⁊ ꝑuenit ad infimū qđ ē infernale suppliciū. Jpa etiā sola ē sapiētia ꝑfecta. que incipit a causa sūma vt ē ꝑncipiū causatoꝝ. vbi terminat̄ cognitio philosophica. ⁊ trāsit ꝑ eā vt est remediū pctōrū. ⁊ reducit in eā. vt est ꝑmiū meritoꝝ ⁊ finis desiderioꝝ. Et ī hac cognitōe ē sapor ꝑfectus: vita ⁊ sal⁹ aīaꝝ. Et iō ad eaꝫ addiscēdam inflāmari dꝫ desideriū oīm christianoꝝ. Ex his patet q̄ licet theologia sit de tot ⁊ tā varijs. ē tm̄ scīa vna. cui⁹ subiectū vt a q̄ oīa: est de⁹. vt ꝑ qđ oīa: christ⁹. vt ad qđ oīa: op⁹ repatōis. vt circa qđ oīa: vnicū charitatis vīculū. q̄ celestia ⁊ terrestria cōnectunt̄. vt de q̄ oīa in libris canonicꝭ cōꝑhensa. credibile vt credibile. vt de q̄ oīa ī libris expositorū. credibile vt intelligibile Scđm augus. in li. de vtilitate credendi. Qđ credim⁹ debem⁹ auctoritati. qđ intelligim⁹ ratōni

Capitulū II

Quid tenendū de trinitate ꝑsonaꝝ ⁊ vnitate essentie.

Primo igit̄ de trinitate dei sūt tria ꝯsiderāda. s. q̄liter vnitas substantie ⁊ nature sil' stet cū pluralitate ꝑsonaꝝ. scđo q̄liter cū pluralitate apparitōnū. tercio q̄lit̄ cū pluralitate appropatoꝝ.

De pluralitate g̊ ꝑsonaꝝ ī vnitate nature h̄ dictat recta fides eē tenendū. s. q̄ ī vnitate nature sunt tres ꝑsone. s. pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ spiritussctūs. Quaꝝ ꝑma a nulla ē. scđa ē a sola ꝑma ꝑ generatōem. tercia v̄o est a ꝑma ⁊ scđa ꝑ spiratōem siue ꝓcessionē. ita q̄ trinitas ꝑsonaꝝ nō excludit ab eēntia diuina summā vnitatē: simplicitatē: īmēsitatē: et̄nitatē: incōmutabilitatē. necessitatē: ⁊ etiā primitatē. q̄npoti⁹ includit summā fecunditatē: charitatē. liberalitatē: eq̄litatē: germanitatē: ꝯformitatē: ⁊ inseꝑabilitatē. que oīa sana fides intelligit esse ī btā trinitate.

Ratio aūt hui⁹ v̄itatis hec ē. Quia fides cū sit ꝑncipiū cult⁹ dei: ⁊ fundamētū ei⁹ q̄ ꝓm pietatē est doctrine. dictat de deo esse sentiēdū altissime ⁊ pijssime. Non aūt sentiret altissime si nō crederet q̄ de⁹ possꝫ se sūme ꝯmunicare. Nō sentiret pijssime: si crederet q̄ posset ⁊ nollet. Et iō vt altissime ⁊ pijssime sentiat dicit deū se summe ꝯmunicare. eternal'r habēdo dilectū ⁊ cōdilectū. ac ꝑ h̄ deū vnū ⁊ trinū. Huic autē fidei inquantū dictat de deo pijssime sentiendū esse: attestat̄ tota sacra scriptura: q̄ dicit̄ doctrina ꝓm pietateꝫ. qꝛ deum fatet̄ habere ꝓlem. quā summe diligit. verbum sibi coequale quod ab eterno genuit. in q̄ cuncta disposuit. per quod cūcta produxit ⁊ gubernat. per quod etiā carnē factuꝫ pro summa benignitate hoīem redemit ꝑciosissimo ei⁹ sanguine: redemptūqꝫ cibauit. per quod etiā in fine mūdi summā misericordiā impartiēdo ab omni miseria liberabit. vt per christū omnes electi sint filij summi patris. in quo erit om̄is pietatꝭ consummatio. ⁊ dei ad nos: et econuerso. Inquantū autē fides dictat de deo sentienduꝫ altissime: non tantū attestat̄ ei sacra scriptura: verūetiam om̄is creatura. iuxta quod dicit Augustin⁹. xv. de trinitate. c. iiij. Neqꝫ enī diuinorū librorū tantūmodo auctoritas predicat esse deū: sed om̄is que nos circūstat creatura. ad quā nos etiam ꝑtinemus. vniuersa ipa rerū natura ꝓclamat habere se prestantissimū conditorem. qui nobis mentez rationēqꝫ dedit. q̄ viuentia nō viuentibꝫ: sensu ꝑdita non sentientibꝫ. intelligentia nō intelligentibus: immortalia mortalibꝫ: potentia impotentibus: iusta iniustis. speciosa deformibus: bona malis: incorruptibilia corruptibilibus. īmutabilia mutabilibus: inuisibilia visibilibꝫ: incorporalia corꝑalibus: beata miseris: preferenda iudicamus. ac per hoc quoniā rebus creatis creatorē sine dubitatōne ꝑponimus: oportet vt euꝫ et summe viuere: et cuncta sentire atqꝫ intelligere: ⁊ mori et corrumpi. mutariqꝫ non posse: nec corpus esse sed spiritum: omnipotentissimum: iustissimum: speciosissimū:

optimū:btissimūq; fateamur. Ecce ī his duodecim includunt altissime nobilitates essentie diuine. Sed post vt ipe oñdit hec duodecim reducunt ad tria. s. ad eternitatem: sapiam et btitudinē. ⁊ hec tria ad vnū. s. ad sapiam. in q̄ includunt mens generans: verbū nascēs: ⁊ amor vtrūq; nectēs: in q̄bꝫ fides dictat btissimā ꝯsistere trinitatem. Et qm̄ sūma sapiētia ponit trinitatē. ponit etiā nihilominus omnes ꝑus habitas nobilissimas ꝓditōes. vicz vnitatem: simplicitatē: et ceteras seqntes: necesse est omnes p̄dictas nobilitates diuini esse: sic stare cū btissima trinitate.

Capitulū III

De istius fidei intelligentia sana.

THOisti⁹ aūt fidei intelligētiā sanaz docet doctrina sacra q̄ in diuinis sunt due emanatōnes: tres hypostases. q̄ttuor relatōes: q̄nq; notōes: et ex his tm̄ tres ꝑsonales. Rō autem ad p̄dictoz intelligentiā hec est. q; cū ꝑmū ⁊ summū ꝓncipiū hocipo q̄ ꝑmū sit simplicissimū. hocipo q̄ summū sit ꝑfectissimū. ideo ꝑfectissime se ꝯmunicat. q; ꝑfectissimū: ⁊ indiuisionē oīmodaz seruat hocipo q̄ simplicissimū. ⁊ ideo salua vnitate nature sunt ibi modi emanādi ꝑfecti. Modi autē emanādi ꝑfecti sunt duo tm̄. scz p modū nature ⁊ p modū voluntatis. Prim⁹ est generatio. scōus spiratio siue processio. ⁊ ideo hi sunt ibi. Et q; duab⁹ emanatōibꝫ substātificis necesse ē emanare duas hypostases: necesse ē etiā ponere hypostasim ꝑmo ꝓducentē ab alio nō emanare: ne sit ī infinitū abire. ⁊ iō sunt ibi tres hypostases. Et q; cuilibz emanatōi respōdz duplex habitudo relatiua. ideo sūt ibi q̄ttuor relatōes. s. paternitas. filiatio: spiratio: et ꝓcessio. Et q; p has habitudines innotescūt nobis diuīe hypostases. ⁊ p̄ter hoc etiā hypostasis illa in qua est ꝑma rō p̄ncipiandi innotescit nobis: q; nō ꝓducitur. nā ꝫ est nobilitatis in ipa. ideoq; sunt q̄nq; notōes. s. q̄ttuor relatōes p̄dicte cuz innascibilitate. Et q; q̄libet ꝑsonaz vnaz habet ꝑpetatem. p quaz ꝑncipaliꝫ innotescit. iō tm̄ tres sunt ꝑpetates ꝑsonales q̄ his noīb⁹ exꝓmūt ꝓꝓrie ⁊ ꝑncipaliter. s. pater et fili⁹ ⁊ spūssctūs. Cū enī ꝓꝓriū sit patris esse innascibilē siue ingenitū: esse ꝑncipiū nō de ꝑncipio: ⁊ esse p̄rem. innascibilitas notificat ipm̄ p modū negatōis. licet ex cōseqnti p modū positōis. q; innascibilitas in patre ponit fontalē plenitudinez. ꝑncipiū nō de ꝑncipio. p modū positōis cū negatōe: esse patrē p modū positōis et habitudinis: ꝓpe ꝓplete ⁊ determiate. Sil'r cū fili⁹ sit imago. ꝫbū ⁊ fili⁹: imago noīat illā ꝑsonā vt similitudinē exꝓssaz. verbū vt similitudinē exꝑssiuam. fili⁹ vt similitudinē hypostaticā. Rurs⁹ imago vt similitudinē conformē. verbū vt similitudinem intellectualē. filius vt similitudinē connaturalē. Per hunc modū cum ꝓꝓriū sit spūssancti esse donū: esse nexū seu charitatē amboz̄ū: esse etiā spūsanctū. donum nominat ipm̄ vt datū voluntariū. charitas siue nexus vt datū voluntariū et ꝓcipuum. spūssanctus vt datū voluntariū ꝑcipuū ⁊ hypostatitum. Dinc est q; p hec tria nomīa que sunt: pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūssanctus: triū ꝑsonaz ꝑpetates ꝑsonales insinuant. Hec igit tenenda sunt ad fidei trinitatis intelligentiā sanam.

Capitulū IIII

De isti⁹ fidei exꝓssione catholica.

THOistius etiā fidei exꝓessionē catholicam tenendū est ꝑm sacroz doctoz̄ū documenta: q̄ in diuinis sunt duo modi p̄dicandi. scz per modum substātie et relatōnis. tres modi supponendi. scz essentie: ꝑsone: notionis. quattuor modi significandi substantiā. scz nomīe essentie. substantie: ꝑsone et hypostasis. q̄nq; modi dicēdi. s. q̄s: qui: q̄: qō ⁊ q̄d: ⁊ tres modi differēdi. s. ꝑm differētē modū existēdi. ꝑm differētē modū se habēdi. ⁊ ꝑm differētē modū intelligēdi. Rō aūt ad intelligentiā p̄dictoz̄ū hec est. quia cum primū ꝓncipiū sit ꝑfectissimū: simul ⁊ simplicissimū: omnia que ꝑfectōnis sūt ꝏ ipō dicuntur ꝓꝓrie et vere. que aūt imꝑfectionis sunt aut non dicunt. aut si dicuntur: ꝑm assumptōem hūane nature dicunt: vl trāssumptiue. Cum igit decem sint p̄dicamēta. scilicz substantia. quātitas: relatio: q̄litas: actio: passio: vbi: q̄ndo: situs ⁊ habere. q̄nq; vltima spectāt ꝑpe ad corpalia seu mutabilia. iō non attribuunt deo nisi transsumptiuo modo et figuratiuo. Alia vero q̄nq; p̄cedentia deo attribuunt. ꝑm

KSIĄŻNICA POMORSKA W SZCZECINIE

id q̄ completōem dicunt. ita tamē q̄ diui
nam simplicitatē nō impediāt. Oia ergo
hec p̄dicta p̄dicamēta sunt idip̄m quod ē
illud de quo p̄dicanť. z ita p comparatōez
ad subiectū in quo sunt oia dicunť trālire
in substantiā. relatōe tm̄ excepta. que cum
duplicē habeat ꝓparatōez. s. ad subiectū ī
quo: z ad terminū ad quem. primo modo
transit ne faciat cōpositōez. sed scōo mo
do manet vt faciat distinctiōem. Et hinc
est q̄ substātia ꝓtinz vnitatē: z relatio mul
tiplicat trinitatem. z ideo manēt ibi hi tm̄
duo modi p̄dicandi differētes. de q̄b talis
datur regula. Que dicunť fm substantiā
de oīb dicunť z singillatim: z simul et sin
gulariter. Que vero fm relatōem: aut ō
de oīb dicunť. aut si de pluribz pluraliter. vt relati. distincti: similes: eq̄les: ꝓpter
relatōem intrinsecā. Nomē autē trinitatis
ꝓbendit vtrūq̄z. Et q̄m plures p̄nt esse
relatōes in vna p̄sona. sicut sunt plures p̄
sone in vna natura. ideo distinctio ī notōe
nō infert diuersificatōem p̄sone: nec distin
ctio p̄sone plurificatōem nature: et ꝓptea
nō q̄cquid ꝓuenit essentie ꝓuenit notōi vl̄
p̄sone: nec ecōuerso. z hinc ē q̄ sunt ibi tres
modi supponēdi. de q̄b talis cōsueuit da
ri regula. Substantia essentia nō suppo
nit notio nec p̄sona. z substantia notiōe nō
supponit essentia nec p̄sona. z substantia p
sona nō supponit essentia nec notio. sic pa
tet p exempla. Et q̄m vera distinctio est ī
substantie manēte essentia vna.
iō necesse est ibi multiplicit significari sub
stantiā. s. vt ꝯmunicabilē z incōmunicabi
lem. Ut ꝯmunicabilē p modū abstractio
nis p nomē essentie: et p modū concretio
nis p nomen substātie. Ut incōmunicabi
lem ꝓ vel vt distinguibilē p nomē hypo
stasis: vel vt distinctā per nomen persone.
Uel aliter scz. vel vt distinctā q̄litercunq̄z.
z sic hypostasis. vel notabilit et p̄fecte: et
sic p̄sona. Exempla horuz q̄ttuor sunt in
creatura. hūanitas: homo: aliq̄s hō: petr⁹
Primū essentiā. scōm substantiā: tercium
hypostasim: q̄rtū p̄sonaz dicit. Et qz ī p̄so
na que distinguit nō solū est ꝓsiderare euz
q̄ distinguit: sed illud quo distinguit. z ꝑ
est ꝓprietas siue notio. ideo necesse est q̄ in
diuinis sint q̄nq̄z modi dicēdi pariter z q̄
rendi. s. quis rōne p̄sone. qui rōe hypostasis. qz dicit suppositū substātie indistincte.
que rōne notōis. quod rōe substātie. quid
siue quo ratōe essentie. Et q̄m oēs hi mo
di in vnitate essentie radicanť. qz q̄cq̄d est ī
deo est ip̄e deus vnus et sol⁹. ideo non po
nunt ibi differētiā nec fm essentiā: nec fm
esse. z ꝓpterea sunt ibi tm̄ tres modi diffe
rendi. s. fm modos essendi siue emanandi.
sicut differt p̄sona a p̄sona. fm modos se
habēdi. sicut differt p̄sona z essentia. qz v
na p̄sona ad alterā referť. z ido distinguit.
essentia vero nō referť ad alterā: z ideo non
distinguit. fm modos etiā intelligēdi. sic
differt vna ꝓprietas substātialis ab alte
ra: vt bonitas et sapiētia. Prima differen
tia est p̄fectissima z summa: q̄ possit repiri
in diuinis. Est enī in suppositis. ita q̄ v
num nō dicit de altero. Scōa differentia
est minor: qz est in attributis. licet enī vnū
possit dici de altero. vt p̄sona de essentia.
aliq̄d tm̄ dicit de vno qō nō de altero. vt p
sona distinguit z referť: essentia vero non
Tercia ꝓ differētia minima est. qz est ī cō
notatis. licet enī vnū de altero dicať ad in
nicē. z idem possit dici de vtrisq̄z. nō tamē
idem cōnotať vtrobiq̄z. nec p idem intelli
gi dať vtrūq̄z Ex p̄mo mō differēdi oritur
pluralitas p̄sonaz. ex scōo modo pluralitas p̄dicatōnū substantialiū z relatiuaz.
ex tercio pluralitas ꝓpetatū essentialiū et
notionū. siue ab eterno siue ex tpe. siue p
p̄e siue trāssumptiue. sine cōiter siue appro
priate. Dictorū exēpla manifesta sūt. His
intellectis claret satis. z q̄d sentiēdū. z q̄li
ter loq̄ndum sit de summa trinitate diui
narū personarū

Capitulū V

De vnitate diuine nature in multifor
mitate apparitionū.

Secūdo aūt de pluralitate appari
tōnū docet diuina doctna ꝑ eē tenē
dū. Cū de⁹ sit incircūscriptibil: iui
sibil z incōmutabil. nihilomin⁹ tm̄ hītat ī
sctis virz specialit. apparuit p̄riarchis et
ꝓphetz. descēdit de cel. misit etiā filiū z spi
ritūsctm̄ ad salutē hūani generz. Et licz in
deo sint indiuisa: natura: virtus: z opatio
trinitatis. missio tm̄ vel apparitio vni⁹ p
sone non est missio vel apparitio alterius.
Licet etiā sit ibi summa equalitas. solius
tamē est p̄ris mittere z nō mitti. spūssancti

est tantūmodo mitti: respectu diuinarum psonarū. nisi forte dicat mittere hominez assumptū. filij autē est mittere z mitti. sic ex scripturis potest colligi. ¶ Intelligentia autē z ratio p̄dictoꝝ hec est. Quia licz p̄mū p̄ncipiū sit imensuz z incircūscripti bile. sit incorporeū z inuisibile. sit eternuz z incōmutabile: p̄ncipiū tñ est rez spūaliū z corpaliū: naturaliū et gratuitarū. ac per hoc rez etiā mutabiliū: sensibiliū z circūscriptaꝝ. p qs licet ipe sit īmutabil': insensibilis: incircūscriptibil'. seipm reddit manifestū z notū. Reddit aūt se manifestum z notū generaliter: p vniuersitatē suoꝝ effectuū ab ipo emanantiū. in qbz dicit esse p essentiā: potentiā z pñtiā. qō se extendit ad oīa creata. Reddit etiā se spēalit' notuz p aliqs effect' q̄ in ipm spēalit' ducūt. rōe quoꝝ dicit habitare: apparere: descēdere: mitti z mittere. Habitare nāqz dicit effectū spūalē cū acceptatōe: sic est effect' gr̄e gratū faciētis. q̄ est deiformis z in deū reducit: z deum facit nos habere: z haberi a nobis. ac p ß z inhabitare in nobis. Et qz gr̄e effectus p̄mūis est oīb psonis. iō vna psona nō habitat sine alia. imo simul tota trinitas. Apparere vero dicit effectū sensibilē: cū exp̄ssa significatōe: sicut spūsanctus apparuit in colūba. Et qm̄ sicut psone diuine distincte sunt: sic distincte significari possunt: z signis et noīb. ideo q̄libz psona p̄t p se apparere. et apparitio p̄t oīb ꝯpetere: siue insimul: siue cuilibz persone per se. Vñ q spūsanctus dicit in liguis igneis z colūba apparuisse: ß nō est ppter nouuz vinculū vel effectū specialē. sed ppt vnionem que est inter signū et signatū sibi specialiter z mō et origine deputatū. Descendere aūt dicit vtrūlibet effectuū p̄dictoꝝ cū inchoatōe. de' enī beatissimis angel' sp est p̄sens in celis. qz in eis sp habitat z apparet. Peccatoribz aūt in terris est mō vt absens. z q̄ntū ad gratiā: et quantū ad noticiā. iō cū incipit apparere vel inhabitare: de p̄sente celis: z q̄si absente nobis. fit p̄sens terris. z ideo licz in se nō mutet'. tñ dicit descēdere nobis. Mitti ꝙo dicit effectus p̄dictos cū eterna ꝓductōe. Tūc enī patet mittit filiū: cū faciēdo eū nobis p̄sentē p noticiam vel gr̄iam insinuat q ab ipo ꝓcedit. Et qz p̄ a nullo ꝓcedit: ideo hus q̄ dicit mitti. Quia ꝙo filius z ꝓducit z ꝓducit'. ideo mittit z mittit'. Quia ꝙo spiritus sc̄us eternaliter ꝓducit' sed nō ꝓducit nisi ex tpe. ideo ipius est ꝓpie mitti z nō mittere nisi respectu creature. Ex quo apparet q̄ he sunt improp̄e et exponēde: spūs sc̄us mittit se. spūs sanct' mittit filiū: filius mittit seipm: nisi intelligat inq̄ntuz est de virgine natus. Patet etiā q̄ze mittere z mitti nō ꝙpetit omnib. qz licet dicat effectū in creatura: dicit tñ relatōem intrinsecam. ita q̄ mittere dicit auctoritatē: mitti subauctoritatē rōe ꝓductōis eterne interi' importate

Capitulū VI

De vnitate diuīe nature in multiplicitate appropriatoꝝ.

Tercio vero de pluralitate appropriatoꝝ hoc docet sacra scriptura esse tenendū. q̄ licet oīa essentialia oīb psonis eq̄lit' z indifferēter ꝓueniant. tñ patri dicit' appropari vnitas: filio veritas. spūsc̄tō bonitas. Et iuxta hanc sumit' secūda appropatio hilarij. s. eternitas in patre. spēs in imagine: z vsus ī munere. Et iuxta hāc sumit' tercia. s. in patre ratio p̄ncipiādi. in filio rō exemplandi. in spūsancto rō finiēdi. Et iuxta hāc sumit' quarta. s. omnipotētia patri: omniscientia filio. voluntas seu beniuolētia spūisctō. Hec aūt dicunt' appropriari: nō quia fiant ꝓpria. cū semp sint ꝓmunia. sed qz ducunt ad intelligentiā et noticiam propriorum. sc̄z triū psonarū. ¶ Intelligentia autem z ratio p̄dictoꝝ hec est. Quia et p̄mū p̄ncipiū est nobilissimū et pfectissimū. ideo conditōes entis nobilissime z generalissime in eo reperiunt' in summo. De aūt sunt vnū verum bonū: que nō cōtrahunt ens f̄m suppositā: sed f̄m rationem. Nam vnū nominat ens vt cōnumerale. z hoc habet p indiuisionē sui in se. verum f̄m q̄ cognoscibile: et hoc habet p indiuisionē sui a ꝓpria specie. bonū f̄m q̄ cōmunicabile: z hoc habet p indiuisionē sui a ꝓpria operatōne. Et qz hec triplex indiuisio se hz f̄m ordinē q̄dtū ad rōnez intelligēdi. ita q̄ verū p̄supponit vnū: et bonū p̄supponit verū et vnū. hinc est q̄ hec attribuūtur primo p̄ncipio in summo. qz pfecta z generalia: et appropriant' tribz psonis. qz

ordinata. ⁊ ideo summe vnū patri q̄ est origo ꝓsonaꝝ. summe verū filio q̄ est a patre vt verbū. sūme bonū spūisancto q̄ est ab vtroq; vt amor et donū. Et q; summe vnū: est summe primū. q; caret omni incepcōne. ⁊ summe verū est summe eq̄le ⁊ pulcrū. et summe bonū est summe vtile et p/ficuum. hinc orit scda approbatio hilarij. que est eternitas in patre. q; nō habz pn/cipiū. sed est oīno pmū. species i imagine. .i. in vbo: q; summe pulcrū. vsus in munere. i. in spūsancto: q; summe pficuū ⁊ cō/municatiuū. Qđ p alia verba sic insinuat augustin⁹. In patre vnitas. in filio eq̄litas. in spūsancto vnitatis eq̄litatisq; pcordia. Rursus q; summe vnū ⁊ primū tenet rōnem pncipiādi ⁊ originādi. q; sūme pulcrum et speciosum tenet rōem exp̄mēdi ⁊ exēplandi. q; summe pficuū ⁊ bonū tenet rōem finiēdi. q; bonum ⁊ finis idē. hinc orit tercia rō approbandi efficiētiā patri. exemplaritatē filio. finalitatē spūisancto. Rursus q; a primo et summo pncipio fluit omne posse. a primo ⁊ summo exēplari fluit omne scire. ⁊ ad summū finem tendit omne velle. ideo necesse est primū esse oīm potentissimū: omnisapientissimū: ⁊ beniuolētissimū. Unitas aūt p̄ma et summa rediens supra seipam reditōe ꝓpleta ⁊ pfecta est oīpotentissima. sic ⁊ veritas sapiētissima: ⁊ bonitas beniuolētissima. ⁊ hec approprianť: q; ordinē insinuant. Voluntas enī dat p̄intelligere cognitōez: ⁊ volūtas ⁊ cognitio p̄supponūt potētiā ⁊ virtutem q; posse scire est aliq̄d posse. Ex his apparet q̄ sint approbata: et quib⁹: ⁊ q̄ de causa. Nec tñ vltima. s. potētia ⁊ sapia et volūtas sunt potissime illa. ex q̄b⁹ in scpturis laudať trinitas summa. ⁊ ideo de his aliq̄d dicēdū est breuiť ⁊ summatim

Capitulū VII

De omnipotentia dei.

Hitur de omnipotētia dei fm doctrinam sacrā hec tenenda sunt. videlicz q; de⁹ est oīpotēs. ita tñ q; ei nō attribuunť act⁹ culpabiles. vt pote mentiri et male velle. nec act⁹ penales: vt metuere ⁊ dolere. nec actus corpales siue materiales. vt dormire ⁊ ābulare: nisi forte trāssumptiue. nec act⁹ incōueniētes. vt pote facere maiorē se: vel aliū deū sibi eq̄lem. vl' infinitū actu: ⁊ ꝓsilia. q; vt dic̄ Anſ. qđlibet incōueniēs etiā mimū apd deum est impossibile. Licz aūt h̄ nō possit: est tñ oīpotēs vere ⁊ ꝓpe et pfecte Intelligētia aūt ⁊ rō pdictoꝝ hec est. q; p̄mū p̄ncipiū est potēs potētia. q̄ est potētia simpliciter: ⁊ iō distributio addita ei: distribuit p his q̄ posse ē posse simplicit. Dec autez sunt que egrediunť a potētia ꝓpleta ⁊ ordinata. Potētiā aūt ꝓpletā dico q̄ non pt deficere. nec pōt succūbere. nec pt indigere. Potētia aūt ī peccādo deficit: in patiendo succūbit. in corpalib⁹ actōib⁹ indigētiā includit. Diuīa autē potētia q; ē potētia summa ⁊ pfectissima. iō nec est de nihilo nec ē sub aliquo. nec eget aliq̄ alio. ac p h̄ nec culpabilia. nec penalia: nec materialia pt. ⁊ h̄ q; oīpotēs est potētia ꝓpleta. Potentiā aūt ordiatā ꝓtingit triplicit dici. vl' fm actū: vl' fm aptitudinē ex pte create. vl' fm aptitudinē ex pte soli⁹ virtutis increare. Qđ possibile ē potētie p̄mo mō dicte: ē non tm̄ possibile sed etiā actuale. Qđ scdo mō ⁊ nō p̄mo est possibile simplicit: licet nō actuale. Qđ aūt tercio mō: ⁊ nō primo mō vel scdo: est possibile deo sz ipossibile creature. Qđ aūt nullo pdictoꝝ modoꝝ est possibile. sicut illō q̄d directe repugnat ordini fm rōes ⁊ causas p̄mordiales ⁊ eternas: simplicit est impossibile. sicut q; de⁹ faciat aliq̄d actu infinitū: q; sil' faciat aliq̄d esse: ⁊ nll'o mō esse: q; faciat id qđ fuit non fuisse. ⁊ cetera talia. q̄ posse est ꝑ ordinem ⁊ ꝓplementū diuīe potētie. Ex his patet respectu q̄z est diuīa potētia. ptz etiā q̄ debēt dici simplicit possibilia. ⁊ q̄ simplicit impossibilia. ⁊ q; aliq̄z impossibilitas sil' stet cū vera omnipotētia.

Capitulū VIII

De dei sapia p̄destinatōe ⁊ p̄scientia

Et sapia ꝙo dei hec tenēda sunt. s. q; ipa diuīa sapia limpidissime cognoscit oīa: bona ⁊ mala: p̄terita: p̄ntia ⁊ futura: actualia ⁊ potētialia. ac p h̄ incōp̄hēsibilia nob⁹ ⁊ infinita. ita tñ q; ipa in se nll'o mō diuersificať. licz diuersa noīa sortiať. Inq̄ntū enī est cognoscitiua oīm possibiliū dicit scientia siue cognitio. Inq̄ntū est ꝓgnoscitiua oīm que ī vniuerso fiunt: dicit visio. Inquantū est cognoscitiua omniū que bene fiūt dicit approbatio.

Inquantū est cognoscitiua eoꝝ q̄ futura sunt dicit̄ p̄sciētia siue p̄uisio. Inq̄ntū est ꝯgnoscitiua eorū que ab ipo deo fiēda sūt dicit̄ dispositio. Inq̄ntū est cognoscitiua eoꝝ q̄ p̄miāda sunt ꝺr̄ p̄destinatio. Inq̄ntū ꝟo ē cognoscitiua eorū que dānāda sūt ꝺr̄ reprobatio. Et qr ipa ñ tm̄ ē cognoscitiua sed est etiā rō ꝯgnoscēdi oīa. iō inquā tū est rō ꝯgnoscēdi oīa cognita ꝺr̄ lux. Inquātū rō cognoscēdi visa et approbata dicit̄ speculū. Inq̄ntū ē rō cognoscēdi p̄uisa et dispositā ꝺr̄ exēplar. Inq̄ntū ē rō cognoscēdi p̄destinata ꝛ reprobata: ꝺr̄ liber vite. Est igit̄ liber vite: respectu reꝝ vt reduntiū Exēplar vt ereūtiū. Speculum vt euntiū. Lux ꝟo respectu oīm. Ad exēplar aūt spectat idea: ꝟbū: ars ꝛ rō. Idea p̄m actū p̄uidēdi. Uerbū p̄m actū ꝓponēdi. Ars p̄m actū p̄seq̄ndi. Rō p̄m actū p̄ficiēdi: qr supaddit intētōnem finis. Quia vero hec oīa vnū sunt ī deo: iō freq̄nter accipit̄ vnū ꝓ alio. Et licet diuīa sapīa rōne diuersitat̄ scitoꝝ ꝛ cōnotatoꝝ diuersa sortiat̄ vocabula: nō tm̄ diuersificat̄ p̄m rōes intrīsecā. Cognoscit enī ꝺtingētia infallibiliter: mutabilia īmutabiliter. futura p̄sentialiter: tpalia eternalit̄. depēdētia īdepēdent̄. creata increate. alia a se: ī se ꝛ ꝓ se. ꝛ cū infallibilit̄ ꝺtingētia ꝯgnoscat: simul stat libertas ꝛ vertibilitas volūtat̄ cū p̄destinatōe et p̄sciētia. ¶ Intelligētia aūt ꝛ rō p̄dictoꝝ hec ē: qm̄ p̄mū ꝓncipiū hoc ipo q̄ p̄mū est ꝛ summū: cognitōes habet sil̄ simplicissimā ꝛ pfectissimā. Qr pfectissimā iō cognoscit oīa distinctissime sub oībus ꝺditōibꝰ q̄s res hūt vl̄ habere possūt ꝛ ꝓpterea futura scit esse futura: ꝛ p̄sentia p̄sentia. ꝛ bona scit approbāda: mala r̄probanda. Hinc ē q̄ diuersa sortit̄ vocabula p̄m q̄ dictū ē sup̄. Sz qr sil̄ stat pfectio sapiētie cū summa simplicitate: hinc ē q̄ oīa alia a se ꝯgnoscit ī se et ꝓ se. Ex q̄ sequit̄ se cūdū: q̄ creata cognoscit increate. Ex q̄ sequit̄ terciū q̄ depēdētia cognoscit indepēdent̄. Ex quo ꝛ̄it̄ quartū q̄ tpalia cognoscit eternalit̄. Ex q̄ seq̄tur q̄ntū q̄ futura ꝯgnoscit p̄ntialit̄. Ex q̄ ꝛ̄it̄ sextū: q̄ mutabilia cognoscit īmutabilit̄. Ex quo seq̄tur septimū q̄ ꝺtingētia cognoscit infallibiliter. ꝛ ita ꝺtingētia manētia ꝺtingētia sunt diuīe sapīe p̄sus īfallibilia: tā in contīgētibꝰ que subiacēt nature: q̄z libtati volūtatis hūane. Uñ qui vult ꝟ reꝝ intellt gere quō sil̄ stet libertas volūtatis create cū infallibilitate p̄destinatōnis etne. resoluēdo ab hoc vltimo p̄cedat ꝓ illos septez ḡdus vsq̄z ad p̄mū: q̄ō p̄mū p̄ncipiū pfectissime ꝯgnoscit oīa ꝓ seip̄m. q̄ō est verū certissimū. ex quo cetera p̄dicta rōcinādo infallibilit̄ cōcludunt̄. Sicut aūt diuine cognitōis certitudo sil̄ stat cū cōtingētia reꝝ cognitarū. qr simul est simplicissima ꝛ pfectissima diuina sapīa. sic vnitas sil̄ stat cū multiformitate rōnū ꝛ ideaꝝ ex eadem causa. Quia enī pfectissima ē: iō distinctissime et pfectissime ꝯgnoscit vniuersa ꝛ singula. ꝛ illa oīa distinctissime ꝛ pfectissime repsentat: ꝛ iō singulorū ꝺr̄ hr̄e rōes ꝛ ideas tanq̄z reꝝ sil̄itudines pfectissime exp̄ssiuas. Quia vero simplicissima ē: iō oīs sil̄itudines ille sunt vnū in ipa. Uñ sic deus vna virtute oīa ꝓducit ex tpe: p̄m omnimodā reꝝ integritatez. sic vna virtute oīa exp̄mit sempiternalit̄. Et sicut vna ē ī deo opatio actiua p̄m rē: dicunt̄ tm̄ pl̄es rerū ꝓductōes rōe pluralitatis ꝓductoꝝ. sic vna ē veritas vni⁹ actus intelligētie in deo: dicunt̄ tm̄ pl̄es sil̄itudines idee ꝛ rationes rōe pl̄itatis ideatorū vl̄ existētiū: vl̄ futuroꝝ vl̄ possibiliū. Hec aūt ratiōes vel idee licz sint vna vitas ꝛ lux ī essentia: non tm̄ dicunt̄ esse vna rō vel idea. Rō enim vl̄ idea dicit̄ vt ad altez p̄m rōes intelligēdi. noīat enī sil̄itudinē cogniti: que realiter tenet se ex parte dei: licz p̄m rōem intelligēdi dicere videat̄ aliquid ex pte ideati. Si autē hui⁹ sil̄e in creatura req̄rat̄: dicēdū ꝙ ꝟ est ipi⁹ exemplaris ꝓp̄riū: qr sicut dictū ē simul est simplex ꝛ infinitū ꝛ pfectissimus quo p̄intellecto cetera ꝯseq̄nt̄ inotescunt. Quia enī exēplar illud ē simplicissimus ꝛ pfectissimū. ideo act⁹ pur⁹. Quia vero infinitū et immēsus: ideo extra oīne genus. Et hinc est q̄ existens vnū: potest esse sil̄itudo exp̄ssiua multorū

Capitulū IX.

De volūtate dei et p̄uidentia

Hec volūtate dei hec tenenda sunt q̄ ipa sic ē recta vt nll̄o mō possit oblīq̄i: sic est efficax: vt nullo mō possit īpediri. sic ē vna: vt tm̄ m̄ltiformit̄ habeat significari. Significat̄ enī diuīa

volūtas que est volūtas bñplaciti ꝑ volū
tatē signi ꝟm quinq; differētias signoruz
que sunt ꝑceptio: prohibitio: consiliū: im
pletio: ꝑmissio: ꝟm que disponunt̄ a volū
tate beneplaciti quecūq; in vniuerso fiūt.
Est enī volūtas dei prima et summa cau
sa omniū specierū et motionū. Nihil eniz
fit visibile aut intelligibile in ista toti⁹ cre
ature āplissima quadā vniuersaq; repub/
lica: quod non de illa impiali aula summi
imꝑatoris aut iubeat̄: aut ꝑmittat̄ ꝟm in
effabilē iusticiā ꝑmiorū atq; penarū: retri
butionū et gratiarū. Et quia ista volūtas
ratōe regulata dicit̄ ꝓuidentia: hinc est ꝙ
om̄ia que in vniuerso fiūt: agunt̄ et regun
tur diuina ꝓuidentia: que ꝑ omnia est irre
ꝑhensibilis: que nihil ꝑcipit: ꝓhibet vl' cō
sulit nisi iuste. nihil agit nisi bene: nihil ꝑ/
mittit iniuste. Intelligētia aūt et ratio
predictorū hec est. Primū principiū cuz
sit summe nobile: et volūtatē habet: et no
bili modo habet. Cum igit̄ voluntas de
se dicat illud ꝟm ꝙ in agētib; a ꝓposito at
tendit̄ regula rectitudinis et efficacia ope
ratōis: necesse est ꝙ volūtas in deo sit re/
ctissima ⁊ efficacissima. Ideo aūt rectissi/
ma: quia idem est ī deo volūtas ⁊ veritas.
Ideo efficacissima: quia idē prorsus ī deo
est voluntas et virt⁹ siue potestas. Et qꝛ
nō potest diuina volūtas carere veritate.
ideo nō tm̄ est recta: verūetiā regula recti
tudinis. Quia vero nullo modo pōt care
re virtute: ideo nō tm̄ est efficax: verūetiaz
fons ⁊ origo toti⁹ efficacie: ita vt nihil si/
ne illa possit effici. nihil cōtra illā possit fi
eri. nihil etiam sit a quo valeat impediri.
Et qꝛ rectissima est: null⁹ potest esse rect⁹
nisi cōformet̄ ei. Nullus autē potest ei cō
formari nisi volūtas illa īnotescat sibi. Oꝑ
tuit ergo voluntatē diuinā vt regulā recti
tudinis notificari nobis. Rectitudo autē
quedā est necessitatis: ⁊ hec est in faciēdo
bonū necessariū: ⁊ declinādo malū. Que/
dam autē est ꝑfectōis. ⁊ hec est in supero/
gando vltra debitū. et ꝟm hoc innotescit
nobis ꝑ triplex signū. scz preceptionē: ꝓ/
hibitionē ⁊ cōsiliū: quod quidē significat
diuinū beneplacitū acceptare tanq; iustū
quod fit ꝟm diuinū ꝑceptū: quod declina
tur ꝟm diuinā ꝓhibitōez: et adimplet̄ ꝟm
diuinū cōsiliū. Signa vero hec infallibi
lia signa sunt diuine volūtatis: vt est regu
la rectitudinis. Rursus qꝛ efficacissima ē:
nullo modo potest aliquis aliq̄d efficere:
nisi ipa cooꝑante et coefficiēte. null⁹ defi/
cere vel peccare potest: nisi ipa iuste dese/
rente. Et ꝟm hoc duo sunt signa ei⁹: scz ī/
pletio: quod est signū volūtatis vt efficiē/
tis: et ꝑmissio quod est signū volūtatis iu/
ste deserētis. Iuste autē deserit: quia iustū
est vt sic amministret res q̄s ꝯdidit: ut nō
infringat leges quas indidit: ⁊ sic cooꝑet̄
reb⁹ quas creauit: vt tñ eas agere ꝓprios
mot⁹ sinat. ⁊ ido si libeꝝ arbitriū ad vtrū
q; vertibile de lege nature in malū dimit/
tat cadere: hoc nō ꝑmittit nisi iuste. Rur/
sus ⁊ si ꝑ gr̄am ꝑueniat ⁊ sustētet nulli in
iuriā facit: ideo nō agit iniuste: nec dīno
iuste ꝟm exigentiā meritoꝝ: qꝛ merita ad
hoc nō sufficiūt. sed gratis et misericordi
ter ⁊ quodāmodo iuste quātū est ex cōde/
centia bonitatis sue. Cū ergo dānat et re/
probat oꝑatur ꝟm iusticiā. Qñ vero ꝑde/
stinat: ꝟm gr̄am et misericordiā que nō ex
cludit iusticiā. Quia ergo om̄es ꝟm ꝙ de
massa ꝑditōis erāt debebāt damnari. ido
plures reprobāt̄ q̄; eligant̄. vt ostendat̄ ꝙ
saluatio est ꝟm gr̄am specialē: sed dānatio
ꝟm iusticiā ꝯmunez. Nullus ergo potest
cōqueri de diuina volūtate: quia oīa agit
rectissime. īmo in omnib; debem⁹ gratias
agere: et honorificare regimē diuine pro/
uidentie. Si quis autē querat: quare ma
gis vni ꝑctōri gr̄az largiat̄ q̄; alteri. hic o/
portet silentiū imponere hūane loq̄citati.
⁊ exclamare cū apostolo. O altitudo diui
tiarū sapiētie et sciētie dei: q̄; incōprehen/
sibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles
vie eius. Quis enim cognouit sensum do
mini? aut quis ei⁹ cōsiliari⁹ fuit? aut quis
prior dedit illi et retribuet̄ ei? Quoniā ex
ipo ⁊ per ipm et in ipo sunt omnia. ipi glo
ria in secula seculorū Amen.

Finit prima pars.

Incipit pars secun
da de creatura mundi.

Capitulū I.

De productione mundi totalis

His summatiz
b pintellectis de trinitate dei: dicenda sunt aliq̃ de creatura mũdi. Circa quã hec tenẽda sunt in summa. videlicz q̃ vniuersitas machine mũdialis, pducta est ī esse ex tpe: et de nihilo: ab vno ꝑmo ꝓncipio solo ⁊ summo. cui⁹ potẽtia licz sit immẽsa: disposuit tñ omnia in certo põdere: numero ⁊ mẽsura. Hec generaliter intelligẽda sunt circa rez, pductõem: et q̃b⁹ ⁊ veritas colligitur ⁊ error repudiat. ꝑ hꝫ enī q̃ dicit ex tpe excludit error ponentiũ mũdũ esse eternũ ꝑ hꝫ q̃ dicit de nihilo excludit error ponentiũ eternitatẽ circa ꝓncipiũ materiale. ꝑ hꝫ q̃ dicit ab vno ꝓncipio excluditur error manicheoꝝ ponentiũ pluralitatem ꝓncipioꝝ. ꝑ hꝫ q̃ dicit solo et summo excludit error ponentiũ deũ pduxisse iferiores creaturas ꝑ ministeriũ intelligẽtiarũ. ꝑ hꝫ q̃ addit in certo põdere: numero ⁊ mẽsura oñdit q̃ creatura est effect⁹ trinitatis creãtis sub triplici genere causalitatis Efficiẽtis: a q̃ est ī creatura vnitas: mod⁹ ⁊ mẽsura. Exẽplaris: a quo est ī creata veritas: species ⁊ numerus. Final: a q̃ est in creatura bonitas: ordo ⁊ põd⁹. Que q̃dez reperiunt in oib⁹ creaturis tãq̃ vestigiũ creatoris. siue corpalib⁹ siue spũalib⁹: siue ex vtriusq̃ cõpositis. Ratio aũt ad intelligentiã ꝑdictoꝝ hec est. Quia ad hoc q̃ sit ordo pfect⁹ et stat⁹ in reb⁹: necesse ẽ q̃ oĩa reducant ad vnũ ꝓncipiũ. qđ quidẽ sit ꝓmũ vt det ceteris statũ. ⁊ pfectissimum vt det ceteris ꝓplementũ. Qñ igit ꝑmũ ꝓncipiũ in quo est stat⁹ nõ potest esse nisi vnũ solũ. si mundũ pducit: cũ nõ possit ipsum producere de seipso: necesse ẽ q̃ producat ipm ex nihilo. Et q̃ pductio ex nihilo ponit esse post nõ esse ex tpe pducti: et ī mensitatẽ in virtute pducẽte ex tpe principij cũ hoc sit soli⁹ dei necesse ẽ q̃ creatura mũdi sit pducta ex tpe: ab ipa virtute ī mensa agẽte ꝑ se et imediate. Rursus qñ principiũ pfectissimũ: a quo manat pfectio vniuersoꝝ necesse ẽ agere a se: ⁊ ꝑ se ⁊ ꝓpter se. et q̃ nullo ī agẽdo indiget extra se necesse est q̃ habeat intẽtõez triplicis cause respectu cuiuslib et creature. s. efficiẽtis: exemplaris et finalis. Necesse est etiã omnem creaturã ꝑm hãc triplicẽ habitudinẽ cõpari ad causam ꝓmã. Dis enī creatura ꝓstituit in esse ab efficiẽte ⁊ ꝓformat ad ex ẽplar: ⁊ ordinat ad finẽ: ac ꝑ hꝫ est vna: ꝑfecta bona: modificata: speciosa: ordinata: mensurata: discreta ⁊ põderata. Est enī põdus inclinatio ordinatiua. Et hec quidẽ generaliter dicta sunt de oĩ creatura siue corporea siue incorpea: siue ex vtriusq̃ cõstituta: sicut est natura humana.

Capitulũ II.

De natura corpali quantũ ad fieri.

n Atura vero corpea nobis ꝓsiderãda est q̃ntũ ad fieri: ⁊ quantum ad esse: et q̃ntũ ad opari. De natura vero corpea quantũ ad fieri hec specialiter tenẽda sunt. scz q̃ sex dieb⁹ sit ī esse ꝑducta. ita q̃ in ꝓncipio ante omnẽ diẽ creauit de⁹ celũ et terrã. Prima ꝯo die formata est lux. scõa firmamentũ factũ est in medio aquaꝝ. tercia die sepate sunt aq̃ a terra. et ꝓgregate in locũ vnũ. quarta ꝯo die celũ ornatũ est luminarib⁹. quita aer et aq̃ volatilib⁹ ⁊ piscib⁹. sexta terra animalib⁹ ⁊ hoĩb⁹. septima ꝯo die requieuit de⁹. nõ a labore nec ab ope: cum vsq̃ nũc operet: sed a nouaꝝ specieꝝ ꝓditõe. q̃ omnia fecerat. vel in simili: sicut illa q̃ ꝓpagant. vel in seminali rõe: sicut illa que alijs modis ītroducunt in esse. Ratio aũt ad intelligentiaz ꝑdictoꝝ hec est. Quia enī res manat a ꝑmo ꝓncipio et pfectissimo: tale autẽ est oĩ ꝑotẽtissimũ: sapientissimũ ⁊ benivolentissimũ. ideo oportuit q̃ sic ꝑducerent in esse. vt in eaꝝ pductõe reluceret triplex nobilitas ꝑdicta ⁊ excellentia. Et ideo triformis fuit opatio diuina ad mundanam machinã pducendã. s. creatio que appropate rñdet oĩpotentie. distinctio que respõdet sapiẽtie. ornatus q̃ respõdet bonitati largissime. Et qñ creatio est de nihilo. iõ fuit in ꝓncipio ante omnẽ diez: tanq̃ oĩm rez et tẽpoꝝ fundamentũ. Rursus. q̃ distinctio corpoꝝ mũdi attẽdit ꝑm triplicez modũ. iõ facta fuit ꝑ triduũ. Est enī distinctio nature luminose a ꝑspicua ⁊ opaca. ⁊ hec facta est in prima die in diuisiõe lucis a tenebris. Et ẽ distinctio nature ꝑspicue a ꝑspicua. ⁊ hec facta est secũda die in diuisione aquaꝝ ab aquis. Et est distictio nature ꝑspicue ab apoca. ⁊ hec facta ẽ tercia

die ī diuisiõe aq̃z a terris. Jn his aũt ím/
plicite dar intelligi distictio celestiũ z ele/
mẽtariũ: ꝼm q̃ post ꝺclarabiť. Sic igitur
distictio fieri debuit p triduũ. Et q2 orna
tus cozrñdet distinctõi: iõ sil2 tribꝰ diebus
debuit cõsummari. Est enī ornatꝰ nature
lumiose: z hic factꝰ est q̃rta die ī formatõe
stellaz et solis z lune. Et ē ornatꝰ nature
pspicue. z h factꝰ est q̃nta die in q̃ ex aquis
facti sunt pisces z aues ad ornatũ aeris et
aque. Et est ornatꝰ nature opace scz terre:
z hic factꝰ est sexto die. in q̃ facte sunt be/
stie: facta sunt et reptilia. facta ē etiã ad cõ
summatõem oĩm natura hũana. Dec aũt
oĩa licz potuerit deꝰ facere ī instãti. malu/
it tñ p successionē tẽpoz. tũ ppt distinctã
z clarã repsentatõez potẽtie: sapiẽtie z bo/
nitatis. tũ ppter ꝓuenientẽ cozrespõdẽtiã
diez siue tẽpoz z opationũ. tũ etiã ut sic ī
ꝑma mũdi cõditõe fieri debebãt semiaria
opez fiẽdoz. sic fierẽt z pfiguratões tẽpo
rũ futurozũ. Uñ in illis septẽ diebꝰ q̃si se
minaliter p̃cessit distinctio oĩm tẽpoz: q̃
explicanť p decursũ septẽ etatũ. Et hinc ē
q̃ sex diebꝰ opez addiť septimꝰ q̃etis. q̃ di
es nõ scribiť hr̃e vesperã. nõ q2 nõ habuit
dies illa noctẽ succedẽtẽ: sz ad pfigurãdũ
aiaz q̃etẽ: q̃ nunq̃z habebit finẽ. Si autẽ
diceret alio mõ q̃ oĩa essent sil facta: tunc
oẽs hi septẽ dies ad ꝓsideratõez angelicã
referrẽť. Uerũ tñ ꝑmꝰ modꝰ dicendi ē ma
gis scripture ꝓsonꝰ z autozitatibꝰ sctõrũ.
z qui p̃cesserũt: z etiã q̃ secuti sunt btñ au
gustinũ

Capitulũ III.

De natura cozporali quantũ ad esse

Et natura vero cozpea q̃ntũ ad es
se tenendũ est. q̃ cozpalis mõi ma
china tota ꝓsistit in natura celesti
z elemẽtari. ita q̃ celestis distincta est ī tres
celos ꝑncipales. s. empyzeũ: crystallinũ: z
firmamentũ. Jntra firmamentũ aũt qđ ē
celũ stellatũ ꝓtinenť septẽ ozbes septẽ pla
netaz. q̃ sunt. saturnꝰ: iupiter: marś. sol: ve
nus: mercuriꝰ: luna. Natura vo elemẽta/
ris in q̃ttuoz spheras distinguiť. scz ignis:
aeris: aque z terre. Et sic pcedẽdo a sũmo
cardine celi vsq̃z ad cẽtrũ terre decẽ ꝓcur/
rũt ozbes celestes: z q̃ttuoz sphere elemẽta
res. ex quibꝰ itegrať et ostituiť tota machi
na mũdi sensibilis: distincte: pfecte z ordi
te

Rõ aũt ad intelligẽtiã p̃dictoz hec ē
Quia cũ natura cozpalis ad pfectiõez sui
z exp̃ssionē sapiẽ multiformis ꝑmi princi
pij req̃rat multiformitatẽ formaz. sic ap/
paret in mineralibꝰ: plãtis et aĩalibꝰ. neces
se fuit ponere aliq̃ cozpa simplicia. q̃ mul/
tiformiť possent misceri ad introductõem
formaz multiformiũ. z talis ē natura sub
iecta ꝓtrarietati: z hec ē elemẽtaris. Neces
se etiã fuit fieri naturã p quã haberẽt hec
ꝓtraria ī mixto ꝓciliari. z talis ē natura e/
lõgata a ꝓtrarietate. cuiusmodi ē naťa lu/
cis z cozpis supcelestis. Et q̃m mixtio fie
ri nõ potest. nisi p ꝓtraria agẽtia z patien
tia. iõ necesse fuit duplicẽ ꝓtrarietatẽ fieri
in elemẽtis. s. q̃ntuz ad q̃litates actiuas. q̃
sunt calidũ z frigidũ: et q̃ntũ ad passiuas:
que sunt humidũ z siccũ. Et q2 qõlibz ele
mentũ agit z patiť. iõ qõlibz hz duas q̃li/
tates. vnã actiuã z aliã passiuã. ita tñ q̃ v/
nam ꝑncipalẽ et ꝑꝓriã. ac p hoc necesse est
tñ q̃ttuoz esse elemẽta ꝼm q̃ttuoz q̃litates
p̃dictas q̃duplicať ꝓbinatas. Natura au
tem celestis aut est vniformis z īmobilis:
z hoc est empyzeũ. q2 lux pura. aut mobiľ
et multiformis: z sic est firmamentuz. aut
mobilis vniformis: z sic celũ mediũ inter
empyzeũ et stellatũ: qđ est celũ crystallinũ.
Quartũ mẽbz. s. q̃ sit multiforme z īmo/
bile nõ põt stare. q2 multiformitas dispo
nit ad motꝰ varietatẽ: nõ ad vniformẽ q̃e
tem. Sunt igiť tres celi. quoz ꝑmũ p to/
tum est luminosum. s. empyzeũ. scõm p to
tum pspicuũ. s. crystallinũ. terciũ ex vtro
q3 cõiunctũ. s. firmamentuz. Cũ igiť tres
sint celi incozruptibiles. z q̃ttuoz elemẽta
variabilia. vt fiat debita cõnexio: ꝓcordia
z cozrñdẽtia: disposuit deꝰ septẽ ozbes pla
netaz: q̃ sua varietate motuũ: z īcozrupti
bilitate formaz q̃si q̃dam vinculũ essẽt.
z iũctura inferioz elemẽtariũ ozbiũ et su/
pioz̃ celestiũ ad pficiẽdũ z decozãdũ vni
uersum: qđ ꝼm numerales ꝓpoz̃tões ordi
natũ diciť z ꝓnexũ: denario celestiũ ozbiũ
z q̃ternario elemẽtozũ: reddẽtibꝰ ipm pro
pozcionaliter tam pulcz: q3 pfectũ: z ordi
natũ. vt suo modo suũ repsentet ꝑncipiũ.

Capitulũ IIII.

De natura cozpali quantũ ad operari et influere.

Et natura cozpali q̃ntuz ad opari
hoc tenendũ ē. s. q̃ celestia influũt

in terrestria et elemētaria quantū ad distīctiuā significatōez tpm. s. diez: mēsiū ⁊ annoz. Sic enī dicit scriptura. q̄ sint ī signa et tpa et dies ⁊ annos. Influūt etiā q̄ntum ad effectiuā, productionē rez generabiliū ⁊ corruptibiliū. s. mineraliū: vegetabilium: sensibiliū ⁊ corpoz hūanoz. Sic tamen sunt ī signa tempoz et regimē opationū vt nō sint certa signa futuroz, p̄tingētium. nec influāt sup libez arbitriū p vim p̄stellationū. quā dixerūt aliq̄ phi esse factum. Ratio aūt ad intelligentiā p̄dictorū hec est. Quia cū in corpib⁹ celestib⁹ propter p̄ximitatē ad p̄mū p̄ncipium sit lux: mot⁹: calor et virt⁹. Lux rōe sue forme et speciei. Motus respectu superioris influētis. Calor respectu inferioris nature suscipiētis. Virt⁹ vero oīb⁹ modis p̄dict⁹. Cū int̄ ita sit. celestia corpa p lumen ⁊ motū sunt in distinctōes tēpoz. s. diei ꝫm lucez solis ⁊ motū firmamēti. mēsis ꝫm motuz lune in circulo obliquo. anni ꝫm motū solis in eodē circulo. tēpoz ꝫo ꝫm variū planetaz motū: distantiā et p̄cursum. ascēsuz ⁊ descensum. retrogd̄atōem ⁊ statū. ex quibus oriť diuersitas in tēporibus. Per ꝫtutem aūt et calorē influūt ad productōez eoz q̄ et elemētis generanť: excitādo: p̄mouēdo. cōciliando. ita q̄ ꝫm cōciliatōez p̄trariozū ab eq̄litate remotā influūt in mineralia. ꝫm conciliatōnez ab eq̄litate min⁹ longinq̄m in vegetabilia. ꝫm p̄ciliatōem eq̄litati p̄rimantē in sensibilia. ꝫm ꝫo p̄ciliatōem eq̄lē in corpa humana. que dispositā sunt ad nobilissimā formā que est aīa rōnalis: ad quā ordinať et terminať appetitus oīs nature sensibil' et corpalis: ut p eam que est forma: ens: viuēs: sentiēs ⁊ intelligens. quasi ad modū circuli intelligibilis reducať ad suū p̄ncipiū in quo p̄ficiatur et beatificeť. Et q̄m in illud tēdit p libez arbitriū. ideo quantū ad arbitrij lib⁹tatē p̄cellit oēm virtutē corpalē. ac p hoc cūcta nata sunt sibi fruire. nihil aūt sibi dominari habz nisi sol⁹ de⁹: nō fatū sine vis positōis siderū. Et p̄pterea indubitanter vez est q̄ sum⁹ finis oīm eoz q̄ sunt: ⁊ oīa corpalia facta sunt ad hūanū obsequium vt ex illis oīb⁹ accendať hō ad laudandū ⁊ amandū factorē vniuersoz. cui⁹ puidētia cūcta disponunť. Nec aūt sensibil' corporaliū machina: est tanq̄ q̄dam dom⁹ a summo opifice homī fabricata: donec ad domū veniat nō manufactā in celis. vt sicut aīa modo rōe corpis: ⁊ stat⁹ meriti nūc est in terris. sic aliq̄n corpus rōe aīme et status p̄mij sit in celis.

Capitulū V

De mō describēdi p̄dicta ī sacra scripťa

Ex iā dictis colligiť q̄ sicut de⁹ res ordinate p̄didit q̄ntū ad tps. ⁊ ordinate disposuit q̄ntū ad sitū. sic etiā ordinate gubernat quantū ad influētiā. ⁊ scriptura ordinate narrat q̄ntum ad doctrine sufficiētiā. licz nō ita explicite describat distinctiōez oriū: nec celestiū: nec elemētariū. et paz aut nihil dicat de motibus et virtutib⁹ corpoz superiorū. ⁊ de mixtionib⁹ elemētorū et elemētatorū. ⁊ quod pl⁹ est nihil explicite narrat de p̄ditōe supnorū spirituū. maxime cū describit istō vniuersum ī esse p̄ductū. Rō aūt ad ītelligentiā p̄dictorū hec est. Quia cū p̄mum p̄ncipiū reddat se nobis ꝫgnoscibile ⁊ per scripturā ⁊ p creaturaz. p libz creature se mānifestat vt p̄ncipiū effectiuū. p libz scripture vt p̄ncipiū reparatiuū. et p̄ncipiū reparatiuū nō potest cognosci nisi ꝫgnoscatur ⁊ effectiuū. ido sacra scriptura licz p̄ncipaliter agat de opib⁹ reparatōis. debz nihilomin⁹ agere de ope p̄ditōis. inq̄ntū tī ducit ī cognitōez p̄mi p̄ncipij efficiētis et reficiētis. Et ideo ipa ē cognitio sublimis ⁊ salutaris. Sublimis q⁹ de p̄mo p̄ncipio effectiuo. q̄d est de⁹ creator. Salutaris: q⁹ de p̄mo p̄ncipio reparatiuo. quod est chr̄ist⁹ saluator ⁊ mediator. Rursus q⁹ sublimis est. vtpote q⁹ agit de p̄mo p̄ncipio ⁊ ente summo: ideo nō descēdit ad describēdas spēales entiū naturas: mot⁹: ꝫtutes ⁊ differētias. sz stat in q̄dā generalitate: in q̄ multiplicanť spēalia. describēdo scz cōditōem mūdi q̄ntū ad dispositōez et influentiā. q̄ ad naturā luminosaz: opacā: ⁊ puiā in generalitate q̄dam. Et q̄m p̄mū p̄ncipiū de q̄ agit habet in se ordinē naťe ī exīstēdo. ordinē sapīe in disponēdo. ordinē bonitať ī influēdo. ita q⁹ ordo naťe habet in se simultatē ⁊ eq̄litatē. ordo sapientie ꝫsiderat p̄oritatē et posteritatē. ordo īfluētie superioritatē ⁊ inferioritatē. Jō ad insinuandū ordinē nature: determinat scriptura

iuxta qđ deū opari decebat. q̄ in p̄ncipio ante tp̄is decursuz fuerit illa triplex nata de nō esse i esse p̄ducta .cū dicit. In p̄ncipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā: ⁊ spūs dei ferebat sup aq̄s. Ubi noīe celi insinuat natura lumīosa. noīe terre natura opaca. noīe aq̄ natura quia: siue p̄spicua :siue q̄rietati subiecta: siue sup̄ q̄rietatē eleuata. Ubi etiam insinuat trinitas etna. s. p̄r in noīe dei creātis. fili⁹ i noīe p̄ncipij .spūsscūs i nomine spūs dei. Et sic intelligēdū ē illō qđ dr. Qui viuit i eternū creauit oia sil'. non qz ea creauit i chaos oīmode p̄fusiōis p̄m q̄ finxerūt poete. cū p̄duxerit hāc triplicē naturā: summā i summo. mediā i medio. ⁊ infimā in infimo. nec etiā creauit i esse oī mode distinctōis: cū celū esset p̄fectū ⁊ terra incōposita. natura ꝑo media q̄si mediū tenens nōdū essz ad p̄fectā distinctōez deducta . Ad insinuādū aūt ordinē sapiētie in disponēdo determīat q̄ hec triplex natura nō simul fuit distincta ⁊ ornata .sz iuxta triplicis nature create exigētiā :p triduuz distincta .⁊ p triduū alio ornata. vt sic deus in p̄ncipio triplicē naturā sil' creauit in p̄mordio tēp̄is. sic successiōe tp̄is i triplici mēsura tp̄is scz triplicis diei: triplicē face ret distinctōez nature triplicis create . Et rursus in alio triduo triplicē ornatū tripli cis nature distincte. Ad insinuādū ꝑo ordinē bonitatis i influēdo determīat q̄ hec triplex natura collocata est in mūdo p̄m sub ⁊ supza. iuxta suā dignitatē et influentiā. Et qz luminosum p̄cipuū habet de specie. ideo sibi debeť circūferētia. Quia ꝑo opacū minimū hz ď specie. iō sibi debeť cētrū Sed qz quia tenet mediū. iō mediū sortita est sitū. Et qm̄ natura corp̄is puū ⁊ p̄spicui cōmūis est nature celesti ⁊ elemētari. ⁊ rursus lumīosa vtriq̄z ꝯuenit. ideo recte dr firmamētū factū i medio aq̄rū. non qz aq̄ sup celos sint aq̄ fluxibiles: frigidegues et corruptibiles. sed qz subtiles ⁊ incorruptibiles ⁊ quie: ⁊ sup omnē q̄rietatē sublimate. ac p̄ celestis nature. et in celestib⁹ collocāde. rōe nobilitatis forme collocanť etiā rōe virtutis et influētie. Quia eī oīs actio corp̄alis in reb⁹ inferioribus regulam: originē et vigorē sumit a natura celesti. cū due sint q̄litates actiue scz calidū et frigidū. et aliq̄ sit celū p̄ncipaliť influens in calidū. sicut celū sidereū rōe lumīositatis. cōgruū fuit q̄ aliq̄ influeret sup̄ frigidū: ⁊ sic crystallinū . Et sicut celū sidereum licz influat ad calorē: nō tm̄ est formaliter calidū. sic etiā celū qđ dicit aqueū siue crystallinū nō ē essentialiť frigidū. Unū q̄ sancti dicūt q̄ aq̄ sunt ibi ꝯstitute ad rep̄mendū calorē supioz corpoz: ⁊ cetera ꝯsimilia. nō p̄m formalē p̄dicatōez. sed p̄m efficientiā et influētiā sunt intelligēda . Cō petit q̄ ꝯditio creature p̄m ordinē p̄dictuz et ordini creatricis sapiētie ⁊ diuīe scripture q̄ est sciētia sublimis. Rursus quia ipa est scia salutaris ideo nō determinat de ope cōditōis nisi p̄pter op⁹ repatōis. Et qm̄ angeli sic ꝯditi sunt vt labētes nullatenus reparenť sicut apparebit i seq̄ntib⁹ ideo taceť p̄m litterā exteriorē angelorū la p̄sus ⁊ ꝯditio. qz nō debebat subsecq̄ reparatō. Quia ꝑo sublimitatē sacre scripture nō decebat p̄sus reticere de ꝯditōe sublimissime creature. iō sic sacra scriptura describit rez conditiōes: iuxta qđ exigit scientia sublimis ⁊ salutaris. vt tm̄ p̄m spūalē intelligentiā tota ꝯditio lr̄aliter descripta spūaliter referat ad describēdā hierarchiā ⁊ angelicā ⁊ eccl'iasticā. Ideo p̄m spūalem intellectū describit in illis trib⁹ naturis p̄mo p̄ducta hierarchia angelica noīe celi. ⁊ eccl'iastica nomīe terre. ⁊ gr̄a p quā irrigatur vtraq̄z noīe aq̄. Rursus p septenarium numez dierū intelligit septiformis ecclesie statꝰ p̄m decursum septē etatū. Pereundez etiā septenariū intelligit septiformis cōuersio angelorū a creatura ad deuz. Et sic ex p̄dictis apparet sufficiētia ⁊ veritas scripture: in diuersis opiniōib⁹ sanctorū .s. Aug. et alioz q̄ sibi nō ꝯtradicunt cū vere sint si recte intelligant.

Capitulū VI.

De p̄ductōe supnorum spirituū

Onsequenter vero agēdū est ď natura spūali ⁊ incorpea. cuiusmodi est angelica. de q̄ ꝯsiderari oportz q̄ntū ad ꝯditiōez supnorū spirituū :q̄ntuz ad ruinā demonū: et q̄ntū ad ꝯfirmatōez bonorū angelorū. Sciendū est igit̄ q̄ angelis a p̄mordio sue ꝯditōis quattuor sūt attributa. s. simplicitas essentie. p̄sonal' discretio p̄pter rōem insitā. memoria: intelligentia et volūtas: et libertas arbitrij ad eli

genda bona ⁊ refpuēda mala. Hec aūt q̄t tuoꝝ attributa principalia alia q̄tuoꝝ comitaⁿt. ſ. virtuoſitaſ ī opando. officioſitaſ in miniſtrādo. pſpicacitas ī cognoſcendo ⁊ īmutabilitas poſt electōez ſiue ī bono ſiue in malo. Rō aūt ad intelligentiā p̄dictoꝝ hec eſt. Quia p̄mū p̄ncipiū hocipſo q̄ p̄mū: oīa de nihilo pduxit. iō nō tm̄ p̄pe nihil: ſed etiā ppe ſe. nō tm̄ ſubſtātiā a ſe lōginq̄m. ſ. naturā coꝝpeam pducere debuit. verūetiam ppinquam. et hec eſt ſubſtantia intellectual' ⁊ incoꝝpea. q̄ hoc ipſo q̄ deo ſimillima eſt: ſimplicitatē habz nature: ⁊ diſcretōez pſonalē. vt deo aſſimilet ex pte ſubſtātie ſiue p̄mūis ſiue indiuidue. Habz etiā ī mēte imaginē trinitat'ſm memoriā: intelligētiā et volūtatē. Habz etiā volūtat' libertatē: vt aſſimilet deo ex pte potētie ſiue naturalis ſiue electiue. vt ſic potētia natural' inſignita ſit dei imagine. electiua p̄o arbitrīj libertate. Neq̄z enī quiret meritorie ad p̄mūm gl'oſum: qđ facit quēq̄z bn̄ m̄: niſi haberet liberū volūtat' arbitrīū. hoc aūt eſſe nō p̄t niſi in ſubſtantia rōnali. quā comitat memoria: intelligentia ⁊ volūtas. Ubi aūt eſt rō opt̄z q̄ ſit rationalis nature ſubſtātia īdiuidua. neceſſe eſt etiā q̄ ſit ſubſtātia ſpūalis ⁊ incoꝝpea. ac p̄ hoc ſimplex: carēs oīm diuiſiōe q̄ntitatiua. Talis aūt ſubſtātia hoc ipō q̄ ſimplex eſt virtuoſa ē in opando. hoc ipō q̄ virtuoſa eſt et pſonalit' diſcreta: p̄petit ei diſtinctio officij in miſtrādo. hoc ipō q̄ ſimplex et virtuoſa p̄petit ei pſpicacitas ī diſcernēdo. hoc ipō aūt q̄ pſpicax ⁊ ſimplex eſt habēs intellectū deiformē: iō ſtabilitatē habz poſt electōez in electo: ſiue ī bono ſiue in malo. Et he p̄ditōes ipam generalem p̄ditōez ſignoꝝ ſpirituū generalit' comitaⁿt.

Capitulū VII.

De apoſtaſia demonū

Oſtendit apoſtaſia p̄o demonū hoc ē tenenduz. ſ. q̄ deꝰ angelos oēs fecit bonos. tm̄ mediocres inter ſe ſummū bonū et cōmutabile bonū qđ eſt creatuz: ita q̄ ſi cōuerterentⁿ ad amandū qđ eſt ſup̄ aſcenderēt ad ſtatū gr̄e et glorie. Si vero ad bonū cōmutabile qđ eſt infra. hoc ipſo ruerēt in malū culpe ⁊ pene. qꝝ nō eſt decus peccati ſine decore iuſticie. Primꝰ autem lucifer inter angelos. p̄ſumēs de p̄ua to bono: p̄uatā appetīt excellentiā. volēs alijs ſupferri. ⁊ iō cecidit cū ceteris p̄ſentiētib' ſibi. Cadens aūt factꝰ ē impenitēs obſtinatꝰ et excecatꝰ: ⁊ excluſus a dei p̄templatōe: ⁊ deoꝝdinatꝰ in opatōe. toto nitēs conamine ad ſubuertēdū hoīem p̄ tentationē multiplicē. Rō aūt ad intelligētiaz p̄dictoꝝ hec eſt. Quia cū p̄mū p̄ncipiū ſit ſumme bonū: nihil facit niſi qđ ſit bonuz quia a bono nō p̄cedit niſi bonū: qđ tm̄ ſit ab ipō hoc ipō min⁹ eſt eo: et ideo nō p̄t eſſe ſummū bonū. Fuit igit' angelꝰ a deo cōditus: bonꝰ q̄dem ſed nō ſummꝰ: p̄ficiēdꝰ tm̄ ſi affectu tēderet in ſummū. Et q̄m̄ p̄ liberū arbitrīū volūtatis poterat tēdere in bonū ſummū. vel cōuerti ad bonū p̄uatū. lucifer ſue pulcritudis et altitudis p̄ſideratōe excitatꝰ ad ſe diligēdū ⁊ ſuū p̄uatuz bonū: p̄ſumpſit de altitudine habita: ⁊ ābiuit excellētiā p̄priam. nō tm̄ obtentam. ac p̄ hoc p̄ſumēdo p̄ſtituit ſe ſibi p̄ncipiū ſummū in ſeipo gl'iando ⁊ ambiēdo: p̄ſtituit ſe ſibi ſummū bonū in ſeipo q̄eſcēdo. Cum aūt ipe nec eſſet ſummū p̄ncipium. nec ſummū bonū: neceſſe fuit vt inoꝝdinato aſcenſu appetito: deſcēſu rueret pari ratōe. ⁊ oēs in ip̄m conſentiētes. Et qꝝ nō eſt decus peccati ſine decore iuſticie. ideo ſtatim cū cecidit in peccatū cū ceteris adherētib' ſibi: p̄didit locum ſummū. ſ. celū empyreū: deſcēdens ad imū. ſ. caliginoſuz aerez vel infernū. ita q̄ lapſus ī culpā fuit p̄ liberū arbitrīū: lapſus p̄o ī penā p̄ diuinū iudiciū. Et qꝝ immutabilitatē habuit p̄ electōem. ideo ſtatim obſtinatꝰ eſt in malo et p̄ hoc excecatꝰ a vero. ⁊ deoꝝdinatus eſt in opatōe: ⁊ infirmatus ī virtute. ideo voluntas eiꝰ impia. ⁊ actio auerſa a deo: cōuerſa eſt ad hoīs odiū ⁊ inuidiā. ⁊ p̄ſpicacitaſ rōis a vero lumīe excecata: cōuerſa eſt ad deceptōes p̄ diuinatōes et cautelas. ⁊ offiçioſitas ī miſtrādo: a vero miniſterio amota: cōuerſa eſt ad tentamenta: ⁊ p̄tuoſitas īmutata ⁊ coartata: q̄ntum p̄mittitur: conuertitur ad miracula faciēda p̄ tranſmutatōes repētinas. quas facit circa coꝝporeas creaturas. Et qꝝ hec oīa ſunt deoꝝdinata p̄ voluntatē deꝝauatā p̄ ſup̄biā ideo hec omnia cōuertit ad fomentuz ſue ſup̄bie: querens ab hoīb' coli ⁊ honorari ad modū dei. Hic eſt q̄ oīa male agit

qđ tñ iusto iudicio dei permittit ad vindictaz malefactoꝝ.laudē vero bonoꝝ.sicut apparebit p finale iudiciū.

Capitulū VIII

De pfirmatōe bonoꝝ angelorū.

DE cōfirmatōe vero bonorū angeloꝝ tenēdū est.q sicut angeli a bo auersi statim sunt obstinati p impenitentiā.sic angeli ad deū puersi statim fuerunt pfirmati p gr̄iam et gl'iam in voluntate.pfecte illuminati in rōe fm pgnitōem matutinā et vesp̄tinam. pfecte fortificati in virtute:siue motiua siue opatiua. pfecte ordinati in opatōe. siue contēplatiua siue mīstratiua.ꝛ ꝑ fm triplicē hierarchiā.s.supmā:mediā ꝛ infimā. Ad supmā aūt spectāt throni: cherubin ꝛ seraphin. Ad mediā aūt dñatōes:virtutes :potestates. Ad infimā vero principatus: archangeli:angeli.ex quibꝫ plurimi sunt in ministeriū missi.et ad custodiā hoīm deputati.quibus ministrāt:purgādo :illuminando ꝛ pficiēdo fm imperiū volūtatis dei.

Ratio autē ad intelligētiā p̄dictoꝝ hec est. Quia cū angeli ppter exp̄ssam sil'itudinem et ppinq̄tatē ad primū et summuz principiū habeant intellectū deiformem ꝛ mutabilitatē post pſensum ex libertate arbitrij:diuīa supueniēte gr̄a ad summū bonū cōuersi:cum totaliter in deū tenderent.per gl'iam fuerunt cōfirmati pariter ꝛ pfecti.ideo quantū ad voluntatē fuerūt stabiles ꝛ felices.quantū ad rōem pspicaces .ita vt nō tm̄ cognoscerēt res in ꝓpo genere:sed etiā in ipa arte eterna .ac p hoc nō tm̄ haberent cognitōem vesp̄tinam.sz etiā matutinā:vel etiā diurnā,ppter illius lucis plenitudinē et omnimodā puritatē. respectu cuius oīnis creatura merito pōt dici tenebra. Quantū autē ad virtuositatem pfecte fortificati siue in impando siue in exequēdo:siue in cōtēplando: vel assumpto corpe vel etiā nō assumpto. Quā tū vero ad opatōem pfectissime ordinati vt iam nō possint deordinari.nec ascēdendo ad cōtemplatōez dei.nec descēdēdo ad ministrādū homī .quia cū deum facie ad faciē cōtemplent:quocunqz mittant intra deum currūt. Agunt enī et agunt fm ordinem hierarchicū in eis initiatū p naturam :et cōsummatū p gl'iam :q̄ stabiliēdo liberi arbitrij vertibilitatē:illustrauit pspicacitatē.ordīauit officiositatē:ꝛ roborauit virtutē fm quattuor attributa supius nominata. Perspicacitas autē rōis in cōtēplādo aut p̄cipaliter respicit ad maiestatē diuinā venerādā .aut ad veritatez intelligendā .aut ad bonitatē desiderādā. ꝛ fm hoc sunt tres ordines ī p̄ma hierarchia.s.throni.ad quos spectat reuerētia. cherubin:ad quos sapientia: et seraphin ad quos spectat beniuolētia. Ad pfectaz aūt ꝓtuositatē spectat virt⁹ impatiua :virtus executiua.ꝛ virt⁹ expeditiua. Prima ad dñatōes.scā ad virtutes .tercia vero ad potestates spectat.q̄ est arcere ptātes ꝓtrarias. Ad pfectā vero officiositatē spectat regere:reuelare:et releuare. Primuz est p̄ncipatuū.scōm archangelorū. terciū angeloꝝ.qz custodiūt ne stātes cadāt:ꝛ cadentes adiuuāt vt resurgāt . Et sic ptz qꝛ hec oīa sunt in beatis angelis fm plus et min⁹ gdatim a supioribꝫ descēdendo vsq̄ ad ima. Ordo autē denoīari debet ab eo qđ excellentius accipit in munere.

Capitulū IX

De pductōe hominis quantū ad spīm

POst naturā vero corpoream ꝛ icorpoream:dicēda sunt aliq̄ ō natura et vtrisq̄ cōpositā .p̄mo ex parte mentis.scō ex pte carnis.tercio ex parte totius hoīs. De aīa igit̄ rōnali hec ī sūma tenenda sunt fm sacrā doctrinā .s.qꝛ ipa est forma ens:viuēs:intelligēs :et lib̄ tate vtens. Forma q̄dem ens: nō a seipsa nec de diuina natura .sz a deo de nihilo p creatōem in esse deducta. Forma aūt viuens nō ex natura extrinseca:sed seipa.non vita mortali sed vita ppetua. Forma vero intelligēs:nō tm̄ creatā sed etiā creatricem essentiā.ad cuiꝰ imaginē facta est per memoriaz:intelligentiā et volūtatē. Forma libertate vtēs.qꝛ sp est libera a coactione. Al miseria vero et coactōe libera fuit ī statu innocētie. licet nō in statu nature lapse. Nec aūt libertas a coactōe: nihil aliud est q̄z facultas volūtatis et rōis .q̄ sūt potentie aīe p̄ncipales. Rō autē ad īntelligentiā p̄dictoꝝ hec est. Quia cū p̄mū p̄ncipiū sit beatissimū ꝛ beniuolentissimuz. ideo sua summa beniuolētia:bītitudinem suā cōmunicat creature .nō tm̄ spirituali

et ꝓme: ſz etiã corꝑali et longinq̃. Corꝑali tñ ꝛ lõginq̃ ꝯmunicat mediate. qz lex diuitat⁹ hec eſt: vt ifima ꝑ media reducãt ad ſumma. Et iõ nõ tñ ſpñ angelicũ ꝛ ſe patũ fecit btificabilẽ: ſz etiã ſpñ ꝯiũctuz ſcz hũanũ. Eſt igit aĩa rõnal' forma btificabilis. Et qz ad btitudinis ꝓmiũ ꝓueni re nõ eſt gl'ioſum niſi ꝑ meritũ. nec mereri ꝯtigit niſi ĩ eo qđ volũtarie ⁊ libere fit. iõ aĩe rõnali libertatẽ arbitrij dari optuit ꝑ remotõez oĩs coactõis. qz ꝑ eſt de natura volũtatis vt nullaten⁹ poſſit cogi: licz ꝑ culpã miſera efficiat ⁊ ſerua pcti. Rurſus qz forma btificabil' eſt capax dei ꝑ memo riã: intelligẽtiã et volũtatẽ. ⁊ hoc eſt eẽ ad ymaginẽ trinitatis ꝓpter vnitatẽ in eſſen/tia et trinitatẽ in potẽtijs. ideo aĩaz hoĩs neceſſe fuit eſſe intelligẽtẽ deũ ⁊ oĩa. ac ꝑ ꝑ ymagine dei inſignitã. Et qz nihil btñ poteſt btitudinẽ amittere. nihil poterat eſſe beatificabile niſi eſſet incoꝛruptibile ⁊ immoꝛtale. neceſſe igit fuit aĩaz rõnalez ĩmoꝛtali vita de ſui natura eſſe viuentez. Poſtrẽo qz oñe ſq̃ ab alio beatificabile eſt ⁊ ĩmoꝛtale: ẽ mutabile fm bñ eſſe: ⁊ in/coꝛruptibile fm eſſe. iõ aĩa nec a ſe ẽ nec ỏ diuĩa natura. qz mutabil'. nec ꝓducta de aliq̃: nec ꝑ naturã generata. qz ẽ ĩmoꝛtalis ⁊ ĩcoꝛruptibil'. ⁊ ita hec forma nõ ꝑt ꝑ ge neratõez in eſſe introduci. qz oñe natura lit generabile ẽ natural' ⁊ coꝛruptibile Ex his apparet q̃lit finis btitudis neceſſita/tẽ ĩponit ꝓdictaz ꝯditionũ ipi aĩe ad bti tudinẽ oꝛdinate. Quoniã aũt vt beatifi/cabil' eſt ĩmoꝛtal'. iõ cũ vnit coꝛpi moꝛtali ꝑt ab eo ſeparı. ac ꝑ ꝑ nõ tñ forma eſt. ve rũetiã ꝑ aliq̃d. ⁊ ideo nõ tñ vnit coꝛpori vt pfectio: verũetiã vt motoꝛ. et ſic pficit ꝑ eſſentiã. qz mouet ꝑiter ꝑ potentiã. Et qñ ipa nõ tñ dat eſſe. verũetiã viuere et ſentire et intelligere. ideo potẽtiã habz ve getatiuã ⁊ ſenſitiuã ⁊ intellectiuã. ita q ꝑ potentiã vegetatiuã generat: nutrit ⁊ au/gmentat. generat vt q̃d: nutrit vt q̃le: au/gmẽtat vt q̃ntũ. Per ſenſitiuã vero app̃/hẽdit ſenſibilia. retinet app̃hẽſa: ꝯponit ⁊ diuidit retẽta. Et p̃hẽdit q̃dẽ ꝑ ſenſitiuã exteriorẽ q̃nq; partitã fm coꝛrñdẽtiã ad q̃n q; mũdi coꝛpa ꝓncipalia. retinet ꝑ memo riã: ꝯponit ⁊ diuidit ꝑ phãtaſiã. q̃ ẽ ꝓma virtus collatiua. Per intellectiuã aũt di/ſcernit vez. refugit malũ ⁊ appetit boñũ. 13
Uez q̃dẽ diſcernit ꝑ rõnalẽ: malũ fpellit ꝑ iraſcibilẽ. bonũ appetit ꝑ ꝯcupiſcibilẽ. Rurſus qz diſcretio ẽ veri ꝯgnitio. fuga ⁊ appetit⁹ ẽ affectio. iõ tota aĩa diuidit ĩ co gnitiuã ⁊ affectiuã. Ampli⁹ qñ ꝯgnitio veri ẽ duplex. vl' veri vt veri. l' veri ut bo ni. ⁊ ꝑ vl' eterni qđ ẽ ſup aĩaz. vl' rpalis qđ eſt ifra. hic eſt q potẽtia ꝯgnitiua vtpote itellect⁹ et rõ diuidit. ita q itellectus in ſpeculatiuũ ⁊ ꝑcticũ. rõ ĩ ſupioꝛẽ poꝛtõez ⁊ inferioꝛẽ. q̃ poti⁹ noĩant diuerſa officia q̃z diuerſas potẽtias. Poſtrẽo qñ appe tit⁹ duplicit ꝑt ad aliq̃d ferri. ſ. fm natura lẽ inſtinctũ: vl' fm deliberatõez ⁊ arbitriũ: hic ẽ q potẽtia affectiua diuidit in volũ/tatẽ naturalẽ ⁊ volũtatẽ electiuã: q̃ ꝓꝛie volũtas dicit. Et qñ tal' electio idifferẽs ẽ ad vtrãq; ptẽ. iõ eſt a libero arbitrio. Et qñ hec indifferẽtia ꝯſurgit ex deliberati/one ꝓambula ⁊ volũtate adiũcta. hinc eſt q libez arbitriũ ẽ facultas rõis ⁊ volũta tis. ita q ſic dicit aug⁹. oẽs ꝓdictas rõna les potẽtias ꝯphẽdit. Alit enĩ. Cũ de libe ro arbitrio loq̃mur: nõ de ꝑte aĩe loq̃mur ſz certe de tota aĩa. Ex ꝯcurſu nãq; illaz potẽtiaz rõis ſup ſeipaz redeũtis. ⁊ volũ tat⁹ ꝯcomitãtis: ꝯſurgit itegritas liberta tis. q̃ eſt ꝓncipiũ meriti vl' demeriti: fm electõez boni vel mali La. X.

De ꝓductõe hoĩs q̃ntũ ad coꝛpus

Et coꝛpe autẽ hũano in ſtatu ꝓꝛi me ꝯditiõis tenẽda ſunt hec fm doctrinã fidei oꝛthodoxe. vicz q coꝛpus ꝓmi hoĩs ſic ꝯditũ fuit: et ỏ limo terre formatũ. vt tñ eſſet aĩe ſubiectum. ⁊ ſuo mõ ꝓꝑoꝛcionabile. ꝓꝑoꝛcionabile in q̃m q̃ntũ ad ꝯplexionẽ eq̃lẽ. q̃ntũ ad oꝛga nizatõem pulcerrimã et multiformẽ: ⁊ q̃n tuz ad ſtature rectitudinẽ. Subiectũ au tem vt eſſet obtẽperãs ſine rebelliõe: eſſet etiã ꝓpagãs ⁊ ꝓpagabile ſine libidine. eſſz vegetabile ſine defectiõe. eſſz ⁊ ĩmutabile ad oĩodã icoꝛruptõz. ñ intꝛueniẽte moꝛte. ⁊ fm ꝑ dat⁹ ẽ ſibi loc⁹ padiſi treſtrz ĩ hĩra tõez trãq̃llã. Formata ẽ mlier ỏ late viri ĩ ꝑſoꝛtiũ ⁊ adiutoꝛiũ ad ꝓpagatõz ĩmacu latã. Datũ ẽ lignũ vite ad vegetatõez ꝓti nuam. et tandem ad ĩmmutatõez ꝑfectã: ꝑ ĩmoꝛtalitatẽ ꝓpetuã. Rõ aũt ad itelli gentiã ꝓdictoꝛũ hec eſt. Quia cũ primuz

principiū sit in producēdo potētissimum sapiētissimū et optimū. ⁊ in oibꝫ effectibꝫ suis hoc aliquo mō manifestet. potissime debuit hoc manifestare ī vltimo effectu et nobilissimo: cuiusmodi est hō: quē īter ceteras creaturas ꝓduxit vltimo: vt in hoc potissime appareret et reluceret diuinorū operꝫ cōsummatio. Ut igit̄ in hoīe manifestaret̄ dei potētia. iō fecit eū ex naturꝫ maxime distantibꝫ: cōiūctis in vnā ꝑsonā et naturā. cuiusmodi sunt corpꝰ ⁊ anima. quarū vnū est substātia corꝑea. alterꝫ vero scꝫ anima substātia spūalis et incorporea. que distāt maxime in genere substātie. Ut vero ibidē manifestaret̄ dei sapientia: fecit tale corpꝰ qđ ꝓportōem suo mō haberet ad animā. Qm̄ ergo corpꝰ vnit̄ aīe vt ꝑficienti et mouēti: ⁊ ad beatitudinem sursum tēdenti. ideo vt cōformaret̄ aīe viuificanti: habuit cōplexionē eq̄lē: nō a pōdere vel mole. sed ab eq̄litate naturaꝫ iusticie. que disponit ad nobilissimū modū vite. Ut aūt ꝯformaret̄ mouēti ꝑ multiformitatē potentiarꝫ: habuit multiformitatē organorū cū summa venustate ⁊ artificiositate ⁊ ductibilitate: sicut patꝫ in facie et in manu. que ē organū organorū. Ut autē ꝯformaret̄ anime sursum tendēti ad celū habuit rectitudinē stature: et sursuꝫ erectum caput. vt sic corꝑalis rectitudo attestaret̄ rectitudini mētali. Postremo vt in hoīe manifestaret̄ dei bonitas ⁊ beniuolentia: ideo fecit hoīem absqꝫ om̄i macula ⁊ culpa: et absqꝫ om̄i pēa siue miseria. Cū enim primū principiū simul sit optimū ⁊ iustissimū. quia optimū nō debuit facere hominē nisi bonū. ac ꝑ hoc innocentē ⁊ rectum. Quia vero iustissimū nō debuit infligere penā ei q̄ nulluꝫ omnino habebat peccatū. ac ꝑ hoc illi anime rōnali tale corpus cōstituit: qđ sibi esset ita obtēperans vt nulla esset in eo pugna rebelliōis. nulla ꝓnitas libidīs. nulla imminutio vigoris. nulla corruptio mortis. Ita etiā esset anime ꝯforme: vt sicut anima erat innocens: ⁊ tn̄ poterat cadere in culpā. sic corpus esset impassibile et tn̄ posset cadere in penā. ⁊ ideo poterat n̄ mori: et poterat mori. poterat habere sufficientiā et poterat habere indigentiaꝫ. poterat obtꝑare: ⁊ poterat habere rebellionē et pugnā. Et ꝓpt̄ea in statu illo corpus erat tale: vt ab eo fieret đcisio seminalis ad ꝓpagatōem prolis. per amminiculū sexꝰ muliebris pariter ꝯprincipiātis. Fieret etiā humoris nutrimētalis cōsumptio ꝑ actōem caloris. Fierꝫ nihilominꝰ restauratio ꝑ alimentū lignorū ꝑadisi. restaurato seu ꝑseruato per lignuꝫ vite humido radicali. qđ q̄dem lignū hāc virtutē habuit. ob quā vt dicit Aug. fuit non solū in cibū: verūetiā in sacramentuꝫ. Incorruptio igit̄ et immortalitas corꝑis ade prīcipaliter veniebat ab anima. sicut a cōtinente et influēte. a corꝑis bona et eq̄li cōplexione: sicut a disponēte et suscipiēte. a ligno aūt vite sicut a vegetāte ⁊ āminiculante. a regimine vero diuīe ꝓuidentie sicut interiꝰ ꝯseruāte et exteriꝰ ꝓtegēte

Capitulū XI.

De productōe hominis quantū ad totum coniunctum.

De toto aūt hoīe in ꝑadiso collocato hec tenenda sunt. vicꝫ q̄ datus est ei duplex sensus. s. interior ⁊ exterior. s. mētis ⁊ carnis. Datꝰ est ei duplex motꝰ. s. imꝑatiuꝰ in volūtate. ⁊ executiuus in corꝑe. Datū est ei duplex bonuꝫ vnū visibile: et alterꝫ inuisibile. Datuꝫ est ei duplex preceptū. s. nature et discipline. Preceptū nature. Crescite ⁊ multiplicamini. Preceptū discipline. De ligno sciētie boni ⁊ mali ne ꝯmedas. Iuxta q̄ datū est sibi q̄druplex adiutoriū. s. sciētie: ꝯsciētie: synderesis et gratie. ex quibꝫ sufficienter habuit vt possꝫ stare ī bono ⁊ ꝓficere. ⁊ a malo cauere ⁊ declinare. Rō aūt ad intelligentiā ꝑdictorꝫ hec est. Quia ꝑmū ꝓncipiū fecit mundū istū sensibilē ad declarandū seip̄ꝫ. vicꝫ vt hō ꝑ illū tanq̄ꝫ per speculū et vestigiū reduceret̄ in deū artificē amādū ⁊ laudādū. ⁊ fm̄ h̄ duplex est liber. vnꝰ. s. scriptꝰ intꝰ. q̄ ē dei et̄na ars ⁊ sapiētia. ⁊ aliꝰ scriptꝰ foris. s. mūdꝰ sensibil̄. Cū igit̄ essꝫ vna creat̄a q̄ sensū hēbat intꝰ ad ꝯgnitiōeꝫ libri īterioris: vt āgelꝰ. et alia q̄ totū sensū hēbat foris: vt qđlibꝫ animal brutū: ad ꝑfectōeꝫ vniuersitatꝫ debuit fieri creatura q̄ h̄ sensu duplici essꝫ ꝑdita: ad ꝯgnitōeꝫ libri scripti ītꝰ ⁊ foris. i. sapīe et sui oꝑis. Et qꝛ ī xp̄o sil̄ ꝯcurrit et̄na sapīa ⁊ eiꝰ opꝰ ī vna ꝑsona. iō đꝛ liber scriptꝰ intus et foris ad reparatōeꝫ generis hūani.

Et qz cuilibet sensui corrñdet mot⁹. ideo duplex ē hoi dat⁹ mot⁹. Un⁹ ſm instictū rōis in mēte. ali⁹ ſm instinctū sensualitat⁹ i carne. Primi ē impare. scōi ꝙ ē obtpare ſm rectū ordinē. Qñ aūt fit econuersio tūc rectitudo z regimē alē ꝑcipitaſ de statu suo. Et qz cuilibz motui z sensui ñdz appetit⁹ ad aliqd bonū. iō duplex bonū ꝑparatū est hoi. vnū scz visibile z alterꝝ iuisibile. vnū tpale z aliō eternū. vnū carni z alterꝝ spiritui. Ex his aūt bonis de⁹ vnū dedit. alterꝝ pmisit. vt vnū gtis possideret alterꝝ ꝙ p meritū acq̄reret. Et qz frustra bonū daſ nisi custodiaſ. frustra ꝓmittit nisi ad ipm ꝓueniaſ. iō duplex fuit ꝑceptuz hoi datū. s. vnū nature ad custodiēdū bonū datū. aliō disciplīne ad ꝓmerendū bonū ꝓmissuz. qō nullo mō potat mereri meli⁹ q̄z p merā obediētiā. Obediētia aūt mera ē qñ ꝑceptū ex se solo obligat: nō ex aliq causa alia. z tale dr ꝑceptū disciplīne. qz p ipm discit q̄nta sit virt⁹ obediētie q suo merito ducit ad celū. suo aūt dmerito ꝑcipitat in infernū. Nō g datū ē illō mādatū hoi ꝓpter indigētiā aliq̄m quā de⁹ haberet de hūano obseq̄o. sz ad dādā viā merē di coronā p merā et volūtariā obediētiā. Et qm̄ hō rōne nature defectiue ex nihilo formate: nec p gl'iaz ꝙfirmate: poterat cadere: benignissim⁹ de⁹ q̄d duplex ꝙtulit ei adiutoriū. s. duplex nature et duplex gtie. Duplicē enī indidit rectitudinē ipi nature. vicz vnā ad recte iudicādū: z hec ē rectitudo ꝙsciētie. Aliā ad recte volēdū. z hec est rectitudo synderesis. cui⁹ ē remurmurare ꝓtra malū z stimulare ad bonuz. Duplicē etiā supaddidit pfectōz gre. vnā gtie gtis date: que fuit scia illūinās intellectū ad ꝙgnoscendū seipm z deū suū z mundū istū: q̄ fact⁹ fuerat ꝓpter ipm. Aliā ꝙ g/tie gratū faciēt⁹: q̄ fuit charitas habilitās affectū: ad diligēdū deū sup oīa: z primū sicut seipm. Et sic ante lapsum hō pfecta habuit naturalia. supnaturalia nihilominus gra diuina. Ex q̄ manifeste colligit q si cecidit nō aliūde fuit nisi ex sua culpa qz obedire contempsit. Cap̄. XII.

De cōpletiōe z ordinatōe totⁱ mundi ꝙsummari.

Ex ꝓdictis colligi ꝑt q creaſa mūdi est q̄si q̄dam liber in q̄ relucz re ꝑsentaſ et legit trinitas fabricatrix ſm triplicē gdū expssiōis. s. p modū vestigij: imaginis et sil'itudinis. ita q rō vestigij repit in creaturis oīb⁹. rō imaginis solū i intellectualib⁹ siue spiritib⁹ ratōnalib⁹. z rō sil'itudinis in solis deiformib⁹. ex q̄b⁹ q̄si per q̄sdā scalares gd⁹ nat⁹ est intellect⁹ humanⁿ gdatim ascēdere in summū ꝓncipiū qd est deus. Ratio aūt ad intelligētiā ꝓdictoꝝ hec ē. Quia cū oēs creature respectū habeāt z dependētiā ad suū creatorē: tripliciter possunt ꝙpari ad ipm. s. aut sic ad ꝓncipiū creatiuū. aut sicut ad obiectū motiuū. aut sicut ad donū inhabitatiuū. Primo mō ꝙpaſ ad ipm oīs ei⁹ effectus. scōo modo oīs intellect⁹. tercio mō oīs spirit⁹ iustus z deo accept⁹. Oīs enī effect⁹ q̄z tū cūq̄z paz habēs de esse hz deū sic ꝓncipiū Oīs intellect⁹ q̄ntūcūq̄z paz habēs de lumie: nat⁹ ē p cognitōez z amorē deū cape. Oīs spūs iust⁹ et sctūs hz donū spūssancti infusum sibi. Et qm̄ creaſa hr̄e non ꝑt deū sicut ꝓncipiuz. q̄n ꝙfiguret ei ſm vnitatē: ꝑitatē: et bōitatē. nec deū sic obiectū q̄n eū capiat p memoriā: intelligētiā z volūtatē. nec deū sicut donū infusum: q̄n ꝙfiguret ei p fidē: spem z charitatē: siue p triplicē dotē. Et ꝓma ꝙformitas ē longinq̄. scōa ꝓpinq̄. tercia ꝓxima. Unde ē q ꝓma dicit vestigiū trinitatis. scōa imago. tcia sil'itudo. Est igit spūs rōnalis medi⁹ inter ꝓmā et vltimā. ita q ꝓmā habz inferi⁹: secundā interi⁹: terciā supiuſ. Et iō in statu innocētie cū imago nō erat viciata sz deiformis p grām effecta: sufficiebat liber creature in quo seipm exerceret hō ad ꝙtuēdū lumē diuīe sapiētie. vt sic sapiēs essz. cum vniuersas res videret in se. videret i ꝓpio genere. videz i arte ſm q triplicit hñt eē res. s. in materia vel in natura ꝓpa: in ītelligētia creata. z in arte eterna. Scōm que tria dicit scriptura. dixit de⁹ fiat: fecit z factū est ita. Propt quā etiā triplicē visiōz accepit hō triplicē oculū: sicut dic hugo de sctō victore. scz carnis rōis et ꝙtēplationis. Carnis q̄ videret mundū et ea que sunt in mundo. Oculum rationis quo videret animū et ea que sunt i animo. Oculum contēplatōis quo videret deum z ea que sunt in deo. Et sic oculo carnis videret homo ea que sunt extra se. oc'o rōis ea

q̃ sunt intra se. oculo ꝯtẽplatõis ea q̃ sunt supra se. Qui q̃dẽ oculꝰ ꝯtẽplatõis actuꝫ suũ nõ habꝫ ꝑfectũ nisi ꝑ gl'iam quã amittit ꝑ culpã. recupat aũt ꝑ grãꝫ ⁊ fidẽ ⁊ scripturaꝝ intelligẽtiã: q̃bꝫ mẽs hũana purgat̃: illuminat̃ et ꝑficit̃ ad celestia ꝯtẽplãda. ad q̃ lapsus hõ ꝑuenire nõ ꝑt: nisi ꝑus defectꝰ et tenebras ꝓpas recognoscat. qđ nõ facit nisi ruinã hũane nature diligẽter ꝯsideret et attendat.

Finit secunda pars.

Incipit tercia pars de corruptela peccati.

Capitulũ I.

De origine mali in ꝯmuni.

Predetermina tis igit̃ breuit̃ aliq̃bꝫ de trinitate dei et creatura mũdi. restat nũc aliq̃ breuit̃ tangere de corruptela peccati. De q̃ tenẽdũ est in summa ꝙ peccatũ nõ est essentia aliq̃: sꝫ defectꝰ ⁊ corruptela. q̃. s. corrũpit̃ modꝰ: spẽs: ⁊ ordo: ĩ volũtate creata. Ac ꝑ h̃ pctĩ corruptio ẽ contraria ip̃i bono. Nõ tñ hꝫ esse nisi ĩ bono. nec ortũ trahit nisi a bono. Qđ q̃dẽ bonũ est liberꝫ arbitriũ volũtatis. Et ip̃m nec ẽ summe malũ: cũ possit velle bonũ. nec sũme bonũ cũ possit declinare ĩ malũ. Rõ autẽ ad intelligẽtiã ꝑdictoꝝ hec ẽ. Quia ꝑmũ ꝑncipiũ cũ sit ens a seip̃o: nõ ab alio: necesse est ꝙ sit ens ꝓpter seip̃m. ac ꝑ hoc summe bonũ: nullũ ꝓrsus habẽs defectũ. Nõ est igit̃ aliq̃d nec esse põt qđ sit ꝑmuꝫ ⁊ summe malũ. qꝛ ꝑncipiũ ꝑmũ dicit summũ ꝯplementũ: et summe malũ dicit defectũ ꝑmaximũ. Qm̃ g̃ ꝑmũ ꝑncipiũ vt sũme ens et cõpletũ: nec in essendo: nec ĩ operando deficere ꝑt. nec summe maluꝫ ẽ: nec aliqđ malũ est. nec aliquo mõ malũ ꝑricipiare potest. qꝛ tñ oĩpotẽs est ꝑt bonũ de nõ esse ĩ esse deducere. etiã sine amminiculo alicuiꝰ materie. Quod ⁊ fecit cũ creaturam finxit. cui dedit esse: viuere: intelligere ⁊ velle. Que q̃dẽ qꝛ a summo bono fuit ꝑm triplicis cause habitudinẽ. oꝑtuit ꝙ haberet in sua substãtia ⁊ volũtate modũ speciẽ ⁊ ordinẽ. Nata ergo fuit agere oꝑa sua a deo. ꝑm deũ ⁊ ꝓpter deũ. ⁊ h̃ ꝑm modũ: spẽm et ordinẽ sibi insitũ. Sed qꝛ de nihilo fuit ⁊ defectiua. potuit deficere ab agẽdo ꝓpter deũ. vt. s. aliq̃d faceret ꝓpter se. non ꝓpter deũ. ac ꝑ h̃ nec a deo. nec ꝑm deũ. et h̃ ẽ pctm̃. qđ est modi: spẽi ⁊ ordis corruptiuũ. Quod qꝛ defectꝰ ẽ: nõ hꝫ causam efficiẽtẽ sꝫ deficientẽ. videlicꝫ đfectuꝫ volũtatis create. Quia ꝟo corruptio ẽ: et nõ nisi boni: ⁊ oĩs corruptio ĩ re corruptibili ẽ. iõ nõ nisi ĩ bono ẽ. ac ꝑ h̃ cũ volũtas libera corrũpat ĩ seip̃a modũ spẽm ⁊ ordinẽ: deficiẽdo a ꝟo bono: pctm̃ oẽ inq̃ntuꝫ hmõi ẽ a volũtate sicut a ꝑma origĩe. ⁊ ẽ ĩ volũtate sic̃ in ꝓpo subiecto. qđ q̃dẽ facit volũtas qñ sua defectibilitate: mutabilitate ⁊ ꝟtibilitate: spreto bono indeficiẽte ⁊ ĩcõmutabili inheret bono ꝯmutabili. Ex q̃bꝫ colligit̃ ꝙ pctm̃ ñ ẽ appetitio malarũ reꝝ: sꝫ desertio melioꝝ. ⁊ iõ ĩ appetitu volũtatis est modi: spẽi et ordĩs corruptiuũ. ac ꝑ h̃ adeo volũtariũ. ꝙ si nõ ẽ volũtariũ iã nõ est pctm̃. His aũt ꝑintellectis: manifeste cadit ĩpietas manicheoꝝ: ponẽtium summũ malũ oĩm maloꝝ ꝑncipiũ ꝑmuꝫ. Apparet etiã q̃ sit mali origo. ⁊ q̃d sit mali subiectũ

Capitulũ II

De primorũ parentũ tentatione.

Ad intelligendũ aũt q̃liter corruptela peccati intrauit ĩ mũdũ. cõsiderare oꝑtet lapsum ꝑmi ꝑentis. traductõeꝫ culpe original'. et ortũ siue radicẽ pctĩ actual'. Circa lapsuꝫ igit̃ ꝑmi parẽtꝫ hec tria nobis occurrũt ꝯsiderãda. s. tẽtatio diabolica. culpa ꝯmissa: ⁊ pẽa inflicta. Hec igit̃ de tẽtatõe sunt tenẽda. vicꝫ ꝙ cũ deꝰ hoĩeꝫ ꝯdidissꝫ ĩ felicitate ꝑadisi: ĩ sexu duplici. s. virili ⁊ ml'iebri. diabolus inuidẽs hoĩ: assumpta specie serpẽtina aggressus ẽ ml'ierez. ꝑmo q̃rẽdo: cur ꝑcepit vobis deꝰ ne ꝯmederetis. scđo asserendo dicẽs. neq̃q̃ꝫ moriemĩ. tercio ꝓmittendo. eritꝫ sic̃ dij sciẽtes bonũ ⁊ malũ. volẽs ista tẽtatõe deijcere ml'ierẽ ĩfirmiorẽ. et ꝑ illaꝫ postea ꝓsternere sexũ virilẽ. qđ ⁊ fecit dño ꝑmittẽte. Rõ aũt ad intelligẽtiã ꝑdictoꝝ hec ẽ. Qꝛ sic̃ ꝑmũ ꝑncipiũ ẽ potẽtissimũ ĩ oꝑãdo siue ꝓducẽdo. sic ec̃ ẽ rc̃issimũ ĩ gubnãdo. ⁊ iõ sic res q̃s ꝯdidit ãmĩstrat vt eas agere ꝓpos motꝰ sinat. Qm̃ igit̃ hõ sic factꝰ erat ut ꝑ victoriã pugne ꝑueĩrꝫ ad ꝑmiũ

quietis eterne. licz deus sciret hoiez tẽtaꝛi succũbere: debuit tñ hoiem ꝓmittere tentari ab eo q̃ sciret posset et vellet. Qm̃ ergo diabolus q̃ ꝓus erat sciẽs et rectus. p supbiã cadẽdo factꝰ ẽ ẏsutus ⁊ iuidus. iõ p inuidiã tentare volebat: ⁊ p astutiam sciebat. ⁊ ideo tentauit iuxta qõ potuit et deꝰ ꝓmisit. Qꝛ igit̃ in tẽtando spem serpẽtinaz assumpsit: hoc dispẽsatõis diuie fuit. vt nõ solũ deꝑhendi eiꝰ versutia posset vez etiã vt ex illa effigie versutia diaboli/ca in tẽtando cũctis filijs ade innotescere posset. Rursus qꝛ tẽtauit de ꝑcepto disci/pline ℔ sil'ꝛ fuit dispẽsatõis diuine: vt siue vinceret siue vinceret: cunctis inotescꝛet meritũ obediẽtie. siue demeritũ inobediẽtie. Qꝛ aũt incepit a ml'iere ℔ fuit ẏsutie sue. qꝛ faciliꝰ est deiȝcere minꝰ fortẽ. Unõ ⁊ versutia hostis ex ifirmioꝛi ꝓte aggredi tur ciuitatẽ. Sil'ꝛ modꝰ q̃ in tentatiõe ꝓcessit maxime ẏsutie fuit. qꝛ expiendo: impellẽdo ⁊ allicieẽdo ꝓcessit. Expientiã enim sumpsit in interrogatõe. ipulit i assecuratõe. allexit aũt in ꝓmissiõe. Prio enim interroganit de causa mãdati: vt rõez ducerꝛ i dubiũ. Scõo aũt dubitatõne habita: ne forte moꝛiamur: assecurauit vt irascibilez duceret i ꝓtemptũ. Tercio ꝓmisit vt ꝓcupiscibilẽ duceret i appetitũ. ⁊ sic his tribꝰ modis libertatẽ arbitrij traheret ad ꝓsensum. que facultas ẽ rõis et volũtatis. ꝓplectens nihilominꝰ tres ꝑdictas vires. s. rõnabilez. irascibilẽ et ꝓcupiscibilẽ. respectu quarũ diabolꝰ allexit ml'ierẽ p triplex appetibile. s. p sciẽtiã que est appetibil' rõnali. p excellẽtiã ad modũ dei que est appetibil' irascibili. p suauitatẽ ligni q̃ est appetibilis cõcupiscibili. ⁊ sic tẽtauit omne qõ erat in ml'iere tẽtabile p omne illud qõ poterat in tẽtationẽ induci. quod est tripler appetibile mundi. s. fm ꝓcupiscẽtiã carnis. cõcupiscẽtiã oculoꝛ: et superbiã vite. fm q̃ tria attendit omis tentatõis oꝛigo siue a mũdo siue a carne: siue a diabolo

Capitulũ III.

De primoꝛũ parentũ transgressione

Et culpa vero ꝓmoꝛ parẽtũ sunt hec tenenda. s. q̃ ml'ier assentiens tentatõi diabolice appetiit sciaz ⁊ excellentiã ad modũ dei. Appetiit nihilominus expiri suauitatẽ ligni vetiti. ⁊ tã dem incidit in trãsgressionẽ mãdati. Hec his ꝓtẽta: offerẽdo fructũ ligni vetiti iduxit virũ. q̃ nolẽs suas delicias cõtristare: mulierẽ nõ coꝛripuit sed potiꝰ cõsensũ ꝑbuit male suadẽti. ⁊ oblatũ pomũ gustãdo effectus est trãsgressoꝛ diuini ꝓcepti.

Ratio aũt ad intelligẽtiã ꝑdictoꝛ hec est. Quia cũ a primo ꝓncipio (ut ꝑdictum fuit) datus esset homi duplex sensus ⁊ appetitꝰ respectu duplicis libri. et respectu duplicis boni. vt fm libertatẽ arbitrij hõ posset ad vtrũq̃ cõuerti. ml'ier audita suggestiõe serpẽtis exteriori nõ recurrit ad libꝝ interioꝛẽ. qui legibilẽ se ꝑbet recto iudicio rõis. sed potiꝰ sensum suũ circa exteriοꝛẽ libꝝ tenuit. ⁊ circa exteriꝰ bonũ negociari cepit. Et qꝛ sensus eiꝰ nõ accessit vsq̃ ad vez infallibile: appetitꝰ eiꝰ ꝓuerti cepit ad bonũ ꝓmutabile. Appetiit igit̃ quod diabolus ꝓmisit: et ideo cõsensit vt faceret qõ suggessit. Appetẽdo igit̃ excellentẽ sciam erecta est in supbiã. ⁊ erecta in supbiam hocipo illecta est ad gulã. ac per hoc tercio ꝑstrata est p inobedientiã. Primũ fuit in mente. scõm in sensualitate. terciũ in ope. ⁊ sicut tentatio ab iferioꝛi incipiens puenit vsq̃ ad summũ. qꝛ ab auditu p appetitũ puenit ad cõsensum. sic ecõuerso deoꝛdinatio a supioꝛi incipiẽs puenit vsq̃ ad imũ. et fecit vnũ pcñm ꝓsũmatum qõ in hũana natura est oĩs peccati initiũ et oꝛigo malorũ. Nam mulier illecta illexit virũ. q̃ similiter ad libꝝ exteriοꝛem cõuersus et ab bonũ ꝓmutabile: nimis appreciãdo ml'ieris ꝓsortiũ et hmi societatis solaciũ. nec mulierẽ voluit coꝛripe: nec ꝓprias delicias ꝓtristare. Et qm̃ debuit eã coꝛripe et non coꝛripuit. idcirco imputat ei peccatũ ml'ieris. Quia vo noluit suas delicias cõtristare (a se repellẽdo ml'ierẽ) incepit nimiuz diligere seipm: ac p ℔ recedẽs a diuina amicicia: incidit i gulã ⁊ inobedientiã. Fuit g̃ trãsgressio ꝑcepti vtriq̃ cõmunis. licet ex alia ⁊ alia causa. qꝛ nõ vir sed ml'ier fuit seducta. In vtroq̃ tñ. s. viro ⁊ ml'iere fuit deoꝛdiatio a sũmo vsq̃ ad imũ. qꝛ ꝓmo in mẽte fuit siue i rõe. deinde in sensualitate. et postremo in opere. Ideo enim vterq̃ ꝑstratꝰ fuit p inobediẽtiam. ⁊ illectꝰ p gulam. qꝛ vterq̃ erectꝰ fuit in supbiã. Mulier q̃dem appetẽdo ⁊ am/

biēdo: quod nōdū accepat. vir aūt nimis amādo et appreciādo qd iā habebat. Uñ mulier māducādo credidit sublimari. adā vero existimans se aliq̄d magnū et deo carū. minus g̃uiter credidit se puniēdū. Nōdum enī exptus fuerat rigorē diuīe iusticie ⁊ seueritatis. Et sic vterq; dum inordinate erexit se supra se: cecidit miserabiliter infra se. a statu. s. innocētie et gratie ad statū culpe et miserie.

Capitulū IIII.

De primorū parentū punitōe

De pena vero primoꝝ pentū h̄ est tenēdū. videlicꝫ q̄ vir ⁊ mlier statim post culpā senserunt penā rebellionis ⁊ erubescētie in carne. ⁊ iō ad cooperiendū verēda fecerūt sibi pizomata. Postea vero diuino iudicio vir incurrit penā laboris ⁊ angustie. penā famis et indigentie. penā mortis ⁊ resolutiōis in cinerem. Iuxta qd dicit in scriptura. Maledicta t̄ra in ope tuo ⁊c̄. Mlieri vero duplicata est pena. qꝛ inflicta est ei penalitas multipliciū erūnaꝝ in cōceptu. pena doloris ī partu. pena subiectōis ad virū in ꝯuictu. ac p h̄ s̄m q̄ apparet satis g̃uiter punituꝫ fuit pctm̄ illud. s. ligni vetiti esus. licet fuerit faciliter ꝑpetratū. Ratio aūt ad intelligentiā p̄dictorū hec est. Quia cū primū p̄ncipiū sit ꝓuidentissimū in gubernādo: et rectissimū in presidēdo: nihil ꝓrsus inordinatū dimittit ī vniuerso. ⁊ qꝛ culpa recte ordinat̄ in pena (ꝯuenienti⁹ enī iniustus dolet in supplicio q̄ꝫ letat⁹ est in delicto. qm̄ meli⁹ est dolere damnū salutis q̄ꝫ letari in dāno equitatis) ideo statim in p̄mis parētibus dedec⁹ peccati subsecutuꝫ est dec⁹ iudicij. vt quod inordīatū fuit cadēdo ab ordine nature caderꝫ statim in ordinē iusticie. Hic enī duplex ordo sic cuncta ꝯplectit̄. vt quod ab vno ceciderit. statim in alterā differētiā relabat̄. Qm̄ ergo vterq; parēs supbiēdo ī mēte et gustādo ī carne inobediēs fuit suo supiori. iusto dei iudicio factū est: vt sibi fieret īobediēs suum inferi⁹. et maxime q̄ntū ad ꝑtes illas s̄m quas est ꝯiūctio vtriusq; sex⁹. que sūt mēbra virtuti generatiue deseruiētia. Et qꝛ hoc īerat eis nō ex natura. sed ex ꝓpria culpa. ideo erubescebāt et cooperiebant se. Rursus qꝛ vir spreto summo delectabili q̄siuit ī carne delectari. ideo iusto dei iudicio inflict⁹ est ei labor ⁊ defect⁹ famis et sitis. Postremo qꝛ ꝓpter bonū carnis separi elegit a bono mētis: iō iusto dei iudicio aīa inuita separat̄ a carne p mortē ⁊ incineratōem. ac p hoc sicut de⁹ dederat homī s̄m ordinē nature corp⁹ subiectū aīe. ꝓpagabile sine libidine. vegetabile sine defectōe. īmutabile sine morte interueniēte. sic homine peccāte s̄m ordinē iusticie factuꝫ est vt subtraherꝫ cetera p̄dicta ⁊ infligerꝫ opposita. vt sic culpa nō remanerꝫ īpunita ⁊ inordinata. qd nequaq̄ꝫ pati debꝫ diuina ꝓuidētia. Et qm̄ pctm̄ a mlīere exordiuꝫ sumpsit. ideo pena eius debuit duplicari. Quia igit̄ in mēte supbiēs fuit subiectōꝫ incurrit. Quia lignū ad vescēdū suaue vidit ⁊ appetijt dolorē incurrit. Postremo qꝛ fregit iugū obediētie incurrit vīculuꝫ ⁊ pōdus multiplicis erūne. ⁊ sic patꝫ quāto ordine diuine ꝓuidētie inflicte sunt viro pene multiplices. ⁊ duplicate ī muliere vt sic dedecus peccati nō esset sine decore iusticie. tanta est eniꝫ beatitudo iusticie ut nēo ab ea nisi ad miseriā possit abscedere.

Capitulū V.

De originalis peccati corruptōe.

Post lapsum p̄mi parētis dicenda sunt aliqua de traductōe pcti originalis. Circa qd p̄mo cōsiderandus est modus corruptōis. secundo modus traductōnis. tercio mod⁹ curatōnis. Mod⁹ aūt quo gen⁹ humanū p origīale peccatū corrūpit̄ hic est. Nā q̄libet p ꝯcubitū generat⁹ nascit̄ natura fili⁹ ire. qꝛ p̄uatus rectitudine originalī iusticie. ꝓpter cui⁹ absentiā incurrim⁹ q̄ꝫtū ad aīaꝫ quadruplicē penā. s. īfirmitatē: ignorātiā: maliciā ⁊ ꝯcupiscētiā. q̄ q̄ttuor īflicta sunt ꝓpter originale pctm̄. q̄s sane penas spūales comitat̄ ī corpe mltiplex penalitas: mltiplex defectus. multiplex labor: multiplex morbus: ⁊ multiplex dolor. Ad has quoq; penas subsequit̄ pena mort⁹ ⁊ īcineratōis. pena carētie visiōis dei: ⁊ amissionis glie celest⁹: nō solū ī adult⁹ veꝝ etiā ī puul' ñ baptizat⁹. q̄ q̄dē puuli pena mitissima int̄ ceteros puniūt̄. qꝛ solā penā dāni hñt sine pēa sēsus. Rō aūt ad ītelligētiaꝫ p̄dcōꝝ hec ē. Qꝛ cū p̄mū p̄ncipiū oīa agat a se ⁊ s̄m se: ⁊ ꝓpt̄ se: necesse ē esse optimuꝫ

et rectissimum. ac p hoc pijssimū ⁊ iustissimū: ⁊ inde est q̄ vniuerse vie ei⁹ miscdia ⁊ ṽitas siue iudiciū. Si enī de⁹ a p̄ncipio hoīem in tātis miserijs ɔdidissz: nec pietas esset nec iusticia q̄ tāta op⁹ suū opprimeret miseria: nulla p̄cedēte culpa. Sil'r si tātis miserijs nos repleret vl' repleri p̄mitterz sine culpa: nec pie nec iuste gubnaret nos diuīa ꝓuidētia. Si ḡ certissimuz est primū p̄ncipiū ⁊ in ꝓducēdo ⁊ ī ꝓuidēdo rectissimū ⁊ clemētissimū esse: necesse ē q̄ genus hūanū talit' fecerit vt a p̄ncipio nulla esset in eo culpa nec miseria. Necesse est etiā q̄ talit' āministret: vt nō p̄mittat ī nobis esse miseriā: nisi ꝓpter aliquā culpā p̄ambulā. Qm̄ igit' certissimū est q̄ a nr̄a origine multiplicē cōtrahim⁹ miseriā pene: certū est q̄ oēs nascimur natura filij ire ac p h̄ p̄uati rectitudine original' iusticie. quā p̄uatōem vocam⁹ originalē culpam. Et q̄r oīs culpa dicit recessum a bono incōmutabili: ⁊ accessuz ad bonū ɔmutabile. ⁊ recedere a bono incōmutabili est recedere a summa virtute et bonitate. accedere aūt ad bonū cōmutabile est pl⁹ debito in illud p amorē tēdere: hinc ē q̄ p̄dēs originalē iusticiā incurrit īfirmitatē: ignorātiā: maliciā ⁊ ɔcupiscētiā. Rursus q̄r deserēs bonū incōmutabile ꝓpter bonū ɔmutabile: efficit' indign⁹ vtroqz. hinc est q̄ ratōe carētie original' iusticie p̄dit aīa q̄etez tp̄alem in corpe: p multiplicē corruptōez ⁊ mortē: ⁊ tandē sep̄at' a visiōe lucis et'ne: amittēdo felicitatē gl'ie tā in aīa q̄z ī corpe. Postremo q̄r carētia hui⁹ iusticie ī nascētib⁹ nō est p modū volūtatis ꝓprie: nec p actualē delectatōez. hinc ē q̄ originali peccato post hāc vitā nō debet' pena sensus ī gehenna: pro eo q̄ nō supra ɔdignū sed citra punit diuīa iusticia: quā sp̄ comitatur sup̄abūdās mis'icordia. Hoc credēdū est sensisse btm̄ Augustinū. licz ṽba ip̄i⁹ exteri⁹ ꝓpter detestatōez erroris pelagianoꝝ (q̄ aliq̄lē felicitatē eis ɔcedebāt) aliud sentire videant'. vt enī meli⁹ eos reducerz ad mediū: abūdanti⁹ declinauit ad extremū.

Capitulū VI.

De originalis peccati trāsfusione

Mod⁹ aūt traductōis culpe originalis hic est. Quia licet aīa nō sit ex traduce: originalis tamē culpa ab anima ade trāsit ad aīas posteroꝝ mediante carne p ɔcupiscētiā generata. ita q̄ sicut ab anīa peccāte infecta fuit caro ade ⁊ ꝓna effecta ad libidinē. sic caro p libidinem seminata: et secū trahens infectōnez viciosam: inficit ⁊ viciat aīam. que quidē infectio viciosa in anīa nō tm̄ est pena sed etiā culpa. ⁊ sic p̄sona corrūpit naturā: et natura corrupta corrūpit p̄sonā: salua in om̄ib⁹ diuina iusticia: cui nullo mō p̄t imputari infectio anime: licz eam creādo infundat: et infundēdo vniat cū carne infecta. Ratio aūt ad intelligentiā p̄dictorū hec est. Quia cū primū p̄ncipiū fecerit hominē ad imaginē suā ꝓpter suijp̄i⁹ exp̄ssionem. sic eū ɔdidit ex p̄te corp̄is vt oēs homines ꝓpagarent' a p̄mo hoīe tanq̄z ab vno radicali p̄ncipio. sic ex p̄te anīe vt ꝓpt' exp̄ssam sil'itudinē tā in essendo ⁊ durādo q̄z intelligēdo ⁊ amādo: īmediate emanarent oēs sp̄ūs rationales ab ip̄o deo: tanq̄z a p̄mo p̄ncipio ⁊ immediato. Et quoniam spirit⁹ tāq̄z excellētior magis accedit ad p̄mū principiū: sic cōdidit deus hoīez vt spiritus p̄esset corp̄i: et corpus subessz spiritui creato: q̄z diu ille subesset spiritui increato. ⁊ ecōtra: si spirit⁹ nō obedirz deo iusto dei iudicio corpus suuz incip̄et sibi rebellare. Quod ⁊ factū est cū adaz peccauit. Sicut igitur si Adam stetisset: corp⁹ suū spiritui obediēs esset: ⁊ tale ad posteros trāsmitteret: ⁊ deus illi animā infūderet: ita q̄ vnita corp̄i immortali ⁊ sibi obedienti haberet ordinē iusticie ⁊ īmunitatē omnis pene. sic ex quo Adā peccauit: ⁊ caro facta est rebellis spiritui: oportz q̄ talē ad posteros trāsmittat. et q̄ deus s̄m institutōez p̄mariā animā infundat. anima vero cum vnit' carni rebelli incurrit defectū ordinis natural' iusticie: quo debebat omnibus inferioribus imperare. Et q̄r anīa carni vnita est oportz q̄ ip̄az trahat ⁊ trahat' ab ip̄a. et quia ip̄am nō potest trahere tanq̄z rebellez: necesse est vt ab ip̄a trahat' et incurrat morbū concupiscētie. et sic incurrit simul carētiā debite iusticie: ⁊ morbum concupiscētie. ex quibus duob⁹ tanq̄z ex auersione ⁊ ɔuersione dicit' integrari s̄m Augustinū ⁊ Anselmū peccatū originale. Quoniā igit' ordinatissimū fuit q̄ natura humana ita condere't: ⁊ q̄ condita

sic ꝓpagaret: ⁊ q̄ peccās ita puniret sic p̄dictū est pr̄i⁹. ita q̄ in ꝺitiõe seruat ordo sapie. in ꝓpagatõe ordo nature. in puniti one ordo iusticie: ptz q̄ nõ est ꝓtra diuinā iusticiam si ad posteros trāsmittit culpa. Rursus qz culpa originalis pctī in aīam trāsfundi nõ posset nisi pena rebelliõis in carne p̄cederet. ⁊ pena nõ essz nisi culpa p̄/cessisz. nec culpa p̄cessit a voluntate ordi nata sed inordiata. ac p hoc nõ a volũtate diuina sed a volũtate hũana. patz q̄ origi nalis culpe trāsfusio est a pctõ p̄mi hois. nõ a deo: nõ a natura ꝺdita: sz a vitio ꝓpe trato. Et sic verꝫ est qõ dicit Aug⁹. q̄ pec catũ originale nõ trāsmittit ad posteros ꝑ pagatio sed libido.

Capitulũ VII

De originalis peccati curatiõe.

Postremo diligenter attẽde q̄ mo/dus curatõis culpe originalis est ille. s. q̄ sic curat culpa original' q̄ remanet pena tpalis: sicut patet in ꝓuulis baptizatis. Sic curat q̄ntũ ad reatũ pe/ne eterne q̄ remanz quantũ ad actũ ⁊ mo/tũ ꝓcupiscẽtie. Sic curat in parẽte q̄ ni/hilomin⁹ ab eo qui curat⁹ est ꝑ baptismũ trāsmittit in ꝓlez originale peccatũ. Sic tollit originalis peccati macula q̄ rema/net sequela: cũ q̄ oportz pugnare q̄diu vi uimus in hac vita. qz in nullo ꝓfus extin/guit ꝓcupiscẽtia ꝑ grām ꝓmunẽ. qõ dico ꝓpter virginẽ btissimā mariā: in qua ī cõ ceptõe filij dei extincta fuit ꝑ grām singu larẽ. Ratio aũt ad intelligentiā p̄dicto rũ hec est. Quia sicut infectio deriuatur ī oẽs a ꝓncipio creato: a quo fit ꝓpagatio corpoꝝ: ⁊ h̄ a pte inferiori. s. carnis. sic cu ratio fieri habz a ꝓncipio increato: a q̄ fit infusio animaꝝ: ⁊ hoc a pte superiori. s. men tis. Qm̄ igit ex pte mentis distinctio ẽ in hoibus ita q̄ fm illā vnus nõ ꝓpagat ab altero: sed imediate exit a deo: grā curati/ua menti nr̄e a deo infusa respicit vnũq̄m q̄ inquātũ tenet rõem psone singularis ⁊ indiuidue. nõ inquātũ tenet rõem ꝓducti ui fm virtutẽ nature. Qm̄ igit originale pctm̄ est morbꝰ inficiẽs psonā piter ⁊ na/turā: psonā in volũtate: naturā ī carne: iõ sic curat macula original' in mente q̄ rema net infectio ⁊ sequela ī carne. Et qz hõ ge nerat nõ fm q̄ curat⁹ est in mente: sed fm q̄ corruptus in carne: nõ fm q̄ spiritualis sed fm q̄ carnalis. hinc est q̄ q̄uis sic bap tizat⁹ sit ab originali mũdat⁹ ī se: trāsmit tit tñ in plẽ originale. Rursus qz reatus pene eterne respicit deformitatẽ mẽtis et psone. actus aũt respicit inclinatiõez car/nis ⁊ nature: iõ trāsit originale ꝑ baptis mũ q̄ntũ ad reatũ: ⁊ remanz q̄ntũ ad actũ. Postrẽo qz afflictio tpalis ꝺditõez respi/cit ex pte carnis: cũ caro remaneat sp sub/iecta cuidã infectõi: remanere ꝺz sp subie cta penalitati. ⁊ ideo sicut penalitas ⁊ cor/ruptio ꝑ grām nõ auferꝫ a carne: sic seque la illa siue cõcupiscẽtia ⁊ lãguor mẽbrorũ simul stare põt cũ gratia curatiua. ⁊ ideo q̄uis paulatim minuat: qz tñ radix nõ tol lit: nunq̄ oĩno auferꝫ in viatore: nisi ī bea ta virgine ꝑ grām singularẽ. Quia enim virgo cõcepit eũ q̄ erat expiatio oĩs culpe ideo data fuit sibi grā singularis. qua extī cta fuit in ea radix⁹ oĩs ꝓcupiscentia ad ꝓcipiẽdũ dei filiũ absq̄ omĩ pctī labe ⁊ corruptela. Hẽpe decẽs erat: vt ea purita te qua maior sub deo neq̄t intelligi virgo illa niteret, cui de⁹ pater vnicũ filiũ (quez de corde suo genitũ sibi equalẽ tanq̄ seip sum diligebat) ita dare disponebat vt na/turaliter essz vnus idẽq̄ cõmũis dei p̄/is ⁊ virginis fili⁹: ⁊ quã ipe fili⁹ spẽaliter fa cere sibi mr̄em eligebat. ⁊ de q̄ spũssanct⁹ volebat et opatur⁹ erat vt cõcipetur ⁊ na sceret ille de quo ipe pcedebat.

Capitulũ VIII.

De origine peccatoꝝ actualiũ

Postq̄z aũt dictũ est de traductiõe peccati original': dicẽda sunt ali q̄ de origine pctī actual'. De ortu igit peccati actual' hec tenenda sunt ī sũ/ma: videlicz q̄ peccatũ actuale originẽ tra hit a libera volũtate vniuscuiusq̄: ꝑ sug/gestionẽ: delectatõez: ꝓsensuz: ⁊ opatõez. Juxta qõ dicit scriptura Jaco. i. Unus/q̄sq̄ tẽtat a ꝓcupiscẽtia sua abstract⁹ ⁊ il/lectus. Deinde ꝓcupiscẽtia cũ conceperit peccatũ parit. pctm̄ ꝩo cũ ꝓsummatũ fue rit generat mortẽ. Si aũt suggestio ⁊ de/lectatio sistat citra ꝓsensum: ẽ veniale pec catũ. Si vero cõsequat ꝓsensus et op⁹: in his que diuĩa lege ꝓhibita sunt: pctm̄ est mortale cõsummatũ. Qõ si medio mõ fit: vt ꝓsensus sine ope sit. aut qz vult in op⁹

ꝓcedere ſz nō poteſt. tūc volūtas ꝑ facto reputaꝫ. nec mīꝰ culpabiľ eſt q̄ſ ſi in īpo facto deꝑhēderet. aut qz nō vult in opꝰ ꝓcedere: ſed vult interi⁹ voluptari ī delectatione. ⁊ tūc māducat mľier ſed nō vir. Et licet nō ſit peccatū plene cōſummatū: eſt tamē inter mortalia cōputandū. qz mulíere manducāte totꝰ hō dānari mereꝫ. qđ maxime intelligi habz in pctis carnalibꝫ.

Ratio aūt ad intelligentiā p̄dictoꝝ hec eſt. Cū pctm̄ dicat receſſum volūtatis a ꝑmo ꝓncipio. inquantū ipa volūtas nata eſt agi ab īpo et fm̄ īpm̄ et ꝓpter īpm̄. oē peccatū eſt inordinatō mētis ſiue volūtatis. circa quā nata ſunt eſſe virtꝰ et viciū: pctm̄ igiť actuale eſt actualis inordiatio volūtatis. Inordinatio aūt iſta aut eſt tāta q̄ ordinē iuſticie exterminat: et hoc mō dicíť mortale peccatū. qz natū eſt auferre vitam: ſeꝑando īpam a deo: ꝑ quē viuifícať anima iuſta. Aut eſt tā modica q̄ ordinem illū nō ꝓmit: ſed tm̄ in aliq̄ ꝑturbat. ⁊ tūc dicíť veniale peccatū. qz de īpo adípiſci poſſumꝰ cito veniā: ꝑ eo q̄ gr̄a non tollitur ꝑ īpm̄: nec inimicicia diuīa incurríť. Eſt aūt ordo iuſticie vt bonū incōmutabile p̄ferat̄ ꝓmutabili. vt bonū honeſtū p̄ferat̄ vtili: ⁊ volūtas dei p̄ferat̄ volūtati noſtre: vt iudiciū rōis recte p̄ſit ſenſualítati humane. Et q̄m̄ lex dei iſtū ordinem p̄cipit et vetat oppoſitū: q̄ñ bonū ꝓmutabile p̄ferī eterno. et bonū vtile p̄ferī honeſto. ⁊ volūtas nr̄a p̄ferī diuine volūtati. ⁊ ſenſualis appetitus p̄ferī rōi recte: tunc cōmittíť mortale peccatuz. De quo dicit ambro. q̄ eſt p̄uaricatio legis diuīe. et celeſtiū inobediētia p̄ceptoꝝ vel mādatoꝝ. Hoc aūt ꝓmittíť: ſiue obmittať qđ lex diuīa p̄cipit. ſiue fiat id qđ p̄hibet. Ex quo duplex genus peccati oríť. delictū. ſ. et cōmiſſum. Q̄ñ vero bonū cōmutabile plꝰ debito diligíť ſed nō p̄ferī incōmutabili. ⁊ vtilitas nō p̄ferī honeſtati: et voluntas nr̄a plus debito amať. ita tm̄ q̄ nō p̄fertur diuine. et caro ꝓcupiſcit: nō tm̄ p̄ferī iudicio rōis recte. tūc nō eſt mortale ſz veniale. qz licet hoc ſit p̄ter legē. nō tm̄ directe ē cōtra legē. Senſualis autē appetitꝰ rōi recte nō p̄ferī niſi q̄ñ ei rō cōſentit. ⁊ ideo peccatū mortale citra ꝓſenſuz nō ꝓmittíť ſi tm̄ ſenſualitas inordinate moueať. cum illa inordinatio ad malū inclinet. licz ratō nō ꝓſentiat: pctm̄ eſt aliqđ. qz aliq̄ modo ledit ordinē iuſticie. Et qz in ſtatu innocētie nō mouebať ſenſualitas niſi fm̄ rōnís motū. iō ſtante hoīe nō poterat ibi eſſe veniale pctm̄. Nunc autē qz rōni repugnat ſenſualitas: velimꝰ nolimꝰ: iō neceſſe habemus ꝓmittere aliqđ veniale peccatum ꝑ p̄mos motꝰ. q̄ et ſi ꝑticulariter ⁊ ſingillatim poſſint declinari. oēs tm̄ nullo modo poſſunt caueri. q̄ ſic ſūt peccata q̄ ſūt etiā pene peccati. ⁊ ideo merito dicuntur venialia. qz hoc ipo digna ſunt venia. Uerum qz ratio hīs cōſentire nō ꝓpellitur. ſi poſt ꝓſenſum delectatōis ꝓſentiať in opꝰ tūc eſt plenus cōſenſus. ac ꝑ hoc pctm̄ cōſummatū. qz ꝓuenit vſq̄ ad viz id eſt vſq̄ ad partē ſup̄mā rōis: ex qua pēdet plenitudo cōſenſus. Quia ꝯo nō ſolū in opꝰ verūetiā in delectatiōem eſt ꝓſenſus. in q̄ inferioꝝ portio ſeq̄tur ſenſualitatē. ideo ſi ī delectatōe ſenſuali rō ſenſualitati ſuccūbat: et mulier ſerpēti obedit: ac ꝑ ħ fit ſubuerſio recti ordis: ⁊ ita ſubuerſio iuſticie ⁊ ꝓpter hoc cōmittíť mortale pctm̄: licet minus ḡue. qđ non ſolū imputať mľieri. verūetiā viro: a quo mulier ꝓpoſci debuit ⁊ cohiberi ne obtēperaꝛ ſerpēti. Et ſic patet q̄ in ꝓpetratōe oīs peccati actualis fit aliqualī imitatio p̄mi peccati fm̄ explanatōem doctoris p̄cipui auguſtini. xi. de ciuitate dei.

Capitulū IX.

De origīe ⁊ diſtinctōe capitaliū pctoꝝ.

Onſeq̄nter deſcēdēdū ē ad ortuz peccatoꝝ in ſpeciali. inter que q̄dam ſunt capitalia. quedā penalia. quedā finalia ſiue irremiſſibilia. quaſi p̄ma media ⁊ poſtrema. Circa ortū vero peccatoꝝ capitaliū ħ eſt in ſumma tenēdum. vicz q̄ pctoꝝ actualiū vnū eſt initium: duplex radix: triplex fom̄tū. ſeptiformē caput ſiue capitale peccatū. Unū inquaz eſt capitale initiū. ſ. ſupbia: iuxta qđ diē ſcriptura. Initiū oīs peccati ſupbia. Duplex radix. ſ. timor male humiliās: et amor male accēdens. Triplex fomentuz fm̄ tria que ſunt in mūdo. ſ. ꝓcupiſcentia carnis: cōcupiſcētia oculoꝝ: et ſupbia vite. Septiformē vero caput. ſ. ſupbia: inuidia. ira. acidia. auaricia. gula: et luxuria.

Inter que ⁊nc̄a p̄cedentia sunt pct̄a spūa lia. duo vero vltima sunt carnalia. ℟Rō aūt ad intelligēt̄iā hoz hec est. Quia cuz pct̄m mortale sit actualis a p̄mo p̄ncipio recessus. recessus aūt a p̄mo p̄ncipio non potest esse nisi p ꝓtēptū ipi⁹: vel in seipso vel in suo p̄cepto. Cōtēptus aūt p̄mi p̄n cipij cū sit supbia. necesse est q̄ oīs mortalis peccati culpa siue offēsa initiū sumat a supbia. Quia vero null⁹ ꝓtēnit primuz ⁊ summū p̄ncipiū vel ei⁹ p̄ceptū p se: ni si p hoc q̄ aliq̄d aliud ab ipo vel vult acq̄rere vel timet p̄dere. hīc est q̄ necesse est oē peccatū actuale originē trahere a duplici radice. s. timore ⁊ amore. q̄ radices sūt malorū licet nō eque p̄me. Haz oīs timor ortum habz ab amore. nullus enī timet aliq̄d p̄dere nisi qz amat illud habere. ⁊ ideo p ea habet foueri timor p q̄ fouet ⁊ amor. Amor aūt inordinat⁹ est respectu ꝑmutabilis boni. Et qm̄ illud est triplex. s. interius excellentia. exteri⁹ pecunia. inferius carnalis lasciuia. hinc est q̄ necesse est esse tria pctōz actualiū radicalia fomēta. que supius sunt ꝓtacta. ad que dū aīa inordinate ferf: oīa peccata actualia oriunf. Et qz ß fit f̄m septiformē modū. ideo septē sūt peccata capitalia. et q̄bus generaf vniuersitas viciorū. Uolūtas enī nostra aut deordinaf qz appetit qđ nō est appetendū. aut qz refugit qđ nō est refugiendū. Sed qz appetit qđ nō est appetēdū: vtpote bonū vt nūc. siue ꝑmutabile siue apparēs bonū. aut est iteri⁹: ⁊ sic est p̄uata excellētia. quā amat supbia. aut exteri⁹: et sic est sufficientia. quā amat auaricia. aut inferius ⁊ sic aut delectabile qz ad ꝓseruatōz indiuidui. et sic alimētū qđ est delectabile f̄m gustū: ⁊ appetiť a gula. aut qz ad ꝓseruationem speciei. ⁊ sic coit⁹ q̄ est delectabilis f̄m tactū: et appetiť a luxuria. Si aūt voluntas deordinaf qz refugit qđ nō est refugiendū: hoc p̄t esse tripliciter f̄m triplicē modū refugiēdi. Aut enī refugit f̄m p uersum instinctū ipi⁹ rōnalis: ⁊ sic ē inuidia. Aut f̄m instinctuz irascibil': ⁊ sic ira. Aut f̄m instinctū ꝓcupiscibil': ⁊ sic est acidia. Unde qz q̄ttuor sunt p̄cipalia appetibilia: et tres vires f̄m quaz instinctū est fuga. ideo tm̄ septē sunt capitalia pct̄a Rursus qz sensus appetibil' est cū delectatione. sensus aūt rei fugiēde est cū dolore. hinc est q̄ q̄ttuor habēt cōiunctā leticiaz: tria vero alia habēt adiūctā tristiciā ⁊ penam. Oīa tm̄ dicunf capitalia: qz deordiatōes sunt p̄cipales: et multaz aliaz deordinationū sunt p̄ncipia: suo mō influētia. Uñ licz q̄dam ex his p̄cipaliť fugaz respiciāt. habēt tm̄ et ipa delectabilia sua. Nam inuidia vult p̄uatū bonū possidere sine socio: ⁊ ita integliter. Ira sine cōtrario et ita ímpturbabiliter. Acidia sine labore aliquo et ita infatigabiliť. Et quia hec nō de facili obtinenť. iō magnū exercitū viciorū secū trahūt. ad hmōi q̄ appetūt exequēda. vel ad ea que respiciūt declinanda. respectu q̄z dicunf capitalia peccata q̄ capita ex q̄bꝫ manāt alia q̄ plima

Capitulū X.

De origine ⁊ q̄litate penaliū peccatoz

Et pctis penalibꝫ ß tenēdū est q̄ d licz malū culpe ⁊ malū pene sint diuerse maloz differētie. q̄dā tm̄ sic sunt peccata q̄ etiā sūt pene pcti. Specialiter nāq; modo peccata ⁊ pene pcti dicūtur illa que habēt adiūctū dolorē ⁊ mesticiā: sicut acidia: inuidia et ꝓsilia. Minus specialiter dicūtur illa: que habēt adiunctā vel merā deprauatōez nature vl' ignominiā. sicut sunt illa ꝑter que oz pctōz i reprobum sensum tradi. Generaliť autez peccata que sunt inter p̄mā apostasiā ⁊ vltimā gehenne penā: et peccata possūt dici ⁊ pene peccati. iuxta qđ dicit Bze. Crimina criminibꝫ vīdicari. Licet aūt idē dicatur peccatū et pena peccati. tenēdū tm̄ ē q̄ oīs pena inq̄ntum pena iusta est ⁊ a deo. Nulla vero culpa iusta est nec a deo sz tm̄ a libere volūtatis arbitrio. Pena ꝛo que mere est pena a deo est inflicta. Que ꝛo ē culpa vel inclinās ad culpā est ꝓtracta vl' acta. ℟Rō autē ad intelligēt̄iā p̄dictorū hec est. Quia cū malū dicat recessum a p̄mo p̄ncipio p hoc q̄ nocet bono: nō autē nocet bono nisi aliq̄d adimēdo de bono. bonū aūt ꝓsistit in modo: specie et ordine: nullū est malū qđ nō sit modi: speciei ⁊ ordinis corruptiuū. Ordo aūt dupleť ē. scz ordo nature ⁊ ordo iusticie. Ordo aūt nature est in bono naturali. ordo iusticie in bono morali. Et qz bonū naturale i oīm naťa. bonū morale i volūtate hz ꝓsistere.

ideo ordo nature est in omni natura. ordo aũt iusticie in volũtate electiua habz ꝓsistere. Et qz volũtas est instrumẽtũ seipm mouens. natura vero nõ. hinc est q̃ ordo iusticie est ordo nõ tm̃ factus: sed etiã factiuꝰ. ordo aũt nature est ordo factꝰ. Qm̃ ergo malũ ꝓt ꝓuare ordinẽ iusticie z ordinem nature. hinc est q̃ duplex est malũ. scz culpe z pene. Rursus. qz ordo iusticie est ordo volũtariꝰ. hinc est q̃ malũ culpe est affectio volũtaria. malũ autẽ pene ẽ affectio inuolũtaria. Postremo qz ordo iusticie q̃ inest volũtati est ordo factiuus. iõ malũ culpe quod est eiꝰ ꝓuatio est maluz quod facimꝰ: et malũ pene est malũ quod patimur. Et qz nõ est passio nisi naturaliter p̃cedat actio. nec est actio ad quã nõ seqũtur aliqua passio. hinc est q̃ nulla est pena sine p̃cedente merito culpe. nulla est etiam culpa q̃n comitet aliqua pena. Et q̃niam qđ facimus a nobis ẽ. quod nos vero patimur põt esse a nobis et ab alijs. vtpote a causa supiori vel inferiori. iõ licet omnis culpa sit a nobis. nõ tm̃ omnis pena est a nobis. imo q̃daz est a nob acta. quedã inflicta: quedã cõtracta. Et qz cuz qui facit qđ nõ debet iustũ est pati quod debet. ideo ois pena inquantũ pena iusta est: et a diuina puidentia: qz est ad culpaz ordinata. et ipiꝰ culpe ordinatiua. Quia vo passio illa potest esse ꝑ ademptõez boni naturalis. vel boni moralis cũ naturali. hinc est q̃ quedã pena est mere pena. q̃dam vero est pena z culpa. Quia bonum morale quod est iusticia nõ admittur nisi ꝑ iniusticiã que est culpa. Prima igit pena est a deo: et ꝑm q̃ pena: z ꝑm id quod ẽ. a deo inḟ: nõ instituẽte sed vindicante. Secũda vero cũ sit culpa: ꝑm id qđ cꝫpa est: a deo nõ est. nisi solũ q̃ntũ ad ordinez: ipsa vero vel est acta si sequat ad actuale. vel est ꝓtracta si seq̃tur ad originale. Si igit ꝓprie accipiat malũ. ꝑm q̃ est ꝓuatio boni naturalis: z affectio inuolũtaria: et malũ qđ patimur. sic nõ ꝓcidit cuz malo culpe in idẽ. licet sit annexũ eidez. Si vero accipiat large: vt dicat maluz qđ patimur. sive a nobis sive aliũde. sive in natura sive in volũtate. sic cõcidunt in idẽ: sed non ad idem: vel ꝑm idẽ. qz quod est in se culpa: dicit respectu p̃cedentis culpe pena. vel culpa rõe actõis: pena dicit esse rõe passiõis. Et sic patz quomodo: ꝑ q̃nto et quare aliq̃d simul dicat esse peccatũ z pena peccati.

Capitulũ XI.

De origine peccatoꝝ finaliũ que sunt peccata in spiritũ sanctũ.

De peccatis aũt finalibꝫ sive irremissibilibꝫ cuiusmodi sunt pctã in spm̃ sanctũ ꝫ est tenẽdũ. q̃ licz oẽ peccatũ generalit sit ꝓtra deũ trinũ z vnũ appꝛopate tm̃ dicit aliqđ peccatũ esse in patrẽ. aliqđ in filiũ: aliquod in spm̃ sanctuz. Hoc aũt peccatũ in spm̃ sanctũ irremissibile dicit in hoc seculo z in futuro. nõ quia in hoc seculo nõ possit dimitti. sed qz raro dimittit aut vix in hoc seculo q̃ntũ ad culpam. modicũ aũt et quasi nihil fiet remissio sibi in futuro q̃ntũ ad penã. Duiꝰ aũt peccati ser sunt differẽtie. s. iuidia fraterne gratie: impugnatio veritatis agnite. desperatio: ꝑsumptio: obstinatio mentis. z impenitẽtia final. Rõ aũt ad intelligẽtiam p̃dictoꝝ hec ẽ. Quia cũ pctm̃ dicat recessum a primo ꝓncipio trino et vno. oẽ peccatũ imaginẽ trinitatis deformat: z ipsam aiam fedat quãtũ ad triplicẽ potẽtiã scz irascibilẽ: rõnalem et cõcupiscibilẽ: z a libero arbitrio. pcedit qđ gerit in se insigne trinitatis. s. patris rõe facultatis. filij rõne rõis. spũssancti rõe volũtatis. Licz aũt hec tria concurrãt simul ad oẽz culpam: q̃libz tm̃ haz ꝑ suũ defectũ potest esse rõ deordinandi aliaꝫ. Defectꝰ aũt circa facultatẽ est impotẽtia. circa rõez est ignorantia. circa volũtatẽ est malicia. Et hinc est q̃ cũ q̃dam sint peccata ex impotẽtia. quedã ex ignorãtia: quedaz ex malicia. et potẽtia attribuit patri. sapiẽtia filio: z volũtas spũssancto: q̃ q̃dam dicunt esse in patrẽ. quedã in filiũ. q̃dam in spm̃ sanctum. Et q̃m̃ nihil magis est in volũtate q̃z ipsa volũtas. et volũtas ipa est origo peccati. nullũ pctm̃ est adeo volũtariũ et mere: sicut est illud qđ ꝓuenit ex corrꝰptõe existente in volũtate. Cũ enim dupliciter dicatur inuoluntariũ. s. ꝑ violentiã z ꝑ ignorãtiam. ꝓmũ ꝑ defectũ potentie. scõm ꝑ defectũ scientie. quãdo volũtas sola corrꝰptõe sua: licet possit resistere: z sciat ꝫ maluz esse: aliquid eligit: tũc dicit peccare ex

certa malicia. ⁊ tale pctm̃ mere ꝓcedit ex ímꝓbitate volūtatis liberi arbitrij: ⁊ di recte ímpugnat gr̃am ſpūſſancti ꝑ quam fit remiſſio peccati. Et q̃ mere ꝓcedit ex libertate arbitrij. iō nō habet colorē excu ſatōnis. et ꝓpterea modicū et q̃ſi nihil de bet ei q̃ punit de pena relaxari. Quia ve/ro directe ímpugnat gr̃az ſpūſſācti ꝑ q̃m fit remiſſio pcti. ideo dr irremiſſibile. non q̃ nullo mō poſſit remitti: ſed q̃ ẽntū eſt de ſe directe eſt ímpugnatiuū medicamē/ti ⁊ remedij ꝑ quod fieri habz r̃miſſio pec catí. Et q̃m peccati remiſſio fit a deo ꝑ g̃ tiam penitētialē íntra eccl̃iaſticā vnitatē. ídeo differētie hui⁹ peccati accipiūt ſm qđ directe ímpugnāt illa tria. Aut ei ím/pugnāt ipam g̃tiaz penitentialē ī ſe. Aut in compatōe ad deū a quo dat. Aut in cō patōe ad eccl̃iaz in qua ſuſcipitur. Si in ꝓparatōe ad vnitatē eccleſie. ſic q̃ vnitaſ eccl̃ie ꝓſiſtit in fide ⁊ charitate. ſiue in gr̃a et veritate. ſic ē duplex pctm̃. ſ. inuidia fra terne g̃tie: ⁊ ipugnatio vitat̃ agnite. Si ī compatōe ad deuz dantē. q̃ vniuerſe vie eius quantū ad iuſtificationem maxime ſunt miſericordia ⁊ veritas. ſic eſt duplex peccatū. vnū qđ ímpugnat miſericordiā. ⁊ hoc eſt deſpatio. aliud qđ ipugnat iuſtici am. ⁊ ꝫ eſt impunitat̃ ꝓſumptio. Si vo ímpugnat ipaz gr̃am pñiale ín ſe vel ſm ſe. ſic ē duplex. q̃ gratia penitētial̃ facē re/ſilire a pctis cōmiſſis: ⁊ ꝑcauere a ꝓmittē dis. Cōtra ꝑmū eſt obſtinatio mētis. cō/tra ſcōm ē ímpenitētia final̃. ſm q̃ finaliſ ímpenitētia dicit̃ ꝓpoſitū ñ penitēdi. ſic enī eſt ſpūs pcti in ſpm̃ſctm̃. Scōm autē q̃ final̃ ímpenitētia dicit ꝓtinuatōez pcti vſq; in finē. ſic eſt ſeq̃la oīm mortaliū que in hac vita nō remittunt̃: ⁊ maxime oīm ſpeciez peccati in ſpm̃ſctm̃. Et ſic omne peccatū ínitiū ſumit a ſupbia. ⁊ ꝓſūmati onem ſiue finem habet in finali ímpenitē tia. in quā qui ꝓuenerit corruit in gehen/nam. a qua quidez ímpenitētia finali nul lus peccans mortaliter poteſt liberari. ni ſi íntꝫueniat gratia mediatoris chr̃iſti. ⁊ iō íncarnatōez ipſi⁹ deſiderabat vniuerſitas ſaluandoꝝ. cui eſt honor et gloria in ſecu la ſeculorū Amen.

Finit tercia pars.

Incipit q̃rta pars de incarnatione verbi.

Capitulū I.

De rōe q̃ decuit v̄bū dei íncarnari.

Poſtquaz predi/cta ſunt aliqua de trinitate dei: de creatura mūdi: et corruptela peccati. reſtat nūc aliqua breuiter dicere de incarnatōe verbi. ꝑ quod q̃dem verbū íncarnatū facta eſt ſal⁹ et repatio generis humani. nō q̃ aliter deus hūanū genus ſaluare vl̃ liberare nō potuerit. ſed q̃ nul lus ali⁹ modus ita ꝓgru⁹ et ꝓueniēs erat ipſi reparatori et repabili ⁊ repationi.

Ratio aūt ad íntelligētiā predictoꝝ hec ē Quia cū ꝑmū ꝓncipiū effectiuū rerū non poterat nec decuit eſſe niſi deū. ⁊ nō mín⁹ ſit res ꝓditas reparare q̃ ī eſſe ꝓducere. ſi cut nō mín⁹ eſt bñ eſſe q̃ ſimpliciter eſſe. decentiſſimū fuit rex ꝓncipiū repatiuū eſſe deū ſummū. vt ſicut omnia creauerat deus ꝑ verbū íncreatū. ſic oīa repararet ꝑ verbū íncarnatū. Oīm ergo deus oīa fecit potēter et ſapiēter et optime ſiue beniuo/lenter. decuit vt ſic reparet reparāda q̃ ſu am potentiā et ſapiētiā et beniuolētiam oñderet. Quid aūt potēti⁹ q̃z ꝓiūgere ex/trema ſūme diſtātia ī vnā ꝓſonā. Quid ſa piēti⁹ et ꝓgruēti⁹ q̃z q̃ ad ꝑfectōez totius vniuerſi fierz ꝓiūctio ꝑmi ⁊ vltimi. v̄bi. ſ. dei. qđ ē oīm ꝓncipiuz: ⁊ hūane nature q̃ fuit vltima oīm creaturaꝝ. Quid beniuo lenti⁹ q̃z q̃ dñs ꝓpter ſerui ſalutē accipiat formā ſerui. imo hoc tāte benignitatis eſt vt nihil clemēti⁹. nihil amicabilius: nihil benigni⁹ cogitari poſſit. Cōueniētiſſim⁹ ergo erat hic mod⁹ deo repatori ꝓpt̃ cō/mendandā diuinā potentiā: ſapiētiā ⁊ be niuolētiā. Rurſus q̃ hō cadēs ī culpā auerterat ſe et receſſerat a ꝑncipio potētiſ ſimo: ſapiētiſſimo ⁊ beniuolētiſſimo. ideo corruerat ī infirmitatē: ignorātiā ⁊ mali/gnitatem. ac ꝑ hoc de ſpūali effect⁹ carna lis aīalis et ſenſualis. et iō inept⁹ erat ad diuinā virtutē imitādā: ad lucē ꝓgnoſcen dā: ad bonitatē diligēdā. Ad ꝫ igit̃ q̃ hō ab iſto ſtatu repararet ꝓgruētiſſimū fuit vt ei cōdeſcēderet ꝑmū ꝓncipiū reddēdo ſe illi noſcibile: amabile ⁊ imitabile Et q̃

hō carnalis:aīalis ꝛ sensual' non nouerat nec amabat:nec seq̄bat nisi sibi ꝓpor cionabilia et ꝓsil'ia. iō ad eripiēdū hoīez ō ℔ statu. ꝟbū caro factuz est vt ab hoīe q̄ caro erat ꝛ ꝓgnosci possz ꝛ amari ꝛ imitari. ac p ℔ et hō deū ꝓgnoscēs ꝛ amās et imitans remediaret a morbo pctī. ¶ Postremo qz hō pfecte repari nō poterat:nisi recuperaret mētis īnocētiā:dei amiciciā:ꝛ suam excellētiā q̄ soli deo suberat.ꝛ ℔ nō potuit fieri nisi p deū ī forma serui.iō ꝓgruū fuit verbū incarnari. Excellētiā nāq; rēcuperare nō poterat:nisi reparator esset de⁹.qz si mera creatura:tūc hō esset subiect⁹ mere creature:ꝛ sic nō recuperaret statū prioꝛs excellētie. Amiciciā q̄z dei recuperare ñ potat nisi p mediatorē ꝓueniētē q̄ manū posset ponere ī vtrūq;:et vtriq; pti ꝓformis esszꝛ vtriq; amic⁹.et ideo sicut sil'is deo p diuitatē.sic sil'is hoī p hūanitatē. Innocentiā ꝟo mētis recuperare nō poterat nisi dimissa culpa.quā dimittere nō decebat diuinā iusticiā nisi p satisfactōez ꝓdignam. ꝛ qz satisfacere nō poterat nisi de⁹ p toto hūano genere.nec debebat nisi hō q̄ peccauerat.iō ꝓgruētissimū fuit hūanū gen⁹ repari p deū hoīem natuz de genere ade. Qm̄ ℊ excellētia recuperari nō poterat nisi p reparatorē excellētissimū.nec amicicia reformari poterat nisi p mediatorez amicabilissimū.nec īnocētia reacq̄ri poterat nisi p satisfactorē sufficiētissimū. excellētissimus aūt reparator nō est nisi sit de⁹.amicabilissim⁹ mediator nō est nisi sit hō. sufficiētissim⁹ satisfactor nō ē nisi sit de⁹ pter et hō.cōgruissima fuit nr̄e repatōni incarnatio verbi. vt sicut gen⁹ hūanū ī esse exierat p ꝟbū increatū.ꝛ ī culpā ceciderat p verbū inspiratuz.sic a culpa resurgeret p verbum incarnatum.

Capitulū II.

De incarnatōe ꝟbi q̄ctū ad vnionē nāq;. Circa ipm igit ꝟbū īcarnatū tria nobis ꝓsiderāda occurrūt.s. vnio naturaq;.plenitudo charismatū: ꝛ ppassio passionū ppt redimēdū genus hūanū. Circa naturaq; vnionē ℏ tria ꝓsiderāda sunt ad intelligēdū īcarnatōis mysteriū.s.op⁹ mod⁹ et tps. De opeaūt īcarnatōis hec tenēda sunt fm fidē christianā scz q̄ incarnatio est opatio trinitatis .per quā fit assumptio carnis a diuīitate. ꝛ vnio diuīitatis cū carne.ita q̄ assumptio ñ. tm̄ est carnis sensibil'.sz etiā spūs rōnalis. fm potentiā vegetādi:sentiēdi ꝛ intelligēdi.ita etiā q̄ vnio nō sit ī vnitate nature: sz ꝓsone.nō hūane sz diuīe.nō assūpte sed assumētis.nō ꝓsone cuiuslibz sz ꝓsone solius verbi.in q̄ tāta fit vnio vt q̄cq̄d dicit de filio dei dicat de filio hoīs.ꝛ econuerso.his tm̄ exceptis in q̄bꝫ exp̄mit vnio vl' claudit negatio. ¶ Rō aūt ad intelligētiā p̄dictoꝝ hec ē. Quia incarnatōis op⁹ nō solū ē a p̄mo p̄ncipio inq̄ntū ē effectiuū ī ꝓducēdo.verūetiā inq̄ntū reparatiuū remediando.satisfaciēdo et reconciliādo. Qm̄ ℊ incarnatio inq̄ntū dicit aliquē effectū ē a p̄mo p̄ncipio qō oīa facit rōe sūme ꝟtutꝭ. ꝛ substātia virt⁹ et opatio vnita est ꝛ indiuisa oīmode in trib⁹ ꝓsonis.hinc est q̄ necesse est incarnatōis opatōem a tota trinitate manare. Quia ꝟo est a p̄mo p̄ncipio inquantū est reparatiuū remediādo:ꝛ totū gen⁹ hūanū lapsum fuerat ꝛ viciatū. ñ solū rōne anime.verūetiā ꝛ carnis.hinc ē q̄ necesse fuit q̄ totū assumeret vt totū curaret. Et qm̄ nobis magꝭ nota est pars carnis:ꝛ magis a deo distat. vt exp̄ssioꝛ fiat noīatio:et maioꝛ exp̄mat hūiliatio: ꝛ profundioꝛ explicet dignatio. hinc ē q̄ opus istud nō inanimatio sz incarnatio nomīat. ¶ Rursus qz cū sit a p̄mo p̄ncipio inquātum est reparatiuū satisfaciēdo.ꝛ satisfactio nō fit nisi ab eo q̄ debet et p̄t.et nō dz nisi hō:nec p̄t nisi deus.optuit q̄ ī satisfactōe simul esset ꝓcursus vtriusq; nature. diuine.s.et hūane. Et qz īpossibile ē q̄ diuina natura cōcurrat cū alia.sicut pars ad cōstitutōem rerū.nec q̄ ipa trāseat in aliaz naturā.nec alia natura trāseat ī ipaz :ppt simplicitatē et īmutabilitatē ip̄i⁹ pfectissimā.hinc est q̄ deitas ꝛ hūanitas ñ vniūtur ī vnitate nāe n̄ accidētis. vniūt igit in vnitate ꝓsone ꝛ hypostasis .Et qm̄ diuina natura ī nullo supposito p̄t subsistere p̄terq; in ꝓpa hypostasi. iō vnio illa nō potest esse in hypostasi seu ꝓsona hoīs sz dei.ac p ℔ illā vnionē p̄mū p̄ncipium in vna suaq; hypostasum fecit seip̄m supositū hūane nature.ꝛ ita vna tm̄ ē ibi p̄sonalitas et vnitas ꝓsonal': ex pte.s.assumētis. ¶ Postremo.qz ē a p̄mo p̄ncipio

vt est reparatiuū recōciliādo. et recōcili/ans est mediator. mediatio aūt ꝓpe ꝓueīt dei filio. ideo ⁊ īcarnatio. Mediatoris nā ꝯ est esse mediū inter hoīem et deū. ad re/ducēdū hoīem ad diuinā cognitōnez: ad diuinā ꝓformitatē: ⁊ ad diuinā filiatōem. Nullū aūt decz magꝭ eē mediū ꝯ ꝓsonā q̄ ꝓducit ⁊ ꝓducīt: q̄ ē media triū ꝓsonaruz. Nullūꝯ magis decet reducere hoīez ad diuinā cognitōez ꝯ verbū. q̄ se pr̄ decla/rat. qđ est vnibile carni sīc et verbū voci. Nullūꝯ magꝭ decet reducere ad diuinā ꝓformitatē ꝯ eū q̄ est imago pr̄is. Nul/lūꝯ magis decet ad filiatōez adoptiuam reducere ꝯ filiū naturalē. ac ꝑ hoc nullū magis decet fieri filiū hoīs ꝯ ipm filium dei. Qm̄ igīt idez oīno est fili⁹ hoīs ⁊ dei rōe incarnatōis. ⁊ quecūꝯ vni et eidē sūt eadem inter se sunt eadē. hinc ē q̄ necessa/rio fit ꝯmūicatio idiomatū. nisi sit voca/bulū in q̄ aliq̄ repugnātia includaī. sīc sūt illa in q̄bz includīt respect⁹ vniōis vnius nature ad alterā. sicut vnire: īcarnari: assu mere ⁊ assumi. vel negatio alicui⁹. cui⁹ op positū alteri ꝓpetit. sicut incipe esse: creari ⁊ ꝓsil/ia. in q̄bz instātia ferī cōtra regulam ꝑhabitā ꝓpter causam ꝓdictam.

Capitulū III.

De incarnatione quātū ad modū

Dē mō incarnatōis ꝑ tenendū est q̄ angelo nūciāte virgini mysteri um incarnatōis pficiēdū in ipsa. virgo credidit: appetijt: ⁊ ꝓsensit. spūsan ctus in eam supuenit ad sanctificāduz et fecundādū. cui⁹ virtute virgo ꝓcepit dei filiū. quē virgo pepit. et post ptū virgo ꝑ mansit. Concepit aūt nō solū carnē: verū etiā carnē animatā: et verbo vnitaz: nulli peccato obnoxiā. ſz oīno sctām ⁊ ūmacula tam. rōe cui⁹ mater dei dicīt: ⁊ est dulcissi ma virgo maria. Ratio aūt ad intelligē tiam ꝓdictorū hec ē. Quia īcarnatio est opus manās a ꝓmo ꝓncipio inq̄ntū est re paratiuū modo ꝓgruētissīmo. mō cōmu/nissīmo ⁊ mō ꝓpletissīmo. Decet enī eius sapīaz opari ꝓgrue. decz e⁹ largitatē opa ri ꝓmūiter. ⁊ virtutē opari ꝑfecte. Qm̄ g̃ incarnatio ē a ꝓmo ꝓncipio repante mō ꝓgruētissīmo: ⁊ ꝓgru⁹ mod⁹ ē q̄ medicīa et oppositō rādeat morbo: ⁊ repatio lap sui. ⁊ remediū nocumēto. Cū g̃ gen⁹ hūa num lapsum fuerit ꝑ diabolicā suggestio nem. ⁊ ꝑ ꝓsensuz mlieris decepte: ⁊ ꝑ gene ratōez ꝓcupiscētialē trāsfundētē origina/le ī plē. oportuit q̄ ecōtrario h̄ esſz angelus bon⁹ suadēs bonū. et virgo credēs ⁊ ꝓsē tiēs ī bonū suasum: ⁊ charitas spūsscti sā ctificās et fecūdās ad ꝓceptū ūmaculatū vt sic contraria ꝓuis curarenī. Alc ꝑ h̄ sīc mulier ꝑ diabolū decepta. ⁊ ꝑ vīz ꝓcupi/scibiliter cognita ⁊ corrupta trāsfudit in oīes culpā: morbū et mortē. sic mlier ꝑ angelū erudita: et ꝑ spūsanctū sctificata ⁊ fecūdata. absq̄ oīi corruptōe tā mētis ꝯ corpis plē generaret. q̄ oīibz ad ipsaz veniētibz daret gr̄am: sanitatē et vitaz.

Rursus q⁹ incarnatio ē a ꝓmo ꝓncipio re parāte mō ꝓmunissīmo. nā ꝑ ꝟbuz incar natū reparaī lapsus hoīm et angelorūz: vtpote celestiū et terrestriū: ⁊ hoīm lapsī⁹ repatur fm vtrūq̄ sexū. vt medicamentū sit ꝓmune oīb⁹: decētissīmū fuit q̄ ad īcar natōis mysteriū fieret ꝓcursus ā̄geli mu lieris et viri. Angeli vt denūciātis: muli eris virginis vt ꝓcipiētis. viri ꝟo vt ꝓce/pte ꝑlis. vt sic angel⁹ gabriel esſz nūcius patris eterni. virgo ūmaculata esſz tēpluz spūssancti: ples cōcepta esset ipa ꝑsona ꝟbi. Alc ꝑ h̄ in ꝓmuni repatōe omniū ꝓmu nis fieret ꝓcursus triū de triplici hierar/chia. ſ. diuīa angelica ⁊ hūana. ad insinu/andū nō solū trinitatē dei. verūetiā gene/ralitatē bñficij: ⁊ liberalitatē repatoris sū mi. Et qm̄ liberalitas spūsscto appropiaī ⁊ sctificatio virginis in q̄ facta fuit verbi ꝓceptio. hīc ē q̄ licz op⁹ illud sit a tota tri nitate. ꝑ appropiatōez tm̄ ꝟo ꝟgo cōcepīs/se de spūsctō. Postrēo qm̄ ē a ꝓmo ꝓn cipio repante mō ꝓpletissīmo. hinc ē q̄ in cōceptōe ꝓpletio debita fuit ī ple: fuit ī cō ceptu. fuit ⁊ ī ꝟtute ꝓcipiēte. Et q⁹ ꝓple tio ōbita debuit esse ī ple. hinc est q̄ ī istā ti ꝓceptōis nō tm̄ fuit semis decisio: vez etiā ꝓsolidatio: ꝓfiguratio: viuificatio ꝑ animā. ⁊ deificatio ꝑ deitatē vnitā. vt sic virgo dei filiū vere ꝓciper. ꝑ vnionē car/nis ad deitatē. mediāte spū rōnali. ꝑ quē tāq̄ per mediū ꝓgruētie caro erat idonea ad vnionē. Quia ꝟo ꝓpletio debita debu it esse ī ꝓceptu. cuz ex q̄ttuor modis tres modi ꝓducendi hoīem ꝑcessissent. ꝓmus nec de viro nec de mlere: sicut in adam.

ſecūdus de viro ſine mliere. ſicut i eua. ter
tius de muliere et viro. ſic in omnib⁹ ꝓcu
piſcibiliter natis. decuit ad ꝓplementum
vniuerſi q̄tum modū introduci. q̄ ſcz eſ/
ſet de muliere ſine ſemine virili p̄ virtutē
ſummi opatoꝛis. Quia vero ꝓpletio de/
bita debuit eſſe in virtute. hinc ē q⁹ in ꝓce
ptōe filij dei ſil ꝓcurrit virtus innata: vir
tus infuſa: ⁊ virt⁹ increata. Virt⁹ innata
materiā ꝑparauit. virt⁹ ifuſa purificādo
ſegregauit. virtus increata ſubito pfecit.
qō nō poterat a virtute creata niſi ſucceſ
ſiue fieri. Et ſic beatiſſima ỹgo maria mr
fuit ꝓpletiſſimo modo: ip̄m dei filiū ꝓci/
piēdo abſq⁹ viro fecundāte ſpūſācto. Et
qz in mēte ỹginis amoꝛ ſpūſſancti ſingu/
lariter ardebat. ideo in carne eius virtus
ſpūſſancti miracula faciebat. gratia. ſ. par
tim excitante: et partim adiuuāte: et par/
tim eleuāte naturā. iuxta quod ꝓcept⁹ il/
le mirabilis exigebat.

Capitulū IIII.

De incarnatōe quantū ad plenitudinē
temꝓoꝛum.

ET tempoꝛe vero incarnatōnis ℞
tenendū ē. q⁹ licet de⁹ in ꝓncipio
potuerit incarnari. noluit tn̄ niſi i
fine ſeculoꝛū p̄cedēte lege nature ⁊ lege fi/
gure: poſt p̄riarchas ⁊ ꝓphetas. q̄b⁹ ⁊ p
q̄s fuit icarnatio repꝛomiſſa. poſt q̄s icar
nari dignat⁹ eſt tanq⁹ in fine tempoꝛ⁹ et
plenitudine. iuxta q̄d dicit ap̄lus. Vt vbi
venit plenitudo tp̄is miſit de⁹ filiū ſuum
factū ex muliere: factū ſub lege: vt eos qui
ſub lege erāt redimeret. Rō aūt ad ītel
ligentiā ꝓdictoꝛū hec eſt. Quia icarnatio
eſt op⁹ ꝓmi ꝓncipij repantis. iuxta quod
decet et ꝓuenit ꝑm libertatez arbitrij. ꝑm
ſublimitatē remedij: ⁊ ꝑm integritatē vni
uerſi. Hā ſapiētiſſim⁹ artifex i agēdo oīa
hec attēdit. Qn̄ g̾ libertas arbitrij ℞ re
q̄rit vt ad nihil trahat⁹ inuita. ſic debuit de
us genus hūanū reparare vt ſalutē inue/
niret q̄ vellet q̄rere ſaluatoꝛē. qui ꝙ nollz
querere ſaluatoꝛē. nec ſalutē p̄ ꝓſeq̄ns īue
niret. Nullus aūt q̄rit medicū niſi recog/
ſcat moꝛbū. null⁹ q̄rit doctoꝛē niſi recog/
ſcat ſe ignoꝛātē. nullus q̄rit adiutoꝛē niſi
recognoſcat ſe impotētē. Quia igit̄ hō in
ꝓncipio ſui lapſus adhuc ſupbiebat ō ſci
entia et virtute: ideo p̄miſit de⁹ tp̄us leg⁹
nature in q̄ ꝓuinceret⁹ de ignoꝛātia. Et p⁹ 20
cognita ignoꝛātia ſz p̄manēte ſupbia de
virtute qua dicebat. nō deeſt q̄ faciat: ſed
deeſt q̄ iubeat: addidit legē p̄ceptis moꝛa
lib⁹ erudiētē: ⁊ cerimonialib⁹ aggrauātē.
vt habita ſciētia ⁊ cognita impotētia: cō
fugeret hō ad diuinā miſericoꝛdiā ⁊ g̾tiā
poſtulandā. q̄ data eſt nob⁹ in aduētu chri
ſti. ideo poſt legē nature ⁊ ſcripture ſubſe/
qui debuit icarnatio verbi. Rurſus q̄
niā ſublimitas remedij requirit vt credat
fide firmiſſima: ⁊ amet charitate ardētiſſi
ma: tanq⁹ myſteriū ſecretiſſimū ⁊ ſaluber
rimū: ideo ꝓgruentiſſimū fuit vt añ chri/
ſti aduentū p̄iret multa teſtimonia ꝓphe/
tarū. tam explicita in verbis: q̄z implicita
in figuris. vt multis ⁊ firmis teſtimonijs
qō erat ſecretū fieret certū ⁊ indubitabile
ad credendū. Preirēt etiā multiplicia pro
miſſa: et ardentiſſima deſideria. vt p̄miſſū
beneficiū expectaret⁹: expectatū differret⁹.
dilatū ampli⁹ deſideraret⁹: ⁊ diu deſidera/
tū feruētius amaret⁹: et gratioſi⁹ ſuſcipet⁹
et ſuſceptū ſolliciti⁹ ſeruaret⁹. Poſtre/
mo q̄m integritas ⁊ pfectio vniuerſi req̄
rit vt vniuerſa ſint oꝛdinata q̄ntuz ad lo/
ca et quantū ad tp̄a. ⁊ ℞ opus: ſcz incarna
tōis erat pfectiſſimū inter oīa opa diuīa.
⁊ p̄ceſſus debz eſſe ab impfecto ad pfectū
⁊ nō ecōuerſo. hinc eſt q⁹ op⁹ illud debuit
fieri in fine tempoꝛum. vt ſicut p̄mus ho
mo qui erat totius mūdi ſenſibilis oꝛna
mentū. vltimo fuerat ꝓditus. ſ. ſexto die
ad toti⁹ mūdi completōez. ſic ſecūdus hō
toti⁹ mūdi repati cōplemetū. ī q̄ p̄mū p̄n
cipiū cōiungit⁹ cū vltio. ſcz deus cū limo.
fieret in fine tēpoꝛū. hoc eſt in ſexta etate.
que eſt etas apta ad exercitiū ſapiētie: et
ad eneruatiōem ꝓcupiſcētie. ⁊ ad trāſituz
a ſtatu turbinis ad quietē. que oīa ꝓpetūt
ſexte etati decurſus mūdi ꝓpter incarna/
tiōem filij dei. Qn̄ ergo aduētus chriſti
fuit in tp̄e legis g̾tie. et in exhibitōe miſeri
coꝛdie repꝛomiſſe: et in ꝓncipio etatis ſe/
xte. et hec omnia dicūt plenitudinē. quia
lex gratie implet legē ſcripture: ⁊ ſolutio
p̄miſſi implet p̄miſſionē: ⁊ ſexta etas rōe
pfectōis ſenarij ſonat in plenitudinē. hīc
eſt q⁹ in aduentu filij dei dicit⁹ eſſe plenitu
do tempoꝛū. nō ꝓpter hoc q⁹ in ei⁹ aduē/
tu tēpus finiat⁹: ſed q⁹ tēpalia myſteria im

pleantur. Sicut aũt christ⁹ nõ debuit venire in prĩcipio tpis .qz aduent⁹ eius nimis fuisset festin⁹. sic nec ꝺbuit differre vsq; in finem vltimũ. qz tunc nimiũ essz tardus. Decebat enĩ saluatorem inter tpus morbi et temp⁹ iudicij ĩtroducere tẽpus remedij. Decebat mediatorẽ q̃dam suoz membroz p̃cedere. quedã sequi. Decebat ductorẽ pfectũ tũc se ostẽdere cũ essz oportunitas currẽdi ad brauiũ .et ꝟ est in fine temporũ ꝛ citra terminũ .ꝛ in approximatõe ad finale iudiciuz. vt p timorẽ iudicij stimulati. et p spem p̃mij attracti. ꝛ p perfectõem exẽpli animati. vigorose ꝛ pfecte seq̃mur ducem de virtute in virtutẽ .vsq; quo pueniam⁹ ad brauiũ felicitat⁊ etne

Capitulũ V

De plenitudine gratie christi q̃ntũ ad charismata in affectu.

Ostq̃z innotuit nobis ꝟbũ incarnatũ q̃z tũ ad vnionẽ nakaz. ꝟsiderandũ est q̃ntũ ad plenitudinẽ charismatũ spũaliũ. Circa q̃ ꝓmo ꝟsideranda est plenitudo gr̃e in affectu. deinde plenitudo sapiẽtie in intellectu: ꝛ postrẽo plenitudo meriti ĩ ope ꝛ effectu. De plenitudine igit̃ gratie ĩ affectu in christo ꝟ tenendũ est. q⁹ in christo a sui ꝓceptõe fuit plenitudo oĩs gr̃tie quantũ ad gratiã singularis pſone .quantũ ad gratiã capitis. ꝛ quantũ ad gr̃am vniõis. Ita q⁹ p gr̃am singularis pſone habuit omnis culpe immunitatẽ: et q̃ntũ ad actũ et q̃ntũ ad posse. quia nec peccauit: nec peccatũ potuit habere. Per gr̃am vniõis dignus est non tm̃ felicitate gl'ie: verũetiam adoratõe latrie. que est cult⁹ reuerẽtie soli deo debite. Per gr̃az vero capitis influit motũ ꝛ sensum in vniuersos q̃ ad eum accedũt. vl' p fidem rectã. vel p fidei sacramẽta: siue aduentũ ei⁹ p̃cesserint siue fuerint subsecuti Nam et q̃ p̃ibant. et q̃ sequebant̃ clamabãt. osanna filio dauid. Rõ aũt ad ĩtelligentiã p̃dictorũ hec est. Quia repatio ẽ opatio ꝓmi principij. ita q⁹ ab ipo manat ꝟm liberalitatẽ: et ad ipm reducit ꝟm conformitatez. ideo optet q⁹ fiat p gr̃tiaz ꝛ deiformitatẽ. Gratia enĩ et manat a deo libe raliter: et reddit hoiem deiformẽ. Qm̃ g repatiuũ principiũ p gr̃az reparat. ꝛ oĩs res plenius et pfecti⁹ est in suo fonte ꝛ origine q̃z alibi. necesse est q⁹ ĩ ꝓncipio nostro repatiuo: scz christo dño fuerit oĩs gratie plenitudo. Et qm̃ repatiuũ ꝓncipiũ ĩ repando nõ tm̃ tenet rõez principij: verum etiã medij ꝛ extremi. extremi q̃dez in satisfaciẽdo: medij in recõciliando. et ꝓncipij ĩ supinfluendo. ideo necesse est q⁹ in christo fuerit plenitudo gr̃e rõe extremi satisfaciẽtis. medij recõciliantis et ꝓncipij supinfluentis. Quoniã igit̃ extremũ ad satisfaciendũ idoneum necesse est esse deo placẽs. ac p ꝟ ab omni peccato pfecte immune. ꝛ hoc non potest esse nisi p donũ diuĩe gratie in aliq̃ hoĩe: necesse fuit ponere ĩ christo gr̃tiam ipm̃ sanctificantẽ et ꝓfirmantẽ. quã vocamus gr̃am singularis pſone. Rursus qm̃ mediũ ad recõciliandũ conuenies nõ est nisi habeat in se vtrãq; naturam. supioẽ et iferioẽ. ſ. adorabilẽ ꝛ adorantem. et hoc nullo modo fieri potest: nisi p summe dignatiuã et gratuitã vnionẽ ideo necesse est in christo ponere gratiam sup omnẽ gr̃am. ꝛ oĩmimoda reuerẽtia venerandã. quam vocamus gr̃am vnionis. ratiõe cuius christ⁹ homo est sup omnia benedict⁹ deus. ꝛ ideo cultu latrie venerandus. Postremo qz ꝓncipiũ ad ifluendũ efficax nõ est nisi habeat in se plenitudinem fontalẽ et originalẽ .que nõ tãtũ est plenitudo sufficientie. sed etiã supabũdantie. ideo necesse est verbũ incarnatum esse plenuz gr̃e et veritatis. ita q⁹ de plenitudine eius accipe valeant vniuersi iusti. sicut vniuersa mẽbra a capite recipiũt influentiam motus ꝛ sensus. Et ꝓpter hoc vocatur hec gr̃a gratia capitis .p eo q⁹ siẽ caput habz in se sensuũ plenitudinẽ: ꝛ ceteris mẽbris est ꝓforme: ceterisq; p̃sidet. ac ceteris bũficiũ p̃stat influentie q̃ ipi capiti ꝓnectunt̃. sic christ⁹ habẽs in se gr̃tiaz supabundantẽ: ꝛ nobis ꝟsil'is in natura. p̃ ceteris sctũs ꝛ iustus: ceteris q̃ ad ipm accedunt p̃stat beneficiũ gr̃e ꝛ spũs. per q̃ fit sensus ꝛ motus in spũalibꝫ. Et quoniam ad ipm accedere est p fidem vel per fidei sacramentũ. ꝛ fides christi eadem est in preteritis: p̃sentibus et futuris .iõ ratio influendi in christo ponit̃ respectu omniũ: tam pteritoz q̃z p̃sentiũ q̃z etiã futuroz in christũ credentiũ: et in christo renatoz. qui p fidem copulant̃ christo: et per

gratiam influentē fiunt mēbra christi ⁊ tē
pla spiritussancti. ac p hoc filij dei patris
connecti ad inuicē p indissolubile vinculū
charitatis. Quod sicut distātia locoꝝ nō
diuidit. sic nec diuturnitate tēpoꝝ sepat.
ac p hoc omnes iusti vbicunq; sint: ⁊ qñ
cunq; fuerint: vnum efficiūt corp⁹ christi
mysticū: sensum et motū suscipiēdo ab v/
no capite influente: fm fontalē radicalē et
originalē plenitudinē oīs gr̄e in christo
habitāt; sicut ī fonte. Cap. VI

De plenitudine sapie christi ī intellectu

Ꝺ E plenitudine vero sapiētie chri
sti in intellectu ꝟ tenendū est. q ī
verbo incarnato: christo scz dño
nostro fuit oīs sapiētie plenitudo. nō solū
q̄tū ad cognita. verūetiam q̄ ad ꝺgnoscē
di modos et differētias. In christo nāq;
fuit cognitio sempiternalis ex pte deita/
tis. cognitio sensibilis ex parte sensualita
tis ⁊ carnis. cognitio sciētialis ex pte mē
tis ⁊ spiritus. Et hec fuit triplex. quedā
scz p naturam: quedam p gr̄am. et q̄dā p
gl'iam. Unde sapientiā habuit: ⁊ vt deus.
⁊ vt homo: et vt cōphensor et vt viator.
⁊ vt illuminatus p gr̄az. ⁊ vt recte forma
tus p naturā. Et ita in vniuerso fuerūt in
christo q̄nq; modi cognoscēdi. Prim⁹ est
fm diuinam naturā: et ꝟ modo ꝺgnouit
omnia actualia ⁊ potentialia: finita ⁊ infi
nita: cognitione actuali et cōprehensiua.
Secūs est p gl'iam. et ꝟ mō ꝺgnouit oīa
actualia ⁊ finita ꝺgtōe actuali ⁊ ꝺphēsiua
infinita vero cognitōe habituali vl' exces
siua. Tercius p gr̄tiam. ⁊ hoc modo ꝺgno
uit omnia spectantia ad hūani generis re/
demptōem. Quartus est fm naturā inte/
gram. cuiusmodi fuit ī adā. et ꝟ modo co
gnouit omnia que spectāt ad vniuersi cō
stitutōem: Quintus est fm sensibilē expe
rientiā. et ꝟ modo cognouit oīa que veni
unt ad organa sensuū: fm quē modū dici
tur: q̄ didicit ex his que passus ē obediē/
tiam. Ratio aūt ad intelligētiā p̄dicto
rum hec est. Quia sicut reparatiui p̄inci
pij est nos reparare per liberalissimā gra
tiam. sic etiā p̄uidentissimā sapientiam.
Quod enī fm ordinē sapiētie conditū fue
rat nō potest absq; luce ⁊ ordine sapiētie
reparari. ⁊ ideo sicut christus debuit esse
immunis ab oīi culpa. sic clōgat⁹ debu
it esse ab omni ignorantia. ac p hoc totali
ter repletus supne sapiētie luce et circum
fulgentia. Quapropter cognitōnem pfe/
ctam habuit fm vtrāq; naturā et potenti
am cognoscitiuā: ⁊ fm oīm rer̄ existentiā
Quia ergo res habent esse in eterna arte.
⁊ in humana mēte: et in ꝓprio genere. ne/
cesse fuit christū habere hanc triformē re
rum cognitōem. Quia vero res duplicit
potest cognosci in arte. scz vel ab ipo arti
fice: vel ab alio ꝓtemplante artē. similiter
habet dupliciter ꝺgnosci in mēte: etiā p̄t
acquisitōem. que christo nō ꝺpetit ꝓpter
impfectōem. scz vel fm habitū innatum:
vel fm habitū infusum. hinc est q̄ necessa
riū fuit ad pfectam sapientie plenitudinē
q̄nq; modos p̄dictos repiri in christo ōo
et homine vt in arte eterna cognoscerz res
⁊ p naturam deitatis. et p gl'iam comphē
sionis. in mente aūt sua p habitū natura
lem ⁊ innatū: sicut ꝺgnouerīt adam ⁊ eua:
⁊ angeli. ⁊ p habitū gratuitū et infusum.
sicut sancti dei per spm̄sanctū illumīati.
in ꝓprio vero genere cognosceret via sen/
sus et memorie ⁊ expientie. que in nobis
facit rem incognitā ꝺgnosci. in christo ve
ro rem cognitam fm vnū modū: ꝺgnosci
fecit fm aliū modū. Qm̄ aūt diuīa substā
tia: virt⁹ et opatio ē īmēsa. hinc ē q̄ fm p
mū modū q̄ ē p naturā deitatis: infinita ac
tualiter ꝺphendit. q̄dā enī ineffabili mō
summe īfinito. oīs īfinitas ē finita. Qz ve
ro create q̄ntūcūq; sublimate finita ē sub
stātia ꝟtus et opatio. ita tū q̄ mens hūa/
na nō q̄escit nisi ī bono infinito. nec tū il/
lud ꝓpe ꝺphendit. qz infinitū nō ꝺphēdi
tur a finito: accepta ꝺphēsiōe ꝓpe. hinc ē
q̄ q̄tū ad scōm modū cognoscendi: aīa
christi p gl'iam comphēsiōis capit q̄ntū/
cūq; p̄t cape natura finita: p bonū īfinitū
btificata cui ē summe vnita. ac p ꝟ ad fini
ta se extēdit actualit ꝺphēdēdo. ad īfinita
vo habitualit vl' etiā excedēdo. ñ enī pōt
aīa christi eq̄ri ꝟbo necī sciētia. nec ī aliq̄
alio. Rursus qz gr̄a matīe respicit op⁹ re
patōis. hinc ē q̄ fm terciū modū ꝺgnoscē
di. p gr̄az pfectissimā ꝺgnouit christ⁹ oīa
q̄ spectāt ad repatōez nr̄am. lōge excellē/
ti⁹ et meli⁹ q̄z aliq̄s ꝓphetaꝝ vl' etiā ange
loꝝ. Ampli⁹ qz natura hois bñ īstituta
nata erat omnib⁹ creaturis p̄esse: et ipas

nosse tanq̃z eas q̃ debeant sibi seruire: sic̃ patuit in p̃mi hom̃is conditõe. hinc ẽ q̃ q̃ntum ad q̃rtũ modũ cognoscẽdi ꝓgnouit christ⁹ omnia que spectãt ad mũdanã machinã ꝓstruendã: lõge excellẽti⁹ q̃s adam. ¶Postremo q̃ sensus nõ est ꝓceptiuus rei nisi ad obiecti p̃sentiã. hinc est q̃ f̃m cognitõem sensitiuã nõ sil' cognoscebat omia. sed mõ hec: modo illa. iuxta q̃ oportunũ erat ad reparõem humani generis faciendam.

Capitulũ VII.

De plenitudine meriti christi i effectu.

¶Plenitudine aũt meriti christi ꝑ tenendũ est q̃ in christo dño fuit oĩs meriti pfectio ⁊ plenitudo. ¶Primo q̃ntũ ad eũ q̃ merebat. q̃ nõ tãtũ fuit hõ: verũetiã de⁹. Secõo q̃ntũ ad tpus in q̃ merebat. q̃ ab instãti ꝓceptõnis sue vsq̃z ad horã mortis sue. Tercio q̃ntũ ad id ꝓ qõ merebat. q̃ ꝓ pfectissimũ habitũ charitat̃: et pfectissimũ exercitiũ virtutis in orando: in agẽdo: et in patiẽdo. Quarto quantũ ad eũ cui merebat. q̃ nõ tm̃ sibi: verũetiã nobis. imo oĩb⁹ iustis. Quinto quantũ ad illud qõ merebat nobis. q̃ non tm̃ gl'iam verũetiã gr̃am et veniam. ⁊ nõ tm̃ gl'iam spũs. sz etiã stolã carnis: et aptõem ianue celestis. Sexto q̃ntum ad id qõ merebat sibi. q̃ licz nõ mereret sibi gl'ificatõem mentis quã iã habebat: merebat tm̃ gl'ificatõem corpis et acceleratiõnẽ resurrectõis: et clarificatõz sui nois. ⁊ dignitatẽ iudiciarie potestatis. ¶Septimo q̃ntum ad modũ q̃ merebat. Cũ enim tripliciter dicat aliq̃s mereri. vel de indebito faciendo debitũ. vel de debito faciẽdo magis debitũ. vel de debito vno modo faciẽdo debitũ alio mõ. Oĩb⁹ his modis meruit nobis. tercio tm̃ mõ meruit sibi. faciẽte ꝑ plenitudine gr̃e spũssct̃i. per quã christ⁹ simul erat btũs et in statu merendi. ita q̃ sup ei⁹ meritũ oĩa merita nostra habẽt fundari. ¶Rõ aũt ad intelligẽtiam p̃dictoz hec est. Quia cum in principio reparatiõis christo scz dño nr̃o necessaria fuerit plenitudo gr̃e et sapie: q̃ sunt nobis origo recte et sẽtẽ viuendi. necesse ẽ q̃ in christo fuerit plenitudo et pfectio oĩs meriti f̃m omnẽ modũ plenitudinis. Oz enim in christo fuit plenitudo gr̃e vnioĩs ꝑ quam erat de⁹: ab instãti ꝓceptõis habens gl'iam comphẽsiõis et motũ liberi arbitrij. hinc est q̃ necessario fuit i christo pfectio meriti. et q̃ntũ ad excellentissimã dignitatẽ merentis. et quantũ ad celerrimã opoꝛtunitatẽ tpis. Rursus q̃ fuit in eo plenitudo gratie singularis plone: per quã habuit firmã charitatẽ. ⁊ oẽs ꝑtutes pfectas quantũ ad habitus ⁊ exercitia. necesse fuit q̃ i eo esset plenitudo meriti q̃ntum ad id ꝓ quod cõtingit mereri. cuiusmodi est radix charitatis ⁊ act⁹ multiplicis virtutis. Ampli⁹ q̃ fuit i eo plenitudo gr̃e capitis. ꝑ quaz plenissimã habuit influentiã in membra sua. hinc est q̃ plenitudinẽ habuit meriti. non tm̃ respectu sui sed etiaz respectu nostri. q̃b sicut omnia spũalia que habem⁹ influit rõe deitatis. sic meruit rõne assumpte hũanitatis. sive sint bona status presentis: sive eterne felicitatis. ¶Postremo q̃ tantoz charismatum plenitudo necessario ponebat i christo summã et pfectã felicitatẽ f̃m sui partem supiorem. licet dispẽsatiue ꝓpter nos esset in statu vie. hinc est q̃ pfectõez habuit meriti q̃ntum ad id qõ meruit sibi. q̃ ñ gl'iam et beatitudinẽ aĩe ꝓcreatã. q̃ naturaliter in ipo oĩe meritũ anteibat. sed solum illa cũ quibus stat⁹ vie stare nõ poterat. sicut stolã carnis cũ glorificatõne sue excellentissime dignitatis. hinc est q̃ pfectõem habuit meriti q̃ntũ ad modũ merẽdi. Quia enim in ipo ab instãti ꝓceptiõis fuit pfectissima plenitudo: statim oĩa meruit que potuit mereri ĩspectu sui. ac per ꝑ de debito vno modo facere potuit debitũ alio modo. de indebito aũt debitũ: vel de debito magis debitũ facere nõ potuit sibi. q̃ nullo mõ potuit in sanctitate pficere: cũ a principio esset sanctissimus. fec tamẽ ꝑ nobis q̃ merito ipi⁹ iustificamur ꝓ gratiam: et pficimus in iustitia. ⁊ ꝓ eternam gl'iam cozonamur. Hec ꝓ ꝑ in merito christi radicata sunt omnia merita nostra sive satisfactoria pene. sive meritoria vite eterne. quia nec ab offensa summi boni digni sumus absolui. nec immensitatẽ eterni premij que de⁹ est digni sum⁹ lucrari. nisi ꝓ meritũ hominis dei: cui dicere possumus et debem⁹. Oĩa opa nostra operatus es in nobis dñe. Ipe inq̃m est dñs

cui ppheta dixit. Dixi dño: deꝰ meꝰ es tu qm̃ bonoꝝ meoꝝ nō eges

Capitulū VIII.

De passiõe christi q̃ntū ad statū patiẽtis

Ostq̃z circa verbū incarnatū ꝓsiderata est vnio naturaꝝ: cõsiderata ẽ nihilomiꝰ plenitudo charismatū. deinde cõsiderãda est tolerãtia passionum. Circa quã ꝓsiderãdꝰ ẽ statꝰ patientis: et modꝰ patiẽdi. et exitꝰ passiõis De statu ꝙo patiẽtis hec tenẽda sunt. scz q̃ christꝰ assumpsit nō tm̃ hũanã naturã sed etiã defectꝰ circa naturã. Assũpsit enĩ pẽnalitates coꝛpales: vt famẽ sitim ꝛ lassitudinẽ. Assumpsit et spũales: vt tristiciã gemitũ et timoꝛẽ. Hec tm̃ oẽs coꝛpales assumpsit. sicut sunt defectꝰ egritudinũ coꝛpaliũ multiformiuꝫ. Hec oẽs spũales. sic sũt ignoꝛãtia: ꝛ rebelliões carnis ad spm̃ Hec q̃litercũq̃z. q: sic necessitatẽ patiẽdi suscepit: vt tm̃ nihil pati posset iuite. nec ꝼm volũtatẽ diuinitatis: nec ꝼm volũtatez rõis. licet passio fuerit ꝺ volũtatẽ sensualitatis ꝛ carnis. sicut exꝑmit oꝛõ saluatoriſ q̃ dicit. Nõ sicut ego volo sed sicut tu vis

Ratio aũt ad intelligẽtiã p̃dictoꝝ hec est. Quia cũ p̃ncipiũ reparatiuũ ĩ recõciliando: necessario habeat mediatoꝛis officiũ. ideo necesse est q̃ habeat ꝓueniẽtiã cũ vtroq̃z extremoꝝ: nõ solũ q̃ntũ ad naturã verũetiã q̃ntũ ad ea q̃ sunt circa naturaꝫ. Qm̃ g̃ deꝰ ẽ iustꝰ et btũs. ĩpassibiliꝫ ꝛ immoꝛtalis. hõ vero lapsus ẽ pctõꝛ ꝛ miser. passibiliꝫ ꝛ moꝛtaliꝫ. necesse fuit mediatoꝛez dei et hoĩm: vt posset hoĩem reducere ad deũ cũ deo cõicare ĩ iusticia ꝛ btitudine: cum hoĩe ꝙo in passibilitate ꝛ moꝛtalitate. vt sic habẽdo moꝛtalitatẽ trãseũtẽ ꝛ beatitudinẽ ꝑmanentẽ: hominẽ reducerꝫ de ꝑsenti miseria ad vitã btãm. Sic ẽcontra angelꝰ malus habẽdo ĩmoꝛtalitatẽ cũ miseria ꝛ iniusticia fuit mediatoꝛ faciẽs cadere ĩ culpã ꝛ miseriã: p suggestionẽ suã. Qm̃ g̃ christꝰ mediatoꝛ debuit hr̃e ĩnocẽtiã ꝛ btitudinẽ fruitõis: cũ moꝛtalitate et passibilitate. hic est q̃ siꝫ debuit esse viatoꝛ et ꝓphẽsoꝛ. De oĩi enĩ statu aliq̃d habuit ĩ se. ꝼm q̃ dꝛ assumpsisse de statu ĩnocẽtie pctĩ ĩmunitatẽ. de statu nature lapse moꝛtalitatẽ. de statu ꝙo gl'ie btitudinem fruitõis ꝑfecte. Rursus q̃m pẽalitatesꝫ vi

cioſe sicut sũt illa q̃ttuoꝝ ꝓpter pctm̃ oꝛiginale ĩflicta. ſ. ignoꝛãtia. ĩfirmitas: malicia: ꝛ ꝓcupiſcẽtia stare nõ p̃t cũ ꝑfectiſſima ĩnocẽtia. hinc est q̃ has nec assumere debuit nec assumpsit. Quia ꝙo pene que sunt exercitatiue ꝙ tutis ꝑfecte: et testificatiue hũanitatis ꝙe nõ simulate: potiſſime ille sũt; q̃ reſpiciũt nr̃aꝫ naturã in ꝓmũ i. sicut fames et sitis ĩ absentia alimẽti. tristicia ꝛ tumoꝝ ĩ ꝑsentia nocumẽti. hinc ẽ q̃ illas debuit assumere ꝛ assũpsit. Postrẽo q: nullꝰ innocẽs debꝫ inuitꝰ aliq̃m penã sustinere. q: ß esset ꝺ ordinẽ diuĩe iusticie. nullꝰ etiã moꝛtaliꝫ vult moꝛi et pati ꝼm appetitũ nature: q: naturaliꝫ refugit moꝛtẽ hinc est q̃ christꝰ debuit habere hmõi pẽnalitates. sic tm̃ vt nihil posset pati inuite ꝼm rõem. nõ solũ ꝓpter btitudinẽ ꝛ deitatem oĩpotentẽ sibi vnitã p quam poterat repellere omnia. sed etiã ꝓpter ꝑfectiſſimã innocentiã. q̃ ꝼm oꝛdinez naturaliꝫ iusticie nihil pmittit pati iuite. sic etiã pateretur vt etiã ß esset ꝓtra naturalẽ indinatõez ꝛ appetitũ nature: q̃ est in sensualitate ꝛ carne. Et hinc est q̃ christꝰ oꝛãs ꝼm rõnem: volũtatẽ carnis exꝑmebat: q̃ passionẽ refugiebat. cum dicebat. trãseat a me calix iſte. voluntatẽ rõis volũtati patris ꝙforꝛmabat. et appetitui carnis p̃ponebat: cuz dicebat. nõ mea volũtas sed tua fiat. Et sic vna voluntas nõ erat alteri cõtraria. quia ꝼm voluntatẽ diuinã quod iustũ erat voluit. ꝼm volũtatem rõis iusticie cõſensit. sed ꝼm volũtatẽ carnis penã recusauit. sz tm̃ iusticiã nõ accusauit. Et sic vna quecz volũtas qđ suũ erat opabaꝫ: et qđ ad seꝑtinebat sequebaꝫ. voluntas scz diuina iusticiã. voluntas rõnalis obedientiam. volũtas carnis naturã. Ac p hoc nõ erat in christo colluctatio ꝛ pugna. sz pacata oꝛdinatio ꝛ trãquillitas oꝛdinata.

Capitulũ IX.

De passione christi quantũ ad moduz patiendi.

Et modo aũt patiendi ß tenendũ ꝺ est: q̃ christus passus est passione generaliſſima. passiõe acerbiſſima. passione ignominioſiſſima. passione interemptoꝛia. sed viuificatiua. Passione inquam generaliſſima quantũ ad naturam hũanam. nõ solũ ꝼm oĩa membꝛa

corpis principalia. verũetiã ſm omnem
aĩe potẽtiã. licz nihil pati posset ſm diui/
nã naturã. Passus ẽ etiã passiõe acerbissi
ma. qꝛ nõ solũ dolẽdo vt patiẽs ꝑ vulne/
ra. ſz etiã ꝯdolẽdo ut ꝯpatiẽs ꝓpt̃ nr̃a de/
licta. Passus ẽ etiã passiõe ignominiosa:
ꝛ ꝓpt̃ patibulũ crucis: q̃ erat supplicium
pessimoꝝ. ꝛ ꝓpt̃ ꝯsortiũ iniquoꝝ. videli/
cet latronũ: cũ q̃bꝫ fuit deputat⁹. Passus
est etiã passiõe interemptoria. ꝑ sepatõem
aĩe a corpe. salua tñ vniõe vtriusqꝫ cũ dei
tate. Anathema enĩ ẽ q̃ dicit d̃i filiũ natu
ram quã sel̃ assumpsit aliq̃ñ reliq̃sse. Rõ
aũt ad ĩtelligẽtiã p̃dictoꝝ hec ẽ. Quia re/
patiuũ p̃ncipiũ sicut ordĩate ꝓduxit sic ꝛ
ordĩate repare debuit gen⁹ hũanuz. Sic
igit̃ repare dz: vt salua sit libertas arbitrij
salu⁹ sit nihilomin⁹ honor dei. saluus sit
etiã ordo regimĩs vniuersi. Quia g̃ re/
parare debuit salua libtate arbitrij: repa/
uit dãdo exẽplũ efficacissimũ. Exẽplũ ãt
illd̃ efficacissimũ ẽ qd̃ ĩuitat ꝛ ĩformat ho
minẽ ad culmẽ v̄tutũ. Nihil aũt magꝭ in
format hoĩez ad virtutẽ: q̃ꝫ exẽplũ tolerã
di mortẽ ꝓpt̃ iusticiã ꝛ obediẽtiã diuinã.
mortẽ inq̃ꝫ: ñ quãcũqꝫ ſz penalissimã. Ni
hil vero magꝭ incitat q̃ꝫ tãta benignitas.
q̃ ꝓ nobis altissim⁹ dei fili⁹: absqꝫ nostris
meritis: ĩmo cũ mlt̃is nr̃is demeritꝭ posu
it aĩam suã. q̃ benignitas tãto maior ostẽ
dit̃: q̃ꝫto ꝓ nobis g̃uiora ꝛ abiectiora pati
voluit de⁹. Qui enĩ ꝓprio filio suo nõ pe
ꝑcit ſz ꝓ nobis oĩbꝫ tradidit illũ. quõ non
etiã cũ illo oĩa nobis donauit. Ex q̃ inui/
tamur ad ip̃m amãdũ: ꝛ amatũ imitãdũ.
Rursus quia repare debuit saluo ho/
nore dei: ideo reparuit offerendo obsequi
um satisfactiuuz. Est aũt satisfacere ho/
norẽ deo debitũ repẽdere. Honor aũt d̃o
subtract⁹ ꝑ superbiã ꝛ inobediẽtiã: respe/
ctu rei ad quã homo astringit̃: nll̃o modo
meli⁹ restituit̃ q̃ꝫ per hũiliatõez ꝛ obediẽ/
tiã ad eã rẽ ad quã nll̃aten⁹ tenebat̃. Qm̃
g̃ christ⁹ iesus inq̃ꝫtũ de⁹: eq̃lis erat pr̃i in
forma dei. inquãtũ hõ innocẽs nullaten⁹
erat debitor mortis. dũ semetip̃m exinani
uit et fact⁹ est obediẽs vsqꝫ ad mortẽ: exol
uit deo q̃ nõ rapuit: ꝑ obseq̃um satisfacti
onis ꝑfecte. et obtulit sacrificiũ suauitatꝭ
summe ꝓ ꝑfecta dei placatõe. Postre/
mo qꝛ reparare debuit saluo ordine regi/
minis vniuersi. ideo per remediũ ꝯueniẽ
tissimũ reparauit. Cõueniẽtissimũ autez
est vt ꝯtraria ꝯtrarijs curent̃. Quia ergo
hõ volẽs esse sapiẽs vt de⁹: peccauit in li
gno vetito: volẽs delectari. ita q̃ ĩclinat⁹
est ad libidinẽ: erect⁹ in p̃sumptõem. ac ꝑ
h̃ totũ genus hũanũ infectũ est: ꝛ ꝑdidit ĩ
mortalitatẽ: et incurrit debitã mortẽ. hic
est q̃ ad h̃ q̃ hõ repararet̃ cõueniẽti reme
dio de⁹ factus hõ voluit hũiliari ꝛ ĩ ligno
pati. et cõtra vniuersalẽ infectõz pati pas
sione generalissima. cõtra libidinẽ passio
ne acerbissima. cõtra p̃sumptõnez passiõe
ignominiosissima. ꝯ mortẽ debitã ꝛ inui/
tam pati voluit mortẽ nõ inuitã sed volũ
tariã. Quia ergo generalitas corruptõis
ĩ nobis infecerat nõ solũ corp⁹ et aĩam ſz
etiã omnẽ corpis partẽ: ꝛ oẽm aĩe poten/
tiã. hinc est q̃ christ⁹ passus ẽ in oĩ corpis
parte ꝛ in om̃i potẽtia aĩe. et ĩ supiori por
tõe rõis. q̃ summe ĩ deo delectabat̃ vt rõ
ꝛ ꝓpt̃ vnionẽ sui ad supi⁹. ꝛ sũme patieba
tur vt natura. et ꝓpter cõiũctõem ad infe
rius. qꝛ christ⁹ erat viator et ꝯp̃hẽsor sil̃.
Rursus qꝛ libido vehemẽter ĩfecerat ĩ no
bis aĩam et carnem: et q̃ntũ ad carnalia ꝛ
quantũ ad sp̃ualia pctã. hinc est q̃ christ⁹
ꝛ acerbissima passiõe passus est in carne.
ꝛ amarissima ꝯpassus ẽ in aĩa. Et quia in
carne erat maxima eq̃litas ꝯplexiõis: ꝛ ꝑ
fecta viuacitas sensuũ. ĩ aĩa v̄o sũma cha
ritas ad deũ: ꝛ summa pietas ad ꝓximuz.
hinc est q̃ vterqꝫ dolor fuit intẽtissimus.
Ampli⁹. qꝛ tumor sup̃bie aliq̃ñ ꝯsurgit ĩ/
teri⁹ ex p̃sumptõe. aliq̃ñ exteri⁹ ex ostẽta
tõe et aliena laude. iõ ad remediãdũ oẽm
sup̃biã christ⁹ passus ẽ vtrũqꝫ gen⁹ igno
minie. et in se patiẽte: ꝛ in comitatu quez
habuit in passione. Postremo qꝛ hec oĩa
nõ attingebãt diuinã naturã impassibilẽ
sed solũ humanã: hinc est q̃ in morte chri
sti sic facta est diuisio aĩe a carne. vt tñ sal/
ua esset vnitas ꝑsone ꝛ vnio tã carnis q̃ꝫ
anime cũ deitate. Et qꝛ vnio aĩe cũ corpe
facit hoĩem ꝛ facit viuũ. hinc est q̃ christ⁹
nõ fuit hõ in illo triduo. licet anĩa et caro
essent vnite cũ verbo. Unde quia mors
in humana natura nõ potuit mortem in
ducere in personam que semper fuit viua
ideo mortua est mors in vita. et per chri/
sti mortem absorpta est mors ĩ victoria: ꝛ

deuictus ꝓnceps mortis:ac ꝑ hoc homo a morte:et causa mortis:ꝑ meritū mortis christi tāꝫ ꝑ remediū efficacissimū libat⁹

Capitulū X.

De passiõe christi q̄tū ad exitū passiõis.

OE exitu aūt passiõis christi ⁊ fructu hec indubitāter tenēda sunt. q̄ aīa christi post passiõez descēdit ad infernū siue ad limbū. ad liberatōz nō omniū:sz eoꝝ q̄ inter mēbra christi decesserāt .ꝑ fidē viuā vel ꝑ fidei sacramēta. Post hec tercia die resurrexit a mortuis. resumēdo corp⁹ qđ ꝓmo vuificauerat.sz nō tale q̄le ꝓus fuerat.q: ꝓus fuerat passibile ⁊ mortale.postea aūt resurrexit ī passibile ⁊ īmortale: viuens ꝑpetuo .Deinde post q̄draginta dies ascēdit ad celos .vbi sup omnē creaturā exaltat⁹ :sedz ad dexterā dei patris. Qđ dictū intelligit nō q̄ntū ad situ q̄ nō ꝓpetit deo pri:sz q̄ntū ad excellentiā bonoꝝ.q: scz residet ī potioribꝰ bonis patris. Postrēo interiectis decē diebus misit in apl'os ꝓmissum spūsanctū. ꝑ quem ꝓgregata est eccl'ia gentiū: et ordinata ꝓm diuersas distributões officioꝝ et gratiaꝝ. Ratio aūt ad intelligentiā ꝓdictoꝝ hec est. Quia sicut christ⁹ īq̄ntuz verbū increatū ꝑfectissime oīa formauit.sic inquātū incarnatū oīa ꝑfectissime reformare debuit. Decet enī ꝑfectissimuz ꝓncipiū op⁹ nō dimittere citra ꝑfectum. Debuit g̃ reparatoriū ꝓncipiū :redēptōnis hūane remediū ꝑducere ad ꝑfectū. Ad ꝟ aūt q̄ esset ꝑfectissimū: optuit q̄ essz sufficiētissimū ⁊ efficacissimū. Quia sufficientissimū .iõ se extēdit ad celestia: terrestria: ⁊ īfernalia. Quia ergo ꝑ xp̄m sunt īfernalia recupata: terrestria remediata. celestia reītegrata .ita q̄ ꝓmū hoꝝ fecit ꝑ veniā: scōm ꝑ g̃tiaz .et terciū ꝑ gl'iam .iõ post passiõem aīa descēdit ad īferos ad liberāduz in inferno detētos. deīde resurrexit a mortuis ad vuificādū ī pctis mortuos .ascēdit ad celos reducēdo captiuitatē:ad reintegrandū hierusalē celestē. misit spūsctū ad edificādū hierusalē terrestrē .Que oīa necessario ꝓsequunt et exigunt ad sufficiētiam reparõis humane. Rursus q: remediū illud fuit efficacissimū: tā ī eos q̄ christi aduentū ꝓcesserūt:q̄ ī eos qui sequunt q̄ tū ad ipm christū accesserūt ⁊ accedunt. ⁊ ei⁹ mēbra fuerūt et sunt .tales aūt sūt q̄ adherēt ei ꝑ fidē:spē et charitatē .iõ remediū illud habere debuit efficaciā .ꝓmo in eos q̄ in christū crediderūt.credēdo speraverūt:⁊ sperādo amauerūt. ac ꝑ ꝟ statī debuit ad īferos descēdere:ad ipoꝝ libatōez Uñ apta iamua celi ꝑ christi passiõez q̄ satisfaciēdo amouerat rompheā. mutando sentētiā diuinā:eripuit đ īferno oīa membra sua. Debuit etiā habere efficaciā ꝑcipuā in eos q̄ christi aduentū sequūt:vt attrahēdo ad fidē:spem et charitatē:tādem ad gl'iam ꝑduceret celestē. Ut igit edificaret ad fidē q̄ credimus christū verū hominē et verū deū.qua etiā credim⁹ eū voluisse nos rdimere ꝑ mortē: et ad vitā nos reducere posse ꝑ resurrectōez.iõ voluit resurgere ad vitā īmortalē.interiecto tñ spacio tpis debito.s.xxxvi .horaꝝ.in q̄ ostendit q̄ vere mortu⁹ fuit. nec magis accelerare debuit.ne si citi⁹ resurgeret :crederet q̄ nō vere mortu⁹ fuissz:sz se mortuū finxissz.nec ap̄li⁹ differre:ne si sp iacerz ī morte crederet ipotēs ⁊ q̄ nullos possz ad vitā reuocare.iõq̄ resurrexit tercia die.

Amplī⁹ vt erigeret ad spez.ad celestē ascēdit gl'iaz quā speram⁹ .Sz q: spes ñ ozit nisi ex fide īmortalitatis future. iõ nō statī ascēdit.sz spacio.xl.dieꝝ interiecto:in q̄ per ml'ta signa et argumēta verā ostēderz resurrectōem.ꝑ quā anim⁹ solidaret ⁊ sublevaret ad sperandā gl'iam celestem.

Postremo vt inflāmaret ad charitatē misit ignē spūssancti ī die penthecostes. Et q: null⁹ ꝟ igne repleret:nisi qui petit:q̄rit et pulsat:cū instāti ⁊ ipoꝛtuno speī desiderio.ideo nō statim post ascēsionē misit.sed decē dierū spacio īteriecto: in quo discipuli ieiunātes:orātes et gemētes dispoſuerūt se ad spūssancti susceptionem. Et ꝑ hoc sicut debitā seruauit horā ī patiendo.sic ī resurgēdo: sic in ascēdendo in celum.sic in mittēdo spiritūsanctū.et ꝓpter fundatōem triū virtutū ꝓdictarū: et ꝓpter multa mysteria que ī his tpib⁹ īplicātur. Et quoniā spūssanctus q̄ charitas est:et per charitatē habetur :est omnium origo charismatū.iõ cū đscēdit spūssctūs effusa ē plenitudo charismatū ad corpus christi mysticū ꝓsūmāduz. Et q: diuersa membra debēt esse ī corpe ꝑfecto: ⁊ diuer

sorꝫ mẽbrorũ diuersa officia et exercitia: ⁊ diuersorꝫ officiorũ diuersa charismata. hinc ẽ ꝙ vni dat̃ ꝑ spiritũ sermo sapiẽtie. alij sermo sciẽtie. alij fides. alij g̃tia sanitatum. alij opatio virtutũ. alij ꝓphetia. alij discretio spirituũ. alij genera linguarum. alij interp̃tatio sermonũ. que oĩa opatur vnus atqꝫ idem spũs: diuidẽs singulis ꝓ ut vult ꝟm suã liberalissimã ꝓuidentiam: ⁊ ꝓuidentissimã largitatẽ.

Finit quarta pars.

Incipit quĩta pars de gratia spiritussancti.

Capitulum I.

De gratia inquantũ est donũ diuinit⁹ datum.

Post tractatuꝫ de incarnatõe verbi qđ ẽ origo et fons om̃is doni g̃tuiti. dicẽda sunt aliq̃ de gr̃a spũssancti. que nobis q̃druplicĩter ꝯsiderãda occurrit. Primo inq̃ntũ est donũ diuĩtus datum. scđo in ꝯpatõe ad libeꝝ arbitriũ. tercio in ꝯparatõe ad habit⁹ virtutũ. q̃rto in cõparatõe ad exercitia meritorũ. De gratia igit̃ inq̃ntũ est donũ diuinitus datũ hec tenenda sunt. scꝫ ꝙ ip̃a est donũ quod a deo ĩmediate donatur ⁊ infundit̃. Etenim cũ ip̃a et in ip̃a dat̃ spũssctũs q̃ ẽ donũ increatũ optimũ et ꝑfectum. qđ descendit a patre luminũ ꝑ verbũ ĩcarnatũ: ꝟm qđ iohes ĩ apocalipsi vidit fluuiũ splẽdidũ ad modũ crystalli ꝓcedere de sede đi ⁊ agni. Ip̃a nihilomin⁹ est donũ ꝑ quod aĩa efficit̃ spõsa christi. filia p̃ris eterni. ⁊ templũ spũssancti. qđ nullo modo fit nisi ex dignatiua ꝯdescẽsione. ⁊ ꝯdescẽsiua dignatõe maiestatis eterne ꝑ donum gr̃e sue. Ip̃a deniqꝫ est donũ qđ aĩam purgat illuminat et ꝑficit: viuificat. reformat: et stabilit. eleuat: assimilat: ⁊ deo iũgit. ac ꝑ hoc acceptabilẽ facit. ꝓpter qđ donũ huiusmodi gratia gratũ faciẽs recte dicit̃ et debuit appellari. Ratio aũt ad intelligentiã p̃dictoꝝ hec est. Quia cum p̃muꝫ principiũ ꝓductiuũ ꝑ sua sũma beniuolentia fecit spiritũ rõnalem capacẽ beatitudinis eterne. ⁊ repatiuũ p̃ncipiũ capacitatẽ illam infirmatã ꝑ peccatuꝫ repauit ad salutẽ. et beatitudo eterna ꝯsistit ĩ habendo summũ bonũ: ⁊ h̃ est deus. ⁊ bonũ excellẽs ĩproporcionabilit̃ omnẽ humani obsequij dignitatẽ. null⁹ oĩno ad illud summũ bonũ dignus est ꝑuenire. cuꝫ sit omnino supra om̃s limites nature: nisi a deo ꝯdescendẽte sibi eleuet̃ ip̃e sup̃ se. Deus autẽ nõ ꝯdescendit ꝑ sui essentiã incõmutabilẽ. sed ꝑ suã influentiã ab ip̃o manantẽ. nec spũs eleuat̃ supra se ꝑ sitũ localem sed ꝑ habitũ deiformẽ. Necesse ẽ igit̃ spiritui rõnali vt dign⁹ fiat eterne btĩtudinis: ꝙ particeps fiat influentie deiformis. hec aũt influentia deiformis qꝛ est a deo et ꝟm deũ: et ꝓpter deũ. iõ reddit imaginẽ nr̃e mentis cõformẽ btĩssime trinitati. non tm̃ ꝟm ordinẽ originis. verũetiam ꝟm rectitudinẽ electõis: et ꝟm q̃etudinem fruitõis. Et qm̃ qui hoc habꝫ immediate ad deũ reducit̃ sicut ĩmediate ei ꝯformat̃. ideo donũ illud ĩmediate donat̃ a đo tãq̃ꝫ a p̃ncipio ĩfluxiuo. vt sicut ĩmediate emanat a deo dei imago. sic ĩmediate emanat ab ip̃o dei similitudo: que est diuĩe imaginis ꝑfectio deiformis. ⁊ ideo dicit̃ imago recreatõis. Rursus qm̃ q̃ fruit̃ deo deũ habet. ideo cũ gratia que sua deiformitate disponit ad dei fruitõeꝫ dat̃ donũ ĩcreatũ qđ est spũssctũs. qđ q̃ habꝫ: hꝫ deum. Et qm̃ nullus deũ habꝫ q̃n ab eo specialius habeat̃: null⁹ habet et habet̃ a deo q̃n ip̃m p̃cipue ⁊ incõpabiliter diligat ⁊ diligat̃ ab eo. sicut spõsa a spõso. null⁹ sic diligit̃ q̃n ad eternã btĩtudinis hereditatem adoptet̃ ꝓ filio. hinc est ꝙ g̃tia gratũ faciens facit aĩam templũ dei: sponsam christi. et filiã patris eterni. Et qꝛ h̃ nõ p̃t esse nisi ex summa dignatõe ⁊ ꝯdescẽsiõe dei. ideo illud nõ p̃t esse ꝑ habitũ aliquẽ naturalit̃ insertũ. sꝫ solũ ꝑ donũ diuĩt⁹ g̃tꝫ infusũ. qđ exp̃sse apparꝫ: si q̃s põderꝫ q̃ꝫtũ est esse dei tẽplũ: dei filiũ: đo nihilomin⁹ ĩdissolubilit̃ ⁊ q̃si mr̃imonialit̃ ꝑ amoris ⁊ g̃tie vinculũ copulatũ. Postrẽo qꝛ mẽs nr̃a ñ efficit̃ ꝯformis btĩssime t̃nitati ꝟm rectitudinẽ electõis: nisi ꝑ vigorẽ ṽtutꝫ: splẽdorẽ ṽitatꝫ: ⁊ feruorẽ charitatꝫ. et vigor virtutꝫ aĩaꝫ purgat: stabilit ⁊ eleuat:

splendor veritatis animā illumīat: refor/
mat et deo assimilat. feruor charitatꝭ ani/
mā ꝑficit: viuificat et deo ꝯiūgit. ⁊ ex his
omnibꝫ homo deo placēs et accept⁹ exi/
stit. hinc est ꝙ illa influētia deiformis di/
cit̄ habere oēs decē actus p̄dictos. ita tñ
ꝙ denominat̄ ab vltimo sic̄ a ꝯpletissimo
Dicit̄ enī gratia gratū faciēs: qꝛ habentē
facit deo gratū. cū nō solū gratꝭ det̄ a d̄o
verūetiā sit ꝼm deū: ⁊ ꝓpter deū: cū ad h̄
sit vt ꝑ ip̄aꝫ opus manans a deo reuerta
tur in deū. ī q̄ ad modū circuli intelligibi
lis ꝯsistit oīm spirituū rōnaliū ꝯplemētū

Capitulū II.

De gratia inq̄ntū educit libeꝝ arbitri
um extra peccatū

Secūdo d̄ spūssancti gratia occur
rit nobis ꝯsiderandū in ꝯpatiōe
ad libeꝝ arbitriū: et h̄ ꝼm dupli/
cem modū. Prīo. s. inquantū ip̄a est adiu
toriū ad meritū. secundo vero inquantuꝫ
est remediū contra peccatū. De gratia
ergo dei inquantū est adiutoriū ad merē/
dum hec tenēda sunt: ꝙ cum gratia dica
tur generaliter: specialiter ⁊ ꝓprie. Gene/
raliter dicit̄ adiutoriū diuinū: creature li
beraliter et gratis impēsum. ⁊ indifferen
ter ad quēcūqꝫ actū. ⁊ sine hmōi adiuto/
rio gratie: nec possumus aliq̄d efficere nec
durare in esse. Specialiter vero dicit̄ g̅/
tia adiutoriū diuinit⁹ datū. vt quis pre/
paret se ad suscipiēdū spūssancti donum.
quo ꝑueniat ad meriti statū. ⁊ talis dicit̄
gratia gratis data. ⁊ sine hac null⁹ suffici
enter facit quod in se est vt se p̄paret ad sa
lutem. Proprie vero gr̄a dicit̄ adiutoriū
datū diuinitus ad merendū. quod quidē
dicit̄ donū gr̄e gratū facientis. sine q̄ nul
lus potest mereri: nec in bono ꝓficere: nec
ad eternam ꝑuenire salutē. Ipsa enī tāq̄ꝫ
radix merēdi om̄ia merita antecedit. pro
pter quod dictū est ꝙ preuenit volūtateꝫ
vt velit. subseq̄tur auteꝫ ne frustra velit.
Unde null⁹ ip̄am mereri p̄t merito condi
gni. sed ip̄a meret̄ augeri a deo ī via: vt au
cta mereat̄: et ꝑfici in patria et gl̄ia sempi
terna. ab ip̄o deo: cuius est gratiā infunde
re: augere et ꝑficere ꝼm cooꝑatōem volū
tatis nostre: et ꝼm ꝓpositū siue beneplaci
tū p̄destinatōis eterne. Ratio autē ad
intelligentiā predictorū hec est. Quia cū
primū principiū sua omnipotēti virtute
⁊ benignissima largitate creaturā omneꝫ
de nihilo produxit ad esse. ac ꝑ hoc crea/
tura de se nō habeat esse: totū autem esse
habeat aliūde: sic facta fuit: vt ipsa ꝓ sua
defectibilitate semꝑ suo principio indige
ret. et primū principiū pro sua benignita
te influere nō cessaret. Cum ergo spiritus
ratōnalis hocip̄o ꝙ de nihilo est: sit in se
defectiuus. hocip̄o ꝙ natura limitata et
egena sit in se recuruus: amās ꝓpriū bo/
num. hocipso ꝙ totus a deo: sit totaliter
deo obnoxius. et quia defectiu⁹ est: de se
tendit in nō esse. quia recuruus per se nō
assurgit ad rectitudinē ꝑfecte iusticie. qꝛ
deo totaliter obnoxi⁹: et deus bonis ei⁹
nō indiget: nihil potest facere de se et pro/
pria virtute. ꝓpter qd̄ deum sibi ꝯstituat
debitorē: et maxime mercedis eterne que
deus est: nisi per diuinā cōdescensionem.
hinc est ꝙ ad hoc ꝙ saluetur in esse: cū sit
defectiuus indiget semꝑ adiutorio diui/
ne p̄sentie: manutenētie: ⁊ influētie. ꝑ quā
manuteneat̄ in esse: que q̄ꝫuis sit vniuer/
salis in creaturas om̄es. nomīatur tamē
nomine gratie. quia nō ex debito ꝓcedit:
sed ex libertate bonitatis diuine. Hinc ē
etiam ꝙ ad hoc vt se p̄paret ad donū sup/
ne gratie: cum sit recuruus indiget dono
alterius gratie gratis date. maxime post
naturā lapsam. per quā habilis efficiatur
ad bona moralia. que sunt bona ex circū/
stantia. que nullo modo possunt dici bo/
na nisi ꝓcedant ex intentōne recta. videli
cet ꝙ non propter nos sed ꝓpter summū
bonū fiant. ad quod non assurgit spiritus
noster recuruus: nisi p̄ueniat̄ a deo ꝑ ali/
quam gratiā gratis datam. Hinc nihilo
minus est ꝙ ad hoc ꝙ faciat bona opa me
ritoria mercedis eterne: cum totaliter sit
deo obnoxius: et debitor sui totius: indi
get dono gratie gratum faciētis. ꝑ quam
deus sibi condescendat: prius acceptans
suam imaginem et voluntatē q̄ꝫ operati
onem ex ip̄o manantē. quia cum causa no
bilior fit suo effectu: nullus potest se face
re meliorem. nec facere opus deo placens
nisi prius placeat ip̄e. ut deus prius ip̄m
respiciat: q̄ꝫ ad munera eius. et ideo oīs
radix merendi fundat̄ in gratia gratū fa/
ciēte. cui⁹ ē facere hoīem deo dignū. ꝓpt̄

quod nullꝰ potest eã mereri merito cõdigni. sed solũ merito ꝯgrui. Ipa aũt habita meret suũpiꝰ augmẽtũ in statu vie. per bonũ eiꝰ vsum merito ꝯdigni. Hã cũ solꝰ deꝰ sit ipius gre fontale ꝓncipiũ influendi. ipe solꝰ est ꝓncipiũ augmẽtãdi p modũ infundẽtis: ꝛ gra p modũ meriti et dignitatis. et libeꝝ arbitriũ p modũ cooperãtis ꝛ merẽtis: p eo q libeꝝ arbitriũ cooperat gre: et qđ est gratie suũ facit. ꝛ ideo non tm libeꝝ arbitriũ p gtiã meret gratie augmentũ in statu vie merito digni. verũ etiã ꝓplementũ ī statu patrie merito ꝯdigni. tũ ꝓpter sublimitatẽ doni spũssancti in merito coopantis. tũ ꝓpter ꝛacitatem dei ꝓmittẽtis. tũ ꝓpter ꝛtibilitatẽ liberi arbitrij ꝯsentiẽtis: ꝛ finaliꝫ pseuerãtis. tũ ꝓpter difficultatẽ status merẽdi. tũ ꝓpꝫ dignitatẽ christi nr̃i capitis interueniẽtꝭ. quod debꝫ glificari cũ suis mẽbris. tum etiã ꝓpter liberalitatẽ dei retribuẽtꝭ: quez nõ decet parua reddere, ꝓpter obsequiuz sibi fideliter obtpantꝭ. tũ ꝓpter nobilitatem opis qđ ex charitate ꝓcedit. qđ tãtũ põderat ī cõspectu iudicis q̃ntũ amor ex quo ꝓcedit. qui deũ incõpabiliter ꝓpoit oĩbꝫ creaturis. ꝛ ideo nõ sufficiẽter ꝛ cõpetenter ꝓt: nisi in deo ꝛ summo bono remunerari. ex quibꝫ oĩbꝫ tanꝯ ex septẽ rõibus glĩam eternã merito nõ tm ꝯgrui. sꝫ etiã cõdigni mereri facit gra septiformis

Capitulũ III

De gra inq̃tũ iuuat ad bonũ meritoriũ

Et gra vero inquãtũ est remediũ ꝓtra peccatũ hec tenẽda sunt. scz q libeꝝ arbitriuz: licz sit sub deo potẽtissimũ: ꝓt tñ p se ī pctm corruere. sꝫ nullatenꝰ potest resurgere sine adiutorio diuine gre. q̃ ꝺr gra gtũ facies. Illa autẽ gtia licet sit sufficiẽs remediũ ꝺ peccatuz. nõ tm infundit adulto: nisi assit liberi arbitrij cõsensus. Ex quo colligit q ad iustificatõem impĩ q̃ttuor ꝯcurrũt. s. infusio gtie. expulsio culpe: ꝓtritio: ꝛ motꝰ liberi arbitrij. Expellit g culpa a dei dono: non a libero arbitrio: ñ tm sine libero arbitrio. Nam gtie gratis date est libeꝝ arbitriũ reuocare a malo et excitare ad bonũ. et liberi arbitrij est cõsentire vel dissentire. et cõsentietis est gram suscipe. et suscipietis cooperari eidem vt tandẽ ꝓueniat ad salutẽ

Ratio aũt ad intelligẽtiã ꝓdictoꝝ hec est. qz cũ ꝓmũ ꝓncipiũ hocipso q ꝓmũ et potẽtissimũ sit causatiuũ oĩm q̃ fiũt ī vniuerso: ꝓterq̃ pctoꝝ: que sunt trãsgressiones legis diuie: ꝛ celestiũ inobediẽtie mãdatorũ. nihil habz sibi rebelle iniurioszuz ꝛ offensiuũ nisi pctm. qđ ꝓtẽnẽdo dei ꝓceptũ ꝛ auertẽdo nos a bono incõmutabili offendit deũ: deformat libeꝝ arbitriũ. primit donũ gtuitũ: et obligat ad suppliciuz eternũ. Cũ igit deformatio imaginis ꝛ pemptio gtie sit q̃si adnihilatio in esse moris et vite gtuite: cũ offensa dei sit tm põderãda q̃ntus est ipe. cũ reatus pene eterne rõnem teneat infiniti: impossibile est q homo resurgat a culpa nisi recreet in vita gratuita: nisi remittat offensa ꝛ pena relaxet eterna. Solꝰ igit q fuit ꝓncipiũ creatiuũ est et ꝓncipiũ recreatiuũ ꝛ repatiuũ ẏbũ scz patris eternũ: quod est ihesus christus mediatorꝰ dei et hoĩm. qđ qz oĩa ꝺ nihilo creat: iõ creat seipo solo sine aliq̃ iter medio. Quia vero recreat deformatũ per viciũ culpe. reformãdo p habitũ gre ꝛ iustitie obligatũ ad penã: absoluẽdo p satisfactõez ꝓdignã. hinc est q nos repat sustinẽdo p nobis penã in natura assumpta. ꝛ infundendo gram reformatiuã. q̃ qm cõtinuat nos sue origini: facit nos membra christi. ac p hoc aĩam peccatricẽ que fuerat inimica dei, ꝑstibulũ dyaboli: ꝛ serua peccati: facit sponsaz christi: tẽplũ spũssancti: et filiam patris eterni. quod totũ fit p gtuitã et ꝓdescensiuã infusionẽ doni gtuiti.

Rursus qm̃ deus sic reformat: q leges nature ĩditas nõ ĩfirmat. ideo sic hãc gram tribuit libero arbitrio vt tñ ipm ñ cogat. sed eiꝰ cõsensus liber maneat. ꝛ iõ ad ℞ q culpa expellat non solũ necesse est q gratia introducat. verũetiã q libeꝝ arbitriũ in adultis (in adultis dico: qz ī paruulis sufficit fides eccl'ie: ꝛ meritũ christi ꝛ excusat impotẽtia sui) necesse est inꝯ q ꝓformet se expulsioni culpe p detestatõez oĩm peccatoꝝ: quã vocamꝰ ꝓtritõez. Est etiã necesse q ꝓformet se introductõi gre p cõplacentiã et acceptatõem doni diuini. quã vocamus motũ liberi arbitrij. Et sic necesse est ista quattuor ꝯcurrere ad iustificatõem impĩ. Postremo qz ꝑdispositio ad formã ꝓpletiuã ꝺz esse ei ꝓformis

ad hoc q̄ liberū arbitriū se disponat ad g̃
tiam gratū faciēte: indiget adminiculo g̃/
tie gratis date. ⁊ qz g̃tie est libez arbitriū
nō cogere: sed p̄uenire: ⁊ simul vtriusq; ē
in actū pdire. hinc est q̄ in nr̄a iustificatio
ne ꝯcurrit actus liberi arbitrij ⁊ g̃tie. cōso
ne q̄dem ⁊ ordinate. ita q̄ gratie g̃tis date
est excitare libez arbitriuz. liberi arbitrij
aūt est hmōi excitatōi ꝯsentire vl̄ dissenti
re: ⁊ ꝯsentiētis est ad g̃tiam gratū faciētez
se p̄parare. qz hoc est facere qd̄ ī se est. ⁊ sic
dispositō g̃tia g̃tū faciens habz infundi.
cui libez arbitriū p̄t cooperari si vult: ⁊ tūc
mereť. vel ꝓtrariari p pctm̄: ⁊ tūc demere
tur. Si ergo cooperetur ei vsq; in finē: me/
reť p̄uenire ad eternam salutē. Uerū ē igi
tur quod dicit Aug. q̄ q̄ creauit te sine te
nō iustificabit te sine te. Uerū est etiā q̄ ñ
est volentis: neq; currētis: sed dei miserē/
tis. Uerū est etiā q̄ nullus p̄ōt supbire de
meritis. qz nihil in nobis de⁹ p̄ter sua do
na coronat. Reseruauit em̄ sibi de⁹ mune
ra g̃tie liberalit̄ largiēda: vt discat hō non
esse ingratus. nec ī se q̄si nō acceperit: sz in
dño gloriari. Uerū est etiā q̄ licz liberuz
arbitriū p se legē implere nō possit. nec g̃/
tiam in se efficere. inexcusabile tm̄ est si nō
facit qd̄ potest. qz g̃tia g̃tis data sp est p̄sto
ad ꝯmonitōez: cui⁹ āminiculo facere p̄ōt
qd̄ in se est. q̄ facto habz gr̃am gratū faciē
tem. qua obtēta diuinā impleat legē: ⁊ fa
ciat volūtatē. qua facta tandē ad b̄itudi
nem gueniat sempiternā: ꝓpter opa meri
toria: q̄ totaliter sunt a gratia. totalit̄ etiā
a libero arbitrio. licet p̄ncipali⁹ a gratia.
quia vt dicit Augustin⁹. gr̃a coopat̄ ad li
bez arbitriū sicut sessor ad equū. q̄ q̄dem
sessor libez arbitriū dirigit: deducit ⁊ per
ducit ad portū eterne felicitatis. exercēdo
nos in opibus pfecte virtutis: ꝑm donuz
ip̄ius gratie septiformis.

Capitulū IIII.

De ramificatōe gratie ī habitu v̄tutū.

Ercio restat agere de gr̃a ī opati
one ad habit⁹ virtutū. circa quaz
ꝯsiderāda sunt tria. Primū est q̄/
liter gratia vna ramificat̄ ī habit⁹ v̄tutū.
scōm q̄liter ramificat̄ in habit⁹ donoruz.
terciū q̄liter ramificat̄ ī habit⁹ beatitudi/
num. De ramificatōe igit̄ gratie in ha
bitus virtutū hec tenenda sunt: q̄ cū vna
sit gratia gratificās animā. septē tm̄ sūt v̄
tutes gratuite q̄bz regit̄ vita hūana. tres
q̄dem theologice. s. fides spes ⁊ charitas.
⁊ q̄ttuor cardinales. s. prudentia: tpantia:
fortitudo: ⁊ iusticia. que vno mō est virt⁹
ꝯmunis et generaľ. alio modo sp̄ealis ⁊ p
pria. De aūt septē virtutes licz sint disti/
cte: et pp̄as excellētias habentes: sunt tm̄
ꝯnexe: et equales ad inuicē in eodē. ⁊ licet
sint gratuite p gr̃az informate. possunt tm̄
fieri informes p culpā. sola charitate exce
pta. ⁊ iteꝝ informari p penitētiā: aduenie
te gr̃a: que est habituū virtualiū origo: fi
nis et forma. Rō aūt ad intelligētiā p̄/
dictoꝝ hec ē. Quia sicut p̄ncipiū pducti/
uum sua summa pfectōe in dādo vitā na
ture: nō tm̄ dat viuere q̄ntū ad actū p̄mū.
verūetiā q̄tū ad actū scōm q̄ est opari. sic
necesse est q̄ p̄ncipiū repatiuū vitā tribu
at spiritui in esse g̃tuito. ⁊ q̄tū ad esse: et
quantū ad opari. Et q̄m vni⁹ viuēt⁹ p̄m
vnam vitā p̄maz: mēbroꝝ multe sūt opa
tōes vitales: ad illi⁹ vite pfectā manifesta
tōem: cū act⁹ diuersificent̄ p obiecta. ⁊ di
uersitas actuū req̄rat diuersitatē siue di/
stinctōem habituū. hinc est q̄ licz vna sit
gr̃a viuificās: ramificari tm̄ necessario ha
bet in varios habit⁹ ꝓpter varias opatio
nes. Et q̄m q̄dam sunt opa moralia p̄ma
ria. sicut credere. quedā media sicut itelli/
gere credita. quedā vero postrema. sic̄ vi/
dere intellecta. ⁊ in p̄mis aīa rectificatur.
in secūdis expedit̄. in tercijs pficit̄. ıō gra
tia gratū faciēs ramificat̄ in habit⁹ virtu
tum: quoꝝ est aīaz rectificare. ī habit⁹ do
noꝝ. quoꝝ est aīam expedire. et in habit⁹
beatitudinū. quoꝝ est aīam pficere. Rur
sus q̄m rectitudo aīe pfecta req̄rit q̄ ipsa
rectificet̄ ꝑm duplicē faciē. s. supioꝝ ⁊ ife/
rioꝝ: et respectu finis. et respectu eoruz
que sunt ad finē. ideo necesse est aīaz q̄ntū
ad supioꝝ faciē in qua ꝯsistit imago tri
nitatis eterne rectificari p tres theologi/
cas virtutes. vt sicut imago creatōis ꝯsi
stit in trinitate potentiaꝝ cū vnitate esseñ
tie. sic imago recreatōis ꝯsistit in trinitate
habituū cū vnitate gr̃e. p quos ania fert
recte in summā trinitatē: ꝑm tria approp
ata trib⁹ psonis. ita q̄ fides dirigit in sum
me veꝝ credendo ⁊ assentiēdo. spes ī sum
me arduū imitādo ⁊ expectādo. charitas

in summe bonum desiderãdo ⁊ diligẽdo. Necesse ẽ etiã q̃ntũ ad inferiorẽ faciẽ animã rectificari p q̃ttuor cardiales ỽtutes. Nam prudẽtia rectificat rõnalẽ. fortitudo irascibilẽ: tpantia ꝓcupiscibilem. iustitia vero rectificat oẽs has vires in ꝓpatione ad altez. Et q̃ illud altez determinate ꝑt esse, ꝓtim⁹: ꝑt etiã idẽ hõ ꝓpari ad seipm vt ad altez. potest etiã esse ipe deus. hinc est q̃ iusticia circũire dicit oẽs vires Dicit etiã nõ tm̃ virt⁹ cardinal': vez etiã general': comphẽdens tot⁹ aie rectitudinem. cũ ipa dicat rectitudo volũtat⁹. Uñ ipa nõ tm̃ ꝓphẽdit virtutes ordinantes ad ꝓtimũ: sicut ẽ eã tas: liberalitas. verũ etiã ad seipm. sicut est pnia et innocentia. necnõ ad deũ: sicut est latria: pietas ⁊ obedientia. Postremo q̃ oĩs rectitudo ỽtutũ ꝼm esse gtuitũ manat a gr̃a tãq̃ ab origine et radice. et ꝼm eẽ meritoriũ ꝓpatur ad charitatẽ: sicut ad originẽ formã ⁊ finẽ hinc est q̃ cetere ỽtutes gratuite q̃ ad habitus sunt cõnexe: et q̃ ad act⁹ meritorios sunt eq̃les. Hinc est etiã q̃ ceteri habitus virtutũ possunt esse iformes: sola charitate excepta q̃ est virtutũ forma. Cũ enĩ habeñ sine gratia ⁊ charitate: in q̃b⁹ ꝓsistit vita virtutũ: tũc sunt iformes. Cũ autez supinfundit gr̃a: tũc formañ ⁊ decorañ. ⁊ deo acceptabiles fiũt. Sicut et colores absq̃ luce sunt iuisibiles. supueniẽte aũt lumine fiũt lucidi: pulchri: ⁊ aspectui cõplacẽtes. Uñ quẽadmodũ ex luce ⁊ coloribus fit vnũ in rõe motiui. ⁊ vna lux sufficit ad mltos colores illumĩandos. sic ex gratia et habitib⁹ iformib⁹ cũ formañ fit vnũ ꝼm rõem meritorũ q̃ ⁊ gratuiti. ⁊ vna nihilomin⁹ gr̃a sufficit ad iformatiõez et gratificatõem habituũ diuersorũ.

Capitulũ V

De ramificatõe gr̃e ĩ habit⁹ donoz.

Ramificatõe aũt gr̃e ĩ habitus ⁊ donoz hec tenẽda sunt. q̃ licz plĩma sint dona gr̃e grat⁹ date. ⁊ generaliter oẽs habit⁹ diuinitus dati. dona dei nõ absurde dici possĩt. spẽaliť tm̃ et appropate. vij. sunt dona spũssancti que enumerat et noĩat Ysaias loq̃ns de flore: q̃ ꝓcessit de radice iesse id ẽ chr̃isto. ỽ quo dicit q̃ req̃escet sup eũ spũs dñi. spũs sapientie ⁊ intellect⁹, spũs ꝓsilij ⁊ fortitudinis. spũs sciẽtie ⁊ pietatis: ⁊ replebit eum spũs timoris dñi. In hac aũt enumeratione descẽdẽdo ꝓcedit a summo: ⁊ ꝓbinando: vt simul oñdat donoz distinctio: connexio: ordo ⁊ ordo. Rõ aũt ad intelligentiã ꝓdictoz hec est. Quia cũ ꝓncipiũ repatiuũ p summã liberalitatẽ nõ tm̃ det gr̃am ad rectificãdũ cõtra obliq̃tates vicioz̃ q̃ habit⁹ virtutũ: verũetiã ad expediendũ ꝺ impedimẽta synthomatũ q̃ habitus donoz. ideo plurificari debent dona gratuita ꝼm q̃ necessariũ est ad expeditionis sufficiẽtiã. Qm̃ igiť aĩa nr̃a indiget septiformiter expediri. hinc ẽ q̃ ex septiformi causa necesse est spũssancti dona eẽ septiformia. Indiget nãq̃ expediri ꝺ viciorũ obliq̃tates: q̃ntũ ad vires naturales. q̃ ad supadditas virtutes. in patiẽdo. ĩ agẽdo. in ꝓtẽplãdo: ⁊ vtroq̃ modo. Prio igiť ꝓpter viciorũ obliq̃tates expeditissime repellẽdas septez sunt dona spũssctĩ. vtpote timor ꝺ supbiã. pietas ꝺ inuidiã. sciẽtia ꝓtra irã. que q̃si est q̃dã insania. fortitudo ꝺ acidiã: q̃ mentẽ reddit ad bõa invalidã: ꝓsiliũ ꝺ auariciã. intellect⁹ ꝺ gulam. ⁊ sapiẽtia ꝺ luxuriã. Scõo ꝓpter expediẽdas vires naturales debẽt septez dona spũssancti esse. Nã irascibiľ indigz expediri ad bona. tã in ꝑspis q̃ in aduersis. in ꝑsperis expedit⁹ p timorẽ. ĩ aduersꝭ p fortitudinẽ. Cõcupiscibiľ aũt indiget expediri q̃ntũ ad affectõem respectu ꝓximi. ⁊ ß fit p pietatẽ. ⁊ q̃ntũ ad affectũ ĩspectu dei: et ß fit p gustũ sapie. Rõnalis vero indiget expediri ĩ veritatis speculatione: electõe ⁊ executõe. p donũ aũt ĩtellect⁹ expedit⁹ ad vez speculandũ. p donũ ꝓsilij ad vez eligendũ. p donũ sciẽtie ad electuz exequendũ. p donũ enĩ sciẽtie recte ꝓuersamur in medio natõis ꝓraue et ꝓuerse. Tercio ꝓpter expediẽda septẽ ỽtutũ officia septẽ debẽt esse spũssancti dona. Haz timor expedit ad tpantiã. timor ei carnes ꝓfigit. pietas ad verã iusticiã. scia ad prudentiã. fortitudo ad fortitudinẽ seu patientiã. consiliũ ad spem. intellect⁹ ad fidẽ. sapiẽtia ad charitatẽ. Uñ sicut charitas est mater ⁊ ꝓsummatio oĩm virtutũ. sic sapientia oĩm donorũ. ita vt vere dicat sapiẽs. venerũt mihi oĩa bona pariť cũ illa. ⁊ innumerabiľ honestas per manꝰ illius

Quarto ꝓpter expeditõez in patiẽdo ꝺformiter ad chriſtũ ſeptẽ ſunt habitꝰ donorũ. Chriſtũ aũt ad patiẽdũ mouit pꝛ̃na volũtas. hũana neceſſitas: ⁊ ⁊ virtuſ ſtrenuitas. Pꝛ̃na q̃dẽ volũtas mouit vt cognita ꝑ intellectũ. vt amata ꝑ ſapiam: vt in reuerẽtia habita ꝑ timorẽ. Mouit etiam nr̃a neceſſitas. ad quã cognoſcẽdã neceſſaria ẽ ſcia. ad quã miſerãdã ſupaddit pietas. Mouit nihilominꝰ ⁊ virtuſ ſtrenuitas: vt puida in eligẽdo ꝑ conſiliũ. vt vigoroſa in ꝑferẽdo ꝑ fortitudinẽ. Et ſic dona debẽt eſſe ſeptẽ. Quito ꝓpt expeditõez in agẽdo ſeptẽ dona dant a ſpũſancto. Haz ad actõez expediẽdã neceſſe habemꝰ expediri ad declinãdũ a malo. qđ fit ꝑ timorem. Neceſſe etiã habemꝰ expediri ad ꝓficiendũ in bono duplici. vl neceſſitatꝭ vl ſupergatõis. Circa ꝑmũ expedimur ꝑ ſciaz et pietatẽ. ita q vnũ ẽ dirigẽs et aliꝰ exeq̃ns Circa ſecm expedimur ꝑ conſiliũ dirigens ⁊ ꝑ fortitudinẽ exeq̃ntẽ Neceſſe etiã habemus q̃eſcere in optimo. ⁊ ℔ q̃ztũ ad intellectũ veri. et q̃ntũ ad affectũ boni. primuz fit ꝑ donũ intellectꝰ. ſecm ꝑ donuz ſapie. in q̃ eſt q̃es. Sexto ad expeditõez in contẽplãdo dona ſpũſcti in ſeptenario nũero ſunt. Hã ad vitã hierarchicã ⁊ ꝺcontemplatiuam neceſſariũ ẽ aiaz purgari: illumiari ⁊ ꝑfici. Purgari aũt oꝛtet a ꝺcupiſcẽtia: a malicia. ab ignorãtia. ab infirmitate ſeu impotẽtia. ꝑmũ facit timor. ſecm pietaſ. tertiũ ſcia. q̃rtũ fortitudo. Illumiari aũt indigemꝰ in opib⁹ reparõis ⁊ ꝑmarie ꝺditionis. ꝑmũ dat conſiliũ. ſecm intellectꝰ. Perfici aũt habemꝰ ꝑ acceſſuz ad ſummũ qđ conſiſtit in vno: ⁊ ℔ ꝑ donũ ſapiẽtie. Et ſic archanũ ꝺcontemplatõis a lato ꝺſummaꝝ q̃ſi i cubico. Septimo ad expeditõez in actione et ꝺcontemplatõe ſeptẽ debẽt eſſe dona ſpiritus ſcti. Nam ꝺcontemplatiua ꝓpt ꝺuerſiõez ad trinitatẽ tria debz hr̃e dona expedientia. ſ. q̃ntũ ad reuerẽtiã maieſtatꝭ timorẽ. q̃ztũ ad intelligẽtiã virtutꝭ intellectũ. q̃ztũ vo ad ſapiẽtiã ſiue guſtũ bonitatꝭ ſapiaz. Actiua vo q̃ verſaꝝ in agẽdis ⁊ ſuſtinẽdis debz hr̃e q̃ttuor. ſ. pietatẽ ad agenduz. et fortitudinẽ ad ſuſtinendũ. ⁊ directiua horum duoꝝ. ſ. ſcientiã ⁊ conſiliuz. Uñ q: ad expeditõz neceſſaria ẽ directio. ideo fit donoꝝ ꝺbinatio. ⁊ pl̃ima ſunt dona ad intellectũ ſpectãtia. q: lux ꝺgnitõis vehementer expedit ad dirigẽdos pedes in viam recram et pacis.

Capitulũ VI.

De ramificatõe gr̃e in habitꝰ btitudinũ. ⁊ ꝓ ꝺſeq̃ns fructuũ et ſenſuũ.

Oꝛ ramificatõe aũt gr̃e in habitus btitudinũ hec tenẽda ſunt. ſcz q ſeptẽ ſunt btitudines. q̃s ſaluator enumerat in ſermõe ꝺ mõte. ſ. pauptas ſpiritus. mititas. luctꝰ: eſuries iuſticie: miſericordia. mũdicia cordis: ⁊ pax. Ad haſ vero btitudines ꝓpt ſui pfectõem ⁊ plenitudinẽ: duodecim fructꝰ ſpũs: et q̃nq ſpũales ſenſus ꝺſequunt. q ñ dicũt nouos habitꝰ: ſed ſtatꝰ delectationũ: ⁊ vſus ſpũalium ſpeculationuz: q̃b⁹ replent ⁊ ꝺſolant ſpũs viroꝝ iuſtoꝝ. Rõ aũt ad itelligentiã ꝓdictoꝝ hec eſt. Quia cũ reparatiuũ ꝑncipiũ ſit pfectiſſimũ: et pfectiſſime reparatiuũ ⁊ reformatiuũ ꝑ donũ ſtuitũ. ideo ſtie donũ ab ipo manãs liberalit ⁊ abunde ramificari debz vſq ad habitꝰ pfectionũ. q cũ fini approximẽt: recto vocabulo nũ cupant ex noie btitudinũ. q ſufficientia numerꝰ ⁊ ordo colligit ex integritate pfectionis. ⁊ ex modis pfectionũ. ⁊ ex diſpoſitõib⁹ ad pfectõem. Primo igit ad integritatẽ pfectõis req̃rit neceſſario pfectus receſſus a malo. pfectꝰ ꝓceſſus in bono: et pfectꝰ ſtatꝰ in optimo. Qm̃ aũt malũ aut ꝓcedit ex tumore ſuperbie: aut ex rãcore malicie. aut ex lãguore ꝺcupiſcẽtie. iõ ad pfecte elõgãdũ ab ℔ triplici genere malitres ſunt neceſſarie btitudines. ſ. pauptas ſpũs elõgãs a malo tumoris. mititas elõgans a malo rãcoris. ⁊ luctꝰ elõgãs a malo libidis ⁊ lãguoris cõcupiſcẽtial. Quia vo pfectus ꝓceſſus in bono attẽdit ſm diuinam imitatõem: ⁊ vniuerſe vie dñi miſericordia ⁊ veritas. hinc ẽ q duplex ẽ beatitudo ſm haſ duas vias. ſ. eſuries ſiue zelus iuſticie: ⁊ affectꝰ miſericordie. Qm̃ aũt ſtatus in optimo eſt vel ꝑ limpidã ꝺgnitionem. vl ꝑ trãquillã affectõem. hinc eſt q ſunt due vltime btitudines. ſcz mundicia cordis ad deũ videndũ: et pax mẽtis ad pfecte fruendũ. Secũdo etiã ſi modi pfectionũ attendant: debent eſſe ſeptẽ habitus beatitudinũ. Hã eſt pfectio religiõis platõis: et interne ſanctitudinis. Ad per-

fectionē aūt religiōis necessario req̄ritur abdicatio boni p̄uati. acceptatio boni fraterni. ⁊ appetitio boni eterni. Primuz fit ꝑ pauꝑtatē spirit⁹. secundū ꝑ mititatē affectus. terciū ꝑ amaritudinē luctus. Ad ꝑfectōem vero p̄latōis duo necessario req̄runtur. s. zelus iusticie: et affect⁹ misericordie. misericordia enī et veritas custodiunt regē. Scd̄m hec duo disponi debet regimē p̄latōis in eccl̄ia militāte. Ad ꝑfectōem aūt interne sanctitudīs necessario requirit̄ puritas ꝯscientie: ⁊ trāquillitas totius anime ꝑ pacē dei omnē humanuz sensum exupantē. Tercio si attendant̄ dispositōes p̄ambule: septē debēt esse beatitudīes. Timor enī facit recedere a malo ⁊ a mali occasiōe. ⁊ qꝛ radix maloꝝ omniū est cupiditas. ideo timor disponit ad spūs pauꝑtatem. in qua simul iungit̄ humilitas cū pauꝑtate. vt sic elonget̄ vir ꝑfectus a fonte oīs culpe. s. a suꝑbia ⁊ cupiditate. Et hinc est ꝙ pauꝑtas spūs ē fundamentū toti⁹ ꝑfectōis euangelice. Und̄ p̄mo oportz h̄ fundamentū sternere qui vult ad culmē ꝑfectōis ꝑuenire. s̄m illud Matth̄. xix. Si vis ꝑfectus esse vade et vende oīa que habes. Ecce ꝑfecta pauꝑtas: que nihil sibi ꝓrsus retinet. ⁊ sequere me: ecce hūilitas. que facit ꝙ hō abnegando seip̄m tollat crucē suā ⁊ seq̄tur christū q̄ est toti⁹ ꝑfectōis p̄rincipalissimū fundamentū. Disponit ergo timor ad spūs pauꝑtatem. Pietas aūt ad mititatē. Nam q̄ pie ad aliquē afficit̄: nec illū irritat: nec ab illo irritat̄. Sciētia vero disponit ad luctū. qm̄ ꝑ scientiā cognoscim⁹ nos a statu beatitudinis relegatos in hāc vallem miserie et lachrymaꝝ. Fortitudo autem disponit ad esuriē iusticie. q̄ enī fortis est tā auide se tenet cū iusticia: vt malit a vita corꝑali q̄ꝫ a iusticia seꝑari. Consiliū vero disponit ad mis̄icordiā. Nihil enī de⁹ magis ꝯsulit in scriptura q̄ꝫ facere mis̄icordiam. quod suꝑ om̄ia reputat holocausta. Intellect⁹ aūt disponit ad cordis mūdiciam. nam speculatio v̄itatis mūdat cor nostrū ab omnib⁹ fantasijs. Sapiētia vero disponit ad pacē. Nam sapiētia iūgit nos summo vero et bono: ī quo est finis ⁊ trāquillitas totius nostri rōnalis appetitus. Qua pace adepta necessario seq̄t̄ suꝑabūdans delectatio spūalis: que in duodenario fructuū spirit⁹ continet̄: ad insinuandam suꝑabundātiā delectationū. Est enī duodenari⁹ numer⁹ abundās. in quo insinuatur spūalium charismatū exuberantia. quibus fruit̄ et delectat̄ anima sancta. ⁊ tunc est homo ad ꝯtemplatiōez idone⁹. ⁊ ad aspect⁹ ⁊ āplex⁹ spōsi ⁊ sponse. q̄ fieri hn̄t s̄m sensus spūales. quib⁹ videt̄ christi sponsi summa pulchritudo sub ratōe splēdoris. auditur summa armonia sub ratōe v̄bi. gustat̄ summa dulcedo sub ratōe sapiētie comp̄hēdentis vtrūqꝫ. verbū scz et splēdorē. odorat̄ summa fragrantia sub rōe verbi inspirati in corde. astringit̄ summa suauitas sub rōe verbi incarnati inter nos habitātis corꝑaliter: ⁊ reddētis se nobis palpabile: osculabile: amplexabile: ꝑ ardentissimā charitatē: que mentem nr̄am ꝑ extasim et raptū trāsire facit ex h̄ mundo ad patrē. Ex dictis igit̄ manifeste colligit̄ ꝙ habitus virtutū ad exercitiū p̄ncipaliter disponunt actiue. Habitus vero donorū ad actū ꝯtēplatiue. Habitus aūt btītudinū ad ꝑfectōem vtriusqꝫ. Fructus vero spūs q̄ sunt charitas: gaudiū: pax: patiētia: lōganimitas: bonitas: benignitas: mansuetudo: fides: modestia: cōtinentia: castitas: dicūt delectationes cōseq̄ntes opa ꝑfecta. Sensus vero spūales dicunt ꝑceptōnes mētales circa veritatē ꝯtemplādā. que q̄dem ꝯtēplatio fuit in ꝓphetis ꝑ reuelatōnem q̄ntum ad triplicem visionē. s. corꝑalē: imaginatiuā ⁊ intellectualē. In alijs vero iustis reꝑit̄ ꝑ speculatōem. que incipit a sensu ⁊ ꝑuenit vsqꝫ ad imaginatōem. ⁊ de imaginatione ad ratōem. de rōe ad intellectū. de intellectu ad intelligentiaz. de intelligentia vero ad sapientiā siue noticiā excessiuaz. que incipit hic in via: sed ꝯsummat̄ ī gloria sempiterna. Ex his gradib⁹ ꝯsistit scala iacob: cui⁹ cacumē attingit celū. ⁊ thronus salomonis: in quo residet rex sapientissimus: et vere pacific⁹ et amorosus: vt sponsus speciosissim⁹ et desiderabil̄ tot⁹: in quē desiderāt angeli ꝓspicere: ⁊ ad quē suspirat desideriū sanctaꝝ animaꝝ: sicut ceruus desiderat ad fontes aquaꝝ. quo q̄dē desiderio feruētissimo ad modū ignis spiritus noster nō solum efficit̄ agilis ad

ascēsum. verūetiā quadā ignorātia docta supra seipm rapit in caligīē et excessu. vt nō solū cū spōsa dicat. in odore vnguē torū tuorū currem⁹. sed etiā cuz ꝓpheta psallat. et nox illuminatio mea in delicijs meis. quā nocturnā et delicioſam illumiā tōem nemo nouit nisi q̄ pbat. nemo autez pbat nisi p grām diuinit⁹ datam. que qz nemini dat nisi ei qui se exercet ad illā. iō deiceps ꝯsiderāda sūt exercitia meritoꝝ.

Capitulū VII

De exercitio grē respectu credēdoꝝ.

QUarto igit restat ꝯsiderare grām q̄ tū ad exercitia meritoꝝ. Circa qō ꝯsideranda sunt q̄ttuor. Prīo de exercitatōe grē in credēdis: cuiusmodi sunt articuli fidei. scō in diligēdis. cuius modi sunt illa que spectāt ad ordinē diligendi. tercio in exeq̄ndis: cuiusmodi sunt p̄cepta legis diuīe. q̄rto in postulādis. cuiusmodi sunt petitōes oꝝois dñice. De credendis aūt hec tenēda sunt. q̄ licz p fidem astringamur credere plurima q̄ sunt supra rōez: et generalit oīa q̄ ꝓtinēt z asserunt ī canōe sacre scripture. specialit tñ et ꝑtie articuli fidei dicunt illi q̄ ꝓtinētur in serie symboli apostolici. q̄ q̄dē vno mō sunt duodecim. si habeat respect⁹ ad eos q̄ symbolū ediderūt. alio mō q̄ttuordeciz si ꝯsiderem⁹ q̄ radicaliter sunt credenda: tanq̄z oīm credendoꝝ fundamēta. Rō autē ad intelligētiā p̄dictoꝝ hec ē. Quia cum p̄mū p̄ncipiū in seipo sit summe verum z bonū. ī ope vero suo sit summe iustū z mificoꝝ. z summe ꝯo debeat firma assensio. summe bono feruēs dilectio. summe iusto vniuersal subiectio. summe misericordi fiducialis inuocatio. z grā sit ordinatiua mētis nostre ad p̄mi p̄ncipij cultū debitā. hinc est q̄ ipa dirigit et regulat ad debita et meritoria exercitia: in credendis: amādis: exeq̄ndis et postulādis. ſm q̄ req̄rit summa ꝯitas: bonitas: iustitia z mificordia ī trinitate beata. Oīm igitur veritati est credēdū: z maioꝝ veritati magis est credendū. z summe ꝯitati p cōseq̄ns summe est credendū. z veritas p̄mi p̄ncipij in infinitū maior est oīi veritate creata. et luminosioꝝ oīi lumīe intellect⁹ nostri. hinc est q̄ ad h̄ q̄ intellect⁹ noster sit recte ordinatus in credēdis: necesse est q̄ plus credat summe ꝯitati q̄z sibi. z q̄ se redigat in obsequm christi. ac p h̄ q̄ nō solum credat que sunt ſm rationez. verūetiaz que sunt supra rōem et cōtra sensuū experientiā. quod si recusat non exhibet sūme ꝯitati debitā reuerētiā. dum iudiciū īdustrie ꝑtie ꝑfert dictamini lucis eterne. qō esse nō potest absq̄ tumore superbie z elationis improbāde. Rursus q̄ veritas supra rōem: siue p̄ter rationē est ꝯitas non visa nec apparēs. sed magis occulta z ad credendū difficillima. ideo ad h̄ q̄ firmit credat: necessaria est illustratio veritatis aīam eleuans. necessaria est etiā testificatio auctoritatis aīam firmans. primū fit p fidem infusam. scōm p scripturā autenticam. quoꝝ vtrūq̄z est a ꝯitate summa p iesum christū q̄ est splendoꝝ et verbū: et p spiritū sanctū q̄ veritatem oīdit et dicit. z nihilomin⁹ credere facit. Hinc est q̄ auctoritas p̄bet fulcimentū fidei. z fides assentit auctoritati. Et quia auctoritas p̄ncipaliter residet in sacra scriptura: q̄ p spiritū sanctū est cōdita tota. ad dirigendā fidē catholicā. hinc est q̄ vera fides a scriptura nō dissonat. sz ei assentit assensiōe nō ficta. Postremo q̄ ꝯitas ad quā credēdam artamur p fidē. et de qua sacra scriptura agit p̄ncipaliter. nō est veritas q̄cunq̄z: sed veritas diuina. vl vt est in natura ꝓpria: vel vt est in natura assumpta. Haz in hui⁹ veritatis ognitōe ꝯsistit et p̄miuz patrie et meritū vie. hinc est q̄ articuli fidei q̄ sunt fidei fundamēta: aut spectāt ad diuinitatē. aut ad humanitatē. Et q̄m diuinitas habz ꝯsiderari in trib⁹ psonis. s. in patre generāte. filio genito: z spūsctō procedente. et quadriformi opatōe. s. creatōe in esse nature. recreatōe in esse grē. resuscitatōe in repatōe vite: z glificatōe in collatōe glorie. hinc est q̄ articuli spectātes ad deitatē sunt septē. Sil qz hūanitas christi habet cōsiderari vt cōcepta de spūsancto: vt nata de virgine. vt patiēs in cruce. vt descēdens ad infernū. vt resurgens a morte. vt ascendēs in celum. vt veniēs ad finale iudiciū. hinc est q̄ septē sunt articuli spectantes ad humanitatē. et sic sunt in vniuerso q̄ttuordecim ad moduz septem stellarum: et septē cādelabroꝝ aureorū: in quoꝝ medio fili⁹ hoīs ambulabat. Oīm

ergo vnus est christus in natura diuina et humana. et vna tm̃ est veritas summa. q̃ est ratio credēdi: vna: prima: summa ꝛ sola. que nō mutaꝫ p tpa. hinc est q̃ de oīm̃ bus p̄dictis articulis vna tm̃ est fides et eadem. non mutata tā in p̄sentiꝫ q̃ in p̄teritis: q̃ in futuris. licet magis clara sit ꝛ explicita in eis qui christū sequunt q̃ ī eis qui p̄cesserūt eiꝰ aduentū. sicut nouuꝫ testamentū clariꝰ est q̃ vetꝰ: in q̄bꝫ p̄dicti articuli continent. ¶ Et qꝛ spūssctūs hos articulos fidei in scripturaꝝ ꝓfunditate ꝓtentos: in vnū ꝓpegit p duodecim apostolos tanq̃ p testes firmissimos. hīc est q̃ p̄dicti articuli in vnū symbolū apl'oꝝ collecti fuerūt. Et ideo ꝑm apl'os ꝓponētes duodecim articuli dici possunt. qꝛ q̃libet apl'us in edificatiōem fidei posuit vnum articulū q̃si lapidē vnū viuū: q̃d spiritussctūs recte p̄figurauit in duodecī viris q̃ duodecī lapides de iordanis alueo extraxerūt ad altare dn̄icū construēdum.

Capitulū VIII.

De exercitio gr̃e respectu diligēdoꝝ. Et diligēdis aūt hec tenēda sunt. q̃ licet oīa opa diuina sint valde bona. quattuoꝛ tm̃ ꝓprie sunt ex charitate diligēda. scz deus eternꝰ. quod nos sumus. proximꝰ noster: et corpꝰ nostrū. Jn quoꝝ dilectōe seruādus est ordo ꝛ modus: vt deꝰ diligaꝫ p̄mo ꝛ sup oīmia. et ꝓpter se. scō q̄ nos sumus sub deo ꝛ p deo. tercio ꝓprius noster sicut et nos. quarto corpꝰ nostrū infra nos ꝛ infra ꝓprium: tanq̃ bonū minus p̄cipuū. Ad h̄ autem exequendū daꝫ vnus charitaꝫ habitus: et duplex mandatū. ī quo pendꝫ vniuersitas legis et ꝓphetaꝝ. nō solū q̃ntum ad vetus testamentū: verūetiā quantū ad nouū. ¶ Ratio aūt ad intelligētiā p̄dictorum hec est. Quia p̄mū p̄ncipiū hocipso q̃ primū est summū. ꝛ hocipo q̃ summuꝫ est summe bonū. hocipo q̃ summe bonuꝫ est summe beatū ꝛ sūme beatificatiuū: ꝛ h̄ ipso q̃ summe btificatiuū est ipo sūme fruendū. ꝛ hocipo q̃ est eo summe fruēdū sūme est ei inherendū p amorē. et in eo q̃escēdum tanq̃ in fine. Qm̃ ergo amoꝛ rectus ꝛ ordinatus qui charitas appellaꝫ: p̄ncipaliter ferꝫ in illud bonū quo fruiꝫ: ꝛ in q̃ quiescit. et hocip̄m ē ratio diligēdi: hīc est q̃ illud p̄cipue diligit tāq̃ beatificatiuū. ꝛ cetera p ꝓsequēs: que p illud idonea sūt beatificari. Qm̃ igiꝫ nobiscū ad bt̄itudinem natus est ꝓximus q̄uenire: natuꝫ est etiā q̄uenire et corpus nostꝝ tanq̃ beatificabile cū spiritu. hinc est q̃ q̃ttuoꝛ tm̃ ex charitate diligēda esse dicunt. s. deꝰ ꝛ ꝓximus. spūs noster et corpꝰ nostꝝ. ¶ Rursus qm̃ deus est supra nos tanq̃ bonum sup̄mū. spiritꝰ noster intra nos tanq̃ bonum intrinsecuꝫ. et ꝓximus noster iuxta nos tanq̃ bonū cognatū. corpꝰ vero nostꝝ infra nos tanq̃ bonū subiectū. hinc ē q̃ hic debet seruari ordo in diligēdo: vt p̄mo deꝰ diligaꝫ sup omnia ꝛ ꝓpt̄ seipsuꝫ. scō spūs noster sub dō supra oīme bonū caducū. tercio ꝓximus noster iuxta nos ad ꝓsimile bonū. q̃rto corpus nostꝝ infra nos sicut bonū infimū. ꝛ ī eodē gradu cōtineri debet corpꝰ ꝓximi. qꝛ vtrūq̃ tenet ratōem inferioris boni respectu spūs nr̄i. ¶ Postremo qꝛ amoꝛ est p̄dus mēt̄: et origo omnis affectōis mētalis. qui defacili reflectitur in se: et difficulter tendit in primū: et difficiliꝰ eleuaꝫ in deū. hinc est q̃ licet q̃ttuoꝛ sint diligenda ex charitate. duplex tm̃ daꝫ mādatū. vnū quod dirigit in deū. aliud q̄ dirigit in ꝓximū. Et qꝛ omnia p̄cepta vel ad deū referunt tanq̃ ī finem. vel ad ꝓximū tanq̃ in illud q̄ est ad finē. hinc est q̃ in his duobꝰ mandatis claudiꝫ collectio mandatoꝝ: et ꝓphensio omniū scripturaꝝ. et charitas ipa est radix forma et finis virtutū. que iūgit oīa cum vltimo fine: et ligat oīa ad inuicē siꝫ ꝛ ordinate. ac p hoc ipa est pondꝰ inclinationis ordinate: et vinculū colligatōis p fecte. ordinē q̄dem seruās respectu diligēdoꝝ diuersoꝝ q̃ntum ad affectū piter et effectum. vnitatē aūt habens in habitu quantum ad vnum finē et vnū p̄ncipale dilectū. q̄ est ratio diligēdi respectu oīm aliorū dilectoꝝ q̃ p amoris vinculū nata sunt colligari in vnū christū: quantuꝫ ad caput ꝛ corpus quod vnitatē ꝓtinet in se saluandoꝝ. que vnitas nunc iuchoaꝫ in vita: sed cōsummatur ī eterna gl'ia. iuxta q̃ dn̄s oraꝫ: vt sint vnū sicut ꝛ nos vnum sumus. ꝛ ego in eis ꝛ tu in me. vt sint cōsummati in vnū. q̃ vnitate ꝓsummata per vinculum charitatis erit deus omnia ī

omnibus:eternitate certa et pace pfecta. erũtq; omnia p amorẽ ꝓmunia ꝓmũione ordinata ꝛ ordinatiõe ꝓnexa: et ꝓnexiõe indissolubiliter alligata.

Capitulũ IX.

De exercitio gratie respectu agendoꝝ ꝓceptorũ et consiliorũ

Oẽ ꝓceptis aũt legis diuĩe hoc tenendũ est: q; in lege mosayca sũt ꝓcepta iudicialia:figuralia ꝛ moralia. vtpote decẽ ꝓcepta ẽcalogi:i duabꝫ tabulis ꝓscripta digito dei. Lex aũt euãgelica iudicialia tẽperat auferẽdo:figuralia euacuat adimplendo:moralia ꝓsumat adĩciendo. Adĩcit autẽ documẽta instrumentia,pmissa excitantia:et cõsilia pficientia.cuiusmodi sunt ꝓsiliũ pauptatis.cõsiliũ obediẽtie:et consiliũ castitatis. ad q̃ implenda inuitat dñs noster iesus christus eũ qui vult esse pfectus. Ratio autẽ ad intelligentiã ꝓdictoꝝ hec est. Quia ꝑmũ ꝓncipiũ sicut est summe bonũ in seipo.sic est summe iustum in ope suo. ꝛ in vniuersi regimine disponẽdo. Qm̃ ergo summe iusti est zelare iusticiã :nõ tm̃ in se verũetiam in altero. iusticia autẽ ꝓsistit in ꝓformãdo se regulis iuris. hinc est q; diuĩe iusticie est regulas iusticie homĩ imꝑmere ꝛ exꝑimere:nõ tm̃ dictãdo p̃ modũ veritatis erudiẽtis:sed etiã ꝓcipiẽdo ꝛ obligãdo p modũ volũtatis imperãtis. Et q̃niã gratia facit voluntatẽ nr̃am voluntati diuine cõformẽ.ipius est disponere nos ad obtẽperandũ et subiacendũ illis regul' iusticie ꝟm dictamen legis diuinit⁹ date. Rursus qm̃ diuinis imperijs duplicit̃ obtẽperare ꝓngit.videlicz ex timore pene vel ex amore iusticie.et ꝑmũ est impfectoꝝ.secundũ aũt pfectoꝝ.ideo duplicẽ deus homĩ ꝓtulit legem.vnã timoris :et alteram amoris .vnam in seruitutẽ generantẽ:et alterã in adoptõez filiorũ dei trãsferentem. Ac p hoc q; timentibꝫ et impfectis ꝓpetit vt terreant̃ p iudicia.ꝛ manuducant̃ p signa. et dirigant̃ nihilominus p ꝓcepta.hinc est q; lex mosayca que est lex timoris cõtinet iudicialia et figuralia ꝛ moralia. Perfectis aũt et amãtibꝫ ꝓpetit aperta instructio documentoꝝ .larga ꝑmissio premioꝝ.et alta pfectio cõsilioꝝ. hinc est q; lex euãgelica continet ista tria. Et ideo dicit̃ lex mosayca differre ab euãgelica.q; illa figure: hec veritatis.illa lex pene.hec gratie.illa litteralis et ista spũalis.illa occidẽs: et ista viuificãs.illa timoris et ista amoris.illa seruitutis:ꝛ ista libtatis.illa oneris ꝛ ista facilitatis. Postremo qm̃ regule spectãtes ad iusticie necessitatẽ ꝓtinent̃ in diuinis ꝓceptis.et iusticie est ius suũ vnicuiq; reddere: necesse est q; ꝓcepta moralia q̃dã sint q̃ ordinent nos ad deũ.quedã ad ꝓximũ ꝟm duplex charitat⁹ ꝓceptũ.qđ spũsctũs voluit insinuare p duaꝝ mysteriũ tabulaꝝ.et ideo digito dei scripte dicunt̃. Et q; de⁹ ẽ trinus.pater et filiꝰ et spũsctũs. cui ꝓpetit summa maiestas adorãda: vitas ꝑfitẽda: ꝛ charitas acceptãda:ꝟm vim irascibilez rõnalẽ et cõcupiscibilẽ. p actũ opis: oris ꝛ cordis:ideo triplex ẽ mãdatũ ꝑme tabule:correspõdens tribꝫ ꝑmissis.s.adoratõis subiectiue.iuratõis veridice.ꝛ sabbatizatõis sacrate. Quia vero ꝓximꝰ est imago trinitatis.et ei inq̃ntũ ꝑfert imaginẽ ꝑris debet̃ pietas .inq̃ntũ imaginẽ filij debet̃ veracitas.inq̃ntũ imaginẽ spũsctĩ debet̃ benignitas. hinc ẽ q; septẽ sunt mãdata q̃ ad scdam tabulã spectãt. Hã penes pietatẽ sunt duo.vnũ qđ pietatẽ mãdat. s.ꝺ patre honorãdo.alteꝝ qđ impietatẽ vetat.s. de nõ occidẽdo .Penes ꝟacitatẽ ꝟo q̃ ꝑncipaliter cõsistit ĩ ꝟbo accipit̃ vnũ .s.ꝺ falso testimonio nõ ferẽdo .Penes benignitatẽ vero cui opponit̃ cupiditas ꝛ ꝓcupiscentia.quaꝝ vtraq; ꝑt esse ĩ ope vl' ĩ corde accipiunt̃ q̃tuor.s.nõ mechaberis.nõ ꝓcupisces vxorẽ.nõ furtũ facies:ꝛ nõ cõcupisces rem alienã .Et habẽt hec ordinari ꝟm maiora vl' minora nocumẽta .p que infringi potest iusticia. Et sic regule spectãtes ad iusticie necessitatẽ debent ꝓtineri in decẽ preceptis. Qm̃ autẽ insticia ad pfectõem pueniꝫ :dũ pfecte se elõgat a malo:et quantũ ad culpã et q̃ntũ ad causam.ꝛ oĩe malũ oritꝫ ex triplici radice.scz ꝓcupiscẽtie carnis:ꝛ ꝓcupiscẽtie oculoꝝ: ꝛ supbie vite. hinc est q; tria sunt consilia euãgelica pfecte nos elõgãtia a triplici radice ꝓdicta. Que ideo sunt ꝓsilia .quia ut perfecte faciant recedere a malo :non solum separant ab illicitis.verumetiã a licitis et concessis :que possunt esse occasio

mali. ac ꝑ hoc non solũ iusticiaꝫ continẽt sufficientẽ. verũetiã suꝑabũdantẽ. ꝟm ꝙ ꝯpetit ꝑfectõi euãgelice legis: ⁊ exercitationi gr̃e ꝑficientis.

Capitulũ X

De exercitio g̃tie respectu petendoruꝫ ⁊ orandorum.

DE petitõnibus aũt orõnis dñice ꝟ tenendũ est. ꝙ licet deus sit liberalissim⁹: et ꝓmptior ad dandum q̃ꝫ nos ad accipiendũ. tñ a nobis vult orari vt occasionẽ habeat largiẽdi dona g̃tie spũssancti. Vult autẽ orari nõ solum orõe mentali: q̃ est ascensus intellectus in deum. verũetiã vocali. que est petitio decentiũ a deo: nõ solũ per nosip̃os: verũetiam ꝑ sanctos: tanq̃ꝫ ꝑ coadiutores nobis diuinit⁹ datos: vt quod min⁹ digni sum⁹ impetrare ꝑ nos: impetrare valeam⁹ per sanctos. Et quia q̃d oremus ꝟm ꝙ oꝑtet nescimus: ne vagaremur incerti: formam nobis tribuit dñs et deus noster christus in oratõe quã cõposuit. in qua sub septenario petitionũ numero: vniuersitas ꝯp̃hendit̃ petendoꝝ. Rõ aũt ad intelligẽtiã p̃dictoꝝ hec est. Quia p̃mũ principiũ sicut est summe veꝝ et bonuꝫ in seip̃o. sic misericors et iustũ in oꝑe suo. Et qꝛ misericordissimũ est: ideo libentissime ꝯdescendit humane miserie ꝑ infusiõem g̃tie sue. Quia vero simul cũ hoc iustũ est. ideo donũ ꝑfectũ nõ dat nisi desiderãti. nõ dat g̃tiam nisi regratiãti. nõ impendit miꝟicordiam nisi miseriã cognoscẽti. vt salua sit libertas arbitrij: et nõ vilescat nobilitas doni: ⁊ integer ꝑseueret cultus honorꝫ diuini. Quoniã ergo orãtis est affectare subsidiũ. ꝓpriũ allegare defectũ. et gratias agere. ꝓpter beneficiũ gratis datũ. hinc est ꝙ oratio disponit ad susceptõem diuinorum charismatũ: et deus orari vult ad ꝟ vt munera largiat̃. Rursus qꝛ ad hoc ꝙ desideriũ efficaciter sursum tẽdat ad impetrãdũ dona diuina. necesse est ꝙ affectõ nostra sit feruida: et cogitatio ĩ vnũ collecta. et expectatio nostra sit certa ⁊ firma. ⁊ quia cor nostrũ frequẽter est tepidũ. frequenter disꝑsum: freq̃nter etiaꝫ pauidum ꝓpter pctĩ remorsum. nec audẽs ꝑ seip̃m ꝯparere ante dei ꝯspectũ. hinc ẽ ꝙ dñs voluit nos nõ tm̃ orare mentaliter. verũetiã vocaliter ad nostri affect⁹ excitatiõeꝫ per verba. et ad recollectionẽ cogitationũ ꝑ sensum verborũ. Voluit etiã nos orare ꝑ sanctos: et sctõs ꝓ nobis: ad dandã fiduciam pauidis. vt qd̃ nõ audent vl̃ nõ possunt impetrare ꝑ se. per idoneos impetratores obtineant. ac ꝑ hoc in orãtib⁹ humilitas conseruet̃. in sanctis intercedẽtibus dignitas declaret̃. in om̃ib⁹ etiã christi mẽbris charitas ⁊ vnitas ostendat̃. qua que inferiora sunt ad suꝑiora fiducialiter r̃currant. et suꝑiora inferioribus liberalit̃ condescẽdant. Postremo qꝛ de⁹ iust⁹ ⁊ misericors exaudire nõ debet nisi in his que spectant ad suũ honorẽ: et ad nr̃aꝫ salutẽ. hmõi aũt sunt que spectant ad p̃miũ patrie: et ad viaticũ vie. et p̃rima sunt tria: et sequentia quattuor. hinc est ꝙ petitõnes dñice orõnis que docẽt quid petere vtiliter debeam⁹ sunt septẽ. Que eniꝫ spectãt ad diuinũ honorẽ et premiuꝫ patrie sunt tria. scꝫ intelligẽtia veritatꝫ. reuerẽtia maiestatis: et ꝯcordia volũtatꝫ. Siue ꝑ alia verba. Vel est visio summi veri: qd̃ nõ videt̃ nisi a mũdis et a sanctis. et hec petitur cuꝫ dicit̃. Sanctificet̃ nomẽ tuũ. id ẽ tui noĩs noticia ꝑfectis sctĩs et mũdis donetur. Vel est tẽtio summi ardui. q̃ reges facit: ⁊ ꝑ quã regnũ habet̃. ⁊ hec petit̃ cum dicit̃. Adueniat regnũ tuũ. Vel ẽ fruitio summi boni q̃ nõ dat̃ nisi his q̃ volũtates suas habẽt diuĩe volũtati ꝯformes: ⁊ hec petit̃ cũ dicit̃. Fiat volũtas tua sicut ĩ celo ⁊ in terra. Que aũt spectãt ad trãsitum vie: aut respiciũt collationẽ boni ꝯferẽtꝫ. aut amotõem mali nocẽtis. Collatio aũt boni ꝯferentꝫ petit̃ in pane q̃tidiano siue suꝑsubstãtiali. in quo petit̃ q̃cquid necessariũ est ad conseruatõem vite p̃sentis. siue ꝟm spiritũ siue ꝟm corp⁹. Amotio aũt mali nocẽtis petit̃ in trib⁹ petitõnib⁹ vltimis. qꝛ om̃e malũ aut tenet rõneꝫ p̃teriti aut futuri aut p̃ntis. Vel aliter. aut tenet rõeꝫ mali culpe: aut pugne aut pene. Primũ petit̃ amoueri in dimissiõe debitorũ. scd̃m in victoria tentationũ. terciũ ⁊ vltimũ in liberatõe ab opp̃ssione maloꝝ. Et sic septẽ in vniuerso sunt petitiões: in q̃bus vniuersaliter petit̃ quicq̃d petẽduꝫ est. Et hoc q̃dem satis recte: vt septenarius petitionum: respondeat septenario

diuinorũ charismatũ ⁊ donoꝝ gr̃e septi/formis. Propter qd̃ notandũ est ꝙ septi/formẽ septenariũ ꝓponit nobis sacra scri ptura ꝯsiderandũ. s. viciorũ capitaliũ. sa/cramentorũ: virtutũ. donorũ. beatitudi/num. petitionũ: et dotũ gloriosaꝝ. trium scꝫ spualiũ: et q̃ttuor corꝑaliũ: vt inferius apparebit. Proponit g̃ septenariũ vicio/rum tanq̃ꝫ ꝑmũ: a q̃ debemꝰ recedere. sep tenariũ sacramentoꝝ secundũ: ꝑ quẽ de/bemus incedere. septenariũ dotũ vltimũ quẽ debemꝰ appetere. septenariũ petitio/nũ penultimũ q̃ debemꝰ petere. septenari um aũt virtutũ donoruꝫ ⁊ btĩtudinũ tri plicẽ intermediũ. ꝑ quẽ debemꝰ transire: vt sic septies in die laudãtes nomẽ dñi ⁊ orãtes impetremꝰ gr̃am septiformẽ virtu tũ: donoꝝ: ⁊ btĩtudinũ. qua vincamꝰ sep tiformẽ pugnã vicioꝝ capitaliũ: ⁊ ꝑueni/amus ad septiformẽ coronã dotũ gl'iosa rum. adiuuãte nihilominꝰ septiformi me dicina sacramentoꝝ: diuinitꝰ ad reꝑatõꝫ humani generis statutoꝝ.

Finit quinta pars

Incipit sextã pars de medicina sacramentali.

Capitulũ I.

De sacramẽtali origine.

Postquã actuꝫ est de trinitate dei. de creatura mũdi. de corruptela peccati. d̃ incarnatõe verbi. ⁊ de gr̃a spũsscti. iã nũc sexto agendũ est de medicina sacramẽtali Circa quã ꝯsiderãda sunt septẽ. Agẽduꝫ est enĩ de sacramẽtoꝝ origine. variatõne. distinctõe. institutõe. dispẽsatõe: iteratio ne: et vniuscuiusq̃ ĩtegritate. De origi ne igit̃ sacramentoꝝ h̃ tenẽdũ est ꝙ sacra menta sunt signa sensibilia: diuĩtꝰ institu ta: tanq̃ꝫ medicamẽta: in q̃bꝫ sub tegumẽ to reꝝ sensibiliũ diuĩa virtꝰ secretiꝰ opat̃. ita ꝙ ip̃a ex sil'itudine naturali rep̃sentãt. ex institutõe significãt. ex sctĩficatõe ꝯfe/runt aliquã spũalem gr̃am: ꝑ quã aĩa cu/rat̃ ab infirmitatibꝫ vlcõꝝ. ⁊ ad h̃ ꝑncipa liter ordinant̃ tanq̃ꝫ ad finẽ vltimũ. valẽt tñ ad humiliatõem: eruditõem ⁊ excita/tõem sicut ad finẽ q̃ est sub fine. Ratio autẽ ad intelligẽtiã ꝑdictoꝝ hec est. Quia principiũ reparatiuũ qd̃ est christus cru/cifixus. verbũ scilicꝫ incarnatũ: qd̃ sapiẽ/tissime dispẽsat omnia qꝛ diuinũ: ⁊ clemẽ tissime curat qꝛ diuinitꝰ incarnatũ. sic de bet reparare: sanare ⁊ saluare hũanuꝫ ge nus egrotũ s̃m ꝙ cõpetit ip̃i egrotanti: e/gritudini: ⁊ occasioni egrotãdi: ⁊ ip̃iꝰ egri tudinis curatõi. Ip̃e aũt medicus ẽ ver/bum incarnatũ deus. s. inuisibilis in natu ra visibili. Homo egrotãs est nõ tm̃ spiri tus: nec tm̃ caro: sed spũs ĩ carne mortali Morbus autẽ est originalis culpa: que ꝑ ignorantiã inficit mentẽ: ⁊ ꝑ ꝯcupiscen tiam inficit carnem. Origo aũt huiꝰ cul/pe licet principaliter fuerit ex ꝯsensu rati/onis: occasionẽ tñ sumpsit a sẽsibꝫ carnis Ad h̃ ergo ꝙ medicina correspõdens essꝫ omnibꝫ supra dictis: oportuit ꝙ nõ tm̃ es set spũalis. verũetiaꝫ aliquid haberet de sensibilibꝫ signis. vt sicut hec sẽsibilia fue rũt aĩe occasio labẽdi. ita essent ei occasio resurgẽdi. Qm̃ igit̃ signa sensibilia q̃ꝫtuꝫ est de se nõ habent efficacẽ ordinatõeꝫ ad gr̃am. licet habeant longinquã rep̃senta/tõem de sui natura. hinc est ꝙ oportuit ꝙ ab auctore gratie instituerent̃ ad signifi/candũ: et benedicerent̃ ad sanctificanduꝫ. vt sic essent ex naturali similitudine rep̃/sentãtia: ex adiũcta institutõe significan/tia. ex supaddita benedictiõe sanctificãtia et ad gratiã ꝑparantia: ꝑ quaꝫ curaretur et sanaret̃ anima nostra. Rursus q̃niaꝫ gratia curatiua nõ dat̃ elatis: incredul' et fastidiosis: ideo oꝑtuit hec signa sensibi/lia diuinitus dari. q̃ nõ solũ sanctificarẽt et gr̃am ꝯferrent: ac ꝑ h̃ sanarẽt. verũetiã significatõe erudirẽt: ⁊ susceptõe hũilia/rent. et diuersificatiõe exercitarent. vt sic ꝑ exercitatõem exclusa acidia a ꝯcupisci/bili. per eruditõem exclusa ignorãtia a ra tionali. ꝑ humiliatõneꝫ exclusa suꝑbia ab irascibili. tota aĩa curabil' fieret a gr̃a spi ritusscti. que reformat nos s̃m has tres potẽtias ad imaginẽ trinitatis ⁊ christi.

Postremo qm̃ ꝑ hmõi signa sensibilia diuinitꝰ instituta: gr̃a spũssancti suscipit̃. ⁊ in eis ab accedentibꝫ inuenit̃. hinc est ꝙ hmõi sacramẽta dicũt̃ gr̃e vasa et causa.

nō quia gr̄a in eis substātialiter ꝓtineat: vel causalit efficiat. cū in sola aīa habeat collocari. et a solo deo habeat infūdi. ſz qz ī illis ⁊ p illa gr̄am curatōis a sūmo medico christo ex diuīo decreto oportet hauriri. licz de⁹ nō alligauerit suā gr̄az sacramētis.

Ex p̄missis igit apparet nō solū q̄s sit sacramētoꝝ ortus. verūetiā q̄s vsus ⁊ q̄s fruct⁹. Hā ort⁹ eoꝝ est christ⁹ dñs. Usus aūt est act⁹ exercitatiu⁹. eruditiu⁹ et hūiliatiuus. Fruct⁹ aūt est hoīm cura et salus. Patet etiā q̄ sit causa efficiēs sacramētorū. qz diuīna institutio. Que materialis qz signi sensibilis rep̄sentatio. Que formalis qz gr̄uita sctificatio. Que finalis qz hoīm medicinalis curatio. Et qz denoiatio fit a forma ⁊ a fine: hinc ē q̄ dicunt sacramenta q̄si medicamēta sanctificātia. Per hec enī aīa a feditate viciorū reducit ad sctificatōem p̄fectā. Et iō licet sint corp̄alia et sensibilia: sunt tñ medicinalia. ⁊ ob h̄ venerāda tanq̄z sctā. qz sacra significāt mysteria. ad sacra p̄parant charismata. a sacratissimo deo data. sacra institutōe et bñdictōe diuinit⁹ ꝓsecrata. ad cultū sacratissimū dei in sacra eccl̄ia cōstituta. ita vt merito dici debeant sacramenta.

Capitulū II.

De sacramentorū variatōe.

Et variatōe aūt sacramētoꝝ h̄ tenendū est. q̄ sacramēta ab initio ad curatiōem hoīs sunt īstituta. ⁊ sp cū morbo hoīs cucurrerūt: et vsq̄z in finē seculi p̄durabūt. ſz alia fuerūt in lege nature: alia sub lege scripta. alia sub lege gr̄e. Et in his oīb⁹ illa q̄ posteriora sunt: significatōe sunt euidētiora. ⁊ effectu gr̄e digniora. In lege enī nature fuerūt oblatōes: sacrificia ⁊ decimatōes. In lege aūt ē scripta introducta est circūcisio: ⁊ adiuncta est expiatio: ⁊ supaddita est oblatōnū: decimationū ⁊ sacrificioꝝ multiformis distinctio. In lege aūt noua statuta sunt sacramēta numero paucioꝝ. vtilitate potioꝝ. virtute efficacioꝝ. ⁊ preeminētia digniora. in q̄b⁹ est ꝛmpletio sil ⁊ euacuatio sacramentoꝝ oīm p̄dictorū.

Rō aut ad intelligētiā p̄dictoꝝ hec ē. qz ꝟbū īcarnatū q̄d est repatōis nr̄e ꝓncipiū: ⁊ fōs et origo sacramētorū: cū sit clemētissimū et sapiētissimū. eo q̄ clemētissimū est nō permisit q̄ curreret morb⁹ pctī sine remedio sacramēti. eo vero q̄ sapientissimū est. iē o iuxta dicramē sue īmutabil sapiētie cuncta ordinatissime gubernātis: diuersa adhibuit medicamēta ⁊ varia: sm mutationem varīā tēpoꝝ diuersorū. Qm̄ ḡab intio ꝓcurrente tpe: ⁊ aduētu saluatoris magis ac magis appropinq̄nte. semp magis ac magis effect⁹ salutis creuit: ⁊ cognitio veritatis: ꝓgruū fuit et ip̄a signa salutis p̄ successionē tēpoꝝ alia post alia variari. vt effectus gratie diuine in salutē cresceret. simulq̄z ⁊ ip̄a significatio in ip̄is signis visibilib⁹ euidētior appareret. Et ideo p̄muz p oblatōes. postea p circūcisionē. ad vltimū p baptismalē ablutōem: expiatōis et iustificatōis sacramentū formaliter īstitutū est. qz eiusdē mūdatōis forma ⁊ silitudo in oblatōe q̄dem occulte inuenit. in circūcisione vero euidenti⁹ exp̄mitur. p baptismū aūt manifesti⁹ declarat. Et hic est q̄ illa primi tpis sacramēta (sicut dicit hugo) fuerūt sicut vitatis vmbra. medū tpis sicut figura seu imago. postremi. s. gr̄ie sicut corp⁹. quia ītra se veritatē et gratiā curatricē ꝓtinent quā p̄sentāt. et p̄sentialit ꝓferūt q̄d p̄mittūt.

Rursus q̄m̄ p̄sentia vitat⁹ ⁊ gr̄e. q̄ ī lege gratie exhibetur rōe sue excellētie ⁊ ml̄tiformitat⁹ ī ope ⁊ vtute: p vnū signuz exp̄mi nō potat vt decebat. hinc ē q̄ in oīm tpe ⁊ lege pl̄a fuerūt sacra data. ad illā vitatē ⁊ gr̄az exp̄mēdā. sed p̄cipue in tpe leg⁹ figure: cui⁹ ē figurare: multa signa ⁊ varia p̄cesserūt: q̄ sua varietate christi gr̄az multiplicit exp̄merēt: ⁊ excellēti⁹ ꝓmēdarent. ⁊ multipliciter ꝓmēdando nutrirēt puulos. exercerent imp̄fectos. ⁊ duros onerando frāgerent: ⁊ ad iugū gr̄ie domarēt. ⁊ q̄dāmodo emollirēt.

Postremo q̄m̄ supueniēte veritate cessat vmbra: et figura p̄nūciās sortitur finē intentū. q̄ habito cessare dz eius vsus ⁊ act⁹. hinc est q̄ gr̄a supueniēte vetera sacramēta et signa impleta sunt pariter ⁊ sublata. qz signa erāt p̄enostica futuroꝝ et quasi p̄nunciātia de longinq̄: ⁊ nouā nihilominus īstituta tanq̄z demōstratiua p̄sentis gratie. et rememoratiua q̄dammodo passionis dñice. que fons est et origo gratie curatiue. siue in nobis siue ī his q̄ p̄cesserūt christi aduētū. sed in his

qui p̄cesserūt tanq̄ꝫ p̄ciū ꝓmissuꝫ. in his q̄ sequunt tanq̄ꝫ p̄ciū ꝓsolutū. Et qm̄ non debeť gr̄a ꝓmissioi p̄cij nisi rōe ꝓsolutōis et abūdātioꝝ debeť ꝓsoluto p̄cio q̄ꝫ ꝓmisso. hinc est q̄ passio christi imediatiꝰ sctificat sacramēta temp⁹ legꝭ noue. ꝛ pleniori gr̄a in eis redūdat. Propter qđ illa p̄parauerūt et ꝓduxeŕt ad hec sicut via ad terminū. sicut signū ad signatū. sicut figura ad veritatē. ꝛ sicut impfectū reducit et p̄parat ad pfectum.

Capitulū III

De sacramētoꝝ numero ꝛ distinctiōe.

Ost distinctōe aūt ꝛ nūero sacramētoꝝ noue legis ꝫ tenendū est: q̄ ipa sunt septē ſm correspōdētiaꝫ ad gr̄am septiformē. q̄ p̄ septenariū tpis nos reducit ad p̄ncipiū. quietē. ꝛ circulū eternitatis. sicut ad octauā resurrectōnis vniuersal'. Hoꝝ aūt sacramētoꝝ ianua ē baptismus. deide ꝓfirmatio: eucharistia: penitētia: vnctio extrēa: ordo ꝛ mr̄imonium. qđ licꝫ vltimo collocet̄ ꝓpter morbū ꝓcupiscētie annexū. ipm tñ fuit añ oīa introductū i padiso. etiā añ pctm̄. Ratō aūt ad intelligentiā p̄dictoꝝ hec ē. Quia p̄ncipiū nostꝝ repatiuū ꝛ curatiuū nr̄oꝝ morboꝝ christ⁹ dñs verbū incarnatū: cū sit dei virt⁹ et sapia ꝛ mirificordia nr̄a. sic potent̄: sic sapiēter: sic clemēter: sic decēť sua debꝫ instituere sacr̄a i lege gr̄e: vt nihil p̄sus desit curatōi nr̄e q̄ntū ꝓpetit statui vite p̄ntis. Ad pfectā aūt curatōez egritudis ꝓcurrūt hec tria. s. expulsio egritudinis. introductio sanitatis. ꝛ ꝓfuatio introducte salutis. Primū igiť qm̄ ad pfectā curatōez pfecta ꝛ vniuersal' req̄ritur morbi expulsio: et morbꝰ est septiformis: triplex culpabil'. s. culpa original': mortal' ꝛ venial'. ꝛ q̄druplex penalis. s. ignorātia: malicia: infirmitas: ꝛ ꝓcupiscētia. ꝛ nō sanat oculū qđ sanat calcaneuꝫ. sicut dicit hiero. hinc ē q̄ optuit adhiberi ꝫ hec septenariū medicamētoꝝ: ad hūc septiformē morbū pleni⁹ expellēduꝫ. s. ꝫ originalem baptismū. ꝫ mortalē penitētiā. ꝫ venialē vnctōez extremā. cōtra ignorātiā ordinē. ꝓtra malicia eucharistiā. ꝫ infirmitatē cōfirmatōez. ꝛ ꝫ ꝓcupiscētiā mr̄imoniū qđ eā tēperat ꝛ excusat. Rursus q̄ pfecta curatio nō ꝑt esse sine restitutōe itegre sanitatis: et sanitas aīe itegra ꝓsistit in vsu septē virtutū. triū scz theologicaꝝ. ꝛ q̄tuoꝝ cardinaliū. hinc ē q̄ ad haꝫ vsum sanū restituēdū ī stituit optuit septiformē sacramētū. Hā baptism⁹ sanādo disponit ad fidē. ꝓfirmatio ad spem. eucharistia ad charitatē. p̄nia ad iusticiā. vnctio extrēa ad pseuerātiā. q̄ est fortitudis ꝓplemētuꝫ ꝛ sūma. ordo ad prudentiā. mr̄imoniū ad tpantiā ꝓfuandā. quā maxime pseq̄tur infirmitas carnis. ſꝫ honestas remediat nuptiarū. Postremo qm̄ pfecta curatio esse nō ꝑt sine ꝓfuatōe salutis introducte. ꝛ sal⁹ introducta ꝓfuari nō ꝑt i pflictu certamis nisi i acie eccl'ie. q̄ est terribil' ut castroꝝ acies ordiata. et ꝫ q̄dē fit p̄ septiformis gr̄e armaturā. hinc ē q̄ necesse ē septē esse sacr̄a. Hā ut hec acies sit pfecte ꝛ ꝓtinue ꝓmunita: cū ꝓstet ex ptib⁹ corruptibilib⁹ idiget sacramēt⁹ muniētib⁹: releuātibus et renouātib⁹. muniētib⁹ pugnātes. releuātib⁹ cadētes: ꝛ renouātib⁹ morieteſ. Sacr̄m aūt muniēs: aut munit ī grediētes. ꝛ sic ē baptism⁹. aut stātes: ꝛ sic ē ꝓfirmatio. aut exeuntes. ꝛ sic ē extrēa vnctio. Sacramētū aūt releuās aut releuat a casu veniali. et sic est eucharistia. aut a mortali. ꝛ sic ē p̄nia. Sacr̄m aūt renouās aut renouat ī esse spūali. ꝛ sic ē ordo: cui⁹ ē ad mīstrare sacramta. aut ī esse naturali. ꝛ sic est mr̄imoniū. qđ q̄ renouat mīlitudinē in esse nate qđ ē oīm fundamentū. iō p̄mo fuit añ oīa īstitutū. licꝫ ꝓpter morbū ꝓcupiscētie annexū. Et q̄ minime ē sctificatiuū: q̄uis significatōe sit sacramētū magnū. inter medicamēta spūalia vltio collocat: et locū sortiť extremū. Ūñ q̄ baptism⁹ ē ingrediētiū: ꝓfirmatio pugnantiuꝫ. eucharistia vires resumētiū. p̄nia resurgētiū. extrēa vnctio exeūtiū. ordo nouos milites introducētiū. mr̄imoniū nouos milites p̄parātiū. patet ex his sufficiētia ꝛ ordo medicamentoꝝ sacramētaliū ꝛ armoꝝ.

Capitulū IIII.

De sacramētoꝝ institutōe

Ost institutōe aūt sacramentoꝝ hoc tenendū est. q̄ septem sacramenta legis gratie christus instituit tanq̄ꝫ noui testamenti mediator: et p̄cipuus lator legis. in qua vocauit ad p̄missa eterna. dedit p̄cepta dirigentia.

ꝛ instituit sacramēta sanctificātia. Instituit vero ea in verbis ꝛ elemētis: ad euidētiam significatōis: ꝛ efficaciā sctificatōis ita q̄ sp̄ habent significātiā veritatis: sed non sp̄ efficaciā curatiōis. nō ꝓpter defectū a parte sui: sed a pte suscipiētis. Instituit aūt p̄dicta sacramenta diuersimode. Quedam. s. ex eis ꝓfirmādo: approbādo ꝛ ꝓsummando. vt mr̄imoniū et penitētiā. Quedā aūt insinuādo et initiādo: vt ꝓfirmatōem ꝛ vnctōez extremā. Quedā vero initiādo ꝛ cōsummādo ꝛ i semetipo suscipiēdo: vt sacramētū baptismi: eucharistie ꝛ ordinis. Hec enī tria ꝛ plene īstituit: et etiā p̄mus suscepit. Rō aūt ad intelligentiā p̄dictoꝝ hec est. Quia p̄ncipiū repatiuū nostrū est chr̄ist⁹ crucifix⁹: verbū scz incarnatū. quod q̄ verbū est patri coequale ꝛ ꝓsubstātiale: est ꝟbū summe ꝟtut̄ summe veritat̄: et summe bonitatis. ac p̄ ß et summe auctoritatis. ꝛ ideo ipi⁹ est p̄ nouū testamentū introducere. ipi⁹ est etiā dare legē integrā ꝛ sufficiētē ꝝ exigentiā summe virtutis: ꝛ ꝟitatis ac bonitatis sue. Rōe igit̄ summe bonitat̄ p̄missa ꝓposuit beatificātia. rōe aūt summe ꝟitatis p̄cepta dedit dirigētia. rōe ꝟo sūme virtutis sacramēta statuit adminiculātia vt sic p̄ sacramēta virtus repareꝝ ad īplenda p̄cepta dirigētia. ꝛ p̄ p̄cepta directiua peniret ad p̄missa eterna. faciēte hoc verbo eterno. chr̄isto scz dño in lege euāgelica. inq̄ntū est via veritas et vita. Rurs⁹ q̄m repatiuū p̄ncipiū nō solū est verbuz inquantū verbū: sed etiā inq̄ntū incarnatum. q̄ hocipo q̄ incarnatū oīb⁹ se offert q̄ntū ad noticiā veritat̄: et oīb⁹ digne accedentib⁹ se exhibet ad gr̄am curatōnis: hinc est q̄ tanq̄ plenuz gr̄ie ꝛ ꝟitatis ad maiorē euidentiā significādi. ꝛ efficaciaz sanctificādi sacramēta īstituit in elemētis simul et verbis. vt dū elemēta ocul': ꝛ verba auribus se offerrent. q̄ sunt duo sēsus maxime ꝓgnoscitiui: euidētiā darēt significatōis exp̄sse. deinde etiā ꝟba sāctificarent elemēta. vt plenior fieret efficacia curatōis hūane. que q̄m nulli daꝝ repugnāti et impugnāti fontē gr̄e interi⁹ in corde. ideo sic instituta sunt vt significarēt sp̄ et vniuersaliter. non aūt sctificarēt nisi accedentes digne absq̄ oīni fictōe. Postremo. q̄m etsi verbū incarnatū sit fons gr̄ie sacramētalis: aliq̄ tm̄ gratia sacramētalis fuit ante incarnatōem. aliq̄ ꝟo nō nisi p⁹ spūssancti missionē. q̄dam aūt medio mō se habens. hinc est q̄ optuit sacramēta instituī diuersimode. Hā ante incarnatōem necessaria fuit ꝓpūctio penitētialis: ꝛ generatio matrimonialis. ideo hec duo sacramenta nō de nouo īstituit: sed iā a se instituta: et naturali dictamini q̄dāmodo impōssa cōsummauit et ꝓfirmauit i lege euāgelica. dū penitētiā p̄dicauit: ꝛ nuptijs interfuit: et legē cōiugij approbauit: ꝝm q̄ colligit̄ ex diuersis euāgelij locis. Ālī ve ro spūssancti missionē. nec fuit plena spūssancti donatio ad ꝓfirmatōem: et nomis chr̄isti publicā ꝓfessiōem. nec vnctio mētis plenaria ad euolatōem. ideo hec duo sacramenta scz ꝓfirmatōem ꝛ extremā vnctōem chr̄ist⁹ solū initiauit et insinuauit. ꝓfirmatōem manū pnulis īponēdo: ꝛ p̄dicendo discipulos baptizādos spūsancto. vnctōem vero extremā discipulos ad curandū mittēdo. q̄ infirmos vngebāt oleo: sicut dr̄ in marco. Medio aūt tēpe ꝛ fuit regeneratio: ꝛ eccl'ie ordinatio: ꝛ spūalis cibatio. ideo chr̄ist⁹ hec tria sacramēta. s. baptismi: eucharistie et ordinis: et ꝓplete ꝛ clare instituit. Primo baptismū suscipiendo. deide formā dādo: ꝛ ceteris publicādo. Ordinē vero dādo p̄mo ptātem ligādi et soluēdi pcā hūani generis. ꝛ ptātez ꝓficiendi sacramentū altaris. Eucharistiā vero cōparādo se grano frumēti. ꝛ cōficiēdo et dando imminēte passiōe sacramentū corpis et sanguinis sui. Et iō hec tria sacramēta p̄ chr̄istū distincte ꝛ integre debuerūt īstituī: et i lege veteri multipliciter figurari tanq̄ sacramēta substantialia noui testamēti: et ꝓpria legislatoris verbi scz incarnati.

Capitulū V

De sacramentoꝝ dispensatōe.

Dispensatōe vero sacramētoꝝ d hoc tenendū est. q̄ ptās dispēsationis sacramentoꝝ regularit̄ spectat ad solū genus hūanū. In oīb⁹ autez sacramentis dispēsandis. necessaria ēt dispensante intentio. In aliq̄b⁹ etiā necessario cum intētiōe req̄rit̄ ordo sacerdotalis vel pōtificalis. Pontifical' inq̄ necessari⁹

est dispensatõi ꝓfirmatõis ⁊ ordinis. Sacerdotalis vero dispẽsatõi eucharistie: penitẽtie et vnctõis extreme. Baptism⁹ aũt ⁊ mr̃imoniũ: licz ad sacerdotes spectent: possunt tñ ꝑter ordinẽ sacerdotalẽ dispensari de facto: maxime in articulo necessitatis. His aũt existẽtiby sacr̃a dispẽsari põt a bonis et malis. a fidelib⁹ et hereticis. intra eccl'iam ⁊ extra. sed intra ꝑm veritatẽ ⁊ ad vtilitatẽ. extra ꝓpõ ñ ad vtilitatẽ: licz dispẽsent ꝑm veritatẽ. ¶ Rõ aũt ad intelligẽtiam p̃dictoꝝ hec est. Quia reparatiuũ ꝓncipiũ nostꝝ: verbũ. s. incarnatũ inq̃ntũ deus ⁊ hõ sacr̃a instituit ad salutẽ hoim. ordinauit sicut et ꝯgruũ fuit vt hoib⁹ dispẽsarẽtur ꝑ ministeriũ hoim. ꝓpter seruandam ꝯformitatẽ dispẽsatoris ad saluatorẽ christũ ⁊ ad ipm hoiem saluãdũ. Qm̃ ꝙ saluator christ⁹ humanuꝝ gen⁹ saluauit ꝑm q̃ exigebat eq̃tas iuris: dignitas ordis. ⁊ securitas salutis. opatus est enim salutẽ nstrã modo recto: ordinato ⁊ certo. hinc est q̃ ꝑm hoꝝ triũ exigentiã sacr̃a ꝯmisit hominib⁹ dispẽsanda. Primo igit̃ qꝫ rectitudo iuris exigit: vt opa hois ꝑm q̃ hõ non fiant p̃cipitãter. ⁊ opa hois vt mr̃istri christi aliq̃ modo referant ad christũ. ⁊ opera hois vt ministri salutis aliq̃ mõ referant ad salutẽ vel in generali vel in spẽali. ⁊ dispẽsatio sacramẽtoꝝ est opus hois: vt rationalis: vt mr̃istri christi. ⁊ vt mr̃istri salutis. hinc est q̃ necesse ẽ q̃ fiat ex intẽtione. q̃ q̃s intẽdat facere qd̃ christ⁹ instituit ad hũanam salutẽ. vl' saltẽ facere qd̃ facit ecclesia. in q̃ claudit̃ in generali intẽtio p̃dicta. quia ipa eccl'ia sicut sacr̃a a christo accepit: sic ad fideliũ salutẽ dispẽsat ¶ Rursus qꝫ ordo dignitatis exigit: vt maiora maioribꝫ: minora minoribꝫ: ⁊ media mediis ꝯmittant̃. ⁊ q̃dã sunt sacr̃a q̃ p̃cipue respiciũt excellentiã ꝓtutis siue dignitatis vt sacr̃m ꝯfirmatõis ⁊ ordinis. q̃dã q̃ respiciũt indigentiã necessitatis. vt baptism⁹ ⁊ mr̃imoniũ. quoꝝ vnũ generat: alterꝝ regenerat ad existentiã debitã. quedã aũt media: vt eucharistia: pnia: et vnctio extrema. hinc est q̃ ꝓma tanq̃ supma nõ possunt dispẽsari nisi ab epis ⁊ pontificibus q̃ntum est de iure ꝯmuni. alia vero tanq̃ ifima dispẽsari possunt a q̃buscũq̃ ordinib⁹ et ꝑsonis inferioribꝫ. maxime ī articulo necessitatis. qõ dico rõne baptismi. media ꝓpo a solis sacerdotib⁹: q̃ inter epos ⁊ inferiores ꝑsonas sunt q̃si ī medio ꝓstituti. ¶ Postremo qꝫ securitas salutis exigit: vt res sic fiat vt in dubiũ nõ cadat. et nullus ẽ q̃ certus sit de bonitate ⁊ credulitate dispẽsatoris. ⁊ idẽ ipe nõ est cert⁹ de se vtꝫ odio vel amore dign⁹ sit. ideo si sacramenta dispẽsari solũ possent a bonis: null⁹ esset cert⁹ de susceptõe sacramenti. ⁊ sic oporteret sp iterari. ⁊ sic malicia vnius ꝓiudicaret aliene saluti. Nulla etiã essz stabilitas in gradib⁹ hierarchie eccl'ie militãtis. que maxime ꝓsistit in sacramẽtis dispensandis. ⁊ ideo ꝯgruũ fuit vt sacramẽtoꝝ dispensatio ꝯmitteret homi: nõ rõne sanctitatis q̃ variat ꝑm volũtatẽ. sed rõne auctoritatis q̃ sp manet q̃ntũ est de se. ac ꝑ ß optuit q̃ se extenderet ad bonos ⁊ ad malos. ad eos q̃ sunt intra: ⁊ ad eos q̃ sũt extra eccl'iaz. Verũ qꝫ extra vnitatẽ fidei ⁊ charitatis: q̃ facit nos filios eccl'ie ⁊ mẽbra: null⁹ põt saluari. ideo si sacr̃a extra recipiant̃: nõ ad salutẽ recipiũt̃: q̃uis ꝓa sint sacramẽta. sed vtilia possunt fieri si q̃s redeat ad sctãm mr̃ez eccl'iaz. vnicaz christi sponsaz: cuiꝰ filios tñ christ⁹ sponsus reputat dignos hereditate etna. Vñ aug⁹ ꝯ donatistas. Eccl'ia paradiso ꝯparata ī dicat nobis posse q̃dem baptismũ ei⁹ homines etiã foris accipe. sed salutẽ beatitudinis extra eã neminẽ vel ꝓcipe vl' tenere Q̃ et flumina de fonte padisi sicut scriptura testatur etiã foras largit̃ manauer̃t. nomiatim q̃ppe ꝯmemorãt̃. ⁊ ꝑ q̃s terras fluant: et q̃ extra padisum ꝯstitute sint oĩbus notũ est. nec tamẽ ī mesopotamia vl' in egipto: quo illa flumina pueniũt: est felicitas vite que in padiso ꝯmemorat̃. ita fit vt cũ paradisi aqua sit extra padisum: beatitudo tñ nõ sit nisi intra padisũ. Sic ꝙ baptismus põt esse extra eccl'iam. mun⁹ aut̃ beate vite nõ nisi intra eccl'iam repit̃ que supra petrã etiã fundata est. que ligãdi ⁊ soluendi claues accepit. Hec est vna que tenet ⁊ possidet oẽm sponsi sui et dñi potestatẽ. ꝑ quã ꝯiugalẽ ptãtem etiã ꝺ ancillis parere filios põt. q̃ si nõ supbiãt ī sortem hereditatis vocabunt̃. si vero supbiant extra r̃manebũt. Dagꝫ ꝙ qꝫ ꝑ eccl'ie honore atq̃ vnitate pugnamus. nõ tribu

amus hereticis quicqd apud eos eiusmodi cognoscim⁹. sed eos arguētes doceam⁹ qđ extra vnitatē habēt nō valere ad salutem: nisi ad eandē venerint vnitatē.

Capitulū VI

De sacramentorū iteratione.

DE iteratōe aūt sacramentoꝝ ꝑ tenendū est. q licet ꝓmūe sit oībus sacramentis nō iterari sup eādez ꝓsonam ⁊ materiā ⁊ ex eadē causa. ne fiat ꝓtumelia sacramēto. spēaliť tñ tria sūt sacramenta q̄ nō sunt aliq̄tenus iteranda. s. baptism⁹: ꝓfirmatio: et ordo. In his nanq̄ tribꝫ imꝑmiť triplex caracter, interior q̄ nō deleť. inter q̄s caracter baptismalis retinet fundamentū: nec alij possunt imꝑmi nisi ille ꝑmitus imꝑmať. Un̄ si q̄s ordinať nō baptizat⁹ nihil prius efficiť. sed est totū de nouo faciēdū. qz nō intelligiť iteratū qđ ꝓstat nō fuisse factū. Rō autem ad intelligētiā ꝑmissoꝝ hec est. Quia ꝓncipiū nostrū repatiuū: verbū scz incarnatū: licet ratōe sue summe virtutis: ⁊ sapientie et bonitatis nihil agat ineffícaciter: nihil inepte. nihil infructuose. potissime tñ hoc obseruare debz in nobilissimis opibus suis. cuiusmodi sunt ılla p que repať genus humanū. Q̄m ğ sacra sunt ꝺ genere hmōi opeꝝ diuinoꝝ. hinc est q ꝓtumelia q̄āmodo fit eis q̄n sup eandē materiam et ꝓsonā ⁊ ex eadē causa iteranť. qz ex ꝺ ostendiť q ꝑpul⁹ dispēsata fuerūt ineffícacia: inepta ⁊ infructuosa. contra id qđ exigebat ipi⁹ repatiui principij virtus ⁊ sapientia ⁊ bonitas summa. q̄ sp assistit ad operandū ī illis ⁊ p illa sacramēta. Rursus q̄m inter hec sacra repantia: in q̄bꝫ est generaliter efficacia diuīe virtutis ad reparationem hūani generis q̄dam sunt q̄ tm̄ introducta sunt ꝓpter remedia morboꝝ. q̄dam etiā nō solū ad ꝰ: sz ad statuēdū: discernendū: ⁊ ordinandū ī eccl'ia hierarchicos ğdus. et morbi possunt variari: expelli ⁊ itez introduci. ğdus aūt eccl'ie debent esse firmi: solidi ⁊ incōcussi. hīc est q sacra que respiciūt morbos iterabiles: habent effect⁹ trāseūtes. ac p ꝰ et iterabiles rōne noue cause. sacra ꝝo illa q respiciūt ğdus hierarchicos. et stat⁹ fidei determīatos: necesse est q ꝓter effect⁹ remediātes: aliq̄s effect⁹ tribuāt ꝑmanētes. ad ğduū ⁊ statum eccl'ie distinctōem fixā et stabilē. Et q̄m hoc nō ꝑt fieri p data naturalia. vl' dona gratuita gratū faciētia. necesse ē q fiat p aliqua signa: substātie incorruptibili. s. anime īcorruptibili: a ꝓncipio incorrupti bili. ꝑm cōformitatē ad incorruptibile: indelebiliter et ğtis imꝑssa. q̄ caracteres appellanť. qui q̄m nūq̄ deleanť: iō nec iterari possunt. nec illa sacra in q̄bꝫ hmōi caracteres imꝑmunť. Postremo q̄m triplex est status fidei ꝑm quē habz fieri distinctio in pp'o christiano in acie eccl'iastice hierarchie. s. stat⁹ fidei genite: roborate: ⁊ mltiplicate. Scōm ꝓmū fit distinctio fideliū ab incredulis. p scōm fit distinctio fortiū ab infirmis ⁊ debilibꝫ. ꝑm terciū fit distinctio clericoꝝ a laicis. hīc est q illa sacra q̄ respiciūt triplicē fidei statū ꝓdictū caracteres imꝑmunt. p q̄s indelebiliť imꝑssos sp distinguūt. ac p hoc nunq̄ iterari p̄nt. Q̄m ğ baptism⁹ respicit statū fidei genite in q̄ pp'us dei distinguiť ab incredulis. vt israelite ab egiptijs. ⁊ ꝓfirmatio respicit statū fidei roborate. in q̄ distinguiť populꝰ fortis ab infirmis. sic pugiles ab his q̄ ad pugnā nō sunt idonei. ⁊ ordo respicit statū fidei multiplicate: in q̄ distinguiť clerus a laicis. sicut leuite ab alijs tribubus. hinc est q in his tm̄ tribꝫ sacramētis caracteres imꝑmunť. Quia ꝝo distinctio pp'li a nō pp'o: ꝓma ē ⁊ radicalť. hīc ē q caracter baptismalť ē fundamentū oīm aliorū caracterum. ⁊ ideo illo non substrato nihil poterit superedificari. ac p ꝰ optet de nouo fieri. si aūt ille substernať alij imꝑmi p̄nt. nec vnq̄ vlteri⁹ iterādi sūt. nec sacra tria p̄dicta que hos imꝑmūt ex causa aliq̄ iteranť. ⁊ q̄uis de facto iterātibꝫ debz pena ī poni. ꝓpter diuini ꝓtūeliā sacramēti, licz alia q̄ttuoꝝ ex causis diuersis possint sine sui ꝓtumelia iterari.

Capitulū VII.

De integritate baptismi

TAlm nunc septimo loco restat videre de integritate vniuscuiusq̄ sacri: que cū sint ī numero septiformi: ꝓmo dicēdū est ꝺ baptismi integritate. qđ est ianua oīm alioꝝ sacramētoꝝ

De integritate igiť sacri baptismi hoc tenēdū ē. q ad ꝰ q aliq̄s baptiset ꝝe ⁊ plene: req̄riť exꝑssio forme vocal' a dño instituta

tute: que ē hec. Ego te baptizo in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti amē: absq; omissione vocabuli: ⁊ sine interpositōe vocabuli. absq; ꝓposteratōe ordis supradicti. ⁊ sine cōmutatōe noīs ꝓnotati. Req̄rit etiā mersio vel ablutio p elemētū aq̄ in toto corpe vl saltē ī digniori pte. ita q; exp̄ssio ⁊ mersio fiat ab vno ⁊ eodē: et in eodē tpe. q̄bus ꝓcurrentibꝫ si nō fit fictio ī baptizādo: datur ei gr̄a regenerās: rectificās ⁊ purificāſ ab oīni culpa. Qđ vt efficaci⁹ fiat catheciſmus ⁊ exorciſm⁹ tanq̄ ꝓparatorij premittunt̄ tam ī paruulis q̄ ī adultſ. ita tñ q; in adultis req̄rit fides ꝓpria. in paruulis ſufficit fides aliena. Rō aūt ad intelligentiā ꝓdictorū hec est. Quia cū ꝓncipiū nostr̄ reparatiuū: verbū. ſ. incarnatū tanq̄ pfectiſſimū et ſufficiētiſſimū ꝓncipiū reparare habeat gen⁹ humanū p medicamēta sacramentorꝫ. ita q; nihil sit ī eis superfluū: nihil inordinatū. nihil etiā diminutū. ita diſponere debuit q; sacr̄m baptiſmi ⁊ alia integrent̄ ſm q; exigebat sua virt⁹. nr̄a salus: ⁊ etiā noster morbꝫ. Qm̄ g̃ virtus nos reparans: est virt⁹ toti⁹ trinitatis: q̄m sancta mater eccl̄ia credit ī animo: cōfitet̄ in verbo. et pfitet̄ in signo: sub triū psonarꝫ distinctōe ⁊ pp̄etate: ordine ⁊ origine naturali. est etiā virt⁹ passiōis christi q̄ mortuus ⁊ sepult⁹ fuit. et die tercia resurrexit. hinc ē q; ad horꝫ exp̄ssiōez ī sacr̄o qđ ꝓmū oīm sacramētorꝫ ē. ⁊ ī q̄ ꝓmo ⁊ ꝓncipaliter hec virt⁹ opar̄ debuit fieri exp̄ssio trinitatis distincta p ꝓpa ⁊ ordinata noīatione: q̄stū est de forma ꝓmūi. licz in tpe primitiue eccl̄ie potuerit fieri in noīe christi. in q̄ intellect⁹ claudit̄ toti⁹ trinitatis. Debuit etiā fieri ꝓpa ⁊ ordinata noīatio ꝙbi baptizādi: cū trina mersiōe: ad exp̄ssionez mortis christi ⁊ sepulture: et resurrectōis post triduū facte: q̄stū ē de ꝓgruitate. Et q; sil⁹ opar̄ vtraq; virt⁹. ⁊ ī vno christo saluatore: vtrūq; horꝫ debz fieri ab vno ⁊ eodē simul ⁊ eodē tpe: ppt̄ seruandā vnitatē in sacr̄o. ⁊ significandā vnitatē in nr̄o mediatore. Rursus qm̄ salus nostra req̄rebat inchoari p regeneratōem seu renouatōem ī esse gr̄e cōferētis spūale esse: abstergendo immundiciā: effugādo tenebram. ⁊ refrigerādo ꝓcupiſcētiā. que vniuersaliter labefactat oēm hoīez descēdentē seminaliter ab adam. hinc est q; sacramētū primū qđ est regeneratiuū: debuit fieri in elemēto qđ haberet cōformitatē ex naturali repſentatōe ad triplicē effectū ꝓdictū gr̄tie inchoantis nr̄am salutē. Qm̄ ergo aqua sua puritate mūdat. sua quietate luminis est delatiua. sua frigiditate r̄frigerat. ⁊ maxime ꝓmūis est oīmbꝫ inter oīa liq̄da. hic est q; sacramētū regeneratōis nr̄e pficī debuit ī elemēto aq̄ indifferēter. q; oīmis aq̄ omni aq̄ ē eadē specie. ⁊ etiā ne aliq̄s ppt̄ defectū elementi piculū salutis incurrere posset. Postremo qm̄ morbꝫ noster cōtra quē ꝓncipaliter est baptiſm⁹: est origīale peccatū: qđ aīam ꝓuat vita gr̄e: ⁊ oīm virtutū rectitudine habilitāte: et pnū qđ ammodo reddit ad oīne gen⁹ culpe: ⁊ trahit aliūde. ⁊ paruulū facit ꝓcupiſcibilē ⁊ adultū actu ꝓcupiſcentē: redigit etiā in diabolicā seruitutē: et in ptātem p̄ncipiſ tenebrarū. Hinc est q; ad ꝑ q; p illō sacramentū p ꝓriū sufficiēs adhibeat remediū medicamentū: ꝓgruit ī eo dari gr̄az regenerantē ꝑ ꝓuationē vite ḡtuite. gr̄az rectificantē in septiformi ꝙtute ꝑ ꝓuatōez virtutis habilitatiue. gr̄az purificantē ab oī culpa ꝑ ꝓnitatē ad oēm deordinatōez vicioſā. Et q̄m originale pctm̄ trahit aliūde: et paruulū facit ꝓcupiſcibilē: ⁊ adultum actu ꝓcupiſcentē. necessaria ē adulto fides ꝓpa ⁊ penitētia. ſz paulo sufficit aliena. q̄ ſcz est in vniuersali eccl̄ia. Quia ꝙo baptiſmus debz eruere a seruitute diaboli. et de ptāte ꝓncipis tenebrarꝫ: tā paruulos q̄ adultos. hinc ē q; vtriq; exorcizari debent ad expulſiōez ptātis ꝑrie. vtriq; etiam cathezizari. adulti vt expulſa caligīe erroris informent̄ ad fidez. paruuli ꝙo vt sciāt patrini q̄d eos debeāt edocere. ne p hūano defectu impediat̄ baptiſmatis sacramentū. q̄ minus habeat finē suum.

Capitulū VIII.

De integritate ꝓfirmatōis.

De sacramēto ꝓfirmatōis ꝑ tenēdum est. q; ad ipi⁹ integritatē requirit̄ forma vocal⁹. que fm morem magis ꝓmunē hec est. Signo te sig̃ crucis. cōfirmo te chrismate salutis ī nomine patris et filij ⁊ spūssancti amē. Req̄rit etiā chrisma. qđ ꝓfic̄ ex oleo olivarū ⁊ balsamo. de quo cū p manus epi signuz

c ⁊

crucis fronti impmīt sub ꝑdicta forma ꝙ bozū: cōfirmatōis suscipit sacramentū. ꝙ qđ ꝓfirmat hō vt pugil ad nomen christi audacter ⁊ publice ꝓfitendū. Rō aūt ad intelligentiā ꝑdictoꝝ hec est. Quia repatiuū ꝓncipiū nostrū: verbū. s. incarnatū sicut eternaliter cōceptū est in corde pris ⁊ tē poraliter in carne sensibiliter apparuit hoī. sic neminē repat: nisi ipm ⁊ corde credēdo ꝓcipiat. et creditū erteri⁹ cōfitēdo depromat cōfessiōe debita: cuiusmodi ē confessio veridica. veritatē plena. que nō tm̄ est veritas speculatiua: verūetiam practica. Hec aūtē est in qua nō tm̄ est adeq̄tio intellectus sermōis ⁊ rei. verūetiā inq̄ totus homo veritati ꝓformat: ꝑm intelligētiaz rōis. ꝑm cōplacentiā volūtatis. ⁊ ꝑm adherentiā virtutis. vt sit ex toto corde: tota aīa: ⁊ tota mente. sit ex corde puro: ꝓscientia bona. et fide nō ficta. ⁊ talis ē cōfessio integra: placida ⁊ intrepida. vt sit integra rōe eius de quo est. placida rōe ei⁹ coram quo fit. intrepida rōe eius a q̄ fieri habet illa confessio. Qm̄ ḡ ad ħ hō pusillanimis nō est idone⁹ nisi ꝑ manū supne ḡtie ꝓfirmet. ideo ad ħ sacramētū ꝓfirmatōis fuit diuinit⁹ iustitutū: ⁊ tanq̄ imediate sequens baptismū. Quia ꝙ finis impoit necessitatē his que sunt ad finē. ideo integrari debz hoc sacramentū ꝑm exigentiā ꝓfessiōis ꝑdicte: ⁊ suaꝝ ꝓditionū: triū videlicet ꝑdictaꝝ. Ꝓtio ḡ qm̄ ꝓfessio hec debet esse integra. ⁊ integritas ꝓfessionis nō est nisi q̄s cōfiteat christū verū hoiem ꝑ hoibus crucifixū: eundēq̄ verū dei filiū incarnatū in trinitate ꝑri ⁊ spūisctō ꝑ oia coeq̄lem. hinc est q̄ i forma vocali nō tm̄ fit exꝑssio act⁹ confirmādi. verūetiā ipius signi crucis. et nomīs btissime trinitatis Ampli⁹ q: ꝓfessio debz esse placida rōne ei⁹ corā quo fit. ⁊ fieri habz corā deo ⁊ homībus. ⁊ deo nō ꝑt placere nisi assit lumen intelligētie ⁊ nitoꝝ ꝓscie. nec ꝓmis nisi assit odoꝝ bone fame ⁊ vite honeste. iō ad hoꝝ designatōem in elemēto exteriori ꝓmisceť oleū olivaꝝ. qđ est nitidū: ⁊ balsamū qđ est odoriferū. vt ꝑ ħ significeť q: cōfessio ad quā hoc sacrm̄ ordinat ⁊ disꝑit ꝓiunctū debz habere nitoꝝ ꝓscietie ⁊ intelligētie: cū suaui odore taz vite q̄z fame: ne ꝓtrarietas aliq̄ sit inter linguā et ꝓsciam. vel inter linguā et famā. ꝓpter quā tal⁹ cōfessio nō acceptet ab homine: nec approbet a christo. Postremo qm̄ talis ꝓfessio debet esse intrepida: vt nec pudore nec timore dimittat q̄s dicere veritatē: et tpe psecutiōis christi ignominiosaz mortem christi in cruce cōfiteri publice formidat q̄s et erubescit: ꝑcipue horrēs incidere in cōsimilē penā et ignominiā passiōis: ⁊ huiusmodi timor ⁊ pudor potissime apparz in facie. ⁊ maxime i frōte. ideo ad omnem verecundiā ⁊ formidinē ꝓpulsandā: ⁊ manus potestatiua ꝓponit q̄ cōfirmet: ⁊ crux fronti impmīt vt nō erubescat eā publice cōfiteri. nec formidet ꝑ cōfessiōe nominis christi: si opus fuerit q̄ntācunq̄ penā vel ignominiā sustinere. tanq̄ ver⁹ pugil vnctus ad pliū: et tanq̄ strenu⁹ miles ferens in fronte regis sui signū: et crucis ei⁹ triūphale vexillū. cum q̄ parat⁹ sit penetrare hostiū cuneos secur⁹. Nō enī potest crucis gloria libere ꝑdicari: si crucis pena et ignominia formidet. iuxta qđ ꝑctus dicebat andreas. Ego si crucē expauescerem: gl'iam crucis minime ꝑdicarē.

Capitulū IX

De integritate eucharistie.

Ꝺ Sacramento eucharistie ħ tenēdum est: q: in ħ sacramēto verum christi corp⁹ et ver⁹ sanguis: nō tm̄ significat: verūetiā veraciter ꝓtinetur sub duplici specie. panis. scz ⁊ vini. tanq̄z sub vno ⁊ nō sub duplici sacramēto. ħ autem est post ꝓsecratōez sacerdotalē: que fit in platōe vocalis forme a dño institute sup panem. s. ħ est corpus meū. sup vinū vero. ħ est calix sanguis mei. quib⁹ ꝓbis cū intentōe cōficiēdi a sacerdote platis: trāssubstantiat vtrūq̄z elementū ꝑm substantiam in corpus et sanguinē iesu christi. remanentib⁹ specieb⁹ sensibilib⁹. in quaꝝ vtraq̄z cōtinet totaliter: nō circūscriptibiliter nec localiter. sed sacramētaliter totus christus. In quib⁹ etiā ꝓponit nobis vt cibus. quē qui digne accipit ñ solū sacramentaliter: verūetiā ꝑ fidē et charitatem spūaliter manducādo: corpori christi mystico magis incorpat: et in seipo reficit et purgat. qui vero indigne accedit: iudiciū sibi māducat et bibit: nō dīudicās sctissimū corpus christi. Ratio aūt ad intel-

ligentiã predictorũ hec est. Quia ꝓncipiũ nostrũ repatiuũ: verbũ scilicz incarnatuz ⁊ sufficiẽtissimũ est in virtute: et sapiẽtissimũ est in sensu. ideo sic nobis ꝓtulit sacrã ſm qꝫ exigit sapiẽtia ⁊ sufficientia sua. Et quia sufficiẽtissimũ est: ideo largiẽdo medicamẽta morboꝝ ⁊ charismata gratiaꝝ: nõ tm̃ instituit sacrm̃ qõ nos ĩ esse gr̃ie generaret: vt baptism⁹: ⁊ genitos augmentaret et roboraret: vt ꝓfirmatio. verũ etiã quod genitos ⁊ augmẽtatos enutriret: vt sacramẽtũ eucharistie. ꝓpter quod hec tria sacramẽta oñib⁹ dañ qui accedunt ad fidẽ. Qm̃ ergo nutrimẽtũ nostꝝ quantũ ad esse gr̃uitũ attendiꝫ in vnoquoqꝫ fideliũ p cõseruatõem deuotõis ad deum: dilectõis ad ꝓximũ. ⁊ delectatõis intra seipm̃. ⁊ deuotõ ad deũ exercẽt p sacrificij oblatõem. dilectio ad ꝓximũ p vnius sacramenti ꝓmunionẽ: ⁊ delectatio intra seipm̃ p viatici refectõem. hinc est qꝫ ꝓncipiũ nostꝝ repatiuũ istud sacrm̃ eucharistie dedit in sacrificiũ oblatõis. ⁊ sacramẽtũ ꝓmũiõis: et viaticũ refectõis. Quia vero ꝓncipiũ nostꝝ repatiuũ nõ tm̃ ẽ sufficientissimũ. verũetiaz sapiẽtissimũ. cui⁹ est oĩa agere ordinate. ideo sic dedit et disposuit nobis sacrificiũ sacrm̃ et viaticũ exhibere. ſm qꝫ ꝓpetit tpe gr̃ie reuelate. statui vie: et capacitati nr̃e. Primo igitur qm̃ tpus gr̃ie reuelate req̃rit qꝫ iã nõ offeraꝫ oblatio q̃liscũqꝫ. sz pura: placida: ⁊ plenaria. ⁊ nulla alia oblatio ẽ talis nisi illa q̃ in cruce fuit oblata. scz christi corp⁹ ⁊ sanguis. hinc est qꝫ necessario optet in ꝫ sacramento: nõ tm̃ figuratiue: verũetiã veraciꝫ corp⁹ christi tanc̃ꝫ oblatõez huic tpi debitã ꝓtineri. Sil̃z qz tpi gr̃ie ꝓsonat qꝫ sacramentũ ꝓmũiõis et dilectõis: nõ tm̃ sit ꝓmunionẽ et dilectõem significãs. veruz etiã ad illã iflãmãs. vt efficiat qõ figurat. ⁊ qõ maxime nos inflãmat ad dilectõem mutuã: ⁊ maxime vnit mẽbra: est vnitas capitis. a q̃ p vim amoris diffusiuã: vnitiuã et trãsformatiuã: manat in nos dilectio mutua. hinc est qꝫ in ꝫ sacramẽto ꝓtinet verũ christi corpus ⁊ caro ĩmaculata. vt se nobis diffundens: ⁊ nos inuicẽ vniens: et in se trãsformãs p ardẽtissimã charitatẽ. p qm̃ se nobis dedit. se p nobis obtulit: ⁊ se nobis reddidit. ⁊ nobiscũ existit vsqꝫ ad finẽ mũdi. Per hũc etiã modũ refectio cõpetens statui gr̃ie: est refectio spiritualis: ꝓmunis ⁊ salutaris. Refectio autem spũs est verbũ vite. ac p ꝫ refectõ spiritualis ipi⁹ spũs in carne est ꝓbũ incarnatũ. seu caro verbi. que cib⁹ est ꝓmũis et salutaris. quia licz sit vna: oñes tm̃ saluãtur p ipam. Quia ergo nõ est dare aliũ cibũ spũalem ꝓmunẽ et salutifeꝝ. nisi ipsũ verũ corpus christi. hinc est qꝫ necesse ẽ ipsum in hoc sacramẽto ꝓaciter esse cõtentum: exigẽte ꝫ pfectõe sacrificij placatiui: sacramenti vnitiui: ⁊ viatici refectiui. que debẽt esse in tpe noui testamẽti. et gr̃e reuelate: et ꝓritatis christi. Rursus quia statui vie nõ cõpetit christũ apte videre p pter velamen enigmatis: et ꝓpter meritũ fidei. nec ꝓuenit christi carnẽ dentib⁹ attractare. et ꝓpter horroꝝ crudelitatis. ⁊ ꝓpter ĩmortalitatẽ ipius corpis. ideo necesse fuit corp⁹ et sanguinẽ christi tradi velatũ sacratissimis symbolis: et similitudib⁹ ꝓgruis ⁊ exꝑssis. Et qm̃ nihil magꝭ idoneum est ad refectõez q̃ cib⁹ panis: ⁊ potus vini. nihil est etiã magis idoneũ ad significatõem vnitatis corpis christi veri ⁊ mystici: q̃ panis fact⁹ de mũdissimis gr̃is: et vinũ exꝑssum de purissimis acinis in vnũ collectis. ideo sub his spẽbus magis q̃ sub alĩs debuit ꝫ sacrm̃ exhiberi. Et qz christ⁹ sub ill' specieb⁹ esse debebat. nõ ſm mutatõem factã in ipo: sz poti⁹ in eis. ideo ad ꝓmissõez duplicis verbi ꝓdicti. in q̃ insinuaꝫ existẽtia christi sub spẽb⁹ ill' fit cõuersio substãtie vtriusqꝫ ĩ corpus et sanguinẽ: remanentib⁹ solis accidentibus tanc̃ꝫ signis ipi⁹ corpis cõtentiuis ⁊ etiã exꝑssiuis. Quia vero corp⁹ christi beatũ ⁊ gl'iosum nõ ꝑt diuidi in ptes suas. nec separari ab aĩa. neqꝫ a diuĩtate summa. ideo sub vtraqꝫ specie est vnus christ⁹ ⁊ totus ⁊ indiuisus. scz corpus et aĩa: et de⁹. ac p hoc vtrobiqꝫ est vnũ et simplicissimũ sacramentũ. continẽs totũ christũ. Et qm̃ q̃libet pars spẽi significat corp⁹ xpi. hinc ẽ qꝫ totum sic est in tota specie. qꝫ in qualibz eius parte: sive sit itegra: sive diuisa. ac p hoc nõ est ibi vt circũscriptũ. vt occupãs locũ. vel habens situ. ut ꝓceptibile p aliquem sensum corporeũ et hũanũ. sed oẽz latens sensum vt fides habeat locũ ⁊ me-

ritū. Propter quod etiā vt nō dephēdāt accidentia illa habēt oēm opatōez quam etiā habebāt pus. licet sint pter subiectū q̄diu ꝓtinent intra se christi coꝛpꝰ: quod quidem est q̄diu durāt in suis ꝓpietatibꝫ naturalibꝫ. et sunt idonee ad cibādū Postremo qm̄ capacitas nr̄a ad christū efficaciter suscipiēdū nō ē in carne: sed in spū. ñ in vētre: sed in mēte. et mens christū nō attingit nisi p cognitōem et amoꝛē. p fidem ⁊ charitatē. ita q̄ fides illumiat ad recogitatōem vel recoꝛdatōem. ⁊ charitas inflāmat ad deuotōz. ideo ad h̄ q̄ aliq̄s digne accedat: optet q̄ spūaliter ꝓmedat: vt sic christū p recoꝛdatōez fidei masticet: ⁊ per deuotōem amoꝛis suscipiat. per que nō ī se trāsformet christū. sed ipe potiꝰ trāsciatur in eiꝰ mysticū coꝛpus. Propter quod manifeste colligit: q̄ q̄ tepide: indeuote: et incōsiderate accedit. iudiciū sibi manducat et bibit. qꝛ tanto sacramēto ꝓtūeliam facit. Et ideo consiliū est his qui se sentiunt minus mūdos mente vl̄ carne: vl̄ etiam ideuotos. vt differāt q̄usq̄z parati ad esum veri agni: mūdi: deuoti: ⁊ circūspecti accedant. Propter quod etiā h̄ sacramentū pceptū est celebꝛari cū solēnitate pcipua. tam q̄ntū ad locū: q̄z etiā ad tēpus. ⁊ quantū ad verba et oꝛatōes. et quantuz ad vestimenta in celebꝛatōe missaꝝ. vt tā ipi sacerdotes ꝓficiētes: q̄z etiā suscipiētes pcipiāt gr̄e donū: p quaz purgent: illuminent: pficiant: reficiant: viuificent. ⁊ in ipsum christū p excessiuum amoꝛē ardētissime transferantur.

Capitulū X.

De integritate penitentie.

Et sacramento penitētie h̄ tenendū est. q̄ ipa est scōa tabula post naufragiū. ad q̄m naufragās per mortale pctm̄ recurrere potest: q̄diu ē in statu pn̄tis vite: quādocūq̄z ⁊ q̄tiēscunq̄z diuinā clemētiā voluerit ꝑplozare. Jpius aūt ptes integles sunt cōtritio in animo. cōfessio in ꝛbo: ⁊ satisfactio in facto. ex q̄bus tūc pn̄ia integr̄ cū pctōꝛ oēz mortalē culpā ꝓpetrātā: et facto deserit: et ꝛbo accusat: et anīo detestat. ꝓponēs nunq̄z iterare peccatū. His aūt debito mō cōcurrētibus cū absolutōe facta ab eo in quo est oꝛdo: clauis: et iurisdictio. absoluit̄ hō a peccato: et reuniť eccl̄ie. et recōciliať christo: mediāte claue sacerdotali. p cuiꝰ etiaz iudiciū nō tm̄ fieri habet absolutio: verū etiaz excōmunicatio ⁊ relaxatio. que pro pꝛie habz fieri ab epo: tanq̄z ab eccl̄ie spōso. Ratio aūt ad intelligētiā ꝓdictoꝝ hec est. Quia ꝓncipiū nostrū reparatiuū: verbū scilicz incarnatū: eoipso q̄ verbuz est fons ꝟitatis et sapiētie. eoipso q̄ incarnatū: fons est pietatis et indulgētie. ideo repare debet genus hūanū p medicamenta sacramentoꝝ. et pcipue ꝓtra moꝛbum pcipuū. qui. s. ē mortale peccatū. iuxta q̄ decet pōtificē piū. medicū peritū: ⁊ iudicem equū. vt sic in curatōe nostra appareat verbi incarnati summa clemētia: ⁊ summa pꝛudētia: et summa iusticia Primū igit̄: qm̄ in curatōe nr̄a a mortali culpa p penitentiā: apparere debet ipiꝰ christi pōtificis pissimi summa clemētia. ⁊ summa clementia pontificis superexcedit omnia pcta humana: q̄liacūq̄z ⁊ q̄ntacunq̄z sint: ⁊ quotiēscunq̄z fuerint ꝑpetrata. hinc est q̄ peccātes suscipe ad veniā est ipiꝰ pontificis clemētissimi. nō solū semel nec bis. sz quotiēscūq̄z suppliciter implozauerīt clementiā dei. Et qꝛ diuina clemētia tūc ꝟe ⁊ suppliciter implozať: qm̄ interuenit penitentie lamentū. ⁊ ad hoc ꝑt homo se ꝓuertere: q̄diu est in statu pn̄tis vite. qꝛ ꝓuertibilis est in bonū et in malū. hinc ē q̄ q̄ntumcūq̄z: et q̄ncūq̄z: et q̄tiēscūq̄z peccatoꝛ peccauerit. ad sacramētū penitētie potest habere refugiū. p quod sibi fiat remissio peccatoꝝ. Rursus quia in curatōe nostra debz apparere ⁊ manifestari ipsiꝰ christi medici peritissimi summa pꝛudentia. ⁊ pꝛudentia medici ē ī adhibēdo m̄media ꝓtraria. per que nō tm̄ moꝛbi auferať. verūetiam p̄scindať causa: et cū peccet ī deū delectatōe: cōsensu ⁊ ꝑpetratōe: sc̄z in coꝛde: ore: et ope. hinc est q̄ pꝛudētissimꝰ medicus instituit: vt ꝓtra deoꝛdinatōez peccatoꝛis m̄ triplicē vim: s. affectiuā: interpretatiuā et opatiuam. que fit p delectatiōis ꝓplacentiā occultā: esset reformatio penitētis m̄ triplicē vim p̄dictā. p doloris penitentiā cōceptā in coꝛde p ꝓfessiōem. exp̄ssam in oꝛe p ꝓfessiōem. cōsūmatam in ope p satisfactōem. Et quia oīa pcta mortalia ab vno deo auertunt. ⁊ vni

gratie opponunt: et vnã ꝑncipales hoīs rectitudinē ꝙuertūt. hinc ē ꝙ ad ℔ ꝙ penitentie medicamentū sit sufficiēter ex suis ꝑtib⁹ integratū: necesse est ꝙ penitētia habeat de oīnib⁹ peccatis: et q̄ntū ad ꝑteritū ꝑ displicentiā de ꝑpetratis. et q̄ntū ad ꝑsens ꝑ cessatōem de ꝑpetrādis. ⁊ q̄ntū ad futur⁹ ꝑ ꝓpositū nunq̄ recidiuādi. vel in idē vel in aliud gen⁹ peccati. vt sic totaliter recedēdo a culpa ꝑ penitētiā: diuīa gratia suscipiat: ꝑ quam obtineat venia omniū ꝑctōrum. ¶ Postremo q̄m in curatione nostra manifestari deb⁹ ipi⁹ christi iudicis recta iusticia. ⁊ ipius in ꝑpria ꝑsona non est iudicare añ iudiciū vltimū ⁊ finale. iō ad ꝑticularia iudicia añ finem iudices deputat ꝓstituere. et quia iudices isti int̄ deū offensum: et hoīem offendentē sunt q̄si intermedij: vt primi christo: ꝓpositi pp̄lo. dño autē illi ꝑcipue sunt primi et familiares rōne officij. q̄ sunt ei⁹ ꝑcipue mīsterio cōsecrati. s. sacerdotes. ideo oīb⁹ in sacerdotali ordine ꝓstitutis: et solis: dat ptās duplicis clauis. s. clauis sciētie ad discernendū. et clauis q̄ est potestas ligādi ⁊ soluendi ad dīudicandū. ⁊ absolutōis bñficiū impendendū. Quia vero ꝓpter ꝓfusionem vitandā nō q̄libet cuilibet ē ꝑlatus in eccl'ia militāte. cū ipa eccl'iastica hierarchia debeat esse fm ptātem iudiciariā ordinata. ideo hec ptās ligandi ⁊ soluēdi cōcessa est ꝑmo: vni ꝑmo ⁊ summo sacerdoti. cui collata est tanq̄ summo capiti potestas vniuersalis. ⁊ deinde fm particulares eccl'ias diuidit in ptes. ita q̄ ꝑmo in epos. deinde in ꝑsbiteros descēdit a capite vno. Ideo licz vnusquisq̄ sacerdos habeat ordinē et clauē. ad eos tm̄ vsus clauis tm̄ se extēdit: qui sibi ordinarie sunt subiecti. nisi sibi ab eo q̄ habet iurisdictōez ordinariā ꝓmittat. Cū vero illa iurisdictio sit ꝑncipaliter in capite summo: ⁊ deīde i episcopo. et postremo i sacerdote curato. potest q̄dē a quolibz eorū cōmitti alteri. sufficiēter q̄dem ab īfimo. magis a medio ⁊ maxime a supmo. Et q⁹ in pōtifice summo: et etiā in epis est hmōi iurisdictio. nō tm̄ ad iudicandū inter deū et hoīem in occulto. verūetiaz ad iudicandū inter hominem ⁊ hoīem in apto: tanq̄ in illis quib⁹ cōmissum est eccl'ie regimen ⁊ custodia. sicut spōso ꝓmittit sponsa. hinc est ꝙ gladium habent ꝑlati: quo possunt ꝑcutere ad iuris defensionē in excōicatōe. et ptātem largiendi de thesauris meritoꝝ eccl'ie. q̄s habēt repositos ⁊ ꝓmendatos tā a capite q̄ a mēb⁹is. et ℔ in relaxatōe: vt sic tanq̄ veri dei iudices ligādi et soluēdi integrā possideant ptātem. ꝑ quā impenitētes faciant. et ꝓfectū rebelles. ⁊ nihilomin⁹ absoluāt et recōciliēt deo et sancte mr̄i eccl'ie veraciter penitentes.

Capitulū XI.

¶ De integritate vnctōis extreme.

DE sacramēto extreme vnctōis ℔ īsumma tenēdū ē. ꝙ ipa est sacrm. exeuntiū ex hac vita. ꝑparans et disponēs ad sanitatē ꝑfectam. Valet etiā ad delēda venialia. et ad recuꝑandā sanitatem p̄sentē si infirmo expediat. Ad huius aūt sacramēti integritatē req̄r̄it oleu⁹ simplex: sed ꝓsecratū. vocalis exp̄ssio orationū. inunctio īfirmi in septē partib⁹ determinatis. scz in oculis: auri⁹: naribus: labijs: manib⁹. pedib⁹: et lūbis. ¶ Nec deb⁹ illud sacramentū dari nisi adultis: ⁊ postulantib⁹: īminente ꝑiculo mortis. ⁊ ℔ ꝑ manū et ministeriū sacerdotis. Ex quo colligit ꝙ inter hoc sacramentū ⁊ ꝓfirmatōez est differētia septiformis. s. in efficacia: in materia. in forma. in suscipiēte: in dante. ī loco: ⁊ in tpe. ¶ Ratio aūt ad intelligētiā ꝓdictorū hec est. Quia ꝑncipiū nostre reparatiōis: verbū scilicz incarnatū nos reparat inquantū mediator dei et hominū: homo christ⁹ iesus. et inquantū iesus habet saluare. inquantū autē christ⁹ vnctus habet vnctiōis gratiā in alios deriuare. hinc est ꝙ ipius est in sacramētis suis: vnctōez mēb⁹is suis tribuere salutarē. Q̄m aūt anima ad hoc ꝙ ꝑfecte sanet: indiget triplici genere sanitatis. scz ad strenuitatē actōis: ad suauitatē cōtemplatōis: ⁊ ad felicitatē comꝓhensiōis. ⁊ prima est intrantiū in aciē eccl'ie. secūda est ꝓficientiū in eadem: quorū est alios erudire. ⁊ tercia ē exeuntiū de eadem ꝑ mortez. hinc est ꝙ non solū vnctiōem sacramentalē instituit dñs in cōfirmatōe. verūetiam mediā in ordie pontificali: et extremā imminēte periclo mortis. Q̄m ergo finis imponit necessitatem his que sunt ad finem: hinc est ꝙ fm

exigentiã huiꝰ finis debet ℔ sacramentuz opari. debet etiã integri: suscipi ⁊ dispẽsari. ¶ Primũ igiꝫ qz huiꝰ sacramẽti opatio debet regulari a fine: et finis est: qz introductũ est ad salutẽ felicitatꝫ ꝑpetue facilius ⁊ expeditiꝰ cõsequendã. ⁊ ℔ fit ꝑ deuotõem sursum leuantẽ. ⁊ ꝑ exoneratõem a culpis venialibꝫ: ⁊ alijs seqlis que deozsum depmũt. hinc est qꝫ sacrm̃ istud efficaciã habet ⁊ ad deuotõem excitãdaz: ⁊ ad venialia dimittẽda: et ad pcõzũ scoriam facilꝰ abolendã. Et quia pluribꝫ infirmis expedit adhuc viuere ad suozũ cumulũ meritozuz. hinc est qꝫ sacrm̃ istud et animã vigozãdo in bono: ⁊ exonerãdo a malo. freqnter etiaz alleuiat a morbo. Et hinc est quod dicit btus Jacobꝰ. qꝫ ozõ fidei saluabit infirmũ: et si in peccatis fuerit dimittent ei. ¶ Rursus qz huiꝰ sacramẽti institutio debz esse ꝼm exigentiã finis. ⁊ hic est acquisitio spũalis salutis ꝑ remissionẽ culpaz. et hec salus respicit sanitatẽ ⁊ mũdiciã ꝺscientie interiozis. ꝼm quã iudicat ille iudex celestis. hinc est qꝫ in isto sacramẽto debet esse oleũ simplex ⁊ ꝺsecratũ. quia sanctitatẽ et nitozẽ designat in habitaculo ꝺsciẽtie. Quia vero sup istã salutem mozalis hõ nõ habet ptãtem. hic est qꝫ oratio et forma vocal' erꝑmiꝫ ꝑ verbuz depcatiuũ: ad impetrãdũ gr̃e donũ. Et q̃niã anima infirmitates spũales ꝺtrahit in cozpore ꝼm q̃ttuoz virtutes ipiꝰ cozpis regitiuas. ſ. sensitiuã: interpzetatiuã: generatiuã: et ꝑgressiuam. hinc est qꝫ mẽbza his virtutibꝫ deseruiẽtia sunt iungẽda. Quia igiꝫ q̃nqz sũt mẽbza deseruiẽtia q̃nqz sensibus. ſ. oculi visui. aures auditui. nares olfactui: manus tactui. ⁊ os gustui. ⁊ etiã alij virtuti scz interpẽtatiue. et pedes deseruiũt ꝑgressui. et lũbi generatõi. qz genitalia indignũ et pudendũ est ꝺtrectari ⁊ etiã nomiãri. hinc est qꝫ inunctio debz fieri in septem locis ꝑdictis: vt sic disponat hõ ꝑ ℔ sacramentũ ad plenitudinẽ sanitatis ꝑ deletõem oim̃is venialis peccati. ¶ Postremo qz isti sacramẽti susceptio a fine depẽdet. ⁊ finis est velociz trãsitꝰ ad celum: ꝑ depositõem oim̃ venialiũ: et ꝙuersionem mentis ad deũ. ideo nõ debz dari nisi adultis. qui venialiter peccãt. nec aliqbꝫ nisi petẽtibꝫ qui deuotõe sursum erigunt. nec aliquibꝫ nisi in piculo cõstitutis: ⁊ quasi in trãsitu ad aliũ statũ. Et qz hoc sacramẽtũ est piclitantiũ. et tamẽ habet materiam sacram. scz oleũ ꝺsecratũ. hinc est qꝫ ꝑpt piculũ euitandũ ꝺmũiter ꝺmitti debz sacerdotibꝫ: et ꝑpter cõsecratõem olei nõ est nisi a cõsecratis manibꝫ ꝺtrectandũ. Ex variatõe igiꝫ finis in cõfirmatõe: et vnctiõe extrema: ozit diuersitas in efficacia: in materia: ⁊ in forma. in loco ⁊ in tpe: in suscipiente ⁊ in dispẽsante. In efficacia: qz illꝺ sacramentũ disponit ad melioꝰ agonizandũ. hoc ad celerius euolandũ. In materia qz illꝺ in oleo ꝑmixto balsamo: ℔ vero in oleo puro. In forma: qz illud ī idicatiua. ℔ vero in depcatiua. In loco: qz illud in frõte: hoc vero in multiplici parte. In tpe: quia illud in sanitate. ℔ vero in egritudine. In suscipiẽte: quia illud nõ solũ adultis. vez etiã ꝑuulis. ℔ vero tm̃ adultis. In dãte. quia illud ab epis. hoc aũt a sacerdotibꝰ q̃buscunqz. Et hec omnis diuersitas a fine ꝓcedit. quia sicut claruit diuersitas ī finibus ꝑimis diuersitatez introducit in his que ad fines illos habent finaliter ozdinari.

¶ Capitulũ XII.

De integritate ozdinis.

DE sacramento ozdinis hec in sũma tenẽda sunt. qꝫ ozdo est signaculũ qꝺã quo spũalis potestas traditur ozdinato. Licz aũt ozdo sit vnũ de septẽ sacramẽtis: septiformis tm̃ est ozdinis gr̃us. Primus est in hostiarijs. secundus in lectoribꝫ. tercius in exozcistis. quartus in acolitis. q̃ntus in subdiaconibus. sextꝰ in diaconibꝫ. septimꝰ in sacerdotibus. His aũt quasi ꝑ modũ cuiusdã ꝑparatozij supponit clericalis tonsura: et etiã psalmistatus. ꝑ modũ aũt ꝺplementi supponitur episcopatꝰ: patriarchatus: ⁊ etiã papatus. a q̃bus manat ozdines. ⁊ dispensari debẽt sub debitis signis. tam ex parte visus: q̃s ex parte auditꝰ: solẽnitate debita nihilominꝰ obseruata: quantũ ad tẽpus. locũ: officiũ et psonã. ¶ Rõ autez ad intelligẽtiã ꝓdictozũ hec est. Quia ꝑncipiũ nostꝝ repatiuũ. verbũ scz incarnatum. qz vt deus ⁊ homo sacramẽtoz me dicamenta ad salutẽ hoim̃ instituit ozdinate: discrete: et potestatiue. ꝼm exigẽtiaz sue bonitatis: sapiẽtie ⁊ virtutis. hinc est

q̄ ip̄a medicamēta sacramētoꝝ ꝓmisit ho
minib⁹ dispēsanda. nō q̄litercūq̄ sz eo mō
quo exigebat ordo: discretio: et potestas
Oportuit ergo aliq̄s psonas ad hmōi of
ficiū exeq̄ndū distingui et segregari. qui
bus ordiario iure potestas hmōi ꝓmitte
retur. Et qz hmōi discretio nō debuit fi
eri nisi p signa sacra. cuiusmodi sūt sacra
menta. hinc est q̄ debuit esse aliqd sacra
mentū quod esset sacrū signaculū: ordia
tiuū: distinctiuū: et potestatiuū: ad sacra
menta cetera dispēsanda: mō distinctiuo:
potestatiuo: z ordiatiuo. Et ido ordo dif
finit signaculū qddam: in quo spūalis po
testas tradit ordinato. ita q̄ simul in eius
notificatōe claudunt tria p̄dicta. ex quib⁹
colligi possunt in summa que ad integri
tatez ordinis exigunt. ¶ Primū igit q̄m
ordo est signaculū distinctiuū z seq̄strati
uum ab oīni pp'lo. vt quis totaliter diui
no sit cultui mācipatus. ideo ordies p̄ce
dit distinctio quedā in tōsura z corona. p
quam intelligit appetituū tpaliū reseca
tio: et mētis eleuatio ad eterna: vt tot⁹ oī
datur cleric⁹ deputat⁹ esse ad diuinū cul
tum. z ideo dicit in susceptōe corone. dñs
pars hereditatis mee. Et qz talis dz esse
instruct⁹ in diuinis laudib⁹: que maxime
ꝓsistunt in psalmis. ideo psalmista⁹ tanq̄
p̄ambulans ceteros ordies añcedit. quez
tamē largo modo ysidoꝝ⁹ inter ordies nu
merauit. ¶ Scdo vero: qz ordo est signa
culū ordinatiuū. z in seipo etiā est ordina
tum. z ordo ꝓsistit in graduū disparitate
z distinctōe cōpleta: fm q̄ exigit septifor
mis gratia. ad cui⁹ dispensatōez sacramē
tum ordinis p̄ncipaliter ordinat. hinc est
q̄ septē sunt ordines gradatim ordiati vs
q̄ ad sacerdotiū. in quo stat⁹ est ordinuz.
qz ip̄i⁹ est ꝓsecrare sacramentū corp̄is chri
sti. in quo est plenitudo omniū gratiaruz.
vnde alij sex sunt tanq̄ submīstratiui. z q̄
si gradus quidā: p quos ad thronū ascen
dit salomōis. Qui z sex sunt ꝓpter nūeri
pfectionē. quia senari⁹ est p̄mus numer⁹
pfectus. z ꝓpter hoc qd sic exigit pfectio
et sufficiētia officij mīstrādi. Haz oportz
aliquos mīstrare quasi a remotiori. aliq̄s
a ꝓpinquiori. z aliquos a primo: vt nihil
desit ministerio ordinato. Et qz q̄libet
horū ministeriorū geminat fm actū pur
gandi z illuminādi. hinc est q̄ sex sunt ordines ministeriales. z septimus oīm pfe
ctissimus: in quo altaris ꝓficit sacramen
tum. qui cōsummat in ordine vno tanq̄ i
termino vltimo et cōpleto. ¶ Postremo
quia ordo ē signaculū potestatiuū: nō tm
respectu alioꝝ sacramētoꝝ dispēsandoꝝ.
verūetiā respectu sui. et potestas sup po
testatē est potestas excellēs. ideo sibi in tm
ꝓpetit potestas simplex. cuiusmodi est in
ordine simplici. verūetiā eminētia p̄tis
cuiusmodi est in his quoꝝ est ordines or
dinare et dispēsare. Et quia excellētia q̄n
to magis descēdit: tāto magis dilatatur. et
quanto magis ascēdit: tāto magis vnit. hic
est q̄ plures sunt episcopi. pauciores ar
chiepi. paucissimi p̄triarche. z vnus p̄ pa
trū: q papa merito appellat: tanq̄ vn⁹ p̄
mus et summ⁹ pater spūalis oīm patrū.
imo omniū fideliū. et hierarcha p̄cipuus.
sponsus vnic⁹: caput indiuisum. p̄tifex
summ⁹. christi vicari⁹. fons et origo z re
gula cunctorū p̄ncipatuū eccl'iasticorum.
a quo tanq̄ a summo deriuat ordiata po
testas. vsq̄ ad infima eccl'ie mēbra. fm q̄
exigit p̄cellēs dignitas in eccl'iastica hie
rarchia. Et quia hec dignitas p̄cipue ma
net in ordine. ideo h̄ sacramentū nō debet
dispēsari nisi cū magna discretōe et solē
nitate. ac p hoc nō a quolibet: nec cuilibz.
nec in quolibet loco: nec quolibet tpe. sed
psonis litteratis: honestis: z a cūctis irre
gularitatib⁹ alienis. ieiuno stomacho. lo
co sacro. tēpore misse: et tpib⁹ ab eccl'iasti
co iure statut⁹. debēt hmōi ordines dispē
sari. et hoc ab epis: quibus ꝓpter sui emi
nentiā reseruat dispēsatio ordinū. confir
matio p impositionē manuū. consecratio
monialiū z abbatū. z dedicatio eccl'iaruz.
que ꝓpter sui celebritatē nō debēt dispen
sari: nisi ab his qui habēt p̄eminentiā po
testatis.

¶ Capitulū XIII.

De integritate matrimonij.

DE sacramēto mr̄imonij hec in sū
ma tenēda sunt: q mr̄imoniū est
cōiunctio legitima maris et femi
ne: indiuiduā vite ꝓsuetudinē retinēs. Hec
autē ꝓiunctio nō solū fuit post pctm. verū
etiā añ pctm. sz ꝑus institutuz fuit sacr̄m
coniugij in officiū. nunc autē non solum

in officiū: verūetiaz in remediū cōtra libi dinis morbū. Prius significabat ꝓiūctio nez dei et aīe. nunc aūt ꝑter hoc significat ꝓiunctionē christi et ecclesie: ꝛ duarū naturaꝝ in vnitate ꝑsone. Introducit autē hec cōiūctio in esse: ꝑ libeꝝ cōsensuz animoꝝ ex parte vtriusqꝫ ꝑsone: exteri⁹ exꝑssuz in aliquo signo sensibili. ꝓsummari autē habet in copula carnali. Nam ꝑ verba de futuro dicit matrimoniū initiari. ꝑ verba de ꝑsenti ratificari. sed ꝑ carnalem copulā habet ꝓsummari. Hui⁹ aūt sacramenti tria sunt bona. scz fides: ples et sacrameutū. et duodeciz impedimēta q̄ impediūt contrahendū. ꝛ dirimūt iā contractū: que in his versib⁹ continēt. Error: cōditio: votū: cognatio: crimē. Cult⁹ disparitas: vis: ordo: ligamen: honestas. Si sis affinis: si forte coire nequbis. Hec sociāda vetant cōiugia. iūcta retractāt. Ratio aūt ad intelligētiā p̄dictoꝝ hec est. Quia p̄ncipiū nostrū reparatiuū. verbū scz incarnatum. eoipso q̄ verbū dei: est fons sapie in excelsis. eoipo q̄ incarnatū est clemētie fons in terris. ꝛ ideo eoipo q̄ verbū increatum: est humani generis formatiuuz ex summa sapiētia. eoipo q̄ incarnatū: est ipius reformatiuū ex summa clemētia. ideo enim hūanum gen⁹ reparat ꝑ clementiā. quia ꝑus repabile fecit ex sapiētia: que ꝑ suo summo ordine exigebat q̄ genus humanū faceret. potens stare. potēs labi. potens etiā repari. sicut in p̄cedentib⁹ ostensum fuit. Q̄m ergo verbū dei in sua sapiētia hominē fecit sicut et ꝓgruū fuit: potētem stare: cadere ꝛ surgere. hinc ē q̄ genus humanū eo mō ꝓpagandū ordiauit q̄ ex ipo modo ꝓpagādi haberet qō manuduceret ipm ad standū. haberet etiā qō manuduceret ad remediū. sicut etiā in ꝓpagatiōe illa est aliquid ꝑ pctm̄. s. libido: qō traducit morbuz. Et qz status hois erat ex cōiunctōe ipius anime ad deū: ꝑ amorem vnitiuū: mō castissimo singulari ꝛ indiuiduo: remediū veniebat ex ꝓiūctōe diuine nature et hūane in vnitatē hypostaꝝ et ꝑsone. vnitatē inqꝫ diuina gr̄a introductam: vt singularē et indiuiduā. Hinc est q̄ deus ab initio instituit: vt ꝓpagatio fieret ꝑ coniūctōez maris et femīe: indiuiduam et singularē: que significaret aī pctm̄ coniūctōem dei et anime. seu dei ꝛ subcelestis hierarchie. post pctm̄ vero ꝓiūctiones christi ꝛ hūane nature. seu christi ꝛ ecclesie. et ideo vtrobiqꝫ est sacramētū. s. ātē ꝛ post. licz alio ꝛ alio mō: q̄ntū ad significatōem et vsum. Cū enim esset sacrm anteqꝫ supueniret morb⁹. libido q̄ supuenit ꝑ peccatū pot⁹ habz ꝑ matrimoniū excusari. q̄ ip̄m valeat viciare. qz non morbo medicamentū corrūpit: sz medicamētum habz curare morbū. Ex q̄ manifeste appareꝛ q̄d sit mr̄imoniū: ꝛ q̄lit⁹ diuinit⁹ sit introductū in esse. Rursus: qz q̄libz p̄dictaꝝ spūaliū vnionū in sacramēto matrimonij significataꝝ est vnio vni⁹ sic agētis ꝛ influentis. alteri⁹ sicut patiētis ꝛ suscipientis: et ꝫ faciēte amoris vīculo q̄ ex mera volūtate ꝓcedit. hinc est q̄ mr̄imoniuz debz esse ꝓiūctio duplicis ꝑsone: differentis ꝼm rōem agētis ꝛ patiētis. s. viril⁹ sex⁹ ꝛ mlīebris. ꝛ ꝫ ex mero ꝓsensu volūtatis. Et qz volūtas exteri⁹ nō apparet: nisi ꝑ signa ip̄az exꝑmētia. hinc est q̄ necesse ē vt cōsensus mutu⁹ exteri⁹ exꝑmat. Quia vero ꝓsensus vt de futuro nō ē ꝓpe ꝓsensus: sed ip̄i⁹ ꝓmissio. cōsensus ꝙo aī ꝓmixtionem nō facit plenariā vnionē. qz nōdū sūt vna caro. hinc ē q̄ ꝑ ꝙba de futuro dicit mr̄imoniū esse initiatū. de p̄nti ratū vl̄ cō firmatū. sz ī carnali copula ꝓsūmatuz. qz tūc sunt vna caro: ꝛ vnū corp⁹ fiūt. ac ꝑ ꝫ plene significat vnionē illā: q̄ ē int̄ nos et christū. tūc enī plene traducit corp⁹ vni⁹ in corp⁹ alteri⁹ ꝼm sui ꝓparis ptātē ad ꝓ creādā plē. Et iō ip̄i⁹ mr̄imonij sunt tria bona. s. sacrm ꝓpter vinculū insolubile. fides ꝓpter debiti solutōez. plen ꝙo sicut effect⁹ ꝓseqns ad vtrūqꝫ. Postrēo qz dicta ꝓiūctio mr̄imonial' dz esse ex libero cōsensu: pcedēs ad copulatōez ꝑsonaꝝ distātiū: ī vnā mr̄imonij legē. ꝛ ꝫ p̄t. xij. modis impediri. hīc ē q̄. xij. sūt impedimēta matrimonij. Od patz sic. Ad mr̄imonialem nāqꝫ ꝓsensum req̄rit libertas in ꝓsensu. et libertas in cōsentiēte. ꝛ idoneitas ad ꝓiūctōem. Sed libertas in ꝓsensu tollitur ꝑ duo: ꝼm duas ptes inuolūtarij. s. ꝑ ignorantiā. et ꝑ violentiā. Et sic sunt duo impedimenta. s. error et violentia. Libertas aūt in ꝓsentiēte tollitur ꝑ hoc q̄ ꝙs est alligatus alteri. et hoc vel deo vel homini.

Si deo: hoc est vel p votū exp̄ssum: vel p aliq̄d qđ habz votū annexū. Primū est ī voto. scđm in ordine. Si aūt homī ꝑ dupliciter. aut p ligamē existēs. aut p ligamē p̄cedens. Primū ē ī ligamie q̄ qs ligatus est vxori. scđm est in crimie. qñ mech⁹ vl' mecha machinat⁹ est in mortē cōiugis. vl' ip̄o viuēte fidem de ꝺ̄hendo dedit. Et sic sunt q̄ttuor impedimēta. s. votū. ordo. ligamen: ꝛ crimen. Idoneitas aūt ad vnionem: ē distantia p̄sonaꝝ ꝺueniēs: q̄ tollit p nimiā p̄ximitatē: vl' p nimiā elōgatōez. Nimia aūt p̄ximitas venit siue p generatōem siue p aliq̄d simile generatiōi. vt est cognatio legal' aut spūalis. aut venit per ꝺmixtionē seruū. aut p ꝺtractionē spōsaliū. Et sic sunt tria impedimēta. s. cognatio: affinitas: et publice iusticie honestas. Nimia aūt distātia aut attendit q̄ntū ad ea que sunt nature: vt cū nō possunt ꝺmisceri carnaliter. aut q̄ntū ad ea q̄ sūt fortune: q̄ nō sunt in nr̄a ptāte. vt patz cū ē vn⁹ seruus: ꝛ alter liber. aut q̄ntū ad ea q̄ sunt religiōis christiāe. vt cū vn⁹ ē baptizat⁹. alter vero mīme. Et sic sunt tria impedimenta. s. impotētia coeūdi. error ꝺditōis. ꝛ disparitas religiōis. ac p ꝫ sunt ī vniuerso duodecim īpedimēta: q̄ spūsctō dictāte ītroducta sunt ī eccl'ia dei. Cui. s. eccl'ie etsi oīa sacr̄a sint ꝺmissa. potissime ꝺiugū sacr̄m ꝺmissum ē regulandū ꝑpt' varietates q̄ circa ꝫ sacr̄m icidere p̄nt. ꝛ ꝑpt' morbū annexū q̄ ē maxīe infectiu⁹: ꝛ mīme tenēs modū. ꝛ ideo ip̄i⁹ eccl'ie est gđ⁹ cognationū limitare. sic̄ p tpe expedire videt. et p̄sonas legitīas vl' illegitimas iudicare: ꝛ diuortia facere. Sed nunc̄ debz nec pōt mr̄imoniū qđ legitīe ītroductū ē annullare. qz q̄s de⁹ ꝺiūxit nō pōt hō q̄ntūcunq̄ sit magne potētie separe. cū ip̄i⁹ dei iudicio iudicādi remaneāt vniuersi.

Incipit septīa pars

de statu finalis iudicij.

Capitulū I.

De iudicio in cōmuni.

POstquam alíqua breuiter dicta sūt ꝺ trinitate dei. ꝺ creatura mūdi. de corruptela peccati. ꝺ icarnatōe verbi. de gr̄a spūsancti. ꝛ de medicina sacramētali. restat nūc septīo ꝛ vltīo aliq̄ breuiter tāgere de statu finaĺ iudicij. De q̄ in sūma tenēdū ē: q̄ sine dubio iudiciū vniuersoꝝ futurū est. in q̄ de⁹ p̄ꝛ p dñm nr̄m ihesum christū iudicabit viuos ꝛ mortuos. bonos ꝛ malos. reddēdo vnicuiq̄ ꝫm exigētiam meritoꝝ. In ꝫ aūt iudicio fiet aptio librorū. s. ꝺsciētiaꝝ. q̄bꝫ merita ꝛ demerita vniuersoꝝ sibīp̄is ꝛ ceteris innotescēt. faciēte ꝫ virtute illi⁹ libri vite: ꝫ bi scz icarnati. q̄ ī forma diuinitatis nō videbit nisi a bonis. in forma ꝫo hūanitatis: in q̄ ꝛ sententiā p̄mulgabit: videbit tā a bonis q̄ꝫ a malis. licz terribil' in eadē forma appareat reprobis. et blād⁹ iustis. Rō aūt ad ītelligentiā p̄dictoꝝ hec ē: Quia p̄mū p̄ncipiū cū hocip̄o q̄ p̄mū sit a seip̄o: ꝫm seip̄m. et ꝑpter seip̄m. hocipso ip̄m ē efficiēs forma ꝛ finis. vniuersa ꝑducēs: regēs ꝛ ꝑficiēs. ita q̄ sicut ꝑducit ꝫm altitudinē sūme virtutis. sic etiā regit ꝫm rectitudinē veritatis. ꝛ ꝺsūmat ꝫm plenitudinē bonitatis. Qm̄ g̃ altitudo summe virtutis req̄rebat vt nō tm̄ esset ꝑductio creature ad vestigiū. verūetiā ad imaginē: nō solū creature irratōnalis: verūetiā rōnalis. nō solum creature q̄ mouet ꝫm impetū naturalē. verūetiā ꝫm libertatē volūtatis. et creatura que ē ad imaginē q̄ capax ē dei: ē btificabil'. creatura rōnal' est disciplinabil'. creatura habēs libertatē volūtatis ē ꝫm legē iusticie ordinabil'. ꝛ deordinabil'. hīc est q̄ rectitudo ꝫitatis legē homī ꝫponere ꝺbuit: in q̄ ad btitudinē inuitaret: ꝛ ad veritatē erudiret. et ad iusticiā obligaret. ita tm̄ q̄ libertatē volūtatis nō cogeret: q̄n p suo libito volūtat⁹ iusticiā relinq̄re posſz ꝛ se q̄. cū sic res q̄s ꝺdidit admīstrat. ut easagere ꝑpos motus sinat. Et q̄ plenitudo bonitat⁹ ī ꝺsūmādo opaꝝ ꝫm q̄ exigit altitudo virtut⁹: ꝛ rectitudo ꝫitat⁹. hīc est q̄ ꝺsūmatio btitudis ñ daꝝ a boītate sūma nisi his q̄ ꝫuauerūt iusticiā a rectitudie ꝫitat⁹ ip̄ositā: q̄ suscepert disciplinā: ꝛ amauert illā sūmā ꝛ ꝑpetuā felicitatē pl⁹q̄ꝫ bona trāsitoria. Et q̄m̄ q̄dā ꝫ agūt. q̄dā aūt oppositū: p suaꝝ varietate volūtatū. q̄ iterū occl'tāt ꝛ ī statu vie ꝫm suū arbitriū curr̄ūt. hīc ē q̄ ad māifestatōz altitudis ꝫtut⁹

rectitudinis veritatis .⁊ plenitudinis bonitatis: necesse ē vniuersale iudiciū sequi. in quo fiant iuste retributōes p̄miorū: ap̄te declaratiōes meritorū: ⁊ irreuocabiles latōes sententiarū. vt in iustis retributionib⁹ stipendioꝝ summe bonitatis appareat plenitudo. in ap̄tis declaratōib⁹ meritorū: veritatis appareat rectitudo. ⁊ in irreuocabilib⁹ latōib⁹ sententiaꝝ sūme v̄tutis et ptātis appareat altitudo. Primū igit̄ qm̄ iusta retributio respicit culpā cui debet̄ pena: vel iusticiā cui debet̄ gl̄ia. ⁊ vniuersi filij ade habēt hāc vel illā. hinc est ꝙ necesse est iudicio retributōis oēs iudicari. vt iusti gl̄ificent̄ et impij ꝯdemnentur. Rursus qꝛ ap̄ta declaratio meritorū req̄rit ꝙ simul appareat q̄d agendū est ⁊ q̄d actū est. vel omissum a libertate volūtatis hūane ꝟm varietatē circūstantiarū. hinc est ꝙ et libꝛi cōsciētiaꝝ ap̄ient̄ ut appareāt merita. ⁊ liber vite vt appareat ipsa iusticia: ꝟm quā approbāda vl̄ reprobāda sunt merita illa. Et qm̄ ille liber vite: ē liber in quo scripta sunt oīa sil̄ et lucidissime: et in ꝯsciētijs scribunt̄ v̄aciter. ido ex ꝯcursu ap̄tōis hoꝝ libꝛoꝝ fiet ap̄ta declaratio oīm meritorū. ita ꝙ occulta cordis cuiuslibet ⁊ sibi ⁊ ceteris īnotescāt. Und̄ vt vult aug⁹. liber ille est vis q̄ fiet vt ad memoriā cuiuslibꝫ cūcta mirabiliter r̄uocent̄. vt lucide appareat eq̄tas diuinoꝛuꝫ iudiciorū in ap̄tissimo lumīe veritatis.

Postremo qꝛ irreuocabil̄ latio sententiarū debꝫ fieri ab eo q̄ possit audiri ⁊ videri ⁊ a quo nō possit appellari. et videri ab vniuersis nō potest summa lux: quā tenebrosi oculi videre nō possūt: ꝓ eo ꝙ facie ad faciē videri nō potest sine d̄iformitate mentis: ⁊ iocūditate cordis: necesse est ꝙ iudex appareat ī effigie creature. Qꝛ vero pura creatura auctoritatē nō habꝫ sūmā a qua appellari nō possit. hinc est ꝙ necesse est ꝙ iudex noster: et deus sit: vt iudicet ꝑ auctoritatē summā. et homo sit: vt videatur et disceptet cū pctōrib⁹ ī effigie hūana. Et qꝛ vna vox disceptatōis terret culpabiles: ⁊ assecurat innocētes. hinc est ꝙ vna ei⁹ effigies iustos letificabit: ⁊ ecōtrario īpios deterrebit. Cap̄. II.

De antecedentib⁹ ad iudiciū cuiusmodi est pena purgatoria.

Deinde in spēali circa statū finalis iudicij ꝯsiderāda sunt q̄dā sic̄ p̄ambula. quedā sicut ꝯcomitātia. ⁊ quedā sicut ꝯseq̄ntia. Preambula autē sunt duo. s. pena purgatorij: ⁊ suffragia ecclesiastica. Prīo igit̄ de pena purgatorij hoc tenendū est ꝙ ignis purgatori⁹ ē ignis corp̄alis. q̄ tm̄ spūs iustorū q̄ ī hac vita nō impleuerūt pnīam ⁊ satisfactōem ꝯdignā affligunt̄. ꝟm pl⁹ ⁊ min⁹. ꝟm ꝙ pl⁹ vel min⁹ de cremabili secū ex hac vita traxerūt. affligunt̄ aūt min⁹ g̅uiter q̄ꝫ ī inferno: et g̅ui⁹ q̄ꝫ ī h̄ mūdo. ñ tñ ita g̅uit̄ q̄n sp̄ sperēt et sciāt se in inferno nō esse. licꝫ forte ꝓ penaꝝ magnitudine h̄ aliq̄tiēs nō aduertāt. Hac aūt afflictōe ab igne corp̄ali inflicta. purgant̄ spūs a reatib⁹ et scoꝛijs ⁊ etiā reliquijs pctōrū. q̄b⁹ sufficiēter expurgatis īmediate euolāt: ⁊ introducūt̄ ī gl̄iam p̄adisi. Rō aūt ad intelligētiam p̄dictoꝝ hec est. Quia cū p̄mum principium eoip̄o ꝙ p̄muꝫ: sit optimū ⁊ p̄fectissimū. ⁊ eoip̄o ꝙ optimū sit sūme amatiuū boni: et summe detestatiuū mali. sicut sūma bonitas nō patit̄ ꝙ bonū maneat irremuneratū. sic etiā nō debꝫ pati ꝙ malū remaneat impunitū. Qm̄ g̅ viri iusti aliq̄n decedūt: q̄ ī hac vita nō totalit̄ penitētiā impleuerūt. cū meritū vite et̄ne ī eis non possit remanere irremuneratū: ⁊ viciū culpe nō possit remanere īpūitū. ne p̄turbet̄ pulchritudo ordīs vniuersi. necesse est ꝙ ip̄i finaliter p̄mient̄. necesse ē etiā ꝙ ijdem tp̄aliter puniāt̄ ꝟm suaꝝ culpaꝝ exigētiā ⁊ reatū. Et qꝛ culpa ꝯmissa ⁊ offēsiua fuit maiestat⁹ diuīe: ⁊ dānificatiua eccl̄ie: ⁊ deformatiua imagīs diuīe mēti nr̄e imp̄sse. maxime si fuit culpa mortal̄: ⁊ venial̄ etiam disponit ad h̄. ⁊ de offensa req̄rit̄ punitio. de damno vero agēda ē satisfactio. et de deformatōe req̄rēda ē expurgatio. hīc ē ꝙ necesse ē ꝙ pena illa sit iuste punitiua. digne satisfactoria: ⁊ sufficient̄ expurgatiua. Primū igit̄ qm̄ pēa ista dꝫ eē iuste punitiua. ⁊ spūs q̄ ꝯtēpto bono et̄no ⁊ sūmo se subiecit īfimo: iuste dꝫ īferiori subijci. vt ab eis suscipiat penā ex q̄ꝝ occasiōe ꝑpetrauit culpā. ⁊ rōe q̄ꝝ ⁊ deuꝫ ꝯtēpsit: et seip̄m vilē fecit. hinc ē ꝙ ordo diuīe iusticie exigit: vt spūs ab igne mat̄iali hēat puniri. vt sic̄ ꝟm ordinē nature anīa vnitur

corpori: vt influat vitā ipi corpi. sic vnia
tur igni matiali fm ordinē iusticie ut pu/
nibile puniēti. a q̄ suscipiat penaz. Et qz
viri iusti q̄ sunt ī gr̄a nō sunt digni nisi pe
na trāsitoria. et tāto maiori digni sunt pe
na q̄to maiora pmiserūt pctā. et minorē
egerūt penitētiā. hinc est q̄ ab igne mate/
riali puniunt tpaliter. q̄dam tñ diuti⁹. q̄
dam vo breui⁹. q̄dam acerbius. quidā le
uius: fm q̄ reatus exigit offensaz. Neces
se enī est vt dicit egregi⁹ doctor augustin⁹
q̄ tñ vrat dolor q̄ntū beserat amor. Tan
to enī difficili⁹ quis purgat: q̄to medul
lis cordis ei⁹ intimi⁹ amor inheserat mū
danoz. Amplius q̄m pena illa debz esse
satisfactoria. z satisfactio respicit liberta/
tē volūtatis. et statū vie potissime: cuz ibi
iā nō sit stat⁹ merēdi: et pene ille mīme te/
neant rōem volūtarij: necesse ē q̄ illō q̄
deficit ex pte libertatis in volūtate susti/
nēte suppleat in acerbitate ex parte pene.
Quia vo gr̄am habent q̄ purgant: quam
q̄dem vltra pdere nō possunt. hinc est q̄
nec a tristicia penit⁹ absorberi. nec ī despe
ratōez incidere: nec in blasphemiā possūt
nec volūt aliq̄tenus ꝓsilire. ac p b̄licz g̃/
uiter puniant: lōge tñ aliter et mitius q̄ ī
inferno. z statū etiā illū indubitāter sciūt
aliū esse q̄ istū in quo sunt illi q̄ in īferno
irremediabiliter cruciant. Postrēo qz
pena illa debz esse expurgatoria: z purga
tio illa est spūalis. necesse est vel q̄ ignis il
le spūalez habeat virtutē diuinit⁹ sibi da
tam. vel vt magis credo ipa vtus gr̄e ite
rius habitātis adiuta a pena extrinseca:
ipam aiam iā p offensis punitā: z a reatu
um onere alleuiatā purget purgatōe suffi
ciēti. vt iaz nulla remaneat dissilitudo ad
gl̄iam. Et qm̄ tales spūs dispositi sūt in
summo: ad deiformitatē gl̄ie suscipiēdaz
in se: cū ianua sit apta. et purgatio ꝓsum/
mata: necesse est illos spūs euolare: in q̄b⁹
est charitatis ignis sursum leuās: z nihil
retardans ex parte impunitatis aīe vl̄ re
atus. Nec enim decet diuinā mīficordiā
seu iusticiā: vt ampli⁹ differat gl̄iam. cum
inueniat receptaculū idoneū: et magna sit
pena in dilatōe pmioz. nec ampli⁹ puniri
debeat spūs iā purgat⁹. La. III

De antecedentib⁹ ad iudiciū: cuiusmo
di sunt suffragia ecclesiastica.

Et suffragijs aūt eccl̄iasticis b̄ te
nendū est. q̄ suffragia eccl̄ie pro/
sunt mortuis. suffragia dico q̄ p
mortuis eccl̄ia facit. sicut sunt sacrificia:
ieiunia: elemosine z alie orōes: et pene vo/
lūtarie assumpte p eorū culpis celeriuſ et
facili⁹ expiādis. Prosunt autē mortuis:
nō q̄buscūq̄: sed mediocrit̄ bonis: vtpo/
te illis q̄ sunt ī purgatorio. Nō valde ma
lis: scilicet illis q̄ sunt ī inferno. nec valde
bonis. s. his qui sunt in celo. q̄n poti⁹ ecō
uerso eoz merita et orōes suffragāt eccle/
sie militāti. cui⁹ mēbris ml̄ta bñficia im
petrāt beati. Prosunt aūt fm magis z mi
nus: vel p diuersitate meritoz ī mortuis.
vel p charitate viuorū: que magis sollici
tat p aliquib⁹ q̄ p alijs. et b̄ vel ad penaz
mitigatōem. vel celeriorē liberatōnez. fm
q̄ supne puidentie dispēsatio meli⁹ eis vi
derit expedire. Rō aūt ad intelligentiā
p̄dictorū hec est. Qm̄ primū p̄ncipiū cuz
sit optimū. ac p b̄ summe seueritatis ꝓtra
malū. debet pariter summe suauitatz esse
ad bonū. et ideo cū ratōe seueritatis iusti/
cie: iusti in q̄bus est reatus culpe: debeāt
post hāc vitam in purgatorio rorm̄tari.
debent etiā rōe suauitatis misericordie re
leuari. et habere auxiliū et munimen. ma
xime quia in miseria sunt cōstituti. z suis
opibus et meritis nō possunt amplius se
iuuare. Disponere igit̄ debuit regimē di/
uine puidentie suffragia eis cōferri ab eis
qui possunt. salua tñ rectitudie iusticie. a
qua nec debet nec potest dulcedo miseri/
cordie dissentire. nec aliquaten⁹ separari.
Quoniā igit̄ rectitudo iusticie exigit con
seruatōem honoris diuini: regimis vni/
uersi. et q̄litatis meriti humani. iō supni
et p̄mi p̄ncipij puidentia sūma dispositi
hec suffragia valere defunctis fm dulce/
dinē mīficordie: et rectitudinē iusticie: ser
uantis honoris diuini dignitatē: vniuer
si regimen. et humani meriti qualitatez.
Prio igit̄ qm̄ in hmōi suffragijs serua
ri debz iusticia: que diuini p̄cipue est con
seruatiua honoris. et honor diuin⁹ nihi/
lominus exigit opa satisfactoria et pena/
lia sibi p̄solui p culpis. hinc est q̄ p illa o/
pera habēt suffragia fieri p que potissime
fit satisfactio. z honor recompensat deo.
Qm̄ igit̄ hmōi sūt tres ptes satisfactōis:

ieiuniũ: orõ et elemosyna: ꝛ altaris sacrificiũ. in q̃ maxime reddit honor debit⁹: ꝓpter placentiã illi⁹ q̃ in sacrificio illo offertur. hinc ẽ q̃ suffragia eccl'ie ꝓsistũt in huiusmodi opibus satisfactorijs. et maxie ĩ missis celebrãdis: ꝺm q̃ Brego. ĩ q̃rto dy alogor insinuat aliq̃s ꝓpter missaꝝ bñficia de penis magnis celerrime liberatos. ac ꝑ ħ pompa exequiaꝝ ꝛ accuratio funeris ꝛ hmõi nõ debẽt inter suffragia eccl'ie ꝓputari. Propter qõ et sctũs aug⁹ dic in libro de cura ꝓ mortuis agẽda. q̃ curatio funeris. ꝓditio sepulture: ꝛ põpa exeq̃aꝝ magis sunt solacia viuoꝝ q̃s subsidia mortuoꝝ. ¶ Ampli⁹ qr debz ibi seruari iustitia ꝓseruatiua ordinis ꝛ regimis vniuersi. ꝛ hec exigit vt in cõicatione influẽtiaꝝ saluet ordo ꝛ symbolũ inter ea. in quib⁹ ꝛ in que influẽtie ille manãt. ac ꝑ ħ inferius nõ debeat influere ĩ illud qõ est supra. ne q̃s in id qõ est ꝑ oñimodã distantiã elongatũ: hinc est q̃ suffragia eccl'ie nõ possũt valere his q̃ sunt in inferno. qr sunt a corpore christi mystico penit⁹ sepati. vñ nulla spũalis influẽtia capitis ad eos puenit nec eis ꝓdest. sicut nec influẽtia capitis ꝓ dest mẽbris a corpe amputatis. Hinc est etiã q̃ nõ ꝓsunt beatis. qr sunt oĩno superiores ꝺm statũ: et iã in termio existẽtes nõ possunt ad altiora ꝓscẽdere. sed magꝭ ecõuerso ipi ꝓsunt nobis et eorũ orões. nam ꝛ ħ meruerunt in carne. iõ disposuit ordo diuin⁹ vt etiã ipis sctis dei orões offerãt vt ꝛ ipi suffragent nobis ad diuina beneficia impetrãda. Nõ ꝓsunt g̃ eis eccl'iastica suffragia. sed magꝭ nobis ꝓsunt sua. Restat igit q̃ ꝓsunt solis iustis q̃ sunt in penis purgatorijs. Nam ipi rõe pene ꝛ impotẽtie se iuuãdi sunt viuis inferiores. ratõe vero iusticie ceteris mẽbris eccl'ie sũt ꝓiuncti. ita vt merito eis eccl'ie sancte merita possint ꝓpter symbolũ et ordinẽ suffragari. ¶ Postremo q̃m debz in his seruari iusticia que pẽsat exigentiã meritoꝝ. hinc est q̃ suffragia illa que cõiter fiũt ꝓ defũctis. licet oñib⁹ bonis valeant ꝓ modulo suo. his tñ ampli⁹ valẽt qui magis meruerũt vt sibi valerẽt ꝛ ꝓdessent: dum erãt in statu vie. Illa vero que specialit fiunt ꝓ aliquib⁹. qr intẽtio faciẽtis est recta ꝛ ꝺm deũ ꝓcedit. ꝛ eccl'iastica institutio absq̃ dubio nõ est cassa. ideo pl⁹ valẽt illis ꝓ quib⁹ determiate fiũt. licet etiã alijs aliq̃ mõ cõicent. Nec tñ possunt ita alijs subuenire sicut illi ꝑncipali ꝓsone, ꝓ eo q̃ licz sint spũalia: tñ diuina iusticia ꝓ maiori culpa maiorẽ exigit emẽdã. ꝛ ꝓ pluribꝫ cl'pis plures emẽdas. Uñ exemplũ de lumine qõ eq̃liter illumiat ad vnã mẽsam sedẽtes nõ placz. qr hmõi suffragia poti⁹ assil'ari habẽt p̃cijs redẽptiuis: q̃s hmõi influentijs diffusiuis. Quãtũ aũt cuilibz determinate valeãt. ille certitudinalit diffinire habet cui⁹ est in reatib⁹ ꝛ penis ꝛ suffragiis attẽdere põdus numer⁹ et mẽsurã

Capitulũ IIII.

¶ De ꝓcomitantib⁹ iudiciũ sicut est conflagratio ignis.

Deinde aliq̃d dicendũ est de cõcomitantib⁹ iudiciũ. que sunt duo. scz ꝓflagratio ignis mũdanoruz. ꝛ resurrectio corpoꝝ. ¶ De cõflagratiõe igit ħ tenendũ est: q̃ ignis p̃cedet faciez iudicis: quo terre facies exurek. ita q̃ figura hui⁹ mũdi mundanoꝝ ignis ꝓflagratiõe pibit. sicut factũ est aq̃ inundatõe tpe diluuij. Dicit aũt trãsire figura hui⁹ mũdi non q̃s tũ ad destructõez totalẽ huius mũdi sensibilis. sed qr p actiõem illius ignis oñia elemẽtaria inflãmãtis cõsumẽt vegetabilia: ꝛ aialia purgabũtur. ꝛ innouabunt elemẽta. maxime aer ꝛ terra. purgabunt iusti: ꝛ adurent reprobi. quib⁹ factis cessabit etiã motus celi. vt sic ꝓpleto nũero electoꝝ fiat qõãmodo ĩnouatio ꝛ p̃miatio corpoꝝ mũdanoꝝ. ¶ Rõ aũt ad itelligentiã p̃dictoꝝ hec est. Quia ꝑncipium rer⁹ vniuersale cũ sit sapiẽtissimũ: ꝛ si ĩ oibus q̃ agit attẽdit ordinẽ sapie. potissime tñ in his debz attẽdere que spectãt ad cõ summatõez. vt sic nõ discordet p̃mũ a medio: nec mediũ a postremo. sz ĩ cũctis congruẽtissime ordinat⁹ appeat illi⁹ p̃mi ꝑncipij sapia ordinãs: ꝛ bonitas ꝛ altitudo. Qm̃ g̃ de⁹ ꝺm sapiaz suam ordinatissimã cũctũ mũdũ istũ sensibilẽ ꝛ maiorẽ fec ꝓpter mũdũ minorẽ. s. hoiez. q̃ inꝺ deũ ꝛ res istas ĩferiores ĩ medio collocat⁹ ẽ. hic ẽ q̃ vt oĩa sibĩ nuicẽ ꝓgruãt: ꝛ hitatio cũ habitatoze hẽat armoniã. homine bene instituto: debuit mundus iste in bono ꝛ ꝛo statu instirui. homie labẽte debuit etiã

mundꝰ iste deteriorari. homie pturbato debuit pturbari. homie expurgato debuit expurgari. hoie inouato ꝺbuit inouari et homie ꝓsummato debuit ꝗetari. Primo ergo qm̃ mũdꝰ ille pturbari debz homine pturbato. sicut stetit cũ stãte: et qꝺã modo cecidit cũ labẽte. et in futuro iudicio ꝓpter seueritatẽ iudicis ostendẽdã necesse est oĩm corda terreri. et pcõz maxime: q̃ vniuersoz dñm ꝓtẽpserũt. vt sic oĩs creatura diuinũ accipiat zelũ. z ꝓformet auctori: ꝓformet etiã habitatori: necesse ẽ totius orbis cardines horribilissime cõmoueri. Et qz nihil intẽsius et velocius z horribiliꝰ in agẽdo ꝓmouet alia elementa q̃s ignis hincinde ex omni parte cõcurrens. hinc est q̃ necesse est q̃ ipius iudicij faciẽ ignis p̃cedat. nõ ex vna parte tm̃. sz ex oĩ pte mũdi. vt sit ibi ꝓcursus ignis elemẽtaris et terrestris. ignis purgatorij z etiã ifernalis. vt p infernalẽ reprobi adurant. p purgatoriũ iusti purgent. p terrestrẽ hec terrena scẽtia cõsumant. p elementarẽ elementa subtilient: z ad innouatiõis faciẽ disponant. z simul cũ h̃ cetera ꝓturbent. vt nõ solũ homies z demões. verũz etiã angeli vidẽtes terreant. Rursꝰ qm̃ mundꝰ iste purgari debz cũ homie expurgato. z hõ in statu finalis tpis indigz purgari a scoria auaricie z malicie. sicut in ꝓmo tpe a fece luxurie. indiget etiã purgari z velociter z intime et pfecte. hinc est q̃ sicut mũdus ꝓuꝺeletꝰ est: z quodãmodo purgatꝰ p elementũ aque. qꝺ est frigidũ cõtra ardorẽ et fetorẽ luxurie. sic finaliter mũdus p ignẽ ꝓpter refrigeriũ charitatis: z frigꝰ malicie et auaricie q̃ regnabũt i fine quasi in ipius mũdi senectute. que qz maxime sunt adherẽtie: necesse est q̃ purgãs sit actõis intime: violente z accelerate. qꝺ nõ cõtingit repiri in elemento alio q̃s i igne. z ideo sicut factũ est aquaz inundatõe diluuiũ: sic p actõem ignis huiꝰ mũdi sensibilis facies exuret. Amplius qm̃ mũdus ille innouari debet cũ homine innouato. nec innouari potest aliquid in nouã formã nisi ꝑdat vetustã: z quodãmodo disponatur dispositõne noua supinducta. hinc est q̃ cũ ignis maxime habeat virtutem expulsiuã forme extranee: habeat etiam vim subtiliatiuã: et celesti nature cognatã. ideo per ipm̃ debet fieri purgatio simul et innouatio. ita q̃ cũ geminã habeat efficaciã: quantũ ad aliquã iudicis aduentũ precedit. quantũ autẽ ad reliquam habet sequi. Et cũ innouatio sit ad nouitatẽ que amplius nõ redit ad vetustatez. ac p hoc ad nouitatẽ incorruptibilẽ: quã dare nõ est in potentia alicuius creature. hinc est q̃ licet in illa purgatõne z innouatione ignis aliquid agat p naturalẽ virtutem: vt inflãmare: purgare: rarefacere: et subtiliare. tamẽ necesse est q̃ cũ illa virtute naturali sit virtus operãs supra naturam. cuiꝰ imperio fiet cõflagratõis initiũ: z cuius etiã virtute fiet nihilominꝰ cõplementũ. Postremo quoniã mũdus ille debet cõsummari homie cõsummato. et tunc est homo cõsummatꝰ quãdo in gloria completus erit numerus electoz̃. ad quem quidẽ statũ omnia tendũt sicut ad finem vltimũ z cõpletum. necesse est facta cõpletione illius numeri: terminari z quietari motus naturecelestis. necesse est etiam termiari trãsmutationes elemẽtares. necesse est etiã p consequẽs terminari generationẽ que est in animalibz z in plãtis. Cum enim oĩa ista ordinent ad formã nobilissimã. que quidẽ est anima rationalis. posito statu in animalibz: necesse est et statũ et complementũ poni in ceteris precedentibus. Et ideo corpora celestia habita quiete et luminis plenitudine dicuntur remunerari. Elemẽta vero que amplius nõ habent vim multiplicãdi per transmutatiõem mutuã dicunt interire: nõ q̃ntum ad substantiã: sed quantũ ad actionẽ et passionem mutuã. et hoc maxime quãtum ad qualitates actiuas. Vegetabilia vero et sensibilia quia nõ habent potestatem et vitã ꝑpetuam: et duratõem sempiternam: qualis cõperit statui illius nobiliratis: necesse est i ꝓpria natura cõsumi. ita tamẽ q̃ saluent in principijs. z q̃dãmodo in simili. videlicz in homine qui similitudinẽ habet cũ omni genere creature. et ideo in ipsius innouatõe et glorificatiõe possunt dici oĩa innouari et quodãmodo premiari.

Capitulũ V.

De cõcomitantibz iudiciũ: sicut est resurrectio corpoz̃.

De resurrectõe aũt corpoꝝ ꝫ tenẽdũ est: q̃ oĩa corpa hoĩm in generali resurrectõe resurgẽt: nulla in eis existẽte distãtia q̃ntũ ad ordinatõnem tpis. sz magꝫ q̃ntũ ad ordinatõez dignitatis. Nã mali surgent cũ suis deformitatibus ⁊ penalitatib⁹ miseriꝭs ⁊ defectibus. q̃s habuerãt ĩ statu vie. In bonis aũt natura seruabit: ⁊ vicia detrahent. ⁊ oẽs resurgent ĩtegro corpe: et plena etate: ⁊ debita mẽsura mẽbroꝝ. vt sic oẽs scti occurrãt in viꝝ pfectũ. in mẽsurã etatis plenitudis christi. Surgẽt aũt tã ĩ bonis q̃ꝫ in malis corpa eadẽ numero q̃ pus. ⁊ ex eisdẽ ptib⁹ ꝯstituta. salua toti⁹ veritate nature. nõ solum q̃ntũ ad mẽbra p̃ncipalia ⁊ humiditatẽ radicalẽ: verũetiã saluis capillis ⁊ ceteris mẽbris q̃ faciũt ad decentiã corpis. ita q̃ in q̃scũq̃ auras vl̃ sinus nature: puluis hũani corpis cedat. ad eã aiaz redibit que ipm p̃mit⁹ vt viueret ⁊ creſceret animauit. ¶ Ratio aũt ad intelligẽtiã p̃dictorũ hec est. Quia p̃mũ p̃ncipiũ eoipso q̃ p̃ mũ et summũ ẽ vniuersalissimũ ⁊ sufficientissimũ. ac p ꝫ p̃ncipiũ est naturaꝝ: gr̃arũ ⁊ p̃miorũ. p̃ncipiũ etiã potẽtissimũ: clemẽtissimũ ⁊ iustissimũ. ⁊ licz ſm quandã appropatõem sit potẽtissimũ ĩ ꝯstitutõe naturarũ: et clemẽtissimũ in collatõe gr̃arũ. ⁊ iustissimũ ĩ retributõe stipẽdioꝝ. tñ sin gilatim singula sunt ĩ singulis. q̃ summa potẽtia: clemẽtia ⁊ iustitia: nullaten⁹ possunt ab inuicẽ separi. et ideo ĩ ope retributõis necesse est q̃ ipa fiat ſm q̃ exigit rectitudo iusticie. et reformatio gr̃e: ⁊ ꝯpletio nature. Qm̃ g̃ iustitia necessario req̃rit vt hõ q̃ meruit vl̃ demeruit. nõ in aĩa soluz: nec in corpe solũ. sed in aĩa sil̃ ⁊ corpe puniat vel p̃miet in vtroꝫ. reformatio autez gr̃e etiã req̃rit vt totũ corpus assil̃et christo capiti. cuius corp⁹ mortuũ necessariũ fuit resurgere. cũ vnitũ esset inſepabiliter deitati. ꝯpletio vero nature req̃rit: vt hõ ꝯstet simul ex corpe et aĩa tanq̃ ex matia ⁊ forma: q̃ mutuũ habẽt appetitũ: ⁊ inclinatõem mutuã. necesse ẽ resurrectõez esse futurã: exigẽte ꝫ ꝯstitutõe nature: infusione gr̃e: ⁊ retributõe iusticie ſm q̃s tota vniuersitas habz regi. Et ideo ex his tribus oĩa clamãt hoĩem resuscitãdũ: vt oĩs tollat excusatio illis q̃ ꝯ hanc vitatẽ fidei obsurdescũt. ⁊ merito ꝯ tales vniuersus pugnet orbis terraꝝ. ¶ Prio igit q̃m resurrectio debz esse ſm exigẽtiã ordis diuine iusticie. ⁊ diuina iusticia reddit vnicui q̃ qđ suũ est p loco et tpe. ⁊ oĩs aĩa corpori semel ⁊ ad pũctũ tpis vnita: vl̃ habz in eo culpã vel gr̃am. necesse ẽ q̃ oẽs resurgãt. Et q̃ distinct⁹ dz esse stat⁹ retributionis a statu vie. ⁊ r̃surrectio spectat ad statũ retributõis. vt nõ ꝯfundat ordo vniuersi. ⁊ vt fides habeat meritũ. q̃ creditq̃ nõ videt. ⁊ vt certi⁹ et clari⁹ appareat eq̃tas diuie iusticie: ⁊ vt simul fiat ꝯsummatio et retributio finalis ĩ angel⁹ et hoĩbus req̃rit ꝫ diuina iusticia: vt oĩ⁹ resurgãt simul q̃ntũ est de lege ꝯmũi. Qđ dico propter christũ ⁊ ei⁹ btissimã mr̃em gl̃iosam virginẽ mariã. Quia ꝯ malis debet pena ⁊ miseria. et bonis gl̃ia. ideo etsi sil̃ resurgãt in tpe. valde tñ dissil̃es erũt in ꝯditõe. Nam q̃ mal̃ resurrectio nõ ẽ ad vitã sed ad supplicũ. necesse ẽ q̃ ipi cũ infirmitatib⁹ et deformitatib⁹ et defectib⁹ suscitẽtur ¶ Rursus q̃ resurrectio dz esse ſm exigentiã ꝯsummatõis gr̃e. ⁊ pfecta gr̃a facit nos ꝯformes christo capiti nr̃o. in q̃ nullus fuit defect⁹ mẽbroꝝ. sz pfecta etas: et statura debita. et effigies formosa. optunũ est q̃ boni suscitent in optimis ꝯditõibus. ac p ꝫ necesse ẽ q̃ ĩ eis vicia detrahãtur ⁊ natura seruet. Opportunũ etiã est vt si aliq̃d mẽbroꝝ deerat suppleat. si aliq̃ erat superfluitas auferat. si aliq̃ mẽbroꝝ deordinatio corrigat. si paruul⁹ erat ad q̃ntitatẽ etatis christi quã habebat ĩ resurrectõne (licet nõ in mole) diuina virtute deducat. si decrepit⁹ ad eandẽ etatẽ reducat. si gigas: si gnanus: ad mẽsurã ꝯgruã limitet. vt sic oẽs ĩtegri et pfecti occurrãt ĩ viruz pfectũ. in mensurã etatis plenitudis christi. ¶ Postremo q̃ resurrectio debz esse ſm exigentiã pfectõis nature. ⁊ natura spiritus rõnalis exigit q̃ viuificet corp⁹ ꝑpetuum. q̃ ꝑpetuus act⁹ in ꝑpa materia hz fieri: necesse est q̃ idẽ corp⁹ numero resurgat. alioq̃n nõ essz resurrectio vera. Req̃rit etiã natura aĩe rõnalis ⁊ ĩmortalis: q̃ sicut hz esse ꝑpetuũ. sic corp⁹ habeat cui ꝑpetuo influat vitã. ac p ꝫ corpus qđ aĩe vnitur ex ipa vnione ordinatõem habet ad ĩcorruptiõez ꝑpetuã. ita tñ q̃ illđ in q̃ cõsistit

substãtia totiꝰ corpis. sicut sunt membra principalia. et etiã humiditas radicalis: et caro ꝑm speciẽ habeat ordinatõez necessariã. alia vero. s. caro ꝑm materiã et partes que sunt de bñ esse corpis: habeãt ordinatõez de ꝯgruo. ꝛ ideo ꝑme ptes sunt ordinate ad resurrectõem ꝑm ordinẽ necessitatis. alie ꝯo oẽs ꝑm ordinẽ ꝯgruitatꝭ. Quẽ ꝙdẽ ordinẽ qꝫ deꝰ impꝫsit nate. ꝛ natura ñ ꝑt pficere. qꝫ ñ ꝑt mortuũ suscitare. ꝛ ipsa diuina puidẽtia nihil ꝺbuit facere frustra. necesse ẽ qꝫ ipiꝰ ꝑtute repareꝯ corpꝰ idem nũero. ꝛ ĩmortale: ꝛ ex oĩbꝫ ptibꝫ ꝓstitutũ: ꝛ salua tota ꝑtate hũane nature. Cũ aũt hec natura nõ habeat ĩ ptãte: ꝫ solũ in appetitu. qꝫ nec idẽ corpꝰ nũero destructuꝫ repare ꝑt. cũ nõ possit in totã rei sb̃aꝫ: nec corpꝰ ĩmortale possit efficere. cũ oĩe ꝑ naturã generabile sit corruptibile. nᶜ diſpsa colligere ꝑt. necesse ẽ qꝫ resurrectõ nõ seminalibꝫ nec naturalibꝫ cauꝯ. ꝫ ꝑmordialibꝫ attribuaꝯ. vt fiat ꝑm cursuꝫ mirabilẽ ꝛ supnaturalẽ. ꝛ ꝑm diuĩe imperiũ volũtatis

Capitulũ VI. De ꝯsequentibꝫ ad iudiciũ. scz de igne infernali.

Onseq̃nter de ꝯseq̃ntibꝫ ad iudiciũ est dicendũ. que sunt duo. s. pena ifernal: ꝛ glia celestꝭ. De pena igiꝯ ifernali ꝫ tenẽdũ est. qꝫ pena ifernalis est ĩ loco corpali deorsum. in q̃ eternaliter affligenꝯ oẽs reprobi: tã hoĩes q̃ spũs mali. Affligenꝯ aũt eodẽ igne corpali q̃ cõ cremabit et afflíget spũs et etiã corpa. nec tñ corpa illa ꝯsumꝫ: ꝫ sp affliget. alios plꝰ alios minꝰ ꝑm exigentiã meritoꝝ. Dmõi aũt afflictõi ignis ꝯiũcta erit afflictio ꝑm oẽs sensus. ꝯiũcta erit pena ꝑmis: ꝛ carẽtia visiõis dei. ita qꝫ ĩ his penis erit varietas: ꝛ cũ varietate acerbitas: ꝛ cũ acerbitate intermĩabilitas: vt ad reprobozꝝ supplíciũ tormẽtozꝝ sumꝰ ascẽdat ĩ secula seculoꝝ. Rõ aũt ad itelligẽtiã p̃dictorũ hec ẽ. Quia cũ ꝑmũ ꝑncipiũ sũmũ sit. q̃c q̃d habꝫ: hꝫ ĩ summo. iõ necesse ẽ ipm esse rectissimũ. Cũ g̃ ĩ retribuẽdo agat ꝑm rectitudinẽ. sicut ꝺ se facere nõ ꝑt. nec se negare. nec suã iusticiã impugnare. sic necessario sua rectitudie exigẽte optet qꝫ pctm̃ puniaꝯ ꝑm q̃ꝫtitatẽ culpe. ĩ his marie q̃ legẽ miſicordie ꝛtenẽtes. ꝓ impenitẽtiã ipe gerũt in seueritatẽ iusticie. Qm̃ g̃ seueritatis iusticie est ꝯsiderare culpã. nõ solũ q̃n tũ ad radicẽ. verũetiã q̃ꝫtũ ad circũstãtias aggũates. ꝯgruissimũ est vt iudex iustus penas debitas ab ipis exigat vsq; ad vltimũ q̃drantẽ. vt sic nõ remaneat dedecus peccati sine decore iusticie. ꝛ sic manifesta est ptãs in creãdo. ꝛ sapĩa in gubnãdo. et clementia in repando. sic manifesteꝯ sũma iusticia in puniẽdo. Qm̃ g̃ diuina iusticia pctõrẽ impiũ debꝫ punire ꝑm exigẽtiam culpe. ꝛ culpa mortal' ad q̃m succedit finalis impenitẽtia: ipa habꝫ rõez deordiationis ꝓpetue: deordiatõis libidinose: deordinatõis ml'timode: necesse est qꝫ ipa puniaꝯ penaꝝ etnitate: acerbitate: ꝛ ml'tiformitate. Dño igiꝯ deordiatõis ꝓpetue pena debꝫ esse ꝓpetua. qꝫ pctm̃ qõ ꝙs ꝯmittit: ꝛ de q̃ nunq̃ penitet: ꝓpetuo ĩ aĩo durat. ꝛ a vita ꝓpetua. s. deo sepat. ꝛ a voluntate. pcedit: q̃ ĩ pctõ vellet ꝓpetuo delectari. Et licz delectatio illa trãsiẽs sit momẽtanea. qꝫ tñ deordinatio tenet rõez ꝓpetuitatis. pena deordiatiõi rñdens debꝫ hr̃e carentiã finis. vt sicut hõ in suo ꝓpetuo fiñe nõ apposuit a pctõ recedẽdo. sic deꝰ in suo ꝓpetuo nõ ꝺsistat a puniẽdo. ꝛ sic hõ ꝺ infinitũ peccauit. sic penã habeat infinitã. Et qꝫ nõ ꝑt hr̃e penã infinitã intẽsiue: habeat saltẽ duratõe. Et sicut volũtas eiꝰ post mortẽ sp malo adderet sine susceptione pnie. sic deꝰ sp affligat sine ĩmutatõne snie. req̃rẽte ꝫ ꝓpetuitate deordiatõis ĩ ipis dãnatis. Rursus qm̃ deordiatõis libidinose pena ꝺz esse afflictiua. qꝫ delectatio punit ꝓ tristiciã ꝺriã. ꝛ spũs rõnaꝯ in peccãdo ꝯuertit se ad bonũ ꝓpriũ ꝛ vt nũc et partiale libidinose amãdũ. ꝛ ex hoc ꝛtenit diuinũ imperiũ ꝛ dominiũ. hinc ẽ qꝫ ad ꝫ qꝫ illa delectatio improba perfecte puniaꝯ. in q̃ sil' est delectatio cũ ꝛtemptu. necesse est qꝫ ad punitõez illiꝰ ꝛtẽptꝰ ꝛ delectatõis: pctõr siue sit hõ siue spũs ꝑcipiteꝯ ĩ locũ infimũ. ꝛ maxime a statu gl'ie lõginquũ. ꝫ est in pfundissimũ infernũ. Necesse est etiã qꝫ ibi exponaꝯ affligẽdꝰ ifime nature. ac ꝫ nõ a substãtia spũali patiaꝯ sed a corpali et infima. ꝫ est a feciꝫ corporũ mundanorũ. vt ĩ feciꝫ defigaꝯ: ꝛ igne et sulphure ꝯcremetur. Et qm̃ spũs qui ꝑ naturã ꝓponiꝯ corpi: et in corpꝰ hꝫ ifluere: et ipm mouere: dignitatez nature per

culpā puertit. ⁊ se subīcit quodāmodo vi litati et nihilitati pcī. hīc ē q̄ fm ordinez iusticie dz ordinari vt tā pctōr spūs q̄z hō igni corpeo alligeť. nō vt in illū influat vi ram. sz vt diuīo decreto suscipiat penam. Cū enī rei quā horret p timorē diuinitus immissū: et quā sentit p vim natural' sen sus: sit insepabiliter alligat⁹: necesse est q̄ acrit tormēteť. Et q⁹ ille ignis nō agit ni si p dispositōez peccati ⁊ reat⁹. ⁊ macle: ex improbitate libidis pcedēt;: et hec nō est eq̄liter i oīb⁹. hīc est q̄ ab eodē igne alīj cremāť pl⁹: alīj ꝙo min⁹. sīc ab eodez igne aliť vrit palea: ⁊ aliť ꝺburit lignū. Oīm au tē illa pcī distinctio ⁊ reat⁹: fm quā actio ignis moderať: ē in eodē vniformis ⁊ nūq̄ crescit: nec decrescit: nec mutať. hīc ē q̄ diuīo impio ordināte: ignis ille sic agit: q̄ sp vrit ⁊ ñ ꝺsumit. sp affligit ⁊ nō intimit. q⁹ nō agit ad sue forme mlīplicatōez. sz ad pacī aīe ī corpe pturbatōz. siue ipī⁹ spi rit⁹ ī seipo: vñ nō fit noua adēptio: sz adē pte pacī ꝺtinuatio. vt sic in eadē pena nec acerbitas etnitatē: nec etnitas tollat acer bitatē. ¶ Postrēo: qm̄ deordiatōis mlī/ mode: pena dz esse mlīmoda: ⁊ ī oīm pec cato actuali mortali: ⁊ deordiata ē auer sio a summa luce et bonitate: ⁊ īordinata ꝺuersio ad bonū ꝺmutabile: ⁊ deordiatio volūtatis ꝫ dictamē rōīs recte. hīc ē q̄ oēs actualiť peccātes q̄ erūt dānati puniētur pena triplici. ppť auersionē carētia visio nis dei. ppť ꝺuersionē pena incēdij mate rialis. ppter pugnā volūtatī⁹ ⁊ rōis pena ꝟmis. vt sic ex hac multiplicitate penaꝝ afflicti: et varie: et acerbe: et eternaliť cruci enť: et tormentoꝝ fum⁹ ascēdat in secla se culoꝝ Āmē. Capitulū VII.

¶ De ꝺseqntib⁹ ad iudiciū. s. gl'ia padisi.

OE gl'ia aūt celesti h̄ in sūma tenē dū est. q̄ ī ipa est p̄miū substātiale ꝺsubstātiale ⁊ accidētale. Premi um inq̄ substātiale ꝺsistit ī visiōe: fruitio ne: et tētione vni⁹ sūmi boni. s. dei. quē bti vidēbūt facie ad faciē. h̄ ē nude ⁊ sine vela mine. q̄ fruenť auide ⁊ delectabiliť. quem etiā tenebūt sempiternaliter. vt sic ꝟificeť il lud bernardi. q̄ de⁹ futur⁹ est rōi plenitu/ do lucis. volūtati mlītudo pacis: ⁊ mēo rie ꝺtinuatio eternitatis. Premiū ꝟo con substātiale ꝺsistit in gl'ia corpis. q̄ scōa sto la dicit. qua resūpta pfecti⁹ aīa btā tēdit ī summū celū. Et hec stola ꝺsistit in q̄dru/ plici dote corpis. s. ī dote claritat;: subtili tatis: agilitat;: ⁊ īpassibilitatis. q̄ erūt fm pl⁹ et min⁹ ī diuersis: fm maioritatē ⁊ mi noritatē p⁹ habite charitatis. Premiū aūt accidētale ꝺsistit ī q̄dā decore speciali superadiecto. q̄ q̄dē aureola nūcupať. ⁊ fm doctoꝝ sniaz debeť triplici generi operꝝ. scz martyrio: pdicatōi: ⁊ ptinētie ꝯginali. Et in oīb⁹ pdictis ꝟuabiť q̄d⁹ ⁊ distinctio: fm exigentiā meritorū ¶ Rō aūt ad intel ligentiā pdictoꝝ hec ē. Or p̄mū pncipiū hocipo q̄ p̄mū: hz summā vnitatē. vitatē ⁊ bonitatē. ⁊ hocipo in eo etiā ē ponere sūmā potētiā: sapiam: clemētiā ⁊ iusticiam. Oīm aūt hec īuisibilia dei manifestari de cet p opa: iō de⁹ mūdū istū sensibilez p̄ncipiās sic pduxit: sic gubernat. sic repat: sic remunerat ⁊ ꝺsūmat: q̄ ī pductōe manife steť summa potētia. ī gubnatōe summa sa piētia. in repatōe sūma clemētia: ⁊ ī remu neratōe iusticia ꝺsummata. Ut q̄ manife stareť potētia ad suū p̄i⁹ laudem ⁊ gl'iaz ⁊ honorē: oīa pduxit de nihilo: faciēs aliq̄d ꝯpe nihil. s. materiā corpalē. ⁊ aliq̄d ꝯpe se. s. substātiā spūalē. ⁊ sil' hec iūgēs ī vno hoīe in vnitatē nature et psone. s. rōnalem aīaz ⁊ materiā corpalez. Ut manifestareť sapia ipe q̄dem puidētissime oīa gubnat ⁊ ordiate. Hā ipe supmū hoīs regit p se/ ipm. mētē. s. quā illustrat. ⁊ īfimū. s. corp⁹ p libeꝝ arbitriū volūtatis. vt sic corp⁹ et corpalia q̄ ad regimē subiaceāt spūi. spūs ꝟo deo. Ut manifestareť clemētia lapsuz hoīem repauit: assumēdo hoīs naturam. suscipiēdo penalitates. ⁊ tandē pferendo penā. vt sic summa mīsericordia misero mi sericordē faceret esse ꝺformē. ad relevatōz miserie: nō solū in dignitate nature ꝺdite: verūetiā in defectib⁹ nature ī miseria ꝺsti/ tute. Ut tādē manifesteť iusticia: retribu/ et vnicuiq̄ fm exigētiā meritoꝝ: nō solū malis penā. verūetiā iust;. gl'iaz sempiternā. Sic enī exigit retributio eq̄: ⁊ repatio g̃/ tuita: et gubnatio ordiata: ⁊ pductio ꝟtuosa. Hā oīm hoꝝ ꝺsūmatio ē ī fine. Pri mū igiť qm̄ oīm iustoꝝ p̄miatio fieri de/ bet fm q̄ exigit retributio iusta. ⁊ etiā p/ ductio ꝟtuosa. et pductio dei fecit rōnalē spīm ꝯpe deum: capacē dei. capacez. s. fm

vim indite imaginis ipi⁹ btūssume trinitatis. cui ī iustis tot⁹ hoīs spūs ꝺm integritatē imagīs defuinit. hīc est q nll'o min⁹ deo pt rōnalis spūs pmiari. nec ipleri. nec ei⁹ capacitas tmīari. iō ī pmiū dat ei deiformitas gl'ie. p quā deo effect⁹ ꝺformis: t rōe ipm videat clare: t volūtate diligat plene: t mēoria retineat in etnū. vt sic aīa tota viuat. tota dotet ī trib⁹ aīe viribꝫ: tota deo ꝺfiguret: tota illi vniat: tota in illo reqescat. in ipo sicut in oīi bono iueniēs pacē: lucē et sufficiētiā sempitnā. p quā ī statu oīm bonorū ꝺgregatōe pfecto ꝺstituta: t etna vita viuēs: dicat btā t etiam gl'iosa ¶ Rursus qm̄ retributio illa debz fieri ꝺm q exigit: nō solū retributio iusta: t pductio ꝟtuosa: verūetiā gubnatio ordinata. t de⁹ in pductōe corp⁹ aīe alligauit: et naturali t mutuo appetitu iuicem copulauit. ad gubernatōez ꝟo subiecit: t ī statu meriti fecit: vt spūs ꝺdescēderz t ītēderet corpi gubnādo ppt exercitiū ī mērēdo. nec natural' appetit⁹ patit q aīa sit plene btā: nisi restituat ei corp⁹. ad qō rīsumendū habz inclinatōez naturalit insertā. nec regimīs ordo sustinet q restituat corpus spūi btō. nisi p oīa illi ꝺforme t subiectū ītūm ꝟt corpus spūi ꝺformari. Qm̄ g spūs est visiōe luc⁹ etne clarificat⁹. iō debz in ei⁹ corpe claritas luc⁹ pmanīe resultare. Quia ꝟo dilectiōe illi⁹ sūmi spūs ē sūme spūalis effect⁹. ideo ī corpe hre dz correspōdētē subtilitatē et spūalitatē. Qz tētione etnitatis fact⁹ ē oīno impassibil'. iō in corpe ei⁹ dz esse ipassibilitas oīmoda taz intra q̄ extra. Quia ꝟo et his oīb⁹ spūs promptissim⁹ ē ad tēdendū in deū. iō in corpe gl'ioso debz sūma agilitas repiri. Qm̄ igit p has ītuoz ꝓpetates fit corp⁹ spūi ꝺforme t etiā subiectū. hinc ē q in his ītuoz pcipue dotari dicit: rōe q̄z idoneitatē hz seq spm̄: t locari ī regiōe celesti: q est regio btōrū. In istis enī ꝓpetatib⁹ celestibus corpib⁹ assil'at. p q̄s q̄si gdatim distat corp⁹ celeste a ītuoz elemēt⁹: t sic dos corpoz q̄duplicata: et corpus ī se pfectū reddit et cōforme habitatōi celesti t spūi beato. p quē a summo capite deo vsq ī oraz vestimēti. s. corpis: plenitudo dulcedis et btitudis ebrietas redūdat: et q̄tū ē possībile deriuat. ¶ Postrēo qm̄ illa pmiatio debz fieri ꝺm q exigit retributio iusta: et pductio ꝟtuosa. et gubnatio ordiata: t etiam repatio gl'iosa. t ī diuersis christi mēbris diuersa sunt charismata grāz: nō solū q̄tū ad iteriora dona: verūetiā q̄tū ad exercitia exteriora. nō solū q̄ ad habit⁹. verūetiā q̄ ad stat⁹. nō solū q̄ ad pfectōez charitat⁹ ī mēte. verūetiā q̄ ad pfectōis decorē et pulcritudinē ī ope corpali. hinc ē q aliqb⁹ mēbris nō solū stola aīe cū trib⁹ ei⁹ dotib⁹: et stola corpis cū ītuoz. verūetiaz excellētia q̄dā decoris t gaudiū debet ppt excellētiā pfectōis t decoris haberi ī corpe ꝟtuoso. Qm̄ igit triplex ē gen⁹ opis pcellent: pfectū: et pulcrū: et spūali formositate formosuz: ꝺm triplicē vim aīe. s. rōnalem pdicatio ꝟitat⁹ pducēs alios ad salutē. ꝺm cōcupiscibilē pfecta declinatio ꝺcupiscētiaz p integritatē ppetuā ꝺtinētie ꝟginalis. ꝺm irascibilē ppessio mort⁹ ad honorē christi. hinc ē q his trib⁹ generibus iustoz. s. pdicatorib⁹: virgīb⁹: et martyrib⁹ debet illa excellētia pmiū accidentalis: qō aureola nūcupat. qō ad decorē facit: non solū aīe: verūetiā corpis. qz nō reddit volūtati tm̄ sz opi extriseco: substernēs sibi meritū et pmiū charitat⁹: qō ꝺsistit ī septiformi dote: triplici aīe: et q̄druplici corpis in q̄b⁹ claudit ꝺsūmatio ītegritas t plenitudo oīm bonoz spectantiū ad gl'ie ꝺplementū. ¶ Qualia aūt et q̄nta sint illa: nō verba mea: sz btī anselmi ponam. Ait enī in fine pslī. Excita te nūc aīa mea: t erige totū intellectū tuū: et cogita q̄ntū potes. Si enī singula bona ꝺlectabilia sūt: cogita ītēte q̄s delectabile sit illud bonū. q̄le t q̄tū sit illud bonū qō ꝓtinet iocūditatem oīm bonoz. nō q̄lē in ꝺcreatis reb⁹ sumus expti. sz tāto differēt q̄s to differt creator a creatura. Si enī bona ē vita creata: q̄s bona ē vita creatrix. Si iocūda ē sal⁹ facta: q̄s iocūda ē sal⁹ q fecit omnem salutē. Si amabil' est sapīa in ꝺgnitōe rez cōditarū: q̄s amabil' est sapiētia q oīa ꝺdidit et nihilo. Deniq̄s si multe et magne delectatōes sunt in reb⁹ delectabilib⁹. q̄lis et q̄nta ē delectatio ī illo q fecit ipa delectabilia. O q̄ ℔ bono fruet: q̄d illi erit: et q̄d illi nō erit? Certe q̄cquid volet erit: et qō nolet esse nō erit. Ibi q̄ppe erūt bona corpis et aīe: q̄lia nec ocul⁹ vidit. nec auris audiuit. nec

cor hoīs cogitauit. Cur g̃ p multa vagaris homūcio: q̃ rēdo bona aīe tue r corpis tui. ama vnū bonū in q̃ sunt omīa bona: r sufficit. desidera simplr bonū qđ est oīe bonū r satis ē. Quid enī amas caro mea? q̃d desideras aīa mea? Ibi est q̃cq̃d amatis. q̃cq̃d desideratis. Si delectat pulchritudo: fulgebūt iusti sic sol. Si velocitas: aut fortitudo: aut libertas corpis tui. vt nihil obsistere possit. erūt sic̄es angel̄ dei. qz semīat corp⁹ aīale: r resurget corp⁹ spirituale. ptāte vtiq̃ nō natura. Si lōga r salubris vita. ibi erit sana eternitas r eterna sanitas. qz iusti ī ꝑpetuū viuēt: r salus iustorū a dño. Si satietas: satiabunt cuz apparuerit gl̄ia dei. Si ebrietas: inebriabunt ab vbertate dom⁹ dei. Si melodia: ibi angelorū chori ꝯcinūt sine fine deū laudātes. Si q̃libet nō īmūda sz mūda voluptas: torrēte voluptatis tue potab̄ eos de⁹. Si sapīa. ipa dei sapiētia oñdet eis seipaz. Si amicicia. diligēt deū pl⁹ q̃z seipos: r inuicē tāq̃ seipos. r de⁹ illos plus q̃z illi seipos. qz illi illū: r se inuicē p illuz. r ille se r illos p seipm. Si ꝯcordia: oīb⁹ illis erit vna volūtas. qz nulla ill̄ erit nisi dī volūtas. Si ptās: oīpotētes erūt sue volūtat̄ vt de⁹ sue. Hā sic̄ poterit de⁹ qđ volet p seipm. ita poterūt illi p illū qđ volēt. qz sicut illi nō aliud volēt q̃z qđ ille. ita ille volet q̃cq̃d illi volēt. r qđ ille volet non poterit nō esse. Si honor r diuitie. deus suos seruos bonos r fideles supza multa ꝯstituet. īmo filij dei r dī vocabūt̄ r erūt: r vbi erit fili⁹ dei: ibi erūt r illi. heredes q̃ dē dei. coheredes aūt christi. Si ꝥa securitas. certe ita certi erūt nūq̃z r nullaten⁹ ista: vl̄ poti⁹ istud bonū sibi defuturz. sic̄ certi erūt se nō sua spōte illud amissuros: nec dilectorē deū illud dilectoribz suis inuit̄ ablaturū. nec aliq̃d deo potēti⁹ inuitos deū r illos sepaturz. Gaudiū ꝥo quale aut q̃ntū est vbi tale ac tātū bonum est? Cor hūanū: cor īdigēs: cor exptū erūnas. īmo obtutū erūnis. q̃z tū gauderes si his oībus abūdares. Introga intima tua: si capes pñt gaudiū suū ꝺ tāta btitudīe sua. Sed certe: si q̃s ali⁹ quē oīno sicut teipm diligeres: eandē btitudinē haberet: dupli careꝫ gaudiū tuū. qz nō min⁹ gauderes ꝑ eo q̃z ꝑ teipo. Si ꝥo duo vl̄ tres vl̄ mlti plures idipm habērēt: tantū dē ꝑ singulis q̃z tū ꝑ teipo gauderes. si singulos sicut te ipm amares. Ergo in illa pfecta charitate r innumerabiliū angelorz r hoīm brōrum. vbi null⁹ min⁹ aliū q̃z seipm diligit: nō aliter gaudebit quisq̃z ꝑ singul̄ alijs q̃z ꝑ seipo. Si g̃ cor hoīs de tanto suo bono vix capiet suū gaudium. quō capax erit tot et tantorz gaudiorz? Et vtiq̃ qz quātum q̃sq̃z diligit aliquē. tm̄ de bono eius gaudet: sicut in illa pfecta felicitate vnusq̃sq̃z plus amabit sine cōparatōne deū q̃z se et oīes alios secū. ita gaudebit pl⁹ absq̃z estimatōne de felicitate dei: q̃z de sua r omniū aliorz secū. Sed si deū sic diligent toto corde: tota mēte: tota aīa: vt tm̄ totuz cor. tota mens: tota anima nō sufficiat dignitati dilectōis. pfecto sic gaudebūt toto corde: tota mēte: tota aīa. vt tamē totū cor: tota mēs: tota anima: nō sufficiat plenitudini gaudij. Nōdū ergo dñe dixi aut cognoui: quantū gaudebūt illi beati tui. vtiq̃ tm̄ gaudebūt quantū amabunt. tm̄ amabūt quantū cognoscēt te. Quantū cognoscent te r q̃ntū amabūt te. certe nec oculus vidit: nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascēdit in hac vita q̃ntū te cognoscēt et amabūt in illa vita. Ora de⁹ ꝯgnoscam te. amem te. vt gaudeā de te. et si nō possum ad plenū in hac vita: vel pficiā in dies: vsq̃z dū veniat illō ad plenū. pficiat hic in me noticia tui: r ibi fiat plena: crescat hic amor tu⁹: et ibi fiat plenus. vt hic gaudiū meū sit in spe magnū: et ibi sit ī te plenū. Dñe p filiū tuū iubes: īmo ꝯsulis petere: r pmittis accipe: vt gaudiū nostrz plenū sit. De⁹ veraz peto accipiā: vt gaudiū meū plenū sit. Peto dñe qđ p admirabilē ꝯsiliariū nr̄m ꝯsulis. accipiā qđ pmittis p veritatē tuā. gaudiū meū plenū sit. meditet̄ interim inde mēs mea. loq̃tur inde lingua mea. amet illud cor meū. sermo cinet̄ os meū. esuriat illud anima mea. sitiat caro mea. desideret tota substātia mea. donec intrem in gaudiū dñi mei: qui ē trinus r vnus deus: bñdictus in secula seculorz. Amen.

Finit Breuiloquiū sancti Bonauenture doctoris seraphici et ordīs minorz

Incipit soliloquiū sancti Bonauēture de q̄ttuor mentalib⁹ exercitijs.

Prologus

Flecto genua mea ad patrē dn̄i nostri iesu christi. a quo om̄is paternitas in celo ⁊ in terra noīat̄. vt det vobis ꝯm diuitias gl'ie sue v̄tutez corroborari ꝑ spiritū ei⁹ in interiori hoīe christū ꝑ fidem habitare in cordib⁹ vestr⁹. in charitate radicati et fundati. vt possit⁹ comp̄hēdere cū om̄ib⁹ sanctis: que sit longitudo: latitudo: sublimitas et ꝓfunduz. scire etiā supeminentē scientie charitatem christi. vt impleamī in omnē plenitudinē dei. Apl'us paul⁹ vas eterne electōis: sacrariū diuine sanctificatōis. speculū et exemplar supne ꝯtēplatōis: in v̄bis p̄missis ostendit nobis mētalis exercitatōis ortū: obiectū et fructū. Mentalis enī exercitatio si debet esse pia ⁊ salutifera optet q̄ habeat potentiā supnaturaliter ꝯfortātē. sapientiā regulantē. et clementiā ꝯsolantez. Flectat igit̄ aīa deuota: diuīe ꝯtēplatōis amore accēsa: genua mētis añ thronū beatissime ⁊ incōprehēsibilis trinitatis. pulset humiliter et postulet sapiēter dei patr⁹ ꝯfortatricē potentiā: ne labore dep̄ssa succūbat. dei filij regulatricē sapientiā. ne errore seducta a veritate deuiet. dei spūssancti cōsolatricē pietatē et clemētiā: ne tedio deuicta deficiat. Omne enī datū optimū: ⁊ omne donū ꝑfectū de sursum est descendens a patre luminū. Et ꝯm augustinum Omne bonū nostꝝ aut de⁹ est: aut a deo ē Unde nō īmerito in omni boni opis initio ille est inuocādus a quo om̄e bonū originaliter ꝓgredit̄. ꝑ quem om̄e bonū exēplariter ꝓducit̄: et ad quē om̄e bonū finaliter reducit̄. Hec est illa ineffabilis trinitas: pater: filius: et spūssctūs. quā tangit apl'us cū dicit. Flecto genua mea ⁊c̄.

Scd̄o ostēdit isti⁹ salutifere mētalis exercitatōis obiectū. Obiectū diuīe exercitatōis deuote mētis: dicūtur esse interiora et exteriora: inferiora et supiora. Debz enī aīa deuota ꝑ mētale exercitiū: ꝯtēplatōis radiū reflectere p̄mo ad īteriora sua: vt videat qualiter sit formata ꝑ naturam. deformata ꝑ culpā: reformata ꝑ gr̄az. Secūdo debz ꝯuertere radiū cōtemplatōnis ad exteriora: vt cognoscat q̄z instabilis sit mūdana opulētia: q̄z mutabil' mundana excellentia. et q̄z miserabilis mūdana magnificentia. Debet etiā tercio radiū ꝯtemplatōis cōuertere ad īferiora. vt ītelligat hūane mort⁹ ineuitabilē necessitatē. iudicij final' formidabilē austeritatē. pene īfernalis intolerabilē penalitatē. Debz q̄rto conuertere radiū cōtemplatōis ad supiora. vt cognoscat et sapiat celestis gaudij īestimabilē p̄ciositatē: ineffabilē deliciositatem. et interminabilē eternitatē. Hec ē illa crux beata q̄ttuor finib⁹ termīata. in q̄o anima deuota: cū tuo dulcissimo sponso iesu christo debes iugiter meditādo pēdere. Hic est ille curr⁹ igneus q̄ttuor rotis cōsummatus. in quo debes post tuuz fidelissimū amicū: assidue ꝯtemplādo celi palaciū cōscendere. Hec est illa q̄druplex regio. videlicz oriētalis: aq̄lonaris: occidentalis: et meridionalis. quā tu o aīa q̄tidie debes ꝑegrinādo intrare: ⁊ tuū dilectū specialissimū in ea speculādo q̄rere ⁊ īuestigare. vt possis dicere cū spōsa. In lectulo meo quesiui ꝑ noctē quē diligit aīa mea. Hec q̄ttuor tangit apl'us cū subiungit. vt possitis cōp̄hēdere cū omnib⁹ sanctis: que sit lōgitudo: latitudo: sublimitas et ꝓfundū. Fructus isti⁹ salutifere exercitatōis: si digne ⁊ laudabiliter exeq̄tur: est felicitas eterna. que ē q̄d optimū ⁊ pulcerrimū ⁊ ꝑ se sufficiētissimū: nullo extra se indigēs. In qua videbim⁹ ⁊ amabim⁹. vacabim⁹ et laudabim⁹ in eternū et vltra eū qui est bn̄dictus in secula. Hūc fructū ꝓmittit apl's qñ sermonē cōcludit dicēs. Ut impleamī in omnē plenitudinez dei. Hanc plenitudinē tūc inueniem⁹ quādo deus erit volūtati multitudo pacis. rōni plenitudo lucis: memorie ꝯtinuatio eternitatis. Tunc enī deus erit om̄ia in oīb⁹. cū a ratōe omnis error: a volūtate oīs dolor: ⁊ a memoria oīs timor recesserit. Hec est illa quā speramus mira serenitas. diuina iocūditas. eterna securitas. Hūc tractatū instigante ꝯscientia ꝓpter simpliciores quosq̄z. simplicib⁹ verbis de sanctorū dictis cōpilaui ꝑ modū cuiusdā dialogi.

In quo anima deuota veritatis eterne discipula meditādo interrogat: et homo interior mentaliter loquēdo respondet. Ut autē ad inestimabilē ꝓtemplatiōem istius mentalis exercitatōis ꝓueniamus: ab exordio incipiamus. et patrē luminū humiliter inuocando accedam⁹. genua cordis deuote flectamus ante thronū eterne maiestatis. et ante soliū indiuidue trinitatis lachrymis et gemitib⁹ incessanter clamemus: vt deus pater ꝑ suum bñdictū filiū donet in spūsancto nobis gratiā exercitādi mentaliter. vt possim⁹ cognoscere q̄ sit lōgitudo. latitudo: sublimitas: ⁊ pfundū. vt ꝑ hanc ꝓtingamus ad eum qui est omnis desideriū finis et ꝓplementū. Amen

Capitulū I.

Quō anima ꝑ mentale exercitiū debet ra diū ꝓtēplatōis reflectere ad iteriora sua vt videat q̄lit̄ē formata ꝑ naturā. deformata ꝑ culpā. reformata ꝑ grāz Alia

O Jc queso o homo si post deuotaz inuocatiōez diuine magnificētie: et post humilem imploratōem eterne sapiētie. et demū post flebilē supplicatōem supne pietatis et clemētie: grām exercitādi mētaliter circa quadruplicē materiā: videlicz longitudinis: latitudinis: sublimitatis et pfūditatis obtinerem. quo ordine inchoarez ne meritū huius exercitatōis amitterem. si indebito ordine ignorāter ꝓcederē. Ordinis enim ignorātia ſm Ambrosiū pturbat formā meritorū. nec ꝓputatur ſm eūdem pfecta rei cognitio in nobis existere: cum scim⁹ q̄d sit faciendū: et ignoram⁹ q̄ ordine sit ꝓcedendū. Homo O anima: ſm Bernardū ad eugeniū papā. Et te tua ꝓsideratio inchoet. ne frustra extēdaris ad aliena: te neglecta. Idē in meditatiōib⁹. Multi multa sciūt: et seipos nesciunt. alios inspiciūt: et seipos deserūt. deū querētes per exteriora: deserentes sua interiora. quibus interior est deus. Idcirco ab exteriorib⁹ ad interiora redeā: et ab interioribus ad supiora ꝓscendam. vt possim cognoscere vnde veni. aut quo vadaz. vñ sim: ⁊ quid sim. ⁊ ita per cognitionez mei ascendā ad cognitionē dei. Itē Chrysost. su ꝑ Mattheū dicit. Nō minima pars philosophie est cognitio sui. Itē Ambrosi⁹ i hexameron. Cognosce te o homo quātus sis. attende tibi vt ꝓsideres q̄d in te intret in cogitatōe: quid exeat in sermōe. Vitā ergo tuam o anima quotidiana discussione examina. Attende diligēter quantū ꝓficias: et quantum deficias. qualis sis in moribus. qualis sis in affectōibus. q̄s similis deo: et q̄s dissimilis. q̄s ꝓpe et q̄s lōge. Illud semp agnosce: q̄ multo laudabilior et melior es si te cognoscis: q̄s si te neglecto cursus sidez: vires herbaz: cōplexiones hominū: naturas animaliū ꝓgnosceres. ⁊ scientiā oīm celestiū et terrestriū haberes. Redde ergo te tibi. ⁊ si non semp: saltē interdū rege tuos affectus: dirige act⁹. corrige gressus. Igitur ania tene cōsilia sanctorū: et ꝓmo radiū contēplatōis conuerte ad regionē orientalē: hoc est ad considerationē tue conditōnis. Diligēter igit considera q̄s generose a summo artifice sis facta ꝑ naturam: q̄s viciose a tua volūtate deformata sis ꝑ culpam. q̄s gratiose a diuina bonitate sepe reformata sis ꝑ grām. ꝓmo ergo ꝓsidera q̄s generose formata sis per naturā. Generositas tua naturalis cōsistit in hoc vt estimo: q̄ tibi naturaliter ad tui decorē impressa est imago beatissime trinitatis. Unde Anselm⁹ in pslogion. Fateor dñe et gratias ago: q̄ me creasti ad tuā imaginē: vt tui memor sim: te cogitem: te diligā. Bernard⁹ in meditatōibus. Scōm interiorē hominē tria in me inuenio: per que deū recolo: conspicio ⁊ ꝓcupisco. Hec tria sunt memoria: intelligētia et volūtas. Cū enim dei remiscor ipō condelector. Memoria enī eius super vinū. Cum intelligentia ipm intueor quantū in se sit incōprehensibilis. q̄ prīcipiū et finis. in angelis desiderabilis. q̄ desiderāt in eum pspicere. in sanctis oībus delectabilis. inq̄ntū in eo assidue felices letantur. in creaturis oīb⁹ admirabilis. quia oīa potēter creat: sapiēter gubernat. benigne dispensat: cū hec intueor ipm cōcupisco. Cum deū ꝑ voluntatē diligo: me in ipm trāsformo. Hec est enī virtus amoris: vt talē te esse oportet quale ē illud q̄ amas. Hec bernard⁹. Recogīce ergo o anima mea q̄s mira ⁊ inestimabilis dignitas ē: esse nō solū vestigiū creatoris:

quod est cōmune omnibus creaturis: sz esse imaginē: quod est ꝓpriū creature rationalis. Lauda igit̄ anima mea dn̄m: lauda deū tuū sion. Expgiscere ⁊ lauda: exulta ⁊ gaude. qꝛ insignita es dei imagine: decorata sil̄itudine. particeps rōis: capax eterne beatitudinis. Sed quia hec modica n̄ immerito forte iudicarent̄: si morte finirētur. exulta et lauda: quia cū predictis dedit tibi naturā immortalē: substantiā icorruptibilē. durationē interminabilē. vitaz ꝑpetuā. Imago enī eterne trinitatis non esses: si termino mortis p̄cludi posses. Augustin⁹. xv. de ciui. dei. O anima aduerte ꝙ creator tuus post illud esse dedit tibi ꝑpetuū esse. post hoc dedit tibi viuere: sentire: discernere. sensib⁹ te decorauit. sapientia illustrauit. Tuā igit̄ pulcritudinē attende: vt intelligas qualē debeas pulcritudinē diligere. Q, si temetip̄am vt expedit contēplari nō sufficis. cur saltem quid de te estimare debeas: ex iudicio alieno n̄ ꝑpendis. Spōsum habes: de cui⁹ pulcritudine si nō dubitares: scires ꝙ tā pulcer: tam formosus: tā vnic⁹ dei fili⁹: tuo aspectu captus nō esset: si eū singularis decor ⁊ vltra ceteros admirādus non traxisset. Hec augustin⁹. Sed hec fortasse o aīa nimis ingrata: tibi vident̄ modica. ꝓpterea audi tercio dignitatē admirabilē. ꝙ tante es simplicitatis: ꝙ nihil potest domū mētis tue inhabitare. nihil p̄t in ea māsionez facere nisi simplicitas et puritas trinitatꝭ eterne. Ecce q̄d dicit sponsus tuus. Ego inq̄t et pater ad eū veniemus: et mansionem apud eū faciemus. Et alibi in euāgelio. Zachee festinās descende. quia hodie in domo tua oꝑtet me manere. Illabi enī menti illi soli possibile est: qui eā creauit. Ip̄e enim est q̄ intimior intimo tuo esse ꝑhibetur. vt dicit Augustin⁹. Gaude igit̄ o felix aīa ꝙ potes esse tāti hospitꝭ hospita. Bernardus. O felix anima: que quotidie cor suū mundat: vt inhabitātē deū suscipiat. cui⁹ hospes nullo bono īdiget. qꝛ auctorē omniū bonoruz in se habet. O q̄ beata anima: apud quā deus sibi requiez īuenit. que dicere potest. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. Negare si quidem ei celi req̄em nō poterit: q̄ sibi in hac vita req̄em p̄parauit. Hec bernard⁹.

O aīa nimis es auara. si nō sufficit tibi tāti hospitis p̄sentia. qꝛ scio ꝙ tā liberalis ē ꝙ ꝯmunicabit tibi de bonis suis. ꝙ tam pi⁹ est ꝙ ditabit te de donis suis. Alio eī modo deceret tātū p̄ncipē: si hospitā suā ꝑmitteret indigētē. Adorna igit̄ thalamū tuū: et suscipe regē factorē tuū. de cui⁹ p̄sentia exultabit et letabit̄ tota familia tua O vere mira ⁊ multū admirabilis sententia. Rex cui⁹ pulcritudinē sol et luna mirantur. cuius magnitudinē celū et terra reuerent̄. de cui⁹ sapiētia celestiū spirituū agmina illuminant̄. de cui⁹ clementia omniū beatoꝝ collegia satiant̄: talis tuū o anima desiderat hospitiū: tuū cenaculum pl⁹ q̄ celeste palacium appetit ⁊ exoptat. Delicie enī sue sūt esse cū filijs hoīm. Sz si hec adhuc te nō mouēt ad laudandum creatorē tuū: cōuerte ꝯtēplatōnis radiuz ad quartū bn̄ficiū: ⁊ cognosce: ꝙ tante capacitatis est palaciū tuū: ꝙ nulla creatura sufficit satiare tuū desideriū. Hugo d̄ sancto victore. Omnis iocūditas: oīs suauitas: oīs potētia: oīs opulentia rerum creatarū afficere cor humanū p̄t: satiare non potest. Anselm⁹. Oīs creatura q̄ de⁹ meus nō est: mihi inopia est. Et q̄re? Reuera ꝟm Gregoriū in moralib⁹. Aīa hūana que ad deū appetendū facta est: q̄cq̄d infra deuz appetit minus est. ideoq̄z iure ei nō sufficit quod deus nō est. Iā vt estimo anima sufficiēter vidisti tuā nobilitatem: que est valde laudabil̄. conuerte nūc radiū contemplatiōis ad tuā sup̄ ceteras creaturas potestatem. que reuera est admirabilis. Hugo de arra aīe O anīa mea quid dedit tibi spōsus tuus? respice mūdū istū. oīs natura ad hūc finē cursuz suū dirigit. vt tuis vtilitatib⁹ deꝟuiat. tuisq̄z oblectamētis ꝟm distributōz tēpoꝝ indesinēter occurrat. Uide iā aīa mea: ⁊ diligēter ꝯsidera ꝙ creator tu⁹: spōsus: ⁊ amic⁹ totā machinā mūdialē ad tuum ordīauit mīsteriū. Ecce āgeli purgāt ⁊ īflāmāt tuū affectū. illumināt ⁊ īformāt tuū ītellectū. ꝑficiūt ⁊ custodiūt tuū subiectū. Mag̃ dignitas ē hr̄e tales doctores: ꝯsolatores: ⁊ tales ꝯꝟuatores. O aīa si videre posses q̄nto gaudio: q̄toq̄z t̄pudio assistūt orātib⁹: int̄sūt meditātib⁹: q̄to studio nos ī bono ꝯꝟuāt. q̄to d̄sid̄rio nos ⁊ salutē nrāz et̄nā

expectant. Celū tibi deseruit ꝑ suum motū. luminaria celi per suū influxū. sol causat tibi diem: luna illumiat tibi noctē. ignis tēperat tibi aeris frigiditatez. aer tibi mitigat ignis internā caliditatē. aqua tibi mundat fetorē. mitigat tibi sitis ardorez. ⁊ fecundat terre vigorē. Terra vero te sustentat sua soliditate. recreat sua fertilitate. delectat sua amenitate. Ecce anīa breuiter discurristi ꝑ singula ab inferioribꝫ ad superiora. et inueniſti q̄ omnis creatura ad hunc finē ex diuina ordinatōe cursuz suū dirigit: quatenus tuis vtilitatibꝫ deseruiat: tuisq̄ oblectamētis indesinēter occurrat. Sed caue anima mea ne nō sponsa sz adultera dicaris. si munera dātis plus q̄ affectū amantis diligis. Augustin⁹ in libro cōfessionū. Ue tibi si oberras in vestigijs suis. si nutus suos ꝑ eo amas: ⁊ non aduertis purgate mentis intelligentiam. quid innuat lux illa beatissima: cui⁹ nut⁹ ⁊ vestigia sūt omniū creaturaꝝ dec⁹ ⁊ forma. Adhuc si forte ignoras te o pulcerrima mulierū: egredere et abi post vestigia gregū. id ē irrationabiliū creaturaꝝ. que sunt vestigiū creatoris tui. tu vero speculū beatissime trinitatis. ergo oīnibꝫ dignior ⁊ excellētior ꝓbaris. Et pasce hedos tuos iuxta tabernacula pastoris. id ē q̄uerte cogitatōes tuas ad choros angelorū. quibꝫ qō āmodo similis es in natura: ⁊ ꝙciuis eris in gloria. Anima Jam satis silui: diu tacui. iā nunc cū verecūdia ⁊ rubore cōpellor cōfiteri et dicere: q̄ hāc dignitatē modicū aduerti. Amorē meum heu ego infelix et misera nimis indigne ꝑstitui. factorē meū nō ꝑ his omnibꝫ glorificaui. deū meū ꝓpter dona sua nō benedixi: et nō adorauī eū toto tēpore vite mee. nimis indigne et irreuerēter vane ⁊ negligenter vixi. Et vt vez fatear ſm bernardū. Quanto ꝑfecti⁹ dignitatē meam aspicio: tanto magis vitā degenerē me duxisse ꝓfundor et erubesco. Timeo etenim q̄ tāto grauior sit culpa. quanto dignior et nobilior sit natura. Formido q̄ tāto grauior sit offensa: quanto maior est illi⁹ qui offendit excellētia. Pertimesco q̄ tāto peior est iniuria q̄nto maiora fuerūt illi⁹ cui iniuriā irrogaui bñficia. Heu heu domine deus meus: ex dignitate substātie iam ꝑpendo vilitatē malicie. ex speciositate nature cognosco deformitatē culpe. ex recordatōe bñficiorū acceptoꝝ: intelligo ingti tudinē factoꝝ meorū. Ue mihi misere: iā video: iam cognosco. q̄ quicq̄d a summo datore accepi ad vsum vite: miserabiliter inflexi ad abusū prauitatis ⁊ culpe. Trā quillitatē humane pacis: ad vsum ꝙuerti vane securitatis. Peregrinatōem terre ꝑ inhabitatōe dilexi patrie salutis. ⁊ pulcritudinē corpis redegi in seruitutē voluptatis. Ubertatis abundantiā nō ad necessitatē corpis: sed ad superfluitatē exp̄edi miſere cupiditatis. tpa serena et blandimēta aeris ad amorē mihi seruire coegi terrene delectatōnis. Timeo heu et valde ptimesco: vt simul me ferire puniēdo debeant. que vicijs meis male subiecta seruiebāt.

Homo O anima aliqualiter iā ꝑpēdo q̄ bona est tua cognitio. Ex verbis enī tuis sentio: q̄ nō fuit frustra mea āmonitio. Uidet mihi q̄ lumine diuino sis aliq̄liter illustrata: ⁊ tactu veri luminis mota. Quia ſm Gregorij ī moralibꝫ. Unusq̄sq̄ dum tactu veri lumis illustrat: sibīp̄i ostendit, vt vnde cognoscit quid est iustitia: inde erudiat quid est culpa. Uñ sancti viri quo alti⁹ apud deū virtutū dignitate ꝓficiunt: eo subtilius indignos se esse deꝑhēdunt. quia dū ꝑimi luci fiunt. q̄c quid eis in seipis latebat inueniunt. Hec gregori⁹. Igit anima si luce veritatis tacta: dignitatē tuam quā hacten⁹ nō attendisti cognoscis. si culpā qua creatorē tuū offendisti intelligis: et vidisti q̄z gratiose formata sis per naturā. vide nūc q̄z viciose deformata sis per culpā. Anselmus. Reduc anīa erūnosa et misera ad memoriam enorme delictū. et perduc in celū vsq̄z rugitū et lamentū. Cogita anima perfida dei: adultera christi: q̄d feceris? Dereliquisti in celo castū amatorē tuū: contempſisti factorē tuuz: repudiasti sponsū tuū. turbasti deū tuū. irreuerēter tractasti sanctū angelū custodē tuum. Eras templuz dei. spōsa christi. sacrariū spūſſancti. Que est ista subita ꝙuersio ⁊ repētina mutatō. de dei ꝙgine facta est corruptio sathane. de spōsa christi scortū exectabile diaboli. Hec Anſel. Recordare o anīa ꝓpt̄ q̄d vēdideris decorē tuū, ꝓpt̄ q̄d abieceris honorē

ꝑtuũ:ꝓ quo tã turpiter fedaueris vultũ tuũ.que tãta bona ꝓ tã vili ꝑcio vendidisti.O anima quare te tot bonis spoliasti. quare frustra tãtis te honoribꝫ priuasti.quare tot bona opa negleꝛisti.tot annos:tot dies:tot horas sine fructu viꝛisti.

Anima Recognosco o hõ ꝙ veꝛe loqꝛis:et nõ ĩmerito me de tanta trãsgressione rep̃hendis. Bernard⁹. O dñe de⁹ me⁹ quot tẽpora efluxerũt:in qbus sine fructu vt aspicio viꝛi coꝛã te. quõ subsistaz. quomodo ad te leuare potero faciẽ meaz: in illo magno ⁊ terribili examine:qñ enumerari iusseris oĩes dies meos: querẽs fructũ in eis.O dñe deus cur intermisi te vllo tẽpoꝛe ꝓsari in coꝛde meo. te tota mẽte aꝑplecti:in tua dulcedine delectari. Oĩa interioꝛa mea vbi tũc erant quãdo tecum nõ erãt.cũ a te habeat omnis creatura qc quid habz desiderabile:laudabile: ꝺlectabile. Nec Bernard⁹. Heu domine:nunc intelligo:sed ꝓfiteri erubesco .speciesq; de coꝛ creaturaꝝ decepit oculũ meũ: ⁊ nõ aduerti.quia speciosioꝛ omnibꝫ creaturis tues.quibus tãtũmodo vnã guttã tue ineffabilis pulcritudinis cõmũicasti. Quis enĩ ornauit celũ sideribus.aerẽ volucribꝫ. aquam piscibꝫ.terrã plantis ⁊ floribꝫ.homines in coꝛpe diuersis coloribꝫ. in mẽte varijs virtutibꝫ? Nõne clemẽtissime pater per te illa celestiũ spirituũ agmina varijs donis sunt ornata? Nonne p te seraphin ardẽt dilectõe:cherubin lucẽt ꝓgnitione.de tuis donis iudicãt throni. de tuis muneribus dominanẽ dñatões inclyte.ex tua virtute p̃sunt p̃ncipatus .ex tua potestate potestates demões arcẽt.ex tua ꝓfunda potẽtia miracula faciũt virtutes. ex tuo p̃cepto archangeli magnis nũciãt maioꝛa .angeli vero minoribꝫ significant minoꝛa? Sed quid sunt hec oĩa :nisi tue pulcritudinis modica scintilla? O bone ie su:fons vniuerse pulcritudis: ignosce mihi miserꝛe:ꝙ tuam pulcritudinez tam sero cognoui:tã tarde amaui. ꝓpterea miserabiliter oberraui.Dulcedo etiã creaturarũ decepit gustũ meũ :et nõ aduerti ꝙ melle dulcioꝛ es. Tu enĩ melli et omni creature dulcedinẽ suã:imo tuam cõmodasti. ⁊ nõ est aliud ĩ creatura dulcedo vl̃ delectatio. nisi tue dulcedinis quã abscõdisti timentibus te demõstratio. Unde dulcedo omniũ creaturarũ si quis iuste aduertat:nihil aliud facit:nisi ꝙ ad tuã dulcedinẽ eternã inuitat. O iesu fons vniuerse dulcedinis et pietatis :ignosce mihi :ꝙ tuã inestimabilẽ et melliflua dulcedinẽ in creatura nõ cogui nec degustaui: ꝓpterea miserabiliter oberraui:et animã meã vsqꝫ modo siliqs porcorũ saturaui. Sed heu nunqꝫ vt timeo de pane filiorũ tuorũ manducaui.iõ semp in delicijs mũdi ieiuna et famelica p mansi. Gregoꝛi⁹. Quia intus gustare nolum⁹ paratã dulcedinẽ: ꝓpterea ieiuni et famelici amamus miseri famez nostram. O dulcissime iesu.modo video. mõ agnosco ꝙ oĩis dulcedo tibi cõtraria: fuit mihi afflictio et magna miseria .Augustin⁹ in libꝛo cõfessionũ.Tu enim misericoꝛdissime deus etiã in peccatis meis semp mihi aderas:pũissime seuiẽs omnes iniquas delectatões meas ⁊ malas amarissimis reꝛspergẽs amaritudibꝫ.docens p flagella :si vellem sine amaritudine delectari.nõ posem nisi in te domĩe. Nec augustin⁹. Sz heu hãc doctrinã nõ intelleꝛi.ꝓpterea oberraui.semꝑqꝫ in delicijs meis iniquis timui proditoꝛẽ:timui accusatoꝛẽ.timui reprehensoꝛẽ.formidaui aliquotiẽs ꝓscias. expaui multotiẽs infamiã. nõnunqꝫ abhoꝛrui gehẽnã: et tamẽ heu ego misera inter tot toꝛmenta nõ mutaui voluntatẽ ꝓpzíaz.Decepit etiã odoꝛ creature olfactũ meũ:et ignoraui ꝙ odoꝛ tuus o bone iesu superat oĩa aꝛomata. O bone iesu fons odoꝛis :cuius suauitas facit indesinẽter post te currere: et infatigabiliter laboꝛare. Ignosce mihi ꝙ tam seꝛo te cognoui. tam tarde in odoꝛe vngentoꝛũ tuoꝛũ post te cucurri. Puto tamẽ et per hoc me non excuso:ꝙ odoꝛ illius celestis apothece huic terreno fetoꝛi quo infecta eram nõ misceꝛet. Decepit etiã sonus falsus creaturaꝝ auditũ meum. et nesciui nec sensi qꝫ dulcia faucibus electoꝛũ tuoꝛũ eloquia tua. qꝫ suauia auribus amicoꝛũ tuoꝛũ consilia tua. qꝫ leuia manibus sanctoꝛũ tuoꝛũ mãdata tua. O iesu fons sapiẽtie: auctoꝛ sciẽtie.cõsiliatoꝛ casti cõsilij.fac me vl̃ saltẽ modo audiꝛe vocẽ tuã.sonet voꝛ tua ĩ auribꝫ meis.Cũ qꝫta amaritudie recogito ꝙ fefellit me illa voꝛ miserrima cantãtiuz

ꝛ dicētiū. Uenite fruamur bonis q̄ sunt: coronem⁹ nos rosis anteq̄ marcescāt: et nō pretereat nos flos tēporis. Uino p̄cioso ꝛ vnguētis optimis nos impleamus. vbiq; relinq̄mus signa leticie. Hāc vocē audiui: ꝛ nō intellexi. quoniā om̄ia vana sunt: et risu digna. Om̄ia enim hec ꝛ his similia cito ꝑtrāsierunt: et velut vmbra euanuerūt. Quid enī vana hec omnia amatoribꝫ suis contulerūt. quē enī fructū tūc habuerūt in illis in quibꝫ nunc cōfundunt̄ et erubescūt? O dn̄e deus meus: lumen cordis mei. panis anime mee: virtus amaricās mentē meā: non te amabā: ꝛ fornicabar abs te: et fornicanti mihi sonabāt euge euge. Amicicia huius mūdi fornicatio est abs te. O q̄d miserius misero: non miserāte super seip̄m. Sed inter hec oīa tu amātissime de⁹ mihi semꝑ aderas. vocem tuā frequēter audiui: inspiratōez tuā salutiferā sensi: sed nō consensi. O quotiens mihi illud salutiferꝝ consiliū īspirasti? Peccasti. quiesce: d̄sine: erubesce. Ad q̄ ego misera morē secuta bt̄i augustini in libro confessionū: verba somnolenta aliqn̄ respōdi. Domine expecta me modicū: sine paululū. modo a vanitate q̄escam. mō de malignitate erubescā: om̄ia vana ꝛ mūdana derelinquā. Sꝫ heu modicū ꝛ modo nō habebat modicū et modū: et paululum in longū ibat. Itē augustinus de verbis dn̄i. Ip̄a segnicies est res que ml̄tos eternaliter occidit: ꝛ finaliter in peccatis detinet. q̄ se ad vocē domini nō corrigūt. Uocem q̄dem occulte inspiratōis audiunt. sed vitā nō corrigūt: dicentes. Cras cras. ꝛ subito ostiū clauditur. remanetq; peccator foras extra arcaꝫ celestis patrie cum voce coruina: q̄r ꝑ peccatis gemere noluit cū columba. Gregori⁹. Heu q̄ ml̄tos in peccatis peius sua felicitas ꝓstrauit. multos diuturna pax inertes reddidit. eoq; illos mox malign⁹ hostis graui⁹ ꝑcutit: quo lōgius quietis vsu negligentes inuenit. Itē gregori⁹. Quos enī deus vt cōuertātur diutius tolerat: nō ꝯuersos durius damnat. Sed o hō vt tibi mee infelicitatis historiā ꝑfecti⁹ manifestem: ꝓfiteor q̄ hec om̄ia mee infelicitati nō sufficiebant: sed ad cumulū damnatōnis heu mūdana mollicies tactū meū nimis miserabiliter d̄cipiebat. ꝛ ignoraui q̄ tā suauis o bone iesu esset tuus amplex⁹. tam honestus attactus tuus. tam deliciosus cōuictus tuus. Cū enī te amauero mūda suꝫ: cū tetigero casta sum. cuꝫ accepero virgo sum. Tuus o dulcissime iesu amplex⁹ nō maculat sed mūdat. tuus attact⁹ nō inq̄nat sed sanctificat. O iesu fons vniuerse dulcedinis ꝛ suauitatis: ignosce mihi q̄ tam sero credidi. quantū habꝫ deliciositatis. quantū honestatis. quantū iocūditatis. qn̄ leua tue eterne sapiētie et cognitionis est sub capite meo. id ē rōe. ꝛ dextera tue diuīe clemētie et dilectōis amplexabitur me. id ē volūtatē. Heu me miserā: q̄d vnq̄ tam dulce: tā suaue. tam deliciosum ꝛ salutiferū potest experiri: q̄ int̄ brachia tanti spōsi quiescere: inter oscula tāti regꝫ ꝛ amici feliciter obdormire. Hāc dulcedinē senserat anīa deuota qn̄ optabat dicēs. Osculet̄ me osculo oris sui ꝛc. Nunquid has delicias aīa deuota erat experta q̄ndo orabat ardēs: ꝛ iam pene deficiēs pre dilecti sui ꝯcupiscētia: dicēs in Cāticis. Quis mihi det te fratrē meū: sugētē vbera matris mee: vt inueniā te solum foras: ꝛ deosculer te: ꝛ iā me nemo despiciat. Ap p̄hendam te: ꝛ ducā te in domū p̄ris mei: ꝛ in cubiculū genitricis mee. ibi me docebis. ꝛ dabo tibi poculū ex vino cōdito: et ex musto malagranatorū meoruꝫ. Quis enarrare sufficeret nisi qui mēte gustasset: quantū habet hoc verbū dulcedinis ꝛ deuotōis: quādo bene pōderatur: ꝛ recte cribrat̄ deuota mente. Unde expositōez deuote menti relinqno. Sed o domine de⁹: si hec tā dulcia sunt cogitanti: q̄ dulcia esse possunt degustāti. Si tā suauia sunt legenti: q̄ cōsolatoria erūt per affectū sentienti. Augustin⁹. Fac me dulcissime iesu int⁹ gustare ꝑ amorē: quod extra gusto per cognitionē. fac me sentire per affectū: quod sentio ꝑ intellectū. hec augustinus. Sed que vesania: que infernal̄ furia tanto tēpore a me ꝓhibuit talia et tāta mentis mee solacia: tā diuina gaudia: tā melliflua cōuiuia. Dic queso o homo que ē tāti mali causa. que tāti ꝑiculi ratio: que tanti damni occasio? Homo Uideo o aīa: q̄ iam fatigata laboribꝫ. iā vexata doloribꝫ: vltra īueīre n̄ valeas cui tātū dānū

illatū aſcribas. Peto igiť vt cū patientia audias ſi tibi tanti mali cauſaz demōſtra uero. ſi tibi tāti dāni īimicū oñdero Jā p parte hoſtē tetigiſti aliq̄liter: tamē forte p̄ dolore mentis nō aduertiſti. Habeſ o aīa mea īnimicū domeſticū: hoſtē amicuz: aduerſariū ꝓpinquū. qui tibi malū p̄ bono reddidit. et ſub ſpecie amicicie crudelioz exiſtēs īnimic⁹. his omnib⁹ z alīs infinitis bonis te p̄uauit. Dic hoſtis ſalua tua reuerētia eſt caro infelix z miſera. multuz tamē tibi dilecta. Hāc cū pauiſti: īnimicū peſſimū ꝓtra te erexiſti. hāc cū honoraſti: hoſtē crudeliſſimū ꝓtra te armaſti. hāc cū foziſ varijs z p̄cioſis īdumētis decoraſti: omnib⁹ interioꝛib⁹ oꝛnamētis te ſpoliaſti. neſciēs quod dicit b̄tus Gregoꝛi⁹ ī omelia. Unde inq̄t caro ad tēpus ſuauiter viuit: inde ſp̄us in eternū toꝛq̄bit et īgemiſcz. Et ecōtra. quo pl⁹ caro p̄mitur: eo plus de ſpe celeſti anim⁹ letat. Unde p̄ tāta iniuria nobis p̄ te illata ꝓtinere amplius me nō valeo. Hn tantū malū hucuſ q̄ ſub ſilētio piculoſe p̄tāſitum repꝛehēdam. Scio inq̄t Bernard⁹ in meditatōibus: o aīa quendā qui p̄ plures annos tecū vixit. ad menſam tecū ſedit. cibū de manu tua ſumpſit. et ī ſinu tuo dozmiuit. cū voluit tecū colloquiū habuit. hic iure hereditario ſeruus tu⁹ eſt. ſed q̄z delicate nimis enutriſti eū. et virge pepciſti: leuauit calcaneū ſuū ſup caput tuum: et te in ſeruitutē redegit. O anima miſerabilis z miſera. quis te liberabit de vīculo impꝛoperij huius? Exurgat de⁹ et cadat armat⁹: z conterať īnimic⁹. Inimic⁹ inq̄z contemptoꝛ dei. amicus mundi: cultoꝛ diaboli. Quid tibi videť de illo? Si recte ſentis. puto q̄ mecū dices. Reus eſt mortis. crucifigať. Noli ergo diſſimulare. noli differre: noli p̄cere. crucifige crucifige eū. Sed in qua cruce? In cruce dñi nostri ieſu chriſti. in q̄ eſt ſalus vita z reſurrectio noſtra. Recole igiť o anima p̄mordia tua: attēde q̄ es inſignita dei imagine: decoꝛata eiuſ ſimilitudine: deſpōſata fide: dotata ſpe. p̄ electa charitate. redēpta ſanguine. particeps gratie. capax beatitudis. q̄d tibi cuz carne vnde iſta pateris? ſi diligēter condiciones eius aduertis: nunq̄z vili⁹ ſterquiliniū vidiſti. ſi ei⁹ miſerias enumerare ve lis: q̄z onuſta ſit peccatis: p̄uꝛiēs concupiſcētijs: occupata paſſionib⁹: polluta illuſionib⁹: cōfuſione plena: iguominia repleta. quid de ea habes aliud: q̄z cogitationes fedas z immūdas. Dec Bernard⁹. Idē. O anima diuīa erubeſce in ſiſitudinem poꝛci cōmutari. erubeſce volutari in ceno que es de celo. Idem ſup Cantica. O anima donec in carne es: inter ſpinaſ v̄ ſaris. z neceſſe eſt vt tētationū tribulationes: z impugnationū aculeos g̃uiter patiaris. Unde dicit tibi in cāticis. Sicut liliū inter ſpinas: ſic amica mea inter filias. O candēs liliū: o tener et delicate floſ: increduli et ſubuerſoꝛes ſunt tecū: et cum ſcoꝛpiōib⁹ habitas. Uide ergo quō caute ambules inter ſpinas. Caro et mund⁹ pleni ſunt ſpinis: cōuerſari in bis et nō ledi diuine potētie eſt: z nō virtutiſ hūane. Dec Bernard⁹. Eſt et alius inimic⁹ foꝛtis et crudeliſ: qui mira calliditate omniū diſcutit cōſuetudies: ventilat curas: ſcrutatur affectus: et ibi ſemp querit cauſas nocēdi vbi quēq̄z viderit ſtudioſius occupari. Nouit enī hic hoſtis antiquus: ab initio humani generis inimic⁹: cui ipe illecebraſ gule ingerat. cui virus inuidie infundat. cui blādimenta luxurie obijciat. cui vana ſupbie incitamenta p̄mittat. nouit quē metu opp̄imat: quē gaudio ſallat: quē admiratōe ſeducat. Habet etiam aliquos ſibi obligatoſ: quoꝛū ad alioſ de cipiēdos ingenijs vtiť et linguis. O anīa fragilis ad reſiſtendū: facilis ad cadendū. difficilis ad ſurgendū. qualiter iſti⁹ crudelis aduerſarij laqueos euadere poter⁹. quem tantis ſubtilitatib⁹ p̄ditū agnoſcis. Dec Leo papa. Anima Nunc video: iam p̄imitus recognoſco: q̄ ſicut dicit auguſtinus: conſuetudo peccati eſt q̄ nō facile cognoſciť ab eo qui ipo p̄miť. ſed moꝛ cū inceperit ſe quis ab illo alienare: tunc demū cognoſcit in quāta fediate iacuerat. Igiť quia iā aliqualiter me ipam a peccato alienare incipio. et p̄ hoc me et peccatū meū agnoſco. me amplius a planctu cōtinere nō valeo. O dñe deus meus. tu imp⁹ſiſti mihi amabilē imaginē tuā: et ego ſupinduxi odibilē imaginē diabolicā. Heu heu miſer homūcio q̄ ōmonis imaginez ſupimp⁹ſſi ſup imaginem

dei. Cur nō odi eī ymitatōez: cui⁹ abhoz reo nomē. Ille spōte cecidit:ego volēs coz rui. Ille nulla p̄cedente vīdicta peccauit supbiens:ego visa ei⁹ pena peccaui cōtē/nens. Ille semel in innocētia est institut⁹: ego multotiēs suz restituta. Ille se erexit ꝓtra eū qui se fecit:ego me erexi ꝓtra eum q̄ me refecit. Ille deū dereliq̄t p̄mittentē: ego fugi deū p̄sequentē. Ille p̄stat in mali cia deo rep̄robāte:ego curro a deo miseri coꝛditer reuocante. Et si ambo ꝫ deū. ille tñ ꝓtra nō req̄rentē se. ego ꝯ ꝓtra moꝛiē tem p̄ me. Ecce ei⁹ imaginē hoꝛrebā. cū i mult⁹ me inuenio hoꝛribiliozē. ℞ Nō.

¶ Fuge fuge a me o hoꝛribil' substan tia. fuge teipam:exterrita a teipa. Ne igit sine rugitu coꝛdis tui tolerēs hoꝛroꝛē tuū. si toleras nō te agnoscis. Nō est hec foꝛti tudo.sed mētis hebetudo.nō est sanitas: sed obdurata iniq̄tas. ¶ Anima Si me videro:est hoꝛroꝛ intolerabilis:si nō videro:est mors ineuitabil'. O q̄z infe lix q̄ sibi est horribilis:sed tñ multo infeli cioꝛ cui moꝛs eterna est sensibil'. Anselm⁹ in oꝛōibus. O pater patiētissime: o rex cle mētissime.tegere nō valeo:excusare neq̄o. ⁊ tñ cōfiteri nō modicū erubesco. Jā cau sam tantoq̄z maloq̄z inuenio. iam q̄ p̄riꝰ male latuit agnosco. Bernard⁹ in medita tōibus. Coꝛ enī meū miseq̄ dū futuq̄ nō curauit gaudiū: nec diuinū q̄siuit ꝓsiliū. a seipo fuit elōgatū:⁊ in amoꝛe terrestriuz occupatū:dūq̄z elapsum fuit ab illis:⁊ in uolutū ist̄is:vanitas ip̄m decepit:luxuria polluit.curiositas abduxit. cruciabat iuidia.toꝛquebat ira cūdia. diuidebat auari cia.anxiebat acidia.sicq̄z imergebat oīm bus vic̄ys. q̄ vnū bonū q̄ sibi sufficere potuit dereliq̄t. Hec bernard⁹. Albeāt g mitissime de⁹ in oblioīnē coꝛaz te oīa male ꝓsumpta mea tpa .et cōcede vt ℞ tē/poꝛis mei resiuū foꝛte nimis breue ⁊ mo mētaneū:sit tibi honoꝛificū:mihi fructu osum.et p̄mo edificatoꝛiū. Jā p̄ssime de⁹:ppter magnitudinē dāni.q̄ infelix ⁊ misera miserabiliter incurri:video ⁊ reco/gnosco q̄ me ip̄am ⁊ p̄cm meū sufficiēter vt meruī deplāgere nō valeo .si tāta debz esse nō imerito p̄cī detestatio q̄nta fuerit in misera volūtate delectatio. ℞ Nō

O aīa si p te vt asseris nō potes nec suf ficis delictū tuū deplāgere:necesse habes te ad aliquē sct̄oz̄ ꝓuertere. An ignoraſ q̄ ꝑm Bernardū :secuz̄ habes accessum ad deū:vbi mr̄em habes añ filiū: filiū añ pa trē. Pater p̄ te ostēdit filio pect⁹ et vbe/ra.fili⁹ patri lat⁹ et vulnera. Putas q̄ vl/la poterit ibi esse repulsa :vbi tot sunt cha ritatis indicia. In piculis g̃ et in angusti is:ac in reb⁹ dubi⁹:mariā cogita: mariā inuoca. Non recedat a coꝛde tuo:nō disce dat ab oꝛe tuo. Ip̄am seq̄ns non deuias. ip̄az rogās nō desperas: ip̄a tenēte nō coz ruis.ip̄a p̄tegente nō metuis.ip̄a duce nō fatigaris.ip̄a p̄picia ad veniā pueis. Hec bernard⁹. Anselm⁹. Dic igit̄ o aīa cū ma/gna mētis fiducia. O dña si tu⁹ fili⁹ p te factus ē frater noster:nōne tu p ip̄m facta es mater nostra. Exultabo igit̄ ⁊ letaboꝛ. q̄z q̄cquid indicabit̄ de me:pēdet ex sentē tic mr̄is et fr̄is mei. Hec anselmus.

Anima ¶ Cū peccaui in filiū. irritaui mr̄em. Patrē offēdere nō potui sine iniu ria filij. Quid ergo o hō faciā:quis recō ciliabit me filio inimica matre:quis mihi placabit matrē irato filio? ℞ Homo

¶ Anselm⁹. O aīa nō dubites: etsi am/bo sint offensi.ambo tñ sunt clemētes:am bo p̄ssimi. Fugiat g̃ reus irā iusti dei ad piā mr̄em.refugiat re⁹ iram offēse matris ad benignū filiū:⁊ dicat. Deus q̄ fact⁹ es filius femīe ꝓpter nr̄am miseriā:femina q̄ facta es mater dei ꝓpter mificoꝛdiaz:aut misereamini mihi ipie peccatrici:aut ostē dite mihi magz̄ mificoꝛdē .ad quē ego mi sera confugere valeā. Hec anselm⁹.

Alia ¶ O hō q̄z sanū ꝓsiliū tuū .q̄z cōso latoꝛiū est mihi misere verbū tuū .Qz q̄n p̄cm meū recte aspicio:tūc inuenio: tunc agnosco:q̄ elemēta p peccata mea pollui: celos inq̄naui:astra celi offuscaui:damna tos in inferno cruciaui.sct̄os in celo p̄tur bauī.angelos mihi ad custodiā deputa/tos irreuerēter p̄tractaui. Un̄ ab oīmbus his auxiliū petere p̄timesco. Et q̄z iusti in ste mihi indignati sunt: ad ip̄os ꝓfugere nō p̄sumo. ℞ Homo ¶ O aīa nimia est trepidatio tua. q̄nis placita sit hūilia tio tua. An ignoras q̄ multi de sctis pec/cauerūt.qui q̄liter nobis peccātibus mi/sereri debeāt:in suis magnis p̄cīs didi/cerunt. Cogita moysen ꝓphetā eximium

de diuina potētia desperātē. Cogita da/
uid regez sctissimū ɔtra diuinā legē adul
terio et homicidio peccantē. Agnosce sa/
lomonē sapientissimū idola vana ⁊ pessi
ma adorantē. Cognosce Manassen regē
iniq̄ssimū: qui plus q̄ omnes reges israel
peccauerat. q̄ dicebat. Peccaui sup nūez
arene maris: et nō sum dignus videre alti
tudinē celi p̄ multitudine iniq̄tatis mee.
hos semp cogita veniā impetrātes. Sed
quid plura de sanctis veteris testamenti?
Cogita nūc et aduerte paucos de sanctis
noui testamēti. Uide mattheū sedētez ad
teloniuz peccatorē et publicanū: ⁊ assum
ptū in discipulū. Uide paulū lapidantē
stephanū: et electū in apl'm. Uide petruz
christū abnegantē: et mox veniā impetrā
tem. Uide militē christū crucifigentē: ⁊ ta
men de diuīa misericordia p̄sumentē. Po
stremo cogita o anima. q̄ illa famosa ⁊ ī/
mūda peccatrix maria magdalena: facta
est tā singularꝭ et specialis christi amatrix
Oēs enī quotquot modo cū deo regnāt.
vel olim sicut nos peccauer̄t. vel saltē pec
casse potuissēt si eos diuīa clemētia a pec
cato nō p̄seruasset. Quia cuicūqz donatū
est vt peccare penit⁹ nō potuerit: nō est h̄
nature: sed celestis gr̄e. ¶ Anima ¶ Jam
nūc secure ꝓphetas et reges imploro. iaz
nūc audacter apl'os et martyres inuoca/
bo. cōfessores: v̄gines et viduas ɔstanter
īterpello. Sed tn̄ p̄ oīb⁹ his sacratissimā
dei genitricē virginē mariā ɔfidenti⁹ ado
rabo. Scio enī q̄ tā pia: dulcis et suauis
est maria: q̄ nec noīari potest q̄n accēdat.
nec cogitari q̄n recreet affectū diligētiū se
Hec est enī illa q̄ salutē oīb⁹ impetrauit.
⁊ toti⁹ mūdi repatōem obtinuit. Hec ber
nard⁹. Anselm⁹. O feīa mirabilit̄ singu/
larꝭ: et singularit̄ admirabil'. p quā elemē/
ta renouant̄: infirmi medicant̄. hoīes sal/
uant̄: et angeli reintegrant̄. O femīa g̃tia
plena. de cui⁹ plenitudinis abūdantia re/
sp̄sa reuiuiscit oīs creatura. Bernardus.
O bn̄dicta genitrix vite: inuētrix gr̄e: ma
ter salutis. p te accessum habem⁹ ad filiuz
tuū: vt p te nos suscipiat: q̄ p te dat⁹ ē no
bis. Excuset apud ip̄m integritas tua cul
pā corruptōis nostre. hūilitas tua o btīs
sima veniā impetret vanitati nr̄e. O bn̄/
dicta p gr̄am quā inuenisti: p misericordi
am quā pep̄isti. fac vt q̄ mediāte te digna
tus est fieri p̄ticeps miserie nr̄e. te interce
dente nos faciat participes gl'ie sue. Hec
bernard⁹. ¶ Homo ¶ Jam nūc vt esti/
mo o anima mea aliq̄liter meritorie ɔuer/
tisti radiū cōtemplatiōis ad videndū q̄lit̄
formata sis p naturā: et quō deformata p
culpā. cōuerte nūc radiū tuuz: iā vt spero
p contritōem depurata: ad intuendū q̄li/
ter sis reformata p gr̄am. Scire tn̄ debes
q̄ q̄nto p̄fectius p ɔtritōis lauacrū caligo
mentis detergit̄: tāto lucidi⁹ diuīe repati
onis bn̄ficiū speculat̄. Peccatū enī s̄m au
gustinū est tenebra q̄ intellect⁹ obtūditur:
⁊ interior hō totus obtenebrat̄. Un̄ neces
se est vt tāto solliciti⁹ mētales oculi a pec
cati tenebra p ɔpūctōis lachrymas conti
nue expurgent̄: q̄to ampli⁹ p hāc ɔtēpla
tōis radi⁹ obtenebrat̄. Hec aug⁹. Jā igit̄
o aīa in affectōib⁹ serenata: dirige radium
ɔtemplatōis ad intuendū: q̄ p̄funda dei
clementia: ⁊ q̄ alta dei sapiētia: q̄qz mira
dei potētia sis p gr̄am reformata. Cōside
ra p̄mo q̄liter p bn̄ficiū redēptōis te a pec
cato originali liberauit. An ignoras q̄ p
pctm̄ originale eras bonis naturalib⁹ et
sp̄ūalib⁹ spoliata: potestati p̄ncipis tene/
braꝝ subiugata. a patria tua repulsa ⁊ ali
enata. Sed s̄m Bernardū. Singularis
illa maiestas mori voluit vt viuerem⁹. ser
uire vt regnarem⁹. exulare vt repatriare/
mus. Et ad vilissima opa inclinat⁹ est: vt
nos ɔstitueret sup omnia opa sua. Uenit
enī filius homīs q̄rere et saluū facere qd̄
perierat. Uenit inq̄z vt te sup̄bū humilia
ret. Gregori⁹ in registro. Ad h̄ vnigenit⁹
dei fili⁹ formā infirmitatꝭ nostre suscepit.
ad h̄ inuisibilis nō solū visibilis: sed etiaz
despectus apparuit. ad h̄ ɔtumeliaꝝ ludi
bria: illusionū probra. passionū tormenta
tolerauit: vt sup̄bū nō debere esse hoīem
doceret hūilis de⁹. Aug⁹. Om̄ia bōa ter/
rena ɔtempsit de⁹: vt ɔtēnenda mōstrarz.
⁊ om̄ia terrena mala sustinuit: vt sustinen
da doceret. vt neqz in illis q̄reret̄ felicitas.
neqz in istis timeret̄ aduersitas. Uenit se
cūdo vt te patri recōciliaret. Aug⁹. Cum
inimic⁹ esses patri ego recōciliaui te. cum
longe esses: ego veni vt reducerē te. cū in/
ter mōtes et siluas errares: quesiui te. int̄
lapides ⁊ ligna inueni te. in humerꝭ meis

portaui te. pri meo reddidi te. laborauí: sudauí. caput meũ spinis exposui. manus meas clauis obieci. lãcea latus meũ apire pmísi. sanguinẽ meũ p te fudi. totq; nõ dicam iniurijs sed asperitatiby laceratus sum, ppter te. sed heu, ppter pctm̃ tuũ te diuidis a me. Uenit tercio vt te vẽdituꝫ reparet. Aug⁹. Admiremur: gtulemur: amem⁹: laudem⁹: adorem⁹. qm̃ p redẽptoris nostri mortẽ: de morte ad vitã. de tenebris ad lucẽ. de exilio ad patriã. de corruptõe ad incorruptõem. de miseria ad gloriã. de luctu ad gaudiũ vocati sum⁹. Gregorius nazanzen⁹. O mira ꝛ inaudita pmirtio. qui creator ẽ fit creatura. qui immensus est capit. qui diues est in oñes: pauper efficit. Suscepit imaginẽ carnis mee: ut imaginẽ quam fecerat reparet: ut carnem mortalẽ imortalitate dotaret. Expgiscere nũc o aĩa mea. respice in faciẽ christi tui. Uide faciẽ illam quõdã splendore nimio luminosam: ppter te velatã ꝺ claritatem: decore speciosam: inflatã ꝓtra speciositatẽ. dulcore gtiosam: ꝺsputã cõtra gtiositatẽ. amore desiderabilẽ: abomiabilẽ ꝓtra ꝺsiderabilitatẽ. Uide nũc o aĩa mea ꝛ diligẽter ꝺsidera mira ꝛ iaudita, pdigia. que fecit dñs sup terrã. De⁹ illudit vt honoreris. innocẽs flagellat vt cõsoleris. iustus crucifigit vt libereris. agnus imaculatus occidit vt epuleris. sanguis ꝛ aqua de latere lanceati emittunt vt poteꝛ. Respice igit in pciũ redẽptõis: placãs offensam ꝓuaricatõis. inspice exẽplũ informatõis. ꝑstans ammuniculũ sanctificatõnis. aspice auriliũ, ptectõis: reserãs ianuã incarceratõis. suscipe pmiũ retributõis: cõferens gram iustificatõis. Aspice o aĩa delicata contẽplãdo assidue: et fac imitando pfecte ẽm exẽplar ꝺsũmate iusticie. qõ tibi in mõte mõstratũ est. Ḣ est in christi victoriosissima passiõe. An nõ cõsideras q delicijs corpalib⁹ estuas: et christ⁹ dñs tuus: rex tuus. spõsus tu⁹: magister ꝛ amic⁹ tuus: affligit omni genere penarũ. in oñi parte sensuũ: ab omni statu hoim. Rex illusit. pses iudicauit. discipul⁹ vẽdidit: apostoli reliquerũt. põtifices: scribe ꝛ pharisei tradiderũt. gentiles flagellauerunt. turbe ꝺdenauerũt. ac milites crucifixerũt. Bernardus. Caput illud angelicis tremendũ spiritiby: densitate spinaꝝ pungit: facies pulcra p filijs hoim: sputis iudeoꝝ deturpat. oculi lucidiores sole caligãt ĩ morte. aures que audiũt angelicos cãtus: audiunt pctõrũ insultus. os qõ docet ãgelos: felle ꝛ aceto potat. pedes quoꝝ scabelluꝫ adorat: qm̃ sanctũ est: cruci clauo affigũt. manus que formauerũt celos sunt ĩ cruce extense ꝛ clauis affixe. corp⁹ verberat. latus lancea pforat. Et q̃d plura? nõ remãsit in eo aliq̃d libeꝝ nisi sola lĩgua: vt pro pctõribus exoraret: ꝛ mr̃em discipulo cõmendaꝫ. Hec bernard⁹. Et quid plura? o fidelis aĩa saluator noster nullis aduersantiũ hostiũ tentamẽtis potuit a nr̃e salutis cura reuocari. Sed quo magꝭ eius nobis ostendit emulatio: eo gtior nos si hanc spernim⁹ seq̃tur dãnatio. Anĩa

O hõ iaꝫ diu tacui: qz que, ppposuisti cũ gaudio pter et luctu deuota mẽte recepi. Gaudens igit gaudebo in dño: qz me tm̃ dilexit q̃ vnigenito filio suo ppt̃ me non pepcit. O inestimabil' dilectio charitatis. vt ancillã: ĩmo nec nomĩe ancille dignam redimeret: filiũ tradidisti. O dñe iesu christe q̃, ppter me tibi nõ pepcisti. coꝛ meum tuis vulneriby ita saucia: ꝛ mẽtẽ meã tuo sanguine ita inebria. vt quocũq; me ꝓtaꝫ semp te videã crucifixũ. ꝛ q̃cq̃d inspexero mihi appareat tuo sanguĩe rubricatũ. vt sic totus in te tendẽs: nil valeã ꝑter te iuenire. nil nisi tua vulnera intueri. Hec mihi ꝺsolatio sit tecũ mi dñe crucifigi: ꝛ mihi sit intima afflictio aliq̃d ꝑter te meditari. Hugo de sctõ victore. Nulla dilectio maior. nulla charitas sincerior. null⁹ amoꝛ fortior. mortuus est p me innocens: nihil in me inueniẽs quod amaret. sed heu q̃tiens hãc mirã circa nos diuĩe pietatis dignatõꝝ aduerto: de nimia ingtitudie mea nõ modicũ ꝺfundoꝛ ꝛ erubesco. Hõ

Hugo de arra aĩe. O aĩa dereliq̃sti sponsum tuũ, pstituisti amoꝛem tuũ: ꝛ p tãtis beneficijs gtias nõ egisti. qz vt releuaꝫ te illuc vnde ceciderat. ipe descẽdere dignatus est. ꝛ pie pati qõ tolerabas. Cogita g ꝗtũ diligat te q̃ nõ nisi moriẽdo a morte voluit liberare te. Hec hugo. Uñ anima mea: q̃nto bñficia redẽptoris recognoscit dignioꝛa: tãto pctã ingtitudinis sunt deterioꝛa. Uide g̃ ne sis ingta, cui tãta bñficia

sunt collata. Magnū enī est pcīm ingītitudinis. Unde ꝑm bernardū. Ingratitudo est q̄si vent⁹ vrens: exiccās riuulos diuīe miserico:die: fontē clementie ⁊ fluēta gr̄e. Attēde igit̄ o anima mea: freq̄nter volue ⁊ reuolue in mēte illud horribile ꝟbū qđ ꝓtra ingītos ꝓferī in ꝑsona saluatoris dicētis. O anīa vide q̄nta ꝑ te patior. ad te clamo q̄ ꝑ te morior. Uide penas q̄bꝫ affici/or. vide clauos q̄bꝫ ꝓfodior. audi impꝛoperia quibus cōfundor. Sed cū sit tantus dolor exterior: cruciat⁹ tñ īterior est ḡuior: cū tam ingtū te expior. Et alibī Bernardus cōtra ingratos in ꝑsona chr̄isti īuehit dicēs. Populme⁹ q̄d feci tibi: aut in q̄ molest⁹ fui tibi. resp̄ōde mihi. q̄d causse est q̄ inimico meo magꝭ libet seruire q̄ꝫ mihi? Attēde q̄ ego suꝫ q̄ creaui te. Ego oīnibꝫ bonis ditaui te. Et si hec modica videñt ingt̄. ego p̄ciosissimo sanguīe meo redemi te. Ēia anīa mea: nō recedāt hec a corde tuo. nō discedāt ab ore. sp̄ gr̄as age. nunq̄ cessa vnigenitū dei filiū ꝑ tātis donis bñdicere et magnificare. Sit tibi dilectus ꝑ his oīnibꝫ aliq̄ fascicul⁹ myrrhe ī corde tuo. aliq̄ iubil⁹ ī mēte. laus ī ore. melos in aure. Anima Jā diuti⁹ me ꝓtinere nō valeo. Dic quelō. Quid retribuā dño ꝑ omnibꝫ que retribuit mihi? Dō O anima: sicut dicit Bernard⁹ in meditatōibꝫ. totā vitā tuā debes huic. nō imerito q̄ vitā suā ꝑ te posuit: et cruciat⁹ duros sustinuit: ne et tu eternos cruciat⁹ sustineres. Quid tibi vel durū esse poterit cū recordat⁹ fueris q̄ ille speciosus ī forma dei ꝑ te voluit crucifigi. O q̄ꝫ indebita miseratio. o q̄ꝫ gtuita dignatio: q̄ꝫ inopinata dilectio. q̄ꝫ stupēda dulcedo: regeꝫ glie ꝑ despectissimo ꝟmiculo mori ⁊ crucifigi. O q̄ꝫ dulcis amic⁹: o q̄ꝫ fortis auxiliator. o q̄ꝫ prudens ꝓsiliator. Anīa O homo fateor ⁊ ꝟe recognosco si essent ī me oīnes vite filioꝝ adā: omnes dies seculi. et labores oīm hoīm q̄ sunt: fuerunt et erūt. nihil esset ad ꝓpatōem illi⁹: qđ sponsus me⁹ ꝑ me sustinuit: qđ ꝑ pcīis meis fili⁹ dei tolerauit. Cuꝫ ergo donauero ei q̄cq̄d sum: et q̄cquid possum. nōne erit sicut stella ad solē. sicut stilla ad fluuiū. ⁊ sicut puluis ad montē. Hec bernardus Dō O aīa q̄ iam ꝓsidero q̄ depurato contēplatōis oculo gr̄am diuīe redēptōis qua te a pctō originali spōsus tuus liberauit agnoscis. adhuc modicū ꝑ deo loq̄ incipiā. et tibi ad cumulū diuīe miseratiōnis q̄liter ꝑ ipaz a pctō actuali liberata sis ostendā. Cōuerte igit̄ radiū ꝓtēplatōnis ad bñficiū iustificatōis: et cōsidera dñi ꝺi tui gr̄am: q̄ꝫ paterne ꝑ occultā inspiratiōnem te a pctō reuocauit. q̄ꝫ dulciter et q̄ꝫ amicabiliter alloq̄ndo ꝑ interiorē allocutionē te vocauit dicēs. Reuertere reuertere sunamitis. id ē anima ꝑ pcīm misera effecta: vel captiuata: vel mortificata. Reuertere inq̄t o aīa ad me: ego sum creator tuus. Reuertere: ego sum redēptor tuus. Reuertere: ego suꝫ ꝓsolator tu⁹. Et si hec modica vidēt. reuertere vltimo q̄ ego sū tam liberalis remūerator tuus. Reuertere igit̄ ad me: ego sum qui te tā nobilit̄ creaui. Reuertere: ego sum q̄ te tuꝫ misericorditer ꝑ mortē meā amarissimā ꝺ morte et na liberaui. Reuertere ad me: ego sum q̄ te bonis spūalibꝫ et corpalibꝫ tā multipliciter ditaui. Reuertere vltro ad me o aīa: ego sum q̄ te iam ꝑ ꝓparatā felicitatē tā liberaliter remūeraui. Reuertere inq̄t a peccato cogitatōis. reuertere a pctō locutōis. reuertere a pctō actōis. reuertere a peccato assuefactiōis. Reuertere ad me o anīa. te sancti cū magno desiderio expectāt: et ad tuū aduētū angeli exultāt. Reuertere: vocat te expānsis ī cruce manibꝫ iesus chr̄istus. Reuertere: tuū reditū ꝑstolat totius trinitatis abyssus. O anīa hec fuit vox si bene recolis dilecti inuitātis. Ēl duerte nūc que fuerit lōganimitas expectātis. O q̄nto tpe tuū aduentū expectauit: heu quanto tpe te in peccatis tuis tolerauit. O q̄t ⁊ quātos ante tuā ꝓuersionē in pcīis dānauit: ⁊ te semp peccantē misericordit⁹ expectauit. Reuertere adhuc o aīa. chr̄istus in cruce te expectās habet caput inclinatum ad te peccatricē et immundā deosculandā. habet brachia extensa ad amplexādum. manus aptas ad remittendū. corp⁹ extensum ad se totū impendendū. pedes affixos ad tecū ꝓmanendū: latus aptum ad te in illud intromittendū. Esto ḡo anīa iam colūba nidificās in foraminibꝫ petre: in cauernis macerie. ꝓola manus. ꝓola pedes. īuola lateri. ibi tuta reꝑes. ibi secura

quies. Hec Bernard⁹. Hugo de scto victore. O aīa si digne cogitare posses: qt ꝛ qles in tui ꝓpatõe abiecti sunt: q tibi data tam gtiã cõseq nõ meruerũt. Elegit ꝺ et ꝓelegit te spõsus tuus. elegit te ī omnib⁹. assumpsit et oīb⁹. amauit ꝑ oīb⁹. An ignoras q̃ feda ꝓus fuisti: q̃ polluta ꝛ dissoluta ꝓus extitisti. Jpe te lauit lauacro regeneratõis: pauit cibo dulcissimi corpis. Jpe tibi dedit vestimẽta virtutũ: qb⁹ nuditatẽ tuã tegeres: ꝛ te adornares. Jpe cõtulit aromata bonorũ opeꝝ: quib⁹ fetorẽ peccati effugares. dedit speculũ scripture in quo faciẽ tuã agnosceres. Hec hugo. O anima vidisti longanimitatẽ expectãtis. iã nũc ꝓuerte radiũ ꝓtẽplatõnis ad benignitatẽ iustificãtis. Cogita diligẽter vñ tibi post hec omnia tã inestimabil gr̃a: vt eius merearis esse spõsa: in quẽ desiderãt angeli pspicere. Bernard⁹. Quid ergo retribues dño ꝑ omnib⁹ que retribuit tibi? Tribuit enī tibi ꝑ gr̃am vt sis socia mense: socia regni: socia thalami. Vide quib⁹ brachijs a te sit amplexãd⁹: qb⁹ labijs deosculand⁹: qui te tãti estimauit: vt te suo sanguine mũdaret: et ꝓpter te somnũ mortis acciꝑet. Alia Fateor iam et recognosco: experior et intelligo: me mlto plura bis a deo meo recepisse. sed ꝑ his oīb⁹ nihil dignũ bñficijs tãtis deo retribuisse Bernard⁹ in meditatõib⁹. Misericordias dñi in eternũ cãtabo. q̃ septẽ ī me misericordias factas ꝓsidero. ꝑ q̃s suã inestimabilẽ pietatem euidentissime recognosco. Primo q̃ a multis pctis me conseruauit. Secõ q̃ me peccantẽ nõ statim dãnauit. sed me plõgante iniq̃tatẽ: ipe plõgauit pietatẽ. Tercio q̃ cor meum ĩmutauit: vt fierent ei dulcia que ꝓus erãt amara. Quarto q̃ me penitentẽ misericorditer recepit. Quinto q̃ cõtinendi ꝛ emendãdi mihi ꝺ⁹tutem ꝑstauit. Sexto q̃ dedit mihi gr̃az ꝓmerẽdi. Septimo q̃ mihi tribuit spem obtinẽdi. Dic mihi iã o homo ꝓpter diuinam clemẽtiã. q̃d ꝑ his oīb⁹ dño meo retribuã: ne fiam indigna ꝓcipiẽdis si ingrata fuero inuẽta de ꝓceptis. Aug⁹. Quid ꝺ retribuã dño? nisi q̃ diligã et gr̃as agã: ꝓfitear et laudem dicã nomi suo etno ꝛ benedicto. Qm̃ tam patus est mihi dimittere mala: ꝛ tã inestiabilia ꝓferre bona. Bratie ei⁹ ꝺputo: q̃ ꝓctã mea q̃si glaciẽ soluit. gtie eius deputo quecũq̃ mala nõ feci. et ideo oīa mihi reputo dimissa: quecũq̃ a meipo duce nõ sunt ꝓmissa. Hec Aug⁹. ī libro ꝓfes. Homo O aīa scito q̃ q̃cq̃d tibi dilect⁹ tu⁹ ꝓtulit. q̃cq̃d ꝓpter te sustinuit: totũ in charitate ꝓpetua (q̃ te dilexit) ꝓsummauit. Uñ (sicut estimo) nec meli⁹ nec decenti⁹ q̃ ꝑ dilectõez retribuit qđ ex sola dilectõe ꝓdonat. Alia Eia mi dñe deus me⁹: si hec ita se habẽt. q̃ntũ ego infelix ꝛ misera diligere deberẽ deum meũ: q̃ me creauit cũ nõ erã. redemit cum pieram. ꝛ de mltis piculis liberauit me. q̃ñ errabã reduxit me. q̃ñ ignorabã docuit me. q̃ñ peccabã correpuit me: q̃ñ ꝓtristabar consolat⁹ est me: q̃ñ steti tenuit me. q̃ñ cecidi erexit me: q̃ñ iui duxit me. q̃ñ veni suscepit me. Hec ꝛ multa alia fecit mihi de⁹ me⁹. de q̃b⁹ dulce mihi erit spr loqui. spr cogitare. semp gr̃as agere. vtinã ꝑ omnibus bñficijs suis possem eũ laudare ꝛ amare. Cum enī ꝓm auctorẽ de spũ ꝛ aīa. cũctis sit ꝑsidens: singulos implẽs. vbiq̃ ꝑsens: cunctor̃ curã agẽs: ꝛ tã singulis q̃ omnib⁹ ꝑuidẽs. ita tñ totũ ad custodiam meã occupatũ video: q̃si oīm oblit⁹ fuerit ꝛ mihi solũ intẽdere velit. Sic enī ꝑsentẽ se mihi exhibet: semp se patũ offert: si me paratũ inuenerit: vt q̃cũq̃ me ꝓto ñ me deserat: nisi ego ꝓus deserã eũ. Hec ꝑ his omnib⁹ qđ illi retribuã habeo: nisi tñ vt diligã. Hec auctor de spũ ꝛ aīa. Bernar. O bone ieſu: q̃tiens post immẽsas ꝛ innumerabiles lachrymas. quotiẽs post varios singult⁹ et gemit⁹: me sauciatã et iam pene desperantẽ vnxisti vnctõe misericordie tue: et omīno pene deficientẽ excepisti gaudentẽ: nec dereliq̃sti de venia ꝑsumentem. Sed sup hec omnia mihi te bone ieſu amabilẽ nõ ĩmerito reddit calix passionis quẽ bibisti: opus nr̃e redemptõis qđ suscepisti. Hoc enim ẽ qđ totũ amorẽ meum vẽdicat sibi. ꝟ est qđ meã deuotõnem blãdius allicit: ꝛ iust⁹ strigit. et vehemẽt⁹ afficit. Eteni vbi te hũiliasti: vbi te naturalib⁹ radijs eruisti. ibi charitas pl⁹ effulsit: gr̃a ampli⁹ radiauit. Hec Bernar. Adiuro vos (inq̃t aīa in cãticis) filie hierusalẽ: vt si inueneritis dilectũ: nũciate ei q̃ amore langueo. Bernard⁹. Flõ operit

anima quē diligit: qz pſentē oīb credit: q̄ de corde ſuo ñ recedit. Aug⁹. Amo te domine: z impatiēs eſt amor: nec lachrymis ſedat: donec amori det qđ amat. Nihil e⁹ meſticiā cōſolat: quouſq; nō aſpicit qđ deſiderat. Alia Sed nūq̄d o hō ille tenet deū diligere: qui ſe gaudz talia q̄lia ego ꝓmiſi mīme ꝓmiſiſſe Hō O ania nō te q̄ſq; irrideat. ab eo egrā ſanari optz: a q̄ ſibi p̄ſtitū eſt vt nō egrotaret: vel fortā vt maiores labores cauti⁹ euitaret. Et iō deū tantū dez īmo reuera ampli⁹ diligat: qz p quē me videt tātis pctōz meoz languoribz extui. p eū ſe videt tātis doloribz nō implicari. Nec Aug⁹ in li. ꝓfeſſionū. Hiero. Sine amore charitatis q̄uis q̄ſq; recte credat. ad btitudinē tñ venire nō poteſt. qz tāta eſt charitas: vt etiā ꝓphetia z martyriū ſine illa nihil eſſe credātur. nullū p̄miū charitati ꝓpenſat. Charitas enī oīm vtutū obtinet p̄ncipatuz. Aug⁹. Da mihi te de⁹ me⁹: redde te mihi. amo te z ſi paz eſt amem validi⁹. Hō poſſuz me tiri vt ſciā q̄ntū deſit mihi amoris tui ad id qđ ſatis eſt: vt currat vita mea ī ap̄lex⁹ tuos. nec auertat donec abſcondat ī abſcōdito vult⁹ tui. Noc tñ ſcio q̄ male mihi eſt p̄ter te: z oīs copia q̄ de⁹ me⁹ nō ē mihi egeſtas eſt. Nec aug⁹. Alia Hūc g̃ o hō qz p his oīb dilectū dilectorē meum vt dixiſti diligere debeo. dic q̄ſo q̄tū aut quō ipm diligā: q̄ten⁹ ſibi viciſſitudinē tātē dilectōis repēdā Hō O ania q̄uis ſm Bern̄. cauſa diligēdi deū: deus ſit. mod⁹ vo diligēdi eū ſit ſine mō diligere. poſſum⁹ tñ modū aliquē ex ipis ſacre ſcripture locis inueſtigare. Ipe etenī qui tibi dilectōem tribuit: modū diligēdi oſtēdit qñ dixit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: ex tota aīa tua. z ex tota fortitudine tua. Dilige igit aīa amore ſingulari deū p̄rem: qui te tā nobiliter ex nihilo creauit. deū filiū q̄ te tā ineſtimabilit̄ p te moriēdo reformauit. deū ſp̄m ſcm̄ q̄ te tā mirificordit̄ et tā dulcit̄ ſepi⁹ ꝓſolādo a peccato ꝓfuauit: z ī bono ꝓfortauit. Dilige igit deū p̄rem fortit̄: vt nullo alieno amore piculoſe vicaſ. dilige deū filiū ſapient. vt nullo alieno amore doloſe ſeducaſ. dilige deū ſp̄m ſcm̄ dulciter: vt nullo alieno amore venenoſe īficiaris. Uel alit̄ ſm bernar. Diſce a chriſto o aīa chriſtiana: quē admodū debeas diligere chriſtū. Dilige dulcit̄: p̄udēter z fortit̄. Dulcit̄ vt amore illi⁹ oīs amor ali⁹ tibi vileſcat. z ipe ſolus ſit tibi mel in ore: melos ī aure: iubilus in corde. Dilige p̄udēter: vt amor tu⁹ in eo ſolo: z in nullo alio ꝓtinue īardeſcat. Dilige fortit̄: vt tua fragilitas oīa dura z aſpera gaudēter p ipo ſuſtineat: vt dicaſ. labor me⁹ vit eſt vni⁹ horе. z ſi ampli⁹ ē nō ſentio p amore. Nec bern̄. Hieronim⁹. Ita chriſtian⁹ p amorē in chriſtū iugit̄ intendat: vt oīa libēter ppt̄ ipz ſuſtineat donec ad ipm pueniat. Nec hiero. Amem⁹ chriſtū: z ei⁹ ſp q̄am⁹ inherere amplexibz: et facile videbit̄ oñe qđ eſt difficile. Amb. O ania ſp in mēte tua ptracta q̄z dulciter chriſt⁹ te dilexit in incarnatōe. q̄z pruden ter ī ꝓuerſatōe: z q̄z fortiter ī paſſiōe. Hugo. Nulla dilectio maior: nulla charitas ſincerior: null⁹ amor fortior. mortu⁹ eſt p te innocēs: nihil in te inueniēs qđ amarz. Nec hugo de ſctō vic. Alia Dic q̄ſo o hō ſalua reuerētia tua: nō ex curioſitate. ſz ex hūilitate. nō ex p̄ſumptōe ſz poti⁹ ex deuotiōe interrogo. Et q̄d eſt qđ amo cū deū meū amo: Hō O aīa ſi tua queſtio eſſet p̄ſūptuoſa: tūc nimiſ eſſz vicioſa. ſed qz ex deuotōe originat: deuotā rñſionem merek. Audi g̃ q̄d dicit ille magnus amator dei Aug⁹. in lib. ꝓfeſ. Cū deū inq̄t amo: nō amo ſpēm aut dec⁹. nō tpus. nō cādorē lucī iſtiſ amicū oculī. nō dulces melodias: nō vnguēta ſuauit̄ redolentia. nō māna: nō mella. nō mēbra carnis amplexibz acceptabilia: nō hec amo cū deum amo. Sz q̄d amo: Amo lucē q̄ndā: quandā vocē: q̄ndā odorē: quēdā cibū: q̄ndam amplexuz interioris hoīs mei. vbi fulget aīe qđ nō capit loc⁹: vbi ſonat qđ non capit tpus. vbi redolet qđ nō ſpargit flat⁹. vbi ſapit qđ nō minuit edacitas. vbi heret qđ nō diuellit ſatietas. Alia Dic q̄ſo o hō vl paululū de charitat⁹ vtute: q̄ cognita ad diligēdū deū forti⁹ anim⁹ iardeſcat. Hō Reuera o aīa charitatis fruct⁹ magn⁹ e: ſz occult⁹. Ipa enī ſm auguſtinū ī aduerſitatibz tolerat. in ſpiritatibz tpat. in duris paſſiōibz ē fortſ: in bonis opibz hilarſ. ī tentatōe tutiſſima. ī hoſpitalitate liberaliſſima. iter veros fratreſ

letissima. inter falsos patiẽtissima. Ipa ẽ inter opprobria secura. int̃ odia benefica. int̃ iras placida. int̃ insidias innocẽs. ĩ iniq̃tate gemẽs. ĩ v̄itate respirãs. Hec aug⁹ de laude charitatis. Bern̄. O felix amor ex q̃ orit̃ strenuitas morũ. puritas affectuum. subtilitas ĩtellectuũ. sctĩtas desideriorũ: claritas opm. fecũditas v̄tutũ. dignitas meritorũ. sublimitas p̄miorũ. O dulcedo amoris. o felix amor dulcedis. ꝯmedat te cor meũ: et nectare tuo repleant̃ viscera aĩe mee. Hec bern̄. Id̄. O aĩa q̃ dulcis ẽ cibꝰ charitatꝭ. q̃ fessos alleuiat. debiles roborat. mestos letificat. Iugũ nanq̃ v̄itatis facit suaue: et on⁹ ei⁹ leue. Idem. Fateor dñe: nõ sustinui põd⁹ diei ⁊ est⁹. sꝫ iugũ suaue ⁊ on⁹ leue porto. Op⁹ enim meũ vix est vni⁹ hore. et si pl⁹ ẽ nõ sentio p̄ amore. Sꝫ q̃d pl̃a? Hugo de sctõ vic. O aĩa tãta ẽ vis amoris: vt talẽ te necesse ẽ esse. q̃le ẽ illud qd̄ amas. Et cui ꝑ affectũ ꝯiũgeris in ipi⁹ sil̃itudinẽ: ipa qd̄ãmodo dilectõis societate trãsformarꝭ. hec hugo

Capl̃m II. Quõ aĩa ꝑ mẽtale exercitiũ dꝫ radiũ ꝯtẽplatõis ꝯuertere ad exteriora: vt cognoscat q̃ instabil̃ sit mũdana opulẽtia. q̃ mutabil̃ mũdana excellẽtia. et q̃ mis̃abil̃ mdana magnificẽtia.

Anima

Iaꝫ video quoniã miser est om̃is anim⁹ iũct⁹ amicicia rebꝰ tẽpalibꝰ: q̃ cuꝫ labore acq̃rũt̃: cũ timore possident̃: cũ dolore amittũt̃. Sed btũs ẽ q̃ amat te dñe: et inimicũ ꝓpter te: ⁊ amicũ in te. Sol⁹ enĩ nullũ chaꝝ amittit: cui oẽs ĩ te chari sũt. te v̄o nẽo amittit: nisi q̃ te dimittit. Qui autez te dimittit q̃ vadit: nisi a te placido ad iratũ. Hec Aug⁹. Idẽ. O charitas q̃ sꝑ ardes ⁊ nunq̃ extĩguerꝭ. Charitas de⁹ me⁹ accẽde me. Iubes vt amem te. da qd̄ iubes ⁊ iube qd̄ vis. Iubes certe q̄ ꝯtineam a ꝯcupiscẽtia carnis: a ꝯcupiscẽtia oculoꝝ: et ambitõe secl̃i. Aug⁹. Minus te dñe amat q̃ aliq̃d tecũ amat: qd̄ ꝓpter te nõ amat. Amb̄. O hõ amem⁹ christũ ⁊ e⁹ sꝑ inherere q̃ram⁹ amplexibꝰ: ⁊ facile videbit̃ om̃e difficile. Homo Grego. O aĩa iã vt video recognoscꝭ q̃ felix ⁊ q̃ beatus ẽ q̃ in solo et̃nitatꝭ desiderio ꝑ amorẽ figit̃. q̃ nec ꝓspitate extollit̃: nec aduersitate q̃ssatur. ⁊ dũ nihil habꝫ ĩ mdo qd̄ diligat: nihil ẽ ĩ mũdo qd̄ ꝑtimescat. Hec grego. ĩ mora. Cõuerte igit̃ o aĩa nũc radiuꝫ ꝯtẽplatõis ad ea q̃ sunt iuxta te. h̄ ẽ ad mũdũ istũ sensibilẽ. vt ipm ⁊ ea q̃ sunt in ipo despicias. et eo despecto ampli⁹ in amore spõsi inardescas. Min⁹ enĩ eũ amas: si aliq̃d cũ eo appetis: qd̄ ꝓpter ipm ⁊ in ipo ñ diligas. Tãto enĩ s̃m gregoriũ q̃s ab illo supno amore disiũgit̃: q̃nto inferi⁹ delectatur. Et s̃m glo. sup exodo. Tãto q̃s ab ĩferioꝝ amore disiũgit̃: q̃to ad sola eterna amãda subleuat̃. Cetera igit̃ creatura tibi vilescat: vt creator tu⁹ in corde sol⁹ dulcescat. Aug⁹. Volue igit̃ sꝑ et reuolue: nõ tm̃ ex auditis: sed etiã ex exptis. nõ tm̃ ex dictis: sꝫ etiã ex factis: q̃ instabil̃ sit mundana opulẽtia. q̃ mutabilis mũdana excellẽtia. q̃ falsa ⁊ miserabil̃ mũdana gloria. Om̃e enĩ s̃m grego. qd̄ hic eminet: mlto plus merore afficit̃: q̃ honore gaudeat Grego. Ecce hui⁹ mũdi amatores: nũdinas hui⁹ seculi ꝑambulãt. alij diuitias: alij honores: alij gl̃iam q̃retes. Sꝫ q̃d de diuitijs dicã. que cũ labore acq̃runt̃: cũ timore possident̃: cũ dolore amittũt̃. Quid de honore referã. In loco sublimi positus es. nũq̃d nõ eris iudicãd⁹ ab oĩbꝰ: lacerãdus ab oĩbꝰ? Nunq̃d in honore sine dolore. in p̄latõe sine tribulatõe. in sublimitate sine vanitate esse q̃s poterit? Quid de gloria dicã? Nihil aliud est nisi q̃dam vana ĩflatio auriũ. Nunq̃d et ipa ẽ sine iudicio? Respice q̃s antecedis. ⁊ cogita qꝛ ĩ omnibus ĩuidie semina p̄bes. Totiens angelo apostate sil̃is eẽ volo: q̃tiẽs p̄esse desidero Hec Bern̄. Hiero. Nihil nãq̃ seculo rebusq̃ seculi fugaci⁹ est. q̃s cum tenere cupim⁹ amittim⁹. Vidisti impatores. vidisti p̄fectos: vidisti exercit⁹: victorias: ⁊ triumphos. heri fuerũt: hodie nõ sunt. heri q̃si flos apparuerũt: hodie q̃si fenũ aruerũt. Nihil itaq̃ bonũ est: nisi qd̄ ꝑpetuuꝫ est. Hec Hiero. Aĩa O hõ si hec ita se habẽt. q̃d est qd̄ miseri hoĩes q̃rũt: duꝫ mũdi vanitates appetũt. O q̃ntũ excecati sunt: qui mũdi gl̃iam querũt. Gre. Nõ nulli dũ quorũdam gl̃iam cernũt: magnũ aliq̃d existimãt: atq̃ vt talia mereãt̃ exoptant. Cũ v̄o eos moriẽtes aspiciũt: eoꝝ q̃

vana sit gloria cum gemitu fatent: et dicunt. Ecce q̄s nihil est hō. Dec grego.

Hō O aīa charissima. ⁊ q̄d sunt mūdana oīa: nisi q̄dam vana somnia. Et q̄d p̄fuit superbia: aut diuitiarū iactātia amaroribus suis? Trāsiert enī oīa tanq̄ vmbra ⁊ tanq̄m nauis q̄ pertrāsit fluctuātē aq̄m: cui⁹ nō est inuenire vestigiū. In malignitate enī sua cōsumpti sunt. Deu q̄s plurimi etiā nullū signū reliquerūt. Ubi sunt p̄ncipes gentiū: et q̄ dñati sunt sup bestias que sunt sup terrā? Qui argētū thesaurizauerūt. et auz̄ congregauerūt. q̄ ciuitates ⁊ castra extruxerūt. reges et regna bellando deuicerūt. Ubi sapiēs? vbi scriba? vbi ināq̄sitor hui⁹ seculi? vbi salomō sapiētissimus? vbi alexāder potētissim⁹? vbi samsō fortissim⁹? vbi absalon speciosissim⁹? vbi assueri gl'iosissimus? vbi cesares potentissimi? vbi reges? vbi p̄ncipes inclyti? Quid p̄fuit eis inanis gl'ia? breuis leticia: mūdi potētia. magna familia: carnis voluptas: diuitiaz̄ falsitas: ꝯcupiscētie suauitas. Ubi risus? vbi leticia? vbi iactantia? vbi arrogātia? Ecce generositas sanguis: pulcritudo corpis: forma elegās: iuuenil' decor: p̄dia: palacia immēsa: suppellex. ad de ⁊ mūdi sapiam: de mūdo sunt hec oīa. ⁊ mūdus q̄ suū est diligit. ⁊ tñ cuz mūdo nō diu subsistūt. Trāsibit enī mundus et ꝯcupiscētia ei⁹. Berñ. Tu g̃ si recte sapis. si tecū lumen oculoz̄ est: desine seq̄ que cō sequi misez̄ est: que possessa onerāt: amata ināant: et amissa cruciāt. Tu g̃ relinq̄ hec omnia ꝓpter eū qui est sup oīa. Dec Berñ. Fuge g̃ et cōfuge o aīa ad vbē refugij ꝫ est ad vitā religiosam: vbi possis ꝺ p̄teritis agere p̄niam. et in p̄nti obtinere gr̃az. et feliciter p̄stolari futurā gl'iaz. Nō te retardet pctōz̄ ꝓscietia. q̄ vbi supabūdauit iniq̄tas: supabūdare ꝓsuevit ⁊ gr̃a. Nō p̄niaz̄ austeritas ipa te detreat. Non enī ꝺigne sunt passiões hui⁹ tpis ad p̄teritā culpā q̄ remittit. ad p̄sentē gr̃am q̄ immittit. et ad futurā gl'iam q̄ promittitur. Dec berñ. Aīa Jam falsitatē ⁊ īstabilitatē mūdi agnosco. sz nescio q̄ vinculo detēta adhuc auertere mētē neqo Nō Certe si diligēter o aīa ⁊ prudenter pcussū tuū quod de mūdo incurris aduerteres: pculdubio animū a seculi vanitatibus cohiberes Grauis enī ⁊ nimis piculosa est mundana ꝓuersatio. q̄ ꝑm Berñ. Periclitat castitas in delicijs: hūilitas in diuitijs. pietas i negocijs. Pitas in multiloq̄o. charitas in ꝫ neq̄ seculo. O aīa debilis ⁊ infirma que tā facil' es ad decipiēdū. tā ꝓna ad cadendū. tam difficil' ad surgendū. Un ignoras q̄ sicut difficile ē arborem iurta viā positaz̄ fruct⁹ pulcerrimos vsq̄ ad maturitatē seruare. sic difficile est hoiem iurta seculū viuentē iusticiā īmaculatā vsq̄ in finē ꝓseruare. Dec chrisо. Itē Aug⁹ in ep'la q̄dam. Uincula huius mūdi habēt aspiratē verā. iocūditatē falsam. certū dolorē: incertā voluptatē: durz̄ laborē: timidā q̄etem: plenā miseriā: nullā btitudinē: inanē spem. O aīa si ꝫ ūn mēte portares: mundū ⁊ ea que in mūdo sūt cōtemneres. Et q̄d est charissima q̄ diligis. quid est quod appetis. q̄d est q̄ in mūdo queris? Si platōem diligis. q̄d aliō facis nisi q̄ vitā tuā ꝓfūdis? Un ignoras q̄ mē struosa res est g̃dus summ⁹? ⁊ anim⁹ infimus. sedes p̄ma et vita ima. līgua magni loqua: et manus ociosa. sermo multus et fruct⁹ null⁹? vultus g̃uis et actus leuis. ī gēs auctoritas et nutās īstabilitas? Dec Berñ. Sed forte diceres. platōem q̄dez appeto: sed in ipa bñ et sancte viuere intēdo. Laudo. sed raro q̄ō laudare valeā inuenio. Unde sp timeo q̄ō dicit Bze. in registro. Ita sibi regentiū et subditorū merita ꝓnectunt: vt sepe ex culpa p̄sidentiū. fiat deterior vita subditorum. Et sepe ex merito plebiū delinq̄t vita pastoruz̄. Si sapiam mūdi queris: o q̄nto piculo te cōmittis. Berñ. Deu q̄t et q̄ntos mūdi maledicta sapia supplātauit: et ꝓceptū in eis diuinū extinxit spm̄. quē vehemēti⁹ dñs accēdi voluit. Un ignoras q̄ sapia mūdi terrena est: aīalis: et diabolica. inimica salutis: suffocatriz̄ vite. ⁊ mater cupiditatis? Dec Berñ. Aug. Qui sine saluatore salutē vult querere: et sine vera sapiētia esti'at se prudentē fieri posse. nō san⁹ sz eger est. nō prudēs sed stult⁹ est: ⁊ in egritudie laborat assidue. Qui enī crescit in sciētia et nō in bona vita: elongat a deo: sic dicit algazel. Tu ergo si sapiēs esse desideras: discas in terris: quoz̄ sciētia pseueret tecū in celis. Dec hiero. Dic studeas q̄lit ad

ipm puenias. quē semel vidisse ē oīa didi/
cisse. Hec est illa eterna ꝟitas: sine q̄ omne
sape desipe est. quā solaz cognoscere: pfe/
ctū scire est. Aug⁹. Infelix: hō q̄ scit oīa
alia. te aūt nescit. Btūs aūt q̄ te scit: etiaz
si alia nesciat. Si aūt te ꝛ alia nouit: non
ꝓpter illa beatio: sed ꝓpter te solū btūs.
Anselm⁹. Sz fortasse diuitias mūdiales:
pompas seculares: et delicias carnales o
aīa mea diligis: et ꝓpter ꝫ mundū inuite
derelīquis? Sed attēde q̄ caduca et fra/
gilia sunt hec. Dic vbi reges. vbi ꝓncipes.
vbi oīm p̄dictoruz dilectores? Timeo q̄
multi ex ipis heu extīniati sunt: ꝛ ad ife/
ros descēderūt. Quid nūc eis pdest sup/
bia. q̄d diuitiaꝝ iactātia? Qui enī pl⁹ dili
git mūdū q̄ deū. seculū q̄ claustꝝ. gulam
q̄ abstinētiā: luxuriā q̄ ꝓtinētiā seq̄t dia
bolū: et ibit cū eo ad etnū supplicīū. Au.
Qui florēt felicitate secli: peunt ꝟtute di.
florēt ad tpus: peunt in etnū. florēt falsis
bonis: peunt verꝭ tormētis. Idē. Si ī ꝫ
seculo aliq̄d nos hr̄e delectat: deū q̄ possi
det oīa expedita mēte possideam⁹: et ī ipo
habebim⁹ q̄cq̄d felicit ꝛ sctē desideram⁹.
Bre. Nec diuiti obsunt opes si eis bene
vtaī. nec paupez egestas ꝓmēdabilē facit
si īnt inopias sordes pcī nō caueat. Sz
adhuc o aīa inuenies qđ obīcias dicens.
Mūdū ōspicio: sz amicos: pentes ꝛ ꝓgna
tos derelīq̄re nō valeo. Friuola o aīa est
hec obiectio. Bern̄. Fidelis ꝫmo: ꝛ oī ac/
ceptōe dign⁹. Si impiū est ꝓtēnere p̄ez
vel mr̄ez. ꝓpter chr̄istū pīssimū ē. O dix
p̄rem: o seuā matrē: imo nō pentes sz pem
ptores: q̄ te malūt pire cū eis: q̄ regnare si
ne eis. Hiero. Licet sparso crine et scissis
vestib⁹: vbera q̄b⁹ te nutrierat mr̄ oñdat:
licz in limine p̄r iaceat: p ꝓtēptā mr̄em: p
calcatū patrē pge siccis oculī: et ad vexil/
lū crucis euola. Solū pietatis genus est
in his fuisse crudelē. Chr̄iso. An ignoraſ
o aīa q̄ qui habz iesum: habet patrē ꝛ ma
trē et oēm amicū? Quid seq̄ris mortuos?
seq̄re viuum: ꝛ dimitte mortuos sepelire
mortuos suos. Anīa Jā ex ꝟbis tu
is o hō ppendo: ꝛ ex mītis exp̄imētis ꝟg
sco: q̄ etiā mūdus ī seipo aruit. Sed ad/
huc heu in multoꝝ cordib⁹ florez: q̄ ama/
ritudies mūdi diligūt. fugientē sequunt̄:
labentē amplectunt̄. dic q̄ est tāte cecitaz
rō. Hō O aīa an ignoras q̄ tā delica
ta et tā nobīl es a spōso tuo auctore oīm
ꝓdita: q̄ sine dilectōe esse nō potes. Hie/
ro. ī epla ad eustochiū. Difficile ē hūanaz
aīam nō amare. necesse est enī vt mēs nr̄a
ad q̄scunq̄z trahaī affectus. Un̄ fm bern̄.
etiā oportet q̄ aut ī sūmis aut in infimis de
lecteris. Jgīt fm gre. in mora. Quia sunt
nōnulli q̄ vitā suā negligūt: dū trāsitoria
appetūt: et eterna nō intelligūt: vel intelle
cta ꝓtēnūt: dolorē nō sentiūt dū vulnera
ti sunt. Unde heu se miseri in bonis eē pu
tant. exīliū q̄si patriā diligūt: ꝛ in cecitate
quasi luminis claritate exultāt. Econtra
electoruz mentes dum cūcta trāsitoria q̄si
nulla cōspiciūt: ad quid sunt cōdite requi
rūt. Lūq̄z eoꝝ affectui nihil extra deū suf
ficiat: in sola contēplatōe conditoris quie
scūt: supnis interesse ciuib⁹ appetūt: ꝛ ad/
huc in mūdo positi extra mundū surgūt.
Hec gre. Idem sup̄ ezechielez. Dulcedo
videī esse in reb⁹ hūanis. sed eis q̄ nullam
de celestib⁹ dulcedinē exp̄ri sūt. Quia dū
mens hūana minus eterna intelligit: tāto
dulci⁹ in tpalibus req̄escit. Sed si q̄s iaz
cordis līgua gustauerit q̄ sit illa dulcedo
celestiū p̄miorū. huic q̄to dulci⁹ fit quod
intus videt: tāto magis in amaritudinē ꝟ
titur omne qđ foris sustinet. Anīa
Ne q̄so o hō. perastines mihi aliquid de
mōano et celesti gaudio edisscere. q̄ten⁹ ve
nsq̄z natura pfecti⁹ cognita: vnū veri⁹ de
spiciā: et ad altez assequndū studiosi⁹ me ex
tēdā. q̄z puto q̄ sic bonū nō amaī nisi co
gnoscaī. ita malū nō deuitaī nisi intelliga
tur. Homo O aīa estimo q̄ munda/
nū gaudiū: si tamē potest dici gaudiū: ꝛ ñ
potius flagellū incognitū: nunq̄z pfecte co
gnoscit: nisi cū pfecte despicit. Unde sic a
pfectis mūdi ꝓtemptoribꝫ tradit: munda
nū gaudiū potissime ꝓpter q̄nq̄z ꝓtēptibi
bile est habendū. Prio q̄ habet vilita/
tem in obiecto. Quid enī est seculi letitia?
Rñdet augustin⁹: impunita neq̄tia. id est
luxuriari: inebriari: ꝓmesatoribus vacare.
vanitatib⁹ intendere: et p his in hac vita
nihil mali sustinere. Putāt enī mali se esse
in delicijs cū non corrigunt̄ p suis nequi
cijs. Et ignorāt q̄ sicut dicit Aug⁹. nihil
infelici⁹ est felicitate peccantiū: q̄ penalis
infirmitas nutrit: et mala volūtas robo/

ratur. Secūdo habz impuritatē ī subiecto. Anima enī peccatis deformata: est subiectū mūdani gaudij. que letat cū male fecerit: et exultat in rebz pessimis. Unō bñ dicit btūs Hiero. q̄ ridere z gaudere cū hoc seculo: nō est factū homis sensati. sed frenetici. Reuera o anima coz mundū nō cū hoc seculo immūdo: sed cū deo z in deo letū est et iocundū. Tercio hz breuitatē in seipo. qz gaudiū hypocrite ad instar puncti. Hypocrita est hic mūd⁹. cui⁹ gaudiū est ad instar pūcti. quod nec latuz nec longū. nec altū est: nec pfundū. Aug⁹ sup Jobem. Leticia seculi vanitas ē. cū magno desiderio sperat vt veniat. et non potest teneri cū venerit. O aīa q̄z breuis: q̄z fragilis: et q̄z caduca est mōana leticia. Breues enī dies homis sunt. Quarto habēt tristiciā in tmino. qz ducūt beu miseri in bonis dies suos: et in pūcto ad infernū descendūt. Extrema enī talis gaudij luctus occupat. Immo o ania si vales discernere: tale gaudiū habz sp tristiciam admixtā in actu suo. qz sp necesse est q̄ pſumat seua pturbata ꝓscientia. Ēn igras o anima q̄ nō diutius pdurat leticia que ē in ꝓmedendo et bibēdo: q̄z durat tristicia que est in esuriēdo et sitiēdo. sic est de omnib aliis. Quito habz miseriā magnā in affectu ppo. qz est spūalis gaudij impedimentū. O aīa agnosce q̄z miser est h̄ mūdus: et q̄z miserrimi q̄ sequunt ipm. Sēp enī mūdana gaudia excluserūt hoiesa beata vita. Bernū. O q̄z vilis est: q̄z inutil⁹ est mundana ꝓsolatio. et qđ plus est metuendum. qz vere ac sancte cōsolatōis est impedimentū. Renuas igit o aīa mea in mūdo delectari: si vis de dei memoria consolari Nec bernū. Aug. Letera creatura vilescat vt creator in coꝛde dulcescat. Alia Jā mundū despicio. iam falsam leticiā: verā tristiciā: falsam dulcedinē: et verā mundi amaritudinē agnosco. et ob h̄ nō īmerito hec omnia ꝑm tuū ꝓsiliū ꝓtemno. Sz qz sicut asseris sine dilectōe esse nō valeo: dic queso qđ agam. quo me cōuertā: vbi dilectōem conuenientē inueniā. Nō O anima si teipam pfecte cognoscerez: et tui cognitōe mundū z oīa que in mūdo sūt ꝓtemneres. z discere posses quā ꝓsolatōz in tua dilectōe affectare nō īmerito debe/

res. O anima si te naturā celestē intellige res: pculdubio terrenā ꝓsolatōem abhoz reres. Erubesce igit cōsolari in ceuo: q̄ es de celo. Erubesce in ūmis delectari: q̄ non potes nisi in summo satiari. Natura es vt puto celestis. et celestē ꝓsolatōnem sic estimo: naturaliter si carnal' insania pmitterz appetis et requiris. Bern̄. O q̄z dulce et delectabile esz: adiūcto diuini amoꝛis cōdimento: ꝑm naturā viuere. si insania nos pmitteret. qua sanata: statim naturalibus natura arridet. Alia Et q̄d est ppzie ꝑm naturā viuere? Nō Prop̄ꝛ hoc si/me ꝑm naturā viuere est in terris celestem vitā ducere. ab exterioꝛib ad interioꝛa redire. ab interioꝛib ad supna ascēdere: z facere oīa ꝑm nobilissimū quod est in homine pcellēs: h̄ est ꝑm intellectū. Nec phi losoph⁹. iij. ethi. Alia Potest ne aliq̄s in terris: et ī hac lachꝛymaꝛ valle celestē vitā ducere? Nō O aīa si de meis verbis tanq̄z hois pctoꝛis dubitas z miraris: audi augustinū et apl'm paulū. Ecce quid dicit aug⁹. Cum eternū aliq̄d per cognitōem et amoꝛē capim⁹ mente: iā nō in hoc mundo sumus. Unde est quod dicit apostol⁹. Nostra cōuersatio in celis ē. O anima mea puto igit q̄ veri⁹ es vbi amas: q̄z vbi animas. Quia quicq̄d diligiz ipa dilectōis vi in eius similitudinē transformaris. Si ergo celestia cōtemplaris: si celestia diligis: quō iam nō in celis commoꝛaris: que celestib spiritib in vita assimilaris? Anima Heu heu iam me infelicem et miserā: miserabiliter multo iam tempoze excecatā sentio. que tanto; tempoze per cognitionē in tēpoꝛalibus z terrenis rebus oberraui. Mundanis et vilibus me p amoꝛē alligaui. de quibus pauca consolatōem. multam vero amaritudinem et desolationē. modicā et valde exilem leticiā: sed variā et sepe magnā coꝛdis tristiciā sumpsi. Dic ergo iam queso o hō que est celestis cōsolatio. et si quo modo possem ad ipam pertingere in hac valle lachꝛymarum et miserie? Quid est quod ī deo meo inuenio. cum tam libenter z tam faciliter omnia ꝓpter ipm contemno: cuz dico intra meipsum cum gaudio. Deus coꝛdis mei: deus pars mea in eternum. Quid est qđ in illa breuissima hoza in di

lecto meo degusto: cū oīa dura ⁊ amara ⁊ aspa gaudēter et hilariter ꝓpter ipm susti nere totis viribꝫ ꝓcupisco. et dico. Mihi adherere deo bonū ē. Et quis me sepabit a charitate christi? ℣ Dō ℟ Scōz bernī. o aīa hec cōsolatio nihil aliud est q̄ gr̄a q̄ dam deuotōis: ꝓcedēs de spe venie: ⁊ gu stus boni: licet exiguꝰ. et suauissima q̄dā delectatio: qua benignus deꝰ afflictā r̄cre at aīam. qua aīa ad deū req̄rendū inuitat ⁊ ad diuinū amorē accendit vehementer: Hugo de sctō victore. O aīa q̄d putas ē tam dulce et tā suaue: qđ in recordatōe di lecti deuotas aīas solet tāgere: ⁊ tam sua uiter afficere. vt iā totaliter a seipīs aliena ri incipiāt. Exhilarat ꝓscientia: ⁊ in obliui onē venit oīm dolorū mēoria. exultat ani mus: claresc̄it intellect⁹. cor illuminat: af fectus iocūdat. Jā nesciūt vbi se esse ꝓspi ciūt. ⁊ q̄si amplexibꝫ amoris aliq̄d int⁹ te nent: et nesciūt q̄d sit. et tñ totis viribꝫ te nere ꝓcupiscūt. Luctat qđāmodo dilecta biliter anim⁹ ne recedat ab eo. q̄si in eo fi nē oīm desideriorū inuenerit. Dec hugo. Bernī. Nonunq̄ q̄si clausis oculis bone iesu ad te inhiāti mittis mihi ī os cordis: qđ nō licet mihi scire q̄d sit. Saporē q̄dē sentio: dulcedinē adeo ꝓfortantē. q̄ si ꝓfi cerer in me: nihil vltra q̄rerem. Nōne hic est iubil⁹ cordis? Bre. Jubil⁹ dicit ineffa bile mētis gaudiū: qđ nō abscōdi: nō ser monibꝫ apiri potest. Sed tū q̄busdā mo tibus apit: licet nullis ꝓpetatibꝫ exꝑmat Unī ps. Btūs ppl'us q̄ scit iubilatōem. Nō dicit: q̄ loq̄tur: sed q̄ scit. qz iubil⁹ q̄/ dem sciri ꝑt intellectu. sed dicto seu verbo exꝑmi nō ꝑt. Bernī. Jstū aūt gustū cū ac cipio. nl'o corpis visu. nullo aīe sensu. nul lo spūs intellectu aduertere me finis quid sit. cū accepo et ruminare volo: et dijudi care ei⁹ saporē. statim trāsit dulcor ei⁹: de glutio q̄dem illud: q̄ cq̄d est ī spe vite etne Sed opatōis eius virtutē diu ruminan do: oībꝫ aīe venis ⁊ medullis q̄si vitalem q̄ndam succū optabā infundere: vt ab oī bus alijs affectibꝫ desipet. ⁊ illō solū sape ret. sed festinat trāsire. ⁊ cū de inq̄sitiōe vl' acceptōe eius vl' visu formata q̄dam limi amenta memorie gestio arti⁹ impssa ꝓmit tere. vel etiā memoriā labilē scripto iuua re. exprimēto cogor dicere id euāgelicum. Nesc̄ vñ veniat aut q̄ vadat. Dec Bernī. Que putas o aīa ē tā dulc̄ tamq̄ suauis delectatio: certe hec est ꝓsolatio diuīa.

Elia ℣ Dō q̄s mihi ꝫ tribuat: vt hec tā inexpta ꝓsolatio ī cor meū ꝓueniat: ut ma lor meor obliuiscar: ac mūdanā ꝓsolati/ onē despiciā: et a meipa felicit alienari ici piā. ℣ Dō ℟ O aīa: magnū ē qđ deside ras: inestimabile donū ē qđ exoptas. Uñ vt estimo hūano studio ñ ꝑt obtineri. hu mano merito vir ꝑt ꝑmereri. sz a deo hūi libꝫ p̄cibꝫ: et a digne dispositis: ex sola diui ne pietatis ꝓdecētia vir ꝑt ipetrari. O me ens aurū in ꝓpatōe illi⁹ arena est exigua. ⁊ argentū illi cōpatū tanq̄ nihilū reputat. ℣ Elia ℟ O hō dic rogo: q̄lis debz esse dispositio: q̄ ordinari debz ad impetrādū oratis affectio? ℣ Dō ℟ De hac materia possit dici ab exptis: sed qz inexptū me esse recognosco: etiā pauca me dicere erube sco. Uñ timeo ne dicat ꝫ me. Quare tu e narras qđ ñ degustas: q̄re tāq̄ indign⁹ lau das qđ ignoras? ℣ Elia ℟ O hō noli time re. cū reuerētia et hūilitate q̄ audisti ⁊ legi sti deuote ꝓponere. Multi enī de rebꝫ ma gnis ⁊ arduis alijs vtilit ꝓposuer̄t: qđ ñ de ꝑpa exꝑientia sz alioz scia didicerūt.

Dō ℟ Jā cū alīq̄ audacia loq̄r. Hā vires q̄s impitia denegat: charitas subministrat. Uñ sic sentio sic refero. Puto saluo melio ri iudicio. si vis te ad hāc celestē dulcedi nē degustādā ꝑpare: ōbes cē depurata: ex ercitata: ⁊ eleuata. In ꝓmo hec celestis dul cedo odorat. ī scdo degustat. ⁊ ī tercio ali q̄ vsq̄ ad eberatē sumit et porat ℣ Prio dico q̄ debes esse depurata a pctis: ab af fectōibꝫ inordiatis. a tpali ꝓsolatōne: et a creaturaꝝ iordiata dilectōe. qz fm bernī. Errat oīno si q̄s illā celestē dulcedinē hu ic cineri. diuinū illō balsamū huic veneno so gaudio. charismata illa spūsscti hui⁹ se culi illecebr̄ misceri posse arbitrat. Sed postq̄ a talibꝫ aīa fuerit purgata: lachr̄y mosis gemitibꝫ depurata. et cādidata do lorok fletibꝫ. qz dignū ē sic dic aug⁹. q mēs illa sp ī se dolores inueniat: q̄ derelicto crea tore sp ī se ꝛ in creata gaudia q̄rebat. Pul cre igit gre. ī moza. c. iij. sup illo ℟bo Alī/ q̄s ꝓmedā suspiro dic. Comedere aīe ē su pne lucis ꝓtēplatōibꝫ pasci. Suspirat er/ go aīa q̄s ꝓmedat. quia qui se in hoc exilio

p desideriorũ celestiũ lamẽta nõ hũiliat: eterne patrie gaudia nõ degustat. Ā ſita tis enĩ pabulo ieiuni sunt: q̃ in hac pegrinatõis inopia letanť. ¶ Scõo debz mẽs esse exercitata in bonoz ꝓpetratõe: z in malorũ ꝓpessiõe. Beati enĩ q̃ lugẽt: qm̃ ipsi ꝓsolabunť Quia q̃s amor ſitatis afficit: refectio ꝓsolatõis pascit. Bernar. O bone ieſu. q̃tiẽs post innũerabiles lachrymas z gemit⁹ sauciatã aĩam meã vnxisti vnctõe misericordie tue: et nõ quã pene desperantẽ excepisti: consolatã et de venia p̃sumentẽ dereliq̃sti. Ecce quõ p̃ciũ rex honestax ĩ ipis est. Uñ reuera cuius ĩ initio arta sit via q̃ ducit ad vitã: ꝓcessu tm̃ tpis inestimabilis dilectõnis dulcedine dilatať. O igiť q̃ beata ꝓsolatio q̃ diuinit⁹ infũdiť labo rantibꝫ p christo. ¶ Terciũ in q̃ aĩa inebꝛatur hac dulcedie ẽ mẽtis eleuatio. qm̃ feliciter anim⁹ a terrenis abstrahiť: z miro q̃dã modo supza seipm: supza mũdũ. imo sup oẽz creaturã eleuať: vt tã dicere possit aĩma. Introduxit me rex in cellaria sua. Hec est illa cella vinaria: in q̃ introducit aĩa. vbi bibit de vino ꝓdito inestimabilis deitatis. et de lacte albissimo incõtamina biľ hũanitatis. O aĩa hinc bibũt amici. sed inebꝛianť charissimi. O felix ebꝛietas quã seq̃tur mẽtis z corpis tã casta z sctã sobrietas. Hinc efficiť aĩa more ebꝛij gaudẽs et letabũda ĩ aduersis. fortis z secura in piculis. prudẽs z discreta ĩ pspis. liberalis et pia in ꝓdonãdis inturijs. et tãdez q̃eta et somnolẽta recũbẽs in amplexibus diuinis. cũ leua spõsi spõsaz sub capite amicabiliter sustẽtat. z dextera dilecti dilectã familiariť amplexať. ¶ Ānia ¶ O hõ ꝓfiteor cũ hũilitate z cũ reuerẽtia: qđ accidit mihi aliq̃n licet heu praro. q cũ magꝝ violẽtia circa ꝓuersiõis mee ꝑmordia: animũ a terrenis abstraxi. z ad celestia ꝓtemplãda cũ conatu nimio eleuaui. Intraui cũ tremore: circũspexi cũ rubore. vidi choros angelorũ: palacia z gaudia p̃riarcharum z ꝓphetarũ. apl'orũ aspexi tabernacula: et martyrũ cõuiuia. virginũ z ꝓfessorũ solacia. clemosynã videlicz alicui⁹ ꝓsolationis a singulis petij. micas decidẽtes de mensa dñoz desideraui: nec obtinui. Ex quod auditu lamẽtabile est: mor ab oĩb vt pegrina et incognita repulsa fui. Quid ergo ꝓfuit mihi laboriosa mẽtis eleuatio: quã nulla secuta fuit ꝓsolatio. ¶ Hõ O aĩa nõ fuit sine causa repulsio hec tã de solatoria. Puto q hec fuit causa. qz voluisti esse socia ꝓsolatõis añq̃ fuisti socia passiõis. voluisti esse pticeps remuneratõnis añq̃ imitatrix ſtutis. Sarage g̃ ꝑmo es se socia angelorũ p puritatẽ z innocentiã. socia p̃riarchaz et ꝓphetaz p hũilitatez z fidei cõfidentiã. Stude esse filia apl'oz z martyrũ p charitatẽ z patientiã. cõfessorũ et virginũ p pietatẽ z ꝓtinentiã. z tunc audacter ĩ ß exilio saltẽ cũ filio ꝓdigo p̃ patris clemosynã obtinebis. ¶ Ānia ¶ O hõ iam q̃ vana et insipida sunt oĩa trãsitoria agnosco. z ob ß mundũ despicio: cõsolatõem seculi vilipẽdo: mũdana quoq̃ gaudia sicut venena mortifera fugio z cõtẽno. vitã etiã ꝑteritã q̃si mortuã plãgo. z mẽtẽ meã miserã gemitibꝫ et fletibꝫ abluo et repurgo. et si aliquãdo inter lachrymas z gemitus odorẽ diuine suauitatis vel modicũ sentio: adhuc tamẽ cibũ angelorũ et vinũ amicorũ infelix z misera: ieiuna z sitibunda nõ degusto. Berñ. Non accessit adhuc dñe deus me⁹ cor meũ ad multitudinẽ dulcedinis tue: quã abscõdisti timẽtibus te. foris enĩ eius odore vtcunq̃ sustentor. quod est mihi sup odorẽ balsami. cũctiq̃ generis suauia odoramẽta. O domine de⁹. si tã nobilis ẽ odor: q̃ dulcis ẽ tue dulcedinis sapor: Si tãte virtutis ẽ modica degustatio: quantũ iocũditať habet felix inebꝛiatio? O quis mihi det vt venias in cor meũ: et inebries illud vino tuo: et amplectar te deus meus. ¶ Hõ Scõm augus. o anima deuota loq̃z salua reuerẽtia. nimis estis auara et vrinam nõ p̃sumptuosa. vires vras ppendite: merita cõsiderate: ſtutes discutite. et tunc si placet sufficiat vobis magis in odore diuinorũ vnguentorũ cũ adolescẽtulis hũiliter currere: q̃ p̃sũptuose sup merita postulare. ¶ Ānia ¶ O homo q̃ durus et onerosus es mihi misere anime cõsolator. q̃ parcus: si fas est dicere diuine bonitatis es dispẽsator. Audacter dico: tacere nõ valeo: mihi odor non sufficit. modicus gustus plene non reficit sed afficit. ebꝛietatem affectus meus appetit z requirit. Scio qui dicit. Bibite amici z inebꝛia-

mi charissimi. si dep̄mit ī dignitas petēt̄: spes tñ erigit pietas ꝓmittētis. O hō quō dubitare valeo. ąn pat⁹ sit dare dōa sua q̄ ꝓ me nō dedignat⁹ est pati mala mea. An ignoras q̄ mltos de dei pietate docuisti: qđ ō bt̄o Augus. didicisti: sic dicēte. Erubescat hūana pigricia. pl⁹ vult deus dare q̄ audeat hō postulare. Jdē de ꝥa religione. De⁹ dedit nobis pign⁹ spūs. in q̄ sentiam⁹ ei⁹ dulcedinē: et degustem⁹ ip̄m fōtē vite. in q̄ sobria ebrietate irrigemur: tanq̄ lignū qđ plātatū ē sec⁹ decursus aq̄ꝝ. Chrys. Nil oīpotētiā dei clariorē reddit. q̄ oīpotētes facit eos q̄ sperāt ī eo. nā deo ꝓ spem innixū animū: nulla fraus: nulla illecebra poterit: vl̄ stātē deiicere: vl̄ durantē supare. Erubescat nūc hūana ōspratō: et maledicta sit pusillanimitas trepidatio. q̄ diuitē et nimis liberalē ī oīb⁹ q̄ invocāt illū. estimat illis q̄ spem p̄fectā ponūt ī illū: sua posse bñficia denegare. Nā q̄d nō p̄ eter⁹: apud quē nulla ē trāsmutatio: ex sola libalitas imēsitate filiū suū misit. in q̄ dedit totū qđ habuit: totū qđ potuit. totū qđ ille fuit. Si ꝥo sua liberalitas: suā infinitā bonitatē mō diminuerz. forsan nō imerito nr̄a infirmitas trepidarz Sz q̄ ex seipo: nō ex accidēti dono bon⁹ est. ex sue bonitat̄ ꝯmūicatōe nō diminuitur. ex aliene bonitat̄ additiōe nō augeā.

Hō O ania magna ē fides tua. valde fort̄ es ī spe et ꝯfidētia. Et q̄uis spes q̄ precedit ex merit̄ ppr̄ijs et diuīe clemētie cōfidētia: meritoria sit: laudabil̄ et sctā: ꝯsulo tñ sane añq̄ ad q̄rēdā ebetatez supra te ascēdas: ꝓpus p tuī ꝯsideratōez salubrit̄ infra te descēdas. ut discas tuū spōsuz reuerēter timere añq̄ icipias suū secretū cubiculū ītroire. quē nō solū timere debes cū irascit̄. verūetiā cū suauissime et delicatissime blandit̄ Cap. III

Quō aīa p mētale exercitiū dz radium ꝯtēplatiōis ꝓuertere ad īferiora: vt intelligat hūane mort̄ ineuitabilē necessitatē. iudiciū final̄ formidabilē austeritatē. penē īfernal̄ intolerabilē penalitatē. Alia

O Jc queso o hō d breuiter q̄ sint illa inferiora ad q̄ mea ꝯsideratio ē ꝓuertēda. Ascēdere festino: ebrietatē diuīe ꝯsolatōis q̄ro. ī inferioribꝫ diu morari nō valeo. Jā dilecta tabnacl̄a tua dñe ꝥrutū desidero. habitare ī atrijs dñi tot̄ viribꝫ ꝯcupisco.

Hō Hec īferiora sūt o aīa mea vt te cōuertas. et videas mort̄ ineuitabilē necessitatē: et īgemiscas diuini iudiciū īfallibilē vitatē. et ꝓtremiscas pēaꝫ īfernaliū ītolerabilē aspitatē. et expauescas. Cōsidera igit̄ frequēnt. volue et reuolue diligēter. q̄ mors nō ꝑt declīari. q̄ hora mort̄ nō ꝑt inuestigari. q̄ tps a deo ꝓordiatū nō ꝑt imutari. Jsiō. Jn rebꝫ hūanis nihil certi⁹ morte. nihil ī certi⁹ hora mort̄. Hō miserek̄ iopie. nō reuerek̄ potētiā. nō respicit moꝫ aut gener̄ excellētiā. nō ꝑcit iuuētuti vl̄ etati. senibꝫ ē ī ianuis. iuuenibꝫ ī īsidijs. Alia Audio q̄ nr̄m viuere nihil aliud ē q̄ ad mortē trāsire: cur tpalia diligūt: q̄ tā īcerto tēpore possident? Hō Sic dicit Bre. Carnales mētes o aīa idcirco tpalia diligūt: q̄ vita carnis q̄ fugitiua sit mīme ꝑpēdūt. Nā si velocitatē trāsit⁹ ei⁹ aspicerēt. hāc etiā pspitatē modice duraturam mīme amarēt. Jdē. Vita mea nauiganti silis ē. siue dormiā: siue vigilē: sp̄ vado festin⁹ ad mortē. O vita p̄sens q̄ mltos decipis. q̄ dū fugis nihil es. dū videt̄ vmbra es. dū exaltat̄ fum⁹ es. dulc̄ es stult̄. amara sapientibꝫ. q̄ te amāt nō te ꝓgscūt. q̄ te fugiūt ip̄i te intelligūt. Elījs te ꝓmitt̄ lōgā vt ꝺcipias: alījs breuē ut ī desperatiōnē īducas. Aucto⁹ de spū et aīa. Jugi me ditatōe animū nr̄m exerceam⁹: et miserias nr̄as ꝓsiderem⁹. Cū doloze vitā istā ītranim⁹. cū labore viuim⁹. cū timore exituri sum⁹. Bern̄. Quotq̄t degim⁹ ī hac regione vmbre mort̄. ī infirmitate corpis. ī cōflictu et ī loco tētatōis. si diligent̄ aduertim⁹: triplici incōmodo miserabilit̄ laboram⁹. Faciles enī sum⁹ ad seducēdū: ꝺbiles ad resistēdū: et fragiles ad opandū. Alia Jā video q̄ inutilit̄ ī ꝫ tpe viuit̄. nisi ad ꝓpandū meritū q̄ in eternitate viuat̄. Jō ñ ess̄ curādū q̄ diu ess̄ viuēdū. s̄z pot⁹ q̄ bñ ī hac vita opandū. Oz etsi alicui q̄ bñ viuat ꝓdonet̄: tñ vt diu viuat certū est q̄ nll̄i ꝓcedit̄. Bern̄. Est igit̄ vita secura: vbi ꝓscia pura. vbi mors sine formidie expectat̄. cum dulcedine adesse optat̄. et cuz deuotōe acceptatur. Homo O anima si hec ita se habere intelligis: audi

cōsiliū meū: et ī hac vita q̄ diu durat: cō/para tibi vitā illā q̄ sp durat. Dū viuis in carne mozere mūdo. vt post deo viuere ī/cipias. Bernñ. Intellige q̄ veniēte mortē null⁹ let⁹ z hilarꝫ suscipit. nisi q̄ se ad ipaz dū viuerz bonis opib⁹ ꝓpauit. Ait ēde q̄ ſm Senecā. Insipiēs. i. pctōz z crimiosꝰ moziēdo mortē icipit: sz sapiēs z ꝓtuosus moziēdo mortē vincit. Elia O hō vi deo q̄ bonoz moꝛs ē beata: moꝛs ꝯo pec/catoz ifelix z misera. Hō O aīa ſm Bernñ. Bona est iusti moꝛs ꝓpt̄ req̄ez. me lioꝛ ꝓpt̄ nouitatē. optima ꝓpt̄ securitatē. Ecōtra moꝛs pctōz pessima: z bene pessi ma. mala in mūdi amissiōe. peioꝛ ī carnis sepatōe. sz pessima ī duplici vermis et ig/nis ꝯtritōe. z q̄d oīm pessimū ē: ī diuīe cō tēplatōis ꝓuatōe. Elia Jā satꝫ ō moꝛ te dixisti. dic modo de statu finaľ iudicij. Hō O aīa facio q̄d hoꝛtaris. sz ro go audi cū patiētia. Scire debes q̄ q̄uis de moꝛte meditari sit hoꝛribile. de statu fi naľ iudicij cogitare vt estimo nō minus ē foꝛmidabile. q̄z null⁹ tūc poterit fallere sa piētiā. flectere iusticiā. inclinare clemētiā. declīare vltōis z iuste retributōis sniam. Bernñ. Cōsidera igit aīa mea cū tremoꝛe. q̄d erit de te ī die nouissimo: qñ ꝺ te de co gitatōib⁹ loq̄tur ꝺscia: qñ te de tuis actōi bus oīb⁹ accusabūt elemēta. qñ ꝺ te crux christi portabit ī testimoniū. qñ ꝺbera ip̄i us ꝺ te clamabūt. vulnera ei⁹ allegabūt. claui loq̄nt. cicatrices ꝺfitēt. O angustie. hinc erūt pctā accusantia. inde terrēs iu/sticia. int⁹ vtēs ꝺscia. subt⁹ hoꝛrēdū cha/os iferni: sup̄ iudex irat⁹ iusti iudicij. forꝫ mūd⁹ ardēs. int⁹ iusticia iudicātꝫ terrēs. Et si iust⁹ vix tūc saluabit: impi⁹ z pctōz vbi parebūt. ī quā ptē se p̄mēt: latere erit ꝑpossibile: apparere intolerabile. Elnsel. in meditatōib⁹. O aīa peccatrix. lignū inuti le z aridū: etnis ignib⁹ deputatū. q̄d rñde bis ī illa die: qñ exiget a te vsq̄ ad ictū ocu li oīe tps tibi impēsum: q̄liter sit a te ex/pēsum. Eia eia aīa mea. q̄d tūc erit de co gitatōib⁹ vanis z ociosꝭ. de ꝭbis leuib⁹: io cosis z ridiculosꝭ: de opib⁹ inutilib⁹ z infru ctuosꝭ. Elmb. sup lu. Ue mihi si pctā mea nō defleuero. ve mihi si media nocte ad cō fitēdū tibi nō surrexero. iā securis ad ar/boꝛē posita ē. faciat fructū q̄ p̄t: fructū q̄/dez pnīe. O aīa sine vigiles sine doꝛmias: sp in auriby tuis illa hoꝛribiľ tuba resonz. surgite moꝛtui venite ad iudiciū. O aīa nūq̄ excidat a tua mēoꝛia. Ite maledicti ī ignē etnū. venite bñdicti ꝓcipite regnū. O q̄d p̄t lamētabili⁹ z tribili⁹ cogitari: q̄ ite: z q̄d delectabili⁹ exp̄mi: q̄ veite: Due sunt voces. q̄z nihil hoꝛribili⁹ vna: z ni/hil iocūdi⁹ altera poterit audiri. O aīa se/para te mō a mūdo. vt tūc possis manere cū christo. Fuge mō mūdū: vt seq̄ris deū. declina mō pꝛauoz societates z consoꝛtia vt tūc valeas seq̄ btoz agmīa. Post hꝰ oīa ꝙuerte radiū ꝺtēplatōis ad repꝛobo rū toꝛmēta. vide q̄s sint varia: q̄s aspa: q̄s ī tolerabilia. Bernñ. ad eugeniū. Ego hoꝛ reo ſmē moꝛdacē: et moꝛtē viuacē. O ge hēnalis regio fugiēda. vbi ē ignis ardēs. frig⁹ rigēs. ſmis imoꝛtal⁹: feto⁹ intolera/bil⁹. z mallei ꝓcutiētes. vmbꝛe palpabiles: ꝙfusio pctōz. innodatio vinculoz: hoꝛri biles facies demonū. Aug⁹ in q̄d ā ſmōe Ue illis q̄b⁹ ꝓpabit⁹ doloꝛ ſmium. ardoꝛ flāmaz: sitꝫ sine potu. flet⁹ z stridoꝛ dētiū. lachꝛyme oculoꝛū. vbi moꝛs optat. sz nō dabit⁹. vbi null⁹ oꝛdo sz sēpitern⁹ hoꝛroꝛ ihabitat. Quis putas tūc erit meroꝛ. q̄ tri sticia. q̄s luct⁹. qñ sepabunt iniq̄ a ꝙsoꝛtō iustoꝛū: et tradent prāti demonū: z ibunt cū eis ī supplicīū etnū: ibiq̄ sp erūt sine fi ne: in luctu: plāctu z gemitu. ꝓcul a gau/dijs padisi. nūq̄ refrigeriū suscepturi. sz ꝓ multa milia annoz cruciandi: nunq̄ tñ beu miseri liberādi. ibi toꝛq̄ns z puniēs nō fatigabit⁹. ibi q̄ toꝛqueť nunq̄ moꝛiet⁹. Sic enī ignis ille ꝙsumet: vt vitā tñ sem/ꝑ seruet. Sic vetera toꝛmenta patient⁹ vt sp innouēt. Sic sine spe venie z misericoꝛ die sp viuēt. vt tñ moꝛiāt⁹. sic moꝛiāt⁹ vt tñ nūq̄ ꝙsumant⁹. Elia O hō q̄re ī ifer/no vt dicꝫ moꝛs q̄rit⁹ et nō inuenit⁹: Et q̄re punit⁹ etnalit⁹ q̄d ꝓmittit⁹ tpalit⁹: Hō Quia ſm Grego. quib⁹ in ꝫ sec'lo vita of/ferť z nolūt accipe: in inferno q̄rēt moꝛtez z nō poterūt inuenire. Idē. Iniq̄ libēter voluissent sine fine viuere: vt potuissent sine fine in iniquitatib⁹ ꝑmanere. Ad di/stricti q̄ iudicꝫ iusticiā ꝓtinet: vt nunq̄ ꝫ ca reant supplicio: q̄z mens ī hac vita nūq̄ voluit carere pctō. Hieronim⁹. O moꝛs q̄ dulcis esses q̄b⁹ tā amara fuisti. te solū

modo desiderāt q̄ te tam vehemēter odie
bāt. O anima si hec p̄dicta vident tibi ter
ribilia: audi q̄ sūt his oīb⁹ gaudia. Chrys.
sup mattheū. Si mille gehēnas mihi p̄/
ponas. nō tm̄ reputo sicut ab illi⁹ gl'iose
societatis iocūditate expelli ⁊ exosum fie/
ri creatori. O aīa: terribil' est gehēna. sz ter
ribilior facies iudicis irata. sed q̄ō omni
um vincit terroꝛē est a btissime et iocūdis/
sime trinitatis p̄tēplatōe elōgatio eterna.
Chrys. Excludi a bonis eternis: ⁊ alienū
effici ab his q̄ p̄pauit de⁹ diligentib⁹ se tā
tū generat cruciatū. vt si exteri⁹ nulla pe/
na torqueret: hec sola sufficeret. et melius
esset mille milia flāmarū sustinere: q̄z chri/
sti faciē māsuetissimā iratam videre: et ab
ipa eternāliter discedere. O si de⁹ sic egit
cū angelo supbiēte: q̄d de te erit terra ⁊ ci
nere. Ille supbiuit in celesti palacio. ego
aūt in sterquilinio. Quis nō tolerabilio/
rem in diuite supbiā: q̄z in pauꝛe asserit.
Ue mihi si tā dure et potēter ē punita su/
pbia in angelo: q̄liter i me misera paupcu
la est iudicāda? O pie iesu: ꝓpter nomen
tuū fac mecū mīficoꝛdiā: ⁊ obliuiscere su
pbum ꝓuocantē. respice misez hūilit' in/
uocantē: et recognosce benignissime q̄ō ē
tuū. absterge q̄ō est alienū. Miserere dñe
dum est tp⁹ miserēdi: ne dānes in tpe iu
dicādi. Uez est q̄ ꝓscia mea meruit dam
natōem. penitētia nō sufficit ad satisfacti/
onē. Sed certū est q̄ tua mīficoꝛdia oēm
supat offensionē. Hec Anselm⁹ in medi/
tatōib⁹. Aug⁹ in medi. Noli dñe sic attē/
dere malū meū: vt obliuiscar⁊ bonū tuū.
O bone dñe si ego admisi vñ me dānare
potes. tu ñ amisisti vñ saluare soles. Hze.
in ome. O si hō intelligere posset q̄d āmi/
ratōis habz. ecce spōsus venit. q̄d dulcedi
nis: q̄ pate erāt intrauerūt cū eo ad nupti
as. q̄d amaritudis: ⁊ clausa est ianua? O
aīa q̄d plura? Prosper ō vita ꝓtēplatiua
Cogita q̄z tū sit malū a facie christi sepa/
ri. ab illo gaudio diuie ꝓtēplatōis exclu/
di. btissima sctoꝛ oīm societate ꝓuari. mo
ri vite eterne: et viuere morti sempitne ꝓfū
do fluctuāt⁊ gehēne imergi. edacissimis ⁊
miby inetnū dilaniari. nec finiri tribulatō
nes incēdū fluctuāt⁊. strepit⁹ pati baratri
fumigāt⁊. amara caligie oc'los obcecari. ñ
sentire q̄ō illuminat. sz sentire q̄ō cruciat.
Hec p̄sp. Aug⁹. Tāta erit i īferno vis do
loꝛis: vt se ñ ferat alias intētio cogitatōis
Aia Jā timoꝛe ꝓtremisco. iā hoꝛroꝛe
deficio. dic q̄so o hō. ad q̄d valz tā lamēta
bil' meditatio. Hō O aīa puto q̄ p̄/
dictoꝛū ꝓtinua ⁊ deuota meditatio ē pec
catoꝛ medela: ⁊ ad q̄q̄z bona agēda ⁊ ma
la sustinēda salutifera excitatio. Bern̄. in
ep'la q̄dā. Uigilias times: manuū q̄z tua/
rū laboꝛes. Sed leuia sunt hec meditāti
flāmas ꝑpetuas. Recoꝛdatio tenebraꝝ fa
cit nō hoꝛrere solitudinē. si futurā de ꝑbis
ociosis cogitas discussionē: nō displice/
bit silentiū. fletus ille ⁊ stridoꝛ dentiū āte
oc'los mētis sepe reducti: pares tibi red/
dūt mattā ⁊ culcitrā. Aug⁹ i q̄dā ſmone.
Mēs hūana mūdi hui⁹ illecebris ⁊ ꝓcupi
scētijs diuicta: fugit laboꝛē: expetit volup
tates. ⁊ vix ad h̄ ducit vt a se ꝓsuetudies
vite pꝛis excludat. Sz cū cepit cogita/
re futuri iudicij necessitatē: ⁊ penaꝝ etna
liū crudelitatē: volūtariū bellū īdicit pas
siōib⁹. mota vl' spe p̄mij: vl' timoꝛe suppli
cij. vim facit p̄stinis desideriis: ⁊ violēter
vicere seipam ꝓtendit. Hec Aug⁹. Uñ ꝙ
sus. O felix moꝛtale genus: si sp habeꝛet
Eternū p̄ mēte bonū: finēq̄z timeꝛet.

Capitulū IIII Quō aīa p mē
tale exercitiū ꝺz radiū ꝓtēplatiōis ꝙuerte
re ad supioꝛa: vt cognoscat ⁊ sapiat celestꝫ
gaudij inestimabilē p̄ciositatē: ineffabilez
delicioſitatē. ⁊ interminabilē eternitatem

Anima

Am nunc o hō
me misera ī hac lachrymaꝝ val
le, piectā satꝫ truisti. licz nō īfru
ctuose docuisti. Miserere etiā nunc mihi
misere. ⁊ fac iā sic dudū p̄misisti. Propo
ne paululū de felicitate ꝑpetua: si forte va
leā ex h̄ capere aliq̄ mētꝫ solacia. q̄z alt'nis vti
delectabile ē. q̄z ſm Augus. siue plectēdo:
siue ignoscēdo: siue detrēdo: siue ꝓsolādo
sp bñ agit vt vita hoīm coꝛrigat. Altrēde
hō q̄z generosus ē anim⁹ hois. sepe facili⁹
ducit leuib⁹ ⁊ blādis: q̄z tribilib⁹ ⁊ aduer
sis: sepe magꝫ allicit. p̄missis ⁊ ꝓsolatoꝛijs
q̄z cogat minis et terroꝛib⁹. Uñ soꝛoꝛ nra
spōsa trahi cupiebat odoꝛe celestiū vngē
toꝛū. sapoꝛe diuinoꝝ charismatū. ⁊ sic cū
spōso currere: ⁊ viā mādatoꝛū iam non ex

timore ꝙz ex amore delectabiliter adiplere
Hō O aīa vez esse ꝓfiteor qō loq/
ris. sed heu multi sunt q̄ deū nolūt imita/
ri in ꝓspis. Uñ necesse ē eos detreri ī ad/
uersis. Multi enī sunt q̄ diuīa charisma/
ta: vel ꝓpter cecitatē nō intelligūt. vel ꝓ/
pter negligentiā vanis occupatōibꝫ ꝑdūt
Uñ vt estimo deꝰ ex sue īfinite bonitatis
īmēsitate: sp patus essz magz ꝓsolatōibus
fouere q̄z aspitatibꝫ terrere. si hoīes eq̄ di/
spositi essent: vt suā diuīnā ꝓsolatōez reci
pent. Que adeo ꝓciosa z delicata ē q̄ nul
lo mō decet vl' expedit vt indifferēter oīm
bus tribuat. Tu g̈ si post hec tibi ꝓposi/
ta ad hāc aspiras. vide q̄ habeas purga/
tū ītellectū: et bñ dispositū affectū. Quia
ſm augustinū. summū bonū nō nisi pur/
gatissimis mētibꝫ cernit. Et puto q̄ mul
to mīꝰ nō nisi valde bñ dispositis affe/
ctibꝫ degustet. Ā ml'tis enī in hac vita val
te limpide speculat: a q̄bꝫ etiā minime de/
gustat. Uñ idez Aug⁹. Fac me dñe ꝓcor
degustare ꝑ affectū: qō intelligo ꝑ intelle
ctū. fac me sentire ꝑ amorē: qō sentio ꝑ ag
nitionē. Ālia Dic q̄so o hō que debēt
dispositōez ī affectu z intellectu p̄cedere:
vt vel saltē ad modicā mētis ebrietatē va
leam celestē dulcedinē ꝓtēplādo degusta
re. Jam enī dudū in speculatōe mentē ex
ercitaui. et heu adhuc nunq̄z vt timeo vl'
modicā stillā illi⁹ celestis dulcedis sensi.
Multa de sctōꝝ vita z uersatōe legi. ml'
ta de natura. de opatōibꝰ: z ordibꝫ angelo
rū: nōnulla etiā legi de inestimabili diui/
nitatis vnitate. de incōꝓhēsibili diuīta
tis trinitate. plura de beatoꝝ oīm inestia/
bili felicitate. Et q̄n ꝑdictis toto studio
mētē occupaui: heu adhuc ieiuna z fame
lica ꝓmansi. z sp cū btō augustino clama
ui. Fac me clemētissime p̄ gustare ꝑ affe/
ctū qō sentio ꝑ intellectū. et tn̄ non ꝓfeci.
Sepi⁹ etiā lōgo studio fatigata: z mihi/
metipi irata: clamaui cū ꝓpheta: expectā
do micas q̄ cadūt de mēsa dñoꝝ in aula ce
lica. Usq̄quo dñe oblinisceris me ī finē.
vsq̄quo auertis faciē tuā a me. Quia z si
me indignā ad manducandū filioꝝ panē
ūdicaui. mādūcare saltē micas minutis/
simas decidentes cū magno desiderio ex
pectaui. sed heu vt freq̄nti⁹ apto oze inhi
ans ī vacuū laboraui. Homo O aīa
ꝑdicta que lamētabilit̄ es ꝓq̄sta accidunt 52
ex duplici causa. Āliq̄n ex valde pia et sa/
lutifera diuie bonitatis dispēsatōe. Unde
Bre. in moral'. Differre solet p̄ pi⁹ voces
petētiū ad tpus vt desideria crescāt. et eo
magis exaudiant ad meritū: q̄ citi⁹ nō ex
audiunt ad votū. Idem in omel'. Sācta
desideria ex dilatōe crescūt. si aūt ex dilati
one deficiūt: desideria nō fuerūt. Deꝰ enī
q̄uis ꝑ pietatē est clemētissim⁹. tn̄ aliq̄n
cōtingit vt ꝫ qō libentissime tribuit pro/
trahit. vt discas magna multū z ardēter
desiderare: z adepta sollicit⁹ cū grāz acti
one ꝓfuare. Āliq̄n etiā bñficium ꝓtrahit
ex postulātis inordinata indispositōne.
Bernar. Errat oīno si q̄s illā celestē dul/
cedinē huic cineri. diuinū illō balsamum
huic venenoso gaudio. charismata illa spi
ritussctī hui⁹ sec'li illecebris misceri arbi/
trat. Sed iā o aīa: ne diuti⁹ te ꝓtrahā:
nec ampli⁹ te ꝑ expectatōem affligā: pur/
ga intellectū a vanis z inutilibꝫ phātasi/
is. a naturalibꝫ z curiosis rōibꝫ: ab extra/
neis z sciētificis occupatōibꝫ. Purga etiā
affectū a culpa. a culpe seq̄la. a culpe occa
sione vel causa. Erige rōem. dilata z expā
de affectōem: intra in gaudiū dñi. qō nec
ocul⁹ in hac vita pfecte vidit: nec auris au
diuit. nec ī cor hoīs ascēdit. Exardesce igi
tur o aīa amore z desiderio supne vite san
ctoꝝ. vbi est actio nō opposa: req̄es nō desi
diosa. vbi vita sine defectōe. laus diuīa si
ne cessatōe. Nec Aug⁹. Bernard⁹. Gau/
de igit̄ z exulta. ac mercedē laboris tui cō
sidera. q̄ reuera ē tā ml'ta q̄ nō ꝑt nūerari.
tā magna q̄ nō ꝑt mēsurari. tā ꝓciosa q̄ nō
ꝑt estimari. tā copiosa q̄ nō ꝑt termīari.
Ālia O hō multa iā dixisti ī genere. dic
q̄so ꝑ singula ī specie. q̄ magz intelligim⁹
q̄ spēaliter distinguūt q̄z q̄ generalit̄ exp̄/
munt. Hō O aīa q̄d dicere valeo cū
futuꝝ gaudiū aspicio: iā pene p̄ āmiratōe
ōficio. q̄ gaudiū erit it⁹ z extra. subtus z
sup̄. circū et circa. Gaudeb igit̄ ī oīb⁹. gau
deb de oīb⁹. Gaudiū tuū vt puto ꝑfigu/
ratū ē in apocalysi: ꝑ illā ml'ierē btām q̄ a/
micta fuit sole: et luna sub pedibꝫ ei⁹. z co
rona. xij. stellaꝝ ī capite ei⁹. Ml'ier ista vt
estimo ē aīa btā: etni regis filia: spōsa z regi
na. Filia ꝑ nature creatōz. spōsa ꝑ gr̄e ad
optōem. regina ꝑ glorie collatōnem. Nec

bene dicit amicta sole: q2 decorata splēdore claritatis deifice. coronata dignitate felicitatis eterne. In q̄ felicitate ob spēalem decorē sunt. xij. gaudia: p. xij. stellas figurata: p que decorat et ornat felicitas suprna. Hec gaudia debes tu o aīa q̄tidie deuota mēte trāscurrere: et nullā pſentē miserie t incolat⁹ ꝓsolatōez q̄rere. et spe illius gaudij oēm tribulatōez vite pſentē patiēter et gaudenter sustinere. Beda. O anima nō turberis: si mali in ℔ mūdo florent: et tu pateris: ipi gaudēt: tu pturbaris. Dali heu nihil habēt in celesti gaudio. nec cures tu si nihil habueris in hoc seculo. sed spe illi⁹ gaudij quo tēdis: q̄cquid ī via aduersitatis occurrit: affect⁹ tuus gaudēter t patiēter sustineat. Hec Beda. Bernar. O anīa: si te aliq̄ delectāt mūdana gaudia: falsa hui⁹ seculi gl'ia. breuis t caduca potētia. illic mentē euoca: t oīa reputabis vt stercora. Hieronim⁹. Curre igit o aīa mea: nō passiōb⁹ corpis: sed affectib⁹ t desiderijs: q̄m nō solū angeli t beati: sed t angelorū et beator⁹ dñs t mgr̄ te expectat. Expectat te de⁹ pater tanq̄ filiā dilectissimā. de⁹ fili⁹ tanq̄ spōsam dulcissimam. deus spūssctūs tanq̄ amicā sibi grātissimā. Expectat te de⁹ pr̄ vt heredē vniuersorū bonor⁹ te ꝓstituat. de⁹ fili⁹ vt te fructum sue natiuitatis t p̄ciū sui p̄ciosissimi sanguinis deo pr̄i offerat. deus spūssanctus vt sue eterne brītudinis et dulcedīs ptici pez te faciat. Expectat te illa beatissima oīm celestiū spirituū eterni regis familia: vt te in suū collegiū suscipiat. Tu q̄ ipor⁹ societatē sup oīa ꝺsidera. cū magna ꝑcū dia illuc venires si eā in hac lachrymaruz valle nō amasses. Quotiens ergo te vana hui⁹ seculi delectat ambitio: quotiēs videris in ℔ mūdo aliquē gl'iosum: statī ad celū mēte trāsgredere: t esse īcipe q̄d futura es. Reuera estimo o aīma si hec celestia gaudia iugiter ī mēte ꝛeneres: de ℔ exilio q̄dam suburbiū celestis regni ꝓstrueres: in quo illā eternā dulcedinē quotidie spiritualiter p̄libādo degustares. Quia cuz aliq̄d eternū mēte capim⁹. iā nō ī hoc mūdo: sed in celo habitam⁹. Aug⁹. Tanta est o anima vis tue dilectōis. q̄ ibi ver⁹ habitas vbi p contemplatōez amas: q̄ vbi p essentiā animas. Bernard⁹. Nocē charissima aīa regnū dei: q̄d intra nos est: q̄d heu miserabiliter negligimus: cū foris ad inania t vana fusi sum⁹. Grego. Fusi sumus foras: de regno dei q̄d intra nos ē nihil curātes. foris q̄rim⁹ ꝓsolatōez de rebus vanis t īsanis falsis. ita q̄ iā religiōis antique deuotōem amisim⁹. adeo q̄ nec spē ciē ipius retinem⁹. Tu g̃ o aīa eterni regis filia: audi mēte deuota: t inclina aurē tuā ad sancta et salutifera ꝓsilia. vide p ꝓtemplatōez celestis regni ꝓsolatōez. obliuiscere p ꝓtemptū t detestatōem ppl'm tuū. t domū p̄ris tui. hoc est mundū. diabolus: teipam: t oēz vanā ambitōez. Uide igit t deuota mēte ptracta: q̄liter illi diuini t celestes spūs: q̄ p̄ntis vite t miserie piculū euaserūt: q̄nis ab illi⁹ eterni solis splēdore se nunq̄ possint auertere: aliq̄ tñ radium sue ꝓtēplatōis ꝙuertūt ad inferiora: aliq̄ ad superiora. aliq̄ ad interiora. aliq̄ ad exteriora. Cōuertunt inq̄ ad inferiora: t gaudent ex triplici causa. Prīo q̄ tā impios: horribiles t crudeles hostes p diuinā potentiā supauerūt. Scō q̄ oēs defectus et pctā: vel p diuinā sapiam vitauerūt. vel iā dudū ꝓmissa cozreterūt. Tercō q̄ tā lamētabiles t intermīabiles cruciat⁹ eternos p diuinā clementiā euaserunt. O aīa q̄nto putas gaudēt quotidie gaudio: q̄ñ tot vident a carne et mūdo t diabolo superari. tot tā diuersis pctis de quib⁹ nunq̄ merent veniā inq̄rari. tot eternalit sine fine dānari. Reuera tūc puto q̄ de morte trāsisse ad vitā: vite duplicat gaudiuz. O dñe de⁹ si nūc tam gue piculū est in bello: q̄ntū tūc erit gaudiuz de triūpho. cū post deuictū triūphatūq̄ mūdū: submerso impio pharaōe et exercitu ei⁹ in mari rubro tenēt oēs electi tympanū. cū maria psallētes t cantātes: laudātes t bñdicētes dominū vna voce dicētes. Cātem⁹ dño: gloriose enim t̄. Tūc ꝓstituent duo cherubin ℔ ē duo chori elector⁹. s. innocētes t penitētes: clamantes alter ad alter⁹. Sctūs sctūs sanct⁹ dñs de⁹ sabaoth. Sctūs deus pr̄. q̄ nos a mūdo: a carne. t a diabolo tā potēter liberauit. Sctūs de⁹ fili⁹ q̄ nos a pena t a culpa tam sapiēter iustificauit. Sctūs de⁹ spūssctūs: q̄ nos tā clementer ab eternis tormētis p̄seruauit. Plena est oīs terra gl'ia ei⁹. q̄ nos de mundi miseria

ad celestis regni gaudia reuocauit. O aīa
q̄lis tibi erit dies illa: cū ad hāc felicē cho
reā fueris assumpta. ⁊ cū oīe tormentuz
tibi si pie viteris. si patient sustinuer̄: cō
uertet̄ i eternū iubilū. Tūc de oībus his
laudabis dn̄m deū tuū labijs exultatōis
dicēs. Confitebor tibi dn̄e i eternū cātabo.
Quo cantico ꝑm augus. in li. de ci. dei: qō
cantat̄ in laudē gl'ie christi. cui⁹ sanguīe
liberati sum⁹: nihil erit iocūdi⁹ illi ciuita
ti: et nihil dulci⁹. Tu ḡ cū tētatōib⁹ ꝓbaris. cū ꝓsecutōib⁹ impugnaris. cūq; in h̄
seculo varijs tribulatōib⁹ infestaris: tunc
mente in celū euola. ⁊ cogita q̄ h̄ nō est ali
ud nisi eterni gaudij materia. Et tunc ꝑm
gre. Cōsideratio ꝑmij minuit vim flagel
li. Bre. Si ꝓsideremus que et q̄nta sūt q̄
nob⁹ ꝑmittunt̄ in cel'. vilescūt aīo oīa q̄ sūt
in terris. et reuera nō tm̄ bona q̄ delecta
biliter possidem⁹. verūetiā mala q̄ lamen
tabiliter sustinem⁹. Bern̄. Non sunt ꝓdi
gne passiōes huius tp̄is ad ꝓteritā culpā
que dimittit̄. ad ꝑsentē gr̄am que immit
tit̄: et ad futurā gl'iam que ꝑmittit̄. Quā
tu tunc o anima cū gaudio possidebis q̄n
ꝑfecte intelliges: q̄ in mūdo cū tāto ꝑicu
lo quo plericq; oppmunt̄ vicisti: q̄ demo
nis fallaces astutias q̄b⁹ multi decipiunt̄
vicisti. q̄ cruciatus eternos quib⁹ innūe
rabiles affligunt̄ euasisti. Aīa O hō
q̄ sana ⁊ salutifera est hec tua ꝓsolatio. q⁹
cū hec q̄ ꝓposuisti aduerto: consolatōem
et spē nō modicam recipio. Sed o dom̄e
deus: quid putas tūc erit: cum h̄ q̄ mo
do spero veraciter possidebo. Hō
O aīa modica sunt hec que audisti. īmo
ꝓparatiue q̄si nulla sunt q̄ mēte ꝓcepisti.
sed parūꝑ oculos mētales erige: et quāta
sint gaudia q̄ de his ꝓcipias. q̄ iuxta te sūt
diuota mēte freq̄nti⁹ volue ⁊ reuolue. At
tende igit̄ ⁊ ꝓsidera locū speciosum: quem
tibi diuīa sapīa edificauit. Attēde ⁊ victū
delicioſum. ornatū curioſum: thesaurum
ꝑciosum: quē tibi eterna potētia ꝓgrega
uit. Attēde etiā collegiū famoſuz: cū quo
de diuina clemētia mēs tua eternalit̄ ex
ultabit. O anima attēde q̄s gl'ioſa: q̄s fa
moſa: q̄s gaudioſa ē ista dom⁹ dei. ciuitas
celestis. mansio secura. patria ꝓtinēs totū
quod delectat. Bern̄. Attende q̄s clara: q̄s
luminoſa: q̄s splēdida est ciuitas q̄ nō idi
get sole neq; luna vt luceāt i ea: sed ipe do 53
minus sol iusticie: cādor lucis eterne: lux
eius est: et lucerna ei⁹ agnus. O aīa atten
de q̄z alta et q̄s spacioſa: q̄s pulcra ⁊ specio
ſa. q̄s decora et formoſa est ciuitas illa. quā
ornat ꝑ seipaz trinitas btissima. O q̄s glo
rioſa dicta sunt de te ciuitas dei. O istā q̄s
magna est dom⁹ dei: ⁊ ingens loc⁹ possessiōis ei⁹. O aīa illic ꝓtēplare tabernacla
pr̄iarcharū et ꝓphetaz. habitacula ap'o
rum et martyrū. cenacula ꝓfessorū ⁊ vgi
nū: palaciū celestiū spirituū: throno illuz
beatissime trinitatis speciosissimū. O aīa
hic licet sis corpe: illic esto mente. O anīa
trāsuola oīa: scrutare oīa. visita oīa. ingre
dere cuncta ꝑ ordinē hostia. quousq; pue
nias ad summi regis palacia. ibi sit mēs:
⁊ hic erit reqes. Aug⁹. O aīa i illa sancta
ciuitate libent̄ studeas morari: libēter cō
uersari. q⁹ ibi est vita sine morte: iuuent⁹
sine senectute: lux sine tenebris: pax imp
turbabilis. Sedebit enī ppl'us me⁹ i ta
bernaculo fiducie: et in reqe opulēta dicit
dn̄s. Scō attende victū delicioſū: or
natū curioſum: et thesauz ꝑcioſū. Et q̄s
erit ibi nr̄ cibus: nisi ille agn⁹ beatissim⁹:
ille mūdus et immaculat⁹ ihesus: dei p̄is
⁊ marie virginis fili⁹. de quo sctis spiriti
bus mīstrabunt̄ ad omnē sufficiētiā fercu
la nobilissima. Nobilia q̄dem de ipi⁹ can
didissima hūanitate. sed nobilissima ō ipi
us supbeatissima diuitate. Tunc enī ani
ma ingredit̄ ad degustandū diuitatē. egre
diet̄ ad ꝓlibandū hūanitatē: ⁊ pascua iue
niet ad omnē sufficiētiā et satietatē. O q̄s
beati sunt q̄ ad cenā nuptiaz agni vocati
sunt. Ibi etiā btā vita in suo fonte bibit̄.
Ubi huic hūane vite aliq̄n aliq̄d aspgitur
vnde in tentatōib⁹ fortiter: iuste: tpanter ⁊
prudent viuat̄. Ibi sp aderit sitis atq; sa
tietas. sed miro q̄dam modo lōge aberit a
siti necessitas. lōge a satietate fastidiū. In
ebriabunt̄ enī ab vbertate domus tue: et
torrēte voluptatis tue potabis eos dn̄s ꝑ
phetam. Aīa Et q̄n hec: Hō
Estimo q⁹ nō ꝓpus: nisi q̄n ille delicioſus
pincerna summi regis. splēdor pr̄ne gl'ie:
cādor lucis eterne: figura diuīe substātie.
speculū sine macula claritat̄ deifice. i quē
desiderāt oīes illi celestes spūs ꝑspicere.
q̄n talis ⁊ tantus ꝑcinget se: ⁊ faciet illos

discūbere. et psonaliter trāsiēs ministrabit illis. O anima hic duota mēte ptracta. q̄tū gaudiū tunc illi boni spūs cōcipiāt et tam stupenda dignitate mīstrantis. et tā mirāda charitate cuiuslibet sodalis cōuiuātis. et ferculoꝝ delicioſa opulētia. et ministroꝝ numeroſa freq̄ntia. et musicoꝝ instrumentoꝝ: et alioꝝ psallentiū cantāti um ⁊ laudātiū regē glīe: deū dei filiū dulcisona resonātia. In h̄ celesti magno stupendoq̄ cōuiuio audies angelos iubilātes. virgines chorizātes. apl̄os psallētes. martires tripudiātes. pfessores laudātes. pr̄iarchas et pphetas iocūdantes. oīes sctōs et electos dei vnanimiter pr̄em ⁊ filiū et spm̄sanctū collaudātes: et vna voce dicētes. Sctūs sanct⁹ sctūs dn̄s de⁹ sabaoth. plena est ois terra gl̄ia eius. O q̄ gl̄iosum est regnū i quo cū christo regnāt omnes sancti. amicti stolis albis: sequunt agnū quocunq̄ ierit. O aīa quō poterit ibi esse alicui⁹ boni carentia: cum tam varia sit exultādi materia. Tūc enī apientur omnes illi thesauri eterni dei: vbi sūt oēs diuitie: oēs delicie abscōdite. et dabunt a patre eterno vnicuiq̄ varia ⁊ p̄cioſa munera ꝑm sua merita. ¶ Sed si adhuc non sufficiūt ista: attēde tercio iuxta te oīne sāctoꝝ collegiū. qđ ad btitudinis tue cumulū diuina clemētia ꝓgregauit. Quia nulli us boni sine socio iocūda est possessio: sic dicit Seneca. Uide igit̄ q̄ lingua. vel q̄s intellect⁹ cape sufficiat illi⁹ supne ciuitat⁊ q̄nta sint gaudia. angeloꝝ chorus ītereſſe. cū btissimis spiritib⁹ gl̄ie ꝓditoris sp assistere. et ab illoꝝ btissima societate nunq̄ discedere. sed ꝓtinue cū ipis ⁊ de ipoꝝ gaudio in ppetuū exultare. Anſel. Ibi enīz a singulis oēs: ibi ab oīb⁹ singuli ꝓgnoscētur. Hec quēq̄ latebit: q̄ patria: q̄ gente: q̄ stirpe q̄s ꝓditus sit. Ibi enī erit tā beata ⁊ pfecta charitas iustoꝝ: q⁹ vnusq̄sq̄ intātū diliget primū suū q̄ntū seipm. Et q̄ illud inestimabile seq̄tur bonū. q⁹ ita vnusq̄sq̄ ꝺ alteri⁹ bono l̄ gaudio gaudebit: sic de merito ꝓꝺo. Proinde cū inenarrabilis sit numer⁹ electoꝝ. q̄ sputas narrare sufficiat gaudiū btoꝝ. Hec gaudia hieronimus in fine epl̄e ad eustochiū describens ait. Egredere q̄so o aīa paulisp de papilione corpis. vt in ostio stās videas dei gloriam ptrāsire. et p̄sentis laboris aīa ocl̄os pinge mercedē. Qualis tibi erit dies illa. cū maria mr̄ dn̄i tibi occurret chorus comitata virgineis. cū ⁊ ipe spōsus tibi cuz oīb⁹ sanctis occurret dicēs. Surge veni ꝓpera amica mea: formoſa mea: columba mea. iam hiems trāsiit: imber abiit. et recessit. Tūc angeli ammirabūt de tua gloria dicētes. Que est ista que ascēdit de deserto: delicijs affluēs: innixa sup dilectum suū. videbūt te filie sion ⁊ laudabūt. Tūc illa centū q̄dragintaq̄tuoꝝ milia in ꝓspectu throni ⁊ senioꝝ tenebūt citharas: ⁊ cātabūt canticū nouū. Tūc secura in amplexus spōsi evolabis cū iubilo dicēs. Inueni quē diligit aīa mea. tenui eū nec dimittam. Nec hiero. Tūc filij septē illi⁹ magni iob. q̄ est magnus sup oēs q̄ morant i illa beata oriētaliū regiōe: faciēt cōuiuia singuli in die suo. et inuitabūt sororē suā: te ꝓsortē suam. Et dicēt tibi singuli. Bibe nūc: ⁊ accūbe cū iocūditate. qz inueniſti gr̄am coram summo ꝓncipe. Et tu respōdebis cū gaudio dicēs. Bibā ⁊ hilarior fiā: qz magnificata est hodie aīa mea p̄ oīnib⁹ diebus vite mee. O ꝺe inaudita magnificētia. o leta ⁊ iocūda excellētia. q̄lis nunq̄ i h̄ seculo est audita. Puto q⁹ oīs hui⁹ mūdi pompa: in ꝓpatōe illi⁹ essz vix modica gutta. ¶ Alia. O hō iam diu tacui: iam satis silui. qz q̄ ꝓposuisti cū delectatiōe et ammiratōe nimia audiui. ne q̄so pcrastines: q̄n speciali⁹ et pfecti⁹ mihi aliq̄ de h̄ celestiū spirituū ꝓuinio exponas. qz iam ꝓpus aliq̄d de h̄ tetigisti: sz nimis cito ptrāsisti. ¶ Hō. O aīa mallē itez. q̄ꝺ petis sub silētio ptrāsire: q̄ vel modicū de h̄ celesti secreto mysterio ore polluto pferre. vel etiā mēte ꝓcipe: qz q̄ adhuc mūdialib⁹ ⁊ supuacuis reb⁹ heu sepi⁹ implicor: q̄ ad huc heu heu siliq̄s porcoꝝ cū ceteris mundanis pascor. de tā familiaribus diuinoruz spirituū opatōib⁹ loq̄ erubesco nimiuz et ꝓfundor. Quia tñ p̄is votis tuis ꝛire ñ valeo: ꝓponā breuit̄ qđ aliqñ spū instigāte licet indign⁹ mēte ptracto. Quāuis enī in illa celesti aula: vbi plenitudo oīs boni in omnib⁹ illis pfecta est. q̄uis ibi ꝓ differētia meritoꝝ q̄dam data sint excellēter. nihil tñ ibi ex inestimabil̄ diuine pietatis īmēsitate ꝑm Grego. possidet singularit.

Omnia enī sunt omnib⁹ cōmunia: ꝓpter eū qui in omnib⁹ est oīa. Ibi enīz virgo gaudebit de sctē viduitatis merito. ibi vidua exultabit de caste virginitatis p̄uilegio. ibi ꝓfesso⁹ de martyrīs iocūdabitur triūpho. ibi martyr tripudiabit de ꝓfessorū brauio. ibi ꝓpheta laudabit de p̄iarchaꝝ pia ꝙuersatōe. ibi patriarcha exultabit de ꝓphetarū fide et speculatōe. ibi apostoli et angeli gaudebūt de merito oīm inferiorū. ibi omnes inferiores letabunt de gl'ia et corona superiorū. Et illius enī sancte et pfecte charitatis vinculo fiet: vt vnusquisq; habiturus sit in alio: qō nō habet in merito ꝓpo / Alia / O hō nec adhuc ista sufficiūt mentē meā q̄tare. vnde q̄so ne ptranseas mihi aliq̄ de dicto cōuiuio sigillatim z distincte explicare / Hō / O aīa nostī q̄ balbutiēdo vt possum⁹ excelsa dei resonam⁹. Nec mirū. qz cuz simus min⁹ idonei ad intelligēdū: quō possum⁹ esse sufficiētes ad loq̄ndū. cū illa que lippientibus oculis cōtēplamur: verius sint q̄z intelliganť: et veri⁹ intelligāť q̄z exꝓmanť vocib⁹. Ne te tñ diutius ꝓtrahā: audi q̄d imaginať intellectus. licet adhuc modicū degustet affect⁹. Puto q̄ illi septē filij de q̄bus sup memorauim⁹ sūt oēs sancti et electi dei spūs altissimi p̄fis here des z filij. Hi cōuiuia vnusq̄sq; ī die suo faciūt: qñ seinuicē celestib⁹ gaudijs pascūt In quo de meritis suis singuli: iuxta data sibi gl'iam fercl'a deliciosissima ꝓpināt. Primo igiť die ꝓmogenit⁹. ꝙ est ille celestiū angelorū numer⁹. q̄ non imerito noīe ꝓmogeniti censenť: qz ꝓores sunt creatōe z cōuersiōe ad deū. a q̄ nunq̄z recesserunt p pctm̄: sz sp imobili charitate sūmo p̄ri adheserūt. z illā hereditatē btām celestis regni ꝓores oīb⁹ feliciter possederūt. Isti tibi o aīa in suo ꝙuiuio: diuersa fercl'a deliciosa et p̄ciosa ꝓpināt. cū vnusq̄sq; ordo de eo qō excellēti⁹ recepit in munere gaudia spēalia admīstrat. Jam cogita o aīa q̄le tibi ferculū ꝓpināt illi summi spūs seraphici ordinis. q̄ adeo vicini illi etno patri sunt: q̄ inter ipos et hūc nulli alij spūs intersunt q̄ ipm imediati⁹ ꝓtemplenť: z suis bonis eternis pfecti⁹ pfruātur. Quale putas hi ꝓpinant gaudiū de natura nobilitate: q̄le de ꝓtēplatōis claritate. q̄le de dilectōis sinceritate. Hi ergo: ꝙ est illi q̄ seraphin noīanť: istō ꝙuiuiū ornāt ardore dine caritatis. cherubin splēdore etne claritatis. throni equitate diuīe maiestatis. Hoc etiā ꝙuiuiū gl'ificant dñatōes: ō dominādi sup alios excellētia. ꝓncipat⁹ de p̄cipiēdi inferioribus magnificētia. ptātes ō auctoritate malignos spūs coercēdi. Hoc etiā ꝙuiuiū honorificāt virtutes de ptāte miracula faciēdi. archāgeli ō dignitate superiora nūciādi. angeli de agilitate minora diuīe sciētie secreta reuelādi. Ecce vides q̄liter singuli mētes beatorū celestib⁹ gaudijs pascūt: de his q̄ ab illa supcelesti aula speciali⁹ in munere receperūt. Nec ē mirādū q̄ hec p̄dicta et multa alia nobis adhuc occultiora illi spūs ī nostr̄ gaudiū nobis ꝓpinant. q̄ tā fideliter: tā dulcit: tā q̄z amicabilit in hac lachrymaꝝ valle nos custodiūt. et nos ad illā eterne btītudinis patriā ꝓducere totis viribus concupiscūt. Bern̄. O si q̄s cognosceret q̄madmoduz ꝓueniūt ꝓncipes cōiūcti psallentib⁹ ī medio iuuēcularū tripanistriaꝝ. videret itaq̄ q̄ cura. quo ve tripudio inť sunt cātātib⁹: assunt orātibus: insunt meditātib⁹. supsūt q̄escentib⁹. p̄sunt ꝓcurātib⁹. O aīa iciuna z famelica: si vel vnā micā que cadit ō mēsa dñorū in ꝙ ꝙuiuio: apto mētis ore sum p̄sisses. puto q̄ hāc pegrinatōem ex tūc ī patiēter tolerares. Puto si vnā guttaz de vino potus ei⁹ degustasses: oēz hui⁹ secl'i dulcedinē fastidires. Grego. ī mora. Si cor semel ī celestib⁹ p degustatōez subaudi: figiť: q̄z abiecta sint mor cernť que ꝓus alta videbanť. O aīa mea dilecta: de cōuiuio p̄iarchaꝝ: ꝓphetaꝝ: apl'oꝝ: martiꝝ: ꝓfessorū: virginū: q̄ p alios sex filios non immerito p̄figuranť: q̄d dicam? Unusq̄sq; enī horū tot in ꝙuiuio suo ꝓponet fercula: quot habuit ī hac vita virtutū opa. Et q̄s enarrare sufficiat quantū gaudiuz q̄libet aīa suscipiat: de sctoꝝ p̄iarcharuz hūilitate pfectissima. de ꝓphetaꝝ credulitate certissima. de apl'oꝝ charitate ardentissima. de martyꝝ stabilitate et patiētia. de cōfessoꝝ pietate et clementia. de ⁊ginū castitate z ꝓtinentia? Reuera vox z līgua deficit. qz intellect⁹ capę nō sufficit: q̄ntū sit gaudiū angelorū chorīs intereſſe. cum btissimis spiritib⁹ gl'ie ꝓditoris assistere.

ꝑsentē dei vultū cernere. incircūscriptum lumen vídere. nullo metu mortis affici. ō incorruptōis ꝓpetue munere letari. O q̄ felix tibi erit hec dies: cū fueris ad heredi tatē patrū tuoꝝ reuersa. ⁊ qñ ab his oīb cū inestimabili gaudio fueris assumpta. ⁊ ad thalamū sūmi regis felicit introducta Jam nūc exprgíscere o aīa mea: ⁊ cū illa famosa regina saba: cū aromatib virtutuꝫ. cū thesauris bonorū opeꝝ: cū magno apparatu celestiū desideriorū: ascēde in illaꝫ hierusalē supnā: et ꝓtēplare diligēter singulā: ⁊ vide q̄ veritas vincit famā. gl'ia exuperat omnē loq̄lam. si forte posses excogitare admiratōis magnitudine extra hūanū spiritū rapi. et miro quodā modo in diuinum spm trāsformari. vt dicere incipes cū petro in mag̃ cordis iubilo. Dñe bonū ē nos hic esse. hic pater. hic soror. hic frater. hic patria. O dñe ꝑmitte nos hic esse ⁊ ab hic nunq̄ discedere. Amb. Fugiam⁹ o aīa in patriā verissimā. qr illic est patria ad quā ꝓditi sum⁹. pr̄a quo creati sum⁹. ibi ē hierusalem ciuitas supna. que est mr̄ nostra. Anselm. O aīa tātus debꝫ esse in hac vita mortali amor et desideriū ꝓueniēdi ad illud ad qđ facta es. et dolor qr nōdū ibi es. ⁊ timor ne forte nō ꝓueniās. vt nullā leticiā sentire debeas: nisi de his q̄ tibi aut aliis aut spem ꝓferūt ꝓueniēdi. Elia O hō duꝫ hec aliqñ cogito: dū hec tacita mente mecū ꝑtracto. qđ est qđ tūc interlucet mihi: ⁊ ꝓcutit cor meū sine lesione: ⁊ in horresco ⁊ ardesco? Aug⁹. Intromittor aliqñ mētaliter in affectū multū inusitatū: nescio q̄ dulcedinē. que si ꝑficeret ī me: nescio qđ erit qđ vita ista nō erit. sꝫ recidiuo onerosis pōderib⁹: et resorbeor solitis curis. hic esse valeo nec volo. illic esse volo nec valeo: miser vtrobiq̄. Hec aug⁹ in li. ꝓsec. vi. Hō O aīa puto q̄ hec celestia sine ꝑlibatōe dulcedis nō possunt a digne dispositꝫ cogitari. Sed nescio qđ tūc erit: cū ꝑfecte in re sine enigmate poterūt degustari. Unū nō est mirādū si ꝑlibatio taliū tibi incutit hui⁹ exilij tediū: quia nihil est magis amaꝝ q̄ postq̄ aīa ꝓsuevit taliū ꝑgustatōe ꝓsolari. si rursum incederit mūdialib⁹ ⁊ trāsitorijs ꝑplicari. Dic est q̄ aīa laborat: luctat ⁊ anxiat. illic semꝑ esse cupit: nec sufficit. hic esse ꝓpellit: sꝫ illic post hoc quod ꝑgustatuꝫ est ascēdere conat. Jam enī gustato spū desipit oīs caro. Hō Uidisti gaudiū btōꝝ de his q̄ sunt infra te: et ō his q̄ sunt iuxta te. Uide mō si potes quale gaudiū futurū sit de his q̄ sunt intra te. Hō enī remunerabit ī corpe ⁊ in mente: et istorū eterna ⁊ inseparabili vnione. Corpus enī nostꝝ ex q̄tuor elemētis est ꝓpositū. vnde q̄tuor dotib⁹ erit remunerādū. Terra tūc habebit eternā immortalitatē. aq̄ omnimodā ipassibilitatē. aer maximā agilitatē: et ignis splēdidissimā claritatē. Tūc fulgebūt iusti sicut sol. ⁊ tanq̄ scintille in arundineto discurrent. Absterget enī de⁹ oēꝫ lachrymā ab oculis sanctoꝝ. et iā nō erit amplī⁹ neq̄ luct⁹ neq̄ clamor. neq̄ dolor. sed sempiterna pax et leticia. In sempiterna patria corda btōꝝ sibīnuicē in claritate lucēt: ⁊ puritate trāslucēt. ibi vniuscuiusq̄ vultus aspicit ⁊ cōscientia penetrat. Ibi vniuscuiusq̄ mentē ab alter⁹ oculis corpulētia nō abscondit Etiā mox vbicūq̄ voluerit anim⁹ statim aderit corpus. Aug⁹. Sicut enī tūc animus ꝑfectissime obedit creatori. ita corp⁹ ꝓmptissime obtēperabit suo motori. Tā potentē tūc faciet deus aīam. vt ex ei⁹ beatitudine plenissima redūdabit in corp⁹. ex q̄ redūdantia habebit vigorē impassibilitatis. splēdorē claritatis. aptitudinē subtilitatꝫ. ꝓmptitudinē agilitatis. Ibi erūt omnes sensus in actib⁹ suis. Ibi enī oculus videbit decorē speciosissimū. gust⁹ sētiet saporē dulcissimū. olfactus odorabit odorē suauissimū. tactus amplexabit obiectū deliciosissimū. audit⁹ immutabit ꝑsonū iocundissimū. Ibi enī cū mēs in exultatiōem rapit. lingua in canticū laudis eleuat. Elia O hō audiui iā dudū mirabilia: et cū vera sint hec oīa: qđ aliud est hec ꝑsens vita nisi q̄dā mortis vmbra Hō O aīa bñ dixisti. qr tpalis vita eterne vite ꝓpata: mors ē poti⁹ dicēda q̄ vita. Ipe enim q̄tidian⁹ defectus corruptōis qđ est aliud: q̄ quedā ꝑlixitas mortis. Ergo sancti viri qr hui⁹ vite breuitatē indesinent aspiciūt: q̄si q̄tidie morientes viuunt. ⁊ ideo se nō māsuros solliciti⁹ ꝑparant. qr hec oīa nihil esse ex fine sp pēsant. Sed carnales mētes ideo ꝑsentia diligūt: qr vita carnis q̄ fugitiua sit minime

ꝑpendunt. Nam si velocitatē trāsitus eiꝰ aspicerēt: hāc etiā pſperā mīme amarent. Hec grego. Augꝰ. Recedat g̃o aīa amor vite pñtis: ⁊ accedat ardor vite aduenientis. vbi nulla aduersitas turbat. nulla necessitas angustat. nulla molestia inq̃etat. sed perennis letitia regnat. Elena iā oculos mentis: ⁊ ꝓsidera q̃nta sit felicitas futura: vbi nullū erit malū: nullū latebit bonum. vacabit dei laudib⁹: q̃ erit oīa in omnibus. Ibi enī nulla desidia cessabit. nll̃a indigētia laborabit. ibi esse nostꝝ ñ habebit mortē. nosse nostꝝ nō habebit errorē. amare nostꝝ nō habebit offensionē. Ibi aberit oīs tarditas. oīs corruptio. oīs defformitas. oīs infirmitas. Ibi celū nouū ⁊ terra noua. Ibi sil̃es erimꝰ angelis dei. ⁊ si nō etate: certe tñ felicitate. Augus. O aīa mea illā vitā amplecti debueras: vbi vita sine morte. iuuētꝰ sine senectute. gaudiū sine trīsticia. pax sine discordia. voluntas sine iniuria. lux sine tenebris. regnum expers ꝓmutatōis. Sed⁹ ꝓsidera q̃ntuꝫ gaudeat animꝰ: cū resumpſerit tale corpꝰ q̃le iā audisti. nō tale q̃le cū ingēti dolore sustinuisti. ⁊ cū magno certamīe ꝺuicisti: de q̃ sepi⁹ tibimet impatiēs patiēter. ⁊ ira scens clemēter dixisti. Quis liberabit me de corpe mortis huiꝰ? Nō certe tale: sꝫ iā pfecte obediēs et spūale. Tale inq̃m tale: qđ tibi erit in ꝓtēplatōis solaciū: ⁊ ī etne felicitatis augmentū. Ænia Mirari sup oñib⁹ his nō sufficio: ⁊ p̄ magnitudine ammiratōis in inq̃sitōe deficio. Unū tñ scire desidero q̃liter mens q̃ in pñti vita a dei ꝓtēplatiōe p corpꝰ depmit: illic p ipm ī ꝓtēplatōe adiuuet. Nō O aīa scrupulosa est hec q̃stio. sꝫ qz magꝫ est curiosa q̃ deuota: breuis erit rñsio. Aīa enim tūc virtute diuina aliū habebit modū intelligēdi q̃ in via. Hec est mirādū si ꝑ loco et tpe mutat ordinē ⁊ modū agēdi creature: qui est fabricator ⁊ auctor vniuersalis nature. In reb⁹ enī mutabilib⁹ tota ratio facti est potētia facientis. Certū ē q ipa aīa nunq̃ resumptōez corpis appeteret: si resumptū etiā q̃ntūcūq̃ gl̃iosuꝫ diuinam ꝓtemplatiōem ipediret. Nam ꝑm augustini sentētiā ⁊ doctrinā: ipe aīe sctē desiderāt corpis resumptōez. ⁊ expectant iteratā vnionē ipi⁹. qz ipaꝫ sine eo nō pōt ꝓsummari felicitas. nec satiari iocūditas.

Adeo enī vehemēter aīa corpꝰ desiderat: q etiā aliq̃liter eiꝰ ꝓtemplatōez ipedit ⁊ retardat. Bern̄. O misera caro fetida ⁊ feda vnde tibi hec gl̃ia: q aīe sctē q̃s deꝰ insigniuit sua imagīe: ꝑo redemit sāguīe: te desiderāt: te expectāt. et ipaꝫ sine te ñ pt ꝓsummari felicitas: nec satiari iocūditas. Augꝰ. Cū aīa ℔ corpꝰ nō aīale iam sꝫ spirituale recepit: pfectū habebit sue nature modū: obediēs ⁊ imperās: viuificata ⁊ viuificās. Tūc ineffabili felicitate fiet: vt sit ei gl̃ie qđ fuit sarcine. O aīa cogita qual̃ tibi tūc erit gl̃ia: cū induta fueris illa stola noua et splēdida: ornata oñi lapide pciosissime: q̃t sunt ꝟtutes in mēte. Tūc vt puto cātabis cū iubilo canticum nouū dño dicēs. Gaudēs gaudebo ī domino. qz induit me vestimēto salutis: ⁊ in dumēto leticie circūdedit me. et tanq̃ spōsam decorauit me corona. Adhuc vide t/cio et diligēter ꝓsidera: si tantū gaudium habitura sis q̃si de alieno: q̃d hauries de ꝑo? Quis enī enarrare sufficeret q̃ntum gaudiū: q̃ꝫ stupendā gl̃iam. q̃ꝫ incōprehē sibilē laudē et magnificentiā habitura sis a trinitate btissima. a sctōꝝ oīm societate felicissima: ꝑ eo q corpꝰ tuū ꝑpium tā viriliter ꝑ clypeū castitatis ⁊ ꝓtinētie superasti. ꝑ eo q mundū tā potēter ꝑ gladiū passtꝫ et indigētie debellasti. ꝑ eo q diabolū pessimū tā fortiter ꝑ hastā hūilitatis ⁊ obediētie effugasti. ꝑ eo q oīb⁹ cogitatōibus: oīb⁹ affectōib⁹: singul̃ inordiatis motibus tā viriliter restitisti. Aduerte si potes q̃ntam laudē habitura sis ab his q̃s ꝟbo ⁊ exēplo ad meliora puocasti? Et q̃d plura? ꝑ singulis cogitatōib⁹: locutōib⁹: actōib⁹ ꝟtuosis: spēalem et eternalē laudē suscipies. Et id qđ tibi in te defuerit: illa celestis et diuīa btōrum societas charitate mutua adimplebit. Quia vnuſq̃sq̃ habebit ibi in primo: qđ sibi deficit ī merito ꝓprio. O aīa hec cogita: hec mēte ꝓtracta. cū tibi pie viuēti inferunt aduersa: ad hec mēte euola. cū ꝑmit corpus. cū fremit mūdus: cū insidiat diabolꝰ ad hec recurre. his mentē delinire. Quia id qđ in ꝑsenti est momentaneū et leue tribulatōis nr̃e. supra modū ⁊ in sublimitate eternū gl̃ie

pōd⁹ in nob̄ opat̄. Sz qꝛ reuera id solū ⁊ verū gaudiū ē: qđ ñ de creatura sz de creatore ꝯcipit̄. cui oīs ꝯpata aliūde iocūditas meroꝛ ē. oīs suauitas doloꝛ ē. ⁊ postremo om̄e qđ đlectari pōt molestū ē: ꝑm Bern̄. Igit̄ cōsulo o anima ꝙ iam ꝑ p̄missa tanq̄ excitata: disposita ⁊ inuitata: ad auctorem tuū te cōuertas. et quantū gaudium ab eo illi beati spūs recipiant diligent̄ cōsideres et aduertas. quia omne gaudiū ꝓpositū vel est accidētale: et ob hoc nō satiat sed excitat. vt est illud qđ beati spiritus de his que infra vl̄ iuxta ip̄os sunt accipiunt. vel est ꝯsubstātiale: et ob hoc nō sufficit sed afficit. vt est illud quod de his q̄ intra ip̄os sunt ꝯcipiūt. Hoc v̄o gaudium qđ de supioꝛibus hauriūt solū substātiale vocat̄. qꝛ ꝑ hoc solū affectus rōnalis creature satiat̄. Hugo de sctō victoꝛe. Oīs iocūditas: omnis suauitas: oīs dulcedoreꝝ creataꝝ afficere coꝛ hūanū potest: satiare nō potest. ¶ Aīa ¶ Dic q̄so o hō q̄le et q̄ntum sit istud gaudiū. qꝛ hoc solū desidero. hoc est qđ p̄ omnib⁹ cōcupisco. qꝛ scio ꝙ hec omnia etiā si habēt̄ sine illo nō solū nō sufficiūt: sed etiā aniam ieiunā: famelicā et miserā derelinquūt. ¶ Hō

Aīa tu q̄ꝛis q̄le et q̄ntū sit istud gaudiuz. Interrogaui oīa intima mea: ⁊ mihi narrare nō sufficiūt. Ansel. Si enī singula q̄ p̄dicta sunt bona sunt et iocunda: cogitamente q̄ntū sit illud bonū delectabile qđ ꝯtinet iocunditatē oīm bonoꝝ in se. non qualē in reb⁹ creatis exp̄ti sumus: sed tm̄ differētē q̄ntuz differt creatoꝛ a creatura. q̄ tanto bono fruet̄: q̄cq̄d volet erit: ⁊ q̄cquid nolet nō erit. Hec anselm⁹. Cesari⁹. Btām vitā facili⁹ est consequi: q̄ enarrare. cui⁹ cursus sine termino. vsus sine fastidio. refectio sine cibo. sub antiq̄s ꝑpetuisq̄ gaudijs sꝑ noua iocūditas. et sine timore amittēdi ꝯtinuata felicitas. Hec cesarius. Aug⁹. Premiū v̄tutis est q̄ virtutem dedit. eiq̄ seip̄m quo nihil mai⁹ aut meli⁹ esse possit repꝛomisit. Quid eī aliud ē qđ ꝑ ꝓphetā dicit̄. ego ero illoꝝ deus. nisi ego ero vnde satient̄. ego ero q̄cūq̄ ab om̄ibus honeste desiderāt̄. Aug⁹ de ciui. dei. Ip̄e est finis desideriorꝝ nr̄oꝝ. q̄ sine fine videbit̄. sine fastidio amabit̄. sine fatigatione laudabit̄. hic munus. hic affect⁹. hic actus: ꝓfecto erit oīa ī om̄ib⁹. Hec aug⁹. Puto tñ ne diuti⁹ te ꝓtrahā. q̄uis reuera inestimabile sit illud gaudiū ⁊ ineffabile: estimo tñ ꝙ de tribus ꝓueniat ꝙ triplex gaudium illos btōs spūs letificat et delectat. Gaudent enī delectabiliter in ꝑfecta ⁊ clarissima diuine claritatis ꝯtēplatōne. gaudent dulciter ī melliflua et suauissima diuine bonitatis degustatōe. gaudēt sempiternaliter ī trāquilla ⁊ securissima diuine maiestatis tentōe. Scis enī o aīa ꝙ tribus virib⁹ naturalib⁹ p̄emines ī tua substantia. habes enim vim rōnalem: que nō ꝑfecte illuminat̄: nisi ꝑ prime veritatꝭ aptam cognitōem. ⁊ vim ꝯcupiscibilē: q̄ non satiatur: nisi ꝑ summe bonitatis ꝑfectam dilectōem. vim quoq̄ irascibilē: que non q̄etatur nisi ꝑ eterne maiestatis securā cōp̄hensionē. De his trib⁹ dicit btūs bern̄. sup̄ cātica. Qui replet in bonis desideriū tuū: ip̄e futurus est rōni plenitudo lucis. volūtati multitudo pacis. memorie cōtinuatio eternitatis. Quare tristis es o aīa mea et quare cōturbas me? Spera ī deo: qm̄ adhuc ꝯfitebor illi. cū omnis error a rōe. omnis doloꝛ a volūtate: ⁊ a memoria oīs timor recesserit. ⁊ illa successerit quaz speramus mira serenitas: plena suauitas. ⁊ eterna securitas. O aīa q̄ntū putas gaudent et letant̄: qui illud eternitatis speculum iugiter contemplāt̄. in quo omnia p̄terita p̄sentia et futura: que summe beatitudini cōpetūt aptissime speculant̄. Augustin⁹. Dū ad illā sup̄nam lucē patris luminū venerim⁹: totuz qđ in creaturis esse potest intelligem⁹. Anselm⁹. Tūc iusti scient cūcta que de⁹ fecit sciēda. Et quid est quod nescire possunt: q̄ scientē oīa vidēt. ¶ Aīa ¶ Et quō simplicitas h̄ ꝑmittit. ¶ Homo ¶ Fulgenti⁹. Sicut ꝑ speculū vitreū trina nobis visio demōstratur. quia nosip̄os: ip̄m speculū: et q̄cquid p̄sens est videmus. sic ꝑ speculū diuīe claritatis ip̄m deū et q̄cq̄d p̄sens est. i. nosip̄os ⁊ creaturas alias cognoscem⁹. ¶ Aīa

O beata veritas: iam video ꝙ sine te sape desipe est. te vero nosse ꝑfectū scire est. Hō ¶ O anima que naturaliter scire desideras. hoc speculū videre affecta: in illo studere et legere desidera. qꝛ h̄ semel vidisse est omnia didicisse. Ibi reuera videbit̄

et reputabit stulticia. platonis theoria. aristotelis phia. empedoclis theoreumata: hyppocratis scrutinia. ptolomei astrologia ꝛc. quia q̄cquid hic de veritate ītelligimus: minima pars eorū est que ignoramus. Sed tūc o anima videbis ꝛ afflues: et mirabit et dilatabit cor tuū. Aīa Et quid videbo? Nō Regem celi ī decore suo. Beda. Splēdor eterne pulcritudinis est tante suauitatis: tāteq; dulcedinis: vt etiā ip̄i angeli qui sole sunt incōparabiliter clariores: eo satiari nō possūt. Tunc ergo afflues delicijs in stupēda diuine claritatis cognitōe. miraberis in tui ip̄ius deliciosa ꝯsideratiōe. dilataberis in omniū creaturarū ꝑfecta speculatōne. O ꝯtemplatio stupēda et admirabilis. O cōsideratio deliciosa et delectabilis. O speculatio gaudiosa et ineffabil'. O q̄ꝫ digne dictū est de te dn̄e deus meus. Melior ē dies vna in atrijs tuis sup milia. Or ꝑm augustinū. tāta est pulcritudo iusticie: tāta est iocūditas lucis eterne: vt etiā si non liceret ampli⁹ in ea delectari q̄ꝫ vnius diei hora: ꝓpter h̄ solū innumerabiles huius vite dies: pleni delicijs ꝛ circūfluētia bonorū tpaliuꝫ. recte meritoq; despicerent. Tam pulcra enim est et suauis. vt ea visa nihil ampli⁹ posset desiderari: ꝛ omnē vīcit dulcedinē: et omnē exupat ꝯcupiscentiam. Anima Est ne aliq̄d aliud: cuius visio delectet: cui⁹ ꝯtēplatio letificet? Homo O aīa q̄ꝫuis hec sola sufficeret si nulla alia adessꝫ. est tn̄ adhuc vna vt de aliorū oīm pene innumerabiliū iocunda visiōe taceā. que mirabilit omniū celestiū spirituū mentes letificat. et miro quodā modo nescio quo inestimabili gaudio omnē btām creaturā inebriat. videre scꝫ illius celestis regine deificā claritatē. ꝛ sue btissime ꝓlis gl'ificatā hūanitatē. Quis o anima vl' cogitare sufficiat quantū gaudiū generat: illā matrē misicordie: reginā pietatis et clementie videre. iā nō recūbētem cū paruulo vagiente in p̄sepio. iā nō lachrymantē: circūeuntē: querentē ꝛ dicētem. nunq̄d quē diligit anima mea vidistis. cū ꝑdiderat dilectissimū infantulū in triduo? Jam certe nō eiulantē: vociferātem: clamantē ꝛ dicētē. Quis mihi det vt ego moriar ꝓ te fili mi absalon: cū staret ꝓpe vnigenitū filiū suum pendētem ꝛ morientē in patibulo. Jā nō lamentantē lachrymabiliter cū sibi daret discipulus ꝓ magistro: seruus ꝓ dn̄o. creatura ꝓ creatore. quasi alien⁹ ꝓ vnigenito ꝛ dulcissimo filio. Sed hanc quondā ꝓpter nos tā miserā: tantis meroribꝫ plenam. iam nūc inestimabiliter sup oēm creaturā exaltatā. regnantē cū christo in trinitatis supbene dicte palacio: cantantē: iubilantē: ꝛ dicentē. Tenui illū nec dimittā. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: ꝛ ego reficiam vos. Et illud. Trāsite ad me omnes qui cōcupiscitis me: et a generationibꝫ meis adimplemini. O aīa mea mēte deuota ꝑtracta: q̄ꝫ sit plenū om̄i suauitate gaudiū: videre hoīem hoīs ꝯditorē: feminā omniū cōditoris genitricē: fratrē nostrū quondā ꝑditū: abiectū ꝛ despectū: nunc inuentū. nunc reuersum. nūc regnātem. nunc omnibꝫ impantē. O quis mihi det te fr̄em meū sugentē vbera matris mee. vt inueniā te foris: et d̄osculer te labijs deuotōis. amplecter te brachijs dilectiōis. ꝛ iam me nemo despiciat. cum introduxero te in cubiculū cū dulcedine suauissime fruitōis. Hāc fruitōeꝫ desiderabat ille deuot⁹ Anselm⁹ ī meditatiōibꝫ qn̄ dicebat. O dulcissime puer: qn̄ te videbo: qn̄ an̄ faciē tuā apparebo. qn̄ satiabor pulcritudine tua. qn̄ videbo vultū tuū desiderabilē ī quē desiderāt āgeli ꝓspicere? Ue aīe te n̄ amāti: te nō q̄rēti. q̄ si mūdū diligit: pctis seruit. nūq̄ꝫ est q̄eta: nūq̄ꝫ secura. Nihil q̄so sine te mihi placeat. nihil dulcescat. nihil speciosum. nihil p̄ter te arrideat p̄ciosum. vilescāt oīa p̄ter te. qd̄ tibi est aduersū mihi sit molestū. ꝛ tuū bn̄placitum sit meū indeficiēs desideriū. Tedeat gaudere sine te: delectet gaudere tecū ꝛ flere tecū O bōe iesu si tā dulce ē flere d̄ te: q̄ꝫ dulce ē gaudere de te. Hec ank. Aīa O hō iā amore vidēdi dn̄m creatorē meum langueo: ardore cernēdi iesū fr̄eꝫ meū: r̄dēptorē meū d̄ficio. Jā d̄siderio ītuēdi illā v̄ginē gl'iosā mr̄eꝫ redēptoris mei vulnerata ī gemisco. O bōe iesu qn̄ videbo gaudium meū qd̄ d̄sidero. o qn̄ appebit gl'ia ei⁹ q̄m esurio. o qn̄ veniet cōsolator me⁹ quē expecto. O si quando inebriabor ab vberta te dom⁹ eius ad quā suspiro. Jā g̃uis est

mihi om̄is creatura ad videndū. qꝛ nimis incompabiliter supeminet pulcritudo a qua ꝓcesserūt hec om̄ia. ¶ Hō ¶ O aīa expecta cū patiētia: vt crescāt tua deside/ria. qꝛ scriptū est. modicuꝫ ⁊ nō videbitis me: et iterꝫ modicū et videbitis me ¶ Aīa ¶ O modicū longū. o modicū nimis ꝓli xum. qꝛ etsi modica sunt merita: longa tn̄ sunt desideria. ¶ Hō ¶ O anīa si lōga et magna vident̄ tibi tua desideria: quibꝫ e/stuas ad eternā gl'iam et claritatē ꝯtēplā dam. q̄nto putas desiderio estuare debeas ad eternā bonitatez ꝑfecte diligendaꝫ. ad summā maiestatē eternalit̄ possidendam? Si enī hec om̄ia summe nō diligeres. q̄/modo de visiōe gauderes? et si bn̄ vide/res ⁊ intelligeres: ⁊ tn̄ secura mēte nō pos sideres: quō btā ꝑmaneres? Augus. Ibi igit̄ vacabim⁹ et videbim⁹: videbimus et amabim⁹. amabim⁹ ⁊ habebim⁹. Ip̄e enī est finis desideriorū nostrorū. q̄ sine fine videbit̄. sine fastidio amabit̄. sine fatigati/one in eternū laudabit̄. Una enī ibi ⁊ to/ta virtus est amare qd̄ videas: ⁊ sūma feli citas eternaliter habere qd̄ amas. Ibi be ata vita in suo fonte plene ⁊ ꝑfecte bibit̄. Unde miro q̄dam modo ⁊ delectabiliter imp̄ssa sitis simul atqꝫ satietas alternat̄. sed longe a siti necessitas repellit̄. lōge a sa tietate fastidiū amouet̄. Hec aug⁹. Sed ne te iam o anima diuti⁹ ꝓtrahā: audi q̄d de p̄dictis oībꝫ celestibꝫ gaudijs dicit ille deuotus anselm⁹ in fine ꝓsologion. Exci ta te inq̄t nunc o aīa mea: ⁊ erige totū ītel lectū tuū. et q̄ntum potes cogita attente: q̄ꝫ delectabile sit illud bonū qd̄ ꝯtinet io/cunditatē oīm bonorū. Si iocūda est vi ta creata: q̄ꝫ iocūda ē creatrix essentia. Si iocūda est salus facta: q̄ꝫ iocūda est sal⁹ q̄ fecit omnia. Si amabilis est sciētia d̄ cre aturis: q̄ꝫ delectabilis est illa que est de re bus increatis. Cur ergo ꝑ multa vagaris querēdo bona creata? Ama vnū in q̄ sunt omnia. Si delectat pulcritudo fulgebūt iusti sicut sol. Si libertas aut fortitudo: sil'es erūt angelis dei in celis. Si longa ⁊ salubris vita. est ibi sanitas eterna. Si sa tietas aut ebrietas: satiabunt̄ de gloria: ⁊ inebriabunt̄ ab vbertate domus dei. Si melodia: ibi canūt angeli. Si societas et amicicia: ibi est beatorū societas ⁊ omniū vna voluntas. Si honores et diuitie: glo ria et diuitie in domo eius. Si securitas ⁊ certitudo. ibi omniū temporū eterna lō gitudo. O cor humanū: cor indigens: cor expertū erumnas. īmo obrutū erumnis. quantū gauderes si his om̄ibus abunda res? Interroga ītima tua: si cape possint tantū gaudiū suū de tanta btītudine sua. Sed si homo de tāta beatitudine vix ca piet gaudiū ꝓp̄um: quō capax erit tanto rum gaudiorū quantus est numer⁹ electo rū. vbi vnusquisqꝫ tm̄ diligit ꝓximū suū quantū seip̄m. et tantū de suo gaudio gau det q̄ntum diligit. Ita etiā quisqꝫ pl⁹ abs qꝫ estimatōe de dei q̄ꝫ de sua et omniū ele ctorū gaudet felicitate. qꝛ sicut deuꝫ toto corde: tota anima: tota mente diligit. ita ad plenitudinē gaudij illi⁹ totuꝫ cor: tota anima: tota mens nō sufficit. Quia tātuꝫ gaudebūt q̄ntū amabūt. tantū amabunt quantū videbunt. Certe nec ocul⁹ vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs ascēdit quantū te amabūt et cognoscent sctī dei. Oro deus meus: cognoscā te: amem te: vt eternaliter gaudeam de te. Et si nō possū ad plenū in hac vita: crescat saltē hic noti cia tui ⁊ amor. vt ibi sit plenū gaudiū: hic sit in spe: et ibi sit in re. Domine pater ꝑ fi liū tuum hic iubes īmo cōsulis petere. et ꝓmittis accipe: vt gaudiū nostrū plenuꝫ sit. Peto domine quod ꝑ admirabilē cōsi liariū tuū consulis petere et ꝓmittis acci pere: vt gaudiū nostrū sit plenuꝫ: meditet̄ de hoc mens mea: sermocinet̄ os meum. loquatur inde lingua mea. esuriat anima mea. sitiat caro mea: donec intrem in gau dium dei mei. qui est trin⁹ et vnus bene/dictus in secula Amen.

¶ Finit soliloquiū sancti bonauēture de quattuor mentalibus exercitijs

Prologus bonauē ture in itinerariū mentis in deum.

In principio primū p̄ncipiū (a quo cuncte illuminatōes descēdūt tanq̄ a patre luminū: a q̄ est omne datū optimuz: et omne donū p̄fectū) patrē scz eternū inuoco: p filiū eius dn̄m nostrū iesum christū. vt intercessione sanctissime v̄ginis marie genitricis eiusdē dei ⁊ dn̄i nostri iesu christi. et beati frācisci ducis ⁊ patris nostri: det illumīatos oculos mentis nostre: ad dirigēdos pedes nr̄os in viam pacis illi⁹: que exupat omnē sensum: quā pacē euangelizauit et dedit dn̄s noster iesus christ⁹. cui⁹ p̄dicatōis repetitor fuit pater noster sanctus frācisc us: in om̄i sua p̄dicatōe pacem in p̄ncipio et fine annūcians. in omni salutatōe pacē optans: in om̄i ꝯtemplatione ad extaticā pacē suspirās: tanq̄ ciuis illius hierusalē: de qua dicit ille vir pacis. qui cū his qui oderūt pacez erat pacific⁹. Rogate que ad pacē sunt hierusalē. Sciebat enī q̄ thronus salomōis nō erat nisi in pace. cū scriptū sit. In pace factus ē locus eius: et habitatio ei⁹ in syon. Cū igit̄ exemplo beatissimi patris nostri francisci hāc pacē anhelo spiritu q̄rerē ego pctōr. q̄ loco illius patris btissimi post ei⁹ trāsituz septim⁹ in generali fratrū mīsterio: p omnia indign⁹ succedo. contigit vt nutu diuino: anno post ip̄i⁹ beati p̄ris trāsituz xxxiij. ad montē aluerne tanq̄ ad locū q̄etum: amore querēdi pacē spūs declinarē. ibiq̄ existens dū mente tractarē aliq̄s mētales ascensiōes in deū. inter alia occurrit illud miraculū: quod in p̄dicto cōtigit loco ip̄i beato frācisco. de visiōe videlicet seraph alati instar crucifixi. In cui⁹ ꝯsideratōe statim visum est mihi q̄ visio illa p̄tenderet ip̄ius patris nostri suspensionez in ꝯtēplando. et viā p quam p̄uenitur ad eam. Nam p senas alas illas recte intelligi possunt sex illuminationū suspēsiones. quibus anima q̄si quibusdā gradibus et itineribꝫ disponit̄ vt trāseat ad pacē: p extaticos excessus sapiētie christiane. Uia autē nō est nisi p ardentissimū amorē crucifixi. qui adeo paulū ad terciū celū raptū trāsformauit ī christū. vt dicerz. Christo cōfixus sum cruci. viuo ego iā nō ego: viuit autē in me christ⁹. Qui etiam adeo mentem francisci absorbuit. q̄d mens in carne patuit. dū sacratissima passiōis stigmata in corpe suo ante mortē p bienniū d̄portauit. Effigies igit̄ sex alaꝝ seraphicarū: insinuat sex illumīatiōes scalares: q̄ a creaturis incipiunt: et p̄ducunt vsq̄ ad deum. ad quē nemo intrat recte nisi p crucifixum. Nam qui non intrat per ostiū in ouile: sz ascendit aliūde: ille fur est ⁊ latro Si quis vero p hoc ostiū introierit: īgredietur ⁊ egredieť et pascua inueniet. Propter q̄d dicit Johannes in Apocalypsi. Beati q̄ lauant vestimēta sua in sanguīe agni: vt sit ptās eorū ī ligno vite. et p portas ingrediant̄ ciuitatē. Quasi dicerz. Q, p contēplatōem ingredi nō p̄t hierusalez supnam nisi p sanguinē agni intret tanq̄ p portā. Non enim dispositꝰ est aliq̄ modo ad contēplatōes diuinas: que ad mentales ducūt excessus: nisi cū daniele sit vir desideriorū. Desideria autē in nobis inflāmantur dupliciter. scilicz p clamorē oratōnis. que rugire facit a gemitu cordis. et per fulgorē speculatōis: qua mens ad radios lucis directissime et intētissime se cōuertit. Igitur ad gemitū oratōis p christū crucifixum (per cuius sanguinē purgamur a sordibꝫ viciorū) primū quidē lectorem inuito: ne forte credat q̄ sibi sufficiat lectio sine vnctōne. speculatio sine deuotōe. inuestigatio sine ammiratione. circumspectio sine exultatōne. industria sine pietate. scientia sine charitate. intelligentia sine humilitate. studiū absq̄ diuina g̃tia. speculum absq̄ sapientia diuinit⁹ inspirata. Preuentis igitur diuina gratia humilibus et pijs: compūctis et deuotis: vnctis oleo diuine leticie: ⁊ amatoribus diuine sapiētie: et eius desiderio inflāmatis. vacare volētibꝫ ad deū magnificandū: amandū: et etiā degustandū. speculatōes subiectas ꝓpono: insinuans q̄ parum aut nihil est speculū exterius propositū. nisi speculum mentis nostre tersū fuerit et politum. Exerce igitur te homo dei prius ad stimuluz conscientie remordentem: antequaz oculos eleues ad radios

sapiētie in ei⁹ speculo relucētes. ne forte ex ip̄a speculatōne radiorū: in grauiorē incidas foueā tenebraꝝ. Placuit aūt distīguere tractatū in septē capitula: p̄mittendo titulos ad faciliorē intelligētiā dicēdorū. Rogo igit̄ ꝙ magis pēsetur intētio scribētis q̄ꝫ opus. magis dictorū sensus q̄ꝫ sermo incultus. magis veritas q̄ꝫ sermonū venustas. magis exercitatio affect⁹ q̄ꝫ eruditio intellect⁹. Qd̄ vt fiat. nō est haꝝ speculationū ꝓgressus ꝑfunctorie trāscurrendus: sed morosissime ruminādus.

Finit ꝓlogus

Incipiūt capitula

Primū capitulū de g̃dibus ascēsionis in deū: et de speculatōe ip̄i⁹ ꝑ vestigia ei⁹ in vniuerso. Secundū de speculatiōe dei in vestigijs suis in h̄ sensibili mūdo. Terciū de speculatione dei ꝑ suā imaginē: naturalib⁹ potentijs insignitā. Quartum de speculatōe dei in sua imagine donis g̃tuitis reformata. Quintū de speculatōe diuīe vnitat⁹ ꝑ eius nomē p̄mariū: quod est esse. Sextū de speculatiōe beatissime trinitatis in eius nomine: qd̄ est bonū. Septimū de excessu mentali ⁊ mystico. in quo requies dat̄ intellectui: affectu totaliter in deū per excessum trāseunte.

Incipit speculatio pauperis in deserto

Primū capitulū de gradib⁹ ascensiōis in deū. et de speculatōe ip̄i⁹ ꝑ vestigia ei⁹ in vniuerso.

Beatus vir (cui⁹ est auxiliū abs te) ascēsiōes in corde suo disposuit. ī valle lachrymarum: in loco quē posuit. Cū beatitudo nihil aliud sit q̄ꝫ sūmi boni fruitio. et summū bonū sit supra nos: null⁹ potest effici btūs: nisi sup̄ seip̄m ascēdat. nō ascensu corꝑali: sed ascēsu cordiali. Sed supra nos leuari nō possum⁹ nisi ꝑ virtutē supiorē nos eleuantē. Quātūcunq̄ꝫ enī g̃dus interiores disponant̄: nihil fit nisi diuinū auxiliū comitet̄. Diuinū autē auxiliū comitat̄ eos: q̄ petūt ex corde humilit̄ et deuote. et hoc est ad ip̄m suspirare in hac lachrymaꝝ valle. quod fit ꝑ feruentē oratōem. Oratio igit̄ mr̄ et origo ē sursum actōis in deum. Ideo Dionysius in libro de mystica theologia volens nos instruere ad excessus mētales p̄mo p̄mittit orōem. Oremus igit̄ et dicam⁹ ad dominū deū nostꝝ. Deduc me dn̄e ī via tua: ⁊ ingrediar in veritate tua. Letet̄ cor meū vt timeat nomen tuū. In hac orōe orādo illumīamur ad cognoscēdū diuine ascensionis g̃dus. Cum enī ꝓm statū ꝯditōnis nostre: ip̄a reꝝ vniuersitas sit scala ad ascēdendū in deū: et in rebus quedā sint vestigiū. quedā imago. quedam corꝑalia: q̄dā sp̄ualia. quedā tꝑalia: quedā euiterna: ac ꝑ hoc quedā extra nos: quedā intra nos. ad hoc ꝙ ꝑueniamus ad primū prīcipiū considerandū: ꝙ est spiritualissimū ⁊ eternum. et supra nos: oportet nos transire ꝑ vestigiū quod est corꝑale ⁊ tēporale ⁊ extra nos. ⁊ hoc est deduci in via dei. Oportet etiā nos intrare ad mentē nostrā que ē imago dei euiterna et sp̄ualis et ītra nos. ⁊ hoc est ingredi in veritatē dei. Oportet etiā nos trāscendere ad eternū spiritualissimū et supra nos: aspiciēdo ad primū p̄ncipiū. et hoc est letari in dei noticia ⁊ reuerentia maiestatis. Hec est igit̄ via triū dirū in solitudine. Hec est triplex illuminatio vnius diei. et prima est sicut vespera. secunda sicut mane. tercia sicut meridies. Hec respicit triplicē rerū existentiā. scꝫ in materia. in intelligentia. et in arte diuina. ꝓm quam dictum est. fiat: fecit. et factum est. Hec etiā respicit triplicē substantiam in christo: qui est scala nostra. scꝫ corporalem: spiritualē: et diuinam. Scd̄m hunc triplicē ꝓgressum: mens nostra tres habet aspectus prīcipales. Unus est ad corporalia exteriora. ꝓm quē vocat̄ animalitas seu sensualitas. Alius intra se et in se. ꝓm quem dicit̄ spirit⁹. Tercius est supra se: ꝓm quem dicit̄ mens. Ex quib⁹ omnibus disponere se debet ad conscendendum in deū: vt ipsum diligat ex tota mente: ex toto corde: et ex tota anima. in quo consistit perfecta legis obseruatio: et simul cum hoc sapientia christiana. Quoniam autē quilibet predictorū modoruꝫ geminatur: ꝓm ꝙ contingit cōsiderare deum vt alpha et o. seu inquantū cōtingit

videre deũ in vnoq̃q; p̃dictorũ modorũ. vt ꝑ speculũ: et vt in speculo. seu qꝛ vnaq̃q; istaꝝ ꝯsiderationũ habet ꝯmisceri alteri sibi ꝯiũcte: et habꝫ ꝯsiderari ĩ sua puritate. Hinc est ꝙ necesse est hos tres g̃dus p̃ncipales ascẽdere ad senariũ. vt sicut deus sex diebꝫ ꝑfecit vniuersum mũdũ: ⁊ in septimo req̃euit. sic minor mũdus sex g̃dibus illuminationũ sibi succedẽtiũ: ad q̃etem ꝯtẽplatõis ordĩatissime ꝑducat̃. In cui⁹ rei figura: sex gradibꝫ ascẽdebatur ad thronuꝫ salomõis. Seraphin (que vidit Isaias) senas alas habebãt. Post sex dies vocauit de⁹ moysen de medio caligĩs. Et christ⁹ post sex dies: vt d̃r ĩ Mattheo duxit discipulos ĩ montẽ: et trãsfigurat⁹ est ante eos. Iuxta igit̃ sex grad⁹ ascensionis in deũ: sex sunt g̃dus potẽtiaꝝ aĩe. ꝑ quos ascẽdimus ab imis ad sũma. ab exterioribꝫ ad intima. a tꝑalibus ad eterna. scꝫ sensus: imaginatio: rõ: intellect⁹: intelligentia. ⁊ apex mentis seu syndere⁹ scintilla. Hos gradus habem⁹ in nobis plãtatos ꝑ naturã. deformatos ꝑ culpã. reformatos ꝑ gr̃am. purgãdos ꝑ iusticiã: exercendos ꝑ scientiã. ꝑficiẽdos ꝑ sapientiaꝫ. Scd̃m enĩ p̃mã nature institutõem creatus fuit hõ habil̃ ad ꝯtẽplatõnis q̃etem. ⁊ ideo posuit eũ deus in ꝑadiso deliciaꝝ. Sed auertẽs se a vero lumĩe ad ꝯmutabile bonũ: incuruat⁹ est ip̃e ꝑ culpã ꝓp̃aꝫ ⁊ totũ genus suũ ꝑ originale pctm̃: qd̃ dupliciter infecit hũanã naturã. scꝫ ignorantia mentẽ: ⁊ cõcupiscentia carnẽ. ita ꝙ excecatus hõ ⁊ incuruat⁹ in tenebris sedet: ⁊ celi lumen nõ videt. nisi sibi succurrat g̃tia cũ iusticia cõtra cõcupiscentiã. ⁊ scientia cũ sapiẽtia cõtra ignorantiã. qd̃ totuꝫ fit ꝑ iesum christũ: qui factus est nobis a deo sapiẽtia ⁊ iusticia: ⁊ sanctificatio et redemptio. Qui cũ sit dei virtus ⁊ sapiẽtia. sit verbũ incarnatũ plenũ gratie et veritatis: gr̃am et veritatẽ fecit. gr̃am scꝫ charitatis infudit. que cum sit de corde puro ⁊ cõscientia bona: et fide nõ ficta: totã animã rectificat. ꝟm triplicẽ ip̃ius aspectum supra dictũ. Scientiã veritatis edocuit ꝟm triplicẽ modũ theologie. scꝫ symbolice: prop̃e: et mystice. vt per symbolicã recte vtamur sensibilibꝫ. ꝑ ꝓp̃am recte intelligibilibus. ꝑ mysticã rapiamur ad sup̃mẽtales excessus. Quicunq̃ ergo vult in deũ ascendere: necesse est vt vitata culpa deformãte naturã: naturales potẽtias supra dictas exerceat: ad gratiã reformantẽ et hoc ꝑ orationẽ. ad iusticiã purificantẽ: et hoc in cõuersatione. ad scientiã illuminantẽ: et hoc in meditatõe. ad sapientiã ꝑficientẽ: et hoc in ꝯtemplatõe. Sicut igit̃ ad sapientiã nemo venit nisi ꝑ gratiã: iusticiã et scientiã. sic ad cõtemplationẽ nemo venit nisi ꝑ meditationẽ ꝑspicuã. conuersationẽ sanctã: ⁊ oratõeꝫ deuotã. Sic igit̃ gratia fundamentũ est rectitudĩs volũtatis: ⁊ illustratõis ꝑspicue rõis. sic primo orandũ est nobis. deinde sancte viuẽdũ. tercio spectaculis v̄itatis intendẽdũ. ⁊ intẽdendo gradatim ascendẽdũ: quousq̃ veniat̃ ad montẽ excelsum: vbi videat̃ deus deorũ in syon. Qm̃ igit̃ prius est ascẽdere q̃ descẽdere in scala iacob. p̃mũ gradũ ascẽsionis collocem⁹ in imo: ponẽdo totũ istũ mundũ sensibilẽ nobis tanq̃ speculũ. ꝑ quod trãseamus ad deũ opificem summũ. vt simus veri hebrei trãseũtes de egypto ad terrã patribꝫ repromissã. simus ⁊ christiani cũ christo trãseuntes ex hoc mũdo ad patrẽ. sim⁹ et sapiẽtie amatores. que vocat et dicit. Transite ad me omnes qui cõcupiscitis me. et a generatõnibus meis adimplemĩ. A magnitudine enĩ speciei et creature: cognoscibiliter poterit horũ creator videri. Relucet autem creatoris summa potẽtia: sapiẽtia et beniuolẽtia in rebus creatis: ꝟm ꝙ hoc tripliciter nũciat sensus carnis sensui interiori. Sensus enim carnis aut deseruit intellectui ratõnabiliter inuestigãti. aut fideliter credenti. aut intellectualiter cõtemplãti. Contẽplãs cõsiderat rerũ existentiam actualẽ: credens rerũ decursum habitualẽ. ratiocinãs rerũ p̃cellentiã potentialeꝫ. Prĩo modo aspectus contẽplãtis res in seip̃is cõsiderãs: videt in eis pondus: numerũ et mensurã. Pondus quo ad situm vbi inclinant̃. numerũ quo distinguũtur. ⁊ mensurã qua limitant̃. Ac ꝑ hoc videt ĩ eis modum. speciẽ: et ordinem: necnõ substantiã: virtutẽ: et operatiõem. ex quibus cõsurgere potest sicut ex vestigio: ad intelligendum potentiam. sapientiam ⁊ bonitatem creatoris immẽsam. Secundo

modo aspectus fidelis cōsiderans hunc mundū: attendit originē: decursum: ⁊ terminū. Nam fide credim⁹ aptata esse secula verbo vite. Fide credimus triū legum tempa. scz nature: scripture: et gratie sibi succedere: ⁊ ordiatissime decurrisse. Fide credim⁹ mundū p finale iudiciū terminādum fore. In ꝑmo potentiā. in secūdo ꝓuidentiā. in tercio iusticiā summi ꝓncipij aduertēte. Tercio mō aspect⁹ ratiocinātis inuestigās videt quedā tm̄ esse: q̄dam autē tm̄ esse et viuere: quedā ꝯo esse viure ⁊ discernere. Et ꝑma q̄dez esse minora. scōa media. tercia meliora. Videt itez q̄dam tm̄ esse corpalia: quedā partim corpalia partiz spūalia. et q̄ aduertit aliqua esse mere spūalia: tanquā vtrisq; meliora ⁊ digniora. Videt nihilomin⁹ quedā esse mutabilia ⁊ corruptibilia: vt terrestria. q̄dam mutabilia ⁊ incorruptibilia: vt celestia. et q̄ aduertit quedā esse imutabilia ⁊ incorruptibilia. ut supcelestia. Ex his ergo visibilib⁹ ꝯsurgit ad considerandū dei potentiā: sapiam ⁊ bonitatē: vt entē viuētem ⁊ intelligentē: mere spūalez ⁊ icorruptibilē ⁊ intrāsmutabilē. Hec aūt ꝯsideratio dilatat fm septiformē conditōez creaturaz. que est diuīe potētie: sapiētie ⁊ bonitatis testimoniū septiforme. Si consideret cunctaz rerū origo: magnitudo: mltitudo: pulcritudo: plenitudo: opatio: et ordo. Origo nanq; rez fm creatōem: distinctōem: et ornatū q̄ntū ad opa sex diez diuinā ꝑdicat potentiā: cūcta de nihilo producentē. sapientiā: cūcta lucide distinguētem. et bonitatē cūcta largiter adornantē. Magnitudo aūt rerū fm molē lōgitudinis: latitudinis et pfūditatis: fm excellētiam virtutis longe lateq; et pfunde se extēdentis. sicut patet in diffusiōe lucis fm efficaciā opatōis intime: cōtinue ⁊ diffuse. sicut patet in opatōe ignis: manifeste īdicat immēsitatē potentie: sapiētie ⁊ bonitatis trini dei. qui in cūctis creaturis p potentiā: psentiā ⁊ essentiā incircūscript⁹ existit. Multitudo vero rez fm diuersitatem generalē: specialē ⁊ indiuidualem: ī substātia: ī forma seu figura ⁊ efficacia. vltra omnē hūanam estimatōem: manifeste triū ꝑdictarū conditionū in deo: immēsitatem insinuat ⁊ ostēdit. Pulcritudo aūt rerum fm varietatē luminū: figuraruz et colorū: in corporib⁹ simplicib⁹: mixtis: et etiā cōplexionatis: sicut in corpibus celestibus et mineralib⁹: sicut lapidibus ⁊ metallis: plantis et animalibus: tria ꝑdicta euidenter ꝓclamat. Plenitudo autē rerum fm q̄ materia est plena formis: fm ratōes seminales. forma est plena virtute: fm actiuam potentiā. virtus est plena effectibus fm efficientiaz. idipm manifeste declarat. Opatio mltiplex. fm q̄ est natural'. fm q̄ est artificialis. fm q̄ est moral'. sua mltiplicissima varietate oīa dit immēsitatē illi⁹ ꝯturis: artis et bonitatis. q̄ q̄dē est oīb⁹ causa essendi: rō intelligēdi: et ordo viuēdi. Ordo aūt fm rōem duratōis: situatōnis ⁊ influētie. s. p ꝓus ⁊ posteri⁹: supius ⁊ inferi⁹: nobili⁹ ⁊ ignobili⁹. in libro creatē insinuat manifeste ꝑmi ꝓncipij ꝑmitatez: sublimitatē et dignitatē q̄ntū ad infinitatē potētie. Ordo vero diuinaz legū: ꝓceptorū et iudiciorū: in libro scripture immēsitatē sapientie. Ordo aūt diuinoz sacramentoz: bñficioz ⁊ retributionū in corpe ecclesie immensitatē bonitatis. ita q̄ ipse ordo nos in primū et summū potentissimū et sapientissimū et optimū euidentissime manuducit. Qui igitur tātis rerum creataz splendorib⁹ nō illustratur cec⁹ est. qui tātis clamorib⁹ nō erigilat surd⁹ est. q̄ ex oīb⁹ his effectib⁹ deū nō laudat mutus ē. q̄ ex tātis idicijs ꝑmū ꝓncipiū non aduertit stult⁹ est. Aperi ḡ oculos. aures spirituales admoue. labia tua solue: ⁊ cor tuum appone: vt in oīb⁹ creaturis deū tuuz videas. audias. laudes. diligas: ⁊ colas. magnifices ⁊ honores. ne forte ꝯ te vniuersus orbis terrarū ꝯsurgat. Hā ob hoc pugnabit orbis terraz ꝯ insensatos. ⁊ ecōtra sensatis erit materia gl'ie. q̄ fm ꝓphetam possunt dicere. Delectasti me dñe in factura tua: ⁊ in opib⁹ manuū tuaz exultabo. q̄ magnificata sūt opa tua dñe. oīa in sapientia fecisti: impleta est terra possessione tua

¶ De speculatiōe dei in vestigijs suis in hoc sensibili mōdo Cap. II. ⁊ gd⁹ scōus

Ed quoniā circa speculū sensibiliū nō solū cōtingit ꝓtēplari deū p ipa tanq̄

p vestigia: verūetiam in ipīs inq̄ntū est in eis p essentiā potentiā et p̄sentiā. Et hoc cōsiderare est altius cē p̄cedens. ideo huiusmodi cōsideratio secundū tenet locū: tanc̄ scdus contēplatōis gdus: quo debemus manuduci ad cōtemplādū deum in cūctis creaturis: que ad mētē nr̄am intrāt p corpales sensus. Notandū igit̄ q̄ iste mūdus sensibilis (qui dicit macrocosmus) intrat ad animā nostrā. que dicitur microcosm⁹. id ē minor mūd⁹ p portas quinc̄ sensuū: ꝑm ipor̄ sensibiliū apprehensionē: oblectatōem ⁊ dīudicatōem. Quod patet sic. Nam in eo q̄dam sūt generantia. quedā generata. quedā regentia hec et illa. Generātia sūt corpa simplicia: scz corpa celestia: et q̄ttuor elemēta. Nam ex elementis p virtutē lucis recōciliātis ꝓtrarietatē elementorū in mixtis: habent generari et pduci quecūc̄ generant̄ et producunt̄ p operationez ꝟtutis naturalis. Generata ꝟo sunt corpa ex elemētis ꝯposita. sicut mineralia: vegetabilia: sēsibilia: ⁊ corpa humana. Regētia hec et illa: sunt substātie spūales: siue oīno ꝯiuncte. vt sunt anime brutales: siue ꝯiūcte sepabiliter. vt sunt anime rōnales. siue oīno separate: vt sunt spirit⁹ celestes: quos phi intelligētias: nos āgelos appellam⁹. Quibus ꝑm phos cōpetit mouere corpa celestia. ac p hoc eis attribuit̄ admīstratio vniuersi: suscipiēdo a prima causa scz deo virtutis influentiā: quā refundūt ꝑm op⁹ gubernatōis: qō respicit rez ꝯsistentiā naturalē. Scōm aūt theologos attribuitur eisdē regimē vniuersi ꝑm imperiū summi dei: q̄ntū ad opa repatōis. ꝑm q̄ dicunt ad mīstratorū spūs. missi ꝓpter eos q̄ heredi tatem capiūt salutis. Homo igit̄ q̄ dicit minor mūdus habet q̄nc̄ sensus q̄si q̄nc̄ portas: p q̄s intrat cognitio oīm q̄ sūt in mūdo sensibili in aīam ipius. Nā p visum intrāt corpa sublimia ⁊ lumiosa: ⁊ cetera colorata. p tactū vero corpa solida et terrestria. p tres vero sensus intermedios intrant intermedia. vt p gustū aquea. p auditū aerea. p odoratū vaporabilia. que aliquid habēt de natura hūida. aliq̄d de aerea. aliq̄d de ignea seu calida. sicut patet in fumo ex aromatibꝫ rsoluto. Intrāt igitur p has portas tā corpa simplicia q̄s etiam ꝯposita ex his mixta. Quia ꝟo sensu 59
ꝓcipimus nō solū hec sensibilia particularia. que sunt lux: sonus: odor: sapor: et q̄ttuor ꝓmarie qualitates quas apprehendit tactus. verūetiā sensibilia ꝯmunia. q̄ sunt numer⁹: magnitudo. figura. q̄es et mot⁹. ⁊ omne q̄d mouet̄ ab alio mouet̄. et q̄dam seipis mouent̄ et q̄escunt. vt sunt anīalia. Dum p hos quinc̄ sensus mot⁹ corporū apprehendim⁹: manuducimur ad ꝯgnitōz motorū spiritualiū: tanc̄ p effectū in cognitōem causaz. Intrat igit̄ quātū ad tria rez genera in animā hūanam p apprehensionē totus mūdus iste sensibil̄. Hec autē sensibilia exteriora sunt. que ꝓmo ingrediūt̄ i animā p portas q̄nc̄ sensuum. Intrāt inc̄ nō p substātias suas sed p similitudines suas: ꝓmo generatas in medio. ⁊ de medio i organo exteriori. ⁊ de organo exteriori in interiori. ⁊ de ꝫ in potentiā apprehensiuā. Et sic generatio speciei i medio. et de medio i organo. ⁊ ꝙuersio potētie apprehēsiue sup illā: facit apprehēsiōez omniū eorū que exteri⁹ aīa apprehēdit. Ad hāc apprehēsionē si sit rei ꝓueniētis sequit oblectatio. Delectat aūt sensus in obiecto p similitudinē abstractā ꝓcepto. vt ratōe speciositatis: sicut in visu. vel rōe suauitatis. sicut in odoratu ⁊ auditu. vel rōe salubritatis: sicut in gustu et tactu apprōpate loq̄ndo. Omnis aūt delectatio ē ratione ꝓportionalitatis. Sed q̄m spēs tenz rōem forme: virtutis ⁊ operatōis: ꝑm q̄ habet respectū ad ꝓncipiū a quo manat. ad medīū ad q̄d trāsit. ad terminuz in quē agit. ideo ꝓportionalitas aut attēdit̄ in similitudine ꝑm q̄ tenet rōem speciei seu forme: ⁊ sic dicit̄ speciositas. quia pulcritudo nihil aliud est cē eq̄litas numerosa. seu quidā partiū situs cū coloris suauitate. Aut attendit̄ ꝓportionalitas inquantū tenet ratōem potentie seu virtutis. ⁊ sic dicitur suauitas. cū virtus agēs nō improportionaliter excedit recipientē. quia sensus tristat̄ in extremis: ⁊ in medīs delectat̄. Aut attendit̄ ꝓportionalitas inquantū tenet ratōem efficacie et impssionis. que tūc est ꝓportionalis q̄n agens impmēdo replet indigentiā patientis. et hoc est saluare et nutrire ipm. q̄d maxime apparet in gustu ⁊ tactu. Et sic apparet quō p oblectatōez

delectabilia exteriora: ꝑm triplicē rationē delectādi: ꝑ similitudinē intrant in aīam. Post hanc appꝫhensionē et delectationeꝫ fit dijudicatio. qua nō solū dijudicat̄ vtꝝ hoc sit albū vel nigrū. quia hoc solū ꝑtinet ad sensum exteriorē. nō solū vtruꝫ sit salubre vel nociuū. quia hoc ꝑtinet ad sensum interiorē. verūetiam qua dijudicat̄ ⁊ ratio reddit̄ quare hoc delectat. Et ī hoc actu inquirit̄ de ratōe delectatōis: q̄ ī sensu percipit̄ ab obiecto. Hoc est autē cum querit̄ ratio pulcri suauis et salubris: ⁊ īuenit̄. quia hec est ꝓportio eq̄litatis. Rō autē eq̄litatis est eadē in magnis et ꝑuis: nec extendit̄ dimēsionibꝫ: nec succedit seu trāsit cū trāseuntibꝫ. nec motibꝫ alteratur. Abstrahit igit̄ a loco: tēpore et motu. ac ꝑ hoc est incōmutabil̄: incircūscriptibilis: īterminabilis: et om̄ino spūalis. Dijudicatio igit̄ est actio: que spēm sensibilē sensibiliter ꝑ sensus acceptā: introire facit: depurādo ⁊ abstrahēdo in potentiā intellectiuā. Et sic totus iste mūdus introire habet ī aīaꝫ humanā ꝑ portas q̄nq̄ sensuū: ꝑm tres opatiōes p̄dictas. Hec autē oīa sunt vestigia: in q̄bus speculari possumus deū nostrū. Nā cū species appꝫhēsa sit similitudo in medio genita. ⁊ deinde ipi organo imp̄ssa: et ꝑ illam imp̄ssionē in suuꝫ p̄ncipiū. scꝫ in obiectū cognoscendū deducat. manifeste insinuat ꝙ illa lux eterna generat ex se similitudinē seu splēdorē coeq̄lem: cōsubstantialē: ⁊ coeternalē. Et ꝙ ille qui est imago et similitudo inuisibil̄ dei: ⁊ splēdor gl̄ie: et figura substātie eius: q̄ vbiq̄ est per p̄mā sui generatōnem. sicut obiectū in toto medio suā generat similitudinē. ꝑ g̃tiam vniōis vnit̄: sicut species corꝑali organo: indiuiduo rōnalis nature. vt per illā vnionē nos reduceret ad p̄rem: sicut ad fontale p̄ncipiū et obiectū. Si g̃ omnia cognoscibilia habēt sui speciē generare: manifeste ꝓclamāt ꝙ in illis tanq̄ in speculis videri pōt eterna generatio v̄bi imaginis et filij. a deo patre eternaliter emanātis. Scd̄m hūc modū species delectās vt speciosa: suauis: et salubris insinuat: ꝙ in illa p̄ma specie est p̄ma speciositas: suauitas ⁊ salubritas. in q̄ est sūma ꝓportionalitas et equalitas ad generātē. in qua est virtus: nō ꝑ phantasma sꝫ per veritatē appꝫhensiōis illabens. in qua est imp̄ssio saluās: et sufficiens. et omnē appꝫhendentis indigētiā expellens. Si g̃ delectatio est ꝯiūctio cōueniētis cū ꝯueniēte. et solius dei sil̄itudo tenet rationē summe speciosi: suauis: ⁊ salubris: ⁊ vnit̄ ꝑm veritatē et ꝑm intimitatē et ꝑm plenitudinē replentē oēm capacitatē: manifeste videri potest ꝙ in solo deo est fontalis et vera delectatio: et ꝙ ad ipam ex om̄ibus delectatiōibus manuducimur req̄rendam. Excellētiori aūt modo et īmediatiori diiudicatio ducit nos in eternā veritatem: certius speculādā. Si enī dijudicatio habet fieri ꝑ rationē abstrahentē a loco: tempore ⁊ mutabilitate. ac ꝑ hoc a dimēsiōe: successione ⁊ trāsmutatōe. ꝑ rationē īmutabilē ⁊ incircūscriptibilē: ⁊ interminabilem. nihil autē est om̄ino īmutabile: incircūscriptibile: ⁊ intermīabile. nisi quod est eternū. omne autē q̄d est eternū est deꝰ vl̄ in deo. Si ergo om̄ia q̄cunq̄ certiꝰ dijudicamus: ꝑ hmōi rōnem dijudicamꝰ. patet ꝙ ipe est ratio omniū rerū. ⁊ regula infallibilis. ⁊ lux v̄itatis: in qua cuncta relucēt infallibiliter: indelibiliter: īdubitant̄. irrefragabiliter: indijudicabiliter: incommutabiliter: incoartabilit̄: interminabiliter: indiuisibilit̄: et intellectualiter. Et iō leges ille per quas iudicamꝰ certitudinaliter de omnibꝫ sensibilibꝫ in nostrā ꝯsiderationē veniētibꝫ: cū sint infallibiles ⁊ indubitabiles intellectui appꝫhendētis. sint indelibiles a memoria recolētis. tanq̄ sꝑ p̄sentes. sint irrefragabiles: et indijudicabiles intellectui iudicantis. quia (vt dicit augꝰ) nullꝰ de eis iudicat: sed ꝑ illas. necesse est eas esse incōmutabiles ⁊ incorruptibiles tanq̄ necessarias. īcoartabiles tāq̄ incircūscriptas. intermīabiles tanq̄ eternas. ac ꝑ hoc indiuisibiles tanq̄ intellectuales et incorporeas. nō factas sed increatas: eternaliter existentes in arte eterna. a qua ⁊ per quā ⁊ ꝑm quā formant̄ speciosa omnia vel formosa. ⁊ ideo nec certitudinaliter iudicari possunt. nisi ꝑ illaꝫ q̄ nō tm̄ fuit forma cūcta ꝓducens. verūetiā cuncta cōseruans et distinguēs. tanq̄ ens in omnibꝫ formā tenens: ⁊ regula dirigēs. ⁊ per quā dijudicat mens nostra cūcta q̄ ꝑ sensus intrant in ipam. Hec autem spe-

culatio dilatat̄ ꝟm consideratōem septem differentiarū numerorū. quibꝫ quasi septem gradibꝫ conscendit̄ in deū. ꝟm ꝙ ostēdit Aug⁹ in libro de vera religiōe. ⁊ in sexto musice. vbi assignat differētias numerorū gradatim cōscendentiū: ab his sensibilibus vsqꝫ ad opificem omniū. vt ī om̄ibus videat̄ deus. Dicit enī numeros esse in corꝑibus: et maxime in sonis ⁊ vocibꝫ: ⁊ hos vocat sonantes. Nūeros ab his abstractos: et in sensibꝫ nostris receptos: et hos vocat occursores. Numeros ab anīa ꝓcedentes in corpus. sicut patet in gesticulatōibus et saltatiōibus. et hos vocat ꝓgressores. Numeros in delectatōibꝫ sensuum ex cōuersione intentōis suꝑ speciez receptam. et hos vocat sensuales. Numeros in memoria retētos: et hos vocat memoriales. Numeros etiaꝫ ꝑ quos de his omnibꝫ iudicam⁹. ⁊ hos vocat iudiciales. qui vt dictū est necessario sunt supra mentem tanq̄ꝫ infallibiles et indijudicabiles. Ab his autē imꝑmunt̄ mentibus nostris numeri artificiales. quos tñ inter illos ḡdus nō enumerat augustin⁹. quia cōnexi sunt iudicialibꝫ. ⁊ ab his manāt numeri ꝓgressores. ex quibꝫ creant̄ numerose forme artificiatorū. vt a summis ꝑ media ordinatus fiat descēsus ad infima. Ad hos etiam gradatim ascēdamus a numeris sonantibꝫ: mediātibꝫ occursoribꝫ sensualibꝫ ⁊ memoralibꝫ. Cū ergo om̄ia sint pulcra ⁊ quodāmodo delectabilia. et pulcritudo ⁊ delectatio nō sint absqꝫ ꝓportione: et ꝓportio ꝑmo sit in numeris. necesse est oīa esse numerosa. ac ꝑ hoc numerus est precipuū in animo ꝯditoris exēplar. ⁊ in reb⁹ ꝑcipuū vestigiū ducens in sapientiā. Qd̄ cum sit om̄ibꝫ euidētissimū ⁊ deo ꝓpinq̄ssimū. ꝓpinq̄ssime q̄si ꝑ septē differentias ducit in deū. et facit eū cognosci in cunctꝭ corporalibꝫ ⁊ sensibilibꝫ. dumqꝫ numerosa appꝫhendimus: in numerosis ꝓportionibus delectamur. ⁊ ꝑ numerosaꝝ ꝓportionuꝫ leges irrefragabilit̄ iudicamus. Ex his duobus gradibꝫ ꝑmis: quibus manuducimur ad speculandū deū in vestigiis: quasi ad modū duarū alaꝝ descēdētiū circa pedes colligere possumus: ꝙ omnes creature isti⁹ sensibil̄ mundi: animū ꝯtemplantis et sapiētis ducūt in deū eternū: ꝓ eo ꝙ illius ꝑmi principij: potentissimi: sapientissimi: ⁊ optimi: illius eterne originis: lucis ⁊ plenitudīs. illi⁹ inquā artis efficientis: exemplātis ⁊ ordinātis. sūt vmbre resonantie ⁊ picture. sunt vestigia: simulacra et spectacula: nobis ad contuendum deū ꝓposita: ⁊ signa diuinitus data. Que inq̄m sunt sicut exēplaria vel potius exempla. ꝓposita mentibꝫ adhuc rudibꝫ ⁊ sensibilibꝫ. vt ꝑ sensibilia q̄ vident trāsferātur ad intelligibilia que nō vidēt. tanq̄ꝫ ꝑ signa ad signata. Significāt aūt huiusmodi creature hui⁹ mūdi sensibilis inuisibilia dei partim. qꝛ deus est om̄is creature origo: exemplar ⁊ finis. ⁊ om̄is effectus est signū cause: et exēplatū exēplarꝭ. ⁊ via finis ad quē ducit. partim ex ꝓpria rep̄sentatōe. partim ex ꝓphetica p̄figuratōe. partim ex angelica oꝑatōe. partim ex suꝑaddita institutōe. Om̄is enī creatura ex natura est illi⁹ eterne sapiētie quedam effigies ⁊ similitudo. sed spēaliter illa que in libro scripture ꝑ spiritū ꝓphetie assumpta est: ad spiritualiū p̄figuratōem. Specialius autē ille creature: in quarū effigie deus angelico ministerio voluit apparere. Specialissime vero ea: quaꝫ voluit ad signandū instituere. que tenet nō solū rationē signi ꝟm nomen ꝯmune. verūetiaꝫ sacramenti. Ex quibus om̄ibꝫ colligit̄: ꝙ inuisibilia dei a creatura mūdi ꝑ ea que facta sunt intellecta ꝯspiciunt̄. ita ꝙ qui nolūt ista aduertere: et deū in his om̄ibꝫ cognoscere: benedicere et amare inexcusabiles sint: dū nolūt trāsferri de tenebris ī admirabile lumen dei. Deo autē gratias per iesum christū dñm nostrū. qui nos de tenebris trāstulit in admirabile lumen suū. dum ꝑ hec lumina exteri⁹ data: ad speculū mentis nr̄e. in quo relucent diuina: disponimur ad reintrandū.

De speculatōe dei ꝑ suam imaginē: naturalibus potentijs insignitā.

Capitulū III. et gradus tercius

Quoniā autem duo gradus p̄dicti: ducēdo nos in deū per vestigia sua (ꝑ que in cūctis creaturis relucet) manuduxerunt nos vsqꝫ ad hoc: vt ad nos reintraremus. in mentē scꝫ nostrā. in qua diuina relucet

imago. Hinc est ꝙ iā terc'o loc⁹ ad nos/
metip̄os intrātes: et quasi atriū forinsec⁹
relinquentes. in sanctis scz anteriori par/
te tabernaculi: conari debem⁹ ꝑ speculuz
videre deū: vbi ad modū cādelabri relucz
lux veritatis in facie nostre mētis. ī qua. s.
resplēdet imago beatissime trinitatis. In
tra igit̄ ad te: et vide qm̄ mens tua amat
feruētissime semetip̄am. nec se posset ama
re nisi se nosceret. nec se noscerz nisi sui me
minisset. quia nihil capim⁹ ꝑ intelligētiā
quod nō sit p̄sens apud nostrā memoriā.
Et ex hoc aduertis aīam tuā triplicē ha
bere potentiā: nō oculo carnis: sed oculo
ratōis. Cōsidera igit̄ haꝝ triū potentiaꝝ
operatōnes ⁊ habitudines. ⁊ videre pote
ris deū ꝑ te tanq̄ꝫ ꝑ imaginē. quod est vi/
dere ꝑ speculū ⁊ ī enigmate. Opatio au
tem memorie est retētio ⁊ rep̄sentatio: nō
solū p̄sentiū et corꝑaliū et tēporaliū. verū
etiam succedentiū: simpliciū ⁊ sempiter/
naliū. Retinet nanqꝫ memoria p̄terita ꝑ re
cordatōem. p̄sentia ꝑ susceptiōem: futura
ꝑ p̄uisionē. Retinet etiā simplicia sicut p̄n
cipia quantitatū cōtinuarū et discretaꝝ.
vt punctū: instans: et vnitatē: sine q̄bꝫ im
possibile est meminisse aut cogitare ea q̄
p̄ncipiant̄ ꝑ hec. Retinet nihilomin⁹ sciē
tiarū p̄ncipia et dignitates. vt sempiterna
lia et sempiternaliter. quia nunq̄ꝫ pōt sic
obliuisci eorū dūmodo ratōe vtat̄: q̄n ea
audita approbet: ⁊ eis assentiat: nō tanq̄ꝫ
de nouo ꝑcipiat: sed tanq̄ꝫ sibi innata ⁊ fa
miliaria recognoscat. Sicut patz: si ꝓpo
natur alicui: de quolibet affirmatio vl' ne
gatio. vel: om̄e totū est maius sua parte.
vel quecūqꝫ alia dignitas: cui nō est ꝯtra
dicere: admittit̄ ratōe. Ex p̄ma igit̄ reten
tione actuali oīm temporaliū: p̄teritoruz
scz p̄sentiū et futurorū. habet effigiē eter/
nitatis. cui⁹ p̄sens indiuisibile: ad oīa tē/
pora se extēdit. Ex scd̄a apparz ꝙ ip̄a nō
solū habet ab exteriori formari ꝑ phanta
smata. verūetiā a supiori suscipiēdo ⁊ in
se habēdo simplices formas: que nō p̄nt
introire ꝑ portas sensuū ⁊ sensibiliū phā/
tasias. Ex tercia habet̄: ꝙ ip̄a habet lucez
incōmutabilē sibi p̄sentē: in q̄ meminit in
uariabiliū veritatū. Et sic ꝑ opationes
memorie apparet ꝙ ip̄a aīa est imago dei
et similitudo: adeo sibi p̄sens ⁊ eū habens
p̄sentē ꝙ eū actu capit. et per potentiā ca/
pax eius est: et particeps esse pōt. Ope
ratio aūt virtutis intellectiue est ī ꝑceptō
ne intellectus terminoꝝ: ꝓpositionū: ⁊ il/
lationū. Capit aūt intellectus terminorū
significata. cum cōp̄hendit quid est vnū
quodqꝫ ꝑ diffinitōnē. Sed diffinitio ha/
bet fieri ꝑ supiora: et illa per supiora diffi
niri habent: vsqꝫquo veniat̄ ad supna et
generalissima. quibꝫ ignoratis nō possunt
intelligi diffinitiue inferiora. Nisi igitur
cognoscat̄ quid est ens ꝑ se. nō potest ple/
ne sciri diffinitio alicuius special' substan
tie. Nec ens ꝑ se ꝯgnosci potest: nisi ꝯgno
scatur cū suis conditōibus. q̄ sunt vnuz:
veꝝ: bonū. Ens aūt cū possit cogitari ut
diminutū: et vt completū. vt imꝑfectū et
vt ꝑfectū. vt ens in potentia: ⁊ vt ens ī a/
ctu. vt ens s̄m quid: ⁊ vt ens simpliciter.
vt ens in parte: ⁊ vt ens totalit̄. vt ens trā
siens: ⁊ vt ens manēs. vt ens ꝑ aliud: ⁊ ut
ens ꝑ se. vt ens ꝑmixtū non enti: ⁊ vt ens
purum. vt ens dependens: et vt ens abso
lutū. vt ens posteri⁹: ⁊ vt ens pri⁹. vt ens
mutabile: et vt ens īmutabile. vt ens sim
plex: ⁊ vt ens cōpositū. cū priuatōes ⁊ de
fectus nullatenus possint cognosci nisi ꝑ
positōes: nō venit intellect⁹ noster vt ple
ne resoluens intellectū alicui⁹ entiū crea/
torū: nisi iuuet̄ ab intellectu entis puris/
simi: actualissimi: cōpletissimi: ⁊ absoluti.
quod est simpliciter ⁊ eternū ens: in q̄ sunt
ratōes omniū in sua puritate. Quō autē
sciret intellect⁹ hoc esse ens defectiuū ⁊ ī/
completū. si nullā haberet cognitōem en/
tis absqꝫ om̄i defectu. Et sic de aliꝭs ꝯdi/
tōibus p̄libatis. Intellectū aūt ꝓpositio
nū: tūc intellect⁹ noster dicit̄ veraciter cō
prehēdere: cū certitudinaliter scit illas ve
ras esse. ⁊ hoc scire est scire. qm̄ nō potest
falli in illa ꝯp̄hensione. Scit enī ꝙ v̄itas
illa nō potest aliter se habere. Scit igitur
v̄itatez illā esse incōmutabilē. Sz cū ip̄a
mens nostra sit ꝯmutabilis: illā sic incō/
mutabiliter relucentē nō potest videre: ni
si ꝑ aliquā aliā lucē om̄ino incōmutabili
ter radiantem. quā impossibile est esse cre
aturā mutabilē. Scit igit̄ in illa luce q̄ il
luminat omnē hoīem venientem in hunc
mundū. que est lux vera et verbū in p̄nci/
pio apud deū. Intellectū autē illationis

tunc veraciter ꝓcipit noster intellect⁹ :qñ videt ꝙ cõclusio necessario sequit̃ ex ꝑmissis.quod nõ solũ videt in terminis necessarijs.verũetiã in cõtingentibus:vt si hõ currit homo mouet. Hanc autẽ necessariam habitudinẽ ꝓcipit non solũ in rebꝰ entibus:verũetiã in nõ entibus. Sicut enĩ homine existente seq̃tur. si homo currit: hõ mouetur.sic etiaz nõ existente. Hmõi igit̃ illatõis necessitas nõ venit ab existẽtia rei in materia .qꝛ est cõtingens. nec ab existentia rei in anima.quia tũc essz fictio si nõ esset in re . Uenit igit̃ ab exẽplaritate in arte eterna:ꝼm quã res habẽt aptitudinem ⁊ habitudinẽ ad inuicẽ ad illi⁹ exne artis repsentatõem .Omnis igit̃ vt dicẽ Augustin⁹ in libꝛo de vera religiõe:vere ratiocinãtis lumẽ accendit̃ ab illa veritate:⁊ ad ipaz nitit̃ puenire. Ex q̃ manifeste apparet. ꝙ cõiunctus sit intellect⁹ noster ipi eterne veritati .dũ nisi ꝓ illã docentem nihil verũ potest certitudinalit̃ capẽ. Uidere igit̃ ꝓ te potes veritatẽ: que te docet: si te ꝯcupiscentie ⁊ phãtasmata nõ impediant.et se tanq̃z nubes inter te ⁊ veritatz radiũ non interponãt. Operatio autẽ virtutis electiue attendit̃ in cõsilio :iudicio ⁊ desiderio. Consiliũ autẽ est in inquirendo quid sit melius⁹:hoc an illud. Sz melius nõ dicit̃ nisi ꝓ accessum ad optimuz. Accessus autẽ est ꝼm maiorẽ assimilationem. Nullus igit̃ scit vtrũ hoc sit illo melius.nisi sciat illud optimo magis assimilari. Nullus aũt scit aliquid alĩ magis assimilari :nisi illud cognoscat . Non enĩ scio hunc similẽ esse petro :nisi sciã vel cognoscam petrũ. Omni igit̃ consiliãti necessario est impssa noticia summi boni. Judiciũ autẽ certũ de cõsiliabilibꝰ:est ꝓ aliquã legem. Nullus autẽ certitudinaliter iudicat per legẽ .nisi certus sit ꝙ illa lex recta sit.et ꝙ ipam iudicare nõ debet. Sz mẽs nostra iudicat de seipa . Cũ igit̃ nõ possit iudicare de lege ꝓ quaz iudicat. lex illa superioꝛ est mente nostra. et ꝓ hanc iudicat ꝼm qõd sibi impssa est. Nihil autẽ est superius mente hũana :nisi solus ille qui fecit eam. Igitur in iudicãdo deliberatiua nostra ꝓtingit ad diuinas leges: si plena resolutõe dissoluat. Desideriũ aũt ꝑncipaliter est ipius quod maxime ipm mouet. Maxime autẽ mouet quod maxie amat Maxime autẽ amat: esse beatũ. Beatuz autẽ esse nõ habet:nisi ꝑ optimũ ⁊ finez vltimũ. Nihil autẽ appetit humanũ desiderũ nisi summũ bonũ. vel quod est ad illud.vel quod habet aliquã effigiẽ illius. Tanta est vis summi boni:vt nihil nisi ꝓ illius desideriuz a creatura possit amari. Que tũc fallit̃ ⁊ errat .cũ effigiẽ ⁊ simulacrum ꝓ veritate acceptat. Uide ergo q̃ modo anima deo est ꝓpinqua.et quõ memoria in eternitatẽ: intelligẽtia in veritatem .electiua potẽtia ducit in bonitatẽ sũmam ꝼm operatiões suas. Scõm autem harũ potentiarũ ordinẽ :originẽ et habitudinẽ ducit in ipam beatissimã trinitatẽ Nam ex memoria orit̃ intelligẽtia .vt ipius ꝓles.quia tũc intelligim⁹ cũ similitudo que est in memoria resultat in acie intellectus.que nihil aliud est q̃z verbũ. Et memoria ⁊ intelligentia spirat̃ amoꝛ: tãq̃z nexus amborũ. Hec tria.s.mẽs generãs: verbũ et amoꝛ:sunt in anima:quo ad memoriã:intelligentiã ⁊ voluntatẽ.que sunt cõsubstantiales:coequales et coeue: se inuicẽ circũincedentes. Si igit̃ deus perfectus est spirit⁹:habet memoriã:intelligẽtiã ⁊ voluntatẽ. habet ⁊ verbũ genituz.et amoꝛẽ spiratũ.qui necessario distinguũt̃. cũ vnus ab altero ꝓducat̃.nõ essentialiter. nõ accidẽtaliter.ergo ꝓsonaliter. Dũ igit̃ mens seipam cõsiderat ꝓ se tanq̃z ꝓ speculũ:cõsurgit ad speculandã trinitatẽ btã. patris :ꝼbi ⁊ amoꝛis.triũ ꝓsonaꝝ coeternarũ:coequaliũ ⁊ cõsubstantialiũ. ita ꝙ q̃libet triũ in quolibet est aliorũ. vn⁹ tamẽ nõ est alius: sed ipi tres sunt vnus deus. Ad hanc speculatiõem quã habz ania de suo ꝑncipio trino ⁊ vno :ꝓ trinitatẽ suarũ potentiarũ:per quas est imago dei.iuuat̃ ꝓ lumina scientiarũ que ipam ꝓficiũt ⁊ informant:et trinitatẽ beatissimã tripliciter repsentãt. Nam oĩs phĩa aut est naturalis :aut rõnalis: aut moralis. Prima agit de causa essendi.et ideo ducit in potẽtiã patris.scda de rõe intelligẽdi. ⁊ iõ ducit in sapiẽtiã verbi. tercia de ordine viuẽdi. ⁊ ideo ducit in bonitatẽ spũssctĩ. Rursus ꝑma diuidit̃ in methaphysicã:mathematicã ⁊ phỹsicã. Et ꝑma est de reꝝ essentijs.scda de numeris ⁊ figuris. tercia de

naturis: virtutib⁹: ⁊ opatiōib⁹ diffusiuis. Et ideo ꝑma in ꝑmū ꝓncipiū patrē. secūda in ei⁹ imaginē filiū. tertia ducit in spiritussancti donū. Scōa diuidit in grammaticā. que facit potētes ad exꝑmendū. logicā: que facit pspicaces ad arguendū. rhetoricā: que facit habiles ad psuadēdū siue monenduz. Et hec similiter insinuat mysteriū btissime trinitatis. Tercia diuiditur in monasticā. iconomicā: ⁊ polyticā Et ꝑma insinuat ꝑmi principij innascibilitatem. scōa filij familiaritatē. tercia spūs sancti liberalitatē. Oīes autē iste sciētie habēt regulas certas ⁊ infallibiles: tanq̄ lumina et radios descēdentes a lege eterna in mentē nostrā. Et ideo mens nr̄a tantis splēdoribus irradiata et supfusa: nisi sit ceca: manuduci potest ꝑ seipam ad cōtemplandā illā lucē eternā. Huius autē lucis irradiatio ⁊ ꝓsideratio sapiētes suspēdit in admiratiōem. ⁊ ecōtra insipiētes q̄ nō credunt vt intelligāt: ducit in ꝓturbatiōem. vt impleat illud ꝑphēticū. Illuminans tu mirabiliter a mōtib⁹ eternis: turbati sunt oīes insipiētes corde.

De speculatōne dei in sua imagine donis gratuitis reformata.

Capitulū IIII. ⁊ ḡdus q̄rtus.

Sed quoniam nō solū ꝑ nos trāseūdo: verū etiā in nobis ꝓtingit cōtemplari ꝓmū ꝓncipiū. et hoc maius est q̄z p̄cedens. ideo hic modus cōsiderādi q̄rtū obtinet contēplatōis gradum. Dirū autem videt: cū ostensum sit q̄ deus ita ꝑpinquus sit mētibus nostris: q̄ tā pauco rū est in seipis ꝓmū ꝓncipiuz speculari. Sed ratio est in ꝓmptu. q̄ mens hūana sollicitudinib⁹ distracta: nō intrat ad se ꝑ memoriā: phantasmatib⁹ obnubilata: nō redit ad se ꝑ intelligentiā. cōcupiscētijs illecta: nequaq̄ reuertit ad seipam ꝑ desideriū suauitatis interne ⁊ leticie spiritualis. Ideo totaliter in his sensibilib⁹ iacēs: nō potest ad se tanq̄ ad dei imaginē reintrare. Et q̄m vbi q̄s ceciderit: necesse habet ibidē recumbere. nisi apponat q̄s ⁊ adiuuet vt resurgat. nō potuit aīa nr̄a ꝑfecte ab his sensibilib⁹ reiculari ad ꝓtuitū sui: ⁊ etne veritatis in seipa. nisi vitas assumpta forma hūana in christo: fieret sibi scala reparans ꝓzem scalā: que fracta fuerat in adam. Unde q̄ntūcunq̄ sit illuminat⁹ q̄s lumie nature ⁊ sciētie acquisite: nō potest intrare in se: vt in seipo delectet in dño: nisi mediante christo: qui dicit. Ego sū ostium. ꝑ me si quis introierit saluabit: ⁊ ingrediet ⁊ egrediet: ⁊ pascua inueniet. Ad hoc autē ostiū nō appropinq̄mus nisi in ipm credam⁹: sperem⁹ ⁊ amemus. Necesse est igit si reintrare volum⁹ ad fruitōem veritatis: tanq̄ ad padisuz: q̄ ingrediamur ꝑ fidem: spem ⁊ charitatē mediatoris dei et hoīm iesu christi. qui est tanq̄ lignū vite in medio padisi. Supuestiēda ē igit imago mētis nostre trib⁹ virtutib⁹ theologicis: quib⁹ anima purificat: illuminat ⁊ ꝑficit. ⁊ sic imago reformat: reficit: ⁊ ꝓformis supne hierusalē efficit. ⁊ pars ecclesie militātis: que est ꝑles fm aplm hierusalē celestis. Ait enī. Illa que sursum est hierusalē libera ē: que est mater nr̄a. Elīa igit credens: sperās ⁊ amās iesum christū: qui est ꝟbum patris incarnatū: increatū: ⁊ inspiratū. scz via: veritas: ⁊ vita. dum ꝑ fidē credit in christū: tanq̄ in verbū increatū: quod est verbū ⁊ splēdor patris: recupat spūalem auditū ⁊ visum. auditū ad suscipiendū christi sermōes. visum ad cōsiderandū ipius lucis splēdores. Dū aūt spe suspirat ad suscipiendū verbū inspiratū. ꝑ desideriū ⁊ affectū recupat spirituale ol factū. Dū charitate ꝓplectit verbū incarnatū. vt suscipiēs ab ipo delectatōem. et vt trāsiens in illud ꝑ extaticū amorē. recupat gustū et tactū. Quibus sensib⁹ recupatis: dum spōsum suū videt ⁊ audit: odorat ⁊ gustat et amplexat. decantare ꝑt tanq̄ sponsa canticū canticorū. qō factū fuit ad exercitiū cōtemplatiōis fm hunc quartū ḡdum. quē nemo capit nisi q̄ accipit. quia magis est in expientia affectuali: q̄ in consideratōe rationali. In hoc nanq̄ gradu recupatis sensib⁹ interioribus: ad videndū summe pulcrū. ad audiendū sūme armoniacū. ad odorādū summe odoriferū. ad degustandū summe suaue. ad apphendendū summe delectabile. disponit aīa ad mētales excessus. scz per deuotōez:

ammiratõem:exultatõez: ſm illas tres exclamatões que fiunt in cãticis canticoꝝ. Quaꝝ ꝓma fit p ſupabundantiã deuotionis .p quam fit anima ſicut ẏgula fumi ex aromatibꝫ mirrhe ⁊ thuris. Scõa per excellentiã admiratõis:p quam fit aĩa ſicut auroꝛa:luna ⁊ ſol. ſm ꝓceſſum illuminationũ ſuſpendentiũ aĩam ad ammirandũ ſponſum ꝓſideratũ. Tercia p ſupabũdantiã exultatõis. p quam fit aĩa ſuauiſſime delectatõis delicijs affluens:inniꝛa taliter ſup dilectũ ſuũ. Quibus adeptis efficit ſpũs noſter hierarchic⁹ ad cõſcendendũ ſurſum:ſm cõformitatẽ ad illã hieruſalez ſupnam:in quã nemo intrat:niſi ꝓ us p gr̃am ipa in coꝛ deſcẽdat. ſicut vidit Johãnes ĩ apocalypſi ſua. Tũc aũt ĩ coꝛ deſcẽdit:qñ p reformatõez imaginis:per ẏtutes theologicas: et p oblectatões ſpiritaliũ ſenſuũ:et ſuſpenſiões exceſſuũ:efficit ſpiritus noſter hierarchic⁹. ſcz purgatus:illuminatus:et ꝓfectus. Sic etiã gradibus nouẽ oꝛdinũ inſignit:duz oꝛdinate in eo interius diſponit nunciatio:dictatio:ductio:oꝛdinatio.roboratõ: impatio: ſuſceptio:reuelatio:vnitio:que ḡdatiz coꝛ reſpondent nouẽ oꝛdinibꝫ angeloꝝ.ita ꝙ triũ ꝓmo dictoꝝ gradus reſpiciũt in mẽte humana naturã.tres ſequẽtes induſtriam.et tres poſtremi gr̃am. Quibus habitis anima intrãdo in ſeipam:intrat in ſupnam hieruſalẽ.vbi oꝛdines angeloꝝ conſiderans:videt in eis deũ:qui habitãs in eis:omnes eoꝝ opatur opatiões. Unde dicit Bernard⁹ ad eugeniũ. Q3 deus in ſeraphin amat ut charitas.ĩ cherubin nouit vt ẏtas.in thꝛonis ſedet vt equitas. in dñatõibus dñatur vt maieſtas.in ꝓncipatibus regit vt ꝓncipiũ.in poteſtatibus tueꝝ vt ſalus.in virtutibꝫ opaꝝ ut ẏtus.in archangelis reuelat vt lux. in angelis aſſiſtit vt pietas. Ex q̀bus oĩbus videꝝ deus oĩa in oĩbus:p ꝓtẽplatõem ipius:in mentibꝫ in quibꝫ habitat p dona affluentiſſime charitatis. Ad huĩ⁹ autem ſpeculatiõis gradũ:ſpẽaliter et p̃cipue ãminiculaꝝ cõſideratio ſacre ſcripture diuinitus ĩmiſſe.ſicut pdia ad p̃cedentẽ. Sacra enĩ ſcriptura ꝓncipaliter eſt de opibus ſ repationis. Unde ⁊ ipa p̃cipue agit de fide:ſpe ⁊ charitate:per quas virtutes habet aĩa reformari.et ſpecialiſſime ꝺ charitate. De qua dicit apoſtol⁹: ꝙ eſt finis p̃cepti:ſm ꝙ eſt de coꝛde puro:cõſciẽtia bona.et fide nõ ficta. Ipa eſt plenitudo legis vt dicit idez. Et ſaluatoꝛ noſter aſſerit totam legẽ:pphetaſq; pẽdere in duobꝫ p̃ceptis eiuſdẽ.ſcz in dilectõe dei et proximi. que duo innuunt in vno ſponſo eccl̃ie ieſu chriſto.qui ſimul eſt proxim⁹ et deus. ſimul frater et domin⁹. ſimul etiaz rex et amicus. ſimul verbũ ĩcreatũ ⁊ incarnatũ. formatoꝛ noſter et reformatoꝛ.alpha ⁊ o. Qui etiã ſummus hierarcha eſt:purgans illuminãs et pficiens ſponſam. ſcilicz totam eccl̃iam.et quãlibet aniñã ſanctam. De hoc igit hierarcha ⁊ eccleſiaſtica hierarchia eſt tota ſacra ſcriptura.p quaz docemur purgari: illuminari ⁊ pfici .et hoc ſm triplicẽ legem in ea traditã .ſcilicz nature:ſcripture:et gratie. Uel potius ſm triplicẽ partẽ eius principalẽ.ſcz legẽ moyſaicam purgantẽ.reuelationẽ ꝓpheticaz illuſtrantẽ.⁊ eruditionẽ euangelicã pficiẽtem. Uel potiſſimũ ſm triplicẽ eius intelligentiã ſpiritualẽ. ſcilicz tropologicam: que purgat ad honeſtatem vite .allegoꝛicam :que illuminat ad claritatem intelligentie. anagogicã: que perficit per exceſſus mentales et ſapientie p̃ceptões ſuauiſſimas.ſm tres virtutes p̃dictas theologicas:et ſenſus ſpirituales reformatoſ. ⁊ exceſſus tres ſupꝛa dictos :et act⁹ mentis hierarchicos: quibus ad interioꝛa regredit mens noſtra :vt ibidez ſpeculeꝝ deum in ſplẽdoꝛibus ſanctoꝝ.et in eiſdem tanq̃ in cubilibꝫ dormiat in pace et requieſcat .ſponſo adiurante ꝙ non excitetur donec de eius volũtate p̃cedat. Ex his autem duobus gradibus medijs per q̃s ingredimur ad contemplandũ deum intra nos:tanq̃ in ſpeculis imaginũ creaturum.et hoc quaſi ad modum alarũ expãſarum ad volandũ :que tenebant mediuz locum :intelligere poſſumus ꝙ in diuina manuducimur per ipius anime rationalis potentias:naturaliter inſitas:quantũ ad earum operatões :habitudines :⁊ habitus ſcientiales :ſm ꝙ apparet ex tercio ḡdu. Manuducimur etiã p ipi⁹ aniẽ potẽtias reformatas.et p̃ ḡtuitis ẏtutibꝫ: ſẽ ſib⁹ ſpiritualib⁹: et mẽtalibꝫ exceſſibꝫ:ſic

patet ex quarto. Manuducimur nihilominꝰ p hierarchicas operatōes. scz pūrgatōis: illumiatiōis ⁊ pfectōis mentium humanaꝝ. p hierarchicas reuelatōes sacraꝝ scripturaꝝ nobis p angelos dataꝝ. ſm illud apli. q̄ lex data est p angelos in manu mediatoris. Et tandē manuducimur p hierarchias et hierarchicos ordines. q̄ in mente nostra disponi habēt instar supne hierusalē. Quibꝫ omnibꝫ luminibꝫ intellectualibꝫ mens nra repleta a diuina sapiētia: rangꝫ domꝰ dei inhabitaꝫ. effecta dei filia: spōsa ⁊ amica. effecta christi capitis membꝝ: sororꝫ ⁊ coheres. effecta nihilominꝰ spūssancti tēplū. fundatū p fidem. eleuatū p spem. ⁊ deo dedicatū p mētis et corpis sanctitatē. Quod totū facit sincerissima charitas christi. q̄ diffundiꝫ i cordibꝫ nostris per spmsanctū q̄ datꝰ est nobis. sine q̄ spiritu scire nō possumꝰ secreta dei. Sicut enī que sunt hoīs nemo scire pt nisi spūs hoīs q̄ est in illo. ita ⁊ q̄ sunt dei nemo scit nisi spūs dei. In charitate igiꝫ radicemur ⁊ fundemur: vt possimus ꝓphēdere cū oībꝫ sanctꝫ. que sit lōgitudo eternitatis. que latitudo liberalitatis. que sublimitas maiestatis: ⁊ qđ p fundū sapiētie iudicātis.

¶ De speculatiōe diuine vnitatis p eius nomen ꝓmariū quod est esse.

Capitulū V. et gradus q̄ntus

QWoniā autem ꝙptingit ꝓtēplari deū: nō solū extra nos. ⁊ intra nos: verūetiā supra nos. Extra nos p vestigiū. intra nos p imaginē: et supra nos p lumē: qđ est signatū supra mentē nr̄am. qđ est lumē vitatis etne. cū ipa mēs nr̄a imediate ab ipa vitate formeꝫ. Qui exercitati sunt i ꝓmo modo intrauerūt iā i atriū añ tabernaculū. q̄ vero in scđo intrauerūt in sctā. q̄ aūt in tercio intrāt cū sūmo pōtifice i sctāsanctoꝝ. vbi supꝫ arcā sunt cherubin gl'ie: obumbrātia ꝓpiatoriū: p q̄ intelligimꝰ duos modos seu gđꝰ ꝓtēplādi dei inuisibilia ⁊ etna. q̄ꝫ vnꝰ vsaꝫ circa dei eentialia. aliꝰ vo circa ꝓpa psonaꝝ. Primꝰ modꝰ ꝓmo ⁊ ꝓncipaliter defigit aspectū i ipm esse. dicēs. q̄ q̄ est: est ꝓmū nomē dei. Scōs modus defigit aspectū in ipm bonū. dicēs. ℔ esse ꝓmū nomē dei. Primū spectat potissime ad vet⁹ testamētū: qđ maxime p̄dicat diuie eentie vnitatē. Un̄ dictū est moysi. Ego sum q̄ sum. Scōm ad nouū qđ determinat psonaꝝ plitatez. baptizādo i nomīe pr̄is et filij ⁊ spūssctī. Jō mgr̄ noster christꝰ volēs adolescētē q̄ fuauerat legē: ad euāgelicā leuare pfectōez. nomē bonitatꝫ deo ꝓncipaliꝫ ⁊ pcise attribuit. Neo inq̄t bonꝰ nisi solus deꝰ. Damascenꝰ igiꝫ seq̄ns moysen dicit. q̄ q̄ est: est ꝓmū nomē dei. Dionysiꝰ seq̄ns christū dicit. q̄ bonū est ꝓmū nomen dei. Volēs igiꝫ ꝓtēplari dei inuisibilia quo ad eēntie vnitatē ꝓmo defigat aspectū in ipm eē. ⁊ videat ipm esse adeo in se certissimū: q̄ nō pt cogitari ñ eē. q̄ ipm est purissimū: nō occurrit nisi i plena fuga nō eē. sic ⁊ nihil i plena fuga eē. Sic igiꝫ oīno nihil: nihil habz de eē: nec de eiꝰ ꝓditōibꝫ. sic ecōtra ipm eē nihil hz de nō eē. nec actu: nec potētia. nec ſm vitatē rei: nec ſm estimatiōez nr̄az. Cū aūt nō esse ꝓuatio sit eēndi: nō cadit in intellectū nisi p eē. esse aūt nō cadit p aliud. q̄ oīne q̄ intelligiꝫ: aut intelligiꝫ vt ñ ens. aut vt ens in potētia. aut vt ens in actu. Si igiꝫ nō ens nō pt intelligi nisi p ens. ⁊ ens i potētia nō nisi p ens i actu: ⁊ esse noīat ipsuz puz actū entꝫ. esse igiꝫ ē qđ ꝓmo cadit in intellectu. ⁊ illō eē est qđ est purus actus. Sz ℔ nō est eē pticulare: qđ est eē artatū. q̄ pmixtū ē cū potētia. nec esse analogū. q̄ mīme habz de actu. eo q̄ mīme est. Restat igiꝫ q̄ illō esse est eē diuinū. Mira igitur est cecitas intellectꝰ: q̄ nō cōsiderat illud qđ ꝓus videt: ⁊ sine q̄ nihil pt ꝓgnoscere. Sed sicut oculꝰ intētꝰ in varias colorū differētias: lucē p quā videt cetera: ñ videt. ⁊ si videt nō tñ aduertit. sic oculus mētis nr̄e intētꝰ in ista entia pticularia et vniuersalia. ipm esse extra oīne genꝰ (licet ꝓmo occurrat menti: ⁊ p ipm alia) tñ non aduertit. Undeꝫissime apparet q̄ sic oculus vesptilionis se habet ad lucē. ita se habet oculus mētꝫ noster ad manifestissima nature. Quia assuefactꝰ ad tenebras entiū ⁊ phātasmata sensibiliū. cū ipam lucē sūmi esse intueꝫ. videꝫ sibi nihil videre. non intelligēs q̄ ipa caligo summa est mentis nostre illuminatio. sicut quādo videt oculus puram lucem: videꝫ sibi nihil videre.

Uide igit ipm purissimũ esse si potes: et occurret tibi q ipm nõ potest cogitari vt ab alio acceptũ. ac p hoc necessario cogitat vt omnimode primũ. quod nec de nihilo: nec ab alio pt esse. Quid enim est p se si ipm esse nõ est p se: nec a se? Occurret etiã tibi vt carens omino non esse. ac p hoc vt nunq incipiẽs: nunq desinẽs. sed eternũ Occurret etiã tibi vt nullo mõ in se habẽs nisi quod est ipm esse. ac p hoc vt cũ nullo compositũ: sed simplicissimuz. Occurret etiã vt nihil habens possibilitatis. quia ome possibile aliq modo habz aliqd de ñ esse. ac p hoc vt summe actualissimũ. Occurret vt nihil habẽs defectibilitatis. ac p hoc vt pfectissimũ. Occurrz postremo ut nihil habens diuersificatõis. ac p hoc vt summe vnũ. Esse igit quod est esse purũ: et esse simpliciter: et esse absolutũ: est esse p mariũ: eternũ: simplicissimũ: actualissimũ: pfectissimũ: et summe vnũ. Et sũt hec ita certa: q nõ potest ab intelligẽte ipm esse: cogitari hoz oppositũ. et vnũ hoz necessario infert aliud. Nam q simpliciter est esse: ideo simpliciter primũ. q simpliciter pmũ. ideo nõ est ab alio factũ: nec a se ipo potuit. ergo eternũ. Item q pmũ et eternũ. ideo ñ ex alijs: ergo simplicissimũ. Item q primũ eternuz et simplicissimũ. ideo nihil est in eo possibilitatis cuz actu pmixtũ: et ideo actualissimũ. Quia pmũ eternũ simplicissimũ actualissimũ: ideo p fectissimũ. Tali omnino nihil deficit. nec aliqua potest fieri additio. Quia primũ: eternũ: simplicissimũ: actualissimũ: perfectissimũ: ideo summe vnũ. Oẽ enim p omnimodã supabundantiã dicit: dicit rispectu omniũ. Quod etiã simplicit per supabuntiam dicit: impossibile est vt queniat nisi vni soli. Unde si deus noiat esse pmariũ: eternum: simplicissimũ: actualissimũ: pfectissimũ: impossibile est ipm cogitari non esse. nec esse nisi vnũ solũ. Audi igit israel. deus tuus: deus vn est. Si hec vides in pura mẽtis simplicitate: aliqualiter pfunderis eterne lucis illustratõe. Sed habes vnde subleueris in admiratõem. Nã ipm esse est primũ et nouissimũ: est eternũ et psentissimũ. est simplicissimũ et maximum. est actualissimũ et imutabilissimũ. est pfectissimũ et immẽsuz. est summe vnũ et tamẽ omnimodũ. Si hec pura mente miraris. maioze luce pfunderis: dũ vteri? vides. quia ideo ẽ nouissimũ quia primũ. Quia enim est primũ: omnia optatur ppter seipm. et ideo necesse est q sit finis vltim?: initiũ et cõsummatio: alpha et o. Ideo est psentissimũ quia eternũ. Quia enim eternũ non finit ab alio. nec deficit a seipo. nec decurrit ab vno in aliud. ergo nec habet pteritũ nec futurũ: sed esse psens tm. Ideo maximũ: q simplicissimũ. Quia ei simplicissimũ in essentia: ideo maximũ in virtute. quia virtus qnto plus est vnita: tãto pl? est infinita. Ideo imutabilissimũ: q actualissimũ. Quia enim actualissimũ est: ideo ẽ actus purus. Et quod tale est: nihil noui acquirit. nihil habitũ pdit. ac per ꝟ non potest mutari. Ideo immensum: q pfectissimũ. Quia enim pfectissimũ: iõ nihil pt cogitari vltra ipm meli?: nobili?: n dignius. ac p hoc nihil mai?. et ome tale ẽ immensuz. Ideo oimodũ q summe vnũ. Oz enim summe vnũ. iõ est ois multitudis vniuersale pncipiũ. Ac p hoc ipm est vniuersalis oim causa efficiẽs: exẽplans: et termiãs: sicut causa essendi: rõ intelligẽdi: et ordo viuẽdi. Est igit oimodũ: nõ sic oim essentia. sz sicut cũctaz essentiaz supercelletissima et vniuersalissima et sufficientissima causa. Cui? vt? q summe vnita in essentia: iõ summe infinitissima et multiplicissima in efficacia. Rursus reuertẽtes dicamus. q igit esse purissimũ et absolutũ. qõ est simpliciter esse: ẽ pmariũ et nouissimũ: ideo est omniũ origo et finis psummans. Quia eternũ et psentissimũ. ideo oẽs durationes ambit et intrat. qsi sil existẽs earuz centrz et circũferẽtia. Quia simplicissimũ et maximũ. iõ totũ intra oia: et totũ extra oia. ac p hoc est sphera intelligibil: cuius centrz est vbiqz: et circũferẽtia nulq. Oz actualissimũ et imutabilissimũ. iõ stabile manẽs moueri dat vniuersa. Quia pfectissimũ et imẽsuz: iõ est intra oia: nõ inclusũ: extra omnia non exclusum. supra omnia non elatum. infra omnia non prostratuz. Quia vero est summe vnũ et omnimodũ: ideo est omnia in omnibz. qbus oia sint multa et ipm nõ sit nisi vnũ. et hoc quia p simplicissimã vnitatẽ: et serenissimã veritatem. sincerissimã bonitatẽ. est in eo om-

nis virtuositas .omnis exēplaritas: ⁊ oīs ꝯmunicabilitas.ac ꝑ hoc ex ipo:et ꝑ ipm ⁊ in ipo sunt omia. Et hoc qꝛ omipotēs: omnisciēs:et omnimode bonū .quod ꝑfecte videre est esse beatū.sicut dictū est moysi. Ego ostendā tibi omē bonū

De speculatiōe beatissime trinitatis in eius nomine quod est bonū

Capitulū VI. et gradus sextus

Post considera tōnem essentialiū eleuād⁹ ē oculus intelligētie ad cōtuitionem beatissime trinitatis. vt alter cherub iuxta alterū statuat̄. Sicut autē visionis essentialiū ipm esse est principiū radicale. ⁊ nomē ꝑ quod cetera innotescūt.sic contemplatōis emanationū ipm bonū est ꝑncipalissimū fundamentū. Uide igit̄ ⁊ attende:quoniā optimū qđ simpliciter est: quo nihil meli⁹ cogitari potest. ⁊ hoc tale sic est:ꝙ nō potest cogitari nō esse. quia omino meli⁹ est esse q̄ꝫ nō esse .sic est ꝙ nō potest recte cogitari: q̄n cogitet̄ trinuꝫ et vnū. Nam bonū dicit̄ diffusiuū sui. Sūmū igit̄ bonuꝫ summe diffusiuum est sui. Sūma autē diffusio nō potest esse nisi sit actualis ⁊ intrinseca :substātialis ⁊ hypostatica.naturalis ⁊ volūtaria. liberalis et necessaria.indeficiēs ⁊ ꝑfecta. Nisi igit̄ in summo bono eternaliter esset ꝓductio actualis et cōsubstātialis: et hypostaticalis eque nobilis. sicut est ꝓducens ꝑ modum generatōis et spiratōnis.ita ꝙ sit eternalis prīcipij eternaliter cōprincipiātis.ita ꝙ esset dilectus ⁊ cōdilectus.genitus scilicꝫ ⁊ spirat⁹. hoc est pater ⁊ filius et spūssanctus.nequaq̄ꝫ esset summū bonū.qꝛ nō summe se diffunderet. Nam diffusio ex tēpore in creatura:non est nisi centralis vel pūctalis respectu immēsitatis bonitatis eterne. Unde ⁊ nō potest aliq̄ diffusio cogitari maior illa. ea videlicꝫ in qua diffundēs cōmunicat alteri totā substantiā ⁊ naturā. Non igit̄ summū bonū essꝫ:si re vl̄ intellectu illa carere possꝫ. Si igitur potes mētis oculo cōtueri puritatem bonitatis.que est act⁹ pur⁹ principij charitatiue diligēt̄ amore gratuito et debito:⁊ ex vtroq̄ꝫ ꝑmixto .que est diffusio plenissima ꝑ modū nature et voluntatis: que est diffusio ꝑ modū verbi in quo oīa dicunt̄.et ꝑ modū doni in quo cetera dona donāt̄.potes videre ꝑ summā boni cōmunicabilitatē necesse esse trinitatē patr̄ ⁊ filij ⁊ spūssancti. In quib⁹ necesse est ꝓpter summā bonitatē esse summā ꝯmunicabilitatē. ⁊ ex summa cōmunicabilitate summā ꝯsubstantialitatē. ⁊ ex sūma ꝯsubstantialitate sūmā cōfiguralitatē. ⁊ ex his summā coequalitatē. ac ꝑ hoc summā coeternitatē.atq̄ꝫ ex omib⁹ ꝑdictis summaꝫ cointimitatē:qua vn⁹ est in altero necessario ꝑ summā circūinsessionē.⁊ vnus opat̄ cum alio ꝑ omimodā indiuisionē substātie et ꝟtutis. et opatiōis ipius beatissime trinitatis. Sed cū hec contēplaris: videne te existimes cōprehēdere incōprehensibilē. habes enī adhuc in his sex conditōibus cōsiderare:quod vehemēter in stuporem admiratōnis inducit oculū ment̄ nostre. Nam ibi est sūma cōmūicabilitas cū ꝑsonaꝝ ꝓprietate. summa cōsubstantialitas cū hypostasum pluralitate. sūma configuralitas cū discreta ꝑsonalitate. sūma coequalitas cū ordine. sūma coeternitas cum emanatōe.summa cointimitas cū emissiōe. Quis ad tantorū mirabiliū aspectū nō ꝯsurgat in ammirationē? Sꝫ hec omnia certissime intelligim⁹ esse in btīssima trinitate:si leuam⁹ oculos ad suꝑexcellentissimā bonitatē. Si enim ibi est summa ꝯmunicatio:⁊ vera diffusio:vera ē ibi origo ⁊ vera distinctio. Et qꝛ totum cōmunicat̄:nō pars:idem ipm dat̄ quod habetur:et totū. Igit̄ emanans et ꝓducens ⁊ distinguunt̄ ꝓꝑetatibus:⁊ sunt essentialiter vnū. Quia igit̄ distinguunt̄ ꝓprietatibus: ideo habēt ꝑsonarū ꝓprietates: et hypostasum pluralitatē. ⁊ originis emanationē:et ordinē nō posterioritatis sꝫ originis.et emissionē nō localis mutatōnis: sed gratuite inspiratōis .ꝑ ratōeꝫ auctoritatis ꝓducentis:quā habet mittēs respectu missi. Quia vero sunt vnū substātialiter: ideo oꝑtet ꝙ sit vnitas in essentia :et forma ⁊ dignitate:et eternitate:⁊ existētia et incircūscriptibilitate. Dum ergo hec per se singillatim consideras:habes vnde veritatē contempleris. Dum hec adinuicem confers :habes vnde in admiratōem altissimā suspēdaris. Et ideo vt mēs tua

p admirationē in admirabilē ascendat cō
templationē: hec simul sunt cōsideranda.
Nā et cherubin hoc designāt: que se mu/
tuo aspiciebāt. Nec hoc vacat a mysterio
q̄ respiciebāt se versis vultib⁹ in ꝓpiciato
riū. vt verificet illud quod dicit dn̄s ī Jo
hāne. Hec est vita eterna vt cognoscāt te
solū veruz deū: ⁊ quē misisti iesuz christū.
Nam admirari debemus nō solū conditi
ones dei essentiales et ꝑsonales in se. ve/
rumetiā ꝑ cōparationē ad suꝑmirabilem
vnionē dei ⁊ homīs in vnitate ꝑsone chri
sti. Si enī cherub es essentialia dei ꝯtem
plando. ⁊ miraris qꝛ simul est diuinū esse
primū ⁊ nouissimū. eternū ⁊ p̄sentissimū.
simplicissimū ⁊ maximuz: seu incircū scri
ptū totū vbiq̄ et nusq̄ cōprehensū. actu
alissimū et nunq̄ motū. ꝑfectissimū et ni/
hil habens suꝑfluū nec diminutū. ⁊ tn̄ im
mensum et sine termino infinitū. sūme v/
nū et tn̄ omnimodū. vt oīa in se habēs: vt
omnis virtus. vt om̄is veritas. vt omne
bonū. Respice ad ꝓpiciatoriuz et mirare
q̄ in ip̄o p̄ncipiū primū iunctū est cuz po
stremo. deus cū homine sexto die forma/
to. eternū iunctū est cū homīe tēporali in
plenitudine tēporū: de virgine nato. sim/
plicissimū cū summe cōposito. actualissi/
mū cū sūme passo et mortuo. ꝑfectissimuz
⁊ immēsum cū modico. summe vnū ⁊ om
nimodū cū indiuiduo cōposito: ⁊ a ceterꝫ
distincto. homine scilicz iesu christo. Si
autē alter cherub es ꝑsonaꝝ ꝓpria contē
plādo. ⁊ miraris cōmunicabilitatē esse cū
ꝓprietate. et consubstantialitatē cū plura
litate. cōfigurabilitatē cū ꝑsonalitate. coe
qualitatē cū ordine. eternitatē cū ꝓducti/
one. cointimitatē cū emissiōe. qꝛ fili⁹ mis
sus est a patre. et spūssanctus ab vtroq̄. q̄
tn̄ semꝑ est cū eis. et nunq̄ recedit ab eis.
Respice in ꝓpiciatoriū ⁊ mirare: quia in
christo stat ꝑsonalis vnio cū trinitate sub
stantiaꝝ et naturaꝝ dualitate. stat oīmo/
da cōsensio cū pluralitate voluntatū. stat
dei ⁊ homīs cōpredicatio cuz pluralitate
ꝓprietatū. stat coadoratio cū pluralitate
nobilitatū. stat coexaltatio suꝑ om̄ia cuz
pluralitate dignitatū. stat ꝯdominatio cū
pluralitate potestatū. In hac autē ꝯside/
ratiōe est ꝑfectio illuminatiōis mētis. dū
quasi in sexta die videt hominē factū ad
imaginē dei. Si enī imago est similitudo
expressiua. dū mens nostra cōtemplat̄ in
christo filio dei: qui est imago dei inuisibi
lis ꝑ naturā. hūanitatez nostrā tā mirabi
liter exaltatā: tam ineffabiliter vnitā. vidē
do simul in vnū p̄mū et vltimuz. summū
⁊ imū. circūferentiā et centrū. alpha et o.
causatū et causam. creatorē ⁊ creaturā. li/
brū scz scriptū intus et extra. iam ꝑuenit
ad quandā rem ꝑfectā: vt cū deo ad ꝑfecti
onem suaꝝ illuminationū: in sexto gradu
quasi in sexta die ꝑueniat. nec aliq̄d iam
amplius restet nisi dies r[illegible]i. in q̄ ꝑ men/
tis excessum req̄escat hū[illegible]e mentis ꝑspi
cacitas ab omni ope quod patrarat.

De excessu mentali et mystico. in q̄ req̄
es dat̄ intellectui: affectu totaliter in deuz
ꝑ excessū transeūte. Cap̄. VII.

His igitur sex
b cōsideratōibus excursis: tan
q̄ sex gradib⁹ throni veri sa/
lomonis. quibus ꝑuenit̄ ad
pacem. vbi ver⁹ pacificus in mēte pacifi/
ca tanq̄ in interiori hierosolima req̄escit.
tanq̄ etiā sex alis cherub: quib⁹ mens ve
ri cōtemplatiui: plena illustratōne suꝑne
sapiētie: valeat sursum agi. tanq̄ etiā sex
dieb⁹ p̄mis in quibus mens exercitari ha
bet: vt tandē ꝑueniat ad sabbatismū quie
tis. Postq̄ mens nostra cōtuita est deuz
extra se ꝑ vestigia et in vestigijs. intra se ꝑ
imaginē ⁊ in imagine. supra se ꝑ diuine lu
cis similitudinē suꝑ nos relucentē. ⁊ ī ip̄a
luce: ꝯm q̄ possibile est ꝯm statū vie ⁊ exer
citiū mentis nostre. cū tandem in sexto g̃
du ad hoc ꝑuenerit vt speculet̄ in p̄ncipio
primo et summo: et mediatore dei et ho/
minū iesu christo. ea quorū similia in cre
aturis nullaten⁹ reperiri possunt. et que
omnē ꝑspicacitatē humani intellectus ex
cedunt. restat vt hec speculando transcen
dat et transeat. non solū mundū istuz sen
sibilem. verumetiā semetip̄am. in quo trā
situ christus est via et ostiū. christus ē sca
la et vehiculū: tanq̄ ꝓpiciatoriū suꝑ arcā
dei collocatū. et sacramentū a seculis ab/
sconditū. Ad quod ꝓpiciatoriū qui aspi
cit plena cōuersione vultus aspiciēdo ad
eum in cruce suspensum: per fidem: spem
et charitatem: deuotōem: ammirationem:

exultationē: appreciatōem: laudē et iubi/
latōem. pascha hoc est trāsitū cū eo facit:
vt per virgā crucis trāseat mare rubꝝ: ab
egypto intrās desertū. vbi gustet manna
absconditū. ꝛ cū christo requiescat in tumu
lo: quasi exterius mortuus. sentiēs tm̄ qn̄
tum possibile est fm statū vie quod in cru
ce dictū est latroni coherēti christo. Ho/
die mecū eris in paradiso. Quod etiā osten/
sum est beato francisco: cū in excessu con
templatōnis. in monte excelso (vbi hec q̄
scripta sunt mente tractaui) apparuit se/
raph sex alarū i cruce cōfixus: vt ibidez
a socio ei⁹ (qui tūc cum eo fuit) ego ꝛ plu
res alij audiuimus. vbi in deū trāsijt per
contemplatōis excessum: et posit⁹ est i ex
emplū pfecte contēplatōis: sicut pri⁹ fue/
rat actōnis: rangꝫ alter iacob mutatus in
israel: vt omnes viros vere spūales deus
per eū inuitaret ad hmōi trāsitū ꝛ mētis
excessum: magis exēplo q̄ verbo. In ꝟ
autē trāsitu: si sit pfectus: optet q̄ relin/
quant omnes intellectuales opatiōes: et
apex affectus totus trāsferat et trāsforme
tur in deū. Hoc autē est mysticū et secre/
tissimū. quod nēo nouit nisi qui accipit.
nec accipit nisi qui desiderat. nec deside/
rat nisi quē ignis spūssancti medullit⁹ in
flāmat. quem christ⁹ misit in terrā. Et iō
dicit aplus hanc mysticā sapientiā esse p
spiritūsanctū reuelatā. Quoniā igit ad ꝟ
nihil pōt natura: modicū potest īdustria.
parū est dandū inquisitōi. ꝛ multū vneti/
oni. parū dandū est lingue: et plurimū in/
terne leticie. parū dandū est verbo ꝛ scri/
pto: et totū dei dono. scz spiritui sctō. pax.
aut nihil dandū est creature: et totū crea/
trici essentie: patri et filio et spūisancto. di
cendo cū Dionysio ad deū trinitatē. Tri/
nitas supessentialis. et supdeus: ꝛ supop
time christianorū inspector theosophie.
dirige nos in mysticorū eloquiorū supin/
cognitū ꝛ suplucentē: et supsublimissimū
verticem. vbi noua ꝛ absoluta ꝛ incōuer/
sibilia et incōmutabilia theologie myste/
ria. fm suplucentē absconditū occulte do
centis silentij caliginem: in obscurissimo
(quod est supmanifestissimū) supsplen/
dentē: et in qua oīe reducet: ꝛ inuisibiliū
supbeatorū splēdoribus supimplentē in/
uisibiles intellectus. Hoc ad deum. Ad
amicū autē cui hec scribunt dicatur cum
eodem. Tu autē o amice circa mysticas
visiōes corroborato itinere: et sensus de
sere: et intellectuales operatōes: et sensi/
bilia et inuisibilia: ꝛ oīe nō ens ꝛ ens. et
ad vnitatē vt possibile est insci⁹ restituere
ipius qui est sup omnē essentiā ꝛ scientiā.
etenim teipo et omnibus immēsurabili ꝛ
absoluto pure mentis excessu: ad supessen
tialē diuinarū tenebrarū radiū: oīa dese
rēs: et ab oībus absolut⁹ ascēdes. Si
autē queris: quomodo hec fiāt. interroga
gratiā: nō doctrinā. desiderū: non intelle
ctum. gemitū oratōis: nō studiū lectōnis.
sponsum: nō magistrū. deū: nō hominez.
caliginem: nō claritatē. non lucē: sed ignē
totaliter inflāmantē: et in deuz excessiuis
vnctōibus: et ardentissimis affectōnibus
trāsferentez. Qui quidē ignis deus est: ꝛ
huius caminus est in hierusalē. et christ⁹
homo hūc accendit in feruore sue arden/
tissime passiōis. quem solus ille vere pci/
pit: qui dicit. Suspendiū elegit aīa mea.
ꝛ mortē ossa mea. Quam mortē qui dili/
git videre potest deū. qz indubitāter verū
est. Non videbit me homo ꝛ viuet. Mo/
riamur ergo: et ingrediamur in caliginez.
imponam⁹ silentiū sollicitudinibus: con/
cupiscentijs: et fantasmatib. trāseamus
cū christo crucifixo ex hoc mūdo ad pa/
trem. vt ostēso nobis patre dicamus cum
philippo. sufficit nobis. Audiamus cum
paulo. Sufficit tibi gratia mea. Exulte
mus cū dauid dicētes. Defecit caro mea
et cor meū: deus cordis mei. et ps mea de
us in eternū. Benedict⁹ dñs in eternum:
ꝛ dicat oīs popul⁹: fiat fiat.

Finit Itinerari⁹ mentis in deū
beati Bonauenture.

Incipit tractatus sancti bonauēture qui vocat̄ lignū vite

Christo confixus sum cruci. Uerus dei cultor: christiq; discipul⁹: qui saluatori oīm ꝓ se crucifixo ꝑfecte cōfigurari desiderat. ad hoc potissimū attēto mentꝭ conatu debet intēdere: vt christi iesu crucez circūferat iugiter tā mēte q̄ꝫ carne. q̄tenus p̄fatū apl'i verbū veraciter valeat ī semet ipo sentire. Porro hmōi affectū et sensuz is dūtaxat apud se viuaciter experiri meret̄: q̄ dñice passiōis nō īmemor nec ingratus: laborē ⁊ dolorē: amorēq; crucifixi iesu. tāta memorie viuacitate. tāto ītellect⁹ acumine. tāta volūtatis charitate ꝯsiderat. q̄ veraciter illud spōse ꝓferre p̄t eloq̄um. Fascicul⁹ mirrhe dilect⁹ me⁹ mihi. inter vbera mea ꝯmorabit̄. Ut igit̄ p̄fatus in nobis attēdat̄ affectus. formet̄ cogitatus. imp̄mat̄ memoria. ex sacri euāgelij silua. in q̄ de vita: passiōe ⁊ gl'ificatōe iesu christi diffuse tractat̄: colligere studui hūc mirrhe fasciculū. quē ⁊ paucis ⁊ ordinatis ⁊ correspōdentib⁹ sibi verbis cōpegi. ꝓpter facilitatē memorie. necnō simplicib⁹ cōsuetis et rudib⁹: ꝓpter declināduz curiositatis viciū. fouendā q̄z deuotiōez. ⁊ edificandā fidei pietatē. Et qm̄ imaginatio iuuat intelligentiā. ideo ex multis pauca collegi: et imaginaria q̄daz arbore sic ordinaui atq; disposui. vt in p̄ma ⁊ infima ramoꝝ ip̄ius expāsiōe: saluatoris origo describat̄ ⁊ vita. ī media passio: ⁊ gl'ificatio in sup̄ma. Et in prima quidē ramorū serie q̄ttuor altrinsec⁹ ꝟm alphabeti ordinem ponent̄ ꝟsiculi. sil'r in secūda ⁊ tercia. ex quoꝝ quolibet instar fruct⁹ vnica pullulatio pēdet. vt sic sint quasi. xij. rami: afferētes duodecim fruct⁹ iuxta mysteriū ligni vite. Describe igit̄ in spū mentis tue arborē quandaz. cui⁹ radix irriget̄ fōte scaturitōis ꝑpetue. qui etiā excrescat in fluuiū viuū et magnū: q̄ttuor videlicet capitū ad irrigādū totius eccl'ie paradisū Porro ex hui⁹ arboris stipite duodecim rami frondib⁹: floribus: fructibusq; adornati consurgāt. Sitq; foliū eius cōtra om̄e genus morbi medicamētū efficacissimū: tam p̄seruās q̄ꝫ reparās. ꝓ eo q̄ verbū crucis. virtus dei est in salutē omni credenti. Flos aūt ei⁹ sit omnis coloris formositate decorus. omnisq; odoris suauitate resp̄sus. qui desiderātiū anxia corda refocillet ⁊ attrahat. Fructus tandē sit duodenus: habēs in se om̄e delectamētū: ⁊ omnē saporis suauitatē. qui sic domesticis dei ad degustandū ꝓponit̄: vt sp̄ eo satient̄ edentes: ⁊ tñ nunq̄ꝫ fastidiant. Et hic q̄dē fructus est q̄ de virginali vtero traxit originem. ⁊ in ligno crucis ad maturitatē saporosaz. ꝑ eterni solis calorē meridianū: christi videlicz charitatē ꝑuenit. ⁊ in orto paradisi celestis in eccl'ia videlicz dei: desiderantib⁹ ip̄m ꝓponit̄ degustādus. Et h̄ insinuat p̄mus ꝟsiculus quo dicit̄. O crux frutex saluific⁹: viuo fonte rigat⁹. Cuius flos aromatic⁹: fructus desiderat⁹ Uerū licet hic fructus vn⁹ sit ⁊ indiuisus. q̄ꝛ tñ ꝟm eius multiplices stat⁹: dignitates: ꝟtutes ⁊ opa: multiformib⁹ ꝯsolatōib⁹ deuotas aīas cibat. que q̄dem ad duodenariū numeꝝ reducūt̄. ideo fruct⁹ hic ligni vite quasi sub duodecim saporib⁹ in duodecim ramis gustādus ꝓponit̄ atq; describit̄. Ut in p̄mo ramusculo mens christo deuota saporē suauitatis ꝑcipiat p̄claraz saluatoris sui recogitādo originē ⁊ dulcē natiuitatē. In secūdo ramusculo dignatiue cōdescensiōis cōuersatōem ꝑhumilez. In tercio celsitudinem ꝑfecte ꝟtutis. In quarto plenitudinē abūdantissime ⁊ ꝑfectissime pietatis. In q̄nto ꝯfidentiā quaz habuit in ꝑiculo passiōis. In sexto patiētiam quā exhibuit in illatis iniurijs ⁊ cōtumelijs magnis. In septimo ꝯstantiam quā seruauit ī ip̄o cruciatu ⁊ dolore asp̄rime crucis. In octauo victoriā quā assecutus est in ꝯflictu ⁊ trāsitu mortis. In nono resurrectōis nouitatē miris dotib⁹ adornatā. In decimo ascēsionis sublimitatem: sp̄ualiū charismatū diffusiuā. In vndecimo equitatē futuri iudicij. In duodecimo eternitatē diuini regni. Nos aūt ideo voco fructus. q̄ꝛ sua maxima suauitate delectant: et virtuositate ꝯfortāt aīam meditantē in his: et diligētius singula ꝑtractātē. si tñ abhorreat exēplū p̄uaricātꝭ

ade: qui lignū sciētie boni ⁊ mali p̄tulit li
gno vite. Quod q̄dez vitare nō potest: ni
si rōi fidem. inuestigatōi deuotōem. curi/
ositati simplicitatē. tandēq; carnali sen/
sui omni seu prudētie carnis: sacrā p̄ferat
christi crucē. ꝑ quam sanctispūs charitas
in cordib⁹ deuotis nutrit̄: ⁊ septiformis g̅
tia diffundit̄. sicut in duob⁹ sup̄mis ⁊ po
stremis versiculis postulat̄.

Jesus ex deo genitus.

Exꝑgiscere ꝓinde aīa christo de/
uota. ⁊ singula que de iesu dicūt̄
diligētius discute. Attēte ꝯside/
ra: et morose ꝑtracta: cū iesuz audis ex d̄o
genitū. Caue ne mentis tue oculis infir/
mū aliquid carnalis cogitatōis occurrat:
q̄n potius colūbino et aq̄lino ītuitu sim
pliciter crede: ac ꝑspicaciter contēplare. ꝙ
ab illa eterna luce simul immēsa ⁊ simpli/
cissima: fulgētissima ⁊ sūme arcana: coet̄/
nus: coequalis et ꝯsubstātialis splendor
orit̄. qui est virtus et sapiētia patris gene
rantis. in q̄ pater oīa disposuit ab eterno.
ꝑ quē fecit et secula. factaq; gubernat ⁊ or
dinat ad gl̄iam suā. partim ꝑ naturā: par
tim ꝑ gr̄am. partim ꝑ iusticiā. partim per
mis̄icordiā. vt nihil in hoc mundo inor/
dinatum relinquat.

Jesus prefiguratus

A Principio q̄dem ꝯditōis nature:
collocatis in ꝑadiso parētib⁹ pri/
mis: dehinc ꝓpter esum ligni ve/
titi: ꝑ diuini decreti seueritatē expulsꝰ. su/
ꝑna misericordia nō distulit hoīem erra/
bundū reuocare ad penitētie viā. spez ve
nie dando ꝑ repromissū saluatoris aduē
tū. Et ne forte ꝑ ignorantiā et ingratitu/
dinem: tāta dei dignatio nr̄e saluti foret ī/
efficax. in q̄nq; seculi hui⁹ etatib⁹ ꝑ patri
archas: iudices: sacerdotes: reges: ⁊ ꝓphe
tas: ab abel iusto vsq; ad iohānē baptistā:
filij sui aduentū ꝓnūciare: ꝓmittere: ac p̄
figurare nō destitit. vt ꝑ mlt̄a milia tēpo
rum et annorū: magnis: miris et multipli
catis oraculis: intelligētias nostras ad fi
dem erigeret. ⁊ affectus ꝑ viua desideria
inflāmaret.

Jesus emissus celitus.

Deniq; postq̄ venit plenitudo tē/
poris: sicut hō sexta die cōditus
est de terra ꝑ diuine manus ꝟtu
tem et sapiētiā. sic in p̄ncipio sexte etatis:
misso archāgelo gabriele ad virginē: ⁊ vir
gine p̄bente illi assensū. suꝑuenit ī eā spūs
sctūs. sicut ignis diuin⁹: mentē ei⁹ inflā/
mans. carnēq; ip̄ius ꝑfectissima purita/
te sanctificans. Sed ⁊ virt⁹ eam obūbra
uit altissimi. vt tantū ferre posset ardorez:
qua oꝑante in instāti corp⁹ fuit formatū:
anima creata: ⁊ sil̄ vtrūq; diuītati in ꝑso/
na filij counitū. vt idē essz deus et homo:
salua vtriusq; ꝓp̄etate nature. O si vale/
res vtcunq; sentire: q̄le q̄ntūq; fuerit illd̄
e celo īmissum incēdiū: collatū refrigeriū.
infusum solatiū. q̄nta sublimatio ꝟginis
matris. quāta nobilitatio hūani generis.
q̄ntaq; cōdescensio maiestatis. si virginez
canentē cū iubilo posses audire. si cū dn̄a
tua in montana cōscēdere. si sterilis ⁊ ꝟgi
nis suauē cōtueri complexū: ⁊ salutatōis
officiū. in quo seruul⁹ dn̄m: p̄co iudicem:
vox verbū cognouit. puto ꝙ cāticū illud
sacrū. Magnificat aīa mea dn̄m ⁊c. cū be
atissima ꝟgine: suaui tūc modulatōe cōci
neres. mirūq; ꝯceptū virgineū: vna cū ꝓ/
pheta ꝑuulo exultās ⁊ iubilās adorares.

Jesus maria natus

Sane cū quietū silentiū vniuersal̄
pacis: sub cesaris augusti imꝑio:
ꝑturbata p̄us secula serenassz in/
tm̄: vt ꝑ ip̄ius edictū describeret̄ vniuers⁹
orbis. diuine factū est ꝓuidentie cura: vt
ioseph ꝟginis spōsus: p̄gnantē puellam:
de regali ortā ꝓsapia: ad bethleemiticam
duceret vrbē. Et iam a ꝯceptu excurs̄ mē
sib⁹ nouē: rex ille pacific⁹ tanq̄ spōsus de
thalamo ꝓcessit de vrero virginali. sic abs
q; om̄i corruptōe in lucē edit⁹: sic̄ fuerat
absq; omnis libidīs ꝯtagiōe conceptus.
Qui cū magnus esset ⁊ diues: ꝓ nobis ef/
fect⁹ paruus et pauꝑ: extra domū ī diuer
sorio nasci elegit. pāniculis inuolui. lacte
virgineo pasci. ⁊ inter bouē ⁊ asinū in p̄se
pio reclinari. Tūc illuxit nobis dies redē
ptōis noue: reꝑatōis antiq̄: felicitatis et̄/
ne. Tūc ꝑ totū mūdū melliflui facti sūt ce
li. Cōplectere itaq; nūc aīa mea diuinū il
lud p̄sepe: vt pueri pedib⁹ labia tua figas.
⁊ oscula gemines. Deīde pastoꝝ excubi/
as mēte ꝑtracta. āgelorū mirare ꝯcurrētē
exercitū. celesti melodie tuas int̄pone par
tes. corde ⁊ ore decātās. gl̄ia in altissimis

deo. ⁊ in terra pax hoīb bone volūtatis.

Jesus cōformis patrib

Octauo nēpe die circūcidit puer: ⁊ vocat iesus. vt sanguis sui p̄ciū p te nō tardāſ effundere: tuū ſe veriſſimū ſaluatorē oſtēderet p̄rib repmiſſuz: tā ꝓbo q̄z ſigno: eiſq; aſſiſtatū p omnia. p̄ter ignorantiā et pctm. Propt̄ qđ ⁊ circūciſiōis accepit ſignaculū: ſicut ⁊ veniēſ apparuit in ſiſitudinez carnis pctī: vt de peccato dānaret pctm. nobiſq; fieret ſal⁹ ⁊ ſempit̄na iuſticia: ab hūilitate ſumēs initiū: q̄ oīm eſt radix cuſtoſq; ſtutū. Quid igit̄ ſuꝑbis terra ⁊ cinis. agn⁹ innocēſ qui tollit pctā mūdi: nō abhorret circūciſiōis cauteriū. Et tu pctor cū ſis: dū p̄tēdis te iuſtū: remedium refugis ſalutis etne. Ad quā nullatenus puenire potes: niſi velis ſubſequi humilē ſaluatorē.

Jesus trib magis monſtratus

Alto dño in bethleem iude: ſtella trib magis in oriēte apparuit: et vſq; ad domū illi⁹ hūilis regis p̄ uia claritate pduxit. Noli iā ⁊ tu ab illiuſ oriētis ⁊ p̄euntis ſtelle declinare fulgore. q̄n poti⁹ ſacroz regū comes effect⁹: iude oz̄ ſcripturā de xp̄o teſtimoniū phibentē accepta. ⁊ fraudulēti regis herodis declina maliciā. cū auro ⁊ thure ac mirrha: chriſtū regē ⁊ vez deū ⁊ hoīem venerare. ⁊ cū p̄mitꝫs gentiū vocādaz ad fidē: humilē deū in cunis iacentē adora. ⁊ ꝓfitere ⁊ lauda. vt ſic in ſomnis cōmonit⁹: ne herodianā ſeq̄ris ſuꝑbiā: poſt veſtigia hūilis chriſti reuertaꝫ in regionē tuā.

Jesus ſummiſſus legib

Non ſuffecit mḡro hūilitatis pfecte. cū p̄ri p omnia eſſet eq̄lis: q; ſeipm ſubderet hūillime marie ꝟgini: niſi ⁊ ſe ſummitteret legi. q̄ten⁹ eos qui ſub lege erāt redimeret: liberaretq; a ſeruitute coꝛruptōiſ in libertatē gl'ie filioz̄ dei. ꝓpter qđ ⁊ mſrem q̄z mūdiſſimā: legem purificatōis voluit obſuare. ⁊ ſeipm oīm redemptorē: vt p̄mogenitū redimi. in tēplo dei offerri: et hoſtiā p ſe dari: p̄tibuſ ⁊ exultantib iuſtis. Exulta igit̄ ⁊ tu: cuz illo beato ſene ſimeōe: ⁊ anna lōgeua: ꝓcede in occurſum mſris ⁊ paruuli. vincat vereūdiā amor: depellat timorē affect⁹. Accipias ⁊ tu infantē iesum i vlnas tuas. dicaſq; cū ſponſa in cāticis cāticoz̄. Tenui eū nec dimittā. Tripudia cū illo venerabili ſene ſimeone: et cōcine. Nunc dimittis ſeruū tuum dñe ⁊c.

Jesus regno fugatus.

Quoniā aūt hūilitatē pfectā triuz ſpēaliter adornari decz comitatu ſtutū. ſ. pauptatis in fugiēdo diuitias: ut fomēta ſuꝑbie. patiētie ꝟo i eq̄nimi ppeſſiōe p̄tēptus. obediētie q̄z i alienis parēdo mādatis. ideo diuīa diſpoſitione altioꝛi pmittēte ꝟſilio: dū herodes ipius puulū regē q̄rit ut pdat. ſupne reuelatōis oꝛaculo in egyptū trāſſert vt pegrinus et paup. ſimulq; in coetaneis puulis ipius cauſa occiſis occidit: et q̄ſi in q̄libet trucidaꝫ. Tandē herode defuncto iuxta diuinū imperiū: reducit in terrā iuda. ibi q; cōuerſat⁹ et creſcēs etate ⁊ gr̄a: cohabitabat pentib. ⁊ adeo erat ſubdit⁹ illis vt nunq; vel ad momētū ſecederet. niſi cum duodecim iā fact⁹ annoz̄ remāſit i hieruſalē: nō ſine multo mr̄ſ doloꝛe q̄ſit⁹. nec ſine īmenſo gaudio reinuētus. Noli g; ⁊ tu fugiētes i egyptū: mr̄em et puulū ſine comitatu relinq̄re. Noli cū dilecta q̄rēte dilectū: donec inuenias: ab inq̄ſitōe ceſſare. O cū q̄nta copia fluerēt lachryme. ſi oculis p̄ꝑs aſpiceres tā venerabilē dñam g̃ti oſiſſimāq; puellā: cū tā tenero ⁊ formoſo puerulo pegrinā. ſi etiā dulcē illā increpatōem amātiſſime dei genitricis audires. Fili q̄d feciſti nob ſic. tanq; ſi diceret. Deſiderātiſſime fili: quō tā dilecte ⁊ diligēti mr̄i: tātā potuiſti materiā p̄ſtare doloꝛis.

Jesus baptiſta celicus.

Ꝗm aūt ad triceſimū eraꝫ ſue annū ſaluatoꝛ pueniſſet. volēs opari ſalutē nr̄am. cepit p̄us facere q̄z docere. Et p̄mū inchoās a ianua ſacroz̄ ⁊ fundamēto ſtutū: baptizari voluit a ioh̄ane. ut exēpla mōſtraret pfecte iuſticie. ⁊ vim regeneratiuā aq̄s ꝓferꝫ ꝓtactu mundiſſime carnis ſue. Quē ⁊ tu fideliť comitare. vt fias regeneratus i ipo. eiuſq; ſcrutare ſecreta: vt ſec⁹ ioꝛdanē in voce p̄rem. i carne filiū. in colūba videas ſpm̄ ſctm̄. et apto tibi iā trinitaꝫ celo ſurſū feraꝫ i deū

Jesus hoſte tentatus.

Ductus nāq; fuit iesus i deſertū a ſpū vt tētaret a diabolo. q̄ten⁹ et

hostilis pugne hũili ꝑpessiõe nos hũiles faceret: et victorie assecutõe viriles. Durã q̃z ac solitariã vitã ꝯstãter assumpsit: vt fideliũ mẽtes ad ꝑfectõis aggressiõez erigeret. ⁊ ad g̃uia ꝑferẽda firmaret. Eia nunc christi discipule: cũ pio mgr̃o secreta solitudĩs ꝑq̃re. vt soci⁹ feraꝝ effect⁹: arcani silentij: orõnis deuote. diuturni ieiunij: trine ꝯflictatõis cũ callido hoste: imitator fias ⁊ particeps: ⁊ in oĩm tẽtationũ discrimine ad illũ discas habere recursum: ꝑ eo q̃ nõ habem⁹ põtificẽ: q̃ nõ possit ꝯpati ĩ firmitatib⁹ nr̃is. tentatũ ꝑ om̃ia ꝑ similitudine absq̃z peccato

Jesus signis mirificus.

i Ipse nẽpe ẽ q̃ facit mirabilia magna sol⁹. dũ elemẽta ꝯmutat. panes multiplicat. mare calcat: fluctusq̃z trãquillat. demões ꝯpescit ⁊ fugat. leprosos emũdat et sanat. mortuos suscitat. q̃ ⁊ cecis visum. surdis auditũ. mutis eloq̃um. claudis gressum. ꝑaliticis ⁊ aridis ⁊ sensum restaurat et motũ. Ad quem peccatrix ꝯscĩa clamat: nũc more fidelis leprosi. Dñe si vis potes me mũdare. Nũc more cẽturiõis. Dñe puer me⁹ iacet in domo ꝑalitic⁹ ⁊ male torq̃tur. Nũc more cananee. Miserere mei fili dauid. Nũc more sãguiflue mlieris. Si tetigero inq̃t fimbriã vestimẽti ei⁹ salua ero. Nũc ĩstar marie et marthe. Dñe ecce quẽ diligꝫ ĩfirmat̃

Jesus trãsfiguratus

a Ad ꝯfirmãdũ siq̃dem mẽtẽ hũanã ꝑ spem retributiõis et̃ne: assũpsit iesus petꝝ iacobũ ⁊ iohannẽ. q̃bus ⁊ trinitatis sacr̃m aperuit. ⁊ passiõis abiectõz ꝑdixit. ⁊ resurrectõis future gloriã in trãsfiguratõe mõstrauit: ꝯtestãtib⁹ sibi lege et ꝓphetis: in apparitõe moysi ⁊ helye: cõtestãtib⁹ etiã pr̃e et spũsctõ ĩ voce ⁊ nube: vt sic aĩa christo deuota ⁊ iã in ꝟitate firmata: ⁊ ad apicẽ ꝟtutis euecta: fideliter dicat cũ petro. dñe: bonũ ẽ nos hic esse. h̃ est: in tue ꝯtẽplatõis ꝑfruitõe serena. immissoq̃z in eã celesti sapore ⁊ extasi: audiat arcana verba: que nõ licet homĩ loq̃.

Jesus pastor sollicitus.

q Quãta fuerit pijssimi pastoris ad ꝑditas oues sollicitudĩs cura. q̃ntaq̃z clemẽtia: ipe bon⁹ pastor in ꝑabola pastoris ⁊ ouis cẽtesime ꝑdite: mlt̃aq̃z cura q̃site. ac tãdẽ inuẽte: ⁊ in humeris reportate cũ gaudio: pia metaphora ĩdicat. ⁊ ſmõe exp̃sso d̃clarat: cũ dicit. Bonus pastor aĩaz suã dat ꝑ ouib⁹ suis. Et in eo ꝟe illd̃ ꝓpheticũ ꝑfecte implet̃. Sic̃ pastor gregẽ suuz pascet. Nã ꝓpt̃ h̃ labores: sollicitudines: ⁊ inedias passus inter phariseoꝝ ĩsidias: ⁊ ꝑicula multa: euãgelizãdo regnũ d̃i ciuitates circuibat ⁊ castra: noctes ducebat ĩ orõe ꝑuigiles. Nec phariseoꝝ verit⁹ murmur ⁊ scãdalũ: publicanis reddebat se affabilẽ: asserẽs ꝓpter male habẽtes se venisse in mũdũ. Ad penitẽtes q̃z paternũ p̃tẽdebat affectũ. aptũ oñdens eis diuĩe miscd̃ie sinũ. Testes horũ inuoco ⁊ adduco in mediũ: mattheũ: zacheũ: ⁊ peccat̃cẽ illã ad pedes ei⁹ ꝓstratã. ⁊ mlerẽ ĩ adult̃io dep̃hẽsaz. Hũc igit̃ pastorẽ pijssimuz more matthei ꝑfecte sectare. more zachei hospitio suscipe. more peccatricis vnguẽto ꝑunge. pedesq̃z ip̃i⁹ ablue lachrymis: terge capillis. ⁊ osculis mulce. vt tandẽ cũ ip̃a mlĩere iudicio ip̃i⁹ exposita. absolutõnis sentẽtiã merearis audire. nemo te ꝯdẽnauit. nec ego te ꝯdẽnabo: vade ⁊ iam ampli⁹ noli peccare.

Jesus fletu rigatus

p Pro summe siq̃dẽ pietatꝫ reserãda dulcedĩe: fõs toti⁹ mis̃icordie: bonus iesus: nõ modo ꝑ nob̃ miserꝫ semel: sed pluries fleuit. Nã sup lazaꝝ primo: dehinc sup ciuitatẽ: ⁊ tandẽ ĩ cruce: ex illis pijssimis oculis ad oẽm expiatõnem pctõrũ: lachrymaꝝ manauere fluẽta. Fleuitq̃z saluator vbertim: nũc hũane ĩfirmitatis deplorãdo miseriã. nunc ceci cordis caliginẽ. nũc obdurate malicie p̃uitatem. O cor duꝝ vesanũ ⁊ impiũ: et tanq̃z ꝟa ꝑuatũ vita plãgendũ. cur more frenetici flẽte sup te sapĩa pr̃is in tãtis miserijs letaris ⁊ rides? Cõsidera lachrymãtẽ medicũ tuũ: ⁊ luctũ vnigẽiti fac tibi plãctũ amaꝝ. deduc q̃si torrẽtẽ lachrymas ꝑ diẽ ⁊ noctẽ: nõ des req̃ez tibi. neq̃z taceat pupilla oculi tui.

Jesus rex orbis agnitus.

Sane post lazaꝝ suscitatũ: ⁊ p⁹ effusũ alabastꝝ vnguẽti sup caput iesu. odore fame eius iã resp̃so in ꝓplo. p̃sciẽs ipe turbã sibi obuiã vẽturã: cõscẽdit asellũ vt int̃ applausus currẽtiũ

populoꝝ:cedentiū ramos:ꝛ sternētiuꝫ ve
stimēta in via:mire ꝓberet hūilitatꝫ exem
plū. Nec sue miseratōnis oblitꝰ:cū turbe
deꝛomerēt cāticū laudis:ipe lamentū as
sūpsit sup excidiū ciuitatis. Surge nūc
saluatoꝛis ācilla:vt tāc̄ vna ō filiab⁹ hie
rusalē intuearis regē salomonē in honoꝛe
quem sibi mater synagoga ī eccl'ie nascēt
mysteriū reuerēter exhibuit. vt insidentē
aselli tergo: celi terreq; dn̄m:velut cū ra
mis oliuaꝝ atq; palmaꝝ.pietatꝫ opibus:
ꝯtutūq; triūphis iugiter comiteris.

Jesus panis sacratus.

Fter oīa memoꝛialia chꝛisti ꝑci
pua ꝓstat recoꝛdatōe esse digniss
mū finale illud ꝓuiuū sacratiss
me cene. Jn q̄ ñ solū agn⁹ paschal' ad edē
dū ꝓponit.verūetiā agn⁹ imaculat⁹ q̄ tol
lit pcta mūdi:sub specie panis oīe hūtis
in se delectamētū:ꝛ oīs saporis suaulta
tē:ꝑbet ī cibū. Jn q̄ q̄dē ꝓuiuio mira chꝛi
sti refulsit bōitatꝫ dulcedo.qñ cū paupcu
lis illis discipul' ꝛ iuda ꝓditoꝛe :eadē mē
sa ꝛ scutella cenauit. Dix̄ claruit hūilita
tis exēplū:dū pedes piscatoꝝ ꝛ etiā ꝓdi
toꝛis sui:rex gl'ie ꝑcinct⁹ linteo studiosiss
me lauit. Mira patuit munificētie largi
tas:dū sacerdotib⁹ illis p̄mis:ꝛ p ꝓseq̄ns
toti eccl'ie ꝛ oꝛbi terraꝝ:coꝛp⁹ suū sacratis
simū:ꝛ sanguinē vex̄ ī cibū dedit ꝛ potuꝫ.
vt qđ erat futurū ī ꝓximo sacrificiū deo
placēs.ꝛ redēptōis nr̄e impciabile ꝑciuꝫ
esset viaticū ꝛ sustentamētū. Dir⁹ tādez
emicuit dilectōis excessus. qñ in finē dili
gens suos:tā dulci eos exhoꝛtatōne ꝓfoꝛ
tauit in bono.petꝝ spēaliter p̄monens ad
fidei robur.ꝛ iohānī offerēs pect⁹ ad recu
bitū iocūdū et sacrū. O q̄s mira sunt hec
oīa:repleta dulcedine:illi dūtaxat anime
q̄ ad tā celebꝛe vocata ꝓuiuiū: toto mētis
currit aꝛdoꝛe:vt possit illō ꝓpheticū eru
ctare. Quēadmodū desiderat ceruꝰ ad fō
tes aq̄ꝝ:ita desiderat aīa mea ad te deus.

Jesus dolo venūdatus

Assiōez dulcissimi iesu chꝛisti pie
ꝓsiderare volēti:p̄mū occurrit p
fidia ꝓditoꝛis. Qui tāte fuit frau
dis veneno repletꝰ:vt suū dn̄m ꝛ mgr̄m p
derz. Tāta fuit flāma male cupiditatꝫ suc
cēsus:vt optimū deū argēto venūdaret.ꝛ
ꝑciosissimū chꝛisti sāguinē vilis mercedis
ꝑcio ꝓpēsaret. Tāte deniq; ingtitudinis:
vt illū q̄ oīa sibi ꝓmiserat:ꝛ ad honoꝛē et
dignitatē ꝛ culmē apl'ice ptātꝫ ꝓuexerat ī
seq̄ret ad moꝛtē. Tāte duricie:vt nec fami
liaritate cōuiuū :nec hūanitate obsequū.
nec suauitate colloquū: a ꝓcepta malicia
potuit reuocari. O mira benignitas mgr̄i
in discipulū duꝝ. pū dn̄i ī fuū neq̄ssimū.
Certe bonū erat ei: si natꝰ nō fuisꝫ hō il
le. Sed q̄s ī explicabil' fuerit ꝓditoꝛis
ī pietas:in īmēsū tū eā exupat agni dī dul
cissima māsuetudo.ī exēplū data moꝛtali
bus.vt iā nō dicat ab amico exaspata hu
manitas. Si īimic⁹ me⁹ maledixisꝫ mi
hi sustinuissem vtiq; ꝛc̄. Oꝛ ecce hō vna
nimis:q̄ duꝝ videbat ꝛ noꝛ⁹:q̄ chꝛisti pa
nes edebat:ꝛ ī illa sacra cena cū illo dulces
capiebat cibos: magnificabat sup eū sup
plātatiōez.ꝛ tū agn⁹ ille mitissim⁹:os ī q̄
nō ē inuēt⁹ dol⁹:oꝛi qđ abūdauit malicia:
in ipa ꝓditōis hoꝛa suaui oscula applica
re nō renuit.vt oīa illi exhiberet q̄ pui coꝛ
dis ptinaciā emollire potuissent.

Jesus oꝛans pstratus.

Liens nāq; iesus oīa q̄ sup eum
erāt vēturā: ꝑm altissime dispos
tōis arcanū:hymno dicto exīt ī
mōtē oliuaꝝ.moze solito oꝛatur⁹ ad pr̄ez
Et tūc ꝑcipue iā moꝛtꝫ instāte agōe:cū di
spsiōe q̄z ac desolatōe ouiū :q̄s pi⁹ pastoꝛ
tenero ꝓplexabat affectu :fuit hoꝛribil' in
natura chꝛisti sensibili imagiatio moꝛtis.
vt diceret.pr̄ si fieri p̄t:transeat a me calix
iste. Quāta ꝙ fuerit ī spū redēptoris ꝑ di
uersis causis anxietas: testes sūt gutte su
doris sanguinei:ex toto coꝛpe decurrētis
in terrā. Dñatoꝛ dñe iesu: vñ aīe tue tā ve
hemēs anxietas:ꝛ anxia supplicatio:Nō
ne volūtariū oīno pr̄i sacrificiū obtulisti:
Uex̄ vt verā ī te credētes nr̄e moꝛtalitatꝫ
naturā foꝛmaremur ad fidē.ꝛ ī tribulatio
nū ꝓpessione ꝓsil'i erigeremur ad spem:et
maioꝛes erga te amoꝛis stimulos habere
mꝰ.naturalē carnis īfirmitatē:h mōi exꝑ
sisti euidētib⁹ signis:q̄b⁹ doceremur q̄ ꝙ de
doloꝛes nr̄os ptuleꝛ.ꝛ nō absq; doloꝛis
sensu degustauerꝫ amaritudies passionū.

Jesus turba circūdatus

Ane cū ꝓmptꝰ ad passionē fuerit
spūs in iesu:ex ꝙ euidēt inotuit
q̄ veniētib⁹ vna cū ꝓditoꝛe viris

sanguinū: ⁊ q̄rētib⁹ aīam suā: cū sacibus: laternis: et armis p noctē: vltro occurrit: ⁊ seip̄m manifestauit ⁊ obtulit. ⁊ vt ꝯgnoſceret hūana p̄sumptio: nihil se posse aduersus ip̄m: nisi q̄ntū ip̄e p̄mitteret: oīpotētis ꝓtutis sue ꝓbo: ip̄robos satellites terre allisit. Sed nec tūc mīficordiā suaz in ira ꝓtinuit. nec pietatis sue dulcedinē fanus ille distillare cessauit. Hā ⁊ mutilatā a discipulo aurē serui ꝓterui: man⁹ sue cō tactu sanauit. ⁊ defensoris sui zelū ab iuadentiū lesiōe cōpescuit. Maledict⁹ furoz eoz: qz ꝓtinax. dū nec maiestatis miracl'o: nec pietatis bñficio potuit refrenari.

Jesus vinculis ligatus.

Deniq; sine gemitu audire q̄s possit. q̄liter in illa hora homicidas man⁹ ī regē gl'ie iniecerūt truculēti lictores: ⁊ innocētes mitis iesu man⁹ viculis ꝓstrigēres: ip̄m agnū māsuetissimū nihil obloq̄ntē: ad ista latrōis ꝓtūelioſe traxerūt ad victimā. Quis tūc dolor⁹ aculeus discipuloz corda penetrauit: cū videret dilectissimū dñm ⁊ mgrm suum: a suo ꝓdiscipulo p̄ditū: ligatis post tergū manibus: q̄si malefactorē duci ad mortē. cū et ille impijssim⁹ iudas penitētia duct⁹: tanta postmodū fuerit ex ꝑ amaritudie repletꝰ: vt maluerit mori q̄ꝫ viuere. Ue tī homini illi: q̄ nec sic ad fontē mīficordie per spem venie redijt. sz p̄p̄ij sceleris īmanitate p̄territus desperauit.

Jesus notis incognitus.

Omp̄hēso dehinc pastore: dispse sunt oues: captoq; mgro discipuli fugerūt. Petr⁹ tñ tāq; fidelior secut⁹ ē a lōge vsq; ad atriū p̄ncipis sacerdotū. vbi ad vocē ancille se christū nō nosse cū iuramēto firmauit. tercioq; repetijt. donec gallo cātāte respexit benign⁹ mgr̄ p̄dilectū discipulū: respectu miseratōis et gr̄e. q̄ ꝓmonit⁹ petr⁹: ⁊ foras egressus flevit amare. O q̄sq̄s es q̄ ad vocē ip̄etētis ancille. carnis videlicz tue: christū p te passum negasti ꝓcacit: vl' volūtate vel actu. rememorās passiōem dulcissimi mgr̄i: foras cū petro egredere: vt teip̄z amarissime defleas: si q̄n te respiciat: q̄ petr⁹ lachrymātem respexit. gemine q̄z amaricatōis: ꝓpūctōis sc̄z p te: ⁊ ꝓpassiōis ad christū: ineb̄ aberis absinthio. vt expiat⁹ cū petro a reatu sceler⁹: replearis cū petro spū sc̄itat⁹.

Jesus vultu velatus.

Onsilio siq̄dē malignātiū pōtifi cū p̄sentat⁹: pōtifex nr̄ iesus christus. ⁊ ꝑitatē ꝓfessus: se videlicet esse filiū dei. q̄si blasphem⁹ adiudicat⁹ est morti. ⁊ īnumera ꝓpessus opp̄roba. Haz vult⁹ ille venerabil' hoib⁹. desiderabil' angelis. q̄ ⁊ oīes celos adīplet letitia: labij polluti sputis inq̄nat. ab impijs sacrileg⁹ manib⁹ cedit. velo in derisiōem obtegit. et dñs vniuerse creature tāq; seru⁹ ꝓtēptibilis collaphizat. cū ille vultu placidissimo ⁊ fmōe submisso: vnū ex suis pōtific⁹ dā rez alapā sibi: dulcit⁹ ⁊ benigne corripuit. Si male inq̄t locutus sum: testimoniū p hibe ꝺ malo. si aūt bñ: q̄d me cedis? O vera dulcis ⁊ pie iesu: q̄nā ania tibi deuota hec vidēs ⁊ audiēs. possit se ꝓtinere a lachrymis: ⁊ ītime passiōis occ'tare dolorē

Jesus pilato traditus.

Horrēda p̄sus iudeoz impietas: hq̄ tātis iniurijs satiari nō potuit: q̄n poti⁹ ferali rabie fremēs: ip̄io iudici tanq; rabido cani aīam iusti deglutiēdā exposuit. Uinctū enī iesum añ pilatū pōtifices p̄duxerūt. postulātes interimi supplicio crucis eū q̄ nō nouerat oīno pctm̄. Ip̄e ꝺo q̄si agn⁹ coraz tōdēte se: sic añ iudicē stabat māsuet⁹ ⁊ tacit⁹: cū fallaces ⁊ impij falsoz criminū mole obiecta: tumultuosis clamatiōib⁹ auctorē vite petūt ad mortē. ⁊ vir homicidā seditioſūq; latronē ꝓfāt ad vitā. lupū agno: mortē vite: luci tenebras. tā stulte p̄ferētes q̄ ip̄ie. Dulcis iesu q̄s tā dur⁹ erit: vt clamores illos horribiles. tolle tolle: crucifige cū: sine gemitu ⁊ clamore spūs: aure corpis vale at audire: seu mēte tractare.

Jesus morte damnatus.

Uerū q̄ꝫ nisi nō ignorare pilat⁹: iudaicā gentē aduersus iesum: non iusticie sz inuidie zelo ꝓmotā: cū patēter assereret nullā se ī eo mort⁹ causaz vl' modicā inuenire. hūano tī timore devictus: replenit aīam suā amaritudib⁹. et pessimū regē crudel' tirānī: herodis videlicet iudicio subdidit. quē ⁊ ludibrio habitū: ⁊ ad se remissum crudeli mādato nudū ī ꝓspectu derisoz astare p̄cepit. vt atrocissimis ꝓbrijs ꝓgineā illā ⁊ cādidissimā

carnem flagellatores truculēti diuellerēt. plagas plagis. liuores liuoribꝫ crudeliter infligētes. Decurrit ille sanguis ꝑciosissimus: p illa sacra latera innocētis: t amantissimi iuuenis: nullo ꝑsus i eo repto reatu. Et tu ꝑdite hō: totiꝰ ꝓfusiōis t ꝓtritionis huiꝰ causa existēs: quō nō in fletum erūpis foras? Ecce innocētissimꝰ agnus: vt te a sentētia iuste dānatōis eripet: iniusto ꝓpter te elegit iudicio ꝓdēnari. Ecce q̄ nō rapuit, p te soluit. Et tu aīa mea neq̄ t impia. nec deuotiōis etoluis ḡtitudinē: nec ꝓpassiōis repēdis affectū.

Jesus spretus ab oībus.

POstq̄ aūt pylatꝰ adiudicauerat i ꝑiorꝫ vota ꝓpleri. nō suffecit militibꝫ illis sacrilegis crucifigere saluatorē: nisi ꝑus t ipi illusiōibꝫ implessent aīam suā. Hā ꝓgregata in ꝓtoriū vniuersa cohorte: exuētes eū vestibꝫ suis. t tunica induētes coccinea. clamydē illi circūdedere purpureā. t corona spinea īposita capiti eiꝰ. t arūdine ī dextera manu: irrisorie genuflectebāt: t alapas dabāt. t expuētes in eū: sacq̄ illō caput ꝑcutiebāt arundine. Ettēde nūc hūani cordis supbia: q̄ opprobria refugis. t ad honores aspiras. q̄s est iste q̄ ingredit: habēs imaginē q̄si regis: et nihilominꝰ serui despectissimi cōfusione replet? Ipe ē rex tuꝰ t deꝰ tuus. q̄ q̄si vir leprosus t nouissimꝰ virorū estimatus ē. vt te ab eterna ꝓfusione eripet: t a supbie peste sanaret. Ue igit semel his. t ve iterꝫ: q̄ post tā clarꝫ humilitatis speculū supbia tollunt in altū. rursus ostētui habētes filium dei. quē tāto amplioꝰ ab hoīb oīm cōstat honorificētia dignū: q̄s to magis ꝑ hominibꝫ idigna sustinuit.

Jesus cruci clauatus.

TRiatis iā impijs de opprobrijs mātis suetissimi regis. rursuꝫ rex noster vestibꝫ suis induit: denuo exuēdus. t baiulās sibi crucē: ꝓducit ad caluarie locū. ibiq̄ totus exutus: vili dūtaxat circūtectus ad renes sudario. t suplignū crucis dire ꝑiectus. expānsus. ꝑfixus t tractus: et in pellis modū hīcinde extēsus. clauoꝫ aculeis ꝓforat. manibꝫ sacris t pedibꝫ cruci affixis: t crudelissime sauciatis. vestes q̄ꝫ ipius dant in ꝑdam. diuidunt in ptes: tunica incōsutili indiuisa p sortē trāseunte ad vnum. Uide nūc aīa mea: quō ille q̄ est sup oīa bñdictꝰ deus: a plāta pedis vsq̄ ad vticē: totus in aquas passiōis demergit. t vt te totā de ill' passionibꝫ extraheret. intrauerūt aq̄ vsq̄ ad aīmā suā. Coronat eteni spinis: sub crucis onere dorsum curuare iubet. t suāipsius portare ignominiā. t ad locū deductꝰ supplicij veste nudat: vt ex flagelloꝝ ictibus ꝑ dorsum t latera: carnis patefactꝫ liuoribꝫ atq̄ scissuris videret q̄si leprosus. t debīc clauis trāsfossus: apperet tibi dilectus tuꝰ, ppter te sanandā ꝓcisus vulnere sup vulnus. Quis mihi det vt veniat petitō mea. t qō expeto tribuat mihi deꝰ. vt totꝰ tā mēte q̄ carne trāsfodiar. crucisq̄ affigar patibulo cū dilecto.

Jesus iūctus latronibꝫ

THD augmētū ꝓfusiōis: ignominie: dedecoris: ac doloris: inocēs agnꝰ extra portā in loco punitōis sceleratoruꝫ. in die solēni: hora meridiana: in medio latronū: sup crucē q̄si ad spectaculū eleuat. flentibꝫ amicis: t insultātibꝫ hostibꝫ. Hā t q̄ pteribāt mouebāt capita sua. t q̄ astabāt irrogabāt ꝓuicia dicētes: q̄ alios saluos fecisset: nūc seipm saluare ñ posset. Sed t ab irrisiōe hmōi: alter latronū neq̄q̄ abstinuit. Cū tñ mitissimꝰ agnꝰ: et ꝑ crucifigentibꝫ t irridētibꝫ pietatis dulcedine interpellaret ad ꝑrem. et ꝓfitēti ac supplicāti latrōi liberalissima charitate repromitteret padisum. O ihū totiꝰ dulcedinis t venie. pater ignosce illis. O ihuꝫ totiꝰ amoris t gre. hodie mecū eris ī padiso. Respira nūc in spem venie aīa q̄ntūcunq̄ peccatrix. si tñ patiētis ꝑ te dñi dei tui vestigia seq̄ nō abhorres. q̄ ī oībꝫ pssuris suis nec semel os suū apuit. vt aut q̄re le: aut excusatōis: aut ꝓminatōis: aut maledictōis sermonē aduersus maledictos illos canes vel lenit diceret. q̄n potiꝰ noue bñdictōis verbū q̄le a seculi nō est auditū sup inimicos suos effudit. Dic g̃ cū m'tra fiducia. Miserere mei deꝰ: miserere mei. q̄ nia in te ꝓfidit aīa mea. si forte more cōfitentis latrōis audire merearis ī mortis articulo. Hodie mecū eris in padiso.

Jesus felle t aceto potat

POstea sciēs iesus q̄ cōsummata sunt oīa: vt ꝓsūmaret scriptura

dixit. Sitio. Et aceto ſo ⁊ felleo poculo ſi bi ꝓpinato cū ſpungia .iohāne q̄ p̄ſens fu it atteſtāte ſubintulit . Conſummatuz eſt. Tanc̄z ſi in guſtu aceti ⁊ fellis toti⁹ ama/ riſſime paſſiōis ꝓſūmata plenitudo conſi ſteret. Nam q: p guſtū ligni ſuauis ⁊ veti ti: totius noſtre ꝑditōis cauſa extitit p̄ua/ ricator adā. oportunū fuit et cōgruū p vi am ꝓtrariā: ſalutis nr̄e inuenire remediū. Cū etiā in ſingulis mēbris ip̄ius : acutiſ/ ſimaz paſſionū militātes ſagitte crebre/ ſcerent. q̄ū indignatio ebibebat ſp̄m eius. vt cibi ꝙbic̄z vehiculū nequac̄z remanerz īmune. vt verificaret in medico nr̄o ꝓphe ticū illud. Repleuit me amaritudīe: ineb/ auit me abſinthio. Sz ⁊ vt illud ꝓpleret in dulciſſima ⁊ amātiſſima mr̄e ſua ꝙgine gl'iоſa. Poſuit me quaſi deſolatā: tota die meroze ꝓfectā . Que lingua dicere: vl' quiſ intellectus cape ſufficit: deſolationū tuaz põdus ꝙgo beata? Que p̄miſſis oībus p̄ ſens aſſiſtens: ⁊ ꝓticeps p omnē modū ef/ fecta: bñdictā illā et ſctiſſimā carnē: quam tā caſte ꝓcepiſti . tā dulciter aluiſti. ⁊ lacte potaſti. tā crebro in tuo reclinaſti ſinu: ⁊ la bia labīs impſſiſti. carneo ꝓtēplata es vi ſu. nunc ictibus flagellorū diuelli. nūc ſpi naz pforari aculeis : nūc arundine ꝓcuti. nunc palmis pugniſc̄z ꝺcidi. nūc clauis p fodi. ⁊ ſtipiti crucis affixam atc̄z pēdentē ḡuiter laniari. nūc oīmi ludibrio habitaz: felleq̄z tādē ⁊ aceto potari. Sed ⁊ diuiniſ/ ſimā illā aīam oculis ꝓſpexiſti mētalibuſ: oīs amaritudis felle repletā. nūc ſpū fre/ mentē. nūc pauentē. nūc tedentē. nūc ago nizātē. nūc anxiatā. nūc turbatā . nūc oīmi triſticia ⁊ dolore meſtiſſimā . partim ꝓpt paſſiōis corꝓee viuaciſſimū ſenſum. ꝓtiz ꝓpt diuini honoris p pctm̄ ſubtracti fer/ uētiſſimū zelū. partim ꝓpt effuſum in mi ſeros miſeratōis affectū. et ꝓtim ꝓpter cō paſſiōis ad te matrē dulciſſimā infixum ī cordis ītima telū. cū te corā ſe poſitā: ⁊ pi is ꝓſpiceret oculis: ⁊ blādis alloq̄reť ꝑmo nibus. Mulier īdēs ecce fili⁹ tu⁹. vt tu am ꝓſolareť inť anguſtias aīam . quā paſ/ ſiōis ſue gladio: ampli⁹ q̄z ſi ꝓpo paterer ſ in corꝓe ꝙe ſciebat eſſe trāſfixā.

O Jeſus ſol morte pallid⁹
Enic̄z cū agnus īnocēs : q̄ ⁊ ve/
o rus iuſticie ſol: triū horaz ſpacio pepēdiſſet in cruce. ⁊ eodem tpe ſol iſte vi ſibilis factori ſuo ꝓpatiēs: lucis ſue radi/ os occultaſſet. iam omnib⁹ ꝓſūmatis : fōs ip̄e vite hora nona ſiccať. dū de⁹ et hō ieſ⁹ cū clamore valido ⁊ lachrymis: ad miſera tōis manifeſtādū affectū: ⁊ diuitaſ declara dā potentiā. ſp̄m in manus p̄ris ꝓmē dans: expirauit. Tūc velū tēpli ſciſſum ē a ſummo vſc̄z deorſum. ⁊ terra mota eſt. ⁊ petre ſciſſe ſunt. ⁊ monumēta aperta ſunt. Tūc ip̄e centurio deū vez̄ ip̄m eſſe ꝓgno uit. Tūc q̄ ad ſpectaculū inſultaturi ꝓue/ nerāt: reuertebanť pcutiētes pectora ſua. Tūc ſpecioſus forma p̄ filīs hoīm: cali/ gantib⁹ oculis: et pallentib⁹ genis ,p filīs hoīm deformis apparuit. fact⁹ holocau/ ſtum ſuauiſſimi odoris in ꝓſpectu patre gloze. vt auerteret irā ſuā a nobis. Reſpi ce igiť dn̄e ſancte pater de ſanctuario tuo. ⁊ de excelſo celoz habitaculo . reſpice in/ q̄z in faciē chriſti tui. reſpice hāc ſacratiſſi mam hoſtiā. quā tibi offert pontifex nr̄ ꝑ peccatis noſtrſ. ⁊ eſto placabilis ſup neq̄/ tia populi tui. Cōſidera ⁊ tu hō redēpte. quis qualis ⁊ q̄ntus eſt ille qui ꝑ te pēdet ī cruce. cui⁹ moꝛs viuificat moꝛtuos: ⁊ cu ius trāſitū et celū luget ⁊ terra. ⁊ lapides duri quaſi naturali cōpaſſione ſcinduntť. O coz humanū: omni lapidū duricia du/ rius. ſi ad tanti ꝓmemoratōez piaculi: nec terroze ꝓcuterſ. nec ꝓpaſſiōe afficeris. nec ꝓpūctōne ſcinderis. nec pietate molliris.

O Jeſus trāſlanceatus.
Oꝛro vt de latere chriſti dormiē/ tis formareť eccl'ia. et ſcriptura ī/ pleret que dicit. videbūt in quem trāſfixerūt. diuīa eſt ordinatōe indultuz. vt vnus militū lancea lat⁹ ſacrū illud ape riēdo perfoderet. q̄tenus ſanguīe cum aq̄ manante: p̄ciū effunderet nr̄e ſalutis. qō a fonte: ſcz cordis arcano ꝓfuſum: vim darz ſacramētis eccl'ie . ad vitā gr̄e ꝙferendaz. eſſetc̄z iam ī chriſto viuētib⁹ poculū fōtis viui ſaliētis in vitā eternam. Ecce iā nūc lācea ſaulis. ꝓfidia populi. ſ. iudaici r̄ꝓ bati. caſſo vulnere in parietē diuīa miſera tōe plata: foramen fecit in petra. ⁊ cauernā in maceria. tanc̄z habitaculū colūbinum. Surge igiť amica chriſti. eſto ſicut colū/ ba nidificās in ſummo oze foramīſ: ibi vt paſſer īueniēs domū vigilare nō ceſſes.

ibi tanq̃ turtur casti amoris pullos abscõde. ibi os appone: vt haurias aq̃s de fontib̃ saluatoris. Hic enī est fons egrediēs de medio paradisi: qui in q̃ttuor diuisus capita: ꝛ in corda deuota diffusus. fecūdat ꝛ irrigat vniuersam terrā.

Jesus cruore madidus.

Cruentatus enī christꝰ dñs: sanguine, ꝓpo. ꝑmū sanguineo sudore. scdo flagellis. deinc spinaruz aculeis. post clauis: ꝛ tandē lancea: copiose effuso. vt apud deū esset copiosa redemptio. vestē pontificalē habuit rubricataz. q̃tenus ve rubrū appareret indumētū ipius. ꝛ vestimēta eius q̃si calcantiū in torcular. et sic vero ioseph in veterē dimisso cisternaz: tunica ipi⁹ intincta sanguīe hedi. ꝓpter sil'itudinē carnis pcī: approbatōis noticia discernēda mitteret ad pr̃em. Cognosce igit clemētissime pr̃ tunicā p̄dilecti filij tui ioseph. quē inuidia fratꝛ ꝑm carnem: tanq̃ fera pessima deuorauit: ꝛ ꝓcul cauit in furore vestimentū ipi⁹. ꝛ omnē decorē illi⁹ reliquijs cruoris inq̃nauit. Hā ꝛ q̃nq̃ scissuras lamentabiles in ea reliq̃t. Hoc enī est dñe vestimentuz qđ in manu meretricis egyptie: videlicz synagoge: innocēs puer tuus spōte dimisit. magis eligēs spoliat⁹ a carnis pallio ī carcerē mortis descēdere: q̃ adulterine plebis acquiescēdo voci: ꝛ taliter gloriari. Nam ꝛ ꝓposito sibi gaudio: crucē sustinuit cōfusione ꝓtempta. Sed ꝛ tu mifico rdissima dña: aspice illā dilecti filij tui sacratissimā vestē. de castissimis mēbris ꝛ visceribꝫ tuis spūssancti artificiositate ꝓtextā. ꝛ vna cuz ipo ꝓfugientib̃ nob ad te veniā postula: vt digni habeamur effugere ab ira vētura

Jesus intumulatus.

Veniens tandē nobilis cēturio: ioseph scz ab arimathia. ꝛ accepta a pilato licētia: corp⁹ christi cū nicodemo deponēs de cruce: ꝓdiuit aromatibus: ꝛ inuolnit ī syndone. ꝛ in monumēto nouo (qđ in orto ꝓpinquo ī petra sibi exciderat) cū oīi reuerētia sepeliuit. Poro sepulto dño: et ad custodiā sepulcri militibus deputatꝫ. deuote ille mlieres ꝛ sancte q̃ fuerāt obsecute viuēti. vt iā mortuo pietate officiosa famulatū ipēderēt. emerī aromata: ad corp⁹ christi sacratissimū pungendū. Int̃ q̃s maria magdalena tāto cordis ferebaī incēdio. tāte pietatꝫ afficiebaī dulcedine. tā validis trahebaī vinculꝫ charitatis. ut feminee infirmitatis oblita: nec tenebraꝝ caligine. nec ꝓsecutoꝝ immanitate: retraheret a visitatōe sepulcri. quin poti⁹ foris stans: et rigās lachrymis monumentū. Recedentib̃ discipul' non recedebat. ꝑ eo q̃ diuīe dilectiōis igne succēsa est. ꝛ tam inualescēte vrebaī desiderio. ꝛ tā impatiēte vulnerabaī amore. vt nihil ei sapet nisi flere. posset q̃ illud ꝓphetic ū eructare ꝓaciter. Fuerūt mihi lachrymē mee panes die ac nocte. dū dicit mihi q̃tidie: vbi est deus tuus? Deꝰ me⁹ bone ihesu cōcede mihi: q̃nq̃ ꝑ oēm modū īmerito ꝛ indigno. vt q̃ corde his interesse nō merui. fide tñ hec eadē mēte ꝓtractās. illū ad te deum meū ꝑ me crucifixū ꝛ mortuū: ꝓpassionis affectū expiar. quē innocēs mr̃ tua ꝛ penitēs magdalena: in ipa passiōis tue bora senserūt.

Jesus triumphās mortu⁹.

Consūmato iā passiōis agōe: cum iā draco ille cruēt⁹ ꝛ rabid⁹ leo: estimaret se ō occiso agno victoriā assecutū: refulgere cepit ī aīa descēdēte ad īferos diuīatꝫ potētia. q̃ leo nr̃ fortissim⁹ de tribu iuda: ꝓsurgēs ī fortē armatū: ꝑdā ab ipo diripuit. portisq̃ īferoꝝ ꝓfractꝫ et alligato serpēte: expoliās ꝓncipat⁹ ꝛ ptātes. tradurit ꝓfidēter. palā triūphās illos ī semetipo. Tūc extract⁹ ē leuiathā hamo ipius ꝑ christū ꝑforata maxilla. ut q̃ nihil iuris habebat in capite qđ īuasit. illō etiā ꝑderet qđ habere videbaī in corpe. Tūc ver⁹ samson moriēs: hostilē ꝓstrauit exercitū. Tūc agn⁹ sine macla ī sāguīe testamti sui: de lacu (in q̃ nō erat aq̃) victos eduxit. Tūc habitātib̃ ī regiōe vmbre mortꝫ lux orta ē eis. ꝛ diu noue lucꝫ expectata claritas radiauit. Jesus surgēs btūs

Mane sic q̃dē q̃tꝫ dñi ī sepl'cro. illuscescēte dñica die: q̃ ī reuolutōe diez ē octau⁹ ꝛ ꝑm⁹. dei ꝛ⁹ ꝛ dei sapia christ⁹: mortꝫ ꝓstrato auctore: etiaz īpam mortē duicit. etnitatꝫ q̃ aditū nob apuit: dū sese a mortuis potentia diuina suscitauit. ut notas nobis faceret vias vite. Tūc terremotus factus est magnus. et angel⁹ dñi in vestimēto albo ꝛ aspectu fulgureo:

descẽdit de celo. pijs apparẽs blãdus. im
pijsq; seuer⁹. Propt̃ qd̃ ⁊ ꝓteruos ꝑterru
it milites. ⁊ ꝯfortauit pauidas mulieres.
Quib⁹ ⁊ ipe dñs resurgẽs ꝑmũ apparuit.
qꝛ h̃ deuotõis intẽse merebat̃ affect⁹. Deĩ
de visus est petro. Postea discipul' eũtib⁹
ĩ emaus. Deinde apl'is oĩb⁹: absq; thoma
Postea etiã thome palpãdũ se ꝑbuit. cuꝫ
ille fideliter exclamauit. Dñs me⁹ ⁊ deus
me⁹. Sicq; ꝑ dies q̃dragĩta multiformit̃
apparẽs discipulis. ⁊ ꝯmedẽs cũ eis ⁊ bi/
bens. ⁊ argumẽtis nos illumĩauit ad fidẽ.
⁊ ꝓmissis nos erexit ad spem. vt sic tandẽ
donis celit⁹ datis nos accẽderꝫ ad amorẽ

Jesus decor ꝑcipuus.

Sane flos ille pulcerrim⁹ de radice
iesse. q̃ in incarnatõe floruit. ĩ pas
siõe defloruit. sic in resurrectõe re
floruit: vt oĩm esset decor. Nã corp⁹ illud
gl'iosissimũ subtile agile ⁊ ĩmortale. tante
claritatis suꝑuestitũ est gl'ia: vt ꝟe sit sole
fulgenti⁹. exemplarẽ ꝑferẽs pulcritudinẽ
suscitandoꝝ corporũ hũanorũ. De q̃bus
ipe saluator ait. Tũc fulgebũt iusti sic̃ sol
ĩ regno pr̃is. s. btĩtudinis sempit̃ne. Q, si
iustus q̃libet fulgebit sicut sol. q̃nti putas
esse fulgoris ipm solẽ iusticie? Tãti inq̃m
est vt sit speciosior sole. et suꝑ oẽm stellarũ
dispositõem: luci ꝯparatus decor ꝑcipu⁹
nõ ĩmerito iudicet̃. Felices illi oculi q̃ vi
derũt. Sed ⁊ tu vere btũs eris. si fuerint
reliq̃e semĩs tui: ad videndũ tã interi⁹ q̃ꝫ
exteri⁹ illã desideratissimã claritatẽ.

Jesus orbi ꝑlatus.

Apparẽs quoq; dñs in galilea di
scipulis: oẽm sibi ptãteꝫ tã celi q̃ꝫ
terre asseruit a pr̃e collatã. Propt̃
quod et discipulos misit in mũdũ vniuer
sum ꝑdicare euãgeliũ om̃i creature. salutẽ
ꝓmittẽdo credẽtib⁹: dãnatiõem ꝯminãdo
incredul'. cooꝑante dño. et seq̃ntib⁹ signis
ꝯfirmante sermonẽ. vt in ꝟtute noĩs iesu
christi imꝑarent oĩbus creaturis ⁊ morb.
ꝟeq; ꝯstaret seculo toti. q̃ magni patrꝫ fi/
lius iesus christ⁹ tanq̃ꝫ alter ioseph: verus
q; saluator: viuit ⁊ dñat̃. nõ solũ in terra
egypti. verũetiã in omni loco dñatõis re/
gis eterni. educt⁹ q̃dem ad imperium dei
celi de carcere mortis ⁊ inferoꝝ. ⁊ attõsus
mortalitatis comã: ꝯmutauit vestẽ carnis
in ĩmortalitatis decorẽ. ⁊ tanq̃ꝫ ver⁹ moy
yses de aq̃s mortalitatꝫ assumpt⁹ pharao
nis subneruauit imperiũ. tãto sublimat⁹
honore: vt in noĩe ipi⁹ omne genu flectat̃:
celestiũ terrestriũ ⁊ infernoꝝ.

Jesus ductor exercitus.

Quadragĩta post resurrectõeꝫ dñi
ꝑactis dieb⁹. nõ sine magni desig̃
tõe mysterij. ĩ ipo q̃dragesimo die
ꝯuescens vna cũ discipul' suis: benignus
mgr̃ in mõtẽ oliueti ꝯscẽdit. ⁊ inde vidẽti
bus illis eleuatis manib⁹ ferebat̃ in celuꝫ.
nubeq; int̃posita (q̃ ascẽdentẽ recepit) hu
manis seipm aspectib⁹ occl'tauit. Sicq;
ascẽdens in altũ: captiuã duxit captiuita/
tem. ⁊ celi aꝑta iã porta: pãdẽs iter seq̃nti
bus. exules ĩtroduxit in regnũ. ꝯciues il/
los faciẽs angeloꝝ ⁊ domesticos dei. q̃te
nus ruinas instauraret ãgelicas. ⁊ et̃ni pa
tris cumularet honorẽ. ⁊ se triũphatoreꝫ
oñderet. ⁊ dñm exercituũ se esse ꝓbaret

Jesus celo leuatus.

Psallẽtib⁹ angelis: ⁊ exultãtibus
sctis. de⁹ ⁊ dñs angeloꝝ ⁊ hoĩm:
suꝑ celos celoꝝ ascẽdit. ⁊ suꝑ pen
nas ventoꝝ mira ptãtis agilitate volauit.
seditq; ad dexterã pr̃is. tãto melior angel'
effect⁹: q̃ꝫto differẽti⁹ ꝑ illis sortit⁹ est no/
men. ibiq; iugiter vultui benignissimi pa
tris apparet ad interpellãdũ ꝓ nobis. Ta
lis enĩ decebat vt nobis esset põtifex san/
ctus: innocẽs: impollut⁹: ⁊ excelsior cel' fa
ctus. q̃ in dextera maiestatꝫ assistẽs: vultui
pr̃ne gl'ie vulneꝝ q̃ ꝓ nobis ꝑtulit oñderꝫ
cicatrices. Gr̃as tibi referat dñe pr̃ om̃is
lingua suꝑ inenarrabili dono suꝑaffluen/
tissime charitatis tue. q̃ vnico filio cordis
tui nõ peꝑcisti: sꝫ ꝓ nobis oĩb⁹ tradidisti
in mortẽ: vt tantũ tãq; fidelẽ aduocatum
corã te haberem⁹ in celis.

Jesus largitor spũs.

Septem quoq; septimanis dierũ
a resurrectiõe excursis: q̃nquage/
simo die cõgregatis in vnũ disci
pulis: cũ mulierib⁹ ⁊ maria matre iesu: fa/
ctus est repente de celo sonus: tanq̃ꝫ adue
nientis spiritus vehementis. qui et super
centũ viginti hominũ turbã descendit. et
apparuit in linguis igneis: pro eo q̃ ori ꝟ
bum. et intellectui lucem. et affectui mi/
nistraret ardorem. Repletiq; sunt omnes
spiritusctõ. ⁊ ceperũt loqui varijs lĩguis.

ſm q̄ eiusdē ſpūſſancti dictabat inſtinct⁹ Qui oēm eos veritatē edocuit: ⁊ ad oēm dilectōnem accēdit. ⁊ ī oñi eos ⁊tute firmauit. Hā ipius adiuti gr̄a: illustrati doctrina: ⁊ ꝓfortati potētia (cū pauci eſſent ⁊ ſimplices) parti ⁊bis ignitis. partim ꝓfectis exēplis. parti mirādis. ꝓdigijs: ꝑ totū mūdū ſctāz eccl'iaz plātauerūt. Que ⁊ eiusdē ſpūſſcti virtute purgata: illumīata ⁊ ꝓfecta. amabil' facta eſt ſpōſo ſuo: eiusq̄ panymphis. vt ſpecioſa nimis: miraq̄ varietate circūdata. ſatbane ⁊o ⁊ angelis ei⁹ terribilis vt caſtroꝝ acies ordīata.

Jeſus laxans reatus

IN hac siq̄dem ſctā eccl'ia: ꝑ orbē vniuerſum ſpūſctō mirabil'it cooperante: multiformit' diſtincta: ⁊ vniformit' ꝓiūcta: vn⁹ ꝑſidet pōtifex chriſtus tāq̄ ſumm⁹ hierarcha. q̄ miro ordīe inſtar ciuitat⁹ ſupne: in ea diſpēſat dignitatū officia: diſtribuendo charismatū dona. Haz q̄ſdā ī ea dedit ap'los. q̄ſdā ꝓphetas. alios ⁊o euāgeliſtas. alios paſtoreſ ⁊ doctoreſ: ad ꝓſūmatōz ſctōꝝ: ⁊ ad edificatōez corꝑis chriſti. q̄ etiā ſm gr̄az ſpūſſcti ſeptiformē: ſeptē dedit ſacr̄a. q̄ſi ſeptē medicamēta morboꝝ. ꝑ q̄ꝝ adminiſtratōez ⁊ g̃tiā ſctificātē tribuit: ⁊ pctā dimittit: q̄ nūq̄ niſi ī fide ⁊ vnitate eiusdē ſcrē mr̄is eccleſie relaxāt. Et qm̄ ꝑ ignē tribulatōnis pctā purgāt. iō ſic caput eccl'ie christū exposuit de⁹ fluctib⁹ paſſionū. ſic ⁊ corp⁹ e⁹ ſcz eccl'iaz ſuā vſq̄ ī finē ſecl'i ad ꝓbatōez ⁊ purgatōez tribulari p̄mittit. Sic p̄r̄iarche: ſic ꝓphete: ſic ap'li: ſic martyres: confeſſores ⁊ ⁊gines. et q̄tq̄t placuerūt deo per multas tribulatiões trāſiere fideles. Sic ⁊ oīa mēbra chriſti electa: vſq̄ ad dīē iudicū ꝑtrāſibūt.

Jeſus teſtis veridic⁹

DOro futuri iudicij tpe. q̄ de⁹ occl'ta cordiū iudicabit: p̄cedz ignis añ faciē iudicis. angeli cum tuba mittent. ꝓgregabūt electi a q̄ttuor vētz celi. oēs q̄z q̄ ī monumētis sunt: diuīe iussionis virtute resurgēt. oēsq̄ astabūt añ illō iudiciale tribunal. Tūc illumīabunt abscōdita tenebraꝝ. tūc reuelabunt consilia cordiū. tūc libri pādent ꝓsciaꝝ. ⁊ ipe liber apiet⁹ q̄ dicit liber vite. q̄ fiet vt sil' ⁊ in instāti: oīm oīa secreta oīb⁹ tāta certitudinis claritate pateſcāt. vt ꝑ testimoniū ⁊itatis loq̄ntis in chriſto. ⁊ ꝓsciētie cuiuscūq̄ pariter ꝓtestātis: nulla ꝓsus inficiādi: defēdēdi: vl' excusādi: vl' subtfugiēdi pateat semita. q̄n recipiat vnusq̄sq̄ ſm opera ſua. Magna igit̄ indicta ē nobis neceſſitas ꝑbitraz: dū oīa agim⁹ ī ꝓſpectu iudicis cuncta cernētis. Jeſus iudex irat⁹

THparēte siq̄dē oīpotētis filij dei signo ī nubib⁹. ⁊rtutibusq̄ celoꝝ ꝓmotz. ſz ad orbis ꝓflagratōez mūdialib⁹ ꝓcurrētib⁹ ignib⁹: collocatis q̄z oībus iustis ad dexterā. impijs ad ſiniſtrā. in tātū iudex vniuerſoꝝ reprobis irat⁹ videbit: vt dicāt mōtib⁹ ⁊ petris. cadite ſup nos ⁊ abſcōdite nos a facie ſedētis ſup thronū. ⁊ ab ira agni. Induet enī ꝑ thoracē iustici'ā. ⁊ accipiet ꝑ galea iudiciū certū. ſumet ſcutū inexpugnabile eq̄tatē. acuet aūt dirā irā in lāceā: ⁊ pugnabit cū illo orbis terraꝝ ꝓ insensatos. vt q̄ ꝓ auctorē oīm ꝓcaciter pugnauerūt. iuſto tūc dei iudicio ab oīb⁹ expugnent. Tūc supi⁹ iudex apparebit irat⁹. inferi⁹ horrēdū chaos patētis iferni. Et dextris pctā accusātia. a ſiniſtrz infinita demonia ad ifernū trahētia. iterius mordēs ꝓscia. Pctōr sic ꝓphēsus q̄ effugiet? Certe latere erit impossibile. ⁊ apparere intolerabile. Si enī vir iust⁹ saluabitur. impi⁹ ⁊ pctōr vbi parebūt? Hō ꝑ intres in iudiciū cū ſeruo tuo dñe.

Jeſus victor magnific⁹

HAta sentētia dānatōnis in reprobos. q̄ flāmis exurant eternis: colligatisq̄ ad modū faſcis oīb⁹ inimicis ieſu chriſti: oīpotēs dei ⁊tus ꝑpetue illos exponet tā carne q̄z ſpū vorācitati flāmarū. vt ⁊ nunq̄z deficiāt ⁊ tū vrant. ⁊ sentiāt in eternū. ⁊ fumus tormētoꝝ eorū aſcēdet in ſecula ſeculoꝝ. Tūc beſtia ⁊ pſeudo ꝓphete: ⁊ q̄ acceperāt imaginē ei⁹ in ſtagnū mittent ignis ⁊ ſulphuris: qui parat⁹ eſt diabolo ⁊ angelis ei⁹. Tūc egredient electi ad ꝓſideranda cadauera mortua. morte quidē nō nature ſz pene. Tūc lauabūt iusti manus ſuas in ſanguīe peccatoꝝ. tunc deniq̄z victorioſiſſim⁹ agn⁹ ponet inimicos ſuos ſcabellū pedū ſuoꝝ. q̄ñ ingrediētes ipū in inferiora terre: tradent i man⁹ gladij: parteſq̄z vulpiū erūt. id ē demonū. q̄ ipos ſuis fraudulētijs ſeduxerunt.

O Jesus sponsus ornatus
Enicꝫ mōi facie inouata i meli⁹: cū lux lune erit sic lux solis: ⁊ lux solis septēplicit sicut lux septē dierū: ciuitas illa sctā hierusalē: q̄ de celo tāq̄ spōsa ornata descēderat. tā nunc ꝑpata ad nuptias agni: gemīa q̄z stola vestita: ī celestī curie traducet palaciū. ⁊ in gl'iosuz illū sacrū arcanūcꝫ thalamū introducta. tāto illi agno celesti copulabitur federe vt vn⁹ fiāt spūs spōsus et spōsa. vestieturcꝫ chr̄ist⁹ oī pulcritudīe electoꝝ tāq̄ tunica polymita. ī q̄ oīmi ꝺcoze ornat⁹ refulgeat: tāq̄ optus oī lapide ꝑcioso. Tūc illō dulce resonabit epithalamiū. ⁊ ꝑ omēs vicos hierusalē alleluia cātabīt. Tūc ỽgies prudētes atcꝫ pate intrabūt cū spōso ad nuptias: vt ianua clausa ī pacis pulcritudine sedeāt. ⁊ ī tabernacul' fiducie. ⁊ ī reqe opulenta.

Jesus rex regis fili⁹
Ane regnū dei etnū estīari habet iuxta regnātis celsitudinē gl'iosū ⁊ nobile. ꝑ eo q̄ nō rex a regno: sz a rege regnū trahit originē. Dic aūt ē rex q̄ hz ī vestimēto ⁊ ī femoze suo scriptum. Rex regū et dñs dñantiū. cui⁹ ptās eterna: q̄ nō auferet. ⁊ iō regnū ipi⁹ nō corrūpet. Cui oēs ppli: tribus ⁊ līgue seruiēt in etnū. Et hic est ỽe rex pacific⁹: cui⁹ vultū ⁊ celū ꝺsiderat: ⁊ vniuersa terra. O cꝫ glorioſū est hmōi excellētissimi regis regnuz. in q̄ cū ipo regnāt oēs scī. cui⁹ lex est veritas. pax charitas. vita etnitas. qō nec pluralitate regnātiū diuidit: nec ꝑticipatiōe minuit: nec nūerositate ꝑfundit. nec ineq̄litate decoꝛdinat. nec circūscribit loco. nec variat motib⁹. nec tpe mensurat.

Jesus liber signatus.
O gl'iam regni ꝑfectā nō solū req̄rit ptās excellēs. verūetiā sapientia fulgēs. vt nō sm indeterminate volūtatis arbitriū dispōnāt gubnacla regni. sz sm fulgores etnaꝝ legū a luce sapientie indecepte manātiū. Et hec q̄dē sapientia scripta ē in chr̄isto iesu: tācꝫ in libro vite. ī q̄ de⁹ pr̄ oēs thesauros sapīe ⁊ scie recōdidit. Ac ꝑ ỽbū vnigenit⁹ dei fili⁹ vt ỽbū increatū: ē sapīe liber ⁊ lux in mēte sūmi artificis: viuētib⁹ plena rōib⁹ ⁊ etnis. vt ỽbū inspiratū: in ītellectib⁹ angelicis atcꝫ btis. vt ỽbū incarnatū ī mētib⁹ rōnalibus carni vnitis. vt sic multiformis sapientia dei ex ipo ⁊ ī ipo ꝑ totū regnū ꝛfulgeat: tancꝫ a speculo decoris siue pulcritudis oīm spēz ⁊ luminū ꝓtētiuo: et tācꝫ ī libro in q̄ sm ꝑfunda dei mysteria oīa ꝓscribunt. O si talē libz iuenire possem. cui⁹ origo etna. cui⁹ icoꝛruptibil' essētia. cui⁹ cognitio vita. cui⁹ scriptura indelebilis. cui⁹ inspect⁹ desiderabil'. cui⁹ doctrina facilis. cui⁹ sciētia dulcis. cui⁹ ꝑfūditas imꝑscrutabilis. cui⁹ ỽba inenarrabilia: et vnū tm verbū oīa. Vere q̄ hūc iueīt libz: iuenit vitā: ⁊ haurit sibi salutē a dño

Jesus fontalis radi⁹.
AB siq̄dem regno etno: data oīa ī optima: ⁊ dona ꝑfecta a ꝑe luminū ī affluētia descēdūt. ⁊ copia ꝑ illū q̄ est supessential' radi⁹ iesus chr̄istus. Qui cū sit vn⁹ oīa ꝑt: ⁊ in sepmanēs oīa ī nouat. Est enī emanatō q̄dā claritat⁹ ỽtutis oīpotētis dei sincera. ⁊ ideo nihil inq̄natū in hūc fontalē radiū ꝑt ī curre. Ad hūc fontē vite ⁊ lumīs curre cū desiderio viuo: q̄cūcꝫ es aīa deo deuota: ⁊ cozdis ītimo vi ad eū clama. O ineffabil' decoꝛ dei excelsi. ⁊ purissima claritas luc⁹ etne: inde ficiēs vita: oēm vitā viuificās. lux oīme lumē illuminās: ⁊ ꝓfuās ī splēdoze ꝑpetuo ml'tiformia lumīa fulgētia añ thꝛonū diuitatis tue a ꝑmeuo diluculo. O eternuz ⁊ inaccessibile: dulce ⁊ claꝝ: ⁊ sapidū ꝑfluuiū fōt⁹ absc̄ditī ab ocul' oīm mortaliū. cui⁹ ꝑfundū sine fundo. cui⁹ altū sine termino. cui⁹ āplitudo icircūscriptibil'. cui⁹ puritas imꝑturbabil'. Et q̄ fluui⁹ ꝑcedit olei letīcie: q̄ letificat ciuitatē dei: ⁊ coꝛrēs ignei vigoris. coꝛrēs inēcꝫ voluptat⁹ diuine. q̄ letabūda ebetate potati: celestes illi ꝓuiue: hymno icessabili iubilāt. Hoc nos oleo sacro punge. hui⁹cꝫ coꝛrētis desideril' guttis: sitibūdas refocilla fauces a rentiū coꝛdiū: vt ī voce exultatōis ⁊ ꝓfessiōis decātem⁹ tibi cātica laudis: expientia teste ꝑbātes: qm̄ apud te est fons vite. ⁊ in lumīe tuo videbim⁹ lumen.

Jesus finis optatus
Finē nācꝫ oīm desideriozꝫ ꝑstat est se btitudinē. q̄ ē stat⁹ bonoꝝ oīm ꝓgregatōe ꝑfect⁹. Ad quē quidē statum nullus peruenit: nisi per vltimam resolutōnem: in eum qui est fons et origo

bonoꝝ oīm tā naturaliū q̄ꝫ g̃tuitorū. tam corꝑaliū q̄ꝫ spūaliū. tā tꝑaliū q̄ꝫ eternorū. ⁊ hic est q̄ de seip̄o dicit. Ego suꝫ alpha ⁊ o: ꝑncipiū et finis. Qꝛ sicut ꝑ ꝟbū eternaliter dictū oīa ꝓducunt̄. sic ꝑ verbū carni vnitū reꝑant̄: ꝓmouent̄ et finiunt̄. Ac ꝑ h̄ ꝟe et ꝓprie dictus est iesus. qꝛ nō est aliđ nomē sub celo datū hoībus: in q̄ q̄s possit obtinere salutē. In te igit̄ ut finē oīm: credens: et sperās et amās ex toto corde. ex tota mēte: ex tota anīa: et ex om̄i ꝟtute: ferar desiderate iesu. qꝛ tu solꝰ sufficis. tu solus saluas. tu solꝰ bonus ⁊ suauis es re q̄rentibꝫ ⁊ diligētibꝫ nomē tuū. Tu enim mi bone iesu redēptor es ꝑditorū. saluator redēptoꝝ. spes exulū. fortitudo laborantiū. auxiliator oppressoꝝ. anxiatoꝝ spiritu dulce solatiū. triūphantiū corona ⁊ imꝑiale fastigiū. vnica merces ⁊ leticia oīm ciuiū suꝑnorū. inclyta ꝓles summi dei: et fructꝰ sublimis vteri virginalis. vberrimus quoqꝫ fons gr̄aꝝ oīm: de cuiꝰ plenitudine nos oēs accepimꝰ. Oramꝰ igitur clementissimū pr̄em ꝑ te vnigenitū eiꝰ ꝓ nobis hoīem factū: crucifixū et gl̄ificatū: vt de thesauris suis mittat ī nos spm̄ gratie septiformis. qui suꝑ te in om̄i plenitudine req̄euit. spm̄ inq̄ꝫ sapīe. quo fructū ligni vite qđ ꝟe tu es videlicꝫ sapores viuificos degustemꝰ. Donū etiā intellectus: q̄ mentis nr̄e ꝯtuitꝰ illustrēt̄. Donū ꝯsilij: q̄ post tuoꝝ vestigia gressuū: rectaꝝ semitarū itineribꝫ incedamus. Donū fortitudinis. q̄ īpugnātiū hostiū violētias enervare possimus. Donū sciētie: q̄ sacre doct̄ne tue repleamur fulgoribꝫ. ad discretōeꝫ boni et mali. Donū pietatis: q̄ induamur misericordie viscera. Donū timoris: q̄ recedētes ab om̄i malo: et̄ne maiestatis tue reuerētiali pōdere trāquillemur. Hec enī nos in illa sacra tua quā nos docuisti oratione petere voluisti. Hec ⁊ nūc ꝑ crucem tuam petimus obtinere: ad laudē sanctissimi noīs tui. cui cum patre et spūsancto omnis sit honor ⁊ gloria: gratiarū actio: decus et imperiū. ꝑ infinita secula seculorum Amen.

Finit tractatus sancti Bonauenture: q̄ vocat̄ lignū vite

Incipit vtilissimā

quedā epl'a eximij et deuoti doctoris bonauenture. que est quasi q̄dam regula ⁊ īstitutio omniū pie et spūaliter in christo viuere volētiū. ⁊ distīguit̄ in. xxv. memorialia. vt inferius patebit

Prologus

In christo suo dilecto. E. Bonauentura de balneo regio: cōfrater eiꝰ ī domino. Qualicūqꝫ homīe veteri iā exuto: christo viuere ⁊ mori mundo. Qm̄ dilecte mi frater in dño adhuc me in p̄sētia tibi posito: mihi īstātissime supplicasti: vt te in posteꝝ aliq̄bꝫ lr̄is exhortatōnis visitarē. Noui frater ꝙ hec dicēs ardētes prunas cōgereris suꝑ caput meū. Verūtm̄ affectuose instādo: duricie mee suꝑbiam supplici hūilitate vicisti. intantū vt ip̄e iam ꝓmitterem quod optabas: q̄ꝫuis magis dignū foret hec me a te quidē suscipere: q̄ꝫ me tibi hm̄ōi destinare. Quia tamen instantia tue deuotōnis me compellit stultū fieri in parte ista. sicut potero q̄litercunqꝫ experiar quod hortaris. Nō tamen tibi alia specialia scribēs: nisi ea que rudia et simplicia mihij p̄i colligere ꝓponebam. ex quibus iā plurima bene nosti. Sed interim alloquēs dilectōnem tuam charissime: cū nullus sic̄ experientia certa docꝫ ꝑfecte đo seruire possit: nisi dissoluere om̄ino se procuret a mūdo. oportet si sequi volumꝰ dominū saluatorē: voci nos ꝓphetice obedire. vt scilicꝫ peccatorū colligatōibus dissolutis: dissoluamꝰ fasciculos deꝑmentes. quatenus a terrenis actibus dissoluti: sequamur liberis gressibꝰ redemptorē. quia iuxta apl'i testimoniuꝫ. nemo militās deo debet se negocijs secularibꝫ implicare. Nunq̄ꝫ g̃ de aliq̄ re creata: nisi inq̄ntū nostrū excitet diuini amoris et dilectōis affectū: cor nostrū esse sollicitum permittamus. quia multiplex rerum labentiū varietas plus debito ruminata: nō solum animū distrahēdo: pacatementꝫ gratā interrūpit q̄etē. verumetiā in animo gignendo phantasias: turbulente quassatōis molestia: importune impellit

eandē. ſz poti⁹ affectōis oīm terrenoꝝ
ſarcina onerosa deposita: absq; retardati
onis gr̄uedine curram⁹ ad illū q̄ nos salu
briter inuitat. in quo ē aīaꝝ opulēta refe
ctio: ⁊ pax summa q̄ exuat omnē sensuꝫ.
Uenite ad me inq̄t oēs q̄ laborat⁊ ⁊ one
rati estis: et ego reficiā vos. O dñe q̄ indi
ges. q̄re vocas. q̄d tibi p̄mūe nobiscū? O
ꝑe pietatis vox. Uenite ad me inq̄t. ⁊ ego
reficiā vos. O dei nostri dignatio admi
rabil'. O charitas ineffabilis. Quis eniꝫ
aliq̄n fecit talia. q̄s vnq̄ audiuit. quis vē
cōspexit sil'ia? Ecce inuitat inimicos. hor
tat reos. allicit ingratos. Uenite inq̄t ad me
oēs. Et discite a me. Tollite iugū meū su
p vos: et inuenietis req̄em aīabꝫ vr̄is. O
ꝗba dulcia. ꝗba deifica. et penetrabiliora
oñi gladio ancipiti. intima p̄cordioꝝ eui
scerātia. nimiaq̄ repleta dulcedie vsq; ad
diuisiōem aīe ptingētia. Expgiscere nūc
o aīa christiana ad tāte benignitat⁊ amo
rem. dulcedis tante sapor̄. ⁊ ad tāte sua
uitatis odor̄. Certe q̄ ista nō sentit infir
mus est: alienat⁹ est. iā p̄mat morti. In
ardesce q̄so o ania mea. pingue sce amore.
dulcesce sapore. nemo te ꝓhibeat ītrare:
tenere: gustare. Quid ampli⁹ q̄rim⁹. q̄d vl
tra expectam⁹. q̄d desideram⁹ ī hac vita?
Habem⁹ in christo oīa bona. Sed heu
o insania nr̄a mirabilis. O infirmitas mi
serabilis. O vesania detestabilis. Hā vo
camur ad req̄em: et seq̄mur labor̄. Innui
tamur ad solatiū: et q̄rimus dolor̄. Pro
mittit gaudiū: et appetim⁹ meror̄. Mi
rabilis p̄sus infirmitas. miseraq; puersi
tas. Jam oēs insensibiles facti sumus. et
q̄si deteriores simulacris. habētes oc'os
⁊ nō vidētes. aures et nō audiētes. rōem
⁊ nō discernēt es. amaꝝ dulce ⁊ dulce ama
rū ponētes. O de⁹: vnde nobis tāte puer
sitatis correptio. vnde nobis tāte offensi
onis satisfactio? Certe nihil tale inuenit
in nobis: nisi tuo munere tribuat. Tu enī
sol⁹ potes nos corrigere. tu sol⁹ ꝑ nostris
delictis satisfacere. q̄ sol⁹ nosti figmentuꝫ
nostrū. sal⁹ et redēptio nr̄a. q̄ solū illis hec
facꝫ: q̄ se miseros ꝓspicientes in imis: a te so
lū releuari cōfidūt. Leuem⁹ g̃ ad deū mē
tis nr̄e oc'os in directo: ⁊ videamus vbi
nūc pstrati sumus. Oñ q̄ ꝓpriū suū casū
ignorat. surgere min⁹ curat. Cognoscēt es
vero clamem⁹ in fortitudie ad deū de p
fundis: vt nobis adiutricē porrigat mise
ricordie sue manū: q̄ abbreuiari nūq̄ po
terit ad saluandū. Hō q̄so ꝓfidentiā amit
tam⁹: magnā remuneratōez habētē. Ade
amus thronū gr̄e ei⁹ cū fiducia. fructū no
stre fidei reportātes: salutē. s. aīaꝝ nr̄arū.
Nulla nobis insit cunctatio. Jā enī vita
nos vocat. sal⁹ expectat. tribulatio ꝓpel
lit intrare. Quid ergo facim⁹. q̄d pigrita
mus. q̄d moras ꝓtrahim⁹? Festinem⁹ in
gredi in illā req̄em iocūditatis eterne: vbi
sunt magna ⁊ inscrutabilia. quoꝝ non est
numer⁹. Alscēdat queso hierusalē cor no
strū. suspirem⁹ ad patriā nostrā. tendam⁹
sursum ad mr̄em nr̄am. Introeam⁹ in po
tentiā dñi. et ītueamur nostꝝ regē in ea re
gnantem. et liq̄scant ī miseratōib⁹ ei⁹ cor
da nr̄a. Algam⁹ illi gr̄as toto corde. q̄ de
fectū nr̄e ingratitudis nō cōsiderās. sue nō
abstulit a nobis mirficordie pietatē. desi
deriū nobis tribuēs ipi⁹ viā currere man
datoꝝ. quā sine desiderio null⁹ currere p̄t.
quod q̄dem munus nō est vilipēdendū. sz
gr̄e reputandū. cū h̄ ꝓphetaꝝ ille eximi⁹
se asserat cōcupisse q̄ ait. Lōcupiuit ania
mea desiderare iustificatiōes tuas in oñi
tpe. Sz qz hoc ip̄m desideriū aliq̄n nimia
tepiditate nr̄e icurie ⁊ negligētie lassascit.
cogitaui q̄dā incitatōis h⁹ mēorialia an
notare. in q̄bus fugiēda pateāt ⁊ seq̄nda.
que q̄dē cū affectu affectuose speculātes:
p̄stino vigore r̄sumpto: tā diu infatigabi
liter virtutib⁹ ⁊ gr̄is ī charitate diuia cre
scam⁹. quoadusq; pfectū veniat desideriū
colliū eternoꝝ. Ponāt autē memorialiū
p̄dictoꝝ p̄us q̄daz generalia. postmodū
specialib⁹ subsequentib⁹.

Memorialia generalia

Unt ergo hec quedā virtutes proba
te in iuuenib⁹ ⁊ scale salutis. per quas
sine dubio ad pfectōem virtutū et culmē
glorie possunt ascēdere: fideliter exercita
ti p eas. videlicz sancta verecūdia in cun
ct⁊ reb⁹ ⁊ actib⁹ suis. tarditas loq̄ndi. pm
ptitudo obediendi. freq̄ntatio oratōnis.
fugere ociū et dissolutiōes. pure ⁊ frequē
ter cōfiteri. libēter seruire: et infructuosuꝫ
ꝓfortiū deuitare. Ne nanq; sunt marga
rite fulgentes: que possessorē suum deo et
angelis faciunt gratiosum. Dum autez ei

placuerit q̄ te segregauit ex vt̄o mr̄is tue: vocauitq; p gr̄az suā. vt in te reuelet imaginē filij sui. de mi̅ſabili ſuitute egyptiaca trāſſerēs te in libertatē filiorū dei. iāq; in viā noui hoīs incepis pedē ponere. q̄ int̄ timorē ⁊ amorē hūilitatꝭ ē semita ꝯstituta: tūc p eādē hūilitatis viā ad eminēti ora cōscendēs. poteris te in altioribꝫ exercere: ex q̄bus certa memorialia subscribūt̄

De cōcupiscentijs mortificandis

Primū

Oportet g̊ añ oīa te cupiētē vestigia se q̄ saluatorꝭ. vt spez tuā totā fixā ī dño habeas. de oībꝫ huiꝰ mūdi ꝯsolatōibꝫ penitꝰ desperās

De vicijs extirpādis.

Secūdū est: ut ab oībꝫ vicijs ⁊ ꝯcupiscētijs mal̄: inq̄tū sustinet hūana ꝯditio: teip̄m studeas penitꝰ emūdare. vt fermēto veteri totiꝰ malicie ⁊ neq̄tie expurgato: ābules ī nouitate vite post christū: qꝛ nisi p̄us hmōi catenas iniq̄tatis ꝯfregeris. aīa tua in tenebris aggregata: ad celestia nō poterit eleuari.

De colligatōibꝫ resecandis.

Terciū est: vt a teip̄o dissoluas oēz colligatōez extrinsecā. vt sana ⁊ pura mēte possis deo colligari.

De tribulatōibꝫ cū patiētia tolerādis.

Quartū est: vt amore altissimi: ⁊ spōsi tui christi oēs mūdi huiꝰ p̄secutōnes eq̄nimit̄ feras. īmo si possibile ē p voto suscipiēs: solū ī christi passiōibꝫ delecterꝭ: renuēsq; oēm tp̄alē leticiā. ī ip̄is tribulatōibus hilarescas. omēs reputās tibi esse ad purgatōez peccaminū. ⁊ lucꝝ aīe tue p̄paratas.

Ut de nulla re ꝯq̄rarꝭ.

Quintū: vt cū creatorē tuū et oīm te sētias offēdisse. rōez tibi fieri nō poscas ab aliq̄ creat̄a.

De paup̄tate suijp̄iꝰ

Sextū: vt habeas d̄spectui temetip̄m: cupiēs ab oībꝫ despici. zelāsq; sacratissimā paup̄tatē in omnibꝫ q̄ ad te spectāt. Asp̄itatē: vilitatē: et parcitatē habeas q̄ntū potes. nō tñ in alijs req̄ras. sꝫ potiꝰ letus et gaudēs de om̄i ꝯsolatōe fr̄na: eis sicut op̄tꝫ obseq̄ndo ⁊ mīstrādo assistas. oīs ꝯsolatōnis eos reputās esse dignos. nisi qd̄ absit: ita tibi in aliq̄ pateret diuīa offēsa: q̄ om̄i excusatōe careret. de q̄ ꝯpatiēdo ⁊ timēdo ex ītimo corde doleas q̄ꝫtū potes

De honoribus fugiendis

Septimū est: vt om̄i tp̄e in timore stās blādicias huiꝰ seculi: honores: gl̄ias vel fauores: aurasq; vane gl̄ie q̄si mortiferas pestes oīno fugias toto posse. stansq; cōtinuo in teip̄o. om̄i hora habeas te suspectū. qꝛ si tuijp̄ius victoriā fuerꝭ assecutus: nullus hostis interiꝰ vel exterius tibi nocebit.

De hūilitate vera.

Octauū est: ut amore illiꝰ q̄ cū sit dñs oīm celestiū: terrestriū ⁊ infernorū: p nobis assumpsit vilissimā serui formaz. in ea subijciēs se volūtarie hominū p̄tāti: humiliādo teip̄m: oēm hoīem reputes tuum dñm: ⁊ te verissime reputes seruū omniū. et in omnibꝫ circa hoīez te reputes sicut seruū. Sic enī trāquillitatē et pacem cū oībꝫ p̄petuā obtinēs: scandalū penitus ignorabis.

De pace anime ⁊ quō habetur.

Nonū: vt nihil eorū tāgas: q̄ te spūali vtilitate nō tangūt. h̄ est. d̄ nulla re cures vel implices te in aliq̄ exteriꝰ vel interius quoq̄ modo: vbi nō inuenis aīe tue lucrū. nec in hmōi te ab aliquo implicari permittas.

De custodia sensuū.

Decimū: vt visui atq; om̄ibus corporis sensibꝫ om̄imodā custodiā ponas. ita vt nihil p̄rsus velis videre vel audire aut tāgere: nisi vtilia aīe tue. Linguā etiā diligētissime restringas: vt nihil loquaris nisi interrogatus. vel necessitate vel vtilitate euidenti coactus. ⁊ tūc cū reuerentia animi et timoris dulcedine breuiter ⁊ submisse si potes: semp̄ deuitans p̄lixitatem verborū: eorum occasiones iuxta posse p̄scindens.

De solitudine et vigilijs.

Vndecimū: vt gratam sanctāq; solitudinē desiderās: om̄i tp̄e op̄atiōem vigiliaꝝ habeas p̄ciosam. in ip̄is sp̄ offerens deo orōes tuas cū attētōe v̄boꝝ: deuotōis feruore: et hūilitate p̄funda.

De diuino officio

Duodecimū: vt cū debes diuinū officiū celebrare ita factus in teip̄o q̄etus obliuiscaris omniū terrenorū: q̄tenus fixa mente celestibꝫ insistens mysterijs: cuz tanta illud deuotōe: reuerētia: gaudio: ac timore p̄soluas: q̄si int̄ angeloꝝ agmīa cōstitutus diuino ꝯspectui laudes p̄ntialit̄ offeras cū eisdem.

Q, sup omnia habeas in deuotōe virginem gloriosam.

Erciūdecimū: vt gl'iosā reginaz dñi nostri matrē bñdictā in summo habeas omni tpe veneratōis affectu. ⁊ in cunctis ad eā necessitatib: piculis ⁊ p̄ssuris tanq̄ ad refugiū tutissimū te ꝯuertas. ipius tutele p̄sidiū flagitādo. eamq̄ in tuam suscipiēs aduocatā: deuotissime ac secure tuam ei causaz ꝯmittas. q: mater est misericordie. quotidie studēs ei spēalem et singularē reuerentiā exhibere. Et vt tua deuotio sit ei accepta ⁊ reuerētia grata: ipi⁹ puritatē ⁊ mundiciā omni v̄tute: mēte et corpe: illibate in teip̄o seruādo: toto conatu nitaris: hūilitate et māsuetudine eius vestigia imitari.

Quō fugiēda sunt ꝯsortia mulier.

Quartūdecimū: vt vbicūq̄ ml'ieres et v̄gines ⁊ iuuenes q̄scūq̄ p̄ter necessitatis vl' manifeste vtilitatis causā deuites Et vnū vbicūq̄ fueris elige tibi p̄rez virū q̄dem sanctū. discretū ⁊ piū. doctū potius expientia opis q̄ sublimitate s̄monis. qui te v̄bis et exēplis efficacib ⁊ ꝓbatis ad diuinū amorē instruat ⁊ inflāmet. ad quē in cūctis necessitatib tuis possis habere recursum ⁊ spūale solamen.

De fuga acidie ⁊ tristicie.

Quintūdecimū: vt omnē frigiditatez acidie et tristicie: in q̄ latet via ꝯfusionis: que ducit ad mortē. a teip̄o sūmo studio depellēs. interi⁹ exteriusq̄ serenus sp ⁊ trāq̄llus existas: nulli vllo modo ꝯtradicas vl' resistas in aliq̄. sed poti⁹ om̄i modo: p oīa oīb acq̄escens: dūmodo diuine laudi vel saluti aīe nō obsistat.

Q, de om̄ibus habeas bonū exēplū.

Sextūdecimū: vt oēs affectiōes tuas ac volūtates ꝯformes diuine volūtati. Om̄ia te edificēt: neq̄ te deedificz aliq̄d in h̄ mūdo: puritatis ⁊ innocētie g̃tia diuini tibi muneris elargite. nec aliorum plus debito defectib ꝑturbat⁹. iniq̄tati addēdo iniq̄tatē: alienis sordib polluar⁹. ne dū cupis alios de pelago liberare. deterius ip̄e corruas in ꝓfundū. Poti⁹ igitur om̄ia q̄bus nō potes sine detrimēto prodesse opiens charitate benigna: illi sūme sapiētie derelinq̄s: que nouit bona de mal' eligere q̄buscūq̄. sicq̄ in bonis opib pariter atq̄ malis spūalē dño cōcedente poteris reperire ꝓfectum.

De custodia cordis.

Septimūdecimū: vt cor tuū seruans omni custodia: solisq̄ spūalib exercitijs deditū: nulle ibi rez visibiliū imp̄mātur ꝯcupiscētie: vt creaturis oīb alienum libere possit vacare omniū creatori.

De charitate ad ꝓximos

Octauūdecimū: vt imaginē ac sil'itudinem maiestatis diuīe ꝯsiderās ī cūctis hoīb. ita oēs diligas intime charitatis affectu: oīmq̄ ⁊ maxime īfirmoꝝ et q̄rumcūq̄ indigentiū curā geras. dūmodo circa spūalia tibi nō fiat nociua distractō. sicut bona mater diligit atq̄ curat vnicū filiū predilectū.

De oratōibus cum opibus sanctis.

Nonūdecimū: vt ꝯtinue mētē tuaz ita habeas ordinatā cū deo: q̄ om̄e opus tuū atz exercitiū tā mēt⁹ q̄ corpis sit orō. om̄iaq̄ seruitia: et maxime hūiliora cum tanto facias charitat⁹ feruore: acsi ea christo corpaliter exhiberes. Qd certe debes ⁊ potes v̄aciter cogitare: qm̄ ip̄e dixit in euāgelio. Quod vni ex minimis meis fecistis: mihi fecistis.

De obedientia sancta.

Vicesimū: vt honorē ⁊ reuerētiā oīb tam debitā q̄ deuotā sctissime obedientie normā: nō solū magnis. verūetiam minimis: q̄si pupillā studeas sp seruare illesam. obediēs q̄dem nō solū maiorib. ut p̄latis. verūetiā minorib oīb: te subijciēs quibuscūq̄. abnegādo teipsuz ꝓ christo. In bonis et indifferētib sp alterius studeas facere volūtatē. in nullo p̄bens te alicui onerosum: sz poti⁹ in charitate christi diligēs vniuersos: teip̄m ꝯmūiter oīb g̃tum reddēs. Affabilitates: amicicias ⁊ familiaritates fugias singulares. Sūmope caueas ne vnq̄ v̄bo vel facto vl' gestu: alicui⁹ rācoris: odij: clamoris: iniurie: turbatōis: murmuratōis: detractōis: scādali: ⁊ adulatōis: ⁊ q̄rūcūq̄ sil'iuz: aliq̄ rōe vl' mō ꝑ te vl' aliū causa vel occasio fias.

Q, ꝯsolatōes ⁊ tribulatōes occulte teneas.

Vicesimūp̄mū: vt virtutes vl' gratias spūales: quas in te vel ꝑ te diuīa misericordia opari dignatur: tribulatōnes ⁊

p̄lia virtutisq; ꝓpositū vel similia. ab om̄i bus abscondere studeas q̄ntū potes. his tñ exceptis que ꝓprio sacerdoti in ꝓp̄a debent accusatōe detegi. nisi forte alicui tuo speciali et ꝓbato amico ea sp̄ūalis vtilitatis gratia reuelares. cui⁹ ꝯsiliū vel doctrinaꝫ in hmōi credas tibi posse valere. Solicitus semꝑ sis furari tēpus vbiq;: vt possis solite orōi ⁊ meditatōni sancte vacare: vt sedendo solitari⁹: eleuat⁹ sis desiderio ad superna.

Q, deū sꝑ ⁊ vbiq; habeas in memoria.

Vicesimūsecundū: vt solut⁹ ab om̄ib⁹ creaturis: tāto mentis conatu: desiderijq; feruore: circa tuū creatorē intendas: vt quasi omniū inferiorū oblitus: quicq̄d agas. et vbicūq; steteris. ⁊ q̄buscūq; negocijs impliceris. die ac nocte ⁊ om̄i momēto et hora: deum sꝑ habeas in mēoria. credens et cogitās te esse verissime coram eo. ⁊ ip̄m cogitās vndiq; te aspicere. Hec autem cogita cū magna reuerētia ac timore ꝑiter et amore. ⁊ cū magna discretōe. nūc ante pedes immēse maiestatis eius ꝓstratus: corde amarissimo pctōrum veniā postulando. nūc sacratissime passiōis filij d̄i gladio cōpassiōis. coram ei⁹ cruce vulneratus cū eo: lachrymosus ⁊ flebilis apparēdo. nunc toti⁹ vite illius decursum: obliquitati tue velut rectitudīs lineā p̄ponēdo. nūc inenarrabilia ⁊ immēsa dei beneficia mente ꝑtractās: gr̄arum actōib⁹ insistendo: nunc stimulis ip̄ius amoris ardētissime punct⁹: ip̄m in creaturis oīb⁹ intuendo. nunc potentiā: nūc sapiētiā. nūc bonitatē et clementiā ei⁹ attendēs: euꝫ deuotissime in cūctis oꝑibus suis collaudādo. nūc desiderio patrie celestis attract⁹: ad ipsum gemebūdis suspirijs anhelādo. nunc circa nos viscera inestimabil' charitatꝭ ei⁹ aspiciēs. letabunda q̄dam excessiua admiratōe: corde et animo ī ip̄o deficiēdo: nūc te p̄cipitē. nunc te fugientē. nunc te ruentem: nūc deū te timētē: subleuantē: retinētem ⁊ attrahentē. nunc deū te ingratū per omnia cōcernentē cōsiderās. ineffabilib⁹ diuine misericordie visceribus tibi patefactis. nimio in eo charitatis ardore te ꝯferens: totū te fletib⁹ resoluēdo. nunc v̄o occultissima: ꝓfūdissima ⁊ summe arcana: nimiūq; stupenda iudicia iusticie ei⁹ diligēter attendens. eū in om̄ibus fidelis ⁊ constans: cū summo amore ingēti q̄ꝫ timore ac tremore: discret⁹: supplex ⁊ hūilis venerādo. p̄ om̄ib⁹ autē ꝯtinuā et viuā memoriam ip̄i⁹ sacratissime passionis in anīo et corde tuo ferens.

De solicita custodia suij p̄ius.

Vicesimūterciū: vt sup̄ custodia tua vigilans om̄i tp̄e: ab antiq̄ hostis fraudib⁹: q̄ sepe se in angelū lucis trāsfigurās omni tp̄e ⁊ in omni via homini laqueū tēdit et retia. vt animas nr̄as valeat captiuare. solicitudine te cautissima tuearis. venātiuꝫ laqueos fugiēs sicut passer. tanteq; puritatis hūilitate sancta ī oculis tuis fias: ut ne subtilissima ei⁹ retia te valeāt cōtinere. a quibus sane tūc poteris liberari illesus. cū effectus fueris israel: cōtinue mētalib⁹ oculis videns deū. qꝛ nō dormitabit neq; dormiet ei⁹ custos.

De pura confessione peccatorū.

Vicesimūq̄rtū: vt tenens indefessuꝫ instituti sancti rigorē. sacris ardorib⁹ celestiū desideriorꝫ succēsus. mentis et corporis mūdicie pulcritudinē. īnocētie puritatē. ꝯsciētieq; teneritudinē ꝯseruās: cura diligētissima caueas: ne vnq̄ꝫ tepēdo ī aliquo resipiscas. Ad qd̄ quidē diligēti⁹ ⁊ puri⁹ ꝯseruandū: quotidiana discussione septies in die examines vitā tuā. sꝑ añ vel īmediate post quālibꝫ horā canonicā. considerās ⁊ discutiēs attētissime: q̄lit' de hora in horā ambulaueris digne corā d̄o sine macula in iusticie semita. Et quia nemo est qui sic disciplinā ⁊ iusticiā obs̄uet. vt nihil penit⁹ negligat vl' omittat. ideo necessariū est vt ad penitētie lauacꝝ recurrēs cū dolore ⁊ gemitu sepissime tue accusationi insistas. In qua q̄dem accusatiōe seu ꝯfessiōe: integre: veraciter et pure sine omni velamīe excusatōis vel occultatōis seu palliatōis: ꝑ ordinē omnes tuos retexēdo defectus: sacerdoti ꝓprio tanq̄ꝫ deo debes intimare: narrādo prius omissiōes quas ī his que sunt ad deū fecisti. ⁊ maxime ī oratōe quantū ad duplicē ei⁹ partē. mentalem scꝫ et vocalē. deinde defect⁹ in obseruatōe iusticie quo ad ꝓximū. post ꝯmissiones quas egisti ex mala custodia sensuū. ⁊ sensib⁹ adiacentiū: affectionū ⁊ cogitationū. Hāc aūt ꝯfessionē semꝑ debꝫ ꝯtritio

et satisfactio comitari. ut doleas videlicꝫ de oĩb offensis:nõ solũ de magnis:sed etiam de modicis:ꝛ dolẽdo caueas iterare culpam.semp studens causas ꝛ occasiões peccati pscindere:ꝙntũcunꝫ p amorẽ videantur tibi cõiuncte.qz tunc iuxta saluatoris sententiã:eruẽdus est ocul⁹ scãdalisans .i. occasiões peccati vitãde.q̃ q̃dem apparẽt nobis delectabiles nimiũ. etiã si multum nobis displiceãt eaꝫ effect⁹. Unde fortissimũ est in hac pugna bellũ. Et ideo oportet ꝑm dei ꝓceptũ esse cecũ:surdũ ꝛ mutũ: ꝛ insensibilẽ ad omnia in q̃bus nõ inuenit anima lucrũ. Ut autẽ diuinoꝝ ꝓceptorũ: eiusꝫ disciplineceleſtis obseruantiã: ĩ supradictis ꝛ ceteris alĩs solliciti⁹ intẽdas: ac feruẽti⁹ accẽdaris. studeas hec quinꝫ semel ad minus inter diẽ ꝛ noctẽ:affectuose ꝛ morose:omni tẽpore sincera mẽte tractare.q̃ scz sit breuis vita nostra.q̃ lubrica via.q̃ mors incerta.que ꝑmia iustis :q̃ supplicia parant iniustis.vt nõ sit seruitiũ sine timore.nec gaudiũ sine tremore.

Quales esse debemus in nr̃a reputatione:q̃uis ꝑfecti.

Uicesimũquintũ ꝛ vltimũ.vt cũ diuina gr̃ia largiẽte oĩa bñ feceris: te seruum inutilẽ et pctorem recognoscẽs: oĩ beneficio dei reputes te indignũ. sp robustissimã fidem tenẽs.repletus charitate diuina.fiducia magna :sperãs ab ipo miseri cordissimo pr̃e: mi&icordie tibi viscera aperiri. vt dum in fossam profunde humilitatis:firmissima iecerit fidei fundamẽta: erexerisq̃ lucidissimos parietes cõtinue ac feruide charitatis:decoratos omniuꝫ virtutuꝫ picturis:tectũq̃ desiderate spei beatissime posueris gloriosum. tandẽ oĩbus ordinate dispositis: summ⁹ ille celestis inhabitator:dulciſq̃ hospes fideliuꝫ aiarũ.cuius delicie sunt esse cum filĩs hominũ:tã diu tecum dignet inhabitare p g̃tiaꝫ in ꝑsenti seculo vel exilio:quousq̃ p⁹ terminũ vite hui⁹ :in celestis btũdis patria gloriosa stola ꝓpetue immortalitatis indutus:claritatẽ vultus eius cũ omnib⁹ sanctis cernere merearis in iubilo. vbi erit summa felicitas ꝛ eterna beatitudo.finis et complementũ omniũ desideriorũ nostrorũ.

Conclusio epistole hui⁹.

Hoc verũtamẽ adhuc sciaſ charissime frater indubitãter: q̃ nisi ꝑfecte abnegaueris temetipm.sequi nõ poteris vestigia saluatoris.ꝛ sine sollicitudine ꝙtinua ꝛ labore:eius gratiã adipisci neq̃bis. Et nisi assidue ꝓpulsaueris portas ei⁹: ingredi nõ poteris ad pacẽ mẽtis. Et nisi te instanter in timore dei tenueris :cito dom⁹ tua corruet in ꝓfundũ. Et si fideliter ꝛ cõstanter te tenueris:ꝛ exercitatus fueris in ꝓdictis.spero ĩ misericordia saluatoris :q̃ te gratia sua dignũ faciet in ꝑsenti. secũq̃ potieris gl̃ia in futuro.qõ ipe tibi ꝓcedat qui est trinus ꝛ vn⁹ in secula seculorũ benedictus Amen.

Hec aũt charissime nõ ideo tibi scripsi qz te credere talib⁹ indigere. sed qz ante collegerã pro meipo:cernẽsq̃ mee incõstantie ꝓnitatẽ:seu cõstantie paruitatem: cogitaui ea tibi tanq̃ coadiutori fideli cõmunicare .vt qõ mea pusillanimitate negligẽtiaq̃ teporis omittit .tua magnanimitate feruorisq̃ sollicitudine restaureť. maxime cũ te ꝓcordẽ q̃si omnib⁹ vot⁹ meis in huiusmodi simplicioribꝫ plurimũ delectari cognoscã. Quapropter charissime in christo hec ea rogo charitate suscipias. qua illa tibi me scio affectõe misisse. vt videlicꝫ his oĩbus supradictis: quoꝝ q̃dẽ disciplina nõ videť esse gaudij sz meroris. ita p celestiũ studiorũ exercitia studeas te mancipare:vt pacatissimũ iustitie fructũ afferãt in futuro.ꝛ expectatõis ei⁹ dulcis memoria etiã in ꝑsenti aĩa tua gustu deuotionis adipe et pinguedine repleať:in christo iesu domĩo nostro.cui me aridũ ꝛ verbosum:poti⁹ q̃ deuotũ:deuotis tuis oratõibus cõmendabis. Cui est honor ꝛ gloria:decus ꝛ imperiũ:p infinita secula seculorum Amen.

Finit epl̃a sancti Bonauenture. que est quasi regula omniũ pie ꝛ spũaliter in christo viuere volentium.

Venerabilis doctoris deuoti Bonauēture libell⁹ de reductione artiū ad theologiā incipit.

OMne datum optimū: ⁊ oīe donū pfectū desursum est descēdens a patre luminū. scribit Jaco. i. c. In ꝟbo tangit origo oīs illuminatōis. ⁊ simul cuꝫ ꝟ insinuat multiplicis lumis ab illa fontali luce liberal' emanatio. Licz autē oīs illuminatio interna sit cognitione. possum⁹ tñ rōnabilit' distinguere vt dicamus q̄ est lumen exteri⁹. scz lumē artis mechanice. lumē inferi⁹. s. lumē cognitōis sensitiue. lumen interi⁹. s. lumē cognitionis philosophice. lumen superius. s. lumen gr̄e ⁊ sacre scripture. Primū illumiat respectu forme artificialis. scōm respectu forme naturalis. terciū respectu ꝟitat' intellectualis. quartū ⁊ vltimū respectu ꝟitatis salutaris. Primū ḡ lumē qđ illuminat ad figuras artificiales: q̄ q̄si exteri⁹ sunt. ⁊ ꝓpter supplendā corpis indigētiā repte. dicit lumen artis mechanice. que q̄ qđāmodo ſuilis est: ⁊ degenerat a cognitōe philosophie: recte ideo p̄t dici exteri⁹. Et illđ septuplicat' ſm septē artes mechanicas: qs assignat Hugo de sctō victo. in didascolicō. q̄ sunt. s. lanificiū. armatura. agricultura. venatio. nauigatio. theatrica medicina. Quaꝝ sufficiētias sic accipitur. Oīm oīs ars mechanica: aut ē ad solatiū: siue sit ad excludendā tristiciā siue indigētiā. aut est ad ꝓmodū. siue illud ꝓdest aut delectat. ſm illđ Horatij. aut ꝓdesse volūt: aut delectare poete. Et itez. Oīe tulit p̄ ciū q̄ miscuit vtile dulci. Si est ad solatiū ⁊ delectatōem. sic est theatrica. q̄ est ars ludoꝝ: oēm modū ludēdi ꝓtinens. siue sit in cantib⁹: siue ī organis. siue ī figmētis. siue in gesticulatōib⁹ corpis. Si ꝟo ordīatur ad ꝓmodū siue ꝓfectū ſm exteriorē hoīez. ꝟ potest esse: aut q̄ntū ad opimētū. aut q̄ntū ad alimentū. aut q̄ꝫtū ad vtriusq̄ administriculū. Si q̄ntū ad opimentū: aut illđ est de materia molli ⁊ leui. sic ē lanificiū. aut est de materia dura ⁊ forti. et sic est armatura siue ars fabril'. q̄ ꝓtinet oēm armaturam fabricatā: siue ex ferro: siue ex q̄cunq̄ metallo. siue ex lapide: siue ex ligno. Si ꝟo iuuat q̄ntū ad alimētū. ꝟ p̄t esse dupliciter. q̄ cibamur vegetabilib⁹ ⁊ sensibilib⁹. Si q̄ntū ad vegetabilia: sic est agricultura. Si q̄ntū ad sensibilia. sic est venatio. Uel aliter. q̄ iuuare q̄ntū ad cibuꝫ p̄t esse dupliciter. Aut q̄ntū ad ciboꝝ genitura⁊ multiplicatōez: ⁊ sic est agricultura. aut q̄ntū ad ciboꝝ multiplicatoꝝ ꝓparationem. et sic est venatio. q̄ ꝓtinet oē gen⁹ ꝓparandi cibos ⁊ pot⁹ ⁊ sapores. qđ ꝓtinꝫ ad pistores: cocos ⁊ caupones. Denoīat aūt ab vnius parte solū ꝓpter q̄ndā excellentiā ⁊ ꝓparabilitatē. Si aūt ad vtriusq̄ adminiculū. ꝟ est duplicit'. aut defectū supplendo. ⁊ sic est nauigatio: sub q̄ ꝓtinet omnis mercatio. siue ꝓtinentiū ad opimētū. siue ad alimentū. aut remouēdo impedimentū aut nocumētū. et sic ē medicina: siue q̄ cōsistit in ꝓfectōne electuarioꝝ: siue potionū: siue vnguentoꝝ: siue curatione vulnerū: siue decisiōe mēbroꝝ. sic̄ chyrurgia. theatrica aūt est vnica. Et sic patꝫ sufficientia. Scōm lumē qđ illumiat nos ad formas naturales ap̄hendendas ē lumen cognitōis sensitiue. qđ recte dr̄ inferius. q̄ cognitio sensitiua ab inferiori incipit. ⁊ fit bñficio lucis corpalis. Et ꝟ quintuplatur ſm q̄nq̄ sensus. Quoꝝ sufficiētiā sumit Augustin⁹ ſm naturā lumis elementoꝝ: in q̄rto sup Geneſi. hoc mō. Qr lumen siue lux faciēs ad distinctōem rerū corporearū. aut est in sue p̄fectis eminētia: et q̄dam puritate. ⁊ sic est sensus visus: Aut cōmisceť aeri. ⁊ sic est audit⁹. aut vapori: ⁊ sic est odoratus. aut humori. ⁊ sic ē gustus. aut terree grosficiei. ⁊ sic est tact⁹. Spūs enī sensibilis naturā lumis habz: ⁊ in neruis viget. quoꝝ natura est clara et puia. ⁊ in istis quinq̄ sensib⁹ multiplicať ſm maiorē ⁊ minorē depuratiōem. Itaq̄ cū q̄nq̄ sint corpa mūdi simplicia. s. q̄ttuor elementa: ⁊ quinta essentia: vt hō oīes formas corpeas posset p̄cipere. q̄nq̄ sensus habet illis correspōdentes. qr nulla fit ap̄hensio nisi p aliquā similitudinē ⁊ cōuenientiā organi ⁊ obiecti: p eo q̄ sensus natura determinata est. Est ⁊ ali⁹ modus sufficientiā sensuū sumēdi. sed hāc approbat augustin⁹. et rōnabilis videtur. qr ad

hanc sufficientiã simul ꝯcurrũt correspõ/
dentia ex parte organi:medij :ꝛ obiecti.
Terciũ lumen qđ illuminat ad ṽitates
intelligibiles ꝑscrutãdas est lumẽ cogniti
onis philosophice.quod ideo interi⁹ dici
tur. qꝛ interiores causas ꝛ latẽtes req̃rit.
ꝛ hoc ꝑ principia disciplinarũ ꝛ veritatis
naturalis q̃ homini naturaliter sũt ĩserta.
Et h̃ triplicat̃:in rõnalem:naturalẽ ꝛ mo/
ralem. Et sufficientia potest sumi sic. Est
enim veritas sermonũ:veritas reꝝ:et veri
tas moꝝ. Rõnalis veritatem sermonũ cõ
siderat.naturalis veritatẽ reꝝ.moralis ve
tatez morũ. Uel aliter.sicut in sũmo deo
est cõsiderare rõem cause efficiẽtis :forma
lis ꝛ exẽplaris.qꝛ est causa subsistẽdi: ra/
tio intelligẽdi:ꝛ ordo viuẽdi. sic in ip̃a illu
minatõe ph̃ie:qm̃ aut illumĩat ad cogno/
scẽdas causas essendi.ꝛ sic est physica.aut
rões intelligẽdi:ꝛ sic est logica.aut ordinẽ
viuendi.et sic est moralis. Tercio mõ sic:
qꝛ lumen cognitõis philosophice illumi/
nat ip̃am intelligentiã.h̃ aũt p̃t esse tripli/
citer. Aut inquantũ regit motiuã:ꝛ sic est
moralis.aut inq̃ntũ regit seip̃am. et sic est
naturalis.aut inquantũ regit interp̃tati/
uã.ꝛ sic est sermocinalis .vt sic illumĩetur
hõ ad veritatẽ vite:ad ṽitatez sciẽtie.ꝛ ad
veritatẽ doctrine. Et qm̃ triplicit̃ potest
aliquis ꝑ sermonẽ quẽ habet apud se int̃/
p̃tari.vt scz vel notũ faciat mẽtis sue cõce/
ptũ.vel vt ampli⁹ moueat ad credenduz.
vel vt moueat ad amorẽ vel odiũ. ideo ser
mocinalis siue rõnalis ph̃ia triplicat̃. s.in
grãmaticã:logicã ꝛ rhetoricã. Quaꝝ pri/
ma est ad exp̃mendũ. secũda ad docendũ.
tercia ad mouendũ. Prima respicit rõnez
vt apprehensiuã. secũda vt iudicatiuaz.
tercia vt motiuã. Et quia ratio apprehẽ/
dit ꝑ sermonẽ ꝯgruũ.iudicat ꝑ verũ. mo/
uet ꝑ sermonẽ ornatũ.hĩc est ꝙ hec triplex
scientia has tres passiões circa sermonez
cõsiderat. Rursus qm̃ intellect⁹ noster di
rigi habet in iudicãdo ꝟm rões formales.
ꝛ he tripliciter possunt ꝯsiderari: vel ĩ cõ/
paratõe ad materiã.ꝛ sic dicunt̃ ratões for
males.vel in cõpatõe ad aĩam .ꝛ sic dicun
tur intellectuales.vel in compatiõe ad di/
uinam sapiẽtiam.ꝛ sic dicunt̃ ideales.ideo
naturalis ph̃ia triplicat̃.scz in physicã ꝓ/
prie dictã:in mathematicã.ꝛ in metaphy
sicam. Ita ꝙ physica cõsideratio est circa
rerũ generatõem et corruptõem ꝟm virtu
tes naturales ꝛ rões seminales. Mathe/
matica est circa ꝯsideratõem formaꝝ ab/
strahibiliũ:ꝟm rões intelligibiles. Meta
physica circa cognitõem omniũ entiũ q̃ re
ducit ad vnũ p̃mũ p̃ncipiũ :a quo exierũt
ꝟm rões ideales.siue ad deũ inq̃ntum pri
cipiũ:finis et exẽplar. Licet int̃ metaphy
sicos de hmõi rõibus idealib⁹ nõnulla fu
rit cõtrouersia. Postremo qꝛ regimen vir
tutis motiue tripliciter habz attẽdi.s.re/
spectu vite ꝓprie:respectu familie. ꝛ respe
ctu mlt̃itudinis subiecte. ideo moral̃ phi
losophia triplicat̃.scz in monasticã: icono
mycam:ꝛ polyticaz. que distinguunt̃ ꝟm
triplicẽ modũ p̃dictũ.sicut apparet ex ip̃is
noĩb⁹. Quartũ lumen qđ illuminat ad
veritatẽ salutarẽ est lumẽ sacre scripture.
qđ ideo dicit̃ supius. qꝛ ad supiora ducit
manifestãdo ea que sunt supra rõnem. Et
etiã qꝛ nõ ꝑ inuentõem:sed ꝑ inspiratõem
a p̃re luminũ descẽdit. Qđ licz vnũ sit ꝟm
intellectũ lr̃alem .est tñ triplex ꝟm sensum
mysticũ et spũalem. In oĩb⁹ enĩ sacre scri/
pture libris p̃ter lr̃alem sensum quez exte
rius ṽba sonant.ꝯcipit̃ triplex sensus spũ
alis.s.allegoricus.quo docetur q̃d creden
dum de diuĩtate et hũanitate sit. Moral̃
quo docet̃ quõ viuẽdũ sit. Et anagogic⁹
quo docet̃ qualiter est deo adherendum.
Unde tota sacra scriptura hec tria docet.
scz christi eternã generatõem ꝛ incarnati/
onẽ.viuẽdi ordinẽ:ꝛ dei ꝛ aĩe vnionẽ. Pri
mũ respicit fidẽ,secundũ mores. tercium
finem vtriusqꝫ. Circa p̃mũ insudare debz
studiũ doctorũ .circa secundũ studiũ p̃di/
catorũ.circa terciũ studiũ contẽplatiuoꝝ.
Primũ maxime docet augustin⁹. secũdũ
maxime docet gregori⁹.terciuz vero docz
dionysius. Anselmus sequit̃ augustinuz.
Bernard⁹ sequit̃ gregoriũ. Richard⁹ seq̃
tur dionysiũ. Quia anselm⁹ in ratiocina/
tõe. Bernardus in p̃dicatõe. Richardus
in contẽplatõe. Hugo vero omnia hec.i.
omnes tres sequit̃. Ex p̃dictis colligit̃ ꝙ
licet ex p̃maria diuisiõe q̃druplex sit lumẽ
desursum descendẽs.sunt tñ sex ei⁹ diffe/
rentie.scz lumen sacre scripture. lumen co
gnitõis sensitiue.lumen artis mechanice.
lumen philosophie ratõnalis.lumẽ ph̃ie

naturalis.et lumen ꝓphie moralis. Et ideo sex illuminatões sunt in vita ista. ⁊ habēt vespam.qz omnis hec sciētia destrueꝯ. Et ideo succedit eis septima dies requietōis. que vespaz nō habet.scz illuminatio gl'ie. Und valde apte ꝑnt reduci sex iste illuminatões ad senariū formationū siue illuminationū:in q̄bus factus est mūd⁹:vt ꝯgnitio sacre scripture ꝑme formatōi.s.formationi lucis respōdeat.⁊ sic deinceps ꝑ ordinem. Et sicut omnes ille ab vna luce habebant originē.sic oēs iste cognitões ad cognitōem sacre scripture ordinanꝯ. in ea claudunꝯ:⁊ in illa ꝓficiunꝯ. et mediāte illa ad eternā illuminatiōem ordinanꝯ. Unde omnis nr̄a cognitio: in cognitōe sacre scripture debet habere statū.⁊ maxime q̄ntuz ad intellectū anagogie.ꝑ quem illumīatio nostra referꝯ in deū vnde habuit ortum. Et ideo ibi ꝯplet⁹ est circul⁹. cōpletus est senarius:⁊ ꝓportio status. Videamus q̄ qualiter alie illuminatões cognitōnum reduci habent ad lumen sacre scripture. Et ꝑmo videamus de illumīatōe cogniti onis sensitiue .que tota versaꝯ circa ꝯgnitōem sensibiliū. vbi tria est ꝯsiderare. vicz cognoscendi mediū.cognoscēdi exercitiū. cognoscēdi oblectamentū. Si ꝯsiderem⁹ mediū cognoscēdi:intuebimur ibi ✠bum eternaliter generatū :⁊ ex tpe incarnatuz. Nullū enī sensibile mouet potētiā:nisi mediante sil'itudine: que egrediꝯ ab obiecto: sicut ples a pente.⁊ ħ generaliter:realiꝯ et exēplariter est necesse esse in oīi sensu . Ill a aūt similitudo nō facit ꝯpletōem ī actu sentiēdi.nisi vniaꝯ cum organo ⁊ virtute. Et cū vnitur noua fit ꝓceptio.⁊ per illam ꝓceptōem fit reductio mediāte illa sil'itudine in obiectū. Et licz non sp ita obiectū sentiaꝯ.semp tñ quantū est de se gignit sil'itudinem cū est in sua ꝯpletōe. Per hūc etiam modū intelligo: q⁹ a summa mēte q̄ cognoscibilis est in interioribz sensibz mētis nostre eternaliter emanauit sil'itudo: imago et ples.⁊ ille postmodū quādo veīt plenitudo tpis vnit⁹ est mēti ⁊ carni. i. homī quē formauerat.qui nunq̄ fuerat ꝓius.⁊ ꝑ illū omnes mētes nostre reducunꝯ in deum.que illā sil'itudinē ꝑfis ꝑ fidem ī cord̄e suscipiūt. Si vero ꝯsiderem⁹ sensuuz exercitiū:intuebimur ibi ordinē viuendi. vnuſq̄ſq̄ enim sensus se exercet circa ꝓp̄ um obiectū.refugit sibi nociuū: ⁊ nō vsurpat alienū. Per hunc modū tūc sensus cord̄is ordinate viuit :dum seipm exercet ad id ad qđ est:ꝓtra negligentiā. dū refugit sibi nociuū :cōtra ꝓcupiscentiā.⁊ dum non vsurpat sibi alienū:contra superbiam . Dis enī inordīatio:aut venit ex negligētia :aut ex cōcupiscentia:aut ex superbia. Ille enim ordinate viuit:q̄ viuit ꝓuidēter :tpanter: ⁊ obtpanter. vt r̄fugiat negligentiā in operabilib⁹ .cōcupiscētiā in appetibilib⁹ .superbiā in excellētib⁹ siue sublimib⁹. Si aūt cōsiderem⁹ oblectam̄tū. intuebimur dei ⁊ anime vnionē. Omnis enī sensus suum sensibile ꝓueniēs q̄rit cū desiderio .inueīt cum gaudio.repetit sine fastidio .Quia ñ satiaꝯ ocul⁹ visu.nec auris auditu impleꝯ. Per hunc etiā modū seusus cord̄is nostri siue pulcrū:siue ꝓsonū:siue odoriferū:siue dulce.siue mulcebre:debz desiderāter q̄re re.gaudēter inuenire.incessanter repetere. Ecce quō in cognitōe sensitiua cōtineꝯ occulte diuīa sapiētia. Et q̄z mira est ꝓtēplatio quinq̄z sensuū spiritualiū ꝑm ꝓformitatem ad sensus corꝑales. Per hūc modum est repire in illumīatōe artis mechanice.cui⁹ tota intentio versaꝯ circa artificialiū ꝓductōem. Jn qua ista tria possumus intueri. s. ✠bi generatōem ⁊ incarnatōez. viuēdi ordinē.⁊ dei ⁊ aīe federatōez. Et hoc si ꝯsiderem⁹. s.egressū:effectū.fructum. Uel sic. Ārtē opandi.qualitatē effecti artificij.et vtilitatē fructus elicīti. Si ꝯsiderem⁹ egressum videbim⁹ q⁹ effectus artificialis exit ab artifice mediāte sil'itudine existēte in mēte. ꝑ quā artifex excogitat anteq̄z ꝓducat.⁊ inde ꝓducit sicut disposuit. Producit aūt artifex exteri⁹ op⁹ assimilatū exemplari interiori eatenꝯ qua q̄ potest meli⁹. Et si talem effectū possz,ꝓducere q⁹ ipm amaret et cognosceret vtiq̄z faceret. Et si effectus ille cognosceret suū opificē:hoc esset mediāte sil'itudīe ꝑm quam ab artifice ꝓcessit. Et si haberet obtenebratos oculos cognitōis :vt nō posset supra se eleuari. necesse esset ad hoc ut ad cognitōem sui opificis duceretꝯ:q⁹ sil'itudo ꝑ quam ꝓductus esset effect⁹ condescēderet vsq̄z ad illā naturā que ab eo posset capi ⁊ cognosci. Per hūc modū intelli

ge q̄ a summo opifice nulla creatura p̄ceſſit niſi p verbũ eternũ. ī quo oĩa diſpoſuit. et p quod omnia p̄ducit. non ſolũ creaturas habentes rationẽ veſtigiũ. ſz etiã imaginis: vt eidem aſſimilari poſſint p cognitionẽ et amorẽ. Et qm̃ p peccatũ rõnalis creatura oculũ cõtemplatõis obnubilatũ habuit: decentiſſimũ fuit vt eternũ ⁊ inuiſibile fieret viſibile: et aſſumeret carnez vt nos ad patrẽ reduceret. Et hoc eſt quod dicitur Johis. xiiij. c. Nemo venit ad patrẽ niſi p me. Et Matth. xi. ca. Patrẽ nemo nouit niſi filius. et cui voluerit filius reuelare. Et ideo dicit verbũ caro factuz. Conſiderantes igit illuminatõnem artis mechanice quantũ ad opis egreſſum intuebimur ibi verbũ generatũ ⁊ incarnatũ. i. diuinitatẽ et humanitatẽ. et totiꝰ fidei integritatẽ. Si vero conſiderem⁹ effectuz: intuebimur viuendi ordinẽ. Omnis enim artifex intendit p̄ducere opꝰ pulcrũ ⁊ vtile et ſtabile. et tunc eſt charũ et acceptabile opus cũ habet iſtas tres conditões. Juxta hec tria neceſſe eſt repiri tria in ordine viuendi. ſcilicz ſcire: velle: ⁊ ímpmutabiliter opari ſiue pſeuerãter. Sciẽtia reddit opꝰ pulcz. volũtas reddit vtile. pſeuerãtia reddit ſtabile. Primũ eſt in rõnali. ſecundũ ī cõcupiſcibili. terciũ in irascibili. Si ꝓſideremus fructũ inueniem⁹ dei ⁊ aĩe vnionem. Omnis enim artifex q̄ aliquod opus facit: aut facit vt p illud laudet. aut vt p illud aliquid ſibi oper̃ vel lucret. aut vt in illo delectet: ſm tria que ſunt in appetibilibꝰ. ſcz bonũ honeſtũ: ꝓferẽs: ⁊ delectabile. Propter hec tria fecit deꝰ animã rationalẽ. vt ipa eum laudaret. ⁊ vt ipa illi ſeruiret. ⁊ vt ipa in eo delectaret ⁊ q̄eſceret. Et hoc eſt p charitatẽ. in qua q̄ manet in deo manet ⁊ deus in eo. ita q̄ eſt ibi q̄dam mirabilis vnio: ⁊ in vniõe mirabilis delectatio. Qm̃ ſm q̄ puerb. viij. ca. dicit. deliciemee eſſe cũ filijs hoim. Ecce quõ illuminatio artis mechanice: via eſt ad illuminatõem ſacre ſcripture. ⁊ nihil eſt in ea qõ non p̄dicet verã ſapientiam. Et ideo ſacra ſcriptura freq̄nter talibus ſimilitudinibꝰ vtit ſatis recte. Juxta hũc etiã modũ eſt repire in illuminatõe rõnalis philoſophie. cuiꝰ p̄cipalis intentio verſat circa ſermonem. In quo eſt tria cõſiderare: ſm triplicẽ ipius ſermonis conſideratõez. ſcz reſpectu pferentis. ratõe. platõis. ⁊ reſpectu audiẽtis: ſiue ratõe finis. Si ſermonẽ ꝓſideremus in reſpectu ad loq̄ntẽ. ſic videbimus quõ omnis ſermo ſignificat mẽtis conceptũ. ⁊ ille cõceptus interioz eſt ꝟbũ mentis. ⁊ eius pleſ: que nota eſt etiã ipi cõcipiẽti. Sed ad hoc q̄ fiat nota audienti induit formã vocis: ⁊ ꝟbum intelligibile mediãte illo indumento fit ſenſibile: ⁊ audit exterius. et ſuſcipit in aure cordis audientis. ⁊ tamẽ nõ recedit a mente pferẽtis. Juxta hũc modũ videmus in verbo eterno: q̄ pater eternaliter ipm̃ ꝓcepit generando. ſm illud Prouer. viij. Nondum erãt abyſſi: ⁊ ego iã concepta eram. Sed ad hoc q̄ homini ſenſibili fieret cognoſcibile: induit formã carnis. ⁊ verbũ caro factũ eſt: ⁊ habitauit in nobis. ⁊ tm̃ remanſit in ſinu pris. Si ꝟo cõſiderem⁹ ſmõez rõe ſui. ſic intuebimur in eo viuẽdi ordinem. Ad complementũ enim ſermõis neceſſario iſta tria cõcurrũt. ſcz cõgruitas: veritas ⁊ ornat⁹. Et iuxta hec tria omnis actio noſtra debet habere modũ: ſpeciẽ: et ordinẽ. vt ſit modificata per modeſtiã in exteriori opere. ſpecioſa p mundiciã in affectõe. ordinata et ornata p rectitudinẽ in intentõe. Tunc enim recte et ordinate viuit: cum eſt intentio recta: affectio munda. ⁊ operatio modeſta. Si vero cõſiderem⁹ ſermonem ratõe finis. ſic eſt ad exprimẽdũ. ad erudiendũ: et ad mouendũ. ſed nunq̄ exprimit aliquis niſi mediãte ſpecie. nunq̄ docz niſi mediãte lumine arguẽte. nunq̄ mouz niſi mediante virtute. Et ſic cõſtat q̄ ꝟbum non ſit niſi p ſpeciẽ et lumen ⁊ virtutẽ intrinſecam: intrinſecus anime vnitã. Et ideo concludit auguſtinꝰ. q̄ ille ſolus ẽ verꝰ doctor qui põt ſpẽm imprimere: ⁊ lumen infundere: ⁊ virtutẽ dare cordi audiẽtis. Et hinc eſt q̄ cathedrã habet in celo: qui intꝰ corda docet. Sicut ergo nihil cognoſcit̃ per ſermonẽ pfecte niſi mediãte virtute: lumine: et ſpecie vnitis anime. ſic ad hoc q̄ aĩa eruditaꝫ ad dei cognitionẽ p ipius internã locutionẽ: neceſſe eſt q̄ vniaꝫ ei qui eſt ſplẽdor glorie: et figura ſubſtãtie eius. portãs omnia verbo virtutis ſue. Ex quo patet q̄z mira eſt hec ꝓtemplatio: p quã auguſtinus in multis libris manuducit ad diui-

nam sapientiã. Scdm etiã hũc moduz est repire in illuminatõe naturalis philosophie: cui⁹ ꝑncipalis intentio versat̃ circa rõnes formales in materia: in aĩa. et in diuina sapiẽtia. Quas tripliciter contingit ꝯsiderare. s. ꝟm habitudinẽ ꝓportiõis. ꝟm effectũ causalitatis. et ꝟm mediũ vnionis. Et ꝟm hec tria est repire tria ꝑmissa. Si considerem⁹ eas ꝟm habitudinez ꝓportõis: videbimus in eis verbũ eternũ. et verbũ incarnatũ. Ratões intellectuales ⁊ abstracte quasi medie sunt inter seminales ⁊ ideales. Sed rões seminales nõ possunt esse in materia: q̃n sit in ea generatio ⁊ ꝓductio forme. Similit̃ vero in anima nõ sunt ratões intellectuales: q̃n sit generatio verbi in mẽte. ergo nec ideales ĩ deo quin sit ꝓductio verbi a patre ꝟm rectã ꝓportõem. hoc enĩ est dignitatis. etsi cõuenit creature: multo forti⁹ inferri potest de creatore. ꝓpter qd̃ dixit augustin⁹. ꝙ fili⁹ dei est ars p̃ris. Rursus appetit⁹ qui ẽ in materia: ordinat̃ ad rõnes intellectuales: vt nullo modo ꝑfecta sit generatio: nisi anima rõnalis vniat̃ materie corꝑali. Per cõsimilẽ igit̃ ratõem potest argui. ꝙ sũma ꝑfectio et nobilissima in vniuerso esse ñ potest: nisi natura in qua sunt rões semĩales. ⁊ natura in qua sunt rõnes intellectuales. ⁊ natura in qua sunt rões ideales: sil̃ concurrãt in vnitatẽ ꝑsone. quod factũ est ĩ filij dei incarnatõe. Predicat igit̃ tota naturalis philosophia: ꝑ habitudinẽ ꝓportionis dei verbũ natũ ⁊ incarnatũ. vt idez sit alpha et o. natum scz in ꝑncipio ⁊ ante tẽpora. incarnatũ vero in fine seculorũ. Si vero considerem⁹ ratões istas ꝟm effectũ causalitatis. ꝑpẽdim⁹ ordinẽ viuẽdi. Qm̃ generatio nõ potest fieri in materia generabili et corruptibili ꝟm rõnes seminales. nisi bñficio lumĩs corporũ suꝑcelestiuz. q̃ elongant̃ a generatiõe et corruptõne. scz a sole: luna et stellis. Per hunc etiã modum anima nõ potest opa vite facere: nisi suscipiat a sole. id ẽ a christo gratuiti luminis beneficiũ. et nisi cõsequatur ipius lune. id est virginis marie matris christi patrociniũ. ⁊ nisi imitet̃ aliorũ sanctoꝝ exempla. ex quorũ concursu cõgreget̃ in ipo op⁹ vnum atqꝫ ꝑfectũ. vnde ordo viuẽdi pendet in his tribꝫ. Si autẽ cõsiderem⁹ istas ratões ꝟm vniõis mediũ. intelligem⁹ per quẽ modũ fiat vnio anime ad deũ. Nam natura corꝑalis anime non põt vniri nisi mediãte humore. mediãte spũ: et mediãte calore. que tria disponũt carnẽ vt vitã suscipiat ab anima. Scdm hoc etiã intelligit̃: ꝙ deus nõ ꝑstat vitã anime: nec ei etiã vnitur: nisi sit humida ꝑ gemitũ compũctõis et pietatis. et nisi sit spiritualis ꝑ cõtemptũ omnis terrenitatis. et nisi sit calida per desideriũ ipius dilecti ⁊ patrie celestis. Ecce qualiter in philosophia naturali latet sapiẽtia dei. Penes modos ꝑdictos est repire in illuminatõne philosophie moralis lumen sacre scripture. Qm̃ intentio moralis philosophie principaliter versat̃ circa rectitudinẽ. versat̃ enĩ circa iusticiã generalem. que vt dicit Anselmus est rectitudo volũtatis. Rectũ autez habet tripliciter notificari. et ꝟm hoc tria ꝑmissa relucent in cõsideratõe rectitudĩs. Uno mõ dicit̃ rectũ: cuius mediũ nõ exit ab extremis. Si ergo in deo est summa rectitudo: et ꝟm se: et inquantũ est ꝑncipiuz: ⁊ inquantũ est finis omniuz: necesse est in deo ponere mediã personã ꝟm se: vt vna sit tm̃ producens. alia tm̃ producta. media vero ꝓducens et ꝓducta. Necesse ẽ etiam ponere mediũ in egressu et regressu rerum. sed medium in egressu necesse est ꝙ plus teneat se a parte producẽtis. mediuz vero in regressu plus a parte redeũtꝫ. Sicut ergo res exierũt a deo per verbum domini. sic ad completũ reditũ necesse est mediatorẽ dei et hominũ: non tantũ deum esse: sed etiam hominẽ: vt homines reducat ad deũ. Alio modo dicit̃ rectũ: quod dirigenti se cõformatur. Et ꝟm hoc in consideratõe rectitudinis: conspicitur ordo viuendi. Ille eniz recte viuit: qui dirigitur ꝟm regulas iuris diuini. Et hoc est quando voluntas hominis assentit preceptis necessarijs: monitis salutiferis: consilijs perfectis. ut probet homo que sit voluntas dei bona: et bene placens: et perfecta. Et tunc rectus ordo viuendi dicitur: in quo nulla obliquitas potest reperiri. Tercio modo dicitur rectum: cuius summitas est sursum erecta. sic̃ homo habet staturam rectam. Et ꝟm hoc in consideratione rectitudĩs manifestat̃ dei et aĩe vnio.

Cum enim deus sit sursum: necesse est q̄ aper ip̄ius mētis sursum erigat. Vocau tem est cū rationalis assentit p̄me veritati ꝓpter se et sup̄ oīa. cū irascibil' initit sūme largitati. ⁊ cū ꝯcupiscibil' adherz bōitati. tūc q̄ ꝑ mō adheret: vn⁹ spūs est cū deo. Et sic patet quō multiformis sapiētia dī: que lucide tradit in sacra scriptura: occul tat in oīm cognitōe: et in oīm natura. Pa tet etiā quō oīes cognitōes famulantur theologie. Et ideo ip̄a assumit exēpla et vtit vocabulis ptinentib⁹ ad oīe genus cognitōis. Patet etiā q̄ ampla sit via illu minatiua. ⁊ quō in oīm re que sentit siue q̄ cognoscit: interi⁹ lateat ip̄e deus. Et hic est fructus omniū scientiarū: vt in oīb⁹ edificet fides. honorificet deus. cōponāt mores. hauriant cōsolatōnes: que sunt in vnione spōsi ⁊ spōse. que q̄dem fit p̄ chari tatem. ad quā terminat tota intētio sacre scripture. ⁊ p̄ cōseq̄ns omnis illuminatio desursum descēdens. ⁊ sine qua oīs cogni tio vana est. quia nunq̄ puenit ad filiū ni si p̄ spiritū sanctū. qui docet nos oēm veri tatē. qui est bñdictus i secula seculoz amē.

Finit libellus sancti Bonauentu re de reductōe artiū ad theologiā

Incipit paruū bo num. vel regimen cōscientie sancti Bona uenture: quod vocat fons vite.

Ece descripsi eam tibi triplicit. Prouerb. xxij. Cum oīs sciētia debe/at gerere trinitatis insigne. p̄ cipue illa sciētia que in sacra scriptura do cet: debet in se repsentare vestigiū trinita/tis. Propter hoc sapiēs eam tibi triplicit descripsisse dicit: ꝓpter triplicē ip̄i⁹ intel/lectū spūalem. moralem scz: allegoricuz: ⁊ anagogicū. Dic autē triplex intellectus: resp̄ōdet triplici actui hierarchico. s. pur gatōi. illuminatōi: et pfectōni. Purgatio autē ad pacē ducit. Illuminatio ad veri/tatem. Perfectio ad charitatē. Quib⁹ pfe cte adeptis: anima beatificat. et ꝑm hoc q̄ circa hec versat: suscipit meriti incremen/tum. In horū igit triū cognitōe dependz scia totius theologie: et merituz vite eterne Sciendū ergo est: q̄ triplex est modus ex ercendi se circa hāc triplicē viam: scilicz.

Legendo	Lectio est diffusior.
Meditādo	Meditatō ē breuior
Orando	Orō ē ꝓpendiosior.

Lectio enim hui⁹ triplicis vie: totā cō tinet sacrā scripturā. immo fere omnē sa/nam doctrinā. sicut ostensum est supra

Quidam alius liber habet sic. Scien dum igit q̄ triplex est modus exercēdi se circa hanc triplicē viam. scz meditando: orando et cōtemplando.

Primo medita tionis formā breuiter libeat in tueri. Sciendū ergo q̄ tria sunt in nobis: ꝑm quorū vsum in hac tri/plici via exercemur. scilicet

Stimulus conscientie
Radius intelligentie
Igniculus sapientie.

Si ergo vis purgari: verte te ad consci/entie stimulum. Si illuminari: ad intel'i gentie radiuz. Si perfici: ad sapiētie igni culum. ꝑm cōsiliū beati Dionysij ad titū. vbi eum hortatur dicēs. Uerte te inquit ad radium ⁊c. Ad stimulū conscientie de bet homo exercere seip̄m. hoc modo medi tando in via purgatiua. scz vt

Primo seip̄m exasperet
Secundo exacuat.
Tercio dirigat

Exasperādus est recordati/one peccati
Nam Exacuēd⁹ circūspectōe sui
Rectificādus consideratiōe boni.

Peccati autē recordatio debet esse in hunc modū. Ut arguat se animus

Multiplici negligētia.
De Multiplici ꝯcupiscētia.
Multiplici nequicia.

Fere enim oīa peccata ⁊ mala nostra: siue contracta: siue acta: reduci possunt ad hec tria.

Circa negligentiā autē attende: q̄ pri/mo debet recogitare homo: si in se fuerit negligētia. scilicet

Cordis custodiendi.
Tēporis expendendi.
Finis intendendi.
Hec enī tria sunt ab omnibꝫ summa cum diligentia obseruanda. scilicet
Ut cor bene custodiat̄.
Ut tempus vtiliter expendatur.
Ut finis debitus in om̄i ope p̄figat̄
Scd̄o debet hō cogitare si negligēs fuerit In orōe. in lectōe. et in boni opis executōe. In his tribꝫ debet vnusq̄sq̄ diligēter ac sollicite se exercere ⁊ excolere. vt possit fructū bonū dare in tp̄e suo. eo q̄ vnuꝫ hoꝝ sine altero nequaq̄ sufficiat.
Tercio debet cogitare sollicite si negligens fuerit Ad penitendū. Ad resistendū. Ad ꝓficiendū. Debet enī vnusquisq̄ cuꝫ summa diligētia deflere culpā ꝯmissam. Repellere tentatōem diabolicā. Proficere de vna virtute in aliā. vt sic possit ꝑuenire ad terram ꝓmissam.
Circa cōcupiscentiā aūt debet cogitare homo si in eo viuat scilicꝫ
Cōcupiscentia voluptatis
Cōcupiscentia curiositatis.
Cōcupiscentia vanitatis. Que sunt radices toti⁹ mali.
Primo igit̄ recogitanda est ꝯcupiscentia voluptatis. que tunc in homīe viuit si fuerit in eo scilicꝫ
Dulcium.
Appetit⁹ Molliū
Carnaliū Hoc est
Cibaria saporosa.
Si hō querat Uestimēta deliciosa.
Oblectamēta luxuriosa.
Que oīa. nō solū rep̄hēsibile est appetere cū ꝯsensu. sꝫ etiā dꝫ hō r̄spuere p̄mo motu
Scd̄o recogitanda est concupiscentia curiositatis si viuat vel vixerit in homīe.
Hoc autē deprehendit̄
Scire occulta
Cū q̄s appetit Uidere pulcra.
Habere chara.
In omnibꝫ his est viciū auaricie ⁊ curiositatis. Multū reprehēsibile est h̄ in hoīe
Tercio recogitanda est cōcupiscētia vanitatis. q̄ tūc viuit in hoīe: si ī eo fuerit
Fauoris.
Appetit⁹ Laudis
Honoris.
Que omnia vana sunt: et hominē vanuꝫ reddunt. ⁊ ita fugiēda sunt: sicut ꝯcupiscētia mulierū. Et de omni tali debet ꝯscientia arguere cor humanū.
Circa nequiciā autē debet cogitare hō si in se vigeat vel aliq̄n̄ viguerit scilicꝫ
Iracundia
Inuidia
Acidia. Que faciūt hoīem nequam.
Primo cogitanda est iracūdie neq̄tia. que consistit
Aīo Corde Affcū.
In Sig̃ vl'ī Facie vl'ī Affatu
Uerbo Clamore Effcū.
Secundo recogitanda est nequicia inuidie
Prosperitate tabescit
Que ī aliena Aduersitate hilarescit.
Mendicitate r̄frigescit
Tercio recogitanda est neq̄tia acidie. ex qua oriuntur: scilicet,
Suspitōes male.
Cogitatōnes blaspheme.
Detractiones maligne.
Om̄is enī talis nequitia admodū detestāda est. Ex hac trifaria recordatōne triplicata: debet exasperari stimul⁹ consciētie. et amaricari anima: vt possit hō consequi salutē.
Viso qualiter exasp̄ari debeat stimulus cōscientie in recordatōne peccati. videndū est qualiter sit exacuendus stimul⁹ in circūspectōne sui.
Tria autē debet homo circa se circūspicere. scilicet
Diem mortis imminentē
Sanguinē christi recentē.
Faciem iudicis p̄sentem.
In his tribus acuitur stimul⁹ consciētie contra omne malū.
Prīo nāq̄ acuit̄ dū ꝯsid̄rat hō diē mortꝭ
Indeterminabilis.
Quia est Ineuitabilis
Irreuocabilis
Quē si diligēter inspiciat: diligētissime laborabit: vt dū tp̄us habet purget̄
Negligētia
Ab omni Concupiscētia
Nequicia.
Quis enim morare̅t in culpa: qui non est certus de die crastina?

Scdo acuit dũ ꝯsiderat homo sanguinẽ christi effusum

Hũano corde excitando
Pro Eodẽ abluendo
Ipo mollificãdo. Uel effusum ꝑ hũana immũdicia mũdificanda. ꝑ hũana morte viuificãda. ⁊ ꝑ hũana ariditate fecũdanda. Quis enĩ tam hebes vt ꝑmittat in se regnare culpã negligẽtie: cõcupiscẽtie: vl' neq̃cie: q̃ cogitat se ꝑfusum illo ꝑcioso sanguine?

Tercõ acuit dũ ꝯsiderat hõ faciẽ iudicis

Infallibilis
Que est Inflexibilis
Infugibilis.

Null⁹ enĩ ꝑt aliq̃ mõ fallere e⁹ sapiaz. Flectere iusticiã. Effugere vindictã. Quia ḡ nullũ bonũ irremuneratũ. nullũ malũ impunitũ. q̃s non acuet ex hac ꝯsideratõne contra omne malũ?

Post hec videndũ est quõ stimul⁹ cõsciẽtie sit rectificãdus in ꝯsideratiõe boni. Tria autẽ sunt bona meditanda: in quorũ acq̃sitione rectificat stimulus consciẽtie. scilicet

Strẽnuitas contra negligentiã.
Seueritas contra ꝯcupiscentiã.
Benignitas contra nequiciã

His enĩ tribꝫ habitꝫ: fit ꝯscĩa bona: mũda ⁊ recta. Et h̃ est qd̃ d̃r Mich. vi. Indicabo tibi hõ q̃d sit bonũ: ⁊ q̃d dñs req̃rat a te. Utiq̃ facere iudiciũ: ⁊ diligere mi̇ficordiã. et sollicitũ ãbulare cũ deo tuo. In q̃bꝫ ꝟbis tãgũt illa tria ꝑdicta. Sil'r ⁊ dñs h̃ eadẽ tãgit ĩ luca di. Sint lũbi vr̃i ꝑcĩcti.

Prĩo igit inchoandũ ẽ a strẽnuitate: q̃ viã ꝑbet aliꝭ. Licz aũt eaz sic describere. Strẽnuitas ẽ q̃dã vigor animi excutiẽs oẽm negligentiã: et disponẽs aĩam ad faciendum bona opera. scilicet

Uigilanter
Confidenter.
Eleganter

Hec ẽ q̃ viã ꝑbet ad oĩa bona sequentia.

Scdo seq̃tur seueritas. q̃ ẽ q̃dã vigor animi restringẽs oẽm ꝯcupiscẽtiã. ⁊ habilitans animaz. ac feruentem reddens eam ad amorem. scilicet

Aspitatis
Paupertatis
Uilitatis

Tercio sequitur benignitas. que est q̃dam dulcor anime: excludẽs omnẽ nequitiam: ⁊ habilitãs animam

Beniuolentiã.
Ad Tolerantiã.
Internã leticiã

Et hic ẽ t̃min⁹ purgatõis ꝟm viã meditatõis. Nã oĩs ꝯscĩa mũda leta ẽ ⁊ iocũda. Qui igit vult purgari: ꝟtat se mõ ꝑdicto ad stimulũ ꝯscĩe. In ꝑdicta tñ exercitatõe a q̃libet ꝑmissoꝝ ꝑt inchoari nr̃a meditatõ. Trãseundũ est etiã ab vno ĩ aliud. ⁊ tãdiu ĩmorandũ: q̃usq̃ trãq̃llitas ⁊ serenitas acq̃rat et ꝑcipiat. ex q̃ orit spũal' iocũditas. Qua adepta ꝓmpt⁹ ẽ anim⁹ vt sursũ tẽdat Incipit ḡ via ista a stimulo ꝯscĩe: ⁊ t̃minat ĩ affectũ spũal' leticie. exercetur in dolore: et ꝯsũmat in amore.

De via illuminatiua.

Secũdo loco post viã purgatiuaz sequit illumĩatiua. In q̃ se dz hõ exercere ad radiũ intelligẽtie: hoc ordine. Nam radius intelligentie

Prĩo ꝓtẽdẽd⁹ ad mala dimissa
Est Secundo dilatãdus ad beneficia commissa /sa
Tercio r̃flectẽd⁹ ad ꝑmia ꝓmis

Protenditur autẽ radius intelligentie ad mala dimissa: dum sollicite pensantur mala que domin⁹ indulsit. que tot sunt q̃t sunt peccata que cõmisimus: et tam magna quãtis eramus malis astricti. ⁊ quãtis bonis priuati. Et hec meditatio satis patet ex ꝑcedenti. Nec hoc solũ attendendum est quanta mala cõmisimus. sed etiã considerandum est in quãta mala incidissemus si domin⁹ ꝑmisisset. Et cũ hec diligenter pensant. per radiũ intelligentie tenebre nostre illuminant. Et talis illumĩatio coniuncta debz esse gratitudini affectionis. alioquin non est illuminatio celestis. ad cuius splendorem videmus sequi calorem. Unde gratie hic agende sunt pro dimissione malorũ cõmissorũ: vel possibilium committi

Infirmitate.
Necessitate.
Uoluntatis peruersitate.

Secundo videndũ est qualiter iste radius intelligẽtie dilatetur in ꝯsideratõne beneficiorũ cõmissoꝝ. q̃ q̃dez sũt ĩ triplici

genere. Quedam enim

Complementū nature
spectāt ad Adiutoriū gratie
Donū supabundantie

Ad cōplementū nature spectat qđ dedit deus ex parte corpis. scilicet

Membrorū integritatē.
Complexionis sanitatē.
Sexus nobilitatē.

Uisum pspicuū
Ex pte sen- Auditum acutū
sus dedit Sermonē discretū
Ingeniū clarū
Ex parte Judiciū rectū
ale dedit Animū bonū

Ad adiutoriū autē gratie spectat ꝑmo qꝫ dedit gratiā baptismalē.

Deletur culpa
Qua Restituit innocētia.
Confertur iusticia

Et per hoc dignū facit vita eterna.

Scđo qꝫ dedit gratiā penitentialē

Animi voluntatē
qntū ad Tpis oportunitatē.
Religiōis sublimitatē.

Tercō qꝫ đdit grāz sacerdotalē. ꝑ qm fec

Dispensatores doctrine.
Dispensatores indulgentie
Dispensatores eucharistie.

In quibus omnib⁹ fm plus et min⁹ dispensant verba vite.

Ad donū autē supabundantie spectat qꝫ ꝑmo dedit totū mundū: scilicet

Inferiora ad obsequiū.
Paria ad meritum
Superiora ad patrocinium

Secundo dedit filiū suum.

In fratrē et amicū
Et hoc In nostrū ꝑciū
In cibū quotidianum.

Primū in incarnatōe
Secundū in passione.
Terciū in altaris consecratōe.

Tercio dedit spiritū sanctū

In signaculū acceptatōis
Et hoc In ꝑuilegiū adoptōis
In anulū despōsatōnis

Et ꝑ hoc fecit animā christianā

Suam amicam
Uere Suam filiam
Suam sponsam.

Hec oīa sunt mira ⁊ ineffabilia: ⁊ in eorū meditatōe ad modū sponse anima debet esse deo grata.

Tercio circa viā illuminatiuā videndū est: qliter iste radi⁹ intelligētie ꝑ meditatiōnē est reflectēd⁹. vt ad fontē tot⁹ boni reuertat. recogitādo pmia pmissa. Cōsiderandū est g sollicite ⁊ frēqnter pēsandū: qꝫ deus q nō mentit: credētib⁹ diligentib⁹ se pmisit veraciter

Amotionē omniū malorū.
Associatōem omniū sanctorū.

Impletōem oīm desideriorū i seipo q origo ē ⁊ finis oīm bonoꝝ. Qui est tantum bonū qꝫ

Omnem petitionē
Excedit Dēz desiderū dilatatōez.
Omnē estimatōem.

Et nos tāto bono dignos reputat: si diligim⁹ ⁊ appetim⁹ eū sup oīa: ⁊ ꝑ se. Et iō cū oīi desiderio ⁊ affectu ac beniuolētia debemus in ipm tendere.

De via vnitiua et pfectiua

Postremo seqt̄ qliter nos exercere debemus ad ignīculū sapie. Hoc aūt faciēdū ē ꝑ ordīe. Qr iste ignīculus sapie sollicite ac diligenter

Primo congregandus
Est Scđo inflāmādus
Tercio subleuādus

Congregat aūt ꝑ reductōem affectōis ab oīi amore creature. Ad cui⁹ amorē reuocari debet affectio. Oīs amor creature nō ꝑficit. ⁊ si ꝑficit nō reficit. et si reficit nō sufficit. Ideo omnis amor talis ab affectu debet omnino elongari. Secundo inflāmandus est ignīculus iste. et hoc ex cōuersione affectōnis sup amorē sponsi. Et hoc quidem fit: vel cōparando ipsum amorē ad seipsum. vel ad affectū supnorū ciuium. vel ad ipm sponsum. Tunc autez hoc fit quādo attendit qꝫ per hunc amorem potest in nobis suppleri omnis indigentia. et qꝫ per amorē est in beatis oīs boni abundantia. et qꝫ per amorem habetur ipsius summi desiderabilis presentia. Hec enim sunt que affectum inflāmant.

Tercio subleuandus est ignīculus iste: et hoc supza omne sensibile: imaginabile: et intelligibile. hoc ordine vt homo immediate de ipo quem perfecte optat diligere.

Primo meditãdo discat ꝙ ille quẽ diligit
Uisibilis
Audibilis
Odorabilis
Nõ est Gustabilis Immo totus
Tãgibilis desiderabilis
Sensibilis.
Scdo cogitet ꝙ ille quẽ diligẽdo q̃rit
Terminabilis
Figurabilis
Nõ est Numerabilis Sz tot⁹ d̃
Circũscriptibil' siderabil'
Cõmutabilis
Imaginabilis
Tercio cogitet ꝙ ille quem diligit
Demõstrabilis
Diffinibilis
Nõ est Opinabilis Sed tot⁹ de
Estimabilis siderabilis
Inuestigabilis
Intelligibilis

Ex his aũt liquide patet: qualiter ad sapiẽtiã sacre scripture ꝑueniri potest. meditando scilicet
Purgatiuã
Circa viã Illuminatiuã
Perfectiuã. Et nõ solũ sacre scripture ꝯtinẽtia. imo om̃is meditatio nostra debet v̄sari circa ista. Nam oĩs meditatio sapiẽtis: aut est circa opa hũana. cogitãdo scz q̃d hõ fecerit. ⁊ q̃d debeat facere. ⁊ que sit ratio mouẽs. Aut circa opa diuina: cogitando scz q̃nta de⁹ homĩ cõmiserit ꝙ om̃ia fecit ꝓpter hominẽ. q̃nta dimiserit: ⁊ q̃nta repromiserit. et ĩ hoc claudunt̃ opa creatõis. reꝑatõis et glorificatõis. Aut circa vtrorũqꝫ p̃ncipia. q̃ scz sunt deus ⁊ anima. q̃liter hec adinuicẽ sũt copulanda. Et in hoc debz stare oĩs meditatio nostra. qꝛ est finis oĩs cognitõnis ⁊ opatõis. ⁊ est sapientia vera in qua ẽ cognitio ꝑ verã exꝑientiã. In hmõi aũt meditatiõe: tota aĩa nr̃a debet esse intenta ꝟm vires suas. scz ꝟm rõem ⁊ synderesim. ꝯscientiã et voluntatẽ. Nam in hmõi meditatõe Rõ ꝑcũctãdo affert ꝓpositõnem. Synderesis sentẽtiãdo ꝓfert diffinitõez. Cõsciẽtia testificãdo ĩfert ꝯclusionẽ. Uolũtas p̃eligẽdo defert solutõem. Uerbi g̃tia. Si q̃s velit meditari circa viã purgatiuam: debz ratio q̃rere q̃d debeat fieri de homĩe. q̃ templũ dei violauit. Synderesis rñdet. ꝙ aut debz dispgi: aut lamentis pnĩe purgari. Cõsciẽtia assumit. Tu es ille. ergo vel optet te dãnari: aut stimul' penitentie affligi. Deinde volũtas p̃eligit. s. ꝙ recusat dãnatõem eternã: ⁊ assumit voluntarie penitẽtie lamenta. Iuxta hunc modũ in vijs alijs incedendũ est.

Sequitur de orõe

quõ ꝑ eã veniat̃ ad sapiẽtiã sacre scripture

Postq̃ diximꝰ q̃liter ad sapiẽtiaz verã ꝑuenit̃: legẽdo ⁊ meditãdo. videndũ est nũc q̃liter ad ip̃az ꝑuenit̃ orãdo. Sciẽdũ aũt est ꝙ in oratõne sunt tres g̃d⁹ siue ꝑtes ip̃az ꝑficientes.
Primꝰ est deploratio miserie.
Quoꝝ Scdus imploratio miscdie.
Tercius exhibitio latrie.

Latrie aũt cultũ deo exhibere nõ possumꝰ: nisi ab eo gr̃am cõsequamur. Misericordiã v̄o dei ad dandã gr̃am nõ possumꝰ inflectere: nisi ꝑ deploratõez ⁊ expositõez nr̃e miserie ⁊ ĩdigentie. Nã oĩs ꝑfecta orõ debet hr̃e istas tres ꝑtes. Non enĩ sufficit vna sine altera. nc ꝑducit ad metã ꝑfectã. ⁊ ideo hec tria sunt semꝑ iungenda.

Deploratio autẽ miserie circa quãcũqꝫ miseriã fit. siue ꝓ ꝑpetratõne culpe. siue ꝓ amissiõe gratie. siue ꝓ dilatiõe glorie. hec tria debet habere. s. dolorẽ: pudorẽ: et timorẽ. Dolorẽ ꝓpter damnũ siue incõmodum. Pudorẽ ꝓpter opprobriũ siue ĩhonestũ. Timorẽ ꝓpter ꝑiculũ siue reatum. Ex memoria enĩ p̃teritorũ orit̃ dolor: dũ recordat̃. Quid omisit. qꝛ p̃cepta iusticie. Quid ꝯmisit: qꝛ ꝓhibita culpe. Quid amisit. qꝛ g̃tuita vite. Ex ĩtelligẽtia p̃ñtiũ orit̃ pudor: dũ attẽdit. Ubi sit. qꝛ lõge ĩ imo q̃ fuerat ꝓpe ĩ sũmo. Qual' sit. qꝛ feda ĩ luto q̃ fuerat pulcra imago. Que sit. qꝛ ãcilla q̃ fuerat libera Ex ꝓuidẽtia futuroꝝ orit̃ tĩor. dũ p̃cogitat. Quo tẽdat. qꝛ ad inferos ꝓperat gressus ei⁹. Quid occurrat. qꝛ iudiciũ ineuitabile: iustũ tamẽ. Quid asseq̃tur. qꝛ stipendiũ mortꝭ et̃ne.

Imploratio aũt mis̄icordie circa quãcunqꝫ gr̃am inuocet̃: debet esse Cũ affluẽtia desiderij: qd̃ habemꝰ a spũsancto. qui postulat ꝓ nobis gemitibꝫ inenarrabilibꝫ. Cũ fiducia spei: quã habemus a christo.

qꝛ mortuꝰ est ꝓ nobis oībus. Cū diligē/
tia implorādi subsidij: qđ q̄rimus a sctis
omnibꝫ. Qñ enī hec tria ꝯcurrūt: tūc im/
ploratur efficaciter diuina misericordia.
Affluentiā desiderij habemꝰ a spūsctō.
Per ipm sumus a patre ī fi/
lio p̄destinati eternaliter.
Quia Per ipm renati ī baptismo
spiritualiter.
Per ipm cōgregati in eccle/
sia vnanimiter.
Confidentiā spei hēmꝰ a christo dño
Obtulit se in cruce in terra.
Qui ꝓ nobis Offert a matre eccl'ia in sa/
cramto altarꝫ ī sui mēoriā.
Apparet vultui patris ī ce
lo in gloria.
Diligentiā implorandi subsidij a sancto/
rum cōsortio habemus
Ab angelorū mīstrātiū patrocinijs
A btōrū triūphantiū suffragijs.
A iustoꝝ militantiū meritis.
Exhibitio autē latrie: ex quacūqꝫ g̃tia
deus colatur: debet habere tria
Primo enī ob gr̄am impetrandā de
bet cor nostrū incuruari ad dei reue
rentiā et adoratōem
Secūdo debet dilatari ad beniuo/
lentiā et gratiarū actōem.
Tercio debet eleuari ad complacen
tiā ⁊ mutuā allocutōnem
Que est sponsi et sponse. quā docet spūs/
sctūs in cāticis. In qua si recto ordine fi/
at. mira est exultatio ⁊ iubilatio. ita vt du
cat̄ homo in excessum. ⁊ faciat aīam dice/
re. Bonū est nos hic esse. Et hic debꝫ ora
tio nr̄a terminari. Nec ante debꝫ hō desi/
stere: donec ingrediat̄ in locū tabernaculi
admirabil': vsqꝫ ad domū dei. vbi ī voce ex
ultatōis est sonꝰ epulantꝫ. Ut aūt incur
ueris ad reuerētiā: admirare īmēsitatē di
uinā: ⁊ intuere modicitatē tuā. Ut dila
teris ad beniuolentiā attēde benignitatez
diuinā: et vide indignitatē tuā. Ut ele
ueris ad complacentiā: recogita charita/
tem diuinam: ⁊ considera tepiditatem tu/
am: vt ex huius collatōne ꝑuenias in ex/
cessum mentis.
Sciendum autem ꝙ reuerentiam de/
bemꝰ exhibere deo tripliciter. Primo tā/
q̄ patri
Formati
A quo Reformati
Educati.
Eruti de ore inimici.
Scđo tāq̄ dño a q̄ Redēpti de carcere īferni.
Cōducti in vineam dñi ꝓ
munere ꝑadisi.
Tercio debemus exhibere deo reuerē
tiam tanq̄ iudici
Accusati. Accusat eniꝫ clamor
conscientie.
Corā q̄ Conuicti. Cōuincit enim eui/
dentia vite.
Confessi. Cōfitet̄ enī aspectus
diuine sapīe vnde ꝯ nos đ iu
re debeat snīa ꝓferri. Et p̄ma q̄dē reuerē
tia dꝫ esse magna. scđa maior. t'cia maxīa.
Prima est ad modū inclinatōis.
Uñ Scđa ad moduꝫ genuflexionis.
Tercia ad modū prostratōis
Prima nos subijcimus
In Secunda nos deijcimus.
Tercia nos abijcimus.
Prima reputamus nos paruos.
In Secunda minimos
Tercia vero nullos.
Beniuolentiā aūt debemꝰ sil'i mō deo
tripl'r exhibere. s. magnā: maiorē. maximā
Magnā ꝯsideratōe īfirmitatis nr̄e.
Maiorē ꝯsideratōne magnitudinis
gratie sue.
Maximā consideratōe immensitatꝫ
misericordie sue.
Magnam ꝓ cōmissis
Uel Maiorē pro dimissis
Maximā pro ꝓmissis.
Magnā ꝓ ꝯplementis nature.
Uel Maiorē pro indumētis gratie.
Maximā ꝓ donis superogātie
Prima cor extenditur
Scđa aperit̄. Cant̄. v. Aperi mi
In hi soror mea.
Tercia effundit̄. Treñ. ij. Effūde
sic aquā cor tuū añ ꝯspectū dñi
Complacentiā aūt triplici modo debe
mus deo exhibere toto corde.
Primo vt sic coaptet̄ ꝯplacentia nr̄a
ad deū. vt vnicuiqꝫ placeat ꝙ solus
deus placeat sibi.
Scđo vt ei hoc placeat: ꝙ ipe place/
at soli deo.

Tercio vt ei hoc placeat ꝙ in hac cõ/
placentia ceteri ꝯmunicent.
Prima est magna.
Secunda maior.
Tercia maxima
Prima est amor gratuitus.
In Secunda est amor debitus.
Tercia ē amor ex vtroq; ꝑmixt⁹.
Prima crucifigitur mũdus homĩ
In Scd̃a crucifigitur homo mundo.
Tercia crucifigit̃ homo pro mdo.
vt ꝓ omib⁹ velit hõ mori: vt et ip̃i placeãt
deo. Et hic est g̃dus ⁊ stat⁹ ꝑfecte charita
tis. añ cui⁹ assecutõez nemo dz se estimare
ꝑfectũ. Tunc aũt hãc ꝑfectõem hõ asseq̃t̃
qñ cor suũ inueĩt nõ solũ volũtariũ. sz etiã
auidissimũ ad moriẽdũ ꝓ salute ꝓximoꝝ.
sm ꝙ apl's dicebat. ij. Chori. xij. Libẽtis
sime impẽdar: et suꝑimpẽdar ego ip̃e ꝓ aĩa
bus vr̃is. Ad hãc ꝑfectã dilectõez ꝓxi
mi nõ ꝑuenit̃: nisi p̃us ꝑueniat̃ ad ꝑfectaz
dilectõem dei. ꝓpter quẽ diligit̃ ꝓxim⁹. q̃
nõ est diligẽd⁹ nisi ꝓpter deũ. Et ꝓpterea
ad intelligẽdã ꝑfectõez ĩ dilectõe dei. sciẽ/
dũ est ꝙ sex sunt g̃dus q̃b⁹ paulatim ⁊ or/
dinate ꝓcedit̃: vt ad ꝑfectõem ꝑueniat̃.
Primus est suauitas.
Secundus auiditas.
Tercius saturitas
Quoꝝ Quartus ebrietas
Quintus securitas.
Sextus trãquillitas.
Primus itaq; grad⁹ est suauitas: vt hõ
addiscat gustare q̃ꝫ suauis ē dñs Et h̃ q̃dẽ
fit vacãdo ⁊ sabbatizãdo ei ꝑ sctãs medita
tões. sm qd̃ dicit̃ in p̃s. Reliq̃e cogitatio
nis diẽ festũ agẽt tibi. Qd̃ q̃dez fit qñ me
ditatões circa amorẽ dei: suauitatẽ pariũt
in corde. Scd̃s g̃dus est auiditas. qñ. s.
anima assuefieri cepit circa illã suauitatẽ.
⁊ nascit̃ ĩ ea tãta esuries. vt nihil possit eã
reficere: nisi eũ quem amat possederit ꝑfe/
cte. Qd̃ qꝛ nõ p̃t in p̃senti attingere: qꝛ ad/
huc lõge est: ꝯtinue excedit ⁊ egredit̃ extra
ꝑ amorẽ extaticũ. clamans ⁊ dicẽs illd̃ be
ati Job. vij. Suspendiũ elegit aĩa mea.
⁊ mortẽ ossa mea. Et illd̃ p̃s. Quẽadmo/
dũ desiderat ceru⁹ ad fontes aq̃ꝝ. ita desi
derat aĩa mea ad te de⁹. Tetci⁹ g̃d⁹ est
saturitas. que orit̃ ex ip̃a auiditate. Qui eĩ
vehem̃tissime deũ desiderat: ⁊ sursuz fert̃.
iam omne qd̃ deorsum videt: vertit̃ ei ĩ fa
stidiũ. Unde q̃si saturat⁹ nõ p̃t refectiõem
inuenire in aliq̃ citra ip̃m dilectũ. Et sicut
saturat⁹ si cibũ sumat: incurrit poti⁹ abo
minatõez q̃ꝫ refectõem. sic in h̃ g̃du chari/
tas facit circa om̃e creatũ. Prouer. xxvij.
Aĩa saturata calcabit fauũ. Quart⁹ g̃/
dus est ebrietas. que orit̃ ex saturitate. Eb̃
etas aũt in h̃ ꝯsistit: ꝙ q̃s tãto amore dili/
gat deũ: vt iã nõ solũ fastidiat solaciũ ter/
renũ: sed etiã delectet̃ ⁊ q̃rat tormentũ pro
solacio: ⁊ amore illi⁹ quẽ diligit delectet̃ ĩ
penis: opprobrijs: et flagellis: cũ apl'o. ij.
Chori. xij. Uñ sicut ebri⁹ seip̃m denudat
sine pudore. ⁊ sustinet plagas sine dolore.
sic in isto intelligẽdũ est. Uñ Act. v. Ibãt
apl'i gaudẽtes a ꝯspectu ꝯcilij: qm̃ digni
habiti sunt ꝓ noĩe iesu ꝯtumeliam pati.
Quĩtus g̃dus est securitas. que orit̃ ex eb̃
etate. Ex h̃ eĩ ꝙ aĩa sentit se tm̃ amare deũ
ꝙ libenter sustinet ꝓpter ip̃m omne dãnũ
⁊ omne opprobriũ: iã foras mittit̃ timor.
⁊ tantã ꝯcipit aĩa spem de adiutorio dei.
vt nullo mõ existimet se posse separi ab eo
In hoc gradu erat apl's cũ dicebat. Quis
nos separabit a charitate christi ⁊c̃. Certus
sum enĩ. qꝛ neq; mors neq; vita ⁊c̃. poterit
nos separe a charitate dei: q̃ est ĩ christo ie
su dño nr̃o. Ro. viij. Sextus grad⁹ est
vera et plena trãquillitas. ꝑ quã est tanta
pax ⁊ req̃es in aĩa. vt quodãmodo sit in si
lentio et somno: ⁊ velut ĩ arca noe colloca
ta: vt nullo mõ ꝑturbet̃. Quis enĩ p̃t inq̃e
tare mentẽ quã null⁹ cupiditatis stimul⁹
inq̃etat. nullus timoris acule⁹ agitat? In
ista mente pax est: ⁊ stat⁹ vltim⁹: et quies.
⁊ ibi req̃escit verus salomõ. qm̃ in pace fa
ctus est loc⁹ eius. Et ideo valde ꝯuenient̃
isti gradus significant̃ ꝑ illos sex gradus:
quib⁹ ascẽdebat̃ ad thronũ salomonis. iij.
Regũ. x. ⁊. ij. ꝑal'. ix. Et ꝓpter h̃ dicit̃ Cã/
tico. iij. Ascẽsum purpureũ media chari/
tate ꝯstrauit. Quia impossibile ē ad istam
tranq̃llitatez ꝑtingere: nisi ꝑ charitatem.
Hac autẽ acquisita: facillimũ est homini
facere om̃e qd̃ est ꝑfectõis. siue agere: siue
pati. siue viuere siue mori. Studendũ
est igit̃ ad ꝓfectũ charitatis. cũ ꝓfectus e⁹
inducat ꝑfectõem oĩs boni et cõplemẽtũ.
Ut igit̃ sint ad manũ p̃dicte differentie
nota ꝙ qui ad hãc ꝑfectõem vult ꝓficere:

debet per meditatõem stimulũ cõscientie
Exasperare.
Primo Exacuere.
Rectificare.
Et sic ad radiũ intelligẽtie transire
Protendendo.
Jõm Dilatando
Reflectendo
Et sic ad igniculũ sapientie transire.
Longregãdo
Jõm Jnflãmando
Subleuãdo
Et sic per oratõem primo debet deplorare miseriã suam
Dolore ppter damnum.
Cũ Pudore ppter opprobrium.
Timore propter periculũ.
Scõo dz implorare diuinã mificordiã
Uehemẽtia desiderij p spm̃sctm̃.
Cũ Fiducia spei p christũ crucifixũ.
Assistẽtia patrocinij p sanctorum suffragiũ.
Tercio debz exhibere latriã: exhibendo
Reuerentiã
Deo Beniuolentiã
Complacentiã
Ut pmo ex parte dei pcedat admiratõ diuina: quasi maior ppositio. Scõo ex parte nostra seq̃tur ꝓsideratio q̃si assumptio. Tercio fiat latrie plena exhibitio: q̃si conclusio. Qui aũt sic excitauerit se ꝓtinue ⁊ intente, pficiet in charitate fm̃ sex g̃dus p̃dictos: q̃bus puenitur ad pfectionẽ trãq̃llitatis: vbi est multitudo pacis: ⁊ quasi q̃dam finis q̃etis nostre: quam dñs reliquit apl'is. Unde nota q̃ apl's in q̃libz salutatõe optabat gr̃am et pacẽ. gr̃am tãq̃ primordialẽ. pacem sicut ꝓplementũ. Ad timotheũ autẽ interponit mificordiã que est vtriusq̃ p̃ncipiũ.

Nota q̃ in missa cogitãdũ est de negligentia circa corpus christi.

Nota de sacramento q̃ dñs ppter nos semp totus ibi est: et nos raro vel nunq̃ ibi toti sumus ppter eum.

Jtem q̃ ibi est p̃ciũ redemptõnis nostre: ⁊ non liberamur. et hoc stat p nos. Jtẽ q̃ ibi vere est deus ⁊ nõ videm⁹ eũ. ad quez videndũ creati sum⁹. Jtẽ q̃ ibi est patior ad liberandũ nos: q̃ nos a miseria liberari. Jtẽ q̃ ipe ad salutẽ nr̃am instituit ß sacramentũ: et tã studiose. Nos vo tepidi: ĩmo toti frigidi ß ꝓsecramus. Jtẽ q̃ ipe ibi est cũ ãgelorũ freq̃ntia. nos cũ magna cordis irreuerẽtia. Jtem q̃ ipe ibi ardens est p nostra dilectõe. nos ibi remissi in gr̃arũ actiõe. Jtem q̃ ipe ibi est cib⁹ angelorum ad nr̃am refectõem. ⁊ nos nõ gustam⁹ eũ p̃pter nr̃am corruptõem. Jtẽ q̃ q̃cquid dispgimus p culpã: ipe ibi ꝓgregat p gr̃am. nec tñ grati sumus. Jtẽ q̃ ipe se ibi offert p̃ciũ redemptõis nr̃e sine tedio. nec tñ liberamur oñino. Uis g̃ scire q̃ ⁊ q̃nta ⁊ q̃bus debeas. Prio christo omnẽ vitã tuã ponere. q̃ ipe suã posuit p tua. ⁊ cruciat⁹ diros sustinuit: ne tu ꝑpetuos sustineres. Sed ꝓfer pmia oĩs vite filiorum adã. ⁊ oẽs dies seculi. et labores oĩm hoĩm q̃ fuerũt: sunt ⁊ erũt. nihil erũt ad compatõez illius corpis: qđ spectabile ⁊ etiã stupendũ ẽ virtutib⁹ supnis. in ꝓceptu de spũsancto. ĩ ortu de virgine. in vite innocẽtia. in doctne affluentia. in coruscatõib⁹ miraculorum. ĩ revelatõib⁹ sacramẽtorum. Sicut igit̃ exaltãtur celi a terra. sic exaltata est vita illius a vita hoĩm. que tũ posita est p vita nostra. Sicut enĩ nihil ad aliq̃d nullã habz ꝓportionem. ita vita nr̃a ad vite illi⁹ ꝓportionem. Cũ illa nulla dignior sit. nostra nulla miserior potest esse. Cũ ergo ei me ꝺuo uero: q̃d queso sum? Nõne sicut stella ad solẽ: gutta ad fluuiũ. lapis ad montẽ? Sz non huic soli debitor sum. cui nihil retribuere possum. Exigũt a me p̃terita peccata mea futurã vitã meã: vt faciam dignos fruct⁹ penitẽtie: ⁊ recogitẽ oẽs annos meos in amaritudie anime mee. Sed ad hoc q̃s idoneus? Peccaui sup nũerũ arene maris. et mul. sunt pec. mea. ⁊ nõ sum dign⁹ aspicere celũ ⁊ tẽ. Qđ igit̃ sine numero ẽ q̃modo numerabo? Quõ sufficiã: cũ cogar reddere debitũ vsq̃ ad nouissimũ q̃drãtẽ? Sz ⁊ delicta q̃s intelligit? Quãtũ penitea. q̃ntũlibet me affligã ⁊ macerem: ppt nomen tuũ nõ ppter pñie meritũ ꝓpicaberis dñe pctõ meo. ait iust⁹. ml'tũ est enĩ. Cum igit̃ q̃cq̃d vis. q̃cq̃d sapis: q̃cq̃d habes. q̃cq̃d potes. huic vni rei dedicauerĩs. nunq̃d aliquid est: vel in aliq̃d ꝓputãdum est? Sed ⁊ terciũ debitorẽ ostendã tibi. q̃ nõ minus acriter q̃ veraciter sibi vẽdicat

vitã tuã. Puto enĩ ꝙ possidere desideras gl'iam illã. quã nec ocul⁹ vidit: nec aur⁹ audiuit ⁊c̃. regnũ oĩm seculorũ. viuere in eternũ: in ꝑpetuas eternitates. Credo ꝙ velis equalis esse angelis dei: ⁊ in plateis super ne hierusalẽ melos angelorũ audire. ⁊ videre q̃cquid est illud vl' erit qñ de⁹ erit oĩa in oĩb⁹. Nõne ad h̃ totũ te: et q̃ntũcũq; vndiq; trahere poteris: dare oportebit? Et cũ oĩa impleueris: nõ tñ credas ꝯdignas esse passiões hui⁹ tp̃is vel corp̃is ad futurã gl'iam que reuelabit̃ in nobis. Quid dices. ⁊ si q̃rtũ debitorẽ adduxero ĩ mediũ. q̃ sibi iure p̃mat⁹ tres sup̃iores excedere velit? Ecce in ianuis est q̃ fecit celũ ⁊ terraz. Creator tu⁹: tu creatura. Tu ku⁹: ille dñs. Ille figul⁹: tu figmentũ. Totũ g̃ qd̃ es illi debes: a q̃ totũ habes. Illi p̃cipue dño: q̃ et fecit te ⁊ bñ fecit tibi. q̃ et tibi mĩstrat sideꝝ cursus. aeris tẽperiẽ. iocũditatẽ terre. fructuũ vbertatẽ. huic reuera totis medullis. totis visceribꝫ seruiẽdũ est: ne forte indignatõis oculo te respiciat: ac despiciat: ⁊ cõterat te in eternũ. Expone igit̃ mihi: cui hoꝝ q̃ttuor ꝓponis reddere qd̃ debes. cum vnusq̃sq; tã interi⁹ q̃ꝫ exteri⁹ exactor sit. vt te singulariter possideat.

Eia dñe: vim patior: rñde ꝓ me. qꝛ horuz q̃ttuor q̃libet de iure me tenere p̃t ⁊ suffocare. In man⁹ tuas ꝯmẽdo spm̃ meuz. tu ꝑsolue omnib⁹. tu ab oĩb⁹ me libera. qꝛ tu es deus ⁊ nõ hõ. ⁊ qd̃ apud hoĩes impossibile est. possibile est tibi dñe de⁹ nr̃.

Sequitur de cõtẽplatõe. quõ ꝑ eã ꝑueniẽdũ sit ad sapiẽtiaz sacre scripture.

Postq̃ꝫ aũt diximꝰ q̃liter ad sapĩaz nos exercere debeam⁹ ꝑ meditationẽ et orõez. nũc breuit̃ tangam⁹ q̃liter contẽplãdo ad verã sapĩaz ꝑuenit̃. Per ꝯtemplatõem nãq; trãsit mẽs nr̃a ad sup̃nam hierusalẽ. Ad cui⁹ ĩstar eccl'ia est formata. ꝟm illud Exo. xxv. Inspice ⁊ fac ꝟm exẽplar qd̃ tibi mõstratũ est in monte. Necesse est enĩ eccl'iam militãtẽ conformari triũphãti: et merita p̃mij̃s. ⁊ viatores beatis ꝟm ꝙ possibile est. In gl'a aũt triplex est dos: in q̃ ꝯsistit ꝑfectio p̃mij̃. scz

Sũme pacis tentio
Summe veritatis visio
Summe charitatis fruitio.

Et ꝟm h̃ distinguit̃ triplex ordo ĩ sup̃ma hierarchia celesti. scz thronoꝝ. cherubin ⁊ seraphin. Necesse est igit̃ vt qui vult ad illam beatitudinẽ ꝑ merita ꝑuenire. istoruz triũ sil'itudinẽ ꝟm ꝙ possibile est in via sibi comparet. scilicz

Ut hẽat Soporem pacis.
Splendorẽ veritatis
Dulcorẽ charitatis.

In his enĩ tribus requiescit deus: ⁊ habitat tanq̃ꝫ in solio ꝓp̃o. Necesse est igit̃ vnũ quodq; triũ p̃dictoꝝ ꝑ tres grad⁹ ascendẽdi distinguere ꝟm triplicẽ viam. scz

Purgatiuã: q̃ ꝯsistit in expulsiõe pctĩ
Illuminatiuã: q̃ ꝯsistit ĩ imitatõe xp̃i.
Unitiuã: q̃ ꝯsistit ĩ susceptõe sp̃ũsctĩ.

Ita ꝙ q̃libz via habz g̃dus suos. ꝑ quos ascendit̃ ab imo: ⁊ tendit̃ vsq; ad summũ.

Grad⁹ aũt ꝑueniẽdi ad soporẽ pacis sunt isti septem.

Prĩo occurrit pudor in recordatione flagicij. Et hoc quantũ ad q̃ttuor. scz

Magnitudinem.
Multitudinem.
Turpitudinẽ
Ingratitudinem

Scd̃o occurrit timor in circũspectiõe iudicij. ⁊ hoc q̃druplicꝫ. scilicet

Dissipationis operis.
Excecationis rationis
Obdurationis voluntatis
Condemnatõnis finalis.

Tercio occurrit dolor in estimatõe dãni: ⁊ hoc ꝟm quattuor. scilicet

Quãtũ ad amissionez diuĩe amicicie.
Quãtum ad ꝑditiõem innocentie.
Quãtũ ad vulneratõem nature.
Quantũ ad dissipatiõem vite p̃terite.

Quarto occurrit clamor in imploratione subsidij quadruplicis. scilicet

Dei patris.
Filij redemptoris.
Virginis matris.
Ecclesie triumphantis

Quinto occurrit rigor in extinctõe fomitis siue incentiui q̃druplicis. scilicet

Ariditatis: que est desidia
Peruersitatis: que est malicia
Voluptatis: que est concupiscẽtia.
Vanitatis: que est sup̃bia.

Sexto occurrit ardor in appetitu martirij: et propter quattuor. scilicet

Remissionis offense
Propter pfectõem — Purgatõis macule
Satisfactõis pene.
Sãctificatõis ꝯcupiscẽtie.
alias exactõis ꝯcupiscẽtie.

Septimo loco occurrit sopor ĩ obumbratõe christi: vbi est status et requies: qñ homo sentit se ꝓtegi sub vmbra alaꝝ diuinaꝝ. vt non vrat̃ ardore cõcupiscẽtie: nec timore pene. Ad qđ nõ potest ꝑueniri: nisi ꝑ appetitũ martyrij. nec ad appetitũ martyrij: nisi extinxerit incentiuũ. nec ad extinctõez incẽtiui nisi imploraverit subsidiũ. nec ad imploratõez subsidij: nisi deploret damnũ. nec ad deploratõez dãni: nisi timeat iudiciũ. nec ad timorẽ iudicij: nisi r̃cordet̃ et erubescat flagiciuz. Qui ergo vult hr̃e pac̃ soporẽ: ꝓcedat ꝟm ordinẽ p̃dictũ

Radus aũt ꝑueniẽdi ad splẽdorẽ ꝟitatis: ad quẽ ꝑuenit̃ imitatõne christi. sunt isti septem. scz

Assensus rationis.
Affectus compassionis
Aspectus admiratõis
Excessus deuotõis
Amictus assimilationis.
Amplexus crucis.
Intuitus veritatis.

In quibus hoc ordine ꝓgrediendum est.

Prĩo ꝯsidera: q̃s est qui patit̃: ⁊ ei subdere ꝑ ratõis assensum: vt credas firmissime ipsum veraciter

Dei filium
Omniũ rerum principiũ
Esse — Saluatorẽ hominũ.
Retributorẽ meritorũ omniũ.

Scđo ꝯsidera q̃lis est q̃ patit̃. ⁊ ei ꝯfigurare ꝑ ꝯpassionis affectum. scilicz

Innocẽtissimo
Ut ꝯpatiaris ei tãq̃z — Mitissimo
Nobilissimo
Amantissimo

Tercio ꝯsidera quantus est qui patit̃: ⁊ ad ip̃m egredere ꝑ admiratõis aspectũ. ⁊ attende ꝙ ip̃e est

Potestate.
Speciositate
Immẽsus — Felicitate
Eternitate.

Potestatẽ adnihilari.
Igit̃ admirare imensaz — Speciositatẽ decolorari
Felicitatẽ tormentari.
Eternitatem mori.

Quarto ꝯsidera qua de causa patitur. ⁊ teip̃m obliuiscere ꝑ deuotõis excessum. Quia patitur scilicz

Tua redemptõne
Tua illuminatione
Pro — Tua sanctificatõne.
Tua glorificatõne.

Quinto ꝯsidera: q̃li forma patit̃. ⁊ ip̃m induere ꝑ assimilatõis amictum. Passus est enim sicut verus agnus

Libentissime: respectu proximi.
Seuerissime respectu sui.
Obedientissime: respectu patris.
Prudentissime: respectu aduersarij.

Stude igit̃ ad habendũ habituz ꝟm effigiem imitatõnis christi. scilicet

Benignitatis
Seueritatis.
Humilitatis.
Perspicacitatis

Sexto cõsidera quanta sint que patit̃. ⁊ crucẽ amplectere ꝑ passiõis desideriuz. vt sicut christus passus est

Uincula: vt impotens om̃ipotẽtia.
Conuicia: vt vilis bonitas.
Ludibria: vt stulta sapientia
Supplicia: vt iniqua iusticia.

Sic ⁊ tu desidera passionẽ crucis. hoc est. passionem

Iniurijs in rebus.
Cõtumelijs in verbis
Plenam — Ludibrijs in signis
Supplicijs in tormentis

Septimo cõsidera quid ex hoc cõseq̃tur ꝙ patit̃. ⁊ ꝟitatis radiũ intuere ꝑ ꝯtẽplatõis oculũ. Om̃ ex hoc ꝙ agn⁹ passus est: septẽ signacula libri aꝑta sunt. Apoca. v. Liber iste est vniuersalis reꝝ noticia. in qua septẽ erãt clausa homĩ. que q̃dem sũt ꝑ passiõis christi efficaciã reserata. s. Deus admirabilis. Spũs intelligibilis. Mũdus sensibilis. Paradisus desiderabilis. Infernus horribilis. Uirtus laudabilis. Reatus culpabilis.

Primo enĩ deus admirabil̃ manifestatus est nobis ꝑ crucẽ esse sũme ⁊ inscrutabilis sapĩe: summe ⁊ irrep̃hẽsibil̃ iusticie.

summe ⁊ ĩenarrabilis miſicordie. Sũma enĩ ſua ſapĩa decepit diabolũ. Sũma ſua iuſticia queſiuit redẽptiõis p̃ciũ. Sũma ſua miſicordia ꝓ nobis tradidit filiũ ſuũ. Que ſi diligenter cõſiderentur. deum nobis clariſſime manifeſtant.

Scdo ſpũs intelligibil' nob manifeſtatus ẽ ꝑ crucẽ: ſm differẽtiã triplicem. ſcz.

Quãte
Sit benignitatꝭ: q̃ꝫtũ ad ãgelos
Sit dignitatꝭ: q̃ntũ ad homĩes.
Sit crudelitatis: quantũ ad demones. Nam
Angeli ꝑmiſerũt crucifigi dñm ſuum
Dei filiꝰ crucifixꝰ ẽ ꝓpt' genꝰ hũanuꝫ
Et h̃ ad crudelẽ ſuggeſtiõeꝫ demonũ.

Tercio mũdꝰ ſenſibil' nob manifeſtatꝰ eſt ꝑ crucẽ. qm̃ ẽ locꝰ tenebraꝝ plenꝰ. in q̃

Regnat
Cecitas: qm̃ lucẽ verã et ſummam non cognouit.
Sterilitas: quoniã ieſũ chriſtũ tãq̃ꝫ infructuoſũ d̃ſpexit
Impietas: qm̃ deũ ⁊ dñm ſuum ⁊ amicũ ⁊ innocẽtẽ damnauit et interfecit.

Quarto ꝑadiſus deſiderabil' nob manifeſtatus eſt per crucem. in quo eſt

Faſtigium totius glorie.
Spectaculũ omnis leticie.
Promptuariũ omnis opulentie.

Unde deꝰ ꝓpter illã habitationẽ nobis reſtituendã: factus eſt ꝓ nobis homo. ſcilicꝫ

Uilis
Miſer
Pauper

In quo celſitudo abiectionẽ induit. iuſticia reatũ ſubijt. opulẽtia egeſtatẽ ſuſcepit. Nã altiſſimꝰ imꝑator accepit ſuitutẽ abiectã vt ſublimaremur ĩ gl'iaꝫ. Juſtiſſimꝰ iudex ſubijt reatũ penaliſſimũ: vt iuſtificaremur a culpa. Opulẽtiſſimꝰ dñs ſuſcepit egeſtatẽ extremam. vt locupletaremur in copia.

Quinto infernus horribilis manifeſtatus eſt nobis ꝑ crucem. locus vtiq̃ꝫ plenꝰ

Omni
Egeſtate et penuria
Uilitate ⁊ ignominia.
Calamitate et miſeria

Unde ſi neceſſe fuit hec chriſtũ pati ꝓpt' peccati deletõꝫ. multo fortiꝰ oꝑtet hec pati dãnatos: ꝓpter iuſtã meritorum ſuorũ retributionem.

Sexto manifeſtata eſt nobis per crucẽ virtus laudabilis. q̃ntum ſcilicet

Sit
Precioſa
Specioſa.
Fructuoſa.
Precõſa. qꝛ potiꝰ voluit chriſtꝰ vitam corporalẽ ꝑdere: q̃ꝫ virtuti contraire.

Uere
Specioſa: quia in ip̃is ꝯtumelijs relucebat.
Fructuoſa: qꝛ vnus actus ꝑfecte virtutis infernũ ſpoliauit: celum aperuit: perdita reſtaurauit.

Septimo manifeſtatꝰ eſt nobis ꝑ crucem reatus culpabilis: quantũ ſit deteſtabilis: cum ad ſui remiſſionẽ indigeat

Tam
Magno precio
Grandi piaculo.
Difficili medicamento.

Ecce igit' habes quõ ĩ cruce oĩa manifeſtant' ſi bñ ad hec ſeptẽ reducant'. Om̃ia enĩ ad hec ſeptẽ reducunt'. Unde ip̃a crux vere beata

Eſt
Clauis.
Porta.
Uia.
Splendor veritatis

Quã qui deuote ſibi tollit: et ſeq̃tur chriſtũ iuxta modũ p̃aſſignatũ: nõ ambulat ĩ tenebris: ſed habebit lumen vite.

g Radus aũt ꝑueniẽdi ad dulcoreꝫ charitatis: ſunt iſti ſeptẽ: ſcilicꝫ

Uigilantia ſollicitans
Cõfidentia confortans.
Cõcupiſcẽtia inflãmans
Excedentia eleuans.
Complacentia quietans
Leticia delectans.
dherentia conglutinans.

In q̃bꝫ h̃ ordĩe ꝓgredi debeſ: q̃ vis ad ꝑfectõem charitatꝭ ⁊ amorꝭ ſpũſſcti ꝑtigere.

Prĩo g̃ neceſſe ẽ: ut vigilãtia te ſollicitꝫ: ꝓpt' ſpõſi ꝓmptitudiuẽ. adeo vt poſſis dicere illd̃ p̃s. Deꝰ deꝰ meꝰ ad te de luce vigilo. Et illd̃ ſpõſe Cãti. v. Ego dormio ⁊ cor meũ vigilat. Et illd̃ yſa. xxvi. Anima mea deſiderauit te ĩ nocte. ſꝫ ⁊ ſpũ meo ĩ p̃cordijs meis: de mãe vigilabo ad te Secũdo vt ꝯfidẽtia te ꝯfortet: ꝓpt' ſpõſi certitudinẽ: adeo vt ṽe poſſis dicere. In dño ꝯfido. Et illd̃ In te dñe ſperaui. Et illud

Job. xiij. c. Etiã si occiderit me ĩ ipo spe/
rabo. Tercio vt ꝯcupĩa te inflãmet ppt
spõsi dulcedinẽ: adeo vt possis dicere
cũ ps. Quã dilecta tab. t. dñe. ỹ. Et illud
Cãti. i. Trahe me post te ⁊c. Et illõ Job
vij. Suspẽdiũ elegit aĩa mea. Quinto
vt ꝯplacẽtia te q̃etet: ppt spõsi pulcritudi
nẽ: ado vt possis dicere illõ spõse. Cãt. iij.
Dilect⁹ me⁹ mihi: ⁊ ego illi. Et illõ Cãti.
v. Dilect⁹ me⁹ cãdid⁹ ⁊ rubicũd⁹: electus
ex milib⁹. Sexto vt leticia te delectꝫ p/
pter spõsi plenitudinẽ: adeo vt possis dice
re. Scõm mlt̃itudinẽ doloꝝ me. ĩ coꝛ. m.
ꝑso. t. le. a. m. Et illõ. Quã magn̄ mlt̃itudo
dul. t. dñe. Et illõ. ỹ. Lhoꝛi. vij. Repletus
sũ ꝯsolatõe: supabũdo gaudio ⁊c. Sep
timo vt adherẽtia te ꝯglutinet: ppt amo/
ris spõsi foꝛtitudinẽ: adeo vt possis dicere
illõ ps. Mihi aũt adherere ẽo bonũ ẽ. Et
illud pauli. Quis nos sepabit a charitate
christi. In his eĩ gdib⁹ ordo ẽ. nec stat⁹
ẽ añ vltimũ. nec ad illũ puenit̃ nisi p gdus
int̃medios: ⁊ mutuo se pariũt. Et in ꝑmo
viget ꝯsideratio. ĩ ceteꝛs ꝯo seq̃ntib⁹ dñat
affectio. Vigilãtia eĩ ꝯsiderat q̃ honestũ:
q̃ ꝯferẽs: q̃ delectabile sit diligere deum.
Et exh̃ q̃si nata ꝯfidẽtia parit ꝯcupiscẽti
am: ⁊ illa excedẽtiã. q̃usq̃ ꝓueiat ad copu
lã: et osculũ: et ãplexũ dilecti ⁊ amãtissimi.
Grad⁹ ptinẽtes ad purgatoꝛs sic distin
guuntur.

Possunt aũt dicti gd⁹ aliter distin
gui. et q̃si in idẽ redeũt: ut ꝑmo di
stinguant gradus purgatõnũ sic.

Flagiciũ erubesce.
Judiciũ contremisce.
Damnũ ingemisce.

ꝓpter Remediũ imploꝛa subsidiũ
Aduersariũ extigue ĩcẽdiũ.
Brauiũ ãbela ad martyꝛiũ.
Umbꝛaculũ appꝛima ad xp̃m

Grad⁹ ptinẽtes ad illumĩatõnem sic
distinguunt̃ Nota.

Quis patt̃: ⁊ credẽs captiuare.
Qualis q̃ patt̃: et ꝯdolẽs amaricare.
Quãt⁹ q̃ patt̃: et stupens admirare.
Qua de causa patt̃: ⁊ ꝯfidens ꝑcare.
Quali forma patt̃: et seq̃ẽs assil̃are.
Quãta q̃ patt̃. ⁊ ardens amplexare.
Quid ad hoc conseq̃tur q̃ patt̃. ⁊ in
telligens contemplare.

Gradus vie vnitiue sic distinguunt̃.

Vigilãtia sollicitet: ꝓpter spõsi, pm
ptitudinem /tudinẽ
Cõfidẽtia coꝛroboꝛet: ppt̃ eⁱ⁹ certi/
Cõcupĩa ĩflãmet: ppt̃ eⁱ⁹ dulcedinẽ
Te Excedẽtia eleuet: ꝓpter eius celsi/
tudinem /critudinẽ.
Complacẽtia alliciat: ppt̃ eⁱ⁹ pul/
Leticia inebiet: ppt̃ amoꝛis eius ple
nitudinem. /titudinẽ
Adherẽtia cõglutinet: ppt̃ eius foꝛ/

Ut dicat sp deuota aĩa ĩ coꝛde ⁊ ĩ oꝛe suo

Te quero
In te spero
Te desidero
Ad dñm In te cõsurgo
Te accepto.
In te exulto
Tibi finaliter adhereo

Nota q̃ gd⁹ ꝓficiẽdi p̃nt etiã alit̃ distin
gui fm triplicẽ dñtiã t̃plicatã t̃plici hie/
rarchie cõsonã. Nam cuilibet ꝓficere vo
lenti: necessaria sunt tria. scilicꝫ

Amaritudo Et h̃ pⁿ lap/
Gratitudo sũ. Si enĩ hõ
Similitudo nõ peccasset:
duo sufficerẽt. s. gtitudo ⁊ sil̃itudo. Grati
tudo vicꝫ ppt̃ gr̃aꝫ. sil̃itudo ꝯo, ppt̃ iusti/
ciã. Sꝫ nũc etiã necessaria ẽ amaritudo p
ptt̃ medicinã. Pctã enĩ p delectatiõeꝫ ꝓpe/
trata: nõ p̃nt purgari aliq̃ mõ aut ꝺleri. ni
si eꝛrio p afflictõem et amaritudinẽ

In ipa autem amaritudine debet
Põderatõ maloꝝ ꝯmissoꝝ: ppt̃ p
pas neq̃cias.
Esse Perpessio doloꝝ: ppt̃ xp̃i ãgustias
Postulatõ remedioꝝ: ꝓpter ꝓxmi
miserias.

In gtitudine autẽ sil̃i modo debet
Admiratio bñficioꝝ ppt̃ creatõꝝ
de nihilo /onẽ ꝺ pcto
Esse Accumulatõ meritoꝝ: ppt̃ xp̃ati/
Actio gr̃aꝝ ppt̃ ereptõꝝ ꝺ iferno.
Creatio ad imaginem
Fuit enĩ Redẽptio p ꝓpriũ sanguinem.
Ereptio vsq̃ ad celi altitudinẽ

In silitudine etiã pari modo debz esse
Aspectus ꝟitatis eleuatꝰ ad supioza.
Affectꝰ charitatꝭ dilatatꝰ ad exterioza.
Actꝰ virilitatꝭ ordinatꝰ ad interioza.
Eleuatio ad supioza debet diligẽter fieri ꝑ aspectũ ꝟitatis. et hoc
Contẽplatõem dei: intelligẽtia.
ꝑ Circũspectõem vniuersoꝝ: scientia
Captiuatõez iudicioꝝ: fide formata
Item dilatatio seu extẽsio circa exterioza debet fieri diligent ꝑ affectũ charitatꝭ. ꝛ ꝧ
Appetitũ deliciaꝝ celestiũ: sapiẽtia.
ꝑ Amplexum rõnabiliũ: amicicia
Cõtẽptũ voluptatum carnaliũ: modestia.
Item ordinatio siue exercitatio circa ĩterioza dz fieri diligent ꝑ actũ virilitatꝭ. ꝛ ꝧ
Aggressum difficiliũ: strenuitate.
ꝑ Actũ laudabiliũ: magnanimitate
Amplexũ humiliũ: humilitate
Purgatio autẽ in amaritudine
Cõtritio respectu sui: dz esse dolorosa ꝑ tristiciã: ꝓpt̃ mala ꝑmẽtia teipm: christũ et ꝓximũ.
Cõpassio ꝝspectu christi: dz esse timorosa ꝑ reuerẽtiã: ꝓpt̃ iudicia
In q̃ est latẽtia. ꝛ tñ vera licet incerta. sic̃ tempus dies ꝛ hora.
Cõmiseratio respectu ꝓximi: dz esse clamorosa ꝑ ꝓfidentiã: ꝓpter ꝑcinia sp parata ꝑ deũ: ꝑ christũ: et ꝑ suffragia sanctorũ
Illuminatio in silitudine ĩ qua ẽ aspectus veritatis ꝓme. qui debet
Erectus ad incõprehensibilia
Esse Extẽtus ad intelligibilia
Exinanitus ad credibilia.
In q̃ etiã est affectꝰ charitatꝭ. qui debet
Erectus ad deum
Esse Extentus ad ꝓximũ
Exinanitus ad mundũ
In q̃ etiã est actꝰ virilitatis: qui debet
Erectus ad ꝓmendabilia.
Esse Extẽtus ad ꝓmunicabilia
Exinanitꝰ ad ꝓtemptibilia.
Sequit̃ pfectio ĩ gtitudine. in q̃ est
Vigilãtia exurgẽs ad cãticũ: ꝓpt̃ bñficioꝝ vtilitatẽ. Leticia exultãs ad iubilũ ꝓpter donoꝝ ꝑciositatẽ. Beniuolentia accendens ad amplexũ: ꝓpter dantis liberalitatem.

Nota q̃ aspectus ꝟitatis dz esse erectꝰ ad incõprehẽsibilia. ꝛ hec sunt mysteria sũme trinitatꝭ: ad q̃ erigimur ꝓtẽplãdo ea: ꝛ ꝧ duplicit̃. Uel ꝑ positõez: vl̃ ꝑ ablatõez. Primũ ponit̃ augustinꝰ. scdm dionysiꝰ. Per positõez ꝓmo itelligimꝰ ĩ diuis esse q̃dã vt ꝓmũia. q̃dã vt ꝑpa: q̃dã vt appꝛo ꝓpria. Quesi sunt media int̃ hec et illa. Intellige g̃ ꝛ ꝓtẽplare si potes circa deũ ꝓmunia. ꝛ vide qm̃ deꝰ est Essentia ꝓma. Natura ꝑfecta. Uita btã. Que necessariã habẽt ꝓseq̃ntiã Item ĩtẽde ꝛ vide si potes: qm̃ deꝰ est Eternitas ꝑñs. Simplicitas replẽs. Stabilitas mouẽs. Que silr ꝓseq̃ntiã habẽt ꝛ ꝓnexionẽ naturalem. Postrẽo attẽde ꝛ vide qm̃ deꝰ est Lux inaccessibil̃. Mẽs inuariabil̃. Pax incõprhẽsibil̃. Que nõ tm̃ essentie vnitatẽ: sz etiã ĩcludũt ꝑfectissimã trinitatẽ. Lux q̃dẽ tãq̃ parẽs generat splẽdorẽ. lux aũt ꝛ splẽdor ꝓducunt calorẽ. ita q̃ calor ꝓcedit ab vtroq̃: licet nõ ꝑ modũ plis. Si g̃ deꝰ vere lux ẽ inaccessibil̃: vbi splẽdor ꝛ calor est substãtia. ibi hypostasis ꝟe in deo ẽ ꝑr ꝛ filiꝰ et spũssctũs. Que sũt ꝓpa diuinaꝝ ꝓsonaꝝ. Mẽs etiã tãq̃ ꝓncipiũ ꝓcipit et ꝓducit a se ꝟbũ: a q̃bꝫ emanat amoris donũ. Et ꝧ in oñi mẽte ꝑfecta ẽ repire. Si g̃ deꝰ est mẽs inuariabil̃. planũ ẽ in deo esse ꝓncipiũ ꝓmũ: verbũ eternũ: et donũ ꝑfectum. que sunt ꝓpria diuinaꝝ ꝓsonarum. Pax etiã includit̃ nexũ plimorũ. Perfecte aũt necti nõ ꝑñt nisi silles. Silles autem esse nõ possunt: nisi ambo a tercio: vel vnꝰ ab altero. Sed in diuis nõ ꝑñt ambo esse a tcio eodẽ mõ. Necesse ẽ g̃ q̃ si ĩ diuinis est vera pax: q̃ ibi sit ꝓma origo: eiꝰ imago: ꝛ vtriusq̃ ꝓnexio. Deinde in diuinis sunt appꝛopata ꝑm triplicẽ dñtiã. Pria appꝛopata sũt Unitas Ueritas: Bonitas. Attribuit̃ vnitas ꝑri: q̃ origo. Ueritas filio: q̃ imago. Bonitas spũisctõ: q̃ ꝓnexio. Scda appꝛopata sunt: ptãs: sapia: volũtas. Attribuit̃ ptãs ꝑri: q̃ est ꝓncipiũ. Sapiẽtia filio: q̃ est ꝟbũ. Uolũtas spũisctõ: q̃ est donũ. Tercia appꝛopata sunt: altitudo: pulcritudo: dulcedo. Attribuit̃ altitudo ꝑri. ꝓpt̃ vnitatẽ ꝛ ptãtem. Nihil enĩ aliꝺ est altitudo q̃ singularis ꝛ vnica ptãs. Pulcritudo filio: ꝑpter veritatẽ et sapiam. Hã sapiẽtia mul

titudinē ideaz: vitaſ aūt eqlitatē includit Pulcritudo aūt nihil aliō eſt qz eqlitaſ numeroſa. Dulcedo ſpūiſctō :ppt bonitatez et volūtatē. Ubi enī ſūma bonitaſ ē iūcta cū volūtate:ibi ē ſumma charitas ⁊ ſūma dulcedo. ¶ Eſt igit in deo Altitudo terribilis. ⁊ hic eſt ſtat⁹ erectōnis. Pulcritudo mirabil'. et hic eſt ſtat⁹ ꝓtemplationis. Dulcedo deſiderabil': et hic ē ſtat⁹ glificatōis. ¶ Nec ē igit erectio p viā affirmationis. Sz alia ē eminētioꝛ p viā negatōis Qm̄ vt dicit dionȳ. Affirmatōes incōpacte ſunt. Negatōes vo licz min⁹ videātur dicere. pl⁹ tn̄ dicūt. Et hic mod⁹ erectōis ē p abnegatōz triū. ita q ī negatōibz ill' ſit ordo. icipiēdo ab iferioꝛibz vſq; ad ſupioꝛa. Eſt eē ſupeminēt; poſitōiſ iclusio. Ut cū dr. de⁹ nō eſt q̄d ſenſibile:ſz ſupſēſibile. nec imagīabile ſz ſupimagīabile. nec ītelligibile:ſz ſupintelligibile. nec exiſtēs ℔ vel hoc.ſz ſup oē ens. Et tūc vitatis aſpect⁹ ferť ī mētis caligīnē:et altiꝰ eleuať:⁊ pfundi⁹ egrediť:p eo q excedit ſe et oē creatuz. Et hic ē nobiliſſim⁹ eleuatōis mod⁹. Sz tn̄ ad ℔ q ſit pfect⁹:ꝓexigit aliū. ſic̄ pfectio illumīatōez:⁊ ſicut negatio affirmationē. ¶ Dic aūt mod⁹ aſcēdēdi tāto ē vigoroſioꝛ: qnto vis aſcēdēs ē ītimioꝛ. tāto fructuoſioꝛ: qnto affectio ꝓtimioꝛ. Et ido vtile valde eſt in illa exerceri. ¶ Ut g̃ ī hac eleuatōe vitatis aſpect⁹ ſe valeat exercere: nota q in ꝑma hierarchia vitas ē Aduocāda p gemitū ⁊ oꝛōem. ⁊ hoc eſt angeloꝛuz. Audiēda p ſtudiū et deuotōem: et ℔ eſt archangeloꝛū. Annūciāda p exemplū ⁊ pdicatōem:⁊ ℔ eſt ꝓncipatuū. ¶ In ſecunda hierarchia veritas ē Adeūda p refugiū et cōmiſſionē. et hoc eſt poteſtatuū. Appꝛehēdenda p zelū ⁊ emulatōez. ⁊ ℔ ē ꝛtutū. Aſſociāda p ſui ꝓtēptū ⁊ moꝛtificationez. ⁊ ℔ eſt dñationū. ¶ In tercia hierarchia vitas eſt Adoꝛāda p ſacrificiū et laudem. ⁊ hoc eſt thꝛonoꝛū. Admirāda p exceſſuz ⁊ contēplatōem: et hoc eſt cherubin. Amplexanda p oſculū et dilectōem. ⁊ hoc eſt ſeraphin.

¶ Nota diligent pdicta:qm̄ ī illis ē fons vite.

Finit paruū bonū: vel regimē cōſcie ſcti Bonauē. qđ vocať fons vite.

¶ Incipit Lētiloquiū ſcti bonauēture.

Ece deſcripſi ea tibi tripl'ꝛ ī cogitatōibz ⁊ ſcīa. vt oñderē tibi firmitatem ⁊ eloq̄a vitať trādere ex his: illis q̄ miſert te, puer. xxij. Informāſ ſapiēs ī his vbis eū q̄ ītēdit ad pdicatōiſ officiū, pmoueri. q̄ttuoꝛ īuit ſtudioſo diſcipulo vidēda. ſ. ī q̄ eſt ſtudēdū. qꝛ ī trina traditōe: cū dic̄. Ecce deſcripſi ea. ſ. doctrīnā ſacrā tripl'ꝛ. qꝛ ad diſcretōez boni ⁊ mali informauit rōnalē. ad fiectōez mali aīauit irascibilē. ad dilectōz boni excitauit ꝓcupiſcibilē. Itē tripl'ꝛ doctrīna ſacri canōiſ ē deſcripta. qꝛ ꝑter lr̄alē ſēſū tribz modiſ tradit exponēda. ſ. moꝛal'ꝛ ſiue tropologice. allegorice. ⁊ anagogice. Tropologia ſiue moꝛalitas ē. qñ p illd qđ factū ē dať itelligi qđ faciēdū ē. Allegoꝛia ē. qñ p illd qđ factū ē ī dicať illd. ſ. qđ credēdū ē. Anagogia ē qñ ſurſū ductio. qñ p vnū factū ītelligēdū eſt illd qđ deſiderādū ē. ſ. etna felicitas brōz. ¶ Scđo de q̄ ē ꝓferendū. qꝛ d audita lectōe. cū addit. ī cogitatōibz ſcīa. i. vt cogites q̄ audiſti. ⁊ ītellectū freq̄nt cogas circa rumīatōez: vt ſcias vbi audita ⁊ rumīata ꝓfūdas p cognitōz. ¶ Tercio q̄d ꝓponē dū ī pdicatōe. qꝛ ꝓcepta moꝛalia q̄ ſb̄ lege nať: ſcꝑturee ⁊ gr̄e firma ⁊ īmobilia pmāneť: et euāgelia p̄cipue q̄ ex oꝛe altiſſimi ꝓdieť: cū dic̄. vt oñderē tibi firmitatē ⁊ eloq̄a vitať. ¶ Quarto p q̄d rñdēdū ī introgatōe. qꝛ p ea q̄ ſūt ex lectōe ꝓcepta. ī rōe collecta: ⁊ pdicatōe ꝓcepta: cū ſbiūgit. rñdere ex his: examīatoꝛibz illis q̄ miſer t. i. miſſi ſūt quō examinēt te. ¶ In āminiculū itaq; puuloꝛ: rudiſ rogať a rudibz: rudē tractatū rudibz ꝓpilaui. ī q̄ rudiuz ruditas circa generalia theologie ſaltē rudit potit erudiri: ⁊ ex lacte īfātie ad cibū ſolidū p̄uia ōi g̃tia cū ſēſ⁹ iduſtria p̄pari. Collegi aūt h' ex dict; ꝓboꝛ: q̄ hīcinde ōcerpēs ī vni⁹ opuſculi āguſtiā coartaui. Qđ cū et cētū rcipiat ſectōes: cētiloquiū potit appellari. L⁹ ꝓtinētia vt facili⁹ pateat reqꝛēti: ꝓmittūť cētū tituli ſectōnū. q̄ ex q̄ttuoꝛ pribz diſtīguūť. In vniuerſo eī agiť ō q̄ttuoꝛ ī pñti opuſculo. ſcz de malo ſub rōe culpe ꝑmo. De malo ſub rōe pene ſcđo. De bono ſub rōe g̃tie tercio. De bono ſb̄ rōe gl'ie quarto

Pars prima habet.xxxiij. sectiones.

Prīa ē ō malo culpe ī generali
Secunda de tentatōne
Tercia de diffinitione peccati.
Quarta de peccato originali.
Quinta de peccato actuali.
Sexta de peccato veniali et mortali.
Septima de ignorantia.
Octaua de omissione ⁊ negligentia
Nona de cōmissione /acceptōe
Decima de errore:ꝑuo iudicio: ⁊ ꝓsonarū
Undecima de peccato cōsensus :de peccato contra ꝓscientiā.⁊ de perplexitate.
Duodecima de mēdacio:ꝑiurio ⁊ ꝓtētōe.
Tredecima de adulatōe.maledicto et de/tractione.
Decimaquarta de peccato operis.
Decimaq̄nta de septem vicijs capitalib⁹ in generali.
Decimasexta de differētia int̄ capitale vitiū:initiuz peccati.et radicem malorum.
Decimaseptima de superbia.
Decimaoctaua de inani gloria.
Decimanona de inuidia.
Uicesima de ira.
Uicesimaprima de acidia.
Uicesimasecūda de auaricia
Uicesimatercia de gula.
Uicesimaquarta de luxuria.
Uicesimaquīta de peccato ex infirmitate et ignorantia :et industria.
Uicesimasexta de idolatria ⁊ heresi.
Uicesimaseptima deinterdicto:et duab⁹ speciebus excōmunicationis.
Uicesimaoctaua de duab⁹ regulis generalib⁹ circa excōmunicatōnem.
Uicesimanona de diuinatōne
Triceſima ō hypocrisi:symōia:⁊ sacrilegio
Triceſimaꝑma ō rapina:furto vsura :homicidio ⁊ scandalo.
Triceſimasc̄a de peccat⁹ luxurie et gule.
Triceſimatercia de passiōib⁹ siue ꝓprietatibus peccatorum.

Secunda pars septem recipit sectiones.

Prīa ō vulneratōe naturaliū
Secunda de spoliatōne gratuitorū.
Tercia de penis corporalibus.
Quarta de locis penalibus.
Quinta de apertōne librorum.
Sexta de igne conflagratōnis.
Septima de cruciatibus inferorū

Tercia pars habet.lvij.sectiones.

Prima de eo qō est frui et vti.
Secūda quid de deo trino ⁊ vno credendum est: ⁊ intelligēdū et exprimendum.
Tercia q̄liter deus trinus et vnus manifestat se in effectibus creature.
Quarta de appropriatis patris.
Quinta de appropriatis filij.
Sexta de appropriatis spiritussancti.
Septima de quattuor simul creatis.⁊ de mēsuris durabiliū.
Octaua de veritate exprmenda cum exclusione errorīs circa ꝓductōem mundi.
Nona de triplici differētia creature.
Decima de productōe machine mundialis
Undecima de ꝓsistētia machine corpalis.
Duodecia de sufficiētia celoz /me sui.
Tredecia ō q̄ttuor attributz āgel' cū ꝓditō/
Decimaq̄rta de ꝑuaricatōe spūuz maligz
Deciaq̄nta de ꝓfirmatōe spirituū bonorū
Decimasexta de diffinitōnib⁹ angeli:ordinis :et hierarchie
Deciaseptima ō explici diuisiōe hierarchie
Deciaoctaua de custodia hoīm ꝑ āgelos
Decimanona de diffinitōib⁹ anime.
Uicesima de diuisiōe potētiaz anime ſm magistros in q̄nq; membra
Uicesimaꝑma de diuisione potētiaz ſm naturales in tria membra.
Uicesimasecūda de diuisiōe potentiarum ſm theologos et naturales
Uicesimatercia ō diuisiōe potētiaz ſm au/
Uicesimaq̄rta de q̄ est anima /gustinū
Uicesimaq̄nta de ꝓditōe hūani corporis.
Uicesimasexta de toto homine ex corpore et anima constituto
Uicesimaseptia de vniōe naturaz ī xp̄o.
Uicesimaoctaua de pfectōe grāz in xp̄o.
Uicesimanona de plenitudie sapie ī eodē.
Triceſima de plenitudine sui meriti.
Triceſimaꝑma de tolerātia sue passionis.
Triceſimasc̄a ō sacra scꝑtura q̄ntum ad duo testamenta
Triceſimatercia de p̄ceptis decalogi
Triceſimaquarta de p̄ceptorū summa.

Tricesimaq̃nta de gr̃a in se ꝓsiderata q̃n/
tũ ad diffinitionẽ ꝛ diuisionẽ ꝛ opatõnẽ
Tricesimasexta de gr̃a in cõparatõne ad
habit⁹ gr̃uitos: vt sũt ꝑtutes ĩ generali.
Tricesimaseptima de fide.
Tricesimaoctaua de continentia symboli
quantum ad articulos.
Tricesimanona de spe.
Quadragesima de charitate.
Quadragesimapr̃ima de pr̃udentia
Quadragesimasecũda de temperantia.
Quadragesimatercia de fortitudine.
Quadragesimaquarta de iusticia.
Quadragesimaq̃nta de donis spũssancti
Quadragesimasexta de btũdinib⁹ ꝛ vi/
ta actiua cũ opibus misericordie. ꝛ de vi
ta cõtemplatiua cũ oratione. ꝛ de duode
cim fructib⁹: et quinq; sensib⁹.
Quadragesimaseptĩa de sacr̃is ĩ generali.
Quadragesimaoctaua de baptismo.
Quadragesimanona de cõfirmatione.
Quinquagesima de eucharistia.
Quinquagesimapr̃ima de penitẽtia.
Quinq̃gesimasecunda de vnctõne extrẽa.
Quinquagesimatercia de ordine.
Quinquagesimaquarta de matrimonio
Quinquagesimaq̃nta de impedimẽt⁹ ma/
trimonij in generali.
Quinq̃gesimasexta de ĩpedim̃to affinita
t⁹ ꝛ ꝯgnatõis ĩ spẽali. ꝛ ꝑmo ō affinitate
Quinquagesimaseptĩa ō cognatõe ꝛplici

OWarta pars tri

bus sectõib⁹ est ꝓtẽta.
Pr̃ima ō triplici differẽtia ꝑmij.
Secũda de expediẽtia ad ꝑmiũ
Tercia de sufficiẽtia gaudij.

Incipit pr̃ima pars

que habet .xxxiij. sectiones.

De malo culpe ĩ generali Sectio I

MAlum conside
rare occurrit quantum ad dif
finitõnem. Quod diffiniens
Augustinus ait. Malũ est ꝑuatio modi:
speciei: et ordis. Ad cui⁹ intelligẽtiã ẽ no
tandũ ꝙ creatura q̃libz q̃ntũ cũq; modica
ꝑparari habet ad deũ ſm triplex gen⁹ cau
se. s. efficiẽtis: formalis ꝛ finalis. ꝛ sic habz
modũ: spẽm ꝛ ordinẽ. Creatura ꝯo rõnal'
nõ solũ habz modũ: spẽm ꝛ ordinẽ: ꝑut ẽ
natura q̃dam sicut cetere creature. verũeti
am ꝑut est volũtate libera. Volũtas autẽ
nostra q̃n habet modũ: speciẽ ꝛ ordinem:
tũc est bona. Tũc autẽ habet hec tria q̃n
in opando continuat' virtuti diuĩe: vt ꝑn
cipio mouenti. cõformat' ei: vt regule diri
genti. vnit' ei vt fini q̃erenti. In ꝑmo ẽ mo
dus. in scõo est spẽs. in tercio ordo atten/
dit' ſm triplex gen⁹ cause. Q̃ñcũq; ꝯo q̃s
peccat mortalit': discõtinuat' necessario a
deo tanq̃ a ꝑncipio mouente. qz de⁹ nun
q̃ mouet ad pctũ. Discordat a deo tanq̃
a regula dirigente. Elõgat' ꝛ deordinat' a
deo tanq̃ a fine q̃erante. ponẽs creaturaz
finẽ sui. Et sic malũ culpe ꝑuat ꝛ corrum
pit hec tria inseparabilit' et eq̃liter. non tñ to
taliter in rõnali creatura: inq̃ntũ est agens
voluntarie et libere vltra alias creaturas.
Malũ vero pene corrũpit hec tria ꝓdi/
cta; ꝑut cũ alijs creaturis cõuenit in natu
ra. Itẽ considerat' malũ quãtũ ad distĩ/
ctõem. Distinguit' enĩ malũ ꝑ triplicẽ dif/
ferentiã. s. in malũ culpe siue trãsgressiõis.
malũ pugne siue tẽtatõis. malũ pene siue
punitõnis. Malũ culpe idẽ est qđ iniusti
cia generalis siue absentia debite honesta
tis. vel passio volũtaria. Malũ pene ẽ ab
sentia debite delectatõis cũ sensu sui ꝯrij.
siue passio inuolũtaria. Malũ pugne te/
net mediũ inter ista. nã diabolo ẽ culpa in
instigãdo. iusto ẽ pena in reluctãdo. Quã
tũ ad subdiuisiõem. Subdiuidit' enĩ ma
luz culpe ſm se: ꝛ ꝑ se. qđ nullo modo põt
bñ fieri. vt odire deũ. ꝛ blasphemare deũ.
In malũ in se siue ĩ genere. vt occidere: qđ
põt bñ fieri ꝓpt' iusticiã. In malũ ex circũ/
stantia. vt dare elemosinã ꝓpter vanã glo
riã. Itẽ ꝓsiderat' quantũ ad introductõez
Et sic malũ originat' a bono. i. a volũtate
ꝛ libero arbitrio nõ efficiẽte. sed deficiẽte
Substãtificat' ĩ bono. nõ enĩ ẽ essentia ali
qua vl' natura: sz corruptio boni. q̃ nõ põt
esse nisi ĩ bono qđ corrũpit'. i. in libera vo/
luntate. Contrariat' bono. Ad qđ intelli/
gendum nota: ꝙ malũ corrumpit ꝛ peri/
mit iusticiã. id est rectitudinẽ voluntatis.
Tria enim circa rectitudinẽ anime atten/
duntur. scilicet potẽtia rectificabilis: hãc
nõ corrumpit. habit⁹ rectificãs: hũc ꝑuat

simpliciter: et corrumpit scilicz gratiaz et virtutes. habilitas media: ꝛ hāc diminuit dū minus reddit hō habilis ad bonuz ꝑ pctm̄. nō tn̄ tollit eam. Non eniz opponit malū illi habilitati rōe nature cui⁹ est. sed rōe gr̄e ꝛ v̄tutis siue finis ad que est.

De tentatōe Sectio II.

Malū tentatōis siue pugne notificatur ꝑ diffinitōem Hugōis de sancto victore. Tentare est callide expiri. et q̄si q̄busdam blādis conatib⁹ ꝓbare. Ans̄. Omnis tētatio ꝓbatio ē. Cassiodorus. Tēptatio diaboli ē assimilatio apparētis boni ad fallendū. Sic etiā aliter diffinit̄. Tētatio est pulsatio ex intentōne vel ꝓposito ad declarandū bonū hoīs siue malū. Multiplicat̄ ꝑ diuisionem. Potest eni tētatio ꝯsiderari q̄ntū ad motiuū. et sic diuidit̄ tētatio in eā q̄ est ab hoste: a carne: ꝛ a mūdo. Juxta illd̄. Mūd⁹: caro: demonia: diuersa mouēt p̄lia. Item in eā q̄ est tētatio: alia ab hoste: alia a carne: p̄ma generaliter. scd̄a spēaliter. Diuidit̄ etiā q̄ntū ad instrumentū: ꝛ sic generaliter est illa diuisio gregorij. Est q̄dam tētatio ꝑ vicia. q̄dam ꝑ flagella. Spēalit̄: ꝛ sic est illa sup̄ psalmos. Omnē escā abominata est aīa eorū. Multiplex est tentatio. q̄rū p̄ma est error siue nesciētia vie v̄itatis. Scd̄a: difficultas vincendaꝝ ꝯcupiscentiarū. Tercia tediū boni. Quarta: tēpestas seculi. Quantū ad effectū: ꝛ sic generalit̄ ē illa. l. Chori. x. Tētatio vos n̄ app̄hēdat nisi hūana. Tentatio alia diabolica: alia hūana. Diabolica malū habet exitū: qꝛ terminat̄ in mortali. Hūana non habet ꝑiculosum exitū. qꝛ vel ibi est pctm̄ veniale. vel nulla est ibi culpa. Spēaliter: ꝛ sic est illa de doctrina christiana. Diabolus tentat aut vexādo carnē: aut vulnerādo nat̄alia. aut expoliādo g̃tuita. Quātum ad g̃dum: ꝛ sic generaliter est illa: tentatio alia exterior: alia īterior. Specialit̄: ꝛ sic est illa grego. Tētatio trib⁹ modis ꝑficit̄. s. suggestiōe: delectatōne: et consensu. Quantū ad tētandi modū. Et sic est illa generalit̄ ꝛ īplicite sup̄ psalmo. Qui habitat in adiutorio. Quedā tētatio ē leuis ꝛ occulta: quedam g̃uis ꝛ occulta. q̄dā leuis ꝛ manifesta. q̄dam g̃uis ꝛ manifesta. Generaliter ꝛ explicite. sic est illa Bern̄. ꝑ septē mēbra. Prima est īportuna: q̄ ꝑtinacit̄ insistit. Scd̄a est dubia: que animū dubietatis nebula inuoluit. Tercia est subita: q̄ iudiciū rōis p̄uenit. Quarta occulta que deliberatiōis ordinē p̄terfugit. Quīta est violenta. que vires nr̄as trāscēdit. Sexta fraudulēta: q̄ animū seducit. Septima ꝑplexa. que varijs vicijs impetit. Si specialiter ꝛ implicite: sic est illa augus. Diabolus tētat vt leo. tentat vt draco. Si specialiter ꝛ explicite: sic ē illa grego. sup̄ Job. Diabol⁹ opp̄mēdo rapit. insidiādo circūuenit. minādo terret. suadēdo blandit̄. desperādo frāgit: ꝓmittēdo d̄cipit. Diuersificat̄ aūt ꝑ intentionē. Nā tētat de⁹ vt erudiat. diabol⁹ vt decipiat. mūd⁹ vt allicit. hō vt ꝯijciat. caro vt inficiat.

De diffinitōe peccati Sectio III

Viso de malo culpe ī generali: ꝛ de malo pugne qd̄ īpellit ad culpā. descēdendū est ad pctm̄ in spēali. Circa qd̄ tria cōsiderare debem⁹. scz modum diuisiuū. modū diffinitiuū. modum punitiuū. Pōt autē peccatū ꝯsiderari formaliter ꝓut dicit p̄uatōem. ꝛ materialit̄ ꝓut substernit sibi aliq̄m actōem. Habz g̃ formales diffinitōes: ꝓut dicit p̄uatōez ꝑ hūc modū. Nā aut dicit recessum a bono: et sic trib⁹ diffinitōib⁹ q̄si idem circūloquētib⁹ diffinit̄. Prima in libro de ci. dei hec est. Peccatū est absentia boni vbi debet esse. Scd̄a in libro de christiana religione. Peccatū est appetitio nō naturarum malaꝝ: sed desertio melioꝝ. Tercia ī libro de natura boni. Peccatū est corruptio speciei: modi: et ordinis. Aut dicit recessum a nature rectitudine. ꝛ sic triplex diffinitio idem circūloquens inuenit̄. Prīa ē Damasceni. Pctm̄ est ab eo qd̄ est s̄m naturā: in id quod est p̄ter naturā cōuersio. Secunda est anselmi. Pctm̄ est carentia debite iusticie. Tercia ē augustini. Pctm̄ est defect⁹ q̄dam a luce v̄itatis. naturam non perimens: sed obscurās. Aut dicit recessum ab omnis boni complemēto ꝛ ꝑfectōe. ꝛ sic tripliciter diffinit̄. Primo ab augustino in libro de libero arbitrio. Peccatū est auersio a bono incōmutabili. Secūdo ab eodē in lib̄. de christiana religiōe. Pctm̄ ē carere bōis īcōmutabilib⁹ q̄b⁹ fruendū ē. Tercio ec̄ ab eod̄. Pctm̄ ē tenebra

intellectus. Habet ꝙz peccatū materiales diffinitões: put substernit sibi actū. et ſm hoc potest tripliciter ꝓparari. Aliut ad deū quem offendit. Et sic tripl'r diffinit. Prio ab augustino ꝯ manicheos. Pctm̄ est in ꝓceptis veritatis: vel in ipa vitate errare. Scdo ab ambro. in li. ꝙ paradiso. Peccatū est ꝓuaricatio legis diuine: z celestiū inobediētia mādatorū vel ꝓceptoꝝ. Tercio ab augustino. Pctm̄ est dictū vl factū vel ꝯcupitus ꝯ legē dei. Aliut ad virtutē quā excludit. Et sic triplex dat diffinitio de pctō. Prima ē basilij. Pctm̄ est dispositio aīe: ꝙie se habēs ad virtutē. Secūda august. in libro de duab aīab. Pctm̄ ē volūtas retinēdi vel assequndi qđ iusticia vetat. Tercia est august. in li. de vera religiōe Pctm̄ est appetere q̄ christ⁹ ꝓtēpsit: vl cōtenere q̄ christ⁹ appetijt. Aliut ad bonū qđ ꝓtendit. Et sic triplicit diffinit. Prio ab aug. i lib. de ci. dei. Pctm̄ ē male vti bono. Scdo ab eodē in li. de trinitate. Peccatū est vti fruēdis: et frui vtēdis. Sil'r i libro. lxxtiij. q̄stionū. Tercio in libro ꝺ libero arbitrio. Pctm̄ est spreto bono incōmutabili: rebꝰ mutabilibꝰ adherere. Due aūt inueniūtur diffinitões pctī. Una est hec. Peccatū est actꝰ incidēs ex defectu boni. Scda est hec. Pctm̄ est demeritum pene eterne.

De pctō originali. Sectio IIII.

Iſo de pctī diffinitõe: seq̄t videre de diuisiõe. Diuidit aūt pctm̄ in originale z actuale. veniale z mortale. delictū z ꝓmissuz. Et he diuisiões sumunt penes causam formalē. Itē i pctm̄ cordis: oris: et opis. Itē i peccatū supbie siue inanis gl'ie. inuidie: ire: acidie: auaricie: gule: luxurie. In ꝯcupiscētiā carnis. i ꝯcupiscētiā oculoꝝ. z supbiā vite. In peccatū cogitatõis: delectatõis: cõsensus. operis: et ꝙsuetudis. Et he sumūt penes causam materialē. Itē pctm̄ aliud ex infirmitate: aliud ex ignorātia. aliꝺ ex certa malicia ꝓpetrat. Itē peccatuz aliꝺ ex timore male hūiliante. aliud ex amore male accēdente. Et he sumunt penes ꝓditões peccātis. Itē peccatū aliud in deū: aliud in se: aliud in ꝓximū. Et he sumunt penes circūstantias eiꝰ i quē peccat. Prima diuisiõez ꝙsequmur. Prio q̄ntū ad peccatū originale.

Circa qꝺ sunt q̄ttuor attēdēda. diffinitio: corruptio: curatio: z notatio. Diffinit aūt pctm̄ originale ab Anlel. sic. Peccatū originale est carētia siue nuditas debite iusticie ꝙ inobediētiā ade facta. quā comitatur carētia visiõis dei. Ista diffinitio est formalis indicās huiꝰ pctī essentiā: causā z penā. Itē aliter diffinit sic. Pctm̄ originale est vicium ex q̄litate semis in hūana natura natū. Ista ē materialis: oñdens originalis pctī effectū z originē. Itē diffinitur tercio ab augustino sic. Peccatū originale est ꝯcupiscētia vl cōcupiscibilitas que paruulū facit ꝯcupiscibilē: adultū ꝯcupiscentē. Corrūpit aūt genꝰ hūanū ꝙ originale peccatū: qz licet aīa ñ sit ex traduce originat tñ culpa trāsit ab aīa ade ad animas posteroꝝ: mediante carne infecta: tā q̄ꝫ ꝙ ꝯcupiscētiā generata: et ꝙ libidinē seminata: que infectōz secū trahēs: aīaz sibi vnitā inficit et vitiat. nō tm̄ pena: sz z c'pa. Et sic hō ꝙ ꝯcubitū generatꝰ: nascit natura filiꝰ ire. qz ꝓuatus est rectitudine diuine iusticie. ꝓpt̄ cꝰ absētiā incurrit q̄ꝫ tū ad aīaz infirmitatē: ignorātiā: malicia z ꝯcupiscētiam. q̄ntū vo ad corꝰ penalitates. labores: dolores: defectꝰ: morbos multiplices. z p̄ter hec penā mortꝭ et incineratõis: penam carētie visiõis dei z amissiõis gl'ie celestis. taz in paulis q̄ꝫ in adultis. Curat autē originale peccatū ꝙ baptismū sic q̄ntū ad culpā: qꝫ tm̄ remanet quantū ad tēporalē penā. Sic curat quātū ad reatuz pene eterne: qꝫ remanet q̄ꝫ tū ad actū z motū cōcupiscētie. Sic curat in parēte qꝫ nihilominus a curato parēte trāsmittit in generatam ꝙlem. Sic tollit originalis culpe macula: qꝫ remanet seq̄la. cū qua oportet nos pugnare: q̄ꝺiu viuimus in hac vita. Nominat autē originale diuersis vocabulis: tam ex parte culpe: q̄ꝫ ex pte pene. Comparatū enī ad aīam dicit infirmitas. qz reddit aīam impotentē resistere motiv. Dicit feditas. qz ſm eam anima rōne corꝓris coinquinat. Dicit ꝓnitas. ꝓpter inclinatõem appetitus ad malū. Dicit corruptio: qz ducit ad nihilū scz ad peccatuz. Dicit vitiū: qz diminuit naturales virtutes. Dicitur languoꝝ nature ꝓpter diminutionem boni naturalis et delectabilis. Comparatū vero ad corꝰ dicitur lex

carnis: qꝛ est pena a lege iusticie naturaliť inflicta. Diciť lex mēbroꝝ: qꝛ p̄stat aptitudinē ad faciendū opa mala. Diciť tyrānꝰ: ꝓpter dñationē quasi violētā in ꝯcupiscētijs. Diciť fomes: qꝛ est causa materiaľ cōseruandi peccatū in carne. Ambrosiꝰ diffiniēs fomitē dicit sic. Fomes est morbidꝰ q̄dam affectꝰ: q̄ cōmouet ad illicituꝫ desideriū q̄ntū ad actū generatiue ⁊ nutritiue.

Comparatū ad actus delectabiles illicitos diciť ꝯcupiscētia vel ꝯcupiscibilitas Differūt tñ. qꝛ cōcupiscibilitas dicit potentiā: cōcupiscētia vero actū. Diciť etiaꝫ libido: qꝛ sequiť quicq̄d libet. s. voluptuosas delectatōes in sensu. Cōparatū v̄o ad penam ad quā obligat. diciť pctm̄ originale. qꝛ est carentia vl̄ nuditas debite ⁊ originalis iusticie.

De pctō actuali Sectio V.

Sequiť videre de peccato actuali. Circa qd̄ quattuor videamus. s. diffinitōem essentialē. originalitatem: differētiā materialē: et maioritatem.

Diffiniť autē pctm̄ actuale sic. Peccatū actuale est carētia debite iusticie: facta ꝑ inobedientiā ꝓprie volūtatis. vel auersio ab incōmutabili bono: ⁊ ad bonū ꝯmutabile ꝯuersio. Trahit aūt pctm̄ actuale originē a libera voluntate vniuscuiusq̄ ꝑ suggestionē: delectatōem. ꝯsensuꝫ ⁊ operatōem. Si aūt suggestio ⁊ delectatio sistant citra ꝯsensum: pctm̄ est veniale. si autē sequať ꝯsensus et opus in his q̄ diuina lege ꝓhibenť: pctm̄ est mortale cōsummatum. Si aūt medio mō fiat: vt sit ꝯsensus sine ope. hoc p̄t esse dupliciť. Quia aut hō vult in opꝰ ꝓcedere: sed nō p̄t. ⁊ tūc voluntas ꝑ facto reputať. nec minꝰ culpabiľ est q̄ꝫ si in ip̄o facto dep̄henderet. Aut ñ vult in opus ꝓcedere: sꝫ vult interiꝰ voluptari in delectatōe. ⁊ tūc licet nō sit pctm̄ plenarie cōsummatū. est tñ inter mortalia reputandū. qd̄ maxime de pctis carnalibꝫ habet intelligi.

Differētie materiales actualis peccati sunt due. s. pctm̄ angeli ⁊ hoīs Peccatū āgeli inchoatū est in p̄sumptōe. statim enī vt vidit suā pulcritudinē p̄sumpsit. ⁊ cōsummatū est in ambitōe. qꝛ presumēs de se appetijt qd̄ erat supra se. atq̄ cōfirmatū est in inuidie ⁊ odij auersiōe. qꝛ ex quo nō potuit h̄ obtinere qd̄ appetijt: cepit odio ⁊ inuidia contraire. Et sic in peccato luciferi sup̄bia p̄sumptiōis fuit p̄ma generatōe: sup̄bia ambitōis fuit p̄ma consummatōe. Peccatū vero hoīs fuit inobedientia. ad quā p̄cipitauit diabolꝰ hoīem ꝑ triplex appetibile naturale. s. ꝑ bonū gloriosum. copiosum ⁊ deliciosum. Tētauit enī de excellētia: sufficiētia: exp̄ientia: siue demulcētia. Diabolꝰ enī ꝑ mlierē volens deijcere hoīem: ꝓmisit mlieri dignitatꝫ excellentiā dicēs. Eritꝫ sicut dij. Deīde subiūxit cognitōis abundantiā dicēs. Sciētes bonū et malū. Tercio p̄tendit suauitatis exp̄ientiā. cū ostendit ei lignū pulcruꝫ visu: et ad vescēdū suaue. Unde peccatuꝫ mulieris inchoatū fuit in sup̄bia ꝓgressū habuit in auaricia. qꝛ nō in rebꝫ solū: sꝫ etiam in sciētia inueniť auaricia. Cōsūmatū fuit in gula. Et sic deordinatū fuit q̄ntuꝫ ad irascibilē appetēdo alta. q̄ꝫtū ad rōnalē appetēdo scire occulta. quantū ad ꝯcupiscibilē volēdo gustare suauia.

Peccatū maiꝰ vnuꝫ altero diciť duodecim modis. Primo causalitate. ⁊ sic pctm̄ diaboli diciť maiꝰ esse. qꝛ eiꝰ inuidia mors intrauit ī orbem terrarū. Scd̄o generalitate. et sic peccatū p̄mi parētis fuit maiꝰ. qꝛ se ꝑ totū genus hūanū diffudit. Tercio enormitate. ⁊ sic pctm̄ iude fuit maximū. qꝛ tradidit dñm saluatorē. Quarto ingratitudīe. ⁊ sic eiꝰ pctm̄ diciť esse maiꝰ: q̄ plura gratiarū dona ꝑcepit. Quīto ꝑiculositate: ⁊ sic peccatū ignorātie diciť esse g̃uius: qꝛ ꝑiculosiꝰ. Sexto insep̄abilitate. ⁊ sic pctm̄ cupiditatis diciť esse maius. qꝛ cū ceťa vicia cū hoīe ꝯsenescāt: sola auaricia iuuenescit Septīo īportūitate. ⁊ sic sup̄bia diciť eē maximū pctm̄. qꝛ etiā ex bonis opibꝫ generať. Octauo ꝓnitate: ⁊ sic luxuria d̄r eē g̃uiꝰ. ad quā homīes ꝓniꝰ inclināť. Nono maioris gr̄e īpugnatōe. ⁊ sic pctm̄ in sp̄m sctm̄ diciť esse g̃uiꝰ. Decimo rōne maioris offēse. ⁊ sic pctm̄ idolaťe diciť eē maiꝰ Undecimo rōe maioris facilitatꝫ resistēdi: ⁊ sic pctm̄ ade fuit g̃uissimū. Duodecimo rōne maioris īprobitatꝫ ⁊ libidīs. ⁊ sic pctm̄ cuiuslibet generis p̄t fieri maiꝰ altero

De pctō veīali ⁊ mortali Sectio VI

Eq̄tur videre de diuisiōe pctī in veniale ⁊ mortale. Ad cuiꝰ euidentiā tria sunt breuiť attendenda. scꝫ

ordo diuīe iusticie: q̄ imponit̄. peccatum veniale: qd̄ ꝯtrahit̄. ⁊ pctm̄ mortale quod incurrit̄. Ordo aūt diuīe iusticie ad quem dn̄s hoīem obligauit est. vt bonū incommutabile p̄ferat̄ bono ꝯmutabili. vt bonū honestū p̄ferat̄ bono vtili. et volūtas dei p̄ferat̄ volūtati nr̄e. ⁊ iudiciū rōis recte p̄ferat̄ ⁊ p̄sit sensualitati hūane. Pctm̄ vero actuale est inordinatio actual' voluntatis. Ista aūt inordinatio si est tā modica ꝙ ordinem istū nō extermīat: q̄uis in aliquo ꝑturbet: tūc pctm̄ est veniale. Quod habemus ꝑtractare breuiter q̄ntū ad diffinitionem: distinctōem: ⁊ curatōem. Diffinitur aūt sic. Pctm̄ veniale est libido siue amor voluptatis in creatura citra deū. Distinguit̄ aūt veniale tripliciter. Nā qd̄dā ē veniale ex surreptōe. ⁊ ideo veniale est: qꝛ nō p̄t vitari tūc. et qꝛ ꝯmittit̄ p̄ter rōem semꝑ est veniale. Qd̄dam est veniale ex cogitatione sine ꝯsensu. ⁊ ideo veniale: qꝛ nō plene consentit̄: vt in cogitatiōe ⁊ delectatōe de muliere citra cōsensum in delectatōem. et ideo veniale fit mortale ꝑ cōplacētiā ⁊ cōsensum. Qd̄daꝫ est veniale cū delectatiōe ⁊ cōsensu. et ideo veniale est: qꝛ nō est deordinatio ꝯ p̄ceptū. vt ebrietas ⁊ mendaciū iocosum. ⁊ istud cū sit veniale ꝓpter delectatōeꝫ que est citra deū. tn̄ p̄t fieri mortale ꝓpter nimiā libidinē ⁊ ꝯtemptū. Nō tn̄ intelligendū est ꝙ aliqd̄ veniale ꝑ essentiā fiat mortale. sed qꝛ de veniali fit trāsit⁹ ad mortale ꝑ complacentiā ⁊ ꝯsensum. siue ꝑ libidinē et cōtemptū. Curat̄ aūt peccatuꝫ veniale ꝑ actus in q̄bꝫ est aliq̄ hūiliatio ⁊ deuotio. q̄ q̄dem act⁹ gr̄a informati repugnant veniali. et sic ad actū curatiōis ⁊ deletōis venialiū gr̄aꝫ gratū faciētē coadiuuant ⁊ vigorāt. Hmōi remedia his ꝟsibꝫ continent̄. Cōfiteor: tūdo. respergor: cōteror: oro. Signor: edo: dono. ꝑ q̄ venialia pono. Unctio: pena leuis: ꝯpassio q̄ fit egenis. Hec enī remedia sunt. Generalis ꝯfessio. pectoris tūsio. aq̄ bn̄dicte asꝑsio. cordis ꝯtritio. dn̄ica orō. signatio ab ep̄o. eucharistie sumptio. offense ꝯdonatio. extrema vnctio. leuis pn̄ia. cōpassio fratr̄na.

Si aūt est tāta deordīatio volūtatis: ꝙ ordinem extermīat supradictū: tūc mortale ē peccatū. qd̄ p̄t ꝯsiderari q̄ntū ad diffinitōem: punitōem: ⁊ remissiōeꝫ. Diffinitur aūt ab Ambrosio sic. Pctm̄ mortale ē p̄uatio legis diuīe: et celestiū inobediētia mandatorū vel p̄ceptorū. Pena pctī mortalis est eterna dānatio. Dicit̄ enī mortale qꝛ ꝑ ip̄m vita gr̄e ꝑdit̄ ī p̄senti: ⁊ vita gl'ie in futuro. Et sic ꝯtrahit̄ mors culpe. ⁊ infligit̄ mors gehēne. Juste aūt ꝓpter mortale in q̄ q̄s finaliter ꝑseuerat: sempiternaliter cruciat̄. Un̄ s̄m Grego. qꝛ pctōr peccat in suo et̄no: eternaliter est cruciandus. Scd̄m augustinū ꝟo qꝛ peccat ꝯ bonum eternū ⁊ infinitū. eternalit̄ punie t̄. Curat̄ autē siue remittit̄ mortale peccatū ꝑ septiforme r̄mediū. scꝫ ꝑ baptismū: elemosynā: martyriū: cōuersiōem ꝓximorū. dimissionem iniurie: fletū penitētie: et ꝑ dignā eucharistie sumptōem. Attēde tn̄ ꝙ baptismus et penitētia nō solū valēt ꝯtra penā peccati. verūetiā cōtra culpā. cetera vero valent contra penā tm̄. Un̄ versus. Sūt septem delere quibꝫ mortalia possis. Fōs: elemosyna: martyriū: cōuersio fratrū. Inte peccanti dimittere: flere reatū. Sanguinis ⁊ carnis christi ꝑceptio digna.

De ignorantia.

Sectio VII.

Sequitur videre de diuisiōe peccati in delictū ⁊ cōmissum. Preuaricatio preceptorū est delictū. hoc est trāsgressio preceptorū affirmatiuorū. Preuaricatio ꝓhibitionū est cōmissum. h̄ est preceptoꝝ negatiuorū. Differentie delicti sunt ignorātia: omissio: negligentia. Delictū dicit̄ quasi derelictū. id est boni desertio. Bonū est duplex. scꝫ sciendū: cuius desertio dicit̄ ignorātia. ⁊ faciendum. ad quod duo requirunt̄. scꝫ ꝙ fiat bonus actus. cuius desertio dicit̄ omissio. et ꝙ bene fiat. id ē cū debitis circūstātijs. quarum desertio dicit̄ negligētia. Circa ignorantiā quadruplex diuisio est attēdenda. Prima est hec. Ignorātia: alia negatōis: alia priuatōis: alia dispositōis. Ignorantia negatōis est in paruulis. que nō ē culpa neqꝫ pena: vsqꝫ ad prefinitū tēpus. Ig̃rantia priuatōnis est in adultis: qui tēpore determinato ignorāt que possent scire. vel obliti sunt que aliquando didicerunt. Ignorantia dispositōis est qua quis opinat̄ ꝯria fidei. q̄ p̄t erronea dici: ⁊ ē ī hereticꝫ. Pr̄ia excusat a toto. scd̄a a ꝑte n̄ a toto.

tercia accusat a toto: qz puersam sequitur voluntatē. Scōa diuisio est hec. Ignorantia alia facti. alia iuris. Juris: aut iuris naturalis. z hec nō excusat: cū sit scriptuz in corde hoīs. vel iuris diuini. vt legis pphetaz: euāgelij: et doctrine aplice. z ista accusat sicut de magno z mortali delicto platos. maxime epos z metropolitanos: q̄ tenent de fide z spe reddere rationē. Et cusat autē sicut de veniali clericos simplices z illitteratos: q̄ cū potuissēt discere noluerūt. Laicos vero ī nullo accusat. qz ad ipos nō ptinet dūmodo nō ptemnāt. Si est iuris positiui. vt legū z decretoz: solos iudices accusat. Si est ignorātia iuris cōtinentis morales pstitutōes ecclīasticas: ad discernēda peccata: accusat sacerdotes z pfessores. Si vero ē ignorātia facti: aut indifferētis. sic sufficiēter excusat. aut necessarij ad salutē. z sic: aut nō potest vitari sicut in amēte: q̄ a natiuitate caruit iudicō ratōis. z hec excusat. Aut pt vitari: sicut ī iudeis et paganis. qui potuerūt scire christū passum fuisse p salute hoīm: et hec nō excusat. Tercia diuisio ignorantie ē. qz alia est simpler. vt qñ aliq̄s nescit que tenet scire. facit tñ aliquid. sed nō plene: vt illa sciat. hec excusat a tāto sed non a toto. Alia est crassa siue supina. vt qñ quis negligit scire que tenet. z tñ nō est determinatū ei q̄ teneat scire illa. hec min9 excusat. non excusat a toto sed a tāto. Alia est affectata siue affectiua. vt qñ aliq̄s negligit scire que tenet scire: cū ei sit determinatuz q̄ tenet scire illa. hec accusat pot9 q̄ excusat. Quarta diuisio est. Ignorātia: alia vincibilis. alia inuincibilis. Vincibil alia potest remoueri cū magna difficultate: vt in valde hebetib. hec excusat a tāto: nō a toto. si est de necessarijs ad salutē. Alia pt remoueri cū facilitate. vt in ingeniosis. hec nō excusat. Inuincibilis: alia est inuincibil p naturā: vt in puero: qui nō vtit ratōe. et in decrepito q̄ nō discernit. z in eo qui nascitur amens. hec excusat a toto. Alia est inuincibilis p culpā. vt in eo qui p culpā efficit furiosus. z ꝑm q̄sdā ñ excusat a toto.

De omissione z negligentia.

Sectio VIII.

Jso de ignorātia que est desertio debite sciētie. sequitur videre de omissione z negligētia: q̄ dicūt desertōem rei debite faciēde. Omissio est desertio act9 debiti in tpe determīato. Et dr actus debitus quē tenemur facere. Circa omissionē aūt habem9 videre q̄ttuor actus debitos. Tentionē. Distinctōem. Descriptionē. Absolutōnem. Dicit autē omissio derelictio actus: nō circūstātie. actus ꝓncipalis: nō annexi. ꝓcepti affirmatiui: nō negatiui. Est aūt triplex tentio quā omittere nō debem9. Quedā est rōe diuīe obligatōis. z hec est duplex. vna ad agendū: vt ī ꝓceptis affirmatiuis. vt honora patrē tuum. Alia ad nō agendū. vt in ꝓceptis negatiuis siue phibitōnib. vt non occides. Prima obligat semp: sed nō ad semp: nisi p loco et tpe. Secūda obligat sp z ad sp. Quedā est rōe spontanee cōsensiōis. vt in cōtractib. votis: iuramētis: pmissis: z obligatōe quā facit cōsciētia. Quedā rōe culpabilis offensiōis. Haz ꝓpter culpā mortalē obligat homo siue teneat ad penā eternalē. ꝓpter venialē ꝯo ad penā tpalem Describit autē tētio sic. Tētio est alieni ꝓcepti vel phibitōis: vel ꝓprij assensus: vl culpe ad agendū vel nō agendū: vel patiēdū obligatio. Ad agendū q̄ntū ad ꝓcepta affirmatiua. ad non agendū q̄ntū ad ꝓcepta negatiua z phibitōes. ad patiendū q̄ntuz ad culpā. Triplex est aūt absolutio predicte triplicis tentōis. scz impossibilitas: dispensatio: et penitētia. Negligētia ē debite circūstantie derelictio in bono ope faciēdo. Circa quā breuiter sūt vidēda tria. scz eius originatio: denoīatio. cōcomitatio. Orit autē negligētia ex torpore. Unde dicit Grego. Duo sunt in bonis opib timenda. desidia scz et fraus. Desidiā facit minor amor dei. Fraudē maior amor sui. Itē desidia p torporē nascit. Fraus p pūatam dilectōem. Fraus ista sic notificat. Fraudē in ope dei ppetrat. q̄ se inordinate diligēs: ad remuneratōis trāsitoriē bona festinat. Tripliciter aūt fraus ista committit. aut cū cordis hūani gratia. aut fauoris aura. aut cū quelibet res exterior desiderat. Ut enī bonū op9 bene fiat: req̄rit bonus finis. quē q̄ omittit: fraudat. Req̄runt et alie circūstantie: vt loc9: temp9: modus. q̄s q̄ omittit: vtiq̄ negligit. Hoīat autē duplici vocabulo. scz negligentia et

desidia. q̄ si large accipiant: ꝓmunia sunt ad q̄mcūq; omissionez: tā actus debiti q̄z circūstātie. Si ꝙo accipiāt stricte ꝓ omissione circūstantie: tūc desidia magꝭ respicit ꝓmunē significatōnez. Desidia ꝺr q̄si desistētia. Negligētia ꝙo magis respicit significatōez ꝓpam. s. omissionē circūstātie debite: q̄si nō diligētia. q̄ diligētia circūstātias diligēter ꝓsequtur. Sūt aūt comites negligentie torꝑor ⁊ pigricia. que q̄z uis sint idem: tñ pigricia dicit: eo q̄ pigeat difficultas laboris. Torꝑor ꝙo aspicit appetitū q̄etis. Triplex est aūt torꝑor siue pigricia. scz infirmitatis naturalis. sicut i phlegmaticis. et est pena ⁊ nō culpa. Et est torꝑor infirmitatis acq̄site ex culpa p̄cedēte: vt in ebriosis ⁊ gulosis: ⁊ talis nō excusat fm q̄sdam. Et est torꝑor libidinosus. ⁊ dicit torꝑor captat. ⁊ ille torꝑor est volūtas recusans facere bonum difficile: eo q̄ difficile. Et talis torꝑor siue pigricia cū sit peccatū reꝓbenditur in scripturis.

De ꝓmissione Sectio IX

Eq̄tur de ꝓmisso videre. De q̄ est breuit vidēdū et adiūgendū: q̄ ē trāsgressio legis diuine ꝓhibentis q̄tum ad p̄cepta negatiua. Potest aūt aliq̄d cōmitti cōtra naturā. Et ß dupliciter. scz ꝓtra naturā ꝓmunē hominib⁹ ⁊ brutis. vt q̄ masculꝰ ꝑ femina sit. Et hoc est peccatū sodomiticū. Aut ꝓtra naturā particularē: vt in natura angelica aut hūana. ⁊ ß ē naturale iudicatoriū dictās malū esse fugiendū: ⁊ bonū faciēdū. Jsta natura dictat q̄ debemꝰ deo obedire. deū colere ⁊ diligere. Dictat etiā q̄ primo debemꝰ facere: q̄ nobis volumꝰ fieri ab eodē. Et q̄ nobis nolumꝰ fieri: alij nō debemꝰ irrogare. Sic largo modo oīe pctm̄ q̄ ꝓmittitur est ꝓtra naturā. Potest etiā aliq̄d ꝓtra legē ꝓmitti. Et ß dupliciter variat: nā lex ꝓhibet aliq̄d q̄ntū ad omne tēpꝰ. ⁊ hoc ē ꝓhibitū q̄ est malū. et sic sunt ꝓhibitōes decalogi. Prohibet etiā aliq̄d nō simpliciter: sed ad tpus. ⁊ sic sunt ꝓhibitōes cerimonialiū. ⁊ hoc est malū: q̄ ꝓhibitū. Cōmitti ꝑt etiā aliq̄d contra ꝓsuetudinē. ⁊ ß est q̄ ꝓmittit cōtra mores. Prope aūt loquēdo mos nō scriptus dicit cōsuetudo. mos vero scriptus cōstitutio noiat. Nota tñ q̄ facere cōtra cōsuetudinē cōseruatiuā honesti est pctm̄. facere ꝺ cōsuetudinē destructiuā honesti sanctū est. facere ꝓtra ꝓsuetudinē indifferētē malū nō est. Honestuz aūt est q̄ sua vi nos trahit: ⁊ sua dignitate nos allicit. Jtē nota q̄ lex respicit honestū. ꝓsuetudo siue ꝓstitutio respicit vtile: q̄ est conseruatiuū honesti.

De errore: prauo iudicio: et ꝓsonarū acceptione. Sectio X

Equit de diuisiōe peccati: in peccatū cordis: oris: ⁊ opis. Et ꝓmo aliq̄d de pctō cordis breuit videamus. ⁊ ꝓmo de eiꝰ diffinitōe: postea ꝺ differētijs. Pctm̄ cordis sic diffinit. Pctūm cordis est trāsgressio legis diuīe ꝑ inordinatōem intrinseci motꝰ mentis. Differentie aūt eiꝰ sunt pctm̄ cogitatōis: delectatōis: ⁊ ꝓsensus. De pctō delectatōis visum est supra: cū ꝺ pctō actuali ageret. Ad peccatū cogitatōis ꝑtinet error: p̄uū iudiciū: et acceptio ꝓsonaꝝ. Ad pctm̄ ꝓsensus reducit peccatū ꝓscietie. Quātū ad pctm̄ cogitatōis ꝓmo videndū est de ipa. deinde ꝺ ꝑuo iudicio. postremo de ꝓsonaꝝ acceptōe. Cogitationū alia speculatiua pure. ⁊ ista non est pctm̄. alia practica siue affectiua. Ꝓria est in ꝓspectu mētis. ⁊ est inuolūtaria: q̄ntū est de se. Scda in aspectu cū affectu. ⁊ est volūtaria. ⁊ ideo ꝑt esse peccatū. Error q̄dam est infirmitatis: q̄lis est i febricitantib⁹. q̄b⁹ dulcia vident amara. Quidam est infirmitatꝭ naturalis originalis: q̄ corrūpit rō in iudicijs: ⁊ freq̄nter deuiat. Jste error q⁹ nō est volūtariꝰ: nō est pctm̄: sz pena peccati. Quidā est error q̄erse volūtatis: cuiꝰ est habere falsa ꝑ verꝭ. Talis autē error: aut est ꝺ fidez vl̄ bonos mores. ⁊ ille sp est peccatū. Si nō est ꝺ fidem vel bonos mores: tūc aut accidit i his q̄ sunt supra iudiciū hūanū. vt iudicare de intētionib⁹ cordiū. et sic sp est pctm̄. q⁹ tūc vsurpat q̄ soliꝰ dei est. Aut accidit in his que subsunt iudicio hūano. vt errare in locis naturalib⁹ ⁊ mathematicꝭ: ⁊ tunc ñ est peccatū. Prauū iudiciū recipit diffinitionē ⁊ distinctōem. Diffinit aūt sic. Prauū iudiciū est ex errore ꝓueniēs temeraria sētentia: vel suspitio mali de occultis alioꝝ. Error est habere ignota ꝑ notis. Sentētia est i asserēdo vl̄ diffiniēdo q̄ ita ē. Suspitō ēi opinādo cū dubitatōe temeraria:

n

etiā sentētiādo q̄ ad ip̄m nō ꝑtinent Di
stīguit̄ aūt hūanū iudiciū ꝑm hūc modū.
Iudiciū aliud est certitudīs: aliđ temeri/
tatis. aliud suspitōis. Primū. s. iudiciū cer
titudinis nō est pctm̄. qꝛ de manifestis lici
te iudicamus. Scđm iudiciū temeritatis
est triplex: vicz diffinitōis: arguitōis: asser
tōis. Diffinitōis cū q̄s de futuris male iu
dicat. Nam de alicui⁹ correctōe desꝑare ⁊
eū tanq̄ꝫ abiectū rep̄hēdere: q̄ nūc apparz
mal⁹: cū nesciam⁹ qualis futur⁹ sit. teme
rariū iudiciū est. Arguitōis: cū q̄s iudicat
de his que ad eū nō ꝑtinent. Ro. xiiij. Tu
q̄s es: q̄ alienū seruū iudicas? Assertōnis
cū q̄s iudicat de occultis. Glosa sup̄ p̄di/
ctū locū. De q̄bꝫ incertū est quo anīo fiant
sine ꝑiculo nemo iudicat. Aug⁹. vel Be/
da: sup̄ illđ Matth̄. vij. Nolite iudicare:
dicit h̄ loco nihil aliud nobis p̄cipi nisi ut
ea facta q̄ dubiū est quo aīo fiāt: in melio/
rem ꝑtem interp̄temur. Primū est ꝑnicio
sum. scđm p̄sumptuosum. terciū sup̄stiti/
osuz. Terciū iudiciū. s. suspitōis est t̄plex.
scz suspitōis violente. qñ oīa signa appa/
rent mali. nll'a vl' pauca boni. Temerarie:
qñ multa boni: pauca mali. Leuis: qñ ml'
ta mali: pauca boni. Primo modo nō est
pctm̄. scđo veniale g̃ue. tercio veniale par
uum. Nota ꝙ iudiciū certitudinis nec ve
niale est nec mortale. Iudiciū temeritatis
mēsurat̄ iuxta illud Matth̄. vij. In q̄ iu
dicio iudicaueritis: iudicabimī. Glo. Si
quem iudicauer⁊ temerarie damnatōe ve/
niali: venialit̄ cōdemnaberis. si dānatione
mortali: mortalit̄ cōdemnaber⁊. Et h̄ ītel/
lige sine p̄iudicio. Iudiciū suspitōnis q̄ꝫ/
diu manet in suspitiōe: nō est mortale. nisi
veniat in assertōnis iudiciū. Circa ꝑso
naꝝ acceptōem attēdēdum est diffinitōez:
⁊ differētiā triplicē. Diffinit̄ aūt sic. Per
sonarū acceptio est īiusticia qua p̄fert̄ ꝑso
na ꝑsone ꝓpter causam indebitā. Differē/
tie acceptōis ꝑsonaꝝ sunt tres. Una com
mittit̄ in honoris exhibitōe. De q̄ Iac̄. ij.
Fr̄es mei: nolite habere fidē iesu christi ī
ꝑsonaꝝ acceptōe. Alia est in iudicij execu
tōe. De qua Deut̄. xvi. Non accipies ꝑ/
sonā in iudicio. Alia in ꝓmotiōe ad digni
tates. Que ꝓhibetur. i. Regū. xvi. in ele/
ctōne Dauid: cui nō p̄tulit dñs fr̄es suos
ꝓpter vultus pulcritudinē seu ꝓpter alti/
tudinem stature.

De peccato ꝯsensus: ⁊ de pctō cōtra cō
sciētiā: et de ꝑplexitate Sectio XI

Sequitur videre de pctō consensus.
vbi p̄mo videndū est de ip̄o ꝯsen/
su q̄d est. Scđo de pctō ꝯ ꝯsciaz.
Tercio de differētijs ꝑplexitatis. Cōsen
sus diffinit̄ sic. Cōsensus est nut⁹ volūta
tis spōtane⁹. vel mot⁹ animi liber sui. Et
cū nihil ita sit in ptāte nostra sicut ꝯsenti/
re vl' dissentire. hinc est ꝙ ꝯsūmat̄ ibi om̄e
peccatū. Initiat̄ enī in cogitatōe: crescit ī
delectatōe. ꝑficit̄ v̄o in ꝯsensu. Ad intelli/
gendū quō peccat̄ qñ agit̄ ꝯ cōscientiam:
multiplicitas ꝯscīe attēdenda ē. Cōscien/
tia enī vno modo dicit̄ sup̄ior pars rōnis.
quam greci synderesim vocāt. et apđ nos
scintilla ꝯsciētie potest dici. Hec diffinit̄ a
Basilio sic. Cōsciētia est naturale iudica
toriū faciēdi vel ñ faciēdi. Differūt tñ ꝑm
rōem synderesis ⁊ ꝯscientia. Nā synderes̄
iudicat faciendū. i. dignū fieri. Cōsciētia
v̄o iudicat faciēdū. i. đbitū fieri. Alio mō
dicit̄ ꝯscīa habit⁹ natural' dictādi bonuz
vel malū. ⁊ sic diffinit̄ a damasceno. Con
sciētia est lex intellect⁹ nr̄i naturalis oppo
sita ꝑctō. Et ꝑm h̄ cōscientia nunq̄ꝫ errat.
Tercio dicit̄ ꝯsciētia opinio habita đ agē
dis: vel nō agēdis. id est debitis fieri vl' ñ
fieri formata. De qua. i. Chorī. viij. Qui
dam cū cōsciētia vsq̄ꝫ nūc idoli: q̄si idolo/
ticū manducant. Ro. xij. Omne qđ nō est
ex fide pctm̄ est. glo. i. omne qđ est ꝯ ꝯsciē
tiam. Isto tercio mō ꝯsciētia est habitus
acquisitus frequēter errone⁹: in iudicādo
esse faciendū qđ nō est faciendū: ⁊ ecōuer/
so. Potest aūt dictare cōsciētia tercio mō
dicta aliq̄d ꝑm legē dei. p̄ter legē dei: cōtra
legem dei. Et est hic ꝑmo de dictamīe cō
scientie ꝑ modū p̄cepti siue ꝓhibitōis. nō
ꝑ modū cōsilij vel ꝑsuasiōis. Prīo modo
cōsciētia ligat simpliciter ⁊ vniuersaliter.
qꝛ legi dei ꝯcordat q̄ ꝯsciētia oñdit esse li/
gatū. Secūdo modo cōsciētia ligat q̄ꝫdiu
manet. vnde tenet̄ hō vel eam deponere.
vel quod dictat ope adimplere. vtputa si
dictat ꝯsciētia ꝙ leuare festucā de terra est
necessariū ad salutē. Tercio mō ꝯscientia
nō ligat ad faciendū vl' nō faciēdū: sed po
tius ad se deponendū. qꝛ cū talis conscīa
sit erronea: ⁊ error ille repugnet legi diuīe

necessario q̃ꝫdiu durat ponit hoīez extra statū salutis. vtpote si dicat leccatrix alicui. moriar si nō cognoscas me. et ille incipiat habere ꝯsciētiā ꝺ mortali si nō ꝯgnouerit leccatricē. nō est in statu salutis ipsa cōsciētia ꝑdurāte. qꝛ si non cognoscit eaꝫ peccat mortaliter contēnendo deū. cū dictat conscientia hoc dño displicere. si cognoscit eā facit cōtra p̄ceptū dñi. Perplexitas nascit̄ ex errore cōsciētie. Est autem triplex ꝑplexitas. Prima est intelligētie verboꝝ sacre scripture. q̄ vident̄ sibi repugnare. Scd̄a est intelligētie faciēdoꝝ. De qua Ro. viij. Quid orem⁹ nescimus. ꝛc̄. Tercia est ineuitabilitas peccādi. Prima dissoluit̄ ꝑ distinctōez et cōsideratōez causaꝝ dicendi vtrunqꝫ. Scd̄a dissoluit̄ ꝑ inspiratōem spūssancti. que ē vnctio docens de oībꝫ ꝑ meritū orōnis. Jaco. i. Si q̄s indiget sapīa postulet a deo ꝛc̄. Et. ij. paral̄. xx. Cū ignorem⁹ q̄d agere debeamus. h̄ solū habem⁹ residui: vt ocl̄os nostros dirigam⁹ ad te. Tercia dissoluit̄ ꝑ depositōem erronee ꝯscīe.

De mendacio: ꝑiurio: et contentōe: Sectio XII.

Eq̄tur videre de pctō oris: quod pluribꝫ differētijs variat̄. Peccata enī oris sunt. mendaciū ī quo veritas destruit̄. ꝑiurium: in q̄ veritas cōtemnit̄. cōtentio in quo v̄itas impugnat̄. Est enī cōtentio v̄itatis impugnatio cū ꝯfidētia clamoris. Hec tria p̄cipue sunt ꝯ veritatē. Jsta contra bonitatē sunt. scurrilitas: que est ꝯ honestatē. Vaniloquiū siue multiloq̄um: quod est ꝯtra vtilitatez. Adulatio: que ē ꝯtra rectitudinē ī laude aliena. Jactātia: que est ꝯtra rectitudinē ī laude ꝓp̄a. Blasphemia: que est ꝯ rectitudinem in vituperiū dei. Maledictū: qd̄ ē cōtra rectitudinē in vituperiū ꝓximi. q̄ntum ad penam. Cōtumelia que est contra rectitudinē in vituperium ꝓximi q̄ntū ad culpā aptam q̄ imꝓperat̄. Detractio: q̄ est contra rectitudinē in vituperiū ꝓximi q̄ntum ad occultā culpā. De mēdacio ē videre q̃ꝫtū ad diffinitōem ꝛ diuisiōez. Diffinit̄ autē ab augustino sic. Mendaciū est falsa signatio vocis cū intētōe fallēdi. Et nota q̄ cū mentiri sit cōtra mentē ire: pōt homo mentiri dicēdo falsitatē ex certa scientia. Jtē pōt hō mentiri dicēdo veritatē qꝛ q̃ꝫuis sit veꝝ qd̄ loquit̄: tñ alid̄ sentit in consciētia. Jtē p̄t hō dicere falsum nō mētiēdo nec peccando. vt qñ fallit̄: adhibita tñ debita diligētia. Diuidit̄ autē mendaciū diuisiōe trimēbri. s. in mendaciū officiosum. ꝑniciosum: iocosum. Officiosū est qd̄ iuuat. Perniciosum qd̄ nocet. Jocosum qd̄ delectat. Diuidit̄ aūt diuisiōe octimēbri sic. Octo sunt genera mēdaciorum. Primū qd̄ fit in doctrina religiōis. vt dicere christū nō esse de virgine maria natū. Scd̄m qd̄ nulli ꝓdest ꝛ alicui obest vt mendaciū detractōis. ꝛ si q̄s est test⁹ falsus ī causa criminali. Terciū quod alicui obest vt ꝓsit alij. vt aliq̄s sit testis fals⁹ in causa pecuniaria. Quartū qd̄ fit sola mētiendi libidine. Quintū qd̄ fit cupiditate placēdi aut delectādi suaui eloq̄o: ut mēdaciū adulatiōis. Sextū quo q̄s mentit̄ ꝓ ꝯseruanda pecunia alicui⁹. Septimuꝫ quo q̄s mentit̄ ꝓ cōseruanda vita alteri⁹. Octauū quo q̄s mentit̄ ꝓ ꝯseruāda castitate alteri⁹. Nullo hoꝝ mēdacioꝝ est mētiendū. Dat aūt talē regulā Augustinus. q̄ q̄nto aliqd̄ mendaciū magis accedit ad p̄mū: tanto mai⁹ est pctm̄: et quāto mag⁹ recedit a p̄mo mēdacio: tāto min⁹ est peccatū. Post mendaciū q̄ v̄itas destruit̄: sequit̄ ꝑiuriū quo veritas ꝯtemnit̄. Sed qꝛ ꝑiuriū est violatio iuramēti: p̄us vidēdum est de iuramēto q̄ntum ad essentiaꝫ. ꝛ sic iurare est inuocare deū in testē sue locutōis. Quantū ad licentiā: ꝛ sic iurare licet ꝓpter pacē ꝛ iusticiā ꝯseruādā: vl̄ amiciciā ꝯfirmandā. Propter veritatē astruēdam. ꝛ sic paulus freq̄nter iurabat. Propter calumniā vitandā: sicut iurāt actor ꝛ reus. Propter fidelitatē seruādā. sic iurāt p̄ncipes regi. Quātū ad formā. ꝛ sic ē forma cōcessa. vt iurare ꝑ deum. ꝛ hec variat̄ Nam ī veteri testamēto dicebat̄. viuit dominus. i. ꝑ deū viuuꝫ. In eccl̄ia p̄mitiua dicebat̄. testis est mihi deus. id ē testē deū inuoco. Modo vero dicit̄. ꝑ deum. Et ē forma nō cōcessa. vt iurare ꝑ idola. Quātum ad comites. ꝛ sic dicit̄ q̄ iuramentuꝫ tres debet comites habere. s. veritatē. que debet esse in ꝯscientia. vt nouerit ita esse. Judiciū vt discrete iuret ꝛ cū d̄liberatōe Justiciā: vt qd̄ iurat̄ sit licitū ꝛ honestū.

Quantū ad differētias que sunt due. scz iuramentū assertoriū. vt qñ iurat: vel de p̄senti: vel de p̄terito ita esse vl' fuisse. Promissoriū. vt cū iurat aliquis de futuro aliquid se factur. Modo videri pōt p̄iurij diffinitio: que est talis. Periuriū est mendaciū iuramento firmatū. Potest etiā videri distinctio: que est hec. Periuriū dicitur falsa iuratio. Itē p̄uersa iuratio: quod fit qñ est illicitū qd̄ iurat. Tercio dicitur trāsgressio iuramēti.

De adulatōe: maledicto: ⁊ detractōne.
Sectio XIII.

Sequit videre de adulatōe: maledicto: et detractōe. que ꝯ rectitudinem laudis ⁊ vitupij ꝯmittunt. Adulatio aūt diffinit sic. Adulatio est sermo laudis alicui exhibit⁹ intentōe placēdi. Distinguit autē sic. Est enim q̄dā adulatio que bonū nō habitū attribuit. q̄daz q̄ habitū extollit. dicēdo mai⁹ esse q̄z sit. Quedā est q̄ malū nutrit laudādo malū: ⁊ dicendo esse bonū et licitū. p̄s. Laudatur pctōr in desiderijs aīe sue: et iniqu⁹ bñdicit. Quedam est q̄ hō homī vult placere. ñ ꝓpter deū: laude tñ vera. Gal'. i. Si adhuc hoīb⁹ placerē. i. placere vellē: nō ꝓpt deū: christi seruus nō essem. Maledictū q̄druplicit variat. Est enī maledictuz surreptōis. de quo dicit Aug⁹. Si enī cū omni facilitate et temeritate maledixerimus: ad mīma ꝑtinet peccata. Lasciuie ē cum alicui nō ex animo maledicim⁹. de q̄ dicit hieroñ. Qui negligit oris maledicti resecare ꝯsuetudinē: etsi nō corde maledicat: immundiciā tñ labiorū et oris inq̄namentū incurrit. Est et maledictū odij: qd̄ ex malo corde ꝓcedit zelo vindicte. Quartū est maledictū iusticie: qd̄ ex charitate ꝓcedit. s. cū alicui amico nostro maledicim⁹ ad eius correctōz. De his duob⁹ vltimis dicit grego. Scriptura sacra duob⁹ modis maledictū cōmemorat. aliđ qd̄ approbat: aliud qd̄ cōdemnat. Aliter eī ꝓfertur amore iusticie: aliter amore vīdicte. Detractio sic diffinit. Detractio est aliene fame denigratio. Cōmittit aūt sex modis. scz cū bonū negam⁹ qd̄ nouim⁹ esse factū. vel cū tacem⁹ ne fiat alijs manifestū. vl' cū p̄uertimus dicēdo illud mala intētōe esse factū. Itē malū occultū reuelādo in casu non cōcesso: vel augmentādo dicēdo maius esse q̄z sit. vel adīueniēdo mēdacit malū quod factū non fuit. Tenet autē detractor ad restitutionē bone fame quā abstulit. Maius enī bonū aufert detractor q̄z raptor. et nō dimittit pctm̄ nisi restituat ablatum.

De peccato opis Sectio XIIII

De peccato opis breuiter est vidēdum quantū ad diffinitōez ⁊ distinctōem ab offensa volūtatis et sup̄additōz ad maliciā volūtatis. Est aūt peccatum opis trāsgressio legis diuīe: p̄ inordinatōem extrinseci mot⁹ mētis. Ad pctm̄ opis reducit peccatū cōsuetudinis. Peccamus enī cogitatōe: delectatōe: consensu: verbo: ope et consuetudine. Peccatū autē operis cōparari habet ad peccatū volūtatis interioris ꝓut sunt cōiuncta. ⁊ sic sunt vnuz peccatū: ꝓ eo q̄ est ibi vnus cōtemptus et vna auersio. Unū inq̄z sūt loquendo formaliter: cū sit ibi vna deordinatio p̄uia. Loquendo tñ materialiter plura sunt peccata. q̄z plura sunt deordīata. scz voluntas interior: ⁊ actus exterior. Si autē hec duo adinuicē ꝯparent tanq̄z disiūcta. ita q̄ vn⁹ peccet volūtate tm̄. alius volūtate et ope: tunc diuersa sunt pctā nō solū materialiter: sz etiā formalit. Sup̄addit vero malicia opis sup̄ maliciā voluntatis qñ volūtas mala nō vult in op⁹ ꝓcedere: q̄z tunc nō est om̄ino plen⁹ ꝯsensus. Nam si actus opis subsequat contēptum: auersio ⁊ ꝯuersio ꝯsūmāt. Si aūt volūtas mala vult ī op⁹ malū ꝓcedere: sz nō potest: tunc distinguendū est. Nā vnū peccatū maius altero tripliciter iudicat. scz aut rōne maioris cōtemptus dei. ⁊ sic op⁹ nō addit ad iniquitatē volūtatis. Aut rōe maioris delectatōis et libidīs. ⁊ sic opus aggrauat. maxime q̄ntū ad gen⁹ carnalis peccati q̄ peccat q̄s in seip̄o. Aut ratōe maioris damnificatōis. ⁊ sic op⁹ addit ad malā voluntatē. maxime q̄ntū ad genus peccati quo q̄s peccat in ꝓximuz. Quātūcūq̄z enī velit q̄s fornicari. nō tm̄ delectat in volūtate q̄ntū ī ope. Et q̄ntūcunq̄z velit q̄s occidere: nō tm̄ nocet volēdo q̄ntū actualiter occidendo.

De septē vicijs capitalib⁹ in generali.
Sectio XV.

Sequit videre de diuisiõe peccati in septẽ vicia capitalia. q̃ sũt. Superbia: inuidia: ira: acidia: auaricia gula: luxuria. De q̃bꝫ ꝓmo videndũ est in generali. deinde de singulis in spẽali. In generali tria sunt in vicijs capitalibꝫ attẽdenda. s. diuersa noĩatio. ꝓnetiua ordinatio. sufficiẽs assignatio. Ad btõ grego. z alijs doctoribꝫ sic noĩant. Superbia: inuidia ira: acidia: auaricia: gula: luxuria. Ab Jsidoro sic. Castrimargia: fornicatio: philargiria: tristicia: acidia: cenodoxia: superbia. Itẽ superbiã q̃dem z cenodoxiã siue vanaz gl'iam distinxit Jsid. Sed grego. cõiunxit. qz idẽ sunt in re. differẽtes tm̃ ratõne. Superbia enĩ dicit: qñ aliq̃s sibi magnus apparet intra animũ. Vana gl'ia est qñ aliq̃s nitit magn⁹ apparere p laudẽ i facie aliorũ. Sil'z Jsidoro. distinxit acidiã z tristiciã. sed Gre. cõiũxit: qz idem sunt i re. sed differũt rõe. Jdem enĩ mot⁹ est in acidia z tristicia. differẽs rõe terminoꝝ. Nã fm auersiõem z recessum ab arduo gui dicit tristicia. fm ꝙ accessuz z ꝙuersionẽ ad leue dicit acidia: vt qz isti est gue surgere ad matutinas: tristis auertit se. Quia ꝙ leue est ei q̃escere: acidiosus ꝙuertit se. Ordinant aũt vicia capitalia fm ꝓnexionez: qua fit vt vnũ ex altero pferat. Nã superbꝫ nõ vult subesse maioribꝫ. vult pferri eqlibus. vult ꝓculcare minores. Et si nõ põt inuidet maioribꝫ: qz ꝓncipant. eqlibꝫ: qz pspant. minoribꝫ: qz exaltant. Et cũ sic nihil pficiat: cõcipit irã de facili ad maiores. mediocres: z minores. Deinde decidit in acidiã: q̃ mentis trãquillitas pturbatur. Et tũc cum interiorẽ ꝓsolatõem amiserit ad exteriorẽ p auariciã se cõuertit. z sic factus opulẽtus: ĩmoderate p ingluuiẽ farcit ventrẽ. Et postremo ad luxuriã resoluit carnẽ: a sũmo rõis ꝟtice vsq̃ ad carnis infimũ deprauat⁹. Sic patz q̃ q̃nq̃ pria sunt spũalia. duo vero vltima sũt carnalia.

Accipit aũt sufficiẽtia septẽ capitaliũ vicioꝝ penes ꝓnitatẽ ad apparẽs bonuz. Nec aũt ꝓnitas si est respectu boni qđ respicit spiritũ fm se: põt esse q̃duplex: fm quattuor conditões boni ad qđ appetit⁹ homis inclinat. Appetit enĩ q̃s bonũ sub rõe dignitatis. z sic est superbia. Aut sub ratõe ꝓpetatis. z sic est inuidia. Aut sub ratione securitatis. z sic est ira. Aut sub rõe q̃etis z tranq̃llitatis: z sic est acidia. Si ꝙ sit ꝓnitas respectu boni qđ respicit carnem siue spm̃ in carne. sic põt esse tripl'z. Nam spũs carnalis appetit bonũ sub ratõe sufficiẽtis: z sic est auaricia. aut sub ratõe demulcentis. z sic est luxuria. aut sub ratiõe reficiẽtis. z sic est gula. Ex hꝫ patet numer⁹ z sufficiẽtia vicioꝝ capitaliũ.

De differẽtia iter capitale viciũ: initiũ peccati: z radicem maloꝝ.

Sectio XVI.

Attẽdẽda est differẽtia inter capitale viciũ: peccati initiũ: z radicez maloꝝ. Capitale viciũ dicit. qz sicut caput est mẽbꝝ ꝓncipale z ꝓpletum. z alioꝝ membroꝝ ꝓncipiũ q̃ntũ ad motũ z sensuz. sic viciũ quod dicit capitale nominat pctm̃ completũ: a q̃ alia vicia oriunt.

Initiũ vero nominat ꝓprie illud in q̃ actus inchoat. Radix autẽ illꝫ a quo nutrimentũ trahit z fomentũ. Unde cũ peccatuz nutrimentũ trahat ex pte appetibilis: z dicat recessuz a deo. hinc est q̃ initiũ peccati attendit ex pte auersiõis. radix ꝙ ex parte cõuersionis. Et sic auersio ẽ ratione ꝓmptus. cõuersio vero est rõe cupiditatis et libidis. Et ideo superbia dicitur initiũ omnis peccati. cupiditas radix omniũ maloꝝ. Dicit aũt initiũ peccati tripliciter sive noĩant. aut put dicit recessuz liberi arbitrij a lege maiestatis. z sic superbia sive ꝓmptus dei dicit initiũ peccati. qz q̃ pceptũ transgredit creatoris: a superbia ĩcipit z cõtemptu. Aut a lege veritatis. et sic error dicit initiũ peccati. qz sicut dicit sapiens. Omnis malꝫ ignorans. Et vere ab ignorantia ĩcipit z erroꝛ: qz eterna deserit p terrenis. Aut a lege bonitatis. z sic insipientia dicit initiũ peccati. Un̄ Chrisostomus sup illud p̃s. Ad facie insipientie mee: dicit. q̃ omnis peccati initiũ insipiẽtia est. Insipiẽtia enĩ est cõtraria sapiẽtie. in qua diuina bonitas pgustat. Merito g̃ ab insipiditate dicit inchoare: q̃ potiꝫ in malicia peccati q̃s in suauitate dei eligit ꝺ lectari. Radix etiã peccati sive mali que circa peccatũ dicit libidinis ꝓnitatem: tripliciter potest sumi. s. generalissime. cum dicit: cupiditas sive libido est radix oĩm maloꝝ. Generaliter: vt cũ dicit. duplex ẽ

radix malorū. s. amor male accēdens: ⁊ timor male humilians siue deijciēs. Amor est respectu boni. timor r̄spectu mali. Minus generaliter: vt cū dicit̄ ꝙ triplex ē radix peccati. s. cōcupiscētia carnis: concupiscētia oculorū: et supbia vite. Et sic patet ex p̄dictis quō accipiat̄ viciū capitale Patet etiā ꝙ initiū dicit̄ aliqñ de supbia. aliqñ de errore. aliqñ de insipiētia. Patet nihilominus ꝙ aliqñ dicit̄ vna radix: aliqñ due. aliquādo tres.

De supbia Sectio XVII

Iam de singulis vicijs capitalibꝫ est videndū. Et p̄mo de supbia. Circa quā tria sunt attēdēda. scꝫ diffinitio: differētia: et g̃dꝰ. Supbia diffinit̄ sic a bernardo. Supbia est ꝓp̄e excellentie appetitus. Sic ab augustino libro de innocētia. Supbia est amor ꝓp̄e excellentie. Item ab eodē ī libro de ciuitate d̄i. Supbia est ꝑuerse celsitudinis appetitꝰ. Supbia ꝟm gregoriū habꝫ q̄ttuor differētias. Prima est qñ homo attribuit sibi bonū quod habet. Secunda est qñ etsi nō sibi. tñ suis meritꝫ. Tercia est quādo iactat se habere qd̄ nō habet. Quarta ē q̄ndo se existimat alijs p̄ualere. Unde v̄sus. A se: ꝑ meritis: falso: plus omnibꝫ inflat. Scd̄m anselmū libro de sil̄itudinibꝫ: q̄ttuor sunt exaltatōis species. Quedam est exaltatio in opinione. quedā in volūtate. q̄dam in sermone. quedā in ope. Exaltatio in opinione ē cū quis reputat se dignū ep̄atu vel aliq̄ dignitate: tñ nollet eā habere. Exaltatio in volūtate est cū quis vellꝫ habere episcopatū: tñ ñ reputat se dignū vl̄ etiā opinat̄. Exaltatio in sermone ē qñ nec se dignū reputat: nec vellet habere: tñ loq̄tur ampullosa de aliqua sciētia vt magis appareat. Exaltatio in ope est quādo aliquis nec se dignū reputat. nec vellet habere: nec loquit̄ magna: tñ exaltatur ī ope. vt quādo vocat̄ ad ꝯsilia: et hmōi. Gradus supbie ꝟm bernardū sunt duodecim. scꝫ curiositas: leuitas mētꝫ. inepta leticia. iactantia. singularitas. arrogantia. p̄sumptio. defensio peccatoꝝ. simulata ꝯfessio. rebellio. libertas peccādi: cōsuetudo. Hisquasi quibusdā passibus supbꝫ diligēter ad finem quē intēdit ꝑuenit. Curiositas ē quādo supbꝫ diligēter inquirit rumores. scꝫ quid de ip̄o dicatur. Leuitas mentꝫ ē qñ leuiter aliquis mutat̄ de delectatōe ex verbis laudis in tristiciā ꝓpter verba vituꝑij. Inepta leticia est qñ letat̄ ex defectibus ⁊ crimibꝫ aliorū. Iactātia est qñ narrat ea que habet vt laudet̄. Singularitas est qñ p̄ter cōsuetudinē aliqua singularit̄ opatur: vt solus appareat et laudet̄. Arrogantia est qñ iactat se habere qd̄ nō habꝫ Presumptio est qñ ingerit se ad faciendū quod ad eū nō ꝑtinet. Defensio peccati ē qñ peccatū suū et errorē defendit et excusat q̄s māifeste vl̄ apte. Simulata ꝯfessio est qñ peccatū suū excusat occulte. Rebellio qñ dissidet. scꝫ supioribus: paribꝫ: ⁊ inferioribus. Supioribus obuiat. inferiores opp̄mit. pares molestat ⁊ ꝑturbat. tūc libertas peccandi succedit. qꝛ nec deuꝫ timens: nec hoīes reuerēs peccat libere. cōsuetus ad mala. in ꝓfundū decidēs pctōꝝ

De inani gl̄ia Sectio XVIII

Sequit̄ videre de inani gl̄ia: q̄ idē est qd̄ supbia ꝟm rem: ab eadē differēs rōe. Circa quā breuit̄ vidēda sunt q̄ttuor. s. diffinitio: oppositio: differētie et filie. Inanis gl̄ia sic diffinit̄. Inanis gloria est amor laudis ꝓprie ꝓpter excellentiā apparentē Inanis gl̄ia ad humilitatē habet opponi. Hūilitas aūt q̄ttuor habet actus. et sic habet q̄ttuor oppositōes. Primus actꝰ est velle subijci. ⁊ sic opponit̄ supbie large sumpte. Scd̄s est de se parua sentire. Unde Augꝰ dicit. Humilitas est sensus ꝓprie paruitatis. ⁊ sic opponit̄ tumori vel elatōi. Tercius est velle subesse omnibꝫ: scꝫ supioribus: paribus et īferioribꝫ. et sic opponit̄ supbie stricte sumpte. que est amor ꝓp̄e excellentie. Quartꝰ est de se velle parua dici. ⁊ sic opponit̄ inani gl̄ie. Habet inanis gl̄ia duas differētias formales. scꝫ appetitū fauoris. ⁊ appetitū laudis. Fauor est excellentia alicuius in corde. laus in ore. Tres autem habet differētias materiales q̄ ponūt̄ Hiere. ix. Non gl̄iet̄ sapiens in sapiētia sua. nec fortis in fortitudīe sua. nec diues in diuitijs suis. sed in hoc gl̄ietur qui gloriat̄ scire et nosse me dicit dñs. Cū gl̄ia sit beatissime trinitatis ꝓpria: nō est gloriandū in sapiētia que attribuit̄ filio. nec ī fortitudine: que attribuit̄ patri. nec ī diuitijs

tam tpalibus ꝙ̄ ꝙ̄ ſpūalib⁹: que attribuunt ſpūiſancto. Inanis glorie ſm btm̄ gregoriū ſeptē ſunt filie. ſcz inobediētia: iactā/tia hypocriſis. incōtinentia. ptinacia. diſcordia. nouitatū p̄ſumptio. Inobedien/tia eſt volūtas fugiens minoratōem poteſtatis. nolens ſubiacere ſupioribꝫ in debi/tis. Iactantia eſt volūtas ꝓpter apparen tem poteſtatē ꝓpriā ſe oſtentās. Hypocri ſis eſt voluntas p ſpeciē ſancritatꝫ ſe ſimu lans fallaciter in acto. ⁊ viliter agens ī oc culto ſiue intentōe ſiue ope. Incontinen/tia eſt volūtas p cōformationē ſui: ab biſ qui mali ſunt laudari appetēs. Pertina/cia eſt volūtas fugiens minoratiōem p̄o bitatis: dicta vl̄ facta ſua irreuocabiliter defendens. Diſcordia eſt volūtas fugiens minoratōem ſapiētie. ab his que ab aliꝭ dicunt diſſentiēs. Nouitatū p̄ſumptio ē voluntas excedēs qualitatē ſui ordinis: ꝓpter apparentē nouitatē ſciētie vel ſapi entie oſtētari cupiēs. Yſidor⁹ vero diſtin/guens inter ſupbiā ⁊ inanē gl̄iam ꝓpt̄ dif ferentiā ratōis: dicit q̄ ꝺ ſupbia oriuntur cōtemptus: inuidia: inobediētia: blaſphe mia: murmuratio: detractio: ⁊ plura alia. De inani gloria vero ſm eundē oriunt cō tentiōes: hereſes: iactātia: ⁊ p̄ſumptio no uitatum.

De inuidia Sectio XIX

Equit videre de inuidia quantū ad quinq̄. ſ. quantū ad diuerſam nominatōem. diuerſam diffinitio nē. oppoſitōnem. differētias: ⁊ filias. In uidia dicit aliq̄ nomine ire. Ben. iiij. q̄re iraſceris. glo. id eſt liuore torqueris. Alī/quādo noīe odij. Bene. xxxvij. oderāt eū fratres. i. inuidebant. Aliquādo nomīe e/mulatōis. i. Regū. ij. Affligebat eā emula eius. Tamē emulatio q̄tuor habet ſigni ficatōes hoc verſiculo comp̄hēſas. Emu lor inflat amat inuidet ac imitat. Aliquā do noīe ꝓpo. Et ſic Damaſce. dicit q̄ q̄t/tuor ſunt ſpecies triſticie. ſ. acidia que ē tri ſticia aggrauās. Achos q̄ eſt triſticia vo cem auferēs. Miſericordia que ē triſticia de alieno malo. Inuidia que ē triſticia de alieno bono. Diffinit autez ſic inuidia ab auguſtino. Inuidia eſt odiū felicitatꝭ alie ne. Remigio ſic. Inuidia eſt dolor de ali eno bono. Damaſceno. Inuidia ē triſti cia de alienis bonis. Pho. Inuidia eſt triſticia in apparēti felicitate alicui⁹ inimi corū. Itē aliter. Inuidia eſt diſſenſio ab alieno bono extimato diminuere ꝓpriuz. Differētie inuidie materialit aſſignate ſm Auguſtinū ſunt tres. ſ. inuidere ſupio ribus: paribꝫ ⁊ minoribꝫ: ſiue inferioribꝫ. Inuidet enī homo ſupioribꝫ: q̄ eis ñ eq̄/tur. Paribꝫ. q̄ in meli⁹ ꝑſpantur. Inferi oribus: ne ei equant. Opponit aūt ti/mor dñi ſupbie rone hūilitatis quā gene rat. et pietas inuidie ratōe charitatis ex q̄ generat. Prima enī et potiſſima filia cha ritatis eſt pietas. que ad oīa valet. Filie inuidie ſm btm̄ gregoriū ſunt q̄nq̄. ſ. odi um. ſuſurratio: detractio. exultatio in ad/uerſis ꝓximi. afflictio in ꝓſperꝭ ipi⁹. Odi um eſt volūtas affectās ꝓximo maluz: vt careat cōtriſtante bono. Suſurratio ē vo luntas loq̄ndi ſeminās diſcordias int̄ fra tres: vt ꝑſequat ꝓximū ꝓpter ipius bonū contriſtans. Detractio eſt volūtas famaz ꝓximorū p verba denigrās: vt deſtruat ī aliorū opiniōe contriſtās bonū. Exulta/tio in aduerſis ꝓximorū eſt volūtas ꝓcu rata in ꝓximi aduerſitate delectās. Affli/ctio in bonis ꝓximi eſt volūtas ꝓcurans malū ſuo deſiderio: p euentū ꝓſpitatꝭ con trarie defraudata.

De ira Sectio XX

Equitur videre de ira quantum ad quattuor. ſ. quantū ad diffini/tōem: oppoſitōem: differentias ⁊ filias. Diffinit autē ira a Caſſiodoro ſic. Ira eſt animi motus ꝯcitat⁹: ad penā ꝓ/uocans inferēdam. Rabano. Ira eſt oīs malus motus ad nocēdū. Ab auguſtino. Ira eſt triſticia ex impotētia vlciſcēdi. Da maſceno. Ira eſt feruor eius qui circa cor eſt ſanguinis. ex euaporatōe fellis vel returbatōe fiens. Item ab eodē ſic. Ira ē id quod eſt audax mentis vider⁹ cupiſcē tia. Item ab eodem. Ira eſt deſideriū re/punitōnis. Philoſopho. Ira eſt appe/titus contrarij doloris ꝓpter apparentez exanimationē. et appetitus inferēdi dolo rem ſibi aduerſanti ꝓpter illatā iniuriam apparentē. que quodāmodo exanimat: p hoc q̄ debito ordine hominem quantum ad iudicium anime priuat. Habet au/tem ira oppoſitōnem ad manſuetudinem

ratōne sui initij. quia mansuet⁹ etiā nun/
q̄ vult incipe irasci. Ad iram p zelū: rōne
materie. Sunt enim circa eandē materiā
scz circa psonam ira p viciū ⁊ ira p zelum.
quam vtraq; vult puniri. Sed ira p vici
um vult q̄ psona puniat vt sic satiet vin/
dicta psone. Ira vero p zelū appetit puni
tionem psone vt destruat viciū in psona.
Breuiter ira p zelum vult punitōez pso/
ne cum debitis circūstātijs. Ira p viciuz
cū indebitis. Ad patientiā ꝺo habet ira
oppositōem rōe finis. q; patiētia extīguit
iram ne p̄cedat. Nam q̄ patiēs ē iras mi
tigat suscitatas. Species siue differē/
tie ire sunt tres ſm Damasce. s. fel: mania:
cotus. Fel siue fellea passio dicit subitus
animi motus impatiēs lesiōis. Et accidit
ex parte corpis ex cōmotione fellis. et ex
parte aīe ex corruptōe vis irascibil': ⁊ tūc
mouet fel ad vindictā vt expellat tristicia
De qua dicit Aug⁹. Ira est ꝺmotio passi
onis illate. Nec ira cito trāsit. Mania di/
cit manens ira ⁊ memorie tradita. Cotus
est ira obseruās tēpus ad vindictā. Fi/
lie ire ſm beatū gregoriū sunt sex. scz. Ri/
xa: timor mētis: cōtumelia: clamor: indi/
gnatio: blasphemia. Rixa est audax vin/
dicādi volūtas in iniuriā facti p̄cedēs. Ti
mor mentis est volūtas vindicādi. fugiēs
aduersantē p̄pter estimatas inimicicias.
Contumelia est volūtas vindicās p ex/
probrationē malorū. Clamor est volūtas
se vindicās in exaltādo vocem p virtutū
ad aliorū aures p̄ueniēs. Indignatio est
volūtas se vindicans p signū molestie ex/
terius declaratū. Blasphemia est volun/
tas se vindicās p opprobriū deo vel san/
ctis illatū. Scōm ysidor sunt tres fi/
lie ire. s. homicidium: clamor indignatio.
Que sic distinguunt. Nam vindicta infer
tur homicidio p manū. clamore p os. in/
dignatōe p signū.

De acidia Sectio XXI.

Eātur videre de acidia q̄ntū ad
tria. scz quantū ad diffinitionem.
oppositōem et filias. Diffinit au
tem sic ab Augustino. Acidia est tedium
interni boni. A Richardo. Acidia ē tor/
por animi bonū inchoare negligentis. A
Damasceno. Acidia est tristicia agḡuans.
A magistris. Acidia est diffidentia de p/
p̄ijs viribꝫ ⁊ auxilio dei: implēdi ardua
siue mandata. Opponit aūt acidia in/
quantū est diffidentia implēdi p̄cepta: vir
tuti spei: cui⁹ est ꝓfidere. Inquantū est te
diū interni boni ex quo generat pusillani
mitas: opponit virtuti fortitudinis. In/
quantū vero quod est facile reputat diffi
cile: opponit virtuti charitatis. que oīa
etiā difficilia facit facilia reputari. Quan
tū vero ad suā essentiā que est tristicia: op
ponit gaudio spūs. Acidia ſm beatus
gregoriū habet sex filias. que sunt videli/
cet: malicia: rācor: pusillanimitas: despe/
ratio: torpor: vagatio mētis circa illicita.
Malicia est volūtas grauedinis impati
ens: machinās malū illi⁹ quē estimat in/
ferentē. Rancor est volūtas ex impotētia
repellēde ḡuedinis amaricata. amaritudi
nem intus clausam p signū exteri⁹ mani/
festās. Pusillanimitas est volūtas immo
derate meruēs grauedinē in aggressu agē
doz: siue de p̄p̄ijs viribꝫ immoderate dif
fidens. Desperatio est volūtas grauedinē
rep̄mens de adiutorio ad p̄ficiēda agēda
diffidens: siue de remuneratōe diuīa p̄pt
sustinentiā grauedinis que est in implen/
dis p̄ceptis diffidēs. Torpor est volūtas
grauedinis impatiēs: tepida vel pigra ad
expletōem agendoꝝ inchoatorū. Vaga/
tio mētis circa illicita est volūtas interno
gaudio destituta. in rebꝫ exterioribꝫ illici/
tis quietē vel cōsolatōez querēs. Scōm
ysidor alie sūt filie tristicie: alie acidie. Ip
se enim tristiciā vocat voluntatē inq̄ntuz
a graui debito se auertit. Acidiā vero vo/
cat voluntatē inquantū se ad quietē inde
bitam conuertit. Dicit ergo. De tristicia
exeunt rācor. pusillanimitas: amaritudo:
desp̄atio. De acidia ſm ip̄m oriunt ocio/
sitas: somnolētia: impertunitas: inq̄etu/
do mentis. corpis istabilitas: verbositas:
curiositas.

De auaricia Sectio XXII.

Equit videre de auaricia q̄ntuz
ad quinq; .s. q̄ntū ad diffinitōem.
oppatōez: oppositōez: dr̄ñtias ⁊ fi
lias. Aug⁹ sup genesim ad lr̄am diffinit sic
auariciā. Auaricia est appetitus nō soluz
pecunie. sz etiā altitudinis ⁊ sciētie. Idez
in libro ō ciuitate dei. Auaricia est libido
habendi pecuniā. Idē alibi. Auaricia est

immoderata habēdi cupiditas. Itē tulli
us diffinit eā sic. Auaricia est amor īmo/
derat⁹ habēdi. Compar̄ aūt auaricia ido
latrie. Unde sepe dicit̄ idolor̄ seruitus in
scriptura. Hoc aūt dicit̄: qr cultor dei ad
deū tripliciter comparat̄. scz diligēdo: ho
norādo: et in ip̄o cōfidendo. que tria ī aua
ro respectu pecunie inueniunt̄ ⁊ repiunt̄.
ꝓpter qd̄ auaricia nō immerito dicit̄ ser/
uitus idolorū. Duplex est etiā act⁹ aua
ricie. s. diligere pecuniā: ⁊ retinere siue nō
dare. Ratōe p̄mi actus auaricia opponit̄
charitati. que bonū diligit incōmutabile.
Ratōe vero scd̄i actus opponit̄ largitati
siue liberalitati. que dat dāda: ⁊ retinet re/
tinenda. Duplex quidam est actus largi
tatis. scilicet dare danda: et retinere reti/
tinenda. Cui⁹ duplex est extremitas vici
osa. s. ꝓdigalitas: que dat nō danda. ⁊ aua
ricia: q̄ retinet nō retinenda. Largitas si/
ue parcitas qd̄ idem est: est virt⁹. tamē ra
tōe actuū differēs erit medietas. Si autē
attēdat̄ oppositio ꝟm actū dandi. Prodi
galitas est supfluitas que dat nō danda.
Auaricia est diminutio q̄ nihil dat. Lar/
gitas est medietas. Si vero ordinat̄ ꝟm
actū retinēdi. Auaricia est supfluitas q̄ re
tinet retinenda ⁊ nō retinēda. Prodigali
tas ē diminutio q̄ nihil retinet. Parcitas
vero est medietas. Differentie auaricie
sunt q̄nq̄. s. beneficij subtractio: furtū: ra
pina: vsura: symonia. Subtractio bñficij
est auaricia retinēs bñficiū qd̄ tenet̄ dare
pauꝑibus in tꝑe necessitatis. vt diues in
digenti. Furtū est auaricia retinēs rem a/
lienā īuito dño. Rapina ē auaricia ꝑ vim
occupans rem alienā. Usura est auaricia
acq̄rēs ꝑ mutuū aliquid p̄ter sortē. Sy/
monia est auaricia studiose appetēs vēde
re vel emere spūalia vel spūali annexum.
Filie auaricie ꝟm gregoriū sunt septē.
scz ꝓditio: fraus: fallacia: ꝑiuriuz: inq̄etu
do mentis. violentia: obiurgatio mentis
contra misericordiā. Proditio est voluntas
ꝑ deceptōem domesticorū acq̄rendis in/
hiās. Fraus est volūtas ꝓfectū ꝓximi de
cipiens ꝓpter terrenū emolimentū. Fal/
lacia est voluntas ꝑ verba decipiēs ꝓxi/
mū causa lucrandi. Periuriū est volūtas
violans sacramentū et iuramentū. Inq̄e/
tudo mentis est volūtas cogitare nō ces/
sans q̄liter possit diuitias cōgregare. Vi
olentia est volūtas ꝑ vim alior̄ bona rapi
ens. Obiurgatio mētis ꝯtra misericordiā
est volūtas ꝯcitata aduersus postulatōez
indigētis: ex nimio ardore pecunie retinē
de. Scd̄m ysidor̄ octo sūt filie auaricie.
scz mēdaciū. fraus: furtū: turpis lucri ap
petitus: falsa testimonia: violētia: inhūa/
nitas: ⁊ rapacitas.

De gula. Sectio XXIII.

Sequit̄ videre de gula q̄ntū ad q̄t
tuor. scz q̄ꝫtū ad diffinitiōem: op/
positōem: differētias et filias. Dif
finitur aūt gula quantū ad excessum ī ci/
bo sic. Gula est immoderat⁹ amor edēdi.
Quantū vero ad excessuz in potu d̄r ebri
etas. quam diffinit Seneca sic. Nihil ali
ud diffinio ebrietatē: q̄ꝫ insaniā volūtariā
Quantū vero ad excessum cibi et pot⁹ sic
potest diffiniri. Gula est īmoderat⁹ amor
alimēti. Itē sic. Gula est immoderatus a/
mor delectatōis ei⁹ que ē circa vel ꝟm gu
stū. Scd̄m h̄ gula p̄t sumi stricte ꝑ im
moderantia in cibo. Et sic opponit̄ ei par
simonia. Uel large p̄t accipi ꝓ immode/
rantia in cibo ⁊ potu pariter. Et sic oppo
nit̄ ei sobrietas: que modū ꝟuat in vtroq̄.
Differētie siue ꝯditōes gule ꝟm ysido/
rū sunt quattuor. s. q̄d: quantuz: qñ: quō.
Quid ad ip̄am rē ꝑtinet. Quādo si añ le/
gitimū tēpus appetat. Quantū ad immo
derantiā refertur. Quomodo si nimis ar
denter appetat. Scd̄m beatū gregoriuz
sunt quinq̄ differētie hoc versu cōprehē
se. Prepropere: laute: nimis: ardēter: stu/
diose. Prepropere ꝑtinet ad sumptionez
cibi ante tempus. laute ꝑtinet ad cibi sub
stantiā. cū scilicz ex se p̄ciosus et delicatus
est. nimis: ad cibi quantitatē. ardenter: at
tendit̄ ex parte affectiue. studiose ex parte
cognitiue. Duas istas vltimas differenti
as ꝟm beatū gregoriū sub illa que est q̄r/
to modo apprehēdit. Quinq̄ sunt fi/
lie gule ꝟm gregoriū. scilicz inepta leticia.
scurrilitas: immundicia: multiloquiū: he
betudo mentis vel sensus circa intelligē/
tiam. Inepta leticia est volūtas ꝑ exterio
res lusus excitās libidinē ī gustu. ⁊ ex ip
sa postmodū excitata. Scurrilitas est vo
luntas ꝑ verba carnalia libidinez gustus
ꝯmouēs: et ex ip̄a postmodum cōmota.

Immūdicia est volūtas ꝑ nimiā cibi sumptiōem: libidinē in gustu cōtinuare desiderans. Multiloq̄um est volūtas ꝑ mlti plicatōem verboꝝ: intendēs in gustu conseruare libidinē. Hebetudo mētis est voluntas libidinis ꝯseruāde ꝓpe carnis absorpta: ītelligere spūalia fastidiēs. Scd̄z ysidoꝝ due sunt filie gule. s. comesatio et ebrietas. quaꝝ vna in cibo attendit̄: alia in potu.

De luxuria Sectio XXIIII.

Sequitur videre de luxuria quātuz ad diffinitōem: oppositōem: tentatōem: differētias et filias. Diffinit̄ sic. Luxuria est libidinose voluptatꝭ appetit⁹. Itē sic. Luxuria est ꝯcupiscētia nimia exꝑiende voluptatꝭ. Itē sic. Luxuria est inordinat⁹ appetit⁹ illi⁹ delectatōis que est ꝑm coitū. Opponit̄ aūt luxuria ꝯtinentie. Cui⁹ triplex est differētia. Est enim ꝯtinētia ꝯiugalis. vidual' ⁊ v̄ginalis Quintuplex autē tētatio ē luxurie. ꝑm q̄ in h̄ versu continet̄. Visus ⁊ alloq̄um: cōtactus: et oscula: factū. Hoc q̄ppe ordine tentatio luxurie ꝯsummat̄. Prīo enī inchoat̄ in visu exteriori: siue interiori: vt ī cogitatōe. Deinde venit̄ ad alloq̄um. postea transit̄ ad contactū. deinde prūpit̄ ad osculū. postea ꝯsummat̄ factū. Differētie luxurie sūt sex. s. fornicatio: adulteriū. stupꝝ: sacrilegiū: incest⁹: pctm̄ ꝯ̄ naturaz. Fornicatio est luxuria qua solut⁹ cognoscit solutā nat̄ali vsu. Et ītelligit̄ ⁊ solut⁹ ⁊ soluta a vincl'o cōiugij: ꝯsanguītatꝭ: affinitatis: ordinis: et religiōis: vel voti continentie. Adulteriū est luxuria q̄ ꝯiugalis thorus violat̄. Stupꝝ est luxuria q̄ virginalis incorruptio violat̄ seu defloratur Sacrilegium hic appellat̄ sacre ꝑsone lesio ꝑ viciū luxurie. Et meli⁹ luxuria sacrilega diceret̄. Hec est luxuria qua votum continētie violat̄: et hoc in se. vel qn̄ in sacris ordinib⁹ cōstitut⁹ vel religiosus aliq̄s fornicat̄ cū aliqua soluta. vl' soluta aliqua cū religioso vel sacerdote. Incest⁹ est coitus contra ꝯsanguinitatē: affinitatez: vel compaternitatē cōmissus. Peccatū ꝯ̄ naturam est luxuria qua naturalis vsus coeundi maris ⁊ femīe dissipat̄. Filie luxurie ꝑm gregoriū sunt octo. s. cecitas mētis. incōsideratio. incōstantia. ꝑcipitatio. amor sui: odiū dei: affectus ꝑsentis seculi. horror siue desꝑatio futuri secl'i. Cecitas mentis est volūtas fastidiēs et despiciēs suꝑiora et spūalia. Incōsideratio est volūtas ꝑuidere renuēs agenda inferiora. Inconstantia est volūtas libidīe carnis confracta: statū suū tenere nō valens. Precipitatio est volūtas ad aggredi quelibz impetuose. Amor sui ē volūtas affectōe carnis imbuta. sibi ꝓpter se suꝑ omnia adherens. Odiū dei est voluntas deū tanq̄ impedimentū ꝓprie volūtatis carnal' vl' voluptatis detestans. Affectus ꝑsentis seculi ē volūtas ꝑsens seculū semꝑ manere desiderans. ꝓpter fruitionē voluptatis carnis. Desperatō siue horror futuri seculi ē voluntas voluptate ꝑsenti cecata: de eterna iocūditate desperās. Scd̄m ysidoruz q̄ttuor sunt filie fornicatōis. scilicz turpiloquia: scurrilia. ludicra: stultiloq̄a. Sapientie in sermone opponunt̄ stultiloquia Bonitati in sermone opponunt̄ alia tria. Nam cū triplex sit bonitas. scz: vtilitas: delectatio licita: ⁊ honestas. sermōi vtili opponunt̄ ludicra. sermoni delectabili licito opponunt̄ scurrilia. sermoni honesto opponunt̄ turpiloquia.

De peccato ex infirmitate: et ignorātia: et industria. Sectio XXV

Sequit̄ videre de diuisiōe peccati trimēbri: que est. Pctm̄ aliud ex īfirmitate. aliud ex ignorātia: aliđ ex certa malicia siue industria ꝑpetratur. Qđ alijs verbis dicit̄ ī euāgelio. Est peccatū in patrē. peccatū in filiū. peccatuz in spiritūsanctū. In patrē cui attribuit̄ potentia peccare dicit̄: quando q̄s peccat ex infirmitate. In filiū cui attribuit̄ sapiētia q̄ peccat ex ignorātia. In spm̄sctm̄ cui attribuit̄ bonitas: q̄ peccat ex industria siue ex certa malicia. Prīo videndū ē de pctō ex infirmitate. qđ ē auersio volūtatꝭ male hūiliate vel male accēse ab īfirma creatura: a deo oīpotēte. Due sūt drn̄tie h⁹ pctī effectiue. timor male hūiliās: ⁊ amor male accēdēs. Tripl'r āt distīguit̄ amor. s. amor g̃tuit⁹: libidīosus: ⁊ natural'. Gratuit⁹ hz finē ꝑncipalē sūmū bonū. s. incōmutabilē deū. Libidīos⁹ hz finē voluptatē siue đlectatōez ī creat̄a. Natural' hz finē necessitatē siue vtilitatē ꝓpaz. Prim⁹ est laudabil'

q2 virtus. secūd9 vitupabilis: q2 peccatū. terci9 nec laudabilis nec vitupabil'. q2 naturalis est. Sil'2 distinguit triplex timor. scz naturalis: gtuitus: libidinosus. Naturalis est passio .i. pmus motus. 7 in testimniū hūmanitatis vere fuit ī dño iesu christo. Gratuitus multiplicat in seruilē. initialem 7 finalē: de quib9 alibi dicet. s. in libro de donis. Libidinosus diuidit ī hūanū. quo ds eligit peccare ne ledat in corpe. et mundanū: quo ds eligit peccare ne ledat in possessiōe. Timore libidinoso hō male hūiliat. Timore gtuito bene. Timore naturali nec laudabilit nec vitupabilit. Itē amore libidinoso hō male accēdit. Amore gtuito bñ. Amore naturali indifferent.

¶ Peccatū ex ignorātia est auersio volūtatis ignorātis et ppetrātis qō maluz est: ab omniscięti deo. Nota tñ q9 aliō est peccatū ex ignorātia. aliō peccatū ignorantie ¶ Peccatū ignorātie est omissio debite scięntie. ¶ Peccatū ex ignorātia est pctm̄ qō cōmittit ignorāt. Est ignorātia iurz: 7 ignorantia facti. Ignorantia facti duplex: aut adhibita debita diligētia: 7 hec excusat a toto. aut nō adhibita debita diligētia. et hec excusat a tāto 7 nō a toto. Ignorātia iuris q̄daz est vincibil': q̄ est culpa. hec autem aut est vero ꝓsensu: vt ignorātia affectata. Et ista sic ex vna pte excusat: et alia magis aggrauat. Aut est ex negligentia 7 ignauia. sicut ignorātia crassa 7 supina. 7 ista 7si aliq̄ modo excusat: non tñ sic excusat: q̄n eterno igne ardeat: sicut dic̄ Aug9. Sic 7 ignorātia iuris inuincibil' pōt esse duplex. Aut enim est introducta p pambulam culpā. aut pter omnē culpā. Si pter oēm culpā: aut simpliciter puat cognitionem iuris. sicut in infantib9 7 furiosis. q̄ oīno carent vsu ratōis. 7 hec excusat a toto. Unde dicit Bern̄. q9 puulis infantib9 et dormiētib9 nihil imputat qō faciūt. Aut nō tollit oīno vsum rōnis: sz semiplenū. 7 tūc nō excusat a toto sz a tāto. sicut ī his q̄ nō plene sūt furiosi. sz habēt aliq̄ mō aliqua īterualla lucida. 7 in puerz: q̄ sūt aliq̄ modo capaces p̄cepti. licet non plene. Si aūt ignorātia est introducta p pambulaz culpā. sicut in ebrio 7 furioso: quoz vterq̄ p̄cipitauit se in hoc p culpā suā. sic non excusat a toto. Sed vt dicit phs. Ebrius habet duplices maledictōes. vnā p culpa p̄cedenti. aliā p culpa sequenti. ¶ Non tñ p prie loquendo est dicendū q9 ebri9 aliquid ppetrans nouā culpā cōmittat. sed ex cōsequenti culpa aggrauat prima. vt videtur magis peritis. q̄uis aliqui dixerūt q9 preter culpā pmam in ebrietate cōmissā: secūdo ꝓmittat nouā. ¶ Peccatū ex industria siue in spiritūsanctū: est auersio volūtatis malignantis a sūme clemēte deo. Cuius sunt sex differētie. s. desperatio: psumptio. impugnatio veritatis agnite. inuidētia frne gratie. obstinatio mētis. final' impenitētia. Quaz sufficiētia accipit sic. Istō peccatū impugnat gram penitētialē. p quaz fit remissio peccati a deo intra eccl'iasticaz vnitatē. Potest ergo impugnare pnīaz in se. et sic sunt due species. q2 penitētia facit resilire a cōmissis. cōtra quod est obstinatio mentis. facit etiā pcauere a cōmittendis. cōtra quod est finalis impenitētia. id est ꝓpositū nunq̄ finaliter penitēdi. Si autem impugnat gram penitētialē in comparatōe ad deū a q̄ datur. sic ē duplex species. ¶ Nam vniuerse vie dñi misericordia 7 veritas siue iusticia. Misericordiā impugnat desperatio. iusticiā impugnat psūptio Si autē impugnat gratiā penitentialem in comparatōe ad vnitatē ecclesie in q̄ recipitur. sic est duplex peccatū. ¶ Nam vnitas ecclesie maxime cōsistit in duobus. s. in fide siue veritate. contra quā est impugnatio veritat̄ agnite. Et in gra siue charitate. contra quā est inuidentia fraterne gratie.

De idolatria et heresi.

Sectio XXVI

Sequitur videre de diuisiōe peccati. que est. Peccatū aliud ī deū: aliud in primū. aliud in seipsum. Peccatū in deū dicit impietas. Peccatū in primū iniquitas. Peccatū in seipm impuritas. Primo videndū est de peccatis quibus inhonorat diuīe maiestatis oīpotentia supstitiōe colendi. que sunt idolatria. ritus iudaicus. ritus saracenicus. apostasia. scisma: heresis. Idolatria est falsa 7 supstitiosa ꝓtestatio maiestatis diuīe in idolo. Idolatrie due sunt species. Una est in rebz naturalib9. alia est ī rebz artificialib9. sicut ostenditur Sapīe. xiij. Cōmittitur

autē tripliciter. ſ. ꝓteſtatōe cordis: vt credere de creatura q̄ ſit oīpotēs. qđ ē ꝑp̄/um creatoris. Cōfeſſiōe oris. vt eſt nō ſolū credere: ſed etiā ꝟbis exp̄mere. Exhibitōe opis. vt fit in reuerētia ⁊ in ſacrificijs. Triplex eſt apoſtaſia. ſ. pfidie. cū q̄s recedit a fide. vt iulian⁹ apoſtata. Inobedientie. cū q̄s recedit a p̄ceptis eccl'ie. et ſic initium ſup̄bie hois eſt apoſtatare a deo. Irregularitatis: cū q̄s recedit a religiōe claſtrali vel clericali. Apoſtaſia ſic pōt deſcribi. Apoſtaſia eſt temerari⁹ a ſtatu fidei vl' obediētie vel religiōis receſſus. Sciſma eſt illicita diſſenſio eorū inter quos vnitas eſſe debet. vel illicitus ab vnitate diſſenſ⁹. Oīs hereſis eſt ſciſma: ſed nō conuertit. Hereſis eſt receſſus a fidei ꝟitate. Itē differūt ſciſma et hereſis. Hā hereſis addit p̄ uū dogma. Sciſma in finē cōfingit aliq̄m hereſim. Poſt receſſum enī ab vnitate eccleſie ſeq̄tur inobediētia in mādatis eccl'ie. In fine ꝟo ſeq̄tur aſſertio q̄ nō eſt obediēdum eccl'ie. Hereſis idez eſt qđ diuiſio. et ſic dicit hereſis ꝓp̄ꝛiſſime receſſus a fide. ꝑꝑe falſa interp̄tatio ſcripturaꝝ. min⁹ ꝓp̄rie excōmunicatio. Scōm ꝟ heretic⁹ dicit multiplicit. Uno modo ſm auguſ. hereticus eſt q̄ alicui⁹ ꝛpalis lucri: ⁊ maxime gl'ie p̄ncipatusq̄ ſui gr̄a: falſas opiniōes de fide ac nouas gignit aut ſequit. Dignit vt hereſiarche: ſabelli⁹ et arri⁹. ſeq̄t vt ſabelliani ⁊ arriani decepti ꝑ tales. Scōm hieronimū p̄t heretic⁹ appellari: licz ab eccleſia nō deceſſerit: q̄ aliter intelligit ſcripturā q̄ ſenſus ſp̄ūſcti expoſtulat. Tercio dicit heretic⁹ q̄cūq̄ a ſacramētis eccl'ie vl' ꝓmunione fideliū eſt diuiſus: vt excōmūicatus ſeu ſubuerſor eccl'ie: ſeu ſubꝛiſor ſacramētoꝝ. vñ ſymoniac⁹ heretic⁹ r̄putat.

De interdicto: et duabꝫ ſpecieb⁹ excōmūicatōis. Sectio XXVII

Equit de hereſi q̄ eſt excōmūicatio diffuſi⁹ videre ī ſpeciali. Et p̄mo de interdicto qđ eſt excōicationis initiū. Ad qđ notandū q̄ noīe cēſure eccl'iaſtice intelligit ſentētia interdicti. excōicatōnis et ſuſpēſiōis. Prop̄e aūt excōmunicat ꝑſona a cōmuniōe ſacramētorū et fideliū ſepata. Suſpendit etiā ꝑſona q̄ñq̄ ab officō: q̄ñq̄ a bñficio. q̄ñq̄ ab vtroq̄. Interdicit loc⁹: vtputa ciuitas: villa vel caſtꝝ. In generali interdicto dñt iſta ꝓferri ab eccl'ia. Baptiſm⁹ paruuloꝝ: morientib⁹ pnia. ꝑegrinis crucē accipiētibus ob reuerentiā crucifixi nō eſt penitētia denegāda. Poteſt ep̄us baptizatos puulos ꝓfirmare ſemel in mēſe vl' ſeptimana. populū interdictū cauſa p̄dicatōis ad eccl'iaz ꝓuocare. Item moriētib⁹ ſi digne penitent p̄ euchariſtia miſtrari. Clerici decedētes ſine pulſatōe campanaꝝ ceſſantib⁹ ſolēnitatib⁹ cū ſilētio ī cemiterio ſepeliri p̄nt: ſi bñ ſeruauerūt interdictū. In q̄tualibus eccleſijs bini vl' tres ſil' horas canonicas p̄nt legere: nō cantare: ianuis clauſis ⁊ interdictis excluſis. Et ꝟ ita demiſſe: q̄ exteri⁹ nō poſſint audiri. Ex quo colligit q̄ interdicti: ⁊ multo fort⁹ excōmūicati: non debēt horas extra eccl'iaz auſcultare. Pleriſq̄ tñ religioſis indultū eſt: vt ianuis clauſis: et interdictis excluſis: poſſint ſil' celebꝛare diuina. qđ hodie ad ep̄os extendit. niſi ſp̄alit ereis ꝓhibeat. Excōmunicatio vero eſt aīaduerſiōe gladij ſp̄ualis eccl'ie a ꝓmūione ſacramētoꝝ ⁊ fideliū ſepatio. Excōmunicatōis due ſunt ſpecies. Una que dicit maioꝛ: excludēs a ſacramētis ⁊ legitimis actib⁹ fideliū: ꝟ ſiculo cōꝓhenſis. Os: oꝛare: vale: communio menſa negat. Alia que dꝛ minoꝛ ſe parās a ſacramētis. Itē excōicatio q̄dam infligit a iure. Et hec eſt ꝓſuatiua. Quia licet videat eſſe ad libertatē eccl'ie conſuādam. p̄ncipali⁹ tñ eſt ad culpā p̄cauendā. Quedā infligit a iudice. Et hec eſt curatiua. Hā licet videat eſſe ꝓpter emendā faciendā: p̄ncipalius tñ eſt ꝓp̄ ꝓtumaciā confringendā. Pena ſuſtinētis excōmunicationē eſt multiplex: quein ꝟ verſu continet. Gratia ſubtrahit magis ac magis obice rupto. De vicio cadit in viciū: ſuffragia p̄dit Eccleſie: ſathane vexand⁹ traditur ille Quē ligat ex ꝓꝓrijs anathematiz vltio cul pis. Circūſtantia vero p̄ſeruās ꝑſonā participantē cū excōmūicato ne excōicationis vinculo inuoluat ē mꝫtiplex. vt his verſib⁹ continet. Utile: lex: hūile. res ignorata: neceſſe. Hec anathema q̄dem faciūt ne poſſit obeſſe. Utilitas cōmūicantis vt quādo petit qđ ſibi debet. excōmunicati. vt quando ſecū tractat de correctōe. Lex matrimonij que ligat vir̄ ⁊ vxorē. Hūile

vt filij nō emācipati. serui: ancille: rustici: mācipijs t alijs obnoxijs astricti. Res ig hozata vt qñ nescīt esse excōmunicat⁹ cū quo participat. Necesse: vt pegrini t pau pes: ac ceteri viatozes.

De duabz regulis generalibz circa excō municatōem. Sectio XXVIII.

Circa excōmunicatōem nota du/as regulas generales. Pria ē hec. Quicūqz in clericū vel in psonaz eccl'iasticā manus iniecit temere violētas excōicatus est. Hoc fallit in .xiij. casibus. Primus est in apostata pcusso qui cleri/cus ignozat. Secūdus est in apostata ā/monito se nō cozrigēte. Terci⁹ est in eo q̄ gerit pcuratōem et admīstratōz seculariū psonaz. Quartus est ī eo qui ex ioco inij/cit manus in clericū. Quint⁹ in magistro q̄ causa disciplīe verberat clericū. Sext⁹ in eo q̄ vim sibi illatā a clerico vi repellit. Septimus in eo q̄ clericū deph̄ēdit cum vxoze matre vel sozoze aut filia ꝓmiscere. Octauus in eo q̄ autozitate sue plātōnis vel de mādato plati man⁹ iniecit ī clericū. Nonus in senioribz eccl'ie. Decim⁹ in do minis. Undecim⁹ in pfibusfamilias. Du decimus in ppinq̄s. Tredecim⁹ in eo qui manus in clericū iniecit depositū t curie traditū. Quartusdecim⁹ cū cleric⁹ trans/fert se ad vitā clericatui ꝓsus contrariaz. vt qñ fit miles: vel cōtrahit bigamiaz.

Scōa regula ē hec. Quicūqz est excōmu nicatus ꝓpter man⁹ iniectas ī clericū vio lentas, p absolutōe ad sedem ap'licam est mittēdus. Hoc aūt fallit in .xv. casibus. Primus est qñ pcussoz est in mortis arti/culo constitut⁹. Scōus casus est in eo q̄ iustā excusatōem habet. vt inimicicias ca pitales. Terci⁹ est in hostiario: q̄ necessita te officij sui aliquē clericū nō enormit̄ p/cusserit. Quartus ī infirmo. Quintus in pauꝑe. Sextus in senectute depsso. Se ptimus in claustrali: q̄ enormē nō intulit lesiōem. Octauus ī muliere. Non⁹ in eis qui sui iuris nō sunt. Decimus in his q̄ sunt magne potentie t nimiū delicati. ita vt laborē in cūdo ad curiā nō possunt su/stinere. Undecim⁹ in his q̄ non gruem lesi onem: sed leuē vel modicā iniuriā intule/rūt clericis. Duodecim⁹ in impubere siue ante pubertatē siue post postulet se absol ui. Terciusdecim⁹ in seruo de cui⁹ absen tia dñs nimiū grauaret. vel cū ipe seruus verberaret clericū vt materiā habeat eua dēdi. Quartusdecim⁹ de monialibz. Qui tusdecim⁹ in oībz ꝓmiter viuentibz.

De diuinatōe Sectio XXIX

Equit videre de peccatis q̄bz in honozat diuie sapientie altitudo supstitōe sciēdi. que sunt sortilegi um et diuinatio. Ad cui⁹ mali noticiā est videndū q̄d sit diuīatio. q̄ sunt ei⁹ spe cies. vtz oīs diuīatio sit phibita. Diuina tio sic describit. Diuīatio est supstitiosa ī/uestigatio p̄sciētie futurozū. Cuius q̄nqz sunt spēs. s. mantia. maleficiū. sortilegiū. auguriū. pstigiū. Mantia dicta est a man te que ī ea pualuit. Et hec habz q̄nqz spe cies, s. necromantiā que est diuīatio facta in cadaueribz mortuozū, a necrō qđ ē moz tuū: et mantia diuīatio. Geomantiā q̄ est diuinatio facta ī terra. a ge qđ est terra: ut in circulo. Hydromantiā q̄ est diuinatio facta in aqua. ab hydros qđ est aq̄. vt in aqua pluuiali. Aeromantiā q̄ est diuīatio facta in aere. vt in ꝓtēplatiuis circul'. Pyromantiā que ē diuīatio facta ī igne: a pyr qđ est ignis. Iste sunt spēs mātie. Ma/leficiū est peritia p quā m'lieres faciūt ali quas ligaturas in damnū vel in ꝓmodū alicui⁹. vt ō crista galli: t de rana. t ō ima gine cū eis. Sortilegiū est rō diuinādi p sortes. Usus hui⁹ diuinatōis fuit in vete ri testamento. Sorte etiā vsi sunt ap'li aī spūssancti plenitudinē. Auguriū est ratio diuinādi p garrit⁹ auiū vel gestus. vt per volatū. Prestigiū est p qđ diabolicis illu sionibz oculi hoīm pstringunt ne possint cernere qđ verū est. sed phātastica figmē ta. vt faciūt incātatozes. Preter hos mo/dos sunt alij multi t plures. q̄ q̄tidie per diabolū adiueniunt. Est etiā diuīatio fa/cta in varia inspectōe psalterij t euāgelij. Est et diuinatio q̄ futura p̄dicit in fatis et ꝓstellatōnibz. dicta matheſis media ꝓduc/ta. Est et diuīatio facta p auraz vl' astro rum inspectōem: dies t horas custodiens in agēdis: et dicit aurispiciū. Est q̄ exta vel intestina pecudū inspicit. Est que ī a/ris idolozū a demonibz responsa accipit. Dicit aūt ariolus diuinatoz in aris. Est q̄ somnia obseruat. Coiecturatoz dicit obser

o

uator in somnijs. Augur in garritu auiū Malefic⁹ īmolans demōib⁹ pueros: vel saltē lustrans. magus alio noīe dict⁹. Incantator est p̄stigiosus fallēs oculos intuentiū. Phito est ventriloqu⁹ ꝑ spm̄ malignum loq̄ns. a phitōe vel phitio. i. apolline dict⁹. Diuinus. i. auruspex. i. īnspector astroꝝ. Auspex q̄ volatus auium aspicit. Augur q̄ voces audit auiū. Estipex qui exta. i. intestina pecudū inspicit. Astrologus qui in astris augurat̄. Genetaliacus q̄ mores hoīm p̄dicere conat̄: ſm signa sb̄ q̄bus homines nascunt̄. Hic vulgo mathematic⁹ vocat̄: cui⁹ sup̄stitio ꝯstellatō dicit̄ a latinis. Horoscopus q̄ ꝑ horas natiuitatē hoīm speculat̄ diuerso ⁊ dissimilifato. Sortileg⁹ est q̄ sub noīe ficte religionis diuinatōis scientiā ꝓfitet̄. vel ex īspectōe aliq̄rū scripturaꝝ p̄dicit futura. Saliator qui dū quecūq̄ꝫ pars mēbrorū ei salierit: exinde aliq̄d ꝓspeꝝ vel triste significari predicit. Est autē omnis diuīatio deceptio ⁊ illusio diabolica. ideo maledicta a deo: ⁊ ab eccl'ia īterdicta. Nec pōt ea ex volūtario cōmertio quisq̄ꝫ vti sine pctō. Aut enī est ibi pctm̄ infidelitatis: dū aliquid diuinū diabolo attribuit̄ qd̄ dei est. Aut est pctm̄ idolatrie. vtpote in oblatōibus et sacrificijs. Aut est pctm̄ inobediētie. qꝛ fit cōtra ꝓhibitōem dei ⁊ eccl'ie. Talis aūt ꝓhibitio est sancta. qꝛ talis peccat in seip̄m dum discrimī se ꝯmittit. Peccat in maiestatē diuinā: dū recurrit ad diabolū: quasi nō sit om̄ipotēs: om̄isciēs: benignus deus christianorū. Peccat ī eccl'iaꝫ: cū ꝯmertiū habeat cū illo qui oīno p̄cisus est ab eccl'ia. ⁊ eidem aduersat̄.

De hypocrisi: symonia: et sacrilegio

Sectio XXX

Sequit̄ videre de peccatis quib⁹ vilipendit̄ sanctitas bonitat⁹ diuine ꝑuersitate vtēdi. qd̄ fit tripliciter. s. apparētis sanctitatis simulatōe: vt ī hypocrisi. abusiōe doni g̃tuiti: vt ī symonia. violatōne loci sacri: vt in sacrilegio.

Prīo de hypocrisi sunt vidēde notificatōes et differētie. Hypocrisis sic diffinit̄ a Rabano. Hypocrita est q̄ vult videri qd̄ nō est. s. bonus. q̄si alteri⁹ ꝑsone rep̄sentator. Itē aliter diffinit̄. Hypocrita ē q̄ vult videri bonus cū nō sit. Itez aliter. Hypocrisis est viciū clausum: simulatōe virtutis palliatū. Potest etiā h̄ modo diffiniri. Hypocrisis est viciuꝫ quo q̄s vult videri bon⁹ inordīate. Species hypocrisis ſm Richardū sunt q̄ttuor. scꝫ affectatio dignitat⁹. affectatio libertatis: affectatio auctoritatis. affectatio ptātis. Scd̄ꝫ grego. pardus in daniele habēs quattuor alas est hypocrita habēs q̄ttuor spēs. Prīa est iactātia de bono manifesto. Secūda simulatio de bono occulto. Tercia excusatio de malo manifesto. Quarta dissimulatio de malo occulto.

Symonia est studiosa volūtas emēdi vel vēdendi aliqd̄ spūale: vel spūali annexū. Hec autez ꝯtrahit̄ tripliciter ſm gre. s. munere a manu: qd̄ est pecunia. Mūere ab obsequio: quod est seruit⁹ indebita impēsa. Munere a lingua: quod est fauor. Tres aūt sunt differētie materiales symonie. Prima est qñ vendit̄ spūale: sicut sūt eccl'ie sacramēta. Secūda est qñ vendit̄ annexū spūali. vt est p̄benda q̄ rōe ꝯsanguītatis siue precij vel fauoris dat̄: ⁊ obtinet̄ indigne. Tercia est qñ vendit̄ spūale: ⁊ annexū spirituali. vt est p̄dicatio

Sacrilegiū ē sacre rei violatio: vel eiusdē vsurpatio. q̄si sacrilediū. Cōmittit̄ aūt sacrilegiū aliqñ rōne ꝑsone. vt cū religiosus vel cleric⁹ verberat̄. Qñq̄ꝫ rōe loci. vt qñ eccl'ie vel cemiterij īmunitas violat̄. Qñq̄ꝫ rōne rei: vt qñ res sacra vl' sacro vsui deputata vsurpat̄. Circa quod ē distinguendū: qꝛ sacrilegiū cōmittit̄ aut auferēdo sacꝝ d̄ sacro. aut sacꝝ de nō sacro. aut nō sacrū de sacro.

De rapina: furto: vsura: homicidio: et scandalo.

Sectio XXXI

Sequit̄ videre de peccatis que cōmittunt̄ in ꝓximū. quoꝝ tria sunt genera. Quibusdā enī ledit̄ ꝓximus in possessiōe: que sunt rapina: furtū: vsura. Rapina est manifesta ⁊ violēta aliene rei cōtrectatio. Furtū ē occulta ⁊ ignorante dño et inuito aliene rei contrectatio Vsura ē sub specie negociatōis dño sciente aliene rei cōtrectatio

Quibusdā etiā ledit̄ in ꝑsona. vt in homicidio. et in bello Est autē homicidiū homīs occisio ab homine facta. Duplex est aūt homicidiū. scꝫ spirituale ⁊ corꝑale. Spūale est quo quis occidit̄ spūaliter. quod fit duob⁹ modis.

scz odiendo. Nā qui odit fratrē suū homicida est. Et detrahēdo. Lingua enī detractoris est gladi⁹ acutus. Corpale vo homicidiū est quo ꝙs corpaliter occidit. qđ etiā fit duob⁹ modis. s. lingua et ope. Lingua tripliciter. s. ꝓcipiēdo: cōsulendo: z ñ defēdēdo. Opere q̄druppliciter. s. iusticia. casu. necessitate: et volūtate. Quibusdā vero ledit in mente ꝓxim⁹: vt sunt scāda/la. Est aūt scandalū dictū vel factū minus rectū ꝑbens alīs occasionē ruine. Scandalō grece latine obex. Sicut ad obicez in via positū ledit pes euntis. sic dictū vl factū min⁹ rectū est obex infirmis in via morū. Scādalū aliq̄n dicit obex. s. dictū vel factū minus rectuz. Aliq̄n dicit actio siue impactio ill⁹ qui scandalizat. Aliq̄n dicit casus et ruina ill⁹ qui scandalizat. Unde vsus. Scandalū eq̄uocat obex i/pactio cal⁹. Est aūt duplex differētia scādali. Est enī scandalū actiuū et passiuuz. Actiuū quo ꝙs alī dat occasionem ruine spūalis. Passiuū ē ipa ruina facta ad obicem mali exēpli alteri⁹: vt cū fornicat ꝙs exemplo alteri⁹. Ad sciendū aūt q̄ sunt ꝓpter scandalū omittēda: due regule sunt notāde. Una est bernardi. alia hieronimi. Regula bernardi ē hec. Peccam⁹ ex īfirmitate: vel ignorātia. ex certa etiā interdū malicia. cauendū est ne quid faciam⁹ qđ sit in scandalū alicui⁹. De talib⁹ dicit dñs petro. Ne aūt scandalizem⁹ eos zc. In t̄cio vero casu cū scandaluz ꝓcedit ex certa malicia. non ꝓpterea est omittēdū op⁹ vl ab ope desistendū. Unde dicit dñs Mat. xv. de phariseis scādalizatis ex malicia. Sinite eos: ceci sunt zc. Regula hieronimi est talis. Oīe qđ potest fieri vl nō fieri. salua triplici veritate omittendū est ꝓpter scandalū. Non est autē omittēda veritas vite: doctrine: iusticie: ꝓpter scādalū euitandū. Ueritas vite ꝑtinet ad omnes: ꝑhendēs ꝓcepta: phibita: et cōsilia. Ueritas doctrine ꝑtinet ad ꝑdicatores z magistros. Ueritas iusticie ꝑtinet ad ꝓlatos comphēdens duas ꝑtes iusticie. s. seueritatem in puniēdo malos et reos. et liberalitatē in sustinēdo iustos. De peccatis luxurie z gule. Sectio. XXXII

Equitur videre de peccatis q̄b peccat quis ī seip̄m. que sūt duo. scz peccatū luxurie ꝺordinās generatiuā. z peccatū gule ꝺeordinās nutritiuā. Peccata que accidūt ex ꝺeordinatōe generatiue sunt ista. scz pollutio nocturna. luxuria ī ꝓpria vxore. fornicatio simplex. meretricium. raptus. adulteriū. incestus. vicium ꝑtr⁹ naturā. Peccata ex ꝺeordiatōne nutritiue dupliciter ꝓmittūtur. māducando z sic dicit gulositas. et bibendo: z sic dicit ebrietas. Quod fit q̄nq̄ differētijs vt supra dictū est: hoc vsu comphēdis. Prepropere: laute: nimis: ardēter: studiose. Supposito q̄ coitus ꝓiugalis possit esse pctm̄ videndū est ꝓ distinctōem: ꝙs coitus ꝓiugalis est peccatū: z ꝙs non. et ꝙs venialis z quis mortal'. Nota ergo q̄ coit⁹ ꝓiugal' alius est licit⁹. alius est fragil'. ali⁹ est impetuosus. Licitus est triplex. Quidā fit causa plis generāde ad cultū diuinum: z hic est theosebie virtutis. q̄ dicit pietas. Quidā causa reddendi debitū. z hic ē iusticie. Quidam causa fornicatōis vitāde. z hic est cautele. De quo apl's. i. Chorin. vij. Unusq̄sq̄ habeat suā vxorē ꝓpt̄ fornicatōem. vitādā supple. Fragilis ex fragilitate ꝓueniēs: cū quis in vxore q̄rit cōiugalem delectationē. non causa ꝓlis habēde: nec debiti reddēdi. nec fornicatōnis vitāde. sed causa delectatōis in ꝓiuge. Et distīguit: aut illa delectatio amat citra deum. z tūc culpa est venial'. Uel amat plus q̄ deus. vel eque vt de⁹. z tūc peccatū est mortale. Impetuosus est qui ex libidine sola ꝓueniēs: metas honestatis z rōis excedit. Et ideo mortalis est quīq̄ modis. Primo q̄n fit ꝓpter satiandā libidinem p blādicias meretricias. Secūdo q̄n fit p/ter naturalē modū. Tercio quādo fit ī tē pore ꝓhibito. Quarto cuz fit in loco ꝓhibito. Quinto cū accedit vir ad p̄gnantem mulierē vicinā partui. aut in fluxu menstruo laborantē. Simplex fornicatio ē luxuria qua solut⁹ cū soluta naturali vsu femine cōmiscet. ita q̄ solutus excludit vinculū matrimonij: cōsanguinitatis: affinitatis: ordinis: voti: religiōis: et hoc cum muliere soluta que vni⁹ vel paucoꝝ libidini se exponit. Meretriciū est cōmertiū nefariū cū muliere que multoꝝ paret libidini. Nam meretrix ꝓpe dicta est mulier q̄ multorū libidini se exponit. Adulteriuz

est alterius thori violatio. Incestus est lubricū carnis contra cōsanguinitatē: affinitatem: votū cōmissum. de quibus supradictum est.

De passionibꝫ siue ꝓprietatibꝫ pctōrū.

Sectio XXXIII

Ad clariorē expeditōem p̄dictorū postremo videndū est de passionibus siue ꝓprietatibꝫ peccatoruꝫ. Sciendū est ergo ꝙ ad pctm̄ quedā sunt antecedentia: quedā circūstātia: ⁊ quedaꝫ subsequētia. Antecedētia q̄daꝫ sūt ex parte auersiōis: quedā ex parte ꝯuersionis. Ex parte auersiōis a deo sunt: cōtēptus: omissio: ingratitudo: inobediētia: et preuaricatio. Ex parte cōuersionis ad creaturā sunt: libido: ꝯcupiscētia: delectatō. ꝯsensus in peccatū: ⁊ praua intētio. Subsequentia sunt macula ⁊ reatꝰ. Circūstantia sunt illa que circūstantias nomīamus. Auersionē a deo comitant̄ contēptus: omissio: ingratitudo: inobediētia: ⁊ preuaricatio. Nam volūtas ad deuꝫ cōuersa et deo conformis: vult qd̄ deus vult: ⁊ non vult qd̄ deꝰ nō vult. et h̄ debꝫ fieri. Tū qꝛ voluntas dei supior est simpliciter. volūtas rōnalis creature inferior. et ideo tenet̄ sequi supiorē. quod si nō facit dicit̄ cōtēnere. Tū qꝛ dignū est facere q̄cquid deus vult fieri. ⁊ ideo cū auertimur dicimur omittere. Tū qꝛ iustū est ꝓpter accepta bn̄ficia obseq̄um impēdere. Unde cū auertimur a deo dicimur ingrati. Tū qꝛ ip̄e est dn̄s et nos serui. ideo tenemur facere q̄cquid nouimus ipsum velle. qd̄ cū nō facimꝰ dicimur inobediētes ⁊ p̄uaricatores. sed inobediētes qꝛ auertimur a voluntate dei. p̄uaricatores qꝛ trāsgredimur legē eius. Et nota ꝙ in voluntate auertēte se a deo cōtemptꝰ: omissio: ingr̄titudo: inobedientia: ⁊ p̄uaricatio idē sunt ꝟm rē: differunt autē ꝟm ratōem. Nā cōtemptꝰ respicit dei potentiā. omissio sapiētiā. ingratitudo bn̄ficiū. inobediētia p̄ceptū: preuaricatio legē. Et sic ꝟm ista recessus est ī frequenti auersiōe a deo. Elōgatio vero est ī obduratōem. Cōuersionē autē voluntatis ad creaturā comitat̄ libido: que ē improbitas voluntatis: bonū creatū preeligens: et deserens increatū. Quā sequit̄ cōcupiscētia: que est p̄mus motus ex fomite ꝓueniens in sensualitatē: tendēs ad delectatōeꝫ illicitā. Tunc sequit̄ delectatio cū inferior pars rōis condelectat̄. Tercio est consensus: cū supior pars ratōis nō ꝯtradicit sꝫ assentit. Iste triplex statꝰ designatus est in prima tentatōe per serpentē mulierē et viruꝫ. Deinde restat opis cōsummatio: vel adhuc est praua intētio. Nam intētio est ad opus. Et sic ex parte cōuersionis actuale peccatū añcedit libido: concupiscētia: delectatio: ꝯsensus in pctm̄: et praua intentio. Circūstantie vero dicūtur que peccatū circūstant. q̄ nos circumstantias appellamꝰ. Est autē circūstātia ꝓprietas ꝑsone vel negocij ex se pertinēs ad laudē vel vituperiū: vel diminuendo: vel augendo: vel in aliud genꝰ peccati trahēdo. Proprietas ꝑsone est. vt quia pulcer est homo: sapiēs: bonus: ⁊ cetera hmōi. Et talis ꝓprietas respōdet ad questioneꝫ factā ꝑ quis. Proꝑetas negocij est que ꝑtinet ad opus: et est genus opis. vt qꝛ fecit hoc. vbi fecit. quare fecit. quo tp̄e fecit ⁊ quō fecit. Que in hoc versiculo ꝯtinēt̄. Quis quid vbi quibus auxilijs cur quō quādo. Que possunt in .xiiij. differentias explicari: his versibꝫ comp̄hēsas. Aggrauat ordo locus ꝑsona sciētia tēpus. Etas conditio numerus mora copia causa. Et modus in culpa statꝰ altus lucta pusilla. Ex his autē quinqꝫ respiciūt ꝑsonā. s. sciētia: etas: cōditio: ordo et statꝰ. Tres respiciunt crimē. scꝫ. copia. causa: lucta pusilla Que sunt adiacētes. scꝫ locus et tempus.

Ad peccatū vero sequētia sunt macula ⁊ reatꝰ. Anima enī cū ad creaturā ꝯuertit̄ ꝟm august. obtenebrat̄: peiorat̄: et destruitur. Ista autē obtenebratio: peioratio: et destructio idē sunt quod deformitas imaginis dei: siue diminutio natural' boni: siue macula. qꝛ ex cōtactu sp̄uali inferioruꝫ qui est ꝑ amorē inordinatū: sordidat̄ imago dei in nobis et polluit̄. Reatus v̄o seq̄tur peccatū rōne auersiōis. qꝛ tantū bonū est deus: sicut dicit Augꝰ. ut nulli bn̄ sit q̄ ab eo recedit. Sicut ergo ex cōuersiōe ad creaturā est macula. sic ex auersiōe a deo ē reatus. qui est obligatio ad penā. Peccatū quippe transit actu: sed remanet reatu. peccatū scꝫ actuale.

Incipit secunda pars. que recipit septē sectōes

De vulneratōe naturaliū Sectio I

Postquā visū est de malo, qđ tenet ratōem culpe: videndū est de malo in quantū tenet rōez pene. Est ergo notandū q malū siue pctm punitur pena multiplici ī pñti: z etiā ī futuro. In pñsenti aūt punit quantū ad aīam z qntuz ad corpus. Quantū ad aīam punit ī vulneratōe naturaliū: z expoliatōe gratuitorū. Vulnera quibꝫ vulnerata est ania ppt pctm sunt qttuor ꝑm Bedā. Dicit enīz q qttuor sūt nobis inflicta ꝓpter pctm ade. scz infirmitas: ignorātia: malicia: z ꝓcupiscētia ex his ꝓtracta et cōflata. Quoꝝ sufficiētia sic accipit. Elia sicut dicit Aug⁹. ē media inter deū z creaturas. Deꝰ autē est omnipotēs: omniscīēs: summe bonꝰ: essentia indiuisus. Potētia attribuit patri. sapientia filio. bonitas spūisctō. Indiuisio ad pñs et filij et spūssancti ꝓtinet vnitatem. Auertēs ergo se a deo aīa: z ad creaturas trāsiens p amorē: deserēdo potētiā q potest quicqđ potest: īcurrit īfirmitatē. Deserēdo sapientiā qua scit qcquid scit: īcurrit ignorantiā. Deserendo bonitatē q valet quicqđ valet incurrit malicia. Deserendo substantiā indiuisā incurrit cōcupiscentiā. qua hō diuidit in seipo et a seipo. intātū vt volūtas sensualitatis volūtati nō subiaceat rōis. Non enī qđ volumꝰ ß facimꝰ bonū. cū caro aduersus spm̄ concupiscat. Est aūt infirmitas ex desertōne oipotentie. impotētia resistēdi malis: vel difficultas in agēdis bonis. Ignorantia ex desertōe sūme sapie est hebetudo ad cognoscendū ea que sunt necessaria ad salutem. Malicia ex desertōe sūme bonitatis est ꝓnitas vel inclinatio ad malū. Cōcupiscentia ex desertōe indiuise substātie est corruptio diuidēs appetitꝰ: vt appetitus sensualitatis ab appetitu rōis dissentiat. Peccauit siqdem p rōnalem ꝑmꝰ parēs. scientiā indebitā appetēdo. z iō in rōnali potētia est punitꝰ p ignorātiā. Peccauit ī ꝓcupiscibili appetēdo cibū vetitū. z iō in ꝓcupiscibili est punitꝰ p casum in malicia que dicit ꝓnitas ad malū. Peccauit in ira scibili appetēdo indebitā ptātem. z iō in irascibili est punitus cadēdo in infirmitatem. Ex tribus aūt ꝓdictis cōcupiscētia est ꝓflata. Nec aūt qdruplex pena vulnerans aīaz p originale peccatū ad posteros est transmissa.

De spoliatōe gratuitorꝝ Sectio. II

Sequit videre de spoliatōe gratuitorū: qua punit aīa ꝓpter pctm̄. Est aūt spoliatio gratuitorū subtractio gratie gratū faciētis: mortificatio meriti ꝓcedentis. frustratio sanguis redimentis. iniuria angeli ꝑmouētis: inimicicia dñi ꝑsidentis. deformatio diuīe imaginis. honoratio demōis. seruitꝰ peccati. reatus eterni supplicij. debilitatio liberi arbitrij. elōgatio supni bñficij: z ꝓuocatō omnis creature dei in vltiōem inimicorū creatoris sui. Et qz teste augustino: nunqꝫ est dedecꝰ culpe sine decore iusticie. nec est culpa ꝓmissa sine pena ꝑmixta. ideo nota q qdam sunt sic pctā q etiā sunt pena peccati. Speciali mō sunt illa pctā et pena peccati: que habēt adiūctam mesticiaz z dolorē. sicut sunt īuidia: ira: gula et acidia. Minus spēaliter dicunt illa pctā et pena peccati: que habēt adiunctā meram deprauatōem nature vel ignominiā. sicut sunt illa peccata ꝓpter que dicit hō tradi in reprobū sensum. Generaliter vero peccata z pena peccati dici possunt oīa pctā q sunt inter ꝑmā apostasiā: et vltimā gehenne penam. Dicit enī brūs grego. q crimina criminibꝫ vindicant. Et peccatuz qđ p penitentiā nō diluit: mox suo pondere ad aliud trahit. Licet aūt idē dicat pctm̄ et pena peccati: nota tū q oīs pena inquātum pena iusta est: a deo est. Nulla aūt culpa iusta est nec a deo est: sed tm̄ a libere volūtatis arbitrio. Pena ꝙ quo mere pena est a deo est inflicta. q ꝙ culpa est vel ad culpā inclinans est ꝓtracta vl acta. Et sic collige breuit q triplex est pena. s. acta: inflicta z ꝓtracta. Acta est que sequit ad peccatū actuale. Nā q culpā mortalē ꝑmittit penā dāni facit sibi: qz gr̄az dei pdit. Pena iflicta ē quā deꝰ nō statuēdo: sz iudicādo vl vindicādo pctōi infligit. Pena cōtracta ē que seqtur ad pctm̄ originale.

De penis corpalibꝫ Sectio III.

Equit videre de penis quantuz ad corpꝰ quas hoies ꝓpter pctā patiunt. Patiunt aūt hoies ꝓpt culpā penas naturales. de qbꝫ dicit btūs Brego. qꝫ septē sunt sagitte naturā hoim molestātes. s. frigus: calor: fames: sitis: labor: morbus: et mors. De sunt pene naturales et generales: que a ꝑmis pentibꝫ ad posteros sunt trāsmisse: et in ipis pgenitoribꝫ inchoate. Nam ꝑmi pentes stati post culpā senserūt penā rebelliōis et erubescētie in carne. z post diuīo iudicio vir incurrit penam laboris et angustie. penā famis z indigētie. penā mortis z incineratiōis. Mulieri aūt duplicata ē pena. qz inflicta est ei penalitas multipliciū erūnaz ī conceptu. pena doloris ī partu. pena subiectionis ad viz in ꝓiectu. Patiunt etiā pēas psonales cōplures. Plurimi enī filiorum adam patiunt in mēbris diminutōez. quidam superfluitatē. quidā intrīsecā corruptionem. quidā extrinsecā deformitatē. qdā sunt claudici. qdam epilētici. z alij sunt diuersis infirmitatibꝫ et egritudinibꝫ z specialibꝫ morbis oppssi. alij leprosi. alij a demonibꝫ obsessi. Patiunt quoqꝫ penas tēpales. Nā teste orosio: ab adā vsqꝫ ad nos sunt secula trāsacta: nūc bellis grauia. nūc morbis corrupta. nūc fame tristia. nunc terraz motibꝫ terribilia. nūc inundatōibꝫ aqz insolita. nūc eruptōibꝫ igniū metuenda. nūc ictibꝫ fulminū: plagisqꝫ gndinum seua. nūc paricidijs flagicijsqꝫ misera.

De locis penalibꝫ Sectio IIII.

Equit videre de pena qua punitur quis post hāc vitā. Ad cuius rei noticiā sunt qttuor attēdēda. scz distinctio locorū. aptio librorū. cōflagtio igniū mundanorū. et triplicatio cruciatuū inflictorū. Tripler aūt locus est siue receptaculū post hanc vitā ad pctā hominū puniēda: sm triplex genꝰ peccati. Est enī locus purgatoriꝰ: z hic debet peccato veniali. Est limbus: z hic debet pctō originali. Est infernꝰ. z hic debet pctō mortali. Et credunt esse sub terra gdatim posita ista loca. que aliter distingui possūt sm differentiā quadrimembrē. Penalis enim locus dicit alicui depurat: aut sm penā damni. z sic ē limbꝰ. aut sm penā sensus. z sic est infernus. Utrūqꝫ aūt membrorū in duo diuidit. Nā qui pena dāni puniunt: aut simpliciter z etnalit puniunt. et hi sūt in inferiori parte loci illius qui dicit limbus. aut puniunt nō eternaliter sed ad tēpus. z hi erāt in superiori parte eiusdē loci qui dicebat abrahe sinus. Siz qui pena sensus puniūt aut simpliciter et eternalit puniunt. z isti sunt in inferno ꝓpie dicto Aut ad tēpus puniunt: z isti sunt in purgatorio. Determinat autē locus purgatorius sm legē cōmunē. et sic credendū est esse inferius nō supius: sicut credit de limbo. Determinat etiā sm dispositōnē diuinam. z sic diuersis diuersa cōcessa sunt loca. vel ꝓpter eorū celeriorē liberatōem. vt possint alijs suaz indigentiā reuelare. vel ꝓpter nostrā instructōem: vt cogitem⁹ pꝰ hanc vitā qꝫ magnum restare peccantibꝫ cruciatū. vel ꝓpter alicuius scti impetrationē. sicut legit sanctus patricius cuidam in quodā loco purgationē a deo impetrasse. Locus vero infernalis absqꝫ dubio est sub terra deorsum. in quo omnes reprobi eternaliter affligent. tam hoies qꝫ spiritus mali sub eodē igne materiali: q̄ semper afflget damnatos: nec ꝓsumet: sm exigētiā meritorū excruciās oīes sensus. Nec solus ignis reprobos inflāmabit. sed z cetera elementa ꝓfusa et pmixta in reprobos cōuertent. ita qꝫ erit ibi ignis ardens. aq̄ congelans. aer inq̄etus et pturbatus: z terre fetor. Unde grego. In inferno erit frigus importabile. ignis inextīguibil: fetor intolerabilis.

De aptione librorꝫ. Sectio V

Equit videre de aptiōe librorum id ē consciētiazꝫ que fiet in iudicō De qua aptōne tenendū est qꝫ in iudicio singulis aderit vis diuīa: qua fiet vt omnia merita vl demerita sibijpis z alijs innotescāt. Sibijpis aūt innotescēt ꝓpria: vt in pmptu habeāt singuli cogitatiōes accusantes vel etiā defendentes. Reducent etiā ad memoriā singulorū cogitatiōes: affectiōes: opatiōnes: et intentiōes: ad ostensionē diuine iusticie sm statū illum. z ad ostensionē diuine misericordie sm statum transactū vel ꝓteritū. Ad ostensionē diuine iusticie in retribuēdo singulis ad memoriā reducēt bona vel mala: in qbus

finaliter ꝑmanserũt. qz illa sola digna sunt retributõne eterna. Ad ostensionẽ diuine misericordie de ꝓterito rememorabũt mala bonoꝝ a q̃bus sunt misericordit liberati. et bona malorũ que eis dñs mifficorditer opatus est. Non solũ autẽ sibiꝑ̃pis. verumetiã singulis singulorũ singula innotescent gesta: et cogitata bona et mala. et extũc nota erunt et apta omnib. Et ꝫ ad certã liberationẽ meritoꝝ. que scit in oĩm actuũ bonoꝝ ⁊ maloꝝ recognitiõe: ita vt singuli de singulis meritis alioꝝ valeant iudicare. Ostensio q̃ppe malorũ in bonis erit ad manifestatiõem diuie mifficordie ꝓius sibi facte. Ostẽsio bonoꝝ in eisdem erit ad manifestationẽ iusticie: qua digne a deo ꝑmiant. Ostẽsio autẽ bonorũ ĩ malis erit ad manifestationẽ diuie misericordie in hoc seculo sibi facte. Ostẽsio vero malorũ in eis erit ad manifestatõnez iusticie qua digne a dño condemnant. Alpiet nihilomin⁹ ali⁹ liber qui est liber vite: verbum. s. incarnatũ. cui⁹ virtute oĩa ista fient. qui in forma deitatis nõ videbit nisi a bonis. Jn forma hũanitatis in q̃ sentẽtiaz ꝑmulgabit videbit tã a malis q̃ꝫ a bonis: licet in eadẽ forma appareat terribil reꝓbis. blandus iustis.

De igne ꝓflagratõis Sectio VI.

Et igne ꝓflagratõis iam mõ est agendũ. De ꝫ breuit est tenenduz q̃ ignis ꝑcedet faciẽ iudicis q̃ terre facies exuret. ita q̃ figura hui⁹ mundi igniũ cõflagratõe ꝑibit. sicut factũ est aq̃rum inundatõe diluuiũ. Sicut enĩ ꝓius mund⁹ delet⁹ est ꝑ aquã que est frigida ⁊ purgatiua cõtra ardorẽ ⁊ fetorez luxurie. qua illud seculũ inficiebat. sic finaĺ mundus ꝑ ignẽ qui calid⁹ est ⁊ cõsumptiuus finiri debet: ꝓtra teporẽ charitatis ⁊ algorẽ siue frig⁹ auaricie. que maxime regnabit in seculi senectute. Et qz tũc hoĩs iniq̃tas punieꝫ: necesse erit terreri corda oĩm peccatorũ. qui vniuersoꝝ dñm ꝓtẽpserũt Et quia habitaculũ debet ꝓformari suo habitatori. tũc totus mũd⁹ ꝑturbabitur homĩe ꝑturbato. sicut stetit cũ ipo stãte ⁊ qõãmodo cecidit cũ labẽte. Quia etiã tũc iudicis seueritas ostendit: diuinũ zelũ accipiet oĩs creatura: vt suo ꝓformet auctori. et ideo necesse erit toti⁹ orbis cardines ꝓmoueri. Et qz nihil est intẽsius: velociꝰ: ⁊ horribili⁹ in agẽdo ⁊ ꝓmouẽdo cẽta elementa q̃ꝫ ignis ex omni parte ꝓcurrens. hinc est q̃ ipius iudicis faciẽ ꝑcedet ignis nõ ex vna parte tm̃: sed ex oĩi ꝑte mũdi. ita q̃ ibi erit cõcursus ignis elementaris: terrestris: purgatorij et infernalis. ⁊ tunc ꝑ infernalẽ reꝓbi adurent. ꝑ purgatorium iusti purgabunt. per terrestrẽ terrenascentia consument: vtpote vegetabilia et animalia: ꝑ elementarẽ oĩa subtiliabũt. ⁊ ad innouatõis faciẽ disponent. ⁊ etiã cũ hoc nõ solũ hoĩes: sed etiã demones turbabunt: et tandẽ homines reꝓbi et spiritus mali cũ infernali igne in baratrum intrudent.

De cruciatib⁹ inferoꝝ Sectio. VII

Equit videre iã septimo ꝺ tribulatõe cruciatuũ inferorũ. Ad cui⁹ rei noticiã est tenendũ q̃ oẽs actuaĺiter peccãtes et in ꝑcis finaliter ꝑdurãtes pena triplici apud inferos punientur. ſm q̃ multimoda deordiatio est in mortali ⁊ actuali peccato. Jn oĩi quippe mortali peccato est deordinata auersio a summa luce ⁊ bonitate. et huic debet carẽtia visionis dei. Est etiã deordinata conuersio ad bonũ cõmutabile. ⁊ huic debet pena materialis incẽdij. Est etiã tercio deordinatio volũtatis libere cõtra dictamẽ recte ratõnis. et huic debet vermis intrinsecus. Puniet etiã pena eterna ſm q̃ deordinatio in mortali ꝑtõ est ꝑpetua. Pctm̃ enĩ qđ quis cõmittit: et de quo nunq̃ ꝑnitet: ꝑpetuo in aĩa ꝑdurat. ⁊ a vita perpetua. scz deo ꝑpetuo sepat: ⁊ a voluntate ꝑcedit que vellet in ꝑtõ ꝑpetuo delectari. Et licet illa delectatio trãsiens sit momentanea deordiatio: tm̃ tenet rationẽ ꝑpetuitatis. ideo pena deordiatõi respõdens debet habere carentiã finis: vt sicut homo ĩ suo ꝑpetuo nõ apposuit finẽ a peccato recedendo. sic de⁹ in suo ꝑpetuo nõ desistat a puniẽdo. ⁊ sicut ꝓtra infinitũ peccauit. sic penã habeat infinitã. Et qz infinitam penã nõ potest habere intẽsiue: saltẽ infinitam penã habeat duratõe. Et sicut volũtas post mortẽ malo adheret sine susceptione penitẽtie. sic deus sp affligat sine sentẽtie mutatõe. Puniet nihilominus pena acerba: ſm q̃ deordinatio in peccato fuit

libidinosa. Delectatio enī libidinosa puniri debet ꝑ penā afflictiuā. Et qꝛ pctōres delectabiliter creature adheserūt: et creatorē tōtumaciter cōtempserūt: ideo p̄cipitabunt̄ in locū infimū: et maxime a statu glorie lōginquū. scꝫ in ꝓfundissimū infernum: vbi exponent̄ affligēdi infime nature. scꝫ fecibꝫ corporū mūdanorū: igne fumoso et sulphureo cōcremādi. in illo igne inseparabiliter alligandi. ⁊ ab eodem ꝓm exigentiā meriti eternaliter cruciādi. nunq̄ tamē substātialiter cōsumendi. Et sic patet q̄ ī penis damnatoꝝ erit varietas: ⁊ cū varietate eternitas: ⁊ cum eternitate acerbitas.

Incipit tercia pars que habet. lvij. sectiones.

De eo qđ ē frui et vti. Sectio I.

Dicto de malo culpe qđ est fugiendū: et de malo pene qđ est ꝑtimescendū. videndū est đ bono: ⁊ hoc dupliciter. Prīo sub ratōe meriti ī viatoribus. Scđo sub rōe p̄mij in comp̄hensoribꝰ. Ad meritū viatorū spectat cognoscere ⁊ discernere triplex bonū. scꝫ bonum increatū. quod est deꝰ. ꝓcreatū qđ ē mundus. cōiugatū quod est christꝰ. Deꝰ est creator. mūdus creatura. christꝰ creator et creatura. Deo est fruendū: mundo ē vtendū. christi dei felicitate est fruēdū. christi homīs cōformitate est vtendum. Sunt ergo res q̄bus est fruēdū vt increate. sunt quibꝫ est vtendū vt ꝓcreate. sunt que fruunt̄ et vtunt̄: vt angeli et homīes. Res quibus est fruēdū faciūt nos btōs. res quibꝫ est vtendū ad beatitudinē adiuuant viatores. Res que fruunt̄ et vtunt̄ habēt christū deū et hoīem vt ꝯtemplēt̄ delectabiliter eiꝰ diuinitatē: ⁊ imitent̄ exēplariter eiꝰ humanitatem. Deitas christi maxime btīficat angelos ⁊ sctōs etiā cōp̄hensores. hūanitas vero eiꝰ maxime letificat et edificat homīes adhuc viatores Est autē frui alicui rei amore īherere propter seip̄am. Uti vero est id qđ in vsū venerit referre ad obtinendū illud quo fruēdum est. Itē fruimur cognitis in q̄bꝫ ip̄is volūtas delectata cōquiescit. Utimur vero eis que ad illud referimꝰ q̄ fruendū est. Itē aliter accipit hec duo Augꝰ dicens. Uti est assumere aliq̄d in facultatē volūtatis. Frui est vti cū gaudio: non adhuc spei: sed iā rei. Uidendū est g̊ ꝑ ordinez de his tribus. Et p̄mo de deo trino et vno. Scđo de mundo ex creatura triplici constituto. Tercio de christo et triplici eiꝰ beneficio. s. doctrina siue scriptura sacra: g̊tia virtutū: et medicina sacramētali.

Quid de deo trino ⁊ vno credendū est: ⁊ intelligēdū ⁊ exp̄mēdū. Sectio II.

De deo trino ⁊ vno ꝓm fidē rectaꝫ habemꝰ credere: intelligere ⁊ exp̄mere. Credere de pluralitate ꝑsonaꝝ in vnitate nature. Hꝫ est q̄ in diuīs est vna natura et tres ꝑsone. s. pater ⁊ filius et spūssctūs. quaꝝ p̄ma a nulla est. scđa a p̄ma sola est ꝑ eternā generatōem. tercia a prima et scđa est ꝑ ꝯmunē spiratōnez. ita q̄ ꝑsonaꝝ trinitas ñ p̄iudicat vnitati. nec essentie vnitas p̄iudicat trinitati. Habemus q̄ꝫ intelligere q̄ in diuīs sunt due emanatōes. Una ꝑ modū nature: q̄ generatur filius. Alia ꝑ modū volūtatis q̄ spiratur ⁊ ꝓcedit spūssanctꝰ. Tres hypostases. vna patris: vna filij: vna spūssancti. Quattuor relatōes. scꝫ paternitas: filiatio: spiratio: et ꝓcessio. Quinq̄ꝫ notōes: scꝫ quattuor p̄dicte relatōes. ⁊ innascibilitas est q̄nta. ita q̄ innascibilitas p̄uatiue: ⁊ paternitas positiue sunt due p̄ris notōes. Filiatio est notio filij. spiratio actiua est ꝯmūis notio patris et filij. ꝓcessio est notio spūssancti. Tres sūt etiā ꝓprietates ꝑsonales que his vocabulis exprimunt̄. s. pater ⁊ filius et spūssanctus. Habemꝰ tercio mysteriū diuinitatis btē exp̄mere ꝓm duos modos p̄dicandi. s. ꝑ modū substātie: et ꝑ modū relatōis. Omnia enī p̄dicamēta dicta de deo trāseunt in substantiā excepta relatōe. que ratōe subiecti in quo est transit in substantiā ne faciat ꝯpositiōꝫ. Rōne vero termini ad quē est manet vt faciat distinctōem ꝓm tres modos supponēdi. scꝫ ꝓm modū substātie: notōis ⁊ ꝑsone. de q̄bus dat̄ talis regula. Q̄ supposita essentia nō supponit̄ notio vl' ꝑsona. ⁊ supposita notōe nō supponit̄ ꝑsona vl' essentia.

et supposita ꝑsona nõ supponit̃ notio vl̃ essentia: ꝑm quattuor modos significãdi substantiã. s. nomine essentie: substãtie: hypostasis et ꝑsone. Horꝝ q̃ttuor exempla in creaturis sunt. hũanitas que essentiã. homo q̃ substantiã. aliquis hõ q̃ significat hypostasiꝫ siue suppositũ. petr⁹ q̃ dic̃ ꝑsonam: ꝑm quinq; modos dicẽdi siue q̃rẽdi. scꝫ ꝑ quis: qui: q̃: quod ⁊ quid. Quis ratõe substãtie. qui rõne hypostasis. q̃ ratõne notõis. quod rõe substãtie. quid ratione essentie. Scd̃m tres modos differẽdi. s. ꝑm differentẽ modũ existẽdi siue emanandi. sicut differt ꝑsona a ꝑsona. Scd̃m modũ differẽtem se habẽdi: sicut differt ꝑsona ⁊ essentia. qꝛ ꝑsona vna refert̃ ad aliã sed essentia nõ refert̃. Scd̃m modũ intelligendi sicut differt vna ꝓp̃etas substantialis ab alia: vt bonitas et sapiẽtia.

Qualiter deus trinus ⁊ vnus manifestat se in effectibus creature.

Sectio III

De deo trino ⁊ vno ꝑm fidẽ catholicam est tenendũ. ꝙ licꝫ sit incõmutabilis: insensibilis: incircumscriptibil̃. reddit tñ se ꝑ creaturas diuersas. i. ꝑ effectus multiplices manifestũ. ita ꝙ in creaturis oĩbꝫ dicit̃ de⁹ esse q̃ntuꝫ ad naturã: et hoc tripliciter. s. ꝑ essentiã: p̃sentiã: ⁊ potentiã. ita ꝙ extra immẽsitatẽ diuine essentie nihil manet. ꝓpter limpiditatẽ diuĩe p̃sentie nihil latet. ꝯtra infinitatẽ diuine potẽtie nihil valet. et sic esse cõpetit btĩssime trinitati. Dicit̃ habitare in iustis quantũ ad gr̃am que est effectus btĩssime trinitatis: ad deũ reducẽs: ⁊ faciẽs nos habere deũ: et deũ haberi a nobis. ac ꝑ h̃ de⁹ trinitas in nobis dicit̃ habitare. Dicit̃ sedere in beatis q̃ntũ ad gl̃iam. rõe cui⁹ de⁹ trinus in beatorũ mentibꝫ q̃etat̃. ĩ quoruꝫ ꝑtãtiua sedet vt equitas. in cognitiua lucet vt veritas. in affectiua ardet vt charitas. Dicit̃ apparere sensibilit̃ cũ exp̃ssa significatõe. sicut spũssanctus ĩ specie colũbe apparuit sup christũ. ⁊ in linguis igneis sup apl̃os. Et qꝛ ꝑsone distincte sunt: distĩctis possunt signari signis. ita ꝙ tres simul ꝑsone: sicut abraam in tribꝫ angelis dicit̃ apparuisse trinitas ꝑsonaꝝ. possunt etiã due apparere. ⁊ quelibꝫ singillatĩ dicit̃ descẽdere de celis. ⁊ h̃ cũ effect⁹ tã spũalis q̃ꝫ sensibilis inchoatõe. qui q̃ꝫuis ĩ se immutabil̃ ꝑseueret. tñ d̃ absente dicitur fieri nobis p̃sens: qñ in nobis incipit habitare ꝑ donũ gratuitũ: qd̃ nõ videm⁹. sicut accidebat freq̃nter in eccl̃ia p̃mitiua. Dicit̃ mittere siue mitti cũ eterna ꝓductione. Pater siq̃dez mittit filiũ qñ insinuat ꝙ ꝓcedit ab ip̃o ꝑ eternã generationẽ. pater ⁊ fili⁹ mittũt spm̃sctm̃: cũ insinuãt ꝙ ꝓcedit ab ambobꝫ ꝑ cõmunẽ spiratõnem. Pater nõ mittit̃: qꝛ a nullo ꝓcedit. Spũssanct⁹ nõ mittit ꝑsonam: sed mittit̃. qꝛ nõ ꝓducit: sed ꝓducit̃. Fili⁹ ꝟo mittit̃ ⁊ mittit: qꝛ ꝓducit̃ et ꝓducit. Dicit̃ incarnari ꝑ ꝯmertiũ diuĩe nature ⁊ hũane in ꝑsone vnione: que vnio facta est tm̃ in ꝑsona filij. quã tñ est tota trinitas oꝑata.

De appropatis patris Sectio. IIII

De deo trino ⁊ vno ꝑm fidẽ catholicã est tenẽdũ. ꝙ licet oĩa essentialia tribꝫ ꝑsonis eq̃liter et indifferẽter cõueniant. tñ patri dicit̃ appropari vnitas: eternitas: rõ p̃ncipiãdi: et oĩpotentia. Hec autẽ quattuor dicunt̃ appropari patri: nõ qꝛ fiant ꝓp̃a: cũ omnibꝫ ꝑsonis sint ꝯmunia. sed qꝛ ducũt in cognitõnem ꝑsone patris: q̃ est origo ꝑsonaꝝ in trinitate: nõ habens p̃ncipiũ sed p̃ncipiãs a qua etiã fluit omne posse. Est aũt dei potẽtia ꝯpleta nõ posse deficere. cũ nõ sit de nihilo: nõ potens succũbere: cũ nõ sit de aliq̃. non potẽs indigere: cũ nũq̃ꝫ careat aliquo bono. Potẽtia vero hoĩs in peccãdo deficit. in patiẽdo succũbit. in corꝑalibꝫ actõibus indigentiã includit. Est igit̃ de⁹ om̃i potens ita tñ ꝙ ei nõ attribuunt̃ act⁹ culpabiles: vt posse mẽtiri ⁊ malũ facere. nec actus penales: vt posse metuere et dolere. nec act⁹ materiales siue corꝑales: vt posse currere ⁊ ambulare. Est etiã dei potentia ordinata: ita ꝙ ei nõ attribuunt̃ actus incõueniẽtes. vt posse facere maiorẽ se. vl̃ aliũ deũ equalẽ sibi. vel creaturã infinitã actu. Quia sicut dicit anselm⁹. quodlibꝫ incõueniens etiã minimũ est impossibile apud deum.

De appopatis filij Sectio V.

Filio appropriatur veritas: species: ratõ exemplãdi. et omnisscĩa Hec aũt q̃ttuor dicunt̃ appropriari filio. ñ qꝛ fiãt ꝓp̃a: cũ tribꝫ ꝑsonis sint

ꝯmunia: sed qꝛ ducunt in cognitōem filij ꝑsone que est a patre. vt verbū qđ est pr̄i eq̄le. ⁊ ideo sūme pulcrū: in quo oīa p̄uisa ⁊ disposita exemplant̄: a quo tanq̄ꝫ ꝓmo ⁊ summo exēplari fluit omne scire. Cognoscit autē dei sapīa limpide oīa bona ⁊ mala: pretita: p̄sentia ⁊ futura: actualia ⁊ possibilia incōprehēsibilia a nobis et infinita. Ita tñ ꝙ in se nullo mō diuersificatur. licet diuersa vocabula sortiat̄. Nā inq̄ntū ip̄a sapiētia dei est cognoscitiua oīm possibiliū dicit̄ sciētia siue cognitio. Inq̄ntuꝫ est ꝯgnoscitiua oīm q̄ fiūt ī vniuerso dicitur visio. Inquātū est cognoscitiua oīm que bñ fiūt dicit̄ approbatio. Inquantū est cognoscitiua omniū q̄ futura sunt: dicit̄ p̄sciētia siue p̄uisio. Inquantū ē cognoscitiua eorū que ab ip̄o deo fiēda sūt dicit̄ dispositō. Inquantū eorū q̄ p̄mianda sūt dicit̄ p̄destinatio. Inq̄ntū eoꝝ q̄ damnanda sunt dicit̄ reprobatio. Possunt autez ad tria reduci vocabula ista septē. s. ad noticiā simplicis cognitōis. q̄ cognoscit deꝰ bona ⁊ mala q̄ sunt: fuerūt: ⁊ futura sunt. ⁊ que possunt esse: ⁊ nūq̄ꝫ erūt. Ad noticiā visiōis qua cognoscit deꝰ oīa bona ⁊ mala que sunt: fuerūt ⁊ futura sunt. Ad noticiā approbatōis q̄ cognoscit deꝰ que sūt: fuerunt: et futura sunt tm̄ bona.

De appropriatis spiritussancti.

Sectio VI

Spirituisctō appropriat̄ bonitas: vsus: ratio finiēdi: et volūtas: siue beniuolētia. Hec aūt q̄ttuor appropriant̄ spūisancto: nō qꝛ fiant ꝓpria: cū tribꝫ ꝑsonis sint ꝯmunia. sed qꝛ ducūt in cognitōem ꝑsone spūssancti: que est a pr̄e ⁊ filio: vt amor et donū summe ꝓficuū et ꝯmunicatiuū. om̄is nr̄i desiderij finitiuū. ad qđ bonū tanq̄ꝫ ad finē summū tēdit oē velle ratōnabiliter ordinatū ⁊ inclinatū. Est aūt volūtas dei sic recta ꝙ nullo mō potest obliquari. Sic efficax ꝙ nll'o mō potest retardari. Sic vnica ꝙ tñ quinqꝫ signis habet significari. que hoc versiculo continent̄. Imperat ⁊ ꝓhibet: ꝑmittit cōsulit implet. Dicit̄ autē volūtas dei ratione regulata ꝓuidentia: q̄ omnia que in vniuerso fiūt irrep̄hensibiliter gubernāt̄. cum nihil p̄cipiat: ꝓhibeat: et consulat nisi recte. nihil agat nisi bene. nihil ꝑmittat fieri nisi iuste. Cum autē voluntas dei sit rectissima: nullus potest esse rectꝰ nisi cōformet̄ ei. et nemo potest ei cōformari nisi sibi signis aliquibꝫ innotescat: tanq̄ꝫ regula rectitudinis ꝓsequende. Est autem duplex rectitudo. quedā necessitatis: que cōsistit in faciēdo bonū ad quod est p̄ceptū. ⁊ in declinando malū: ꝓpter quod est ꝓhibitio. Quedā est ꝑfectōnis in superogando vltra debitū. ad quod est consiliū. Est etiā voluntas dei efficacissima: ita ꝙ nullus potest aliq̄d efficere nisi ip̄a coefficiente. ⁊ sic est impletio in signū volūtatis efficiētis. Itē nullꝰ potest deficere vel peccare: nisi ip̄a iuste ⁊ merito deserēte: ⁊ sic ē ꝑmissio vt signuꝫ volūtatis diuine iusticie deserentis.

De q̄ttuor simul creatis: ⁊ de mēsuris durabiliū

Sectio VII.

Postq̄ꝫ vidimus de bono increato qđ est deꝰ: vidēdū est de bono creato quod est mūdꝰ. Circa productōem autē mūdialis machine habemus ꝓmo explicare creature summitatē. Et sic dicit Beda: ꝙ quattuor fuerūt ꝓmo creata. que dicunt̄ esse coeua vl' fuisse. scilicꝫ natura angelica: celū empyreū. materia quattuor elemētorū: et tēpus. Quorum sufficiētia sic accipit̄. Primo debuerunt creari aliqua prima in quolibet genere creature. scilicꝫ respectu creaturaruꝫ spiritualiū: et corporaliū actiuarū: et corporaliū passiuarū: et etiā respectu mensurarū. Respectu creaturaꝝ spiritualiū: primo creata est natura angelica. respectu creaturarū corporaliū actiuarū est prīo creatuꝫ celū empyreū. de quo dicit Damasce. ꝙ est continētia omniū corporaliū ⁊ spiritualiū creaturarū. Respectu creaturaruꝫ corꝑaliū passiuaꝝ primo creata est materia quattuor elemētorū. Respectu mensurarū primo creatū est tempus. quod generaliter accipit̄ pro mēsura cuiuslibet duratōnis habentis initiū: siue finē habeat siue nō. Ad cuiꝰ rei noticiā sciēdū: ꝙ tres sunt mēsurabiliū siue durabiliū mensure ꝑncipales. s. eternitas: euiternitas: ⁊ tꝑus ꝓprie dictū. Eternitas est diuinaꝝ ꝑsonarum duratio. que nō habꝫ ꝑncipiuꝫ neqꝫ finem. De qua dicit Boecius ꝙ est interminabilis vite tota sil' et ꝑfecta possessio.

Euiternitas est mensura eorũ que habẽt principiũ sed non finẽ. sicut sunt angeli: anime: celestis natura: et materia q̃ttuor elementorũ. Hec mensura aliqñ dicitur euũ: aliqñ eternitas creata. Sed qꝛ eternitas ꝓprie dicit̃ de diuinis: euũ ꝟo aliquãdo ꝑ tꝑe inuenit̃. ideo ex his duobus euiternitas nomĩat̃. Tẽpus autẽ ꝓpe dictũ est mensura eorũ que habent ꝑncipiũ atqꝫ finem. sicut sunt generabilia atqꝫ corruptibilia. que ꝑm motũ ꝑmi mobilis variant̃ vsqꝫ ad completõnem numeri quattuor elementorũ. Quarta vero differẽtia nõ potest esse que careat prĩcipio habens finem.

De veritate exprimẽda cũ exclusiõe erroris circa ꝓductionem mundi.

Sectio VIII

Secũdo habemus errorẽ extĩguere: et exprimere veritatẽ. Propter quod tenẽdũ ẽ ꝙ vniuersitas machine mũdialis est ꝓducta in esse ex tẽpore. in quo excludit̃ error ponentiũ mundũ eternũ. Ex nihilo: ĩ quo excluditur error ponentiũ eternitatẽ circa materiale principiũ. Ab vno ꝑncipio: in quo excluditur error manicheorũ ponẽtiũ pluralitatẽ ꝑncipiorũ. Solo et summo: in quo excludit̃ error ponentiũ deũ ꝓduxisse inferiores creaturas ꝑ ministeriũ intelligẽtiarũ. In certo põdere numero ⁊ mẽsura: in quo ostendit̃ ꝙ creatura est effect⁹ trinitatis creãtis sub triplici genere causalitatis: scꝫ efficientis. rõne cui⁹ est in creatura vnitas: mod⁹ ⁊ mensura. exẽplaris: ratõe cui⁹ est in creatura veritas: species et numer⁹. final': ratione cui⁹ in creatura est bonitas: ordo: et põdus. Omnis q̃ppe creatura ꝯstituit̃ in esse ab efficiẽte. format̃ ad exẽplar. ordinatur ad finẽ. ac ꝑ hoc est vna: vera ⁊ bona: modificata speciosa ⁊ ordinata. mensurata: discreta ⁊ põderata. Alijs etiã vocabulis ꝑdict⁹ ternari⁹ nomĩat̃ ab augustino in libro de aĩa ⁊ spiritu. Dicit̃ essentia species ⁊ vsus. A dionysio. armonia: spẽs et cõmensuratio. Itẽ ab eodem. substãtia: ꝟtus et oꝑatio. Ex vna ergo ꝑte cadũt vnitas: modus: essentia: substãtia: mẽsura: et cõmensuratio. Ex vna veritas: numer⁹: species: ꝟt⁹: et armonia. Ex vna bonitas. ordo: vsus: põdus: et oꝑatio. De ꝑmo autem ternario nota: ꝙ vnũ noĩat ens ꝯmutabile cõnumerabile: ⁊ hoc ꝓpter indiuisionẽ sui in se. veꝝ nomĩat ens cognoscibile: et ꝫ habet ꝑ indiuisionẽ sui a ꝓpria specie. bonũ nominat ens ꝯmunicabile. ⁊ hoc habet ꝑ indiuisionẽ sui a ꝓpa oꝑatõe

De triplici differẽtia creature.

Sectio IX

Tercio circa ꝓductõem mũdi habem⁹ attendere creature triformitatẽ. Produxit enĩ de⁹ trinus et vnus differẽtiã triplicẽ creature. Nã ꝓduxit creaturã pure corꝑalẽ. vt est mũdialis machina. creaturã pure spũalem: vt est natura angelica. creaturã ex vtraqꝫ ꝯpositã: vt est natura hũana. Sic enĩ decuit deuꝫ ꝓducere varia ⁊ diuersa: vt multiplicitas creature faceret ad ꝑfectõeꝫ vniuersi. que cõsistit in amplitudine ambit⁹: in sufficiẽtia ordinis: et influẽtia bonitatis. ex q̃bus etiã diuĩa potẽtia: sapiẽtia: et bonitas innotescit. Decuit nanqꝫ deũ sic res ꝓducere vt essent ad manifestatõeꝫ sue potentie. que q̃dẽ apparuit in ꝓductiõe creaturaꝝ sũme distãtiũ et earũdem ꝯiunctõe: vt patet in natura hũana: in q̃ corporeũ ⁊ incorporeũ vniunt̃. Itẽ decuit deũ sic res ꝓducere: vt essent in manifestatõem sue sapiẽtie. que maxime ex ꝑfectiõe ordinis declarat̃. q̃ q̃dem ordo necessario tria requirit. scꝫ infimũ: mediũ et suꝑmũ. Infimũ fuit natura corꝑalis. suꝑmuꝫ natura spũalis. mediũ natura cõposita ex vtraqꝫ. Itẽ decuit deũ sic res ꝓducere vt essent in manifestationẽ sue bonitatis ⁊ beniuolẽtie. que maxime cõsistit in diffusiõe et cõmunicatione in alterũ. Si ergo diuina bonitas cõmunicauit actũ nobilissimũ: qui est viuere et intelligere: vt nõ tm̃ daret alij potentiam viuendi et intelligendi. sed etiam potentiã se cõmunicandi alij. quod factũ est in hoĩe: in quo spiritual' vita ⁊ intellectiua ꝑficit corꝑalem.

De productõe machine mundialis

Sectio X

De his trib⁹ differentijs vidẽduꝫ est per ordinẽ. Et primo de natura pure corporali. cuiusmodi est machina mundialis: que sex diebus fuit ĩ esse ꝓducta. ita ꝙ ĩ ꝑncipio añ oẽꝫ diẽ creauit de⁹ celũ ⁊ terrã. Prĩa ꝟo die formata

est lux. secunda factum est firmamentum in medio aquaruz. tercia die separate sunt aque a terra: ⁊ ꝯgregate in vnū locū. q̄rta die ornatū est celū lumīaribꝫ. q̄nta die aer ⁊ aqua ornati sūt piscibꝫ ⁊ auibꝫ. sexta die ornata est terra aīalibꝫ et hoībꝫ. septīa die req̄euit deus a nouaꝝ specieꝝ ꝓductōne. qm̄ oīa fecerat. vl' in simili: sicut illa q̄ ꝓpagant̄. vel in rōe seminali: sicut illa q̄ aliis modis introducunt̄ in esse. Et sic colligit̄ ex p̄dictis ꝙ triplex fuit opatio diuīa in mūdi machina ꝓducenda. s. creatio: distinctio: et adornatio. Prima opatio appropatur patri. secūda filio. tercia spūisācto. Creatio fuit ex nihilo: ideo fuit ī p̄ncipio ante omnē diē tanq̄ꝫ reꝝ omniū ⁊ tēporū fundamentū. Distinctio vero corporū mundanoꝝ fuit mō triplici. ideo ꝑ triduū fuit facta. ita ꝙ prima die fuit facta distinctio nature lumīose a ꝑspicua ⁊ opaca: cū lux a tenebris est distīcta. Secunda die est facta distinctio nature ꝑspicue a ꝑspicua: cū aque inferiores a supioribꝫ sūt diuise. Tercia die facta est distīctio nature ꝑspicue ab opaca. cū diuise sunt aque a terra. Ornatus aūt q̄ distinctōi corporū correspōdet est etiaz in triduo ꝯsūmatus. Ita ꝙ ornatus nature lumīose ē factꝰ q̄rta die: in formatōe stellaꝝ et solis et lune. Ornatꝰ nature ꝑspicue factꝰ est q̄nta die: in qua facti sunt pisces et aues in aque et aeris ornamētū. Sexta die est factꝰ ornatus nature opace qñ facte sunt bestie d̄ terra. facta sunt reptilia. facta est hūana natura ad ꝯsūmationē oīm p̄dictorū.

De cōsistentia machine corꝑalis
Sectio XI

Consistit autē tota natura corꝑea maxime ī duobꝫ. scz in natura elementari et celesti. Celestis distinguit̄ in tres celos p̄ncipales. scz empyreū: crystallinū et firmamentū. In firmamēto autē qd̄ est celū continent̄ septē orbes septē planetarū. qui sunt: saturnꝰ: iupit̄: marssol: venus: mercuriꝰ: et luna. Natura vero elemētaris distīguit̄ in q̄ttuor spheras. scz ignis: aeris: aque ⁊ terre. Et sic ꝓcedēdo a summo celi cardine vsq̄ꝫ ad cētꝝ terre occurrūt nobis decē orbes celestes: et quattuor sphere elementares. ex quibꝫ tota mundi sensibilis machina integrat̄. ita ꝙ celestia influunt in terrestria ⁊ elementaria quantū ad distinctiuā significationez temporū: dierū: mensiū: et annorū: dicente scriptura. Sint in signa et tēpora dies ⁊ ānos. Influūt etiā quantū ad effectiuā ꝓductionē rerū generabiliū et corruptibiliū et corporū humanorū. Sic tamē sunt in signa temporū: rerū et operationū: per lucem: calorē: motū et virtutē. vt non sint certa signa contingentiū futurorū. nec influant sup liberū arbitriuz per vim cōstellationū quā dixer̄t aliqui fatū esse. Et sic colligitur ex p̄dictis ꝙ deus ordīate res condidit quātū ad tempꝰ. ordinate disposuit quantū ad situm: ordinate gubernat quantū ad influentiā. In scriptura sacra ordinate narrat quantū ad doctrine sacre sufficientiam: que in p̄ncipio sui insinuat naturā luminosam nomine celi: naturam opacā nomine terre: naturā perspicuā nomine aque. Insinuat et beatissimā trinitatem: patrē in nomine dei creantis. filiū in nomine principij. spiritūsanctū in nomine spiritus dei. Insinuat etiā nobis appropriata triū personarū. scilicz om̄ipotētiam patris in ꝓducēdo: omniscientiaz filij in distinguēdo: beniuolentiā spūssancti in influendo.

De sufficientia celorum.
Sectio XII.

De natura celesti spēaliter est vidēdum. Celū quidem s̄m cōmunez acceptōnem nominat naturā perspicuam contentiuā. Scd̄m vero ꝓpriaz acceptōnem nominat naturā ꝑspicuaz cōtentiuā nulli contrarietati subiectā. Secundū primā acceptōnem: septē celi a Rabano distinguunt̄. scilicz celū aereū: ethereum. olympū: igneū: sydereū: aqueū: empyreum. Quorū sufficiētia sic sumit̄. Celi enim natura ꝑspicua et contentiua: aut est datiua luminis: aut receptiua. Si est datiua: aut est vniformis non mota. ⁊ sic est celum empyreū. aut est multiformis et mota. et sic est sydereū. aut est vniformis ⁊ mota: ⁊ sic est crystallinū. quarta differētia nō habet̄: scz multiformis ⁊ nō mota. Si autē natura perspicua est lumīs receptiua: aut est receptiua sepabiliter: aut insepabiliter. Si insepabiliter: aut s̄m supioris supficiei circulū: et sic est olympum:

quod monti appropinquat olympo. Si vero separabiliter: aut secundum superiorem partem. et sic est ethereum. aut secundum inferiorem: et sic est aereum. Si autem dicatur celum natura perspicua contentiua nulli contraria. sic a quibusdam octo orbes distinguuntur. scilicet septem planetarum cum octaua sphera. A quibusdam amplius eruditis nouem. Ab aliis vero vlterius illustratis decem. Horum autem sufficientia sic potest accipi. Distinctio enim celorum: aut est per primam diuersitatem formarum. aut est per dispositiones motuum et luminarium contentorum. Si per diuersitatem formarum. sic distinguuntur tres celi. Aut enim in celo viget natura perfecte luminositatis. et sic est habile ad statum glorie et quietum: sic est empyreum. aut viget in eo natura perfecte perspicuitatis et effectiue frigiditatis. et sic est aqueum siue crystallinum. quod facit ad conseruationem rerum corruptibilium: ideo est habile ad motum. aut viget in eo natura perfecte perspicuitatis simul et luminositatis et effectiue caliditatis. et sic est sydereum: quod facit ad transmutationem inferiorum. ideo est multiforme habile ad motum. Si vero celi penes contenta luminaria distinguuntur. sic est orbium distinctio attendenda. Aut enim orbis continet syderum multitudinem: et sic est celum sydereum siue stellatum. Aut continet vnitatem. et sic septem planete septem orbibus sunt distincti. quibus regitur vniuersitas temporum dierum septenario dispensata.

De quattuor attributis angelis cum conditione sui. Sectio XIII

De natura pure spiritualis cuiusmodi est angelica: sex per ordinem sunt videnda. scilicet conditio angelorum omnium. preuaricatio malignorum demonum. confirmatio beatorum spirituum. diffinitio aliquorum nominum communium: non omnium. diuisio hierarchiarum diuersorum statuum. custoditio commissorum hominum. De conditione superiorum spirituum est tenendum: quod angelis a primordio sue conditionis sunt quattuor attributa. scilicet simplicitas essentie. distinctio personalis propter rationem naturaliter insitam: memoria: intelligentia et voluntas. et libertas arbitrii ad eligendum bonum: et respuendum malum. Hec autem quattuor principalia attributa alia quattuor comitantur. scilicet virtuositas in operando: officiositas in ministrando. perspicacitas in cognoscendo: et immutabilitas in eligendo. immutabilitas inquam post electionem siue in bono siue in malo. Substantia quippe spiritualis et incorporea simplex et omni carens diuisione quantitatis: cuiusmodi est natura angelica: hoc ipso quod est simplex est virtuosa in operando. hoc ipso quod est virtuosa et personaliter discreta competit ei distinctio officii in ministrando. hoc ipso quod est simplex et virtuosa competit ei perspicacitas in discernendo. hoc ipso quod est perspicax et simplex et habens intellectum deiformem habet post electionem stabilitatem in electo siue bonum fuerit siue malum. Sufficientia horum quattuor sic accipitur. Angelus potest considerari quadruplicitur. scilicet in se: et sic est essentie simplicitas. ad alterum angelum: et sic est distinctio personalis. ad deum: et sic est memoria intelligentia et voluntas: in quibus consistit ratio imaginis ad ea quae eius regimini sunt subiecta. et sic est libertas liberi arbitrii.

De preuaricatione spirituum malignorum. Sectio XIIII.

De preuaricatione damnatorum spirituum est tenendum: quod lucifer primus inter angelos: presumens de bono priuato: appetiit priuatam excellentiam: volens aliis superferri. ideo cum omnibus adherentibus sibi perdidit locum summum. scilicet celum empyreum: descendens in locum imum. scilicet caliginosum aerem vel infernum. Cecidit autem in culpam per liberum arbitrium. lapsus vero in penam per diuinum iudicium. Cadens autem factus est immutabilis post ruinam. Ideo statim fuit obstinatus in malo: excecatus a vero: deordinatus in operatione: infirmatus in virtute. Voluntas diaboli obstinata habet deformitatem in qua est continuatio. nature variatio. decisio siue minoratio ratione prime macule: a cuius adhesione nullatenus separatur. Habet pronitatem in qua est continuatio quantum ad actum peccandi. tamen interuenit variatio quantum ad genus peccati. Ratio vero in diabolo est excecata. Predicit aliquando futura: quod dicit Augustinus fieri quattuor modis. scilicet sensus vel ingenii acrimonia: longa temporum experientia. dolosa cautela: quia proponit aliquando facere que predicit. aliena doctrina cum ab angelis aliquid didicit iusto dei iudicio permittente. Mysterialis diaboli operatio est hominibus interdicta. tum propter peccatum infidelitatis ne attribuatur diabolo quod est dei. tum propter peccatum idolatrie. quia desiderat

diabolus aliq̄d sibi īmolari. tū ꝓpter peccatū inobediētie. quia voluntariū cōmertiū cum diabolo ꝑciso tam a deo q̄ ab ecclesia phibet. Virtus diaboli pcī merito coartata. quādo ꝑmittit vertit ad miracula faciēda ꝓpter trāsmutatōnes repētinas circa corporeas creaturas. Possunt discerni diaboli miracula a miraculis dei veris quattuor modis. scz ex parte ꝑncipalis agentis. Hā in miraculis dei operatur virtus potētie infinite. in miracul' diaboli virtus creature. Ex parte mīstri: qz miracula dei fiūt per publicā iusticiā. scz per fidē iustificātē que publice predicat. vel signa publice iusticie: vt in peccatorib' qui per fidē aliq̄n sunt miracula operati Miracula diaboli fiunt ꝑ prīuatos contractus z arcana quedā. qz sic inuentores artis magice cū demonib' pepigerūt. Ex parte finis: quia miracula dei fiūt ad hominū vtilitatē z dei gloriā. Miracula demonū et magorū ad deceptionē et fraudē Ex parte facti. quia miracula dei sunt excellētia. vt suscitare mortuos: illuminare cecos: z silia. Miracula diaboli sūt vilia: vt facere muscas: bufones z serpētes

De ꝓfirmatione spirituū bonoꝝ.

Sectio XV

Eātur videre ō confirmatōe spirituū beatorū. de quibus tenēdū est q̄ alijs apostatātib': ipi immobiliter dño adheserunt. ita q̄ alijs ꝑ maliciam irreuocabiliter obstinatis: ipi sunt ꝑ gratiā et gloriā in voluntate perfecte confirmati. Simul enī tēpore nō natura gr̄iam et gloriā cōuersionis et adhesionis ad deum merito pceperūt. ratōne cuius fuerunt quantū ad voluntatē stabiles et felices. In ratōne sunt pfecte illuminati ꝑm cognitionē matutinā et vespertinā. Lux quippe diuina angelū illuminās ad cognitionē dei angelū facit lucē. Cognitio autem dei in se dicit dies. quia pure ē lux tā q̄ cognitio et ratio cognoscēdi. Lux aūt angelica diuinitus illustrata habz ꝓgnoscere creaturā. que respectu dei tenebra reputat. ideo eius cognitio dicit vesptina. ꝓut cognoscit in seipa. dicit matutina ꝓut ex illa cognitōne cōsurgit mens angelica in laudē dei. cognitiōem illā referēs ad cognitionē quam habz in verbo z ꝑtute. In virtute sunt pfecte fortificati. siue īoperādo: siue in exequendo. z hoc siue assūpto corpore: siue etiā nō assumpto corpore. In operatiōe sunt pfecte ordinati siue cōtēplatiua siue administratiua. Duplex est enī vis angelica. contēplatiua qua contemplant deū: et negociatiua siue administratiua: qua negociant circa salutē hominū. Nō possunt aūt deordinari ascendendo ad contēplationē dei. nec descendendo in admīstrādo homī. qz quocūq̄ mittūt sp currūt z militāt intra deū.

De diffinitōnib' angeli: ordinis: z hierarchie. Sectio XVI

Equit videre de diffinitōib' trium vocabulorū que faciūt ad noticiā angelorū: que sunt angel⁹: ordo: hierarchia. Ex multis nēpe angelis ordo cōsurgit. Ex plurib' ordinibus saltē tribus cōstituit angelica hierarchia. Angelus diffinit a Damasceno sic. Angelus est substātia intellectualis sp mobilis. arbitrio libera: incorporea: deo ministrans: ꝑm gratiam nō naturā: immortalitatem suscipiēs. Ordo sic diffinit a gregorio. Est multitudo celestiū spirituū q̄ inter se in aliquo munere gratie similantur. sicut et in naturaliū datorū munere cōueniūt. Triplex autē inuenit diffinitio hierarchie: ꝑm q̄ triplex est differētia hierarchie. s. diuina: angelica et eccl'iastica. Diuina sic diffinit a dionysio. Hierarchia ē diuina pulcritudo vt simpla: vt optima: vt ꝓsummatiua. Angelica sic diffinit ab eodem. Hierarchia est ordo diuinus: scia et actio: diforme quātū possibile est similās. z ad inditas ei diuinit⁹ illuminatōes: ꝓportionabiliter in dei similitudinē ascendens. Eccl'iastica magistraliter sic diffinitur. Hierarchia ē rex sacrarū z rōnabiliū ordinata potestas: debitū in subditis obtinens ꝑncipatū. Nec aūt diffinitio ꝑt etiam ꝓuenire āgelice hierarchie. A damas. diffinit angel⁹ q̄ntū ad substātiā: cū dicit Angel⁹ ē substātia incorpea. Quantū ad virtutē: cū dicit. intellectualis: semp mobilis. arbitrio libera. Ubi tāgit triplex ꝑt⁹ angelica. s. cognitiua: cū dicit intellectual'. opatiua: cū dicit sp mobilis. qz infatigabiliter opat'. īperatiua: cū dicit arbitrio libera. Opatio tāgit cū ōr: do fuiēs. Duratio

cũ dicit: gratia nõ natura immortalitatẽ suscipiens. Ordo notificat quãtũ ad fundamentũ: cũ dicit. ordo est celestiũ spũum multitudo. ⁊ quantũ ad cõplementũ: cuz dicit. q̃ inter se in aliquo munere gr̃e similant. et quantũ ad dispositõem: que inter hec mediũ tenet locũ. cum dicit. sicut ĩ naturaliũ donoꝝ participatõe ꝯueniũt. Diffinitio angelice hierarchie notificat ip̃am egredientẽ a deo ꝑ modũ imaginis: cũ dicit. hierarchia ẽ ordo diuinꝰ scĩa ⁊ actio. vt ordo id ẽ ordinata ptãs respõdeat pr̃i. scientia filio. actio spũisancto: ꝑm memoriã: intelligẽtiã: et voluntatẽ. Secũdo describit: vt egrediẽs ꝑ modũ sil̃itudinis. cũ dicit: deiforme quantũ possibile est similans: quantũ ad habitũ. ⁊ ad inditas ei diuinitꝰ illumĩatões: ꝓportionabilit̃ in dei similitudinẽ ascendens q̃ntũ ad actũ. In diffinitõe hierarchie increate ostendit esse vnitas in trinitate: cũ dicit: diuĩa pulchritudo. Pulchritudo enĩ ex pluralitate ⁊ eq̃litate ꝯstat. Ut aũt ostendat q̃ pl̃itas ñ p̃iudicat vnitati: dicit vt simpla. q̃ vnitas pluralitati: dicit vt optima. q̃ vnitas spectat ad ꝑfectionẽ pluralitatis ⁊ ecõuerso: subiũgit vt cõsummatiua.

De triplici diuisione hierarchie
Sectio XVII.

Sequit videre de tribꝫ diuisiõibꝫ hierarchie. Prima hec ẽ. Hierarchiaꝝ: alia sup̃celestis. i. diuĩa. alia celestis. i. angelica. alia subcelestis. i. ecclesiastica vl̃ hũana. Omissa eccl̃iastica et diuina: subdiuidit diuisiõe secũda angelica hierarchia: in sup̃mã: mediã: et infimã. siue ꝑ alia vocabula: in epiphaniã: hyperphaniã: et hypophaniã. Epiphania ẽ incalescẽtis actõis incẽdio altioris intellectꝰ fastigio iudiciiq̃ libera resultatõ distributa. Hyꝑphania est diuina illumĩatio sui particeps interscalari reuerẽtia insigniẽs: vsum edocens dñandi: arcẽsq̃ ꝯtrarium. Hypophania ẽ diuinũ participiũ legibꝫ nature occurrẽs: arcana reserãs pro capacitate discreta. Tercia diuisio est hec. In sup̃ma hierarchia q̃ dicit epiphania sunt seraphin. cherubin: ⁊ throni. In media siue hyꝑphania sunt dñatõnes virtutes. et potestates. In infima siue hypophania sunt p̃ncipatꝰ: angeli ⁊ archãgeli. Agũtur q̃dem ⁊ agũt angeli ꝑm ordinẽ hierarchicum in eis initiatũ ꝑ naturã: consummatũ per gloriã. que in eis stabiliuit liberi arbitrij vertibilitatẽ. illustrauit perspicacitatẽ. roborauit virtuositatẽ. et ordinauit officiositatẽ. Perspicacitas ratõnis in contẽplando: aut respicit bonitatẽ desiderandam. sic sunt seraphin. aut veritatẽ intelligendã: sic sunt cherubin. aut maiestatem venerãdaz: sic sunt throni. Ad thonos spectat reuerẽtia. ad cherubin sapientia. ad seraphin beniuolẽtia. Ad perfectã virtuositatẽ spectat virtus imꝑatiua que est in dñationibus. virtus executiua que est in virtutibꝫ. virtus expeditiua: que est in potestatibꝫ: quaꝝ est arcere ꝯtrarias potestates. Ad ꝑfectã officiositatẽ spectat regere: quod faciũt p̃ncipatus. dirigere: qđ faciũt archangeli. reuelare qđ faciũt ãgeli

De custodia hominũ per angelos
Sectio XVIII.

Iam sexto et vltimo circa naturã angelicam: de custodia hoĩm suo regimini cõmissorũ est videndũ. Ad cuius noticiã est notãdũ: q̃ angeli habent ab hominibus defectũ quadruplicem releuare. scilicz pronitatẽ ad malum: difficultatẽ ad bonũ. longinquitatẽ a domino: et tepiditatẽ a mente. Ad que quattuor designanda: quattuor nomĩa angelorũ et nõ plura sunt in scriptura hominibus reuelata. scilicz Raphael: qui interp̃tatur medicina dei siue sanãs dominus. hic est missus curare thobiã a cecitate oculorum. et sarã ab improperio de occisione virorũ. Et hoc contra duo que ex originali contraximus: que sunt ignorantia rerũ agendarũ. et concupiscẽtia noxiarũ. per que duo reddimur ad maluz labiles. Item Gabriel: qui interpretat̃ fortitudo dei. qua fortificamur et ꝯfortamur ad obseruantiã preceptorũ dei: et ad impletionem consiliorũ. In signuz primi: missus est annũciare ortũ precursoris de cõiugatis. In signum secundi: missus est annũciare ortuz saluatoris de virgine. Per iohannis exemplũ reddimur fortes ad expugnandum malũ. per christi beneficiuz ⁊ exemplũ reddimur dispositi ⁊ faciles ad bonũ. Item Michael qui interp̃tat̃ q̃s vt deus: q̃ dicit aĩas in celo dño p̃ñtare.

ꝓpter quas de manu diaboli eruēdas cō
misit ꝓphetam cū draconē. Hui⁹ duas solē/
nitates solēniter celebramus. s. apparitio
nis ⁊ dedicatōis. In signū q ipe ꝓ nobis
est dū viuimus in hoc seculo: ⁊ dū educi/
mur de exilio. Itē Uriel q̄ interꝓtatur lu
cens deo siue apparens deo: vel ignis dei
aut incendiū dei. que duplex interꝓtatio
innuit q ꝑ ei⁹ ministeriū illustramur ī ve
ritate. ⁊ inflāmamur in charitate. Mittū
tur enī angeli ad illuminādū nostꝝ intelle
ctū ⁊ inflāmandū nostꝝ affectū. ⁊si nō effe
ctiue: saltē dispositiue. De hoc noīe vrie
legit in tercio Esdre. q̄ missus est iste an/
gelus ad ꝯsolatōez ꝓpli dei q̄ ab alienige
nis ꝓmebat. Habēt etiā āgeli circa ho
minē actū triplicē freq̄ntare. s. purgare: il/
luminare: pficere. Prim⁹ actus ordinatur
ad amotiōem impedimentoꝝ. scōs actus
ad cognitōem veroꝝ. terci⁹ ad dilectōem
bonoꝝ. Habent tercio in hoīb⁹ effectū
duplicē ꝑcreare. Unū scz respectu boni:
vel ꝯseruādi: vel acq̄rendi: vel augmētan/
di. Aliū respectu mali: vel deserēdi: vl' vi
tandi: vel minuēdi. Habēt nihilomin⁹
omnes ꝓpter mīsteriū humani gener⁹ mi
litare. Quidā enī mittunt ad nos missiōe
exteriori. q̄dam mittunt ad angelos ꝓ/
pter nos missiōe interiori. sicut illa supna
agmina que ꝑeminent. q̄ vsum exteriozis
officij nunq̄ habent. tī ad nos vel ꝓpter
nos mittunt. ꝼm q dicit apl's q oēs sunt
administratorij spūs in ministeriū missi ꝓ
pter eos q̄ hereditatē capiūt salutꝫ. Ha
bent q̄z angeli ad custodiā hoīm deputa
ti ab infusiōe anime vsq̄ ad egressionē de
corpe conatū diaboli cōtra hoīem refre/
nare. Unde dicit btūs hiero. Magna est
dignitas aiaꝝ: vt vnaquaeq̄ habeat ab or
tu natiuitatis sue in custodiā angelū dele
gatū. Et btūs gregori⁹ dicit q vnusquis
q̄ habet vnū bonū angelū sibi ad custo/
diā: ⁊ vnū malū ad exercitiū deputatū

De diffinitōib⁹ aīe Sectio. XIX

Restat videre de tercia differentia
creature: q̄ cōposita est ex spirita/
li et corpali. cuiusmodi ē humana
Et ꝓmo q̄ntū ad aīam. scōo quantuz ad
corpus. tercio quantū ad coniūctuz. De
anima humana duo sunt ꝓncipaliter viden
da. scz diffinitio: ⁊ potentiaꝝ diuisio. Aīa
septem diffinitōibus diffinit. Prima est ī
libro de motu cordis. Aīa est substātia ī/
corporea intellectualis illuminationuz q̄
sunt a ꝓma ⁊ vltima relatōe ꝓceptiua. Se
cunda est Remigij. Anima est substantia
incorpea regens corp⁹. Tercia est Aristo
telis ī libro de aīa. Aīa est actus ꝓm⁹ cor/
poris organici phȳsici potētia vitā habē
tis. Quarta est augustini. Aīa est sil'itudo
omniū. Quinta est sil'z Augus. Aīa ē sub/
stantia quedā rōis particeps regēdo cor/
pi accōmodata. Sexta sumit ex Genesi.
Anima est deiforme spiraculū vite. Sep
tima est Senece. Aīa est spūs intellectua
lis in se et in corpe ad btūdinē ordiatus
Per ꝓmā diffinitōem notificat aīa rati
onalis: put est spūs. ꝑ scōam ⁊ terciā, put
est anima. Copulat enī aīa ⁊ vnit corpori
vt motor mobili. ⁊ sic est scōa. ⁊ vt ꝑfectio
ꝑfectibili. et sic est tercia. Per alias ꝙ q̄t
tuor que sequunt diffinit vt ania ⁊ spūs.
ita q q̄rta est ꝑ compatōnez ad creaturas
generaliter. q̄nta ꝑ ꝯpationem ad corpus
qō pficit. sexta ꝑ cōparatōez ad deū tanq̄
ad suā causam efficientē. septima ꝑ ꝯpara
tionem ad deū vt finē vltimū. citra quem
nō potest rōnalis quietari.

De diuisiōe potentiarū aīe ꝼm mgr̄os
in quinq̄ mēbra. Sectio XX

Q̄ritur videre diuisionē potētia/
rum anime. Ad quaꝝ noticiā ha
bendā q̄druplex est diuisio ꝑcur/
renda. Una diuisio ꝼm mgr̄os est in quī
q̄ mēbra. s. in sensualitatē: sensum: imagi/
natōem: rōem: et intellectū. Sensualitas
ꝼm mgr̄os ē illa potētia que sensificat cor
pus: et mouet et appetit ea q̄ sunt delecta
bilia corpi: et refugit nociua. Sensus est
illa vis aīe qua hō cognoscit res corpales
pīentes. Imaginatio est illa vis aīe q̄ itu
etur res corpales absentes. Ratio est illa
vis aīe qua aīa inter bonū et malū. int' ve
rum et falsū discernit infra se. Intellectus
est illa vis aīe qua aīa apprehēdit res im
materiales ⁊ intelligibiles: vt aīam: ange
lum ⁊ deū. Istoꝝ q̄nq̄ mēbroꝝ sufficī
entia sic ꝑt sumi. Anima est q̄si duo sicut
dicit Aug⁹. Est aīa et spūs. Anima: inq̄n
tum corpus pficit et viuificat. spūs inq̄n
tum sine corpe considerat: et separata ꝑdu/
rat. Scōm ꝙ q est aīa compat ad corp⁹

ꝛ corpus ad aīam. ꝛ sic ꝯgruit aīa corpo/
ri ꝛ aptat̄ ei vt influat ei vitā ꝛ sensuꝫ. Et
hec potentia aīe dicit̄ sensualitas. Cōgru
it etiā corp⁹ aīe et aptat̄ ei vt ꝑ corp⁹ ꝑfici
atur q̄ntū ad vitā inferiorē. Et hec poten
tia dicit̄ sensus. Sensus autē est duplex.
scꝫ interior q̄ dicit̄ imaginatio: ꝛ exterior
qui cōmuniter dicit̄ sensus: vt visus q̄ fit
ꝑ oculū. et audit⁹ ꝑ aurē: ꝛ sic de alijs Ip
sa vero aīa inq̄ntū spūs: dicit̄ duplicē hr̄e
aspectū. Unū respectu inferiorū: ꝛ vnum
respectu suꝑiorū. ꝟm ꝙ dicit Aug⁹. ꝙ aīa
duas habꝫ ꝑtes. s. vnā ad suꝑiora respiciē
tem: ꝛ aliā ad īferiora. Inferiorē mgr̄i ap/
pellāt rōem. suꝑiorē ꝟo intellectū.

De diuisiōe potentiaꝝ ꝟm naturales ī
tria mēbra. Sectio XXI

Secūda vero diuisio ꝟm naturales
est in tria mēbra. Scd̄m enim ꝙ
aīa cōparat̄ ad actus: tres sūt aīe
potentie ad actū triplicē ordinate. Tres
q̄dē sunt act⁹ aīe p̄mi. s. vegetare: sentire: ꝛ
ratiocinari. Et ꝟm h̄ distinguit̄ triplex a/
nime potētia. s. vegetabil': sensibil': et rati/
onalis. Nota tn̄ ꝙ vegetabilis est anīa in
plātis. Sensibil' est aīa in brutis. Rōnal'
est anima in hoīb⁹. In hoīe aūt nō sūt tres
aīe: sed tres potētie sunt dicēde ī vna aīa.
Uegetabilis appetit esse. sensibilis bene
esse: rōnalis optime esse Uegetabil' subdi
uidit̄ in generatiuā ꝛ nutritiuā. Generati
ua est ad cōseruatōem esse vniuersal'. s. spe
ciei. Nutritiua est ad cōseruatōem esse sin
gularis. s. indiuidui. Nutritiue duplex ē
actus. s. nutrire: et iste actus sꝑ est necessa
rius. augmētare: et iste solū est necessarius
vsqꝫ ad rei cōpletōem. Unde nutriunt̄ sꝑ
aīalia nō autē sꝑ augmentant̄. Uis sensi
bilis diuidit̄ in apprehēsiuā et motiuaꝫ.
Apprehēsiua diuidit̄ in sensuꝫ particula
rem ꝛ sensū ꝯmunē. siue in sensum exterio
rem ꝛ interiorē. Sēsus particularis siue
exterior diuidit̄ in q̄nqꝫ sensus. scꝫ visuꝫ.
auditū: gustū: odoratū et tactū. Circa
istos quinqꝫ sensus tria necessario req̄run
tur. s. bonitas organi: dispositio medij: et
p̄sentia obiecti. Organū visus sūt pupil/
le oculorū. organū odorat⁹ sunt nares. or
ganū auditus sunt aures. organū gustus
lingua et palatū. organū tactus sunt ner/
ui totius corꝑis. Ista organa descendūt
ab anteriori ꝑte cerebri. In q̄ q̄dem ē ner/
uus: q̄ dicit̄ obtic⁹. et descendit ad pupil/
las: et ramificat̄ in duas ꝑtes. Alius de/
scendit ad nares: ali⁹ ad aures. q̄dam ali⁹
ad linguā et palatū: quidā mltipliciter ra
mificatus est organū tact⁹ in toto corꝑe.
Obiecta vero sensuū sunt hec. Obiectuꝫ
visus est color et ei⁹ differētie. Obiectum
odorat⁹ est odor ꝛ ei⁹ differētie. Obiectū
gustus est sapor ꝛ ei⁹ differētie. Obiectū
audit⁹ est sonus ꝛ ei⁹ differētie. Obiectū
tactus sunt elemētales qualitates: vt cali
dū: humidū: frigidū: siccū. raꝝ ꝛ densum.
leue et graue: aspeꝝ et lene. Media sensu
um sunt hec. aer ꝛ aqua. ꝛ q̄dlibet corpus
diaphanū et trāsparēs illumīatū ē mediū
in visu. Aer exterior et interior est mediū
in auditu. Auris enī cōcaua in cōcauita/
te habet aerē intrinsecū sibi ꝯnaturalem.
Uapor ꝑ aerem delat⁹ est mediū ī odora
tu. Res enī odorifera q̄si fumū sensibileꝫ
euaporat. ex quo immutat̄ aer deferēs o/
doratui odoratū. Humor saliualis ē me/
diū in gustu. Caro est medium in tactu.

Interior sensus diuidit̄ in tres partes.
ꝟm tres partes cerebri. q̄ sunt: anterior ī q̄
est imaginatio. media in q̄ est estimatiua.
postrema in q̄ est mēoria. Imaginatio ali
quādo dicit̄ sensus cōmunis: aliqn̄ ima/
ginatio. aliqn̄ phātasia. Sēsus cōmunis
dicit̄ inquantū sibi cōcurrūt sensus parti
culares q̄nqꝫ tanq̄ꝫ linee ad centꝝ. ibiqꝫ li
gant̄. Imaginatio dicit̄ inq̄ntuꝫ repn̄tat
formas p̄us receptas a particularib⁹ sen/
sibus: q̄uis absentes. Phātasia inq̄ntuꝫ
pōt ꝯponere formas nouas ꝟm sil'itudīes
eorū q̄ ꝑcepit ꝑ sensus ꝑticulares. Estima
tiua est illa vis ꝟm quā dicim⁹ sagacitatē
vel prudentiā in brutis. vt ī vulpe siue in
alijs: in appetēdis delectatōib⁹ ꝛ refugiē/
dis nociuis. Memoria est vis illa que cō
seruat siue retinet formas sensibiliū spēꝝ.

Uis sensibil' motiua ē motiuū ꝟm mo
tum mouēs vniuersaliter mēbra corꝑis.
vt caput brachia ꝛ armos. Motiua pedū
dicit̄ gressibilis: qꝛ ꝟm eā mouet̄ aīal mo/
tu ꝓgressiuo. Uis rōnalis diuidit̄ ī in
tellectū speculatiuū: q̄ exercet̄ ī ꝯtēplatōe
veri. ꝛ practicū q̄ in oꝑatōe boni. Scd̄m
hāc duplicē radicē intellectuū dicūt̄ vita
actiua ꝛ ꝯtēplatiua.

De diuisiõe potentiaꝝ ſm theologos ⁊ naturales Sectio XXII.

Tercia diuisio ſm theologos ⁊ naturales est hec. Potētiaꝝ alia corpalis .i. corpis regitiua .alia ſpiritualis. Corpis regitiua distinguitur i animalē: vitalē et naturalē. Scōm has vires aīa regit corp⁹. Vis aīalis ſm medicos ē in cerebro. vitalis ī corde: naturalis in epate. Vis anīalis diuidit in cognitiuā ⁊ motiuā. De cognitiua dictū ē supra. Motiua diuidit ī irascibilē ⁊ ꝯcupiſcibilē Motus enī aīalis aut ē a malo nociuo: et dicit motus fugę q̄ est ab irascibili. Aut est ad bonū delectabile: ⁊ tal⁹ mot⁹ est a ꝯcupiſcibili. Vis vitalis est vis motiua aeris ī corpe animalis p arterias vnde est pulſus Tanti enī caloris est cor: q̄ niſi refrigeraret aere attracto p inſpiratiõez ⁊ emiſſo p reſpiratõem aīal morereť. Hec eadē vis ē motiua ad vocē formandā: eo mō quo formať vox irratōnalis: vt vox auiū ⁊ aīaliū

Vis naturalis ꝓphēdit nutritiuā ⁊ generatiuā. Sed nutritiua est ad ꝓseruationē nature ſingularē. generatiua ē ad ꝓpagatiõem nature vniuersalis. Nutritiue ſtuti alie q̄ttuor deſeruiūt. ſ. appetitiua q̄ appetit nutrimentū. digeſtiua q̄ sepat cōueniens et nō cōueniēs in alimēto. retētiua q̄ trāſmittit ad ſingulas ptes corpis. qđ cōueniēs est in nutrimēto: vt facta depditio reſtaureť. expulſiua que expellit qđ in nutrimento fuit incōueniēs et nociuum.

Spūalis aūt .i. ſpūs regitiua: diuidit aliq̄ ſm naturā intellectiuā et affectiuaz Aliq̄ ſm officia: vt cū diuidit rō in ſuperē et inferiorē. Aliq̄ ſm ſtat⁹: vt cū diuidit in intellectum: ſpeculatiuū et p̄cticū. Speculatiu⁹ intellect⁹ extēſiõe fit practicus dū cōiūgit volūtati ⁊ opi. Aliq̄ ſm aſpectus: vt cū diuidit cognitiua in rōez que aſpicit ad inferi⁹. ⁊ itellectū q̄ aſpicit ad par. ⁊ intelligētiā q̄ aſpicit ad ſupius. Aliq̄ ſm act⁹: vt cū fit diuiſio in inuētiuā ⁊ dīudicatiuā. Inuenire enī ⁊ iudicare ſunt act⁹ potētie cognitiue adiuicē ordinati. Aliq̄ ſm differētias: vt cū diuidit intellect⁹ in agentē ⁊ poſſibilē. Hā prima differētia intellect⁹ vtiť aīa ad abſtrahendū. ſcōa ꝙo ad recipiendu. Aliq̄ ſm diuerſos modos mouēdi: ⁊ ſic ē diuiſio volūtatis ſiue appetit⁹ in naturalē ⁊ deliberatiuā. Prima est diuiſio p̄ncipalis ī itellectu et affectū. ſiue cognitiuā ⁊ affectiuā ſiue in rōem ⁊ voluntatē. Volūtas dicit potētia: ⁊ ſic diffiniť ab Anſel. Volūtas ē inſtrumentū p ſeipm mouens. Dicit act⁹ ſiue mot⁹ potētie. ⁊ ſic diffiniť ab Auguſ. in li. lxxxiij. q̄ſtionū. Voluntas est animi mot⁹ cogēte nullo ad aliq̄d admittēdum vl nō admittendū: vel nō adipiſcēdū vel adipiſcendū. Dicit etiā volitū. vt cū dicit aliq̄s. hec est mea volūtas. Sex ſūt actus ad voluntatē liberā ptinētes ſm damaſ. ſcz conſiliū. iudiciū. ſentētia: electio: opatio: ⁊ vſus. Liber arbitriū vult: ecce volūtas. Inq̄rit et ſcrutať: ecce conſiliū. iudicat: ecce iudiciū. diſponit: ecce ſentētia. eligit: ecce electio. que est duobꝫ placentibꝫ alterū ꝓoptare. impetū facit: ecce opatio. agit: ecce vſus. Ratio aūt habz q̄nq̄ act⁹. duos p q̄s dirigiť in finē veri: quoꝝ vn⁹ p̄cedit cognoſcere: et dicit ratiocinatio: q̄ ſic ab auguſtino diffiniť. Rōcinatio ē rationis inq̄ſitio. Huic ratiocinatōi est iſitū ingeniū: qđ diffiniť ab Auguſt. Ingeniū est illa vis aīe ſiue intētio: qua ſe extendit aīa ⁊ exercet ad incognitoꝝ cognitōnem. Alī⁹ actus ē ipm cognoſcere: qđ ē aſpect⁹ veri. Et ſm h̄ diffiniť rō ab auguſt. Rō ē animi aſpect⁹ q̄ p ſeipm verꝝ intueť. Habet etiā ratio tres act⁹ p quos dirigiť ī finez boni. Prim⁹ est boni ⁊ mali diſcretō: ſiue boni ⁊ melioris. Scōs est diſcretōe facta boni ſiue melioris electio. Terci⁹ est dilectio. De his tribꝫ dicit aug⁹. Ratio ē anīe aſpect⁹: quo bonū ⁊ malū diſcernit. virtutes eligit: deū diligit.

De diuiſione potētiaꝝ ſm auguſtinū. Sectio XXIII.

Quarta diuiſio potentiaꝝ ponit q̄ ab auguſtino in li. de ſpū et aīa. q̄ facit ad maiorē euidentiā p̄dictorum. Diſtinguit autē vires aīe in rōnales ꝯcupiſcibilē ⁊ irascibilē. Per rōnalem est aīa habilis ad ꝯgnoſcendū aliq̄d infra ſe: ſupra ſe: in ſe: ⁊ iuxta ſe. Cognoſcit ſiq̄dez deū ſupra ſe: in ſe: ⁊ iuxta ſe. Cognoſcit itidem deū ſupra ſe: ſe in ſe: angelū iuxta ſe: ⁊ quicq̄d celi ꝓtineť ambitu infra ſe. De rōnalitate oīs ſenſus anime naſcit. de cōcupiſcibilitate oīs affect⁹. Affect⁹ q̄dꝫ ipt⁹

esse dinoscit: dū d̄ eo quod amam⁹ iā gaudemus: vel gaudendū speram⁹. vel cū de eo qd̄ odimus iā dolemus: vel dolēdū metuimus. Unde de cōcupiscibilitate gaudiū et spes: de irascibilitate dolor ⁊ metus oriunt. Qui q̄dem q̄ttuor affect⁹ aīe oīm sunt viciorū atq; virtutū q̄si quedā principia ⁊ ꝯmunis materia. Affect⁹ q̄dē om̄i opi nomē imponit. Notandū v̄o ꝙ sensus aīe virtutes apphēsiue vocāt siue cognitiue q̄ a rōnabilitate oriunt. Quinq; aūt sunt ꝓgressus ad sapiētiā. sensus: imaginatio: ratio: intellect⁹: intelligētia. Sensus ē ea vis aīe que rer̄ corporear̄ corporeas recipit formas: sed pñtes. Imaginatio est ea vis aīe que rer̄ corpear̄ corpeas recipit formas sz absentes. Sēsus nanq; formas accipit ī materia: imagīatio extra materiā. Et ea vis exteri⁹ formata sensus dicit. ⁊ eadē vsq; ad intimū traducta vocatur imaginatio que de sensu orit. Rō ē ea vis anime que rer̄ corpear̄ formas: naturas: differētias: ꝓp̄a ⁊ accidentia oīa ꝑcipit incorpea sed nō extra corpea nisi ratōe existētia. Abstrahit enī ī corpib⁹ q̄ fundātur a corpalib⁹ nō actiōe sed ꝯsideratōne. Intellect⁹ est ea vis aīe que inuisibilia ꝑcipit: vt angelos: demōes: aīas. ⁊ omnem spiritū creatū. Intelligētia est ea vis anīe q̄ īmediate supponit deo. Cernit quidez ip̄m sūmū ver̄ ⁊ v̄e īmutabile. Sic ḡ aīa sensu ꝑcipit corpea. imaginatōe corporū sil'itudines. rōne corpor̄ naturas. intellectu spiritū creatū. intelligētia sp̄m increatū. Ad imaginationē que dicit sensus cōmunis ⁊ etiā phātasia ꝑtinēt ea q̄ vidēt in somnis dormiētes. de q̄bus dicit Aug⁹. ꝙ omniū que sibi vident videre dormientes q̄nq; sūt genera. s. oraculū: visio: somniū: insomniū. phātasma. Oraculū est cuz in somnis parens vel aliq̄ grauis ꝑsona: seu sacerdos. vel etiā deus aliq̄d euenturum apte vel nō euentur̄: faciendū vl' vitandū denūciat. Uisio est cū id quis vidz qd̄ eodem modo quo apparuerat eueniet. Somniū est figuris tectū. ⁊ sine interp̄tatōe intelligi nō p̄t. Insomniū est qñ id qd̄ vigilantē fatigauerat se ingerit dormienti. sicut est cibi cura vl' potus: vel aliq̄ studia: vel artes: vel infirmitates. Iuxta īfirmitates enī diuersi diuersa accipiūt somnia. Alia enim vidēt sanguinei. alia cholerici. alia melācolici. alia flegmatici. Isti eī vidēt rubra ⁊ varia. illi nigra ⁊ alba. Phātasma est qñ vix dormire cepit q̄s ⁊ vigilare se existimat. et videt aspicere irruētes in se vel passim vagātes formas discrepātes ⁊ varias. letas ⁊ turbulētas. In h̄ genere est ephialtes: quē opinant vulgares inuadere dormiētes ⁊ opp̄mere q̄escentes. qd̄ nō est nisi fumositas cōscēdens ad cerebrū a stomacho vel a corde: vim cōprimens animalē.

De quo est aīa. Sectio XXIIII

Potest colligi ex p̄dict⁹ ꝙ aīa ē ens viuens: intelligēs: ac libertate vtens. Forma q̄dem est ens nō a se ip̄a nec de diuina natura. sed a deo ꝑ creatōem de nihilo ī esse deducta. Forma aūt viuens est nō ex natura extrinseca: sz ex se ip̄a. nō vita mortali sz ꝑpetua. Forma vero intelligēs. nō tm̄ creata: sed etiā creatricem essentiā: ad cui⁹ imaginē ⁊ sil'itudinē facta est. Imago aūt nominat ꝯformitatē in quantitate. similitudo vero cōueniētiā in qualitate. Imago nāq; dicit q̄ndā cōfiguratiōem: ⁊ illa importat figurā. que ē quantitas in qualitate. ⁊ q̄litas in quātitate. Sil'itudo vero dicit rerū differētiū eadem q̄litas. Ex hac p̄maria differentia triplex mod⁹ distinguēdi int' imaginem ⁊ sil'itudinem assignat s̄m Hugo. Imago respicit figurā: sil'itudo naturā. Alius est mod⁹ distinguēdi: ꝙ imago est in naturalib⁹. sil'itudo in ḡtuitis. Terci⁹ mod⁹ s̄m Augus. est ꝙ imago est in potētia cognoscendi. sil'itudo in potētia diligendi. Hec vltima est ꝑ appropatōem ꝓ eo ꝙ in imagine que est ꝑ creatōem due sunt potentie ex parte cognitiue. s. mēoria ⁊ ītelligētia. ⁊ vna ex ꝑte affectiue. s. volūtas. Ecōtrario autē in similitudine que est ꝑ recreationē siue iustificatōem: due sunt virtutes ex parte affectiue. scz spes ⁊ charitas. ⁊ vna ex parte cognitiue. s. fides. Et ꝓpterea ponit imago in potētia cognitiua. sil'itudo in potētia affectiua. Diffinit autē imago ab hylario in libro de synodis sic. Imago est ei⁹ rei ad quā imaginamur species in differētijs. Est etiā anima forma libertate vtens: qz sp̄ est libera a coactiōe. Hec autem libertas a coactiōe nihil aliud est q̄

facultas ratōis et volūtatis que sunt potētie anime ꝑncipales. Hec autē libertas ꝯsurgit ex deliberatōe ꝑambula ⁊ volūtate adiūcta. ⁊ ꝯmūiter libeꝝ arbitrium appellat̄. De quo libero arbitrio videndum est quantū ad diuersam diffinitōem. ⁊ q̄ntū ad variā denominatiōem. Libeꝝ arbitriū a philosopho sic diffinit̄. Liberū arbitriū est a volūtate iudiciū. A bernardo sic in libro de libero arbitrio. Libeꝝ arbitriū est cōsensus ob volūtatis inamissibilem libertatē: et ratōis indeclinabile iudiciū. Ab augustino sic. Libeꝝ arbitriū est facultas ratōis et volūtatis: qua bonū eligit̄ gratia assistēte. vel malū eadem desistēte. Ab anselmo in libro de libero arbitrio sic. Libeꝝ arbitriū est potestas seruādi rectitudinē ꝓpter seip̄am. Potest enī libeꝝ arbitriū cōsiderari quantū ad actuz: et sic diffinit̄ a bernardo. Quantū ad actū ⁊ obiectū. ⁊ sic ab anselmo. Quantū ad actuz ⁊ obiectū ⁊ finē vltimū: ⁊ sic ab augustīo. Denominat̄ autē ista potētia a mgr̄o sententiaꝝ libertas a coactōe siue necessitate a culpa et a miseria. A bernardo v̄o libertas arbitrij cōsilij et cōplaciti. A mgr̄o sētentiaꝝ ꝑuatiue. a Bern̄. positiue. Considerari enī potest libertas ista quātū ad esse: ⁊ sic dicit̄ a magistro libertas a coactione ꝑuatiue: a Bernar. libertas arbitrij positiue. Item q̄ntū ad bene esse. ad quod requiritur duplex bonū. scz bonū rectificās siue ordinans. et bonū delectās siue quietans. Et excludit̄ duplex malū. s. malum deformans: ⁊ malū affligens. Respc̄u mali deformantis dicit̄ a magistro libertas a culpa: ꝑuatiue. Respectu boni rectificātꝭ dicit̄ a bernardo libertas cōsilij: positiue. Respectu mali affligētis dicitur a mgr̄o libertas a miseria: ꝑuatiue. Respectu boni q̄etantis dicit̄ a bernardo libertas cōplaciti positiue.

De conditōne humani corporis.

Sectio XXV.

Sequit̄ videre de natura ꝯposita: hoc est hūana natura quantū ad corpus. Fuit enim corp⁹ primi hominis de limo terre cōditū ⁊ formatū. anime subiectū: ⁊ ꝓporcionabile suo mō. Proporcionabile inq̄ꝫ fuit q̄ntū ad equalem cōplexionē: et quantū ad pulcerrimā et multiformē organizatōez: ⁊ quantū ad stature rectitudinē. Quāuis enī corpus ⁊ anima multū distent. tn̄ infimū spiritus ⁊ supremū corpis sūt vnibilia miro modo. Spiritus enī animalis siue rōnalis habz potentiā viuificādi: potentiā vegetandi. ⁊ potentiā sentiēdi. Corpus vero habet complexiōis equalitatē. organorū multiformitatē. ⁊ spirituū subtilitatē. ꝑm triplicem differētiā. Habet nanq̄ꝫ spiritū vitalem. spiritū naturalē: et spiritū animalez. Compando igit̄ cōplexionis equalitatez ad potentiā viuificatiuā ꝑ mediū siue vinculū spirit⁹ vitalis optim⁹ est nexus. Similiter compando nō solū cōplexionē eq̄lem. verumetiā organizatōis ꝑfectionem ad potentiā vegetatiuā ⁊ sensitiuā mediāte spū naturali ⁊ aīali. optima est ꝓporcio ⁊ mirabilis nexus. Unde sicut terra ⁊ ignis q̄ꝫuis multū distēt. duplici tn̄ medio ꝯnectunt̄. vno qđ magis cōmunicat cum igne. alio quod magis cōmūicat cū terra. sic est ī ꝓposito intelligendū. Rursus qm̄ anima tanq̄ꝫ ad beatitudinē ordīata ⁊ habilis tendit sursum: corpus habet statu re rectitudinē et caput sursum erectū. vt sic rectitudini spūs attestet̄. Fuit etiā corpus anime subijcibile ⁊ subiectū. ita q̄ esset ob tēperans sine rebellione: vegetabile sine defectōe. ꝓpagabile sine libidine. Un̄ datus est sibi paradisi terrestris locus in trāquillam habitationē. datū est ei lignū vite ad continuā vegetatōem. formata est ei mlier de latere viri in consortiū ⁊ adiutorium ad immaculatā ꝓpagationē. Et quia hō ex homine: sicut est in ceteris: seminaliter ꝓpagat̄. de ratōe seminali est aliquid adiungendū. Ad qđ notandū est q̄ causa ⁊ causalis ratio cōmunis est ad prīcipiū extrinsecū et intrinsecū quantū ē de vi nominis. Semen vero et rō seminalis respicit principiū intrinsecū. Possunt tn̄ distingui: vt causa et ratio causalis accipiatur quantū ad principiū increatū. semē ⁊ ratio seminalis quantū ad principiū creatum. Differūt tamē causa ⁊ ratio causal'. quia causa dicit principiū ꝓductiuū. ratio vero causalis dicit regulā dirigentē illud principiū in opatōe sua. Similit̄ etiā differūt semen ⁊ rō seminalis. Regula autem agentis increati ē forma exēplaris vl'

idealis. Regula agētis creati est forma naturalis. Et ita ratōes causales sūt forme ideales vel exēplares. Ratōes vero seminales sunt forme naturales. Et ꝟm h̄ ptz ꝙ ratōes causales et p̄mordiales sunt idē re: differētes solū ratōe. Primordiales dicunt̄ ꝑ priuatiōem prioris. causales ꝑ positōez posterioris. Et primordiales respiciūt deum: et primū principiū. causales respiciūt deū ⁊ vltimū finē q̄ est causa causaꝝ. Similiter naturales rōes ⁊ semīales idem sunt re: sed differūt rōe. quia semē dicit vt ex q̄: natura vt a quo. Rō seminalis attendit̄ inquantū dicit potentiā nature vt ex aliquo aliq̄d fiat. Uel seminal' ratio respicit inclinatōem ⁊ virtutē intrinsecaz: que mouet ⁊ operat̄ ad effect⁹ ꝓductionē. Naturalis vero rō cōcernit ꝓducētis ad ꝓductū assimilatōnez. ⁊ modi agendi assuetudinem.

De toto hoīe ex corpe ⁊ aīa cōstituto
Sectio XXVI.

Iam tercio est vidēdū de toto homine ex aīa et corpe ꝯstituto. De quo doctrīaliter est tenēdū ꝙ homini datus est duplex sensus. s. interior siue mētis. ⁊ exterior siue carnis. Datus est ei duplex motus. scz imperās in volūtate. ⁊ exequēs in corpe. Datū est ei duplex bonum. vnū visibile. alteꝝ inuisibile. Datuz est ei duplex preceptū. scz nature et discipline. Preceptū nature. Crescite ⁊ multiplicamini. Preceptū discipline. De ligno sciētie boni ⁊ mali ne ꝯmedas. Datū est ei quadruplex adiutoriū: scz sciētie ⁊ ꝯscientie: synderesis et gratie. Et sic potest colligi ex p̄dictis ꝙ creatura mūdi est q̄si quidam liber in quo relucet: rep̄sentat̄ ⁊ legit̄ trinitas fabricatrix ꝟm triplicē modū expressiōis. scz ꝑ modū vestigij: per modum imaginis: et ꝑ modū similitudinis. Ita ꝙ ratio vestigij inuenit̄ in creaturis oībꝫ. ratio imaginis in solis intellectualibꝫ siue rationalibꝫ. ratio similitudīs in solis deiformibꝫ. Omnis enī creatura deū habens vt principiū configurat̄ ei ꝑ vnitatē: veritatez ⁊ bonitatē. et hoc est vestigiū habēs deū vt obiectū. ip̄m capit ꝑ memoriā: intelligentiā: et voluntatē. hec est imago habens deū vt donū infusū. configurat̄ ei ꝑ fidem spem et charitatē. siue ꝑ visionē: tētionem ⁊ ꝑfectā dilectōem. in hoc est sil'itudo Et quia imago est exp̄ssa sil'itudo: ⁊ hec in creatura rōnali ꝟm gradū triplicez inuenit̄. ampliato nomīe pōt distīgui triplex imago in creatura rōnali qua rep̄sentatur expresse trinitas fabricatrix. Est enī imago creatōis que cōsistit in tribus potentijs et in vnitate substātie. ita ꝙ memoria rep̄sentat patrē. intelligentia filiū. ⁊ voluntas spiritū sanctū. Substātia v̄o anīe cum sit vna: rep̄sentat diuīe essentie vnitatem. Est etiā imago recreatōis. que consistit in tribus virtutibꝫ theologicis: ⁊ vnitate gratie gratū faciētis. ita ꝙ fides rep̄sentat filiū: spes patrē. ⁊ charitas sp̄m sāctum. Unitas vero gratie gratū faciētis rep̄sentat essētie vnitatē. Est ⁊ imago glorificatōis. que consistit in tribus dotib⁹ gloriosis et vnitate glorie. ita ꝙ aperta visio rep̄sentat filiuz. secura tentio rep̄sentat patrē. ꝑfecta dilectio sp̄m sanctū. Unitas vero glorie rep̄sentat vnitatē essentie. Prima imago est animaꝝ a deo exeuntiū per creatōem. secūda est ad deū redeuntiū per iustificatōem. tercia est ad deū ꝑueniētiuz per glorificatōem. Prima dicit̄ ꝓp̄e imago nature: ⁊ est angeloꝝ omniū. ⁊ omniuz ratōnabiliū animarū. Secūda dicit̄ similitudo gratie. ⁊ est angeloꝝ cōuersoꝝ ⁊ animarū iustaꝝ. non autē demonū nec hominū peccatoꝝ. Tercia dicit̄ deiformitas glorie: et est angeloꝝ sanctorū et beataruz animaꝝ. Hec autē tria opatur tribus vicibus ꝑ singulos hominū beatorū benignitas saluatoris.

De vnione naturarū in christo
Sectio XXVII.

Postq̄ vidimus de bono increato quod est de⁹. ⁊ de bono creato qd̄ est mund⁹. videndū est aliquid d̄ bono ex vtroq̄ cōiugato. quod est christ⁹ De quo breuiter tria sunt vidēda. scz naturaꝝ sociatio. gratiaꝝ exuberatio: ⁊ penarū toleratio. Quantū ad naturaꝝ vnionem in christo tenere debem⁹: ꝙ in fine seculoꝝ quādo venit plenitudo tp̄is post legem nature ⁊ scripture: post patriarchas ⁊ ꝓphetas: quibꝫ et ꝑ quos fuit incarnatio repromissa. dignatus est fili⁹ dei īcarnari ꝓpter homines redimēdos. ⁊ tūc angelo nūciante virgini marie incarnatiōis

mysteriū pficiendū in ipa. virgo credidit appetijt ⁊ consensit: ⁊ descēdit spūssanct⁹ sup eam ad sanctificandū et fecundandū. cuius virtute virgo ꝯcepit dei filiū. quez virgo pepit. ⁊ post partū virgo ꝑmansit. Concepit non solū carnē: verūetiā carnez animatā ⁊ verbo vnitā: ⁊ nulli pctō obnoxiam. sed omnino sctām ⁊ immaculatā. ratōne cui⁹ dicit mater dei: et virgo maria. Hanc autē incarnatōem fuit tota trinitas opata. Per quā q̄dem incarnatōem facta est assumptio carnis a diuīitate: et vnio diuinitatis cū carne viuifica spiritu rōnali ſm potentiā vegetādi: sentiēdi: ⁊ intelligēdi. In hac autē incarnatōe nō est facta vnio in vnitate nature: sed ꝑsone. nō hūane sed diuīe. non assumpte ꝫ assumētis. non ꝑsone cuiuslibet: ꝫ ꝑsone soli⁹ verbi. Nec vero vnio tāta fuit vt faceret deū homiez ⁊ homiez deū. Ita q̄ q̄cquid dicit de filio dei p̄ naturā: dicit de filio hoīs per ḡtiaz. ⁊ econtra: exceptis his in quib⁹ exp̄mitur vnio ⁊ includit negatio. Non enī p̄t dici q̄ humana natura diuinā naturā assumpserit vel sibi vnierit. sed q̄ assumpta fuerit ⁊ vnita. Sil⁹ nō potest dici q̄ filius dei inceperit esse. Hoc enī negat de assumēte sed vere dicit de assumpto.

De pfectione gratiaꝝ in christo.

Sectio XXVIII.

Dequit videre de pfectōe gratiaꝝ que fuerūt in dño iesu christo. de q̄b⁹ tenendū est. q̄ in christo a sui conceptōe fuit plenitudo oīs ḡtie. ⁊ quantum ad gratiā singularis ꝑsone: ⁊ quantū ad gr̄am capitis. et quantū ad gr̄am vnionis. ita q̄ p̄ gratiā singularis ꝑsone habuit omnis peccati īmunitatē. ⁊ quantuz ad actū: et quantū ad posse. q⁹ nec peccauit: nec peccare potuit. Quantū ad gr̄az vnionis dignus est nō solū felicitate gl'ie: verumetiā adoratōe latrie. que est cult⁹ reuerentie soli deo debit⁹. Per gr̄am ꝯo capitis influit motū ⁊ sensum in vniuersos q̄ ad eum accedūt p̄ fidē rectā vel p̄ fidei sacramēta. siue aduētū ei⁹ p̄cesserint siue fuerint subsecuti. Christo enī cōsiderato in se inquantū est singulare siue indiuiduū: competit gratia ipm sanctificās ⁊ confirmans. quā vocamus gr̄am singular⁹ ꝑsone. In cōparatōe ad verbū vnitū competit ei gratia vniōis. ratōe cuius habuit superiorem naturā et inferiorē: diuinam ⁊ humanā: adorabilē ⁊ adorantē. In cōparatione ꝯo ad corp⁹ mysticū ꝯpetit ei gratia capitis: hac ratōe: quia sicut caput habet in se sensuū plenitudinē: ⁊ ceteris mēbris est ꝯforme: ceteris mēbris p̄sidet. ceter⁹ p̄stat beneficiū influentie: que ipi capiti cōnectunt. Sic christ⁹ habens in se gratie supabundantiā nobis cōsimilis in natura. p̄e ceteris sanctis ⁊ sanct⁹ et iust⁹: ceteris qui ad ipm accedūt p̄stat bñficium gratie et spirit⁹. p̄ quē fit sensus ⁊ motus in spiritualib⁹. sensus inc̄p cognitōnis et veritatis. mot⁹ dilectōis ⁊ charitatis.

De plenitudine sapiētie in christo.

Sectio XXIX

Vidimus de plenitudine gr̄e quā habuit christus in affectu. videamus subseq̄nter de plenitudie sapientie quā habuit in intellectu. Et sic tenendū est q̄ in verbo incarnato fuit oīs sapiētie plenitudo: nō solū ad cognita. verū etiā quantū ad modos ⁊ differētias ꝯgnoscendi. Fuit nanc̄p in christo cognitio sēpiternalis ex p̄te diuīitatis. cognitio sensibilis ex p̄te sensualitatis ⁊ carnis. cognitio sciētialis ex p̄te mentis ⁊ spūs. Et hec fuit triplex: quedā p̄ naturā. quedā p̄ gratiam. quedā p̄ gloriā. Unde sapiētiā habuit vt deus ⁊ hō: vt cōprehensor ⁊ viator: vt pfecte illuminatus p̄ gr̄am: ⁊ vt recte formatus p̄ naturā. Et ita in vniuerso fuerūt ī christo quinc̄p modi sciēdi siue cognoscēdi. Primus ſm diuinā naturaz. ⁊ ſm hoc cognouit oīa actualia ⁊ possibilia: finita ⁊ infinita. cognitiōe actuali et comp̄hēsiua. Secūs p̄ gl'iam: ⁊ hoc mō cognouit oīa actualia et finita cognitōne actuali. infinita vero cognitōe habituali. Tercius p̄ gratiā: et hoc modo cognouit omnia spectātia ad hūani generis redemptōem longe excellēti⁹ ⁊ meli⁹ q̄s aliquis ꝓphetaꝝ et angeloꝝ. Quartus ſm naturam integrā. cuiusmodi fuit in adā. ⁊ hoc modo cognouit q̄ spectant ad mundanaz machinā ꝯstruendā: excellēti⁹ ⁊ meliꝰ q̄s ipe adā. Quintus ſm sensibilē experientiaz. ⁊ hoc modo cognouit oīa que veniunt ad organa sensuū. ſm quē modū dicit q̄ didicit ex his que passus est obedientiā. De-

buit ꝙdez in christo esse ꝯntuplex iste modus. Hã res habent esse in eterna arte: in hũana mẽte. ⁊ in ꝑpo genere. In arte cog uit res ꝑ naturã diuitatis: et ꝑ gl'iaz ꝓpre hẽsiõis. In mente ꝑ habitũ naturalẽ siue innatũ: sicut cognouerũt angeli. ꝑ habitũ gratuitũ ⁊ infusum: sicut cognouerũt scti dei ꝑ spiritũ sctm illumiati. In ꝑpo genere cognouit via sensus memorie ⁊ experientie. que in nobis facit rem icognitã ꝙgnoſci. in christo aũt rẽ cognitã ſm vnuz modũ fecit ꝑ modũ aliũ esse notã.

De plenitudine meriti christi.

Sectio XXX

Equit videre de plenitudie meriti: quaz christꝰ habuit in opere ⁊ effectu. Et sic est tenendũ ꝙ i christo dño fuit omnis meriti ꝓfectio ⁊ plenitudo. Primo quantũ ad eũ ꝙ merebaꝝ. qz non tm̃ erat hõ: verũetiã deus. Scõo ꝯntũ ad tpus in quo merebaꝝ. qz ab instanti ꝓceptõis vsqz ad horã mortis. Tercio ꝯntũ ad id quo merebaꝝ: ꝓpter ꝓfectissimuz habitũ charitatis: ⁊ perfectissimũ exercitiũ virtutis: in agẽdo: oꝛãdo ⁊ patiendo. Quarto ꝙ̃tũ ad eũ cui merebaꝝ. qz nõ tm̃ sibi sed etiã nobis: imo oĩbꝫ iustis. Quito quantũ ad id qõ merebaꝝ nobis. qz nõ tm̃ gl'iam. verũetiã gr̃az et veniã. Nõ tm̃ gloriam spũs: verũetiã stolã carnis: et aptionem ianue celestis. Sexto ꝯntũ ad id qõ merebaꝝ sibi: qz licet nõ mereret gl'ificationem mẽtis quã iã habebat. merebaꝝ tm̃ acceleratõem resurrectiõis: ⁊ gl'ificatõnez sui nois. ⁊ dignitatẽ iudiciarie ptãt̃. Septimo quantũ ad modũ ꝙ merebaꝝ. Cum enĩ dicaꝝ triplicit quis mereri. s. vel de indebito facere debituz. vl' de debito facere magis debitũ. vel de debito vno mõ facere debitũ alio mõ. Oĩbꝫ his modis meruit nobis. Tercio tm̃modo meruit sibi faciente ad ꝫ plenitudine spũssancti. ꝑ quam christꝰ simul erat brũs et in statu meredi: ita ꝙ supza eiꝰ merituz: oĩa nostra merita habẽt fũdari. Cũ i christo siq̃dẽ fuerit plenitudo gr̃e in affectu. ⁊ plenitudo sapie in intellectu. necesse fuit ꝙ in ipo esset plenitudo et ꝓfectio meriti ſm omnẽ modum plenitudinis.

De tolerãtia passionis dñi nostri iesu christi. Sectio XXXI.

Equit videre de tolerãtia passionis circa dñm saluatorẽ. Sciẽdũ est ꝙ christꝰ assumpsit nõ tm̃ naturã hũanã. sz etiã defectꝰ circa naturã humanã. Assũpsit enĩ penalitates corpales. vt famẽ: sitĩ: et lassitudinẽ. Assũpsit ⁊ spũales. vt tristiciã: gemitũ: timorẽ ⁊ dolorẽ. Nec tm̃ oẽs corpales assũpsit. sic̃ sunt õs fectus egritudinũ mlt'iformiũ. Nec oẽs spirituales: sicut sunt ignorãtia: ⁊ ꝛbellio carnis ad spm̃: ⁊ ecõtra. Nec eas q̃lit̃cũqz assumpsit. qz sic̃ necessitatẽ patiẽdi assũpsit vt nihil pati posset inuite. nec ſm diuinaꝝ volũtatẽ: nec ſm volũtatẽ ratõis. licz passio fuerit cõtra volũtatẽ sensualitaꝝ ⁊ carnis. In natura passibili sic assũpta passus est passiõe generalissima ꝯntũ ad naturam hũanaz. qz nõ solũ ſm oĩa mẽbra corpis ꝑncipalia. verũetiã ſm oẽm aĩe potẽtiã. licet nihil pati posset ſm naturã diuinã. Passus est passiõe acerbissima. tuz ꝓpter cõplexiõis eq̃litatẽ. tũ ꝓpter sensuũ vinacitatẽ. tũ ꝓpter suspẽdij cõtinuitatẽ. tũ qz doluit ꝓpter vulnera vt patiẽs. tuz qz doluit ꝓpter nr̃a delicta vt compatiẽs. Passus est passiõe ignominiosissima: ꝓpter patibulũ crucis: qõ erat supplicij latronũ et pessimorũ. ⁊ ꝑ ꝙ sortiũ iniqz latronũ. s. cũ q̃bꝫ reputaꝝ ẽ. Passus est tãdẽ passiõe intemptoria. ꝑ separõez aĩe a corpe. salua tm̃ vniõe vtriusqz cũ diuinitate Anathema enĩ est ꝙ dicit filiũ dei naturã quã sel' assũpsit: reliq̃sse. Peracto aũt mysterio passiõis: descẽdit aĩa christi ad liberatõez eoz ꝙ int̃ mẽbra sua decesserãt ꝑ fidem rectã: vel ꝑ fidei sacramẽta. tercia die rediẽs ab iferis. corꝰ qõ ꝑpus vinificauerat factũ imortale ⁊ ipassibile reassũpsit: post q̃dragita dies celos ascẽdit. ⁊ int̃iectis decẽ diebꝫ spm̃ sctm̃ misit.

De sacra scriptura ꝯntuz ad duo testamenta. Sectio XXXII.

Equitur videre de triplici beneficio christi. et primo de doctrina sacra. ratõne cuius dicit̃ plenꝰ veritatis ad homines descendisse. Doctrinam ergo sacrã siue scripturã diuinã habemus cõsiderare quantũ ad diuersitatẽ testamentorũ. quantũ ad generalitatẽ cõtentorũ: ⁊ quantũ ad specialitatẽ ꝓceptorũ. Et sic scriptura sacra i duo diuiditur

testamenta. vet⁹ scz ⁊ nouuz. Uet⁹ habet multitudinē librorū. Habet enī libros legales q̄nq̄. s. Genesim. Exodū. Leuiticū Numeri. Deuteronomiū. Habet historiales decē: q̄ sunt. Josue. Judicuz. Libri Regū q̄ttuor. libri Paralipomenō duo. libri Esdre tres. libri Thobie. Judith. Hester. Job. et libri Machabeoꝝ duo. Sapiētiales sūt q̄nq̄. Parabole. Ecclesiastes. Cantica. liber Sapie: ⁊ Ecclesiasticus. Prophetales sunt sex. scz. Jsaias. Hieremias. Ezechiel. Daniel. liber Psalmorū. et libri. xij. ꝓphetaꝝ: q̄ sunt. Osee. Jobel. Amos. Abdias. Jonas. Micheas. Naum. Abacuch. Sophonias. Aggeus. Zacharias. Malachias. Nouuz testamentū habet etiā libros mīros. s. euāgelia quattuor. primū ſm Mattheū. secūdū ſm Marcū. terciū ſm Lucā. q̄rtū ſm Johannē. Habet actus apl̄oꝝ. Habet epl̄as pauli q̄ttuordecim. ad Romanos vnam. ad Chorinthios duas. ad Galathas vnā. ad Ephesios vnā. ad Philipēses vnā. ad Colossenses vnā. ad Thessalonicēses duas. ad Titū vnaz. ad Philemonez vnā. ad Thimotheū duas. ad Hebreos vnā. Et septē canonicas. scz vnam Jacobi. duas Petri. tres Johānis. vnaz Jude. Habet etiā librū Apocalipſ. Hoūm testamentū: ⁊ maxime quattuor euangelia quattuor q̄litatib⁹ ſm hieronimū cōtexunt. que sunt p̄cepta: mādata: testimonia: ⁊ exēpla. Precepta sunt ad declinādū a malis. mādata ad faciēdū bona. testimonia ad credendū. vera exēpla ad imitāduz ⁊ explendū honesta. Timor incutit precep tis. fides roborat testimonijs. spes erigitur exēplis. charitas ꝓsummat mandatſ.

Assignat autē differētia inter legē mosayc̄ā ⁊ euāgelicā in hūc modū. q⁹ lex mosi dicit lex figure. lex pene. lex litteralis. lex occidēs: lex timoris. lex seruitutis. lex oneris. Lex aūt euāgelica dicit lex veritatis. lex gratie. lex spūalis. lex viuificās. lex amoris. lex libertatis. lex facilitatis. In lege quippe euāgelica quattuor cōditōnes nobilissime sunt adiecte. s. documēta instruētia: ꝓmissa incitātia. sacramēta adiuuātia. ⁊ ꝓsilia pficiētia. que sunt consiliū pauptatis altissime: castitatis mūdissime: et obediētie siue hūilitatis subiectissime. Agit enim de septē in vniuersoī sacra scriptura tā noui q̄z veteris testamēti. s. de trinitate dei. de creatura mūdi. de corruptela peccati. de incarnatiōe verbi. de gr̄a spūssancti. de medicina sacramētali. de statu finalis iudicij. Sunt specialiter in scriptura q̄ttuor genera p̄ceptorū scz quedā cerimonialia. vt nō arabis i boue et asino. q̄dam sacramētalia: vt de vitula rufa et alijs sacrificijs ⁊ de circūcisiōe. quedā iudicialia: vt oculū ꝓ oculo: dentē ꝓ dente. quedā moralia. vt decē precepta decalogi.

De preceptis decalogi. Sectio XXXIII

Precepta ōcalogi sunt specialiter declarāda. que dicūt moralia. q⁹ cū fide sunt ad salutē hoīm necessaria. In fide enī et moribꝫ ē salꝰ hominū constituta. Fuerūt autē cōscripta digito dei in duabꝫ tabulis lapideis: in signum gemine charitatis. diuīe. s. et hūane. De q̄bus breuiter duo sunt videda. s. ordīatio. ⁊ numeri siue sufficiētie assignatio. Ordinant aūt a iosepho historiogr̄pho ſm ordinem rei geste q̄nq̄ in ꝑma tabula. ⁊ q̄nq̄ in scda. Scōm eūdē ordinē ab augusti no tria in ꝑma tabula: ⁊ septē i scda. Origenes considerās materiā eoꝝ que ordinant: distīguit ꝑmū i duo. s. Nō habebis deos aliēos p̄ter me: ⁊ Nō facies tibi sculptile. In q̄z ꝑmo phibet adorātō statue nihil hñtſ sile i naturſ. scdo phibet adoratio statue hñtſ silitudinē cū aliq̄ creatura. Duo ꝟo vltia scde tabule nō distīguit. reputās ea esse vnū. s. Nō ꝙcupisces vxorē p̄rimi tui: ⁊ Nō desiderab⁹ rē eiꝰ. Augꝰ vero ꝙsiderās finē ad quē p̄cepta ōcalogi ordināt. ꝑmū nō distīguit. q⁹ vtrobiq̄ ſm i tētiōez idolatria phibet. Et sic ponit tm tria i ꝑma tabula. Preceptū ꝟo de ꝙcupiscētia vxoris ⁊ possessiōis aliene distīguit i duo. q⁹ alio fine ꝙcupiscit vxor ad vsuz voluptatſ. alio fine ꝙcupiscit possessio ad vsū cupiditatis: et sic septē ponit in scda. Augustinū ꝙ seq̄ntes (q̄ tria ponit i ꝑma tabula ⁊ septē i scda) sufficiētiā nūeri assignemꝰ. In prima tabula tria fuerūt precepta ordinātia ad deū. quorū sufficiētia p̄t sumi penes subiectū. quod est triplex i nobis. scz potētia irascibilis: que ordinat ꝙ

preceptū de protestatōe veritatis. potentia cōcupiscibilis que ordinat p̄ preceptum de sabbatizatōe mentis. potētia rationalis que ordinat p̄ preceptū de ordinatōe maiestatis. ¶ Potest etiā sumi penes obiectū quod est triplex in diuinis. scz sūma maiestas reuerēda. respectu cui⁹ est primū. sūma veritas p̄fitenda: respectu cui⁹ est secūdum. summa bonitas diligēda. respectu cuius est terciū. ¶ Potest sumi nihilominus penes actū itermediū. qui est triplex. scz actus opis qui exercet in p̄mo mandato p̄ actualē adoratōnem. actus oris q̄ exercet in secundo per sermocinalē platiōnem. actus cordis qui exercet in tercō per affectualē dilectōem. Non p̄t bene sabbatū. id ē q̄etem mentis celebrare: qui p̄ qui etez continuā nō studet oīe peccatū mortale declinare. ¶ In secūda tabula septez fuerūt p̄cepta ad primū ordinātia. Quorum sufficiētia sic accipit. Ad primū habemus dupliciter ordiari. scz p̄ beneficentiam. z sic est p̄mū. s. Honora patrē z matrem tuā. per innocentiā: z sic possum⁹ nocere. p̄rio tripliciter. actu opis. actu oris. z actu cordis. Actu opis tribus modis. s. in p̄pria p̄sona. z sic dicit. Non occides. In p̄sona cōiuncta. z sic dicit. Nō mechaberis. In possessiōe sua: z sic dicit. Nō furaberis. In actu oris possum⁹ nocere. p̄rimo falsum testificādo. z sic dicit. Nō loqueris falsum testimoniū ꝰ primū tuum In actu cordis possum⁹ nocere ei dupliciter. s. affectu carnalitatis. z sic dicit. Nō concupisces vxorē p̄rimi tui. z affectu cupiditatis. z sic dicit. Nō desiderabis rem eius. Decem p̄cepta p̄ ordinē his versibꝫ continētur. Sperne deos: fugito p̄iuria: sabbata serua. Sit tibi p̄ris honor sit tibi matris amor. Nō sis occisor: mechus: fur: testis iniquus. Uicinicꝫ thorū: rescꝫ caueto suas.

¶ De preceptorū summa.

Sectio XXXIIII.

HD maiorē noticiā p̄ceptoꝝ est attendendū q̄ est p̄ceptū nature: disciplīne: et scripture. Preceptū nature est duplex. innatū et datū. Innatum est duplex. quoddā respectu dei. quoddā respectu p̄rimi. Respectu dei est illō Deutero. vi. videlicz. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: et ex tota aīa tua: et ex tota fortitudine tua. Respectu p̄rimi est duplex. vnū p̄ beneficentiā. Mat. vij. Quecunqꝫ vultis vt faciāt vobis hoīes: z vos eadem facite illis. Aliud est de innocentia Thobie. iiij. Nō ab alio oderis tibi fieri vide ne alteri aliquādo tu facias. Datum est duplex p̄ceptū. Unū ad conseruationem indiuidui. Bene. ij. Ex omni ligno paradisi ꝯmede. Aliud est ad cōseruatōez speciei. Bene. i. Crescite et multiplicamī. ¶ Preceptū disciplīne est duplex. Nōdā ad p̄bationē obediētie. Bene. ij. De ligno sciētie boni z mali ne ꝯmedas. Quoddam ad p̄batōem fidei. Bene. xxij. Tolle filiuz tuū vnigenitū quē diligis ysaac. z offeres eum mihi. ¶ Precepta scripture sunt in quattuor generibꝫ cōprehēsa sicut supradictū est. Quedā sunt cerimonialia. q̄daz sacramētalia. quedā iudicialia z moralia. Nec quattuor genera p̄ceptorū fuerūt in veteri testamento tāto multiplicato nūero: vt quasi nō essent plures dies in anno nec ossa in homīe q̄z p̄cepta data dei p̄p̄lo Lex autē euangelica supueniens tāqz abreuiās z ꝯsummans: cerimonialia z sacramētalia euacuauit adimplēdo. iudicialia tēperauit auferēdo. moralia cōsummauit cōsilia salutifera adiciēdo. ¶ Possūt autē oīa p̄cepta que legim⁹ in scriptura reduci ad tres differētias siue mēbra. ut dicamus: q̄ p̄ceptum aliud executōis: sicut est illud qō implere tenemur ex dñi volūtate. Aliud p̄batiōis. sicut fuit preceptuz abrahe: vt īmolaret filiū. in quo reꝛebat deus nō opus: sed p̄mptitudinē voluntatis. Aliud īstructōis. sicut qñq̄ curabat dñs aliq̄s: z mādabat curatꝰ ne eū i p̄p̄lo diuulgarēt. Nō enī obligabat dñs curatos vt tacerēt: ꝫ instruebat vt de magnis opibus laudes nō captemus.

¶ De gratia in se considerata quo ad diffinitōem: diuisionē: et opationem.

Sectio XXXV

SEquit videre de secundo beneficio iesu christi: qō est grā. rōe cui⁹ plen⁹ gratia dicit aduenisse. Est autem considerare gratiam in se: et in cōparatōe ad habitus virtuales. In se habet considerari gratia quantum ad diuersitatem diffinitionis: diuisionis: nomina-

tionis et opatōis. Diffinit autē gtia multipliciter: fm q multipliciter comparat. Comparatur autem ad suū principium. ⁊ sic diffinit ab Isidoro. Gratia est diuīe misicordie donū. ꝑ qd bone volūtatꝫ est exitus. Ad suū subiectuz: et sic est illa sup ps. vt exhilaret faciē in oleo. Gra est q̄daz nitor aīe ad cōciliandū sanctū amorē. Ad suū oppositū: ⁊ sic est que dat in glo. sup psal. Gratia est iustificatio ⁊ recisio pctōrum. Ad suū effectū. ⁊ sic est illa Chryso. Gratia est sanitas mētis: dilectio cordis. Potest quīto compari ad suū pmium. et sic est illa. Gratia est silitudo glie. Scdz has omnes ꝯpatōnes assignat diffinitio magistral. que talis est. Gratia est forma a deo data gratis sine meritis gratū faciens habentē: ⁊ opus ei⁹ bonū reddēs. Inuenit et alia notificatio que cōpetit gtie gtis date. Gratia est manifestatio spūs ad vtilitatē spūs. sumpta ex. i. Chorint. xij.

Diuidit etiam gra multipliciter fm q multipliciter compat. Compata eniz ad suū pncipiū a quo est: diuidit in gram pdestinatōis: vocatōis: iustificatōis: ⁊ māgnificatōis. Primo enī deus gram ppat. secundo affert. tercio ꝯfert. q̄rto complet. Compata ad suū subiectū in quo est: diuidit in gram cognitōis: volūtatis ⁊ pfectōis: fm triplicē potentiā. s. intellectiuā. affectiuā et opatiuam. Et sumit a Bern. ī libro de libero arbitrio. Cōparata ad oppositū contra qd est: diuidit in gram ꝓtectōis: liberatōis ⁊ saluatōis. cōtra q̄druplex malū. s. pugne siue tētatōis: miserie siue psecutōis. culpe siue infectōis. ⁊ seqle siue damnatōis. A pmo ꝓtegit. a scdo liberat. a tercio extrahit. a q̄rto saluat. Et sumit de ysaia. xxxi. Proteget dn̄s exercituū hierusalē ꝓtegēs et liberās: trāsiens ⁊ saluans. Cōparata ad effectū ad quem est: diuidit in gram pueniente ⁊ subseqntem: siue opantem ⁊ coopantē. q̄ sunt due drūtie gre fm effectus quos habz in volūtate. Dicit enī gra pueniēs: qz nō est a libero arbitrio: sed infundit ab ipo do. Sb seqns vero dicit vel coopans inqntū adiuuat liberꝫ arbitriū respectu boni opis eliciēdi. Expmitur aūt gratia diuersis vocabulis fm diuersas intentōes noīantiū. Dicit enī gratia gratis data: et gra gtum faciens. dicit gra opans et coopans. siue gra pueniens: ⁊ gratia subseqns. Accipit enim gra largissime: et sic ꝯphēdit dona naturalia et dona gtuita. Accipit minus ꝯmuniter: ⁊ sic ꝯprehendit gram gtis datam: et gram gratū facientē. Et sic dic beatus bern. q quedā gtia semīat cogitatū. ⁊ hec est gratia pueniēs. Quedā pficit bonū: ⁊ hec est gra subsequens. Dicit eniz in libro de libero arbitrio. q de⁹ opat in nobis cogitare: velle: ⁊ pficere. Primū sine nobis. scdm nobiscū. terciuz per nos. Et nota q gratia gratis data cōmunit a theologis dicit gratia que bonis ⁊ malis potest esse cōmunis. et plurificat in homine fm munificentiā largitoris. Gratia vero gratū faciēs solis iustis cōuenit qui sunt pditi charitate. Et est in vno homīe vna sola. tū ratōe vnius principij effectiui cui assimilat. tū ratōne vnius subiecti pceptiui quod viuificat. tū ratōe vnius finis vltimi cōpletiui: ad quē gradatim ordinat. Naz totū ordinē acceptū deo reddit. op⁹ a libero arbitrio egrediēs meritoriū facit. ⁊ ad vnū summū bonū pducit. Accipitur tercio gratia stricte: ⁊ sic ꝯphendit gratiā gratum facientē ⁊ gloriam. et tunc gratia preueniēs est ipa gratia. gratia subseqns est gloria. Et fm hoc dicit augustin⁹ in libro de gtia ⁊ natura. Gratia preuenit vt pie viuamus. subsequit vt cū illa viuam⁹ Accipit etiā magis stricte: et sic nominat tm̄ gratiā gratū facientē: et tūc preueniēs dicit effectū contra malū. subsequens ad bonū vel ad bonū tm̄. Ita q pueniens dicit fm q informat. subsequens fm q mouet vel monet. Est duplex effect⁹ gratie. vnus in ingressu. alius in pfectu. Et sic exponit augustin⁹ in libro de natura ⁊ gtia. Hec autē gratia cū sit vna: tamē multa in anima operat. Ipa eniz animā efficit spōsaz christi. filiā patris eterni: ⁊ templū spiritussancti. Ipam animā purgat: illuminat pficit: viuificat: reformat: ⁊ stabilit: eleuat: assimilat. deo cōiungit: ac ꝑ hoc acceptabilem deo facit. ꝓpter quod tale donū gratia gratuz faciēs nō immerito debuit appellari.

De gratia in cōparatione ad habitus gratuitos: vt sunt virtutes in generali

Sectio XXXVI

Sequit̃ videre de gratia ĩ comparatõne ad habitus ṽtuales in q̃s ramificat̃. q̃ sunt in triplici differentia. Sunt enĩ habit⁹ virtutũ donorũ et beatitudinũ. Primi sunt ad p̃mos motus anime. secũdi ad medios. tercij ad pfectos. Sũt enĩ quedã opa moralia primitiatiua sicut credere. quedã media. sic̃ credita intelligere. quedã postrema sicut intellecta videre. Itẽ primi sunt respectu incipientiũ. secũdi respectu ꝓficiẽtiũ. tercij respectu pfectorũ. Itẽ p̃mi sunt ad potentias anime rectificãdas. secũdi ad expediendas. tercij ad pficiẽdas. Prĩo de ṽtutibus aliq̃d videam⁹ breuit̃. De q̃bus ĩ generali tria sunt simplicit̃ referẽda. s. diffinitio: distĩctio ⁊ cõnexio. Multiplex ṽtutis diffinitio inuenit̃. Nam virt⁹ accipitur cõmũiter: ꝓp̃e: et magꝫ ꝓprie. Cõmuniter accepta virt⁹ cõprehẽdit virtutem moralẽ ⁊ naturalez. Et ꝑm h̃ compata ad actuz diffinit̃ a ph̃o de celo ⁊ mundo sic. Uirtus est vltimũ potẽtie de re. Cõpata ad actũ ⁊ finẽ vltimũ diffinit̃ ab eodẽ in septimo ethicoꝝ sic. Uirt⁹ est dispositio pfecti ad optimũ. Accepta vero ꝓprie cõp̃hendit moralẽ tm̃. ad politicã ⁊ gratuitã se extẽdens. ⁊ ꝑm hoc cõparata ad actum diffinit̃ a ph̃o in ethicis sic. Uirt⁹ est habitus qui pficit habentẽ: et opus ei⁹ bonũ reddit. Cõparata ad principiũ directiuũ diffinit̃ ab eodẽ ibidẽ sic. Uirt⁹ est habitus volũtari⁹ in mẽte cõsistẽs: recta ratione determinat⁹: ꝓut sapiẽs determinauit. Scd̃m hoc diffinit̃ a tullio. Uirt⁹ est habit⁹ mentis bñ ꝯposite. Item ab Augustino ĩ li. de q̃ntitate aĩe. Uirtus est q̃litas aĩe seu vite rõi vndiq̃ ꝯsentiẽs. Accepta magis ꝓp̃e ꝯp̃hendit virtutẽ g̃tuitã. Et ꝑm hoc compata ad finem diffinit̃ ab augustino in soliloquijs. Uirtus est habitus rõe recta ad suũ finẽ pueniẽs. Cõparata ad suũ subiectũ qd̃ informat diffinit̃ ab eodẽ in libro de ciui. dei. Uirt⁹ ẽ bona volũtas. Ad actũ ꝓp̃um siue ꝯplementuz diffinit̃ in libro d̃ moribꝫ eccl̃ie. Uirt⁹ est ordo amoris siue amor ordinat⁹. Cõparata ad suũ p̃ncipiũ effectiuũ diffinit̃ ab augustino sic. Uirtus est bona q̃litas mentꝫ qua recte viuit̃. qua nemo male vtit̃. quã deus in nobis sine nobis opatur. Sũt autẽ septem virtutes q̃bꝫ vita regit̃ christiana. tres theologice. s. fides: spes: ⁊ charitas. quattuor cardinales. s. prudẽtia: iusticia: tpantia ⁊ fortitudo. Quaꝝ sufficiẽtia sic accipit̃. Duplex est facies aĩe. s. supior. que est respectu finis: ⁊ inferior q̃ est respectu eorũ que sunt ad finẽ. Supior habet rectificari p theologicas: ⁊ q̃ntũ ad triplex obiectũ qd̃ est in diuĩs. ⁊ q̃ntũ ad triplex subiectũ qd̃ est in nobis. In diuĩs ẽ summa ṽitas in quã nos dirigit fides in credẽdo ⁊ assentiẽdo. sũma maiestas siue largitas in quã erigit spes in laudãdo ⁊ expectãdo. sũma bonitas cũ qua vnit charitas ĩ cõplectẽdo ⁊ diligẽdo. Triplex etiã subiectũ in nobis est. s. potentia rõnalis q̃ ordinat̃ siue rectificat̃ p fidem. irascibilis que p spem. ꝯcupiscibil̃ que p charitatez. Inferior vero facies aĩe habet rectificari p quattuor cardinales. Nã prudẽtia rectificat rõnalez. fortitudo irascibilẽ. tpantia ꝯcupiscibilẽ. iusticia rectificat oẽs vires siue virtutes in compatõe ad alterũ. In cõparatõe inq̃ꝫ ad ꝓximũ rectificãs oẽs vires dicit̃ iusticia cardinal̃. In compatõne vero ad ꝓximũ ad ip̃m et ad deũ: nõ soluz cardinal̃ dicit̃ sed generalis. general̃ iusticia totius aĩe rectitudinẽ cõprehẽdẽs. Potest ⁊ aliter sufficiẽtia cardinaliũ assignari p subiecta. Nã rõnalis rectificari hz r̃spectu sui. ⁊ sic ĩdiget prudẽtia. respectu ꝓximi: ⁊ sic indiget iusticia. Irascibil̃ habet rectificari ꝯ aduersa. ⁊ sic indiget fortitudine: cõcupiscibil̃ ꝯtra ꝓspa. ⁊ sic indiget tpantia. Habẽt autẽ virtutes esse g̃tuitũ a gratia tanq̃ꝫ ab origine ⁊ radice. ⁊ esse meritoriuz a charitate tanq̃ꝫ a motore: forma et fine. Et ideo om̃s virtutes q̃ ad habitus sunt cõnexe. quo ad habit⁹ meritorios sunt equales.

De fide Sectio XXXVII.

Sequit̃ videre de singulis virtutibus in speciali. et primo de fide. Et primo quantũ ad eius essentiam. secũdo quantũ ad symboli continẽtiam. In se possum⁹ cõsiderare fidẽ q̃ntũ ad diffinitõem: equiuocatõem: act⁹ diuersificatõem: et effectus impetratõem. Diffinit̃ autẽ fides multipliciter. Quantũ ad genus ꝓpriũ diffinit̃ ab august. Fides ẽ virtus qua credunt̃ ea que nõ videntur.

Quantū ad finē vltimū ab Apl'o. Fides est substātia rez sperandaz argumēto nō apparentiū. Ad Damasceno. Fides ē eoz̄ que sperant hypostasis. rez q̄ nō vident redargutio. Quantū ad obiectū z pmum motiuū ab Augus. Fides est illumiatio mētis ad sūmā veritatē. Quantū ad actū ppum a Damasceno. Fides est nō inq̄situs cōsensus. In ordine ad subiectū a dionysio. Fides ē vnicū credētiū fundamētū eos collocās vitati. In compatiōe ad alios habitus z modū asserēdi ab Hugone sic. Fides est volūtaria quedā certitudo de reb⁹ absentib⁹ supō opinionē z infra sciētiā ꝓstituta. Accipit aūt nomē fidei decē modis. Aliqñ enī accipit ꝓ spōsiōe. .i. ad Thi. v. Primā fidē irritā fecerunt. Aliqñ ꝓ fidelitate. Viere. vij. Perijt fides z sctūs de terra. Aliqñ ꝓ sciētia. Ro. xiij. Oīe q̄ nō est ex fide pctm̄ est. Aliqñ ꝓ sacramento fidei. Uñ dicit aug⁹. Paruulos habere fidē nō est aliud q̄z fidei hre sacramentū. Aliqñ ꝓ acceptōe cōclusionis ꝓ ratōem ꝓbate. Et sic dicit Boeci⁹. Argumentū est rō rei dubie faciēs fidē. Aliqñ ꝓ cognitōe cōprehēsiōis. Ro. i. Justicia dei reuelabit ex fide in fidem. glo. in fidem speciei: q̄ fides dicit. q̄z fidētissima z certissima est. Aliqñ ꝓ habitu fidei informis. Jaco. ij. Fides sine opib⁹ mortua ē. Aliqñ ꝓ habitu fidei formate. Ro. i. Justus ex fide viuit. Aliqñ ꝓ actu fidei. Et sic dicit Aug⁹. Fides est credere qđ non vides. Aliqñ ꝓ obiecto fidei. Unde ōz in symbolo. Hec est fides catholica. Diuersificat aūt act⁹ fidei qui ē credere: per credere deū: credere deo: credere in deum. Credere deū z credere dō possunt eē act⁹ informis fidei z formate. Possunt aūt ad eūdē actū fm ordinē ptinere. Nā credere deū respicit diuinā veritatē vt obiectum. credere deo vt motiuū: credere in deum vt finē vltimū. Istū vltimū actū m'tiplicat vel exponit Ansel. sic. Credere in deum est credēdo eū amare: credēdo in eū ire: credēdo ei adherere: z credēdo ei⁹ mēbris īcorporari. Ad hoc enī q̄ fides pfecte tendat in deū: req̄rit adiūctio charitatis. q̄ ordinat ad amorē dei: z sic est ꝑma differētia. ad opatōem boni: z sic est secūda. ad perpessiōem mali: z sic est tercia. ad dilectōem primi. z sic est quarta. Fidei attribuit opatio miraculoz̄. Jpa est enī ꝑma vtus que supra se eleuat intellectū: captiuāt eū in obsequiū dñi nr̄i ihesu christi. z iō meret ō ꝓgruo apud deū op⁹ arduū impetrare. ad qđ se nō extēdit possibilitas admirāt⁹. Et hoc est quod tāgit in diffinitōne miraculi. Miraculū est op⁹ arduū z insolitus supra spem et facultatē admirāt⁹ ꝓsistens

De ptinētia symboli q̄ntū ad articl'os.

Sectio XXXVIII

Equit de ptinētia symboli. circa quod tria sunt breuit attēdēda. s. differētia symboloz̄: sufficientia credendoz̄. et essentia articuloz̄. Tria sūt symbola fidei christiane. s. symbolū ap'lorum. symbolū nyceni ꝓcilij. qđ. cccxviij. epi cōdiderūt. z symbolū athanasij. Causa ꝑncipalis ꝓditōnis ꝑmi fuit certa fidei traditio. Causa scōi fuit veritatis tradite certa ꝓbatio vel ꝓpalatio. Causa tercij fuit errorū pullulātiū exterminatio. Primus dicit maius: nō numerositate cōtēnoz̄: sz maioritate ꝓditorū vel auctorū. Et dicit submissa voce: qz fuit ꝓditū tpe vitat⁹ nō dū ꝓpalate vel plate. vel qz est ad ꝓpe cōsciētie securitatē. Dicit etiā ī diei ꝑncipio z fine. s. in ꝑma z in ꝓpletorio: ꝓpter duplicē ꝓfessiōem fidei necessariā. s. in ꝑcipio ecclie z in fine. vel in ꝑcipio regeneratōis baptismalis: z vltīo defunctōis coꝛpalis. In testimoniū ꝓuersatōis triūphalis. Uel in pspis et aduersis: vl' in agēdo z patiēdo. vel q̄ fides est scutū ꝺ tētatōes diuruas: et contra tētatōes nocturnas. Scōm qz editū est ꝓpter vitatē traditā ꝓpalandā: in diebꝫ dñicis z festis solēnib⁹ ꝓpter maiorē ꝓuētū ppl'i alta voce cātat. z ℔ post euangeliū: qz est ei⁹ breuis collectio. z ante ꝓmunionē. qz est ad ipam dig̃ ꝓparatio. Tercīū dicit nocte finita prima diei hora. qz fuit editū tpe veritatis ꝓcul se p hereticos pualētis finaliter cōtra eos.

Sufficientia articuloz̄ in symbolo apostolico cōtētoz̄ potest duplicit assignari. scz ex parte cause efficiētis. s. apl'oz̄: q̄ ad cōdendū symbolū singuli singulas ptic̄las posuerūt. Petr⁹ dicit. Credo in deum patrē omnipotentē creatorē celi et terre. Andreas subiūxit. Et in ihesum christum filiū eius vnicū dñm nostr̄. Deide iohes

Qui cõceptus est de spũsancto: natus ex maria virgine. Deinde Jacobus maior. passus sub põtio pilato: crucifix⁹ mortuus et sepult⁹. Deinde Thomas. Descendit ad inferna. tercia die resurrexit a mortuis. Deinde Jacob⁹ minor. Ascẽdit ad celos: sedet ad dextrã dei pris oipotẽtis. Deinde Philipp⁹. Inde vẽturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Deide Bartholomeus. Credo in spm̃sctm̃. Deide Matheus. sanctã eccl'iam catholicã. Et ẽ sensus. Credo in spm̃sanctũ sctificantẽ vniuersalem eccl'iam. Deide Symon chananeus. sanctorũ ꝯmunionẽ. remissiõez peccatoꝝ. Et est sensus ꝙ remissio pctõꝝ fit in cõmuniõe viuoꝝ vel sacramentorum. Deide Judas thade⁹. carnis resurrectionẽ. Et ẽ sẽsus. credo ꝙ de⁹ resuscitabit carnem. Deinde Matthias. vitã etnã amẽ.

Potest etiã sufficiẽtia assignari ex pte cause materialis. s. ipoꝝ articuloꝝ. Oĩs articuli sunt de deo: vel ꝼm naturã in qua ꝙsistit. vel ꝼm naturaꝫ quã assumpsit. Et sic ꝗdam articuli spectãt ad diuitatẽ. quidam ad hũanitatẽ. Qui ad diuitatez: aut respiciũt diuinã naturã in se: ⁊ sic ẽ ꝓmus de singularitate: cũ dicit. Credo in deuꝫ: ⁊ nõ in deos. Aut respiciũt diuine essentie tres ꝓsonas. ⁊ sic respectu pris est. credo i pꝛem oĩpotentẽ. Respectu filij est. credo in iesuꝫ christũ filiũ ei⁹ vnicũ dominũ nostꝝ. Respectu spũssancti est. Credo in spm̃sanctũ. Aut respiciũt diuine essentie opatões. quaꝝ vna est in collatõe nature. ⁊ hec est creatio habẽs suũ articulũ. Credo in creatorẽ celi ⁊ terre. Alia est in collatõe gratie: ⁊ hec est sctificatio habẽs suuꝫ articulũ. Sctam̃ eccl'iam catholicã: sanctoꝝ ꝯmunionẽ. remissiõem pctõrũ. Et ẽ sensus. Credo ꝙ remissio pctõꝝ fiat i ecclesia catholica. vbi est ꝯmũio sctõrũ masculine. vel sanctoꝝ neutraliter. i. sacramẽtorũ. Alia est in collatõe glorie: ⁊ hec ẽ gloriosa resuscitatõ habẽs suũ articulũ. Carnis resurrectõem: ⁊ vitã eternã amẽ. Septem sunt ergo articuli respectu diuitatꝭ accepti. Accipiunt etiã septẽ respectu humanitatis christi. iuxta septẽ act⁹ ꝓncipales. ꝗs ad reparatõem nr̃am dñs de⁹ ordinauit. Prim⁹ fuit incarnari. habẽs suum articulũ. ꝗ cõceptus est de spũsctõ. Secũdus fuit nasci. habẽs suũ articulũ. Nat⁹ ex maria virgine. Terci⁹ fuit ꝓ nobis soluere: habẽs suũ articulũ. Passus sub põtio pilato crucifix⁹ mortu⁹ ⁊ sepultus. Quart⁹ fuit inferos visitare: habẽs suũ articulũ. Descẽdit ad ĩferna. Quint⁹ fuit: infernũ spoliare: habẽs suũ articulũ. tercia die resurrexit a mortuis. Sext⁹ fuit celestia trãscẽdere: habẽs suũ articulũ. Ascẽdit ad celos: sedet ad dexterã dei patris oĩpotentis. Septim⁹ erit venire ad iudiciũ. habẽs suũ articulũ. Inde vẽtur⁹ est iudicare viuos ⁊ mortuos. Et sic sunt septẽ articuli respectu hũanitatis christi. Diffinit aũt a Richardo articul⁹ sic. Artic⁹ est indiuisibil' ꝟitas de deo artans nos ad credendũ. Alb Jsido. ꝛo sic. Artic⁹ est ꝓceptio veritatis diuĩe tẽdens in ipam. Pria diffinitio nõ tĩi cõuenit articulo formato: sed etiã informi.

De spe Sectio XXXIX

Equit videre de spe. Circa quaꝝ possum⁹ cõsiderare ꝗttuor. s. diffinitõem. eq̃uocatõem. act⁹ excellẽtiã: ⁊ cũ fide differẽtiã. Spes ĩqntuꝫ est nomẽ affectiõis diffinitur a philosopho. Spes est suspitio futuri boni. Jnqntuꝫ est nomẽ virtutis trib⁹ diffinitõib⁹ notificat. Pria est hec. Spes est virt⁹ qua spiritualia ⁊ eterna bona sperant. i. cum fiducia expectant. Jsta spũalia bona pñt itelligi: venia pctõꝝ. gra meritorũ. et gl'ia premiorũ. vt dicat quedã spes venie: ꝗdã gratie. quedaꝫ gl'ie. Scõa hec est. Spes est certa expectatio future btitudinis: veniẽs ex dei gra et meritis pcedentib⁹. Tercia ẽ augustini hec. Spes est virt⁹ ꝗ ꝗs se ad illud quod credit puentuꝝ ꝑsumit. Accipit aũt multiformit nomẽ spei. Aliqñ enĩ nomiat affectõꝝ: ꝼm ꝙ dicit Boeti⁹. Baudia pelle: pelletim orem. spem ꝙ fugato. Hec dolor assit. Aliqñ noiat habitũ virtutis: ⁊ tũc spes nõ habꝫ ortũ ex meritis. sed ex ea merita oriunt. Aliqñ noiat virtutis actũ: ⁊ tũc spes orit ex intuitu meritorũ. Nemo enĩ recte se sperat ad btitudinẽ puentuꝝ nisi ꝗ deo seruit vel fuire ꝓponit. Aliqñ noiat ꝟtutis statũ. ⁊ tunc spes ex meritis ꝯcomitantib⁹ habꝫ ortũ. iuxta illõ Ro. v. Probatio opat spem. i. certitudinem: ꝼm glosam. ad quã certitudinẽ per

bona opa. ⁊ maxime p aduersoꝝ toleraꝫti am ꝓuenit. Aliqñ nomiat ꝑtus terminũ siue obiectũ. i. rẽ sperataꝫ. s. beatitudinẽ sẽ piternã. Et tũc spes ex gra ⁊ meritis ꝓce dentiꝫ habet ortũ. Et sic spes virt⁹ ſm ꝑmã acceptõem sui ꝓcedit merita. ſm vl timã sequit. ſm duas intermedias sequit ⁊ ꝓcedit. Habet aũt spes excellentiã in actu suo. Nã habẽs potentiã irascibilem p subiecto: ꝑtutũ habit⁹ ꝓsupponit. q̃bus supeminet vt regina. Habet enĩ irascibil detestari mala culpe: tolerare mala pene. aggredi terribilia. erigi ad ardua. Ad detestatõem culpe aliene req̃rit irã p zelum. Ad detestatõem culpe ꝓpe req̃rit pniam. Ad ꝓpessionẽ malorũ pene req̃rit patientiã. Ad aggressionẽ terribiliũ habꝫ fortitudinẽ: ⁊ tũc ad expectatõem eterne bẽitudinis p spez erigit a deo liberaliter repromisse. Assignat autẽ inter fidem ⁊ spez differẽtia p hũc modũ. Nam fides ẽ bonaꝝ rerũ et malaꝝ. Spes ẽ tm̃ bonarum Est etiã fides rerꝝ preteritaꝝ: ꝓsentiũ ⁊ futuraꝝ. Spes tm̃ futuraꝝ. Itẽ fides est rerum ꝓpriaꝝ ⁊ alienaꝝ. Spes est solũmodo ꝓpriarũ.

De charitate Sectio XL.

Equitur videre ꝺ charitate. Circa quã debes ꝓsiderare diffinitionẽ: distinctõem: ꝓfectõez: diligibiliũ sufficiẽtiã: ⁊ ordis exigentiã. Charitas tripliciter diffinit. Nã ꝓparata ad obiectũ diffinit in sentẽtijs a mgro. Charitas est dilectio q̃ diligit de⁹ ꝓpter se: ⁊ ꝓximus ꝓpter deũ. Cõparata ad actũ ꝓpium q̃ est viuere ⁊ adherere: diffinit ab augustino sic. Charitas ẽ rectissima animi affectio ꝓiungẽs nos deo. Vel. Charitas est virtus q̃ deũ videm⁹ eo qꝺ frui desideram⁹. Vel. Charitas est vita copulãs amantẽ cũ amato. Cõparata ad habitũ sibi iniunctũ diffinit ab apl'o. i. Thimo. i. Charitas est finis ꝓcepti: ꝺ corde puro ⁊ ꝓsciẽtia bona: ⁊ fide nõ ficta. Distinguit enim inter amorẽ: dilectõem ⁊ charitatez Nam amor cõpetit rõnalibus et irrationalibus creaturis. Dilectio ꝺo ⁊ charitas tm̃ rõnalibus dicit cõuenire. Itẽ inter dilectionẽ et charitatẽ differẽtia inuenit. Nã dilectio quasi de diuersis electio: rõnabilibus cõuenit siue iustis siue iniustis. Charitas vero solũ est iustorũ. Est autẽ in charitate p ceteris virtutiby ꝓfectio ⁊ dignitas specialis. Nã cũ sit forma ꝑtutuz nõ ꝑt esse informis: triplici rõe. Una ex parte obiecti. Idem enĩ habꝫ p obiecto ⁊ p fine. Inseparabilis enĩ est a fine: rõe cui⁹ est ꝓfectio: q̃ntũ ad merituz in virtute. Alia ex parte subiecti. Ipa enim est regula rectificans voluntatẽ. qua rectificata tota aĩa recte viuit. Tercia est ex parte cause. habet enĩ sil'itudinẽ cũ spũsancto: a q̃ est. q̃ etiaz charitas dicit siue amor: a q̃ inseparabil' est. ⁊ ideo esse informis oĩno non potest.

Quattuor aũt sunt ex charitate diligenda ſm Augus. Unũ qꝺ est supꝫ nos. s. de⁹. Alterũ qꝺ nos sum⁹. Terciũ qꝺ iuxta nos scz ꝓxim⁹. Quartũ qꝺ infra nos est. s. humanũ corꝑ⁹ Nor. q̃ttuor sufficiẽtia sic accipit. Ex charitate diligere est summũ bonũ optare dilecto. Qui g̃ ex charitate diligit: aut optat summũ bonũ ipi deo: ⁊ sicẽ ꝓmũ membꝝ. aut sibũꝑi. ⁊ sic est secũdũ membrũ. aut sibi simili: ⁊ sic est terciũ. aut sibi inherẽti: ⁊ sic est q̃tũ. Est autẽ de⁹ diligend⁹ ꝓmo supꝫ omnia ꝓpter se. nos secũdo ꝓ deo et sub deo. ꝓxim⁹ noster tercõ sicut nos ⁊ ex quo nos. q̃ affectu et effectu. ad qꝺ nos: quia ad gr̃az in ꝓsenti ⁊ ad gloriam in futuro. in q̃ nos: q̃ in bono. ꝓpter qꝺ nos: q̃ ꝓpter deũ. Quarto corꝑus nostrũ infra nos et ꝓximũ tanq̃ bonũ minꝰ ꝑcipuũ. Ad hec aũt exeq̃nda daꝫ nobis vnius charitatꝭ habit⁹. et duplex mãdatũ: in quo pẽdet vniuersitas noui ⁊ veterꝭ testamenti. Assignat aũt Ambrosi⁹ ꝑter supradictũ aliũ ordinẽ diligẽdi. vt ꝓmo deum. scõo nosmetipos. tercio pentes. deinde filios ⁊ fratres: postea domesticos. demũ inimicos diligamus.

De prudentia. Sectio XLI

Equit videre de virtutiby cardinaliby. ⁊ ꝓmo de prudẽtia. Circa quã tria sunt breuit videnda. s. diffinitio. speciez collectio: ⁊ actuũ variatio

Prudẽtia diffinit siue describit ab augustino in libro de moribꝫ eccl'ie. Prudentia est amor ea qbꝫ adiuuat in deũ ab his quibꝫ impedit sagaciter discernẽs. Al gregorio sic. Prudẽtia est cognitio vitãdarũ rerꝝ et appetendarũ. Al Tullio ĩ rhetoricꝭ sic. Prudentia est rerũ bonarũ et malarũ

ꝛ vtrarũq; sciẽtia. Ab eodem de officijs. Prudentia est cognitio imitãdaꝝ fugiẽdarũq; scientia reꝝ. Ab eodem in libro de requie mẽtis sic. Prudẽtia est rerũ bonarũ ꝛ malaꝝ cũ alteraꝝ dilectõe ꝛ reliquarũ detestatõe sciẽtia. Partes siue species prudẽtie ſm Tullij in rhetoricis sunt tres. ſ. memoria: intelligẽtia: ꝛ ꝓuidentia. Memoria est ꝑ quã aiam aspicit ea q̃ fuerũt. Intelligẽtia est ꝑ quã ꝑspicit ea que sunt. Prouidentia est ꝑ quã futurũ aliqd videt anteq; factũ sit. Seneca videt ꝓcordare tullio in his trib⁹ dicẽs. Si prudens es anim⁹ tu⁹ trib⁹ tpib⁹ dispensẽt. Presentia ordina: futura ꝓuide: ꝛ ꝑterita recorda re. Scõm dogma philosophoꝝ: prudentia diuidit in q̃ttuor species. ſ. ꝓuidentiã. circũspectõez: cautionẽ: ꝛ docilitatẽ. Prouidentia est ꝑsens notio futuroꝝ ꝓtractãs euentũ. Circũspectio est ꝓtrariorꝝ vicioꝝ cautela. Cautio est discernere a ꝟtutibus vicia: virtutũ speciẽ ꝑferẽtia. Docilitas ẽ prudentia erudiẽdi imperitos. Scõm Augustinũ in libro de spũ ꝛ aĩa. habz prudentia pl̃es act⁹. Naz prudẽtia scit quid debeat facere. prudẽtia est scire q̃d possit. prudẽtia ẽ in eligẽdis. prudentia est nihil penitendũ appetere: et nihil ꝑter iustũ vel le facere. Scõm Macrobiũ. prudẽtia est mundũ istũ ꝛ oĩa q̃ in mũdo sunt diuinorũ ꝓtemplatõe despicere. ꝛ omnẽ animi cogitatõem in sola diuĩa dirigere. Prudentia est ad rõis normã que cogitat queq; agit vniuersa dirigere: ꝛ nihil ꝑter rectũ velle facere. humanisq; actib⁹ tanq; rõnis arbitrio ꝓuidere. Prudẽtie insunt rõ: intellectus: circũspectio: ꝓuidẽtia: docilitas: agnitio. Itẽ prudẽtia in homĩe iã purgato est diuĩa non quasi in electõe ꝑferre: sed sola nosse. Officiũ etiã prudentie ẽ ex ꝑteritis ꝛ ꝑsentib⁹ futura ppẽdere. Un̄ dic̃ boeti⁹ in libro de ꝯsolatõe phie. Non q̃ ãte oculos est situ sufficit intueri. rex exitus prudentia metit. Circũspectõis officiũ ẽ ꝑ diligentẽ cõsideratõem inter ꝓtraria vicia mediũ tenere.

De tẽperantia Sectio XLII

Equit videre de tpantia quãtuz ad tria. ſ. quantũ ad diffinitõnez. spẽz assignatõez. ꝛ actuũ variationẽ. Tẽperãtia describit a Tullio, i ꝑma rhetorica. Tpantia est ratõis in libidinẽ atq; in alios nõ rectos impetus animi firma ꝛ moderata dominatio. Itẽ ab eodẽ i libro de officijs. Tpantia est dominiũ ratõis in libidinẽ: ꝛ in mot⁹ alios importunos. Ab Augustino in libro de moribꝰ ecclesie. Tẽperantia est amor deo sese integrũ incorruptũq; conseruãs. A Macrobio. Tẽperantia est nihil appetere penitẽdum: in nullo legẽ moderatõis excedere. sub iugo ratiõis cupiditatẽ domare. Ab Augustin. in libro de libero arbitrio. Tẽperantia est affectio coercẽs ꝛ cohibẽs appetitũ ab his rebus que turpiter appetũt. Partes tẽperãtie ſm Tullij in prima rhetorica sunt tres: scz continẽtia. clementia: ꝛ modestia. Cõtinentia est ꝑ quã cupiditas cõsilij gubernatõe regit. Clementia est virtus ꝑ quã anim⁹ in odiũ alicuius temere concitat⁹ benignitate remittitur. Dec ſm tullij. Scõm Senecã ꝟo. Clementia est tẽperãtia animi in potestate vlciscẽdi. vel supiorꝭ lenitas aduersus inferiorẽ in penis cõstituẽdis. Modestia ſm tullij est ꝑ quã pudor honestatis puram ꝛ stabilẽ cõparat auctoritatẽ. Auctoritas in hac descriptõne stabilis appellat gratuitas ꝑseuerans. Scõm dogma philosophorũ: partes tẽperantie sunt que sedis motib⁹ dñantur. que sunt: modestia: verecundia: abstinẽtia: castitas: honestas: moderãtia: parcitas: sobetas: pudicicia. Modestia est que facit cultũ et motũ ꝛ omnez nostrã occupatiõem vltra defectũ et citra excessum sistere. Uerecũdia est in gestu ꝛ verbo honestatẽ seruare. Abstinẽtia ꝛ honestas: moderãtia ꝛ parcitas ꝛ sobrietas edulij cohibẽt nutrimẽta. Abstinẽtia est statutũ terminũ prãdẽdi nõ ꝓuenire. Honestas est nec lautiorez cibos q̃rere: nec ĩ apparatu operã dare. Moderãtia est nimiũ ciborũ appetitũ ratõis imperio ꝛuo care. Parcitas est mensurã refectiõis non excedere. Sobrietas est excessum ĩ potu cohibere. Hui⁹ officiũ est arcere mala ebetatis. Castitas est abstinẽtia ab oĩ coitu illicito. que est triplex. scz cõiugalis: vidualis: virginalis. Uirginitas est ſm augustinũ in carne corruptibili ppetue incorruptiõis meditatio. Pudicicia est moderamine rõis petulantiã domare. Act⁹

temperātie ſm Auguſtinū ſunt cōtra ꝓ
ſpera nō ꝓſumere qđ nō poſſit exerceri in
vtēdis. terrenas cupiditates nō tm repri
mere: ſed penitus obliuiſci. Scđm Ma
crobiū: tēperantia eſt oīa relinq̄re inq̄ntū
natura patīq̄ que corpis vſus req̄rit.

De fortitudine Sectio XLIII

Equīt videre de fortitudīe quan
tū ad diffinitōem: ſpeciē aſſigna
tōem: ⁊ actuū variatiōem. Forti
tudo ſic deſcribīt a Tullio in ꝓma rheto
rica. Fortitudo eſt ꝓſiderata piculoꝝ ſu
ſceptio: et laboꝝ ppeſſio. Itē ab eodē in
ſcđa rhetorica. Fortitudo eſt magnaꝝ re
ꝝ appetitio ⁊ hūiliū cōtemptio: ⁊ cū rati
one vtilitatis laboꝝ ppeſſio. Itē ab eodē
Fortitudo eſt rōnalis aggreſſio terribiliū
cū conſtāti eoꝝ ppeſſione. Scđm Ariſto
telē. Fortitudo eſt virtus difficillimoꝝ:
in paſſiōibus opatiua gratia boni. Aug⁹
de moribꝫ eccleſie. Fortitudo eſt amor fa
cile oīa tolerās ꝓpter id quod amatur.
Fortitudo etiā aliter deſcribīt. Fortitu
do eſt firmitas animi cōtra moleſtias ſe
culi. Et ſumīt de Matth. xv. Erāt quat
tuor milia tē. Partes fortitudinis ſiue
ſpecies ſm Tulliū ſunt q̄ttuor. ſ. magni
ficētia: fidētia: patiētia: et pſeuerātia. Ma
crobi⁹ ſeptē ponit ptes fortitudinis. ſ. ma
gnanimitatē: fiduciā: ſecuritatē: magnifi
centiā: ꝓſtantiā: patiētiā: firmitatē. Scđz
dogma aliquoꝝ. Fortitudo eſt virtus re
ſtringens impet⁹ aduerſitatis. Hui⁹ par
tes ſunt quecūq̄ hec efficiūt: q̄ ſunt: ma
gnanimitas: fiducia: ſecuritas. magnificē
tia: ꝓſtantia: patiētia. fidentia: ⁊ pſeueran
tia. Magnanimitas eſt difficiliū ſponta
nea ⁊ rōnalis aggreſſio. Fiducia eſt certa
ſpes animi pducendi ad finē rem inchoa
tā. Securitas eſt habitus ſm quē immi
nētes incōmoditates: ⁊ rei inchoate affi
nes nō formidanť. Magnificētia ſm tul
liū eſt reꝝ magnaꝝ ⁊ excelſaꝝ cum animi
ampla quadā et ſplēdidiſſima ꝓpoſitōne
cogitatio atq̄ adminiſtratio. Scđm ma
crobiū. magnificētia eſt difficiliū et p̄cla
roꝝ cōſummatio. Cōſtantia ē ſtabilitas
animi firma: et in ꝓpoſito pſeuerās. Pati
entia eſt virtus contumeliaꝝ ⁊ oīs aduer
ſitatis equanimiter mala portans. Itē ali
ter. Patiētia eſt equanimis maloꝝ illato
rum tolerātia. Brego. Vera patiētia ē ali
ena mala eq̄nimiter ppeti. et contra euꝫ q̄
mala irrogat nullo animi dolore moueri.
Item aliter diffinīt. Patiētia eſt omniꝫ
paſſionū moleſtaꝝ aliūde illataꝝ victori
oſa ppeſſio. Fidentia eſt virtus ꝑ quā ma
gnis et honeſtis in reb⁹ multū ipe anim⁹
ſe in fiducia collocauit. Perſeuerātia ſm
Tulliū eſt ratiō e bene cōſiderata ſtabilis
⁊ ppetua ꝓmanſio. Magiſtraliter ſic de
ſcribīt. Perſeuerātia eſt ꝓmanentia in bo
no diuturna ſiue finalis. Nota q̄ cōſtātia
eſt ꝓmanētia in ꝓpoſito. Perſeuerātia eſt
ꝓmanentia in bono: ſiue cōtinuatio boni
Conſtantia cauet leuē trāſitū a ꝓpoſito ī
ꝓpoſitū. Perſeuerātia vero diſcōtinuati
onē vel imꝑfectōem reſpectu debiti finis
Scđm auguſtinū: actuſ fortitudīs eſt
contra aduerſa facere qđ poſſit ꝓſtās ī to
lerandīs nihil niſi turpia timere: ⁊ quicq̄d
agimus vel cogitam⁹ ad ratōis normam
dirigere.

De iuſticia Sectio XLIIII

Equitur videre ꝺ iuſticia q̄ntum
ad diffinitionē: ſpeciē aſſignati
onē: et actionū ꝓgreſſionē. Iu
ſticia diffinīt ſic a Tullio in .i. rhetorica.
Juſticia eſt habitus animi ꝓmuni vtilita
te ſeruata: ſuam vnicuiq̄ tribuēs dignita
tem. Macrobi⁹. Juſticia eſt vnicuiq̄ ſer
uare quod ſuū eſt. Aug⁹ in libro de libe
ro arbitrio. Juſticiā quid dicā eſſe: niſi ꝑ
tutē. q̄ ſua cuiq̄ tribuunť. Sup Matth.
v. Beati q̄ eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiā. Juſti
cia eſt ſua cuiq̄ tribuere ſibi ꝓximo ⁊ ꝺo.
Seneca. Quid eſt iuſticia niſi nature taci
ta cōuentio in adiutoriū multoꝝ inuēta.
Idem. Juſticia diuina lex eſt ⁊ vinculuꝫ
ſocietatis hūane. Iſido. Juſticia eſt ordo
⁊ equitas q̄ hō cū vnaquaq̄ re bene ordi
nať. Anſelm⁹. Juſticia eſt rectitudo volū
tatis ꝓpter ſe ſeruata. ꝓpter ſe r̄ctitudinē
ſcz. Itē aliter diffinīt ſic. Juſticia eſt vir
tus cōſeruatrix hūane ſocietatis: ⁊ vite cō
munitatis. Aug⁹ de moribus eccl'ie. Ju
ſticia eſt amor ſoli amato ſeruiēs: et ꝓpte
rea recte ꝺominās ceteriſ que homini ſub
iecta ſunt. Al magiſtris ſic. Juſticia eſt cō
ſtans ⁊ ppetua volūtas: ius ſuū vnicuiq̄
tribuēs. Juſticia ſm quoſdā diuidīt ī
ſeueritatē et liberalitatē. Seueritas ē ꝑt⁹

debito supplicio coercēs iniuriam. Liberalitas est virtus beneficiorū erogatrix. que ꝑ affectu benignitas: ꝑ effectu beneficentia noīat. Et cōsistit hec virtꝰ tota in tribuēdo. Benignitatē vero diuidūt ī septem partes. scz religionē: pietatē: innocentiā: amiciciā: reuerentiā: cōcordiā: misericordiā. Alij diuidunt in innocētiā: amiciciā: ꝯcordiā: pietatē: religionē: affectum: ⁊ humanitatē. Scdm Tulliū in. i. rhetorica. Ad iusticiā ꝑtinet religio: pietas: gratia: vindicatio: obseruātia: et veritas: addo ꝓnūc disciplinā ⁊ obedientiā. Religio est virtꝰ que supioris cuiusdā nature quā diuinā vocant curam cerimoniāqꝫ affert. Hec grece dicit latria: que sic describitur. Latria est cultus deo debitꝰ ⁊ exhibitus. Uel. Latria est volūtas impēdendi deo cultū debitū. Impendit autē cultꝰ debitꝰ dō. corde ꝑ fidem: spem ⁊ charitatē. ore ꝑ adorationē: laudatōem: benedictōem: ⁊ gratiarū actōem. opere ꝑ oblatōem: thurificationem: et geniculationē. Huiꝰ ꝑm ū officium est ꝑpetrati sceleris penitere. Scdm est: tēporaliū mutabilitatē paruipendere. Terciū: vitā nostrā ex toto deo ꝯmittere. Quartū veritatē seruare. Nota tñ ꝙ dulia aliqñ idem est qd latria. Stricte tñ et ꝓpe accipit ꝑ reuerētia sanctis siue ꝑsonis sublimibꝫ exhibenda. que sic describitur. Dulia est seruitꝰ vel cultus creature debitus ⁊ exhibitꝰ. Et videt idē esse cū reuerētia posita in prima diuisione iusticie. q̄ sic describit. Reuerētia est virtꝰ ꝑsonis gūibus vel aliqua p̄latōe sublimatis debite honorificatōis cultū exhibēs. Deo autē debet latria. sanctis dulia. beate ꝟgini marie hyꝑdulia. Pietas est virtꝰ ꝑ quaꝫ sanguine coniūctis: patrieqꝫ beniuolis officium ⁊ diligens tribuit cultꝰ. Gratia ē virtus in qua amiciciaꝝ et beneficioꝝ alterius memoria ⁊ remunerādi volūtas continet. Uindicatio est virtꝰ ꝑ quā vis aut iniuria. ⁊ om̄ino omne qd obfuturū est defēdendo aut vlciscendo ꝓpulsat. Obseruantia est virtus ꝑ quam hoīes in aliqua dignitate cultu quodā ⁊ honore dignātur. Ueritas est virtus ꝑ quā immutata ea q̄ sunt: aut que ante fuerūt: aut futura sunt dicunt. Innocētia est puritas animi iniurie omnē illationē abhorrēs. Hac virtute dij placant. Amicicia est volūtas bona erga aliquē causa illiꝰ qui diligit: cū eiꝰ pari intentōe a quo diligit. Huius primuꝫ officiū est idē velle ⁊ idem nolle: alteruꝫ secreto admonere et palā laudare. Concordia est virtꝰ cōciues ⁊ cōpatriotas in eodem iure et cohabitatōe spōtanee metiēs. Misericordia est virtꝰ ꝑ quam animꝰ super calamitate afflictorū mouet. Hec virtus nihil humanū a se alienū putat. alioꝝ damna vel cōmoda sua estimat. Disciplina ꝟm Ciprianū est morū ordinata correctio: ⁊ maiorū p̄cedentiū patrū regularis obseruatio. Scdm Hugonē de sctō victore. Disciplīa est cōuersatio bona ⁊ honesta. cui paꝝ est nō malū facere: sed studꝫ in his que bene agit ꝑ cuncta irrep̄hensibilis apparere. Idē. Disciplīa est omniū membroꝝ motus ordinatꝰ: et dispositio decens in omni habitu ⁊ actōe. Bernar. Disciplina ceruicē submittit: deponit supcilia. vultū cōponit. ligat oculos. cachinnos cohibet. moderat linguā. gulā frenat. iram sedat. format incessum. Obediētia sic describit. Obediētia est volūtas faciendi p̄ceptū vel mandatū supiorū. Itez sic. Obediētia est obtēperatio ꝟm regulā sacre scripture maioribꝫ quibuscūqꝫ debita. Uel sic. Obediētia est spōtaneū ⁊ rationabile ꝓprie volūtatis sacrificiū. Uel sic. Obedientia est pio studio ꝓprie volūtatis abnegatō. Augustinꝰ. Citiꝰ exaudit vna obediētis oratio: q̄ꝫ decem milia ꝯtemptoris. Equitas est amor eq̄litatis in his in quibꝫ debet esse equalitas. De iusticia dicit Prosp. Iusticia est quedā animi nobilitas suam cuiqꝫ tribuēs dignitatē: superioribus reuerētiā: paribus concordiā. inferioribꝫ disciplinā: deo obedientiā. sibi ip̄i sanctimoniā: inimico patientiā: ⁊ misero compassionē. Scdm Augustinum Actus iusticie est scire q̄d debeat reddere: nō velle plus q̄ꝫ possit distribuere. omneꝫ animi cogitationē ad solū deum dirigere ⁊ erigere. eumqꝫ tanq̄ꝫ nihil aliud sit solamentis acie intueri. Scdm alios autē est etiā actus iusticie ad vnā consentire viaꝫ. vniuscuiusqꝫ virtutis obsequiū seruare. vnicuiqꝫ qd suū est reddere. Itē cū supna ⁊ diuina mēte sociari. vt seruet cū ea ꝑpetuū fedus imitando.

De septem donis spiritussancti.

Sectio XLV

Septē sunt dona spūssancti. q̄ enumerat Jsaias. xi. scz donū sapientie z intellect⁹: donū ꝯsilij z fortitudinis. donū sciētie et pietatis: z donum timoris dñi. Habemus autē videre ō donis diuinis que spūisancto attribuūtur tria. scz specialē sufficientiā: singularē consistentiā: z generalē differentiā. Specialis sufficiētia habituū ꝓdictoꝝ sic accipit. Dona spūssancti specialiter sūt vl' ꝑncipaliter ad expediēdas potētias anīe in agendo. Habem⁹ autē expediri q̄ntū ad declinatiōem mali. z sic est donū timoris. Jtē quantū ad operatōez boni. z hoc dupliciter. Hā aut est bonuz necessitatis ad quod expedimur p donū pietatis. cuius regimen directiuū est donū sciētie. Aut ē bonū superogatōis. ad quod expedimur p donū fortitudinis. cuius regimē est donum cōsilij. Ad maiorē hoꝝ donorum euidentiā attēdenda est cōsistentia actuuz singulorū. Nota ergo primo q̄ sapientia ꝓmuniter accepta dicit cognitōem generalē rerū diuinarū et humanarū ſm Augustinū z ꝑhm: qui dicit q̄ sapiens est q̄ omnia nouit. Minus ꝓmuniter dicit cognitionē rerū eternarū. i. Thorin. xij. Alij datur sermo sapiētie. id ē cognitio eternorum. Proprie dicit cognitiōem qua colit deus fide: spe: z charitate. Job. xv. Pietas ipa est sapiētia. Magis ꝑpe nominat cognitōez dei experimentalē: z sic ē vnuz de septē donis spūssancti. cuius actus cōsistit in degustādo suauitatē dei. Qui quidem act⁹ partim est cognitiu⁹. partim affectiuus. ita q̄ in cognitōe inchoat: z ī affectione cōsummat. Jtē habem⁹ q̄escere in optimo p intelligentiā virtutis: et sic ē donum intellectus. z p affectōnem bonitatis. z sic est donum sapiētie Scientia etiā dicit triby modis. Quedā enim est sciētia consistēs in intellectu pure speculatiuo: fundata sup ꝓncipia ratōis. vt est scientia acquisita siue hūana philosophia. Quedā est cōsistens in intellectu inclinato ab affectu: fundata sup ꝓncipia iuris naturalis: ordinans ad rectā z honestam vitā: vt est sciētia prudētie virtutis. Quedam est cōsistens in intellectu inclinato a fide. et inclināte ad operationē bonā. fundata sup principia fidei: habens ortum a donis spiritualis gratie: vt est donū scientie. cui⁹ actus precipu⁹ est dirigere in agēdis: ſm exigentiā regule fidei z imitatōez christi. De dono intellectus tene q̄ ei⁹ actus consistit in contēplatōe non solum creatricis essentie. verūetiā in contemplatōne spiritualis creature. Habeť q̄dez cognitio de deo sub ratōe veri tripplicit. r. scz p simplicē assensuz. z sic est fides faciēs assentire. p ratōis adminiculū: z sic est intellectus donū: cui⁹ est credita per ratōez intelligere. p simplicē contuitū: z sic ē mūdicia cordis: cuius est videre deū. Et enī ad intelligendū credita nō adiuuať homo p ratōes sumptas a cōditōibus. De dono cōsilij tene: q̄ consiliū aliqñ dicit actū consiliādi. aliqñ dicit illud ad qđ termiať ille act⁹. aliq̄ndo dicit habitū q̄ expedit z dirigit animā ad eligendū ꝓsequēda: z vitandū fugienda. Habitus autē dirigens si sit respectu eligibiliū que sunt necessitatis est prudētie: que dirigit ad talia: licet minus excellēter q̄ꝫ scientia que est donū. Si autē eligibilia sint arduitatis z difficultatis: ē donū cōsilij. Potest quippe hō dirigi in electōe. vel ſm regulā iuris naturalis: et sic est prudentia. vel ſm regulā iuris diuini: z sic est donū consilij. cui⁹ est dirigere in electionē ꝓsequendoꝝ z fugā vitandoꝝ De dono fortitudinis est tenēdum q̄ ei⁹ actus cōsistit in sustinentia passionū: z aggressiōe arduoꝝ. Aggredi autem ardua siue ꝑpeti passiones potest hō dupliciter. vel ꝑpter iusticie z honestatis cōseruatōem. z sic respicit virtutē fortitudinis. vel ꝑpter christi pfectam imitationem. z sic respicit donū fortitudinis. Primū est de dictamine iuris naturalꝭ. Secū dū de dictamīe iuris diuini. Actus ergo doni fortitudinis attendiť penes ꝓmptā z expeditā tolerantiā passionū. De dono pietatis tene q̄ pietas attendiť erga deum: z est idem qđ latria. erga parētes: z est pars iusticie ſm regulā iuris naturalis: z ſm obligationē necessitatis. Attenditur etiā erga ꝓmū dei imagine insignitū: et sic est spiritussancti donū. Sz nota q̄ misericordie virt⁹ attendit ī prio ꝓformitatē in natura: z necessitatē in miseria: preuio

dictamīe iuris naturalis ſm regulaz pru
dentie. Pietas vero attendit in primo di
uinā imaginē ꝑuio dictamine iuris diui/
ni ſm regulā doni ſcientie. Ex dono ergo
pietatis eſt homo beniuolus cuilibz crea
ature: dei imagine inſignite. Talis autez
beniuolentia ꝓ loco et tēpore exit aliquā/
do in cōpaſſionis affectū: aliquādo ī ope/
ris beneficiū. Actus ergo pietatis ꝑcipu
us eſt facere hominē beniuolū reſpectu
cuiuſlibet primi inquantū gerit imaginē
creatoris. ¶ De dono timoris tene q̄ ciuſ
actus generalis eſt reſilire ab arduo. Et
poteſt diffiniri ꝯmuniter oīnis timoz ſic.
Timoz eſt reſilitio ab aliquo arduo vl̄ ex
cellēte. Si autē illud arduū eſt in genere
boni: tūc eſt reſilitio cū reuerentia. Si au
tem in genere mali tūc eſt reſilitio cū fuga
Damaſcen⁹ dicit timorē eſſe expectatorē
futuri mali. Auguſtin⁹ diffiniēs timorez
dicit. Timoz eſt fuga animi ne amittat id
quod habz. Timoriſ donū tria intuetur.
ſcz penā vt eā fugiat: z ſic eſt timoz ſeruil'.
Offenſam vt eā caueat: z ſic eſt timoz ini
tialis qui vnū habet oculū ad penā: z v/
num ad offenſam. Maieſtatē ſummā: vt
ei reuerēter ſubiaceat: z ſic ē timoz filialis.
cui duplex reſpectus eſt. vn⁹ in refugiēdo
offenſam ne ſepareť a deo. alius eſt prīci/
palioz in reuerēdo deū: z iſte ꝑmanet in be
atis. ¶ Diſtinguunť autē ſex timoris dif
ferentie ſm q̄ a triplici principio habz oz
tum. Habet enī oztuz a natura. z ſic eſt ti/
moz naturalis. a libidine ſiue cōcupiſcen
tia. z hoc vel ex nimio amoze ſui. z ſic ē ti
moz humanus. vel ex nimio amoze ſuoz.
z ſic eſt timoz mūdanus. Et gratia: z hoc
vel a gratia gratis data. z ſic eſt timoz ſer
uilis. vel a gratia gratū faciēte ſm inchoa
ta. z ſic eſt timoz initialis. aut a gra perfe
cta: z ſic eſt timoz filialis. z iſte dicit ami
cabilis vel amicalis: quia timet volunta/
tū diſſenſionē. Caſtus: quia timet ſponſi
complexus ſeparōnem. Filialis: q̄z timet
patris indignatōnem. Sanct⁹: q̄z timet ī
omnib⁹ inquinatōnem. ¶ De ſpūſſancti
donis nota differentiā generalē. Naz q̄
dam donū eſt a ſpūſancto: z nunq̄z cū ſpi
rituſancto: ſic eſt timoz ſeruilis: in quo vi
get volūtas peccandi ſi impunitas ſpera
reť. Quoddā a ſpūſancto: z nunq̄z ſine ſpi
rituſancto: et ſic eſt donū charitatis: z g̃/ 110
tie gratū facientis. Quoddā eſt a ſpūſan/
cto: et poteſt eſſe cū ſpirituſctō. z ſine ſpiri
tuſancto: vt eſt donū ſciētie z donū pro/
phetie. et cetere gr̃e g̃tis date.

¶ De beatitudinib⁹: z vita actiua: cū ope
ribus miſericordie: z de vita ꝓtemplatiua
cū oratōe: z de duodecim fructib⁹ z q̄nq̄
ſenſib⁹.

Sectio XLVI.

Eptem ſunt beatitudies q̄s enu/
merat ſaluator in ſermone in mō/
te. ſcz pauꝑtas ſpirit⁹. mititas. lu
ctus. eſuries iuſticie. affect⁹ miſericordie.
mūdicia cordis: et pax. Circa beatitudi
nes habem⁹ videre numerū: ſufficiētiā: vi
te duplicis excellentiā: vſus duplicis cō
ſequentiā. ¶ Sunt autē beatitudies nu
mero ſeptē. quaꝝ ratio et ſufficiētia ſic ac
cipiť. Beatitudines ſunt ad potētias aīe
ꝓficiēdas. Ad integrā autē perfectōez tria
ꝑcipua requiruntť. ſcz ꝓfectus receſſus a
malo. ꝓfectus ꝓfect⁹ in bono. z perfectuſ
ſtatus in optimo. Malū autē ꝓcedit aut
a tumoze ſupbie: a quo elōgamur ꝑ pau
tatem ſpirit⁹. aut ex rācoze malicie a quo
elōgamur ꝑ mititatem. aut ex lāguoze cō
cupiſcētie. a quo elongamur ꝑ luctū. Per
fectus aūt ꝓfectus vel ꝓceſſus in bono ē
ſm imitatōnem diuinā. Uniuerſe autem
vie dn̄i ſunt miſicordia et veritas: que ꝑ
iuſticia ponit. Deuz iuſtū per eſurie iuſti
cie imitamur. deo miſericordi ꝑ affectum
miſericordie cōformamur. Perfect⁹ ſtat⁹
in optimo eſt ꝑ lūpidā cognitionē in ve/
ro: et ſic eſt mūdicia cordis ad videndum
deū. et per tranquillā affectionē in bono:
z ſic eſt pax mētis ad fruendū deo. ¶ Ha
bitus virtutū diſponunt ad exercitiū vi/
te actiue. Habitus donoꝝ ad ociuz vite
cōtemplatiue. Habitus beatitudinū ad
ꝓfectionē faciunt vtriuſq̄. De his duab⁹
vitis ſignatis per Lyā z Rachel. per Pe
trū z Johannē. per Marthā z Mariaz:
dicit Beda. Actiua panē corꝑalē eſuri
enti vel panē doctrine ignoꝝāti porrigit.
errantē corrigit. ſuperbū ad humilitatez
reuocat. que ſingulis expediūt diſpenſat
Contēplatiua charitatē dei z primi reti/
net. ſed ab exteriori operatōe quieſcit. ſo/
li cōditoris deſiderio inheret. z calcať oī/
bus curis ad videndū faciē creatoris in/

ardescit. ⁊ desiderat misceri supnis ciuibꝫ de eterna dñi incorruptōne gaudentibꝫ. Est autem triplex ꝓprietas in vtraqꝫ: ꝑm quas mutuo se excedūt. Prima ꝓprietas actiue est diligētia vtilitatis ⁊ necessitatꝭ publice respectu rōnalis. Secūda est charitas erga ꝓximum cū cōpassione respectu ꝯcupiscibilis. Tercia est fecūditas bonorū operꝫ in agendo cū ꝑfectōne patientie respectu irascibilis. In his cōtemplatiua excedit ab actiua. Prima ꝓprietas cōtemplatiue est cōtuitus pulcritudīs summe maiestatis cū delectatiōe respectu rationalis. Secūda est quies cū securitate respectu irascibilis. Tercia est mūdicia cordis cū bonitate respectu cōcupiscibilis. In his cōtemplatiua excedit actiuā. Ad actiuā ꝑtinent opa miꝑicordie: tam corporalia q̄ꝫ ⁊ spūalia. Corꝑalia sunt septeꝫ h̄ versiculo comp̄hensa. Unde v̄sus. Uisito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: cōdo. Quoruꝫ sufficiētia sic accipit. Homo est substātia animata. per hoc tangit vegetabilis: que īdiget restauratōe calidi ⁊ sicci. ⁊ hoc per cibū. et frigidi ⁊ humidi: ⁊ hoc per potū. sensibilis ⁊ huic est necessarium duplex opimentum ꝓpter exteriora nociua. remotū: ⁊ hoc est hospitiū. ꝓpinquuꝫ: ⁊ hoc est vestimentū. ratōnalis: ⁊ sic ē substantia libera nata habere libertatē a carcere vel ab infirmitate. ⁊ sic est cōtra intrusionem in carcere vel in lecto visitatio. ⁊ a seruitute: et cōtra hanc est redēptio. mortalis: ⁊ sic inest ei mors: ꝓpter quam siue post quā indiget sepultura. Spiritualia quoqꝫ sunt septē hoc versiculo cōprehēsa. Instrue: cōsule: castiga: solare: remitte: fer: ora. Quoꝝ sufficiētia sic accipit. Defectus spiritualis in ꝓximo si nō potest releuari nisi ꝑ deū: tūc adhibēda ē oratio. Si potest releuari ꝑ hominē: ⁊ est cognitiue: vt ignorātia cognoscendorū: tūc est īstructio. Si est ignorātia agendorū: tunc est consiliū. Si vero est affectiue: aut est culpa cōmissa in te: et sic est remissio. aut ī alios: ⁊ sic est correctio. Si est pena: aut est releuādus verbo: et sic est cōsolatio. aut facto: et sic est supportatio. Ad contēplatiuam ꝑtinet oratio. Unde de cōtemplatiua videndū est quantū ad diffinitōneꝫ. graduū distinctōem: et cōtentā sub ea orationem. Cōtemplatio sic diffinit. Cōtemplatio est verꝰ certusqꝫ intuitus de q̄cūqꝫ re. A Richardo sic. Contēplatio est libera mentis ꝑspicacia in sapiētie spectacula cum admiratōne suspensa. Uel sic. Cōtemplatio est ꝑspicax et liber animi intuitus ī res ꝑspiciēdas vsqꝫquaqꝫ diffusus. Bernardus ponit sex gradus ꝯtemplationis: qui sunt vacatio: intuitio: admiratio: dilectio: delectatio: anhelatio. Augustinꝰ de q̄ntitate anime ponit septē g̅dus siue actus. Primus dicit animatio: secūdus sensus. tercius ars. quartus virtus. quintus trāquillitas. sextus ingressio. septimus contēplatio. De oratōe videndū est quantū ad diffinitionē in generali. et quantū ad assignationē petitionuꝫ orōis dñice in speciali. Oratio sic describit ab augustino. Oratio est piꝰ mentis affectꝰ in deū directus. A Johe damasceno sic. Oratio est ascēsus intellectus in deū. Idē Oratio est expressio desiderij directi in deum ꝓpter bonū adipiscendū vel malū remouendū: formata per verbū interius et exterius. Et magistraliter sic. Oratio est ostensio volūtatis nostre ei a quo impetrare speramus id qd̄ desideramus. Grego. Ueraciter orare est in cōpunctōe amaros gemitus ⁊ nō composita verba resonare. Jam descendendū est ad oratōem quā dominus cōposuit. in qua sub septenario petitionū comp̄hendit vniuersitas petendorū: ⁊ quantū ad ea que spectant ad p̄miuꝫ patrie: et quantū ad ea que spectāt ad meritum vie. Que spectāt ad premiū patrie sunt intelligētia veritatis siue apta visio veri. que petit ibi. sanctificet nomen tuū. id est noticia tui noīs ꝑsonis sanctis ⁊ mūdis donet. Reuerētia maiestatis siue secura tētio summi ardui que reges facit ⁊ per quam habet regnū: que petit ibi. adueniat regnū tuū. Cōcordia volūtatis siue ꝑfecta fruitio summi boni: que petit ibi. fiat volūtas tua sicut in celo ⁊ ī terra. Que spectāt ad meritū siue transitū vie: aut respiciūt collatōnem boni: aut amotōeꝫ mali. Collatio boni petit ī pane quotidiano siue supsubstātiali: ī quo petit quicq̄d necessariū est ad cōseruatōem vite p̄sentꝭ: taꝫ ꝑm spiritū q̄ꝫ ꝑm corpus. Amotio mali petitur in tribꝫ sequentibꝫ. Est autē malum

triplex. Quoddã tenet rõem ꝑteriti .qð/dam ꝑsentis:ꝛ quoddã futuri. Siue qð/dam est malũ culpe siue trãsgressiõis .qð dam est malũ pugne siue tentatõis .quod dam est malũ pene siue tribulatõis .Pri/mũ petit amoueri in dimissione debitoꝝ. secundũ in victoria tentationũ. terciuꝫ in liberatiõeab oppressione aduersoꝝ .Per fectõeꝫ beatitudinũ ꝙsequit duplex vsus. scꝫ quinqꝫ sensuũ spiritaliũ :ꝛ duodecim fructus spiritus. Sensus spirituales sunt visus:auditus:gustꝰ:odoratus:ꝛ tactus. Uisu videt spõsi christi summa pulcritu do sub ratõe splendoris. Auditu auditur christi summa armonia sub ratõne verbi. Gustu gustat christi summa dulcedo sub ratõe sapiẽtie cõprehendentꝭ verbũ ꝛ splẽ dorẽ. Odoratu odorat christi summa fra/grantia sub ratõne verbi inspirati ĩ corde Tactu astringit et palpat christi summa suauitas sub ratõe verbi incarnati inẽ ho mies habitantis. Fructus vero spũs sũt charitas:gaudiũ:pax:patiẽtia.lõganimi tas:bonitas:benignitas: fides: mãsuetu/do:modestia:cõtinentia:castitas. Nõ sunt autẽ sensus neqꝫ fructus ꝑ se habitus:sed fructꝰ dicũt affectuales delectatões circa bonitatẽ spõsi degustandã. Sensus autẽ dicũt intellectuales ꝓceptõnes circa veri tatẽ sponsi ꝓtemplandã. Que cõtẽplatio fuit in ꝓphetis ꝑ reuelatiõem quantũ ad triplicẽ visionẽ:scꝫ corꝑalem: imaginariã siue spiritualez.ꝛ intellectualẽ. In alijs ve ro iustis repitur ꝑ speculatõem. que inci/pit a sensu et puenit ad imaginatiõem.de imaginatõe ad rationẽ.de ratõe ad intelle ctum.de intellectu ad intelligentiã .de in/telligentia ad sapientiã siue noticiã excelsi uam.ꝛ sic assistit vero salomoni.

De sacramentis in generali.

Sectio XLVII.

Am videndũ est de tercio bñficio i Iesu christi qð est sacramẽtal' me/dicina. De sacramẽtis ergo ꝓmo videamus in generali. postea de singul' in speciali .In generali habemꝰ videre de sa cramentorũ institutõe :diffinitõe: ordina tõe:iteratõe:sufficiẽtia: ꝛ ꝓcellẽtia. In/stitutio sacramentorũ deũ decuit ꝛ nobis expediẽs fuit. Decuit q̃dem diuinã mise/ricordiã nobis ꝓuidere remedia: nõ soluꝫ que faciũt ad remissionẽ culpe:sed etiã pe ne. Decuit diuinã iusticiaꝫ que a nob exi/git aliquã humiliatiõeꝫ quam exhibemꝰ ꝑ signorũ sensibiliũ obseruatõeꝫ. Decuit diuinã sapientiã: que in sensibilibus ꝺcre uit remedia inuenire. ex quibus cõtingit naturã homis interire. Nobis expediens fuit. Quoniã enĩ eramus ceci quo ad rati onalẽ:ideo data sunt sacramẽta sensibilia ad eruditõnem.quoniã eramus elati q̃ ad ĩrascibilẽ:ideo data sunt sacramẽta corꝑa lia ad humiliationẽ .quoniã eramꝰ ꝓni ad malũ quo ad cõcupiscibilẽz:ideo data sunt sacramenta plura ad exercitatõnem.

Sacramentũ sic diffinit in sententijs. Sacramentũ est inuisibilis gratie visibil' forma.cuius similitudinẽ gerit ꝛ causa ex istit. Hugo de sctõ victo. sic diffinit. Sa cramentũ est materiale elementũ subiectũ oculis:similitudine repsentans:instituti/ue significãs:significatõe gratiã cõferẽs

Ordinant autẽ sacramẽta sic. Baptis/mus:cõfirmatio :eucharistia:penitẽtia: ex trema vnctio:ordo:ꝛ matrimoniũ. Quin qꝫ prima respiciũt ꝑsonã. Ordo ꝛ matri/moniũ eccleſiã. Ordo patꝫ sic. Hã baptis mus est ad vulnerũ curatõem. Confirma tio ad curatõis habite cõseruatõem . Eu charistia ad habite ꝛ cõseruate ꝓmotõeꝫ. Penitẽtia ad curatiõis ꝑdite repatõneꝫ. Extrema vnctio ad venialiũ expiatõeꝫ q̃ ad culpã et pene debite partẽ remittẽdaꝫ. Ordo est respectu ꝑsonaꝝ generãtiũ spiri taliter. Matrimoniũ est generãtiũ corꝑa liter. Et vtraqꝫ generatio ẽ ecclesie neces/saria ne deficiat in gr̃a ꝛ natura. Quat tuor aũt sunt sacramẽta q̃ possunt iterari vel potiꝰ freq̃ntari. s. eucharistia:peniten/tia.extrema vnctio ꝛ mr̃imoniũ. Baptis/mus aũt ꝛ ꝓfirmatio ꝛ ordo nõ iterãt. qꝛ ĩ eis tres characteres indelibiles imꝑmũt: quib⁹ fm diuersos statꝰ fidei hoĩes ab ho minib⁹ distinguunt. Hã fm statũ fidei geni te ẽ character baptismal' fm q⁹ fideles ab infidelib⁹ distinguunt. Scõꝫ statũ fidei ro borate ẽ character ꝓfirmatõis distinctiuꝰ fortiũ ab infirmis .Scõm statũ fidei iaꝫ multiplicate est character ordis:q̃ clerici a laicis distinguunt. Sufficiẽtia sacra mẽtoꝝ sic accipit. Sacramẽta sunt medi camẽta ꝺ morbũ. Morbꝰ aũt ẽ duplex. s.

morbus culpe et morbus pene. Morbus culpe est duplex. scz originalis culpe. contra quā est baptismus. z actualis culpe: q̄ etiā geminat. Nam quedā est culpa actualis mortalis: cōtra quā est penitētia. quedam actualis venialis: cōtra quā ē extrema vnctio. Morbus pene ē quadruplex. scz ignorātia. cōtra quā est ordo. malicia: contra quā est eucharistia. infirmitas: cōtra quam est cōfirmatio: ꝓcupiscētia: ꝓtra quā est matrimoniū. Sacramēta sūt etiā adiuuamēta. quia sunt in adiutoriū septē virtutū. In adiutoriū fidei est baptism⁹. In adiutoriuz spei est extrēa vnctio. In adiutoriū charitatis eucharistia. In auxiliū prudentie ordo. In auxiliū tēperantie matrimoniū. In auxiliū fortitudinis cōfirmatio. In auxiliū iusticie penitētia. Sunt quoq; sacramēta armamēta ecclesie militātis: que Cantic. iiij. dicit terribilis vt castrorū acies ordiata. Est quidem terribilis: qz fortis et munita p sacramentum cōfirmatōis. acies qz cōiuncta z vnita p sacramentū eucharistie. ordinata per ordinem. Ex hac acie quidā subtrahunt p mortē. ad hos restaurādos est matrimonium. quidā psternunt p culpam. ad hos releuādos est penitētia. Hanc aciē quidā ingrediunt vt plīētur: z hoc p baptismū. quidā egrediunt vt coronent: z hoc p extremā vnctionē. Dicit autē vnū sacramentū aliud pcellere quinq; modis. scz p̄pter significatōnem. sic matrimoniū pcellit: quia significat vnionē naturarū ī christo. p̄opter ꝓtinentiā: z sic excedit eucharistia. ꝓpter efficaciā: et sic excedit baptismus. ꝓpter dignitatē dispensatiuā: et sic cōfirmatio: que a solis pōtificib⁹ dispensat. ꝓpter maiorē: digniorē et nobiliorem gradū in quo ponit. z sic dicit ordo maior Unde ꝟsus. Maior in effectu baptism⁹: corpus ī esse Cōiugiū signo. maiori chrisma ministro Nobiliore gradu pcellere dicitur ordo.

De baptismo Sectio XLVIII.

Nunc de sacramentis singulis est videndū. Et primo de baptismo quantū ad diffinitōem. significatōnem: forme exp̄essionē: effect⁹ collationem: nomis distinctōem. et operis cōplectionē. Baptismus fm q̄ est nomen elementi significantis z sanctificātis virtute verbi: diffinit ab Hugone sic. Baptism⁹ est aqua diluendis crimin⁹ sanctificata. Scōm vero qō est actus vel vsus elemēti: diffinitur a magistro in sentētijs. Baptismus est intinctio corpis exterioz facta sub forma verborū p̄scripta. Scōm aūt q̄ accipitur p̄ sacramēto z re sacramenti: que est character: diffinit a Damasceno. Baptismus est vite spūalis principium. sigillū z custodia z illumīatio mentis. Et tangit hic quadruplex cōditio characteris. quia enī p̄parat ad gratiā dei: dicit vite spūalis principiū. quia distinguit gregem dn̄i: dicit sigillū. et quia indelebilit p̄seuerat: dicitur custodia. qz spūaliter disponit ad fidē: dicit illuminatio mentis. Scōm q̄ accipit p̄ sacramento diffinit Dionysio. Baptismus est regeneratiōis sacramentū: fm q̄ prius subsistit in aīa: anīales spūaliter formans mot⁹: ad opationem diuinorū eloquioz; z actionū: et celestis quietis anagogem iter faciēs. In hac diffinitōe tangitur res sacramēti que est gratia viuificās animaz cū dicit: fm q̄ prius subsistit in anima. Tāgit habilitatio potentiarū per virtutē: primo quantū ad actiuā: cum dicit. formās anīales motus. Secundo quo ad contēplatiuā cum dicit: et celestis q̄etis anagogē. Quantum ad significatōez nota: q̄ in baptismo sicut in ceteris sacramētis est aliquid qō est tm̄ sacramentū: siue signū significans: vt elementū visibile: aliquid est res tm̄ significata: vt gratia curās. aliud quod est sacramentuz z res signata: vt character. Forma qm̄ puer immergit exp̄menda est hec. Ego baptizo te in nomīe p̄r̄is z filij et spūssancti amen. Hec forma debz ex primi sine omissione vocali. sine intermissione vocabuli. sine p̄posteratōne ordinis supradicti. z sine cōmutatōne nomis prenomiati. Effect⁹ autē q̄ recipit in baptismo ab homīe humiliter accedēte: ē character⁹ impssio: gratie infusio: z innocentie restitutio. celi aptio. Gratia inq; infunditur regenerās: rectificans: z purificans ab omni culpa originali z actuali: tā mortali atq; venīali. absoluēs nihilomin⁹ a pēa eternali: z ab oi pēa satisfactoria tpali. Distinguit aūt explex baptism⁹. s. flamis: flumis

et sanguinis. In baptísmo flaminis qui est p penitẽtiã et spiritussancti gratiã pu/rificamur a culpa. In baptísmo flumis purificamur a culpa: ⁊ a satisfactoria pena In baptísmo sanguis purificamur ab oĩ miseria. Non sunt autẽ baptísmus flami nis ⁊ sanguinis sacramẽta. cũ ín eis defi/ciant que conueniũt sacramẽto. scz repre/sentatio ex similitudie. significatio ex in/stitutõne: et sanctificatio ex verbi platõe.

Quantũ ad integritatẽ sacramenti suf ficiũt verbũ ⁊ elementũ. Quantũ ad solẽ/nitatez p̃mittunt̃ tanq̃ p̃paratoria carbe císmus ⁊ exorcísmus in paruulis ⁊ adul/tis. ita tñ q̃ in adultis requirit̃ fides pro/pria: ĩ paruulis sufficit aliena. Quãtũ ad vtilitatẽ requirit̃ baptizãtis recta intẽtio. ⁊ quantũ ad vtilitatẽ baptizati fictõis de positio.

De ꝓfirmatõe. Sectio XLIX

Equit̃ videre de ꝓfirmatõe quã tũ ad formã. quantũ ad materiã. quantũ ad dispensationẽ. quãtuz ad gratie collationẽ: et quantũ ad signifi/cationẽ. Forma in cõfirmatiõe seruan da est hec. Signo te signo crucis: et cõfir mo te crísmate salutis. In noĩe patris et filij et spũssancti amen. In hac forma exp mitur duplex actus. quia in hoc sacramẽ/to datur gratia ad robur fidei: quantũ ad confirmationẽ in corde. ⁊ quantũ ad libe/ram confessionẽ in ore. Unus actus respi cit liberã crucifixi cõfessionem quasi sp fe rendã in fronte. alter respicit firmã stabili tatem in corde. Materia in hoc sacra/mẽto est chrísma confectũ ex oleo olinarũ ⁊ balsamo. Oleũ ꝓpter nitorẽ significat fi dem interiorem ex bona cõscientia. balsa/mũ ꝓpter odorẽ significat dignã ⁊ lauda/bilem cõfessionẽ in euidẽtia. ⁊ hoc fm cor respondentiã ad duplicẽ actũ in forma ex pressum Istud autẽ sacramentũ a solis episcopis dispensat̃: q̃ si alij p̃sumũt nihil faciũt. Quia enĩ tam in ꝓfirmatõe q̃z ĩ or/dine datur gratie plenitudo: ꝓpter ꝙ hec duo sacramẽta p eos solũmodo dispẽsan tur qui gerunt auctoritatis plenitudinẽ.

Gratia que cõfertur in cõfirmatiõe est gratia gratũ faciẽs. Gratia autẽ gratũ fa/ciens dicit̃ dupliciter. aut gratũ faciẽs de nõ grato. et talis est gratia baptísmalis et penitẽtialis: aut est magis gratũ faciens de iam grato. ⁊ talis gratia dat̃ in confir/matõe. que gratiã prius receptã ampliat et cõfirmat. In ísto sacramento aliud est quod est tm̃ signũ: vt est forma audibil̃ ⁊ materia visibilis. aliud est quod est tãtũ res: vt est gratia corroborãs ⁊ confirmãs. aliõ ẽ quod est res ⁊ signũ. vt ẽ character.

De eucharistia. Sectio L

Equitur videre de eucharistia. et hoc quantũ ad integritatez: si/gnificatõnem: repsentationẽ: mã/ducatõnem: et operationẽ. De integri tate et necessitate hui⁹ sacramenti sunt q̃t tuor. scilicz ordo sacerdotalis. intẽtio con secrandi: materia debita: et forma verbo/rũ prescripta. Materia huius sacramen ti est panis de frumento: et vinũ de vite. Ille enim cibus inter omnes cibos ⁊ in/ter omnes potus est cõueniẽtior: cõmuni or: efficacior: et sanior. Ideo dñs se com/parauit grano frumẽti: et ligno vitis. Et ideo in his duabus speciebꝫ cõfecit et cõ ficiendũ cõstituit. ad innuendũ q̃ corpus suũ sub hoc sacramento contentũ vt cib: nõ est cibus qualiscũq̃: sed cibus cõueni ens. cibus cõmunis: cibus efficax: cibus san⁹. Uino miscetur aqua: que significat populũ. et per coniunctõnem sui cum vi no significat membrorũ cũ capite vnitatẽ Per vinũ autẽ significat̃ vnio membroꝝ adiuicẽ. Forma super panẽ est hec. Hoc est enim corpus meũ. Sup vinũ vero est hec. Hic est calix sanguinis mei. Huius autẽ forme ꝓpositio est singularis. Est enĩ verbũ operatiuũ: nõ operatõe successiua: sed instantanea. ⁊ operatiuũ nõ alicui⁹ rei noue: vel nõ existentis: sed terminus eius est quod ens actu completũ ⁊ nõ mutatũ. ⁊ ad id terminatũ vt est alterius signum: id est corpis christi mystici. et hoc totũ fit virtute verbi increati. adiuncto mistro cir ca materiã nihil agẽte. Quia ergo hic ser/mo est cõuersiuus et operatiu⁹ operat̃ cir ca substantiã panis. ideo ꝓnomẽ demon/strat substantiã panis sub accidentibus que aspici possunt oculis: et tangit̃ id qõ uertit̃ p subiectũ sicut in id in quod con uertitur per predicatũ. Quia vero termi/nus operatõis est ens actu nõ innouatũ. debet ibi poni verbum essendi: non fiẽdi.

Quia vero subito fit cōuersio. ita ꝙ simul est fieri et factū esse. ideo p̄sens verbū istā taneū non futuꝝ ibi ponit̄: est. s. ⁊ nō erit. Quia ꝟo opatio terminat̄ ad corpus veꝝ vt est signū corpis mystici. in q̄ est diuersitas operationū. dicit̄ corp⁹ et nō caro. qꝛ corpus est eterogeniū ⁊ nō homogeniū. caro vero homogenia. Quia ꝟo hec opatio fit virtute verbi increati adiūcta ⁊ vt cōiuncta dicit̄ meū nō in p̄sona sacerdotꝭ: sed christi verbi. s. incarnati. Qm̄ aūt mīster nihil operat̄ circa materiā nec īmutat. ideo nihil pl⁹ est de forma. Unde si minister nec tangat nec frāgat dummō cōsecrare intēdat et ꝟba dicat: cōfectū est. Quātum ad significatōem tene ꝙ in hoc sacramento est aliud tm̄ signū: vt species visibilis panis ⁊ vini. aliud tm̄ res. vt corpus christi mysticū. aliud res ⁊ signū: vt corp⁹ christi veꝝ. quod est res signata ꝑ panem ex diuersis granis cōfectū. ⁊ sanguis per vinū ex diuersis racemis exp̄ssum. ⁊ est signū corpis mystici. Quia enī corp⁹ ꝑtes habet eterogenias diuersas opatiōes ī ecclesia significat. In hoc sacramēto fit rep̄sentatio dn̄ice passiōis. Unde fiūt sig̅tiones septē vicibꝫ ꝓpter passiōem dn̄i exprimendā. Prima vice fiūt tres ꝓpter trinam christi traditōem. s. a deo: iuda: et iudeo. In secūda vice fiunt q̄nqꝫ ꝓpt̄ q̄nqꝫ p̄sonas que in traditōe fuerūt. que fuerūt p̄sona traditi: p̄sona tradētis iude. p̄sone ementiū: que fuerūt tres. s. pōtifices: scribe ⁊ pharisei. In tercia vice due ꝓpter duplicē ꝯuersionē duplicis elemēti. s. panis ⁊ vini. In quarta vice fiunt q̄nqꝫ ꝓpt̄ q̄nqꝫ plagas. In quinta vice fiunt due ꝓpt̄ vincula quibus fuit ligatū corp⁹. ⁊ ꝓpter flagella quibꝫ vsqꝫ ad sanguinē fuit flagellatū. In sexta vice fiūt tres ꝓpter crucifixionē factā linguis iudeoꝝ: qn̄ ter clamauerunt. Crucifige. In septima vice fiūt tres cruces de corpe sup̄ calicē ꝓpter tres cruciatus. s. ꝓpassiōis. passiōis: ⁊ ꝯpassionis: et due altere ꝓpter aquā ⁊ sanguinez qui de christi latere ꝓfluxerūt. Duo autem sunt modi manducādi illud sacramētum. s. sacramentalis ⁊ spūalis. quoꝝ distinctio orit̄ a triplici principio. Primo a dispositione sumentiū. Quidā enim accedūt male dispositi: et hi manducāt sacramentaliter. Quidā bene: et hi spūaliter ⁊ sacramētaliter. Secūdo a modo sumēdi. Quidā enī sumunt ore carnis: et hi sacramentaliter. Quidā ore cordis: ⁊ hi spiritualiter. Unde duplex os duplex māducatio. Tercio a duplici re hui⁹ sacramenti. Due quippe sunt essentie hui⁹ sacramēti. scꝫ corpus christi verū. ⁊ gratia in corpore mystico: faciēs vnionē. quaꝝ vna sine altera sumi potest. Mādūcare autē sacramētaliter est mādūcare sacramentū vt sacramentū. Ad quod q̄ttuor requirunt̄. cibi existentia. ei⁹ ad cibatū naturalis cōueniētia. vt scꝫ sumatur ab hoīe nō a mure. intentio: et illius intētiōis regulatio ꝑ fidem. Spūalis manducatō habet duo. scꝫ suo modo masticatiōem que cōsistit in recogitatōe cibi: scꝫ carnis christi ꝓ nobis exposite in p̄ciū redemptōis: et cibū refectōis. Habet etiā incorpatōem que cōsurgit ex tali recogitatōe. dū recogitās ardore afficit̄ charitatis: et ei de quo recogitat iungit̄: et sic incorpat̄: ⁊ dū incorpatur reficit̄: ⁊ magis assimilat̄. Spiritalʼ autē operatio siue efficacia hui⁹ sacramēti est vnire nō de nouo: sed iā vnitos per g̅tiam magis vnire. Digne enī accedentē reddit feruentiorē: vt carbo ignitus: ⁊ fortiorem vt bonus cibꝫ. Et vt istam efficaciā habeat in sumēte. Prīo oportet ip̄m sumentez cibū istū ab aliis discernere ꝑ fidem. Secūdo hospitiū p̄pare per sui ꝓbatōz. Tercio in hospitiū paratū recipe cū honore ⁊ deuotōne. Et talis dicit̄ digne accedere.

Nota ꝺ hostie fractōe ꝟsus. Hostia diuidit̄ in ꝑtes. tincta btōs. Plene sicca notat viuos: seruata sepultos. Fractio ē passio. partes fracte tres iustoruꝫ differētie. Quidā regnāt in celo. hi ꝑ tinctā. Quidā securi expectāt in sepulcris. hi ꝑ eā q̄ antiq̄tus ꝟuabat̄. Quidā pugnāt in mūdo. hi ꝑ siccam ꝑtē hostie figurant̄.

De penitētia Sectio LI.

Sequit̄ de penitētia videre q̄ntuꝫ ad diuersaꝫ diffinitiōꝫ: diuersā nomīatōez: integ̅tōez: iustificatōꝫ: et significatōez. Pnīa q̄ꝫtū ad actū p̄ncipalē sic diffinit̄. Pnīa est p̄ma ꝟt⁹ ꝑimēs veterē hoīem. Ambro. Penitētia ē dolor ⁊ amaritudo anīe ꝓ pctīs q̄ q̄sqꝫ cōmisit. Aug⁹. Pnīa est q̄dam dolentis vindicta:

semp puniens in se quod dolet ꝓmisisse. Item diffinit quantū ad actū annexū sic ab Ambro. Penitētia est p̄terita mala plā gere: et plāgenda iterū nō cōmittere. Gre go. Penitētia est ante acta mala deflere: et flenda nō cōmittere. Item sic. Penitētia est virtus vel gr̄a qua ꝓmissa mala cū emē datōis ꝓposito plāgimus et odim⁹. ⁊ plā genda vlteri⁹ cōmittere nolum⁹. Diffinit etiā quantū ad effectū a Damasc. sic. Pe nitētia est ab eo qđ est p̄ter naturā in id qđ est ꝼm naturā cōuersio. Itē sup Mat. iij. Pniam agite. Pnia est correctio male mē tis. Aug⁹ in libro. v. responsionū. Penitē tia est quedā res optima ⁊ pfecta: oēs de fectus reuocās ad pfectū. Penitētia di uersis vocabul' nomiat ꝼm q̄ diuersa cō tra peccati maculā opat. Expellit enī pec cati actualis maculā: que aīam deformat. potentiā ad malū inclinat siue debabili tat: naturā vulnerat: actu libere volūtat cōmittit: cū delectatōe et libidine ꝓpetrat Delere autē culpā vt deformantē: est gr̄ie reformātis. vt debabilitantē est virtutis habilitantis. vt vulnerantē est sacramēti curātis. vt actu volūtatis ꝓmissaz p actū similit volūtatis. vt cū delectatōe ⁊ libidi ne ppetratā cū passione cōtraria. Jdeo pe nitētia recte dicit gratia: virt⁹: sacramētū: actus ⁊ passio. Partes penitētie inte grātes siue integrales sunt: cordis ꝓtritō: oris confessio: et operis satisfactio. Cordis cōtritio est dolor volūtarie p pctis assum ptus. Oris ꝓfessio debito modo facta de bet habere. xvi. cōditōes: his versib⁹ com pbēsas. Sit simplex hūilis: cōfessio pu ra fidelis. Sitq; frequēs nuda discreta li bēs verecūda. Integra secreta lachrymabilis accelerata. Fortis ⁊ accusans: ⁊ sit parere parata. In quattuor casib⁹ ꝼm ma gistros ē cōfessio iterāda. Duo sunt ex parte sacerdotis. quorū primus est ppter enormitatē sceleris. ob quā est cōfitens ad superiorē remittend⁹: ab eo si voluerit iterū audiēdus. Scōus est ppter ignorantiaz sacerdotis. qr tūc est querēd⁹ p̄itus sciēs soluere ⁊ ligare. cui sunt itez peccata detegenda. Duo vero sunt ex pte confitentis. Quoz p̄mus est ppter malicia fictōnis. vt si accessit cū volūtate peccandi. vel aliq̄ peccatū sciēter in cōscientia reseruauit Secūdus est ppter contemptū satisfactionis. vt qñ satisfacere negligit ⁊ ꝓtemnit. In duob⁹ vltimis casib⁹ si vadit ad aliū sacerdotē vel eundē interiectu tēporis iaz oblitū: debet homo mala sua iterū cōfiteri. Et sic ex parte sacerdotis est duplex defectus. scz quia nō potest absoluere: vel qr nescit. Ex parte etiā cōfitentis est duplex defectus. scz quia cōtemnit sacerdotis absolutōnem: aut ligatōem. Sunt alij duo casus de quib⁹ est cōtrouersia inter doctores. vnus est de peccati alicui⁹ obliuione. alius de recidiuatiōe. Sed potest dici q̄ in his duobus casibus iterū oīa peccata cōfiteri sit consiliū nō p̄ceptū. Quinq; autē sunt casus in quib⁹ est cōfitēs ad episcopū mittēdus. vel sup eo episcopus ꝓsulēdus. Prim⁹ est de penitētia solēni q̄ ab ipo debet imponi: ⁊ per eū penitēs reconciliari. Secūdus est de excōmunicatis: quos nō potest sacerdos aliquādo absoluere. Tercius est cum īcenerit sacerdotē īrregularitate cōtracta: ppter quā debet ad episcopū mittere confitentē. qui si pōt eū absoluat: vel cum lr̄is suis ad papam mittat. Quartus est de incēdiarijs. Quintus est si sit cōsuetudo in aliquo episcopatu q̄ certa crimia ad ep̄m mittāt: vt homicidiū et sacrilegiū. ⁊ iste casus nō est generalis. Satisfacere vt dicit Augustin⁹: est peccatorū causas excludere: et cor suggestionib⁹ aditū nō indulgere. Anselm⁹ vero dicit. Satisfacere est debitū deo reddere. Partes autē satisfactōis tres cōmuniter assignant. scz ieiunij: elemosina: ⁊ oratio. Jeiunij est cōtra carnis cōcupiscentiam. Elemosyna cōtra cupiditatē oculoz. Oratio est cōtra superbiā vite. Itē ieiunij ordinat nos ad nosipos. Elemosina ad p̄ximos. Oratio vero ad deum. Itē p oratiōnē recōciliamur deo. cui ꝼm augustinū p ieiunij et elemosynā facim⁹ duas alas. Quattuor autē ad iustificatōem impij requirunt. duo ex parte dei. scz gr̄e infusio: et culpe expulsio. Et duo ex parte impij. scz motus liberi arbitrij cōsonans gr̄tie aduenienti. ⁊ cordis cōtritio concordans gratie culpā expellēti. Hec autē q̄tuor precedit attritio. s. ad iustificatōem p̄paratio. que est motus fidei et doloris: q̄nis longo tēpore semiplen⁹. Tangunt

autez hec quattuor supradicta in illo ꝟsu psal. Cōmouisti terrā ⁊ cōturbasti eā. sa/na cōtritōes eiꝰ quia cōmota est. Gr̄a q̄ p/pe adueniēs in aīam cōmouet ratiōez ꝟm q̄ est potestas vel potentia liberi arbitrij. ⁊ ꝯturbat voluntatem per contritōnem. ⁊ postmodū sanat ꝑ peccati expulsionē. et hoꝝ reddit̄ duplex ratio. s. ꝯmotio rōnis. ⁊ ꝯturbatio mētis que p̄cessit. vñ subdit̄. qꝛ cōmota est. Unde cōmotio dicit̄ a con qd̄ est simul. qꝛ tūc om̄es vires sup̄ se pun gunt̄ et mouent̄ ad bonū. In sacramē/to penitētie est aliqd̄ qd̄ est tm̄ signuz. vt exterior pnīa ꝟm institutōem eccl̄ie. in q̄ est sacerdotis absolutio tanq̄ꝫ formale. et cōfitentis hūiliatio siue quantū ad actuz cōtritōis: siue quantū ad verbū accusati/onis. siue quātū ad penā satisfactōis tan q̄ꝫ materiale. Aliud quod ē tm̄ res. vt pec cati remissio ꝑfecta. Aliud quod est res et signū. vt penitudo interior.

De vnctōe extrema. Sectio LII.

Sequit̄ de vnctōe extrema. Circa quam septē breuit̄ sunt videnda. scz que materia. que forma: q̄s di spēsator. q̄s susceptor: q̄ efficacia. q̄ ad cō firmatōem differētia. ⁊ que significatiōis ꝯueniētia. Materia huiꝰ sacramēti est oleū simplex sed ꝯsecratū ab ep̄o. Forma vero est vocalis exp̄ssio orōnū in ordina/rijs cōtentaꝝ. Huiꝰ sacramēti dispēsa tio sacerdotibꝫ cōpetit ex officio: ⁊ h̄ con/firmat auctoritas ⁊ ratio. Auctoritas. Ja cobi vlti. Qui infirmat̄ inducat p̄sbiteros Ratio etiā h̄ ꝯfirmat: qꝛ cū materia huiꝰ sacramenti sit oleū ab ep̄o ꝯsecratū: conse cratis debz manibꝫ cōtrectari. Et sic cum sit medicina ꝑiclitantiū: nō ad solos ep̄os ꝑtinet. Oleū autē ꝯsecratū nō ad aliquos laicos se extēdit. Debēt autē illd̄ sacra mentū suscipe soli īfirmi: rōne vtētes. qui scz potuerūt peccare venialiter vl̄ etiā pec cauerūt. et hoc in mortis articulo existen tes. Et sic patet q̄ nec infantibꝫ nec natu raliter stultis debet extrema vnctio dispē sari. nec intrātibꝫ iustū bellū. qꝛ sacramen ta eccl̄ie non sequunt̄ fortunā: sz respiciūt naturā. nec etiā ꝑ sententiaz cōdemnatis. qꝛ tales q̄ntūcūq̄ꝫ dānati in eccl̄ie facie sūt infames. Nec mediocriter infirmātibus. qꝛ adhuc possunt venialia iterare. Est autē hmōi sacramentū tā finalit̄ q̄ꝫ effica/citer cōtra venialia ordinatū. ⁊ quātū ad remissionē culpe: et q̄ntū ad dimissionem partis pene. Ualet etiā conseq̄nter ad re/cupandā corꝑis sanitatē: si expediat infir manti. Et qꝛ venialia efficaciter tūc curā tur qñ sic delent̄. qꝛ nō ampliꝰ iterant̄. tūc debet adhiberi ista medicina qñ desperat̄ de infirmantis vita. Si tñ cōtingat eum restitui sanitati: potest ⁊ debz ꝓpter venia lia iterata medicīa venialiū iterari. Et qꝛ venialia pctā ꝑ organa sensuū maxime ꝯ/hunt̄: ideo ꝑtes tribꝫ potētijs seruiētes in ungunt̄. Est enī triplex potētia ꝟm quaz anīa regit corpꝰ: ⁊ etiā ꝯtrahit iustū mor bū. s. sēsitiua: generatiua: ⁊ ꝓgressiua. Sē sitiue deseruiūt os: oculi: nares: aures: et manus. generatiue lūbi. ꝓgressiue pedes. Et ꝟm hoc est infirmꝰ in septē corꝑis par tibus inungendꝰ. s. in labijs: in oculis. in manibꝫ: in auribꝫ: in naribꝫ: in lūbis. ⁊ ī pe dibus. Ex p̄dictis colligit̄ q̄ inter hoc sacramentū et sacramētū ꝯfirmatōnis est differētia septiformis. s. ī efficacia. ī mate/ria: ī forma: in suscipiēte: in dāte. in loco: ⁊ in tp̄e. Nota tñ q̄ vnctio q̄ fit in crismate dicit̄ vnctio principalis q̄druplici ratōe. scz rōne loci: qꝛ fit ī frōte. rōe mīstri: qꝛ ab ep̄o. rōe elemēti. qꝛ de oleo mixto cū balsa mo. rōe effectꝰ ꝓpt̄ abūdātiā gr̄e: qꝛ ibi da tur ꝑaclytꝰ in magna abūdātia. Juxta h̄ nota q̄ chrismate inungūt̄ baptizati in ꝟ tice. cōfirmādi in frōte. pōtifices ī capite. reges vt dicit̄ in scapul̄. In sacr̄o extre/me vnctōis ꝟm exigētiā sacramētal̄ signi ficatōis est aliq̄d qd̄ est tm̄ signū: vt exte/rior vnctio. Alid̄ quod est tm̄ res: vt veni alis morbi curatio. Aliud qd̄ ē res ⁊ signū vt ip̄a deuotōis excitatio ī aīa: q̄ nō ē alid̄ nisi q̄dā spiritalis vnctio.

De ordine Sectio LIII.

Sequit̄ videre de sacr̄o ordīs q̄ꝫtū ad p̄paratōem ꝯsignatōis. q̄ntuz ad ordīs diffinitōez. q̄ntū ad cha racteris imp̄ssionē. q̄ꝫtū ad debitā dispē/satōem. q̄ntū ad rectā susceptōez. q̄ntū ad significatōem: ⁊ q̄ntū ad statꝰ ꝯsūmatōez. Qui sūt ad ordīes eccl̄iasticos assumē di: p̄mo assig̃nt̄ signaculo diuino distīcti/uo ⁊ instructiuo. Nā tōdēt̄ ī capite qd̄ est membrū p̄ ceteris nobile. ⁊ qꝛ tōsura tam

superi⁹ q̄ inferi⁹ facta formā habz corone que est signū dignitatis regie: innuitur q̄ qui taliter ab alijs distinguunt ad officiū nobile. s. ad regale sacerdotiū assumūtur. Non tm̄ autē tale signū est signū distinctionis: sed etiā instructōis. In tali enī tonsura est superfluitatis amotio. in q̄ instruūt clerici: q̄d vitandū: q̄ superfluitas terrenorum. Est etiā sūmitatis capitis denudatio. in quo instruunt q̄d amandū: q̄ felicitas supnoz̄ū. Est figure orbicularis imp̄sio. in q̄ instruunt quō p̄uersandū est. q̄ figura orbicularis est simplicissima: capacissima z pulcerrima: ad innuēdū q̄ talit coronati debēt simplificari in intētōe. amplificari in dilectōe: pulcrificari in castificatione. Ordo sic diffinit. Ordo est signaculū in q̄ spiritalis ptās traditur ordinato. Cū enī septē sint ordies. s. ordo ianitorū. lectorū: exorcistaz: acholytorū: subdiaconorū. diaconoz et sacerdotū. In ordie sacerdotali dat potestas cōficiēdi corp⁹ christi vez: z absoluēdi corp⁹ christi mysticū. z hic ordo tāq̄ nobilissim⁹ debet habere alios sibi admīstrātes: respectu duplicis potestatis. In cōficiēdo corp⁹ christi verū sibi seruiūt subdiaconi z diaconi. Jta q̄ ptās et officiū subdiaconi est in accipiēdo hostias a plebe. Ptās et officiū diaconi est easdē a subdiacono susceptas sacerdoti offerre. In absoluēdo aūt corp⁹ christi mysticū q̄ttuoz minores subseruiūt sacerdoti. Jta q̄ ptās et officiū ianitorū est ad locū sacrū admittere. Lectorū ē documētū p̄rebere. Exorcistaz est auxiliū p̄stare. Acholytoz est exēpla mōstrare. Hoc officio septiformi dñs vsus fuit. Fuit nanq̄ hostiari⁹ q̄n facto flagello eiecit negociantes de tēplo. Fuit lector q̄n legit in synagoga assumpto libro. Lu. iij. Fuit exorcista q̄n saliua sua tetigit ligua surdi z muti. Matth. vij. Ostēdit se acholytū q̄ndo Joh̄. viij. dicit. Ego sum lux mūdi. Fuit subdiacon⁹ q̄n lauit pedes discipuloz. z linteo se p̄cinxit. Joh̄. xiij. Fuit diaconus q̄n post cenā corp⁹ et sanguinē suum discipulis dispēsauit. Fuit sacerdos dum seipm̄ in ara crucis obtulit idē sacerdos z hostia. Et etiā q̄n in cena panē in corpus z vinū in sanguinē p̄mutauit. Character cū sit signaculū imp̄ssum distinctiuū p petuū christo p̄figuratiuū imp̄mit in quolibet ordine: nō idem sz diuersus. ordie cōgruo: nō necessario. cū vn⁹ possit recipi q̄nis indebite alio p̄termisso: ita q̄ cū quentū fuerit gradatim ad ordinē sacerdotis in quo est stat⁹: q̄nis septē sint gradus. vn⁹ est tm̄ ordinis sacramentū: sicut vnā dicimus epl'am: q̄nis habeat multas partes. In quolibet autē ordine character imp̄mit in eo signo quo maiorē habet similitudinem ad signatuz. z in quo p̄ncipalis ptās quam ordo respicit significat tradi ordinato. ad quā significandū duo p̄currūt exterius. scz traditio alicui⁹ instrumēti: z expressio vocalis verbi: vt in signo visibili simul z audibili significet dari. z hec duo sunt essentialia z intrinseca ordis sacramēto. Debet autē dispēsari hoc sacramentū cū magna discretōne et solēnitate. ac p hoc nō a quolibet. nec cuilibet: nec in q̄libet loco. nec quolibz tēpore. sed sub debitis signis: tā ex pte visus q̄m ex pte audit⁹. vt dictū est: solēnitate nihilomin⁹ obstāta quantū ad tpus z locū: officiū z p̄sonā Requirit autē multiplex cōditio. vt digne z debite suscipiat ordis sacramentū. scz ex pte originis: vt nō sit fili⁹ sacerdotis vel spuri⁹: vl' etiā solēniter penitēs. Ex corpis parte: vt nō sit corpe viciat⁹: demoniacus. epilentic⁹. Ex parte actōis: vt nō sit homicida: vel aliter enormis peccator. Ex parte cōditionis: vt nō sit seruus. Ex parte cōuersationis: vt nō sit curialis. Ex parte cōiugatōnis: vt nō sit bigamus. Ex parte sexus: vt nō sit mulier que nō potest ordinari nec de iure nec de facto. Ex parte sēsus: vt nō sit infantul⁹: in quo nōdum viget iudiciū ratōis. In hoc sacramento est aliud quod est tm̄ signū: vt exterior operatio in traditōe alicuius instrumenti. z expressione v̄bi. Aliud quod est tm̄ res: vt spiritalis potestatis collatio. Aliud q̄d est res et signū. vt interior characteris impressio. Collige ex p̄dictis q̄ septem sunt ordines et nō plures. quattuor sunt minores qui dicunt nō sacri. q̄ post eorū susceptōem potest cleric⁹ cōiugari. Tres maiores. scz subdiaconatus: diaconat⁹: z presbiteratus. in quo est status ordinum. hi dicuntur sacri: quia post eorū susceptōnem nō licet ordinatis carnali operi deseruire:

cum sint totaliter diuino cultui dedicati. Et sic patet q̄ psalmistat⁹ nō est ordo: sed officiū annexū ordini. Hec episcopat⁹ est ordo sed dignitatis nomē et officij. Colligas in vnū nomia tā ordinū q̄ officiorū: ⁊ dignitatū: vt deuenias ad vnū hierarchiam eccl'iastice hierarchie. ⁊ sic procede. psalmista: hostiari⁹: lector: exorcista: acholytus: subdiacon⁹: diacon⁹: p̄sbiter. archip̄sbiter: epūs: archiep̄s: patriarcha. pontifex summ⁹.

De matrimonio Sectio LIIII.

Equit videre de sacramēto mr̄imonij q̄ntū ad diffinitionē. quātū ad institutōem. quātū ad contractōem. quantū ad diuisiōem. quātum ad significatōes. quātū ad bonū ꝓueniēs. ⁊ quantū ad impedimentū ꝓhibēs. Matrimoniū diffinit sic. Matrimonū est viri mulieris q̄ cōiunctio maritalis inter legitimas psonas: indiuiduā vite ꝓsuetudinem retinēs. Est aūt institutū mr̄imoniū a deo in officiū. in remediū: ⁊ in sacramentū vel signū. In officiū inquaz ꝓcreande plis etiā in statu nature institute. In remedium ꝓtra impulsuz libidinis in statu nature lapse. In sacramentū siue signū insolubilis ꝓiūctōis naturaz in christo. diuine sez ⁊ hūane. Circa ꝓtractionē matrimonij nota q̄ p̄ sponsalia ō futuro initiat. p mutuū cōsensum inter legitimas psonas p verba de p̄senti exp̄ssuz ratificat. p carnalem copulā subsequentē cōsummatur. Circa sponsalia nota q̄ ante septēniū contracta de iure nō valent. post septēniū ꝓtenent. Et hec q̄ttuor modis cōtrahunt. scz simplici pmissiōe. fidei datōne. siue iuramenti interpositōe. datis arris sponsalicis ⁊ anuli subarratōne. Sic aūt ꝓtracta octo modis soluunt. Prim⁹ est voto solēni supueniēte. vt si alter spōsoz intret religionē. Scōus est supueniēte mr̄imonio. vt si cū alia cōtrahat de p̄senti. Terci⁹ est supueniēte affinitate. vt si cognoscat aliā ꝓsanguineā spōse sue. et hoc possit fama vel facto ꝓbari. Quart⁹ est incurabili infirmitate supueniēte. puta lepre: vl' mutilatione alicui⁹ mēbri. Quītus est altero se absentāte. vt cū vadit in regionē longinquā sine licētia alteri⁹. Sext⁹ est altero fornicante. Septim⁹ est vtroq̄ volēte. s. cum ambo cōsentiūt: ⁊ mutuo se absoluūt. Decimus est minore petēte. vt q̄n ꝓtracta sūt sponsalia inter duos. quoz vn⁹ est in etate debita. alter nō. Duob⁹ p̄missis modis soluunt sponsalia ipso facto. Consequntib⁹ ꝓo p iudiciū eccl'ie. Duplex est aūt effect⁹ sponsaliū contractoz. Un⁹ est obligatio ppe p̄missionē. vñ tales ꝓpellēdi sunt ad mr̄imoniū cōtrahēdū nisi timeat vtroricidiū. vel interueniat aliqs casuū p̄dictoz. Alli⁹ effect⁹ est publice honestat⁹ iustitia. que ē q̄ null⁹ cōsanguineoz sponsi potest ꝓhere cū sponsa. vel ecōuerso. Cōiūcti mr̄imonialiter p eccl'iam triplicit separant. aut simpliciter quantū ad vinculū. cū ostendit p pter impedimentū legitimū nō fuisse ꝓiugiū inter eos. aut separant ad tpus ad penitētiā faciēdā. vt q̄n ꝓtra interdictū eccl'ie ꝓtraxerūt. aut separant simpliciter q̄ntū ad tpus in penā: ꝓpter aliqd crime p̄ substātiā matrimony ꝓpetratū. vt q̄n alter coiugū fornicat. tūc si petat innocēs cū probatōe adulterij: absolnit p eccl'iam a mutua cohabitatōe vtoris ⁊ debiti redditōe Sunt aūt septē casus in q̄bus p̄t adultera excipe cōtra petētem diuoztiū. Primus est si fornicari ꝓincit. Scōs ē si eā p̄stituat. Terci⁹ cū credebat vir̄ in bello esse defunctū ⁊ nupsit alteri. Quart⁹ si cognita ē ab altero latēter quē credebat esse virū suū. Quint⁹ est si fuit vi oppssa. Sextus est q̄n post adulteriū recōciliauit eā sibi: et petijt debitū. Septim⁹ ē rarioz casus. vt si infidelis repudiauit vtoz̄: ⁊ illa nubet alteri. si veniat ad fidem debz eā recipe nō obstāte q̄ fuit fornicata In matrimonio ratificato est aliqd qd est tm̄ signū. vt cōsensus exterior p verba. aut nut⁹ exp̄ssus. Aliud qd est tm̄ res. vt vnio dei et anime p gr̄am. que tm̄ est separabil' p peti mortalis trāsgressionē. sicut illud matrimoniū est separabile p ingressum in religionē. Aliud qd est res et signū. vt cōsensus interior animoz. In mr̄imonio ꝓsūmato ē tm̄ signū consensus exterior. tm̄ res vnio naturaz inseparabilis in christo. res ⁊ signū ꝓsensus mutuus animoz. Tria sūt bona ꝓiugij. s. bonū fidei. bonū plis. bonum sacramēti. Fides est q̄ suā cognoscat ⁊ ñ aliā. ⁊ B est bonū moris cadēs i genere honesti. Bonū plis cadit in genere ꝓferētis.

ꝓfert enim ꝓles ad ſpeciei ꝓſeruatōem: et ad numeri pfectōem. Bonū ſacramēti cadit ī genere delectabilis. Tāta eſt enīz ibi vnio: vt ꝓpter vxorē relinquat hō patrez ⁊ matrē. Et ſic patet q⁹ tria ſunt in electōe ſm phm. ſ. honeſtū: cōferens ⁊ delectabile. In hoc triplici genere ſūt bona ꝓiugij diſtributa. ⁊ ſūt hec bona numero tria. qz ad hoc q⁹ matrimoniū ſit ꝓpletū tria poſtiſſime req̄runt. ſ. inſtitutio: vſus ⁊ fruct⁹. Ratōe inſtitutōis eſt bonū ſacramēti. rōe vſus debiti eſt bonū fidei. rōe fruct⁹ ꝓferentis eſt bonū plis.

De impedimētis matrimonij in generali. Sectio LV

Circa impedimēta matrimonij (qz frequenter occurrūt) eſt ſpecialit inſiſtendū. De quib⁹ eſt tenendū: q⁹ quedā ſunt que impediūt ex ꝓgruitate. ſicut eccleſie interdictū: ⁊ feriarū tēp⁹. Et iſta dicunt impedire cōtrahendū: ſed non dirimere iā contractū. Quedā impediūt de neceſſitate. qz nō ſtat cū eiſ matrimonij ſacramentū. Unde ſic impediūt mrīmoniū contrahendū: q⁹ etiā dirimūt iam contractū. Hec autē ſunt numero. xij. que vnſibus iſtis continent. Error: conditio: votū: cognatio: crimē. Cult⁹ diſparitas: viſ: ordo: ligamen: honeſtas. Si ſis affinis: ſi forte coire nequibis. Hec ſociāda vetant cōnubia: iūcta retractāt. Tria ſunt ex pte cauſe efficiētis: que eſt ꝓſenſus: ad quē cōcurrit ratio et volūtas. Cōtra actū rōis eſt error: cōtra actū volūtatis eſt vis ſiue violentia. Cōtra actū vtriuſq; eſt ꝓditio ſeruitut⁹: q̄ impedit partim ꝓpter defectū libertatis. ptim ꝓpter errorē. Tria ex parte cauſe materialis. Hā matrimoniū eſt cōiūctio volūtarie introducta inter ꝓſonas antea nō cōiunctas. Unde ꝓiūcti in primitate ad matrimoniū ſunt inepti. Coniungunt autē quidā cōſanguīitate: q̄dam affinitate: quidā publice iuſticie honeſtate. que ꝓtrahit ex ſpōſalib⁹ p verba de p̄ſenti. Et ſic ſunt tria impedimēta. ſ. ꝓgnatio: affinitas: et honeſtas. Tria ſunt ex parte cauſe formalis. qz matrimoniū eſt vinculū in quo eſt mutua poteſtas viri ⁊ vxoris. Hec autez poteſtas impedit q̄n alter tradit poteſtatē corpis ſui alij: adhuc viuente ꝓpo. ⁊ ſic eſt ligamē. aut qz dedicauit ſe deo: et ſic eſt ordo. aut qz mancipauit ſe deo et plato: et ſic eſt votū. Tria aūt vltima ſunt ex parte cauſe finalis. Hā matrimoniū eſt ad ꝓcreandā ꝓlē ad cultū dī. vel ſaltē in remediū tempeſtatis. Cōtra rationē generādi vel remedij ē imporētia coeundi. Contra cultū dei qui eſt in fide: eſt cultus diſpitas. Contra cultū dei qui eſt in moribꝫ: eſt criminis enormitas. Circa impedimentū q̄ ꝓuenit ex errore attendū eſt: q⁹ error poteſt eſſe circa ꝓſonaz: ⁊ circa ꝓprietates ꝓſone. Error circa ꝓſonam ꝓſenſum tollit ⁊ matrimoniū ī pedit. vt ſi credit ꝓſentire in mariā de q̄ cogitat ſenſu interiori: cōſentit in margaretā que offert ſenſui exteriori. Si aūt ſit error circa ꝓprietates ꝓſone: nō ꝓpter ꝑ matrimoniū impedit. vt ſi credat accipe diuitem ⁊ nobilē: quā poſtea deꝓhēdit ignobilez et pauperē. De ꝓpetatibus aūt ꝓſone excipit cōditio ſeruitut⁹: que ī pedit matrimoniū contrahēdū: ⁊ dirimit iā ꝓtractū. Circa quod nota q⁹ triplex poteſt eſſe error cōditōis. ſ. paris: ut cū ſeruus credit accipe liberā ⁊ accipit ancillā: talis error nō impedit. Alut cōditōis melioris: vt cū. ſ. credit accipe ancillā et accipit liberā. nec iſte error impedit. Alut cōditōis deterioris. vt cū credit accipe liberā cum ſit liber: ⁊ accipit ancillā. talis impedit ꝓtrahendū: ⁊ dirimit iam ꝓtractū. niſi velit in eā libere cōſentire. Circa votū nota diffinitōnem Hugōis. Uotū eſt teſtificatio ꝓmiſſiōis facte ſpōtanee: q̄ deo et de his que deo ꝓtinent fieri debz. Itē aliter diffinit. Uotū eſt melioris boni ꝓceptio: cū deliberatōe formata. Eſt aūt duplex votū. ſ. ſimplex ⁊ ſolēne. Simplex eſt in quo non eſt in p̄latū trāſlata ptās. impedit ꝓtrahēdū ſz non dirimit iā ꝓtractū Solēne votū eſt q̄ ſolēnizat ordis ſacri ſuſceptōe. pfeſſiōis emiſſiōe. habit⁹ pfeſſoz aſſumptōe: cū aliis que oſtēdūt hoīez pfeſſuz. ī pedit ꝓhendū ⁊ dirimit iā cōtractū. Circa crimen nota q⁹ in ſeptē generib⁹ criminū denegat ꝓnubiū. Primū eſt adulteriū cū occiſiōe m'lieris ſeu vxoris. ſ. fidei datōe deducēda vxore adultera. pꝑa defuncta. vl' cum ꝓtractōe de facto. Scōm ē inceſt⁹. Terciū eſt rapt⁹ ſponſe alteri⁹. Quartū eſt de eo q̄ inſidiāſ matrimonio filiū ſuū ō ſacro

r

fonte leuauit. Quintū est de eo q̄ occidit ꝑsbiterꝫ. Sextū est de eo q̄ occidit ꝓpam vxorē siue ꝓsequēdo culpā adulteriꝫ. siue ꝓsequendo ꝓsonam rōe odiꝫ. Septimū ē solēniter penitēs. In omnibus istis dispensat ꝓterq̄ in primo quod respicit determinatā ꝓsonam. Hā adulteriū cū voto/ricidio vel cū fideidatōe: vel ꝺctione de facto respectu illi⁹ ꝓsone ipedit ꝓtrahendū ⁊ dirimit iā ꝓtractū. Item impotētia natural' coeundi si est tpal' non impedit. Si est ꝑpetua impedit ⁊ dirimit si p̄cedit mr̄imoniū. Si autē seq̄tur mr̄imoniū nō dirimit. Sic etiā de sectis dicit Ordo sacer triplex ipedit ꝺhendū ⁊ dirimit iam ꝓtractū. Hiores ordies neutro mō si voluerit ordinat⁹ eccl'ie deseruire. De cult⁹ disparitate nota q̄ infidelis dicit aliq̄ qz caret fide: nō tm̄ fidei sacramēto: vt hereti/ca baptizata: talis disparitas ipedit ꝺhēdum: ⁊ nō dirimit iā ꝓtractū. Aut est infi/delis carēs fidei sacramēto. ⁊ tal' disparitas impedit ⁊ dirimit. etiā si mꝫier sit fidelis: qz caret baptismo qui ē ianua sacramēto/rum Circa vim siue violētiam tene q̄ coactio potest fieri vi siue metu. Uis est maioris rei impet⁹ qui repelli nō pōt. vt cū quis capit: trahit: ligat. talis vis impe/dit et dirimit. Met⁹ est instātis periculi tre/pidatio. Metus aūt est duplex. ſ. leuis et iustus. Leuis est q̄ nō cadit in ꝓstantē vi/rū. vt q̄n parua est ꝓminatio: vel p hoiem parua potentē. Coactio p hūc modū siue met⁹ nō dirimit nec ipedit. Just⁹ metus est q̄ potest cadere in cōstantē virū. vt q̄n verisimile est q̄ malu3 inferet qui minat. ⁊ talis coactio tollit ꝓsensu3: ⁊ fm̄ iura im/pedit matrimoniū ⁊ dirimit iā ꝓtractum Circa ligamē nota q̄ q̄ntūcūq̄ fiat di/uortiū inter cōiuges ꝓpter crimē adulte/riꝫ quantū ad thoꝝ ⁊ cohabitatōnez: ma/nent ꝑsone sic separate innubiles cū aliꝫs. cū inter eos q̄diu vixerint ambo: ꝑmaneat indissolubile vinculū ⁊ ligamē. Circa honestatē publice iusticie nota: q̄ qui con/trahit spōsalia cū aliq̄ post septēniū: ⁊ de/cedit ante ꝓsummatu3 mr̄imoniū: ex tali honestate retrahunt ꝓsanguinei spōsi de/functi a ꝓtractiōe mr̄imoniꝫ cum relicta. ⁊ hec honestas impedit ꝓtrahendū ⁊ diri/mit iam contractū.

De impedimētis affinitatis ⁊ ꝑgnati/onis in speciali. ⁊ ꝑmo de affinitate

Sectio LVI

De duob⁹ impedimentis q̄ restāt ꝺ specialiter est videndū .ſ. de affini/tate ⁊ cognatōe. Et primo de af/finitate. Circa quā ꝑmo ē notāda triplex differētia. Secūdo notāda est triplex no/tula. Differt ergo ꝑmo inter esse affinez ⁊ ꝓsanguineū. Cōsanguinitas enī venit car/nis ꝑpagatōe. Affinitas aūt ex carnali cō/mixtione. ꝓsuppolita cōsanguinitate q̄ dif/finit sic. Affinitas est ꝓximitas ꝓsonarū ex carnali copula ꝓueniēs oīi carēs pen/tela: quantū est de se: supple. Unde si quis cognoscit mꝫierē efficit affinis oīb⁹ ꝓsan/guineis mulieris: ⁊ ecōtra. Scōo differt inter affinitatē: genus ⁊ gdus. Hā genus attendit fm̄ plurificatōem cōmixtiōis car/nis. Gradus vero ex parte sanguis et ꝑ/pagatōis. Propter qđ dicebat antiq⁹tus. Murat nupta genꝰ: sed generata gradū. Erāt enim q̄ndaz tria genera affinitatis. Primū erat ex cōsanguinitate ⁊ ꝑma car/nis cōmixtione. Uerbi gra. si frater tuus cōtraxit cū maria: illa erat tibi affinis i ꝑ/mo genere. Scōm erat ex affinitate ⁊ se/cūda carnis cōmixtione. vt si maria mor/tuo fratre tuo ꝓtraxit cū martino: ipe erat tibi affinis in scōo genere. Terciū erat ex scōa affinitate ⁊ tercia carnis ꝓmixtione. vt si martin⁹ defuncta maria ꝓtraxit cum guillota. ipa guillota erat tibi affinis i ter/cio genere. Et sic nupta mutabat genus. generata ꝺo siue ꝑpagata mutabat gdū. Nam si maria mortuo fratre tuo ex marti/no filiā generassz. illa filia fuissz tibi affinis in scōo gdu q̄si neptis: et nō in scōo gene/re. Hodie vero cessant illa tria genera: ꝑ/ter ꝑmū. ⁊ filia generata ex ꝓgnata tua ex alio viro nihil dicet tibi attinere. Et sic tercio differt vtrū mꝫier affinis generet ex ꝓsanguineo vl' extraneo. Hā si generet ex ꝓsanguineo, ples genita attinet tibi gdu cō/sanguinitatis. Si vero ex extraneo: atti/net tibi, ples genita gradu affinitatis: vt dictū est fm̄ iura antiqua. Scōm ꝺo iu/ra moderna nihil tibi attinet proles illa.

His vsis tres notule sūt ponēde. Qua/rū ꝑma est q̄ in ꝑmo genere affinitat⁹ non licet ꝓtrahere vsq̄ ad q̄rtū gdū inclusiue.

sicut ꝛ de cōsanguinitate dicit. Si autem quartū gdū velis agnoscere: recurre ad pso/nā mediāte q affinitas est ꝓtracta: ꝛ q̄to gradu distat ab illa: tāto gdu distat a pso na cui est affinis: vt si xp̄isti cū mlīere fa/ctus es affinis ꝓsanguineis mlīer̄. ꝛ q̄to gradu aliq̄s est ꝓsanguine⁹ mlīer̄ tue: to/to gradu est tibi affinis. ꝛ si attinet sibi in q̄to gradu cōsanguīitatis: attinet tibi in q̄to gradu affinitatis. Et sicut nō licz vx/ori tue ꝓtrahere cū tali: ita nec tibi. Scōa est q ex q̄ affinitas est cōtra: mortua psona mediāte q ē ꝓtracta nihilomin⁹ manz. qz sicut vinculū cōsanguinitatis est ꝑpetuū sic etiā affinitatis. Tercia est q affinitas nō solū contrahit ꝑ coitū cōiugalem: sz etiaz ꝑ fornicatoriū.

De cognatōe triplici Sectio LVII

Equit videre de cognatōe q̄ di/stinguitur triplex. s. carnal: spūal et legalis. De singul videndū ē p ordinez. Et ꝑmo de carnali. Circa quam ꝑmo ponēda est triplex diffinitio. Ergo videndū est q̄d sit ꝓsanguīitas: ꝛ quō dif finit. Scōo adiūgēda est triplex notula.

Prīo ꝓsanguīitas est vinculū psonarū ab eodē stipite descēdētiū carnali ꝓpaga/tōe cōtractū. Scōo videndū est q̄d sit li/nea. Linea est ordiata collectio psonaruz ꝓsanguīitate cōiunctaz ab eodē stipite de scendentiū diuersos gd⁹ continēs. Et qz ordo ꝑt attēdi q̄ntū ad id qō est sup. vl ad id qō est infra. vl ad id qō est iuxta. tres li nee assignant. Quedā ascēdentiū. in q̄ sūt gd⁹ isti. pr̄ ꝛ mr̄: au⁹ ꝛ auia. pau⁹ ꝛ pauia. abauus ꝛ abauia. atau⁹ ꝛ atauia. Quedā est descendētiū: in q̄ sūt. filī⁹ ꝛ filia. nepos ꝛ neptis: pnepos ꝛ pneptis. abnepos ꝛ ab neptis. atnepos ꝛ atneptis. Quedā ē trās uersaliū. in q̄ sunt duo frēs. filij duoz fra/trū. nepotes duoz fratz. Tercio videndū est q̄d sit gdus. Gradus est habitudo pso naz distantiū q̄ cognoscit q̄ta gener̄ dif/ferētia due psone differūt seu distāt int se.

Nūc ponende sunt tres notule. Quaz ꝑma est q nō licz ꝫhere cū aliq̄ ꝓsanguīea vsq̄ ad quartū gdū inclusiue. Scōa ē q toto gdu psone descēdētes a stipite distāt a seinuicē q̄to distāt a stipite. Tercia est q q̄ psone ineq̄liter distāt a stipite. vtpote vna in scōo gradu. alia in q̄nto: q linea cō sanguīitatis ꝛ gdus ꝓputari debz ſm dif ferentiā psone magis remote.

Circa co gnatōem spūalē ꝑmo videndū ē q̄d sit. Est autē cognatio spūalis ꝓpinq̄tas siue pri mitas pueniēs ex sacramētali donatōne. vel ad id tentōe. Scōo videde sūt ei⁹ dif/ferētie q̄ sunt tres. Cōpaternitas q̄ est int pr̄ez spūalē ꝛ pr̄ez carnalē. Pr̄nitas q̄ est int pr̄em q̄ suscipit ꝛ eū q̄ suscipit. siue sit mascul⁹ siue femīa. Fraternitas q̄ ē inter filiū spūalē ꝛ filiū carnalē vniuersalit ꝛ p/cise. nō enī se extendit nisi ad eū q̄ suscipit. Tercio videndū ē q̄t modis ꝫhit. qz du/pliciter. s. idirecte: vt cū alter ꝓiugū fit cō pater alicui⁹ ꝑ actū ꝓiugis. Directe vt cū aliq̄s fit ꝓpr̄ alicui⁹ ꝑ actū ꝑpum: vt q̄n/do ipe psonaliter de fonte suscipit filiū ali cui⁹. Scōm istū duplicē modū intellige istos ꝓsus. Que mihi vl cui⁹ mea natum ō fōte leuauit. Nec mea ꝓmater fieri mea neq̄t vxor. Si q̄ mee natū nō ex me fonte leuauit. Hāc post functā meā nō inde ve/tabor habere. Cōtrahit aūt hec ꝓgnatio ꝑ cathecismū: baptismū: ꝛ ꝓfirmationez. Sed ꝑ cathecismū adeo exilit vt vix im/pediat matrimoniū ꝓtrahendū. nō autez dirimit iam ꝓtractū. Per baptismū vero ꝛ ꝓfirmatōez cōtracta cognatio spūal ſm triplicē dr̄ñtiā supdictā ipedit ꝫhendū et dirimit iā ꝓtractū.

Nō videndū ē breuiter de cognatōe legali. que sic describit Cognatio legal est primitas pueniēs ex adoptōe. Triplex aūt ponit ꝓgnatio ꝑ ad/optōem. Una est quasi descendētiū: q̄ at tendit inter adoptātē: et filiā vl neptē ad optatā. ꝛ inter ipos nō ꝑt ꝫhi mr̄imoniū. Alia est quasi a latere: que attēdit inter fi/lium naturalē ꝛ filiā adoptiuam. ꝛ isti q̄z diu sunt in potestate patris nō possūt ma trimonio cōiungi. emancipati vero pos/sunt matrimonio copulari. Alia est qua/si affinitas quedā. q̄ attendit inter adopta tum ꝛ vxorē adoptātis. vel inter adoptā tem ꝛ vxorē adoptati. Inter istas non po test matrimoniū celebrari.

Nota q̄ car nalis cognatio sumit penes legē natura/lem. spiritualis penes diuinā. legalis pe/nes legē humanā. Prīa respicit bonū na ture. Scōa bonū gr̄e. Tercia bonū fortu ne. Prīa corp⁹. secunda animā. tercia con iunctum.

Incipit q̄rta pars

que trib⁹ sectōibus est cōtenta.

De triplici differētia premij.

Sectio I

Postquaz visū est de bono inquantū tenet ratōnem meriti. videndū est iam vltīo d̄ bono inq̄ntū tenet rōez p̄mij. Circa qd̄ breuit̄ sunt tria videda. s. triplic⁹ p̄mij differētia: vie expediētia: ⁊ gaudij sufficientia. Quantū ad p̄mū tenendū ē q̄ triplex p̄miū legit̄ in scriptura. s. p̄miū qd̄ dicit̄ aureola. ⁊ p̄miū qd̄ dicit̄ fruct⁹: ⁊ p̄miū qd̄ dicit̄ aurea. Aurea ē merces incorruptibil̄: et eterna veritate ⁊ bonitate. Comparat̄ autē talis merces auree ꝓpter tria. Aurea enī est corona de auro. Corona aūt debet̄ filio regis. In q̄ etiā q̄ntum est in se nō est repire p̄ncipiū neq̄ finē. Et materia de q̄ est. s. aur̄ est int̄ cetera metalla maxime incorruptibile. Premio ḡ qd̄ dicit̄ aurea p̄miant̄ q̄ trāseūt ad regni hereditatē: ad dei et̄nitatē: ad sui soliditatez siue incorruptibilitatē. Hoc aūt p̄miū debet̄ cuilib⁹ v̄tuti: ⁊ p̄cipue reddit̄ charitati ⁊ alijs virtutib⁹ gr̄a charitat⁹. Nā si finalis charitas amittat̄: illd̄ p̄miū nulli datur. Et qr est bonū increatū de q̄ ꝑcipitur ista merces: dicit̄ aūt nūc aurea: nūc p̄miū substātiale: nūc bonū essentiale. Aureola v̄o est gl̄ia incorruptōis k̄m ꝓfectū triū viriū aīe vl̄ in carne opantiū. Tres q̄ppe naturales potētie. s. rōnalis: irascibilis: cōcupiscibil̄ ī actus ꝑfectissimos egrediūt̄ respectu carnis trib⁹ v̄tutib⁹ īformate. s. prudentia: tp̄antia ⁊ fortitudīe. Tp̄antia habz suū ꝑfectissimū actū ⁊ difficillimū q̄ est sp̄ k̄uare carnē suā integrā absq̄ oī ɔtagiōe veneree actōis. qd̄ faciūt v̄gīes. rōe cui⁹ debet̄ eis aureola v̄ginū. Fortitudo hz suū actū difficillimū: quē ī carne trāsfigit ⁊ exercet mediāte carne. vti est sustinere mortē ꝓ iusticia ⁊ v̄itate. qd̄ faciūt martyres. rōe cui⁹ debet̄ eis aureola martyr̄. Prudentia q̄z habz actū suū difficillimū: quē trāsfigit ⁊ exercz ī carne q̄ aggūat animā. ⁊ hic ē docere alios ī fide ⁊ moribꝫ. qd̄ faciūt doctores. rōe cui⁹ debet̄ eis aureola p̄dicator̄. Aureola igit̄ v̄ginū ē gl̄ia d̄ incorruptōe carnis attestāte incorruptōe mētis. Aureola martyr̄ ē gl̄ia d̄ īuicta sustinētia mortis vsq̄q̄ aliq̄s ꝑseuerauerit vsq̄ ad mortē ꝓ fide ⁊ iusticia patiēt̄. Aureola p̄dicator̄ ē gl̄ia de incorruptōe doctrine ad alter̄ ꝓlate v̄bo ⁊ mēte ⁊ exēplo De hac aureola p̄dicator̄ dicit̄. i. Thes. ij. Que ē mea spes aut gaudiū: aut corona gl̄ie? nōne vos añ deū? In signū hui⁹ triplic⁹ aureole debite trib⁹ generib⁹ saluandor̄ p̄mittunt̄ in aliq̄b⁹ ecclesijs antiphonis btē marie v̄siculi in signū aureole virginū. Antiphonis btī pauli apl̄i ꝓ predicatorib⁹. Antiphonis btī laurētij martyr⁹ ꝓ martyrib⁹. Et nota q̄ ꝓ q̄ttuor dat⁹ maximis q̄ dat hō iust⁹ deo: ab eo r̄cipit q̄ttuor dona maxima. Nā ꝓ bona volūtate īformata charitate recipit aureā. Pro bona doctrina fidei ⁊ mor̄: recipiūt p̄dicatores aureolā. Pro sustinētia mort⁹ recipiunt martyres suā. Pro incorruptōne carnis virgines habēt suā aureolā. Premium qd̄ dicit̄ fruct⁹ attēdit̄ k̄m vnū p̄dictorū. s. k̄m ɔtinentiā virginalē. Et diuersificat̄ fruct⁹ k̄m q̄ diuersificat̄ ɔtinētia. Est enī cōtinentia ɔiugal̄ abstinēs se ab oī coitu illicito: nō tñ ab omni coitu. Huic respōdet fruct⁹ tricesim⁹: in q̄ est denari⁹ q̄ et̄na significat: et ternari⁹ triū bonor̄ ɔiugij. s. ꝓlis: fidei: ⁊ sacramēti: q̄ ad denariū referunt̄. Est ɔtinētia vidual̄ abstinēs se ab om̄i coitu ī carne corrupta respectu tēporis ⁊ ꝑsone a posteriori tm̄. cui respōdz fruct⁹ sexagesim⁹. In q̄ est denari⁹ eterna significās. et senari⁹ oper̄. in quib⁹ ꝓpt̄ denariū eternor̄ debēt vidue exerceri k̄m apl̄m. i. Thim̄. v. Quor̄ oper̄ p̄muz est reddere ꝑentib⁹ vicē. Scd̄m ē instare obsecratōib⁹ ⁊ orōib⁹. Terciū est filios educare. Quartum pauꝑes hospitio recipe. Quītū sctōr̄ pedes lauare. Sextū tribulatōem patiētib⁹ submīstrare. Est tercio ɔtinētia v̄ginalis abstinēs se ī carne īcorrupta respectu cuiuslibe tēpis ⁊ ꝑsone ab omni coitu. cui rñdet fruct⁹ centesim⁹: q̄ ɔstat ex denario ī se ducto. Iste q̄dez ɔpetit virginib⁹: q̄ in terra manētes angelicaz ducūt vitā. ⁊ tm̄ interi⁹ sibi vacāt ꝓpt̄ et̄num bonū: qd̄ est denariū ī se ducere. Castitas ɔiugal̄ bñ excolit terrā suā. vidual̄ meli⁹. v̄ginal̄ optīe. Et nota q̄ cū v̄gītas

sit in carne corruptibili: ppetue incorruptois meditatio: virgitas tria dicit. Primū ē abstinētia ab oīni coitu illicito. Secundū est abstinentia ab oīni coitu licito. Terciū est itegritas mētis ⁊ carnis. Quātū ad pmū dicit habitū ꝟtutis. huic debetur aurea. quantū ad scōm dicit ꝟtutis stātū. huic debeť fructꝰ cētesimꝰ. q̄ntū ad terciū dicit decorē: huic debeť aureola. Fructus autē in virginib⁹ determinat añ se aureolā. Aureola ꝟo ꝓsupponit aureā. Volūtati enī continēdi ppť deū debeť aurea. sed cū addit in carne incorrupta: supaddit ei aureola. qz sic est ꝓtinētia in suo sūmo. Ulteriꝰ cū addit: respectu cuiuslibz tpis ꝓsone. debeť ei fructꝰ centesimꝰ.

De expediētia ad pmiū Sectio II

Ꝗritur videre de his q̄ aīam expediūt ad gl'ie supplementū. Retardať enī anīa exuta q̄uis gr̄a finali informata dupliciter: ne totaliť ferať in deū. s. ppter cremabile qđ secū traxit. ⁊ ppť corpꝰ suū sociū qđ dimisit. Contra pmū expediť p eccl'ie orōes ⁊ suffragia viatorū. Cōtra scōm expediť p ꝓsummatiōnē iustīcie: sine p remuneratōez corpoꝝ resumptoꝝ. Prīo ꝙ videamꝰ q̄liter aīab⁹ in purgatorio retardať valeant suffragia viatorū. Et post de resurrectōe mortuoꝝ.

Prosunt aūt eccl'ie suffragia defunctis nō q̄buscunq̄ sed mediocriť bonis. vtpote illis q̄ sunt in purgatorio. nō valde malis: vt illis q̄ sunt in inferno. nec valde bonis: vt illis q̄ sunt in paradiso. ꝛ potiꝰ eorū orōes et merita militāti eccl'ie suffraganť. qz nobis adhuc miseris ml'ta p eos bñficia impetranť. Prosunt autē suffragia sic impēsa ſm magis ⁊ minꝰ. vel p diuersitatē meritorū in mortuis: vl' p sollicitudine charitatis in viuis. Prosunt iuq̄ ad penarū mitigationē: vel ad celeriorē liberationem: put diuina ꝓuidētia voluerit dispēsare. Suffragia aūt q̄ valent pcipue in remediū defunctorū. his ꝟsibus ꝓtinentur Missa freq̄ns: crebrescq̄ pces. ieiunia sacra. Prosunt defunctis: pdest eleōsyna sancta. Cū autē p diuina munera ⁊ ppria merita. necnō ⁊ aliena suffragia aīe ad gloriā trāsierit angeloꝝ. adhuc tñ ſm sctōs ppter naturalē inclinatōem ad corpꝰ a cōtemplatōe plena et fruitōe pfecta retardā tur. Unde videndū ē de resurrectiōe. de q̄ ſm fidē catholicā est tenendū q̄ oīa corpa oīm hoīm resurgēt i generali iudicio: nō existēte i eis distātia q̄tū ad ordinē tpis: sed potiꝰ q̄tū ad ordinē dignitatis. Malieni non in melioꝰ mutabunť. sed i bonis natura seruabiť: ⁊ vicia atq̄ defectus detrahenť. Oēs q̄ppe resurgēt in itegro corpe. plena etate: ⁊ debita mēsura mēbroꝝ. i eisdem corpib⁹ numero: ⁊ eisdē ptib⁹ ꝓstitutis: salua totiꝰ ꝟitate nature. nō solū q̄tū ad mēbra ꝓncipalia ⁊ humiditatē radicalē. verūetiā saluis capillis ⁊ mēbris ceteris q̄ ad corpis decētiā ptinebūt. Ita q̄ſ q̄scunq̄ auras puluis hūani corpis dispersus fuerit. ad eandē redibit aīam q̄ hoiez ꝓius vt viueret ⁊ creſceret aīauit. Et qz electi debēt esse ꝓformes ꝓmogenito mortuoꝝ. i. dño nr̄o iesu christo. in q̄ nullꝰ fuit oīno defectꝰ necesse erit vt si aliq̄ membroꝝ deerat suppleať. et si aliq̄ supfluitas inerat auferať. si aliq̄ mēbroꝝ inordiatio corrigať. Si parꝰ erat ad q̄ntitatē etatis christi quā habebat paruulꝰ in rōe q̄uis nō in mole virtute diuīa deducať. Si decrepitꝰ: ad eandē etatē deueniet. Si gygas ad eandē. si manꝰ deficiēs: ad mēsurā congruā limiteť. vt sic oēs sctī integri ⁊ pfecti occurrāt in viꝝ pfectū i mēsurā etatis plenitudis christi. Erūt aūt in corpib⁹ electorū q̄ttuor ꝓditōes nobilissime q̄ dotes dicunť: in q̄bꝫ cetera bona includūtur. Que q̄dē dotes sunt claritas: agilitas: īpassibilitas ⁊ subtilitas. q̄ſ sic corpꝰ pficiūt q̄ ordināt ad aīe actōez. q̄ duplex ē. s. cognitio ⁊ dilectio. Claritas hz ordinē ad ꝓgnitionē. alie tres dotes ad dilectōnez. Cōsistit aūt dilectio: q̄ ē delectatio magna: i ꝓiunctōe ꝓueniētis cū cōueniēti. Est itaq̄ agilitas vt ꝓiūgať aīa deo. ipassibilitas vt ñ retrahať. subtilitas vt nihil interponať inter diligēs ⁊ dilectū. Pōt aūt sumi sufficientia baꝝ dotiū penes causā materialem sic Corpꝰ būanū q̄ttuor hz defectꝰ: ex q̄ttuor elemētis ex q̄bꝫ ꝓponiť ⁊ subsistit. Ab aq̄ hz passibilitatē q̄ est elemētū fluidū. Contra hūc defectū habet impassibilitatē. A terra habz opacitatē. ꝫ quā hz claritatez. Ab igne q̄ ꝓsumit hz aīalitatē: ſm quam alimonꝫs reddit pōderosuz. cōtra quē defectū habebit agilitatem. Ab aere q̄ cedit

cuilibet impellẽti hz infirmitatẽ. ꝯ quam hz subtilitatẽ siue penetrabilitatẽ. ꝑ quaz corꝑi gl'ioso erit ꝑuium omne duꝝ.

De sufficiẽtia gaudij. Sectio III

Iam ad gaudij sufficientiã ẽ t'cio siue vltio trãseũdũ. Circa quam breuiter est attẽdendũ ꝙ gaudiuz sufficiẽs ꝑficit' ⁊ ꝯplet' in tribꝫ dotibꝫ aĩe. q̃ sunt aꝑta visio summi veri. certa tentio sũmi ardui. ꝑfecta dilectio sũmi boni. In ꝑmo ꝑficit' rõnalis. ĩ scdo irascibil'. ĩ tercõ ꝯcupiscibil'. Primũ est ꝑmiũ fidei. scdm ꝑmiũ spei. terciũ ꝑmiũ charitatis. Sunt aũt q̃dã ternarij in suꝑiori facie aĩe: quibꝫ ab imo sui vsqꝫ ad summũ dei ꝑuenit ⁊ q̃e scit. Sũt tria subiecta. s. tres potẽtie naturales: rõnalis: irascibil' ⁊ ꝯcupiscibil'. q̃ tã q̃ꝫ fundamẽta bonis spũalibꝫ substituunt'. Sũt tres habit⁹ ꝟtutũ theologicaꝝ. s. fidei: spei: ⁊ charitatis. que a deo g̃tis ad informationẽ triũ viriũ ꝑdictaꝝ infundunt' ⁊ q̃bꝫ ipe potẽtie dirigunt'. Sũt tres act⁹ q̃ a ꝑdictis potẽtijs mediãtibꝫ tribꝫ habitibꝫ supradict⁹. s. tribꝫ virtutibꝫ theologicis eliciũt'. s. credere assentiẽdo sũme ꝟitati ꝓpt' se sup oĩa. Sꝑare intẽdendo sũme largitati ꝓpt' se ⁊ sup oĩa. Diligere ꝯplectẽdo summã bonitatẽ ꝓpt' se ⁊ sup oĩa. Sunt tria obiecta ad q̃ tres act⁹ egrediẽtes a tribꝫ potentijs ꝟtute triũ habituuz terminant'. Ista aũt obiecta sunt ꝟitas ĩcreata: maiestas increata: ⁊ bonitas. Ita ꝙ summũ veꝝ est obiectũ fidei. summũ arduũ est obiectũ spei. sũmũ bonũ ẽ obiectũ charitatis. Ueꝝ inq̃ꝫ sub rõe veri. arduũ sub rõe ardui: bonũ sub rõe boni. Et r̃spiciũt hec oĩa statũ ⁊ meritũ viatorũ. Sũt etiã tria ꝑmia. s. cognitio siue intelligẽtia veritatis infallibilis. possessio siue ꝑmanẽtia dignitat⁹ inamissibilis. dilectio siue cõplacẽtia bonitatis infatigabil'. Et sic põt colligi ex ꝑdictis ꝙ ĩ gl'ia celesti erit ꝑmiũ substãtiale: ꝯsubstãtiale: ⁊ accidẽtale. Sbstantiale ⁊ ex ꝑte aĩe ꝯsistit in dei visiõe aꝑta. dei tentõe secura. dei dilectõe ꝑfecta. ⁊ hec ẽ ꝑma stola. Cõsubstãtiale ex ꝑte corꝑis ꝯsistit ĩ claritate: ĩpassibilitate: agilitate: ⁊ sbtilitate. ⁊ hec ẽ scda stola. Accñtale ꝯsistit ĩ tribꝫ aureol': q̃ ñ sũt oĩm saluãdoꝝ.

Finit Centiloquiũ sctĩ Bonauẽture.

Pharetra sancti Bonauẽture cardinal' ordĩs fratꝝ minoꝝ

In cõuersiõis mee ꝑmordio: cũ ob mentis recreatõem auctoritates sanctorũ legerẽ. et legens varias corruptõnes ꝑciperẽ. placuit mihi vt ad ipm fontẽ originaliũ recurrerẽ: ⁊ ob maiorem certitudinẽ ipemet aliqua ꝑciperem. que postmodũ vt sciui: ordinaui. vt q̃ ad meditationẽ: ꝑdicatõez: disputatõz ibidẽ essent vtilia leui⁹ reperirent'. Hoc aũt sciat lector: ꝙ repperi aliqñ diuersos doctores vnũ dixisse. aliqñ eũdẽ doctorẽ idẽ in diuersis libris. Distixi aũt opusculuz istd ꝑ q̃ttuor libros. vt dicat' liber ꝑm⁹ de ꝑsonaꝝ varietate. Scds de ꝑncipaliũ viciozꝝ ⁊ ꝟtutũ mltiplicitate. Terci⁹ de ꝑiculos. Quart⁹ de g̃tios. In vnoq̃z libro posui q̃nq̃ginta capl'a. qꝛ talis numer⁹ iubilei ẽ figuratiu⁹. Opusculũ aũt istud pharetrã appellaui. qꝛ sic ĩ pharetra iacula reponũt': q̃bꝫ host⁹ hostẽ ferit: vulnerat: ⁊ deijcit. sic ⁊ h̃ varie auctoritates fidedignoꝝ: q̃s si manu oꝑatõis tenem⁹: hostez ãtiquũ d̃ijciem⁹. Sciẽdũ q̃z ꝙ cũ dico idẽ: ñ apponẽdo vbi: ĩtelligẽdũ ẽ ĩ ꝑori libro ãtea posito fore. Origĩalia ista subscripta ipe excepi.

De beato Gregorio.

Moralia
Super Ezechielem
Registrum. id est epistolas
Omelias
Pastorale.
Dialogum
Cantica

De beato Ambrosio.

De virginitate. li. iiij.
De viduitate. li. ij.
De officijs. li. i.
De patriarchis.
De excessu fratris satyri
De fide resurrectõis.
De hexameron.
De figura seculi.
De obitu Theodosij.
Apologiam de dauid.
Pastorale.

Sermones
Epistolas
Super Lucam.
Super beati immaculati.

De Johanne chrysostomo

Super mattheū bis.
Super Johannē.
De compunctione.
De militia spirituali.
De militia christiana.
De eo q̄ nō ledit homo nisi a seipo.
Sermones.
Epistolam.

De Isidoro

Etymologias.
Synonima
De summo bono
De ortu et obitu antiquorū
De nouo testamento

De Cipriano

De .xij. abusibus.

De Augustino.

De ciuitate dei .xxij. lib.
De trinitate. lib. xv.
De doctrina christiana. li. iiij.
De vita christiana. i.
De disciplina christiana
De agone christiano. i.
De confessionib. xiij.
De gratia noui testamenti.
De moribus ecclesie. i.
De vera religione. i.
De ysensu q̄ttuor euāgelistaꝝ. li. iiij.
De incarnatiōe verbi. i.
De essentia diuinitatis
De magistro. i.
De ordine discipline. i.
De opere monachoꝝ. i.
De singularitate clericoꝝ. i.
De .lxxiij. questionibus. i.
De sex q̄stionibus contra paganos.
De q̄stiōibus noui ⁊ veteris testamēti. i.
De quinq̄ respōsionibus. i.
De ecclesiasticis dogmatibus. i.
De decem cordis. i.
De pastoribus. i.
De ouibus. i.
De cathezizādis rudib. i.
De mirabilibus sacre scripture. i.
De moribus manicheoꝝ. i.
De diuinatione demonū
De soliloquiis. ij.
De meditatiōibus. i.
De virginitate. i.
De viduitate. i.
De bono coniugali. i.
De coniugiis adulterinis. ij.
De quantitate aīe. i.
De duabus animabus. ij.
De natura boni. i.
De natura et gratia. i.
De correctōe ⁊ gratia. i.
De gratia et libero arbitrio. i.
De libero arbitrio. iij.
De spiritu et littera. i.
De vita bona. i.
De perfectione iusticie. i.
De predestinatione diuina. i.
De fide ad petrum. i.
Ad orosium. i.
Ad bonifacium. i.
De penitentia. i.
De patientia. i.
De perseuerantia. i.
Regulam.
Enchiridion.
De cura p mortuis. i.
De symbolo. iiij.
De ieiunio sabbati. i.
De vtilitate credendi. i.
De laude charitatis. i.
De vnico baptismo. i.
De baptismo paruulorū. iij.
De sermone dñi in monte. ij.
De sententia iacobi ad hieronimū.
De conflictu viciorū
Sup̄ genesim ad litteram. li. xij.
Sup̄ genesim contra manicheos. li. ij.
Epistolas
Sermones
De mendacio. i.
Contra mendacium.
Contra Julianum. vij.
Contra adamantiū. i.
Contra quinq̄ hereses. i.
Contra donatistas.
Contra epistolā fundamenti. i.
Cōtra aduersarios legis et pphetaꝝ. ij.

De Hieronymo

Super Jsaiam.
Super .xij. pphetas.
Epistolas.

Omelias
De beato Bernardo.
Super cantica.
Super missus est.
Super qui habitat
Super ecce nos.
De consideratione.
De preceptorũ dispensatione.
De libero arbitrio.
De diligendo deum.
De amore dei.
De duodecim gradibus.
Epistolas.
Apologiam.
Meditationes.
Sermones.
Flores.
De Anselmo
De similitudinib⁹
Meditationes.
De Cassiodoro.
De anima.
De Seneca.
Epistolas.
De copia verborũ.
De clementia.
De liberalitate.
De spiritu ⁊ anima. Et aliqua de alijs libris et glosis.

Capitula p̃mi libri.

De deo i.
De christo ij.
De eucharistia iij.
De cruce iiij.
De beata maria v.
De angelis vi.
De homine vij.
De muliere viij.
De christianis bonis. ix.
De christianis malis x.
De prelatis bonis xi.
De prelatis malis xij.
De subditis. xiij.
De predicatoribus bonis. xiiij.
De predicatoribus malis. xv.
De vsurpantibus predicatõez xvi.
De negligẽtibus p̃dicationẽ xvij.
De auditoribus verbi dei xviij.
De episcopis. xix.
De sacerdotibus bonis xx.
De sacerdotibus malis xxi.
De clericis. xxij.
De beneficiatis xxiij.
De ambitiosis. xxiiij.
De studentib⁹. xxv.
De aduocatis xxvi.
De religiosis bonis xxvij
De religiosis malis. xxviij.
De nouitijs xxix.
De iuuenibus. xxx.
De monachis bonis xxxi.
De monachis malis xxxij.
De incipientibus. xxxiij.
De proficientibus xxxiiij.
De perfectis xxxv.
De tribus statibus p̃cedẽtib⁹ xxxvi.
De monialibus xxxvij.
De virginibus. xxxviij
De viduis xxxix.
De coniugatis. xl.
De tribus statib⁹ predictis xli.
De pauperibus xlij.
De diuitibus xliij.
De potentibus xliiij.
De iudicibus xlv.
De nobilibus xlvi.
De militibus xlvij.
De negociatoribus. xlviij.
De feneratoribus xlix.
De demonibus l.

Incipit liber p̃mus de p̃sonarũ varietate.

De deo

Capitulũ I.

Grego. in moralibus. Deus ip̃e manz intra omnia. ip̃e est extra oĩa. ipse supra omnia. ip̃e infra omnia. et superior est per potentiã: et inferior per sustentationẽ: et exterior per magnitudinẽ. ⁊ interior per subtilitatem. Idem. Deus hoc est quod habet: eternitatem quippe habet: et ip̃e est eternitas. lucem habet: et lux sua ipse est. Idem. Omnipotens deus etsi plerũq; mutat sententiã: cõsiliũ nunq̃. Idẽ. Omnipotens deus q̃d nobis p̃futurum esse valeat sciens dissimulat exaudire dolentium vocem: vt augeat

vtilitatē: vt vita p penā purgēt: z q̄eſ trā
quillitas q̄ hic inueniri nō valz alibi q̄ꝛaꝛ
Idē. Oīa hūana: q̄ iuſta: q̄ pulcra ſūt:
dei iuſticie z pulcritudini ꝓpata: nec iuſta
nec pulcra ſunt: ſed nec oīno ſunt. Idē
Cōditoꝛ nr̄ mira diſpēſatiōe cōſilij: z cul
pas nr̄as reſpicit: z viuēdi tpa impendit.
vt lōgioꝛa vite tpalis ſpacia: aut ꝓuerſo fi
ant adiutoꝛiū muneris: aut nō ꝓuerſo au
gmentū damnatōis. Idē in ome. Ubi
q̄ nobis occurrit ſupna medicina. qꝛ deꝰ
z dedit homini p̄cepta ne peccet. z tñ pec
canti dedit remedia ne deſpet. Idē ſup
Eze. Oīpotēs deꝰ q̄ ſibimetipi diſſilis
nō eſt: ea virtute videt oīa q̄ audit omīa. z
ea v̄tute iudicat oīa q̄ creauit oīa. Au
guſtinꝰ in epl'a. Deꝰ vbiq̄ p̄ſens eſt. z vbi
q̄ totꝰ p̄ſens. nec tñ vbiq̄ habitās: ſed in
tēplo ſuo. Lapiſ aūt habitāſ ab alīs plꝰ.
ab alīs minus. Idē. Deꝰ totꝰ oculꝰ ē:
totꝰ manus: totꝰ pes eſt. Totꝰ oculꝰ eſt:
qꝛ oīa videt. totꝰ eſt manꝰ: qꝛ oīa opatur.
totꝰ pes qꝛ vbiq̄ eſt. Idē. Nō tm̄ mō i
ß noſ adiuuat deꝰ vt ſciamꝰ q̄d agēdū ſit.
verūetiā vt amādo agamꝰ qō diſcēdo iaz
ſcimꝰ. Idē dicit ſctm̄ hieronimū dixiſ
ſe. Uidere deū ſicut eſt in natura ſua ocu
lus hoīs nō p̄t. nec ſolū hō: ſed nec angeli
nec thꝛoni: nec ptātes: nec dñatōes. ſz nec
om̄e qō nominaī Idē de cōfeſſiōibus.
Penitet te deꝰ z nō doles. iraſceſ z tran
q̄llus es. opa mutas: nec muras ꝓſilium.
Idē. O q̄ excelſus es dñe: ſz humlies
coꝛde ſunt domꝰ tue. tu enī erigis eliſos:
z nō cadūt q̄ celſitudo tu es. Idē. Uo
lūtas z potētia deiꝰ deꝰ ipe eſt. Idē ſup
geneſim cꝰ manicheos. Deū dicimꝰ tante
bonitatiſ eſſe. tāte iuſticie: tāteq̄ incoꝛrup
tionis: vt neq̄ peccet: neq̄ alicui noceat q̄
peccare noluerit. nec ipi aliq̄s q̄ peccare
voluerit. Idē i ſolilo. Cōſtāter deo cre
de. eiq̄ te totū cōmitte q̄ntū potes. Noli
velle eſſe q̄ſi ꝓꝓꝛiꝰ: et in tua ptāte: ſed eius
clemētiſſimi z vtiliſſimi dñi te ſeruū eſſe ꝓ
fitere. ita enī te ad ſe ſubleuare nō deſinet:
nihilq̄ tibi euenire pmittet. niſi qō tibi p
ſit. etiā ſi neſcias. Idē de ꝓiugīs adul
terinis. Abſit vt catholicꝰ q̄ſq̄ dixerit. qm̄
ſuadet ſpūſſanctꝰ nō deū ſuadere: cū z ipe
deus ſit z inſepabilia ſint opa trinitatis.
Idem de ci. dei. Patiētia dei ad peni
tentiā inuitat malos. ſicut flagellū dei ad
patiētiā erudit bonos. Ambꝛo. ſup lu
cam. Nihil pſcriptū: nihil circūſcriptuz.
nihil emēſum. nihil dimēſuz trinitas ha
bet: nō loco claudit nec opiniōe ꝓphēdit.
nō eſtimatōe ꝓcludit: non etate variatur.
Iſiō. de ſum. bo. Ille q̄ nos malos to
lerat: nō dubiū eſt q̄n ꝓuerſis clemēt ignoſ
cat. Idē. Cū de deo nec ſm q̄ntitatez:
nec ſm q̄litatem: nec ſm ſitū: nec ſm habi
tū: aut motū aliq̄d digne dicaī. ineſt tñ ei
z q̄dāmodo latitudo charitatiſ: q̄ nos z ab
erroꝛe colligit z cōtinet in v̄itate. Ineſt ei
z lōgitudo q̄ lōganimiter nos malos poꝛ
tat: donec emēdatos patrie future reſtitu
at. Ineſt ei altitudo p quā oēm ſenſuz ſue
ſciētie immēſitate exupat. Ineſt ei z pfun
dum quo dānādos inferi⁹ iuxta equitatē
diſponēs ꝓordinat. Joh. Chꝛyſo. ſup
Mat. Deꝰ inuitꝰ cōpellit z cū magno do
loꝛe pctōꝛes dānare. Non enī ſic dolet qꝛ
ipe ab eis offendit. ſz qꝛ q̄ſi violēter co
git pdere aliquez q̄ omnes cupit ſaluare.
Idē. Deꝰ gaudet: nō de ſuo lucro: ſz de
ſalute nr̄a. triſtat: nō ō ſua iniuria: ſz ō no
ſtra pditōe Bern̄. i li. ō ꝓſiō. Deꝰ amat
vt charitas. nouit vt veritas. ſedet vt eq̄
tas. dñat vt maieſtas. regit vt ꝓncipium.
tuet vt ſalus. opat vt virtꝰ. revelat ut lux.
afficit vt pietas. Idē. Deꝰ nō ptib⁹ cō
ſtat vt coꝛpꝰ. nō affectib⁹ diſtat vt aīa. nō
formis ſubſtat vt materia. ñ mutat ut oē
qō factū eſt. Idē ſup: q̄ habitat. Uigi
lat ſup nos indefeſſus z puigil ille ſingu
laris clementie oculus. non doꝛmit neq̄
doꝛmitat qui cuſtodit iſrael. Et id quidē
neceſſe ē. quia etiam nō doꝛmit neq̄ doꝛ
mitat q̄ impugnat iſrl'. Idē in ſer. vij.
Quattuoꝛ filie magne miſicoꝛdie dei ſūt.
īmiſſio amaritudis: ſubtractio opoꝛtuni
tatis: virtus reſiſtēdi: z ſanitas affectus.
Auctoꝛ de ſpū z aīa. Neo ō dei pietate
diffidat: qm̄ maioꝛ ē ei⁹ mia q̄ nr̄a miſia.
z q̄ſq̄s ad eū toto coꝛde clamauerit exau
diet illū: qꝛ miſicoꝛs ē. Tardiꝰ ſiq̄dē ei vi
deī eſſe pctōꝛi veniā dare: q̄ ipi pctōꝛi ve
niā accipe. Sic enī feſtinat deꝰ abſoluere
toꝛmēta ꝓpaſſiōis ſue: q̄ſi plꝰ cruciet euz
ꝓpaſſio miſeri: q̄ ipm miſerum paſſio ſui.
Blo. Joñ. v. Deꝰ naīa miſicoꝛs patꝰ ē vt
ſaluet p clem̄tiā q̄s ſaluare ñ pt p iuſticiā

De christo

Capitulū II.

Grego. in mora. Nūciante angelo ⁊ adueniēte spūsctō: mox ꝟbum in vtero: ⁊ mox intra vterꝫ ꝟbum caro: ⁊ manēte incōmutabili essentia ꝟbi que ei est ⁊ cū pr̄e ⁊ cū spūsctō coeterna: assumpsit intra virginea viscera matrꝭ: vt ī passibilis pati: ⁊ īmortalis mori. ⁊ eternꝰ ante secula tp̄alis: possit esse in fine seculorū. vt ꝑ ineffabile sacramentū ꝯceptu sancto: ⁊ partu inuiolabili ꝼm ꝟitatem vtriusqꝫ nature eadē virgo ⁊ ancilla dñi essꝫ ⁊ mater. Idē. Ad h̄ dñs apparuit in carne: vt hūanā vitā admonēdo: exēpla p̄bēdo accenderet: moriēdo redimeret. resurgendo reparet. Idē. In altitudine sua diuinitas a nobis vtpote paruulis app̄hendi nō potuit. sed strauit se hoībꝫ ꝑ humanitatē. et q̄si in iacentē ascēdimꝰ. surrexit ⁊ leuati sumꝰ. Idem. Qui nos existere fecit ex nihilo: etiā sine sua morte reuocare nos potuit a diabolica passione. Sed vt q̄nta esset ꝟtus ꝯpassiōis oñderet: fieri ꝓ nobis dignatꝰ est qđ nos eē voluit: vt in semetip̄o tp̄alit̄ mortē suscipet. quā a nobis in ꝑpetuū fugaret. Idem. Mos medicine est vt aliq̄n sil'ia sil'ibꝫ: aliq̄n ꝯ̄ria ꝯtrarijs curet. Nā sepe calida calidis: ⁊ frigida frigidis. sepe etiā calida frigidis: ⁊ frigida calidis sanare consueuit. Ueniēs ergo ad nos desup medicꝰ nr̄: et tātis nos inueniēs lāguoribꝫ opp̄ssos. q̄ddam nobis sil'e: et q̄ddā nobis cōtrarium apposuit. ad hoīes q̄ppe hō venit. sed ad pctōres iustus. Idē. Is q̄ ꝓpter nos minor angelꝰ sibi extitit: eq̄les nos angel' virtute sue minoratōis fecit. vñ ⁊ moriendo docuit mortē nō metui. resurgēdo docuit de vita cōfidi. ascēdendo de celestꝭ patrie hereditate gl'iari. Idē sup Ezech. Ut humanū genus a suo lāguore sanarꝫ. tūc magna apparuit potētia medici cum languor creuit egroti. Idē in registro. Ad hoc vnigenitꝰ dei filiꝰ formā infirmitatis nostre suscepit. ad h̄ inuisibil' non solū visibil': sed etiā despectꝰ apparuit. ad h̄ ꝯtumeliaꝝ ludibria: illusionū ꝓbra: passionū tormēta tolerauit: vt sup̄bū nō esse hoīem doceret hūilis deꝰ. Idē. Descēdens ad inferos christꝰ: solos illos ꝑ suaꝫ gr̄am liberauit qui eū et ventuꝝ esse crediderūt: ⁊ p̄cepta eiꝰ viuēdo tenuer̄t. Idē in omelia. Deꝰ q̄ in vtero ꝟginis incarnatus: in mūdū sine pctō venerat. nihil contradictōis in semetip̄o tolerabat. Johes Chry. in ser. Christus viator factꝰ est vt te sine labore faceret. Ex ml'iere natꝰ est vt p̄uaricatōem eue deleret. hō appellatꝰ est vt te deū vocaret. filius hoīs dictꝰ est vt te in filiū adoptaret dei. Idē. O misericordia christi. o iude đmētia. Ille eū. xxx. denarijs paciscebat̄ vt vēderet: ⁊ christus ei sanguinē quē vēdidit offerebat. Idē. Nō sub tecto sꝫ sub celo christꝰ īmolabatur: vt vniuersus aer ī excelso īmolate ouis odore a tetro mūdaret̄. Sed ⁊ terra simile bñficiū sentiebat decursi de latere sāguinis stillatōe mūdata. Ambro. đ virginitate. Oīa christꝰ est nobis. si vulnꝰ curare desideras: medicꝰ est: si febribꝫ estuas fons est. si g̅uaris iniquitate iusticia est. si auxilio indiges virtꝰ est. si mortē times vita est. si celū desideras via est. si tenebras fugis lux est. si cibum q̄ris alimentum est. Gustate igit̄ ⁊ videte qm̄ dñs suauis est. Idē sup Lu. Me illiꝰ infantie christi vagiētis abluunt fletꝰ. ille lachryme mea delicta lauerūt. Plus igit̄ dñe iesu debeo iniurijs tuis q̄bus redēptꝰ sum: q̄ꝫ opibꝫ tuis q̄bꝫ creatꝰ sum. nō ꝓdesset nasci: nisi redimi ꝓfuisset. Idē. Nō solū fidem firmat. sed ⁊ deuotōꝫ acuit q̄ christꝰ vulnera suscepta ꝓ nobis celo inferre voluit: abolere noluit: vt deo patri nr̄e p̄cia libertatꝭ ostenderet. Augustinꝰ in meditatōibꝫ. Quid est iesus nisi saluator. ergo ꝓpt̄ temetip̄m esto mihi iesus. noli dñe: noli sic attendere malū meū: vt obliuiscaris bonū tuū. o bone dñe si ego admisi vñ me damnare potes: tu nō amisisti vnde saluare soles. Idem de vera religiōe. Nullū peccatū cōmitti potest: nisi cū appetunt̄ ea q̄ christꝰ cōtempsit. aut fugiunt̄ que ille sustinuit. tota itaqꝫ vita eiꝰ in terris ꝑ hominem quem suscipe dignatus est disciplina morū fuit. Idem cōtra iulianū. Caro christi mortalitatē đ mortalitate materni corporis traxit. quia mortale corpꝰ eius inuenit. contagiū vero peccati originalis nō ꝯtraxit. qꝛ ꝯcūbentꝭ ꝯcupiscentiā non

inuenit. Idē. Christꝰ in carne q̄dem ⁊ de carne nō tñ carnaliter sed spūaliter natus est. nat⁹ est enī de spūsancto: ⁊ virgine maria. de spūsancto: vt nō esset i illo caro peccati. ex virgine aūt maria vt esset in eo similitudo carnis peccati. Idē ꝺ q̄q̄ hereses. Fusus ē sanguis medici ⁊ factū est medicamentū frenetici Idē in li. suo de pastoribꝫ. Ab oībꝫ tētatoībꝫ te eruet dominꝰ: si ab illo nō recesserit cor tuū. Nam ad ꝓfortandū cor tuū venit ille pati. venit ille mori. venit sputis illini. venit spinis coronari. venit opprobria sufferre. venit postremo ligno ꝓfigi. omnia hec ille ꝓ te. tu nihil ꝓ illo: sed ꝓ te Idē de cathezi. ru. Oia bona terrena ꝓtēpsit hō factꝰ dñs ihesus: vt ꝓtemnēda mōstraret: ⁊ oia terrena mala sustinuit que sustinēda p̄cepit. vt neq̄ in illis q̄reret felicitas: neq̄ in ꝑtis ifelicitas timeret. Idem de p̄destinatiōe diuina. Venit filiꝰ dei q̄rere qꝺ pierat. sanare qꝺ egrotabat. erigere qꝺ iacebat. ptātē habēs dimittere pctā: qꝺ nō debebat donare: qꝺ ei debebaī ignoscere. Idē ꝺ ordine disciplīe. Q, hoc nostri generis corpus tantus ꝓpter nos deꝰ assumere atq̄ agere dignatꝰ est: q̄nto videt vli⁹: tāto est clemētia pleni⁹. et a quadā ingeniosoꝝ superbia longe lateq̄ remoti⁹. Idē in epla Ipa virtus p inuiolata mris virginea viscera: mēbra infantis eduxit. que postea postia clausa membra iuuenis introduxit. Idē de verbis dñi. Multos filios deꝰ fecit vnicꝰ filiꝰ dei. emit sibi fratres sāguine suo ꝓbauit reprobatꝰ. redemit vēditꝰ. honorificauit iniuriatꝰ. viuificauit occisus. Dubitas q̄ dabit tibi bona sua q̄ nō dedignatus est suscipe mala tua. Idez in sermo. Expalmat qui est ꝑfa palma victorie. spinis coronat qui spinas petōrum venit ꝓfringere. ligat qui soluit ꝓditos. ligno suspendit q̄ erigit elisos: aceto potatur fons vite. disciplina cedit mgr alioꝝ. salus vulnerat. vita mozit. occidit ad tempus vitā mors. vt in ꝑpetua vita occideret mors. Isido. de sum. bo. Christꝰ sicut peccatū qꝺ pena dignū est ñ admisit. ita penā peccati nostri suscepit: vt p indebitam penā suā debitā aboleret culpā nostrā. vt p hoc amitteret diabolus q̄s reos tenebat. dū vnū iterfecerat q̄ nihil peccati admiserat Raban⁹ i libro de laude crucis. Passio christi celū sustētat: mūdū regit: tartaꝝ ꝓfodit. in ea ꝓfirmāt angeli. redimunt ppli. conterunt inimici. stabiliunt substātia: animant viuētia. conseruant sentiētia. illustrāt intelligētia. Inde timor ductꝰ a pena fideles liberat: tristicia salubris penitētes a pctis mundat. cōcupiscētia boni virtutū fructꝰ germinat. gaudiū vite: spe ꝓfidētes letificat. Bernardus sup can. In carne christꝰ ⁊ p carnem potēter ac patēter opatus ē mira. locutus salubria: passus indigna. p q̄ cuidēter ostendit q̄ ipe sit q̄ potēter: sz inuisibiliter oīa ꝓdidisz. sapiēter regeret: benigne ꝓtegeret. Idē. Frustra huiꝰ seculi sapiētes de q̄ttuor virtutibꝫ cardinalibꝫ tā multa disputauerūt. quas tñ apphēdere oīno nequerūt. cum illū nescierūt q̄ factꝰ a deo est nobis sapiētia: docēs prudentiā: ⁊ iusticia delicta donās: et sctificatio in exemplū tpantie continēter viuēs: ⁊ redemptio in exēplum patiētie fortiter moriens. Idē. Utrūq̄ es mihi dñe ihesu: ⁊ speculū patiēdi: ⁊ pmiū patiētis: vtrūq̄ fortit̄ ꝓuocat ac vehemēter accēdit. Idē. Ah ignoras q̄ benignitas dei ad penitētiam te adducit. ad h̄ siq̄dez diu suspēdit sentētiam vltōis a ꝓtēnente: vt q̄nq̄ exhibeat remissiōis grām in penitēte Idē. Christus in carnis assumptōne cōdescēdit mihi. in culpe vitatōe ꝓsuluit sibi. in mortis susceptōe satisfecit patri. amicꝰ dulcꝫ. consiliarius prudēs. adiutor fortis. huic securus me credo. q̄ saluare me velit nouerit atq̄ possit. Idē. Jesus mel est in ore. melos in aure. iubil⁹ in corde Idē. Est inter oleū ⁊ nomē iesus silitudo in q̄busdam qualitatibꝫ olei. qꝺ lucet: qꝺ pascit. qꝺ vngit. fouet ignē. nutrit carnē. lenit dolorē: lux: cibꝰ: medicina. Uide idē de hoc noīe iesu. lucet p̄dicatū. pascit recogitatū. lenit ⁊ vnit inuocatū Idē. Ego oīno fidēter qꝺ ex me mihi deest vsurpo mihi ex viscerib⁹ dñi. q̄m miſicordia affluit: nec desunt foramīa p q̄ effluat. foderūt manꝰ ei⁹ ⁊ pedes. latusq̄ lancea pforauerunt. ⁊ per has rimas licet mihi sugere mel de petra. oleumq̄ de saxo durissimo Idem. Ego fratres ab ineunte mea cōuersione: pro acerno meritorꝝ que mihi deesse sciebaꝝ:

mihi fasciculū hūc colligare: & inter vbe/
ra mea collocare curaui. collectū ex oībus
anxietatib⁹ & amaritudinib⁹ dñi mei. pri/
mū scz infantiliū illaq; necessitatū. dein
de laborū quos ptulit in pdicādo. fatiga
tionū in discurrēdo. vigiliarū in orādo. tē
tationū in ieiunādo. lachrymaq; in ꝓpatiē
do. insidiaq; in colloq̄ndo. postremo picu
lorū in falsis fratrib⁹: cōuicior⁹: sputorū.
colaphorū: subsannationū: exprobratio/
nū: clauorū: horūq; similiū. Idez. Pe
tra refugiū herinacijs. & reuera refugiuz.
Ubi enī est tuta firmaq; reqes īfirmis ni
si in vulneribus christi saluatoris. Tāto il/
lic securior habito: q̄nto ille potentior ad
saluandū. fremit mūd⁹: pmit corpus: in/
sidiat diabol⁹. nō cado: fundat⁹ enīz sum
supra petrā. Idē. Apud dñm mīficor
dia & copiosa apud eū redēptio. prius co
piosa: qz nō gutta sanguis: sed vnda largi
ter p q̄nq; partes corpis emanauit. Quid
tibi debuit facere & nō fecit. illumīauit ce
cū: soluit mutū. reduxit erroneū. recōcilia
uit reū. Idē. Oīmino ꝓpter māsuetudi
nē que in te pdicat: currim⁹ post te dñe ie
su: audiētes q nō spernas paupem. pctō
rem nō horreas. Idē. Vult benignus
dux deuoti militis vultū & oculos in sua
sustolli vulnera: vt illi⁹ ex ꝓ animū erigat
& exēplo sui reddat ad tolerādū fortiorez.
enimuero nō sentiet sua: dū illi⁹ vulnera i/
tuebit. Idē in floribus. Sitio inq̄t dñs:
dñe q̄d sitis. ergo ne te pl⁹ cruciat sitis q̄s
crux: de cruce siles: & de siti clamas. Si/
tio: q̄d? vram fidē: vestrā salutē: vrm gau
diū. plus animaq; vestraq; q̄s corpis mei
cruciat⁹ me tenz. Idē. Quid tibi respō
deam dñe: q̄d loquar. aut q̄d retribuam.
fecisti mihi de corpe tuo speculū aie mee.
Idē i sermo. Exinaniuit christ⁹ semet
ipm formā serui accipiēs: fili⁹ erat & fact⁹
est tanq̄ seruus. nec solū formā serui acce
pit vt subesset. sed etiā mali serui vt vapu
laret. & serui peccati: vt penā solueret cuz
culpā nō haberet. Idē. In passiōe dñi
tria spēaliter cōuenit intueri: opus: modū:
causam. Hā in ope q̄dē patientia. in mo/
do humilitas. in causa charitas ꝓmēdat.
Idē. Quā dulciter dñe iesu cū hoīb⁹
conuersat⁹ es. q̄s abūdanter multa et ma/
gna bona hoīb⁹ largiri dignat⁹ es. q̄s fo/
riter tam indigna: q̄s aspa p hoīb⁹ passus
es. ita vt liceat sugere mel de petra: oleūq;
de saxo durissimo. duro ad ꝑba: duriori
ad verbera. durissimo ad horrēda crucis
supplicia. Idē. Uide nūc opa dñi que
posuit, pdigia sup terrā. flagellis cesus. spi
nis coronat⁹: clauis ꝓfossus. affix⁹ pati/
bulo. opprobrijs saturatus. oīm tū dolo
rū immemor: ait. pater ignosce ill. Idē
Uidens de⁹ hoīes oīno carnales effectos
tantuz eis dulcedis in carne exhibuit: vt
durissimi cordis sit quisq; eū toto affectu
nō diligit. Idē. An trepidas ad christū
accedere. frater tu⁹ est & caro tua. p oīa tē
tat⁹ absq; pctō vt misericors fierz. Idē
Quis cogitare sufficerit q̄liter dñs pue/
nit nos. venerit ad nos. subuenerit nobis.
singularis illa maiestas voluit mori vt vi
uerem⁹. seruire vt regnarem⁹. exulare vt
repatriarem⁹. & vsq; ad seruilissima opa i
clinata est: vt cōstitueret nos sup oīa opa
sua. Anselm. in libro Cur de⁹ hō. Quat
tuor modis ꝑt de⁹ facere hoīez. aut de vi
ro & femina: sicut assidu⁹ demōstrat vsus.
aut nec de viro nec de femia: sic creauit a/
dam. aut de viro sine femia: sicut fec euā.
aut de femina sine viro: qd nōdum fecit.
Ut igit hunc quoq; modū ꝓbet sue sub/
iacere ptāti: et hoc ad ipm opus dilatū el
se. nil cōuenienti⁹ q̄s vt de femia sine viro
assumeret hūanitatē. Utrū autē de virgi
ne aut de nō virgine digni⁹ hoc fiat: non
est opus disputare: sed sine oīmi dubitati
one asserendū est: qz de ꝑgine nasci deum
oportebat. Bern. in aduentu dñi. Si
psonam aduenientis intueor: nō capio ex/
cellentiā maiestatis. Si attēdam ad quos
venerit dignitatē magnitudis expaueſco
Et sequit. Uenit vniuersitatis creator
dñs ad hoīes. venit medic⁹ ad egrotos. re
demptor ad vēditos. ad errantes via. ad
mortuos vita. venit nō ꝓdere sed saluare.
soluere nō ligare. Idē. Prius q̄s appa/
reret dei hūanitas: latebat ei⁹ benignitas.
apparuit enī eius potētia in rep creatōe.
apparebat autē sapiētia in eaq; guberna/
tōe. sz benignitas mīficordie maxime ap
paruit ī hūanitate. ad Titū. ij. Apparuit
gratia dei saluatoris. Nota. Quantū/
cūq; te deieceris hūilior christo non eris.
esto q̄ pedib⁹ īcedas. fusca tunica vestiar.

paupibus equeris.cellas pauperꝝ dignā/ter introeas .sis cecorū oculus: pes clau/dorū.manus debiliuꝫ.aquā ipe ꝯportes. ligna ꝯscindas.focū extrahas .vbi vincu lū:vbi sputū:vbi alape:vbi flagelluꝫ:vbi patibulū:vbi mors.

De eucharistia

Capitulū III.

Grego.in mora. Singulariter ad absolutōem nr̄am oblata cum la chrymis ⁊ benignitate mētꝭ sacri altarꝭ hostia suffragat̄.qꝛ is q̄ in se surgēs a mortuis iā nō morit̄: adhuc ꝑ hāc ī suo mysterio ꝓ nobis iterꝝ immolat̄. Idez in dyalogo. Quis fideliū habere dubiuꝫ possit in ipa īmolatōis hora ad sacerdotꝭ vocē celos apiri: in illo iesu christi myste/rio angeloꝝ choros adesse.sūmis ima so/ciari.terrena celestibꝫ iungi. vnū quoddā ex visibilibꝫ atqꝫ inuisibilibꝫ fieri. Sꝫ ne cesse est cū hec agimus nosmetipos deo ī cordis cōtritōe mactemꝰ. Idē infra ca pitulo de mlīere. Nota duo. Idē etiā ca/pitulo de ꝯiugatis. Si q̄s sua Johes Chryso.sup Joh. Ubicūqꝫ viderint san guinem dn̄icū fugiūt q̄dē demōes :ꝯcur/runt aūt angeli. hic sanguis effusus oēm orbem terraꝝ lauit. Idē ī ser. Indigna ⁊ fucata mēte mysterioꝝ celebrātibꝫ secre ta:a dyabolo p̄parant̄ insidie.q̄ magis ac magis a se mutāt̄:q̄ nō equo aīo ꝯmūica re festināt. Idē. Sicut corꝑalis cibus cū ventrē inuenerit aduers̄ humoribꝫ oc/cupatū amplīꝰ ledit:magꝭ nocet:nullū p̄/stat auxiliū.ita ⁊ spūalis cibꝫ si aliquē re perit malignitate pollutū:magis eū ꝑdit: nō sua natura sꝫ accipiētis vicio. Hie ronimꝰ in epl̄a. Utinā om̄i tēpe ieiunare possemꝰ.qd̄ in actibꝫ apl̄oꝝ diebꝫ pēteco/stes:⁊ die dn̄ico apl̄m paulū:⁊ cū eo credē tes fecisse legimꝰ.eucharistiā q̄ꝫ absqꝫ cō demnatōe nr̄i ⁊ pūgēte ꝯscīa: sꝑ possemus accipe. Augꝰ de eccl̄iasticꝭ dogmatibꝫ. Quotidie eucharistie ꝯmunionē accipere nec laudo nec vituꝑo :oībꝫ tn̄ dn̄icis die/bus ꝯmunicandū hortor:si tn̄ mēs in af/fectu peccādi nō sit. Idē de ci.dei. Cor poris ⁊ sanguīs christi sacrificiū successit oībus illis sacrificijs veteris testamēti q̄ immolabant̄ in vmbra futuri. Et post. ꝓ illis omnibꝫ sacrificijs ⁊ oblatōibꝫ corpꝰ christi offert̄ ⁊ ꝑticipātibꝫ mīstrat̄. Ber̄. ī legēda sctī malachie. Eucharistie plane sacramentū potēs est pctā ꝯsumere:debel lare obuias ptātes.inferre celis reuerten/tes de terra

De cruce.

Capitulū IIII

Grego.sup Eze. Redēptor nr̄ ad passionē ductꝰ:lignū sibi crucis ipe portauit:⁊ sic in sacrificio ꝓ nobis ex hūanitate est mortuꝰ:vt tn̄ īmortal̄ mane ret ex diuītate. Amb.sup btī immacu/lati. Crux est opprobriū ꝑfido.fideli autē gl̄ia .redēptio :resurrectio est :qꝛ ꝓ nobis passus est dn̄s illo nos redemit sanguine: illa ad ꝑadisuꝫ resurrectōe vocauit. Jo hānes Chrys̄.in ser. Crux nobis totiꝰ be atitudīs causa est. hec nos a cecitate libe/rauit erroris.hec e tenebris reddidit luci. hec debellatis inimicis q̄eti ꝑpetue nos sociauit.hec alienatos deo ꝯiūxit.hc nos ꝑegrinos existentes celoꝝ ciues ostendit. Idem. Crux spes christianoꝝ.crux re surrectio mortuoꝝ.crux cecoꝝ dux. crux desperatoꝝ vita. crux claudorū baculus. crux ꝯsolatio pauperꝝ. Idē. Crux ado lescentiū pedagogꝰ.crux sustētatio īopū. crux spes desperatoꝝ. crux nauigātiū gu bernator.crux ꝑiclitantiū portꝰ. crux ob sessoꝝ murꝰ. Idem. Crux insensatorū sapiētia.crux libertas seruoꝝ .crux impi/toꝝ ph̄ia.crux lex impioꝝ.crux ꝓphetaꝝ p̄conizatio. crux annūciatio apl̄oꝝ. crux martyꝝ gl̄iatio.crux monachoꝝ abstinē/tia.crux virginū castitas .crux gaudiū sa cerdotū:crux eccl̄ie fundamentū Augꝰ in ser. Crux finita est ī pena :sꝫ infinita sꝑ manet in gl̄ia.a locis supplicioꝝ fecit trā sitū ad frontes imꝑatoꝝ. Qui tantū hono rem dedit penis suis :q̄d seruat fidelibus suis? Isid̄.de sum.bo. Quocūqꝫ o mēs ꝓcellis mūdi īuolueris lignū ꝯscēde cru/cis:vt a mari.i.a tēpestate huiꝰ seculi libe reris. Bern̄.in floribꝫ. In cruce pēdet oīs fructꝰ vite: qꝛ ipa est arbor vite q̄ ē in medio ꝑadisi.ipa est lōgitudo ⁊ latitudo: sublimitas et ꝓfundū. Ipa bonos colli/git ⁊ remunerat :ipa malos disꝑgit ⁊ con demnat. ipa est mestoꝝ ꝯsolatio:esuriētiū

refectio: pfectoꝛ gl'iatio. ¶ Raban⁹ ō laude crucis. In cruce insinuaꝛ a morte redēptio: demōstraꝛ sancta moꝛ ꝓuersatio: intimaꝛ oīm ꝟtutū pfectio: pmittiꝛ ad eternam vitā ingressio. eterne btitudinis speraꝛ adeptio: ꝛ ꝟe felicitaꝛ acq̄sitio. ¶ Idē In te cruꝛ sancta angeli gaudia sua accumulata ꝓspiciūt: ī te boies iura salutis sue cognoscūt. In te inferi iustā retributōem fraudis sue pcipiūt. oīb⁹ es equa. oīb⁹ bona: omnib⁹ iusta. p̄terita renouas: p̄sentia illustras: futura p̄mōstras: pdita req̄ris. q̄ sita inuenis: inuēta custodis. ¶ Idē. Tu sancta cruꝛ pctōrū es remissio: pietatis exhibitio: meritoꝛ augmētatio: ifirmoꝛ remediū: laboratū auxiliū: ꝛ lassoꝛ refrigeriū. sanoꝛū incolumitas. ḋetoꝛ serenitas. infoꝛtunatoꝛ felicitas. ¶ Idē. Tu sancta cruꝛ cura egrotos medicās: tu gaudiū mestos ꝓsolās: tu sanitas mestos letificās. tu stat⁹ credentiū recte. tu firmitas opantiū bene: tu btitudo pseuerantiū rite: sctā: pia: bona: iusta. ¶ Lassiod. sup̄ psalteriū. Cruꝛ est hūilium inuicta tuitio. supboꝛ abiectio: victoria chr̄isti: pditio diaboli: infernoꝛū destructio: celestiū reformatio: moꝛs infideliū: vita iustoꝛum.

De beata maria

Capitulū V

¶ Rego. in regis. Dū vnigenit⁹ dei exist̄ens añ secula ex marie vtero natus ē homo: iuestigabili miraculo facta est ꝛ ancilla hoīs p̄ diuinitatē. ꝛ mater verbi p̄ carnē. ¶ Idē in moꝛalib⁹ loq̄ns de ꝟbo illo Lu. i. virt⁹ altissimi obumbꝛabit tibi. Quia vmbra nō aliꝛ exp̄miꝛ nisi p̄ lumen ꝛ coꝛp⁹: virtus altissimi obumbꝛauit marie: q̄ in ei⁹ vtero luꝛ incoꝛpea coꝛp⁹ sumpsit: ex qua videlicꝫ obumbꝛatōe omne in se refrigeriū mētis accepit. ¶ Idē. Chr̄istus nō opante coitu sed spūsancto supueniēte ꝓcept⁹ est: nat⁹ aūt materna viscera ꝛ fecūda exhibuit: et incoꝛrupta seruauit. ¶ Ambꝛo. de ꝟgib⁹. Talis fuit maria vt ei⁹ vni⁹ vita: oīm disciplina sit. ¶ Idē. Quicūq̄ sibi marie exoptat p̄miū ei⁹ imiteꝛ exemplū. ¶ Idem Vidit maria resurrectōez dñi: ꝛ p̄ma vidit ꝛ credidit. vidit ꝛ maria magdalena: cūis adhuc ista nutaꝛz ¶ Idē. Virgo erat maria nō solū coꝛpe: sed ꝛ mēte: que nullo doli ambitu sinceꝛ adulteraret affectum. coꝛde hūilis. verbis grauis. aīo p̄rudens. loq̄ndi parciꝛ: legēdi studiosiꝛ. nō in incerto diuitiaꝛ sed in p̄ce pauperꝛ spez ponens: intēta opi. verecūda fmōe. ¶ Idez Q̄n lesit maria vultu parētes. q̄n dissensit a ꝓpinq̄s. q̄n fastidiuit humilē. q̄n deri sit debilem. q̄n vitauit inopē. eos solū solita erat cetus virorū inuisere q̄s mirificoꝛdia nō erubescereꝛ: nō p̄teriret ꝟecundia. ¶ Idē. Nihil toꝛuū in oculis marie. nihil in verbis ꝓcaꝛ. nihil in actu ꝟecundum. nō gest⁹ fractioꝛ. nō incessus lasciuioꝛ: nō voꝛ petulātioꝛ. vt ipa coꝛpis species simulacrū fuerit mētis: figura p̄bitatis. ¶ Augustinus ꝓtra. v. hereses. Sicut ī trāsitu marie nō est coꝛrupta virginitas. sic in ea nō est maculata maiestas. ¶ Idē. Uñ soꝛdes in maria: q̄ nec ꝓcipiēdo libidinē: nec pariēdo passa est doloꝛē. vñ soꝛdes in domo ad quā null⁹ habitatoꝛ accessit? solus ad eā fabricatoꝛ ei⁹ ꝛ dñs venit. ¶ Idē. Eua inobediēs meruit penā. maria obediēdo ꝓsecuta est gr̄am. illa gustādo p̄hibitū maledicta: hec credēdo angelo bñdicta. ¶ Idē de ꝟginitate. Beatioꝛ maria pcipiēdo fidē chr̄isti: q̄ꝫ ꝓcipiēdo carnem chr̄isti. ¶ Idē. Materna ppinq̄tas nihil marie p̄fuisset: nisi felici⁹ chr̄istū coꝛde q̄ꝫ carne gestasset. Ipa q̄z ꝟginitas ideo ḡtioꝛ ꝛ acceptioꝛ. q̄ nō eam ꝓcept⁹ chr̄istus viro violaturo quā ꝓfuaret ipe p̄ripuit. sz p̄inscꝫ ꝓcipeꝛ iā deo dicatā de q̄ nasceret elegit. ¶ Idem. Quō inq̄t fiet istud q̄m vir nō cognosco. Dō p̄fecto nō diceꝛz nisi deo virginē se añ vouisset. Sed q̄ hoc israelitaꝛ moꝛes adhuc recusabāt: despōsata est viro iusto: nō violenter ablaturo: sz potiꝰ ꝰ violētos custodituro q̄ illa iaꝛ vouerat. ¶ Idem in ser. Uera rōe censeo ꝓfitendū mariā in chr̄isto ꝛ apō chr̄istum esse. In chr̄isto: q̄ in ipo vivimus: mouemur ꝛ sumus. Apud chr̄istū: gl'iose ad eternitatis gaudia assumptā: benignitate chr̄isti honoratis⁹ susceptā ceteris: atq̄ ad cōmunē vilitatē nō esse adductā post moꝛtē: putredinis videlicet vermis ꝛ pulueris. ¶ Beat⁹ bartholome⁹ vt habeꝛ in legēda. Dec p̄ma inter femias hoc ꝓstituit in coꝛde suo vt diceret deo. Dñe offero tibi

virginitatē meā:cū hoc a nullo hoīe nec ꝙbo didicisset: nec exēplo ad imitatōnem inuitata fuisset. Piero .in ser. Sicut ī compatōe dei nemo bonꝰ:ita etiā in ꝓpāratōe mr̄is dn̄i nulla femināꝝ inuenit̄ pfecta: cuius virtutibus exímia cōprobatur Idez. Totā repleuerat spūssancti gr̄a. totā incanduerat diuinꝰ amor. ita vt in ea nihil esset qđ mundanus violaret affectꝰ. sed ardor ꝓtinus rebrietans pfusi amorꝭ Idē Quicqđ in maria gestū est:totum puritas ꝛ simplicitas:totū veritas ꝛ gr̄ia fuit:totū mīsericordia ꝛ iusticia q̄ de celo ꝓspexit. Idem. Maria qꝛ mēte passa ē plꝰ q̄ martyr fuit. Nimiꝝ qm̄ eiꝰ dilectio amplꝰ fortis q̄ mors:qꝛ mortē christi suam fecit. Idē. Si spiritu dei oīs virtꝰ angelorꝝ cōstat. btām ꝛ gl'iosam ꝙginē in quam supuenit spūssanctꝰ ꝛ deus totus (ita vt portaret nouē mēsibꝰ in eiꝰ vtero) credit amplioꝛa pmeruisse virtutū ꝓuilegia. ꝛ pcepisse gr̄am ab angelis. Idez. Si in domo pr̄is mās̄iones ml'te sunt. credimus splēdidioꝛē domū mr̄i filiū p̄stitisse q̄ olim edificauit sibi domū subnixam colūnis septē. Joh. Chryſ. sup mat. O inestimabil'laus marie. magis credebat ioseph castitati eiꝰ q̄ vtero eiꝰ. ꝛ plꝰ credidit gr̄e q̄ nature. Conceptōez manifestam videbat: ꝛ fornicatōez suspicari nō poterat. possibilꝰ esse credebat ml'ierē sine viro posse ꝓcipere: q̄ mariā posse peccare. Idem. Comesatrix aut vinolēta nū q̄ maria fuit. nō lenis: nō ociosa: nō cantatrix: nō turpiū verboꝝ amatrix: sicut solent plerunq; puelle: q̄ libēter talia aut loquunt̄ aut audiūt. nō sup vīz oculos suos extulit: aut infixit aspectū. Isido. de no. testa. Maria q̄ interp̄tat̄ dn̄a siue illuminatrix clara stirpe dauid. virga iesse. ortus ꝛclusus: fons signatꝰ. mater dn̄i. templū dei viui. sacrariū spūssancti. Beda in ome. Jure angelico aspectu sil' ꝛ affatu meruit pfrui: que āgelicā vitā studuit imitari. Idē. Decebat vt sicut p superbiam eue mors intrauit. ita p humilitatē marie panderet̄ introitꝰ vite. Joh. Damas. ī li. suo. Maria in domo dei plātata ꝛ ūpīguata spūsancto: vt oliua fructifera omnis virtutis habitaculū facta est: a bonī vite huius vicio ꝛ carnali desiderio mēte desistens. ꝛ ita virginez aīam obseruās cum corpe q̄ decebat eam deū in sinu suo suscipe. Bern̄. sup cantica. Sagitta electa est amor christi. que marie aīam nō mō cōfixit: sed etiā toraliter ptrāsiuit: vt nullam in pectore virginali pticulā vacuā amore reliquerat: sed toto corde: tota aīa: tota ꝙtute diligeret: ꝛ esset gr̄ia plena Idē sup missus. In pticulis: in angustijs: in rebus dubijs: mariā cogita: mariā inuoca: nō recedat ab ore: nō recedat a corde: ꝛ vt impetres oratōis suffragiū nō deseras ꝓuersationis exemplū. Ipām em̄ seq̄ns nō deuiaſ. ipām rogās nō desperas. ipām cogitās nō erras. ipa te tenēte nō corruis. ipa ꝓtegēte nō metuis. ipa duce nō fatigar̄. ipa ꝓpicia secur̄ ad gr̄am puenis Idē. Qđ moysi mōstratū est ī rubo ꝛ igne. aaron in virga ꝛ flore. gedeon in vellere ꝛ rore. hoc apte salomō ꝓuidit in forti ml'iere ꝛ eiꝰ ꝓcio. aptius ꝓsciuit hieremias de femīa et viro. aptissime ysaias declarauit de ꝙgīe ꝛ deo: ꝛ gabriel tandē exhibuit ipām virginē salutādo. Idez. Ipa ꝓteret caput tuū ꝛc. Bene. iij. Cui hec victoria ꝙuata ē nisi marie: ipa ꝓculdubio caput cōtriuit venenatū. que oīmodam maligni spūs suggestionē: tā de carnis ūllecebra q̄ ō mētis supbia deduxit ad nihilū Idez. Audi filia et vide ꝛc. Inclinauit maria aurē suam: videlicz ad obediētiā. ꝛ cor suuz ad disciplinā. ꝛ oblita est ppl'm suū ꝛ domuz pr̄is sui. qꝛ nec ppl'm augere ꝓlis successione: nec domui pr̄is sui relinq;re curauit heredem. sed q̄cq̄d honorīs in ppl'o. q̄cq̄d de paterna domo rex terrenaꝝ habere potuisset: oīa arbitrata ē q̄si stercora ut christū lucrifaceret. Idē. Ipa est nobil'ūlla stella et iacob orta. cuiꝰ radiꝰ vniuersum orbē illumīat. cuiꝰ splēdor in supnis p̄fulget: ꝛ inferos penetrat. terrā etiā plustrāt ꝛ calefaciēs magis mētes q̄ corpa: fouet mētes ꝛ excoquit vicia. Idē ī epistola. Fuit ꝓculdubio mr̄ dn̄i ante sancta q̄ nata. nec fallit̄ omnino sctā eccl'ia sanctū reputans ipm natiuitatis diē. Idē. Decuit reginā virginū singularis ꝓuilegio sanctitatis absq; omni pctō ducere vitā. que dum peccati mortisq; pareret ꝑemptorē. munus vite ꝛ iusticie oīmibus obtineret. Idē. Si ante ꝓceptū suū sanctificari

minime potuit. qm̄ nō erat: sed nec in ip̄o ꝯceptu ꝓpter pctm̄ qd̄ inerat: restat q̄ p⁹ ꝯceptū in vtero iā existens sanctificatōez accepisse credat̄. Idē in ser. Sileat misericordiā tuam o beata virgo si q̄s inuocatā eam in necessitatib⁹ suis sibi meminerit defuisse. Nos q̄dem seruuli tui ceteris in virtutib⁹ ꝯgaudem⁹ tibi. sed ī hac potius nobisip̄is. Laudam⁹ enī virginitatez tuā ⁊ humilitatē miramur. sz mis̄icordia miseris sapit dulcius. qꝛ misericordiā cōplectimur chari⁹: recordamur sepi⁹: ⁊ crebrius inuocam⁹. Nec est enī illa q̄ totius mundi repationē obtinuit: et salutē omnibus impetrauit. Idem. Quis mis̄icordie tue o bn̄dicta: lōgitudinē: latitudinez: sublimitatē ⁊ ꝓfundum queat īuestigare? Nam lōgitudo ei⁹ vsqꝫ in nouissimū diē inuocātib⁹ eam subuenit vniuersis. Latitudo ei⁹ replet orbē terraꝝ: vt tua q̄z misericordia plena sit om̄is terra. Sic ⁊ sublimitas ei⁹ ciuitatis supne inuenit restaurationē. Et ꝓfundū ei⁹ sedentib⁹ in tenebris ⁊ in vmbra mortis obtinuit redemptionē. Idē. Maria oīb⁹ om̄ia facta ē. sapientib⁹ et insipiētib⁹ copiosissima charitate debitricē se fecit. omnib⁹ mis̄icordie sinū aperuit: vt de plenitudine illi⁹ accipiant vniuersi. captiu⁹ redemptiōez. eger curatōem: tristis ꝯsolatōem. pctōr veniā. iustus gr̄am: angel⁹ leticiā. deniqꝫ tota trinitas gl̄iam. filij ꝑsona carnis hūane substantiā. Idem. Fuit btā virgo fortis ī ꝓposito: tēperans in silētio. prudens ī interrogatōe. iusta in cōfessiōe. Idē. In te sola beata virgo rex ille diues ⁊ p̄diues exinanit̄. ⁊ excelsus hūiliatur. ⁊ immēsus abbreuiat̄: ⁊ ab angelis minorat̄. ver⁹ deniqꝫ deus et dei fili⁹ incarnat̄. Sz q̄ fructu? Nempe vt oēs ei⁹ pauptate locupletemur. eius hūilitate subleuemur. ei⁹ minoratōe magnificemur. ei⁹ incarnatiōe adherētes deo: incipiam⁹ vn⁹ esse sp̄ūs cum eo. Idē. Mariā salutās angel⁹: nō solū plenā gratia. sed etiā adhuc supuenturum in eā asserit sp̄m̄ sanctum. Ad q̄d nisi vt adueniēte iā spiritu plena sibi: eodē supueniēte: nobis quoqꝫ supplena ⁊ supefluens fieret. Idem. Aduocatā p̄misit pegrinatio nostra. que tanq̄ꝫ iudicis mr̄: et mater misericordie suppliciter ⁊ efficacit̄ salutis nostre negocia ꝑtractabit. Idē Filioli maria pctōꝝ scala. maria mea maxīa fiducia est. hec tota rō spei mee. Quid enim? Potest ne fili⁹ aut repellere te: aut sustinere repulsam nō audire aut nō audiri fili⁹? Neutrū plane. Inuenisti ait angelus gratiā: et sola est gratia qua egemus. Idē Nō in sola marie taciturnitate cōmendat̄ ei⁹ humilitas: sed euidētius resonat in sermōe. Audierat: quod ex te nascetur sanctū: vocabit̄ fili⁹ dei. ⁊ nihil alid̄ q̄ꝫ ancillā ei⁹ se esse fatet̄. Anselmus de cōceptu virginali. Decebat enī vt illi⁹ hoīs conceptio de matre purissima fieret: vt ea puritate q̄ maior sub deo nequit intelligi virgo illa niteret: cui de⁹ pater vnicū filiū quem de corde suo eq̄lē sibi genuit: et tanq̄ꝫ seipsuz diligebat ita dare disponebat. Idem in libro orationū. Sicut o btīssima oīs a te auersus ⁊ a te despectus necesse est vt intereat. ita ad te oīs cōuersus ⁊ a te respectus: impossibile est vt pereat. Idē. O femina mirabilit̄ singularis et singulariter mirabilis: ꝑ quā elemēta renouant̄. inferna remediant̄: homīes saluantur: angeli reintegrant̄. O femīa plena et superplena gratia: de cui⁹ plenitudinis exundātia: resp̄sa sic reuirescit om̄is creatura. O virgo bn̄dicta ꝑ cuius benedictōnem benedicit̄ om̄is creatura: nō solū creatura a creatore: sz etiā creator a creatura. Idē circa soliloq̄. Loq̄r dn̄a beneficijs tuis plenum esse mūdum: īferna penetrant. celos superant. per plenitudinem enim gratie tue et q̄ in inferno erant se letant̄ liberata. ⁊ que supra celū sunt se gaudent restaurata.

De angelis

Capitulū VI

Gregori⁹ in moral̄. Nisi angeli q̄dam nobis interna nūciātes ad tēpus ex aere corpa sumerēt: exterioribꝫ ꝓfecto nostris obtutib⁹ nō apparerent. nec cibos cū abraam caperēt: nisi propter nos solidū aliquid ex celesti alimēto gestarent. Idez. Diuinitatis celsitudinem q̄ꝫuis subleuate videāt: nec virtutes tn̄ angelice cōprehendūt. Idē. Certa angeloꝝ mīsteria dispensandis q̄busqꝫ gētib⁹ sunt p̄lata. Idē. In h̄ ē nūc natura

angelica a nostre nature conditõe disiuncta: q nos et loco circũscribimur: ꝛ cecitatis ignorãtia coartamur. angeloꝝ ꝥo spiritus loco quidẽ circũscripti sunt: sed tñ eorũ sciẽtie lõge sup nos incõparabiliter dilatanť. interius ąppe exteriusq; sciẽdo distenti sunt. qꝛ ipm fontẽ sciẽtie ꝺtẽplantur. ¶ Idez in omeľ. In hominiꝺ omne iudiciũ ꝑ angelos exhibeť. ¶ Aug⁹ de ci. dei. Sancti angeli quoꝝ societati ꝛ ꝯgregatõi in hac ꝑegrinatõe laborioſiſſima ſuſpiramus: ſicut habẽt ꝑmanendi eternitatem. ita cognoſcẽdi facilitatẽ ꝛ reꝺeſcendi felicitatẽ. ¶ Joh. Chryſo. in ſer. Factuꝫ eſt vt moꝛeꝛeť mẽdic⁹: ꝛ deꝑoꝛtareť ab angelis in ſinũ abꝛae. Tãte pene paupis ſic repente delictꝫs ꝯmutanť: vt poꝛtareť ab angelis ꝛ induceꝛeť in ꝑadiſum. ne ſaltem ambulans paup lazar⁹ laboꝛaret: poꝛtať poſt tãtos laboꝛes. qꝛ ꝓꝓ defecerat: ꝛ poꝛtať ab angeľ. nõ enĩ ſuffecerat ad poꝛtãdũ paupi vnus angel⁹: et ꝓꝓea plures veniunt vt choꝝ leticie faciãt ¶ Idem ſuper epľam ad hebre. Intellige q̃ntus honoꝛ nob exiſtit: vt ad nos ſicut ad amicos miniſtros angelos ſuos deſtinet de⁹. cꝫuis enĩ multũ interſit inter angelos ꝛ hoĩes: ꝓpiquos tñ nobis eos fecit de⁹. qꝛ nr̃e ſaluti ſtudent: ꝓpter nos diſcurrunt: nobis ſuo fungunť officio. ¶ Iſido. de ſum. bo. Ineſt angelis mutabilitas ĩ natura. ſꝫ facit eos incoꝛruptos charitas ſempiterna ¶ Idẽ Inter angelos diſtãtia poteſtatum eſt. ꝛ ꝑ graduũ dignitate miſteria eiſdem ſunt diſtributa. aliꝫsq; alĩ ꝓferuntur tã culmĩe ptãtis cꝫ ſcia veritatis. ¶ Hieronymus infra in capľo de hoĩe. Magna dignitas. ¶ Bern. ſup cãtica. Gaudẽt angeli in ꝓuerſiõe ꝛ penitẽtia peccatoꝝ: ſalutem hoĩm ſitiẽtes: lachꝛymeq; penitẽtiũ vinũ eorũ. ¶ Idẽ. Non ambigo q̃n angeli grataner in palatio colligãt: quẽ taz g̃ranter in ſterq̃linio viſitant. Deniq; letati ſunt in ꝓuerſiõe peccatoꝝ: ꝛ in aſſumptione ꝓmioꝝ nõ agnoſcent. ¶ Idez ĩ epľa O ſi quis haberet oculos aptos: q̃s oꝛando ꝓpheta puero reuelauit: videret ꝑculdubio quemadmodũ ꝓueniũt ꝓncipeſ cõiũcti pſallentiꝺ in medio iuuẽculaꝝ tympaniſtriarũ. videꝛz inq; qua cura: q̃ ve tri pudio interſunt cantãtiꝺ. aſſunt oꝛãtiꝺ. inſunt meditãtiꝺ. ſupſunt q̃eſcẽtiꝺ: oꝛdinantiꝺ et ꝑcurãtiꝺ ꝓſunt. ¶ Idem ſup q̃ habitat. Quid ſub tãtis cuſtodiꝺ timeamus: nec enĩ ſupari nec ſeduci: minꝰ aũt ſeducere poſſunt. q̃ cuſtodiũt nos in oĩꝺ vĩs noſtris. fideleſ enĩ ſunt: ꝓuꝺẽtes ſũt: potẽtes ſunt. ¶ Blo. ꝓuerꝺ. xxv. Quotiꝺie angeli de terra longinq̃. i. de ſupna patria deſcẽdentes: in mũꝺo iuſtos: vľ intertentatõnes ſpe celeſtiũ roboꝛãt. vel finito certamĩe ad palmã retributõnis inducũt ¶ Blo. nume. xxv. Adeſt vnicuiq; noſtꝝ angelus bonus. q̃ regat: moneat. q̃ ꝑactibus noſtris coꝛrigẽꝺis: ꝛ miſeratõiꝺ noſtris expoſcẽꝺis q̃tiꝺie videat faciem dei. ¶ De diſtinctõe. ix. oꝛdinũ Hre. in omeľ. Si q̃ minima nunciãt angeli. q̃ vero ſup̃ma annunciãt archãgeli vocanť. hinc ẽ q̃ ad mariã virginẽ nõ quilibet angel⁹ ſꝫ gabꝛiel archangel⁹ mittiť. Virtutes vocãť hi nimiruꝫ ſpũs ꝑ quos ſigna ꝛ miracula freq̃nter fiunt. Poteſtates vocanť hi qui hec potenti⁹ in ſuo oꝛꝺie ꝑceperũt: vt eorum ꝺitiõi virtutes aduerſe ſubiecte ſint. quoꝝ poteſtate refrenanť: ne coꝛꝺa hoĩm tñ tentare ꝑualeant q̃ntũ volũt. Principatus quoq; vocanť qui ꝛ ipis q̃ꝫ bonis angeloꝝ ſpiritiꝺ ꝓſunt: q̃ ſubiectis aliꝫs duꝫ quecũq; ſunt agẽda diſponũt: eis ad explẽda ꝺiuina myſteria ꝓncipantur. Dominatões vocanť qui etiã poteſtates ꝓncipatuũ diſſimilitudine alta trãſcendũt. Ea ergo angeloꝝ agmina: que mira potẽtia ꝑeminent: ꝑ eo q̃ eis cetera ad obediendũ ſubiecta ſunt: dominatões vocãtur. Thꝛoni quoq; illa agmina ſunt vocata: q̃ ꝺibus ad exercendũ iudiciũ ſp deus omĩpotens ꝓſiꝺet. Et ſublimioꝛa illa agmĩa iꝺo cherubin vocata ſũt. qꝛ tãto ꝑfectioꝛi ſcientia plena ſunt: q̃nto claritatẽ dei vicini⁹ contemplanť. vt ꝓm creature modum eo pleni⁹ omnia ſciãt: quo viſiõi conditoꝛis ſui ꝑ meritũ dignitatiſ appꝛopinq̃nt. Seraphin autẽ ardentes vel incẽꝺẽtes vocãtur. que quia ſic deo cõiuncta ſunt: vt inter hec ꝛ deũ nulli alĩ ſpirit⁹ medĩ inteſint tanto magis ardẽt: q̃to hũc vicinius vident. ¶ Idem in eadẽ omeľ. Diſtincte conuerſatões ſinguloꝝ hominũ diſtinct⁹ oꝛdiniꝺ congruũt: ꝛ ĩ eoꝝ ſoꝛtẽ vľ oꝛdinem ꝑ uerſatiõis ſiľitudinẽ deputanť. Nam

sunt plerique qui parua capiunt. sed tñ hec eadē parua pie annūciare fratribꝫ nō desistunt. Isti itaq; in angeloꝝ nūeꝝ currūt. Et sunt nōnulli qui diuine largitatis munere refecti: secretoꝝ celestiū summa nō solū cape p̄ualent sed etiā aliꝫs nūciare. quo ergo isti nisi in archāgeloꝝ numeꝝ deputant̄? Et sunt aliꝫ q̄ faciūt mira signa. valēter opantur. quo ergo isti nisi ad supnarū virtutū sortē ⁊ numeꝝ ꝯgruūt. Et sūt nōnulli qui etiā de obsessis corpibus malignos spūs fugāt. eosq; virtute orōis et vi accepte potestatis eijciūt. quo itaq; isti ꝑ meritū suū nisi inter potestatū celestiuꝫ numeꝝ sortē sortiunt̄? Et sunt nōnulli q̄ acceptis virtutibꝫ etiā electoꝝ hoīm merita trāscēdūt. cūq; et bonis meliores sint electis quoq; fratribꝫ p̄ncipantur. quo ergo isti sortē suā nisi inter principatuū numerū acceperūt. Et sunt nōnulli qui sic ī semetip̄is cūctis viciꝫs om̄ibusq; desideriꝫs illecebris dñant̄. vt ip̄o iure mūdicie: diꝫ inter hoīes vocent̄. Quo ergo isti nisi inter numeꝝ dominationū currūt? Et sūt nōnulli q̄ dū sibimetip̄is vigilāti cura dominant̄: dū se sollicita intentōe discutiūt. diuino timori semp inherētes. hoc in munere virtutis accipiūt: vt iudicare ⁊ regere alios possint: quoꝝ ꝓfecto mentibꝫ diuina ꝯtēplatio p̄sto est. in his velut ī throno suo dñs p̄sidens: alioꝝ facta examīat: ⁊ cūcta mirabiliter de sua sede dispensat. Quid ergo isti nisi throni sui ꝯditoris sūt? Quia vero cherubin plenitudo sciētie dicit̄. ⁊ paulo dicēte didicim⁹: qꝛ plenitudo legis est charitas. omnes q̄ dei ac ꝓximi charitate ceteris ampli⁹ pleni sunt: meritorū suorū sortē inter cherubin numeros ꝑceperunt. Et sunt nōnulli q̄ supne ꝯtemplatōis amore accēsi in solo cōditoris sui desiderio anhelāt. nil iā ī h̄ mūdo cupiūt. solo eternitatꝭ amore pascūt̄. terrēa q̄q; abijciūt. cūcta tp̄alia mēte trāscēdūt: amant ⁊ ardēt. atq; ī ip̄o suo amore req̄escūt. amando ardēt. loq̄ndo ⁊ alios accēdūt: ⁊ q̄s v̄bꝫ tāgūt: ardere ꝓtin⁹ ī dei amore faciunt Quid ḡ istos: nisi seraphin dixerī. q̄ꝝ cor in ignē ꝯuersum lucet ⁊ vrit.

De homine.

Capitulū VII

Grego. in omelia. Curem⁹ fratres charissimi ne qua nos immūdicia polluat. qui in eterna p̄sentia ⁊ dei ciues ⁊ angelis eq̄les sumus: vendicemus moribꝫ dignitatē nostrā. Idez ī mora. Ad hoc in ꝑadiso hō posit⁹ fuerat vt si se ad cōditoris sui obedientiā vinculꝰ charitatis astrīgeret: ad celestē patriā angelorū q̄ñq; sine carnis morte transiret. sic nanq; immortalꝰ est cōditus: vt si non peccaret etiā mori nō potuisset. atq; ex merito liberi arbitrij beatitudinē illi⁹ regionis attingeret: in qua vl̄ peccare vel mori nō potuisset. Idez. Homo ab humo appellat⁹ est. et quō valet esse sine macula qui spōte sua ad infirmitatē cōcidit fact⁹ de terra? Idē. Nō se desperet humana fragilitas. vnigeniti sanguinē ꝯsideret. et in p̄cio suo ꝯspiciat q̄ꝫ magna est: que tāti valꝫ Aug⁹ d̄ adulterinis ꝯiug. Indig̃ntur viri si audiāt adulteros viros pēdere sil̄es adulteris feminis penas: cū tāto g̃uius eos puniri oportuit: q̄nto magis ad eos ꝑtinet et virtute vincere: et exēplo regere feminas christianas. Idem d̄ trinitate. Justiciā sibi dare nō pōt hō: quaꝫ ꝑditam nō habet. hāc enī cū homo cōderet̄ accepit: et peccādo vtiq; ꝑdidit. Idē de libero arbitrio. Exq̄ incipit hō p̄cepti esse capax: ex illo īcipit posse peccare. Duobus aūt modis peccat anteq̄ꝫ fiat sapiens. si aut nō se accōmodet ad accipiēdū p̄ceptū: aut cū acceperit ñ obs̄uet. Idē de ci. dei. Infantia q̄dem hoīs non a risu sed a fletu ordit̄ hanc lucē. q̄d maloruꝫ ingressa sit nesciens ꝓphetat quodāmodo. Idē. Puer a ploratu incipit nec ridere potest. ꝓpha calamitatis. lachryme sunt testes miserie. nō adhuc loq̄tur ⁊ iā ꝓphetat. Erubescāt cantatrices ibi nō flere vbi infans q̄ nō est vni⁹ diei p̄dicat esse flēdū. Idē sup Gene. cōtra manicheos. Omniū animaliū corpa: siue que in aq̄s siue q̄ in terra viuūt inclinata sunt ad terrā ⁊ nō sunt erecta sicut hoīs corpus. quo signat̄ etiā animū nostꝝ in supna sua. id ē in eterna spūalia erectū eē deberi. Glo. hiero. matth̄. xviij. Magna dignitas animarū vt vnaq̄q; habeat ab ortu natiuitatꝭ ī custodiā sui angelū delegatū. Johannes Chryso. sup matth̄. In hoc sum⁹ imago

dei: vt quod bonũ ei videt̃ ⁊ apud nos sit bonũ: et quod ei malũ videt̃ ⁊ apd̃ nos sit malũ. Idẽ in ser. cõparat⁹ est ait ꝓphe ta hõ iumentis insipiẽtib⁹: ⁊ sil'is fact⁹ est eis. Pei⁹ est ꝯparari q̃ꝫ nasci. Naturalit̃ ñ habere rõem tolerabile ẽ. verũ rõe decora tũ: irrõnali creature ꝯparari volũtatis est crimẽ nõ nature. Berñ. ĩ medita. Tria in mẽte mea ĩuenio: ꝑ que deũ recolo: apis cio: cõcupisco. Sũt autẽ hec tria. memo ria: intelligẽtia: volũtas. Idẽ de consi dera. Hõ nat⁹ ad laborẽ: nõ ad honorez. hõ natus de muliere: et ob hoc cũ reatu. breui viuẽs tp̃e: ideoq̃ cũ metu. repletur multis miserijs: ⁊ ꝓpterea cũ fletu. ⁊ vere multis: qꝛ corpis et aĩe simul. Idẽ. At tende q̃d fuisti añ ortũ. ⁊ q̃d es ab ortu vs q̃ꝫ ad occasum. ac q̃d eris post hãc vitam. De primo v̄sus. Forma: fauor ppl'i: fer uor iuuenilis: opesq̃. Subripuere tibi nosse q̃d sit hõ. Post hoĩem v̄mis. post v̄ mẽ fetor ⁊ horror. Sic in nõ hoĩem verti tur oĩs hõ. Idẽ. Ad imaginẽ ⁊ sil'itudi nem dei fact⁹ est hõ. In imagĩe arbitrij li bertatẽ: virtutẽ habẽs ĩ sil'itudĩe: et sil'itu do q̃dem ꝑijt. verũtamẽ in imagĩe ꝑtrã sijt hõ. imago siq̃dem ĩ gehẽna ip̃a vri po terit: nõ exuri. Idẽ. Quotq̃t degimus in regiõe vmbre mortꝭ: in infirmitate cor pis: in loco tẽtatõnis. si diligẽter aduerti mus triplici hic incõmodo mis̃abilit̃ la boram⁹. Nã ⁊ faciles sum⁹ ad seducẽdũ. ⁊ debiles ad opandũ: ⁊ fragiles ad resistẽ dum. Vñ idẽ Berñ. Si discernere vo lum⁹ inter bonũ et malũ decipimur. Si tẽtam⁹ facere bonũ: deficim⁹. si conamur resistere malo: deijcimur ⁊ supamur. nec miꝝ. qꝛ vt d̃r Job. xli. Nõ est ꝑtãs sup t̃ rã q̃ possit ei ꝯpari. s. aduersarij nr̃i. Bo etius infra in capl'o de ignorãtia. Hũane nature. Autor de spũ ⁊ aĩa. Aĩa ẽ rõna lis: ꝯcupiscibil': irascibil'. ꝑ rõnabilitatem habil' est illumĩari ad aliq̃d ꝯgnoscẽdũ in fra se: sup̃ se: in se: iuxta se. Cognoscit siq̃ dẽ deũ sup̃ se: se ĩ se: angelũ iuxta se: q̃cq̃d celi ꝯtinet̃ ambitu infra se. ꝑ cõcupiscibili tatem ⁊ irascsbilitatẽ habilis est affici ad aliquid appetendũ vel fugiendũ: aman dum vl' odiẽdum. ⁊ ideo de ratõnabilita te omnis sensus anime orit̃. et de alijs om nis affectus.

De muliere

Capitulũ VIII.

Gregori⁹ in regis. Si hora eadẽ q̃ genuerat actura gr̃as ml'ier ĩtret eccl'iaz: nullo pctĩ põdere g̃uat̃. voluptas enĩ carnis nõ dolor ĩ culpa ẽ. in carnis au tẽ ꝯmixtiõe voluptas ẽ. Nã in ꝓlis ꝓlatõ ne gemit⁹. Idẽ. Mẽstrua ꝯsuetudo mu lierib⁹ nõ aliq̃ culpa est. videlicz qꝛ natura lit̃ accidit. Idẽ. Si in mẽstrua ꝯsuetu dine ad sacramẽtũ dñici corpis ⁊ sanguis accedere ml'ieres nõ p̃sumãt. de sua recta ꝯsideratiõe laudãde sunt. dũ v̄o ꝑcipiẽdo ex religiose vite ꝯsuetudĩe eiusdẽ mysterij amore rapiunt̃: rep̃mẽde nõ sunt. Idẽ. In syna mõte dñs ad ppl'm locutur⁹: p̃⁹ eundẽ ppl'm abstinere a ml'ierib⁹ p̃cepit. ⁊ si illic vbi dñs ꝑ creaturaz subditã hoĩb⁹ loq̃bat̃ tãta ꝓuisiõe est mũdicia corpis re q̃sita: vt q̃ verba dei ꝑcipent: mulieribus mixti nõ essent. q̃nto magꝭ ml'ieres q̃ cor pus dñi oĩpotẽtis accipiũt: custodire ĩ se mundiciã carnis debẽt: ne ip̃a inestimabi lis mysterij magnitudine grauẽt̃. Au gustin⁹ de ci. dei. Q̃ femĩa ade ex eĩ⁹ la te re facta est. etiã hinc satis significatuz ẽ q̃ꝫ sacra mariti ⁊ vxoris debeat esse ꝯiũctio. Idẽ de patiẽtia. Nõ diabol⁹ vxorem iob: cũ etiã filios abstulissz tãq̃ꝫ nocẽdi ĩ perit⁹ reliq̃rat. q̃ q̃ntũ esset necessaria ten tatori iã ĩ eua didicerat. sz modo alterum adã quẽ ꝑ mulierẽ capet nõ ĩuenerat. cau tior fuit iob in doloribꝫ q̃ꝫ adã in nemori bus. Idẽ de decẽ cordis. Illa est casta ⁊ sancta femĩa ⁊ v̄e christiana q̃ dolz for nicantẽ virũ: ⁊ nõ dolet ꝓpter carnẽ: sz do let ꝓpt̃ charitatẽ. Idẽ de v̄bis dñi. Qd̃ dolẽdũ est multi viri vincunt̃ a femĩs. ser uant femĩe castitatẽ quã viri s̃uare nolũt. Amb. de v̄gi. Saltat sz adultere filia: q̃ v̄o pudica q̃ casta est: filias suas religio nẽ docet nõ saltatõez. Joh. Chrys. sup matth̃. xix. in origi. Quid ẽ ml'ier nisi ami cicie inimica. ineffugabil' pena. notorium malũ. natural' tẽtatio. desiderabil' calami tas. domesticũ ꝑiculuz. mali natura. boni colore depicta. g̃ si dimittere illã pctm̃ ẽ: te nere aũt viro tormẽtũ ẽ. necesse ẽ vt aut di mittẽtes adulteriũ faciamus: aut tenẽtes q̃tidianas pugnas ⁊ amaritudĩes habea

mus. ¶ Idē. Ser⁹ mlīebris incaut⁹ et mollis est. Incaut⁹ q̄dē qz nō oīa q̄ videt aut audit cū sapīa ꝛ rōe ꝓsiderat. Mollis aūt: qz facile flectīt: vl' ō malo ad bonū: vl' de bono ad malū. ¶ Idē in ser. Quid est speciosa mlier? sepulcz dealbatū: nisi fuerit casta: sobria ꝛ pudica. pulcritudo autē est sine his ꝑtutib⁹ p̄cipitiū patēs. venenū insipietib⁹ ꝓpositū. ¶ Idē sup Johā. Nihil fortī mlīere religiosa ꝛ prudēte ad deliniēdū virū ꝛ informādū ei⁹ animū ad qōcūqz voluerit. ¶ Hiero. ī epla ad occeanū. Janua diaboli: via iniq̄tat⁹. scorpionis ꝑcussio. nociuūqz gen⁹ femīaz ē: cuz ꝑimat stipula incēdit ignē flāmigero ig ne ꝑcutit. femīa ꝓsciam pīt habitātis exurit: fundamētaqz mētiū. ¶ Sene. ī puer. Malo in ꝓsilio vincūt feie viros. ¶ Secūdus phs. Mlier est hoīs ꝓfusio īsaturabīl' bestia: sollicitudo ꝓtinua: indesinēs pugna: q̄tidianū damnū: castitat⁹ impedimentū: dom⁹ rēpestat⁹. adulterū vas. viri ꝛ ptinētie naufragiū: p̄cipuū plūm. aīal pessimū: pondus ḡuissimū: aspis insatiabīl': humanū mancipiū.

De christianis bonis

Capitulū IX.

¶ Rego. ī moza. Ecce ꝑita⁹ clamat: nisi q̄s renūciauerit oīb⁹ q̄ possidet nō ꝑt me⁹ esse discipul⁹. ¶ Perfect⁹ igīt christian⁹ quō dz res trenas iurgādo defēdere: q̄s ñ p̄cipīt possidere. Itaqz cū res ꝑas amittūt⁹ si pfecte deū seq̄mur. in hui⁹ vite itinere a magno onere leuigati sum⁹. ¶ Idē ī regis. Christianū decet vt nobilē pl⁹ benignū q̄z rigidū: plus mīsericordē esse q̄z districtū. et lucz de damno alteri⁹ non expectare. sz recepti p̄cij sit sorte ꝓtēt⁹: q̄ten⁹ q̄cūd cessit paupi omps ei deus multiplicata sicut ꝓmisit restituti one ꝓpēset ¶ Aug⁹ de ꝟbis dñi. Cū christian⁹ cepit bñ viuere ac feruere bonis operib⁹ mūdūqz ꝓtēnere. statiz in ipa nouitate opez suoz patīt reꝑhēsorez ꝛ ꝓdictorez frigidos christianos. Si autem pseuerauerit ꝛ eos supauerit pseuerādo ꝛ nō defecerit a bonis opib⁹: in idipm illi iā obsequūt q̄ aū ꝓhibebāt. ¶ Idē ō vita christiana. Hoc ē sacrificiū qō de⁹ sup oēs hostias q̄rit ꝛ diligit: vt ꝑ iusticie nr̄e opa nomē suū vbiqz laudet: ꝛ de⁹ ver⁹ esse ſuoz suoz actu ꝛ ope ꝓbet. ¶ Idē. Nō solū ꝟ a christiano q̄rit vt malo careat: sz vt bonū exerceat. ¶ Isi. de ety. Nō se gl'iet christianū q̄ nomē hz ꝛ facta non hz. vbi aūt nomē secutū fuerit op⁹: certissime ille est christian⁹ q̄ se factis christianū ostēdit: ābulās sicut ꝛ ille ābulauit a q̄ nomē traxit. ¶ Ambro. ī epla. Oīs q̄ christū ſcipit sapiēs ē. q̄ aūt sapiēs est etiā liber est. omīs igīt christian⁹ ꝛ liber ꝛ sapiens. ¶ Johes chrys. ī epla. Unū tm̄m⁹ christian⁹ iudicat malū. solūqz formidat dñi celestī offēsā. ¶ Ber. ī epi. Quid ꝓdest christū seq̄ nisi ꝓtingat ꝛ ꝓseq̄. iō paul⁹ aiebat. sic curre te vt ꝓhēdat⁹. ibi tu christiāe fige tui cursus ꝑfectusqz metā: vbi christ⁹ posuit suam. fact⁹ est inq̄t obediēs vsqz ad mortez. ¶ Glo. bede Jaco. i. Ne indignemī si mali in mūdo floreāt: si vos patimini. qz nō ē christiane dignitat⁹ ī tpalib⁹ exaltari: sed poti⁹ depmi. mali nihil habēt ī celo: vos nihil ī mūdo: sed spe illi⁹ boni ad qō rēditis: q̄cquid ī via ꝓtigat gaudere debetis. ¶ Glo. eccl. iiij. Māsuetudo hoīez spernit: hūilitas se oīb⁹ subīcit. decet aūt christianū eqlibus ꝛ inferioribus affabilē esse ꝛ mitē: senioribus humilē.

De christianis malis

Capitulū X

¶ Regor⁹ ī moza. Multos pestep pe puritatis obsessos: sub christiano noīe ipa tranq̄llitas eccl'iastice pacis abscōdit. q̄s tñ si leuis ꝑsecutōis aura pulsauerit: mox extra areā velut paleas tollit. ¶ Idem in regis. Si facit christianus esses: pl⁹ dei iudiciū q̄z voces hoīs timeres. ¶ Hiero. ifra ī cap'o De stultiloq̄o. De turpiloq̄o. Nō flagito. ¶ Augus. de. x. cordis. Qui nō de futuro sec'o cogitat: nec ꝓpter̄ea christian⁹ ē: vt id qō in fine de⁹ ꝓmittit accipiat. nōdū christianus est ¶ Idē ō vita christiana. Christi ille non famul⁹ sz subsannator ꝛ irrisor ē: q̄ ei⁹ se seruū dic̄: cui fuire dissimulat. ¶ Idē. Nō in ñ nobis nomē tm̄ q̄ christiani dicimur blādiamur. sz ꝓpt̄ ñ etiā nos iudicādos credam⁹: si nomē nobis frustra vēdicem⁹ alienū. ¶ Isid. de sum. bo. Christian⁹ mal⁹ ſm euāgelīj doctrinā nō viuit. et ipaz fidē

quã verbo colit adorta tẽtatõe facile perdit. Bern. sup cañ. Intestina ⁊ insanabil' est plaga eccl'ie. ⁊ iõ i pace amaritudo ei⁹ amarissima. sz in q̃ pace. pax ẽ ⁊ nõ est. pax a paganis. pax ab hereticis: sz nõ pfecto a filijs. Vox plãgẽtis eccl'ie etiã tẽpore isto. Filios enutriui ⁊ exaltaui. ipi autẽ spreuerũt me. spreuerũt ⁊ maculauerũt me Idẽ in ser. Hũc frustra clamat christ⁹ de leuitate oner⁹ sui. sine cã iugũ suũ suane p̃dicat. qñq̃dẽ ⁊ ab ipis q̃ christiano cẽ sentnoie on⁹ diaboli ⁊ iugũ carnis atq; seculi hui⁹ delectabili⁹ reputat Idẽ Sicut ipi christũ psequũt q̃ ab eo vtiq; christiani dicunt: amici tui de⁹ ⁊ p̃rimi aduersum te appropinq̃uerũt ⁊ steterũt: cõuras se videt õ te vniuersitas populi christiani a minimo vsq; ad maximũ.

De prelatis bonis.

Capitulũ XI.

Rego. i mora. Pia pastor⁹ mens: sz qz nõ ꝑpaz gl'iaz sz auctoris q̃rit. ab oĩb⁹ vult adiuuari. Idem. Nolẽti mihi atq; renitẽti cũ gne essz altaris mysteriũ: etiã põd⁹ ẽ cure pastoral' iniũctũ. Idem in dyal'. Petri vicẽ ⁊ ligãdo ⁊ soluẽdo obtinẽt: q̃ locũ scti regimis fide ⁊ moribꝫ tenẽt Idẽ i pasto. Rector sp cogitatõe sit mũd⁹: q̃ten⁹ hũc nulla immũdicia polluat: q̃ h̃ suscipit officiũ vt in alienis q̃z cordibꝫ pollutõis maculas tergat Isa. lij. Mũdamini ⁊c. Idẽ. Sit rector actõe ꝓcipu⁹: vt vite viã subdit⁹ vi uẽdo denũciet. ⁊ gregq̃ pastoris vocẽ moresq; seq̃tur: p exẽpla meli⁹ q̃s p ẏba gẽdiat Leui. vij. Isa. xl. Sup mõtẽ excelsũ. glo. Idẽ Sit rector discret⁹ i silẽtio: vtil' i ẏbo. ne aut tacẽda pferat: aut pferẽda reticescat. Hã sicut icauta locutio i errorẽ protrahit: ita indiscretũ silẽtiũ hos q̃ erudiri poterãt i errore derelinq̃t. De p̃mo nũeri xix. Vas qđ nõ. De scdo ysa. lvi. Canes muti. Idẽ. Sit rector singul' ꝓpassiõe prim⁹: ꝑ cũctis ꝓtẽplatõe suspẽsus. vt et p pietatis viscera in se ifirmitatẽ ceteroꝝ trãsferat: ⁊ p speculatõis altitudinẽ semet ipm q̃z iuisibilia appetẽdo trãscẽdat. Beneſis. xxviij. de angel' ascedentibꝫ ⁊ descẽdentibꝫ. Idez. Sit rector bñ agẽtib⁹ p hũilitatẽ soci⁹, cõtra delinq̃ntiũ vicia p zelũ iusticie erect⁹. vt ⁊ bonis i nullo se ꝑferat: et cũ prauoꝝ culpa exigit ptãtez sui ꝓratus agnoscat. Debze. ix. dz. q tria erãt i arca. s. manna dulcedis: virga discipline: ⁊ tabule sciẽtie legis. Idem. Tales sese q̃ psunt exhibeãt: q̃bꝫ vt eoꝝ subiecti occulta q̃q; sua ꝓdere nõ erubescãt. vt cũ tẽtationũ fluct⁹ parui tolerãt: ad pastoris sui mẽtẽ q̃si ad mꝰis sue sinũ recurrãt. Nota glo. grego. in re. vij. d. Idẽ i glo. Exo. xxviij. Debet rector subtili examine bona malaq; discernere. et que vel quibus q̃ ⁊ q̃liter ꝓgruãt studiose cogitare. nil p priũ q̃rere. sed sua cõmoda ꝓpinq̃ꝝ bona reputare Idẽ glo. canti. v. Qui ad solli citudinẽ regẽdaꝝ aniarũ se accĩgit: restat vt quibꝫ eterna p̃dicat: ad puidẽda q̃z eis tpaliũ necessitatũ subsidia iuigilz Idẽ in ome. Cause pẽsande sũt. ⁊ tũc ligãdi at q; soluẽdi prãs exercẽda. videndũ q̃ cl'pa aut q̃ sit pñia secuta post culpã: vt q̃s omnipotẽs de⁹ p ꝓuctõis grãz visitat: illos pastoris snĩa absoluat. tũc enĩ ẏa est absolutio p̃sentis: cũ interni arbitriũ sequit iudicis. Idẽ in regis. Prelatorũ bonitas subiectorũ salubris est regula Idẽ. Sic nos fidelibꝫ subditis tenere discipliam debemus: sicut boni patres carnalibus filijs solent: quos et p culpis verberibus ferũt: et tñ ipos quos doloribꝫ affligũt ⁊ habere heredes q̃rũt. Augus. de pasto. Glorient pastores: sed q̃ gloriat in dño glorier. hoc est christũ in subditis pascere. hoc est in christo pascere. hoc est p pter christũ ⁊ ꝓpter subditos sibi nõ parcere. Idem. De bonis ouibꝫ fiũt boni pastores. Idem. Habem⁹ duo quedã. vnũ q̃ christiani sum⁹. alteꝝ q̃ ꝓpositi sumus. illud q̃ christiani sumus ꝓpt nos ẽ. q̃ prepositi sumus ꝓpter alios est. i eo q̃ christiani sum⁹ attendit vtilitas nostra. in eo q̃ ꝓpositi sumus: non nisi alĩa Almbro. in pasto. Quod sumus ꝓfessiõe: actione potius q̃z nomine demonstremus: vt nomẽ cõgruat actõni: actio respõdeat nomini: ne sit nomen inane ⁊ crimen immane. ne sit honor sublimis: et vita proclivis. ne sit deifica professio: et illicita actio. ne sit religiosus amictus: et irreligiosus profectus. ne sit gradus excelsus: et deformis excessus. ne habeatur in ecclesia

cathedra sublimior: ꝛ ꝓsciētia sacerdotis repiat humilior: ne locutōem simulemus colūbinam. ꝛ mentē habeam⁹ caninaz: ne pfessionē monstrem⁹ ouinā: et ferocitatez habeam⁹ lupinā. ¶ Idem de offi. Decet oēs cēsura frugalitaſ ꝓtinētie auctoritaſ. ꝛ maxime eū q̄ honore p̄stat: ne p̄eminentem virū thesauri possideāt sui: ꝛ pecunijs seruiat q̄ p̄est liberis ¶ Idē. Quō potes eū iudicare ꝓsilio supiorem: quē videas īferiorē moribꝰ: supra me debet esse cui me ꝓmittere paro. ¶ Joh. Chryſ. sup mat. Uis apparere sctūs: circa tuā vitā esto auster⁹. circa alioz benign⁹. audiāt te boies parua mandantē: et ḡnia facientē. ¶ Idē. Si erram⁹ modicā penitētiā imponētes. nōne meli⁹ est ꝓpter mīficordiā dare rationē: q̄z ꝓpter crudelitatē succūbere penitētem. ¶ Isido. in syno. Talē te redde subditis: vt magis ameris q̄z timearis. reuerētia enī ex amore ꝓcedit: odiū vero timor efficit. ¶ Bern. in epla. Nec p̄ceps eris in sentētia: nec vehemēs in vīdicta. nō in corrigēdis remissior. nō in parcēdis severior. nō pusillanimis in expectādis: nō superfluus in victu. nō notabilis i vestitu. nō citus ad ꝓmittēdū. nō tard⁹ ad reddēdū. nō ꝓdigus dator. nō tenax ad largiendū. ¶ Idē. Nō vos felices: q̄z p̄estis ꝛ nō p̄destis: īmo si nō p̄destis vos infelices putate. vt autē secure p̄esse possitis: subesse ꝛ vos si cui debetis nō indignemini. indignatio q̄ppe subiectōnis: plātōis reddit indignū. ¶ Idē. Si reb⁹ raritas p̄cium facit: nil in ecclesia dei p̄cios⁹: nil optabilius est bono vtiliq̄ pastore. nēpe rara auis est ista. In alto nō altū sape: sed hūilibus ꝓsentire: nil deo char⁹: nil rar⁹ apd̄ boies. ¶ Idem Sciāt boni fideles q̄z p̄positi languentiū sibi creditā curā aiarū: nō pompaz rex⁹ secularīū. cūq̄ internum murmur cuiuspiā illaz q̄nle vocis indicio deph̄endūt. etsi etiā in ipos vsq̄ ad cōuitia ꝛ ꝓtumelias p̄ūpētes: medicos se ꝛ nō dnos agnoscētes: parāt cōfestim aduersus frenesim aīe: nō vindictā sz medicinā. ¶ Idē infra in capl'o de fama. Ualidos et ꝓstantes. ¶ Idez de p̄cep. ꝛ disci. Ponāt p̄positi metā obediētie subditorū ex votis labioz suoz. nō suoz desiderioꝝ: monētes eos nō cogentes ad celsiora. ꝓdescēdentes eis cū necesse fuerit ad īmissiora: nō cadētes cū eis ad dēteriora. Jō Nil me p̄la⁹ phibeat eoz que ꝓmisi. nec plus exigat q̄z ꝓmisi. vota mea nō augeat sine mea volūtate: nec minuat sine certa necessitate. ¶ Idez de cōside. Presis vt p/uideas: vt ꝓsules: vt p̄cures: vt seruies. p/sis vt p̄sis. p̄sis vt fidelis ser⁹ ꝛ prudēs. quē ꝓstituit dns sup familiā suaz. ad q̄d: vt des illis escā in tpe. hoc est vt dispēses nō imperes. ¶ Idē. Si te agnoscis sapientiby ꝛ insipiētiby nō dnatorē: sed debitorem. curandū summope tibi ꝛ tota vigilātia ꝓsiderādū. quō et q̄ nō sapiūt sapiāt: ꝛ q̄ desipuere resipiscāt. ¶ Idē in. ij. parte epl'az. Pascere triplicit debem⁹: exēplo cōuersatōis. verbo p̄dicatōis: fructu oratōis. ꝛ pascere ad mandatū christi: vt nemo sibi hūc sumat honorē. sz q̄ vocat⁹ fuerit a deo tanq̄z aaron. ¶ Idē in k. Quotiens p̄la⁹ pro vno ex minimis dei spūa le studiū intermittit: totiēs p eo spūaliter aīam suā ponit. ¶ Itē multa infra de tēperātia: de dignitate bona: de zelo: de solicitudine. de correptōe: de eq̄tate.

De prelatis malis.

Capitulū XII.

Grego. in mora. Unusquisq̄z sub⁹ rector totiēs ad culpā apostasie dilabit. quotiēs p̄esse hoiby delectat: honoris sui singularitate letatur. ¶ Idē infra in capl'o ō stultiloqo. De cōuitiatōe. Sepe qui in prāte sunt. ¶ Idez Cū maiores ipi volūtati deseruiūt. hominū minoribꝰ lasciuie frena laxant. ¶ Idē. Hypocrita assumpto sctē ꝓuersatōis habitu filiorū custodiā deserit: et tpalia q̄z defendere etiā iurgijs q̄rit. ¶ Idez in regis. Ita sibi regentiū merita cōnectunt et plebiū. vt sepe ex culpa p̄sidentiū deterior fiat vita subditorū. et sepe ex demerito plebiū delinq̄t vita pastorū. ¶ Idē. Nō dicere pudet ꝛ graue tacere est: regendi rectores: et q̄ docēdi sunt doctores. nec erubescūt videri: nec metuūt. ducatū aiarum impudēter assumūt: quibꝰ via oīs ductoris est ignota. ꝛ quo vel ipi ḡdiant ignari sunt. ¶ Idē de q̄dam abbate malo. Qui tot discipulos per suā negligentiā ad infernū duxit: reliquis nunq̄z p̄poni ꝏbuit.

Aug⁹ in epistola. Omnis q̄ male viuit in cōspectu eorū quib⁹ p̄positus est: q̄ntum in ip̄o est omnes occidit. Idē de ci. d̄i Illo pacis ordine q̄ alij alijs subiecti sūt: sicut ꝓdest hūilitas seruiētib⁹. ita nocz supbia dominātibus. Idem de pastori. Sunt pastores q̄ pastoꝝ audire nomīa volūt. pastoruz officium implere nolunt. Idem. Quisq̄s ita p̄positus est vt ī eo q̄ p̄positus est gaudeat: ⁊ honorē suuz q̄rat: et cōmoda sua sola respiciat: se pascit nō oues. Idem. Paꝝ est malis pastoribus q̄ oues lāguentes ⁊ infirmas ⁊ errātes ⁊ ꝑditas nō curāt. sed etiā ip̄as fortes ⁊ pingues necant q̄ntū in ip̄is est. et si ille viuūt: de mis̄icordia dei viuūt. tñ q̄ntum ad pastores malos attinet: occidunt. quō inquis occidūt? male viuēdo: malū exemplū p̄bendo. Bern̄. de cōsidera. Monstruosa res est gradus summ⁹: ⁊ anim⁹ infimus. status sup̄mus: ⁊ gressus minim⁹. sedes p̄ma: et vita ima. lingua magniloq̄: ⁊ manus ociosa. sermo mult⁹. ⁊ fruct⁹ nullus. vultus g̃uis: ⁊ actus leuis. ingēs autoritas: ⁊ nutās stabilitās. Idem. Si mia in tecto: rex fatu⁹ in solio suo sedens. Idē in epl'a. Si instar mei q̄ ouis suz: pastor me⁹ ⁊ ip̄e curuus gradit̄: vultum gerēs deorsum: et terrā sp̄ respiciēs: ventri solū. mente ieiun⁹: pabula terrena queritans. in quo discernimur? ve si venerit lupus nō erit q̄ p̄uideat. q̄ occurrat: q̄ eripiat. Idē sup̄ cantica. Innumeros cernes simpliciter ac sine q̄rela inter fratres cōuersari. quos si fratrib⁹ p̄esse feceris: nō solū inutiliter: sed ⁊ insipiēter ⁊ neq̄ter agere videbis. Idē. Non est hoc tp̄e ornare sponsam sed spoliare. nō est custodire sz ꝑdere. non est defēdere sed exponere. nō ē instruere sed ꝓstituere. nō est pascere gregē sed mactare ⁊ deuorare. dicēte de p̄latis dño. Qui deuorāt plebē meā vt cibū panis. Idē. Quō in pascua diuinoꝝ educet eloquiorū greges dñicos pastor idiota. sed ⁊ si doctus q̄dem fuerit: nō sit autē bonus. verendū: ne nō tam nutriat doctrina q̄ꝫ vita sterili noceat. Idē. Oēs que sua sunt q̄runt: nō que iesu christi. mīstri christi sunt et seruiūt antichristo. honorati incedūt de bonis dñi: qui dño honorez nō deferunt. inde is quem quotidie vides meretricius nitor: histrionic⁹ habitus: regi⁹ apparatus in cibis ⁊ potibus Idē. Miror audaciā plurimorū quos non videmus de suis vineis colligere nisi spinas ⁊ tribulos: vineis tñ dñicis etiam se ingerere nō vereri. fures sunt et latrones: non custodes neq̄ cultores in illis. Idem. De eis dico qui anīas regere susceperūt: quod sine miserabili gemitu dicendū non est: christi opprobria: sputa: flagella: clauos: lanceā: crucem: et mortē: hec omnia ī fornace auaricie cōflant ⁊ ꝓfligant in acq̄sitione turpis questus. Idē. Animarū nec casus reputat̄ nec salus. nō sunt ꝓfecto mr̄es. q̄ cū sint d̄ crucifixi p̄rimonio nimiū incrassati: impinguati: dilatati: nō cōpatiunt̄ super cōtritōe ioseph. Idē. Parū est nobis: infra in capl'o de obliuione. Idem. Quē dabis mihi de numero p̄positorū: qui nō plus inuigilet subditorū vacuādis marsupijs q̄ꝫ vicijs extirpandis? vbi est qui orādo flectat irā dei. qui p̄dicet annū placabilē deo. leuiora loquimur: grauiora g̃ui⁹ manet iudicium. Idem in ser. Utinā nostri quicunq̄ vident̄ hodie pharisei. forte enī aliqui sunt. etiā si nō facerent saltē dicerent qd̄ oportet. vtinā qui sine sumptu euangeliū ponere nolunt: ponerēt vel pro sumptu. vtinam vel euangelizarent vt manducarent. Idez de cōtemptu. O terribilis deus in consilijs super filios hominū. frustra incipiēt miseri p̄lati dicere mōtibus. Cadite sup̄ nos. et collib⁹ cooperite nos. veniēt ante tribunal christi: audiet̄ populorum querela grauis: accusatio dura: quorū vixere stipēdijs: nec diluere peccata. q̄bus facti sunt duces ceci: mediatores fraudulēti Idē ī capl'o de ignorātia. Quando excusare poterit Glo. Matth. xxiiij Quā rar⁹ est dño seruiēs: oues christi nō ad lucrū: sed amore christi pascēs. Mlta infra libro. iij. in capl'o de honore: de zelo: de doctrina: de correptōe: de remissiōe: de acceptione p̄sone.

De subditis

Capitulū XIII

Gregori⁹ ī mora. Cū subiectorū corda sup̄bia instigat. h̄ sūmope agere nitit̄: vt sua acta ꝯsiderare

fundit⁹ negligāt:⁊ sp tacitis cogitatōib⁹ rectoris sui iudices fiāt. Idē. Dū salua fide res agit̄:virtutis est meritū: si q̄c/q̄d supior p̄cipit humiliter tolerāt. debet tñ humiliter suggeri: si forte valeat quod displicet emēdari Idē in regis. Seruorum dei hūilitas in afflictōis tpe debz apparere.qui vero se ꝓtra ꝓpositos suos erigunt;pfecto ostendūt q⁹ serui dei esse ꝓtēnunt. Idē Qui paterne adhortatōnis verba libēti animo suscipit:⁊ in sinu cordis amplectit̄. emendatorē se viciorꝫ fore ꝓculdubio ꝓfitet̄. Idē in ome. Utrum iuste aut iniuste obliget pastor:pastor⁹ tñ sentētia gregi timēda est: ne is qui subest:⁊ tñ iniuste forsitan ligāt:ipam obligatōis sue sentētiā ex alia culpa mereāt. Idē. Pastor vel absoluere indiscrete timeat vl̄ ligare.is autē qui sub manu pastoris est: ligari timeat iuste vl̄ iniuste:nec pastoris sui iudiciū temere reꝑhēdat. ne etsi iniuste ligatus est:ex ipa tumide reꝑhēsionis superbia culpa que nō erat fiat. Idez infra in capl̄o De disciplina. Tāto apō dominū. Isido.de sum.bo. Melior ē subiecta seruit⁹ q̄z elata libertas. Idem in syno. Potiori gdui ꝓpetentē reuerētiam tribue:⁊ iuxta dignitatez vnicuiq̄ redde honorē. Hiero.in capl̄o De obediētia Seruias fratrib⁹. Aug⁹ de natura boni. Iniustū non est vt improbis accipiētibus nocēdi ptātem⁊ patiētia bonoꝝ ꝓbetur:⁊ maloꝝ iniq̄tas puniāt. Idē ō ci. dei. Justis q̄cquid maloꝝ ab iniq̄s dñis irrogāt nō est pena crimīs:sed examē virtutis.proīde bonus etiā si seruiat liber ē. malus autē etiāsi regnet seruus est.nec vnius hois:sed quod est graui⁹ :tot dominorū quot viciorū. Johes Chrysо .super matth̄. Propter bonos sacerdotes etiam malos honorate:ne ꝓpter malos etiā bonos cōtemnatis. Bern̄. sup cātica. Parum est esse subiectū deo:nisi sis⁊ oī creature ꝓpter deū: siue abbati tanq̄ ꝓcellenti.siue prioribꝫ tanq̄ ab eo cōstitutꝫ Ego plus dico.subdere paribꝫ:subdere⁊ minoribꝫ. sic enī decet nos inq̄t dñs omnem implere iusticiā. Blo.canti.ij .Si subditi aliq̄d peccant ꝓpter q̄ doctores a quiete surgere coganṫ. nō tm̄ penā peccati illius incurrūt:sed etiā puniūtur pro inq̄etudine doctorū. Idē. Qui doctores celestib⁹ intētos inq̄etare p̄sumit: etiā virtutes quas credebat se habere perdit.

De ꝓdicatorib⁹ bonis Capitulū XIIII.

Rego.in moral̄. A bonis p̄dicatoribꝫ nō causa victus p̄dicatio⁹ pendit̄:sed causa p̄dicatōis vict⁹ accipitur. et quotiēs p̄dicantib⁹ necessaria ab audiētib⁹ ꝓferunt̄:non solū de rerū munere:sed de ꝓferētiū gaudēt mercede. Idē. Ille apud deū magis in amore eius est:q̄ ad eius amorē plūmos trahit. Idē. Humani generis redēptor p diē miracula in vrbib⁹ exhibebat:⁊ ad oōis studiū in nocte ꝓnoctabat:vt pfectis videlicet p̄dicatoribꝫ innuat q̄tenus nec actiuam vitā amore speculatōis fundit⁹ deserāt:nec ꝓtēplatōis gaudia opatōnis nimietate penit⁹ contēnant .sed q̄eti ꝓtemplantes forbeāt:qō occupati erga prios loq̄ntes refundāt. Hiero.ī origi.super ysaiā. Ille est doctor eccl̄iastic⁹ :q̄ lachrymas nō risum mouet: q̄ corripit pctōres: q̄ nullū beatū:nullū dicit esse felicē Augustin⁹ de doctrina christiana. Qui dicēdo nitit̄ psuadere qō bonū est: nihil horū triū spernēs .vt sc̄z doceat :vt delectet: vt flectat:oret atq̄ agat.vt intelligēter:libenter:obediēter audiāt Idē. Habz vt obediēter audiāt quantacūq̄ grāditate dictōis maius pond⁹ vita docētis. Nam q̄ sapiēter⁊ eloquenter dicit:viuit aūt neq̄ter:erudit quidē multos discendi studiosos:cuius anime sue sit inutilis. Ambro.de virgi. Debet is qui docet supra eū qui docet excellere. Isido .de sum.bo. Prius debet iustus p̄dicator bene agere: vt cōsequēter possit bene docere.sicut enī in numismate metallū et figura⁊ pondus pquiritur :ita in omni doctore ecclesiastico quem sequaṫ:quid doceat: quō viuat inquirendū est .Per qualitatē igitur metalli doctrina.per figuram sollicitudo patrū.p pondus hūilitas designāt.qui ergo ab his tribus discrepauerit:nō metallus sed terra erit. Bernar.sup canti. Est funicul⁹ triplex q̄ difficile rūpit̄ ad extrahēdas aīas de carcere diaboli.⁊ trahēdas p⁹te ad celestia regna: si recte sētias: si digne

ploquaris:si viuēdo firmes Seneca in epl'a. Eligam⁹ non eos q̄ verba magna celeritate p̄cipitāt:sed eos q̄ vita docēt:q̄ cū dixerint q̄d faciendū sit p̄bāt hoc ipm faciēdo q̄ docent: qui docent q̄d vitādū sit nec vnq̄ in eo q̄ fugiendū dixerūt de/ p̄hendunt. Eū elige doctorē quē magis admireris cū videris q̄s cū audieris. Mul ta libro.iij.de doctrina.de p̃uctōe vite ⁊ doctrine.

De predicatoribus malis Capitulū XV

Rego.in moral'. Mēs p̃cupiscē/ tijs exterioribꝫ occupata: diuini amoris igne nō calet:⁊ idcirco ad supnū desideriū inflāmare auditores suos nequnt verba:que frigido corpe p̄ferunt. Idē. Qui mādata dei i memoria reti/ net sed nequaq̄ facit:is in doctrine sue ꝓ/ bis sentētias q̄bus damnet tenet Idē sup Ezech. Turpe ē nimis ibi nos negli gēdo cadere:vñ p̄dicādo conati sum⁹ ali/ os leuare. Idē. Nō facile p̄dicatio p̄/ dicatoris accipit:si leuis in moribꝫ esse vi deat.⁊ nulla erit maturitatis ostēsio si cō tra aduersa nō affuerit operis fortitudo. Idē in capl'o de cōsciētia mala. Scri/ ptura sacra. Idē i regis. Nimis iniquū est si hi qui p̄dicatores humilitatis facti sunt:de vani nois elatōe gloriant:cū ver⁹ p̄dicator dicat.mihi autez absit gl'iari ⁊c. Idem. Oō p linguā p̄dicam⁹:p exem pla destruim⁹:dū iniq̄ docemus opibus. ⁊ sola voce ea q̄ sunt iusta p̄tendimus. ossa ieiunijs atterim⁹ ⁊ mēte turgem⁹. corpus despectis vestibꝫ tegim⁹:⁊ elatōne cordis purpurā supamus.iacem⁹ in cinere ⁊ ex/ celsa suspicim⁹.doctores hūilitat⁹:duces supbie.ouina facie lupinos dētes absconi dim⁹. Hiero.i epl'a. Delicat⁹ est mgr̄ q̄ pleno vētre de ieiunijs disputat.accusare auaricia ⁊ latro pōt. sacerdotis christi os cū mēte ꝓcordet. Idē. Nec rustic⁹ nec simplex frater ideo se sanctū putet si nihil nouerit:nec pitus ⁊ eloquēs lingua existi met sanctitatē. Multoq̄ meli⁹ est ex duo bus impfectis rusticitatē habere sctā:q̄s eloq̄ntiā peccatricez. Idē in origi. sup micheam. An nō ꝓfusiōis ⁊ ignominie ē ihesum crucifixū magistꝫ paupez atq̄ esu rientē farsis p̄dicare corpibus:⁊ ieiuniorꝫ doctrinā rubente bucca tumētiq̄ ore pro ferre.si in apl'oꝝ loco ⁊ ordine sum⁹ nō so lum sermonē eoꝝ imitemur:sed ⁊ puersa/ tionē quoq̄ ⁊ abstinentiā. Idez. Rigi/ da vita. Infra de adulatōe. Isi. de sū. bo. Ad maioris culpe cumulū ptinz scire quēq̄ q̄ sequi optcat:⁊ seq̄ nolle q̄ sciat Idem. Qui nō viuit sicut docet:ipam quam p̄dicat vitatem cōtēptibilem facit. Johā. Chryso.sup matth. Nō pote/ rit excusari doctor:cui⁹ verba aliō sonant aliud facta demōstrāt. Idē de p̃uctōe cordis. Docere ⁊ nō facere nō solū nihil lu cri:sed etiā damni plurimū ꝓfert.grādis enī ꝓdemnatio est ꝓponēti q̄dē sermonez suū: vitā vo suam atq̄ opam negligenti. Aug⁹ in epl'a. Exaudi teipm durissi/ me:immanissime:surdissime doctor:quid mihi lingua aurea ⁊ cor ferreū! Idez ō diuinatōe demonū. In hoibꝫ etiā vite bo ne p̄cepta videm⁹ pariter a iustis puersis q̄ doceri. Nec obesse aliq̄d: imo ⁊ p̄desse ad maiorē noticiā famāq̄ veritat⁹.cū de il la etiā hi q̄quid nouerint dicūt.q̄ ⁊ puer sis moribꝫ cōtradicūt. Bern̄.in sermone Beati inq̄t pacifici:q̄m filij dei vocabūt. ꝓsiderate diligēter nō pacidicos:sed paci ficos ꝓmēdari.sunt enim q̄ dicūt ⁊ nō faci unt.sane quēadmodū nō auditores legis iusti sunt:sed factores.sic nō annūciatores pacis sed actores beatificant. Seneca in epl'a. Hoc turpissimū est q̄ nobis ob/ jici solet:ꝝba nos fari:nō opa tractare.

De predicationem vsurpantibꝫ. Capitulū XVI

Regoriꝰ in pastora. Sunt nōnul li q̄ solerti cura spiritalia p̄cepta perscrutant.sed que intelligendo penetrāt:viuēdo cōculcāt: repente docēt que nō opere sed meditatōne didicerunt: ⁊ quod verbis p̄dicant moribꝫ impugnt Idē. Redemptor noster cū in celis sit conditor omniū:et ostēsione sue potentie sit doctor angelorū: ante tricēnale temp⁹ magister fieri noluit hominū:vt videlicet p̄cipitatis et vsurpantibus viam saluber rimi timoris infunderet:cum ipe etiā q̄ la bi non posset pfecte vite gratiam non nisi in perfecta etate predicaret. Idem sup

Ezech. Cũ ꝑma sunt adolescẽtie vl' iuuẽ tutis nr̃e tpa nobis adhuc a p̃dicatõe cessandũ est. vt vomer lingue nr̃e ꝓscindere nõ audeat terrã cordis alieni. cũ nõ habeat duriciẽ ⁊ aciẽ incidẽdi. Idẽ. Adhuc nobis in infirmitatis ꝯfusiõe iacẽtib⁹: ꝑberi nõ debet auctoritas p̃dicatõis. sꝫ cũ iam in bono ope surgim⁹: cũ iam recti stare cepim⁹: dignũ est vt ad lucrandũ alios cũ p̃dicatõe mitti debeam⁹ Idẽ ĩ mor̃. Infirma etas etiã cũ recte sentit: ad p̃dicandũ nõ debꝫ incaute prosilire. Idez. Qui mundũ deserũt ad exteriora officia ꝓuehi nõ debẽt: nisi ꝑ hũilitatẽ diutius in eiusdẽ mũdi cõtemptu solident̃. Isi. d̃ sum. bo. Quadrimoda est dicẽdi rõ: q̃ aut bñ sentiẽdo qd̃ bñ ꝓfert̃. aut nihil sentiendo nihil dicit̃. aut paꝝ sentiẽdo loq̃citas sola ostentat̃: aut optime sentiẽdo nõ eleganter ꝓfert̃ qd̃ intelligit̃. Berñ. super cãtica. Canales hodie ml'tos habemus ĩ eccl'ia. conchas ꝟo ꝑpaucas. tãte enĩ charitatis sunt ꝑ q̃s nobis fluẽta celestia manant: vt ante effũdere q̃ꝫ infundi velint. lo q̃ q̃ꝫ audire. ꝑatiores docere qd̃ nõ didicerũt: et aliis p̃esse gestiẽtes q̃ seip̃os regere nesciũt. Idẽ. Publice p̃dicare nec monacho ꝯuenit: nec nouicio expedit. nec nõ misso licet. Idem. Qd̃ tuũ est spargꝫ ⁊ ꝑdis. si ꝑus q̃ꝫ infundarꝫ tu totus semiplenus festines effũdere: ꝯtra legẽ arãs in primogenito bouis: ⁊ ouis ꝑmogenitũ tondens. Nimiꝝ vita absq̃ salute quã alteridas te fraudas: cũ sana vacu⁹ intẽtõe glorie inanis vento inflaris. Idẽ. Multi puritate neglecta añ loq̃ q̃ꝫ audire conati sunt. ⁊ aut g̃uiter errauerũt nesciẽtes de q̃bus loq̃rent̃: neq̃ꝫ de quib⁹ affirmarẽt. aut turpiter viluerũt dũ q̃ alios docerẽt seipsos ꝑ⁹ nõ docuissent. Idẽ in epl'a. Docere nec indocto ẽ in ꝓmptu: nec mõacho in ausu: nec peccãti ĩ affectu. Glo. Ecc̃i. v. sup illd̃. Si est tibi intellect⁹ ⁊c̃. Sicut peccat q̃ scit et nõ vult docere ꝓximũ suũ. sic q̃ nescit ⁊ vult magister esse.

De negligentibus p̃dicationẽ. Capitulũ XVII.

Grego. in pasto. Quo reatu astrĩgant̃ aspiciãt: q̃ dũ peccãtib⁹ fratrib⁹ verbũ p̃dicatõis subtrahũt: moriẽtibus aĩab⁹ vite remedia abscõdũt. Idem in capl'o de cõsensu ꝓximorum Mala. Idẽ Exo. xxxij. Si q̃s est dñi iungat̃ mihi. Gre. in pasto. Si ille dei dicit̃ q̃ ad feriẽda vicia zelo diuini amorꝫ excitat̃: ꝓfecto se dei esse denegat q̃ inq̃ntũ sufficit increpare vitã carnalium recusat. Berñ. sup cãtica. Rez ꝓfecto ꝓximi retines: si plen⁹ virtutib⁹ cũ sis: forisq̃ꝫ nihilominus donis sciẽtie ⁊ eloq̃ntie adornatus: metu forte aut segnicie: aut minus discreta hũilitate ꝟbũ bonũ qd̃ possꝫ ꝓdesse multis: inutili ĩmo ⁊ dãnabili ligas silentio: certe maledict⁹ q̃ frumẽta abscondit n populo.

De auditoribus verbi dei. Capitulũ XVIII.

Grego. in mora. Uerba sapiẽtie q̃ reprobi audiũt: electi nõ solũ audiunt. sed etiã degustãt: vt eis in corde sapiat: qd̃ reproboꝝ nõ mẽtib⁹ sꝫ solũmodo aurib⁹ sonat. Idẽ. Plerũq̃ꝫ discipuli incassum bona audiũt: cũ ex magistri vita mala ⁊ exẽplo destruũt̃. Idem in capl'o De ꝯscĩa mala. q̃sq̃s a precept⁹. Idem sup Ezech. Quidã dei verbuꝫ audiẽtes nõ andiũt: qm̃ aurẽ ad sacꝝ eloquiũ ponũt. sed cor a mũdi desideriis non euellũt. Idem. Gl'ia p̃dicatoris est profectus auditoris. Idẽ in omel'. Cibus mẽtis est sermo dei: ⁊ q̃si acceptus cibus stomacho lãguẽte reijcit̃. qñ audit⁹ ſmo in ventre memorie non tenet̃. sed q̃sq̃s alimenta ꝑcepta nõ retinet: hui⁹ profecto vita desperat̃. Per vocẽ audit⁹ nõ instruimur: qñ mens interi⁹ ꝑ spm̃ nõ inungit̃. Idem sup Ezech. Tuti⁹ ꝟitas audit̃ q̃ꝫ predicat̃. qm̃ cũ audit̃ cordis hũilitas custodit̃. cũ autem predicat̃ vix nõ surripit cuiq̃ꝫ hominũ q̃ntulacunq̃ꝫ iactantia. in qua vtiq̃ꝫ pedes affectõis vel intentionis aliquantulũ inquinant̃. Idem ĩ registro. Utilis ẽ semꝑ docti viri allocutio. quia aut discit audiẽs qd̃ nescire se nouerat. aut cognoscit quod est amplius id qd̃ se et nesciuisse nesciebat. Aug⁹ de vita beata. Si vos inuitos ⁊ fastidiẽtes alere conabor: frustra operã insumã. Idẽ de verbis dñi. In doctore inhonesta ẽ cã nõ facere quod p̃cipit obseruare. in discente

vero audire velle qđ nolit implere / Idē de doctrina christiana. Fit vt hoies eum nō obediēter audiāt: q̄ seipm nō audit. et dei v̄bū qđ eis p̄dicaꝝ simul cū ipo p̄dicatore cōtemnant. / Idem in epla. Ego cū amatores seculi huius intueor: nescio qñ possit esse ad eoꝝ aīos sanādos opportuna p̄dicatio .qñ enī res huiꝰ mūdi velut p̄speras habēt: fastu suo respuūt salubres monitōes.ꝛ q̄si anilē reputant cantilenaz. qñ autē in aduersis angunt: magis conātur euadere vnde ad p̄sens angūt: q̄ cape vnde curent. / Idē in ser. Nō minus reꝰ erit q̄ verbū dei negligēter audit: q̄ ille q̄ negligētia sua corpꝰ christi in terrā cadere p̄miserit. / Bernñ. in ser. Benigne audiendū est: deuote suscipiēdū: solicite ꝓseruādum: q̄cquid ad aīaꝝ salutē p̄tinet: ꝛ non sicut verbū hominū: sed sicut vere est dei verbū. siue sit illud ꝓsolatoriuz: siue ꝓmiatoriū: siue etiā increpatoriuz: audiatur. / Blo.be.apo.i. Illi soli beati sunt q̄ audiūt ꝛ mēte recondunt: vt ope cōpleant .ꝛ ope implēt vt vitā eternā possideāt.

De episcopis

Capitulū XIX.

Grego.in regis. Episcopꝰ cū locō mutet mentē. nō sibi credat solaz lectōem ꝛ orōem sufficere: vt p̄motus ab alijs studeat sedere: ꝛ de manu nihil fructificare: sed largā manū habeat: necessitatē patiētiby occurrat: alienā inopiā suam credat. q̄ si hoc nō habet vacuum episcopi nomē tenet. / Idē. Tota mēte fraternitas vestra se exhibere festinet ī p̄spis hūilem: ꝛ in aduersis si qñ aduenīūt cū iusticia erectā: amicā bonis: ꝓtrariā p̄uersis: nulliꝰ vnq̄z faciē p veritate loq̄ntē p̄mens: misericordie opibus iuxta possibilitatē substātie insistens. ꝛ eisdē insistere etiā supra posse cupiēs: infirmis compatiens: beniuolentiby cōgaudens: aliēa dāna ppria deputans. de alienis gaudijs tā q̄z de ppijs exultās: in corrigēdis vicijs seuiēs: in fouēdis virtutiby auditoꝝ animū demulcens: ī ira iudiciū sine ira tenēs. in trāquillitate autē seueritatis sue sententiā non deserēs / Idē. Valde piculosum est anime temere cuiq̄z manuz imponere.

Idem in pastora. Tantū debz actōem ppli actio trāscendere p̄sulis: q̄ tū distare solet a grege vita pastoris .oportet nanq̄z vt metiri sese sollicite studeat: q̄nta tenendē rectitudinis necessitate ꝓstrīgatur: sub cuiꝰ estimatōe populꝰ grex vocaꝝ / Isidorus de sum.bo. Desinat locū docendi suscipe q̄ nescit docere. ignorātia q̄ppe p̄sulū: vite nō ꝓgruit subiectorū. / Idem. Agnoscat epus seruū se esse plebis: nō dominū. / Idē de offi. Epo dū ꝓsecraꝝ baculus daꝝ: vt eius inditio subditā plebez vel regat vel corrigat: vel infirmitates infirmorū sustineat. / Aug⁹ ad Orosium. Sciat se nō esse epm q̄ p̄esse desiderat: nō p̄desse. / Idem de ciui. dei. Epus nomē est operis nō honoris. Scopos enī grece: latine supintēdere possumꝰ dicere: vt intelligat nō se esse epm q̄ p̄esse dilexerit: nō p̄desse. / Idem in ser. Nō est epi fuare aurū: et reuocare a se mēdicantꝫ manū. / Ambro in pasto. Quantū p̄ ceteris ḡdus episcopal altior est: tanto si p negligētiam dilabatur ruina grauior est. / Hiero.in ozigi.sup sophoniā. Qui episcopatum inq̄t desiderat: bonū opus desiderat. videte quid dixerit: opꝰ: nō dignitatez. si autē solū aspexerit dignitatē cito coꝛruet / Bernar.in epistō. In omnibus exemplo apostoli honorificabitis ministeriuz vestrū. ministeriū inq̄z: nō dominiū. ipsuz q̄dem honorificabitis nō vos. nā qui q̄rit que sua sunt: se cupit honorari nō ministeriū. Honorificabitis autē nō cultu vestium: non fastu equorū: nō amplis edificijs: sed moribus ornatis: studijs spiritalibus: ac bonis opibus. / Idem. In omnibus actibus suis vel dictis nihil suuz querat episcopꝰ. sed tm̄ aut dei honorez. aut salutē ꝓximorū: aut vtrūq̄z. / Idez de cōsidera. Domū episcopi decet sanctitudo: decet modestia: decet honestas: et moꝛ disciplina.

De sacerdotibus bonis

Capitulū XX.

Grego.ꝛ in regi. Officiū sacerdotalis est vt viduis: ac maritali regimīe desolatis impartiri solatia debeant. vt vnde in hoc mūdo hūano adiutorio priuāt: sacerdotali tuitōe possint remedia repire. / Idē. Redēptoꝛ noster

ad sacerdotis officiũ nõ q̃rit aurũ: sz aĩas. Idẽ. Lux gregis est flãma pastoris. decet enĩ dñicũ sacerdotẽ moribꝫ ⁊ vita clarescere: q̃tenus in eo tanq̃ꝫ in vite sue speculo plebs ꝯmissa possit ⁊ eligere qd̃ seq̃tur: ⁊ videre qd̃ corrigat. Idẽ. Est ĩ illusiõe nocturna valde necessaria discretõ q̃ subtiliter pẽsari debeat ex q̃ re mẽti acciderit dormientis. Aliqñ enĩ ex crapula. aliqñ ex nature supfluitate vl' infirmitate: aliqñ ex p̃cedenti cogitatõe ꝯtigit. Et q̃dem cũ ex nature supfluitate vl' infirmitate euenerit. om̃imodo hec illusio nõ est timenda: qꝛ hãc animus ꝑtulisse magꝫ dolendus est q̃ꝫ fecisse. Cũ vero vltra modũ appetitꝰ gule in sumẽdis alimẽtis rapit. atq̃ꝫ idcirco humoꝝ receptacula g̃uãtur. habꝫ exinde animꝰ aliquẽ reatũ: nõ tñ vsq̃ꝫ ad ꝓhibitionẽ ꝑcipiẽdi sctĩ mysterij vl' missaꝝ solẽnia celebrandi: cũ fortasse aut dies festꝰ exigit: aut exhibere ministeriuꝫ (ꝓ eo q̃ sacerdos aliꝰ in loco deest) ipa necessitas ꝯpellit. Nã si assunt alij q̃ implere ministeriũ valeãt: illusio ꝑ crapulam facta a ꝑceptõe sacri mysterij ꝓhibere nõ debet: sed ab ĩmolatõe sacri mysterij vt arbitror subtrahere se hũiliter debet. si tñ dormiẽtis mentẽ turpi imagine nõ ꝯcusserit. ⁊ infra. Si v̄o ex turpi cogitatõe vigilantis orit̃ illusio dormiẽti patet aĩo suꝰ reatus. videt enim a q̃ radice inquinatio illa ꝓcesserit. qꝛ qd̃ cogitauit sciẽs: hoc ꝑtulit nesciẽs. Sz pẽsandũ ẽ ipa cogitatio vtꝝ suggestione tm̃: an delectatõe. vel qd̃ maius est pctĩ ꝯsensu acciderit. Augꝰ de pnĩa. Sacerdos cui oĩs ꝓfitet̃ peccator: ante quẽ statuit̃ oĩs languor: in nullo illorum sit iudicandꝰ: qd̃ ipe in alijs iudicare est ꝓmptus. Judicãs enĩ aliũ q̃ est ab aliis iudicandꝰ ꝯdemnat seip̃m. Idez de singularitate clericoꝝ. Contemplamĩ q̃d sit ppl'o sancto p̃esse. ⁊ ꝯsiderate q̃le sit diuinis sacramẽtis insistere. altario enĩ placere debent qui altario viuũt. ⁊ talis ꝯuenit cura sinceritatis sacramẽtis q̃lia sũt sacramenta ipa q̃bꝫ exhibẽt officia seruitutis: ne ꝯtra dñm offendãt ipi quẽ tractãt: aut ꝯtra ppl'm incipiãt impedire qd̃ p̃dicant. Ambro. sup Lu. Religiõis insignia arma sunt sacerdotis. Idẽ in epl'a Sobriã a turbis grauitatẽ ac seriosã vitam ⁊ singulare põdus ꝯuersatõis: dignitas sibi vẽdicat sacerdotalis. Quõ enĩ p̃t in exemplũ obseruari a ppl'o: q̃ nihil habꝫ discretũ a ppl'o: nihil dispar in moribus a multitudine. Quid enĩ in te miret̃ si om̃ia tua facta bona ĩ semetip̃o recognoscat existere: si nil ĩ te aspiciat qd̃ vltra se ĩueniat: si ea que in se erubescit in te quẽ reuerẽdũ arbitrat̃ ostẽdat. Idẽ de offi. Sacerdotis est nulli nocere: ꝓdesse velle oĩbꝫ: posse autẽ soliꝰ dei est. Isid. de sum. bo. Sacerdotis p̃dicatio opibꝫ ꝯfirmãda est. ita vt qd̃ docet v̄bo ĩstruat ⁊ exẽplo. Glo. ambro. i. Thi. v. Nõ facile accusanda est ꝑsona tã alti ordĩs cũ sit vice christi.

De sacerdotibus malis. Capitulũ XXI

Grego. in omel'. Cui rei sil'es dixerim sacerdotes malos nisi aq̃ baptismatis: q̃ peccata baptizatorũ diluẽs illos ad regnũ celeste mittit: ⁊ ipa ĩ cloacas descendit. Idẽ in pastora. Si hõ apud hoĩem de q̃ minime p̃sumit fieri intercessor erubescit: q̃ mẽte apud dñm ĩtercessoris locũ ꝓ ppl'o arripit q̃ familiarem se eiꝰ gratie esse ꝑ vite meritũ nescit: aut ab eo quõ alijs veniã postulat: q̃ vtrũ sibi sit placatus ignorat. Idẽ in regis. Durũ est ⁊ ꝓculdubio a sacerdotis officõ alienũ: ꝑsonam positã sub necessitate negligere et studio ꝯgregãdi indecẽter inhiare pecunijs. Idem. Causa sunt ruine populi sacerdotes mali. quis enĩ se ꝓ ppl'i peccatis intercessor obijciat si sacerdos q̃ exorare debuerat g̃uiora ꝯmittat. Idẽ In ꝯtumeliã sacerdotuꝫ est de diuĩs cultibus admoneri. qd̃ enim ipi debẽt exigere turpiter exigunt̃. Ambro in ser. Mendaciũ est sacerdotẽ vel clericũ se ꝓfiteri: et ꝯtraria huic ordini opari. Idẽ sup lu. Nihil in sacerdote tã ꝑiculosuꝫ apd̃ deũ. tam turpe apud hoĩes: q̃ꝫ qd̃ sentiat non libere denũciare. Joh. Chrys. sup mat. Vere magna ꝯfusio est sacerdotuꝫ ⁊ oĩm clericoꝝ qñ laici ĩueniũtur fideliores eis ⁊ iustiores. quõ aũt nõ sit ꝯfusio esse illos inferiores laicis: quos etiã eq̃les esse ꝯfusio est. Isid. de sum. bo. Sacerdotes populorũ iniq̃tate damnant̃: si eos aut ig̃rantes nõ erudiãt: aut peccãtes ñ arguãt.

Idē. Multi sacerdotes metu ptātis veritatē occultāt et a bono ope vl' iusticie p̄dicatōe: rei alicui⁹ formidine aut ptātis terrene auertunt̄. sed eo ꝓhdolor inde metuūt. qꝛ vel amore reꝝ secularium implicātur. vel qꝛ aliquo facinoris ope cōfunduntur. Hiero. in epl'a. Uinolētos sacerdotes et apl's damnat: ⁊ vet⁹ lex ꝓhibet. qui enī altario seruiūt vinū ⁊ sicerā nō bibāt. Sicera hebreo fmōe oīs potio nūcupat̄ que inebriare potest Idē. Peccator hō si ceciderit rogabit ꝓ eo sacerdos: ꝓ sacerdotis lapsu q̄s rogatur⁹ est?. Idez in originali sup̄ Malach. Ad sacerdotis ꝑtinet disciplinā interrogatū respōdere de lege: qui si nō doceat et respōdeat: et resistētes nō ꝯuincat: frustra iactat sacerdotis dignitatē: cui⁹ opa nō exhibet. Bern̄. i epl'a. Cernit̄ in nōnullis sacerdotib⁹ vestium cultus plurim⁹. virtutū aut null⁹ aut exigu⁹. Idē in ser. Egressa est iniq̄tas a senioribus iudicib⁹ tuis dn̄e: qui vident̄ regere ppl'm tuū. nō est iā dicere vt ppl's sic sacerdos. qꝛ nec sic ppl'us vt sacerdos. heu heu dn̄e deus: qꝛ ip̄i sunt in ꝑsecutōe tua primi: q̄ vident̄ in eccl'ia tua p̄matum diligere: regere p̄ncipatū. Idē de ꝯtemptu. In multis multipliciter regnat fornicatio: q̄ puritatis auctori impuro corde ⁊ corpe mīstrantes nō verent̄ stare an̄ angelū dei q̄ secet medios et dispdat: sed omīno audēt agni immaculati sacras ꝯtingere carnes: et intingere in sanguīe saluatoris man⁹ nepharias q̄b⁹ pauloante prohdolor meretrices attrectarūt. sic ⁊ altaria circuire: sic ⁊ eccl'ias freq̄ntare: psalmos decantare: cū ⁊ eiusmodi laus sit execrabilis: ⁊ oratio fiat in pctm̄.

De clericis.

Capitulū XXII.

Grego. in ome. Clericus admonēdus est: q̄ten⁹ sic viuat vt exēplū vite secularib⁹ p̄beat. Idē ī regis. Ne vnq̄ꝫ hi q̄ ordinati sunt ꝑeant: ꝓuideri debet q̄les ordinent̄. vt p̄us aspiciat̄ si vita eorū cōtinens in annis pl'imis fuit. si studiū lectōis. si elemosyne amorē habuerint. Idē. Proculdubio de⁹ offendit̄ si ad sacros ordīes quisq̄ꝫ nō ex merito sꝫ ex fauore qd̄ absit aut venalitate ꝓuehit̄.

Idē. Qui post acceptū sacrū ordinē lapsus in pctm̄ carnis fuerit sacro ordīe ita careat: vt ad altaris ministeriū vlteri⁹ nō accedat. Isido. in li. etymo. Cleros grece: sors vel hereditas dicit̄. ꝓpterea ḡ dicti sunt clerici: qꝛ de sorte sunt dn̄i. vel qꝛ dn̄i partē habent. Hiero. in epl'a. Clerici vita christi debet ornari eccl'ia Idē Negociatorē clericū: ⁊ ex inope diuitem factū: ex ignobili gl'iosum: quasi quandaꝫ pestē fuge Idē. Procuratores atq̄ꝫ dispēsatores domorū alienarū: atq̄ꝫ villarū quō possunt esse clerici. qui ꝓprias iubētur ꝯtemnere facultates? Idē Ita age ⁊ viue in monasterio vt cleric⁹ esse merearis. vt adolescētiā tuā nulla sorde ꝯmacules. vt ad altare christi quasi virgo de thalamo ꝓcedas. et habeas deforis bonū testimoniū. Femineq̄ꝫ nomē tuū nouerint: vultū nesciant. Ambro. in epl'a. Tu q̄cunq̄ꝫ in clero es dn̄i portio ei⁹ ⁊ possessio eius: noli recedere de dn̄i tui possessione. vt dicas dn̄o. possedisti renes meos: suscepisti me de vtero matris mee: ⁊ ille tibi q̄si bono seruo dicat. trāsi ⁊ recūbe. Augustin⁹ de singularitate cleri. Cū christ⁹ agn⁹ innocēs: īmo ip̄a celestis innocentia qd̄ est verius: totuꝫ se ꝯtēpserit ꝓ ecclesia. vt eā sine macula vel vlla ruga redderꝫ illibatā. qualis ē ille cleric⁹ cui ad hoc spōsa christi ꝯmittit̄: vt ꝓ vni⁹ femine amore culpari totā ecclesiā patiat̄? Joh. chrys. sup̄ matth. Laici delinq̄ntes facile emendant̄: clerici autē si semel euaserint inemēdabiles sunt. Bern̄. de cōtemptu. Ue ve in domo dei horrēdū videm⁹. Quid? Idolatras mīstrātes. Mentior si nō idolorū seruitus auaricia est. Si nō quibusdam etiā venter su⁹: factus est deus suus. Quod enī quisq̄ꝫ p̄ ceteris colit: id sibi deum cōstituisse ꝓhibet̄. Idez. Res pauperū nō pauperib⁹ dare par sacrilegio crimen esse dinoscit̄. Sane patrimonia pauperū facultates sunt ecclesiaꝝ: et sacrilega eis cupiditate surripit̄ quicq̄d sibi ministri ⁊ dispensatores: nō vtiq̄ꝫ dn̄i vel possessores vltra victum accipiūt et vestitū. Idē in sermo. Dilatata videt̄ ecclesia ⁊ ip̄e clericalis sacratissim⁹ ordo: sup̄ numerum multiplicat⁹ est. veruꝫ etsi multiplicasti gentē dn̄e nō magnificasti leticiam:

dū nihil min⁹ appareat defeciſſe meriti q̄ numeri acceſſiſſe. Multa infra li. iij. in cap'lo de familiaritate.

De beneficiatis

Capitulū XXIII.

Rego. i regiſ. Sicut eccl'ia p⁹ as res amittere nō debet. ita eam rapacitatis ardore alienas īuadere nō oportet. Idem. Laudabile ſtudiū ꝛ ꝓueniens eſt clerico ꝛ religioſo terrenis g̃tā deo placē p̄ferre cōpendijs. ꝛ ex rebꝰ trāſitorijſ māſura ſp charitatſ lucra mercari Idē loquens de illo verbo iohis. vi. Amen amen dico vobis: q̄ritis me nō q⁹ vidiſtſ ſigna: ſed q⁹ ex panib⁹ meis manducaſtſ et ſaturati eſtis. Per eorum p̃ſonā dñs illos intra ſctām eccleſiam deteſtat: q̄ p ſacros ordines ad dñm ꝓpinq̄ntes: nō in eiſdem ordinib⁹ virtutū merita: ſz ſubſidia vite p̄ſentis exq̄rūt. nec cogitant q̄d bñ viuēdo imitari debeant: ſed q̄ ꝓcupiſcēdo ꝓpēdia ſortiant. Aug⁹ in epl'a. Si priuatim q̄ nobis ſufficiāt poſſidem⁹: nō ſunt illa noſtra ſed paupeꝝ: quoꝝ procuratōes q̄dāmodo gerim⁹: nō propetatem nobis vſurpatōe dānabili vendicam⁹. Aug⁹ de v̄bis dñi. Cleric⁹ ſi nō ꝓtētus ſtipēdijs fuerit que de altario dño iubēte cōſequit: ſz exercet mercimonia: intercelliones vendit. munera libēter amplectit. hic negociator magis poteſt videri q̄ cleric⁹. Bern̄. ſup cātica. Timeāt clerici: timeāt miniſtri eccleſiaꝝ dei: qui in terris ſanctoꝝ q̄s poſſident tā iniqua gerūt. vt ſtipēdijs que ſufficere debeāt: mime ꝓtēti: ſuperflua quibus egeni ſuſtētādi forent impie ſacrilegeq̄ ſibi retinēt: ꝛ in vſus ſue ſupbie atq̄ luxurie victū paupeꝝ ꝓſumere nō verent. duplici pfecto iniq̄tate peccātes: eo q̄ ꝛ aliena diripiūt: et ſacris in ſuis vanitatib⁹ et turpitudinib⁹ abutunt. Idem in epl'a. Honores ꝛ dignitates eccl'iaſticas nō ig̃ro deberi his q̄ eas digne et fm deū admiſtrare et velint ꝛ poſſint. ꝛ infra. Nec cuiq̄ vel adulto plures in pluribꝰ eccl'ijs habere licet. niſi diſpēſatorie q̄dē ob magnā vel eccl'ie neceſſitatē: vel p̃ſone vtilitatez. Idē. Quicquid p̄ter neceſſariū victuꝝ ac ſimplicē veſtitū de altario retines: tuū nō eſt: rapina eſt: ſacrilegiū eſt. Idem. Concedit tibi vt ſi bene deſeruis de altario viuas. nō autē vt de altario luxurieſ. vt de altario ſupbias. vt inde ꝓpares tibi frena aurea: ſellas depictas. calcaria deaurata: varia griſeaq̄ pellicea. Idez ō cō temptu. Ue ve tibi clerice. mors in olla: mors in ollis carniū. mors in delicijs eſt. nō modo q⁹ ſec⁹ introitū delectatōis poſita eſſe ꝓgnoſcit. ſed ob id maxime: q⁹ ppli peccata ꝓſtat eſſe q̄ ꝓmedis. ac ſi propria tibi minus ſufficere viderent. ſollicit⁹ eſto tanq̄ redditurus rōem. dignos p eis gemitus fundere: dignos agere pnie fruct⁹. Idē. Quādo poterit neceſſarijs eſſe cōtent⁹ qui eo animo introiuit: vt ſtipendia clerici in vſus voluptatiſ: curioſitatſ ꝛ vanitatis ꝓgreget: ſeruet ꝛ expēdat: triplex ē ergo funicul⁹ qui difficile rumpit: hoiem miſeꝝ in pniciē trahit: qui impure intrat: indigne miniſtrat: et ipo fructu abutitur tpali. Idē. Non ordinauit deus his q̄ euāgelio ſeruiūt de euāgelio q̄rere delicias: vel ornatū. ſed viuere: vt ait paulus: ex eo vt videlicz ſint cōtenti alimēta corpis. nō gule irritamēta vel incētiua libidis habere. et quibus tegant: non quib⁹ ornent accipe. Idem. De altario inq̄t apl's viuat: non ſupbiat: nō luxurie: deniq̄ non diteſc. nō cōtra ſancti cuiuſq̄ plane dignā omni acceptōe ſententiā ex clericatu diti⁹ fiat. non ſibi de bonis eccl'ie ampla palacia fabricet: mutās q̄drata totūdis: nec loculos inde ꝓgreget: nec in vanitate aut ſupfluitate diſpgat. non extollat de facultatib⁹ eccleſie cōſangineos aut neptes: ne filias dixerim.

De ambicioſis

Capitulū XXIIII.

Regor⁹ in regiſ. Sicut is qui inuitatus renuit: q̄ſitus refugit: ſacris eſt altarib⁹ admouēdus. ſic q̄ vltro ambit vel importunū ſe ingerit ē p culdubio repellēd⁹. Idē. Uerecūdum nobis eſt et dicere pudet: q⁹ ſacerdotes ſibi ducatū arripiūt q̄ ex ordiū religioſe militie nō viderūt. Idē. Ordinate ad ordines accedendū eſt. Nam caſum appetit q̄ ad ſumma loci faſtigia poſtpoſitis g̃dibus p abrupta aſcenſum q̄rit. Idem in paſto. Nulla ars doceri p̃ſumit niſi priuſ

intenta meditatõe discaſ. ab imperitis er
go pastorale magisteriũ q̃ temeritate susci
pit: qñ ars artiũ est regimẽ aiay ¶ Idem
Osee. viij. Ipi regnauerũt ⁊ nõ ex me: pn
cipes extiterũt: ⁊ nõ cognoui ¶ Bre. i pa
stora. Ex se nãq; ⁊ nõ ex arbitrio summi
creatoris regnãt hi q̃ nullis fulti virtuti/
bus nequaq̃ diuinus vocati: sed sua cupi
ditate accẽsi culmen regiminis rapiũt po
tius q̃ assequunt. ¶ Idẽ. Sacy officiũ
nõ solũ nõ diligit omino: sed nescit: q̃ ad
culmen regiminis anhelãs i occulta me/
ditatõe cogitatõis ceterorũ subiectõe pa
scit: laude ꝑpa letat. ad honorẽ cor eleuat:
rey affluentiũ abũdãtia exultat. ¶ Idem
Nescit laudẽ cũ suppetit fugere: q̃ ad hãc
didicit cũ deesset anhelare ¶ Idem. Nõ
dicere pudet. supꝰ in caplo de ꝓlatis mal.
¶ Isido. de sum. bo. Qui regimẽ sacerdo
tũ cõtendit appetere: añ se discutiat si vi
ta honori sit cõgrua. q̃ si nõ discrepat hu
militer ad id ad qõ vocat accedat. reatus
quippe culpa geminat si quis cum culpa
ad sacerdotale culmẽ aspirat ¶ Idẽ Qui
ad ℔ conuersiõem sctitatis ꝓtendit: vt alijs
q̃q; ꝓesse possit. iste nõ discipul⁹ christi:
sed prauitat⁹ ⁊ antichristi sectator existit.
q̃ nõ ꝓ deo ꝙ ꝓ seculi honore portare stu
det crucẽ christi ꝓtumeliã ⁊ laborẽ. ¶ Au
gustin⁹ de ci. dei. Loc⁹ supior sine q̃ regi
ppl'us nõ ꝓt etiã si teneat ⁊ administret ut
decet: tñ indecẽter appetit. ¶ Idẽ de trini
tate. Noles diabolũ tãto magꝭ imitaris:
q̃nto magis (neglecta vel etiã perosa iusti
cia) potẽtie studẽt. eiusq; vl' adeptõne le
tant: vel inflãmant cupiditate ¶ Ambro.
sup Lu. Si dñs iesus ꝓpria deseruit: tu
aliena cur q̃ris? Si creator oĩm seculi glo
riam subeũde pauptatis ꝟtute ꝓtempsit.
cur cu fastidias ad qõ natus es? appetas
quod indebitũ est: cur ea que ad vsum ti/
bi diuturna esse nõ possunt. ad suppliciũ
diuturna deposcas? Caue insidias: caue
fraudes ¶ Idẽ. Ordinatio mũdi a deo:
opa mũdi a diabolo. ita etiã a deo ꝓtatus
ordinatio: a malo ambitio ꝓtatis. ¶ Idẽ
Sepe quos vicia nulla delectãt. q̃s nul/
la potuit mouere luxuria: nulla auaricia
subuertere: facit ambitio crimiosos. habꝫ
enim forensem grãm: domesticũ zel⁹: ⁊ ut
q̃ck alijs ꝓpus seruit. ¶ Bern. de ꝙside/
ratõe. O ambitio ambiẽtiũ crux: quõ oẽs 130
tor q̃ns oĩb⁹ places? nil acerbius cruciat:
nil molesti⁹ inq̃etat: nil tñ apõ mikos mor
tales celebri⁹ negociys eius. In nõ limia
ap'lorum plus ambitio q̃z deuotio terit?
¶ Idẽ sup Missus. Quotiẽs hoĩb⁹ pes
se desidero: totiẽs deũ meũ pire ꝓtẽdo: et
tunc vere nõ sapio ea q̃ dei sunt. ¶ Idẽ.
Videas hoies pecuniosos ad honores q̃s
q̃z eccl'iasticos ꝓolare: morq̃z applaude
re sibi sãctitatẽ: vestiũ dũtaxat mutatiõe:
nõ mẽtiũ. ⁊ dignos se estimare dignitate
ad q̃m ambiẽdo ꝓuenerũt. qõq̃z (si audeo
dicere) adepti sunt numis attribuere me/
ritis. ¶ Idẽ sup canti. O vtinã ꝓlati tam
vigiles repirent ad curã: q̃z alacres currũt
ad cathedrã. ¶ Idẽ. Nõ ꝓbe satis ꝓeesse
se affectas q̃bus ꝓdesse nõ curas. ⁊ q̃z
nõ zelas salutẽ: subiectõem nimis ambiti
ose vendicas tibi. ¶ Idẽ in epla. Ambi/
tio mater hypocrisis: latebras amat: ⁊ te/
nebras q̃rit lucis impatiẽs. Ambitio spur
cũ viciũ in imo iacet: videt tñ oĩe sublis
me. sed videri ipa refugit. nec mirũ opta
to nãq; necesse est careat nisi caueat arbi/
tros ¶ Idẽ. Currit in clero passim ab oĩ
etate ⁊ ordine a doctis parit ⁊ indoctꝭ ad
eccl'iasticas curas tanq̃ sine curis quisq;
victur⁹ sit cũ ad curas ꝓuenerit. ¶ Idez
sup Qui habitat. Radix iniq̃tatis ãbitio:
subtile malũ. secretũ virus. pestis occl'ta:
doli artifex: mater hypocrisis: liuoris pa
rẽs: viciorũ origo: crimis fomes: virtutũ
erugo: tinea sanctitatis: excecatrix cordiũ.
ex remedijs morbos creas. generãs ex me
dicina lãguorẽ. ¶ Idẽ. Oẽs que sua sũt
querũt: nõ que ielu christi. ipa q̃z eccleśa/
stice dignitatis officia in turpẽ questũ: et
tenebras negocia trãsiere. nec i his aiarũ
salus: sed lucr⁹ querit diuitias. ꝓpter hoc
rondent. ꝓpter hoc freq̃ntant eccl'ias. mis
sas celebrãt: psalmos decãtãt: ꝓ episcopa
tibus ⁊ archidiaconatibus hodie decertat: ut
eccl'ias reddit⁹ in supfluitatis ⁊ vanitatis
vsus dissipent. ¶ Idẽ de ꝓẽptu. Alius
vndiq̃ circuit sedul⁹ explorator: blãdit:
obseq̃tur: simulat ⁊ dissimulat: miseraq̃ si
bi suffragia mẽdicare nõ erubescit. mani
bus et pedibus repẽs. si quõ tãdẽ se igerere
queat in patrimoniũ crucifixi: ⁊ bona dñi
que sola ex oĩb⁹ inueniũt exposita. nimirũ

pegre,pfectus est. sed in plenissimo die vt sua districte repetat reditur⁹ ¶Idē. Uni uersos in ordinib⁹ eccl'iasticis ceterisq; ad sanctuariū ptinētib⁹ honorē q̄rentes,pp̄/ um:aut diuitias:seu corpis voluptatem. postremo q̄ sua sunt:nō q̄ iesu christi: ma nifeste,prsus ⁊ indubitāter nō ea q̄ de⁹ est charitas sed aliena a deo ⁊ oīm radix ma/ lorū cupiditas introducit. ¶Idem. Po tentes potēter tormēta patient. Ascendat superbia tua semp:sequere regē tuū.oē sub/ lime videant oculi tui. festina multiplica/ re pbendas:inde ad archidiaconatū euo/ la:deinde aspira ad epatū.nec ibi quidē re quiē habitur⁹.qm̄ sic itur ad astra ¶Idē in sermo. O puersitas:o abusio filiorū adā. qui cū ascēdere difficillimus sit:descēdere aūt facillimū:ipi ⁊ leuiter ascēdūt:⁊ descē dūt difficili⁹.parati ad honores: ad celsi/ tudines graduū eccl'iasticorū.ipis etiā an gelicis humeris formidādos. ¶Idem. Currit passim ad sacros ordies:et reuerē da quoq; ipis spiritib⁹ angelicis mysteria hoies apphēdūt sine reuerētia:sine ꝯsidē ratōe.neq; enī signū regni celestis occupa re:aut illi⁹ timēt imperū gestare coronas. in quib⁹ auaricia regnat: ambitio īperat. sedet iniquitas.luxuria dñatur.superbia principatur.

De studentibus

Capitulū XXV.

¶Rego.i mora .Idcirco nōnunq; studiosus tarditate intelligētie p mit:vt eo maiora pmia retributōis inue/ niat q̄ magis ī studio inuētiōis elaborat. ¶Idē. A feruore mētis vel inter spirita les inimicos:vel iter carnales q̄sq; prios ipi aliquo mō viuendi vsu veterascim⁹.⁊ assumpte nouitatis speciē fuscam⁹.a qua tñ vetustate quotidie si studia circūspecti onis inuigilēt orādo: legēdo :bñ viuendo renouamur. ¶Idem sup Ezech. Qui id circo ī sacro eloq̄o ea q̄ dignitatis sūt cō templat: vt p hoc q̄ intelligit occupari ad questiōes possit:q; nō dulcedīe quesi/ te veritatis sanari appetit:sed doct⁹ vide ri .iste nimiq; intellect⁹ sui pennas desup nō extendit ¶Idē. In ꝟbis sacri eloquij iste debet studij nostri ordo seruari. vt hec ideo cognoscam⁹ q̄tenus de iniq̄tate nr̄a compūcti ⁊ cognoscētes mala que fecim⁹ ipa vitem⁹ ne alia faciam⁹.⁊ cū iaz ex ma gno vsu lachrymarū de pctorū remissiōe cepit esse fiducia:p verba dei que intelligi m⁹ ad vitā quoq; ⁊ alios trahamus ¶Idē in pasto. Valde inter humana ꝟba cor no strū defluit.cunq; indubitāter ꝟstet q; ex/ teri⁹ occupatōnū tumultib⁹ impulsū a se/ metipo corruat:studere incessabilit debet vt p eruditōis studiū resurgat. ¶Idem ī regis. Dū his quib⁹ edificamur initimur: locū sine dubio deceptōnis excludimus. ¶Iero.in origi.sup mich. Nō estimes in eo te placere deo si fmōes. id ē scriptu ras illi⁹ legas.tūc enī scripture,psunt legē ti:si qđ legitur ope compleat. ¶Isid.de sum.bo. Lector strēnus⁹ poti⁹ ad implen dū que legit q̄s ad sciēdū erit,pmptissim⁹. minus enī pena est nescire qđ appetas:q̄s ea que noueris nō implere. ¶Idē in sy/ no. Disce qđ nescis:ne doctor inutil' inue niaris.antea esto auditor:postea doctor. ¶Idem. In disputatōe tolle certamen: tolle ptinacē vincēdi defensiōez. cede cito veritati:nō ꝺdicas iusticie ¶Idē. Dispu tare stude:nō supare.plus dilige audire q̄s dicere.pl⁹ auscultare q̄s loqui. ¶Aug⁹ ī sermōe. Multos repim⁹ negligētissimos iusticie:⁊ auidissimos sapiētie. hos docet scriptura diuina peruenire non posse ad id qđ appetūt nisi seruādo qđ negligūt .fili inq̄t ꝺcupiscēs sapientiā ꝺserua iusticiaz. ⁊ dñs pbebit illā tibi. ¶Aug⁹ de ci. dei. Phie est finis boni.nulla ē igit causa phi losophādi: nisi finis boni.q̄s obrem q̄ nul lum boni finē sectak:nulla philosophie se cta dicēda est. ¶Idē ꝺ trini. Nec pigebit me sicubi hesito q̄rere.nec pudebit me sicu bi erro discere. ¶Idē. Quisq̄s hec legit vbi pariter cert⁹ est:pgat mecū.vbi pari/ ter hesitat querat mecū.vbi errorē suū co gnoscit redeat ad me.vbi meuz cognoscit reuocet me.et post.⁊ hoc placitū primuz atq; tutū cora dño deo nostro cū omnib⁹ gratū.quia ea que scribo legūt:et in oīb⁹ scriptis meis maxime in his vbi queritur vnitas trinitatis patrꝭ⁊ filij⁊ spūssancti. q; nec piculosius alicubi errak:nec labori osius aliquid querik:nec fructuosi⁹ aliqd inuenik ¶Idem de ope mona. Que ē ista puersitas lectōi obtēperare nolle: dū vult

ei vacare: ⁊ dū id quod bonū est diuti⁹ le
gat̄: ido facere nolle qd̄ legit̄. Bern̄. su
ꝑ cantica. Scias q̄ ordine: q̄ studio: quo
fine queq̄ nosse oꝑteat. Quo ordine: vt id
ꝑus addiscas qd̄ est maturi⁹ ad salutem.
Quo studio: vt id ardēti⁹ qd̄ est vehemen
ti⁹ ad amorē. Quo fine: vt nō ad īanē glo
riaz: aut ꝓpter curiositatē: aut aliq̄d simi
le. sed tm̄ ad tuā ⁊ ꝓximi edificatōem ⁊ ad
dei gl̄iam. Idē. Sunt q̄ scire volunt
eo fine tm̄ vt sciāt. ⁊ turpis curiositas est.
⁊ sunt qui scire volunt vt sciant̄ ipi: ⁊ tur/
pis vanitas est. ⁊ sunt itē qui scire volunt
vt scientiā suā aliis vendant. verbi causa:
ꝓ pecunia ⁊ honoribꝫ: ⁊ turpis questus ē.
sed sunt quoq̄ q̄ scire volūt vt alios edifi
cent: ⁊ charitas est. ⁊ itē qui scire volūt ut
edificent̄: et prudētia est. Idem ī epl̄a.
Falleris fili falleris si te putas īuenire a/
pud mūdi magistros sciētiā. quā soli chri
sti discipuli. i. mundi ꝯtemptores dei mu
nere assequunt̄. nō enī hanc lectio docet:
sed vnctio. nō littera sed spūs. nō eruditō
sed exercitatio ī mādatis dei. Idē. Nō
recte ꝓdit̄ ad sciētie limē: nisi iusticie ger/
men p̄cedat ad animā ex quo formet̄ g̅nū
vite: et nō palea vane glorie. Idē ī ser.
Pessim⁹ mons inflās sciētia. in quē tn̄ vs
q̄ hodie tāta videas ꝯcupiscētia pl̄imos
repere filioꝝ adam: acsi nō nouerint q̄ntū
pater illorū illi⁹ mōtis ascēsu descēderit:
īmo q̄ grauiter ceciderit. quantū tota de/
iecta sit ⁊ ꝯq̄ssata posteritas. Sene. in
epl̄a. Tā diu discendū est quēadmodū vi
uas q̄ diu viuas.

De aduocatis.

Capitulū XXVI.

Rego. sup Eze. Just⁹ aduocat⁹
iniustas causas nullo mō accipit.
nec verba dare ꝓ īiusticia ꝯsentit Idē
sup illd̄ Job. xxx. mora. De ꝯuallibꝫ ista
rapiētes: cū singula reppissent. ad ea cum
clamore currebāt. In valle reptis singul̄
cū clamore occurrere. est subortis causaꝝ
occasionibꝫ etiā ꝓ ꝑua stipe litigare Au
gustin⁹ de v̄bis dn̄i. Usq̄ adeo cupidita
tis inoleuit malū vt iā ex ꝯsuetudine ven
dant̄ leges: corrūpant̄ iura. sentētia ipa ve
nalis sit. ⁊ nulla iā causa possit esse sine cā
Bern̄. de ꝯsideratōne. Quotidie ꝑstre
punt in palacio leges: sz iustiniani: nō do
mini. Idē. Certe lex dn̄i īmaculata cō
uertens aīas. he aūt nō tam leges q̄ lites
sunt ⁊ cauillatōes subuertētes iudicium.
Idē. Miror q̄madmodū religiose au
res tue audire sustinēt hmōi disputatōes
aduocatorū et pugnas v̄borū: que magꝭ
ad subuersionē q̄ ad inuentōem ꝓficiunt
veritatis. Corrige prauū morē: et precide
linguas vaniloq̄s: et labia dolosa claude.
Idē. Aduocati sunt q̄ docuerūt līguas
suas loqui mendaciū. diserti aduersus iu
sticiā. eruditi ꝓ falsitate. sapiētes sunt vt
faciant malū: eloquētes vt impugnēt ve/
rum. Idē. Iniqua om̄is appellatio ad
quā iusticie inopia nō coegit. appellare n̄
vt graues. sed si g̅ueris licet. Idē. Qui
nō grauat⁹ appellat: liquet: qꝛ aut graua/
re intēdit: aut tēpus redimere.

De religiosis bonis

Capitulū XXVII.

Rego. in regi. Expedit paruo in
cōmodo a strepitu causarū seruos
dei q̄etos existere: vt ⁊ vtilitates
collecte ꝑ negligentiā nō ꝑeant. ⁊ seruoꝝ
dei mētes ad opus diuinū liberiores exi
stant Idē. Sicut v̄aciter aduersus re
ligiosos dicta crimīa digna sunt vltōe ple
ctenda. ita ab illatis nihilomin⁹ sunt ab/
soluēdi qn̄ null⁹ eos culpe reatus astrin/
git. Aug⁹ in regula. Non debēt velle
oēs q̄ paucos vidēt: ampli⁹ nō qꝛ hono/
rant̄: sed qꝛ tolerant̄ accipe. ne ꝯtīgat dete
standa ꝑuersitas vt in monasterio vbi q̄n
tum possunt fiunt diuites laboriosi. fiant
paupes delicati Idē de moribꝫ eccl̄ia/
sticis. Quis nō illos miret̄ ⁊ predicet: qui
contemptis atq̄ desertis mundi hui⁹ ille
cebris: in ꝯmunē vitā sanctissimā ⁊ castis
simā cōgregati simul etatē agūt: viuētes
in orōnibus: in lectōibus: in disputatōni
bus. nulla supbia tumidi. nulla ꝑuicacia
turbulēti. nulla inuidētia liuidi. sed mode
sti: verecūdi: placati. cōcordissimā vitaz ⁊
intētissimā: in deū gratissimū mun⁹ ipi of
ferūt. a q̄ ista posse facere meruer̄t. Isi.
in li. etymo. Religiosus ait cicero: a relego
est appellat⁹. qꝛ retractat ⁊ tāq̄ relegit ea
que ad cultū diuinū ꝑtineant Idem d̄
sum. bono. Sancti viri fundit⁹ seculo re/

nũciantes ita huic mũdo moriũtur: vt soli deo viuere delectent. quantoq; ab hui⁹ seculi ꝓuersatõe se subtrahũt: tanto ĩterne mentis acie pñtiã dei et angelice societatis frequentiã cõtemplãt. ¶ Bern. sup cant. Omnis in vobis qui ceteroꝝ ifirmitates tam corporũ q̃ animorũ nõ solũ patiẽter supportat: sed insup sc̃z et si valz: inuat obsequijs. cõfortat alloquijs: informat cõsilijs. et si hoc forsitan nõ potest ꝓpter disciplinã: sollicitis saltẽ oratõibus solaciari nõ cessat infirmos. omnis inq̃ qui talia operat in vobis: bonũ omino int fratres spargit odorẽ. ¶ Idẽ. Optimũ ĩ moribus dixerim. q̃ in nullo prius aut resistat prioribus: aut inuideat paribꝰ: aut subiectis vel desit in cura: vel in supbia pñsit. platis obediẽs: socijs cõgruens: subditis vtiliter ꝓdescẽdens. ¶ Idem in epistola. Conuersare simpliciter inter fratres. deo deuotꝰ: magistro subditus: senioribus obediens: iunioribus obtẽperans: angelis placens: verbo vtilis: humilis corde: mãsuetus ad oẽs. ¶ Idẽ in ser. Tu qui in ꝓgregatõe es bene viuis si viuis ordinabiliter: socialiter: et hũiliter. ordinabiliter tibi: socialiter ꝓximo: hũiliter deo. ¶ Idẽ. Certum triũphati mũdi testimoniũ est: si corpus castigas et subijcias seruituti: ne pnciosa libertate seruiat voluptati. si fletui p̃beas oculos magis q̃ curiositati. si deniq; spirituali dilectõe flagrãs nulli dederis animũ vanitati. ¶ Idẽ. Quoniã spectaculũ facti sumus et angelis et hominibus: semiemꝰ hominibꝰ exẽplũ bonũ p aperta opa bona: seminemꝰ angelis gaudiũ p occulta suspiria sancta. ¶ Idẽ. In ꝓgregatõne positus voluntates alioꝝ tuis volũtatibꝰ anteponas. vt nõ solũ sine querela: sed etiã cũ gratia maneas ĩter fratres. portans omnes: orans p omnibꝰ: vt et de te quoq; dicatur. hic est fratrum amatoꝝ. ¶ Idem. Parũ timet diabolus ieiunantes: vigilantes: cõtinentes. quia tã de istis q̃ de illis multos traxit in laqueũ ruine. sz ꝓcordes et vnanimit viuẽtes ĩ domo dñi: ꝓiũcti deo et sibi p vinculũ charitatis. hi dolorẽ. hi timorẽ: hi liuorẽ diabolo ingerũt.

De religiosis malis

¶ Capitulũ XXVIII.

Grego. ĩ mora. Exactõe secularium confundit actio religiosoꝝ. dũ illi etiã ꝓmittẽdo nõ seruant que ꝓmittunt. ¶ Idẽ. Sepe nõnulli prauitatis aperte vias deserũt. sanctitatis habitũ sumũt. moꝝq; vt prima limina bene viuendi cõtigerint: obliti quid fuerint: affligi iã p penitentiã de ꝓpetratis nequitijs nolũt. laudari aũt de inchoata iustitia appetũt. preesse ceteris melioribꝰ cupiscũt. quos plerũq; dũ iurta votũ pñs ꝓspera sequit. multo q̃ priꝰ fuerant de sanctitatis habitu peiores fiũt. ¶ Idẽ. Praui homines cultũ religiõis assumũt: et bonorum vitã sub despectis vestibꝰ iniquis moribus pmant. ¶ Idẽ sup Eze. Sepe q̃sdã videmꝰ ad vocẽ ꝓdicatõis q̃si ex cõuersiõe compũctos habitũ nõ animũ mutasse: ita vt religiosam vestẽ sumerẽt. sz ante acta vicia nõ calcarẽt. ¶ Aug⁹ in cap'lo de ira. Melior est. ¶ Idez de ope mona. Qui verã ostendit corpis infirmitatẽ: humane tractãdus est: qui autẽ falsam ptendit et ꝓuinci nõ potest deo dimittẽdus ẽ. ¶ Idẽ. Utinã isti qui vacare volũt manibus omino vacarẽt et linguis. neq; enĩ tã multos ad imitatõem inuitarẽt si eis nũ exempla pigra: sz etiã muta ꝓponerẽt. ¶ Idem in epl'a Exquo deo seruire cepi: quõ difficile sum exptus meliores q̃ qui in monasterijs pfecerunt. ita nõ sum exptus peiores q̃ q̃ in monasterijs ceciderũt. ¶ Isido. de sum. bo. Atrociter in discussione diuini iudicij arguẽdi sunt: q̃ qõ pfessione spopõderunt: ope implere ꝓtempserunt. ¶ Bernar. sup missus. Illã qua seculũ deseruimus hũilitatẽ deserẽtes: dñ post hoc cogimur ĩepta denuo sectari studia secularium: canes efficimur reuertẽtes ad vomitũ. ¶ Idẽ. Uideo (qõ magis doleo) post spretã seculi pompã nõnullos in schola humilitatis supbiã magis addiscere. ac sub alis mitis humilisq; magistri gnius insolescere. et impatiẽtes fieri in claustro amplioꝝ: q̃s fuissent ĩ seculo. Qõq; magis quersum est: plericq; in domo dei ñ patiunt haberi se ꝓtemptui. q̃ in sua domo non nisi ꝓtẽptibiles esse potuerũt. vt quia videlicz vbi a pluribꝰ honorez appetũt. i.

in seculo: ipi locū habere nō potuerūt nec meruerūt. saltē ibi honorabiles videātur vbi ab hominib⁹ honores cōtemnuntur.

Idem ī apolo. Quid facit superbia sub pannis hūilitatis tue dñe iesu. nunq̄d nō habet quo se pallict humana malicia: nisi vnde iuolura ē salnatoris infātia?

Idē in epla. Jungant se animis q̄ iuncti sunt institutis. inuicē se foueant: inuicē se defendant: inuicē onera sua portent. Ait enī sapiens. Frater adiuuās fratrē ambo cōsolabunt. Q⁹ si alterutrū q̄d absit se corroserint ꝛ momorderint. nōne simul ambo desolabunt?

Idē. Qui debitorē ꝛ procuratorē carnis se p̄stituit: vt magis ventrē stercilē pascere q̄ aīe studeat bñ facere. nullū religiōis iugū q̄ntumlibet leue q̄ntūlibet suaue videat: ei tolerabile est. vnde ꝓtigit vt neq̄ hic vbi sine murmure esse nō p̄t. neq̄ in futuro: vbi penā murmuratōis tolerare necesse est: pacē inueniat. vbi aūt nō est pax ibi nec de⁹: q⁹ in pace factus est locus ei⁹.

Idē in sermo. In oibus fere religiosis cōgregatiōibus sane inuenire est homies pusillanimes ꝛ remissos. deficientes sub onere. virga ꝛ calcaribꝫ indigētes: quoꝝ remissa leticia: pusillanimis tristicia est. quoꝝ breuis ꝛ rara p̄cūctio. aīalis cogitatio: et tepida cōuersatio est. quorū obediētia sine deuotōne. sermo sine circūspectōe. oratio sine cordis intentiōe. lectio sine edificatōne.

Idē. Sunt inter nos tria genera hominū: ip̄aq̄ satis iuco grua et ordini ꝛ homini qui hāc viā īgressus est. Sunt enī qui bene inceperūt sed defecerūt cito. et sunt q̄ nunq̄ inceperūt sed in sua mollicie p̄manserūt. ꝛ sunt q̄ captantur spiritu leuitatis: tardi ad audiendū: veloces ad loquendū: paratissimi rursum enumerare qđ faciūt. Sed quid faciunt tamē?

Idez. Magna est p̄fusio et magna valde: q̄ ardenti⁹ seculares p̄nicio sa desiderāt q̄ nos vtilia. citi⁹ illi ad morem p̄perant q̄ nos ad vitā

Idē. De eo qui habitū habet religiōis et nō vitaꝫ p̄pheta inquit. Comederūt alieni robur e⁹ ꝛ ip̄e nesciuit. Exteriorē quippe superficiē intuens religiosus mal⁹ salua sibi omnia suspicat. nō sentiens vermē occultū q̄ oīa interiora corrodit. manet tōsura: vestis nec dū mutata est. ieiuniorū regula custodit: statutis psallitur horis. sed cor corū lōge est a me dicit dñs.

Idem in epla. Dl'to facilius repies multos seculares conuerti simpliciter ad bonū: q̄ vnūquēp̄iā de religiosis p̄ficere de bono in meli⁹. Rarissima enī auis in terris est qui de gradu quē in religione semel attigerat modicuꝫ vel parūper ascendit.

De nouitiis

Capitulū XXIX.

Regor⁹ in regis. Omnib⁹ cuiuslibet etatis aut officij onerosa est nouitas.

Idem. Quisquis diuina inspiratōe compūctus relictis seculi huius actōnibus ad deum cōuerti festinat: ita cū charitate suscipiēdus est. ꝛ blādis p omnia consolatōnib⁹ refouēdus: ut in ea quam elegit deo adiuuāte delectetur modis omnibus conuersatiōe persistere.

Idē super Ezech. Nullus qui ad bonum p̄positū conuersus adhuc in mentis teneritudine esse cōspicitur: despiciat: quia frumentū ab herba incipit vt granū fiat. Isido⁹ de sum. bo. Primordia puerorū blandis refouenda sunt modis: ne si ab aspritate incipiant: exterriti ad priores lapsus recurrāt. qui enī cōuersum sine lenitate erudit: exasperare potius q̄ corrigere nouit.

Bernar. de amore dei. Feruorem nouitioꝝ nō decent illemificordes ī seipos discretōes: et districtionū dispēsationes: facilesq̄ indulgētie suo iudicio tribuende, nō tamē recusande sunt alieno iudicio.

Idē. Al nouitio in seip̄m rigida debet esse censura ꝛ districta seueritas. ad regētē autē vel p̄sulētē spectat paterna vl' fraterna charitas ꝛ pietas: si alterū horū desit vel in deside ꝛ tepido nō spero curs⁹ pseuerantiā. vel in p̄cipiti timeo ruinam.

Idē. Animalē discretū: nouitiuꝫ prudentem: incipientem sapientē: in cella diu posse consistere: in congregatōe posse durare impossibile ē.

Idem. Docēd⁹ ē nouitius sic habere corpus suū sicut egruꝫ p̄mendatū. cui etiam multū volēti inutilia neganda sunt. vtilia vero etiam nolenti ingerenda. sic de corpore suo agere sicut de non suo. sed eius a quo p̄cio magno empti sumus: vt glorificemus eum in corpore nostro.

Idem super Qui

habitat. Obsecro vos nouelle plãtatiões dei. vos qui nondũ exercitatos habetis sensus ad discretionẽ boni et mali. nolite secq̃ cordis vr̃i iudiciũ. nolite abundare in sensu vr̃o ne vos tanq̃ rudes adhuc ꝓsutus ille venator decipiat. ¶ Idẽ sup cantica. Placent fateor in nouitijs q̃ntum ad ea que ĩ facie sunt neglectior vtiq̃ is qui foris apparet corpor cultus t vestiũ minor cura. sermo rarior: vultꝰ hilarior: aspectꝰ verecũdior. incessus maturior ¶ Idẽ in ser. Ante oĩa timor nouicijs necessariꝰ est. quo nimiq̃ peccata p̃terita possint delere: cauere futura. Timor ei dñi vt ait scriptura expellit pctm̃: siue qđ admissus est: siue qđ tentat intrare. expellit hoc penitẽdo: illud resistendo.

De iuuenibus.

Capitulũ XXX

GRegoriꝰ in regis. Esto sollicitus vt pueri ad sacros ordies nullatenus admittant. ne tãto piculosiꝰ cadant q̃nto citiꝰ alta ꝓscendere festinant. ¶ Idẽ in mora. Immẽsa superbia iuuenũ est a seniore sibi reuerẽtiã exigere: t silẽtiũ imperare meliori. ¶ Idẽ in pasto. Juuenes plerũq̃ seueritas admonitõis ad pfectũ dirigit. senes vero ad meliora opa depcatio blãda cõponit. ¶ Idem supra ĩ capitulo. De vsurpãtibꝰ pdicatõez ¶ Joh. chrys. de cõpunctõe. Hõ canicies laudabilis: neq̃ iuuẽtus culpabil̃ existit. multi q̃ppe t in iuuẽtute philosophiã demonstrarũt: et in senectute lapsi sunt. Canicies sapiẽtie: nõ capilli cãdidi ꝓmendãt ¶ Cyprianus de. xij. abusionibꝰ. Sicut in senibus sobrietas t moꝝ pfectio reqr̃itur. ita in adolescẽtibꝰ t iuuenibꝰ obsequiũ et subiectio t obediẽtia rite debeãt. ¶ Ambro. de offi. Pulcra virtus adolescẽtũ verecũdia t suauis gratia. que nõ solũ in factis. sz etiam in ipis spectãt sermõibꝰ. ¶ Idẽ. Ut ĩ senibus grãitas: in iuuenibꝰ alacritas. ita ĩ adolescẽtibꝰ verecundia velut q̃dam dote cõmendãt. ¶ Idez de virgitate. Etiã cũ fides tua tuta sit: iuuẽtus tamẽ suspecta ẽ ¶ Berñ. sup can. Quid amabiliꝰ ꝓ verecũdo adolescẽte. q̃ pulcra hec t q̃ splẽdida gemma morũ in vita t vultu adolescẽtis. q̃ vere t minime dubia bone nũcia spei. bone indolis index. ¶ Idẽ de consideratõe. Verbosulũ adolescentẽ et studentem eloquentie: cũ sapientie sit inanis: non aliud q̃ iusticie hostẽ reputes. t pro huiusmodi falsis fratribꝰ dicit ille magister disciplĩne. Manus nemini cito imposueris.

¶ Idem de amore dei. Sapiẽtes latent t delitescũt. pueri regnãt t principantur. t fiunt principes qui mane ꝓmedũt: et ve terre illi. ¶ Idẽ infra li. iij. in cap'o de leticia mala. Eia letare. ¶ Anſ. de similitu. In iuuene tria notanť quibꝰ ad pbitatem ventur ꝓnoscit. hec aũt sũt taciturnitas. corpis ꝓtinẽtia t verecũdia.

De monachis bonis

Capitulũ XXXI.

ORego. in regis. ad quendã abbatẽ Dumꝰ te precepti serie cõmonemus: vt neq̃ mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasiõe permittas ascendere: neq̃ monachos tuos sibi ꝓmatres facere. ¶ Idem in ome. Monachus reuerentiã sui habitus in actu: in locutõne: in cogitatõne: semp circũspiciat. et ea que mũdi sunt perfecte deserat. t quod ostẽdit humanis oculis habitu: h ante dei oculos moribꝰ ꝓtendat. ¶ Isid. de summo bono. Sũma monachi virtus humilitas. summũ vicium eius superbia. ¶ Idẽ. Tunc autem se quisq̃ monachũ iudicet quãdo se minimũ omniũ existimauerit. etiãsi opera maiora virtutum gesserit. ¶ Johes chrysost. de compunctõne. Monachus nõ solum ꝓpterea dicit monachus quia vxorẽ nõ habet. sed quia religioni dei et seruitio ipius mancipatus est. et cura illi est quẽadmodũ deo: nõ seculo placeat. et qui magis eligit castitatem: que deo chara ẽ t spiritussancti habitatio ¶ Hiero. in epistola. Humilitatẽ vestiũ tumẽti animo non appetas. secularizz et maxime potentũ cõsortia deuita. quid tibi necesse est ea videre sepius: quoꝝ contẽptu monachꝰ esse cepisti? ¶ Idẽ. Monachus nõ docentis sed plãgentis habet officiũ. qui vel se vel mundũ lugeat. t domini sui semp pauidus prestoletur aduẽtum: qui sciens imbecillitatẽ suam et vas fragile quod portat: timet offẽdere ne impigat t corruat atq̃ frãgat. Uñ t mlier

maxime iuuēculaꝝ vitat aspectū: ⁊ intātū castigator sui est: vt etiā que tuta sunt ꝑti mescat. ¶ Bern̄. de p̄cep. ⁊ dispensa. Lego ī regula hec. Cōsideratio penes abbatem sit ⁊ hoc vel illud esse in ꝓuidētia vel arbitrio seu dispositōe abbatis. vt aūt ꝓ sua volūtate aliq̄d mutet ꝺ regula: me ibi legisse nō recolo. quinīmo inq̄t om̄es magistrā regulā seq̄ntur. nec ab ea temere deuietur a quoq̄ꝫ. ergo nec etiā ab ip̄o abbate. omnes inq̄t magistrā sequant̄ regulaꝫ. nemo igit̄ suā voluntatē. ¶ Idē. Super fratꝝ trāsgressiones: nō sup̄ patrū traditiones cōstituitur q̄ abbas eligit̄: mandatorū cultor: vltor viciorū. ¶ Idē ī epistola. Ordo noster abiectio est: hūilitas: volūtaria pauꝑtas: obediētia: pax: gaudiū in spiritusctō. Ordo noster ē esse sub magistro: sub abbate: sub regula: sub disciplīa. Ordo noster est studere silētio: exerceri vigiliis: ieiunijs: ac orōibus: opere manuū. ⁊ super omnia excellentiorē viā tenere q̄ ē charitas. porro in oībꝫ his ꝓficere de die ī diem: ⁊ in ip̄is ꝑseuerare vsq̄ꝫ ad vltimū diē ¶ Idē. Quoscūq̄ꝫ de tuis inuenerꝫ tristes: pusillanimes: murmurosos. ip̄oꝝ te p̄rez: ip̄orum te noueris esse abbatē ꝯsolando: exhortādo: increpādo. tūc enī agis opus tuū. ⁊ portas onus tuū. et portando sanas q̄s sanādo portas. Si q̄s ꝟo ita sanus ē vt magis iuuet te q̄ꝫ iuuet̄ a te: huiꝰ te nō patrē sed fratrē: comitē nō abbatē esse cognoscas. ¶ Bn̄dictꝰ ī regula. Magnopere debet sollicitudinē gerere abbas: ⁊ omni sagacitate ⁊ industria curare: ne aliquā de ouibꝫ sibi creditā ꝑdat. nouerit enī infirmarū se curā suscepisse aīaꝝ. nō sup̄ sanas tyrānidē. ¶ Idē. Abbas nō ꝯturbet gregē sibi ꝯmissum. nec q̄si libera vtēs potestate iniuste disponat aliq̄d. sed cogitet sp̄ qꝛ de oībus iudicijs ⁊ opibꝫ suis redditurus est deo ratōem. ¶ Idē. Oportꝫ abbatē esse doctū lege diuīa vt sciat vn̄ ꝓferat noua ⁊ vetera. castū: sobriuꝫ: mis̄icordem: vt sup̄exaltet mis̄icordia iudiciū. vt ip̄e idem a dn̄o ꝯseq̄tur. odiat q̄ꝫ vicia: diligat fratres. ¶ Idē. Abbas ī ip̄is imperijs suis sit ꝓuidꝰ et ꝯsideratꝰ: siue s̄m deum siue s̄m seculū sit. Opa que iniūgit discernat ⁊ tp̄et. cogitꝫ discretōeꝫ scti p̄riarche iacob dicētis. Si greges meos plꝰ ī ambulādo fecero laborare: morientur cūcti vna die.

De monachis malis. Capitulū XXXII.

Grego. in dyalogo. Monachus q̄ in terra possessionē querit: monachus nō est. ¶ Idem in registro. Si peculiaritas a monachis habet̄: neq̄ꝫ ꝯcordia: neq̄ꝫ charitas in ꝯgregatōe eadē poterit ꝑmanere. ¶ Idē. Quid est habitus monachi nisi despectus mundi? quō ergo mundū despiciūt, qui in monachali habitu positi aurū querūt? ¶ Idē. Monachoꝝ quidē species tenet̄. multa vero sub sanctitatis habitu secularia aguntur. ¶ Idē. Monachi mihi terrene mētis esse omnino apparuerūt: qui nimis terrenuꝫ hominē abbatē h̄re quesierūt. ¶ Isido. ī etymol̄. Monachꝰ greca etymologia vocat̄: eo q̄ singularis sit. Monos enī grece singularis dicit̄. Ergo si solitariꝰ vel singularis īterpretat̄ vocabulū monachi: q̄d facit in turba q̄ solus esse debet? ¶ Idez de sum. bo. Multi monachoꝝ amore parentū: non solū terrenis curis: sed etiā forensibꝫ iurgijs inuoluunt̄. ⁊ ꝓ suoꝝ tēporali salute amicorū suas aīas ꝑdūt ¶ Idē Maxime per cenodoxiā subijcit sibi diabolus monachū. vt quem per seculi amorem retinere nō potuit: ab humilitatꝫ culmīe subtrahat. et per sup̄bie tumorē subditum faciat. ¶ Johānes chryso. de cōpunctōne. Eos qui vident̄ sustulisse crucem suam ⁊ sequi christū: per latā et spaciosam viā velle incedere: nōne tibi ꝓdigiosum videt̄? ¶ Idez. Deniq̄ꝫ monachi cū de monasterijs req̄rūt: ⁊ de locꝫ habitationū ꝑcunctant̄: ante oīa req̄rūt si req̄es sit in loco. si abundēt om̄ia. ¶ Idē in capl̄o de ꝓpinq̄tate. Dico tibi monache. ¶ Hieronymus in epistola. Monachū quē senseris tibi: aut semper aut crebro de numis loquentē excepta elemosyna que indifferenter omnibꝰ patet. institorē habeto potius q̄ꝫ monachū. ¶ Bernardꝰ in epistola. Labor et latebre: et voluntaria pauꝑtas: hec monachorū insignia. hec vitam solent nobilitare monasticam. vestri autem oculi omne sublime vident. vestri pedes omne forum circūeunt. vestre lingue

in oīnib⁹ audiunt⁹ ꝯsilijs. vestre man⁹ oē diripiūt patrimoniū. ¶Idē sup Canti. Quale est ꝫ vt in oīb⁹ fluuijs:agris:ortis: cellarijs ve vix repiri possit q̄ comedas vl bibas .memēto te q̄so monachū esse:non medicū.nec de ꝯpletiōe iudicādū: sed de pfessiōe .Parce obsecro primū q̄dez q̄eti tue.parce deide labori mīstrātiū tibi. par ce grauamini dom⁹.parce ꝯscientie: ꝯscien tie dico etsi nō tue parce saltē ꝯscientie alte ri⁹. ¶Idē in apolo. Miror vnde int̄ mo nachos tanta intēperantia in cibis ⁊ po/ tatōibus.in vestimētis ⁊ lectisternijs: eā taturis ⁊ cōstruēdis edificijs inolescere po tuit.q̄tenus vbi hec studiosi⁹ ⁊ voluptu/ osi⁹ atq̄ effusi⁹ fuerint.ibi ordo meli⁹ ob fuari dicat:⁊ maior putet religio. ¶Idē Ecce inter monachos parcitas putat auaricia :sobrietas austeritas :silentiū tri/ sticia reputat. Ecōtra remissio discretio dicit.effusio liberalitas .loq̄citas affabili tas.cachinnatio iocūditas: mollicies ve/ stimentoꝝ ⁊ eāꝝ fastus honestas .lectorū superfluus cultus mūdicia. ¶Idē. Jam ō aque potu q̄d dicam :q̄n nec vllo q̄dē pa/ cto vinū aq̄tū admittit: omnes nimiꝝ ex q̄ monachi sum⁹ infirmos stomachos ha bem⁹.⁊ tā necessariū apli de vino vtendo ꝯsiliū nō negligim⁹. modico tn̄ qđ ille p/ misit nescio cur ptermisso. ¶Idez . Que rit ad inducēdū: nō qđ vtili⁹ sed qđ subti/ lius inuenit.nō qđ repellat frig⁹:sed qđ su pbie ꝯpetat.nō denicꝫ iurta regulā qđ v/ tilius ꝯpari potest.sed qđ venustius īmo vani⁹ poterit ostētari. Heu me miseꝝ:q̄lē cūq̄ monachū:cur adhuc viuo .tedz ani mam videre ad hoc deuenisse ordinē nr̄m sanctū. ¶Idem. Habit⁹ noster: quod et dolēs dico:q̄ hūilitatis solebat esse īsigne a monachis nr̄i tpis ī signū gestat supbie. vix iā ī nr̄is puicijs inuenit q̄ vestiri digne mur:miles ⁊ mōach⁹ ex eodē pāno parti/ unt sibi chlamydē ⁊ cucullā. Quinis ō se culo q̄ntūlibet honorat⁹: etiāsi rex :etiāsi impator ille fuerit.nō tn̄ nr̄a horrebit īdu mēta :si sibi suo mō ꝓparata fuerint ⁊ ap/ tata. ¶Idē sup Missus. Ornari non ar mari appetūt milites christi.q̄ dū se ꝓpa/ rare ad pliū ⁊ ꝫ aereas ptātes ptēdere pau ptatis insigne debuerāt .qđ vtiꝫ aduer/ sarij mlt̄ū formidāt. ī mollicie vestimēto/ rū:pacis poti⁹ q̄ꝫ belli pferētes indiciū: vl tro se suis hostib⁹ sine sanguīe tradūt ier/ mes. ¶Idē ī .c. de curiositate.li.iij. Mo nach⁹ q̄ sui. Jtē ī li.ij.ī.c.ō supbia ¶Idē ī ser. Nihil turpi⁹ q̄ꝫ mōach⁹ p vbes ⁊ ca stella discurrēs:nisi cū ꝫ charitas cogat q̄ opit multitudinē pcōꝝ. ¶Ank. de silitu. Nec cuiq̄ pdest habitū mōachi exteriorē habere si nō studuerit ⁊ interiorē retinere.

De incipiētibus.

Capitulū XXXIII.

Rego. in pastora. Qui bona īcho ata nō ꝯsummāt dū ꝓposita ū p/ ficiūt:etiā q̄ fuerūt cepta ꝯuellūt. ¶Idem. Nec malos bona impfecta ad/ iuuāt:nec bonos mala incōsūmata ꝯdem nāt. ¶Idē. Via dei ⁊ inchoātib⁹ angu/ sta est:⁊ pfecte iā viuētib⁹ lata .⁊ dura sūt q̄ ꝯ ꝯsuetudinē spiritalit aīo ꝓponim⁹ .et tn̄ on⁹ dei leue est postq̄ꝫ ꝫ ferre ceperim⁹. ¶Idē in moral. Cōuersoꝝ initia bonis moribꝫ malisq̄ pmixta sūt. q̄ ⁊ noua vi/ ta iā p intētōez agit: et vet⁹ adhuc ex vsu retinet. ¶Isiō. de sū. bo. Qui ex deteriore iā meliorē esse cepit:caueat ō acceptꝫ extol/ li ⁊tutib⁹:ne gui⁹ p vanā gl̄iaz corruat q̄ꝫ pus p lapsū vicioꝝ iacebat ¶Idē. Valz int̄dū ꝯuersis ꝓ animi salute mutatō loci. pl̄imū eni⁹ dū mutat loc⁹:mutat ⁊ mēt⁹ af fect⁹ ¶Aug⁹ sup gen̄. Alla abstinētia fit a volūtate carnali q̄ nō habeat ī exordio dolorē:donec ī meliorē ptē ꝯsuetudo fle/ ctit. ¶Lassiodo. sup psalteriū. Initiū ꝓ/ fect⁹ est carnalia vicia relinq̄re: ⁊ dño sup plicare. ¶Bern̄. ī ser. Solz int̄ pmordia ꝯuersiōis acri⁹ insurgere tēptatio p̄ue ꝯsuetu dis.⁊ vix pñt extīgui iacla ignita diaboli

De proficiētibus.

Capitulū XXXIIII.

Rego. ī mora. Qipotēs de⁹ intio ra discernēs:ipis spiritalib⁹ pue/ ctib⁹ modū ponit: vt ex ꝫ hō qđ appetēde re conat ⁊ nō valz:ī illo se nō eleuz q̄ iā valz ¶Idē. Ad deū q̄si tot gressib⁹ mēs acce/ dit:q̄t bonis moribꝫ pficit ¶Idē. Hōnul li q̄ etate crescūt ab innocētia decrescūt .ele ctis ꝯo cū forīs etas corpis: int⁹ si dici li ceat crescit etas virtut⁹. ¶Idē. Si lassa/ scere ab inchoātis bonis nolum⁹ :valde

necesse est vt inchoari nos quotidie credam⁹ ℣ Idē. Sancti viri quo alti⁹ apd deū virtutū dignitate pficiūt: eo subtili⁹ indignos se esse deprehendunt. qz dū proximi lucis fiūt: ꝺcꝺ eos in seipis latebat ī uenīūt. ℣ Idē sup Eze. Quāto pl⁹ pficimus in cognitōe: tāto nobis indignamur ampli⁹ de puerso ope. ℣ Idē. Plerunqꝫ qui plus in ꝓtemplatōe rapiť: cōtingit ut ampli⁹ in tentatōe fatigeť. sicut ꝺbusdaꝫ bene pficiētib⁹ ꝓtingere sepe solet: quoꝝ mentē dū aut cōpunctio afficit: aut ꝓtemplatio sup semetipam rapit: statim etiā tētatio seqtur. ne de his ad q̄ rapta ē extolať. ℣ Idez in regis. Intantū pficis q̄ntū tibi nō studueris derogādo fratrib⁹ arrogare. ℣ Iero. in epla. Oblitus posteriorū sp priora sectaberis: neqꝫ ꝓsideraſ ꝺd alq̄ mali faciāt: sz ꝺd boni tu facere ꝺbeas. nec peccantiū ducaris multitudine: sz sanctoꝝ exempla pot⁹ imiteris. ℣ Idem. Crescat in te cū annis gra. crescat cū etate iusticia. ⁊ fides tua eo pfectior videať q̄ senior est. ℣ Aug⁹ de ꝟbis apli. Sp tibi displiceat qd es: si vis puenire ad id qd nō dum es. Nā vbi tibi placuisti: ibi remāsisti. si aūt dixisti sufficit: pisti. ℣ Idē. Sp adde: sp ambula. sp pfice: noli i via deficere: noli retroire: noli deuiare. remanet enī q̄ nō pficit. retro redit q̄ ad ea reuoluiť vñ iā recesserat. deuiat q̄ apostatat. ℣ Idē ꝺ p̄ destī. Cur nō inq̄t cyprian⁹ pperam⁹ ⁊ currim⁹: vt patriā nr̄am videre: vt pentes nostros salutare possim⁹. magn⁹ illic nos chaꝝ numer⁹ expectat parētū: fratꝝ: filioꝝ freqns ⁊ copiosa nos turba desiderat. iaz de sua incolumitate secura: adhuc de nr̄a salute sollicita. ℣ Idē ī. c. de oratōe acceptа. Qui didicerūt. ℣ Bern. i epla. Aut ascēdas necesse ē. aut descēdas. si attentaſ stare ruas necesse ē. ℣ Idē ī. c. de ꝟecūdia li. iiij. Holo repēte. ℣ Idē ī ser. Ita nimirū diuīa solet pietaſ ꝓkuāde hūilitať gra ordiare: vt q̄to pl⁹ q̄sqꝫ pficit: eo min⁹ se reputet pfeciſſe. Nā ⁊ vsqꝫ ad extremū spiritualis exercitiū gdū: si q̄ſ tm̄ pficit: aliq̄d ei de p̄mi gd⁹ imperfectōe relinq̄ť: vt adhuc vir sibi illū adept⁹ videať ℣ Idē. Ubi sane in spirituali pfeceris exercitio: erit nō nūqꝫ rapi a tuo spū in diuinū. vt incipias gaudere de bonis dñi: q̄ ꝓpria aī mala lugebas ℣ Idē. Minime optet gressuz sistere: ⁊ respicere retro ml'to min⁹ expedit. sz currēdū nob er pperādū: ne forte egressus vt gigas ad currēdā viā suā a nobis se ch'ist⁹ elōget. sz pot⁹ ꝓuidētes eū ī cōspectu nostro sp: ⁊ i ei⁹ odore tracti facili⁹ citiusqꝫ curram⁹. Auctor de spū ⁊ aīa. Elia p odiū. Infra li. iiij. ī. c. de desiderio.

De perfectis

Capitulū XXXV

Grego. ī mora. Magna est pfectō sue impfectōis cognitio ℣ Idē. Tāto q̄sqꝫ pfect⁹ est quāto pfecte sentit dolores alienos. ℣ Idē. Valde pfectoꝝ est sic de ostēso ope auctoris gl'iam q̄rere: vt de oblata laude ꝓpria nesciāt exultatōe gaudere. ℣ Idē. Perfect⁹ q̄sqꝫ cū in seipo vicia vicerit: statiz mētē etiā ꝓtra vulnera passiōis accingit. ℣ Idem. Ille ꝟo pfect⁹ est q̄ ad impfectōez primi impatiēs non ē. Nā q̄ alienā imperfectōz ferre ñ valēs primū deserit: ipe sibi testis ē q̄ pfecte nondū pficit. ℣ Idem. Perfecta vita mortſ ē meditatio. ℣ Idē Qui pfecte ꝺo placere desiderāt: sibi de se nihil relinqnt. ℣ Aug⁹ de spū et lra. Quātū mihi videť in ea q̄ pficiēda est iusticia: multū ī hac vita ille profecit: q̄ q̄s longe sit a pfectōe iusticie proficiēdo cognouit. ℣ Idē. Hoc pfectoꝝ ē. Infra in li. iiij. ī. c. ꝺ eq̄tate ℣ Ꝺ Hull⁹ pfect⁹. Infra. li. iiij. de sufficientia ℣ Isi. de sum. bo. Sicut falsitaſ crimen a proficiētib⁹ ꝓtimescit. ita ociosa ꝟba a pfectis viris sollicite vitant ℣ Idem. Pecc̄ata q̄ incipiētib⁹ lenia sunt: pfectis viris guia reputant ℣ Bern. ī epla. Nēo perfect⁹ q̄ pfectior esse nō appetit ℣ Idē. Proficiēdi studiū ⁊ iugis conat⁹ ad pfectōez pfectio reputať. Q, si studere pfectior esse pfectū est. nolle pficere deficere ē ℣ Idem In ꝓpositō pfectōis apparere impfectū: neuus ē. ℣ Idē. Habes de iusto q̄ lex ꝺi in corde ipi⁹: et nō ī codice. nec pfectōis iſ gdus: pfect⁹ carere ⁊ necessariꝫ patus est ℣ Idē sup canti. Perfect⁹ oīs reputabiť in cui⁹ aīa tria hec ꝓgruēter atqꝫ oportūe ꝓcurrere videbūť. vt. s. nouerit gemere p se: ⁊ exultare ī deo: ⁊ proximoꝝ vtilitatib⁹ potēs sit subuenire. placēs deo. cauť sibi: vtilis proximis.

De tribus predictis statibus. Capitulū XXXVI

Grego. in moral'. Tres sunt modi ꝯuersoꝝ. s. inchoatio: medietas atq; ꝑfectio. In inchoatōne aūt sūt blādimēta dulcedīs. in medio q̄z tpe sunt certamīa tentatōis. ad extremū v̄o ꝑfectō victoriose pulcritudīs. Idē sup Eze. Alia sunt v̄tutis exordia. aliud ꝓfectus. aliud ꝑfectio. Isi. de sum. bo. Tripartitus d̄scribit̄ esse vnicuiusq; conuersi ꝓfectus. s. primus corrigēdi a malo. scd̄s faciēdi bonū. terci⁹ cōseq̄ndi boni opis premiū. Bern̄. in epl'a. Incipientiū stat⁹ dici potest anīalis: ꝓficientiū rōnalis: ꝑfectorū spūalis. Idē sup canti. Sunt hi tres animaꝝ affectus siue ꝓfectus exptis dūtaxat satis noti ⁊ manifesti. scz cū aut d̄ actib⁹ malis indulgētiā. aut de bonis agēdis gratiā. aut ip̄ius etiā indultoris ⁊ benefactoris sui p̄sentiā (eo q̄dem modo q̄ ī corpore fragili possibile est) obtinēt intueri. Idem. Inuenit ꝓfecto apud deum ⁊ verecūda ꝯfessio q̄ se humiliādo deijciat: ⁊ ꝓpera deuotio vbi se innouādo reficiat. ⁊ iocūda ꝯtemplatio vbi se excedēdo q̄escat. Idē in ser. Alij vacent sctē contemplatōi. alij dediti sint fraterne administratōi. alij in amaritudine aīe sue recolāt annos suos: tanq̄ vulnerati dormiētes ī sepulcris. Idē. Sic plane sic op⁹ est: vt maria pie ⁊ sublimit̄ sentiat de d̄o suo. martha misericorditer et benigne de ꝓximo. laazrus misere ⁊ hūiliter de seip̄o

De monialibus. Capitulū XXXVII.

Grego. in regis. Iuuēculas abbatissas vehemētissime ꝓhibemus. Ambro. d̄ virgi. Aiūt pleriq; maturioris etatis virgīes esse velādas: neq; ego abnuo sacerdotales cautōes esse debere vt nō temere velent̄. Spectet plane spectet etatē sacerdos. sed fidei vel pudoris. spectet maturitatē v̄ecundie: examinz ḡuitatis caniciē: moꝝ senectam. pudicicie annos. anīos charitatis. Aug⁹ de bo. ꝯiugali. Nō nos in virginib⁹ p̄dicam⁹ q̄ virgines sunt: sed q̄ deo dicate pia ꝯtinētia virgines. Nam qd̄ nō temere forsitan dixerim: felicior mihi videt̄ nupta mulier q̄ virgo nuptura. Idē in li. de v̄ginitate. Nulla carnis fecūditas sancte v̄ginitati cōparari potest. neq; enī ⁊ ip̄a q̄ virginitas est: sed q̄ deo dicata est honoratur. Idē. In vita eterna ē q̄dā egregia gloria. non omnib⁹ in eternū victuris. sz quibusdā ibi tribuēda. cui ꝯseq̄nde paꝝ est liberꝝ esse a peccatis. nisi sup hoc aliq̄d ip̄i liberatori voueat̄. qd̄ nō sit criminis non vouisse: sed vouisse ac reddidisse sit laudis ⁊ honoris Idē. Pergite sancti pueri d̄i ⁊ puelle: mares ac femine: celibes ⁊ innupte. ꝑgite ꝑseuerāter in finē: et laudate dominū dulcius quē cogitatis vberius. sperate felicius: cui seruitis instanti⁹. amate ardenti⁹: cui placetis attēti⁹. lūbis accinctis ⁊ lucernis ardentib⁹ expectate dn̄m qn̄ veniat a nuptijs. Idē de eccle. dog. Sacrate deo virginitati nuptias coeq̄ri. aut ꝓ amore castigādi corpis abstinētib⁹ a vino vel carnib⁹ nihil accrescere meriti credere: nō hoc christiani sed iouiniani est Hiero. in epl'a. Agnosce virgo statum tuū: agnosce locū: agnosce ꝓpositū. Christi sponsa diceris. vide ne q̄d indignum ei cui despōsata diceris admittas. cito r̄scribet repudiū: si in te viderit vel vnū adulteriū. Idē. Caue ne cui vel ꝯcupiscendi occasionē tribuas: q̄ spōsus tu⁹ deus zelans est. criminosior est enī christi adultera q̄ mariti. Idē Romana eccl'ia apostolico sine dubio (cui⁹ sedē obtinet) spiritu animata. tā seuerā statuit sentētiaz vt vix vel penitētie dignā iudicaret q̄ sanctificatum deo corp⁹ libidinosa coinq̄natōe violasset. Anastasi⁹ in sermōe. Nihil ꝓdest corp⁹ velare ⁊ mentē vicioꝝ portētis maculare. Quid enī ꝓdest nigris vestibus indui: et a detractōe linguā nō cohibere? Idē. In monasterio posite nō ocio torpescāt. nō detractōibus. nō obscenis confabulatōibus incūbant. sz aut psalmoruz modulatōib⁹: aut manuū opatōnib⁹ insistant. aut certe diuinis lectōib⁹ aurē accōmodent. Idē. Minores natu eas que ꝓuecte sunt etatis obseq̄o sanctitat̄ venerent̄. ꝓuecte quoq; annis iuniores dictis ⁊ exemplis ad bene viuendum informēt. Nobiles genere nequaq̄ ignobilib⁹ se p̄ferant. sciētes q̄ ꝑsonaꝝ acceptor n̄ ē de⁹.

Idē. Uita abbatisse velut pēnatū animal. ad altū sp̄ p desideriū euolet. p̄ba resonet. luceat p exēplū. Idē. Tales abbatisse regendaꝝ animaꝝ curā suscipe debent: que subditis ꝓbis ⁊ exemplis ducatū p̄beant sctē religiōis. Idē. Omnis actio abbatisse sp̄ sit ꝓpter deū: et de deo: ⁊ cogitatio in deū: ⁊ exceptis vicijs q̄bꝫ ñ ꝓpassio sꝫ rectitudo ꝏbet: oīb⁹ eā cupio esse cōpassibilē: omnib⁹ gratā. Cesari⁹ in sermo. Religiosam quāpiā nō oꝑtet: non decet nō expedit parētū suoꝝ multis obligatōibus implicari. aut quozūlibet extraneoꝝ pniciosa familiaritate ꝟstrīgi. Jō Pomposa indumēta que nō vtilitati sed vanitati seruiūt fastidite atq; ꝓtēnite virgines chr̄isti spōse. multe enī qō in mozibus diligūt: hoc ⁊ in vestib⁹ ⁊ ī opib⁹ suis ostendūt. Cipr̄ian⁹ in ser. Nō ꝓputari iam poteris inter puellas et virgies chr̄isti: que sic viuis ⁊ vadis vt possis ab hoīb⁹ adamari. Bern̄. in ep̄la. Ut q̄d hactenus monacha ⁊ sc̄tmonialis vocata es. que sub sanctitatis noīb⁹ nō tñ sctē conuersata es: cur velū in capite mentiebaꝝ reuerentiā: ⁊ sub velo petulās ocul⁹ exhibebat impudentiā. caput siq̄dem gerebaꝫ velatū: sed elatū. sub signo verecūdie ꝛmo resonabat inuerecūd⁹. Idem. Risus īmoderatioz: incessus lasciuioz. vestit⁹ oznatioz. vimplate magis q̄ velate ꝓgruerēt.

De virginibus

Capitulū XXXVIII.

Grego. sup Eze. Candida vita est carnis incozruptio ⁊ flos virginitatis. Idez in moza. Carnis ꝟginitas nequaq̄ ūssa est sꝫ tñmodo laudata. Nā si illa iubereť nimiꝝ iā ꝓiugiū in culpā vertereť. et tñ multi virtute virgītatis pollent: vt videlicz pl⁹ impēdant obsequio q̄ acceperant in p̄cepto. Aug. de ꝟgini. Profecto habebūt magnū aliquid virgines p̄ter ceteros in illa ꝓmūi sancto ruz immozalitate. qm̄ habēt aliq̄d iā nō carnis in carne. Idē. Nō q̄rit in vobis amatoz vester pulcrā carnē: sed pulcrā mētem: et pulcros mozes q̄bꝫ frenatis ⁊ carnem. Idez. Toto nobis figať in corde q̄ꝫ nobis fixus ē in cruce. totū ipe teneat in animo vestro. q̄cq̄d voluisseris occupari ꝓnubio Idē. Uirgines sunt: ⁊ sequūtur agnū quocūq̄ ierit. Quo ire putam⁹ hūc agnū: Certe quo nemo eū seq̄ vl' audeat vel valeat nisi vos. Quo putam⁹ eū ire in quos salt⁹ et p̄rata: vbi credo gm̄ia sunt gaudia. nō gaudia hui⁹ seculi vana insani ⁊ mēdacis. nec gaudia q̄lia in ipso regno dei ceteris nō virginib⁹: sed a ceterorū oīm sorte distincta. Idē. Baudia ꝟginū chr̄isti sunt de chr̄isto: in chr̄isto: cū chr̄isto. post chr̄istū: p chr̄istū: ꝓpt̄ chr̄istū. Baudia ꝓpria virginū chr̄isti nō sunt eadem nō virginū q̄ꝫ chr̄isti. Nam sunt alijs alia: sed nullis talia. Idē. Sequimini agnū: et tenēdo p̄seuerāter q̄d vouistis ardenter facite q̄d potestis: ne virginitatis bonuz a vobis peat: cui facere nihil potestis vt redeat. Idē. Baudeat magis puella nobilis genere: sꝫ nobilioz sctitate: ꝙ sit p diuinū ꝓsortiū p̄cipuā in celis ꝓsecutura sublimitatē: q̄ꝫ si esset p hūanū ꝓnubiū plem in terra. ꝓpagatura sublimē Idē infra li. iiij. ī c. de meditatōe. Uirginalis integritas. Idē. In ꝓnexione virtutū. s. cōtinentie ⁊ castitatis: ibidē inspicite vulnera. Idē. Illis ꝟginib⁹ in q̄b⁹ est q̄dā placēdi appetit⁹ aut elegātiori vestitu q̄ꝫ tante p̄fessiōis necessitas postulat. aut capitis ligamēto notabili siue tumidis vmbonib⁹ capillozū: siue tegminib⁹ ita teneris vt retiola subterposita appareant. his nō de hūilitate: sed de castitate ipa vel integritate pudicicie dāda p̄cepta sunt. Idē. Bonū est tibi o alia virginalis. vt sic q̄ñ virgo es: sic oīno seruans in corde q̄d renata es: seruās in carne q̄d nata es. cōcipias cū timore dñi vt parturias spiritū salutis. Idē. Ille vnus sancte virgis partus oīm sanctarū virginū est dec⁹. ⁊ ipe virgines cuz maria virgine matres chr̄isti sunt si patris eius volūtatē faciūt. Idē. Quis nesciat obedientē mulierē inobediēti ꝟgini p̄ponēdā. Idem. Uirginitatis bonū q̄ntum magnū video: tāto ei ne peat furē supbia ptimesco. Hiero. in ep̄la. Non ꝑderit ceteroꝝ sanctificatio mēbroꝝ: si inueniať vel in vno corruptio Idē. En tibi de ꝟginitatis p̄rogatiua blādiris: Memento adam ⁊ euam virgines deliq̄sse: nec integritatem corpis p̄fuisse peccātib⁹. Idē

Cum vniuersos artus tuos mūdaueris ab omni sorde peccati: et toto fuerȝ sctīfi/cata corpe: tūc tibi castitatē intelligaſ ꝓfuturā. ⁊ cū omni fiducia palmā virginitatis expecta. Idē. Sit ī te noua grauitas: honestas admirabilis: stupēda ꝑecūdia: mira patiētia: virgīalis incessus: ⁊ vere pudicicie habit⁹ sermo sp modest⁹: ⁊ ī suo tpe ꝓferēd⁹. Idē. Virginis difficultio est sanctā esse corpe et spū: qz nihil ꝓficit carnē habere virginē si mēte ꝙs nupserit. Idē. Audenter loqr: cū oīa possit de⁹: suscitare nō potest ꝑginē post ruinā. valet ꝙdem liberare de pena: sz nō vult coronare corruptā. Cypzianus in epīsto. Si chzistū cōtinentia seqtur: ⁊ regno dei virginitas destinat: quid ē virginib⁹ chzisti cū terreno cultu ⁊ cuz ornamētis. ꝙbus dum hominib⁹ placere gestiūt deū offendunt. Isido. de sum. bo. Oīne pctm ꝑ penitentiā recipit vulnerȝ. sanitatē. virginitas autē si labit nullaten⁹ reparat. Idē Virgo carne nō mēte nullū ꝓmiū habz ī repromissione. Amb. de viduitate. Attende tibi virgo vt ⁊ tu insistas orōi: ⁊ vultus tuus assidua palleſcat obsecratōe. sed ante omnē oratiōem ꝓpara aīam vt nō tu videaris tētare deū cū depcaris. ut id qđ oras mozes tui loqnt. fides adiuuet: opera ꝓmendēt. Idē. Nec liberiorē leticiā in virginib⁹ decet esse: que si nō habēt qđ defleant: fleant tm seculū. fleāt lapsus peccantiū. etenī qui aliorū lapsus fleuerit suos cauebit. fleant ꝙa gaudijs padisi lōgius euagant. fleant qz nesciūt an ad illa debeant puenire. fleant postremo vel ipa cōtemplatōe vt hic flentes illic accipiāt ꝓsolatōem. Idē. Custodi virgo vias tuas vt nō delinqs in lingua tua. etenī bona loqui plerūqz crimen est virgini Idē. Ingredit o virgo moꝛs p ostiū tuum si falsū loqris. si turpiter: si ꝓcaciter. postremo si vbi nō oportet loqris. clause sint ergo fores labiorū tuoꝛ ⁊ obseratū maneat vocꝫ vestibulū. Idez. Virgo que chzistū requzit nō debet esse vulgaris. nō debet esse in foro: nō in plateis. voce q̄rula: gressu lubzica: facilis auditu. vilis aspectu Idē Qui nō nubūt ⁊ vxores non ducūt sic angeli in terris sunt. vt tribulatiōem carnis nō sentiant. seruitutē ignozent. ⁊ mūdane negociatōis allenient cōtagio: dinis rebꝫ mente intēdant: vt tanqz exuti corpis ifirmitate nō que homis sunt sed que dei cogitent. Idē. Virginitas adolescētiam decet: iuuentutē ornat: senectutē amplificat. omniqz euo habz iusticie sue canos. maturitatē grauitatis. velamē pudoris: q̄ devotōez nō impediat: religionē augeat. Idē de virginitate. Quid est virginal⁹ castitas: nisi expers cōtagionis integritas! Idem. Nec mirū o virgines si ꝓ vobis angeli militāt: quia angelorū moꝛib⁹ militatis. Merek eorū presidiuz castitas virginalis: quorū merek ⁊ vitā et moꝛes. Idē. Rachel extorto osculo fleuit ⁊ gemuit. nec flere desisset nisi ꝓmū cognouisset. Idē. Considerate qz virgines ꝑ apostolis resurrectōem dñi videre meruerunt. Idē. Claudat ora virgis pudor: debilitatē corpoꝛis excludat religio: instituat ꝓsuetudo boni opis exercitiū. Datura igit virginē mihi ꝑus grauitas moꝛ nunciet pudoꝛe obuio: gressu sobrio: vultu modesto: et pnūcia integritatꝫ añcedāt signa virtutis Bern. sup Missus. Solent virgines que vere virgies sunt sp ad omnē viri affatū pauere: ⁊ nunqz esse secure. ⁊ vt caueant timēda etiā tuta ptimescere: scientes se in vasis fictilib⁹ thesauꝛ portare ꝑciosum: et nimis arduū esse viuere inter hoīes vt angelū: et in terris moꝛe celestiū cōuersari. In dialogo scrōꝝ Basilij ⁊ Johis. Virgo que arripuit ꝓphetiam: celestēqz cōuersatōnem angelorꝝ repsentare in terris spopōdit: atqz in hac carne incoꝛpee nature aggressa est implere ꝙtutem: neqz supfluos egressus: neqz vaniloquia vsurpare pmittit. maliloquū vero ⁊ adulatōis etiā noīa ignorare dz Blo. iij. re. vi. Altior ꝓfessio ꝙtutis altiorē debet tenere viā vitēdi. Qui enī abrenūcianto ꝓpugio virginitatē voto cōsecrāt: optz vt moꝛes virginitati cōdignos ostendāt. abstineāt ab ociosꝭ ꝙbis. ira: rixa: detractione: habitu supfluo: et oculo impudico: ꝓmesatōnib⁹: poratōnib⁹: atqz hmōi. vigilijs ⁊ sanctis orōib⁹: lectōib⁹: elemosynis ⁊ hmōi vacent.

Deviduis

Capitulū XXXIX

GRego.in regístro. Quanto vidue bene viuẽtes viroꝝ sunt solacio destitute:tanto eis enixi⁹ eccl'iasti ca est ipẽdenda tuitio. Idẽ i.c. desacer dotib⁹ bõis. Officij sacerdotal' Aug⁹.i epl'a. Quãuis ad oia mẽbra christi.ħ ẽ ad omnes q̃ in eũ credũt: ꝛ ei⁹ corpi mystico sociant:sicut docuit orare ptineat. spẽalit̃ tñ diligẽtior cura oꝛõis in scriptura eius viduis inuenit̃ iniũcta. Idem de vidu itate. Si nõdũ vouisses deo ptinentiã vi dualez:exhortaremur,pfecto vt voueres. qz vero iã vouisti:exhortamur vt pseueres Idem. Agite cursum vestꝝ o vidue: ꝛ pseuerãter currite vt cõprehẽdatis.ꝛ exẽ plo vite exhortatõisq̃ sermõe rapite i eũ dem cursum vestꝝ quoscũq̃ potueritis. Idẽ de vita christiana. Tria esse vidu aꝝ genera nõ ignorare te credo. Unũ q̃ pfectissimũ est:celestiq̃ pmio destinatum. q̃ ritu illi⁹ de euãgelio vidue:deo oꝛõni bus ꝛ ieũnijs die noctuq̃ deseruit. Alit̃ vero q̃ filioꝝ curã habz ꝛ dom⁹: nõ tam dignũ:nec tñ peccatis obnoxiũ. Terciuz aũt gen⁹ est in epulis ꝛ delicijs .q̃ eterne morti seruat. Idẽ de virgitate .Mul tas viduaꝝ reuocat a nubẽdo: nõ amoꝛ p clari,ppositi.sed apti dedecoꝛis timoꝛ:ve niẽs et ipe de supbia: q̃ foꝛmidat magꝭ ho miníb⁹ displicere q̃s deo. Hiero.i epl'a. Uidua q̃ marito placere desiuit. ꝛ iuxta apl'm vere vidua est:nihil habz necessari um nisi pseuerãtiã. Deminit pstine vo luptatis:scit q̃d amiserit quo delectata sit Ambro.de virginitate. Propemoduz nõ inferioꝛis ꝓtutis est a ꝯiugio abstinere q̃ aliq̃ delectauerit: q̃s ꝯiugũ penit⁹ de lectamẽta nescire. Idem. Uirginitas i eo facilioꝛ est q̃ carnis incẽtiua nõ nouit. ꝛ viduitas in eo sollicitioꝛ q̃ pteritas aio recolit voluptates. Idẽ de viduitate. Esto vidua tẽperãs et casta. Tẽpera te p mũ a vino:vt possis casta esse ab adultero n' te ille tẽtabit si te vina nõ tentẽt. Nam si iudith vidua vinũ bibisset:cũ adultero vtiq̃ doꝛmisset. Idẽ de offi. Quid tam decoꝛũ q̃s vt vidua defuncto ꝯiugi fidem seruet.quid etiã hoc vtili⁹ quo regnũ cele ste acquirit? Sũt enĩ q̃ se castrauerũt p pter regnũ celoꝝ. Idẽ de fide resurre ctõis. Mulier satis pie virũ luget: que ser uat pudoꝛẽ:nõ deserit fidem. Sic enĩ bñ defunctis officia pendunt:vt viuant ĩ mẽ tib⁹:ꝛ in affectib⁹ pseuerẽt.

De cõiugatis.

Capitulũ XL.

GRego.in moza. Tũc solũ conin ges in admixtione sine culpa sũt: cũ nõ p explẽda libidine:sed p su scipiẽda,ple miscent. Idem in pastoꝛ. Necesse est vt cõiuges crebꝛis oꝛõib⁹ dele ant:qõ pulcre copule speciẽ admixt⁹ volu ptatib⁹ fedant. Idem. Admonẽdi sũt ꝯiuges:vt ea in q̃b⁹ sibi aliq̃ displicent.ꝛ patiẽtes inuicẽ tolerẽt:ꝛ exhortãtes se in uicem saluẽt. Idem in regis. Uir cũ,p pria vxoꝛe dormiẽs nisi lotus aq̃ ecl'iam intrare nõ debet.sed neq̃ lotus intrare sta tim debet:ꝛ infra. Hec ħ dicẽtes:culpam putam⁹ esse ꝯiugũ.sz qz etiã ipa licita ad mixtio ꝯiugũ sine voluptate carnis esse ñ potest:a sacri loci ingressu abstinẽdũ est. qz voluptas ipa sine culpa esse nullaten⁹ põt Idẽ. Si q̃s sua cõiuge nõ cupidie vo luptatis: sed solũ pcreandoꝝ liberoꝝ gra vit̃:ille,pfecto siue de ingressu eccl'ie siue de sumẽdo dñici coꝛpis sãguinisq̃ myste rio:suo est relinq̃ndus iudicio.qz a nobis phiberi nõ debet accipe qui in igne posit⁹ nescit ardere Idẽ. Cũ boni ꝯiuges aut meritũ augere desiderãt:aut anteacte vite culpas deflere:vt se ad ptinẽtiã astringãt: ꝛ meliozẽ vitã appetant:licet. si vero con tinentiã quaz vir appetit vxoꝛ nõ seq̃tur. aut quã vxoꝛ appetit vir recusat .diuidi ꝯiugiũ nõ licet.qz scriptũ est. Quõ de⁹ cõ iunxit:hõ nõ sepat. Et itez. Mulier sui coꝛporis potestatẽ nõ habet sed vir.simi liter autẽ et vir sui coꝛpis potestatẽ nõ ha bet:sed ml'ier.i.ad Chozin. vñ. Aug⁹ de bono ꝯiug. Cõcubitus necessari⁹ cau sa generãdi inculpabilis.ꝛ sol⁹ ille nuptia lis. Ille autẽ qui vltra necessitatẽ istã,p gredit̃.iam nõ ratõi sed libidini obseq̃tur Et hunc tñ nõ exigere:sed reddere ꝯiugi. ne foꝛnicãdo damnabiliter peccet: ad pso nam ꝯiugalẽ ptinz. Si autẽ ambo tali cõ cupiscibili subiugant̃:rẽ faciũt nõ plane nuptiarũ Idem. Cũ ille natural' vsus qui,plabit̃ vltra pacta nuptialia: id est vl tra,ppagãdi necessitatẽ:venial' sit i vxoꝛe:

in meretrice dānabilis: ille qui est contra naturā exectabilis fit in meretrice. ſz exe/ crabilioꝛ fit i vxoꝛe. ¶Idē. Bone ſūt nu ptie in q̄bus tāto meliores ſunt ꝯiugati: q̄nto caſtiores ac fideliores. deū timēt ma xime ſi filios q̄s carnaliter deſiderāt: ſpū/ aliter nutriāt. ¶Idē in epl'a. Dl'ierē cō iugatā nō licz dicere facio qđ volo ꝺ meo: cū et ipa nō ſit ſua: ſed capitis ſui id ē viri ¶Idē ſup Bene. ad lr̄am. Qꝺ bonuz ha bent nuptie peccatū nunq̄ eſſe pōt. Hoc autē triplicitū eſt. ſ. fides: ples. ſacramentū. In fide attendit ne p̄ter vinculū ꝯiugale cū altera vl' cū altero ꝯcubat. In p̄ole vt amāter ſuſcipiat: benigne nutriat: religio ſe educet. In ſacramēto: vt ꝯiugiū nō ſe/ paret: z dimiſſus aut dimiſſa nec cauſa p lis alteri cōiungat. ¶Idē ꝟ iulianū. Inte perans in cōiugio: quid aliud niſi q̄dam adulter vxoꝛis eſt. Omnis enī vehemens amatoꝛ p̄pe vxoꝛis adulter eſt. ¶Idem. Sicut adulteriū nō poteſt eſſe ſine bono nature: nec ideo eſt bonū. ita ꝯnubiū non poteſt eē ſine malo ꝯcupiſcētie: nec iō ma lū eſt. ¶Idē. Coniuges bene vtētes ma lo ꝯcupiſcētie: anteponunt virginib⁹ ma/ le vtentib⁹ bono ꝯtinētie ¶Idez de vidu itate. Nuptiaꝝ bonū ſemp eſt bonū: ſz in populo dei fuit aliq̄n legis obſequiū. nūc eſt infirmitatis remediū. ¶Idē. Sicut manente in ſe ſacramēto regenerat⁹ois: ex/ cōmūicatus q̄ſcz reus crimīs cuiuſcunq̄z non illo ſacramēto carz: etiā ſi nunq̄ recō ciliet deo: ita manēte in ſe vinculo federiſ cōiugalis: ſi vxoꝛ dimittit ob cauſam foꝛ nicatōis: nec carebit illo vinculo federis: etſi ſi nunq̄ recōciliet viro: carebit autē ſi moꝛtuus fuerit vir eius ¶Idem. Indig nantuꝛ viri. Supꝛa ī. c. de hoīe. ¶Joh. chꝛyſ. ſup matth. Abſtine te a mēſtruata: abſtine te a p̄gnante: erubeſce te facere qđ animalia nō faciūt. Et infra. Qñ dies feſ/ ſtus eſt: et dies ieiunij: ſerua vt impleas a/ poſtolicū p̄ceptū. Holite fraudari inui cem zc. i. Choꝛi. vij. ¶Ambꝛo. de vidui tate. Nō p̄hibemus ſecūdas nuptias: ſz tamē nō p̄bamus ſepe repetitas. ¶Idē. Bonū coniugiū: ſed tamē a iugo tractuz z mūdi iugo: vt viro poti⁹ cupiat mlier placere q̄ſ deo. ¶Idē de virginitate. Ja ctet licet ſe fecundo nobili dotata partu: q̄ plures genꝛauit: plus laboꝛauit. Aume rat ſolacia filioꝛū: ſz numeret pariter z mo leſtias. Nubit et' ploꝛat: qualia ſunt vota que flent: ¶Idem. Pꝛius vtiq̄z impedi mētum fecūditas carnis incipit afferre q̄ſ fructū. parturit enī et egrotat pꝛi⁹ q̄ſ pari at. q̄ſ dulce pignuſ quod a piculo incipit: z in piculis deſinit. pꝛius doloꝛi futuruz q̄ſ voluptati: piculis emitur: nec p̄o arbi trio poſſidetur. ¶Idē. A cōiugio illa na ſcunt incentiua vicioꝛū: vt queſitis colo/ ribus oꝛa depingāt dū viriſ diſplicere foꝛ midant. z de adulterio vult⁹ meditantur adulteriū caſtitatis. ¶Iſido. in ety. Tri bus cauſis ducit vxoꝛ. Pꝛima eſt cauſa p lis. de qua legit ī geneſi. Et benedixit eos dicens. Creſcite z multiplicami. Secun da cauſa adiutoꝛij. de qua ibi in geneſi di cit. Non eſt bonum eſſe hominez ſolum: faciamus ei adiutoꝛiū ſimile ſibi. Tercia cauſa incōtinentie. Un̄ dicit apl's. qui ſe nō cōtinet nubat. ¶Hiero. in epl'a. Non negamus viduas: nō negam⁹ maritataſ: ſanctas mulieres inueniri: ſed que vxo/ res eſſe deſierūt: que in ipa neceſſitate ꝯiu gij imitāt virginū caſtitatē. ¶Idē. Ubi tympana ſonant. tibia clamitat. lira garrit cymbala cōcrepant: quis ibi decimoꝛ pa raſitus cōtumelijs gloꝛiat: Ingrediūtur expoſite libidini victime: et tenuitate ve/ ſtiū nude impudicis oculis ingerunt. hiſ infelix vxoꝛ aut letat et perit. aut offendit z marit⁹ in iurgia ꝯcitat. ¶Idē. Nupta ad ſpeculū pingit: z in ꝯtumeliā artificis conat pulcrioꝛ eſſe q̄ſ nata eſt. ¶Idem ī oꝛigi. ſup illud Joel. ij. Egrediat ſpōſus de cubili ſuo zc. Ergo q̄ in caſtigatōne vi ctus et ieiunio atq̄z elemoſynis dicit ſe a/ gere penitentiā: fruſtra agit penitētiā qui nō ſeruat caſtitatē. fruſtra hoc ſermōe p/ mittit: niſi egrediat ꝺ cubiculo ſuo: z ſan ctū purūq̄z ieiunium pudica expleat pe/ nitentia. ¶Blo. i. Pe. iij. Quotiēs vxo/ ri debitū reddo oꝛare nō poſſuz. Q, ſi iu xta apoſtoli ſermonē ſine intermiſſiōe oꝛā dum eſt. nunq̄ ergo mihi ꝯiugio ſeruien/ dū: ne ab oꝛōe cui ſemp inſtare iubeoꝛ vlla hoꝛa p̄pediar.

De tribus ſtatibus

p̄dictis Capitulū XLI

a Hugustin⁹ in li.de bo.ꝯiu. Sicut bonũ erat qđ martha faciebat occupata mltũ circa ministeriũ sanctoꝝ: sed meli⁹ qđ maria soror eius sedẽs ad pedes dñi et audiẽs verbũ eius: cũ euz ambe hospitio recepissent: ita bonũ susanne in ꝯiugali castitate laudam⁹: sed tamen ei bonũ vidue anne: ac multo magis marie virginis anteponim⁹. Idẽ de virginitate. Certa ratõe et sanctarũ scripturarũ auctoritate nec peccatũ esse nuptias ĩuenimus: sed tamẽ nec eas bono vel ꝟginalis cõtinentie: vel etiã vidualis abstinẽtie equamus. Idẽ cõtra iulianũ. Uera pudicicia siue cõiugalis siue vidualis siue ꝟginal' dicenda nõ est: que nõ vere fidei mancipat̃. Cõiuges enĩ et virgines et vidue possunt esse: et pudice nõ esse si cõtaminata volũtate mechant̃. Hiero. ĩ epistola. Cũ in semente terre bone cẽtesimũ ⁊ sexagesimũ ⁊ tricesimũ fructũ euangelia doceant. et centenari⁹ pro virginitat̃ corona primũ gradũ teneat. sexagenari⁹ pro labore viduaꝝ in secũdo sit numero. tricenarius federa nuptiaꝝ ipa digitoꝝ ꝯiunctõe testetur. bigamia in quo erit numero ĩmo extra numeꝝ: certe in terra bona non orit̃. sed in vepribus et spinetis vulpiũ: q̃ herodi ĩpijssimo ꝯparant̃. Amb. de viduitate. Docemur triplicẽ castitatis esse virtutẽ: vnã cõiugalẽ: aliã viduitat̃. terciam virginitatis.

De pauperibus

Capitulũ XLII.

g Rego. in ome. Paup cum rep̃hẽsibilis cernit̃ moneri debz ⁊ despici nõ debet. Si vero rep̃hẽsiõis nil habet: venerari summope sicut intercessor debet. Idem. Cũ q̃slibz paupes nõnulla rep̃hẽsibilia ꝑpetrare ꝯspicit̃: nolite despicere. nolite đspare: qꝛ fortasse qđ supfluitas tenuissime prauitatis inq̃nat: caminus pauptatis purgat. Idẽ. Qñ ad fidei agonẽ venimus: luctamẽ ꝯtra malignos spũs sumin⁹. maligni autẽ spirit⁹ nudi sunt: quia nihil in hoc mũdo ꝓpriũ possident. nudi ergo cũ nudis luctari debemus. nã si vestit⁹ q̃s cũ nudo luctat̃. citius ad terrã deijcit̃: qꝛ habz vñ teneatur. Idẽ in dyalo. Pauptas mentibꝫ bonis esse solet custos humilitatis Idẽ super Ezech. Pauptas in inopia mẽtis est: nõ in q̃ntitate possessiõis. Idẽ. Cũ deest terrena substãtia de qua eterno iudici rationem ponem⁹. liberi⁹ ad patriã ꝑgim⁹. qꝛ quasi ĩ via põdere carem⁹ Idẽ. Mira securitas est cordis aliena nõ querere. sed vniuscuiusq̃ diei sufficiẽtia ꝯtentũ manere. Infra đ sufficiẽtia. li. iiij. Idẽ. Quis q̃s stimulo. Infra li. iij. capl'o de iudicio. Aug⁹ de ecclesi. doc. Bonũ est facultates cũ dispẽsatõe paupibꝫ erogare: melius ꝓ intentiõe sequendi dñm insimul paupibus donare: ⁊ absolutũ ab om̃i sollicitudine egere cũ christo. Idẽ in li. de cura ꝓ mortuis: et in li. de ci. dei. Preclaras exeq̃as in cõspectu hoĩm exhibuit purpurato illi diuiti turba famuloꝝ: sed multo clariores in ꝯspectu dei vlceroso illi paupi mĩsteriũ p̃buit angelorũ. qui eũ nõ extulerũt in marmoreũ tumulũ: sed in abrae sinum. Idem sup cano. iacobi. Magne felicitatis est cõditio christianorũ. quibꝫ claritudo regni in pauptate posita est. possidere quod cũ labore acquirit̃ paucoꝝ est. cõtemnere quod cũ fructu ꝯtemnas omniũ est. Felicitas ergo magna christianoruz: quibꝫ datũ est vt pauptate faciant p̃cium regni celorũ. Idẽ. Non tibi displiceat pauptas tua: nihil enĩ ea potest diti⁹ inueniri. Uis scire q̃ locuples sit pauptas: celum emit. Joh. chryſ. Nõ malũ aliqđ estimem⁹ inopiã: etenim sapiẽtie ⁊ patientie et omnis philosophie nobis magistra est inopia. Ambro. in hexamerõ. Just⁹ vir qui hic eguerit: illic abũdabit. ⁊ q̃ hic laborẽ tolerauerit: illic cõsolatõnem habebit. qui autẽ hic recepit bona: illic mercedem eorũ sperare nõ poterit: pauptas enĩ mercedẽ suã reſuat. cẽsus absumit Hieronymus in epl'a. Uacuus viator ⁊ nud⁹ latrõis nõ timet insidias: secur⁹ a nocturnis furibus dormit. paup etiã si claustra nõ muniat: diuiti vero sue opes latronis imaginant̃ occursum: et iugi sollicitudĩe somnũ adimũt Idẽ. Socrates ille thebanus quondã ditissimus: cũ ad philosophandũ athenas ꝑgeret: magnum auri põdus abiecit in mare. nec putauit se posse et virtutes simul: et diuitias possidere. Bern. in epl'a. Uolo te esse amicũ pau

perum. magis autē imitatorē. ille gradus ꝓficientiū est: hic perfectorū. Amicicia nā q̄ paupē regis amicos cōstituit. ſz amor pauptatis reges facit. regnū deniq̄ celorum paupē est. ¶ Idem in ſermo. Luz tria ſint genera pauptatis. neceſſaria: voluntaria. ⁊ ſimulatoria: recte diuidēs ⁊ recte offerens: reiecta ſimulatiōe neceſſariaz patiēs: volūtariā amplectēs: paup efficit ſpiritu. ¶ Idem. Felix pauptas voluntaria relinquentiū oīa: et ſequentiuz te domine ieſu. Felix plane: que tā ſecuros: īmo glorioſos faciat in illo ſingulari flagore elementoꝝ. in illo tremēdo examine meritorū. in illo tāto diſcrimine iudiciorū

Sene. in epiſtola. Cui cū pauptate bñ cōuenit diues eſt. ¶ Idē. Non qui parū habet: ſed qui plus cupit paup eſt ¶ Idē Aude hoſpes cōtemnere opes: ⁊ te quoq̄ dignū finge deo. Nemo alius eſt ꝺo dignus: q̄ qui opes cōtempſit. quaꝝ poſſeſſionē tibi nō interdico. ſed hoc efficere volo vt intrepid⁹ eas poſſideas. ¶ Idē, Si vis vacare anīo: aut paup ſis opoꝛtz: aut paupi ſimilis. Nō poteſt ſalutare fieri ſtudium ſine frugalitatis cura.

De diuitibus

Capitulū XLIII

Rego. i ome. Quicūq̄ bene in ꝟ ſeculo habetis: cū vos bona egiſſe recolitis valde de ipis ptimeſcite: ne cōceſſa vobis ꝓſpitas eorūdē remuneratio ſit bonoꝝ. ¶ Idem. Cū pauci ſint qui ſpiritalia dona ꝓcipiūt: ⁊ ml'ti q̄ rebus tpalibuſ abundant: ꝓ hoc ſe diuites virtutiby paupeꝝ inſerūt q̄ eiſdē ſanctis pauperiby de ſuis diuitijs partiunt. ¶ Idem. Plerūq̄ mali eo magis contra dñm ſupbiunt: quo ab ei⁹ largitate ⁊ contra meritū ditant. ⁊ qui ꝓuocari bonis ad meliora debuerunt: donis peiores fiunt. ¶ Aug⁹ de ciui. dei. Tempalibus magiſ vtendū eſt q̄ fruendu. vt frui mereamur eternis: non ſicut puerſi qui frui volūt numo: vti autē deo. qm̄ nō numū ꝓpter deū impendunt: ſed deū ꝓpter numū colunt. ¶ Idē. Preclaras exequias ⁊c. ſupra de paupiby. ¶ Idem de verbis dñi. Ecce recole diuel ꝓmordia tua. dic rogo: q̄d attuleris: aut ſi dicere erubeſcis: audi aplm dicentē. Nihil inq̄t intulimus in hūc mundum: vtiq̄ quādo nati ſum⁹. ſz nec auferre quid poſſum⁹: vtiq̄ quādo de mundo exibim⁹. nihil attuliſti: nihil auferes. quid te inflas ꝓtra pauperē. certe qñ habito caſu vetera ſepulcra franguñ: oſſa diuitum ab oſſibus paupeꝝ nō agnoſcunt ¶ Idē Utere diues. li. ij. de elemoſina. Joh. chryſoſt. ſup matth. Non ꝓpter ꝟ diues diuitias accepiſti: vt in laſciuia cōſumas: ſed vt in elemoſynā expendas. nunq̄d enī tua ſūt que habes? que paupeꝝ bona ſūt tibi credita ſunt: etiā ſi ex laboriby iuſt⁹ vl' ex hereditate paterna poſſeſſor fact⁹ fueris ¶ Idē ſup Joh. Per innumeras mortes ſuoꝝ letāt ſe cupidi ad pecunie ianuas pueniſſe. volutari nanq̄ in ſceno eius tanq̄ ſues delectant. et vt tauri ſterc⁹ eius euoluere. ¶ Ambro. de offi. Iſti qui i delicijs: qui in luxuria: rapina: queſtiby: honoribus: ſtudia ſua poſuert. ſpectatores magis ſunt q̄ ꝓliatores. habent lucrū laboris: fructū virtutis nō habent. ¶ Idē in hexameron. Audi oīes naſcimur: nudi morimur: nulla diſcretio inter cadaueꝛa mortuoꝝ: niſi forte quia grauiꝰ ferent diuitū corpa diſtenta luxuria. ¶ Idem i ſermone. In cōmune omniby diuitiby atq̄ pauperiby terra fundata eſt. cur vob iuſ ꝓpriū ſoli diuites arrogatis? neſcit natura diuites que omnes pauperes generat. ¶ Idem. Quicunq̄ patrimonio ſuo tanq̄ poſſeſſor nō vtitur: qui largiri paupi ⁊ diſpēſare nō nouit: is ſuarū ſeruulus eſt: nō domin⁹ facultatū. ¶ Idē. Ipſum nomen conſidera: ditem dicūt gentiles inferni p̄ſulem: arbitrū mortis ¶ Hieronym⁹ in ozigi. ſup abacuc. iij. Pro iniq̄tate vidi tentoꝛia ethiopie. omnis diues: aut iniquus: aut heres iniqui. ¶ Seneca in epiſtola. Libera te prius metu mortis: ille nobis graue iugum imponit: deinde metu paupertatis. Si vis ſcire q̄ nihil i illa malī ſit: ꝓpara inter ſe paupeꝝ ⁊ diuitū vultus: ſepi⁹ paup ⁊ fidel' ridet. ¶ Idē. Horū q̄ felices vocant hilaritas ficta ē: aut ꝟ uis ⁊ ſupata triſticia: eoq̄ ꝟuioꝝ. q⁊ int'dū nō licz eſſe miſeros. ſz iter erūnas coꝛ ipm excedētes neceſſe ē agere felicē.

De potentibus.

Capitulū XLIIII.

Rego. ī regis. Qui post terrenam ptātem celestis regni gl'iam cupit acquirere: ad faciendū lucrū creatori suo debet enixius laborare. vt ad ea que desiderat opatōis sue gradibꝫ possit ascendere. Idē. Summū in regibꝫ bonū est: iusticiā colere: ac sua vnicuiqꝫ iura seruare: ⁊ ī subiectos nō sinere quod potestatis ē fieri. sed quod equū est custodiri. Idem. Tunc regnū bene regit̄: cū regnādi gloria animo nō dñatur. Idē. Restrīgēda sub ratōe potestas est: nec quicq̄ꝫ est agendū ꝑ us q̄ꝫ concitata ad tranq̄llitatē mēs redeat. nam cōmotōnis tpe iustū putat ira qd̄ fecerit. Idē in pasto. Contra deū p̄sūt potentes si eos quos ꝑ conditiōez tenent subditos: equales sibi ꝑ nature ꝯsortium nō agnoscūt. Idē in mora. Bene potestatē exercet q̄ scit ꝑ illam suꝑ culpas erigi. scit cū illa ceteris equalitate ꝯponi: humana enī mens plerūqꝫ extollit̄: etiā cum nulla potestate fulcit̄. q̄nto igit̄ magis se ī altū erigit cū se ei etiā ptās adiūgit? Id̄ Juncta semꝑ esse suꝑbia potentibus solꝫ. Aug⁹ de vita christiana. Quo potestas sublimior est: tāto ad peccandū maior est audacia. qꝛ totuꝫ credit licere sibi qd̄ pōt. ⁊ dum alteri⁹ iudiciū nō timent: qui alios iudicāt: ad peccādū p̄cipites fiūt. Idē. Homines diabolū. supra de ambitiosis. Idē de mendacio. Nulli est iniuria per potētiā vel leuiter inferēda: vt ab alio g̃uior iniuria repellat̄. Amb. de offi. Laus dñi vbi mūda possessio: ⁊ innocēs familie disciplina. Idē in apolo. Peccauit dauid vt solēt reges: sed penitētiā gessit: fleuit ⁊ ingemuit: qd̄ nō solēt reges. Isid. de sum. bo. Qui recte vtit̄ regni potestate: ita p̄stare se omnibꝫ debet. vt q̄nto magis honoris celsitudīe claret: tanto semetip̄m mente magis hūiliet: p̄ponens sibi exemplū humilitatis dauid: q̄ de suis meritis nō tumuit: sed humiliter sese deijciens dixit. vilior fiā plus q̄ꝫ fact⁹ sum: ⁊ ero hūilis in oculis meis. Idē. Qui recte vtit̄ regni potestate: formā iusticie fact⁹ magis q̄ꝫ verbis instituit. ille nanqꝫ nulla ꝓspitate erigitur: nulla aduersitate turbat̄. nō nitit̄ ꝓprijs viribꝫ: nec a deo recedit cor ei⁹. regni quoqꝫ fastigio hūili presidꝫ animo. non eū delectat iniquitas: nō inflāmat cupiditas. sine fraudatōe alicui⁹ ex paupere diuites facit. ⁊ quod iusta ptāte a ppl'is extorq̄re potuerat. h̄ sepe misericordi clementia donat. Idē in syno. Modica est huius seculi gloria: caduca est ⁊ fragilis tpalis potentia. dic vbi sunt reges: vbi p̄ncipes: vbi imꝑatores. vbi locupletes rerū. vbi potētes seculi. vbi diuites mūdi? quasi vmbra trāsierūt: velut somniū euanuerūt. Bern. in epl'a. Prīcipis error multos inuoluit. ⁊ tātis obest q̄ntis p̄est ipse. Sen. in epl'a. Nec ꝓmiscuā habere: nec vulgarē clementiā principē decet. Nā tā omnibꝫ ignoscere q̄ꝫ nulli malū ē. Idē Sic cū inferiore viuas: quēadmodū tecū viuere suꝑiorē velis. Idem. Quotiēs in mētē tuā venerit q̄ntū tibi in seruū tuū liceat. totiēs veniat etiā in mētē tuā tantūdem in te dño tuo licere. At ego inq̄s nullum dñm habeo. Rñdeo bona forsitan ē fortuna. Si nescis q̄ etate hecuba seruire cepit. q̄ cresus: qua darij mater?

De iudicibus

Capitulū XLV.

Rego. in ome. Duꝝ est vt qui nescit tenere moderamīa vite sue: iudex fiat vite aliene. Idē. Judicare digne. in. c. de acceptōe ꝑsonaꝝ. li. iij. Idē in mora. Maiora crimīa ⁊ tarde credēda sunt cū audiunt̄: ⁊ citi⁹ puniēda sunt cum ꝟaciter agnoscunt̄. Idē. Tres sunt acceptōnes muneꝝ ad q̄s ex fraude festinat̄ ad iudiciū. Mun⁹ nāqꝫ a corde est captata gr̄a cogitatiōe. Mun⁹ ab ore est gl'ia ꝑ fauorē. Mun⁹ a manu est p̄miū ꝑ datōez. Idem. Boni te dulcē. in. c. de eq̄tate. li. iiij. Joh. chrys. suꝑ matth. Benigni ⁊ iusti iudicis est suas iniurias ꝯtēnere: et alioꝝ iniurias iudicare. Idem. Facile deuiat. ī. c. de timore ī li. iij. Isi. in syno. Noli esse pl⁹ iust⁹ q̄ꝫ iustū ē: oē enī qd̄ nimis est: viciū ē. Idē. Nullū iudices. infra li. iij. c. de stultiloq̄o ī accusatōe. Id̄ de sum. bo. Neminē stultoꝝ vl' improborū oꝑtet iudicē esse. Nā stult⁹ ꝑ ignauiaꝫ improbꝫ ꝑ īprobitatē corrūpit quā didicit veritatē. Idē Qui recte iudicat: ⁊ p̄miū inde remūeratōis expectat: fraudē in deo ꝑpetrat: qꝛ iusticiam quā g̃tis partiri

debuit: acceptõe pecunie vẽdit. Idem Quattuor modis iudiciũ hũanũ puertit. timore: cupiditate: odio: amore. Timore dum metu ptãtis alicui⁹ veritatẽ loq̃ pa/ uescimus. Cupiditate: dũ pmio muneris alicui⁹ cozrũpimur. Odio: dũ ꝓtra qnẽli/ bet aduersari molimur. Amore: dũ amico vel ꝓpinquis obtpare ꝓtẽdim⁹. Aug⁹ in epla. Iniquũ ẽ vt q̃ sq̃ iudicare de alio velit: z iudicari de seipo nolit. Idẽ. Im ple christiane iudex pũ pris officiũ. sic suc cense doleas iniq̃tati vt ꝓsulere memineris hũanitati. Idẽ in ser. Cũ iudicaueris teipm sine adulatõe. iudica primũ cũ dile ctõe. Idẽ ꝯ donatistas. Nõ facile, p v/ no vel paucis: aduersus inumerabiles re ligiõis et vnitatis viros: z magno ingenio z vberi doctrina pditos: nisi ptractaz p viriby atq̃ bñ pspectis reby ferẽda senten/ tia ẽ. Idẽ. Sacerdos cui ois. supꝝ de sa cerdotiby bonis. li. i. Ambro. in apolo. Unusquisq̃ de alio iudicatur⁹: de seipso pus iudicet: nec minora in alio errata ꝓdẽ/ net. cũ ipe guiora ꝓmiserit. Idẽ. Sepe z in iudicãdo mai⁹ pctm̃ iudicij ẽ: q̃ pec/ catũ ipm de q̃ fuerit iudicatũ.

De nobilibus.

Capitulũ XLVI.

Rego. in dyalo. Nõnullis solz no bilitas generis parere ignobilita tẽ mẽtis. vt minus se in h̃ mũdo despiciãt: q̃ plus se ceteris aliq̃d esse vl' fu isse meminerit. Hiero. in epla ad cellan tiã. Nulli te vnq̃ de generis nobilitate p/ ponas: nec obscuriores q̃sq̃ z hũili loco natas te inferiores putes. nescit enim reli gio nra psonas: nec ꝓditões hoim sz aias inspicit. Idẽ. Sola apõ deũ libertas ẽ nõ seruire peccatis. summa est apõ eũ no bilitas claz esse ꝓtutiby. Idẽ. Nobili/ tatis tue tm̃ ad h̃ memineris: vt cũ clari/ tate generis: moz scitate ꝓtẽdas. Idẽ Nõ est qõ sibi aliq̃s de generꝫ nobilitate blandiat. si ex meliori pte fit seru⁹. Idẽ Mundanã nobilitatẽ nõ nature eq̃tas p stitit: sz cupiditaz ambitio inuenit. Jõ in ome. Ille apud deuz potior z nobilior est: nõ quẽ nobilitas generis: aut dignitaꝫ seculi. sz quẽ deuotio fidei deo z sctã vita ꝓmẽdat. Ambro. i ser. Nullũ ad ꝓmen datõez boĩs ꝓditio fuitutis affert impe/ dimentũ. nec dignitas ꝓsapie meritũ: sz fi des affert: siue liber siue seru⁹: omẽs i chri sto vnũ sum⁹. Beñ. i epla. Dime q̃dẽ deus ẽ acceptor psonaz. nescio tñ q̃ pacto virt⁹ in nobili placz: an forte qz pl⁹ clarz: Siq̃dẽ ignobil' cũ caret gl'ia: nõ facile li quet vtz qz nolit: aut qz nõ possit hre. lau do tñ factã de necessitate ꝓtutẽ. sz pl⁹ il/ laz quam elegit animi libertas: non indu cit necessitas.

De militibus.

Capitulũ XLVII.

Rego. in registro. Sũma militie laus inter alia bona merita hec ẽ. obediẽtiã sancte rei publice vtilitaz cau sa exhibere. et qõ sibi vtilit' imperatũ fue/ rit obtpare. Joh. chrys. sup matth. In honestũ ẽ apõ deũ op⁹ negociatiõis: siue dignitatis: siue militie. Ambro. sup illõ Lu. iij. Neminẽ ꝓcutiaz. Singul' generi bus hoĩm tribuit sctus iohes baptista re spõsum. scz publicanis: ne vltra q̃ ꝓscrip tũ est eis exigãt. militiby ne calũniã faciãt: pdam req̃rãt. docẽs idcirco stipẽdia cõsti tuta militie: ne dũ sumpt⁹ q̃rit pdo grassẽt. Aug⁹ de ꝓbis dñi. Nõnulli q̃ aut mi/ litie cingulo detinent. aut i actu sũt publi co cõstituti: cũ peccãt gunt assolẽt a pctis suis ꝓma se voce excusare q̃ militant: z ne bñ aliq̃ faciãt occupatos se mal'actibus ꝓq̃runt. Idẽ. Nõ ẽ delictũ militare: sed ppt' pdã militare pctm̃ est. Nec rẽpubli cã gerere crimiosum ẽ. sz iõ agere rẽpubli cã vt rẽ familiarẽ augeas poti⁹: videt esse dãnabile. Idẽ i epla ad iulianũ comitẽ Hoc ꝓmũ cogita q̃n armaz ad pugnam. qz virt⁹ tua z fortitudo corpal' donũ dĩ ẽ. sic enĩ cogitabis de dono dei nõ facere q̃c q̃ ꝯ deũ. Idẽ. Esto etiã bellãdo pacifi cus: vt eos q̃s expugnas ad pacẽ vtilitatẽ vincẽdo ꝓducas. beati enĩ pacifici ait dñs qz filij dei vocabũt. Idẽ. Hostẽ pugnã tẽ necessitas ꝓmat nõ volũtas. z sic bellã ti z resistẽti violẽtia reddit. ita victo vl'ca pto mia iã debet: marie i q̃ pacẽ ꝓturba/ tio nõ timet. Idẽ. Ornet mores tuos pudicicia ꝓiugal': ornet sobrietas z fruga galitas. valde enĩ turpe ẽ vt milite quẽ nõ vincit bõ: vicat libido: ut obruat vino q̃

nõ vincit ferro. Idẽ. Ex his q̃ habes de militia gr̃as age deo tãq̃ fõti bonitatis vñ habes. atq; ĩ oĩbꝫ bonis actibꝫ tuis illi da claritatẽ: tibi aũt hũilitatẽ.

De negociatoribus

Capitulũ XLVIII

Grego. ĩ ome. Sũt pleraq; negocia que sine pctõ exhiberi aut vix aut nullatenꝰ pñt. q̃ g̃ ad pctm̃ ĩplicãt: ad hec necesse ẽ vt post ꝯuersiõez animꝰ ñ recurrat. Idẽ. Negociũ aũt qđ añ ꝯuersionez sine pctõ extitit. h̃ etiã post ꝯuersionẽ repetere culpa nõ fuit. Augꝰ. Studiũ auaricie siue fraudis ꝓp̃um solet esse negociãtiũ facinꝰ. Idẽ sup illđ p̃s. Qm̃ nõ ꝯg̃ui lr̃aturã ꝛc. alia lr̃a negociatõnes. Nã auidꝰ acq̃rẽdi ꝓ dãno blasphemat: ꝓ p̃cijs rerꝫ mẽtit ꝛ peierat. Amb. đ vidui tate ponit talẽ lr̃az Can. iij. Circuibo ciuitatẽ ĩ foro ꝛ ĩ plateis et q̃rã quẽ dilexit aĩa mea. neq̃q̃ ibi q̃ramꝰ christũ vbi inuenire nõ possumꝰ. nõ ẽ christꝰ circũ foranꝰ. christꝰ enĩ pax est: ĩ foro lites. christꝰ iusticia ẽ: ĩ foro iniq̃tas. christꝰ opator ẽ: ĩ foro ociũ manz. christꝰ charitas ẽ: ĩ foro r̃sidet obtrectatio. christꝰ fides ẽ: ĩ foro fraus est ac ꝑfidia. Idẽ đ offi. Mortificet auaricia: moriat ꝯcupiscẽtia. sctũs dei negociatõez ꝯg̃uisse se negat. qꝛ p̃cioꝝ captare incremẽta ñ simplicitatis: sz v̄sutie ẽ. Joh. chrys. sup mat. Fuge foꝝ vt nec patiaris fraudẽ: nec facias. Jđ. Prĩa laus ẽ christiani: alienũ esse a foro: nullã cãz hr̃e cũ illo. Idem. Hõ mercator nũq̃ p̃t placere deo. ꝛ iõ nullꝰ christianus dz esse mercator. aut si voluerit esse: ꝓijciat đ eccĩa dei. dicẽte p̃s. qm̃ nõ cog̃ui negociatões: ĩtroibo ĩ potẽtias dñi. Idẽ. Quẽadmoduz q̃ ãbulat int̃ duos inimicos: volẽs ãbobus placere ꝛ nolẽs se ꝯmẽdare: sine maliloq̃o ñ p̃t eẽ. necesse ẽ eĩ vt ꝛ iste male loq̃t đ illo. ꝛ ille male loq̃t đ isto. sic q̃ emit ꝛ vẽdit sine mẽdacio ꝛ ꝑiurio eẽ ñ p̃t. Idez. Qui ꝯpat rem. infra de feneratoribꝫ. Hiero. Negociatorem clericũ. supra de clericis.

De feneratoribus.

Capitulũ XLIX

Grego. ĩ regis. Nos amatoribꝫ vsuraꝝ nulla rõe manus imponimꝰ. Joh. chry. sup mat. Qui ꝯpat rẽ vt illã ip̃az integrã ꝛ ĩmutatã dãdo lucret: ille ẽ mercator q̃ đ tẽplo dei eijcit. vñ sup oẽs mercatores plꝰ ẽ maledictꝰ vsurariꝰ. Jđ. Si q̃s rẽ ꝯpatã vẽdit mercator ẽ ꝛ maledictꝰ. q̃nto magꝫ maledictõr erit q̃ nõ ꝯpatã pecuniã: sz a deo datã sibi dat ad vsurã. Idẽ. Nihil vsura turpiꝰ: nihil crudelius. aliẽas enĩ hec negociat mis̃ias. ꝛ lucꝝ alteriꝰ aduersitatẽ fac̃. ꝛ mercedez expetit mis̃icordie velut timẽs ne appareat mis̃icors: ꝛ fictõe mĩe ꝓfũdiorẽ fodit foueã. in auxiliãdo ꝯterẽs inopẽ. ꝛ ĩ porrigẽdo manũ expellẽs. ꝛ suscipiẽs q̃dẽ vt ĩ portum naufragio. ꝛ submittẽs hũc ĩ vadis ꝛ ĩ antris. Amb. ĩ epi. Nõ dab̃ pecuniã tuam ad vsurã. qm̃ scriptũ ẽ: q̃ is q̃ nõ dedit pecuniã suã ad vsurã habitabit ĩ tab̃naculo đi. nã ille supplãtat q̃ vsuraꝝ captat emolumẽtũ. Itaq; vir christianꝰ si hz det pecuniã q̃si nõ exceptur: aut terre sortẽ quã dedit receptur. Idẽ. Quid duriꝰ q̃z vt des pecuniã tuã ꝛ ip̃e duplũ exigas. q̃ simplũ ñ habuit quẽadmodũ duplũ soluet? In vitis patꝝ. Cui nocet aut iniuriat ꝛ volũtarie parcit ꝓximo: hic s̃m naturã christi ẽ. q̃ nec ledit nec ledit: hic s̃m naturã ade est. Qui v̄o nocet aut iniuriat: aut calũniã ĩgerit: aut vsuras exigit: hic s̃m diabolũ est. Sene. ĩ epl'a. Quid fenꝰ ꝛ calẽdariũ ꝛ vsura nisi humane cupiditatis extra naturã quesita nomina? o miserum si quẽ hec delectãt.

De demonibus

Capitulũ L

Grego. ĩ mora. Hostis malignꝰ q̃ sctõs vigilãtes minime supat: eo dormiẽtes g̃uiꝰ impugnat. quẽ tñ h̃ maligne agere supna dispẽsatio benigne ꝑmittit: ne ĩ electoꝝ cordibꝫ ip̃e saltẽ somnꝰ a ꝓbatõis p̃mio vacet. Idẽ. Maligni spiritꝰ certis q̃busq; vicijs singuli obseq̃ sunt credẽdi. Idẽ. Angeloꝝ spũs idcirco irremissibilit peccauer̃t: qꝛ tãto robustiꝰ stare poterãt q̃nto eos carnis admixtio ñ tenebat. homo vero idcirco post culpaz veniam meruit: quia per carnale corpus aliquid quo semetipso minor esset accepit. Idẽ. Angelus sua malicia cecidit. hominem vero aliena prostrauit. Idem.

Occulte iusticie licẽtia malignis spiritib⁹ dat̃. vt q̃s volẽtes in peccati laq̃o strãgulant: in peccati penã etiã nolẽtes trahant. ¶ Idẽ. Ita de⁹ sup oĩa ẽ vt ip̃e sub nullo sit. leuiathan ꝟo ei⁹ celsitudĩs culmẽ aspiciens: ius puerse libertatis appetijt vt p̃esset ceteris: ⁊ nulli subessz. ¶ Idẽ. Scimus q̃ immũdi spũs q̃ e celo ethereo lapsi sunt: in hoc celi terreq̃ medio vagant̃. q̃ tanto magis corda hoĩm ascẽdere ad celestia ĩuidẽt. q̃nto se a celestib⁹ p elatõis sue immũdiciã ꝓiectos vidẽt. ¶ Idẽ. Alius letis: ali⁹ tristib⁹: ali⁹ timidis: ali⁹ elat⁹ moribꝫ existit. q̃ ergo occult⁹ aduersari⁹ facile capiat vicinis ꝯspsiõib⁹ deceptõnes parat. ¶ Idẽ. Sathane volũtas sp iniq̃ ẽ: sed nunq̃ ptãs iniusta. qꝛ a semetip̃o voluntatẽ hz: sz a dño ptãtẽ ¶ Id̃ ĩ ome. In bonis opib⁹ intenti nisi ꝯ malignos spũs sollicite vigilem⁹: ip̃os irrisores patimur in penis q̃s ad malũ psuasores habem⁹. ¶ Idẽ in regis. Tãto hostis callidus ꝯ nos d̃ceptõis molimĩa ardẽti⁹ exq̃rit. q̃nto nos celesti patrie feruẽti⁹ inhiare ꝯgnoscit. ¶ Idem in dyal̃. Malign⁹ spũs cogitatõi: locutiõi: atq̃ opi nr̃o sp insistit. si fortasse q̃d inueniat vñ noster apd̃ examẽ eterni iudicis accusator existat. ¶ Idẽ in pastora. Diabol⁹ mõ aliorũ facta g̃uiora: mõ nihil esse qd̃ ppetratũ est: mõ mis̃icordez deũ loq̃tur: mõ adhuc tpus subseq̃ns ⁊ sufficiẽs ad penitẽtiã pollicet̃. vt dũ p hec decepta mẽs ducit̃: ab intẽtõe pnĩe suspendat̃. q̃ten⁹ tũc bona nulla pcipiat: q̃m nũc nulla mala ꝯtristãt. ¶ Aug⁹ de ci. d̃i. Credendũ est esse spũs nocẽdi cupidissimos: a iusticia penit⁹ alienos: supbia tumidos: inuidia liuidos: fallacia callidos. q̃ in h̃ q̃dem aere habitãt. qꝛ de celi supioris sublimitate deiecti merito irregressibilis trãsgressiõis in h̃ sibi ꝯgruo velut carcere damnati sunt. ¶ Idẽ. Sic ip̃i mali hoĩes in terra: sic etiã demões: nõ oĩa que volũt facere possunt: nisi q̃ntũ illis ordinatõe sinit̃ illi⁹ cui⁹ iudicia plena nemo comp̃hẽdit: iuste nemo rep̃hẽdit ¶ Idẽ. Mali angeli sua ptãte poti⁹ delectati velut suum bonuz ip̃i sibi essent: a supiore ꝯmuni omniũ beatifico bono ad ꝓp̃a defluxer̃t. ⁊ habẽtes elatõis fastũ p excellẽtissima et̃nitate: vanitatis astutiã p certissima veritate. studia partiũ p indiuidua charitate supbi: fallaces: inuidi: effecti sunt ¶ Idẽ. Esse natura in q̃ nullũ bonũ sit nõ pt. proinde nec ip̃ius diaboli natura inq̃ntũ natura est: malũ q̃d est. ¶ Idẽ. Auertat de⁹. li. ij. de inuidia. ¶ Leo ĩ s̃mõe. Diabolus oĩm discutit ꝯsuetudines: ventilat curas. scrutat̃ affectus: ⁊ ibi causas q̃rit nocendi vbi quẽq̃ viderit studiosi⁹ occupari ¶ Johãnes chryso. in sermõe. Zelatur diabol⁹ hoĩem qꝛ ip̃e de celo corruerat. Uidebat enĩ adam paradisi esse colonũ: et inflat⁹ inuidia induit serpẽtis imaginẽ. Incorpal̃ enĩ cũ esset: corpalibus loqui nõ poterat. ¶ Idẽ. Diabol⁹ nõ aliũ de talis fact⁹ est: nisi qꝛ p̃mo quidem post peccatũ despatione vsus est. postea ꝟo ex desperatõe ĩ inuidiã incidit et supbiã. ¶ Cyprian⁹ ĩ epistola. Lata ⁊ spaciosa itinera vite letalis. illic illecebre ⁊ mortifere voluptates. illic diabolus blandit̃ vt fallat: arridet vt noceat: illicit vt occidat. ¶ Ambro. in s̃mõe Pater diabolus nõ diligit filios suos: sz odit. sic amat diabolus filios suos vt perdat: sicut amat gluto porcellũ vt ꝯmedat. ¶ Isido. in etymo. Presciũt demões futura multa: vnde ⁊ solẽt respõsa aliq̃ dare: inest enĩ illis cognitio rer̃ pl⁹ q̃ infirmitati humane. partim subtilioris sensus acumine: partim expientia lõgissime vite: partim p dei iussuz angelica reuelatõe ¶ Idẽ Diabolus hebraice dicit̃ deorsum fluens. qꝛ qui quietus in celi culmine stare ꝯtempsit: supbie põdere deorsum corruẽs cecidit. Grece ꝟo diabolus criminator dicit̃. ¶ Idẽ de sum. bo. Diabol⁹ nõ est ĩmissor sed incensor poti⁹ malar̃ cogitationuz et oĩm viciorũ. neq̃ enĩ alibi ꝯcupiscẽtie fomenta incẽdit: nisi vbi p̃us praue cogitatõis delectatões inspexerit ¶ Idez. Tũc ꝯtra eũ quẽ possidet diabol⁹ acrius seuit qñ se diuina virtute ab eo expellẽdum cognoscit. ¶ Berñ. in ser. Ledit nos iniq̃tas diaboli atq̃ versutia. sed ml̃to amplius eum nostra simplicitas ⁊ mis̃icordia torquet. humilitatẽ nostrã nõ sustinet: vritur charitate nostra: mansuetudine ⁊ obedientia cruciat̃.

¶ Finit liber primus de personarum varietate.

Capitula scd'i libri

De tentatõne	i.
De cogitatõne	ij.
De delectatiõe	iij.
De cõsensu	iiij.
De peccato	v.
De supbia	vi.
De vana gloria.	vij.
De inuidia	viij.
De ira	ix.
De acidia	x.
De auaricia	xi.
De gula xij. De luxuria	xiij.
De pplexitate	xiiij.
De ꝯflictu viciorũ et ꝟtutũ	xv.
De gratia	xvi.
De penitentia	xvij.
De contritione	xviij.
De confessione	xix
De satisfactione	xx
De virtute	xxi.
De tribus theologicis	xxij
De fide	xxiij
De spe	xxiiij
De charitate	xxv
De q̃ttuor cardinalibꝫ	xxvi.
De prudentia	xxvij
De memoria	xxviij.
De intelligentia	xxix.
De ꝓuidentia	xxx.
De fortitudine	xxxi
De constantia	xxxij.
De patientia	xxxiij.
De perseuerantia	xxxiiij.
De temperantia	xxxv.
De continentia gustus	xxxvi.
De continentia tactus	xxxvij.
De continẽtia visus	xxxviij
De continentia auditus	xxxix
De clementia	xl.
De modestia	xli.
De iusticia	xlij.
De obedientia bona	xliij
De obedientia mala	xliiij
De oratione bona	xlv.
De oratione mala	xlvi
De donis	xlvij.
De beatitudine	xlviij
De elemosyna bona	xlix.
De elemosina mala	l.

Incipit liber scd's

d' ꝑncipaliũ viciorꝫ ⁊ ꝟtutũ mlt'iplicitate

De tẽtatione

Capitulũ I Gregori⁹.

Nisi misericors deus cũ viribꝫ tẽtamẽta modificet: null⁹ ꝓfecto ẽ q̃ malignorũ spirituum insidias nõ corruẽs portet. Idẽ. Sctã eccl'ia trãsire sine labore tẽtatõis nõ ꝑt tpa ꝑegrinatiõis. q̃ etsi foris aptos hostes nõ hꝫ: int⁹ tñ tolerat fictos fratres. Idẽ. Plerũq; q̃ pl⁹. sup̃ li. i. de ꝓficiẽtibꝫ. Aug⁹ ꝯ iulianũ. Quia ĩ ista hũana miseria peior hostis est cauẽda supbia. ideo nimirꝫ nõ penit⁹ extinguit̃ ĩ carne sctõꝝ ꝯtinẽtiũ ista carnal' ꝯcupiscẽtia: vt dũ pugnat̃ aduersus eã: ꝑiculoꝝ suorũ anim⁹ admoneat̃ ne secur⁹ de meritꝫ ꝑ supbiã inflet̃. Idẽ. In nobisipis sola ĩfirmitas est causa pugnãdi. ⁊ rursus ĩfirmitas ẽ admonitio nõ supbiẽdi. ꝓide vt ꝟt⁹ q̃ hic supbiri põt nõ supbiat̃: eadẽ ꝟt⁹ ĩ infirmitate tẽtatõis ꝑficit̃. Isi. de sũ. bo. Diabol⁹ serpẽs ẽ lubric⁹. cui⁹ si capiti. i. ꝑme suggestiõi nõ resistit̃: tot⁹ ĩ ĩterna cordis dũ nõ sentit̃ illabit̃. Amb. sup̃ Lu. Tẽtatõem nõ vt iniquã timere debem⁹. ẽ enĩ cã victorie: materia triũphoꝝ. Idẽ Diues ille q̃ tẽtatõez nõ sensit ĩ h̃ secl'o: rapt⁹ ẽ ad ĩferos: ⁊ sepult⁹ ĩ inferno Joh. chrys. sup̃ matth. In ꝑmis g̃uis ⁊ insupabilis est impetus diaboli. q̃ si q̃s forti animo sustinuerit eũ statim inueniet infirmiorez. Quãto enĩ plus repcussus fuerit: tãto magis tepescit ⁊ deficit. Idez. Qui murmurat de ꝑiculo tentatõis: murmurat de ꝑmio ꝓbatiõis. in nullo enim negocio potest requies inueniri: nisi ꝑcesserit labor. quanto magis in spiritualibꝫ rebus nisi ꝑcesserit tentatio nõ potest esse ꝓbatõ Bernardus sup̃ cantica. Impulsus euersus sum vt caderez: ⁊ domin⁹ suscepit me. Queris quis ille sit impulsor? non est vnus. Impulsor diabolus: impulsor mũdus: impulsor homo. Quis ille homo sit queris? quisq; sui. Idẽ. Necesse ẽ vt veniãt tentatões. q̃s enĩ coronabit̃ nisi legitime certauerit? aut quõ certabũt si d'sit q̃

impugnet? Tu ꝟo accedẽs ad ꝟuitutem dei: sta in timore. ⁊ ꝑpara aĩam tuã ad tentatõem. certi nãq; sint oẽs q̃ pie volũt viuere in christo ꝑsecutionem se passuros. Idem in sermõe. Oram⁹ q̃tidie vt dei volũtas sicut ĩ celestib⁹ facta ẽ creaturis: sic fiat ⁊ in terrenis. vt sicut angel⁹ sic ⁊ hõ adherens deo vn⁹ spũs cũ eo sit. Sz heu me: quot obstacula separãt. q̃t ꝓhibẽt impedimẽta. Obijcit enĩ sese mediã malicia nr̃a: infirmitas nr̃a: ꝯcupiscẽtia nostra. et ignorãtia nr̃a. Idem. Heu me dñe deus: qꝛ vndiq; mihi bella: vndiq; tela volant: vndiq; ꝑicula: vndiq; impedimenta. Quocũq; ꝟtã me nulla vsq̃ securitas est. ⁊ q̃ mulcẽt ⁊ q̃ molestãt timeo: ⁊ esuries ⁊ refectio: ⁊ somn⁹ et vigilie: ⁊ labor ⁊ req̃es militant cõtra me.

De cogitatõe

Capitulũ II.

Grego. sup Eze. Sic sepe cogitatõi bone cogitatio sinistra adiũgitur. vt vix ipe q̃ easdẽ cogitatões generat anim⁹ agnoscat. Idẽ in mora. Tãto lõgi⁹ mens a necessarijs cessat: q̃nto ĩania lati⁹ cogitat. Idẽ. Scti viri q̃ntũ agere pñt ne exteri⁹ labant̃ in ope: tm̃ interi⁹ ne quaq̃ agere pñt: ne vnq̃ labant̃ ĩ cogitatione. Idẽ. Añ oculos dei vacue nõ trãsuolãt cogitatões nr̃e: ⁊ nulla momẽta tꝑis ꝑ animũ trãseũt ꝑter retributiõis actum. Idem ĩ regis. Illd ab oĩpotẽti d̃o pollutũ esse in ope ostendit̃: qd̃ ex pollute cogitatiõis radice generat̃. Idẽ in pasto. Nihil ĩ nobis est corde fugaci⁹: qd̃ a nob̃ totiẽs recedit: q̃tiẽs ꝑ prauas cogitatões defluit. Isid̃. de sum. bo. Ferre cogitatões sine ꝑfectõne vicioꝝ nõ est ad dãnationẽ: nec ẽ occasio subeũdi discrimĩs: sz poti⁹ augẽde ꝟtutis. Idẽ. Nõ ẽ pctm̃ qñ nolẽtes imaginib⁹ nocturnis illudimur. sed tũc est peccatũ: si añq̃ illudamur: cogitatõis affectib⁹ ꝑuenimur. Idẽ. Cogitatio praua delectatiõem. infra li. iij. c. de ꝯsuetudĩe. Berñ. de ꝯsidera. In acq̃sitione salut̃ nemo tibi germanior vnico matris tue: ꝯ salutẽ ꝓpam cogites nihil: minus dixi q̃ dixisse debuerã: q̃cq̃d se cogitatiõi offerat qd̃ nõ q̃quo modo ad tuam ipius salutẽ ꝑtineat respuendũ est.

De delectatiõe.

Capitulũ III.

Grego. in mora. Esse sine delectatõe aĩa nunq̃ ꝑt. nam aut in infimis delectat̃: aut in sũmis. et q̃nto maiori studio exercet̃ ad sũma: tanto maiori fastidio torpescit ad ima. q̃ntoq; acriori cura ĩ ardescit ad ĩfima: tãto torpore damnabili frigescit a sũmis. Utraq; enĩ sil̃ ⁊ eq̃lit̃ amari nõ possũt. Qui ḡ terrenaꝝ reꝝ amore vincit̃: in deo nullaten⁹ delectat̃. Idẽ Deũ appꝫhẽdere ñ valz: q̃ adhuc ĩ delectatõe peccati iacz. Idẽ. Unusq̃sq; supb⁹ rector. sup̃ li. i. de platis mal̃. Idẽ. Mẽtem neq̃q̃ cogitatio immũda inq̃nat cuz pulsat. sed cũ hãc sibi ꝑ delectatõez subiugat. Idẽ. Cũ culpa animũ tẽtat: necesse est vt breuitatẽ sue delectatõis aspiciat. ne ad eternã mortẽ iniq̃tas rapiat. cũ constet q̃ ad terminũ citius mortal̃ vita ꝑcurrat. Idẽ. Sepe bono opi dũ laus hũana obuiat: mentẽ opantis ĩmutat. q̃ q̃uis q̃sita nõ fuerat: tñ oblata delectat. cui⁹ delectatõe dũ mens bñ opantis resoluit̃: ab om̃i intẽtõe intimi vigoris q̃ntoti⁹ dissipat̃. Idẽ. Quisq̃s in h̃ mũdo appetit ꝓspari: ceteros excedere reb⁹ ⁊ honoribus tumere: huic nimiꝝ cura secular̃ ĩ delectatõe est. q̃es ĩ labore. Isi. de sum. bo. Cogitatões illicitas ingerere demonũ ẽ. cogitatõib⁹ oblectari ꝑuerꝫ nr̃m ẽ. Aug⁹ de ꝟbis apl̃i. Quicq̃d pctõꝝ ĩ dict̃: ĩ fact̃: ĩ cogitatõib⁹ ẽ: nõ oriũt̃ nisi ex mala cupiditate. nõ imputãt̃ nisi ex illicita delectatõe. Huic igit̃ illicite delectatõi si resistam⁹: ñ regnat pctm̃ ĩ nr̃o mortali corpe. Idẽ. Mortua ẽ vna d̃lectatio sz viuit alt̃a: ⁊ illi dũ nõ ꝯsent̃ eã mortificas. cũ cepit om̃ino nõ d̃lectari mortificasti. hec ẽ actio nostra. hec est militia nostra.

De consensu.

Capitulũ IIII.

Grego. ĩ mor̃. Cõcupiscẽtie carnalis ostia dũ ꝯsẽsus nr̃ apit: ad ĩnumera nos corruptõis mala ꝑtrahit. Id̃ Proxĩoꝝ mala q̃ q̃s corrigere ñ valz: taceat. que cum corrigi loquendo possunt: silẽtium consensum esse pertimescat. ⁊ si ea que tacet tolerat: non tamen in anĩo virus

doloris occultet. Idẽ. Sciendũ est aliud esse q̃ animꝰ de tentatõe carnis patiť. aliud vero dũ ꝑ ꝯsensum delectatiõibꝫ obligať. plerũq̃ enĩ cogitatõe praua pulsať: sed renitiť. plerunq̃ autez cũ ꝑuersum q̃d ꝯcipit: hoc intra semetip̃m ꝑ ꝯsensus desideriũ voluit. Idẽ in ome. Ille ṽe deuz amat: cuius videlicz mentẽ delectatio praua ex ꝯsensu nõ suꝑat. nam tanto quisq̃ a suꝑno amore disiũgiť: q̃nto inferiꝰ delectatur. Augꝰ de mẽdacio. Tũc ꝯsentimus cũ approbamus ⁊ volumꝰ Idẽ. Pudiciciã corꝑis nõ ꝯsentiẽte aut nõ ꝑmittente anima: nemo violat. quicq̃d enĩ nobis inuitis ꝯtingit in nr̃o corꝑe: nulla impudicicia est. Idem in epl̃a. Bene agere ⁊ illicita nõ ꝓhibere: ꝯsẽsus erroris ẽ Idẽ sup gene. ꝯ̃ Manicheos. Si ratio humana cõsentiat: vt qd̃ libido ꝯmonuerit: faciendũ esse decernat. ab omni vita bona tã q̃ de ꝑadiso expelliť homo: ⁊ iã ei peccatũ imputať etiã si nõ seq̃tur factũ: que rea teneť in ꝯsensiõe ꝯscientia. Bern̄. in medita. Demonũ est malas suggestiões ingerere: nostrũ est illis nõ ꝯsentire. nã q̃tiens resistimus: diabolũ suꝑamus: angelos letificamus: deũ honoramꝰ. Idẽ in sermone. Si carnalibꝫ distrahor desideriis: ⁊ illis qd̃ absit cõsensero quantũ possum: etiã si nõ sequať factũ: in morte q̃dem suz mortuus vtiq̃ ⁊ ꝯseq̃nter sepeliẽdꝰ in infernũ. Idẽ. Nulla est his q̃ sunt ĩ christo iesu damnatio: si ꝯcupiscẽtie sensus sit absq̃ cõsensu. Idẽ. Peccatũ in foribꝫ est: nisi tuip̃e aꝑias nõ intrabit: appetitus in corde ꝑurit: sz subter te est: nisi tu spõte cesseris nil nocebit. Audi ꝯsolatõem: cõsensum cohibe ne ꝑualeat appetitꝰ ꝯcupiscentie ⁊ immaculatꝰ eris. Idẽ Potest inimicꝰ excitare tẽtatõis motũ: sed in te ẽ si volueris dare vel negare ꝯsensũ Idẽ. Nemo fratres. Infra li.iiij. de correptõe bona.

De peccato.

Capitulũ V

Grego. sup Ezech. Quotiẽs actu: q̃tiẽs ṽbo: quotiẽs cogitatõe delinq̃mus: deũ cõtra nos totiẽs irritamꝰ. Idem. Districta sunt oĩpotẽtis dei iudicia: et qui pctõrem diu expectat vt redeat: nõ redeuntẽ atq̃ ꝯtemnẽtẽ g̃uiꝰ damnat. Idez. Peccatũ q̃ppe qd̃ ꝑ penitẽtiã citiꝰ nõ deleť aut peccatũ ẽ ⁊ causa peccati. aut peccatũ ⁊ pena peccati. aut pctm̃ simul ⁊ causa ⁊ pena peccati. Idẽ. Grauiores culpe sunt: que suꝑinducta specie ṽtutis virtutes se mentiunť esse. Idẽ ĩ mora. Pctm̃ qd̃ penitentia nõ diluit: ip̃o suo põdere mox ad aliud trahit. Idẽ. Tribꝫ modis peccatũ admittiť. s. ignorãtia: infirmitate: ⁊ studio: et g̃uiꝰ q̃dem infirmitate q̃ ignorãtia. sed multo g̃uiꝰ studio q̃ infirmitate peccatur. Idẽ. In g̃uibus peccatis q̃s positꝰ: cũ suis p̃miť: aliena nõ diluit. Idem in pasto. Nõnunq̃ in parua deteriꝰ q̃ ĩ maiore culpa peccať. Maior enĩ quo citiꝰ q̃r sit culpa agnosciť: eo etiã celeriꝰ emẽdať. minor ṽo dum q̃si nulla crediť: eo peiꝰ quo ⁊ securiꝰ ĩ vsu retineť. Idem in regis. Apd̃ hoĩes culpa: et apud deũ pena ẽ: nolle quẽq̃ bonũ imitari qd̃ placet. Idẽ. Plerũq̃ qd̃ in laicis culpa est: hoc crimẽ est ĩ sacro ordĩe ꝯstitutis. Idem. Nõnũq̃ dñs. Infra li.iiij. de certamĩe. Augꝰ de ꝯfes. Ibã ad inferos portãs oĩa mala q̃ ꝯmiserã: ⁊ ĩ te: ⁊ in me: ⁊ ĩ alios multos. ⁊ g̃uia sup originalis peccati vinculũ. Idẽ de ci. dei. Paucissimi sunt tãte felicitatis: vt ab ip̃a ineũte adolescẽtia nulla damnabilia pctã ꝯmittãt. Idẽ. Que sint ista pctã q̃ ita impediũt ꝑuentõem ad regnũ dei vt tñ sãctoꝝ amicoꝝ meritꝫ impetrẽt indulgẽtiã: difficillimũ esse ĩuenire: ꝑiculosissimũ est diffinire Idẽ. Nũc vsq̃ adeo. Infra li. iij. de volũtate mala. Idẽ de spũ ⁊ lr̃a. Sicut nõ impediũt a vita eťna iustũ q̃dã peccata veĩalia sine q̃bꝫ hec vita ñ duciť. sic ad salutẽ eternã nihil ꝓsunt impio aliq̃ bona opa: sine q̃bus difficillime vita cuiuslibet pessimi hoĩs inueniť. Idẽ ꝯ̃ iulianũ. Diluunť ĩ baptismate cũcta pctã: ⁊ originaliter tracta: et ignorãter vl̃ sciẽť adiecta Idẽ. Cũ nõ ad suũ referũť auctorẽ dona dei: hocip̃o male his vtẽtes efficiunť iniusti. Idẽ ad Orosiũ. Malũ natura nõ est: sed ꝑuatio boni hoc nomẽ accepit Idẽ d̃ baptismo ꝑuuloꝝ. Sicut eoꝝ ꝑ q̃s r̃nascũť ꝑuuli iusticie spũs r̃nsiõe sua traijcit ĩ eos fidẽ quã volũtate ꝓp̃a nõ dũ hr̃e potuer̃t. sic eoꝝ ꝑ quos nascuntur

caro peccati traꝝcit in eos nosā quā non dū vita ppria ꝓtraxerūt. ¶ Idē in medi/ tatōib⁹. Certe o miser hō ipa sola pl⁹ ē vi tanda peccati feditas: q̄ꝫ quelibz tormen/ torū immanitas. ¶ Idē in epistola. Quē non potest diabol⁹ duorare seductū ad ne q̄tiam: famā ipius inquinare conat. vt si fi eri potest opprobrijs z malaꝝ linguaꝝ ō tractōe deficiat. z sic i ei⁹ fauces ruat. Si autē nec famā innocētis maculare potue/ rit: hoc ei psuadere tentat: vt p maliuolas suspicatiōes de fratre suo iudicet. z sic ab illo implicatus absorbeat. ¶ Idē de vir ginitate. Quia satagentib⁹ vigilātibusq̄ ne peccēt subrepunt q̄dāmodo ex hūana fragilitate peccata: q̄ꝫuis parua: q̄ꝫuis pau ca. nō tamē nulla eadē ipa magna fiunt et grauia: si eis supbia incrementū z pōdus adiecerit. ¶ Idē de patiētia. Tāto recti⁹ maiori supplicio dignū iudicaueris aīm. q̄nto magis vicijs subdit instrumēta vir/ tutū. ¶ Idē de penitētia. Nullū peccatū adeo paruū qō nō crescat neglectū. nō enī ꝓsiderandū est q̄d fecerit: sed quē offēderit q̄ꝫ bonus est: q̄ꝫ benign⁹: q̄ꝫ pi⁹. ¶ Idem. Qui peccat z grām suā recuperare nō amat z nunq̄ꝫ curat ab eo diligi q̄ totus ē amor z charitas. nec ad illud tendit vñ sumpsit arrā: in spiritū peccat: et nunq̄ꝫ post mor/ tem sicut nec viuēs ꝓsequitur veniā ¶ Idē sup cano. Johis. Ista que dicim⁹ pecca/ ta leuia noli ꝓtenere. si ꝓtenis q̄ñ pōderas expauesce q̄ñ numeras: multa leuia faci/ unt vnū grāde. Ad idē de. x. cordis: z sup Joh. Bre. in pas. Jsid. de sū. bo. ¶ Item Aug⁹. Exq̄ incipit hō. supra de homīe. ¶ Idē. Uolūtas auersa. Infra li. iij. ō vo luntate. ¶ Ambro. de offi. Qui nō repel/ lit a socio suo iniuriā si pt: tm̄ est ī vicio q̄ꝫ ille q̄ facit. ¶ Idem in apolo. Pctm̄ do/ nat p gtiā: delet p sanguinē crucis. tegit p charitatē. ¶ Joh. chrys. sup ioh. Excogi ta q̄ntū est malū nos ex hoīb⁹ pares ange lis ad feras trāsponere. Uentri enī seruī/ re z pecuniaꝝ cōcupiscētia detineri: z īra/ sci z mordere: z calcitrare: nō hoīm sz fera rū est. ¶ Jsido. de sum. bo. Si vnū viciū districte iudicet: et alia negligant: inanis ē labor. ¶ Idem. Judicio diuino in reatu nequiori labunt: qui distinguere minora sua facta ꝓtēnūt. ¶ Idē. Maiorīs ē culpe manifeste q̄ꝫ occulte peccare. duplicit enī reus est q̄ aptē delinq̄t. quia z agit ma lū: z docet malū facere. Unī esaias. Pec/ catū suū q̄si sodoma pdicauerūt ¶ Bern̄. ī sermo. Cauete ne quis parua reputet q̄n tūlibet parua sciēter ꝓmissa. nemo dicat ī corde suo: leuia sunt ista: nō curo corrige/ re: nō est magnū si in his maneā venialib⁹ minimisq̄ peccatis. Hec est impenitētia dilectissimi: hec blasphemia ī spm̄sanctū: blasphemia aūt irremissibilis est. ¶ Anſ. de silitu. Natura peccati ē vt nō facile vi deat ab illo q̄ eo premit. sed mox vt cessa uerit z ab illo se alienauerit: tūc demū ꝓsi/ derat in quāta feditate z miseria iacuerat. ¶ Idē. Si hīc peccati pudorē. libro. iij. de innocentia.

De superbia.

Capitulū VI.

Rego. in mora. Septē principa/ lia vicia de supbie virulēta radice pducunt. s. inanis gl'ia. īuidia: ira tristicia: auaricia: vētris ingluuies: luxu/ ria. ¶ Idē. Scim⁹ q̄ aliq̄n min⁹ est ī cor pis corruptōe cadere: q̄ꝫ cogitatōe tacita ex deliberata elatōe peccare. sz tn̄ min⁹ su pbia turpis credit: min⁹ pctm̄ a simplici b⁹ iudicat. luxuriā vo eo magꝭ erubescūt hoīes q̄ simul oēs eā turpē esse nouerunt ¶ Idē. Quisq̄s supbie. Infra. li. iij. de di iudicatōe. ¶ Idē. Luctis supba apud se cogitatōe tumētib⁹ īest clamor ī locutiōe. amaritudo ī silētio: dissolutio in hilarita/ te: furor in tristicia. inhonestas in actōne: honestas in imaginatōe: erectio in īcessu: rancor in respōsiōe. Nox mens sp est ad irrogādas ꝓtumelias valida: ad toleran/ das īfirma. ad obediēdū pigra: ad lacessē dos vo alios īportūa. ad ea q̄ facere z dz pualz ignaua. ad ea vo q̄ facere nec dz nec pualz pata ¶ Idē. Hoc ppuz arrogātiuz eē viciū solz: vt z pauca credāt q̄ ipi mlta dixerī. z mlta credūt q̄ ipis pauca dicūt. qz enī sua dicere sp volūt: aliena audire nō pñt. ¶ Idē. Tolerabili⁹ deo est vt ī infir mitate atq̄ ignorātia cū hūilitate q̄sz ia ceat: q̄ꝫ cū elatōe cordis alta ꝓphēdat ¶ Jō Adiuuare imbecillē charitat⁹ ē: adiuuare vo velle potētē elatōis ē ¶ Jō. Per elati onē plerūq̄ z vsq̄ ad senū fluata ꝕgitas

viciatur.quia enĩ negligit humilitas cor dis:rectus iudex despicit etiã integritatẽ corpis. Idẽ.Difficile in se q̃sq̃ inuete ratã superbiã deprehẽdit:qz nimirũ hoc vici um quãto magis patimur: tãto min⁹ vi demus. Idem. Arrogantes sicut inflã tur laudibꝫ:ita correptoibꝫ inflãmant: ꝛ a quolibꝫ se vl' iusto reprehẽdi ꝺspiciũt: mor q̃z in malis suis fomitẽ defensiois exq̃rũt Idẽ.Omino difficile est vt elatio q̃ re gnat in corde:nõ erũpat in voce. Idẽ. Arrogãtes graue se dãnuz ꝓpeti iudicãt: si sciẽtiã suã brevitate ꝓstrigãt. Tãto enĩ semetipos credũt doctiores ostẽdere:q̃n to se poterũt multiplicitate loq̃citatꝭ api re. Piero.in epla. Initiũ oĩs peccati su pbia est:que natõe celestis: sublimiũ men tes inhabitat.sub cinere ꝛ cilicio latitãs. Idem. Nihil ita a puericia vitare cona tus sum:sicut tumẽtẽ animũ:ꝛ erectã cer uicẽ:dei cõtra se odia ꝓuocãtẽ. Noui enĩ magistrũ et dñm meũ in carnis hũilitate dixisse. Discite a me:qz mitis sũ ꝛ humilis corde. Aug⁹ in regula. Illia q̃cũq̃ iniq tas in malis opibus exerceꝫ vt fiant.sup bia vo etiã bonis opibꝫ insidiaꝫ vt peant. Idem de ỽginitate. Mẽsura hũilitatꝭ cuiq̃ ex mensura ipi⁹ magnitudis data ẽ. cui est valde ꝑiculosa superbia q̃ ampli⁹ am plioribꝫ insidiaꝫ. Idẽ.Quia sapientibꝫ supra in.c.de peccato. Idẽ de gra noui testamenti. Superbia odit ꝓsortiũ:et q̃ntũ in ipo est sol⁹ cupit eminere oĩs superbus Idẽ.de ci.dei. An forte corrigi pudet ꝛ hoc viciũ nõ nisi superboꝝ est. Idem. Superbia puerse imitaꝫ deũ:odit nãq̃ cuz socijs eqlitatẽ sub illo.sz ponere vult soci is dñationẽ suã ꝑ illo. Idem. Faciliuſ seruit homini q̃ libidini.cũ seuissimo do minatu vastet corda mortaliũ: vt aliaſ o mittã libido ipa dñandi hominibus alijs. Idẽ.Audeo dicere. Infra li.iij.de reci diuatõe. Idẽ in epla. Fit miris modis in anima hois vt de falsa hũilitate magꝭ inflet q̃z si apt⁹ superbiret. Idẽ de ꝓfessi. Hũiliasti tãq̃ vulneratũ superbũ: ꝛ tumo rem meo sepabar abs te:ꝛ nimis iflata faciem claudebat oculos meos. Idez. Pl⁹ ho stis vincit i eo quẽ pl⁹ tenet:ꝛ de q̃ plures tenet.pl'es aũt superbos tenet noie nobilita tis:ꝛ ꝺ bis pl'es noie auctoritatꝭ Job. chrysо.sup Job. Superbia i nobis existẽ te ois nra vita imũda fit.etsi sobrietatẽ:ꝛ si ỽginitatẽ:et si ieiuniũ:etsi oões:etsi elẽo synã:etsi qd̃cũq̃ aliꝺ ꝓficiem⁹. Isi. de sũ.bo. Superbia sicẽ origo oĩm criminũ. ita ruina cũctaꝝ ỽtutũ. ipa enĩ est i pctõ ꝑ ma.in ꝓflictu postrea Idẽ.Ois peccãs superbꝫ ẽ:eo q̃ faciẽdo vetita: ꝓtẽptui hz di uina ꝑcepta. Bern̄.de.xij.gra. Bl'iosa res hũilitas.q̃ ipa q̃z superbia palliare se ap petit ne vilescat. Idẽ.Arrogãs de alia oĩi re pl⁹ sibi credit q̃z alijs: de seipo pl⁹ alijs credit q̃z sibi. Idẽ. Mõach⁹ pstũ ptuosus ꝑm⁹ in ꝓuẽtibꝫ residet: in ꝓsilijs ꝑm⁹ respõdet.nõ vocat⁹ accedit. nõ iuss⁹ se itromittit.reordiat ordiata :fficit facta Quicqd ipe nõ fecit aut ordiauit: nec re cte factũ nec pulcre estimat ordiatũ.iudicat iudicãtes.ꝑiudicat iudicaturis. Si cuz tps aduenerit nõ ꝑmoueaꝫ ad poratũ. ab batẽ aut inuidũ iudicat aut ꝺceptũ Idẽ sup can. Argumẽtũ superbie ꝓuatio gre ẽ. hũilibꝫ enĩ dat de⁹ graz. sz superbis resistit. Idẽ. Pernicioſa pauptas:penuria me ritorũ:ꝑsũptio aũt spũs:fallacesſ diuitie.ꝛ iõ diuitias ꝛ pauptatẽ ne ꝺderſ mihi dñe

De vana gloria

Capitulũ VII

Rego. i mor. Inobediẽtia: iactã tia: hypocrisi:ꝓtẽtoes:ptinacia:di scordie:ꝛ nouitatũ ꝑsumptões oriunt de inani gl'ia Idẽ. Quatuor sunt spẽs q̃ bus oĩs tumor arrogãtiũ demõstraꝫ. cuz bonũ aut a semetipis hre se estimãt.aut si datũ desup credãt ꝑ suis se ꝟ accepisse me ritꝭ.aut certe cũ iactãt se hre qꝺ ñ habẽt. aut despectꝭ ceterꝭ singularit' videri appe tũt hre qꝺ habẽt Idẽ. Sepe bono opi sup.c.de delectatõe. Idẽ. Qui accepta bona sibi arrogat:suis ꝟ deũ donis pug nat. Idẽ. In cogitatõe tumidi ꝓprij fa uores oriũt:sibiq̃ de singularitate sapien tie blãdit.ipa fatuitas pẽsat ea q̃ audierit. ac ỽba q̃ pfert:ꝛ mirat sua:ꝛ ꝺrident aliẽa. Item. Lũcti vane gl'ie. Infra.li.iij.ꝺ di iudicatõe Idẽ. Sic labor iustoꝝ est vi dere prava nec corrigere. ita q̃is ẽ labor arrogãtiũ si qꝺ sapiũt nõ ostẽdũt Idẽ Quasi latrũ cul⁹ ẽ appetit⁹ laudis hũane: q̃ recto itinere ḡdientib⁹ ex latere iũgitur.

vt ex occultis educto gladio gradiẽtiũ vi ta trucidẽt ¶ Idẽ. Agit vt ante iusti iudi cis oculos fouea mẽtis fit mẽoria ꝓtuꝛ. qꝛ remiscendo qꝺ gessit dum se apud se e/ rigit: apꝺ hũilitatis auctorẽ cadit. ¶ Isi. Ma time p cenodoxiam. supꝛa de mona chis malis ¶ Idẽ. Qui ex deꝛioꝛe. supꝛa de incipiẽtiꝫ ¶ Joh. Chꝛys. sup Johez Gl'iam vanã cupẽ inglꝛiatio est: gl'ia autẽ vera est hãc despicere: ꝛ nullã ei⁹ curã face re. sed ad id qꝺ deo placet oĩa ꝛ dicere et facere ¶ Idẽ. Qui omniũ ꝓtẽptũ pecuni arum habuerũt. ꝛ nulli hui⁹ mũdi imagi natiõi se immiscuerũt: ꝛ magis tyꝛãnicas coꝛpoꝛ ꝓcupiscẽtias domuerũt. hi mul/ toriẽs capti a vana gl'ia oĩa pdiderunt ¶ Idem. Si laudes amam⁹. eas q̃ a deo sunt diligẽtius q̃ꝛamus. Hã q̃ qꝺem ab hoĩb⁹ est laus: glꝛiscũq; fuerit: simul ut ap paruit perꝛt. Aug⁹ de ꝓfessi. Dñe gloꝛia nꝛa tu esto: ppt̃ te amemur: ꝛ ꝟbũ tuũ ꝛ nomẽ tuũ timeat in nob. q̃ ei laudari vult ab hoĩb⁹ vituꝑante te: ñ defẽdẽt ab hoĩb⁹ iudicãte te. ñ eripiet dãnãte te ¶ Ambꝛo. de offi. Foꝛtitudo gl'ie caueat appetẽtiaz. que freq̃nter nocuit immoderati⁹ appeti/ ta. semꝑ autẽ nocuit vsurpata. ¶ Bern̄. i epl'a. O stulti filij adam: qui cõtemnentes pacẽ: ꝛ gl'iam appetentes: ꝛ pacẽ perdunt ꝛ gloꝛiã.

De inuidia.

Capitulũ VIII.

ORego. in moꝛa. De inuidia: odiũ: susurratio: detractio: exultatio in aduersis primi: ꝛ afflictio in pꝛo sper⁹ nascit ¶ Idẽ. Qui post puniẽdi sũt retributõis supplicio: nũc semetip̃os affi ciũt inuidie toꝛmẽto ¶ Idẽ. Inuidia irã generat: qꝛ quãto interno liuoꝛis vulnere anim⁹ sauciatur. tãto etiã mãsuetudo trã quillitatis amittit. ¶ Idẽ. Dũ electi pfi ciũt: repꝛobi ad rabiẽ fuꝛoꝛis ꝛ inuidie ex citant: et bona nascẽtia que nolũt imitari guius psequunt ¶ Idem. Inuidi dũ bo nũ. Infra li. iij. de stultiloq̃o. in accusatõe ¶ Idem. Antiqu⁹ hostis vñ bonos cer/ nit p charitatẽ, puebi ad gl'iam. inde puer sos p inuidiã rapit ad penã. ¶ Idem i ome. Quicquid in mũdo ꝓcupiscim⁹. ℞ p culdubio primis inuidem⁹. videt etenim qꝛ nobis desit quod ali⁹ assequit. ¶ Joh. chꝛys. in sermo. O zel⁹: o inuidia omi ma licia cumulata. Inuidia ignis inextiguibilis est. eteni sicut tinea ꝓmedit vestimẽtum. sic ꝛ inuidia eũ qui zelat cõsumit. eũ autẽ cui inuidet clarioꝛẽ reddit. ¶ Idem sup ioh. Inuidere passio ꝛ fornicatõe ꝛ a/ dulterio multũ est deteꝛioꝛ. ¶ Idẽ. Inui di ocul⁹ liquatur tristicia: inuid⁹ cũ moꝛ/ te viuit cõtinua. ¶ Aug⁹ de doc. christia na. Auertat de⁹ inuidie pestez ab animis omniũ nedũ christianoꝛ. Uiciũ enĩ dia/ bolicũ est inuidia. quo solo diabol⁹ re⁹ est ꝛ inexpiabiliter re⁹. Non enĩ dicit diabo/ lo vt damnet: qꝛ adulteriũ ꝓmisisti: furtũ fecisti: villã alienã rapuisti. sed qꝛ hoĩ stan ti tu lapsus ꝓtinuo inuidisti ¶ Idem de virginitate. Superbia seq̃tur inuidia tãq; filia ꝛ pedisseq̃. Eam q̃ppe superbia ꝓtinuo parit. nec vnq; est superbia sine tali, ple atq; q; comite. ¶ Piero. in epl'a. O inuidia p mũ moꝛdaꝛ tui. o sathane callidꝛas semꝑ sancta psequens. ¶ Isido. in syno. Inui dia cũcta bona ardoꝛe pestifero deuoꝛat. inuidia aĩe tinea sensum ꝓmedit. pect⁹ vꝛ/ rit. mentẽ afficit. coꝛ hoĩs q̃si q̃dam pestis depascit. ¶ Ansel. de sil'itu. Qui boni sal teri⁹ arrider: sctis cõsentit. qui ꝟo inuidet diabolis similis est. Siq̃dẽ magis puto esse saluatõem sperandã ei⁹ qui paꝛ boni facit ꝛ factis aliozũ fauet: q; ill⁹ q̃ multa ꝛ inuidet alijs. ¶ Sene. in puer. Nõduz felix es si nõdũ turba te deridet. Nam etsi nullos tibi inimicos facit iniuria: multos facit inuidia. Hlo. sup psal. cxxiij. Ira ꝛ inuidia iudicio carẽt.

De ira

Capitulũ IX

ORego. ĩ moꝛal. De ira rixe: tumoꝛ mẽtis: ꝓtumelie: clamoꝛ: indigna tio: blasphemie, pferunt. ¶ Idẽ. Plerũq; mentẽ sub obtẽtu iusticie ire im manitas vastat. ꝛ dũ quasi seuit zelo recti tudinis. rabiẽ explet ira furoꝛis. ¶ Idẽ. Qui humanoꝛ actuũ subtili examie gres sus enumerat: irã sine voce iudicio. iraz in voce cõcilio: iram vero in voce atq; fmo ne gehenne ignib⁹ mancipat. ¶ Idẽ. Pl⁹ semꝑ ira ĩ vindicta exigit: q; de iniuria ac cipit. ¶ Idem in dialo. Tãto metuẽda ẽ

ira iustorũ:q̃nto et cõstat qr in eor cordibus ille p̃sens est q̃ ad inferendã vltõnem quã voluerit inualid⁹ nõ est. Idẽ in regis. Ira etiã cũ delinq̃ntiũ culpas inseq̃t: nõ debet menti nostre q̃si dña p̃re:sz post ratõis tergũ quasi ancilla rõis subnixius famulari Idẽ. Nemo p̃t diligere illuz quẽ ex ira vl odio nõ vult videre. Idẽ. Ira si semel mentẽ possidere cepit:iustuz esse deputat etiã illud quod crudelit facit Idẽ in pasto. Illa que mater est oĩm: custosq̃ virtutũ p ire vel impatiẽtie viciũ virtus charitatis eneruat Hieron⁹. in origi.sup mich. Prope modũ naturale ẽ vt r nur⁹ socrũ:et socr⁹ oderit nurz Augustin⁹ in epla. Sicut acetũ corrũpit vas si diut⁹ ibi fuerit.sic ira corrũpit cor si in aliũ diem durauerit. Idẽ. Multo melius nec iuste cuiq̃ irascimur: q̃ velut iuste irascẽdo in alicui⁹ odiũ ira r occulta facilitate dilabimur. Idem in ser. dñi in mõte. Si irasci nõ ẽ fas fratri suo sine cã. aut dicere racha:aut dicere fatue.mlto minus fas est animo tenere aliq̃d vt in odiũ indignatio uertat. Idẽ. Odiũ est ira inueterata Idẽ de ci. dei. Irã nil aliud esse q̃ vlciscẽdi libidinẽ veteres diffinierunt. Idem in regula. Melior est q̃ q̃ uis ira sepe tẽtat:tñ impetrare festinat vt sibi dimittat cui se fecisse agnoscit iuriã: q̃ qui tardi⁹ irascit:r ad veniã petendaz tardius inclinat. Qui autẽ nunq̃ petit veniã:aut nõ ex aĩo petit: sine causa est ĩ monasterio etiã si inde ñ p̃ciat. Blo. mat. p̃viij. Si nõ dimiserimus ex corde qđ in nos delinq̃tur. etiã hoc qđ p penitẽtiã dimissum erat a nobis exigit Blo. cassio. ps.iij. Venial ira ẽ q̃ nõ ducit ad effectũ Joh. chrys. sup iohannẽ. Qui irascit sine ratõe multis supplicijs dignus erit. volũtarie seipm in barathra pditõnis ferens:r ante futurã gehennã hic iã vindictam solues. Idẽ. Nõ iracũdos tm r illate malicie memores punit de⁹:tãq̃ reos.sed r eos q̃ r irascẽtes aut offẽsos fratres placare negligũt et dẽnunt Idez. Osculũ pacis porrigere tpe q̃ sacra offerunt in vsu ecclie est.sed vereor ne pces ex nobis labijs tm̃mõ pacẽ faciãt.cũ tñ christus nõ ex ore sed ex corde desideret r affectu velit p̃mũ nõ labijs salutari Idẽ Si tm̃modo ñ ledas eũ q̃ te lesit:auertas autẽ te ab eo nec libenter eũ videas:manz sine dubio vuln⁹ in pectore:r ire dolor augescit in corde. Ambro. de offi. Si irascimur qr affect⁹ nature nõ est nr̃e ptãtis: malũ sermonẽ nõ pferam⁹ de ore nr̃o ne i culpã ruamus. Idem. Is qui cito iniuria illata mouet: facit se dignũ iudicari cõtumelia. dum vult ea indignus haberi Berñ. in epla. Nõ irasci vbi irascendũ sit:nolle emẽdare pctm̃ est: p̃us vo irasci q̃ irascẽdũ sit:peccatũ pctõ addere est.

De acidia

Laptulũ X

Rego. in mora. De tristicia vl acidia nascit malicia:rancor:pusillanimitas:despatio:torpor circa p̃cepta. vagatio mẽtis circa illicita. Idem. Vana aĩa qr ad deũ solũ appetẽdũ facta ẽ. oẽ aũt qđ infra deũ appetit min⁹ est. iõ ei iure nõ sufficit omne qđ de⁹ nõ est. hinc est q̃ huc illucq̃ spargit:r ab vnaq̃q̃ re fastidio impellẽte remouet. Idem ĩ pastor. Plerũq̃ piger dũ necessaria agere negligit:q̃dã sibi difficilia opponit: q̃daz vero incaute formidat. r dũ q̃si inuenit qđ velut iuste metuat: ostẽdit q̃ in ocio q̃si non iniuste torpescat. Idẽ. Si qđ mortuũ in nobis est ad vitã nõ accẽdit. hoc etiã extinguit qđ quasi adhuc viuũ tenet Jđ Qui adhuc in peccatis est:p̃uersiõis fiduciã nõ amittit. qui vo post p̃uersionẽ torpescit:etiã spem q̃ potuit esse đ peccatoz cõuersiõe subtraxit. Aug⁹ de confessi. Palato nõ sano pena est panis q̃ sano est suauis.r oculis egris odiosa est lux: q̃ puris amabil est. r iusticia tua dñe displicet tristibz et iniquis. Idẽ. Nullo mõ decz. Infra li.iiij. de exercitio. Joh. chrys. de ppunctõe cordis. Nõ video q̃ aliq̃s nr̃m vera r pfecta cupidine celestiũ teneat. alio q̃n omnia q̃ vident esse ḡuia: vmbras putaret r risum. Ambro. sup Luc. Discere rogare qđ cupis ipetrare. fastidiosos viros celestiũ pfectus munerũ nõ sequũtur Idẽ in epla. Sicut dñs nõ vult mortẽ pctoris tm̃ vt reuertat r viuat:ita tepidos odit r cito ei nauseam faciũt Jsid. de sum. bo. Tepid⁹ in p̃uersiõe ociosa vba r vanas cogitatones noxias esse non

F

cõspicit. q̃ si a tepore mentis euigilauerit ea que p̃us leuia estimabat: ꝯfestim quasi horrẽda atq̃ atrocia ꝑtimescit. ¶ Idem. Dei seruũ sine intermissiõe legere: orare ⁊ opari optet: ne forte mentẽ ocio deditam spũs fornicatõis surripiat. Cedit eĩ labori voluptas: animũ aũt vacantẽ cito p̃occupat. ¶ Berñ. in epl'a. Pro vitãdo ocio ociosa sectari ridiculum est. ociosum aũt est qd̃ vel nullã habz vtilitatẽ: vel vtilitatis intentõnez ¶ Idẽ. Miror q̃ ad gustũ cibi dulcissimi nauseas. si tamen gustasti q̃z dulcis est dñs. aut certe nõdũ gustasti ⁊ nescis quid aut quõ sapit christ⁹. ideoq̃z nõ appetis incognitũ ⁊ inexptũ: aut si forte gustasti. ⁊ dulce nõ sapit: sanũ nõ habes palatũ. ¶ Idẽ sup canti. Doleo aliq̃s nostrũ graui ĩ sacris vigilijs dep̃mi somno. nec celi ciues reuereri. sed in p̃sentia p̃ncipum tãq̃z mortuos apparere: cũ tñ ip̃i nostra alacritate ꝑmoti nr̃is interesse solẽnijs delectent̃. vereor ne nr̃am desidiã aliqñ abominãtes cũ indignatõe recedãt. ¶ Idẽ. Cũ te tepore acidia vel tedio affici sentis. noli ꝓpterea diffidere atq̃z desistere a studio spũali. sz iuuãtis req̃re manũ: trahi te obsecrãs ¶ Idẽ in ser. Tepescim⁹ ꝓcessu tp̃is a feruore cõuersatiõis nr̃e: paulatim refrigescit charitas: abũdat iniquitas: vt heu cõsummemur ĩ carne q̃ spũ ceperam⁹ ¶ Idẽ. Quid istud negligẽtie: q̃d pigricie: immo q̃d vecordie est: vt ñ crebris suspirijs ⁊ feruẽtissima affectõe abrumpere hinc: ⁊ in illa tã felicia agmina iaculari animos studeam⁹? Ue nobis a duricia cordis nr̃i. ve nobis a peccato gentiũ q̃s apostol⁹ sine affectõe ꝯmemorat esse ¶ Sen̄. in epl'a. Cito inerti ocio vita torpebit. si relinquendũ est q̃cquid offendit. ¶ Idẽ. Ociũ sine litterꝫ mors est ⁊ viui hominis sepultura.

De auaricia.

Capitulũ XI

Grego. ĩ mor̃. De auaricia: ꝓditõ: fraus: fallacia: ꝑiuria: inq̃etudo: violẽtie: et cõtra misericordiã obdurationes cordis oriunt̃. ¶ Idẽ. Auaricia desideratis reb⁹ habitis nõ extinguit̃ sz augetur. Nã more ignis cũ ligna q̃ ꝯsumat exceperit magis excrescit. ¶ Ambro. in ser. Quosdã g̃dus cupiditas habet: q̃ plures ascẽdit eo ad altiora festinat: vñ fit grauior ruina lapsuro. ¶ Idẽ. Ibi abundãtia vbi satietas: vbi aũt fames cupiditatum: vbi inexplebil' appetentia: ibi vtiq̃z paup̃tas. ¶ Aug⁹ in sermo. Nõ solũ auarus ẽ qui rapit aliena. sed ⁊ ille auar⁹ est q̃ cupide seruat sua ¶ Idẽ de v̄bis dñi. Inexplebilis est sola auaricia diuitũ. sp̃ enĩ rapit ⁊ nũq̃z satiat̃. nec deũ timet: nec hominẽ reueret̃. nc patri parcit: nec matrẽ agnoscit. nec fratri obtẽperat: nec amico fidẽ ꝑuat. viduã opprimit. pupillorũ res inuadit. liberos in seruitiũ redigit: testimoniũ falsũ ꝓfert. res mortui hoĩs occupant̃: q̃si nõ ⁊ ip̃i qui hoc faciũt moriant̃. ¶ Idẽ de libero arbitrio. Dictũ est radicẽ oĩm malorũ esse auariciã. hoc est pl⁹ velle q̃z satis est. Tãtũ autẽ satis est q̃ntũ sibi exigit nature in suo genere ꝯseruãde mod⁹. ¶ Idem de. x. chordis. Qua fronte vẽtur⁹ es ad filiũ tuũ q̃ p̃cessit: cuiꝫ p̃cedẽti nõ mittꝫ ꝑtẽ suã in celũ? Potes ꝓrsus. Audi ip̃m dñm dicẽtẽ. Thesaurizate vobis thesauros ĩ celo. ¶ Isi. in etymo. Auid⁹ dictus est ab auẽdo. auere enĩ cupe est. hinc et auarus. Nam q̃d est auar̃ esse nisi ꝓgredi vltra q̃z sufficit. Auar⁹ enĩ dict⁹ est: eo q̃ sit auid⁹ auri. et nunq̃z opib⁹ expleat̃. ¶ Idem de sum. bo. Qui bona mũdi diligit: velit nolit timoris et doloris pene succũbit ¶ Iohãnes chry. sup ioh̃. Quẽadmodũ ĩ fontem mũdũ sterc⁹ q̃s immittẽs totũ eũ immũdũ facit. ita ⁊ in diuitias iustas auaricia intrãs: oĩa spirare facit ab eo q̃ illic est auaricie fetore. ¶ Idẽ Nõ amabit ꝓxim q̃ aur̃ amat ¶ Berñ. d̃ ꝯtẽptu mdi. Nũc trahit sua quẽq̃z voluptas: et odorẽ turpis lucri sectãtes q̃stũ estimãt pietatẽ q̃r̃ certa dãnatio est ¶ Idẽ. Utinã sapes miser ⁊ intelligeres cũ thesauro pecunie: thesaur̃ ire ꝑit̃ cumulari. vtinã nouissima ꝓuideres. aĩaduerteres nõ facile ꝑ foramen ac⁹ trãsituros diuitiar̃ cumulos. ¶ Sene. in epl'a. Uidisti aliqñ canẽ missa a dño frusta panis ac carnis apto ore captãtem: q̃cq̃d accipit: ꝓtin⁹ integr̃ deuorat. et sp̃ ad spem vẽturi hiat. ¶ Idẽ. Euenit nob̃ q̃cq̃d expectantib⁹ fortuna ꝓiecit. id sine vlla voluptate dimittim⁹: statim ad rapinã alteri⁹ erecti et attoniti. ¶ Idẽ. Quis/

ąs ō accipiēdo. Infra li.iiij.de ingtitudie

De gula.

Capitulū XII.

¶ Rego.in moza. De vētris inglu/uie inepta leticia:scurrilitas:īmū dicia:multiloquium.hebetudo sensus circa intelligētiā oziť ¶ Idē Quīcz nos modiť gule viciū tētat. Aliqñ nāqz indigētie tpa p̄uenit. Aliqñ ꝙo tpus nō p̄uenit:sz ciboś lauziores q̄zit. Aliqñ q̄libz sumēda p̄parari accurati⁹ expetit. Aliqñ aūt z q̄litati ciboz̄ z tpi ꝓgruit: sz in ipa ciboz̄ q̄ntitate sumēdi mēsurā refectiōis excedit. Hō/nunqz ꝙo z abiectū ē qō desiderat: z tñ ipso estu immēsi ō̄sideriꝰ deteri⁹ peccat. Exemplū de p̄mo ī ionatha.i. Reg.xiiij. De scō in israeliticś. numeri.xi.a. De tercio ī filijs heli.i. Regū.ij.c. De q̄rto Eze.xvi.c. De q̄nto ī esau. Bene.xxv. ¶ Idē. Sepe dū q̄si ꝓcussi carni parcim⁹:ad p̄liū cō/tra nos hostē nutrim⁹. Eisdē nāqz alimē/tś vicia supbiūt q̄bz nutrite ꝙtutes viuūt. z cū ꝙtus aliť plezqz vires vicijs augenť ¶ Idē ī pasto. Bule deditos supfluitas locutōis:leuitas opis atqz luxuria. abstinētes ꝙo sepe impatiētia atqz tristicia :sepe ꝙo supbie culpa comitať. ¶ Hiero .in epla. Difficile inter epulas seruať pudicicia.nitens cutis sozdidū ostētat animuz. ¶ Idē Nihil sollicitⁱ⁹. Infra li.iiij. de leticia. ¶ Isi.de sū.bo. Ebrietas p̄turbatō nem gignit mētis:furoꝛē cozdis: flāmā libidis.ebrietaś ita mentē alienat vt vbi sit nesciat. vñ etiā z malū nō sentiť qō p ebrietatē ꝓmittiť. ¶ Idē. Cui abstinētia nō ē epulaz:ardēt́ diuitś attēdat supplicīū. cuius tāta in iferno inť ignes erat ī̄opia :q̄nta hic fuerat epulaz copia ¶ Iō. Qui nimiū cibis vrunť:q̄nto magś vētrē pascūt: tāto ampliⁿ sensū mēt́ obtūdūt. Hā greci dixerūt.ex crasso vētre subtilē sensū gignō posse. ¶ Aug⁹ de doc.christiana. Fieri pōt vt sine aliq̄ vicio crapule vl̄ vozacitatis p̄ciosissimo cibo sapiēs vtať. insipiens aūt fetidissima gule flāma ī cibū vilissimū ardescat. ¶ Basiliⁿ ī regula. Sicut miles pl̄imo onere p̄grauatus p̄pediť .ita monachⁿ vl̄ clericⁿ ipediť ad vigilias cū escarū plenitudine tozpescit. ¶ Berñ .in apolo. Saniⁿ est modico vino vti p̄pť in firmitatē:q̄z multa aq̄ ingurgitari p auiditatē. ¶ Legiť in sciētia naturali q̄ inť aīalia magnoz̄ cozpoz̄ nulli dedit natura tā paruū os ꝑm cozpis q̄ntitatē:sicut homī. qō factū est ad p̄mēdatōez tpantie z ad detestatōez gulositatś. ¶ Bre. Quāto cozpⁿ iplēť:tāto aīa minoraťť. ¶ Uñ hiero. Qui luxuriaťť viuēs mozt⁹ e:z q̄ inebriaťť mozt⁹ z sepulť. ¶ Sene. Libōz copia subtilitas ipediť. ¶ Idē. Uētri obedientes loco animaliū viuimus:nō hoīm. ¶ Berñ. Uoluptas gutturś q̄ tāti hodie estimať vir duozū habz lōgitudinē digitozū: non durat nisi q̄ntū durat trāsitⁿ ille p gulam: z p illo trāsitu vult dña gula tot z tāta sibi p̄parari.

De luxuria

Capitulū XIII.

¶ Rego.ī moꝛ. De luxuria cecitas mētis:incōsideratio :incōstātia:p̄cipitatio:amoz sui:odiū dei: affectⁿ p̄sentś seculi:hozroz vl̄ desp̄atio futuri generať. ¶ Idē. Nulla añ dei oculos iusticie pietatiś sunt opa :que cozruptōis cōtagio mōstranť immūda. ¶ Idē ī dia. Carnalis delectatio mētē quā ifícit obscurat:ut videre verī lumis claritatē nō valeat. sz vnde infernⁿ delectať:inde caliginē ad supna patiať ¶ Aug⁹ de fide ad petz. Quia dū sibijnuicē vir mulierqz miscenť vt filios gignēt.sine libidie nō est parētū ꝓcubitⁿ. et ob ß filiozū ex eoz̄ carne nascētiuz nō pōt sine pctō esse ꝓceptⁿ:et pctm̄ ī pnulos nō trāsmittit,p̄pagatio:sz libido ¶ Isi. ō sū. bo. Luxurie imagies quas ī vitate gessimus:sepe dozmiētibꝫ nobis in aīo apparēt:sz innoxie si nō ꝓcupiscēdo occurrūt. id ē si nō ꝓsentiⁿ⁹ vigilātes ¶ Idē. Qui nocturna illusiōe polluiť. z si extra memoriā turpiū cogitatōnū sese p̄sentiat inq̄natuz.tñ ß ut tentareť culpe sue tribuat.suā q̄z immūdiciā statim fletibꝫ tergat ¶ Idē Deⁿ nōnunqz deūcit occultā mētis supbiā p carnis manifestā ruinā. ¶ Idē. Inter septē vicia foznicatio maximū ē scelⁿ. q̄z p carnis immūdiciā tēplū dei violat:z tollēs mēbza christi facit mēbza meretricś ¶ Joh.chrys.sup mat. Uiciū libidis facile ex vacātia z ocio nascit. Hā diffinitio amozis hec est:aīe vacātis passio ¶ Idez

Per omnẽ actũ carnalẽ hõ animalib⁹ sil'is inuenit̃: maxime autem ꝑ vsum libidinis. Idem sup ioh. Porci sunt q̃ vitaꝫ suã cenose libidini et voluptatib⁹ seculi manciparũt. Hiero. in ori. sup ose. Sic̃ vinũ et ebrietas eũ qui biberit mẽtis sue ĩpotem facit. ita fornicatio ac voluptas ꝑuertit sensum. animũq̃ debilitat. ⁊ de rationali hoĩe brutũ efficit aĩal. Idẽ. Sic̃ gule seruiẽtes habẽt ventrẽ deũ. ita q̃ libidini seruiũt habẽt deũ beelphegor. Idẽ in ori. sup naũ. iij. Corruent in corꝑibus suis. lxx. infirmabunt̃ ĩ corꝑib⁹ suis. Multi ꝓpt̃ res venereas ĩ corꝑe debilitati sũt: ⁊ cũ ꝑditõe anime carnẽ q̃ꝫ frãgũt cui seruiũt. Glo. ꝓuer. vi. sup illd̃. ꝑciũ scorti. Breuis voluptas fornicatiõis: ⁊ ꝑpetua pena fornicatõis. Interl'. Lu. xv. Luxuria ꝯsumit oĩa bona gr̃e ⁊ nat̃e. Sene. ĩ epl'a. Luxuria voluptas fragil' ẽ breuis fastidio obiecta. q̃ auidi⁹ acta ẽ oci⁹ in ꝯriũ recidẽs. cui⁹ subĩde necesse est aut peniteat aut pudeat: ĩ q̃ nihil est magnificũ. aut ꝙ naturã hoĩs dijs ꝓximi deceat. res hũilis mẽbroꝝ turpiũ aut viliũ mĩsterio exitu feda. Idẽ. Nihil tã mortifeꝝ ingenijs q̃ꝫ luxuria. Idẽ Vis magna mẽtis blãdusq̃ animi calor amor est: iuuenta gignit̃: luxu ⁊ ocio nutrit̃ inter leta fortune bona. quẽ si fouere atq̃ alere desistas cadit. breuiq̃ vires ꝑdit extĩct⁹ suas. illicita amant̃ ⁊ excidit q̃cquid q̃sq̃s in ꝑmo obstitit. pepulitq̃ amorẽ tut⁹ ac victor redit q̃ blãdiẽdo dulce nutriuit malũ sero recusat ferre qd̃ subijt iugũ. Hiero. Appetit⁹ fornicatõis anxietas est: satietas pnĩa. Et .i. ad Chori. vi. Qui fornicat̃ ĩ corp⁹ suũ peccat. Glo. In fornicatõis oꝑe totus hõ absorbet̃ a carne q̃ fornicat̃: vt iam hõ nõ possit anim⁹ su⁹ esse. sꝫ sil' tot⁹ hõ possit dici caro. Et dicit q̃dam glo. sup leuit̃. ꝙ cũ demões de om̃i pctõ gaudeant: ꝑcipue tñ gaudẽt de fornicatiõe. qꝛ ibi corp⁹ ⁊ aĩa maculat̃: ⁊ ideo maxime cauendũ

De perplexitate.

Capitulũ XIIII

Grego. in mora. Cũ mẽs int̃ minora ⁊ maxima pctã cõstringit̃. si oĩno nullus sine pctõ euadẽdi adit⁹ pateat minora sꝑ eligant̃. Idẽ. Cum in dubiis cõstringimur: vtiliter minimis subdimur. ne in magnis sine venia peccemus. Isi. in syno. In malis ꝓmissis rescinde fidem. in turpi voto muta decretũ. Idẽ de sum. bo. Argumẽta machinationũ malarũq̃ cogitationũ semina que in cordib⁹ hominũ diabol⁹ fundit. ita sepe captã implicant mentẽ: vt ex quacũq̃ parte euadere q̃sq̃ tentauerit: sine ꝑiculo non possit. veluti si iures hoc facere: qd̃ si feceris pecces. si nõ feceris: reus ꝑiurij sis. In tãto ergo mali discrimĩe: vt euadẽdi adit⁹ pateat: minora poti⁹ eligẽda sunt: vt maiora vitent̃. Aug⁹ de mẽdacio. Illa desinũt esse peccata: que ꝓpter g̃uiora vitanda suscipiunt̃. Sicut enĩ in reb⁹ vtilib⁹ nõ vocat̃ damnũ quod ꝓpter mai⁹ lucrũ amittitur. sic ⁊ in reb⁹ sacratis nõ vocat̃ peccatũ quod admittit̃ ne graui⁹ admittat̃. Ambro. de offi. Si nõ potest alteri subuenari nisi alter ledat̃: cõmodi⁹ est neutꝝ iuuari: q̃ꝫ grauari alterũ.

De ꝯflictu vicio rũ et virtutũ

Capitulũ XV

Augustin⁹ in li de ꝯflictu. O q̃ꝫ amar⁹ est suꝑbie ꝯgressus: que angelos de celo ꝓiecit. hoĩes de paradiso minauit. Suꝑbia dicit. certe multis ĩmo pene oĩb⁹ melior es: verbo: sciẽtia: diuitijs: honorib⁹: et cũctis que carnalibus vel spiritalib⁹ suppetũt charismatib⁹. Cũctos ergo despice: cũctis teip̃m supiorẽ attende. Hũilitas respõdet. Memẽto qꝛ puluis es: qꝛ cinis es. qꝛ putredo ⁊ v̄mis es: quiq̃ etsi altus es: nisi tãto te hũilies: q̃nto magnus es: ꝑdis om̃ino qd̃ es. Nũquid tu altior es q̃ꝫ ꝑmus angelus. nũq̃d splendidior in terra q̃ꝫ lucifer in celo? O, si ille de tãta sublimitate ꝑ suꝑbiã cecidit. quõ tu ad tantã celsitudinẽ suꝑbiens de imis ascẽdes? Inanis gl'ia dicit. Age bonũ quod vales: ostẽde bonũ cũctis qd̃ agis: vt bonus a cũctis dicaris. vt sanct⁹ ⁊ venerabilis ab homib⁹ prediceris. vt d̃i dilectus voceris. vt nemo te ꝯtemnat. nemo te despiciat: sed vniuersi debituꝫ tibi honorem ꝑsoluant. Timor dei rñdet. Si boni aliquid agis: nõ ꝓ trãsitorijs sed ꝓ eternis honorib⁹ age: occulta qd̃ agis ĩ q̃ntum vales. sit in animo tuo occultandi

voluntas: ⁊ nõ erit õ ostentatõe vlla temeritas: nec crimis erit aliqñ manifestare qõ semp vis celatũ habere ¶ Simulatio dicit: qz nihil boni in abscondito facis: nec a cũctis cognitus detestabilis habear⁹: finge te foris esse qõ intra nõ appetis ¶ Vera religio rñdet. Immo magis satage esse q̃ ostẽtare qõ nõ es. Nã hoc hoiby ostendere qõ non es: quid aliud q̃ dãnatio est? ¶ Cõtemptus dicit. Quis tu vt tibi peioribꝫ obtẽperes: deterioribꝫ famulatũ exhibeas: te magis q̃ illos decuerat impare qui tibi non possunt ingenio vl̃ industria coeq̃ri. Obtẽpera igit̃ soli⁹ dei impio: ⁊ ñ sit tibi cura õ aliquo ¶ Subiectio respõdet. Si dei obtẽperandũ est impio: etiam hũano subdi necesse ẽ magisterio. Ipse ei dicit. Qui vos audit me audit: ⁊ qui vos spernit me spernit. Ita inquis oporterz si talis esset q̃ loco dei imparet. sed nõ est talis p quem de⁹ impet. Sed audi apl'm ꝺicentẽ tibi. Ait enĩ. Non est potestas nisi a deo: que autẽ a deo sunt: ordinata sunt. Quales enĩ esse debeãt hi qui imperãt ñ est a subditis discutiẽdũ ¶ Inuidia dicit In quo illo vl̃ illo minor es? Cur ḡeis eq̃lis vel supior nõ es? Quãta vales que ipi non valent? Nõ ergo tibi aut supiorem esse aut eq̃les debẽt. ¶ Cõcordia fraterna respõdet. Si ceteros virtutibꝫ antecellis: tu n⁹ in loco infimo q̃ in summo temetipm ꝓseruas. sp enĩ de alto peior fit ruina. Q, si tibi vt asseris q̃dam supiores vel eq̃les sunt: quid te ledit? quid te nocet? Caue pr sus ne dũ alijs locũ celsitudinis inuides: illũ imiteris de q̃ scriptũ est. Inuidia diaboli mors introiuit in orbẽ terraz: imitãtur autẽ illũ qui sunt ex parte illi⁹ ¶ Odium dicit. Absit vt illũ amem: quẽ in oibus contrariũ habes. qui tibi derogat: q̃ tibi insultat: qui te cõuitijs exaspat: q̃ tibi peccata tua improperat: q̃ te dictis ⁊ operibus atq̃ honoribꝫ sp̃ preuenire festinat. nisi enim ipe tibi inuideret: nequaq̃ se tibi ita pferret. ¶ Dilectio vera respõdet. Nunq̃d qz hec que narras odio habẽda sunt ĩ hoie: pterea nõ est amãda dei imago in homine: sicut christus qui ĩ cruce posit⁹ inimicos suos dilexit. ⁊ ante crucis tormẽtum ãmonuit dicẽs. Diligite inimicos vros ⁊c. Omnẽ ergo amaritudinẽ cordis euome: et quo pacto valueris: charitat⁹ dulcedinẽ sume: nihil enĩ illa suauius. nihil illa beatius. ¶ Detractio dicit. Quis p̃ sustinere. q̃s silentio valz tegere: q̃nta ille vl̃ illa praua ꝓmittit: nisi forte q̃ ꝓsẽtit? ¶ Libertas iuste increpatõis respõdet. Nec tacenda sunt mala primi: nec ꝓsentiẽda. sed charitate fraterna in faciẽ prim⁹ est redarguẽdus. Et infra. Nonunq̃ errata delinq̃ntiũ ad tpus silẽtio tegẽda sunt: vt aptiori tpe corrigãt ¶ Ira dicit. Que erga te agunt: eq̃nimiter ferri nõ possũt. imo hec patiẽter tolerare peccatũ est: qz etsi nõ eis cũ magna exasperatõe resistit: cõtra te deinceps sine mẽsura cumulãtur. ¶ Patiẽtia rñdet. Si passio redẽptoris ad mẽtẽ reducit: nil tã durũ quod nõ equo anio tolerẽt. Christus enĩ vt ait petr⁹ p nobis passus est vobis relinq̃ns exẽplũ: vt seq̃mini vestigia ei⁹. Sed q̃nta sunt hec que patimur in cõparatõe illi⁹? Ille enĩ opprobria: irrisiões cõtumelias: alapas: sputa: flagella: spineã coronã: crucẽ quoq̃ sustinuit: atq̃ mortẽ. et nos miseri ad nr̃am ꝓfusionẽ vno sermone fatigamur: vno ꝙbo. deijcimur ¶ Proteruia dicit. Nũquid stultis: nunq̃d insensatis ac brutis aialibꝫ leuia ꝙba ⁊ nõ magis aspa vt tales decet dũ deli quũt obijciẽda sũt? ¶ Mãsuetudo respõdet. Nõ tua in his psuasio: sed apostoli sẽ q̃nda est p̃ceptio. Seniorẽ ne increpaueris Et rursum. Seruũ dñi nõ oportet litigare: sed mansuetũ esse ad oẽs. Quod vicz malũ pteruie deteriusq̃ adhuc subditis q̃ platis nocet. Sepi⁹ enĩ ptingit vt leniter ⁊ cũ charitatis dulcedine platam correctionẽ subditi spernãt. ⁊ cõtra hũilitatis ꝙba despectõis iacula emittãt. ¶ Tumor mentis dicit. Testẽ habes deũ in cel̃: non tibi sit cure q̃d de te suspicent homines ĩ terris. ¶ Satisfactio debita rñdet. Non est danda detrahẽdi occasio: nõ susurrãdi suspitio: sed si assunt q̃ corrigant manifestanda: aut certe si desunt: hũili ptestatiõe neganda. ¶ Torpor ⁊ ignauia dicũt. Si lectõi cõtinuato studio sp insistis: oculoꝝ caliginẽ incurris. si indesinẽter lachrymas fundis: ipos etiã oculos amittis: si protelatis vigilijs psalmorũ censum psoluis: ĩ sanitã capitis acquiris. si quotidiano labore te cõficis ad op⁹ spiritale q̃ ꝓsurges?

Exercitiũ bonũ respondet. Quid tibi ad hec pferenda tã longa tẽporũ ꝓponis spacia? Nunquid scis si die crastina viuas: immo si vel etiã vnã horã ĩ hac vita facias? An forte de tua mente excidit qđ saluator in euãgelio dicit. vigilate: qꝛ nescitis neqꝫ diẽ neqꝫ horam? Quapropter discute torporis inertiã: spqꝫ memẽto qꝛ regnũ celorũ nõ tepidi: non molles: nõ desides: sed violẽti vimqꝫ faciẽtes diripiũt.

Cupiditas siue auaricia dicit. Ualde sine culpa es ꝙ quedã habẽda ꝯcupiscis: quia nõ multiplicare appetis: sed egere ꝑtimescis. et quod malus aliꝰ male retineret: ipe melius expẽdis. Mũdi cõtemptus respõdet. Ista nec apud hoĩes seculares sine periculo ꝓcurant̃: quia q̃nto q̃s amplius habere ceperit: tãto ampliꝰ habere cõcupiscit. fitqꝫ vt modũ in cõcupiscendo nõ habeat: dũ innumeris huiꝰ seculi curis deseruire festinat. Si ergo secularibꝫ viris ita est ꝑiculosa cupiditatꝫ industria: quãto magis illis ꝑiculosior qui iam habitu ꝛ cõuersatõe seculares esse desierũt. qui totũ quod viuũt dño deuouerunt. Dicis forte ideo a sanctis religiosisqꝫ viris plura habẽda sunt: vt melius ab ipis q̃ꝫ a popularibꝫ erogent̃ christi pauꝑibus. Et ego cõsentio: sed p̃latis: nõ aũt subiectis. Obduratio dicit. Si ea que possides egentibꝫ tribuis: vnđ subiectos absqꝫ penuria nutris? Misericordia respõdet. Memento q̃d purpurato diuiti cõtigerit: qui nõ ideo dãnatus est ꝙ aliẽa tulerit: sed ꝙ egenti pauꝑi sua nõ tribuerit. ꝛ in inferno positꝰ ad petẽda minima ꝑuenerit: qui hic parua negauit. Uentris ingluuies siue gula dicit. Ad esũ dominus omnia mũda creauit: et q̃ saturari cibo respuit: q̃d aliud q̃ꝫ muneri concesso contradicit. Ciborũ parsimonia rñdꝫ. Unũ horũ que dicis verꝫ est. Ne enĩ homo fame moreret̃: omnia ad esum deꝰ mũda creauit. sed ne ꝯmedendi mẽsurã excederet: abstinentiã impauit. atqꝫ inter cetera sua mala saturitate maxĩe panis sodoma ꝑijt. Quapropter sicut eger ad medicinam. sic ad sumẽdas dapes debet quisqꝫ accedere: nequaq̃ꝫ. s. in illis voluptatez appetẽs: sed necessitati succurrẽs. Ille autem plene hmõi viciũ superat: quiĩ sumẽdis dapibꝫ nõ solũ parsimoniã tenet. vt. s. refectõez corꝑis semꝑ esuries imperet: verumetiã accuratiores simul ꝛ lautiores epulas excepta corꝑis infirmitate ꝛ hospitum susceptõe cõtempsit. Inepta leticia dicit. Ut quid animi gaudiũ intꝰ abscondis. Egredere in publicũ letꝰ. dic aliquid foris vnde vel tu vel ꝓximi rideant. Fac eos letos tua leticia. Moderatus meror rñdet. Unde tibi inest tãta leticia. Nunquid iã diabolũ vicisti. nũquid iam de exilio ad patriã venisti? An forte in obliuionẽ venit quod dñs dicit. Mundus gaudebit: vos aũt cõtristabimini. sꝫ tristicia vestra vertet̃ in gaudiũ. Comp̃me ergo inanẽ leticiã: qꝛ nondũ euasisti penalez erumnã. Nõne apud omnes insanꝰ iudicatur is: qui carceralibꝫ tenebris reclusus gaudere conatur. Multiloquiũ dicit. Nõ reus ille tenebit̃: qui plura quidẽ: sed bona loquit̃. sed ille qui saltẽ rara sed mala dicere ꝓbatur. Discreta taciturnitas respõdet. Uerũ est quod dicis: sed dũ multa bona ꝓferri videt̃: sepe cõtingit vt a bonis locutio inchoans ad praua deriuet. h̃ ipm sacra scriptura ꝓnũciat: quia in multiloq̃o nõ deerit peccatũ. Ac forte inter innumera ṽba declinant̃ criminosa. sed nunq̃ꝫ declinari poterũt inutilia atqꝫ ociosa. đ quibꝫ ratio erit in futuro reddẽda. tenẽdꝰ est ergo modꝰ in loq̃ndo: atqꝫ ab ipis nonnũqꝫ vtilibꝫ verbis parcẽdũ. Luxuria dicit. Cur te in voluptate tua mõ nõ dilatas: cũ te quid seq̃tur ignoras? Acceptuꝫ tꝑus in desiderijs ꝑdere nõ debes. qꝛ q̃ꝫ citiꝰ ꝑtrãseat nescis. Si enĩ deꝰ misceri hominẽ in voluptate carnis nollet: in ipo humani generis exordio masculũ ꝛ feminaꝫ nõ fecisset. Carnis mũdicia rñdet. Nolo vt ignorare te fingas quid post hãc vitam recipias. Si enĩ pie et caste vixeris: sine fine gaudebis. Si autẽ ĩpie ꝛ luxuriose. eternis incẽdijs subiacebis. Inde autem magis caste viuere debes: vñ q̃ꝫ citius tẽpus acceptũ trãseat ignorare te dicꝫ. Et infra. O q̃ꝫ parua est ꝯcubitus hora: qua ꝑditur vita futura. Isi. de sum. bo. Interdum vicia cũ virtutibꝫ ad vtilitatẽ confligunt: vt ipo certamine vl̃ mens exerceatur. vel ab elatione concussus animus restringatur.

De gratia.

Capitulū XVI.

Grego.in moza. Quia de gra debemus supna pſumere: vt ñ simꝰ negligentes in oꝛone vl' ope: voce veritatis exprimik. Oportet sp oꝛare ⁊ nō deficere. Petamus ergo oꝛādo: q̄amꝰ legēdo: pulsemꝰ opando. Idē. Quelibet occulta loca sine dei gra aiaz saluare nō possūt. Quod aliqñ in ipis quoq; erratibꝫ cōspicimꝰ electoꝛū. Ham loth in puersa ciuitate iustus fuit: in mōte peccauit. Idē in moza. Cū mentē nram elatio erigit: a nob summi ꝓtinus cōpunctio amoꝛis recedit. cum ꝙo supna nos gratia visitat: statim p lachꝛymas ad sua desideria instigat Jō Quāto quisq; se minꝰ videt: tāto sibi minus displicet. et quāto maioꝛis gre lumē pcipit: tanto amplioꝛ reprehensibilē se ꝓgnoscit. Idē. Justi animā gratia vocat: tētatio interrogat. Idē. Quia p occultā gratiā ad amoꝛē dei tpata desup mensura pficimus: q̄nto in nobis quotidie de dei spiritu virtꝰ crescit: tāto noster spūs deficit. Idē. Unūquēq; electū suū diuina gratia tūc magis erudiēdo custodit. cū eū q̄si pcutiens deserit. Idē. Miles ōi supne gratie fretus auxilio sic vulnera ifirmitatꝫ sue curat: vt aliena nō deserat Jō Bonū quod agimꝰ et dei ē ⁊ nostrū. Dei p puenientē gratiā. Nostrū p obsequentē liberā voluntatē. Idem sup Eze. Sive hi qui electi in testamēto veteri fuerūt: sive hi qui in testamēto nouo secuti sūt: nimirū cōstat: quia omnes ex amoꝛe trinitatis accēsi sunt. neq; enī vnū deū diligerēt si eiusdē trinitatis que deꝰ est gram nō accepissent. Idē. Sunt quidā qui p donum gratie et ipa intelligūt: que exponi a doctoꝛibus nō audierūt. Jsi. de sū. bo. Nois meritū supna gra vt inueniat pueniat. ⁊ postq; puenerit pficit: atq; ad indignā mentē veniēs facit in ea meritū qđ remuneret: que solū inuenerat qđ puniret.

Idē in syno. In oñi ope tuo dei auxilium posce: omnia diuīe gratie diuīo dono ascribe: nihil meritis tuis tribuas: in ꝺtu te tua nihil pſumas Aug⁹ de ꝓfes. Bre tue deputo ⁊ misericoꝛdie tue dñe: q; pctā mea tāq; glaciē soluisti. gre tue deputo et q̄cūq; nō feci mala. Idē de nāa et gra. Christi gra sine q̄ nec ifātes nec etate gnides salui fieri pñt: nō meritꝫ reddik: ſz gtis dak. ppt qđ gra noiak. Idē de coꝛrepti one ⁊ gra. Desiderare auxiliū gre: initiuz gre ē Idē. Bra sola hoies liberāt a malo: sine q̄ nullū ꝓsus sive cogitādo: sive volēdo ⁊ amādo: sive agēdo faciūt bonum.

Idē. Volūtas hūana nō libertate ꝓse q̄t grāz: sed ex gra potꝰ libertatē: ⁊ vt pseueret delectabilē ꝑpetuitatē: ⁊ insupabilē foꝛtitudinē Idē de q̄nq; rñsiōibꝫ. Opa liberi arbitrij bona q̄ vt fiāt ꝑpank p gtie puentū. nullis liberi arbitrij meritꝫ. ⁊ ipa faciēte gubernāte ⁊ pficiēte vt abūdēt i libero arbitrio nō dānamꝰ. q; ex his vl' huiusmodi hoies dei iustificati sunt: iustificank: et iustificabūk i chꝛisto. Idē de gtia ⁊ li.ar. Charissimi vita nra bona nil est aliō q̄ dei gra. ⁊ vita etna q̄ bone vitered dik dei gra est: et ipa ei gtis dak. Idem ibidē. Gratia dei nos facit legꝫ dilectoꝛes. lex vero ipa sine gra ñ nisi pꝛeuaricatoꝛes.

Idē ꝙ iulianū. Quia caro ꝙcupiscit aduersus spm̄: etiaz baptisatis scrīs ingerit pugnādi necessitatē. ꝓtra q̄d: nisi ꝙ malū. nō ꝙ substātiā ſz substātie viciū: dei gra regenerāte nō iputādū. dei gra adiuuāte frenandū. dei gra remunerāte sanādū Jō de. v. q̄stiōibꝫ. Salꝰ religiōis huiꝰ p quā solā salꝰ ꝓa veracit ꝓmittik nulli vnq; defuit q̄ dignꝰ fuit. ⁊ cui defuit dignꝰ nō fuit. ab exoꝛdio nāq; ꝓpagatōis hūane vſq; ī finē q̄busdā ad ꝑmiū. q̄busdā ad indiciū ꝑdicak. Idē de spū et lra. Per legē cognitio pcti. p fidē ipetratio gre ꝙ pctm. p graz sanatio aie ⁊ abolitio pcti. p aie sanitatē liberta arbitrij. p libeꝝ arbitriū iusticie dilectio. p iusticie dilectōez legꝫ opatio Jō. Lex data ē vt gra q̄reret. gra āt data ē vt lex ipleret. neq; ei suo vicio ñ impleba lex: ſz vicio pudētie carnis. qđ viciū p legē demōstrādū. p graz sanādū fuit

Jō de ci. dei. Parit ciuet terrene ciuitatis pctō viciata naka. celestꝫ ꝙo ciuitatꝫ ciues parit a pctō naturā liberās dei gtia.

Idē ō pnia. Presto sp ē gra q̄ nūq; deficit nisi ꝑ us expulsa fuerit. Cōtinue necessario qđ suū ē ispirat: si est qui recipiat.

Joh. chꝛyso. sup matth. Bra rectas mētes diligit. ⁊ sine fuco ꝓpositum. Idez.

sup matth. Debet volũtas pcedere: ⁊ sic se quet gra. nã nec gra sine volũtate aliquid opatur: nec volũtas sine gra potest. Naz ⁊ terra nõ germinat nisi pluuiã susceperit. nec pluuia fructificat sine terra. Amb. sup Lu. Nescit tarda molimĩa spũssancti gra. Auctor de spũ et aĩa. Aĩa quã dei pietas respicit: hũilitas subijcit. pñia reducit: iusticia deducit: obediẽtia ꝯducit. pseuerãtia pducit. deuotio introducit. puritas iũgit: charitas vnit. Idẽ. Facultates et quasi instrumẽta cognoscẽdi ⁊ diligẽdi habet aĩa ex natura. cognitõem ꝟo ꝟitatis et ordinẽ dilectõis nequaq̃ habz nisi ex gratia Idem. Vasa que creatrix sapiẽtia format vt sint: adiutrix gra rplet ne vacua sint si strẽnuũ opariũ inuenerit. Bern. sup cantic. In ꝟitate didici nihil eque efficax esse ad graz pmerẽdã: retinendã: recupandã. q̃z si omi tpe inueniarz nõ altũ sape: sed timere.

De penitentia

Capitulũ XVII.

Grego. i ome. Penitẽtiã agere est et ppetrata mala plãgere: ⁊ plangenda nõ ppetrare. Nã q̃ sic alia deplorat vt tamẽ alia ꝯmittat: adhuc penitẽtiã agere: aut ignorat: aut dissimulat. Aug⁹ d mirabilib⁹ sacre scripture. Qui p penitentiã peccata diluerit. angelice felicitatz cõsors in eternũ erit Idẽ in li. d penitẽtia Cõuertit. i. totus et oĩno vertit q̃ iã non penas tm̃ timet. sed ad bonũ deũ redire festinat. que cõuersio si ꝯtigerit alicui etiam in fine: desperandũ nõ est de pctõrũ suoꝝ remissione: sed qm̃ vix vel raro est tã iusta ꝯuersio: timẽdũ est de sero penitẽte Id Pietas fidei expostulat credere: q oẽs elemosyne toti⁹ ecclesie ⁊ orões: et opa iusticie ⁊ misicordie succurrãt recognoscenti mortẽ suã ad ꝯuersionẽ suã. Idoq̃z nemo penitere digne potest quẽ nõ sustineat vnitas eccl'ie. Idẽ Penitẽs oẽs fructus sue pnĩe paruos habeat. nunq̃z sufficiat. sp doleat: sp corã dño añ quẽ peccauit erubescat. ⁊ dolorẽ cũ vita finiat Idẽ. Ubi dolor finit: deficit et penitẽtia. Idem. Penitens sp doleat: ⁊ de dolore gaudeat. Idem. Penitẽs ꝯsideret q̃litatẽ ⁊ q̃ntitatẽ criminis in loco: in tpe: in pseuerantia: in varietate. in ꝯditõe psone: ⁊ q̃li hoc fecerit tentatõne: et ipius vicij multiplici excusatõe. Idẽ. Nunq̃z dñs aliquẽ sanauit. Infra de contritõe. Idem. Penitẽtia est quedã dolẽtis vindicta puniẽs in se qd dolet ꝯmisisse. qui aũt dolz qd detinet in mortali corpe: desiderat qd amat: plorat qd retardat. Idez. Qui me confessus fuerit corã hominib⁹: omnis q̃ntũcunq̃z ⁊ quotiẽscũq̃z peccator: cuiuscũq̃z ordinis. etiã si fuerit peccator sacerdos. cõfitebor ⁊ ego eũ. nam qui inuocauerit nomen dñi. i. fm q nomĩatur dñs. id est qui vocauerit eũ ad se seruiẽdo ⁊ non ꝯtradicendo: vt forsitan sepe fecit. omnis idẽ q̃cunq̃z sit ille peccator salu⁹ erit. Idem. Penitẽtia lãguores sanat: leprosos curat: mortuos suscitat. sanitatẽ auget ⁊ conseruat. claudis gressum. aridis copiã: cecz restituit visũ. vicia fugat: virtutes exornat: mentẽ munit ⁊ roborat Idẽ de quinq̃z respõsionib⁹. Petrũ nisi dñs respexisset: nunq̃z penitẽtia mot⁹ amare fleuissz. Penitẽtia ergo res est optima et pfecta: q̃ defectus reuocat ad pfectũ. Idem in ser. Si tunc vis agere penitentiã quãdo iam peccare nõ potes: peccata te dimiserunt: non tu illa. Idem in epistola. Si res aliena ppter quam peccatũ est: cum reddi possit nõ redditur: nõ agit penitentia: sed fingitur. Si autẽ veraciter agit: nõ remittitur peccatũ nisi cum restituat ablatum: si tamẽ restitui potest. Idẽ. Nemo vitã eternã. Infra lib. iiij. de desiderio. Ambro. Facilius inueni. Infra libro. iiij. de innocentia. Isido. in etymo. Penitentia appellata est quasi punitẽtia: eo q ipse homo in se penitẽdo punit quod male admisit. Nam nihil aliud agunt qui veraciter penitent: nisi vt id quod male fecerint impunitũ esse nõ sinant. eo quippe modo sibi nõ parcentibus ille parcit: cuius altũ iustumq̃z iudiciũ nullus contemptor euadit. Idem de summo bono. Penitẽtia est medicamentuz vulneris. spes salutis. per quam peccatores saluant. per quam deus ad misericordiã prouocatur. que nõ tempore pensat: sed profunditate luctus et lachrymarum. Idẽ. Neq̃z vnq̃z. Infra libro tercio de securitate. Idem in syno. Inanis est penitentia quã sequens

coinquinat culpa. Cyprian⁹ in sermo. O pnia q̃ peccata miserãte deo remittis. ⁊ ꝑadisum reseras: que ꝯtritũ sanas: oẽm tristẽ exhilaras: vitã de interitu reuocas. statũ restauras: honorẽ renouas: fiduciaꝫ reformas: gr̃amq̃ abũdantiorẽ refundis. Jd̃ O pñia q̃d d̃ te noui r̃ferã. oĩa ligata tu soluis: oĩa soluta tu r̃seras: oĩa aduersa tu mitigas. oĩa cõtrita sanas. oĩa ꝯfusa tu lucidas. omnia desꝑata tu aĩas. Jdẽ Pnĩa respuit auariciã: horret luxuriã: fugat furorẽ: firmat amorẽ: calcat suꝑbiam. ꝯtinet linguã: cõponit mores: odit maliciam: excludit inuidiã. Gerñ. suꝑ cãtica. Qui amat aĩaꝫ suã ꝑdet eã. siue ponendo vt martyr: siue affligẽdo vt penitẽs Jd̃ de. xij. g̃dib⁹. Qui v̄aciter penitꝫ laborem pnĩe non abhorret. sed q̃cq̃d sibi ꝓ culpa quã odit iniungit̃: tacita ꝯsciẽtia patiẽter amplectit̃. Jdẽ in ser. Si vis agere penitentiã oꝑtet mẽbra punire: corp⁹ affligere: teip̃m iudicare. vt nõ ĩcidas ĩ man⁹ dei viuẽtis. Justũ id q̃dẽ. sed ne q̃d nimis: alioq̃n rep̃mẽdus est feruor ĩmoderat⁹ ne noceat vnitati. seruiat indiscretõi.

De contritõe

Capitulũ XVIII.

Rego. in regis. Illũ quẽ ꝯspic⁹ delicta fletu delere: in ꝯspectu diuinitatis nõ dubites misicordiã ꝯseq̃. quia nullũ peccãtẽ reuersũ ad se despicit: q̃ peccatores redimere venit. Jdẽ suꝑ Eze. Mala q̃ nos egisse memĩm⁹ fletib⁹ puniam⁹: vt ꝑ lam̃ta pnĩe ꝑueniam⁹ ad carmẽ vite. nesi affligi modo penitẽdo nolum⁹: postmodum sine fine penalia sentiamus. Jdẽ ĩ mor̃. Quo vberi⁹ cl̃pa deflet̃: eo altior ꝯgnitio v̄itat⁹ attingit̃. q̃r ad vidẽdũ ĩternũ lumẽ polluta dudũ ꝯsciẽtia lachrymis baptisata renouat̃. Jdẽ. Quilibet pctõr. Infra in. c. de iusticia. Jdẽ. Si nos v̄tus ꝯpũctõis in intimis afficit: oĩs strepit⁹ p̃ue suggestiõis obmutescit Jd̃ ĩ pasto. Quasi sus in lutosa aq̃ semetip̃m voluit: q̃ dũ fletib⁹ suis vite mũdiciã subtrahit: añ dei oculos sordidas etiã ip̃as lachrymas facit. Jdẽ. Qui admissa plãgit nec tñ deserit: tãto g̃uiori culpe se subijcit: q̃nto ⁊ ip̃aꝫ quã flẽdo ĩpetrare potuit veniã ꝯtẽnit. Aug⁹ de pnĩa. Sicut comes pnĩe dolor est: ita lachryme testes doloris. Jdẽ. Qui se cognoscũt: sic̃ sꝑ peccant: ita sꝑ plorãt. in tota vita sua q̃ est tentatio suꝑ terrã: plorãt totã vitã suã Jdẽ Nunq̃ aliquẽ dñs sanauit: quẽ oĩno non liberauit: totũ eĩ hoĩeꝫ sanauit ĩ sabbato. q̃r ⁊ corp⁹ ab ĩfirmitate: et animã ab om̃i peccati ꝯtagiõe: indicãs penitẽtẽ oportere simul de om̃i crimĩe dolere Jdẽ. Satis dur⁹ est: cuius mẽtis dolorẽ oculi carnis neq̃unt declarare: sed sciat culpabilit̃ se durꝫ: q̃ deflet dãna corꝑis vl̃ mortẽ amici: ⁊ dolorẽ peccati nõ ostẽdit lachrymis. Jdẽ. Quẽ penitet oĩno peniteat: ⁊ dolorẽ lachrymis ostẽdat. Jdẽ in li. meditatõnũ. Da mihi dñe in h̃ exilio panẽ doloris ⁊ lachrymaꝝ. quẽ esurio suꝑ omneꝫ copiã deliciaꝝ Jdẽ. Sit pnĩa ꝯtinua: amara: comes etatis mee: ꝯtinuus dolor: insatiabilis terror vite mee. Et infra. Si nõ sũ dign⁹ oculos ad celũ leuare orãdo: certe nõ sum indign⁹ eos vl̃ saltẽ excecare plorando. Jdẽ in ꝯfes̃. Amore amoris tui dñe facio istud: recolẽs vias meas neq̃ssimas in amaritudĩe recogitatõis mee. vt tu dulcescas mihi: dulcedo non fallax: dulcedo felix ⁊ secura. ⁊ colligẽs me a disꝑsiõe in q̃ frustatim sum discissus. dũ ab vno te auersus ĩ mlta euanui Joh̃. chry. suꝑ matth̃. Nihil ita ꝯglutinat ⁊ vnit d̃o vt penitẽt⁹ lachryme. Jdẽ. Quẽadmodũ que ꝓpter mũdũ est leticia: tristiciã habet coheredẽ. ita ⁊ que s̃m deũ sũt lachryme leticiã assumũt ꝯtinuã et immarcescibilẽ Jdẽ in sermo. Nemo ad deũ aliq̃n flens accessit qui nõ quod postulauit accepit. nullus ab eo bñficia dolẽter optauit qui nõ impetraret q̃d voluit. Jp̃e eniꝫ est qui cõsolatur flentes: curat dolẽtes. informat penitẽtes. Jdẽ li. de cõpunc. cor. Sicut ĩpossibile ẽ vt ignis inflãmetur ĩ aqua. ita impossibile est cõpunctõnem vigere in delicijs. contraria enĩ hec inuicem sibi sunt ⁊ ꝑemptoria. Illa enim mater fletꝰ: he mater risus. illa cor ꝯstrĩgit: iste dissoluũt Jdẽ. Sola est compunctio que fac̃ hominẽ horrescere purpuram: desiderare ciliciũ. amare lachrymas: fugere risũ Jdẽ. Hec est hũiliati cordis v̄a ꝯpunctio: magna agere. ⁊ hũilia loq̃: iuste oꝑari ⁊ suꝑ peccatis timere ac tremere. Jsi. d̃

sum.bo. Cõpũctio cordis ẽ hũilitas mẽ/
tis cũ lachrymis: exoriẽs de recordatõne
pctĩ et timore iudicij ¶ Idẽ. Qui noctur
na illusiõe: sup̃ de luxuria ¶ Idẽ. Lachri
me penitẽtie apd̃ deũ ꝑ baptismate repu/
tant̃: vñ ⁊ q̃mlibet sint magna delicta: q̃n/
tũuis g̃uia: nõ tñ in illis dñi mis̃icordia d̃
sperãda. ¶ Ambro. de excessu satyri. Nõ
sol⁹ dolor lachrymas hz: habz ⁊ leticia la
chrymas suas. ⁊ pietas fletũ excitat: ⁊ orõ
stratũ rigat. ¶ Berñ. sup̃ cãti. Alta suspi
ria testãt̃ tristiciã aĩoꝝ. ¶ Idẽ. Dies mei
sicut vmbra declinauerũt: ⁊ sine fructu p̃/
terierũt. impossibile ẽ vt reuocez. placeat
tibi dñe vt recogitẽ eos in amaritudĩe aĩe
mee. ¶ Idẽ. Abscindat̃ ferro acute ꝯpũ/
ct õis: vlc⁹ inueterate ꝯsuetudĩs. ¶ Idem
de ꝯtẽptu mũdi. Felices lachryme q̃s be
nigna man⁹ ꝯditoris absterget: ⁊ bt̃i ocu/
li q̃ in talib⁹ liq̃fieri elegerũt magis q̃z ĩ su
ꝑbiã eleuari: q̃z oẽ sublime videre: q̃z aua/
ricie et petulãtie famulari ¶ Idẽ de. xij. g̃
dib⁹. Quos v̄itas sibi ĩnotescere ac ꝑ hoc
vilescere facit: necesse est vt cũcta q̃ ama/
re solebãt ⁊ ip̃i sibi amarescãt. ¶ Idẽ ĩ ser
mone. Miserere aĩe tue q̃ deũ tibi vis mi
sereri. laua ꝑ singulas noctes lectũ tuũ la
chrymis tuis. stratũ tuũ rigare memẽto:
si ꝯpateris tibij p̃i. si laboras ĩ gemitu pe/
nitẽtie (p̃mus enĩ is g̃dus mis̃icordie est)
mis̃icordiã vtiq̃z ꝯseq̃ris. ¶ Idẽ. Si nõ
plãgis: plane nõ sent⁹ aĩe vulnera: ꝯscĩe le
sionẽ: sed nec futura satis gaudia ꝯcupisc⁹
si nõ quotidie postulas ea cũ lachrymis.
¶ Idẽ. Primũ op⁹ fidei ꝑ dilectõez ope
rãtis cordis cõpũctio est: in q̃ plane dein/
tus eijciũtur demonia: cũ ab affectu cor/
dis eradicant̃ peccata.

De confessione.

Capitulũ XIX.

Rego. ĩ mora. Nec sunt v̄e hũili
tatis testimonia. s. ⁊ iniq̃tatẽ suaz
corde cognoscere: ⁊ cognitã voce ꝯfessiõis
integ̃liter apire. ¶ Aug⁹ ĩ ser. Utiliter ac
salubriter admonemur: vt pctã nr̃a debea
m⁹ iugit̃ ⁊ hũiliter: nõ solũ deo sz etiã sctis
⁊ deũ timẽtib⁹ ꝯfiteri ¶ Idẽ d̃ pnĩa. Ista
assidua pctã ⁊ qd̃ãmodo q̃i necessaria: assi
dua lauent̃ ꝯfessiõe: assidua restaurẽt̃ iubi
latõe. ¶ Idẽ. Fit veniale ꝑ ꝯfessionẽ: qd̃
crimĩale erat in opatõe. ¶ Idẽ. Qm̃ vere
cũdia magna ẽ pena: q̃ erubescit ꝑ christo
fit dign⁹ mis̃icordia. Vñ ptz qꝛ q̃nto plu
rib⁹ ꝯfitebit̃ in spe venie turpitudinẽ cri/
minis: tãto facili⁹ ꝯsequet̃ gr̃az remissiõis
¶ Idẽ. Qui ꝯfiteri vult pctã vt ĩueniat
gr̃am: q̃rat sacerdotẽ sciẽtẽ ligare ⁊ solue/
re. ne cũ negligẽs circa se extiterit: negliga
tur ab illo: ⁊ ambo ĩ foueã cadãt: quã stul/
tus euitare noluit. Tãta itaq̃z vis ꝯfessio
nis ẽ: vt si deest sacerdos ꝯfiteat̃ ꝓximo.
¶ Idẽ. Qui oĩno ꝯfitet̃ sacerdoti meliori
q̃z potest ꝯfiteat̃ ¶ Idẽ. Ponat se penitẽs
oĩno ĩ ptãte iudic⁹. Infra de satisfactõne.
¶ Idem. Caut⁹ sit penitẽs ne v̄ecũdia
duct⁹ diuidat apd̃ se ꝯfessionẽ: vt diuersa
diuers̃ velit sacerdotib⁹ mãifestare Quidã
enĩ vni celãt q̃ alij manifestãda ꝯs̃uãt. qd̃ ẽ
se laudare ⁊ ad hypocrisim tẽdere. ¶ Idẽ
Neq̃z facili⁹ ab inimico deijcimur: q̃z cũ
eũ sup̃biẽdo imitamur: nec vehemẽti⁹ eũ
ꝓsternimus: q̃z cũ hũilitate dñm seq̃mur.
nec acriores ei dolores ĩfigim⁹: q̃z cũ pla
gas pctõꝝ nr̃oꝝ ꝯfitẽdo ⁊ penitẽdo sana
m⁹ ¶ Idez. Pctã siue parua siue magna
sint ĩpunita eẽ nõ pñt. qꝛ vl' hoĩe penitẽte
vl' deo iudicãte plectũt̃. cessat aũt vĩdicta
diuĩa si ꝯfessio p̃currat hũana. ¶ Idẽ ĩ li.
ꝯfes̃. Tibi dñe cui⁹ ocul' nuda ẽ abyssus
hũane ꝯsciẽtie q̃d occultũ esset ĩ me: etiãsi
nollẽ ꝯfiteri tibi. Te enĩ abscõderẽ mihi:
nõ me tibi. ¶ Idẽ. Obsecro te de⁹ me⁹ et
meip̃m mihi ĩdica: vt ꝯfitear oraturis pro
me fratrib⁹ meis qd̃ ĩ me sauciũ compero
¶ Amb. de pñia. Qui iaces ĩ tenebris cõ
sciẽtie ⁊ delictoꝝ tuoꝝ sordib⁹ q̃si ĩ reorũ
carcere. exi foras: delictũ ꝓpriũ ꝓde: vt iu
stificer⁹. ore eĩ ꝯfessio fit ad salutẽ ¶ Joh.
chry. d̃ ꝯpũc. cor. Habes accusatorẽ acer
bissimũ ⁊ ĩmitẽ. p̃ueni g̃eũ ⁊ obtura os ei⁹
ĩpudẽtissimũ ꝓp̃a spõte ꝯfitendo delicta
Isi. ĩ ety. Cõfessio ẽ error⁹ ꝓfessio d̃sinẽdi
Desinẽdũ g̃a pctis ẽ dũ q̃s ꝯfessus ẽ: con
fessio aũt añcedit: remissio seq̃t̃ ¶ Id̃ ĩ syñ.
Cõfessio sanat: ꝯfessio iustificat: confessio
pctĩ veniã donat. om̃is spes ĩ ꝯfessiõe ꝯsi
stit: ĩ ꝯfessiõe loc⁹ mis̃icordie ẽ ¶ Id̃. Vi
cia cordis tui reuela. p̃uas cogitatões tuas
ilico mãifesta. pctm̃ enĩ tuũ ꝓditũ cito cu
rat̃. crimẽ ãt occl'tũ tacẽdo ãpliat̃ ¶ Id̃ de
sũ. bo. Seruo d̃i tãta r̃cordatõ eẽ dz pctĩ

vt ea que gessit sp̄ lachrymans confiteat̄.
Bern̄.i epl'a. Ama ꝯfessionē si affectas
decorē.reuera vbi ꝯfessio ibi pulcritudo.
ibi decor.si peccata sunt in ꝯfessiōe lauāt̄.
si bona op̄a in ꝯfessiōe emendant̄.cū mala
tua cōfiteris sacrificiū est deo sp̄ūs cōtri/
bulatus.cū dei bn̄ficia dicis: īmolas d̄o
sacrificiū laudis. Idem. Absq̄ ꝯfessio
ne iustus iudicat̄ ingratus:⁊ pctōr mortu
us reputat̄.a mortuo q̄ppe tanq̄ qui non
est perit cōfessio. Cōfessio igit̄ peccatoris
est vita:sed iusti gloria. Idē. Sūt qui
ꝯfitendo sicut fabulā peccatoꝝ suoꝝ nar
rant historiā.⁊ egritudines aīe sue sine ve
recūdia ⁊ ꝯfusione dinumerāt.⁊ pene sine
penitētia et affectu doloris:et ideo nihil d̄
ꝯsolatōne reportāt. Ille vero cito lachry
mas inuenit ⁊ resoluit̄ in gemitū cōpūcti
onis qui habet sensum doloris Idē su
p̄ canti. Om̄e qd̄ remordet ꝯscientiā: ꝯfi/
tere hūiliter:pure:fidelit̄ Glo.sup̄ mat.
iij. Cōfessio peccatoꝝ testimoniū est ꝯsci
entie timētis deū.q̄ enī timet iudiciū dei
peccata nō erubescit ꝯfiteri. Perfect⁹ enī
timor soluit omnē pudorē. Ibidē. Iō
iubemur cōfiteri peccata:ut erubescētiaꝫ
patiamur p̄ pena. Sene.in epl'a. Sō/
niū narrare vigilātis est:⁊ vicia sua ꝯfite/
ri sanitatis indiciū ē.exp̄giscamur g̊ vt er
rores nostros redarguere possim⁹.

De satisfactōe

Capitulū XX.

Grego.in pasto. Neq̄ deus nr̄is
cruciatib̄ pascit̄:sꝫ delictoꝝ mor
bos medicamētis cōtrarijs medet̄: vt qui
voluptatib̄ delectati discessim⁹: fletibus
amaricati redeam⁹.⁊ q̄ p̄ illicita diffluēdo
cecidimus:etiā a licitis nosmetip̄os r̄strī
gendo surgamus. Idē in ome. Dū a re
tributōe vltōis vltime esse quedā tempo
ris securitas videt̄: debem⁹ pēsare maluꝫ
quod sequit̄: pēsantes gemere: gementes
vitare ea que ꝯmisim⁹.peccata indesinent̄
aspicere:aspiciētes flere.flētes abstergere.
Aug⁹ ī regl'a. Quicūq̄ ꝯuitio vl' male
dicto vl' etiā crimīs obiectu aliq̄m leserit
meminerit satisfactōe q̄citi⁹ curare qd̄ fe
cit.⁊ ille q̄ lesus ē sine disceptatōe dimit/
tere.si aūt īuicē se leserint. īuicē sibi d̄bita
relaxare debebūt Idē d̄ eccle.dog. Pe
nitētia v̄a est penitēda nō admittere: ⁊ ad
missa deflere.satisfactio pn̄ie ē causas pec/
catoꝝ excidere:nec eaꝝ suggestiōib̄ aditū
p̄bere Idē. Secreta satisfactōe. Infra
li.iiij.de religiōe. Idē de pn̄ia. Ponat
se penitēs oīno ī ptāte iudicꝭ.ī arbitrio sa/
cerdotꝭ.nihil sibi reseruās sui. sꝫ vt oīa eo
iubēte p̄at⁹ sit facere p̄ recipiēda vita aīe:
q̄cūq̄ facerꝫ p̄ euitāda corp̄is morte Id̄
Qui ml'tos offendit peccādo:ml'tos op̄tꝫ
placare satisfaciēdo. Idē ī enchyr̄. De
q̄tidianis leuibusq̄ pctīs sine q̄b̄ hec vi/
ta nō ducit̄:q̄tidiana orō fideliū satisfacit
Idē ī epi. Nihil alid̄ facit quē v̄acit̄ pe
nitet:nisi vt id qd̄ male fecerat impunituꝫ
esse nō sinat Amb.sup̄ lu. Nēo diffidat
nemo veteꝝ ꝯsci⁹ delictoꝝ p̄mia diuīa de
speret:nouit enī de⁹ mutare sn̄iaꝫ:si tu no
ueris emēdare delictū. Idē sup̄ btī im
maculati. Tāta vis emēdate ꝯuersatōis
est vt in q̄ndā redeat puericie spirital' eta/
tē.q̄ vias erroris ignoret:⁊ crimē etiāsi ve
lit nō possit admittere que desinit vsū pec
candi. Isi.ī syno. Cinis es ⁊ ī cinerē re
uerterꝭ. Uiuas g̊ sp̄ lugēs:sp̄ merēs.sp̄ su
spiria cordis emittēs. Isi.de sū.bo. Il
le pn̄iam digne agit q̄ reatū suū satisfacti
one legitima plāgit. Idē. Quāuis p̄ pe
nitentiā p̄piciatio pctōꝝ sit:sine metu tn̄
hō esse nō dꝫ. qꝛ pn̄ie satisfactio diuīo tm̄
pēsat̄ iudicio nō hūano Bern̄ sup̄ cāti.
Hūilis et v̄ecūda dꝫ esse satisfactio:p̄ q̄m
emēdat̄ sup̄ba trāsgressio. Glo.sup̄ p̄s.
xxx. Est q̄dā ꝯfusio tp̄alis: q̄ est ad horā.
q̄ q̄dē p̄dest.s.p̄turbatio animi respiciētis
pctā sua.⁊ respectiōe horrētis:⁊ horrore
erubescētis:⁊ rubore corrigētis

De virtute.

Capitulū XXI

Grego.ī mor̄. Nō res ead̄ sp̄ ē v̄t⁹
qꝛ p̄ mom̄ta tp̄m sepe merita mu
tāt̄ actōnū Id̄. Pleꝝq̄ v̄t⁹ cū īdiscrete
tenet̄ amittit̄:cū discrete int̄mittit̄ pl⁹ tene
tur Id̄. Oēs v̄tutes. Infra li.iiij.d̄ ꝯne
xiōe. Aug⁹ d̄ ci.d̄i. Mihi videt̄. Infra
d̄ charitate. Id̄. Uirtutes q̄s sibi hr̄e
mēs vid̄r:p̄ q̄s imp̄at corp̄i ⁊ vicijs. ad qd̄
libet adipiscēdū vel tenendū retulerit ni/
si ad deum etiam ip̄e vicia sunt potius
q̄ virtutes. Idem de libero arbitrio.

Virtutes quiby recte viuit magna bona sunt. species aūt quozūlibz corpoz sine q̄ bus recte viui pt minima bona sūt. potē/tie vero aie sine quiby recte viui nō pt. me dia bona sunt. virtutiby nemo male vtit. ceteris autē bonis. i. mediis z minimis ñ solū bene: sed etiam male q̄sq̄ vti potest.

Idem de. lxxxiij. q̄stiōiby. Dis ordia/tio que virt⁹ etiā noiat: est fruēdis frui: et vtēdis vti Isid. de sum. bo. Pri⁹ vicia extirpāda sunt in hoīe: deinde inserēde v/tutes. Nam coherere z pugi nō pōt veri tas cū mēdacio: pudor cū petulātia. fides cum pfidia. castitas cū luxuria. Idem. Quisq̄s ex deteriori iā melior ee cepit. ca/veat de acceptis extolli virtutiby: ne gn⁹ p vanā gloriā corruat: q̄ pus ex lapsu vi ciorū iacebat. Joh. chrys. sup Jo. Sic malicia etiā ante gehennā eos q̄ hic ea p/ticipāt cruciare psueuit. ita virt⁹ etiā ante regnū eos q̄ hic eam opant pparat volup tati. z cum spe optima z delectatōne ppe tua viuere facit. Amb. sup Lu. Nō est virt⁹ nō posse peccare: sz nolle. atq̄ ita te/nere pseuerantiā volūtatis: vt volūtas in fantiā: vsus imitet naturā Bern. super canti. Mediū vicioz virtus tenet: ac pin de sedula eget: nō solū putatōe: sed z circū cisiōe Idē i epi. Virt⁹ i pace acq̄rit: in pssura pbat: in victoria approbat Se neca in epla. Virt⁹ nō aliud est q̄ recta rō

Idē. Cū virtus vtiq̄ mediū z modus sit: eq̄ pctm̄ est qđ excedit sicut qđ deficit Idem. Nulli pclusa est virtus. omnib⁹ patet: oēs inuitat: oēs admittit: nō eligit parentelā. nō eligit domū: nō censum: nu do homie cōtenta est Idē. Virt⁹ extol lit hoīem: z sup oīa mortaliby chara collo cat eū: nec ea que bona sunt: nec ea q̄ mala vocant: aut cupit nimis aut expauescit. Idē. Omnia ista in q̄ dominiū casus z fortuna exercet seruilia sūt. pecunia z cor pus z honores. imbecillia fluida mortlia possessiōes incerte. illa rursus que virtus sunt libera sunt z inuicta. Idem. Quē admodū minuta lumia claritas solis ob/scurat. sic dolores et molestias ac iniurias virtus magnitudie sua elidit atq̄ oppri/mit: et quocūq̄ affulsit ibi q̄cquid sine ea apparet extinguit. Nā nō magis vllā por tionem habēt incōmoda cū in virtute in/ciderūt: q̄ in mari nimbus. Idē. So/la virtus pstat gaudiū ppetuū securū. eti am si q̄d obstat nubiuz modo interuenit que ita ferunt nec vnq̄ vincūt diē Tul lius in rheto. Virtus est animi habit⁹ na ture modo ratōi cōsentaneus.

De tribus virtuti bus theologicis. Capitulū XXII

Rego. i pasto. Cū districtus in/dex venerit: q̄ sese nobis p nature nre cōsortiū cōiunxit: ab eo pcul/dubio culpe reatū nō expetit: quē sub ei⁹ venia fides spes z charitas iā abscondit. Idē in mora. In corde nōnunq̄ p fla/gella turbat charitas. p formidinē pcutit spes. p questiōes pulsat fides. sed p dei gr̄ tiā oīa tormētoz et insidiaz genera supe/rant. Idē. Bona sūma sunt fides spes z charitas. que cū veraciter habent: i ma lū inflecti nō possunt. Idem sup Eze. Tres sunt vtutes sine q̄by is q̄ opari ali/q̄d iā potest: saluari nō pōt: videlicz: fides spes z charitas. Idē. Unusq̄sq̄ qui in actiue vite exercitiō vsat tm̄ credit q̄tū sperat: amat et opatur. tm̄ sperat q̄ntū cre dit opatur et amat. tm̄ amat q̄ntū credit: sperat et opatur. tantū opatur quātū cre/dit amat et sperat. Isi. in ety. Tria sūt que in religiōis cultu ad colendū deuz in homibus pquirunt. s. fides: spes: z chari tas. Aug⁹ de doc. christiana. Nō fide: spe z charitate subnix⁹: z hec tria incōcus se retinēs: nō indiget scripturis nisi ad ali os instruēdos. Idē de trini. Ubi sunt illa tria ppter q̄ in animo edificāda oīm di uinoz librorz machinamēta psurgūt: fi/des: spes: charitas: nisi in aīo credente qđ nōdum videt: z sperāte atq̄ amāte qđ cre dit. Amat g̃ qđ ignorat: sz tm̄ credit. Jō i solilo. Deo nos fides excitat: spes erigit: charitas iūgit. Idē. Sine triby istis. s. fide: spe z charitate: nulla aīa satiat vt pos sit deū suū videre Bern. de amore dei. Potest esse vt fides z spes sint sine chari/tate. vt autē charitas fidē z spem in senō ptineat: nō potest esse. Idē sup: q̄ habi tat. Dicit fides. parata sunt magna z inex cogitabilia bona a deo fidelib⁹ suis. Dicit spes. mihi illa seruantur. sed charitas ait. Curro velociter ad illa. Bla. Eccl. ij.

Fide et ſpe et charitate vere colit deus. et ad ꝓtēplationē puenit: q̄ eſt vita eterna.

De fide

Capitulū XXIII.

Rego. in ome. Fides eaꝫ rex argumentū eſt q̄ apparere nō pñt. q̄ etenī apparēt iā fidē nō habēt ſz agnitōez Idē. Fides nō habz meritū cui hūana ratio p̄bet exꝑimentū. Idē ſup Eze. Nō virtutib⁹ venit ad fidē: ſed fide ꝓgitur ad virtutes. Aug⁹ in ome. de cētū ouib⁹. De⁹ oīnib⁹ eq̄liter adeſt. ſz ille apō deū plus habz loci q̄ pl⁹ attulerit: nō argenti ſed fidei. Idē cōtra iulianū. Qñ deo adiuuāte ex vera viuit fide: ipe de⁹ ad eſt et menti illumināde: ⁊ ocupiſcētie ſuperāde: ⁊ moleſtie ꝓferēde. Idem de ꝓbis dñi. Nulle maioꝛes diuitie: nulli theſauri: nulli honoꝛes: nulla mūdi hui⁹ maioꝛ eſt ſubſtātia q̄z eſt fides catholica. q̄ pctōꝛes hoīes ſaluat: cecos illumīat: infirmos curat. cathecuminos baptizat: ipios iuſtificat: penitentes reparat. iuſtos augmētat: mārtyꝛes coꝛonat. Idez. Ille credit in chriſtū q̄ ⁊ ſperat in chriſtū: ⁊ diligit chriſtū. nā ſi fidē q̄s habet ſine ſpe ac ſine dilectōe: chriſtū eſſe credit: nō ī chriſtū credit. Iſi. de ſum. bo. Fruſtra libidinoſus ſibi de ſola fide blandit: ſi bonis moꝛib⁹ nō ornat. Joh. chryſo. ſup matth. Uirtus fidei in ꝓiculis ſecura eſt: ⁊ ī ſecuritate ꝓiclitatur Idē. Fides nūq̄z Infra li. iiij. de religiōe Idē ſup ioh. Magnū bonū fides eſt q̄n a calida fit mēte: ab amoꝛe mūdo ⁊ feruēte aīa. hec ꝓbos nos oſtēdit. hec vilitatē hūanā ꝓculcat. Idē. Nō ſufficit fides in regnū inducere. ſed hec maxime ꝓdemnare habz eos q̄ vitā malaz demōſtrant. qui enī ſciuit volūtatē dñi ſui ⁊ nō fecit: plagis verberabit mūltis Beſ. in epla. Multi añ ſaluatoꝛis aduētū deū omnipotentē tenētes: ⁊ diligētes ſue ſalutis gratiſſimū pmiſſoꝛē: credētes eundem in pmiſſiōe fidelē. ſperātes certiſſimū redemptoꝛē: in hac fide ⁊ exꝑectatōe ſaluati ſunt. licet qñ ⁊ q̄liter ⁊ q̄ ordine ſalus reꝓmiſſa fieret ignoꝛarēt Idē ſup cāti. Quid eſt q̄ nō inueniat fides? Fides enī falſi neſcia attingit inacceſſa: deꝓhēdit ignota. cōꝓhēdit immēſa: apꝓhēdit nouiſſima: trāſcēdit fines rōis hūane: terminos exꝑientie ac vſum nature. ipam deniq̄z etnitatez ſuo illo vaſtiſſimo ſinu q̄dāmodo circūcludit. Idē in ſermo. Neceſſe ē ꝓmo credere oīm remiſſionē pctōꝝ habere nō poſſe niſi p indulgētiā dei. deinde q̄ nihil ꝓſus habere queas opis boni: niſi etiam hoc dederit ipe. poſtremo q̄ vitā etnā pmereri nullus p̄t bonis opib⁹ ſuis. ſed q̄ gratis a deo deꝛ vita eterna. Idem. Eſt fides alia p̄ceptoꝛuz: alia ſignoꝝ: alia pmiſſoꝛū. qua credim⁹ in deū: q̄ credimus deū. ⁊ q̄ credim⁹ deo. Per fidē enī p̄ceptorū credim⁹ in deū: credere aūt in deū eſt in eū ſperare: ⁊ eū diligere. Per fidē autez ſignoꝛū credim⁹ deū q̄ talia poteſt ⁊ oīa p̄t. Per fidē vero ꝓmiſſoꝛū credim⁹ deo: qui q̄cquid ꝓmittit veraciter cōplet.

De ſpe

Capitulū XXIIII.

Rego. in moꝛa. Spes in etnitatē animū erigit: ⁊ idcirco nīl a mala q̄ exteri⁹ tolerat ſentit. Idē. Tanto ſpes in deū ſolidioꝛ ſurgit. q̄nto ꝓ illo q̄ſq̄z guioꝛa ꝓtulerit. q⁹ neq̄q̄z retributōnis gaudiū de eternitate colligit: qđ nō hic ꝓ nus pia tribulatōe ſeminat. Aug⁹. x. lib. ꝓfeſ. Merito mihi ſpes valida in illo eſt q̄ ſanabis oēs languoꝛes meos ꝓ eū qui ſedet ad dexterā tuā: ⁊ te interpellat ꝓ nobis. alioq̄n deſperarē. multi enīz ⁊ magni ſunt languoꝛes mei. ſz amplioꝛ eſt medicina tua. Idē. Ue etiā laudabili vite hominū: ſi remota miſericoꝛdia diſcutias eā. q⁹ vero nō exquiris delicta vehemēter: fiducialiter ſperam⁹ aliquē apud te locū inuenire indulgētie Idez de gra no. teſt. Nō iam deſpandū eſt participatōe verbi fieri poſſe hoīes filios dei. q̄n filiꝰ dei participatiōe carnis factus eſt filiꝰ hominis. Iſi. in ety. Spes vocata eſt q̄ ſit pes ꝓgrediēdi: q̄ſi pes. Ambro. Nēo diffidat. Supꝛa de ſatiſfactōe. Joh. chry. in ſer. Spes eſt in q̄ ſalus nra cōſiſtit: ⁊ q̄ de terris animas velut q̄bu dā catenis celitus depēdentib⁹ innectas euehit ad ſupna. Bern. ī ſermo. Spes tripler eſt. nā de fide p̄ceptoꝛ oꝛit ſpes venie. de fide ſignoꝛū ſpes gratie. de fide ꝓmiſſoꝛū ſpes glorie. Idē. Tria cōſidero ī q̄bus tota

spes mea cōsistit: charitatē adoptōis. veritatē pmissiōis. ptātem redditōis. Multa infra libro. iiij. de cōfidentia.

De charitate

Capitulū XXV

Rego. in regis. Credat mihi charitas tua: qz valde ꝓtristat⁹ sum de tristicia tua: acsi in te iniuriā ipe ꝓtulissem. Dñicis enim mādatis ꝑcipimur ꝓximos sicut nosmetipos diligere: eozūqꝫ lāguoribꝫ tanqꝫ ꝓpzijs lfirmitatibꝫ ꝓdolere Idē. O qꝫ bona est charitas q̄ absētia p imaginē: ꝑsentia sibimetipis exhibet p amozē: diuisa vnit: cōfusa ordinat: ineqlia sociat: impfecta ꝓsūmat Idem. Dgra bonoz⁹ oīm charitas: nihil sapit extraneū: nihil asperū: nihil ꝓfusum: ita exercz corda ⁊ coꝛroborat vt nihil grue: nihil difficile: sed fiat totū dulce qđ agit. Idē. Dū nos nobis p opatōis opē ꝓiūgimur: quasi ambulātes p lubzicū vicissim man⁹ nobis tenemus: fitqꝫ ex magna pximitate charitatis: vt eo singulozū robustiꝫ charitas pfigat q̄ q̄ et alter altero magis innitit Jō Si me pticipē. Infra li. iiij. de ꝓmūitate. Idē Dū vnū in redēptozis nr̄i corpe mēbrū sum⁹: sicut in culpa tua dilaceroꝛ. ita quoqꝫ in bona actiōe letificoꝛ. Idē. Inimici dilectio tūc ꝓfaciter custodit: cū nec de ei⁹ ꝓuectu deꝛicimur. nec de ruina illi⁹ letamur. Idē Charitatē recte ꝑdicatoꝛ egregi⁹ vinculū pfectiōis vocat: qz virtutes q̄dem cetere pfectōem generant. sed tñ eas charitas ita ligat vt ab amātis mēte dissoluī iā neq̄ant. Idez. Charitatis cū sit ꝓpriū nutrire ꝓcoꝛdiā. seruare cōpositā: dissociata ꝓiūgere: prauа coꝛrigere: et ꝓtutes ceteras pfectōis sue munimine solidare. quisqꝫ in ei⁹ radice se inseruerit: nec a viriditate deficit. nec a fructu inanescit. Idē. Nec abesse credēd⁹ est qui p dilectōis vinculū anim⁹ inheret Idē in moza. Utrutī mortꝫ dilectio ꝓpat: qz nimirū mentē quā semel ceperit a dilectōe mūdi fundit⁹ occidit. Idē. Qđ valde mens amat: etiā ī sermōe replicat Idē. Probatio sanctitatis nō est signa facere: sed vnūquēqꝫ vt se diligere. de deo aūt vera cognoscere: de ꝓximo vero meliora qꝫ de semetipo sentire. Idē. Per amorem dei amoꝛ ꝓximi gignit: et p amorē ꝓximi amoꝛ dei nutrit. Idē in psto. Hostra sunt etiā illa bona que imitari ñ possum⁹. sed in alijs amam⁹. et amantiū fiūt quecū qꝫ amant in nobis. Hinc g̃ pēsent invidi charitas q̄nte virtutis est: q̄ alieni laboris opa: nr̄a sine labore facit. Idē in omel. Uis amoris hoc agere in animo solet: vt quē ipe sp cogitat: nullū aliū credat ignoꝛare. Idē. Hin⁹ ꝓximū amare ꝓuicit q̄ nō cū eo in necessitate illi⁹: etiā ea q̄ sibi sunt necessaria partit. Idē. Ille deuz. Supꝛ. c. de ꝓsensu Idē. Si q̄s quēlibꝫ amat: sed ꝓpter deū nō amat: charitatē nō hz: sed habere se simulat siue putat. Charitas aūt vera est: cū ⁊ in deo diligit amicus: et ꝓpter deū diligit inimic⁹. Idez de dilectōe ꝓdītoris. Hō lingua sz mēs et vita reꝙrat Jō. Hunqꝫ est dei amoꝛ ocosus. opat eteni magna si est. si vero opari renuit amoꝛ nō est. Idem. Si qđ impēdi nobis recte volum⁹ ꝟ alijs imparti/mur. ⁊ qđ nobis fieri nolum⁹ hoc alijs facere deuitamus: tūc charitatis iura illesa seruam⁹. Idē sup Eze. Tantū quisqꝫ poꝛtat ꝓximū q̄ntū amat. si eni amas poꝛtas. si desisti amare: desisti tolerare Jō sup canti. Charitas sancta coꝛ pacificat: mentē in tentatōib⁹ roboꝛat: ⁊ vt sedes sapiētie sit aīa iusti q̄tē tribuit ⁊ locū ꝑpar. Amb. de offi. Hō min⁹ vos diligo qꝫ i cuāgelio genui: qꝫ si ꝓiugio suscepissem. nō eni vehemētioꝛ est natura ad diligēdū qꝫ gratia. Idē. Pl⁹ certe diligere debemus qꝫ ppetuo nobiscū putam⁹ futuros qꝫ quos tm̄ in ꝟ seculo Jsi. de sum. bo. Quāuis nōnulli fide atqꝫ opib⁹ sc̄itatis videant esse participes: tñ qz ꝓuant charitate fraterne dilectōis nullū habēt īcrementū virtutis. Hiero. in epla. Nihil amātib⁹ dur⁹: null⁹ difficilis laboꝛ ī amore. amem⁹ et nos chr̄istū: ⁊ facile videbit oīe difficile. Idē in ser. Hoc habz ꝓpriū impatiēs amoꝛ: vt quē desiderat sp inuenire se credat. ignoꝛat siq̄dē iudiciū. rōe multotiēs caret: nescit modū. nec aliō cogitare potest qꝫ qđ diligit. amoꝛ nō accipit ō impossibilitate solaciū. neqꝫ ex difficultate remedium. Aug⁹ de doc. christiana. Quattuoꝛ sunt diligēda. Unū qđ supra nos est. alterꝫ qđ nos sum⁹. terciuz

qđ iurta nos est.q̄rtū qđ infra nos ē ¶Jđ Ille iuste ⁊ sancte viuit q̄ rex integer estimator est.ip̄e aūt est qui ordinatā habz dilectōem:ne aut diligat qđ nō est diligēdū: aut nō diligat qđ est diligēdū.aut amplius diligat qđ minus est diligēdum.aut eq̄ diligat qđ minus vel amplius diligēdū est.aut minus vel amplius qđ eque diligendum est. ¶Jdē. Omnis pctor inquātū pctor est nō est diligēdus.⁊ ois hō inq̄ntū hō ē diligendus ppter deū.deus aūt ppter seip̄m. etsi deus oīm hoīe amplius diligēdus est: amplius q̄sq̄ deū debet diligere q̄z seip̄z ¶Jđ Oēs eque diligēdi sunt. sz cū oīb⁹ pdesse nō possis:his potissimū psulēdū est q̄ploz vel tpm vel q̄rūlibet rex opportunitatib⁹ pstricti tibi q̄si q̄dā sorte iungūt ¶Jđ de cathe.rudi. Diligam⁹ deū qm̄ por dilexit nos:⁊ filio suo vnico nō pepcit: sz pro nob⁹ oīb⁹ tradidit eū.si amare pigebat saltem reamare nō pigeat.nulla enī est maior ad amorē inuitatō q̄z p̄uenire amādo:⁊ nimis dur⁹ est anim⁹ q̄ dilectōez si nolebat impēdere noluit repēdere. ¶Jdē. Dixi me ppter ea christ⁹ aduenit:vt cognosceret hō q̄ntū de⁹ diligat eū:⁊ iō cognoscerz .ut eius dilectōe a quo por dilect⁹ est inardesceret ¶Jdē de pfectōe iusticie. Perfecta charitas foras mittit timorē:⁊ facit p̄cepti sarcinā leuē:nō solū nō p̄mētē onere pōdez:verūetiā subleuātē vice pēnaz ¶Jđ de vidui. Nullo mō sunt onerosi labores amātiū. sed etiā ipi delectāt:sic venantiū: aucupantiū ⁊ piscantiū ¶Jdē. In eo qđ amat:aut nō laborat:aut etiā labor amat.

Jdē de trini. Qui amat hoīes:aut qz iusti sunt:aut vt iusti sint amare dz.sic enim seip̄m amare debz:aut qz iust⁹ ē:aut ut iustus sit.sic enī diligis p̄mū tanq̄z teip̄m sine vllo piculo. ¶Jdē. Nemo aliq̄d volens facit qđ nō in corde suo pus dixerit. Qđ verbū amore pcipit sīue creature sīue creatoris. ¶Jdē de moribus eccl'ie. Nihil est rā duz atq̄z ferreū: qđ nō amoris igne vincat. quo cū se aīa rapit in deū sup oēz carnis naturā libera ⁊ admirāda volitabit pennis pulcerrimis ⁊ integerrimis :q̄bus ad dei amplexū amor cast⁹ innitit ¶Jdē Sol⁹ se nouit diligere q̄ deū diligit ¶Jđ Qui diligit primū agit q̄ntū p̄t vt saluus corpe saluusq̄z aīo sit .sed cura corpis ad salutē animi referēda est. ¶Jdem de spū ⁊ lr̄a. Scire aliq̄d ⁊ credi:⁊ tm̄ nō diligi p̄t diligi aūt qđ neq̄z scit:neq̄z credit non p̄t

¶Jdez de ci.dei. Perfectū odiū dz malis qui fm deū viuit.sic vt nec ppter vicium oderit hoīem:nec amet vicīū ppt hominē.sed oderit vicīū:amet hoīez ¶Jdē Mihi videt q̄ diffinitio breuis ⁊ pa virtutis ē ordo amoris ¶Jdē de pniq. adul. Multa sunt faciēda nō iubēte lege:sz libera volūtate:⁊ ea sunt in nr̄is officijs gr̄iora:que cū licerēt nobis etiā nō impēderet causa tm̄ dilectōis impēdim⁹. ¶Jdem ō solit. Impatiēs amor nec lachrymis modus fit nisi amori deē qđ amat. ¶Jdē in lib.de dono pseue. Nihil sic pbat amicū q̄madmodū onerīs portatio ¶Jdē super .i.cano. Job. Talis ē q̄sq̄ q̄lis ei⁹ dilectō est.terrā diligis:terra eris:deū diligis:q̄d dicam:de⁹ eris. Psal. Ego dixi dij estis.

¶Jdē. Charitas vt pficiat nascit:cū fuerit nata nutrit:cū fuerit nutrita roborat. cū fuerit roborata pficit.cū ad pfectū venerit:q̄d dicit: mihi viuere christ⁹ ē:⁊ mori lucrū. ¶Jdē. Dilige et qđ vis fac. sīue taceas:dilectōe tace.sīue clames: dilectōe clama.sīue emēdes :dilectōe emenda .sīue parcas:dilectōe parce. ¶Jdē ī epl'a. Diligētia charitat⁹ freneticū castigare:lethargicū stimulare.ambos amare:ambo offendunt .sz ambo diligunt .ambo molestati q̄z diu egri sunt indignant.sz ambo sanati gr̄ulant. ¶Jdem. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo:⁊ ex tota aīa tua:⁊ ex tota mēte tua.et diliges p̄mū tuū sicut teip̄m. Vic physica:qm̄ oēs oīm naturarū cause in deo creatore sunt. Vic ethica:q̄niā vita bona ⁊ honesta nō aliūde formant q̄z cū ea que diligēda sunt quēadmodum diligēda sunt diligūt:h̄ est de⁹ et p̄mus Vic etiā logica:qm̄ veritas lumenq̄z anie rationalis nō nisi de⁹ est ¶Jdem .In hac dilectōne virtus nō est:nisi diligere qđ diligendū est.id eligere prudentia est.nullis inde auerti molestijs fortitudo est .nullis illecebris:tpantia ē. nulla supbia iusticia est.quid aut ē eligam⁹ qđ p̄cipue diligam⁹ nisi quo nihil melius inuenimus.hoc de⁹ ē. cui si aliquid diligēdo vl' p̄ponim⁹ vl' eq̄mus:nosipos diligere nescim⁹. ¶Jdem. Tāto nobis melius est q̄nto nos magis ī illū

ſimus quo nihil meli⁹ eſt. imus aūt ñ ambulādo ſed amādo. quē tāto habebim⁹ p/ſentiozē quāto eundē amozē q̄ in eū tendimus poterim⁹ habere puriozē. ¶ Idem. Nō faciūt bonos vl malos mozes: niſi boni vel mali amozes. ¶ Idē. Debet hō p/rimū diligere tanq̄ ſeipm: vt quē poterit hoiem vel beneficētie ꝓſolatōe: vel doctrine informatōe: vel diſcipline coertōe ſecū ducat ad colēdū deū ¶ Idē i li. ꝓfeſ. Dominus dñe te amat qui aliq̄d tecū amat qō nō ꝓpter te amat. O amoz q̄ ſp ardes z nū q̄ extingueris. charitas de⁹ me⁹ accēde me. continentiā iubeſ: da qō iubes: z iube qō vis ¶ Idem. Dñe amoze tuo ꝓcuſſiſti coz meū et amauī te. ſed et celuz z terra: et oīa que in eis ſūt: ecce vndiq̄ mihi dicūt vt amem te. nec ceſſant dicere oīb⁹: vt inexcuſabiles ſint ¶ Idez. Pōdus nō ad imatū eſt: ſed ad locū ſuū. Ignis enī ſurſum tendit: deozſum lapis. z infra. Ordinata inq̄eta ſunt: ordinanť z q̄eſcūt. Pond⁹ meū amoz me⁹. eo feroz q̄cūq̄ feroz: dono tuo accēdimur z ſurſum ferimur. inardeſcim⁹ z imus. aſcēdim⁹ aſcēſiōes ī coz/de: z cantam⁹ canticū gduū. ¶ Idē. x. lib. ꝓfeſ. De⁹ me⁹ q̄d amo cū te amo? Nō ſpeciē coꝛpis: nō dec⁹ tpis: nec cādorē lucis: nō dulces melodias cantilenaz omnimodaz. nō flozū z vngētoz z aromatū ſuauē olentiā: nō manna z mella: nō mēbra carnis amplexib⁹ acceptabilia. ñ hec amo cū amo deū meū: z tñ amo q̄ndā lucē: z q̄ndā vocē: et quendā odozē: et quendā cibū: et quendā amplexū: cū amo deū meū: lucez: vocē: odozē: cibū: amplexū: interiozis hominis mei: vbi fulget ale mee qō nō capit loc⁹: z vbi ſonat qō nō capit tpus: et vbi olet qō nō ſpargit flatus: z vbi ſapit qō ñ minuit edacitas: z vbi heret qō nō diuelit ſatietas. ¶ Idē de laude charitaſ. Diuinaz ſcripturarū multiplicē abūdantiā: latiſſimāq̄z doctrinā ſine vllo erroze com ꝓhēdit: z ſine vllo laboze cuſtodit. cui⁹ coz plenū eſt charitate. dicēte ap'lo. plenitudo legis eſt charitas. ¶ Idē. Ille tenet z qō patet z qō latet in diuīs ſermonib⁹: q̄ charitatē tenet ī mozib⁹. ¶ Idē. Fratres ſe/ctamini charitatē: dulce z ſalubze viculū mentiū. ſine qua diues paup eſt: z cū qua paup diues eſt. ¶ Idem. Charitas in aduerſitatib⁹ tolerat: in ꝓſpitatib⁹ temperat. in duris paſſiōib⁹ fortis. in bonis opib⁹ hilaris: in tentatōe tutiſſima: in hoſpitalitate latiſſima. int veros fratres letiſſima. inter falſos patiētiſſima. ¶ Idē. Charitas caſta fuit in ſuſanna erga vir. in anna poſt vir. in maria ꝓter vir. libera in paulo ad arguendū. hūilis ī petro ad obediendum. hūana in chriſtianis ad ꝓfitenduz. diuina in chriſto ad ignoſcēdū ¶ Idem. Charitas inter opꝓbria ſecura eſt: inter odia benefica: inter iras placida: inter inſidias innocēs. in iniquitate gemēs. in veritate reſpirans: in virtute ꝓgtulās ¶ Idē in medita. Non meli⁹ nec decenti⁹ q̄ꝫ p dilectōem rependi poteſt: qō p dilectōez datum eſt. ¶ Idē. Miſer ego q̄ntū deberez diligere deū meū: qui me fecit cū nō eraz. redemit cū perierā. nō eraz z de nihilo me fecit: non lapidē: nō arboꝛem: nō auē: aut aliquod de animalib⁹: ſed voluit me eē hominē: dedit mihi viuere: ſentire: diſcernere: z intelligere. Perierā z ad mortalē deſcendit: mortalitatē ſuſcepit: mortē ſuſtinuit: mortē vicit: z ſic me ſtaurauit ¶ Autoꝛ de ſpiritu et anima. Multa ſunt in me de quibus coꝛā deo erubeſco: z p q̄b⁹ valde illi diſplicere timeo: nec p omnib⁹ his q̄d illi impēdam habeo niſi tm vt diligā. Nō enī meli⁹: vt ſupza. ¶ Idē. Amat deus vt amet: z cū amat nihil aliud vult q̄ꝫ amari: ſciēs ipo amoze bonos q̄ ſe amauerint: p amoꝛē venit ad homīes: veniti homines: factus eſt hō: z delicie illi⁹ eſſe cū filijs hominū. ¶ Joh. chryſ. ſup Mat. Omnis ſpecies iuſticie in malis inuenit: ſed ſola gratia vere charitatis nō inuenit niſi in ſeruis dei. ¶ Idē de ꝓpūctiōe coꝛ. Hic amantiū mos eſt vt amoꝛē ſuū ſilentio tegere neq̄ant: ſz neceſſarijs ſuis z charis efferunt z pdunt: z flāmas amoꝛis intra pectus cohibere nō poſſunt ¶ Idē ſuper ioh̄ez. Et ſi fratres inſanabiliter egrotauerint maneam⁹ curantes: z portemuſ adiuicē onera: ita enī implebim⁹ legē chriſti: et pmiſſis potiemur bonis. ¶ Idem. Uitā nihil ita facit clarā vt amoꝛ Bern. de amoze dei loquēs de verbo illo Lu. x. Diliges dñm z̄. Quattuoꝛ ī deū a nobis z toti exigunť affectus. In eo qō dicit. ex toto coꝛde tuo: totā ſibi vēdicat volūtatē.

In tota aīa:totū amorē. In om̄ib⁹ virib⁹ virtutē designat charitatis. In tota mente:fruitōem sapiētie. Primū autē hoꝝ.s. voluntas ad deū animā mouet. scd̄m scz amor ꝓmouet.terciū.s.charitas ꝯtemplatur.quartū.s.sapiētia fruit̄ Idē. Nihil aliud est amor q̄ꝫ vehemēs et bñ ordinata volūtas. Idē. Te dñe velle ⁊ vehemēter velle:quod est te amare:et singulariter amare.qui amari nō dignaris cū aliqua alia re:siue carnali: siue spūali: siue terrestri:siue celesti:que nō amet̄ ꝓpter te: h̄ demū est nō velle nisi bonū.hoc est habere quecunqꝫ vult:oīa habere:qꝛ habet te q̄s inquantū amat te Idē de dili.deo. Cā diligēdi deū de⁹ est: modus est sine mō diligere. Idē. Uide quo modo: īmo q̄ꝫ sine modo a nobis de⁹ amari meruit.qui p̄or ip̄e dilexit nos:tantus ⁊ tm̄: et g̃tis:tantillos et tales. Idē. Nō sine p̄mio diligit̄ de⁹ etsi absqꝫ p̄mij intuitu sit diligendus.vacua nāqꝫ vera charitas esse nō p̄t. nec tñ mercēnaria est. q̄ppe nō querit que sua sunt: affectus est:nō ꝯtract⁹. Idē. Quicq̄d ꝓpter aliud amare videaris:id plane amas quo amoris finis ꝓtendit̄. ñ ꝑ quod tēdit. Idē sup̄ canti. Quātitas vniuscuiusqꝫ aīe estimat̄ ex mēsura charitatis quā habꝫ.vt verbi gr̄a.que multum charitatis habet magna sit. que parū parua.que v̄o nihil:nihil.dicēte apl̄o.si charitatē nō habuero:nihil sum Idē. Nec ignoro qꝛ honor regis iudiciū diligit.sed p̄ceps amor nec iudiciū p̄stolat̄:nec ꝯsilio tp̄atur:nec pudore frenat̄:nc rōe subijcit̄: rogo:supplico: flagito:osculet̄ me osculo oris sui. Idē. Ubi amor est labor nō ē: sed sapor. Idē. Nō abduci blādicijs.ñ seduci fallacijs:nec iniurijs frāgi:toto corde: tota aīa:tota virtute diligere est Id̄ Ualde mihi amād⁹ est ꝑ quē sum:viuo et sapio:si ingratus nō sum ⁊ indignus. Dignus plane est morte q̄ tibi dñe recusat viuere ⁊ mortuus est.⁊ qui tibi nō sapit desipit.et qui curat esse nisi ꝓpt̄ te:ꝓ nihilo est et nihil est. Idē. Spūs est de⁹ ⁊ cōcupiscit decorē aīe illius quā forte aduerterit in spū ambulantē:⁊ curā carnis nō ꝑficiētē in desiderio.p̄sertim cuꝫ sui amore flagrantē ꝯspexerit. Idē. Fateor ñ sustinui pondus diei ⁊ estus:sed iugū suaue ⁊ onus leue ꝓ beneplacito patrissamilias porto.opus meū vix vni⁹ hore:et si pl⁹ p̄: amore nō sentio. Idē de. xij.gradib⁹. Uere dulcis ⁊ suauis cibus charitas: q̄ fessos alleuiat:debiles roborat: mestos letificat:deniqꝫ iugū veritatis facit suaue ⁊ onus leue. Idē de p̄cep.⁊ disci. Fons vite charitas est:nec viuere aīam dixerim que de illo nō hauserit. Haurire porro q̄ modo pōt nisi fuerit p̄sens ip̄i fonti q̄ charitas ē que de⁹ est: p̄sens ergo deo est qui amat deū inquantū amat. Idē. Bona mater charitas:que siue foueat īfirmos:siue exerceat ꝓuectos:siue arguat inq̄etos: diuersis diuersa exhibēs:sicut filios diligit vniuersos. Idē. Seruite in charitate illa que timorē expellit:labores ñ sentit:meritū nō intuet̄: premiū nō requirit. ⁊ tamē plus oīb⁹ vrget. Idē in apolo. O quāta fiducia charitatis.alius operat̄ nō amans:et alius amat nihil op̄ans. ille quidē opus suū ꝑdit.istius vero charitas nunq̄ꝫ excidit. Interl̄.ysa.xl.g. Om̄ia facilia amanti. Interl̄.apoca. vi. Nullū ꝑmittit de⁹ cadere qui ei ꝓuit v̄o amore

De quattuor cardinalibus. Capitulū XXVI.

Grego.in mora. Prudentia:tp̄antia:fortitudo: atqꝫ iusticia: tanto ꝑfecte sunt singule: q̄nto vicissim sibimet iuncte. Idē sup̄ Eze. Unusq̄sqꝫ tm̄ prudēs est quantū tēperās:fortis:⁊ iustus.tantū tēperās quantū prudēs: fortis ⁊ iust⁹. tantū fortis quantū prudens: tp̄ans et iustus.tantū iustus q̄ntū prudēs tēperans ⁊ fortis. Aug⁹. In hac dilectōe. Sup̄ de charitate. Idem de trini. Illud qd̄ agit iusticia in subueniendo miseris.qd̄ prudentia in p̄cauēdis insidiis.qd̄ fortitudo in ꝑferēdis molestijs.qd̄ temperātia in coercēdis delectatōnibus prauis:non ibi erit vbi nihil om̄ino mali erit Idē de morib⁹ eccl̄ie. Illas q̄ttuor virtutes:quaꝝ vtinā ita in mentib⁹ vis vt nomina in ore sunt omniū.sic etiā diffinire nō dubitē:vt tp̄antia sit amor integrū se p̄bens ei quod amat̄.fortitudo amor:facile tolerās om̄ia ꝓpter id quod amatur. iusticia amor soli amato seruiēs.⁊ ꝓpt̄ea recte dñans.prudentia amor ea a quibus

adiuuat̃: ab eis q̃bus impedit̃ sagacit̃ eli/
gẽs. Uñ mihi videt̃ q̃ diffinitio breuis ⁊
vera virtutis est ordo amoris. Isid. in
ety. Prudẽtia est in reb⁹ qua a bonis ma/
la discernunt̃. Fortitudo est q̃ aduersa eq̃
nimiter tolerant̃. Tp̃antia est q̃ libido cõ
cupiscẽtiaq̃ rer̃ refrenat̃. Justicia q̃ recte
iudicãdo sua cuiq̃ distribuũt̃. Hiero.
in epl'a. Uis scire q̃les q̃rat dñs ornatus?
habeto iusticiã: prudẽtiã: tp̃antiã: fortitu/
dinem. nihil h̃ monili p̃ciosi⁹: nihil hac gẽ
mar̃ varietate distincti⁹. Idẽ ĩ ori. sup̃
naum. Quõ q̃ttuor q̃b⁹ pugnam⁹ ⁊ tegi/
mur sunt scuta virtutũ: prudẽtia: iusticia:
tp̃antia: fortitudo. ita ecõtrario q̃ttuor vi
cia sunt. stulticia: iniq̃tas: luxuria: formi
do: q̃bus ab hoste p̃cutimur. Bern̄. de
cõside. Justicia q̃rit: prudẽtia inuenit: for
titudo vẽdicat: tp̃antia possidet.

De prudentia

Capitulũ XXVII.

Grego. in mora. Cũ rectitudo san
ctos viros ad libertatẽ vocis eri
git: cõsideratio infirmitatis ꝓp̃e in hũili/
tate custodit. Idem ĩ omel'. Cogitate
q̃d facitis: recogitate q̃d fecistis: largitatẽ
sup̃ne pietat̃ aspicite: et ad mis̃icordie iu
dicẽ dũ adhuc expectat cũ lachrymis ve/
nite. Idem in regis. Sũmis in reb⁹ ci/
tum nõ oportet esse ꝯsiliũ. Idez. Uia ẽ
vita p̃sens: et tãto q̃sq̃ necesse ẽ vt insidiã
tes spũs caueat: q̃nto maiora sunt dona q̃
portat. Idẽ sup̃ Eze. Restat vt siue in
v̄bi mĩsterio fatigemur: seu indigẽtib⁹ no
stra largiamur: seu p̃ abstinentiã carnẽ do
mem⁹: seu zelo moueamur: seu p̃ patiẽtiã
aliq̃n leuiter praua tolerem⁹: vt sũmopere
debeam⁹ in intẽtiõe nr̃a discutere q̃tenus
omne q̃d facim⁹ nõ nostro sz dñi zelo faci
amus. Aug⁹ de solilo. Cauẽdũ est ma/
gnop̃e: dũ hoc corp⁹ agim⁹: ne q̃ sensibili
um visco penne nr̃e impediant̃: quib⁹ in/
tegris p̃fectisq̃ opus est vt ad illã lucẽ ab
his tenebris euolem⁹. Idẽ de singula/
ritate clericorũ. Utili⁹ est vt ĩfirmũ se hõ
cognoscat vt fortis existat: q̃z fortis vide/
ri velit ⁊ infirm⁹ emergat. Isid. d̃ ety.
Prudens dicit̃ q̃si porro vidẽs. p̃spicax ẽ
enĩ ⁊ incertorũ p̃uidet casus. Idẽ in sy
no. Quicq̃d boni cũ discretõe feceris vir/
tus est. quicq̃d sine discretõe gesseris vici
um est. virtus enĩ indiscreta p̃ vicio depu
tat̃. Idẽ Nihil iuuat. Infra li. iiij. de ex
ercitio. Hiero. Prudẽtia absq̃ bonita
te. Infra li. iij. de malicia. Amb. de of.
Sapiẽs vt loq̃t̃ multa: p̃us ꝯsiderat q̃d
dicat: et cui dicat. q̃ in loco ⁊ tp̃e. Ber.
de ꝯsidera. Quãtũ ad ꝯsideratõis attinet
fructũ q̃ttuor tibi ꝯsiderãda reor. te. q̃ sub
te. q̃ circa te: q̃ sup̃ te sunt. A te tua ꝯsidera
tio inchoet: ne frustra extẽdaris in alia te
neglecto. Idez Tui ꝯsideratio ĩ tria q̃
dem diuidit̃: si cõsideres q̃d: q̃s: aut q̃lis
sis. Quid ĩ natura. q̃s in p̃sona. q̃lis ĩ mo
rib⁹. Idẽ. Cõsideratio mẽtẽ purificat:
regit deĩde affect⁹: dirigit act⁹: corrigit ex
cessus. cõponit mores: vitã honestat ⁊ or
dinat. Idẽ. Cõsideratio ꝯfusa distermi
nat. hiantia ꝯp̃mit: sparsa colligit: secreta
rimat̃: vera inuestigat. verisil'ia examĩat:
ficta et fucata explorat. Hec est q̃ agẽda p̃
ordinat: recogitat acta. vt nihil in mẽte re
sideat incorrectũ. Idem sup̃ cãtica. Di/
scretio est nõ tã virtus q̃z q̃dã moderatrix
⁊ auriga virtutũ: ordinatrixq̃ affectuũ: ⁊
mor̃ doctrix. tolle hãc ⁊ virt⁹ viciuz erit.
Idẽ. Aĩa q̃ amat vigilat ⁊ obseruat: et
beata quã dñs inuenerit vigilãtẽ: nõ tran
sibit eã. nec p̃teribit ab ea. sz stabit ⁊ loq̃t̃
ei. loq̃turq̃ amatoria: loq̃tur siq̃dẽ vt dile
ctus. Idẽ de. xij. g̃di. Inq̃rim⁹ v̄itatez
in nobisip̃is: in p̃ximis: in sui natura. ĩ no
bis nosmetip̃os dijudicãdo. ĩ p̃ximis eo
rũ malis ꝯpatiẽdo. in sui natura mdo cor
de ꝯtẽplando. Idẽ in ser. Sede ꝯputa
q̃d dieb⁹ singulis acq̃rere valeas: cert⁹ eq̃
dem apud deũ nullũ esse bonũ oĩno irre/
muneratũ: nec aliq̃d malũ impunitũ. ⁊ sic
nõ capillũ de capite: sic nec momẽtũ de tẽ
pore p̃ituz̃. Tulli⁹ ĩ rheto. Prudẽtia ẽ
rer̃ bonar̃ ⁊ malar̃ vtrarũq̃ scĩa. Partes
ei⁹ memoria: intelligẽtia: p̃uidẽtia. Me/
moria ẽ p̃ quã anim⁹ repetit illa q̃ fuerũt.
Intelligẽtia p̃ quã ea p̃spicit q̃ sunt. Pro
uidentia p̃ quã futur̃ aliq̃d videt̃ anteq̃z
factũ sit

De memoria

Capitulũ XXVIII.

Grego. in ome. Cũ bona fr̃es agi
tis: semp̃ ad memoriaz mala acta

reuocate: vt dū caute culpa ꝓspiciť: nunq̄ de bono ope incaute anim⁹ leteť. ¶ Idē i regis. Cogitatōnū illecebras: līgue incontinentiā: delictoꝝ opa ad mēoriā reuocemus. ⁊ dū licꝫ ⁊ tpus habem⁹ magno plā ctu imq̄tatū nr̄aꝝ maculas deleam⁹ ¶ Jō sup Eze. Cū mala ꝓmittim⁹: frustra tunc ad memoriā bona nr̄a trāsacta ꝛuocam⁹. qm̄ in ꝓpetratōe malox nulla dz esse fiducia bonorū ꝓteritoꝝ. ¶ Idē. Tūc nobis misericordie dei mire fiūt: cū nobis ad memoriā miserie nr̄e reuocāť. ¶ Idē i mora. Patiēter illatā iniuriā tolerat: q̄ pie meminit qō fortasse adhuc habeat in q̄ debeat ipe tolerari. ¶ Idez. Cū voluptas lubrica tētat in ꝓspis. hec ipa sunt ꝓspa aculeo tētatōis opponēda. vt eo erubescam⁹ ꝓna ua cōmittere: q̄ nos a deo memim⁹ gtuita bona ꝓcepisse. ¶ Idez. Quisq̄s a p̄ceptis. Infra li. iij. de remorsiōe. ¶ Idē sup illō Job. xxxvi. Ubi eras q̄n ponebaz fundam̄ta tre: ac si iustificato pctōri apte ꝛitas dicat. Uirtutes a me acceptas tibi nō tribuas. Noli ꝫ me de meo munere extolli. recole vbi te inueni q̄n meo te timore solidaui. Ut g̃ ego in te non destruā qō ꝓstruxi: ipe ñ cessel ꝓsiderare qō i te reppi ¶ Isi. de sum. bo. Quisq̄s pctōꝝ memoria ꝓpūgiť ad lamēta: tūc dei se visitari sciat ꝓsentia. q̄n ex eo qō se admisisse recolit interi⁹ erubescit: suoq̄ se iudicio puniten do iā punit. ¶ Aug⁹ de tri. Mihi vtile ē vt meminerim̄ viriū meaꝝ: frēsq̄ meos admoneā vt memīerīt suaꝝ: ne vltra q̄s tutū est ꝓgrediať hūana ifirmitas ¶ Ambro. in apolo. Sapiēs si epuleť: si cogitet: si oret ac depceť: ante oculos ei⁹ sp error ē p/pr⁹: ⁊ momētis oīb⁹ pulsat culpa ꝓscias. nec q̄escere: nec obliuisci sinit. ¶ Hieron. Hec dauid. Infra li. iij. de familiaritate. ¶ Joh. chrys. Q̄n accubueris: li. iij. de discussiōe. ¶ Idē sup epl'am ad heb. Nullū inueniť delictoꝝ tale remediū sic eoꝝ ꝓtinuata memoria. ¶ Bern. de ꝓsiō. Inter alia ꝓsiderāda q̄lis sis ⁊ q̄lis fueris ad memoriā reuocandū ē. ꝓferēda sunt enim posteriora ꝓoribꝫ ⁊ ꝓora seq̄ntibꝫ: vtq̄ ne pfeceris in ꝛtute: in sapia: in intellectu: in suauitate moꝝ: aut ab his forte qō absit ꝛ feceris. ¶ Idē. Tercia ꝓtēplatio. Infra li. iij. de ꝓtēplatōe. ¶ Idē in epl'a. Jtur⁹ ad somnū sp aliq̄d tecū defer in memoria vel cogitatōe i quo placide obdormias: qō nōnunq̄ etiā somniare iuuet. ¶ Idē sup cāti. Js qui christo passo pie ꝓpatiť: ꝓpūgiť ⁊ moueť facile ad memoriā eoꝝ q̄ ptulit atq̄ isti⁹ suauitate deuotōis pascit ꝛ fortaťad quem salubria: honesta: pia. ¶ Sen. i epi. Aliq̄s vir bon⁹ eligēd⁹ ē: atq̄ sp añ oc'os habēd⁹. vt sic tāq̄ illo spectā te viuam⁹. ⁊ oia tanq̄ illo videte faciam⁹ O felicē q̄ sic aliquē vereri p̄t. vt ad mēoriā quoq̄ ei⁹ se ꝓponat atq̄ ordinet.

De intelligentia

Capitulū XXIX.

Rego. in mora. Ne ꝫ auctorē suū hō supbiat: ꝓsideret vñ huc veīt. ⁊ intelligat q̄d sit. ¶ Idem. Dū pēsam⁹ q̄les erga aliq̄s fuim⁹: esse circa nos tales alios min⁹ dolem⁹. q: aliena iniusticia in nobis vidicat qō in se iuste ꝓscia nr̄a accusat ¶ Idez. Qui plenissime intelligere appetit q̄lis est. talis nimiꝫ debz ꝓspicere q̄lis nō est. vt ex bonoꝝ forma metiať q̄ntū ipe deserto bono deformis ē ¶ Idē. Tūc ꝛe cognoscim⁹ bona nr̄a vñ sunt. qñ hec q̄si amittēdo sentim⁹ q: a nobis seruari ñ possunt. ¶ Idē. Sācti oēs qñ i dei visiōe ꝓficiūt. q̄nto magis diuinatis intna ꝓspiciūt: tāto magis se nihil esse ꝛgscunt. nusq̄ q̄ppe legiť q abraam cinerē ⁊ pulue rem se esse ꝓfessus est: nisi cū habere meruit dei colloq̄um. ¶ Idē. Sācti viri ingenij virtutē ad agnoscēdā ifirmitatē ꝓpaz dirigūt. atq̄ ex infirmitat⁹ sue melius cognitōe qualescūt. ¶ Idē. Nūq̄ de⁹ mentem deserit: que i pctis se veraciť agnoscit ¶ Idem Scti viri mīme. Infra de exercitio. li. iij. ¶ Idē. Nemo fortitudinē suā nisi cū rect⁹ esse cepit dep̄hēdit. Nā q̄ omnino puersus ē: neq̄ hoc potest videre qō est. ¶ Idē. Nulla est cognitio reph̄sionis si nō seq̄ť etiam lamēta penitudinis ¶ Jō. In ꝫ mūdo dū viuim⁹: tūc pfecte que sciēda sunt scim⁹: cū ꝓficientes p̄ intelligentiā nil nos pfecte scire cognoscimus. ¶ Idē. Uera sciētia afficit: nō extollit. nq̄ supbientes q̄s impleuerit: sed lamentātes facit. ¶ Idē. Sepe dū q̄sdam. Infra li. iij. de discordia. ¶ Idem i regis. Bonaꝝ mentiū est etiā ibi aliq̄ modo culpas suas

agnoscere vbi culpa nō est. ¶ Idez super Ezech'. Recte ꝓphetia dicit nō qz ꝑdicit vētura: sz qz ꝑdit occulta. ¶ Idē. Spūs ꝓphetie nec sp nec eodē mō ꝓphe animū tangit. Nota. ¶ Idē. Eliqñ ꝓphetie spiritus ꝓphetz deest: nec sp eoz mētib⁹ ꝑsto est. qten⁹ cū hūc nō habēt se hūc agnoscāt ex dono habere cū habēt. ¶ Aug⁹ de ci. dei. Tria sunt q̄ in vnoq̄z homīe artifice spectanť vt aliq̄d efficiat. natura: doctrina: vsus. Natura ingenio: doctrina scientia: vsus fructu dīiudicand⁹ est. ¶ Idez. Multa ad fidē catholicā ꝓtinētia dū hereticoz callida inquietudie exagitāť: vt aduersus eos defendi possint. et ꝑsideranť intelligēti⁹: intelligunť clari⁹. t instanti⁹ ꝑdicanť: t ab aduersario mota q̄stio discendi nobis exitit occasio ¶ Idē de. lxxtiij. q̄stiōib⁹. Nullū bonū ꝑfecte noscit: qđ nō ꝑfecte amať. ¶ Idē de doctrīa christiana Disputatōis disciplina ad oīa genera q̄stionū q̄ in lr̄is sctis sunt ꝑ intellectū penetrāda t dissoluēda plurimū valet. tātū ibi cauēda est libido rixādi. ¶ Idē. Bonoz ingenioz insignis ē indoles in ꝟbis verū amare: nō ꝟba ¶ Idē de bono ꝓseue. Nō sim⁹ in disputatōib⁹ ꝓmpti: t in ozōibus pigri ¶ Idē de tri. li. iiij. Sciam terrestrium celestiūq̄z rez magni estimare solz gen⁹ hūanum: in q̄ ꝑfecto meliozes sūt q̄ huic scientie ꝓponūt nosse semetipos: laudabilioz q̄z est anim⁹ cui nota est infirmitas sua q̄z q̄ ea nō ꝓspecta vias siderum scrutať: ignoratis viā qua ingrediať ad celū ¶ Isi. de sū. bo. Nihil pei⁹ q̄z culpā agnoscere nc deflere. ¶ Cassio. in li. de aīa. Animia magnitudo est suā intelligere paruitatē: nec ꝑualet hoc ipm nosse: nisi cū ceperint diuina patescere. ¶ Bern. in medita. Ab exterioribus ad interioza redeā: ab inferioribus ad superioza ascēdā: vt possim ꝓgnoscere vñ venio: aut q̄ vado: qđ sim: vel vñ sim. vt ꝑ cognitōem mei possim ꝓuenire ad cognitōnem dei ¶ Idem in epla. O vtinā sapere s intelligeres ac nouissima ꝓuideres. Sapes q̄ dei sunt: intelligeres q̄ mōi sūt: ꝓuideres q̄ inferni sunt: ꝑfecto iferna horreres: supna appeteres. q̄ sunt mūdi ꝓtemneres ¶ Idē. Qui ꝑfecte se examinādo cognoscit: suo pctō nulli⁹ pctm̄ par estimat qđ nō sicut suū intelligit ¶ Idē sup cant. Est q̄dem q̄ntū in se est oīs scīa bona: quetm̄ veritati subnixa sit. sed tu q̄ cū timore t tremore tuā ipi⁹ opari salutē ꝑ rpis breuitate festinas: ea scire ꝓpus ampliusq̄z curato: q̄ ꝑsenser⁹ vicinioza saluti ¶ Idē. Enn̄ inflatōes t torsiōes in ꝓscia sustinebit q̄ hmōi est sciēs vicz bonum: t nō faciēs: an nō respōsum mortz t damnatōis torticns in semetipo habebit: q̄tiēs ī mētē venerit fmo quē dixit de⁹. qz seru⁹ sciēs voluntatē dñi sui t nō faciēs: digne vapulabit plagis multis: ¶ Idē ī ser. Sup oēs docētes me intelleri. Quare inq̄m: Hunq̄d qz byssо t purpura me indui. qz lautioribꝰ epulis abūdaui. nūquid qz platonis argutias: aut aristotelꝭ ꝟsutias intelleri: aut vt intelligerē laborauī: Ab sit inquā. Sed qz testimonia tua exq̄siui. ¶ Idez. Oraās sctūs q̄dam. de⁹ inq̄t nouerim me: nouerim te. breuis ozō: sz fidel'. Hec ē enī vera phia: t vtraq̄z ꝓgnitio ꝓfus necessaria ad salutē. Ex ꝓxi sit q̄dem timor ꝓcipitur t hūilitas: ex posteriore spes t charitas generať ¶ Boeti⁹. Hūane nature. Infra li. iij. de ignoratia. ¶ Anſ. Prim⁹ grad⁹. li. iiij. de hūilitate. ¶ Blo. lu. vi. Ubi maius donum sciētie: ibi trāsgressoz maioꝛi subiacet culpe. ¶ Sene. ī epla. Quare liberalib⁹ studijs filios erudim⁹: nō qz virtutē dare possūt: sed qz aīm ad excipiēdā ꝟtutē ꝓparāt ¶ Idē Si ꝓpēdere te volet sepone pecuniā: domū: dignitatē: intus te ipm ꝓsidera: nec q̄lis sis alijs crede. Idē Initiū salutis est noticia pcti. Nā q̄ peccare se nescit corrigi nō vult.

De prouidentia

Capitulū xxx.

Grego. in mora. Qđ valde est importabile ex dolore ostendiť ꝓsideratōne ꝓuida: t remuneratōne leniťur. ¶ Idem. Is q̄ cūcta ꝓus q̄z veniāt conspicit: nequaq̄z postq̄z aliq̄d fecerit penitēdo resipiscit ¶ Idem. Qui in dict⁹ suis re probari metuit: ipe ꝓus debet examinare qđ dicit. ¶ Idez. Hil sic ad edomādum desideriozū carnaliū appetitum valet. q̄z vt vnusquisq̄z hoc quod viuuz diligit moztuū pensет. ¶ Idem. In omni quod dicit: necesse est vt causa tempus t persona pensetur. si verba sententie veritas ro

borat. si hanc tempus cōgruuz postulat. si veritatē sentētie ⁊ ꝓgruētia rēpis ꝓsone q̄litas nō impugnat ¶ Idē sup eze. Sanctoꝝ actio ab oīi parte circūspecta ē. bona desiderabilit̄ p̄uidens: mala solert̄ cauens. sed ß est laborioſi⁹ vbi sctōrū mens inuigilat: ne se ante eoꝝ oculos mala sub bonoꝝ specie abscōdant. ¶ Idē in regis. Terribilē iudicē veniētem ꝓsidera: ⁊ ō ad uētu illi⁹ nūc ꝓscia tua ꝓtremiscat: ne tūc sine causa iā timeat: cū coꝛā illo celū ⁊ terra tremuerit ¶ Isido. ī syno. Perspice q̄ō cui aptū sit tp̄i: q̄d: vbi: q̄n: q̄ntū: q̄z diu facere debeas. ¶ Idē. Cū diu cogitaueris tūc fac q̄ ꝓbaueris. ¶ Ambr. ī epi. Dēs bona speculatrix ꝓsiliorū suoꝝ est. p̄us examinat q̄d decoꝝ atq̄ honestū ¶ Piero. Laneto oēs. Infra li. iiij. ō fama ¶ Aug⁹ de singula. cle. Amatoꝛ est saluris sue: qui euitat aliene mortis īcursum: ⁊ ipe est p̄uidus q̄ sollicit⁹ fit cladib⁹ ceteroꝝ ¶ Ber. de ꝓside. Nō oportet vt vicia dom⁹ tue vltim⁹ scias: q̄ō q̄z plimis nouim⁹ ꝓtigisse: q̄ propter ali⁹ alia dispēset. de disciplīa tu ꝓuide. ¶ Idē. Spūalis hō ille q̄ oīa dīudicat vt ipe a nemīe iudicet: oīe op⁹ suū terrena q̄dā ꝓsideratōe p̄ueniet: p̄mū q̄dem an liceat: deīde an deceat. postremo an ⁊ expediat. ¶ Idē. Diligēter ꝓ o omne quod faciēdū erit tracta apud te: ⁊ cū his q̄ te diligūt tracta ante factū. q̄ post factū sera retractio ¶ Idē ī medita. Habes domū o anima: sed cito casura est: domus tua tu quoq̄ nisi aliā ꝓuideris vēto ⁊ pluuie exponēda ¶ Idē in ser. In oīib⁹ opibus tuis memorare nouissima: horroꝛē mortis: iudicīū tremendū discrimē. ardētis gehēne metū: ab oculis cordis tui nullaten⁹ patiaris elōgari. ¶ Idē. Cū iudiciū carnis ex aīa pēdeat: nihil carni pōt vtili⁹ q̄z salus aīe ꝓuideri: vt videlicz in tpe sit respectus illi⁹ ⁊ socia passiōis: felicitat̄ q̄z consortiū mereatur.

De fortitudine.

Capitulū XXXI.

§ Rego. in mora. Justoꝝ fortitudo est: carnē vincere: ꝓpꝛijs voluptatib⁹ ꝓtraire. delectatōem vite p̄sentis extinguere. hui⁹ mūdi aspa ꝓ eternis p̄mijs amare. p̄speritatis blādimēta ꝓtēnere: aduersitatis metū in corde superare. ¶ Idem Qui in auctoris sui amoꝛe roborant̄: quo magis in ꝓcipita dei fortitudīe conualescunt: eo a ꝓpꝛia virtute deficiunt: ⁊ quo robusti⁹ eterna appetūt: eo forti⁹ a tpalibus salubri defectōe lassant̄. ¶ Idē Tanto se vnusquisq̄z ad fortitudinē ꝓfecisse v̄z rius demōstrat: quāto aliena mala equanimius tolerat. ¶ Idem in regis. Moꝛes meos bene habes cognitos. q̄ diu porto: sed si semel deliberauero nō portare cōtra omnia picula letus vado. ¶ Piero. ī epistola. Nihil eo forti⁹ q̄ vincit diabolū: nihil imbecilli⁹ q̄z qui a carne superat̄. ¶ Idē in ozi. sup Isa. Fortitudo atq̄z ꝓstantia via regia est: a qua declīat ad dexterā qui temerariꝰ est ⁊ ptinat: ad sinistrā q̄ formidolosus est et pauidus. ¶ Aug⁹ ad hieronimū de sūa iacobi apli. Qui ꝓ a virtute fortis est: nec temere audet: nec incōsulte timet. ¶ Ambro. de offi. Est fortis qui se in doloꝛe aliquo ꝓsolat̄: et reuera iure ea fortitudo vocat̄ cū vnusquisq̄z seipm vincit: iraz continet: nullis illecebris emollit̄ atq̄z inflectit̄. nō aduersis pturbat̄: nō extollitur secundis. et quasi vento quodam variarū rerū circūfertur mutatōe ¶ Idē. Non in inferenda sed depellenda iniuria lex virtutis est. qui enim nō repellit a socio iniuriā si potest: tam est in vicio: q̄z ille qui facit. ¶ Idem. Fortitudo inuicta est ad laboꝛes: fortis ad pericula. rigidioꝛ aduersus voluptates: dura aduersus illecebras. quibus aurem deferre nesciat: nec vt dicitur aue dicat: pecuniam negligat: auariciaz fugiat tanq̄z labem quandam que virtutē effeminet. ¶ Idem sup Lucā. Fortitudo animū coꝛpusq̄z confirmat: nec perturbare sinit timoꝛe aliquo vel doloꝛe. ¶ Seneca in epistola. Sapiens et fortis ad omnē incursum munitus. intentus: non si paupertas: nō si luctus: nō si ignominia: nō si doloꝛ impetum faciat: pedem referet interitus: et contra illa ibit: et inter illa stabit. ¶ Idem. Sapiens virtutē si licebit in diuitijs explicabit: si minus in pauptate: in patria si poterit: si minus in exilio: si poterit imperatoꝛ: si minus miles: si poterit integer: si minus debilis. Multa infra li. iij. de certamine.

De constantia.

Capitulũ XXXII.

Grego. in ome. Nõ nos ꝓspa eleuent: nõ aduersa ꝑturbẽt: vt q̃ in soliditate fidei figimur: nequaq̃ re ⁊ trãseuntiũ mutabilitate moueamur. Id̃ i mor̃. Scti viri nec sustiere falsa ꝑ infirmitatẽ metuũt: nec lesi vnq̃ a v̄itate ꝯticescũt. Idẽ. Electi ip̃a que fortiter tolerãt supplicia ꝑhorrescũt: ita vt in eis vno eodemq̃ tp̃e ⁊ ꝯstãtia ex v̄tute sit: et pauor ex carne. Idẽ. Iusti viri securitas recte leoni ꝯparat̃. q̃ dũ ꝯtra se q̃slibꝫ insurgere cõspicit: ad mẽtis sue ꝯstantiaꝫ redit: ⁊ scit q̃ cũctos aduersantes sup̃at: q̃ illũ solũ diligit quẽ inuit⁹ nullo modo amittit. Idez. Uir sctũs quo maiore ꝑsecutõe p̃mitur: eo ad p̃dicandũ veritatez acrius instigat̃. ⁊ cũ cõstanter ꝑsecutores tolerat: ardẽter ad se auditores trahere festinat. Idẽ. Si semel in appetitu sup̃ne patrie forti stabilitate anim⁹ figit̃: min⁹ rez tp̃aliũ ꝑturbatõe vexat̃. Idẽ super eze. Timeri ab omnib⁹ hõ debuerat si ipse auctorẽ oĩm vt hõ timuisset. nã qui ratõis sensum ad timorẽ dei nõ habꝫ: tãto ĩ nullo timend⁹ est q̃nto h̃ qd̃ ip̃e esse debuit nõ est. Idem in regi. Hoc certissime scito q̃ placere deo ⁊ prauis hoĩb⁹ nullus potest. intãtũ g̃ se existimet fr̃nitas tua oĩ potẽti deo placuisse: q̃nto se ꝑuersis hoĩb⁹ displicuisse cog̃uerit. Id̃. Nulli⁹ vos Infra li. iiij. de trãquillitate. Aug⁹ in epi. Senti de augustino q̃cq̃d libet: sola me in oculis dei ꝯsciẽtia nõ accuset. Id̃ de ci. dei. Uirtutes habẽti magna virtus est ꝯtẽnere gl'iam. Idez. Qui ꝯtemnit iudicia laudantiũ: ꝯtẽnit etiã suspicãtiuꝫ temeritatẽ. quoꝝ tñ si vere bon⁹ est nõ cõtemnit salutẽ. Idẽ in ser. Nec vald̃ gaudere debem⁹ qñ laudamur: nec contristari qñ vitup̃amur. q̃ nec dãnare iniuria: nec coronare p̃t laus falsa. Ambro. de offi. Bene sibi ꝯsci⁹ falsis nõ debꝫ moueri. nec estimari pl⁹ põderis ĩ alieno esse cõuitio: q̃ꝫ in suo testimonio. Joh. chrys. in ser. Quicq̃d terroris habꝫ mũdus ꝯtẽno: q̃c quid delectabile habꝫ rideo. diuitias nõ cupio: paup̃tatẽ nõ horresco: mortẽ nõ timeo. Hiero. in epl'a. Utinã ob dei meinomẽ atq̃ iusticiã vniuersa me infideliuꝫ turba ꝑseq̃tur ⁊ tribulet. vtinã in opprobriũ meũ solid⁹ exurgat hic mũdus. tm̃ vt a christo merear laudari. ⁊ sue pollicitationis sp̃are mercedẽ. Idẽ. Gr̃as ago d̃o meo: q̃ dign⁹ sum habit⁹ quẽ mũd⁹ oderit. Idez. Per bonã ⁊ malã famã a dextris ⁊ a sinistris christi miles gradit̃. nec laude extollit̃. nec vitup̃atõe frãgit̃. nõ diuitijs tumet: nõ ꝯfundit̃ paup̃tate: ⁊ leta ꝯtẽnit et tristia. Idẽ in ꝓlo. sup̃ hester. Nec affectam⁹ laudes hoĩm: nec vitup̃atões expauescim⁹. deo enĩ placere curãtes minas hominũ penit⁹ nõ timem⁹. qm̃ dissipat de⁹ ossa eorũ qui hoĩb⁹ placere desiderant. Sene. in epl'a. Honores ⁊ iniurie vulgi in ꝓmiscuo sũt habẽde. nec his gaudendũ: nec illis dolẽdũ. Idẽ. Aĩm excellentẽ ꝯstãtẽ et moderatũ: ⁊ oĩa tanq̃ se mĩora trãseũtem: q̃cq̃d timemus optamusq̃ ridentẽ celestis potẽtia agitat. non potest res tãta sine adminiculo numinis stare. Idẽ. Uir bonus qd̃ honeste se facturũ putauerit faciet: etiã si pecuniam auferet: si laboriosum erit: faciet etiã si piculosum erit. rursum qd̃ turpe erit nõ faciet: etiã si pecuniã habebit: etiã si voluptatem. etiã si potentiã ⁊ dignitatẽ: ab honesto nulla re deterrebit̃: ad turpia nulla re inuitabit̃. Idẽ. Equo aĩo audiẽda sũt imperitorũ cõuitia. ⁊ ad honesta vadenti ꝯtẽnend⁹ est ip̃e ꝯtẽptus.

De patiẽtia.

Capitulũ XXXIII

Grego. ĩ mora. Nũq̃ ẽ patientie virt⁹ ĩ ꝓspis. ille aũt est v̄e patiẽs qui reb⁹ aduersis atterit̃: ⁊ tñ a spei sue rectitudĩe nõ curuat̃. Idẽ. Tũc vere ostẽdimus q̃ accepta bona recte tenuim⁹: cuꝫ ꝓfecto eq̃nimit̃ ad mom̃tũ sublata toleramus. Idẽ. Quos ad fortia trahere nitimur: eoꝝ necesse est vt ĩfirma toleremus. q̃ nec iacentẽ erigit nisi q̃ stat⁹ sui rectitudinẽ ꝑ ꝯpassiõez flectit. Idẽ. Scti viri patiẽter audiũt etiã q̃ se nũq̃ fecisse meminerũt. q̃ꝫuis ea mala q̃ sibi ĩgeri ꝯspiciunt ab ip̃is suis crimĩatorib⁹ nouerĩt ꝑpetrata. Idẽ. Tũc illata ꝯuitia bñ toleram⁹ cũ in secreto mentis ad male ꝑpetrata recurrimus. leue quippe videbitur q̃ aliena

iniuria pcutimur: dū in actōne nostra cō spicimus qz peius est suppliciū qō mere mur. ¶Idem sup Eze. Linguas detra bentiū sicut nostro studio nō debem⁹ ex citare ne ipi peant. ita p suam malicia ex citatas debemus equanimiter tolerare vt nobis meritū crescat. ¶Idem. Patiētia vera est que etiā ipz amat quē portat. Nā tolerare z odisse nō est virt⁹ patiētie z mā suetudinis: sed velamentū furoris. ¶Jō in dialo. Ego virtutē patiētie z signis et miraculis maiorē credo. ¶Idē in omel. Trib⁹ modis virtus patiētie exerceri so let. alia nanqz sunt que a deo. alia q̄ ab an tiquo aduersario. alia que a pximo sustine mus. Ā primo nanqz psecutōnes z dāna z ptumelias. ab antiq aduersario tētamē ta. a deo flagella toleram⁹. ¶Idē. Perfe cte aduersari⁹ vincit: qñ mens nostra z in ter tētamenta diaboli a delectatōe atqz cō sensu oīb⁹ modis refrenat. z inter ptumeli as primi custodit ab odio: z inter flagella dei custodit a murmuratōe ¶Idē. Pati entia est aliena mala eq̄nimiter ppeti. con tra eū quoqz qui mala irrogat nullo dolo re morderi. ¶Idē. Ille vacit. Infra lib. iij. de letitia. ¶Joh. chrys. i ozi. sup illō mat. v. Audistis qz dictū est. oculū p ocu lo rē. Prim⁹ gd⁹ patiētie est recipe iniu riā. Scōs postqz recepta est: nō velle vin dicari. Terci⁹ est nō facere vexāti hec que passus est: sz q̄escere. Quart⁹ tribuere seip suz i patiēdo mala. Quint⁹ z ampli⁹ tribu ere qz ipe vult q̄ fecit. Sext⁹ nō odio ha bere eū q̄ opat hec. Septimus ē diligere. Octau⁹ z bñfacere. Non⁹ z deū p ipo de pcari. ¶Idē sup ioh. Nō memoriā malo rū habeam⁹ i eos q̄ nos ledūt: sz redargu am⁹ eos z plorem⁹: ploratu eni digni sūt: nō q̄ patiunt sz q̄ mala faciūt. Nā seipos q̄ dē maxime ledūt z amar⁹ z calūniator z q̄ cūqz alū aliqō malū facit. nobis aūt pfūt marie nisi nosipos vindicauerim⁹. ¶Au gustin⁹ sup ioh. Pro dilectōe dei debem⁹ patiēter psecutōes z mūdi odia sustinere. necesse est eni vt nos oderit quos cernit nolle qō diligit. ¶Idem i li. de patiētia. Nō sic oēs qui scūt pticipes sunt sciētie. ita nec oēs q̄ patiunt sunt pticipes patiē tie. sz q̄ passiōe recte vtunt: hi patiētie ve ritate laudant: hi patiētie mūere coronāt.

¶Idē. Inde est patiētia iustoz vera: vñ est in eis charitas dei vera. z inde ē patiētia inīqz falsa: vñ ē i eis cupiditas mōi quer sa ¶Idē. Patiētia pauper christi: sz ditā dozū heredū christi nō pibit in eternū. nō qz illic patiēter ferre debeam⁹: sz qz p bis q̄ hic patiēter ptulim⁹: illic etna btitudie pfruemur ¶Idē. Job sustinēs i carne do lores suos: i corde errores aliēos: pinq̄ cor ripiebat i sipiētia: amicos docebat sapiaz. z vuabat vbiqz patiaz ¶Idē ō mozi. ec. Perpetiēda sūt vicia mītitudis vt curēt: z pus tolerāda q̄z sedāda ē pestilētia ¶Jō in lib. de oūb⁹. Tolera qz tolerat⁹ es: si sp bon⁹ fuisti habeto mīsericordiā. si aliqndo mal⁹ fuisti noli perdere memoriā. et quis est semp bonus? Si te de⁹ diligēter discu tiat facili⁹ te iueniet etiā nūc malū: q̄z tu te sp bonū. q̄ tolerāda sunt zizania int frumē tū ¶Idē. Uis desideriozz. Infra li. iiij. ō desiderio. ¶Amb. sup lu. Christ⁹ voluit ab apl'o suo tradi: vt tu a socio deserat⁹: a seruo pdit⁹: moderate feras tuū errasse iu diciū: pisse bñficiū. ¶Hiero. i epi. Libēs nūc tormēta patiar: vt tūc fuka mihi gl'ia seruet. Nō ei iudicabit dñs bis in idipz. ¶Isi. de sū. bo. Aduersus oūciū lingue fortitudo ē adhibēda patiētie: vt tētatio vbi q̄ foris ipugnat tolerātie vtute victa discedat ¶Ber. i epi. Uera patiētia ē pa ti vl' agere z qō libeat: sz nō pter qō liceat ¶Idē i ser. Est hō pacat⁹ q̄ bona p bonis reddēs q̄ntū i se est nemi vult nocere. Est ali⁹ patiēs q̄ nō reddēs malū p malo etiā potēs ē sustinere nocētē. Est etiā pacific⁹ q̄ bona p mal' reddēs in pmptu hz pdesse nocēti. Prim⁹ q̄dē punl⁹ ē z facile scādali zat. nec facile q̄ hmōi ē i ꝟ scl'o neq̄m z ple no scādal' poterit obtinere salutē. Scōus vt scriptū ē i patia sua possidebit aiaz suā. Nā terci⁹ q̄dē nō mō suā possidz sz z mul toz aias lucrifacit ¶Tull⁹ i rheto. Pati ētia ē hōestat⁹ aut vtilitat⁹ cā rep arduaz ac difficiliū volūtaria ac diurna ppessio

De perseuerantia.

Capitulū XXXIIII.

¶Rego. in regis. Magna est cōtra peccatū virtus penitētie si q̄s in eadē pnia pseuerz ¶Idē Illa deo nr̄o sp opa grata sunt: que a bonis q̄ ceperint nō

recedũt. Idē in mora. In cũctis vigi/
lāter debet se mēs circũspicere: atq; in ipa
circumspectõnis sue puidētia pseuerare.
Idē. Bene cepta cũctis diebꝫ agenda
sunt: vt cũ malũ pugnādo repellit: ipa bo
ni victoria cõstantie manu teneat Idē
Mirũ nõ est si quis bona inchoet: sz val
de mirabile est si intētõe recta in bono ope
pduret. Aug⁹ de correptõe et gra. Pre
destinatoꝝ fides q̃ p dilectõem opat: pfe/
cto aut omino nõ deficiet: aut si q̃ sunt q̃
rũ deficit repat añq; vita ista finiat. t de/
lera q̃ intercurrerat iniq̃tate vsq; in finem
pseuerātia deputat Idē de ꝓiug. adul.
Que rectissime vouent cũ hoies vouerit
nulla ꝓditõe rūpēda sunt que sine vlla cõ
ditõe vouerũt. Isi. de sum. bo. Tũc do
placet nostra cõuersatio: qñ bonũ qđ icho
amus pseuerāti fine ꝓplem⁹. Idē in sy
no. Salus inchoātibus ꝓmittit: ꝑmiũ p
seuerātibꝫ dat. nõ est brũs q̃ bonũ facit: sz
q̃ incessabiliter facit. qui enī pseuerauerit
vsq; in finē: salu⁹ erit. Bern. in epistola
Perseuerātia sola meret viribꝫ gl'iam: vir
tutibꝫ coronā. prius absq; pseuerātia nec
q̃ pugnat victoriā nec palmā victor ꝓsequ
tur. Idez. Perseuerātia vigor viriuz.
virtutũ ꝓsūmatio: ē nutrix ad meritũ: me
diatrix ad pmiũ: sororꝝ patiētie: pstantie fi
lia. amica pacis: amiciciaꝝ nodus: vnani
mitatis vinculũ: ppugnaculũ sanctitatis.
Idem. Tolle pseuerātiā: nec obsequiũ
mercedē habz: nec beneficiũ gl'iaz. nec lau
dem fortitudo. Deniq; nõ qui cepit: sed q̃
pseuerauerit vsq; in finē salu⁹ erit. Idē
in ser. Nõ viuit qui supbia inflat: q̃ luxu/
ria inquinat. qui ceteris q̃busc̃q; inficit
pestibꝫ. qm̃ nõ est ꝟ viuere: sed magis vitā
cõfundere: t appropinquare vsq; ad por
tas mortis. Bonā aũt vitā ego puto: t ma
la pati t bona facere: t sic pseuerare vsq;
ad mortē. Sen. i epl'a. Pl⁹ opis ī eo ē
vt ꝓposita custodias q̃ vt honesta ꝓpo/
nas. pseuerādū est t assiduo studio robur
addendū donec bona mēs fit qđ bona vo
luntas est.

De tēperantia.

Capitulũ XXXV

Rego. in moral. Is qui preest ea
se circa subditos mēsura modere
tur: q̃tenus t arridēs timeri debeat t ira/
tus amari. vt eum nec nimia letitia vilem
reddat: nec īmoderata seueritas odiosum
Idē. Hõnunq̃ dum nõnulla mēti de/
lectatio surripit tēperātia nostra marcet.
inquantū enim ad delectatõem ducimur:
intantuz minus ab illicitis temperamur.
Idē in omel. In talibꝫ mētibus domi
nus pascit: que p respectū gratie tēperate
corporalibꝫ desideriis nõ vrunt. Idez
in regis. Romanoꝝ semp ab antiquioribꝫ
vsus fuit post admixtionē, ppie cõiugis
lauari et purificationē q̃rere. t ab ingres/
su ecclesie paululum reuerenter abstinere.
Idē. Quotiēs ira animũ inuadit: men
tem edoma: vince teipm: differ tēpus fu/
roris. cũ trāquilla mens fuerit quod pla/
cet iudica. Idē in pasto. Cum nõ mali
cia sed sola ignorātia vel infirmitate deli/
quitur; pfecto necesse est vt magno mode
ramine ipa ōlicti correptio tēpereť. Au
gustinus de libero arbitrio. Tēperantia ē
afflictio coercēs t cohibēs appetituz ab
his rebus que turpiter appetunt. Idē
de confes. De illecebra odorũ nõ satago ni
mis. cum absunt nõ requiro: cum adsunt
nõ respuo: semper tamen carere paratus.
Idem de opere monachorum. Tanto
glorioſius mēs ad superiora promouet:
quanto diligentius ab inferioribꝫ cõcupi
scentia cohibet. Idez de singularitate
clericorũ. Disce nũc tēperantie moduz q̃
per licentiã queris excessum. ama feminas
inter sacra solēnia: et odio habe in cõmu/
nione priuata. Idē de moribus eccl'ie.
Omne officiũ tēperantie est exuere veterē
hominē: t in deo renouari. id est cõtemne
re oīes corpeas illecebras: laudemq; po
pularē. totũq; amorē ad inuisibilia et di
uina cõferre. Idem. Curiosi esse phi/
bemur: quod magne tēperantie mun⁹ est.
Isido. de sum. bo. Quicq̃d nimis t vl
tra modũ est: pniciosum fit: studiũq; suuz
in contrariũ vertit. In omni ergo opere
modũ et tpamentũ oportet habere Jō
in syno. In omni re tene tēperamentũ: ni
hil intemperātius agas. ne minus: ne ni/
miũ aliquid. ne vltra q̃ oportet. ne infra:
etiã in bonis moderatũ esse decet. Idē
Que cũ tpantia fiũt salubria sunt. t bona
quecuis etiam cũ immoderato vsu noxia

efficiunt. Nimietas enim om̄is in vicio deputat. Bern̄. de cōside. Nō est tpantia in sol' resecādis supfluis: est etiā ī amittendis necessarijs. Tulli⁹ in rheto. Tēperātia est rōis ī libidinē atq; in alios nō rectos impet⁹ animi firma ⁊ moderata dominatio. ei⁹ partes ꝯtinētia: clemētia. modestia.

De cōtinentia gustus. Capitulū XXXVI

Grego. in mora. Per abstinētiam vicia sunt extīguenda: nō caro. ⁊ tāto q̄sq; sibimet debet moderamine p̄esse: vt ⁊ ad culpā caro nō supbiat: ⁊ tm̄ ad effectū rectitudīs in ope subsistat. Idez. Virtus abstinētie aut oīno nulla est: si tm̄ quisq; corpus suū nō edomat quantū valet. aut valde inordinata ē si corpus atterit plus q̄ ferre valz. Idem in pasto. Incassum p abstinētiā corp⁹ atteritur si inordinatis dimissa motib⁹ mēs vitijs dissipat. Idē in ome. Qui a padisi gaudijs p cibū cecidim⁹: ad hec inq̄ntum possum⁹ p abstinētiā resurgam⁹. Aug⁹ de cōfes. Hoc me docuisti dn̄e: vt q̄mad modū medicamēta: sic alimēta sumptur⁹ accedā. sed cuz ad quietē satietatis ex īdigentie molestia trāseo: in ip̄o trāsitu mihi insidiat laquens ꝯcupiscētie. Idē d̄ bono ꝯiug. Ad hoc iusti cū op⁹ est prādent: vt tanq̄ boni dn̄i qd̄ bonū et iustū ⁊ equū est seruis suis. i. corpibus suis prebeant. Idē in ser. Jeiuniū purgat mentē: subleuat sensum. carnē spūi subijcit: cor facit ꝯtribulatū et hūiliatū qd̄ deus nō spnit. Idē ī li. d̄ ieiunio sabba. Sicut qd̄ ait apl's vez est. malū est homī q̄ p offensiōz manducat. ita malū est homī q̄ p offensionem ieiunat. Joh. cryso. sup ioh. Indigentia sicut sanitatis ita delectatōis ē mater. Idē sup mat. Qui ieiunat ⁊ peccat: nō ad gl'iam dei ieiunat: nec se hūiliat: sed substātie sue parcit. Id̄. Per ieiunia cessat. Infra li. iiij. de ꝯnexiōe. Ambro. in hexam̄. Jeiuni hoīs sputū si serpēs gustauerit morit. Vides q̄nta vis ieiunij sit ut ex sputo suo ieiun⁹ hō t'renū serpētē intficiat. q̄nto mag⁹ g̊ serpētē spūalez p ieiunij virtutē. Hiero. in epl'a. Modic⁹ ac tēperatus cib⁹ ⁊ carni ⁊ aīe vtilis est. Idē Nōnulli pudicā vitā appetētes in medio itinere corruūt: dū solā abstinentiā carniū sufficere putāt ⁊ leguminib⁹ onerāt stomachū. Idez. Parc⁹ cibus ⁊ vēter sp esuriēs triduanis ieiunijs p̄fert. ⁊ multo melius est quotidie parū q̄ raro sat⁹ sumere. Pluuia enī illa optima est: q̄ sensim descēdit in terram. subit⁹ aūt ⁊ nimi⁹ imber in p̄ceps arua subuertit. Isi. de sum. bo. Abstinētia ⁊ viuificat ⁊ occidit: viuificat aīam ⁊ corpus necat. Idē. Jeiunia cuz opibus bonis deo acceptabilia sūt: q̄ a cibis abstinēt ⁊ p̄ua agūt demōes imitant. quib⁹ esca nō est: ⁊ nequicia sp adest. Id̄ Spernit a deo ieiuniū qd̄ in vesperz r̄pletōe ciborū reficit: neq; enī reputāda ē abstinentia vbi fuerit vētris saturitas subsecuta. Bern̄. in epl'a. Obseruandus est sumendi mod⁹ et tēpus: cibi quātitas ⁊ q̄litas: fugienda quoq; sunt supflua ⁊ adulterina ꝯdimenta. Obseruād⁹ est mod⁹ vt nō effundat q̄ ꝯmedit animā suā sup oēm cibū. Tēpus ne ante horā. Qualitas q̄libus vtit cōmunitas fraternitatis. excepta causa manifeste infirmitatis. Idē in sermo. Si gula sola peccauit: sola quoq; ieiunet: ⁊ sufficit. si vero peccauerūt ⁊ cetera mēbra quare nō ieiunēt ⁊ ip̄a? Jeiunet ergo oculus qui dep̄datus est aniam. ieiunet auris: ieiunet lingua: ieiunet man⁹. ieiunet etiā anima ip̄a: supplea ꝓpria volūtate. Idē. Jeiuniū nō solū est abolitio peccatorū: sed extirpatio viciorz. nec solū obtinet veniā: sed meret et gr̄am. nec solū delet peccata p̄terita que ꝯmisim⁹: sz etiā repellit futura q̄ ꝯmittere poteram⁹

De cōtinētia tactus Capitulū XXXVII.

Grego. in moral'. Nulla sunt cetera bona: si occulti iudicis oculis castitatis testimonio nō approbātur. Idē. Nulla est castitas carnis quā non cōmendat suauitas mentis. Idē in pastora. Quos onus licitum coniugij non grauat: nequaq̄ pondus illicitū terrene sollicitudinis premat. sed tanto eos paratiores dies vltima quanto expeditiores inueniat: ne quo meliora agere vacātes possunt: sed tamen negligūt: eo supplicia deteriora mereant. Idem in regis.

Custodiẽda est mũdicia corpis in studijs bone actõis. Ambro. de viduitate. Castitas solitudinẽ q̃rit: pudica secretum: impudica ꝯuentũ. Idẽ in epi. Prima castitatis victoria est facultatũ cupiditates vincere. qꝛ lucri studiũ tẽtatio pudoris ẽ. Aug. de virgi. Sicut nemo impudice vtit̃ corpe nisi spiritu p̃us ꝯcepta neq̃cia: ita nemo pudiciciã seruat in corpe nisi spiritui p̃us insita castitate Idez de eccle. doc. Melior est ꝯtinẽtia nuptijs. sꝫ ñ sibi sola sufficit ad btitudinẽ nisi ꝓ solo amore pudicicie retineat̃. sed etiã si cũ affectu causa vacãdi dño eligit̃: alioq̃n diuortiũ magis ꝯiugũ videbit̃ esse q̃ꝫ appetit⁹ castitatis Idẽ de solil'. Quantũ vxorẽ velis pingere atqꝫ cumulare bonis oĩbꝫ: nihil mihi tã fugiendũ q̃ꝫ ꝯcubitũ esse decreui. Nihil enĩ sentio qd̃ magis ex arce v̄tutis d̄ijciat animũ virilẽ. q̃ꝫ blãdimẽta femĩea corporũqꝫ ille ꝯtactus sine q̃ vxor haberi nõ potest. Idẽ de ci. dei. Ita nõ amittitur corpis sanctitas manẽte animi sctĩtate: etiã corpe oppsso: sicut amittit̃ ⁊ corpis sctĩtas violata anime sctĩtate: etiã corpe ĩtacto. Idẽ in epl'a. Quicq̃d ĩ carne nec ꝯmisit nec ꝑmisit libido patiẽtis: soli⁹ erit culpa faciẽtis: oĩsqꝫ illa violẽtia nõ ꝓ corruptõis turpitudine: sꝫ ꝓ passiõis vulnere reputabit̃ Idẽ. Pudiciciã. sup̃ de cõsensu. Joh. chry. sup mat. Oẽs v̄tutes spũales res sunt angelice. p̃cipue tñ castitas res est angelica. ꝑ hãc enĩ solũ singulariter hoĩes angel' similãt̃: ⁊ vĩcit̃ natura v̄tutibꝫ. Idẽ. Illa est gl'iosa ꝯtinẽtia: nõ quã trãsgredi nõ põt necessitas vl' debilitas corpis: sꝫ quã ꝯplectit̃ volũtas sctĩ ꝓpositi. Hiero. in epl'a. Grãdis v̄tutꝫ est ⁊ sollicite diligẽtie supare q̃ nata sis ĩ carne: nõ tñ carnalit̃ viuere. tecũ pugnare q̃tidie: et inclusum hostẽ argi vt fabule ferũt centũ oculis obseruare. Idẽ. Magnus est pudicicie labor. sed mai⁹ ẽ p̃miũ. tꝑalis custodia: sed remuneratio eterna. Isi. de sum. bo. Amãda est pulcritudo castitatis: cui⁹ degustata delectatio dulcior inuenit̃ q̃ꝫ carnis. Castitas enĩ fructus est suauitatꝫ. pulcritudo inuiolata sctõrũ. castitas securitas mẽtis: sanitas corporꝫ. Idẽ. Nequaq̃ꝫ in senectute. Infra lib. iiij. de certamĩe. Idẽ in ety. Cõtinens nõ solũ in castitate dicit̃: sꝫ ⁊ in cibo ⁊ ĩ potu: in ira q̃ꝫ ⁊ vexatõe mẽtis ⁊ detrahendi libidĩe. nam ꝯtinẽs dicit̃ q̃ se a ml'tis abstineat. Cyp̃anus de. xij. abusi. Pudicicia nobiliũ ornamentũ ẽ. exaltatõ hũiliũ. nobilitas ignobiliũ: pulcritudo debiliũ: ꝓspitas laborãtiũ: solamẽ mestoꝝ: augmẽtũ oĩs pulcritudinis: dec⁹ religiõis: defensio criminũ. multiplicatio meritoꝝ: d̄i creatoris oĩm amica Bern̄. in epl'a. Quid castitate decori⁹: que mũdũ de ĩmũdo cõceptũ semĩe. de hoste domesticũ: angelum deniqꝫ de hoĩe facit. Differũt q̃dẽ inter se hõ pudicus ⁊ angel⁹: sed felicitate: nõ virtute. nã etsi castitas illi⁹ felicior. hui⁹ tñ cognoscit̃ esse fortior. Idẽ. Sola ẽ castitas q̃ in h̄ mortalitatis ⁊ loco ⁊ tꝑe: statuꝫ q̃ndã ĩmortalis gl'ie rep̃sentat. Idẽ in ser. Cõtinendũ est in v̄itate. quidã enĩ cõtinẽt ex necessitate nõ habẽtes aut loci aut tꝑis aut instrumẽtoꝝ oꝑtunitatẽ. q̃dã ex vanitate ꝓpter fauorẽ videlicꝫ hoĩm: vel aliqd̃ tꝑale ꝯmodũ. q̃dã ex v̄itate soli deo placere cupientes.

De cõtinẽtia visus

Capitulũ XXXVIII.

Grego. in mora. Ne q̃dã lubrica ĩ cogitatõe versem⁹: ꝓuidendũ nobis est: q̃ intueri nõ debꝫ qd̃ nõ licet ꝯcupisci. Idẽ. Sctĩ viri cũ sinistra pulsari delectatõe se sentiũt. ip̃a ꝑ q̃ forme species ad mẽtẽ ingrediũt̃ discipline magisterio lumĩa restringũt. ne praue cogitatõi visio lenocinata famulet̃. Aug⁹ ĩ regula. Oculi vr̃i etsi iactãt̃ in aliquã feĩaꝫ: in nulla figant̃. neqꝫ enĩ q̃ñ ꝓcedit̃ femĩas videre ꝓhibemĩ. sꝫ appetere vl' ab ip̃is appeti velle crimĩosũ ẽ Idẽ de ꝯfes. Resisto seductõibꝫ oculoꝝ meoꝝ: ne ĩplicẽt̃ pedes affect⁹ mei q̃bꝫ ingredior viã tuã de⁹ me⁹: et erigo ad te ĩuisibiles ocl'os meos. vt tu euellas de laq̃o pedes meos. Idẽ de pnĩa. Cohibeat se a ludis: a spectacul' seculi: q̃ ꝑfectam vult cõsequi gratiam remissiõis. Nam dina si se cohibuisset: si inter suos remansisset: ab extraneo raptore corrupta nõ fuisset Isido. in syno. Tolle occasionem peccandi: aufer materiã delinquendi: si vis esse a fornicatõne tutus. esto corpore et visione discretus. Idẽ.

Peccati pudore oculos tuos attollere e/
rubesce. īcede abiecto vultu. hūiliato ore:
deposita facie. ¶ Ambro. d offi. Est ī ocu
lis verecūdia. vt nec videre viros femina
pudica nec videri velit ¶ Idem sup Lu.
Qd nō videris nō amabis: sz vbi caro cō
cupierit: ꝯpatiētis q̄z animi ꝯstātia defa/
tiscit. ⁊ mox cōsortio amoris inflectitur.
¶ Bern. ī epl'a. Ut teip̄m sp̄ aspicias: ab
omnib⁹ oculos auerte. ¶ Idē de. xij. gra.
Ut quid audes oculos leuare ad celuz q̄
peccasti in celū. Terram intuere vt ꝯgno
scas teip̄m: ip̄a te tibi rep̄sentabit. qr terra
es ⁊ in terrā ibis. Duab⁹ tñ causis incul/
pabiliter oculos leuas: vt petas auxiliū a
deo vel impēdas ꝓximo. ¶ Sene. ī epl'a
Qui deponere vult desideria rer̄ oīm q̄r̄
cupiditate flagrauerit: et oculos et aures
ab his que reliquit auertat.

De cōtinentia auditus

Capitulū XXXIX.

Grego. in mora. Necesse est vt nec
ad aures vanitas veniat: ⁊ mens
a cogitatōis aditu vigilās repel/
lat. Aug⁹ de. x. cordis. Cur ambulare
mus delectati vanis cāticis: nulli rei ꝓfu
turis. ad tp̄us dulcib⁹: in posterū amaris?
Talib⁹ enī turpitudinib⁹ cantōnū animi
humani illecti eneruant̄ ⁊ decidūt: a v̄tute
defluētes ī turpitudinē: et ꝓpter ip̄as tur
pitudines postea sentiūt dolores. et cum
amaritudine digerūt qd cū tp̄ali delecta
tōne ⁊ dulcedine biberūt. ¶ Hiero. ī ꝓ/
logo iosue. Nos ad patriā festinātes mor
tiferos sirenar̄ cantus surda debem⁹ au/
re trāsire. ¶ Idē in epl'a. Sp̄ linguā tuaz
de bonis loq̄ assuesce. ⁊ auditū tuū ad bo
norū magis laudē q̄z ad malor̄ vitupati/
onē ꝯmoda ¶ Idē. Nō licet tibi alterius
vitupatōem patiēter audire. qr nec ab ali
is optas recipi tuā. ¶ Isi. in syno. Nul/
la aures tuas sermonū impudicicia surre
pat. Uan⁹ sermo cito polluit mentē: ⁊ fa/
cile agit̄ qd libēter audit̄. ¶ Bern. Uer/
bū scurrile. Infra li. iij. de stultiloq̄o

De clemētia.

Capitulū XL.

Grego. in mora. Minor est virtus
certamīs foris quēpiā videre ma
la que sup̄et: et int⁹ qd toleret nō habere.
Perfecte aūt māsuetudīs et clemētie laus
est aduersa ꝑpeti: ⁊ exteri⁹ fortiter ⁊ īteri⁹
clemēter. ¶ Aug⁹ ī ser. dñi ī mōte. Mitis
est q̄ cedit ī ꝓbitatib⁹: et nō resistit ī malo.
sz vicit ī bono malū. ¶ Idē ī epl'a. Malis
parce vir mitis ⁊ bone. ⁊ q̄nto melior es:
tāto mitior esto. ⁊ q̄nto sis celsior ptāte: tā
to hūilior fias pietate. ¶ Joh. chrys. sup̄
mat. Māsuet⁹ neq̄z irritat malū: neq̄z irri
tat̄ a malo. neq̄z aduersus eū p̄ualet causa
peccati. neq̄z aduersus alter̄ aliqñ ex illo
nascit̄ cā peccādi. sz mag⁹ ꝯtēt⁹ est īiuriam
pati q̄z facere ¶ Idē. Ille ē v̄e māsuet⁹ q̄ cū
nocit⁹ fuerit ab alio: nec cogitat facere ma
lū nec facit ¶ Id sup̄ ioh. Si cogitaueri
m⁹ qm̄ nō ei q̄ ꝯtristauit: sz nobis ip̄is lar/
gimur: cito dimittem⁹ venenū ire ⁊ vindi
cte. ¶ Amb. ī epi. Nō hz vltōis studiū ꝑ
fecta v̄tus. nec vlla ē iracūdia vbi plenitu
do est charitat̄. ¶ Isi. ī syno. Aufer a cor
de fr̄nā offensionē: aliene neq̄tie nō serues
dolorē ¶ Idē. Supplici orāti veniā dep̄
care: petēti q̄z tibi veniā libenter indulge.
¶ Beda in glo. lu. ix. Nō sp̄ in eos q̄ pec
cant est vindicādū. qr nōnūq̄z āpli⁹ ꝓdest
clemētia tibi ad patiētiā: lapso ad correcti
onē. ¶ Sene. ī epl'a. Uerecūdiā peccādi
facit ip̄a clemētia regēt̄. ¶ Idē. Magna
nimi ꝓpriū est placidū esse trāquillūq̄z: et
iniurias atq̄z offēsiōes spernere. ¶ Idem
Clementē vocabo nō ī alieno dolore faci
lē: sz eū q̄ cū suis stimulis exagitet̄ nō ꝓsi/
lit. q̄ intelligit magni animi esse īiurias in
summa potētia pati. nec q̄cq̄z esse gl'iosius
p̄ncipe impune leso ¶ Idē. Nullū clemē
tia ex oīb⁹ magis q̄z p̄ncipē decet. pestife/
ra vis est: valere ad nocendū.

De modestia

Capitulū XLI

Grego. in regis. Sic ea que sunt iu
sticie foris exequor: vt ea que int⁹
amoris et dilectōnis sunt minime postpo
nam. ¶ Idē. Omnia age blande ⁊ dulci/
ter: vt et actio tua discreta sit et līgua mi
tis. ¶ Idez. Cum curā rerū nobis neces
sitas imponit. quidam dum eas rapiunt
solummodo tolerandi sunt. quidam ve/
ro seruata charitate prohibendi sunt. non
tamen sola cura debet esse ne nostra sub/

trahãt. sz ne rapiẽtes nõ sua semetipos p/dant. Ambro. de offi. Nec cursim ãbulare honestũ arbitror: nisi cũ causa exigit alicui⁹ piculi vl' iusta necessitas. Idem Magna virt⁹ modestia. q̃ cũ sit etiã sui iuris remissior nihil sibi vsurpãs: nihil sibi vendicãs. ⁊ qd̃ãmodo intra suas vires cõtractior diues est apud deuz. Idẽ. In modestia maxime trãq̃llitas animi: studium mãsuetudis: moderatõis gr̃a: honestatis cura. decoris cõsideratio spectat̃ ⁊ q̃ritur Aug⁹ in regl'a. In incessu: statu: habitu: et ĩ oĩbꝫ motibꝫ vr̃is nihil fiat qd̃ cuiusq̃ offendat aspectũ. sed qd̃ vr̃am deceat sanctitatẽ. Idem de vita btã. Modestia dicta est a mõ. sicut a tẽperie tp̃antia. vbi aũt mod⁹ est atq̃ tẽperies nec pl⁹ est q̃cq̃ nec min⁹. Idẽ. Illud p̃clar̃ est ⁊ nõ ĩmerito diffamat̃: ne q̃d min⁹ nec q̃d ampli⁹: ⁊ hoc app̃me vtile est ĩ vita. Isi. in syno. Professionẽ tuã ⁊ habitu ⁊ icessu demõstra: sit in gressu tuo simplicitas. in motu puritas. in gestu g̃uitas. in incessu honestas. Bern̄. sup̃ cãti. Honestũ ĩ q̃ aĩe decorẽ locandũ cẽsuim⁹ diffiniat̃ mentis ĩgenuitas: solicita seruare cũ ꝯscĩa bona fame integritatẽ: vl' iuxta apl'm ꝓuidere bona nõ tm̃ corã deo: sz etiã corã hoĩbꝫ Sene. in epl'a. Uita nõ est imp̃fecta si est honesta. Idẽ. Nihil honestũ est qd̃ ab inuito coactoq̃ fit. Om̃e honestũ volũtariũ est. Admisce illi pigriciã: q̃relã: tergiuersatõez: metũ: qd̃ habz in se optimuz p̃dit totũ. Idẽ. Om̃e honestũ ĩiussum incoactũq̃ est sincer̃: ⁊ nullo mõ mixtuz.

De iusticia.

Capitulũ XLII

Grego. sup̃ Ezech. Quilibz pctõr cõuersus in fletibꝫ iã iust⁹ esse inchoat cũ cepit accusare qd̃ fecit. Cur eniz iust⁹ nõ sit qui ꝯ suã iniusticiã iã p̃ lachrymas seuit? Idez ĩ regi. Turpe est defendere qd̃ mihi p̃us nõ ꝯstiterit iustũ esse. qr ego hoĩes ꝓpt̃ iusticiã diligo: nõ aũt iusticiã ꝓpter hoĩes postpono. Idẽ. Iustũ est vt visitatores illic ꝯseq̃nt̃ stipẽdiũ: q̃ ꝓ christo suũ ꝯmodare repiunt̃ obsequiuz. Idẽ ĩ ome. Uera iusticia ꝯpassiõez hz. falsa v̄o dedig̃tõz. q̃uis etiã iusti soleãt recte pctõribꝫ indignari. Sz alid̃ est qd̃ agitur typo sup̃bie: aliud qd̃ zelo discipline. Aug⁹ de mirabilibꝫ sacre scripte. Perfecta iusticia hec ẽ: sacerdotiũ: v̄ginitas: ⁊ martyriũ. q̃ triplex iusticia in abel p̃mo fuit: q̃ ⁊ munera deo placita obtulit. ꝓsapiã sui gener̄ in seculo nõ reliq̃t. ⁊ martyrij coronã sanguĩs effusiõe ꝓmeruit. Idem Quãtũ mihi videt̃. Sup̃ li. i. de perfect̄. Idẽ de v̄a religiõe. Hec ẽ p̃fecta iusticia q̃ poti⁹ potiora ⁊ min⁹ minora diligim⁹. Idẽ de ci. dei. Hec ĩ vnoq̃z iusticia est: vt de⁹ obediẽti hoĩ: anim⁹ corpi: ratio vicijs etiã repugnãtibꝫ imp̃et: vel subigẽdo vl' resistẽdo: atq̃ vt ab ip̃o deo petat̃: ⁊ meriti gr̃a ⁊ venia delictor̃. ac de acceptis donis gr̃ar̃ actio p̃soluat̃ Ambro. de v̄gi. Iusticia in alto q̃dam secessu locata. videt exploratq̃ oĩa que alijs poti⁹ nota q̃ sibi. nõ tã suas vtilitates q̃ publica emolimenta rimat̃. Bern̄. de ꝯsid̃. Iusticia nc factura ẽ vtiq̃ alteri qd̃ sibi fieri nolit. nec qd̃ sibi fieri velit alteri negatura. ĩ his nẽpe duobꝫ liq̃t integr̃ esse iusticie statuz Idẽ in epl'a. Nũq̃ iust⁹ arbitrat̃ se ꝯp̃hẽdisse: nec vnq̃ dicit sat̄ ẽ. sz sp̃ esurit sitit q̃ iusticiã. ita vt si sp̃ viueret: sp̃ q̃ntũ in se est iustior esse ꝯtẽderet. sp̃q̃ de bono in meli⁹ ꝓficere tot̄ viribus suis conaretur Idẽ de ꝯtẽp. Panis aĩe iusticia ẽ: ⁊ soli btĩ q̃ esuriũt illũ. qm̃ illi saturabunt̃. Nimirũ ad imaginẽ dei facta ẽ aĩa rõnalis: ⁊ ceter̄ q̃dem oĩbꝫ rebꝫ occupari p̃t. repleri oĩno nõ potest. Idẽ in ser. Iusticia virtus ẽ qd̃ suũ est vnicuiq̃ tribuẽs. Tribue g̃ tribꝫ que sua sunt. redde sup̃iori. redde ĩferiori: redde eq̃li: cuiq̃ qd̃ debes Idẽ. Habem⁹ enĩ añ nos p̃ores. post nos iuniores. a dexter̄ amicos. a sinistr̄ inimicos Reddam⁹ g̃ singul' qd̃ suũ est: p̃oribꝫ obediẽtiã. iunioribꝫ doctrinã: amicis leticiaz. inimic̄ patiẽtiã. Glo. mat. v. Iusticia ẽ sua vnicuiq̃ reddere: sibi ⁊ ꝓximis: ⁊ d̃o. Tulli⁹ in rheto. Iusticia ẽ habit⁹ animi: ꝯmũi vtilitate ꝯseruata suã cuiq̃ tribuens dignitatem.

De obediẽtia bona.

Capitulũ XLIII

Grego. ĩ mora. Sola obediẽtia ẽ q̃ fidei meritũ possidet. sine q̃ infidelis quisq̃ ꝯuincit̃: etiã si fidel'

esse videak. Idē. Per obediētiā volū tas ꝓpria mactak. tanto igit ꝙlꝫ deū citi us placat ꝙnto ante eī ꝙspectū repssa ar bitrij sui supbia gladio ꝓcepti se īmolat. Idē. Nunꝯ p obediētiā malū fieri de bet. aliqñ autē debet p obediētiā bonum quod agit intermitti. neꝙ enī mala ī pa radiso arbor extitit quā deꝰ hominē ne ꝓtin geret: interdixit. sed vt in meliꝰ p obedien tie meritū hō bene ꝙdit. creseret: dignuꝫ fuerat vt ꝛ hūc etiā a bono aliquo ꝓhibe ret. ꝙtenus tāto verꝰ hoc qđ ageret bonū esse cognosceret: ꝙnto ꝛ a bono cessans au ctori suo se subditū hūiliꝰ exhiberꝫ. Jō Notandū qđ dicit: ex omni ligno ꝑadisi edite: de ligno aūt scīe boni ꝛ mali ne ꝙme deritis. q enī ab vno bono subiectos ve tat necesse est multa ꝙcedat: ne obedientis mens fundit⁹ intereat si a bonis oīb⁹ oīo repulsa ieiunat. Idē. Obediētia sola virt⁹ est q̄ virtutes ceteras mēti inserit: ī sertasꝙ custodit Idē. Si obediētie pal mā apphēdere nitimur: pspis hui⁹ seculi ex sola iussiōe: aduersis aūt ex deuotōe mi litemus Idē. Debꝫ obediētia ꝛ ī aduer sis aliquid ex suo habere: et in ꝓsperis ali quid ex suo omnino nō habere: ꝙtenꝰ ꝛ ī aduersis tāto sit gl'iosior: ꝙnto diuīe ordi natōi etiā ex desiderio sui iūgit: ꝛ ī ꝓspis tanto sit verior: ꝙnto a ꝑsenti ipa quā diui nitus ꝓcepit gl'ia funditus mēte separak. Idē. Obediētia nō seruili metu sꝫ cha ritatis affectu ꝛuāda est: nō timore pene: sed amore iusticie. Idē in regis. Pēsate ꝙntū cūctis expedit ei quē nobis gr̄a di uina ptulit integerrimā sp in oīb⁹ obediē tiam pbere. Idē. Uide vt oīa absꝙ im minutōe custodias: qz de his que p seruā da iusticia scribo ego absoluor: ꝛ tu si ne gligis obligaris. Idē. In obedientia valde est vtile si id qđ discipline vigor im ponit: nullo cogēte hūilitas laudāda ꝛua uerit. Idez sup ezc. Ille recte loquit q̄ ꝑus obediēdo fecerit q̄ loq̄ndo admonet esse faciēda. Idē. Mādata dei p iussio nem facere ꝛuietis ꝛ obediētis est. diligen do autē facere obediētis ꝛ amātis ē Au gustinꝰ de ci. dei. Pax hoīs ꝛ dei est ordi nata ī fide sub eterna lege obediētia Jō Obediētia in creatura rōnali mater qđā modo est omniū custosꝙ virtutū. Idē de ope mōachorū. Liti⁹ exaudit vna obe dientis ozō ꝙ decē milia ꝓcēptoꝝ Isi. de sum. bo. Hō erit caro subiecta aīe: nec vicia rōi: si anim⁹ nō est subiect⁹ cōditori. tūc autē recte subīciunt nobis oīa q̄ sub nobis sunt si nos subīcimur ei a quo no bis illa subiecta sunt Piero. in epistola Bonū ē obedire maioribꝫ: parere ꝓfectꝫ. ꝛ post regulas scripturaꝝ vite sue trami tē ab alīs discere: nec ꝓceptore vti pessi mo. s. ꝑsumptōe sua. Idē. Seruas fra tribꝫ: hospitū pedes laues: passus iniuriā taceas: ꝓpositū monasterij timeas vt do minū: diligas vt parētē. credas tibi saluta re ꝙcquid ille ꝓcepit: nec de maioris sentē tia iudices cui⁹ officiū est obedire ꝛ īple re q̄ iussa sunt. Ambro. sup Luc. Disce hō deo esse subiect⁹: vt nō qđ ipe vis eli gas: sed qđ deo scis esse placituꝝ. Cyp anus de. xij. abusiōibꝫ. Obediētia q̄ oīm disciplinaꝝ mr̄ est: magna exercitatōe in diget: que sui normā studij a christo dño sumpsit: q obediēs pr̄i vsꝙ ad mortē cru cis: ignominiā libēter sustinuit. Bern̄. de ꝑ. ꝛ dispen. Quicūd vice dei ꝓcipit hō qđ nō sit tū certū displicere deo: haud se cus oīno accipiēdū est ꝙ si ꝓcipiat deus. Idē. Generalis hec regula teneak: vt ī difficilioribꝫ q̄dē agēdis obedientia ꝓtior ꝙ ꝫuior ꝑuaricatio iudicet: ꝛ in faciliori bus minusꝙ onerosis ꝓcēptus dānabili or ꝙ act⁹ laudabilior estimet Idē. Hil me. sup li. i. de ꝑlatis bonis Idez ī epla Hoc aduertēdū q̄ q̄dam sunt pura bona quedā pura mala. ꝛ ī his nullā deberi ho minibꝫ obediētiaz: qm̄ nec illa omittenda sunt etiā cū ꝓhibent. nec ista cū iubent cō mittēda. Porro inter hec sunt media q̄dā q̄ ꝓ modo: loco ꝛ tpe vl̄ ꝑsona ꝛ mala pos sunt esse ꝛ bona: ꝛ ī his lex posita ē obedē tie: tanꝯ in ligno sciētie boni ꝛ mali: qđ e rat in medio ꝑadisi. Jn his ꝓfecto fas nō est nr̄m sensum sentētie ꝑscribere mgr̄oꝝ. in his oīno ꝑlatorū nec iussio nec ꝓhibi tio ꝓtemnēda. Idez. O monachū obe dientissimū qui ex q̄buslibet senioꝝ ꝛbu lis ne vnū q̄dem iota ꝑteruolet nō atten dit q̄le sit qđ ꝑcipit: ꝓtētus qz ꝑcipit. ꝛ h⁹ est obediētia sine mora. Idez de ꝓtem. mūdi. Age eia age q̄ relinq̄ze oīa disponis. te quoꝙ ꝓmū inter relinq̄nda numerare

memēto. ūmo vero maxime ꝛ pncipaliter abnega teipm si deliberas sequi eū q̄ exi/ nanuit ꝓpter te semetipm. ¶Idē in ser. Obediētia q̄nq; ꝓfita est. ꝓria op⁹ rectū: q; nō est obediētia ꝓtra deū. Scōa volū tariū. q; qđ fit ex necessitate nō est bonuz. Tercia puꝛ: vt intētio pura sit. q; si ocul⁹ simplex est totū coꝛp⁹ lucidū est. Quarta discretū: ne q̄d nimis aut min⁹. q̄ enī recte offert si nō recte diuidat peccat. Quinta firmū. i. pseuerans: que oia claudit ꝛ conti net. Nullū enī bonū sine pseuerātia coꝛo/ nat. Ut aūt pseuerātiā habeat mur⁹ obe/ diētie inherere sibi debēt ꝓpugnacula pa tiētie. ¶Idē. Redde reuerētiā ꝛ obedien tiā plato: quaꝝ altera coꝛdis: altera coꝛpis est. nec enī sufficit exteri⁹ obtꝛare maiori bus nr̄is: nisi ex intimo coꝛdis affectu sub limiter sentiam⁹ de eis ¶Benedict⁹ ī re/ gula. Obediētia tūc acceptabil' erit deo ꝛ dulcis hoīb⁹: si qđ iubetur nō trepide: ñ tarde: nō tepide: aut cū murmure: aut cuz resp̄so nolētis efficiat. q; obediētia q̄ ma ioꝛib⁹ p̄bet deo exhibet. ¶Idez. Obediē tie bonū nō solū abbati exhibendū est ab omnib⁹. sed etiā sibīnuicē obediāt fratres. sciētes ꝙ hanc obedientie viā se ituros ad deū. ¶Interl'. gen. xvij. Obediētia ē cō/ plenda sine moꝛa ꝛ obseruāda.

De obediētia inac

epta Capitulū XLIIII

¶Rego. ī regis. Apud nolētis ani mū q̄uis sit euidēs rō nō parēdi tī ꝑ ipm qđ nō vult obstaculum obediētie esse solet. ¶Idem ī moꝛ. Ille ꝓmus inobediēs moꝛ vt supbiēdo pecca uit pudēda ꝓtexit. q; enī ꝓtumeliā spirit⁹ deo intulit: moꝛ ꝓtumeliā carnis inuenit. ¶Idē. Cū hui⁹ mōi successus p̄cipiāt: cū loc⁹ supioꝛ imp̄atur: is q̄ ad p̄cipiēda hec obedit: obediētie sibi virtutē euacuat: si ad hec etiam ex ꝓpꝛio desiderio anhelat. ¶Idē. Ad detrimentū obediētia ducit. cū mentē ad suscipienda pbꝛa hui⁹ seculi nequaq̄ ex parte aliq̄ etiā sua vota comi/ tant ¶Idez. Dignū ꝓfecto est vt a ꝺi be neficijs sit extrane⁹: cui⁹ nimiꝛ iussionib⁹ nō vult esse subiectus. ¶Job. chꝛy. sup iob. Quāto leuioꝛa sunt p̄cepta: tāto ma/ ius supplicū his q̄ nō obediūt. ¶Aug⁹ de cōfes. Nemo inuit⁹ bñfacit: etiāsi bo/ nuz est qđ facit. ¶Bern̄. in epl'a. Facere malū quolibz etiā iubēte cōstat nō esse o/ bedientiā: sz poti⁹ inobediētiā ¶Idē. Ex toꝛta seu coacta licētia: licētia nō ē: sz vio/ lentia. ¶Idem. Nō vos felices. Sup̄ ꝺ p̄latis bonis. ¶Idē sup cātic. Nō dabit inobediēti copiā sui tātus obediētie ama toꝛ. vt moꝛi q̄z nō obedire maluerit. sz ne/ q̄z approbat tue ꝓtēplatōis inane ociū: q̄ dicit p. ppham. Laboꝛaui sustinēs ¶Jō Si in die ieiunij. li. iij. de volūtate ¶Idē Ā mādatis tuis intelleꝛi. Infra li. iij. ꝺ gustu. ¶Idē de p̄cep. ꝛ dis. Imꝑfecti coꝛ dis ꝛ infirme ꝓfus volūtatis indiciū est statuta senioꝛ studiosi⁹ discutere: hesita/ re ad singula q̄ iniūgunt. exigere de q̄bus q̄z ratōem: ꝛ male suspicari de oīni p̄cep/ to cui⁹ causa latuerit. nec vnq̄z libēter obe dire nisi cū audire ꝓtigerit qđ forte libue rit: aut cū nō aliter licere seu expedire mō strauerit. vel apta ratio vel indubitata au ctoꝛitas ¶Idē. Si iubente senioꝛe vt si leam verbū mihi forte p̄ obliuionē elabit reū me fateoꝛ inobediētie: sz venialit. Si ex ꝓtēptu sciens et deliberās spōte in ver ba ꝓrupero: et rupero silentij legē: puari/ catoꝛē me ꝓstituo: ꝛ criminaliter. etsi impe nitens pseuero vsq̄z ad moꝛtē peccaui etiā dānabiliter. ¶Idē in ser. Sic ꝓfecto: sic multoꝛū vsq̄z hodie pusillanimitas et p/ uersitas exigit: vt ab eis queri opteat: q̄d vis vt faciam tibi: nō ipi q̄rūt. dñe q̄d me vis facere. Cōsiderare nēpe necesse habet minist̄ et vicari⁹ chꝛisti q̄d sibi p̄cipi ve lint: nō ipi ꝓsiderāt que sit volūtas p̄cep/ toꝛis ¶Idē. Qui vel apte vel occulte sata git vt qđ vult ipe: hoc ei p̄latus iniūgat: ipe se seducit: ꝛ frustra sibi blandit de obe dientia. non enī in ea re ipe p̄lato: sed magꝛ ei p̄latus obedit. ¶Sene. ī epl'a. Qui im peria libens excipit partē acerbissimā ser uitutis effugit scz facere qđ nolit. Non q̄ iussus aliq̄d facit miser est: sz q̄ iuit⁹ facit. Multa infra libꝛo. iij. ꝺ stultiloq̄o ī mur mure.

De oꝛatione acce

pta Capitulū XLV.

¶Rego. in dialo. Obtineri ꝙ oꝛati/ onē nequaq̄z possunt q̄ ꝑdestiata

nõ fuerũt. sz ea que sancti viri orãdo effici
unt ita p̃destinata sunt vt p̃cibꝫ obtineãt̃.
Idẽ in regi. Dñico die a labore terreno
cessandũ est: atq; omi mõ orõibꝫ ĩsistẽdũ.
vt si q̃d negligẽtie ꝑ sex dies agit̃: ꝑ diem
septimũ q̃ est resurrectõis dñice p̃cibꝫ ex-
piet̃. Idẽ in moral̃. Ueraciter orare est
amaros in ꝯpũctõe gemitꝰ: nõ ꝯposita ꝟ-
ba resonare. Idẽ. Differre solet. Infra
li. iiij. de desiderio. Idẽ. Uirtꝰ ꝟe orati
onis ẽ celsitudo charitatꝭ: ⁊ tũc q̃sq; qđ re
cte petit adipiscit̃: cũ eiꝰ animꝰ in petitiõe
nec inimici odio fuscat̃. Augꝰ in epl̃a.
Absit ab orõne multa locutio: sz nõ desit
multa p̃catio si feruẽs ꝑseuerat intentio.
Nã multũ loq̃ in orãdo: est rẽ necessariam
suꝑfluis agere ꝟbis. Multũ aũt p̃cari est
ad deũ quẽ p̃camur diuturna ⁊ pia cordis
excitatõe pulsare. Nã plerũq; ꝫ negotiuz
plus gemitibꝫ q̃ sermõibꝫ agit̃: plꝰ fletu
q̃ affatu. Talis enĩ orõ ponit lachrymas
in ꝯspectu dei. ⁊ gemitꝰ nr̃ nõ est abscõdi-
tus ab eo Idẽ. Qui oĩa ꝑ ꝟbũ ꝯdidit:
in orõibꝫ etiã hũana ꝟba nõ q̃rit Idem
Qui didicerũt a dño iesu christo mites es
se ⁊ hũiles corde plꝰ cogitãdo ⁊ orãdo ꝓ-
ficiũt q̃ legẽdo ⁊ audiẽdo Idez in ser.
Dicimꝰ panẽ nostꝝ q̃tidianũ da nob̃ ho-
die. o sapĩa vera ⁊ diuĩa ꝓuidẽtia: que do
cuit ⁊ panẽ solũ petere ⁊ hodie noĩare. ꝫ
enĩ dicto ⁊ auiditas cuz auaricia tollit̃: et
hũane vite ĩsinuat̃ incertũ. Idẽ. Quid
est orõ nisi ascẽsio aĩe de terrestribꝫ ad cele
stia: inq̃sitio suꝑnorũ: ĩuisibiliũ desideriũ.
Idez ĩ medita. Obsecro dñe amarica-
tũ est cor meũ sua desolatõe: indulcora il-
lud tua ꝯsolatõe. Obsecro dñe qm̃ esuriẽs
incepi q̃rere te: nõ desinã ieiunus: ad te fa-
melicus accessi ne recedã impastus. pauꝑ
veni ad diuitẽ: miser ad misericordem: ne
redeã vacuꝰ ⁊ ꝯtẽptꝰ. etsi añq̃ ꝯmedã su-
piro: da vel post suspiria qđ ꝯmedã Idẽ
de ci. dei. Quãto est q̃sq; sanctior ⁊ deside
rij sancti plenior: tãto est eiꝰ in orãdo fletꝰ
vberior. Idẽ de eccle. dog. Nullũ cre-
dimus ad salutẽ nisi deo inuitãte venire:
nullũ inuitatũ salutẽ suã nisi auxiliãte đo
opari. nullũ nisi orantẽ auxiliuz ꝓmereri.
Joh. chry. suꝑ matth̃. Sicut thimia-
mata bñ ꝯfecta delectãt hoĩem odorantẽ.
sic oratio iusta suauis est añ deũ. Uis au
tem scire dignitatẽ eiꝰ? Mox vt de ore ꝓ-
cesserit suscipiũt eã angeli manibus suis:
⁊ offerũt ante deũ. Ambro. suꝑ btĩ im
maculati. Pernoctabat in orõe dñs iesus
nõ indigẽs p̃catõis auxilio: sed statuẽs ti
bi imitatõis exemplũ Idẽ. Media no
cte ait ꝓpheta: surgebã ad ꝯfitenduz tibi:
suꝑ iudicia iustificatiõis tue. ⁊ tu surge vl̃
media nocte si nõ potes tota nocte vigila
re Isido. in syno. Pernocta in orõne et
p̃ce: incũbe nocturnis vigilijs: ad modicũ
clausis oculis rursum ora Idẽ. Oĩbus
malis p̃ualet oratio. Idez de sum. bo.
Fidei symbolũ et dñica oratio ꝓ tota le-
ge paruulis eccl̃ie ad celoꝝ regna sufficit
capescẽda. oĩs enĩ latitudo scripturaꝝ in
eadem orõe dñica ⁊ symboli breuitate con
cludit̃. Idẽ. Freq̃ns orõ vicioꝝ impu
gnatõem extinguit. Idẽ. Orõ cordis ẽ
nõ labiorũ. neq; enĩ verba dep̃cãtis deus
intẽdit: sz orãtis cor aspicit: q̃ si tacite cor
orat ⁊ vox sileat q̃uis hoĩes lateat: deum
latere nõ potest q̃ p̃sens ẽ. Idẽ. Nunq̃
orandũ est sine gemitu. Idẽ. Qui vult
cũ deo semꝑ esse: freq̃nter debz orare: fre-
q̃nter et legere. Nam cũ oramꝰ ip̃i cũ deo
loq̃mur: cum ꝟo legimus: deꝰ nobiscum
loquit̃. Idẽ. Orõ p̃uatis locis oportu
niꝰ fundit̃. magisq; obtentũ impetrat dũ
deo tm̃ teste depromit̃. Joh. damasce.
in li. suo. Orõ est ascẽsus intellectꝰ ad deũ
vel petitio decentiũ a deo. Berñ. ĩ epi.
Orõ est hoĩs deo adherẽtis affectio: ⁊ fa
miliaris quedã ⁊ pia allocutio ⁊ statio illu
minate mentis ad fruendũ deo q̃diu licz.
Idẽ. Dũ manibꝫ pectora: genibꝫ paui-
menta tundunt̃: votis ⁊ deuotis p̃cibus
altaria cumulant̃: dũ sordent gene lachry
mis: gemitibus atq; suspirijs mugiũt col
la. et ꝓ forẽsibꝫ causis canticis spũalibꝫ sa
cra tecta resultant nil suꝑnis ciuibꝫ magis
spectare libet. nil regi summo iocũdiꝰ ex-
hibet̃. Idem. Et si vocis virtꝰ sit opꝰ
et operi tñ et voci gratiã ⁊ efficaciã ꝓmere
tur oratio. Idẽ suꝑ canti. Credimꝰ an
gelos sanctos astare orãtibꝰ: et offerre đo
p̃ces et vota hoĩm: vbi tñ sine ira ⁊ disce-
ptatõne leuari puras manus ꝓspexerint.
Item. Orãdo bibit̃ vinũ spirituale le-
tificans cor homĩs: vinũ scz spũsscti: qđ
inebriat mentẽ. et carnaliuz voluptatum

infundit obliuionẽ: humectans interiora arentis ꝯscientie: escas bonorũ actuũ digerit: et deducit ꝑ quedã aĩe mẽbra: fidem roborãs: spem ꝯfortãs: vegetans ordinãsq; charitatẽ ⁊ impinguãs mores. ¶ Idẽ. Unicũ ĩ dubijs remediũ seu refugiũ orõ est: et frequens gemit⁹ ad deũ: ⁊ vt quid: qñ et q̃liter facere nos velit deus assidue nobis mõstrare dignet̃. ¶ Idem in sermo. Milia miliũ mĩstrabãt ei: ⁊ decies milies centena milia assistebãt ei. q̃nta g̃ cũ reuerentia: q̃nto timore: q̃nta illuc hũilitate debet accedere a palude sua ꝓcedẽs ranũcula ¶ Idẽ. In omnib⁹ actõibus nr̃is ⁊ obseruantijs multa op⁹ est animi vigilantia. sed p̃cipue in orõe. ¶ Itẽ. Licet om̃i hora et om̃i loco oculi dñi sup̃ nos speculẽt̃: maxime tñ in oratõe. licet enĩ semp̃ videamur: sed tũc etiã p̃sentamus nos ⁊ ostẽdimus quasi facie ad faciẽ cũ dño colloq̃ntes. ¶ Glo. sup̃ illud Matth̃. xxvi. Et orauit tercio eundẽ ſmonem ⁊c̃. Trib⁹ vicibus christ⁹ orauit: vt ⁊ nos a peccatis p̃teritꝫ veniã: ⁊ a p̃sentib⁹ malis tutelã: ⁊ futuris p̃iculis cautelã a dño oremus. ¶ Seneca in epl'a. Sic viue cuꝫ homib⁹ tanq̃ deus videat: sic loquere cũ deo tanq̃ homines audiant. ¶ Idez. Audacter roga deũ: nihil illũ de alieno rogatur⁹ es: roga bonã mentẽ: bonã valitudinẽ animi: deinde tunc corpis. Multa infra li. iiij. de desiderio: de laudatõne

De oratione inaccepta. Capitulũ XLVI

Grego. in moral'. Graui mens nostra ꝯfusiõe orõis sue tp̃e dep̃mit̃ si hanc aut sua opatio adhuc inq̃nat: aut aliene malicie seruat⁹ dolor accusat. ¶ Idez in regis. Ut ad aures dei viã p̃cibus faciatis: vigilãti⁹ studẽdũ ẽ vt vestre voces actib⁹ adiuuent̃. nam inanis fit oratio vbi praua est actio. ¶ Aug⁹ in ser. Qua fronte postulas qđ ꝓmisit de⁹: cum nõ facis qđ iussit deus. p̃us audi monitiones: ⁊ sic exige ꝓmissiões. ¶ Idez. Dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. Nec ꝓ eis est efficax oratio quorũ fides sine opib⁹ mortua est: sed ꝓ eis quoꝝ fides ꝑ dilectõnem opatur. ¶ Isido. de sum. bo. Lõge a deo est anim⁹ qui in orõne cogitatiõib⁹ seculi fuerit occupat⁹. ¶ Idẽ. Mens qualẽ se in oratõe offert: talẽ post orõem cõseruet. Nã nihil ꝓficit oratio si denuo culpa cõmittat̃: vnde iã venia postulet̃. ¶ Hiero. in epl'a. Nescio qua ꝯsciẽtia ea lingua q̃s deum rogat: qua aut mẽtit̃: aut maledicit: aut detrahit. labia sancta exaudit deus: ⁊ ip̃is cito annuit p̃cibus q̃s lingua immaculata ꝓnunciat. ¶ Joh̃. chryso. sup̃ mat. Qui orat ⁊ peccat: nõ orat deũ sed illudit eum. ¶ Idem in ser. Tu nõ audis orõez tuam: ⁊ deũ vis audire p̃cẽ tuã. Flecto in quis genua: curuasti q̃dem genua intus. sed mens tua foris vagabat̃. corpus tuuꝫ intus in ecclesia: sed anim⁹ tuus foras. os quidẽ loquebat̃: sed mens vsuras cogitabat. ¶ Beda in ome. Est oratio q̃ peccatũ facit: sed qui bñ orat orãdo querit deũ. hic a terrenis ad sup̃iora ꝓgrediens ꝟticẽ curie sublimioris ascẽdit. qui vero de diuitijs aut honore seculi: aut certe đ inimici morte sollicitus obsecrat: ip̃e in infimis iacens viles ad deũ p̃ces mittit ¶ Berñ. sup̃ canti. Querẽtes aliquid frustrari solent: cũ aut videlicꝫ nõ in tp̃e querũt: aut nõ sicut oportet: aut vbi op̃tet. ¶ Idem. Oratio pctõris. Infra li. iij. đ discordia. ¶ Idez. Miror valde impudentiã aliq̃rũ qui inter nos sunt. qui cuꝫ omnes nos sua singularitate turbauerĩt: sua impatiẽtia irritauerint: sua inobediẽtia coinq̃nauerint: audient nihilomin⁹ ad tam fedum ꝯscientie sue lectulũ cũ oratõnũ instantia totius puritatis deũ inuitare. Sed sicut scriptũ est: cum extenderitis manus vr̃as auertam oculos meos: ⁊ cũ multiplicaueritis oratõnem nõ exaudiam ¶ Idẽ ĩ ser. Timida oratio celũ nõ penetrat: qꝛ restrĩgit animũ timor immoderat⁹: vt omnino nõ dico ascẽdere: sed nec ꝓcedere q̃at. Tepida vero in ascẽsu lãguescit: ⁊ deficit: eo q̃ nõ habeat vigorẽ. Temeraria ascendit quidem sed resilit. resistit̃ enim ei: nec tm̃ nõ obtinet gr̃am sed meret̃ offensã. Que vero fidelis ⁊ humilis et feruẽs oratio fuerit: celũ sine dubio penetrabit. vnde certũ est q̃ vacua redire nõ possit. ¶ Sene. in epistola. Tũc scito te omnib⁹ cupiditatibus esse solutũ: cũ eo p̃ueneris vt nihil deum roges nisi qđ rogare palam possis.

nūc autē quanta demētia est hoīm q̄ tur/
pissima vota dīs insusurrāt: ita vt si quis
aurē admouerit statim ꝓticescāt. ⁊ q̄ scire
hominē nolūt deo narrant.

De donis.

Capitulū XLVII

Rego. in mora. Donū spūs qđ ī
subiecta mēte ante alia prudētiā:
tpantiā fortitudinē ⁊ iusticiā for/
mat: eādē mentē vt ꝓtra singula queq̄ tē
tamēta erudiat: in septē mor ꝓtutib⁹ tēpe
rat. vt cōtra stulticiā sapiētiā: ꝓtra hebetu
dinē intellectū: ꝫ p̄cipitatōem ꝓsiliū: ꝓtra
timorē fortitudinē: ꝓtra ignorātiā sciam:
ꝓtra duriciā pietatē: contra supbiā det ti/
morē. Idem. Ordādū est ne sapiētia ele/
uet: ne intellect⁹ dū subtiliter currit aber/
ret. ne ꝓsiliū dū se multiplicat ꝓfundat. ne
fortitudo dū fiduciā p̄bet p̄cipitet. ne sciē
tia dū nouit ⁊ nō diligit īflet. ne pietas dū
extra rectitudinē inclinat introgat. ne ti/
mor dū plus iusto trepidat in despatōnis
foueā mergat. Idē sup ezech. Est timor
in mente. sed q̄lis iste timor est si cū eo pie
tas nō est? qui ei misereri p̄timo ignorat:
qui cōpati eius tribulatōi dissimulat. hu
ius timor ante oīpotentis dei ocl'os nul
lus est. qr nō subleuat ad pietatē. Sed se
pe pietas p̄ inordinatā mīficordiā erra/
re solet: si forte pepcerit q̄ parcēda nō sūt.
pctā enī q̄ feriri gehēne ignib⁹ possunt di
scipline sunt verbere corrigēda. Ut g̃ ꝑa
⁊ ordinata sit pietas ad g̃dum est aliū sub
leuāda. i. ad sciam. vt sciat quid ex iudicio
puniat: vel q̄d ex misericordia dimittat.
Sed quidē si sciat q̄d agere q̄sq̄ debeat:
virtutē vero agēdi nō habeat nihil valet.
Sciētia ergo nr̄a crescat ad fortitudinē:
vt cū viderit q̄d agendū sit: hoc agere per
mentis fortitudinē possit. Sed sepe forti
tudo si īmprouida fuerit ⁊ min⁹ ꝓtra vi/
cia circūspecta: ipa sui p̄sumptōe in cassū
ruit. Ascēdat ergo ad ꝓsiliū: vt puidendo
premuniat oīe qđ agere fortiter potest:
Sed ꝓsiliū esse nō potest si ītellect⁹ deest.
quia q̄ nō intelligit malū qđ agentē gra
uat: quō p̄t bonū dare ꝓsiliū qđ adiuuet?
Itaq̄ a cōsilio ascēdamus ad intellectū.
Sed q̄d si intellectus magno q̄dē acumi
ne viget et moderari se nesciat p̄ maturita
tem? Ab intellectu ergo ascendat ad ma/ 159
turitatē. Ascendam⁹ ergo p̄ intellectū ad
sapientiam: vt hoc qđ accuratius intelle
ctus inuenit: sapiētia mature disponat.
Idē. Per timorē dei efficimur hūiles:
per pietatis studiū misericordes: p̄ sciētiā
discreti: p̄ mentis fortitudinē liberi. p̄ con
siliū cauti. p̄ intellectū ꝓuidi: p̄ sapientiaꝫ
maturi. Aug⁹ sup matth. Spūsctūs
opatōne septenaria cōmendat: vt sit in no
bis spūs sapiētie ⁊ intellect⁹: ꝓsilij et for/
titudinis: sciētie et pietatis: ⁊ timoris dei.
Huic septenario bono ꝓstitue econtrario
septenariū malū. scz spīm stulticie ⁊ erro/
ris. spiritū temeritatis ⁊ ignauie: spirituꝫ
ignorātie ⁊ impietatis: et spiritū supbie ꝫ
timorem dñi. Et ita alij septē neq̄ores. in
fra lib. iij. de simulatōe.

De beatitudine.

Capitulū XLVIII.

Augustinus de moribus ecclesie.
Beatus quantū existimo neq̄ il
le dici p̄t qui nō habet qđ amat q̄lecūq̄
sit. neq̄ qui nō amat qđ habz: etiā si opti
mū sit. nā ⁊ qui appetit ⁊ adipisci non p̄t
cruciat: ⁊ q̄ adeptus est qđ appetēdū non
esset fallit: ⁊ q̄ nō appetit qđ adipiscendū
esset egrotat. Idem de libero arbitrio.
Sicut tota vita corpis aīa est. sic btā vi/
ta anime deus est. Isid. de sum. bono.
Quia sine fide impossibile est deo placere
vere btūs est q̄ et recte credēdo bene viuit.
⁊ bene viuēdo fidē rectā custodit. Idē.
Salus pseuerātib⁹. sup̄ de pseuerantia.
Jō i ctyl. Beat⁹ ōr q̄si bñ act⁹. s. ab ha
bēdo qđ vellet: et nō patiēdo quod nollz
Ille autē ꝑfe btūs est: q̄ et habz oīa q̄ vult
bona: ⁊ nihil vult male. ex his enī duob⁹
beatus hō efficitur. Ambro. sup Lu.
Btūs paup q̄ clamauit: et dñs exaudiuit
eū. paup a crumine. paup a vicijs: paup ī
quo princeps mūdi huius nihil inuenit.
paup illius paupis emulus qui cū diues
esset: ppter nos paup factus est. Prima g̃
ista beatitudo est: cū deposuero oīe pec/
catū: et exuero omnē malicia: ⁊ simplicita
te cōtentus fuero inops maloꝝ. Supest
igitur vt mores meos tēperem: quid enī
mihi p̄dest carere sceleribꝰ: nisi fuero mit⁹
atq̄ mansuetus? nam qui seq̄t viā rectā:

sequitur vtiq; illū qui ait. discite a me qz mitis sum z humilis corde. z infra. Diti ga affectū tuū vt nō irascaris: aut certe ira tus ne peccaueris. iurta qđ scriptū est. ira scimini et nolite peccare. Preclaꝛ est enim motū tpare. nec minoris virtutis dicitur cohibere iracundiā indignatōemq; ꝓpe scere: q; oīno non irasci. cū plerūq; illud lentius hoc fortiꝰ estimet. Cū autē ꝑ fece ris memēto qz peccatoꝛes: z lugeto pecca ta tua: z lugeto delicta. Et bene tercia bea titudo est peccata deflētis: qz trinitas est que peccata ꝓdonat. Ablue igit te lachꝛy mis: laua fletibus: si tu te ipe fleueris aliꝰ nō te flebit. Nam si saul fleuisset pctā sua: samuel eū nō fleuisset. Deposui peccatuz: tempaui moꝛes: delicta defleui: iam nunc esurire incipio z sitire iusticiā. Eger enim dum in graui moꝛbo est: nō esurit: qz egri tudinis doloꝛ excludit famem. qui esurit vtiq; viriū querit augmētū. Quod autē ē maius virtutis incrementū q; noꝛma iu sticie: iusticiā sequit misericoꝛdia. Uñ di ctum est. Dispsit dedit paupibus: iusticia eius manet in seculū seculi. Sed q; miseri coꝛdiā defert mercedē amittit: nisi mundo coꝛde misereat. Hā si iactantiā querit: nul lus est misericoꝛdie fructꝰ. Emūda igit i terioꝛa tue mētis. Sed nisi prius tu inte rioꝛa tua vacuefeceris ab oīi labe pecca ti: ne dissensiones ꝓtentōesq; ex affectu tuo ꝓdeant: nō potes alīs ferre medicinā At temetipo igit pacē incipe: vt cum fuerꝫ ipe pacificus: pacē alīs feras. Quō enim aliorū potes coꝛda mūdare: nisi tuuz ante mūdaueris? Et infra. Qui autē patit per secutōem in vltimo certamine ꝓstitutus: ꝓbatur aduersis: vt cū legitime certauerit coꝛoneť. Bern. in sermo. Uidemꝰ pau peres aliquos: qui si verā haberēt paup tatem: nō adeo pusillanimes inuenirētur: vtpote reges z reges celi. Sed hi sunt q; paupes esse volūt: eo tñ pacto vt nihil eis desit: et sic diligūt pauptatē vt nullā ino piam patianť. Sūt et alī miteſ: sed q; ꝑdiu nihil dicit vel agit nisi ꝑ eoꝛum arbitrio. Patebit autē q; lōge sint a mā suetudine: si leuis oꝛiať occasio turbatōis. Hec igit mansuetudo quō hereditabit terrā ꝓmis sionis: que ante hereditatē deficit. Ellios quoq; lugentes video: ſz si de coꝛde puro z cōscientia nō ficta ꝓcederent ille lachꝛy me: nō tam facile soluerenť in risum. Hūc autē cū abundantiꝰ ociosa z scurrilia ver ba ꝓfluant q; ꝑ pus lachꝛyme: lachꝛymas hmōi de his esse nō arbitroꝛ quib; ꝓsola tio diuina ꝓmittit. qñ q̄dem post illas taz facile cōsolatio vilis admittit. Ellī tam ve hementer ꝓtra aliorū delicta zelanť: vt vi deri possint esurire z sitire iusticiā. quod q̄ dem verū esset si esset apud eos de suis q̄z peccatis idem iudiciū. Sed nūc pondꝰ z pondus vtriq; abominatio est apō deū. nam cōtra alios tā imprudēter q; immani ter estuāt: seipos tam insipiēter q; inutilit palpant. Sūt alī misericoꝛdes de his q̄ ad ipos nō ptinent: qui scandalizanť q; ñ datur omnib; abūdanter. sic tñ vt ipi nec in modico q̄dem grauenť. q̄ si ꝛe misericoꝛ des essent de suo facere deberēt misericoꝛdi am. Et si nō possent de terrena substātia. de volūtate saltē bona darēt his qui ꝓtra eos forte peccare videnť indulgentiā: da rent vtiq; dulce signū: verbū bonū. Sūt etiā q̄ peccata sua sic ꝓfitenť vt videri pos sint ex desiderio mūdi coꝛdis id agere. oīa enim in ꝓfessiōe lauanť: nisi q; ea q̄ ipi di cūt alīs: ab alīs audire patiēter nō pñt. Sunt etiam alī: qui si viderint quempiā vel leuiter scandalizatū: valde solliciti sūt quō in pacem eū reducere possint: et ob ꝑ viderenť pacifici: nisi q; eoꝛ ꝓmotio si for te cōtra eos quicq; factū dictū ve videbi tur: tardius vniuersis poterit difficiliusq; sedari. qui nimiꝛ si vere pacē diligerent: haud dubiū q̄n eam ꝓmo q̄rerēt sibīpis.

Sene. in epla. Beatus nō is est quem vulgus appellat: ad quē pecunia magna cōfluxit. sed ille cui bonū omne in animo est erectū et excisum z mutabilia calcans.

De elemosyna ac cepta. Capitulū XLIX

Rego. i omel. sup illud Lu. xvi. Facite vobis amicos ⁊c. Si cele ste patrimoniū elemosynis emiť: paupes non sunt audiēdi vt egeni: sed vt patroni exoꝛādi. Idē. Eld tribuenduz pigri cur estis: quādo boc qđ iacēti in ter ra poꝛrigitis: sedenti in celo datꝫ. Matth. xxv. Quādiu fecistis vni de his fratribus meis mīmis mihi fecistꝫ. Iō i moꝛ. Tūc

plena est nostri cordis cõpassio: cũ maluz inopie ꝓ ꝓximo suscipe nõ metuimus vt illũ a passiõe liberemus. Idem. Rem quãlibet plerunqꝫ dat etiã qui nõ compatit̃. nũq̃ꝫ autẽ qui vere compatit̃ quod necessariũ ꝓximo cõspicit negat. Idẽ in pasto. Nõnulli huiꝰ mũdi diuites cum fame crucient̃ christi pauperes effusis largitatibus nutriũt histriones. Qui vero indigenti etiã peccatori panẽ suũ: nõ qꝛ peccator: sed qꝛ homo est tribuit: nimirũ non peccatorẽ: sed pauꝑem iustũ nutrit. Isidorus de sum. bo. Uerꝫ est ꝙ peccata omnia mis̃icordie oꝑibus expurgent̃. sed si iã caueat peccare qui misericordiã impartit̃. Johes chryso. in sermo. Melius seruat̃ pecunia que in dextera pauꝑis collocat̃. hanc mihi nõ calũniator extorquet. ñ inuidus criminat̃: non latro auferet. nõ fur nocturnus diripiet: nõ seruus fugã meditans inuadet: sed semꝑ est tuta: semꝑ integra: sꝑ salua. Idez. Mentẽ deus misericordez requirit: nõ pecunie quantitatẽ. Idem suꝑ ioh. Elemosyna est que ab omni eruta iniusticia est: hec oĩa facit mũda. hec et ieiunio melior et terre lectulo: et nimirꝫ difficiliora illa et laboriosiora. sed hec lucrabilior illuminat animã ⁊ impinguat et bonam ⁊ speciosam facit. Idẽ. Da indigenti: ⁊ nõ da saltãti. vt nõ cũ tuis pecuniis ⁊ tuã aĩam et illius ꝑdas: tu enĩ causa es perditõnis illius. Ambro. in epistola. Misericordia nõ de meritis iudicare cõsueuit: sꝫ necessitatibꝫ subuenire: iuuare pauꝑem: nõ examinare iusticiam. Idẽ. Habe diues hypothecas inopũ sinꝰ: habeas hypothecas viduaꝝ domos. habeas hypothecas ora infantiũ orphanorũ. vt dicatur tibi. Ex ore infantiũ ⁊ lactentiũ perfecisti laudem. Idẽ de offi. Perfecta liberalitas fide: causa: loco: tempore cõmendat̃. Fide vt prius oꝑeris circa domesticos fidei. Idẽ. Non omnibꝫ debemus misericordiam. sed quia pleriqꝫ fraude eã querũt et cõfingunt erumnã: iõ vbi causa manifestat̃: ꝑsona cognoscit̃: tẽpus vrget: largius se debet ꝓfundere misericordia. Idem. Affectꝰ diuitem collatorem aut pauꝑem facit. ⁊ preciũ rebus imponit. Idẽ. Si peregrinũ sub tectũ tuum inducas: si suscipias egentẽ: ille tibi acquirit sanctorũ amicicias: ⁊ eterna tabnacula. Idem. Aurũ ecclesia habet nõ vt seruet: sed vt eroget: ⁊ subueniat etiã necessitatibꝫ. Idem suꝑ lucã. Tu qui putas te manũ habere sanã: caue ne auaricia: caue ne sacrilegio contrahat̃: extẽde sepius eam: extende eã ad illũ pauꝑem qui te obsecrat: extende vt ꝓximũ iuues: vt vidue feras presidiũ. eripias iniurie quem vides iniuste cõtumelie subiacere. Hierony. in epl'a. O quanta beatitudo ꝓ paruis magna recipe: eterna pro breuibꝫ: pro morituris semꝑ viuẽtia: ⁊ habere deũ dominũ debitorẽ. Augꝰ cõtra quinqꝫ hereses. Obsecutus est loth angelis tãq̃ꝫ ꝑegrinis cõsuetudine hospitalitatis: liberatus a ꝑiculo ciuitatis. et tꝑale euasit incẽdium et eternũ cõsecutus est ꝑmiũ. Discite ergo christiani sine discretõne exhibere hospitalitatẽ. ne si forte cui domũ clauseritis. cui humanitatẽ denegaueritꝭ: ipe sit christus. Idem in epl'a. Utilius esuriẽti panis tollitur: si de cibo securus iusticiam negligat: q̃ꝫ ei panis frangit̃ vt iniusticie seductus acquiescat. Idẽ in sermo. Redime te homo dũ viuis: redime te ipse dũ potes: redime te inq̃ꝫ dum preciũ ĩ manibus habes. redime te ne dum te mors amara preuenerit ⁊ vitam simul et preciũ perdas sine causa. hoc vis dimittere vxori que forsitã aliũ habebit maritũ. Idẽ Qui sibi aut premiũ tẽporale: aut peccatorum desiderat indulgentiã ꝓmereri: redditis decimis de nouẽ partibꝫ studeat elemosynam dare. Idez. Si decimas ñ habes fructuũ terrenoꝝ: quod habꝫ agricola: quod te pascit ĩgeniũ: dei est: inde decimas expetit vnde viuis: de militia: de negocio: de artificio tuo redde decimas. aliud enim de terra rependimus: aliud de tonsura ouiũ: et de lacte. Idẽ. Da pauperibus et habebis thesaurũ in celo: non sine thesauro remanebis: sed quod habes in terra sollicitus: habebis in celo securꝰ. Idem in enchyridion. Multa sunt genera elemosynarũ: quas cum facimus adiuuamur vt dimittantur peccata nostra. sed ea nihil est maius qua ex corde dimittimus qd̃ in nos q̃sqꝫ peccauit. Leo papa in sermõe. Magna est elẽosyna que ardentiũ criminũ globos beniuolẽtie sue fõ

te refrigerat. ⁊ quodā irriguo largitatꝭ obruit incendia delictorū. vt q̄uis offensus deus: q̄uis criminibꝫ ꝓuocatꝰ cogat̄ liberare elemosynis quez disposuerat punire pctīs. Bern̄. in epl'a. Uere btūs q̄ ītelligit nō sup̄ cupidū: sed sup̄ egenū et pauperē: illū inq̄ pauperem q̄ inuite petit ⁊ verecūde accipit: ⁊ accipiēs gl'ificat p̄rem suum q̄ in celis est. Multa infra libro. iiij. d̄ cōnexione.

De elemosyna inaccepta. Capitulū L

Grego. in regis. Quicq̄d ī dei sacrificio ex scelere offert̄: oīpotētꝭ dei nō placat iracūdiā. sꝫ irritat Id̄ in mora. Quisq̄s sup̄ eū cui aliq̄d tribuit fastu se elatōis extollit: maiorē culpā ītrinsecus sup̄biēdo ꝑagit: q̄ extrīsecꝰ largiēdo mercedē acquirit Isido. in syno. Nihil ꝓficit si alterꝫ inde reficis vñ alteri maciē facis: ꝯdēnat miseratio ista nō ꝓpiciat̄ Idem de sū. bo. Nō est elēosyna q̄ gl'ie magis causa q̄ misericordie impartit̄ intuitu: q̄li enī intētōe ab vnoq̄q̄ largit̄ taliter ⁊ apud deū recipit̄ Augꝰ de ci. dei. Sicut nō fratri suo dicit fatue: q̄ cū h̄ dicit: nō ip̄i fraternitati sed pctō eiꝰ infensus est: alioq̄n reꝰ erit gehēne ignis. ita ecōtrario q̄ porrigit elemosynā christiano: nō christiano porrigit si nō ī eo diligit christū Id̄ sup̄ p̄s. Qui dat elēosynā vt careat tedio interpellātis: nō vt r̄ficiat viscera indigētis ⁊ rē ⁊ meritū ꝑdit Amb̄. sup̄ lu. Hospitalē esse ꝓpt̄ remuneratōz affectꝰ auaricie ē Id̄. Qui mīaz defert: sup̄ d̄ btītudīe. Joh̄. chryſ. sup̄ mat. Nō gaudent martyres q̄n ex ill' pecuniis l' elēosinis honorāt̄ de q̄bꝫ pauꝑes plorāt Id̄. Qual' ē ista iusticia munerare mortuos ⁊ spoliare viuētes: de sāguīe miseroꝝ tollere ⁊ d̄o offerre: illd̄ nō ē deo offerre: sꝫ violētie sue sociū facere deū: acsi deꝰ oblatā sibi pecuniā de pctō libenter accipiat ⁊ ꝯsentiat pctō. Bern̄. sup̄ cāti. Nō r̄cipit deꝰ elēosynā de manu raptorꝭ seu feneratoris: sꝫ nec de hypocrite q̄dē: q̄ cū facit el'yaz: facit tuba cani añ se vt glorificet̄ ab hominibꝫ

Finit liber scd̄us de p̄ncipaliū viciorū ⁊ v̄tutū multiplicitate

Capitula tercii libri

De voluntate i
De remorsione ij.
De stultiloquio iij.
De occupatōe iiij.
De mutabilitate v.
De vagatione vi.
De curiositate vij.
De negligētia viij.
De securitate ix.
De dijudicatōe x.
De recidiuatōe xi.
De consuetudine xij.
De obstinatōne xiij.
De desperatōne xiiij.
De dilatōne xv.
De voluptate xvi.
De carnalitate xvij.
De ꝓsperitate xviij.
De cōsolatione xix.
De ornatu xx.
De ingratitudine xxi.
De discordia xxij.
De malicia xxiij.
De crudelitate xxiiij
De simulatione xxv.
De familiaritate xxvi.
De ꝓpinquitate xxvij
De obliuione xxviij.
De ignorantia xxix
De stulticia xxx
De credulitate xxxi.
De sapientia xxxij.
De doctrina xxxiij.
De honore xxxiiij
De zelo xxxv
De argutione xxxvi
De remissione xxxvij.
De acceptōne ꝑsone xxxviij
De scandalo xxxix
De infamia xl.
De quattuor affectōibus xli.
De timore xlij. De dolore xliij.
De confidentia xliiij.
De leticia xlv.
De vita xlvi.
De miseria xlvij
De morte xlviij.
De iudicio xlix
De damnatione l.

Incipit liber tercius De periculosis.

De voluntate

Capitulū I.

Grego. in moral'. sup illud Job. vi. Inuolute sunt semite gressuuz eorū ꝛc. Reprobi recta quidem deliberādo appetūt: sed ad consueta semp mala recurrūt. Et infra. Bona q̄dem cupiunt: sed a malis nunq̄ recedūt. Esse quidē humiles: sed sine despectu. esse ꝯtenti ꝓprijs sz sine necessitate: pauꝑes esse volunt: sed sine defectu. esse casti sz sine maceratōe corꝑis. esse patientes sed sine contumelijs volūt. Cunq̄ adipisci q̄runt virtutes: sed labores virtutum fugiunt: quid aliud q̄ et belli certamīa in campo nesciunt: et triumphare in vrbibus de bello cōcupiscunt? Idē. Nequaq̄ homo ad prauaz delectatōnem rapitur: nisi prius per volūtarias mētis tenebras infirmetur. Idem. Cū quis adhuc ex timore bona agit: a malo penit⁹ nō recessit. quia eoip̄o peccat quo peccare vellet si īulte potuisset. Idem. Non intuet̄ dominus quantū quisq̄ mali valeat facere: sed quantū velit. ꝛ cū deest potestas male faciēdi foris: apud se tamē tyrannus est cui iniquitas dominat̄ intus. Hiero. in epistola. Tantū virtuti adijcies: quantū ꝓprie voluntati subtraxeris. Aug⁹ de libero arbitrio. Volūtas auersa ab incōmutabili et cōmuni bono: et cōuersa ad ꝓprium bonū: aut ad exterius: aut ad inferi⁹ peccat. Ad propriū bonū cōuertitur cum sue potestatis vult esse. ad exteri⁹ autem cum aliorū ꝓpria vel quecunq̄ ad se non ꝑtinent cognoscere studet. ad inferius cum voluptatē corꝑis diligit: atq̄ ita hō superbus et curiosus et lasciuus effectus excipitur ab illa vita que in cōparatione superioris vite mors est. Idem Volūtas mala. Infra de quattuor affectōibus inordinatis. Idē de confes. Ex volūtate ꝑuersa facta est libido. ꝛ dum seruit̄ libidini: facta est cōsuetudo. ꝛ dum ꝯsuetudini nō resistit̄: facta est necessitas. Idē in epistola. Nimis ꝑuerse se amat: qui alios vult errare vt error suus lateat. Idē de vera religione. Nūc vsq̄ adeo peccatū voluntariū malum est: vt nullo modo sit peccatū si non sit voluntariuz. Idē de trinitate. Mala volūtate vel sola miser q̄sq̄ efficit̄: sed miserior potestate qua desiderium male volūtatis adimplet̄. Idē de cathe. ru. In hac vita homies magnis laboribus requiē querunt ꝛ securitatem: sed prauis cupiditatibus seducti nō inueniunt. volunt enim requiescere in rebꝫ inquietis. nam si in diuitijs velit homo req̄escere: magis suꝑbus efficitur q̄ securus. Idē de verbis dñi. Deus amissus mors anime est: anima amissa mors corꝑis est. mors corporis necessaria: mors anime voluntaria. Johes chryso. de militia spirituali. Scito qꝛ te nō vincet natura corporis: neq̄ strangulabit inuitū: neq̄ enim te obnoxiū et seruū faciet ex libero nisi voluntaria tua declinatio. Idem sup ioh. Electōnis et ꝓprie voluntatis est om̄is malicia hominis. Bern̄. sup canti. Si in die ieiunij mei inuenit̄ volūtas mea: nō tale ieiunium elegit sponsus. nec sapit illi ieiuniū meum quod nō liliū obedientie: sed vicium ꝓprie volūtatis decoxit. Ego ergo nō solum de ieiunio: sed de silentio: de vigilijs: de oratōe: de lectōne: de opere manuuz. postremo de omni obseruatōne monachi: vbi inuenit̄ volūtas sua in ea ꝛ nō obediētia magistri: idip̄m sentio. Id̄ de libero arbitrio. Duo sunt que iniustā cōprobant voluntatē: vel cum peccare vl' cum impune peccasse libet. Idem in sermo. Quid odit aut quid punit deus p̄ter prop̄am voluntatē? cesset voluntas ꝓpria et infernus iā non erit. in quem enim ignis ille deseuiet nisi in voluntatē prop̄am? Idē. Unde sunt scandala et vnde ꝑturbatio nisi q̄ propriā sequimur voluntatem. et tenere quod voluerit ip̄a in corde nostro diffiniētes si quomodo id ꝓhiberi cōtingat ꝯtinuo in impatiētiā ꝛ murmuratōnem et scandalū ꝓni sumus

De remorsione.

Capitulū II

Grego. in mora. Dū nulla bonorū operꝝ ꝯfidētia fulcit̄: intueri sūma

mens trepidat: qꝛ ip̄am cōsciētia accusat.
Idem. Quisquis a p̄ceptis dn̄icis discordat opere: quotiēs ea audit vel legit. corde suo reprehendit̄ atq; cōfunditur. qꝛ id quod nō fecit memorat̄. Nam in quo se errasse cōsiderat: ip̄a se latenter cōscientia accusat. Idem sup̄ ezech̄. Scriptura sacra ei suauis est ad loquendū: cui interius imp̄ssa ad viuendū fuerit. Naꝫ sermo dulcedinē non habet: quem vita reproba intra cōscientiā remordet. Isidorus in syno. Nulla pena grauior mala cōscientia. vis autē nunq̄ esse tristis bene viue.
Idem de sum. bono. Om̄ia fugere poterit homo p̄ter cor suū. nō enim potest a se quisq̄ recedere: vbicūq; enim abierit reatus sui cōscientia illum nō derelinquit.
Idē. Abyssum abyssuꝫ inuocare: est de iudicie sue cōscientie ire ad iudiciū damnatōis eterne. Ambro. de offi. Que pena grauior q̄ interioris vulnꝰ cōscientie? Nōne hoc magis fugiendū q̄ mors: q̄ dispendiū: q̄ exilium: q̄ debilitas: q̄ dolor est? Bern̄. de consid̄. Uiciosus viciorꝫ ꝯsciētias nō refugit: et vbi om̄es sordent vniꝰ fetor minime sentit̄. Idē. An non inflatōes. Supra libro. ij. de intelligētia
Idē in sermo. Quis magis mortuꝰ eo qui portat ignē in sinu: peccatū in consciētia: nec sentit: nec excutit: nec expauescit?
Idē. Qui ꝯsciētias. Infra de mutabilitate. Sene. in epl̄a. Quid ꝓdest recōdereet se: oculos hoīm auresq; vitare? bona cōscientia turbam aduocat: mala etiaꝫ in solitudine anxia atq; sollicita est. si honesta sunt que facis omnes sciāt: si turpia quid refert neminē scire cū tu scias? o miseꝝ si cōtemnis hūc testem.

De stultiloquio.

Capitulū III

Gregoriꝰ in mora. Stulte contra deū loquit̄: qui inter diuīe aniad uersiōis flagella positus iustificare semetip̄m conat̄. Idez. Duo sunt genera locutionū importuna valde ⁊ noxia generi humano. Unū quod curat etiam peruersa laudare: aliud qd̄ studet semp̄ etiam recta corrigere. Idē. Sicut pleriq; reticēt. Infra de credulitate. Idem. Apud homīes cor ex verbis: apud deuꝫ vero verba pensant̄ ex corde Idē. Qui verba sua metiri nesciunt: ꝓculdubio ad ociosa dicta dilabunt̄. in quibus si se minime reprehendunt: statim ad noxia ⁊ cōtumeliosa prosiliunt. Idem ī dialogo Loquendo cū secularibus fit: vt ab ociosis ad noxia: a leuibus ad grauiora veniamus. et os nostrū ab omnipotēte domino tāto minus exaudiatur in prece: quanto amplius inquinatur stulta locutione.
Isidorus de sum. bono. Quadriptita est loquendi ratio. quia vel bonū bene: vl̄ malum male: seu bonū male: seu malum bene ꝓfertur. Bonū quippe bene loquit̄ qui ea que recta sunt humiliter annūciare videtur. Malū male loquitur: qui quodlibet flagitiū persuadere conat̄. Bonum male loquitur: qui quodcūq; rectū arroganter predicare sentit̄. Malum bene loquitur: qui aliquod narrādo vicium detestat̄: vt ab eo homines auertant̄ Augustinꝰ super cano. iacobi. Lingua facilitatem habet motus: in vdo posita est: facile in lubrico labitur. quanto illa citiꝰ et facilius mouetur: tanto tu aduersus illaꝫ fixus esto.

De multiloquio.

Gregoriꝰ in moral̄. Certum est q̄ verbosus vir iustificari nequeat. Idem. Mentis iusticia desolatur quādo ab immoderata locutōne non parcit̄. Idem in pastora. Quia murū silentij non habet patet inimici iaculis ciuitas mētis: et cū se per multa verba extra semetip̄am eijcit: apertam se totaꝫ aduersario ostendit. quā ille tanto sine labore superat: quanto et hec eadem que vincitur cōtra semetip̄am per multiloquiū pugnat. Prouerb̄. xxv. Sicut vrbs patens et absq; murorū ambitu. ita vir qui nō potest in loquendo cohibere spiritū suum. Idem sup̄ ezech̄. Ualde difficile est vt qui multa loquitur non etiā mentiatur. Isidorus in syno. Loqui multū stulticia est. et vox insipientis in multiplicatōne sermonis Idē Multiloquiū non declinat peccatū. fluuius enim exundans cito colligit lutum.

De nugis

Gregorius in moral̄. Ociosum verbum est. quod aut ratione iuste necessitatis: aut intentōne pie vtilitatis caret. Idem. Qui verba. Supra eodē Ambro. sup̄ beati īmaculati. Nō

mediocre periculū est cum habeas tanta eloquia dei et opera que fecit in genesi. in exodo. in leuitico. numeri. deuteronomio. iesu naue. iudicū li. regū atq; esdre: et que dixit et que fecit in euāgelio: in actib; apostolorū: si illis ptermissis loquaris que seculi sunt: audias que vana sunt et ociosa. ¶ Isido. in syno. Sermo vanus vane cōscientie index est. Mores enī homīs lingua pādit. et qualis sermo ostēdit: talis t animus cōprobat. ¶ Idē de sum. bono. Uani sermōes in ore christiani nō debēt inueniri. Nā sicut malos mores bona colloquia corrigūt. ita prava colloquia bonos mores corrūpunt. ¶ Joh. chry. sup matth. Omnis sermo vanus qui dicit: i mundo spiritu dictāte, pferrur ¶ Hiero. in epla. Quicquid nō edificat audientes: in piculum vertit loquentiū. ¶ Bern. in apolo. Uobis cōuenientibus in vnū: vt apli verbis vtar. iam nō est dñica cenam manducare. panē quippe celestē nemo est qui requirat. nemo qui tribuat: nihil de scripturis sacris quisq; loquit: nihil ō salute agitur animaz: sed nuge et risus t ỹba multa proferunt in ventū. ¶ Idem de pcep. et dis. Stultiloquia t vaniloqa nū q; nisi cōtra mandata dei vsurpant. pecca ta q̄ppe sunt: t deus ,phibet omne peccatum. t tñ venialia nō criminalia reputantur: excepto q cū per ptemptū vertunt in vsum et ꝯsuetudinē. t tūc nō peccati species: sed peccātis intentio pensat ¶ Idez de cōside. Fugiēda ociositas mater nugarum: nouerca virtutū. Inter seculares q̄p pe nuge nuge sūt: i ore sacerdotis blasphemie: interdū tñ si incidāt ferēde fortassis: referēde nunq;: magis interueniēdū cautē t prudēter nugacitati. ¶ Idē. Louse crasti os tuuz euāgelio: nugis igit iam os aperire illicitū est: assuescere vero nugas loqui sacrilegū est. Labia sacerdotis ait pphēta: custodiūt scientiā: et ex ore ei⁹ requirūt legē: nō nugas aut fabulas ¶ Idē Uerbū scurrile ab ore pcul sit: et pcul ab aure relegandū est. Fede enim ad cachinnos moueris: sed fedius alios moues.

¶ De iactantia. ¶ Grego. in mor. Procaces quiq; etiā nota iactātes pferūt. vt loquentes docti videant ¶ Idem. Loipo supbiens ab integritate salutis corruit: q̄ iactantia cuiuslibet virtutis intumescit.

¶ Idem. Arrogantes si nō inueniūt voces hominū quas inhiāter expectant: ipi scientiā suā laudantes pdicant. ¶ Idē in pastora. Eligit patiēs quilibet mala ppeti: q̄ per ostentatōis viciū bona sua occulta foris publice cognosci: at contra eligit arrogās bona de se vel falsa iactare ne mala possit vel minima ppeti. ¶ Isidor⁹ de sum. bo. Culpabiliter man⁹ ad dominū expandit: qui facta sua iactanter prodit. ¶ Bern. de. xij. gradib⁹. Monachus iactator aut loquet aut rumpet. Plenus est enī sermonib; et coartat eū spiritus veteri sui; ppterea sitit et esurit auditores quib; suas iactet vanitates. ¶ De excusatōe ¶ Gregor⁹ in omel. Sunt mlti qui prauitatē suam ex alienis prauitatib; tuent. quia enī alios talia fecisse cōsiderāt: se hec facere licēter putant ¶ Idē in mora. Usitatū humani generis viciuz est: t libendo peccatū cōmittere: t cōmissum negādo abscōdere: et conuictū defendēdo multiplicare. ¶ Idē. Sunt nōnulli qui nequaq; deflent qō faciunt. sed etiā laudare t defēdere nō desistunt: t nimiz cū defendit culpa geminatur. ¶ Idem. Supbie viciuz est vt quod de se fateri quisq; quasi spōte dignat: hoc sibi dici ab alijs dedignetur. ¶ Hieron⁹. in ozi. sup osee. Libēter vicis nostris applaudim⁹: et superati voluptatib; obtēdimus carnis infirmitatē: aut dura maiorū imperia. ¶ Idē. Nihil omnino agimus. Infra de consolatōe mala. ¶ Isidor⁹ de sum. bono. Est quorūdam excusatio puerorū: qui dum pro suis facinorib; arguunt: verba iustorū pro censura declināda abūciūt: reseruātes se diuino iudicio: quo puniēdi sunt duri⁹: dum tēporaliter cōtēnunt iudicari ab hominibus. ¶ Bernard⁹ sup canti. In aiaz peccat suaz qui excusat dū arguitur: repellēs proinde a se indulgētie medicinaz: et sic vitam sibi intercludens eternā. ¶ Idem de xij. gradib⁹. Multis modis fiunt excusationes in peccatis. aut enim dicit qui se excusat: non feci: aut feci quidē sed bñ feci. aut si male: nō multū male: aut si multū male: nō mala intentōe. si autē ō illa velut adam vel eua cōuincit: aliena suasiōe excusare se nitit. ¶ Idem sup qui habitat.

Omnes aliqñ cadere necesse est: dũ in h̄ se
culo detinent̄: sed alij quidẽ collidunt̄: alij
nõ. qꝛ dñs supponit manũ suã. verũ h̄ in/
terest inter eoꝝ casus ꝙ iust⁹ suscipitur a
dño: ideoqꝫ resurgit fortior. iniustus autẽ
cũ ceciderit nõ adijciet vt r̄surgat. ĩmo ve
ro aut in pudorẽ noxiũ: aut in impudẽtiã
cadit. aut enim excusat qd̄ fecit: ⁊ h̄ est pu
dor adducẽs peccatũ: aut fit ei frõs mere
tricis: ⁊ iam nec deũ timet nec hoĩes reue/
ret̄. ¶ Ambro. ĩ apolo. Aliq̄ homĩes cuꝫ
a sacerdotib⁹ corripiunt̄: pctm̄ suũ aggra/
uãt dũ negare cupiũt aut defẽdere ¶ Au
gustin⁹. Nõnulli. Sup̄ li. i. de militibus.
¶ Glo. psal. lxix. Malũ est peccare: pei⁹
est ꝑseuerare. sed ꝑnitiosi⁹ est defendẽdo se
ĩ deũ culpã refundere. ¶ De accusatõe
¶ Grego. ĩ mora. Inuidi dũ bonũ qd̄ vi
dẽt accusare neq̄unt: excecati malicia ma
lũ qd̄ nõ vident ad accusatiõem querunt.
¶ Isido. in syno. Nullũ iudices suspitõ/
nis arbitrio: ante ꝓba ⁊ sic iudica. nõ eniꝫ
qui accusat̄ sed q̄ ꝯuincit̄ re⁹ est. ¶ Aug⁹
de ser. dñi in mõte. Accusare vicia officiũ
est virorum bonorum ⁊ beniuolorum.
¶ De murmuratõe ¶ Grego. ĩ omelia
Si iusta placere deo scim⁹: pati aũt nulla
nisi que dño placuerĩt possum⁹: iusta sũt
cũcta que patimur. Unde valde iniustuꝫ
est si de iusta passiõe ⁊ afflictiõe murmura
mus. ¶ Idẽ. Qui ꝯtra suꝑpositã sibi po
testatẽ murmurat: liquet ꝙ illũ redarguit
qui eandẽ homĩ potestatẽ dedit ¶ Idẽ ĩ
omelia. Regnũ celoꝝ null⁹ murmurãs ac
cipit: nec vllus q̄ accipit murmurare põt.
¶ Joh̄. chryso. in ser. Qui murmurat de
ꝑiculo tentatõis: murmurat de p̄mio ꝓ/
batõis. ¶ Bern̄ de ꝯsid̄. Si is q̄ murmu
rat s̄m aĩam mortu⁹ est: q̄ ad murmuran/
dũ instigat quõ viuit? ¶ Idẽ in ser. Ni/
hil sic horrẽduꝫ vt murmur ⁊ dissensio in
ꝯgregatõe monachoꝝ. ¶ Idez. Si mole
ste ceꝑis sustinere: si iudicare p̄latũ. si mur
murare in corde: etiã si exterius impleas
quod iubet̄: nõ est virtus patiẽtie: sed ve/
lamẽ malicie ¶ Glo. numeri. xi. Ignis iu
ste vltõis in futuro illos excruciat: qui lin
gua inflãmata a gehẽna murmurãt et de/
trahũt. ¶ De ꝯtentõe ¶ Grego. ĩ mo/
ral̄. Culpabiliores esse solent hi q̄ loq̄ in
contẽtõe inchoãt: q̄ꝫ qui respõdẽt ¶ Idẽ.
Quisq̄s in seminãdo iurgia dilectionem
ꝓximorũ ꝑimit: hosti familiarius seruit.
¶ Idẽ. Hypocrita assumpto sancto cõ/
uersatõis habitu filiorũ suorũ custodiaꝫ
deserit. sed tꝑalia queqꝫ defendere etiã iur
gijs querit. ¶ Aug⁹ in regula. Lites nul
las habeatis aut q̄ꝫ celerrĩe finiatis. ne ira
crescat in odiũ: ⁊ trabẽ faciat de festuca. et
animã faciat homicidã. sicut enĩ legistis.
qui odit fratrẽ suũ homicida est. ¶ Idẽ.
Uobis a verbis durioribꝫ parcite: que si
emissa fuerint ex ore vestro: non pigeat ex
ip̄o ore ꝓferre medicamẽta vnde facta sũt
vulnera. ¶ Isido. in syno. Contentio fa/
ces odioꝝ accendit: pacẽ cordis ꝯtentio ex
tinguit: concordiã cõtẽtio rumpit ¶ Se
neca in epl̄a. Rixa est inter competitores.
¶ De cõuiciatõe. ¶ Grego. in moral̄.
Sepe praui dũ sue viciũ tortitudĩs igno
rant: audẽter aliorũ rectitudinẽ lacerant.
cũqꝫ cõtra bonos sibi auctoritatẽ increpa
tõnis arripiũt: aut ea bona ꝓferũt que nõ
vidẽdo sed audiẽdo didicerũt. aut ea ma/
la alijs mentiẽtes ingerũt que ip̄i cõmise
runt. ¶ Idẽ. Sepe qui in potestate sũt
ad subiectoꝝ passim cõtumelias erũpũt:
⁊ hoc quod inuigilãtes regimini seruiũt:
ꝑ lingue ꝓcacitatem ꝑdunt. minori scꝫ re/
ctitudine verba iudicis pẽsantes. qꝛ qui
sine causa fratrẽ fatuũ dixerit: gehenne se
ignib⁹ adijcit ¶ Johã. chryso. de ꝯpunc.
cor. Siue fatuũ quis dixerit: siue vanũ:
siue latronẽ: siue quolibet alio noĩe iniu/
riã vel maledictũ fratri ingesserit: ex quo/
libet hoꝝ vocabulo sub maledicti titulo
gehenne ignis supplicijs ꝯdemnat̄ ¶ Au
gustin⁹. Quicũqꝫ cõuicio. Sup̄ in capl̄o
de satisfactõe. li. ij. ¶ Hiero. in epl̄a. Nec
sibi quisq̄ꝫ de corꝑis castitate supplaudat
cum de verbo ocioso qd̄cunqꝫ locuti fue/
rint hoĩes reddituri sunt ꝓ eo ratiõem in
die iudicij: cum etiã homicidij sit reatus
conuiciũ in fratrẽ. ¶ Bern̄. in epl̄a. Ego
plagis ꝯsciẽtie mee nullũ iudico accõmo
datius medicamentũ ꝓbris ⁊ ꝯtumelijs:
nõ est ꝓinde ꝙ pro me mouear homuncio
omni opprobrio dignus et despectione.
¶ De derisione. ¶ Grego. ĩ mor̄. Ti/
mendũ est ne etiã nobis cadentib⁹ surgat:
qui a nobis stantib⁹ irridet̄: q̄ꝫuis stare iã
nõ nouerit qui nõ stantẽ nouerit irridere.

Idem. Illũ facit hũana derisio deo ꝓximũ: quẽ ab hũanis prauitatibꝫ vite innocẽtia seruat alienũ. De maledictõe Gre. in mora. Aliter maledictũ ꝓferr̃ ꝑtextu iusticie: aliter liuore vĩdicte. Idem. Cũ sancti viri maledictõis sententiã ꝓferunt: nõ ad hãc ex voto vltõis. sed ex iusticia examĩs erũpunt. Idem. Qui maledictõibus inimicũ impetũt: quid aliud in illo deũ facere volũt: nisi qđ ipi aut facere neq̃unt: aut erubescũt? Idẽ in regis. ad quendam archiep̃m. Nil te ostẽdis de celestibus cogitare: sꝫ terrenã te cogitatõeꝫ habere significas: dũ ꝓ vindicta ꝓprie iniurie quod sacris regulis ꝓhibeť maledictũ anathematis inuexisti. Idẽ in dial'. sup illud. Neqꝫ maledici regnũ dei possidebunt. Pensa q̃ꝫ grauis est culpa que separat a regno vite. Aug⁹ de conflictu. Quid de illis dicendũ est qui furore cecitatis vsqꝫ ad verba ꝓrũpunt maledictõis: nisi hoc quod apl'us ait: neqꝫ maledici regnũ dei possidedebunt. Prouer. xxvi. a. Maledictũ frustra ꝓlatũ in quempiaꝫ deuolueť. Interl'. in ꝓferentẽ. Ibidẽ glo. Est aliquod maledictũ iuxta diuinã iusticiam vt excõmunicatio. Joh. chry. de compunc. Christus orare nos ꝓ calũniãtibus iubet. nos autẽ insidias ⁊ dolos etiam amicis cõcinnam⁹. Christus maledicentibus benedicere iubet: nos autẽ econtrario aut priores maledicim⁹: aut maledici alteri⁹ multiplicata maledicta restituimus. De detractõe. Grego. sup Ezechielẽ. Peruersoꝝ derogatio vite nostre approbatio est. qꝛ iam ostendiť aliq̃d iusticie nos habere: si illis displicere incipimus qui nõ placent deo. Idẽ. Ne ĩmoderatis. Infra de infamia. Isido. ĩ syno. Detractio graue crimẽ est: detractõ g̃uis damnatio est. Idez. Nunq̃ꝫ đtrahes si te bene ꝑspexeris. Idẽ. Erit ille apud deũ. Infra de credulitate. Joh. es chrysost. in ser. Ad cõdemnanduꝫ ceteros omne vite nostre tp̃us absumim⁹: a q̃ vicio neqꝫ seculi hominẽ: neqꝫ monachũ vllum facile inuenias libeꝝ. Hiero. ĩ epistola. Quia hoĩes sumus: ⁊ interdũ ꝯ annorũ maturitatẽ pueroꝝ vicijs labimur. Si me vis corrigi delinquentẽ apte increpa tm̃. ne occulte mordeas. Berñ. sup canti. Unus est detractor q̃ loquiť: ⁊ vnũ tm̃ verbũ ꝓfert: et tamẽ illud vnũ verbuꝫ vno in momẽto: multitudĩs audiẽtiũ aures inficit: animas interficit. Idẽ de cõside. Detrahere an detrahentẽ audire: q̃d horum damnabili⁹ sit nõ facile dixerim. Anſ. de sil'i. Tria sunt genera homicidij que pari plectunť pena. interfectio hominũ: detractio ꝓximorũ: odiũ fraternuꝫ. Id. Detractio ẽ q̃tiẽs q̃s aliq̃d ea intentõe de aliquo dicit vnde ipe min⁹ amari vel appreciari possit. De adulatõne. Grego. in dialogo. Moris est vt occupato in multis animo adulatio valde surripiat: si ab ipo cordis ostio nequaq̃ꝫ fuerit citius repulsa. Idẽ in regis. Nec nouum nec rep̃hẽsibile est in eligẽdo ep̃o populi se vota in duas partes diuidere: sꝫ g̃ue est qñ in hmõi causis nõ ex iudicio: sed ex solo fauore adulatõis veĩt electio. Id in ome. Uix ꝓ culpa sua quẽpiã apta voce rep̃hẽdimus. ⁊ adhuc quod est graui⁹ aliqñ si ꝑsona in hoc mũdo potens sit ei⁹ forsitan et errata laudanť. ne si auertať ꝑ iracundiã munus subtrahat qđ impẽdebat. Ambro. de offi. Nõ est vera amicicia vbi est fallax adulatio. Idem. Prospiciendũ est ne adulãtibꝫ apiamus aurẽ. emolliri enĩ adulatõe nõ solũ fortitudinis nõ esse: sed etiã ignauie videť. Aug⁹ de questio. ve. et no. testa. Adulator est q̃ ido dat cõsensuꝫ ne offendat eũ quẽ optat habere ꝓpiciũ. Idez de trini. Si inimic⁹ insultat ferẽdus est: amic⁹ autẽ si errat docendus est. si docꝫ audiẽdus. laudator vero ⁊ errans ꝯfirmat errorẽ. ⁊ adulans illicit in errorẽ. Hiero. ĩ glo. matth̃. xi. Rigida vita et ꝑdicatio ꝟa declinare debet molliũ palacia. que freq̃ntant mollibꝫ induti adulãtes q̃ ponũt puluinaria sub cubito. qui vitã palpant peccantiũ: nõ pungunt. vt vel sic aliq̃d venẽť. Berñ. Habet vera. Infra li. iiij. de amicicia. Glo. sup ꝑsal. lxix. Plus nocet lingua adulatoris: q̃ꝫ manus ꝑsecutoris. Sene. ĩ epi. Illud ꝑcipue nos impedit q̃ cito nob̃ placemus si inuenim⁹ qui nos bonos viros dicat: qui prudẽtes: q̃ sanctos: ⁊ nõ sum⁹. De suggestione. Gre. sup Ezech. Hi qui ⁊ alios ad iniquitatẽ suadẽdo ꝑtrahũt: in semetip̃is ministeriũ demonuꝫ

suscipiũt. Iero. in epla. Cũ de aliqbꝫ qui sanctũ nomen ꝓfitent aliqd criminis vel falsi sonuerit vel veri patuerit: instant mali. satagũt: ambiũt: vt de alijs oĩbus ℔ credat. Isi. de sum. bo. Deteriores sũt qui siue doctrinis siue exẽplis vitã mores ꝙ bonoꝝ corrũpunt: his q̃ substãtias alioꝝ ꝑdiacꝫ diripiũt De turpiloquio Iero. in epla. Non flagito lingue nitorẽ sed anime puritatẽ. apud christianos enĩ soloecismꝰ est: ⁊ magnũ viciũ turpe q̃d vel narrare vl facere. Bernñ. in ser. Duz ociosa tangꝫ minima spnimus: ad turpia interdum ⁊ ĩhonesta dilabimur. De mendacio Bre. in mora. Deꝰ mendacio nostro nõ eget. qz veritas fulciri nõ querit auxilio falsitatis. Idẽ. Sũmope cauẽdum est omne mendaciũ: ꝙ nisi nõnũꝙ sit aliqꝺ genus mẽdacij culpe leuioris. ſ. si q̃s ꝙ beneficiũ ꝑstãdo mentiat Idez. Incaute sunt hũiles q̃ se mẽdacio illaqueant dũ arrogantiã vitãt. ĩmo mentiẽdo superbiunt qui ꝺ veritatẽ se erigũt quã relinquũt Idem. Quisq̃s expositoꝝ Infra libro iij. de doctrina. Isido. in syno. Caue mendaciũ in oĩbꝫ: mẽdacio enĩ fides tollit: errorꝝ inducit: veritas abolet: nullũ mẽdaciũ potest esse iustũ. Idẽ de sum. bo. Testis falsidicꝰ tribꝫ est ꝓsonis obnoxi⁹: primũ q̃dem deo: quẽ ꝑiurando ꝓtemnit. ꝓsequenter iudici quẽ mentiẽdo fallit. postrẽo inocẽti: quẽ mẽtiẽdo ledit Idẽ Nõ nũꝙ peiꝰ ẽ mẽdaciũ meditari ꝙ loq̃. nã in rẽdũ q̃sꝙ ĩcautꝰ solet ex ꝑcipitatõe loq̃ mẽdaciũ. meditari aũt non ꝑt nisi ꝑ studium. Aug⁹ in enchy. Utiꝙ ꝥba ꝓpterea sũt ĩstituta: nõ ꝑ q̃ inuicẽ se hoĩes fallãt. sz ꝑ que in alterꝰ q̃sꝙ noticiã cogitatões suas ꝓferat. Idẽ. Mihi videt omne mendaciũ esse pctm̃ q̃dẽ: sed multũ interesse q̃ animo et de quibꝫ rebꝫ q̃sꝙ mẽtiat Jõ. Omne mendaciũ ideo dicẽdũ est esse peccatũ. qz hõ nõ solũ qñ scit ipe q̃d verũ sit: sed etsi qñ errat et fallit sicut hõ: hoc ꝺz loqui qꝺ animo gerit: siue illꝺ verũ sit: siue putet ⁊ nõ sit. Idẽ ĩ li. de mẽdacõ. Mẽdaciũ est falsa significatio vocis cũ ĩtẽtione fallẽdi. Idẽ de vera religiõe. Inest omni mẽtiẽti volũtas fallẽdi: etiã si ei nõ credat. Idẽ de doc. christiana. Nemo mentiẽs in eo qꝺ mentit seruat fidẽ. nã ℔ vult vticꝙ vt cui mentit sibi fidẽ abhibeat: quã tñ ei mentiẽdo nõ seruat. oĩs autez fidei violatoꝝ iniquꝰ est. De iuratõe Aug⁹ de mẽdacio. Dico vob nõ iurare oĩno: ne scz iurãdo selꝫ ad facilitatẽ iurãdi veniat. ex facilitate ad ꝓsuetudinẽ: ⁊ ex cõsuetudine in ꝑiuriũ decidat. Idẽ sup cano. iaco. Falsa iuratio exitiosa est. ꝙa iuratio ꝑiculosa. nulla secura Idẽ. Quaz graue pctm̃ est ꝑiurare. cõpendiũ tibi dedit scriptura dicẽs. Noli iurare. Idez Periuriũ ꝑcipitiũ est. q̃ iurat iuxta est: q̃ nõ iurat lõge est. qui vex iurat nõ peccat: sed ꝓpe est ad peccatũ. sed q̃ nõ iurat nõ peccat et longe est a peccato. Idẽ. Qui iuramentũ exigit ab alio: multũ interest si nescit illũ falsum iuratuꝝ: an scit. Si enĩ nescit: et ideo dicit: iura mihi: vt fides ei fiat. nõ audeo dicere esse pctm̃: tñ hũana tẽtatio est. Si aũt scit et cogit eũ iurare: homicida ẽ. ille enĩ suo ꝑiurio se ꝑimit Jõ in epi. Sine dubio minꝰ malũ est ꝑ deuz falsum iurare veraciter: ꝙ ꝑ deũ vex iurare fallaciter. q̃nto enĩ ꝑ qꝺ iurat magis est sanctũ: tanto magis est penale periurium De blasphemia. Brego. in mora. Filij in cordibus deo maledicũt cũ recta nostra opa a nõ rectis cogitatõibꝫ ꝓdeũr. cum bona in apto exerũt. sed noxia ĩ occlto moliũtur. Idẽ ibidẽ. Deo q̃ppe maledicũt cũ se ⁊ ab illo accepisse vires ĩtelligunt. sed tñ de eius muneribꝫ ꝓpriam laudem q̃rũt. Aug⁹ de vera religiõe. Blasphemia est cũ aliqua mala dicunt de bonis. Itaꝙ iã vulgo blasphemia ẽ vbi mala verba de deo. Blo. augus. ephe. iij. Blasphemia est ꝑ quã de deo ipo falsa dicunt. ⁊ ideo peiꝰ ẽ blasphemare ꝙ peierare. qz peierãdo falso rei adhibet testꝫ deus: blasphemãdo de ipo ꝺo falsa dicũt Idẽ sup iobem. Flagellatus est christꝰ flagellis iudeorũ: sed nõ minꝰ flagellat blasphemũs falsorũ christianorũ Joh. chryso. sup ioh. Glorificemus deũ: nõ ꝑ fidem soluz: sed etiã ꝑ vitã. qz aliter neq̃ꝙ erit gl'ia sed blasphemia. nõ enĩ ita blasphemat deus a gentili existente inq̃nato vt a christiano corrupto. Bernñ. Fugiẽda ociositas Supra de nugis. Idẽ. Cauete ne q̃s parua. Sup li. ij. de peccato Blo. ysa. xviij. Omne pctm̃ blasphemie cõparatum

minus est. Blo. psal. lxviij. Brani⁹ pec cat cõtempto⁹ sedentis ī celo maiestatis: q̃ crucifixo⁹ ambulãtis in terra pauperat

De occupatiõe.

Capitulũ IIII.

¶ Rego. in dialo. Multũ est q̃ vni uscuiuscq̃ psulis mentẽ curaq̃ dẽ sitas deuastat. cũcq̃ anim⁹ diuidit ad mul ta fit mino⁹ ad singula. tãtoq̃ ei ī vnãq̃ re surripit q̃nto lati⁹ in pluribꝫ occupatur Idẽ in regis. Sicut toto desiderio de bem⁹ curas ꝛ occupatõem hui⁹ mũdi fu gere. ita si desit qui p̃dicet occupatõis on⁹ libenti necesse est humero subire. Idẽ. Qui adhuc valetis hui⁹ mũdi occupati ones fugite. q⁹ q̃nto quisq̃ in eo p̃fecerit. tanto vt video ab amore dei ampli⁹ ꝺcrescit. Idẽ in ome. Usu terrene cure a ce lesti desiderio obdurescit anim⁹: ꝛ dũ ipo suo vsu dur⁹ efficit p actõem seculi: ad ea mollíri nõ valet q̃ ptinẽt ad charitatẽ dei Idem in mora. Male hõ viuit: qñ eũ secularíũ negocio⁹ estus illudit ꝛ inquie tat. Idẽ. Plus in ꝑ mũdo. Infra cap. de honore. Idẽ sup ezech. Quibusdaꝫ prauis mentibꝫ nihil est laborioſi⁹ q̃ si eis p̃cipiat vt in hui⁹ mũdi actibꝫ nõ laborẽt Aug⁹ de vꝺa religiõe. Amici hui⁹ mũ di tam timẽt ab ei⁹ amplexu separi: vt ni hil sit eis laborioſi⁹ q̃ hui⁹ seculi curꝭ nõ laborare. Isido. de sum. bo. Quãto q̃ſ q̃ curis mũdi maioribꝫ occupat: tãto faci lioribꝫ victꝰ p̃mit Idẽ. Mũdi amato res nõ solũ ex eo rei sunt q̃ infima p̃ sum mis appetũt. verũetiã miseri p ꝑ q̃ cũ g̃ ui erũna ad ipa desiderata ptingũt Idẽ Lõge a deo. Supli. ij. de oõe inaccepta Ambro. in ser. Excitat diuitẽ occupa ti cupiditas: excitat cura pugil aliena ra piẽdi: torquet inuidia: mora vexat: sterili tas p̃uentuũ infecũda pturbat: sollicitat abũdantia. Idem in epla. Etsi alꝰ di ues videt sibi paup est q̃ nõ vtit eo quod habet. qui adhuc alia rapit: alia ꝺsiderat. Leo papa. Diabol⁹ oĩm discutit ꝺsue tudines. oĩm ventilat curas: oĩm scrutat affectus: ꝛ ibi causas q̃rit nocẽdi vbi quẽ piam viderit studioſi⁹ occupari Bern. de ꝺceptu. Sane vt exercitꝰ spũalis ꝛ pu ri cordis indiciũ euidens ẽ ꝺceptus exte riorũ. sic eorũdem sollicitudo certũ signũ est mentis inculte. Sene. in epi. Quis q̃s se fortuitis multũ dedit: ingentez sibi materiã pturbatõis ꝛ inexplicabilẽ facit. vna hec via est ad tuta vadẽti: externa si ue fortuita despicere: ꝛ honesto ꝺceptũ esse Idem. Oĩa impedimẽta dimitte: ꝛ va ca bone menti. nemo enĩ ad illã puenit for tuitis occupatus.

De mutabilitate

Capitulũ V

¶ Rego. in regis. Si laudibꝫ alioq̃ letamur: et alioq̃ vituperatõibꝫ frã gimur: gl'iam nostrã nõ in nobis: sed ī ali oꝝ ore posuim⁹. Idẽ in mora. Dũ coꝝ in aduersis sperat, pspa: in pspis formidat aduersa. huc illucq̃ ąbusdã fluctibꝫ vol uit. ac p modos varios reꝝ alternantium mutabilitate versat. Aug⁹ de pastoribꝫ Noĩm temerarijs iudicijs plena sũt oĩa. de quo enĩ multũ desperauim⁹ subito cõ uertit: et fit optim⁹. de q̃ p̃sumpseramus subito deficit ꝛ fit pessim⁹. Nec timor er go noster certus est: nec amor noster cert⁹ est. quis sit hodie q̃sq̃ vir nouit ipe hõ. si autẽ vtcũq̃ nouit ipe q̃d sit hodie: q̃d au tem cras erit: nec ali⁹ nec ipe. Idem de medita. Heu me tãte infelicitatis: tãte p ditõis. dum enĩ que retro sunt obliuiscẽs ad ea que ante sunt me extẽdere volo. subi to nescio q̃ miseria me relabi ad inania et noxia cõspicio. Bern. in ser. Qui ꝺsciẽ tias suas in alienis labijs ponũt: mõ ma gni: mõ parui sunt: mõ nulli: ꝼm q̃ adulã tiũ linguis vel vituparе placuit vl'lauda re. Sene. in epla. Doc habẽt inter cete ra boni mores placent sibi: pmanent. leuis est malicia: sepe mutat nõ in meli⁹ sz ī aliꝰ

De vagatione.

Capitulũ VI

¶ Rego. in pasto. Interior est custo dia cordis q̃ ordinata exteri⁹ ser uat mẽbra corpis. q̃ g̃ statũ mẽtis p didit subseq̃nter foraſ in incõstantiã moti onis fluit. atq̃ exteriore mobilitate indi cat q̃ nulla interi⁹ radice ꝺstãtie subsistat Hiero. in epla. De agmine colũbaruꝫ crebro accipiter vnã sepat: quã statĩ inua dat ꝛ laceret: in cui⁹ carnibꝫ ꝛ cruore satiet.

ꝛ morꝫbide oues suũ relinquẽt gregẽ: ꝛ lupoꝝ fauciby deuorank. ¶ Idẽ sup illud Bene.iiij.fm aliã lram. Egressus cayn a facie dñi habitabat in terra naid: qđ interpretat fluctuatio. q̃cuq̃ enĩ a dño recedit: statim seculi fluctiby quatiť: ꝛ mouenť pedes eiꝰ. ¶ Augꝰ. Lohibeat se.li.ij.de cõtinentia visus. ¶ Bernꝰ. Nihil turpiꝰ.li.i.de monachis malis ¶ Sene.i epi. Frequens migratio corꝑis instabilĩ animi pꝓriũ est: coalescere ocio ñ potest. nisi dsijt circũspicere ꝛ errare. ¶ Idez. Ut animũ possis ꝓtinere ꝑmũ corꝑis tui fugã siste: deinde remedia ꝓtinuata plimũ ꝓficiunt. ¶ Idẽ. Sine discere oculos tuos: sine aures assuescere sanioribꝫ verbis. quo cũ ꝓcesseris in ipo trãsitu aliq̃ que renouẽt cupiditates tuas tibi occurrẽt. ¶ Idẽ. Pzimũ argumentũ ꝓpositę vite existimo: posse ꝓsistere ꝛ secũ morari. ¶ Idez. Nõ conualescit plãta que sepe trãsferť. nihil tã vtile est qđ in trãsitu ꝑsit. ¶ Idẽ. Auarioꝝ: ambitioſioꝝ: luxurioſioꝝ: imo vero crudelioꝝ ꝛ ihũanioꝝ redeo: qꝝ inter homies fui. ¶ Idẽ. Nusq̃ est q̃ vbiq̃ ẽ. ¶ Idez. Ut tam in pegrinatõe agentiby hoc euenit: vt multa hospitia habeãt: nullas amicicias.

De curioſitate

Capitulũ VII.

Rego. in regiſ. Dũ incõgrua dicẽtes audire nõ renuis: nõ solũ opinionẽ tuã: sed grauaſ ꝛ aiaz ¶ Idẽ i ome. Graue curioſitatis est viciũ: que dũ cuiuſlibet mentẽ ad inuestigandã vitã primi exteriꝰ ducit. ſp ei sua intima abſcõdit: vt alienа sciẽs se neſciat: et omniſ curioſi animꝰ q̃nto pitus fuerit alieni meriti: tãto fiat ignarus sui. ¶ Idẽ sup ezech. Sicut malꝰ aer assiduo flatu tractus inficit corꝑ. ita puersa locutio assidue audita infirmãtiuz inficit animũ vt tabeſcat delectatiõe pzaui opis: assiduitate curioſi ſmõis. ¶ Idẽ in moza. Fit recto retributõis examie. vt qui exterioꝛi oculo negligẽter vťk: interioꝛi coꝛdis oculo nõ iniuſte cecek. ¶ Idem Plerũq̃ res. Infra libꝛo.iiij. de inocẽtia. ¶ Augꝰ in ꝓfeſ. Cũ mihi accidit vt me ampliꝰ cantꝰ q̃ res que cãtať moueat: penaliter me peccare ꝓfiteoꝛ. ꝛ tũc mallẽ nõ audire cantantẽ. ¶ Idem. Preter ꝓcupiſcentiã carnis que inest in delecta tõe oĩm senſuũ: et voluptatẽ cui seruiẽtes depeũt. qui lõge se faciũt a te dñe: ineſt aie ꝑ eoſdẽ sensus coꝛpis: quedã nõ se oblectãdi i carne ſed expiendi ꝑ carnẽ vana ꝛ curioſa cupiditas noĩe cognitõnis ꝛ sciẽtie palliata ¶ Idem. Pulcras formas ꝛ varias: nitidos ꝛ amenos coloꝛes amãt oculi. nõ teneant hec aĩam meã. teneat eã deꝰ qui fecit hec bona valde. ſed ipe est bonũ meuz: nõ hec ¶ Idẽ de vera religi. Miſeri hoieſ quiby cognita vileſcũt et nouitatibuſ gaudent. libẽtiꝰ diſcunt q̃z noꝛũt: cũ tñ cognitio ſit finis diſcẽdi. ¶ Joh. chryſo. i ſer. In theatro nõ solũ vides res infaustas: ſed et audis ſpurciloq̃a. et ex ipo inceſſu meretricis et habitu molliris: vbi auditu ꝛ cãtu diabolico leduňť aures tue. ꝛ vndiq̃z pcutiť mens tua. ¶ Iſi. in ſyno. Noli q̃ꝛere quid q̃ſq̃ dicat vel faciat: euita curioſitatẽ: omitte curã quead cauſam tuã nõ ptineat. ¶ Idẽ. Oculi prima tela libidiſ. viſio prima cõcupiſcẽtia mlieris. ¶ Idẽ de ſum. bo. Quidã curioſi delectanť audire quoſlibet ſapiẽtes. ñ vt veritatẽ ab eiſ querãt. ſed vt facundiã ſermõis eoꝛuz cognoſcant moꝛe poetaꝝ. qui magꝝ ꝓpoſitionem verboꝝ q̃z ſententiã veritatiſ ſequũtur. ¶ Bernꝰ. in medita. Multi multa ſciunt: ꝛ ſemetipos neſciũt: alios inſpiciũt ꝛ ſeipos deſerũt. deũ querũt ꝑ iſta exteriora deſerẽtes interiora ſua quiby interioꝛ est deus. ¶ Idem de. xij. gra. O dyna q̃d necesse est vt videas mlieres alienigenas: q̃ neceſſitate: qua vtilitate: an ſola curioſitate: etſi ocioſe vides: nõ tñ ocioſe videz ¶ Idez. Serua ꝓmiſſum: caue ꝓhibitũ: ne ꝑdas ꝓceſſum. quid mlierẽ tuã mortẽ tam intẽte intueris: q̃d illuc tã crebꝛo vagantia lumina iacis: ¶ Idẽ. Niſi mẽſ minus ſe curioſe ſeruaret: tua curioſitas tempus vacuũ nõ haberet. etſi culpa nõ ẽ: culpe tñ occaſio est. et indiciũ cõmiſſe et cauſa cõmittende. ¶ Idem. Monachꝰ q̃ ſui negligens alios curioſe circũſpicit: dũ q̃ſdã ſuſpicit ſupioꝛes: quoſdã deſpicit inferioꝛes: et in alijs quidẽ videt qđ inniđer. in alijs quod irriđer. inde fit vt ꝑ mobilitate oculoꝝ leuigatus animꝰ: nulla vtiq̃ ſui cura grauatus: mõ ꝑ ſupbiam ad alta ſe erigit: mõ ꝑ inuidiã i ima ſe ꝺmergit.

Idē. Ex insolēti corpis motu recens anime morbꝰ depheditꝫ: ꝫdiu enī a sui circūspectiōe curiosus torpescit: incuriā sui curiosam in alios facit. q enī seipm ignorat foras mittit vt hedos pascat. Anſ. de silitu. Curiositas est studiū plcrutādi ea que scire nulla est vtilitas. Sene. in epi. Nil tam dānosum bonis moribꝰ ꝫ in curioso spectaculo residere. tūc enī p voluptatem facilꝰ vicia surrepūt.

De negligētia.

Capitulū VIII

Rego. in moral. Si curare pua negligimꝰ: insensibilit seducti stat audēter etiā maiora ppetramꝰ Idē Plerūꝫ de bonis p incurie viciū mala nascunt. Idē. Iniquoꝝ mētes q damna sua ꝓsiderare negligūt: integritatē suā ꝫsi nesciētes pdūt: amittūt nāꝫ a corde innocentiā. ab ore veritatē: a carne ꝓtinentiaz. t p accessum tpis ab etate vitā Idem i regl. Dū diuina pcepta nos moneāt prios sicut nosmetipos diligere debere: nō parue negligentie est pcepta dei despicere: et qō sibi qs metuit alū nō timere. Idē i psal. Si a circūspectōis sollicitudie corꝺ stituit vulneribꝰ aperit. q hostis callidꝰ tāto liberi⁹ pectus pcutit: qnto nudū a p uidentie lorica depheditꝫ Aug⁹ de verbis dñi. Sic hoies negligūt vitā suā vt nolint habere malā rem nisi ipaz. Idez Tu vulnꝰ. Infra li. üij. de taciturnitate. Idem de natura t gra. Cū vbiqꝫ sit p sens q multis modis p creaturā sibi seruientē auersum vocet: doceat credentē: ꝓsolet sperantē: diligentē adhortet: conantē adiuuet: exaudiat depcantē: nō tibi deputet ad culpā quod inuitꝰ ignoras. sz q negligis qrere qō ignoras. neqꝫ illud q vulnerata mēbra nō colligis: sed q volentez sanare ꝓtemnis. Joh. chrys. de ꝓpunc. cor. Si forte in corpe paꝫ aliquid morbi pulsauerit: statim t medicos adhibemus. t pecuniā pfundimꝰ: t omī obseruātia q ppetūt gerimꝰ: nec pus cessat ꝫs que molesta sunt mitigent. anima vo cum qtidie vulneret: cū p singula laniet: vrat: pcipitetur: t modis omnib⁹ pereat: nec parua qdem p ea nos cura sollicitat. Idē. Nō aīa p corpe sed corpꝰ p aīa factum est. q g quod pmū et meliꝰ est negligit: et qō inferius est excolit: vtrūqꝫ corrūpit. Idem Certū ē q oēs parit corrūpat t absumat incuria. dū nemo est q vel opportuna pbeat: vel īportuna phibeat Idē sup ioh. Omni rei magis parcere debes ꝫs tpi. aurum enī si ꝓtēpseris poteris rursus vl id īpm vel aliud recupare: tēpus vero si pdideris difficile id resumes. Bern. i medita. Quāto diutiꝰ nos deus expectat vt emēdemur: tanto districtiꝰ iudicabit si neglexerimꝰ. Idē de ptēp. mūdi. Nihil pciosius tpe. sed heu nihil hodie vilꝰ estimatur. trāseunt dies salutis t nemo recogitat. Idem sup canti. Nō curāt carnales querere quantū desiderāt inuenire. cupientes cōsequi: sed nō exeq. Sene. in epla. Nemo se iudicat q cqꝫ debere q tempus accepit. cū inter multa h vnū est qō nec gratus qdem potest reddere.

De securitate

Capitulū IX

Rego. in mora. Nōnunqꝫ īpis bonis q agimus ad deteriꝰ ppinqmus. qz dū leticiā menti pariūt: qndā etiam securitatē gignūt. dūqꝫ mēs secura redit: in corpe laxatur. Idē. Sepe mens dum de ꝓtutis sue securitate resoluit: insidiāte aduersario inopinate culpe telo pforat. Idem. Sepe quē tētatiōis. Infra c. de remissiōe. Idē. Sepe nōnullis gue piculū incauta securitas fuit: vt callidi hostis insidias nō tētati sed iā pstrati cognoscerēt. Idē. Fit plerūꝫ. Infra lib. üij. de innocentia Idē. Nōnunqꝫ i parua. Sup li. ij. de pcto. Idē. Quia amoris intimi calorez mens nō habet: frigida deorsum iacet. ac si miserādo modo fit qti die tanto securior qnto peior. Idē in regl. Mater negligētie solet esse securitas. Aug⁹ de ꝓflictu. Loth exercitio malorum ꝓbatus inter sodomitas sanctꝰ fuit. in monte vero securitate corpis saluatus cum filiabus peccauit. Joh. chrysost. Virtus fidei. Supra li. ij. de fide. Jsidorus de summo bono. Neqꝫ vnqꝫ oportet penitentē habere de peccatis securitatem. Nam securitas negligentiam parit. negligentia autez sepe incautos ad vicia trāsacta reducit.

De diiudicatõne.

Capitulũ X

¶ Rego. in regis. Graue est satis et indecens: vt in re dubia certa dicat sentẽtia. Idẽ in mora. Fit vt dum ad aliena diiũdicãda mens ducit: ppriũ iudicij lumine priuet: et eo durius cõtra aliena superbiat: quo sua negligenter ignorat. Idem. Hoc ppriũ. Supra li. ij. de superbia. Idẽ. Quisquis superbie vel inuidie in se tyrannidẽ captiua mẽte suscepit. hoc primũ damnũ patit: q̃ clauso cordis oculo iudicij equitatẽ pdit. Nam cũcta q̃ ab alijs vel bene gerunt sibi displicẽt: et sola ea q̃ ipe vel praue egerit sibi placẽt. Jõ Luncti vane glie sectatores dũ se hominibus pferunt: alios quidẽ de fatuis sensibus: alios aũt de indignis meritis repbẽdunt. alios enĩ censent nihil scire: alios ñ bene viuere. Idẽ. Sãcti viri aliẽa opa etiã parua mirant: sua vero etiã magna ꝺspiciũt. Reprobi vero sua vel q̃ parua sũt admirant. et plerũq̃ de suis malis bona estimãt. de alienis aũt bonis male sentire nõ cessant. Idez. Stulti cũ prudẽtiũ. Infra de obliuiõe. Hiero in epi. Periculosum est de seruo alteri⁹ iudicare. et nõ facilis venia praua dixisse de rectis. Johãnes chrisost. de ꝺpũc. In alienis delictis seueri et amarissimi iudices residem⁹. nras aũtẽ trabes oculis infixas ppriis nõ videmus. q̃ aliena etiã minima sollicite pscrutamur. Idez. Judicare de alteri⁹ mente sũma difficultas est. Aug⁹ de ser. dñi in mõte. Maxime hi temere iudicãt ꝺ meritis alienis: et aliox facta facile repbẽdũt: q̃ magis amãt vituperare et dãnare q̃ emẽdare et corrigere. Qd̃ q̃dẽ viciũ vl superbie est vl inuidẽtie. Bern⁹ de ꝺtẽp. Judicẽt tũc et piudicẽt superbie filij. et cũ rege suo sedeãt q̃ sibi latera aq̃lõis elegit. exaltent et eleuent sicẽ cedrus libani. trãsibim⁹ et ecce non erũt. Opprimãt nunc quos possũt: blasphement: congerant maledicta: veniant sup nos opprobria exprobrãtiũ christo. qm̃ merces nra copiosa est in celo

De reciduatione

Capitulũ XI

¶ Rego. in mora. In vnoq̃z lapsu a minimis sp incipit: et succrescentibꝫ defectibꝫ ad grauiora pruenit. Idez. Sepe ꝺmittũt boies mala q̃ sciũt: et idcirco permittunt decipi vt cadant etiã in mala que nesciũt. Idẽ. Auget reatũ culpe seq̃nti ꝺconiũ glorie ꝑcedentis. nã vniuscuiusq̃ casus tãto maioris est criminis q̃nto ꝺus q̃z caderet maioris potuit eẽ virtutis. Jõ Incassum bonũ agit: si añ terminũ vite ꝺ serat. qz et frustra currit q̃ ꝺus q̃z ad metas veniat deficit. Idẽ in pasto. Si quod videt bonũ gerendũ sollicita intẽtiõe non crescit: etiã qd̃ fuerat bñ gestum decrescit. Idẽ. Qui fortiori studio intẽderit: frtro respicere ꝺuincit. si relictis bonis amplioribꝫ ad minima retorquet. Idem super ezech. Sicut q̃ a fide recedit apostata ẽ: ita q̃ ad puersum op⁹ qd̃ deseruerat redit ab oñipotẽte deo absq̃ vlla dubietate apostata iudicat: etiãsi fidẽ tenere videat. Idẽ in regis. Minoris excessus est veritatẽ nõ ꝺgnoscere: q̃z in ea agnita nõ manere. Aug⁹ de ci. dei. Audeo dicere superbis esse vtile cadere in aliqd̃ aptũ manifestũq̃z peccatũ: vnde sibi displiceãt q̃ iaz sibi placẽdo ceciderãt. Salubrius enĩ petrus sibi displicuit qñ fleuit: q̃z sibi placuit qñ ꝑsumpsit. Idẽ in li. ꝺ viduita. In viduali et virginali ꝺtinentia: excellentia muneris amplioris expetit. q̃ expetita et electa et voti debito oblata: iã nõ solũ capescere nuptias: sed etiãsi nõ nubat velle nubere dãnabile est. Idẽ. Cum quisq̃z non reddit quod nõ impio ꝺpulsus: sz cõsilio ꝺmonitus vouit: tãto magis fraudati voti auget iniquitatẽ: quãto min⁹ habuit vouendi necessitatẽ. Idem. Plane nõ dubitauerim dicere lapsas aias a castitate sanctioze que vouet deo: adulteris esse peiores. Idez in li. de verbis apli. Sp adde: sp ambula: sp pfice: noli ĩ via retardare. noli frtro redire. noli diuiare. Remanz eĩ q̃ nõ ꝓficit: retro redit qui ad ea relabit vnde iam recesserat. deuiat qui apostatat. Hiero. in epla. De dei virgine facta es corruptio sathane: de sponsa christi facta es scortũ execrabile: de tẽplo dei fanũ immundicie. de habitaculo spũssancti tuguriũ diaboli. que ꝺus incedebas cũ fiducia vt columba: nunc lates in tenebris vt stellio. Jsido. de sum. bo. Quẽadmodũ ad

virtutē tendētes culmen nō a summis in choant: sed a modicis: vt sic sensim ad altiora pringant. ita ꝛ qui dilabunt ad vicia nō statim a magnis criminib⁹ incipiūt: sz a modicis assuescūt: ꝛ sic ad maxima pruunt. ¶Idē. Multis argumētis insidiat diabol⁹ eis q renunciāt seculo: vt ei se iterū amore substernant. grauius autē illos ocupiscētijs seculi ferit: quos post renūciatōez ad mūdi amorē reduxerit. ¶Bernū. in epla. Habet qdem christ⁹ multos milites qui fortissime cepert: steterūt: vicerūt. paucos autē qui de fuga ꝓuersi rursus se piculo ingesserūt qō declinauerāt. rursusq fugarent hostes qs fugiebāt. ¶Idem. Beatus es si pugnādo moriaris: qz mortuus mox coronaberis. ve autē tibi declinādo pugnā: perdis enī victoriā simul et coronā. ¶Idez Si pficere currere ē. vbi nō pficere ibi ꝛ currere desinis. vbi ẏo nō currere: ibi ꝛ deficere incipis. hinc plane colligit quia nolle pficere nō nisi deficere est. ¶Idē sup cant. Septies cadit iustus: ꝛ septies resurgit. si tñ cadit in die. ut se cadere videat ꝛ cecidisse sciat ꝛ resurgere cupiat. ꝛ requirat manū adiuuātis. ꝛ dicat: dñe in voluntate tua pstitisti decori meo virtutē: auertisti faciē tuā a me: ꝛ fact⁹ sū conturbatus.

De consuetudine.

Capitulū XII.

¶Rego. i ome. Usitata culpa obligat mētē: vt nequaq surgere possit ad rectitudinē: conat enī ꝛ labit: qz vbi diu spōte pstitit: ibi etiā cum noluerit coacta cadit. ¶Idē sup ezech. Frontē corrdis in impudentiā atterit culpa frequēs. vt quo crebri⁹ ꝓmittit: eo de illa ꝓmittentis animꝰ minus verecūdet. ¶Idē in regis. Si praue rei aditus anteq diu patescat nō claudit vsu fit latior: et erit ꝓsuetudine licitū qō ratōe ꝛ lege ꝓstat esse phibitum. ¶Idem in glo. treñ. iij. et Job. xi. Difficile surgit quē moles male cōsuetudinis pmit. ¶Isido. in syno. Assiduitas mores facit. ꝛ iugis vsus in naturā se vertit. ¶Idē de sum. bo. Cogitatio pua delectatōem parit: delectatio ꝓsensionē: consensio actionē: actio cōsuetudinē: cōsuetudo necessitatē. ¶Idē. Dū facta quedaz nō grauia libere ac sine metu ꝓmittimus: ad peiora scelera ꝛ horrēda peccati ꝓsuetudine labimur. ¶Aug⁹ de libero arbitrio Ratio estimat luce veritat⁹: vt recto iudicio subdat minora maioribus. Usus autez ꝓsuetudine ꝓmoditatis plerūq inclinat: vt ea pluris estimet que vitas minora cōuincit. ¶Idez cōtra iulianū. Contra istā genitaliū cōcupiscentiā que ingenita nob est per originale peccatū: vehemēti⁹ vidua q virgo: vehementi⁹ meretrix cū casta cē voluerit q que sp fuit casta ꝓfligit. et tanto ampli⁹ in ea supanda voluntas laborabit: quāto maiores ei ꝓsuetudo vires dedit. ¶Idē in glo. sup psal. Facilius est retrahi ab ingressu: q ab arrepto itinere p̄ue cōsuetudinis reuocari. ¶Joh. chryſ. de ꝓpūc. cor. Cōsuetudini cōtemnēdi dū de p̄teritis dolor nullus est: facili⁹ supuenientib⁹ malis locū dam⁹. ¶Ambro. de offi. Usus cito inflectit naturā. ¶Señ. in epla. Mali mala sua: quod maloꝝ vltimū est amāt. tūc aūt ꝓsummata est infelicitas: vbi turpia nō solū delectāt: sz etiam placent. ꝛ desinit esse remedio loc⁹: vbi q fuerunt vicia mores fiunt.

De obstinatione

Capitulū XIII

¶Rego. in mora. Praui audire bona patiēter neq̄unt. ꝛ cū vite emēdatōem negligūt: ad verba se obstinate respōsionis accingūt. ¶Idē. Quos reatus silis sociat: cōcordi ptinacia etiā defensio puersa cōstipat: vt de facinoribus suis alterna se inuicē defensiōe tueant. ¶Aug⁹ de agone christiano Nolētes se si peccauerit corrigi: nihil aliud elegerūt nisi cū ꝑ mundo dānari. ¶Idē de vita christiana. Fit vt q homines nō timent in delinquendo: in iudicio deū iudicē sentiant ꝛ vltorem. ¶Idez de fide ad petꝝ. Obdurate vivit siue qui nō ꝓuertit desperās de indulgentia peccatorū suorū: siue q sic de misericordia dei sperat: vt vsq in finē vite sue i suorum criminū puersitate pmaneat. ¶Johānes chryſ. in ser. Peccare hūanū est. pmanere autē in peccatis diabolicum est. ¶Bernū. de conside. Quid est cor durum? ipm est qō nec ꝓpunctōe scindit: nec pietate mollit. nec mouet p̄cibus. minis non

cedit: flagellis durat̄: ĩgratũ ad beneficia: ad cõsilia inuidũ: ad iudicia seuũ: inuere/cundũ ad turpia: ĩpauidũ ad ꝑicula. Id̄ de p̄cep. ⁊ dispē. Elatio ꝯtēnentis ⁊ impe nitētis obstinatio in minimis quoq; man datis culpā facit nõ minimā: ⁊ conuertit in crimē grauis rebelliõis ventũ leuē sim plicis trāsgressiõis. Idez in epl'a ad ꝓ/ p̄os parētes. O dira abusio: dom⁹ ardet: ignis instat a tergo: ⁊ fugiēti ꝓhibet̄ egre di: euadenti suadet̄ regredi. ⁊ hoc ab his q̄ in ip̄o incendio positi sunt: ⁊ obstinatissi/ma demētia ac dementissima obstinatõne fugere ꝑiculũ nolũt: ꝓh dolor si ꝯtēnitis mortē vr̄am cur appetitis ⁊ meā. Idē ĩ ser. Nõnulli dura ceruice ⁊ attrita sũt frõ te: vt quo magis eis ꝯpatimur: tāto ma/gis nostra et ꝯpassiõe ⁊ patiētia abutant̄. Idez Putas ne filiũ dei reputat iesuz quisq̄s ille est hõ q̄ ip̄ius nec terret̄ ꝯmi/natõibus: nec attrahit̄ ꝓmissiõib⁹: nec pre ceptis obtꝑat: nec ꝯsilijs acq̄escit: nõne is si fateat̄ se nosse deũ: factis eũ negat̄: por/ro fides sine op̄ibus mortua est. Idē. Qui imperiũ dedit ne peccaremus: peni/tentib⁹ statuit vt ꝯfiterent̄. Excludit̄ ita/q; digne a regno dei oĩs q̄ peccat: sed q̄ p⁹ peccatũ labitur in ꝯtemptũ. Glo. mat. xiiij. Carnale est cadere: sz lapideũ ē iacere

De desperatione

Capitulũ XIIII

Rego. in regi. Diffidētie q̄dāmo/do genus est: ꝯtra h̄ qd̄ q̄sq; p̄di/cat torq̄ri mesticia. Idez ĩ mora. Pre/sumptio v̄tutis ꝓp̄e tāto g̃uius in desꝑa tõe est: q̄nto lõgi⁹ ab humilitate. Idez Graui desꝑatõis telo mēs ꝑcutit̄: cũ sup/ne ire tribulatõib⁹ p̄mit̄. ⁊ linguarũ foras ꝯpprobrijs vrget̄. Idez Clausis ocul' cordis eo aĩa p̄cipitat̄ in ĩfimis q̄ obscura tur a summis. ⁊ tanto securi⁹ mala tꝑalia penetrat: q̄nto duri⁹ bona et̄na desperat. Idē. De⁹ hoĩem quē benigne ꝯdidit in ĩque nõ spernit. Pensandũ est igit̄ quanti est ꝑiculi trāsacta munera cernere: ⁊ futu/ra desꝑare. Idē. Plerũq; ꝯgruit. In/fra. c. de argutõe. Joh. chryf. in sermo. Utrũq; ꝑiculosum est ⁊ ꝯfidētia ꝑuersa ⁊ desꝑatio. Nā ꝯfidētia nimia stātē euertit: ⁊ desꝑatio post lapsũ nõ ꝑmittit exurgere

Idem. Diabol⁹ nõ aliũde. Sup̄ li. i. d̄ demõibus. Aug⁹ de pn̄ia. Qui de deo nõ p̄sumit veniā: nõ aĩaduertit pl⁹ pecca to suo posse dei clementiā. Idē. Inter spem ⁊ desꝑatõnem. Infra in c. de morte. Isido. in syno. Nõ desperes de salute si ad meliora ꝯuerteris. q̄ enĩ veniā d̄ pec cato desꝑat: plus se desperatõe q̄ꝫ ꝯmisso scelere dānat. desꝑatio nāq; auget pctm̄: ⁊ peior est om̄i peccato

De dilatõne.

Capitulũ XV

Rego. in mora. Sepe accelerādi boni tarditas ꝯsiliũ putat̄: ⁊ cum expectat̄ vt ex tardatõe ꝓficiat: h̄ insidian tis mora supplātat. Aug⁹ de ꝯfes. Nõ erat q̄d responderē tibi dñe dicenti mihi. Surge q̄ dormis: ⁊ exurge a mortuis: et illuminabit te christ⁹: ⁊ vndiq; ostēdēti te vera nõ erat oĩno q̄d respõderē v̄itate cõ/uictus: nisi tm̄ verba lenta et somnolenta Ecce mõ: sine modo: sine paululũ: sz mõ ⁊ modo nõ habebat modũ: ⁊ sine paululuz in longũ ibat. Idē de v̄bis dñi. Scio ego ⁊ mecũ oĩs hõ qui paulo attēti⁹ cõsi/derauit: neminē deũ timentē sub v̄bis ei⁹ nõ se corrigere nisi q̄ putat qꝛ pl⁹ habeat viuere. ⁊ hec ip̄a res est que multos occi/dit: cũ dicũt cras cras. ⁊ subito ostiũ clau ditur. remanebũt foris cũ voce coruina qꝛ nõ habent gemitũ columbinũ. Cras cras vox corui est. Idē de ci. dei. Si ꝓpte/rea quisq; obiurgādis ⁊ corripiēdis male agentib⁹ parcit: qꝛ oportuni⁹ tēp⁹ inq̄rit. vel eisdē ip̄is metuit ne deteriores ex h̄ ef/ficiant̄. vel ad bonā vitā ⁊ piā erudiēdos impediāt alios infirmos ⁊ p̄māt atq; auer tant a fide: nõ videt̄ esse cupiditatis occa sio sed ꝯsiliũ charitatis. Idez de pn̄ia. Qm̄ multa sunt que impediũt lāguentez ⁊ retrahũt: ꝑiculosum est ⁊ interitui vici/nũ: ad mortē ꝓtrahere pn̄ie remediũ. Id̄ Purgādus est igne purgatõis q̄ ĩ alid̄ se/culũ distulit fructũ ꝯuersiõis. hic autē ig nis etsi etern⁹ nõ sit: miro mõ est g̃uis: ex/cellit enĩ omnē penā quā vnq̄ꝫ q̄s passus est ĩ hac vita. Bern̄. sup can. Instar so lis vr̄ētis desiderij ardor ꝑegrinātē ĩ cor/pore animā decolorat. dũ vultui gl'ie inhi antem impatiētē facit repulsa: ⁊ excruciat

amantē dilatio ¶Idem de cōtemp. Hū quid in die iudicij miseri dicere incipient. mō dñe: ecce mō: sine paululū. sic enī nunc dissimulāt infelices: ꝛ mō et mō nō habēt modū. ꝛ sine paululū in lōgū vadit ¶Jō Clama ad deū aīa mea: trahe me post te. in odorē vnguentorū tuorū curremꝰ. alio ḳn qñ eū remorādo: repescēdo: pausando ꝓseqū speras: exultabit vt gigas ad curren dā viā. Dilarē sine dubio diligit secutorē

De voluptate.

Capitulū XVI.

¶Rego. in mora. Qui nūc male se in voluptatibꝫ dilatat: eū post in supplicijs pena angustat. ¶Idē in regi. Si p luxu animi atq; voluptate carnis dñico die ḳs lauari appetit: ꝑ fieri nec re liquo quolibet die cōcedim⁹. Si autē p necessitate corpis: hoc nec dñico die ꝓhi bemus. ¶Piero. in epla. Miserie delicijs: et delicie miserijs ꝛmutanť: in nō ar bitrio est vel diuitē seqū vel lazarū. ¶Idē. Difficile imo impossibile est vt p̄sentibus quis et futuris fruať bonis: vt hic vētrez ibi mentē impleat. vt ꝺ delicijs trāseat ad delicias: vt in vtroq; seculo ꝑmus sit. vt ꝛ in celo ꝛ in terra appareat gl'iosꝰ. ¶Ber. ꝺ cōtemp. Huc ꝛ trahit sua quēq; volup tas: et odorē turpis lucri sectātes questū estimant pietatē quoꝝ dānatio certa est. ¶Boe. de conso. Tristes esse voluptatū exitus ḳsquis reminisci libidinū suaꝝ vo let intelliget. que si bt̄os explicare possent nihil cause est ḳn pecudes ḳz beate esse di canť. quaꝝ omnis ad explēdā corpalez la sciuiā festinat intētio ¶Interl. leuitici. ij. Nihil voluptuosuz: nihil suaue placz ꝺo. sed qꝺ habet aliq̄d mordacitatis ꝛ seueri tatis. vñ pascha cū amaritudinibꝫ mādu cať. ¶Glo. osee. iiij. Voluptas insatiabil' est: et habita famē ñ satietatē parit ¶Se neca in epi. Voluptates p̄cipue et turba ꝛ iniustissimas habe: latronū more in boc nos amplectunť vt strāgulent. Multa li. ij. in. c. de luxuria.

De carnalitate.

Capitulū XVII.

¶Rego. in ome. Unde caro ad tps suauiter viuit: inde spūs in etnū interit ¶Joh. chrys. sup matth. Quid i/ pinguas dic mihi corpꝰ: nūq̄d enī īmola re te hēmꝰ: nūq̄d apponere mēse? ¶Ber. de ꝓtēp. Nonulli cū spū ceperit: heu car/ ne cōsummanť. ¶Idē. Hodie filij hoīm aīe curā negligūt: curā aūt carnis p̄ficiūt in oñi desiderio. neq; enī peccare metuūt sed puniri. nec virtuti cordis dať opa: sed valitudini corpis: īmo et voluptati ¶Jō sup canti. Tu tibimetipi dispēsas mirtus tui. suspecta est mihi fateor tua ipius in te dispensatio. vereor tibi illudi sub tegmie ꝛ nole discretōis a carnis prudētia. Jd te saltem volo admonitū esse vt si tibi auto/ ritas apl'i placz de bibēdo vino modico: quod ille adiūrit nō p̄rmittas. ¶Idez in apolo. Quid vos dicitś obſuatores ci borū: morū neglectores: ꝛ corruptores a/ nimoꝝ? Hyppocras ꝛ seq̄ces eiꝰ docent aīas saluas facere in ꝟ mūdo: chriſtꝰ ꝛ eiꝰ discipuli p̄dere. Quēnam vos e duobꝫ ma gīstrū eligitis? Ille manifestū se facit ḳ sic disputat: hoc oculis: ꝟ capiti: illō pectori vel stomacho nocet. p̄fecto vnuſq̄sq; qꝺ a suo mgro didicit: ꝟ in mediuz profert. ¶Jō. Jsta charitas ꝺstruit charitatē. hec discretio discretōz ꝓfūdit. tal' mirficordia crudelitate plena ē: q̄ videlicz ita corpi ser uiť vt aīa iugulet. Que etenī charitas est carnē diligere: ꝛ negligere spm̄? q̄ discretō totū dare corpi: ꝛ aīe nihil? q̄lis mirficor/ dia ancillā p̄ficere: ꝛ dñaz interficere. nēo p̄ hmōi mirficordia speret se ꝓseqū mirficordi am ¶Idē ī epi. Quicūq; ī carne sūt siue p̄ter hītū siue ī habitu religiōis. si verax ē: īmo qz verax ē apl's: deo placere nō p̄n. ml'tū ei citra p̄fectū p̄ficit: imo īfra imp̄fe ctū ꝺficit cū gula deꝰ ē. Jō. Qui debito rē. Supra li. i. ꝺ religiok mal' ¶Jō i ser. Fi lij hoīm vsq̄q̄ gui corde ꝛ pigui corpe: vt ḳd diligitś vanitatē ꝛ p̄itatē negligitś: pi guedo carnis: delicie corpis: saturitas vē trś: aut añ morte vos ꝺserēt: aut vos ī mor te illa deseretś. qm̄ inąt sctūs. cū interierit hō nō sumet oīa: neq; descēdet cū eo gl'ia eiꝰ ¶Sen̄. i epistola. Cū tibi felicit̄ sagi na cesserit: ꝛ tozi creuerint: nec vires vnq̄z opimi bouis nec pōdꝰ eḡbis: adūce nunc qꝺ maioze sarcina animꝰ elidit ꝛ minꝰ agi lis est. ¶Idē. Strīge corpꝰ ꝛ aīo laxa lo cum. multa sequunť incōmoda corporis

deditos cure. ¶Idez. Fateor insitā esse nobis corpis nostri charitatē. fateor nos hui⁹ gerere tutelā: nō nego indulgēdū illi: seruiendū nego. multis enī seruit q̄ corpi seruit: q̄ pillo nimiū tūnet: q̄ ad illud oīa refert. ¶Idē. Sic gerere nos debemus non tanq̄ ppter corp⁹ viuere debeamus. sed tanq̄ nō possimus sine corpe.

De prosperitate

Capitulū XVIII.

¶Rego. in moza. Sancti viri omnem p̄sentis vite copiā inopiā deputāt. qz videlicet nil extra deum sufficit menti que vaciter deū q̄rit ¶Idē Quāuis quolibet in loco positi cogitando: loquēdo: agendo peccem⁹: tūc tñ per tria hec anim⁹ effrenaci⁹ rapit: cū mundi huius subleuat pspitate. ¶Idem. Non est census in crimie: sed affect⁹. cūcta enī que deus pdidit bona sunt. ¶Idē. Solet rex abundantia tāto magis a diuio timore mentē soluere: quāto magis hanc exigit diuersa cogitare. Hā dū foris p multa spargit: stare in intimis fixa phibetur. ¶Idē. Qui trāseuntia amplectit: eoipo ad decursum ducit q̄ decurrētib⁹ implicatur. ¶Idē. Multos sua peius felicitas strauit: multos diuturna pax tertes reddidit. eoq̄ illos inopinat⁹ hostis graui⁹ p/culit. quo lōgo q̄etis vsu negligētes inuenit ¶Idez sup ezech. Abūdantia supbie vicina est. ¶Idē. Qui a deo auertitur et pspera: tāto pditōi fit primus: quāto a zelo disciplīne inuenit alien⁹ ¶Idē in regis. Libere nobis nō debet dari donū dei qđ p delectatōem sui sepat ab amore dei. ne data danti pferamus: et dū bona pcipimus etiā mali: vnde crescere in ei⁹ amore debuim⁹: inde a timore illius discūgamur ¶Joh. chrys. sup matth. Ipa felicitas mundialiū rex: satis magnū impedimentum est aīe ad iusticiā faciendā. ¶Idem. Qui vult deuz amare necesse est vt odiat diuitias. qui autē voluerit amare diuitias necesse est vt odiat deū. ¶Idez super ioh. Non accuso domos habētes: agros z pecunias z mācipia: sed cū cautela hec possideri volo z cū decētia. quid est cū decentia: nisi vt more dñorum z nō seruorū possideant ea z nō possideant ab eis: vt vtant eis z non abutant. ¶Isido in syno. Diuitie nunq̄ sine peccato acq̄runt: nul⁹ res terrenas sine pctō admīstrat ¶Augustinus in epla. Fallax in trāsitorijs suauitas: et infructuosus labor: z ppetu⁹ timor: z piculosa sublimitas: initiū sine p/uidentia: et finis cum penitētia ¶Idem. Utaris hoc mūdo tanq̄ nō vtens: vt ex bonis eius bona facias: z nō mal⁹ fias. qz z ipa bona sunt: et a deo bona sunt: nec dā tur hominib⁹ nisi ab illo qui habet omnium celestiū atq̄ terrestriū potestatē. Sed ne putent mala dant z bonis: ne putētur magna vel summa bona dantur z malis. Itēq̄ auferunt et ista bonis vt pbent: et malis vt crucient. ¶Idez sup lu. Amor rerū terrenaz viscus est pennaz spiritualiū: z est glo. sup ps. cxx ¶Idez sup cano. iacobi. Aurū materia laborū: periculum possidentiū: eneruatio virtutū: malus dominus. proditor: seru⁹: aurū nemo tut⁹ habet: nisi qui semp abscōdit: in pniciez dñi fulget. per tenebras querit: p tenebras custodit. ¶Idē. Auruz pbet misericordie materiā apud bonos animos: z nouo genere lucri tūc magis pdest qñ cōtemnitur. vt scz ipa sui cōditōne testet: qm̄ mala est eius rei possessio cuius abdicatio fructuosa. ¶Idē de moribz eccl'ie. Multo ē mirabilius nō inherere diuitijs q̄ uis possideas: q̄ oīno eas nō possidere ¶Amb. in ser. Merito clamat ppheta: diuitie si affluant nolite cor apponere. q̄d enī mihi p sunt si mecū esse post mortē non possunt: hic acquiruntur: hic relinquent. Somnium igitur loquimur: nō patrimonium. Unde bene ait ppheta. Dormierūt somnum suū: et nihil inuenerūt omnes viri diuitiarū in manib⁹ suis. ¶Bern. in epla. Bona tēporalia sunt si nō amant vt illicita. siue autē amentur siue nō ament: non multū expediunt. qz quadā sui dulcedie cor possidentis cito subuertūt. ¶Idē in sermo. Diuitiarū amor insatiabilis. Longe enim ampli⁹ desiderio torquet animaz q̄ refrigeret vsu suo. vtpote quarum acq̄sitio quidem laboris: possessio vero timoris: amissio plena doloris inuenit ¶Idē Filij adam genus auarū et ambitiosum audite quid vobis cum terrenis diuitijs z gloria temporali: que nec vos nec vestre

sunt? Aurū enim ⁊ argentū nonne terra est rubra ⁊ alba. quam sol⁹ error hoīm facit: aut magis reputat p̄ciosam. Deniq; si vestra sunt hec: tollite ea vobiscuz. sed hō cū interierit nō sumet omnia: neq; descendet cū eo gl'ia eius. Idē. Fallax felicitas est maior infelicitas. Sene. in epi. Res ē inquieta felicitas.

De cōsolatione.

Capitulū XIX.

Rego. in pasto. Offerēda est eis p̄solatio quos camin⁹ pauptatis excoquit. atq; illis inferēd⁹ est timor quos p̄solatio gl'ie tpalis extollit. Idē. Habet hoc p̄rauorū. Infra capi. de malicia. Idē. Mens in qua. Infra li. iiij. ō seruore Hiero. in epl'a. Nihil oīno agim⁹ q̄ nos p̄ multitudis exēpla defendimus: ⁊ ad p̄solatōem nr̄am aliena sepe numerātes vicia: deesse nobis dicim⁹ q̄s seq̄ in ꝑ tutib⁹ debeamus. Bern̄. in epi. Si caro et sanguis regnū dei possidere nō possunt: carnalib⁹ p̄fecto p̄solatōib⁹ spiritales sociari impossibile est. Idē. Funes ceciderūt. Infra li. iiij. c. de gustu Idem in apolo. Fusi sum⁹ exteri⁹: ⁊ de regno ōi quod intra nos est relictis veris ac pennibus bonis foris querim⁹ vanā p̄solatōez: de vanitatibus ⁊ insanijs falsis. ac iā religionis antiq̄ nō solū virtutē amisim⁹: sed nec spēm retinemus. Idē sup q̄ habitat. Si vis habere ministeriū angelor⁹ fuge consolatōes seculi: ⁊ tentatiōib⁹ resiste diaboli. renuat cōsolari ania tua in alijs si vis in dei mēoria delectari Idez in ser. Utilis est ⁊ ad nihilū vtilis mūdi p̄solatō. ⁊ qō magis est metuendū: etiā vere ac salubris cōsolatōis est impedimentū. Idē Cuius ad alias cōsolatōes mens inhiat: ⁊ nō penitus renuit p̄solari in caducis et trāsitorijs: ipe sibi p̄fecto celestis subtrahit gr̄am cōsolatōis. qui si digna deuotione: pleno affectu: desiderio vehemēti petere: querere: pulsare satageret: sine dubio petēs accipet. querēs inueniret: pulsanti aperiret. Idem. Alios quoq; lugētes. Supra li. ij. in. c. de beatitudine.

De ornatu.

Capitulū XX

Rego. in mora. Praui cū tegēdis mēbris vestimēta q̄rūt: nō solū q̄ tegāt: sz etiā q̄ excolāt expetūt: ⁊ ꝫ torpore frigoris nō solū q̄ p̄ pīguedinē muniāt: sz etiā q̄ p̄ mollicie delectēt. ⁊ ñ solū q̄ p̄ mollicie tactū mulceāt. sz etiā q̄ per colorē oc'os seducāt. Joh. chry. ō cōpūc. Nos oē tps vite nr̄e p̄sumim⁹: expoliātes dñaz: ⁊ adornātes ācillā diuerſ⁹ ornatib⁹ Aug⁹ sup mat. Qui īmoderato cultu corpis atq; vestit⁹ vl' ceteraꝝ rer̄ nitore p̄fulget: facile q̄uīcīt reb⁹ ip̄is p̄paꝝ sec'i esse secrator Idē ō doc. christiana Que iudicē m'lier meliore req̄rim⁹ ō formitatz tue eꝝ teip̄az q̄ videri times? Si pl'cres: q̄d abscōderis? si ō formis: cur te formosā ee mētiris? n⁹, tue p̄scie nec alieni gr̄az oris habita Istō ꝑbū sumit a btō amb. ī li. ō ꝑgi. Idē Aug⁹ de doc. christiana. lo q̄ns ō fuco m'ier. Tolerabilioza ppe modū ī adultio crimia sūt. ibi ei pudicicia: hnata adulterat. Istō ꝑbū sumit sil'z a btō amb. ī li. ō ꝑgi. Jō de doc. chris. Donēt⁹ apl'i vox ē. expurgate vet⁹ fermtū ⁊c. i azymis sin. ⁊ vi. Nū sinceritas p̄seuerat ⁊ vitas: q̄ñ q̄ sincera sūt polluūt: ⁊ colorū adulterinis fucis ī mēdaciū ꝑa mutāt Istō ꝑbū sumit a btō cypano. Idez de doc. christiana. Dñs tu⁹ dixit. nō potes facere capillū vnū albū aut nigꝝ: ⁊ tu ad vincendā dñi tui vocē vis te ee potioreꝫ. audaci conatu ⁊ sacrilego p̄ēptu crines tuos ificis. malo p̄sagio fukoꝝ capillos iā tibi flamineos auspicaris. Istud sil'z sumit a btō cypano Hiero. ī epi. Crimē ē caput p⁹ christ⁹ mat⁹ sctificatōez: aut croci aut alterius pigmēti fuco vl' puluere sordidari. aut auro vl' gēmis vl' cuiuscūq; trene create specie comi: qō iā celest⁹ ornat⁹ splēdore ffulget. Idē Quid fac ī facie christiana purpuriss⁹ ⁊ ceruſa: q̄ꝝ alteꝝ ruborē genaꝝ labiorūq; mētis. alteꝝ cādorē oris ⁊ colli. ignis iuuenū: fomēta libidinū: ī pudice mētis īdicia. ⁊ ifra. Ornat⁹ iste ñ dñi ē. velamē istō ātichristi ē. Idē. Qua fiducia erigit ad celū vult⁹ q̄s p̄ditor ñ agnoscit. Amb. Que vl't audiri. Infra li. iiij. ō simplicitate Cypa. ī epi. Fugiāt caste ꝑgies ⁊ pudice icestaꝝ cl't⁹: ⁊ hītū ī pudicaꝝ. lupanariū īsignia: ornamēta mereticū. h⁹ de⁹ cl'pat: h⁹ ō notat Sericū ⁊ purpurā īdute ꝑꝫ īdue

re nõ possunt: auro ⁊ margaritis ⁊ monilibus adornate: ornamẽta cordis ⁊ pectoris ꝑdiderunt. Idẽ. Parẽ se in omnib⁹ integritas virginea p̃stet: nec bonum cordis corporis cult⁹ infamet. Quid enĩ ornata virgo: quid cõpta ꝓcedit: quasi maritũ habeat aut querat? Timeat potius placere si virgo est: nec periculũ sui appetat: q̃ ad meliora ⁊ diuĩa se seruat. Ber̃. in epl'a. Filie babylonis quaꝝ vere gl'ia ĩ confusione: induunt̃ purpura ⁊ bysso: et subinde ꝯsciẽtia pannosa iacet: fulgẽt monilib⁹: et morib⁹ sordent. Idem ĩ apolo. Ex cordis thesauro sine dubio ꝓcedit q̃c quid foris apparet viciosum. vanũ enim cor vanitat̃ notam ingerit corpi: ⁊ exterior sup̃fluitas interioris vanitatis indiciũ est. Mollia indumenta molliciẽ animi indicant: nõ tantũ curaret̃ corporis cultus: nisi p̃us neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Multa supra li. i. de monialibus ⁊ ꝯiugatis.

De ingratitudine.

Capitulũ XXI.

Grego. ĩ regis. De imꝑatore mauricio. Ualde mihi duꝝ videt̃ ut ab ei⁹ seruitio milites suos ꝓhibeat: qui et ei om̃ia tribuit: et dñari eum nõ solũ militibus: sꝫ etiã sacerdotib⁹ ꝯcessit. Joh. chryso. sup̃ matth̃. Omne bonuꝫ q̃d nõ ex amore ip̃i⁹ boni faciũt hoĩes: ingratũ est ante deũ. Aug⁹ de viduitate. Multi habẽt multa dona: et deũ nesciendo a quo habẽt ĩpia vanitate iactant̃. Nemo autẽ est donis dei beatus: qui donanti extiterit ingratus. Idẽ de penitẽtia. Ingratus extitit qui plenus virtutib⁹ deum omnino nõ timuit. In hoc enĩ quisq̃ peccator fit culpabilior quo est deo acceptior. Idem de spũ ⁊ littera. Erit aĩa ingrata si quod illi ex deo est sibi tribuit: p̃cipueq̃ iusticiã. Berñ. sup̃ qui habitat. Confitenti hũiliter ⁊ deuote gr̃as agẽti: nõ immerito ampliora bñficia ꝓmittunt̃. Nam q̃ fidelis inuenit̃ in modico: iure cõstituitur sup̃ multa. Sicut ecõtrario d̃ accipiendis indignus est qui fuerit de acceptis ingratus. Idẽ sup̃ canti. Ingrat⁹ reputabit̃ cũ discussio venerit: qui nõ poterit dicere cũ dauid. Cãtabiles mihi erãt iustificatões tue in loco ꝑegrinatõis mee. Idẽ. Nunq̃d nõ perit quod datur ingrato? Ingratitudo enĩ inimica est g̃tie. ꝑditio anime: exinanitio meritorũ: virtutum dispsio: beneficioꝝ ꝑditio. Idez. Ingratitudo vent⁹ est vrens: fontẽ siccãs pietatis: rorẽ mis̃icordie: ⁊ fluenta oĩs g̃tie. Idẽ. Quid est cor duꝝ: c. de obstinatõe. Idẽ. Absq̃ ꝯfessiõe. Sup̃ li. ij. de ꝯfessiõe. Idem in ser. Ingratitudo vias obstruit gr̃e. ⁊ vbi fuerit illa gr̃a accessum nõ inuenit. locũ nõ habet. Hinc mihi charissimi dolor ꝯtinuus ẽ: multaq̃ tristicia cordi meo: q̃ nõnullos tã ꝓnos ad leuitatẽ: ad risum: ad verba ociosa ⁊ scurrilia video: vt ꝑtimescã valde: ne forte pl⁹ q̃ expediat diuine mis̃icordie ĩmemores ⁊ ingrati sup̃ tã multis bñficiis suis: aliq̃n deserant̃ a gratia quã nõ habẽt vt g̃tiam. Idez. Oĩno nos sola a ꝓfectu cõuersatiõis impedit ingratitudo nr̃a: dum quodãmodo ꝑditũ reputãs qui dedit q̃d ingratus accipit: cauet sibi de cetero ne tãto plura amitteret q̃nto plura ingrato cõferret. Sene. in epl'a. Quisquis de accipiẽdo semꝑ cogitat: oblitus accepti est: nec vllũ habet malũ cupiditas maius q̃ q̃ ingrata est.

De discordia

Capitulũ XXII

Grego. ĩ regis. Dubiũ nõ ẽ bonos p̃uoꝝ odia sustinere: diuĩsq̃ intẽtos opib⁹ ꝑuersoꝝ aduersitatib⁹ lacerari. Idẽ. Quotiẽs res aliq̃ pl'ib⁹ agẽda cõmittit̃: dũ q̃sq̃ dissẽtit ab altero: dispẽdijs poti⁹ q̃ vtilitatib⁹ adit⁹ reserat̃. Idem Mihi ĩimiciciã facio si fratꝝ meoꝝ iura ꝑturbo. Idẽ. Discordia ꝯsueuit scãdala generare. Idẽ ĩ mor̃. Solet int̃ fr̃es maior sub̃a: discordie fieri g̃uioris cã. Idẽ Euenire plerũq̃ solꝫ vt nõ amissa charitate ⁊ inimici nos ruina letificꝫ: ⁊ rursũ e⁹ gl'ia sine inuidie culpa nos ꝯt̃stet: dũ ⁊ ruente eo q̃sdã bñ erigi credim⁹: ⁊ ꝓficiẽte eo plerosq̃ iniuste opp̃mi formidam⁹. Id̃ in pasto. Discordes etsi boni opis fruct⁹ in suis actõib⁹ ꝓferũt: ꝓfecto nulli sunt. qꝛ nõ ex vnitate charitatis oriũt̃. Idẽ. Sepe dũ q̃sdã maior scĩa erigit: a ceteroꝝ societate disiũgit. ⁊ quasi q̃ pl⁹ sapiũt: eo a

ꝯcordie ꝟtute desipiũt. Idẽ ĩ dial'. Pra/uis moribus sp̄ grauis est vita bonoruꝫ. Idẽ in ome. Quisquis malos nõ tolerat: ipe sibi p̄ intolerantiã testis est: qꝛ bonus nõ est. Abel enĩ esse renuit: quẽ cayn malicia nõ exercuit. Hiero. in epistola. Nihil tã ꝯtrariuꝫ: nihil tã execrabile deo: q̃ꝫ aliquẽ velle ledere vel odisse. nihil tã ꝓbabile q̃ꝫ omnes publice accusare. Idẽ in ome. Quõ ꝯcordia parue res crescunt: sic discordia maxime collabunt'. Sil'e in glo. eccl'i. i. a. Idẽ ĩ ori. sup̄ mich'. Ubiq̃ insidie: vbiq̃ fraudulẽtia: innoxi⁹ sanguis effundit' p̄ auaricia. ⁊ libidine germanitas ignorat'. Aug⁹ de verbis dñi. Nõ poterit habere ꝯcordiã cũ christo qui discors voluerit esse cũ christiano. Idez. Quid tibi ꝯmũe cũ discordia christiane? q̃d simultates amas que deo tuo nõ placẽt? In initio nãq̃ inimicicias in protoplastũ dũ serpens exerit interficit': dũ hoĩ inuidet in se ꝓsternit': dum adã cupit deci pe ipe p̄mitus iugulat'. Idẽ in epi. Facile ẽ atq̃ ꝓcliue malos odisse qꝛ mali sũt. rarũ autẽ et piũ eosdẽ diligere qꝛ homies. vt in vno eodemq̃ simul et culpã improbes ⁊ naturã ꝓbes. Idẽ de cõfes'. Sic amici adulantes ꝑuertũt. sic ⁊ inimici litigantes plerũq̃ corrigũt. Ambro. d' virgi. Quot hoĩes tot sentẽtie. Isi. ĩ syno. Odiũ a regno d'i separat: a celo subtrahit: a paradiso eijcit: nec passiõe adimitur: nec martyrio expiat'. Idẽ de sum. bo. Amicicia in reb⁹ tm̃ bonis habẽda ẽ. Nã q̃ ea ĩ malo vtunt': nõ sibi amici sꝫ ĩimici existũt. Joh'. chryso. in ser. Zelant' mansuetũ ĩuidi: modestũ sup̄bi: ꝓbum improbi: mitem tumidi: inimica emulatõne lacessunt. Idẽ sup̄ matth'. Malos q̃ monet offẽdit: incurrit odium q̃ arguit criminosos. Idẽ. Inimic⁹ manifestus. Infra de simulatõe. Idẽ. Si inimicicie semel. Infra de credulitate. Bern̄. in epl'a. Ueritas nõnunq̃ꝫ odiũ ⁊ discordiã parit. Idẽ sup̄ canti. Oratio pctõris execrabilis erit: frustra q̃ꝫ offeret munus suũ ad altare: qui ꝯsci⁹ est sibi q̃ frater suus habet aliq̃d aduersum se. Deniq̃ nõ respexit dñs ad cayn munera: eo q̃ nõ recte ambularet cum fratre suo. Glo. i. Joh'. iij. In p̄petuum cũ cayn damnabit' q̃ h̄ genere homicidij tenet' ut discordet a fratrib⁹. Ibidem. Omnis homicida est: qui vl' ferro p̄cutit: vel odio insequit'. Boetius de consol'. Quẽ felicitas amicũ fecit: infortuniũ faciet inimicuꝫ. que vero pestis efficacior ad nocendũ: q̃ꝫ familiaris inimic⁹. Multa supra li. ij. de ira.

De malicia.

Capitulũ XXIII.

Grego. in dialo. Sunt nõnulli q̃ idcirco bona facere student: vt g̃tiã aliene op̄atõis obnubilent: nec pascũt' bono quod faciũt: sed laude boni qua ceteros p̄munt. Idẽ. Malicia remanentiũ meret': vt hi qui ꝓdesse poterant festine subtrahant': et cũ mundi finis appropĩquat electi tollunt' ne deteriora videant. Idẽ in moral'. Iniquoꝝ hominũ mentes cũ quedã a ꝓximis bene gesta ꝯspiciunt. in extẽso liuoris sui aculeo torquent'. ⁊ grauem malicie sue penã sustinẽt: cũ bona in alijs tabescendo vident. Idẽ. Ab omnipotente munus ex manu nõ accipit': quod corde obligato in malicia ꝓfertur. Idẽ. Habet hoc prauorũ malicia: ut cũ vera in se flere mala renuit: fingat aliena. Nam quasi solacio facinoris vtit': si falsis vocibus et vita corripiẽtis inq̃netur. Idẽ. Mens praua semp̄ in laboribus est. quia aut molitur praua que inferat: aut metuit ne hec sibi ab alijs inferantur. Idem in pastora. Frustra indignatio: clamor ⁊ blasphemia ab exterioribꝫ tollit' si in interiorib⁹ viciorũ mater malicia dominat': ⁊ in cassum foras nequicie ram⁹ inciditur: si surrectura multiplici⁹ intus in radice reseruatur. Ambrosius de fuga seculi. Ubi inimicie sunt: discordia est nocẽdiq̃ studiũ: vbi nocẽdi studium: ibi ponitur malicia. Augustin⁹ in sermo. Benefacere deus semp̄ parat⁹ est. sed hominũ malicia ꝓhibetur. que a domĩo deo sibi dari vult omnia. et non vult de his q̃ possidere videtur offerre. Hierony. in ori. super osee. Prudentia absq̃ bonitate malicia est. et simplicitas absq̃ rõe stulticia noĩat'. Bern̄. de amore dei. Malicia est sapor mali. Idez ĩ ser. Ali⁹ sup̄ se ambulat in magnis ⁊ mirabilibus: ali⁹ extra se inutili curiositate vagat'. alius sub se in

carne ambulat: et nō ꝑt placere deo. alius ꝓtra se diligēs iniquitatē: ⁊ odio habens aiam suā. Qis enī q̄ seuit in primū magꝫ ledit seipm: eo q̄ lōge pei⁹ sit inferre violēciam q̄ sufferre.

De crudelitate.

Capitulū XXIIII

§ Rego. in regis. Valde iniquū est vt q̄ te pl⁹ amauerūt. ipi te sine cā atrociorē ꝓtra se sentiāt. Idē in moral'. Plerūq̄ dissoluta remissio q̄si māsuetudo ac pietas reputat'. ⁊ dū pl⁹ q̄ decet delinquentib⁹ tpaliter parcit': ad etna supplicia crudeliter reseruant'. Aug⁹ in epl'a. Molestus est et crudelis videt medic⁹ furenti frenetico: ⁊ pater īdisciplinato filio: ille ligādo: ille cedēdo: sed ambo diligēdo Si aūt illos negligāt: et pire ꝑmittāt: ista potius falsa māsuetudo vera crudelitas ē Idē. Ut ꝓstitueret' in eccl'ia ne q̄sq̄ p⁹ alicui⁹ crimis penitentiā clericatū accipiat: vel ad clericatū redeat: vel in clericatu remaneat: nō despatōe indulgētie sed rigore factū est discipline Joh. chrys'. super iohem. Sicut oleū nō vtiq̄ parit lapis. ita nec crudelitas mīficordiā. cū enī tales habuit radicē nō vltra eleosyna ē q̄d tale est. Idē. Cū nos ignorem⁹ esurientes christū: ignorabit nos ⁊ ipe misericordia indigētes ⁊ iuste: q̄ crudeles fuim⁹ in idipm. Bern̄. sup q̄ habitat. Quātū ego ꝓpatiar. etsi q̄d solacij possem impēdere: q̄s libenter id facerē. nouit ille quē nihil latet. verūtamē si de penaꝝ diminutōe solaciū pbere voluero: crudelis ⁊ īmisericors ero. quantū enī subtrahā de pena: tantum de corona furabor. tantū defraudabo fructus: q̄ntū de semente subtraxero. siq̄dem modica semis detractio: nō modicū ē messis detrimentū. Seneca in epl'a. Quid opponit clemētie: nōne crudelitas: q̄ nihil aliud est q̄s atrocitas animi ī penis exigēdis. crudeles enī vocant': q̄ puniēdi causā habent: modum nō habent.

De simulatione

Capitulū XXV

§ Rego. in mora. Omis hypocrita q: vitā iusticie simulās iustoꝝ sibi laudē arripit: alienū est pfecto q̄d tollit

Idem. Omnes hypocrite dū bonoꝝ vitā simulāt. imitatōem sancte visiōis habent: sed veritatē sancte actōis nō habēt. Idē ī pasto. Inter hypocritas iure deputat'. q̄ ex simulatōe discipline ministerium regimis vertit in vsum dominationis. Hiero. in epl'a. Fictā humilitatē fugiens illā sectare que vera est quā christ⁹ docuit hūilitatem: in qua nō sit supbia inclusa. Multi enī hui⁹ virtutis vmbrā: veritatē pauci sequunt'. Perfacile est aliquez vestē habere ꝓtemptā: salutare submissi⁹: manus ⁊ genua deoscularī: inclinato i terram capite oculisq̄ deiectis hūilitatez ac māsuetudinē polliceri. lenta voce tenuiq̄ sermones infringere: suspirare crebrius. ⁊ ad omne verbū peccatorē ac misez se clamare. Sed si vel leui sermōe offensus fuerit cōtinuo videbis attollere supciliū: leuare ceruicē: ⁊ delicatū illū oris sonū insano clamore repente mutare. Idē Sācta magis esse q̄s videri studē. q: nihil p̄dest estimari q̄d nō sis: et duplicis peccati reatus est nō habere quod credit': ⁊ quod nō habeas simulare Idez in ori. super matth̄. Hūc rara fides est: aliō in labijs: aliud in corde versat'. venenū aie līgue mella ꝓtegunt Joh. chrys'. sup matth̄. Dic hypocrita si bonū est esse malū: vt q̄d non vis apparere q̄d es: Si aūt melius est bonum esse: vt q̄d nō vis esse q̄d vis apparere: Idē. Inimic⁹ manifest⁹ melior ē q̄s amicus fict⁹. ille dū timet facile vitat'. iste dū nō cognoscit ꝑualet Idē. Osculum pacis. Sup̄ li. ij. de ira. Isid. de sū. bo. Sepe p simulatiōem amicicia colit'. vt q̄ nō potuit apte decipe: decipiat fraudulenter. Idez. Per aduersa magis q̄s p ꝓspa ꝓbat': si de⁹ ⁊ prim⁹ ve diligat. q: dū aduersa ꝑuenerint: tunc amic⁹ fraudulentus detegit'. Idē. Qui crucē portat Infra li. iij. de cruce spūali. Aug⁹ de virgi. Simulatio hūilitatis maior superbia est Idē. Simulatio dicit. Sup̄ li. ij. de ꝓfectu Idē sup matth̄. Mal⁹ spiritus: spūs stulticie: alter peior simulatio sapie. spūs mal⁹ spūs erroris: alter peior simulatio ꝓfitat'. spūs mal⁹ spūs temeritatis: alter peior simulatio ꝓsilij. spūs mal⁹ spūs ignauie: alter peior simulatio fortitudinis. spūs malus spiritus ignorantie:

alter peior simulatio sciētie. spūs malus spūs impietatis. alter peior simulatio pietatis. spūs malus spūs elatōis: alter peior simulatio timoris. Idē. Caut⁹ sit penitens. sup̄ li. ij. de ꝯfessiōe. Bern̄. sup̄ canti. Intendere q̄si in deū sed nō ꝓpter deū hypocrite plane anime est. cui⁹ etsi vna facies decora videt̄: q̄ ad deū q̄licunq̄ intentōe respiciat. ip̄a tn̄ simulatio om̄e ī ea decorū exterminat: ⁊ magis ꝑ totū ingerit feditatē Idē. Minus semp̄ malicia palā nocuit: nec vnq̄ bon⁹ nisi boni simulatōe decept⁹ est. Idē in epl'a. Nēo magis iram meret̄: q̄ amicū simulās inimic⁹ Idē de cōtemp. Nō dicet hypocrita: gl'ia mea testimonium ꝯsciētie mee. q̄r etsi iudicantiū ꝑm faciē verbo vultu et habitu simulatorio eludat opinionē. sed nō ei⁹ qui scrutat̄ renes ⁊ corda fallit vel euadit iudiciū Glo. Ira iusta est. Infra li. iiij. de zelo bono. Sene. in epl'a. Oīa vicia in apto leuiora sunt: morbi q̄z tūc ad sanitatem inclināt cū ex abdito erūpunt atq̄ vim suā ꝓferūt. Auariciā itaq̄ ⁊ ambitionē ⁊ cetera mala mēt̄ hūane tūc picl'osissima scias eē: cū simulata saītate subsistūt

De familiaritate

Capitulū XXVI.

Grego. in dialo. Qui corp⁹ suum ꝯtinentie dedicant: habitare cuz feminis nō p̄sumāt. ne ruina mēti tāto repentina subrepat: q̄nto ad h̄ qd̄ male ꝯcupiscit̄ etiā p̄sentia ꝯcupite forme famulat̄. Idez in regis. Legit̄ q̄ btūs augustin⁹ nec cū sorore hītare ꝯsenserit dicēs. Que cū sorore mea sunt: sorores mee non sunt Docti ergo viri cautela magna debz nob̄ esse instructio. nam viciū p̄sumptōis est: qd̄ fortis pauet min⁹ validū non timere. Idem sup̄ ezech̄. Sicut ꝑfecti viri ꝑuersos ꝓximos nō debēt fugere. q̄r ⁊ eos sepe ad rectitudinē trahūt. ⁊ ip̄i ad ꝑuersitatem nunq̄ trahunt̄. sic infirmi quiq̄ societatē debent declinare maloꝝ: ne mala q̄ freq̄nter aspiciūt ⁊ corrigere nō valēt delectent̄ imitari. Ambro. sup̄ lu. Quā religiosum videt̄ vt ꝯmemoratōez christiāe femine nō recuses. sed crebra inde tentatio si attētos deo viderit diabol⁹: suggerit ut decipiat. sed tu q̄uis de ꝓposito p̄sumas caue tentatōem: sciens naturā. Idē de virginib⁹. Terit̄ officijs pudor: audacia emicat. risus obrepit: modestia soluit̄ dum affectat̄ vrbanitas. Isido. in syno. Sepe familiaritas implicat: sepe occasio peccādi volūtatē facit. Idē. Melius ē habere maloꝝ odiū q̄ consortiū Idē Sicut multa bona habet ꝯmūis vita sctōꝝ. sic plurimū mali societas affert maloruz. Aug⁹ de singularitate clericorū. Diabolus sicut de simplici charitate amorez ꝯflat illicitū. sic ꝑ societatē clerico ⁊ ml'ieri inducit interitū. dum autē ꝯtentus est cedere: sic valet forti⁹ occupare: ⁊ dū submissius patit̄ semetip̄m p̄bere deuictū: sic plenius deuincere gl'iatur. Idem. De clericis familiarib⁹ erga ml'ieres apostol⁹ ait. gl'ia in turpitudine eoꝝ. Sed dilectio est inq̄unt. O dilectio que inuidet sibi. o charitas que cupit se ī vitupatōe laudari. g̅n de miraculū vt virginū charitas virgines faciat velut cōiuges credi: ⁊ ꝯiugū charitas cōiuges faciat velut virgines estimari. Idē. Cōuersatio parilitatis nō nisi corruptiōem seminat: vicia pullulat. lasciuiam pascit: cupidinē ꝯcipit: ignominiaz parit: rabiem cōcitat: furiā porrigit: petulantiā nutrit: casus exaltat: ruinas edificat. Idem. Semel dixerim: omnis incōueniēs sodalitas mulierū gluten est delictorū: et viscus toxicatus q̄ dyabol⁹ homines aucupatur. Hieron̄. in epi. Si pudiciciā seruare queris: feminā quā bn̄ videris conuersantē mente dilige: nō corporali freq̄ntia. Idē. Germināt femīe spinas cū viris habitātes: ⁊ arcana mētiū acuto mucrone percutiūt. Idez. Nec dauid sanctior. nec salomōe potes esse sapientior: memento semp̄ q̄ ꝑadisi colonū de possessiōe sua mulier eiecerit. Idem Janua diaboli. Supra de muliere lib. i. Bern̄. sup̄ canti. Cū femina semp̄ esse ⁊ nō cognoscere feminā: nonne plus est q̄ mortuū suscitare? qd̄ min⁹ est non potes: et quod maius est vis credā tibi. quotidie latus tuū ad latus iuuēcule in mensa. lectus tuus ad lectū eius in camera: oculus tuus ad oculos eius in colloquio: man⁹ tue ad manus ip̄ius in ope: ⁊ continēs vis putari. esto vt sis: sed ego suspitione non careo.

De propinquitate.

Capitulū XXVII

Grego. in mora. Sepe ad auariciam cor parētis illicit fecūditas ꝓlis: eo enim ad ambitū ꝯgregāde hereditatis accendit̄: q̄ multis heredibus fecundat̄ ¶ Idē. Ille scire deū familiari⁹ appetit: qui p̄ amore pietatis nescire desiderat quos carnaliter sciuit. ¶ Idē. Graui damno scientia diuina minuit̄: si cū carnis noticia partit̄. Extra cognatos ergo quisq; ac ꝓximos debet fieri: si vult parēti omniū veri⁹ iūgi. ¶ Hiero. in epl'a. Licet sparso crine ⁊ scissis vestib⁹ vbera q̄b⁹ te nutrierat mater ostēdat. licz in limīe pater iaceat. ꝑcalcato patre ꝑge. siccis ocul' ad vexillū crucis euola. solū pietat⁹ genus est in hac re esse crudelē. veniet postea dies ille quo victor reuertaris in patriā ¶ Id̄ in ome. Hic ordo in omni affectu necessarius est. ama post deū patrē: ama matrez. ama filios. Si autē necessitas venerit ut amor parentū ac filiorū dei amori ꝯparet̄: ⁊ nō possit vterq; seruari. odiū in suos: pietas in deū est ¶ Joh. chry. de cōpūc. cor. Dico tibi monache: q̄d q̄ris matrem? aut christiana est mater. aut nō est christiana. aut sancta est: aut peccatrix. Si sancta est gaudet q̄ seruis dn̄o: si peccatrix dimitte illā q̄ mortua est. ¶ Idē. Qui habz iesuz habet ⁊ patrē: habet matrē: habet filios: habet omnē ꝓpinquitatez. Quid queris mortuos? sequere viuū: et dimitte mortuos vt sepeliēt mortuos suos. ¶ Isid. de sum. bo. Multi dū ꝓpinquoꝝ vtilitates ꝓcurāt: a dei amore se separant. Vir autē spūalis ita ꝓdesse debet sue ꝓpinquitati: vt dū illis gr̄am carnis p̄stare studet: ip̄e a spirituali ꝓposito nequaq̄ decliet ¶ Id̄. Multi monachoꝝ. Supra li. i. de monachis malis. ¶ Idē. Noueris nō ꝓhiberi pietatis officiū: sed negari carnalitat⁹ affectū: ꝓximis enī carnaliter p̄statur: q̄d extraneis pie impendit̄. ¶ Augus. in epl'a. Carnalē affectū ⁊ in nobis ⁊ in nr̄is militia christiana vt ꝑimam⁹ hortat̄. nec tamē ita vt ingrat⁹ sit quisq; parentib⁹: ⁊ eadez ip̄a beneficia quib⁹ in hanc vitā edit⁹ susceptus atq; nutrit⁹ est enumerata deridеat. seruet poti⁹ vbiq; pietatē. habēt hec locum vbi maiora nō vocant. mater eccl'ia: mater est etiā matris tue ¶ Idē de vidm. Nec ideo laudāda es q̄ filios habes. sed q̄ eos pie nutrire atq; educare studes: vt enī tibi nascerent̄: fecūditat⁹. vt viuāt felicitatis est. vt ⁊ instituant̄ sic volūtatis est atq; potestatis. ¶ Bern̄. in epl'a. Eccl'ia iubet̄ vt ꝯcupiscat rex decorē eius: obliuisci ppl'm suū ⁊ domū patris sui. puer ies⁹ inter cognatos ⁊ notos querit̄: nec inuenitur. fuge fratres tuos ⁊ tu: si tuā vis inuenire salutē. fuge inq̄m de medio babilōis. fuge a facie gladij aq̄lonis. ¶ Idem. O dirū patrē. o seuam mr̄em. o parētes crudeles ⁊ impios: īmo nō parētes sed ꝑemptores. quorū dolor salus pignoris: quorum ꝯsolatio mors filij est. q̄ me malūt ꝑire cū eis: q̄ regnare sine eis. ¶ Idem. Cōfigat carnes tuas diuin⁹ timor. ne decipiat carnalis amor. blandit̄ sub līgua eius labor ⁊ dolor: lachrymat̄ sed insidiat̄ ut rapiat pauꝑez. raꝑe pauꝑem dū attrahit eū ¶ Idē. Fidelis sermo ⁊ om̄i acceptōe dignus: et si impiū est ꝯtēnere matrē: ꝯtemnere ꝓpter christū pijssimū est. Nā q̄ dixit Honora p̄rem ⁊ matrē: ip̄e etiā dixit. qui amat patrē et matrē pl⁹ q̄ me nō est me dignus. ¶ Glo. matth. iiij. Perfecta est cōuersio: vbi cū cupiditate reꝝ carnalis q̄z rumpit̄ dilectio.

De obliuione

Capitulū XXVIII

Grego. in ome. Nulla nos ꝓspitas blandiēs seducat. q̄ stult⁹ viator est q̄ in itinere amena prata ꝯspiciēs obliuiscit̄ ire quo debet. ¶ Idē ī mora. Stulti cū prudentū facta ꝯspiciūt: hec eis esse om̄ia rep̄hēsibilia vident̄. q̄ sue impitie ⁊ infirmitatis obliti: tāto intēsius de alienis iudicant: q̄nto sua ꝓfundius ignorāt. ¶ Idē. In istis visibilib⁹ que intuet̄ cor nostꝝ extra se spargit̄: et q̄d de se intrinsecus agat̄ obliuiscit̄: dū extrinsec⁹ occupatur. ¶ Idē in regis. Sincera in dilectione nec vires absentia: nec locum habet obliuio ¶ Idē in pastora. Sepe nōnulli velut obliti q̄ fratrib⁹ animaꝝ causa prelati sunt: toto cordis annisu secularib⁹ causis inseruiūt. ¶ Idem. Ex se debet q̄sq; colligere: qualiter aliene oꝑteat imbecillitat⁹

misereri. ne ꝓtra infirmitatē ꝓmi si ad increpatōis vocē feruētius rapiat oblit⁹ sui esse videat. ¶ Idē. Sepe nōnulli. supl. i. de religiosis malis. ¶ Aug⁹ ō libero arbitrio. Melior est animꝰ cū obliuiscit sui ꝑ charitate incōmutabilē dei: vel seipm penitus in illi⁹ ꝓparatōe ꝓtēnit. ¶ Idez de ꝓfec. Quis dabit dñe mihi vt venias in cor meū t inebries illud: vt obliuiscar mala mea: et vnū bonū meum amplectar te. ¶ Idē in ser. Percutit hac audiuersiōe peccator: vt mozies obliuiscat sui: q̄ dum viueret oblitus est dei. ¶ Idē. Ue q̄ dereliquunt te ducē. Infra. c. de sapia mala. ¶ Ambro. in apoc. Sentire vitaꝫ vigor ac muneris est. vnde t ille q̄ errorē suū nō agnoscit insanit: furit: desipit. ¶ Bern. super missus est. Videas plerosq̄ in eccl'ia dei de ignobilibꝫ nobiles: de paupibꝫ diuites factos: subito intumescere. pstine obliuisci abiectōis: genus quoq̄ suū erubescere. ¶ Idē sup canti. Paꝫ est nr̄is vigilibꝫ q̄ nō seruāt nos nisi et ꝓdant: alto q̄ ꝑpe demersi obliuiōis somno ad nullū dñi ce ꝓminatōis tonitruū expgiscunt. vt suū ipoꝫ piculū expauescāt. Inde est vt non parcāt suis q̄ nō parcūt sibi. perimentes pariter et peuntes. ¶ Idē in ser. Quantos videm⁹ q̄si oblitos sui t peccatorum suoꝫ. dei quoq̄ t bñficioꝫ ei⁹ īmemores. sic nō redīmere ſz amittere tpus: vt ō moribus et affectōibꝫ suis vltima apud ipos vix mentio fiat.

De ignorantia.

Capitulū XXIX.

¶ Rego. in moza. Nescire ignorantia est: sed scire noluisse superbia. ¶ Idē. Quo nosipos min⁹ agnoscimus: eo illos q̄s reꝑhēdere nitimur plus videmus. Cōmunia hec mala sunt q̄ a subditis in ꝓlatos: sepe a ꝓlatis in subditos cō mittunt. ¶ Idē. Nemo bñ iudicat q̄ ignorat. ¶ Idē. Sepe ꝓmittūt. Supl ō recidiuatōe. ¶ Idez Seclusum ab intīs gaudiis genus hūanū exigēte culpa mētis oculos ꝓdidit: et quo meritoꝫ passibꝫ gradiat nescit. sepe enī est donū gr̄e quod irā deputat: t sepe districtōis ira est q̄ gr̄am putat. ¶ Idez in regis. Que ꝑt esse pastoris excusatio: si lup⁹ oues ꝓmedit t pastor nescit. ¶ Idem. Quotiēscunq̄ de baptismo aliq̄ꝫ: q̄ de ꝓfirmatōe: q̄ et de eccl'iaꝫ cōsecratōe dubiū habet: t nec scptis nec testibꝫ certa ratio habet: vtꝫ baptisati vl' confirmati siue eccl'ie ꝓsecrate sint: baptisent tales: ac ꝓfirment: ac eccl'ie canonice dedicent: ne talis dubitatio ruina fidelibꝫ fiat. qm̄ nō mōstrat iteratū q̄d nō certꝭ indicijs ostendit rite pactū. ¶ Joh. chrys. sup matth. Nō potest eis esse excusatio cōdemnatōis ignorātia ꝓpriaꝭ. q̄bus fuit inueniēdi facultas si fuisset q̄rēdi volūtas. nā si ꝓpria salus est t vita cognoscētiū se: magis debet q̄ri q̄ q̄rere. ¶ Isid. in syno. Ignorātia mater erroꝫ est: ignorantia viciꝫ nutrix. ¶ Aug⁹ sup mat. Melior est fidelis ignorātia q̄ temeraria scientia. ¶ Idem. Cū vbiq̄ sit ꝑsens. Supl ō negligētia. ¶ Idē de gr̄a t libero arbitro. Ideo diuīa ꝓcepta data sunt vt hō excusatōez de ignorātia nō haberet. ¶ Idē de trini. Error est ꝑ alio alteri⁹ approbatio. ¶ Idē. Rē ꝓpsus ignotā amare oīno nullus potest. ¶ Idē de vita btā. Recte dicimus eoꝫ aīos q̄ nullis disciplinis eruditi sunt: nihilq̄ bonaꝫ artiū hauserunt: ieiunos atq̄ famelicos esse. ¶ Idez de cōiu. adul. Sunt peccata ignorātiū: q̄uis minora peccatis sciētiū. ¶ Idē. Certe nulli⁹ crīmē maculat nesciēte: t est interl. Bern. exi. nesciui. ¶ Bern. de ꝓtēp. Qm̄ excusare ignorātia possit hoiez q̄ se mgr̄m infantiū t doctorē insipientium ꝓfiteat. Ignorans vticq̄ ignorabit: et ml'tos ignorare facit t ignorari. ¶ Idez sup cāti. Dico oēs ignorare deū q̄ nolūt ꝓuerti ad eū. neq̄ ei ob aliud ꝓculdubio renuūt: nisi q̄ q̄uē et seueꝫ imaginant q̄ pi⁹ est. duꝫ t implacabilē q̄ misericors est: feꝫ t terribilē q̄ amabilis est. t mentit iniq̄tas sibi. ¶ Idē de pēn. gra. Frustra sibi de infirmitate vl' ignorantia blandiunt: q̄ vt liberi⁹ peccēt libenter ignorāt vel infirmant. ¶ Idez i epl'a. Multa sciēda nesciūt: aut sciēdi incuria: aut discēdi ō fidia. aut verecūdia inq̄rēdi. t q̄dem ꝓmōi ignorātia nō habz excusationē. ¶ Idē. Multi multa sciūt. Supl ō curiositate. ¶ Idē de cōside. Noueris licet oīa mysteria: noueris lata terre: alta celi: pfunda maris. si te nescieris eris similis edificāti sine fundamēto ruinā ñ structurā

Boeti⁹ de conso. Humane nature ista cõditio est: vt si se nosse desierit infra bestias redigat. Si vero cũ ceteris rebꝫ semet ipm agnoscat excellat easdez. nã ceterꝫ animantibꝫ sese ignorare natura est: hominibus vicio venit. Sene. in epla. Nõ est extrinsecus malũ nostrũ: sed intra nos est. in visceribꝫ sedet: ꝛ ideo difficulter ad sanitatẽ puenimus: qz nos egrotare nescim⁹

De stulticia

Capitulũ XXX.

Rego. in mora. Incautis sepe ad peccati finẽ vertit: etiã hoc qõ ꝓ solo studio mercedis inchoat. Idem. Quãtalibet doctrina mens polleat: ꝑ quis eius imperitia est velle docere meliorem. Idẽ Sepe reprobi ꝓ hoc ꝙ vnũ vl̃ minimũ bonũ suũ incaute ꝓspiciũt: mala multa et grauia i quibꝫ dimersi sunt nõ agnoscunt. Idez. Quia testante paulo: sapientia hui⁹ mũdi stulticia est apud deũ: tãto quisqz ampli⁹ int⁹ stultus fit: ꝙnto conat exteri⁹ sapiẽs videri. Idez i regis. Ego et minores meos qs ab illicitis ꝓhibeo in bonis imitari parat⁹ sum. stult⁹ enĩ est q̃ in eo se ꝓmũ estimat vt bona q̃ videre discere ꝓtenat. Aug⁹ de libero arbi. Stulticia est rez appetendaꝝ et vitãdarum nõ q̃libet: sz vicios̃a ignorãtia Idẽ Si prudentes dicunt q̃ oĩbꝫ modis agũt vt differãt mortẽ ꝛ viuãt paucos dies: qs stulti sunt q̃ sic viuũt vt ꝓdãt eternã vitã. Idẽ de. lxxxiij. qst. Quicq̃d casu fit: temere fit. Idez de vita btã. Maioꝛ et miserabilioꝛ egestas nulla est: qs egere sapiẽtia. ꝛ q̃ sapiẽtia nõ eget: nulla re oĩno egere potest. Est ꝙanimi egestas nihil aliud qs stulticia. Idẽ de ordie disc. Quis qs ea sola nouit que corpis sensibꝫ attingit: nõ solũ cũ deo nõ esse mihi videt: sed nec secũ q̃dem. Isiõ. Neminẽ stultoꝛũ. Supli. i. de iudicibꝫ. Bern̄. de cõside. In his stulto laboꝛe cõsumeris q̃ nõ sũt nisi afflictio spũs: euisceratio mẽtis: euacuatio gr̃e. Idẽ sup canti. Stultus ꝙ viuit mortẽ poti⁹ qs vitã esse cẽsuerim: quõ vita cũ sterilitate? Sene. in epla. Inter cetera mala hoc qz habz stulticia ꝓpriuz. sp incipit viuere. q̃d est aũt turpi⁹ qs senex viuere incipiẽs? Idez. Dis stulticia laboꝛat fastidio sui. Idẽ. Nihil stulticia pacati habet: tã supne illi met⁹ est qs ifra: vtrũqz trepidat lat⁹: sequũt pericula ꝛ occurrũt. ad omnia pauet: imparata est: ꝛ ip sis terꝛet auxilijs.

De credulitate.

Capitulũ XXXI

Rego. i mora. Erroꝛ cũ virt⁹ credit difficili⁹ emendat Idẽ. Sicut pleriqz reticẽt ex timoꝛe ꝛ tñ tacere se estimãt ex hũilitate. ita nõnulli loquunt ꝓ impatiẽtiã elatois: ꝛ tñ loq̃ se credũt ꝓ libertatẽ rectitudinis. Idẽ. Maioꝛa crimina. Infra li. iiij. de eq̃tate. Idẽ. Arrogantes graue se damnũ ꝓpeti iudicãt: si scientiã suã loq̃ndi breuitate ꝓstringant. tanto enĩ semetipos credũt doctioꝛes ostẽdere: q̃nto se poterũt multiplicate loq̃citatis apire. Idẽ in regis. Hos ignotis hominibꝫ passim credere nõ debem⁹. Idẽ Ex te alioꝝ causas existima: ꝛ in q̃dam falsis suspitoĩbꝫ nõ ducaris Isiõ. de sũmo. Erit ille apud deũ ꝑdemnat⁹ q̃ aduersus innocentẽ falsuz testimoniũ vel dicit: vel dicẽtibꝫ credit. Nam nõ solũ reus est qui falsum de aliq̃ cõfert: sed is q̃ cito aurẽ crimibꝫ p̃bet. Joh. chryſ. de ꝓpunc. Si inimicicie semel occupauerint hoies: oĩa que fiũt: que dicunt: q̃ audiunt: ita accipiunt ꝛ intelligunt: vt ad maioꝛes ꝛ longioꝛes pficiãt inimicicias. Si q̃d enĩ boni dicat de inimico nõ credit. si q̃d aũt mali: hoc solũ credit: hoc ꝓfirmat. Aug⁹. de bap. paruulo. Si est vlla hũanitas i rebus humanis: puto nos iust⁹ posse reprehendi: si ignotos hoies qs criminant inimici: nec eoꝝ crimẽ vlla testificatõe demõstrant: nocẽtes poti⁹ qz inocẽtes credideri mus. Bern̄. in epla. Erroꝛ est humanę mẽtis: nõ modo bonũ putare malũ: ꝛ malum bonũ: aut verꝝ falsuz: ꝛ ecõuerso: sz etiam certa recipe ꝓ dubijs: dubia ꝓ certis. Idem de cõside. Facilitas credulitatis est: cuius callidissime vulpecule magnoꝝ neminẽ ꝓperi satis cauisse versutias. inde ipis ꝓ nihilo ire multe: inde innocentium freqns abdicatio: inde p̃iudicia i absẽtes Idẽ. Arrogãs de omni alia. Supli. ij de supbia. Sene. in epla. Utrũqz vicium est ꝛ omnibꝫ credere ꝛ nulli. sz alteruz

honesti⁹ dixerim viciū: alterū tutius.

De sapientia

Capitulū XXXII.

Grego. in mora. Ad veram sapiē tiā venire nō possunt: q̄ false sue sapiētie fiducia decipiunt. Idē. Valde difficile est vt is qui se sapiētē estimat: mē tem ad humilitatē reducat. Idē. Quia testāte. Sup̄ de stulticia. Idē. Sapiē tia hui⁹ mūdi īfidelis est. q̄ mā sura post mortē non est. Idē in pasto. Quo q̄sq̄ meli⁹ sapit: eo deteri⁹ delinq̄t: ⁊ idcirco in excusabiliter meret̄ suppliciū: q̄ prudēter si voluisset potuit vitare pctm̄. Idem. Sepe dū. Sup̄ de discordia. Idez ī re gis. de q̄dam monacho. Sūt bona que ī eo placeant. sed hoc est in illo vehemēs vi ciū: q̄ valde sibi sapiēs esse videt̄. Au gustin⁹ de li. ar. Ve q̄ derelinquūt te du cem: ⁊ oberrāt in vestigijs tuis. q̄ nut⁹ tu os ꝓ te amant: et obliuiscunt̄ q̄d innuas. O suauissima lux purgate mentis sapīa. nō enī cessas innuere nobis que ⁊ quanta sis: ⁊ nutus tui sunt omne creaturaꝝ de cus. Idē de quātitate aīe. Odore ac sa pore mire dijudicare pulmēta: ⁊ q̄ lacu pi scis captus sit: vel qd̄ tenue vinū sit nosse dicere: q̄dam est miserāda ꝑitia: et his ar tib⁹ cū quasi creuisse anīa videt̄: q̄ nec lata mente defluxit in sensus: nihil aliud q̄ ti muisse vel etiam ꝯtabuisse iudicanda est. Idē de ciui. dei. Philosophiā si ve ac fideliter amasses: christū dei virtutē ⁊ dei sapientiā cognouisses. nec ab ei⁹ saluberri ma humilitate tumore inflatus vane sciē tie resilisses. Idē. Ineruditos liberali bus disciplinis: et oīno q̄ntū ad ph̄orum attinet doctrinas impolitos: non peritos grāmatica: nō armatos dialectica. nō rhe torica īflatos: piscatores cū retib⁹ fidei ad mare hui⁹ seculi paucissimos misit: atq̄ ita ⁊ ex omni genere tā multos pisces ⁊ tā to mirabiliores q̄nto rariores etiam ip̄os ph̄os cepit. Idem de ordīe dis. Astro logia est magnū religiosis argumentū. tor mentūq̄ curiosis. Ambro. de v̄gi. Ne mo potest vestitus amictu ph̄ie in habitu scz sapiētie secularꝫ christū videre. Hie ro. in ori. sup̄ Isa. Oīs pompa structura q̄ verborū ⁊ argumēta dialectica redigē tur ad nihilū. Idē in epl'a. Demonum cibus est carmina poetaꝝ: secularis sapiē tie vanitas: rhetoricoꝝ pōpa verboꝝ: h̄ sua omnes vanitate delectāt. ⁊ dum aures versib⁹ dulci modulatōne currētib⁹ capi unt aīam quoq̄ penetrāt: ⁊ pectoris inter na deuincunt. Bern̄. de. xij. gra. Sape malū sape nō est: sed desipe. Idē d̄ ꝯtēp. mū. Quantos mūdi sapīa maledicta sup plātat: ⁊ ꝯceptū ī eis extīgui t spiritū: quē voluerat vehemēter dn̄s accēdi. Noli in quit p̄cipitāter agere: diu ꝯsidera: diligen ter intuere. magnū est qd̄ ꝓponis: ⁊ opus egēs multa deliberatōe: expire q̄d possis. amicos cōsule: ne post factū penitere con tingat. Idē. Sapiētia mūdi terrena: animalis: diabolica est: inimica salutꝫ. suf focatrix vite. mater tepiditatis ei⁹ q̄ deo solet vomitū ꝓuocare. Idē sup̄ canti. Ph̄oꝝ ventosa loq̄citas nō bonus est im ber: q̄ sterilitatē magis intulit terris q̄ fer tilitatē. Idē. Vinū secularis sciētie in ebriat q̄dem. sed curiositate: nō charitate. implens nō nutriēs. inflās nō edificās: in gurgitans: nō ꝯfortās. Sene. in epl'a. Liberaliū artiū ostentatio molestos intē pestiuos verbosos sibi placētes facit.

De doctrina

Capitulū XXXIII

Grego. in moral'. Sepe viri feruē tes ingenio dū ꝯgrua inueniunt. arrogāter ītumescūt. ⁊ qd̄ ꝑ elatōis viciū plerūq̄ ꝯtingit eisdē acutis sensib⁹ q̄bus hostē feriūt ꝓsternunt̄: dū in his q̄ recte d̄ deo sentiūt: nō dei sed suā gl'iam querunt. Idē. Peruersi cū vera sapiūt: recta q̄ dem ⁊ rectis ratōib⁹ loquūtur: nō vt alios audiētes doceāt: sed vt ip̄i q̄nta doctrina polleant innotescāt. Idez. Quātalibet doctrina. Supra de stulticia. Idem su ꝑ ezech̄. De p̄dicatiōis labore laudē trāsi toriā q̄rere: q̄d est aliud q̄ rē magnā vili p̄cio venūdare. Idē. Necesse est vt sem per sermo p̄dicātis cū auditoꝝ debeat q̄li tate formari. ne aut verecūdis aspa: aut ī pudentib⁹ leuia loquat̄. Ambro. super lu. Vita verbū exigit ⁊ acq̄rit: sermo aūt sine vita nō dicit̄ sermo. Aug⁹ de vera religione. Quid adhuc oscitam⁹ crapulā hesternā: ⁊ in mortuis pecudib⁹ diuīa elo

quia pscrutamur: si qñ ad disputatõez venit platonico noĩe: ora crepitãtia q̃ pect⁹ vero deo plenũ magis habere gestimus. Bern. sup canti. Ue q̃ bñ de deo ⁊ sentire ⁊ eloq̃ acceperũt si q̃stũ estimẽt pietatẽ: si ꝯuertãt ad inanẽ gl'iam qđ ad lucra dei acceperãt erogandũ: si alta sapientes hũilib⁹ nõ ꝯsentiãt. paueãt qđ in ꝓpheta legit: dicente dño. dedi ei aurũ meum ⁊c. osee. ij.

De honore

Cap. xxxiiij

Grego. in moralib⁹. Plus in h̃ mũdo honor q̃ despectio occupat. et mag⁹ ꝓsperitatis sublimitas q̃ necessitatis aduersitas g̃uat. Idẽ. Trãsit qđ extollit: ꝑmanet quod punit: et q̃ honorat in via: in ꝑuentõe damnabit: et q̃si ꝑ amena prata ad carcerẽ ꝑuenit q̃ ꝑ p̃sentis vite ꝓspa ad interitũ tendit. Idẽ. Tantoꝝ põdera vnusq̃sq̃ sustinere ꝯpellit: q̃ntis in h̃ mũdo p̃ncipat. Idez. Tumoris elatio nõ ordo ptãtis in crimine est. potentiã enĩ deus tribuit: elatiõem v̄o potentie malicia nr̃e mẽtis ĩuenit Idez. Numerari culpe neq̃unt: que habẽde ptãtis amore ꝑpetrant Idẽ in pasto. Pẽset q̃sq̃ q̃d subiectus egerit: ⁊ repente cognoscet si p̃latus bona agere q̃ ꝓposuerit possit. qꝛ neq̃q̃ valet ĩ culmine humilitatẽ discere: q̃ in imis positus nõ desijt supbire. Idez. Sepe suscepta cura regiminis cor ꝑ diuersa diuerberat. et impar q̃sq̃ ĩuenit ad singula: dũ ꝯfusa mente diuidit ad multa Idẽ. Cũ rerũ necessitas. Infra li. iiij. de dignitate. Idem in regis. In alto loco posit⁹ sepe dum exteri⁹ ab homib⁹ honor tribuit: ad ima anim⁹ mergit. quia curis discerpentibus grauat. Idẽ. Nec cuilib⁹ fauẽte gr̃a vltra q̃ meret impartior. nec vlli hoc qđ sui iuris est ambitu stimulãte denegabo. sed fr̃es meos honorare ꝑ oĩa cupio. sicq̃ studeo honore singulos subuehi: dũ nõ sit qđ alteri iure ab altero possit opponi Idem. Nec honorẽ reputo in q̃ fr̃es meos honorẽ suũ ꝑdere cognosco Idẽ Minorẽ maior p̃cedit sicut honore: ita ⁊ crimine Isido. de sum. bo. Sepe ꝑ honores quorũdã mutant ⁊ mores: ⁊ quos ante ꝯglutinatos charitate habuer̃t: post q̃ ad culmẽ honoris venerint amicos habere despiciũt. Idem. Nõ deb⁹ honoris ducatũ suscipe: q̃ nescit subditos tramite vite melioris p̃ire. neq̃ enĩ q̃sq̃ ad h̃ p̃ficit: vt subditoꝝ culpas corrigat: ⁊ ipse vicijs seruiat. Idẽ Qui regimẽ. Sup̃ đ ambitiosis. li. i. Idẽ ibidẽ. Qui ad h̃ ꝯuersiõem. Aug⁹ ĩ epl'a. Nõ cogito in eccl'iastic⁹ honorib⁹ tpa vẽtosa trãsigere: s̃ cogito me p̃ncipi pastoꝝ oĩm rõem de cõmissis ouib⁹ redditur. Idem de pasto. Quisq̃s ita p̃posit⁹ ẽ vt ĩ eo q̃ p̃positus ẽ gaudeat: et honorẽ suũ q̃rat: ⁊ ꝯmoda sua sola respiciat: se pascit nõ oues. Bern. sup canti. Ptãte accepta male ĩ malo q̃ ĩ bono vti: abuti est. Idẽ. Nõ dignũ est vt inde exigas honorẽ: vñ refugis laborẽ Idẽ. Fratres reuereamur ep̃os: s̃ vereamur labores eorũ. si labores pẽsam⁹: ñ affectam⁹ honores. Idẽ. O ꝑuersitas. Sup̃ li. i. de ambitiosis Glo. p̃s. xxxvi Quãto g̃d⁹ altior: tãto casus grauior.

De zelo

Ca. xxxv.

Grego. in mora. Apud misericordez iudicẽ nequaq̃ sine venia culpa relinquit: cũ ꝑ feruorem zeli ex ei⁹ amore peccat Idẽ in pasto. Exasperatus rector cũ subditorũ mentẽ pl⁹ se q̃ debuit ꝑcussisse ꝯsiderat: apđ se ad p̃ñiaz sp̃ recurrat. vt ꝑ lamẽta veniã in ꝯspectu veritatis obtineat: ex eo etiã q̃ ꝑ zeli eius studiũ peccat Isid. de sũ. bono. Nimia pietas dissolutõem discipline parturit: ⁊ zeli studiũ dũ pl⁹ est q̃ oportet in iracũdie viciũ trãsit. Bern. sup cãti. Zel⁹ minus absq̃ sciẽtia efficax: minusq̃ vtil' inuenit. plerũq̃ autẽ ⁊ ꝑnicõsus valde sentit. quo igit zel⁹ feruidior: vehemẽtior spũs: ꝓfusiorq̃ charitas: eo vigilãtiori op⁹ est scĩa: q̃ zelũ supp̃mat: spm̃ tꝑet: ordinet charitatẽ. Idẽ de ꝯsid. Uides oẽz eccl'iasticuz zelũ feruere sola ꝓ dignitate tuẽda: honoribus totũ dat: sctĩtati nihil. Idẽ. Alij tã vehemẽter. Sup̃ li. ij. de btĩtudine.

De argutõne.

Capitulũ XXXVI.

Grego. in pasto. Correpti mẽs ad odiũ repẽte ꝓruit: si hãc ĩmoderata ĩcrepatio pl⁹ q̃ debuit addicit. Idẽ.

Plerũq; ꝯtĩgit vt dũ culpa subditoꝝ cũ magna inuectõe corripit̃: mgr̃i lingua vsq; ad excessus ꝟbi ꝑtrahat̃. cũq; increpatio ĩmoderate accendit̃: corda delinq̃ntiuz in desperatõez deꝑmunt̃. Idez ĩ mor̃. Furentẽ q̃ ꝑ inuectõez corripit: q̃si ei qui nõ sentiat ebrio plagas imponit Idẽ. Iusto timẽdũ nõ est. Infra li. iiij. de tiore Idem. Sepe q̃ in ꝑtãte. Sup̃ de stultiloq̃o. in ꝯuiciatõe. Idẽ. Qui sꝑ increpare appetũt ⁊ nũq̃ fouere. mlta plerũq; increpãdo mentiũt̃. Isid̃. de sum. bono Nõ debz vicia aliena corripe: q̃ adhuc vicioꝝ ꝯtagiõib; inseruit. improbũ est enim arguere q̃cq̃ in alio qd̃ adhuc rep̃hẽdit ĩ semetip̃o. Aug⁹ in epl̃a. Obsecro te ꝑ mansuetudinẽ christi vt si lesi te dimittas mihi. nec me vicissim ledẽdo: malũ ꝓ malo reddas. ledes autẽ me si mihi tacueris errorẽ meũ. quẽ forte ĩueneris ĩ factis vel dictis meis. nã si ea ĩ me rep̃hẽdis q̃ rep̃hendenda non sunt: te ledis magis q̃ me. Idẽ in regula. Qñ necessitas disciplĩe in moribꝫ corrigẽdis dicere vos dura verba ꝯpellit. si etiã in ip̃is modũ vos excessisse sentitis. nõ a vobis exigit̃ vt a vobis subditis veniã postuletis: ne apd̃ eos q̃s oꝑtet esse subiectos: dũ nimiũ seruat̃ hũilitas: regẽdi frangat̃ auctoritas: sed petenda ẽ venia ab oĩm dño: q̃ nouit eos quos pl⁹ iusto corripitis q̃nta beniuolẽtia diligatis Idẽ sup matth̃. Si peccauerit ĩ te frater tu⁹ ⁊c̃. Quare illũ corripis? qꝛ doles ꝙ peccauerit ĩ te: absit. si amore tuo id facis: nihil facis. si amore illi⁹ facis: optĩe facis. Berñ. sup canti. Inhũane eorũ redarguitis opa q̃ꝝ onera refugitis: temerarie obiurgat viꝝ de p̃lio: reuertentẽ mulier manens in domo.

De remissione.

Capitulũ XXXVII

Rego. in regis. Cũ ĩ subiecto peccatũ nõ corrigit̃: ĩ eos q̃ p̃sunt sẽtẽtia retorq̃tur. Idẽ. Qui emẽdare p̃t ⁊ negligit: participẽ se ꝓculdubio delicti ꝯstituit Idẽ. Satis graue est si illic cõtingat hr̃e p̃uã actõez refugiũ: vñ discipline decet ꝓdire cẽsurã Idem. Cõsentire videt̃ errãti: q̃ corrigẽda vt resecari debeant nõ occurrit Idẽ ĩ mora. Sepe quẽ tẽtatõis certamẽ supare nõ valuit: sua deteri⁹ securitas strauit. Nã dũ lassuz se q̃sq; in ocio remittit: dissolutã mẽtẽ corruptori ꝓstituit Idez. Zeli irã qꝛ hely non habuit: motũ cõtra se implacabilit̃ sup̃ne vltõis excitauit Idẽ. Plerũq; dissoluta. Sup̃ de crudelitate. Idẽ. Dũ moderari lĩgua ociosa verba negligit: more inolite remissiõis capta audax ad noxia ꝓrũpit: ⁊ dũ gule incũbit̃: ad leuitatis ꝓtinus insaniã ꝓdit̃. Idẽ in pasto. Si inchoata bona fortis oꝑantꝫ man⁹ ad ꝑfectiõem non subleuat: ip̃a oꝑandi remissio ꝯ h̃ qd̃ oꝑatũ est pugnat Idẽ sup eze. Sup ea mala q̃ ꝓp̃a habem⁹: alienas q̃z mortes addimus. qꝛ tot occidim⁹ q̃t ad mortem ire q̃tidie tepidi ⁊ tacẽtes videm⁹ Isid̃. de sũ. bo. Multos remissa ꝯuersio ĩ p̃stinos errores reducit. ac viuẽdi tepore resoluit. hoꝝ ḡ exẽpla q̃sq; ꝯuersus euita: ne cũ timorẽ dei a tepore ĩcipis: rursus mũdanis erroribꝫ ĩmergaris. Aug⁹ in ser. Qui errantẽ nõ corripuerit de negligẽtia iudicabit̃. qui aũt clã ꝓ eo nõ orauerit: de ꝑnicie ꝯdẽnabit̃ Idẽ ĩ regl̃a. Magꝫ innocẽtes nõ estis si fratres vr̃os q̃s iudicãdo corrigere potestis tacẽdo ꝑire ꝑmittitꝫ. Idẽ sup mat. Tu vuln⁹ fr̃is ꝯtẽnis. tu eũ vides ꝑire ⁊ negligꝫ. peior es tacẽdo q̃ ille cõuiciãdo. Idem ĩ epi. Sic nõ est bñficẽtie adiuuãdo efficere vt bonũ qd̃ mai⁹ est amittat̃. ita nõ est ĩnocẽtie parcẽdo sinere: vt in malũ ḡui⁹ incidat̃ Idem. Nihil ẽ infelici⁹ felicitate peccãtiũ. q̃ penal̃ nutrit̃ ĩpunitas: ⁊ mala volũtas velut hostis interior roborat̃. Idez de ci. dei. Illd̃ est culpabile ꝙ hi q̃ dissimilit̃ viuũt: ⁊ a maloꝝ factis abhorrent: parcũt tñ pctĩs alienis q̃ dedocere aut obiurgare deberent. Amb̃. sup btĩ ĩma. Remissas excubias callid⁹ insidiator irrũpit. Berñ. de cõsi. Mira res satis supq;: epi ad manũ habẽt q̃bꝫ aĩas credãt: ⁊ cui suas ꝯmittãt facultates nõ inueniũt: optimi videlicz estimatores: q̃ magnã de mĩmis: paruaz aut nullã de maximis curã gerãt: sz vt liq̃do dat̃ ĩtelligi: patiẽti⁹ ferim⁹ christi iacturã q̃ nr̃az Idẽ. De p̃cio escaꝝ ⁊ nũero panũ cuz mĩstris q̃tidiana discussio est. rara admodũ cũ p̃sbiteris celebrat̃ collatio de petĩs ppl̃oꝝ. cadit asina: ⁊ ẽ q̃ subleuet eã.

perit anima: z nemo q̄ reputet. nec mir̄: cū nec nr̄os assiduos sentiam⁹ defect⁹. ¶ Jō Impunitas ire curie soboles. insolētie mr̄: radix impudētie: trāsgressionū est nutrix. z btūs si oīm satagas cura maloz oīm p/ mam parentē cauere incuriā. ¶ Jdē. Im/ punitas ausum parit: ausus excessum.

De acceptōe perso ne

Capitulū XXXVIII.

¶ Rego. in ome. Judicare digne ō subditis neq̄unt: q̄ in subditoz̄ causis sua vl̄ odia vl̄ gr̄az sequūt. Jdē i mor̄. Quia ab intr̄nis atq̄ iuisibi lib⁹ ocl'os claudim⁹: z visibilib⁹ pascimur: plerūq̄ hoīez nō ex eo qō ipe est: sz ex his q̄ circa ip̄m sunt veneramur. cū nō intue/ mur q̄d ipe sit: sz q̄d possit: i acceptōe p̄sonaz: nō ex p̄sonis sz ex reb⁹ adiacētib⁹ du/ cimur. ¶ Jsiō. de sū. bo. Judices iniq̄ er rāt a vitate snīe: dū ītēdūt i q̄litate p̄sone: z extulcerāt sepe iustos dū ip̄robe defēdūt iniq̄s. ¶ Jdē. Dines muneribꝫ cito coz̄rū pit iudicē. paup aūt dū non habz q̄ offe rat: nō solū audiri p̄tēnit: sz etiā ꝺ vitatem opp̄mit. ¶ Jdē. Quattuoz modis. s. li. i. de iudicib⁹. ¶ Hiero. i glo. malach. ij. In ter oīa pcta sacerdotū q̄si maximū notat: q̄ nō causas sz p̄sonas ꝑsiderāt. z ō̄specto iusto paupere iniustos diuites honorant. ¶ Jdē i glo. ysa. iij. sup illō. q̄re atteritis. Hri p̄ncipes cū paupes delinq̄ntes pub lice arguāt z ꝓfundāt: diuitib⁹ peioza pec cātib⁹ n⁹ nutū faciūt. i q̄z domib⁹ rapina pauꝑm. dū eccl'ie opes sibi thesaurizāt: z in delicijs abutūt. q̄ ad sustētatōez pau pez dant z sibi reseruāt. vl̄ ꝑpinq̄s distri buūt: z alioz inopiā suaz vl̄ suoz diuitiaz faciūt. ¶ Jdē i ome. sup amos. Quicūq̄ aut ꝓsanguitate: aut amicicia: et eꝫio: vl̄ hostili odio: vl̄ inimicicijs i iudicādo du cit: puertit iudiciū chr̄isti: qui est iusticia. ¶ Amb. ō of. Bra absit cause merita discer nāt: nihil sic opinionē: imo fidē ḡuat. q̄z si in iudicādo potētioꝛi dones cāz iferioꝛis. vl̄ pauꝑez inocētē arguas z diuitē excuses reū culpe. ¶ Jdē. Pronū gen⁹ hoīm faue re honoratioꝛib⁹. ¶ Bern. de ꝓsi. Nō qui te reū pcti estimes: si facies pctōz sumis: z nō poti⁹ causas iudicas meritoz. ¶ Se ne. i epi. Hoc laboram⁹ errore: sic nobis i/ ponit: q̄ neminē estimam⁹ eo q̄ ē: sz etiam adiūcim⁹ illi z ea q̄b⁹ adornat⁹ ē. at q̄ cum voles ꝑaz hoīs estimatōez inire: z scire q̄/ lis sit: nudū ispice: ponat p̄rimoniū: ponat honoꝛes: z alia foꝛtūe mēdacia: coꝛp⁹ ip̄m exuat: animū intuere q̄lis q̄ntusq̄ sit alie/ no an suo n agnus.

De scandalo.

¶ Rego. sup ezech. La. xxxix Inq̄ntū sine pctō possum⁹ vitare p̄rie z scādalū debem⁹. si aūt ō vi tate scādalū iumit: vtili⁹ ꝑmittit nasci scā dalū q̄z vitas relinq̄t. ¶ Jdez. Scire plati debēt: qz si puersa vnq̄z ꝑpetrāt: tot morti b⁹ digni sūt: q̄t ad subditos suos pditōis exēpla trāsmittūt. ¶ Jdē. Hēo ap̄li⁹ in ec clesia nocz: q̄z q̄ puerse agēs nomē vl̄ ordi nē scrīt̄z habz: delinq̄ntē nāq̄z hūc fdar/ guere null⁹ p̄sumit. z i exēplū culpa vehe mēter extēdit: qñ p reuerētia ordis pcōz honorat. ¶ Jsi. ō sū. bo. Dctiozes sūt q̄ si/ ne doctna sine exēplis vitā mozesq̄ bono rū coz̄rūpūt: his q̄ substātias alioz ꝑdiaq̄ diripiūt. ¶ Aug⁹ ō pasto. Paz ē mal' pa/ stoꝛib⁹. s. li. i. de plat̄z mal'. ¶ Jdē. Qui in ꝓspectu pp̄li male viuit qō i illo ē cū a q̄ attēdit occidit. ¶ Jdē ō singu. cle. Eleaza r⁹ maluit vitā suā tormēt̄z obijcere: q̄z cui q̄z mgr̄ pditōis exīstere: z nos vbi nl'a toz mēta sūt fluxib⁹ sol' nolum⁹ añponere fres saluādos. nec ꝓtēti sum⁹ sine vllis crucia/ tib⁹ tā nob ꝑdesse q̄z ceteꝛ. ¶ Jō. Cū chr̄i st⁹ agn⁹. s. li. i. ō clericꝫ. ¶ Jō. Sic̄ qō ait apl's. s. li. ij. ō ꝓtinētia gust⁹. ¶ Job. chr̄y. sup iob. Oīa agam⁹ ne scādalisēt primus. vita eteni etsi valde recta fuerit: scādalum alij sꝑbēs oē pdit. ¶ Ber̄. i epi. Cōstat vbi vitas deest: z vbi vitas necessaria i cā nō ē: nec licite scādalū qōlibz a q̄libz posse cō mitti n⁹ iuste p̄cipi: n⁹ inoꝛie ꝓfēri. ¶ Jō. Cū carpūt vicia z ide scādalū ozit: ipe sibi scādali cā ē q̄ fec q⁹ argui ōbeat: ñ ille q̄ ar/ guit. ¶ Jō. Libēt carebo q̄ntolibz etiā spi rituali q̄stu q̄ nō possit acq̄i nisi cū scāda lo. vbi ei scādalū: ibi ꝑculdubio charitat̄z ē ō trīm̄tū. vbi aūt diminutō charitat̄z mi noꝛ qō vl̄ q̄le possit spiritaľ exercitiū spari lucꝛ. ¶ Jdē i f. Si dñs ꝑriū sāguinē de dit i pciū redēptōis aīaz: ñ tibi viꝺ ḡuio rē sustinere ab eo ꝓsecutōez: q̄ suggestione mala. exēplo pnicioso. scādali occasiōe a/ uertit ab eo aīas q̄s fdemit: q̄z ab illo q̄ sā

guinē suū fudit ¶Jō. Si q̄ exēplo suo ad remissiō agēdū ceteros puocat: aut singlāritate turbat: aut inq̄etat curiositate: aut īpatiētia sua ⁊ murmuratōe molestat: aut q̄cūq̄ mō ꝓtristat spm̄ ōi q̄ ē in eis. scāda lizās vnū de mīmis ist̄ credēt̄ibꝫ ī eū: non ne ⁊ hic manifeste ꝓsequit̄ chr̄istū.

De infamia. La. xl.

¶Rego. in regi. Vz ħ ꝓpriū antiq̄ hostē iuidia: vt q̄s ī puoꝝ actuū p petratiōe deo sibi resistēte supare nō valz: opiniōes eoꝝ falsa ad pñs simulādo dilacerz ¶Jdē ī moꝝ. Sic bonꝰ odor ex ⁊trute ē. sic fetor ex vicō ¶Jdē. Grauis ē iniq̄tas q̄n is q̄ puersus ē: oñdere ⁊ alios puersos molit̄. vt īde et ipe q̄si sctūs appareat: q̄ alios sctōs ñ eē docuerit ¶Jō. Ne īmoderat̄ laudibꝫ eleuemur: plerūq̄ miro redēptor̄ nr̄i moderamīe etiā ōtractōibꝫ lacerari ꝓmittimur: vt cū nos vox laudāt̄ eleuat: līgua detrahētis hūliet ¶Aug⁹ ō vita ⁊ mo. cle. Querētes licētiā male faciē di: q̄ sūt sibi exēpla male viuētiū: ⁊ ml̄tos infamāt vt socios īuenisse videāt ¶Jdez Quia vt ait ap̄l's: spectaculū facti sumus mūdo ⁊ angel' ⁊ hoīb: q̄ nos amāt q̄sūt q̄d laudēt ī nobis. q̄ aūt nos oderūt ōtrahūt nobis. Nos aūt ī medio ꝓstituti adiuuante dño deo nr̄o. ⁊ vitā nr̄az ⁊ famā sic custodire ōbem⁹: vt ñ erubescāt ōtractorib laudatores. ¶Jdē ō singula. cleri. Pei⁹ ē q̄s mechia ꝓtinētiā ducere crimīosaz: ⁊ infamē facere sctīmoniā: blasphemiā īgerit religiōi ¶Ambro. sup lu. Judicia hoīm sepe fallūt: vt ⁊ īust̄ iustīcie grāz freq̄nter ascribāt. ⁊ iust̄ aut odio ꝓseqūnt̄: aut mendacio decolorēt ¶Jdē in epi. Quid ē qđ magꝭ publicū sit q̄s offēsa pudoris ⁊ ōfloratio ꝟgitatis: nihil ꝓfecto qđ magꝭ se ꝓdat q̄s castitatis dispēdiū.

De affectōibus

Capitulū. XLI.

¶Rego. ī moral'. Dēs nr̄a a secreti ītiorꝫ securo exclusa: mō spe ōcipit: mō pauore verat̄: mō ōficiēdo dolore deīcit: mō falsa hilaritate ꝛleuat ¶Jdez. Quāuis trinitat̄ imaginē ī natura ꝛuem⁹ vanis tñ delectatiōis motibꝫ ꝓturbati ī puersatōe nr̄a delinq̄m⁹: vt modis nos sp alt̄nātibꝫ cupido ꝓcutiat: met⁹ frāgat: letitia mulceat: dolor affligat ¶Aug⁹ ō li. ar. Uolūtas mala siue cupiditate rapiat̄: siue tioze ꝛuocet̄: siue letīcia diffūdat̄. siue tristicia ōbat̄: atz ī his oīb ꝓbarōibꝫ aī q̄cūq̄z sūt alīs vl' eo tpe guioza ꝓtēnat ⁊ pferat: ꝓtetiā sine alt̄i⁹ spūs īstīctu se ipa decipe. ¶Ambro. ī epi. Sapiēs ñ metu frāgit̄: nec ptāte mutat̄: ñ attollit̄ psp̄is: nec tristibꝫ mergit̄. vbi enī sapia: ibi ⁊t⁹ aī: ibi ꝓstātia: ibi fortitudo ¶Ambo. ō ⁊gi. Sūt anie velut q̄ttuor ech: q̄ttuor affectōes: ira: cupiditas: voluptas: tioz. q̄bꝫ furētibꝫ cū cepit agi ne q̄q̄s se ipa ꝓgscit ¶Hiero. ī ozi. sup iobelē Cauēdū ē ne egritudo q̄si eruca nos ꝓmedat. ne locusta vastet gaudio huc illuc q̄z volitās: ⁊ gestiēs leticia p diuersa se iactās. ne bruc⁹. i. pauoꝝ ⁊ fuꝛoꝝ met⁹ radices sapiētie ꝺuozet. ne rubigo. s. ōsideriū fuꝛoꝝ res iutiles ꝓcupiscat: ⁊ nos pferat ad ruinā ¶Boe. ō ꝓso. Uiuere si vis tramite recto: gaudia pelle: pelle timorē: spemq̄z fugato: nec dolor assit.

De timore La. xlj.

¶Re. ī moꝝ. Sepe nōnll'i dū tpalia g aduersa ptiescūt: districtōis etne aīaduersiōez abūciūt Jō. Quis q̄s ꝓñtē gl'iaz q̄rit; ꝓfecto ōspectū metuit. q̄ sp ad lucra ihiat: sp vicz dāna formidat ¶Jō Dagē securitas cordis nil ꝓcupīe hr̄e secl'ar̄. Hā si ad terrēa ꝓcupiscēda cor ihiat: secuꝝ trāq̄llūq̄z eē nl'aten⁹ pt. q̄z aut nō habita ꝓcupiscit vt hēat. aut hīta metuit ne amittat ¶Jō. Ml'tos sepe vidim⁹ vitā q̄dē sctē puersatōnis appetere: sed ne hāc assecq̄ valeāt: mō irruēte tas⁹: mō futura aduersa formidare. q̄ icerta mala dū q̄si cauti ꝓspiciūt: ī pctōꝝ suoꝝ vicul' icauti retinēt ¶Jō ī pasto. Plerūq̄z vtili⁹ apō pusillanimes pficim⁹: si ⁊ eoꝝ bñ gesta memoram⁹ ¶Jdē. Jgrat mēs grāz libertat̄ quā ligat fuit⁹ tioz ¶Aug⁹ ō li. ar. Nulla re fruit̄ aīa cū libertate: nisi q̄ fruit̄ cū securitate. Hēo aūt secur⁹ ē in his bonis q̄ ꝓt inuit⁹ amittere. ¶Joh. chr̄y. ō ꝓpūc. Ml'ra īhonesta ⁊ īdigna ꝓmittere nō pauptas: sz pusillanimitas facit ¶Joh. chr̄y sost. sup mat. Facile deuiat a iustīcia qui ín causis nō deū: sed hoīem formidat. hic peccādi differt facultatem. sed non aufert volūtatē ¶Jsiō. ō sū. bo. Multi cupiūt ꝓuolare ad grāz dei: sz timēt carere oble-

etamẽt; mõi. puocat q̃dẽ eos amor christi ꝫ ꝓuocat eos cupiditas secli. Idẽ. Qui metu ptãtis ꝓitatẽ occultat: eiusdẽ ꝓitat; iracũdiã sibi celit; ꝓuocat. qz pl9 ptimescit hoiez q̃z diuinã metuat indignatõez. Iõ. Dicti sacerdotes. s. li. i. de sacerdotib9 mal. Cassiod. sup illõ ps. Illic trepidauerũt timore. Sic cautela ẽ oportũe timere. ita ignauia est inepte trepidare. Ber. i epi. Queso te qõ mẽoriale ꝓtut; q̃ laus disciplie: q̃s scie ꝓfect9 vl' art; fruct9. trepidare timore vbi nõ ẽ timor: z timorẽ dñi derelinq̃re: q̃z salubri9 diceres. dñm iesum christũ z hũc crucifixũ: quamvtiqz sciam haud facile: nisi q̃ mõdo crucifix9 ẽ appẽdit. Idẽ. Sic sctis z electis tribulatio opat patiẽtiã: patiã ꝓbatõez: ꝓbatio spem: spes aũt nõ ꝓfũdit. sic dãnandis z reprobis tribulatio parit ecõtrario pusillanimitatẽ. pusillanimitas pturbationẽ: pturbatio despatõez: z illa interimit. Idez ō ptẽp. Vocat magni ꝓsiliũ ãgelus: q̃d op9 ẽ vt aliẽa ꝓsilia pstolerẽ. q̃s enĩ fidelior: q̃s ve sapiẽtior illo. seducme dñe z seducar: fortior esto z ĩualesce. Idem. O si cognouisset; miseri z vos: si nõ mutatis nõ effugit; pnãz. nã malũ ipunitũ eẽ nõ pt. qõ ñ punit hic, ꝓpa volũtate: punietur alibi sine fine. Misera sane z extreme plena demẽtie ꝓmutatio: hũanũ decliare laborẽ. et paratus diabolo stridorẽ eligere sempitnũ. Idẽ Videm9 pauper aliq̃s. s. li. ij. de bitudie. Sen. i epi. Pla sũt q̃ nos terrẽt q̃z q̃ pmũt. et sepi9 opiniõe q̃z re laboram9. Idẽ. Expauescim9 dubia p certa: nõ seruam9 modũ rei. stati i timorẽ venit scrupul9. Idẽ. Delicati timent mortẽ: cui vitã suã fecere sil'em. Idem. Quẽcũqz ex illis felicib9 elegeris multa trahẽtib9: multa portãtib9: videbis illũ comiti oneriqz timentẽ.

De dolore.

Rego. i mor. Se/ pe guitatẽ cordis q̃si subiũcta ex latere tristicia seq̃t: atqz oẽ op9 qõ mẽs bona intẽtõe inchoat h velamĩe meroris obũbrat. Iõ. Fructũ nõ habẽt lamẽta q̃ studẽt cũ gemitu cõsiderare pitura. Iõ. Vñ ille lucet q̃ ptãtẽ suscipit: inde puersus q̃sq̃ q̃ corrigi metuit tenebr9 escit. Joh. chrys. sup mat. Mal' inuidia vulneratũ ñ solũ causa idonea: z etiã leuis occasio excitat ĩ dolorẽ. Ber. i epi. Nõ plane bon9 color si sctõz q̃spiã antie ferre abiectõez suã videat: de q̃ etiã nõ gaudere et nõ gl'iari mĩn9 est a pfecto. Idẽ in ser. Oino q̃ntũ i se ẽ inhonorat eũ a q̃ vocat9 ẽ: q̃s q̃s i ei9 seruitio ĩ tristicia ꝓmanet z rã corde: ea dico tristicia q̃ fm seculũ ẽ: z morẽ opat. Sen. i epi. Quedã nos magis torq̃nt q̃z debẽt. q̃dã añ torq̃nt q̃z debent. q̃dã torq̃nt cũ oino nõ debẽt. sic aut augem9 dolorez: aut ꝓoccupam9: aut fingim9.

De confidentia.

Capitulũ XLIIII.

Rego. in mora. Quasi i aq̃s defluentib9 fundamẽtũ ponere: ẽ i reb9 labẽtib9 spei fiduciã velle solidare. Augustin9 de singula. cleri. Alduersa ẽ ꝓfidẽtia q̃ i picul' vitã suã q̃si p certo ꝓmẽdat. z lubrica spes ẽ q̃ inter fomenta pcĩ saluari se sperat. Isi. de sũ. bo. Qui male agere nõ desistũt: vana spe indulgẽtiã de dei pietate req̃rũt. quã q̃dẽ recte req̃rerent: si ab actõe ꝓua cessarẽt. Idẽ. Qui h̄ de bono laudẽ appetit: spem pdit: z gl'iaz mercedis ĩ futuro nõ recipit. Bern. sup q̃ hitat. Sũt q̃ sperant in dño: ꝫ frustra. qz sic de mĩsericordia ei9 sibĩ ꝓpis blãdiũt: vt a pctis nõ emẽdẽt. vana ẽ oino spes ista: z hec cõfundit: eo q̃ charitas desit. Idez in ser. Est infidel' fiducia: soli9 vticz maledictõis capax: cũ videlicz i spe peccam9. Sen. i epi. Vitate q̃ vulgo placẽt: q̃ casus tribuit: ad oĩne fortuitũ bonũ suspicios'. pauidicz subsistite. nã fera z piscis spe aliq̃ obiectante decipit.

De letícia

La. XLV

Rego. ĩ mora. Al' ꝓitat; pabulo ieiunii sũt q̃ ĩ hac pegriatiõis iopia letãt. Idẽ. Quisq̃s i se gaudere appetit. eoipo iã i luctu ẽ q̃a ꝓa letícia recessit. Iõ. Sepe se bono opi letícia ĩmoderata subiũgit. cũqz pl9 mẽtẽ q̃z ōcet hilarescere exigit: ab actõe bõa oẽ põd9 guitat; ꝓpellit. Iõ. Prenũcia tribulatõis: est letícia satietat;. Idẽ i ome. Si q̃ ẽ ꝓsentis tẽporis ita est agenda letícia: vt nunq̃z amaritudo seq̃ntis iudicij recedat a me-

moria. Idē. Nemo pōt hic gaudere cū seculo: ⁊ illic regnare cū dño. Aug⁹ de ꝯfes. Uolētes gaudere extrinsecus facile euanescūt. et offundunt̄ in ea que vident̄ ⁊ tp̄alia sunt: ⁊ imagines eoꝝ famelica cogitatōe lambūt: ⁊ osi fatigēt̄ iedia ⁊ dicāt: q̄s ostēdet nobis bona? Idē. Quare ābularem⁹. Sup̄ de ꝯtinētia audit⁹. li. ij. Idē ī ser. Freq̄nter ridēs eger ploraṫ a sanis. Idē. Ut q̄d animi. Sup̄ li. ij. de ꝯflictu. Idē sup̄ lu. Seculi leticia ē impunita neq̄cia. Joh. chry. sup̄ matth. Nō dat dñs ludere: sꝫ dyabol⁹. Idem. En agon instat nobis difficil': et ad inuisibiles nobis virtutes colluctatio instat: ad sp̄ūalia neq̄cie est p̄lium. ad p̄ncipat⁹ ⁊ potestates est bellū: ⁊ admirabile est studētes ⁊ vigilātes ⁊ erectos posse siluestrē illū exercitū sustinere. si ergo riserim⁹ ⁊ luserim⁹ ⁊ desides fuerim⁹ ante certamē a ꝓp̄a cademus pigricia. Basili⁹ in regl'a. Jocus remissam efficit aniam: ⁊ negligētē erga dei pcepta. nec delicta sua pōt ad mēoriam reuocare: sed obliuiscēs ea nō se instigat ad penitentiā. ⁊ ita paulatim oīb⁹ bonis p̄uat̄. Bern̄. de. xij. gra. Inepte letū aut raro aut nunq̄ gementē audies. lachrymantē videbis: putes si attēdas aut sui oblitū a culpis insignis scurrilitas: in frōte hilaritas: vanitas apparet ī incessu: ꝓnus ad iocū: facilis ac ꝓmptus in risu. Jd ī epi. Eia letare iuuenis ī adolescētia tua: ut decedēte pariter cū etate tp̄ali leticia: succedat q̄ te absorbeat et̄na tristicia. Idē. Patrie est nō exilij freq̄ntia gaudiorū ⁊ numerositas festiuitatū: ciues decet: nō exules. Sene in epl'a. Hec q̄b⁹ delectat̄ vulgus tenuē habēt ac ꝓfusoriaꝫ voluptatē. et qd̄cunq̄ inuenticiū gaudiū est fundamento caret.

De vita

Capitulū XLVI.

Rego. in mora. Hocip̄m nr̄m vuere quotidie a vita trāsire est. qꝛ dū infantia ad puericiā: puericia ad adolescentiā: adolescentia ad iuuētutē: iuuentus ad senectutē: senectus trāsit ad mortem in cursu vite p̄sentis: ip̄is suis augmētis ad detrimēta impellit̄. Idē. Carnales mentes idcirco p̄sentia diligūt: qꝛ vita carnis q̄ꝫ fugitiua sit minime ꝑpendunt. Nā si velocitatē trāsit⁹ eius aspicerēt: hāc etiā ꝓsperantē minime amarēt. Idez. Hi vitā carnis quasi ꝑmanentē diligunt: q̄ quanta sit vite seq̄ntis eternitas nō intendūt. dūq̄ soliditatē ꝑennitatis nō ꝯsiderāt: exiliū patriā: tenebras lumē: cursuꝫ statōeꝫ putāt. Jd ī regi. Uita nr̄a nauigāti sil'is ē. is nāq̄ q̄ nauigat: stet: sedeat: iaceat: vadit: qꝛ impulsu nauis ducit̄. Ita ḡ ⁊ nos sum⁹. qꝛ siue vigilātes: siue dormientes: siue iacētes: siue ābulātes: siue volētes siue nolētes: ꝑ momēta tp̄m q̄tidie ad finē ducimur. Aug⁹ de v̄bis do. Scio ego. Sup̄. c. de dilatōe. Jd sup̄ p̄s. Oīs mal⁹ aut iō viuit vt corrigat̄: aut ideo viuit vt ꝑ illū bon⁹ exerceat̄. Idē d̄ v̄bis do. Nō sunt mali dies q̄s agim⁹ ī corruptela hui⁹ carnis inter tātas difficultates: vbi falsa voluptas: nll'a gaudij securitas. timor torq̄ns: cupiditas auida. tristicia arida? Ecce q̄ꝫ mali dies: ⁊ tñ rogāt deū homīes vt diu viuāt. Quid ē aūt diu viuere nisi diu torq̄ri? Idē Dicim⁹ panē. Supra li. ij. de orōe accepta. Sene. in epl'a Nemo q̄ꝫ bñ viuat: sꝫ q̄ꝫ diu curat: cū oīb⁹ possit ꝯtingere vt bñ viuant. vt diu: nulli. Idez. Nō viuere bonū ē: sꝫ bñ viuere. itaq̄ sapiēs viuit q̄ntum debet: nō q̄ntuꝫ potest: videbit vbi victurus sit ⁊c. Infra li. iiij. c. de sapientia.

De miseria

Capitulū XLVII

Reg. ī ome. Fastidio nr̄o tabescim⁹: ⁊ lōgo īedie peste fatigamur. ⁊ qꝛ gustare īt⁹ nolum⁹ paratā dulcedinē: amam⁹ foras miseri famē nr̄aꝫ. Idē in mor̄. O miseri q̄ affectātes laudes hoīm ī semetip̄is dissipāt fruct⁹ laboꝝ: dūq̄ se oñdere alienis ocul' appetūt: dānāt qd̄ agūt: Idē. Quid h̄ nisi hūane vite miseria ē: q̄ amissa celesti patria repuls⁹ hō delectat̄ exilio: ḡuat̄ curꝫ: ⁊ tñ cogitare dissiml'at q̄ꝫ ḡue sit: qꝛ ml'ta cogitāt̄. Idez sup̄ ezech. Necesse ē vt peccātes tūc q̄ꝫ ꝯsiderem⁹ āpli⁹ miseros qñ eos ꝯspicim⁹ ī culpa sua sine flagello d̄relictos. Aug⁹ de libe. ar. Quid tā op⁹ hñs misericordia q̄ꝫ miser? et q̄d tā īdignū miscd̄ia q̄ꝫ sup̄b⁹ miser? Jd d̄ trini. Magna hoīs miseria est cū illo nō

esse sine quo nõ põt esse ¶ Idẽ de ciui. d̃i. Qui ꝑuerse amat cuiuslibet nature bonũ etiã si adipiscat̃: ipe fit in bono mal⁹: ⁊ miser meliore ꝑuatus. ¶ Isid̃. Mũdi amatores. Sup̃ de occupatõe ¶ Hiero. Miserie delicijs. Supra d̃ voluptate ¶ Ambro. de fide resur. Quid nobis miseri⁹ qui tanq̃ꝫ spoliati ⁊ nudi ꝓijcimur ĩ hãc vitã. corpe fragiles: corde lubrico: ĩbecillo aĩo: anxij ad sollicitudies: d̃sidiosi ad labores. ꝓni ad voluptates? ¶ Auctor de spũ ⁊ aĩa Jugi meditatõe aĩm nr̃m exerceam⁹: ⁊ cõsiderem⁹ miserias ⁊ necessitates nr̃as. labores ⁊ dolores. lugẽtes enĩ in hanc vitã intrauimus: cũ labore viuim⁹: cũ dolore et timore exituri sum⁹. ¶ Berñ. de libe. ar. Nulla verior miseria q̃ꝫ falsa leticia ¶ Id̃ Quotq̃t de gim⁹. Sup̃ li. i. c. de homine. ¶ Idẽ. Oramus vt dei. Sup̃ li. ij. de tentatõe ¶ Sene. in epi. Si cui sua nõ vidẽtur amplissima: licꝫ toti⁹ mũdi dn̄s sit: tñ miser est. ¶ Idez. Quid eo miseri⁹ cui bñficia excidũt: herẽt iniurie ¶ Joh̃. chryſ. sup matth̃. O miserrim⁹ mũd⁹: ⁊ miserrimi q̃ eũ sequũt̃. sp̃ hoĩes mũdialia opa excluser̃t a vita. Mlta ĩ. c. d̃ r̃nũciatõe. li. iiij

De morte

Capitulũ XLVIII.

Grego. in ome. Horã vltimã dn̄s nr̃ idcirco nobis voluit esse incognitã. vt sp̃ possit esse suspecta: vt dũ illaꝫ ꝑuidere nõ possum⁹: ad illã sine intermissione ꝑparemur ¶ Idẽ in mora. Nil sic ad edomandũ desideriorꝫ carnaliũ appetitũ valet: q̃ꝫ vt vnusq̃sq̃ꝫ h̃ qd̃ viuum diligit mortuũ pẽset ¶ Idẽ. Malicia r̃manẽtiũ Sup̃ de malicia. ¶ Idẽ sup ezech̃. Esse nobis ꝯditor nr̃ diẽ mort⁹ nr̃e incognituꝫ voluit: vt dũ sp̃ ignorat̃: sp̃ esse ꝓxim⁹ credat̃: ⁊ tãto q̃sq̃ꝫ sit feruẽtior ĩ opatõe: q̃nto ⁊ incertus est de vocatõe ¶ Amb̃. de fide resurrectiõis. Una est mors spirital̃: alia naturalis: tercia penalis. ¶ Aug⁹ de ver. dñi. Agnoscat se hõ mortalẽ vt frãgat elatõez. cetera nr̃a et bona ⁊ mala incerta sũt: sola mors certa est. ¶ Idez sup ioh̃. Int̃ spem ⁊ desꝑatiõez fluctuat aĩa. q̃d ergo egit de⁹ cũ ꝑiclitãtib⁹ vtroq̃ꝫ morbo? ꝓpt̃ illos q̃ desꝑatõe ꝑiclitant̃ ꝓposuit indulgentie portũ. ꝓpter illos q̃ spe ꝑiclitantur fecit diẽ mortis incertũ. ¶ Berñ. in medita. Certũ est q̃ꝫ morieris: ⁊ incertũ est qñ: aut quõ: aut vbi: qm̃ vbiq̃ꝫ te mors expectat. tu q̃ꝫ si sapiẽs fueris vbiq̃ꝫ eã expectabis. ¶ Idem in epi. O q̃ꝫ beati mortui q̃ in dn̄o moriunt̃: audiẽtes a spũ vt requiescãt iã a laborib⁹ suis. nõ h̃ solũ aũt: sꝫ succedit iocũditas de nouitate: de et̃nitate securitas ¶ Idez. Bona mors iusti ꝓpter req̃em: melior ꝓpt̃ nouitatẽ: optima ꝓpt̃ securitatẽ. Ecõtra mors pctõꝝ pessima: ⁊ audi vnde pessima: mala siq̃dem in amissione mũdi: peior in sepatõe carnis. pessima in v̄mis ignisq̃ꝫ duplici ꝯtritõe ¶ Idem. In hac vita q̃ꝫdiu durat: ꝯpa tibi illaꝫ q̃ sp̃ durat. dũ viuis in carne morere mũdo. vt post mortẽ deo viuere ĩcipias. q̃d enim si ꝯciderit mors saccũ corpis tui. dũ te sub inde circũdet leticia? o q̃ꝫ bt̃i mortui qui ĩ dn̄o moriũt̃ ¶ Idẽ in ser. Quid ĩ reb⁹ humanis certi⁹ morte? q̃d hora mort⁹ incerti⁹ inuenit̃? nõ miserat̃ inopiã: nõ reueret̃ diuitias: nõ generi cuiuslibet: nõ morib⁹: nõ ipi deniq̃ꝫ parcit etati. vbiq̃ꝫ senib⁹ est in ianuis: iuuenib⁹ in insidijs. ¶ Interl̃. iob. xxxviij. Nõ debꝫ extolli in his q̃ agit q̃ nescit quõ huc venit: vel qñ ⁊ quõ exibit ¶ Sene. in epl̃a. Junior es: nõ refert: nõ dinumerant̃ anni: incertum ẽ q̃ te loco mors expectat. itaq̃ꝫ tu illã om̃i loco expecta ¶ Idẽ. Percepit sapientiã si quis taꝫ securus moritur q̃ꝫ nascit̃: nunc vero trepidamus cũ ꝑiculũ accesserit. nõ animus nobis: nõ color cõstat: lachryme nihil ꝓfuture cadũt. quid est turpius q̃ꝫ in ipso limine securitatis esse sollicitũ. causa autẽ hec est q̃ꝫ inanes oĩm bonoꝝ sumus

De iudicio.

Capitulũ XLIX.

Grego. in regis. Ecce mora ñ erit: ⁊ ardẽte celo: ardente terra: coruscantibus elemẽtis: cũ angelis ⁊ archãgelis: cũ thronis et dominatõib⁹: cũ principatibus ⁊ potestatib⁹ tremend⁹ iudex apparebit ¶ Idẽ sup ezech̃. Que mens erit homĩs eterni iudicis sententiã nõ formidantis: ibi enĩ tũc simul cũcta peccata añ oculos redeunt. ibi om̃ia que cũ delectatione acta sunt ad memoriam cum pauore reuocantur. ¶ Idem. Redemptor hũani

generis cuz iudex apparuerit: z speciosus iustis: et terribilis erit iniustis. quē enim mansuetū aspicient electi: hunc eundē pauendū atqz terribilē conspicient reprobi. ¶ Idem in mora. Ille postmodū cū deo iudex veniet: qui hic ei modo in pce familiaris extiterit ¶ Idē. Quisqs stimulo diuini amoris excitatus hic possessa reliquerit: in iudicio pculdubio culmen iudiciarie potestatis obtinebit. ¶ Idē. Tūc cuz deo iudices venīt: qui nūc p deo iniuste iudicant. ¶ Aug⁹ in epla. Cum venerit dñs: et illuminauerit abscōdita tenebrarum. et manifestauerit cogitatōes cordis. tūc nihil latebit primū in primo: nec erit quod suis quisqs aperiat: z abscōdat alienis. ¶ Idē de ciui. dei. In illo iudicio vl circa illud iudiciū has res didicimus esse venturas: helyam resbiten: fidē iudeorum. antichristū psecutorū. christū iudicatuz. mortuorū resurrectōem: bonoz maloqz discretōnem: mūdi conflagratōnem. eiusdemqz renouatōez ¶ Idem de cathe. ru. Jubent serui christiani z boni fideles dominis suis tēporalibus eēnimiter fideliterqz seruire. quos iudicaturi sunt si vsqz in finē iniquos inuenerint: aut cū quibus equaliter regnaturi sunt. si et illi ad verum deum cōuersi fuerit. ¶ Hiero. in ozi. sup iohel. iij. Verozē diei iudicij: et tormenta peuntiū: ne sol quidē et luna astraqz cetera poterunt intueri: sed retrahent fulgorem suū. et seueritatē iudicantis reddentis vnicuiqz sm opus suū in caput suū aspicere nō audebunt. Nō quo clemētiora sūt dei iudicio: sed quo omnis creatura in tormentis aliorū de suo iudicio pertimescat. ¶ Idez Etiā qui sancti sunt pīsentiaz dei absqz formidine nō videbūt. ¶ Johānes chryso. sup matth. In illo die nihil ē qđ respōdeamus: vbi celū et terra: aqua sol z luna: dies et noctes z totus mūdus stabit aduersum nos in testimoniū peccatorum nostroz. et si omnia taceant: tm ipe cogitatiōes nostre et ipa opa specialiter stabunt ante oculos nostros: accusantes nos ante deū: dicente apl'o: cogitatōibz inuicē accusantibus zc ¶ Ambro. sup Lu. Uemihi ē si nō peccata mea defleuero. ve mihi ē si nō media nocte surrexero ad pfitendum tibi dñe. ve mihi si dolū primo meo fecero. ve mihi si nō locutus fuero veritatem. ad radicem securis posita est: faciat fructū qui potest gre qui debet pnie. adest dñs qui fructum requirat: fecūdos viuificet: steriles deprehēdat. ¶ Isidor⁹ de sūmo bono. Due sunt differētie vel ordines hominū in iudicio. hoc est electoz z reproborū: qui tamē diuidunt in quattuor. Perfectorū ordo vnus est qui cū domino iudicat: et ali⁹ qui iudicatur: vtriqz tamē cū christo regnabūt. Similiter ordo reprobozū partik in duobus: dum hi qui intra eccl'iam sunt mali iudicandi sunt z dānandi. qui vero extra eccleſiā inueniendi sunt non sunt iudicandi: sed tantū damnandi. ¶ Bern. de contemp. Nō vnius ciuitatis aut populi: aut regionis vnius: sed vniuersitatis iudices habēt pīsidere cum christo: nō solū homīes: sed etiā ipos angelos iudicabunt. qui parentē ad modicū vaporem pīsentis glozie dedignātes z exufflantes imperiū christi vniuersis ppositum titulis dignitatū. Nolite timere pusillus grex: quoniā cōplacuit patri dare vobis regnū. ¶ Idez in epistola. Ueniet veniet dies iudicij: vbi et pl⁹ valebunt pura corda qz astuta verba: z conscientia bona qz marsupia plena. quandoquidē iudex ille nec falleī verbis nec flectet donis. ¶ Idē super cantica. Quid in babilone tutum si hierusalē manet scrutiniū? ¶ Idē de. xij. gradibz. Cognoscet recte dominꝰ iusticiā faciens: qui nūc ignoratur misericordiaz querens ¶ Idem in sermo. Judi stabūt ante tribunal christi: vt audiāt vocē iudicij: qui ad vocem cōsilij obturauerūt aures suas. Quid enim loquit deus? agite penitentiā inquit. Multi tamē dissimulant: multi cōtinent aures suas: et dicunt. durus est hic sermo. Non sic impij: nō sic. cum intonuerit sermo dur⁹ et verbū asperum. Ite maledicti in ignē eternū ¶ Anſ. in lib. meditationū. O lignū aridum z inutile: eternis ignibz dignū. quid respondebis in illa die cum exigetur a te vsqz ad ictū oculi omne tēpus viuēdi tibi impensum qualiter fuerit a te exp̄sum. tūc quippe cōdemnabit quicqd fuerit inuentū in te operis vel ocij sermonis z silentij: vsqz ad minimā cogitatōnem etiam qz vixisti si nō fuerit ad voluntatem dei directum.

Idē. O angustia: hinc erūt accusantia peccata: inde terrēs iusticia: subtus patēs horridū chaos inferni. desup irat⁹ iudex: intus vrens ꝓscientia: foris ardens mūd⁹: etsi iustus vix salual-it: peccator sic deprehensus in quā partē se ꝓmet ꝓstrict⁹: vbi latebo. vbi apparebo. latere erit impossibile: apparere intolerabile. Idē. Dies ire dies illa tē. Quid dormitas aīa tepida et digna cuomi. qui nō expgiscit: q̄ non tremit ad tantū tonitruū: nō dormit: sz mortuus est.

De damnatione.

Capitulū L.

Rego. in mora. Fit miseris mors sine morte. finis sine fine: defect⁹ sine defectu: qz z mors vivit: et finis semp incipit. z deficere defect⁹ nescit. mors ꝓmit z nō extinguit: dolor cruciat sed nullaten⁹ pauorē fugat. flāma ꝓburit sed nequaq̄ tenebras discutit Idē. In inferno ignis nō lucet ad cōsolatōnem. et tñ vt magis torq̄at ad aliq̄d lucet. nā seq̄ces suos secū in tormēto reprobi flāma illustrāte visuri sunt: quoz amore ōliq̄uit. quaten⁹ q̄ eorū vitā carnaliter cōtra ꝑcepta cōditoris amarūt: ipoz quoq̄ interit⁹ eos in augmentū sue damnatōis affligat. Idē. Sicut in domo pris mansiones multe sunt p diuersitate virtutis. sic damnatos diuerso supplicio gehēne ignibus subiacit disparilitas criminis Idem in ome. Ut pctōres in supplicio ampli⁹ puniant: et eorū vident gl'iam q̄s ꝓtempserūt. z de illorū etiā pena torquent quos inutiliter amauerūt. Iero. in ozi. sup Isa. In ꝓsummatōe mundi ꝑteritaz delicia recordatio erit materia cruciatuū Augustin⁹ in ser. Quare in inferno mors q̄rit z nō inuenit: qz quib⁹ i hoc seculo vita offert z nolūt accipe: in inferno q̄rent mortē z nō poterūt inuenire. Idē in enchyri. Mitissima sane oīm pena erit eoz q̄ ꝑter peccatū quod originale traxerūt nullū in sup addiderūt: z in ceteris q̄ addiderūt tanto ibi quisq̄ tolerabiliorē habebit damnatōnem: quanto hic minorē habuit iniq̄tatem. Idē de cathe. ru. Sicut nullus gaudiū rei tpalius ex aliqua parte simile potest inueniri gaudio vite eterne quā sancti accepturi sunt. ita nullus cruciatus penarū tpalium potest sempiternis iniquorū cruciatib⁹ cōparari. Idez de natura boni. Peccantes in supplicijs ordinant. quia ordinatio eoz nature nō ꝓpetit. ido pena est. sed qz culpe ꝓpetit: ideo iusticia est. Idem. Melius ordinat natura vt iuste doleat i supplicio: q̄z vt impune gaudeat in peccato Johā. chryſ. in sermo. Excludi a bonis eternis z alienum effici ab his que ꝑparata sunt sanctis: tantū generat cruciatū: tantū dolorē: vt etsi nulla extrinsecus pena torq̄ret: hec sola sufficerz. Idē. Non putem⁹ qz supplicioruz nimietas ipa dabit finē dolorū. sed peccata q̄dem penas accendēt. incorruptio ꝓ ani me et corpis nullū supplicijs terminū dabit. Isido. in syno. Intēde animo q̄scūq̄ seculi penas: quoscūq̄ tormentoz dolores: quascūq̄ doloz acerbitates. ꝓpara hoc totū gehenne: et leue est omne quod pateris. Fulgētius in epla. Principalia sunt duo tormēta in inferno. ibi frigus intolerabile: z calor ignis inextinguibilis. Unde in euāgelio legit. illic erit fletus et stridor dentiū. fletus nāq̄ in liq̄factōe oculorū de calore nascit. stridor vero dentium de frigore orit. Bern⁹. in epla. Ob hoc ꝑculdubio inflexibilis z obstinate mentis punitur eternaliter malū: licet tēporaliter ꝑpetratū: qz quod breue fuit tpe vel ope: longū esse cōstat i ptinaci volūtate Idē in ser. Singulis excessibus singul⁹ z mēbris que arma fuerant iniq̄tatis sua debetur pena ꝓ qualitate vel q̄ntitate ꝓmissi. In quo autē mēbro creator ampli⁹ offenditur: peccator ḡuius torquebit. Anſ. de sil'itu. Partes miserie sunt: turpitudo: pōderositas: imbecillitas: seruit⁹: infirmitas: anxietas: vite breuitas: insipiētia: discordia: dedecus: impotētia: timor: tristicia. Auctor de spiritu et aīa. Quedaz anime in eisdē locis in quib⁹ culpā cōmiserunt puniunt. quedam vero abditis receptaculis vsq̄ ad vltimā resurrectōnem cōtinent. sicut vnaquaeq̄ digna est requie et miseria.

Finit liber terci⁹ de ꝑiculosis

Capitula quarti libri

De voluntate i.
De trãquillitate ij.
De taciturnitate iij.
De exercitio iiij.
De innocentia v.
De excusatõe vi.
De discussione vij.
De mortificatione viij.
De disciplina ix.
De cruce spirituali x
De certamine xi.
De humilitate xij.
De simplicitate xiij
De verecundia xiiij.
De amicicia xv. De ꝯcordia xvi
De renunciatione xvij.
De solitudine xviij.
De religione xix
De sufficientia xx.
De ꝯmunitate xxi.
De societate xxij.
De bonitate xxiij.
De desiderio xxiiij.
De feruore xxv.
De meditatõne xxvi.
De ascensione spũali xxvij.
De cõtemplatione xxviij
De gustu xxix.
De ꝯsolatione xxx.
De regratiatõne xxxi.
De lectõne xxxij
De sapientia. xxxiij.
De doctrina xxxiiij
De dignitate xxxv.
De zelo xxxvi
De sollicitudine xxxvij.
De correptõe xxxviij.
De equitate xxxix.
De quattuor affectõibus xl.
De timore xli De dolore xlij.
De cõfidentia xliij.
De leticia xliiij
De ꝯnexione xlv.
De exemplo xlvi.
De fama xlvij.
De aduersitate xlviij
De martyrio xlix
De gloria. l.

Incipit liber quartus de gratiosis

De voluntate.

Capitulũ I

Rego. ĩ ome. Ante dei oculos nũq̃ ẽ vacua man⁹ a munere si fuerit arca cordis r̃pleta bona volũtate. Hiero. in epl'a. Certe christ⁹ ꝓ animi volũtate oĩa in acceptũ refert. nẽo apl'is paupior fuit: et nemo tm̃ ꝓ dño dereliq̃t. Aug⁹ de v̄a religiõe. Tales seruos suos meliores esse de⁹ iudicauit: si ei seruirẽt liberaliter: qđ nullo mõ fieri posset si nõ volũtarie sed necessitate seruirent. Idẽ de spũ et lr̃a. Nemo habz ĩ ptãte qd ei veniat ĩ mentẽ. sz ꝯsentire vl' dissentire ꝓp̃e volũtatis est. Idẽ ꝯ. v. hereses. Ad ꝯpellendũ nõ p̃t esse molest⁹ exactor: cũ ad reddendũ deuot⁹ est debitor. Idẽ Nemo aliq̃d. Sup̃ libro. ij. de charitate. Idẽ đ eccl'ias. dog. Null⁹ sctũs ⁊ iust⁹ caret pctõ: nec tñ ex hoc desinit esse iust⁹ vel sctũs: cũ affectu teneat sctĩtatẽ. Idẽ de viduitate. Nostꝝ est velle: sed volũtas ip̃a ⁊ admonet̃ vt surgat: ⁊ sanat̃ vt valeat ⁊ dilatat̃ vt capiat: et impletur vt habeat. Idẽ de sol'. Quãto auget̃ spes vidende illi⁹ cui vehemẽter estuo pulcritudĩs: tanto ad illã tot⁹ amor volũtasq̃ cõuertitur. Idẽ de agõe christiano. Oĩs creatura velit nolit: tñ deo ⁊ dño suo subiecta est. sz h̃ admonemur vt tota volũtate seruiam⁹ dño deo nr̃o: qm̃ iust⁹ liberalit̃ seruit. iniustus aũt ꝯpedit⁹ seruit. Joh. chry. sup̃ mat. Volũtates bone sic suaues sũt apđ deũ: quẽadmodũ apđ hoĩes odoriferi flores. Idẽ. Sicut pctm̃ op⁹ sine volũtate nõ facit: ita ⁊ iusticia ex ope nõ ꝯsũmat̃ nisi ⁊ volũtas affuerit. Idẽ. Illa ẽ gl'iosa. sup̃ li. ij. de ꝯtinẽtia tact⁹. Idẽ. Debet volũtas. s̃. li. ij. de gr̃a. Berñ. đ li. ar. Ordinatio est oĩmoda ꝯuersio volũtatis ad deũ. et ex tota se volũtaria deuotaq̃ subiectio. Idẽ ĩ epi. Regnũ dei ĩtra nos est. Quid ẽ hoc regnũ? sana ⁊ libera volũtas hoĩs: ita se ꝯformãs volũtati đi vt nihil velit qđ sciat ei displicere: nihil

nolit qđ sciat ei placere. Anſ. de silitu. Uolũtas bona est q̃ dei volũtati subiecta est: qñ id vult qđ deꝰ vult illã velle ꝺbere. ⁊ iusta siue recta dicit qñ id qđ deus vult illã velle debere amplectit. Idē. Non sꝑ velle debemꝰ qđ deꝰ vult: sed ħ velle debemus qđ deus vult nos velle debere.

De trãquillitate.

Capitulũ II.

Rego. i regi. Nulliꝰ vos ibi lĩgua implicet: vbi ꝓscientia nõ accusat. quẽ enĩ ꝓscientia defendit: ⁊ inter accusatores liber est: ⁊ liber vel sine accusatõne esse nõ potest: si sola que interiꝰ addicit ꝓscientia accusat Idē i moza. Pioꝛ ꝓscientie grãde sibi ꝓferri pmiũ credũt: cũ de q̃busdã modo suis illicitis actõibꝫ arguunt. ꝓponũt enĩ ante oculos cozdis: qz districtũ dei iudiciũ tãto veriꝰ tũc sup eos mitigabit: q̃nto nũc acrius homine arguẽte puenit Aug⁹ ꝺ cathe. ru. Tu q̃ verã reqez que post hãc vitã chzistianis pmittit queris. etiã hic eam inter amarissimas vite hꝰ molestias suauẽ gustabis: si eꝰ q̃ eã pmisit ꝓcepta dilexeris. cito enĩz senties dulciores esse fructꝰ iustitie q̃z iniq̃tatis. ⁊ veriꝰ atq̃z iocũdiꝰ gaudebis de bona ꝓscia ĩter molestias. q̃z de mala inter delicias Idē sup gene. ad lr̃am. Etiã i ipo hoie leticia q̃ dazꝫ bone ꝓscie padisus est. Unde ⁊ eccl'ia i sctis rpanter ⁊ pie ⁊ iuste viuẽtibꝫ padisꝰ recte dicit: pollens affluẽtia gr̃aꝝ castitatisq̃z delicijs Ambro. Bñ sibi ꝓsciꝰ. ꝺ. li. ij. ꝺ ꝓstãtia. Isi. de sum. bo. Sp ꝓscia serui dei hũilis esse debet ⁊ tristis: vt. s. p humilitatẽ nõ supbiat: ⁊ p hũilẽ merorẽ coz ad lasciuiã nõ dissoluat. Bern̄. sup cãti. Sufficit aduersũ os loq̃ntiũ. iniq̃ opinio bonoꝝ cũ testimonio ꝓscie Idē. Omis gl'ia sctoꝝ intus nõ foris ẽ. hoc ẽ: nõ i flore feni: aut in oze vulgi: sed i dño Idē ꝺ ꝓside. Perfecta cuiq̃z ⁊ absoluta excusatõ est testimoniũ ꝓsciẽtie sue. mihi enĩ p minimo est vt ab illis iudicer q̃ dicũt bonũ malũ: ⁊ malũ bonum Idē. Magne diuitie bona ꝓscientia. ⁊ reuera q̃d diti⁹ in reb⁹: aut q̃d dulcius: q̃d in terra q̃etiꝰ atq̃z securiꝰ? Bona ꝓsciẽtia damna rez nõ metuit: nõ verboꝝ ꝓtũelias: nõ cozpis cruciat⁹. q̃ppe q̃ ⁊ morte ipa magis erigit q̃z ꝺiecit Jꝺ Bona bone ꝓscie reuirescũt in laboribꝫ: ñ arescũt: nec in morte euanescũt: sed reflorescũt: letificãt viuentẽ: morientẽ cõsolãt: reficiunt mortuũ: nec deficiũt in eternũ Seneca i epi. Sapiẽs nunq̃z sine gaudio est: gaudiũ aũt hoc nõ nascit nisi ex virtutuz conscientia.

De taciturnitate.

Capitulũ III.

Rego. in moza. Discrete vicissitudinũ pẽsanda sunt tpa. ne aut cuz restringi debz lĩgua: p verba se inutilit soluat: aut cũ loqui vtiliter potest semetipaz pigra restringat. Idē. Si ab ĩcrepatione idcirco reticem⁹: qz ꝺ nos insurgere derisoꝛis odia formidam⁹: nõ iã lucra dei q̃rim⁹: sed nostra. Idē. Proximoꝝ mala. Sup li. ij. de ꝓsensu Idez. Quoties auditozes nr̃i nr̃a volũt q̃ laudãdo ꝓgnoscere: nõ aũt sua puersa mutare: oĩno taceamus. ne si ostentatõis studio ꝟbũ dei loq̃mur: et illoꝝ culpa que erat esse nõ desinat. ⁊ nr̃a q̃ nõ erat fiat Idē i ome. Imitatõe dei gl'iosiꝰ est tacẽdo iniuriã fugere q̃z respõdendo supare. Idez sup ezech. Quasi qđ daz nutrimẽtũ ꝟbi ẽ cẽsura silẽtij. ⁊ recte p excrescẽtẽ q̃z gr̃am sermonẽ accipit q̃ ordiate antea p hũilitatẽ tacz Jꝺ Sicut mali deũ exaspant q̃ loquũt ⁊ faciunt mala. ita nõnunq̃z boni exaspant q̃ reticẽt bona. Idē i pasto. Qui ꝓximi mala respiciũt. et tñ silẽtio lĩguã pmũt: q̃si cõspectis vulneribꝫ vsuz medicamis subtrahũt: et eo mortis auctozes fiũt q̃ min⁹ quẽ poterãt curare nolũt. Hiero. i epi. Hũ q̃z de mulieꝝ formis disputes. nec quid i cuiusq̃z domo agit: alia dom⁹ p te nouerit Aug⁹ de mẽdacio. Licz vl' disertoi ac disputatori ac ꝑdicatoi reꝝ etnaꝝ: vl' narratoi atq̃z ꝓnũciatoi rez tpaliũ ad edificandã religiõem atq̃z pietatẽ ꝓtinentiũ. occultare in rpe q̃cq̃d occultandũ videt: mẽtiri autẽ nunq̃z. Idē de bap. puu. Ubi de re obscurissima disputat: nõ adiuuantibus diuinaꝝ scripturaꝝ certis clarisq̃z documẽtis: cohibere se debz hũana ꝑsũptio: nihil faciẽs in partẽ alterã declinãdo Idē. Magꝭ innocẽtes. Supza li. iij. ꝺ remissiõe Idē ibidē. Tu vuln⁹. Isi. i syno. Tpe ꝓgruo loq̃ze: tpe ꝓgruo tace: nõ

loq̃ris nisi interrogat⁹ fuer⁊ .nõ dicas p⁹ q̃ audias ¶ Idē. Ab ocioso sermõe ꝓpe/ scelinguã:caue fabulas ĩeptas .aniles fa bulas nõ req̃ras: ĩania ẏba non garrias: ¶ Idē. Uis ẏtutes tuas augere:ꝓdere noli ¶ Idē. Fuge videri qđ esse meruisti: qđ manifestãdo potes amittere:tacẽdo cu stodi. ¶ Amb. sup lu. Rarior tacẽdi ẏtus q̃ loq̃ndi ¶ Idē đ of. Quãpl'es vidi loq̃n do ĩ pctm̃ incidisse: vix quẽq̃ tacẽdo:iõq̃ tacere nosse q̃ loq̃ difficili⁹ ẽ. ¶ Idē. Q̃n nobis aliq̃s ꝓuiciat: lacessit: ad violẽtiaz ꝓuocat:ad iurgiũ vocat:tũc silẽtiũ exerce am⁹:tũc muti fieri nõ erubescam⁹ ¶ Ber. de ꝓside. Utilis sp custodia oris:q̃ tñ affa bilitatis grãm nõ excludat.g̃ vbiq̃ frenã da ligua p̃ceps :maxime autez in ꝓuinio. ¶ Idē. Hemo frẽs. Infra de correptiõe. ¶ Glo. leui. xxv. Qđ gula peccauit ieiuni um corrigat.qđ garrulitas admisit:silen/ tiũ deleat.et similit cõtrarijs curent p̃ria.

De exercitio.

Capitulũ IIII.

¶ Rego. ĩ regi .Apud dñm nõ g̃d⁹ elegãtior .sed vite melioris actio ꝓbabat. ¶ Idē. Qui eccl'iasticis famu/ lant obsequijs :eccl'iastica vt possibilitas exigit debẽt adipisci subsidia. ¶ Idem. Justiciã quã mẽte geritz:oport⁹ corã hoi/ bus luce opez demõstretis ¶ Idē ĩ mor. Cũ op⁹ crescit p̃mũ fiducia,ꝓficit. cũ ve/ ro op⁹ torpuerit :spes a remũeratõe lassa scit ¶ Idē. Iste ĩ hac vita iustoz labor ẽ. vt semetipos inueniãt :inueniẽtes flendo atq̃ corrigẽdo ad melioza ꝓducãt ¶ Idē Sic̃ malis securitas p̃sens labor ẽ. ita bo nis p̃sens labor ꝑpetuã securitatez parit. ¶ Ja. Scti viri mime exultãt cũ ꝓgscũt q̃ faciant.sz cũ faciũt q̃ cognouerũt.etsi ĩ/ telligẽdo ꝓgaudẽt muneri largitoris:me/ rẽtes tñ ꝓsiderãt debitũ opis. ¶ Idē sup ezech. Actiua vita ẽ panẽ esurienti tribue/ re. verbũ sapie nescientẽ docere:errãtẽ cor rigere:ad hũilitatz viã supbientẽ p̃mum reuocare:infirmãtis curã gerere: z ꝓmissi nobis q̃liter subsistere valeant dispensare. ¶ Idez. Cõsiderandũ nobis est op⁹ no/ stz q̃le sit .q̃ cogitatio in ope:q̃ intẽtio in cogitatõe ¶ Idē. Quid iã de scriptura sa cra didiceris:et q̃ntũ p̃mũ tacit⁹ amel: in latitudĩe boni opis ostẽdes ¶ Idem in dial'. Op⁹ ex dono est:nõ donũ ex ope: oẽ q̃ppe op⁹ dona p̃ueniũt:q̃uis ex subseq̃n ti ope ipsa etiã dona subcrescũt. ¶ Isid. ĩ syno. Precaue ociũ :nõ diligas ociũ: non ducas vitã in ocio: fatiga corp⁹ laboribꝫ: exerce opis cuiuslibet studiũ ¶ Jõ. Bra ui⁹ libido vrit quẽ ociosũ inuenerit:cedet aũt libido rebꝫ:cedet opi:cedet industrie z labori. ¶ Idē de sum. bo. Nihil iuuat q̃ inter bonũ z malũ sensu prudẽtiore discer nim⁹:nisi ope:aut male cogitata caueam⁹ aut bona ĩchoata faciam⁹ ¶ Idē. Dei ser uũ sine intermissiõe legere:orare: et opari opter:ne forte mentẽ ocio deditã spũs for nicatõis surripiat.cedit enĩ labori volup/ tas .animũ autẽ vacãtem cito p̃occupat. ¶ Joh. chrys. sup mat. Qui habẽt spm̃ dei nõ sunt ꝓtenti sedere ociosi.sz ipe spũs q̃ est in eis vrget eos aliq̃d bonũ appẽdere. ¶ Idē de ꝓpũc. Merces maior tibi auget q̃n nõ spe mercedis oparis :sz stu/ dio placẽdi ¶ Aug⁹ ĩ ser. Noli esse piger ĩ ope cui⁹ mercedẽ desideras.si quẽ et tuip se mercẽariũ ꝺuxisses:nõ añ mercedem numerares q̃s in ope exerceres. ¶ Idē de bap. paruu. Propter hoc de paradiso emis/ sus adã ꝺ eden habitauit.i.ꝺ sedẽ delicia/ rũ:vt significaret q̃ in laboribꝫ q̃ sunt de/ licijs ꝺrũ erudiẽda est caro pctĩ. ¶ Idē đ ope mona .Nullo mõ decet vt in ea vita vbi senatores fiũt laborios'i: ibi fiãt opifi/ ces ociosi.et q̃ veniũt relictis delicijs qui fuerũt p̃dioz dñi: ibi sint rustici delicati. ¶ Idē ĩ glo. sup. i. Thi. v. Qui ad pedes fratz inclinat.in corde vel excitat vel si iã inerat ꝓfirmat hũilitatis affect⁹ ¶ Idem Uis desideriorz. Infra in. c. de desiderio. ¶ Berñ. de ꝓside. Si labor terret:merces suadet. vnusq̃sq̃ enĩ pm suũ laborẽ merce/ dẽ accipiet ¶ Idez ĩ epi. Nõ ex foliis: nõ ex floribꝫ. sed ex fructu arbor bona mala ve cognoscit.deniq̃ a fructibꝫ eoz cogno scetis eos .opa g̃ z nõ ẏba discernũt inter filios dei z filios diffidẽtie. ¶ Idē đ amo re dei. Quãuis adhuc nõ videat ocul⁹:nõ cesset opari man⁹. vt q̃ pficere vult in ma gno:fidelis sit ĩ mĩmo: z ĩ eo qđ ex ꝓdito/ ris largitate iã p̃rogatũ habz vis p̃tis: officiũ exhibeat bone volũtatz. ¶ Idem. Miserere anime .Sup li. ij. de ꝓtritõne.

Sene in epla. Satis multū tpis sparsimus: incipiamus vasa in senectute colligere. in freto vitā: moriamur in portu.

De innocētia

Capitulū V.

Rego. in moral'. Plerūq; res ql̄ibet inocēti mēte ꝓspicit: sz ipo cō spectu anim⁹ ꝓcupiscētie gladio ꝓfoditur. Hō enī dauid vrie ꝓiugē iō studiose ſspexit qz ꝓcupiuerat. sz poti⁹ iō ꝓcupiuit qz incaute respexit. Idē. Nil simplici coꝛ de felici⁹: qz q̄ innocētiā erga alios exhibz nihil est qđ pati ab alīs formidet. Idē. Illū facit hūana derisio deo ꝓximū quez ab hūanis p̄uitatib⁹ vite innocētia seruat alienū. Idē. Si mētis innocētia custodiť: et si q̄ foꝛis infirma sunt q̄nq; roboꝛātur. Idē ī regis. Sicut multoꝛ iā experimento didicim⁹: in dāno expendit q̄q̄d cū peccato ꝓgregat. Si igit vultis nihil iniuste pdere: sūmope studete de iniusticia nihil hr̄e. In terrenis cī reb⁹ sp cā damni est oꝛigo peccati. Idē Uosmetip̄os ita ante ꝓspectū oip̄otētis dñi in bonis opib⁹ debetis exhibere: vt inueniri in vestra actōne neq̄at qđ ab eodē deo iudice pcuti vel hoīe insidiāte valeat accusari. Idē ī pasto. Fit plerūq; deo gt̄ioꝛ amoꝛe ardēs vita post culpā: q̄ securitate toꝛpēs innocētia. Ambō. de of. Hoc est innocētē esse ignoꝛare qđ noceat. etsi circūscribit ab aliq̄: de oīb⁹ tū bene iudicat q̄ fidē esse in oīb⁹ arbitrat. Idē. Btām vitā efficiūt tranq̄llitas ꝓsciētie: t securitas innocētie. Jō de p̄nia. Facil⁹ inueni q̄ innocentiā seruauerint: q̄ q̄ ꝓgrue egerint p̄niaz. Hiero. in epi. Malicia: odiū: atq; inuidia: q̄ vl' maxima: vel sola semia sūt nocēdi: christiana a se aīa ꝓpellat: neq; manu tm̄ aut līgua: sz coꝛde quoq; custodiat innocētiā. Jō Tū demū letare de innocētie ꝓsciētia: si cū potes adiuuare nō desistas. Job. chry. in ser. Gaude innocētia t exulta. gaude in q̄: qz vbiq; illesa es: vbiq; secura. si tentaris ꝓficis. si hūiliaris erigeris. si pugnas vincis: si occideris coꝛonaris. Augusti. sup psal. cētesimū. Duob⁹ modis nocz hō. si facit miseꝛ: vl' si dꝫ. Jnocēs vero est q̄ nec sibi nec alīs nocet. Idē dꝫ ci. dei. Absit a mēte christiana q̄ in deo suo spe ꝓposita cui⁹ adiutoꝛio innitiť: vt mens talis cuiuslibet carnis voluptatib⁹ ad cōsensuz turpitudis cedat. q̄ si illa ꝓcupiscētia vel inobediētia q̄ in mēbꝛis habitat p̄ter nr̄e volūtatis legē q̄si sua lege mouet: q̄nto magis absq; culpa ē in coꝛpe nō ꝓsētiētis si absq; culpa est in coꝛpoꝛe dormientis. Idē. Pertinet ad innocētē officiū nō solū nemī malū inferre: verūetiā cohibere a pctō: vel punire pctm̄: vt aut ip̄e q̄ plectit coꝛrigat exp̄imēto: aut alīj terreāt exēplo. Idē. Sicut nō est bñficētie. s. de remissiōe. Idē ibidē. Magꝫ innocētes. Idē de vita christiana. Nihil dꝫ digni⁹: nihil chariꝰ esse p̄t: q̄ vt innocentia tota obseruatōe teneat. licet enī q̄s in alīs opib⁹ deuot⁹ appareat: si illā nō habuerit sibi frustra blādit. Cassiod. in li. de aīa. Uir fixus pur⁹ innocu⁹ omnes laudat. se sp accusat: vt ꝓplaceat vniuersis sibi soli displicet. Bern̄. de ꝓside. Nō eris innocens: si aut punias cū cui forte esse parcēdū esset. aut parcas ei q̄ fuerat puniēd⁹. Ans. de similitu. Si hinc pctī pudoꝛē: t illinc cernerē iferni hoꝛroꝛē: t necessario vni eoꝝ habere imergi: pus me in ifernū imergerem q̄ pctm̄ ī me ímitterē. Nullē enīz pur⁹ a pctō t innocens gehēnā intrare: q̄ soꝛde pollut⁹ celoꝝ regna tenere. cū ꝓstet solos malos in iferno toꝛqueri. t solos bonos in celesti bitudine foueri.

De excusatōne.

Capitulū VI.

Rego. ī moꝛa. Just⁹ et si q̄d vnq̄ delinq̄ndo loq̄t: tñ dignū nō ē ut ab iniustis et p̄ue viuētib⁹ iudicet. Idē Cū q̄stibz. s. li. i. de paupib⁹. Aug⁹ in epi. Discam⁹ in silitudīe opm discernere a īos opantiū: ne clausis oculis calūniemur: t benīuolos p nocētib⁹ accusem⁹. Idē ī ser. dñi in mōte. Ea facta q̄ dubiū ē q̄ aio fiāt in meliozē ptē interp̄temur. Jō. Nō rep̄hēdamus ea q̄ nescim⁹ q̄ aīo fiāt. neq; ita rep̄hēdamus q̄ manifesta sūt vt despem⁹ sanitatē. Ber̄. sup can. Cave aliene ꝓuersatōis esse aut curiosus explorator: aut temerari⁹ iudex: etiāsi ꝓpera actū q̄d dep̄hēdas: nec sic iudices p̄imū: magis aūt excusa intentōem si op⁹ nō potes. puta ignorantiaz: puta subreptōnem. puta

casum. q̄ si omnē oīno dissimulatōem rei certitudo recusat: suade nihilomim⁹ ipe tibi: ⁊ dicito apud teip̄m. vehemēs fuit tentatio. q̄d de me illa fecisset si accepisset in me similit̄ ptātem? Idē. Si is q̄ d̄ claustro est eū q̄ versat̄ in ppl'o interdū minus discrete sese agere dep̄hēdat. v̄bi gr̄a: in v̄bo: ī cibo: in somno: ī risu: in ira: ī iudicō: nō ad iudicandū cōfestim ꝓsiliat: sz memi nerit scriptum. Melior est iniq̄tas viri q̄ꝫ bñfaciēs ml'ier. Nā tu q̄dē in tui custodia vigilās bñfacis. sz q̄ iuuat ml'tos ⁊ meli⁹ facit ⁊ virili⁹. qd̄ si īplere nō sufficit absq̄ aliq̄ iniq̄tate. i. absq̄ q̄dam ineq̄litate vite ⁊ ꝯuersatiōis sue. memēto quia charitas operit multitudinē pctōꝝ. Señ. in epi. Sapiēs nō v̄tit oīa in pei⁹: nihil q̄rit cui imputet casuz. ⁊ pctā hoīm ad fortunam poti⁹ refert. nō calūniat̄: nec v̄ba n^c vult⁹. q̄cq̄d accidit benigne interp̄tando leuat. Idē. Semp̄ q̄cq̄d dubium est hūanitas inclinat in meli⁹.

De discussione.

Capitulū VII

Grego. ī mora. Justi viri cū districtiōez vēturi iudicꝫ ꝯtēplāt̄: pctā sua ad memoriā reducūt. deflēt q̄ ꝯmiser̄t. districte se iudicāt ne iudicent̄. Idē Dominū tāto q̄s securi⁹ expectat: q̄nto q̄tidie vitā suā suspect⁹ examīat. Idē. Electi ītra sinū cordis aduersū se q̄cq̄d se impugnat enumerāt. ibi añ ocl'os suos om̄e qd̄ defleāt coaceruāt. ibi q̄cq̄d p̄ iraz districti iudicis discerni possit intuēt̄. ibi tot patiūtur supplicia q̄t pati timēt. nec deest ī hoc iudicio mēte ꝯcepto om̄e mīsteriū qd̄ punire reos suos pleni⁹ debeat. Nā ꝯscīa accusat. rō iudicat. timor ligat. dolor excruciat. Idē. Qui semetip̄m p̄us nō iudicat. q̄d ī alio recte iudicz ignorat. Joh. chrys. ī ser. Qñ accubueris sup̄ stratū tuū ⁊ neminē īfestū paterꝫ: añq̄ꝫ veniat tibi sōnus ꝓfer ī mediū codicē ꝯscīam tuā: ⁊ remīscere pctā tua. si q̄d in v̄bo seu in facto vel in cogitatōe peccasti. Aug⁹ de vera reli. Spirital' hō oīa iudicat: qz sup̄ oīa ē qñ cū deo est. cū illo est aūt qñ purissime ī telligit: et tota charitate qd̄ intelligit diligit. Idē. Nō facile. s̄. li. i. de iudicibus. Idē de v̄bis do. Nihil ē qd̄ sic q̄sq̄ cogitare debeat nisi vt ī semetip̄m ocl'os cōuertat: se discat: se discutiat. se inspiciat: se q̄rat: et se īueniat. ⁊ qd̄ displicz necet: ⁊ qd̄ placz optet ⁊ plātet. Ber̄. sup̄ can. Spiritual' hō oīa dijudicat ⁊ ip̄e a nemīe iudicat̄. iudicabo ꝓinde mala iudicabo ⁊ bōa. mala melioribꝫ curabo corrigere actibus. diluere lachrymis: punire ieiunijs: ceterisq̄ sctē laboribꝫ discipline. ī bonis de me sētiam hūilit̄. ⁊ iuxta p̄ceptū dñi seruū me inutilē r̄putabo. Id̄. Babyloniorꝫ manifesta sunt pctā p̄cedētia iudiciū: ⁊ ñ egēt scrutinio: sz supplicio. mea autē q̄ videor monach⁹ ⁊ hierosolymita pctā certe occl'ta sunt noīe ⁊ habitu mōachali obumbrata: ⁊ idcirco necesse erit subtili ea īuestigari discussiōe. Multa. s̄. li. ij. de prudentia. de intelligētia. Señ. ī epi. Qd̄ hoīes d̄ alijs libētissime faciūt: d̄ te apd̄ te male existima: assuesces ⁊ dicere verum ⁊ audire. Idē Clamo mecū ip̄e. nūera annos tuos: ⁊ pudebit eadē velle q̄ volueras puer. hoc deniq̄ tibi circa mortis diē p̄sta. moriant̄ ante te vicia

De mortificatōne.

Capitulū VIII

Grego. ī mora. Tāto mēs melius ad sup̄na appetēda ꝯponit̄: q̄nto ab illicitꝫ arti⁹ corp⁹ edomat̄. Id̄ ī ome. Nisi q̄sq̄ a semetip̄o deficiat: ad eū q̄ sup̄ ip̄m est nō appropinq̄t. nec valz app̄hēdere qd̄ sup̄ ip̄m ē: q̄ nescit mactare quod ē. Aug⁹ ī regula. Carnē vr̄az domate ieiunijs ⁊ abstinētia esce ⁊ pot⁹ q̄ntū valitudo p̄mittit. qñ aūt aliq̄s nō p̄t ieiunare: ñ tñ extra horā p̄ndij aliq̄d alim̄torꝫ sumat nisi cū egrotat. Idē de vidui. Facilius ꝯcupiscētia refrenat̄: q̄ nulla expectatōne succēdit̄. Idē de singula. cleri. Amputāda sunt oīa nobis q̄cūq̄ igniferi fomitis sulphurātibꝫ flāmis scatēs fornax ebulliētis carnis exestuat. ne vl' tenuis q̄dē scintilla seruata maiora ꝯflet incēdia. Isi. d̄ sū. bo. Mori optet hoīez ī carne mundo: ne moriat̄ in aīa christo. Nā tūc q̄sq̄ viuere dicit̄: si f̄m seculū moriēs in solo d̄o viuere delectet̄. Cassiod̄. de anīa. Ue carni q̄ hic sup̄ata nō fuerit. Nā q̄ ī hac conuersatōe vincit̄: illic sine dubio coronabit̄. Bern̄. in epi. Duri⁹ tractandū quidē ē

corp⁹ ne rebellet: ne insoleſcat. ſic tñ vt ſ/ uire ſufficiat: qz ad ſeruiendū ſpūi datū ē. nec ſic habēdū eſt tāq̄ ꝓpt illud viuam⁹: ſed tanq̄ ſine q̄ viuere ñ poſſum⁹. Señ. in epi. Uetas me celo intereſſe .i. iubes me viuere capite demiſſo. Maior ſū z ad ma ioza genit⁹ q̄ vt mancipiū ſim mei corpis. qđ eq̄dem nō aliter aſpicio q̄ vinculū ali qđ libertati mee circūdatū ¶ Idē. Lōtē pt⁹ ſui corpis certe libertas ē ¶ Idē. Do neſtū ei vile ē. cui corpus nimis chaz eſt. agaſ eius diligētiſſime cura. ita tñ vt cum exiget rō: cū dignitas: cū fides: mittēduz ſit ī ignes. ¶ Idē. Hāc ſanā z ſalubrē foz mā vite tenete: vt corpi tm̄ indulgeatiſ: q̄n tū bone valitudini ſatis ē. duri⁹ etiā tra/ ctandū eſt: ne animo male pareat.

De diſcplina

Capitulū IX.

§ Rego. in regi. Cū ſit ꝓpriū diſci/ pline ab illicitis ꝓhibere: z exceſ/ ſus culpaz ſalubriſ reſecare. ſtudioſe eiuſ ſeruāda cēſura eſt. Nā ſi negligiſ: cūcta ī ꝓfuſiōem deueniūt: dū vn⁹ ꝺſtruit q̄q̄d eam cuſtodiēdo alter edificat ¶ Idē Si cut nos. ē. li. i. de ꝑlatis bonis. ¶ Idez in moza. Scti viri cū hui⁹ mūdi ptāte fulci uniſ. tāto ſub maiori mētis diſciplīa ſe re/ digūt: q̄nto ſibi p impatiētiā ptātis ſuade ri illicita q̄ſi licenti⁹ ſciūt. ¶ Idē. Sol⁹ ī illiciſ nō cadit: qui ſe aliq̄n z a licitis cau te reſtrīgit ¶ Idē. Intentōi aīe ſi exterior euagatio claudiſ: interior ſeceſſus apitur. Nā quo extra ſe ſpargi ꝓpt diſciplinam mēs nō poteſt: eo ſup ſe intēdere ꝓfectū ꝑt. qz et in altū creſcere arbor cogiſ: q̄ ꝑ ra mos diſtēdi ꝓhibeſ. ¶ Idē. Mēs muta bilitatis ſue pōdere ad aliꝺ ſp impellit q̄ſ eſt: et niſi ī ſtatu ſuo arta cuſtodie diſcipli/ na teneaſ. ſp in deteriora dilabit ¶ Idē. Sā cti viri. ē. li. ij. de ꝑtinētia vſus ¶ Idem. Tm̄ apud dñm obligatiores ſum⁹: q̄nto apꝺ hoīes inulte peccam⁹. Diſciplīa aūt nr̄a ſubditos diuio iudicio tāto liberiores reddit: q̄nto hic eoz culpas ſua vīdicta ñ deſerit. Idē. Pctā q̄ feriri. ē. li. ij. de do/ nis. ¶ Ambro. ī epi. Nō natura ſeruū fa cit: ſed inſipiētia. nec manumiſſio libez: ſz diſciplina. ¶ Idē. Si q̄ris viā ſapie z di ſcipline: colere deū: atq̄ ei ſubditū eſſe ſa/ piētia eſt: abſtinere aūt a pctō diſciplīa eſt ¶ Idez de vidui. Pria inſtitutōis ē diſci plina culpā auertere: z ſcda ſtutē infūde re. ¶ Ypa. de. xij. abuſiuis. Diſciplina ē ordinata moz correctio: z maioz p̄cedētiū regulaz ob ſuatio ¶ Berñ. ī epi. O q̄ſ cō poſitū reddit oēm puellaz corpis ſtatuz: nec nō mētis habitū diſciplīa: ceruicē ſub mittit: ꝺponit ſupcilia. ꝓpōit vultū: ligat oculos: cohibet cachinnos. moderaſ lin/ guā. frenat gulā: ſedat irā. formar inceſſū. talib⁹ decz pudicicie veſtē diſtīgui marga ritis ¶ Idē. Nō oportz. ſup ꝺ puidētia. li. ij

De cruce ſpūali

Capitulū X.

Rego. in omeſ. Crux a cruciatu dicit. z duob⁹ modis crucē dñi ba iulam⁹. cū aut p abſtinētiā carnē afficim⁹. aut p ꝓpaſſiōz, primi neceſſitatē illi⁹ nr̄az putam⁹. ¶ Idē ī moſ. Oz paul⁹ nec mōi gl'iaz q̄rebat: nec a mōi gl'ia ipe q̄rebaſ: et ſe mūdo: et mūdū ſibi crucifixū ē gl'iaba tur ¶ Idē. Cū vicijs z ꝓcupiſcētijs carnē crucifigim⁹: ſi ſic gulā reſtrīgim⁹: vt iā de mūdi gl'ia nil q̄ram⁹. Nā q̄ corp⁹ macerat ſz honorib⁹ anhelat: crucē carni ī rulit. ſed mōo p ꝓcupiaz pei⁹ vinit ¶ Aug⁹ ī glo. gaſ. v. ſup illō. Qui chriſti ſunt. Cōgruit nr̄e deuotōi vt q̄ dñi crucifixi paſſionē ce lebram⁹: rep̄mēdaz carnaliuz voluptatū crucē nobis faciam⁹? ¶ Idē ī ſer. Tota vi ta chriſtiani homis ſi fm̄ euāgeliū viuat: crux atq̄ martyriū ē. ¶ Iero. Licz ſpar ſo crine. ē. li. iij. de ꝓpinq̄tate ¶ Ambr. ſup lu. Nō amāti diuitias: nō amāti honoreſ. nō amāti q̄ ſua ſūt: ſz q̄ ieſu chriſti. ñ amā/ ti q̄ videnſ: ſz q̄ nō videſ. nō cupido vite: ſed ei q̄ feſtinat diſſolui et cū chriſto eſſe: crucifix⁹ eſt mūd⁹. hoc eſt enī crucē tolle/ re et ſeq̄ chriſtū: vt z nos ꝓmoriamur z cō ſepeliamur cū eo ¶ Ysi. de ſū. bo. Qui cru cē portat dz et mūdo mori. nā ferre crucez mortificare ſeip̄m ē: ferre z ñ mori ſimula tio hypocritaz ē ¶ Berñ. de floribꝫ. Mi ra res. nihil formidoſi⁹ hoi q̄ſ crucē pa ti. ſz q̄re timēt hoīes crucē: qz latrōes ſūt. ſi latrōes nō eſſent. crucē nō timerēt ¶ Iō Circuire poſſum dñe celū z terrā: mare z aridā: et nuſq̄ te inueniā: niſi tm̄ in cruce. ibi dormis: ibi paſcis: ibi cubaſ ī meridie.

Crux enī tua fides est:cui⁹ latitudo cha/
ritas:lōgitudo lōganimitas:altitudo spes
pfūdū timor. In hac cruce te ī uenit q̄cū
q̄ te ī uenit. In hac cruce anīa suspēdit a
terra:ꝛ dulcia poma ō ligno vite decerpit
Idez ī apolo. Ue portātib⁹ crucē:nō si
cut saluator suā:sz sic̄ ille cyrene⁹ alienam.
ve citharedis citharizantib⁹:nō vt illi de
apocalypsi ī citharis suis:sz ve vt hypocri
te ī alienis Idē. Ue sel' ꝛ ve itez paupi
bus supbis:ve inq̄z sel':ꝛ ve itez portāti/
bus crucē christi:ꝛ nō seqntib⁹ christū. qz
nimiz cui⁹ passiōib⁹ pticipāt hūilitatē se
crari negligūt. duplici q̄ppe ꝓtritōe ꝓterē
tur q̄ hmōi sunt. cū ꝛ hic p tpali gl'ia se af
fligāt:ꝛ in futuro p̄ inf̄na supbia ad etna
supplicia ptrahent Idez ī ser. Neminē
audiam⁹ frēs:nō carnē et sanguinē. nō spi
ritū quēlibet descēsuz a cruce suadentē:p/
sistam⁹ ī cruce:moriamur in cruce:depo/
namur alioz manib⁹:nō nr̄a leuitate.

De certamine.

Capitulū XI

Rego. in dial'. Sine laboris cer/
tamie nō est palma victorie Jō
Nonunq̄z dñs eis etiā q̄b⁹ magna dona
tribuit:qua q̄dā repbensibilia relinq̄t. ut
sp habeāt ō qō bella gerāt:ꝛ deuictis ma/
gnis hostib⁹ mentē nō erigant qñ eos ad/
huc aduersarij etiā minimi fatigāt Jō
Uos q̄ viā. Infra de religiōe Idē ī mo
ral'. Sp est ad certamē aduersarij erigēd⁹
anim⁹:sp ō occultas insidias cautela,pui
dēda Idē. Scio qz p infirmitatē ꝑcū/
diā plerūq̄z guiozis est certaminis ꝓmissa
pctā,pdere:q̄z nō admissa vitare. ꝛ vnum
qō q̄z malū q̄uis robusti⁹ videt:tñ hūli⁹
pdit Idē. Labor ptrahit pugne:vt cre
scat corona victorie Jō. Minor ē. sup̄
li. ij. de clemētia Idē. In iniq̄tate ꝓcep
ti:et in delicto editi:p insite corruptōnis
molestias:pugnā nobiscū huc deferimus.
quā cū labore vincam⁹. Idē. Excitat
hostis in puocatōem certamis: cū ius a/
miserit puerse dñatōis Aug⁹ ī epi. Nō
debet cū pliaz infringi qui vult post pliuz
coronari. vires illo submīstrāte certantib⁹
q̄ ꝑparat ineffabilia dona victoriis. Jō
Cōtra istā genitaliū. sup̄ li. ij. de ꝓsuetu/
dine. Idē de ꝑbis do. Ecce baptisati
sunt oēs: iustificati sunt a pctis. restat tñ
lucta cū carne:cū mūdo:cū dyabolo. Qui
aūt luctat aliq̄n ferit:aliq̄n pcutit:aliquā
do vincit:aliq̄n p̄imit. Joh. chrys. de
cōpūc. Nri agōis tp⁹ in q̄ ascripti vide
mur,p risu penā habet. laudē ꝙ p luctu.
ꝛ p tribulatōib⁹ salutē ꝓfert. Idē super
mat. Incipe resistere desideriis tuis:ꝛ tūc
ītelliges q̄z fortes sunt spūs desideriozuz
maloz q̄ te psequunt. hec ē pugna piculo
sa.ꝛ hec ē gl'iosa victoria:q̄ potuerit odire
qō amat:ꝛ amare qō odit. Ambro. sup
lucā. Corona ꝓposita subeūda certamia
sunt. nemo potest nisi vicerit coronari. ne
mo p̄ vincere nisi ante certauerit. ip̄ius
q̄z corone maior ē fruct⁹ vbi maior est la/
bor Leo papa ī ser. Uim sibi factura ē
anima:vt palmā laboz quā sibi subtrahi
multis inimicis aduersantib⁹ sentit: viribꝫ
ꝓtēdat eripe Jsid. de sū. bo. Neq̄z ī se
nectute ꝓtinētes vocādi sunt: q̄ in iuuētu
te luxuriose viverūt. tales nō habēt p̄miū
qz laboris certamē nō habuerūt. eos enīz
expectat gl'ia:in q̄b⁹ fuerūt laborio sacer/
tamia Hiero. ī epi. Quis sctōz sine cer
tamine coronat⁹ ē? Sol⁹ in delicijs salo/
mō fuit:ꝛ ideo fortitā corruit. Bern. su
p̄ canti. Quātūlibet in ꝟ corpe manēs ,p/
feceris:erras si vicia putas emortua:ꝛ ñ
magis suppssa. velis nolis intra fines tu/
os habitat iebuze⁹. subiugari p̄t:nō exter
miari. Idē. Solet inter p̄mordia. sup̄
li. i. de incipientibus.

De humilitate.

Capitulū XII

Rego. ī mora. Magna q̄ agim⁹
q̄si mima ducim⁹ cū fortioz exē/
pla pēsam⁹. sed tūc apud deū crescūt p me
ritū:cū apud nosmetip̄os p hūilitatē de/
crescūt Idē. Quia p̄ma stulticia angeli
elatio cordis fuit: vera sapia efficit hoīs
hūilitas sue estimatōis. quā q̄s vl' ma/
gna sapiēdo deserit:ꝛ coip̄o vehemēter de
sipit q̄ seip̄m nescit Idē. Electi ne iui/
te curuent in morte: sp̄te curuant in hūi
litate. Idē sup ezech. Ad ꝟ nobis cun
cta de meritis nr̄is incerta sunt:vt vnam
certā gr̄am teneam⁹ hūilitatē. Idez in
ome. Mirāda actio cū elatōe nō eleuat sz
ḡuat. q̄ enī sine hūilitate ꝓtutes ꝓgregat.

in vento puluerē portat. ⁊ vñ aliq̄d ferre cernit: inde deteri⁹ cecat ¶ Idē in dialo. Mens q̄ diuio spū implet habz euidētis sime signa sua. virtutes. s. et hūlitatē. q̄ si vtraq; in vna mēte pfecte ꝓueniūt: liq̄t q; de p̄sentia scti spūs testimoniū ferūt ¶ Jō Qualis q̄sq;. Infra de leticia ¶ Idē i regis. Nō gnde est his nos esse hūles a q̄b⁹ honoramur: q⁹ ⁊ ꝑ seculares q̄libz faciūt. sz illis maxie esse hūles debem⁹: a q̄b⁹ ali q̄ patimur. ꝑs. Vide hūlitatē meā ⁊ inimicis meis ¶ Idē. Ab oīb⁹ corripi: ab oībus emēdari pat⁹ sum. ⁊ solū mihi amicū estimo q cui⁹ liguā añ apparitōnez districti iudicis mee macl'as mētis tergo ¶ Jō Nolo dū in hac carne suz aliq̄ me dixisse si ꝓtigerit: ea facile hoīb⁹ innotescit ¶ Idē Dēs frēs sum⁹ imperatoris prāte ꝓditi ⁊ sāguīe redempti. ⁊ idcirco frēs nr̄os q̄slibz paupes ⁊ abiectos i nullo despicere debemus ¶ Hiero. i ozi. sup vsa. Nō statī multitudis acq̄escam⁹ iudicio. sz electi i p̄nci patū nouerim⁹ mēsurā nr̄az: ⁊ hūliemur sub potēti manu dei. q⁹ dñs supbis r̄sistit: hūlib⁹ dat gr̄az. ¶ Aug⁹ de vgi. Hūlit ad humilē venite si amatis: ⁊ ne discedat⁹ ab illo ne cadat⁹. q̄ enī timz ab illo discedere: rogat ⁊ dicit. nō veniat mihi pes supbie. ¶ Idē. Pergite viā hūlitatis pede: ipe exaltat hūlit⁹ seq̄ntes. quē descēdere n̄ piguit ad iacētes. ¶ Idē. Existimate aliq̄s i occulto supiozes: q̄b⁹ estis i manifesto meliozes ¶ Idez de ci. dei. Qui ꝑa pietate i deū quē diligit credit ⁊ sperat. pl⁹ intēdit i ea in q̄b⁹ sibi displicz: q̄z in ea si q̄ i illo sunt q̄ nō tā ipi q̄z vitati placēt. neq; id tribuit vnde iā placere p̄t: nisi ei⁹ mificoz die cui metuit displicere. de his sanat⁹ gti as agēs: ō illis sanādis p̄ces fundēs ¶ Jō de pflictu. Chr̄ist⁹ hūliauit semetipm: factus obediēs vsq; ad mortē: mortē autez crucis. Si q̄ tāta hūilitate se depmit diuina maiestas. supbire in aliq̄ audet aut debet hūana ifirmitas? ¶ Idē i epi. Absit vt n̄ cū gr̄az actōe lucris meis deputē: si fuero te docēte instruct⁹: aut emēdāte correctus ¶ Idē de tri. Magis optabo a q̄libz reprhēdi: q̄z siue ab errante siue ab adulante laudari. ¶ Isid. de sum. bo. Supflua est hūilitas eoz q̄ se gessisse accusant q⁹ non admiserūt. q̄ vo sine arrogātia bona facta sua pnūciāt: pculdubio nequaq; peccant. ¶ Idē i syno. Descēde vt ascēdas: hūlia re vt exalter⁹. ne exaltat⁹ hūlieris. q̄ enim extollit hūiliat: q̄ exaltat deiicit. q̄ eleuat psternit. q̄ inflat allidit. ¶ Idē. Esto par unus in ocul' tuis: vt sis magn⁹ in ocul' di. tāto enī eris apd deū p̄cioslor: q̄nto fueris añ oc'os tuos despectior. ¶ Joh. chrȳ. i epi. Hūilitas nō tm̄ illa laudat q̄ de pscie tia pcōz euenit: sed ⁊ illa q̄ ex vtute descēdit deo chara ē. ⁊ q⁹ i ea reqescit dñs. ideo oīb⁹ dñat. ¶ Idē sup mat. Hūil'a nll'a capit passiōe. nō ira hūc molestare p̄t. nō glie cupido: nō emulatio: nō zelotypia. ¶ Idē de ꝓpūc. Hoc ve magnū ⁊ mirabile ē. q⁹ is q̄ ve magn⁹ est: nihil de se magni sentit aut loq̄t. sed oīm se vltimū iudicat. ⁊ saluté de sola mificordia dei spat ¶ Cassio. ō aīa. Ad te dñe scte nemo se erigēdo pueit: sed poti⁹ humiliat⁹ ascēdit. cū altissimus sis: primioz redderis supplicatōe curuatis ¶ Bern. sup cāti. Oportz hūiliter sentire de se nitēte ad altioza: ne dū supā seattollit cadat. ¶ Idē. In aīa nō est plane timēda q̄ntalibz hūiliatio: horrenda aūt nimiūq; pauēda: vel mīme temere p̄sumpta erectio. q̄ obrē noli te hō ꝓpare maioribz. noli minoribz: noli aliq̄b⁹: noli vni ¶ Idē. Appetere de hūilitate laudē: hūilitatis nō est virtus sz subuersio. Uer⁹ hūilis vilis vult reputari: nō hūilis p̄dicari. gaudz cō tēptu sui. ꝟ solo plane supb⁹ q⁹ laudes cōtēnit. ¶ Idē in epl'a. Ut castitas siue charitas det: hūilitas meret. q̄m hūilib⁹ deus dat gr̄am. seruat acceptas: q⁹ nō reqescit spūs nisi sup q̄etū ⁊ hūilē: ⁊ fuatas ꝓsummat. nā vtus in ifirmitate: ꝟ est i hūilitate pficit. ⁊ inimicā gr̄e: oīsq; initiū pcī debellat supbiā. ¶ Idē. Hūiliatio via ē ad humilitatē: sicut patiētia ad pacē. sicut lectio ad sciam. si vtutē appetis hūilitat⁹: viam nō refugias hūliatiōis. Nā si nō pateris hūiliari: nō poteris ad hūilitatem puehi ¶ Idē. Nescio q̄ pacto familiari⁹ sp hūilitati ꝓpinq̄re solet diuinitas. deniq; ipsa se induit vt appareret hoīb⁹: substātiam: formā: habitū q; gestauit hūilē: ipi⁹ nobis ꝓmēdans virtutis excellentiā. quā spēali sui voluit honorare p̄sentia ¶ Idē. Sapiētis est ꝓsiliū: q̄nto magn⁹ es hūilia te i omnib⁹. Sapiētie vero p̄cept⁹ q̄ maioz

est vestꝝ: fiat sicut minor. Idē de. xij. g. Humilitatis talis p̄t esse diffinitio. Humilitas est virtus q̄ hō vera cognitōe sui ip̄e sibi vilescit. Idē. Hūilitatis prim⁹ gradus est: corde et corpe semp hūilitatez ostēdere: defixis in terrā aspectib⁹. Secūdus: vt pauca ⁊ ratōnabilia verba loq̄t: ñ clamosa voce. Terci⁹: vt nō sit facilis aut ꝓmptus in risu. Quart⁹: taciturnitas vsq̄ ad interrogatōtem. Quītus: tenere qd̄ ꝯmunis habet monasterij regula. Sext⁹: credere ⁊ ꝓnūciare se om̄ib⁹ viliorē. Septimus: ad om̄ia indignū ⁊ inutilē se ꝯfiteri et credere. Octauus: cōfessio peccatoꝝ. Non⁹: ꝓ obediētia in duris ⁊ asp̄is patiētiam amplecti. Decim⁹: vt om̄i obediētia subdat se maiori. Undecim⁹: vt volūtatē ꝓpriā nō delectet̄ implere. Duodecimus: vt deū timeat: ⁊ memor sit oīm que p̄cepit. Ans. de sil'itu. Primus grad⁹ hūilitatis est: qñq̄ cognoscere ꝯtēptibilē se esse. Et qꝛ sunt q̄dam q̄ cōtemptibiles se esse cognoscūt: sed inde nō dolēt. Secūdus ē: dolere ꝯtēptibilē se esse. Quia vero sūt alij qui se ꝯtēptibiles dolent: sed ꝯfiteri nolūt. Terci⁹ est: cōfiteri se cōtemptibilē eē. Atuero qꝛ rursus sunt alij q̄ se ꝯtemptibiles ꝯfitēt̄: sed nolūt vt ita credat̄. Quart⁹ est: ꝑsuadere ꝯtēptibilē se esse. Sed qꝛ q̄dam cōtemptibiles q̄dem volūt credi: sed hoc sibi nolūt dici. Quītus est: patiēter pati ut cōtemptibilis dicat̄. Sed qꝛ q̄dā patiuntur ut ꝯtēptibiles dicant̄: sed tñ pati nolunt vt ꝯtēptibiliter tractent̄. Sextus est: pati vt ꝯtemptibiliter tractet̄. Sed qm̄ ⁊ hoc quidā inuiti patiunt̄. Septim⁹ est: amare vt ꝯtēptibiliter tractet̄. vbi postq̄ quis ascēderit: clara est in luce. i. in ꝑfecta sui cognitione. Idē. Alterius virtutez. Infra de ascensiōe. Glo. matth. iij. Perfecta humilitas habet tres grad⁹. Prim⁹ est subdere se maiori. et nō p̄ferre se equali. hic vocatur sufficiēs. quia sufficit aliquē sic humiliari. ⁊ iste gradus om̄i iusto ē necessarius. Secūdus gradus est subdere se equali. nec p̄ferre se mīori. hic dicit̄ abūdans. Terci⁹ est subesse minori. in quo est omnis iusticia.

De simplicitate.

Capitulū XIII.

Gregori⁹ in omel'. Si abiectio vilis indumēti virtus nō esset. euāgelista vigilāter de iohanne nō diceret. erat indutus pilis camelorū. Augustin⁹ in regula. Non sit notabilis habitus vester. nec affectetis vestib⁹ placere: sed moribus. Idez. In incessu. Sup̄ libro. ij. de modestia. Idez sup matth. Resistit deus superbis et calamistratis ⁊ pānosis. humilibus dat gratiā. Idem in epl'a. Uerus ornatus maxime christianorū et christianarū nō tantū fucus mēdax. veruz ne auri quidē vestisq̄ pompa: sed mores boni sunt. Idem. Auri circumpositio: et intorsio criniū: ⁊ cetera huiusmodi: que vel ad inanem pompam: vel ad illecebram forme adhiberi solent: merito reprehensa sunt. sed est quidā pro modulo persone habitus matronalis a viduali veste distinctus: qui potest fidelibus coniugatis salua religiōis obseruantia cōuenire. Et infra. Quid enim est absurdius: q̄ mulierez de humili veste viro prohibente superbire: cui te potius expediret obtēperare candidis moribus: q̄ nigellis vestibus repugnare. Idem de viduitate. Interiore pulcritudine christo placere: hanc pulcritudinem studiosa cura ⁊ sollicita cogitatōne componite: nō amat ille fallaciarum fucos: veris veritas delectatur: et ille si quod legisti agnoscis veritas vocatur. Ambrosius de offi. Non sit affectatus decor corporis: sed naturalis: sed simplex. neglectus magis q̄ expeditus: non preciosis et albentibus adiutus vestimentis: sed cōmunibus: vt honestati vel vtilitati nihil desit: nihil accedat nitori. Idem in glosa. i. ad thimotheū. v. Que vult audiri inclinare se debet amota pompa: vt misericordiā domini prouocet. habitus enim superbus: nec impetrat: nec recta de se credi facit. Iohannes chrysost. sup matth. Omne vestimentū ad tres pertinet causas. aut ad speciem visionis. aut ad delectatōem corporis: aut ad tegumentū nuditatis. Ad speciem visionis habere vestimentum seruis dei nō cōuenit: similiter ad delectamentū corpis deo seruiētib⁹ nō est aptū. sz qd̄ tm̄

ad tegumentū nuditatē. Hiero. ī epla. Sordes vestiū cādide mētis indicia sūt. vilis tunica ꝓtēptū seculi ꝓbat. ira dūtaxat vt animꝰ ñ tumeat: nec habitꝰ ꝝ mocꝫ dissentiat. Ber. ī epi. Pauperoꝝ cultꝰ in alijs frenat ꝓcupiscētiā: ī alijs circa amorē pauperatē afficit ꝓsciam Idē. Si deerit inq̄t iacob mihi dñs panē ad māducādū: ⁊ vestimētū q̄ opiar. Nota q̄ opiar. Sic ergo ⁊ nos ꝓtēti sim⁹ vestimētis q̄b opiamur: nō q̄b lasciuiam⁹: nō q̄b supbiamus: nō q̄b mulierculi similari vl̄ placere studeam⁹ Idē sup cāt. Simplicitas cādoꝝ ē: ꝓbamus a ꝓrio: nā neuus duplicitas: pauꝫ dixi: macula est.

De verecundia

Capitulū XIIII.

Rego. ī mora. Sepe cū nos a sācti desiderij exercitatōe torpescere supna pietas cernit: exēpla se seqntium nr̄is obtutib⁹ obijcit: vt mens p ociuꝫ remissa q̄ in alijs vigilātiā ꝓfectꝰ ꝓsiderat: eo in se pigritudinem torporis erubescat. Idē. Nonunq̄ q̄dā in dei fuitio exacta acriꝰ debilitate roborant: eosq; ad custodiēda mādata: ⁊ futuroꝝ trahit desideriū: ⁊ ꝑpellit memoria ꝑteritoꝝ: vt hīc ad vētura amor ꝓuocet: illīc de ꝑteritꝫ verecūdia inſtiget. Idē. Boni eo magꝫ ignescūt ad desideriū req̄rēde pietatis dei. q̄ magis erubescūt memoria iniq̄tatꝫ sue. Idē. Facile culpa corrigit q̄ erubescit Idē. Cūctos vicia ad ima ꝓtrahūt: sed tñ q̄dā eo ab his facilꝰ redeūt: q̄ se in eis corruisse altiꝰ erubescūt. Idē. Qui adhuc actis carnalib⁹ incubat: necesse ē vt īstruere spūaliꝫ ꝓmoꝝ mētes erubescat. Idem sup eze. Erubescere malū sapiē est. bonū ꝙ erubescere fatuitatꝫ Idez. Qui erubescit penitēdo mala q̄ fecit: ad vite libertatē ꝓuenit. Amb. ī ser. Solz citius mereri indulgētiā q̄ verecūdiꝰ depcatur. In oñi q̄ culpa añ flendū est q̄ ꝑcandū Idē. Pulcra ꝓtus. s. li. i. de iuuenibus. Idē de of. In ipo genere canēdi ꝑma disciplina verecūdia ē. imo etiā ī oñi vsu loq̄ndi. vt sensim q̄s: aut psallere: aut canere: aut postremo loq̄ icipiat: vt verecūda ꝓncipia ꝓmēdent ꝓcessuꝫ. Idē. Est etiā in ipo motu gestu incessu tenēda ve-

cūdia. habitꝰ enī mētis ī corpis statu' cernit Isi. Peccati pudore. s. li. ij. d ꝓnē tia visus. Io. Quisq̄s pctoꝝ. sup li. ij. de mēoria. Aug⁹ de vita ⁊ mo. cle. Fateor vobis de ꝑciosa veste erubesco: q̄ nō decet hāc ꝓfessiōez. Idē Oñ verecūdia magꝫ ē pena. q̄ erubescit ꝑ xp̄o fit dignꝰ misericordia. vñ ꝓtz: q̄ ānto plib⁹ ꝓfitebit ī spe venie turpitudinē crimīs. tāto facilꝰ ꝓseq̄t gr̄az remissiōis. Hiero. ī epi. Ornet prudētiā verecūdia. ⁊ qđ ꝑcipnū ī femis sp fuit: cūctas ī te virtutes pudor superet. Idē. Dino pudor. Infra de ꝓnexiōe. Ber̄. ī epi. Hec sterilꝭ verecūdia gr̄a est. nec hūilitas ꝑter veritatē laudabilꝭ Io sup cāti. Verecūdia specialꝭ glꝛia ꝓscie est: fame custos: vite decꝰ: virtutꝫ sedes: virtutū ꝓmitte. nate laus: ⁊ īsigne totius honesti. Idē. Volo repēte fieri summ⁹: paulati ꝓficere volo: q̄ntū dīsplicz deo īpudentia pctoris: tm̄ penitētꝫ verecūdia placz. citius placas eū si mēsurā tuā excuerꝫ: ⁊ altiora te nō q̄sierꝫ Idē. Quid amabiliꝰ. sup li. i. d iuuenib⁹ Idē. Vtil' ⁊ verecūda. s. li. ij. de satisfactōe Idē ī ser. Credo ꝓsiderātes q̄ta sustinuit illa maiestas p inutilibus seruis: erubescam⁹ nō sustinere vl̄ parua p nob Blo. apo. iij. Veliꝰ ē h erubescere corā pauciꝫ: q̄ in futuro corā omnibus. Blo. Est q̄dā. sup li. ij. de satisfactōe.

De amicicia.

Rego. ī mor. Cū q̄s ī pspitate diligit: incertū ē valde vtr̄z pspitas an psona diligat: amissio aūt felicitatꝫ introgat vim dilectōis Io. Qui ex aduersitate primū dispicit apte ꝓuicit q̄ hūc ī pspis ñ amauit Io ī dial. Int amātes se amicos magnū charitatꝫ familiaritasꝫ ausū pbz Io ī pasto. Ab illo q̄ sume rectꝰ ē eoipo ia discrepat: q̄ puerorum amicicijs vita nr̄a ꝓcordat. Io ī regi. Amicoꝝ amissio nos tāto dz tolerabiliꝰ ꝓtristare: q̄to amissuros nos illos ꝓditio mortalitatꝫ exposcit Idez. Ut aliq̄d secl'ar⁹ auctoritatꝫ loq̄r: cū amicis oīa tractāda sūt: ꝙ ꝓpis de ipis. Io Neo ꝑt diligere q̄s nō vult videre Isi. ī ethy. Amicꝰ q̄si animi vl̄ amicicie custos ꝑ deriuatōem. dictus autē ꝑprie amicus ab hamo. i. a cathena charitatis. Idez

de sum. bono. ¶ Nō sunt fideles in amicicia quos mun⁹ nō gra copulat. hi cito desc/rūt: nisi sp acceperint. Dilectio enī q̄ mu/nere glutinat: eo sublato dissoluit ¶ Idē. Sepe p honores. Supra li. iij. de honore. ¶ Aug⁹ in epi. ¶ Nemo pt facit amic⁹ esse hois: nisi fuerit ipi⁹ primus vitatis. q̄ si gratis nō facit: nullo fieri pacto pt. ¶ Idē de cathe. ru. ¶ Nulla est maior ad amorē in/uitatio: q̄m puenire amādo: et nimis dur⁹ ē anim⁹ q̄ dilectōr si nolebat impēdere no luit repēdere. ¶ Idē in sol. Illā amicicie le gē iustissimā esse arbitror: q̄ pscribit vt ñ min⁹ ita n⁹ pl⁹ q̄s amicū q̄m seipm diligat ¶ Idē. Tāto magis amo amicos meos: q̄n to magis bñ vtunt aīa rōnali: et certe q̄ntus desiderāt ea bñ vti. ¶ Amb. de of. ¶ Pieta/tis custos amicicia ē et eq̄litatis mgra: vt supior inferiori se exhibeat eq̄lem: et infe/rior superiori fidelē ¶ Idē. Amicicia nescit supbiā ¶ Idē. Virt⁹ est amicicia: nō q̄st⁹. nō pecunia parat: sed gra. nō pollicitatōe pciorū: sed p certatōe benuolētie ¶ Joh. chr. sō. de p̄uc. Ubi amicicia pmanz ni hil facile credit: nihil facile recipit q̄ di/scidiū possit opari. ¶ Piero. in epla. In amicis nō res q̄rit sed volūtas. qz alteruz z ab inimicis sepe pbet: altrē sola charitas tribuit. ¶ Idē. Vera illa necessitudo ē et christi glutino copulata: quā nō vtilitas rei familiaris. nō psentia tm̄ corpor. ñ sub dola et palpās adulatio: sz dei timor et diui nar scripturar studia p̄ciliāt ¶ Jō in ozi. sup mich. Delicata ē amicicia: q̄ amicorū felicitatē et diuitias seq̄t ¶ Bern. in epla. Vabz ẏa amicicia nōnūq̄m obiurgatōez: adulatōez nūq̄m ¶ Eccli. vi. ¶ Plena et p fecta amicicia int̄ pfectos viros eiusdēq̄ virtutis pseuerare pōt. et ad hāc q̄busdā g/dib⁹ puenit. Primus est mūdanor p̄cept⁹. Secūs: ne q̄s se sapiētē et p̄sultū iudicans: sibi q̄m amico credere malit. Tertius: vt oia q̄ vtilia et necessaria estimat bono' charita tis et pacis pponat. Quart⁹ vt oīno desi/nat ab ira. Quitus vt irā fratris etiā irra/tōnabilē sedare cupiat. qz alteri⁹ tristicia pniciosa ē sic̄ ppa. nisi eā q̄ntū i te ē etiā ō fris mēte depellas. Postrem⁹ gd⁹ est oīm vicio p emptor⁹: vt de h̄ mūdo credas te q̄tidie migratur. ¶ Sen. in epi. Qui vtili tat⁹ causa assūpt⁹ ē: tādiu placebit: q̄m diu vtilis erit. hac re florētes amicor turba cir cūsidet: circa euersos solitudo ē. et ide ami ci fugiūt vbi pbant. ¶ Idē. Amicū paro vt habeā p q̄ mori possim: vt habeā quē i exiliū seq̄r. cui⁹ me morti et opponā et im/pēdam. detrahit amicicie maiestatē suā q̄ illā parat ad bonos casus. ¶ Idē. Amicos optime res secūde parāt. aduerse certissi/me probant.

De cōcordia.

Capitulū XVI.

¶ Rego. i regi. Quisq̄s p̄i heres ee desiderat: filius existere pacē custo/diēdo non renuat. Nā q̄ locū p̄bet discor/die: ipe pfecto tāti se muneris exortē ee cō stituit ¶ Idē. Pacē tūc facit tenem⁹: cuz supbor culpas charitate et iusticia sil' insi stēte pseq̄mur: cū eos diligim⁹: et eor vicia odio hēm⁹. ¶ Idē. Manifestū bonitatis esse liq̄t indiciū: in vni⁹ electōe cūctor puenire p̄sensū. ¶ Idē. Laudabile et studio ē religioso cōuenies: terrenis gtā deo pacē p̄ferre p̄pēdūs: et ex reb⁹ trāsitor⁹ māsura charitatis sp lucra mercari ¶ Idē i mo ral'. Sic̄ noxiū ee solz si vnitas ōsit bonis. ita pniciosuz ē si nō desit mal'. Peruersos q̄ppe vnitas corroborat: dū p̄cordat. et tā to magis incorrigibiles q̄ntō vnanimes fa cit ¶ Idē sup ezech. Ita bona facere opa debem⁹: vt p hec q̄z cū his cū q̄b⁹ viuim⁹ vnanimitatē inq̄ntū recte possum⁹ p̄fue/m⁹ ¶ Aug⁹ ō fbis do. Pax ē serenitas mē tis: trāq̄llitas aī. simplicitas cordis: vicu lū amoris: p̄sortiū charitat. ¶ Jō. Pax cūctis ē placida. nō q̄rit alienū: nihil ōpu tat suū. docz amare q̄ odisse ñ nouit. nescit extolli: nescit iflari. Hāc g̃ q̄ accepit tene/at. q̄ pdidit repetat. q̄ amisit req̄rat. q̄m q̄ in ea nō fuerit inuēt⁹ abdicat a p̄re: exhe/redat a filio: nihilomin⁹ a spūsctō efficit a/lien⁹. Respuit enī mun⁹ oblatū q̄ date le/gis p̄cepserit bonū. nec poterit ad heredi/tatē dñi puenire: q̄ testamētū noluerit obs/uare ¶ Jō de ouib⁹. Testamētū ōi et heredi tat⁹ pax ē: vt a p̄cordib⁹ p̄sortib⁹ possideat. ñ a litigātib⁹ diuidat ¶ Idē ō q̄st. ve. et no. testa. Qui pacē suscipit saluator⁹: inimi/ciā ẏhit mundi. nisi enī discordauerit a diabolo: pacē nō habebit cū christo. Jō de ci. dei. Tantū est pacis bonū: vt etiā in

rebꝫ terrenis atqꝫ mortalibꝫ nihil ḡti⁹ sole at audiri: nihil desiderabili⁹ ꝯcupiſci: nihil postrēo possit meli⁹ inueniri. Idez. Pacē ꝯstat belli eē optabilē finē. Joh. chrỹ. de ꝑpūc. Ubi pax ē ibi oīa ꝓſpabūtur. vbi ſobetas lucet: vbi vnanimitas abſtinētia coronaꝫ. Idē ſup ioh. Eſt ꝛ mala ꝯcordia: eſt ꝛ bona diſſonātia. Ambꝝ. ſup lu. Fuge ꝯtentiōes: diſſenſiōes: ſtrepitus: tumultꝰ diſcordie: ne ꝑ portas mortꝭ ingreſſus inteas. Idē. Sz niſi pri⁹ tu. s. li. ỹ. de bītudie. Iſid. de sū. bo. Pax plebis ſanitas: gl'ia ſacerdotꝭ: et patrie letitia: ꝛ terror hostiū: ſiue viſibiliū ſiue inuiſibiliū. Idē. Pax cū bonis ꝛ bellū cum vicijs ſp habēdū ē. mala ſiq̄dē hoīm ipiorū odio habēda. Ber. ſup can. Pacem habete ꝛ vos nolite ledere inuicē: nō facto: nō ꝟbo: nō ſigno q̄licūqꝫ: ne q̄s forte exacerbatꝰ ꝛ p̄occupatꝰ a puſillanimitate ſpirit⁹ ꝛ tēpeſtate deū intpellare cogat aduerſus eos q̄ ſe leſerint ꝛ ꝓtriſtauerit: ꝛ ꝑ pere in ꝟbū gue ꝓfigat: filij mris mee pugnauerūt ꝫ me. Idē i ſer. Niſi i vnitate opus tuum feceris: deo q̄ vn⁹ ē acceptus eſſe nō poteris. Scptū q̄ppe ē. Nō ē q̄ faciat bonū: nō eſt vſqꝫ ad vnū. Idē. Eſt nō pacatꝰ. ſup li. ỹ. de patia. Idē. Sūt etiā alij q̄ ſi viderint. ſup li. ỹ. de bītudie.

De renūciatōne

Capitulū XVII.

Rego. in dialo. Deſpiciēd⁹ a nobis hic mūd⁹ foret: etiāſi blādiretur: ſi rebꝫ ꝑſpis demulceret animū: at p⁹ q̄ꝫ tot flagellis p̄mit: tanta aduerſitate fatigat: tot nobis q̄tidie dolores ingeminat: q̄d nobis aliud q̄ꝫ ne diligat clamat? Jō in ome. Fructꝰ mūdi ruina eſt. ad ꝫ enim creſcit vt cadat: ad ꝫ germīat vt q̄cunqꝫ germinauerit cladibꝫ ꝓſumat. Idē. Si nihil in ꝫ mūdo amādo poſſideꝛ: etiā poſſidendo cūcta relinq̄tis. Piero. Licet ſparſo crine. ſup de ꝑpinquitate. libro. iij. Iſi. in ſyno. Sp interna q̄ete fruerꝭ: ſi te a ſtrepitu terrenaꝝ actōnū ſubtraxerꝭ. Idē. Nullꝰ ſapiētiā. Infra de ſapiētia Joh. chrỹſ. ſup mat. Sicut difficile ē arborē iuxta viā poſitā fructꝰ ſuos vſqꝫ ad maturitatē ſeruare. ſic difficile ē virū fidelē iuxta iſtū mūdū viuētē in actibꝫ eius iuſticiā imaculatā vſqꝫ ad finē tenere. Recede de via: ꝛ plātare i loco ſecreto: vt nec mundꝰ tecū habeat aliq̄d ꝯmūe: nec tu cū mūdo. Jō ſup ioh. Qui pecuniaꝝ ꝯcupiſcētiā deriſerūt: hi maxime ſunt q̄ deuz vt optet diligūt. Aug⁹ in epi. Uincula hui⁹ mūdi hīt aſpiratē verā: iocūditatem falſam. certū dolorē: incertā voluptatem: duꝝ laborē: timidā q̄tē. rē plenā miſerie: ſpem brītudis inanē. Idem. Quid p⁹ deſt acq̄rere in ꝫ ſeculo q̄libet tpale ꝛ trā ſitoriū: ſiue ſit pecunia: ſiue ſit voluptas vētris ꝛ gutturꝭ. ſiue ſit bonor i laude humana: nōne oīa fum⁹ ꝛ vent⁹? nōne oīa trāſeunt ꝛ currūt? et ve his q̄ beſerīt tranſeuntibꝫ: qm̄ ſimul trāſeunt. Idē Utili⁹ trena opulētia teneꝛ hūilit: q̄ꝫ ſupbe relinq̄. Idē de pnīa. In oībꝫ dolēs aut ſua relinq̄t: aut ſaltē illa q̄ ſine admixtiōe mali nō ſunt admīſtrata: vt mercatura et militia: et alia q̄ vtētibꝫ ſunt nociua: vt admīſtratōes ſeculariū p̄ātū: niſi his vtaꝫ ex obediētie licētia. Jō. Recedat amor Infra de gl'ia. Ber. i epi. Uoci ōi tui dulciori ſup mel et fauū ſi p̄paras aurē interiorē: fuge curā exteriorē: vt expedito et vacāte interno ſenſu: dicas tu cū ſamuele. loquere dñe: q⁹ audit ſeruus tu⁹. Idē. Si ſapis: ſi habes cor: ſi tecum eſt lumē oculorū tuorū: deſine iaz ꝛ ea ſeq̄ que ꝛ cō ſequi miſerū eſt. Beatus qui poſt illa non abijt: que poſſeſſa onerant: amata inq̄nāt: amiſſa cruciāt. Idē. Generoſitas ſāguinis; pceritas corporis: forma elegās: iuuenilis decor: p̄edia: palacia: immēſa ſupellex: infuleqꝫ dignitatū. adde ꝛ ſapiam mūdi: de mūdo ſunt hec. ꝛ mūdus q̄ ſuum eſt diligit. ſed quouſqꝫ? Nō ſolū enim nō ſemp: vt q̄ nō ſemp erit. veꝝ nec diu q̄dem. diu ſiq̄dem iſta in te mūd⁹ hre non poterit. ꝛ tu q̄dē ipz in breui nō habitur⁹. Nam breues dies hoīs ſunt. Idem. Subito ꝓcedenti de vmbra ad ſolem: de ocio ad laborē. graue cernit oīe q̄ incipit. ſz cū ab his diſſueſcere: ꝛ ad illa ſe paulisp adſueſcere cepit. vſus tollit difficultatem. inuenitqꝫ facile eſſe q̄ difficile actor putauit. Idē. Falleris o fili. Sup li. i. de ſtudentibꝫ. Idē. Uigilias timeſ. Infra de meditatōe. Idē de contēp. Ecce nos reliq̄mus oīa: bene: optime: ꝛ non ad

insipientiã tibi. Hã ꝛ mũd⁹ trãsit ꝛ ꝓcupiscẽtia ei⁹. ꝛ relinq̃re hꝭ magꝭ expedit q̃ ab eis relinq̃ ¶ Idẽ. Secuti sum⁹ te: nimiꝝ. q: exultauit vt gigas ad currẽdũ viã suã. nec currẽtẽ secq̃ poteras onerat⁹. sed nec inutilis ꝓmutatio: ꝓ eo q̃ sup oĩa ẽ: oĩa relinq̃sse. oĩa sane dixerim: nõ tm̃ possessiões: sz etiã cupiditates: ꝛ eas maxime ¶ Idẽ in ser. Cõuolate ad vrbes refugij: vbi possitis ꝛ de ꝑteritis agere pñiaz: ꝛ in ꝑsenti obtinere gr̃am: ꝛ futurã gl̃iaz felicit̃ ꝑstolari. non vos retardet ꝓscia pcõꝝ. q: vbi illa abũdauerit: supabũdare gr̃a cõsueuit. nõ penitẽtie austeritas ipa deterreat. neq; enĩ ꝓdigne sunt passiões hui⁹ tpis ad ꝑteritã culpã q̃ remittit̃: nõ ad pñtẽ ꝓsolatõnez q̃ imittit̃. nõ ad futuraz gl̃iam q̃ ꝓmittitur. ¶ Idẽ. Quid si piclitaret̃ castitas in õlict̃s. hũilitas in diuitijs: pietas in negocijs. vitas in multiloquio: charitas in ꝭ neq; secl'o. fugite de medio babylõis: fugite: saluate aias vr̃as ¶ Idẽ. Nil credẽtibꝰ ipossibile. nil amantibꝰ difficile: nil aspꝝ mitibꝰ: nil hũilibꝰ arduũ repit̃. q̃bꝰ ꝛ gr̃a ꝓfert auxilium: et obediẽdi deuotio lenit imperiũ.

De solitudine.

Capitulũ XVIII.

¶ Rego. in moza. Qui mortificare se appetit: valde ad inuentã req̃m ꝑplatõis hilarescit: vt exteri⁹ mũdo late at: et cũctis exteriorũ rer̃ pturbatõibꝰ intra sinũ se intimi amoris abscõdat ¶ Idẽ. Prodest solitudo corpis si solitudo ẽ mẽtz Quid ꝓdest solitudo corpis: si solitudo ꝺ fuerit cordis? Qui eĩ corpe remot⁹ viuit. sed tumultibꝰ ꝓuersatõis hũane terrenoꝝ desideriorꝝ cogitatõe se inserit: nõ est in solitudine. Si vo ꝑmat aliquis corpaliter ppl'aribus turbis: ꝛ tm̃ nullos secularium tumult⁹ in corde patiat̃: nõ est in vrbe ¶ Ide Quelibet occl'ta. s. li. ij. de gr̃a. ¶ Idem. Vos q̃ viã. Infra de religiõe. ¶ Hiero. in epi. Mihi opidũ carcer est: ꝛ solitudo paradisus. ¶ Idem. Infinita vastitas heremi terret: sed in paradisum mẽte deambula. q̃ties illuc mente ꝓscẽderis: totiẽs in heremo nõ eris. ¶ Idẽ. Hospitiolũ tuũ aut raro: aut nunq̃ mulier pedes terãt. oĩes puellas et virgines christi aut eq̃liter ignora: aut eq̃liter dilige ¶ Idẽ. Bon⁹ bonoꝝ in eccl'ia si a ꝓsortio clericoꝝ lõge sint femine: monachũ vel clericum solitudo facit non publicũ ¶ Aug⁹ de singula. cle. Strages pessime ꝓuersatiõis nemo ꝑsternit: nemo calcat: nemo funestat: nisi singularitaꝫ castitas sola: q̃ munimen inuictũ est sctõmonie: et expugnatio fortis infamie: fortitudinis firmitas: et lasciuie petulãtis infirmitas. ꝑbitatis pfidiũ: ꝛ ipꝝbitatis excidiũ. aie victoria et corpis pda. vberras g̃tiaꝝ: ꝛ captiuitas criminũ ¶ Idẽ. Non ẽ sine filꝫ cũ claritate: nisi singl'aritas sola. quã nõ solũ ꝓcupiscẽtia sua nullis sordibꝰ maculat: sed etiã nulle opiniões suspecte parilitatis infamãt. Hã si castitas qđ ẽ difficile masculũ ꝛ feminã pariter in virgitate ꝓseruet: nõ habz claritatẽ. qm̃ ꝓmũitas ipa nõ ꝑt nisi q̃busdã probrositatum tenebris obscurari. ¶ Berñ. in epl'a. Cũ q̃ deus est nũq̃ min⁹ est sol⁹: q̃ cũ sol⁹ ẽ. tũc eĩ libere fruit̃ gaudio suo. tũc ipe suus ẽ. ibi ad fruẽdũ deo in se: ꝛ sei deo: tũc in luce vitatis ꝛ in sereno mũdi cordis: vltro patet sibi pura ꝓscia: et libere se infũdit de ꝺo memoria. et illumiat̃ intellect⁹: ꝛ bono suo fruitur affect⁹. vel libere seipm̃ deflet hũane fragilitatis defect⁹. ¶ Idẽ sup cãti. Solus es si nõ ꝓmũia cogites: si nõ affectes ꝑsentia. si despicias qđ multi suspiciũt: si fastidias quod oĩes desiderant. si iurgia deuites: si dãna nõ sentias: si nõ recordeꝫ iniuriarũ: alioquin nec si sol⁹ corpe es: solus es. ¶ Lassio. de aĩa. Hmia turba vicioꝝ sine certamie vincit̃: q̃ solitudo gr̃e suffragat̃. ¶ Sene. in epl'a. Subducendus est a ppl'o anim⁹ tener ꝛ paꝝ tenaꝝ recti. facile trãsitur ad pl'es: socrati ꝛ platõi ꝛ lelio excutere morẽ suũ dissimilis multitudo potuisset.

De religione.

Capitulũ XIX

¶ Rego. in regis. Vos qui viam vite extra hominũ frequentiã ducitis: tanto maioza certamina pati necesse est: quãto ad vos ipe magister tentatõnũ accedit. ¶ Idem. Deli⁹ ẽ de ouili dñico morbosaz ouẽ eĩcere: q̃ vni⁹ vicio sanas amittere. ¶ Idẽ. Cura ẽ sollicitudis adhibenda: vt ea que ꝑ quiete religiose conuersatõis fuerint ordiata: nec dissimulatõ

negligere. nec ꝙdem valeat ꝓsumptio perturbare. ¶ Idē. Multi sunt ꝙ ꝑnt religiosam vitā etiā cū seculari habitu ducere. ⁊ pleriꝙz sunt ꝙ nisi omīa reliq̄rint: saluari apd deū nullatenus ꝑnt. ¶ Idē. Religiosaz vitā eligētibꝫ ꝯgrua nos optz ꝯsideratōe ꝓspicere: ne cuiusdā necessitatis occasio aut desides faciat: aut robur qd absit cōuersatiōis infrigat. ¶ Idē. Sic ē studiū nr̄i est a litigiꝫs forabꝫ monachos submouere vt diuis ministerijs pie ac solert inuigilēt. ita necesse est nr̄a ꝓuisiōe quemadmodū negocia eoꝝ dispoñi debeāt ordinare: ne distēta mens p varias causaruꝫ curas effluat: ⁊ ad celebrādū opꝰ cōsuetū eneruata torpescat. ¶ Isi. in ethym̄. Religio appellata est: eo ꝙ p eā vni deo religemus aias nr̄as ad cultū diuinū vinculo seruitēdi. ¶ Augꝰ de eccle. dog. Secreta satisfactōe solui crimīa nō negamꝰ: sz mutato ꝓus seculari habitu: et ꝓfesso religionis studio p vite correctōez: et iugi īmo p petuo luctu miserāte deo: ita dūtaxat vt ꝺ̄ria ꝓ his que penitet agat. ¶ Idē de ēntitate aīe. Oibꝫ subuentū velle debemus etiā ꝙ nos leserūt. aut ledere: aut oīno ledi volūt. hec est vera: hec ꝓfecta: hec sola religio ¶ Idē. Est religio vera: qz se vni deo aīa vnde se pctō velut abrupat: recōciliationē religat ¶ Idē. Nullo mō decz. Supꝝ de exercitio ¶ Idē. Nō debēt velle oīes ꝙ paucos videt amplꝰ nō qz honorant sz qz tolerant accipe. ne ꝓtingat detestāda p uersitas vt ī monasterio. vbi ēntū possūt fiūt diuites laboriosi: fiāt pauꝑes delicati ¶ Idez. Melior est ꝙ ꝗuis. Supꝝ li. ij. ō ira ¶ Ambro. ī epi. Preferēda ē religio necessitudini: pietas ꝓpinquitati. ea est enim vera pietas ꝙ ꝓponit diuīa hūanis: ꝓperua tēpalibus. ¶ Job. cha. y. supꝝ mat. Fides nunq̄ senescit: ⁊ religio fatigatōez nō sentit. ¶ Beꝛ. de ꝓsiō. Nos ī monasterijs recipimus oēs spe meliorādi. at curia bonos facilꝰ recipe: q̄ facere cōsuenit. ¶ Idē in epla. Ubi nō timet reꝑhēsor: securius accedit tentator: licētiꝰ ꝓpetrat iniquitas In ꝓuētu vero bona si q̄ facis nemo ꝓhibet. malū autē facere si vis non licet: mor enim a pluribꝫ cōperitur: arguit: emendat. sicut ecōtrario bonū cū omnes vidēt mirātur: venerant: imitant ¶ Idē. Ordo nr̄. s. li. i. de monachis bonis ¶ Idē. Moriēs vir vnq̄ aliq̄s a cella ī infernū descēdit. qz vir vnq̄ nisi celo ꝓdestinatꝰ in ea vsq̄ ad mortē ꝑsistit ¶ Idē. Expto credite. qz hꝯ via ēntoartior: ēnto molestior videt ī ingressu: tāto latior: tāto iocūdior inuenit i ꝓgressu ¶ Idē. Qui debitorē. s. li. i. ō religiosꝰ malis ¶ Idē ī ser. Qui ē in mūdo figiat ad claustꝝ negociaturꝰ: ⁊ q̄ ī claustro est ñ dormitet nec torpescat ꝙ acidiā tāq̄ piger seruꝰ ⁊ negz. vita enī ꝓfert meritū. locus nō facit btm ¶ Idē. Minꝰ dānabile ē in seculo pire: q̄ in monasterio ¶ Idem Felix domꝰ ⁊ btā sp ꝯgregatio: vbi ō maria ꝓq̄rit martha. nā mariā marthe emularī: indignū ꝓsus est ¶ Idē. Regio australis est claustꝝ vel heremꝰ: in q̄ chriſtꝰ suos abscōdit a ꝺ̄ictōe linguaꝝ: postmodum admixturꝰ cōsortio āgelorū ¶ Idē. Claustralis paradisus ad suauē spirātis austri clementiā q̄si tot floribꝫ vernat: q̄t ꝗrtutibus abūdat. ¶ Idē. Sicut bonū noscere: sic ⁊ velle solū ꝓfecta religio vl̄ religiosa ꝓfectio est. ¶ Idē. Nihil sic horrēdū ut murmur ⁊ dissensio in ꝯgregatiōe.

De sufficiētia

Capitulū xx.

Rego. in moral. Nō delectamur exenijs. ¶ Idē ī mora. Mira securitas ē cordis aliena ñ q̄rere. sz vniuscuiusq̄ diei sufficiētia ꝓtētū manere. ex q̄ videlicz securitate ⁊ pēnis reḋes nascit. qz a bona ⁊ tranq̄lla cogitatōe ad gaudia etna trāsit ¶ Jō sup exo. Qui alimētoꝝ iopiā sine murmuratōne tolerat: nec ꝓ necessitate victꝰ agit aliq̄d: vnde aīa pctī laq̄uz incurrat: scit esurire. ¶ Idē. Ille pauꝑ est ꝙ eget eo qd nō habz. nā et ꝙ nō habēs hre nō appetit diues est. pauꝑtas q̄ppe ī inopia mētis ē: non in q̄ntitate possessionis. ¶ Idē. Discamꝰ esurire: vt nob ꝓpt abūdātiā seq̄ntē: nr̄a hic iopia placeat: nec nos vētris necessitas ad culpā trahat: nec peccatū mēti indigētia suggerat. ¶ Augꝰ de sol. Siue de cibo: siue de potu. siue d balneis: ceteraq̄ corpis voluptate: nihil interroges: tm̄ ab eo peto q̄ntū valitudī opem ꝓferre ꝑt. ¶ Idē de vita btā. Nullus pfectus aliq̄ eget: et qd videt corpi necessariū sumz si affuerit. si ñ affuerit ñ eū istaꝝ rez

frãget inopia. omis nãcz sapiẽs fortis est. Idẽ de vera religiõe. Quẽ delectat libertas ab amore mutabiliũ rez liber esse appetat. z quẽ regnare ẽlectat vni omniũ regnatori deo subdit⁹ adhereat Ber. i epi. Surge: pcigere: tolle ociũ: exere vires. moue brachia: cõplosas explica manus. exercitare in aliq̃: et stati senties solate appetere que famẽ tollãt. nõ fauces demulcent. reddet q̃dem sapores cibis exercitiũ: q̃s tulit inertia multa. q̃ respuis ociosus post laborẽ sumes vl' ẽsiderio Señ. in epi. Magni animi est mag ꝓtẽnere: ac mediocria malle cz nimia. illa enĩ vitalia vtiliacz sunt. at hec eo q̃ supfluũt nocent. sic segetem nimia sternit vbertas: z rami onere frangunt. Glo. mat. iij. Perfecta humilitas. Supra. c. de hũilitate

De cõmunitate.

Capitulũ XXI.

Rego. i regi. Nullus vestz negleta vtilitate ꝓmũi suo lucro pspiciat. Idez. Si me pticipẽ opatio nõ facit laboris vestri me participez charitas facit. q̃ sicut existimo bonũ ꝓximi etiam ocioso ꝓmune fit: q̃ de alteri⁹ actibz gaudere ꝓmuniter scit Idẽ Deli⁹ ẽ de ouili. ꝫ. de religiõe. Idẽ. Sũma militie. ꝫ. li. i. de militibz. Idẽ i moral'. Pro q̃litate audiẽtiũ formari dz sermo doctoz: vt et ad sua singul' ꝓgruat: z tamẽ a cõis edificatõis arte nũcz recedat. Joh. chrz. i ser. Oĩe qđ nostz ẽ tũc magz nr̃m erit: si sit nobis ꝓmũe cũ fratribz Idẽ sup ioh. Qualiter est imitatores fieri christi ad cõmunẽ vtilitatẽ oĩa negociãtes: z nõ q̃ nr̃a sunt q̃rẽtes. Amb. de of. Sic de⁹ generari iussit oĩa vt part⁹ oibz ꝓmũis esset: et terra foret oĩm q̃dã ꝓmũis possessio. Natura g̃ ius ꝓmũe genauit: vsurpatio ius fecit ꝑuatũ. Idẽ. Qui pfecte sapit: nescit sua spectare ꝓmoda. sz ad illõ qđ etnũ est: qđ decoz atcz honestũ: toto affectu intẽdit. q̃rẽs nõ qđ sibi vtile ẽ: sz qđ oĩbz. Idẽ. Nihil iudicãdũ vtile: nisi qđ i cõmune ꝑsit. quõ enĩ ꝑt vni ꝑdesse qđ oibz nocet? Mihi crede: nõ videt q̃ inutil' ẽ oĩbus: sibi vtil' esse posse. Idẽ. Nõ sit affectat⁹. sup de simplicitate Idẽ sup lu. Uez est causaz iopie nr̃e videri auaricia. eteni volatilibz celi idcirco sine labore pabuli vsus exuberat: q̃ fruct⁹ sibi ꝓmunez ad esca datos spẽali q̃dam nesciũt vẽdicare dñatu Idẽ. Qui iust⁹ ẽ nõ negat qđ est ad vsum oĩbus ꝓmunit datũ Aug⁹ sup act⁹ apl'oz. Melioz est fraternitas christi frnitate sanguis. fraternitas sanguinis interdũ sibi inimica ẽ. christi aũt frnitas sine intermissiõe pacifica est. illa inter se cõmũia diuidit cũ emulatõe. hec aũt sua cõmunicat cũ gratulatõe. Idẽ in regula. Oĩa opa vr̃a in vnũ fiant maiori studio z freq̃ntiori alacritate q̃s si vobis singul' feceritis ꝑpa. charitas enĩ de qua scriptũ ẽ: ñ q̃rit q̃ sua sũt: sic intelligit: q̃ cõmũia ꝓprijs: nõ ꝑpa cõmũibz anteponit. z iõ q̃nto ampli⁹ rẽ cõem cz ꝑpa vr̃a curaueritz: tanto vos ãpli⁹ pficere noueritis. Ber. de ꝓside. Querit int' dispẽsatores vt fidel' q̃s inueniat: vbi necessitas vrget excusabilis dispẽsatio est. vbi vtilitas ꝓuocat: dispẽsatio laudabil' ẽ: vtilitas dico cõis: nõ ꝑpa. Hã cũ nihil hoz est: nõ plane fidelis dispẽsatio: sed crudel' dispẽsatio ẽ. Idẽ de. ꝓij. gra. Singularis ad oĩa sua strẽnuus: ad ꝓmunia piger. vigilat in lecto: dormit in choro. Idẽ. Obseruãd⁹ est. sup li. ij. de ꝓtinẽtia gust⁹. Idẽ in ser. Dñs ꝓmũi disciplia: cõi vita: cõibz studijs delectat. Usq̃z miser diuerticula captas et cõsolatões ꝑprie volũtatis tãto labore q̃ritas: tãto rubore mẽdicas? et q̃d faciam inquis? eĳce ancillã et filiũ eius. Beda in glo. actuũ. iij. Qui ita viuũt vt sint oĩa ꝓmunia in dño cenobite vocant. que vita tanto felicioz est: quanto statũ seculi futuri imitat. vbi omnia ꝓmunia. q̃ deus est omnia in oĩbus: et quia ibi sũma pax z securitas: ciuitas in qua typus hui⁹ vite preceſſit hierusalez. i. visio pacis dicta ẽ. Señ. in epi. Nõ ꝑt q̃sq̃ bẽ degere: q̃ se tm intuet: q̃ oĩa ad vtilitates suas ꝓuertit: alteri viuas optz si tibi vis viuere Idẽ In hoc gaudeo aliquid dicere vt doceaz. nec me vlla res delectabit: licet sit eximia z salutaris: quaz mihi vni scirurus sum. Idẽ i ꝓuer. Quietissime viuerẽt boies: si duo verba tollerent meũ z tuũ.

De societate

Capitulũ XXII

Grego. in mora. Hoc vniuscuiusq; esse ꝓpium solet: vt q̄lis ipe fuerit: tales sibi ꝺiūgi ⁊ alios velit: vt diuersitatē vite refugiat: atq; hoc imitandū imꝑmat qꝺ amat ¶ Idē. Sic̄ grauioris culpe est inter bonos nō esse bonū. ita immēsi est ꝓconꝝ bonū etiā iter malos extitisse. ¶ Idez. Cū in itinere comes iūgit: via q̄dem nō detrahit: sed tm̄ de societate comitis labor itineris leuiat. ¶ Idez sup ezech. Qui sctō viro adheret: et eius assiduitate visiōis: vsu locutōis: exemplo opis accipit: vt accendat in amorē ꝟitatis. pctōꝝ suoꝝ tenebras fugiat: in desiderio lucis ⁊ardescat. ¶ Idē in regi. Qui assistūt iudicibꝫ: et sinceris erga eos dilectiōibus astringūt: illa eis suadere debēt atq; suggerere q̄ et aīam saluāt: et opiniōi non derogāt ¶ Aug⁹ in epla. Si pauptas angit: si luctus mestificat. si dolor corꝑis inq̄etat: si vlla calamitas vexat: assint boni hoies: qui nō solū gaudere cū gaudētibus: verūetiā flere cū flentibꝫ nouūt. ⁊ saluberiter alloq̄ et colloqui sciūt. ꝑ hos plurimū illa aspera leniunt: releuant grauia: superant aduersa. ¶ Isido. de sum. bo. Tenenda est cū sanctis viris vnitas charitatis: et q̄ntū se quisq; subtrahit mūdo: tanto opus est vt se associet bonoꝝ cōsortio. ¶ Idē i syno. Bonoꝝ societatē require: si fueris soci⁹ ꝓuersatōis: eris ⁊ virtutis eorum. ¶ Ambro. de offi. Ut equalitū vsus dulcior. ita senitū tutior est: q̄ magisterio q̄dam ⁊ ductu vite colorat mores adolescētiū: ⁊ velut muricepbatis inserit. ¶ Ber. de ꝓside. Interest gl'ie sanctitatis tue. vt q̄s ꝑ oculis habes: ita ordinati sint: ita informati: q̄tenus toti⁹ honestatis ⁊ ordis ipsi sint speculū: ipi sint forma. ¶ Idē. Ne te dixeris sanū dolentē latera. hoc est: ne te dixeris bonū malis innitentē. ¶ Idez in epi. Inter bonos bonū esse salutē habet. inter malos vero ⁊ laudē. illud tāte felicitatis est: q̄nte est securitatis. hoc tāte virtutis q̄nte ⁊ difficultatis. quale nēpe ē illud tāgere picē ⁊ nō inquinari ab ea. in igne sine lesiōe versari. ¶ Idez. Oia fac cū ꝓsilio: nec tm̄ omniū aut quoꝝūcūq; ꝫ tm̄ bonoꝝū. bonos in ꝓsilio. bonos i obsequio: ⁊ bonos habeas ꝓtubernales: qui vite et honestatis tue custodes sint: ⁊ testes ¶ Iō Omnes iurta dn̄i ꝓceptū etiā inimici diligant: si ad consiliū soli eligant qui ⁊ prudētes esse videant ⁊ beniuoli ¶ Idē Ubi nō timet. Supra de religiōe. ¶ Sene. in epla. Nulli⁹ boni sine socio iocūda possessio est. ¶ Idem. Cū his ꝙuersare q̄ te melioꝛē facturi sunt: illos tecū admitte quos tu poteris meliores facere: mutuo ista fiunt: et boies dū docent discunt.

De bonitate.

Capitulū XXIII

Grego. in moral. Omne bonū qꝺ agimus: ꝑ intentōnem sp ad celestia leuem⁹ ¶ Idē. Di veracit boni sunt: qui in bonitate ꝑsistere etiaꝫ inter malos possunt. ¶ Idem. Quantū vos in bono ꝓfecistis: tātū bona etiā de alīs sentitis. ¶ Idē. Bona deo accepta nō sunt: q̄ añ oculos ei⁹ maloꝝ admixtione maculant. ¶ Idē. Bona que hoīb⁹ innotescūt: sine piculo vitę esse possunt. ¶ Idem in dial. Multa vident bona: sed nō sunt. qꝛ bono aīo nō fiūt. ¶ Idē. Uite vera estimatio i virtute est opeꝝ. nō in ostensione signoꝝ. Nam sunt pleriq; q̄ et signa nō faciūt. signa tm̄ facientibꝫ dispares nō sunt. ¶ Idē sup ezech. Bonū valde est qꝺ iust⁹ tribuit: q̄n male agentibꝫ libera voce ꝓtradicit. ¶ Idez in regi. Bonaꝝ mētiū est ⁊ ibi aliquo mō culpas suas agnoscere vbi culpa nō est. ¶ Idē. Uestę sine dubio bonū facitis: si bona volētibꝫ opē fertis. ¶ Aug⁹ de verbis dn̄i. Potes auꝝ ꝑdere ⁊ nolēs: potes domū: potes honores: potes ipaz casu salutem: bonū vero quo ꝟe bon⁹ es nec inuitus accipis: nec inuitus amittis. ¶ Idē in epla. Quis est in hac vita sine aliquo peccato: sed eū dicim⁹ bonū cuius ꝑualent bona. illūq; optimū q̄ peccat minimū. ¶ Idem de natura boni. Et oē bonū a deo est. omnis g̃ natura a deo ē ¶ Iō Oia q̄nto magis moderata: speciosa: ordinata sunt. tanto magꝭ bona sunt. quanto autem minus moderata: minus speciosa. minus ordinata sunt: minus bona sunt. ¶ Idem de virgini. Aliq̄n alter fructuosus est donis pauciorib⁹: ꝫ potioribꝫ. alter inferioribꝫ. sed pluribꝫ. ¶ Idē de liar. Bonū est aliqꝺ homo ⁊ meli⁹ q̄ pec⁹: ex eo q̄ ꝓcepti capax. et hoc melius cum

ꝑceptū iam cepit:rursum hoc melio⁹ cū ꝑ/
cepto paruit.z his oīb⁹ melio⁹ cū eterne lu
mine sapiētie brīs est. Joh.chrys.ō mi
litia chriſtiana. Nō agam⁹ sil'em infideli/
bus vitā.sz a q̄b⁹ fide discernimur ab eo/
rū studijs etiā et moribus diuidamur. Jō
in ser. Pietati hoc ꝓpium est: vt in tenebr̄
fulgeat.impietas aūt etsi ī lumīe fuerit te/
nebr̄escit Bern.i epi. Minime,p certo
est bon⁹:q̄ melio⁹ esse nō vult.z vbi īcipis
nolle fieri melio⁹.ibi desinis etiā ee bon⁹.
Jdē sup canti. Nō mediocris titulus
pfecto virtutis inter ꝓuos viuere bonuz:
z inter malignātes innocētie retinere cādo
rē et mor̄ leuitatē Sene.i epi. Trāq̄lli
tas animi z expulsis erroribus absoluta lib
tas.queris q̄ sit ista:nō hoies timere:non
turpia velle:nec nimia. in seipm maximā
habere potestatē inestimabilē bonū ē suū
fieri. Jdē. Nulla sine deo mēs bona ē.
Jō. Pars magna bonitatis est velle fi
eri bonū. Jdē. Anim⁹ nunq̄ maio⁹ est
q̄ vbi aliena seposuit:z fecit sibi pacē nil
timēdo.fec sibi diuitias nihil ꝯcupiscēdo

De desiderio.

Capitulū XXIIII

Rego.in mora. Sepe nr̄a deside
ria:q⁹ celerit nō fiūt exaudiūtur:
z qđ impleri ꝯcite petimus ex ipa melius
tarditate ꝑspatur. Jdē. Ualētiores vo
ces apud sacratissimas aures dei nō faci
unt ꝟba nostra:sed desideria Jdez. Dif
ferre solet oīpotēs de⁹ desideria petētium
vt crescāt.q̄ten⁹ eo magis exaudiāt ad me/
ritū q̄ citi⁹ nō exaudiunt ad votū Jdē.
Quisq̄s in solo eternitatis desiderio figit.
nec,pspitate attollit:nec aduersitate q̄ssat.
dū nil habet in mūdo qđ appetat.nil est ō
mundo qđ ptimescat. Jdem sup ezech.
Uulnerata charitate ego sum:mala sal⁹ ē
cordis quod dolorē hui⁹ vulneris nescit.
cū ꝟo anhelare in celesti desiderio iam et
sentire vuln⁹ amoris cepit.fit aīa salubri/
or ex vulnere:q̄ ꝓus egrotabat ex salute.
Jdē in ome. Sācta desideria dilatōne
crescūt.si aūt dilatōe deficiūt desideria ñ
fuerūt. Jdez. Augēt spūales delicie de
sideriū in mēte dū satiāt.q⁹ q̄nto magis ea
rum sapor̄ ꝓcipit: eo ampli⁹ cognoscit qđ
auidi⁹ amet Jdē. Dic possunt z iusti bo
na:nec tm̄ hec in recōpensatōe recipe.quia
dum meliora.i.eterna appetūt: eor̄ iudi/
cio q̄libet bona q̄ hic affuerūt:cū sctis de
sideriis estuant bona minime videntur.
Aug⁹ in epi. Q⁹ dicit apl's .sine inter/
missiōe orate: q̄d est aliud:q̄s btām vitam
que nulla nisi eterna est:ab eo q̄ illaz dare
solus ꝓt sine intermissiōe desiderare:semp
banc a dño deo desiderem⁹:z sp orамus.
Jdem.Tanto illi⁹ qđ valde magnū ē
qđ nec ocul⁹ vidit:q⁹ nō est color.nec aur̄
audiuit:q⁹ nō est sonus.nec in cor̄ homis
ascēdit:q⁹ cor̄ hois illuc debet ascendere:
sum⁹ capaci⁹:q̄nto id qđ fideli⁹ credim⁹:
z sperам⁹ firmi⁹:et desideram⁹ ardenti⁹.
Jdē.Diu orare cū vacat .i.cū alia bo/
naz z necessariaz actionū nō impediunt
officia:q̄uis z ī eis desiderio sp orandum
sit:nō est improbū nec inutile.neq̄ enī(vt
nōnulli putāt) ꝟ est orare: in multiloq̄o si
diuti⁹ oret. Jdez.Hierusalē futuram
desideram⁹ vtiq̄ z q̄nto impatienti⁹ desi
deram⁹ ipam :tāto patiētius sustinemus
oīa ꝓpter ipam Jdē de patiētia. Uis
desiderioz facit tolerātiā laboz z doloz:
z nemo nisi ꝓ eo qđ delectat spōte suscipit
ferre qđ cruciat. Jdē de penitētia. Ne/
mo vitā eternā incorruptibilē imortalēq̄
desiderat:nisi eū hui⁹ vite tpalis: corrup
tibilis:mortalisq̄ peniteat. Jdez ī me/
dita. Q̄n venies ꝓsolator me⁹ quē expe/
cto:osi q̄n videbo gaudiū meū qđ deside/
ro:osi satiabor cū apparuerit gloria eius
quā esurio:osi inebriabor ab vbertate do/
mus tue ad quā suspiro: Jdē ō verbis
dñi. Seruat tibi de⁹ qđ nō vult cito da/
re:vt z tu discas magna magne desidera/
re Joh.chrysо.sup ioh. Sicut ex ocio
desidia gignitur .ita ex actōe desideriū ge
neratur. Bern.sup canti. Accepi fate/
or meritis potiora:sed ꝓsus inferiora vo
tis Jdē. Subtractio rei quā amas au
gmentatio desiderij est:z qđ ardenti⁹ desi
deras cares egri⁹ Jdē. Oportet vt san
cti ō̄sideriū ardor̄ ꝓueniat faciē dei ad oēz
animā ad quam est ipe ventur⁹: q̄ omnem
cōsumat rubiginē viciorū. et sic apparat
locū.z tūc scit anima q̄s iusta est dns cum
sese senserit igne illo succēsam. Jdē sup
illud. Holite ꝓsi.rē. Urentis solis instar.
Sup̄ li.iij. de dilatōe. Jdē. Modicuz

et non videbitis me.o modicū longū.pie dñe modicū dicis. q̄ nō videmus te(sal/uū sit verbū dñi mei) longū est ⁊ multum valde.verūtn̄ vtrūq̄ verū: et modicū me ritis:et longū votis ¶Idē in epi. Sicut fides ducit ad plenā cognitōez:sic deside/riū ad pfectam dilectionez.⁊ sic dicit.nisi crediderit̄ nō intelligetis.sic dici eque ñ absurde potest:si nō desideraueritis nō p/fecte amabitis. ¶Auctor de spū et aīa. ¶Anima p odiū mūdi et sui ꝓficit in amo/rem dei ⁊ ꝓximi.⁊ p ꝓtemptū tpaliū ⁊ in/feriorū crescit in desideriū eternoꝝ ⁊ supi rum ¶Glo.psal.xxxvij.Desideriū ē ora re.nec vnq̄ desinit orare:q̄ nō desinit amare.charitas enī clamor est.

De feruore La. xxv.

¶Rego.in mora.Sepe electorum ꝓuersio plꝰ finiendo pagit q̄ in/choando ꝓponit. etsi repidiꝰ pri/ma inchoat:feruētiꝰ extrema ꝓsūmat. vi/delicet sp inchoare se estimat: ⁊ idcirco in fatigabiliter in nouitate pdurat. ¶Idez. Vi quos fortasse despicimꝰ: et tarde pñt incipe:et tamē vitā nostrā feruentioribus studijs anteire. ¶Idez sup ezech. Mens in qua aīa p amorē inuisibili spōso iungi/tur:nullā p̄sentis seculi ꝓsolatōem recipit. sed ad illā quaz diligit medullitꝰ suspirat: feruet:anhelat:anxiat. vilis ei fit salus sui corpis:qz trāsfixa est vulnere amorꝭ. ¶Idē Nisi mentis intētio feruear:vnda mūdi ñ vincit per quā semp anima ad ima reuoca tur ¶Idē. Esse nobis. Supl.iij.ō mor te. ¶Idem Tāto hostis. Supl.i.ō de/moniby. ¶Augꝰ. Tāto illiꝰ. Supl de de siderio. ¶Idē. Absit ab orōe. Supl.ij. de orōe accepta. ¶Bernl.sup canti. Vir/tus discretōis absq̄ charitatis feruore ia cet.et feruor vehemēs absq̄ discretōis tē/peramento p̄cipitat. ¶Idē. Feruorē no/uicioꝝ. Supra li.i.de nouicijs ¶Idez ī ser. Si q̄s deuotus:si q̄s sollicitus est.si q̄s spiritu feruens:caueat sibi ne suis fi/dat meritis:ne suis opiby innitat:alioq̄n nec hmōi animū intrat gratia:nimiꝫ ple nus est:nec in eo iam inuenit gr̄a locū sibi ¶Idē. Opa nr̄a in feruore agēda sunt:⁊ desiderio cordis:vt sint lucerne ardētes ī manib nostris ¶Idē de cōtem. Tu si vi deris hominē in bonis opibus strēnuū:⁊ feruore ꝓsperatōis hilarem.viuere in eo fi dē ne dubites: indubia tenens vite illius argumēta.sed nōnulli cū spiritu ceperint: heu carne ꝓsummant. ¶Idē. Ut vigor esse dinoscit nequaq̄ cedere tribulatōi: sz p iusticia tribulationē sustinere:sic feruo/ri videt attribuendū:nullis capi volupta tib:nullis illecebris enervari.

De meditatōne.

Capitulū XXVI

¶Rego.ī mora. Solerter animus ante actōis sue p̄mordia cūcta de bet aduersa meditari.vt semp hec cogitās: semp ꝓtra hec thorace patiētie munitus q̄cquid accesserit lucrū putet. ¶Idē. Vi ta nr̄a dum lachrymis lauat:dū bonis opi bus exercet:sanctis meditatōib tēditur. ad nouitatē suā sine cessatōe repat. ¶Idē in regis. Stude q̄so:⁊ q̄tidie creatoris tui verba meditare:disce cor dei in verbis di. vt ad eterna suspires: vt mens tua ad cele stia gaudia maioribꝫ desideriꝭ accendat. tanto enī tūc maior ei erit req̄es: q̄nto mō ab amore cōditoris sui requies nulla fue/rit ¶Idē in ome. Meditet mens in ꝓxi/mo:q̄ exhibeat deo gaudere cum ꝓximo. ¶Isido.ō sum.bo. Dis pfectus ex lecti one et meditatōe pcedit. que enī nescimꝰ lectōne discimus :meditatōib ꝓseruamꝰ ¶Idē in ethymo. Phia ē meditatō mor tis:qō magis cōuenit christianis:q̄ seculi ambitōe calcata .cōuersatiōe disciplinali similitudine future vite viuūt ¶Augꝰ ō medita. Quāto magis hō mala sua intel/ligit:tanto amplius suspirat ⁊ gemit .Me/ditatio siq̄dem parit scientiā.scientia ꝓpun ctōem:cōpūctio deuotōem: deuotio ꝓmē dat oratiōem. ¶Idē. Considera o hō q̄d tibi erat:et quid tibi factū sit:⁊ pensa q̄ ti/bi hoc fecit:quāto amore dignꝰ sit ¶Idē de virgi. Virginalis integritas: ⁊ p plaz continentiā ab oīmi cōcubitu immunitas: angelica portio est.et in carne corruptibi/li incorruptōnis ppetue meditatio. cedat huic omnis fecūditas carnis .oīs pudici cia cōiugalis ¶Idē de ꝓfictu. Cuaricie morbus nunq̄ melꝰ cōpescit:nisi cuz di/es mortis sine obliuiōe meditat. ¶Basi lius in regula. Tūc auiditate celesti aīa

flagrans christi amori copulat: cū in terris degēs de celestib⁹ ⁊ supnis iugit meditatur. Bern̄. sup canti. Quid tā efficax ad curandū ꝯscientie vulnera: necnon ad purgandā mentis aciē: q̄ vulnerꝫ christi sedula meditatio. Idē in epl'a. Vigilias times ⁊ ieiunia: manuūq̄ laborē. sꝫ hec leuia sunt meditāti flāmas ꝑpetuas. r̄cordatio deinde tenebraꝝ exterior facit non horrere solitudinē. si futurā cogitas de v̄bis ociosis discussionē: nō valde displicebit silentiū. fletus etern⁹ ⁊ stridor ille dentiū ante cordis oculos reduct⁹: pares tibi reddet ⁊ mattā ⁊ culcitrā. Idē. Iuge silētiū ⁊ ab omni strepitu seculariū ꝑpetua quies: cogit celestia meditari. Glo. hieremie. li. Egredimini ⁊c. Nō debem⁹ ī desiderijs carnis mollescere: et segnes in bono esse. sed in meditatiōe legis ⁊ exercitio virtutū strēnui. Auctor de spū et anīa. Meditatio siq̄dem parit sciam. Sup̄ in eodē. Idē. Meditatio est occulte v̄itatis studiosa inuestigatio. cōtēplatio est ꝑspicue v̄itatis iocūda admiratio. Illā itaq̄ diuina reuelatio illumīat vt v̄itatē cognoscat. istā diuīa inspiratio inflāmat ut eam diligat. Sene. in epi. Nihil est taꝫ difficile et arduū quod hūana mens non vincat. et in familiaritatē ꝑducat assidua meditatio. Idē. Hoc q̄tidie meditare: vt possis equo aīo vitā relinq̄re

De ascēsione spirituali. Capitulū XXVII.

O Rego. in ome. In cūctis que agitis radicē boni opis humilitatez tenete. nec q̄b⁹ iam supiores: sꝫ q̄bus adhuc inferiores estis aspicite. vt dū meliora vobis exēpla ꝓponitis ad maiora sp ascēdere ex hūilitate valeatis. Id̄ in regis. Tanto veri⁹ int⁹ ascēderem: q̄nto ꝑ ꝯuallē lachrymaꝝ foris humili⁹ iacerē. ac nūc multū me dep̄mit honor onerosus Isido. de sum. bo. Qui p̄us in actiua proficit: ad ꝯtēplatōnem bn̄ ascēdit. merito enī in ista sustollit̄ q̄ in illa vtilis inuenitur. Bern̄. in epl'a. Multo facili⁹ repies multos seculares ꝯuerti ad bonū: q̄ vnūquēpiā de religiosis trāsire ad meli⁹. rarissima auis in terris est: q̄ de g̃du quez forte ī religiōe semel attigerit vl' paꝝ ascēdat. Idē. Qui ascensiōes in corde suo disponūt: qui de virtute ī virtutē eunt videre deū deoꝝ in syon: eo facili⁹ merent̄ ī retributōe: quo summo bono familiarius adherere studuerūt puriori ꝯuersatōis ordine. Idez. Aut ascēdas necesse est aut descēdas. si attētas stare ruas necesse est. Idē. Ab exterioribꝫ. Sup̄ li. ij. de ītelligētia. Idē de amore dei Cogitatōes: intentōes: volūtates: affectōes: ⁊ oīa interiora mea. venite ascēdam⁹ in montē: vbi dn̄s videt vel videt̄. cure: sollicitudīes: anxietates: pene: seruitutes: expectate me h̄ cū asino corpe isto: donec ego cū puero. rō scꝫ cū intelligētia vsq̄ illuc ꝓperātes r̄uertamur ad vos. reuertemur enī ⁊ heu r̄uertemur q̄cito Idez ī ser. Sciēti legē et nō faciēti peccatū est illi. ꝓpterea sciēs qꝛ in orōe dat̄ bona volūtas cū videris que agēda sunt. vt ꝯualescas ad agēdū que videris: ascēde tu ad orōem: ora instāter. ora ꝑseuerāter. Idē. Sub te sit appetitus tu⁹: ⁊ tu dn̄eris illi⁹. nam vt in celū ascendas p̄us necesse est leuare te sup te carnalia calcādo desideria. que in te militant aduersum te. Idē. Perseuerate in disciplina quā suscepistis: vt ꝑ hūilitatē ad sublimitatē ascēdatis. qꝛ hec est via ⁊ nō ē alia p̄ter ip̄am. qui aliter vadit: cadit poti⁹ q̄ ascēdit. qꝛ sola est hūilitas q̄ exaltat: sola q̄ ducit ad vitā. Auctor de spū et anima. Quia bona exteriora diu stare nō possūt. iussus est hō ab exterioribꝫ ad interiora redire. ⁊ ab interioribꝫ ad supiora ascēdere. tante enī dignitatis est hūana ꝯditio: vt nullū bonū p̄ter summū ei sufficere possit Idē. Qui interi⁹ intrās: ⁊ intrīsec⁹ penetrans seip̄m trāscēdit: ille v̄aciter ad deum ascēdit Ansel. de similitu. Tria necessaria sunt ascēdenti: innocētia: bn̄ficiū: prelatio. Innocētia talis esse debꝫ vt nulli noceat. Beneficiū: vt omnib⁹ ꝓsit. Prelatio vt se omnib⁹ inferiorē iudicet. Unde apl'us. In hūilitate supiores inuicē arbitrātes. Hec tria debꝫ vnusq̄sq̄ alijs impēdere ⁊ nihil hoꝝ sibi fieri ex debito exigere Idē. Alteri⁹ v̄tutē nō viciū: suūq̄ viciū nō v̄tutē attēdere dꝫ q̄sq̄s ad culmē hūilitatis ascēdere studet

De contēplatōe

Capitulū XXVIII

Grego. sup ezech. Cōtemplatiua vita est charitatē quidē dei ⁊ ꝓximi tota mente retinere. ab exteriori actōne quiescere. soli desiderio cōditoris inherere. vt nihil iam agere libeat: sed calcatis curis omnib⁹ ad videndā faciem sui creatoris anim⁹ inardescat. ita vt iam nouerit carnis corruptibil' pondus cum merore portare: totisq; desiderijs appetere illis hymnidicis angelor̄ choris interesse. admisceri celestib⁹ ciuib⁹: d̄ eterna spe in cōspectu dei et incorruptiōe gaudere. Idē. Primus contēplatōnis grad⁹ est vt mens se ad se colligat. Secūdus: vt videat qualis est collecta. Tercius: vt super semetip̄am surgat: ac se ꝯtemplatōni auctoris inuisibilis intēdēdo subijciat. Sz se ad se nullo modo colligit: nisi p̄us didicerit terrenar̄ fantasmata ab oculis mentis ꝯpescere: quicq̄d de visu: q̄cquid d̄ auditu: quicq̄d de odoratu: quicq̄d de tactu ⁊ gustu corpeo cogitatiōi eius occurrerit respuere atq; calcare. ⁊ se talem q̄rat intus qualis sine istis est. Isido. Sancti viri funditus. Sup̄ de religiosis bonis. li. .i. Bern̄. de ꝯside. Potest ꝯtēplatio diffiniri ver⁹ intuitus animi de q̄cūq; re. seu apprehensio veri nō dubia Idez. Contēplatōis species quattuor sunt. Prīa et maxima ꝯtemplatio est admiratio diuine maiestatis. Hec req̄rit cor purgatū: vt a vicijs liber̄ atq; exoneratū peccatis: facile ad sup̄na leuetur. interdū quoq; p aliq̄s morulas stupore et extasi suspensum teneat admirantē. Secūda autē necessaria est huic. Est enī intuens iudicia dei. quo sane pauido aspectu dū vehementi⁹ concutit intuentē: fugat vicia: fundat virtutes. initiat sapientiā: humilitatē seruat: virtutum siquidē bonū quoddā ⁊ stabile fūdamentū. hūilitas nempe si nutat illa virtutū nō nisi ruina est. Tercia ꝯtemplatio occupat̄ vel poti⁹ ociatur circa memoriā bn̄ficiorū. Et ne dimittat ingratuz: sollicitat amantē ad amorē benefactoris. De talib⁹ dicit ꝓpheta. Memoriā abūdātie suauitis tue eructabūt. Quarta: que retro sunt obliuiscēs: in sola requiescit expectatōe ꝓmissorū. que cū sit meditatio eternitat⁹ (si q̄dem que ꝓmittunt̄ eterna sunt) longanimitatē animi et ꝑseuerantie dat vigorez. Puto: iaz facile est q̄ttuor nostra hec ill' q̄ttuor apl'i assignare: dū longitudinē comp̄hendit meditatio ꝓmissorū. latitudinē recordatio beneficiorū. sublimitatē ꝯtēplatio maiestatis: ꝓfundum inspectio iudiciorū Idē in medita. Uiscus contēplationis est amor possessionū: affect⁹ cognationis: cupiditas honoris: ⁊ voluptas carnis. quib⁹ anima inuiscat̄ ⁊ irretit̄: vt non pennis ꝯtemplatōis p plateas sup̄ne sion discurrere possit Idē sup cāti. Excedēte anima etsi nō vita certe vite sensu: necesse est etiā vt nec vite tentatio sentiat̄. Quis ergo dabit mihi pēnas sicut colūbe: ⁊ volabo ⁊ requiescā. Utinā hac morte ego frequēter cadam: vt euadā laqueos mortis. Sene. in epl'a. Quantū potes ꝓpera q̄ diuti⁹ frui emēdato animo ⁊ ꝯposito possis. frueris quidē dū emendas etiā dū cōponas. alia tamē illa voluptas est que ꝑcipitur a cōtemplatōne mentis ab om̄i labe pure ⁊ splēdide. Idē Subsilire in celū ex angulo licet: exurge modo: et te quoq; dignū deo finges. et nō auro: nō argento. nō potest ex hac materia imago deo exprimi similis.

De gustu.

Capitulū XXIX.

Grego. in mora. Sup̄iora amare iam sursuz ire est. dūq; magno desiderio mēs ad celestia inhiat: miro modo hocip̄m qd̄ accipe querit degustat Idē sup ezech. Dulce est esse in reb⁹ humanis: sed ei qui adhuc de celestibus gaudia nulla gustauit. quia q̄nto minus eterna intelligit: tanto delectabili⁹ in tēporalib⁹ req̄escit. Idē. Si quis iā cordis ore gustauerit: que sit illa dulcedo celestiū p̄miorū: qui illi hymnidici chori angelorū. que incomp̄hensibilis visio trinitatis. huic q̄nto dulce fit quod intus videt: tanto ī amaritudinem vertit̄ omne quod foris sustinet. Idez. Cōtemplatiua maior est q̄z actiua. quia hec in vsu p̄sentis op̄is laborat. illa vero sapore intimo venturā iaz requiez degustat. Aug⁹ in ser. Cetera creatura vilescat: vt creator ī corde dulcescat Idē de medita. Fac precor me dn̄e gustare per amorē quod gusto per agnitōez.

sentiã per affectũ quod sentio ꝑ intellectũ. plus tibi debeo q̃z meipm totum. sed nec plus habeo: sed nec hocipm ꝑ me totum possum reddere. trahe dñe in amore tuu vel hocipm quod sum. ¶ Idē de vera religiõe. Quãdiu sum⁹ in corpe ꝛ pegrinamur a dño: gustemus saltem q̃z suauis est dñs. qui dedit nobis pignus spiritus: in quo sentiamus eius dulcedinẽ ꝛ desideremus ipm vite fontẽ: vbi sobria ebrietate inundemur ꝛ irrigemur: sicut lignũ qđ plãtatum est secus decursus aquaꝝ. ¶ Idē. Tu qui veram. Supra de tranquillitate ¶ Auctor de spũ et ania. Hec est requies cordis nostri. cũ in dei amore ꝑ desideriũ figit. hec est vita cordis nostri: cũ deũ suũ contemplat: et ipa sua ꝓtemplatõe suauit reficit. ¶ Idē. Anima ꝓus sanatur: sanata introducit: introducta reficit ¶ Idem Dẽtis visio est intelligẽtia. gust⁹ sapientia: illa ꝓtemplat. ista delectat ¶ Bern̄. de xp̃o. gra. Primus cibus est hũilitatis purgatorius cũ amaritudine. secũdus charitatis consolatori⁹ cũ dulcedine. terci⁹ cõtemplatõnis solidus cũ fortitudie ¶ Idē de dili. deo. Ex occasiõe frequentiũ necessitatũ crebris necesse est interpellatiõibus deũ ab hoie freq̃ntari. frequentãdo gustari: gustando ꝓbari. qm̃ suauis est domin⁹

¶ Idem de amore dei. Stãs in domo solitudinis q̃si onager solitari⁹: ꝛ habitaculũ habens in terra salsuginis: ꝛ attrahens ventũ amoris mei: os meũ aperio ad te domine: ꝛ attrabo spiritũ. ꝛ nonunq̃ dñe q̃si clausis oculis ad te inhiãti mittis mihi in os cordis quod nõ licet mihi scire q̃d sit. sapore q̃dem sentio dulcedinẽ adeo cõfortantẽ vt si ꝑficeret in me nihil vltra q̃zerem. ¶ Idē sup canti. Si quẽ forte nr̃m aliqua hora sic rapi ꝛ sic abscõdi ꝓtigerit vt minime auocet aut ꝑturbet: aut sensus egens: vl̃ cura pũgens: vel culpa mordẽs. vel certe ea que difficili⁹ amouent irruentia imaginationũ corporeaꝝ phantasmata. poterit q̃dem hic cum ad nos redierit gl̃iari et dicere. introduxit me rex in cubiculũ suũ ¶ Idez. Ā mãdatis tuis intellexi inquit vt scias nisi obediẽtie mandatorũ ꝓtemplatõis gustũ penitus nõ deberi. Nõ ergo putes de ꝓprio amore q̃tis sancte obediẽtie actibus seniorũ ve traditõibus ꝑiudiciũ vllatenus faciendũ ¶ Idē 187 in epl̃a. Funes ceciderũt mihi in ꝑclaris. celestisq̃z hereditas ꝑclara est mihi. ꝛ terrena adulat⁹ ꝑmissio: blandit⁹ ꝓsolatio carnis. gustato spiritu necesse est desipe carnem. affectanti celestia terrena nõ sapiũt. eternis inhianti fastidio sunt transitoria.

¶ Idē in sermo. Beati q̃ lugent: qm̃ ipi cõsolabunt. quid aliud est hec ꝓsolatio q̃z ꝑcedens de spe venie gr̃a deuotõis. ꝛ sua nissima delectatio boni: et gust⁹ sapiẽtie licet exiguus. quibus interim benignus dñs afflictã refrigerat animã? Ālt gustus ille nihil aliud est q̃z irritamentũ desideriꝝ ꝛ incẽtiuũ amoris: sicut scriptũ est. q̃ edũt me adhuc esuriẽt ꝛẽ ¶ Idez. Ubi sane in spũali. Supra de ꝑficientib⁹. li. i. ¶ Seneca in epl̃a. Tũc animus noster habebit quo gratulet⁹ sibi: cũ emissus his tenebr⁹ in quibus volutat⁹ nõ tenui visu clara ꝑspexerit. sed totũ diẽ admiserit: ꝛ redditus celo suo fuerit: cũ receperit locũ quem occupauit sorte nascendi sursũ: illũ vocãt ingenia sua. erit autẽ illic etiã anteq̃z hac custodia exolvat⁹: cũ vicia deuicerit: puruscq̃z ac leuis in cogitatõnes diuinas emicuerit.

¶ Idē. Ꝑbia animũ a terrenis admittit ad diuina. hec libertas ei⁹ est: hec euagatõ subducit interim se custodie in qua tenet⁹: ꝛ celo reficitur.

De consolatõne

¶ Capitulũ XXX

Rego. in regis. In summa tribulatõe positis: sola est ꝓsolatio misericordia creatoris ¶ Idem. In dei causis occupat⁹ ꝓsolatõe fulciri debz: non amaritudie repmi. ¶ Idē. Est mihi bone vir hoc ex dei munere in magna consolatõe: q̃ op⁹ sanctũ qđ in me nõ habeo diligo in te. ¶ Idē. Facilis erit ꝓsolatio si iter flagella que patimur: q̃ fecim⁹: que facimus ad memoriã delicta reuocamus. atq̃z hec nõ flagella sed dona cognoscim⁹

¶ Idē de quodaz epo. Valde ꝓtristabar q̃ de illo quedã supba cognouerã: sz quia mores suos ipe correxit: meam tristiciã sil̃ meipm vincendo cõsolat⁹ sum. ¶ Idē in mora. Magna cõsolatio in rez amissiõe ẽ illa tpa ad mentẽ reducere: q̃bus nos cõtigit res quas perdidimus non habuisse.

Idez. Magna est cõsolatio ĩ eo qđ displicet. ꝙ illo ordinante erga nos agit̃: cui nõ nisi iustũ placet. Idẽ. Laborãtẽ cõsolari est pariter in labore ꝑsistere: qꝛ subleuatio laboris est visio collaborãtꝫ. Idẽ Minus tẽtat ꝓbatio: q̃ꝫ remuneratio cõsolatur. Idẽ. Grauis meror. Infra de dolore. Idem. Festina ꝯsolatio bonoꝝ est cõsideratio finis malorũ. quia dũ ex eorũ interitu conspiciũt malũ qđ euadunt: leue estimãt q̃cquid ĩ hac vita patiuntur aduersum. Idem in pasto. Nõ flẽdo flere: est sic exteriora aduersa plãgere: vt tamen mens nouerit de eterne spei ꝯsolatõe gaudere. Isido. de sum. bo. Qui vite future p̃mia diligenter excogitat: mala oĩa vite p̃sentis eq̃nimiter portat. qm̃ ex illiꝰ dulcedine huiꝰ amaritudinẽ tẽperat. Idẽ in syno. Intende miserias eorũ q̃bꝫ acerbe aliq̃d accidit: dũ aliena ꝑicula memoras: mitius tua portas. alioꝝ eniz exẽpla dolorem releuãt: alienis malis faciliꝰ consolat̃ homo. Ambro. de vidui. Paratꝰ mestitudini animi fletus oculoꝝ miseriaz cõciliat. laborẽ minuit: dolorẽ alleuiat. pudorem seruat. nec iam miseria sibi videt̃ q̃ consolatõem in lachrymis habet. Ber̃. sup q̃ habitat. In quo hoꝝ omniũ speras solacij aliquid vel auxilij inuenire? Si q̃ras intra te: aruit cor tuũ: ⁊ obliuioni datũ te reperis tanq̃ꝫ mortuũ a corde. si ĩfra te: corpus qđ corrũpit̃ aggrauat animaz. si circa te: terrena inhabitatio depmit sensum multa cogitantẽ. q̃re ergo supra te: sꝫ cautus esto vẽtosa agmina trãsilire. Idẽ de cõtemp. Preciosa diuĩa ꝯsolatio est: nc omnino tribuit̃ admittẽtibꝫ alienã. Idẽ in ser. Mentior (quod ad consolatiõez vestrã dico) si nõ ex manibꝫ huiꝰ pctõris monachorũ nouiciorũ et cõuersoꝝ anime ad celorũ gaudia volauerunt tã libere q̃ꝫ liberate de carcere nr̃e mortalitatis. Idẽ. Beati q̃ lugent. Supra de gustu

De regratiatõe

g Reg. ĩ regi. Recte mẽtꝫ. Ca. xxxi ẽ deũ nõ solũ ĩ ꝓspis bn̄dicere: sꝫ etiã ĩ aduersitatibꝫ collaudare. Idẽ ad ep̃z exponẽtẽ grãmaticã. In vno se ore cũ iouis laudibꝫ christi laudes ñ capiũt. Augꝰ ĩ ench. Mĩaz ⁊ iudiciũ cãtabo tibi dn̄e: qꝛ nisi ꝑ ĩdebitã mis̃icordiã nẽo lib̃at̃: ⁊ nisi ꝑ debitũ iudiciũ nemo ꝯdemnat̃. Idẽ de verbis dn̄i. Felix sit mũdus: euertat̃ mũdus: benedicam dn̄m qui fecit mundũ s̃m carnem. bene sit s̃m carnẽ: male sit: benedicam dn̄m in om̃i tp̃e. Idẽ. Nec in vno quoq̃ꝫ. supra li. ij. đ iusticia. Idẽ. in epi. Qui est orandus vt faciat: illi est actio gr̃arum reddẽda cũ fecerit. Idez. Ex his q̃ habes gr̃as age deo tanq̃ꝫ fonti bonitatis vnde habes. atq̃ꝫ in omnibꝫ bonis actibꝫ tuis illi da claritatẽ: tibi autẽ humilitatẽ. Idẽ de ꝯfes. Tu dn̄e excitas vt laudare te delectet: quia fecisti nos ad te: et inq̃etũ est cor nostrũ donec req̃escat in te. Idẽ de spũ et lr̃a. Illa est sapiẽtia que pietas vocat̃ qua colit̃ pater luminũ: a quo ẽ omne datũ optimũ: et omne donũ ꝑfectũ. colitur autẽ sacrificio laudis actõisq̃ꝫ gratiarum: vt cultor eiꝰ nõ in semetip̃o: sed ĩ illo glorietur. Idẽ de medita. Gr̃as agamus de acceptis: ⁊ quod nõdum accepimus eoip̃o ꝙ de acceptꝫ ingrati nõ sumꝰ: nos accepturos esse cõfidamus. Idẽ đ cathe. ru. Quicq̃d homo fecerit laudabilem in suis factis inuenit deũ. Si recte egerit laudabilẽ inuenit ꝑ iusticiã p̃mioꝝ. si peccauerit laudabilẽ inuenit ꝑ iusticiaz suppliciorũ: si peccata ꝯfessus ad recte viuendũ redierit laudabilẽ inuenit ꝑ misericordiã indulgentiaꝝ. Hierony. in epl̃a Cũ psalmũ dicis: cuiꝰ ꝟba loqueris agnosce. ⁊ in compunctõe magis animi q̃ꝫ ĩ tinnule vocis dulcedĩe delectare. lachrymas psallentis deus magis q̃ꝫ vocis gratiã cõprobat. Joh. chry. sup ioh. Gl̃ificemꝰ deum ⁊ ꝑ fidẽ et ꝑ opa. nulla eniz vtilitas nobis in salutẽ dogmatũ sanoꝝ: corrupta nobis vita. Idẽ Rapuit ille: gr̃as egisti tu ꝓ iniusticia. ⁊ gl̃ificasti deũ: et finitas ꝑ gr̃arum actões multas fructificasti mercedes. Bern̄. sup canti. Nil aliđ dũ psallitis q̃ꝫ qđ psallitis cogitetꝫ. nec solas dico vitandas cogitatõnes vanas ⁊ ociosas. vitãde sũt et ille dũtaxat illa hora ⁊ illo loco q̃s officiales fr̃es ꝓ cõi nc̃itate q̃si nc̃ario freq̃nt̃ admittere ꝯpellũt̃. sꝫ ne illa q̃dẽ ꝓfecto recipe ꝯsuluerĩ q̃ forte paulo añ ĩ codicibꝫ legeratꝫ. Idẽ Moneo vos dilectissimi pure ac strẽnue diuĩs int̃esse laudibꝫ. strẽnue q̃dẽ: vt sic̃ reuerẽter ita ⁊ ala-

criter dño assistat.nō pigri:nō somnolēti: nō oscitātes:nō parcētes vocib⁹:nō p̄cidē tes ẏba dimidia.nō integra trāsilientes.ñ fractis et remissis vocib⁹ muliebre q̄ddaz balba de nare sonātes:sz virili vt dignū ē sonitu z affectu voces sctī spūs depromē tes // Idē. Dísce in referēdo gr̄as nō esse tard⁹ aut segnis:dísce ad singula dona gr̄i as agere.diligēter inq̄t p̄sidera q̄ tibi ap/ ponunt.vt nulla videlicz dei dona debita gr̄az actōne frustrent.nō grādia: nō medi ocria:nō pusilla .deniq; jubemur collige/ re fragmenta ne pe ant // Idē. Dis de bo nis multiformis gr̄e apparetis in nob re ferat ad ip̄m laus.laudabiliū sic̄ dē vniuer sorū auctorē z largitorē.idq; nō ficte quē admodū ab hypocritis.nec sola p̄suetudi ne sicut a secularib⁹:sz nec necessitate q̄dez vt iumēta ferēdis oneri⁹ applicant.sz sic̄ decet sctōs sinceritate fida: deuotōe solli cita:hilaritate grata.ñ tñ dissoluta // Jō Immolātes hostias laudis :z reddentes vota nr̄a de die in diē:curem⁹ om̄i vigilan tia iūgere sensum vsui.affectū sensui:exul/ tatōem affectui.grauitatē exultatōi: hūili tatē grauitati.libertatē hūilitati.quo inte rim liberis purgate mentis passib⁹ p̄ceda mus.et excedam⁹ p iusitatas q̄sdā affecti ones :spiritales letic̄as :inuisibiles ame/ nitates:ī lumīe dei:in suauitate in spūsan cto. // Idez In q̄tidianis exercitūs z bel lis:q̄ nulla hora pie in christo viuētib⁹ de sunt:a carne:a mūdo:a diabolo:sic̄ militiā vitā hoīs esse sup terrā incessant exp̄imi/ ni in vobismetip̄is:q̄tidiana necesse ē can tica p assecutis victorijs imolari. // Idē in ser. Nō tm̄ ẏbo z līgua :sz ope z ẏritate exhibeamus nos nō ingratos.nō enīz gr̄i az dictōez sed gr̄az actōez exigit a nobis dñs de⁹ nr̄ // Idē. Optz hoīez gr̄iosuz z deuotū esse.qz libēter dona multiplicant: si p̄ora bñ salua vident.

De lectiōe

La. xxxij.

Rego.in regi. Si ad p̄solatiōem nr̄am sacra scriptura pata ē:tanto magis debem⁹ legere :q̄nto nos p̄spicim⁹ sub tribulatōnū fasce lassari // Idē Idcir co pictura ī eccl̄ijs adhibet: vt hi q̄ lr̄as ne sciūt:saltē ī pietib⁹ videndo legāt:q̄ legere ī codicib⁹ nō valēt // Idē. Stude q̄so. s.ō meditatōne. // Idē ī mor. Scripta sacra mētis ocul' q̄si q̄dā speculū opponit: vt ī terna nr̄a facies in ip̄a videat.ibi eteni fe da.ibi pulcra nr̄a ognoscim⁹. ibi sentim⁹ q̄ntū p̄ficim⁹.ibi docemur a p̄fectu q̄s lōge distam⁹ // Idē. Scripta narrat gesta sctōz:z ad imitatōz puocat corda ī firmo rū. dūq; illoz victricia facta omēorat:ō vi cioz p̄lia ōbilia nr̄a p̄firmat Idez. Qua si q̄dā fit lectio mēt⁹ nr̄e spēl p̄sideranda cre ature. // Jō. Plexq; res q̄lib⁹ p historiā ẏ t⁹ ē.p significatōez culpa // Amb. de offi. Cur nō illa tpa q̄b⁹ ab eccl̄ia vacas lectōi impēdas.cur nō christū ruisas :christū al loqr̄.christū audias:illū alloq̄mur cū ora m⁹:illū audim⁹ cū diuīa legim⁹ oracula. // Idē ī hexam. Scripta diuīa salutē sug gerit.vite odorē fragrat:vt suauitatē legēs capias.ñ p̄cipitij crimē ī curras. // Idē. Nō mediocre.s.li.ij.de stultiloq̄o // Die ro.ī ozi.sup Jonā. Difficile hoies potētes z nobiles:z diuites:z mlto his difficili⁹ eloq̄ntes credūt do.obcecat enī mēs eorū diuitijs z opib⁹ atq; luxuria z circūdati diuitijs nō p̄nt videre ẏrtutes simplicitatē q̄s scripte. // Idē ī epi. Alma scīaz scriptu raz:z carnis vicia ñ amab // Idē. Orōni lectio:lectōi succedat orō.z breue videbit oē tps q̄d tāt⁹ diez varieratib⁹ occupat. // Isi. de sū. bo. Sctāz scripturaz altitudo q̄si mōtes pascue sūt:ad q̄s dū q̄sq; iustoz p̄scenderit:pascue ideficiēt⁹ ffectōez iueni⁹ se se gaudebit. // Jō. Beminū p̄fert bonū sctāz lectio scripturaz.siue qz intellectū mēt⁹ erudit.siue qz a mōi vanitatib⁹ abstractū hoīez ad amorē dei p̄ducit // Jō ī syñ. Lectio docz q̄d caueas.lectō oñdit q̄ tēdas.le ctōe sēl⁹ auget z intellect⁹ // Aug⁹ ī epi. Tā ta ē christianaz p̄fūditas lr̄az vt ī eis q̄ti die p̄ficerē si eas solas ab ieūte puericia vs q; ad ōcrepitā senectutē maxīo ocio :sum mo studio:meliore ingenio conarer addisce re // Job. ch̄z. sup iob. Non p̄pter ea date sūt scripte vt ī libris eas hēam⁹ solū. sz vt ī cordib⁹ p̄glutinem⁹ eas // Jō. Si turpi loq̄z sordidat z ōmōes vocat .manifestū ē q̄m spūal' lectō sctificat.z spūs affert g/ tiam.diuīe enim sunt incantatōes scriptu re. // Bern. sup canti. Ante carnē disciplī ne studijs edomitā:z mancipatā spiritui: ante spretā et abiectā seculi pōpā z sarcinā

indigne ab impuris lectio sacre scripture pſumit. quō nēpe lux incassum circūfūdit oculos cecos vel clausos. ita aīalis hō ñ pcipit ea que sunt spūs dei.

De sapiētia

Capitulū XXXIII

GRego. in moral. Neq; hoc ē sape qō intelligere. q; multi etna q̄dez sapiunt. sz hec intellīgere nequaq̄ possūt. Idem in regi. Sapiēter illicita fugat: qui didicerit etiā nō vti cōcessis Aug⁹ ō li. ar. Nemo sine sapiētia btūs est. nemo enī btūs est nisi summo bono qō in ea ve ritate quā sapientiā vocam⁹ cernit z tenet Idē. Ue qui derelinquūt. Supā li. iij. de sapientia. Idem de ordie disciplīne. Quisq̄s omnē phiam fugiendā putat: ni hil nos vult aliud: q̄ nō amare sapiētiam Idē. Duplex est via quā seq̄mur: cum rex nos obscuritas movet: aut ratōe: aut certe auctoritate phia ratōem promittit. Idē. Tria sunt genera rex in quib⁹ ra tionabile apparet. vnū est in factis ad ali quē finē relatis. alterū in discēdo. terciuz in delectando. Primū nos admonet nihil temere facere. secūdū recte docere. vltimū beate ꝓtemplari. Idē de ciui. dei. Non est vera sapientia q̄ intentiōem suā in his que prudent discernit: gerit fortiter: cohi bet tēperanter: iusteq̄ distribuit. nō ad il lum dirigit finē vbi erit deus oīa i oīm bus: eternitate certa z pace pfecta. Isi. in etymo. Sapiens dict⁹ est a sapore. q; si cui aptus est gustus ad discretōem sapo ris ciborū. sic sapiens ad dinoscentiā rex atq̄ causaz: quo vnūquodq̄ dinoscat at q̄ sensu veritat' discernat Idē de sum. bono. Nullus sapientiā dei plene ēcipit: nisi qui se ab oīm abstrahere actōnuz cu ra cōtendit Ambro. in epi. Nihil pecca re soli⁹ dei est: sapiētis est et corrigere erra tū et penitentiā agere peti. Idē. Sola est sapientia libera que diuitib⁹ paupes ꝑ fecit. et que seruos ꝓpꝛijs fenerari dñūs fa cit. Idez. Sapiēs nō metu. Supā li. iij de affectōib⁹. Idē. Ille vere sapit: cui⁹ animus in chr̄isto est: z cui⁹ interior ocu lus erigit ad supna. Bern. de conside. Quid ꝓdest si vniuersum mūdū lucreris te vnū ꝓdens: z si sapiens alīs sis deest ti bi sapientia si tibi nō fueris Idē super canti. Nescitis q; angelus sathane multo tiens trāsfigurat se in angelū lucis. sapien tia est de⁹: et vult se amari: nō solū dulcit sed z sapienter. Sene. in epla. Sapiēs videbit vbi victurus sit: cū quib⁹: quomo do: q̄d acturus. cogitat semp qualis vita: non quanta sit. Idē. Sapiēs oīa exa minabit secū: q̄d accepit. a quo: quantuz: vbi: quemadmodū. Idez. Sapiēs bo noz rectoz est: maloz victoz. sed facere do cet phia. non dicere: z hoc exigit vt ad le gem suā quisq̄ viuat: ne oratōni vita dis sentiat. Idē. Rogo atq̄ hortor vt phi losophiā in ꝑcordia ima demittas. z expi mentū ꝓfectus tui capias: nō oīōe nec scri pto: sed animi firmitate. cupiditatū dimi nutione. verba rebus ꝓba. Idē. Affe ctator sapientie adheret q̄dem in corpore suo. sed optima sui pte abest. z cogitatōes suas ad sublimia intēdit. Idē. Ad phi losophiā te ꝓfer si vis salū⁹ esse. si secur⁹: si beatus: deniq̄ si vis esse (quod maximū est) liber Idē. Nō est phia popularē ar tificiū. nec ostentatōni paratū: non in ver bis sed in reb⁹ est. nᶜ ad hoc adhibēt ut cū aliqua oblectatōe ꝓsumat dies: vt demat ocio nausea: aīm formet z fabricet. vitā di sponit: actōnes regit: agenda z omittēda demonstrat.

De doctrina.

Capitulū XXXIIII

GRego. sup ezech. Quisquis expo sitor in explanatōne sacri eloquij vt fortasse auditorib⁹ placeat ali quid mentiēdo cōponit: sua et non dei ꝟba loquitur. si tamen placendi vel seducē di studio mentiat. Nam si in verbis domi nicis virtutē requirens ipe aliter q̄ is q̄ quem plata sunt senserit. etiamsi sub in tellectu alio edificatōnem charitatis req̄rat: domini sūt verba que narrat. quia ad hoc solū deus per totam nobis sacraz scri pturam loquit: vt nos ad suum et primi amorē trahat Idē. Pensare debet doc tor quid loquatur: cui loquat. quādo lo quetur: et quantū loquat. si enim vnū ho rū defuerit: locutio apta nō erit Idem. Loqui de deo quiete valde et libere men tis est. tunc nanq̄ bene dirigit lingua in

sermone: cũ secure sensus q̃euerit in tranquillitate. Idẽ in pasto. Clauis aptionis est sermo correptõis: quia increpando culpã detegit: quã sepe nescit: ipe etiã qui ꝑpetrauit. Idem in moral'. Qui pctõri p̃dicat: tanta dispensatõne ꝯponere p̃dicatiõem debet: vt nec derelicta spe timorem subtrahat: nec spe subtracta in solo eũ timore derelinquat. Idẽ. Qui ad ꝟe p̃dicatõis verba se p̃parat: necesse est vt causarũ origines a sacris paginis sumat: vt omne quod loq̃tur ad diuine auctoritatꝭ fundamentũ reuocet: atq; in eo edificiũ sue locutõis firmet. Idẽ in omel'. Cum malorũ ꝑuersitas crescit: non solũ frangi p̃dicatio nõ debet: sed etiã augeri. Idem. Plus est verbi pabulo victurã in ꝑpetuũ mentem reficere: q̃ ventrẽ moriture carnis terreno pane satiare Idẽ. Subtili occultoq; iudicio a quorũdam auribꝫ p̃dicatio sancta subtrahit̃. qꝛ suscitari ꝑ gr̃am non merent̃. Idem in regi. Lingua nostra bonis fomentũ sit: prauis aculeꝰ. tumidos retundat. iratos mitiget. pigros exacuat. desides hortatu succendat. refugiẽtibus suadeat: asperis blandiat̃: desperatos consolet̃. vt quia doctores dicimur: viam salutis gradiẽtibꝫ ostẽdamꝰ Idẽ in dialo. Si inuisibilia pensamꝰ: nimirũ constat: quia maiꝰ est miraculũ p̃dicatõis verbo atq; oratõis solacio peccatorẽ conuertere: q̃ carne mortuũ suscitare Augustinꝰ de ꝯsensu euangelistaꝝ. Ex euangelioꝝ vniuersa varietate verboꝝ: rerum autẽ sententiarũq; cõcordia satis apparꝫ salubriter nos doceri: nihil querẽdum in verbis nisi loquentiũ veritatẽ cui demonstrãde inuigilare debẽt om̃es veridici narratores: cũ de hoĩe vl' de angelo vel d̃ deo aliq̃d narrãt. Idẽ de ope mona. Multo misericordiꝰ operat̃ erga animas infirmorũ qui fame bone seruoꝝ dei ꝯsulit: q̃ erga corpora egentiũ qui panẽ esuriẽtibꝫ frangit Idẽ de trini. Nec trepidus ero ad ꝓferendã sententiã meaꝫ: in qua magis amabo inspici a rectis: q̃ timebo morderi a ꝑuersis. Gratanter enĩ suscipit oculũ columbinũ pulcerrima ⁊ modestissima charitas. dentẽ autẽ caninũ vel euitat cautissima humilitas. vel retũdit solidissima ꝟitas Idẽ. Persuadẽdũ erat homĩ quãtum nos dilexerit deus et quales. quãtũ ne desperaremus. quales ne suꝑbiremus. Idẽ de cathe. ru. Dilectõne tibi tanq̃ fine ꝓposito quo referas omnia que dicꝭ: quicq̃d narras ita narra vt ille cui loq̃ris audiendo credat: credẽdo speret: sperãdo amet. Idẽ de bono ꝑseuerãtie. Facile est: ĩmo et vtile: vt taceatur aliquod verũ ꝓpter incapaces. Idẽ Cum res ꝟa ita se habet vt fiat peior nobis eam dicentibus ille qui capere nõ potest. nobis autẽꝫ tacentibꝫ ille qui potest: q̃d putamus esse faciendũ? nõne dicendũ est potius veruꝫ: vt q̃ potest cape capiat: q̃ tacendũ. vt nõ solum id ambo nõ capiant: verũetiã qui est intelligentior ipe fiat peior. qui si audiret et caperet ꝑ illũ plures discerẽt. quo eĩ est capacior vt discat. eo magis est idoneꝰ vt alios doceat. Idẽ. Non simꝰ in disputatõibus prompti. et in oratõibus pigri. Idẽ in epistola. Sollicitissime cauendũ est in docendo suꝑbie viciũ: quod in discẽdo non ita est. Ambro. de offic̃. Absit pertinax in familiari sermõe ꝯtentio. quotiens enĩ magis excitare inanes q̃ vtilitatis aliquid afferre solet disceptatio siue ira: suauitas sine amaritudĩe sit: monitio sine asꝑitate: hortatio sine offensione Isido. in syno. Cõmunia om̃ibꝫ: secreta paucioribꝫ loquere: aperta cũctis: operta paucis annũcia Idẽ de sum. bono. Quadrimoda ẽ dicẽdi ratio. quia aut bene sentiẽdo quid bene ꝓfertur. aut nihil sentiendo nihil dicit̃. aut parũ sentiendo loquacitas sola ostentat̃. aut optime sentiendo nõ eleganter profert̃ quod dicitur. Hierony. in epl'a. Docente te ĩ ecclesia nõ clamor populi sed gemitus suscitetur. lachryme auditoꝝ laudes tue sint Idẽ Predicator cõtinentie nuptias ne ꝯciliet Berñ. suꝑ canti. En quanta p̃us infũdenda sunt: vt effundere audeamꝰ de plenitudine nõ de penuria largientes. primo quidẽ compũctio: deinde deuotio. tercio penitẽtie labor. quarto pietatis opus. q̃nto oratõis studiũ. sexto ꝯtemplatõis ociũ. septimo plenitudo dilectõis. Idẽ. Doctrina spũs nõ curiositatẽ acuit. sed charitatem accendit.

De dignitate.

Capitulū XXXV

Rego. in regi. Ad hoc locorū gradus ratōis ordo distinxit: ⁊ iudicia esse cōstituit: vt nec p̄positi in opprimēdos se frustra valeant occupare subditos. nec subiectis iteruz cōtra suos p̄positos effrenata sit resultandi licentia. Idē. Ad hoc diuīe dispēsatōis ꝓuisio gradus ⁊ diuersos ꝯstituit ordnies esse distinctos: vt dū reuerentiā minores potioribus exhiberēt: et potiores minoribꝫ dilectōez impēderent: vna cōcordie fieret ex diuersitate ꝯnexio: et recte officioꝝ gereretur admīstratio singulorū. Idē. Quia homo qđ sibi tribuit̄ quo iudicio disponat̄ ignorat: nec ad appetendū locū supiorem ꝓcax insistere: nec ad repellendū ꝯtumax debz inueniri. Idē in pasto. Uirtutibꝫ pollēs coactus ad regnū veniat. v̄tutibꝫ vacuꝰ nec coactus accedat. Idez Cū reꝝ necessitas exposcit pēsandū valde est ad culmen quisq̄s regimīs q̄lit̄ veniat. atq̄ ad hoc rite ꝑueniēs qualiter viuat. ⁊ bene viuēs q̄liter doceat: ⁊ recte docens infirmitatē suā quotidie q̄nta ꝯsideratiōe cognoscat. ne aut hūilitas accessum fugiat: aut ꝑuentōi vita ꝯtradicat: aut vitam doctrina destituat: aut doctrinā p̄sūptio extollat. Idē in dialo. Usus recte conuersatōis est: vt p̄esse nō audeat q̄ subesse nō didicerit. nec obedientiā subiectis imperet quā p̄latis nō nouit exhibere. Idē in ome. Illi debēt curā pastoralē suscipe: qui in suo corde sciūt fluxa luxurie domare. vt cū aliȳs fortia predicāt: ip̄i desideriȳs mollibꝫ eneruiter nō succūbant. Idē in mora. Nolenti mihi atq̄ renitēti cū graue esset altaris ministeriū. etiam pōdus ē cure pastoralis iniūctū. Isido. de sū. bo. Uir eccl̄iasticꝰ et crucifigi mūdo ꝑ mortificatōem ꝓprie carnis debz. ⁊ dispēsatōez eccl̄iastici ordinis si ex dei volūtate ꝓuenerit volēs q̄dem sz hūilis gubernandaz suscipiat. Bern̄. sup cāti. Nō ociose totiens repetitū est. petre amas me: in ꝯmissione ouiū. Ego q̄dem id significatū ꝓuide puto. ac si dixisset illi iesus. nisi testimoniū tibi ꝑhibēte cōscientia ꝙ me ames: et valde ꝑfecte ames: hoc est: plus q̄ꝫ tua. plꝰ q̄ꝫ tuos. plꝰ etiā q̄ꝫ te: vt huiꝰ repetitōnis mee numerꝰ impleat̄: nequaq̄ꝫ suscipias curam hāc. nec te intromittas de ouibꝫ meis pro quibꝫ vtiq̄ꝫ meus effusus est sanguis. Idez. In p̄latōe opus est viro forti: spirituali ⁊ fideli. forti ad ꝓpulsandas iniurias. spūali: ad dep̄hēdendas insidias. fideli: q̄ nō q̄ sua sunt q̄rat. Idē ī epi. In alto positū nō alta sape difficile est ⁊ oīno inusitatū. ⁊ q̄nto inusitatiꝰ tāto gl̄iosius

De zelo

Cap̄. xxxvi.

Rego. sup ezech̄. Nullū omnipotenti deo tale est sacrificiū: q̄le ē zelus animaꝝ. Idē. Restat vt siue. Sup̄ li. ij. de prudētia. Idem ī mor̄. Si nulla ira ex v̄tute surgeret: diuīe aīad uersiōis impetū finees ꝑ gladiū nō placasset. Idē. Aliqn̄ necesse est vt p̄uis mentibus que hūana p̄dicatōe corrigi neq̄ūt. diuina flagella optari benigne debeant. Idem. Euenire plerūq̄ꝫ. Sup̄ li. iij. de discordia. Idē. Si sic ꝓximos vt nos amare p̄cipimur: restat vt sic eorū erratibꝫ sicut nostris vicijs irascamur. Idē. Erga errata ꝓximoꝝ sic māsuetudo zelū temperet: q̄tenus a iusticie studio nō eneruet. Augꝰ in epl̄a. Quid sic ꝑsequit̄ vitam bonoꝝ: q̄ꝫ vita iniquorū: nō cū cogit imitari qđ displicet. sz cū cogit dolere qđ videtur: qm̄ corā pio viuēs impie: etsi non obligat ꝯsentientē: cruciat sentiētē. Idē Pia ē. Infra de dolore. Bern̄. sup cāti. Zelū tuū inflāmet charitas: informet scīa. firmet ꝯstātia. sit feruidꝰ: sit circūspectus: sit īuictꝰ: nec teporē habeat: nec discretiōe careat: nec timidus sit. Idem. Habeat charitas zelū: sz adhibeat ꝓ tp̄e modū. seueritas nunq̄ꝫ remissa. int̄missa tn̄ plꝰ ꝓficit. Idē. Hoc v̄a ⁊ casta ꝯtēplatio habet: vt mentē quā diuīo igne vehementer succēderit: tāto interdū repleat zelo ⁊ desiderio acq̄rēdi deo q̄ eū sil̄r diligant: vt ocium ꝯtēplatōis ꝓ studio p̄dicatōis libētissime intermittat. Glo. psal. xxx. Ira iusta est qua irascitur q̄s suis ⁊ alienis peccatis: vidēs hoīes confitentes deū ore: et negantes moribus. renūciantes seculo v̄bis ⁊ nō factis: ⁊ videns fratres fratribus detrahentes. osculū dantes: et fidem non seruantes. Glo. sup p̄s. lxviij. Bonus zelus est feruor animi: quo mens abiecto humano timore pro defensione veritatis

accendit̃.et eo magis ꝯmendabilis quo q̃ libet praua que viderit corrigere satagit. si nequit tolerat et gemit.

De sollicitudine

Capitulũ XXXVII.

Grego.ĩ mor̃. Sancti viri qꝛ breuitatẽ vite indesinẽter aspiciunt: quasi quotidie moriẽtes viuunt. ⁊ tanto se solliciti⁹ mãsuris p̃parant: quãto ⁊ nulla esse trãsitoria ex fine semꝑ pensant. Idẽ. Mens tãto alti⁹ inter tentatõis fluctus tollit̃: quanto solliciti⁹ ab huius seculi cogitatõe vacuat̃. Idẽ. Magna sollicitudine ad curã nostre meliorationis accingimur: qñ id virtutis in aliis cernimus qđ nõ habemus. Idez. Dominũ tãto. Sup̃ de discussiõe. Idẽ in regis. Illa sollicitudo p̃positorũ vtilis est: illa est cautela laudabilis: ĩ qua totũ ratio agit: ⁊ furor sibi nil vendicat. Idẽ. Quãto morti vicinior efficeris: tãto fieri sollicitior atq̃ timidior debes. Idẽ. Cum honoris augmẽto cura quoq̃ sollicitudinis debz excrescere. Idẽ. Cũ cũcta negocia sollicitudĩe indagãde veritatis indigeant. tñ que ad deiectiõem sacerdotaliuz graduũ spectãt: sunt districti⁹ trutinãda. Joh. chryso. sup̃ matth̃. Occupatio viriliũ sollicitudinũ: suggestionũ voluptates plerũq̃ excludit. Hiero. Grãdis v̄tutis. sup̃ li. ij. de cõtinentia tact⁹. Ber̃. sup̃ canti. Oĩs cura sanctoꝝ spreto ornatu cultuq̃ supfluo exterioris sui hominis q̃ certe corrũpit̃: omni se diligẽtia p̃bet et occupat excolẽdo atq̃ đcorãdo interiori illi qui ad imaginẽ đi est: ⁊ renouat̃ de die in diem. Idẽ. Omnis de bonis .s̃. đ regratiatiõe. Idẽ in ser. Dignũ valde est ⁊ om̃ino exigit rõ equitatis: vt q̃bus a cõstitutõe mũdi regnũ parat̃: ip̃i etiã sese regno parare nõ negligãt. Aug⁹ de ordine discipline. Opa danda est optimis moribꝫ. deus enim nr̃ aliter nos exaudire nõ poterit. bñ aũt viuentes facillime exaudiet. Sene. in epl'a. Perseuerãdũ est ⁊ assiduo studio robur addendũ: donec bona mẽs sit qđ bona voluntas est.

De correptõe.

Capitulũ XXXVIII.

Grego. in mora. Quisquis ꝑpendere sollicite sciat: ne luctus tempore verba increpatõnis inferat. Idẽ. Quos de apta infirmitate rep̃hẽdimus: supest vt de occulte fortitudĩs estimatõne veneremur. Idẽ. Ex se debz. Sup̃ li. iij. de obliuiõe. Idẽ ĩ regi. Dũ vnus corripit̃ plurimi emendant̃. ⁊ meli⁹ est vt ꝓ multoꝝ saluatõe vnus ꝯdemnet̃: q̃z ꝑ vni⁹ licentiã multi ꝑiclitent̃. Idẽ. Ubi senior iuuenibꝫ exemplũ ad interitũ p̃bet: ibi districta increpatõe feriendus est. Isido. de sum. bo. Sicut peccatorẽ cõuenit argui iniustũ. sic cõuersuz exulcerari. Idẽ. Qui veraciter fraternã vult corripere ac sanare infirmitatẽ: talem se p̃stare fraterne vtilitati studeat: vt eũ quẽ corripere cupit humili corde admoneat. hoc faciẽs ex cõpassiõe quasi cõmunis ꝑiculi: ne forte et ip̃e subijciat̃ tentatõni. Aug⁹ in enchyridiõ. Qui emẽdat verbere ĩ quẽ potestas datur et coercet aliq̃ disciplina. ⁊ tñ peccatũ eius quo ab illo lesus aut offensus est dimittit ex corde: vel orat vt ei dimittatur: nõ soluz in eo q̃ dimittit atq̃ orat: verũetiam in eo q̃ corripit: et aliqua emẽdatoria pena plectit elemosynaz dat. Multa enĩ bona prestant̃ inuitis. quãdo eorum consulitur vtilitati: nõ voluntati. Idẽ. Si peccauerit. Sup̃ li. iij. de argutõne. Idẽ in epistola. Quantuz illi laudãdi atq̃ p̃dicandi sunt qui dignati ñ sunt cum mũdo etiã florente florere: tm̃ ĩcrepandi et accusandi sunt q̃s perire cum pereũte delectat. Idẽ de correp. et g̃tia. Corripiant̃ a p̃positis suis subditi frẽs: correptõnibus vtiq̃ de charitate venientibus pro culparũ diuersitate diuersis vl' minoribus vel amplioribꝫ. quia ⁊ ip̃a que damnatio nominat̃ quaz fecit episcopale iudiciũ: qua pena in ecclesia nulla maior est: potest si de⁹ voluerit in correctõem saluberrimã cedere atq̃ ꝓficere. Idez de doct̃. christiana. Quid locis et tẽpori ⁊ ꝑsonis eueniat diligenter attendendũ est: ne temere flagicia rep̃hẽdam⁹. Joh. chry. super matth̃. Omnis correptõ similis est ceteris tentatõibus. sicut enĩ om̃is tentatio fideles quidem magis edificat: infideles autẽ ampli⁹ destruit. sic ⁊ oĩs increpatio discipline religiosuz hoĩem ⁊ timentẽ

meliorē facit: irreligiosum autē ꝛ malū cō turbat ꝛ ad deterius ire ꝓpellit. ¶ Bern. Nō ꝓtemnēda increpatio iusti quē ruina peccati: cordis sanitas ē: necnon ꝛ dei via ad aīam. ¶ Idē in ser. Nemo frēs vicia palpet: peccata nemo dissimulet: cū viderit ordinē depire: vel minui disciplinā. est enī cōsentire silere cū arguere possis. ꝛ scimus qz sil'is pena faciētes maneat ꝛ ꝓsentiētes ¶ Glo. mat. vij. Raro ꝛ nō sine magna necessitate obiurgatōes sunt adhibē de: et nō nisi dei respectu remota ab oc'o trabe. i. odio.

De equitate.

Capitulū XXXIX.

¶ Rego. i regi. Ita vos in ea q̄ deū offendūt et ad iracundiā ꝓuocāt: districtos ac sollicitos exhibete: vt ad aliorū emēdatōez ꝛ vidicta culpabilē feriat: ꝛ innocentē falsa opinio nō affligat ¶ Jō Manifesta peccata nō sunt occulta correctōe purganda. ſz palā sunt arguēdi q̄ palam nocēt. vt dū apta obiurgatōe sanant: hiqui eos imitādo deliq̄ant corrigant. ¶ Idē. Cū increpare delinq̄ntes noluerit: eos ꝓculdubio pastor occidit. Hac ḡ cōsideratōe cōpulsus velis nolis locuturus suz. qz omi virtute aut te cupio salvari: aut de tua morte me eripi. ¶ Idē. Sicut obstinati esse hūilibus nō debemus. ita districti esse supbis debemus. ¶ Idē. Sicut pseuerāti culpe debeť iure vindicta. ita resipiscētibus est venia ꝓcedenda. ¶ Idē. Summū in regib. s. li. i. de potētibus. ¶ Idē. Boni te dulcē: praui senti ant correctorē: in qua videlicz correctōne hūc esse ordinē noueris obseruādū: vt psonaz diligas ꝛ vicia pseq̄ris. ne si aliter agere fortasse volueris: trāseat in crudelitatem correctio: et pdas quos emēdare desideras ¶ Idē. Justicie ꝛ rōis ordo suadet vt q̄ sua a successoribꝫ desiderat mandata seruari: p̄decessoris sui ꝓculdubio volūtatem ꝛ statuta custodiat ¶ Idē. Sicut in his qui p ignorātiā fecerūt culpa aliq̄tenꝰ tolerāda est. ita in his fortiter insequēda q̄ nō metuūt sciēdo peccare ¶ Idez. Affectuz iusta postulantibꝫ indulgere ꝛ vigor eq̄tatis: et ordo exigit rōis. p̄sertim q̄n petentiū volūtatē: et pietas adiuuat: ꝛ veritas nō relinquit ¶ Idē. Katōni contraria ꝓcul est abiciēda petitio. ita in his q̄ bene desiderank: affectū nō cōuenit negare ¶ Idē. Minorē maior p̄cedit sicut honore et crimine: ꝛ cui maior seq̄tur culpa: maior implicet vindicta. et post penitentiā credak esse fructuosa. ¶ Idē. Sic laudabile discretiōq̄ est reuerentiā ꝛ honorez debitū exhibere ꝓtib. ita rectitudinis ꝛ dei timoris est si q̄ in eos correctōnis indigēt nulla dissimulatōne postponere: ne totū qđ absit incipiat corꝓ inuadere: si languor nō fuerit curatꝰ in capite. ¶ Idem. Manifesti excessus canonica sp moderatōne p̄mendi sunt. vt vna res ꝛ p̄teritorū correctio: et esse regula possit futurorum. ¶ Idē Quotiēs ꝓtra eccl'iasticā q̄d gestū dicetur disciplinā: ne nos añ deum culpa ex dissimulatōe redarguat: irrequisituz h relinq̄re nō audemus. ¶ Idē. Sicut ecclesia ꝓprias res amittere nō debet. ita eā rapacitatꝭ ardore alienas inuadere ñ oportet. ¶ Idē. Jurgantiū ꝓtrouersias celeri sententia termiare: et equitati ꝓculdubio ꝓuenit ꝛ vigori. ¶ Idē. Sicut ab alijs nostra exigim⁹: ita singulis sua iura seruemus ¶ Idē i mora. Maiora crimia ꝛ tarde credēda sunt cū audiunk: ꝛ citiꝰ puniēda sunt cū veraciter agnoscunk ¶ Idem. Superiores cū p disciplinā alios feriūt: sic alienam infirmitatē debēt ꝓcutere: vt etiā ad sua nouerint oculos reuocare. ¶ Idē in pasto. Alliq̄ subiectoz vicia prudēter dissimulāda sunt. sed qz dissimulank iudicanda. aliq̄ et apte cognita mature tolerāda. aliq̄ vero subtiliter ꝛ occulta perscrutanda. aliq̄ leniter arguēda. aliquando et vehemēter increpāda. ¶ Ambro. in epi. Hostē ferire victoria est: reū equitas. innocentē homicidiū. ¶ Aug⁹ de ci. dei. Melior est animi equitas: q̄ corpis sanitas. ¶ Idē de bap. paruuloz. Hoc iustū est vt cū mala hominū reꝓbam⁹: quecūq̄ in illis bona dei repimus apꝓbem⁹. ¶ Idem. Veritate manēte qđ vicioſuz: quod prauū: quod falsum in'vnoq̄q̄ fuerit curemus: corrigam⁹: emendem⁹. aut si nō possumus detestatū: damnatūq̄ vitemus. ¶ Idem de ouib. Disciplina exerceak: iudiciū non p̄cipitek. ¶ Idē. Pertinet ad innocētis. Supra de innocētia.

Joh.chrys.sup ioh. Sine inops sine diues fuerit qs: nō psonas attēdam⁹: sed res scrutemur. Bern. in epla. Si quis susurro in pplo diaboli sibi assumens vicem iurgia seminare t pacez turbare velle repiat. quemadmodū ille discordie sp est amator t auctor. huic rigide cēsure remedio citi⁹ obuiet: eo qppe pessime q intime pesti. Idē. Malū si compmas tuū: reputabitur tibi ad gliam: si alienū ad iusticiam. Idez. Melius est vt peat vnus qz vnitas.

De quattuor affectionibus Capitulū XL

Augustinus de ciui. dei. Recta voluntas est bonus amor. t voluntas puersa mal⁹ amor. Amor ginhibians habere qd amat cupiditas est. id autē habens eoqz fruens leticia est. fugiēs qd ei aduersat timor est. idqz si acciderit sentiens: tristicia est, pinde mala sunt ista si malus est amor. bona si bon⁹. Idē. Apud nos iuxta scripturas sanāqz doctrinā ciues sancte ciuitatis dei. in hui⁹ vite pegrinatōe fm deū viuentes metuūt: cupiūtqz: dolēt: gaudentqz. t qz rect⁹ est amor eorū: istas omnes affectōes rectas habēt Jō de patiētia. Uolūtas bona. i. volūtas deo fidelit subdita: voluntas scritate superni amoris accēsa. volūtas que diligit deū et pximū, pter deuz: siue amore de q rndet aplus petr⁹. dñe tu scis qz amo te. siue timore. de quo dicit aplus. ī timore t tremore vram ipoz salutē opamini. siue gaudio de quo dicit idē. spe gaudētes in tribulatōe patiētes. siue tristicia: qualē idē aplus se dicit habuisse magnā p fratribus suis. qcunqz amara et aspa sufferat charitas dei est. Isido. de sum. bo. Quattuor sunt q litates affectionū: qbus mens iusti tedio salubri ppugit. hoc est memoria pteritoz facinorū: recordatio futuraz penaz: consideratio pegrinatōis in hui⁹ vite longinq tate. desideriū supne patrie. quo qntotius ad eam valeat puenire. Auctor de spū t aīa. Habet aīa affectōes qbz exercet ad vtutes: dolor nāqz de peccatis: timor ō penis: desideriū de pmissis. gaudiū ō pmiis quedā exercitia sunt vtutū Idez Affectus qdrigitus esse dinoscit: dū de eo qd amamus iā gaudem⁹. vel gaudēdū speramus. et de eo qd odim⁹ iā dolem⁹: vel dolendū metuim⁹: t ab hac ocupiscibilitate gaudiū t spes. de irascibilitate dolor t metus oriunt. q quidē qttuor affect⁹ aīe oīm sunt vicioz atqz virtutū qsi quedā principia t omunis materia Bern. sup canti. Habēt voces suas affectus: p qs se etiaz cū volūt pdunt. timor vbi causa meticulosas. dolor gemebūdas: amor iocundas.

Idē in ser. loqns de illo verbo ioelis. ij puertimini ad me in toto corde vro. Conuertat amor tuus vt oīno nihil diligas nisi deuz. aut certe, pter ipm. Cōuertatur etiā ad ipm timor tuus. qz puersus ē timor oīnis quo metuis aliqd pter eū: aut nō, pter eum. Sic et gaudiū tuū t tristicia eq puertant ad ipm. hoc autē ita fiet: si nō nisi fm eū doleas: aut leteris. Quid enī peruersum magis qz letari cū malefeceris. et ī rebus pessimis exultare? sed t ea qz q fm seculū est tristicia mortē opatur.

De timore Capitulū XLI

Grego. in mora. Justo timendum nō est: ne deriso⁹ cū corripit cōtumelias inferat. sed ne tract⁹ ad odiū peior fiat. Idē. Creator nr qui vbiqz tot⁹ est t cernes cūcta nō cernit: tāto metuend⁹ est qnto inuisibilis pmanens de nris actib⁹ qñ t quid decernat ignorat Idē. Tanto de se vnusquisqz sollicit⁹ metuat: qnto ignorat qd restat. Aug⁹ in lib. de pnia. Timeat aīa iam corrupta: docta exprimēto qd ignorat virgo Idē de cōiu. adul. Si a pugali vinculo immunis mīn⁹ appetit vita sanctorū: exhorreat pena meretricū. t timore saltē frenet cōcupiscētia si ñ amore eligit cōtinentia Idē ī epi. Qui gehēnas metuit: nō peccare metuit: sz ardere. ille autē peccare metuit qui peccatū ipm sicut gehennā odit. Idē in regula. Deo vir sanctus timeat displicere: ne velit femine male placere. illū cogitet omnia videre: ne velit femine male videri. Isi. in syno. Timor expellit peccatū. timor remittit vicium. timor cautū facit hominē atqz sollicitū. vbi timor nō est: ibi dissolutō vite est. vbi timor non est: ibi despatio est Idē de sum. bo. Sepe que apō hoim

iudiciū bona patent: apud examen diligē-
tissimi et acutissimi iudicis reprobа dete-
guntur. Ideoq; omnis sctūs veretur: ne
forte bonū quod agit p aliqua animi intē
tōne in oculis dei reprobū sit. Hiero. i
epla. Ubi timor et tremor est: nō ibi voc
elatio est. sed animi flebilis lachrymosa de
iectio. Idē Qñ iratus fuero: t aliquid
mali cogitauero: t me nocturnū phantas-
ma deluserit: basilicas martyr intrare nō
audeo: ita animo t corpe tremisco Jō
in ori. sup ioelē. Nunq; tuta est hūana fra
gilitas: sed quāto virtutib; crescimus: tā
to magis timere debem⁹: ne de sublimib;
corruamus Bern. sup canti. Btūs hō
qui semp pauid⁹ ē. time ergo cū arriserit
gratia. time cū abierit: time cū denuo fuer
retur: et hoc est semp pauidū esse. Idē.
In veritate didici. Supli. ij. de gra Jō
in sermo. Primus timor est ne cruciemur
a gehenna. Scūs: ne excluſi a visiōe dei
puemur tā inestimabili glia. Terci⁹ replet
animā omni sollicitudine ne forte deseraf
a gratia. Idē. Sicut securitas vel desi
dia causa t mater est omniū delictor. sic
timor dñi radix t custos omniū bonor.
Idē. Deus me. Supli. ij. de tentatiōe.

De dolore

Capitulū XLII.

Rego. in regis. Quāto cordi nro
leticiā eccle ordo inculpabilit cu
stoditus infundit: tanto rescissus tedium
doloris ponit. Idez. Credat mihi cha
ritas tua: qz valde contristatus sum de tri
sticia tua. acsi in te iniuriam ipe ptulissem.
Idē in mora. In amaritudine aie sunt
omnes electi. qz vel punire flendo nō desi
nunt que deliq̄ūt. vel graui se merore af-
ficiunt. qz lōge huc a facie pditoris pro-
iecti: adhuc in eterne patrie gaudijs non
sunt. Idē. Valde affligit anima iustor
quādo mali cōtra bonos districtas sentē
tias intorquent: qui bene viuere ignorāt:
t voce sibi iusticiā vendicant. quā mori-
bus ipugnant. Idē. Grauis meror est
duris cordibus infructuose pdicare: labo
rem in ostendenda veritate sumere: sz nul-
lum de puersiōe audientiū laboris fructū
inuenire. ac cōtra magna pdicatorū con-
solatio est: subseqns pfectus auditorum.

Idē. Anima sancta int⁹ doloris sui ge
mitū tolerat: sed eo refectōis pabulū pci-
pit: quo vis amoris p lachrymas emanat
Johes chrysо. sup iob. Cū q̄dem pec-
cauerim⁹ nos vel alij: tūc solū tristari bo-
num est. cum autē in humanas circūstan-
tias inciderim⁹ inutilis nobis de relicto tri
sticie vs⁹. Aug⁹ de vbis dñi. Beme vt
colūba: et tunde pectus. et tūdēdo correp
tus esto: ne videaris nō cōsciētiam cedere.
sed malā pscientiā pugnis pauimētare. so
lidiorē reddere: nō correptiorē. Idez in
epla. Pia est ista tristicia. etsi dici potest:
beata miseria vicijs alienis tribulari. nō
iplicari. merere: nō herere: dolore ptrahi:
nō amore attrahi. Idē. Quid sic. Su
pra de zelo bono. Idē cōtra iulianum.
Mentib; amicorū sanorū fletū pmouet ri
sus freneticorū. Idē in medita. Da mi
hi dñe i hoc exilio panē doloris t lachry-
marū: quem esurio sup omnē copiā delici
arum. Idē. Aut cōtinui dolores cruci
abūt penitentē vitā meā: aut eterni crucia
tus vexabūt puniendā aiaz meā Ber.
in sermo. Cū cepis tristicia implebit cor
tuū: sed si pseueraueris tristicia tua vertet
in gaudiū. Cassiod. sup psal. l. Letus t
lasciuus spiritus obligat hominē pecca-
to. sed spiritus ptribulatus est sacrificiuz
quo peccatū soluit.

De cōfidentia

Capitulū XLIII.

Rego. in mora. Tanto animus a
laboris afflictōe subtrahit. quan
to p spem ad summa sustollit Jō Quic
quid intolerabile pusillanimitas asserit. h
ei leue ac facile spes remuneratiōis osten-
dit. Idez. Quia nūc p tribulatōem seri
tur: vt post gaudij fructū metat. tanto ma
ior fiducia mentē roborat: quāto hāc for-
tior p veritate afflictio angustat Idem
Ille bene nouit i exterioribus miserijs sub
sistere: qui scit semp de interna spe gaude-
re. Idē. Cum iam in penitētie lamentis
culpa diluit. et sic ppetrata plangunt: vt
plāgenda minime ppetrent: magna men-
ti fiducia nascit. et ad pspicienda supnere
tributōis gaudia cordis nostri facies leva
tur. Idē sup ezech. Non in fletib; nō in
actibus nostris: sed in aduocati nostri al-

legatõe confidam⁹. Idẽ. Spes ꝑ desideria atq; suspiria introducit ad q̃ets gaudia. Ambro. ĩ hexame. In grauissimis passionib⁹ spem deponimus: fractiq; animo resoluimur improuidi: ⁊ inerte iacemus: cũ de diuina miseratõe tũc sperãdũ amplius sit cum ꝑsidia humana defecerĩt Aug⁹ de cõfes. Nemo secur⁹ esse debet in ista vita que tota tentatio nominat̃: vt qui fieri potuit ex deteriori melior nõ fiat etiã ex meliore deterior: vna spes: vna fiducia. vna firma ꝓmissio de⁹ misericordia tua Idez de verbis apl'i. Ipa spes ꝑegrinationi necessaria est: que consolatur in via. tolle viatori spem ꝑueniẽdi cõtinuo frangunt̃ vires ambulãdi. Idẽ de verb dñi Spes ad hoc nos hortat̃ vt ꝑsentia ꝯtẽnamus: futura expectemus. ea que retro sunt obliuiscentes cũ apl'o ĩ anteriora nos extendam⁹. Nihil itaq; tam ĩimicuz spei q̃ retro aspicere. Hierony. in epi. Cuz vniuersos artus mũdaueris ab om̃i sorde peccati. et toto fuer⁹ sanctificata corpe: tunc tibi castitatẽ intelligas ꝓfuturã. ⁊ cũ omni fiducia palmã virginitatis expecta Berñ. in ser. Hec est vera homis fiducia a se deficiẽtis ⁊ innitẽtis dño deo suo.

De leticia.

Capitulũ XLIIII

Grego. in mora. Sancti viri cum multa se ꝓficere virtutũ ꝓsperitate considerãt: quodã dispensatiõis supne moderamine exerceri se etiã in tentatiõib⁹ exultant. qꝛ tãto robusti⁹ acceptã virtutũ gl'iam custodiũt. quanto tentatõis impulsu cõcussi infirmitatẽ suam hũilius agnoscunt. Idez. Quo se interi⁹ gaudijs animus robusti⁹ inserit: eo minus exteri⁹ dolores sentit. Idẽ in ome. Ille veraciter patientiã seruat: qui et ad tꝑus aliena mala cum dolore tolerat. ⁊ eadẽ retractãs ꝑtulisse se talia exultat. Idez. Si me participem. Supra de ꝯmũitate. Idem in dialo. Qualis quisq; apud se lateat ꝯtumelia illata ꝓbat. Nã sicut supbi honoribus: sic plerunq; hũiles sua despectione gratulant̃ Aug⁹ de verbis dñi. Quando gaudet̃ in dño non gaudet̃ in secl'o. vĩcat gaudiũ in dño: donec finiat̃ gaudium in seculo. gaudiũ in dño sꝑ augeat̃: gaudium in seculo semꝑ minuat̃ donec finiatur Idẽ. Tu qui verã requiẽ. Sup̃ de tranquillitate. Idẽ de confes. Est gaudiuz quod non dat̃ impijs: sed eis qui te grat⁹ colunt dñe. quorũ gaudiũ tuipe es: ⁊ ipsa est beata vita gaudere ad te: de te: ꝓpt̃ te. ipa est et nõ est altera. Hiero. in epistola Nihil solliciti⁹ ꝓuidendũ est: q̃ vt solẽnẽ diem: nõ tam ciboꝝ abundantia: q̃ spiritus exultatiõe celebrem⁹. qꝛ valde absurdũ ẽ nimia saturitate velle honorare martyrẽ: quem scimus deo placuisse ieiunijs. Berñ. in epl'a. Reuera illud solũ ⁊ veꝝ est gaudiũ: quod nõ de creatura sed d̃ creatore concipit̃. ⁊ qd̃ cum possederis nemo tollet a te: cui comparata omnis aliũde iocũditas meror est. oĩs suauitas dolor est. omne dulce amarũ. omne decorũ fedum. omne postremo quodcũq; alid̃ delectare possit molestũ Idẽ in ser. Non ẽ regnũ dei esca ⁊ potus: sed iusticia ⁊ pax: ⁊ gaudium in spũsancto. sic fatui filij adã ⁊ ꝑcipiti saltu iusticiã trãsiliẽtes: et pacem rem finalem in ꝑncipiũ cõuertere ⁊ peruertere vultis. Nemo eĩ est qui gaudere nõ velit. nõ stabit. et nõ erit istud. qꝛ sicut nõ ẽ pax impijs: sic nec gaudere dicit dñs. Nõ sic impij: nõ sic. ꝓus est iusticiã facere: inq̃rere pacem: et ꝑsequi eã. ⁊ sic deinde appꝑhẽdere gaudiuz: ĩmo a gaudio comꝑhendi. Sene. in epistola. Ad veꝝ gaudiũ specta. ⁊ de tuo gaude. quid autem est hoc de tuo? d̃ teipo: et optima tui parte. corpusculum quoq; et si nihil ꝑt fieri sine ipo mag⁹ necessariã rem credere q̃ magnã.

De connexione.

Capitulũ XLV

Grego. in mora. Omnes virtutes in ꝯspectu cõditoris vicaria ope se subleuant. vt qꝛ vna virtus sine alia vel nulla est omnino: vl' minima. vicissim sua coniũctione fulciant̃. Idem. Ualde singula quelibet destituit̃: si nõ vna virt⁹ virtuti alij suffraget̃. Ambro. sup lu. Connexe sunt sibi cõcatenateq; v̄tutes. ut qui vnam habet: plures habere videat̃.

De timore ⁊ spe. Grego. in mora. In pctõris pectore incessanter debz spes ⁊ formido cõiungi. quia incassum misericordiam sperat: si non et iusticiam timeat.

incassum iusticiā metuit si nō etiā de mise
ricordia cōfidit. Idē. De statu suo da/
uid cadente nemo supbiat: de lapsu etiaz
suo dauid surgente nemo desperet Idē
Uiri sancti ita mesti sunt vt ꝯfidant: atqꝫ
ita confidūt vt tñ ex securitate nō torpe/
ant. Idē in dialo. Oportet et de dī nos
semp miseratōe confidere: ⁊ de nostra īfir
mitate formidare. Idē. Qui pctōri p̄/
dicat. Supra d̄ doctrina Isido. ī syno.
Nulla te securitas deceptū blandiat̄: nul
la te securitas a penitētie intētōne suspen
dat. incessanter in corde tuo spes ⁊ formi
do ꝑsistat. Idem de sum. bo. Oīs iust⁹
spe ⁊ formidine nitet: qꝛ nūc illū ad gaudi
um spes erigit: nūc illū ad formidinem ti
mor gehenne adducit. Aug⁹ de medi.
Respira pctōr: respira: ne desperes. spera
in eo quē times: affuge ad eū a quo aufugi
sti. inuoca importune quē supbe prouoca
sti. De timore ⁊ gaudio. Grego. ī
mora. Cū bona in alijs cernim⁹: valde ne
cesse est vt exultatōem nr̄e formidini ⁊ for
midinē nostre exultatōi misceam⁹: q̄tenus
⁊ de alienis ꝓfectib⁹ charitas gaudeat: ⁊
de suis infirmitatib⁹ ꝯsciētia cōtremiscat.
Idē. Sācti viri cū de q̄busdā se vicijs
ereptos hilarescūt: magno se metu etiā in
ip̄a exultatōe concutiūt: qꝛ etsi iā d̄ cuius/
libet ꝓcella tēpestatis erepti sunt: esse se tñ
adhuc in incerti maris dubijs fluctib⁹ sci
unt. Idē. Sancti viri sic spe exultant:
vt pauore trepident. sic pauore timēt: vt
spei fiducia exultēt De timore ⁊ amo
re Gre. in mora. Cū pl⁹ ip̄i qd̄ timeam⁹
agnoscim⁹: plus nobis de deo ꝑ int̄nā ḡ/
tiam infundit̄ quod amem⁹. Idē. Ap/
posit⁹ quasi q̄busdā gradib⁹: ꝓfect⁹ nostri
pedē p̄us ꝑ timorē in imo ponim⁹. ⁊ post
modū ꝑ charitatez ad alta leuam⁹. vt ab
eo qd̄ quisqꝫ timet rep̄matur vt timeat. et
ab eo quod iā timuit subleuet̄ vt p̄sumat.
Aug⁹ de virgi. Ama dei bonitatem. ti
me seueritatē. vtrūqꝫ te supbū esse ñ sinit.
amādo enim times ne amantē ⁊ amatū ḡ/
uiter offendas. Idē de fide ad petrum.
Diligētes dei misericordiā: metuētesqꝫ iu
sticiā: nec d̄ remissione pctōꝝ desperem⁹.
nec remaneam⁹ in peccatis. Idē de v̄/
bis apl'i. Non intrat charitas incomita/
ta. habet secū sociū suū timorē. quē intro
ducit ip̄a: sed illū castū ꝑmanentē in seculū
seculi. Idē sup p̄mā cano. ioh. Exhor
resce quod minat̄ om̄ipotēs: ama qd̄ pol
licet̄ om̄ipotens: ⁊ vilescit oīs mund⁹ si/
ue ꝓmittens siue terrēs. Hiero. ī epl'a.
Uide vt omnia q̄cūqꝫ bene facis ꝓpt̄ de
um facias. sciēs ei⁹ rei tm̄ te a dño recep/
tuꝝ esse mercedē: quā ei⁹ timoris ⁊ dilecti
onis causa ꝑfeceris Bern̄. de ꝯsid. Sā
ctum facit affectio sancta: ⁊ ip̄a gemina: ti
mor dñi sanct⁹: et sctūs amor. his perfecte
anima affecta veluti duob⁹ quibusdā bra
chijs suis deū amplectit̄: stringit ⁊ tenet.
⁊ ait. tenui eū nec dimittā. Idem ī epl'a
Mens quā semel affecerit charitas: sui iu
ris esse nō sinit̄: metuit qd̄ nescit: dolet qd̄
nō oportet. sollicitat̄ pl⁹ q̄ꝫ voluerit ⁊ vn/
de noluerit Idē in ser. Timeam⁹ ⁊ ame
mus christū dñm. timeam⁹ ꝓ nr̄a indigni
tate: ꝓ ip̄ius dignatōe amem⁹: nō dissimu
lemus: nō excusemus: ī medio est oīb⁹ se/
se offerens. De abstinētia et elēosyna.
Grego. in ome. Hoc quod tibi subtra/
his alteri largire: vt vñ tua caro affligit̄: ī/
de egētis ꝓximi caro reparet̄. Idē. Il/
lud ieiuniū de⁹ approbat: qd̄ ad eius ocu
los manus elemosynaꝝ leuat: qd̄ cuz ꝓxi
mi dilectiōe agit̄: qd̄ cū pietate conditur.
Idē. Nō deo sed sibi q̄sqꝫ ieiunat: si ea
que ad tp̄us sibi subtrahit: inopib⁹ non
tribuit: sed ventri postmodū offerēda cu/
stodit. Joh. chryso. sup matth. Si ie/
iunaueris sine elemosyna nihil ieiuniū tu
um reputat̄. sed ventrē implēte ⁊ inebriā/
te deterior est q̄ talis est. ⁊ tāto deterior q̄n
to lasciua crudelitas ē difficilior. Glo.
mat. vi. Deo ieiunat q̄ eius amore se mace
rat. ⁊ quod sibi subtrahit alij impendit.
De abstinētia et orōe Aug⁹ ī epi.
In ieiunijs et vigilijs ⁊ om̄i castigatōne
corꝑis q̄ꝫ plurimū adiuuat̄ oratō Joh.
chryso. sup mat. Qui orat cū ieiunio du/
plices habet alas: et ip̄is ventis leniores.
neqꝫ enī oscitat et tendit̄ ⁊ torpet orās: qd̄
patiunt̄ multi. sed est igne vehemētior: et
terra supior. Ideoqꝫ maxime hic talis de
monib⁹ est inimic⁹ ⁊ hostis. Nihil enī ho
mine orāte ꝓp̄e est potenti⁹. Idē. Sic
nec miles sine armis est aliq̄d. nec arma si
ne milite. sic nec oratio sine ieiunio: nec ie/
iuniū sine oratōe. Isido. de sum. bono.

Hoc est pfectū et rōnabile ieiuniū qñ nr homo exterior ieiunat: interior orat. facilius enī p ieiunium oratio penetrat celum. Bernī. sup canti. Abstinebo a vino: qz in vino luxuria est. aut si infirm⁹ suz modico vtar iuxta ꝓsiliū apli. abstinebo et a carnib⁹: ne dū mihi nimis carnē nutriūt. simulqz t carnis nutriāt vicia. panē etiam ipm cū mēsura studebo sumere: ne onerato ventre stare ad orādū tedeat Idē in ser. Oratio virtutē īpetrat ieiunādi: t ieiuniū gram, pmerek orandi. ieiuniū orōnem roborat. oratio ieiuniū sanctificat. t dō repsentat Idē. Quid nobis ieiuniū pderit: si relinq̄tur in terra. subleuek ḡ penna q̄dam orōis Blo. canti. iij. Pri⁹ est mortificare ꝓcupiscētiā: postea offerre dō placabilia vota cordis. Blo. thob. iij. Sola oratio pigue scit: quā macies corpis pascit De misericordia t orōne Joh. chryso. sup matth. In lege scriptū ē. Nō intres ante ꝓspectū dñi vacuus. Uacuus intrat añ deū: q̄ veniēs ad oratōem nullā facit elemosynā. Idez. Infirma ē orō que elemosynaz largitate nō est munita. Sctūs maxim⁹ in ser. Orō q̄ castitatis iusticie t elemosynaz opib⁹ adiuuak: excedit mundū: penetrat q̄dsuz: euolat ad ipsum summe maiestatis angelo offerēte cōspectum. De mikicordia et iusticia. Brego. i regis. Jpa in te dulcedo cauta sit nō remissa: correctio vero diligēs sit: ñ seuera. sed sic altez condiak ex altero. vt t boni habeāt amādo qd̄ caueant. et praui metuēdo qd̄ diligāt Idē. Boni te dulcem. Supra de eq̄tate. t ibidē alia plura. Idē i pasto. Disciplina vel mikicordia multū destituik: si vna sine altera teneatur Idē. Juxta pauli vocē: in arca tabernaculi cū tabulis virga simul t manna ē. qz scripture sacre sciētia in boni doctoris pectore sicut est virga districtōis. sic est et manna dulcedinis. Ambro. in epi. Beatus qui t seueritatē t mansuetudinē tenet. vt altero disciplina seruek. altero īnocentia nō oppzimak. Nimia enī seueritas extorquet plerūq̄z crudelitate mendaciū. Idē de offi. Neq̄z seueritatē esse duraz ꝓuenit: nec nimiā remissionē: ne aut potestatē exercere: aut susceptū officiū neq̄q̄z iplere videamur. Isid. in syno. Impia iusticia est hūane fragilitati nō ignoscere. nō ergo ama dānare: sed emēdare potiꝰ et corrigere. Idē. Tene rigorē in discussione iusticie: mikicordiā in diffinitōe sentētie Idē de sum. bo. Dis q̄ recte iudicat statera in manu sua gestat. in vtroq̄z pēso iusticiā t mikicordiā portat. sed p iusticiā reddit peccato sentētiā: et p misericordiā pcti tpat penā. Joh. chryk. sup Mat. Justicia sine mikicordia nō est iusticia: sz crudelitas. sic misericordia sine iusticia ñ est mikicordia sed fatuitas. Bernī. sup can. Si iterdū seueritate opꝰ est: paterna sit: nō tyrannica. matres vos fouēdo: pres corripiēdo exhibeatis Idē de consid. Justicie vt iusticia sit tpantia modū ipponit. noli nimis esse iustus ait sapiēs. ostendens p hoc mīme approbandā esse iusticiam que tpantie moderamīe non frenatur. Beda i ome. Necesse est vt rectorē subditis t matrē pietas t prem exhibeat disciplina. atq̄z inter hec sollicita circūspecti one, puidēdū: ne aut districtio rigida. aut pietas sit remissa. Idē dicit btūs gregoriꝰ in regis. Blo. mat. i. Uera virtꝰ ē cū nec pietas sine iusticia. nec sine pietate iusticia exeq̄tur. q̄ sepate ab iuicē dilabūk

De ꝓtinētia t abstinētia Ambro. de virgi. Libus psimonie t potꝰ abstinētie docēt vicia nescire. qz docēt causas nescire vicioz. causa peccādi etiā iustos sepe decepit: hinc pplus dei postq̄z sedit manducare t bibere deū negauit. Isi. de sū. bo. Libidinis ignes fomētis ciboz increscunt. corpꝰ aūt qd̄ abstinentia frāgit: tentatio nō exurit. vnde t tres pueros abstinētes flāma babylonij incendij etsi tetigit non ꝓbussit. Idē Quidā continentes sicut panē cū pondere edūt. ita t aquā cū mensura sumūt. asserētes ad castimoniaz carnis etiam aque abstinentiā conuenire. Joh. chryso. in ser. Per ieiunia cessat pugna carnis aduersus animā: t anīe aduersus carnez. nec vltra insurgit ancilla in dñam. nec serua supbit in liberā: sz vniuersa hec plia ieiunioz psentia conquescūt. De ꝓtinentia t verecūdia. Amb. de virgini. Ubiq̄z i virgine comes singularū virtutū est pudoz. hic indiuiduꝰ debet esse virginitati. sine quo nō potest esse virginitas. Idez de offi. Uerecūdia ē

193

pudicicie comes: cuius societate castitas ipa tutior est. Hieron. in ser. Omni no pudor individuu virginitati esse debz: sine quo recte castitas seruari non potest. Idē in epla. Sit in te noua grauitas. honestas admirabilis: stupenda verecundia: mira patiētia: virginalis incessus: et vere pudicicie habitus: sermo semp modestus: z in suo tēpore pferēdus. Bern. sup canti. Verecūdia soror cōtinentie est. nullū eque manifestū indiciuz columbine simplicitatis. et ideo oīno testis innocētie est: z lāpas pudicicie mētis. De continentia z charitate. Grego. sup ezech. Antiquus inimicus castitatē in nobis si sine charitate fuerit nō timet: quia nec ipe carne pmitur: vt in eius luxuria dissoluatur. Aug9 de virgini. Si nuptias contemptistis filiorū hominū: et q̄bus gigneretis filios hominū: toto corde amate speciosū forma p filijs hominū. vacare vobis liberum est a cōiugalibus vinculis: sed nō vacare vobis liberū est a vinculo charitatis. Idē. Inspicite vulnera pendētis: cicatrices resurgētis: sanguinē moriētis: pciū credentis: cōmertium redimentis: hec q̄nti valeant cogitate. hec in statera charitatis appendite: z q̄cquid amoris nuptijs vestris impēdendū habeatis illi rependite. Idē de bono cōiug. Illa virgo piugate merito pponit: que nec multitudini se amandā pponit: cū amorē vni9 ex multitudine inq̄rit. nec se vni componit (vno iam inuento) cogitās que mūdi sūt quō placeat viro. sed speciosum forma pre filiis hominū sic amauit: vt q̄ eū sicut maria pcipe carne nō posset: ei corde concepto etiā carnem integrā custodiret. Idē Quid inquiunt si oīes velint ab oīni cōcubitu cōtinere: z vnde subsistit gen9 humanū: vtinam omnes hoc vellēt dumtaxat in charitate de corde puro z cōsciētia bona: z fide nō ficta. multo citius dei ciuitas compleret: z acceleraret terminus seculi. Quid ei aliud hortari apparet apl's vbi ait cū inde loqueret. vellem oīes homines esse sicut me. Bern. in epistola. Castitas sine charitate lāpas sine oleo est. subtrahe oleū lampas nō lucet. tolle charitatem castitas nō placet. Sed o q̄s pulcra est (sapiēs clamat) casta generatio cū charitate. Idē sup canti. Quō claritas vt aiunt lune nō nisi a sole est. sic absq̄ charitate seu iusticia continētie meritū nullus est. De continētia z hūilitate. Hie. in moral'. Sic mentē necesse est per mundiciā erigi: vt tñ sollicite debeat in humilitate sustineri. Idem. Per humilitatis custodiā seruāda est mundicia castitatis. si enī pie spiritus sub deo premit caro illicite super spiritū nō leuat. Aug9 de virgini. Sapiētes virgines esse decet ne lampades eaz extinguant. quō sapientes nisi nō alta sapiētes: sed humiliby psentiētes. Idē. Quia ppetua continentia z maxime virginitas magnū bonū est in sanctis dei: vigilantissime cauendū est ne superbia corrumpat. Idē. Facilius sequuntur agnū et si nō quocūq̄ierit certe quousq̄ potuerint piugati humiles: q̄s superbientes virgines. Idē. Nec̄ simulare debz virgo humilitatē: sed exhibere. simulatio humilitatis maior superbia est. Idē sup iohannē. Melior est quidē virginalis sanctitas q̄s pudicicia cōiugalis: quis dubitet: tamē si tu tenueris superbiam: z tua mr̄ humilitatē: melior mater erit q̄s filia. non dubito pferre humilē mulierē superbe virgini. Ambro. sup lu. Decet vt quanto castior virgo tāto humilior sit: nouerit deferre senioribus: sit magistra ei9 humilitas in qua est pfessio castitatis. Bern. sup missus. Pulcra cōmixtio virginitatis et hūilitatis. nec mediocriter placet deo illa aia in qua humilitas pmendat virginitatem: z virginitas exornat hūilitatē. Idē. Potes sine virginitate saluari: nō potes sine humilitate. potest inq̄s placere hūilitas que virginitatē deplorat amissam. sine humilitate autē audeo dicere nec virginitas marie placuisset. Idē sup canti. Continētia nō habet meritū apud deū que gloriam requirit humanaz. Ideoq̄s maxime opus est etiā puritate intentōis: qua soli deo mens nostra et placere appetat: z valeat inherere. De actōe z ptemplatōe. Grego. sup ezech. Actiua i necessitate: ptemplatiua in volūtate est. illa in seruitute: ista in libertate. Idē. Sicut bonus est ordo viuendi vt ab actiua in ptemplatiuā tendat: ita plerūq̄s a ptemplatiua animus ad actiuā reflectit: vt p hoc q̄ cōtem

platiua mentē accenderit: ꝑfectius actiua teneat. Idē. Amor dei ad cōtemplatiuam: amor vero ꝓximi ꝑtinet ad actiuam Idē. Contēplatiua maior est. Supra de gustu. Idem in moral'. Marthe cura nō rep̄henditur. marie vero et laudat: quia magna sunt actiue merita: sꝫ cōtemplatiue potiora. vnde nec auferri vnq̄ marie pars dicit. qꝛ actiue vite opa cum corpore transeūt: contēplatiue autez gaudia melius ex fine cōualescūt Idē. Humani generis. Sup̄ li. i. de p̄dicatoribꝫ bonis Idē. Qui culmen app̄hendere ꝑfectionis nitunt: cum contēplatōis arcem tenere desiderant: ꝑus se in campo opis ꝑ exercitiū ꝓbant. Isido. de sum. bo. Actiua vita mūdanis bene vtit: contēplatiua nec mūdo renunciās soli deo viuere delectatur Idē. Qui prius. Supra d̄ ascēsione. Aug⁹ de ciui. dei. Ex tribus illis vite generib⁹. scꝫ ocioso: actuoso: ⁊ ex vtroq̄ composito: q̄uis salua fide q̄sq̄ possit in quolibet eorū vitā ducere: ⁊ ad sempit̄na p̄mia ꝑuenire. interest tamē q̄d amore teneat veritatis. quid officio charitatis ī pendat. nec sic esse debet vnusquisq̄ ociosus vt in eodez ocio vtilitatem nō cogitet ꝓximi. nec sic actuosus vt ꝯtemplatōnem nō requirat dei Idē. Ociū sanctū querit charitas veritatis: negociū iustū suscipit necessitas charitatis. quā sarcinam si nullus imponit: ꝑcipiende atq̄ intuende vacanduz est veritati. Bern̄. in apolo. Nec iacob nisi cognita prius lya d̄sideratos rachelis amplexus meruit obtinere. Idem sup̄ cāti. Aliter sane afficit mēs fructificans verbo: aliter fruens verbo. illic sollicitat necessitas ꝓximi. hic inuitat suauitas verbi. ⁊ quidē leta in ꝓle mater. sed in amplexibus sponsa letior. chara pignora filioruz. sed oscula plus delectant. Idem. Ex bonis operibꝫ in fide non ficta radicatis: recipit consolatōnem mens assueta quietis: quotiens sibi lux vt assolet cōtemplatōnis subtrahitur. Idē in sermo. Bonū acquirit gradū qui bene ministrauerit ꝓximo: forte meliorē qui bene vacauerit deo: optimū autē qui ꝑfect⁹ est in vtroq̄. Idez. Optimā partem elegit sibi maria: licet non minoris fortasse meriti sit apud deū humilis conuersatio marthe. sed de electōne maria laudatur: q̄ niam illa quidē omnino quantuz ad nos spectat nobis eligenda. hec vero si iniungitur patiēter est tolerāda. Idez. Absit vt qui deo vacat: ad tumultuosam aspiret fratrū officialiū vitam. Idē. Felix domus. Supra de religiōe. De scientia et humilitate. Gregori⁹ in mora. Cum summa cura prouidendū est ne accepta sapiētia cum ignorātie tenebras illuminat: lumen hūilitatis tollat: ⁊ iam sapientia esse nequeat. que si virtute locutionis fulgeat: elatōnis tamē velamine corloquētis obscurat. Idē. s̄. de intelligētia. quere libro. ij. Idem. In omne qd̄ scit sese mens deprimat. ne quod virt⁹ sciētie congregat vētus elatōis tollat Idē Sancti viri vt humilitatis in se virtutē custodiant: cū quedam mirabiliter sciunt: illud ante mentis oculos student reuocare quod nesciunt: vt cū ex parte alia infirmitatem suā considerant: ex ea parte qua profectus est eorū se animus nō extollat: scientia etenī virtus est. humilitas etiam custos virtutis. Isidor⁹. In disputatōne. Supra de studētib⁹. libro. i. Ibidem. Disputare stude. De sciētia et charitate. Gregori⁹ in moral'. Cū charitas edificado non erigit: scientia inflando peruertit. Idē super ezechielē. Inter charitatē et scientiam testis est bona operatio. que si fortasse defuerit: profecto certū est: nec cognouisse te deū: nec diligere proximū. Idē. Sepe dum quosdā. Supra libro. iij. de discordia. Augus. super iohez. Scientia cauēda est ne inflet. ergo amate scientiā: sed anteponite charitatem. quia charitas edificat: et nō ꝑmittit inflari scientiā. Idē ad hieronymū de sentent'. iacobi. Sicut mors aurā auellit a sensibus carnis: sic charitas a concupiscentijs carnalibus. huic subseruit sciētia: cuz est vtilis: nā sine illa inflat Idē Spiritalis homo. Supra de discussione. Bernardus de diligendo deo. Liquet et absq̄ scientia dignitatem esse omnino inutilem: et scientiam absq̄ virtute damnabilem. Idem super cantica. Cibus indigestus: et qui bonam non habet decoctionem malos generat humores ⁊ corrumpit corpus: non nutrit. ita et

multa scientia ingesta stomacho anime q̄ est memoria: si decocta igne charitat' nō fuerit. ¶Idē. Sicut bonū. Sup̄ de religiōe. ¶De sciētia ⁊ doctrina. ¶Bre. sup ezech'. Sancti viri amādo discūt qō docendo pferunt. ¶Idem in pastor'. Cū spiritale aliq̄d a subditis pastoris inq̄rit: valde est ignominiosum si tūc querat discere: cū questionē debet enodare. ¶Idez. Pleriq̄ dū metiri senescūt: que nō didicere docere cōcupiscūt. qui pond' magisterij tanto leui' estimant: quāto vim magnitudinis illius ignorāt. ¶Aug' in epi. Ad discēdū quod opus est nulla etas mihi sera videri potest. quia etsi senes magis decet docere q̄ discere: magis tamē volo discere: q̄ qō doceam ignorare. ¶Johes chrys. de cōpunc. cor. Nō confundam' diuinas litteras: neq̄ sancti spirit' sententias pp̄rijs sentētijs puertamus. ¶Hiero. in epi. Multo tpe disce vt doceas. nec laudatoribꝫ tuis: imo derisoribꝫ aurē libēter accōmodes. ¶De vita et doctrina. ¶Gregori' in moral'. Cum a vicijs caro restringit: cū mens ꝑfectib' exercet: restat vt loquendo q̄sq̄ doceat vitā quam moribus ornat. ¶Idē. Spiritalis quisq̄ p̄dicator studet summope cōtra maleficos rumores aduersantiū: ⁊ defendere loquēdo quod viuit: et ornare viuendo quod dicit. ¶Idem in pastorali. Illa vox libentius auditorum cor penetrat: quā dicentis vita cōmendat. ¶Idem. Boni predicatores p̄ius pp̄ria crimina fletibus curent: ⁊ tunc que aliorū sunt punienda denūciēt. ⁊ anteq̄ verba exhortatōis insonent ome quod locuturi sunt opibus clamēt. ¶Isi dorus de sum. bo. Tam vita q̄ doctrina clare re debet ecclesiastic' doctor. Naz doctrina sine vita arrogantē reddit. vita sine doctrina inutilē facit. ¶Idem. Unusq̄sq̄ doctor et bone actōnis et bone predicatōnis habere debet studiū. nam alteruz sine altero nō facit perfectū. ¶Joh'. chry. in ser. Adūcit doctrine auctoritatez bona vita doctoris. ¶Ambro. de offi. Uir iustus et dictis et rebus ꝑbatur. Nam si exercitatus sit sermonib': desidiosus in operibus. prudentiam suam factis repellit. ¶Hieron'. in epla. Prius faciamus: ⁊ ost doceam'. ne doctrine auctoritas cassis sermonib' destruat. ¶Aug' de cōfes. Surgunt indocti et rapiunt celū. et nos cum doctrinis nr̄is sine corde cete vbi volutamur in carne et sanguine. ¶Bern̄. in ser. Est tm̄ lucere vanū: tm̄ ardere pax. ardere ⁊ lucere pfectum.

De exemplo

Capitulū XLVI.

¶Rego. in moral'. Multi in tenebris vite p̄sentis dum supiora de se exempla exhibēt: astrorū more nobis desuper lucēt. ¶Idē. Qui plenissime intelligere appetit qualis est. talē nimirū debet conspicere qualis nō est. vt ex bonorū forma metiatur quantū ipe deserto bono deformis est. ¶Idē. Qui vitam precedentiū patrū conspicit: quid in se gemere debeat: subtilius agnoscit. ¶Idez. Sepe cum nos. Supra de verecundia. ¶Idem in dial'. Nunq̄ peccatores ad lamentū penitētie redirent: si nulla essent bonorū exempla que eorū mentē traherent. ¶Idem in omel'. De bono opere p̄rimis p̄beamus exemplū. et tamē per intentionē qua deo soli placere querimus semp optemus secretū. ¶Idē. Ad amorem dei ⁊ p̄rimi plerūq̄ corda audientiū plus exempla q̄ verba excitant. ¶Idē. Qui sancto viro. Supra de societate. ¶Isid'. de sum. bo. Propterea virtutes sanctorū ad exemplū nostrū deus ꝑposuit: vt q̄nto ꝺ imitatōe eorū conferri possunt nobis iusticie p̄mia: tanto de pscuerātia mali sint grauiora tormēta. ¶Idem. Reprobi nō attendūt documenta beatorū: que imitentur ad meli'. sed ꝑponunt sibi exempla pauorū que ad suorū morū peruersitatē imitant in peius. ¶Ambro. sup lu. Uni' exemplo plurimi corrigunt. ¶Idem de patriarchis. Sanctorū vita ceteris norma viuendi est. ¶Idē de offi. Sit nobis vita maiorū disciplīne speculū: nō callidita-tis ꝓmentariū. ¶Bern̄. in epla. Sermo viuus ⁊ efficax exemplū est operis: facile faciens suadibile quod dicit: dū monstrat factibile quod suadetur. ¶Idem in ser. Nullū cōsiliū melius arbitror q̄ si exēplo tuo fratrē docere studeas q̄ optcat q̄ non oporteat fieri: ꝓuocans eum ad meliora: et consulēs ei nō verbo neq̄ lingua: sed ope

⁊ veritate
ta exemp
no refug
sioni cōs
nō licet b
moral'.
fauoris
¶Idē.
opinion
itinere e
q̄ etiā s
dent: cū
tes pens
ciat. inic
purgat:
strat.
cia cete
odor.
ficimus
tēdimu
mo. ⁊ v
dēt in n
nobis.
te dño
custod
ctorib
omnib
nupte
bet ess
uiā: m
Nobis
nostra
cordit
litatē.
p̄a de
in vtr
de bo
concel
ones:
gak a
q̄b p̄
ratū h
ꝓscie
mine
solū
nom

⁊ veritate ¶ Sene. in epi. Instruēda ē vita exemplis illustribus.

De fama

Capitulū XLVII

¶ Rego. in regi. Quicqd ḡuare pōt aut opinionē tuā: aut animā: oīno refugias. ⁊ te ꝓmittere illud nulli⁹ suasioni cōsentias ¶ Idē. Ei⁹ quē videre me nō licet bona me pascit opinio. ¶ Idē in moral'. Fama a bono ope vires accipit: ⁊ fauoris ḡram q̄si claritatis lumen aspgit. ¶ Idē. Dū de aliena vita lux quasi illius opinione clara oñdit: hinc quasi pgenti i itinere exēpli lumen pbet. ¶ Idē. Hōnū q̄ etiā sancti viri ō bona sua opiniōe gaudent: cū p hanc ad meliora pficere audiētes pensant ¶ Idez. Laus sua iustos cruciat. iniquos exaltat. sed iustos dū cruciat purgat: iniq̄s dum letificat reprobos mōstrat. ¶ Idē. Virtutes pficientiū in notitia ceteroꝝ hoīm: quasi suauitate fragrāt odoꝝ. ¶ Idē. Sicut ex aliena opiniōe p ficimus: sic plerūq̄ si laudibꝫ fame nre intēdimus a virtute vacuamur ¶ Aug⁹ de mo. ⁊ vita cle. Qui nos amāt: q̄rūt q̄d laudēt in nobis. qui autē nos odiūt: ō trahūt nobis. Nos aūt in medio ꝓstituti adiuuāte dño deo nostro: et vitā nr̄am ⁊ famā sic custodire debemus: vt nō erubescāt ōtractoribus laudatores ¶ Idē de vidui. In omnibꝫ spūalibus delicijs q̄bus fruūt in nupte sancta eaꝝ cōuersatio cauta etiā debet esse: ne forte cū mala vita nō sit p lasciuiā: mala sit fama p negligentiā ¶ Idem. Nobis ē necessaria vita nostra: alijs fama nostra: et vtiq̄ qō alijs ministram⁹ miseri corditer ad salutē: ad nr̄am q̄z redūdat vtilitatē. ¶ Idē. Multo misericordi⁹. Supra de doctrina. ¶ Iero. in epi. Multū in vtrāq̄ partē crebro fama mentit: ⁊ tam de bonis mala: q̄ de mal' bona falsoꝝ ore concelebrat. ¶ Idez. Laueto oēs suspitiones: et q̄cquid ꝓbabiliter fingi pt ne fingāt ante deuita. ¶ Idez. Fuge psonas i q̄bꝫ pt male ꝓuersatōis esse suspitio: nec paratū habeas illud de triuio: sufficit mihi ꝓscientia mea: nō curo q̄d de me loq̄nt homines. ⁊ certe ap'lus puidebat bona: non solū coꝝā deo: sed etiā coꝝā hoībꝫ. ne p illū nomen dei blasphemaret in gētibꝫ. ¶ Tenera res in femis fama pudicicie ē. q̄si flos pulcerrim⁹ cito ad leuē marcescit auram: leuiq̄ flatu coꝝū pit. ¶ Bern⁹ super can. Ualidos ⁊ ꝓstantes necesse est esse eos qui sup alios ordiant. necnō ⁊ lōganimes in spe: atq̄ ad supna vertice mentis attolletes: q̄ et bonū fidei sue ⁊ ꝓuersatōis vbiq̄ odoꝝē spargēte: dicere cū ap'lo possint. Christi bon⁹ odor sum⁹ deo in omni loco ¶ Idem. Erit quidē virt⁹ cōtenta cādore ꝓscientie: vbi seq̄ nō poterit odor fame. ceteꝝ odor fame nec excusare sufficiet vicijū ꝓscie decoloris: puidebit tñ sp q̄z tū i se est hō ꝥ vtuꝫ bona: nō tñ coꝝā deo: sꝫ coꝝā hoībus. vt ꝥ sit liliū ¶ Idē. Sufficit. ē. de trāq̄llitate. ¶ Idē de ꝓsiō. Intest tue pfectōis ⁊ malas res: ⁊ malas parit spēs deuitare. i altero ꝓscientie: i altero fame ꝓsulis ¶ Idem. Esto fortis i fide: decor⁹ i gl'ia. ⁊ pbasti te imitatorē dei. fortitudo tua fides ꝓscie ē: ⁊ decor tu⁹ splendor bone opinionis est.

De aduersitate.

Capitulū XLVIII.

¶ Rego. i regi. Pena pñs si afflicti aīm ꝓuertit finis ē culpe p̄cedēt. si eū ad timorē dñi mīme ꝓuertit: iiriū est pene seq̄nt. ¶ Idē. Int flagella positos: flagell' digna ꝓmittere: ꝰ feriētē ē spiritaliter supbire: et seuiēt. acri⁹ iracūdiā puocare ¶ Idē. Aduersitas q̄ bonis vot. obꝫcitur: pbatio ꝥ vtuꝫ ē: nō idiciū reprobatōis ¶ Idē. In oīpotēte ō tūc certa fiducia ē: q̄ñ p bono ope aduersitat. aliq̄d i ꝺ mūdo recipit: vt plēa merces i cēna ꝛtributōe fuet ¶ Iō. Ipa maloꝝ societas purgatō bonoꝝ ē. ¶ Idē. Dubiū nō ē. ē. de discordia. li. iij. ¶ Idē i mor. Sic aromata fragrātiā suā nō nisi cū incēdūt exp̄dunt. ita scti viri oē q̄ ꝥ vtutibꝫ redolet i tribulatōe ꝛnotescūt. ¶ Idē. Flagella bonoꝝ aut vicia ꝓpetrata purgāt. aut q̄ poterāt ꝓpetrari fuka ꝺuitāt. ¶ Idē. Cū puersū quēq̄ deus oīpotēs pcutit: ⁊ ꝓdolēdū ē miserie p/cūt. ⁊ ꝓgaudēdū iusticie iudic. ¶ Iō. Electi vniuscuiusq̄ mēs tribꝫ vicibꝫ .i. vl' labore ꝓuersiōis: vl' tētatōe pbatōis: vl' formidie solutōis atteritur. atq̄ ipa attritione purgata liberat. ¶ Idem. Pena interrogat: si q̄tus quis ꝥ aciter amat ¶ Idē

plura sup̄ de certamīe ¶ Joh̄ .chry. ī ser. Sicut pluuia in terraz descēdens eleuat semina .sic ⁊ tribulatio animā intrās erigit desideriū. ¶ Idē. Qui aduersat̄ virtutem suā destruit: nobis vero ꝑ patientiaz coronas oꝑabit̄. ¶ Aug⁹ de pasto. Si exceptus es a passione flagellorū :exceptus es a numero filiorū. ¶ Idē in epl'a. Terror tꝑalium potestatū qñ veritatē oppugnat iustis:fortibus gl'iosa ꝓbatio est. īfirmis ꝑiculosa tentatio. ¶ Idē sup̄ geñ. ad lr̄am. Jp̄e sibi homo in tentatōibus certius innotescit:⁊ iuste salus illa ꝑpetua que turpiter amissa est ꝑ voluptatē: fortit̄ recipitur ꝑ dolorē ¶ Isid̄. in syno. Aduersa corporis anīe remedia sunt. egritudo carnem vulnerat:mentē curat.languor enim vicia excoquit:languor vires libidīs frangit. ¶ Idē de sum.bo. Viri scti plus formidant ꝓspa q̄ꝫ aduersa .qꝛ dei seruos ꝓspera d̄ijciūt:aduersa v̄o erudiūt ¶ Ber̄. sup̄ qui habitat. Bonū mihi dñe tribulari:dūmodo ip̄e sis mecuz :q̄ꝫ regnare sine te:epulari sine te:sine te gloriari. Bonum mihi in tribulatiōe magis amplecti te. in camino habere te mecū: q̄ꝫ esse sine te: vel in celo. quid enī mihi est in celo ⁊ a te quid volui sup̄ terrā. ¶ Idē sup̄ canti. In petra. Infra de martyrio.

De martyrio

Capitulū XLIX

Grego.in regi. Sicut btūs Cyp̄anus ait :martyrez nō facit pena: sed causa. ¶ Idē in ome. Mori a ꝑsequēte martyriū in aꝑto oꝑe est.ferre vero contumelias ⁊ odientē diligere martyriū est ī occulta cogitatōe. ¶ Idē. Habet pax nostra martyriū suū:qꝛ etsi carnis colla ferro nō subdimus:spūali tñ gladio carnalia d̄sideria trucidamus ¶ Isido.in ethymo. Duo sunt genera martyrij. vnū in aperta passiōe:alterum in occulta animi virtute. Nam multi hostis insidias tolerātes:⁊ cūctis carnalibꝫ desiderijs resistentes :ꝑ hoc q̄ se omnipotēti deo in corde mactauer̄t: ⁊ pacis tꝑe martyres facti sunt. ¶ Joh̄es chryso.in ser. Habet pauꝑtas martyriuz suū:⁊ egestas bñ tolerata facit martyriū. sed egestas ꝓpt̄ christū:nō ꝓpter necessitatem. ¶ Hiero.in legēda sancte paule. Nō solū effusio sanguinis ī ꝯfessiōe martyriū reputat̄.sed deuote quoqꝫ mētis seruitus quotidianū martyriū est. ¶ Idē in epl'a. Hec est sola digna retributio cū sanguis sanguīe cōpensat̄.⁊ redempti cruore christi ꝓ redemptore libēter occūbimus.quis sanctoꝝ sine certamine ⁊c̄.sup̄ d̄ certamīe. ¶ Aug⁹ de ci.dei. Quicūqꝫ etiā nō ꝑcepto regeneratiōis lauacro ꝓ christi ꝯfessiōe moriunt̄:tantū eis valet ad dimittēda peccata:q̄ntū si abluerent̄ sacro fonte baptismatis ¶ Idē. Quanto erit acrior impet⁹ belli:tanto maior gl'ia nō cedenti: tāto dēsior corona martirij. ¶ Bern̄. sup̄ cantica Stat martyr tripudiās et triumphans. toto licet lacero corꝑe ⁊ rimante latera ferro.nō modo fert fortiter: sed alacrit̄ sacrū e carne sua circūspicit ebullire sanguinez. Ubi ergo tūc anima martyris? Nēpe ī tuto:nempe in petra .nēpe in visceribꝫ iesu. ¶ Idē. In petra habitās q̄d mirū si ī modū petre duruerit.sed neqꝫ h̄ miꝝ si exul a corꝑe dolores nō sentiat corꝑis :neqꝫ hoc facit stupor:sꝫ amor.submittit̄ enī sensus nō amittit̄.nō deest dolor:sꝫ ꝯtēnit̄ ¶ Idē ī ser. Est martirij gen⁹ ⁊ effusio q̄dā sāguinis in q̄tidiana corꝑis afflictiōe.est etiam baptismus aliq̄s in ꝯpūctōe cordis ⁊ lachrymaꝝ assiduitate.sic q̄ꝑpe infirmis et pusillis corde necesse est: vt quē semel ponere ꝓ christo nō sufficiūt:saltē mitiori q̄dam sꝫ diuturniori martyrio sanguinem fundāt.sic ⁊ baptismi sacramētū qm̄ iterari nō licet his q̄ sepi⁹ in multis offendūt: freq̄ntiori ablutōe suppleri.

De gloria.

Capitulū L

Grego.in mora. Quia in hac vita nobis est discretio operū.erit ī illa ꝓculdubio discretio dignitatuz: vt s̄m q̄ hic alius aliū merito sup̄at: illic ali⁹ alium retributōe trāscendat. ¶ Idē sup̄ illd̄ Job.viij. donec impleat̄ risu os tuuz ⁊c̄. In illa eterna patria cū iustorū mens ī exultatōnem rapit̄:lingua in canticū laudis eleuat̄. ¶ Idē. Ibi vniuscuiusqꝫ mentez ab alteri⁹ oculis membroꝝ corpulētia nō abscōdet:sed patebit anim⁹: patebit corporalibus oculis ip̄a corporis armonia. sicqꝫ vnusquisqꝫ tunc erit conspicabilis

alteri:sicut nūc esse potest ꝓspicabilis sibi. ¶Idē. Sicut hi qui adhuc viuētes sūt mortuorū animas quo loco habeāt ignorant.ita mortui vitā in carne viuētiū post eos qualiter disponat nesciūt.quia ꝛ vita spiritus lōge est a vita carnis.ꝛ sicut corpora atq; incorpea diuersa sūt genere.ita etiā distincta cognitōne. quod tñ de aniabus sanctis sentiendū nō est.quia que intus oīpotentis dei claritatē vidēt.nullo modo credendū est: qz sit foris aliquid quod ignorēt. ¶Idē. Qñ ad ipm fontez vite venerimus erit nobis delectabilit̄ impressa sitis simul atq; satietas.sed longe aberit a siti necessitas.lōge a satietate fastidium.quia sitiētes satiabimur: ꝛ satiati sitiemus. ¶Idē. Eterna ꝓtēplatōne agitur vt oīpotens de⁹ quo magis visus fuerit:eo magis diligat. ¶Idē. In illa resurrectōis gloria erit corpus nostꝝ subtile q̄dem per effectū spiritual' potentie. sz palpabile per veritatē nature. ¶Idez ī ome. Credendū est q; ante retributōnem extremi iudicij iniusti in reḡe quosdā iustos cōspiciant: vt eos videntes in gaudio nō solū de suo supplicio:sed de eorū bono crucient.iusti vero in tormentis sp intuentur iniustos.vt hinc eorū gaudiuz crescat. qz malū cōspiciunt quod misericorditer euaserūt.tantoq; ereptori suo maiores gratias referūt:quāto vident in alijs quod ipsi ꝓpeti si essent derelicti potuerūt ¶Idē in dialo. Sicut electos beatitudo letificat.ita credi necesse est q; a die exit⁹ sui ignis reprobos exurat. ¶Augustin⁹ de ciui. dei. Erit illi⁹ ciuitatis ꝛ vna in oīb; ꝛ inseparabilis in singulis volūtas libera:ab oīmi malo liberata.ꝛ impleta omni bono: fruens indesinenter eternoꝝ iocūditate gaudiorū:oblita culparū:oblita penaꝝ:nec tñ ideo sue liberatōnis oblita:vt liberatori suo nō sit grata .quantuz ergo attinet ad scientiā ratōnalē memor erit ꝓteritorū etiam malorū suorū.quantū autē ad experiētis sensum,prius īmemor. ¶Idē. Pax celestis ciuitatis est ordinatissima societas fruēdi deo:et inuicē in deo ¶Idē. Quanta erit illa felicitas: vbi nullū erit malum: nullū latebit bonū:vacabitur dei laudib; qui erit omnia in oīb;? Nam q̄d aliō agetur vbi neq; vlla ōsidia cessabit: neq; vlla indigentia laborabit nescio? ¶Idem. Jpe finis erit desideriorū nostrorū: q̄ sine fine videbitur:sine fastidio amabit: sine fatigatōe laudabit:hoc munus:hic affectus:hic actus,pfecto erit omnib; sicut ipa vita erit cōmunis. ¶Idē. In nobis ipis dei imaginez contuētes tanq; iuniori ille euāgelicus filio ad nosmet reuersi surgamus: et ad illū redeamus a quo peccādo recesseramus.ibi esse nostrū non habebit mortē.ibi nosse nostrū nō habebit errorē.ibi amare nostrū nō habebit offensionē. ¶Idē. Absit oīmis deformitas: oīs infirmitas:omnis tarditas .omnisq; corruptio:etsi q̄d aliud illud nō decet regnū. in quo resurrectōnis et promissionis filij equales erūt angelis dei: si nō corpe:non etate: certe felicitate. ¶Idē. Ita de⁹ erit notus atq; cōspicuus:vt videat spiritu a singulis nobis:in nobis videat ab altero. in altero videat:in seipo videat:in celo nouo:et in terra noua.atq; in oīmi q̄ tūc fuerit creatura videat. Et p corpa in oīmi corpore quocunq; fuerint spiritual' corporis oculi acie gueniente directi:patebūt etiaz cogitatōes nostre inuicē nobis. ¶Idem de trini. Contēplatio est merces fidei:cui mercedi p fidem corda mundant. sic̄ scriptum est. Mundās fide corda eoꝝ ¶Idē Illud quod agit iusticia. Supl̄i.ij.de q̄tuor virtutib;. ¶Idē libro. iij.de li.arbi. Tanta est pulcritudo iusticie:tāta iocūditas lucis eterne.hoc est incōmutabilis veritatis atq; sapiētie:vt etiā si nō liceret in ea amplius viuere q̄ vnius diei mora .pter hoc solū innumerabiles anni huius vite pleni delicijs ꝛ circūfluētia tēporaliū bonorū recte meritoq; cōtemnerent. non enim falso aut paruo affectu dictū est.q̄m melior est dies vna in atrijs tuis sup milia ¶Idem in sermo. Tūc nō peccabimus nō solū factis:sed nec cōcupiscētijs:cum illā faciē videbimus que vincit oēs cōcupiscētias.tam enī dulcis est frēs mei: tam pulcra:vt illa visa nihil aliud possit delectare.satietas enī erit insatiabilis:nullū fastidiū:sp esuriem⁹:sp saturi erim⁹? ¶Idē de ꝓfectu. Recedat amor ꝑsentis seculi in quo oēs sic viuificāt vt deinceps moriāt: ꝛ succedat amor futuri sec'li ī q̄ oēs sic viuificant vt deinceps nō moriant. vbi nil'a

aduersitas turbat. nulla necessitas angustat. nulla molestia inquietat. sed pennis letitia regnat. ¶ Joh. chrysos. sup ioh. Beati ter beati multotiēs beati: qui btā illa potiunt requie. quemadmodū miseri. ter miseri: et infinite miseri: quia beatitudine illa seipos abiciūt. ¶ Fulgentius ī epla. Sicut per speculū vitreū trina nobis visio administrat. qua nosipos: ipz speculū: et quidq̄d psens adest videm⁹. sic p speculū diuine claritatis et ipm deū vt est videbimus: quantū possibile erit creature: et nosipos et oīa alia vera et certa scientia cognoscem⁹. ¶ Bern. sup cantica. Qui replet in bonis desideriū anime: et ipse ratōi futurus est plenitudo lucis. ipe volūtati plenitudo pacis: ipe memorie ptinuatio eternitatis. ¶ Idē. Quare tristis es anima mea: et quare cōturbas me? spera ī deo: qm̄ adhuc cōfitebor illi. cū error videlicet a ratōe: a volūtate dolor: atq̄ a memoria timor oīs recesserit: et successerit illa quā speram⁹ mira serenitas: plena suauitas: eterna securitas ¶ Idem ī sermo. Quēadmodū circa rōnale nostrū et scientia et ignoratia constat tanq̄ habit⁹ et priuatio. sic circa cōcupiscibile desideriuz et contēptus. et circa id qđ dicit irascibile: et letitia pariter et ira versat. Implebit ergo deus rōnale nostrū luce sapiētie. ita vt penitus nobis nihil desit in vlla sciētia. implebit cōcupiscibile nostrū fonte iusticie. vt oīno desideremus eā et ea penitus repleamur. sicut scriptū est. beati q̄ esuriunt et sitiunt iusticiā: qm̄ ipi saturabuntur. p quam iusticiā quicq̄d respuere debz anima respuet: et quicq̄d ꝓcupiscere ꝓcupiscet. et ex his oīmibus magis appetet qđ magis fuerit appetendū. Jaz vero qđ dicitur in nobis irascibile: cū repleuerit illđ deus. pfecta erit in nobis tranq̄llitas: et in summā iocunditatē atq̄ letitiam replebimur pace diuina. ¶ Idem. Sicut replebit aīas nostras de⁹ cum fuerit pfecta in eis sciētia. pfecta iusticia: pfecta letitia. sic replebit maiestate ei⁹ omnis terra nostra: cum fuerit corp⁹ immortale: agile: impassibile. configuratū deniq̄ corpi claritatis sue. ¶ Idē. Eterna omniū beatorū solēnitas est facie ad faciē deū intueri: ei⁹ dulcedine sine fastidio satiari. vt quem sp habent semp habere velint: ac ei⁹ visiōe sine defectu pfrui. ¶ Ānsel. de similī. Partes beatitudinis sunt pulcritudo: agilitas: fortitudo: libertas: sanitas: voluptas: lōgeuitas: sapientia: amicicia. ꝓcordia: honor. potestas: securitas: gaudiū. Jsta vt estimo sunt que ꝓpter se et ꝓpter q̄ alia queq̄ ab hominib⁹ appetūt. Et ita notandū q̄ septem ꝓriores beatitudis partes ad corporis beatitudinē: septemq̄ posteriores ad animā ptinent. ¶ Idem. Jn illa vita pulcritudo iustor⁹ solis pulcritudini. que septēpliciter q̄ modo sit splēdidior erit: adequabit ¶ Idē. Velocitas nos tanta cōcomitabit: vt ipi angelis dei eque celeres simus: qui a celo ad terras et ecōuerso dicto citius dilabunt ¶ Idē. Jn futuro sic iust⁹ fortis erit: vt etiā si velit terrā ꝓmouere possit. et sic ecōuerso iniust⁹ imbecillis: vt nec etiā vermes amouere q̄at ab oculis suis. ¶ Idē. Gaudiū erit iusto intus et extra. gaudiū sursum atq̄ deorsum: gaudiū circūcirca: vbiq̄ gaudiū plenū. ¶ Idem. Tunc iusti scient cūcta q̄ de⁹ fecit sciēda. tam ea que ꝓterita: q̄ ea que postmodum sunt. Jbi a singulis oīes: ibi ab oīb⁹ singuli cognoscēt. nec quēq̄ omnino latebit qua patria: qua gente: qua stirpe q̄s edit⁹ fuerit: vel quid etiā in vita sua fecerit. Si autem fueris mal⁹: vera omnino sapiētia ꝓuatus: tantis vrgeberis doloribus: vt non solū insipiēs: verūetiā oīmino fias et amēs ¶ Idez. Jn illa vita si bonus fuerit: nihil patiet quod nolit: sed agere ꝓmittet qđcūq̄ voluerit. si vero fuerit mal⁹: ad oīa que noluerit coget: et ab omnib⁹ que voluerit ꝓhibebitur.

¶ Finit liber q̄rtus de ḡtiosis

Tractatus sancti

Bonauenture ordinis minorũ de paupertate christi cõtra magistrũ wilhelmũ.

Questio ẽ de pauptate. Et querũt duo. Primo querit de pauptate quantũ ad abrenunciationem. Scõo quantuz ad mendicatõem. Circa primũ sic pcedit: 7 q̃rit. vtrũ christiane pfectõis sit abrenũciare omnib tã in ꝯmuni q̃z in ꝑuato. Et q̃ sic videt Mat. xix. Si vis pfectus esse vade 7 vende oĩa que habes: 7 da paupibus: 7 veni seq̃re me. Glo. Ecce ꝓtẽplatiua que ad euangeliũ ptinet: ꝓstat q̃ dñs istũ ad diuitias nõ vocabat. 7 tñ renũciare omnib ꝓsulebat. nec ad opa manualia: ĩmo ad cõtemplatiuã. sicut dicit glo. g̃ 7c

Itẽ Matth. xix. Ecce nos reliquim⁹ omnia. vbi dicit glo. Tanta a seq̃ntibus dimissa sunt. q̃nta a nõ seq̃ntibus ꝓcupisci poterũt. ergo pfecta imitatio totalit extinguit appetitũ diuitiaz. Sed hec extinctio potissime est in eo q̃ abrenũciat oĩb. ergo 7c. Itẽ Marci. x. Vade 7 vende oĩa que habes. Glo. nõ partẽ: sicut anania. sed q̃ totũ dat: nihil sibi reseruãs: ipse potissime facit quod dñs ꝓsulit: nihil sibi reseruãs nec in ꝯmuni nec in spẽali. 7 qui hoc facit pfectissime facit. ergo 7c. Itẽ Marci. xij. dixit dñs de vidua. Amẽ dico vobis q̃ hec vidua paup pl⁹ q̃z omnes misit. Nã oẽs ex eo qđ abũdabat eis miserũt. hec autẽ de penuria sua oĩa que habuit misit totũ victũ suũ. Sed in hoc laudat vidua paupcula. ergo qui hoc faciũt quanto pfecti⁹ agunt: tãto magis laudabiles sunt. ergo 7c. Itẽ Lu. xij. Respicite coruos. Glo. Sancti merito auib ꝓparãtur. qui nihil in mũdo agẽtes nec laborãtes: sola eterna appetũt: iã similes angel. Sed q̃nto magis hec dimittit q̃s: tanto magis angelis assimilat. g̃ 7c. Itẽ Lu. xiiij. Nisi q̃s renũciauerit oĩb que possi. Glo. Hoc distat inter renũciare oĩb 7 relinq̃re omnia. qz renũciare cõuenit oĩbus qui ita licite vtunt mũdanis que possidẽt vt tñ mente tendãt ad eterna. relinq̃re aũt est tñmodo pfectorũ: qui oĩa tpalia ponũt. et solis eternis inhiãt. sed q̃ ꝑsus oĩb renũciat in ꝯmuni 7 in ꝑuato: ille maxime oĩa postponit. ergo 7c. Itẽ hocip sum ostendit exẽplo christi: de q̃ Matth. viij. Vulpes foueas habẽt 7c. Chrysost. Quid pecunias expectas seq̃ns me ꝯgregare? Nõ vides qz diuersoriũ mihi neq̃z ẽ tantũ q̃ntũ auib: ergo christ⁹ ꝑsus nihil habuit. g̃ 7c. Itẽ sup illud matth. xvij. Vade ad mare. glo. Dñs tãte pauptatis fuit: vt vnde tributa solueret nõ haberet. habebat q̃dem iudas cõmũia in locul. sed res paupum in vsus suos assumere nefas duxit. idipm dãs exẽplũ nobis. Si ergo christ⁹ tante pauptatis fuit q̃ nõ potuit soluere denariũ: manifestũ est q̃ fuit ĩ summa pauptate. Itẽ Lu. ix. Vulpes foueas habent. glo. Ego tãte pauptat⁹ sum vt nec hospitiũ q̃dem habeã: nec meo vtar tecto. ergo 7c. Itẽ Joh. xiij. Venit ꝑnceps mũdi hui⁹ 7c. glo. Noluit dñs habere quid ꝑderet. paup venit: ne haberet dyabolus qđ auferret. g̃ si oĩa tpalia pñt pdi: nihil habuit tpale. Itẽ. ij. Chor. viij. Scitis gr̃am dñi nostri iesu christi: q̃ nia ꝓpter vos egen⁹ fact⁹ est cũ esset diues vt illius inopia 7c. ergo q̃ sic abrenũciat ut egeat magis se christo ꝯformat. Item sup illud qđ sequitur. In ꝑ consilium do. Aug⁹ in ori. Factus est egen⁹ intantũ vt nõ haberet qđ habent vulpes. 7 in ꝑ consiliũ do. subaudit vt ei⁹ pauptatem imitemini. sed q̃ abrenunciat oĩb: eius pauptatem imitat. g̃ 7c. Itẽ sup illud Jaco. ij. Nõne deus elegit paupes. glo. Paupes elegit parẽtes quoz educaret officio: sed parentũ christi magna fuit indigẽtia: ꝟm illud Lu. ij. Pãnis euz inuoluit 7c. Ergo christ⁹ nõ tm̃ in seipo pauptatẽ dilexit: verumetiã in alijs. Itẽ christus maxime fuit imitabilis ꝟm statũ quẽ habuit ĩ cruce: ꝟm illud. i. Pe. ij. Christ⁹ passus est ꝓ nobis vobis relinquẽs exemplũ vt seq̃mini vestigia eius. sed in cruce fuit oĩno nudus. Unde hiero. ad ebidiã. Uis esse pfecta: et in ꝓmo stare fastigio dignitatis: fac qđ fecerunt apli. vende oĩa que habes: 7 da paupib: et sequere saluatorẽ: 7 nudã solamq̃z crucẽ: virtute nuda sequaris 7 sola. ergo 7c. Itẽ ꝑ ipm videt sanctoz re/stimonijs. Ambro. sup lucam. Qualis de

F

beat esse qui euãgelizat regnũ dei: p̃ceptꝭ euangelicis designat̃: vt sine virga: sine pera. sine calciamento: sine pane: sine pecũia hoc est subsidij secularis ãminicula nõ requirens: fideiq; totũ putet sibi quo min⁹ ea requirat magis posse suppetere. Si igit̃ hoc attestat̃ ꝑfectiõi p̃dicatoris euãgelice ꝑfectõis: vt nullũ ꝓrsus querat amminiculũ seculare: et hoc ẽ esse in altissima pauꝑtate: patet ⁊c̃. Itẽ hiero. ad eliodorum monachũ. Nolo pristinaꝝ necessitatũ recorderis: nudos amat herem⁹. nolo te antique ꝑegrinatõis terreat difficl'tas. Qui in christũ credis: ⁊ eius crede sermonib⁹. Querite primũ regnum dei: et hec omnia adijcient̃ vobis. Nõ pera tibi sumẽda est: non virga. afatin diues est q̃ cum christo pauꝑ est. om̃ia igit̃ relinq̃ possunt. spe posita in solo christo. Itẽ Ambro in li. de offi. Nullũ amminiculũ p̃stant diuitie ad vitã btãm. quod euidenter dñs demõstrauit in euãgelio dicẽs. Beati pauꝑes spũ. ⁊c̃. Itaq; pauꝑtatẽ. famẽ: dolorẽ: que putant̃ nõ solũ nõ impedimẽto esse ad vitaꝫ beatã. sed etiã adiuuamentũ esse euidẽtissime ꝓbant̃. Sic ergo nõ solũ amminiculo nõ sunt ad vitã btãꝫ corꝑis externa bona. sed etiã dispẽdio sunt: sed que nõ sunt adminiculo: sed dispẽdio ꝑfectũ est relinq̃re. ergo ⁊c̃. Itẽ Hiero. sup illd̃ Mat. vi. Nõne aĩa plus est q̃ esca. In ꝓmissis veritatis nemo dubitet. sit hõ qd̃ esse debet. ⁊ mox addunt̃ ei omnia: ꝓpter quẽ facta sunt omnia. Ergo q̃ om̃ia relinq̃t ꝓpt̃ christũ ꝯfidens in ꝓmisso christi: agit ꝑm ꝑfectaꝫ fidẽ ip̃ius. Hoc autẽ potissime facit qui oĩno nihil sibi reseruat: nec in cõmuni nec in speciali. ergo ⁊c̃ Itẽ Aug⁹ tractans illud Mat. vi. Respicite volatilia celi. Sancti merito auib⁹ ꝯparant̃: qꝛ celũ petũt: q̃ iã ita remoti sunt a mũdo ut iam in terris nihil agãt: nihil laborẽt. sꝫ sola cõtemplatõne iam in celo degẽt. Si ergo hec vita altissima est. ergo spretis oĩb⁹ totã spem vite sue in deo ꝯstituere est v̄tutis ꝑfecte Itẽ Aug⁹ d̃ bono ꝯiug. Bñ faciebãt q̃ de sua substãtia christo ac discipulis ei⁹ necessaria ministrabãt. sed meli⁹ qui omnẽ substantiã suã dimiserũt: vt expeditiores eundẽ dñm sequerent̃. sed q̃nto quis magis dimittit: tãto expeditior: ergo tanto laudabilior. Itẽ in li. de eccle. dog. Bonũ est facultates cũ dispẽsatione pauꝑib⁹ erogare. meli⁹ ꝓ intentõe sequẽdi dñm semel donare. ⁊ absolutũ a sollicitudine cũ christo egere. Ergo q̃ magis eget ⁊ a sollicitudinib⁹ mũdi absoluit̃: ꝑfectius christũ sequit̃. ergo ⁊c̃. Itẽ Gre. viij. ome. ij. partis ezech̃. Cũ quis suũ aliquid deo vouet ⁊ aliq̃d nõ vouet sacrificium est. cũ vero omne qd̃ habet: om̃e qd̃ viuit: om̃e qd̃ sapit omnipotẽti deo vouerit holocaustũ est. Qui eni sibimetip̃is nihil reseruãt: sed sensum: vitã: linguã: atq; substantiã quã ꝑceperũt om̃ipotẽti deo ĩmolãt. q̃d isti nisi holocaustũ offerunt. Unde paulo ante dixit: ꝙ ille holocaustũ offert: qui ea que possidet apud semetip̃m decreuit indigẽtib⁹ cũcta tribuere: nihil sibi reseruare: vitã soli suꝑne gubernatõi ꝯmittere. Sed hoc potissime facit q̃ sic distribuit ꝙ nihil sibi reseruat. nec in cõmũi nec in speciali. ergo ⁊c̃. Itẽ Joh̃. chryso. in li. ꝙ nemo ledit̃ nisi a seip̃o. Quid apl'os penuria reꝝ corꝑaliũ lesit? Nõne in fame et siti ⁊ nuditate degebãt: ⁊ ꝓ his clari magꝭ ⁊ magnifici habebant̃: atq; ingentẽ ꝑ hoc fiduciã quesierũt apud deũ? Ergo pauꝑtas illa laudabilior in qua maior est penuria rerũ. Itẽ Berñ. ad henricũ senonẽ. archiep̃m. Felix qui nihil sibi retentat ex om̃ib⁹. nõ habet foueã vt vulpes: nõ tãq̃ volucres nidũ: nõ loculos quõ iudas. nõ domos: sicut nec maria locũ in diuersorio. imitatus ꝓfecto illũ qui nõ habebat vbi inclinaret caput. Sed qui om̃ia ꝓrsus dimittit: nihil sibi om̃ino nec in cõmuni nec in speciali retinẽdo: hoc potissime facit. ergo ⁊c̃. Itẽ Prosper laudat paulinuꝫ ⁊ hilariũ de hoc ꝙ facultates suas oẽs pauperib⁹ erogauerũt. licet ratõe episcopal' officij eccl'iastica bona postmodũ dispẽsauerũt. sic̃ habet̃. xij. q. i. Expedit: vbi ait sic. Deniq; sanct⁹ paulinus ingẽtia p̃dia que fuerũt sua pauperib⁹ erogauit. Et infra. Quid sctũs hilarius? Nõne ⁊ ip̃e omnia sua aut pauꝑibus reliquit: aut vẽdita oĩa pauꝑib⁹ erogauit? Laudant̃ hi ⁊ laudabiles sunt. quia oĩa sua ꝓpter deũ ꝯtẽpserunt. Sed h̃ potissime faciunt qui nec in cõmuni nec in speciali sibi aliq̃d retinẽt. ergo tales maxĩe accedũt ad culmẽ ꝑfectõis

euangelice. Itē hocip̄m ostendit̄ rōne. Duplex est ciuitas. scz dei et diaboli. Hierusalē ⁊ babylon. que oppositionē habēt: ⁊ in seip̄is et in suis fundamētis. sed fundamentū ciuitatis babylonis: vt dic̄ Augustin⁹: est cupiditas. ergo q̄nto magis q̄s recedit a cupiditate: tāto mag⁹ recedit de diaboli ciuitate. Sed pauptas in q̄ quis in cōmuni et in speciali ꝓrsus omnib⁹ abrenūciat tam effectu: q̄ꝫ affectu: ip̄a ē que maxīe elongat ab auaricia. ergo ⁊c̄. Itē diuitie sunt incentiuū cupiditatis: q̄ꝛ difficile est habere et nō amare. sed quāto q̄s magis se elōgat ab incētiuo peccati: tanto ꝑfectius agit. Hoc autē facit qui in ꝯmuni ⁊ in speciali oībus abrenūciat. ergo ⁊c̄.

Item triplex est cōsiliū: pauptat⁹: obedientie: et castitatis. sed quanto q̄s generalius obedit et vniuersali⁹: tanto ꝑfecti⁹ agit. Similiter ⁊ de cōsilio castitatis. ergo pari ratōne verū erit et de cōsilio pauptatis. Itez si dicas ꝙ nō est simile. q̄ꝛ diuitie sunt de necessitate vite. Hoc nihil est: cum multi qui nihil ꝓrsus habēt ꝓpetatis viuere possunt. Itē ꝑfectior ē pauptas quā ꝑfectior concomitat̄ obediētia. Sed qui habēt ꝓpriū in cōmuni ab illo ꝑ obedientiā nō possunt excludi: nisi rōne peccati. Qui aūt nihil ꝓrsus habēt: obedire tenent̄ vbiq̄ terraꝝ. Si ergo ꝑfectio euangelica maxime cōsistit in ꝑfectōe obedientie: vniuersaliter oīb⁹ abrenūciare nihil ꝓrsus reseruādo: ad culmen facit ꝑfectōis euangelice. Itē. Contēptus p̄sentis seculi est laudabilis. hec est ꝑ se vera. g̊ maior cōtempt⁹ magis laudabilis: ⁊ maximus cōtēptus maxime laudabilis. Sz maxime ꝯtemnit p̄sens seculū qui abrenūciat in cōmuni et in speciali. ergo talis ꝑfectissime agit. Item pauptas alta ē laudabilis. hec est ꝑ se vera. ergo altior laudabilior. ⁊ altissima laudabilissima. sz hmōi est que nec in cōmuni: nec in ꝓprio aliq̄m ꝓprietatem sibi reseruat. ergo ⁊c̄. Itez. tanto via rectior q̄nto eius mediū cōformius est extremis. sz summa pauptas est tam in p̄ncipio vite q̄ꝫ in termino: ergo si in medio omnia abdicent̄ via rectissima ꝓceditur. Sed quāto via rectior: tanto ꝑfectior est. ergo via ⁊ vita pauprima ē ꝑfectissima. Sz cōtra Eccl'i. xxvij. Propter inopiā multi deliquerūt. sz nihil qđ est ducens ad culpā spectat ad ꝑfectōnem euāgelicam. ergo ⁊c̄. Itē Eccl'iastes. vij. Utilior est sapientia cū diuitijs. Glo. q̄ꝫ sola. Sed diuitie nō faciūt hoīem ꝑfectū: ergo minus pauptas ⁊ indigētia. Itē ꝓuer. xxx. Diuitias ⁊ mendicitatē ne dederis mihi. Et post. Ne egestate cōpulsus furer ⁊ ꝑiurem nomē dei mei. Sed nihil facit ad ꝑfectōem euangelicā quod sapiēs sapienter recusat. ergo ⁊c̄. Item Luce vi. Perfect⁹ om̄is erit si sit sicut mgr̄ ei⁹. Sed christus loculos habuit. sicut patz Joh. xij. vbi dicit̄: ꝙ iudas loculos ferebat. ergo ꝓprietatē nolle in cōmuni habere nō videt̄ esse ꝑfectio: sed poti⁹ suꝑstitio. in q̄ discipul⁹ videt̄ se velle p̄ferre mgr̄o. Si dicas ꝙ loculos nō habuit. Contra Aug⁹ dicit. ⁊ habet̄. xij. q. i. Habebat dn̄s loculos: a fidelib⁹ oblata cōseruans. ⁊ suoꝝ necessitatib⁹ et alijs indigentib⁹ tribuebat. Itē sup illud. i. ad Thim̄. vi. habentes alimēta ⁊c̄. glo. Etsi nihil intulerim⁹ in hūc mundū: nō tn̄ ꝓrsus abijcienda sunt hec tꝑalia: ergo qui totū abijcit male facit. Itē. ij. ad Cho. viij. Si volūtas ꝓmpta est ꝑm id qđ habet. Glo. Necessaria retineant: nō vltra vires dādo. Ergo male facit qui sic dispensat ꝙ nihil sibi ꝓrsus reseruat. Itē. qui tentat deū peccat mortaliter. sed qui habet humanū refugiū ⁊ illo p̄termisso querit diuinū: tentat deū. hoc autē facit qui habet vnde sustentet̄: ⁊ illo dimisso expectat diuinit⁹ sustentari. ergo talis facit contra euangeliū. Item. virtus circa mediū cōsistit: sz oīno om̄ia dimittere est ad extremū declīare. ergo hoc magis est vicij q̄ꝫ virtutis seu ꝑfectōis euāgelice. Itē sicut om̄ia tenere semꝑ est auaricia. sic om̄ia dare semꝑ est ꝓdigalitas. sed omnia tenere sꝑ est viciū. ergo similiter et omnia dare. Itē. Qui subtrahit alij necessaria peccat mortalit̄. sed tantū tenet̄ q̄s sibi ꝓuidere sicut alij. g̊ qui om̄ia dimittit et nihil sibi r̄seruat peccat mortaliter. q̄ꝛ facit cōtra ꝑfectōez euāgelicam. Itē qui exponit se ꝑiculo interfectōis peccat mortaliter. ergo similit̄ qui exponit se ꝑiculo famis. sed talis est q̄ oīa dimittit: et nihil sibi reseruat. g̊ ⁊c̄. Itē nullus debet reijcere om̄ino quod q̊tidie

petit a deo. sed oñi die petim⁹ in oratõne dñica. panem nostr⁹ quotidianũ. ergo male facit qui deserit totũ. ¶ Rñsio dicẽdũ q̃ abrenũciare oñib⁹ tam in ꝑuato q̃ in cõmuni est christiane pfectõis: nõ solũ sufficientis: sed etiã abundantis: tanq̃ pfectionis euãgelice ꝑsiliũ ꝓncipale: z ꝓncipiuz fundamentale: et fundam̃tũ sublime. Primũ suadet natura. scõm scriptura. terciuz gratia. ¶ Primũ ũqm est consiliũ principale. q⁹ viam ꝑbet ad alia. Nam abũdãs pauptas disponit ad carnis mortificatõnẽ: z ad volũtatis ꝓꝓie pfectam abnegatõem: cũ nihil sibi detineat: nec domũ: nec rectũ. nec aliquã rem. Ad ipam aũt speciali ter viã facit ipa natura: sine institura sue lapsa. Nã hõ nudus formatus est. etsi in statu illo stetisset: nihil sibi ꝓpriꝰ appropriasset. homo vero lapsus nud⁹ nascit: nudus morit. Et ideo hec rectissima via est: vt ab extremis nõ declinans: q̃ntũ potest natura pati paup z nud⁹ incedat: z ꝟ est quod dicit. i. ad Thi. vi. Nihil intulimus in hũc mũdũ: haud dubiũ q⁹ nec auferre q̃d possum⁹. Et ex hoc ꝯcludit. Habẽtes alimẽta z q̃bꝫ tegamur rẽ. Hoc autem nihil arti⁹ vel paupius q̃ simplici victu et opimento esse ꝓtentũ. q̃ ex nake documẽto psuadet apl'us tanq̃ bonũ z pfectum. ¶ Est etiã principiũ fundamẽtale. Lex enĩ vetus differt a noua in ꝟ: q̃ illa timorẽ: hec amorẽ. illa tpalia ꝓmittit: hec tẽ poralia cõtemnere docet. Si igit̃ fundamentũ pfectiõis ciuitatis dei ꝓncipaliter cõsistit in charitate: et illa potissime est pfecta qñ oñis excludit̃ cupiditas. q⁹ venenũ charitatis est cupiditas. Hãc aũt cupiditatẽ oñino foras mittit: q̃ oĩa oñino z re z volũtate relinquit. sicut radix oĩm malorũ est cupiditas. sic radix et principiũ pfectõis est altissima pauptas. Ũñ aug⁹ in lib. lxxxiij. quest. Charitatis venenum est spes adipiscendoꝝ ac retinendoꝝ tpaliũ. nutrimentũ e⁹ imminutio cupiditat̃. pfectio ei⁹ nulla cupiditas. Signũ ꝑfectus ei⁹ imminutio timoris. signũ pfectionis ei⁹ nullus timor. q⁹ radix oĩm malorum est cupiditas: et pfecta charitas foras mittit timorẽ. Illa igit̃ pauptas est pfectissima: que oĩno cupiditatẽ extermiat

¶ Est nihilomin⁹ fundamentũ sublime. quia cũ duplex sit vita ad quam disponit gratia. scz actiua z ꝓtẽplatiua. Actiua deorsum ordinat. sed ꝓtẽplatiua sursum in celum erigit. Nullus aut̃ spũs magis idoneus ad hoc q̃ ille q̃ penitus est exoneratus ab onere tpaliũ: et q̃ thesauꝝ suũ totũ habet in celo: z cuius regnũ nõ est de hoc mũdo. qui nõ habet ꝟ manentẽ ciuitatez: sed futurã inq̃rit. Talis aut̃ est q̃ oĩb⁹ terrenis pfecte abrenũciauit. z ideo talis iam fundamentũ sui edificij collocatũ habz in excelsis. Ũñ aug⁹ in li. de agone christiano Cũ cognitio z actio brm̃ hominẽ faciant. sicut in cognitõe cauẽd⁹ est error. sic in actione cauẽda est nequicia. Errat aut̃ si q̃s putat se veritatẽ posse cognoscere: cũ aduc neq̃ter viuat. Neq̃cia aut̃ est mũdũ istum diligere: z ea que nascunt̃ z trãseũt ꝑ magno habere z ea ꝓcupiscere. z ꝑ his laborare vt acquirant̃. z letari cũ abũdauerint: z timere ne peant: z cõtristari cũ pereunt. Ille igit̃ potissime est idone⁹ ad contuitõem sublimiũ: z ibi sublimiter fundatus: qui est pfectissimus ꝓtẽptor omniuz istorũ. talis est q̃ totũ cogitatũ suũ iactat in dño et omnẽ sollicitudinẽ: q̃ nullã prorsus habet possessionẽ. ¶ Est igit̃ pfessionis christiane: ꝑ christo nihil in mõdo possidere. nec in cõmuni nec in ꝓprio. Idem dñs exꝑssissime cõsulit: idẽ exemplũ in semetipo ostẽdit. idẽ spũssanct⁹ in sanctis ꝟ multipliciter psuasit. Nam hmõi arduissimã pauptatẽ sicut ostensũ est psuadz natura: scriptura: et gra. Persuadet dñs iesus christus instruẽdo: cõuersando: inspirando. Quis enĩ spũs nisi dei facit hoiez ꝓtemnere ꝑsentia: z amare celestia? Nã ꝟ nõ facit spũs diaboli: nec mũdan⁹: nec ꝓprius. cũ semp inclinẽt ad bonũ priuatũ. facit igit̃ spũssctũs. Et hinc est q̃ spũsancto dictante istũ modũ viuendi summus pontifex approbauit. sicut dicit decretal' de excess. ꝑla. Nimis praua. q̃ ordinẽ et regulam fratrũ ꝑdicatorũ z minorum sedes apl'ica nosci̇t̃ approbasse. Unde huic contrariũ nulli ꝓrsus licet sentire. Quare tales videnꝫ stulte agere: piculis se exponere: z deũ tẽtare. Nam cõtra tales dicit in regula beati frãcisci: ĩ qua pauptas hmõi confirmat̃. Nulli ergo oĩno hominũ licet hanc paginã rẽ. Contra tales etiam dicit

aug⁹ in tractatu de elemosyna. Helias in solitudine coruis mīstrantib⁹ pascit. ⁊ danieli in lacu ad leonū p̄dam iussu reg⁹ incluso prādiū diuinit⁹ apportat. ⁊ tu metuis ne opanti etiā apud dñm ꝓmerēti desit alimentū. cū ip̄e in euāgelio ad exprobratōnem eoꝝ quoꝝ mens dubia: ⁊ fides parua: contestet ⁊ dicat. Aspicite volatilia celi: qm̄ nō serunt neq; metūt: neq; congregant in horrea: ⁊ pr̄ vester celest⁹ pascit illa. Nōne vos pluris estis ill⁹? Volucres deus pascit: ⁊ volucrib⁹ alimenta diurna p̄stant. et quib⁹ null⁹ diuine rei sensus est: eis nec cibus nec pot⁹ deest. ⁊ tu christiano: tu dei seruo: tu bonis op̄ibus dedito: tu dño suo charo aliq̄d existimas defuturum? An eis terrena deerūt: q̄b⁹ celestia ⁊ diuina tribuunt? Unde hec incredula cogitatio. vnde īpia ⁊ sacrilega ista meditatio? Quid facit in domo dei p̄fidū pect⁹? Quid qui christo om̄ino nō credit. appellat ⁊ dicit christian⁹? Pharisei tibi mag⁹ congruit nomē. Nā cū in euāgelio de elemosynis disputaret: ⁊ vt nobis amicos d̄ terrenis lucris ꝓuida op̄atōe faceremus. qui nos postmodū in eterna tabernacula suscipent: fideliter ⁊ salubriter p̄moneret. addit post hec scriptura dicēs. Audiebāt hec oīa pharisei q̄ erant auari ⁊ deridebāt illū. Quales nūc sunt in eccl'ia quoꝝ quosdam vidēt. quoꝝ p̄cluse aures ⁊ corda cecata nullū d̄ spiritualib⁹ ac salutarib⁹ monitis lumen admittūt. de q̄b⁹ mirari non debet ꝙ contēnant in talib⁹ seruos: quando a talib⁹ ip̄m dñm videam⁹ esse ꝯtēptū Ex hoc apparet euidēter ꝙ om̄ino oībus abrenūciare vniuersaliter ꝓ christo culpāduz nō est: sed poti⁹ laudandū tāq̄ culmē euāgelice p̄fectiōis. Unde rōes exēpla et auctoritates ꝯcedende sunt ad istā p̄tem. ad quā sufficiētissime astruendā vna sola auctoritas exp̄ssa ex ore christi ꝯsulētis dimittere om̄ia esset sufficiētissima. etiamsi ml'ta glosaꝝ expositaꝝ ⁊ sanctoꝝ dicta viderent esse eōtraria. Ait enī aug⁹ ad paulinam de vidēdo deo sic. Attēde que credis. ⁊ in eis ip̄is q̄bus nō visis accōmodas fidem: ip̄a testium pōdera discernēda sunt. Nec enī mihi sic credis quēadmodū ambrosio. aut si ambob⁹ nobis eq̄ lāce putas esse credendū. nūquid vllo mō euangelio ꝯparabis? An scripturā nr̄am scriptis canonicis coeq̄bis? Profecto si recte in iudicādo sapis: longe nos infra vides ab illa auctoritate distare: ⁊ me q̄dem lōgius. Sed vtriq; nostrū q̄ntūlibet credas vtrūq; illi excellētie nequaq̄ ꝯparas. Igit qm̄ diuina auctoritas sic exp̄sse dicit oīa dimittēda ei qui ad p̄fectōem ꝯscēdere cupit euāgelicā: manifestū est ꝙ veꝝ certitudinaliter debet teneri ꝙ ei nō possit sine p̄iculo fidei obuiari. Ad illud vero qd̄ p̄mo obijcit ī ꝯtrariū: qd̄ p̄trahit ad peccatum. ⁊ de egestate q̄ facit p̄iurare. Dicēdū ꝙ duplex est inopia. Quedā volūtaria: et q̄dam inuolūtaria. Inopia inuolūtaria īducit defectū mētis: et ꝓnitatē ⁊ occasionem inducit ad peccandū. Inopia autez seu paup̄tas volūtaria hec habz adiūctaz sufficientiā. Iuxta illd̄. ij. ad Chorin. vi. Tanq̄ nihil habētes ⁊c. Et hec disponit ad iusticiā p̄fectā. qr mentē facit ad omne bonū idoneā. sicut ecōtra radix oīm malorū est auaricia. Et est qd̄ dicit Chrysost. xlvij. ome. sup matth. Si volueris videre amātis aurū aīam: quēadmodū vestim̄tum a decē milib⁹ corrosum vermib⁹. ⁊ nihil habēs sanū. ita inuenies p̄foratā eam vndiq; a sollicitudinib⁹: ⁊ a peccatis putrefactā: ⁊ erugine plenā. Sed nō aīa inopis volūtarij talis est. sed fulget quidē velut aurū. splendet autez velut margarita. florescit autē velut rosa. Nō est illic tinea: nō est illic fur: non est illic sollicitudo vite hui⁹ negociorū. sed sicut angel⁹ ita ꝯuersatur. Nō subiacet d̄monib⁹: nō assistit regi: sed assistit deo: ⁊ nō militat cū hominibus: sed cū angelis. nō habet thesauꝝ terram: sed celū. non indiget seruis. mag⁹ aūt habet seruos: possessiōes ⁊ cogitatōnes que rebus dñantur. Quid igit paup̄e hoc melius est vnq̄? Pauimentū deniq; habet celū. Si autē pauimentū tale est: excogita tectū. Sed nō habet equos et currū. Quid autē ei opus est: qui sup nube vehi debet: ⁊ esse cū christo? Ex his apparz ꝙ in volūtaria paup̄tate magna est sufficientia. magna est nobilitas q̄ facit trāscēdere cuncta terrena. Vel potest dici alit ꝙ illa dicta sunt tp̄e legis scripte: que tēp̄alia ꝓmittebat: nō eterna. in q̄ paup̄tas ꝯtēnebatur. Unde chryso. xviij. ser. sup epl'am

ad hebre. tractãs ꝓdictũ verbũ. Diuitias
z mendicitatẽ ⁊c. dicit. Nec dicebant i ve
teri testamento: vbi multa ratio diuitiarũ
habebaꝫ. vbi pauptatis plurimꝰ erat cõ
temptus. vbi hoc quidem maledictũ: scz
pauptas. illud autẽ benedictio: scz diuitie
Sed nũc nequaq̃ ita. Sed si vis audire
pauptatis predicatũ. ipam ꝓfessus ẽ chri
stus. z dixit. Filius autẽ homis nõ habz
vbi caput suũ reclinet. Et itez discipulis
dicebat. Nolite possidere aurũ. Ex q̃ ap/
paret q aucrozitas illa nõ est contraria as
sumentibꝫ voluntariã pauptatẽ. cum illõ
dictũ sit tẽpore legis scripte. istud autẽ fu
it tẽpore legis gratie. Nec illud dictuz est
in ꝓsona viri ꝓfecti: sz poti⁹ infirmi. vt ex
verbo chrysostomi patet. Et q̃ hoc patet
rñsio ad tres auctozitates ꝓmas. Ad il
lud quod obꝯcit q christus habuit locu
los: dicendũ q christ⁹ habuit loculos tri
bus de causis. Habuit enĩ loculos ꝑ pau
peribꝫ alijs. ſm qõ dicit hiero. in auctozi
tate supꝰ posita. christ⁹ tante pauptatis fu
it ⁊c. et hoc nõ tollit pauptatem summã.
Habuit etiã loculos ꝓpatiẽdo infirmis.
Sicut dicit in glo. sup illud ps. Produ/
cens fenũ iumentis. Dñs loculos habebat
vel habuit i vsus eoꝝ q̃ cũ eo erãt z suos.
z religiosas mlieres in comitatu: que mi/
strabãt ei de substãtia sua: in his infirmo/
rũ magis ꝓsonam suscipiẽs. ꝓuidit enĩ ml̃
tos ifirmos futuros z ista quesituros: vt
z ibi earundẽ ꝓsonam suscepit: vbi dixit.
tristis est ania mea vsq̃ ad mortẽ. Et de
his duobus sup illud Job. xij. Ea q̃ mit
tebant ⁊c. Glo. Cui angeli mistrabãt lo/
culos habet in sumpt⁹ pauper ꝓdescen/
dẽs infirmis. Habuit etiã loculos in arti
culo necessitatis. vtpote q̃n trãsibat ꝑ sa/
maritanos. In quo etiã articulo discipul̃
loculos habere ꝓmisit. ſm illud Lu. xxij.
Q̃n misi vos sine sacculo z pera ⁊c. Glo.
Non eadẽ regula viuẽdi ꝓsecutiõis qua
pacis tpe discipulos informat. missis qui
dẽ discipulis ad ꝓdicandũ: ne q̃d tollerent
in via ꝓcepit. ordinãs scz vt qui euãgeliũ
nunciat de euãgelio viuat. Instante vero
mortis articulo: z tota illa gente pastorẽ
simul z gregẽ persequnte congruã tempori
illi regulã decreuit: ꝓmittens vt tollerent
necessaria victui: donec sopita ꝓsecutoꝝ
insania tpus euãgelizandi redeat. Ex his
enim glosis manifeste apparet: q modꝰ ha
bendi loculos in dño in nullo minuit pau
ptatem. Sic enĩ dñs ꝓdescẽdit infirmita
ti z necessitati: vt tñ salua esset forma pau
ptatis z exemplũ: quod ꝓcipue mõstrare
venerat hominibꝫ. Juxta qõ dicit apl̃us
Factus est ꝓ nobis egen⁹: vt illius inopia
diuites essem⁹. pauptatẽ scz altissimã vo/
luntarie imitãdo. Ad illud qõ obꝯcit ꝺ
glo. i. Thimo. vi. Habẽtes alimenta. vbi
dicit: q nõ sunt abꝯcienda oñino tpalia.
dicendũ q intelligit de abiectiõe tpalium
quantũ ad vsum: nõ q̃ntũ ad dominium.
Nam vsus tẽporaliũ necessarij⁹ est vite hu
mane. qui tñ haberi potest absq̃ dominio
z ꝓpietate. Sic patet in paupibꝫ qui nihil
ꝓprietatis habent. Et q iste sit intellect⁹
patet ꝑ illud qõ sequitur in glo. ĩmediate
vbi subdit. Sed habẽtes alimenta z q̃bꝫ
regamur his ꝓtenti sim⁹. q̃ vltra tẽdit: ma
lũ inuenit. Esse igit cõtentũ vsu tegumẽ/
ti z alimenti est modus ꝓfecte virtutis. Et
sic glo. debet itelligi: nec hoc repugnat al
tissime pauptati. Qui autẽ sic vellet tpa/
lia abꝯcere: vt nec vellet alimenta suscipe:
nec operimentũ habere: nõ oparetur ꝓfe/
cte sed stulte. Et hoc vult glo. illa insinua
re. Ad illud quod obꝯcit de illa glo. ij.
Thori. viij. Si volũtas ꝓmpta est. Glo.
vt necessaria remaneant. dicendũ q glo. il
la trũcata est. quia statim sequit. Nõ hoc
dicit quin meli⁹ esset scz totũ dare. sed in/
firmis timet: quos sic dare monet vt ege/
statez nõ patiant. Ex quo apparet q glo.
illa potius facit ad contrariũ q̃s ad ꝓpoſi/
tum: si sano oculo z recto inspiciat. Ad
illud quod obꝯcit: q qui sic vniuersaliter
omnibꝫ abrenũciat tentat deũ: dicendũ q
falsum est. tum ꝓpter diuina ꝓmissa. tum
ꝓpter plurima ĩmedia que haberi possũt.
tum ꝓpter exempla quibꝫ manifeste vide
mus q tales paupes sustentant. Ex quo
manifeste colligit si obdurati nõ sum⁹ q
talis modus abrenũciandi diuinit⁹ inspi
ratur. nec facit tentare deũ. si sic abrenũci
ans diuinis ꝓmissionibꝫ innititur. Quin
potius ille deũ tentat: qui de diuinis ꝓ/
missionibꝫ dubitat. Proꝑ qõ hiero⁹.
sup illud. Nõne ania plus est q̃s esca. In
ꝓmissis veritatis nemo dubitet. sit homo

quod esse debet: ⁊ mox addunt̃ ei omnia. Qui igit̃ de hoc dubitat: sicut filij israel deum tẽtat. qui dicebant. Nunq̃d poterit deus parare mensam in deserto? His autẽ nõ debent viri ꝑfecti cõformari: sed potius apostolis: de quib⁹. ij. ad Chori. iiij. Aporiamur sed nõ destituimur. i. pauꝑessumus adeo vt necessaria desint: sed nõ destituimur a deo om̃ino: qꝛ deus pascit nos Et ꝙ illud extendat̃ nõ solũ ad apl'os: verumetiã ad eorũ imitatores: apparet ꝑ illud qđ dicit̃ ad hebre. vlti. Sint mores sine auaricia: cõtenti ꝑsentib⁹. Ip̃e enĩ dixit Non te deserã: neq̃ derelinquã. Ibi glo. Ip̃e dñs omnipotẽs ad iesum naue nõ te deseram quin dem necessaria. neq̃ derelinquaꝫ. derelinqueret̃ ille q̃ fame ꝑiret. Sꝫ quia hoc nõ est: nõ sit homo cupid⁹. Hoc post mortẽ moysi dixit iosue. hoc etiã dicit omni speranti in se. sicut iosue. hec enĩ nobis ꝓmittit. sed in illo spem nostrã ponamus. Non tenacib⁹: nõ cupidis: sꝫ sperantib⁹ in eum fit ista ꝓmissio. Etiã qꝛ poterat illis videri ꝙ hec ꝓmissio ad iosue tãtum ꝑtineret Ad hoc apl'us rñdet dicens ꝙ nos iuuabit sicut iuuit illũ. q. d. Non ẽ dubitandũ de ꝓmissione: qꝛ iesus christ⁹ qui heri. i. ĩ ꝑterito adiuuit iosue. ⁊ ip̃e hodie. i. in ꝑsenti adiuuat nos et alios fideles ⁊ adiuuabit in futuro in secula. i. sine fine

Ad illud qđ obijcit̃: ꝙ virtus consistit circa mediũ. dicendũ ꝙ illud est verꝫ quãtum ad ea que sunt necessitatis. sicut ẽ largitas. sed fallit in his que sunt superogatõis. sicut est consiliuꝫ pauꝑtatis et castitatis. Taliũ enim ꝑfectius poti⁹ attenditur ꝟm ꝑfectam consideratõem ad christũ ⁊ diuine dilectõis modum: qui est vt de⁹ sup̃ omnia diligat̃: q̃ꝫ ꝟm supfluũ ⁊ diminutum circa exteri⁹ obiectũ. Et ꝙ illđ sit verꝫ patet ꝑ ambro. in lib. de offi. vbi dic̃. Officiũ omne aut est mediũ: aut ꝑfectum est: quod scripturaꝝ auctoritate probare possumus. Habem⁹ enĩ in euãgelio. Si vis ad vitam ingredi serua mãdata. Non homicidiũ facies ⁊c̃. Hec sunt media officia quib⁹ aliquid deest. Si vis ꝑfectus esse vade et vende omnia que habes ⁊ da pauꝑibus. vbi diligẽdos inimicos: ⁊ orãdum dicit ꝓ calũniantib⁹ et ꝑseq̃ntibus nos si volumus ꝑfecti esse. Hoc est igit̃ ꝑfectum officiũ quod cathorthonia dixer̃t greci: quo corrigant̃ omnia que aliq̃s potuerũt lapsus habere. Largitas igit̃ q̃ attendit̃ ꝟm officiũ mediũ in largiẽdo ꝟuat modum. Pauꝑtas vero spũs que attendit̃ ꝟm officiũ perfectũ tribuit totũ. Unde eodem libro in tractatu de libertate dicit. Liquet debere esse modũ libertat̃ ne fiat inutilis largitas: cui⁹ sobrietas est tenenda. De quo modo subiũgit. Mod⁹ libertatis tenend⁹ est. vt quod bene facis: id cõtinue facere possis. ne subtrahas necessitati: quod indulseris effusiõi. Potuit enĩ donare ioseph totas egypti opes: effũdere thesauros regios. noluit tamẽ de alieno effusus videri. Maluit frumẽta vendere: q̃ꝫ donare esurientib⁹. quia si paucis donasset: plurib⁹ defuissꝫ. Sed h̃ spectat ad officiũ mediũ. ꝟm ꝙ ip̃e alibi dicit: tractans in eodẽ libro illud apl'i. Nõ vt alijs refectio: vobis autẽ angustia. Aduertim⁹ quẽadmodũ beniuolentiã ⁊ libertateꝫ: et modũ comp̃hendit: et fructũ atq̃ ꝑsonas. Ideo modũ: quia imꝑfectis dabat ꝯsiliũ Non enĩ patimur nisi imꝑfecti. Uerũ qꝛ ꝑfectõi non repugnat modũ tenere si quis dispenset bona eccl'ie. ideo subiũgit. Sed si quis nolens eccl'iam grauare in sacerdotio cõstitutus aliquo aut mĩsterio: nõ totum qđ habet cõferat: sed oꝑetur cum honestate q̃ꝫ officio sat est: nõ mihi imꝑfect⁹ videt̃. Ex dictis igitur colligit̃ ꝙ licet virtutis ꝟm statũ cõmunẽ ⁊ officiũ medium sit tenere mediũ: ꝑfectõnis tñ euãgelice ẽ relinquere totũ. Sed tamẽ in cõmuni aliquid habeat̃ vt dispenset̃. hoc nõ facit ĩperfectũ. nec totũ vniuersalit̃ relinq̃re dicit excessum: qꝛ hoc spectat ad ꝑfectũ officiũ: vt patꝫ ex his que dicta sunt: ⁊ ex hoc quod ambro. ꝑmittit in ꝑcedenti ca. vbi sic ait. Ceterꝫ dñs non simul vult effundi opes: sed dispensari. nisi forte vt heliseus boues suos occidit ⁊ pauit pauꝑes ex eo quod habuit. vt nulla cura teneret̃ domestica: sed relictis omnib⁹ in disciplinam se ꝓpheticaꝫ daret. Si ergo pro disciplina ꝓphetica sunt om̃ia relinq̃nda: multo fortius ꝓ ꝑfectõne euãgelica.

Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ omnia disꝑgere est ꝓdigalitas. dicendũ ꝙ tunc est ꝓdigalitas qñ omnia disꝑgunt̃ ꝓ vanitate. non autẽ qñ dantur

pro vtilitate. & sic ē de euangelica paupta te. quia sicut dicit Marci .x. Dñs centu/plū restituet in p̄senti cum tribulatiōe et in futuro vitam eternā. Secus autē ē de vniuersali retentōne omniū. Illa enī non fit p̄ spirituali vtilitate: sed magis p̄ terrena cupiditate. ideo nō est simile hinc & inde. ¶ Ad illud qđ obīcit: q̄ qui alīj subtrahit necessaria &c. dicendū q̄ nō est sile. quia qui subtrahit alīj necessaria violētiā facit: & inducit eū i pauptatē innolūtariā Qui autē subtrahit sibi voluntarie facit. & in pauptatem voluntariā se inducit. Ac per hoc sicut argumentū illud non valet. Pauptas innolūtaria non est laudanda: ergo nec volūtaria. sic nō cogit ratio p̄dicta. Illius etiā est defect⁹ in argumēto p̄/dicto: quia p̄cedit p̄ falsi suppositōnem: p̄ eo q̄ omnib⁹ vniuersaliter abrenūciās necessaria sibi omnia nō subtrahit: quia di/uine p̄uidentie regimini se ꝯmittit: & multos viuendi modos & querēdi necessaria sibi relinquit. ¶ Ad illud qđ obīcitur q̄ se exponit piculo famis: dicendū q̄ falsuz est: sicut omnino apparz ex p̄dictis: & manifeste colligit ex omnib⁹ tp̄ibus retroactis. Nusq̄ & nunq̄ legit q̄ aliquis volens in pauptate deo seruire p̄ defectu cibi fame pierit. Et hoc est quod dicit Aug⁹ in tractatu quodam de oratōe dñica. Nec enī deesse quotidian⁹ cibus potest iusto. cum scriptum sit. Non occidet dñs fame animā iusti. Et itez. Junior fui etenī senui. & nō vidi iustū derelictum. Et itez. Querentib⁹ regnū dei & iusticiā eius omnia p̄/mittit apponi: & iā cū sint dei omnia: habēti deū nihil deerit: si deo ip̄e nō desit. Sic danieli in leonū lacu iussu regis incluso: p̄landiū diuinitus p̄curat: et inter feras esurientes homo dei pascit. Sic alitur helias in fuga coruis ministrantib⁹ & volucribus cibū apportantib⁹ in p̄fectōe nutritur. O humane malicie detestanda crudelitas. fere parent: & aues pascūt: & homies insidiant & seuiūt. Ex his manifeste colligit q̄ non est piculū sed refugiū sp̄ez⁹ omnib⁹ totaliter se dedicare ad deū colenduz. ¶ Ad illud quod obīcit: q̄ in oratōe dominica petimus panē nostrū quotidianū. dicendum q̄ hoc potius facit ad oppositum ꝯ ad ꝓpositū. Ex quo enī q̄tidie petimus victū diurnū: nec petimus qđ habemus: manifestū est q̄ euāgelice p̄fectionis est: quotidiano victu esse contentum. Quod q⁹ nō potest videri p̄fectio i cordibus auarorū: dñs non solū ad hoc induxit consilijs sapiētie: verūetiā exēplis nature et oraculis gr̄e: vt sic saltē p̄ illud triplex testimoniū pauptatis consiliū firmiter ꝓbet. sicut toti⁹ p̄fectōis euāgelice altissimū & stabile fundamentū

Queritur de mendicatōne. vtr̄z mendicare p̄ christo sit christiane p̄fectōnis. & voco mendicare elemosinā querere: seu de q̄tidianis elemosynis viuere. Et q̄ nō videt p̄mo auctoritate p̄s. Timete dñm omnes sancti ei⁹. q̄m nō est inopia timentib⁹ eū. ergo nō stant simul esse inopē et timere deū. Itē p̄s. Non vidi iustū derelictū: nec semen ei⁹ querēs panem. ergo qui panē querit nō est iust⁹ nec semen iusti. Itē p̄sal. Hurantes transferant filij ei⁹ & mendicēt. sed nihil qđ p̄s. i dei spiritu loq̄ns imp̄cat spectat ad p̄fectionem euāgelicā seu ad p̄fectam iusticiam. mēdicare est hmōi. ergo &c. Itē Eccl. xl. Fili mi in vita tua ne indigeas. meli⁹ ē enī mori q̄z indigere. ergo meli⁹ est mortuum esse q̄z mendicū. Itē Actuū .xx. Beatius est magis dare q̄z accipe. sed dare elemosynā nō facit hoīem p̄uenire ad p̄fectionē euangelicā: ergo multo magis nec accipe Itē Luce. xij. Vendite que possidetis. glo. vt omnib⁹ simul p̄ deo sp̄retis: postea labore manuū opemini vnde viuatis vel elemosynā faciatis. vnicuiq⁹ igit̄ de p̄prio labore viuere & elemosynā facere spectat ad euangelicā p̄fectōnem. ergo oppositū eius sc̄z mendicare & de alieno labore viuere est ꝯtrarium p̄fectōni euangelice. Itē .i. ad Thes. iij. Nullius aliq̄d desideretis. glo. ne dū rogetis vel tollatis. Si ergo plus est rogare vel petere q̄z appetere. et p̄mū tanq̄z illicitū ab ap̄lo ꝓhibet: sc̄z desiderare vel appetere quod est alterius. ergo multo forti⁹ petere. Itē .i. ad thessa. v. Rogamus vos vt noueritis eos qui laborāt inter vos: & p̄sunt vobis dño. Glo. Sicut diuitie negligentiā pariūt saluti. sic egestas dū saturari cupit a iusticia declinat. sc̄z quod facit declinare a iusticia nō p̄tinet ad p̄fectōem euāgelicā. ergo &c.

Jtē.ij.thek.iij. Si quis nō vult opari nō manducet. ergo vult apl'us seruos dei corpaliter opari: vt habeāt vnde viuant. ⁊ non cōpellant egestate necessaria petere. sed hoc est mendicantiū. ergo seruorū dei nō est mendicare fm apl'm. Jtem eodē capitulo: sup illud: vt formā daremus vobis. Glo. Qui frequent ad alienā mensaz cōuenit: ocio deditus necesse est vt adulet pascenti se: sed adulari est contrariū veritati ⁊ pfectōni. ergo ⁊c. Jtē.xij.q.i. videntes. dicit vrbanus papa: q̄ episcopi oīmibus cōmuni vita viuere volētibus mīnistrare cūcta necessaria debent, put melius poterūt: vt nemo in eis egēs inueniat. Et post. Si quis extiterit modernis aut futuris tēporibꝫ qui hoc auellere nitat. iam dicta damnatōne feriat: ergo contra canonicas sanctōes est q̄ aliqui viuāt vita cōmuni in eccl'ia egendo ⁊ mendicādo in ea. Jtē de conse.di.i. Jnhibet ne ecclesia cōsecret: nisi p̄us dotetur. ergo si ecclesia nō debet cōsecrari nisi habeāt vnde sustētent qui in ea ministrāt. multo fortius nec aliqua religio instituī debet sine possessione sustētatiua. Jtē in iure ciuili inhibetur: q̄ validi nō mendicēt. lege. ō mēdicātibus validis. sed magis debet esse ordiata eccl'ia q̄z respublica. si ergo q̄ validi mēdicent est cōtra rectā gubernatōez reipublice. multo magis cōtra pfectiōis sublimitatem euāgelice Jtem hoc̄ip̄m ostendit ratiōe. Mendicare est opus indifferēs: sz indifferens nō fit opus pfectōis p̄ additione finis. sicut apparet manifeste in alijs opibus. vt ire ad eccl'iam: ⁊ facere elēosynam. ergo ⁊c. Jtē pfectōis est gratis et liberaliter seruire ⁊ obligatōes peccatorū refugere: sed q̄ elemosynā recipit. obligat se ad interueniēdū p̄ peccatis alienis. si ergo obligatio hmōi pfectiōi nō consonat. ergo ⁊c. Jtē hmōi qui mendicant et p̄fessione: aut hoc faciūt qz paupes: aut qz p̄dicatores. Si qz paupes: ergo oēs paupes qui mendicant pfecti sunt. qō est ꝓtra Augus. in li. de ope monachoꝝ: q̄ reprehendit monachos mendicātes ⁊ nihil opari volētes. Si qz p̄dicatores. ergo null⁹ mēdicare debet inter eos q̄ nō p̄dicat: cuius cōtrariū videm⁹ tota die. Jtē p̄dicare est quid spūale: sed qui spūale dat ⁊ tēporale accipit similis est giezi. q̄ pecuniā accepit a naamā obtētu bñficij spūalis p̄us sibi exhibiti. ℞ autē est dānabile. ergo dānabile est p̄dicatori mēdicare. nō ergo pfectōis euāgelice. Jtē pfectoꝝ est abstinere a mala specie. sed ℞ est mala spēs q̄ p̄dicantes tpalia petāt. qz in hoc sunt siles pseudo p̄dicatoribꝫ. g̃ ⁊c. Jtē hmōi aut habent auctoritatē in p̄dicādo: aut nō habent. Si nō habēt: ergo male faciūt in p̄dicādo. ergo nihil merent. Si habēt: sz q̄ habēt possunt petere potestatiue. g̃ tales p̄dicādo iniuriāt auctoritati p̄dicatōis euāgelij. ergo in ℞ nō sunt pfecti: sz ip̄m Jtē tutius ⁊ pfectius est seq̄ viros pfectiores: pbatiores: ⁊ sapiētiores. sz viri pbatissimi ⁊ sapiētissimi in religiōibꝫ fuerūt Basili⁹: Bñdictus: Aug⁹: Iero⁹: Gregori⁹: Hilarius: ⁊ Paulin⁹. ⁊ tales sic sua reliq̄unt q̄ ꝓmunia possederūt: nec mendicasse leguntur. ergo mod⁹ ita mēdicādi de nouo introduct⁹ p̄ dominicū ⁊ franciscū iudicat superstitiosus et vanus. cū stultū videat sē sum ⁊ spiritū duoꝝ paupeꝝ hominū p̄ponere tante sapiētie ⁊ sublimitati sanctorū p̄cedentiū ⁊ doctorū Sed ꝓtra matth. x. Nolite possidere aurū vel argentū neq̄ pecuniā in zonis vestris. neq̄ perā in via. neq̄ duas tunicas: neq̄ calciamēta. Glo. Nec ip̄a necessaria: nec cellariū secum vehāt: nihil p̄ter indumētū q̄ qs ꝓtētus esse p̄t. Jn ℞ tradit forma ip̄is apl'is: et qō p̄fectōis est pfectū est imitari. g̃ talit̄ p̄ mūdū ire spectat ad pfectōem euāgelicā: sz ℞ est mēdicare ⁊ viuere de elemosyna. igit̄ ℞ spectat ad euāgelicā pfectōez Jtē mar. vi. p̄cepit eis ne q̄d tollerēt in viā: neq̄ panē: neq̄ in zonis es. Aut igit̄ p̄cepit tanq̄ platis: aut tāq̄ pfectis. Si tāq̄ platis. ergo ad illud adhuc essent astricti: qō manifeste falsum est. Precepit igit̄ eis tanq̄ viris pfectis. Sed pfectio ꝓponit̄ cōit oīb imitāda. qz ōz. q̄ p̄t cape capiat. g̃ sic viuere spectat ad pfectiōez euāgelicā Jtem Lu. ix. Nihil tuleritis in via neq̄ ꝑgam: neq̄ perā: neq̄ panē. neq̄ pecuniaz. Glo. Virgā nō ferre est nō esse sollicitū de his q̄ necessaria sunt hūane sustentatōi: qz hec debent predicatoribꝫ. Si ergo excludere sollicitudinē de necessaria sustentatōe dominus psuasit apl'is q̄s etiaz ad p̄dicādū

inter infideles misit. multo fortius cū predicatur euangeliū fidelibus pfectōnis est de hmōi nō esse sollicitū: sed victu ⁊ vestitu sibi dato esse contentū. Item Lu. xi. Quicūq; suscepit puerū in nomine meo Interli. paupem. Et alia glo. Qui imitatorem christi recipit: christū recipit. Ergo cum suscipit pauper imitās christū: suscipitur christus. Si ergo pfectionis euāgelice est esse pauperē ⁊ christi imitatorem: pfectōis euāgelice est in tali paupere p christo suscipi. Qui ergo hoc mendicādo petit a pfectōne euāgelica non recedit.

Item Luce. x. Nolite portare saccū neq; perā. Glo. Tanta debet p̄dicatori esse fiducia in deo: vt p̄sentis vite sumptus etsi nō p̄uideat: sibi tamen nō defecturos certissime sciat. ne dum occupat mens ad tēporalia: minus p̄dicet eterna. Ad expeditiorē igitur p̄dicatōnem veritatis facit q̄ quis tēporalia nō p̄uideat sibi: sed expectet sibi ab alīs dari cū necesse habuerit. ergo talis modus viuēdi consonat veritati et euāgelice pfectōni. Item Luce xvi. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis: vt cū defeceritis recipiāt vos ī eterna tabernacla. Glo. Nō quoslibz pauperes. sed eos qui possunt in eterna taberuacula recipe. sed tales sunt pauperes spiritu: quoz est regnū celorū. ergo fm diuinum consiliū est q̄ elemosyne talib⁹ paupib⁹ dentur: et q̄ ab eis suscipiant. sed quod diuino consilio cōsonat: pfectōni euangelice nō repugnat: ergo ⁊c. Item Hiero⁹ aduersus Vigilantiū tractans p̄missum verbū dicit. Num isti pauperes: inter quorum sordes ⁊ illuuiē corpis flagrans libido dñatur possunt habere eterna tabernacula. qui nec p̄sentia possident nec futura? Non enī simpliciter pauperes: sed pauperes spiritu beati appellant. De quibus scriptū est. Beatus q̄ intelligit sup egenū ⁊ paupem: in die mala liberabit eum dñs In vulgi paupib⁹ sustentādis nequaq; intellectu: sed elemosyna op⁹ est. in sctīs pauperib⁹ beatitudinis intelligētia: vt ei tribuat q̄ erubescit accipe: et dum acceperit dolet: metēs carnalia ⁊ seminās spūalia. Hec hiero. Itē. ij. ad Thoī. viij. Vestra abundantia illoz inopiā suppleat. vt ⁊ illorū abundantia vestre inopie sit supplementū. Glo. Vestra abūdantia terre/noz suppleat illorū inopiā: vt econuerso abundantia illorū spiritualiū qui diuinis vacāt vestre sit inopie supplementū. Si ergo hoc spectat ad pfectōem dñici corporis q̄ mēbra sibi cōmunicent ratōe dati ⁊ accepti: ad pfectōnem eccl'ie ⁊ euāgelij facit q̄ pauper iusti sustentatōnem petāt et accipiant a diuitib⁹ mundanis ⁊ imperfectis. Si dicas q̄ possunt accipe: sed non petere. hoc nihil est. quia diuites mūdani possunt petere oratōes virorū spiritualiū ad releuandū inopiā meritoz suorū: ergo versa vice possunt pauper spūales petere elemosynā corporalē ad sustentatiōez corporū. Itē hoc ip̄m ostendit exēplo christi. Ps. Ego autē mendicus sum ⁊ paup. Glo. Hoc dicit christus de se. Ego mendicus sum in forma serui. Mendic⁹ ē qui ab alio petit. pauper est qui sibi nō sufficit. Sed cōstat q̄ hoc nō intelligit de christo quantū ad dona siue bona spūalia. qz comphensor ⁊ omnis gratie plenus erat. ergo intelligit quantū ad dona tēporalia. igitur quantū ad illa mēdic⁹ erat ⁊ ab alio petebat. Item p̄s. Persecutus est hominē inopē ⁊ mēdicū. glo. s. christū. Pauperes persequi sola seuicia est. Alij vero p̄ diuitijs ⁊ honoribus interdū huiusmodi patiunt. Aut ergo dicit christus mendicus quia mendicabat a patre. aut qz mēdicabat ab homine. Si quia mēdicabat a patre: ergo oēs homines sunt mendici. ram diuites q̄ pauper. ergo sic christū persequi nō fuisset summa seuicia. Si qz mendicabat ab hominib⁹ habemus ppositū. Itē Marci. xi. Circūspectis oīnibus exūt in bethaniā. glo. si q̄s euz hospitio suscipet. tāte enī pauptatis fuit: ⁊ ita nulli adulatus: vt in tanta vrbe nullū hospitium inueniret. ⁊ cōstat si voluisset hospitiū cōducere inuenisset ad p̄ducendū. ergo circūspiciebat tanq; paupcul⁹ ⁊ mēdicus. Itez Luce. xix. Zachee festinās descēde: qz hodie in domo tua oportz me manere. Glo. Nō inuitatus inuitat: sz inuitare aliū ad hoc q̄ eum recipiat hospitio nihil aliud est q̄ mēdicare ⁊ petere. ergo ⁊c. Item Joh. iiij. Da mihi bibere. Aug⁹ in ozi. omel. xv. sup ioh̄em. In omni re quam christus gessit. vt bō hoibus

in se crediturís p̄bebat exemplū. Et post. Petit bibere ꝛ p̄mittit bibere. eget quasi acceptur⁹: et p̄mittit quasi satiatur⁹. Sz constat q̄ potu spūali nō egebat. ergo cor pali potu egebat: ꝛ illū postulabat. Sed obijcies glo. quasi cōtrariā: que dicit. licz iesus post fatigatōem sitire posset: tamen hunc potū nō exigit. sed hoc intelligit q̄ p̄cipaliter hunc potū nō petebat: ne glo. facto cōtradicat. Itē Iero. ad rusticū Quid samaritana vili⁹. ipa tñ non solum credit messiam quē cognoscit ad fontem. sed ꝛ discipulis emētib⁹ esuriētē reficit: lassumq̄ sustentat. ergo vidēt q̄ christus ab illa fuerit sustētat⁹ corpaliter. Itē sicut euangelica narrat historia: christ⁹ inuitatus a phariseis p̄medebat cū eis: aut ḡ sic dom̄in⁹: aut sicut paup. Si tanq̄ dñs: ergo nō dedit exemplū pauptatis. si tanq̄ paup: sz hoc est mendicare. ḡ ꝛc. Item ad hoc est exemplū sanctoꝝ. Hebre. xi. dicitur in laude sanctoꝝ. Circūierūt in melotis: in pellib⁹ caprinis: egentes ꝛc. sed taliter circūire est mendicare. ergo ꝛc. Itez exemplū de helia. iij. Reguz. xvij. de quo aug⁹ in quodā sermōe. Nunq̄d de⁹ defecerat seruū suū heliā? Nonne illo cui deerāt homines ministrabāt aues? Ostendit ergo deus: q̄ vnde voluit ꝛ q̄n voluit pascere seruos suos potuit. ꝛ tamē vt posset eum religiosa vidua pascere fecit eū egere. Itē ad hoc est exemplū discipuloꝝ iohannis euāgeliste. de quib⁹ in ei⁹ legenda dicitur. q̄ vendentes oīa que habere potuerūt: dederūt egenis: et post subdit q̄ tētati sūt q̄ se in vno pallio viderent egētes. seruos autē suos diuites atq̄ fulgētes. Itē exemplū discipuloꝝ pauli. Unde chrys. de laudib⁹ pauli. Paulus pecunias nō possedit. nam ipe hoc testat. Usq̄ ad hāc inquit horā ꝛ esurimus ꝛ sitimus ꝛ nudi sumus: ꝛ colaphis cedimur ꝛ instabiles sumus. ꝛ q̄d dico pecuniaz: cū ille quidē necessariū sepe nō haberz cibū: nec quod circūdaret indumentū. Et sequit. Discipulorū q̄s plurimi paupes imperiti: ac totius eruditōnis extranei. in fame ꝛ egestate viuentes: ignobiles ꝛc. ergo discipuli pauli fuerunt mēdici. Itē ad hoc exemplum de beato benedicto. de quo legit in. ij. dialogoꝝ: q̄ p̄ triennium fuit in specu: nihil oīno operās: sed roman⁹ quidā monach⁹ sibi panē ministrabat. et cōstat q̄ bñdict⁹ in hoc nō peccabat. Itē exemplū de sancto alexio qui fuit vir mire sanctitatis. in cui⁹ legenda legit: q̄ cū esset fili⁹ ditissimi romani: contēpto patrimonio iuit mendicando p mūdū. Itē exemplū de sancto dominico. qui in morte sua imp̄catus est omnib⁹ maledictōnem qui in ordinē suuz possessiōes conarent inducere. ergo volebat q̄ de elemosynis viuerēt: iuxta qō ipe vixit. Itē ad hoc est exemplū de beato francisco: qui nō solū mendicauit ꝛ mendicare consuluit: sed etiā mendicatōez suā miraculis cōfirmauit: sicut patuit in nauis: quos ciborū suoꝝ reliquijs satiauit. ꝛ satiatos liberauit. et p regulā quā a summo pontifice approbatā cōfirmari fecit. ī qua dicit. q̄ fratres in pauptate ꝛ humilitate deo famulātes: vadāt p elemosyna cōfidenter ꝛc. Itē Grego. in mora. sup illud. Noctes laboriosas enumerauí mihi. Electi cōditoꝛi rerum seruiūt: et sepe rex inopia coangustāt. p amorē deo inherēt. ꝛ tamē subsidijs p̄sentis vite egēt. Egere ergo subsidijs p̄sentis vite cōpetit sanctorum p̄fectiōi. Item Iero. in epla. xli. ad quendā vir̄ hospitalē. Multus a te p insulas dalmacie sanctoꝝ numer⁹ fustētatur. sed melius faceres si ꝛ ipe sanctus inter sanctos viueres. Ergo meli⁹ est de elemosynis viuere: q̄s eleosynas dare. Itē hoc ip̄m ostendit ratōne. Qualis est habitus talis est ꝛ act⁹. sed oīno paupis ē̄m q̄ paup actus est egere ꝛ mendicare. ergo si esse paupem bonū est. mendicare p̄ christo laudabile est et p̄fectū. Item mendicare non p̄hibet lege nature: nec lege scripture: nec lege gratie. sed quod nō est p̄hibitum: p obediētiā impositū efficit laudabile ꝛ meritoriū. maxime si sit difficile ꝛ onerosum. ergo si aliqui ex p̄fessione habeant mendicare: cum hoc ex obedientia faciant: erit in eis laudabile et perfectum. Item ecclesia imponit in penā satisfactōnis mendicatōem tēporalē vel etiā p̄petuam. sed hoc nō imponeret nisi esset satisfactoriū. sed qui ad opus satisfactoriuz volūtarie se astringit p̄fecte agit. ergo qui p̄ christo semp deuouit mēdicare hic agit p̄fecte ꝛ laudabiliter. Itē cōtemptus

sui est pfectõnis. et maior ꝓtẽptus maioris pfectõnis. sed qui ꝑ christo mendicat maxime seipm ꝓtenit ⁊ abiicit. ergo taĺ pfectissime agit. ¶ Itẽ plꝰ placet deo paupras voluntaria: ꝙ̃ inuolũtaria. ergo ⁊ mẽdicatio ex illa pauptate ꝓcedẽs magis ẽ deo placida: sed ꝑma potest esse laudabilis et meritoria. ergo multo magis scõa. ¶ Itẽ q̃ seruit alicui dño merek sustẽtari ab illo. sed q̃ oĩb abrenũciat et cõsilia implet maxĩmo dño seruit. ergo talis maxime meretur a dño sustentari. ergo ⁊ a fuis dñi. Si ergo paup volũtariꝰ est: hocipo q̃ taĺ si elemosynã petit iuste petit. ¶ Itẽ q̃ dat maiora potest recipe minora. sed paup orans impendit mirricordiã spiritualẽ: ergo multo fortiꝰ potest recipe elemosynã corpalẽ. ¶ Itẽ ꝑdicans ex auctoritate ꝑt recipe sũptus ꝑcatiue. ergo ꝑdicans ex subauctoritate ⁊ ꝓmissiõe seu demãdatõe petere põt supplicãter ¶ Itẽ qui fuit alteri iuste sustentak ab illo. ꝯ qui vniuersali eccĺie dek/niũt iuste sustentank ab vniuersali mũdo. ergo si q̃ sunt q̃ verbo ⁊ exẽplo ꝑ munduz discurrẽdo deseruĩũt ppĺo christiano: merito sustentatõez petere põt ab ipo ¶ Itẽ si licet recipe maiꝰ: multo fortiꝰ licz recipe minus. sed paupib religiosis q̃ ppꝛijs renũciauerr licet recipe amplissimas possessiões. ergo multo fortiꝰ licet recipe diurnas sustentatões. Allioq̃n mõstruosum videk dicere: q̃ liceat recipe centũ marcas auri: et nõ liceat recipe centum frusta panis. Si dicas q̃ licet accipe: sed nõ licz petere. ℞ nihil ꝓsus est. q̃ petere ordinak ad accipe: ⁊ ꝓpter illud est. ⁊ sicut plꝰ est dare ꝙ̃ ꝓmittere. sic plꝰ est recipe ꝙ̃ petere. Sed ꝓstans est q̃ q̃cquid licet dare licz ꝓmittere. ergo q̃cquid licet accipere licet petere. ¶ Itẽ si amicꝰ petit ab amico suo donuz ꝓtra nullã legẽ agit. nec iste petẽdo: nec ille dãdo: nec iste rursus accipiẽdo. sz lex charitatis ⁊ amoris diuini est magis cõmunicatiua ꝙ̃ lex socialis. ꝯ si q̃s petat sibi aliq̃d dari amore dei in nullo offendit. nec in aliquo a pfectõe recedit. ¶ Itẽ indubitanter licet petere aliq̃d in cuiꝰ donatõe potior sit cõditio dantis. sed q̃ dat aliq̃d ꝑ deo fenerak dño: et tẽpale ꝓmutat ꝑ eterno: et ad opus virtutis nobilissime se exercet. s. pietatis. ergo si hec oĩa eueniũt ei ratõne postulãtis: paup qui elemosynã petit potissime facit fm legẽ charitatis. ergo a pfectõe in nullo recedit. ¶ Respõsio. Ad pdictorũ intelligentiã est notandũ q̃ triplicit contingit mendicare. Et primꝰ modus est ex necessitate nature: ⁊ hic modꝰ est. cũ quis mẽdicat nõ solũ quia paup: verũeti am q̃ habet infirmitatẽ vel debilitatẽ: vel vtrũq̃. hic autẽ modus miserabilis est ⁊ tolerabilis: et ꝑ patientiã bonã fit meritorius ⁊ laudabilis. Sicut legit̃ Lu. xvi. ỗ lazaro. Q̃ erat quidã mendicꝰ noĩe lazarus: q̃ iacebat ad ianuã diuitis vlceribus plenus. Et post subdit̃. Q̃ mortuꝰ ẽ mẽdicus. et platus est ab angelis ĩ sinũ abrae De diuite autẽ dicit̃ q̃ sepultꝰ est in inferno. Ex quo colligit̃ q̃ mendicitas etiã ex necessitate veniens: occasio ductiua est in viã salutis eterne. Juxta qõ dicit Grego. q̃ mala que nos hic ꝓmũt ad deũ ire compellunt. ¶ Secũdus modꝰ mendicandi est ex viciositate culpe. et hic est cũ q̃s mẽdicat: vel ꝑ ocio fouẽdo: vel ꝑ lucro cumulando. vel vtroq̃ modo. Et hic iq̃ modus vitupabilis est in omnib raliter mendicantib. De quib dicit ambro. in lib. de offi. Petitiõis causa veniũt validi: nullaz causam nisi vacãdi habẽtes. ⁊ volũt subsidia euacuare paupex: exinanire sumptũ. nec exiguo cõtenti maiora querũt. ambitu vestiũ captãtes petitõis suffragiuz: et natalitiũ simulatõne licitãtes incremẽta q̃stuum. Licet autẽ in omnib merito debeat rep̃hẽdi. rep̃hendendꝰ est tñ potissime ĩ eis qui habent speciẽ pietatis ⁊ sanctitatis. De quib dicit aug⁹ in lib. de ope monachoz. Nullo modo decz vt in ea vita vbi senatores fiunt laborioſi: ibi fiãt opifices ociosi. ⁊ quo veniãt derelictis diuitijs sus qui fuerunt prediorũ dñi: ibi fiant rustici delicati. Et post ad rep̃hendendũ eorum ociũ ⁊ questũ subiũgit. Callidissimꝰ hostis tamen multos hypocritas sub habitu monachorũ vsq̃quaq̃ disperſit: circueuntes prouincias: nusq̃ missos: nusq̃ fixos: nusq̃ stantes: nusq̃ sedentes. alij mẽbra martyrũ si tñ martyꝛ sibi vẽdicãt Alij fimbrias et phylatia sua magnificãt Alij pentes suos vl ꝓsanguineos: illa vl illa regiõe se audisse viuere ⁊ ad eos pgere mẽtiunt: et oĩes petũt: omnes exigunt: aut

sumptus lucrose egestatis: aut simulate p̄ cium sanctitatis. C Ōtra tales multū inue hit btūs Aug⁹ in lib. de ope monachoz̄ p eo q̄ pigriciā non tm̄ in seipis mendicā do fouebāt: iterū etiā p̄dicando alijs sua debant: male intelligētes euangeliuz. vbi videt insinuare q̄ nō sit ab hominib⁹ sicut nec ab anib⁹ laborandū. z peius exponen tes apl'm. vbi psuadet fratrib⁹ opari: dicē tes esse intelligendū illud de labore spūali z nō corporali. Et quia in hoc seipos de cipiebant et alios: ideo reprehendit eos au gustin⁹: z multipliciter ostendit ꝓtrariū p totū lib̄z de ope monachoruz: q̄ totus est contra illos qui approbāt hunc secundū mendicādi modū. vnde in talib⁹ dic̄. Qui tanq̄ ꝓseruatrice euāgelij predicāt esse erāt pigriciaz: tanq̄ p̄uaricatricez accusantes misericordiā. Utinā isti qui vacare volūt manib⁹ omnino vacarent et linguis. neq̄ enim tam multos ad imitatōnem inuita rent si eis etiā nō tm̄ pigra: verūetiā muta pponerent. Nunc autē contra apl'm chri sti recitant euangeliū christi. Ita enī mi rabilia sunt opa pigrorū vt impedire ve lint euangeliū. // Tercius autē mod⁹ mē dicandi est ex supererogatōe iusticie. z h̄ est cum quis mendicat p̄ christo imitādo. vl' p̄ christo euāgelizando: vel vtroq̄ modo. Pro christo inquā imitando quantū ad contemptū sui: affectū primi: z cultū dei. Hā in his tribus potissime debem⁹ chri stū imitari. Quod quidē facit qui volun tarie mendicat p̄ noīe christi. vt seipm̄ vi lificet z humiliet. vt primū suū edificet et puocet ad pietatem. z vt vacet deo libera mente. deposita omni seculi sollicitudine. Et de talib⁹ Aug⁹ in quodā sermōe qua dragesimali. In isto tēpore quantū ꝓmen dat deus opa misericordie: ipos scōs su os egere facit: vt cū fuerint facti amici dei de māmona iniquitatis recipiāt z ipi ami cos suos in eterna tabernacula. id ē cū ser ui dei pij dū ingiter deo vacāt: aliquotiēs indigent. illi qui habēt mūdi diuitias ele mosynas largiunt. z quō illos participes faciūt in terrena substātia. sic cū illis par tem habere merebunt in vita eterna. Ex quo apparet q̄ talis mendicatio laudabil' est: que fit p̄ christo imitādo. Sil'z z ea que fit p̄ christo euāgelizādo. quia viā p bet euāgelio rōne eius quod p̄dicat. quia p̄dicamus mūdi contēptū: qō efficacius suadet verbo et exemplo: q̄ solo verbo. Ā pluribus et p̄dicat si p̄dicantes viuūt ō euā gelio: q̄ si cōpellerent viuere de sūptu aut labore ꝓprio. Ā pluribus etiā efficaci⁹ suscipientib⁹ documenta: largiunt bñficia sustentantia. Hoc est qō dicit Job. chrysos. sup̄ matth̄. ome. xxxij. Manifestū q̄m discipulos ab eis q̄bus p̄dicabāt cibari optebat. vt neq̄ ipi magna sapiāt aduersus eos qui docebant: vt oia p̄bentes z nihil accipientes ab eis: nec illi rursus abscindant despecti ab eis. Deinde vt nō dicant mendicantes. igit̄ iubes nos viuere z verecūdent. in hoc mōstrat hoc debitū existere: z opatores eos vocans: et quod dat̄ mercedem nominās. Ne enī quia in sermonibus est opatio existimet⁹ paruū beneficiū quod est a nobis. Et enī labores habz hic multos: et q̄cquid dederint q̄ docent: non largiētes p̄bent: sed retributōem reddentes. Quādo igit̄ quis mēdicat p̄ christo imitādo et euangelizando fm̄ formā p̄scriptā: non solū nō peccat. verumetiā implet p̄fectam iusticiā. p̄mū quia multū debetur sustētatio paupi iusto imitāti. Secundo q̄ magis debet̄ tanq̄ paupi euangelico christū euangelizāti. Tercio q̄ maxime debet̄ paupi grato debitū p̄ gratia humiliter accipiēti z humiliter supplicāti. quippe cū sit liber ex omnibus facit se omniū seruum. Et hoc est quod dicit augustinus sup̄ illud psal. Producēs fenuz iumētis tē. Producens inquit fenū. id ē tēporalia. iumentis. id ē p̄dicatoribus vt de euāgelio viuant qui euangeliū annunciant. z herbam. i. tēporalia seruituti hominū. id ē p̄dicatoribus seruis hominū p̄ christo. Unde apl'us. Cum essem liber ex omnib⁹: omniū me seruū feci. Que seruit⁹ est ex charitate: que facit humiles q̄ p̄ christo serui hominū fiūt: vtilitati fratrū attendētes. Hec sunt iumenta quib⁹ debet̄ herba vt merces: quia seruiūt. De quibus dicitur. Non alligabis os bouis triturāntis. Et dignus est operarius mercede sua. Debent enī p̄dicatorib⁹ tēporalia: q̄ largiunt spiritualia. Unde apl'us. Si seminauimus vobis spūalia non magnū est si vestra carnalia metam⁹. Pro q̄bus dicit.

Beatus qui p̄occupat vocē petituri. id ē qui intelligit sup̄ egenū et pauperē. Non enim ita debes agere boui triturāti vt mēdico transeunti. Illi enī. i. mēdico das qd̄ legitur: omni petenti da: huic etiā nō petenti dare debes. Uide ergo ne sic indigeat miles christi: vt petat: te iudicet. i. damnabilē ostendat. Sicut enī dicit̄ de illo q̄ te querit: da omni petēti. sic de eo p̄dicatore quē tu querere debes dicit̄. Desudet elemosyna in manu tua: donec inuenias iustū cui des. Omni petēti ergo quicūq; sit da: agnoscēs in eo cui des. sed multo magis da seruo dei: militi christi: etiā nō petenti.

Ex his igit̄ manifeste apparet q̄ ī christi predicatore ⁊ euāgelizatore mendicare nō est vicij nec culpe: sed magis p̄fectōnis euāgelice. Unde ratiōes ⁊ auctoritates et exēpla concedenda sunt que ad hāc partez inducunt̄. Nam si q̄s impugnare ⁊ īprobare velit omnē mendicandi modū in seruis christi: impugnare videt̄ nō tm̄ ordinem paupeꝝ: verūetiam ip̄m summū pōtificem: qui approbauit hūc viuēdi modum. Nec etiā tm̄ ip̄m: verūetiaz hūc magnum cetū sanctorū qui mēdicauerūt. videlicet franciscū: dominicū: alexiū: benedictū: et ip̄m cuneū apostoloꝝ et p̄phetaꝝ. necnō et ip̄m dn̄m iesum christū. quē scriptura nō veretur dicere paupem ⁊ mendicum. Cum maiora de ip̄o dicat: et sentiat fides nostra. scz q̄ p̄ nobis nō tm̄ pauper ⁊ mendicus fuit p̄pter nostrū exemplum. sed etiā nudatus ⁊ vilificatus vsq; ad abiectōis genus extremū. vt exemplū daret p̄fecte contemnendū mūdū. Postremo sup̄ hec om̄ia mala subuerti videt̄ vniuersus ecclesie stat⁹. Si enī illicitū est p̄ elēosynaꝝ acceptōnem paupibus christi accipe vite sustentamentū. multo forti⁹ illicitum est accipe amplitudinē et multitudinem possessionū ⁊ magnorū reddituum. Quis enī ita absurdus est qui dicat licere alicui accipe talentū auri: et nō frustū panis. Quid si hoc veꝝ est: cū vniuersaꝝ ecclesiaꝝ possessiōes tam in religiosis p̄petatem habentib: q̄ in clericis secularib: habeantur p̄ acceptōem elemosynaꝝ volūtarie ⁊ gratis dataꝝ. Uidebit̄ ex hoc subuerti stat⁹ vniuersaꝝ ecclesiaꝝ si elemosynas accipe vel de elemosynis viuere. seu ī parua quātitate: seu in magna illicitū iudicetur. nisi forte quis dicat q̄ licitū est accipe sed nō est licitū petere. Sed hoc miꝝ videtur q̄ aliquis possit in illud qd̄ mai⁹ est ⁊ nō possit ī illud quod min⁹ ē. Q, aliqd̄ monasteriuz possit recipe centū marchas auri in redditib: ab aliquo principe: et vnū paupculum nō posse sue indigentie releuatōem suppliciter implorare. Q, aliq̄s possit ex amicicia petere ab amico. ⁊ christian⁹ nō possit ex charitate petere a christiano. Et q̄ aliq̄s possit petere aliqua expedientia ad alicui⁹ diuitis monasterij securitatem ⁊ abundantiā. et pauper voluntarius nō possit petere vite sustentamentū. Et q̄ aliquis scholaris possit licite mēdicare p̄ amore p̄ficiendi in cognitōe sciētie que inflat. vt tandē p̄ueniat ad tp̄ales diuitias. et paup̄ religiosus nō petere pro amore p̄ficiendi in charitate ⁊ hūilitate q̄ edificat. vt tandez p̄ueniat ad vitā eternā: ⁊ cetera cōsimilia que valde vident̄ absurda. Si ergo hec om̄ia: nō parua sed magna incōueniētia sunt: tenendū est q̄ liceat paupibus sustentari de elemosynis alioꝝ saltem s̄m terciū mendicādi modū sup̄ius explicatū. Ad illud qd̄ primo obijcit̄ ī contrariū q̄ nō est inopia timentib: deuz. Dicendū q̄ duplex est inopia. s. corporalis ⁊ spiritualis. Uerbuz autē illud intelligit̄ de inopia nō quacunq;: sed spirituali. Et q̄ illud sit verū apparet p̄ illud quod immediate sequit̄. Diuites eguerunt ⁊ esurierunt. cōstat q̄ illud nō intelligit̄ de egestate diuitiaꝝ materialiū. Restat igit̄ q̄ de īopia spiritualiū. que licet sit in diuitibus: nō tamen est in timentib: deū. quia timor est initiū sapiētie. d̄ qua dicit̄ Sapie. viij: Uenerūt mihi om̄ia bona pariter cum illa ⁊c̄. Ad illud qd̄ obijcit̄ de p̄s. Nō vidi iustū derelictuz. Dicendū q̄ duplex est panis. scilicz corp̄alis et spiritualis. Uerbū autē illud nō intelligit̄ de pane corporali: sed de pane spirituali. Et q̄ illd̄ sit verum apparet per glo. ibidem. Nec semen eius querēs panem spiritualē. i. indigere pane verbi dei. quia verbū dei semp̄ cum eo est. Potest etiā littera sic construi: vt intelligat̄. Non vidi iustū derelictum: nec semen eius querens panem vidi derelictū. qꝛ s̄m quod d̄r ad Hebre. vlti. sup̄ illud

Non te deseram neq; derelinquam .glo. derelinqueret ille qui fame piret. Uult ergo dicere ppheta: q nec iustum: nec semē eius vidit fame mortuū: et hoc a paupta te nō reuocat: sed potiꝰ inuitat. Ad illd quod obijcit q mendicatio est malum qd imprecat psal. i spiritu dei loqns. Dicendum q est mendicatio volūtaria: ⁊ mendicatio coacta: q est cū murmure ⁊ impatiētia. Prima est meritoria: secūda est demeritoria ⁊ afflictiua. Et ps. intelligit de secūda: nō de prima. Et q illud sit verū apparet p textū. quia dicit. Nutātes trāsferant ⁊ eijciant: ⁊ hec omnia in coactōez et violentiā sonare vident. Ad illud quod obijcit de eccl'iastico. Fili in vita tua ne indigeas. Dicendū est q iuxta distinctiōem phabitā verbū illud intelligendū est d indigentia spūali respectu gratie. nō de tpali respectu sustentatōnis nature. Et q sit verū apparet p glo. Ne indigeas inqt glo. virtutib vel bonis morib. Ad illd qd obijcit: q beatius est magis dare q̄ accipe. Dicendū q illud est verū qn̄ acceptio elemosyne venit ex necessitate nature. nō autē qn̄ venit ex superogatōne iusticie: iuxta distinctōem factā in pncipali solutōe. Et q illud sit verū apparet p illud qd dicitur in li. de eccl'iasticis dogmatib. Bonū est facultates cū dispēsatōne paupib erogare. meliꝰ est pro intentiōe sequēdi dn̄m insimul donare ⁊ absolutū sollicitudīe cū christo egere. Hocipm dicit augꝰ in li. de bono ꝯiuga. sicut in pcedēti q̄stiōe allegatū fuit. Ad illud qd obijcit de glo. lu. xij. q omnib p deo spretis debent labore manuū opari. Dicendū q illd est ꝯsilium q̄ntū ad primū quod dicit. vendite q̄ possidetis. quātū ad scdm autē est solū d bn̄ esse cōsilij quod nō astringit etiā viros pfectos illos potissime q possunt circa maiora bona occupari. Et q illud sit verū apparet p eandē glo. cū subdit. vnde viuatꝫ vel elemosynas faciatꝫ. Certū est enī q illi q oīa simul p deo dederunt ad vlteriores elemosynas faciēdas mīme astringant. et ideo illa glo. nō exprimit qd est de essentia ⁊ substātia ꝯsilij: sz magꝫ fm bene esse: fm statū et conditōem aliquaꝝ psonaꝝ q̄ magis sūt idonee ad manualit opandū: q̄ ad aliqd magis arduū faciendū. Nam si aliter diceret q illud esset de essentia pfectōis consilij: tūc nulli illud consiliū impleuissent nisi qui opati fuerūt manualiter. ac p hoc apl'i alij a paulo et barnaba: et alij pl'imi sanctoꝝ pfectissimorū quos non legimus fuisse manualiter opatos: nō iudicaremꝰ fuisse pfectos. Uerū est vtiq; q pfectōni euāgelice cōsonat opatio manualis. si tamē nō impediat maiora bona. Unde glo. sup illud. vado piscari. Sciendū est non fuisse phibitos arte sua licita victum querere apostolatꝰ integritate seruata: cū vnde viuerēt n̄ haberēt. ⁊ sic illis laborātibus adijcit deus necessaria que pmisit. Sed q hic labor cōpetat nō occupatis circa maiora manifestū est: qr tunc apl'i pdicatōi minime vacabant. Unde chryso. Uenit symon piscari: quia neq; christus cōtinue cum eis erat: neq; spiritus datus erat. neq; quid cōmissum erat tunc: neq; quid habētes agere tunc artē tractarunt. ⁊ ex hoc nō habet q pfecti teneant operari manualiter: nisi forte cū non habēt spiritualem et meliorē exercitatōem. Preterea esto q vbi pfectus teneret manibus suis operari. ex hoc tamen nō potest inferri qn pro sui hūiliatōne et aliorū edificatōe posset elemosynas humiliter petere pro loco ⁊ tēpore. Ad illud quod obijcit de glo. .i. thessa. iiij. q nullatenus aliquid desiderandū nec petendū. Dicēdū q dupliciter potest qs petere ab aliquo. vel ppter desideriū aliene rei: vel ppter desideriū aliene salutis. Primū phibet apostolꝰ tanq̄ malū et in lege phibitū: qua dicit. Nō cōcupisces rem primi tui. Secundū autez nō phibet. quia lex charitatis hoc nō phibet: que mutuis habet beneficijs cōfoueri. et onus alteriꝰ facit ab altero supportari. Quid enī tā absurdū est q̄ vt credamus apl'm denegasse q nullꝰ ab altero petat: nec beneficiū: nec auxiliū: nec solaciū et pietatis et charitatis fine. Et q illd sit verum apparet per illud quod dicit apl's ad philip. vlti. de seipo regratians eis de beneficio collato. Non quero datum: sed requiro fructū abundantem in ratōne vestra. Scdm enim q exponit Augꝰ. xiij. cōfessio. Datū querit qui delectat pcipue in re accepta. fructū requirit qui delectat in salute aliena. Hec est verboꝝ augustini

sentẽtia: licet verba sint mutata. Ad illud qđ obꝯcit de glo. i. Thessa. v. q egestas facit a iusticia declinare. Dicendũ q sicut diuitie nõ sunt in culpa: sz cupiditas diuitiarũ. sic egestas ĩ culpa nõ est sed impatiẽtia egestatis. quã q habet a iusticia declinat: dũ fugiẽdo egestatẽ vadit ꝓ pecuniã. quã qui seqꝝtur de facili declinat a iusticia. Qui enĩ volunt diuites fieri incidunt ĩ tenta. z ĩ la. diaboli. z ɔsideria mlta z nociua. Et sicut talꝫ egestas est mala. sic z mendicatio ex tali egestate ꝓueniens est culpãda. Cũ autẽ plꝰ placz penuria ꝯ abũdantia. z hõ ꝓpter amoreꝫ pauptatis ꝓtemnit abundantiã terrenitatis. talꝫ non habet occasiõem declinãdi ꝑ tali egestate a iusticia. z talis est pauptas z mendicatõ que spectat ad pfectõem euãgelicam. Et q ista respõsio sit recta patet ꝑ ipam glo. ĩ qua dicit: q egestas dũ saturari cupit declinat a iusticia. Egenꝰ est q cupit saturari. Est egenus q nõ amat pauptatem sz saturitatẽ. nõ penuriã sed abũdantiã. Et talis nõ est paup euangelicꝰ aut celestis: qui mendicat ex superogatõe iusticie: sz potiꝰ cupidus z terrestris. qui mẽdicat ex vicio sitate culpe ꝺm ꝓius habitã responsiõez

Ad illud qđ obꝯcit de glo. ij. thes. iij. q vult aplꝫ seruos dei coꝛpaliter opari ɔc. Dicendũ q illud velle: aut nõ est velle ꝓcepti: sed admonitiõis. aut si est velle ꝓcepti: nõ se extẽdit ad omnes: sz ad eos q nolũt egere. Ad illos tm̃ se extẽdit q nõ possunt maiora agere. Et ex ħ nõ colligit q pauperꝫ vita sit mala: qui mãducãt: z manibꝰ suis nõ opantur: sed melioribꝰ z salubrioribꝰ exercitijs occupant. Et q istud sit verũ manifestũ est. Nam si verbũ illud: q nõ vult opari nõ manducet: simplicit esset ꝓceptũ: tũc omnes essent in malo statu qui manibꝰ ꝓꝑijs victũ suũ nõ querũt cũ possunt. z ħ esset damnare totuz mundũ. Oz itez nõ se extendit ad pauperes volũtarios z pfectos: ħ apparet ex ipa glo. que dicit. vt nõ compellant egestate necessaria petere. Tales enĩ nõ mendicãt sicut egestate cõpulsi. sed sicut amoze pfectionis inducti. Postremo q nõ se extẽdat nisi ad eos qui nõ sunt circa maiora occupati: apparet ex ipo textu. ij. thes. iij. Audiuimꝰ quosdam inter vos ambulare inq̃ete: nihil opantes: sed curiose agẽtes. his autem q eiusmodi sunt denunciamꝰ: vt cũ silẽtio opantes panem suũ manducẽt. Et q istud sit verum patet ꝑ Ambro. q supꝛ illõ Lu. ix. Dimitte mortuos sepelire mortuos: dicit sic. Docet dñs minora bona ꝓ vtilitate maioꝝ esse ꝓtermittẽda. Quiꝰ est enĩ aias mortuorum ꝓdicando suscitare: ꝙ corꝓ mortuũ in terra abscõdere. Unde z apli dicebant Act. vi. Nõ est equũ nos derelinq̃re ꝟbũ dei: z mĩstrare mensis. Apparet etiã ꝑ hieronymũ: q in plogo Job dicit sic. Si fiscellã iunco texerẽ: aut palmaꝝ folia complicarẽ: vt in sudore vultus mei ꝓmederẽ panẽ meũ: z vẽtris opꝰ sollicita mẽte ꝓtractarẽ. nullꝰ morderet: nullꝰ reprehẽderet. Hunc autẽ qz inꝛta sententiaz saluatoris volo opari cibũ qui nõ perit: et antiquaz diuinoꝝ voluminũ viã sentibꝰ virgultisq̃ purgare: erroꝛ mihi geminꝰ infigit. correctoꝛ scriptoꝝ falsariꝰ vocoꝛ. et errores nõ auferre sed serere. Hoc etiã apparet ꝑ beatũ Augus. in lib. de ope monachoꝝ. vbi dicit q illi q habebant in hoc seculo aliq̃d quo facile sine opificio sustentarẽt viram istã: qđ ꝓuersi ad dñm indigentibꝰ dispẽsti sunt: q tales ad opa manualia nõ tenẽt vel cogunt: nec ad querẽdũ victũ ꝓꝑijz. Et rõem postea reddit inferius: qz illi qui pauperes sustentauerũt: de elemosynis pauperꝫ sustentari debẽt z possunt. Sit enĩ sic Omniũ christianoꝝ vna respublica ẽ: et ideo q siquis christianis videlicz necessaria erogauerit: vbicq̃ etiã ipe qđ sibi necessariũ ẽ accipit. qz z vbicq̃ ipe talibꝰ dedit: quis nisi christꝰ accipit? Si g ꝺm ambro. maiora bona ꝓpter minora nõ sunt ꝓtermittẽda. z ꝺm hiero. maiora sunt bona ꝑdicatõis z ĩstructõis ꝯ manualis opationis. et ꝺm augus. ad hmõi opa nõ astringunt qui fuerũt diuites delicati. manifeste apparet q intẽti ꝑdicatõi z opibꝰ misericordie spũalis ad hmõi opa nõ sunt astricti. sed debẽt z possunt de elemosynis sustentari. Et ħ est qđ augꝰ in eodẽ lib. ante hec verba ꝓmittit. q hmõi prãtez habẽt si euãgeliste sunt: si mĩstri altaris: si dispẽsatoꝛes sacramentoꝝ. si enĩz coꝛpalia opa faciendo mereꝝ ꝙs suũ sustentamentũ. mlto fortius spũalia opa impendendo: q coꝛpalibus opibus merito ꝓferunt. Fateoꝛ

igit q̄ vex est q̄ si q̄s adeo esset potens ꝛ spiritu ꝛ carne q̄ posſz corpaliter opari: ꝛ nihilominus ꝓ loco ꝛ tpe spūalib⁹ vacare exercitijs ꝛ eccl'iastice vtilitati: q̄ ꝑ agēdo ꝓfecti⁹ faceret. Sz q̄s ad ꝑ plene idone⁹ ꝛ cū multo labore sudatū sit vt ꝓfitas ꝓgnoscat: ꝛ cognita diligat: ꝛ cognita ꝛ dilecta alijs ꝓponat. Ad ꝑ enī necessaria est cōtinuitas lectōis ꝛ orōis ꝛ meditatōis: q̄bus q̄ vult sollicite intēdere: pax p̄t occupari circa corpalem labore. Laudandus ē igit ꝛ suadend⁹ labor corpalis. sic tñ vt nō impediat feruor orōis: nec fruct⁹ p̄dicatōis. nec obſuātia regularis. Ad id q̄ obj̄cit de glo. q̄ ad alienā mēsam accedēs necesse habz adulari. Dicēdū q̄ glo. semetip sam exponit in ꝑ q̄ dicit: ocio dedit⁹: in q̄ insinuat q̄ ille q̄ alienā mēsam q̄rit: ꝛ mendicat ꝓ ociositate fouēda: ille pn⁹ ē ad blādiendū. Et q̄d mirꝫ si ille q̄ diligit ociū: et fouet ventrē suū: in ꝓbū ꝓrūpit adulatorium: sz ex ꝑ nō dānat paup euāgelista: q̄ ad alienā mēsam ꝓuenit ꝓpt euāgelizādū ꝛ imitādū chr'istuz. Nā si tales hoc ipo q̄ paupes et alienā mēsā accedētes essēt adulatores. tūc cū chr'ist⁹ apl'os misit ad euāgeliū p̄dicādū: ꝛ ad viuēdū de sumptibus aliene mēse: pot⁹ fecisset tunc apl'os suos adulatores q̄s veros p̄dicatores. Ipe enī chr'ist⁹ fuisset adulator ꝑmaxim⁹: q̄ frequenter inuitabat ꝛ ꝓmedebat ī domib⁹ ꝓhariseoꝝ. Uñ si recte intelligim⁹ adulatōnis vicīū pot⁹ est annexū diuitijs mūdanis: q̄s paupib⁹ euāgelicis ꝛ volūtarijs. Unde chr'yso. ome. .sup matth. loq̄ns de diuitijs dicit sic. Adulari necesse est multos et ꝓncipes et subiectos et multz indigere et turpiter seruire ꝛ formidare ꝛ suspicari. et timere eoꝝ qui suspicant oculos. ꝛ timere calūniatoꝝ ora. ꝛ alioꝝ ꝛ auaroꝝ ꝓcupiscētias. Sed nō pauptas est aliq̄d tale sed ꝫ̄ij vniuersū. Regio est nō furijs subiecta sz munita. port⁹ trāquill⁹: palestra ꝛ gymnasiū phie. Audite q̄cūq̄ hoc pauperes estis. magis aūt ꝛ q̄cūq̄ ditari ꝓcupiscitis. nō paupem esse malū est. sz nō velle paupem esse. ꝛ neq̄ malū existima eē pauptatē: et nō erit tibi malū. Et paulo post. Nō enī mihi eos q̄ accusant pauptatē aferas. sz eos q̄ p eam fulserūt. Cū hac belias educatus rapt⁹ est: illa beata rapina. cū hac helise⁹ claruit. cū hac iobes. cū hac apl'i omnes. Cū auaricia ꝙ achab Jezabel Biezi Judas Nero Caiphas ꝓdemnati sunt. Ad illō q̄ obj̄cit de ḋcreto vrbani dicendū q̄ triplex ē defect⁹ ī allegatōe illi⁹ decreti. Prim⁹ q̄ decretū illud est ad eōs q̄ debēt pascere mēdicātes. nō ad illos q̄ egēt. Uñ sicut ītla lex Deut. xv. nō erit oīno indigēs ꝛ mendic⁹ int' vos. nō est data ꝫ̄ mendicitatē paupex: sz ꝫ̄ tenacitatē diuitū. q̄ patz p ꝑ q̄ eodē capl'o subiūgit. nō deerūt paupes in terra habitatōis tue. idcirco p̄cipio tibi vt apias manū tuā fratri tuo egeno ꝛ paupi. Sic ꝛ ꝑ lex dat epis abundātib⁹ ad sustentatōem paupex clericoꝝ. ꝛ eoꝝ potissime q̄ nō egent volūtarie sz ꝓpulsi. ne ꝓpt indigentiā efficiant circa diuinū obsequium indeuoti. Scd̄o defect⁹ est q̄ decretū illō inducit ad ꝓbandū q̄ clerici nō debēt hr̄e ꝑp̄um. sicut apparet in fine capl'i. vbi dicit. Uis oīb⁹ claret q̄ clericis nullo mō licet ꝑp̄um habere. q̄ si habuerint non clerici erūt. Uñ p illō decretū ñ ꝓcludit via pauperib⁹ q̄ nihil volūt habere ꝓp̄riū. sz potius apit. Terci⁹ defect⁹ est. q̄ sicut hr̄e ꝑp̄etatē in ꝓmuni ꝓbatū ꝛ approbatū est auctoritate sūmi pōtific⁹. s. vrbani. sic modus viuēdi in altissima pauptate: auctoritate summi pōtific⁹ approbat⁹ est. sicut patet de excessib⁹ platoꝝ. Nimis p̄ua rē. Uñ decretū vrbani pape p̄iudicare ñ potuit auctoritati Innocentij: Honorij: et Bregorij. q̄ istū modū approbauerūt taz in iure ꝓmūi q̄s in ꝑuatis ꝑuilegijs. q̄ nō habz imperiū par ī parē. ꝛ statutio ꝓx ñ p̄iudicat posteriori. nec cōmune ꝑuato. nec lex cōis ꝑuilegio. sz pot⁹ econuerso. Nec ex ꝑ p̄t argui instabilitas seu ꝫ̄dictio int' rectores eccl'ie. q̄ statuta mutari possunt ꝛ debēt p loco ꝛ tpe. Sicut patz ī statuto de ḡdib⁹ pentele ꝛ alijs pl'imis. q̄ iuste a ꝓncipio statuta fuerūt. et nihilomin⁹ alia nō min⁹ iuste introducta sunt. Ad illō q̄ obj̄cit de ꝓsecratōe eccl'ie dicendū: q̄ ꝛ ī illi⁹ decreti allegatōe tripliciter defect⁹ est. Prio q̄ statutū illud de cōsecratōe eccl'ie nō dotate factū est in alleuiatōem eoꝝ. Scd̄o in dilatatōez diuini cult⁹. Et tercio in solatōem clericoꝝ mistrantiū: q̄ nolunt se astringere volūtarie ad pauptatis

vot̃. Nox aũt xp̃iũ in ꝓpositõ ĩuenitur. Nã mĩ⁹ ḡuant ꝛ epi ꝛ eccl'ia de religiosis viuẽtib⁹ de elẽosynis q̃s si eis ꝓuideret in bñficijs ꝛ pbẽdis. Scõo qꝛ cult⁹ dei ñ augmẽtaret: sz poti⁹ diminueret si h̃ modus viuẽdi de medio tolleret. Tercõ qꝛ tales paupes volũtarij libẽti⁹ deo ꝛuiunt mẽdicãdo q̃s etiã deo ꝛuirẽt ꝓ magno bñficio. ꝛ magꝭ sunt ꝓtenti ꝓut elẽosynis: q̃s magnis bñficijs ꝛ pbẽdis Ad illud qõ obijcit de lege ꝛ de mẽdicãtib⁹ validis. Dicẽdũ q᷑ sil'r triplex defect⁹ est ĩ illi⁹ legꝭ allegatõe. Primus qꝛ lex illa introducta fuit ꝫ q̃sdã q̃ tpe famis paupeꝝ elẽosynas vsurpabãt simulãtes inertiã. Scõs: qꝛ illi tales onerosi erãt: ꝛ nullã vtilitatẽ reipublice afferebãt. Terci⁹: qꝛ tales q̃ laborare poterãt ꝛ tũc nihil occupati erãt ꝛ abũdare volebãt ꝓni erãt ad maleficia ꝛ rapinas. ꝛ ideo iusto iudicio rectoꝝ reipublice tales a mẽdicatõne arcebat: ꝛ pena gr̃issima puniebat. Sec⁹ aũt ẽ oĩno in paupcul' religiosꝭ: in q̃b⁹ nec simulatio ĩertie: nec amoꝝ ocij: nec ꝑiculũ rapine: ac ꝓ h̃ nec dãnũ ecclesie: sz poti⁹ amoꝝ ꝛutis ꝓfecte reꝑitur. iõ nõ arcẽt lege hũana: sz poti⁹ ꝑdicãt ꝛ cõmẽdant lege diuĩa. Ad illud qõ obijcit q᷑ mẽdicare ẽ indifferẽs. Dicẽdũ q᷑ mẽdicare q̃ntũ est de se nõ est ꝓfectõis. nisi ꝓsupposita vniuersali abrenũciatõe oĩm. q̃ q̃dẽ est ꝑm diuinũ ꝓsiliũ: in q̃ dñs exꝑssit adolescẽti q᷑ si illud ĩpleret hocipso ad ꝓfectõis cumulũ ꝑueniret. Ait enĩ. Si vis ꝓfectus esse vade ꝛ vẽde oĩa. nec addidit: trade mihi. vt ĩ loculos meos ponã: ꝛ sint oĩa cõia. sz poti⁹: da paupib⁹. nec subiunxit. Uade ad lucrãdũ victũ tuuꝫ ꝓ laborẽ manuũ. sz poti⁹. veni seq̃re me. Jn q̃ ꝑm q᷑ glo. exponit ĩtelligit vocatio ad ꝓtẽplãdum seu ad chr̃istũ imitãdũ ꝛ euãgelizãdũ. Ad illõ qõ obijcit q᷑ ꝓfectõis ẽ liberalit ꝛuire ꝛ obligatõnes refugere. Dicẽdũ q᷑ ẽ obligatio veniẽs ex reatu culpe: ꝛ ex affectu charitatis ꝓfecte. Pria obligatio ẽ vitãda. sz scõa est acceptãda. Jurta qõ dr̃ Ro. xiij. Nemini q̃cq̃ debeatꝭ nisi vt inuicẽ diligatis. Laudat enĩ dñs amicitiã spũaliũ viroꝝ q̃ fit de mãmona iniq̃tatꝭ. ꝛ ad corpis chr̃isti mystici ꝓfectõez spectat q᷑ mẽbra sibi ĩuicẽ cõicent ꝑm rõnez dati ꝛ accepti: vt mutua diligẽtia vicissim possit ĩpleri Ad illud qõ obijcit q᷑ q̃ mẽdicãt ex ꝓfessiõe aut h̃ faciũt qꝛ paupes: aut qꝛ ꝑdicãtes. Dicẽdũ q᷑ h̃ faciũt qꝛ paupes chr̃isti imitatores ꝛ euãgelizatores. qꝛ enĩ chr̃istũ imitãt ꝓ obſuãtiã disciplĩe regularis in q̃ vacãt diuĩs laudib⁹: oꝛõib⁹: vigilijs: ꝛ alijs regularib⁹ disciplinis: ꝛ deũ colũt: ꝛ hostẽ ĩpugnãt. ꝛ ea q̃ sunt ĩfirma ꝛ nõ munita i castrꝭ eccl'ie ꝓtegũt ꝛ defensant. Rursus q̃ ꝛbũ veritatis annũciãt sil'r deũ laudant. ꝛ hostẽ impugnãt. ꝛ audiẽtes edificant et informãt. ꝛ ideo cũ hec opa coꝝ sint ecclesie valde vtilia ꝛ ꝓnecessaria: nulli dubiũ est q̃n mereanť sustẽtatõez suã. ꝛ iõ nõ illicite faciũt si hãc hũilit ꝛ suppliciter petũt. Sicut enĩ ocul⁹ videndo opatõez facit manui ꝓnecessariã. ita q᷑ man⁹ oc'o nõ ꝑt impare nec dicere: opa tua nõ indigeo. q̃nimo vtilis ꝛ toti coꝛpi ei⁹ opatio. ꝛ sic mereť sustẽtari. sicut man⁹ ꝛ pes ꝛ mẽbra alia q̃ sunt exposita laborꝭ. sic ꝛ de istꝭ mẽbris eccl'ie nõ absurde debꝫ et ꝑt intelligi si q̃s pio oculo velit istoꝝ oculoꝝ operaz ꝛ vigilantiã ĩtueri. Ad illõ qõ obijcit q᷑ tales sunt giezi imitatores. qꝛ spũalia ꝓ tpalib⁹ mistrãt. Ad h̃ satis sufficiẽter rñdet glo. sup illõ. i. Thoř. iv. Disp̃satõ mihi credita est. Nõ debem⁹ iõ euãgelizare vt mãducem⁹. sz iõ mãducare vt euãgelizem⁹. vt cib⁹ nõ sit bonũ qõ appetit. sz necessariũ qõ adijcit. vt illõ impleať. ꝑmum q̃rite regnũ dei ꝛ iusticiã ei⁹: ꝛ hec oĩa adijcient vobis. Uñ si finẽ ꝓstitueret q̃s in rtpali ꝑdicãdo ꝛbũ dei: absq̃ dubio hic ꝓuersus esset. qꝛ de via faceret finẽ. ꝛ essꝫ simil' giezi ꝛ balaã. q̃ mercedẽ iniq̃tatꝭ amauit: ꝛ alijs pseudo ꝓphetis: q̃ in mercede docebãt: ꝛ in muneribꝫ diuinabãt. Si aut tẽ sustentatõez q̃rũt sic̃ via ordinatã ad euangeliũ ꝑdicãdũ: tũc recte incedũt: ꝛ apostolos imitãť: nec a ꝛitatis tramite in q̃q̃ recedũt. Uñ sup illõ Lu. x. Edẽtes ꝛ bibẽtes q̃ apũd illos sunt. dign⁹ est enĩ operarius mercede sua. glo. Nota q᷑ vni operi ꝑdicatorũ due mercedes debenť. vna ĩ via q̃ nos in labore sustẽtat. alia ĩ patria. q̃ nos in resurrectiõe remunerat. Ad illud qõ obijcit q᷑ ꝓfectoꝝ ẽ abstinere a specie mala. Dicendũ est q᷑ illa species ẽ mala: dum h̃ rõnabiliter ꝑt suspicari malũ circũstãtijs oĩb⁹ pẽsatis q̃ occurrũt. sed si q̃s recte

attẽdat hmõi sic ꝓdicãtes nõ habẽt speciẽ pseudo ꝓdicatoꝝ. Hã pseudo ꝓdicatores dicũt ꝑ oppositum ad veros ꝓdicatores. Ueri autẽ ꝓdicatores dicũt q̃ꝫ ꝓdicatio habz auctoritatẽ: ꝟitatẽ ⁊ vtilitatẽ. Falsi sunt q̃ hñt hoꝝ ꝫria: vel simpl'r: vl' ĩ parte Sz si recte velũ⁹ attẽdere modernoꝝ ordinũ ꝓdicatores: hec tria habẽt ĩ se. auctoritatẽ q̃dẽ: q̃ missi sunt a sũmo põtifice ⁊ alijs ꝓlatis q̃ sunt dñi messis. ꝟitatẽ sicut ptz. q̃ fidẽ ⁊ mores ꝓdicaueꝛt ꝟm legem euãgelij. vtilitatẽ: q̃ ml'tos de statu culpe vocauerũt ad statũ pnie. ⁊ iõ spẽz hñt ⁊ si multitudinẽ maiorẽ incõpabilit si q̃s pio attẽderet oculo ad ꝓdicatores veros q̃ꝫ ad pseudo. licz in tãto nũero vix possit eẽ q̃n aliq̃ cũ inda diligãt loculos: ⁊ exorbitent ab itinere recto. Si enĩ dñs ꝫ nõ ꝓcessit xij. apl'is q̃s psonalit elegit q̃ vniuersalit essent boni: q̃d mirꝫ si ꝫ nõ ꝓcedit ꝓgregatõibz alijs: nec tñ ꝓpt ꝫ sunt boni dãnãdi cũ mal'. sicut nec mali iusti sunt licz sint p/mixti cũ bonis. Ad illõ q̃ obijcit: q̃ aut hñt auctoritatẽ: aut nõ habẽt. Dicẽdũ q̃ bñe auctoritatẽ: ꝫ ẽ dupl'r. aut ex ꝑma iustitutõe: aut ex ꝓmissiõe seu demãdatõe: vel palia ꝛba. aut ex iniũcto officio: aut ex cõcesso ꝓuilegio. ꝑma ẽ auctoritas ꝓncipalis ⁊ potestatiua. ⁊ spectat ad apl'os ⁊ ad .lxx. ⁊ coꝝ successores: q̃ sunt epi ⁊ alij curati. sicut glo. dic̃ Lu. x. Scda ẽ auctoritas mi⁹ ꝓncipal': ⁊ ꝑt subauctoritas nõ absurde dici. ⁊ ꝓpetit his q̃ ab apl'is mittũt tanq̃ discipuli. sicut paulus suos discipulos mittebat ad loca diuersa. ⁊ potissime ei cõpetit q̃ est loco petri ꝓncipis apl'oꝝ. ĩmo loco christi q̃ ẽ dñs vl'is messis. ꝓpt q̃ꝫ et bñe & plenitudinẽ ptãtis. Sicut g̃ ꝑmis hũtibz auctoritatẽ ꝓncipalẽ ꝓpetit sũptus accipe ptãtiue: sicut dicit glo. ij. thi. ij. Laborãtẽ agricolã oꝛtet ꝑmũ de fructibz ꝙcipe. Ibi glo. Necessaria sibi sumere ab his in q̃bz deo militat: ⁊ q̃s tanq̃ cultor vinee exercet: vl' tanq̃ gregẽ pastor: nõ ẽ mẽdicitas: sed ptãs. Sic illis q̃bz ꝓpetit auctoritas subꝓncipal' ꝓpetit accipe supplicatiue. Q̃d disposuit spũsctũs ad eccl'ie vtilitatẽ: vt nõ tm̃ efficereꝫ ꝛbo ꝓdicatõis: verũetiã verbo hũilitatis. Quõ g̃ didicit a christo mitis esse ⁊ hũilis corde: miror si hanc hũilitatẽ et hũiliatõez audet tãq̃ reprobã ꝓdẽnare. Ad illud q̃ obijcit 206
q̃ tuti⁹ ⁊ pfecti⁹ est sec̃ viros ꝑbatiores et sapiẽtiores. Dicẽdũ q̃ ꝟm dispositõez diuine sapie de⁹ vniuersa disponit ⁊ ordinat tpibz suis. Uñ sicut in ꝑmo tpe eccl'ie ĩtroduxit viros potẽtes: ⁊ ĩ miracul' ⁊ signis sic fuerũt apl'i ⁊ eoꝝ discipuli: ⁊ medio tẽpore viros intelligẽtes ĩ scripturꝫ ⁊ rõibz viuis. sic vltio tpe ĩtroduxit viros voluntarie mẽdicãtes ⁊ paupes rebz mũdanis. Et ꝫ q̃dẽ recte ꝓgruebat. vt per ꝑmos destrueret idolatria: ⁊ idoloꝝ portẽta. ꝑ secũ dos hereꝫ. ꝑ tercios auaricia: q̃ ĩ fine sec'li maxime regnat. Nihilomin⁹ tñ q̃ꝫ pauꝑtas fũdamẽtũ est euãgelice pfectõis: ⁊ ipa est q̃si ꝓplemẽtũ eiusdẽ. iõ viguit ĩ eccl'ie ꝑ mordio. ⁊ ꝓgruuz est vt vigeat circa eccl'ie statũ finalẽ. Uñ sicut hiero. dissoluit q̃stionẽ illã de esu carniũ. xxxij. di. ab exordio dicẽs: q̃ in ꝑmo tpe añ diluuiũ nõ erat in ꝓsuetudine esus carniũ: ⁊ postea post diluuiũ cõiter fuit oĩbz ꝓcessus. ⁊ post ĩ aduentu christi laudabil' fuit abstinentia ab esu carniũ. Uñ dicit ibidẽ: q̃ o ꝟuolauit ad o. id ẽ final' stat⁹ ꝓcordauit cũ ꝓrio. Sic sat⁊ ꝓueniẽter ĩtelligi ꝑt ⁊ ĩ ꝓposito. Sicut tñ hiero. nõ intelligit de abstinẽtia carniũ q̃n tũ ad oẽs: sed q̃ntũ ad monachos solũ. sic nec ꝺ pauꝑtate intelligẽdũ puro nisi q̃ꝫ tũ ad paupes volũtarios: q̃ volũtarie renunciauerũt mũdo. Nolo tñ q̃ aliq̃s ex ꝫ arguat q̃si ego dicã q̃ iã ĩstet dies dñi: nec q̃ ꝓpas fimbrias magnificẽ ⁊ dilatẽ: volẽs coꝛã hoĩbz iustificari. nec q̃ ꝑferã modernos sctis antiq̃s. q̃ ĩ magno ⁊ alto statu inueniri pñt multi infirmi ⁊ imꝑfecti. nec iste spũs pauꝑtaꝫ defuit tpibz retroactis. Juxta q̃d dicit gre. iij. dial'. de q̃dã sctissimo viro Jsaac noĩe: q̃ fuit amator ꝑcipu⁹ pauꝑtaꝫ. Uñ ⁊ de eodẽ dicit. Cuz ei discipuli innuerẽt: vt ꝑ vsu monasterij possessiões q̃ offerebañ accipet. ille sollicit⁹ sue pauꝑtaꝫ custos: fortẽ sentẽtiã tenebat dicẽs. Monach⁹ q̃ ĩ terris possessiõez q̃rit monach⁹ nõ est. Sic q̃ppemetuebat pauꝑtaꝫ sue securitatẽ ꝓdere: sic auari solẽt perituras diuitias custodire. Jbi itaq̃ ꝓphetie spũ ⁊ magnis miracul' cũctisq̃ lõgelateq̃ habitãtibz vita ei⁹ claruit. Ex q̃ apparet q̃ ei⁹ doctrina ꝓtẽnẽda non fuit. Doctetiã supõ ostensũ fuit multipliciby ex/

emplis ⁊ adhuc mlto plibꝫ possz ostendi. Et si nulla exẽpla essent satꝭ ꝓ seipaz laudabile esset statꝰ excellẽtissime pauptatꝭ .ñ solũ ꝑm scripturã sacrã: verũ etiã ꝑm documẽta sctõꝝ: q̃ pauptatis statũ volũtariũ ꝓmendãt tãq̃ ꝓcipuũ ⁊ ꝓfectũ. Sic g̃ absurdũ est valde reprobare statũ ꝓiugatoꝝ diuitũ: absurdi⁹ statũ clericoꝝ ⁊ religiosorũ possessiões habẽtiũ. Sic ⁊ absurdissimũ videt si qs inueniat q̃ ꝑprobare velit statũ paupeꝝ in pauptate altissima ⁊ mẽdicatõe hũillima christo dño famulãtiuz. iuxta ꝓsiliũ ꝓ os iesu christi ꝓpositũ ⁊ irrepheſibiliꝫ ꝓmulgatũ. Doꝝ causam defẽdit hiero. i epla quã fecit aduersus vigilãtiũ. Ad me relatũ ẽ inqt q ꝙ auctoritatem apli pauli: imo petri: iohis ⁊ iacobi: q̃ dextras dederũt paulo ⁊ barnabe ꝓmũicationis. ⁊ ꝓceperãt eis vt pauperꝝ mẽores essent: tu phibeas hierosolymã i vsus sctõrũ aliq̃ sũptuuz solacia dirigi. Videlicz si ad hec rñdeo: statim latrabis meã me causam agere: q̃ tãta cũctos largitate donasti: vt nisi venisses hierosolymã: ⁊ tuas vl patronoꝝ tuoꝝ pecunias exp̃dissես vl effudisses: oẽs piclitaremur fame. Ego ꝟ loqꝝ qđ btũs paul⁹ pene i cũctis epl'is suis loq̃tur: ⁊ ꝓcipit in eccl'ijs gentiũ ꝑ vnã sabbati. ꝟ est die dñico oẽs ꝓferre debere que hierosolymã in sctoꝝ solacia dirigãt. Hũ q̃d in alia pte terraꝝ: ⁊ i bis eccl'ijs q̃s nascẽtes fide sua erudiebat: q̃ ab alijs acceperat: diuidere nõ poterat: Sz sctis paupibus dare cupiebat: q̃ suas ꝑ christo facultatulas relinq̃ntes ad dñi fuitutẽ tota mẽte ꝓuersi sunt. Lõgũ est enĩ nũc si de ceterꝭ epl'is ei⁹ oĩa testimonia reuoluere voluero: i q̃bꝫ ꝟ ait ⁊ tota mẽte festinat vt hierosolymã ⁊ ad sctã loca credẽtibꝫ pecunie dirigant: nõ i auariciã sz in refrigeriũ. nõ ad diuitias ꝓgregãdas: sz ad imbecillitatem coꝝpusculi sustẽtandã: ⁊ frigꝰ atq̃ iediã declinãdã. Hac i iudea vsq̃ hodie ꝓseueranteꝝ ꝓsuetudie: nõ solũ apõ nos: sz etiã apud hebreos. vt illi q̃ in lege dñi meditant die ac nocte: et ꝑ nõ habẽt i terra nisi soluz deũ: synagogaꝝ ⁊ totꝰ orbis foueãt mũisterijs: et eẽlitate dũtaxat: nõ vt alijs sit refrigeriũ: ⁊ alijs tribulatio. sz vt alioꝝ abũdãtia alioꝝ sustẽtet inopiã. Hec hieron⁹. His visis satis plana ẽ rñsio ad ꝓdicta.

Hijs aũt q̃ ꝓdicta sunt conat⁹ ẽ aliq̃s multiplicit aduersari: q̃daz ex eis reuellere volẽs tãq̃ impertinentia: q̃dã vt falsa: q̃dã vt incõsequntia: q̃dam vt dubia. plima autẽ ex eis tãq̃ doctrine apl'ice inimica. Hoc aũt facit rñdẽdo cuidã q̃stiõi min⁹ sufficiẽt post collecte i scholis salua gr̃a colligẽtis .sicut meli⁹ ꝑ apparere in ꝓmiata q̃stiõe. Primũ igit impertinẽtia reputat: q̃cunq̃ inducim⁹ d̃ discipul' christi ad ꝓdicãdũ missis. q̃ ill' data erat auctoritas necessaria accipiẽdi: nõ ex mendicitate: sed ex ptãte. Qui aũt ꝓdicãt absq̃ auctoritate: pseudo sunt: ⁊ ideo neutro mõ: nec ex auctoritate nec ex mẽdicitate petere debẽt. Et si dicat q̃ tales a papa ⁊ ab epis missi sunt: dicit q̃ ab epis sũt pascẽdi. extra de officio iudicis ordinarij. Intẽ ceteras. Fuit igit data forma ꝓdicãtibꝫ ex officio ⁊ auctoritate: sz ad tpus vt impedimẽta amouerẽt. et iõ auctoritates tã text⁹ q̃ glosaꝝ in ꝟ casu impertinẽtes videnť ad ꝓpositũ ꝑm eũ q̃ qõni ꝓdicte videtur aduersari. Qui⁹ aũt obuiatõis apparẽtiã sophisticã facile ẽ detegere: si q̃s intelligat radicẽ ptãt⁹ in apl'is ⁊ plat⁹: ⁊ nunciꝰ destinatis ab apl'is. Certũ ẽ enĩ q ꝟ radicabiliť fuit i christo: ꝑm q dicit apl's Gal'. i. Oz erat apl's ꝑ iesum christum. et Joh. xx. Sicut misit me pr̃ ⁊c. Dedit autẽ christ⁹ apl'is eos mittẽdo duplicẽ ptãtẽ. scz ꝓdicãdi ⁊ exigẽdi sustẽtatõnez suã. Et has ptãtes ꝓstat esse distictas. q̃ cũ epus possit semel i anno ꝑcuratões suas in vno loco exigere. ꝑt rñ cum voluerit ꝓdicare. Igit summ⁹ põtifex q̃ christi locũ tenet in terris: ꝑt vtrũq̃ sil' dare: põt ⁊ vnaz ab alia separare. Qm̃ g̃ summ⁹ põtifex ⁊ plati ñ possunt oĩa q̃ ad eos spectãt exercere ꝑsonaliť ꝑ seipos ꝓpť diffusos ꝓpť los sibi subiectos: ordiauit spũsctũs in regimĩe eccie vt ipe mitteret aliq̃n legatos q̃ vtrãq̃ haberẽt ptãtẽ. Et rursus ne ꝑticulares eccle sie g̃uarent: ordiauit vt epi mitterẽt ꝑsonas idoneas ad ꝓdicãdũ ⁊ ꝓfessiões audiendũ: q̃bꝫ etiã ipi ꝓuiderẽt: extra de officõ iudicis ord̃. Intẽ cetera. Ordiauit etiaz ut ipe cũ plat̃is mitteret paupes volũtarios ⁊ ꝑitos: q̃bꝫ nec ipi essent astricti ad exhibendũ: ne g̃uarent multitudie sumptuuz: nec ptãtẽ bẽnt ad exactõez ꝑcurationuz

ꝑpter tollendū ḡuamen ſubditoꝝ: ⁊ ita ꝙ humilit incederēt tāḡ paupes ⁊ ꝓtēti modicis. ⁊ ſola neceſſaria ſuſcipiētes: ⁊ neceſſitatē ſuā cū op⁹ eſſet humilit inſinuātes: his ꝙ volūtarie ⁊ ſine ḡuamie ⁊ cū hilaritate ſuppoꝛtare: ⁊ relenare: ⁊ poſſēt ⁊ vellent. Unū ſic decre. de officio iudicꝫ ordinarij: a ſede apl'ica emanauit: ſic ⁊ ꝓfirmatio ordis ⁊ regule hmōi pauperꝝ ꝑdicātiū ꝓpitatē: extra ō exceſſibꝫ platoꝝ. Nimis ꝓua. vt habitū eſt ſ. Nec ħ factū ē in ꝓudiciū: ſz poti⁹ in adiutoꝛiū parochialiū ſacerdotū. Nec ex ħ eccl'ia pſtituit ſi curatꝫ de⁹ ꝓuidet adiutoꝛiū: vt aīas ſibi ꝯmiſſas q̄ꝛ habēt curā ab oī coꝛruptōe pctī pfectius cuſtodiāt incoꝛruptas. āminiculātibꝫ ſibi viris ſpūalibꝫ: nō vt dñis vl' curā hntibꝫ ſed poti⁹ velut ſeruis ꝑ charitatē chriſti. Tl'es igit qꝛ miſſi ꝑdicāt in hūilitate ⁊ paupate: ſil'es ſunt viris apl'icꝫ nō pſeudoꝓphetis. Quia ꝙ nō hūt illā plenitudinē auctoꝛitatꝫ quā hūt ꝓlati ⁊ habuert apl'i. iō int opitulatōes numerādi ſunt. i. choꝛ. xij. Poſuit de⁹ in eccl'ia ꝓmū apl'os. ſcdo ꝓphetas. tercio doctoꝛes: deide ꝓtutes: exide opitulatōes ⁊c. Glo. Opitulatōes id ē eos ꝙ maioꝛibꝫ ferūt opes. vt tit⁹ apoſtolo: ⁊ archidiaconi epis. Int eos etiā numerari ꝑnt q̄s paſtoꝛ eccl'ie ꝺo ſtatuit opē alij ferre. Et iō ego dixi iuxta moꝛē ꝓmonis theologici: ꝙ dic ſubauctoꝛitatē eē in eo ꝙ mittit: ꝙ ſubauctoꝛitatē hūt nō ad excuſandas excuſatōes ꝑ ctīs: vt mihi ꝺponit. ſz poti⁹ ad ītelligētiaz ꝓpitatꝫ. Forma igit ꝑſcꝑta apl'is dz et ꝑt ꝓpetere iſtis. Q, enī dꝛ ꝙ fuit tpalis cū ex ſcꝑturis auctoꝛitatē nō habeat eadē facilitate ꝓtēnit ꝙ pbatur. Rurſus ſi ꝓueniēs fuit forma in eccl'ia ꝑmitiua: q̄ꝛe nō ſil' in finali q̄ntū ad eos ꝙ apl'os ī hac forma imitari volūt. Nō enīz dico ꝙ vl'is eccl'ia ī oīb ad pauptatē reducēda ſit: ſic rabies mihi ꝺponit: ſicut ex ꝓbis meis ſupi⁹ apparet. ſz ꝙ volūt poſſūt apl'oꝝ imitari pfectōez ⁊ pauptatꝫ altitudinē. Unū exēplo apl'oꝝ ex ꝓbis euāgelij in eccl'ia recitatꝫ incitat⁹ fuit btūs frācisc⁹ ad aggrediēdū hmōi modū viuēdi: ſic ex legēda ſua clari⁹ eluceſcit. Quia igit ſup illa ꝓba ordo hmōi fundat⁹ ē. nō ſunt illa imptinentia. ſz ꝑ oēz modū ptinētia tanḡ hmōi modi viuēdi ſtabiliſſima funda-

mēta. Sūt igit tales ſuſcipiēdi: qꝛ ꝓficiſcunt vt paupes ꝑ noīe chriſti. ſic dꝛ ī. iij. canonica Joh. vbi dꝛ. ꝙ ꝙ tales recipiunt ſūt cooꝑatoꝛes ꝓpitatꝫ. Igit ꝙ talibꝫ aduerſant ⁊ eos nō recipiūt. vel nō ſuſcipiēdos dicunt: ſil'es ſunt dyotrepi. de q̄ dic glo. ꝙ hereſiarcha etiā fuit ill⁹ tp̄is: cui⁹ doctrina ⁊ ſecta ꝓcul ſit ab oīb⁹ chriſtianis

Reuellere conat aliq̄ ſic falſa. Nam falſum ē aſſerit ꝙ chriſt⁹ aliq̄d petierit vt mēdic⁹. Nā etſi mēdic⁹ dicat ī ps. ħ dꝛ inq̄ntū petijt a ꝑre. vl' inq̄ntū aſſumpſit nr̄as ifirmitates. Si dicat a ſamaritana petiſſe aquā: ⁊ a zacheo hoſpitiū. ħ nō fuit ex mēdicitate: ſz ex auctoꝛitate: vl' vbanitate. Et rurſus: ſi etiā mendicaſſz ad ꝓſeq̄ntiā trahēdū nō eſſz. falſū eſſe nihilomin⁹ dic ꝙ aliq̄ mēdicatio ſit volūtaria. imo oīs dꝛ ee iuita ⁊ coacta. Hāc aūt ꝺbiatōez q̄ falſitatē ꝓpitati impingit: facile ē de falſitate ꝓuicere: ſi q̄s ꝓpitatē pie velit audire. Nā ꝙ chriſt⁹ fuerit mēdic⁹: ⁊ text⁹ ꝓphetic⁹: ⁊ gloſe teſtāt. et ꝙ petierit vt mēdic⁹: ſic allegatū fuit ī opponēdo in ij. glo. ⁊ ſil' ī ps. illo. De⁹ ī adiu. meū intē. ſup illō. ego ꝙ egen⁹ ⁊ paup ſuz. dic glo. Aſſumit iſte ſibi ꝓba dei q̄ in ꝓcedēti pſalmo hec eadē de ſe dixit. q̄ſi diceret. Illi q̄ q̄ūt aīam meā ſūt diuites: ſz ego ſū egen⁹. i. petēs. ⁊ paup. i. inſufficiens mihi. qꝛ ⁊ mūdanas copias nō hz: ⁊ int⁹ vbi ē diuerſ ꝑ ambit: deſiderat ⁊ accipit. Scōm hāc ꝓſtat ꝙ chriſt⁹ fuit egen⁹ et paup: ⁊ petēs vt egen⁹: nō a ꝑre tm̄. tūc enī oēs ħ mō eſſent mēdici ⁊ nulli diuites etiā habētes copias. qō ē ꝺ glo. Preterea chriſt⁹ adhuc petit a ꝑre. angeli petūt ⁊ ſcti ꝓphēſoꝛes. ſed tm̄ nō dicūt mēdici. Ex q̄ igit teſtimonio tā exꝑſſo text⁹ ħ dicit: ⁊ glo. ꝓſentit: ⁊ nll'a auctoꝛitas ꝺdicit. q̄ꝛe nō fatebimur ꝙ chriſtus vt mēdic⁹ petierit? Fatemur enī eū fuiſſe ꝓginē ⁊ vꝛoꝛē caruiſſe. licet ſcꝑtura de ħ nō faciat mentōez. Euāgeliū etiā exꝓmit ꝙ petijt ⁊ potū ⁊ hoſpitiū: ⁊ conſtat ꝙ nō ex impio ⁊ dñio: ⁊ auctoꝛitate: q̄ tūc exēplū pauptatis nō dediſſz. falſū etiā diciſſet ꝙ nō haberet vbi caput ſuū reclinaret. cū hr̄et ſubditos a q̄bꝫ poſſz ꝓcuratones exigere. ⁊ min⁹ iuſte egiſſet ī ħ ꝙ ꝑdicabat in ihr'lm ⁊ paſcebat ī bethania. alibi faciēs fruct⁹ ⁊ ꝑdicās: ⁊ alibi accipiēs

emolimentū. Sz dices q̄ petijt ex vrbanitate. Sed nūquid christ⁹ accepit paupertatem ad docēdā vrbanitatē? Nunq̄d ꝓpt̄ curialitates hūanas docēdas fieri voluit egen⁹ et paup̄? Nunq̄d se mgr̄m vocat curialitatis: ⁊ nō magis hūilitatis? Discite a me inq̄t matth̄. xi. q̄r mitis sum ⁊ hūil' corde. Petijt igit̄ ex hūilitate qd̄ oportunum erat ad releuādū suā indigentiā. ac ꝑ hoc vt mendic⁹ et paup̄. Et cōstat q̄ hāc indigentiā nō habuit nisi q̄r voluit. nec petijt nisi q̄r voluit. q̄r lapides in aur̄ cū voluit ꝯuertere potuit: sicut discipul⁹ ei⁹ fecit iohānes euāgelista illis mēdicare ⁊ egere volentibꝫ ⁊ euāgelizantibꝫ: q̄ ꝯuersi fuerāt retro. qui postmodū mendicitatē ⁊ paupertatē gēmis p̄ciosis p̄tulerūt. Ac ꝑ hoc constat q̄ christi ⁊ ei⁹ seq̄ciū est volūtarie mēdicare. Alioq̄n mīme mererent̄ in hac mēdicatōe et paupertate. Nā absurdū est dicere q̄ paupertas ⁊ egestas sint volūtarie. et mēdicatio ex ip̄a ꝓcedēs sit coacta. Si ḡ in christo fiūt ex paupertate ⁊ hūilitate: et volūtaria: q̄re nō est trahēda ad ꝯseq̄ntiā. cū ip̄e dicat. discite a me q̄r mitis sū ⁊ hūil' corde? Cū v̄o ceteros volētes ad summū apicē ꝑfectōis venire inuitet ad seq̄ndum se ꝑ hmōi paupertatē. Uade inq̄t ⁊ vēde ⁊c̄. Et apl's dicat. ij. Chor̄. viij. Scitis gratiam dn̄i nr̄i iesu christi. Et post ꝯsiliū dicit glo. vt e⁹ paupertatē imitemī. cū etiā ista sit ꝑfectio q̄ oībꝫ cōiter ꝓponit̄. ⁊ d̄r. q̄ pōt capē capiat. cū Aug⁹ sup̄ ioh̄. dicat omel'. xv. In oībꝫ q̄ christ⁹ gessit vt hō homībꝫ in se credituris p̄bebat exemplū. cū Hierony. dicat. q̄ etiāsi in miracul' nō sit a nobis imitand⁹: in his q̄ hūiliter gessit imitand⁹ est a nobis. cū etiā ip̄e fuerit vniuersalis forma virtutū in actibꝫ suis. Uñ augustin⁹ de v̄a reli. Nullū pctm̄ ꝯmitti p̄t: nisi dū appetunt̄ ea q̄ ille ꝯtēpsit. aut fugiunt̄ q̄ ille sustinuit. tota itaq̄ vita ei⁹ ī terris ꝑ hoīem quē suscipe dignat⁹ est disciplina mor̄ fuit. Quis igit̄ audeat dicere: q̄ nō sit trahenda ad cōsequentiā: nisi qui audet dicere: q̄ christo nō debet̄ imitatio ī his que hūiliter gessit. hoc aūt si dicim⁹ q̄cquid sanctitatis: virtutis: et ꝑfectōnis est: ⁊ religio christiana fundit̄ ⁊ subuertit̄: ⁊ etiā eneruat̄. q̄r qua ratōne de hoc dicit̄: eadem rōe ⁊ de alijs exēplis virtutuꝫ dici poterit. absit autē hoc ab om̄ibus cordibꝫ christianis.

Reuellere nitit̄ nihilominus aliq̄ sicut incōseq̄ntia. dicit enī q̄ nō seq̄t̄ q̄ q̄uis egestas sit ꝯueniēs ꝑfectioni sanctor̄: q̄ ꝓpter h̄ ⁊ mēdicitas q̄ egestatē aliq̄n ꝯcomitat̄. q̄ sil'r posset argui d̄ manducatōe filior̄: ⁊ de furtis ⁊ rapinis: que ex egestate et paupertate pluries subsequunt̄. Incōsequēs etiā dicit q̄ licet btūs Bn̄dictus fuit ꝑfectus: et ꝓpter h̄ accipiendo ab illo Romano elemosynas q̄tidianas: opus egerit ad ꝑfectōem spectās. q̄r ꝑfectus multa facit q̄ ad ꝑfectōeꝫ nō spectant. sicut ꝯmedere: egerere: ⁊ cetera ꝯsimilia. Incōseq̄ns etiā dicit: q̄ licet seip̄m vilificare ⁊ humiliare ꝓ christo sit bonū: q̄ ꝓpter h̄ hūiliare se mēdicādo sit bonū. q̄r mendicare nō est seip̄m humiliare sz sui curā agere. Et iter̄ meretrix seip̄am vilificat ꝓstituendo: nec tn̄ ī h̄ placet dn̄o. pari modo nec vilificatio q̄ q̄s se vilificat mēdicādo. Has aūt instātias fedas: q̄r feda ꝓponit exta: ⁊ mēdicitatē fedare nitit̄: facile est sp̄uali viro respuere tanq̄ fedas: falsas: ⁊ fictas. Inuenim⁹ enī viros christianos ⁊ ꝑfectos in suis legēdis nō laudari de crudelitatibꝫ in māducādis hoībꝫ: vel de cupiditatibꝫ in p̄dis agēdis: vel de egestionibꝫ: fornicatōibꝫ: ⁊ hmōi similibꝫ. Laudari aūt ⁊ p̄dicari inueniūt̄: q̄ in tāta penuria viuere elegerūt q̄ nō habebāt victū neq̄ vestimentū: nec habere volebāt tanq̄ diuites: sz poti⁹ mendicare humilit̄ tanq̄ paupes et despecti: sicut apparz in exēplis supra introductis. Nā q̄ ad egestatē sequat̄ ꝯmestio filiorū hoc est contra ordinē nature. q̄ seq̄tur furtū ⁊ rapina: h̄ est ꝯtra ordinē morū ⁊ iusticie. Q̄ aūt seq̄tur insinuatio sue necessitatis ad ꝓximuꝫ ⁊ postulatio subsidij ꝓ amore dei: hoc est s̄m ordinē charitatis ⁊ pietatis tā naturalis q̄ etiā ḡtuite et sp̄ualis. Nā omnis lex mādat ꝓximū a ꝓximo foueri et releuari. Quō igit̄ sil'e est de h̄ q̄ ordinē ꝑuertit et est s̄m ordinē ꝑuersum: ad h̄ q̄ fit s̄m ordinē rectū: iustū ⁊ bonū charitatiuū ⁊ piuꝫ? Laudat̄ igit̄ roman⁹ monach⁹: q̄r s̄m legē charitatis btō bn̄dicto ꝓcurabat. ⁊ benedict⁹ q̄r humillime suscipiebat. Nusq̄ autē inuenies eū laudatū quia egerebat ⁊

stercorizabat. hoc enī valde est abomīabile in mediū introducere cū agit de laudibus sctōrū. Laudat aūt mendicās licz curam suī agat: nō qz hoc facit ꝯlitercunqz: sed qz facit hūillime. Uñ sicut sobrie ꝑmedere est actꝰ ꝓutis: licet ꝑmedere sit curā suī agere. Sic z in ꝓposito intelligendū ē Uñ chrȳso. ome. iiij. sup matth. loqns de pueris sctis q erāt in palacio regis babylonis. ait sic. Sancti itaqz exīstētes z iusti: decies milies elegissent mēdicare domi et eis q in tēplo erāt potiri bonis. Elegi enī ait abiectꝰ esse ī domo dei mei: magis qz habitare ī tabernaculīs pctōrū. Decies milies itaqz elegissent abiecti esse domi: qz regnare ī babylonia. Est g ī mēdicatōe humiliatio z vilificatio sui deo accepta. Ellioqn a sctis pueris nō esset elīgēda. Eligit aūt eo q cura sit sui cū hūilitate sua. Illi autē q curā carnis sue agūt in desideriīs z ꝑcupiscentiis: illi ꝑculdubio nō laudant. sic meretrix q seipam ꝓstituit amore pecunie vel feruore libidīs. sz absit ꝙ a fidelīū cordibꝫ vt hūiliatio virorꝫ spūaliū in mēdicatōe sit silis vilificatōi meretricis ī sui ꝓstitutōe. Nam mēbra chrīsti nō sunt tollēda vt fiāt mēbra meretricis. chrīstus autez de se in forma serui z etiā ꝓ suis mēbris dicit. Ego sum mendicꝰ z paup. dñs autez sollicitꝰ est mei. Qđ nequaqz diceret. nisi esse mēdicū ꝓ chrīsto adeo placeret deo ut deū faciat gerere curā nrī specialissimam. sicut gerit pr̄ de filiīs: qđ de meretricibꝫ z meretricātibꝫ sentire ꝑcul sit ab auribus z mētibꝫ chrīstianis.

Reuellere nihilominꝰ conat aliq alia velut dubia. Nā ad illud qđ dr de brō alexio q mēdicauit. z de frā cisco q miracl ꝙ firmauit. Rndz ꝓbatanqz ad dubia z īcerta. addēs q etiāsi miracula essent facta: nō esset adhuc certum. qz multi mali miracula faciūt: z q panibꝫ etiā furtim sublatis possent miracula fieri. nec tñ ex ꝙ ostaret q bonuz esset furari. Dubiū etiā dicit q romana eccl'ia approbauerit mendicatōez. qz si ꝙ faceret errare ꝓuinceret. Sil'z etsi imponeret ī pena satisfactōis erraret. z ꝙ dicit nullatenꝰ eē credēdū. Huic autē obuiatōi ꝓ dubitatōz se ꝓtegēti sine dubio resistēdū ē. Nā si in dubiū reuocet qđ legit ī lēgēda sctī alexij z legenda btī frācisci: pari rōe in dubium venit q̄cq̄d legit in legēdis aliorꝫ sctōrꝫ. g oīa exempla ꝓtutū z gesta sctōrꝫ iā reuocātur in dubiū. Sz dubia imitari vl' credere ꝑiculosum ē. ac ꝓ ꝙ perit fides: deuotio z reuerētia q̄ habet ī sctis si in dubiū ꝛuo cenit cetera q narrāt de ipis. Rursus si miracula q fecerūt nō sunt testimonia efficacia ad sctitatē eorꝫ astruēdā: stultizat hodie eccl'ia. q ꝓpter testimonia miracl'orꝫ sāctos canonizat: z catalogo sctōrꝫ ascribit. Postremo q̄s vnqz audiuit q dꝰ ꝑ furez panē furtim acceptū multiplicaret ad aliorū salutē. Audiuimꝰ tñ ꝑ mendicū paupere panē quē mēdicādo acq̄sierat multiplicāt augmētasse. Qz si dicas ꝙ spēale fuisse ꝓuilegiū z familiare sctīspūs ꝓsiliū esse factū. quō ꝙ alīs tradidit in legē z regulā in q eos ad mēdicatōez ꝛuitat: si sibi soli ꝑ se solo est inspirata. Si dicas q ex ꝓpo capite: nō ꝑ inspiratōez: quō nō ꝑt esse dānatus q̄ ad actū reph̄ēsibilē tanqz ad actum moris z pfectōis temerarie ꝛuitauit? Quō etiā sedes romana de ꝓsensu cardinalium ꝙ approbauit. Qz si dicas ꝙ nō esse credēdū q mēdicitatē alicui ꝓponat ī penā: vel q approbet ꝑ regula z vita sctā. Qz mendicitatē ꝑegrinatōis ꝓponat: habeat de penitētia. vbi dr de sacerdote q̄ reuelabat cōfessiōes q ꝓponat: z omī tpe vite sue ignominiosus ꝑegrinādo ꝑgat. sz si viueret de labore honesto vl' de sumptibꝫ ꝓprijs: nō ꝑgeret vt vilis: sz ꝓtiꝰ vt honorabil'. Restat igit q ꝓponit vt vadat vt mēdicꝰ. Qz aūt ꝑ regula approbet ptz ꝑ illd scriptuz supi? allegatuz de excel. pla. Nimis pua. vbi dr. q ordinē z regulaz p̄dicatorꝫ z minorꝫ sedes apl'ica noscit approbasse. Ptz etiā ꝑ regulaz btī francisci a dño honorio approbatā z ꝓfirmataz. vbi dr q vadant frēs ꝑ elemosyna ꝓfident. Sz si errauit ꝙ approbādo. z ꝓstat eū ꝙ approbasse z cōfirmasse: ꝓstat etiā q vniuersal' eccl'ia ꝑ totū mūdū hmōi ordines z stat? acceptat. Cōstat g fm dictū hui? hois vni? q vl'is eccl'ia tota errauit z ꝛcepta fuit. z q hmōi statū erroneū iuenerūt z approbauerūt oēs dānati sunt. qđ est horribilissimū z incredibilissimū q dꝰ ꝑmitteret errare vniuersalē pplm sctm suū. z tantā multitudinē sapientū q̄ hec tpa ꝑcesserūt. Quis aūt tā

sapiēs et tā iust⁹ vt audeat ceteros ꝑter se iudicare fuisse deceptos ⁊ reprobos. Mira ē hec sapiētia que oīm oīdit insipiētiā. ⁊ mira iusticia q̄ ceteros ꝓdēnat. Q3 si ꝟ nō est sapia: sz poti⁹ temeritas sedē apl'icam velle iudicare: q̄ a solo deo iudicat: ⁊ ei⁹ iudiciū ⁊ sentētiā reprobare: et tot viros sanctos in infernū retrudere ⁊ in barathꝝ dānatōis, pcul ergo hec fiāt a cordibꝫ fidelibus et christianis.

Ruellere etiā conat plima imo fere oīa tanq̄ doctrine apl'ice inimica: ꝑ eo q̄ dicit mēdicatōnez ab apl'o esse, phibitā tanq̄ malā: ⁊ tm̄ i casu esse cōcessā. Dicit etiā me fuisse mentitū: ⁊ ꝫ scpturā apl'm defēdisse falsum ⁊ defendere: i ꝟ qō dicit me dixisse: q̄ laborare opē manuali nō sit ꝑceptū. Dicit igit q̄ mēdicare nō est indifferēs: sz malū. ⁊ iō ꝓpter adiectōem circūstātie fieri neq̄q̄ ꝑt bonū. imo qō pl⁹ ē in ꝓdicātibꝫ asserit esse simoniacū. Hoc aūt sue positōis fundamentū freq̄nti⁹ iteratū facile ē aduertere esse ruinosum: seu cū oīni eo qō superedificat. Hā si mēdicare, phibitū est: ⁊ mēdicare peccare. ḡ esse mēdicū est esse pctōrē. Cū ḡ christ⁹ se dicat mendicū: imo ꝓpha in psona christi: fatet christ⁹ se esse pctōrē. qō dicere vl' credere nō parui ē flagitiū vl' pctm̄. Rursus si mēdicare peccare ē: mēdicitas pctm̄ ē siue mēdicatio. Sz .ij. Chor. viij. sup illō. vt ei⁹ inopia vos diuites esset⁹: glo. dic. Nemo se ꝓtēnat. paup i cella: diues i consciā. securior dormit i tra: q̄ auro diues i purpura. Nō expauescas ḡ cū tua mēdicitate ad illū accedere q̄ indut⁹ nr̄a pauptate: vbi se pauperauit nos ditauit. Ergo mēdicitas disponit: nō retrahit a diuīo accessu. ꝟstat igit q̄ nō est pctm̄. Almpli⁹ chrysos. sup mat. ome. lxix. i fi. dicit. Mēdicare in nl'o offendit deū. furari aūt siue rapere offēdit deū ⁊ horrez. Hoc etiā ptz ꝑ auctoritatē chrysos. supi⁹ allegatā de ome. iiij. super mat. Nō ḡ est ab apl'o phibitū nec iueniť alicubi ꝟ apl'm phibuisse. sz poti⁹ cū suis coapostol' cōmēdasse. Hā. i. Chor. xvi. et ꝓdicauit ⁊ pcurauit q̄ collecte fierēt i pauperes sctōr q̄ erāt in hierusalē: sic eleōsyne eis ḡtis impērse. ⁊ ad Gal'. ij. dicit q̄ petr⁹ ⁊ iacobꝫ dexteras dederūt mihi ⁊ barnabe societatē. vt nos i gētibꝫ: ipi in circūcisiōe: tm̄ vt paupes memores essem⁹. glo. pauperes q̄ reges suas venditas ꝑciuz ad pedes apl'orꝫ posuerāt memores essem⁹ ad opus illoꝝ faciēdo collectas. Si ḡ apl's symoniac⁹ nō erat in ꝟ q̄ collectas petebat: ⁊ discipulos mittebat ad ꝟ vt peterēt elemosynas ab his q̄bꝫ spūalia seminauerat: ꝓ pauperibꝫ q̄ erāt i hierl'm. Si summ⁹ pōtifex ordines statuat paupes q̄ spūalia seminent: ⁊ de eoꝝ ꝗs edificāt ꝟbo ⁊ exēplo elemosynis ḡtuitis petitis seu vltro oblatis viuāt: ab apl'o i nullo ꝓsus discordat: q̄n poti⁹ ꝓcordat. cū tantā sic ipe ⁊ maiorē potestatē habeat i gubernādo ⁊ disponendo ipi⁹ ecclie mēbra. Sz obīcies q̄ apl's ꝑcepit laborē corpalē i textu. ⁊ glose videtur dicere q̄ ꝟ facit ꝫ mendicitatē. Sz ad ꝟ ē plana rīsio. Esto q̄ apl's laborē hmōi manualē ꝑcipiat: qō nunq̄ negauī: sic apparet in ꝟbis meis. sz q̄ ꝟ nō vniuersalit ꝑcipit seruis christi nisi forte i articl'o necessitatis. in q̄ nō patet licita via hūdi victū nisi ꝑ laborē manuz. sz ꝑcipit psonis dem̄iatis: fm q̄ apparet ex textu. Audiuim⁹ q̄sdā int vos ābulātes inq̄ete: nihil opantes: sz curiose agētes. his aūt q̄ eiusmodi sunt denūciam⁹ ⁊ obsecram⁹ i dño iesu christo: vt cū silētio opantes suū panē māducēt. Et paulo añ. Denunciamus vt subtrahat⁹ vos rē. Glo. Incipit hic ō curiosis ⁊ ociosis: monēs vt corrigantur. Patz ḡ ex serie text⁹ ⁊ ex glo. q̄ mādatū illud se extēdit ad curiosos ⁊ ociosos. Silr .i. thes. iiij. Rogam⁹ vos ffres vt operam detis: vt q̄eti sitis: ⁊ opemī manibꝫ vestrīs: sic ꝑcepim⁹ vob. Glo. Opemī q̄ adiuuat vos q̄etos esse. Illud enī malū ex ocio venit. Et ꝟ etiā paret q̄ hoc dicit ad ociū vitandū ⁊ pigriciā tollēdā. q̄ est sentina desideriorꝫ: et fomētū pctōrꝫ. Unde eph̄. iiij. Qui furabat iā nō furet. magꝭ aūt laboret opando manibꝫ suis rē. Ex ꝟ igit patz q̄ labor nō oībꝫ ꝑcipit. Hic ꝑ ꝟ nō inhibetur mendicatio. nisi illa q̄ venit ex ocio ⁊ cupiditate: fm q̄ insinuāt text⁹ et glose Sz obīcies de augus. de ope mōachorꝫ. q̄ loq̄batur ad monachos: q̄ spūalibꝫ erāt exercitijs occupati ⁊ intēti: nō ociosi: ⁊ illis dicit q̄ ad hmōi opa sunt astricti. Ad ꝟ apparet manifesta rīsio si attēdat⁹ ꝓclusio cuius finē: q̄ ꝓfutat eoꝝ positōnez q̄ repudia-

bāt opatōem cōpalē:in q̄ male sentiebāt ibi. Quamobrē illi q̄ relicta siue ampla siue q̄licunq; opulentia inter paupes christi viuere voluerīt:si corpe valēt z ab eccl'i astictis occupatōibz vacāt:sz manibz opantur:mificordi⁹ agūt.cū oīa sua indigētibz diuiserūt. Q; si nolūt:q̄s audeat cogere? Illi aūt q̄ p̄ter istam sctām societatē vitaz labore corpis trāsigebant si nō laborāt nō māducēt. Apparet igit̄ q̄ sunt astricti scz validi z fortes:et q̄ ab eccl'iastic; occupatōibus vacāt.et q̄ vitā in seculo de labore corpis trāsigebant.z tales multi erāt inter illos monachos:z pl'es erāt in exordio religiōis minoz fratz.z ideo ad laborēs artādi. Nūc autē ꝓparatōe aliorū pauciss'imi sunt tales.z ideo nō est ꝓtra apl'm si talib⁹ ꝓcedit simpliciter mēdicare:maxime cū talis act⁹ nō sit multū appetibil':nec delectabilis:nec honorabil':imo replet⁹ miltis vilitatibz z miseriis.ad quē nulli⁹ valētis viri cor posset inclinari:nisi i spe p̄mij: z amore christi:z desiderio ꝓficiēdi:cū adiutorio gr̄e spūssancti.sine q̄ vir credo posset diues ad tāte abiectōis incōmodū inclinari. Nec tales ḡuant ppl'm dñi z eccle siā:maxime si nihil vltra necessaria petāt. q; multo plura exp̄ēderēt et consumerent de eleōsynis paupez: si clerici in sec'o in bñficijs p̄bēdalib⁹ remāsissent. nec tūc q̄n modicū int̄rēderēt spūalib⁹ opib⁹ etiā i diuitijs precluderet via salutis. absit igitur q̄nūc p̄cludat i tāta artitudie pauptat;.

EX iā dictis in hac q̄stiōe de paupta te vt cetera recolligamus in sūma apparet:q̄ sicut mēdicare in paupibus debilibz z infirmis est necessitas nate. in validis ociosis z cupidis ē vitiositatis culpe.sic in paupib⁹ volūtarijs ꝓcēptoribus sui z imitatoribz christi z p̄dicatoribz euāgelij est act⁹ cōsonans:nō repugnans euāgelice p̄fectiōi,p eo q̄ oīb⁹ vniuersalit renūciare:nullā rē sibi appropiando:est cōsiliū a dño vt p̄fectū:elemosynas accipe iustis paupib⁹ est ꝓcessum tāq; licitū.z i nullo p̄fectōi euāgelice inimicū.eleōsynas etiā hūiliter petere paupib⁹ volūtarijs nō est inhibitū tanq; malū:vitā suā de lucro laboris sui trāsigere:nō oīb⁹ validis paupibus iniūctū tanq; p̄ceptū necessario astrictiuū. Si q̄s ḡ impugnati rex tpaliū vniuersalē abrenūciatōez: īpugnat christum paupem crucifixū .impugnat euāgelicuz ꝓsiliū. īpugnat certū apl'orū dicētiū. Ecce nos reliq̄mus oīa .īpugnat etiā spūscm̄ q̄ ꝑ inspirat z suggerit cordib⁹ pfectoz .impugnat ipm deū p̄fem vniuersoz q̄ ē refugiū paupez.īpugnat denicq; regnū celoz totū vniuersum. cui⁹ dñium paupi ē ꝓcessum dicēte dño. Btī paupes spū q̄m ipoz ē regnū celoz. Et iō ō talē insensatū necesse est vt pugnet orbis terraz. Qui aut ē impugt eleōsynaz acceptiōez :z christū īpugnat. q̄ stipēdiū accipiebat a mlieribz sibi fuiētibz z se imitātibz. Lu. viij.z cetū apl'oz.q̄ z ipi eleōsynas accipiebāt q̄ ponebāt ad pedes eoz. Act. iiij.z statū mōachoz q̄ sup eleōsynas fūdati sūt:z vniuersū clez. Nā z ipi de eleōsynis viuūt: q̄ vltro eccl'ijs christi collecte sunt. z p ꝓseq̄ns cōez paupez statū.quē tm scpture diuīe īdicāt deo maxīe ee acceptū. Qui ꝫo īpugnat hūilē eleōsynaz petitōez i eis q̄ egēt z licite p̄nt accipe:īpugnat christū q̄ hūilit petijt hospitiū:q̄ se fatet ee mēdicū. impugt z paulū q̄ petijt collectas fieri paupibz sctis z ꝑ de volūtate petri. īpugt vinculū charitat; qđ facit cōicari i rōe dati z accepti.īpugnat officiū hūanitat; p quā i dig̃s exponit nēcitatē suā ne sibi sit ihuman⁹.z aliū excitat q̄ p̄t z vult vt ꝓrio sit human⁹ z pi⁹.z i ꝑ null⁹ offēdit:nulli p̄iudicat.nihil inordiate ꝓcupiscit. nihil indebite aufert i eis.p̄cipue q̄ nō q̄rit datū sz fructū. Qui aūt īpugnat ociositatē: cupiditatē:carnalitatē:z supfluitatē i ceterz christianis:z p̄cipue i religios:bñ facē z recte.si tm ꝼm ordinē rectū ꝓcedat .q̄ aūt vl' oīb⁹ validis on⁹ iponit lucrativi laborz ꝺ q̄ debeāt sustētari.p̄ceptū apl'i nimis ampliat:et iugū fuitutz sup christi fuos nimiū aggr̄uat:z spūales viros a spūalib⁹ occupatōibz z laboribz ftardat i piculū salutz aiaz .dū magz facit eos sollicitos ꝺ suis moriturīs corpib⁹ pascēdis:q̄s de prioz aniaz dño acq̄rēdis.qđ si fiat decimaē menta z cuminū.z relinquēt que grauiora sunt legis iudiciū z mificordia :p̄fer. mificordia corpalis spūali:ac p ꝑ corp⁹ spūi p̄fert. puatū ꝓmodū vtilitati ꝓmūi:q̄ spūal' ꝓsistit i edificatōe ppl'i christi i eleōsynis:i docum̄tz z aniaz ꝓsilijs:ad q̄ misit deus istos

ordines postremos p summū pōtificē ꝛ pl̄atos. ad q̄ si q̄s dicat eos nō missos: manifeste obuiat ꝓtati. cū ecp̄ssa ad ꝑ testimonia habeant. tā i regl̄a q̄z i p̄uilegio ꝛ instituto ꝛ approbatōe huiꝰ duplicis ordinis Si aūt dicat nō debere mitti. detrahit euāgelice sctitati. Quis enī magis idoneꝰ ad ꝑ q̄z q̄ deuouit euāgelicā pfectōez: Si q̄s dicat eos a papa ꝛ epis nō posse mitti: derogat aplice auctoritati: ꝛ ptāti clauiū in p̄latis: et plenitudini ptātis in sūmo pōtifice: q̄ in terris vt scp̄tura asserit: fides sentit: ūra testant: rōes etiā irrefragabiles cōuincūt: caput vnū ꝛ summū ꝛ spōsus vnicus: vt hierarcha p̄cipuus. in q̄ etiā totiꝰ eccl̄ie militātis statꝰ: obtinet locū christi. ꝛ iō oē genu dz ei curuari: ꝛ p̄ncipū: ꝛ p̄latorū: et clericoꝝ: et laicoꝝ: et religiosoꝝ in terris ad instar christi in cel̄. cui oīe genu flectit: celestiū: terrestriū: ꝛ infernoꝝ ¶ Q3 mēdicare p christo sit opꝰ pfectōis euāgelice: multiplex astruit auctoritas. Hā hiero. in epl̄a de morte fabiole cōmendās de ꝑ dicit sic. Oblita sui sexꝰ: fragilitatis ime/mor: ac solitudinis tm̄ cupida: ibi erat vbi aīo morabat. Nō poterat teneri ꝓsilijs amicoꝝ: ꝛ ita ex vbe q̄si ō vinculo gestiebat erūpe. Dispēsatōez pecunie ꝛ cautā distributōez: genꝰ infidelitatis vocabat. Hā alijs distributōez eleōsynaꝝ tribuere: ꝛ suis pariter effusis ipa p christo stipes optabat accipe ¶ Jtē hiero. ad furiā. Quotiēscunq̄ manū extendis christū cogita. caue ne mēdicante dño deo tuo aliēas opes augeas. ¶ Jdē sup p̄s. tractās illud ꝙ ꝑ: ꝓsecutus est hoīem inopē ꝛ mēdicū: dicit sic. Jnopē ꝛ mēdicū: q̄ cū esset diues ꝓpt nos egenꝰ factꝰ est. ꝛ q̄ in diuitijs gl̄iat habeat cōsolatōez paupez. dñs enī nobiscū est paup. ¶ Jdē sup p̄s. q̄ dat escā esurientib: dicit. Monachꝰ q̄ nō habz ꝓfideter accipiat. q̄ habet ꝛ eructuās ē: nō accipiat. scis qz esuris. scis qz nō habes. magnū ē bñficiū si accipis q̄d tribuit tibi. si aūt habes ꝛ nō esuris: nō debes cibū esurientiū accipe saturat⁹. accipe q̄d i vētrē mittas: nō q̄d i sacculū. accipe tunicā q̄ coꝛpꝰ tegat. nō q̄ arcas impleat ¶ Jtē hociꝰm astruit chry. ome. iij. sup matth. loq̄ns de tribꝰ pueris existētibꝰ in babylōe. Ne enī mihi eos q̄s in regalibꝰ atrijs iuenerūt honoꝝes dicas. sancti enī existētes ꝛ iusti decies milies vtiq̄ elegissent mēdicare domi: ꝛ eis q̄ i tēplo erāt bonis potiri. Elegi enī ait abiectus esse i domo dei magꝝ q̄z habitare i tabernacul̄ peccatoꝝ. ¶ Jdē i ome. lxxxviij sup mat. dicit. Qñ videꝝ paupem: recordare ꝙboꝝ p q̄ significabat qm̄ ipe sit q̄ cibat. et si enī in eo q̄d apparet nō ē christꝰ: ꝝ in ꝑ scemate ipe accipit ꝛ mēdicat. Sed ꝙecūdaris audiēs qm̄ mēdicat christus. Uerecūdare cū mēdicāti nō das. Nec enī est ꝙecūdia: ꝑ suppliciū ꝛ tormētū. Mēdicare enī eū eꝰ bonitatꝝ ē signū: ꝛ iō i eo nos ornari oportet ¶ Jdē sup mat. ome. lxix. Meliꝰ ē mēdicare q̄z rape. ꝑ q̄dem. ſ. mendicare i nullo offendit deū. illō aūt offēdit deū et hoīes. ¶ His etiā manifeste ꝓcordat Bern̄. i ome. sup illud lu. Cū essꝝ iesꝰ annoꝝ. xij. q̄rēs vbi christꝰ fuit in triduo dicit sic. Per illō triduū vbi eras bone ie/su: q̄s tibi cibū mīstrauit aut potū: q̄s detraxit calciamenta: q̄s mēbra puerilia fouit vngētis: vbi ḡeras dñe: Eln vt te p oīa ꝓformares nr̄e pauptati: ꝛ oēs i te humanas miserias suscipes: quasi vnꝰ ex turba paupez stipē p ostia mēdicabas: q̄s dabit me buccellaꝝ illaꝝ mēdicataꝝ ptcipē fieri. et saltē diuini illiꝰ edulij reliquijs sagināri ¶ Jtē glo. sup illō. ij. Chor̄. viij. qui cū esset diues ꝛc̄. Nemo se ꝓtēnat. paup i cella: diues in ꝓscia. securiꝰ dormit in terra q̄z diues in purpura. Nō ḡ expaueſcas cū tua mēdicitate ad illū accedere q̄ indutus est nr̄a pauptate. vbi se paupauit: nos ditauit. Elmen.

¶ Magister ꝛ vilhelmꝰ

Queritur vtꝝ paupes validi ꝛ maxie regulares ad opa manualia vniuersalit̄ sint astricti. Et q̄ sic oñdit ꝓmo ex vi/culo legꝝ nake Ben̄. ij. Posuit deꝰ hoīez i padiso vt operaret. Jtē eiusd̄. iij. In sudore vultꝰ tui vescerꝝ pāe tuo. ḡ ꝓceptū ō laborādo r̄spicit hoīez ꝓut naturā instituraz ꝛ ꝓut naturā lapsā. ḡ ꝓut oīa tpa. ſz maxie respicit hoīez q̄ ꝑt p seipz ꝛ ñ ꝑt supplere p aliū. talꝝ aūt ē paup validus. ḡ talꝝ tenet ad manual⁹ laborādū Jtē Zach. xiij. Nō agricola ego sū: qz adā exēplū meū. glo. vt ꝓmedā panē meū i sudore vultꝰ. dū ille se oñderet natū ad ꝑ vt i sudore vultꝰ ꝓmederet panē. ſz ꝑ maxie ꝓuenit ei q̄ indiget

pane:et potest laborare:et talis ē validꝰ paup:ergo ꝛc. ¶Itē ad ea sine quib non ꝑt natura subsistere sumꝰ naꝯal ꝛ obligati. sed sine labore corpali siue manuali nō ꝑt genꝰ hūanū in esse ꝓfuari.g ad ℔ necessario aliq obliganꝯ.sz nō nisi illi q sunt idonei:sed tales sunt pauꝑes validi.qz indigent ꝛ possunt:ergo tales ꝑcipue obligāt ¶Itē sicut os datū ē hoi ad māducādū: ita ꝛ manꝰ ad opandū.sz q negleꝛerit cōedere cū indiget si possit facit ꝫ dictamē iurisnatural.g pari rōne q negleꝛerit opari manualit:si indiget ꝛ valz: sz talꝰ est paup validꝰ:g ꝛc. ¶Itē hocꝑm ostēdit rōe religiōis chriſtiane .ꝓmo ꝑ apl'icū ꝑceptuz. ephē.iiij.Qui furabaꝯ iā ñ furet: magꝭ āt laboꝛet opando manib suis ꝛc. Si dicaſ hoc esse ꝓsiliū .ℨ.i.Thesſ.iiij.Opemi manibus vr̄is sicut ꝑcepimꝰ vobis: vt honeste ambuletis ad eos q foris sūt:ꝛ nullius aliq desideretꝭ. Glo. Ne dū rogetꝭ vl' tollatis. Sed ℔ maxime respicit pauꝑes .g ꝛc. ¶Itē hocꝑm videt ꝑ apl'icū exēpluz ij.thes.iij.Ipi sciꝯ qmadmodum oꝑteat imitari nos.qz nō inqeti fuimꝰ inter vos neq gratis.panē enī māduca:sz i laboꝛe ꝛ infatigatōe ꝛc. Glo. Apl's forma erat his q tenuel erāt in substātia i plebe:vt discereꝯ libertatē suā nō amittere. Qui enī ad alienam mēsam freqnter ꝓuenit ocio dedit ꝰ: adulet necesse est pascēti se. Cū religio nostra ad libertatē hoiem vocet.g hoc ē contra religiōem nr̄am. ¶Itē hocꝑm videt ꝑ apl'icū edictū.ij.thes.iij.Cū essemꝰ apꝙ vos:℔ denūciabamꝰ vobis:qm̄ si q̄s non vult opari nō manducet. Sed ꝓstat q nō loq̄tur nisi de his q indigēt refectōe.g ꝛc. Si dicas q nō intelligit de laboꝛe corpali.cōtra ℔ qđ ibidē dicit glo.Dicūt q̄dā ꝙ opib spūalib ℔ apl'm ꝑcepisse:sed superflue conanꝯ ꝛ sibi ꝛ ceteꝛꝭ caliginē obducere:vt qđ intelligit charitas monet:nō solū facere nolit:sed nec itelligere.Sed forte dices q verba apl'i intelligūt dici ad curiosos:vagos ꝛ ociosos:nō ad chriſti seruos spiritualib occupatos .ℨ.sup illō. q nō laboꝛat.glo. vult apl's seruos dei corpaliter opari vt habeāt vñ vīāt.vt nō cōpellanꝯ egestate necessaria petere.sed seruī dicunt viri boni ꝛ iusti.ꝛ talib ꝑcipit opari vt nō ꝓpellanꝯ mēdicare.ergo pauꝑes validi. ¶Hocꝑm ostendit rōe.ꝓfessiōis monastice. Prio ꝑ beatū augus.q ꝑ totuz lib de ope mona.intēdit tanq̄ finali conclusiōe ostēdere q monachi astricti sūt ad opa manualia ¶Itē glo.sup illō luce.xij. vēdite q possidetis:ꝛ date elemosynaz ꝛc. vt oīb spreꝭ ꝓ deo:postea laboꝛe manuū opemini vñ vīatis vl' elemosynā faciatꝭ. sed oēs regulares ex voto tenenꝯ ad cōsiliū pauꝑtatis.ergo ℔m glo.laboꝛ manualis debz seq abꝛenūciatōez.ergo oēs tenētur ad coꝛpalem opatōem ¶Itē Hiero. ad rusticū:et habeꝯ de cōse.di.vl. Spali q̄d boni facito:vt te diabolꝰ inueniat occupatū. Si apl'i habētes potestatē ō euāgelio vīuere laboꝛabāt manib suis ne q̄n q̄ aggrauarēt.cur tu in vsus tuos succesſuras res nō ꝓparas.vel fiscellā texe iūco: vel canistrū lentis plecte viminib.Et pꝰ. Scribanꝯ libri:vt ꝛ manꝰ openꝯ cibos:ꝛ anima saturet lectōe. ¶Itē btūs Benedictus in regula sua.Tūc veri monachi sūt si de ope manuū suaꝝ vīāt: sicut patres nostri apl'i.Ergo si hoc facit nos imitatores apl'oz:ꝛ omnes religiosi debēt esse tales.ergo ꝛ opari manualit.cū opa supero gatōnis nō diminuant sed implere debeant opa ꝑceptoꝝ. ¶Itē btūs franciscꝰ i regula sua. Fratres inq̄t quib dedit dominꝰ gram laboꝛandi ꝛc. Et q de laboꝛe coꝛpali intelligat:patz ꝑ hoc qđ sequitur. De mercede vero laboris.

Sanctus Bonauētura

Contra q nō omnes validi pauꝑes ad opera manualia sint astricti videt ꝓ ratōe contēplatōis Luce.x.Martha solicita es ꝛc.vsq elegit. Melꝰ ergo faciebat maria intēdens contēplatōni:q̄ martha coꝛporali occupatōni .sed nō melius ageret si omitteret illud ad qđ tenebatur. ergo intendens contēplatōni absolvit ab opere coꝛporali. ¶Item super illō Bene. xxiij .cōfirmatus est ager:glo.contēplatiua vita a secularib actōnib fundit ꝰ diuidit:sed nō ab actiōibus spiritualib:ergo a coꝛporalib.Nec diuidit ꝓtra legez dei. g contemplātes non sunt astricti ad hoc. ¶Itē laboꝛ manualis nō ē actꝰ respiciēs vl' vniuersalit oīa membꝛa chriſti.alio quin nullus sine eo posset saluari. Respicit ergo officiū alicuius mēbꝛi .sz mēbꝛuz

habēs officiū digni⁹ non teneť ad actum mēbri indignioris. ꝯ si digniora sūt membra q̄ habēt grāz ꝓtēplādi nō astrīgūť ad officiū vl̄ exercitiū actōis: maxīe cū necessitas nō ꝓpellit defect⁹ inferioris mēbri. ¶ Itē q̄ nō oēs astrīgant oñdit rōne p̄dicatiōis. Lu.x. Misit eos binos ⁊c. Glo. amb. Tāta dz esse p̄dicatori fiducia: vt sibi necessaria nō defectura certissime sciat. ne dū sibi p̄uidet trena min⁹ alijs p̄uideat eterna. ꝯ studiū p̄dicatiōis ⁊ doctrine non dz intermitti ppť op⁹ corpale: cū hō nō p̄fecte sufficit ad vtrūq; ¶ Itē sup illō Lu. x. Dign⁹ ē opari⁹ mercede sua. Glo. Due mercedes p̄dicatori debenť. Una ī via q̄ ī labore sustētat. Altera ī patria q̄ ī resurrectiōe remunerat. Sed q̄ debeť alicui nō teneť illō labore corpali acq̄rere: ꝯ p̄dicator nō teneť ppť p̄dicatōez corpis manualiť opari. ¶ Itē aug⁹ de ope mona. Si euāgeliste sunt. si mīstri altar⁹: si dispēsatores sacr̄oz: plane sibi vēdicāt ptātē viuendi. s. sine ope corpali. ꝯ ⁊c ¶ Itē q̄ nō oēs astringanť oñdit rōe spūalis occupatōis. .i. Ezech. ix. Nescit⁹ q̄ q̄ ī sacrario opanť q̄ de sacrario sunt edūt: et q̄ altario seruīūt: cū altario ptícipant. Glo. Naturaľ rō dictat vt q̄s viuat inde vbi laborat. Si ꝯ fidelis q̄ intēt⁹ est spūalib⁹ occupatiōibus dign⁹ est sustētari: nec taľ ē ociosus. ꝯ nec rōe ocij vitādi: nec etiā vict⁹ acq̄rēdi teneť manualiť opari. ¶ Itē Anť. de sil. Tres q̄ppe sunt ordines hoīm. orātes: agricolatores: ⁊ defēsores: q̄s ad diuersa officia de⁹ ī h̄ mō o disposuit. Mōachos ut p alijs orēt: ⁊ lacte p̄dicatōis ībunāt. Agricolatores vt ꝺ suo labore et ipi ⁊ alij viuāt. Milites vt orātes defēdāt. Sz milites digni sūt sustētari q̄n suū officiū exercēt absq; labore corpali. ꝯ pari rōe ⁊ monachi digni sunt. ¶ Itē si spūaľ occupatio nō excusat a labore corpali. ꝯ multo min⁹ nec scientialis. ꝯ oēs validi paupes q̄ studēt in q̄libz scientia sunt ī malo statu. q⁊ nō viuūt de labore manuū suaz. sz h̄ ē valde absurdū. ꝯ ⁊ p̄mū. ¶ Itē christ⁹ legē p̄fectissime īpleuit q⁊ decebat eū īplere oēz iusticiā. sz christ⁹ paup⁊im⁹ fuit ⁊ valid⁹. ꝯ si tales vniuersaliť opari teneť: christ⁹ nō p̄fecte legē īpleuit: nec dedit exēplū p̄fectū: sz h̄ incōueniens. ergo ⁊ p̄mū. ¶ Itē btūs Bñdict⁹ q̄ñ erat in spelūca erat paup ⁊ valid⁹: ⁊ tñ nō viuebat de labore manuū suaz: sz edebat q̄d sibi Roman⁹ apportabat. vt ꝺr. ꝙ. dialogoz. ꝯ vel erat ī malo statu: q̄d absurdū est: vl̄ nō tenebať ad opandum ¶ Itē aut paupes validi p̄nt viuere de elēosynis absq; manuali ope. aut nō. Si sic. habeo p/positū q̄ nō teneť. Si nō p̄nt. ꝯ cū oīa bona eccl̄iaz ⁊ mōasterioz nō sunt nisi elēosyne paupez: vt sct̄i dicūt: ⁊ manifestū ē. ꝯ oēs q̄t̄q; validi ⁊ clerici ⁊ monachi q̄ viuunt de hmōi bonis sine labore manuali sunt in statu p̄dītōnis. Si ꝯ hoc est absurdissimū: patz q̄ ⁊ illud ex q̄ sequitur. Si dicas q̄ grossis ⁊ magnis elēosynis licz: sed de paruis nō licet. hoc nō solū absurdum est. verūetiā adeo ridiculosū vt manifeste q̄ sic dicit colet culicē ⁊ glutiat camelum. Restat ergo q̄ ad hmōi opa manualia nō omnes validi pauperes sunt astricti.

¶ Responsio

¶ Ad p̄dictoz intelligētiā est notādū. q̄ sic circa fidē btissime trinitatis triplex est via sciēdi. ita q̄ due q̄ declināt ad extrema sūt erronee. sic hereť sabelliana et arriana. media vero vera ⁊ catholica. Sic in q̄stione ꝓposita duplex ē via declinās ad extrema. ⁊ iō erronea ⁊ reprobāda. media ꝙ recta ⁊ acceptāda. ¶ Un⁹ ē mod⁹ dicendi q̄ nulli paupes volūtarij q̄ntūcūq; validi ad opa manualia sunt astricti. sz solum ad spūalia. Et hi fundauerūt se sup illud Mat. vi. Respicite volatilia celi. Dic aut ē mod⁹ dicēdi est erron⁹: q⁊ est corrupti⁹ eccl̄ie: depuatiu⁹ scripture. Corrūpit eccl̄iam dū simulādo falsam iusticiā: fouet pigriciā: dū simulat se velle euāgeliū p̄fice re vult ociū carnis nutrire. De q̄b⁹ aug⁹ ī li. de opemonachoz. Quis ferat homies ꝓtumaces saluberrimis monitis ap̄li resistētes: nō sicut infirmiores tolerari: sz sic sanctiores etiā p̄dicari. vt monasteria doctrina sanioze fūdata: gemīa illecebra corrumpanť: et dissoluta licētia vacatōnis: ⁊ falso noīe sanctitat⁹? Deprauat etiā scīptura. q⁊ nimis ā̄pliat v̄ba euāgelica: ⁊ nimis artat verba ap̄lica. Vult enī q̄ euāgeliuz ībeat p̄fect⁹ omne op⁹ corpale: ⁊ vult q̄ ap̄ls nō suadeat nisi op⁹ spūale: q̄z vtrūq; falsum est. Et ꝓtra hanc falsitatē aug⁹ totū libz de opemona. condidit: ostēdens

q̄ ap'l's intelligit de ope corpali. ⁊ q̄ euā/
gelīū nō vetat corpalia opa: sed solū q̄ cor
nō sollicitet̄ p̄occupatū circa tpalia. Un ī
p̄ncipio li. de ope mona. ait. Pri⁹ ōbem⁹
oñdere btm̄ ap'm opa corpalia seruos dī
operari voluisse. deide oñdere euāgelica
illa p̄cepta de q̄b nōnulli nō solū pigriciā
sz arrogātiā fouēt: ap'lico p̄cepto ⁊ exēplo
nō esse p̄ria. Un q̄ncit aug⁹ positōez istā
esse reprobandā / Scōs mod⁹ dicentiū
est q̄ oēs validi pauperes q̄ nō habēt vñ
viuāt ad opa manualia seu corpalia sunt
astricti. Et innitūt ꝟbis ap'li. ij. thessa. iij.
Qui nō laborat nō māducat. Nec p̄nt ex/
cusari vt dicūt per opa spūalia. Et h̄ q̄dē
mod⁹ dicēdi est errone⁹ sicut ⁊ p̄m⁹. Hā
nimis declinādo ad alterā extremitatē: de
p̄uat scripturā: ⁊ corrūpit eccl'iaz. Scrip/
turā deprauat: q̄ nimis ampliat ꝟbū ap'li:
dū dicit. q̄ nō laborat nō māducat. Uolēs
illa ꝟba de labore manuali nō solū ad oci/
osos: sz q̄ntūcūq̄ vtiliter in spūalib⁹ occu
patos extēdi. q̄ nō sunt curati. Nimis eti
am restrīgit ꝟba euāgelica dū illa ꝟba: di
gnus ē operari⁹ mercede sua: ad eos solos
extēdit q̄ habēt anīaz curā: cū pot⁹ fiat
hō dign⁹ mercede ex ope q̄m ex dignitate.
Absit oīno a fidelib⁹ mētib⁹ q̄ cooperatores
hūtiū curā nō sint digni operarij: nec di/
gni mercede ⁊ sustētatōe sua. maxīe q̄ fide
liť collaborāt in ꝟbo ⁊ doctrina. Eccl'iam
etiā corrūpit dū simulat districtōez iusti/
cie: ⁊ p̄sequť spm̄ vite. Quid enī aliō ē h̄ q̄m
q̄ significatū est p̄ p̄positos pharaōis: ō
q̄b⁹ dr Exo. i. q̄ oderāt filios isrl': ⁊ ad ama
ritudinē p̄ducebāt: affligētes opib⁹ duris
luti ⁊ later⁊: atq̄ oī fuitute. Et ne forte vi
dear moueri spū p̄p̄o: audi q̄d dicit glo. su
p̄ illud Exo. v. Quare moyses ⁊ aarō sol/
licitat⁊ pp'lum ab opib⁹ suis? Ite ad one/
ra vr̄a. Hodie si moyses ⁊ aaron. i. ꝓphe/
tic⁹ ⁊ sacerdotal' fmo aiaz sollicitet ad fui
tiū dei: exire de sec'o: renūciare oīb⁹ q̄ pos
sidet: attēdere legi ⁊ ꝟbo dei: cōtinuo au/
dies vnanimes ⁊ amicos pharaōis dicen
tes. Uidete quō seducunť hoīes: ⁊ puer/
tūť adolescētes: ne laborēt: ne militent: ne
agāt aliq̄d q̄ p̄sit: relict⁊ oīb⁹ necessarijs
iertias secrāť ⁊ ociū. Quid ē fuire deo? la
borare nolūt: ⁊ ocij occasiōes q̄runt. Nec
erāt tūc ꝟba pharaōis. hec ⁊ nūc amici ei⁹
loquūť. nec solū ꝟbis: sz etiā ꝟberib⁹ p̄se/ 211
quūť. Ducul⁊q̄ glo. / Qm̄ igiť vtraq̄ opi
nionū vel snīaz declinat ad extrema: ⁊ de
clinādo dep̄uat scripturā ⁊ corrūpit eccl'i
am: iō vtraq̄ reprobāda. Prima q⁊ dat so
mētū pigricie. scda q⁊ nitiť extīguere spm̄
vite sub onere fuitut⁊ egyptiace. Pria q⁊
fouet ociū carnale. scda q⁊ p̄seqť spirituale
Propter ea scda lōge puersior est q̄m pma. li/
cet vtraq̄ sit mala. / Jōq̄ vtraq̄ r̄pulsa
tenēda est via media. q̄ d⁊ paupib⁹ validis
alīq̄ sūt astricti. alīq̄ ꝟo absoluti. alīq̄b⁹ in/
dicit̄ sub p̄cepto: alīq̄b⁹ p̄ consilio. alīq̄b⁹ nec
isto nec illo mō. / Ad cui⁹ pleniorē euidē
tiā notādū est: q̄ regnū reipublice ī eccl'ia
attēdit̄ circa tria. scz q̄ntuz ad bonū īteri⁹
q̄d est corpale: q̄ntū ad bonū exteri⁹: q̄d est
ciuile: ⁊ q̄ntū ad bonū īteri⁹: q̄d ē spūale.
⁊ p̄m h̄ triplex gen⁹ opis est necessariū ad
regnū reipublice ⁊ eccl'ie militātis. s. opus
artificiale: q̄d ⁊ manuale d⁊. q⁊ man⁹ ē or/
ganū organor⁊. op⁹ ciuile: ⁊ opus spūale.
Op⁹ manuale siue corpale dico q̄d est ne/
cessariū ad p̄parāda alimēta: vestimēta: et
habitacula: ⁊ diuersor⁊ opificū ⁊ artiū in/
strumēta. Op⁹ ciuile dico q̄d ē ipor⁊ p̄si/
dū gubernātiū: militū defendētiū: ⁊ mer/
catorz negociātiū: ⁊ famlor⁊ subministrātiū.
Op⁹ spūale dico q̄d p̄sistit in disseminan
do diuīa ꝟba: meditādo diuīa cātica: ī di/
spēsando sacra: in cōicando bona sibi divi
nit⁹ data siue terrena siue spūalia. Hā di/
stribuere sua p̄ christo op⁹ est spūale: nō ci
uile: nō ciuitat⁊ terrene. Sicut g̃ q̄ intēti
sunt opib⁹ ciuilib⁹ reipublice ad opa ma/
nualia p̄ ap'licū p̄ceptū nō intelligūť astri
gi. sic nec hi q̄ intēti sunt spūalib⁹ maxīe si
redūdet ī alior⁊ salutē: p̄ modū: ⁊ pfectum.
Et iō occupatos ī q̄ttuor generib⁹ operū
spūaliū p̄dictor⁊ excipit aug⁹ a tētōe ap'li
ci p̄cepti i li. d⁊ ope mona. cū dic. Si euāge
liste sūt: si mīstri altaris. si dispēsatores sa
cramētor⁊: plane hāc sibi vēdicāt ptātē. si
aliq̄d hēbāt ī sec'o q̄ facile sine opificio su
stētarēt hāc vitā: q̄d q⁊ersi ad deū indige
tib⁹ dispēsti sunt. Euangeliste aūt dissemi
nāt diuīa ꝟba. Mīstri altaris decantant
diuīas laudes ⁊ diuīa cātica. Dispēsato
res sacror⁊ dispēsant diuīa sacra: ⁊ maxi/
me eucharistie vel penitētie. Qui diuise/
runt suas possessiones: distribuerūt bona

sua. Si g̃ digni sunt sustẽtari p̃ vnica di/
stributõe spũaliũ: etiãsi nihil corpal̃r ope
rent. r si ille q̃ docz filiũ alic⁹ grãmaticam
merek ab eo sustẽtari: q̃re ñ ille q̃ docz viã
regni celestʒ. q̃ ꝑpetrat gr̃az orãdo. q̃ etiaz
exẽplis bone vite excitat r dirigit ad etnã
salutẽ. Cũ g̃ respublica vniuersalis eccl'ie
seu eccl'iastice hierarchie ĩdigeat ad sui cõ
ſuatõez tripluci ope sup̃ dicto. nec de⁹: nc
angel⁹: nec pastor eccl'ie vl' rector sic̃ apl's
astrĩgit ad hmõi opa: nisi ſm q̃ exigit sal⁹:
necessitas: r vtilitas ipi⁹ eccl'iastice hierar
chie: cui⁹ serui christi sũt membra. Qm̃ g̃
int̃ mẽbra christi sunt q̃daz maxie idonea
ad opatões corpales: r mĩme ad spũales.
q̃dã eẽrio mõ. hic ẽ q̃ illis paupib⁹ validis
q̃ ad opera corpalia maxie sũt idonei r mi
nime ad spũalia: q̃ ꝓueniẽter alit nesciunt
vitare ociũ: r op⁹ facere victu dignũ: r l'es
ad opera manualia astrĩgunt: r eis ẽ manu
ale ĩ ꝑcepto. Vis aũt q̃ sil' spũalib⁹ suffici
ent pñt ĩtẽdere: r laborẽ manuũ victũ acq̃
rere: vl' ĩ toto vl' ĩ magna ꝑte: q̃l' fuit apl's
paul⁹: ẽ op⁹ manuale ĩ ꝓsilio. Vis autẽ q̃
maxie sũt idonei ad spũalia opa p̃dicta vl'
etiã ad ciuilia: r mĩme ad hec manualia:
hmõi opa lucratiua r artificialia ñ sũt ĩ p̃
cepto nec etiã ĩ ꝓsilio. q̃ stultũ essʒ q̃ ꝑ re
modice vtilitatʒ cõe bonũ magnũ incurre
ret detrimẽtũ. nec ꝟ ordiauit de⁹ nec eius
apl's. sic̃ in seq̃ntib⁹ euidẽt oñdit. Q⁹ au
tẽ de hmõi opib⁹ et hoĩb⁹ diuersificari de
beat ĩdiciũ ſm diuersitatẽ donoꝝ: offici
orũ et gr̃aꝝ sibi diuinit⁹ collataꝝ: ostẽdit
glo. sup̃ illũ Deut. xxviij. Bñdict⁹ fruct⁹
vẽtris tui: r fruct⁹ terre tue: et fruct⁹ iumẽ
toꝝ tuoꝝ: ita dicẽs. Diuersos orãdies no
rat subditoꝝ. Alij enĩ doctoribꝫ corpalia
ꝑbent adiumẽta. alij laborare pñt q̃ sibi
fuerit p̃ceptũ. alij simplicitate ꝓtenti p in
nocẽtiã vite studẽt deo placere: vnusq̃sq
ꝑpm donũ habz ex deo. Cõcedẽdum
est igit̃ q̃ nõ oẽs validi paupes etiã nõ cu
rati ad hmõi opera manualia sũt astricti.
r ꝓcedẽde sunt auctoritates r rões: ꝟ ꝑ/
bãtes: hoc oñdẽtes. Ad illud aũt q̃ ꝑ/
mo obĵcit ĩ ꝓriũ de obligatõe legʒ nature
dicẽdũ q̃ natura ad ꝟ nõ astrĩgit nisi rõe
piculi vitãdi. Nã si ex lege nature hec ma
neret obligatio: cũcti essent vniuersalit̃ r
eq̃lit̃ obligati. q̃d absurdissimũ est. iõ si ali
q̃s a natura astrĩgit̃: ꝟ nõ ẽ nisi ꝓpt vitan
dũ piculũ. r ꝟ ꝑt eẽ triplex. Aut q̃ nõ p̃t
sine labore viuere: aut q̃ nõ ꝑt honeste vi
uere: aut q̃ ñ ꝑt fructuose viuere. In ꝑio
piclitat̃ entitas. in scõo honestas. ĩ tercio
vtilitas. Est aũt natural'r ĩsert⁹ hoĩ amor
sui esse ꝓtinui. amor honesti: r amor ꝓmo
di. r ꝑ ꝟ lege nature astrĩgit̃ hõ ad vitãdũ
ꝟ triplex piculũ. Si g̃ astringit̃ necessario
ad manualit̃ opandũ paup validʒ: si ĩ rali
articulo ꝓstitut⁹ ẽ q̃ nõ p̃t alit̃ viuere. vel
nõ p̃t honeste siue iuste. vl' nõ p̃t alit̃ viue
re fructuose. Si aũt p̃t alit̃ ꝟ piculũ vita/
re eq̃ vl' magʒ vtil'r: astrĩgi ad ꝟ nõ hz ex le
ge nat̃e. Qđ g̃ obĵcit̃ q̃ hõ ex ꝓma sua
ꝓditõe ordiat⁹ ẽ ad istã opatõez. Dicẽduz
q̃ null⁹ hõ dz eẽ sine labore ĩ hac vita: ne
forte de eo dicat̃ qđ de reprobis ỏr in ps̃. In labore hoĩm nõ sũt xẽ. sz ex ꝟ nõ seq̃t
q̃ opteat occupari circa laborẽ manuũ: et
maxie lucratiuũ. Et ꝑ ꝟ pz rñsio ad seq̃ns
de exẽplo ade. q̃ ꝓstãs ẽ q̃ nõ oẽs obligãt̃
ad op⁹ agriculture. Ad illũ qđ dicit̃. ĩ su
dore vult⁹ tui xẽ. tũc nõ dictũ ẽ in p̃ceptũ
iurʒ sz ĩ penã culpe ꝑpetrate. sic̃ pz ꝑ textũ
seq̃ntẽ. Ad illũ qđ obĵcit̃: q̃ sine hmõi
ope nõ p̃t gen⁹ hũanũ sustẽtari. Dicẽduz
q̃ dupliciter ẽ mãdatũ. Unũ indiuidui. alitd
qđ respicit ꝓkuatõez spẽi. sicut ẽ mãdatuz
de mãducãdo: r mãdatũ de generãdo. Il/
lud g̃ qđ respicit ꝓkuatõez spẽi nõ obligat
nisi in cõi. q̃ vno implẽte ali⁹ absoluit̃. sic̃
de generatõe. r q̃ op⁹ manuale ẽ hmõi ni
si ĩ eo q̃ ꝓstitut⁹ ẽ in statu piculi: iõ non hz
nisi tal' astrĩgi. Ad illud qđ obĵcit̃ q̃ si
cut os ẽ ad mãducãdũ: ita r man⁹ xẽ. dicẽ
dũ q̃ ñ ẽ sil'e. q̃ si hõ possʒ viuere sine ꝓme
stiõe sic̃ ꝑt viuere sine manuali ope: ñ tene
rek manducare. Preterea vn⁹ hõ ꝑt opari p
alio: sz nõ mãducare p alio. iõ nõ optet sic
oẽs astrĩgi vniuersal'r ad manualẽ opatõz
sicut ad mãducatõez. Ad illũ qđ obĵcit̃
de p̃cepto: exẽplo aut dicto r ỹbo apl'ico.
Notãdũ q̃ circa apl'icũ p̃ceptũ ꝓsiderãda
ẽ persona cui p̃cipit̃: cã p q̃ p̃cipit̃: r forma
sub q̃ p̃cipit̃. Si ꝓsidereꝁ persona nõ oĩb⁹
p̃cipit generaliter: sed determinate q̃bus/
daz. Ait enĩ sic. ij. thessa. iij. Et audiuim⁹
quosdã inter vos ambulãtes inq̃ete: nihil
opantes sz curiose agẽtes. Vis aũt q̃ hu
iusmodi sũt denũciam⁹ vt cũ silẽtio opan

tes suū panē māducēt. Precipit g̃ inq̃et: curiosis ⁊ ociosis. Si aūt ꝓsidereť cā nō est dubiū q̃n sit ad remotōez hoꝝ triū vi/ cioꝝ. Quia enī labor corpal' valet ad cor/ pus domandū: ad ociū tollēdū: ad victū honeste q̃rendū: idez apl'us īponebat eis laborē q̃si in vicioꝝ ſtoꝝ medicamentū. Nā inq̃eti labore domāte: ocioſi labore ex citāte: curioſi ⁊ feda cura victū q̃rētes: vt dicit glo. indigēt labore victū promerēte. Jō apl's q̃si p se loq̃ť ⁊ ꝓpe ⁊ sufficiētissi/ me in p̄dicto mādato si attēdať causa. Si ꝙ attēdať forma sub q̃ p̄cipit: ꝓstās est q̃ dz cōuenire cū cā. Explicū enī ħ p̄ceptū ē. ⁊ ad tria p̄dicta ille astrīgiť: q̃ nō p̄t hr̄e il la tria p aliā viā licitā ⁊ ꝓueniētez. q̃ vero p̄t nō astringiť determinate ad hāc viā q̃ntū est de ipi⁹ p̄cepti efficacia qđ dedit apl'us ad ornādā ⁊ edificandā eccl'iaz. nō ad de/ struēdā illā: ſm ptātē quā ad edificatōem dicit sibi diuin⁹ datā. Dicēdū g̃ q̃ apl'icū p̄ceptū: exēplū: edictū ⁊ iudiciū illos ob/ ligat potissime q̃ sunt inq̃eti: ociosi: ⁊ curi osi: vt ab his redeāt. vel eos q̃ nō p̄nt aliť ꝓueniēter q̃s p laborē corpalē vitare vicia sup̄ dicta: sic manifeste oñsū ē. Ad illō qđ obj̄ciť de glo. q̃ vult apl's suos dei corpa liť opari: dicendū q̃ si illō essz velle p̄cepti intelligēdū est indefinite de suis dei. i. de his q̃ sunt ad suitiū dn̄icū ꝓuersi. q̃ p ma ioza ⁊ vtilioza opa ñ sūt a manuali ope ex cusati. sic exēplificat aug⁹ de his q̃ vitā i sec'o ꝺ laborē corpali trāsigebāt. ⁊ sic illō indefinite dz itelligi ⁊ nō vl'r. Qz absur/ dū essz dicere q̃ oēs serui dei ad ħ sint a/ stricti. Patz etiā ħ: qz aug⁹ a q̃ ꝙba illius glo. accepta sūt sz mutata: excipit q̃ttuor genera hoīm q̃s dicit nō teneri vt labore ꝓpo victū q̃rāt. sic oñsuz ē s. Uū sup̄ dī ctā glo. inmitēdū nō ē. tū qz mutat ꝙba au gustini. dic enī i origiali. Primū debem⁹ oñdere apl'm corpalia opa suos dei opari voluisse vt victū ⁊ vestitū a nllo idigerēt: nec aliquā mētiōez fecit de petitōe. qz illi q̃s agebat nō vinebāt de petitⁱ: sz oblatⁱ sic in. q̃. li. retractatōnū dic. Faciēda est g̃ vis in ħ qđ dicit voluisse: qđ nō sp̄ p̄ceptū est. ⁊ i ħ q̃ dic suos dei: qđ idefinite dictū ē. ⁊ in ħ qđ dicit ne ꝓpellanť: qđ nō ptinet ad paupes volūtarios. sz poti⁹ ad iuitos. Ad illō qđ obj̄ciť ꝺ mōachis, dicēdū q̃ mōachi regl'ares: aliq̃ habēt in ꝓfessiōe ⁊ voto laborē manualē. aliq̃ ꝙ minime. Nō ꝙ huiⁿ ē diuersitas ꝓfessionū ex pte tpm. psonaꝝ: ⁊ intētōnū. Ex pte tpm: qz circa tpa p̄mitiue eccl'ie q̃ttuor erāt gene/ ra mōachoꝝ. sic distīguit btūs bn̄dict⁹ in p̄ncipio regule. s. Cenobite. Anachorete. Sarabite ⁊ Gyrouagi. Primi erāt boni. scōi optimi: tercij ⁊ q̃rti pessimi. Tercij ei ⁊ q̃rti nō ducebāť iugo aliq̃. sz ſm ꝓprias ꝙcupias ambulabāt. Sarabite intēdētes carni. Gyrouagi murabiles ⁊ vagabūdi: ⁊ ad oīa mala pati. Scōi. s. anachorete re gula nō idigebāt. qz tāq̃s pfectissimi regu labanť a gr̃a. Primis debuit regl'a dari ut distīgueréť a gyrouagis ⁊ sarabitis: ꝓueniēs fuit ne ꝓpellerēť exteri⁹ exire: ad laborem corpalē eos astrīgi. Uñ aug⁹ in lib. ꝺ ope mona. Callidissim⁹ hostⁱ tā multos hypo critas sub habitu mōachoꝝ vsq̃q̃ disp sit: circūeūtes, puīcias: nusq̃ missos: nus/ q̃ fixos: nusq̃ stātes: nusq̃ sedētes. Et p⁹ Hōne calescit cor vr̄m ītra vos: ⁊ ī medi/ tatōne vr̄a exardescit ignis: vt istoꝝ mala opa bonis opib⁹ pseqūmī. vt eis amputetⁱ occasionē turpiū nūdinaꝝ: q̃b⁹ estimatio vr̄a ledi⁹ ⁊ īfirmis offēdiculū ponit: Mi seremī g̃ ⁊ ꝓpatimī: ⁊ oñdite hoīb⁹ nō vos ī ocio facile victū q̃rere: sz p angustā ⁊ artā viā h⁹ ꝓpositi regnū dei q̃rere. Eadē vob rō ē q̃ fuit apl'o: ut amputetⁱ occasiōez hiſ q̃ q̃rūt occasiōem: vt q̃ illoꝝ putoribꝫ p̄fo canť: i vr̄o bono odore reficiāť. Ducusq̃ aug⁹. Ex pte etiā psonaꝝ vouentiū. qz mōachi tūc tpis p maxia pte erāt laici et plebei. ⁊ iō ꝓpetebat eis circa cōsueta opa occupari. Uñ aug⁹ i li. ꝺ ope mōa. Illi q̃ p̄ter istā societatē sctāz vitā labore corpis trāsigebāt. ex q̃z nūero pl'es ad mōasteria veniūt: si nolūt opari ñ māducēt. Hecq̃ ei in chr̄istiana milit̄ia ad paupratē diuites hūiliank vt paupes ad supbiā extollātur. Alloq̃ mō decz vt ī ea vita vbi senatores fūt laboriosi: ibi fiāt opifices ocioſi. ⁊ q̃ veniūt relictis delicijs q̃ fuerūt p̄dioꝝ dn̄i. ibi fiāt rustici delicati. Ex pte intētōnū. qz mōasteria p̄mitiua istituta erāt ad vitā solitariā agēdā: vt vnuſq̃sq̃ hr̄et curā sui: ⁊ apꝺ se habitaret. ⁊ iō mōach⁹ dict⁹ ē: et qz pauciſſimoꝝ ē sp̄ diuis intēdere. ideo ne ocioſi essent ꝓgruebat coꝝ p̄fessiōi ex/

erceri circa op⁹ manuale. Unde hierony. ad rusticū. Egyptiorum monasteria hūc morē tenēt: vt nullū absq; labore suscipiāt. non tā ꝓpt̄ vict⁹ necessaria: q̄ꝫ ꝓpt̄ aīe sue salutē. ne vagent̄ ꝑniciosis cogitatōibꝫ: ⁊ ad īstar fornicātis hierl'm om̄i trāseūti diuarient pedes suos. Cōpetebat ḡ mōasterijs p̄mi tp̄is astrīgi ex ꝓfessiōe ad op⁹ manuale rōe tēp̄is ꝑsonaꝝ ⁊ ꝓfessiōis. Sꝫ post instātibꝫ tp̄ibꝫ modicꝫ qñ illi Gyrouagi erant ꝯsumpti: ⁊ eccl'ia opulēta fuit tam in clericis q̄ꝫ ī monachis: magis erat opus dādū circa spūale exercitiū. ⁊ hinc ē ꝙ monachi laborē manualē siue corꝑalem bñ ⁊ recte in spūalē exercitatōeꝫ ⁊ psalmodiaꝫ ꝯmutauerūt. Et qꝛ eccl'ie iā ditate magꝫ indigebāt spūalibꝫ oparijs q̄ꝫ vinitoribꝫ ⁊ agricol'. hinc est ꝙ spūssctūs religiōes pauꝑculas suscitauit. q̄ꝝ sollicitudo ⁊ cura tota esset ad sig̃ndos seruos dei in frōtibꝫ eorū signo dei viui: vocādo ad pn̄iaꝫ ⁊ ad g̃tiā spūssctī. Unde vtreq; a sua p̄maria institutōe habēt officiū p̄dicādi. ⁊ ideo cū tl'es circa opa spūalia sint intēti ꝓpt̄ q̄ alij ab alijs merent̄ sustentari. nec sunt ociosi nec curiosi sic viuēdo: nec ī ꝑiculo: cū dñs eos pauerit vsq; mō. nec hñt h̄ ex voto. iō nec ip̄i nec oēs pauꝑes volūtarij licꝫ sint validi: sunt ad op⁹ corꝑale astricti. qꝛ nec rōne ꝑiculi: nec rōe p̄cepti apl'ici: nec rōe voti emissi. vt manifeste liq̄t ex p̄missis. Ad illud qđ obijcit̄ de li. de ope mōachoꝝ. dicē cēdū ꝙ btūs aug⁹ ī libro illo nō ad hos loq̄tur sꝫ ad p̄mos q̄ opa corꝑalia que habebāt ex ꝓfessiōe sub p̄textu spūalitatꝫ ꝯtēnebāt. qꝛ nec ꝓpt̄ spūalia debebāt omittere corꝑalia. n' etiā ecōuerso. Unde bern̄. ad tales loq̄ns in apologia ait. Jā v̄o đ labore manuū q̄d gl'iamini: cū ⁊ martha laborās īcrepata: ⁊ maria q̄escēs laudata sit: ⁊ paulus apte dicat. labor corꝑalis ad modicuꝫ vtilis est: pietas aūt ad oīa. Optim⁹ labor de q̄ ꝓpheta dicebat. laboraui in gemitu meo. Et de q̄ alibi. Memor fui dei ⁊ delectatus sum ⁊ exercitat⁹ sum. At ne corꝑale intelligas exercitiū: ⁊ defecit spūs me⁹ inq̄t. vñ vbi nō corp⁹ sꝫ spūs fatigat̄: spūalis labor ꝓculdubio ītelligit̄. Quid ḡ inq̄s? Siccine spūalia illa ꝑsuades: vt etiaꝫ hec q̄ ex regula habemus corꝑalia dānes? Nequaq̄ꝫ. Illa oꝑtet agere: ⁊ ista nō omittere. Alioq̄n cū aut ista omitti necesse est: aut illa: ista potius omittēda sunt q̄ꝫ illa. Quāto enī spūs melior corꝑe: tanto spiritualis q̄ꝫ corꝑalis exercitatio fructuosior. Tu vero cū de horū obseruatōe elat⁹: alijs nō eadeꝫ obseruantibꝫ derogas. nonne te magis regule trāsgressorē iudicas? Sūt ergo ad op⁹ manuale astricti illi q̄ habēt ex obligatōe ꝓfessiōis. nisi forte opus manuale ꝯmutēt in spūale. ita ꝙ hoc etiaꝫ sit de volūtate ⁊ licentia supioris. Ad illđ quod obijcit̄ de glo. lu. xij. dicendū ꝙ illđ totū est cōsiliū: sicut textus ille sup quem glo. fundat̄. Nec aliq̄s ad totū illđ nec ad partē se astrīgit: nisi quantū ex ꝓfessione promittit. Unde sicut elemosynas dare nō est p̄ceptū qui oīa dedit. sic nec illud intermediū: scꝫ opari tenet ratōem obligatōis necessarie. sed soli⁹ suasiōis monitorie: vel etiā ꝯsultiue. Ad illđ qđ obijcit̄ de hieronymo: bñdicto. iā manifesta est responsio ꝑ p̄dicta. Ad illud qđ obijcit̄ de beato frācisco dicendū: ꝙ in regula btī Francisci q̄dā dicunt̄ p̄ceptorie. q̄dam monitorie. quedā informatiue: sicut ip̄a regl'a apta vocabula distinguit exp̄sse. Hoc autēꝫ qđ dictū est de labore: nō est dictū p̄ceptorie: qꝛ nō imparet ꝙ faceret deuote: cū hoc nō sit in nostra potestate: sed dictū est īformatiue. Informat enī quoꝝ sit manualit̄ opari et q̄liter. qꝛ illoꝝ qui habēt gr̄am ⁊ facultatē virtutis ⁊ industriā artis ⁊ oportunitatē loci et tēp̄is. Qualiter? qꝛ fidelit̄ ad ꝓximū. deuote ad deū: et modeste ad se ip̄os. Unde sanct⁹ intelligēs ꝑ spm̄sctm̄ suā vocatōem in qua erāt laici cū clericis. nec mandatū dedit de manualiter operando. nec tñ om̄ino reticuit. vt laici ⁊ q̄ non sunt ad spūalia idonei: nec circa necessaria fratꝝ intenti: nec adhuc sunt ad ꝯtēplationis indefessum ociū eleuati. panē nō comederent ociosi. Cū enī omnibꝫ sit cauenda ociositas tanq̄ꝫ sentina omniū vicioꝝ: potissime his cauenda est qui se ꝑfectioni euāgelice astrinxerūt. Sic ergo patet ꝙ nō om̄es validi pauꝑes etiā nō curati ad opa manualia sunt astricti.

Finit tractatus sancti Bonauēture ordinis minorū de pauꝑtate xp̄i ꝯ mgr̄m ⁊ vilhelmū.

Incipit tractatulus sancti Bonauēture de q̄nq; festiuitatibus pueri iesu.

Cum secūdū virorū venerabiliū (quos ī ecclesia dei diuina irradiatio āpli⁹ illustrauit: ⁊ celestis ꝺuotio abūdātius inflāmauit) sentētiā ⁊ doctrinam: dulcis iesu meditatio: verbi incarnati diuina cōtēplatio: deuotā aīam sup mel ⁊ omnia vnguentorū fragrātia odoramenta suaui⁹ dulci⁹ inebriat: ꝑfecti⁹ consolat̄ ⁊ cōfortat. hinc est ꝙ cū me a cogitationū incidentiū tumultu paululū subtraxissē. ⁊ intra memetip̄m cogitarē tacitus: q̄d ꝺ diuina incarnatōe in h̄ tp̄e in mente ꝑtractarem: vnde aliquā cōsolatōem sp̄ualem recipem: in q̄ diuinam dulcedinē in hac lachrymarū valle ꝑ speculū degustarē. vt ea aliq̄ntulū degustata: tp̄alem ⁊ phantasticam ꝯsolatōnē ꝑfectius fastidirē. incidit menti mee secreti⁹ ꝙ aīa deuota bn̄dictū dei patris verbū ⁊ filiū vnigenitū mediāte gratia sp̄ualiter possē ꝟtute altissimi cōcipe: parere: noīare: cū beatis magis q̄rere ⁊ adorare. ⁊ demū deo pr̄i ꝭm legē moysi in tēplo feliciter p̄sentare. ⁊ sic tanq̄ vera christiane religiōis discipula q̄nq; festa q̄ de puero iesu agit eccl'ia mēte deuota cum om̄i reuerētia valeat celebrare. Igit̄ sicut humiliter cōcepi: verbis hūilib⁹ ꝯscripsi: ꝯcordantias auctoritatū breuitat̄ causa p̄termisi. In quo tractatu breui ⁊ hūili si vel modicū deuotōis meditādo dulcissimū iesum quis legēdo ꝯcipiat: ip̄m tāq̄ omniū bonorū p̄ncipiū fōtē ⁊ auctorē laudet: gl'ificet ⁊ bn̄dicat. si nihil vel min⁹ sufficiēter ⁊ digne scribēti: vel forte sibi min⁹ deuote ⁊ hūiliter legēti īputet ⁊ ascribat.

Prima sollennitas de cōceptōe pueri iesu.

Primo igit̄ purgato ītellectu ꝯtritionis lauacro: ⁊ inflāmato ⁊ eleuato affectu dilectōis ignicl'o. castis meditatōib⁹: deuotis cogitatōib⁹ pertractandū est: q̄liter iste bn̄dictus dei fili⁹ christus iesus sit a deuota mēte sp̄ualiter ꝯcipiend⁹. Cū anima deuota: vel spe celestis p̄mij: vel timore eterni supplicij: vl' tedio in hac lachrymarū valle diuti⁹ cōmorandi: mota ac stimulata nouis inspiratōibus visitat̄. sanctis affectōnib⁹ inflāmat̄. meditatōibus celestib⁹ anxiat̄: ⁊ tandē abiectis ⁊ despectis veterib⁹ defectib⁹ ⁊ p̄stinis desiderijs: nouo viuēdi ꝓposito a pr̄eluminū: a quo omne donū optimū: ⁊ datū ꝑfectū: sp̄ualiter sp̄ū gratie fecūdat̄: q̄d aliud agit̄ q̄ꝫ ꝙ supueniēte ꝟtute altissimi ⁊ obumbratōe celestis refrigerij: carnales ꝯcupiscētias mitigat: mētales oculos ad videndū ꝯfortat ⁊ adiuuat: pater celestis diuino q̄dam semine aīam grauidā facit ⁊ fecūdat. Post hūc ꝯceptū sacratissimū pallet in facie ꝑ ꝟam hūilitatem in ꝯuersatōne. fastidiū cibi ⁊ potus ꝯcipit in mente plenario mūdialiū cōtemptu ⁊ abiectōe. desideria variant̄ in affectōe ex diuersorū bonorū ꝓposita intentōe. aliq̄n etiā infirmari ⁊ egrotare incipit aīa in ꝓp̄e volūtatis abiectōe. Jam enī incedit tristis ⁊ turbulenta ꝓpter veterē delictorū ꝑpetratōz: ꝑ tēporis omissiōe: ꝑ hominū adhuc in mundo mūdialiter viuentiū societate ⁊ cōuersatiōe. Jam paulatim g̅ue ⁊ tediosum incipit esse omne qd̄ foris est. et foris cernit̄ qd̄ intus ꝑcipitur ⁊ audit̄. O felix cōceptus quē talis sequit̄ mūdi cōtempt⁹: ⁊ celestiū opationū appetit⁹. Jā q̄uis adhuc modico gustato sp̄ū desipit caro cum gemitu. Jā anima cū maria mōtana ascēdere incipit. post talēq; cōceptū fastidiunt̄ terrena. desiderant̄ celestia ⁊ eterna. Jā fugere incipit societatē illorū q̄ terrena sapiunt. et appetit familiaritatē eorū q̄ celestia concupiscūt. Jā incipit aīa cū maria ministrare elizabeth. h̄ est illis q̄s diuīa gr̄a amplius ꝑ dilectōem inflāmat. Et hoc valde notabile multisq; necessariū est. q̄nto magis se a mūdo abstrahūt: tāto familiarius se bonis amicabiles ⁊ familiares reddūt. vt tanto ampli⁹ ip̄is malorū ꝯsortiū desipiat. q̄nto dulci⁹ bonorū ⁊ sp̄ualiū honesta cōuersatio eorū affectū afficit ⁊ inflammat. Quia ꝭm btm̄ Gre. q̄ sctō viro adheret: accidit vt ex ei⁹ assiduitate visiōis: vsu locutōnis: exēplo ꝯuersatōis accendat̄ in amore veritatis: pctōrū tenebras fugiat: amore diuine lucis inardescat. Vn̄ Isid. Bonorū societatē require. Accidit enī vt

si fueris soci⁹ cõuersatõis: eris ⁊ soci⁹ virtutũ. Nec cogitet fidelis aĩa q̃s casta: q̃s sãcta: q̃s deuota fuerint ullaq; sanctaq; colloq̃a. q̃s diuĩa salutifera ꝓsilia: q̃s mirãde sãctitatis mutue societatis opa. dum vnaq̃ q̃s aliã verbo ⁊ exẽplo ꝓuocabat ad meliora. Sic tu o deuota aĩa facias. si te de spiritu sctõ ꝓcepisse noua celestis vite desideria sentias. fuge maloꝝ ꝓsortia. ascẽde cũ maria. quere viroꝝ spũaliũ cõsilia. imitari stude pfectoꝝ vestigia. contemplare bonoꝝ verba opera pariter ⁊ exẽpla. fuge puersoꝝ venenosa cõsilia: que sp̃ querere q̃runt: impedire appetunt: lacerare nõ desistunt: noua sctĩspũs inspirata desideria: ⁊ sepe sub specie bone ⁊ pietatis virus infũdunt impie tepiditatis. dicentes. Nimis magnũ est qđ incipis. nimis arduũ qđ ꝓponis. intolerabile qđ facis. vires tibi nõ suppetũt. virtutes naturales deficiũt. caput ꝓfundit. oculi destruunt. infirmitates diuersimode nutriũt: ptisis: paralysis: calculus ⁊ vertigo capitis. oculoꝝ caligo: sẽ suum hebetudo. rõis obnubilatio: viriuꝫ destructio. his omnib⁹ subiacebis nisi ab inceptis abstineas: ⁊ ꝓmodo coꝛpali ampli⁹ intendas. statũ tuũ nõ decent talia. ꝓ hec diminuit honoꝛ tu⁹ ⁊ reuerẽtia. Uides q̃ iã factus est magister disciplie ⁊ medicus coꝛpis q̃ nec moꝛes ꝓpos ꝓponere nouit: nec curare ꝓpam infirmitatẽ mẽtis. Heu heu q̃t ⁊ q̃ntos maledicta mũdialiũ consilia supplãtauerũt. ⁊ cõceptũ in eis ꝓ spm̃ sanctũ dei filiũ extinxerũt. Nec ẽ illa potio misera ⁊ moꝛtifera: psuasio diaboli ca: que in multis spũalẽ ꝓceptũ impedit. in pleriscq̃ ꝓceptũ iam ꝓ ꝓpositũ formatum: vel ꝓ votũ iam pfectũ interficit ⁊ extinguit. Sed sunt et aliq̃ q̃ vident ⁊ forte sunt boni ⁊ religiosi: sed tñ salua eoꝝ reuerentia nimis timidi: nõ attendẽtes nõ duꝫ abbꝛeuiatã manũ dñi vt saluare nequeat. nec cõsiderãtes nondũ diminutã pietatez altissimi q̃n iuuare valeat. habẽtes zelum dei. sed nõ ẽm scientiã. dũ ex ꝓpassiõe coꝛpalis afflictõis. vel forte ex timoꝛe naturalis defectiõis: dũ alios vidẽt virilit agere: qđ ipi iaꝫ dudũ bonũ ⁊ sanctũ iudicabãt. ⁊ tñ nõ audebãt inchoare: retrahũt homines ab opib⁹ pfectõis. Dissuadent ea q̃ excedunt statũ vite ꝓmunis. destruũt sancta cõsilia diuine inspiratõis. q̃uoꝝ consilia ratõne vite quãto magis sunt auctẽtica: tanto magis inueniunt piculosa. Ollũ dicũt ⁊ multũ callide ex antiqui hostis adinuentõe obũciũt. Si talia vel talia feceris sanctus et bonus religiosus ⁊ deuot⁹ iudicaberis. Et cũ in te nondũ sit qđ esse ab alĩs putaris: in ꝓspectu summi iudicis tua magna grauia ⁊ hoꝛrẽda peccata ꝓgnoscẽtis: re⁹ eris ⁊ amittis meritũ opis: ⁊ simulatoꝛ et hypocrita reputaberis. Talia ⁊ similia exercitia dicũt debẽt esse illoꝝ q̃ nihil mali fecerũt. q̃ sancte ⁊ innocẽter vixerunt: q̃ omnia ꝓpter deũ dimiserũt. q̃ toto tꝑe vite sue deo pfecte adheserũt. Sed et hos deo deuota ⁊ dilecta aĩa deuita: monitem ascẽde cũ maria. Paulus nõ sine peccatis vixerat: nõ diu deo seruierat q̃n interciũ celũ rapiebat: ⁊ dñm facie ad faciez cõtẽplabat. Maria magdalena tota supba: tota ambitiosa: tota mũdanis vanitatib⁹ intenta. carnis cupiditatib⁹ dedita. ñ lõge post ad pedes iesu inter apl'os sctõs sedit. Et cũ intentõe deuota doctrinã pfectõis audiuit. Prima oĩm in modico tꝑe videre deũ meruit: alĩsq̃ verba veritatis ꝓstanter ꝓposuit. Non enĩ est psonaꝝ de⁹ acceptoꝛ: nõ pensat nobilitatẽ generis. nõ diuturnitatẽ tꝑis: nõ multitudinem opis. sed feruoꝛẽ amplioꝛẽ ⁊ charitatẽ maioꝛem deuote mentis. Nõ enĩ pẽsat q̃lis aliquando fuisti: sed q̃lis esse amodo cepisti. Uñ taliter ꝓsulentiũ cõsilia essent multũ tꝑe hẽsibilia si nõ excusarent simplicitate. licꝫ nõ approbanda. Tu ergo o anima diuio semine grauida: fuge indocta cõsilia: si nõ habes oculos lynceos: noli abũcere hũanos. meli⁹ est partẽ habere q̃s toto carere: malũ est pdere ꝓpter pdidisse. ⁊ stultuꝫ est nolle ꝓficere ꝓpter õfecisse. si nõ potes saluari ꝓ innocẽtiã: studeas saluari ꝓ penitẽtiam. si nõ potes esse Katherina vel cecilia nõ cõtẽnas esse maria magdalena vl' egyptiaca. Si pdidisti iuuẽtutẽ: noli amittere senectutẽ. si vixisti in maris fluctib⁹: moriaris in litoꝛis sinib⁹. Igit si te sentis sctõ ꝓposito dei dulcissimũ filiũ iesum cõcepisse: pdicta venena moꝛtifera fuge: et festina desideria ⁊ affecta moꝛe parturiẽtis feliciter ad partũ pueniꝛe. Sed norandũ est ꝙ beata virgo nõ statim post conceptionem

pepit filiū. sed decursis nouē mēsibꝫ genuit christū qđ nō vacat a mysterio .qz non est omni spūi credendū. Sed o aīa deuota: qñ nouis illustratiōibꝫ vel reuelatiōibꝫ illustraris vel illumīaris insolitis inspiratibꝫ: magne pfectōis ꝓpositis intrinsecus inflāmaris: nō statim de tuo cōsilio ad opus ꝓpera. sed bene tecū ⁊ cū bonis ⁊ potissime cū illis q̄ in talibꝫ sunt expti deliberā. vtrū que inspirata sunt liceant: deceant: ⁊ expediant. vtꝫ dictis ꝓphetaꝝ sint consona. vtꝫ doctrinis apl'oꝝ ⁊ sanctorū doctoꝝ aliqualiter sint ꝓtraria. ⁊ etiā. vtꝫ exēplis sanctoꝝ sint sil'ia vel dissil'ia. ⁊ ad opus festina. vel statim absoluas te ab his in tua ꝓsciētia. qz piculosuz est tales inspiratōes diu ⁊ frēqnter in mente ꝓcipe. ⁊ tñ ad effectū boni opis modicū vel nihil ꝓperare.

Secūda sollēnitas

de natiuitate pueri iesu.

Secūdo igit attēde ⁊ ꝓsidera' q̄liť bñdictus dei filiꝰ spūaliter nascatur in mēte. Nascit enī cū post sanū cōsiliū. post discussum sufficiēter negociū. post inuocatū diuinū patrocinium: sanctū ꝓpositū ꝓducit ad effectū. cū iā anima incipit agere: opē pficere: qđ diu ptractauit in mēte. cū iam incipit virilit agere qđ iā dudū ꝓponebat pficere. sed tñ sp formidabat īchoare. qz timebat deficere. In ista btissima natiuitate angeli iubilāt. deū gl'ificant. pacē ꝓdicant. Quia dū qđ diu mente ꝓceptum est ad effectū boni opis ꝓducit: paz interioz reformat. Nō enī in regno aīe paz diuīa bene gerit: qñ caro spūi ⁊ spūs carni reluctat. qñ spūs solitudinē: ⁊ caro affectat multitudinē. qñ spūs christus: ⁊ carnem mūd' . qñ spiritꝰ q̄rit q̄etez contēplatōis cū deo: ⁊ caro appetit bonorem ꝓlatōis in seculo. Ecōtra postq̄ caro spūi subiugat. postq̄ bonū opus qđ diu ꝓ carnem est impeditū ꝓducit ad effectuz. paz ⁊ exultatio interioz reformat. In ista natiuitate nō audit clamoz lamentabil'. nō sentit doloz lachrymabil'. nō ꝓcipit cruciatus miserabilis. sed āmiratio de integritate. exultatio de nouitate. dei gl'ificatio ō strēnuitate. O q̄ beata natiuitas: quā tāta sequitur angeloꝝ ⁊ boīm iocūditas. O igit q̄ dulce ⁊ delectabile esset natūrā operari si īsania nos ꝓmitteret. qua sanata tātim naturalibꝫ gratia arridet. iā experit q̄ vez est illud euangelicū dictū. Tollite iugum meū sup vos. ⁊ discite a me qz mitis sum ⁊ hūilis corde. ⁊ inuenietis req̄em animabꝫ vestris. Jugū enī meū suaue est: ⁊ onus meū leue. Sz notādū est hic o aīa deuota si te hec iocūda delectet natiuitas. debes esse ꝓmo maria. Nam maria interp̄ tat amaz mare: illumīatrix: ⁊ dña. Esto g amaz mare ꝓ lachrymosam ꝓtritiōem. vt ꝓ peccatis ꝓmissis amarissime doleas: vt de bonis omissis ꝓfundissime īgemiscas. de diebꝫ neglectis ⁊ pditis incessanter te affligas. Esto scđo illumīatrix ꝓ honestam cōuersatōem: ꝓ virtuosam opatōem: ⁊ studiosam alioꝝ in bono informatōem. Esto tercio dña sensuū. carnaliū ꝓcupiscētiaꝝ. oīm operatōnū tuaꝝ: ⁊ oēs actōes fm rectū dictamen rōis facias: ⁊ in oīmibꝫ tuaz salutē ⁊ ꝓximi edificatōem: diuinā laudē ⁊ gl'iam appetas ⁊ req̄ras. Hec est illa felix maria q̄ ꝓ peccatis ꝓpetratis dolet ⁊ īgemiscit. que virtutibꝫ fulget ⁊ clarescit. q̄ carnalibꝫ delectatōnibꝫ dominat. Ab ista maria iesus christꝰ cū gaudio: sine doloze: absq̄ labore spūaliter nasci nō dedignat. ꝓ hāc felicē natiuitatē cognoscit ⁊ gustat q̄ suauis est dñs iesus. Reuera suauis est: qñ nutrit sanctis meditatōibꝫ. qñ balneat deotis ⁊ calidis lachrymaz fontibꝫ. qñ inuoluit castis desideriozꝝ velaminibꝫ: portat sancte dilectōis in amplexibꝫ. oscula crebris deuotiōis affectibꝫ. ⁊ ꝓfouet in interioris mentis sinibꝫ. Nō enī ad h̄ nascitur vt abiciat: sed vt cū summa diligētia more regaliū īfantiū custodiat. Hic nota fidelis anima: q̄ in te ꝓtingūt illa signa spūaliter que in christi natiuitate ꝓtigerūt visibiliter. Multis enī signis ⁊ ꝓdigijs fm doctoꝝ sentētiā ⁊ doctrinā est illa benedicta natiuitas ꝓbata. Nā in ciuitate romana muri tēpli pacis fundit' corruerūt. Sodomite ī toto orbe morte subitanea interierūt. Vinee engaddi illa nocte florzuerūt ⁊ fructū balsami ꝓtulerūt. Fōs aque mutat' est in fontē olei ⁊ fluxit vsq̄ ī tyberim: ⁊ manauit tota nocte illa. Stella magna apparuit que formā pulcri pueri habuit. ⁊ in capite crux splēdebat. Tres

soles apparuerũt in oriẽte: et paulatim in vnũ corp⁹ solare sunt redacti. In die media circulus aure⁹ apparuit circa solez. ⁊ in medio circuli virgo pulcerrima pueruz gestans in gremio. Et q̃d plura? Istã natiuitatẽ btissimã angeli mirabiliter p̃dicabant: pastores nũciabant: animalia bruta cognoscebãt. Ecce iã vidisti q̃libus signis ⁊ ꝓdigijs est visibiliť mõstrata natiuitas saluatoris. Sed iã aduerte diligẽter fidel' aĩa que cupis esse iesu mater ex gr̃a. vtꝝ in te spũaliter ĩnouata sint hec signa: ĩmutata mirabilia: vt sic possis aliqualiter certificari de hac natiuitate salutifera. Aduerte diligẽter: cõsidera freq̃nter an aliquid ĩ te corruerit. Templũ h̃ est appetitus vane ambitõis et sup̃bie: vtrũ ceciderit idoluz id ẽ affectus false possessionis ⁊ auaricie. Utrũ ne adhuc incurrũt sodomite. s. carnalis delectatõis ⁊ ꝯcupiscẽtie. Hec sunt quasi p̃ma signa istius natiuitatis salutifere: qñ iam aĩa se sentit euacuatã ab ambitõne ꝑ virtutẽ hũilitatis. alienatã ab auaricia ꝑ desideriũ pauꝑtatis. purgatã a macula luxurie ꝑ amorẽ castitatis. Post hec ꝯsidera cũ magna diligẽtia: vtrum adhuc floreat aliq̃d vinea balsami. i. mlt̃itudo sãctaꝝ affectõnum: vtrũ fluat fons olei. i. de tuo corde exeant opa misericordie. vtrum ille tres soles. i. tres theologice v̄tutes oriant̃ in oriente. i. in deuota mente. ⁊ vniant̃ inter se mutua federatõe. Uide etiã si stella noue claritatis. i. diuine cognitiõis adhuc aliq̃d fulgeat. Si circul⁹ aure⁹ iuxta solẽ. i. sancta affectio iuxta cognitõem appareat. Si virgo cũ puero illic sedeat. i. si oratio pura cũ deuotõe sincera in affectione ꝑmaneat. Post hec oĩa si adorẽt aĩalia. i. ꝑfecte obediat sensitiua. Si q̃runt reges. i. desiderijs ⁊ affectõib⁹ nouis ad iesum mouent̃ virtutes intellectuales. Si angeli. i. oẽs habitus virtuosi ꝑ mẽtis hilaritatẽ iubilẽt. ꝓpter mentis trãquillitatem pacẽ nunciẽt. ꝓpter cordis serenitatẽ iesum p̃dicent. Et postremo subtiliť considera si pastores. i. sancte meditatões paruulũ natũ iesum tibi datũ in p̃sepio inueniãt. Presepe est ꝯsciẽtia inferi⁹ clausa per ꝯtemptũ mundanorũ. supius apta ꝑ desideriũ eternorũ. Hic est loc⁹ req̃etiõis pauꝑis regis. Illic post natiuitatẽ a mr̃e reponiť: ibi a pastorib⁹ inueniť. O felix presepe que cõtines? Regẽ gl̃ie in te inuenio vt iumentũ: ⁊ refectoriũ ãgelorũ. de te pascũtur bruta animalia. ⁊ reficiť anima deuota: te licet improp̃e tamẽ felicẽ predico. sꝫ multo feliciorẽ dico deuotã ꝯscientiaz: que nõ est id quod tu ꝑ essentiã. Sed tamen cõtinet spũaliter quod tu cõtinebas corporaliter.

Tercia sollennitas

de impositõne nomĩs pueri iesu.

Tercio cõsiderandũ q̃liter ille beatissimus infantul⁹ spũaliter nat⁹ sit nominand⁹. Et puto ꝙ nõ potest noĩari congruẽti⁹ q̃ꝫ iesus. qꝛ scriptuz est. Uocatũ est nomẽ eius iesus: qd̃ vocatum est ab angelo pri⁹ q̃ꝫ ꝯciꝑeť in vtero. Hoc est nomẽ sacratissimũ a ꝓphetis ꝓphetatũ. hoc est nomẽ virtuosum: gratiosum: gaudiosuz: deliciosuz: gloriosũ. Uirtuosum: qꝛ supat hostes: cõgregat ciues: repat vires: reuocat mẽtes. Gratiosum qꝛ in ip̃o habem⁹ fidei fundamentũ: spei firmamentũ: charitatis augmentuz: iusticie ꝯplementũ. Gaudiosum: qꝛ iubil⁹ in corde: melos in aure: mel in ore: splẽdor ĩ mẽte. Nomen vtiq̃ꝫ deliciosum: qd̃ pascit cogitatũ: lenit ꝓlatum: vngit inuocatũ: reficit scriptũ: instruit lectũ. Nomen reuera gloriosum: qd̃ dedit cecis visuz: surdis auditũ. sermonẽ mutis: vitã mortuis: ⁊ gressum claudis. O nomen benedictũ qd̃ ostẽdit tantũ virtutũ effectũ. O aĩa siue scribas siue legas: siue doceas: siue aliud qd̃cunq̃ꝫ opis facias: nihil tibi sapiat: nihil tibi placeat nisi iesus. Nomina igiť tuum infantulũ in te spũaliter genitũ iesus. Habeat sibi ꝙ nomĩať dei filius: splẽdor glorie. imago substãtie: verbum patris: virt⁹ omnipotẽtis: heres vniuersoꝝ: rex regũ: dñs dñoꝝ. Habeat sibi ꝙ diciť christ⁹. i. vnctus. et bene: qꝛ in ꝓphetam: vt claruit in doctrine eruditõe. in pugilem: sicut patuit in diaboli debellatõe. in sacerdotẽ: sicut ostendit in patris recõciliatõe. in regẽ: sicut mõstrabit in p̃miorũ retributõe. Habeat hec omnia sibi cũ suis btis cõmunia Sit tm̃ tibi iesus. i. saluator in hui⁹ vite incolatu ⁊ miseria. Saluet inq̃ꝫ te a mũdi vanitate q̃ te ĩpugnat. a demõis falsitate

que infestat.a carnali fragilitate q̃ te cruci at. Clama deuota inter tot huius vite fla gella. O iesu saluator mũdi salua nos:q̃ p crucẽ et sanguinẽ redemisti nos. salua in q̃ dulcissime saluator cõfortando debilẽ: cõsolando flebilẽ:adiuuando fragilẽ: con solidando instabilẽ. Sed heu vnũ est qđ cũ fletu referã:quod nõ vacat a mysterio. q̃ nõ statim vt nascit:circũcidit ꝛ nomina tur: sed ꝑm legez dies octaua expectatur. Puto q̃ p septenariũ q̃ in octenario inclu dit:vniuersitas diuinaꝝ ꝛ moraliũ ꝟtutũ cũ vnitate ꝛ vinculo pacis figurat. Quia postq̃ oĩa p fortitudinẽ aduersa tolera nit.p iusticiã miseros ꝛ egẽtes sustentauit. p tẽperantiã cõcupiscẽtias sũpauit.p pru dentiã mundi ꝛ antiq̃ hostis insidias de clinauit. Adhuc postq̃ p fidem deuz oĩm creatorẽ intellexit.p spem ĩ eũ tanq̃ remu neratorẽ in omnib operib suis aspexit:p charitatẽ eũ tanq̃ omniũ bonorũ largito rem toto corde dilexit. Et demũ die octa uo circũcisis ab aĩa omnib phantasticis imaginatõib:omnib vanis ꝛ inutilib co gitatõib:pacatis omnib aĩe motib ꝛ in ordinatis affectõib:p exercitiũ cõtempla tõis in dño dulciter reqescit. Tunc puer noiat. tunc dulce nomen iesus imponit. tũc eius dulcedo sentit ꝛ gustat.tunc erpi tur virtutẽ:tũc ꝓcipit iocunditatẽ. O q̃n tam sepi⁹ sensit dulcedinẽ post illam bea tam nomis impositõem illa felix mr̃ na turalis:et vera mater spiritualis: ꝟgo ma ria .quando ꝓcepit in h̃ nomine demonia eĳci.cecos illumĩari.infirmos curari: mor tuos suscitari:miracla cumulari. Sic cer te tu o anima mater spũalis :merito debes gaudere et exultare: q̃n tu ꝓcipis in te ꝛ in alĳs:q̃ tuus bñdictus filius iesus demo nes fugat in peccati dimissiõe .cecos illu minat in vere cognitõnis infusione .mor tuos suscitat in gratie collatiõe.infirmos curat:claudos sanat :paraliticos ꝛ cõtra ctos rectificat in spirituali confortatõe:ut iam efficiant fortes ꝛ viriles p gr̃am: qui ꝓus erant debiles ꝛ infirmi p culpam. O q̃ felix ꝛ beatũ nomẽ :quod tantã meruit habere virtutem et efficaciam .Aliquan do letificat.aliquãdo vsq̃ mentis ebrieta tem infundit:et suam dulcedinem com municat.

Quarta sollẽnitas

215

de magoꝝ adoratõe.

Quarta sollẽnitas que cõsistit ĩ ma goꝝ adoratõe. Postq̃ etiam ani ma istũ dulcissimũ puerꝝ p gratiã spiritualiter cõcepit: pepit: ꝛ nominauit. tres reges.i.tres anime vires:que bñ re ges dicunt:que iã carni ꝓncipant: sensib dominant. in solis diuinis studĳs sic de cet vere reges occupant.puerꝝ iã p effect⁹ multiplices eis reuelatũ in ciuitate regia: hoc est:in toti⁹ mũdi machina estimãt esse querendũ. Querũt igit meditatõib. req̃ runt affectõibus:interrogãt deuotis cogi tatõibus.vbi est qui nat⁹ est: Vidim⁹ stel lam eius in oriente. vidim⁹ claritatẽ eius fulgentẽ in deuota mẽte .vidimus splen dorem eius radiantẽ in intimis aĩe. Audi uimus ei⁹ vocem que est dulcissima. Gu stauim⁹ ei⁹ dulcedinẽ que est suauissima. Percepimus ei⁹ odorẽ suauissimũ. Exp ti sumus ei⁹ amplexũ delicioſissimũ. Jaz herodes redde respõsum.ostẽde dilectuz. mõstra infantulũ desideratũ. Propter tu am gl̃iam videndã nõ venimus .ꝑpter tu am gr̃az obtinendã nõ ꝑperauim⁹. .ꝑpter tuam maiestatẽ adorandã nõ festinauim⁹. Tua enĩ gratia ĩpius est factura .tua ma iestas ĩpius creatura .tua iocũditas sua ẽ potentia.tua opulentia ĩpius vmbra .tua nobilitas:tua magnificẽtia est sue infinite bonitatis ꝛ nobilitatis modica scintilla. In te inuenim⁹ q̃ ipm cognoscim⁹: amam⁹ et desideramus.nõ in quo reqescere debea mus. Tuus honor ꝛ decus est sui decor nutus. Dic igit ne ꝓtrahas :vbi est q̃ nat⁹ est: Vbi est ergo lõgitudo breuis. magni tudo leuis:altitudo subdita :latitudo an gusta: Vbi lux lucẽs:aqua sitiẽs.panis e suriens: Dic nobis vbi potẽtia regit.sapi entia instruit.virtus sustentat:verbũ pris lactatur: Dic nobis vbi eternus dei fili⁹ infans ĩueniet: Vbi splendor paterne glo rie pannis inuolutus cernit: Vbi audie mus in cunabulis vagientẽ q̃ est miserꝝ cõsolatio: Vbi videbimus inter brachia infantulũ baiulatũ: qui est angelorũ ꝛ ho minũ:celorũ ꝛ creaturaꝝ omniũ cõserua tor ꝛ solidatio: Hunc desideram⁹: hũc q̃ rimus. O dulcissime o amãtissime puer

eterne:infās antique:quādo te videbim⁹: quādo te inueniem⁹:quando ante faciē tuam apparebim⁹? Tedet gaudere sine te. delectat gaudere tecū ꝛ flere tecū. Omne quod tibi est aduersuz:nobis est molestū. tuū beneplacitū est nostrū indeficiēs gaudium ꝛ desideriuz. O si tam dulce est flere de te:cqz dulce erit gaudere de te? Ubi ergo es quē querimus? Ubi es quē in oībus ꝛ pre oīb⁹ desideram⁹ ꝛ affectam⁹? Ubi es qui natus es rex iudeoꝝ. lex deuotorū:dux miserorū. lux cecorum: vita morientiū:salus eterna eternaliter viuentiuz? Et sequit̄ respōsio cōueniēs. In bethleez iude. Bethleem domus panis. Juda cōfitens interptat̄. Jbi enim christ⁹ inuenit̄ vbi post confessionē criminū:panis celestis vite.i.doctrina euāgelica audit̄:ruminat̄: ꝛ deuota mente retinet̄:vt opere impleat̄:ꝛ alīs adimplenda ꝓponat̄. Jbi puer iesus cum maria matre inuenit̄:vbi post lachrymosam contritōem:post fructuosam confessionē:dulcedo celestis cōsolatōis aliqñ inter abundātissimas lachrymas degustatur.cum oratio quē pene desperātez inuenit:gaudentē ꝛ de venia presumentē derelinquit. O felix maria a qua iesus ꝯcipit̄. de qua iesus nascit̄: ꝛ cū qua tam dulciter ꝛ gaudenter iesus inuenit̄. Sed notandū est hic qꝛ iesus quesit⁹ legit̄ a regib⁹: et hoc vt ipm cum oīi reuerētia adorarent. Al doctoribꝫ:vt ab ipo veritatis documēta cū summa diligētia audirēt. Al spōsa vt sue suauitatis dulcedinē ꝓ secreta colloqa degustaret. Al maria matre:vt ipm ꝓdituz repiret:ꝛ ab ea se ampli⁹ nō alienaret. Sic vos o reges:hoc est.deuote anīe vires naturales: querite cū regib⁹ terrenis vt adoretis:munera offeratis. Adorate cū reuerentia:qz creator ꝛ redēptor ꝛ remuneratoz. Creator in naturalis vite formatōne. redemptor in spūalis vite reformatōe. remuneratoz in eterne vite collatōe. O vos reges adorate cū reuerētia:qz rex potentissimus. Adorate cū decētia.quia magister sapientissim⁹. Adorate cū leticia:qz princeps liberalissimus. Adorate inqz gaudēter:quia est dux equitatis. Adorate decenter:quia est lux veritatis. Adorate feruenter:qz est fax charitatis. Nec sufficiat vobis oratio:nisi cōcomitet̄ oblatio. Offerte inqz aurū dilectiōis ardentissime. Offerte thus contēplatiōis deuotissime. Offerte myrrhā contritōis amarissime. Aurū dilectōnis ꝓpter bona collata. Thus deuotōnis ꝓpter gaudia ꝓparata. Myrrhā cōtritōnis ꝓpter peccata ꝓpetrata. Aurum offerte eterne diuinitati. Thus anime sanctitati. Myrrhaz corporis passibilitati. Querite etiā o reges cū doctoribꝫ: vt vobis pandet secreta sue inscrutabilis sapiētie: vt ostendat magnalia sue ammirabil̄ potētie. vt vos doceat beneplacita sue voluntatis ꝛ cōplacentie. Querite inqz cum reuerētia:quomodo oīa tam potēter de nihilo creauerit.quō cuncta tā sapienter ī vniuerso ordinauerit.quō singula tā clemēter suo inestimabili bono decorauerit. Querite humiliter si homini fas est ī hac vita inuestigare qualiter ille tres ꝓsone coequales ꝛ coeterne subsistāt in vna ꝛ indiuidua substantia. ꝛ hoc in trinitate beatissima. Qualiter ille tres substātie videlicet carnis et anime ꝛ deitatis ꝙueniant ī vna ꝓsona.et hoc in christi incarnatōne sacratissima. Qualiter ab eterno pater a nullo. filius a patre solo:spūssanctus ab vtroqz. Jpe quē queris doctor est ꝛ cognitor oīs veritatis.a quo omnis veritas principaliter querit̄. Post quē veritas exemplarit̄ ꝓducitur. Ad quem oīis veritas finalit̄ reducit̄ ꝛ ordinat̄. Jpe est doctor qui docet omnē veritatē. Ueritatē vite:quam in multis destruxit lutosa gulositas. veritatez doctrine:quā heu in plerisqz excecauit voluptuosa vanitas. veritatē iusticie:quā effugauit piculosa auiditas. Querite ergo vos reges deuoti iesū:vt vos doceat omnem veritatem. Ueritatē vite:vt sciatis qualiter vosipos vtiliter regere debeatis. Ueritatē doctrine:vt cognoscatis qualiter subiectos laudabiliter dirigatis. Ueritatē iusticie: vt intelligatis qualiter deo seruiliter seruiatis. Querite etiā iesum aliquando cū sponsa dilectissima in orto deliciarū:vbi deambulat cū adolescentulis: vbi lilia colligit cū virginibus:vbi comedit fructus pomorū suorū cum iuuencul̄. Querite in cella vinaria:vbi cenam suaz ꝓparauit.ad quā suas specialissimas amicas (que sequūt̄ eū quocunqz ierit) tm̄ inuitauit.vbi ꝑciget se ꝛ faciet eas discūbere

ꝛ transiẽs ꝑsonaliter ministrat eis. vbi am
ministrat fercula varia de pinguedine sue
eterne nobilissime ꝛ secretissime diuinita/
tis. vbi ꝓpinat pocula sue dulcissime et
castissime humanitatis. Certe illic bibũt
amice: sed inebriant̃ charissime. Querite
tandem in cubiculo: vbi requiescit cũ spõ
sa inter amplexus et oscula. vbi cubat in
meridie quando splẽdor eterne veritatis
tam luculenter lucet. ardor superne chari
tatis tam dulciter ardet. Ibi instillat au/
ribus sponse secretissima sue profunde et
inscrutabilis sapientie. Ibi donat altissi/
ma munera sue summe ꝛ incomparabilis
magnificentie. Ibi iocatur. ibi blanditur.
ibi cõsolatur. ibi dilectam alloquit̃ dicẽs.
Pete quod vis: ꝛ dabitur tibi. O q̃ feli/
ces: qui iesum ĩ hoc cubiculo secretissimo
inueniunt. qui hoc cubiculũ intrare pre/
sumunt. O q̃ pauci eum in orto deliciarꝝ
inueniũt. sed pauciores in cella vinaria re
periunt. paucissimi vero nõ nisi secretissi/
mi amici cubiculũ intrare ꝑsumũt. Quia
scriptum est. Adiuro vos filie hierusalez:
ne suscitetꝫ neq; euigilare faciatis dilectã:
donec ipa velit. Unde sufficiat vos o re/
ges qui adhuc terrena sapitis. qui adhuc
temporalia disponitis: ꝙ iesum aliquan/
do post diligentẽ inquisitõnem in prese/
pio inueniatꝫ. Uestra enim consciẽtia ad/
huc forte nõ est facta ortus deliciarũ. vbi
florent sancte meditatiões: redolent virtu
ose operatõnes: vbi vigent deliciose affe/
ctões. Nec forte minus ꝑfecte dici potest
cella vinaria: vbi illa celestia fercula odo/
rantur: illa vina angelica gustant̃: quibus
amici aliquãdo hic in terris consolantur.
Sed heu minime, vt timeo dici potest cu
biculum omnibus creaturis absconditũ:
soli sponso preparatũ stratũ et ornatum:
vbi sponsus cum sponsa: dilectus cum di
lecta requiescit inter secreta ꝛ indicibilia
sui familiaris oscula. vbi sepe audiunt̃ ta
lia ꝛ tam archana. que quidẽ intelligũtur:
sed non dicunt̃. quia forte vel exprimi ne/
queunt: vel ab hominibꝫ ꝑm hominẽ viuẽ
tibus percipi nunq̃ possunt. Si tamẽ ex
abũdantia diuine pietatis aliquãdo ip̃m
post fletuꝫ et planctũ: post luctum ꝛ gemi
tum. post positũ seculare negociũ ad mo
dicum vidistis in orto deliciarũ: vel forte
quod magis verum est ante fores adhuc
vobis clausas per foramen inspexistis in
cellam vinariam. ꝛ vidistis sponsum orna
tum et succinctũ: transeuntẽ: ministrantẽ:
propinantẽ suis amicis varia fercula ꝛ vi
na deliciaruꝫ: et statim ignota ꝛ incogni/
ta. nec adhuc ad talia admittenda: per ia/
nitores expulsi ꝛ repulsi fuistis. ꝛ iterato
heu ad solita ꝛ mundana redijstis. Sed
tamen post hoc ad cor reuersi: non imme/
mores illiꝰ iocunde societatis: quam gau
dio cordis in orto deliciarum aspexistis.
Necnon et illius beatissime iocunditatis
et sollẽnitatis quam desolatã per rimulaꝫ
inspexistis. de qua nescio quale solacium:
sed tamen tale quod exuperat omneꝫ sen/
sum: et omne huius mundi conuiuiũ per
spiramentũ modicũ sensistis. Tunc cum
maria matre iesum perditũ cum dolore et
merore querite. Currite cũ planctu et ge
mitu post iesum querendũ. Querite tunc
ꝛ flentes dicite. O quãdo te inueniemus
consolatorẽ quem expectamus? Quando
te inueniemus gaudiũ nostrũ quod desi/
deramus? O si anima nostra adhuc redi/
re semel valeat: ꝛ si nõ ad amplexꝰ ꝛ oscu
la: saltem vbi redolet ortus deliciarũ: ꝛ su/
auissime fragrat cella vinaria. Jaꝫ anima
per teip̃am quere dilectum tuũ quem con
cepisti: tuꝰ est filius quem genuisti. ꝛ qua/
re dimisisti a quo tot ꝛ tam insolita gau/
dia suscepisti. O vos reges inclyti: vos
principes ꝛ defensores ꝛ cooꝑatores mei
Uos hactenus quesiuistis vt regem qui
vos sua gratia coronaret. vt doctorẽ qui
vos sua sapientia illustraret. vt consolato
rem qui sua clementia vos reficeret. Nũc
suꝑest vt ego queram filium quem perdi/
di dilectũ. quem amisi amantissimũ iesum
meum. quem heu infelix et misera in tem
plo dimisi: postq̃ denuo ad vana et falsa
et inania me conuerti. Heu me derelictaꝫ
ꝛ desolatam ꝛ omni ignominia plenam re
liquit. Quare suis consilijs nõ acquieui?
Quare in suis monitis nõ ꝑmansi? Quã/
diu suam ꝑsentiam per verã solatõneꝫ sen
si: affuit mihi omnis boni abũdantia. q̃/
diu ipsum habui omnibus bonis abun/
daui. Sed heu q̃ infelix et q̃ miserabilis:
propter paupertatẽ amisi diuitias. ꝓpt̃
asperitatẽ postposui delicias: ꝓpt̃ curã et

sollicitudinē dereliqui quietem magnam et spiritus dulcedinē: ppter alienū neglexi meipm, ppter hominē regendum perdidi deum meū: dilectū meū: consolatorē meū: dulcissimū iesum filiū meū. Quid ergo faciam: quo vadā: vbi querā. vt iterato ipm inueniam. Aliquoties ppter pdicta ipsū amisi. sed denuo adiuuāte ⁊ reuelante clementissimo patre misericordiaꝝ deo. ī cuius vinea laboro. cui⁹ voluntati de consilio maiorū deseruio. ad cuius gloriā ampliandā me dulcis iesu solacijs per occupatōnem cordis sepius priuo. ppter cui⁹ honorem cōseruandū varijs tribulatōibꝫ me expono. ipo ex solita pietate auxiliāte: perditū cum ingēti cordis gaudio post varios singultus ⁊ gemitus etiā inter abundantissimas lachrymas repperi ⁊ inueni. O vtinam ipm adhuc semel taliter inuenirem. puro ⁊ ampli⁹ nō dimitterem: sed totis viribꝫ retinerē. Quid ergo faciā? Surgam ⁊ querā quem diligit anīa mea: post cꝫ occupatōnes ⁊ sollicitudines dimittā: ad orandū me conferā. Et si hec non sufficiunt: inter cognatos ⁊ notos. ī. spirituales et deuotos ipm querā. Ipi sunt in q̄ bus habitat. ipi sunt cū quibus morat̄ quādo ab alijs amittit̄. Hi sunt cum q̄bꝫ tanꝫ in solitudie latitat: quādo ipm a me miser strepitus cogitatōnū fluctuantiū fugat. Heu quādo illis similis fui: tūc habui. tūc tenui. tūc amplexatus ⁊ osculat⁹ fui iesum: quē nunc curis distracta: sollicitudin bꝫ occupata ⁊ afflicta lamētabiliter amisi. Dicite ergo o vos religiosi: vos abstracti. vos solis diuinis meditatiōibꝫ dediti: num quē diligit anima mea vidistis? Certe scio ⁊ habetis: scio ⁊ bene scitis. quia sentitis ⁊ gaudetis. Reddite g̃ in charitate quod nō amittitis: cōmunicate q̄ nō dimittitis. Et si in me ppter distractionem ad horaꝝ feruor dilectōis tepuit: habitus tñ dilectōnis vt spero non cessauit. Et si ppter occupatōnem familiarē dilecto allocutōeꝫ intermisi: a charitate tamē ipius nō recessi. Et si ppter primorū vel modicam edificatōem ipi tota mētis intētione nō adhesi: desideriū tamē reuertēdi in mente habui. Et reuera vt verū fatear: nō ad gloriā dico: sed tantū ad reuocandū ad dilectū perditū humiliter allego. non ppter meū lucrū: sed ppter suum consiliū: non ppter meaꝝ ambitōnem: sed propter suā eternā gloriā et honorē: non ppter prelatōnis laudem. sed ppter primorū salutē: curis ⁊ sollicitudinibꝫ dedita. Quare ergo propter hoc ⁊ pia intentōne etiā quasi ⁊ gemens facerē: dilecti psentia saltē aliquādo etsi raro consolari nō deberem. Non esset equum. sed si fas esset dicere iniustū ⁊ impium. quod pñs̄imus iesus non statuit. quod diuina lex nusq̄ approbauit. Sepe enim ppter amici voluntatē dulcis amici psentia intermittit̄: vt postmodū cum ampliori amborū iocūditate repareť. Sic et ego propter ipm aliquādo deseruī. Si ppter suā gloriaꝝ ampliandā: labores: persecutōnes: detractōnes: impugnationes sustinui. Si his omnibꝫ et his similibus etiam vsq̄ defectū repleta fui. et ad ipsum gemens et amens redeo: nūquid ipius solacio vt vl' modicū in tribulatōe r̄spirē carebo? Quid g̃ est. Dilect⁹ me⁹ loquit̄ mihi. Quid est quod ꝓ ipm in euangelio clamatur. Uenite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiā vos? Nū quid ego qui ppter honorē eius diei pondus et estus sustineo: saltem post laborem de micis que cadunt de mēsa dominorū suorū refici non debeo? Absit ergo ne solūmodo vobiscum o vos contemplatiui morabit̄ dilectus: et laborans agricola sit cōtemptus ⁊ abiectus. Oportet tamen sicut scriptura testat̄: laborantē agricolam aliquādo de fructibꝫ celestis patrie prelibare. ⁊ hoc ne deficiat in labore. Sic apostoli inter varia opprobria: martyres inter flagella: virgines inter cruciatus ⁊ verbera: senserunt dilecti solacia. Ibant gaudentes a cōspectu concilij: collaudantes ⁊ benedicētes dominū: quoniā digni habiti sunt pro nomine iesu contumelijs pati. Sic confessores et heremite: monachi et anachorete: post vigilias et ieiunia inter lachrymas et gemitus: senserunt diuina gaudia. Sic rectores: doctores: ⁊ ecclesiarum fideles prelati: postꝫ laboribꝫ et curis sunt extenuati: de benignitate dulcis iesu iporum pñs̄ime dulciter sunt corda refecti. Non enim maria iesum frequēter habuit sola. sed etiam a martha post predicatiōem hilariter ⁊ gaudenter receptus

fuit. Ego gl̃i dño confidẽs: ⁊ de diuĩa cle/mẽtia tã multipliciter ꝓbata ⁊ exempla/riter ostẽsa ꝑsumens. dulcissimũ iesum ali/qñ q̃ram cũ maria matre in tẽplo: aliqñ cũ sponsa in cubiculo. aliqñ cum discipul' in consistorio. aliqñ cũ regib' in diuersorio

Quinta sollennitas

de ꝑsentatõe pueri iesu in templũ

Quito ⁊ vltimo ꝓsideret fidel' aĩa qualiter nat⁹ paruul⁹ ꝑ diuersoꝝ opeꝝ ꝓsummatiõem: ⁊ nominat⁹ ꝑ celestiũ dulcedinũ degustatõem. ⁊ q̃situs ⁊ inuẽtus: adorat⁹ ⁊ honorat⁹: ꝑ spũalium muneꝝ ꝑsentatõem in templũ sit ꝑsentandus dño offerẽdus. ⁊ ꝫ ꝑ debitaꝝ gratia/rũ deuotã ⁊ hũilẽ actõem. Igit postq̃ fe/liꝫ anima mater iesu spũalis ꝑ ist⁹ benedi/cti filij cõceptõem purgata ꝑ penitentiaꝫ. postq̃ aliq̃liter iã post natiuitatẽ ꝓfortata ꝑ gr̃am. postq̃ etiã est iam ꝑ impositõem benedicti noĩs cõsolata medullit⁹. ⁊ tãdeꝫ in adoratõe cũ regib' est informata diuini/tus. q̃d aliud restat: nisi vt in celi scti hie/rusalem portet: et in tẽplũ diuinitatis ꝑ/sentet deus: dei et virginis fili⁹? Ascende igit spũalis maria: nõ iam in mõtana: sꝫ in celestis hierusalẽ habitacula btẽ trinitat⁹ ⁊ indiuidue vnitatis. Flecte hũiliter mẽ/tis genua in supne ciuitatis palacia. Ibi ante thronũ eternitatis deo patri filiũ tuũ rep̃senta: laudãdo: gl̃ificando ⁊ bñdicẽdo patrẽ ⁊ filiũ cũ sancto spũ. Lauda cũ iu/bilo deũ p̃em: ꝑ cui⁹ inspiratõem bonuꝫ ꝓpositũ concepisti. Glorifica cuꝫ gaudio deũ filiũ: ꝑ cui⁹ informatõem ꝯceptũ ꝓpo/situm ope ꝑfecisti. Benedic ⁊ sctifica san/ctũ spiritũ: ꝑ cui⁹ consolatõem in bono ex/ercitio hactenus ꝑstitisti. O aĩa deum pa/trẽ in omnib' donis suis ⁊ bonis tuis gl̃i/fica. q⁹ ipe est qui te de seculo ꝑ occultam inspiratõem euocauit: dicẽs. Reuertere re/uertere sunamitis: reuertete reuertere. De/um filiũ tuũ ĩ oĩb' factis tuis magnifica. Ipe enĩ est qui te de demonis seruitio per/secretã suã informatõem liberauit dicens. Tolle iugũ meũ sup te. Jugum demonis ab/ice. Jugũ suũ amarissimũ: iugũ meuꝫ suauissimũ. Jugũ suũ sequit cruciat⁹ eter/nus ⁊ tormenta. iugũ meũ sequit fructus suauissim⁹ ⁊ requies opulenta. Jugũ suũ si q̃ dulcedinẽ exhibet: falsa est ⁊ momen/tanea. s. dulcedo. iugũ meũ q̃ dulcedineꝫ ꝓfert ⁊ leticiã vera est ⁊ salutifera. Ipe su/os seruitores modicũ aliq̃ extollit vt ĩ ec/num ꝓfundat. Qui q̃t honorificat me sic ad momentũ hũiliat: vt eternaliter glorie/tur ⁊ regnet. Jsta fuit doctrina q̃ te dei fi/lius aliq̃ ꝑ se: aliq̃ ꝑ suos doctores ⁊ a/micos reformauit. a demõis falsa ꝑsasio/ne: a carnis ⁊ mũdi blãda deceptõe libera/uit. Deũ ⁊ spm̃ sanctũ sp bñdic ⁊ sanctifi/ca: qui te ꝑ suã consolatõeꝫ mellifluã ĩ bo/no ꝓfortauit. dicẽs. Venite ad me oẽs qui labo/ratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiã vos. Qualit enim o aĩa tenera ⁊ delicata: fragil' ⁊ infirma: delicijs mũdi assueta: gaudijs hui⁹ seculi tanq̃ fecib' vinarijs more por/coꝝ inebriata. q̃liter potuisses inter tot et tanta antiq̃ hostis retia. inter tot falsa cõ/silia. inter tã varia impedimẽta: inter tã i/numerabilia amicoꝝ cõsanguineoꝝ ⁊ alio/rũ ꝓpinquoꝝ a via moꝝ vulnerantiũ ia/cula ĩ bono ꝑstitisse. q̃liter potuisset tot funib' peccatoꝝ circũamplexa ĩ bono ꝓ/fecisse: si nõ spũssancti gr̃a fuisses miseri/corditer adiuta ⁊ sepi⁹ dulciter ꝓsolata et refecta? In ipm igit refunde oĩa opa tua: tibi nihil retine. Dic cũ pura ⁊ deuota mẽ/tis intentiõe. Oĩa opa mea opat⁹ es dñe. In ꝓspectu tuo nihil sum. nihil possum. de tuo munere est q̃ subsisto. sine te nihil agere possum. Tibi clemẽtissime p̃ mise/ricordiaꝝ q̃ tuũ est offero. tibi ꝓmẽdo: ti/bi ꝓmitto me indignã ⁊ ingratã oĩb' do/nis tuis ꝑ te mihi collatis hũiliter recog/sco. Tibi laus: tibi gl̃ia: tibi gr̃aꝝ actio: o btissime p̃ maiestas eterna. q⁹ me ꝑ tuam infinitã potentiã de nihilo creasti: te lau/do: te gl̃ifico. tibi gr̃as ago: o btissime fili: claritas paterna. q⁹ me ꝑ tuam eternã sapi/entiã de morte eterna liberasti. te bñdico: te sctifico: te adoro: o btissime spũs alme. q⁹ me ꝑ tuã bñdictã pietatẽ ⁊ clemẽtiã ꝺ pctõ ad gr̃am. de secl'o ad vitã religiosaꝫ: de exilio ad patriã. de labore ad requem: de mero/re ad iocũdissime ⁊ ꝺlicios̃sime btẽ fruitõis dulcedinẽ ꝛuocasti. Quã dulcedi/nẽ nob dulc⁹ iesus ꝓcedat. Qui cũ p̃re ⁊c.

Finit tractatus dñi sancti bonauẽtu/re de q̃nq̃ festiuitatib' pueri iesu.

Epistola ad blankã reginã

Sanctus bonauen
tura ad dñam Blankã reginã hispanie d̃ regimine anime

Primũ omniũz necesse habes aĩa mea: altissime pijssime: sanctissime: de optĩo deo sentire.

Certa fide credendo
videlicz Attẽta mẽte ꝯsiderãdo.
Perspicaci rõis intuitu cuz ammiratiõe ꝑspiciẽdo.

Altissime q̃dem de optimo deo sentis
De nihilo creãtis ⁊ suppor/tãtis immẽsam potẽtiam.
Si cũcta Gubernãtis ⁊ ordinantꝫ in finitã sapientiã.
Judicãtis ⁊ retribuẽtis in/determinatã iusticiã. Fideli pio ⁊ ꝑspica/ci cõtuitu. ⁊ credis ⁊ ammiraris ⁊ ꝑspicis. ⁊ extra te exiens: ⁊ intra te ingrediẽs: ⁊ su/pra te trãscendens: vt illud veracit̃ decan tes. Exultauerũt filie iude ꝓpter iudicia tua dñe: qm̃ tu dñs altissimus sup omnez terrã nimis exaltat⁹ es sup om̃s deos ⁊c̃.

Pijssime de optimo deo sentis: si eius/dẽ misericordiã ammiraris: amplexarꝫ et benedicis.

Benignã ĩ nr̃e hũanitatis ⁊ mortalitatꝫ assumptõe.
Ut sũme Uiscerosaz in crucꝫ ⁊ mor tis ꝑpessiõe.
Liberalẽ in spũssctĩ dona tione: ⁊ sacramentoꝝ institutõe: cũ seip̃m ꝯmunicet liberalissime in sacramẽto alta/ris: q̃ten⁹ illud psal. ex aĩo cantes. Sua/uis dñs vniuersis: ⁊ miseratõnes ei⁹ sup omnia opera eius ⁊c̃.

Sanctissime de optimo deo sentis: si eiusdẽ inexplicabilẽ sanctitatẽ aduertꝫ mi raris ⁊ laudas. atq; illi cũ sctis seraphin: sanct⁹ sctũs sctũs ꝓclamas. Sctũs p̃mo h̃ est in seip̃o sanctitatẽ ita sũme ac purissi me habẽs: vt impossibile sit ip̃m aliq̃d ni si sanctũ velle vl̃ approbare. Sctũs scd̃o h̃ est sanctitatẽ ita ꝑfecte in alijs diligens: vt impossibile sit ip̃m ꝟe sanctitatẽ seruã/tibus aut gr̃e dona subtrahere: aut gl̃ie p̃ mia denegare. Sctũs ⁊ tercio. h̃ ẽita seue re oppositũ sctĩtatis abhorrẽs: vt ĩpossi/bile sit ip̃m pctã nisi abhorrere: aut repro bare: aut impunita relinq̃re. Q, si sic sense ris: cũ legislatore cãtabis. De⁹ fidel̃ ⁊ abs q; vlla iniq̃tate: iustus et rectus.

Post hoc oculos tue mẽtis ad dei legẽ conuerte: que te iubet exhibere
Altissimo cor humile.
scilicz Pijssimo cor deuotũ
Sãctissimo cor illibatũ

Cor inq̃ hũile d̃bes exhibere altissimo
Reuerentiã in animo
Per Obedientiã in facto
Honorificentiã in verbo et si/gno: q̃tenus s̃m apl̃icam regulã ⁊ doctri/nam: omnia in gl̃iam dei facias.

Cor aũt d̃uotũ exhibere d̃bes pijssimo
Interpellatiõez feruentiũ p̃cum.
Per Degustatõem spũaliũ suauitatũ.
Actõnem multipliciũ gratiaꝝ: vt aĩa tua iugit̃ ꝑ d̃sertũ ascẽdat in deũ. sicut ꝟgula fumi ex aromatib; myrrhe ⁊ thurꝫ

Cor vero illibatũ exhibere debes san/ctissimo sponso: vt nullus in te regnet: nec sensu: nec cõsensu: nec affectu corporee vo luptatis applausus: nullus terrene mali/gnitatis affectus: quatenus omni exclu/sa macula peccati: possis cum psalmista cantare. Fiat cor meũ immaculatũ in iu/stificatõnibus tuis vt non confundar.

Attende ergo diligẽter ⁊ vide si hec oĩa a iuuentute seruasti. Q, si hec in conscien tia reppereris: nõ tibi hoc attribuas: sed dono dei: illiq; gratias agas. Q, si te in/uenis semel aut pluries in hoꝝ aliquo vl̃ pluribus: vel forte in omnib; aut grauiter aut leuiter deliquisse: siue ꝑ infirmitatez: siue per ignorantiã: siue ex certa scientia. inenarrabilib; gemitibus studeas recon/ciliari deo. Et ad exhibendã emendaz illi spiritum virtutis assume: vt possis cũ pe nitentẽ veraciter cantare ac psallere. Quo niaz ego in flagella paratus sum. et dolor meus in conspectu meo semp

Debet autẽ dolor animi duos habere comites: vt sit purgatiuus anime: et pla/cidus dei
Timorẽ diuini iudicij.
scilicz Ardorẽ interni desiderij
Timẽdo cor hũile
Ut recu Desiderãdo cor deuotũ
peres Dolendo cor illibatũ

Time igitur diuina iudicia: que sunt abyssus multa.

Uehementer: ne forte q̃q̃q̃ si aliqualiter penitens adhuc displiceas.

Time inq̃ Uehementi⁹: ne post h̃ deuz offendas.

Uehemẽtissime: ne finaliter a deo discedas. semꝑ carens lumine: semꝑ ardens igne: nunq̃ carens ꝟme: nisi ꝑ veraz penitentiã in gr̃a finali decedas. ut sic cum ꝓpheta decãtes. Cõfige timore tuo carnes meas. a iudicijs enĩ tuis timui.

Dole quoq̃ ⁊ satage ꝓpter commissa peccata.

Uehemẽter ꝓpter annihilationẽ om̃is boni diuinitus tibi dati.

Dole inq̃ Uehementius ꝓpter impugnatõem christi ꝓ te nati ⁊ ꝓ te cruci affixi.

Uehemẽtissime ꝓpter vilipẽsionem dei. Cui⁹ trãsgrediẽdo leges

Inhonorasti maiestatẽ

Tu Denegasti veritatem.

Offendisti bonitatẽ.

Debilitasti

Totũq̃ Deformasti

vniuersuz Deordinasti: dũ diuinis aduersando statutis imperijs ⁊ iudicijs omnib⁹ tibi seruientib⁹ ꝓpter deum

Naturis

Scripturis

Abusa es Justicijs

Misericordijs

Donis gratuitis ⁊ premijs repromissis

Quibus diligenter consideratis: luctum vnigeniti fac tibi pla[illegible]tũ amarũ: ⁊ deduc quasi torrentem lachrymas per diem et noctem. nõ des requiem tibi: nec somnuz oculis tuis

Desidera nihilominus diuina charismata diuini amoris in deum cõscendẽs: q̃ te peccantẽ

Pãtienter sustinuit

Tam Lõganimiter expectauit

Misericordit̃ ad pnĩaz r̃duxit.

Cõcedendo veniam

Tibi Infundendo gratiã

Promittendo coronã

Dum tamen eidẽ impendas vel potius ab ip̃o suscipias eiq̃ rependas sacrificiuz contribulati spiritus: cordisq̃ contriti et humiliati

Cõpunctionẽ amaram.

Per Confessionẽ veridicam

Satisfactõnem condignã.

Uehemẽter diuinã ꝯplacẽtiã ꝑ largã ĩmissiõez scti spũs

Uehemẽti⁹ diuinã ꝯformitatem ꝑ exp̃ssaz imitatõem christi crucifixi

Desidera inq̃ Uehemẽtissime diuinã ꝯprehensionẽ ꝑ aptam visionez patris eterni: vt veraciter cũ ꝓpheta decãtes. Sitiuit aĩa mea. qñ veniã et apparebo añ faciẽ d̃i.

Porro vt hunc spiritũ vite timoris et doloris ⁊ ardoris acquiras intrĩsecus. exerce te foris ad

Modestiã

Om̃imodã Justiciã

Pietatem

Quatenus iuxta documentũ apl'i abnegans impietatẽ et secularia desideria: sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuas in hoc seculo.

Exerce itaq̃ temetip̃am ad omnimodã modestiã: vt iuxta apl'i doctrinã modestia tua nota sit omnib⁹ hominib⁹.

Ad modestiam inq̃ parsimonie

Uictu ⁊ vestitu.

In Somno ⁊ vigilia.

Ocio ⁊ labore: vt ĩ nll'o excedas.

Ad modestiam discipline

Silentij ⁊ loquele.

Per moderamẽ Meroris et gaudij.

Mãsuetudĩs ⁊ rigor⁹. iuxta qd̃ oportunitas exigit ⁊ recta rõ dictat.

Ad modestiam honestatis

Gloriatõnem

Per Ordinationem.

Compositionẽ

Actuũ motuũ gestuũ

scilicz Uestimentoꝝ seu habituũ

Membroꝝ et sensuũ. iuxta q̃ moralis honestas et regularis obseruãtia id exposcit: vt merito sis ex illoꝝ numero quib⁹ apostolus dicit. Omnia honeste et s̃m ordinem fiant in vobis

Exerce te q̃z ad iusticiã: vt tibi illd̃ ꝓpheticũ possit ꝟaciter aptari. Propt̃ ꝟitatẽ ⁊ mãsuetudinẽ ⁊ iusticiam ⁊c̃

Ad iusticiã inq̃ integrã
Zelum diuini amoris
Per Obseruantiã diuine legis
Desideriũ fraterne salutis.
Ad iusticiã ordinatã
Obedientiã ad supiores.
Per Societatẽ ad pares
Castigatõem ad inferiores.
Ad iusticiã pfectam: vt
Ueritati cõsentias.
Omni Bonitati faueas
Malicie aduerseris: tã mente: q̃ verbo: q̃ ope: nihil agẽs alij qd̃ tibi nolis fieri. nihil negãs alij qd̃ tibi vel' impendi. q̃tenus illoꝝ sis imitatrix pfecta q̃ b⁹ dicit. Nisi abũdauerit iusticia vr̃a pl⁹ q̃ scribaꝝ ⁊ phariseoꝝ nõ intrabitis ĩ regnum celoꝝ

Exerce te tandẽ ad pietatẽ. qꝛ vt dicit apl'us. pietas ad om̃ia valet ꝓmissiõez habens vite que nũc est pariter ⁊ future.

Ad pietatẽ inq̃ diuini cultus attente ⁊ deuote ac reuerẽter
Horas psoluendo canonicas ac quotidiana cõfitẽdo peccata et deplorando.
scilicꝫ Sacratissimã ꝓ tpe eucharistiã sumendo.
Quotidie missam audiẽdo.
Ad pietatẽ saluatõnis animaꝝ
Adiuuãdo p orõnũ frequentiam.
Nũc Per sermonũ informatõnem.
Per exẽploꝝ incitamenta: vt qui audit dicat veni. Hoc tñ sic sapiẽter optꝫ fieri: vt salutis ꝓp̃e dispẽdiũ nõ incurras.
Ad pietatẽ releuatõis corpaliũ nc̃itatũ
Supportãdo patiẽter.
In Cõsolando amicabiliter
Submĩstrando hũiliter: hilarit: ⁊ misericorditer. Ut sic diuinã impleas legez. cũ dicat apl's. Alter alteri⁹ onera portate: ⁊ sic adimplebitis legẽ christi. Ad q̃ omnia ꝓseq̃nda: sup omnia credo valere memoriã crucifixi. vt dilect⁹ tu⁹ tanq̃ fascicul⁹ myrrhe inter mẽtis tue vbera iugiter commoret. Qd̃ ip̃e p̃stare dignet: q̃ est benedictus in secula. Amen.

Finis

Epistola sãcti bonauenture ad magistrũ innomĩatũ eliminans errorẽ contra regulã beati francisci: dño rñdẽte p seruũ suũ sctm̃ bonauẽturã.

Innomĩato magistro frater bonauẽtura Spm̃ intelligentie veritatis. Proponis charissime vt tibi tres articuli de regula fratꝝ minoꝝ absoluant. de q̃bus te ostẽdis pluribꝫ rõibꝫ dubitare. s. d̃ pauptate. labore manuũ: ⁊ studio scholariũ ⁊ magistroꝝ. Cũ enim regula dicat q̃ frẽs nõ recipiãt pecuniã p se vel p interpositã psonam. ⁊ rursum. nec locũ nec aliq̃m rem sibi appropent. vident tibi fratres in hoc regule contraire. cũ tibi videãt pecuniam p interpositã psonam recipe: libros habere ⁊ domos. cũ nõ possint harũ rerũ quas habẽt dños assignare. In labore etiã manuũ sibi iniuncto vt videt sub p̃cepto: culpabiles tibi vident. cuꝫ nec laici laborẽt in opibꝫ mechanicis: nec clerici manu ꝓpria in libris scribẽdis. q̃n poti⁹ cuꝫ magnis sumptibꝫ faciũt eos scribi. acsi apud se haberẽt numismatũ pcussores. Postremo in studio ⁊ magisterio frẽs cõdemnas: cũ regula dicat q̃ nõ curent nesciẽtes: lr̃as discere. Fratres plerũq̃ tã clerici q̃ magistri q̃ etiã in seculo paꝝ aut nihil de ph̃ia audierũt: student: recitãt: scriptitant. ĩmo qd̃ plus est laniãt: dissipãt: edificant. Nec videt tãte hũilitatis ꝓfessoribꝫ posse ꝯpetere nomẽ magistri. cũ h̃ videat dñs ĩ euãgelio suis discipulis inhibere: q̃rũ nos dicimur imitatores tanq̃ ꝓfessores euangelij iesu christi. Hec vt asseris tibi ĩ corde de statu ⁊ salute fratrũ scrupulum generant. ⁊ tuã consciam inq̃etãt. Sup hec addis assertõem quorũdam. q̃ tibi nisi sunt hanc cõscientiã de fratribꝫ fabricare. Intende igit in ea que dictur⁹ sum. dabit enĩ tibi dñs p̃cibus gl'iose virgĩs et bt̃i francisci rectũ in omnibꝫ intellectũ. Supponis q̃ regula pauptatẽ p̃cipit. ꝯmẽdat laborẽ: vetat curiositatẽ. Suppono ⁊ ego: detestans ob h̃ receptões pecuniarũ. ꝓprietates libroꝝ ac donoꝝ. Uitupero ⁊

ego. ĩmo nos omnes ꝓsequimur fortiter ꝛ culpamus. Jn ꝫ cõuenimus. sed ꝙ fratres tales credis: aut si nõ credis dubitas: in hoc penitus dissentim⁹. Nec enĩ ꝫ credo nec dubito: certũ habẽs oppositũ tanꝙ verum. Nõ ꝙ nullus ĩ ordine talis sit qui nõ possit culpari in aliquo ꝓdictorũ: cum nec in. xꝝ. apl̃is talis ꝓfectio potuerit reperiri. sed cõmunitatẽ status deq̃ et tu iniungis defensandã assumpsi. Vide igit̃ ꝗd sentire debeas de receptiõe pecunie. Testificor coꝝ deo qm̃ veritatẽ sũ expressurus ꝺm meã conscĩam in omnibꝫ que subiũgã. Non credo te aliq̃tenus dubitare: ꝗn paupibus q̃ntũcunqꝫ extremaz vouerint pauptatem liceat recipe elemosynam: nisi velint se occidere. qõ si nephas ẽ licz hoc fratribꝫ. qõ null⁹ sane mẽtis ignorat. Nõ est igit̃ ꝓtra eoꝝ ꝓfessionẽ. si quis diues hõ hanc eis ministrat manu ꝓpria. Qõ si noluerit ꝑ eis ministrare ꝑ manuz serui sui. Qõ si ille seruus nõ possit: sz cõmittat alĩ: quare nõ liceat per manũ terciam: nõ videt. Quare etiã vsqꝫ ad decimaz manũ nõ põt: nõ video. Qz si diues habẽs pecuniã dat victũ aut vestitũ fratribꝫ necessariũ. nõne potest ipe manu sua emere. nõne põt ipe pecuniã ꝓ emptõne alĩ ꝓmittere: ꝛ sic ꝑ multas man⁹ in vs⁹ ffm expẽdere ꝑ releuãdis eoꝝ necessitatibꝫ sine offensiõe fratꝝ? Quis sane mentis hoc dubitat. cũ pecunia ita sit dñi cũ ꝓmittit̃ ꝑsone intermedie ac si ipe dñs eã manu ꝑpa ꝓseruaret. Nisi forte ꝗs ita desipiat vt dicat ꝙ pecunia in manu seruiẽtis posita trãseat in ei⁹ dominiuz: ꝛ desinat esse dñi. qõ penit⁹ absurdũ est. Qz si dicas ꝙ dñs simpliciter ꝛ absolute dare itẽdat fratribꝫ. dico ꝛ ego ꝙ nullus sane mẽtis dare intẽdit fratribꝫ nisi ꝑut ꝓpetit regule ꝛ ꝓfessionis eorũ. Quis enĩ daret elemosynã vt eos faceret ꝑdere vitã eternã? Dat ꝙ eo modo ꝗ fratribꝫ expedit. s. ꝓmittẽdo alicui ꝗ ꝑ se eã dispẽset in his rebꝫ q̃s fratribꝫ licz accipe: et sic pecunia illa ꝑ q̃rũcũqꝫ man⁹ transeat nullo modo spectat ad frẽs. qz sp est ꝓpri dñi. Et est ꝑ hoc manifestũ: ꝙ nec ꝑ se: nec ꝑ interpositã ꝓsonam eã recipiũt. Fateor coꝝ deo ita esse veꝝ in ꝓscietijs fratrũ. Qz si mihi forte nõ credis. tñ ipi dño pape. ꝗ in vtroqꝫ iure perit⁹ ordinis ꝛ ꝑfectõis emulator: qui vt ipe testat ĩ ꝓditõe regule beato francisco astitit. ꝛ ei⁹ plenũ intellectũ agnouit. Qui req̃sit⁹ a fratribꝫ dicit. ꝙ fratres volẽtibꝫ sibi elemosynas facere possunt fidelẽ aliquẽ ꝓsentare. Qui taliter ꝓsentat⁹: nõ est eoꝝ nũci⁹: sed illi⁹ potius cui⁹ mãdato solutõem facit. seu recipiẽtis eandẽ. Nec sunt ꝝba ipi⁹. Quis ita desipit. vt si dicã alicui. iste fideliter exeq̃t̃ vel custodiet qõ ei ꝓmittes. ꝙ ꝓpter ꝫ ꝗc ꝗd ille accepit fiat meũ? cũ etiã licz hec ꝝba nõ sp exprimant: sp tñ habent̃ in corde: ꝛ semp ab alĩs credim⁹ sic accipi. Quis ꝑ tã improbꝫ vt impugnaret hãc veritatẽ: ꝑ tantoꝝ viroꝝ ꝓscietiã sanã ꝛ discretã. per tantã rei euidentiã: et vt nihil desit ꝑ sedẽ apl̃icam ꝓfirmatã? Cert⁹ sum ꝙ talis portabit iudiciũ. De libris ꝛ vtensilibꝫ ꝗd sentias audi. Clamat regula exp̃sse imponens fratribꝫ officiũ ꝓdicãdi. qõ nõ credo in aliq̃ alia regula reperiri. Si igit̃ ꝓdicare nõ debẽt fabulas sz ꝝba diuina. et hec scire nõ possunt nisi legãt. nec legere nisi habeãt scripta. planissimũ est ꝙ de ꝓfectõne sic est hr̃e libros sicut est ꝓdicare. Et sic nõ obstat ordis pauptati hr̃e missalia ad cantandũ missas: ꝛ breuiaria ad horas dicendas. sic nõ obstat ꝛ biblias ad ꝝba diuina ꝓdicãda. Licet igit̃ libros habere. Sz nũ ꝗd regula sibi ꝯria est q̃ alibi mãdat nihil habere? Ebsit ꝫ vt in ea sit ꝯrietas aliq̃ sicut nec falsitas. cũ tota de fonte euangelĩ sit extracta. sicut mihi ꝗ paꝝ noui facile esz ostẽdere. Dico ergo ꝙ fratribꝫ hoꝝ cõcessus est vsus. sed vetat̃ approbatio. Nã nõ dicit regula. Frẽs nihil habeãt nec aliqua re vtant̃ qõ esset insanũ. sz ꝙ nihil sibi approꝑent. Cui igit̃ hoꝝ ꝓꝑetas assigbitur? Sic rñdeo ego ꝙ cuiuscũqꝫ sit: nõ est mea nec ordis: et ꝫ mihi sufficit ad mee conscĩetie puritatẽ. Ne tñ hoĩbꝫ fugã parare videar: dico haꝝ reꝝ mobiliũ gubernatori et ꝓtectori ordis cardinali ꝓtatem ꝛ auctoritatẽ et ꝓuidentiã a dño papa esse cõcessam. Sicut enĩ dñs papa ait: nec vẽdi debent mobilia. vl̃ extra ordinẽ ꝓmutari quoꝯ modo: nisi eccl̃ie romane cardinalis qui fuerit ordis gubernator sup ꝫ auctoritatẽ ꝓbuerit ꝛ assensum. Sed dicis. Nunq̃d q̃ biblias dant fratribꝫ intẽdunt eas dare pape aut cardinali? Dico et ego.

Nunqd pater q̄ dat bibliā filio intēdit la
befacere ordinē filij: et filiū suū facere filiū
diaboli? Credo te dicere q̄ nō. Dat igitur
filio intendēs q̄ ordū. is pauptas sit peni
tus illibata. ac p hoc vt ordo vtaf. ppie/
tas autē sit eius cuius decreuerit pastor or
dinis ꝛ eccl'ie. Et nō credis q̄ si pater non
possit filio libꝛū dare nisi p manū alicui?:
de quo p̄sumeret q̄ nō esset filij sui preda
tor: sed pastor. vtiq̄ daret vt filio cōmoda
ret ad vsum? Et in ꝟ meli? ,puisum est or/
dini dño faciente. Hā si libꝛoꝝ ,ppietas re
maneret penes gentes: sic ministri nō pos
sent auferre fratrib⁹ libꝛos. ꝛ essent q̄si per
petui ad vitā. Hūc aūt ordo nihil sibi ap
ꝓpat in libris: dū ministri libꝛos nec vē
dere n̄ alienare auctoꝛitate ,ppa possunt.
nec fratres subditi possunt: dū freq̄nter re
signāt: ꝛ eis p volūtate ministroꝝ assignā
tur ꝛ auferunt. Certus sum q̄ hec est con
scientia fratrū. Ut autē nihil remaneat au
di de domib⁹. Dico domos nō esse fratrū.
Sed si de solo q̄ris. Dico q̄ dantiū est et
patronoꝝ. Si de edificijs: pari rōe edifi
cantiū vel eoꝝ quoꝝ est solū. q̄ cedit solo
vnius si vnus edificat: vel pluriū si plēs.
Mētioꝛ eteni si nō dñs papa dicit i regu
la. saluo locoꝝ ꝛ domoꝝ dñio illis ad q̄s
noscit ptinere. In loco intelligēs solū. in
domib⁹ edificia supaddita. Unde nec ap/
ꝓpamus nobis locū: cū dicam? esse illo
rū qui dāt impēsas. vel cedit solo. Nec eti
am vsus app̄ꝓpamus: nisi p volūtate eo
rum q̄ fratrib⁹ ꝓcedūt p̄dicta. Certꝰ sum
enim q̄ hec est ꝓscientia fratꝝ. Non obstat
si aliq̄n vidisti contrariū: qđ nō credo. q̄
indiscretio vnius nō ad oēs debet nec ad
singulos retoꝛq̄ri. Si dicis nos tanq̄ ad
uenas ꝛ pegrinos debere ire de domo in
domū. parcat illi de? q̄ p̄mo hanc stulticiā
cogitauit. Nonne btūs franciscꝰ edifica/
uit loca? Nūq̄d tanq̄ pegrinus ibat q̄ti/
die vnā dietam? Nunqd btūs petr? cū di
cat in canonica sua. obsecro vos tanq̄ ad
uenas ꝛ pegrinos ꝛc. voluit q̄ oēs transi
rent de domo in domū? Cū ei dicat eccla
sticus. vita neq̄ hospitari de domo in do
mū. Tā petr? q̄ frāsciscꝰ filijs ꝛ discipu
lis suis nō sanctā vitā sed neq̄ imposuis/
sent. si ꝟm p̄dictū intellectuꝫ nos silēs esse
pegrinis mādarēt. Sed hoc dictū intelli/
git: vt nō currat sil'itudo q̄ttuoꝛ pedib⁹ ſz
vt domos in quib⁹ habitam? parū diliga
mus. nec ꝓpas reputemus: sicut pegrin?
q̄ transit in patriā domū nō diligit in via
tanq̄ ꝓpam. sed vtiq̄ tanq̄ aliena. Qui ali
ter sapit ipa sua insipiētia manifestat q̄ ni
hil omīno sapit. Quō ergo posset esse re/
gimen ꝛ ordo p̄latoꝝ: q̄ ita districte manz
in ordine bti francisci: si oēs essent instabi
les ꝛ vagabūdi p orbem. Hoc ꝟo sentit: q̄
nihil vidit de ordine. Ueniā ad laboꝛē
manuū: vbi taliter insistis. vtrū sit ꝓsiliū
vel preceptū. Ego autē dico q̄ nō intēde/
re beatū franciscū manualē laboꝛē nec p̄ci
pe nec cōsulere nec monere: sed suppositā
ammonitōe ap'li fratrib⁹ nimis vel minus
sollicitis ad laboꝛē dat formā laboꝛandi.
Quidā enī sic intēdebant laboꝛi manuali:
vt necaret in eis deuotio oꝛōis. Qđ q̄ pi/
culosū erat: cū actiua debeat defuire ꝓtē/
platiue: dedit eis formā sctissimus pater.
vt sic laboꝛent q̄ laboꝛare vellēt scirent et
possent: vt sancte oꝛōis et deuotiōis spm̄
nō extinguāt. Hoc enī seq̄tur in textu re/
gule imediate. Unde attēde q̄ nō dicit p̄/
cipio vel ꝓsulo fratrib⁹ q̄ laboꝛēt: sed q̄b⁹
dedit dñs gr̄am. qđ nō solū includit potē
tiā sed voluntatē laboꝛādi. Sicut si dice/
ret. fratres q̄b⁹ dedit dñs gr̄az lachꝛymā
di lachꝛymenf ita modeste q̄ oculos non
amittāt. nō p̄ciperet lachꝛymari. sic nunc
intelligit. Ipe autē de laboꝛe manuū vim
nō faciebat: nisi ,ppter ociū declinandum.
Quia cū fuerit regule obſuatoꝛ pfectissi/
mus: nō credo q̄ vnq̄ lucratus fuerit de
laboꝛe manuū. xij. ð. vel eoꝝ valoꝛē fra/
tres. sed potissime ad oratiōem monebat.
Hō enī volebat q̄ illā extingueret ,ppter
lucꝝ. Unde puicialib⁹ ministris relinq̄t
q̄ nō pmittāt fres suos ociosos. Ego vna
tecū si q̄ tales sunt iudico arguēdos: ꝛ ꝟ/
beribꝫ puniēdos tanq̄ seruos malos ꝛ pi
gros. Hō tñ ,ppter ꝟ tibi displiceat: q̄ sa
tis ibi inuenies copiā laboꝛādi tā i studio
veritatis: q̄ in exercitio hūilitatis: pieta/
tis: ꝛ cuiuslibet alteri? virtutis. Hā fratꝝ
elemosynas q̄rere: coq̄nam facere: infirmis
seruire. scutellas lauare: et in oīb⁹ hūilita
tis exercitijs laboꝛare: que dulciora frib⁹
sunt q̄ multa officia dignitatis Sz q̄d
dicemus de ascendentib⁹ ad cathedrā: cū

regula dicat q̄ nō curent nesciētes: lr̄as discere ⁊c. cū etiā euangeliū dicat q̄ nolim⁹ vocari magistri. Dico ego q̄ regula nō vetat studiū lr̄atis. sed illr̄atis ⁊ laicis. Vult enī iuxta ap̄lm. q̄ vnusq̄sq̄ in ea vocatōe qua vocat⁹ est p̄maneat. vt ad clericatum de laicatu null⁹ ascēdat. nec vult q̄ clerici fiant laici studiū recusando. Ellioquin īpe trāsgressor fuisset: ⁊ cū paucas lr̄as sciret, postmodū in lr̄is p̄fecit in ordine: nō solū orando sed etiā legēdo. Uñ vt scias q̄ntū sibi placuerit studiū sacre scripture: audiui ego a fratre q̄ vidit. q̄ cū nouū testamētum venisset ad man⁹ suas. et plures frēs nō possent sil̄ habere. diuidebat p̄ folia. et singulis p̄mūicabat: vt oēs studerent. nec vnus alterī impediret. Clericos etiaz q̄s recipiebat ad ordinē in summa reuerentia habebat: et i morte mādauit fratrib⁹ q̄ doctores sacre scripture i sūma reuerētia haberēt: tanq̄z illos a quib⁹ recipent v̄ba vite. Uñ cū nomē doctoris veneraret̄ itelligebat h̄ euāgeliū nō vetuisse. alioq̄n paulus ap̄l's euangelio cōtradiceret: ⁊ q̄ se p̄ima ep̄la ad thimo. magistz gentiū vocat. q̄ maioris impudētie videt̄ q̄s si ab alīs vocaret̄. Dico ergo: q̄ s̄m euangeliū pompa hui⁹ nois p̄demnāda est ⁊ nullatenus appetēda. sed officiū assumēdū. Quos eī magis decet euāgeliū docere: q̄s ⁊ euāgelium p̄fitent̄ et seruāt? Nā cum dicat euangeliū. q̄ fecerit ⁊ docuerit hic magn⁹ vocabitur in regno celorū. Quis sane mentis dicat vt magister ⁊ frater alexāder diues debuerit p̄dicare ⁊ docere. beati pauper̄ spū. ⁊ paup effectus debuerit reticere? Certe si fratres decet addiscere ⁊ rumiare tāq̄z mūda aīalia verba diuīa. ⁊ sibīp̄is sufficiunt in docēdo. q̄s tam stult⁹ est vt dicat: q̄ doctrinā quā eos decet facere ⁊ docere debeant a nō facientib⁹ mēdicare. Cōdēno igitur tecū in magisterio pōpam. sed p̄mēdo officiū. Dāno frem minorē pōposū. et dico eū magisterio penit⁹ indignū. sed commendo studiosū. credēs q̄ nulli magis q̄s tali cōpetat auctoritas p̄dicēdi euāgeliū iesu christi. Restat igit̄ vt de philosophātib⁹ aliq̄d subiūgam⁹. Audi charissime: sicut ī ceteris. sic ⁊ in hoc parit̄ cōcordem⁹. Fateor displicēt tibi curiositates: displicēt ⁊ mihi. et displicent fratrib⁹ bonis: ⁊ displicent deo ⁊ angelis suis. Nec defēdo circa scripta puerilia mussitātes. sz detestor eos parit̄ tecū. Uñ ⁊ tibi ⁊ mihi cōsulo ut habeamus zelū s̄m sciētiā: ne detestemur pl⁹ q̄s oportet. Fortasse enī inter pctā minuta ⁊ venialia computādū est. Uix enīz g̃na absq̄z paleis colligi possunt. ⁊ v̄ba diuina sine verbis hūanis. Nec autē oīa separant̄ p̄ zelū p̄punctōis ⁊ fletū deuotōis que faciūt triticū veritatis a verbor̄ paleis separi. Et fortasse vident̄ aliq̄ curiosi: q̄ magis sunt studiosi. Si q̄s enī studeret ī dictis hereticor̄: vt eor̄ sentētias declinādo magis intelligeret veritatē. nec curios⁹ nec hereticus sed catholic⁹ esset. Cū verba p̄hor̄ aliq̄n plus valēt ad intelligētiā veritatis et errorū cōfutatōes: nō deuiat a puritate in his aliq̄n studens. maxime cū multe sint p̄clusiōes fidei. que sine his terminari nō possunt. Uñ si velimus nimis stricte iudicare: fortasse ip̄os sctōs q̄ō impiū est iudicabimus curiosos. Nā nullus melius naturā tp̄is ⁊ materie describit q̄s augustin⁹ inq̄rendo ⁊ disputādo in li. confessionū. Null⁹ melius ep̄ist⁹ formaz ⁊ p̄paginē rer̄ q̄s ip̄e sup̄ gene. ad lr̄az. Null⁹ melius questiōes de aīa ⁊ de deo q̄s ip̄e in li. de tri. Nullus meli⁹ naturā creatōnis mūdi q̄s ip̄e in li. de ciui. dei. Et vt breuit dicam. pauca aut nulla ponūt magistri in libris suis: q̄n ulla repias in libris augustini. Lege augustinū d̄ doctrina christiana. vbi oñdit quō nō potest intelligi sacra scriptura sine aliaz̄ scientiaz̄ pitia. Ostendit etiā q̄ sicut filij israel asportauerunt vasa egypti: sic doctores theologici doctrinaz̄ p̄hie. Unde multa que nō didicim⁹ p̄ philosophos ⁊ de dictis p̄hie: didicim⁹ p̄ sanctos. Ac p̄ h̄ non debet tibi esse mirū si minus fundati intrātes: fiant in sciētia in ordine fundatiores. Sed esto q̄ ista sint rep̄hensibilia ⁊ purgāda: nō p̄pter h̄ retraharis. q̄ nullus ad h̄ compellit̄. sed is magis amat̄. qui magis est taliū aspernator. Nec p̄lati talia p̄cipiūt sed p̄mittunt. Nec p̄pter tres vel quattuor vicios⁹ debz magister p̄tēnere innocētes. Etsi aliq̄ abundent libris ad tēpus: alīs pleriscq̄ multo plus indigentib⁹ poterint dispēsari. cum multo plures egeant q̄s abūdent. Nec te moueat q̄ fratres fuerūt in p̄ncipio sim/

220

plices et illr̃ati .ĩmo magis debet hoc ĩ te fidem ordinis cõfirmare. Fateor corã do ꝙ hoc est qd̃ me fecit vitã beati frãcisci eligere: ꝙ nõ fuit ꝑ hoĩm prudentiã inuenta sed ꝑ christũ. ⁊ qꝛ opa christi nõ deficiũt: ostendit̃ hoc opus fuisse diuinũ dũ ad cõsortiũ viroꝝ simpliciũ etiã sapiẽtes nõ sũt dedignati descẽdere: attẽdentes illud apl'i Si q̃s est inter vos sapiẽs: stult⁹ fiat vt sit sapiens. Rogo charissime vt nõ nimis abundes ĩ sensu tuo: nec credas te prudentiorẽ nec meliorẽ oĩbꝫ .q̃s de⁹ ad statũ istũ vocauit. etsi vocauerit te nõ recuses. Vale in domino.

Epistola sãcti bonauenture de eo ꝙ christ⁹ et apl'i et discipuli eius incesserũt discalciati.

Talis lector. tali lectori Spm̃ intelligentie sanioris. Qm̃ ꝑm apl'm iohãnem: de⁹ veritas est: q̃ ꝯ veritatẽ offendit: maxime euãgelicã. cui⁹ christus spẽaliter auctor est: ꝯ christũ offendere ꝯprobat̃. Sup eo igit̃ ꝙ christũ ⁊ suos sctõs apl'os atq̃ discipulos: nõ discalciatos: sed calciatos ĩcessisse corã ꝑitoꝝ multitudĩe ꝑdicasti: q̃ temere cõtra ꝟitatẽ euangelicã offenderis: ꝑpẽdere poteris ex subscriptis. Ait enĩ chryꝭ. sup mat. Apl'i cũ vna tunica ⁊ discalciati circũibãt totuꝫ mundũ ⁊ supabãt. Itẽ Hiero. ad aggerẽtiam. Apl'i toto orbe ꝑegrini: nõ es in zona: nõ virgã in manu: nõ caligas habuere in pedibꝫ. Idẽ ad Rusticũ monachũ ponit idẽ. Idẽ in epl'a ad eustochiũ dicit sic. Moyses ⁊ iesu naue nudis in terra sancta iubent̃ pedibꝫ incedere: apl'i sine vinculis pelliũ ⁊ onere calciamentoꝝ ad ꝑdicatõeꝫ noui destinant̃ euãgelij. Milites vestimẽtis iesu sorte diuisis caligas non habuere quas tollerẽt. Nõ enĩ habere dñs poterat qd̃ ꝟuos suos habere ꝓhibuerat. In hac auctoritate ꝑpendere potest tua prudẽtia ꝙ dñs noster iesus nõ tm̃ calciamẽta tẽpore passiõis nõ habuit: sed etiã habere primo non potuit. Cepit enĩ facere ⁊ docere Actuũ. i. Itẽ Aug⁹. xxij. ꝯ faustũ dicit sic Q, scribit̃ Lu. xxij. Qñ misi vos sine sacculo: sine pera: sine calciamẽtis. nõ trãsierunt dñi ꝟba: sed ⁊ discipuloꝝ obtꝑantiũ facta secuta sunt. Itẽ in vita btĩ marcialis Sctũs dñi marcialis ꝑgens ad ꝑdicãdũ nõ equo vehebat̃ aut asino: nõ q̃libꝫ iumẽto: nec calciamenta ꝓprijs induebat pedibus. sꝫ iuxta dñi ⁊ mgr̃i sui iesu christi sẽtentiã: quã ipe sibi et alijs apl'is inculcare solebat: vt ꝑgẽtes de ciuitate in ciuitatẽꝫ: nõ sacculũ neq̃ perã secũ tollerẽt nec calciamẽta. Nudis incedẽs pedibꝫ: imitator christi: atq̃ btĩ petri apl'oꝝ ꝑncipis consanguinei sui: in omnibꝫ q̃ ipe dñs ꝑcepit existere curabat. Itẽ in vita btĩ frontonis discipuli scribit̃ sic. Btũs fronto castra ⁊ vrbes ⁊ vicina loca calciat⁹ tm̃ sandalijs ꝑagrans: gentiũ cateruis diuini ꝟbi semina erogabat. Itẽ in marthe ⁊ magdalene vitis legit̃ ꝙ vel sandalijs vtebant̃: vel nudis pedibꝫ incedebãt. De sandalijs autẽꝫ dicit̃ mar. vi. Calciatos sandalijs .glo. vt neq̃ pes tect⁹ sit: neq̃ nud⁹ ad terrã. Itẽꝫ Ephe. vi. ⁊ matth̃. x. dicit̃ in glo. Sandalijs vel soleis vsos apl'os fuisse. Papias aũt dicit. Sandalia aũt sunt calciamẽta desup coriũ nõ habẽtia. Itẽ Eusebi⁹ cesarien̄. vi. eccl'iastice histo. li. in ca. de laudibus origenis dicit sic. Añ oĩa origenes ꝑcepta euãgelica ⁊ voces saluatoris sũmo amore ⁊ studio implẽda esse cẽsebat: q̃bus ꝑcipit̃ duas tunicas nõ habẽdas. nec calciamentis vtẽdis. nec de crastino cogitandum. Et seq̃tur. Ita deniq̃ ꝑ multos annos absq̃ oĩi calciamẽto nudis tradit̃ ĩcessisse vestigijs. Itẽ Grego. nazãzenus. Optabã hoĩes videre q̃ viuerẽt ad exemplũ: ꝑdicatores euãgelij christi nudis pedibꝫ incedẽtes: ꝓpter regnũ paupes: ꝓpt̃ pauꝑtatẽ reges. Cernis puto si ꝓpe sapis ꝙ duo illustrissimi grecoꝝ doctores ꝑceptũ euangelicũ de nõ portãdis calciamẽtis ad lr̃am censuerũt obseruandũ. Q, si fortassis in hac sentẽtia ꝑsumpseris dicere ꝑdictos duos doctores heresim sapuisse: ꝑ ꝑdictas ⁊ post dicẽdas auctoritates doctorũ latinoꝝ catholicoꝝ: calũniari ĩ hac parte ꝑdictos doctores ꝯuĩceris manifeste. Itẽꝫ in vitis patꝝ ĩ monachoꝝ ꝑfectorũ laudibꝫ legit̃ in pluribꝫ locis ꝙ nudis vestigijs incedebãt. Itẽ Hiero. in li. ꝯ Iouinianũ reꝑhẽdit ipm̃. ꝙ cũ ꝑus tanq̃ ꝑfect⁹

monach⁹ nudis pedib⁹ incessit. postea a p fectõe apostatans monachali: calciamẽta deaurata portabat. Itẽ Actuũ. xij. Calcia te caligas tuas. Ad hec ẽ vna glo. Petrus ꝓpter rigorẽ carceris ligamẽta ad horam laxabat. vt tunica circũ pedes demissa frigus noctis vẽtũq; tparet. exemplũ ꝓbens infirmis vt cũ molestia corpal' vel iniuria intentar humana: liceat aliq̃d laxare de rigore ꝓpositi. Sicut ergo petr⁹ in eo q̃ circũ pedes tunicã demisit ad horam ꝓpter rigorẽ carceris: exẽplũ infirmis ꝓbuit & rigorẽ laxauit. ita & in eo q̃ ad horã tã tũ caligas habuit si tũ habuit. In fine tamen ꝓdicte glose calige petri spũaliter exponunt sic. Qõ dictũ est. sunt lũbi vr̃i precincti &c. Lu. xij. Et calciati pedes in ꝓparationem euãgelij pacis. Ephe. vi. spũaliũm virtutũ verbiq; ꝓdicãdi resumere iubent insignia. Textus etiã: calcia te: ad lr̃az intellectus nõ dissonat a ꝓdictis auctoritatibus & inferi⁹ annotãdis: sed oĩno etiã concordat. Nam vbi latin⁹ interpres dicit caligas. grec⁹ dicit sandalia. Sũt aũt sandalia sicut dicit mgr̃ in hist̃oria solee vel petones. Scõm Papiã vero calige dicunt ẽssi caligule: q̃ sup pedẽ colligant. Vl' etiam q̃ calce liganť. sicut cernimus in solea sctĩ petri: que vsq; hodie rome seruat. Et etiã in picturis & ĩ celaturis antiquaz apostolicaz imaginũ & novaz. in q̃b⁹ omnib⁹ vel cũ soleis vel nudis pedib⁹ exꝓmuntur. Nõ tibi blãdiaris cũ audis: q̃ sãdalia sũt calige. q̃ ẽm papiã sãdalia sunt calige vl' calciamẽta desup corriũ nõ hñtia. Ridiculosus igit̃ est valde q̃ lr̃atus hoc neget: qõ clamãt lapides & testant. Interliniare autem q̃ dicit sup illo ꝟbo: exemplũ dat non sine calciamẽtis ambulãdi angelo iubente et apl'o complẽte: soluit ꝑ principiũ iterliniaris: vbi dicit. calige sunt calciamenti genus: et de illis intelligit̃. Nec videt auctenticũ: sed ponit magistrale. vel spũaliter intelligendũ est. vt ẽ illõ Eph̃. vi. Calciati pedes &c. Glosa. Nec calciamẽta ꝟtutũ dz habere ꝓdicator. ne ille q̃ ꝓdicat pedemẽtis terrã tãgat. i. ꝓ terrenis ꝓficiat. Hac significatõe dicit marcus apl'os sandaliis calciari vel soleis. s. vt neq; pes sit tectus: neq; nudus ad terrã. Dic vt cernis manifeste dicit Glo. & est aug⁹. q̃d sunt sandalia. q̃ solee. & q̃ virtutũ calciamẽtis debẽt veri apl'i calciari. Ampli⁹ sup illud Luce xxij. Oñ misi vos sine sacculo & pera & calciamẽtis &c. glo. dicit sic. Non eadẽ vinendi regula ꝓsecutõis q̃ pacis tpe discipl'os informat. Missis q̃dez discipulis ad ꝓdicandũ ne q̃d in via tollerẽt ꝓcipit. instãte autẽ mortis articulo: & tota illa gente pastorẽ simul & gregẽ ꝓsequente: ꝓ gruã tẽpori regulam decreuit. ꝓmittẽs vt tollãt victui necessaria. Ex hac glo. patet q̃ ad regulam apl'icã ptinet nihil in via tollere. & sine calciamẽtis incedere. Et licet ꝓsecutionis tpe aliquid in via tollere ꝓmittat: de calciamẽtis tñ cõportãdis etiã ꝓsecutõis tpe nec textus innuit nec glo. Ex ꝓdictis testimonijs clari⁹ innotescit q̃d de dñi nostri iesu christi & suoz apl'oz atq; discipulorz calciamẽtis: iuxta veritatẽ euangelicam et sctõz expositões docendũ sit piter & seruandũ. Sed his oĩb⁹ testificatõibus firmissimis atq; claris: sctĩ euãgelij sãctiones sunt incõpabiliter clariores. Scribitur eui Matth̃. x. Nolite possidere aurũ neq; argentũ: neq; pecuniã in zonis vr̃is. nõ perã in via. neq; duas tunicas: neq; calciamẽta. neq; virgã. Itẽ Mar. vi. Precepit eis ne q̃d tollerẽt in via nisi virgã tm̃. nõ perã: nõ panem: neq; in zonis es. sz calciatos sandaliis. Itẽ Lu. x. Nolite portare sacculũ: neq; perã: neq; calciamẽta. Qz autẽ dñi hec verba mãdata non tm̃ spũaliter sed etiã ad lr̃am fuerũt obseruata: patet ex auctoritatib⁹ ꝓdictis. Patet etiaz ex picturis & celaturis antiq̃ssimis laicorum. Patet etiã ex ipis sandaliis apl'oz & christi discipuloz. que vsq; in hodiernũ diem in plerisq; locis ad hui⁹ vitatis astipulationem & deuotõem fidelĩũ reseruant. Patz etiã ex glo. mar. supius allegata. Patz etiã ibidem ex alia glo. Matthe⁹ & Lucas memorãt dñm dixisse discipul' vt nec virgaz ferrent. Marc⁹ ne q̃d tollerẽt nisi virgam tm̃. Sz illi accipiũt realiter virgã. Marcus ꝓ virgã potestatẽ accipiẽdi necessaria a subditis. Ergo sicut matthe⁹ et lucas ꝟgam realiter accipiũt: sic & calciamẽta. Et plato dicit duas summitates corꝓis nõ esse velãdas. neq; assuetã fieri molliciẽ debere capitis & pedũ. Cũ hec habuerint firmitatẽ: cetera robustiora sũt Itẽ magister

in hysto. q̃ dicit sic. Non portabitis calcia menta neq; virgã. Scõm Marcũ sandalijs .id ẽ soleis vel peronib⁹ vti iussi sunt. Itẽ Josue. v. Solue calciamẽtũ tuũ de pedib⁹ tuis ꝛc̃. Glo. Di sunt pedes q̃s lauit ihesus. Non autẽ ignorat prudẽtia tua dñm ihesum nõ tm̃ pedes apl̃oꝝ spũales: sed etiã corpales hũiliter abluisse. Patet etiã postremo p gl̃iosum christi signiferũ franciscũ: q̃ spũsancto reuelãte iuxta litteralem intellectũ pdicti p̃cepti ordinẽ suum ꝛ regulã instituit: dño coopante ꝛ sermõez cõfirmante seq̃ntibus signis. ꝛ etiã seruauit. Et iuxta hũc intellectũ p se ad ꝓuidẽtiã signis p̃cedẽtib⁹ ꝓfirmatõez meruit obtinere. Ceterũ si p̃cepta euãgelica de non portãdis calciamẽtis spũaliter tm̃ ab apostolis intellecta fuerũt ꝛ seruata. ergo illõ quod ibidẽ inserit: gratis accepistis: gratis date. Et illõ. Infirmos curate mortuos suscitate. Et illõ. Nolite possidere aurũ neq; argentũ ꝛc̃. Oõ q̃ntũ pnicios⁹ sit ꝛ euãgelice veritati aduersũ: tua pitia nõ ignorat. Ubi queso esset illõ petri Actuũ iij. Argentũ ꝛ aur̃ nõ ẽ mihi. Et illõ Act. viij. Pecunia tua tecũ sit in pditõnez: q̃m donũ dei existimasti pecunia possideri. Et illud Actuũ. ix. Dãsq; illi manũ erexit eã. in suscitatõe thabite. Nec ergo si ab apl̃is fuerũt intellecta ad lr̃am et seruata. ergo ꝛ illud de calciamẽtis ab apl̃is nõ portãdis. que p̃dict⁹ sine medio ꝓnectunt. Preterea greci p̃dicãtes euangeliũ: q̃s cernũt pecuniã nõ accipe: nec calciatos incedere: ⁊ sandalijs vel soleis vti: apostolicos nũcupãt ꝛ vt christi discipulos venerant. Monachi etiam indie: sicut ille retulit mihi q̃ vidit: calciamẽtis nõ vtunt: nudis pedib⁹ incedẽtes. Nec aũt scripsi tue pitie vt de cetero contra tot ꝛ tãta testimonia christuz ꝛ ei⁹ pfectissimos discipulos nõ infames. ꝛ euãgelice veritatis regulã vt lux clarissimã expositõe tua mystica nõ obscures. Nam fm q̃ndã glo. sup matth. prau⁹ est auditor q̃ manifesta vult obscure intelligi Innuit etiã Gre. in moralib⁹ in pemio tri farie scripture modũ. Sunt enĩ q̃ hystorice vel ad lr̃am intelligi neq̃unt. vt illõ iob. Suspẽdiũ elegit aĩa mea. Et illud. Pereat dies in q̃ natus sum. Quedaz hystorice moraliter ꝛ allegorice intelligunt. Quedã in quib⁹ qui sensum lr̃e negligit: oblatum veritatis sibi lumẽ absc̃dit. Certũ ẽ aũt ex p̃dictis triũ euãgelistaꝝ sentẽtias supius allegatas nõ in p̃mo genere sed in secũdo ꝛ tercio cõtineri. Ceteꝝ q̃ q̃ttuor euangeliste iohãnis baptiste humilitatẽ admirabilẽ p̃dicantes introducũt ipm̃ dicentẽ q̃ nõ sit dign⁹ soluere corrigiã calciamẽtorũ christi siue ipius calciamẽta portare. Oz spũaliter intelligendũ sit ex glosis sanctoꝝ annotatis ibidẽ clari⁹ innotescit. Dicit Joh. i. Nõ sum dignus vt soluã eius corrigiã calciamẽti. Glo. Non ait: nõ soluam. soluit enĩ q̃ ipm̃ manifestauit: ꝛ de diuinitate ꝛ hũanitate ipius multa aput. sed nõ sum dignus. s. ait. q̃ ad h̃ agenduz se indignũ putauit. Itẽ Lu. iij. Nõ sũ dignus soluere corrigiã calciamentorũ eius. Glo. Nõ sum dign⁹ mysteriũ soluere ĩcarnatõis. vl̃ nomen spõsi nõ mihi vsurpo. nec spõsus credi: sed amicus sponsi volo. Itẽ marci. i. Nõ sum dign⁹ ꝓcũbẽs soluere corrigiã calciamẽtoꝝ ei⁹. Piero. i. ĩcarnatõis mysteriũ q̃ verbũ caro factum ẽ. Itẽ matth. iij. Nõ sum dign⁹ calciamẽta ei⁹ portare. Glo. Intẽdebat hic ostẽdere excellentiã christi ꝛ sui hũilitatẽ. Et in eã glo. exponit allegorice vt p̃. Forte aũt ioh̃anes baptista in verbis p̃positis ad lr̃az intellectis nõ christũ calciatũ dicere intẽdit. sed iuxta p̃dictã glo. intẽdebat ꝛc̃. manifestatẽ christi magnificãs: ꝛ suã hũilitatez p̃dicans. vsitatũ modũ loquendi tenuit. sicut de boe valde nobili nõ lauante manus suas posset dicere paup humilis. nõ sum dignus aquã effundere sup̃ man⁹ ei⁹ Nisi forte q̃ spiã verba ꝓposita volens exponere dicat q̃ christ⁹ eo tpe quo iohãnes baptista sentẽtias ꝓtulit antedictas. nõdum publice p̃dicabat. nondũ regulã ediderat. nondũ in deserto exemplũ dãs penitẽtie ieiunauerat. Oõ vtiq; verꝝ est. Et iõ vult dicere q̃ calciamẽtis tũc tpis vtebat Quod vtiq; videt a glosis omnib⁹ et sanctoꝝ expositõib⁹ alienũ. Siue autẽ h̃ fuerit siue nõ: ex p̃dictis manifeste ꝛcludit q̃ post institutõem apl̃ice regule christ⁹ sui q̃ discipuli sine calciamẽtis ad lr̃am ĩcesserunt. Nam fm Piero. christ⁹ nõ potuit quod nõ habendũ docuit. qui p̃mo cepit facere q̃ docere. Idcirco piculosũ ẽ valde

imo ridiculosum asserere aliter christum: aliter apl'os vixisse. ⁊ christū regulā ñ seruasse. et apl'os aliud q̄ꝫ christū habuisse ꝑfectōis exemplū. cū discipulū esse ꝑfectuꝫ si sit sicut magister suꝰ. ⁊ seruū nō esse dño suo maiorē euāgelica veritas ꝯtestet̄. ⁊ ut simus imitatores dñi sic̄ et ip̄e christi nos paulus apl's exhortet̄. Tu igit̄ qui euāgelij doctor es et sectator: si huiꝰ euāgelice ꝑfectōis apicē nō attingis vsu. attīgas saltem affectu pio: affatu veridico: ⁊ catholico intellectu. ⁊ noli euāgelij cādidissimam margaritā tortis expositōibꝫ ꝯculcare: noli ꝯtra euāgelicoꝝ pedū nuditatem pelles mortuas defensare. Si enī cōtra sentētias euāgelij calciamēta defenderꝭ: timēdū est ne duas tunicas et cū pera pecuniā defendere ꝯtēdas. Doceat ergo te vnctio veritatem: vt si q̄d incautiꝰ ꝯtra euangeliuꝫ p̄dicasti studeas reuocare. Ne ꝯtemptū te reputes: q̄ in hac epl'a tecū singulariter sim locutus. hoc enī mihi amor charitatꝭ p̄uate suasit. p̄sertim q̄ malui ꝯsuetudinē imitari doctoꝝ illustriū ⁊ sanctoꝝ: q̄ꝫ vulgarē faceciā ppl'oꝝ. Uale in dño.

Epistola sācti bonauēture. in q̄ mādat vt fratres sui ordīs caueant a freq̄ntia discursuū. ab importunitate questuū. a sumptuositate edificōꝝ: libroꝝ: vestiū: ac ciborū. a p̄dicatōe cōtra p̄latos corā laicis. et a litigiosa inuasione sepulturaꝝ ⁊ testamentoꝝ.

In christo sibi charissimo fratri B. iaucelis ꝓuincie mīstro. frater bonauentura ordinis fratꝝ minorū minister generalis ⁊ seruus. Salutez ⁊ pacē in dño sempiternā. Qm̄ ad h̄ potissimū inuigilare debet sollicita cura rectoris: vt in ꝯmisso sibi grege meritū virtutis accrescat: claudat̄ via vicijs. ⁊ det̄ moribꝫ disciplina. diligēti deliberatōne p̄habita visum est tam mihi q̄ꝫ diffinitoribꝫ capituli general': vt mīstris singulis aliq̄ ibidē examinata et discussa lr̄atorie demādarē. ip̄osq̄ꝫ sollicitos redderē ad eos potissimū abusus tollēdos de medio. q̄bus sinceritas religiōis inficit̄: ꝑfectōis celsitudo deprimit̄: ⁊ sanctitatis claritas offuscat̄. Sane cū euāgelici culmīs obseruata ꝑfectio: actenus spectabiles ⁊ amabiles nos mūdo reddiderit: om̄iq̄ꝫ fauore ac reuerentia dignos. ecce iā nūc multitudine in ꝓcliua tendente: et remissiꝰ agentibꝫ his q̄ p̄sunt. viciorū q̄dam sentes cernunt̄ succrescere. que dū sacrū hoc venerandūq̄ꝫ collegiū d̄ spicabile ⁊ onerosum reddūt. ppl'is ꝯuertūt in scandalū: q̄d cūctis esse debuerat in exemplū. Nam freq̄ntia discursus: ⁊ īportunitas questꝰ: viles nos et graues efficiunt. ꝓ eo videlicꝫ q̄ dū paruis nolumꝰ esse ꝯtenti. ⁊ edificia sūptuosa conamur erigere: vilia summo studio q̄ritātes: nobilia ꝑ incuriam ꝑdimꝰ: cū murorū curiosa ꝯstructio destructōem pariat aīaꝝ. Perhorreo q̄rundā ꝓcaciū audaciā: qua ꝯtra patris nr̄i doctrinā corā laicis p̄dicando ī eccl'ia cōtra p̄latos: ip̄oꝝ acta suggillādo ꝯsurgūt: nō nisi scandala: iurgia: ⁊ odia seminā t. ⁊ nō solū ip̄oꝝ: verūetiā dei prouocant irā. cū diuina ꝯstet lege sancitū: ne q̄s maledicat surdo: nec ponat offendiculum corā ceco. Sed ⁊ sepulturaꝝ ac testamētorū litigiosa ⁊ auida q̄dam īuasio: cū exclusiōe illorū ad quos aīaꝝ cura spectare dinoscit̄: nō modicū nos clero toti fecit exosos: sicut expientia docēte ꝑcepimꝰ. ⁊ ipse sanctissimꝰ pater pōtifex summꝰ dñs clemens fratres oēs ad cauendū hmōi pia ꝓuidentia ꝑ me voluit ꝯmouere. Noꝝ aūt omniū hanc puto potissimā rōnem ⁊ causam. q̄ ea que ꝓuida cura ꝑ totiꝰ ordinis ꝓuidētiā ī generali capitulo statuunt̄. paruipēdunt̄ a fratribꝫ: et habent̄ ꝓ nihilo. nc̄ tamē trāsgressores hmōi disciplina debita castigant̄. Sicq̄ꝫ fit diuini ꝑmissiōe iudicij. vt spernentes modica in maxīa decidant. Quia dū disciplina negligit̄: insolentie crescūt. ac ꝑ hoc interior negligētia circa exercitatōem virtutū: exteriꝰ ꝓcedit in scandalū ꝑ eoꝝ patentē ruinā q̄ stare videbant̄ in oculis aliorū. Ex q̄ fit vt sctē religionis splēdor p̄fulgidus in pallorē degeneret. sanctitatis pulcritudo sordescat. bone opiniōis odor cōputreat: ⁊ nomen dñi blasphemet̄. Ne igit̄ sanguis aīaꝝ nō solum nr̄e sollicitudini cōmissaꝝ. sꝫ etiā oīm q̄ ad lumen sancte religiōis ꝑ viā salutis incedunt de nr̄is manibꝫ req̄rat̄. charitatꝭ

tue zelū q̄nto possum efficacioꝛi mandato duxi p̄sentib⁹ excitandū: adiurās te p̄ aspsionē sanguīs crucifixi: ⁊ p̄ stigmata passionis ei⁹: que ī sacro patris nostri coꝛpoꝛe indubitabili claritate fulserūt. vt sic̄ christi seruus fidelis et p̄udens: ad p̄fataꝫ extirpatōem pestiū toto te animi vigoꝛe succingas: tota mētis attētiōe inuigiles: toto q̄ feruoꝛe spūs succēdaris. Et primū quidem ad sancte oꝛdis studiū fratres tue cure cōmissos efficaciter incitās: ad regl'e p̄missę obseruantiā sincerā inducas pariē ⁊ cōpellas. pestiferos ⁊ insolētes nullius ferēdo faciē euellēs et destruēs: dissipās ⁊ dispdens: vel carcerali mancipādo custodie: vel a ꝓmunitate sacri collegij expellendo. iuxta q̄d pietatis et iusticie lex exposcit. ne dū crudeli misericoꝛdia vni mēbꝛo putrido parcit: in toti⁹ coꝛpis sospitatez putrēs coꝛruptio diffundat. Et q̄m pauptas est nr̄e religiōis p̄rogatiua sublimis. ne nobilis hec margarita cōculcāda poꝛcis viliter exponat: discursuū causam ⁊ q̄stuū sumptuositatē. s. edificioꝛ libꝛoꝛūq̄ vestiū ac ciboꝛ sic studeas amputare: q̄ a p̄fessiōis excellentia vite obseruātia nō discoꝛdet. Fedū est ei ꝓphanūq̄ mendaciū: summe pauptatis voluntariuꝫ p̄fessoꝛē se asserere: ⁊ reꝛ penuriā pati nolle. interius diuitū instar affluere: ⁊ exteri⁹ moꝛe pauꝑeꝛ mendicare. Inhibeas etiā fratrib⁹ firmiter ⁊ districte: q̄ tā diuīo q̄ canonico p̄ hibeat imperio: ne platoꝛ viraꝫ coꝛā pplo carpāt. sed poti⁹ reuerentiā exhibeāt. non tm̄ bonis ⁊ modestis: verūetiā discolis. q̄ etiā hoc exigit sacrū mysterium christifice vnctōis. Mandes etiā fratrib⁹ vniuersis vt pacem clericoꝛū omniū tā in testamētis q̄ in sepulturꝭ q̄ tū in eis est sic studeant obseruare: vt nullā habeāt ꝓtra nos occasionē iuste q̄rele. simulq̄ seculo toti clarescat: q̄ nō ꝓmoda reꝛ: sed lucra q̄rim⁹ aiarum. Deniq̄ q̄ bis ⁊ alijs deoꝛdinatōib⁹ innumeris p̄ statuta oꝛdis via p̄cludit. volo vt p̄ loca fratꝛ ea sic diligēter ꝓscribi legi facias et seruari: vt sicut p̄fessiōe virtutū p̄cipui credimur. nequaq̄ moꝛū incōpositōne postremi merito cēseamur. Dis igit̄ charissime frater tā efficaci studio nō cesses intēdere q̄d deus gratū habeat. et ego tue obediētie p̄mptitudinē ⁊ sollicitudinis vigilantiā zelūq̄ oꝛdinis sacri possim nō imerito cōmendare. Et vt ꝑ mei⁹ fiat volo vt p̄sens series oīb⁹ fratrib⁹ tue p̄uincie p̄ te vel p̄ custodes q̄tiens opoꝛtunum fuerit explicet.

Epistola sācti bonauenture ad mīstros: p̄uinciales ⁊ custodes de reformādis fratrib⁹ sui oꝛdinis.

IN christo sibi charissimis mīstris: p̄uincialib⁹ et custodib⁹ vniuerꝭ. Frater bonauētura oꝛdis coꝛūdē generalis mīster ⁊ seruus. Salutē ⁊ pacē que exuꝑat omnē sensū. Licet insufficientiā meā ad ferendū onus impositū cognoscerē manifeste p̄pter debilitatē coꝛpis: ī pfectōem mētis: inexpientiā actōis: ⁊ r̄pugnantiā velūtatis. q̄ tm̄ dux est ꝺ stimulū calcitrare tāte ꝓgregatiōis ⁊ sūmi pōtificis: ac p̄ ꝺ et altissimi dei volūtati p̄tinaciter resistēdo. sarcine ḡui et q̄si imporꝛabili humeros suppossui imbecilles: sperans de adiutoꝛio ꝺ trutis oīpotētis: ⁊ ꝓfidēs ꝺ amminiculo vestre sollicitudis in idipm. Haꝛ etsi sit impossibile homī q̄ntūcunq̄ fortī industrio ⁊ expto totā tāti oneris sarcinam suis humeris baiulare. si tm̄ diuisa in partes: et humeris ī posita diuersoꝛum virilit̄ a quolibet imporꝛtet: nō est q̄ntūcū q̄ debili capiti hoꝛroꝛe q̄dam rei insolite despandū. Q̄m igit̄ ꝺ vr̄a p̄sumo industria sollicitudie ⁊ zeli viuacitate: q̄ p̄mpti sitis ad extirpāda mala: p̄mouēda bona: reformēda debilia. et fortia ꝓfuāda. videns me speculatoꝛē datū domui isrl'. ne sāguis aiarū de manib⁹ meis req̄rat. cogitaui q̄dam vobis breuit̄ scribere: q̄ ꝺ boten⁹ si ī capitulo generali fuissem libēter enodassem. Hūc aūt q̄ picula tp̄m vrgēt: ⁊ lesiōes cōsciētiaꝭ: necnō ⁊ scādala mūdanoꝛ: q̄b⁹ cū oꝛdo deberet esse sctitatis toti⁹ speculū in diuerꝭ oꝛbis p̄tib⁹ ī tediū ꝺ tit̄ ⁊ ꝓtemptū. q̄ mihi de ꝓsilio discretoꝛ visa sunt coꝛrigēda. nec penit⁹ tacens: nec oīno exp̄mēs. nec noua statuēs. nec vincula supinducēs. nec onera ḡuia alligās alijs ⁊ imponēs. sz tāq̄ annūciatoꝛ veritatis breuiter explico vidēs illa nullaten⁹ reticēda. Sane q̄qui

renti mihi causas cur splēdor nr̄i ordinis q̄dāmodo obscurat: ordo exteri⁹ inficit: t nitor pscientiaꝝ interius defedat. occurrit negociorꝝ multiplicitas q̄ pecunia nr̄i ordinis pauperati sup oīa inimica auide petit: incaute recipit: t incauti⁹ cōtrectatur. Occurrit quorūdam fratrꝝ ociositas: que sentina est oīm viciorꝝ: q̄ plīmi psopiti mōstruosū q̄ndā statū inter pfectiuā t actiuā eligētes: nō tam carnaliter q̄ crudelit sanguinē pmedūt animaꝝ. Occurrit euagatō plīmorꝝ: q̄ ppter solaciū suoꝝ corporū ḡuādo cos p q̄s trāseunt: nō exēpla p⁹ se relinquūt vite: sz scādala poti⁹ animaꝝ Occurrit importuna petitio q̄ oēs trāseūtes p terras adeo abhorrēt fratrꝝ occursū: vt eis timeāt q̄si pdonibꝫ obuiare. Occurrit edificiorꝝ cōstructio sumptuosa t curiosa: que pacē fratrꝝ inq̄etat: amicos ḡuat. t hoīm puersis iudicijs multipliciter nos exponit. Occurrit multiplicatio familiaritatū quam regula nr̄a phibet: ex q̄ suspitiones: infamatōes et scādala plurima oriūtur. Occurrit improuida cōmissio officiorū. qua fratribꝫ nondū vsq̄quaq̄ pbatis: nec carne maceratis: nec spū roborat⁹ imponūt officia vite portāda. Occurrit etiā sepulturaꝝ t testamētorꝝ auida q̄dā inuasio: nō sine magna turbatōe cleri: t matris sacerdotum. Occurrit mutatio locorꝝ frequens t sumptuosa: cū quadā violētia et pturbatōe terraꝝ: cū nota incōstātie: nō sine p̄iudicio pauperatis. Occurrit tādē sūptuositas expēsaꝝ. Nam cū frēs pauc⁹ nolint esse pr̄ēti: et charitas hominū refrigerit: facti sum⁹ omnibꝫ onerosi: magisq̄ fiem⁹ in posteꝝ. nisi remediū celeriter apponat. Licet autē plīmi repiant q̄ non sunt culpabiles in aliq̄ pdictorꝝ: tñ omnes inuoluit hec maledictio: nisi a nō facientibꝫ his q̄ faciunt resistat. cū luce clari⁹ omnia sup dicta in maximū t nullo mō dissimuladū vergant nr̄i ordinis detrimentū. licet tepidis t indeuotis t fm carnem sapientibꝫ cōsiderantibꝫ cōsuetudinē t allegantibꝫ multitudinē: q̄si facilia t excusabilia: etiā irremediabilia videant. Excitet ergo cordis nostri deuotio t feruor ad zelū. t eiect⁹ negociatoribꝫ de domo patris celestis. frēs omnes ad orōis et deuotōis studiū accendatis: restringatis receptōem multitudis. q̄ modis omnibꝫ volo q̄ pstitutio de receptōne stricte seruet. Prauas pdictorū viciorū cōsuetudines t resecetis. q̄ licz videatur fratribꝫ graue. requirit tamē hoc perfectio pfessionis nostre. req̄rit tribulatōis incursus. req̄rit mūdus. Clamat hoc beatus francisc⁹. et sanguis christi aspersus. t dñs de excelsis. Ociosos stimuletis ad laborē. vagātes cōpescatis ad quietē. importune petentibꝫ imponatis silentiū. intentos exaltādis domibꝫ pfundius depmatis. familiaritates querētes arceat⁹ ad solitudinē. Officia pdicatōis et cōfessionis cum multo examine imponatis. Cōstitutōnem de testamentis olim factā t de nouo de sepulturis faciatis arti⁹ obseruari. Locoꝝ vero mutatōem nullaten⁹ cōcedatis alicui ante capitulū generale. Nam de cōsilio discretorū ppter scandala vitanda iuxta pdecessoris mei mādatū hoc mihi reseruo districte p obedientiā iubendo. vt nullus deinceps locū mutet sine mea licentia speciali. Discant etiā fratres modicis esse contenti: quia vehemēter a sapientibꝫ t ratōnabiliter formidat q̄ oportebit eos modicis esse contentos velint nolint. Si igit obediētes fueritis verbo p epistolam. t hoc per visitatores itellexero: quos volo sup pdictis corrigendis tā in capitibus q̄ in membris diligentius vigilare: gratias agā omniū conditori et vobis. Q⁹ si aliter quod absit acciderit: indubitanter sciatis: q̄ nullatenus pateret cōscientia mea pdicta sub silentio pertransire. Licet enim nō sit mei ppositi nouis vos vinculis innodare: oportet me tamē conscientia cōpellente totis viribꝫ extirpatōi intendere pdictorū: quatenus vitatis scandalis (vt renemur regule quā vouimus: sine cui⁹ obseruatōe saluari nō possum⁹) veritatem pspicaciter videamus: t implemus professionē. et totis viribus puritatem custodiamus: que impugnat euidenter ex oīb⁹ supradictis. Datū parisi⁹ ꝛc. Hanc autē lr̄am legi in singulis cōuentibus vestre puincie faciatis.

Finiunt epistole.

Incipit liber sancti bonauenture de triby ternarijs peccatorũ infamibus.

Tres sũt terna rij peccatoz infames. In pri mo est peccatũ originale: mortale: et veniale. ad que oia alia peccata reducunt. In scõo est peccatũ cordis: oris et opis. Et his triby modis oia peccata cõmittunt. In tercio est ꝓcupiscẽtia carnis: concupiscẽtia oculorũ: et supbia vite. Et ab his triby omnia peccata oriunt. Quantũ autẽ ad primũ nota: q̃ illa tria possunt distingui ꝑm naturã corpalis infirmitatis. Est enĩ quedam ifirmitas que cũ natura pducitur: sicut podagra. Est quedã per quam tota vita destruit: sicut febris cõtinua. Et est quedã p quã natura debilitat sicut febris discrasia. Scõm hũc modus ista tria peccata distinguunt. Nã peccatũ originale est illud qõd cũ natura traducit. Et ideo dicit ad Ephe. ij. Oẽs nascimur filij ire. Peccatũ mortale est illud p qõd tota vita spũal' destruit vel consumit. De q̃ Ezech. xviij. Ania q̃ peccauerit ipa morietur. Peccatũ veniale est illud p qõd natura debilitat. Et ista duo sic differũt. Nã peccatũ veniale est ĩ anima: sicut pũctura pulicis in corpe que modicũ ledit. Sz pctm̃ mortale est in aĩa sicut morsus serpẽtis in corpe: qui veneno hoiez interficit. Vl' aliter potest patere sub tali exẽplo. Peccatũ mortale opponit charitati. sed veniale opponit feruori charitatis. Unde sicut hõ q̃ ꝓjcit in ollã feruentẽ modicũ aq̃ frigide: impedit feruorẽ: sz nõ tollit caliditatẽ. ita peccatũ veniale impedit feruorẽ charitatis qz ex hoc efficit homo tepidus. sed non tollit charitatẽ. qz cõpatiunt se adinuicez in eodẽ subiecto. Sed mortale destruit totũ. Sicut si hõ ꝓjceret in ollã feruentem aquã frigidã in maxima copia: z feruorez impediret z caliditatẽ extigueret. Sic ergo differũt mortale z veniale

De originali peccato

Circa originale nota q̃ ab alijs in q̃ttuor distinguit. qz habz vnitatem: ꝓmunitatẽ: equalitatẽ: z differentẽ q̃litatẽ. Primo vnitatẽ habz. qz ẽ vnũ in omnib̃. Nã in vno hoie est vnum numero: in oĩb̃ est vnũ ꝓportõe respectu ad vnũ ꝓncipiũ. Alia aũt peccata sunt varia z diuersa. Oz autẽ peccatũ originale sit vnũ: patet ex ipa natura cũ qua traducit. qz sicut hũana natura est vna. ita infectio nature est vna. Et hoc potest patere multis exẽplis. Uidem⁹ enĩ q̃ arboz vni⁹ nature multa folia habet: et tñ oĩa folia eandem figurã habẽt. Et arboz vna multos fruct⁹ pducit: q̃ sil'em saporẽ habẽt. Sike est in ꝓposito. qz ab vno hoie oẽs homies pducunt. Et qz ipe ꝓmus hõ peccatum originale ꝓmisit: ideo in oẽs posteros trãsmisit. Ideo dz ad Roma. v. c. Sic p vnũ hoiem pctm̃ intrauit in hũc mũdũ. Secundo habet ꝓmunitatẽ: qõd de alijs non ꝓtingit. Peccatũ enĩ mortale nõ est ĩ oĩb̃. qz nõ fuit in iohãne baptista. hieremia: et multis alijs. z etiã veniale: qz nõ fuit ĩ beata virgine. Aug⁹. Cũ de peccatis agitur: nolo de virgine fieri mentõez. Sed originale oĩb̃ est ꝓmũe: q̃ p carnalẽ originẽ descẽderũt. Et qz christ⁹ nõ descẽdit ab adã p originẽ carnalẽ vl' seminalẽ. ideo peccatũ originale nõ ꝓtrahit. Et ideo dic aug⁹. q̃ esse sine pctõ soli⁹ est redẽptoris q̃ fuit sine pctõ ꝺcto z ꝓmisso. Et si aliq̃s ali⁹ miraculose ex carne hũana formaret: pctm̃ originale nõ haberet. qz ab adã ꝑm legẽ cõmunem scz ꝓcupiscẽtie nõ descẽderz. Luz autem omnes ab eo ꝑm legem predictã descendant. id est ꝑm seminalem ratõnem. omnes contrahũt originale peccatũ. cui⁹ signum est mors: que est stipendiũ originalis. Unde Roma. vi. Stipendia peccati mors. Unde sicut omnes moriumur. ita omnes originale contrahimus. sed si aliquis non cõtraheret: redemptõne facta p christum nõ indigeret. quod est hereticuz. z a fide catholica alienum. Tercio habet equalitatem. In alijs peccatis magna diuersitas est. quia homicidiuz ẽ maius peccatuz q̃z furtum: et adulterium q̃z fornicatio. et sic de alijs. Et in venialibus sunt etiam gradus penes illa tria que dicit apostolus. i. ad Chorinth. iij. lignum: fenum: stipulam. Sed peccatum originale equale est in omnibus: quia est a ꝓncipio nature: que equaliter est in omnib̃.

Quarto habet differentē qualitatē. qz reliqua peccata ideo sunt peccata: qz volūtaria. et si nō essent volūtaria nō essent peccata. Sed peccatū originale nō est volūtariū voluntate cōtrahentis. sed tm̄ voluntate primi originātis. Alia etiā peccata nō traducunt in filios a parentib⁹: sz originale traducitur. Et ratio huius est. qz ī quolibet homine duo sunt. natura et psona. Ea que sunt psone nō traducunt a parentib⁹ in filios. Non enī pater traducit in filios virtutes ꝛ scientiam quas ppio studio acquisiuit. nec peccata que ppio actu cōmisit. sed ea que ptinent ad naturā speciei a parētib⁹ in filios traducunt: nisi aliquod eueniat impedimentū. Unde oculatus generat oculatuz. Et sic cū originale peccatū sit nature: a parentib⁹ in filios traducit. Sed peccatū mortale: cū sit peccatum psone: in filios nō traducit. Cui⁹ exemplū scilicz peccati originalis in reb⁹ sēsibilib⁹ apparet. Si aliquis vellet hausire de fonte aquā que esset turbida ꝛ corrupta: hauriēdo aquam hauriret corruptionem. Sic est in ppositō. qz cum tota natura sit corrupta p peccatū originale: quicūqz recipit naturā: simul recipit ꝛ pctm̄. Itē alio modo. Omnes hoīes ꝙ nascunt ex adam possunt cōsiderari vt vnus hō ī quantū ꝓueniūt ī natura quā a primo parente accipiūt. ꝛ sic multi hoīes ab adā deriuati sunt tanqz multa mēbra vnius corporis. Actus autē vni⁹ mēbri corpalis: nō est voluntari⁹ volūtate ipius man⁹. sz voluntate ipius anime: que ꝑmo mouet mēbra. Unde homicidiū quod manus committit: nō imputat manui ad peccatū fm se vt diuisa a corpe. sed imputat ei inq̄ntū est hominis aliq̄d per quod mouet. quia a principio hominis est motio. Sed inordinatio que est in homie isto: nō est voluntaria volūtate sz ipius hominis: sed volūtate primi parētis. Unde inordinatio ade in qua oēs originaliter fuim⁹: redūdat in omnes. Sic calefactio epatis redūdat in faciē. Videm⁹ enī q̄ illi qui habēt epar calefactū: habent vultū croceū ꝓpter colligatiōnem membroz ad vnū principiū.

Nunc autē vidēdū est q̄d sit originale peccatū. Circa qđ sciendum q̄ sicut quilibet artifex opus suū ordinat ꝛ disponit: vt possit consequi debitū finē. ita deus hoiem ordinauit ut posset ꝓuenire ad vltimū finem. Cū igit finis humane nature omnis nature facultatem excedat. nō poterat hō ad p̄dictū finem p uenire. et ideo deus addidit hūane nature donū iusticie naturalis. que quidē iusticia in hoc ꝓsistebat: q̄ q̄diu fuit aīa deo subiecta: ipi aīe subijciebant oēs vires corpis: ꝛ ipm corpus. ita q̄ null⁹ mot⁹ poterat esse ī corpe sine imperio ratōis. Uñ in elementis ex quib⁹ corpus componit no fuisset aliqua pugna. nec in humorib⁹ aliqua discrasia: si anima deo pfecte subiecta fuisset. In viribus etiā corpis et anime nō fuisset motus contra imperiū ratōnis. quia nec ocupiscētia tetendisset effrenāte ī delectabile ꝓter regulas rōnis: potentias anime et vires corporis regulātes quātū ad obiecta ꝛ actus eaz. Et ideo stati amoto primo ordine: etiā secūdus ordo est ratōnabiliter mutat⁹. qz q̄z cito anima fuit ī obediēs deo: ꝛ corpus fuit inobediēs aīe. De qua inobediētia dicit Roma. vij. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnantez legi mentis mee ꝛc. Illud ergo qđ hūc ordinem priuat dicit peccatū originale. id ē ꝓuatio originalis iusticie. Qđ tali ptz exemplo. Corpus in statu innocētie erat sic equus infrenatus ꝙ ducit fm voluntatez sessoris. sed postq̄z frenū deponit inordiate mouet. Ita enī deus in ꝑmo statu infrenabat corp⁹ q̄ moueri nō poterat: nisi fm regimē rōis. sed postq̄z hō peccauit: deus frenū deposuit ꝛ subtraxit. ꝛ sic effrenate efferit contra imperiū ratōnis. Hoc est qđ dicit Bala. v. Caro cōcupiscit aduersus spiritū. Ex isto peccato multi defect⁹ sūt in homine. sicut ex gui infirmitate corpali relinquunt reliq̄e infirmitatis ꝓterite. scz debilitas in opando. alteratio gust⁹ in appetendo: visus in respiciēdo: gressus in ābulādo. Sic ex originali pctō q̄dam reliq̄e relinquunt: q̄ vulnera appellant. Qđ sic patet. Quādiu fuit aīa deo subiecta: nihil inordinatū cōtingebat in carne nec in viribus anime. Nā desideriū ordiate ferebatur ī suū delectabile: ꝛ anim⁹ in aggressibile: ꝛ intellect⁹ ī intelligibile: ꝛ volūtas ī appetibile. Ex quo autē aīa recessit a dei imperio: statim inordiatio ꝛ ꝺictio ī oīb⁹

accessit. Et sic desideriũ vulneratũ cõcupiscentia :animũ discrasia:intellectũ ignorantia:volũtatẽ malicia habuit. Sũt ergo ista quatuoꝛ vulnera ex ꝑmo peccato inflicta. Quoꝛ primũ scz cõcupiscẽtia est quasi vulnus insanabile. vnde miro mõ inimicatur anime. Ideo assimilaꝟ cuidã animali quod vocaꝟ hydꝛ:qõ mirabiliter inimicaꝟ cocodrillo. Cũ enim sit animal venenosum inuoluit se in herba :quam cocodrillus deglutiẽs ex veneno moꝛiꝟ: ꝛ hydrus de vẽtre eiꝰ exit illesus. Sic ꝯcupiscẽtia inuoluit se delectatõibꝫ: ꝛ hõ deglutiẽs mũdi delectabilia: deglutit ꝯcupiscẽtiã:q̃ anima venenaꝟ ꝛ priuatur vita gr̃ie. Hec est ꝙ plaga insanabilis :que q̃nto magis degustaꝟ:tanto magis degustãs fame licus reddiꝟ vel efficiꝟ. Et iõ dicit i puer. ꝛ habeꝟ.vj.ethi. Quid optet bibere eum quem aqua suffocat. Quasi diceret. Sic̃ aqua suffocat nõ satiat.ita ꝯcupiscẽtie deditũ nihil est qõ satiet. Hec est plaga que oñe bonũ eradicat spũale. Ideo dixit daniel seni qui in cõcupiscentiã susanne exarserat. Cõcupiscentia subuertit coꝛ tuum. Et coꝛde siq̃dem ꝓcedũt sensus ꝛ motus et coꝛpales actꝰ. Unde destructo coꝛde oĩa illa destruunt. Et sic ꝯcupiscẽtia cuz coꝛ subuertit omnia alia bona ꝯsumit ¶ Secunda plaga est ignorãtia:que vulnerat intellectũ. Psal. Lumen oculoꝝ meoꝝ:ꝛ ipsum nõ est mecũ. Sed amisso visu:amittitur oñe gaudiũ. ſm illud Thob.v. Quale gaudiũ mihi erit q̃ in tenebꝛis sedeo: et lumen celi nõ video? Et hoc ideo. Qz dulce lumen ꝛ delectabile est oculis videre solem. Et ratio huiꝰ est.qz vt dicit sapiens. inter oĩs sensus visus ẽ diligibilioꝛ. Sz si hoc est de visu coꝛpali :multo magis de visu spũali. Hec ergo plaga ex ꝑmo pctõ est.qz omnes inuoluimur tenebꝛis vt dicitur in Job. ¶ Tercia plaga est passiõis vel impotẽtie discrasia. que potest dici infirmitas in anima ad siꝫitudinẽ infirmitatis coꝛpalis. Dicit aũt coꝛpus infirmum quãdo debilitaꝟ vel in executõe ꝓpe opatõis:vel impediꝟ ꝓpter aliquã inordinationem partiũ coꝛpis:ita humoꝛes ꝛ membꝛa nõ subdunt virtuti regitiue coꝛporis. Sicut oculꝰ dicit infirmus q̃n nõ potest clare videre. Sic infirmitas aĩe dicit q̃n ipa impediꝟ in ꝓpꝛia opatõe .eo q̃ partes eius nõ subdunt regimini rõis. Cũ phs in ꝑmo ethicoꝝ ꝓparat incõtinentẽ palyticoꝝ:cuiꝰ partes mouent in ꝯtrariũ eiꝰ qõ ipe disponit. Ideo clamat apl'us Ro. vij. Nõ quod volo bonũ hoc ago: sed qõ odi malũ illud facio. Inter oĩs autẽ passiões que debilitant aĩam :nulla ita debilitat ut amoꝛ carnalis. Unde aĩa ꝓpter amoꝛẽ lãguet. Languoꝛ autẽ est infirmitas aĩe ut dicit Tulliꝰ. Et ratio huiꝰ est.qz tunc aĩa infirmaꝟ et lãguet q̃n a ꝓpꝛia ꝛ naturali foꝛma discedit.hoc autẽ facit amoꝛ q̃ trãsfoꝛmat amantẽ in amatũ .ita q̃ amans iã nõ agit ſm suam foꝛmã :sed ſm foꝛmã amati. Ideo dicebat spõsa in Cãticis.v. Nũcia te dilecto meo qz amoꝛe lãgueo. Q̃n autez passio amoꝛis multũ intendiꝟ :amittit ratõis vsum. qz multi ꝓpter abundantiã amoꝛis versi sunt in insaniã. Amoꝛ aũt nihil aliud est q̃s ꝯplacẽtia alicuiꝰ rei ꝯuenientis accepte ꝑ sensus. Et ex hoc amoꝛe ꝓcedit ꝯcupiscẽtia que tẽdit in rem amatã. nec potest q̃etari donec ꝯueniat .ꝛ cũ ꝯuenerit delectaꝟ.qz delectatio nihil aliud est q̃s quietatõ in re adepta . Hic plura dicta sunt que possunt cõuenire ꝑmo vulneri.

¶ Quarta plaga est malicia que vulnerat voluntatẽ. Sed videꝟ q̃ volũtas nullum peccatũ ꝯmittit ex ꝓpꝛia malicia. qz sic̃ dicit dionysiꝰ in li.de di.no. Nullꝰ ad malũ respiciens opaꝟ. Id quod dicendũ q̃ malũ nõ potest esse ſm se intentũ .sicut vsurariꝰ extoꝛquẽdo vsurã nõ intendit offensaz diuinã. sed intẽdit multiplicare pecuniam. Unde bñ vellet si posset absq̃ offensa dei habere pecuniã. Sed duobꝫ ꝓpositꝫ offẽsam dei negligit:ꝛ acq̃rit pecuniã. Et sic ẽ de omnibus aliꝭ

¶ De moꝛtali peccato.

Dicto de oꝛigĩali pctõ: dicẽdũ est ð moꝛtali Et q̃riꝰ. Utꝝ aliq̃d possit eẽ moꝛtale pctm̃ . Et videꝟ q̃ ñ. qz moꝛtale dꝛ qõ moꝛtẽ infert. sz nõ ꝑt inferri aĩe moꝛs:cũ sit imoꝛtal'. ꝙ nullũ pctm̃ ẽ moꝛtale. Itẽ moꝛs ꝓpꝛia opatiõe hoiez ꝓuat. vñ hõ moꝛtuꝰ nihil ꝑt opari. sz pctõres i pctõ existentes m'lta strẽnue opanꝰ: et pspicue itel ligũt.et sic videꝟ q̃ nullũ sit pctm̃ moꝛtl'e Et dicẽdũ q̃ m'lta sũt pctã moꝛtl'ia.et ve aliq̃s actꝰ hũanꝰ hꝫ rõez pcti moꝛtal'. Est

enim peccatū mortale quod corrumpit vitam: tollit efficaciam: dimittit viam: & obligat ad gehennam. ¶ Vita autē spiritualis cōsistit in caloze: sicut vita corporalis. Unde defectus calozis est defectus vite. Sicut videm⁹ in moriētibus q paulatī caloz deficit ī extremitatiby corporis: que prius infrigidank. et caloz ad principium vite: id ē ad coz recolligik. qui cuz ex toto deficit ibidē. vita totaliter perit. Qui⁹ ex emplū videmus in lucerna. in qua q̄ diu est caloz vel humoz vel liquoz: tamdiu est ibi splendoz lumis. & deficiēte caloze deficit lumen. Sic vita spūalis nō est aliō nisi q̄dam caloz. i. amoz diuinus. qui q̄dem duplicē faciē habet: ſm duplicē aſpectū. vnam que reſpicit deū. aliā que reſpicit primū. quia charitas nihil aliud est q̄s dilectio qua diligik deus ꝓpter ſe: et primus ꝓpter deum. Illud ergo qō istū amorem corrūpit ē peccatū mortale: sicut blaſphemia: piuriū: hereſis: et hmōi. que charitatem corrūpunt quā habem⁹ ad deū. falſū teſtimoniū: furtū et hmōi: que contrariāk charitati quā habemus ad primū. & oīa que preceptis decalogi ꝓhibenk: peccata mortalia iudicank ¶ Secūdo tollit virtutis efficaciā. Exquo enī hō in mortale ſe ꝓcipitauit: iā nō potest p ſe reſurgere: niſi gra ſaluatoris mediāte. Ideo dicik ī pſal. q homo est ſpūs vadens & nō rediens. i. p ſe in peccatū vadens: ſed nō p ſe reſurgēs. Sicut p ſe potest ſe pūcere in pfunduz lacum vel lutū: ſed non potest p ſe exire. Et ideo p ſe homo ad mortē vadit: ſed nō per ſe redit: niſi miraculoſe. qz nō est regreſſus de priuatōe ad habitū ſm naturā ¶ Tercio dimittit viā. Omnis enī via ducit ad aliquē finem: sicut omnes vie cōtra ciuitatem ducunt ad ciuitatē. Ultimus autē finis omniū est vnus. ſcilicz de⁹. Nam sicut ipe est vnū principiū & vniuerſale: ita ē vnus finis & vltimus omniū. Quādo autē alius conſtituik diligik & eligik: recedik ab hoc fine vltimo. Et cū finis sit maxīe diligibilis: ille finis conſtitutus diligik plus q̄s de⁹ qui est vltimus finis. Hoc autē nō potest ſine mortali accidere: sicut patet in guloſis qui ventrē ꝓ deo colūt. De quib⁹ Philip. iij. Quoz de⁹ venter est. Et hoc sic patet. Si ꝓponak guloſo deus ex vna parte: et cibus delectabilis ex alia pte: ipe ſpreto deo incōmutabili bono per amorē cibo inheret tanq̄s vltimo fini. Et ſi luxurioſo ex vna parte ꝓponatur adulteriū ꝓut est delectabile: et ex alia parte de⁹ prohibens: contēnit dei prohibitōnem: et ſe adulterine delectatōni ūmergit: & deuiat a fine. Et hec est differētia peccati mortal⁹ a veniali. Quia mortale totaliter elongat a via: et retroſum gradik. & ideo quanto magis a via deuiat: tanto magis a fine recedit et elōgak. Pſal. Dōge a peccatoriby ſalus. Ueniale autez a via nō abducit: nec ab vltimo fine ſeparat ¶ Quarto obligat ad gehennā. quod nō contingit de venia/li vel originali. Sed videk inconueniens q ꝓ modica delectatōne quis adiudicetur eterne damnatōi. Est dicendū q pena cōmenſuratur ſm conditōnem illius in quē peccak. Unde magis peccat qui percutit militē: q̄s qui ruſticū. et magis qui regem offendit: q̄s qui militem: et sic de aliis ſm graduz nobilitatis. Qui ergo offendit deum: qui est infinitū bonū: merito penam incurrit infinitā: ꝓpter contemptū maieſtatis diuīe: & infinitati culpe reſpōdet infinitas pene in damnatōe. Unde pena dānatoz̄ est infinita: & est finita. Finita est ī acerbitate: et hoc reſpōdet delectatiōi que fuit ī actu peccati. Infinita est in duratōne: & hoc ꝓpter cōtemptū dei qui est infinitus. Ad illud quod obīcik q anime nō potest inferri moz̄s. Dicendum est q duplex est moz̄s. ſcilicz nature & culpe. Quo ad mortē nature anima dicitur immortalis. ſed quo ad mortez culpe morik. Quia sicut dicit Augustin⁹ in libro de mēdacio Sicut corpus viuit ex anima: ita ania viuit ex deo: ſed anima ſeparata a corpe moritur corpus. ergo cū deus ſeparak ab anima: moritur ania. ſed nō ſeparak niſi per peccatū mortale. ergo &c. Ad aliō q mors priuat ab operatōe. Dicendū q quicquid peccatoz operak mortuū dicik. nec tamen debz ceſſare a bonis operibus. Sicut infirmus: ſi vtatur malis cibis leniter moritur. ſi autē bonis: paulatim ad ſanitatez reducitur.

De veniali peccato.

Post mortale & originale dicendū est de veniali. Circa qō quattuoz

querenda sunt. scilicet de ipsius essentia: efficacia: sufficiētia ⁊ indulgētia. ¶ Quātum ad primū peccatū veniale dicit̄ tripliciter. s. ab euentu: a causa: ⁊ a sua natura. Ad euentu: qꝛ omne mortale dicit̄ veniale ꝑ penitentiā. vt dicit ambro. A causa: qñ in natura sua habet vt veniā mereat̄. sicut peccatū qđ fit ex infirmitate vl̄ ignorātia habet in se causam venie. Nā qui ex īfirmitate frangit ieiuniū nō incurrit peccatū. Et si ex ignorātia aliq̄s faciat qđ non credat peccatū: veniā meret̄. A sua natura ⁊ a suo genere: vt verbū ociosum: ridere ⁊ hmōi. ¶ Quo ad sufficientiā licet peccata venialia nō sint determinata in aliquo modo: possunt tñ reduci ad certū numeꝝ: scꝫ ad ternariū. scilicꝫ lignū: fenū: ⁊ stipulā Et ratio huiꝰ est. Quia veniale dicit̄ qđ de facili purgat̄ ⁊ consumit̄. et ideo ꝑ hec tria designat̄. quia ab igne de facili cōburunt̄. Per lignū q̄dem peccata venialia g̅uiora designant̄. ꝑ stipulā leuiora. ꝑ fenuꝫ mediocria designant̄. Et huiꝰ ratio ē: qꝛ omnia ternario cōsistūt. Unde q̄libet creatura habet suū ternariū. scꝫ essentiā: virtutem: et operatōem. Et quelibꝫ oꝑatio cōsistit in ternario. s. in principio: medio: ⁊ fine. Et anima ī sua natura habꝫ ternariū. scꝫ memoriā: intellectū et voluntatē. Itez peccata mortalia ꝑ tria distinguunt̄. sicut dicit glo. sup epl̄am. i. ad Chor̄. iij. s. ꝑ ferrū: es: ⁊ plūbū. ¶ Quo ad efficientiā nota ꝙ homo p̄t esse sine peccato mortali: sꝫ nō sine veniali. Et ratio huius. qꝛ hō dū vnū veniale vitat: aliđ īcurrit. Unde dicūt doctores ꝙ hō potest vitare qđlibet veniale in particulari: sed nō in vniuersali. Et est exēplū de naui: in q̄ sunt multa foramina. quorū qđlibet in particulari nauta oppilare potest: sꝫ nō om̄ia simul. Et ideo sine veniali vix hō esse potest. qꝛ si dixerimꝰ ꝙ peccatū nō habemꝰ: ip̄i nos seducimus ⁊ veritas in nobis nō est ¶ Quo ad indulgentiā nota ꝙ sicut veniale multiplicit̄ incurrit̄. ita mltipliciter purgat̄. Modi autē purgatōis his versibꝫ ꝯtinent̄. Cōfiteor: tūdo: cōspergor: ꝯteror: oro. Signor: edo: dono: ꝑ hec venialia pono. i. depono ⁊ tollo. Remittunt̄ ergo ꝑ generalē ꝯfessionē. ꝑ pectoris tunsionē. ꝑ aque bñdicte aspsionē. ꝑ cordis ꝯtritōez. ꝑ dñicā orōez. ꝑ ꝯfirmatōem ac episcopalē bñdictōnem. eucharistie sumptōez. offense ꝯdonatōez. extremā vnctōem. leuē penitētiā: cōpassionem fraternā. vt patet in h̄ versiculo. Unctio: pena leuis: ꝯpassio q̄ fit egenis.

¶ Finit liber sancti bonauēture đ tribꝫ ternariis pctōꝝ īfamibꝫ.

¶ Incipit tractatus

sancti bonauēture de septē gradibꝫ ꝯtemplatōis.

Contēplatiuorum aquilinos obtutꝰ acui. et ip̄orū spirituale palaciū ꝑfundi dapibꝫ supne dulcedinis affectās. septē g̅dus eo gl̄iosissimos q̄ scientia exꝑientie ꝓbatissimos in mediuꝫ cēsui deducēdos. reseratōe quoꝝ odorifera ꝯfido: ꝙ tā intellectui splēdoris copia: q̄ꝫ affectui deifici dulcoris affluētia pijssime mr̄is thearchice exhalabit. ¶ Primū igit̄ dicamꝰ ignē. scđm vnctōem. tercium extasim. q̄rtū speculatōem. q̄ntū gustū. sextū q̄etem. septimū gl̄iam. Prīo enī anīa ignit̄: ignita īungit̄: vncta rapit̄: rapta speculatur vel cōtēplat̄: cōtēplans gustat. gustans q̄escit. Hec in via pñt acq̄ri: nō tñ subito: sed g̅datim. Citiꝰ aūt hec exꝑitur q̄ freq̄ntiꝰ spūalibꝫ se exercet. Septimꝰ ī patria ꝯfert̄ abundantiꝰ his q̄ se in p̄cedētibꝫ g̅dibꝫ exercuerūt. Ignis est vehemēs diuini calorꝫ vl̄ amoris feruor ex camino supsplēdentꝫ hierl̄m flabellatꝰ. Hꝰ ignis calor: ꝯtēplatiui siue sctī actiui viri anīaꝫ: cū se ad orādū deū effuderit ī ꝯspectu dei: subito eā valde ꝑlucido splēdore irradiās: q̄ꝫ pl̄imū ignit: ⁊ arētes motꝰ affectōesq̄ ac cēdit malosq̄ ꝯcremat ⁊ exufflat: teporez inflāmat. ⁊ torporē exꝑgiscere facit. atꝫ ipsam totā anīam velut vesꝑtinū qđdam et pinguissimū holocaustū diuino ꝯspectui repñtat. Intuet̄ tūc ⁊ gaudꝫ. deꝰ adest et pauet illa. Ille īmissū ignē auget vt magꝫ caleat. illa ortas affectōes colligēs nutrit. vt eo āpliꝰ magꝫ reddat̄ īcēdiū. q̄ abūdātiꝰ submīstrat̄ materia accēdendi. Sup hūc gradū pedem fixit qui potest dicere cum propheta. Cōcaluit cor meum intra me.

et in meditatõe mea exardescet ignis. Et iterũ. Inflammatũ est cor meuz. et renes mei cõmutati sunt. Unctio est velut q̃dam roseus liquor: qui per totam animã se diffundens: ipsam erudit: cor roborat et confortat: disponẽs eã suauiter ad veritatis luculẽtias suscipiẽdas atq; pariter cõtemplãdas. Hac celica vnctõe ꝑlinitus fuerat qui dicebat. Unxit vnctõe misericordie sue. De qua rursum dicit dauid. Sicut ros hermon qui descendit in montẽ syon. Hermon interp̃tatur lumen exaltatum. Habet autẽ signare infinitissimã iesu bonitatẽ. Ip̃e etenim de se dicit. Ego sũ lux mundi. Que q̃dem lux de terra in crucez: de cruce vero fuit sup̃ pulcritudinem celorum omniũ exaltata. ita vt licz semp̃ potuerit. nunc aũt conueniẽti⁹ ꝓpter sue hũanitatis sup̃pulcrificam claritatẽ adiectam dici queat sup̃splendẽs candor: et sup̃candens splendor illius eterne ⁊ felicissime regionis. Ros igit̃ montis huius descẽdit in montẽ syon. id ẽ contẽplatiui viri mentem. ip̃ius p̃cordia tã irrigando fecundãs: q̃ fecũdãdo irrigãs. et calorẽ scilicet p̃mi gradus leniter tẽperãs. ne plus ardeat q̃ oportet. Quod enĩ purificat ignis cõcremando: hoc vnctio mulcet suã pinguedinem ꝑfundendo: vt capificilior sit diuĩoꝝ ⁊ pulcrificoꝝ radiorũ ab eternaliter oriente aurora ditissime emanantiũ. quib; q̃dez salubriter ꝑlustrata ita ꝟm apostolũ docetur de omnib; vt nequaq̃ quisq̃ ibidẽ locus ignorãtie tenebris pateat: vbi fulgeat copia tã gloriosi lumĩs. Extasis est deserto exteriore homĩe suip̃ius supra se voluptuosa q̃dam eleuatio: ad sup̃intellectualem diuini amoris fontẽ: mediãtib; sursum actiuis virtutib; ꝓ viribus se extendens. Uirtutes sursum actiuas voco humilitatẽ et puritatẽ. Humilitate eteniz fit exterioris hoĩs desertio: puritate vero interioris hoĩs sursum actio. quẽ quidẽ ad fontalem producẽs radiũ: ibidẽ haurit sãctas thearchici amoris ⁊ inolitas influitiones. Quaꝝ gratia posterioꝝ oblit⁹ ad anteriora empyrei ⁊ sup̃lucidissimi tabernaculi se extendit. Est enĩ extasim faciens amor diuinus: nõ dimittens suip̃orũ amatores esse: sed amandoꝝ. vt testat̃ secretoꝝ dei conscius dionysi⁹. Igit̃ si in vera ⁊ nõ in ficta dei charitate sumus ⁊ amore: in sancta extasi sumus: interiorẽ hominez ad anteriora extẽdente. exterioris vero sic̃ posterioris obliuisci faciente. Speculatio est beatorũ et supercelestiũ: et soli d̃oscibiliũ diuitiarũ intellectualis ⁊ affectualis pia inuestigatio. Contẽplantur autez hi duo. scz intellectus ⁊ affectus. sed intellectus lõge dissimiliter ab affectu. Cum enĩ anim⁹ cõtemplatiuus sensib; spiritualibus suspẽsis: synderesim in specula eterna extẽdit: apex intelligẽtie et principalis affectio pariter ferunt̃ mutuo in diuina se ꝓmouentes: et equaliter ascẽdẽtes illa speculando: hec desiderãdo. Precurrẽte autẽ intelligentia nec ingredi queunte: vtpote per speculũ videns: foris remanet. Affectio vero que nescia est speculi ĩtrãs vnit̃. ꝟm illud. Qui adheret deo vnus spiritus est. Ingressoq; intellectu: qui ante conatu suo ingredi nõ poterat: a sup̃essentiali et sup̃intellectuali deifica bonitate hilariter excipitur affectio ip̃a. Susceptamq; sup̃feruide ip̃am desiderantẽ: et se sursum ꝓ virib; impingentẽ: ip̃am in se ꝓfundi⁹ trahens: tam intelligentie sup̃claroꝝ radioꝝ pulcrificãs claritatẽ fontani splendoris: q̃ affectõi thearchici ⁊ sup̃immensi saporis: suauiter sanctũ desideriũ nutriens: suauitatem sup̃lucidissimã elargit̃. Postea illis sic gustantib; illam magis desiderantib; magis seip̃am diuina bonitas immittit: ⁊ abundantius superfulget. quoniã multũ diligunt illaz summã veritatẽ: hoc sũmũ bonum. Felix nimis qui huius gradus collem attingit. hic plane angelificatus in p̃senti: futuram iam inchoauit vitam. Ex quibus fuerat qui dicebat. Nos autẽ reuelata facie gloriaz dei speculantes: in eandem transformamur imaginẽ: a claritate in claritatem: tanq̃ a domini spiritu. Ubi potissime diuinus iste apostolus vtilitatẽ expressit contemplatiõis. Quid enim est reuelata facie gloriã domini speculari: nisi remota omni impuritate faciẽ nostre intelligentie velante: gloriam dei. i. tam superignotã et simplicissimã et sup̃splendentẽ eternitatis claritatẽ: q̃ superineffabilem ⁊ humanis mentib; nõ capificilẽ oĩno sup̃celestiũ substantiarũ sup̃trãq̃llissimã pacẽ: pie: pure: deuoteq; rimari:

Quid vero est taliter speculātes in eandez imaginē trāsformari: nisi quia causa sup/actiue suauitatis sunt hec eadē que imaginati sumus. vt nos a nobis abstractos et in seipa absorptos. ita torrēte voluptatis nos potant: vt necesse sit de terrenis in celestes: de carnalib⁹ in spirituales. de hominib⁹ in quodāmodo angelos trāsformari. Sic ergo intelligo verbū. in eandē imaginem trāsformari. id ē in eadez imaginata. Bene aūt dicit̄ a claritate in claritatē tanq̄ a dñi spiritu. qz ab ipo dñi spiritu manuducti supsanctissimis diuinis splēdoribus adimplemur. ⁊ p hoc de cognitōne in cognitionē ꝓficimus: sicut p ꝓphetā dicit̄. In lumine tuo videbim⁹ lumē. Hec contēplatio vel inuestigatio q̄si nihil habet piculi vel laboris: in animo pio puro ⁊ vacāte. habet vtilitatē inestimabilē etiā si nihil inuestiget. Gustus aūt est supinestimabilis diuine dulcedinis p̄suauis q̄dam ⁊ inolita prelibatio: ex cellario sancti spirit⁹ in sanctoꝝ cōtemplatiuoꝝ animas distillata. Prelibatio dico. quoniā pmodicum valde est qd̄ nobis ex ista tam supmagna multitudine diuīe dulcedīs tribuitur: qd̄ ꝓuisiue et supineffabili thearchica bonitate fieri nō est dubiū. Dū enī stillatim eternis ⁊ supsuauib⁹ illis influitōibus recreamur: freq̄ntius nosipos oratōibus extendim⁹: atq̄ ad cumulos om̄imo de plenitudinis anhelam⁹. Quāuis autē vtrūq̄ faciūt: tamē plus alliciūt q̄ reficiunt diuine ille p̄libatōnes. efficiūt enī esuriem: nō saturitatē pariunt. Beneficio huius gradus cognitio expientie tribuitur: p quā supcelestiū substantiarū cognitōni cōformamur. Quicquid enī diuine mentes nouerūt: hoc illius experiētia ꝓbauerunt. Quia sicut sol terris. sic ipa simplici cognitōni p̄lata est. Gloriosi ⁊ felices illi: qui sup verticē huius gradus eleuati sūt. Eructant plane hi abundantiā suauitatū eternarū nuptiarū. vacant ⁊ vident q̄ suauis est dominus. Quies est toti⁹ anīe mira quedā et suauis trāquillitas: per īfusam nobis ex frequētia oratōis dulcedinē concreata. Solis valde spiritualib⁹ experiētia huius quietis cōceditur. quibus et datur etiā ipas supcelestes substātias cōtemplādo transcēdere. Supignota enim bonitas ipis familiaris: seipam eis īmittit: ⁊ ipi tota virtute: dilatato sinu scti desiderij potenter suscipiūt beatas immissiones: animalib⁹ ⁊ p̄sumptuosis om̄ino incognitas. Sic igit̄ puris sanctoꝝ contēplatiuorū animab⁹: tā insueto nutrimēto ditissime adimplet⁹: splēdescit ipoꝝ ratio: dulcescit cōcupiscentia: hilarescit irascibilis. ex dilectōne quorū deificaz illam q̄etem nō ambigimus emanare. Hic grad⁹ gloriosior ⁊ p̄ciosior ē: quo vltimo modo gradui qui solū patrie est appropinquat.

De septimo tutius tacēdū censui q̄ loquendū. quoniā nulli viatoꝝ ascēsus siue visio huius gradus patere potuit: nisi illi celesti paulo: qui se raptuz vsq̄ ad hmōi p sacrā scripturā asserit. Felix certe supdulcissime et gloriosissime virginis marie aīa cui hoc datū est in via: quod nulli sanctorū aliquādo possederūt. Portauit ergo illam gloriā a qua portant̄ ceteri. Ascendit illa gradū hunc p fidei cognitōem. descendit ille ad eā per carnis assumptōez. Quid hunc gradū: hanc gloriam censeaz dicis? Nihil aliud q̄ ipm quem peperit: quē lacte virgineo educauit: manib⁹ eburneis cōtrectauit. dulcissimo gremio fouit: pudicissimo vultu blandiebat̄. castissimo amplexu complexa est: dominū nostrū iesum christū. qui est benedictus in secula seculorum Amen.

Finit tractatus sancti bonauēture ordinis fratrū minorū de septē gradibus ꝯtēplationū.

Incipiunt viginti passus sancti bonauēture de informatōe spūalis vite ac virtute ⁊ profectu religiosorū

Si vis in spiritu ꝓficere: et hoc esse ꝓpter qđ vt h̄ fieres ad scholā virtutum id ē ad religionē venisti. ⁊ ne fias illis sil'is q̄ longo tp̄e in scholis manēdo: multū tēporis ⁊ sumpt⁹ inutiliter ꝯsumūt: ⁊ mīme discūt. isti⁹ formule ꝯpendiū añ ocl'os habeto: ⁊ ad ei⁹ regulā ordīa vitā tuā: ⁊ mores ꝯpone: et studiū impēde: ⁊ tp̄s expēde

Primū capitulū

i In p̄mis sp̄ esto sub tali rectore et magistro. vel si talē habere nō potes: tuip̄e tibi magister esto: q̄ sit strēnus. vt ad hui⁹ formule regulā cōpellaris: et in nullo tue ꝓp̄e volūtatis libertati relinquaris. Puer enī q̄ dimittit̄ volūtati sue. i. puerili lasciuie: cōfundit matrē suā: id ē religionē. Ideo tot ordīes religionū ꝯfundūtur. q̄ pueriles mente sibimet dimittunt̄. sine freno retrahente a noxijs. ⁊ sine virga ad salubria cōpellente. aut ex negligētia senioꝝ: aut ex nociua ꝯdescensiōe eoꝝ: ne teneros animos frangāt seuera coertōe. Sicut īprudēs medic⁹ q̄ ne ꝯtristet egꝝ quē curare deberet: patit̄ eū nociua ꝯmedere: ex q̄bus graui⁹ ⁊ diuti⁹ infirmat̄. Et cuꝫ in vno dissimulant̄ excessus ei⁹ ⁊ vicia: cito ab alijs trahit̄ in exempluꝫ. vt etiā sibi talia impunita ꝑmittant̄ q̄ vident in alijs sustineri.

Scđm capitulū

Tandē ad hoc ista mala libertas dilatat̄ et ꝓficit. cū hec a pluribꝫ vident fieri. ut q̄si ꝓ lege ⁊ ꝓ iure ordinis defendāt. et si q̄s cōtrariū dicere aut docere arguēdo p̄sumpserit: singularis supstitōis improperiū sustineat. ⁊ q̄si nouuꝫ ordinē ⁊ insolitū morē īducere velit vt delyrus et van⁹ irrideat̄. ⁊ onerosus fiat omnibꝫ: et tāq̄ temerari⁹ iudex alienoꝝ actuum ꝑsecutōnes amarissimas patiat̄. Timent enī distorti ⁊ a via dei exorbitantes: si parcerēt zelātibꝫ ꝓ iusticia ⁊ religionis disciplina. ad partē suā alios attraherent. ⁊ ita paulatim ad ordīs obseruantiā etiā ip̄i tandē cogerent̄. Et p̄cauēt ardētissime ne ad hoc ꝑueniāt. ⁊ sub specie singularitatis extirpande eijciūt a se illos ⁊ opprimūt. qui desiderāt religionē ad statū debitum reformare. Qđ vidētes alij q̄bꝫ h̄ displicet: q̄ aliquā bone volūtatis scintillaꝫ habēt: sed tñ infirmā: terrent̄. ⁊ potius student se illis ꝯformare q̄s fortiorē ꝑteꝫ vident habere in multitudīe et potētia: q̄ cū istis tribulari. ⁊ insup̄ infamari. Juxta illud. Et q̄ recessit a malo p̄de patuit. Hec omnia exp̄ti sumus ī nigro ordīe vel ī aliis. Nunq̄ autē ꝯtingat nr̄am religionem ad statū sil'em ꝑuenire. Amen.

Terciū capitulū

q Qui tali feruore ad religionē venit q̄ ꝓ omnibꝫ que mūd⁹ ei ꝓmittere vel dare potuit: noluit dānari in secl'o. nec ꝓ diuitijs vel honoribꝫ: vel delicijs. nec amore amicoꝝ: vel ꝓprij corp̄is dubitauit se tradere carceri pnīe ꝓpter deum. nō debet modo vilior esse q̄ tūc fuit: vt ꝓ verbis hoīm deserat viā dei. iā in eius ingressu existēs: a cuius aggressu: nec terroribꝫ: nec blandicijs potuit auerti. Q, si times de singularitate notari. ⁊ ob hoc alijs odiosus fieri. scias q̄ null⁹ sanctoꝝ singularis gl'ie fact⁹ est in celo: nisi q̄ int̄ hoīes hic positus studuit esse in sctītate vite singularis. qđ tñ de singularitate virtutū dico: nō de cerimonialibꝫ obseruātijs: paruā vel nullā habētibꝫ vtilitatē v̄tutis. Studia autē sanctitatis in his ꝯsistūt. in cauēdo omne pctm̄ ⁊ om̄e scādalū q̄ntū ē in se: ⁊ insistēdo omnibꝫ virtutibꝫ hūiliter. ⁊ inq̄rendo familiaritatē dei ꝑ affectū deuotionis interne. Aduersus hmōi nulla ē bona ꝯformitas ꝑ quam hec studia destruūtur. Cū enī ꝓ iusticia sicut ⁊ ꝓ fide poti⁹ debeamus pati: nō solū irrisiōes et despectōes. sed etiā ꝑsecutōes q̄slibet ⁊ mortē. sic̄ passi sunt sancti ante nos: ⁊ patiētur post nos in diebꝫ nouissimis: q̄ fidē deserere: vl' iusticiā vite peccādo relinq̄re. Discamus in paruis verborū et despectionū tribulatōnibus. vt si g̃uiora imminerent nobis pro christo certamīa: sciam⁹ ꝑ patientiā supare. Nā qui a leui flatu deijcit̄: quō stabit a vento maxime tēpestatis? Hec ad p̄muniendū cor p̄misi cōtra retrahentes a studio ꝓficiēdi in virtutibꝫ. q̄ qui tale studiū ī se nō diligūt: vix p̄nt in alijs secū morātibꝫ

eq̃nimiter sustinere Vñ sicut illi nõ dimit
tũt ꝯsuetudĩes suas malas ⁊ noxias ꝓpt̃
nos. sic nõ oꝑtet nos bona ⁊ vtilia studia
abijcere ꝓpter illos. qꝛ si volũt ad vitã et̃/
nam venire. oꝑtet eos nobiscũ viã dei nõ
suam ambulare.

Quartũ capitulũ

Nunq̃ debes ꝑ mutatoria ocios⁹
vagari. nec rumoribꝫ ⁊ verbis oci
osis vacare: nec risui: nec scurrilitatibꝫ de/
ditus esse. qꝛ hec faciũt mentẽ vagã ⁊ ina/
nem. ⁊ licẽtia istoꝝ dissoluit cor a põdere
timoris dei: et affectũ interne deuotõis ex
haurit. Nõ euageris hincinde: ocul' curi/
ose singula intuẽdo. qꝛ ⁊ leuitatis est indi/
ciũ: ⁊ ea q̃ foris hauris ꝑ oculos vel ꝑ au
res: strepitũ quendã interi⁹ suscitant: quo
puritas intelligentie q̃ in bonis meditatõ
nibꝫ mẽtẽ pascit: q̃si quodã puluere obscu
ratur. Quicq̃d nõ est tibi necessariũ vl' vti
le: ad tuũ vel alteri⁹ ꝓfectũ: ꝑtrãsi: ⁊ noli ĩ/
morari: ne cor in eo defigat̃: vel tꝑus infru
ctuose in eo expendat̃.

Quintũ capitulũ

Semꝑ aliq̃d tecũ defer in mẽoria.
qđ de deo rumĩes cogitãdo: ⁊ mẽ
tis tue intuitũ sꝑ in eũ đfigere stude. sicut
docet ꝓpha. Prouidebã dñm in ꝯspectu
meo semꝑ: qm̃ a dextris ẽ mihi ne ꝯmoue
ar. Hoc enĩ cõtinet cor apud se: ne ꝯmoue
atur a se ꝑ vanã leticiã vl' irrõnabilẽ tristi/
ciam. Mũdus enĩ in quo fluitam⁹ varijs
tempestatũ vẽtis agitat̃. ⁊ q̃ nõ vult nauẽ
cordis sui quassatõibꝫ conteri: vel vndaꝝ
influctõibus demergi. vel in exteras pla
gas vẽtoꝝ flatibꝫ impelli. affigere eã funi/
bus bonaꝝ cogitatõnũ assuescat ad petrã
immobilẽ. Petra autẽ est christ⁹. Quẽ fu
nem vt difficile rumpat̃ ex triplici resticl'o
ꝯponat. ex sanctaꝝ scripturaꝝ deuota le/
ctõne: ex sedule oratõis cõpunctõe. ex bo/
narũ actionũ humili exercitatiõe. Lectio
dat materiã et quasi semẽ bone cogitatio
nis. Orõ rigat ⁊ ad ꝓfectũ roborat: ⁊ cor
illuminat ad intelligẽtiã: et impĩguat affe
ctũ ad saporẽ. Bona actio maxime ꝯdita
pinguedine charitatis ⁊ obediẽtie vl' alte
rius virtutis letificat ꝯsciaz. ⁊ dat fiduci
am spei in deũ. etsi ad horã intercipit de/
uotõis q̃etez: tñ meret̃ postea maiorẽ dul
cedinis infusiõem ⁊ gr̃am puritatis

Sextũ capitulũ

Feriat⁹ ⁊ vacãs caue tibi a vanis
⁊ prauis cogitatõibꝫ. ne vel ꝑ mo
dicũ in te morent̃. qꝛ cito inq̃nant cor labe
cuiuscũq̃ vicij. vt luxurie: vane gl'ie: odij:
vel aliorũ. Itẽ caue ab inutilibꝫ occupatõ
nibꝫ: qꝛ tꝑus ꝑdunt: et cor inq̃etant: ⁊ vti/
lia impediũt. et deuotõem dissipãt. Item
a torpore acidie et pigricie que mentẽ te/
pidã et corp⁹ delicatũ reddũt: et ad bona
opera desidiosum.

Septimũ capitulũ.

Inter hoĩes existẽs caue a duob⁹
q̃ ad teip̃m. ⁊ a duobꝫ quo ad alios.
Quo ad te caue ne aliq̃d facias vt ab eis
noteris vnde gl'iam q̃ras in gestu: in voce:
in s̃mone: vel in actu: qꝛ pctm̃ est ⁊ vanuz.
⁊ cũ putas eis placere: forte displices. ⁊ iu
dicant te ꝙ inanis gl'ie cupid⁹ sis. vel for/
te nõ aduertũt qđ agis. ⁊ sic ꝑdis conatũ
tuũ ĩutiliter ⁊ vane. sicut stulti q̃ pictꝫ ima
ginibus quasi viuis hoĩbꝫ obsequũt̃. p̃s.
Qui hoĩbꝫ placẽt. i. placere volũt vl' cupi
unt: ꝯfusi sunt. Itẽ ne pudore sup̃fluo ob
ruaris in his q̃ corã hoĩbꝫ agere debes. lo
q̃ndo: cogitãdo: vel aliq̃d agẽdo. sꝫ ita li/
ber esse stude corã eis acsi sine eis esses. Et
si intus verecũdia estuas foris rep̃me. qꝛ
q̃ magis notabilẽ te facis ex pudore: eo pl⁹
cõsiderãt te: ⁊ ita magis ꝯfũderis. Signũ
sup̃bie videt̃ esse nimis erubescere de illis
defectibꝫ quos natura indidit. vt de defor
mitate corꝑis: vl' ruditate vocis ⁊ sil'ibꝫ.
De vilitate aũt vestis vel humilibꝫ obse/
quijs erubescere in paupe religioso grauis
sup̃bia est.

Octauũ capitulũ.

Viciũ vel scandalũ erubesce: vñ vl'
deus offendit̃: vel aliq̃s scãdali/
zat̃. Apud teip̃m erubesce de pec/
catis tuis. de torpore in seruitio dei: đ ne
gligẽtia bonoꝝ que posses facere ⁊ debe/
res. ꝙ tẽp⁹ defluit et ꝓfectus virtutũ non
crescit. de hypocrisi ꝙ foris vis putari me
lior q̃ intus te inuenias. ꝙ vicia tua occl'
tas: nõ timore nocumenti alteri⁹: sꝫ timo/
re displicẽdi ⁊ ne vilipẽdaris. ꝙ ꝑ bona q̃
ostendis vis videri ⁊ placere hoĩbꝫ: vt ex
his suspicent̃ te multo pl'a et maiora ĩ oc
culto habere: exq̃ talia foras ꝓdeunt: qua/
si te dolente ꝙ vix adeo familiarẽ aliquem
habes vnanimẽ quẽ velles te ĩ oĩbꝫ ag̃scere

ſicut teipm agnoſcis. qđ etiã fit in cõfeſſio ne qñq; .etſi nõ audes peccata tua ſuppri mere ãn ipa accuſes. tñ de illis in ąbus te magis diſplicere times: ita oꝛdias verba: ꝑmittẽdo: ſubiũgẽdo: coloꝛãdo: q; minus appareãt verecũda .vel ſi forte pl⁹ nude ꝓ fers gl'iaris. ꝛ vis inde apud ꝓfeſſoꝛẽ ſanctus notari. q; tã humilis ſis: vt te magis q; neceſſe ſit ſtudeas ꝓfundere cõfitendo. Q; cũ tẽtatõib⁹ viciorũ maxime carnaliũ ita deſidioſe pugnas: vt ſolo timoꝛe picu li vel confeſſiõis pudoꝛe eas repellas: ꝛ q̃n tũ audes ĩ affectu carnis arrideas. ſolo cõ ſenſu opis et moꝛoſe delectatõis excluſo. Et in hoc maioꝛ apparet querſitas: q; cuꝫ facile qñq; poſſes hmõi tentatões q̃ſi mu ſcas immũdas abigere: ex negligẽtia eas ꝑ mittas creſcere: caleſcere ꝛ conualeſcere: donec cõfoꝛtate iã piculoſioꝛes fiũt: ꝛ dif ficilius vincunt: ꝛ ꝓſciam ſepi⁹ pulſando ꝓfundũt. Q; ita deſidioſus es ad ea q̃ dei ſunt ꝛ ad virtutes. vel q̃ ad deuotõis ſtu diũ ꝑtinent. vt pudoꝛ hũan⁹ plura ex bis magis a te vel ex te extoꝛqueat q; amoꝛ di uinus. Q; ita es ingratus dei beneficijs: vt nõ ſolũ debitas nõ agas gratias ꝑ per ceptis. ſed etiã gr̃am oblatã ꝛ ꝑtam ĩ va cuũ recipias: et negligas vtilioꝛa: ad q̃ tũc ſentis tibi arridere gr̃am .ꝛ occupes te va nioꝛib⁹ ſtudijſ: quaſi q̃ texit araneaꝫ telaſ: que nõ ꝑdẽrũt ad veſtimẽta ſalutis. Q; il la ad que teneꝛ faciẽda: ſicut ſunt hoꝛe ca nonice et ſil'ia: ita negligẽter ꝛ deſidioſe ꝑ ſoluis: vt nõ taꝫ meritũ inde ſperes q; ſup pliciũ expectes. q; etſi verba oꝛe vtcũq; ꝑ feras: cũ coꝛde tã vag⁹ es: et affectu frigi dus: q; nec ſenſum oꝛõnis ꝓcipis: nec de uotõnis affectũ. ꝛ de ipis verbis plurima defluũt accelerãdo. ꝛ vtinã nõ multa trãſi lias omittẽdo: dũ nõ attẽdas ſi dixeris vl' nõ dixeris: niſi forte ex ꝓiectura alicui⁹ ꝙ bi q̃ſi ex caude appẽhẽſiõe reputes te dixiſ ſe. Deus autẽ etſi patiẽter diſſimulat intẽ dere nr̃as negligẽtias. tamẽ nõ min⁹ odit eas: ſed integre dinũerat eas: diſtricte dijudicat: ſeuere puniet: niſi nos ꝓueniam⁹ fa ciẽ eius in humili cõfeſſione: in foꝛti ſatiſ factõe: et in ſerioſa emẽdatõe. Q; ad oĩa que ad coꝛporis curã vel cõmodũ ſpectãt ſtudioſiſſimus es. Que vero ad ſpũs ꝓfe ctũ: vel ad ſupne charitatis exhibitõnem: vel ad ꝓlati obediẽtiã: vel carnis caſtiga tõnem ſpectant deſes es. Q; etiã bos ꝛ ſi miles plures aduertẽs in te defectus: non terreris: nõ ꝓpungeris: nõ diſcutis: ñ coꝛ rigis: quaſi de⁹ aliter tecũ actur⁹ ſit q̃ cũ omnib⁹ alijs. vt mala tua incoꝛrecta ñ pu niat: et bona neglecta remuneꝛet. Pro bis ꝛ ſimilib⁹ erubeſce apud te: ꝛ ab alijs ea ĩ te dijudicari ꝛ repẽhẽdi nõ mireris: nec in digneris: ſed verecũderis ſemp. Dec et a lia plura in meipo veraciter recognoſcẽs erubeſco ꝛ doleo. ſed nõ tm̃ ſicut debeo. ꝛ ideo nõ emẽdo ſicut poſſez ꝛ expedirz. Ex meipo autẽ intelligo q; hec vel aliqua iſto rũ etiã ꝓximo meo ineſſe poſſunt. ꝛ ideo vnuſquiſq; iudicet ꝛ circũſpiciat ſemetip ſum: conſiderans ex vno latere q̃lis ſit: maxi me ąd ſibi deſit boni: et inſit mali ex vicio ꝓꝓrio. ex altera parte: qualis eſſe debeat ĩ virtutib⁹ et moꝛib⁹ bonis. vt ex hoc ꝛ hu miliet ex cognitõne defectus ſui: et ꝓuoce tur ad ſtudiũ ꝓficiendi ad illa que vidz ſe debere vel facere vel habere. ꝛ deo regrati etur ſi in aliquib⁹ forte ex ei⁹ gr̃a ꝓfecerit.

Nonũ capitulũ

Q Uo ad alios caue a duob⁹. Pri mũ: ut nõ curioſe reſpicias vel q; quiras coꝛ ꝑſonas: vult⁹: diſpo ſitões: habitũ: geſtus: facta vel verba: vel officia. Jnq̃ntũ enĩ tibi nõ attinẽt iſta per ſcrutari vtilitatis cauſa ita ptranſi: ita co gita: acſi eſſent oues vel alia animalia. vt nihil circa illos occupes viſuz tuũ vl' coꝛ Altez vt nõ iudices vl' dijudices de alijs: quales ſint vel eſſe poſſint: in mẽte: in me rito: in moꝛib⁹: vel alijs. quia talis diſcuſ ſio vana eſt: et ſepiſſime falſa. ĩmo temera ria. qua inſup coꝛ inquietaꝛ et aliq̃n inqui naꝛ. ꝛ cõſciẽtia ledit ꝛ alia bona negligũt ex tali occupatõe. Etſi aliqua videas vel audias de aliquo que nõ placent: tranſi et obliuiſcere cito: cõmittens eũ ſibi et deo: maxime vbi ad te nõ ſpectat illius coꝛre ctio ex debito magiſterij: vel ex ſociali fa miliaritate: vel denũciãdi neceſſitate.

Decimũ capitulũ

C Ompatere cũ peccãtib⁹ quaſi ĩ tẽ peſtate mariſ naufragantib⁹. quia longe miſerabili⁹ eſt in lacũ inferni ꝺmer gi: q; in ꝓfundũ mariſ ſubmergi. Oꝛa ꝓ eis: et ploꝛa cũ potes. ex hoc enĩ mereꝛ vt

tu a simili naufragio libereris. Beati enī misericordes: qm̄ ip̄oꝝ deus ita miserebit̄ vt a miseria liberent̄. Sic etiā oīm misero rū afflictiones aīo ⁊ oculo ꝯpassiōis intue re: et singula eoꝝ miserias aggrauātia stu diose ꝯputa: diligēter pōdera: vt ex his af fectus miseratōis in te pīguescat. ⁊ si quas tu miserias pateris: tibi leuiores in eoruꝫ comparatōe videant̄. Collige etiā ex his que vides passiōes et labores ⁊ pauptates iesu christi: qui cū esset diues ꝑ nobis ege nus factus est: ut illi⁹ inopia nos diuites in celestib⁹ essemus.

Undecimū capitulū

Tria sunt ꝯmunia vicia apud ho mines. Primū ꝓnitas rep̄hēden di que in alijs vidēt: ⁊ nō sunt ꝓm affectuꝫ eoꝝ. Alteꝝ est adulatio q̄ solent sibi īuicez blandiri: laudādo. arridēdo: q̄rēdo quō va leant: cū tamē nō curēt eos qn̄q̄ valere. ho nores inutiles offerēdo: ⁊ alijs multꝫ mo dis in quib⁹ nō est vtilitas. nec ex affectu faciūt: sed ex vsu vt placeāt. Terciū ē ꝓpa gl'iatio de seip̄o: q̄ ea que facim⁹: dicim⁹: sentimus: et sum⁹ placēt nobis: ⁊ p̄ferim⁹ ea alioꝝ factis ꝯmendādo: vl' occulte cogi tādo. ⁊ d̄dignamur si alij nō mirent̄ ea. q̄si nō habeant sanū iudiciū: ⁊ delectamur in laude nr̄a. Et si aliqn̄ nosip̄os accusando humiliam⁹ nō pure hoc facim⁹: sed volu m⁹ per h̄ astute ꝓuocare aliū ad laudē no stri. q̄si nō debeat pati vt nos vitupemus qd̄ laudandū in nobis est. vel ad h̄ sepe fa cim⁹ vt hūiles r̄putemur: ⁊ saltē ex h̄ place am⁹: si alia placētia n̄ hēam⁹. Qui ab his trib⁹ liber essꝫ: in magna puritate viueret et q̄ete.

Duodecimū capitulū

Nulla curiosa habere cures: vt ima gīes: tabulas: sudariola: pater nr̄: et sil'ia. nec recipias: nec des alijs ꝑ munuscul'. q̄ occupant cor: ⁊ magistris nostris nō placent: ⁊ faciēt te notabilē īter ceteros. ⁊ sepe sine licētia recipiunt̄ ⁊ dāt̄ talia incaute: dū pudet eos totiēs ꝓ ist⁹ re currere ad magistros. Species aromati cas nō habeas: nisi ꝓ euidēti infirmitate n̄ possis carere. Qui omnib⁹ reb⁹ peculiari bus carere posset felicior esset. q̄ multam detractōis materiā abscidisset. Si aūt ali qua iuberis habere. vt libros rōe studij: ⁊ scriptoriola: nulla sup̄flua collige vl' curio sa. solis contētus necessarijs in numero ⁊ valore. Ip̄e habitus tuus et oīa vestimen ta tua simplicia sint ⁊ inculta. et corpus ⁊ gestus: ⁊ oīa foris apparētia plana sint et pura. nil notabilitatis curiale vel curiosū vel singularitatis colore resp̄sum affectes.

Tredecimū capitulū.

Stude hūano iudicio nō moueri: nec delectari fauorib⁹. nec despe ctu contristari. quia iudiciū humanū cecū est freq̄ntius: ⁊ ignorat veritatē. ⁊ fallit̄ se pissime. nec si laudaris ab homīe es iō lau dabilior. nec si despiceris es ideo vilior. Stultus est q̄ stulto placere laborat. q̄ si cut cecus nō discernit inter colores: n^c sur dus inter sonos. ita insipiēs homo nescit pensare meritoꝝ dignitates. Un̄ cū aliq̄d agere te cōtingit estimabile: vt p̄dicare vl' simile. nō anxieris quō ad placitū homi nū ꝓficias. sed inuocato auxilio dei prout melius expedire ꝓm deū intelligis stude fa cere. Et si bene successerit: deo adiutori re fer gratias. ⁊ noli extolli: q̄ nō ꝓpter te. sed magis ꝓpter aliorū oratiōes ⁊ merita datā tibi esse gr̄am debes estimare. Si au tem minus bene successerit noli turbari ⁊ pudore cōfundi. sed gr̄as deo refer qui sic te ab elatōne defendit. Siue aūt bene siue minus bene successerit: statim sic te habere stude intus ⁊ exteri⁹ acsi nō fecisses. Lau det qui vult vl' despiciat. q̄d ad te: tu tace Excusatōes et recusatōnes: qn̄ debemus aliqua hmōi facere: ad hoc sepissime fiunt ne despiciamur: vel p̄sūptuosi iudicemur qui talia audemus. Unde videt̄ esse puri us et humili⁹: simpliciter facere qd̄ est fa ciendū: vel obediētia iubēte: vl' charitate instigante. si placet alijs: bene. si nō: q̄d est tunc ꝑditum. Nā cū oportꝫ te p̄dicare vl' simile facere: qd̄ aliquid honoris videtur habere: si bene feceris lucꝝ habes de ꝓfe ctu laboris tui. si minus bene: iteꝝ lucra ris meritū humiliatiōis tue. ⁊ q̄ post hoc minus ad hmōi cogeris ab his quib⁹ nō placuisti. Omnes sumus alterutrū expo siti: vt alter alteri placeat l' displiceat. Un̄ cum in mea nō sit potestate vt tibi placeā sed in tuo arbitrio vel affectu quē tibi da re nō valeo: si ml'tū laboro tibi placere: for sitan nō ꝓficiam. q̄ aliter iudiciū tuū diri gitur. Et ideo nihil in hac parte melius

video: q̃ vt soli deo studeat hõ placere: et ꝓximũ nõ scãdalizare: vl' sciẽter offẽdere. ⁊ ꝯmittere deo. si hominib⁹ placeat vl' displiceat: humiliter et patienter. Juxta illud. Mihi ꝓ minimo est vt a vobis iudicer ⁊c̃. Quibus enĩ places: ascribe ip̃oruꝫ beniuolẽtie: nõ tue ꝓbitati. Quib⁹ autem displices attribue tuo merito: et cogita ꝙ si ex tantillo eis displices. sicut exteri⁹ cognoscere valent in te vilitatẽ tuam: q̃d fieret si radicitus ꝓspicerẽt omnia vicia tua ⁊ peccata ⁊ inhonesta queq̃: mirũ si nõ eij cerent vel lapidarent te. Pro me loq̃r: nũq̃ tm̃ a fidelibus despectus sum: sicut despicabilis in veritate sum. Uñ nõ debeo indignari cũ aliquãdo despicior: sed mirari: ⁊ reputare ꝓ beneficio dei ꝙ nõ omnib⁹ odiosus sum.

Decimũquartũ capitulũ

Et cum detrahi tibi intelligas nõ mouearis. qꝛ si verũ est quod dicitur: non est incõueniens hoc loqui homines quod tu facere ausus es. Si autẽ verum nõ est: nõ nocet tibi eorũ oblocutio. Uelut si albus esses: ⁊ diceret aliq̃s te nigrũ esse: q̃d tibi obesset illi⁹ dicere: nihilominus tñ esses quod esses. et nõ aliud. Et si quis estimaret te caprã esse: tñ hõ esses. Si autẽ ad primos motus hmõi aduersitatũ turbaris et inflãmaris ex impatiẽtia: rep̃me iram: et sustine ad modicũ. sicut q̃ sustinet vstionẽ cauterij: vel sectõnez chirurgici: cogitans vtilitatẽ patientie: ⁊ cito sanari incipies et meli⁹ habere. ĩmo h̃ ip̃m expugnare intus: ac exacerbari magne vtilitatis est. qꝛ est purgatio peccati: vicij lima: exercitatio virtutꝫ. meritũ gl'ie: p̃paratio pacis. Non coronabit̃ nisi q̃ legitime certauerit.

Decimũquintũ capitulũ

Rancorẽ erga nullũ ĩ corde retine: ad omnes mite coꝛ et pacificũ habere stude. nec pro tua offensa nec ꝓ illius vicio aliquẽ odito. ne fias cũ illo sub specie zeli pariter viciosus. Si nõ cõuenit tibi eius habere familiaritatẽ ꝓpter vite ei⁹ deformitatẽ. sic displiceat tibi malũ quod habet ex se: vt non sit tibi bonuꝫ execrabile: quod est ex natura in p̃senti: vl' ex gratia forsitan in futuro. Multi enim mali fiunt postea boni: quod de omnibus viuentibus est sperandũ.

Decimũsextũ capitulũ

Quod si aliquis te odiret ⁊ detraheret et niteret̃ ꝯfundere ⁊ g̃uare: si cũ eo in similib⁹ vis cõtendere nõ vincis eum nec placas: sed prouocas. sicut q̃ canem latrantẽ minãdo ꝓuocat ad mordendum. qui si latratus eius nõ aduertendo trãsiret: citi⁹ cõpesceret eũ vt abiret. Naꝫ cum hoc intẽdat omnis aduersari⁹: vt molestet et ꝓuocet illũ cui aduersat̃: si vidꝫ te exacerbari et cõtristari: habet qd̃ querit. ⁊ tanto fortius instat quõ te grauet quanto plus videt valere conatus suos ad id qd̃ intendit. Si autẽ viderit ꝙ patiẽter sustines et ꝑtransis acsi nõ sentias: cõfundit̃ ĩ seip̃o: et confringent̃ tumentes fluct⁹ eius. ⁊ ex indignatõne sua quiescet: videns ꝙ ñ valet efficere quod q̃rebat: vt videlicet te cõturbaret. vel certe cõfusus compũget̃ ⁊ corriget̃: exemplo patiẽtie tue emendat⁹ Q, si forte obstinatus nec corrigit̃ nec desistit te ꝑsequi disce aliquid pati ꝓ domino. quia ille qui tibi aduersatur graui⁹ torquet semetip̃m q̃ te. Qui autẽ seip̃m morderet et laniaret in odiũ tui quid te lederet: immo te de se vindicaret. et ip̃e non tu morsuũ vulnera sentiret. Ita sentias et de illo qui te odit: se laniat: non te. Unde tu habeto pacẽ tecũ: et aliena malicia non tibi nocebit. Q, etsi verba mala et cõtumelias tibi intulerit: discere debes vt omnia verba ꝓ sono habeas trãseũte: nisi quantum vales ex eis edificatõnis capere: sed inquantũ ꝑturbare possunt et scandalizare: sint tibi vt auiũ garritus: et latrat⁹ canum. hec cum audis pertransis et nõ curas. Noli similis illi fieri qui tibi detrahit. quia sicut in illo odibile est viciũ detractionis. ita etiã esset in te. Nemo autẽ in odium aduersarij sui sibimet p̃scidit nasum. vel eruit oculos. sic nemo sapiẽs deturpat seip̃m vt sic se vindicet de inimico. qꝛ tunc non tristiciã sed leticiã conferret inimico. Si patienter fers iacula aduersantis: alij cõpatientur tibi: et impugnabunt ꝓ te aduersariũ tuum: te tacente et diligẽt te amplius. Si autẽ te vindicare volueris ⁊ defendere resistendo: aspiciẽt ⁊ despiciẽt vos pariter mordẽtes et scandalizent̃ in vtroq̃. Doctrina christi mgr̃i ⁊ dñi nostri est:

cuius te esse discipulū pfessus es in pfessione regule: diligere inimicos: benefacere odiētibus nos: et sic nostra benignitate vincere illorum maliciā. sicut ipe malos mutat in bonos: patienter eos vt cōuertant expectando: et beneficijs alliciendo.

Decimūseptimū capitulū

Corrige in te quod in alio reprehendis: et doce te quod vtile vnicuiq; agnoscis. feruor tuus agat in te prius. et ita inflāmatus alios calefac. sicut ignis prima pus: et postea remotiora calefacit. Tu tibi primus esto in correctione tui. regula ingenij tui: et zelus iusticie tue pmo formet te in exemplar artis tue alijs imitandū. Ostēde in pprio opere tuo cui⁹ peritie sis in opere alieno. Quidam sciunt multa in alijs corrigere: et vitā aliorum ordinare. in seipis autē multa incorrecta relinquūt. nec minimā diligentiā adhibent vt pprium statū ordinent ad profectū virtutis. Quandoq; somniāt si essent in tali statu vel officio vel dignitate: q̄s bene vellēt illam disponere. suū autē statū in quo iam sunt: nec sollicite discutiūt: nec emēdant. Si aliquādo ammoniti per aliū: vel ex casu forte ad se reuersi cogitant se ad meliora extēdere. n⁹ prouide disponūt qualiter hoc faciāt. vel in eo q̄ prudent nō pseuerant. cōsuetudine dissolutōis et tepore eos ad solita reuocante.

Decimūoctauū capitulū

Esto tuimet potens. ut statim ad nutū ratōnis assuescas tā cogitatōnes cordis q̄s membra et sens⁹ corporis a noxijs retrahere: et in bonis studijs occupare. Oculos: man⁹: linguā: auditū: et cogitatū quasi in freno manutene: ne insolenter euagent extra disciplīne terminos. q̄ sicut auis vel bestia ex coertōe domitat: rursus ex relaxatōne fiunt indomita. ita et sensus exteriores et cogitatōnes et affectōes īteriores nisi sub districta cautela refrenēt: ex libertat⁹ licētia insolescūt. ita vt postea difficilius rediganť sub rationis magisterio q̄s in principio cōuersionis. Inde est q̄ pueri difficili⁹ corrigūt: q̄s nunq̄s adhuc cōuersi. sicut aialia difficilius domantur vel mansuescūt in senectute q̄s in iuuentute. et sensus iuuenū capaciores est scientie q̄s senū. et inueterata arbusta inflexibiliora sunt q̄s recētia et tenera.

Decimūnonū capitulū

Epissime discute teipm: et considera statū mentis et corporis: q̄d desit. si deficias vel proficias: q̄d impediat profectū. et quomodo illi obuietur: aut declinādo: aut resistēdo: aut regendo: aut tolerādo. Peccata declināda sunt et fugienda. vicijs impugnantibꝫ resistendum. officiū vel alia occasionaliter impedientia regenda et ordināda discrete ad pfectus materiā. aduersitas toleranda. et p vsum tolerandi fit magis tolerabilis. Et ideo tā odiosa est nobis aduersitas: quia nolumus cōsuescere. Si aliquis domesticus tuus vel vicinus tibi fuerit in corde onerosus. illi stude magis obsequiosus esse et affabilis: et cito senties remediū illius morbi.

Uicesimū capitulū

Non multū affectes diligi: quia distractio cordis est. et a quo queris diligi: illi etiam appetis placere. et ibi etiā admiscet se et adulatio et sepe simulatio. ne forte displicere incipias et minus diligi. turbaris etiā q̄n suspicar⁹ te minus diligi q̄s desideras vel speraueras. Pauci etiā sunt sibi in sensu et affectōibus et moribus ita cōformes. vt nō sit aliquādo dissensionis materia inter eos: que est dilectionis aduersatrix. Itē a feminis velle diligi: etiam preter tētatōnis laqueū: et occupatōnis materiā: et turbatōnis occasiōes continuas: nota suspicios⁹ obseruatōnis nō carebit. Cōmitte te deo: et ab illo diligi stude fideliter. et de alior⁹ circa te dilectione relinque illorū arbitrio et diuine voluntati. Dilectio hominū fallax est: instabilis: facile ledit: et ad modicū vtilis. et sepe nociua. Si dign⁹ fueris diligeris: sin autem: nō est iustū diligi indignū: nec vllam ei reuerentiā exhiberi.

Finiunt viginti passus de virtutibus bonorum religiosor

Incipiũt sermones de decẽ preceptis scti bonauenture.

Si vis ad vitã ingredi ꝯua mãdata. Verba ista scp̃ta sunt ĩ mattheo. ⁊ sunt ꝟba saluatoris nr̃i. in q̃bꝫ explicat̃ nobis summa totiꝰ nr̃e salutꝭ q̃ntũ ad duo. Prĩo q̃ntũ ad p̃miũ retributõis diuĩe. Scd̃o q̃ntũ ad meritũ opatõis hũane. Primũ ibi. Si vis ad vitã ĩgredi Scd̃m ibi. Serua mãdata. Et hic rectꝰ ordo tangit̃: qꝛ finis mouet agẽtẽ vt se exerceat ad debitũ finẽ. Seq̃mur g̃ formaꝫ illiꝰ magni magistri. Sed anteq̃ꝫ de p̃ceptis aliq̃d dicamꝰ. dicamꝰ p̃mo de obꝯuãtijs p̃ceptorũ. Premittit dñs p̃mo motiuũ. postea subiũgit actũ ꝑ quẽ possumus deuenire ad debitũ finẽ. Et notãdũ ꝙ sũt q̃ttuor que debent nos mouere ad obꝯuãdũ mãdata dei. Primũ est auctoritas mãdantꝭ. Scd̃m est obseruatõis mãdatorũ vtilitas. Terciũ est trãsgressiõis ꝑiculuꝫ. Quartũ est irrep̃hensibilitas mandatoꝝ Qñ ille q̃ mãdat est magne auctoritatꝭ. et obseruatio mandatorũ est magne vtilitatis: ⁊ in trãsgressiõe est magnũ ꝑiculũ. ⁊ irrep̃hẽsibile est mandatũ: tũc nullus p̃t habere excusatõem de obꝯuatõe mãdatoꝝ.

Primo dico debet nos mouere ad obseruandũ mandata dei auctoritas mãdantis. qꝛ ille q̃ mãdat. s. deꝰ magne auctoritatis est. qd̃ ptꝫ ex tribꝫ. Prĩo: qꝛ ip̃e sua magna potentia nos creat. Scd̃o: qꝛ ip̃e sua mira sapĩa nos gubernat. Tercio: qꝛ ipse sua munifica beniuolẽtia nos saluat. Primo dico ꝙ ille q̃ mãdat obꝯuari mandata dei ẽ magne auctoritatꝭ. qꝛ sua mag̃ potẽtia nos creat. Job. Manꝰ tue fecerũt me Et ĩ deut̃. d̃r. Oculi vr̃i viderũt oĩa opa magna dei q̃ fecit: vt custodiatis mãdata eiꝰ. Scd̃o ẽ magne auctoritatis: qꝛ sua mira sapientia nos gub̃nat. Isaias. Ego dñs docens te vtilia: guberuãs te ĩ via q̃ ãbulas. vtinã attẽdisses mãdata mea. Ps̃. Seruaui mãdata tua ⁊ testimonia tua: qꝛ oẽs vie mee ĩ ꝯspectu tuo. Tercio ẽ magne auctoritatꝭ. qꝛ sua munifica beniuolẽtia nos saluat. Uñ ĩ deut̃. Et nũc isrl̃ q̃d petit dñs deꝰ tuꝰ a te nisi vt timeas ip̃m ⁊ diligas ip̃m: et ambules in vijs eiꝰ: ⁊ custodias mãdata eiꝰ. Dñs q̃ te creauit: deꝰ q̃ te gubernat: tuus q̃ te saluat. Ptꝫ mõ ꝙ dignitas siue auctoritas p̃cipiẽtis dꝫ nos mouere ad seruandũ mãdata. Scd̃o dꝫ nos mouere ad obꝯuãdũ mãdata dei obꝯuatõis vtilitas. In ꝯuãdo enĩ mandata dei est multiformis vtilitas: q̃ ad tres vtilitates reducit̃. Prima vtilitas ẽ impetratio diuinoꝝ charismatũ. Scd̃a ẽ reuelatõ sctãꝝ scripturaꝝ. Tercia est assecutio celestiũ premioꝝ. Prima dico vtilitas ĩ seruãdo mãdata dei ẽ ĩpetratio diuĩoꝝ charismatũ. Uñ in iohe. Si diligitis me mãdata mea ꝯuate: et ego rogabo pr̃eꝫ meũ: ⁊ dabit vobis aliũ ꝑaclytũ. Scd̃a: ĩtelligẽtia sctãꝝ scp̃turaꝝ. p̃s. Sup̃ senes ĩtellexi: qꝛ mãdata tua q̃siui. Sꝫ quõ ꝑueniemꝰ ad ĩtelligẽtiã scp̃turaꝝ docꝫ gre. Und̃ sup̃ illd̃. Discipuli qñ vider̃t dñꝫ iesũ ip̃m nõ intellexerũt. sꝫ qñ loq̃bat̃ tũc ip̃m ĩtellexerũt. dicit gre. ꝙ audiẽdo dei p̃cepta discipuli illumĩati ñ sũt. sꝫ faciẽdo ea illumĩnati sunt. Quare? qꝛ non auditores legis tm̃ sꝫ factores iustificabũt̃. ꝓpt̃ h̃ dic̃ Jacobꝫ in cano. sua. Estote factores ꝟbi dei ⁊ nõ auditores tm̃: fallẽtes vosmetip̃os. qꝛ q̃ ẽ auditor ꝟbi dei tm̃ ⁊ nõ factor: ꝯpabit̃ viro ꝯsiderãti vl̃tũ natiuitatꝭ sue ĩ speculo. Si videat hõ decies vultũ suũ ĩ speculo: adhuc ñ sciet ip̃ꝫ. Sꝫ si videt vultũ alteriꝰ hoĩs extra speculũ: bñ recog̃scit ipsum. ⁊ h̃ ẽ ꝓpter fortẽ imp̃ssionez spẽi sup̃ organũ visꝰ ꝯm rectã lineã. Sꝫ ĩ speculo nõ est verꝰ ĩtuitꝰ. Silr̃ qñ hõ audit ꝟbũ dei: videt̃ ei ꝙ ip̃m ĩtelligat. sꝫ statim recedit. Sꝫ qñ ponit ip̃m ad exp̃ientiã bene opando: tũc ip̃m intelligit. Tercia vtilitas in seruando mãdata dei est assecutio p̃miorũ celestiũ. Unde in ꝓuerb̃. Serua mãdata mea ⁊ viues: et legẽ meã q̃si pupillã oculi. Hec est rõ q̃re hoĩ exñti in ꝑadiso deꝰ dedit obseruantiã mãdatoruꝫ. Patet modo ꝙ ad obseruandum mandata dei debet nos mouere vtilitas obseruatõnis.

Tercio dꝫ nos mouere ad obꝯuãtiam mandatoꝝ ꝑiculũ trãsgressiõis. hõ enĩ q̃ trãsgredit̃ mãdata incidit in mlta pericl̃a. Prĩo qꝛ multa bona ꝑdit. scd̃o ĩ nefanda flagitia ruit. tercio qꝛ eterna supplicia me

rek ¶ Prio dico dz nos mouere ad kuādū mādata dei trāsgressiōis piculū. qñ transgressores ml'ta bona pdūt. Unū i Leuiti. Si nō audieritʒ vocē meā: t nō feceritis oīa mādata mea: visitabo vos ī egestate t calore: q̄ pficiet oculos vros: t psumet animas vras. Dicit visitabo vos ī egestate. q̄ est puatio oīm bonoꝝ. t calore q̄ conficiet oculos vestros: t psumet aīas vras. qz auferet affectū boni: et intellectū veri. Unde ps. Dereliqt me virt⁹ mea: t lumē oculoꝝ meoꝝ: et ipm nō ē mecū ¶ Scdo trāsgressores in nefanda flagitia ruūt. Unū in baruch. Nō obediuim⁹ voci dñi vt ambularem⁹ ín mādatis ei⁹: t abiuim⁹ vnuſq̄sq̄ ī sensu cordis sui maligni. ps. Ppl's meus nō audiuit vocē meā: t isrl' ñ intēdit mihi. t dimisi eos fm desideria cordis eoꝝ. Tales dat dñs ī man⁹ demonū. Unū ī dañ. di xer̄t pueri ī fornace ignis ardēt. Peccauimus: iniq̄ gessim⁹: et puaricati sum⁹. t seq̄tur eoꝝ ignominia. et traditi sum⁹ ī manibus inimicoꝝ nostroꝝ iniq̄ꝝ. et regi iniusto t pessimo supra terrā ¶ Tercio trāsgressores incidūt ī picula: qz etna supplicia pmerenť. ps. Maledicti q̄ declināt a mādatis tuis. Maledicti: qz dicet eis. Ite maledicti ī ignē etnū. Ecce mō obkuatiōis mira vtilitas: et trāsgressiōis mira calamitas. Unū dñs p moysen. En inqt ppono tibi bñdictōez t maledictōez. bñdictōem si mādata mea feceris. maledictōz si nō feceris. Ponit nos dñs ī medio t mirabiliter opaī nobiscū. Quia qñ aliqs vult aliquid alij oñdere vtiť duplici rōe. s. rōne oñsiua: t rōe ducēte ad ipossibile. Sic facit dñs. Ponit hoīez ī medio ínt celū t infernum. In celo est etna gl'ia: ī inferno sunt eterna supplicia. Et qñ dñs oñdit hoī gl'iaz celi quā hō pt pmereri si obkuet ei⁹ mādata: tūc inclinat ipm ad obseruātiā mādatoꝝ p rōez oñsiuā. Qñ vo oñdit hoī iferni supplicia q̄ pmereť si trāsgrediť mādata: tūc inclinat hoīez p rōez ducētē ad ipossibile Ecce pponit tibi maledictōem t bñdictionē. Dimitte inde maledictōz: t accipe cū matthia bñdictōez. De iuda dicit ps. Noluit bñdictōez t elōgabiť ab eo ¶ Quarto dz nos mouere ad obkuādū mādata dī irrephēsibilitas mādatoꝝ. Est enī mādatū irrephēsibile: qz nō ptinet aliqō impossibile: nec aliqō onerosū: nec iniquū ¶ Prio dico dz mouere ad kuandū mādata dei irrephēsibilitas mādatoꝝ: qz nō ptinēt aliqō ipossibile. imo sunt facilia ad seruādū. Unū in iohe. Hec ē charitas dei vt mādata ei⁹ custodiam⁹: et mādata ei⁹ gnia non sūt. Habēti enī charitatē mādata sunt facilia: ſz nō habēti charitatē videť difficilia Et ponit aug⁹ exēplū de aue sine plumis: t de aue cū plumis. Aui hñti plumas facile ē volare. ſz aui nō hñti ē difficile. Sil'r homi puerse volūtatiʒ difficilia videť mādata. ſz hñti charitatē sunt facilia. Unū in deute. Mādatū h̄ qđ ego pcipio tibi hodie nō ē sup te: nec pcul positū. nec ī celo situ. nec trāſ mare positū. ſz iuxta te ē valde sermo ī ore tuo vt facias illū ¶ Scdo mādata dei sūt irrephēsibilia: qz ñ ptinēt aliqđ onerosū. imo sunt suauia. Unū in eccō. Nihil meli⁹ ē q̄ʒ timor dei: t nihil dulci⁹ q̄ʒ respicere ī mādatiʒ dñi. ps. Desiderabilia sup aurū t lapidē pciosū multū. et dulciora sup mel t fauū. Gaudiū ē iusto fuare iusticiā. Sz palato infecto: cibꝰ dulciʒ videť esse amar⁹. Sil'r hoī puerse volūtatiʒ mādata dei videnť difficilia: licz sint suauia. ¶ Tercio mādata dei sūt irrephēsibilia qz nō ptinēt aliqđ iniquū. Unū apl's. Ter q̄dē lex sancta est t mādatū sctm t iustū t bonū. Propt̄ h̄ dicit apl's. Precipio tibi ī deo q̄ viuificat oīa: vt sine macl'a serues mādatū irrephēsibile. Cōiūgam⁹ ista q̄ttuor ī simul. s. q̄ in illo q̄ pcipit ē sūma auctoritas: qz sua magna potētia nos creat. mira sapīa nos gubnat: t munifica beniuolētia nos saluat. Ite videam⁹ vtilitatē obkuatōis mādatoꝝ. Quaꝝ pma ē impetratio diuinoꝝ charismatū. scda ē reuelatō sacraꝝ scpturaꝝ. t tcia ē assecutio celestiū pmioꝝ. Ite videam⁹ trāsgressiōis piculū qz trāsgressores ml'ta bona pdūt. ī nefāda flagitia ruūt. t etna supplicia pmereť Ite videam⁹ irrephēsibilitatem mādatoꝝ. qz mādata ñ ptinēt aliqō ipossibile: nec onerosū: nec iniquū. Et si ista q̄ttuor bñ psidere m⁹ nō ē aliqs q̄ possit se excusare de obkuatōe mādatoꝝ. ¶ Sz qō ē magnū mandatū t pmū ī lege: Rñdet dñs ī matthēo. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo: t ex tota aīa tua. t ex tota mēte tua. Scōm simile ē huic. Diliges pximū tuū sicut te/

ipm. Ex his vniuersa lex pēdet ⁊ pphete
aug⁹ oñdit q in isto ẏbo. Mihi aūt ad-
herere deo bonū est: cōtinet totū ẏ qđ dz.
Diliges dñm deū tuū ⁊c. Debemus enī
diligere deū: qz ẏ est iustū bonū sanctū su
aue ⁊ facile. Uñ aug⁹. Dñe quis mihi es.
⁊ ego q̄s tibi: vt iubeas me amare te. et si ñ
amem te minaris mihi ingētes miserias.
Decalog⁹ sacer qui dat⁹ est moysi in mō-
te synai: ostēdit quō debem⁹ custodire mā
data dei: volo vobis oñdere q sic octo par
tes orōis sunt fundamentū oim eoz q ex-
pmi possunt p sermonē in grāmatica: ⁊ de
cē ꝑdicamēta sunt fundamētū oim eoz q̄
determinant in dialectica. sic decē p̄cepta
sunt fundamentū et regule oim legū ⁊ bo-
noz que sunt ī moribz. Hec voluit dñs q
sine rōe data essent decē p̄cepta moysi. Di
cam modo ista decē ī generali. Nō habeb
deos alienos. Non assumes nomē dei tui
inuanū. Memēto vt diē sabbati sctifices.
Honora pr̄em tuū ⁊ mr̄em tuā. Nō occi-
des. Non mechaberis. Nō furtū facies.
Nō falsū testimoniū dices. Nō ꝯcupisces
vxorē p̄rimi tui. Nō agz: nec aliquā aliā
rē. Ut magis clari⁹ sit ẏ qđ dicā nota. q
lex oīs nō mādat nisi iusticiā. Est ei lex re
gula iusticie. Sz iusticia ē ſm quā hō hz
ordinari ad deū ⁊ ad p̄rimū. Et ſm ẏ est
duplex iusticia. Una q̄ ordīamur ad deū.
⁊ alia q̄ ordīamur ad p̄rimū. Et ſm ẏ fue
rūt due tabule date moysi. ꝑma ⁊ scđa. In
ꝑma ꝯtinent mādata ordinātia nos ad de
um. in scđa ꝯtinēt mādata ordinātia nos
ad p̄rimū. ¶ In ꝑma dico tabula ꝯtinēt
mādata ordinātia nos ad deū. De⁹ aūt est
trinitas p̄ et fili⁹ et spūssctūs. P̄ri attri-
buit maiestas. filio veritas. ⁊ spūisctō bo-
nitas. In p̄re ē sūma maiestas būilit ado
rāda. In filio ē sūma ẏitas fidelit asseren
da. In spūsctō ē sūma bonitas sincere a-
māda. Sz si ista tria ex eterna ordinatōne
debem⁹ facere: necesse ē in ꝑma tabula esse
tria mādata. ſm tria appropata trib⁹ ꝑso-
nis diuīs. In ꝑmo mādato p̄cipit hūilis
adoratio diuīe maiestat⁹: cū dz. Nō habe
bis deos alieos. In scđo mādato p̄cipit fi
delis assertio diuīe ẏitatis: cū dicit. Non
assumes nomē dei tui inuanū. In tercio p̄
cipit diuīe bonitat⁹ sincera dilectio. cū dz
Memēto vt diē sabbati sctifices. In se
cūda tabula ꝯtinent septē mādata ordinā-
tia nos ad p̄rimū. q̄ significāt p duo p̄cep
ta leg⁹ nature. Hoc facias alī qđ tibi vis
fieri. Nō facias alī qđ tibi ñ vis fieri. Et
ſm ẏ est duplex ꝑs iusticie ordinat⁹ ad p̄-
rimū. s. innocētia ⁊ bñficētia. Mādatū be-
neficētie ē. Honora patrē tuū ⁊ mr̄em tuā
Hoc autē mādatū nō ē solū reuerētie: sed
etiā bñficī et obsequī. ⁊ nō est ī p̄re soluz:
sed in omnib⁹ que a p̄re ꝓcedūt. Mādatū
innocētie necesse est multiplicari. qz ẏ mā
datū ꝯsistit in ẏ vt caueas ab offensa p̄ri-
mi tui. Est aūt triplex offensa. in aī: in ẏ-
bo: ⁊ ī facto. Offensa ī facto ē trib⁹ modis:
ſm q hō trib⁹ modis ꝑt offendere p̄rim.
scz in ꝑsona ꝓpa. ī ꝑsona ꝯiūcta: ⁊ ī posses
siōe terrenoz. ⁊ ſm ẏ sūt tria mādata. Nō
occides. Nō mechaberis. Nō furtū facies
Debinc seq̄t offēsa in ẏbo: ꝯ quā ē vnum
mādatū. Nō falsuz testimoniū dices. Per
falsum aūt testimoniū significāt oīa q hō
ꝑt dicere ꝯ p̄rimū suū. Offensa aūt ī anīo
duas habz radices: ſm duplicē ꝯcupiscē-
tiā. qz est ꝯcupiscētia carnis ⁊ ꝯcupia ocu
loz. Cōtra ꝯcupiscētiā carnis ē vnū man
datū. Nō ꝯcupisces vxorē p̄rimi tui. Cō
tra ꝯcupiscentiā oculoz est aliō mādatū.
Nō agrū. nec aliquā aliā rē. Patet mō in
generali q̄ sunt decē p̄cepta. ⁊ penes quid
accipiantur.

Ascende ad me in montē: ⁊ dabo
tibi duas tabulas lapideas ⁊ legē
⁊ mādata q̄ scr̄psi: vt doceas filios
isr̄l. Exo. xxiiij. Psal. Declīate a me mali
gni. ⁊ scrutabor mādata dei mei. Legit q
btūs gre. q̄ fuit papa ⁊ doctor eccl'ie habu
it ꝯsuetudinē: q qñ ibat ad studiū leg⁹ di
uine: semp dixit ista ẏba. Declīate ⁊c. Et
q̄sitū fuit ab eo q̄re ẏ faceret. ⁊ rñdit petro
cui ꝯsueuit dicere secreta sua: q experimēto
didicit: q qñ cogitare voluit ī lege dei: sēti
ebat demōes sp sibi aduersātes. In alīs
subtilitatib⁹ instigabāt demōes: qz ī ipis
nō vidēt dānū suū: imo expectāt suū emo
lumētū. Sz qñ fit mētio de documēt⁹ ẏi
tat⁹: p q̄ fugāt dēmōes: tūc ꝑncepſ renebra
rū occurrit armat⁹: mō p occupatōes: mō
p phātasticas illusiōes: ⁊ nititur reuocare
animos hominū a studio veritatis. Sed
verū est q verba ista. declīate a me ⁊c. di
xit grego. sicut vir sctūs: q tūc habuit ẏ-

tutẽ ꝓpescẽdi demões. Sed ego nõ sum ex illis. Ideo in ꝓncipio rogem⁹ dñm: vt impet demonibꝫ ne nos impediãt. ꝛ ut det nobis mẽtes serenas ad intelligendũ verba de mãdatis. Ascẽde ad me ꝛc. Dñs dixit moysi verbũ istud: ꝛ moyses audito verbo ascẽdit in montẽ. ꝛ accepit duas tabulas lapideas: ꝛ legẽ ꝛ mãdata. In quo significat ꝙ si volum⁹ puenire ad intelligẽtiam mandatoꝝ dei: debem⁹ ascẽdere in montẽ. i. in eminentiã mẽtis. qz ꝑm impssionẽ lucis eterne lex nature est nobis data: et ꝑm illã lucẽ documẽta legis diuĩe suscepimus. Tangebã vobis alias ꝙ certũ est ꝙ ens ꝙ se primo cadit in aiam. Ens autem aut est creatũ aut icreatũ. ꝛ ꝑm h̄ ẽ duplex iusticia. Una ꝙ quam ordiamur ad ens increatũ. alia ꝙ quã ordinamur ad ens creatũ. Et ꝑm hanc duplicẽ iusticiã ẽ duplex tabula moysi data. s. prima ꝛ secũda. In prima dant mandata: ꝙ q̃ ordinamur ad ens increatũ. In scda dant mandata: ꝙ que ordinamur ad ens creatũ. Ens autez increatũ est causa oĩm rez: efficiẽs: formalis: exemplaris ꝛ finalis. Ens etiã increatũ habet potentiã: sapiẽtiã: ꝛ benivolẽtiã: ꝛ ꝓducit oĩa in esse. Et ista tria appꝛopant tribꝫ ꝑsonis diuinis in trinitate. Maiestas appꝛopat patri: veritas filio: ꝛ bonitas spũisctõ. Sũma maiestas ī pre humiliter est adorãda. Sũma veritas ī filio fideliter est asserẽda. Et diuĩa bonitas in spũsancto sincere est amãda. Ista dicta fuerũt in generali. Sed qz sermões de mandatis ī vniuersali sunt inutiles: nisi dicãt in spẽali. iõ oꝛtet explicare de mãdatis in spẽali. In generali dictũ ẽ ꝙ sunt decẽ mãdata: q̃z tria sunt in ꝑma tabula. Dicã vobis generale documẽtũ: ꝙ etna dei sapiẽtia q̃ scripsit tabulas istas: breuissimo mõ ꝛ clarissimo modo: ꝛ facillimo mõ q̃ potuit tradidit. Tradidit autẽ breuissimo mõ: ne onerarẽt nr̃a mẽoria. Clarissimo mõ ne obfuscarẽt nr̃a intelligẽtia. Facillimo mõ: ne reuocarẽt nr̃a volũtas. Hec est rõ q̃re ꝑ ꝓba q̃nto breuiora potuit ꝛ q̃to clariora ꝛ facilliora ꝛ ꝑ act⁹ sinodochicos data sunt mãdata.

Primo videam⁹ de ꝑmo mãdato: sicut videm⁹ in alijs rebꝫ ꝙ ꝑmũ op⁹ est fundamentũ oĩm subseqn tiũ. sic ꝑmũ mãdatũ est fũdamẽtũ omniũ aliorũ mandatorũ. Prima ꝓba de mãdatis sunt illa. Ego sum dñs de⁹ tu⁹: qui eduxi te de terra egipti. de domo seruitutis. Nõ habebis deos alienos coraz me. Nõ facies sculptile. nec silitudinẽ eorũ q̃ in celis sunt: neq̃ que in terris: neq̃ eorũ q̃ in aq̃s sunt. Nõ adorabis neq̃ colesca. Ego dñs de⁹ tu⁹ fortis zelotes visitãs iniq̃tatẽ patrꝫ in filios vsq̃ in terciã ꝛ q̃rtam generatõem: et faciẽs miſicordiã in milia bis q̃ diligũt me. Ad plenã mãdatoꝝ explanatõez ꝓcurrũt tria. Quedã q̃ ꝓtinent ad mãdati cognitõez. ꝛ ista debẽt ꝓmitti. q̃dam q̃ ꝓtinẽt ad mãdati obꝛuãtiã: ꝛ ista debent subiũgi. q̃dã q̃ ꝓtinẽt ad mãdati integritatẽ: ꝛ ista debẽt iterponi. Prio dico ꝙ sunt q̃dã q̃ ꝓtinẽt ad mãdati cognitionẽ: ꝛ ista ꝺbẽt ꝓmitti. ꝛ sũt duo fundamẽta fidei. Primũ ẽ noticia creatoris. scõm est noticia repatoris. Isti sunt duo radij sine duo oculi dirigẽtes nos sp̃ī viã mãdatoꝝ dei. Nõ ꝓpus apit oc̃los q̃z ambulet. Sic dz hõ ꝓpus cognoscere mãdata ꝓ fidẽ q̃z exequat mãdata. Ad cognoscẽdũ autẽ creatorẽ dic̃. Ego dñs de⁹ tu⁹. Ego dñs. h̄ insinuat potẽtiã dei ꝑris. de⁹: hic insinuat sapiẽtiã filij. tu⁹: hic insinuat bonitatem spũsancti. In h̄ aũt ꝙ dicit: ego. notat idẽtitatẽ essentie. ꝛ in h̄ notat deũ trinũ ꝛ vnuz creatorẽ vniuersoꝝ. Qui eduxi te ꝺ tra egipti. h̄ notat donũ repatõis ꝓ ꝓbũ icarnatũ. Oĩbꝫ loq̃t dñs q̃bꝫ dedit ꝑceptuz. et oĩbꝫ ꝑcepta dedit. licet ꝑmo daret ipa filijs isrl̃. Unũ ꝙ ꝺr. Qui eduxi te ꝛc. dictũ ẽ nõ solũ hebreis ꝓ ipis q̃ ad corꝛalẽ eductõez de egipto. sz generaliz ꝓ toto genere hũano q̃ ad eductõez de egipto etne dãnatõis. de pctõ ꝑmi hois: ex q̃ educimur ꝓ ꝓbũ icarnatũ. Qz sicut illi educti sũt de egipto post comestionẽ agni paschal̃. ꝛ ꝓ aspsiõz sanguis ei⁹ libati ab ãgelo exterminatore. sic nos educimur de ꝙitute diabolica ꝓ esũ carnis ꝓbi icarnati ī sacro altarꝭ. ꝛ ꝓ sãguinẽ ei⁹ ī baptismo. qz ꝑm apl̃m. Quicunq̃ baptizati sum⁹ ī christo iesu ī morte ipius baptizati sum⁹. Hec verba dicit tota trinitas. Dic̃ igit̃. Ego sũ cui debes obedire ꝛ quẽ ꝺbes adorare. Et dic̃. Ego. s. q̃ te feci ī esse nate ꝛ ī esse gre. Debem⁹ q̃ dicere. Dñe tu es quẽ dem⁹ adorare. cui ꝺbemus

seruire. tu es qui nos creasti: tu es q̄ nos redemisti. ps. Oñ ipi⁹ est mare ⁊ ipe fecit illud. Seq̄tur. Uenite adorem⁹ ⁊ plorem⁹ añ dñm q̄ fecit nos ⁊c. Nos pp̄l's pascue ei⁹ ⁊c. Sine istis duob⁹ fundamentis fidei. s. sine noticia creatoris ⁊ reparatoris nihil intelligere possum⁹. Ut aūt intelligamus ista oꝑtet scire aminiculatia q̄daz. Scitis vbi est ꝓma cognitio nobis data de mādatis? Certe moyses scripsit p spm̄ sanctū. Sed q̄liter habuit istā cognitōez? Certe qñ dñs apparuit ei. Et quō apparuit ei? Certe in igne flāme rubi ardentis. Et tūc dixit moyses. Quis es tu domie? Et rñdit dñs. Ego sum q̄ sum. Et tūc dixit ei dñs duo. s. lumen essentie eternitatis. ⁊ lumē vitatis etne. Rubus ardebat. In hoc oñdit nobis mysteriū incarnatōis humane. Ista duo sunt lumia ⁊ ꝓncipalia fūdamēta fidei. s. lumen essentie eternitatis. ⁊ mysteriū incarnatōis. Et qñ facim⁹ crucē in fronte in nomie p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsscti amen. recognoscim⁹ trinitatē ⁊ redēptorē. Cū dicit hō. in noie p̄ris ⁊ filij ⁊ spūsscti: recogñscit trinitatē. Cū facit crucē in frōte recognoscit redēptorē. Ptz mō quō q̄daz valēt ad mādati cognitōem q̄ debēt ꝓmitti: ⁊ ista sūt duo fundamēta fidei. s. noticia creatoris ⁊ redēptoris. Scdo sunt que dā que valēt ad mādatoꝝ obſuātiā. ⁊ ista debēt subiūgi. Oia mādata aut sūt affirmatiua: aut negatiua. Affirmatiua sunt: vt hō faciat bonū. Negatiua vt hō vitet malū. Sed ipossibile est vt hō vitet malū nisi p timorē: ⁊ q̄ faciat bonū nisi p amorē. ꝓpter ħ ad obſuantiā mandatoꝝ duo sunt necessaria. s. timor ⁊ amor. Quis non ꝑt volare sine duab⁹ alis. nec hō ꝑt ambulare sine duob⁹ pedib⁹. Sil'r nō est ꝓfect⁹ obseruator mādatoꝝ dei: nisi sit repletus timore ⁊ amore. Sz nō replet hō timore: nisi ex ꝓsideratōe seueritatis diuine. nec ꝛpletur amore nisi ex ꝓsideratōe bonitatis diuine. Ista igit̄ duplex ꝓsideratio ē homī necessaria. Seq̄t. Ego dñs de⁹ tu⁹ fortis zelotes visitās iniq̄tatē patꝝ ī filios vsq̄ in terciā ⁊ q̄rtā generatōez. Fortis zelotes. i. fortissimū habēs zelū. s. eoꝝ q̄ oderūt me. Uisitās iniq̄tatē patꝝ in filios. nō q̄ ꝓpt̄ pctā actualia patꝝ eternalit̄ puniat filios: sed cū filij fuerit imitatores paternoꝝ scelerꝝ: punit pctā patꝝ cū pcīs ipoꝝ vsq̄ ad 282
terciā ⁊ q̄rtā generatiōem. s. tpaliter. Hoc aūt dicit vt timeam⁹: et p timorē a malo ō clinem⁹. Uñ i eccl'iastico. Deū time ⁊ mādata ei⁹ obſua. ħ ē ois hō. i. ad ħ ē ois hō Uis mereri vt ad summū ꝓplemētū pueinias: certe time deū. Sed quō tiebo? Certe q̄ dñs est fortissim⁹ zelator. Itē cū hoc etiā oꝑtet amare ipm. q̄ ipe dicit de se. Et faciēs misericordiā in milia his q̄ diligūt me. Dicit q̄ visitat iniq̄tatē patꝝ in filios vsq̄ in terciā ⁊ q̄rtā generatōez. ⁊ facit misericordiā in milia his q̄ diligūt eū. in ħ oñdit nobis q̄ dei misericordia et benignitas trāscēdit vltōem iniquitatū. Qñ coꝝ hois dilatat̄ p amorē: tūc hō faciliter seruat mādata. ꝑs. Uiā mandatoꝝ tuoꝝ cucurri cū dilatasti coꝝ meū. Qis cōsummatōis vidi finē latū mandatū tuū nimis. Dicit q̄ lata est via mādatorū: sed q̄busdā videt arta Certe amātib⁹ est lata: sed nō amātib⁹ est arta. Patet mō quō scz timor ⁊ amor valent ad obseruantiā mādatoꝝ. Tercio q̄ dā valent ad integritatē mandatoꝝ. ⁊ ista debent interponi. i. in medio poni. ⁊ ħ tangit cum dicit. Nō habebis deos alīēos coram me. Nō facies sculptile: neq̄ sil'itudinem eorū que in celis sunt: neq̄ q̄ in terris. neq̄ eorū que in aquis sunt. Ubi p̄cipit̄ latria: que est soli deo cult⁹ debit⁹: et ex ħ nulli alij est debit⁹. Cultū alioꝝ deus ꝓhibuit in negatiua: ⁊ implicuit cultuz dei in affirmatiua. Sed in nouo testamēto explicuit in affirmatiua cultū dei christ⁹ qñ dicit. Dñm deū tuū adorabis: ⁊ illi soli seruies. Sed q̄re ꝓhibuit de⁹ cultū alioꝝ in negatiua: ⁊ ñ explicuit cultū dei ī affirmatiua? Certe q̄ facillimo mō dare voluit mādata: et reuocare in negatiua ab idolatria. vt implicaret cultū dei ī affirmatiua. Et nota q̄ ipe reuocabat ab oñi idolatra: q̄ oñe qđ adorat̄ aliđ a deo: aut ē creat̄a intellectual'. vt angeli ⁊ demōes: aut natura coꝛpal'. vt celū ⁊ terra ⁊ aq̄ ⁊ hmōi. aut est figmētū hūane mētis. Nunq̄d ens sufficient̄ diuidit̄ p coꝛpoꝛeū ⁊ incoꝛpoꝛeū. q̄re ḡ posuit figmentū qđ nihil est? Dico q̄ idolū nihil ē. imo fert̄ ad illđ qđ ē ī estimatōe. Et videte quō scꝑtura sacra ꝓcedit: creaturā itellectualē ponit ī supmo. figmētū ī medio: ⁊ naturā rei coꝛpal'i ī imo. Uñ

ꝑmo phibet idolatriã respectu creature ĩ/
tellectualis.cũ dicit.Nõ habebis deos ali
enos.Scõo phibet idolatriã respectu fi/
gmenti hũane mẽtis .cũ dicit.Nõ facies
sculptile.Tercio phibet idolatriã respe/
ctu nature corꝑalis:et ꝑ respectu celestiũ:
terrestriũ et inferiorũ.cũ dicit.Necꝫ faciei
similitudinẽ eorꝫ que in celis sunt:necꝫ q̃ ĩ
terris.necꝫ eorꝫ que in aq̃s sunt.Prio ꝓ/
hibet hic idolatriã respectu celestiũ.Psal.
Oñs oẽs dij gentiũ demonia: dñs aũt ce/
los fecit.Scõo phibet idolatriã respectu
terrestriũ.Unde ꝑs.Confundant oñs q̃
adorãt sculptilia:et q̃ gloriant in simula/
cris suis.Q; homo incurueꝰ ad adorãdũ
figmentũ suũ:ꝑ ẽ puersio summa.Tercio
phibet idolatriã respectu inferiorũ.Unõ
apl'us.Qui ꝯmutauerũt gl'iam incõmu/
tabilis dei.Sequit.Et seruierũt creatu
re poti9 q̃ creatori.Ecce quõ vera adora/
tio dei implicaꝰ:ꝛ oĩs idolatria phibetur.
Habem9 modo ꝓambula ad mandata q̃
sunt noticia creatoris ꝛ reparatoris.timor ꝛ
amor.et phibitio idolatrie respectu supi
orũ mediorũ ꝛ inferiorꝫ.// Dico vltra q̃
nos christiani vlteri9 õbem9 videre q̃ no
bis patefacta est veritas.Et ꝼm tria q̃ ꝓ/
hibenꝺ magna lux ꝛ vera nobis apparuit
Prohibenꝺ autẽ tria ꝑ que auertiꝺ mens
humana a reuerẽtia creatoris sui.et ꝑ tria
que phibenꝺ nobis ;phibenꝺ nobis oñs
ꝓphane pactões demonũ.ibi.Nõ habe/
bis deos alienos.Prohibẽꝺ etiã oẽs false
supstitõesꝫ adiuẽtõis erroꝫ.ibi.Nõ facies
sculptile.Prohibenꝺ etiã oẽs puerse apꝓ
ciatões mũdialiũ naturaꝫ ibi.Necꝫ sili
tudinẽ eorũ que in celis sunt ꝛc.Dico g̃ q̃
in ꝑmo verbo.Nõ habebis deos alienos
coꝝ me:phibenꝺ oẽs ꝓphane pactões de
monũ:siue sint ꝑ incantatões verboꝫ:si/
ue ꝑ inscriptões characteꝫ et imaginũ.si/
ue ꝑ immolatiões sacrificioꝫ.In istis tri
bus cõsistunt oẽs artes magice.// Pro/
hibenꝺ igiꝺ omnia et q̃b oriunꝺ ꝓphane
pactões demonũ.siue sint ad trãsmutati/
onẽ naturaꝫ:sicut fecerũt magi pharaõis.
siue sint ad ludificatõem sensuũ:sicut fa/
ciũt incãtatores et histriones.siue sint ad
inuestigatõem futuroꝫ cõtingentiũ.Oĩa
talia vocat augº pactões demonũ.In ta
libus attribuiꝺ creature q̃ deberet attri/
bui creatori.Et tales peccãt ꝺ ꝑmũ ꝟbũ
mandati.q̃ ẽ.Nõ habebis deos alienos
coꝝ me.De talib9 dicit ĩ cãti.deute.Pro
uocauerũt eũ in dijs alienis:ꝛ in eo q̃ non
erat de9 ad iracundiã ꝑcitauerũt.Et ideo
dicit apl's.Tradidit eos de9 in passiones
ignominie.Et deus tradit eos in manus
demonũ.Habem9 exẽplũ hui9.Quidam
lr̃atus diu studuerat q̃liter posset effici di
ues.ꝛ fecit linguã suã venalẽ lõgo tpe:ꝛ ta
men sp egebat.Cogitauit exq̃ nõ possum
ditari ꝑ deũ:ditabor ꝑ diabolũ.Quesiuit
magũ inter iudeos ꝛ christianos:ꝛ nõ iue
nit.Cogitauit: egoipe expiar si potero ꝑ
diabolũ effici dines.Jnit in viã quandã
vmbrosã ꝛ saxosam iuxta torrẽtẽ:ꝛ dixit.
Ubi es demon q̃ sp queris decipe hoĩes.
ego sum hic vt dem me tibi.Prima vice ñ
venit:qꝛ forte de9 adhuc noluit ꝑmittere.
nec scda vice venit.tercia vice veit et dixit
Quid petis a me.Rñdit ille.Ut facias me
diuitẽ.Cui diabol9.Prius adorabis me.
Et tũc ille incuruauit se:ꝛ adorauit illum.
Et ludificauit eũ diabolus.qꝛ tũc habuit
potestatẽ in eũ.fecit q̃ oẽs illi lapides vi/
debãꝰ ei esse auꝝ.Et dixit ei diabol9.Ac/
cipe satis de auro.Et tũc ille gandẽs one
rauit se de lapidib9:et cũ venit domi:posu
it lapides in q̃ndam locũ illi9 dom9:ꝛ in/
ceperũt ardere lapides :et ꝓbusta ẽ dom9:
ꝛ q̃quid ĩ ea fuit.ita q̃ ipemet vix euasit.
Et cogitauit.Nõ curo:qꝛ ibo ad locũ vbi
plurimũ auꝝ dimisi.Et accedens inue/
nit q̃ essent ibi lapides: q̃ pus videbãꝰ ei
aurũ purissimũ.Et sic ludificat9 est.Pa/
tet mõ quõ in primo verbo prohibẽꝺ oẽs
ꝓphane pactões demonũ.// In scõo ver
bo.Non facies sculptile phibenꝺ oẽs fal
se supstitões adinuentõis erroꝫ.Dis enĩ
erroꝛ est fictio mentis.Erroꝛem aũt facit
phãtasia obnubilans rõem: q̃ facit q̃ illõ
qõ nõ est videaꝰ esse.Prohibẽꝺ aũt oẽs su
pstitiose adinuentões erroꝫ:siue ꝓcedant
ex improbo ausu inuestigatõis phice.si/
ue ex puerso intellectu sacre scripture:si/
ue ex inordiato affectu carnalitatis hũane
// Ex improbo ausu inuestigatõis phice
ꝓcedũt erroꝛes in phis.sicut ponere mun
dũ eternũ.hoc est puertere totã sacrã scp/
turã:et dicere q̃ filius dei nõ fuerit incarna
tus.ꝛ ponere q̃ vnus sit intellect9 ĩ oĩb9.

hoc est dicere q̄ nō sit veritas fidei .nec sa lus animaꝝ.nec obseruātia mandatoꝝ .et hoc est dicere q̄ bonꝰ hō damnaꝫ:ꝛ malꝰ saluaꝫ. Ponere igiꝫ q̄ sit vnꝰ itellectꝰ ī oī/ bus :ꝓuenit ex ímprobo ausu inuestigati onis ꝓbice. Et tales ponūt q̄ impossibile est mortale deuenire ad ímmortalitatem. Et q̄ hec cōfingit tuetur ꝛ imitaꝫ:incedit contra scām verbū mandati. Non facies sculptile. Et ſm hoc et fictoꝛ ꝛ defensoꝛ ꝛ imitatoꝛ omnes ꝓhibenꝫ. ¶ Itē ꝓueniūt ín aliq̄bus errores ex ꝓuerso intellectu sa craꝝ scripturaꝝ .sicut hereses hereticoꝝ q̄ male sentiūt de trinitate ꝛ spūsctō. Ta/ les sūt arriani:sabelliani:ꝛ donatiste:ꝛ pe lagiani ꝛc. ¶ Tercio adinuentōes errorū ꝓueniūt ex ínordinato affectu carnalitatꝭ hūane. De numero taliū est secta epicureo rū:que dicit nullā aliā vitā esse nisi ístam. et secta nicholaitaꝝ :que dicit q̄ licet quē/ libet facere turpiter cū qualibet. Sarace/ ni etiā qō dicunt nō habēt ex sacra scrip/ tura.nec ex altitudine sapie diuine. Oīes igiꝫ errores vndecūq̄ ꝓueniāt:tanq̄ scul ptilia debēt abomīari. q̄ peccāt ꝯ ℔ mā/ datum. Nō facies sculptile. Unde Hiere. Stultꝰ factus est oīs hō a sciētia sua.i.ab inuestigatōe ꝓpria ꝛ nimie ꝓbie. ꝓfusus ē artifex oīs in sculptili. vana sunt eoꝝ opa ꝛ risu digna:ꝛ in tpe visitatiōis sue pibūt. Standū igiꝫ est sup ℞ quō lumina fidei di/ cant .ꝛ q̄cquid huic aduersaꝫ totū debet abomīari. Qñ audiui de aristotele dū fui scholaris q̄ ipe posuit mūdum eternum. ꝛ audiui rōes ꝛ argumīta q̄ fiebāt ad hoc. incepit ꝓcuti coꝝ meū:ꝛ incepi cogitare q̄ modo ꝓt ℞ esse. Sed mō sunt ista ita ma/ nifesta q̄ nullꝰ possit dubitare. Ptꝫ modo quō ín scdo verbo. Nō facies sculptile.ꝓ/ hibenꝫ oēs falsc supstitiōes adinuentōnis erroꝝ. ¶ In tercio ꝟbo. Neq̄ facies sīlitu dinē eoꝝ que in celis sunt ꝛc,phibenꝫ oēs puerse appciatōes creaturaꝝ. Dis aūt su pflua appciatō creaturaꝝ ꝓcedit aut rōne sublimitatis .aut rōe sufficiētie.aut ratōe delectatōis. Primo mō est idolatria sup/ boꝝ.scdo modo est idolatria auaroꝝ .ter cio modo est idolatria lasciuoꝝ. Cōtra ꝓ/ mos dicit. Nō erit in te deus recens: neq̄ adorab deū alienū. Cōtra scdos dic apls. Auaricia est idoloꝝ seruit⁹. Cōtra tercios dicit apls. Quoꝝ deus venter est. Aliaſ 233 plenius ꝓsequemur.

¶ On assumes nomē dei tui ínanū. neq̄ ísontē habebit dñs eū q̄ assū pserit nomē dī frustra. Psal. Ser uus tuus sum ego: da mihi intellectū vt sci am testimonia tua. Jō dilexi mādata tua sup auꝝ ꝛ topazīō. Propterea ad omnia mādata tua dirigebar:omnē viā iniquam odio habui. Dauid,ppha dicit in ꝟbis ístꝫ qua de causa loq̄ debem⁹ de mādatis dei ꝛ ostēdit rōem triplicē. Prima ē vt inflam memur ad dilectōem mādati. Nihil enim ita est necessariū sic diligere dei legē ꝛ man data ei⁹. Jō dicit. Jō dilexi mandata tua ꝛc. Scdo debemus loq̄ de mādatꝭ dei vt meli⁹ cognoscam⁹ ea. Quāto enī hō freq̄n tius vadit ꝑ viā aliquā: tāto meli⁹ ꝑgscit eā. Unde Bre. Nō cognoscit viā freq̄ntius vadēdo. Sed via eūdi in patriā est in ser/ uādo mādata dei. Sz ñ cognoscit hō mā data dei nisi audiēdo loq̄ de mādatꝭ. Jōo dicit. Da mihi intellectū ꝛc. Tercio debe mus audire mādata vt odio habeam⁹ íni q̄tates. Qñ hō incipit cognoscere pctm̄:ꝛ iniq̄tatē:et pctī deordinatōes: q̄ sunt ꝓtra deū:tūc incipit ꝺtestari peccatū. Debem⁹ igiꝫ loq̄ de mandatis:vt ípa diligam⁹:ꝛ p ea ín via ad celestē patriā dirigamur:ꝛ íni quitatē odio habeam⁹. Et vt hec tria pos sim⁹ ꝓseq̄:ideo in ꝑncipio ꝛc. ¶ Nō assu/ mes ꝛc. Dixi q̄ decē sunt mādata decalo/ gi.q̄ sunt fundamēta oīm legū. Quorum tria continēt ín ꝑma tabula: que sūt ordi nantia nos ad deū trinū ꝛ vnū. Et hꝫ sūt tria ſm approbata trib⁹ psonis diuīs. In diuinis ei est paternitaſ: filiatio ꝛ pcessio. ꝛ ſm hec sunt tria approbata trib⁹ psonis diuinis. Patri approbaꝫ maiestaſ.filio ve ritas.spūisancto bonitas. Jsta tria respi/ ciūt triplex genus cause.ſ.causam efficien tē exemplarē ꝛ finalē. Patri attribuit cau sa efficiēs.filio causa exemplaris:q̄ ē ima go patris.ꝛ spūisancto causa finaſ. In pa tre est summa maiestaſ hūiliter adorāda. in filio summa veritas fideliꝫ asserēda .in spūsancto summa bonitas sincere amāda Et ſm hec tria necesse ē ī ꝑma tabula esse tria mandata. Primū est. Nō habebis de os alienos coꝝ me. Scdm est. Nō assu/ mes nomē dei tui ínanū. Terciū ē. De/

mento vt diẽ sabbati sanctifices. De ꝑmo mandato dictuꝫ est: q ꝙdam ꝑmittunt ad mãdati cognitõem. quedã subiũgũtur ad mãdati obseruãtiã: ꝛ ꝙdam interponunt ad mãdati integritatẽ. Dictũ etiã fuit q ī ꝟbo ísto. Nõ habebis deos alienos coꝛã me, phibẽt oĩs idolatria respectu creature intellectualis. scõo phibẽt idolatria respectu figmẽti hũane mẽt̃: cũ subdit. Nõ facies sculptile. Tercio phibẽt idolatra respectu nature coꝛpalis. ꝛ ꝟ respectu celestium terrestriũ ꝛ inferioꝛ. cũ dic̃. Neq̃ siℓitudinẽ eoꝛ ꝙ ī ceℓ sunt ꝛc̃. Dictũ etiã fuit: q in ꝟ ꝟbo. Nõ habebis deos alĩos coꝛã me: oĩs pactões demonũ phibent. siue sint ꝑ incãtatões ꝟboꝛ: siue ꝑ inscriptões characteꝛ: vel imaginũ: siue ꝑ īmolatõem sacrificioꝛ. In ístis tribꝫ sístũt oĩs artes magice. Dictũ etiã fuit q ī scõo ꝟbo. Non facies sculptile: phibẽt oĩs falsę supstitões adiuentõis erroꝛ. Et circa ꝟ dictum fuit q oĩs erroꝛ ꝓuenit: aut ex īprobo ausu inuestigatõis ꝓ̃bice. aut ex ꝓuerso ītellectu sacre scripture. aut ex īordiato affectu carnalitatis hũane. Propt̃ ꝑmũ ꝓueniũt erroꝛes ī ꝓ̃bis: sic̃ ponere mũdũ eternũ: et hmõi. Propter scõm ꝓueniũt erroꝛes in hereticis: q̃ male sentiũt de trinitate ꝛ spũ sctõ. Propter terciũ ꝓueniũt erroꝛes ī epicureis: q̃ dicũt nõ aliã vitã esse nisi ũstam. In tercio ꝟbo. Neq̃ facies siℓitudinẽ eorũ q̃ in ceℓ sunt ꝛc̃, phibent oĩs ꝙuerse appciatões creaturaꝫ. Et circa ꝟ dictũ fuit q oĩs ꝙuersa appciatio creaturaꝫ: aut est rõe sublimitatis. aut rõe sufficiẽtie: aut ratõe delectatõis. Prio mõ est idolatria superboꝛ. scõo mõ auaroꝛ. tercio mõ lasciuoꝛ. Ista dicta fuerũt de ꝑmo mãdato. Modo dicebã q est triplex idolatria. Pactões demonũ. supstitões adiuentõis erroꝛ. et ꝙuerse appciatões creaturaꝫ. In pactõibꝫ demonũ est summa oĩm vicioꝛ malicia. ꝛ radix omniũ maloꝛ. Ex his tribꝫ idolatriis ꝓcedũt oĩs falsitates et pctĩ deoꝛdinatiões. q̃bꝫ misera aĩa subiiciℓ demõibꝫ. Vñ in apoca. xvi. Vidi de oꝛe draconis ꝛ de oꝛe bestie ꝛ de oꝛe pseudo ꝓphete exire spũs tres immũdos ī modum ranaꝫ. Per draconẽ significãt pactões demonũ. Per pseudo ꝓphetã supstitiose adinuẽtiões erroꝛũ. Per bestiã ꝙuerse appciatiões creaturaꝫ. Et oĩa ista ꝓhibent in ꝑmo mãdato. Et sicut de⁹ ī ꝓ̃ma creatõe q̃ãmodo oĩa ꝓduxit. sic ī ꝑmo mãdato oĩa mala ꝓhibet. licet ad maioꝛẽ explanatõnes plura ponat mãdata. Dimisi dicere q indei aliq̃n insultãt nobis: q nõ seruam⁹ mãdatũ illud: ꝛ imponũt nobis q illõ trãsgredimur. In isto mãdato cõtinent tria verba. Nõ habebis deos alienos coꝛã me. Non facies sculptile. neq̃ siℓitudinẽ eoꝛ q̃ ī ceℓ sũt ꝛc̃. De ꝑmo ꝟbo dicũt q dicit dñs. Audi isrℓ. dñs de⁹ tuus vn⁹ est: ꝛ vos dicitis trinitatẽ. pr̃es ꝛ filiũ ꝛ spm̃sctm̃. Item dicũt q facim⁹ sculptile. q̃ eccℓie plene sunt imaginibꝫ. De tercio q ꝓhibet de⁹ adoꝛari coꝛpalem naturã. dicũt q adoꝛam⁹ frustũ panis: ꝛ ꝟ maxime videt̃ eis absurdũ. De ꝑmo q dicũt q adoꝛam⁹ tres deos: dico q si adoꝛarem⁹ tres ꝓsonas: ita q dicerem⁹ q ibi essent tres dij: ꝛ triplex essentia: oꝛteret q adoꝛaremus deos alienos. Sed nos adoꝛam⁹ pr̃em ꝛ filiũ ꝛ spm̃sanctũ sicut vnũ deũ ꝛ vnã essentiã. Vñ sicut videm⁹ q in hoĩe est pluralitas naturaꝫ. scz intellectual' ꝛ hũana. ꝛ tñ est ibi vna ꝓsona. ecõtra in diuis est vnitas essentie: et pℓitas ꝓsonaꝫ. Dixit q̃dã iude⁹. Vos dicitis q de⁹ filiũ habet: q̃re nõ hz vꝛorem? Isti iudei vilissime intelligũt. De⁹ pr̃ habet verbũ ꝛ spm̃sctm̃. verbum habet ꝑ q̃ omnia fecit. spm̃sctm̃ habet ꝑ quẽ oĩa cõseruat. Verbũ manat a dicẽte: ꝛ ẽ deus de deo. Siℓ ꝛ spũsctus spirat: ꝛ est deus ī dõ Solus spũsctus est: q̃ ꝑfunda cordium scrutat: ꝛ ille est de⁹. Vñ hõ qui ista vult ītelligere: ꝛ de istis loq̃: optet q habeat eluatissimas cogitatões: nõ pedestres. quia aliter nõ ꝑt itelligere altissima de deo. Oñ ponimus trinitatẽ nõ ponim⁹ christũ purũ. sz deũ cũ hoĩe. Descõo q dicũt. Nõ facies sculptile: ꝛ nos ponimus pℓes imagines in ecclesijs: dico q impossibile ẽ diuinitatẽ sculpi. sed facim⁹ christi effigiez: christi dico humanati. Vñ. Est in natura ꝑꝑa deus absq̃ figura. Cur ideo pict⁹ qz carne phat amict⁹. Et dico q ẽ duplex adoratio. s. dulie ꝛ latrie. Ad oratiõe dulie possum⁹ adoꝛare illos in q̃bꝫ est ꝑtas: sapientia: sctitas. Et sic adoꝛam⁹ ꝓncipes: ꝑlatos: sicut in quibꝫ est ꝑtas. Ad oꝛam⁹ etiam illos qui excellẽtiã habẽt ꝓhie sic illos

in quib est sapiētia. ⁊ sic quinquagenarī adorauit hely. Itē adoram⁹ sctōs ī patria sicut illos in qb est sctitas. imaginib eoꝝ exhibēda est adoratio dulie: ñ inqntū ima go vel pictura. sz rōe illi⁹ qō p ipam signa tur. Soli autē deo exhibēda est adoratio latrie. Et in ℔ phibent oēs ꝓphane pacti ones demonū: et oēs false adinuentōes ſ supstitōis erroꝝ: et oēs puerse appciatōes creaturaꝝ. ¶ De tercio qō maīe abhoꝝ rent. ſ. de corpe christi. ℔ secretissimū fuit. sed mō est ꝓmulgatuz. Alliqñ dixerūt aliq̄ q̄ nō esset de⁹ ibi nisi ī signo. Sed intelligendū est q̄ ad platiōez ℣bi sacerdotis: et intentōez dicētis: substātia panis stati cō uertit in corp⁹ christi: qō habz vnitā aīmā cū deitate: et ℔ est planū. Dicit iudeus. quō p̄t ℔ esse: Dico q̄ ille q̄ p̄t separe substantiā ab accidēte: p̄t facere q̄ nō appareat substātia sensib nr̄is q̄ est sub accidētibus alienis. Et adoram⁹ veꝝ corp⁹ christi: et deū trinū et vnū Et in ℔ virtus dei: potētia: sapiētia: ⁊ bonitas manifestantur Sz inde⁹ errat: q̄ pedestri modo credit sē tire. De hoc audiui q̄ fuit q̄daz incātator dmonū. Quadā die cū q̄dā vellēt aliquid impetrare a demōe: fecit ille q̄ venit in medio illoꝝ. Et venit q̄daz sacerdos portās corpus christi. Et cū appꝛopinquit inclinauit ei demon: sil⁹ cū rediit inclinauit se. Et dixit incātator. Uñ ℔ phibuisti mihi ne adorem christū: ⁊ tu adoras. Respōdit demō. Inuit⁹ feci. Nōne scriptū ē. In nomine iesu omne genu flectat celestiū terrestriū ⁊ infernoꝝ. Ista dicta sunt de primo mandato.

¶ On assumes nomē dei tui inuanū ⁊c. Sicut in ꝑmo mādato p̄cipit hūilis adoratio summe maiestat⁹. Sic in isto mādato secūdo p̄cipit fidelis ꝓfessio summe ℣itatis: ⁊ phibet abnegatio veritat⁹. In matthēo dicit. Qui iurat: in noīe dei iuret: et non piuret. Periurare idem est q̄ peierare: ⁊ ℔ est nomē dei inuanū assumere. Uiere. iij. Jurabis in noīe dñi in ℣itate iudicō ⁊ iusticia. Et dicit ibi glo. q̄ iuramentū debz habere tres comites: veritatē: iudiciū: ⁊ iusticiā. ¶ Primo dico q̄ dz fieri iuramentū in veritate. Uñ dicit. Nō assumes nomē dei tui inuanū. ℔ est sine veritate. Intelligendū autē ē q̄ est duplex iuramentū. ſ. assertoriū ⁊ pmissoriū. ita q̄ est in testimoniū: et in ꝓmissum. Fac iuramētū assertoriū sic. Uoc tibi iuro: assero ⁊ testificoꝛ p testimoniū diuīe veritatis. Illud autē iuramentū ꝑmo dz habere veritatē. Ueritas aūt est in iuramento vt hō nō neget verū: nō affirmet falsū. ⁊ nō asserat sciēter dubiū. qz sermo ē indicatiuus eorū q̄ sunt in corde. Sed scitis q̄d est: qñ hō aliq̄d falsum testificat p testimoniū falsitatis. ℔ est dicere q̄ mētit: ⁊ diuina ℣itas mentit secū. Et hic est p̄m⁹ modus assumēdi nomē dei inuanū qñ negamus veritatē. ¶ Scō debz fieri iuramētū assertoriū cū iusticia. Fit aūt cū iusticia qñ nō fit ꝯ mandatū diuīe legis: neq̄ ꝓtra p̄ceptū sancte mr̄is eccl'ie. nec in dispendium salutis ꝓpe vel aliene. Et q̄ ꝓtra ista tria iurat dupliciter peccat. ⁊ qz iurat: ⁊ qz seruat. ¶ Tercio oꝑtet in iuramēto assertorio: vt ꝓcomitet iudiciū q̄ sit in mēte discretio veritatis ⁊ iusticie. ſ. vt̄z iuramētū sit veꝝ vel falsum: iustū vel iniustū: fructuosum vl' infructuosuz. Et si iuro absq̄ iudicio nō discernēs inter ista tria: temerarie iuro. Isti tres comites debēt esse in iuramēto assertorio. Sed manichei insultant nobis ⁊ dicūt. q̄ nō debem⁹ iurare oīno. qz dicit in nouo testamēto. ſ. in Matthēo Ego aūt dico vobis: nō iurare oīno. sit aūt sermo vester: est est: nō nō. Certe dico q̄ ex certis causis bñ licet iurare. Heretici nō bñ attendunt vim vocabuloꝝ. Differt dicere: nō iurare oīno: et oīno nō iurare Sicut differt dicere. Quidā hō nō currit ⁊ nō q̄dam hō currit. Oīno nō iurare ē nullo modo iurare. ⁊ nō oīno iurare: est nō omnib modis iurare sed ex certis causis ¶ Secūdo debet nomē dei assumi nō inuanū in iuramēto ꝓmissorio. Fit autez iuramentū ꝓmissoriū trib modis. ſ. ad p̄mouendū bonū. ad cōseruādū fidelitatē. ⁊ ad ineundū mutuā pacē. Prio modo iurāt inferiores superioribus. Scō mō pares paribus. Tercio mō superiores inferioribus. De p̄mo dicit ap'lus. Testis mihi de⁹ est. Scō modo iurauit laban fidelitatē iacob. Tercio mō iurāt superiores pp'lo. Ex ꝑmo iuramēto relinq̄tur triplex vtilitas. fides in intellectu. amoꝛ in affectu. et pax ī effectu. Istis trib modis fit iuramentuz

ad ꝓmouẽdũ bonũ. ¶ Scõo modo fit iuramentũ ad ꝓseruandũ fidelitatez. et ꝫ fit ad compescẽdũ maliciã. ad sedandũ ꝓtro uersiaz: ꝛ ad expurgãdũ infamiã. Primo dico fit ad cõpescẽdũ maliciã: vt hõ nõ neget veritatẽ: nec affirmet falsitatẽ: ꝛ hec ẽ ratio vtilitatis iuramẽti. Scõo mõ fit ad sedandũ ꝓtroversiã. Uñ apls. Otis ꝓtroversie finis est iuramentũ. Tercio mõ fit ad expurgãdũ infamiã. Uñ in leui. dicit. q maiores debebãt se expurgare ꝑ iuramẽtũ qñ inueniebãt cadauer mortuũ. Istis triby de causis fit iuramẽtũ ad ꝓseruãduz fidelitatẽ. ¶ Tercio mõ fit iuramẽtũ ad iẽundũ mutuã pacẽ. ꝛ in hoc intelligit cohibitio pctõꝝ mortaliũ. qz otis iuratio vera est piculosa. falsa est pniciosa. nulla aũt est secura. Et ꝓpter ꝫ dicit in Eccõ. Juramentũ nõ assuescat os tuũ. Iste est intellectus lralis. ¶ Spũalis ꝙo intellect9 hic est. Nõ assumes nomen dei tui inuanũ ꝛc. Notandũ est q assumim9 nomẽ dei nõ inuanũ triby modis. ſ. ad efficiẽdũ: ad ꝓmittẽdũ: ꝛ ad expmendũ. Primo dico q assumit nomẽ dei nõ inuanũ ad efficiẽdũ: vt in sacramẽtis. sicut dr in baptismo. Ego baptiso te in noĩe ꝑis ꝛ filij ꝛ spũssci. Secũdo mõ fit iuramẽtũ ad ꝓmittẽdũ. sic ꝓmitto ire ad sctm iacobũ: vel intrare religionem ꝑ iuramentũ. Tercio assumim9 nomen dei nõ inuanũ ad expimendũ. sic qñ loq̃mur cũ iuramẽto. Ecõtra accipimus nomẽ dei inuanũ ꝑ frustratõem sacramenti suscepti. ꝑ fractõem voti. ꝛ ꝑ platõez sermonis blasphemi. ¶ Prio dico assumimus nomẽ dei inuanũ ꝑ frustratõez sacri suscepti. Et fm hoc est triplex mod9 assumẽdi nomẽ dei inuanũ. Prio mõ qñ quis nõ credit. sicut heretic9. Scõo mõ qñ credit: ꝛ se nõ disponit: sic vsurarius. Tercio mõ qñ gr̃am in sacramẽto suscepta nõ custodit. sic ille q postea peccat. Audi qñ tu es insignit9 in noĩe dei: tũc character tibi imꝓmit ꝑ vtutẽ noĩs dei: et qñ hõ postea peccat: euacuat vtutẽ sacramẽti. De talib9 dicit apls ad titũ. Cõfitent se nosse deum: factis aũt negãt. Et sic ꝓculcas ꝛ pollutũ ducis sanguinẽ christi. ¶ Scõs mod9 assumẽdi nomen dei inuanũ ẽ ꝑ fractõez voti emissi. Et ꝫ fit triby modis. Prio ꝑ dilatõem irratõnabilẽ. sicut ꝓmitto ire ad sanctũ iacobũ: ꝛ nõ assigno mihi certũ tẽpus: ꝛ sic sp ꝓcrastino. Scõo fit voti fractio ꝑ voluntatẽ ꝓtrariã. sicut qñ ꝙs ꝓmittit aliq̃d deo: ꝛ postea penitet. Cõtra tales dr ī deutero. Si q̃d ꝓcesserit de labijs tuis nõ facies irritũ. Tercio fit fractio voti ꝑ apostaticã rebellionẽ. sicut hõ apostatat a religiõe. Prim9 mod9 est mal9. scõs peior. tercius pessimus. Quia dicit. hõ apostata vir inutilis. Uñ eccl. v. Si q̃d vouisti deo ñ moreris reddere. displicet enĩ deo stulta ꝛ infidelis ꝓmissio. Tpus dies ꝛ hora inꝑcipellabit. Patz mõ quõ triby modis ī fractiõe voti assumim9 nomẽ dei inuanum. ¶ Tercio mõ assumim9 nomen dei inuanũ ꝑ platiõem sermõis blasphemi. ꝛ ꝫ fit triby modis. Primo qñ aliq̃s loq̃ns de ꝺo vtit locutõe maledica. sicut qñ maledicit deo. Scõs mod9 est ꝑ locutõem mẽdacẽ. sicut qñ ꝙs negat vez: vel affirmat falsuz Quia dicit ansel. q otis cõtradictiõis nobilior pars deo est attribuẽda. Terci9 modus est ꝑ locutõez ꝓbrosam: sic qñ ꝙs loq̃tur de mẽbris christi interioribꝫ: blasphemat pessime: etiã si vez dicat. ꝛ christũ despicit in eo q ꝓ bũilis fuit. Et tales diuino iudicio sunt exterminãdi. Narrat enĩ gre. q q̃dã puer sex annoꝝ ꝓsuet9 fuit blasphemare. Quadã die cũ blasphemaret: ꝛ essz in sinu patris sui. rapt9 est a demonib9: et portat9 in infernũ. Propter qõ dicit ī lenit. Quicunq̃z blasphẽauerit: morte moriet. Patet mõ quib9 modis assumim9 nomen dei inuanũ

Memẽto vt diẽ sabbati sanctifices. ℣ Psal. Misericordia dñi ab eterno ꝛ vsq̃z in eternũ sup timẽtes eum. ꝛ iusticia illi9 in filios filiorũ his q̃ seruãt testamẽtũ ei9. Indigem9 diuĩa miſicordia ꝓdonãte offensas nr̃as. ꝛ diuĩa iusticia recõpensante merita nr̃a. Sed timor dei facit inuenire misericordiã: ꝛ obſuãtia mandatorũ iusticiã. Cõsideratio aũt magnificentie dei inducit ad timendũ. cõsideratio diuĩe legis inducit ad obſuãtiã mãdatoꝝ. Et ꝓpter ꝫ innuit nobis vt sp cogitemus diuinã legẽ. Unde iudei die sabbati ꝓsueruũt sp disputare de lege dei. qz ꝫ est op9 dei. Et vt ꝑfecte possim9 loq̃ ō lege dei. iõ rogem9 deũ in ꝓncipio ꝛc. Memẽto ꝛc. Dicebã vobis q in tabula ꝑma continẽt

tria mãdata nos ordinãtia ad deũ: fm tria appropata trib⁹ psonis diuinis. In pmo mandato pcipit hũilis adoratio diuine maiestatis. In scõo fidelis pfessio summe veritatis. In tercio sincera dilectio summe bonitatis. et ꝟ terciũ pceptũ est. Et tẽ sũma verboꝝ. Memẽto vt die sabbati sanctifices. Sequit. Sex dieb⁹ opaberis. ⁊ facies omne opus tuũ. septima ꝟo die nõ facies oĩe op⁹ tuũ. tu et fili⁹ tuus et filia seruus ⁊ ancilla: iumẽtuz ⁊ aduena q̃ ẽ intra portas tuas. Sex enĩ dieb⁹ fecit deus celũ et terrã mare ⁊ oĩa que ĩ eis sunt: ⁊ septima die requeuit. Ideo bñdixit ⁊ sctificauit illũ. Videte q̃ ĩ his verbis spũsctũs scripsit tabulas. qz spũsctũs p digitũ dĩ intelligit. qz oĩa pcepta scripsit cũ summa diligẽtia. hec scripsit insinuãs mãdati integritatẽ ⁊ psummatõem. In ꝟ aũt mandato aliquid pcipit. aliq̃d concedit: ⁊ aliq̃d interdicit. Precipit sctificare diem sabbati. ibi. Memẽto vt die sabbati sctifices. Sãctificatio enĩ est puertẽs aĩam ad deũ sanctũ. ad deũ verum. ⁊ ad deũ summe diligẽdũ. Aliq̃d cõcedit in isto mãdato. ibi. sex dieb⁹ opaberis ⁊ facies omne op⁹ tuum. Aliq̃d vero interdicit. s. opus seruile. ibi. Nullũ op⁹ facies in eo tc̃. Nec est pfecta vacatio: q̃ habet adiũctam bonã opatõez ⁊ phibitã seruilẽ. Rõ pcepti subiũgit ibi. Sex dieb⁹ fecit de⁹ celũ ⁊ terram: mare et oĩa que in eis sunt: ⁊ septimo die requeuit. Ideo bñdixit et sctificauit illũ. Sed q̃re pcepit vacare? Certe qz benedixit ⁊ sctificauit illũ. Ideo ⁊ tu creatura q̃ es christi imitatrix debes ꝟ facere. Modo iudei insultãt nobis ⁊ dicũt. Vos tenetis decalogũ: ⁊ decalog⁹ nõ habuit nisi pcepta moralia. Morale aũt necessitatẽ habuit p oĩm tpe. Septima aũt dies in qua nõ licz opari: a prima die in q̃ licet opari: est dies sabbati: que dr dies saturni: et vos vacat⁹ die dñico p die saturni. Itẽ dicit. omne opus nõ facies in die illa. et vos facit⁹ mlta opera: ⁊ ita totũ dissipat⁹. Videte charissimi. Intelligendũ est ita q̃ pceptũ illud habet aliq̃d qđ est mere morale: et habet aliquid qđ ẽ mere cerimõiale: et hz aliq̃d mixtũ ex morali et cerimoniali. Q̃ pcipit dñs sctificatõem. i. vacatiõem ad amãdũ: ꝟ est ꝟ pceptum. Unde dicit btus petrus q̃ q̃libet tenet dñm sanctificare ĩ corde suo. i. amare. Ille sanctificat siue sabbatismũ facẽ q̃ deũ sup oĩa diligit. ppter se ⁊ nõ ppt̃ aliud. Itẽ est ĩ pcepto aliq̃d figurale. sic dicit septime feriatio. Dies septia significat q̃ dam animarũz. et q̃dam dñi in sepulcro. et cessatõem ab ope seruili cũ vacatõe ⁊ depcatõe. De⁹ enĩ sex dieb⁹ opatus est omnia. nõ qz nõ potuisz fecisse vna die. sz itelligẽdum est ꝟ q̃ mũd⁹ aliquid habz in arte et na. s. esse eternũ: qđ est eternitas vite ⁊ possessio vna. in q̃ nihil est ꝑ⁹ nec poster⁹. ⁊ hoc impssit de⁹ mentib⁹ angelicis. Itez habet mũdus aliq̃d in intelligẽtia creata. sz prius et poster⁹: natura simul fm duratõem: non fm naturã. fm q̃ ẽ in materia nõ ppter defectũ opantis: sed ppter cõdescensiõem ipius vt coaptaret oĩa. ⁊ oĩa ĩ pmis opib⁹ designaret. Et sicut oĩm opationũ in primis opibus produxit. sic et seminaria omniũ opez et quietatõem plene pduxit. Et qz septimo die requieuit: ⁊ intellectualẽ ad esse creaturã reuocauit. et septimo die aĩas in sepulcro reduxit ad quietem padisi. Significatio igit̃ diei septie est figuralis quietis animarz. Sic igit̃ in mandato illo ptinet aliq̃d qđ est morale. s. vt deus sup omnia diligat̃. ⁊ aliq̃d qđ est cerimoniale: vt figuratio diei septie. Itez continet aliq̃d qđ est partim morale: ⁊ partim cerimoniale. vt cessatio ab opib⁹. ⁊ ꝟ ĩ q̃busdã generaliter est itelligẽdũ. in q̃busdam spẽaliter. Si intelligam⁹ sicut iudei qui dicũt q̃ debet fieri vniuersalis cessatõ ab omni ope seruili. sic insinuat̃ christiano q̃ debz abstinere ab omni pctõ. et sic est figurale. Si intelligam⁹ q̃ ab aliq̃b⁹ debemus abstinere. sic est morale. nõ sicut in pcepto sed sicut in bñ esse. ⁊ remansit sicut ĩ eccl̃iastica institutõe est pceptũ. Dico opa seruilia opa mechanica. que sunt septẽ. sz agricultura: que cõphendit omnẽ modum colẽdi terrã. Lanificiũ qđ consistit ĩ omni genere vestimẽtoz. Fabricatio siue sit in materia ferrea: siue lapidea: siue metallica: siue lignea. Uenatio que cõphẽdit equorũ et venatoz opus: et omnẽ modũ ppparandi cibos. Medicina que ꝓsistit in arte ꝓficiendi pigmenta vel syrupos ⁊ hmõi. Nauigatio que cõphendit omne opus

nautaꝝ i mari: siue oẽ opꝰ mercatõis. Et theatrica: que comphẽdit omnẽ modũ ludi vel iocũditatis. Mõ dico qꝫ in omnibꝫ istis sunt quedã mere seruilitatis. quedaꝝ cõtinue necessitatis. quedã mere iocũditatis. Illa que sunt mere seruilitatis prohibenť ab eccl'ia. Illa autẽ que sunt ꝓtinue necessitatis: sicut illa que sunt ad ꝓseruationem vite vel sanitatis cõcedunť inq̃ntuꝝ sunt necessitatis: et prohibenť inquantuꝝ sunt seruilitatis. Illa vero que sunt mere iocũditatis sunt ꝓmissa: nõ ꝓhibita: quia propť paruitatẽ nr̃am ꝓmittunť ab eccle/sia. Et sic poterimꝰ rñdere. Sed dicet. q̃/re confudit et miscuit moralia et cerimonialia simul: Dico qꝫ ꝑ ꝑceptũ. Memẽto vt diẽ sabbati sanctifices ꝛc̃. est de caritate. ꝛ q̃cquid patet et latet i alꝫs. i isto mandato consũmať. ꝛ ideo miscuit siť moralia ꝛ cerimonialia. vt meliꝰ ad memoriã reduceremus. ne si ꝑcialiter poneret grauaretur memoria nr̃a. Sunt autẽ tria que req̃runť ad ꝓfectã dilectõem. Primũ est diuina vacatio conuertẽs aiam in deũ. Secundũ imitatio ch̃isti i bonis opibꝫ. Terciũ est cessatõ ab omni ope seruili. que corredditꝫ purũ et mundũ. ¶ Cõuersio autẽ in deũ est ꝑm septem opa: quibꝫ aĩa ꝓuertitur ad ꝓfectã vacatõem in deũ. quoꝝ tria sunt intrinseca: que fiũt meditãdo: orãdo: ꝛ exultãdo. Ex istis tribus fit ꝓtẽplatio. Alia sunt extrinseca: que fiunt: legẽdo: psallendo: sacrificiũ offerẽdo: diuinã legez ad implendo. Et hoc fit: siue audiendo: siue docẽdo: siue cũ alꝫs cõferẽdo. Hoc est qõ dicit. Memẽto vt diẽ sabbati sc̃tifices ꝛc̃. Mandat igiť dñs primo ꝓuertentẽ aĩam in ipm. ¶ Secũdo mãdat sui imitatõem. cũ dicit. Sex dieb⁹ opaberis. De ista imitatõe dicit apl'us. Imitatores mei estote sicut filꝫ charissimi. Et in Luca. Estote mifi/cordes sicut ꝛ pater vester mifi/cors ẽ Sex autẽ sunt opa misericordie. sc̃z pascere esurientes. potare sitientes. vestire nudos. colligere hospites. visitare infirmos. ꝛ redimere captiuos. Aliter enĩ impossibile ẽ esse opus virtutis: nisi creatura in istis cõformeť ch̃isto. Ad opus autẽ virtutis requiruntť sex correspõdentia sex opib⁹ virtutis. que sunt: circũspectio puida: intentio recta: affectio pura: electio recta siue iusta: prosecutio vigorosa: et ĩformatio caritatiua. Primũ intelligiť in ope prime diei. qñ dixit deus. Fiat lux: ꝛ facta est lux. Hoc est circũspectio ꝓuida. ¶ Secũdo oportet qꝫ homo ponat sibi rectũ finez in deũ: ꝛ hoc notať cũ dicit. Fiat firmamentum in medio aquaꝝ. ꝛ vocauit deus firmamentũ celũ. Oportet qꝫ homo agať sursum: ꝛ habeat rectã intentõem ad deum. ¶ Tercio requiriť affectio pura: ꝛ hoc i/telligiť in tercio ope. Diuisit deus terram ab aquis. id ẽ affectões seculares a diuis. ¶ Quarto requiriť electio iusta siue recta vt ordinate faciat que debz facere. ꝛ ꝑ notatur in quarto ope cũ dicit. Fiant lumiaria in firmamẽto celi. i. sint opa nostra ordinata. ¶ Quinto requiriť ꝓsecutio vigorosa. quod notať in quinto ope qñ deꝰ ꝓduxit aĩam viuam: in aq̃s natatilia. i aere volatilia. ¶ Sexto fecit deꝰ integra opa supquestita omnib⁹ circũstãtijs: ꝑm qꝫ exigit lex diuĩe caritatis. Caritas autẽ ẽ forma ꝓfectiua omniũ: ꝛ ille qui habz caritatẽ habet oĩa ista sex. Sextũ igiť opus virtutis est informatio caritatiua. qõ notať cũ dicit. Fecit deus hoĩem ad imaginẽ et similitudinẽ suã. Qñ homis opꝰ integrať ex istis sex: tunc dicit recte viuere. ¶ Sed nõ sufficit facere virtutis opꝰ: nisi homo caueat ab ope vicioso. ꝛ hoc tãgitur cũ dicit. Nullũ opus facies in eo. Quĩ qꝫ modis põt homo facere pctm̃. Primo qñ peccatũ ꝓpetrat. Secũdo qñ ad peccãdum aliũ incitat. Tercio qñ peccantẽ defensat. Quarto qñ peccãtẽ acceptat. Quinto quãdo peccantẽ dissimulat. nec arguit nec punit: et hoc est maximũ piculũ qñ q̃s aliũ castigare negligit. Primũ peccatum tangiť cũ dicit. Nullũ opus facies in eo. id ẽ tu nullũ ꝓpetrabis peccatũ. Secũdũ peccatũ tangiť cũ dicit. Nec filiꝰ nec filia. id ẽ nõ eris pater peccati instigãdo alium ad peccatũ. verbo vel ope vel exẽplo. Terciũ peccatũ tangiť: cũ dicit. Nec seruꝰ tuꝰ nec ancilla tua. Ille qui facit pctm̃ seruus est peccati. sed ille qui defensat peccatũ domin⁹ est peccati: illi ꝑbendo patrociniuꝝ qui facit peccatũ. Quartũ peccatũ est qñ aliquis peccantẽ acceptat. qõ notatur ibi Nec iumentũ tuũ. Jumentũ cũ fuit ligatum nõ ducebať ad opus: nisi acceptante

dño. et ista acceptatio est religatio. Quintum peccatū est qñ aliquis aliuz castigare negligit. qđ tangit cū dicit. Non aduena qui est intra portas tuas. Aduenā quis reputat hoīem. qñ dicit ad aliū. q̄d ad me đ peccato suo. Et sic quādo homo ñ punit peccatū alteri⁹: efficit particeps peccati illius. Alijs etiam multis modis efficit hō particeps peccati alteri⁹. Et ꝓpter hoc dicit p̄s. Ab occultis meis mūda me dñe: et ab alienis parce seruo tuo.

Honora patrē tuū et matrē tuam. vt sis longeuus sup terrā. quam dñs deus daturus est tibi. Eccī. iij. Que p̄cepit tibi deus cogita illa semp. ⁊ in plurimis opibus eius ne fueris curiosus. Uerba vltima specialit dicunt litteratis. In quibꝫ docet eccl'iasticus cogitare vtilia. ⁊ vitare curiosa. Utilia aūt dirigunt nos in viā salutis. sed curiosa distrahunt nos a via salutis ⁊ dissipant intelligentiā nr̄am. Magna pars intelligētie ꝑditur ꝓpter curiositatē: et tamē nihil est p̄ciosius intelligentia in nobis. Dolem⁹ cū perdim⁹ aurū. multo plus dolere debem⁹ si amittamus intelligentiā. quia nihil est ita chaꝝ sicut actus intelligētie. Sum⁹ dicturi de p̄ceptis: ⁊ indigemus ꝙ dominus illustret intelligentiā nostrā. Ideo rogemus deū in p̄ncipio ⁊c̄. Honora patrem tuū ⁊c̄. Dicebam ꝙ sicut aīa ratōnalis ordinari habet ad creatorē ⁊ ad creaturam. ꝑm hoc est duplex tabula in q̄ lex dei ē scripta. In p̄ma tabula ꝯtinent tria mādata: ꝑm tria appropriata tribꝫ ꝑsonis diuinis: ⁊ ꝑm triplicem operatōem anīe. In p̄mo mādato p̄cipit humilis adoratio sū me maiestatis. In scđo fidelis cōfessio sū me veritatis. In tercio sincera dilectō diuine bonitatis. Ista tria mandata sūt fūdamentū oīm preceptorū legis. Et ꝓpter hec tria omnis timorat⁹: verax ⁊ deo đuotus tenet ista principaliter custodire. Mō dico ꝙ in secunda tabula ꝯtinent septem p̄cepta. Unū est affirmatiuū: ⁊ sex sunt negatiua. Ratio distinctōis est hec. Or oīa mandata reducūt ad duo. Hoc facias alij quod tibi vis fieri. Non facias alij qđ tibi nō vis fieri. Et iuxta hoc accipiuntur duo p̄cepta. Primū est innocentie. scđm ē beneficentie. que sunt due partes iusticie.

Modo dico vlteri⁹ ꝙ p̄cepta ordinantur ꝑm ip̄orum nobilitatē. et beneficētia melior est q̄ꝫ innocētia. ideo mādato innocētie p̄ponit mandatū beneficētie. ⁊ est synodo chice traditū iudeis. sicut: honora patrem tuū ⁊ matrē tuā ⁊c̄. Et ponit hic prīo forma mandati. cū dicit. honora ⁊c̄. Secundo subditur ꝓmissio: cū dicit. vt sis longeuus ⁊c̄. Intellige ꝑm litteralē intelligētiā Pater nomīat ꝑsonam generātis: ꝑsonaꝫ instruētis. et ꝑsonam educātis. qꝛ pater habens filiū generat ip̄m: instruit ip̄m: ⁊ nutrit. ⁊ ip̄ius est filio legare bona sua. Et sic pater tenet rōem originis. rōem regimīs. ⁊ rationē benefactoris. Et ꝑm hoc debet ei triplex honor. Honor reuerētie. honor obediētie: ⁊ honor bñficentie. Primo dico patri inquantū tenet ratōem origīs debet honor reuerētie Uñ ī eccō. Qui timet deū honorabit p̄rem suuz et matrē suam. ⁊ quasi dñis seruiet eis qui se genuerunt. Scđo patri rōne regiminis debet honor obediētie. Ephe. vi. Filij obedite ꝑentibꝫ vestris. hoc enī iustum est. Honora p̄rem tuū et matrē tuā: quod est mandatū p̄mū in ꝓmissione vt bene sit tibi. et sis longeu⁹ sup terram. Tercio honor debet patri. qꝛ ratōem tenet benefactoris. honor. s. beneficētie. Uñ eccl'i. Fili suscipe senectam patris tui. ⁊ nō contristes eum in vita illi⁹. Precipit igit ꝙ triplex honor īpendat parentibꝫ. scꝫ honor reuerētie: obediētie: ⁊ beneficentie. Et hoc est primū mandatū qđ debes custodire ꝓpter promissionē. scꝫ vt bene sit tibi et sis longeuus sup terrā. Et tangit primo mandatū ibi. Honora p̄rez tuū et matrē tuā. Secundo addit ꝓmissū ibi. Ut sis longeuus sup ter. ⁊c̄. Sed nū quid verum est semp ꝙ diuti⁹ viuant? Uidemus ꝫ falli quandoqꝫ. ergo deus fallax erit in suo ꝓmisso. Dico ꝙ lōgeuitas non solum attendit ꝑm longitudinē dieꝝ currentiū: sed ꝑm valorē. Et ꝑm ꝙ est triplex honor qui exhibetur parētibꝫ. sic respōdꝫ huic triplici honori triplex p̄miū. Honoranti patrē honore reuerētie debetur vita gl'iosa siue honorifica. Honorāti patrem honore obedientie debetur vita iocunda. Honorāti patrē honore beneficētie: conceditur vita opulēta Primo dico honoranti patrē honore reuerētie cōcedit vita

glorioſa ſiue honorifica. Unde Eccli. iij. Gloria homis ex honore patris ſui. Item eccl. iij. Ne glorieris in ꝓtumelia patris tui. nõ enim eſt tibi honor ſed cõfuſio. Naturale enī eſt q filius vehemẽtiſſime diligit patrẽ: ⁊ indignaꝫ qñ aliquis iniuriaꝫ pri. Secũdo honorãti pꝝem honore obedientie concedit vita iocũda. Unde eccl. iij Qui honorat pꝝem ſuũ iocundabit in filiis: ⁊ in die⁹ oratõis ſue exaudiet. Qui honorat patrem ſuum vita viuet lõgiore. et q̃ obedit patri ſuo refrigerat manũ ſuã. Sũma iocũditas eſt q hõ nõ ſit rebellis ſupiori ſuo. qz qui rebellis eſt ſupiori inueniet rebellem inferiorẽ. ⁊ contẽptor ſupioꝝ poteſtatũ cõtemnet ab inferiorib⁹. Sicut adam qñ fuit inobediẽs ſupiori ſuo: oĩa inferiora ſua que ſibi fuerant ſubiecta habuit contraria. Tercio honorãti pꝝez honore beneficentie concedit vita opulenta. Unde eccl. iij. Honora pꝝem tuũ ⁊ mꝝez tuam: ⁊ ſupueniet tibi benedictio. ⁊ bñdictio tua in nouiſſimo manebit. Bñdictio iſta vocat multiplicatio bonorũ. Ecce pceptũ ⁊ ecce pmiſſio. Obligamur ad obediendũ pentibus q̃ diu vtimur ipoꝝ bonis. et debemus eis obtẽperare in exercitatõne actuũ virtuoſorũ ſiue ſalubriũ. in diſpenſatõnib⁹ tẽporaliũ: ⁊ in ſubmiſtratione obſequiorũ. Debem⁹ etiã viuere ſm eoꝝ conſiliũ: ⁊ expẽdere ſm eorũ imperiũ: ⁊ quãdo exegerit neceſſitaſ ſubminiſtrare eis obſequiũ. Si tamẽ parẽtes aliq̃d velint vel dicant vel imperẽt nob⁹ qđ ſit ꝫ pfectũ ſalutis noſtre: nõ eſt ipis in illis pietas exhibenda. Et h̃ eſt quod dicit dñs i euãgelio. Qui nõ odit pꝝem ſuũ aut filios ꝓpter me: non poteſt me⁹ eſſe diſcipulus. Ult dñs q ex affectu paterno nõ dimittat homo facere qđ ptinet ad ſalutẽ ſuaz. Et h̃ eſt quod dicit dñs. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. tu autẽ vade et annũcia regnũ dei. Et Hieron̄. dicit. Si pater in limine iaceat. ſi mater vbera q̃b⁹ te lactauit oſtendat. p calcatũ perge pꝝez. p calcatam pge matrẽ: ⁊ ad vexillum crucis euola. ſoluz enī genus pietatis eſt in h̃ eſſe crudelẽ. Ecce intellectus verboruz ſm ſenſum litteralẽ. Uidete latiorẽ intellectũ. Precipit beneficentia ad omne gen⁹ hominũ. Pater nomiat pſonã in qua eſt ꝑcipua ratio auctoritatis: antiq̃tatis ⁊ amicabilitatis. Primo dico in patre eſt auctoritas. Et in iſto mandato dat precep/tum q obediat patri qui habet auctoritatem. Auctoritatẽ autẽ habet omnis q̃ ꝑeſt reipublice: vel rei polytice. vel rei monaſtice. Prio dico q ille qui ꝑeſt reipublice: eſt pater ratõne auctoritatis: vt princeps: baro: comes: vl̃ dux. Et dicit pater tutela vel defenſiõe. Et eum debem⁹ honorare. Unde btũs petr⁹. Deũ timete. ꝑncipes honorificate. Secũdo habz auctoritatẽ ille qui ꝑeſt rei polytice ſiue eccleſiaſtice. ⁊ ipm debem⁹ honorare: ſm q exigit diſpoſitio eccl̃iaſtica. et debet ei obedire vulg⁹. Unde apl̃us ad hebr. Obedite ꝓpoſitis vr̃is ⁊ ſubiacete eis. ipi enim vigilant quaſi ratõez ꝓ animab⁹ vr̃is reddituri. Tercio auctoritatẽ habet ille q̃ ꝑeſt rei monaſtice. ⁊ illũ debem⁹ honorare ⁊ ei obedire ſm qđ regula et promiſſio facta eſt. Unde hiero. Prepoſitũ monaſterij diligite vt patrẽ: timete vt dominuz. audite vt magiſtrũ. credite vt ſalubre q̃c/q̃d ipe vobis dixerit. Modo dico q iſtis debemus obedire ſm q exigit ordo vl̃ auctoritas. Secũdo in patre intelligitur antiquitas: ⁊ ex h̃ intelligit debilitaſ. Senes enī debilitant. Et qui patrẽ honorat ratõe antiquitatis ⁊ debilitatis: honorat omnẽ hoiez qui indiget adiutorio: vl̃ qui caret ſenſu: vel fortitudine: vel infeſtat ab alio. Propter h̃ debem⁹ aliũ iuuare p documenta: vel ſuſtentamẽta: et per patrocinia. Et ad hoc ſpecialiter ſunt ꝓlati. Si homo caret ſenſu: debent ipm iuuare p documẽta. Si caret fortitudine: debent ipſũ iuuare per ſuſtentamẽta. Si infeſtatur ab alio: debẽt ipm adiuuare per patrocinia. Tercio in patre intelligit ratio amicabilitatis. Et in hoc intelligim⁹ q ratione originis amabilis et amandus eſt omnis homo. et tenet quilibet homo aliũ honorare. Unde apl̃us. Honore inuicẽ ꝓuenientes. Et iteruz. Reddite omnib⁹ debita. cui honorẽ: honorẽ. Hemini quicq̃ debeatis niſi vt inuicẽ diligatis. Debet homo aliũ diligere bene volẽdo cuilibet: quãtuz ad affectum: quantũ ad effectũ: ⁊ quantũ

ad signū. Habet autē ista dilectio ordinē. Quia debemus diligere ſm ratōem ꝓximitatis. ſm ratōnem ſimilitudinis. et ſm rationē obligatōnis. ¶ Primo dico debemus diligere ſm ratōem ꝓximitatis. Et ſm hoc maiorē amorē debemus domeſticis ꝙꝫ extraneis. ⁊ amicis pl⁹ ꝙꝫ inimicis. ¶ Secūdo habet dilectio ordinē ſm rationē ſilitudis. qz aliquib⁹ debemus rōne ſilitudinis maiorē dilectōnē ꝙꝫ alijs. Sic tenemur rōne ſilitudinis in forma ſpecifica diligere hominē. ſm ſimilitudinē ratōe cōuenientie in fide debem⁹ plus diligere chriſtianū ꝙꝫ iudeū vel gentilē. ⁊ ſm rationem ſimilitudinis in pfeſſione maxime debem⁹ diligere. ſicut religioſus fratrem ſuū: ⁊ vnus canonic⁹ concanonicū ſuum. ¶ Tercio ratōe obligatōnis debem⁹ diligere ⁊ tenemur obedire. Et ſic aliq̄b⁹ plus tenemur ꝙꝫ alijs. Teneor enī aliū diligere ⁊ eū honorare ratōe ꝓcepti tm̄. teneor pl⁹ ratiōe ꝓcepti et beneficij. ⁊ teneor maxime ratōe ꝓcepti: beneficij: et pmiſſi. id ē illum de quo ē mihi ꝓceptū: et recepi beneficiū: ⁊ feci promiſſum debeo pl⁹ diligere ⁊ honorare. Pater modo ꝙ in ꝟbis iſtis. Honora ⁊c. tangit ꝓceptū. Et quō ſcdo reddit pmiſſum: ibi. Ut ſis lōgeuus ⁊c. Deide dictuz eſt quō intelligunt ſm intelligētiam litteralē: ⁊ quō ſm ſpiritualē. Et vt melius teneatis in mēte: dicā vobis duo exempla. Unum bonum de illo qui matrem honorauit. Et aliud malū ⁊ crudele de illo qui patrē non honorauit. Dicaz primū de bono. Fuit quidā magiſter magnus et famoſus pariſius: ⁊ a multis notus ⁊ dilect⁹. Hoc audiēs mater ſua pauperecula. cogitauit ire ad filium ſuū. Accepit baculū: ⁊ in tunicella de burello venit pariſius. ⁊ queſiuit a quibuſdā dominabus ꝓ tali magiſtro. Direrūt ille matrone. Quid vultis eius? Reſpōdit. Ego ſuz mater ſua. Tunc ille matrone duxerūt eaz in domū ſuam ⁊ refocillauerūt eam. Poſtea cogitauerūt ꝙ ille bonus homo verecundaret ſi videret eaz in tali ſtatu. ⁊ induerunt ipam bene: et dederūt ei mantelluz. ⁊ iuerunt ſecū ad magiſtrū. Tunc illa dixit. Ego ſum mater tua. Reſpōdit magiſter. Vere ego nō credo: qz mater mea eſt pauperecula. et cōſueuit habere ſolū tunicellam de burello. Et cū nullo modo vellz acquieſcere verbis eius: reduxerūt eam i domum ſuam. ⁊ reddiderūt ei tunicellā ei⁹ ⁊ baculū. Tunc illa acceſſit ad filiū ſuum in congregatōe multorū. Et cum videret matrē ſuam in tali habitu venientē: depoſuit caputiū ſuum: ⁊ amplexat⁹ eſt eam: et dixit. Modo ſcio ꝙ eſt mater mea. Hoc fuit diuulgatū per villam: et reputatū ē el ꝓ magno bono. Et poſtea factus ē epiſcopus pariſiēſis. ¶ Aliud exemplū dicā maluz: de eo qui nō honorauit patrē ſuū. ⁊ vidi illū qui nouit illuz cui hoc accidit. Fuit quidā homo pauper: qui p̄ induſtriam ſuam multa bona acquiſierat. ⁊ habebat vnicū filiū. Et videntes quidā nobiles: fecerūt ꝙ cōtraxit filius cū filia cuiuſdam nobilis. Et tunc illa que fuit pulcra et nobilis: incepit abominari patrē: ⁊ fecit tantū cum marito ſuo ꝙ odio habuit patrem ſuū: et ꝙ pater nō habebat quid comedere niſi fabas malas: et ſemper in cōuiuio expellebatur a domo. Quadam die fuit famelicus: ⁊ venit ad domū filij: ⁊ petijt cibum. ⁊ date ſunt ei fabe male: et expulſus eſt a domo. Tunc illa dixit marito ſuo. Modo poſſumus comedere in pace. Uade ad arcaz: ⁊ accipe caponē coctū. Et cum aperuit arcam: mutatus eſt capo in bufonem. Qui ſubito ſaliens ad faciē eius ponebat duos pedes ad mentum: et duos ad frontem: et operuit totam faciez eius. Et nō fuit medicus qui ſciret eum amouere. Tandē venit quidam qui fecit tenellas quaſdam: et dixit ꝙ eum amoueret. Tunc bufo aſpexit eum tam horribili vultu ꝙ ille cecidit in terram: ⁊ amplius non audebat aliq̄d facere. Et nullus fuit q̄ ſciret apponere cōſiliuz: ſed mala morte mortuus eſt. ¶ Patet mō ꝓceptū ⁊ pmiſſum quod pmittit.

237

¶ Non occides. Nō mechaberis. Nō furtū facies. Pē. Tūc nō ꝓfūdar cū pſpexero i oib⁹ mādatis tuis. Jacob⁹ dic̄. Qui totā legē ſeruauerit: offendit aūt i vno: fact⁹ ē oīm reꝰ. Nō qz p vna trāſgreſſiōe tm̄ puniet pena ſenſus: ſicut ꝓ tranſgreſſiōe oīm. ſz puniet tm̄ pēa dāni: non tamē ita acriter p vno ſicut ꝓ omni

bus. Ideo si quis vult ꝑtingere ad vitaꝫ eternã: oportet ꝙ ꝑspiciat in omnibꝫ mandatis dei corde ⁊ ope. Et ideo dixit psal. Cũ ꝑspexero. i. ꝑfecte inspexero ⁊ cõsiderauero. Et iuxta ħ ego nõ timebo cõfundi. Nõ est magnũ confundi in p̃senti. sꝫ cõfundi eternaliter. ħ debemus abhorrere. Sed tñ nõ possumꝰ euadere istã confusionem: nisi ꝑspiciamus in omnibꝫ mãdatis dei. Ideo deum rogemus in p̃ncipio ⁊c̃.

Non occides ⁊c̃. Dicebã vobis ꝙ mãdata dei distinguebant̃ in duas tabulas. In p̃ma continent̃ mãdata ꝟm legẽ iusticie: ordinãtia nos ad trinitatez. qua continent̃ tria mãdata: ꝟm tria appropriata tribus ꝑsonis. In secũda tabula cõtinentur mandata ordinãtia nos ad proximũ. et ħ ꝟm duplicẽ partẽ iusticie. scꝫ innocentie et beneficẽtie. Reducit̃ autẽ tota iusticia ad tria. Quia deo debemꝰ exhibere debitam reuerẽtiã: per oratõem: cõfessiõem ⁊ satisfactionẽ. Patri debemꝰ exhibere beneficẽtiam: ⁊ omnibꝫ aliis innocentiã. Dictũ est de tribus mandatis que nos ordinant ad deuꝫ. Dictũ est etiã de quarto mãdato: qđ accipitur penes partẽ iusticie que est beneficẽtia. in quo p̃cipitur ꝙ debemꝰ exhibere honorez patri et matri. Sequit̃ de sex aliis mandatis que ꝑtinent ad innocentiã. Nocet autẽ quis ꝓximo suo triplicit̃. ꝑuersitate operis. falsitate sermõis: ⁊ improbitate volũtatis. Et ꝓpter ħ legislator p̃mo prohibet nocumentũ quod ꝓuenit ex ꝑuersitate operis. Peruersitas autẽ opis qua quis iniuriat̃ alij est triplex. Aut eniꝫ quis iniuriat̃ alij in ꝓpria ꝑsona. aut in cõiuncta ꝑsona: aut in tẽporali substantia. Et ꝟm hec sunt tria mandata que ꝑtinent ad innocentiã. In primo prohibet̃ nocumentũ in ꝓpria ꝑsona. ibi. Non occides. In secũdo prohibet̃ nocumẽtũ in ꝑsona coniũcta. ibi. Nõ mechaberis. In tercio prohibet̃ nocumentũ ĩ substãtia tẽporali. ibi. Non furtũ facies. Primo dico cũ dicit̃: nõ occides: ꝓhibetur ira prorũpẽs in iniurias ꝑemptiuas vite natural̃ siue substantialis: et vite incolumis: ⁊ vite honorabilis. Natura enĩ appetit quod melius est. ⁊ ideo nõ sufficit sibi ꝙ habeat vitam subsistentẽ: ĩmo cũ ħ vult vitam salubrez ⁊ incolumẽ. Ergo in isto mandato: nõ occides: legislator ꝓhibet p̃mo iras prorũpentes in iniurias ꝑemptiuas vite naturalis. Secũdo prohibꝫ iras prorũpentes in ĩiurias vite incolumis. scꝫ quãdo fit iniuria per verbera vel vulnera. Tercio ꝓhibet iras prorũpentes ĩ iniurias vite honorabilis. sicut est iniuria que est in contumeliam apertã vel occultã. sicut illa q̃ fit ꝑ signũ. Unde dictũ est in euangelio. Audistis qꝛ dictũ est antiquis. Nõ occides. Ego autẽ dico ꝙ omnis qui irascit̃ fratri suo reus erit iudicio. Qui aũt dixerit fr̃i suo racha reus erit ꝯcilio. Qui aũt dixerit fatue: reꝰ erit gehẽne ignis. Ergo planuꝫ est ꝙ tribꝫ modis facit hõ cõtra illđ mãdatum. scꝫ qñ quis irascitur fratri suo. vl̃ qñ dicit racha. vel quãdo dicit fatue. Et qñ ħ facit ex deliberatõe animi: tũc dicit ꝙ reus est gehenne ignis. Et qꝛ vita naturalis fundamentũ ẽ respectu aliaꝝ. ideo sub isto modo: nõ occides: legislator exp̃ssit mãdatum. Manichei autẽ obijciũt nobis ⁊ dicunt. ꝙ ꝯtradicit sibi legislator. Dicit enĩ. Nõ occides. Et alibi dicit. Maleficos nõ patieris viuere. Et ħ est cõtra p̃ncipes in christiana lege. qui ꝑ sententiã iudiciariaꝫ alios occidunt. Itẽ obijciũt ꝙ dñs dicit Omnes q̃ acceperint gladiũ gladio peribũt. Ergo nõ licet gladiũ accipe. Et similiter dicũt ꝙ nõ licet sacerdotẽ esse occisorem. Et ħ est cõtra eccl̃iam ⁊ ecclesiasticas ꝑsonas: qui exequẽdo iudiciũ ⁊ imperando accipiũt gladiũ. Itẽ obijciũt qđ dicit̃. Ego autem dico vobis nõ resistere malo. Et ħ est cõtra legislatorẽ. Intelligere debemus ꝙ ꝓhibet̃ ħ occisio hoĩs: nõ bestiarum vel virgultoꝝ. sicut dicebãt antiqui manichei: q̃ nolebant ꝯmedere de fructibus arborũ. Occisio autẽ hoĩs põt esse a lege: aut ab hoĩe. in veritate aut interp̃tatiue. Occisio aũt hoĩs ab hoĩe sicut ab homine: nõ vt a lege ꝓhibet̃. Sed deus qui ꝯditor est nature ⁊ ꝯseruator nature ⁊ legis põt hoĩem p̃uare vita qñ vult. Lex autẽ occidit hoĩez qñ mĩster legis occidit. et ħ seruato iusto ordĩe: iusta causa: ⁊ iusto aĩo Oꝑtꝫ ꝙ assit iustꝰ ordo ⁊ iusta cã. i. ꝙ ex iusta cã occidat̃. qꝛ lex dic̃. Iuste qđ iustũ ẽ exeq̃ris. Itẽ oꝑtꝫ hr̃e animũ iustũ: vt hõ q̃ est minister legis ex lege hoĩez occidat. ñ libidĩe vĩdicte: sꝫ amore iusticie Uñ apl̃s

romãos loq̃ns ad p̃ncipes dic̃. q̃ p̃ncepſ
ñ ſine cauſa gladiũ portat: dei miniſter eſt
vindex in irã ei qui male agit. Qđ igit̃ do
minus dicit petro. omnes q̃ acceperit gla
dium: gladio peribũt. nõ referr̃ niſi ad ꝑ:
q̃ ille q̃ non eſt miniſter legis: nõ debz occi
dere. Et q̃ dicit. Nõ licz ſacerdotẽ eſſe oc
ciſorem. hoc ñ refertur ad principes. Ter
ciũ qđ dicit dñs. ego autẽ dico vobis: nõ
reſiſtere malo. vex̃ eſt vltõis libidine ſz a
more iuſticie bene licet reſiſtere malo. Pa
tet modo q̃ lex occidit hominẽ. ¶ Itẽ oc
cidit homo ab hoĩe tripliciter. aut caſu.
aut neceſſitate: aut volũtate. Si hõ occi
dit hominẽ caſu. aut adhibet opam rei li
cite: et adhibet debitã diligẽtiã: excuſat̃ a
tanto z a toto. Si autẽ ſit homicidiũ caſu
ale. et homo adhibet opam rei illicite: nec
adhibet debitã diligentiã: nec excuſatur a
tãto nc̃a toto. Si aũt fuerit homicida ex
neceſſitate: ꝑ eſt dupliciter: aut ex neceſſi
tate ineuitabili: aut euitabili. Neceſſitas
euitabilis eſt. ſi poſſum effugere: ſz dimit
to ꝓpter verecundiã vel aliã cauſam. z in
iſto caſu excuſat̃ a tanto z nõ a toto. q̃ me
lius eſſet q̃ fugeret. Si autẽ ſit neceſſitaſ
ineuitabilis. vt homo occidat aliũ hoĩez:
nõ amore vindicte ſed amore ꝓſeruatõis
vite z anime. vt nõ interficiat ip̃m ex cru
delitate: ſed vt impediat ip̃m ne ꝓdat ſuã
vitã z aĩam: z fiat hoc cũ moderamĩe tute
le. hoc conceſſum eſt ꝓſonis etiã ꝑfectis: ñ
ſolũ imꝑfectis. z hoc dicit Aug⁹ ỏ libero
arbitrio: z excuſat̃ a tanto z a toto. Tercõ
modo fit homicidiũ ab hoĩe volũtate: et
ꝑ dupliciter. Aut libidine vindicte. ſicut
q̃n alĩq̃s interficit p̃rem alteri⁹. Aut ani
mi crudelitate: ſicut latrões vel iracũdi i
terficiũt aliquos. Et vtrũq̃ iſtoz eſt phi
bitũ. z eſt primũ grauiꝰ q̃ ſecm. ¶ Item
fit homicidiũ interp̃tatiue in aĩo. z ꝑ tri
pliciter. Primo fit homicidiũ interp̃tati
ue obmittendo in facto. Unde. Paſce fa
me morientẽ: ſi nõ paueris occidiſti. Se
cũdo mõ fit q̃n aliq̃s occidit aliũ ꝓſulen
do: vel accuſando: vl̃ detrahẽdo. q̃n ꝑ fa
cit ex malignitate animi Tercõ mõ fit ho
micidiũ interp̃tatiue in aĩo odiẽdo. Unꝺ
cano. Joh. Qui odit fratrẽ ſuũ homici
da eſt. Dico ergo q̃ ſm principalẽ intelle
ctum, phibẽt hic occiſio: nõ que eſt ſm le
gem: ſz que eſt ſm hoĩem. et illa que fit vo 238
luntate aut interp̃tatiue. Et ꝑ eſt qđ dicit
Nõ occides. ¶ Seq̃tur. Nõ mechaberiſ.
Dic, phibẽt q̃ vxorẽ ꝓximi tui nõ violeſ.
Et dicit aug⁹ q̃ hic ꝓhibẽt omnis illi
citus vſus membrorũ generatõis. q̃ fit ad
ꝓcuratõem libidinis z impugnatõem ca
ſtitatis. Et hoc fit ſeptẽ modis. per adul
terium: fornicatõem: meretriciũ: ſtuprum.
ſacrilegiũ: inceſtũ: et peccatũ cõtra naturã
Notandũ q̃ eſt pudicicia cõiugalis. ꝓ mu
munis: et priuilegiata. Secm̃ hoc dico:
q̃ aliquis eſt impugnator pudicicie cõiu
galis. ſm hoc fit adulteriũ. et hoc fit cum
peccat cũ cõiugata. Aut eſt impugnator
caſtitatis cõmunis: et hoc fit cũ peccat cũ
ſoluta ſimpliciter: et vocatur ſimplex for
nicatio. vel cũ peccat cũ vagabunda z ꝓ
ſtituta: licet ſit ſoluta: tunc vocat̃ meretri
ciũ. Si autẽ ſit impugnator pudicicie ꝑ
uilegiate. id eſt virginitatis. hoc eſt dupli
citer. Aut fit cũ conditõe adiũcta: que eſt
defloratio: z ſic vocat̃ ſtuprũ. Aut fit cuz
domina deo cõſecrata. z ſic dicit̃ ſacrilegi
um. hoc eſt quãdo aliquis dño conſecra
tam violat. Si autẽ ſit cõtra fundamentũ
omniũ iſtoz: ſic dicit̃ peccatuz contra na
turã. Et hoc eſt dupliciter. Aut fit cõtra
dictamen naturalis ratõnis. ſcz cõtra hoc
qđ omnia animalia natura docuit. ſic di
cit̃ peccatũ cõtra naturã ꝓprie. Aut fit cõ
tra inſtinctum nature: z hoc modo eſt in
ceſtꝰ. quãdo quis peccat cũ ꝓſona ſibi cõ
iuncta. Peccatũ ꝓtra naturã ſceleſtiſſimũ
eſt: et ſuper omnia fugiendum. Et de hoc
crimĩe accuſauit ioſeph fratres ſuos apd̃
patrẽ ſuũ crimĩe peſſimo. Dicit igit̃. Non
mechaberis. Dic prohibetur omnis me
chia cum vxore ꝓximi. et ſm auguſtinũ
omnis illicitus vſus membrorũ generati
onis. qui fit ad ꝓcuratõem libidinis. cuz
impugnatiõe caſtitatis. Patet modo ſm
quid accipiunt̃ trãſgreſſiões hꝰ peccati. et
peccatũ contra naturã ſuper omnia eſt fu
giendũ. Sed de peccato contra naturaz
narrat petrus damianꝰ: q̃ erãt duo in deſ
to: qui aſperrimã faciebant penitẽtiã. Et
vnus fuit idiota: et ſuis peccatis erigẽti
bus illuſus eſt a diabolo. q̃ dixit ei q̃ pec
catũ pollutõnis ꝓtra naturã nõ maiꝰ eſſz
petũ. q̃ ſi homo mucilagines proĳceret

a naso suo. Tūc ille pestifer exercuit se ad illā impudicicīā. In morte autē portauit animam suā diabol⁹. Mirat⁹ est alius q̄ ille qui fuit tantaꝝ vigiliaꝝ ꝛ laborū fuit ꝓditus. Et astitit angel⁹ dñi qui dixit illi q̄ torū se fedauerat per illud peccatū. Nīs igit actus qui est in experientia libidinis: q̄ licūq; modo fiat est ꝓhibit⁹. nisi fiat ī forma matris eccl'ie. ¶ In somnis patit homo q̄q; pollutōnes absq; causa et absq; culpa. Sed quidā stultus p̄biter cuidaz ꝓfitenti de pollutōe nocturna dixit. Non potes habere denariū ad explendā libidinem tuā: Patet mō quō ꝓhibet h̄ omīs il licitus vsus corpis et mēbroꝝ ꝓcreat⁹ extra formam mr̄imonij. ꝛ hoc tāgit cū dicit Nō mechaberis. ¶ Sequtur. Nō furtuz facies. Furtū est attrectatio rei aliene inuito dño si fiat ex cupiditate. Sed si nō fiat ex cupiditate nō est furtū. sicut filij isrl' ex dñi p̄cepto portauerūt secū ex egypto vasa argētea ꝛ aurea. Uel q̄ alij aufert gladium ne faciat malū: tūc ñ dicit furtū. Furtū autē diuidit ꝓ partes. q̄ furtū est ꝓtrectatio aliene rei inuito dño ꝛc. ꝛ h̄ fit aut p merā fraudem. aut p violentiā. aut p circūuentōez. Primo mō cū fit p merā fraudem ꝛ furtiue. sic dicit furtū. Si fiat p violentiaz. h̄ est dupliciter. aut est apta. et sic dicit rapina. aut est occulta. ꝛ sic dicit latrociniū. Si vero fiat attrectatio rei aliene p circūuentōem. hoc potest fieri cū pactōe adiūcta. ꝛ hoc tripliciter. Aut cū pactōe fraudulēta: aut iiqua: aut ꝓphana. Si fit cū pactōe fraudulēta. sic fit ī negociatōibꝫ. Hoc autē fit tripliciter. aut ī pōdere. aut in numero. aut in mēsura. ꝛ de h̄ rarissime euadūt mercatores. Si aūt fiat cum pactōe iniqua. sic est vsura. in qua id quod vendit est ꝓmūe: s. tpus. Si autē fiat cū pactōe ꝓphana: in q̄ illud qō vendit est ꝓpriū: sic ōr symonia. Sed q̄rit si accō modo tibi vestē vel equū: vl' domū: ꝛ accipio denarios: nō ē vsura. sicut ō pecunia: Dico q̄ in veste vel equo vl' domo trahit vsus ex re: nō ex psona. ꝛ ideo nō dicit vsura. Aliqui credūt q̄ vsura sit mala q̄ prohibita. sed certe est prohibita quia mala. Itē in mutuo meū fit tuū. et si tu aliq̄d acq̄is p industriā tuaz ex illo mutuo. ꝛ ego aliq̄d ex illo repeto. vendo tpus qō est cōmūe. qō nō est licitū vēdere. Sed in accōmodato nō trāsit mea res in tuam. In mutuo pecunia mea fit tua: ꝛ nō minorat pecunia nec peiorat. Sed ī accōmodato domus mea: vestis mea nō fit tua: ꝛ minorat ꝛ peiorat dom⁹ vel vestis. ꝛ tu elicis ex ea vtilitatē tuā nō sicut ex tuo: sz sicut ex re mea: ꝛ diminuit et peiorat. Pecuniā autē mutuatā totā et integrā oportet q̄ mihi reddas: ꝛ ideo nō excusor cum peto aliquid ō mutuo. et est ibi quersio ordinis. ꝛ appropatio ꝓmunitatis. Et debet quilibet sibi cauere de hoc. Et sic si fit circūuentio cuz pactōe iniqua dicit vsura. Si aūt fiat circūuentio cū pactōe ꝓphana: sic ōr symonia. in qua q̄ vendit nihil acq̄rit. et ille qui emit nihil habet. sed solū rē alienā contrectant. ꝛ hoc est cū res spiritalis vendit tāq̄ res vilis. Cōtra istos dicit dñs. Nolite domū patris mei facere domū negociationis. Sed q̄dam faciūt eā spelūcā latronū. Unde dñs p prophetā. Prīcipes ei⁹ ī muneribꝫ iudicabāt. ꝛ sacerdotes ei⁹ ī mercede docebāt: et ꝓphete ei⁹ in pecunia diuinabāt. Rogem⁹ ḡ dñm iesuz christū ꝛc.

¶ On loq̄ris cōtra proximū tuum falsū testimoniū. Nō cōcupisces rem ꝓximi tui. Nec desiderab⁹ vxorem eius. Deuteř. xxx. Cōsidera q̄ ꝓposuerim in cōspectu tuo vitā et bonū. ꝛ ecōtrario mortē et malū: vt diligas dominuz deum tuū: ꝛ ambules in vijs ei⁹. ꝛ custodias mandata illius. In ꝓncipio rogemus deum ꝛc. ¶ In deutero. loquit moyses ō decē mandatis: que deus eternus p ipius os proposuit. vt nō despicerēt ea iudei. et ostendit q̄ in obseruantia mandatoruz est vita et bonū: et oportet q̄ omnia seruent ad hoc q̄ in illoꝝ obseruantia sit vita et bonum. Ostēdit etiā q̄ in ipoꝝ trāsgressione est mors et malū. et q̄ in transgressione vnius necesse est intelligere transgressionē omniū: quo ad damnū: non quo ad penam. Dicebā alias q̄ prima distinctio mandatoruū est ſm duplicē partē iustitie. que nos ordinat ad deum et ad proximū. et ſm hoc due tabule date sunt moysi. In prima cōtinent mandata quibꝫ ordiamur ad deū. et sunt tria. In scōa ꝓtinent māda ta q̄bꝫ ordinamur ad proximū. ꝛ sunt septē. Dicebā etiā q̄ in scōa tabula est vnum

mandatū affirmatiuū:et sex negatiua. De affirmatiuo ꝛ trib⁹ alijs negatiuis habitū est. Sequitur modo de alijs. q̄z ꝑmū ē. Nō loq̄ris ꝺ ꝓximū tuū falsū testimoniū. In isto mandato negatiuo ꝓhibet mendaciū qđ nociuū est ꝓmo. Et ꝑm generalē intellectū ꝓhibet hic omne mēdaciū ꝓnicioſū. Et dat intelligi q̄ omne mēdaciū est malū Aug⁹ aūt distinguit mendaciū:ꝛ dic. q̄ ē mendaciū officioſū: iocoſū :ꝛ ꝓnicioſum. Mendaciū officioſum est qđ nulli obest: ꝛ alicui ꝓdest. Mēdaciū iocoſum ē qđ nō fit causa nocēdi:ſz mētiēdi libidīe. ꝛ ꝫ nulli ꝓdest:ꝛ nulli obest. Mendaciū ꝓnicioſū est qđ fit intentōe mentiēdi:ꝛ vt noceat .ꝛ ꝫ ſp obest:et nlli ꝓdest. Et dicit aug⁹. In ꝑmo mēdacio est mīma culpa.in ſcō⁹ mediocris.in tercio ē culpa ḡuis. Mēdaciū officioſum fit triplicit. aut ꝓ defendenda re alicui⁹ tpali.aut ꝓ tuēda vita.aut ꝓ ſeruāda castitate. Mendaciū iocoſum fit duobꝫ modis.aut ſola mētiēdi libidīe:aut cā placēdi.et ꝫ est mediocris culpe. Mēdaciū aūt ꝓnicioſuz tripliciter fit. aliqñ ī doctrina religiōis ꝺ ſacrā ſcripturā.aliqñ in ꝺpoſitōe falſi crimīs .et ıſtis duobꝫ modis nulli ꝓdest ſz oībꝫ obest. Aliqñ fit mēdacium ꝓnicioſuz in causa alicui⁹.ꝛ ſic alicui ꝓdest ꝛ alicui obest. Sic igit sūt octo genera mēdacij. Et dicit aug⁹: q̄ de⁹ pōt facere q̄ furtū nō ſit peccatū.ſed nō ꝑt facere q̄ mētiri nō ſit peccatū. Et ꝫ est ꝓpt nobilitatē veritatis.q̄z mendaciū est falſa vocis ꝓlatio cū intentōe fallēdi.ꝛ de⁹ nō pōt recedere a veritate. q̄z est ipa vitas .ſz pōt dispēſare q̄ furtū nō ſit peccatū. Int oīa que disponūt hoīez necessariū est q̄ ſeruet fidem:et habeat veritatē in ſermōe. Unde ſene. Qui ꝓdit fidē nō habet ampli⁹ q̄d ꝑdat. Patet modo de isto mādato. Nō loq̄ris ꝓtra ꝓximū tuuz falſum teſtimonium.

¶ Postea subiūgit duo ꝓcepta. Nō ꝓcupiſces rem ꝓximi tui.nec deſiderabiſ vxorem ei⁹. In quibꝫ duplicē ꝓcupiſcentiā.ſ. oculoꝝ ꝛ carnis ꝓhibet.que sunt fomenta omniū malorū.q̄z vis ꝓcupiſcibil' infecta ꝛ corrupta corrūpit oēs alias anie vires. Supius ꝓhibet actus illicitus exterior cōtra ꝓximū: cū dicit. Nō occides. Non mechaberis. Nō furtū faciet. Non loquaris ꝺ ꝓximū tuū falſū teſtimoniū. Dic autē ꝓhibet actus illicit⁹ interior .cum dicit. Nō ꝓcupiſces rē ꝓximi tui. nec deſiderabis vxorē eius .Cōcupiſcētia oculorū ſiue cupiditas radix est omniū malorū.ꝓcupiſcētia carnis est fomes oīm peccatorū. Et q̄ iſtā duplicē concupiſcētiā fit trāſfuſio omniū malorꝫ ꝛ peccatorꝫ. Et iō lex diuīa ipam ꝓhibz. ꝛ in ꝫ oīa mala ꝛ omnia pctā ꝓhibet. Nec est febris q̄ oīm filij adā febricitāt.ꝛ generat oīa mala. In ꝫ igit .nō occides.nō mechaberis .nō furtū facies.nō loq̄ris ꝓtra ꝓximū tuū falſuz teſtimoniū:ꝑcipit innocētia in actu exteriori.in alijs.nō ꝓcupiſces rē ꝓximi tui. nec deſiderabis vxorē ei⁹. ꝑcipit innocētia in animo. Et sic patet que sunt decē ꝑcepta. In trib⁹ ꝑmis ꝑcipit recta ordinatio ad deū.in q̄rto recta ordinatio ad ꝓntes .in ſex alijs ꝑcipit recta ordinatio ad ꝓximū.

¶ Resumam⁹ in summa iſta decē ꝑcepta q̄ sunt. Nō habebis deos alienos cora me Nō assumes nomē dei tui inuanū. Memento vt die ſabbati ſctifices. Honora patrē tuū ꝛ ma .rē. Intelligere debem⁹ q̄ꝫ q̄ꝫ dicant q̄dam ꝑcepta affirmatiua :et quedaz negatiua.oīa tū affirmatōem ꝛ negatōem in ſe cōtinent. Qñ deus ꝓhibet aliquid in vno mādato:ꝑcipit contrariū. ꝛ ecōuerſo qñ aliquid ꝑcipit ꝓhibet contrariū ei⁹. In ꝑmo enī mandato ꝑcipit hūilis adoratio diuine maiestatis :et ꝓhibet idolatria .In ſcō⁹ ꝑcipitur fidelis aſſertio diuine veritatis:et ꝓhibet ꝑiuriū . In tercio ꝑcipit deuota vel ſincera dilectio diuine bonitatis.ꝛ ꝓhibet indeuotio. In q̄rto ꝑcipitur pietas ad ꝓntes: et ꝓhibet inhonoratio . In quinto ꝑcipit māſuetudo:et ꝓhibet iracundia. In ſexto precipit pudicicia:et ꝓhibet mechia. In ſeptimo precipit largitas:et ꝓhibet furtū. In octauo precipit veritaſ:et ꝓhibetur mendaciū . In nono precipit liberalitas cordis:et ꝓhibet concupiſcētia rei temporalis. In decimo precipit caſtitas mentis:et ꝓhibet concupiſcētia carnis . Ut de q̄ oīa mādata ꝓtinēt affirmatōz ꝛ negatōz.et ī oī ꝑcepto ē vita ꝛ bonū :moꝛ ꝛ malum. Si facitis que precipit deus :et vitatis que ꝓhibet: conſequemini vitam ꝛ bonū. Sed ſi nō facitis que ꝑcipit deus ꝛ ñ vitatis q̄ ꝓhibz:icurretꝫ moꝛtē ꝛ malū.

Ex legis obseruātia seq̄tur bñdictio. Ex trāsgressiōe seq̄tur maledictio. Ex obseruā tia legis efficit hō reuerēs: fidelis: deuot⁹: pi⁹: māsuet⁹: pudic⁹: larg⁹: veridic⁹: ppri/ is ꝓtentus siue liberal: ⁊ corde īpollutus. Ecōtrario ex trāsgressiōe legis efficit hō idolatra: blasphem⁹: indeuot⁹: impi⁹: ho/ micida: mech⁹ siue adulter: fur: falsidic⁹: cupidus et carnalis. Igit obseruator leg ⁊ trāsgressor pl⁹ distant a se: q̄ infernus et padisus. q̄ vnus est in cētro. ali⁹ in circū ferētia. Nec de⁹ celi aliō facere potest: q̄ iu stus est. ⁊ se negare nō p̄t. Videte modo q̄m oēs hoies nō addiscūt sapiaz nisi per flagella. et ꝓpt hoc de⁹ decē flagella. i. pla gas misit sup terrā egypti. Prima fuit sā guis. scda ranaz. tercia multitudo cinifū. q̄rta multitudo muscaz mordentiū. s. cani naz. q̄nta mortis pecoz ⁊ iumētoz. sexta vlcez siue vesicaz turgentiū. septima de/ structio bonoz tpaliū p grādinē. octaua lo custaz. nona tenebraz palpabiliū. ōcima mortis p̄mogenitoz. Modo videte quō spūssctūs flagellauit egyptios. ⁊ manudu cebat ad obseruātiā mādatorū. sic ⁊ nos p prīssime manuducit. Decē sunt leg trās/ gressiōes: ⁊ p̄m b fuerūt decē plage. Pri ma plaga sanguis: q̄ pcussi sunt idolatre. q̄ de ipis dicit ps. Effuderūt sanguinez innocētē sanguinē filioz suorū et filiaruz suaz quas sacrificauer̄t sculptilib⁹ chana an. Scda plaga fuit ranaz: q̄ pcussi sūt blasphemi et piuri. q̄ ꝓpant ranis. Rana ē aīal clamosum. ⁊ seipaz clamādo ꝓsumit. Sil⁹ facit hō q̄n stabilitatē veritat pdit. Tercia plaga dicit cynifū. q̄ pcussi sūt indeuoti. q̄ nō custodierūt die sabbati: q̄ ē dies deuotōis. Cynifes sunt musce par/ ue q̄ valde inq̄etant ⁊ vexant hoies p oia loca. ⁊ maxie p os ⁊ nares. ⁊ tātā faciebāt vexatōem q̄ hoies nullo mō poterāt ha/ bere q̄tē. Sil⁹ inq̄etant ideuoti. In isto signo defecerūt magi pharaōis: in signuz q̄ inq̄etudinē cogitatōnū nō possum⁹ ef/ fugere nisi p deuotōez. Gregori⁹ vir vnā cogitatōnem tota die de terrenis habuit. Quarta plaga fuit muscaz caninaz. q̄ pcussi sunt impij. q̄ habent apō se muscas caninas. i. carnales ⁊ crudeles affectōnes. Quinta plaga fuit mortis iumētoruz. q̄ pcutiunt homicide. q̄ ois q̄ gladio occi dit re⁹ est mortis. ⁊ tales moriunt sicut iu menta. nec sunt digni diuīa ꝓtectōe n⁹ hu mana. q̄ q̄ alium occidit seipm interimit. ⁊ brutalitatē suā nō sentit. Sexta pla/ ga fuit vesicaz turgentiū. q̄ pcutiūt adul teri. q̄ habēt vesicas turgētes. i. carnē in/ fectā. Uesice nascunt ex nimio humore fa ciēte pruritū: et cuz sentit hō pruritū scal pit se. sed postea dolet. Sil⁹ q̄ luxuriat p mo delectat: postea dolet. Septīa pla ga fuit destructio bonoz tpaliū. q̄ pcutiū tur fures. q̄ dignus est pdere sua q̄ aufert aliena. Ista fuit plaga grandis que oīa destruxit. Mirabile est q̄ q̄ peccant pctō carnis recōciliant deo p confessionē sine il la psona cū qua peccāt. sed qui aliena ra/ piunt nō reconciliant deo sine restitutōne ablatoruz si reddere possunt. Octaua plaga fuit locustarū: que ꝓmederūt omnē herbam virentē. Ista pcutit mendaz qui dentib⁹ ⁊ labijs veritatē conculcat. Psal. Cor eorū vanū est. sepulcrū patens ē gut tur eorū: liguis suis dolose agebāt. No na plaga fuit tenebrarū. qua pcutiunt cu pidi et auari. q̄ nihil adeo excecat homi/ nem sicut cupiditas. Unde. Exenia ⁊ do na excecāt oculos sapiētū: ⁊ mutāt verba iustorū. Cupiditas est sicut fumus feri/ dus qui totū excecat. Judas cupidus fili um dei vendidit. Salomō. Zuaro nihil ē scelesti⁹. animā suā venalem habet: q̄m p/ iecit intima sua in vita sua. Decima pla ga fuit mors primogenitorū. qua pcutiū tur carnales. Ista pcussus est esau. Apls. Ne quis inter vos fornicator sicut esau p dat primogenita sua. Carnalis cōcupiscē tia abstulit nobis nobilē generatōnem. q̄ omnes nasceremur innocētes ⁊ heredes padisi. Cōcupiscētia carnalis facit nos na sci in mortē et culpā. ⁊ facit nos pdere ius primogeniture. Quod figuratū est Gene. xlix. vbi dicit: q̄ ruben p̄mogenitus iacob pdidit ius primogeniture: quia ꝓcubuit cum cōcubina patris sui. ⁊ maculauit stra tum eius. Et ioseph q̄ castissime vixit in egypto: meruit esse princeps fratrū suoz. Patz modo q̄ omnes trāsgressores legis pcutiūtur plagis istis. Sed q̄s liberabit nos a plagis istis? Certe vn⁹ sol⁹ q̄ venit ꝓpter istas plagas amouēdas. s. christ⁹: q̄ decē ꝓdescēsiōes fecit nobis ꝫ decē plagas

Qd figurat in libro Regū: vbi dr. q sol retrocessit decē gdibꝫ: p q̄s signant decē ꝯdescēsiōes filij dei ad hoīem. Prīa cōdescensio qua dñs cōdescendit homī est vsq; ad carnē. hic est pmus gdus quo retrocessit sol. Secūda cōdescēsio ad mortalitatē nostrā. Tercia ad necessitatē nr̄am. qr famez sitim ⁊ frig⁹ passus est. Quarta ad pauperiē nostrā. qr egen⁹ fact⁹ est: nō habēs locū ad quē declinaret. Quīta vsq; ad tentatōem: qñ pmisit se tentari: in h̄ portauit infirmitatē nr̄am. Aplus. Nō habem⁹ pōtificē q̄ nō possit cōpati infirmitatibꝫ nostris: tētatū aūt p oīa ⁊c̄. Sexta ad corpis lassitudinē et laborē. Septīa vsq; ad mētis anxietatē. Marci. xiiij. Cepit iesus pauere ⁊ tedere. ⁊ dixit. tristis est aīa mea vsq; ad mortē. Octaua ꝯdescensio fuit vsq; ad crucez. ⁊ hoc fuit mirabile. Nona fuit vsq; ad mortē. Decima fuit ad carcerē infernalē. Iste sunt decē ꝯdescēsiōes quibꝫ de⁹ ꝯdescēdit hoībꝫ. Sed q̄re ꝯdescendit ad carcerē infernalē? Certe vt ī sanguīe testamēti educeret vinctos de carcere ⁊ d̄ tenebris: et de vmbra mortis. Christ⁹ eniz p sanguinē testamēti nos liberauit: ⁊ eduxit de morte ad vitā: ⁊ de tenebrꝭ ad lucez. Debem⁹ igit̄ mō resurgere ad nouā vitā. ⁊ sicut christ⁹ resurrexit a mortuis: sic et nos ī nouitate vite ambulem⁹. Christ⁹ liberauit nos de manu pharaōis: ⁊ introduxit nos in terrā repromissiōis. et ī signū hui⁹ manducat̄ mō pascha: qr mō liberati sum⁹. Et ideo debem⁹ celebrare pascha: debem⁹ facere trāsitū: ⁊ inchoare nouā vitam: ⁊ nō redire in egyptū. Null⁹ sit falsus pditor. Ista tria sūt necessaria cuilibꝫ penitēti. s. q displiceat sibi pctm̄ suū: ⁊ paratus sit cauere de peccato cū adiutorio spiritussctī. ⁊ q pat⁹ sit satisfacere p modulo possibilitatꝭ sue. ⁊ ppōat nūq̄ pctm̄ iterare. p̄s. Multiplicate sunt īfirmitates eoꝝ: postea accelerauer̄t. Et hc̄ ē ꝯsūmatio v̄boꝝ: p q̄ sp ꝯformari dēm⁹ cū christo ⁊ refici: vt cū christo pueniam⁹ ad eternā r̄fectōem. Quā nobis et vobis p̄stare dignet̄ christ⁹ filius dei Amē.

Finiūt sermōes de decē mādatꝭ: quos sctūs bonauentura de ordine fratꝝ minorū parisi⁹ p̄dicauit ad cleꝝ.

Incipit prologus

sancti bonauēture in apologiā: pauperuz aduersus eorūdem calūniatorē.

Omni legislatoris inuiolabili constat diffinitōe sancitū. sic maiestati eterne cultū debitum esse reddendū: q idolorū cultura vitetur. sic redigendū intellectū creatuz in summe veritatis obsequiū: q nullus falsitati p̄beatur assensus. sic vacandū sanctificationi spirituū q feriet̄ a s̄uitute carnaliū voluptatū. sic deniq; virtutū deiformiū approbandā esse rectitudinē: q deformantiū viciorū prauitas reprobet̄. Preterea sic̄ veritatem fide et morū amore pcipuo iubemur desiderare ac querere. sic ⁊ errores eidem oppositos summo astrīgimur horrore vitare. tantoq; vehementi⁹: quanto pniciosiores esse pbāt̄. Quod qr scripture sacre catholicos tractatores nō latuit: mox vt suboriri senserūt puersorū dogmatum germina. magno studuere conatu illoꝝ cōuulsioni operā diligentē impēdere. ne si in altum succrescerent. satōnis dñice semina suffocarēt. Porro diebꝫ istis nouissimis quibꝫ euidētiori claritate veritatis euāgelice fulgor illuxerat (quod absq; pfluētiū exuberantia lachrymarū nequaq̄ referre valem⁹) dogma quoddā pullulasse: iāq; ī scriptis redactū reppim⁹: qd̄ tanq̄ fum⁹ teter ⁊ horridus e puteo abyssali prūpēs. ip̄iusq; solis iusticie splēdentibꝫ radijs se directe obijciēs: christianaꝝ mentiuz hemisperiū obscurare cōtendit. Ne igit̄ tam pniciosa labes: nō sine dei offensa ⁊ animarū discrimine dissimulata cōcrescat. precipue cū calliditate serpentina pietatē q̄ndā in supficie preferat: reuelāda est facies indumenti eius. vt clare detecta fouea. caute possit euitari ruina. Sane qr hmōi fabricator erroris: cum adhuc sit viator vt credimus: corrigi potest per dei clementiam. sollicite pro eo interpelland⁹ ē christus vt sue vocis virtute: ac sapientie lumine eius: quam saulo quondā exhibuerat: miseratōnis nō immemor: et proteruientem deterreat. et superbientē humiliet: ⁊ errantem requirat: corrigat: et reducat.

Et qm̃ meliora sunt vulnera diligẽtis: q̃z fraudulẽta odiẽtis oscula. nequaq̃z pctõ/rum oleo: adulatõe videlicz: impiguandũ est ipius languidũ caput. nec tumidi cor/dis apostema palpãdũ. ãnpotiꝰ ꝓcacꝫ ho minis erectã cerucẽ oportz dura increpa tõne ferire. nõ q̃dem amari cordis odio: sz trãquille mẽtis emulatoria charitate. Jp sum vero dogma pestifex ordinato cõpe/tit improbare ꝓgressu. vt ꝓ modũ apolo/gie obiectõi coapteꝫ respõsio: r impugna tioni defensio correspondeat ex aduerso.

Qm̃ igiꝫ primo pfectõis euãgelice api cez conaꝫ deicere. debiꝫ ꝓcipitare menia. tercio euertere fundamẽta. tandemq̃z pau pex christi ꝓfessiõem falsis crimiatõibus infamatã abominabilez reddere mũdo. q̃/druplex in ꝓtrariũ responsionũ ẽ instruen da munitio. quaꝝ q̃libet triptita sit: iuxta q̃ exigit materia. q̃tenus triangulari hu iusmodi armatura euãgelici milites velut veritatis scuto circũdati: ꝓtra fulminãtiũ teloꝝ acumina ꝓtegank̃ inuicti.

Prime responsiõis

prima particula primũq̃z capitulũ. ĩ quo calũniatoris puersa intentio detegiꝫ: r ꝑ ꝓdescensiõis christi sublimis pfectio de/claraꝫ.

Igitur libellus illũ calũnioſum. cuiꝰ hoc ini/tiũ est. Tm̃ sibi ꝑsumptõnis assumpserũt quidã hoĩes rẽ. cũ emulatõe nõ m̃ scientiã fuisse ꝓscriptũ. neq̃z sanã ꝓtinere doctrinã. qui diligenter vult ꝓsiderare luculẽter ꝑ aduertere. Pri mũ q̃dem: qz in de'ensiõez illiꝰ libri erro/nei. q̃ sic incipit. Ecce vidẽtes clamabunt foris. paucis̃ reuolutis tpib ꝑ sedẽ aplicã reprobati. nõ absq̃z nota rebelliõis est edi tus. legislatoris spreta sentẽtia quã ĩ deu tero. sanxit. Si difficile atq̃z ambiguũ a/pud te iudiciũ esse ꝑspexeris. venies ad sa cerdotes leuitici generis̃. r seq̃ris sentẽtiaz eoꝝ. nec declinabis ad dexterã vel ad sini strã. Qui autẽ supbierit nolens obedire sa cerdotis impio. qui eo tpe mĩstrat dño dõ tuo: ex decreto iudicꝫ moriek̃ hõ ille. Qz si tpe sacerdotũ figuratiui põtificis sentẽtie aduersari malũ erat: mortisq̃z pẽa mulctã/dum. multo fortiꝰ tpe veritatis et gre reue late: qñ christi vicario plenitudo potestatꝫ collata esse dinoscik̃: malũ esse ꝓstat: nulla/tenus esse tolerãdũ. in fide vl' moribꝫ eius diffinitõi dogmatisare cõtrariũ: approbã do qđ ipe reprobat. reedificãdo qđ ipe de/struit. defensando qđ dãnat. Dehinc si q̃s libri totalis ꝓtinentiã vigili circũspectõe cõsideret. nõ sanã sz potiꝰ insanã r impiã dissemĩare doctrinã oculata fide ꝓpẽdet. Nam in ꝓmo libro fugã ꝑsecutõis r mor/tis: tanq̃z actũ maxime ꝓpetentẽ viris ꝑfe ctis r sctis magnis extollit ꝑeoniꝫs. absti nentiã vero et ieiuniũ tãq̃z spũaliũ medi/camenta morborũ maxime astruit ꝓpete/re impfectis. In scdo vero statũ opes ha bẽtiũ ostẽdere nitik̃ oĩ laude dignissimũ. r ecõtra statũ nihil habẽtiũ pic'osũ astru ere conaꝫ atq̃z impfectũ. In tercio q̃z reli/giosoꝝ mendicantiũ paupiem r abiectõez q̃nꝫ potest cauillatõnũ ꝑsutiꝫs impugna re molik̃. Ex q̃bꝰ patẽter colligik̃: q̃ hmõi pniciosa doctrina nõ tm̃ sedi ap'lice: sz etiã sedi dei et agni aduersaꝫ apte. Cũ enĩ sctm̃ euangeliũ btõs dicit pauꝑes. btõs qui lu gent. beatos q̃ esuriũt. btõs qui cum gau dio et desiderio ꝑsecutõem patiunk̃. vt sic nos ad artã inducat viã q̃ ducit ad vitaz. hic ecõtrario dogmatizat ꝑfectos r btõs: q̃ ꝑsecutõem fugiũt. qui ieiunia soluũt. q̃ redditibꝫ affluũt. q̃ etiã summis honoribꝫ extollunk̃. Qđ q̃z sit alienũ a saluatoris do ctrina nemo christianꝰ ignorat. cuz r ipse mgr̃ omniũ christus. nõ ad solacia carnis̃. sed ad supplicia crucꝫ discipulos suos sp inuitet. Deniq̃z q̃z puersi fuerit zeli amari/tudine motꝰ q̃ ꝑdictũ edidit librũ. r libri declarat titulꝰ: ꝓgressus r terminus. Nã cũ aduersus eũ scribat q̃ cõtra libellũ dã/natũ opusculũ qđdam cõposuit cuiꝰ initi um est. Manus q̃ ꝓtra oĩpotẽtẽ erigitur. in quo m̃ totalẽ intentõez scribẽtis. r cõ tinẽtiã libri: pauꝑatis eximie ꝑfectio de, fendik̃ astruik̃ r laudak̃. hic ecõtrario titu/lũ libello suo ꝑmittit: q̃ liber hic est cõtra aduersariũ ꝑfectõis christiane et ꝓfatoruz r facultatũ eccl'ie. quasinõ possit paupta/tis celsitudo laudari nisi in iniuriã christi r eccl'iastice dignitatis. in quo se ostendit vel impiũ vel ignaꝝ. dum vel sciẽter inno cẽti falsũ ĩpigit crimẽ. vel ex incõsideratõe

ppria non aduertit: q diuersi stat⁹ in eccle sia christi cōmēdari possunt laudibꝫ ꝑcel/sis t ppriis: nō tñ dissonis q̄q̄ diuersis. Nunq̄d enim qui ꝓmēdat virginitatē ad uersarius cēsendus est esse ꝓiugij. aut qui laudat solitudinē aduersari⁹ dicend⁹ est ce nobitice vite? Certe sancta mater eccl'ia q̄ in laudibꝫ cuiuslibet ꝓfessoris pie decan/tat. Nō est inuent⁹ similis illi q̄ cōseruaꝝ legē excelsi. nō ꝓpter hoc glorioso detra/hit apostolorꝫ choro: vel cādidato exerci/tui martyrū. cū quilibet stat⁹ suā ꝓrogati uam habeat. de q̄ potest sine alioꝝ iniuria specialiter ꝓmendari. Porro si laus filioꝝ nō diminuit sed amplificat laudē patruꝫ. ꝓmendatio spiritualiū paupeꝝ pot⁹ cen senda est exaltatio t gl'ificatio: q̄q̄ depssio p latorū. Ex quibꝫ apte relinq̄tur ꝑfatū ti/tulum a falsi crimis impositōe sūpsisse ori ginem. q quē paupeꝝ hostis molit ꝓcura re discidiū inter ꝑes t filios: tutores t or phanos: nutritios et alūnos: vt sic patro noꝝ suorū subsidio destitutos. deglutiat inopes. rapiat paupes: t interficiat inno/cētes. Hmōi enī paupes de quoꝝ nūero fuit ille cōtra quem scribit: in ipo sui libri exordio de ꝑsumptōe notat. de amore pua to. de sui cōplacētia: iactantia: t arrogan tia laudita. videlicꝫ q se ꝑferāt christo: dū in ꝓma sui oris aptōne sic ait. Tantū sibi ꝑsumptōis assumpserūt q̄dam hoies seip sos amātes. sibimetipis placētes. ac suaꝝ nō christi iusticiā ꝓdicantes. vt cum dicat apl'us. Estote imitatores mei sicut et ego christi. ipi ecōtrario dicunt. Estote imita/tores nostri in q̄bꝫ non sumus imitatores christi. Hec nanq̄ sunt ꝓma ꝓba ipius. in q̄b⁹ apte declarat: q liber ipe total' tra/hit originē ab eō qui est mēdacij pater. t i veritate nō stetit. q̄ homicida fuit ab ini/tio. t accusator est fratꝝ. Qui enī tales in ter eccl'ie membra sunt. certe si qui sūt: om nino tanq̄ luciferiana tumescētes supbia ex hac t eterna vita delendi sunt. Q, si re/piri neq̄unt. q nō sunt. vel in ventū loq̄t: vel innocentes calūniat. nō attēdens illud sapiētis. Qui calūniat egentē exprobrat factori suo. honorat aūt eū q̄ miserē pau pis. Hec dubiū diuina ꝓuidētia id gestū esse: q tali dogmati tale ꝓmitteret initiū. vt q̄ legit agnoscat q libelli hui⁹ cōscrip/tor vt detractor loquitur: non vt doctor.

Sane q detractōis viciū excecatōem inducit. gregorio in registro dicēte. Quid aliud detrahētes faciūt nisi q in pulueres sufflant. atq̄ in oculos suos terrā excitāt. vt vndē pl⁹ detractōis pflant: inde magis nihil veritatis videant? Ideo quersi hui⁹ dogmatis cultor sp dum scribit in peius ꝓficit: t tanq̄ cec⁹ in foueam ruit. Hā con seq̄nter annectit. Quid enī aliud dicere vo lunt q̄ in suis scriptis dogmatizāt q christus dñs aliqua egit. nō in sūme pfectiōis ostensiōez: sed in infirmoꝝ seu imꝑfectoꝝ ꝓdescensiōem. cui⁹ ꝗriū aliqñ virū pfectū facere licet. nō vituꝑabilit sz laudabil'r. i/mo laudabili⁹ agitur q̄q̄ omittit? Hoc est etiā qđ ꝓ summo habet errore. qđ tanq̄ venenū abhorret et respuit. q christ⁹ de⁹ cui⁹ pfecta sunt opa: aliqđ opus effecerit p quod imꝑfectis condescēderet t infirmis. ac p hoc ꝓdescensionē hmōi tanq̄ rectitu dini pfecte ꝓtrariā: ab exēplari oīmode p/fectōnis omnino astruit esse alienā. Qđ q̄q̄ uis superficieten⁹ videat excelsam iusticie p fectōem in christo ptēdere. et ideo ad eius laudem ptinere. qz tñ ab ipo actū summe pietatis excludit: nihil aliud est q̄q̄ fontis misericordie venas: salutisq̄ vias inique ꝑcludere. necnō t regis eterni condescensi uā clementiā impie blasphemare.

HD defensiōem igit veritatis t im ꝓbatōnez erroris eligere dispo nimus exemplo dauid q̄nq̄ lim/pidissimos lapides. de torrēte redūdātis sapiētie catholicoꝝ doctorū. quibꝫ si pia fide veritati assentire voluerit: nobiscū ar met. si aūt vt effrons resistere in frōte feria tur. Studiat ergo ꝓmū q̄d sup psal. ciij. di cat Aug⁹. Habuit inq̄t dñs loculos. t dictum est de q̄busdam religiosis feminis q̄ ministrabāt ei de substātia sua. Futurus erat et paul⁹ nihil tale aliqñ querēs: t oīa puincialibꝫ donās. Sed qz multi infirmi ista questitura erāt. magis infirmoꝝ psonā suscepit christ⁹. Sublimi⁹ paul⁹ nunq̄d t christo: Sublimi⁹ christ⁹. qz misericor di⁹. Cū enī videret paulū ñ esse ista questi turū: puidit ne damnaret q̄situꝝ. t ꝓbuit exēplū infirmo. Cū enī videret mlt'os ꝑm ptos t gaudētes ituros esse ad martyriuꝫ passiōis. exultaturos in ipa passiōe. fortes

D

centenarios. maturos ad horreū. tñ infirmorū q̄rundā q̄s videbat posse ꝓturbari vētura passiōe. ne deficerēt: sz poti⁹ volū/tatē būanā volūtati creatoris ꝓsequerent. ip̄oz ꝑsonā voluit suscipe chr̄ist⁹ in passi/one dicēs. Tristis est aia mea vsq; ad mor/tem. Hec aug⁹. Quid ꝫ clari⁹. q̄d limpidi/us ꝺ aduersariū veritatis dici p̄t? Nō enim valet intorq̄ri ad infirmitatē carnis. q̄ ait in loculis et in formidie passiōis infirmoz ꝑso/nam suscepisse chr̄istū. Nā et paul⁹ ip̄e: et il/li q̄s ad passiōem dicit ire gaudētes: quos etiā ab infirmis hmōi in verbo p̄fato disti/guit. a carnis infirmitate cū essent morta/les hoīes neq̄uerūt esse immunes. Btūs q̄z Ambro. sup illō saluatoris in Luca. trās/fer a me calicē hūc. errant inq̄t in ꝫ loco q̄ trisiciā saluatoris ad argumētū iolite po/ti⁹ a p̄ncipio: q̄z suscepte ad tp̄s infirmitat⁹ inclinat. et natural' sensus cupiūt detorq̄/re sentētie. Nusq; mag⁹ pietatē ei⁹ maiesta/temq; demiror. min⁹ enī mihi ꝓtulerat. ni/si meū suscepisset affectū. Hec sctūs amb⁹. Ex q̄bus apte colligit: q̄ p̄ter illū generalez mort⁹ horrorē: q̄ ꝓmūis est oīibus tā in pas/siōe gaudētibus q̄z etiā ceter⁹: aliquē affectū suscepit ad ꝺescēdēdū: ñ tñ carne sz etiā mēte infirmis. Chrys. etiā sup matheuz ome. xxvij. Vides ait q̄nta ē chr̄isti in cō/descēsiōe diligētia. sicut cū ꝓmedat et bi/bat. cū videat ex aduerso iohanni faciens. et hec iudeoz gra salutis facit. magis autē orbis terraz vniuersi. Quid his clari⁹ di/ci potest? In q̄bus asserit chr̄istū ꝺescēdis/se in cibo et potu iudeis. q̄ vtiq; infirmi e/rant. nō tā carne q̄z mēte. nā et infirmitatē carnis ip̄e iohānes habebat. Gregor⁹ īsu ꝑ moral'. xij. sup illō. putas ne mortu⁹ hō rursum viuat. Solēt inq̄t iusti i eo q̄ ipsi certū sētiūt q̄si ex dubitatōe aliq̄d ꝓferre. vt infirmoz in se verba trāsformēt. sz rur/sum ꝑ fortē sn̄iaz dubietati ꝺicūt. q̄tenus ꝑ ꝫ q̄ dubie ꝓferre cernūt infirmis aliq̄/ten⁹ ꝺescendant. et ꝑ ꝫ q̄ certā sn̄iam ꝓfe/rūt infirmoz mētes ad soliditatē trahāt. Qđ dū faciūt exēplū nr̄i capitis sequunt. q̄ passioni ꝓpinq̄ns infirmitatiū in se sum/psit vocē dicēs. p̄r si possibile ē trāsfer ca/licē hunc a me. sz vim fortitudis oñdens ait. nō sic ego volo sz sic tu. Vucusq; gre. Per q̄ patenter oñdit ꝺescēsiōez ad infir/ma et impfecta mortaliū: nō solū ad mem/bra chr̄isti fortia ꝓtinere: sz etiā ad caput. Tandē mg̃r hugo in expositōe illi⁹ psalmi Bonū est ꝓfidere in dño: sic dicit. Habe/bat iesus loculos: et ea q̄ dabant suscipie/bat. cōformās se impfect⁹. Paul⁹ aūt no/lebat sumpt⁹ accipe de euāgelio. sz g̃t⁹ fa/ctus ē miles ꝙbi. et inuenit paulus aliq̄d mai⁹ fecisse q̄z chr̄ist⁹. Chr̄ist⁹ aūt in nūero impfectoz inueniri voluit: ne ꝑsumerēt ñ accipiētes. et ꝓfunderēt accipiētes. et esti/mar⁹ nō esse chr̄istian⁹ faciēs qđ noluit face/re chr̄ist⁹. Hoc catholici doctoris testimo/nio q̄nto: directe hostis ꝺescēsiōis chri/sti in fronte ꝓcutit: q̄ nō solū astruit q̄ ma/gister ꝑfectōis ex ꝺescēsione loculos ha/buerit: verūetiā q̄ oppositū hui⁹ nō solus laudabiliter. sed laudabili⁹ habz fieri q̄z o/mitti. Ut aūt hoc clari⁹ elucescat: cōsi/deratōe ꝓuigili attēdendū est. q̄ sic tripli/citer bonū dicit: et etiā malū. sic et ꝑfectus et impfectū. videlicz in genere: ex circūstan/tia: et fm se. Bonū nāq; in genere ē actus trāsiēs sup materiā debitā. vt ire ad eccle siā. dare elēosynā. Bonū ex circūstātia est. act⁹ laudabiliby circūstātijs informatus. sicut dare elēosynā fuatis debitis circūstan/tijs circa dantē datū et accipiētē: q̄ntū ad loca tp̄a et ꝑsonas. Et hec duo bona dep/uari possunt ꝑ alicui⁹ circūstātie defectū. et maxime ꝓpt̄ inordinatōem intētōis. vt pote si q̄s in dādo elēosynā vl' ieiunādo vl' eūdo ad eccl'iam: ꝫ faciat vt gl'iam capiat būanā. Terciū aūt est bonū fm se. qđ nul/lo modo p̄t esse malū aut male fieri. sicut ē opus ꝟtutis ex charitatis radice ꝓcedēs. Per hūc etiā modū tripliciter ꝺr malum. Malū inq̄z in genere ꝺr act⁹ trāsiēs sup materiā indebitā. sicut occidere hominē. Malū ex circūstātia ꝺr act⁹ iformat⁹ de/ordinata circūstātia. ut ꝓmedere extra ho/rā. Mala fm se sūt illa q̄ mor noiata ꝓnun/cta sunt malo. vt mētiri: fornicari: odire ꝟi/tatem. approbare errores. Sili etiā mō ꝑ/fectū ꝺr triplicit. Perfectū nāq; in genere est actus difficil' et excellēs. sicut est oīa re/linq̄re: et intrare religionē. Perfectū ex cir/cūstātia dicit act⁹ difficilis debitis circū/stantijs adornat⁹. ut relinq̄re diuitias gau/dent et ad edificatōem ꝓximi. Perfectum autē fm se est act⁹ difficil' a charitat⁹ subli

mitate ꝓcedens. vt est mot⁹ feruide et ex/
tatice dilectõis in deũ. vel pure ⁊ plene di
lectõis ad inimicũ. Juxta hũc etiã modũ
impfectũ ꝺr triplicit. Impfectũ ąppe ī ge
nere ꝺr act⁹ faciľ ad quẽ hũana ifirmitas
inclinať. sicut fugere mortẽ. pecuniã possi
dere. Impfectũ ex circũstãtia ꝺr act⁹ ifor
matus circũstãtia inclinãte ad ifime iusti/
cie statũ. vt vim faciẽti dimittere vestẽ ꝓ/
pter fugã maioris iniurie. Impfectũ aũt
ſm se: qꝺ nullo mõ ꝑt stare cũ ꝓfectõe euã/
gelica: sicut ducere vxorẽ: ⁊ fugere paup/
tatẽ. Cũ igiť tã multiformiť dicať tã pfe/
ctũ q̃ impfectũ: claꝝ ẽ qꝺ sicut malũ ex ge
nere ꝑt fieri bonũ ex circũstãtia. vt occide/
re hoiem qꝛ malefic⁹ ẽ. ⁊ qꝛ lex iubꝫ. et qꝛ
reipublice ꝓfert. ⁊ ecõuerso bonũ ex gene/
re ꝑt fieri malũ ex circũstãtia. vtpote dare
eleosynã ꝑpť vanã gl'iam. sic ⁊ pfectũ ī ge
nere ꝑt fieri impfectũ ex circũstãtia. vtpu
ta sua relinq̃re modica vt ꝺs capiat maio
ra bona eccl'iastica. vel ab oĩi actu libidiſ
carnalis ꝓtinere ꝑpť corꝑis vitã plõgan/
dam. ⁊ eꝺrio impfectũ ī genere ꝑt fieri pfe
ctũ ex circũstantia. vtpote fugere mortem
vt ꝺs gl'iosi⁹ ⁊ fructuosi⁹ ⁊ oportuni⁹ pa
tiať ꝓ dño. quõ fugit chꝛist⁹ ⁊ apl's paul⁹
Sic ⁊ in ꝓsil'ib sil'r est iudicãdũ. Ex his
patẽter liq̃t. q̃ꝺ veraciter ꝺ christi opib sẽ
tiendũ est. Hã cũ loq̃mur de chꝛisti opib
ꝑt fieri sermo de ei⁹ ope interiori vl' exterio
ri. Interi⁹ dicim⁹ op⁹ opans. exteri⁹ op⁹
opatum. Omne aũt op⁹ chꝛisti opans si/
ue interi⁹ est pfectissimũ. qꝛ ex pfectissima
charitate ꝓcessit. et ħ est op⁹ ⁊ act⁹ pfectis
sime volũtatis ⁊ ꝟtutꝭ. Op⁹ ꝟo ei⁹ exteri⁹
ī se ꝓsideratuꝫ aliq̃n fuit pfectũ de genere
act⁹: vtpote morti se offerre. vl' aĩaꝫ ꝓ oui
bus ponere. aliq̃n impfectũ. vt a facie pse/
q̃ntiũ fugere: ⁊ seipm abscõdere: et ꝓ amo
tõe calicis exorare. Uerũtn̄ ħ op⁹ relatuꝫ
ad chꝛisti charitatẽ ⁊ rõem ⁊ causaꝫ. q̃re ħ
faciebat: ⁊ ad pson̄ suã efficiť pfectissimũ.
Uñ bern̄. in ser. de btõ andrea: tractãs il/
lud. si fieri p̄t trãseat a me calix iste: ait. Alg
sco in duce belli pusillanimẽ trepidatõez.
agnosco egroti vocez in medico. agnosco
infirmantẽ gallinã cũ pullis. ꝓsidero cha/
ritatẽ. stupeo dignatõez. expauesco hũili/
tatem. Misericors dñs nõ brĩ andree ro/
bustũ sibi sũpsit affectũ. qꝛ nõ ẽ sanis op⁹
medic⁹ sꝫ male hñtib. etsi quẽ dignatõ tã 242
ta scãdaliset. plane mereť audire. An ocu
lus tuus neq̃ ẽ qꝛ ego bon⁹ sum? Huic eĩ
odor vite in mortẽ est. Quid enĩ magnum
fuit dñe iesu si accedẽte iã hora mortꝭ; p/
pter quã veneras ĩtrepid⁹ stares. tãq̃ qui
ptãtem habebas ponẽdi aĩaꝫ tuã. ⁊ nemo
tollebat eã a te? Aut nõ lõge gl'iosi⁹ fuit:
qñ q̃ꝺem totũ ꝓpť nos agebať. vt nõ solũ
passio corꝑis. sꝫ etiã cordis affectio ꝓ nob
faceret. et q̃s vuificabat mors tua: nihilo
min⁹ ⁊ trepidatio robustos: ⁊ mestícia le/
tos. ⁊ tediũ alacres: ⁊ turbatio q̃etos face
ret: ⁊ desolatio ꝓsolatos? Uucusq̃ Bern̄.
Et hocip̄m est qꝺ dixit aug⁹ in auctorita
te supi⁹ allegata. q̃ sublimi⁹ aliq̃ꝺ fecerat
paul⁹: q̃ op⁹ qꝺ fecerat chꝛist⁹. nec tñ pau
lus sublimi⁹ chꝛisto. imo chꝛist⁹ sublimi⁹
qꝛ mifficordi⁹. Qꝺ iõ dicit: qꝛ ipa ꝓdescen
sio chꝛisti q̃ mẽbꝛis suis ꝓdescẽdebat infir
mis ⁊ impfectis: ex sublimitate ꝓcedebat
pfectissime charitatꝭ. Sicut enĩ hũanam
assumẽdo naturã in nr̄is q̃dẽ fact⁹ ẽ hũiľ.
sꝫ in ꝑpis pmãsit excelsus. sic ex sũme cha
ritatꝭ dignatõe ad act⁹ q̃sdã nr̄e imbecilli/
tati ⁊ impfectõi ꝓformes depmiť: ⁊ a sũme
pfectõis rectitudie nõ curuať. Ale ꝓ ħ vex
est q̃ chꝛisti pfecta sunt oĩa opa ad ip̄m re
lata. verũ etiã est q̃ chꝛistus etiã fecit aliq̃
opa: infirmoꝝ in se suscipiẽdo pson̄a. ⁊ ad
nr̄a ꝓdescẽdendo ifirma ⁊ impfecta. Uex
nihilomin⁹ q̃ eoꝝ opposita laudabiliter
possunt fieri. ⁊ laudabilius est facere illa
ꝓ loco et tẽpe q̃ omittere. Uerũ est etiam
q̃ nunq̃ ex ħ discipul⁹ est sup magistruꝫ.
qꝛ nullus tãta charitate ascẽdit ad illa for
tia q̃nta chꝛist⁹ ꝓdescẽdit ad ista infirma.
⁊ ideo magister est sp̄ supra discipulũ. chꝛi
stus videlicet supra omnẽ hoiem q̃ntũcũ
q̃ pfectum. Hec oĩa si pie ⁊ diligẽter is
cui respondeť sciuisset aduertere: nũq̃ tot
contra chꝛisti ꝓdescensiõem ꝓtulisset inep
tias. Et nũc si mifficordia dei p̄uẽtus: vt
ꝓ omnẽ modũ optamus et supplicit petí
mus: humilitatẽ discere velit. nõ alteri co
nabiť heretice prauitatis crimẽ impĩgere.
sed ꝓpriũ corrigere ac deplorare studebit
errorẽ. nisi forte qꝺ auertat deus de nume
ro sit illoꝝ qui chꝛisti sublimis ⁊ humilis
altã et ꝓdescẽsiuã ignorãtes iusticiã. ⁊ in/
flexibilẽ q̃ndã mgr̄o pfectõis attribuẽtes

errorẽ. vere ac pie christi iusticie cõuĩcunt̃ esse contrarij poti⁹ q̃ꝫ subiecti.

Prime responsiõis

scd̃a particula scd̃mq̃ꝫ capitulũ: in q̃ capitalis error circa notificatõem ꝑfectõnis ⁊ imꝑfectõis elidit̃: ⁊ vere ꝑfectiõis exẽplaritas ⁊ differẽtia ip̃ius ad imꝑfectõez reseratur.

Quemadmodũ autẽ cõdescẽsiõis christi aduersariũ valida doctoꝝ ꝓstrauit auctoritas. sic et peruersi ei⁹ dogmatis caput: ꝓp̃e assertõnis mucro detrũcat. dũ idem perfectõis euãgelice oppugnator impijs sensibꝫ inuertendo scripturas: ⁊ imꝑitis sermõibꝫ inuoluẽdo sentẽtias: nõ solũ a veritate dissentit. verũ etiã sibijp̃i ꝯdicit. Quãta nãq̃ꝫ sit in seq̃ntibꝫ intellect⁹ ꝑuersitas: q̃ntus scripturaꝝ abusus: q̃nta inuolutio sentẽtiaꝝ: q̃ntaq̃ꝫ repugnãtia sensuũ. qꝛ longũ esset explicari ꝑ singula: prudenti lectori sufficere credim⁹ si aliq̃ illoꝝ succĩcte tangam⁹. Siq̃dez a diffinitõe perfectõis q̃si capitale sumẽs exordiũ dicit. ꝙ ꝑfectio hui⁹ vite est: non vt peccatũ nõ habeam⁹: sed ne regnet ĩ nostro mortali corꝑe. Hoc q̃ꝫuis sit ꝟacit̃ et catholice veruꝫ: et a sanctis acceptũ. qꝛ tñ in h̃ perfectõis euãgelice terminũ ponit: ⁊ ꝯplementũ ꝯstituit: a vera ꝑfectõnis noticia ꝓcul esse ꝯuincit̃. Nam cũ oĩs hõ ad h̃ ꝙ peccatũ in ip̃o nõ regnet diuĩo sit p̃cepto astrict⁹. oĩs igit̃ hõ teneret̃ esse perfect⁹ Iteꝝ si q̃ntacũq̃ꝫ charitas parua ad hoc sufficit: seq̃tur ꝙ mĩma charitas ad perfectõis culmẽ attingit. Quid igit̃ dic̃ aug⁹ ꝙ charitas meret̃ augeri: vt aucta mereatur ⁊ ꝑfici? Ampli⁹ si ꝑfectio est ꝙ pctm̃ ĩ nobis nõ regnet. igit̃ imꝑfectio ẽ ꝙ regnet Sed cũ peccatũ in nobis nõ põt regnare nisi cũ sum⁹ in pctõ mortali. oĩs igit̃ imꝑfectio est pctm̃ mortale. Qd̃ q̃ꝫ absurdum sit ⁊ a veritate dissentiat. nemo q̃ aliq̃d nouit ignorat. Dehinc vigilãs lector attẽdat q̃liter in subseq̃ntibꝫ imꝑfectõem diffiniẽs sibijp̃i ꝯtradicat aꝑte. Subdit enĩ. Imꝑfectio est citra possibilitatẽ hũane ꝯditõnis nõ cõformari christo. Sed h̃ potest esse nõ solũ absq̃ꝫ peccato mortali. qꝛ null⁹ ad h̃ tenet̃. verũetiam absq̃ꝫ veniali. in his potissimũ que sunt cõsilij: ⁊ in nr̃e ponũt̃ libere volũtatis arbitrio. ac ꝑ hoc omitti possunt absq̃ꝫ vllo peccato. sicut expresse patet in voto pauꝑtatis et ꝯtinẽtie virginalis. Qd̃ autẽ subiũgit dicẽs: ꝙ a mãdatis christi ⁊ ei⁹ oꝑibus discordare ẽ imꝑfectio. a qua apl'us discipulos dehortat̃. nõ solum a p̃cedentibꝫ dissonat. verũetiã r̃pugnantiã in se claudit manifestã. Nam discordare a christi mãdatis semꝑ ẽ peccatũ mortale. discordare vero a christi operibꝫ potest esse peccatũ veniale vel oĩno nullũ peccatũ. Apparet igit̃ ꝙ seip̃m nequaq̃ꝫ ĩtellexit: dũ in eadẽ ꝓpositõe duo sibi ꝯria simul includit. Deinde ꝙ verba inculcãs de imperfectõis notificatõe subnectit dicẽs. imperfectio vite est a regula iusticie ⁊ a vestigijs christi distorq̃ri. vbi christum posset f̃m carnẽ corruptibilẽ imitari. ostẽdit se nõ solũ veritatis intelligẽtia vacuũ. sed etiã verbis veritatis egenũ. Ueꝝ de ꝟbis cura ꝑmodica: magis autẽ discutiẽda verbi sentẽtia: ⁊ abijciẽda tanq̃ꝫ distorta. Dicit enĩ ꝙ imꝑfectio ẽ distortio a regula iusticie. ꝯstat aũt ꝙ iusticia ẽ rectitudo volũtatis. sicut dicit Ansel. Si igit̃ est q̃daꝫ iusticia perfecta: q̃dã ĩperfecta: seq̃tur necessario ꝙ sit q̃dam iusticia distorta. Ampli⁹ si est rectitudo iusta. distortio etiã ĩiusta. si igit̃ imperfectio ẽ distortõ: ĩperfectũ erit iniustũ. Sequit̃ ergo si imperfectio ẽ distortio: ꝙ aliq̃ iusticia sit iniusta. Deniq̃ꝫ cũ virtus oĩs vt ait aug⁹ sit recta rõ: necessario seq̃tur ꝙ distortio sit peccatũ Si igit̃ vniuersaliter ĩperfectio est distortio. sic imperfectio vniuersal'r erit peccatũ. cũ aliq̃ charitas sit imperfecta. ꝯseq̃ntia necessaria põt ĩferri ꝙ charitas sit peccatrix Ac per hoc colligit̃ ex p̃missis f̃m notificatões imperfectõis p̃habitas: ꝙ iusticia sit iniusta: rectitudo distorta: ⁊ charitas viciosa. Ad maiorẽ q̃ꝫ imperitie sue declaratõnem paulo post subdit. ꝙ sapiẽs magnã asserit esse gl'iam sequi dñm: et qd̃ simpliciter dictũ est vniuersaliter intelligitur Quod si veꝝ est: cũ velle sequi dñm: in aliquibꝫ suis actibꝫ sit magna p̃sumptio: vtpote in miraculis: in iudicijs: in vindictis: ⁊ in p̃uidendis futuris: ⁊ ꝯsil'ibꝫ. igit̃ si h̃ verbũ simpliciter dictũ est vniuersalit̃ intelligendũ. aut magna erit gl'ia seq̃ dñm ĩ his ad que aspirare est p̃sumptuosum et ĩ

peritū. aut ſm iſtius puersum iudiciū ſapiēs dixit falsum. Nunc quoq; dementie ꝛ aliā nō minorē adiūgit dicēs. q; christus adoleſcēti dixit. ſeqre me: nō diſtinguēs in quib; et qualib; :ſed ſimpliciter. ꝛ magna vt dicit ꝓſumptio eſt velle diſtinguere vbi dñs nō diſtinxerit. qr legiſlatoris eſt ꝓpriū :legē interꝓtari quā condidit. In qua q̄dem aſſertōne: et ipi fidei ꝛ ſanctoꝝ patꝝ ſentētie: ꝛ etiā ſibimet ꝓtradicit apte. Nā ſi vbi chriſt⁹ in ſermone ꝓpo nō diſtinxit: nec nos debemus diſtiguere. cū dixit. pater maior me eſt: errat catholice fidei ſenſus. quo docet nō ad chriſti diuinitatē: ſed ad eius tm̄ modo hūanitatez ꝓfatū verbū eſſe referendū. Errant nihilomin⁹ ſancti: qui chriſti eloq̄a explanādo ꝛ diſtinguendo exponūt: ꝛ exponēdo iterꝓtant. Errat ꝛ ipe qui conſeqnter in hoc ꝙbo etiā diſtiguit dicens. q; nō intelligit de actib; ſpectantib; ad graduū et dignitatū diſtinctionem. ſed de alīs tm̄. Uerꝝ nec his cōtentus ſtulticijs ſubiūgit ꝛ alias: aſſerens q; dicere deū aliquid ꝑcepiſſe ꝓfectis nō imꝓfectis: errorꝝ ſit manicheoꝝ. ꝛ res magni piculi. nō attendēs q̄d ſacer dicit Hiero. cōtra iouinianū. li. ij. Dicit enim. Hunq̄d omnib; ꝑceptū eſt ne duas tunicas habeant. ne cibos in pera: es in zona: calciamēta in pedib; vt vendāt vniuerſa q̄ habent ꝛ ſequant ieſum? Sed his qui volūt eſſe ꝓfecti. Alioq̄n cur a iohāne baptiſta: aliō militibus: aliud ꝑcipit publicanis? Hec hieron⁹. Quib; patēter oſtendit hāc ſuam imo ſcripturaꝝ eſſe ſententiā: quā hic nouellus doctor iouiniani erroneꝝ dogma ſecutus: hereticā aſſerit et piculoſaz. Sane quod addit. mandatis hominē impfectū nō effici. quia mandatū ſanctū bonuz ꝛ iuſtū nō opat mortē. ſed impfectio mors quedam eſt: manifeſte verꝝ ꝓbans ꝙ manifeſte falsum. ſimul ſuā ꝑuersitatis imprudentiaz declarat ꝛ errorē. Certū enī eſt q; mandata nec impfectos faciūt nec ꝓfectos. cum tam hi q̄z illi ad eoꝝ obſeruantiā aſtringātur. Certū eſt etiā q; impfectio a ꝓfectōne nō diſcrepat. ſicut mors a vita diſtat. Si enim impfectio mors eſt. aut eſt penal⁹ aut culpabilis. Si penalis: null⁹ eſt in hac vita ꝓfectus: nec etiā ipe chriſtus. Si culpabilis: ſed mors culpabilis eſt culpa mortalis. nullus eſt igit impfectus q̄ nō ſit per mortale peccatū vita priuatus. Q; ſi dicat mortē quandā dicere culpā venialem. valde impropꝛe loquit. nec tm̄ declinat errorem. qr ſi culpa venialis eſt mors faciēs imperfectū. et cum nō ſit maior ratio de vno veniali q̄z de alio: quotiens incidit q̄s in veniale peccatū: totiens decidit a ꝓfectōnis ſtatu. Et itez: cum nullus q̄ntūcūq; iuſt⁹ ſit omnino immunis a venialib; null⁹ erit in hac vita ꝓfectus ea ꝓfectōe quam conſulit chriſt⁹. qō eſt hereticū ꝛ damnandū. Ad erroris etiā ſui cumulatōem maiorem ſubſeqnter annectit impfectōnem eſſe q̄ndam claudicatōem que ſub ꝑcepto nō cadit ſz ſub indulgētia. quemadmodū ſua repetere nō eſt ꝑceptū ſed indultū. Quod eſt plane falsum. cū indulgētia ſm auguſ. in de bono coniugali includit petīn. ꝛ repetere ſua impfectis ſit licitū. ſicut. i. ad chor. vi. dicit gloſa. Infirmis licet ſua repetere etiā mouēdo cauſaz ante iudicē. Huic q̄z ſimile eſt: q; q̄buſdam vanis ꝛ friuolis inꝓpoſitis addidit: q; in nouo teſtamēto: etiā q̄n cauſa ꝓlis contrahit mr̄imoniū: eſt indultū. Cui apte cōtradicit Aug⁹ in de bono cōiugali. Certe inq̄t dubitare fas non eſt nuptias n̄ eſſe peccatū. Non itaq; nuptias ſm veniā concedit ap̄lus. ſed illū cōcubitū ſm veniā concedit: q̄ fit ꝓ incōtinētiam. nō ſolū cauſa procreandi: ſed etiā aliq̄n nulla cauſa ꝓcreandi. quē nuptie fieri nō cogunt: ſz ignoſci impetrāt. Concubit⁹ enī ſola cauſa generādi inculpabilis: ſolus ipe nuptialis eſt. Hec aug⁹. Ubi int ipm doctorē antiquū: ꝛ iſtū nouellum tāta ē repugnantia ſenſuū ꝛ verboꝝ: ut neceſſe ſit alterꝝ eoꝝ aſſeruiſſe falsum. Si igit nō ſuā ſed egregij doctoris vult ſequi ſententiaz. ne in foueā cadat erroris: deſinat impfectionem deſcribere ꝓ diſtorꝯem ꝛ claudicationē. vt nō cōpellat ex hoc tanq̄z diſtort⁹ ꝛ claud⁹ a veritatis tramite deuiare. Dō autē ſubdit: chriſtum nulla feciſſe opa tm̄ imitāda ꝓfectis: ꝓ eo q; nemini ꝓfectōnem inuidit: q̄ſi nō poſſet eſſe grad⁹ et diſtictō in exemplis chriſti ꝛ verbis: reſpectu ḡdum ꝛ ſtatu ū diuerſoꝝ ī hierarchia eccl'ie. nequaq̄z eſt conſonū documētis ſcripture Nam chriſt⁹ dicit ſpēaliter ap̄lis. Uobis datū eſt noſſe myſteriuz regni dei. ceteris

autē in parabolis. Et iterū loquēs ad patrem. Abscōdisti hec a sapientibꝫ ⁊ prudētibus: et reuelasti ea paruulis. Nunqd inuidus deus. qz nō omnibꝫ sapie sue reuelauit arcanum? Cōstās est autē q̄ sicut christus sua pro illis qui ea capiebant ꝓponebat eloquia. ita pariter et exempla. Neq̄ꝫ igit̄ ex inuidia: sed ex altissima dispēsatōe sapientie dei diuidētis dona sua singulis put vult. quedā ꝓponūtur imitāda prelatis nō subditis. quedaz spūalibus nō animalibꝫ. quedam pfectis nō impfectis: quedam fortioribꝫ nō infirmis: sicut expresse patet in auctoritate premissa hieronymi cōtra iouinianū. Nec tamē dicim⁹ q̄ opera consiliorū ⁊ superogationuz illis solis ꝓponant̄ qui iam pfecti sunt. quinpotius omnibꝫ q̄ ad pfectiōis culmen cōscendere volūt. Qō q̄dem tanq̄ꝫ difficile et arduuz nō est omniū sed paucorū. Porro ratio illa qua subseq̄nt conat̄ astruere christi opera ⁊ exempla equaliter cūctis esse ꝓposita. qz si aliquid egit quod tm̄ imitandū esset impfectis. videret̄ tunc q̄ debuissz vxorē accipe. et contentōnibꝫ se ingerere: vt hoz exempla impfectis ꝓberet: nullius est efficacie: sed magne demētie. Nunq̄ꝫ enim rationem hanc ꝓbabilem crederet: nisi experientiā carnalis libidinis ⁊ cōpugnantiaz litis: condescēsioni diuine dulcedis in nostris infirmitatibꝫ suscipiēdis temeritate q̄dam erronea coequaret. Ac si apte diceret. Si christ⁹ cōdescendit infirmitati humane in actu comestionis et fuge. pari ratōne cōdescendere debuit in actu carnalis libidinis ⁊ litis contētione. Alioq̄n ratio sua nō valet. Et vere nō valet. quia nō est simile hincinde. quia in illis infirmitatibꝫ decuit nobis cōdescendere christū que cōmuniter respiciūt naturā lapsam. nec aliquam habēt feditatē annexam. in alīs vero nequaq̄ꝫ. Tandem si quis vigilāter attendat quid finaliter cōcludit ⁊ intendit. patenter aduertit q̄ seipsum ꝓalogisando multiplici inuoluit errore. Ait enim. Cuz due sint partes pfectōnis. scz sua vendere ac distribuere: ⁊ christū dn̄m sequi. sic ad fundamentū religionis requirit̄ necessario q̄ omnia sua relinquat. sic ad ꝓplementuz exigit̄ q̄ sua relinquēs christū imitet̄ i omnibus iuxta possibilitatē humanā. Propter quod nō paruā asserit esse blasphemiam: dicere christū in his que fm naturaz nostram gessit: non in omnibꝫ sed in aliq̄bꝫ imitandū: cis potissime qui pfecti esse conant̄. Uerū licet verba hmōi i superficie videant̄ aliquam p̄tendere ratōem. tamē fm veritatē rationatio sua nullū omnino habet vigorē. sed et cōclusio multimodā cōtinet falsitatē. Nō enī est simile de dimissione suoz: ⁊ imitatōe actuū christi. Nā dimittere sua actus est vn⁹ et vniformis: q̄ pfectiōi nō consonat si diminute: h̄ est fm partē et nō fm totū fiat. Actus autē christi sunt multiformes et varij. ⁊ q̄ꝫ uis i cōparatōne ad christi psonam omnes sint pfecti. tm̄ fm naturam ꝓpriā quidā sunt excellentes: q̄dam ꝓdescēsiui: sicut in p̄cedentibus aliq̄liter patuit: ⁊ subsequenter patebit. Sane si vex est sicut concludit q̄ pfectio dicat vniuersalē cōformitatē ad christi opera. et impfectio dissonantiā: multa p omnē modū sequūtur absurda. Nā cuz christus mulieres secū comitantes ⁊ ip̄m sustentātes habuerit. seq̄tur q̄ impfectus fuerit paulus q̄ hoc recusauit. Cū christ⁹ inter homines habitauerit: impfectus fuerit iohānes baptista: qui relictis turbis solitaria loca quesiuit. Cū christ⁹ vinum biberit: impfectus idē baptista qui vinuz ⁊ sicerā nō gustauit. Cū christ⁹ sol⁹ cū muliere locutus fuerit. impfectus vir q̄ a mulieris cōsortio se elongat. Cum christ⁹ mulieri peccatrici pedes osculādos ꝓbuerit: impfectus vir q̄ mulier contactus abhorret et vitat. Cū christus diuidere hereditatē inter fratres recusauit: impfect⁹ erit q̄ iurgantes p hereditatis diuisiōe germanos ad pacē ⁊ equitatē reducit. Cū christus scienter loculos furi cōseruādos cōmiserit. impfect⁹ omnis erit q̄ furē dispēsatorem expellēs fidelē requirit. Cū christus in ipa sua passiōe tacuerit: impfectus omnis erit q̄ pro christo patiēs veritatez dicit. Et sic in pluribꝫ alīs potest īductio fieri. vt in fuga et in ꝓmestione ⁊ loqul̄ taceamus. que omnia tā absurda sunt: vt si quis ea conet̄ defendere: nō tam videat errare q̄ꝫ insanire.

Q Tautem hec et his similia prudens lector effugiat incōueniētia. in q̄ is cui respōdemus ex incōsideratōe deuenit.

attẽdere debet ꝙ deceptõnis huiꝰ dũplex extitit causa. Prima causa est. qꝛ cũ sciret christũ esse omnis ꝑfectõis exemplũ: modum tñ huiꝰ exemplaritatis nesciuit. vel aduertere neglexit. Scđa causa est: qꝛ cũ clare ꝑpenderet imꝑfectõem a ꝑfectõe deficere. modũ tñ hnius defectõis nõ potuit inuestigare. Intelligendũ est igit̃ ꝙ cuꝫ christus sit verbũ increatũ ⁊ ĩcarnatũ. duplex est in eo ratio exẽplaritatis. eterne videlicꝫ ⁊ tꝑalis. Eterne inq̃ꝫ: ꝟm ꝙ est splẽdor eterne gl'ie et figura substantie dei patris. atqꝫ candor lucis eterne: et speculũ sine macula maiestatis dei. In quo quidez speculo exẽplariter cũcta creata relucẽt: q̃ a principio conditõis mundi vsqꝫ in finẽ: ad ꝑfectõem vniuersi totiꝰ tam spiritualiter q̃ꝫ sensibiliter ꝓducunt̃. Et ꝟm hoc est christus: vt verbũ increatũ: speculũ intellectuale ⁊ exemplũ eternũ totius machine mũdialis. Inquantũ autẽ verbũ incarnatũ: in assumpte hũanitatis cõuersatõe: exẽplum et speculũ est omniũ gratiaꝝ ⁊ virtutum ⁊ meritorũ. ad cuius exemplaris imitatõnem: erigendũ est tabernaculũ militãtis ecclesie. Iuxta quod moysi mysterialiter dictũ ẽ. Inspice ⁊ fac ꝟm exemplar qđ tibi in monte monstratũ est. Et q̃madmodum ab illo vno eterno exẽplari indiuiso tam diuerse manãt creaturaꝝ nature ⁊ naturarũ ꝑfectõnes: ꝟm variã ipius summi boni participatõnem qđ perfecte ab vna aliqua creatura capi nõ poterat. ꝓpter qđ ⁊ diuersas cõstituit deꝰ reꝝ species ad vniuersi completõnem. sic et a verbo illo ĩcarnato tanq̃ꝫ ab originali principio gratie. de cuius plenitudine accepimꝰ omnes: et tanq̃ꝫ a speculo in quo ⁊ a quo omnis sanctitatis et sapientie plenitudo et pulcritudo refulget. diuersi status gradus ⁊ ordines ꝟm variã distributõnem donorũ ⁊ variuꝫ imitãdi modũ exemplariter deriuãt̃. in q̃bus ꝟm multiformẽ participatõnem multimoda christi ꝑfectõ sic distribuitur. vt simul reperiat̃ in omnibꝰ. nec tamen in aliquo vno solo ꝟm omnimode plenitudinis totalitatẽ refulgeat. sed quilibet gradus et status pro sue mẽsure modulo ꝟm plus et minus istiusmodi exẽplaris influentiã suscipit. ⁊ ad ipius imitatõnem accedit. Refulgẽt autẽ a christo tanq̃ꝫ a totius nostre salutis exẽplari et originali principio actus multiformes. Nam quidã actꝰ in ipo respiciũt sublimitatez potentie: vt super aqua s ccis pedibꝰ ambulare: elementa cõuertere: panes multiplicare: seipsum trãsfigurare: et cetera miracula facere Quidã sapiẽtie lucẽ: vt arcana celestia referre: secreta cordiũ scrutari: et futura ꝑdicere. Quidã seueritatẽ iudicij: sicut vendentes eijcere de tẽplo: cathedras vendentiũ columbas euertere: ⁊ dura increpatõe ferire põtifices. Quidã officij dignitatez. vt sacramentũ ꝯficere sacratissimi corporis sui. manus imponere ⁊ relaxare pctã. Quidam ꝯdescensionẽ miserie. vt latere ĩ persecutõe: trepidare ⁊ ꝯtristari in morte. ⁊ pro amotõne calicis patrẽ rogare. Quidam informatõnem vite ꝑfecte. vt pauꝑtatem seruare: virginitatẽ custodire: deo ⁊ homibꝰ seip̃m subijcere: noctes in oratõne ꝑuigiles ducere: ꝓ crucifixoribꝰ exorare. ⁊ morti se summa charitate etiã ꝓ inimicis offerre. Cũ igit̃ sex sint hmõi actuũ varietates: in his vltimis dumtaxat ip̃m imitari est perfectũ. Nam in his que sunt excellẽtie singularis: est impiũ ⁊ luciferianũ: nisi fuerit alicui priuilegij singularis dono cõcessum. In his autẽ que sunt seueritatis et dignitatis est p̃sidentiũ et p̃latoꝝ In his que condescẽsionis: est infirmoꝝ: inquantũ loquimur ad actũ extrinsecum. Nequaq̃ꝫ igit̃ vt dogmatisat: sũma christiane ꝑfectõis cõsistit in vniuersali imitatione actuũ christi. sed tm̃ illorũ qui vite ꝑfecte imitatõem respiciũt. Ex quo apparet ꝙ hmõi veritatis ignorãtia: ꝑma fuit in eo causa erroris. Quã etiam scđa comitata est videlicꝫ ꝙ imꝑfectõem a ꝑfectõne ratõnabiliter nõ discreuit. dũ imprudent̃ asseruit ꝙ imꝑfectio et perfectio differũt sicut rectitudo et distortio: sicut iusticia et peccatũ: sicut puritas et pollutio: sicut gloria ⁊ ignominia. sicut vita ⁊ mors. sicut sanitas et morbus. sicut incessus ⁊ claudicatio. Ex quibꝰ magna incõueniẽtia sequũt̃ ⁊ mlta: q̃ꝝ aliqua supiꝰ sunt exp̃ssa. Propter qđ diligẽs lector aduertat ꝙ ꝑfectio ⁊ imꝑfectio nõ differũt sicut duo ꝯria. sed sicut maiꝰ bonũ ⁊ minus bonuꝫ. sicut fini ꝓpinquũ et longinquum: sicut magis meritorium et minus: sicut magis deiforme

et minus: sicut gloria et sanctitas maior ⁊ minor. Qđ q̃q̃ intelligentibꝫ sit per se notum. ad tollendũ tamẽ omnẽ dubitatõis scrupulũ: auctoritatibꝫ sanctorũ ẽ ꝓbãdũ. Ait enĩ Ambro. de officijs. li. i. Officium omne aut mediũ aut ꝑfectũ est. Qđ eq̃ scp̃pturaꝝ auctoritatibꝫ ꝓbare possum⁹ Habemus enĩ a dño in euãgelio dictum. Si vis ad vitã ingredi serua mãdata. Nõ homicidiũ facies. nõ adulterabis. Hec media sunt officia q̃bꝫ aliq̃d deest. ideo seq̃t̃. Si vis ꝑfectus esse vade ⁊ vende oĩa que habes: ⁊ da pauꝑibus. ⁊ seq̃re me. Hoc ẽ igit̃ ꝑfectuꝫ officiũ: qđ greci katorthoma vocant: quo corrigunt̃ oĩa q̃ aliq̃s poterit lapsus habere. Hec ambro. Ex q̃bꝫ colligit̃ ꝙ mediũ officiũ qđ est imꝑfectũ: nullũ dicit peccatũ. cũ ꝯsistat in obseruãtia mãdatorũ. Idem etiã sup̃ p̃mam ꝓpositõem epl̃e ad Chorĩth. A licitis tẽperare voluerũt fideles: vt nõ solũ innocẽtes sed ⁊ gl̃io si videant̃. Cõcessa enĩ p̃terire virtutis est maxime. Hec amb. Si igit̃ vti licitis innocẽtia. cõcessa p̃terire ꝑfectio. ꝯstat ꝙ imꝑfectio simul cũ innocẽtia stat. Nõ est ergo peccatũ. Aug⁹ quoq̃ de bono ꝯiugali Quid dicturi sumus ad euidẽtissimã apostoli vocẽ dicentis. qđ vult faciat. nõ peccat si nubat. ⁊ si acceꝑis vxorẽ nõ peccasti. ⁊ si nupserit virgo nõ peccauit. Hinc certe dubitare fas nõ est nuptias nõ esse peccatum. Nõ itaq̃ nuptias ꝟm veniã cõcedit apl̃s. Nã quis ambigat absurdissime dici: nõ eos peccasse quibꝫ venia ꝯcedit̃? Hec aug⁹. Cõstat autẽ ꝙ nuptie non stãt cũ euangelica ꝑfectione: q̃ eunuchisari docet christus ꝓpter regnum celorũ. Igitur imꝑfectio nõ requirit veniã: nec est đ se aliqua culpa. Idẽ etiã in eodẽ libro. Bonuꝫ inquit erat qđ fecit martha occupata circa ministeriuꝫ sanctoꝝ. sed melius qđ maria soror eius. Bonũ susanne in ꝯiugali castitate laudam⁹. sed tñ ei vidue anne bonũ ⁊ multomag⁹ virginis marie bonũ anteponimus. Bonũ erat qđ faciebãt q̃ đ sua substantia christo ⁊ suis discipul̃ mĩstrabant. sed meli⁹ qui omnẽ substantiã dimiserunt vt christũ dñm expeditiores seq̃rẽtur. Hec aug⁹. In quibus luculẽter ostendit ꝙ perfectũ nõ differt ab imꝑfectõne sicut virtuosum a vicioso. sed sicut maius bonũ a minus bono. Hoc ip̃m hieroñ. ad ebidiã dicit exp̃sse. Vis ait esse perfecta. et in primo stare fastigio dignitat̃: fac quod fecerunt apostoli. Et post. Non vis esse perfecta: et secundũ tenere gradũ virtutis: dimitte omnia que habes. da propĩquis. da filijs. nemo te rep̃hendit si inferiora secteris. dũmodo scias illam tibi iure p̃latã que elegerit prima. Hucusq̃ hieronym⁹. Ecce q̃ patenter ait et asserit ꝙ imperfectio que est secũdi et inferioris status ⁊ g̃dus: nõ dicitur quid rep̃hensibile ⁊ peccatum. Idẽ quoq̃ ad demetriadẽ ait. Prohibentur mala: precipiunt̃ bona. concedũtur media. suadẽtur perfecta. In duobus primis peccatũ omne cõcluditur. reliqua vero ĩ nostra posita sunt potestate. vt aut cũ minori gloria vtamur concessis ac licitis. aut ob maius premiũ ea que nobis cõcessa sunt respuamus. Hec hieroñ. Quid his clari⁹ ad propositũ dici potest? Quibus quantumcũq̃ tardum ingeniuꝫ: nisi fortasse fuerit excecatũ malicia ab omni prefati erroris caligine nõ dubitam⁹ posse purgari: maxime si velit aduertere: ꝙ recẽter baptizat⁹ quãq̃ nõdũ ꝑuenit ad apicẽ ꝑfectõis ⁊ meriti: nulla tñ est infect⁹ labe peccati.

Prime respõsionis

tercia particula terciũq̃ capituluꝫ: in quo euangelice perfectõnis integritas panditur: eiusq̃ status sublimis et gradus multiformis aperit̃

Quoniã autez scriptoris intentio q̃ nõ tam debet esse de falsitatis reprobatõne: q̃ de veritatis reseratione sollicita. quatenus erroris tenebrositate depulsa: mentalibus legentiũ oculis radius vere lucis infulgeat. ideo perfectionis notificatõne falsa et erronea iam improbata: considerandũ nobis est in quo ꝑfectio consistat. tandemq̃ per quẽ moduꝫ vnus stat⁹ ꝑfectõis alteꝝ in ip̃a ꝑfectõne trãscẽdit. Sciẽdũ ẽ igit̃ ꝙ radix: forma: finis: ꝯplementũ: et vinculũ ꝑfectiõis charitas est. ad quã magister oĩm christ⁹ legẽ et ꝓphetas. ⁊ per ꝯseq̃ns vniuersa dei documenta reducit. Ip̃a ꝟo charitas triplicem habꝫ statũ. Unũ q̃dem infimũ in obꝟuãtia mãdatoꝝ legaliũ. Scđm vero mediũ

ī adimpletõe ſpūaliū cõſiliorū. Tercium vero ſummū in pfruitõe ſempiternaliū io cūditatū. Jõ triplex ē pfectõis differẽtia. in ſacra ſcriptura ſcripta. Una q̄dē neceſſitatis. de q̄ in deutero. Perfect⁹ eris ⁊ abſq; macla coꝝ dño ꝺo tuo. glo. i. abſq; macla crimiali. Et de hac pſp in li. de vita cõ tẽplatiua. Perfecti ſunt q̄ volẽdo q̄ de⁹ vult nullis pctis q̄b deus offendit̄ acḋ/ ſcũt. Scḋa eſt pfectio ſuperogatõis. de q̄ in matth. Si vis pfect⁹ eſſe vade ⁊ vẽde oĩa q̄ habes ⁊ da pauꝑib⁹. Et de hac dicit hieron⁹. ad eliodoꝝ. Perfect⁹ ſeru⁹ chriſti: nihil p̄ter chriſtū habz. aut ſi p̄ter ipm aliq̄d habz: pfectus nõ eſt. Tercia eſt perfectio vltimate plenitudis. de q̄ ſapiẽs ī puerbijs. Juſtoꝝ ſemita q̄ſi lux ſplẽdens creſcit ⁊ pcedit vſq; ad pfectã diẽ. i. diuine viſiõis fulgidã claritatẽ. Et de hac aug⁹ ꝑmo ſoliloq̄oꝝ. Uere pfecta virt⁹ ē rõ p/ ueniẽs vſq; ad finẽ: quẽ btã vita ꝺſequit̄. Prima igit̄ et ſcḋa perfectio a tercia differũt ſicut meritũ differt a ꝑmio. Media q̄z a ꝑma differt: ſic diſtinguit̄ ꝺſiliũ a p̄cepto. Oĩa vo tã ꝺſilia q̄z p̄cepta referũt̄ ad charitatis impletõem ⁊ ob ſuantiã. quã ſic deſcribit ap⁹ls ad thimotheũ. Charitas ē finis p̄cepti: de corde puro: ꝺſcia bona: ⁊ fide nõ ficta. inſinuãs triplicẽ actũ charitatis. videlicz declinare a malo: pſeq̄ bona. ⁊ patiẽter ferre aduerſa. Nã ꝑpt̄ declinatõem a malo dicit̄ de corde puro. ꝑpt̄ pſecutõem bonoꝝ dicit̄ de ꝺſcia bona: ꝑpter vo tolerantiã aduerſoꝝ dicit̄: de fide nõ ficta. glo. i. ñ fictili l̄ fragili. ſz ꝫ aduerſa forti. Quia vero hic triplex charitat⁹ actus duob⁹ modis ab habitu virtut⁹ egredit̄. vel ſm legẽ p̄cepti ⁊ obligatõis neceſſarie ⁊ vniuerſal̄. vel ſm legẽ ꝺſilij ⁊ obligatõis ſpõtanee ⁊ ſpẽal̄. ⁊ ſeq̄ns includit ꝑmũ. et ſupaddit q̄ntũ poſſibilitas viatoris admittit. hinc eſt q̄ ſcḋm cũ ꝑmo dicit̄ pfectus: ꝑmũ vero abſq; ſcḋo q̄z q̄z ſit q̄dāmodo pfectũ: reſpectu tñ ſcḋi dicit̄ impfectũ. ſicut dicit Amb. ī li. de officijs ſ in auctoritate capitulo p̄cedẽti ꝓpoſita. Cũ igit̄ ꝺ pfectõe euãgelica loq̄mur: ſm ꝺmunẽ acceptõnez de hac materia ītelligim⁹. Et ūtiuſmodi pfectõis notificatõez ex p̄cedẽtib⁹ colligere poſſumus. vicz q̄ ipa ſit ꝺformitas viatoris ad chriſtũ: p illũ virtut⁹ habitũ: q̄ ſuperogatiue declinãt̄ mala: efficiũt̄ bona: et aduerſa pferũt̄. In his nãq; trib⁹ treſ partes euãgelice pfectõis ꝺſiſtũt. Porro cũ ex ꝺuerſiõe inordiata ad triplex bonum ꝺmutabile. ſ. exteri⁹: interi⁹ ⁊ inferius: oẽ pctm̃ trahat originẽ ſm ꝺcupiam oculoꝝ: ſuꝑbiã vite: cõcupiſcẽtiã carnis. ⁊ hec tria vitari habeãt nõ ſolũ q̄ntũ ad actũ ⁊ ꝺſenſũ. q̄ fit p virtutes illis oppoſitas. verũ etiã q̄ſtũ ad occaſionẽ. ⁊ ꝫ q̄dē ꝑmotiuũ ſit in merito ⁊ expediẽs ad ſalutẽ. perfectõis magiſter chriſt⁹ ad pfectę declinãdũ ꝺcupiaz oculoꝝ ꝺſulit q̄ hec oĩa tpalia relinquant̄ ſm illũ matth. Si vis pfect⁹ eſſe ⁊c. Ad pfecte aũt declinãdũ ſuꝑbiã vite ſuadet q̄ volũtas ꝑꝑa abneget̄. iuxta illũ matth. q̄ vult venire poſt me abneget ⁊c. Ad perfecte aũt declinãdũ ꝺcupiam carnis edocet q̄ oĩs experientia ſm actũ generatiue potẽtie abſcindat̄. ſic inq̄ens illũ matth. Sũt eunuchi q̄ ſe caſtrauerũt ꝑpt̄ regnũ celoꝝ. q̄ ꝑt capere capiat. In hac igit̄ triplici ſuperogatiua declinatõe triplicis origis omiſ mali ꝑmam partẽ euãgelice pfectõis ꝺſiſtere: ⁊ ſacra ſcriptura inſinuat: ⁊ veri doctores aſtruũt. ⁊ ſcī p̃es religionũ ūſtitutores affirmant. Scḋa vo ꝑs pfectõis euãgelice ꝺſiſtit ī ſuperogatiua ꝓſecutõe bonoꝝ. que ſm duplicẽ vitã vicz actiuã ⁊ ꝺtemplatiuã in duob⁹ ꝺſiſtit. vicz in ꝺdeſcẽſiõe ad primũ: ⁊ ī ſurſũ actõe mẽt⁹ ī deum. Cõſiſtit aũt ſuperogatiua ꝺdeſcẽſio charitat⁹ ad primũ ī ꝫ. vt ſm legẽ iuſticie ⁊ miſericordie amoris ſigna ⁊ bñficia nõ ſolũ ad amicos. verũ etiã ad inimicos largiflua benignitate ꝓtẽdāt̄: ſm illũ mat̄. Diligite inimicos vros: bñfacite his q̄ oderũt vos. Et p⁹. Eſtote pfecti ſic⁊ p̄r vr celeſt⁹ pfect⁹ ē. Per hunc etiã modũ ſuperogatiua ſurſũ actio mẽt⁹ ī deũ ī ꝫ attẽdit̄: vt ſm legẽ mẽtal̄ mũdicie ac pacis p amoꝛẽ extaticum ī diuinos ſplẽdoꝛes ⁊ ardoꝛes⁹: ſacra mẽs deuota ſẽtiat ⁊ patiat̄ exceſſuz. iuxta illũ ap⁹li ad chor̄. Siue mẽte excedimus deo: ſiue ſob⁹ꝛ ſum⁹ vob. Et ad heb. Perfectoꝝ ē cib⁹ ſolid⁹. Tercia denicz euãgelice pfectõis ꝺſortio ꝺſiſtit ī ſuperogatiua ꝓpeſſione aduerſi. Que q̄dem attendit̄ nõ ſolũ ī ꝫ vt quis patiẽter aduerſa perferat: cũ ſibi ſupuenerint q̄ ſm legem dei declinari nõ ꝑñt q̄m ad ꝫ oẽs tenent̄. verum/

etiã vt ex feruore diuini amoꝛ magno de siderio illa ꝓpter: et cum magno gaudio illa sustineat. ꝓm illud Jacobi. Oĩe gaudiũ existimate frẽs: cũ ĩ rẽtatões varias incideritis. Et post. Patiẽtia opꝰ pfectum habeat: vt sitis pfecti ⁊ integri: ĩ nullo deficiẽtes. Hic nãq; est ꝓsũmatio pfectõnis ⁊ charitatis. iuxta illud ꝓme Johis. Perfecta charitas foras mittit timoꝛẽ. Scõz igit̃ arca spũal' pfectõis cũ inferi? sit tricamerata: ⁊ bicamerata in medio. ĩ cubito cõsummat̃. Hoc sane pfectõis arcanũ saluatoꝛ nr̃ mõstrauit ĩ semetipo tãq; ĩ mõte sublimi. q̃ totius pfectõis est splẽdoꝛ speculũ ⁊ exemplar. iuxta qõ ipe testat̃ i luca. Perfectꝰ discipulꝰ omnis erit: si sit sic magister eiꝰ. Et ideo in huiꝰ designatõez cũ hãc docere ap'los voluit: in mõtẽ ꝓscẽdit. nõ turbas imperfectas alloq̃ns: sz discipulos suos. q̃s ad pfectõnis culmẽ exaltare ꝺcreuerat. Et ꝓpterea sex p̃fata eo q̃ dictũ est ordie docet. Hã ꝓmo dicẽs. bti paupes spũ: inuitat ad pfectã abdicatõez tpalium possessionũ. Scõo addẽs: bti mites: inducit ad abnegatõem ꝓp̃az volũtatũ et sensuũ. q̃bꝫ q̃s imitis ⁊ pterius efficitur. Tercio subdẽs. bti q̃ lugent: incitat ad fugã pfectã carnaliũ voluptatũ. Dehĩc subiũgens. bti q̃ esuriũt ⁊ sitiũt iusticiã: ⁊ beati mifici ordes: attrahit ad iustã piã ⁊ ꝺdescensiuã p̃imoꝛ suppoꝛtatõem. Post hc supaddens: bti mũdo coꝛde. ⁊ beati pacifici. allicit ad sursum actõem limpidã in intellectu. ⁊ trãquillã siue pacificã ĩ affectu. q̃bꝫ aĩa pfecti viri ihrl'm ꝓformis efficit: q̃ visio pacis interp̃tat̃. Tandẽ ꝓcludẽs. beati q̃ psecutõem patiunt̃ ꝓpt̃ iusticiã: q̃m ipoꝛ est regnũ celoꝛ: quasi circulũ faciẽs redit ad p̃ncipiuz. qꝛ in h̃ vno sũma ꝓplet̃ vniuersoꝛ. ac p h̃ senaria pfectio minoris mũdi in esse reparõis ⁊ gr̃e: directe coꝛrespõdet senarie ꝓductõi mũdial' machine in esse nature. Uñ sicut illoꝛ tria p̃ma pti nent ad distinctiõz. tria seq̃ntia ad ornatũ. sic etiã in his tria p̃ma q̃si distinguẽdo separant aĩe vires ab vniuersitate maloꝛ vt esse habeant puꝛ atq; distictũ. tria seq̃ntia q̃si adornãdo easdẽ reducũt in deũ: vt habeant esse decoꝛ atq; pfectũ. Poꝛro si descendat̃ ad singula: tã mira est coꝛrespõdentia ordis tãteq; similitudis symbolũ. vt illõ qõ post diez sex opa dicit̃. igit̃ pfecti sunt celi ⁊ terra ⁊ ois ornat? eoꝛ. in aĩa viri pfecti videat̃ esse ꝓpletuz. Propter qõ instar triũ p̃moꝛ opeꝛ q̃ sunt mũdi fundamẽta. ⁊ triũ seq̃ntiũ q̃ sunt ꝓplemẽta. tria prima ex his cadũt sub voto. tria ꝯo seq̃ntia sub desiderio. In cui? rei testimoniũ btũ s pauperꝛ patriarha francisc? : in p̃ncipio regle sue tria p̃ma ꝓponit vt vouẽda tanq; fundamẽta dicẽs. Regula ⁊ vita fratꝛ minorũ hec est. s. dñi nr̃i iesu christi sanctũ euãgeliũ obseruare viuẽdo in obediẽtia sine ꝓpꝺo ⁊ in castitate. Alia ꝯo tria postmodum vt desiderãda ꝓmẽdat tanq; ꝓplemẽta dicens. Attẽdant frẽs q̃ sup oĩa desiderare debẽt habere spm̃ dñi ⁊ sctãm eiꝰ operationem. oꝛare sp ad deũ puro coꝛde. ⁊ habere hũilitatẽ et patiẽtiã in psecutõe ⁊ in infirmitate. ⁊ diligere eos q̃ nos psequunt̃ ⁊ reꝓhendũt ⁊ arguũt. Ubi illa tria tãgit. Hã ꝓmittit sursum actõez in deũ: ⁊ subiungit vltimo cõdescensionẽ ad p̃imũ: interponens in medio tolerantiã aduersoꝛũ. Igit̃ in tribꝫ p̃mis vir pfectus crucifigit̃ mũdo. tribꝫ seq̃ntibꝫ ꝓformis efficit̃ deo: vt quasi sex alis seraphicis a mũdialibꝫ eleuet̃: ⁊ in diuina ferat̃. Proinde digne huic pauperculo sacro qui pfectionem euangelĩ perfecte seruauit et docuit. in apparitõne seraphica stigmata sua tanq; sigillum approbationum ĩp̃ssit: vt cõtra finaliũ tẽporũ piculosam caliginẽ manifestũ nobis in via pfectõnis ostẽderet signũ: quo reduceremur ĩ christũ pfecte virtutis exemplar ⁊ finem. ac p hoc doceremur ad perfectõem attingere. si tamẽ discamus nõ alta sape. sed humilibus consentire

C Um autez perfectio euãgelica circa quaz modo sermo versat: in his que sunt superogatõis: sit in ꝑcedentibꝫ monstrata cõsistere. ea vero que supererogationis sunt: nõ solũ respiciũt dona charismatum. verũetiam exercitia virtutũ: manifeste colligit̃ q̃ hmõi perfectio nõ sine virtuosoꝛum habituũ exercitatione possidetur Hmõi autẽ exercitia virtutũ supererogantiũ: aut fiunt ex mera voluntate absq; obligatõe: ⁊ tũc dicũt q̃ndã pfectõez actiõis ⁊ meriti: aut cũ volũtate dicunt q̃ndã obligatõem supinductaz ex voto emisso vl' ex officio iniũcto. ⁊ tũc dicũt pfectõez status

ꝛ oꝛdis. in q̄ videlicꝫ q̄s actib⁹ pfectis nō
solū est dedit⁹. verūetiāad act⁹ pfectōnis
astrict⁹. Que q̄dē astrictio de pfectōe non
minuit: sꝫ potiꝰ culmē supīducit. qꝛ de tē
pali facit et nū dū nō licꝫ resilire a voto: et
de nostro diuinū facit dū nō solū actū sed
etiā volūtatē dedicās deo: totū illi offert
ꝛ redigit sub iure diuīo. dūq̄ ꝓpriā sacri/
ficat volūtatē: q̄ est imꝑciabile bonū: ꝛ ma
xime chaꝝ ꝛ intimū. offert deo sacrificiuꝫ
medullatū. ac pⁿ pfectuꝫ ꝛ integꝝ: ꝛ opti
mū: deo sūme acceptū. Unde aug⁹ tractās
illō ps. Sicut iurauit dño votū vouit do
iacob: ait sic. Quid vouem⁹ deo: nisi vt si/
mus tēplū dei? Nihil enī ḡti⁹ possum⁹ ei
offerre. q̄z vt dicamus ei qđ dicit in ysaia.
Posside nos. Nec aug⁹. Si igit pfectius
possidet q̄ possidet ad vsū et ꝓpetatē: q̄s q̄
q̄ ad vsuꝫ tm̄. pfecti⁹ se dedicat q̄ deo se of
fert ꝛ q̄ ad vsū opis: ꝛ q̄ ad arbitriū volū/
tatis. Quēadmodū anselm⁹ ī libꝛo de sīli
tudīb⁹ p exēplū sensibile patēter ostdit in
duob⁹. Quoꝝ vn⁹ p tpe offert dño arbo
ris fructū sꝫ retinet ꝓpietatē. alter ꝙ lar/
git vtraq̄z. ꝛ hui⁹ sēdi donū et oblatōez tā
q̄z liberali⁹ offerētis: dicit nō īmerito debe
rē ꝓferri. Ac pⁿ iuxta hm̄oi sīlitudinē: o/
pus vouētis: opē nō vouētis deo accepta
bili⁹ esse demōstrat: ꝓ eo videlicꝫ q̄ sit ītro
ducta in volūtatē ex mera libertate neces/
sitas: gratiositatē obsequīj ñ diminuit: sꝫ
ꝓsūmat. Idē q̄z scribēs epo pisiēsi. ꝛ eū re
darguēs: q̄ clericū de mōasterio sc̄ī marti
ni de cāpis extraxerat ait sic. Si oīa agē/
da sūt cū ꝓsilio: cui⁹ magni ꝓsilio q̄z e⁹ qui
admirabil⁹: ꝓsiliari⁹: de⁹ fortis dr̄? Ipe q̄z
ꝓsulit ad pfectōez nitētib⁹: vt oīa relinq̄nt
ꝛ se sequant. Qđ ꝓsiliū magꝭ in mōasterio
q̄z in alio vite ꝓpositō īpleri sc̄ī pres ītel
lexerūt. Hocīpm grego. ī regi. scribēs De
siderio epo. ꝓ clerico volēte religiōem ītra
re dicit sic. Minime sit ei impedimēto ve
stra fraternitas. magꝭ aūt pastoꝛali admo
nitōe succēdite: vt feruoꝛ hui⁹ desiderū ī
eo nō tepescat. vt q̄ a turbulēto secularīuꝫ
turbaꝝ tumultu se segregās: q̄etis deside
rio monasterīj portū appetit. rursus eccle
siasticaꝝ curaꝝ nō debeat tumultib⁹ īpli/
cari. sꝫ in dei laudib⁹ secure ꝑmittat liber
ab his oīb⁹ vt postulat ꝑmanere. Bernar
dus q̄z in li. de dispēsatōe ꝛ ꝑcepto. Audi
re inq̄t a me vultis: vñ inter cetera pñe in
stituta mōasterial' disciplina meruerit hāc
ꝓrogatiuā. vt sc̄ōz baptisma nūcupet. Ar
bitꝛor ob pfectam mūdi abꝛenūciatōez: ac
singularē excellētiā vite spūal' q̄ peminēs
vniuersis vite hūane generib⁹ hm̄oi ꝙuer
satio ꝓfessoꝛes suos ꝛ amatoꝛes suos: ange
lis sīles: dissīles hoīb⁹ facit. īmo diuinā in
hoīe reformat imaginē: ꝓfigurans chr̄isto
ad instar baptismi. dū p id qđ mortifica/
m⁹ mēbꝛa nr̄a q̄ sunt sup terrā: rursū chꝛi
stū induim⁹ cōplātati sīlitudini mort⁹ ei⁹.
Idē etiā astruit glo. sup tricesimū nūero/
rū dicens. Alīj vouēt vitulos: alīj arietes
vl' domos: nazare⁹ semetipm. Hoc ē naza
rei votū: qđ est sup omne votū. Fīli⁹ enīz
vel filia: aut pec⁹ aut ꝑdiū extra nos est. se
metipm deo offerre: nō alīēo laboꝛe sꝫ ꝓpo
placere: pfecti⁹ ꝛ eminēti⁹ ē omnib⁹ vot⁹.
Et his oīb⁹ apte clarescit: q̄ religiōis votū
ī statu pfectōis collocat: tāq̄z admīculans
ad pfecte ꝙtut⁹ exercitiū. Qđ intelligētes
pres. in q̄rto ꝯcilio toletano statuer̄t: q̄ li/
ber sit clericꝰ ad religiōez īgressus. sic dicē
tes. Placuit clericos mōachoꝝ ꝓposituꝫ
appetētes: q̄ meliozē vitā sec̄ cupiūt: libe
ros esse debere ab epīs ad monasteriozꝝ īn
gressus. Hoc aūt q̄ nō solū auctoꝛitatib⁹
ꝓbari p̄t: sꝫ etiā vniuersis sc̄rōz exemplis:
qui de clericali statu ad religionē trāsier̄t:
adeo certū ē: vt si q̄s ꝯire voluerit: nō mi/
n⁹ videat desipe q̄z errare. Si q̄s aūt erro
re decept⁹: ꝑfatis conet obsistere: asserēdo
q̄ pfecti⁹ sit manere ī sec'o: q̄ circa magis
difficile ꝙt⁹ ꝓsistit. ꝛ difficili⁹ ē int' m'tras
peccādi occasiōes pctā vitare. ꝛ mirabili⁹
est hoīez ī medio flāmaꝝ nō vri. ꝛ victoꝛio
si⁹ est inter nūerosioꝛes hostiū acies: ꝛ fre
q̄ntioꝛes īsult⁹: ꝛ maioꝛa belloꝝ discrimi
na de hostib⁹ triūphare. Respōdebim⁹ nō
ī⁹ statū maioꝛis esse ꝙtutis q̄ minoꝛis est
securitat⁹. nec ī⁹ statū aliquē pfectioꝛis es
se iusticie: q̄ primioꝛ ē ruine. nec etiā ī⁹
magꝭ esse pfectū: q̄ difficili⁹ est in ipo vi/
tare pctm̄. Est enī triplex difficultas. Pria
ꝓueniēs ex arduitate ꝛ nobilitate genez
opis. sicut oīm se castrare cōcubitu. omni
abꝛenūciare possessiōi. ꝛ oīno se aliene ꝓ/
pter deū subīcere volūtati. Et hec absq̄z
dubio auget meritum. Juxta illud mat/
thei. Intrate p angustā portā. Ubi glo.

Satis angustũ est oĩa ꝑtermittere: vnuꝫ solũ diligere: vnũ q̃rere: ad vnũ q̃tidie pulsare, ꝓspera nõ ãbire: aduersa non timere. In his cõsistit difficultas rõe generꝭ opis Maior difficultatis angustia repit̃ i via diuini consilij: quã pauciores inueniunt. q̃ꝫ in via diuini ꝑcepti: ꝑ quam oẽs gradiunt̃ iusti. Unde hiero. ad rusticũ mõachũ Si ꝑfecta sequi desideras: exi cũ abraam de patria ⁊ de cognatõe tua. ⁊ ꝑge q̃ nescꝭ. Si habes substantiã vẽde ⁊ da pauꝑibꝫ. si nõ habes grãdi onere liberatꝰ es. Nudũ christũ nudus seq̃re. Duꝝ grãde ⁊ difficile: sed magna sunt ꝑmia. Est ⁊ alia difficultas veniẽs ex viciositate ꝑ se agentis. sicut difficiliꝰ est diuiti auaro dare minuta. q̃ꝫ largo maiora. ⁊ superbo se alteri subdere. ⁊ guloso ieiunare. ⁊ assueto voluptatibꝫ carnis difficiliꝰ cõtinere. Et h̃ nõ auget meritũ sed miseriã. Uñ hierony. ad eustochiũ. Soror tua blesilla etate maior sed ꝓposito minor. post acceptũ maritum septimo mẽse viduata est. O infelix hũana ꝯditio ⁊ futuri nescia. Nã ⁊ virginitatꝭ coronã: ⁊ nuptiaꝝ ꝑdidit voluptatem. Et q̃ꝫ q̃ꝫ scd̃m pudicicie g̃dum teneat: q̃s tñ illam ꝑ momẽta singula sustinere estias cruces. spectantẽ q̃tidie in sorore qd̃ ip̃a perdidit. ⁊ cũ difficiliꝰ exꝑta careat voluptate: minorem cõtinentie habere mercedeꝫ?

Est et tercia difficultas ex circũstãtijs extrinsecꝰ annexis trahẽs originẽ. sic̃ difficilius est abstinere cũ apponunt̃ delicata cibaria. difficiliꝰ est bona tꝑalia ꝯtẽnere qñ offerunt̃ magna ⁊ pulcra. difficilius ꝯtinere in ꝯsortio feminaꝝ. Et hec difficl̃tas ꝑ accidẽs ⁊ indirecte auget aliqñ meritũ. cũ virtus inter hec illesa triũphat. sꝫ directe ⁊ ꝑ se est magis via ad ruinã. ⁊ ido fugienda. Uñ sup illd̃ Matth̃. Diues difficile intrabit in regnũ celoꝝ. dicit Rabanus. Nõ ait impossibile: sꝫ difficile. h̃ est maximi laboris esse: pecunias habẽtes ⁊ in pecunijs ꝯfidentes: exutis phylargyrie retinaculis aulã regni celestis ĩtrare. Nec tñ ex h̃ inferri potest ꝙ diuites sint pauꝑibꝰ ꝑfectiores. cũ dñs adolescẽti diuiti cõsiliũ dederit ut pauꝑ fieret: si vellet esse ꝑfectus. Expedit igit̃ ad ꝑfectõem virtutꝭ ⁊ meriti difficultatẽ hmõi nõ amplecti: sꝫ fugere. Uñ augꝰ d̃ singularitate clericoꝝ. Lubrica spes est que inter fomẽta pctõꝝ se saluari sperat. incerta victoria inter hostilia arma pugnare. et impossibil̃ liberatio flãmis circũdari nec ardere. Hꝰ augꝰ. Cui ⁊ ꝯsonat Hiero. ꝯ vigilantiũ. q̃ statũ seculariũ statui religiõis ꝑferre conabatur Cur inq̃t ꝑgis ad heremũ? videlicꝫ vt te nõ videam: te nõ audiã. vt tuo furore non mouear. vt tua bella nõ patiar. ne me capiat oculꝰ meretricis. ne me forma pulcerrima ad illicitos ducat amplexꝰ. Respõdebis. h̃ nõ est pugnare sꝫ fugere. Sta ĩ acie. aduersarijs armatꝰ obsiste: vt cũ vicerꝭ coroneris. Fateor imbecillitatẽ meam. nolo spe pugnare victorie: ne ꝑdaꝫ aliqñ victoriam. Si fugero: gladiũ deuitaui. si stetero: aut vincendũ est mihi aut cadendum. Quid necesse est: certa dimittere: ⁊ incerta sectari? nulla securitas est vicino serpente dormire. Põt fieri vt me nõ mordeat: ⁊ tamen potest fieri vt aliqñ me mordeat. Qd̃ de libidine diximꝰ: referamꝰ ad auariciaꝫ ⁊ ad omnia vicia que vitant̃ solitudĩe. Et ideo vrbiũ freq̃ntias declinamꝰ: ne facere ꝯpellamur q̃ nos nõ tã natura cogit facere q̃ꝫ voluptas. Hec hieroñ. Quibꝫ error ꝯfutat̃ vigilantij: suorũq̃ seq̃ciuꝫ: eoꝝ videlicet q̃ statũ seculariũ q̃ntũ ad ꝑfectõis gradũ statui religionis vel ꝑferre vel eq̃re conant̃. Aduersus q̃s ⁊ paulo añ ꝑmittit. Qꝫ autẽ asserit vigilantiꝰ eos meliꝰ facere qui vtunt̃ rebꝫ suis. ⁊ paulatim fructꝰ possessionũ suaꝝ pauꝑibꝫ diuidũt. q̃ꝫ illos q̃ possessionibꝫ oĩbꝫ venũdatis simul omnia largiũt̃: nõ a me sed a dño sibi respõdebit̃ Si vis ꝑfectꝰ esse: vade ⁊ vẽde oĩa que habes: et da pauꝑibꝫ. Ad eũ loquit̃ qui vult esse ꝑfectus. qui cũ apl̃is patrẽ nauiculaꝫ ⁊ rete dimittit. Iste tñ quem tu laudas secũdus aut terciꝰ gradus est. quẽ ⁊ nos ꝑcipimus dũmõ sciamꝰ ꝑma secũdis ⁊ tercijs ꝑferenda.

Deniq̃ de ꝯparatõe ꝑfectõis ad ꝑfectiõem s̃m ꝑeminẽtie rõnem patẽter elucet ꝙ aliq̃s ꝑfectõis modꝰ ⁊ status sit eminẽtior altero. Cũ enĩ seip̃m castrare ꝓpter regnũ celoꝝ ꝑ votum ꝯtinẽtie sit ꝑfectũ. ⁊ certũ est ꝙ ꝑfectiori modo fit illd̃ ꝑ virginalem ꝯtinentiã. que fructui ꝯparat̃ cẽtesimo. q̃ꝫ ꝑ vidualem que ꝑ septuagesimũ in euãgelica ꝑabola designat̃. Nõ est

ergo cōtra pfectiōis naturā q̄ de aliquib⁹ duob⁹ que recte dicunt̄ pfecta in statu vie: vnū dicat̄ pfecti⁹ altero. q̄r et in statu patrie vbi ad vltimā pfectōem beatificati p̄ueniūt. vnus alteri ꝑm apl'icam doctrinā preponit̄ instar celestiū luminū differētiū claritate. Attendendū est igit̄ q̄ cuz pfectionē pfectōni ꝯparam⁹: pōt hoc esse in eodem genere vel in diuersis. Nā sicut ex p̄cedentib⁹ liquet: pfectio superogatōins q̄dam existit in exercitio virtutis. voto religionis: officio prelatōnis. Facta ergo cōparatōne ad similē pfectōnis modū: p̄mo ꝑm exercitiū virtutis: illa pfectio est p̄eminentior: in q̄ radix charitat⁹ pinguior. sublimitas opatōis excelsior: fraterne edificatōnis fruct⁹ vberior. Quāq̄ aūt toti⁹ huius pfectiōis origo sit charitas. multū tñ facit ad eius ꝯplemētū ip̄a opatio. Gregorio attestante qui ait. De dilectōe conditoris: lingua: mens ⁊ vita requirat̄. Nunq̄ amor dei est ociosus. opatur enī magna si est. si autē opari renuit amor nō est. Multum etiā facit gen⁹ et nobilitas opis. q̄r sicut clarū est: aureole p̄miū nō debet̄ habitui virtutis intrīseco: sed opi priuilegiato. vtpote p̄dicatōi: martyrio: virgītati. Mlt̄ tū etiā facit edificatio ꝓximi: cū dñs dicat viris pfectis. Vos estis lux mūdi. Sic luceat lumē vestrū corā homib⁹ vt videant opa vestra bona. Sil'r q̄ntū ad votū religiōis: illius est pfectio potior: in q̄ vouetur pauptas altior: obediētia vniuersalior: forma castitatis honestior. Nā ista tria sicut exp̄sse patet et grad⁹ habēt: ⁊ maius ⁊ min⁹ recipiunt. ⁊ p̄ hoc tanto in maioris pfectōis statu cōstituunt̄: q̄nto sublimius vouent̄: potissime si hec regulariū obseruantiaꝝ īstituta comitent̄. quib⁹ austerius castiget̄ corp⁹: fructuosi⁹ edificet̄ ꝓxim⁹. ac reuerenti⁹ colat̄ deus. Cōsistit aūt castigatio corpis in artitudine vestiū: victualium: et verboꝝ. cū austeritate laboꝝ: vigiliaꝝ: et aliaꝝ afflictionū corpaliū. Edificatio vero ꝓximi: in exēplis exhibēdis v̄tutū. documētis scripturaꝝ: remediis sacramentoꝝ: p̄sidentiis regiminū: iudiciis iusticiaꝝ. et bñficiis miserationū. Cultus autē dei in reuerēti ac vigili freq̄ntatione psalmoꝝ: hymnoꝝ: canticoꝝ spiritualiū: adorationū: missarū: ⁊ aliaꝝ diuinaꝝ orationū. Hec autē simul repire in aliquo vno statu religionis p̄cellentius q̄ in aliis: valde difficile: et fortassis impossibile videbit̄ diligēter considerāti. Et ideo q̄uis vnus religionis stat⁹ alterū precellat ī votis substantialib⁹. non tñ p̄ferri pōt in oībus. cū q̄libet status aliq̄d p̄rogatiue special' obtineat: quo sancta mater nr̄a ⁊ spōsa christi ecclesia tanq̄ vestitu d̄aurato circūdata varietate decorat̄: ⁊ deiformis efficit̄. Per hunc etiā modū ꝑm officiū p̄latiōis excellētior est pfectio in q̄ eminētior confert̄ sublimitas ordinis. videlicz ad purgandū: illuminādū: et pficiendū. ⁊ onerosior imponit̄ sarcina laboris in pascēdo ꝯmissum gregē exemplo: verbo: et tēporali subsidio. vberior etiā comitat̄ fructuositas salutis. ⁊ in eo qui p̄sidet: ⁊ in eis qui subsunt: et in ceteris ad quos p̄sidētis exempla p̄ueniūt. Req̄ritur igit̄ hui⁹ pfectionis eminētior sublimitas. vt p̄latus ecclesie q̄nto sublimi⁹ p̄est: tanto sancti⁹ viuat: solliciti⁹ inuigilet: ⁊ fructuosi⁹ gregē pascat. Si aūt compatio fiat pfectōis ad pfectionē in genere diuerso q̄ntū ad modum ⁊ statū: dupliciter potest intelligi. vl' p̄suppositorie: vl' p̄cise. Si p̄suppositorie sic absq̄ dubio maior est pfectio q̄ attēdit̄ ꝑm exercitiū virtutis: votū religiōis: ⁊ officiū prelatōis: q̄ altero modo tm̄. Sz si p̄cise ꝯparam⁹ pfectōnem religionis aut prelatōis ad pfectōem virtutis: nulla ꝓrsus est ꝯparatio in vero esse virtut⁹. Naz votū religiōis sine exercitatōe pfecte v̄tutis nō est pfectio sed p̄uersio. nō pfectōis sublimitas sed simulatio eq̄tatis. Officiū vero p̄latōis sine culmīe virtutis ⁊ meriti nō est vera sublimatio: sz deiectio. nō gl'iosa excellētia: sed piculosa ruina. ꝓ eo q̄ potentes potēter tormēta patiētur. ⁊ durissimū iudiciū his q̄ p̄sunt fiet. Cū igit̄ pfectio status sine rōe voti: sine rōne officij: sine pfectōe meriti ꝓ modica habēda sit. pfectio v̄o meriti obtineri nō possit sine charitate que est donuz spūssctī. ⁊ nemo sciat vtꝝ alteꝝ in h̄ dono p̄cellat. q̄r etiā nescit se illud donū habere: null⁹ debz se alteri ī pfectōne p̄ferre: q̄npoti⁹ si fiat ꝯpatio p̄sonaꝝ in excellētia pfectiōis: debent viri q̄ntumcūq̄ pfecti iuxta doctrinā apl'i supiores sib ijnuicem arbitrari. Und̄ aug⁹ de

bono cōiugali. Nō recte iūgt ꝓparant homines hoīb⁹ in vno aliq̄ bono. Fieri enīz potest vt ali⁹ hō nō habeat aliq̄d qđ ali⁹ habet. sed aliud habeat qđ pluris estimādum est. Et paulo post. Meli⁹ est habere staturā zachei cū sanitate: q̄z golie cū febre. Porro de cōparatōe statuum religiōis et plātōis: meliori saluo iudicio dicere possum⁹: q⁹ hmōi ꝓparatio fieri p̄t: vel q̄ntum ad ea que sunt de substātia: vel quantū ad ea que sunt de ꝓgruētia statuū. Si quātū ad ea que sunt de substātia: sic se habēt velut excedētia ⁊ excessa: p eo videlicz q⁹ ad pfectōem stat⁹ religiōis necessario requirit abdicatio ꝑpetatis. ad quā tñ minime astringunt plati eccl'ie. sic patz xvj. q. i. ex cōcilio agatensi. Ēpi de reb⁹ p⁹pr⁹ vel acquisitis. vel quicqđ de ꝑpo habent: heredib⁹ suis si voluerit derelinq̄nt Verūtamē oīs plātus ex ipo plātōis officio tenet nō solū ad ea que suut salutis p⁹prie: sed etiā plebis sibi ꝓmisse. Nam ei p q̄libet subditoz a dño dicit. Custodi viz istū: q̄ si lapsus fuerit erit aīa tua p aīa illius. Et ad ℟ religiosus ex ipo religiōis voto nequaq̄ astringit. Si aūt fiat ꝓparatō statuū q̄ntum ad ea que sunt de ꝓgruētia statuū. sic simpliciter dicendū q⁹ stat⁹ prelatōis ⁊ ei⁹ pfectio est eminentioz. quēadmodū insinuat dionys⁹ ī li. de eccl'iastica hierarchia dicēs. Sicut q̄ dicit hierarchiam: sūmatim dicit vniuersoz sacrozū ornatū. ita dicēs hierarchā monstrat in deo manentē ⁊ diuinū viz: in q̄ oīs hierarchia pficit. Sil'r et hiero. ad fabiolā. Tāta debet esse sciētia ⁊ eruditio pōtificis dei: vt gressus ei⁹ ⁊ mot⁹ ⁊ vniuersa vocalia sint. veritatē mente ꝓcipiat. ⁊ toto eaz habitu resonet ⁊ ornatu: vt q̄cqđ agit: quicqđ loq̄tur sit doctrina apl'oz. Nec tñ ex his pōt inferri q⁹ ad pōtificis statū requirat q⁹ omnes stat⁹ p̄cellat in oīb⁹. alioquin nō posset fieri pōtifex nisi esset virgo. cōgruit tamē q⁹ in his p̄cellat que ad pascendi gregis spectāt officiū. sicut scribit hieroñ. ad occeanū. Futurus pastoz eccl'ie talis eligat: cuius ꝓpatōne subiectus populus merito grex dicat. Et grego. in pasto. Tāto debet actionē ppl'i actio p̄cedere p̄sulis. q̄ntum distare solet a grege vita pastoris. Quapropter ad plātōis statū nō cōgruit accedere nisi pfectū: vt ibidē ait Gregoriꝰ Virtutib⁹ pollēs coactus ad regimē veniat: virtutib⁹ vacuus nec coactus accedat. Status vero religiōis peccatozes et impfectos admittit vt iustos efficiat: ⁊ ad pfectionē adducat. Et iō q̄nq̄ plātōis stat⁹ in pfectōe sit altioz: religiōis tñ stat⁹ securioz: et morbis nr̄is curādis expediētioz. p eo q⁹ a multis piculis eruit q̄b⁹ stat⁹ plātōnis exponit. Primū q̄dem rōne annexi honoris. Juxta illud august. sup p̄s. Quāto pl⁹ honoramur: tāto plus piclitamur. Hmōi aūt periculū manifestās gregoriꝰ sup illō Job. qui dicit regi apostata: ait. Unusq̄sq̄ rector q̄tiēs extollit q⁹ ceteros regit. totiēs p lapsum superbie a sūmi rectoris officio separatur. Idē etiā in regl'. Ego viā capitis mei seq̄ns: summope decreuerā esse opprobriū hoīm ⁊ abiectio plebis: vt tāto veraci⁹ intus ascēderē: q̄z to foris humili⁹ iacerē. Ēdiacet igit⁹ statui plātōis piculum rōe honoris: necnō ⁊ oneris ⁊ occupatōis. Unde idē gre. xij. moza. Omnis q̄ dispēsandis reb⁹ terrenis p̄sidet: occulti hostis iaculis lati⁹ patet. Nam cū ad dispēsanda exteriora mēs extēdere se efficaciter nitit: a sui ꝓsideratōe separat. Ēppa ret igit⁹ q⁹ status plātiōis sil'r est excelsus et piculosus. ⁊ ideo ip̄m appetere sil'r est piculosum: p̄sumptuosum: ⁊ stultū. Propt⁹ qđ ait aug⁹. xix. de ciui. dei. Locus superior sine quo ppl's regi nō pōt: etsi ita admīstret vt decet. tamen indecēter appetit. Et iđo ait grego. xvij. moral'. Scti viri neq̄q̄ curas extrinsecas appetūt. ꝛ occulto ordie sibi supimpositas gemūt. Et q̄uis illas p meliorē intentionē fugiāt. tñ p subditaz mentē portāt. q̄s q̄dem summope si liceat vitare festināt. sed timētes occultas dispēsatōes dei: tenēt qđ fugiūt. exercēt qđ vitant. Ex his apte colligit: q⁹ loc⁹ plātōnis p sublimitate q̄dez grad⁹ ⁊ multiformita te piculi a viris iā pbate virtut⁹ pōt coacti one ⁊ formidine suscipi. a pctōrib⁹ vo ⁊ infirmis tota debz intentiōe vitari: a nullis p⁹sus appeti: et ab oīb⁹ honorari. Stat⁹ aūt religiōis ab vniuersis tā iustis q̄z peccatorib⁹: tam pfectis q̄z impfectis. tā sapientib⁹ q̄z simplicib⁹ licite potest appeti. a

nullis debet ꝓtēni. ab his vero q̄ vocant diuinit⁹ secure suscipi ꝛ studiose seruari. Nec de ꝓfectõe diffusi⁹ dicta sunt: ꝑ eo q̄ nõ paruũ adminiculũ ꝓferũt ad declinati onẽ errorũ seq̄ntiũ. in q̄s is cui respõdere incepim⁹ incidit. q̄ cõsiderare ꝑdetermi/nata: vel ex ruditate nõ valuit: vel ex pro/teruitate ꝓtempsit.

Secũde respõsiõis

prima particula: quartũq̄ capitulũ. in q̄ appetitus martirũ de se ꝓfect⁹ ostendit: ꝛ ecõtra fuga de se impfecta monstrat.

Spirituali diuine legis intelligẽtia ꝓditos: nequaq̄ arbitramur am/bigere. pfectõis euãgelice culmẽ instar dauitice turris spũalib⁹ ꝓpugnacu lis esse munitũ: quib⁹ ꝛ foris hostilitas ĩ/festa repellit: ꝛ intus tranq̄llitas imꝑtur bata seruat. Vot⁹ autẽ ꝓcipuũ locũ tene re desideriũ passiõis ꝛ mortis ꝑ noie dñi nr̃i iesu christi: ipe nobil⁹ christiãi exercit⁹ dux apl's paulus euidẽter oñdit: cũ ad he breos dicit. Curram⁹ ꝑ patientiã ad ꝓpo sitũ nobis certamẽ: aspiciẽtes in auctorẽ fidei ꝛ ꝓsũmatorẽ iesũ. q̄ ꝓposito sibi gau dio crucẽ sustinuit ꝓfusione ꝓtẽpta. Ubi glo. Succincti ꝛ expediti curramus sine dubitatõe ad certamẽ martirũ. aspiciẽtes in auctorẽ fidei. q̄. s. oĩa bona terrena ꝓtem psit vt ꝓtẽnenda mõstraret. ꝛ oĩa mala ter rena sustinuit q̄ sustinẽda ꝓcipiebat. vt n⁹ in illis q̄reret felicitas: nec in istis timeret infelicitas. Et paulo post. Uinct⁹ est qui infirmitatũ vincula soluit. mortu⁹ est qui mortuos suscitauit. amore itaq̄ ei⁹ sil'ia patiamur. Hec glo. Ad hec q̄z idẽ apl'us suo nos hortat exẽplo ad Thor. scribẽs. Ego inq̄t libẽtissime impẽdar ꝛ supimpẽ dar: egoipe ꝑ aĩab⁹ vr̃is. Ibi glo. Perfe/cta charitas hec ẽ: vt q̄s parat⁹ sit etiã ꝑ fratrib⁹ mori. Sz nũquid mor vt nascit iam ꝓsus ꝓfecta est: ĩmo vt ꝓficiat nascit. Cũ enĩ fuerit nata nutrit. cũ fuerit nutri/ta roborat: cũ fuerit roborata ꝓficit. cum ad ꝓfectõem puenerit: dicit. Cupio dissol ui ꝛ esse cũ christo. Hec glo. Per q̄ patent colligit: q̄ ꝓfecte charitatis act⁹ est sui cor pis dissolutõem ꝛ mortẽ appetere. exẽplo ipius apl'i dicẽtis ad phil'. Cupio dissol/ui ꝛ esse cũ christo. Ubi glo. Sũt q̄dam hoĩes impfecti q̄ cũ patientia moriunt: et sunt q̄dam homines ꝓfecti q̄ cũ patiẽtia vi nũt. Qui enĩ desiderãt istã vitã: cũ venerit illis dies mortis luctant aduersũ se: vt se/q̄nt volũtatẽ dei. q̄ ꝛo õsiderat sicut apl's dissolui ꝛ esse cũ christo. nõ patiẽter mori tur: sed patiẽter viuit ꝛ delectabiliꝛ morit. Uñ passiõi appropinq̄ns exultabat ꝛ gl'i abat dicẽs. Bonũ certamẽ certaui. Hc glo. Ecce q⁹ nihil clari⁹ ad ꝓpositũ ꝑt ad duci. cũ exꝑsse dicat ꝓfectõem charitat⁹ cõ sistere in desiderio mort⁹. Põt autẽ ꝛ hꝫ ipm necessaria rõe ꝓcludi. Si ei amor ut dicit dionysi⁹. est vis vnitiua. ꝛ si hec locu tio est vera ꝑ se: necessario seq̄t⁹ q⁹ ꝓfect⁹ di amor ꝓfecte ĩclinat amãtẽ ad oñe illõ per quod ꝓueniẽti⁹ intimius ꝛ celeri⁹ amato possit vniri. sed nihil est qõ magis dispo/nit vt celeri⁹ ꝛ intimi⁹ spũs hoĩs in statu mortalitatis existẽs vniat ĩmortali ꝛ ipas sibili deo: q̄z sustinẽtia mort⁹ illate ꝓpt̃ ho norẽ dei. Necesse est igit ꝓfecte amãtẽ hoc desiderare anq̄z illõ obtineat. ꝛ cũ obtinu erit ꝓfecte letari. Uñ ꝛ de apl'is dicitur: q⁹ ibãt gaudẽtes a ꝓspectu ꝓcilij. qñ digni habiti sunt ꝑ noie iesu ꝓtumelia pati. Ipe etiã amor vt dicit hugo vis ẽ trãsformati ua. Qui igit christũ ꝓfecte amat: ꝓcipuo mẽtis affectu eidẽ ꝓfigurari poptat: i his potissimũ q̄ diuĩa lex dictat. Sed ꝓfigu/ratio ad christũ p̃cipue saluãdis ꝓuenies in statu p̃sent⁹ miserie attendit fm assil'ati onẽ in passiõe ꝛ morte. petro attestãte qui ait. Christ⁹ ꝑ nobis passus ẽ: vobis relin q̄ns exẽplũ vt seq̄mini vestigia ei⁹. Hoc igit est ad qõ inclinatõe ꝓcipua ꝓfecte cha ritatis ardor inflãmat. iuxta illõ cãticor. Fortis est vt mors dilectio. dura sicẽ infer nus emulatio. lãpades ei⁹ lãpades ignis atq̄z flãmar. Idẽ nihilomin⁹ amor vt dicẽ Rich. est vis liberalit diffusiua. Ubi igit ꝓfect⁹ ẽ amor: ibi ꝛ ꝓfecta diffusio: vl' actu si opportunitas adest. vel si nõ adest saltem õsiderio pleno. Cũ igit traditio sui ĩ mor tẽ ꝑ alicui⁹ amore sit diffusiõis ꝑmaxime. necesse ẽ ꝓfectũ charitat⁹ amorẽ ad id aspi rare. iuxta illud qõ habet in iohãne. Ma iorẽ hac dilectõem nemo hab: vt aniam suã ponat q̄s ꝑ amicis suis. Mortẽ itaq̄z ꝑ christo desiderare: morti se ꝑ christo ex/ponere. et in mortis agõe gaudere: act⁹ est

charitatē ꝓfecte. Porro mortē fugere actꝰ est impfectōis q̄ntū in se est. pōt tñ ad pfectionē reduci p circūstantiā supaddītā. sic determinatū est supꝰ: vtpote cū q̄s ℔ fac vt se reseruet ad gl'iosiorē triūphū. sic fugit apl's. vel cū id agit ad pbēdū infirmis spei solaciū. ne dū morte imminente trepidare sentiūt in despatiōem labant. Et hac rōe fugisse credend⁹ est christ⁹. nō ex vehemētia timoris sed ex benigna ꝺdescēsiōe pfectissime charitatis. Juxta q̄d dicit aug⁹ sup ioh. ome. xxvi. Firmissimi sunt christiani si q̄ sunt: qui nequaq̄ morte immīnēte turbant. Sed nunq̄d christo firmiores? Quis ℔ insanissim⁹ dixerit? Quid est ergo q̄ ille turbat⁹ est. nisi q⁹ infirmos i suo corpe. i. in eccl'ia: sue infirmitatis volūtaria assumptōe cōsolatus est. vt si q̄ suoꝝ morte imminēte turbant: ipm in spū intueant: ne hocipo se putātes reprobos peiore desperatiōis morte absorbeant. Hec aug⁹. Quib⁹ luce clarī⁹ ostendit q̄ i passiōe trepidare q̄q̄ sit impfectū: nullā tñ i christo ꝺdescēdente impfectōem ponit. sz i eis solū q̄bus ipe ꝺdescēdit. Sil'r etiā de fuga sup illō Joh. vij. nō enī volebat in iudeā ambulare: astruit esse sentiēdū. Futuꝝ in q̄t erat vt aliq̄s fidelis abscōderet se ne a persecutorib⁹ inueniret: t ne illi p crimīe obij cerēt latibulū: pcessit in capite q̄d in membris ꝓfirmaret. Jdē quoq̄ sup illō psalmi. q̄aduscq̄ iusticia ꝺuertat in iudiciuz. infirmos inq̄t in se pfigurās dñs. i. infirmoꝝ psonam gerēs. illiusq̄ ꝓpatiēs ait. trā seat a me calix iste. Nō enī timebat dñs pati tercia die resurrectur⁹. cū arderet paul⁹ dissolui et esse cū christo. Certū est autē q̄ paul⁹ habebat infirmitatē carnis. Nō igit infirmis carne christ⁹ exēplū pbuit: sz infirmis spū ꝺdescēdit. Huic aūt veritati tam clare is cui rñdem⁹ multiplicit conat obsistere: Quia enī vt veritatis ignar⁹ absurdū reputat q̄ christ⁹ impfect⁹ ꝺdescēderit in aliq̄ actu. ostēdere nitit q̄ fugere mortē sit de sua rōne pfectum: p eo vicz q̄ a christo p̄cipit. et q̄ in viris pfectis inuenitur Uerūtñ pmā rōem nulli⁹ esse vigoris ex ℔ colligere possumus. q̄ sicut p̄ceptū pfectōnem nō efficit: sic nec impfectōez tollit. Si ei impfectōem tolleret: q̄cūq̄ teneret ad p̄cepti obseruantiā teneret ad pfectōez implendā. Qđ cū sit manifestissime incōueniens: ꝓstat q̄ frustra laborat oñdere q̄ fugere sit pfectū: p euāgelium: p pelagiū papā: et p athanasiū. cū euāgelice pfectōnis culmen ex superogatōe manet diuini cōsilij: nō ex obligatiōe p̄cepti. Jn sup t illud mādatū de fugiēdo a facie pseutoꝝ: itelligi hz in casu sicut Raban⁹ dic sup Mat. t glo. Hoc inq̄t ad illud tps ptinet: quo dictū est. in viā gentiū ne abieritis. t i ciuitates samaritanoꝝ ne intraueritis: q̄ persecutōem nō debeāt timere sz declinare. vt tribulatōis occasio sit euāgelij seminariuz. Si ergo in ℔ casu intelligit: nihil ad ppositū suū valz. Si aūt simpliciter intelligit sicut insinuat: ū modicū errat. q⁹ tūc q̄cūq̄ volūtarie morti se exponeret cū latere vel fugere possz: peccaret mortalit faciēs ꝺ dñi iussionem. Qđ si vez est: beatissimi martyres: petr⁹: paul⁹: andreas: laurēti⁹: sebastian⁹: tyburti⁹: vincēti⁹: t ꝓsil'es. qui se vltro pseutoribꝰ tradiderūt. digni nō essent gl'ia martyꝝ. sed ignominia p̄uaricatoꝝ. Magne igit fuit demētie vniuersalit affirmare: q̄ sancti martyres fugerūt: t cū inueniebant martyrio se subdebāt. Hā ℔ exp̄sse derogat pfectiōi sanctoꝝ martyrū. q⁹ q̄libet q̄ntūcūq̄ impfectus q̄ñ nō p̄t latere: teneret seip̄m martyrio subdere. ac p ℔ dū actui fugiēdi falsam q̄ndā pfectōem attribuit: pfectis christi martyribꝰ veram tollit. Alia q̄z ratio qua conat pbare q̄ fugere nō sit impfectū. q⁹ viri pfecti fugerūt. duplicit deficit. Prīo: q⁹ nō oē qđ viri pfecti faciūt est ex hocipo pfectū. Hā sicut iacob: dauid: vrias: et mathatias fugerūt: q̄s introducit ad fuge ꝺmendatōez: ita etiā habuerūt vxores, pprietates⁊ possessionū: quetñ sese cū euāgelica pfectōe nō ꝺpatiūtur. Deinc q⁹ (vt supra mōstratū ē) actꝰ q̄ de suo genere est impfect⁹: p aliquā circūstantiā quā charitas pfecta illi adhibz p̄t esse pfectus. t iō nō rōe actus: sz rōe circūstantie sctoꝝ viroꝝ in opib⁹ hmōi perfectio ꝺmendat. Preterea sicut nō sequit q̄ occidere boīem sit bonū atq̄ perfectū. q⁹ phinees t mathatias ex pctōꝝ occisione laudāt. sic et rōes quas multiplicat nil recte ꝺcludūt. Būtñ p̄t iferri q̄ si scti viri aliq̄d laudabilit fecerunt: illud fieri p̄t p loco et p tempe absq̄ peccato. sicut facer

athanasi⁹ ꝓbare videt ⁊ intẽdit. Hec tñ ex ℔ sequ⁹ q sit pfectũ: nisi parit includat q impfectio peccatũ includit: sicut hic puer se dogmatisat. Qđ q: superi⁹ improbatũ est: hic ꝓmemorasse sufficiat.

Ane distictio quã subiũgit đ modis fugiẽdi: qs de se conat perfectos astruere: ac mltiplicit ꝑ exẽpla ꝓmẽdare: nõ veritatis dilucidatõnem tribuit mẽtibꝫ legentiũ: ꝙnpori⁹ erroris caligine: nisi sollicita circũspectõne caueat. Distinguit nãq; sex modos fuge. quoꝝ ꝓmus vt dicẽ ex mẽtis puersitate. scđs est ex mentis ignauia ⁊ timore fuili. terci⁹ est ex naturali rõe. q̃rt⁹ est ex hũilitate mẽtis. q̃nt⁹ est ex circũspecta prudẽtia. sextus ex abũdãti misericordia. In q̃ modoꝝ explicatõe mlta videt absurda dicere. Loq̃ns enĩ de scđo mõ dicit. q fugere ex ignauia: est ex timore seruili. sicut fugerũt filij isrl in diebꝫ saulis. subditq; q christ⁹ ℔ modo mortẽ ñ timuit sz timeri phibuit. Et paulo post. Hec fuga impfect⁹ ꝓpetit. In his aũt ꝓbis ostẽdit se ꝑ oĩa theologice veritatis ignaꝝ. Prio q̃ntũ ad significatõez verboꝝ. i ℔ q dicit filios isrl fugisse philistĩm ex timore fuili. Timor enĩ seruil cũ sit donũ spũssctĩ: nõ docet fugere corpalia bella sed spũalia peccata. Scđo oñdit se nescire pond⁹ sentẽtiaꝝ cũ dicit hũc timorẽ esse phibitũ. et post subiũgit q ꝓpetit impfectis. Ex ℔ enĩ seq; q aliq̃d idẽ sit generaliter phibitũ: ⁊ aliq̃bꝫ ꝓsonis indultuz. ⁊ iteꝝ q impfectis sit indulta transgressio mandatoꝝ. Qđ q: ꝓtinet ꝓtradictõez ipsi citã: ab oĩ ꝓsus rõe discordat. De tercio vero loq̃ns fugiẽdi mõ dicit: q ẽ ex q̃dam naturali timore: ⁊ q hic fugiẽdi modus ꝓpetit viris perfect⁹: sicut moysi: helie: helyseo: ⁊ vie. Et hec fuga vt dicẽ nullam opat impfectõez. ⁊ hãc vt asserit christus assumpsit. In q̃bꝫ verbis duo implicat. quoꝝ vnũ est falsũ. alteꝝ ꝙ blasphemia. Quãq; enĩ timere mortẽ sit naturale: fugere tñ est voluntariũ. ⁊ q̃uis perfecta charitas nõ excludat oĩno timorẽ naturalem. excludit tñ illius dñium quo timid⁹ in fugam ꝓuertit. Unde Beda sup illõ marci. relicta syndone fugit. Quia pl⁹ ceteris dñm amauerit indicauit: q alĩs fugiẽtibꝫ seq; dñm nõ omisit. nondũ tñ pfectõnem habuit: q vel territus fugere potuit. In q 249
bus patẽter ostẽdit q fugere ex tiore mortis nõ stat cũ pfectõe charitatis. Hec obstat verbũ glo. sup illõ ioh. ali⁹ te cinget. q̃ dr. q hmõi affect⁹ adeo natural erat. vt n eũ petro senect⁹ abstulerit. cum tñ pfectus esset, ꝑ eo q aliud est timere: aliꝫ ẽ timore fugere. sicut in eadẽ glo. quã ipe fraudulẽter detrũcat: imediate subiũgit. Sed q̃ntacũq; ait sit molestia mortis. vincat eã vis amoris. Cõstat q amoris vi superante timorẽ nequaq; fugim⁹. Fuga igit ex timore mortis nequaq; stare põt cũ perfectiõe charitatis. Unde aug⁹ in ori. omel. eadem. Amor christi in eo q pascit oues ei⁹: ĩ tam magnũ debet christi talẽq; crescere ardorem. vt vincat etiã mortis naturalẽ tiorez. quo mori nolum⁹ etiã qñ cũ christo viuere volum⁹. Hec aug⁹. Ex q̃bꝫ ꝓcludit q fuga hmõi stare nõ potest cũ perfectõne charitatis. que hũc timorẽ expugat ne timentẽ in fugã cõuertat. Dicere igit ex ℔ timore christũ fugisse: nõ est ud q̃ ipm blasphemare. cũ ex ℔ sequat q in ipo fuerit amor naturalẽ timorẽ nõ superãs. sed ab ipo superatus. ac ꝑ hoc nõ pfecte stabiliẽs sed vacillãs ⁊ imperfect⁹. Aduertat igit q̃squis hec legerit. q fuge, pueniẽti ex naturali timore mortis perfectõnez attribuere. sil q̃q asserere christũ ℔ mõ fugisse. nihil aliꝫ est q̃q christũ ducẽ iam ꝓstratuz ab hostibus dicere. ⁊ vniuersum ipi⁹ exercitũ ad fugaz ꝓuocare. Null⁹ enĩ in fugã mortis timore ꝓuertit: nisi timor hmõi in eo dñet. Qđ si hoc vt asserit perfectũ est: ⁊ oẽs hoc naturali timore vrgent. nil aliud restat fm hãc ꝓphanam doctrinã nisi oẽs in fugã ꝓuertant. Nulla igit erit in fugiẽdo differẽtia pastoris ⁊ mercẽnarij: cũ vterq; parit habeat naturalẽ timorẽ moriẽdi. De q̃rto vero disserẽs addit: q fugere ex humilitate mentis: qua hõ ꝓpriã infirmitatẽ ꝙgnoscit: et ad mortẽ sustinendã humiliꝫ se impfectum credit. cõpetit viris perfect⁹. Haz hoc modo vt ait fugit petr⁹ a facie neroĩs. ⁊ iudei persecutõnes antiochi. ⁊ anachorete persecutiões decij et valeriani. Et post subdit q hãc fugã docuit christ⁹: ⁊ exẽplo ꝓfirmauit. et est imitãda pfectis. Hoc aut tẽ si q̃s diligẽter ꝓsideret. scribẽtis impietiam manifeste perpẽdet. Hã ꝓmũ exẽplũ

de petro est falsum. Si enī petrus vt dicē se reputabat imperfectū ad martyriū. pari ratōne et quilibet christian⁹. Si igit ex hac ꝓsideratōe fugere perfectū est. ꝙlibet oīno debet fugere. nulluscz ad passionem tanczꝫ ad rē ꝓprias vires trāscendentē aspirare. Ex quo etiā illud inferr̄ ꝙ presumptuosus fuit ille feruor sanctoꝝ: ꝙ cor de intrepido ad tormēta ferebant. Secūdum autē exemplū est in se ambiguū ꝛ imptinēs ad ꝓpositū. qz non cōstat iudeos illos ex hūilitate fugisse. nec ad pfectōis exemplū eoꝝ fuga potest assumi. ꝙ materiali gladio ꝓpam tuebant salutē. ꝛ aduersarios qñ sibi facultas aderat perseqbātur ad mortē. Exemplū vero terciū de anachoretis: vbi allegat auctoritatē hieronymi pro fuga pauli ꝑmi heremite: suo ꝓposito nō cōpetit: ꝙnpotius aduersar̄. nā paulus vt ibidē dicit hiero. adolescens erat delicat⁹ ꝛ diues: nō anachoreta: nō monach⁹: sed adhuc seculo degēs. De ꝙ ibidē hieron. subdit. ꝙ necessitat⁹ in volūtatem ꝓuertit dū ꝑmo ꝙsi ꝓpulsus postea volūtari⁹ mā sit in heremo. De aliꝰ ꝥo christianis qui iā pfecti erāt idē hiero. paulo ante ꝑmittit. Uotū tūc christianis erat ꝓ nomie domini gladio pcuti. Uerū hostis callidus tarda ad mortē supplicia ꝓtrens aīas iugulare cupiebat: nō corpa. ꝛ vt ipe qui ab eo passus est Cypanus ait: volētib⁹ mori nō ꝑmittebat occidi. Hec hiero. Quibus ꝑfati erroris sentētia nō fulcit̄ sed cōfutat̄: dū asserit ꝙ illi⁹ tpis martyres non solū nō fugiebāt: sed etiā vehemēter dolebant ꝙ occidi nō poterāt. queamdmodū gl'iosi martyris ꝛ doctoris cypani verbo ꝛ exēplo ꝓfirmat. Quartū autē exēplum qđ ponit de christo: horrēdā in ꝑs auribus includit blasphemiā. Quia si christ⁹ ex hūilitate se ad martyriū sustinentiā īperfectū putabat: aut vere hoc estimabat aut falsē. Si vere: ergo christ⁹ veracit̄ fuit imꝑfectus. Si falsē: tūc necessario sequit̄ ꝙ fuerit sue pfectōis ignarus. et hoc vtrūcz blasphemū. Insup si oīs ꝙ filiū dei iesū christū impfectū dicit vel estimat in deum blasphemat. qui ponit ꝑ christū de se sensisse nō solū blasphemat in christū. verūetiā asserit christū fuisse blasphemū. quod pie aures audire nō possunt. Quisꝙs igit hoc ptinaciter senserit: tradend⁹ est sathane vt discat nō blasphemare. ¶ De ꝙnto vero modo fugiēdi ꝙ est ex prudētia circūspecta diffusi⁹ tractās: imprudentiā suā patēter oñdit: dū ꝓ nihilo tot ẏba dissemi nat. Null⁹ ei negat ꝙn ꝓ expectatōe oportunitatis vel vtilitatis maioris inēdū etiam vir pfectus fugere possit. sic apl'us de damasco fugit. Sed hic mod⁹ ab alīs licitis fugiēdi modis nō debet distīgui. qz omnis rōnalis ꝛ licita fuga ē ex prudētia circūspecta. que est magistra directiōis in omni via salutis. Est aūt prudētia directiua fuge ꝓ loco ꝛ tpe: nō tam ꝼm imperiuz pfecte virtutꝫ: ꝙꝫ ꝼm hūane ꝓditōem imꝑfectōis et infirmitatis mētalis. Uñ super illud matth̄. discipuli relicto eo fugerunt: beda dicit in glo. Sicut petr⁹ qui negationem lachrymis abluit: ꝛ ꝓfessione dīnici amoris trina fundit⁹ extirpauit. recuperationē eorū ostēdit ꝙ martyrio labunt̄. sic alī discipuli qui articulū comꝑhēsiōis fugiēdo ꝑuenerūt. cautelā fugiendi docēt eos qui se ad supplicia min⁹ sentiūt idoneos. quib⁹ tutius est latere: ꝙꝫ discrimini se exponere. Hec beda. Quib⁹ elucet ꝙ hmōi circūspectio ꝙ quis ꝓuide fugit: infirmis magꝭ cōpetit ꝙꝫ perfectis. Qđ igit dicit se nullatenus estimare ꝙ prudentia que pfectōem facit: aliqñ magistra sit impfectōis: si sic intelligit ꝙ prudētia de pfecto impfectū nō facit: verꝫ dicit. sed nihil ad ꝓpositū. Si autē intelligit ꝙ nullū op⁹ impfectōis ex prudētia ꝓcedit: manifeste errat. qz tunc omne op⁹ prudentie esset pfectū. nec solius prudentie: verūetiā oīm aliarū virtutū quib⁹ necessario prudētia ē annexa. Ex ꝙ etiā sequeret ꝙ oīs virtus sit pfecta. ꝛ omnis virtutē habēs sit pfectus: et omnis impfect⁹ iniust⁹. ꝛ oīs imperfectio culpa. ¶ De sexto tandē mō fugiēdi subinfert. ꝙ fugere ex abūdanti misericordia ne pseqntes ḡuius deū offendāt viris pfectis ꝓpetit. qz ꝑ mō fugit iacob: moyses: dauid: benedict⁹: siluester ꝛc̄. Et hāc fugā vt dicit docuit christ⁹: ꝛ exēplo ꝓfirmauit Porro ꝙꝫ in his que de ꝑ mō sexto fugiēdi scribit videat̄ superficialit̄ ꝓsiderātib⁹ rationabiliter ꝛ pie sentire. si quis tñ vigilantiori attentōe ꝓsideret: manifeste cognoscet ea carere rōne simul et pietate. Nam

ꝛ exẽpla q̃ ponit ambigua sunt. nec ex scꝑ turꝫ ꝓstat ꝑfatos viros ex ea quã assignat causa fugisse. Qua etenī rõne vel auctoꝛitate astrui ꝑt. q̃ iacob esau: moyses phara onem: dauid saulẽ: et silvester constãtinuꝫ fugerit. ne in eos grauiꝰ peccarent? Et iõ que ꝓponit ꝑ nihilo habẽda sunt. Qꝛ vt dicit Hiero. qõ de scripturis auctoꝛitatez nõ habet: eadẽ facilitate ꝓtemnit qua pro bat. Insup si omnis q̃ psequitur iustũ tã to magis peccat quãto grauioꝛes iniuri as irrogat. ꝛ sanctũ est atq; pfectũ ꝑꝑt ℔ fugere: semp a facie cuiuslibet psecutoꝛis fugiendũ est ne grauiꝰ peccet. Ampliꝰ ex ℔ necessario sequit: q̃ christꝰ nõ abundan tẽ mitꝫicoꝛdiã: sed potiꝰ crudelitatẽ in in deos exercuerit. q̃ tunc se passiõi obtulit. qñ plures in eo peccare potuerũt. pascali sez tpe: cũ iudeoꝛũ multitudo ad festũ ven tura erat: de q̃ sciebat q̃ in eius mortẽ con sensura erat. Arguunt etiã ꝑm hãc doctri nam impietatis et crudelitatis oẽs mar tyres: q̃ nõ fugerunt. Inaniter igit gl'iat se aduersariũ ꝓfutasse: q̃si fugere nõ sit imp fectũ: cũ habeat fieri ex abundãti miseri coꝛdia. que impfectõis nõ potest esse mini stra. In quo credẽs alteriꝰ improbare sẽ tentiã: viam apit ad repꝛobandã suã. Si enim christꝰ qꝛ fugit ex mitꝫicoꝛdia respe ctu psequentiũ: nullã impfectõis notã in currit. multo magis si fugit ex mitꝫicoꝛdia respectu mẽbꝛoꝛũ suoꝛũ infirmoꝛũ ad pre bendũ illis solaciũ. nõ debet impfectioni ascribere: sed potiꝰ iudicare perfectũ. Qõ autẽ in fine cõcludit: q̃ his q̃ttuoꝛ modis christus fugit ꝛ fugere docuit: et viri pfe ctissimi in ℔ eum imitati sunt: ꝛ ℔ alios fa cere docuerũt. et q̃ christus fugiẽdo exẽ plũ infirmis ꝑbuit. infirmis dicit infirmi tate caꝛnis q̃ pfectis cõpetit: nõ mentis q̃ solũ conuenit impfectis. qꝛ ex p̃cedentib satis repꝛobarũ est: nõ est opꝰ vltra discu tere: q̃nq; h' q̃ttuoꝛ simul aggregata dog matis huiꝰ absurditatẽ patẽter ostendãt. Nam si christꝰ ℔ quadꝛuplici mõ fugit: ꝛ pfectissimi viri in ℔ eum imitati sunt: cuꝫ ℔ fugiendi q̃dꝛuuium semp et vbiq; ꝛ om nibus pateat. sp ꝛ a q̃libet ineũda est fuga. Quis enī nõ naturaliter timet mortem? Quis nõ debet se humiliare? Quis nõ de bet pꝛudẽter cauere periculũ? Quis mise reri nõ debet perseq̃ntiũ pꝛoximoꝛ? Si igit be vie fugaꝫ: semite sunt pfectionũ q̃ bus itur ad christũ. nõ iam ad exhoꝛtati onem aplice tube currendũ est ad nobis ꝓpositũ passionũ certamen. sed potiꝰ q̃rẽ dum est per aliquã dictaꝫ viaꝫ fuge ꝑsu diũ: quo celeriꝰ tanq; ꝑ ꝓpẽdiosas pfectõ nis semitas pueniat ad christũ. Qꝛ si hu iusmodi exhoꝛtatõis ĩmo dehoꝛtatõis cla moꝛẽ: quo bellatoꝛũ coꝛda terreñ: pcul a castris bellantiũ abesse censuerũt duces in pugna seculi: q̃nto magis hoc obseruare cõuenit in pugna iesu christi. vbi res agit non ꝑ vitandis dispẽdijs rerũ aut fugiẽ dis piculis coꝛpoꝛũ. sed ꝑ declinãda infi nibili morte animaꝫ? Nec hoc dicimꝰ q̃n cõpetere possit pfectis in casu fugere eo mõ quo supius ostensũ est. sed vt fuge lau des supfluas vanas et falsas tanq; pnicio sas et virtutib pfectis ꝓtrarias ostenda mus esse fugiẽdas. Quia cũ falsitas vbi q; et semp vitanda sit: ibi tamẽ ꝛ tũc potis simũ declinãda est. cũ sub fallaci specie san ctitatis a virtutũ culmine reuocat et incli nat ad ima.

Secũde respõsiõis

secunda particula quintũq; capitulũ. ĩ q̃ abstinẽtie laus ꝛ pfectio declaraꝫ. ꝛ eiusdẽ impugnatio calũnioſa reuellit.

Quãq; certũ sit oĩb ĩ christiano exercitatꝫ agone: abstinẽtie sctẽ ri goꝛẽ pnecessariũ eẽ his q̃ pfectõꝫ adipisci ꝛ defẽsare conãt. qꝛ tñ noue adin uẽtiõis dogma puersũ subitroductũ ẽ ad ꝑbãdũ ꝫriũ: roboꝛãda ẽ hmõi vitas tã ꝑ exẽpla q̃ꝫ ꝑ docuñta sctoꝝ. Et ꝑmũ q̃dẽ euãgelice pfectõnis p̃curſoꝛ adducaꝫ ĩ me diũ: q̃ ꝓpt abstinentiã eminẽtẽ magnꝰ p̃dicaꝫ ãgelica voce. sic̃ refert lucas angelũ di xisse ad zachariã. Erit enī magnꝰ coꝛã do mino: vinũ ꝛ sicerã ñ bibet. Ubi glo. Si cera intꝑtaꝫ ebetas: q̃ noie signaꝫ oẽ pocu lũ de q̃cũq; matia factũ qõ inebare possꝫ. Decꝫ nãq; vas celesti gr̃e mãcipatũ a secl'i illecebꝛis abstinere. Hocip̃m vas electõis apl'us in seipo ꝓmẽdat ad Choꝛinth. scri bens. Castigo coꝛpus meũ et in seruitutẽ redigo. ne foꝛte cum alijs predicauerim: ipe repꝛobꝰ efficiar. Et ad hoc agonistaꝫ exemplo cũctos ꝓuocat christi milites cũ

ꝑmittit. Omnis q̃ in agone ꝓtẽdit ab oĩ/
bus se abstinet. ꝛ illi q̃dem vt corruptibi/
lem coronã accipiãt. nos aũt incorruptã.
Ad hoc facit qđ ait Ambro. hexameron
iij. li. Ab initio seculi simplicẽ cibũ ꝛ natu
ralem debuit de⁹ reliquis cibis anteferre.
qm̃ iste est sobrietatis cibus. reliq̃ volup
tatis. In hoc dat nobis frugalitatis exem/
plu⁊ et parsimonie magisteriũ: vt herbis
et simplicis oleris victu: aut pomis ꝓten
ti simus. quẽ natura obtulit: quẽ liberali/
tas dei ꝑmo donauit. In eccl'iastica vero
historia li. ij. refert eusebius. ꝙ inter sctos
egyptios. quos euãgelista marc⁹ multi/
pliciter instituit: vinũ nemo nec gustu con
tigit. nec aliquã carnẽ. tm̃ aqua est eis po
tus: et panis cũ sale ꝛ isopo est eis cibus.
De anachoretis aut̃ quoq⁊ vita ꝓstat fu
isse perfectõis exemplar Hieronimus ad
eustochiũ cũ vitã ꝓmẽdasset cenobitaru⁊
dicẽs. ꝙ inter eos viuit̃ pane ꝛ legumĩb
ꝛ oleribꝫ. que sale solo ꝓdiunt̃: q̃busdã in/
terpositis subdit. Ad terciũ gen⁹ veniam
quos anachoretas vocãt. q̃ de cenobijs ex
euntes excepto pane ꝛ sale ampli⁹ ad de/
serta nil ꝓferũt. Hui⁹ vite auctor paul⁹:
illustrator antoni⁹. ꝛ vt ad superiora con/
scẽdam princeps iohãnes baptista fuit.
Hucusq⁊ hieronym⁹. Qui et hũc quem
hmõi vite asserit auctorẽ paulũ talibꝫ ex/
tollit abstinẽtie laudibꝫ: ei⁹ vitã describẽs
Omnẽ in or̃one in solitudine duxit etatẽ.
cibũ ꝛ vestimẽtũ ei palma ꝑbebat. Qđ ne
cui incredibile videat̃. iesum testor et san/
ctos angelos: vidisse me mõachos: e q̃bꝫ
vnus ꝑ. xxx. annos pane ordeaceo ꝛ aqua
lutulẽta vixit. Beatus q̃⁊ basilius mona
chis orientalibꝫ: qui ad perfectõis culmẽ
nitebãt̃ ascẽdere: carniũ esũ inhibuit. Sã
ctus etiã martin⁹: vt de ipo narrat sulpiti
us: in suo monasterio secũ degẽtibꝫ mona
chis: vini potu⁊ ꝓcedere noluit. Et sacer
vir bñdictus sanis monachis esum carni
um interdixit. His et similibꝫ q̃si innume
ris vniersis sanctoꝝ exẽplis indubitãter
colligit̃. ꝙ abstinẽtie vigor opus sit perfe
cte virtutis. Et ne q̃d ad certitudinẽ de
sit: alijs sanctoꝝ auctoritatibꝫ ꝑbãdũ est.
q̃bꝫ asserũt ꝙ abstinere a vino ꝛ carnibꝫ sit
perfectũ. Ait enĩ hieronym⁹ ad demetria
dem. Concedunt̃ q̃dem nuptie: carnium
esus: vsus vini. sed horũ abstinentia cõsi/
lio ꝑfectione suadetur. Idẽ quoq⁊ contra
iouinianũ. Si vis perfect⁹ esse: bonu⁊ est
vinũ nõ bibere ꝛ carnes non manducare.
Nã si vis ꝑfect⁹ esse meli⁹ est saginare ani
mã q̃⁊ carnẽ. Aug⁹ etiã de fide ad petꝝ sic
ait. Hũiles serui christi q̃ cupiũt dño abs
q⁊ impedimẽto seruire: cõiugia nõ appe/
tũt: a vino ꝛ carnibꝫ abstinẽt q̃ntũ corpo/
ris valitudo ꝑmittit. nõ ꝙ peccatũ sit: aut
coniugẽ habere: aut carnes vinũq⁊ ꝓcipe.
Hec aug⁹. Ad hoc idẽ facit qđ dicit gre.
ij. libꝫ. moza. Nullus palmã spũalis certa
minis apꝑhendit qui nõ ꝑius intra nosmetip
sos hostis mẽtis positus: gule videlicz ap
petitus edomat̃. Colligit̃ itaq⁊ ꝙ abstinẽ/
tia sit opus maxime ꝓpetẽs viris ꝑfectis.
quorũ est sathane bellis victoriose resiste/
re: ꝛ sapiẽtie studijs q̃ete vacare. Propter
quod hiero. cõtra iouinianũ. Si quis esti
mat abũdantia ciborũ atq⁊ potuũ se per/
frui. ꝛ vacare se posse sapiẽtie. hoc est: ver/
sari inter delicias: ꝛ delicias vicijs nõ tene
ri: seipm̃ decipit. Et post. Quomodo nup
tijs virginitatẽ. ita saturitati et carnibus
ieiunia spiritũq⁊ ꝑferimus. Si igitur va
care sapientie perfectorũ est. ꝛ virginitas
ꝓferẽt cõiugio: sicut perfectũ imperfecto:
restat ꝙ de genere opis abstinere a carnib
alijsq⁊ delicatis cibarijs actũ dicit ꝓsonũ
ꝑfectõi. et ecõtra: his vti impfectõem q̃n/
dam importat: q̃ntũ est de sui generis na/
tura. nisi ad perfectõnem reducat̃ ꝑ circũ
stantiã supadiectã. vtpote cũ quis hz ple/
nam abstinẽdi voluntatẽ. ꝛ tm̃ hmõi ciba/
rijs ꝓ loco ꝛ tpe sobrie vtitur. vel q⁊ requi
rit necessitas sustentatõis ꝓprie ꝓpt̃ egri/
tudinẽ seu debilitatẽ. vel vtilitas fraterne
edificatõnis per charitatiuã cõdescensiõz
Primũ quidẽ exemplũ ex vita sumit̃ per
fectorũ cenobitarũ: quã describens hiero
nymus ad eustochiuz ait: loq̃ns de sanis.
Viuit̃ pane: leguminibꝫ et oleribꝫ que sa/
le solo condiunt̃. Debinc pro debilibꝫ sub
dit. Vinũ tm̃ senes accipiunt: quibꝫ ꝛ par
uulis sepe fit prandiũ: vt aliorũ fessa sustẽ
tet̃ etas. et aliorum non frangat̃ incipiẽs.
Post hoc de infirmantibus ait. Si quis

vero cepit egrotare: trāsferr ad exedrā lati
orem. et tanto senū misterio confouer: vt
nec delicias vrbiū: nec matrē q̄rat affectū.
Hec hiero. Porro exemplū secūdi mani/
feste refulget in christo. de quo chrys. sup
Matth. ome. xxvij. Vide q̄nta est christi
in ꝓdescensiōe diligētia: sicut cū comedat
z bibat: cū videar ex aduerso iohāni faci/
ens: et hoc iudeoꝝ gratia salutis facit: ma
gis autē orbis terraꝝ vniuersi. simulq; he
reticorū obstruēs ora. Magister nāq; pfe
ctōnis oīmode iesus christ⁹: z supporta
tor īpfectōis nostre: vtrūq; debuit i sua
vita mōstrare: cū tñ iohānes totā pegerit
vitam fm artissimā abstinentie legez. Et
q̄nq; actus abstinēdi pfectior sit ex propo
genere: pfectius tñ egit christ⁹ q̄; iohan/
nes. qz z puriori modo in seipo abstinuit:
z alīs ex perfectiore charitate ꝓdescēdit.
Unde z pfectiōis pcipuus sectator apl's
nō solū imitabilē se pbet in austeritate vi
te. verūetiā pia ad ꝓximos ꝓdescēsiōe: ad
Chorinth. dicens. Fact⁹ sum infirmis in/
firmus: vt infirmos lucrifacerē. oīb; oīa fa
ctus sum: vt omnes facerē saluos. Hanc
ꝓdescēsiōis edificatorie formā discipulis
ad ꝓdicādū missis dñs dedit: cū ait. In ea
dem domo manete: edētes z bibētes que
apud illos sunt. Et rō a matthēo reddit.
Est enī dignus operi⁹ cibo suo. Quia enī
discipuli paupes erant. z laboriosis ꝓdica
tōis exponebant discursib; ne ꝓ penuria
z difficultate laboris in seipis deficerent.
vel ꝓ diffōrmitate victus onerosi redderē
tur suscipientib; ipos. hmōi fuit eis a do
mino viuēdi forma ꝓscripta. tā pie q̄; pui
de. vt et alīs ꝓdescēderēt: et iniunctū sibi
laborem virilit tolerare valerēt. Ex predi
ctis igit eluceſcit q̄ tā abstinere a carnib;
et vino q̄; his vti: pt fieri pfecte z impfe/
cte. sed vnū scz abstinere fit pfecte ex ꝓpo
genere. alterū vero rōe circūstantie adiun/
cte. cum ex se magis declinet ad impfectio
nem. Hec autē nō idcirco dicim⁹: qz cibus
in culpa sit. cū dicat apl's ad Chorī. esca
nos nō cōmendat deo. glo. sumpta vl' nō
sumpta. Et aug⁹. iij. li. de doctrina christi
ana. Quid locis z tpi z psonis ꝓueniat di
ligēter attendendū est. ne temere flagitia re
ꝓhendam⁹. Fieri enī potest vt sine aliq̄ vi
cio cupidinis vel voracitatis pciosissimo
cibo sapiēs vtat. isipiēs autē fedissime gu
le flāma in vilissimū ardescat. z sani⁹ q̄sq; 251
maluerit more dñi pisce vesci: q̄; lenticula
more esau: aut ordeo more iumētoꝝ. Dic
aug⁹. Ad qd etiā facit qd dicit Grego. iij.
li. mora. Non cib⁹ sed appetit⁹ in vicio est.
Unde lautiores cibos plerūq; sine culpa
sumim⁹: z abiectiores nō sine reatu ꝓscien
tie degustam⁹. Hinc esau primatū p lenti
culā pdidit. z helias i heremo carnes edē
do virtutē corpis seruauit. Unde z anti/
quus hostis ꝓmū sibi hominē nō carne. sz
pomo subdidit. z secundū nō carne sz pa
ne tentauit. Patet igit q̄ delicatis vti pro
loco z tpe possum⁹ absq; pctō. qz tñ p ex/
ercitatōez ꝓcupiscētie dant occasionē pec
candi. ab hmōi abstinere salutare est. Hec p
hoc cū sit difficile z arduū z superogato/
riū: de natura sui generis colligit esse pfe/
ctum tanq; ad pfectōnem pparans z ipaz
promouens z cōseruans. Unde hiero. ꝓtra
iouinianū. Fac esum carniū cūctis natōi
bus esse ꝓmunē: et passim licere qd passiz
gignit. q̄d ad nos quoꝝ uersatio in celis
est: q̄ sup pythagorā z empedoclem z oēs
sapiētie sectatores nō ei debemur cui na/
scimur sed cui renascimur. qm̄ repugnan
tem carnē z ad libidinū incentiua rapien
tem inedia subiugam⁹. Hec hiero. Quib;
ostendit abstinētiā viris pfectis z celesti/
bus ꝓpetere ad pfecte cauendā libidinē z
edomandā carnē. Cōpetit etiā eis quia p
mouet ad pfectā virtutez. Valet enī pmo
ad seruandū pudicicie sancte nitorē. Unī
hieron⁹. ad eustochiū. Sollicite, puiden/
dum est: vt q̄s saturitas de pdiso expu/
lit: esuries reducat. Non q̄ de⁹ vniuersita
tis creator et dñs: intestinoꝝ nostroꝝ ru
gitu z inanitate ventris: pulmonūq; dele
cteť ardore. sed q̄ aliť pudicicia tuta esse ñ
possit. Valet secūdo ad custodiā paupta
tis altissime. Juxta qd idem hiero. ad sal/
uinam scribit dicēs. Ubi vile oluscul⁹
cribrari⁹ panis z cib⁹ potusq; moderatus.
ibi diuitie supuacue. Idem quoq; cōtra
iouinianū. Si vis pfectus esse: bonuz est
vinū nō bibere: et carnes nō manducare.
Et p⁹. Brādis aie exultatō ē. cū puo ꝓtēt⁹
fuerz. mundū hre sub pedib; et oēz ei⁹ pō
pā z epulas ac libidies ppt q̄ diuitie pā/
rūť vilib; ꝓmutare cibis. Valz etiā tcio ad

ꝑ̃hendã animi fortitudinẽ. fm illõ bern̄. Quõ ipm corpus nr̄m quotidie crescit ⁊ decrescit. sic necesse est spm̄ sp̄ ꝑficere aut deficere. sed interest ordinis. Hã sp̄ in robusto et vegeto corpe anim⁹ mollior atq; trepidior est. ⁊ rursum in corpe debili ⁊ infirmo fortior viget ꝓmptiorq; spūs. Qõ se exptũ testat apl'us dicẽs. Cñ infirmor tũc potẽs sum. Sicut igit̄ p abstinẽtiam vigor attenuat in corpe. sic ⁊ augmentat virt⁹ in aĩo. qõ maxime locũ habz in viro ꝑfecto. Valet nihilomin⁹ q̃rto ad obtinẽ daz mẽtis serenitatẽ. iuxta sentẽtiã senece in q̃dam epl'a. Nõ est inq̃t iocũda res aq̃ t pulmenta aut frustũ ordeacei panis. sz sũma voluptas est ex his posse capere voluptatem. ⁊ ad id se deduxisse qõ eripe nulla fortune iniq̃tas possit. Si igit̄ hec mẽtis trãquillitas: quã varij euẽtus fortune nõ auferũt ꝑfectõi attestat: apte colligit̄ q; sic abstinere sit ꝑfectorũ

Ds ꝓallegatz ꝓ veritatis parte facile iã est ⁊ ꝑfectõis abstinẽtie sub limitatẽ defendere: ⁊ hostis aduersus eã erecta machinamẽta dissipare. Hã ab impositõe falsi crimis sumẽs exordiũ: primũ q̃dem se fundat sup falsum: asserẽs eũ cõtra quẽ scribit dixisse: q; carniũ esus sit a ꝑfectõe recessus. qõ nunq̃ dixit. insu p et q; de numero sit illoz de q̃b; dic̃ apl's q; in nouissimis dieb; discedẽt q̃dam a fide attẽdentes spiritib; erroris. Qõ crimẽ illi impingit. qz saturitati abstinentiã ꝓtulit. Quãre igit̄ malignitatis sit ⁊ fraudis. ꝓ abstinentie ꝺmendatõe viro fideli errorem manicheoz impĩgere. is qui legit aduertat. Hoc enī nihil aliud est astruere nisi q; abstinẽtia cõmendari nõ possit sine ꝓiudicio fidei ⁊ sane doctrine. Qõ si verz est errauerũt viri clarissimi: q̃ magna ⁊ mira fuerũt abstinẽtia ꝓditi. Errat ⁊ nũc sancta mater eccl'ia: que in ieiunijs ab ipa institutis iubet abstinere a carnib; ⁊ ab his que sementinã inde trahũt originẽ. Errare ꝓbat̄ ⁊ ipe: q̃ aut morem sequit̄ eccl'ie: ⁊ tũc fm suã sententiã est manichey⁹. aut morez hunc sacz impugnat: ⁊ tunc est iouiniani discipulus. Audiat igit̄ nõ nos sz augustinũ ꝺ adamantiũ manicheũ de discipul' illi⁹ secte loq̃ntem. Istos inq̃t significauit futuros apl's in tpib; nouissimis ꝓhibẽtes nubere et abstinere a cibis q̃s de⁹ creauit. Nos enī ꝓprie designat: qui se nõ propterea tẽperant a cibis talib; vt aut cõcupiscentiã suã refrenent: aut infirmitati alteri⁹ parcant. Audiat etiã hieronymũ cõtra iouinianũ. Reprobat inquit apl's eos qui ꝓhibebãt nubere: et iubebant a cibis abstinere. sed martinianũ designat ⁊ ceteros hereticos. qui abstinentiã inducũt ꝓpetuam ad destruẽda ⁊ cõtemnẽda ⁊ abominãda opa creatoris. Nos autẽ omnem creaturã laudam⁹: ⁊ maciem sagine: abstinentiã luxurie: ieiunia ꝑferim⁹ saturitati: ⁊ a dieb; iobãnis baptiste ieiunatoris ⁊ v̄ginis regnũ celorũ vim patit̄. In his satis hieronym⁹ iouiniani ⁊ noui sectatoris ipsius os obstruit: ne instar sepulcri patẽtis suorũ carnalitate sermonũ tanq̃ exhalationib; fetidis fideliũ mentes sobrias ⁊ pudicas inficiat: moresq; corrũpat. Haz vt ait apostol⁹. corrũpunt bonos mores colloquia prava. Sane: quia studiũ esse consuecuit errantiũ: testimonijs veritatis peruerse intellectis aduersus ipam veritatez cõfligere. ideo consequẽter munire se nitit̄ auctoritate scripturaz: ꝑmo allegans illõ apostoli. Oñis creatura dei bona. Et iterum. Omnia mũda mũdis. Cui etiã interpositis q̃busdam subnectit euãgelicũ illõ. Nõ quod intrat in os coinq̃nat hominẽ. Quibus etiã interponit auctoritatẽ augustini de ciui. dei. qui dicit: q; ꝓsuetudo victus nõ impedit religionẽ. Ex quib; conatur astruere q; abstinẽtia ciboz nihil facit ad perfectõem. nec ipoz̄um vsus vel sumptio ad impfectionem. Unde et dicit. impfectõnem nõ facit dei creatura: sed mens infirma: ⁊ nesciens vti ea. idcirco magz ei abstinentia q̃s perfecte menti est necessaria Hoc si verũ est: et hmõi ratio aliquid roboris habz: cũ bona tẽporalia sint creature dei: et mulier formata a deo: ⁊ ꝺiugium qõ plus est sit dñi sacramẽtũ. ⁊ libertas ꝓprie volũtatis sit donũ diuinũ. nihil hoz ad impfectõez facit. magisq; ꝓpetũt hec ꝑfectis q̃s impfectis tãq̃ meli⁹ sciẽtib; vti. Magis igit̄ fm hanc indoctã doctrinaz ꝑfectis cõpetit diuitias possidere q̃s spnere. magis nubere q̃s ꝓtinere: magz agi volũtate ꝓpria q̃s gubernari aliena. Ex quibus etiaz illud infertur q; doctrina christi

fuerit pfectõni cõtraria. Ad quod quidez incõueniẽs auribꝫ pñs hozrẽdũ neq̃z deueniſſet: ſi eaz quas allegat auctozitatum catholicũ habuiſſz intellectũ. Nam auctoritas apli quã pponit hereticoz reprobat impietatẽ: euãgelicũ verbũ phariſeoz ſupſtitiõem. ſed Aug⁹ in verbo ꝓpoſito, adueꝛſat vtriſq̃. Q3 eni chriſt⁹ phariſeos ō ſupſtitiõe notauit: t rext⁹ euangelic⁹ apte declarat: et glo. exponit q̃ ſup illud Mat. nõ qđ intrat in os coinq̃nat hominez: ait. Uno ſermõe omnis ſupſtitio obſeruatiõ elidit: dum in diſcernẽdis cibis religio putat. Qđ de ea diſcretõe intelligendũ ẽ: que ex phariſeoz ſentẽtiam in cibis ꝓſtituit immũdicie cauſam. Nã diſcernere inter cibaria ōlicata t aſpa: pciosa t vilia abſtinentiũ moze: nõ repugnat ſed ꝓſonat religioni chriſtiane. Quod aũt dicit aug⁹ q̃ victus nõ impedit religionẽ intelligẽdũ ẽ de religione chriſtiane fidei que ꝓmunis ẽ pfectis et impfectis. de qua Aug⁹ ibidez. Ipos quoq̃ phos q̃ chriſtiani fiũt: non habitũ et cõſuetudinẽ vict⁹: ſed falſa dogmata mutare cõpellit. Quod q̃dem intelligi nõ poteſt de religione diſcipline regularis. in q̃ habitus nouus aſſumit: t mutat ꝓſuetudo viuẽdi quantũ etiã ad diſcretionẽ ciboz. Uñ hiero. cõtra iouinianũ. Audi inq̃t ſues t apos t ceruos t hmõi reliquos animãtes eſſe creatos: vt athlete milites t naute metallozũq̃ foſſoꝛes t ceteri hmõi opibus mancipati ciboſ haberent. quibꝫ foꝛtitudinẽ coꝛpoꝛ ſibi neceſſariam ſuſtẽtarẽt. Ceterũ noſtra religio nõ athletam erudit: nõ foſſoꝛẽ vel remigẽ: ſed ſapientie ſectatoꝛẽ: qui ſe dei cultui mancipauit. Deniq̃ verbum apli qđ pmo pponit manicheoz impietatẽ impugnat. non abſtinentiã perfectoꝛũ. Unde hieron⁹ ad ſaluiam. Scimus ab aplo dictũ. omnis creatura dei bona t nihil reꝛiciendũ quod cũ gratiaz actõe pcipit. ſed idẽ loq̃tur. bonũ eſt non manducare carnẽ: t nõ bibere vinũ. Comedãt carnes que carnibꝫ ſeruiũt. quaz feruoꝛ ōſpumat in coitũ. que alligate maritꝫ generatiõi et liberis dant opam. Quaz vteri portant fet⁹: eaz inteſtina carnibꝫ impleãtur. tu vero que in tumulo mariti ſepeliſti oẽs pariter voluptates. nihil habes neceſſe aliud niſi pſeuerare ieiunio.

Dis aperte colligit q̃ omnis creatura bona t mũda eſt. t q̃ ſanctũ eſt ab aliquibus abſtinere. qz etſi nõ ſint immũde formaliter vel cauſaliter: tamẽ occaſionaliter ex eaz vſu vt freq̃nter immũdicia cõtrahit: duz cõcupiſcẽtia excitat. ſicut idẽ Hieroñ. ad euſtochiũ ait. Si q̃d in me põt eſſe cõſilij: ſi experto credit: hoc primũ ãmoneo. hoc obteſtoꝛ: vt virgo chriſti vinũ fugiat pro veneno. Quid oleũ flãme adꝺicim⁹. quid ardenti coꝛpuſculo fomẽta igniũ miſtramus? Dec hieron⁹. Q3 ſi fortẽ q̃s dicat hanc ruinã iuuenibꝫ t impfectis: nõ pfectꝫ eſſe timendã. obuiat idẽ hiero. in eadẽ epiſtola dicens. Quãdiu in hoc fragili coꝛpoꝛe detinemur: q̃ſdiu habemus theſaurum iſtũ in vaſis fictilibꝫ: et cõcupiſcit caro aduerſus ſpiritũ: et ſpirit⁹ aduerſus carnez: nulla eſt certa victoria. Et paulo poſt. Si aplus vas electõis et pparatus in euãgelium chriſti ob carnis aculeos t incẽtiua viciozũ: repmit coꝛpus ſuum et ſeruituti ſubiꝺicit: ne alijs predicans ipe reprobus inueniat. etſi poſt nuditatẽ: ieiunia: famẽ: flagella: ſupplicia in ſemetipm reuerſus exclamat. Infelix ego homo quis me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛtis hui⁹? tu te putas ſecurũ eſſe debere? Caue igitur ne de te aliquando dicat deus. Uirgo iſrael cecidit: et nõ eſt qui ſuſcitet eaz. Dec hieronymi verba ſi vera ſunt: imo quia vera ſunt: nõ parui periculi res eſt abſtinentie pfectõni detrahere. ac p hoc animos perfecte virtuti ſtudentiũ ab ea reuocare. Ut aũtẽ ad hoc efficacius poſſit inducere: ſanctoꝛ cõſequẽter ſe munit exemplis. noe ſcilicz helie t iohãnis baptiſte. Quoꝛũ primus vt dicit omne genus carnis accepit i vſũ. ſecundus fuit carniũ cibo refectus. tercius vero locuſtaz eſu nõ fuit pollutus. Ex q̃bus arguit q̃ cũ omnis impfectio ſit pollutio anime. carniũ eſus nihil facit ad impfectionẽ: quinpotius ad pfectõnem. cuz dicat aplus: ſcio abũdare t penuriã patinec eſſet perfectioꝛ eſuriẽs q̃z abundans. vtrũq̃ enim poterat virtute diuina. Uerum hec que ꝓpoſuit viroꝛum perfectoꝛũ exempla: ſi ad hoc introducit q̃ talibus veſci ſit de ſe licitum. ex ratõne procedit: et Auguſtini ſentẽtiam ſequitur in libro confeſſionum. vbi ex predictis ſanctoꝛuz

exemplis ostēdit q nō cib⁹ sed appetit⁹ in ordinat⁹ introducit peccatū. Si aūt p ꝟ conaꝝ astruere: q cibis hmōi vti ꝓ loco et tpe: nō sit pfectiōi contrariū sz ꝓ possibile. vez adhuc dicit: sed frustra laborat. qz ꝟ nullus catholic⁹ negat. Si vero psuadere conaꝝ q his vesci z ab his abstinere sit eque pfectū: errat nō modicū. Primū q̄dē qz hoc falsum est z absurdū. sicut ꝑallegata sanctoꝝ testimonia z exēpla declarant. Scdo qz nō vera sed sophistica rōne ꝓcedit: cū arguit: q si viri pfecti aliq̄d egerūt q ꝟ illud sit de ꝓpria rōne pfectū. hoc enīz plurimas habz instātias: sicut p̄ostensum fuit in p̄cedēti particula. Nā similiter argui posset de ꝓiugio noe: z de ꝓpetate possessionū: z de plātatōe vinee vt taceamus de vini potatōe. Tercio vero: qz exemplis hmōi p̄mo ꝓpositis falsam subnectit assūptōem: cū dicit: q impfectio est aīe q̄dam pollutio. hoc supius multiplicit̄er est īprobatum tanq̄z erroneū. z ad qđ multa inconueniētia sequunt. Tūc enī nouiter baptizatus aut nō esset impfect⁹: aut pcti labe pollutus: quoꝝ vtrūq̄ est absurdū. Insu p si esset pollutio: aut esset mortal': z tunc omnis impfect⁹ charitate careret. aut venialis. z tūc oīs venialiter peccās a pfecti one decideret. nullusq̄ in veniali exīstens ad pfectōez gueniret. idēq̄ fozet pfectuz z impollutū: qđ q̄dem vel est iustoꝝ oīm īstatu vie: vel oīno nulloꝝ nisi dei hom̄is: z virgis marie. Quarto autē qz p̄fata exempla magis ad oppositū valēt q̄z ꝓpositū: sicut a sacris doctoribꝫ inducunt. Uñ hieronim⁹ ad eustochiū. Hoc vinū bibit z ie bziatus est. et post ebrietatē nudatio femorū subsecuta est. Helias cū iezabel fugeret z sub quercu iaceret. aduenīēte ad se angelo suscitat': z ecce ad caput ei⁹ panis subcinericius z vas aque. Reuera poterat ei cōditū merū mittere z electos cibos z carnes ꝓtusiōe mutatas. Helize⁹ filios ꝓphetaꝝ inuitat ad prandiū: z herbis agrestib⁹ eos alens ꝓsonū prādentiū audit clamorem. mors in olla vir dei. nō est irat⁹ cocis: lautioris enī mense ꝓsuetudinē non habebat. Potuit z danieli de regijs ferculꝰ opulentioz mēsa trāsferri. sed abacuc ei messorum prandiū portat. arbitroz rusticanū. Jōq̄z ibi vir desideriozꝝ appellat⁹ est. qz panem desideriū nō māducauit: z vinū ꝓcupiscentie nō bibit. Ecce q̄t exempla patꝝ veteris testamēti introducit ad abstinētie laudez. q̄ is tanq̄z carnalit̄ sapiēs trahere nitit̄ ad carnē. Sentiēs aūt ex his q̄ iam dixerat acutis eiusdē hieronymi iaculis: vt iouiniani discipulū se posse trāsfigi q̄si clypeū defensiōis obiciēdo ꝑsute subiūgit. Nec me clames iouinianū. qz nō dico vt ipe q nō differat simpliciter abstinere: vl' carnes z vinū guloſe ꝓmedere: sed infirmis q̄ nesciūt his recte vti valde necessariū iudico abstinentiā. pfecti vero nullā ꝓtrahūt immundiciā. Nec verba ipius quib⁹ vt excuset errozē ꝓpriū exaggerat alienū. Hunq̄z enī iouinian⁹ q̄z sit oīno detestandus in hāc quā hic fingit dementiā incidit: vt gulositatē eq̄ret abstinētie: sicut nec luxurias ꝓtinentie coeq̄uit. sed pudicicię ꝓiugalem z virgitatē: vsum ciboꝝ z abstinentiā eq̄lis apud deū meriti cēsuit. Qđ idē hiero. reprobat vt dogma ꝓphanū. Hic aūt longe ampli⁹ delapsus est ille iouinian⁹: tanq̄z p ficiēs in erroris doctrina discipul⁹. Nam sobrietatē in vsu ciboꝝ dicit ꝓpetere pfectis: abstinētiā impfectis. qz pfecti nullas ex ꝟ immūdiciā ꝓtrahūt. z impfecti indigent illo remedio ad edomatōez ꝓcupiscētias. Cōstat aūt q pfecti p̄ferunt impfectis. z que illis z his ꝓpetūt p se loquēdo ꝓsil'em habēt ꝓparatōem. igit̄ ꝑm ipm preferr̄ hoꝝ ciboꝝ vsus moderat⁹ z sobrius abstinentie ab eisdē. Q, si caulet falsuz sibi crimen īponi: dicat igitur ipe qđ sentit. Aut enī p̄fert abstinētiā moderato mō vescendi: aut equat: aut postponit. Si p̄fert vt q̄d tot supuacua ꝟba ꝓtra ꝓpam sentētiā ꝓtulit? Cōcesso enī q abstinere pfecti⁹ sit. iā nulla restat causa aduersus aliquem disputādi. Si vero eq̄t: in errozē iouiniani turpiter incidit. Si aūt postponit: dānate z reprobate iam hereſi supaddit. Q, autē hui⁹ vltime sentētie fuerit ex ꝓsequentib⁹ apte clarescit. Quasi enī ei qđ dixerat abstinentiā impfectis ꝓpetere: et aduerso aliqs resisteret. ex alteri⁹ ꝑsona subiungit. Sed dices. Quid igit̄ dñs sacerdotibus veteris testamēti cū mīstrarēt ꝓhibuit vinum? Quid q nazareis inhibuerit? q̄d q filij rechab ex ꝟ laudant'. z tandē iohānes baptista vinū z siceram non gustauit? Et

addit. Qualiter igit nō erit pfect⁹ a vino
t a carnib⁹ abstinere q̄z his vti? Et ad hec
tanq̄z ad pbandū falsum inducta rūdit: di
cens q̄ sacerdotib⁹ veteris leḡ inhibet vi
nū: velut adhuc nesciētib⁹ vti. t q̄ abstinē
tia nazareoꝝ figuralis nō moralis fuit.
t q̄ filij rechab magis de obediētia q̄z de
abstinētia laudati sūt. t q̄ iohi baptiste ab
stinētia ꝓpetebat q̄ adolescēs erat: addēs
q̄ sicut absq̄ diminutōe pfectiōis carnes
ꝓmedit. sic etiā si voluisset potuisset bibe
re vinū: cū ad ei⁹ oppositū nulla lege tene
ret. Ex quib⁹ apte colligit q̄ ad iouinianī
supaddit errorē. Cū enī supra pbauerit q̄
pfectis cōpetit vino et carnib⁹ vti exēplo
noe helie t iohānis baptiste. t nūc p inco
ueniēti habeat q̄ pfectis viris abstinētia
indicit: manifeste ꝓuincit ei⁹ esse sententie
qua ciboꝝ vsus abstinētie nō postponit:
sed pfert. Pro hui⁹ q̄z erroris defensatōre
pfidia: plurima dicit absurda. Nā q̄ asse
rit vinū interdici sacerdotib⁹ tanq̄z nesciē
tib⁹ vti: apte ꝓtrariat veritati. cū sup illud
leuitici. vinū t oīne qđ inebriare pt tē. di
cat glo. Filijs aarō tanq̄z sublimioꝝ ade
ptis traditꝰ mandatū. Insup ꝓtra viros
sctōs blasphemare ꝓuincit. quoꝝ nōnulli
sacerdotalis generis sctīratis p̄uilegio et
pphetie spū claruerūt. Mira certe vl̄ po
tius mōstruosa doctrina. Cū enī sup̄ pre
miserit q̄ viris pfectis ꝓpetebat ꝓiugiuz
in veteri lege: et scdo addiderit: q̄ aarō tā
q̄z vir pfectus fugit. q̄ fronte nūc subiūge
re potest q̄ tanq̄z impfect⁹ abstinuit. quasi
cōiugij nexus vel fuge p̄sidiū sacerdotib⁹
pfectōis gl̄iam tribuat: t sanctitas absti
nentie tollat? Magna etiā absurditate nō
caret q̄ p̄incipalē causam abstinētie p̄cur
soris etatē asserit fuisse iuuenilē. sez ꝓpter
adolescentiā castigandā. ac si abstinētia se
nib⁹ t perfectis nō ꝓpetat. Quid igit̄ san
ctī senes et pfecti paul⁹ heremita: antoni⁹:
hilarion t clarissimi illi cenobioꝝ patres
abstinuerūt vsq̄z ad decrepitā senectutem?
Quid illi nobiles cenobite ō q̄b⁹ dicit hie
rony. ad eustochiū. De cibis vero t potu
taceo. cū etiā lāguentes monachi aq̄ frigi
da vix vtant: et coctū aliq̄d accepisse luxu
ria sit? Quid illa sacratissima paula de q̄
idem hiero. Nulla iuuenū puellaꝝ sano t
vegeto corpore tāte se dedit abstinētie q̄n
te ipa fracto t senili debilitatoq̄z corpuscu
lo? Quid etiā venerabil̄ illa tarsilla ō qua
Grego. iij. dyal̄. Tarsilla inq̄t amita mea
inter duas alias sorores suas virtute cō
tinue oronis. grauitate vite: singularitate
abstinētie ad culmē pfectōnis excreuerat?
Quid tandē apl̄s: de q̄ hiero. ō iouinianū
Paulus apl̄us post famem t sitim t cete
ros labores suos: t picula latronū t solitu
dinis: crebra ieiunia enumerat. t discipl̄o
thimotheo dolēti stomachū: t infirmitates
plurimas sustinēti suadet vini modicā po
tionē. qō nō cōcederet nisi crebre infirmita
tes t dolor stomachi postulassent? Innu
mera q̄z ad hc exēpla suppetūt viroꝝ illu
striū: nō solū in christū credētiū: verūetiā
gentiliū philosophoꝝ. sicut ex varijs hi
storijs colligi potest. t pcipue de li. hiero
nymi ō iouinianū. t ex eo quē cōscpsit am
brosius de vita brachmanaꝝ. Nec horū
ꝓtemnenda exēpla. cū Hieronym⁹ ad ale
tam dicat q̄ iudaica superstitio ex parte fa
cit in reiectōe quorūdā animaliū atq̄z esca
rū. qō indoꝝ brachmane t egyptioꝝ sym
nosophiste in polenta t oriza t pomoruz
solo obseruāt cibo. cur virgo christi nō fa
ciat in toto? Si tāti vitꝫ: q̄re t nō maiorꝫ
sit margaritū? Hec autē non idcirco dixi
mus vt abstinētie laudem⁹ excessum. vel
vt nr̄i tp̄is homines de impfectōe notem⁹
Fieri enī potest vt p debilitate corpoꝝ ex
cusent nōnulli. iuxta qō dis. xxiij. ōr. De
fectus hoīm nr̄i tp̄is q̄b⁹ nō solū membra
sed etiā corpa ipa defecerunt nō patitur di
strictōis illi⁹ manere censurā. Fieri etiam
potest vt ad aliq̄ pietatis officia seipos ex
erceant: que districtōem illā vl̄ in toto vl̄ i
parte recōpēsent. Hoc tñ p̄cipua cura ser
uandū. vt qui tantū vite rigorē sequi non
valēt. vel forsitan nolūt. non p̄sumptuose
vilipēdant. sz religiose veneretur. q̄ten⁹ si
q̄d in eis p carnis debilitate subtrahit: ex
mentis hūilitate suppleat. Hanc pia reue
rentie formaz si is cui respōdet obseruare
voluisset. nequaq̄z hūane carnalitatis vi
ciū p carnes quas dicit a p̄cursore come
stas temeraria p̄sumptōe foueret. Cui ap
te cōtrariat euāgelic⁹ textus t augustin⁹
cōtra faustū. vbi sic ait. Unde dictus ē io
hannes nō manducās neq̄z bibēs: nisi qz
illo victu quo iudei vtebāt ipe nō vtebat?

Constat aūt q̄ iudei carnib⁹ vescebant. nisi forte q̄s ita desipiat: vt dicat iohannem carnes mādu casse ī lege phibitas. Hiero. etiā ꝓtra iouinianū. Precursor dñi ⁊ p̄co locustis alit ⁊ siluestri melle: nō carnibus. Et Raban⁹ sup illō matth⁹. Esca ei⁹ locuste ⁊c. Habitatori solitudis ꝓgruū erat ut nō delicias ciboꝝ sed necessitatē humane carnis expeteret. Unī refert arnulph⁹ gallieꝝ epūs: minimū gen⁹ locustaꝝ fuisse ī deserto iudee q̄ pastus est iohānes baptista. ⁊ vsq̄ hodie ibi apparere. que corpusculis in modū digiti manus exilib⁹ ī herbis facile capiunt. coctēq̄ in oleo pauꝑ p̄bent victū. His itaq̄ diligēter p̄spectis q̄s tam imprudēs erit vt p vitam iohannis austerā et pauꝑem: suā vl' alienā defēdere audeat carnalitatē? Ceteꝝ q̄ supfluū est his immorari diuti⁹. ad ea veniendū ē que in questiōis hui⁹ diffinitōe subiūgit. Dicit nanq̄ q̄ viri pfecti ad vinū ⁊ carnes se relaxauerūt ꝓpter carnis īfirmitatē. ꝓpter seruandā cōsuetudinē ꝓmūis vite: et ꝓpter scandali vitatōnem. Que q̄uis ꝓ vasint ⁊ a sanct⁹ accepta. multa tñ falsa vt assolet in eorū explicatōe p̄miscet. Dicit enī in explicatōe p̄imi mēbri q̄ impfectio est damnū virtutis. qđ supius tanq̄ erroneū est multipliciter improbatū. Addit etiaꝫ q̄ helias ꝓpter infirmitatē carnis carnib⁹ pastus fuit. quā etiā infirmitatē christ⁹ accepit. Hoc si de speciali carnis infirmitate intelligat. nō sine temeritate multa asserit. tū q⁹ illud scriptura nō docꝫ sed ei⁹ cōtrariū. tum q⁹ erroneū est asserere q̄ christus assumpserit īfirmitates nisi illas que ꝓmuniter respiciūt statū humane nature. Q⁹ si de infirmitate que cōmunis est oīb⁹ loq̄tur: fm̄ h exēplo christi ⁊ helie quilib⁹ pfectus carnes ꝓmedere debet. Sane q̄ in explicatōe secūdi modi introducit auctoritatē augustini de li. questionū euāgelij. q̄ nō interest q̄d alimentoꝝ vel quantū q̄s accipiat: dūmodo id agat p ꝓgruentia hominū cū quib⁹ viuit. si generalit accipiatur sicut hic ex quersitate intellect⁹ insinuat. oēm abstinētie rigorē eneruat fm̄ duplicē abstinētie modū: a qualib⁹ videlicet et a quanto. Attendendū est igit q̄ verbū illud intelligi debꝫ: q̄ nō multū interest q̄ntum ad ratiōem liciti vel illiciti ꝓtra id quod asserit manich⁹: multuꝫ tñ interest quantū ad edomatōem carnis: exercitationē virtutis: ⁊ satisfactōnem p culpis cōmissis. Unde grego. ī regi. Duob⁹ modis viri sancti a licitis abstinere solēt. aliq̄n vt merita sibi apud omnipotētē deum augeant. aliq̄n vt anteacte vite culpas detergāt Sed etiā pari nō caret quersitate q̄ ibidē subiūgit. q̄ si q̄s districti⁹ vult viuere q̄ꝫ hi cū quib⁹ ꝓmuniter viuit. aut intpans est ⁊ ita impfectus: aut supstitiosus ⁊ ita īpius. Hec verba ip̄i⁹ que imponit augustino de doctrina christiana simulq̄ dicit q̄ hoc. s. restricti⁹ viuere nō docuit christ⁹ sed poti⁹ phibuit. nec aliqs sanctoꝝ hoc fecit. His autē verbis oīb⁹ pene sctāꝝ religionū institutoribꝫ ⁊ eccl'iaꝝ rectoribꝫ q̄ districti⁹ viuerūt q̄ꝫ eoꝝ consocij: nō solum notā impfectōis sed etiā maculā puaricatōis impīgit. ꝓpter qđ ⁊ a blasphemia in christi sctōs īmunis nō est. nisi inq̄ntū forta ssis eū ignorātia excusat. q⁹ quos imitari abhorruit illorū vitas legere neglexit': sicut et mendosita⁹ codicis ī ea quā allegat augustini auctoritate ip̄m fefellit. Neq̄q̄ enī ibi scriptū habet: aut intēperans. sed aut tēperans aut supstitiosus. Ubi vult aug⁹ oīdere: q̄ trāscēsus vite ꝓmūis aut venit ex sublimitate virtut⁹: sicut in viris magne auctoritatis. aut ex supstitiōe erroris: sicut in manicheis. vel ex p̄sumptuosa singularitate modi viuēdi: sicut ī q̄busdā hypocritis ⁊ vanis hoīb⁹ q̄ despiciūt statū vite ꝓmunis. Corrigat igit sui mēdositatem codicis. vel poti⁹ a malignitate resipiscat erroris. In ptractatōe q̄ꝫ tercij modi falso redarguit petrū ap'lm: ⁊ impie blasphemat in christū. Dicit enī petr⁹ repbē sus a paulo. q⁹ abstinētia sua scādalisabat infirmos. Uer sicut ex textu apparꝫ ap'li: nō in hoc arguend⁹ erat petr⁹ q̄ abstinentiū more a cibis delicatioribꝫ carnē restrī geret. sed q⁹ more iudeoꝝ cibos discernēs gētiles faciebat exēplo suo iudaisare. Q⁹ so subiūgit christū ꝓmedisse agnum paschalē quē ꝓmedere nō tenebat nisi ne inde p̄beret iudeis scādali occasionē. manifestā blasphemiā ꝓtinet. Hā christ⁹ cū esset dñs legis et oīm etiā cū scādalo iudeoꝝ q̄ sub lege erāt legales cerimonias p̄terire poterat: nec ex tentōe: sed ex ꝓdescēsiōe legis

figuralia obseruabat. Tandez qz veritas vincit semp z inualescit. cui9 lumē int' denſas erroz tenebras radiat. eius ḡſi virtute ꝓpulſus abſtinētie hoſtis ad eā quā ipugnauerat laudandā ꝙuertit: cū ſubiungit q tribꝰ ex cauſis viri ſancti abſtinuerunt. Primo ꝓpter maceratōem carnis ad edomandū ꝙcupiſcētias. ſcōo ꝓpter cautelaz ſcandali infirmoz. tercio ꝓpter euitatōez idoloticoruz. Hec ſiq̄dem vera ſunt: et ab auguſtino ſūpta in li. de moribꝰ manicheoꝝ. ſed hūc triplicē ꝟitatis radiū triplicis erroris caligine obnubilare conat. Hā ꝓmo dicit: q ſcī patres nō tenebant abſtinere a cibis lege ꝓhibitis niſi ꝓpter vitandū ſcādalū: qđ ꝓtinebat ad nouū teſtamētū. z hoc eſt falſum. Unū aug9 ꝓtra fauſtuz ꝓpit. capi. Dachabeos inq̄t cū ingēti admiratōe ꝑferim9 q eſcaſ q̄bꝰ nūc licite chriſtiani vtunt attingere noluerūt. qz pro tpe ꝓhibito nō licebat. Scōo addit q chriſtus his tribꝰ modis abſtinuit: in q̄ nō ſolū oberrat: ſz ſolito mō blaſphemat. Cuz enī ꝓmus mod9 ſit vt dicit ꝓpter refrenādas ꝙcupiſcētias carnis. hoc chriſto attribuere nō eſt aliud q̄ blaſphemare: niſi forte ꝙ hoc ſe excuſare velit q añ ꝑdixit chriſtum nō ꝓpter ꝙcupiſcētias ꝓpas abſtinuiſſe: qz nullas habuit. ſed vt abſtinēdo exēplū daret alīs ſuas ꝙcupiſcētias refrenādi. Uez ſi hanc intelligētiā habz. ſenſum rectitudīs teneat: ſed ꝟbū erroris īmutet. Querimus tū ab eo q̄bꝰ exemplū ℔ ꝑbuit chriſt9. vtrū ꝑfectis de q̄b9 idē dicit q iā ꝙcupiſcētias domuerūt. an impfect3 q̄ ad hunc cōcupiſcētijs agitātur? Cōſtat q imꝑfectis. Si igit chriſt9 tanq̄ medic9 īfirmis ꝙdeſcēdendo exemplū ꝑbuit. z ḡſi de hmōi medicinali potōe guſtauit abſq̄ detrimēto ꝑfectiōis ſue. vt q̄d tot in vanum ꝟba ꝓtulit z ꝓſcripſit aduerſus hāc veritatem. quā de ipō impugnātis oze eiuſdez inuincibilis veritatis virt9 extorſit? Tercio ſubdit q his tribꝰ modis abſtinere ꝑfectis chriſt9 ꝑcepit. nec ꝓtrariū ꝑcepit impfectis. ſed q̄bus placuit mificordit indulſit. Hec verba ipius in q̄bus veritati cōtradicit z ſibīpi. Ueritati q̄dem: qz maxime aſtringunt impfecti ad idolotica vitāda. nec eis indulget q alios ſcādalizēt: aut ſuas cōcupiſcētias nō refrenēt. Sibīpſi etiā ꝓtradicit: qz cuz ſupza docuerit bſti 264
nentiā impfectis magis ꝙpetere q̄ ꝑfectis: ꝓpter qđ dicit abſtinentiā vini iniūcā ſacerdotibꝰ veteris teſtamēti: nō noui. unc ſeipm redarguēs dicit q abſtinētia vr3 ꝑfectis ꝑcipit z impfectis īdulget. Inquo dū vno deſtruit breui ſmone q̄cquid ſup ꝓſtruxerat. manifeſte declarat: q q̄ ſtudio contentōis deſeruit: dū arcu tenſo dloſo ꝑ ſagittam ſermōis emiſſam alterꝝ vlnerare ſatagit. iuſto dei iudicio ſemetipm p9 ipe configit.

Decūde reſpōſiās

tercia particula ſextūq̄ capitulū: in q ieiunū artitudo vt ꝙſona ꝑfectōi defendit̄. z eius multiplex ꝙmēdatio ſubinfert.

Atis euidenter ꝑ determiatpatz
[vt credim9 ieiunū artitudinz velut abſtinētie culmē: euāgelice ꝑfectōis ſtructure nō modicū ꝑſtare munimen. Uez qz cōtentōis amatoz aduerſus ipius ꝓrogatiuā nouū diſputatiōis certamen aggredit. ſtulticie ſue rīdere cōſilimur. vt ſimplices a ꝑfectōe nō reuoct. nē ſibi ſapiēs eſſe videat. Et enī cū is q̄uez ſcribit nullā de ieiunio mentōem fecerit: ſi cut ipemet recognoſcit. qz tū ali9 ꝑcanſ fuit de ieiunū ꝑfectōe locutus: noua cum diſputatōe ꝙfutare conat: ḡſi ei nō ſufficiat agere ꝓtra vnū. q̄nꝓti9 biſma heretico more manū erigit ꝓtra omnes. vt iuto dī iudicio manus ſit oīm ꝓtra eū. Et q̄lē qđ vir perit9 vt iſte fatet docuit. chriſtū ieiunādo ſolis ꝑfectis z ꝙmedēdo ſolis impfectis exemplū dediſſe: nullaten9 videt eſſe credibile. cū oīb9 ꝓſtet q tā ieiunare q̄ comedere fieri ꝑt nō ſolū ꝑfecte z impfecte. veꝝ ētiā bñ z male: ſctē z īpie: fm ratōem diuerſoꝝ finiū z circūſtātiaꝝ. Inꝟ tū ē differentia inter ieiunia ſeruare z ieiunia ſoluere: q ꝓmū de ſe eſt difficile z arduū: ac ꝺ ſe efficax ad repreſſionē carnalis libidiſ. z exercitatōez ſpūalis ꝟtutis. z ideo de rōe ſui generis bonū z ad ꝑfectōem ordinatum. Scōm aūt. s. ieiunia ſoluere facile ē z carni ſuaue: z ad qđ inclinat mētal' infirmitas: z ideo impfectū de ſe: q̄uis z ꝑfecte fieri poſſit rōe circūſtātie ſupaddite: vtpote cū a viro ꝑfecto fit rōe debilitatis ꝓpe: vl' ꝙdeſcēſiōis fraterne. Fatemur igit vna cū

illo ꝓtra quez scribit: ꝙ loq̄ndo de natura hm̄oi actuū ꝑfecti⁹ est ieiunia ꝯuare ꝯ̄ solu ere. ⁊ ꝙ christ⁹ omnis ꝓtutis exēplar et ꝑ tpe ieiunauit: et ꝑ tēpe ieiunia soluit. vt in ꝓmo austeritatis vite ꝓberet exēplū: et in secūdo hūane infirmitati ꝓstaret solaciū. Propter qđ ⁊ ꝓmū fuit rigoris. scōm cō/ descensiōis. vtrūq; tū ꝑfectū in christo: qz ex ꝑfectissima charitate ꝓcessit. Nā cōde scēsio vt ex ꝑdeterminatis est euidēs: nullā imꝑfectiōem ponit in ꝓdescēdente. sz ī eis solū q̄bus ꝓdescēdit vel in ipo genere act⁹ Hoc si voluisset calūniator aduertere: va rios in q̄s incidit falsoz dogmatū declīas set errores. Nā sup falsum ꝓmo se fundās: falsi crimīs impositiōe catholici doctoris verba depuat. sed ⁊ verisimili q̄dam distīcti one modoz ieiunādi erroris sui versutias occultat. tandē fraudulēta ꝓmendatōe so lutōis ieiunū carnalis lasciuie venena ꝓpi nat. Aggrediēs igit eū ꝫ quē scribit: ꝓmū redarguit tanq̄ hereticū ⁊ ꝑsumptuosuz: ⁊ vere ꝑfectōis inimicū. Sūma autē ꝑsua sionis sue q̄ velut hereticū cōfutare cona tur hec esse colligit. Quia si christ⁹ aliq̄ fe cit quib⁹ exemplū ꝓbuit ꝑfectis tm̄modo. tūc sequit ꝙ inuidus fuerit: qz ꝑfectōez ī/ perfectis inuidit. Itē si aliq̄ fecit tm̄ imi/ tāda imꝑfectis. cū illa nō potuerit esse per fecta. aut christ⁹ duas hz ꝑsonas. q̄z vna fecit ꝑfecta: alia imꝑfecta: ꝯm dogma ne/ storij. aut si dei p̄is ꝑfecta sunt opa ⁊ chri sti imꝑfecta: tūc erit ꝑsona filij minoz ꝑso na patris: iuxta impietatē arrij siue fotini. Cui⁹ aūt sophistice rōcinatiōis ꝓcessus auctorē suū ⁊ ignorātē demōstrat ⁊ impiū Si enī sciam haberet vl q̄ntūcūq; exilez. manifeste ꝓpēderet ꝙ sic vniuersitatis cre atoz diuerſ rez generib⁹ ꝯm magz et min⁹ naturaz virtutū ⁊ opationū nobilitates distribuit: nō solū absq; malignitate inui/ die. verūetiā cū multa manifestatiōe boni tatis sue: sic ⁊ hūani generis recreatoz nō solū absq; inuidia: sed etiā ex multa chari tatis benivolētia diuersa largit charisma/ tū dona: diuersa reuelat mysterioz archa/ na. diuersa gđuum ⁊ ꝓlationū officia. di/ uersa tandē virtutū ꝓbet exēpla. ita ꝙ vni dat imitari vnū. alteri alterz. Juxta quod apl⁹ loq̄ns de ꝓtinētie gđib⁹ ait. Unus/ q̄sq; donū ꝓpriū habet a deo. Insup cuz dicit ꝙ christus aliq̄ ꝓposuit imitāda ꝑfe ctis: si sane saperet nō solū de illis intellige/ ret q̄ iam ꝑfecti sunt: sed de oib⁹ q̄ cupiūt esse ꝑfecti. sicut etiā christ⁹ adolescēti cum dixerat: vnū tibi deest: subdit. Si vis es/ se ꝑfectus vade vende ⁊c. Nullis ergo se/ miram ꝑfectōnis ꝓcludit: nullis inuidet. nullos repellit: sed gđum statuit ꝓperentē bis q̄ ad ꝑfectiōem satagūt puehi: nō his q̄ volunt in imꝑfectōe versari. Q3 autē ex diuersitate opationū in christo vel mino/ ritate respectu opez patris īfert christum vl duplicis esse ꝓsone ⁊ in ipa ꝓsonalitate diuina esse minorē patre: nestorij simul et arrij erroneā sapit impietatē. Nunq̄z enim ex pluralitate opationuz seq̄t pluralitas ꝓsonaz nisi ꝯm nestoriū. sed pluralitas vir tutū et naturaz. Nec ex minoritate opati onis sequit minoritas in ꝓsonalitate diui na. sz in natura assumpta. nisi ꝯm arriū: q̄ ex hoc ꝙ christ⁹ dicit se ꝑre minorē. qđ fi/ deles intelligūt ꝯm naturā hūanā: infert ī/ equalitatē in ꝓsonalitate ⁊ natura diuina. Si igit hāc rōem credit valere: dū erroꝛē alteri conat impingere: manifeste ꝓincit vt nestorian⁹ ⁊ arrian⁹ errare. Uez n⁹ his ꝓtētus seruū dei ꝓtra quē scribit tanq̄ ꝑ/ sumptuosum inuadit ⁊ arguit: ꝓ eo vicz ꝙ cōtra ꝓhibitōem apl̄i iudicat alienū ser uū: in q̄ manducātes asserit imꝑfectos. Nam cū oīs imꝑfectio vt dicit sit reatus. sit etiā ꝓfigurās mūdo. sit ⁊ displicēs ꝺo: si q̄s manducātes imꝑfectos dixerit: hoc ipo iudicat ⁊ ꝺēnat eosdē tanq̄ reos ī se ipis: mūdo ꝓformes ⁊ deo displicētes. qđ q̄dem asserere nil aliud est vt dicit q̄ insa/ nire. ⁊ hec est summa rationū suaz. Sed huic ex aduerso veraciter dicit. Ꝺ ꝑsum ptio neq̄ssima: vnde creata es opire terrā malicia? Presumptuose enī atq; maligne alienū iudicat seruū: q̄ dicenti vez impin git mendaciū. sicut hic agit cū id ꝓtū ho/ minē sensisse asserit. qđ falsum esse vix q̄n tūcunq; impius ignoret. Quis enī tā sto lid⁹ vt dicat ꝙ oīs manducās sit imꝑfe/ ctus. cū hoc necessariū ⁊ ꝓmūe sit oīni via toꝛi: tā ꝑfecto q̄ imꝑfecto: tā bono q̄ ma lo: Sed esto ꝙ q̄s dixerit ꝙ ieiunia solue re sit act⁹ imꝑfectus q̄ntum est de ꝓpo ge nere. nō tm̄ ex h̄ seq̄tur ꝙ oīs ieiunia soluēs vel ꝓmedēs sit imꝑfect⁹ ꝓ eo ꝙ sicut sepe

dictū est circūstātia pōt esse psone ꝛ actui annexa que ab oīi impfectōe excuset. Jn sup alia est ꝓparatio actuū: ꝛ alia psonaꝝ. Unde sicut nō seq̄t. si pfectior ē virgītas q̄s ꝓiugiū: q̄ ideo virgo sit sp pfectior coiugata. q̄ pt esse q̄ virgo sit impia ꝛ cōiugata sit sancta. sic ꝛ ad eā ꝓpatōem q̄ ieiunium comestiōi preferꝛ nō seq̄tur q̄ ieiunans sit vniuersaliꝛ ꝓmedente pfectior. ac p hoc multo minus inferri pōt q̄ ꝓmedēs sit impfectus. Ex ꝟ aūt q̄ dicit impfectionem esse reatū: rē mūdo ꝓformē: ꝛ deo displicentē: sequunꝛ absurditates inumere. Nam cū virtus charitas ꝛ iusticia aliq̄ sit īpfecta: erit ꝑ reatui obnoxia: ꝓformis mūdo: et displicēs deo. Amplius cū ipm ꝓiugiū de sua rōe sit īperfectū: necessario seq̄tur q̄ sit culpabile ꝛ displicēs deo. Sz ꝛ pudicicia ꝓiugalis cū sit impfecta rīspectu virginalis: erit deo displicens. ac p ꝟ iurta manicheū nō erit matrimoniū a deo institutū. Preterea si oīs impfectio in artificiato artifici displicet: vt hic temerarie asserit. cū oīa a deo creata ꝑ impfecta fuerint q̄s pfecta: vniuersa in sue ꝓductōis ꝓncipio displicuerūt ꝓditori suo. sed nullus sapiēter opans ꝓducit q̄ sibi displicet. seq̄tur ergo q̄ prima rer opa nō sunt a deo in sapiētia facta. Et q̄ hec absurdissima sunt: illa ex quib⁹ sequunꝛ repudianda sunt tanq̄s erronea. ꝛ ex falso intellectu impfectiōis pcedētia. sicut in pcedentib⁹ patēter ostēdim⁹. Sz nec ista ꝓtētioso displutatori sufficiūt: Nam adhuc prudētez vir tanq̄s pfectōnis hostē inseqūt. Arguit enī. si ieiuniū soluere est impfectū. senes q̄ ieiunare nō possunt i impfectōem labunꝛ. Sil'r et corpe imbecilles in virtute decrescūt. cū tñ dicat apl's q̄ virt⁹ in infirmitate pficit. Jnsup ꝛ soluētes ieiuniū in diebus dñicis ſm mandatū canonuz: impfecti erūt. De sunt itaq̄ rōes ipi⁹: in q̄b⁹ nō tam ei⁹ cui aduersaꝛ impugnat sententiā: q̄s ieiunij sanctitatē pfectā. Cū enī nullus pitus hoc dixerit: null⁹ etiā ꝟ senserit q̄ solutio ieiunij ex rōnabili causa pfectōi īpugnet. aut ꝑfate rōes oīno sunt friuole. aut ex ꝟ impiis videnꝛ ꝓbabiles. q̄ nullū pfectōnis opus est q̄ intermitti pōt salua perfectōne. ac per ꝟ q̄ ieiuniū salua perfectōne intermitti pōt: concludi posse videꝛ q̄ nō sit de perfectōis integritate. Et q̄m 256
hac rōe ad impugnatōez perfectōis i ꝓseqūtib⁹ frequēter se munit. ido vt hac vna respōsiōe sophisticatio ipi⁹ dissoluaꝛ vbi q̄s prudens lector aduertat q̄ act⁹ ad perfectionē spectātes: q̄dam sunt intrinseci ꝛ essentiales tanq̄s ſm se perfecti ꝛ perfectiui. q̄dam aūt sunt exteriores ꝛ ad perfectionis ꝓplemētū admīculantes ꝛ exercitatiui. et hoꝝ q̄dam possunt intermitti ꝑ loco ꝛ tēpore salua perfectiōe. q̄dam aūt nisi ꝑ loco ꝛ tēpore intermittanꝛ cū perfectōe stare nō possunt. Uñ beda super lucā. Quis nesciat viscera mīsericordie: benignitatem. būilitatē: patiētiā: castitatē: ꝛ his silia: sine vlla tēpoꝝ intercapedie fidelib⁹ esse seruanda? Et ꝓ famē: sitim: vigilias: nuditatem: lectōem: orōnē: laborē operādi: ꝛ cetera hmōi si q̄s semp exeq̄nda putauerit: hoꝝ se fructu ꝑuabit. Hec beda. Ad hoc ipm facit q̄d dicit aug⁹ de bono ꝓiugali. Habebat inq̄t thimothe⁹ virtutē ꝓtinendi a vino. quā nō ei abstulit paul⁹ monendo vt vino modico vteꝛ ꝓpt stomachū ꝛ freq̄ntes suas infirmitates. alioq̄n pniciose docebat vt ꝓpter salutē corpor⁹ fieret in aīo damnū virtutis. sz q̄ poterat ea virtute salua fieri q̄d monebat ita relata est corpori vtilitas bibēdi vt maneret ī animo habit⁹ ꝓtinēdi. Hec aug⁹. Ex q̄b⁹ patēter colligiꝛ q̄ op⁹ virtutis intermitti pōt virtute salua. ac per ꝟ etiā opus perfectiōis ipa perfectōe seruata. Ad pallianda q̄z absurditatē sui dogmatis q̄ ieiuniū a perfectōe seq̄strare ꝓtēdit. sex differētias ieiunioꝝ distinguendo subnectit. Dicit enī q̄ sex modis ꝓtingit ieiunare. Prio causa laudis humane. scdo causa auaricie. tercio causa ꝓcupiscētie refrenāde. q̄rto ex abūdanti mīsericordia ad dandū exēplū. q̄nto ad designādū misteriū. sexto ꝓpter gerendū alīs morē ꝛ scandalū vitādū. Hec autē distinctio superficialiꝛ cōsiderata erroneam ipi⁹ sentētiā palliare videꝛ. sz diligēti examiatōne discussa ꝓpalare cognoscit. Nā ex his sex modis duos ſm veritatem dicit cōpetere hypocritis ꝛ auaris. terciū sc̄z causa ꝓcupiscētie refrenāde cōpetere asserit pfectis ꝛ īperfectis. q̄ vt dicit: in q̄ntouis sancto remanet aliq̄d de ꝓcupiscentijs euicēdis. Et post subdit: q̄ ꝟ ieiuniū

christus nō assūpserit. ⁊ tercio subiūgit q̄ ꝑ ieiuniū magis ipfecto q̄ pfecto mōacho ꝓpetit. Sed hoc tercio loco dictū ei qđ ꝓ mo posuerat apte ꝓtradicit. Nā si in q̄ntū cunq; pfecto aliq̄d remanet de ꝓcupiscen tijs euicendis. cū plene vīcere ac domare ꝓcupiscētias magis ꝓpetat pfecto q̄ imp fecto: magis ei cōpetit mod⁹ hic ieiunādi vbi coꝛpaliū virīū imbecillitas non obsi/ stit. Unde hiero. hilariōis pfectissimi mo nachi vitā describens .a. lxiiij. āno inquit vsq; ad. lxxx. pane abstinuit īcredibili fer/ uoꝛe mētis. sicq; ꝓplens ordinē vite nūq̄ ante solis occasum soluit ieiuniū. Poꝛro ī eo quod dicit christū nō dedisse exemplu hoc mō ieiunādi: apte contrariū est ei qđ ī ꝓcedenti capitulo scripsit. Dixit enī ibi q̄ christ⁹ exēplū abstinēdi ad domādas ꝓcu piscētias pbuit. Mirū certū si homo fuit alicui⁹ itelligētie aut saltē memoꝛie q̄ hec scripsit: quō repente oblitus eoꝛ que dixe rat paucis interpositis ꝓtrariū dogmati/ sat. Justo tñ iudicio supne dispositōnis has mentis tenebꝛas incurrit. vt nec sibi ipi cōsentiat q̄ a veritate discoꝛdat. Quā/ q̄ enī christ⁹ nullas ꝓcupiscētias habuit: suo tamē ieiunio exēplū nobis certandi p ieiuniū ꝓtra ꝓcupiscētias dedit: sicut dic hieron⁹. ad demetriadē. Saluatoꝛ gene/ ris humani q̄ ꝓtutis ⁊ ꝓuersatōis sue no bis reliquit exemplū: post baptismū stati assumit a spū vt pugnet ꝓtra diabolū. et tamē hostis antiqu⁹ post q̄dꝛaginta diez ieiuniū per cibū molit insidias. Glo. etiaz sup illud matth⁹. ductus est iesus in deser. ⁊c. Jeiunat vt tētet. tēratur q̄ ieiunat. et exēplū ieiunādi nobis dat. Et alia glosa ibidem. Hic est oꝛdo recte ꝓuersatōis vt post acceptā spūssancti grām ꝓtra diabo lum arti⁹ accingamur. Ex quib⁹ colligit q̄ christ⁹ simul exēplū ieiunādi ⁊ pugnan di dedit hoīb⁹. Sz ꝟ exemplū certū ē nos seq̄ non posse per ꝑmū ⁊ secundū ieiunan di modū in quib⁹ deest iustitia. nec p quar tum quintū ⁊ sextū q̄bus nō ieiunat vt ꝺ hostem pugnet. restat igit q̄ exemplū de/ dit q̄ntū ad terciū modū. Unde ⁊ ambꝛo. in li. de laude ieiunij. Preliatus est christ⁹ vt vinceret. nō q̄ ipe egeret certamīe. sz ut nobis foꝛmā bellandi pscriberet: ⁊ postea daret gratiā triūpbandi. Certamē nostrū ieiuniū ē. Denicq; ieiunauit saluatoꝛ: ⁊ sic ad euz tētatoꝛ accessit. ⁊ primū gule dire/ xit spiculū: et cibū velut escā laquei p̄tēdit Dñs ieiuniū p̄tulit: vt laqueos tentatoꝛis sui: vinculaq; dissolueret. Illo laq̄o adam fuit strāgulatus: hac absolutōe diabolice questionis oīs homo est liberat⁹. In his tam clare sacer ambꝛosi⁹ si q̄d foꝛte obscu rū est explicat. vt nemo nisi mēte obstina/ tus obsistat. Unde ⁊ ipe hostis ieiunij ī q̄rto ieiunādi modo: q̄ videlicz est ex abū/ danti mīsericoꝛdia: asserit christū dedisse ie iunādi exemplū: nō solū pfectis: sed etiā ī/ pfectis. In q̄ siq̄dem aut intēdit dicere q̄ exēplū ieiunādi dedit nobis vt ieiunem⁹ p exhibēda alijs mīsericoꝛdia. sicut ieiuna/ uerit moyses: helias: daniel: ⁊ alij ꝓphete. ⁊ tūc falsum dicit. qꝛ abundāt mīsericoꝛdia nō ꝓpetit imꝑfectis sed pfectis. aut vt ie/ iunem⁹ ꝑ supanda pugna: ⁊ tūc q̄dem ve rū dicit. sed sibijpi apte ꝓtradicit. Qđ etiā facit in sexto ieiunādi modo. vbi dicit q̄ p fecti ꝓcupiscētias habētes edomitas: ieiu nio nō astricti: ieiunabāt fm moꝛē illoꝝ cū q̄b⁹ viuebāt. vbi ꝺicit ei qđ paulo añ ꝓdixerat. q̄ in q̄ntouis pfecto remanet ali q̄d de ꝓcupiscētijs euincēdis. Cōtradicit insup vitati. Nam paulus apl's q̄ ad api cē sūme pfectōis puenerat castigare se dic coꝛpus ꝓpriū ⁊ in seruitutē redigere: non tam ꝑ gerēdo alijs moꝛe q̄ ꝑ supando ho ste domestico. sicut exp̄sse dicit Hiero. ad eustochiū ī auctoꝛitate supi⁹ posita. Quis etiā q̄ntūcunq; sctūs nisi sit actu īfirmus vel coꝛpe debilis: ab his ieiunijs ad que se obligauit p regule votū: vel ab his q̄ vni/ uersaliter seruanda sancta mater eccl'ia sta tuit. ex sua q̄ntalibet pfectiōe absoluitur? Quis sane mētis ꝟ senserit: q̄s docere p/ sumpserit? Nullus certe vt credimus: nisi sancte mīris ecclesie statuta ꝓtemnat.

Hinc vt suam finalē declaret in/ tentōem. que nō ad ieiuniū seruā/ dum sed poti⁹ ad soluēdū conat ī/ ducere. sex modos assignat solutōnis ieiu nij. quoꝝ ꝑmum dicit illicitū. scōm imꝑfe ctū. q̄ttuoꝛ seq̄ntes modos dicit eē pfectoꝛ rum. In q̄b⁹ pl'a interserit quersoꝝ semia ria dogmatū. que ad p̄sens indiscussa reli q̄mus: ne legentiū aīos plitritate g̃uemus. Hoc tñ ꝓtereundū non est q̄ cū supꝛa sex

modos ieiunādi distixerit: in qb⁹ qttuor posuit licitos: z illos indifferēter ꝓpetere pfectis z impfectis. deinde sex modos subnectit soluēdi ieiuniū. ex qbus vnū impfectis attribuit: quattuor vo reliqs modos pfectis maxime ꝓpetere dicit. manifeste declarat ei⁹ sentētie se esse: q viris pfect⁹ magis cōpetat ieiunia soluere qz seruare. In q z impietatē trāscēdit iouiniani heretici: q sacre ieiunioꝝ obseruantie moderatam ciboꝝ sumptōem ausus nō fuit ꝓponere: sz eqre. Legat igit si dignet veraciū scpta doctoꝝ. in qb⁹ magnis nequaqz ꝑconūs solutio ieiunioꝝ extollit. sz miris laudib⁹ obseruantia ꝓmendat. Hāc enī sacer ambro. in li. de ieiunio nō tā miserie hui⁹ seculi foze asserit: qz innocētie padisi: cū ait. Ita qz terrenū ne qs aut nouellū putet eē ieiuniū: ꝓmus vsus mūdi a ieiunio cepit. qñ lux clara resplēduit. Ubi ciby cepit: ibi finis fact⁹ est mūdi. ibi cepit sua incrementa nescire: ibi ceperūt diuīa circa eū opa feriari. Quo iudicio declaratū ē q ꝑ cibos mūd⁹ haberet imminui: ꝑ qs desijt z augeri. Et vt sciam⁹ nouellū nō esse ieiuniū. ꝓmam in padiso legē ꝓstituit de ieiunio. sciebat enī q ꝑ escā culpa haberet inferri. Idez etiam libro eodē: ieiuniū ꝓparat vite celesti. Merito inqt helias dignū celo diuina indicauit sentētia. vt cū ipo rapetur corpe. qñ celesti vita viuebat in corpe. et supne vsum ꝙuersatōis exhibebat i terr⁹. Quid ē enī ieiuniū: nisi substātia celest⁹? Ieiuniū refectio anime z ciby mentis est. Ieiuniū vita est angeloꝝ: culpe mors: excidiū delictoꝝ. remediū salutis: radix gre: fundamentū castitatis. Hoc ad deū ḡdu citius ꝓuenit. hoc gradu helias ascendit anteqz curru. in hac virtute z spū helie venit iohānes. denich z in deserto ille vacauit ieiunijs. z ideo q vite hūane possibilitatē ꝓtinētia supgressus fuerat: nō hō sz angelus estimat⁹ est. In his amb. sacer ieiuniū ꝓpat angelice vite. z qdem satis digne. Cū enī sicut ait dionysi⁹ hierarchie celestis triplex sit actus. purgatio scz illuminatio et pfectio. z ad hec tria ꝑ ieiunij obseruantiā ꝓueniāt: sancte ieiunantiuz vita magis celestis esse phibet qz terrena. Per ieiuniū enī obtinet pfecta custodia scrītatis. Primo qntū ad declinatōez carnaliū vicioꝝ. sicut ait hieroñ. ad demetriadem. Post cogitationū diligētissimā cautionē ieiunioꝝ tibi arma sumenda sunt. z ccanē dum cū dauid. Mūliaui in ieiunio aaiam meam. z cinerē tanqz panē māducabam. Et paulo post. Ignita sunt diaboli i. iacla q sil⁹ vulnerāt z inflāmant: z a rege babylonis triby pueri ꝓparāt. Sz quō ibi i qrt⁹ speciē habēs qsi filij dei imensos minitiga uit ardoꝝes. sic z in anio virgiali: rozee celesti: z ieiunioꝝ frigoze: puellaris calor z extī guit: z humano corpi angeloꝝ ꝙuersatio impatur. Debic ꝓpt debellationē spūaliū hostiū: iuxta illō ambro. vbi sup Iuudith ieiunans omnib⁹ diebus viduitatis sue: his armis munita ꝓcessit: z oēm assyrioꝝ circūuenit exercitū. sobrij vigoze ꝓsiliū abstulit holofernis caput: fuauit puduciciā. victoziā repoztauit. Hester qz pulcrioz facta ieiunio: oīe genus suū a ꝓsecutōe libe rauit. ita vt regē sibi faceret esse subiectū. nō libidis ardoze inflāmatū: sz celeststi miseratōe ꝙuersum: vt pena in impiū reretoꝝq ret: et honoz sacris redderet altaribꝫ. Est g ieiuniū recōciliatōis sacrificiū. virtutis incremētū. qō fecit etiā feminas fortioꝝes.

Per ieiuniū etiā impetrat pfecta i intelligētia veritatis. Primo qdē in opandidis: cuiusmodi est veritas diuīe legis. sicut it dicit amb. vbi supza. Moyses inqt de ieiunio legē dedit. ipmqz ieiunantē nō voceres magne: nō fulgura: nubes tenebzosa. z z fumigans syna pterruit. Neqz enī introisisset in nubē: et vocē dei loqntis de medio ignis sine piculo salutis audisset: nisi munini⁹ armis ieiunij. Quadragita enī dieb⁹ ie ieiunauit in mōte: vt legē accipet a dño deoco nro. z in supioziby qdem mōtis lex dabat at moysi ieiunāti. in inferioziby pplo māducanti ꝓuaricatio sacrilega accēdebat epulantiū. Quo spectaculo mot⁹ moyses fregit it tabulas. indignū iudicās vt ebrio pplo lo lex daret. Impetrat etiā p ieiuniū intelligigentia ꝓpitatis in speculādis. iuxta qō dicit it Hieron y. ꝓtra iouinianū. Daniel atqz treres pueri reuelatōem sōnioꝝ ieiunio merēt ēt. pasti qz legumib⁹ pulcrioꝝes z prudētioꝝes inueniunt. Eodē qz li. Helias. xl. dieꝝ iz ieiūio ꝓpatus deū vidit i mōte oreb: audidit qz ab eo. Quid tu hic agis helia? Hebreo familiarioz vox ista qz illa in genesi. Ubi es

ādam. Illa enī pastū terrebat et perditū. hec ieiunāti famulo blādiebat. ¶ Deniq; p ieiuniū acq̄rit cōstātia virtutis. Primū q̄dem ad faciēdū ardua. iuxta qđ ambro. vbi supra. Magna est virt⁹ ieiunij. Deniq; tā speciosa milītia ē: vt ieiunare delectaret t christū: tam valida vt ad celū homines eleuaret. Et vt hūanis magis q̄s diuinis vtar exēplis. Helias ieiuno ore celū clausit: ieiun⁹ filiū vidue ab iferis suscitauit. ieiun⁹ pluuias ore deposuit. ieiun⁹ ignes deduxit de celo. ieiunus curru est rapt⁹ in celū. t. xl. diez ieiunio diuinā acq̄siuit p̄sētiam. Tūc deniq; pl⁹ meruit qñ pl⁹ ieiunauit. Quis ex hūana vtute igneos eq̄s t curr⁹ potuisz ascēdere: nisi qui naturaz humanā corpis: incorruptibil' ieiunij virtute mutasset: Dat etiā virtutē superandi aduersa: sicut idē ambro. dicit ibidē. Est q̄dam creature natura: quā adamantium vocāt. nullo facil' igne cōsumi: q̄ iposita focis ignescit. ilico sublata de flāma tāq̄ aq̄rum infusiōe mūda resplēdet. Tria erant pueroz hebreoz corpa. t de ieiunio i adamantij trāsformata naturā. vapore ignis nō ad dispendiū sui: sed ad gr̄am mutabātur. Daniel q̄z trīū hebdomadaz ieiunio leones edocuit ieiunare missus in lacuz i adamātinā solidītatē abstinētie rigore mēbra durat⁹ nō patuit vulneri. Sic eū constrinxerāt ieiunia. vt i ei⁹ corpe feraz mor sibi loc⁹ esse nō posset. Clausa tenebāt leones ora: q̄ abstinētie ppbice scītas opme bat: vt ea fere apire nō possent veluti q̄busdā vinculis alligata. Ex his igit t alijs p̄dictis colligit q̄ cū p ieiuniū obtineat perfectio scītatis sapie t virtutis: p q̄ mens hūana purgat illuminat t pficit ist̄ar hierarchie celestis: ab oīb⁹ debz fuari t appeti. sz maxime ab his q̄ cupiunt esse pfecti. Unde t hec tria breuit exprimit gregorī ana illa p̄fatio: q̄ dicit q⁹ de⁹ corpali ieiūio vicia opmit: mentē eleuat: virtutez largit t p̄mia. Et aug⁹ in quodā s̄mōe. Jeiuniū inq̄t purgat mentē. subleuat sensū. carnez spiritui subiicit. cor facit ptritū t hūiliatū. qđ de⁹ nō spernit. cōcupiscētie nebl'as dispgit. libidinū ardores extīguit. castitatis lumen accēdit. vbositatē nō amat: diuitiaz superfluitates abdicat. superbiam calcat: hūilitatē opmendat. Ambro. etiaz vbi supra. Jeiuniū cōtinētie magisteriū ē: pudicicie disciplina: hūilitas mētis: castigatio carnis: forma sobrietatis: norma virtutis: purificatio aīe: miseratōis expēsa. lenitatis institutio: castitatis origo. sensū gr̄a: custodia inuētutis. Hec ō ieiunij laude diffusi⁹ diximus: vt carnaliter sapientes hoīes t intellectus instruak: t inflāmet affectus: q̄tenus suū recogniscens errorē: i ieiunio fletu t plāctu conuertak ad dñm. sup q̄ p̄ri miseri cordiaz sacrificiū deuote p̄cis offerim⁹. ut sic ō ipi⁹ subuersiōe doluim⁹ hactenus: ita de conuersione in posterū gaudeam⁹.

Tercie responsiōis

p̄ma particula septimūq̄ capitulū. i quo volūtaria t penuriosa paupras fundamētū cuā gelice pfectōis astruit. t que huic videri possunt ptraria dissoluunt.

Christiane religiōis fundamētuz esse christū iesuz. sapiēs ille architectus apl's paul⁹ ad Ephes. asserit: docens fundamētū aliō poni nō posse p̄ter id qđ posituz est. qđ est christ⁹ iesus. Hoc q̄dem i nr̄o intellectu collocak p fidē quā idē apl's dicit ad Heb. rez sperādaz esse substantiā. i affectu vo p charitatē. de q̄ idē ad Eph. scribit. in charitate radicati t fundati. fundamēto ipam opans t radici. Ut igit hec duo iūgank in vnū: christiane religiōis fundamētū t radix ē fides q̄ p charitatē opak. sicut t glo. sup illō. fūdamentū aliō nē. dic. Fides que p dilectionē opak in fundamēto posita neminē pire pmittit. Huic aūt fundamēto siue radici directe aduersak cupiditas: de q̄ scribit ad Thim. Radix oīm maloz est cupiditas: quā q̄dā appetētes errauerūt a fide Ex hac nēpe radice cū annexa sibi superbia vniuersa mala sibi originē fomentū et incremētū suscipiūt. ppter qđ ciuitaz babylonice fundamentū ab Augus. esse phibet. Dum itaq̄ bonoz origo t noue ciuitatis hierusalē fundamētum t fundator christus iesus. q̄ in ꝑ apparuit vt diaboli dissolueret opa. hui⁹ cupiditatis oppositū sūmo debuit affectu pplecti: exēplo oīdere: t vbo p̄dicare. Et qñ cupiditaz viciū et inordinatio radicak in affectu mētis. occasio vo t fomentum sumik a reb⁹ extra possessis. ideo necesse ē q⁹ pfecta radicis h⁹

auulsio vtrūq; respiciat. vt auaricie rubi/ginosa affectio. ⁊ substātie trene illecebro/sa possessio: tā spūalit q; corpalit abdicēt Unde sup illud matth. dixit simō petrus ad iesum. ecce reliq̄mus oīa. dicit dn̄. Op time ⁊ nō ad insipiētiā tibi. Nam ⁊ mūd⁹ trāsit ⁊ ocupiscētia ei⁹. ⁊ relinq̄re hec ma/gis expedit q; ab eis derelinq̄. Et hec fu/giendaꝝ diuitiaꝝ causa pcipua est: q; aut vir aut nūq; sine amore valeāt possideri. Si igit gemina hec abdicatio. mūdi. s. et ocupiscētie ei⁹ q̄ etiā pauptas spūs dicit: ipa ē q̄ radit oīm maloꝝ pfecte amputat: ⁊ babylōis fundamentū euertit: recta pōt rōe concludi q; pfectōis euāgelice p quam christo ofiguramur ⁊ oplāramur ⁊ habi/taculū ei⁹ efficimur: ipa pauptas spūs fm q̄ndam analogiā ⁊ coherētiā ad pdicta ra dix est ⁊ fundamētū. Propt q̄ ⁊ christus cū ad pfectōem discipulos informaret in mōte: tanq; noue hierl'm descēdētis de ce lo fundamēta pfectōis videlicz euāgelice lūmia in mōtib⁹ sanctis. mōtib⁹. s. apl'icis collocās. inter ceteraꝝ ẏturū gl'iosa pre/conia a sctē pauptatis excellētia sumit ini tiū dicēs. Bti paupes spū: qm̄ ipoꝝ est re gnū celoꝝ. Debīc tribuēs de pfectōis ag gressiōe ofiliū. pmū ad hāc suo inuitat ex/ēplo dicēs. Si vis pfect⁹ eē vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da paupib⁹: ⁊ veni seque re me. Quē locū tractās hiero. ad demetri adem ait. Apostolici fastigij est pfecteq; ẏ tutis: oīa vēdere ⁊ paupib⁹ distribuere. et sic leuem atq; expeditū cū christo ad cele/stia subuolare. ¶ Cū autē circa bonoꝝ tē poralīū possessionē duo ofiderare ptigat. dominiū scz ⁊ vsum. sitq; vsus necessario annex⁹ vite pſenti. euāgelice pauptatis ē possessiōes terrenas q̄ntum ad dominiuꝝ ⁊ pprietatē derelinq̄re. vsum ẏo nō oīno reijcere sed artare. iuxta illd q̄ dic apl'us. Habētes alimēta ⁊ q̄b⁹ tegamur his ptē ti sim⁹. Ex his pt colligi pauptatis euāge lice rō. s. q; ipa sit ẏt⁹ tpaliū abdicatiua bo noꝝ. q̄ q̄s nil ppriū habēs: sustētat de non suo. Et qm̄ duplicit ptigit reꝝ tpaliū ab dicare dominiū. duplicit etiā sustētari de nō suo. iō pauptatis euāgelice duplex est mod⁹: duplexq; perfectō. Cū enī duplex sit reꝝ dn̄iuꝝ. s. ꝑuatū ⁊ cōe. vnū q̄dez spe/ctās ad determinatā pſonā. altez vero ad determinatū collegiū. ⁊ pmū abdicari pos/sit retēto scdo: possit etiā secūdū abdicari cū pmo. duplex erit fm hūc duplicez mo dū pauptatis pfecta pfessio. Una videlicz q̄ q̄s tpaliū oīm ꝑuato seu pſonali abdica to dn̄io: sustentat de nō suo. id ē nō sibi p/po. ꝓmūi tn̄ iure cū alijs participato ⁊ sit possesso. Alia ẏo: q̄ q̄s oīm reꝝ abdicato dominio taz in pprio q; in ꝓmūi: sustētat de nō suo. id ē nō sibi pprio sed alieno. pie tn̄ et iuste ab alio sibi p sustētatōe collato. ¶ Prime pauptatis forma pcessit in tur/ba credentiū. de q̄ in actib⁹ dicit. Multitu dinis credētiū erat cor vnū ⁊ aīa vna. nec q̄squ eoꝝ q̄ possidebat aliq̄d suū esse dice/bat: sed erāt illis oīa ꝓmūia. Quē scpture locū tractās Hiero. ad demetriadē dicit. In actib⁹ apl'oꝝ qn̄ dn̄i nr̄i iesu christi ca lebat cruor ⁊ feruebat recēs in credētib⁹ fi des: vēdebāt oēs possessiōes suas: ⁊ pcia eoꝝ ad apl'oꝝ pedes ꝓiciebāt pedes. vt oīderēt pecunias esse calcādas. ⁊ dabat singul'p/ut op⁹ erat. Hinc etiā tradita fuit forma mōastice seu cenobitice vite. iuxta q̄d glo. bede dic ibīd. Qui ita viuūt vt sint eis oīa cōia: iō cenobite vocāt. Que vita tāto feli cior est q̄nto statū futuri seculi imitat vbi sunt oīa cōia. ¶ Scde aūt pauptatis exē/plar ⁊ forma i vita pcessit apl'oꝝ. quā pfe/ctōis mgr christ⁹ eisdē īstituit q̄n ipos ad pdicādū misit. sic legit i matheo. Nolite iņāt possidere aurꝝ neq; argētū: neq; pecu niā in zonis vr̄is. nō perā i via: neq; duas tunicas: neq; calciamēta neq; ẏgā. Dign⁹ est enī operarius cibo suo. Ubi glo. Prope modū necessaria vite āputat. ne vl' curent de crastino q̄ docēt oīa regi a deo. nec ipa necessaria nec cellariū secū vehāt. nihil p/ter vestimēta: nec etiā nūmisma. In his igi tur ẏbis dn̄is apl'is et pdicatoꝝ ẏitatis: extreme ac penurioſe pauptatis formā fuā dā ponit. q̄ntū ad carētiā nō solū possessi onū: sz etiā pecuniaꝝ ⁊ alioꝝ mobiliū: q̄/bus sustētari vel ꝓmuniri solet cōmunis hominuꝝ vita. vt tanq; veri pauperes in summa rerum constituti penuria carerent pecunijs: alimenta nō ferrent: simplici ve stitu cōtenti essent: et sine calciamētis in/cederent. vt sic paupertatez altissimā actu ⁊ habitu quasi quoddam perfectōis insi/gne p̄ferrent. Hanc pauptatis normaz

tanq̃ speciali p̃rogatiua p̃fectã: z christus in seipo fuauit: et aplis seruãdã instituit. et his qui eoꝝ exemplũ imitari vestigia cõsulendo suasit. Q3 enĩ christus illã fuauerit oñdit Christ. sup matth. ome. xxij. Ne possideatis inãt aurꝝ neq̃ argẽtũ neq̃ perã in via. Quia enĩ p opa oñdit ea tũc iaꝫ legislatõem q̃ est a ꝟbis validiozẽ iducit. qñ z facile suscipibil sermo fact9 ẽ opib9 suis p̃us certificat9. Ubi igit oñdit p opera? Audi eũ dicentẽ. Filꝰ hois nõ hꝫ vbi caput suũ reclinet. Neq̃ ĩ ꝫ sufficit solo: sed z discipl tribuit hanc apodixin. Dꝯ verba chrysostomi. Glo. etiã sup illõ mat. Vulpes foueas hñt zc. Quid me ꝓpter lucra seculi vis seq̃: cũ ita sim paup vt nec hospitiolũ qõ meuꝫ sit habeã? Q3 si forte q̃s dicat christũ nõ p̃priũ habuisse hospitiũ sed ꝓmũe: obuiat idẽ chrysost. ĩ ꝫmõe de pditõe iude. Quos inãt p̃ciosoꝝ marmorũ põpa delectat: ꝓgnoscãt christũ omniũ dñm. q̃ locũ in q̃ caput reclinaret nõ habuit. Et ideo discipuli ipm interrogãt: et dicũt. Ubi vis parem9 ꝓmedere pascha? Sꝫ si christ9 habuisꝫ domiciliũ ꝓmũe: illõ discipuli nõ ignorassent. Sed etiã christus loco nõ caruisꝫ: in q̃ caput reclinaret z pascha ꝓmederet. Colligit ergo ex ĩterrogatõe discipuloꝝ et hospitij incertitudie q̃ christ9 domiciliũ nõ habuit nec p̃priũ nec ꝓmune. Artissimã q̃ꝫ dñi pauptatẽ declarans hiero. ad nepotianũ ait. Turpe ẽ aũ fores sacerdotis dñi crucifixi z pauperis: q̃ cibo q̃ꝫ vescebat alieno. Lictores ꝓsuluꝫ et milites excubare. Fuit itaq̃ christ9 tanq̃ ve pauperimus alieno cibo sustẽtat9. Hoc ipm Berñ. in q̃dam sermõe sup illõ luce. cũ fact9 esset iesus annoꝝ. xij. apt9 dicit. Ut te dñe p oĩa nre pauptati ꝓformares: q̃si vnus in turba paupeꝝ stipẽ postia mẽdicabas. Quis dabit me buccellaꝝ illarũ mẽdicataꝝ participẽ fieri. z illi9 edulij reliquijs saginari? Anselm9 etiã in li. de sacramentis. Paup ita fuit christ9 vt veniẽs in mundũ: nõ in sua sꝫ in aliena domo nasceret. z nat9 ꝓpter inopiã loci in p̃sepio brutoꝝ animaliũ poneret: z viuẽs in mundo nõ haberꝫ vbi caput suũ reclinaret: nec moriẽs vnde nuditatẽ suã tegeret: nec mortuus vnde inuolueret: nec sepulchꝝ aut locũ vbi corp9 mortuũ locaret. Ex his colligit q̃ christ9 paup fuit in ortu: paup ĩ vita pgressu. paup in termino. Sane vt hãc pauptatẽ amabilẽ redderet mũdo: pauperim matrẽ elegit: pauptatis defect9 volũtarie ptulit. z vt paup z inops discalciatus incessit. De pauptate nãq̃ mris ipius dicit Beda sup marcũ: exponẽs euãgeli: cum illõ. si quis mihi ministrat me seq̃tur. Cõsiderem9 inãt qua via gradiꝫ: vt sequi mereamur. Ecce cũ dñs sit creator angelorũ: suscepturus naturã nostrã quã condidit: in vterũ virginis venit. nasci tamẽ ĩ ꝫ mundo per diuites noluit parẽtes: pauperes elegit. Uñ z agn9 q̃ p illo offerret deficit: colũbaꝝ pullos z par turturꝝ ad sacrificiũ mater inuenit. Dis ꝓcordat chrysost. sup matth. ome. viij. Pariẽs quidẽ filiuꝫ virgo: cõfestim illũ in p̃sepe declinauit. qz multis ꝓueniẽtib9 ꝓpter descriptiõem: nõ erat domũ inuenire. Sed q̃d fuit qõ suasit magos adorare? Nihil enĩ sensibiliuꝫ magnũ erat illic. sed p̃sepe z tuguriũ: z mr̃ paup: vt nudã magoꝝ videas pbiaꝫ. Idẽ q̃ꝫ in ome. epiphanie de magꝫ loq̃ns sic dicit. Uiderũt pãdochiũ renebrosũ z sordidum: magis aĩalib9 q̃ꝫ hoĩb9 aptũ. in q̃ nemo erat ꝓtent9 secedere nisi itineris necessitate coact9. matrẽq̃ ei9 vix tunicã habẽtẽ vnã: nõ ad ornatũ corpis sꝫ ad tegumẽtuꝫ nuditatis p̃ficientẽ. Q3 autẽ pauperime vixerit. sup illud marci. circũspectis oĩb9: glo. declarat dicẽs. Circũspectꝰ oĩb9 si q̃s eũ hospitio susciperet. Tante enĩ pauptatis fuit: z ita nulli adulat9: vt in tãta vbe nullũ inueniret hospitiũ. Sup quẽ etiã locũ Beda in origi. dicit. Intelligenduꝫ est q̃ tãte pauptatis dñs fuit: vt in vbe maxima nullũ hospitẽ: nullã mansionẽ inueniret. sed in agro paruulo apud lazaꝝ sororeq̃ eius habitaret. Constans est igit q̃ christus nõ solum hospitio: sed z precio q̃ illud emeret caruit. dũ necessitate compulsus ꝺ vbe exiuit. illo videlicꝫ die q̃ candẽ vbem tãq̃ rex a sello vect9 intrauit. Hoc ipm et glo. sup illud Joh. venit p̃nceps mundi hui9 z in me nõ habꝫ q̃cq̃: exp̃ssi9 asserit. Uoluit dñs habere qõ p̃deret. paup erat: ne diabol9 hꝫet qõ auferret. Sꝫ oẽ tpale sine ꝓmũe sine p̃priũ: et auferri potest et perdi. Tandem vt pauper discalciat9 incessit. iuxta qõ Hiero. ad eustochiũ

scribens ait. Discipuli sine calciamentorũ onere ⁊ viculis pelliũ ad predicationẽ noui euangelij destinank. ⁊ milites vestimẽtꝫ iesu sorte diuisis: caligas nõ habebant qs tollerẽt. Nec enĩ habere poterat dñs qđ p hibuerat in seruis. Calciamẽtis igĩk christus vt pauperimus caruit: vestimẽtis vero necessarijs carere nõ potuit. volens tñ summe pauperatꝫ nuditate virã ꝓcludere: nudus elegit in cruce pẽdere. Quia ꝯo magister ⁊ dñs christus nõ ꝓpter se sed nostri causa pauperatẽ assumpsit: vt pfectõez nobis exemplo mõstraret: ideo sacris aplis tanqz sue sanctitatis imitatoribꝫ perfectis hanc extreme pauperatis formã seruandã instituit. sicut legĩk i matthEo: marco: et luca. Qđ quãqz ex ipo textu sit certũ ⁊ euidens. ad omnẽ tñ dubietatis scrupulũ amouendũ: sanctoꝝ auctoritatibꝫ ꝓfirmek. Hã sup illud matth. Nolite possidere aurum ⁊c. dicit Chrisk. Multa p hoc vnum emẽdabat. ꝑmũ qdem nõ suspectos faciẽs aplos. secũdo autẽ ab omni eos ernẽs sollicitudine: vt vacatõem omnẽ tribuãt sermoni. tercio docẽs eos suam virtutẽ: hoc nẽpe eis ⁊ postea dicit. Nunqd aliqd defuit vobis: qñ misi vos nudos ⁊ discalceatos sine sacculo? Et infra. Vbi terraꝝ doctores erat missurus: ꝓpter qđ ⁊ angelos eos ex homibꝫ vt ita dicã cõstituit. ab omni absoluẽs vite hui⁹ sollicitudĩe. Et p⁹. Intende ꝗliter omnibꝫ eos denudãs: oĩa eis dedit: ꝓmittens in domibꝫ eoꝝ q docẽtur manere: ⁊ nihil habentes introire. Si autẽ in aliena patria existẽtes: ⁊ apđ ignotos abeũtes: nihil ampli⁹ oportet petere ꝗtidiano cibo: multo magꝫ domi manentes. Nucuscqz chrysk. Idẽ qz ome. vlti. sup matth. Si bonũ esset auꝝ hr̃e: ꝟ vtiqz dedisset aplis christus: qui ineffabilia eis tribuit dona. nunc autẽ nõ solũ nõ dedit: sed etiã habere phibuit. Jõqz petr⁹ nõ soluz nõ verecundak: sed etiã decorak in paupte dicẽs. Argentũ ⁊ auꝝ nõ est mihi. Super pfatũ etiã matthei locũ Raban⁹ i ozi ginali sic dicit. Cõsequnter ꝟ ꝓcepit euãgelizatoribꝫ veritatis. quibꝫ ante dixerat. gr̃ꝫ accepistis gratis date. Si enĩ sic ꝓdicant vt preciũ non accipiãt. supflua est auri et argenti numorũqz possessio. Hã si habuissent aurũ vel argentũ. viderenk nõ causa hominũ salutꝫ. sz lucri causa ꝓdicare. Idẽ qz subiũgit. Qui diuitias detrũcauerat: ppe modũ necessaria vite ãputat. vt aplĩ doctores vere religiõis. q docebãt oĩa gubernari ꝓuidentia diuĩa: seipos oñderent nihil cogitare de crastino. Ex ꝟ ꝓcepto arguit phos qui vulgo appellank batroperite: q ꝓceptores seculi existẽtes: ⁊ oĩa p nihilo ducẽtes: cellariũ secũ vehãt. Dis etiam Beda sup marcũ ꝓsonat dicens. Precepit eis ne qđ tollerẽt in via nisi virgam tm. Tãta inqt ꝓdicatoꝝ debz esse fiducia in deo. vt ꝑsentis vite sũptus q̃uis nõ ꝓuideat: tamen sibi eos nõ deesse certissime sciat. ne dũ mens ei⁹ occupak ad tpalia. minus alijs ꝓuideat eterna. Idẽ paulo post subdit. Illa aplis loqbak vt securi nõ possiderẽt nec portarent huic vite necessaria nec magna nec mĩma. ideo posuit nisi virgam. ostendẽs a fidelibꝫ oĩa deberi ministris suis nulla supflua q̃rentibꝫ. Dis cõcordat ambro. sup illũ luce. nihil tuleritis in via. nec virgã: nec perã: nec panẽ: nec pecuniã. Qualis debeat esse q euãgelizat regnũ dei: ꝑceptis euãgelicis designak. vt sine virga: sine pera: sine calciamẽto. i. subsidij secularis adminiculũ nõ req̃rens. fidei q̃ totus putet sibi q min⁹ ea req̃rit magꝫ posse suppetere. Idem qđ etiã facit qđ ab eo dẽ dicit sup illũ luc. Nolite portare saccu lũ neqz perã. Si phibemur possidere aurũ: qđ eripe: Petr⁹ aplus ꝑm⁹ dñice execu tor sñie oñdẽs nõ i vacuũ effusa dñi mandata. cũ poscereť a paupe vt ei pecunie aliqđ largirek: ait. argẽtũ atqz auꝝ ñ habeo. Tñ nõ tã in ꝟ gl'iak petr⁹: q auꝝ ⁊ argẽtũ ñ hẽat: q̃ꝫ q fuet dñi mãdatũ: q ꝓcepit. nolite possidere auꝝ Nocẽ dicere. Videſ me christi discipulũ: ⁊ auꝝ a me req̃ris: Illũ nobis m'ltro ꝓciosi⁹ auro donauit. Dis ꝟ bis ambrosij Aug⁹ ꝓcordat i li. de mirabilibꝫ sacre scripture: sic dicẽs. In excusatõne eleosyne et pauperatis pfessiõe petr⁹ palytico dixit. surge ⁊ ambula. illũ mgri ꝓceptum seruãs: nolite possidere auꝝ neqz argentũ. Qui enĩ de iniq mãmona expedit⁹ fuerat: verbo imperij morbo ligatuz citosoluebat. Nocip̃m Bernar. ad eugeniuz in lib. consideratõnũ. ij. pfirmat. Hec locus inqt ocio: vbi sedula viget sollicitudo oĩm eccl'iaꝝ. Hã qđ alĩ dimisit tibi scrtũs

apl'us. Qđ habeo inqt ħ tibi do. Quid ill lud? Unū scio. Necꝫ auꝫ necꝫ argentuꝫ. cū ipe dicat. Argentū et auꝫ nō est mihi. Et infra. Esto vt alia quacūqꝫ rōe hec tibi vēdices: sed nō apl'ico iure. Nec enī ille tibi dare potuit quod nō habuit. Idipm hieronȳ. ad ebidiā dicit exp̄ssi⁹. Apostoli toto orbe terraꝝ pegrini: nō es in zona. ñ virgā in manu: nō caligas habuere ī pedibus. Chrȳs. tādē de laudibꝫ pauli. Paulus inqt pecuniā nō possedit. Nam ipe ħ testaf. Usqꝫ in hanc inqt horā ꝛ esurimus ꝛ sitim⁹: ꝛ nudi sum⁹. ꝛ colaphis cedimur Et qđ dico pecuniā. cū ille necessariū sepe nō haberet cibū: nec quo se circūdaret indumētū? Ex his oibꝫ aperte colligiſ: pscriptam paupertaſ formā: q̄ nihil possidef: ꝛ in summa rerꝫ penuria viuiſ: apl'is fuisse p̄ceptā ꝛ ab eisdē seruatā. Qꝫ aūt ipoꝫ imo christi vestigia seq̄ volētibꝫ ꝓsulaf ab ipo: aperte clarescit ex ꝓsilio qđ dedit adolescēti. sicut legiſ in matth. Si vis perfectus esse vade ꝛ vēde oīa que possides: et da paupibꝫ: ꝛ veni seq̄re me. Qđ exponēs rabanus ait. In potestate nr̄a est vtꝫ velimus esse perfecti. tñ q̄cunqꝫ pfect⁹ esse voluerit debꝫ vēdere q̄ habꝫ. ꝛ ñ ex parte vēdere: sicut ananias ꝛ saphira. sed totū: ꝛ sic ꝑparare sibi thesauꝫ in regno celorū. Hꝯ hoc ad perfectōez sufficit: nisi saluatorē sequaf. Cōstat aūt q̄ christ⁹ in summa rerū penuria vixit. Idē paulo poster⁹. Inter pecunias hr̄e: et pecunias amare nōnulla distātia est. Multi enī habētes nō amāt. multi nō habētes amāt. Itē alīꝯ ꝛ habent ꝛ amāt. alīꝯ nec habere nec amare se diuitias seculi gaudēt. quoꝝ rutior stat⁹ est cū apl'o dicentiū. Mihi crucifix⁹ est mūd⁹: ꝛ nos mūdo. In his Raban⁹ exp̄sse insinuat opus pfectōis esse. magisqꝫ securū: ꝛ christo crucifixo cōformem in carētia rerꝫ ꝛ pecuniaꝝ viuere in extrema pauptate. Hocipm ꝛ apl's ad Chorī. psuadꝫ. Scitis inqt gr̄am dn̄i nostri iesu christi: q̄m ꝓpter vos egen⁹ fact⁹ est cū diues esset: vt illi⁹ inopia vos diuites essetis. Et in hoc ꝓsiliū do. Sup quo aug⁹ in ozi. Fact⁹ est inqt egenus intātū: vt nō haberet qđ hñt vulpes. Et in hoc ꝓsiliū do. subaudiſ: vt ei⁹ paupertatē imitemini. Idē q̄ꝫ in libro de bono ꝓiugali. Hō ideo malū est iustum aut ꝓphetā in domo sua suscipere. q̄ nec domū habere debet. vt qđ melius est faciat qui vult ad perfectū christū sequi. In q̄ aug⁹ apte declarat: q̄ alieno suscipi tecto: ei maxime cōpetit qui pfecte christuꝫ imitari cupit. Huic consonat quod dicit Chrȳso. super iob. omel. xix. Oīa agam⁹ per que christū imitemur. Quid igiſ christ⁹ ait? Vulpes foueas habēt. ꝛ volucres celi nidos. filius aūt hoīs nō habꝫ vbi caput reclinet. Idē sup matth. ome. ix. Si ab honore q̄dem q̄ in inferioribꝫ est palacijs pecunie nos expulerint: cōtēptibiles erunt. celoꝝ aūt rege p singulos dies clamante et dicēte. quia difficile est cū illis celū intrare. nō ꝓficiemus oīa. et nō desistemus ab oibꝫ rebus. vt cum libera facie regnū ingrediamur? Vis cōcordat hiero. ad eliodorū. Nolo te hui⁹ peregrinatōis deterreat difficultas. qui in christū credis ꝛ ei⁹ crede sermonibꝫ. Primū querite regnū dei: et hec omnia adꝺicieſ vobis. Nō pera tibi sumēda: nō virga. afatim diues est qui cū christo paup est. Idē ad rusticū monachū. Si habes substantiā vende et da pauperibꝫ. si nō habes grādi onere liberatus es: nudū christū nudus seq̄re. Duꝫ grande: difficile: sed magna sunt p̄mia. Constat aūt q̄ duricia ꝛ difficultas non est: cū ꝓprietas rerꝫ ꝓtemnitur: nisi penuria comitef. Ad hocipm spectat qđ dicit grego. nazanzenus in apologia sua. lib. ij. Sed pauptatē inqt ꝛ penuriā exprobrabūt. Iste sūt diuitie mee. Ista me nōsoluꝫ gl'iantē: sꝫ etiā arrogātē facit. Uideor enī mihi ħ audire ab ī̄imicſ. q̄ vestigijs illi⁹ incedā: q̄ ꝓpt nos paup fact⁹ ē cū diues esset. atqꝫ vtinā exuere possem me istſ pāniculis q̄bꝫ circūdari videor: vt nud⁹ effugerem spinas seculi: q̄ retinēt ꝛ revocāt pgētes ad deū. Nec scrūs. Uis ꝓsonat quod dicit Bern̄. Habef in euāgelio: et pfectionis ꝓsiliū ꝛ r̄medium ifirmitatſ. Nolite thesaurisare vobis thesauros in terra. Hoc pfectio est. Siquidē fili⁹ hoīs vbi caput reclinaret nō hēbat: petro ꝛ iohāni nꝯ aurū nec argentū erat. paul⁹ simplici victu ꝛ vestitu cōtentus: hecipa labore manuū ac q̄rebat. Sed nō oēs capiūt verbū hoc. sicut nec cōsiliū castitatis. Hucusqꝫ bern̄. Hennadi⁹ q̄ꝫ de eccl'iasticis dogmatibus

Bonū est inq̄t facultates cū dispensatiōe pauperib⁹ erogare. sed meli⁹ est p intentōne seq̄ndi dominū simul donare: ⁊ absolutus sollicitudie egere cū christo. Sed q̄ habz vnde sustentet. s. in cōmunī nō ꝓprie dicitur egere. nā de illis quib⁹ erāt oīa ꝓmūia in actib⁹ dicit. nec erat quisq̄ egēs int' eos. Postremo vt clare nobis innotescat q̄ sit abrenūciatōis forma pfectior: attendēdū est qđ dicit Beda sup illō Marci. relictis omnib⁹ secut⁹ est eū. Perfectā nobis abrenunciatōnis formā tribuit: dū nō solū lucra reliquit vectigaliū: sed ⁊ picula ꝓtempsit. Tāta enī cupiditate seq̄ndi dñm duct⁹ est: vt nullo ꝓsus hui⁹ vite respectu vl' cogitationē sibimet refuauerit. Per h⁹ sacroꝝ doctoꝝ testimonia tā manifesta q̄ certa: ⁊ alia plūma (que causa brevitat⁹ vitande resecent' ad pīens)rrefragabili pōt rōe ꝓcludi: q̄ christū et ap'los imitari nō solum q̄ ad abdicatōnem ꝓprietatū: verū etiā quo ad extremā tpaliū rer⁹ penuriā q̄ ꝓsistit in carētia possessionū ⁊ pecuniarū. nō solū est licitū: sed ⁊ laudabile ⁊ pfectus. Nō tñ ex hoc debet vel pt inferri: q̄ abdicatis rer⁹ ꝓprietatib⁹: possidere aliq̄d ī cōmuni sit impfectū. qz sicut pfecte castitat⁹ diuersi sūt modi: quoꝝ varijs p̄rogatiuis sancta mater eccl'ia tanq̄ ornamentoꝝ varietate decorat. sic et in modis pfecte paupertatis intelligendū est: q̄q̄ nō sit p oīa simile hincinde: sicut diligēter cōsiderāti est euidens.

b Nis aūt nō obstat ꝓallegatoꝝ vita sanctoꝝ q̄ ꝓmunia possederūt. q̄si nō debuerūt aliter docere q̄ viuere. qz mos esse solet p̄ꝫ doctorib⁹: vt eas virtutū p̄rogatiuas q̄b⁹ carere se videt. in alijs mirent' ⁊ p̄dicēt. sic Iero. ad pāmachiū scribēs. virginitatē inq̄t ī celo p̄fero: nō qz habeo. sz qz magis miror q̄ ñ habeo. Ingenua enī ⁊ ꝑecūda ꝓfessio est: q̄ ipe careas ī alijs p̄dicare. Nunqđ qz gui corpe terre hereo: quiū nō miror volat⁹. D⁹ hiero ny. Cui etiā chrys. ꝓsonat ome. viij. super matth. q̄ egyptios monachos laudāsait. Hūc veniēs in heremū egypti: padisū hanc meliorē videbis effectā. Et enī est videre vbiq̄ regiōis illi⁹ christi exercitū et regalē gregē: et supioꝝ virtutū vbanitatem. Existētia enī oīa exuti ⁊ mūdo oīno crucifixi. Et vltra. rursus ꝓcedūt corpis opatōe ad indigentiā cibū sumentes. Hec q̄ enī q̄m ieiunāt et vigilāt vacare p diez dignū estimāt: sed noctes q̄dez sacris hymnis et vigilijs: dies in oratōib⁹ ⁊ manuum opatōib⁹ ꝓsumūt: aplicū imitātes zelum. Uerecūdemur igit oēs ⁊ diuites ⁊ iopes. cū illi nil penitus habētes nisi corpus: et man⁹ suas cogāt et litigent impēsas hinc indigentibus inuenire. nos aūt decē milibus intus recōditis: neq̄ superflua ad h̄ tā gimus. Hec chrys. Qui vt doctor sctūs ⁊ verax: q̄si ad sui et alioꝝ sibi similiū verecundiā: pauperatis excellentiā ī monachis egypti cōmendat. Simile p oīa facer dic ambro. ome'. xvi. sup gene. Christus ait dñs nr̄ sacerdotib⁹ quid p̄cepit audiam⁹. Qui nō renūciauerit oīb⁹ que possidet: nō potest me⁹ esse discipul⁹. Cōtremisco hec dicens. De⁹ enī ꝓmo omniū: meus inq̄m ipe accusator existo: meas ꝓdemnatōes loquor. Negat christ⁹ suū ee discipulū quē viderit aliq̄d possidentē. ⁊ eū q̄ nō renūciat oīb⁹ que possidet. Et q̄d agimus? Quō hec aut ipi legimus: aut popul' exponim⁹? qui nō solū nō renūciamus his q̄ possidemus: sed acq̄rere volum⁹ ea q̄ nunq̄ habuimus anteq̄ venirem⁹ ad christū? Nūq̄d nā qz nos redarguit ꝓsciētia: legere nō ꝓferre que scripta sunt possum⁹? Nolo duplicati criminis esse re⁹. ꝓfiteor ⁊ palā audiente populo ꝓfiteor hec scripta esse. etiā si nondū implesse me noui. Sz ex hoc saltim cōmoniti festinemus implere: festinemus trāsire a sacerdotib⁹ pharaonis: q̄b⁹ terrena possessio est. ad sacerdotes domini quibus in terra pars non est: quib⁹ portio dñs est. Talis enī erat ille q̄ dicebat. Tā q̄q̄ egentes multos autē locupletantes: vt nihil habentes: ⁊ oīa possidētes. Paul⁹ hic est qui in talib⁹ gloriat. Dis sacri doctoris veracib⁹ et humilib⁹ verbis: nihil expressius ad ꝓpositū dici potest. Et beat⁹ papa gregor⁹. iij. dyalogoꝝ viri mirabil' Isaac vitam describēs ait. Seruus oīm potentis dñi egressus vrbem nō lōge desertum locū repperit. ibiq̄ sibi humile habitaculum construxit. ad quod dū multi pgerent exemplo illius eterne vite desiderio accēdi ceperūt. atq̄ sub ei⁹ magisterio tu omnipotēt⁹ dñi se seruitiū dederūt. Cū/

ꝙ ei crebro discipuli imminerēt: vt p vsu monasteriꝝ possessiões q̄ offerebāt accipe ret. vt sollicit⁹ sue pauperatis custos fortez sentētiā tenebat dicēs. Monach⁹ q̄ i terra possessiōem q̄rit: monach⁹ nō ē. Sicꝙ metuebat pauperatis sue securitatē pdere. sicut auari solēt diuites pturas diuitias custodire. Hec grego. Qui cū monach⁹ z ipe in monasterio qđ possessiōib⁹ dotaue rat vitā duxisset. ꝓmūes tñ possessiões re cusantē mirat z laudat. Et p ħ impie pfū ptōis esse ꝙincit: virtutē nō habitā sper nere. vt qz docētis vita extreme pauperati nō p oīa ꝓsonat: ipi⁹ doctrina paupez pfe ctiōi repugnādo ꝺdicat. Heꝙ igit a pdi ctis discordat illđ augus. verbū: q̄ ꝺ ada mantiū manicheū pfatū de pauperatis for ma mandatū datū apl'is: dicit spūalit esse pscrutādū. vel vt alibi dicit pmissiue intel ligendū. Nam cū marc⁹ dicat exp̄sse q̄ p cepit eis ne q̄d tollerēt in via. z ipe cū alīs expositorib⁹: sicut ex pmissis claret intelli gendū ad lr̄am doceat. si ħ simpliciter ali bi negaret: z euāgelice veritati: z sctōz do ctrine: simul ac sue apte ꝺdicerꝫ siue ꝺiret. Qđ de tanto dici doctore: pie catholicoz aures abhorrēt. ¶ Attendendū est ḡ q̄ cū apl'i fuerint pmi fundatores religiōis christiane. z pfessores pfectōnis excelse: pfesso res inꝙ et sicut ꝓuate pſone: z sicut exem plaria q̄dam: predicta dñi verba intellige re possum⁹ eis esse dicta: tāꝙ fundatoribꝫ christiane religiōis. z sic intelligūt extendi ad oēs. sed nō oēs christiani artant vt hāc vite regulā teneāt: sic manichei falso dog matisant. Ideo ꝺ ipos loq̄ns hereticoruꝫ malle⁹ aug⁹: ostendit q̄ hec verba spūalit intelligēda sunt: si sic accipiant tanꝙ oīb⁹ sint p̄cepta. Possum⁹ etiā intelligere pdi cta verba dicta fuisse apl'is tanꝙ exēpla rib⁹ pfectiōis. z sic intelligunt p modū ꝺsi liꝝ. qđ de se nō obligat nisi eos q̄ hāc vitē di formā volūtarie pfitent z vouēt. Intel ligere possum⁹ insup dicta fuisse apl'is sic certis pſonis: p̄missꝙ ꝺdicatoribꝫ euāge lice legis. z sic cū duo insinuēt in ꝟbis ill'. scz abdicatio tpaliū: z receptio stipēdioꝝ. ꝓmū itelligit fuisse ꝓceptuꝫ. sic dicit tex. z glo. Unde beda. Missis ad p̄dicādum di scipulis: ne q̄d tollerēt in via p̄cepit. Se cundū autē nō fuisse ꝓceptū: sed ꝓcessum siue pmissum. Uñ glo. sup illud luce. In eadem domo manete &c. Qui saccū z perā phibuit: sūpt⁹ ex p̄dicatiōe ꝓcedit. Et ra banus sup matth. Claret autē hoc dñm nō ita p̄cepisse: tanꝙ euāgeliste viuere ali unde nō debeāt ꝙꝫ eis p̄bentib⁹ q̄b⁹ annū ciant euangeliū: alioq̄n ꝓtra hoc p̄ceptum fecit apl'us. qui victū de manū suaꝝ la boribꝫ transigebat. sed potestatē dedisse: i qua scirēt ista sibi dari. Cū autē potestas dat: licz cuiꝙ nō vti: z tanꝙ de iure suo ce dere. Hec rabanus. Ex his colligit mani feste: q̄ p̄dicta dñi ꝟba iuxta ꝓsideratōnes pmissas intelligi possunt: z spūaliter: z ad lr̄am. vt consulta z vt p̄cepta: et pmissa. p pter qđ omnis cōtrarietatis calūnia ꝺ me dio tollitur. si multiformis hui⁹ acceptōis intelligentia sane capiat. His etiā nō ob sistit illud Hiero. ad nepotianū: vbi dicit. q̄ viuēs de decimis z altaris oblatōne su stentatus: nudā crucē nudus sequit: tanꝙ pfecte pauperatis summa cōsistat in viuē do ꝺ decimis z oblatōibꝫ. sicut sacerdotes z clerici viuūt. Est enī multiplex ḡdus et differētia nuditatis. Alia q̄dem est cordis. Alia cordis z corpis. Nuditas cordis ē p expoliatōnem spūs ab oīi puerso affe ctu auaricie z cupiditatis. Et de hac gre. in omel'. Nudi cū nudo luctari debemus. qz si vestitus q̄ꝙ cū nudo luctatur. citius ad terram deiꝯcit: qz habet vnde teneatur. hoc quidē intelligit generalit dictū omni b⁹ christianis. Nuditas aūt corpis z cor dis triplicē habz gradū. Nam quedaz est magna: que attendit in abiectōe oīs sup fluitatis et ꝓprietarie possessiōis. Et hec q̄nꝙ nō sit de necessitate: est tñ de ꝓgruen tia stat⁹ ordinis clericalis. Et de hac hie rony. ad nepotianū. Si autē ego pars do mini sum z funicul⁹ hereditatis eius: nec accipio partē inter ceteras tribꝫ. sed q̄si le uita z sacerdos viuo de decimis. z altari deseruiens: altaris oblatōe sustentoꝝ. Ha bens victū et vestitū his cōtentus ero: et nudaz crucē nudus sequar. Est et alia nu ditas maioꝝ: que non solū consistit in his. verumetiā in abdicatōne potestatis possi dendi ꝓpriū: et abnegatōe ꝓprie volūtat⁹. Et hec cōpetit regularibus z cenobitis. De q̄ hiero. ad eliodoꝝ. Nolo p̄stinaꝝ ne cessitudinū fcordeꝫ. nudos amat herem⁹

Nudos intelligit nō solū a facultatuz ap/
pꝛobatōne: verūetiam a ꝓꝓia volūtate.
iuxta illud bernar. de colloq̄o symonis et
iesu. Age ergo ꝛ q̄ relinq̄re oīa disponis.
te quoq; inter relinq̄nda numerare memē
to. īmo vero maxime ꝛ principaliter abne
ga temetīpm: si deliberas sc̄ā ipm qui exi
naniuit ꝓpter te semetipm. Est ꝛ tercia nu
ditas q̄ ꝓsistit in his q̄ ꝑdicta sunt. ꝛ insup
in abdicatiōe omnis trāsitorie facultatis:
cū penuria ꝛ indigētia opoꝛtune sustētati
onis. ꝛ hec ꝓpetit apl̄is ꝛ apostolicis vi/
ris. Et de hac sup illud matth̄. q̄ potū de
derit vni ex mīmis istis calicē aque frigi/
de tm̄ in noīe discipuli: nō ꝑdet mercedem
suā. glo. mínimi sunt q̄ nihil penit⁹ habēt
in hoc mūdo. Tales fuerūt apl̄i. Un hie
rony. ad exuperantiū ait. Nemo apostolis
paupioꝛ fuit: ꝛ nemo tantū ꝓ dño dereliq̄t
Uidua illa in euangelio paupcula q̄ duo
minuta misit in gazophilaciū cūctis ꝑfer
tur diuitib⁹. qꝛ totū qđ habuit dedit. Hꝯ
hiero. Si igit̄ hꝯ vidua iuxta testimoniū
dñi totū dando: nihil sibi reseruauit: ī ex/
trema se nuditate ꝓstituit. Ad hāc nudita
tem aspirabat illa nobilis vidua paula. de
q̄ Hiero. in laudē ip̄ius. Hoc habuit vo
ti vt mendicās ip̄a moꝛeret. ꝛ vnū numū
nō dimitteret filie: ꝛ ī funere suo aliēa syn
done inuolueret. Eiusdē quoq; felicē de/
scribēs obitū ait. Testis est iesus: ne vnuz
q̄dē numū ab ea derelictū. Quid hac ꝥu
te mirabilius: femina nobilissime familie:
magnis q̄ndam opib⁹: tanta fide oīa vl̄
dilargiram: vt ad egestatē vltimā pueni/
ret. Jactēt alij pecunias in coꝛbonā suna
libusq; aureis dona pēdentia. nemo plus
dedit paupib⁹ q̄ꝫ q̄ sibi nihil reliquit Hec
hiero. Qui ad hāc nuditatē tanq̄ summe
ꝓfectam hoꝛtat ebidiā in epl̄a: quā ad eaz
scribēs ait. Uis esse ꝓfecta. ꝛ in p̄mo sta/
re fastigio dignitatis: fac qđ fecerūt apl̄i:
vende oīa q̄ habes ꝛ da paupib⁹: ꝛ sequere
saluatoꝛē. ꝛ nudā solāq; crucē nuda seq̄ris
ꝛ sola. In his manifesti⁹ asserit q̄ ea pau
ꝑtas ad ꝓfectōis attingit fastigiū: q̄ q̄s ex
ꝑssius ꝛ ꝓfozmi⁹ nuditatē crucis ample/
ctit: ꝛ nudū crucifixū imitat̄. Illud autem
grego. ꝥbū quo dicit cēsum nō esse ī cl̄pa
sed affectū: neq̄q̄ est p̄missis ꝑtrariū si re/
cte intelligat̄. Si q̄s enī hoc sentiat q̄ cē
sus in culpa sit causaliter vl̄ formaliter: cū
manicheo errat. ꝛ hoc Bre. repꝛobat. Si
quis autē intelligat cēsum esse culpe occa
sionē: a sentētia veritatis nō deuiat. cum ꝛ
ipa veritas dicat in Marco. Quā diffici
le q̄ pecunias habēt ī regnū dei introibūt
Nullo enī modo pecunia impedimētū dif
ficultatis dei regnū intrare volētib⁹ pre/
stat: nisi qꝛ vel est occasio inclinatōnis ad
malū: vel distractōis a bono. Hoc sctōꝝ
testimonijs clare monstrat̄. Q; enim diui
tie habentib⁹ ipas occasio sint cupiditat̄.
in libꝛo de officijs dicit ambꝛo. Feral' in/
quit auaricia: illecebꝛosa pecunia. q̄ habē
tes ꝓtaminat: nō habētes nō iuuat. Esto
tamen vt aliquādo iuuet pecunia inferio
rem ꝛ ipm desiderantē: quid ad alios. si sit
ille copiosioꝛ qui habz. nunq̄d idcirco bo
nestioꝛ: quia habet quo plerūq; honestas
amittit̄? Cui bernard⁹ cōcoꝛdat de collo
quio symonis ꝛ iesu. Hec fugiēdaꝫ diui/
tiaꝫ p̄cipua causa est. qꝛ vix aut nunq̄ sī/
ne amoꝛe valeāt possideri. Limosa siq̄dez
ꝛ glutinosa nimis nō solūmodo exterioꝛ:
verūetiā interioꝛ nostra substātia videtur:
ꝛ facile coꝛ hūanū omnib⁹ que frequentat
adheret. His consonat augusti. sup psal.
cxxij. dicēs. Nō sunt iste vere diuitie: sed
mendicitas. quia quāto magis abundāt:
tanto magis crescit inopia auaricie. Non
sunt vere diuitie que plus augent cupidi/
tatem ei qui eas possidet. Q; autē sint oc
casio vanitatis et superbie Augustin⁹ de
lapsu mūdi. In diuitijs nil tā cauendū ē:
q̄ꝫ superbie morbus. Qui enim nō habet
diuitias: nō habz amplissimas facultates:
non habet vnde se extollat. Idem de ver/
bis dñi. Nihil est quod sic generēt diuitie
quomodo superbiā. oīe granū: oīe ger/
men habet vermē suum. Uermis diuitia
rū supbia est. Q; vero sint occasio distra/
ctōnis: manifeste insinuat Brego. i. moza.
Solet inq̄t reꝫ abundantia rāto a timo/
re diuino mentē soluere: q̄nto hanc exigit
diuersa cogitare. Nam dum foris p m̄ta
spargit̄: stare in intimis fixa prohibetur.
Idem in omel'. super illud luce. exijt qui
seminat ꝛc̄. Si nos inquit vobis semen
verbum: agrum mundum: volucres de/
monia: spinas diuitias significare dicere
mus: ad credendum nobis mens vestra

forsitan dubitaret. Ūñ ꝛ idem dñs per se metipm est dignat⁹ exponere q̄ dicebat. Quis enī vnq̄ mihi crederet si spinas diuitias interptari voluissem: maxime cū ille pūgant iste delectent: et tñ spine sunt. qꝛ cogitationū suaꝝ pūctōibꝫ mētē lacerant. ꝛ cū vsq̄ ad pctm̄ ptrahūt: q̄si inflicto vulnere cruentāt. Si quis igit̄ pmissa diligēter attēdat: indubitāter aduertet. qꝛ q̄uis cēsus formaliter seu causalit̄ nō sit in culpa. est tñ frequens occasio culpe: distrahēdo a bonis ꝛ inclinādo ad mala. Propter qd̄ opes a saluatore spinis ꝓpanūt: ꝛ ab ambrosio illecebrose dicunt. Nam sicut ex pmissis apparet: cū vim rōnalez distrabāt: irascibilē extollāt. ꝛ ꝓcupiscibilē nr̄am illiciant: nō solū sunt illecebris sed ꝛ periculis plene. Unde aug⁹ ō lapsu mūdi. Diuitie ipe q̄s putat⁹ plenas esse delitiaꝝ: pleniores sunt periculoꝝ. Cū itaq̄ pfectōis sit nō solū peccata vitare: verūetiā peccatoꝝ occasiōes ꝛ bonoꝝ impedimēta ad plenū succindere. dicēte grego. in moza. qꝛ sol⁹ ille in illicita nō cadit: q̄ se a licitis caute restringit: liq̄do claret: qꝛ q̄uis possessiōes ꝛ pecunias habere ō se nō sit pctm̄ ſz licitū. est tñ eas abdicare ꝛ voluntarie p christo eis carere pfectuz. Q, si forte q̄s dicat: occasionē hmōi a tpalibꝫ rebꝫ impfectis dari mentibꝫ: nō perfectis. quasi magis ꝓpetat statui iperfectoꝝ diuitias fugere eisq̄ carere: vite ihesu christi eiusq̄ doctrine aduersatur apte. Neq̄ enī fm hec pfectissimus debuisset christ⁹ carere diuitijs. neq̄ hoc docuisset perfectos: cū tñ dixerit. si vis perfectus eē vade ꝛ vēde oīa q̄ habes ꝛc. Nū quid apli pfecti nō erāt: q̄bus dictum est: nolite possidere aurū? Qd̄ verbū tractans Ambro. in li. de officijs ait. Nolite possidere aurū: et argētū: neq̄ pecuniā: q̄ velut falce pullulantē in pectoribꝫ hūanis succidit auariciā. Sup eūdē q̄z sermonē chry/so. ome. xxxi. Nō dixit nolite accipe vobiscū aur: ſz si aliūde possibile est accipe: fugite pniciosam hāc egritudinē. Eteni mlta p ꝫ emēdabat. Ex his dat intelligi qꝛ propter vitandā occasionē auaricie fuit aplis interdicta pecunia: cū tñ essent pfecti. Uerū q̄dem est qꝛ cēsus pfectis nō tam vehemens: nec tantoꝝ est peccatoꝝ occasio. ſz qꝛ q̄ntūlibet parua intellect⁹ distractio vl illectio appetit⁹ viciosa mentibꝫ pfectoꝝ ad eterna suspēsis magis ē dissona: q̄z longe maioꝛ impfectis circa filioꝝ educatōez ꝛ curā rei familiaris occupatis. hinc ē qꝛ pfecta tpaliū reꝝ abdicatio perfectis cōsulit: non impfectis. nisi velint esse perfecti. Nam cū ipis impfectis sufficiat pctā maioꝛa vitare p mandatoꝝ obseruantiā. pfectis tñ cōpetit etiā supfluas cogitatōes a mēte rescidere. sicut ꝛ Grego. q̄. moza. docet. spūaliter exēplificās nazareoꝝ ritū pfectōisq̄ figurā. Deuotōe inq̄t completa: caput nazare⁹ radere: capillosq̄ in igne sacrificij ponere iubet. qꝛ tūc ad pfectōis sūmam ptingimus: cū sic exterioꝛa vicia vincim⁹. vt etiā cogitatōes supfluas a mente resecem⁹. Quas nimiꝝ igne sacrificij concremare: est flāma diuini amoris incēdere. vt totū coꝛ in dei amoꝛe ardeat: ꝛ cogitationes supfluas cōcremās: q̄si nazarei capillos deuotōis pfectōe ꝓsumat. Illa quoq̄ pmissio cētupli p determiatis nō obuiat. qm̄ ad spūalia bona refert. Sicut dic hieron⁹. sup matth⁹. ꝛ etiā Raban⁹ q̄si eisdez verbis vtētes. Occasiōe inq̄unt hui⁹ sniē q̄dam introducūt mille annos post resurrectōnem: dicētes nobis tūc cētuplū oīm rerū quas dimisim⁹ ꝛ vitā eternā esse reddendā. nō intelligētes qꝛ ꝛ si ī ceter⁹ digna sit retributio: in vꝛoribꝫ appareat turpitudo. vt qui vnā p dño dimiserit: centū accipiat ī futuro. Sēsus igit̄ iste est: vt q̄ carnalia p saluatore dimiserit: spūalia recipiet. que cōparatōe ꝛ merito sui ita crūt: q̄si paruo numero centenari⁹ numer⁹ cōpar̄et. Cui etiā ꝓsonat Grego. sup ezechielē. ome. vi. Neq̄ enī scrūs vir ideo terrēa deserit: vt hec possidere in ꝫ mūdo multiplici⁹ possit. ſz per cētenariū numeꝝ pfectio designat. qꝛ q̄squis p dei nomine tēpalia ꝓtemnit: hic pfectōem mētis recipit: vt ea nō appetat que ꝓtēpsit. Cēties itaq̄ recipit qd̄ dedit: q̄ pfectōis spm̄ recipiēs terrenis nō indiget. ꝛ si hec nō habet. Ducus q̄z grego. Dis ꝓsentit bern̄. in sermōe illo de sancto petro. Dixit simō petr⁹ ad ihesuz dicens. Quid est centuplū ist̄ō fratres: nisi cōsolatōes: visitatōes: pmitieq̄ spirit⁹: qui sup mel dulcioꝛ ē? Et post pauca. Nō est pater aut mater. nō dom⁹ aut ager est. nō cibꝫ aut vestis. nō denicq̄ terrenū aliq̄d

aut corpale. sed plane his omnib⁹ est dele
crabili⁹: sup omnia hec dulcius: vniuers
his iocūdius est. ⁊ q̄cunq; desiderāt in h̄
seculo neq; huic nō valent p̄parari. Q⁹ si
forte q̄s ptinaciter obstat tam p̄ textum
marci: q; p augustinū ꝓtra adamātiū asse
rēs bona temporalia repromissa fuisse a
christo. Respōdebim⁹ pmissiones donati
onis ⁊ receptōis hmōi debere intelligi p
modū charitatiue ꝓmuniōis: nō p modū
possessiōis. Unde beda sup illud marci.
nemo est q̄ reliq̄t domū ⁊c. q⁹ nimiruz a
fratrib⁹ atq; ꝓsoribus ꝓpositi sui q̄ ei spūa
li glutino colligāt: multo gratiorē etiam
i hac vita recipiet charitatē. Cui cōsonat
⁊ glo. ibidem. Omnes scī et quecūq; ha
bent ꝓmunicānt ei. Et aug⁹ ꝯ adamantiū
Fideli totus mūd⁹ diuitiaz est. Uel certe
intelligēdū est p modū cuiusdā celestis p
uisiōis ꝓtra manicheos. q̄ dicebāt hec tē
poralia bona a tenebraz p̄ncipe fuisse cre
ata. ⁊ ab illo solo repromitti ⁊ dari: a chri
sto aūt inhiberi. Ideo hic pmittunt a do
mino ad hereticoz ꝓfutandā p̄fidiam: ⁊ a
cordib⁹ fideliū diffidentiā omnē tollendā.
Unde sup illō matth⁹. hec oīa adīciēt vo
bis glo. Oīa sunt filioz: ⁊ iō hec oīa adīj
cient etiā nō q̄rentib⁹. quib⁹ si subtrahāt
ad p̄batōem est. si dent ad grāz actionez.
Et aug⁹ sup illō ioh⁹. vado piscari. Cur ñ
inuenit aliud vnde viueret: cū dñs pmise
rit dicēs. Primū querite regnū dei ⁊ hec
omnia adīcient vobis? Prorsus dñs eti
am sic q̄d pmisit impleuit. Nam q̄s alius
pisces qui capient apposuit? Cōstat igit
pmissionem hmōi p modū p̄uisionis de
bere intelligi: ad tollendū diffidentiā nō p
modū augmentatiōis tpalis substātie: q⁹
hoc nō esset cupiditatē abscindere sz auge
re. Unde chryso. sup matth⁹. omelia. xliij.
Nihil ita sedat cupiditatis sitim: sicut de
sistere a lucrādi ꝓcupiscētia: sicut amaraz
cholerā abstinētia ⁊ euacuatō. Facili⁹ est
enī hoīem existētē volare: q̄ adiectiōe plu
ris q̄escere facere desideriū. Et aug⁹ libro
lxxxiij. q̄stionū. Charitatis venenū ē spes
adipiscendoz tpalium. Si ergo christus
multiplicatōnem tpaliū p modū possessio
nis discipulis suis pmitteret: charitatem
in eis perimeret pot⁹ q̄ augeret: dū pos
sessionis terrene cētuplicatōe pmissa: tem
poraliū bonoz affluentiā sperandā docet
potius q̄ spernendā. Quod impiū est sen
tire de christi doctrina. Mod⁹ etiā apl̄i
ce vite p̄determīatis nō aduersat sed cōso
nat. Quāuis enī legat in actib⁹ q⁹ multitu
dini credētiū erāt oīa ꝓmūia: ⁊ q⁹ vendita
rū rez p̄cia ponebant ad pedes apl̄oꝝ.
nequaq; est intelligendū q⁹ apl̄i ꝓpriū ali
q̄d vel ꝓmūe possiderēt. q⁹ ꝓmunitas illa
nō refert ad apl̄os. sed ad turbā: sic̄ glosa
ibidē insinuat. Discernit inq̄t ordinē do
ctoꝝ ⁊ auditoꝝ. Nam multitudo credē
tiū reb⁹ spretis copula charitatis inuicez
iungebant. apl̄i vero virtute fulgētes my
steria christi pandebant. Hec glo. Que p
ipm textū declarat: q⁹ sicut illa rez cōmu
nitas erat turbaz. sic et signoꝝ virt⁹ erat
apostoloz. Hec huic repugnat q̄d sequit
ante ipoz pedes p̄cia fuisse posita. q⁹ ut
dicit hieroñ. ad demetriadē. hoc fiebat vt
docerēt pecunias esse calcādas. vel certe
vt se ac sua apostolice dispositōni cōmitte
rent. sicut docet amb⁹. sup epl̄am sc̄am
ad Chor̄. vbi de apl̄is dicit. Quantū ad
p̄sentē vitā ptinet paupes videbant. sz spi
rituales diuitias credentib⁹ largiebantur.
egeni in terris. in celis diuites. vt nihil ha
bentes: oīa autē possidētes. Hoc enī fuit
in apl̄is gl̄iosum: vt sine sollicitudie ⁊ no
mine possidēdi: nō solū ea que in possessio
nib⁹ erant: sed eoꝝ dños possiderēt. Dz
ambro. In quib⁹ insinuat q⁹ apl̄is in sua
egestate manentib⁹: eoꝝ dispositioni quo
ad res ⁊ p̄sonas p̄mitiua illa eccl̄ia sube
rat. hanc tamē rez dispositionē maluerūt
cōmittere alīs. sicut in actib⁹ ꝓseqūter le
gitur. Nō est equū nos relinquere verbū
dei: et ministrare mēsis. Q⁹ quidem dixe
runt: vt distractōem ministrādi refugerēt.
nō q⁹ p illud ministeriū aliq̄d possiderēt.
Unde ⁊ petr⁹ in eadē vbe: vbi hec fiebāt
pauper elemosynā a se petēti respōdit. Au
rum ⁊ argentū nō est mihi. Ubi glo. De
mor illi⁹ p̄cepti. nolite possidere aur̄ ne
q̄ argentū. pecuniā que ad pedes apl̄oꝝ
ponebatur: nō sibi recōdebat. sed ad vsus
pauperū qui sua patrimonia reliquerant.
Hanc etiā formā paupt̄atis ⁊ iohēs euan
gelista seruauit cū discipulis suis. int̄ q̄s
duobus q̄ magnas reliq̄rant opes p̄o ni
mia egestate tentatis. sicut scribit in eius

p

legenda:ait. Nunqd nō valet manus dñi: vt faciat seruos suos diuitijs affluentes? Sed in hᵒ certamē statuit animaꝝ: vt sciant se eternas habituros diuitias: q̄ p eiᵒ nomine tales opes habere noluerīt. Eandem pauptatis districtōem Thadeᵒ fuauit apl'us. sicut scribit in p̄mo li. eccl'iastice hīstorie. q̄ cū post christi ascēsionē abagarus rex sanatᵒ a p̄fato apl'o: p̄cipet eidem dari aurū ⁊ argentū. ille nō accepit dicens. Si nostra reliq̄mus: quō accipiemᵒ aliena? Sed apl's paulus de se simul ⁊ ceteris apl'is ait ad Thori. Usq̄ in hāc horam ⁊ esurimᵒ ⁊ sitimus: ⁊ colaphis cedimur: ⁊ instabiles sumus. Ubi glo. Usq̄ in hāc horā: id ē cōtinue. Et alibi ad chorīth. i fame ⁊ siti: frigore et nuditate. Hāc penuriosam vitā duxisse apl'm: nō ad tēpus sed p̄tinue hec p̄fata glosa insinuat. ⁊ supiᵒ allegata chrysostomi de laudibᵒ pauli auctoritas cōfirmat. Si q̄s igit dic̄ se habere omnia et abūdare: nec debz nec potest intelligi q̄ntū ad opulentiā siue affluētiam rerū: sed q̄ntū ad sufficientiā mentis. De qua augᵒ in li. de beata vita. Nullᵒ p fectus aliquo eget: ⁊ qō videt corpi necessariū sumet si affuerit. ⁊ si nō affuerit istaꝝ rerum nō franget inopia. Oz si forte quis dicat apl'm aliquas secū tulisse pecunias. qz piculis se dicit expositū fuisse latronū. apte cōtrariat ambrosio: qui p̄fatū locuz tractans in originali: sic ait. Cū in ciuitate diabolᵒ eū occidere nō posset. latrones sibi excitabat in via: cū nihil ferret qō latrones cupent. Hec sacer ambro. Cui et chrysо. cōsonat de laudibᵒ pauli. Job cū oues ⁊ boues haberet innumeras erat in pauper liberalis. Paulus vero nil āpliᵒ corpe suo possidens: de hocipo sufficiēter indigētibᵒ mīstrabat. Mirā pauli ex hac laude p̄pendere valemᵒ inopiā. cū nil p̄ter corpᵒ haberet. ac p hoc nihil qō latro rape posset. mirā nihilominus affluentiaz cū nō solū sibi sufficeret: verūetiā in alios abūdaret. Deniq̄ nec loculoz christi ad p̄fatam p̄fectōis formā vlla inuenit dissonātia. si quō et q̄e ipos habere dignatᵒ fuit pia mētis attētōe pensēt. Nam vnigenitᵒ dei: cū diues esset in oēs: p nobis adeo factus egenᵒ vt alieno cibo vesceret. nō sine magna dispensatiōe diuini p̄silij loculos fecit deferri. q̄rum tū custōdie illū deputauit discipulū quē furē ac p̄ditorē p̄sciebat esse futuz. Habuit enī loculos christᵒ ad consolandū infirmos: ad reuellendū ip̄robos. ⁊ ad informandū p̄fectos. Un̄ et huiusmodi actᵒ. s. habere loculos i christo respectu infirmoz fuit p̄descensiuᵒ: ad p̄solandū eos qui p̄p̄ijs loculis carere nō volunt. sicut augᵒ ait in li. de ope monachorū. Dñs more mīsericordie sue infirmioribᵒ p̄patiēs: cū ei angeli possēt mīstrare: loculos habebat: q̄b mitteret pecunia q̄ cōferebat vtiq̄ a bonis fidelibᵒ eoz victui necessaria. q̄s loculos inde p̄mēdauit. Respectu aūt impioz fuit actᵒ p̄monitoriᵒ. primo q̄dem ad reuellendū hereticos: q̄ loculos reprobāt ⁊ detestant. Un̄ augᵒ sup ioh̄ānē omel'. xlviij. Quare loculos habuit cui angeli mīstrabant. nisi qz eccl'ia locl'os ip̄ius habitura erat? Un̄ ⁊ loculos hēbat vt doceret nō esse peccatū locl'os habere. In his augᵒ manicheoz reuellit impietatem: p̄demnantiū eccl'ie statū p̄pter rex tē poraliū possessionē. Scdo p̄monitorius fuit ad deterrēdū auaros q̄ loculos concupiscūt. Quāc̄ enī ad mitigatōez cupiditatis dñs inde loculos p̄misisz: ip̄e tū adeo cupiditatis igne exarsit: vt ip̄m dñm p̄cio paruo venūdaret. Unde et chrisᵒ sup ioh̄. ome. lxv. Si vero q̄s scrutabit q̄d furi ex istenti loculos p̄misit pauperz: ⁊ dispēsare fecit auaz existentē? vt omnē abscinderet occasionē. Et enī sufficientē habebat ex loculo p̄cupiscētie mitigatōem. sz p̄pter neq̄tiam multā quā volebat p̄mere christᵒ multa p̄descēsione ad eū vrens: nō incusabat surripientē obstruens p̄nicioſam p̄cupiscentiā ⁊ omnē auferēs occasionē. Huc usq̄ chrysо. apte declarās: q̄ nō penuria pauptatis: sed neq̄tia cupide mētis causa fuit tante impietatis. Respectu vero perfectoz fuit actus informatoriᵒ. Siq̄dē q̄n tū ad modū habendi forma fuit p̄fectōis i eccl'iasticis p̄sonis: maxime cenobitis. vt ad exemplū christi et discipulorū eiᵒ nullus sibi quic̄q̄ appropriet: sed habeāt oīa in p̄muni. Unde augᵒ ome. lx. sup ioh̄em Habebat dñs loculos: ⁊ a fidelibᵒ oblata conseruās: suoz necessitatibᵒ ⁊ alijs indigētibᵒ tribuebat. tūc primū eccl'iastice pecunie forma est instituta: vt intelligeremᵒ

qđ ꝑcepit nō cogitādū de crastino esse: nō ad hoc fuisse ꝑceptū vt nihil pecunie ser/uaret a sanctis. sed ne deo ꝓpter ista seruiat. Nec aug⁹. Qui formā regularit viuēdi ꝯtinuz describēs: sicut habet. xij. q. i. ait. Cū hui⁹ nostre congregatōis fratres nō solum facultatibus: sed etiā volūtatibus ꝓprijs ī ipsa ordis susceptōe renūciauerit: certū eos nihil habere: possidere: dare: vel accipe sine supioris licētia debere. Quantū aūt ad modū dispēsandi forma fuit ꝑfectiōis in eccl'ie ꝑlatis: vt exēplo christi bona eccl'iastica dispēsent ad sustentatōem ministroꝝ eccl'ie. ꝛ ad paupeꝝ ꝛleuādas miſias. Ūñ Chrysō. sup iob. ome. lxxi. ō locul' christi loqns q̄stionē ꝓponit. Qualiter ínqt non perā. nō virgā: nō es iubēs deferre: marsupiū ferebat? Respōdēs subdit. Ad inopū mīsteriuz: vt discas q̄m valde paupem et crucifixū hui⁹ oportet partis multā facere ꝑcuratōez. Multa enī ad nostrā dispēsans doctrinā agebat. In his oñdit chriſt. q̄ viris ꝑfectis ꝓpetat miserabiliū ꝑsonaꝝ gerere curā: qđ maxime locū habet in ꝑlatis eccl'ie. quoꝝ ꝑfectiōi consonat vt et spūaliter ꝛ etiā tpaliter pascēdis sibi cōmissis gregib⁹ intēdant. Ūñ psp in lib. de vita ꝓtēplatiua. Sciētes viri sctī nihil aliud esse res eccl'ie: nisi vota fideliū ꝛ pecia peccatoꝝ ꝛ patrimonia paupeꝝ. ñ eas vendicauerūt in vsus suos vt ꝓprias. sed vt ꝓmēdatas paupib⁹ erogauerūt. hoc ē possidēdo ꝓtēnere: nō sibi sed alij possidere. ꝛ nec cupiditate habēdi eccl'ie facultates ambire. ſz pietate subueniēdi eas suscipe. ꝛ qđ habz eccl'ia: cū oīb⁹ nihil habētibus habere ꝓmūe. nec aliq̄d inde eis q̄ sibi sufficiūt de suo erogare. cū nihil aliud sit habētib⁹ dare q̄ ꝑdere. Quātū ꝙ ad modū vtēdi forma fuit perfectōis ipis apl'is ac ceteris hmōi pauptatē ꝑfessis. vt cū ex amore pauptatis sp carere loculis cupiāt: solū qñ apte necessitaſ vrget articul⁹ loculos ferāt. Ipe siq̄dem christ⁹ sustētabat a suscipiētib⁹ vel a ml'ieribus comitātibus euz. sicut in Luca scribit: q̄ ibāt cū eo ml'ieres q̄ ministrabant ei de facultatib⁹ suis. Cū trā ꝑ samariā trāsiuit: in q̄ q̄dez ciuitate ut dicit euāgelista: hospitiū habere nō potuit. de loculis vixit: sicut dicit in iobe: q̄ discipuli abierāt in ciuitatē vt cibos emerent. Ūñ sup illud Luce. qñ misi vos sine sacculo ꝛ sine pera: dicit glo. Si ꝑ inhospitales regiōes trāsimus: plura viatici cā licz portari q̄z domi habeam⁹. Cōstat aūt q̄ valde paup est q̄ plura portat ī via q̄z habeat vbi habitat habitatōe determinata. Qz si forte q̄s dicat ꝑfectōnis formā nll'o tpe esse intermittēdā. Ñdet ad ꝓ beda sup lucā dicēs sup illō. Hūc q̄ habz sacculū tollat sil'z ꝛ perā. nō eadē viuēdi regl'a ꝑfectōis que pacis tpe insinuat. Sūt nāq̄z ꝓutes que sp obnixeq̄z tenēde sunt. ꝛ sūt que tpe locoq̄z ꝓuida sunt discretōe mutāde. Quis enī nesciat viscera misericordie: benignitatē: humilitatē: patiētiā: modestiam: castitatem: fidē: spem: charitatē: et his similia: sine vlla tēpoꝝ intercapidine esse seruanda? Āt vero famē: sitim: vigilias: nuditatē: lectōez: psalmodiā: oratōez: laborē opandi: doctrinā: silētiū: ꝛ cetera huiusmodi. si q̄s sp exeq̄nda putauerit: ñ modo se hoꝝ fructu ꝓuabit: ſz ꝛ notā indiscrete obstinatōnis incurret. Magister itaq̄z de⁹ q̄z virtutū vt modū discretōis insinuet: missis ad ꝑdicandū discipulis: ne quid tollerēt in via ꝑcepit. videlicz ordinās vt q̄ euangeliū annūciant de euāgelio viuāt. Mortis vero tpe illo instāte: et tota simul gente pastorē gregēq̄z psequente congruam tpe decreuit regulā: pecuniā scz victui necessariā: donec sopita persecutōne insania tēpus euangelizādi redeat tollere ꝓmittēdo. Hec beda. Ex ꝑdictz igit patēter elucet q̄ oīs perfectōis splēdor ꝛ speculū iesus christ⁹: ob sex rōes ꝑfatas: ac triplicē vtilitatē: aggregatōe q̄dam in perfectōnis senariū ꝓsurgentē: mirabili quodā modo in habendo loculos: et infirmos simplici mō consolat. ꝛ impios dupliciter arguit. ꝑfectos trib⁹ modis informat. In q̄b⁹ ꝛ illud est omni admiratōe ꝛ laude ac imitatione dignissimū. q̄ sic pauptatē christ⁹ tenuit: vt statū diuitū nō damnaret: sic ꝛ habētib⁹ pecuniā ꝓ formē se reddidit: vt pauptatis summe formā ꝑfecte seruaret. Ūñ sup illud matth. vade ad mare. glo. Dīs tante fuit pauptatis vt vñ tributa soluerz nō haberet. Judas q̄dem ꝓmūia in locul' habebat: sed res paupeꝝ ī vsus suos convertere nefas duxit: idipm dans exēplum nobis. Hec glo. Nō igit loculi christi ad

fomentũ cupiditatis trahendi sunt. Sic enĩ ĩ saluatore nostro crucifixo nil fuit qđ seculares gl'ias aut delitias saꝑet. sic nil egit: nil docuit: ꝑ qđ mũdi diuitias appetẽdas esse mõstraret. q̃n poti⁹ vt nos ad ꝑfecte pauꝑtatis amorẽ accenderet: in hui⁹ mũdi campũ hostẽ expugnatur⁹ ingrediens: de pauꝑrima mr̃e pauꝑrimus ꝓdijt. sed ⁊ hostiã deo pr̃i vt põtifex offerẽs: nudus ĩ cruce pepẽdit. necnõ vt veritatis ei⁹ tanq̃ꝫ ꝑfectissime rectitudĩs neq̃q̃ꝫ discordaret mediũ ab extremis: tota vita ip̃ius camin⁹ pauꝑtatis fuit. Hui⁹ igit̃ inuictissimi ducis nuditate tanq̃ꝫ armatura circũdati: ⁊ ĩ eo solo sperãtes q̃ ait. cõfidite ego vici mundũ. in ip̃i⁹ pauꝑis crucifixi noĩe hostiles excipiam⁹ insultus.

Tercie responsiõis

scđa particula octauũq̃ꝫ capitulũ. in q̃ possessionũ leuiticaꝝ ⁊ eccl'iasticaꝝ affluentia monstrat̃ ꝑfectõi pauꝑtatis ñ esse ꝯtraria: sed ⁊ ꝯmendatio diuitiaꝝ ostendit̃ nõ esse secura.

Pauꝑtatis siq̃dem odibile bonuꝫ ꝑ retroactꝫ tꝑibꝫ in tãto fuit horrore sẽsualitati mortaliũ: vt añ christi aduẽtũ vix quantũcũq̃ꝫ ꝑfectus ꝑciositatẽ ip̃i⁹ agnosceret. Post ꝟo in tãta fuit admiratiõe spũaliũ atq̃ꝫ sapientiũ. vt vix q̃ntũcunq̃ꝫ ꝑuersus heretic⁹ ip̃i⁹ dignitati derogaret. excepto dũtaxat vigilãtio q̃dam. Qui cũ ad interp̃tatõeꝫ sacri doctoris Hieronymi dormitasset iã dudũ: nũc ꝑ nouũ q̃ndã pauꝑtatis hostẽ illo nõ minus improbũ euigilasse videt̃. Ille nimirũ ꝯtra pauꝑtatis ꝑfectõeꝫ ⁊ sustentatõeꝫ pauꝑeꝝ sanctorũ sui pectoris vir⁹ euomuit. hic autẽ bonoꝝ tꝑaliũ affluentiã in culmine ꝑfectõis euãgelice collocãs: ip̃orũq̃ꝫ volũtariã carentiã: vt imꝑfectã ⁊ suꝑstitiosam calũniãs: illi⁹ se fatet̃ discipulum: q̃ ꝯtra euangelizãtiũ ⁊ mendicantiũ pauperũ ordines libellũ ꝯposuit: quẽ sedes apl'ica ꝯdẽnauit. Quẽ etiã nõ parua temeritate velut ĩnocẽtẽ excusat: ip̃iusq̃ꝫ doctrinã ꝯmendat ⁊ approbat: nõ sine iniuria multa sedis iã dicte. cũ nil aliđ sit auctorẽ dãnati libelli innocentẽ asserere: q̃ꝫ dãnantis iudiciũ reprobare. Insurgẽs igit̃ temerari⁹ in serie sui libri exordio: aduersus pastorem ecclesie: vt pauꝑeꝝ ip̃i⁹ gregẽ inuadat atroci⁹: primũ se armat possessiõibus leuitaꝝ. Nam in h̃ ꝑsuasiõis sue summa ꝯsistit q̃ cũ forma ꝑfectõis euãgelice ĩ leuitis p̃cesserit: q̃bꝫ a dño collate fuerũt decime: p̃mitie ⁊ oblatões ad viuẽdũ: ciuitates ad habitandũ. ⁊ suburbana ad alenda pecora. si nouũ testamentũ veteri nõ repugnat q̃n poti⁹ ꝯsonat. qꝛ rota erit ĩ medio rote: nullo modo ꝟm h̃ noue legis ꝑfectio cõsistit in carẽtia hmõi possessionũ. sꝫ potius in habẽdo eas vt dño dedicatas. In hac autẽ ꝑsuasiõe quã ꝑ multas verborũ venat̃ ambages: nõ solũ veritati: sꝫ sibijp̃i ꝯtradicit aꝑte. In p̃cedẽti siq̃deꝫ libro cũ abstinentie ꝑfectõem impugnaret: asseruit vinum fuisse ꝓhibitum filijs aarõ sacerdotibꝫ tanq̃ꝫ imꝑfectis. nũc aũt illos eosdem in affluẽtia possessionũ ꝑfectos asserit: q̃si verbi ꝑoris oblitus. vel si forte memoriã habuit: in tantã deuenit erroris caliginẽ: vt putaret q̃ abstinere a delicijs sit imꝑfectũ: ⁊ possidere diuitias sit ꝑfectuꝫ. Insuꝑ ⁊ cũ paulo añ docuerit q̃ ĩ ꝯtẽptu oĩs ꝓp̃etatis euãgelice ꝑfectiõis ꝯsistit ĩceptio. et sacerdotes leuitici generis habuerũt vxores ⁊ filios: ad q̃s bona sua tãq̃ꝫ vere ꝓp̃a hereditaria successiõe trãsmittebant. necessario sequit̃ q̃ ꝑfectio euãgelica in leuitis nõ fuit. vel q̃ abdicatio ꝓp̃etatꝫ nõ est initiũ ꝑfectõnis hmõi. ac ꝑ hoc manifeste ꝯuincit̃ sibijp̃i esse contrari⁹. Contrariat̃ etiã ip̃i ꝟitati. Si eĩ forma vite leuitice ꝑfectiõem legis euãgelice veraciter ꝯtinet. cũ ꝑfectio modi viuẽdi tam ĩ veteri testamẽto q̃ꝫ nouo sup̃mũ teneat locuꝫ: ⁊ ꝑfectio legis ꝑfectõi euãgelij equat̃: necesse ẽ summũ legꝫ ⁊ summũ euãgelij tã in merito q̃ꝫ ĩ p̃mio inter se eq̃ri. ac ꝑ h̃ testamentũ testamento: ꝓmissio ꝓmissiõi. sacerdotiũ sacerdotio coeq̃tur. Si igit̃ lex neminẽ ad ꝑfectũ duxit: nec euangeliũ. si nõ ꝑ legẽ iusticia: nec ꝑ euãgeliũ. si etiã q̃ sub lege erãt sub maledicto fuerũt: ⁊ q̃ sub euãgelio. Frustra igit̃ dei fili⁹ est incarnatus ⁊ passus: frustra trãslatũ est sacerdotiuꝫ. frustra legis obꝟuantia ꝓ maiori ꝑte abolita: ⁊ euãgelica ꝟitas introducta. que oĩa cũ sint falsa ⁊ impia ⁊ ꝓrsus abijciẽda tanq̃ꝫ heretica. necessario ꝯcludit̃ ⁊ illđ eẽ erroneum ex quo hec sequunt̃. s. q̃ in forma

vite sacerdotū legaliū: euāgelice pfectiōis altitudo ꝓsistat. Unde apl'us ad hebre. Si ꝓsummatio inḋt. i. pfectio fm glo. p sacerdotiū leuiticū erat. q̄d adhuc necessarium fuit fm ordinē melchisedech ⁊ nō fm ordinē aaron dici. Translato enī sacerdotio necesse ē vt ⁊ legis trāslatio fiat. Ubi glo. Hic incipit noui ⁊ veteris testamēti differētias dare: q̄ illō impfectū. Cui etiā cōsonat illō q̄ subseq̄nter adiūgit idē apl's Umbrā inḋt habēs lex futuroꝝ bonorū nō ipam imaginē rerū. nunq̄ꝫ p̄accedētes pfectos facere. Ubi glo. Lex vmbrā habens nunq̄ꝫ pōt facere pfectos ꝑtutib⁹ et bonos pōtifices. Nō est igit pfectio ꝑtutum ⁊ ꝓsiliorū euāgelij in lr̄ali obs̄uātia mandatoꝝ legaliū: ⁊ ī modo viuēdi illoꝝ pontificū req̄renda: nisi sicut in figura et vmbra. q̄ hoc mō dicit rota esse in medio rote: nō p lr̄alis obs̄uātie eḋtatē in testamēto vtroq̄ꝫ. sed p spūalis ītelligētie enigmaticam p̄figuratōez. Q̄ si q̄s obiiciat sicut ⁊ hic cui rndemus allegat: q̄ forma p̄fata indicta sit sacerdotib⁹ p ezechielē: q̄ ñ vmbraticū: sed sanctū et verū eccl'ie templum describit: attendat q̄ ibidē p̄mittit q̄ sacerdos virginē ducat vxorē. ⁊ in sacrificiō agnos ⁊ vitulos offerat. Eadē igit ratiōe qua pfectio euāgelica in leuiticaꝝ possessionib⁹ p̄cessisse decernit: ⁊ in eoꝝ vxoribꝫ ⁊ sacrificijs atq̄ꝫ obs̄uātijs ceteꝝ fuisse mōstrat. Q̄d si verū est: ad pfectōem euāgelicā spectat q̄ sacerdotes noue legꝭ vxores ducant: hircos ⁊ vitulos offerāt. ⁊ p̄mi cum tubis ad bella p̄cedāt. Que cum absurda sint nō est req̄rēda ꝑfectōis descriptio ī tēplo illo fm lr̄am. sed fm allegoriā. Unde Hiero. ad nepotianū. Neq̄ ꝓ mihi aliq̄s opponat: diues in iudea tēplū: mēsas: lucernas: thuribula: patellas: cyphos: mortariola: ⁊ cetera ex auro fabrefacta. tūc hec p̄babant a dño q̄ñ sacerdotes hostias immolabāt. ⁊ sanguis pecudū erat redēptio peccatoꝝ. q̄nq̄ꝫ hec oīa in figura p̄cesserīt. Nūc vero cū pauptatē dom⁹ sue pauper dñs dedicauerit. cogitem⁹ crucē eius. et diuitias lutū putabim⁹. Quid miramur q̄ christ⁹ vocat iniquū māmona: q̄d fusci pimus ⁊ amam⁹ q̄ petr⁹ se nō habere testat? Alioq̄n si tm lr̄am seq̄mur: ⁊ in auro atq̄ꝫ diuitijs simplex nos ḋlectat historia cū auro obseruem⁹ ⁊ cetera. Ducāt pontifices vxores virgines: lepra corpis aie vicijs p̄ferat: crescam⁹: multiplicemur: ⁊ repleamus terrā. figam⁹ septimo mēse tabernacula: et solēnia ieiunia buccinis ꝓcrepemus. Q̄ si hec oīa spūalib⁹ spūalia ꝓparantes sic intelligam⁹: vt dñs intellexit et interp̄tatus est sabbatū. aut auꝝ repudiemus cū ceteris superstitiōib⁹ iudeoꝝ. aut si auꝝ placet: placeāt ⁊ iudei: q̄s cū auro aut p̄bare nobis necesse est: aut dānare: Ducusq̄ hiero. Et q̄ luce clari⁹ rō p̄missa dissoluit. ⁊ euāgelice pauptatis pfectio noue legi ꝓprie ꝙuenire docet. Nequaq̄ꝫ igit intelligendū est bona leuitaꝝ dño dedicata fuisse: tanq̄ꝫ in se sint aliq̄d sc̄itatis habētia. ⁊ nō possint esse occasio culpe. ſz q̄ de putant sustentatōi illoꝝ q̄ dño famulant. Quoꝝ etiā dñs possessio dicit. q̄ sicut alīq̄ viuebāt de fructib⁹ terraꝝ suaꝝ. sic ⁊ hi de ꝙuentib⁹ diuinoꝝ misterioꝝ. ita tñ q̄ ea q̄ inde ꝓcipiebāt p̄petatis iure ad suos ut dictū est trāsmittebāt heredes. q̄ sicut illis nō indicta erat castitatis integritas. sic nec ꝓsulta pauptas. Unde hiero. ad eustochiū. Alia fuit ī veteri lege felicitas. in q̄ btūs dicit q̄ habet semen in sion: ⁊ repromissio fit diuitiaꝝ. Statim vt fili⁹ dei ingressus ē sup terrā. nouā sibi legē īstituit. vt q̄ ab angelis adorabat in celis: haberet angelos ⁊ in terris. Tūc holoferni caput iudith cōtinens amputauit: tūc iacob ⁊ iohānes relicto patre reti ⁊ nauicula: secuti sūt salutorem: affectū sanguinis ⁊ vincula sec'li et curā domus parit relinq̄ntes. Tūc p̄mū auditū est. q̄ vult venire post me: abneget semetip̄m: ⁊ tollat crucē suam: et seq̄t me. Nemo enī miles cū vxore pgit ad p̄lium. Discipulo ad sepulturā patris ire cupienti nō p̄mittit. Vulpes foueas habēt. ⁊ volucres celi nidos. fili⁹ autē hois nō habz vbi caput suū reclinet. ne forte ꝓtristeris si anguste p̄māseris. In his hiero. patēter insinuat. q̄ sicut statui testamēti veteꝝ diuitie cōpetebant ⁊ nuptie. ita pfectōi noue legis pauptas ⁊ castitas. Sicut igit virginitas p christū introducta legē nō soluit sed implet. sic nec pauptatis ꝓsiliū legē destruit: ſz ꝓsūmat. q̄ nec in eadē lege euāgelica consilia p̄ceptꝭ ꝛriant. sed poti⁹ addūt ad pfectōem iusticie. Cōcludit igit p hec

ꝙ sicut a ratiōe dissonū est formā pfecte castitatis cōstituere in vxoribꝫ sacerdotū legaliū. sic sane doctrine aduersat perfectionem paupertatis collocare in possessiōibꝫ leuitarꝫ. His cōsonat bernh. de colloq̄o symonis ⁊ iesu. Lōge inquit aliud est i luto aquarꝫ multarꝫ diuisi fundo maris iter capere terrena licite possidēdo: aliud ipam nouis gressibꝫ nudā calcare oīa relinq̄ndo. sz tēpori gr̄ie p̄rogatiua hec debebat. petro nouū iter ⁊ nō typ⁹ itineris seruabatur. Antiquorꝫ sane patrū diebꝫ: donec in terris videret et cōuersaret inter hoīes dominus maiestatꝫ: nō erat euāgelice forma pfectōnis. sed spiritū dñi solo interim spū seq̄bant. Et cum verbū caro factuz est et habitauit in nobis. iā i eo tradita est ima go vite ⁊ conuersatōis exēplar: qđ optz etiā corporaliter imitari. vt vtroqꝫ seq̄ntes vestigio nō vlteri⁹ cum p̄fiarcha iacob altero femore claudicem⁹. Neqꝫ hoc dicim⁹ tanq̄ꝫ si saluari hoc tpe si sec⁹ q̄s egerit nequeat. sed vt gradū agnoscat ppriū: ⁊ locū pfectiōis aut discipulat⁹ officiū nō vsurpet. Hec bernh. Per que cupidorꝫ atqꝫ error quersus elidit. a quibꝫ sub pietatꝫ specie per antiquorꝫ patrꝫ diuitias pauptas impugnat. Ex quibꝫ ⁊ illud ꝓsequit q̄ is cui respōdemus nō tanq̄ꝫ pauptatis amicus sed aduersari⁹ paupeꝝ: sup hmōi possessiōes se fundās: pfectōis fundamēta nō statuit sz subuertit. Perfectiōz igit pauptatꝫ extreme legal⁹ obſuātia ñ oppugnat. sed nc forma viuēdi apl̄oꝝ nec loculi christi: nec ꝓmissio cētupli: sicut ex añdictis ē patens. insup nec affluētia facultatū ecclesie. q̄ velut armatura ꝓseq̄nt se munit paupeꝝ hostis: nō tam ad defensandū statuz eccl̄iastice celsitudinis: q̄ꝫ ad deiciendum culmen euāgelice pauptatis. Si enī possessiōes eccl̄ie cōmendaret: vt licitas: vt expediētes. vt pfectōi ꝓssibiles: in his qui ꝓmuniter possidēt: ⁊ his q̄ sancte dispensant: viā seq̄ret sanctorꝫ doctorū ⁊ canonū ꝓfutantiū quersos hereticos. q̄ eccl̄iaz dei ꝓpter possessiōes acceptas a statu iusticie ⁊ pfectiōis asserūt esse collapsam. Hec scētē pauptati p̄iudicat in aliq̄ doctrina hmōi: p eo q̄ varij sunt in ea pfectōnis modi. sic circa rñsionis hui⁹ p̄ncipiū fuit ostensuz. Nunc autē qz suadere conat possessiōes eccl̄iasticas ad pfectōis facere culmē: tāq̄ꝫ pfecti⁹ sit in eis i christo affluere q̄ꝫ p christo carere. nō solū gl̄iam pauptatis euacuat: verūetiā fundamēta ipi⁹ eccl̄ie subruit: dū christū ⁊ apl̄os tpalia possedisse ad dā dū pfectōis exēplū mōstrare p̄tēdit. Et teni cū christ⁹ de se diceret: q̄ nō haberz vbi caput reclinaret. hic ecōtrario dogmatizat q̄ domū habuit. qz dixisse legit. dom⁹ mea dom⁹ orōis vocabit. Et post subdit: q̄ christ⁹ iure ꝓpetario vbi caput suū reclinaret inter hoīes fact⁹ hō non habuit. qui tanq̄ꝫ ver⁹ deus omniū leuitarꝫ bona possedit. In quo miro mō se ostēdit oīm veritatis intelligētia nudū. q̄si nescientem distinguere inter ea que christi diuinitatē ⁊ ipi⁹ humanitatē respiciūt. Q, enī christū dicim⁹ fuisse paupem ad ei⁹ refert hūanitatem assumptā. in q̄ pfecte viuēdi nobis mōstrauit exēpla. nō autē ad diuītatꝫ ei⁹ potentiā: fm quā nō solū tēplū ⁊ bona leuitica ei⁹ dñio subiacent. verūetiā celuz ⁊ terra ⁊ oīa que celi ambitu p̄tinent: dicē te ꝓpheta. Dñi est terra ⁊ plenitudo eius. Et ꝙ qđ dicit q̄ christo tāq̄ꝫ ꝙ sacerdoti pater in manu oīa dedit. ⁊ q̄ sacerdotū iure leuitarꝫ bona possedit: ipemet paulo post apte ꝓtradicit. cū subdit: q̄ nōdū trāslato sacerdotio nec decimarꝫ nec possessionum debuit trāslatio fieri. Si enī sacerdotium leuiticū ante christi passiōem ⁊ r̄surrectōem trāslatū nō fuit: manifeste colligit q̄ christus iure sacerdotū eoꝝ que ad leuitas spectabāt nil oīno possedit. Igit tam ꝙ itati q̄ꝫ sibꝫ ꝙi contradicēs: qz istar p̄ncipis mūdi huius in pauprimo capite christo nil tpaliuz possessionū iuenire potuit. ad corpus ipi⁹. s. matrē eccl̄iam sermonez ꝓuertit. De q̄ friuolis q̄ buscā p̄missis auctoritate canonis astruit q̄ rōe maiorꝫ vtilitatis agros ⁊ p̄dia que vēdere ꝓsueuerat possidere cepit. Ex quibꝫ cōseq̄nter sic arguit. Cū idem sit vtile ⁊ honestū: vt dicit ambro. ⁊ qđ est ipfectōis inq̄ntū hmōi declinet ab honestate. ⁊ qđ est honestatꝫ est pfectōis. p̄dia eccl̄ie viris pfectis sunt in pfectōis cumulū: nō in ei⁹ detrimētū. Hꝰ ratio ipi⁹: hec verba. cui⁹ rōis ꝓclusio partim est vera et partim erronea. Vera est q̄dem q̄ eccl̄iastica p̄dia sine detrimēto pfectōis haberi possunt. q̄ autē sint ad pfecti

onis cumulū sentire vl' dicere adeo absur/
dū est: vt ex ꝟ status moduscꝫ viuēdi p/
sentiū tēporū vite christi pferaꝫ et apl'or.
qđ est aptissime falsum. Ūñ hiero. malchi
monachi vitā describēs ait. Scribere p/
posui ab aduētu saluatoris vscꝫ ad nostrā
etatē. i. ab apl'is vscꝫ ad hui⁹ tpis fecē: q/
modo ꝛ p qs christi eccl'ia nata sit: ꝛ adul
ta psecutōnib⁹ creuit: martyrūꝫ corona ta
sit. ꝛ postꝫ ad christianos ꝓncipes vene/
rit: potētia ꝛ diuitijs maior: sꝫ virtutibus
sit minor effecta. Ducuscꝫ hieroñ. Insup
si prędia faciūt ad perfectōis cumulū. tūc
qꝫto eccl'ie plura pdia possidēt: tāto q ī eis
degūt pfectiores existūt. ac p ꝟ nullus ab
eccl'ia habēte copiā pdior⁹ absqꝫ detrimē
to pfectōis ad religiōes trāsferre se potest.
qn poti⁹ ecōuerso pauptatis erūnas abī
cere ꝛ ad facultates eccl'iasticas aspirare tā
ctū erit atqꝫ perfectū. Ei⁹ sentētie faculta
tem hieron. ad nepotianū eliminās ironi
ce ait. Sūt diriores mōachi qꝫ añ fuerāt
seculares. possideāt opes sub christo pau/
pe quas sub locuplete diabolo nō habue/
rūt. ꝛ suspiret eos eccl'ia diuites qs tenuit
mūd⁹ ante mēdicos. Ampli⁹ si eccl'iastica
pdia faciūt ad pfectōnis cumulū: nihil est
fm christi ꝟsiliū vendendū dādūqꝫ paupi
bus. sed totū eccl'ie agris seu opib⁹ aggre
gandū. cū fm ꝟ dogma pphanū cumula/
tio possessionū in eccl'ia christi ad cumulū
faciat pfecte sanctitatis. Cōtra qđ hiero.
ad demetriadē. Ampli⁹ edificēt eccl'ias. vesti/
ant parietes marmor⁹ crustis: colūnaruꝫ
moles aduehāt: earūqꝫ deaurēt capita. gē
mis aurata distīguant altaria: nō repben/
do. nō abnuo. sed tibi aliud ꝓpositum est.
christū vestire in pauperibus: visitare in lā/
guentib⁹: pascere in esurientib⁹: suscipe ī his
q tecto indigent: ꝛ maxime ī domesticis fi
dei. Ex his colligi ꝑt qꝫ pfata ꝟclusio mul
tiformē ꝓtinet absurditatē. Sed ꝛ rō ipa
nō valet. Nam sicut possessiōes sunt vti/
les: sic ꝛ alia ml'ta. vtpote vxores: serui: ar
ma: et tpalis potentia. et quoꝫ retentōne
non sequitꝫ qꝫ cumul⁹ pfectōnis accrescat.
Hec ei suffragat ambrosij verbū q diffinit
idem esse vtile ꝛ honestū. loquit enī de vti
litate bonorū spūaliū nō terrenorū. Nam
eodē libro. Nihil vtile nisi quod ad vite il
lius eterne pfit gram diffinimus. nō quod
ad delectatōnem psentis. Nec aliq cōmo
da in facultatib⁹: sed incōmoda hec puta/
mus si nō reꝟciant⁹ ea que hominū magis
cum assunt estimamus qꝫ dispendio cum
eroganť. Idez quoꝫ liber a parte alia sic
ait. Nullū adminiculū pstāt diuitie ad be
atam vitā. Quod euidēter ꝺtermīauit do
minus in euāgelio dicens. Beati paupes
qm̄ vestrū est regnū dei. beati qui nunc e/
suritis tē. Iracꝫ pauptatē famem dolorē
que putant⁹ mala: nō solū impedimēto nō
esse ad beatā vitam. sed etiā adiumēto esse
euidētissime pnūciatū est. sed ꝛ illa que vi
dentur bona diuitias satietatē leticiā exp
tem doloris: detrimentū esse ad fructū be
atitudinis dñico declaratū iudicio liquet.
Sic ergo non solū adminiculo nō sunt ad
vitam beataꝫ corporis externa bona: sed
etiam dispendio sunt. Ducuscꝫ ambrosi⁹
Q, ꝛ in predictis intelligēdis loquitur ꝺ
vtilitate intrinseca et spirituali: que idem
est quod honestas: nō autem de extrīseca
de qua canon habet intelligi. fm qꝫ etiam
pnunciat sapiens vtiliorē esse sapientiam
cū diuitijs. Sūt enī possessiones terrene
vtiles ꝛ sustentamēta nature ad opera hu
mane industrie: nōnullis etiam ad exerci/
tia virtutis perfecte: sed hoc non inest eis
ex seipis sed ex parte vtētis. Unde aug⁹
in fine libri: vnde malum. Qui inquit be/
ne vult vti tēporalibus bonis: nō eis amo
re agglutinetur: et velut mēbra animi sui
faciat: quod fit amādo: ne cum resecari ce/
perint cum cruciatu ac tabe fedent: sꝫ eis
totus superferatur: et habere illa atqꝫ re/
gere paratus sit. amittere vero ac non ha
bere paratior. Dec augustin⁹. Que nun/
qꝫ diceret si temporalia bona essent vtilia
fm qꝫ vtile idem est quod honestū. qꝫ nul/
lus recte sapiens paratior esse debet hone
statem amittere qꝫ seruare. Multum igit
a sapientia discors fuit: qui in tēporalib⁹
ecclesie bonis honestū ab vtili non discre/
uit. Jn sui quoꝫ firmamentū errorīs: p/
fectionis virtutum: et possessionis opum
septiformem assignat germanitatē dicens:
qꝫ dominus voluit ministros ecclesie ipm
perfecte sequi. volentes habere bona cō/
munia mobilia ꝛ immobilia: ꝓmo ꝓpter
cautelam futurorū: quod est prudētie: se/
cundo ꝓpter sustentatōem ministrantiuꝫ:

qđ est iusticie. tercio in sustentamentū egē
tiū: qđ est mīficordie. q̄rto in mutue chari
tatis nutrimentū. q̄nto q̄etem. sexto ī alio
rū exēplū ⁊ largitōem elemosynaꝝ. septio
ꝓpter ꝓformitatē ad celestē curiā. cui⁹ par
ticipatō in idipm. Ex q̄bꝫ oīibꝫ arguit q̄
habere possessiōes ecclīasticas pfectōnem
nō mīnuit sꝫ ꝓsummat. Quāq̄ aūt prędi
ctaꝝ ratōnū aggregatio superficieten⁹ cōsi
derata efficaꝝ videaꝫ ⁊ pia. si tñ discutiaꝫ ī
terius ineficaꝝ inuenīaꝫ ⁊ impia. Pro eo
videlicz impia. q̄ si mobiliū ⁊ īmobilium
ꝓmunis possessio nō diminuit sꝫ poti⁹ cō
plet. q̄ nō valent nec volunt hec possidere
ꝓmūia: pfecti esse nō possunt. Insup cum
chr̄ist⁹ ⁊ apl̄i hmōi possessiōes īmobiles
nō habuerīt. seqūtur in eis q̄ ꝓsūmate pfe
ctōis exemplū nō effulsit Ineficaꝝ vero:
q̄ in eisdē rōibꝫ potest etiā aliq̄s laic⁹ vo
ratus bona sua retinere. s. vt prędēter: iu
ste: mīficorditer: charitatiue mīstrātibus
chr̄isto subueniat. ad illoꝝ q̄etē ⁊ alioꝝ ex
emplū ſm ꝓformitatē supnā in q̄ est ꝓmūi
catio larga bonorū. aut igīt talis erit pfe
ct⁹. aut p̄fata rō nulli⁹ efficacie esse ꝓuicīt
Ampli⁹ sicut ecclīastica bona bñ vtētibꝫ
sunt materia exercēdaꝝ virtutū. sic etiam
abutentibꝫ sunt fomentū multiformiū p
uersitatū. vtpote iniusticiarū ⁊ impietatū
carnalitatū: cōtentionū: simoniaꝝ: ambi
tionū ⁊ scismatū. nec tñ inferri pōt ꝓpter
hmōi abusum: q̄ bona hmōi habere sit ī
piū. pari rōe inferri nō poterit q̄ p bonaꝫ
dispensatōem vtentiū ea habere sit pfectū
in se ⁊ absolute vel pfecti⁹ q̄ꝫ carere. Uñ ⁊
illa ꝓclusio quā post explicatōem rationū
p̄dictaꝝ. in quibꝫ multas absurditates in
terserit. tāq̄ finaliter intētā subiūgat: nul
lius est ꝓbabilitatis. sꝫ magne pfidie. Ait
enī vt verbis ei⁹ vtamur. his causis p̄dī
ctis forte ⁊ alīs que a sapiētibꝫ possunt in
uenīri cū apice pfectōis. Qđ enī citra est:
īmpfectū est. bona tpalia eccl̄ie a pfectꝫ vi
ris p̄cepit de⁹ et voluit possideri. In q̄bꝫ
verbis manifeste aperit. q̄ pauptatꝫ euan
gelice pfectiōem totis viribꝫ eliminare cō
tendit. Si enī tpalia bona eccl̄ie possidere
sic est pfectū vt dicit: vt oē qđ ē citra illud
sit impfectū. paupes igīt chr̄isti qui nihil
oīno possidere volūt: sꝫ totū dāt cū vidua
illa paupcula. aut citra hūc pfectōis apicē
ꝓsistūt. ⁊ tūc sunt impfecti. aut vltra pce
dunt: ⁊ tūc supsticiosi ⁊ impī. Si igīt tal⁹
fuit chr̄istus sicut narrat euāgelice vitatꝫ
histozia: et pfectozū testimonio mōstratuꝫ
est supra. tales etiā fuerūt apl̄i: necessario
sequīt ſm antichristianā doctrinā q̄ chri
stus ⁊ ei⁹ discipuli vl̄ supsticiosi fuerīt vl̄
impfecti. Insup si hec tpalia bona chr̄ist⁹
p̄cepit possideri a viris pfectis sicut asse
rit. quicunq̄ꝫ g̃ pfectōis statū pfitent: ⁊ h̄c
bona nō possident. trāsgressozes diuini p̄
cepti esse ꝓuincunt. Qđ si verꝫ est vtiq̄ꝫ di
ci nō potest. btī paupes spū qm̄ vestꝫ ē re
gnum dei. nec ve vobis diuitibꝫ: sꝫ potius
ve vobis paupibꝫ tanq̄ꝫ miseris: imperfe
ctis: iniustis ⁊ impīs. et beati diuites. Be
atus etiā pp̄lus cui hec sunt: sine q̄bꝫ nec
pfectōis apex: nec virtus iusticie possidet.
q̄ perfectio int̄ dona dei locū p̄cipuū tenꝫ
Laueat sibi q̄ eiusmodi snie est ne supꝫ euꝫ
maledictio p̄ncipis ap̄lorꝫ iuste descēdat.
dicatq̄ꝫ sibi. pecunia tua tecū sit ī pditōez
eo q̄ existimasti donū dei pecunia posside
ri. Mirū certe quō q̄s pōt ad tātā impie
tatē pficere. ad tātā venire insaniā: ad tātā
p̄sūpe fatuitatē. vt cū chr̄ist⁹ viris pfectꝫ
suadeat oīa vēdere ⁊ dare paupibꝫ. p̄cipi
atq̄ꝫ ap̄lis vt nec perā nec pecuniā tollāt ī
via. nec aūꝫ n̄c argētū possideāt. ēꝫio au
deat dicere p̄ceptū esse a deo viris pfectis
tpalia possidere. Quam ꝺo absurdū dog
ma cōclusio p̄fata ꝓtineat. ex ipius verbis
elicīt. ex q̄bꝫ affirmat oīe qđ ītra perfecti
onis apicē est esse īperfectū. Si apex dicit
summā rei alicui⁹ extremā ⁊ excelsā. ⁊ api
cē pfectio hꝫ. aliq̄d ē perfectiōis citra api
cē eius. duo g̃ꝫia simul dicit: cū asserit p
fectōem habere apicē: ⁊ nihil citra pfectō
nis apicē esse pfectū. Est etiaꝫ hec vniuer
salis negatiua pene in toto falsa. s. cū nō so
lum pfectio vie sꝫ etiā perfectio patrie gra
dus hꝫ. ⁊ sicut pfectio castitatis ⁊ obediē
tie p̄t eē maioꝫ ⁊ mīnoꝫ: sic ⁊ pauptatꝫ. q̄m
admodū ex p̄me resp̄sīōis tercia parte pa
tescit. Deniq̄ꝫ periculosum sit possessio
nū affluētiā magnis laudatā p̄conꝫ desi
derabilē reddere. ex h̄ patēter aduertīt q̄
oīm fere moꝛtaliū appetit⁹ ⁊ sensus proni
sunt ad ꝓcupīam oculoꝝ ⁊ admiratiōem
diuitiaꝝ. Et sic dic̄ ap̄l's ad thīm. q̄ volūt
diuites fieri incidūt in tentatiōꝫ et laqueū

diaboli. Q3 si dixerit nō se laudare posse
siões quascūq3. sed tm̄ ꝓmões ꝛ eccl'iasti
cas et dño dedicatas: attendat q nō parū
latet in ipaz cumulatiõe periculū. Unde
bern̄. de colloq̄o symonis ꝛ iesu. Dotatas
ꝛ dedicatas cernim9 eccl'ias a potentib9 ꝛ
diuitib9 hui9 seculi. qui in opib9 bonis di
uites iuxta pauli admonitõz amicos sibi
facere studuerūt de mām̄ona iniq̄tatis. a
quib9 in eterna tabernacula reciperentur.
Quidni sperarēt ab his se recipi q claues
videnť habere. Sed heu data est ipa pui
dentia eoz̄ in occasionē carnis. ꝛ qui sibi
atq3 alīs in celo tabernacula parare debu
erāt: in terra ꝓiūgunt domū ad domuz: et
copulant agrū agro. Quis rapuit ab oze
apostolozū hmōi tpis verbum gr̄e: verbū
fiducie. ecce nos reliq̄mus oīa ꝛ secuti su
mus te? Ecce enī vt pp'lus sic sacerdotes
diuites fieri volūt. similiter hic suā ꝛ abū
danti9 suam recipiūt cōsolatōem: sil'z ami
cis egent ꝛ ipi vt in aliena tabernacula re
cipiank: vt ꝓpria nō habentes. Beati enī
pauꝑes spiritu: qm̄ ipoz est regnū celoz.
Hec bern̄. Idem q3 q̄busdā interpositis
subdit. Utinā in duodecim vn9 hodie pe
trus: vn9 q reliq̄zit. vn9 q loculis careat in
neniak. Utinā sapes miser ꝛ intelligeres cū
thesauro pecunie ꝛ thesauz ire pariter cu
mulari: vtinā nouissima ꝓuideres anīad
uerteres facile p foramen ac9 trāsituros ñ
diuitiaz cumulos sed delictoz. Nihil enī
tulimus in hūc mūdū: haud dubiū q3 n9
auferre possum9 q̄cq3. Ducusq3 bet. Qui
ꝛ Grego. nazanzen9 ꝓcordat in q̄dā ſmōe
ꝓtra psecutores eccl'ie loq̄ns. Sed facul
tatib9 inq̄t ꝺfraudabūt. Quib9 meis? Q3
facilius mihi alas abscident q̄s nō habeo
Si autē eccl'iastic9: hoc vtiq3 p q̄ ois pu
gna ꝛ omne certamē. An ignoram9 q ꝑ pe
cunie cupiditatē ꝛ loculoz fraudē ad ꝓdi
tōem ꝓficitur christi? Hec Gre. nazāzen9.
Ad ꝟ etiam facit q̄ dicit ambro. in lib. de
offi. Qui apl'os sine auro misit. eccl'ias si
ne auro congregauit. Et itez. Qui plurī
mū auri possidet nō abūdat: q3 nihil ē q̄
q̄d in sec'o est. Qui exiguū hab3 nō minu
it. q3 nil est q̄ amittit: res sine dispēdio ē
que tota dispendiū est. Ex his clare patz
sanctoz curā fuisse p̄cipuā non ad quarū
cūq3 possessionū amorē allicere: sed potius
exemplo ꝛ apl'oz ad eaz̄ contēptū ꝓuoca
re. Hec tm̄ ex his intelligat aliq̄s q eccl'ia
stica bona p modū dilapidatōis sint habē
da ꝓtemptui: qm̄ hoc sacri canones inhi
bent. sed q a psonis nō alligatz̄ cure pasto
rali ratōne maioris securitatis siue pfecti
onis valeāt p christi amoꝛe dimitti. et hi
quib9 dispēsatio eoz̄ cōmittitur eis q̄ di
spensant nullatenus alligenť affectu. Dic
autē vt affluentiā opum reddat amabilez:
tanq3 rē sanctitatis eximie in rōnali eccle
sie collocat. ex quo iudiciū cū veritate re
spōdere solebat. cū tamē hec sua doctrina
omni careat rōne iudicij ꝛ rectitudie veri
tatis. Fingit etiā suphumerale quoddam
qd̄ huic irratōnali siue phāt̄asie coaptat.
add ens in mediū. xij. viros sctōs atq3 p
batos: q̄ de statu pauꝑtatis ad dispēsādas
diuitias assumpti fuerūt. Clemētē. Sil
uestrē. Gregoriū. Ciprianū. Hilariū. Ba
siliū. Chrisostomū. Martinū. Nicolauz.
Paulū. Augustinū. Anselmū. quoz exē
pla suo adaptās erroꝛi: in seq̄ntib9 subdit.
Isti sunt. xij. filioz isrl' nomina. isti sūt vit
te iacictine ꝛ catenule auree. Post que ad
dit. Ista est doctrina dñica: statuto apl'o
rum hierosolymis solidata. a sanctz̄ docto
ribus exposita. a pfectis christi imitatoꝛi
bus obseruata. nō vt nihil in ꝓmūi aut p
ꝓrio habereť. sed vt spreta ꝓprietate bono
rū eccl'ie cōmunitas fuareť. Si aliter do
cueris: cane ne fias ſm apl'm anathema.
qd̄ a viro absit catholico: q̄ puniri recusat
cū apostata iuliano. Hec ꝟba ipius. In q̄
bus ꝛ ignorantē se esse demōstrat: ꝛ ipiuz.
Nisi enī impi9 esset: nunq3 de pfessoꝛibus
pauꝑtatis in qua nihil habeť in ꝓprio vl'
ꝓmuni: sensisset tam impie: vt eos tāq3 he
reticos iudicasset anathema esse a christo.
Qua q̄dē blasphemia nō solū hos christi
pauꝑes sz et romanā eccl'iam ipetit: q̄ hūc
viuēdi modū approbauit. Insup ꝛ bonos
viros catalogo sctōz ascriptos. ꝛ qd̄ mai9
est ipos apl'os: q̄ vt ex supioꝛib9 claret ī ex
trema pauꝑtate viterūt. quib9 etiā tanq3
duodecim filij isrl' ī suphumerali summi
pontificis christi ꝺscriptis: ꝛ p ꝓpria nomi
na designatis summa pauꝑtas indicitur.
Sic enī scribiť ī matth. xij. Apl'oz noia
sunt hc. Simon ꝓmus: q̄ dicit petrus. et
deinc ceteris nomiatis subiungit. Hos

duodecim misit iesus :p̄cipiēs eis. Nolite possidere aur̄ neq; argentū: neq; pecuniā in zonis vr̄is ⁊c̄. In q̄b⁹ suphumerale vite aplice: cū rōnali perfectōis ⁊ pauptatis altissime: p̄ charitatem regni celestis tanq; vitta iacinctina indissolubili iūctura constrīgit: cū interponit. Gratis accepistis: g̃tis date. Hoc autē suphumerali ⁊ ratōnali ver⁹ pontifex christ⁹ adornat⁹ fuit: duz sancte pauptatis perfectōez ⁊ ꝓbo docuit et exēplo mōstrauit. ⁊ tūc potissimū q̄n ut ver⁹ pontifex p̄ sanguinē ꝓp̄riū ingressus in sctā: paup ⁊ nud⁹ in cruce pepēdit. Hoc ornamēto nobili ⁊ spūali quo a coꝛpalib⁹ crucifixoꝛib⁹ christ⁹ spoliari nō potuit. hic velut atrocissim⁹ p̄do eū nudare ꝓtendit. ⁊ aliud q̄dam ꝓfingere nitit: nō vitta iacinctina ⁊ catenulis aureis. sed terrenaꝝ possessionū affluētiꝭ tanq; iūctura lutea ⁊ viscosa ꝓstrictū: q̄si christ⁹ cū apl'is terrena possederit. ipaq; ꝓmūis possessio alti⁹ ꝓuehat magisq; ad celestia eleuet: q̄; extrema ⁊ altissima pauptas. Q̄ nēo dubitat falsum: nisi q̄ modos p̄sus ignoꝛat mental' eleuatōis in deū. Un hiero. ad lucinū. Joseph cū tunica egypti effugere ñ potuit. adolescēs q̄ opt⁹ syndōe seq̄bat ie sum: qꝛ tētus fuerat a mīstris terrenū abiēs opimētuz nud⁹ euasit. Helias igneo curru rapt⁹ in celū melotā relict in terr̄. Helizeꝰ boues ⁊ iuga ꝓris opis ꝓtit et vota. Loq̄tur sapiētissim⁹ vir. Qui tāgit picē inq̄nabit ab ea. Quādiu ꝓsamur ī seculi reb⁹: et aīa nr̄a possessionū ⁊ redditū ꝓcuratōne deuicta est. de deo libere cogitare nō possum⁹. Lui ⁊ glo. ꝓsonat sup illō cāticoꝝ. spoliauī me tunica mea ⁊c̄. Decepta sollicitudine tpaliū subsidioꝝ: q̄ntūlibet eximi⁹ doctoꝛ difficile vitat peccatū. Hec autē idcirco nō dicim⁹ q̄ dispēsatio facultatū eccl'ie a viris sctis āministrari ñ possit absq; detrimēto pfectōnis. ſz vt discernamus p̄ciosum a vili. qꝛ perfectōnez eis nō ꝓtulit tpaliū bonoꝝ admīstratio: ſz ꝓtēpt⁹. nō tpalis affluētia ſz spūs pauptatis. q̄ iter reꝝ affluētiū copias sic viuebāt sic egētes. m'tos aūt locupletātes tāq; nihil habētes ⁊ oīa possidētes. quēadmodū nobil' ille plat⁹. de q̄ ait Hiero. scribēs ad rusticū. Sctus exuperi⁹ tholose epūs: vidue sareptane imitatoꝛ: esuriens pascit alios. ⁊ oꝛe pallēte ieiunijs fame torquet alienа. oēmq; substātiā christi viscerib⁹ erogauit. Nihil eo diti⁹ q̄ coꝛp⁹ christi canistro vimineo: sanguinez poꝛtat in vitro: q̄ auaricia ꝓiecit de tēplo: q̄ cathedras vēdētiū colūbas: mēsasq; subuertit māmone: ⁊ numulariozꝝ era dispersit. vt dom⁹ dei domus oꝛōis sit: nō spelūca latronū. Umōi tu sectare vestigia: et ceteroꝝ q̄ ꝓtu tūilli⁹ sil'es sunt. q̄s sacerdotiū ⁊ hūiliozes facit ⁊ paupioꝛes. Aut si pfecta desideras: exi cū abꝛaam de patria ⁊ cognatōe tua. si habes substantiā vende et da paupibus. si ñ habes grādi onere liberat⁹ es. Nudū christum nudus seq̄re. Duꝝ grāde difficile: ſz magna sunt p̄mia. In his sacer hiero. distinguit p̄ciosum a vili. simulq; ostēdit q̄ aliō ꝓpetit pfectōi plari q̄ est psona cōmunis. aliud pfectōi persone ꝓuate. Et iō q̄q; ratōe platōis quisq; religiosus a statu pauptatis ad dispensatōem tpaliū possit assumi. impiū tñ est ħ ad ꝓseq̄ntiam trahere. Sicut enī platis ratōe cure pastoralis competit extrinsecꝰ interdū implicari negocijs salua perfectōe: nec tamē inferri potest q̄ in psona p̄uata eque perfectuz sit p̄ extrīsecas occupatōes erga plurima turbari cū martha: velut per intimas feruidas ⁊ iocūdas sursum actōnes sec⁹ pedes dñi quiescere cū maria. sic ⁊ in ꝓpōsito intelligendū. Licet igit̄ pontifices siue summi sacerdotes (qꝛ curā habēt nō soluz quantū ad pfectos ⁊ validos: verūetiā in firmos ⁊ impfectos: q̄s pascere debent exemplo ⁊ verbo. et p̄ loco et tpe coꝛpali subsidio) salua perfectōe possessiōes susceperint ad sustentatōem paupeꝝ ⁊ eccl'ie mīstroꝝ. non tñ ex his quibuslibet ꝓuatis psonis in quolibet eccl'ie statu ascribi potest nec debet: q̄ in tāto sint pfectiōis culmine cū amplitudine possessiōis sicut cū altitudie paupertatis. In hoc autē q̄ laudatoꝛes pauptatis extreme imitatoꝛes existimat iuliani apostate: nō solū neq̄tia plenum. sed etiā veritatis noticia vacuuz esse demōstrat. dū pfessoꝛib⁹ veritatis malicioſe crimē impingit errozis. ⁊ ipam pfidiam iuliani apostate tanq; ignoraꝝ a laude pauptatis insinuat traxisse oꝛiginē. cū tñ ipe iulian⁹ nō in ħ errauerit q̄ assereret oīa tpalia relinq̄nda foꝛe ſm dictamen diuini

consiliū.ad qđ nemo astringit nisi velit.sed potiꝰ ad sue auaricie rapacitatē colorādā. ⁊ ꝓculcandā ecclīam:ℏ dicebat eē de necessitate diuini mādati:allegās illđ christi ꝙ bū qđ in luca scribit. Nisi qs renūciauerit oīb⁹ que possidet:nō pōt meꝰ esse discipulus. Ex quo ipe vniuersaliter calūniabat ecclīam:q̄si nulla essz differētia int renūciare oīb⁹:et relinq̄re oīa. Uel sicut glo.dic ibidē.hoc distat inter renūciare oīb⁹ ⁊ relīquere oīa.qz renūciare cōuenit oīb⁹ q̄ ita licite vtunt mūdanis q̄ possidēt: vt tñ mēte tendāt ad supna.relinq̄re ꝙ est solūmō ꝓfectorū:q̄ oīa tpalia postponūt.et sol' ea nis inhiāt. Hec glo. Ex q̄ manifeste colligit:q̄ q̄s ℏ sentit q̄ ꝓfectoꝝ sit oīa relīquere:⁊ solis eternis ihiare.doctrinā seq̄t iesu christi:nō pfidiā iuliani. Hā q̄uis dicat oīa ꝓ ꝓfectōis amore debere relinq̄:nō tñ asserit bona ecclie dirui.qz licitum ē dimittere ꝓpria:sed illicitū rape aliena.

Tercie responsiōis

tercia particula nonūq̄ capitulū.in q̄ abrenūciatōis rō falsa elidit:⁊ penurioſe pauptatis duodenaria ꝓrogatiua mōstrat

Nos quersaꝝ mentiū eē dinoscit: nisi q̄ snie sue ꝑria ꝓpter istoꝝ certitudinē inficiari nō possunt: fraudulēta calliditate quertere:⁊ ad sensū trahere repugnantē.iuxta illđ Bernā.ad frēs de mōte dei. Si lectiōe deū q̄rit q̄ legit. oīa coopank ei in hocipm.si aūt ī aliđ declinat sensus legētis:oīa trahit post seipz. nihilq̄ tā sane: tā pūm ī scripturis inuenit: qđ seu ꝓ vanā gl'iam:seu ꝓ distortū sensū: seu ꝓ prauū intellectū nō applicz sue malicie vl' vanitati. Qđ manifeste ī aduersario paupeꝝ nūc cernimꝰ eē ꝓpletū. Cū ei certū sit pauptatē:q̄ ꝓsistit in abdicatōne rerꝝ tpaliū,ꝓpter deū esse laudabilē:magistrūq̄ christū ꝓfectōis ī pauptate vixisse vsq̄ ad mortē. hic in ꝓpatōe possessionū ⁊ opulētiaꝝ sic puertēdo attenuat:vt nil sācte pauptati de ꝓfectōis sublimitate relinq̄t. Inuestigās eni ꝑmo cām abdicatōnis tpaliū:hāc dicit eē ipoꝝ appꝛopatōez seu ꝓpetatē:q̄ qñ ex radice descēdit auaricie vt ꝙbis eis vtamur: nō stat cū ꝓfecta charitate:q̄ nō q̄rit q̄ sua sunt. Et iō dicit cōsultam esse abdicatōem ꝓpetatis ad excludendā cupiditatē.q̄ extirpata his q̄ eiusmodi sunt recte ꝓmittit dispēsatio bonoꝝ tpaliū:tāq̄ sciētib⁹ vti: ⁊ nō q̄rētib⁹ q̄ sua sūt.sz q̄ iesu christi. Qđ ꝓ abrae:iacob:ioseph:dauid:daniel:patꝝ scz veteris testamēti exēplo ꝓfirmat. In his aūt ꝙbis et exēplis superficialit ꝓsideratꝰ nihil apparet erroneū:si tñ diligēter discutiāt magnū ī uenit latere venenuz. Si eni ꝓpetas sola cā est abdicatōis tpaliū vt extirpet cupiditas ⁊ pficiat charitas ad bōa hmōi tpalia dispēsāda.tūc igit pauptas nō ē nisi sic via ad abūdātiā:⁊ dispositio q̄dā pambula.ac ꝓ ℏ nll'a ꝓfectio ꝓsistit ī ea. Impfecta igit fuit vita christi:⁊ falsa doctna q̄ dixit. Si vis pfectꝰ eē vade ⁊ vēde oīa q̄ habes da paupib⁹. Ampliꝰ si vnū aliqđ collegium nō dicā vniꝰ regni sz totiꝰ mōi bona ī cōi possideat.altissimū illđ ꝺ pauptate ꝓsiliū ītegerrime ꝓfuat.imo qđ ē absurdiꝰ ml'to ꝓfectiori mō q̄s hi q̄ in extrēa rerꝝ penuria.ī fame.ſ.siti:frigore ⁊ nuditate dño seruiūt.cuiusmodi fuerūt apli ⁊ hi q̄ exēpla eoꝝ sequūt. Qđ cū euidēter sit falsū:restat q̄ hec ñ sit cā ꝑcisa ⁊ ꝓncipal' abdicādi diuitias qz ꝓpe:sz qz illecebrose:vt oñsū ē s. Uel ē q̄dē q̄ ꝓpe diuitie magꝝ solēt eē illecebrose q̄s cōes.⁊ iō magꝝ ē de eētia pfectōnis ꝓtēptꝰ ipaꝝ.nō qz appꝛopatio sit culpa vl' sp hēat culpā annexā.sz qz vt frequēntiꝰ solz eē occasio culpe. Uñ et ipemet ī ꝓsequntib⁹ exēplis sibūpi ꝺicit. cū asserit illos sctos pres nō solū sine culpa:sz etiā cū pfectōe bona hec tpalia possedisse. Ipi etiā leuite q̄ vxores habebāt ⁊ filios:ꝓstat q̄ aliq̄ ꝓpa possidebāt.q̄s tñ supiꝰ de pfectōe laudauerat. Ipe etiā ppl's israelitic⁹ trā pribꝰ rpromissaz adeptꝰ:absq̄ pctō distinctas ⁊ ꝓpas portiones accepit. Insuper nūc reuelate gre tpe ℔m scita legū ⁊ canonū iuste ⁊ sctē adit ⁊ possidet hereditas.nō solū ī partialib⁹ primonijs.sz etiā ī ꝓncipatib⁹ ⁊ regnis.sic ipe inferi⁹ de cōstātino rymūdo ⁊ sibi sil'ib⁹ fatet. Nō q̄ ꝓpetas est rō abdicatōis sic falso insinuat:q̄si sp sibi sit pctm ānexū. Sane qđ dic̄ demēs:q̄ ꝓ ini q̄tate ali⁹ dic̄ ℏ eē suū ali⁹ illđ: ñ ē itelligē dū general':sz vt ī pluribꝰ.vl' intelligēdū ē q̄ hmōi appꝛopatio descēdit ex iniq̄tate ꝓmorū parentū:q̄ nisi illi peccassent hmōi appꝛopriatio nō fuisz. Non tamē ex hoc

sequit q̄ omis appropatio sit cū peccato. qz ex ꝓuaricatōe primoꝝ parentū nō solū peccata descendūt sed etiā pene peccatoꝝ. Licet autē diuitie tā ꝓmunes q̄z ꝓprie haberi z possideri valeāt absq; pcō. tm̄ eas relinq̄re pfectionis est. qz sicut impfectio ō se nō dicit culpā vt ex supra dictis apparet. sic z pfectio nō tm̄ dicit iusticie rectitudinem. verumetiā expeditōem. quā q̄dē expeditōem diuitie qz illecebrose z piculose ꝓpediūt. Unde grego. iij. moralium. Rarū valde est vt qui possidēt aurū ad req̄em tendāt. cū p semetipam vitas dicat. Quā difficile q̄ pecunias habēt intrabūt in regnū celoꝝ. Idem etiā in. iiij. dyal. Curet familiaris vir sine culpa agit. z ab his qui q̄liter culpas declinare debeāt sciunt. Et Raban⁹ sup matth. Difficile: ꝑ ē maximi laboris est pecunias habētes vl̄ i pecunijs ꝓfidentes exutis philargyrie retinaculis aulaz regni celestis intrare. Propt quod securū est diuitias fugere: z eas abdicare perfectū. Unde hiero. ad demetriadem. Explici fastigij est pfecteq; virtutis vēdere oīa et paupib⁹ distribuere. et sic leuem z expeditū cū christo ad celestia subuolare. Porro exēpla que subiūgit de pfiibus incōueniētia sunt ad ꝓpositū. Primū q̄dez qz nō se expropauerūt: vt hic falso cōfingit. dicens q̄ dñs sanctū abraam ꝓpria hereditate derelicta nudū de terra sua exire coegit et ꝓcepit. Nā z text⁹ genesis apte cōtradicit. vbi dicit. Egressus ē abraam sicut ꝓcepit ei dñs: tulitq; saram vxorē suam. z loth filiū fratris sui: vniuersamq; substantiā quā possederāt. et ingressi sunt vt irent in terrā chanaā. Q⁹ autem Jacob: ioseph: dauid aliq̄n i pauptate fuerunt. ꝑ magis fuit rigētis necessitatis q̄z volūtarie expropatōnis. Q⁹ vero daniel oīa sua vēdiderat: qz de scripturis auctoritatem nō hab⁹: si sapiētia danielis fuisz imburus: nequaq̄ adduxisset in mediuz. qz prudenti⁹ silētio tegit qđ scripturaꝝ testimonio nō ꝓbat. Scōa rō est q̄re dicto rū patrū exēpla nō ꝓgruūt. qz cū pfectōne virtutis aliquos habuerūt act⁹ extrinsecos fm exigentiā tp̄is: q̄ trahi nō possunt in exemplū pfectionis. sicut in patriarchis pluralitas vxoruz. in dauid strēnuitas ad bellandū. z in helia occisio ꝓphetaꝝ baal. et si cū istis pfectiōem seruauerūt: magis admirabiles q̄z imitabiles viris pfectis ꝓponunt. Unū aug⁹ de moribꝫ eccl̄ie. Ami sit iob oēs diuitias: z fact⁹ est repēte pauper. imus. sed incōcussum tenuit aīm. q̄ aīo si esse possent nr̄i tp̄is hoies. nō magnope in nouo testamēto ab istoꝝ possessiōe phiberemur vt pfecti eē possem⁹. Hec aug⁹. Cui ꝓsonat gre. i. moral⁹. Hecdū virt⁹ ꝓcepti emicuerat: que oīa relinq̄ pcipet. sed tm̄ eandē pceptōis vim in corde seruabat: qz nimirū substātiā suā ia mente relīq̄rat quā sine amore possidebat. Ex q̄bꝫ euidēter apparet q̄ iob terrena possidēdo pfect⁹ fuit solo ꝓēptu mētis. qz nondū emicuerat ꝓsiliū pauptatis. ac p ꝑ sicut cōiugū abrae: cui nō ꝓfertur celibat⁹ iohis: nō est trahendū tpe gr̄e in exēplū pfectōis. sic nec patrū sanctoꝝ possessio tpalis. Tercia q̄z ratio ad hoc ꝑtinet. qz multa patribꝫ in figura ꝓtingebāt z vmbra. que tpe reuelate gr̄e et veritatis pfectōi nō ꝓsonant. z iō illa nūc in exēplū trahere: nō modicā generat absurditatē. Unde bern̄. de colloq̄o symonis z iesu. Excusant se aliq̄ fortassis dicētes. Abraam: ysaac z iacob: ceteriq; sctī: nunq̄d nō terrenas diuitias habuisse legūtur? Sufficit nobis eē sicut illi fuer̄t. Hec q̄z enī sum⁹ nos patribꝫ meliores. Si cui pabilis possessio esset diuitiarū: nunq̄z illi in diuitijs tantā a dño gr̄am obtinerent. Quid rn̄ debemus nouis imitatoribꝫ veterū sāctoꝝ. Imponāt certe vitulos super altare dñi: mactent arietes: hircos īmolēt: qz z ꝑ abraam fecit. Sed hec inq̄unt statū vltra nō habēt. vbi reuelata est vitas: trāsiere. Quid si ipas quoq; sctoꝝ diuitias tpales vmbrā fuisse dixerim⁹ futuroꝝ? In figura siq̄dem eis oīa legim⁹ ꝓtigisse. Deniq; q̄dni terrenas palā diuitias possiderēt sancti et pfecti viri: cū sola terrēa palam ꝓmitterent a dño? Ubi sane celest̄ ꝓmissio sonuit. necesse est spūalibꝫ spiritualia ꝓparari. z mutari sacrificiū spe mutata Nō sunt igit̄ hmōi exēpla nec etiā platoꝝ que ꝓsequnter annectit: cū de pauptatis pfectōe agit: adducēda in mediū: ne sub specie sanctitatis pōtificalis officij qđ opulentia ꝓmutat: z bonoꝝ parupēdat pauptas: vilificet humilitas: excitet cupiditas. z ābitio foueat. ad que oīa is cui rn̄dem⁹

paupeꝝ hostis omni qua potest ꝓtute conat. Nam veꝝ iusticie solē: q̄ pauptatꝫ et hūilitatis exempla in vniuersū orbem radios sue lucis emisit: phārastice cuiusdaꝫ nebulositatis obiectu obscurare ꝓtendit. Queritenī. Ut q̄d christꝰ paup esse voluit? Ut q̄d rex fieri recusauit? Et respōdet vt verbis eiꝰ vtamur. ideo paup esse ōbuit: vt eū statuꝫ teneret q̄ ab oīb imitari valeret. Necꝫ enī oēs diuites fieri possunt. ſz si voluerint oēs paupes fiēt. Postꝫ subiūgit. Q, autē ne rex fieret fugit: mundanas dignitates fugere docuit. Ālī? est enī honor regis. aliꝰ p̄lati siue sacerdotꝫ. Nec sunt ꝑba illi?: in quib tā viliter ⁊ indocte sentit et loquit de alta ⁊ tā nobili materia: vt nos etiā pudeat ipi? ieptias replicare. Quis enī in sacris lr̄is eruditus vl̄ modicum. quis q̄ntulācūq̄ ad christū reuerentiā habēs. altissimi dei benignissimaꝫ ꝓdescēsiōeꝫ vsq̄ ad extreme pauptatis ⁊opiā sic audeat paruipēdere: vt putet eū ℔ egisse absq̄ rōne ⁊ causa ꝓmptū? Quā tñ is pauptatis hostis adeo friuolā arbitrat ut nō vereat dicere. iō christū paupeꝝ factuꝫ: q̄ nō oīs possunt diuites fieri. Si igit possent oēs adipisci diuitias sic ⁊ pauptatem assumere. eq̄ bñ vel magꝭ ꝑm hāc ꝓphanā doctrinā christꝰ debuissꝫ tpalibus bonis diues esse q̄ paup. Q̄ si verus est: paupertas ī nullo ꝓferet diuitijs. nec magꝭ ē meritoriū p christo paupē fieri q̄ possidere diuitias. Quapropt sicut christꝰ dixit adolescēti diuiti. vade ⁊ vēde. ita ꝑm ℔ ātechristianū dogma dici p̄ot ⁊ pauperi. si vis ꝓfectꝰ esse vade ⁊ possidē. Insup cū dicit q̄ oēs possunt paupes eē. aut intelligit de pauptate q̄ habꝫ aliq̄d in ꝓmū. cuiusmodi est in collegiatꝭ ecclesijs. ⁊ tūc est falsum. q̄ nō omnes etiā si velit admittūt ad collegia talia. Aut itelligit de pauptate in q̄ nihil habet: ⁊ tūc etiā falsum ē. q̄ ñ oēs saluis statib q̄s ī eccl̄ia vniuersali deus esse instituit: hāc possunt pauptatē eligere. sicut ptz ī regib ⁊ ꝓncipib: militib: populatib: ceteriscq̄ habētib vxores ⁊ filios. Et qm̄ q̄ a recta ꝟitatis via discedit p deuia vagat erroꝝ. hinc puenit q̄ ō christi fuga in cōsequntib loq̄ns in multa incidit falsa. dicēs q̄ christꝰ docuit honores esse fugiēdos: nō eccl̄iasticos ſz mūdanos. q̄ acceptauit honorē in hierusalē sibi exhibitū vt ꝓphete. q̄ ꝓus fugerat honorē sibi oblatū vt regi. exp̄sse textui ꝓdicit euāgelico. Hāc iohe dicit. Benedictꝰ q̄ venit ī noīe dñi rex isrl̄. Et ī marco: q̄ turbe clamabāt dicētes. Benedictū q̄ venit regnū p̄ris nostri dauid. Sup q̄ beda. Nō repmit voces eoꝝ q̄ regnū patriarche dauid ī eo restaurandū. ⁊ p̄ce bñdictōnis dona recupanda ꝓcinūt. Ut q̄d igit q̄ ꝓus fugiēdo declīauit: mō libēs amplectit. ni si vt apte doceret q̄ nō tpalis ⁊ terreni sed eterni in cel̄ rex esset imp̄ū. ad q̄ ꝓfecto regnū p ꝓtēptū mortis ⁊ gl̄iaꝫ resurrectōis puenire? Ex his claꝝ est q̄ christo exhibitꝰ fuit honor regal̄: ñ ꝓphetal̄ seu sacerdotalis: vt dicit. quē tñ acceptauit ꝓpter mysteriū nr̄e salutis. ⁊ ꝓpter exēplū hūilitatis: vt etiā ab his oblati honoris nō recusaret obsequiū a q̄b paulo post crucifigendū se esse sciebat. Tūc sīq̄dem int laudantiū ⁊ applaudentiū voces: hūilitatis ⁊ pietatis nō īmemor: sup aselli tergū sedere nō erubuit. ſz etiā copiosos lachrymaꝝ imbres effudit. Per hūc etiā modū q̄n̄ discipuloꝝ pedes hūiliter abluit. se mgr̄m ⁊ dñm esse et dici debere mōstrauit. vt p declaratōnem regie celsitudis: discipulos duceret ad imitatōeꝫ oñse hūilitatꝭ. Dira igit puersitas est: ea q̄ scriptura introducit in exēplū abiectōis: ad fomentū ambitōis intror̄e. quasi nō sit hūilitatꝭ virtusꝭ honores ecc̄liasticos fugere: nec superbie viciū ad illos aspirare. Cuiꝰ ꝓtrariū dicit gre. in regisꝭ. Ego inq̄t viā capitis mei sequns: sūmope decreuerā esse opprobrium hoīm ⁊ abiectio plebis. In q̄ manifeste oñdit: q̄ in fuga ecc̄liastici honoris ē imitatō christi. Idē q̄z in pastorali. Nolite plures magistri fieri. Hinc ipe dei ⁊ hoīm mediator regnū pcipe vitauit in terris: q̄ supnorum spiritū sciētiā sensumq̄ trāscēdens añ secula regnat in celis. Qui enī idcirco in carne venerat vt nō solū nos p passionem redimeret. verūetiā p suā ꝓuersatōeꝫ doceret: exēplū se seq̄ntib p̄bēs rex fieri noluit. ad crucis ꝙo patibulū spōte puenit: oblatam gl̄iaꝫ culmis fugit. penā proprie mortis expetijt: vt mēbra eiꝰ discerent fauores fugere. terroresꝭ mīme timere. p ꝟitate aduersa diligere. pspa formidādo

declinare. Vnusq; grego. Si igit̄ chri/
stus in fugiēdo regnū se seq̄ntib⁹ exēplū
dedit fugiēdi gl'iaz: fauorē ꝛ pspitatem. ꝛ
hec nō tm̄ inueniunt̄ i dignitatib⁹ mūda/
nis sz etiā eccl'iasticis: ꝯstat q̄ hūilitas est
hec refugere: ad pfectā hūilitatē christi imi
tatōem: q̄ntū fieri pt̄ saluo zelo aīaꝝ saluā/
tis: ꝛ obediētia respectu supioꝝ. cum ipe
christ⁹ discipul⁹ ꝓtendentib⁹ q̄s eoꝝ vide
ret esse maior: i Matthēo rñdeat. Quicū
q; hūiliauerit se sic puul⁹ iste: hic maior ē
in regno celoꝝ. Q3 si forte q̄s dicat: sicut i
cōseq̄ntib⁹ conat̄ astruere: ꝟ ad hūilitatez
spūalem ꝛ interiorē. nō ad corpalē ꝛ exteri
orē debere referri. nō modicū deſipit. cuz
vniuersoꝝ magister ꝛ dñs: nō solū spūalis
sed etiā corpalis hūiliatōis exēpla ꝓbuit.
q̄n discipuloꝝ pedes lauit ꝛ terſit. vbi et
dixit. Exemplū dedi vobis: vt q̄madmo/
dū ego feci vobis: ita ꝛ vos faciat̄. De q̄
Aug⁹ ome. liij. Passur⁹ christ⁹ exitia p̄mi
sit obsequia: nō solū eis p q̄b⁹ erat subitur⁹
mortē. sed etiā illi q̄ eū fuerat traditur⁹ ad
mortē. Tāta q̄ppe ē hūane hūilitat̄ vtili
tas: vt eā suo ꝓmēdaret exēplo etiā diuina
sublimitas. q3 hō supbꝫ in etnū p̄iret: nisi
eū de⁹ hūilis inueniret. p̄ierat aūt supbia
deceptoris secut⁹: vt hūilitatē redēptoris
seq̄tur inuēt⁹. Discam⁹ frēs hūilitatē ab
excelso. faciam⁹ inuicē hūiles q̄ hūiliter
fecit excelsus. Magna ē hec ꝓmēdatio hu
militatis. Faciāt hec sibi ꝟnuicē frēs etiaz
ope ipo visibili: cū se inuicē hospitio reci
piūt. Vñ ꝛ apl's cū bñ meritā viduā ꝓmē
daret. si hospitio inq̄t recepit. si sctōrū pe
des lauit. Et apō sanctos vbicūq; hec cō
suetudo nō est: q̄ manu nō faciūt: corde
faciūt. multo aūt ē meli⁹ ꝛ sine ꝓtroversia
vt etiam manib⁹ fiat. ne dedigneť q̄ fecit
christ⁹ facere christian⁹. Cū enī ad pedes
fratris inclinať corp⁹: etiā corde ipo vl' ex
citať: vel si iā inerat ꝓfirmať ipi⁹ hūilitat̄
affectus. Vis aūt ꝟbis oñdi: q̄ hūilia/
tio exteri⁹ facta in corpe: plurimū confert
ad pfectōnem ꝟe hūilitatis in corde. Per
hūc etiā modū exterior rer̄ penuria q̄s q̄s
de se videať inutil': pauperi tñ spūs iūcta
nō solū ipi⁹ auget meritū: sz etiā valet ad
pl'ima. ppť q̄ recte designať p euāgelicaz
illā margaritā: q̄ tāte p̄ciositat̄ est vt p illa
emēda distrahēda sint oīa.

Valet enī inter alia ad q̄ttuor. scz ad
exterminiū iniq̄tatis. ad exercitiū
pfecte ꝟtut̄. ad possessionē interne iocūdi
tatis: ꝛ ad publicatōez euāgelice ꝑdicatō
nis. Valet ꝓmo ad exterminiū iniq̄tatis.
Primū q̄dē ppť expiatōez ꝓpetrataꝝ cul
paꝝ. Est enī camin⁹ q̄dā purgās ꝛ elimi/
nās sordes pctōꝝ. iuxta illō Isaie. Elegi
te in camino paupertatis. Nō maxie de illa
intelligi habz pauptate: q̄ nō tm̄ volūtatē
interi⁹ p rer̄ cōtēptū afficit: verūetiā cor
pus p penuriam affligit. De q̄ gregorius
in ome. de lazaro ꝛ diuite. Mala inq̄t laza
ri purgauit ignis inopie: ꝛ bona diuit̄ re
munerauit felicitas vite trāseūtis. Illum
paupertas afflixit ꝛ terſit. istū abūdātia re/
munerauit ꝛ reppulit. Quicūq; g̃ hac vi
ta bñ habetis: cū vos bona egisse recolitis
valde de eis ptimescite. ne ꝓcessa vobis p
spitas eoꝛūdē remuneratio sit bonoꝝ. et
cū q̄slibet paupes nōnulla reph̄ensibilia p
petrare ꝓspicit̄: nolite despicere: nolite de
sperare: q3 fortassis q̄ supfluitas tenuis/
sime prauitatis inq̄nat: camin⁹ pauptatis
purgat. De vobis oīno ptimescite: q3 nō
nulla etiā male acta ꝑspa vita secuta ē. de
illis vero sollicite pēsate. q3 eoꝛū vitā ma
gistra pauptas cruciat q̄scq; ad rectitudi
nē ꝓducat. Scō ꝓpter subtractōnem
occasionū peccādi. q̄ sicut diuitiaꝝ affluē
tia crescūt: sic volūtaria pauptate minuūť
Vñ chrīſ. sup epl'az ad heb. sermōe scō.
Christian⁹ in paupie ꝓstitut⁹ q̄s cū diuiti
is magi⁹ irradiat. Quō? q3 excludit a se su
pbie typū. nō erit arrogās sed patiēs: ob/
tēperās: pudic⁹: mit̄ ꝛ sapiēs. Qui ꝟo in
diuitijs ꝓstitut⁹ ē. multa illū ad hec bona
ꝓpediūt. Inspiciam⁹ g̃ q̄ sūt q̄ diuel ope
rať. Rapit aliena: estuat cupiditate: nefan
dos nō desinit ptractare ꝓcubit⁹: malefi/
cia cūcta ꝓmittit. Nōne vniuersa hec ex
diuitijs ꝓspicis generari? Intueris quō i
paupie magis q̄s i diuitijs ꝟtutes facili⁹
possidem⁹. Hec mihi dicas: q3 i hac vita
diuites nullā vindictā suscipiūt. Nā cum
oīb⁹ maľ suis etiaz ꝟ malū habēt diuitie.
q3 malignitate peccātes ab vltōib⁹ tuenť:
ꝛ q̄ diuitias possidet sp̄ peccās nulla pēa
reuocať. sed sine vllis remedijs munera su
scipit pctōꝝ: ꝛ frenum illi null⁹ imponit.
Vnusq; chrysо. Q3 si forte q̄s dicat q̄ ō

pauperie occasionaliter mlta mala oriũt. rñdet inferi⁹. xviij. sermõe. Neo causet in ḳt de pauptate q̃si causa sit multoꝝ malo rũ. neꝯ obloq̃tur de chriſto: q̃ pfectõnez il lã dixit. si vis pfect⁹ esse. Hoc enĩ verbis dixit ꝛ opib⁹ oñdit. ꝛ p discipl'os suos docuit. Sectemur igit pauptatẽ: maximuz ḳppe bonũ est. Nihil enĩ opulẽti⁹ eo qui pauptatẽ spõte diligit: ꝛ cũ alacritate suscipit. Valet etiã tercio ꝓpt absciſionẽ vicioſaꝝ radicũ. Uñ et chryſ. ser. eodem. Ebꝛiciam⁹ quecũq̃ corp⁹ florere faciunt viciãt aũt aiaz. vtpote sunt diuitie. gloria cũcta hec carnis sũt ꝛ amor corpoꝝ. Ita q̃ nõ amem⁹ ampliora: sz pauptatẽ sp cõsectemur. ista enĩ magnũ bonũ ẽ. Sz sapientia inḳt paupis p nihilo habeb. Et itez. Diuitias ꝛ pauptatẽ ne dederis mihi. ꝛ et camino pauptatz libera me. Quare g̃ hec dicta sũt: Hec ĩ veteri testamẽto dicebant: vbi multa rõ diuitiaꝝ. vbi pauptatis plim⁹ erat ꝓpt⁹. vbi hec ḳdẽ maledictio erat: illõ bñdictio. sz nũc neq̃q̃ ita est. Si vis audire pauptatz ꝑdicamẽta: ipaz pfessus ẽ chriſt⁹ ꝛ dixit. Fili⁹ hois nõ hz vbi caput suũ reclinet. Et itez discipulis dicebat. Nolite possidere aurũ neꝯ argẽtũ. Et petr⁹ dicebat ei q̃ ex natiuitate sua claud⁹ erat. Argẽtũ ꝛ aurũ nõ ẽ mihi. Et in ipo ḳdẽ veteri testamẽto. nõne helias p ter melotã nihil habebat: nonne heliz⁹: nõne iobes? Ducuſq̃ chryſ. pauptatz tolerantiã laudat. q̃ corpalũ p eã rez amor abscindit: q̃ est ꝑma radix viciorũ. laudat etiã q̃ p ipaz abscindit radix scoa. q̃ est timor male hũiliãs. Uñ ꝛ ꝙsequnt adiũgit. Uides q̃ qõ maxie facit fiduciã hẽ ẽ pauptas? Diues seru⁹ ẽ obnoxi⁹ ex istis damnis ꝛ tribuẽs omni volẽti eum nocere. ille aũt nihil habẽs pscẽtõem nõ timet neꝯ ꝙdẽnatõez. Neq̃q̃ g̃ pauptas facit sine fiducia esse. Chriſt⁹ cũ pauptate mittebat apl'os in causã op⁹ habentẽ fiducia mlta. Valde enĩ fortis ẽ paup. ꝛ nõ hz vñ iniuriã patiat. Hec ẽba chryſo. itelligi ñ possunt nisi de paupe q̃ nihil penitus hz. Ex his igit ptz q̃ volũtaria pauptas nõ modicũ valz ad extminiũ inḳtatis Valet etiã ad exercitiũ virtutz pfecte. Primũ ḳdẽ. q̃ p eã virt⁹ acq̃sita pbat. Uñ ambro. ꝑmo li. de officijs. Nõ ꝑt q̃s ꝑmiũ accipere nisi legitime certauerit. neꝯ gl'iosa victoria vbi ñ fuerit laboriosa certamia. Jõꝯ dñs in euãgelio. Bti paupes spũ q̃m ipoꝝ est regnũ celoꝝ. Non dicit. bti diuites sed paupes. Inde eĩ incipit btitudo diuino iudicio: vbi erũna estimat. Hec amb. Lõstat aũt q̃ erũna nõ est ĩ pauptate rõne ꝓtẽptus rez in mẽte: sz rõe penurie tpalis quã sustinem⁹ ĩ corpe. Scõo etiã valz q̃ p eã virt⁹ pbata custodit. Uñ hieron⁹. ad paulinũ. Crates ille theban⁹ hõ quondã ditissim⁹: cũ ad philosophãdũ athenas p geret: magnũ auri põd⁹ abiecit. nec putauit se ꝑtutes posse sil ꝛ diuitias possidere Deniq̃ ꝛ tu audita sñia saluatoris: si vis pfect⁹ esse vade ꝛ vẽde oĩa q̃ habes ꝛ da paupib⁹. ꝛ veni seq̃re me. ꝑba ꝑte in opa. ꝛ nudã crucẽ nud⁹ seq̃ns expeditioꝝ ꝛ leuioꝝ ascendis scalã iacob. purisq̃ manib⁹ et cãdido pectore paupez te spũ ꝛ opib⁹ gl'iaris Valet etiã tercio: q̃ p eã ꝑt⁹ custodita expedit⁹ in finẽ pducit. iuxta qõ dic Chriſo. sup ep'am ad hebꝛe. sermõe scõo. Nõ habẽtes diuitias nõ ꝓpter ea doleam⁹. sed gr̃as magis vniuersoꝝ deo ꝛ dño referamus. q̃ nos paruo labore eãdẽ mercedẽ poterim⁹ quã diuites pmereri. etsi voluerim⁹ etiã ampliorẽ. Nam ex paruis magꝝ lucramur. Huic etiã gre. ꝙsonãs ĩ omelia Regnũ inḳt celoꝝ tm̃ valet q̃ntuz habes. Et itez. Ante dei oc'os nũq̃ ẽ vacua manus a mutere: cũ arca cordis repleta fuerit bona volũtate. Quapropt cũ volũtas vbi deest possibilitas p facto reputat: ꝛ facili⁹ sit sanctis paupib⁹ velle: q̃ diuitibus bonis velle ꝛ facere. multũ igit facit pauptatis inopia ad virtutz expeditõem. Si g̃ volũtaria tpaliũ rez penuria virt⁹ pbat: ꝙseruat et expedit. mãifeste ꝙuincit q̃ emẽtia pauptatz pl'imũ ꝙfert ad exercitiũ pfecte virtutis. Lõseq̃nter etiã valet ad fruitõem iocũditatis interne. Prio rõne extrinsece securitatis. Uñ chryſ. ome. vlti. sup matth. Diuitẽ necesse ẽ multis indigere: et turpiter seruire: formidare ꝛ suspicari. ꝛ timere eoꝝ qui suspicant oculos: ꝛ calumniatoꝝ ora. ꝛ auaroꝝ ꝙcupiscẽtias. sz nõ pauptas est aliq̃d tale: sed ꝓtrariũ vniuersum regia est nõ subiecta furib⁹ sz munita. port⁹ trãquill⁹: palestra ꝛ gymnasiũ philosophie. Lõstat autẽ q̃ pauptas fu-

ribus nõ subiacẽs ea potissimũ est in qua nihil habet. de q̃ ⁊ subdit ibidẽ. Audite q̃cunq; pauꝑes estis. magis autẽ q̃ ditari cupitis. Nõ pauꝑem esse malũ est. sꝫ non velle pauꝑem esse. ⁊ neq; malũ existimes pauꝑtatem ⁊ nõ erit tibi malũ. etsi ph̃aris decẽ miliuꝫ erit bonoꝝ fons ⁊ origo. Nec tm̃ securitatẽ dat penuriosa pauꝑtas in h̃ secl̃o. verũetiã ĩ futo iudicõ Uñ berñ. sup̃ p̃s. qui habitat. Felix pauꝑtas volũtarie relinq̃ntiũ oĩa: ⁊ sequentiũ te dñe iesu. Felix plane: que tã securos: ĩmo ⁊ tã gl̃iosos faciat in illo singulari fragore elemẽtoꝝ. ĩ illo tremẽdo examine meritorũ. in illo tanto discrimine iudiciorũ. Scd̃o rõe expectate mercedis. Uñ sup̃ illud iob. deridet̃ iusti simplicitas. lãpas ɔtẽpta apd̃ cogitatões diuitũ: parata ad tẽpus statutũ. dicit grego. Statutũ q̃ppe ɔtẽpte lãpadis temp⁹: est extremi iudicij p̃destinatus dies. Tũc reproboꝝ ocul̃ patescet q̃ celesti ptãte subnexi sunt: q̃ terrena oĩa reliq̃rũt. Quisq̃s enĩ diuini amoris stimulo excitat⁹ hic possessa reliq̃rit. illuc ꝓculdubio culmen iudiciarie ptãtis obtinebit. vt sil̃ tũc cũ iudice iudex veniat: q̃ nũc ɔsiderati one iudicij sese spõtanea paupertate castigat. Liquet aũt q̃ pauꝑtas ꝓ q̃ q̃s deridet̃ ⁊ ɔtemnit̃: ea potissimũ ẽ q̃ annexã habet exteriorũ penuriã ⁊ vilificatõeꝫ. Uñ berñ. ser. cli. Duo habꝫ pauꝑtas seq̃ntiuꝫ dñm: afflictõꝫ. s. ⁊ vilitatẽ. de q̃bꝫ ꝓpheta. vide inq̃t humilitatẽ meã ⁊ laborẽ meuꝫ. ⁊ ꝓpterea ĩ terra sua duplicia possidebũt. vt ꝓ pudore sit honor iudiciarie ptãtis. ꝓ labore refrigeriũ placidissime sessiõis Hꝫ enĩ est que castigat: purgat: ꝓbat: hũiliat: ⁊ exaltat. Hanc igit̃ rõe mercedis cõcomitatur leticia mẽtis. Uñ sup̃ illd̃ p̃s. Ego sũ paup̃ ⁊ dolẽs. sal⁹ tua de⁹ suscepit me. glo. Laudabo ĩ me ⁊ in mẽbris meis nomen dei cũ cãtico. i. cũ delectatõe. qꝛ si oĩa desunt. nec tñ illi deest mẽtal̃ iocũditas. ꝓpter quod subdit̃. Uideãt pauꝑes ⁊ letẽt̃: q̃rite deũ ⁊ viuet aĩa vr̃a. Tercio q̃ꝫ ad hoc ip̃m valet ratõe supinfuse ɔsolatõnis Uñ chryso. ome. iiij. sup̃ matth̃. Descẽdamus inq̃t ad pauꝑtatis caminũ. videam⁹ q̃ ambulãt in eo: ⁊ elatoꝝ colla cõculcant. videam⁹ miraculũ ⁊ paradoxũ hominem in camino psallentẽ: in igne gr̃as agentẽꝫ. pauꝑtati vltime alligatũ: ⁊ multã ferẽtẽꝫ deo laudatõem. Etenĩ pueris illis tribus sil̃es sunt q̃ pauꝑtatem cũ gratiaꝝ actõne ferũt. nã ⁊ igne terribili⁹ pauꝑtas incẽdere ɔsueuit. sꝫ pueros illos nequaq̃ꝫ incẽdit Ita ⁊ nũc si in pauꝑtate gr̃as egeris: vincula dissoluunt̃: ⁊ flãma extinguit̃: ⁊ si nõ extincta fuerit: qd̃ multo mirabilius est ꝓ flãma ros orit̃. Qd̃ et in philosophãtibꝫ ẽ videre. qm̃ in pauꝑtate diuitibꝫ copiosi⁹ disponunt̃: ⁊ in medio camino rore puro potiunt̃. Etenĩ maxim⁹ est ros nõ detineri cõcupiscentia diuitiaꝝ. Et illi tũc ɔtẽnentes regẽ facti sunt rege clariores. et tu vtiq; si despexeris mũdana negocia: om̃i mũdo eris honorabilior. s̃m sctõs illos q̃bus dign⁹ nõ erat mũd⁹. Ut igit̃ dignus celis efficiaris: deride p̃sentia. ita enĩ ⁊ hic clarior ⁊ futuris potieris bonis. Hucusq; chrysost. euidẽter oñdens: q̃ volũtaria pauꝑtas ⁊ reꝝ penuria est q̃ꝫ maxime vtilis ad ꝑfruitõeꝫ interne iocũditatꝭ. Ualet q̃rto ad publicatõeꝫ euãgelice p̃dicatõnis. Primũ qꝛ facit eã magis credibilem. Uñ chryso. omel̃. iiij. sup̃ matth̃. Tal̃ est luminis virtus vt nõ solũ luceat. sed ⁊ illuc ducat illos q̃ sequunt̃. Cũ enĩ viderĩt omnia p̃sentia nos ɔtẽnentes ⁊ ad futura p̃paratos: añ oẽm sermonẽ opibꝫ nr̃is credent. Quis enĩ ita est amens vt vidẽs euꝫ heri ⁊ ante lasciuiebat ⁊ ditabat̃ oĩa exutuꝫ: ⁊ ad famẽ ⁊ inopiã ⁊ durã vitã sanguinem occisiõem ⁊ oĩa q̃ vident̃ ꝑiculosa p̃paratũ: nõ manifestã accipiat hinc futurorũ demõstratõeꝫ? Si aũt nos p̃sentibꝫ implicauerim⁹ ⁊ immiscuerim⁹. q̃liter poterũt credere q̃ ad possessionẽ aliã festiem⁹? Hucusq; chryso. In his clare demõstrat q̃ volũtarie pauꝑtatis exemplũ in p̃dicante magis credibilẽ facit euãgelicã p̃dicationem. Scd̃o etiã valet qꝛ magꝭ reddit efficacẽ. iuxta qd̃ Damasce. li. iij. dic̃. Euãgelium agnitõis dei p̃dicatũ est. nõ bellis ⁊ armis exercitibꝫ aduersarios deuincẽs. sed pauci nudi: pauꝑes: ꝑsecuti: verberati: mortificati: crucifixũ ĩ carne ⁊ mortuũ: ⁊ dominantẽ p̃dicãtes sapiẽtibꝫ ⁊ insipientibꝫ p̃ualuerũt. Hec damasce. Hoꝝ imitatores illi fuerũt. de quibꝫ in eccl̃iastica historia: li. iij. dicit eusebi⁹. Quidã ardentiore diuine sapiẽtie cupiditate succẽsi: aĩas

suas verbo dei cōsecrabāt: explētes pfecti
onis salutare ꝓceptū: vt facultates suas ꝑ
mo paupib⁹ diuidētes: expediti ad ꝑdicā/
dū euāgeliū fierēt. Tercio q⁹ efficit eaꝫ
magis acceptabilē. Uñ sup illō matth. di
gn⁹ est opari⁹ cibo suo: dicit chr̄ysо. ome.
xxxiij. Manifestū q̄m a discipul' eos ciba
ri optebat: vt neq; ip̄i magna sapiāt aduer
sus eos q̄ dicebank oīa p̄bētes t nihil acci
piētes ab ip̄is: nec illi rursus abscindāt tā
q̄ despecti ab ip̄is. Cū igit volūtaria rex
penuria euāgelij p̄dicatōem magis reddit
credibilē: efficacē: acceptabilē. ac ꝑ h̄ audi
tores inducat ad fidem: erigat ad spem: al
liciat ad charitatē. manifestū est q⁹ maxie
valet ad euāgelice veritatis publicatōneꝫ
Cui⁹ etiā euidēs indicium est: q⁹ p apl'os
paupes reb⁹ t spiritu: q̄q̄ nūero paucos:
diffusa est euāgelica veritas in orbem vni
uersum. vt de ip̄is vere dictū sit. In oēm
terrā exiuit son⁹ eoꝝ. Uñ chr̄ys. sup mat.
ome. xlvi. Si aūt boues. xij. orbem terra
rū ꝓuertert: excogita q̄nta est nra malicia
cū tanti existētes: eos q̄ regunt nō possu/
m⁹ corrigere: q̄s dec⁹ milib⁹ mūdis opte/
bat sufficere t eē fermtū Sz sig aīs hēbāt
Sed nō signa eos mirabiles fecerūt. Ml'
ti enī et demōes p̄uciētes: q⁹ iniq̄tatē opa
ti sunt. nō sunt facti mirabiles sed puniti.
Sed q̄d inq̄m est q⁹ eos oñdit magnos:
Pecuniaꝝ ꝓtēptus: gl'ie despect⁹: ab oīb⁹
vite hui⁹ negocijs ereptio. q̄ si nō habuis
sent. t si. x. milia mortuos suscitassent: non
solū nulli pfecissent. sz t seductores estima
ti essent. Uucusq; chr̄iso. Qui t his patē
ter oñdit: q⁹ nihil tm̄ valuit ad dilatāduꝫ
chr̄isti euāgeliū: q̄q̄ pfectus ꝓtēptus reruꝫ
mundanaꝝ. Cū igit volūtaria t penurio
sa pauptas: sicut ex p̄dictis elucet valoreſ
incōparabiles q̄ttuor habeat triplicatos.
recte designak ñ solū p vnā euāgelicā mar
garitā. verūetiā p. xij. p̄fulgidas in portis
noue hierusalē descēdentis de celo: p ma/
gno sui valore miraq; pulcritudine posi/
tas. quib⁹ et noīa. xij. paupeꝝ spū apl'oruꝫ
scz in fundamētis collocata rūdent. seu p
xij. lapides in typico rōnali q̄druplici or/
dinatōe distinctos. q̄ summ⁹ noster ponti
fex adornat⁹ apparuit. q̄ vt nos recōcili
aret patri nud⁹ in cruce pepēdit. Cui etiā
rōnali et suphumerale exemplū. s. xij. apo
stolorū tanq̄ vitta iacictina charitatis af
fectu copulak. Est enī hmōi pauptatis p/
ciositas nō tm̄ multiplex sed t magna et
incōparabil' oñi p̄ciositati terrene: vt ait
chr̄ysо. sup matth. ome. xlvi. Quid aūt si
q̄s tibi ꝓponeret facere fenū aurū. t posse
oēs pecunias vt fenū ꝓtēnere? Non vtiq;
h̄ suscipes magis? t valde decēter. etenī h̄
hoies vtiq; attraxisset. Si enī videret fe/
nū auꝝ effici: ꝓcupiscerēt et ip̄i hāc ꝓtutē.
vt sic moueret t augeret vtiq; eis pecunia
rū cupido. Si autē viderēt oēs vt fenuꝫ
aurū despiciētes: olim vtiq; ab hac egritu
dine eruti essent. Idē q̄z omelia vltia. Si
q̄s tibi p̄ncipatus t ciuiles ptātes t dini
tias t lasciuiā ꝓponeret. deinde pauptatē
ponēs: electōem daret accipe q̄cūq; vel
les: hāc ꝓfestim rapes: si tū cognoscereſ ei⁹
pulcritudinē. Mihi aūt pauptas puelle
cuiusdā pulcre t speciose sil'is esse videk.
Cū hac helyas educat⁹ raptus est btā il/
la raptura. cū hac helize⁹ claruit. cū hac io
hānes. cū hac apl'i oēs. Sed t ip̄am puel
le hui⁹ pulcritudinē intueamur. Etenim
ocul⁹ ei⁹ est pur⁹ t p̄clar⁹. nihil habēs tur
bulentū sed mansuetū: trāquillus: delecta
bilis: ad oēs respiciēs: mitis: hūilis: nullū
odio habens: nullū auertēs: os illi t līgua
sana est cōtinua grārū actōe plena t bene/
dictōe: et nutib⁹ verbis t amicabilib⁹. Si
autē vis t ꝓportōem membrorū ei⁹ vide/
re: longa est t multū excelsior q̄s supabun
dantia. Si aūt fugiūt eā ml'ti ne mireris.
etenim virtutes alias fugiūt insipientes.
Sed ꝓtumelijs afficiāt alis paup a diuiti/
bus. Rursus mihi inopie laudē dicis: q̄/
niam btūs est q̄ ꝓuiciū patik. Sed hoc fer
re admonet inopia. Si esurit pauper: et
paul⁹ esuriebat t in fame erat. Sz nō ha/
bet inq̄s reḡem. Neq; fili⁹ hoīs habebat
vbi caput reclinaret. In his expresse de/
clarat os aureū: q⁹ volūtaria rex inopia ñ
solū est magne p̄ciositatis: sed etiā pulcri/
tudinis mire. Est etiā t q̄d plus est magni
honoris. sicut idē vir sctūs ait sup iohez.
ome. xlvij. Alia inops quidē volūtarij ful
get velut aurū. splendet vt margarita ful/
gens: florescit autē vt rosa. Nō enī est illic
tinea: nō fur. nō sollicitudo vite hui⁹ nego
ciorū: sed sicut angel⁹ ita ꝓuersak. Uis hu
iusmodi anīe pulcritudinē videre: vis ip̄i⁹

diuitias addiscere? Nõ subiacz demõibꝫ: sed assistit deo. nõ militat cũ hoĩbꝫ: sꝫ cum angelis. nõ habet arcas duas vl' tres vel viginti. sed talẽ abundantiã vt hũc mundum vniuersum nihil esse estimet. nõ habet thesauꝝ sed celũ. nõ indiget seruis: magis autẽ habꝫ seruos passiões ⁊ cogitationes que regnũ dñant. regnũ autẽ ⁊ aurũ ⁊ omnia talia quẽadmodũ pueroꝝ ludiba deridet: ⁊ sicut rotas ad pilã hec oĩa estĩat eẽ ɔtẽptibilia. Habet enĩ mundũ: quẽ neqꝫ videre q̃ in his ludũt possunt. Quid igitur hoc paupe melius est vnq̃ꝫ? Pauimẽtum deniqꝫ habet celũ. Si autẽ pauimẽtum tale est excogita tectũ. Sed nõ habꝫ inq̃s equos ⁊ curr⁹. Quid autẽ ei his op⁹ est: q̃ supra nubes vehi debꝫ ⁊ esse cũ christo. Hucusqꝫ iohes os aureũ: ignitis fulgidis põderosis ⁊ p̃ciosis eloq̃is: volũtarie pauptatis que penuriã reꝝ habet annexam admirabilẽ celsitudinẽ: pulcritudinẽ p̃ciositatẽqꝫ ɔmẽdat. Quia tñ hec nõ reuelant mũdi sapientibꝫ. iuxta illd dñi ĩ mat. Abscõdisti hec a sapiẽtibꝫ ⁊ prudentibꝫ et reuelasti ea paruulis. nõ ꝓponunt carnalibus sed spũalibꝫ. iuxta illud. Nolite sctm̃ dare canibꝫ. neqꝫ mittatis margaritas ãte porcos. nõ ĩnotescũt amatoribꝫ diuitiaꝝ. sed pauptatem amantibꝫ ⁊ exptis. q̃ iã vicerũt mundũ. iuxta illud Apocal'. vincẽti dabo mãna absconditũ: ⁊ dabo ei calculũ candidũ. ⁊ in calculo nomẽ meũ scriptũ quod nemo scit nisi q̃ accipit. Ideo pauptas hmõi ꝑ thesauꝝ absconditũ designat in agro. quẽ q̃ ĩuenit hõ abscõdit. ⁊ p̃ gaudio illi⁹ vadit ⁊ vendit vniuersa que habꝫ ⁊ emit agrũ illuꝫ. Si q̃s igit sctẽ pauptatis vult nosse valorẽ: aut ipe in se experiri studeat. aut expertorũ sentẽtie acquiescat. iuxta qd Bern̄. in epl'a quã scribit ad thomam. qui amore scientie retardabat ꝓpositũ veniẽdi ad religionẽ: ait. Quãsalubrius disceres christũ iesum ⁊ hũc crucifixũ. quã vtiqꝫ scientiã haud facile: nisi q̃ mundo crucifixus fuerit app̃hẽdit. Fallerꝫ fili falleris: si te putas inuenire apd mundi magistros quã soli christi discipuli: id est mundi ɔtẽptores dei munere assequunt. Nec enĩ hanc lectio docet: sed vnctio. non eruditio: sed exercitatio in mandatis dñi. His sacris eloquijs chrys. cõsonat omel'. xxxviij. sup Matth. sic dicens. Verũtñ quecunqꝫ dixero: nihil rep̃sentabit tale sermo quale reꝝ expientia. ideo vellẽ quẽdaꝫ illorũ qui in illũ iam deuenerũt ph̃ie v̄ticẽ nobis adesse. ⁊ tũc manifeste viderem⁹ huius rei delectatõnem. ⁊ q̃liter nulli eorum q̃ diligunt pauptatẽ acceptarẽt ditari. x. milibꝫ p̃bendis. tanq̃ꝫ q̃ nõ lamentabant ĩ sollicitudinibꝫ: sed rident ⁊ saltãt. ⁊ his q̃ diadema sibi circũponũt magis in pauptate decorant. Si igit hec reruꝫ expientia docet. et qui diuitias ⁊ honores seculi cõplectunt nec expti sunt nec expiri volunt. necesse habent q̃ eiusmodi sũt sup hac materia indicere sibi silentiũ. ne tanq̃ꝫ ceci de coloribꝫ syllogisare videant. Taliuꝫ etenĩ temeritatẽ Hiero. ad demetriadẽ scribens redarguit. Quidã inquit cum loq̃ nesciãt tacere nõ possunt. docẽtqꝫ scripturas q̃s nõ intelligũt. ⁊ cum alijs ꝑsuaserint eruditorũ sibi assumũt supciliũ. prius imperitorum magistri q̃ꝫ doctoꝝ discipuli. Bonum est enĩ obedire maioribꝫ ⁊ parere ꝑfectis. ⁊ post regulas scripturaꝝ vite sue tramitem ab alijs discere. nec p̃ceptore vti pessimo p̃sũptiõe sua. Hoc p̃ceptore pessimo si is cui respõdemus vsus nõ esset. neq̃q̃ꝫ in suggillatõem pauptatis: ɔmendatõeꝫ tꝑalium possessionũ: improba temeritate dogmatisare p̃sumpsissꝫ. Quãq̃ꝫ enĩ interdum ex reꝝ inopia ꝓueniãt mala. ⁊ ex affluentia bona. nunq̃ꝫ tñ mala ex pauptate dilecta ꝓueniũt: sꝫ odita. nec bona ex amatis diuitijs: sed ɔtẽptis. salomõe testante. Qui amat diuitias: fructũ nõ capiet ex eis Cõstat aũt ꝙ sicut laus alicui⁹ rei excitat ad illi⁹ amorẽ. ⁊ vituperiũ ad contẽptum. Cũ igit cõtemnere diuitias: ⁊ amare pauperiem sit extirpatio viciorũ ⁊ insertio v̄tutum. ⁊ ecõtrario ɔtẽnere pauꝑieꝫ ⁊ amare diuitias sit eradicatio virtutũ ⁊ insertio viciorum. manifesta rõne concludit: ꝙ q̃m admodũ ɔmendatio pauptatis ⁊ spũaliũ pauperꝝ: ⁊ vilificatio diuitiarũ ⁊ diuituꝫ: doctrine cõpetit christi. sic ⁊ hui⁹ ɔtrariũ asserere ad dogma ꝓphanũ ꝑtinet ãtichristi. Unde hiero. de vita paule. Nõ laudis est possidere diuitias. sed eas ꝓ christo cõtemnere. nõ inhiare ad honores sꝫ eos paruipendere. Propter qd ⁊ paula fugiendo gl'iam. gloriam merebat. q̃ virtutes quasi

vmbra sequit. ⁊ appetitores sui deserens appetit ꝓtēptores. Seculi hoies suscipiunt eos q̄ his pollēt ꝓuilegijs. nos laudamus eos q̄ ꝑ saluatore ista desperauerint: et mirū in modū ꝙs habentes paruipēdim⁹ si habere noluerīt ꝑdicam⁹. Vnusq̄ hieron⁹. Q, si forte hostis pauper dicat: nō se laudare honores ⁊ diuitias seculi: sz ecclesiasticos tm̄. req̄rem⁹ ab eo si credat in horū appetitu esse piculum: an indifferentiā quandā: an meritū. Si appetere eccl'iasticas diuitias ⁊ honores piculū credit: ⁊ tm̄ dum laudat appetibiles efficit: aut auditores suos decipit: aut insanit. Si vero hec appetere indifferens estimat: nec istas laudādo psuadere conat q̄ alijs appetat: in vanū loq̄tur ⁊ frustra laborat. Si autē desiderare opes ⁊ honores eccl'ie meritoriū credit ⁊ sanctū: cū nullū vicium sit abominabili⁹ cupiditate ⁊ ambitōe psonaruz eccl'iasticarū. cū ꝑ hec duo emi ⁊ vēdi sole at spūssanctus. vt de domo dei fiat spelūca latronū. nō min⁹ impugnat fundamentū christiane religiōis: q̄s euāgelice paupertatis. In hoc igit finis sit hui⁹ tercie mīsionis: q̄nq̄s nō sit ei⁹ cui respōdemus partialis intercisio libri. Quia enī ex nunc ad ordinē spūalem impugnādū se ꝑparat: nouam aggredit pugnam: noue respōsiōis cū adiutorio christi assumem⁹ armaturā

Respōsiōis quarte

prima particula decimūq̄ capitulū. ī quo religio carētiū loculis ab errore defendit. ⁊ verū ius possessiōis eccl'iastice declarat.

Oniū malo⁹ radicalis orīgo cupiditas. cū humane mētis arcem inuaserit: tā dura tyrānide p̄mit: vt ad idolo⁹ redigat seruitutē: ⁊ in bestiale trāsformet crudelitatē. Cui⁹ testimoniū euidens esse ꝓstat inde ꝙ ditoris nequiciam. q̄ cū loculos haberet de q̄b⁹ cupiditatis sue voracitatē famelicā mitigare volebat. modice tm̄ sibi ꝑ promisse pecunie tā to est illectus amore: vt sitiret saluatoris omniū sanguinē. ⁊ auctorē vite venaretur ad mortē. Hac peste laborās ⁊ hic pauperum calūniator tanq̄s inde discipul⁹ ꝓmo eis pacis osculū tribuit: ipo⁹ simulatorie ꝓmēdādo pauperiē. debinc letalit ꝓcutit. dū locul' carētiū paupe⁹ ꝓfessiōem conat arguere: nō vt imꝑfectā: verūetiā vt erroneā: simulatoriā ⁊ iniquā. Ex quib⁹ ñ solū prelatorū: sed etiā clericoz ⁊ religiosorū possessiōes habentiū nitit alios ad ipo rum ⁊ exterminiū ꝓcitare. Primo igit q̄si osculū ꝑbens questionē sibi ꝙponit. Sed dices. Condēnas ne eos q̄ loculos nō habēt: nec laborāt: Et postea subdit. Nō cōdēno sed laudo. nec tm̄ habētib⁹ ꝑfero. qz ñ est discipul⁹ sup magistz. Et paulo post. Et si enī hō solus ab⁹q̄ loculis possit viuere. tm̄ de ꝙgregatōe cui tanta ꝙpetūt credibile nō est. Dehinc subdit. Respublica sunt loculi christi. Si ergo christi mēbrū es: cū christo loculos habes. Nec enī sūt verba illi⁹: ī quib⁹ more iude p̄mo deoscular. cum loculis carētes laudare se asserit: sed statim vuln⁹ infligit: cū imediate subnectit: q̄ hoc christ⁹ exēplo nō docuit. ac ꝑ hoc demōstrat q̄ loculis carere non sit pfectum. quia nō est discipulus sup magistz. Certū est autē q̄ null⁹ vir prudens abrenūciat loculis: nisi vt christo ꝓfigurēt pfectius. omnis ergo talis ꝟm hoc dogma ꝙ phanū est errore decept⁹. Impli⁹ si nō est credibile q̄ ꝙgregatio aliq̄ sine loculis viuat vt dicit. aut asserit hoc incredibile: qz difficile: aut qz impossibile. Si qz difficile: tūc pari ratōe nō est credibile q̄ aliq̄ cōgregatio sancte viuat ⁊ caste. Si qz impossibile: sed ꝙgregatio impossibile ꝓfitēs et se ad impossibile ligans est superstitiosa et vana ⁊ fatua: ac ꝑ hoc reprobāda qz erronea. Igit locul⁹ nō habētes ꝟm hmōi dogmatis assertōem nō sunt digni laude sed reprobatōe. Insup si q̄cunq̄s mēbrū christi est cū christo loculos habet vt asserit. a destructōe cōsequentis qui loculos ñ habet nō est membrū christi. Ex q̄ etiaz sequit q̄ omnes paupes nihil habētes ⁊ prorsus oia relinq̄ntes alieni sunt ab vnitate corporis mystici. tanq̄s si is qui habere pecuniā noluerit gr̄az christi habere nō possit. ac ꝑ hoc beatior fuerit iudas q̄ loculos habuit: q̄s petr⁹ q̄ dixit. argentū ⁊ auz⁹ nō ē mihi. Cū etiā ꝟm hanc ꝙphanā sentētiaz ipe dñs ihesus nō nisi loculis inueniat locū. qui tm̄ ꝑ ysaiam ꝙphetā locū sue req̄etiōis asserit sup pauperculum ⁊ ꝙtritū. Ecce q̄lis paupe⁹ collaudator: qui etiā vt sui pectoris vir⁹ abundātius euomat: eosdē nitit ꝺ

hereſi duplici in ꝓſequētib⁹ notabiles red dere. cū ſubiūgit allegans auctoritatē au guſtini de hereſib⁹ ⁊ etiā contra fauſtū. ꝙ quedam eſt hereſis nudis pedib⁹ ambulā tium. nō quia ꝓpter corꝓis afflictiōem ſic ambulant. ſed qz diuina teſtimonia taliter intelligūt. ſic et manichei iudicant hereti ci. nō quia pecunias aut loculos nō habe ant. ſed qz teſtimonia diuina ⁊ ad hoc ꝛfer re nituntꝫ. Hec verba illi⁹ in quib⁹ foueam erroꝛis aperit quā nō claudit. Haz ex his manifeſte relinquit: qz ſi qui nudis pedib⁹ incedunt ⁊ loculis carent. ſi ad hoc diuina teſtimonia referūt. in duplicem hereſim i/cidunt. ſ. nudis pedibus ambulantiuꝫ et manicheoꝝ. Cōſtat autē ꝙ hmōi paupe res ideo nudis pedib⁹ incedūt ⁊ loculiſ ca rent. vt illud euangelij verbū ad lr̄am im/pleant qđ dñs dixit diſcipulis: vt non fer rent eꝫ in zonis: nec calciamēta in pedib⁹. ideo ꝑm aſſertōem hmōi dogmatis impij in duplicē hereſim ſunt lapſi. Nō ſi vez ē ꝙ omnē modū apl'ica errauit eccleſia. que ſtatū taliuꝫ approbauit: ⁊ auctores hmōi hereſum catalogo ſanctoꝝ aſcripſit. Erra uerūt nihilomin⁹ Ambroſi⁹: Aug⁹: Hie ronym⁹ Chryſoſtom⁹: Beda: Raban⁹ et Bernard⁹: qui oēs affirmāt ꝙ documētū chriſti ad apl'os de nō ferēda pecunia ſit i/telligēdū ad lr̄am. ſicut manifeſtū eſt ex ꝑ/allegatis auctoritatib⁹ ipoꝝ in ꝓceden tis reſpōſionis particula ꝑma. Quod qz ꝓphanū eſt ſentire de ſanctis: neceſſe habz hic impoſitoꝝ erroꝝ ad piam redire intel/ligentiā veritatis: ſi iuſta nō vult feriri ſen tēria damnatōis. Attendat igit̄ inſenſat⁹ ⁊ ꝓfidus: ꝙ diuina teſtimonia dupliciter his aptari poſſunt: ꝙ modum videlicz cō ſilij vel ꝓcepti. Si quis igit̄ ad nuditatez pedū ⁊ carentiā loculoꝝ ſic diuina coap/tat eloquia: vt ea ꝙ ſcripturā aſtruat eſſe ꝓ cepta ⁊ neceſſaria ad ſalutē: tanꝯ null⁹ ſal uari poſſit niſi pedib⁹ nudis ĩcedat ⁊ locu lis careat: dupliciter errat. Si quis vero ad hoc aptare nitit̄ diuina teſtimonia tan ꝯ ſint cōſulta et ſuperogatoꝛia ⁊ ad ſalutē expediētia: nō eſt cēſendus hereticus: ſed verus chriſti diſcipulus. nō manich⁹: ſed verus chriſtianus. Et ꝙ hic fuerit intelle ctus pij doctoꝛis auguſtini: manifeſte col ligit̄ ex verbis ipius. v. capl'o contra fau/ſtum. Nam ꝑmittens verba fauſti in' q̄b⁹ ſe gloriat euangeliū accipe: quia argentū ⁊ aurū deiecit: ⁊ es in zonis habere deſtitit: ⁊ cetera his ſimilia: poſtmodū reſpōdet ꝫ ordine. primo ipm oſtendēs hypocritam ⁊ mendacē: et tandē hereticū: in hoc vicz ꝙ eccleſia diſtinguit in mō accipiēdi euan geliū quantū ad ꝓfectos ⁊ imꝑfectos. ſed manichei nequaq̄. Ait enī ſic. Quā mul/ti in noſtra cōmuniōe veraciter faciūt ſub limia illa ꝓcepta: de quoꝝ ſpecie fallitꝫ im/peritoſ. Et aſſignatis paulo poſt ĩ eccleſia differētijs ſubdit. Neq; enī illi ſoli qui vt ſint ꝓfecti vendunt ⁊ dimittūt oīa ſua ⁊ ſe quunt dñm: ꝓtinent ad regnū celoꝝ. ſed ꝺuic militie chriſtiane ꝓpter qōdam com mertiū charitatis ſubiūgitur etiā queda⁊ ſtipēdiaria multitudo. cui dicetur in fine. Eſuriui ⁊ dediſtis mihi māducare: ſitiui ⁊ dediſtis mihi bibere. Alioquin dānandi erunt illi quoꝝ domos tā diligenti cura cōponit apl'us: monens mulieres ſubdi/tas eſſe viris ſuis. viros diligere vxores: filios obꝛpare ꝓgenitib⁹. Sz abſit vt iſtos a mādatis euāgelicis alienos ⁊ a vita eter na ſeparandos iudicet. quia vbi dominus ait. ſi q̄s nō tulerit crucē ſuam ⁊ ſecut⁹ me nō fuerit: nō poteſt meus eſſe diſcipulus: exhortans firmioꝛes ad perfectōez. ibi ſta tim ⁊ iſtos cōſolatus eſt dicēs. qui recipit iuſtum in noīe iuſti mercedē iuſti accipiet. Quid autē fallitis auditoꝛes vīos: qui cū ſuis vxoꝛib⁹ ⁊ filijs familijs domibus et agris vobis ſeruiunt. ſi quiſq̄s oīa iſta nō dimiſerit: nō accipiat euangeliū. Sed qz eis non reſurrectionē ſed reuolutōnem ad iſtam moꝛtalitatē ꝑmittitis vt vita electo ruꝫ veſtroꝝ viuant tā vana ⁊ inepta ſacri lega qua ⁊ vos viuitis qñ valde laudami. merito eos a mandatis euāgelicis aliena tis. Hec auguſtin⁹. In quib⁹ apte demō ſtrat ꝙ aliqua euangelij documēta ꝓfectiſ conueniūt. ſine quoꝝ obſeruātia imꝑfe/cti ſalnari poſſunt. ⁊ ꝙ ſentētia manicheo rum fuit ad hoc omnes indifferēter aſtrin gi. Non ergo dicit fauſtū erraſſe: qz dice/ret hec intelligenda ad litterā. ſed qz diſcer nere noluit inter ꝓſilia et ꝓcepta. Per hūc etiam modū ꝙ teſtimoniū illud de nō por tandis calciamentis ſit ad litterā intelligē dū: multiplici patet atteſtatōe ſanctoꝝ.

Nam sacer ambrosi⁹ in libro de fuga secu
li sic ait. Jesus discipulos sine calciamēt⁹
et pecunia misit. ne secū terrena portarent.
Hiero. etiā ad eustochiū scribēs ait. Do
yses et iesus naue nudis in terra pedibus
iubent incedere: et discipuli sine calciamē/
torum onere et vinculis pelliū nudi ad p̄/
dicandū destinant. et milites vestimētis ie
su sorte diuisis caligas nō habebant quas
tollerent. Nec enī habere poterat dñs qō
phibuerat in seruis. In his ostēdit hiero
nymus: q nō solū discipuli: sed etiam ipse
christus nudis pedib⁹ incessit. Et q ad lit
teram debet intelligi. Idem quoq; ad Be
runtiā de monogana. Discipuli toto orbe
peregrini: nō es in zona: non virgā in ma/
nu. non caligas habuere in pedib⁹. Johēs
chrysost. omel. vltima sup matth⁹. Apli v/
na tunica induti et discalciati circūierunt.
et omnes supauerunt. Idem quoq; omel.
xxxij. Dixit iesus discipulis. Nunqd ali/
quid defuit vobis quādo misi vos nudos
et discalciatos? Eusebi⁹ etiam eccliastice
historie lib. vi. in laudē origenis pro eo tē/
pore quo catholic⁹ erat sic ait. Ante omia
vero precepta euāgelica et voces saluator⁹
summo amore et studio implēdas esse di
cebat: quibus p̄cipitur duas tunicas nō
habendū: neq; calciamentis vtendū: neq;
de crastino cogitandū. Et paulo post. De
niq; per multos annos traditur absq; om
ni calciamento nudis pedibus incessisse.
Ex quibus et antedictis luce clarius con
stat q christ⁹ nudis pedib⁹ incessit: et apo
stoli ad mandatū ip̄ius. Q; si quem forte
mouet verbum baptiste dicentis: cui⁹ nō
sum dignus soluere corrigiā calciamēti:
consideret textū et glosam. Nam iohānes
ibi verbis mysticis et parabolicis vtitur:
cum christum dicit habere in manu venti
labrum et securim. propterea sicut per hec
intelligi debet districtio futuri examinis.
sic per calciamenti corrigiā mysteriū in/
carnatōnis. Unde glosa. Calciamentum
incarnatōnis mysteriū: corrigia mysterij
ligatura. Nō ergo valet iohānes corrigiā
calciamēti soluere. quia mysteriū incarna/
tionis nō sufficit explicare. Et alia glosa.
Non sum dignus corrigiā calciamēti sol/
uere. id ē nomen sponsi mihi non vsurpo.
Est autē p̄fatū verbum tanq; mysticum
spiritualiter intelligendum. Si quis vero
contendat intelligendū hoc esse ad litteram
fm vsitatum modū loquendi: attendat q
cōditionalis est hmōi sermo. quo quis eū
quem vult excellentē ostendere dicit q nō
sit dignus eum discalciare. etiāsi calciamē
tis non vtatur. quia hoc intelligit si vtere
tur. Uerū si quis vrgeat q angelus dixit
ad petrum. calcia te caligas tuas. ac p hoc
q petrus nō fuerit discalciatus: nec apo/
stoli alij: audiat Bedam sup hunc locum
in originali dicentē. Pro caligulis vel cali
gis vt quidā habent: grecus habet sanda
lia. hoc enim genus calciamentorū in euā
gelio legitur apostolis fuisse permissum.
Hec Beda. Cui etiam consonat et papias
grāmaticus dicens. Caligę vel caligule
id ē sandalia dicta sunt a callo pedū. vel q̄si
a colligando. quia ad pedes ligant. Pro/
ro si quis sensu carnis inflatus: asserat nō
esse conueniēs dominū ad litterā indixisse
apostolis nuditatem pedum: tanq; vile ali
quid et apostolice dignitati dissonum: et
a tramite discretōnis alienum: intelligat
q multiplex est ratio huius informatio/
nis. Prima est ad indicium pauperta/
tis extreme. Unde in Luca. xxij. Quan/
do misi vos sine sacculo et pera et calcia/
mentis: nunquid aliquid defuit vobis?
Quod pertractans Chrysostomus ome/
lia super matthēum. xxij. ait. Fortasse di
cit aliquis: quoniā alia christi p̄cepta rati
onem quidem habebant. non habere au/
tem perā in via neq; calciamenta neq; du
as tunicas qua de causa iussit? Et respō/
det. In omnē indigentiā exercitare eos vo
lens: qui et superius: nec de superuenienti
die sollicitos esse concessit. Secundo
vero hoc persuasit in incitamentum hu/
militatis penitentie. fm illud. ij. Regum
xv. Pedro dauid ascendebat clīuum oli/
uarum scandēs et flens: operto capite et nu
dis pedibus incedens. In quo rex ille no
bilis totius penitētie et hūiliatis exem/
plar vere penitentibus p̄rebebat exēplū.
Cui etiā cōsuetudo eccliastica consonat.
que ad iram dei placandam in processio/
nibus pedes nudat. Tercio ad testimo
nium obedientie. Unde super illud Isa
ie vigesimo. Sicut ambulauit seru⁹ me⁹

ysaias nudus ꝛ diſcalciatus. Gloſa. Ecce obedientia. Iſte de regio ſemine fuit: ꝛ tñ per ciuitatē hieruſalē nudus pedes incedſit. ¶ Quarto ad exercitium vite auſtere. Unde ſup illud Matth. x. neq; calciamēta in pediby: glo. Et plato dicit duaſ corꝛis ſummitates nō eſſe velādas. nec aſſuetam fieri debere molliciē capitis ꝛ pedum. Cū enī hec habuerint firmitatē: cetera robuſtioza ſunt. ¶ Quinto in ſignum elōgatōis ab omni carnalitate. Uñ ſup illud Exod. iij. Solue calciamētū de pedibus tuis ꝛc. glo. Quia nullꝰ deo aſſiſtere vel deū videre poteſt: niſi cūcta deſideria carnalia deponat. ¶ Sexto ad pfecte virtutis inſigne. Unde gregoriꝰ nazanzenuſ in laude religioſoꝝ quoꝝundā ſui tēporis poſt ipoꝝum diſperſionem lugens ꝛ flens. Deſiderabā inquit ꝛ intētis ac pendentiby oculis requirebā ſanctū illum canētē chorum: laudem ꝛ gloriā offerentiū deo. qui i lege dñi meditanť die ac nocte. qui ad exēplum ꝛ omonitionē melioris vite omniby viuunt: legis dei atq; euāgelij chriſti taciti predicatoꝛes. In quibus ipe quoq; habitus pfert virtutis inſignia. hirſutum caput incultis ꝛ horrētibꝰ comis: pedeſ nudi ꝛ apoſtolicis ſi'les. Indumenti vilitaſ: arrogantiā ſeculi ſuperbiāq; cōdemnanſ. zona ipo ſuo neglectu pcioſioꝝ: parum quid cohibens neceſſitati. Ne igiť nuditas pedum que de ſe afflictiua ꝛ deſpicabilis eſt tanq; inutilis ꝛ erronea deteſtabilis habitu tollať de medio. idcirco in mediuꝫ haſ patrū auctoꝛitates adduximus. nō qꝛ calciamenta repꝛobāda cenſeamꝰ. nec qꝛ calceatos de impfectōe notemus. cum ꝛ calciatoꝝū ꝛ diſcalciatoꝝū habitus. ꝛ loculos habentiū ꝛ nō habentiū pfeſſiōes conſideratiōibus ꝛ cauſis diuerſis dño placeant: ꝛ multiformi q̄dam varietate ſpōſam chriſti circūdatā: decoꝛā: pfectā ꝛ admirabilem reddant.

FRuſtra igiť ad ꝛtumeliā nil habē tiū pauperū. quos ſupꝛa ꝺ hereſi ac ſimulatōe notauerat: ſcrāz matrem eccl'iam vanis ꝛ falſis quibuſdā laudibus quaſi mendacio ſuo indigeat a vicio ſimulationis excuſat: cū ſubſeqnter annectit. Sancta vero mr̄ eccl'ia ſupꝛa montem poſita hec ſe nō habere nō ſimulat. nō quia haꝫ rerū dominiū habeat. ſed p̄ capite ſuo legatōne fungēs eas fideliſſime diſpenſat. Dec verba ipius: in quiby duo cōtraria ſimul īplicat: cū dicit q̄ eccleſia hec ſe nō habere nō ſimulat. ꝛ poſtea ſubdit q̄ nequaq; barū dominiū habeat. Si enim oſtendit eccl'ia ſe habere et ſine ſimulatōe: veraciter igiť habet: quia poſſidet iure. ac per hoc reꝫ dominiū ſibi veraciter vendicat. Qualiter igiť dicit: nō quia rerū dominium habeat: ſed quia diſpēſat. Non enīz dicimur veraciter habere que diſpenſamꝰ tanq; aliena: ſed que poſſidemꝰ tanq; nr̄o iuri mancipata. Porro ſi eccl'ia nō oñdit res tēporales habere: ꝛ tñ nō habet: ꝛia manicheis ſimulatōe laboꝛat: dum illi ſimulant ſe nō habere quod habēt. hec aūt ſimulat ſe habere in ſpecie que tamē ñ habet in veritate. Si autē eccleſia nō ſe habere aſſerit: nec ſm veritatē vt dicit aliq̄d habet. nō habere tēporalia bona: ac per hoc nec etiā loculos ſancte matri eccl'ie veraciter cōpetit. Ut quid igiť nō habētes loculos ꝛ ſe nō habere, pfitētes vt ſimulatoꝛes ꝛ hereticos criminať et damnat. Si vero vt diximꝰ ꝛ vere habz ꝛ veraciter habere ſe aſſerit: falſo igiť bonoꝝ eccl'ie dominiuz ab eccl'ia tollit. ꝛ ſibimet etiā contradicit. Amplius ſi rerū dominiū nō cōpetit ſancte eccl'ie vt dicit. quicunq; rei alicuiꝰ dominiū habēt excluſi ſunt ab eccl'iaſtica vnitate: quod abſq; dubio ſpectat ad impietatem manicheoꝝum. ſicut euidenter patet per allegatam ſuperius auctoꝛitatē auguſtini. v. capl'o contra fauſtū. Dum igiť chriſti pauperiby manicheoꝝū impietatez impingit: in eam quam fecit foueam incidit. et in lacum demergitur quem effodit. Q; ſi dicat ſe non intelligere de vniuerſali eccleſia: ſed particulari. vtpote eccleſia clericoꝝum: adhuc falſe et impie ſentit: dū omnes clericos habentes pꝛopꝛium ab eccleſie vnitate ſecludit. Nequaq; igitur aſſeri poteſt eccleſiam tempꝛalia huiuſmodi vniuerſaliter nō habere. nec eius cōtrarium ſcilicz vniuerſaliter habere. cuz quidam ſalua veritate euangelij et ſtatu ſalutis veraciter habeāt ſicut ꝓpꝛia: q̄dam ſic cōmunia. quidam etiā vtriſq; careant ſm quandam perfectōis euangelice formam ſuperius iam expꝛeſſam. Uerum quidem

est q decime et oblatões domino debent. ⁊ iure diuino deputant eccl'ie. verũetiã nihilomin⁹ est q possessiões immobiles: vt agri ville castra ciuitates comitat⁹ nõ tm̃ iure diuino: sed etiã humano in possessionem transeunt eccl'iaꝝ. Qd q̃nq̃ prudentib⁹ omnib⁹: virisq̃ peritis luce clari⁹ cõstat. tamẽ ad impiti ⁊ ꝓcacis homĩs reuellendã ꝓteruiã sacris canonib⁹ ostendendũ est. Nam. xxij. q. ij. ex ꝯcilio aurelianensi. Si quis de clericis documẽta quib⁹ possessio eccl'ie firma tenet: aut suppmere aut negare p̃sumpserit: q̃cquid ꝓ absentia documentorũ dãni eccl'ie datũ est: de ꝓprijs facultatib⁹ reddat. Itẽ paulo post Gre. q. eadem. Sicut eccl'ia ꝓprias res amittere nõ debet. ita eã rapacitatis ardore alienas inuadere nõ optet. Ampli⁹. q. eadẽ: ex cõcilio agathensi. Si seruos eccl'ie libertate ep̃us donauerit: ea que ĩ manumissiõe data illis fuerãt ꝑpetua firmitate tenebunt. Hec canon. Habet igit eccl'ia seruos. Sz vbi vera seruit⁹: ibi veꝝ dominiũ. Si igitur eccl'ia habere potest ꝟuos originarios ⁊ ascripticios: verã concludit habere ꝓpetatem: veramq̃ possessionẽ. Insup q distĩctis ecclesijs distincta dñia cõpetant: apte ꝓbat ꝑ iura. Nam. xvi. q. ij. Nicola⁹ papa. Si quis ep̃orũ in aliene ciuitatis territorio ꝓ quacũq̃ suorũ infirmitate ecclesiam edificare disponit. nõ p̃sumat dedicatiõem facere: que illi⁹ est in cui⁹ territorio eccl'ia surget. Itẽ causa eadẽ. q. iij. Gelasius. Istud annecti placuit. vt si qd absit facultates eccl'ie necnõ dioceses ab aliq̃bus possident ep̃is iure sibi vendicẽt qd lex decimalis ꝯclusit. qꝛ et filiorũ nostrorũ principũ ita mandauit auctoritas. Ampli⁹. q. eadez inter memoratos vbi dirimit q̃stio limitũ ait Innocẽti⁹. Si limes legitimus eandẽ basilicã nõ ꝯcludit: ⁊ tñ lõgi tp̃is ꝓbat obiecta p̃scriptõ: appellatio p̃ntis ep̃i nõ valebit: qm̃ illis tricenalis obiectio ponit silentiũ. Hec etiã seculariũ edicta p̃ncipũ p̃cipiũt. ⁊ p̃sulum romanorũ decrenit auctoritas. Hec canon: In q̃b⁹ nõ solum astruit q ecclesie verũ dominiũ habeãt atq̃ distinctũ. qꝛ mutuo inter se p̃scribunt. verumetiã q id habeant ꝟm ius diuinum parit et humanũ. ꝓ eo q p̃scriptio sicut ex p̃allegato canone patz: ab edicto principũ trahit originẽ. approbato nihilominus ꝑ summi põtificis auctoritatẽ. Hoc aũt ꝓbat patẽtius. xij. q. ij. ex verbis Ambro. ꝯ Auxentiũ. Si tributũ impator petat: nõ negamus: agri eccl'ie soluant tributũ. Sz q̃d ad tributũ cesaris tenet ratõe p̃dioruz. p̃dia illa nõ tam diuĩo iure possidet q̃ humano: saluatore teste q̃ ait. Reddite q̃ sunt cesaris cesari: ⁊ que sunt dei deo. Amplius dist. viij. ex verbis Augus. sup Jo. Quo iure defendis villas eccl'ie. diuĩo aut humano? Diuinũ ius in diuinis scp̃turis habetur: hũanũ in legibus regũ. Unde q̃sq̃s possidet qd possidet: nõne iure humano? Nã iure diuĩo dñi est terra ⁊ plenitudo ei⁹ Hec aug⁹. Idem q̃z ome. vi. sup Johem. Noli dicere q̃d mihi ⁊ regi. Quid g̃ tibi ⁊ possessiõi? ꝑ iura enĩ regũ possident possessiões. Dixisti. Quid mihi ⁊ regi. Noli dicere possessiões tuas. qꝛ ip̃a iura hũana renunciasti quib⁹ possidẽt possessiões. Quid his clari⁹ dici potest ad ostẽdẽdũ q eccl'ia tp̃alia bona veraciter possidet iure diuino parit ⁊ hũano? Ueꝝ qꝛ sacri canões asserunt q ea q̃ offerunt eccl'ijs dño ꝯsecrãt. ⁊ q eaꝝ dñium nõ habẽt. igit mĩstri earũ ea ꝓprietate dãnabili vendicant. ⁊ q bona hmõi magis sunt celestia q̃ hũana. magis cõmunia q̃ p̃uata. iõ vt oĩs cõtradictõis ⁊ dubietatis caligo tollat de medio. ĩtelligendũ ẽ q q̃druplex est tp̃aliuz reꝝ cõitas ex q̃drup. ci iure manãs. Prima nãq̃ cõitas q̃ manat ex iure necessitatis nature: q̃ fit vt omnis res ad nature sustẽtatõez idonea q̃ntũcũq̃ sit alicui ꝑsone approp̃ata illius fiat qui ea indiget necessitate extrema Et huic ꝯmunitati renũciare nõ est possibile: ꝓ eo q manat ex iure naturaliter inserto homini. qꝛ dei est imago ⁊ creatura dignissima: ꝓpter quẽ sunt oĩa mũdana creata. Scda ꝯmunitas est q̃ manat ex iure charitatis fraterne. q̃ fit vt oĩa sint iustoꝝ: ⁊ ꝯmunione q̃dam charitatis que sunt ꝓpria singuloruz fiant vniuersoꝝ ꝯmunia. ꝟm illd apl'i. i. ad Chori. iij. Oĩa vestra sũt De q̃ aug⁹ sup Joh. ome. vi. loq̃ns ꝯ hereticos donatistas. Ueniãt inquit ad catholicã fidẽ. ⁊ nobiscũ habeãt non solum terrã. sz eũ q̃ fecit celũ ⁊ terrã. Et huic cõmunitati renunciare est oĩno illicitũ. quia manat ex iure diuinitus infuso. ꝑ quod ẽ

vnitas in colũba. i. in vniuersali eccl'ia ꝛ q̃ vnitate ꝛ ꝯmunione null⁹ potest discedere seruata diuina lege. que tota cõplet̃ in charitate. Tercia est ꝯmunitas que manat ex iure ciuilitatis mũdane: q̃ fit vt vni⁹ imperij regni vel ciuitatis vna fiat respublica. vel vnius societatis mercatorũ vl' pugnatorũ ꝯmune fiat lucrũ vel damnũ. vl' vni⁹ indiuise familie vna sit ꝯmũis hereditas. Et huic ꝯmunitati renũciare est de ꝑfectionis euãgelice necessitate. qꝛ talis cõmũitas ꝑsonalem includit ꝓprietatẽ: q̃ manat ex iure hũanit⁹ instituto. cui etiã annexa sunt que occasionaliter inducũt difficultatem ad bonum: ꝛ pronitatẽ ad malum: ac per hoc perfectõni euangelice aduersant̃. Et ideo anĩe sancte huiusmodi suadet̃ dimissio. vt ĩ psal. Audi filia et vide ꝛ inclina aurẽ tuã: ꝛ obliuiscere ppl'm tuuz ꝛ domũ p̃ris tui. Quarta ꝯmũitas est que manat ex iure dotatõis eccl'ie. q̃ fit ut oĩa bona q̃ ꝯferũt̃ ecclesijs dño dedicent̃: ad cõmunẽ sustentatõz ministrorũ suorũ ꝛ pauperꝝ. Et hec cõmunitas est in omnib⁹ ecclesijs collegiatis habentib⁹ possessiones. Et huic ꝯmunitati renũciare nõ est perfectõi necessariũ. quia teneri potest salua ꝑfectõe. sicut apparet in p̃latis ꝛ in religiosis ꝑfectis ꝛ sanctis. qꝛ talis ꝯmũitas manat ex iure diuinit⁹ ordinato: vt de altari viuat qui altari seruit. ꝛ illis sint oĩa communia: quib⁹ cor vnũ ꝛ aĩa vna. [illegible]nus pater spũalis ꝛ vna norma viuẽdi. Huic tñ ꝯmunitati renũciare nõ est ꝑfectõni ꝯtrarium: q̃n potius facit ad euãgelice ꝑfectionis cumulũ. ꝑ eo. s. q̃ talis cõmunitas q̃ꝫ q̃ꝫ manet ex iure diuino: manat etiã ex humano. ꝛ qꝛ non solũ est spũalis: verũetiaz tꝑalis. ꝛ qꝛ licet in ea nõ concludat̃ ꝑsonal' ꝓprietas: includit̃ tñ ꝓprietas collegialis. cui⁹ etiã quelibet ꝑsona de collegio particeps esse dinoscit̃. nõ solũ quantũ ad vsũ: verũetiam q̃ntũ ad dominiũ: dũ vnusq̃sq̃ ipo iure actõem habet ad res eccl'ie sue recuꝑandas et exceptõem ad defendendas. qd̃ vere declarat dñij rerꝝ ipaꝝ agentez vl' excipientẽ aliqualiter esse participẽ. Om̃ igit̃ valde difficile est omnib⁹ abdicatis in sola pauꝑtate gaudere. difficile nihilominus omni ꝓprietate exclusa sola eccl'iastica esse ꝯtentũ. ideo vtrũq̃ ꝑfectũ. non s̃m humanã traditõem: vt aduersarius pauperꝝ asserit. sed s̃m ius diuinit⁹ institutũ: maxime si hoc comitet̃ castitatis votum: cum ꝓprie voluntatis abnegatõe. Si q̃s vero pro sola abdicatõe mundialiũ facultatũ cum retẽtõe q̃ntalibet ecclesiasticorũ reddituũ clericos asserat esse ꝑfectos: eos vero solos imꝑfectos et claudos qui q̃ntumcũq̃ exiliter de patrimonio viuunt. sicut hic calũniator pauperꝝ dogmatizat. eccl'iastice ꝑfectõni nõ modicuz derogat. Quis enĩ q̃ntumcũq̃ parũ intelligẽs non aduertat hoc esse insanũ dicere: q̃ aliquis cleric⁹ de patrimonio victitãs vix habẽs victum ꝛ vestitũ sit imꝑfectus ꝛ claudus. qui autẽ q̃ntoscunq̃ reddit⁹ habet eccl'ie si paternis bonis renũciet sit rect⁹ atq̃ ꝑfectus? Quis ita claud⁹ mentalib⁹ pedib⁹: q̃ non libẽter statũ hunc mutaret in illuz? Nunq̃d talis est euãgelice veritatis ꝑfectõ. quam velut sublimẽ ꝛ arduã christ⁹ commendat et p̃dicat. ad q̃lem q̃s infirm⁹: imꝑfectus: claudus: cupidus: suꝑbus: carnalis aspirat? Mirũ certe si via hec noua ꝑ quam aut nullus aut rar⁹ ꝑfectus siue imꝑfectus incessit: antiquis p̃ferẽda est semitis. vt cleric⁹ sumptus ad eccl'iasticos redditus omni se denudet ꝓprietate. Quis eĩ seculariũ clericorũ nostris tꝑibus hoc ꝑfecit: quis ꝓposuit. quis etiaz somniauit. vt in susceptõne eccl'iastici beneficij paterna bona cũ his que habere possz distraheret et erogaret pauꝑibus. ꝛ ipe deinceps voueret nihil habere ꝓprium: soloq̃ foret victu atq̃ vestitu contẽtus. Hmõi ꝓpterea statum qui vix aut nunq̃ꝫ in aliquo reperitur extollere: nihil aliud est q̃ꝫ coruinã albedinẽ predicare. nil certe aliud q̃ꝫ ꝓprij capitis sententiã: veritati iam note p̃ponere. vt sic filij hominũ graui corde diligẽtes vanitatem et q̃rentes mẽdaciũ a christi vestigijs auertãt̃. suaq̃ sequant̃ phantasmata: errantes in inuio ꝛ nõ ĩ via. Nec tamẽ negamus eos q̃ bonis eccl'iasticis ꝯtenti sola necessaria retinẽt: et reliq̃ oĩa pauꝑib⁹ conferunt ad quandã ꝑfectiõem ꝑtingere. ꝑfectõi tamẽ religiosoꝝ pauperꝝ nullaten⁹ coequandã. sicut supra mõstratũ est tercia parte rñsiõis prime. Huic ergo suisq̃ cõplicibus a saluatore veraciter dicit̃. Ue vobis hypocrite qui clauditis regnum

celoꝝ añ hoſes. vos enī nō intratʒ: neqꝫ in troeūtes ſinitʒ ītrare. Si eī ꝑ hāc venena tā doctrinā nōnulli credētes in ſecl'o ſe eſſe ꝓfectos retrahant a religiōis ingreſſu. nulli dubiū eſt q̄n ſanguinē aīarū illarum q̄ꝑpter ꝫ in ſuorū peccatorū fecib⁹ remāſerint. iuſt⁹ iudex de ipōrū manib⁹ inexamine diſtricto req̄rat. niſi ꝑ ſuam clementiaʒ vt ora⁹ eoſdē veritatʒ ſue luce ꝓfuſos: dignat⁹ fuerit ab erroris deuio reuocare

Quarte reſpōſiōis

ſecunda ꝑticula: vndecimūqꝫ capitulū: in quo ꝓfeſſio fratꝝ minorū veraciter carere oſtendit: et appꝛobatōe rerū immobiliuʒ ſiue mobiliū. ꝛ ꝑprietate pecuniarū tam ī ꝑꝛio q̄ꝫ in cōmuni.

ARrogantiū hominū tumide mentes q̄ mūdi hui⁹ vanitate paſcūt. gl'iam ſibi vident cōquiſiuiſſe nō modicā: ſi verā ſimpliciū ſcītatē viſi fuerint vt ſimulatōem doloſam arguere. eorū qꝫ ꝓdentiaʒ ſpūs vt inſaniā repꝛobare. Nō vt efficaci⁹ ꝓficere q̄nt: bona freq̄nt in mala ꝓuertūt. ꝛ ī electis maculā ponūt Uerū eſt q̄dem q ꝑpter hūane infirmitatis corꝛuptelaʒ vix repiri ꝑt aliq̄ ꝓſona vl' ſtatus ab oīni macula reꝑhēſiōis īmuniſ. ſʒ ꝛ nos veraciter inficiari nō poſſum⁹. q̄n int ꝓfectōis euāgelice ꝓfeſſorꝫ ſuerſi ſint aliq̄: et imꝑfecti q̄ꝫ plurimi. Si igit⁹ is cui reſpōdem⁹ inſolētiū vicia reꝑhēderet: ꝓconia laudū repoꝛtare deberet. ſi etiā generalit ī ꝓſonas maledicta cōgererʒ: decerʒ euāgelicos viros oꝛi ſuo ſilētiū īponere: ꝑ ſertim ſi diuīo motu id agerʒ. ꝛ ꝑ patiētiā diſſimulādo ꝓuitia: ꝑ maledicēte rogare. Nūc aūt q ī totā chriſti paupeꝝ religiōeʒ venenatoꝝ eloq̄oꝝ tela ꝓuertit: eorūqꝫ ꝑfeſſiōi erroris ꝛ ſimulatōis crimē impīgit. neceſſe habem⁹ ꝑcacitati ipi⁹ reſiſtere. nō q̄ velim⁹ maledictōes ꝑ maledictōib⁹ reddere: ſʒ q̄ ſacrā religiōeʒ intēdim⁹ ab obiectis crimib⁹ excuſare. Aſſumēs g̃ ꝓſonā eccl'ie aduerſus paupes ꝑfatos inuehit ve lut ꝫ hoſtes ipi⁹. Nūc inq̄t deridēt me inuiozes tpe. q̄ꝝ nō dignabar ꝑres ponere cū canib⁹ greg⁹ mei. aptē inſinuās ꝑ ꝫ religioſos ꝓtra q̄s loq̄tur obiurgādos vt eccleſie inimicos ꝛ aduerſus eccl'iaʒ inſurgētes. ipamqꝫ vt irriſozes habētes ꝓtēptui. cū tñ vt dicit: vita ipa putēt indigni. ſteriles egeſtate ac fame: ꝛ in terra penit⁹ nō parētes. Nō q̄dem nihil aliō eſt q̄ꝫ ꝑrem ſuū chriſti vicariū: a q̄ ſtat⁹ hmōi appꝛobat⁹ ē ſubſannando deſpicere: et partū ſacre matris ſpōſe chriſti eccl'ie irridere. Et iō iuxta ſalomonis ſentētiā: ipi⁹ eſt ocul⁹ a corꝝuis ꝛ aq̄lis. veritatis. ſ. emulatoꝝib⁹ eruēdus. ac ꝑ hoc veraciter ꝓtra hūc ꝛ ꝓplicet ei⁹ nouoꝝ dogmatū inuētozes dicere poteſt eccl'ia. nunc deridēt me iuniozes tēpe: vt ſic ictu ꝑꝛio iniqu⁹ ocul⁹ eruat: dū ſagitta qua ferire nitit ipe ferit. Dehinc zelū ꝛ verbū apl'icū ſibi vſurpans: cū tñ apl'ice ꝓfectōis impugnatoꝝ magʒ ſit q̄ꝫ imitatoꝝ ſubſeq̄nter annectit. Utinā ſuſtineretʒ me modicū. Emuloꝝ enī vos dei emulatōne. Quid vos ꝑ ceteris iactatis de ꝓfectōne. Hec verba ipi⁹. In q̄b⁹ apl'ice humilitatis oblit⁹: illud omittit q̄ potiſſime potuit dicere. modicū q̄d inſipiētie mee. dū q̄ ñ inſipiēter ſʒ ſapienter loq̄ ſe reputat. iuſto dei iudicio ſtult⁹ effectus in multas ꝛ magnas ꝑrūpit inſanias. Q̄a enī fere q̄ ſubſeq̄nter allegat: nō ſolū inſipientiā ſʒ ꝛ neq̄tiam ſonant. Neq̄q̄ enī vt dicit nos ꝑ ceteris de ꝓfectiōe iactam⁹: q̄ꝫ q̄ pauꝑtatis celſitudinē tanq̄ vere ꝓfectōi ꝓſonā ꝓmēdemus. Nā ſicut ꝛaciter ꝑferī virginitas cuilibet g̃dui pudicicie. nec tñ ex ꝫ ſeq̄t q ſtatus ſacraꝝ virginū ꝑferat ſtatui ꝑlatorum vel v'roꝝ q̄rūlibet q̄ ad hanc mīme aſtringunt. ſic et circa differētias ꝛ grad⁹ pauꝑtatis optet intelligi. Uñ nec ille ait vt aſſerit: q ꝫ hic ſtatus ſpauperū ſit ꝓfectioꝝ alīs q̄ ſibi aliq̄d retinēt: niſi cū hac ꝓditōe paribus cōditōib⁹ alīs ad ꝓfectōem req̄ſitʒ. ſed null⁹ eſt oīo ſtat⁹ ī q̄ ꝓditōes oēs cum ſtatu ꝑfato ꝑ oīa parificent. Nō g̃ ꝑt ex ꝫ argui q ꝫ oīb⁹ ſtatib⁹ vl' alicui oīs ꝑferat ſtatū ſuū. Magne g̃ fuit malignitatʒ: occaſione vni⁹ ſermōis facis ꝛ hūil': libꝝ plenū inuectiōib⁹ ꝛ crimīatōnib⁹ falſis ꝓponere aduerſus totū ordinē paupeꝝ. q̄ſi paꝝ ſuꝑbo viſum fuerit ī vnū mardocheū mitte relīgue manū. Propt' q̄ ꝛ detractōes in libello ꝓſcꝑte manifeſte declarāt auctoreʒ nō emulatōe dei fuiſſe ſucceſſū. ſʒ poti⁹ ſtimulatōe illius cui⁹ inuidia moꝛs introiuit in orbē terrarū. Letetꝝ confuſiōis babylonice fili⁹ vt vniuerſos ꝓfūdat eccl'ie ſtat⁹: ꝑ

viribus conaꝫ aſtruere ꝙ nullꝰ ſit gra⁹ nus nullaq; differẽtia in pauꝑtatis ꝓfeſſione. Nã q̃buſdã friuolis intꝑpoſitis ſubſeq̃nt ſubiũgit. In quo ꝯgl'iamini ꝓtra miſtros eccl'ie: qꝛ ſicut nec vos: ita nec ipi ſunt ꝓ feſſozes: q̃b⁹ dñicaꝝ poſſeſſionũ tm̃ vſus ꝓcedit nõ dñium. in tantũ beatiozes ac ꝑferẽdi: ꝙ reſ q̃b⁹ vtunt eternũ habẽt domi niũ. ſed veſtre res ſub ptãte ſunt terreſtriũ dñoꝝ. Nec ꝓba ipi⁹. In q̃b⁹ oĩa ꝓfũdit: atq; intãtũ puerit: vt in pauꝑtate ẽd⁹ nõ ſit. aut ſi eſt: ꝑferẽd⁹ ſit ſtat⁹ clericoꝝ eccle ſiaſticiſ redditib⁹ affluẽtiũ: ſtatui q̃ntũlib⁹ pauꝑ ex ꝓ ch̃riſti amoꝛe nihil habere volentiũ. qꝛ illi vtũt reb⁹ celeſtis ꝛ ſempit ni dñij: hi terreni. q̃ſi ch̃riſt⁹ excluſus ſit a dñio rex q̃s laici poſſidẽt. cũ tm̃ ſit dñꝰ v/ niuerſoꝝ. et q̃ſi eccl'ia nõ habeat rex tpali um rex dñiũ. cui⁹ ꝫriũ euident mõſtratũ eſt ſup̃. ꝛ iõ in ꝑ ipi⁹ mꝛis pauꝑtatẽ fallaci ter inſinuat vt prãtem veracit impugnet. Deniq; ſi rex eſt ꝙ eccl'ia nõ h⁹ cũ ſuiſ mi niſtris rerũ dñium: ſed tm̃ vſuz: vt q̃d cõ ſeq̃nt ꝓfeſſionẽ calũniaꝫ pauperũ dicẽtiũ ſe nullaꝝ rex habere dñium q̃uis habe/ ant vſuz. dicẽs ꝙ oĩb⁹ videaꝫ ꝑ eſſe ridicu lũ. cũ eoꝝ que p ipm vſũ penit⁹ ꝓſumunt ab vſu dñiũ iter hoĩes nullaten⁹ diſtigua tur? Et debinc irridẽdo ſubiũgit. Cetex q̃ꝛũ ſunt pecunie q̃s p̃ puĩcias nõ ceſſatis a diuitib⁹ petere ꝛ ĩ vnũ ꝯgregare niſi ali/ q̃d habeatis ꝯmune? Ut igit ꝑatis ꝛ his ſil'ib⁹ cauillatoĩb⁹ malignis ꝛ ſubdol' ipo/ naꝫ ſilentiũ. intelligendũ eſt ꝙ cũ circa res tpales q̃ttuoꝛ ſint cõſiderare. ſ. ꝓpetatem: poſſeſſionẽ: vſumfructũ: ꝛ ſimplicẽ vſum. ꝛ ꝑmis q̃dem trib⁹ vita mortaliũ poſſit ca rere. vltimo ꝛo tanq; neceſſario egeat. nll'a ꝓſus ꝓfeſſio ꝑt eẽ oĩo tpaliũ rerũ abdicãſ vſum. Uerũ ei ꝓfeſſiõi que ſpõte deuouit ch̃riſtũ ĩ extrema pauꝑtate ſectari: ꝓdecẽs fuit vniuerſalit rex abdicare dominiũ: ar toq; rerũ alienarũ ꝛ ſibi ꝓceſſaꝝ vſu eẽ cõ/ tentam. Unde ꝛ in ipoꝝ regula ꝓtinetur. fratres nihil ſibi appꝛopẽnt nec domum: nec locũ: nec aliq̃m rez. Poꝛro ne q̃s forte ꝓpetatem interdictã in his ꝓbis credat ñ collegio ſz ꝓbatis ꝓnis: audiat q̃d ſup ꝑ Gregoꝛi⁹. ix. fratꝝ ꝓſultatiõi rñdet. Dici/ mus inq̃t ꝙ nec in cõi nec in ſpẽali debẽt ꝓpetatẽ bre. ſed vtẽſiliũ ꝛ libꝛoꝝ ꝛ eoꝝ que licet bre: oꝛdo vſum habeat. ꝛ fratres ſm ꝙ generalis vl' ꝓuĩciales miſtri diſpo nendo duxerint his vtanť. Nec debẽt vẽ/ di mobilia vel extra oꝛdinẽ ꝓmutari. aut alienari q̃quo mõ. niſi eccl'ie romane car/ dinal' q̃ fuerit oꝛdis gubernatoꝛ: generali vl' ꝓuincialib⁹ miſtris auctoꝛitatẽ ſup hoc ꝑbuerit vel aſſenſum. Nec ꝓba reſcꝑti pa palis. in q̃b⁹ ſapiẽs ꝛ pi⁹ antiſtes ꝓpetatẽ ſepauit ab vſu. illam ſibi vt eccl'ie retinẽs. hũc aũt fratrũ neceſſitati ꝓcedẽs: ſcẽ q̃dẽ ſapiẽter ꝛ pie. Si enĩ tpalia bona p alĩs poſſideꝛe ac diſpẽſare vbi etiã tpale recipi tur emolumẽtũ atq; ſolaciũ nihil de rõne pfectõis ĩ ꝑatis diminuit: ſic ex tercia ra ſpõſiõe clareſcit: q̃to magꝭ q̃ ſolũ ꝑſidiũ impẽdit: et nullũ tẽpale ꝓmodũ expectať. ipi⁹ ſũmi põtifiꝭ ſaluať pfectio. ꝛ ei accre/ ſcit meritũ añ deũ? O, ſi forte his q̃ſq; co neť obſiſtere: ex eo ꝙ iure cautũ eſt vſũ nõ poſſe ꝓpetuo a dño ſepari. reſpõdebimus ꝙ lex iſta ciuilis nõ hab⁹ hic locũ. qꝛ ꝑ iõ ins ciuile decreuit: ne dñium inutile vide atur. ac p ꝑ inanis ſit noĩs. Nã retẽtio do minij hmõi rex cũ ꝓceſſiõe vſuſ facta pau pib⁹ nõ eſt infructuoſa. cũ ſit pri pauperũ meritoꝛia. et pfeſſiõi filiozũ ch̃riſto famu/ lãtiũ opoꝛtuna. Nec obſtat ꝙ aduerſari⁹ obĵcit de reb⁹ que vſu ꝓſumunť. ꝙ ĩ eis ꝓ prietas nõ ſepaꝫ ab vſu. Hoc enĩ fallit in peculio pfectitio filĵfamilias: vbi filiuſſa milias vſũ hab⁹. ꝛ tm̃ ꝓprietas nec ad mo mentũ reſidet penes ipm. Sic ꝛ de oꝛdie hmõi pauperũ reſpectu romane eccl'ie in/ telligi deb⁹. Sũt q̃ppe de iure cõi omnes ch̃riſtifideles ſũmi põtificis filĵ. peculia/ ri tm̃ quodã iure hi ſunt ei⁹ obediẽtie ſub/ diti et cure cõmiſſi. ꝛ ideo cum alĵ ſint tan q̃ filĵ emancipati quibus licet auctoꝛita te iuris eis indulta de bonis eccleſiarũ ſu arum ſine dilapidatõe diſponere. hi ſũt tã q̃ paruuli ꝛ filĵfamilias toraliter ipſi⁹ re gimini deputati. Propterea ſicut lege ca/ uetur ꝙ filiuſſamilias nec retinere nec re/ cuperare poſſeſſionẽ rei peculiaris poteſt. ſed patri p eũ querit. ſic ꝛ in his pauperib⁹ intelligendũ eſt: quia rerũ eiſdem collataꝝ ad ſuſtentamentũ ipſoꝝ patri pauperũ de puteť dominiũ: illis ꝛo vſus. Sane q̃m/ admodum eſſentiale cuiuſlibet religiõis ſtatui eſſe dinoſcit. ꝙ nulla ꝓſona ꝓuata

possideat aliq̃d ꝓprium. sic nec hmõi pau
per religio tota. q̃ q̃dem ad abdicatiõem
ꝓpietat; cẽsẽt sicut vna ꝑsona. Quẽadmo
dũ igit mõach⁹ vel q̃uis religiosus vtitur
vestib⁹: calciamẽtis: cibis: ac ceteris q̃ vsu
ꝺsumũt. ita tñ q̃ nihil sibi appꝛopꝛiat quo
ad ꝓpatũ dominiũ. nec ꝓpter talẽ vsũ effi
cit ꝓprietari⁹: qꝛ ꝓprietas sp collegio re
uatur. sic ꝛ de collegio istius modi pauꝑ
summoq̃ põtifice intelligere deb; : q̃cũq̃
de ꝓfessiõe ipoꝛ sentire vult tã vere q̃ pie
Et ꝓpter ea sicut illud qõ dat monacho: q̃
liscunq̃ sit intentio dãtis: nõ in ipi⁹ trãsit
dominiũ sed toti⁹ collegij: ꝛ subiacz dispo
sitõi abbatis: etiã si dans nihil de colle
gio cogitet. sic q̃q̃d dat ꝺgregatõi mino
rum fratꝛ in ius dominiũ ꝓprietatẽ sũmi
põtificis ꝛ romane eccl'ie trãsit. ꝑcipue cũ
ipi fratres ius seu ꝓpietatẽ alicui⁹ rei si
bi acq̃rere nulla rõe intẽdant. Dis autem
q̃ dicta sunt suffragat legis natural' dicta
men: euidẽter explicatũ p iura ciuilia. Hã
lege cauet q̃ nõ ꝑt libertas nolẽti acq̃ri.
ꝛ q̃ bñficiũ inuito nõ dat: ꝛ q̃ nemo dona
tũ assecꝫ: ꝛ dãnosam seu lucrosã hereditã
tem nemo adire ꝓpellit. Insup sicut rerũ
vniuersitas: pura hereditas solo aĩo acq̃
rit. ita solo aĩo ꝓtrario repudiat. ꝛ sic nu
da volũtate extrane⁹ heres fit. ita ex ꝓtra
ria destinatiõe stati ab hereditate repellit.
Propt qõ ꝛ iurisco sult⁹ Julian⁹ ait. Pro
herede gerere nõ tã facti q̃ animi est. Cui
ꝛ ali⁹ sc; iurisco sult⁹ ꝙsonat dicẽs. Furio
sus ꝛ pupill⁹ sine tutoris auctoritate non
possunt incipe possidere. qꝛ affectõez tenẽ
di nõ hñt. licꝫ res suo coꝛpe ꝓtigant. sicut
si dormiẽti aliq̃d i manu ponat. Patꝫ igit
ꝑ hec ꝛba legis exꝑssa neminẽ posse ꝓpe
tatẽ siue dñiuꝫ imo nec possessiõꝫ acq̃rere
nisi ꝛe vl' interꝑtatiue aĩm habeat acq̃rẽ
di. Cũ igit frẽs mi⁹es aĩm acq̃rẽdi non
habeãt: q̃n pot⁹ volũtatẽ ꝺriã. etsi res coꝛ
pe ꝓtigant: nec dñiuꝫ nec possessiõem acq̃
runt. nec reꝛ hmõi possessoꝛes vl' dñi dici
possunt. Dis autẽ robur ꝑbet põtificalis
auctoritas: q̃ tã eminẽs est vt oĩa iura hu
mana trãscendat. vt extra de maioꝛitate ꝛ
obediẽtia. solite. Ad firmamẽtũ celi. i. vni
uersalis eccl'ie fecit de⁹ duo lumiaria ma
gna. i. duas ĩstituit dignitates. q̃ sũt põti
ficalis auctoꝛitas: regalisq̃ ptãs. Sꝫ illa
q̃ ꝑest die⁹. i. spũalib⁹ maioꝛ est. q̃ ait no
ctem. i. carnalib⁹ minoꝛ. vt q̃nta est int' lu
nam ꝛ solẽ: tãta ꝛ inter reges ꝛ pontifices
differẽtia ꝙgnoscat. Cũ igit tãte sit aucto
ritat; ptãs imp'ial' vt ñ artet legib⁹: sꝫ ipa
sit leg; oꝛigo: ꝛ intãtũ possit: vt ea q̃ fuerũt
ꝑ nõ fact; habẽda statuerit: vt patꝫ in lege
postliminij. q̃ bello capt⁹ ꝛ seru⁹ effect⁹ de
cernit sp fuisse liber ꝛ presens. ꝛ ea q̃ nõ fu
erint ꝑ fact; habẽda decernat. sicut ꝑ Lo
dice de inofficioso testamẽto. in q̃ de post
liminio nulla fit mentio. ꝛ tñ iudicat men
tio facta. Si inq̃m tantũ ꝑt regal' ptãs: mt
to fort⁹ põtifical' auctoꝛitas q̃ntucũq̃ v
sus et dñium in aliq̃b⁹ reb⁹ fm ius ciuile
censeant esse ꝓiuncta: decernere poterit i p
sonis aliq̃b⁹ esse sepata. Qõ circa oꝛdinez
ꝓdictoꝛ fratꝛ minoꝛ christi vicarius sua
auctoꝛitate cõfirmãt sic esse decreuit. cui⁹
diffinitõi ꝓtraire nullaten⁹ licet. Hã distĩ
ctione. xviij. gregoꝛ. Nulli fas vel velle vl'
posse trãsgredi apl'ice sedis ꝓcepta. Sit q̃
ruine sue doloꝛe ꝑstrat⁹: q̃squis voluerit
apl'ice sedis ꝓtraire decretis. Nulla igitur
possunt ad hui⁹ status impugnatõem al
legari iura ciuilia. nulla etiã iura canoni
ca. Hã extra de electõe. Romane eccl'ie le
gem nulla ꝓcilia ꝑfigũt. cũ oĩa ꝓcilia ꝑ ro
mane eccl'ie auctoꝛitatẽ ꝛ facta sint et ro
bur acceperit. ꝛ eoꝛ statutis romãe eccl'ie
patẽter excipiat auctoꝛitas. Nulla etiam
ꝓcedentiũ põtificũ statuta obsistũt. vt ex
tra de electõe: innotuit. dicit Junocẽtius
terci⁹. Per ꝓdecessoꝛẽ nostꝛ nõ fuit nobis
adẽpta facultas: cũ ea nõ fuerit ꝓhibẽtis
intẽtio: q̃ successoꝛib⁹ suis nullꝫ potuit i
hac ꝑte ꝓiudiciũ generare. pari post eum
imo eadẽ ptãte fũcturꝫ: cũ nõ habeat ꝑi
um par in parẽ. Et hec q̃dẽ dicta sufficiãt
ad cauillatões malignãtiũ hoim reuellen
das. Hã q̃ntũ ad testimoniũ ꝛitat; summi
legislatoꝛis christi solisq̃ iusticie exꝑtuꝫ
sufficit atq̃ ꝓsiliũ. Qui cũ sit iur; naturalis
ciuil' canonici ac diuini ꝓncipal' oꝛigo. sa
cro suo sãxit eloq̃o tpaliũ reꝛ dñiuꝫ abũci
endũ eẽ pfect;. cũ tñ sufficiẽtiã q̃t tũ ad vsũ
eisdẽ ꝓcesserit: ꝓmiserit atq̃ ꝓsoluerit. In
sup vt qõ docebat ꝛbo: ꝓfirmaꝫ exẽplo:
alieno cibo voluit sustẽtari: sic euãgelica
narrat hist oꝛia. ꝛ hiero. ad nepotianũ dic.
ꝛ euidẽti⁹ patꝫ ex ꝓcedẽti respõsione

Apologia pauperꝝ

Pro ro de dñio pecuniarū q̄ ad sus
p stentatōem p̄fatis fratribꝫ ꝓfer
tur: indubitant tenendū est q̄ nul
laten⁹ ad ip̄oꝝ collegiū spectat. cū i ip̄oꝝ
regula sit p̄ceptū: q̄ frēs nullo mō denari
os vel pecuniā recipiāt: p̄ se vel p̄ interpo
sitā p̄sonā. Et vt oīs tollat de medio calū
niādi materia: intelligēdū est q̄ p̄sona int̄/
posita cui pecunia dispēsanda cōmittitur
intelligi p̄t recipe ac tenere ip̄am auctori/
tate dātis: vl̄ auctoritate illoꝝ p̄ q̄ꝝ neces
sitate releuāda donat. Si auctoritate dā
tis retinet et dispēsat: sic ip̄i⁹ est p̄curato
seu nūci⁹. et dans p̄t repetere: recipe: et age
re ꝯ eū in causa ad recuperatōez pecunie. nō
aūt ille p̄ q̄ dispēsanda ꝓmittit. Et ꝑ ñ de
buit nec potuit inhiberi pauplbꝫ mēdicā
tibꝫ: q̄n p̄ interpositā p̄sonā ip̄oꝝ valeat re
leuari necessitas: q̄ valde absurdū ē intel/
ligere: q̄ cuiuis diuiti nō liceat elemosynā
p̄ seip̄m aut p̄ alteꝝ p̄ sua volūtate ꝓferre.
Oꝝ si reseruet auctoritate illi⁹ p̄ q̄ dispen
sanda est: ei ꝓpetit et in causam trahere et ce
tera agere q̄ potest q̄s q̄s verū rei sibi vendi
canit dñiuꝫ. Et ꝑ q̄ꝝ p̄fessiōi fratꝝ nullate
nus ꝓuenit: btūs frāciscus exp̄sse inhibu
it: q̄ ex̄m veritatē q̄ntū ad p̄p̄ietatē rei nō
refert vtꝝ q̄s hoc modo recipiat p̄ p̄p̄am
manū vel alienā. Hanc autē differētiā: et
naturaľ rō docet: et ius scriptū dictat: et re
scriptū papale declarat. Sicut enī multū
refert vtrū q̄ mīstrat alicui sit ip̄i⁹ seru⁹ vl̄
alicui⁹ excellētioris p̄sone mīste.: p̄ cuius
volūtate et impio mīsteriuꝫ illō impendit.
quēadmodū differt mīsteriū seruile et libe
rale. ministeriū hūanū et angelicū. sic mul
tum differt vtꝝ ille intermedi⁹ nūci⁹ p̄so/
nam teneat dātis vl̄ accipiēt̄s. Sc̄ōm etiā
ius ciuile multū differt cū creditori debi/
toꝝ pecuniā soluitur⁹ alicui intermedie p̄/
sone ꝓmittit. vtꝝ ille medi⁹ sit p̄curatoꝝ d̄
bitoris an creditoris. Si enī p̄curator est
creditoris: et pecunia p̄dat ante solutōnez:
ip̄i creditori p̄dit: et iā p̄ soluta habet. Si
aut̄ p̄curatoꝝ sit debitoris: ip̄i p̄dit: et ad
huc soluēda est: nō p̄ soluta habēda. Juxta
hūc modū dñs Grego. ix. vir vtiq̄ tā di/
uino q̄ hūano iure p̄it⁹: q̄ mentē bt̄i fran
ciſci pleni⁹ nouerat: sic diffinitiue rñdet.
q̄ si rē sibi necessariā velint frēs emere. vl̄
solutōem facere p̄ iā empta: p̄ñt vel nūciū
eius a quo res emit: vel aliquē aliū volēti
bus sibi elemosynā facere p̄sentare: q̄ talit
p̄sentat⁹ a fratribꝫ nō est eoꝝ nunci⁹. sz illi
us poti⁹ cui⁹ mandato solutōez facit: seu
recipiētis eandē. q̄ et elemosynā sibi ꝓmis/
sam p̄t sicut et dñs apud spūalē vel famili
arē fratꝝ amicū deponere p̄ ip̄m loco et tē
poꝝe p̄ ip̄oꝝ necessitatibꝫ: sicut expedire vi
derit dispēsandā. Nec ꝛba relc̄pti papaľ.
Et quibꝫ patēter elucet: q̄ fratꝝ minoꝝ
regula nō discordat a vita: nec ꝓmūis ip̄o
rum mod⁹ viuēdi discordat a regula. He
q̄ꝑ igit̄ p̄fitent̄ q̄ null⁹ eis ꝓuideat et ele/
mosynā faciat p̄ se vel p̄ interpositā p̄sonā
q̄ hoc collegio mendicantiū pauperꝝ et im
possibile foret et stultum. sz q̄ ip̄i iuxta for
mā in euāgelio traditā euāgelicis viris: pe
cuniā nullo mō possideāt. Si forte q̄s di
cat in carentia pecunie nullā p̄fus esse sā
ctitatē. nō tam infert calūniā regule pau/
perꝝ q̄ꝑ euāgelio christi. in q̄ apl̄is inhibitā
fuisse constat pecuniā. sicut et text⁹ exp̄sse
dicit. et sc̄ōꝝ testimonia astruūt. Ad q̄dez
nullaten⁹ a mgr̄o vitatis credēdū est p̄fe/
ctissimis virꝫ fuisse p̄positū. nisi sciuisset p̄
ꝑ meritū eis accrescere p̄fecte virtutis et p̄
cipue sanctitatis. Cū enī magne sit difficł
tatis ignotas regiōes et aridas terras sine
sufficiētia stipēdioꝝ pagrare. q̄ tales ne/
cesse habēt vitā istam trāsigere in fame siti
frigoꝛe et nuditate: oīmq̄ reruꝫ penuria. si
nullū hocmodo viuentibꝫ meritū scīrat̄
accresceret: ꝑ dicere: hoc p̄fiteri: sic viuere:
nihil aliud esset q̄ꝑ insanire. Uerū sicut ex
vltima p̄cedētis respōsiōis particula pa/
tet: penurioſe pauptatis duodenario apo
stoloꝝ p̄mo imposite. xij. sunt vtilitates ex
imie miriq̄ valoris. q̄s typici ratōnaľ du
odecim lapides p̄cioſi designant. Et q̄ il
los hostis hic pauperꝝ ignorauerat. ideo
margaritas has porcoꝝ more ꝓculcās oꝛe
polluto in hec blasphemie verba p̄rūpit.
Si inquit in pecunie carētia: siue vt non
tangeret: sctūs franciſc⁹ sanctitatē credi/
dit: vel p̄fectis a dño inhibitā sanxiuit. au
dacter loq̄ꝛ coꝛā dño q̄ errauit. Sed ꝓstāt
est q̄ btūs frāciscus nō ob aliō possessio/
nem seu ꝓtrectatōem pecunie imitatoribꝫ
suis inhibuit: nisi q̄ꝛ in ꝑ esse aliquā sctīta
tem et pia fide credidit: et certa veritate co
gnouit. non q̄ꝛ mala sit pecunia. vel quia

cēsus formaliter siue causaliter sit ī culpa. vel qz pecunia ꝛ ꝓtrectari possit ꝛ nō possit absqꝫ peccato. sed qz inter cetera q̄ possidenť pecunia maxime est illecebrosa. ꝛ ō facili est illectiua ꝛ distractiua nō solū impfectoꝝ: sed etiā pfectoꝝ. Et qz spūsācto dictante pcepit q̄ sctitatis est nō tm̄ pctā cauere. verumetiā occasiōes pctōꝝ refugere. ideo veracit̄ in ꝫ sctitatem credidit ꝛ nō errauit. Q3 igit̄ hūc christi imitatorez pcipuū: ipi⁹ insignitū stigmatibꝫ ascriptū catalago sanctoꝝ: ꝛ ab vniuersa eccl'ia ī veneratōe susceptū: asserit errore deceptū fuisse. maxime in pfessiōe ꝛ obseruātia euangelice vite. nō solū ipm impugnat ꝛ vniuersalē eccl'iam. sed qō pl⁹ est mgr̄i veritatis et apl'oꝝ eius doctrinā blasphemat et vitam. Insup ꝛ pfessores hui⁹ regl'e tāqꝫ approbatores erroris: vt alter aman supbissim⁹ dignos esse iudicat snīa tpal'mortis et eterne dānatōis. Sup q̄ q̄dē absurditate: quā aures pie audire vehement ab horrēt: ipis zelatoribꝫ pauptatis sctē magis lugendū credim⁹ q̄ loq̄ndū. magꝫ spiritualis hester implorādū pfidiū: q̄ ꝟsandū in pugna ꝟboꝝ. Te igit̄ sacrosctā romana eccl'ia tanqꝫ alterā hester eleuatā in ppl'is: vt eccl'iaꝫ oīm matrē reginam atqꝫ magistrā. ad defensandā ꝛ docēdā tā moꝝ q̄ fidei veritatē fiducialit̄ interpellat tuoꝝ pauperꝫ cetus: vt q̄s genuisti vt mr̄: educasti vt nutrix: nūc etiā vt regina patēter ac iuste defendas. cū idcirco dispositōe faciēte diuīa pōtifical' ac regie ptātis verticez sup mū adipisci meruerīs: vt ī arduis necessitatis articul' ad defensandū christi populū parareris. Exurge igit̄ sctā mr̄ et iudica causaz tuā. qz si pauperꝫ hic ordo minoꝝ recte pfitet̄ veritatē euāgelīj tuū est. si a veritate in pfessiōe a te sancita deuiat tum est. ac p ꝫ si pfessiōi hmōi sancte error impīgit̄: tu que illā sanxisti errasse asserer̄. ꝛ que magistra ꝟitatis hactenus extitisti. nūc de approbatōe erroris arguer̄: ꝛ a q̄busdā modernis pſumptoribꝫ velut iuris diuini ꝛ hūani nescia deriderīs. Sz et tu regina mūdi dignissima: defensatrix pauperꝫ: ꝛ humiliū aduocata. lōge sublimi⁹ q̄ hester exaltata in popul' ꝛ pparata in tēpe mardochei tui. francisci vicz excitare clamoribus: vt interpellare digner̄ ad regez. q̄tenus paupertatū quē tibi volu[illegible]eē cōsimilē ꝛ speciali q̄dam germanitate ꝓiunctū. sacris tuis meritis clarificet ꝛ ꝓseruet Quid enī magis dat pauptatis amori fomentū: magisqꝫ declarat ꝓgatiuā ꝛ gloriam: q̄ꝫ tua forma viuēdi btissima virgo ꝛ mater dñi nostri iesu christi. q̄ adeo fuisti paupcula: vt sicut euāgelīj hystoria sacra testat: in ipo sacratissimo partu non habueres vbi reclinares deū celi ꝛ dñm exercituum: nisi ī via publica itinerantiū ꝛ pspicuis ūmētoꝝ. Porro si tu virgo sctissima oīs es pfectōnis exēplar: sicut pfectis imitanda est tua cū virginitate hūilitas. sic etiaz penuriosa pauptas. Cōstat aūt tam p euangelīj textū q̄ꝫ p assertōem doctoꝝ q̄ tu in extrema vixisti tpaliū facultatū inopia. cū Chrysо. dicat q̄ tu vix habuisti vnam tuniculā: nō ad decoris ornatū: sz ad nuditatis tegumentū. ꝛ Beda q̄ in oblatiōe et pūtatōe regis regū in teplo nec vnū valuisti agniculū offerre. iō more pauperꝫ obtulisti par turturꝫ aut duos pullos colūbarꝫ Qui igit̄ desiderio: pfessiōe: signaculo habit⁹: et obſuantie veritate in hac tibi pauperie ꝓfigurari studiosi⁹ satagūt. ve sunt de tuoꝝ nūero spūaliū iudeoꝝ. quoꝝ circūcisio nō est in carne sed in spū p hilarem supportatōez multiformiū penuriaꝝ ꝛ vniuersalē abdicatōez oīm tpaliū facultatū Vos igit̄ vere ac peculiarit̄ tuos pio digneris miscōie regina fauore ab hostili incursu potēter eripe. ꝛ aduersus hūc hostez ipoꝝ pessimū triūphalit̄ dimicare. non ut cū aman suspēsus intereat. sz vt ei⁹ hūilietur supbia. dānet̄ pteruia. illustret̄ itelligētia. rectificet̄ volūtas: vt spūs salu⁹ fiat.

Quarte respōsiōis

tercia pticula duodecimūq̄ capitulū. in q̄ euāgelizantiū paupertatū fructificatio multiformis oñdit̄: corūq̄ stat⁹ a multiplicib⁹ cauillationū versutijs defensat

Multiformis calliditatis neq̄tia serpens antiqu⁹ sctē mr̄is eccl'ie partui sp insidias parās: vetustā pharaonis impietatē nouissimis his diebꝫ renouare conat̄. dū p hoiem q̄ndā egyptiace fraudis malignitate repletū aduersus ecclesiasticā ꝓlē suggerere satagit. q̄cq̄d masculini sexus natū fuerit ī flumen ꝓijci: q̄c/

quid eminei reseruari. Quid enĩ est aliđ ratões ad virilẽ sctẽ pauptatis spm̃ indu cẽtes calũniãdo reuellere: q̃ effeminatorũ cordiũ phantasias q̃bus emolliẽtiũ diui tiaꝝ affluẽtia ꝯmẽdat̃ approbãdo robora re? Ad que duo calũniator hic pauperuꝫ in hac extrẽa opis sui pte oẽs sui vires cõ flat ingenij: q̃sdã cauillationũ modos iaꝫ ꝑ maxima pte in p̃cedentib̃ dissolutos fre q̃nti⁹ replicãs ad opp̃ssionẽ pauperũ chri sti. q̃ten⁹ spũ pauptatis extĩcto spũales is raelite multiplicari nõ possint. frustra tñ. qꝛ diuĩa opitulãte clemẽtia vt veritas a fi gura nõ discrepet. q̃nto magis opp̃ssi fue rint: tanto magꝫ accrescẽt. Et ne q̃s hec ve lut nr̃am adinuentiõeꝫ ꝑuipendet audiat bernardũ in sermõe. xxiiij. sic dicentẽ. Si q̃d ad salutẽ ꝑtinẽs. si q̃d religiõis orit̃: si q̃s q̃cunq̃ resistit: q̃cũq̃ repugnat: plane cũ egiptijs paruulos israelitici gen[illegible]is ne care conat̃. imo cũ herode nascẽtẽ ꝑsequit̃ saluatorẽ. Nequaq̃ ḡ casu sꝫ ꝓuidẽtia di gestũ esse credendũ est: q̃ instar ioseph de scẽdentꝫ in egyptũ ad custodiẽdas ⁊ distri buẽdas alimonias corpoꝝ. quẽ vt ꝟe filiũ accrescẽtẽ crescere fecit de⁹ ĩ terra paupta tis sue: stat⁹ euangelisantiũ pauperꝫ mit teret̃ in mũdũ. ad ꝯsuãda ⁊ dispẽsanda do cumẽta scripturaꝝ tãq̃ alimẽta spirituũ. qui etiã ⁊ sacerdotũ christi curã gregꝫ ha bẽtiũ cooꝑatores existerẽt ĩ his q̃ spectãt ad salutẽ aĩaꝝ. Est autẽ sacerdotal' officij op⁹ p̃cipuũ: reductio plebiũ subiectaꝝ in deũ ꝑ septiformẽ influxũ hierarchicũ. scꝫ ꝑ eruditõem credibiliũ. ꝑ instauratõeꝫ ꝟ tutũ. ꝑ exhibitõem exẽplorũ. interuẽtõeꝫ p̃cum. curatõem plagarũ hostiliũ. p̃nũcia tõem insidiarũ. ⁊ repulsatõeꝫ hostilitatũ. Et h̃ q̃dẽ septiforme op⁹ sacerdotale scri ptura sacra declarat sub septẽplici meta phora. s. architecti: agricole: pastoris fide iussoris: medici: speculatoris ⁊ ducꝫ. De scribit̃ igit̃ primo sub metaphora archite cti pontificale officiũ: ꝓpter eruditõeꝫ cre dibiliũ. ꝟm illđ ad Chorĩ. Ut sapiens ar chitect⁹ fundamentũ posui. Qđ enĩ sũt la pides in edificio: sunt articuli fidei in aĩo. in quo habitat christ⁹ tanq̃ ĩ templo suo. ꝟm illud apl'i ad ephe. Supedificati sup fundamentũ apl'orũ et ꝓphetarũ. ip̃o sũ mo angulari lapide christo iesu. in q̃ oĩs e dificatio instructa crescit in tẽplũ sctm̃ in dño. Et paulo post. Christũ habitare ꝑ fi dem in cordib̃ vr̃is. Ac ꝑ h̃ sicut se hꝫ edi ficator ad edificiũ. sic ⁊ sacerdos ad ppl'm in fidei veritate fundandũ ⁊ ꝓmouenduꝫ.

Scđo sub metaphora agricole ꝓpt̃ in stauratõem virtutũ. q̃s irrigare debẽt per documẽta scp̃turaꝝ. ꝟm illđ apl'i ad Cho. Ego plãtaui apollo rigauit. Si enĩ eccle siastic⁹ ppl'us ort⁹ est ⁊ ꝑadisus plãtatus ⁊ virẽs multiformitate virtutũ: recte ĩfor mator plebiũ in doctrina moꝝ dicit̃ agri cultor designatus ꝑ primũ hoĩem quẽ po suit deus in ꝑadiso vt oꝑaret̃ ⁊ custodiret illum.

Tercio sub metaphora pastoris ꝓpter exhibitionẽ exẽplorũ: ꝟm illđ dñi ĩ ioh̃e. Qui intrat ꝑ ostium pastor est ouiũ. ⁊ cũ ꝓprias oues emiserit ante eas vadit. Qđ q̃dem facit cũ eas ꝑ sanctitatis exem pla p̃cedit. Ideo petr⁹ cui dñs dixit. pasce oues meas. hortat̃ seniores siue p̃sbiteros vt ppl'os sibi ꝯmissos pascãt tanq̃ facti forma gregis ex aĩo. Hec aũt ẽ forma ꝟm documẽta sanctoꝝ: vt q̃ntũ pastor est p̃cel lẽs respectu gregis: tantũ vita sacerdotal' sit sãctior ⁊ sublimior vita plebis

Quar to sub metaphora fideiussoris ꝓpt̃ p̃cum interuentõem ad deũ. ꝟm illđ apl'i ad heb. Oĩs põtifex ex hoĩb̃ assumpt⁹ ꝓ hoĩb̃ cõ stituit̃ in his q̃ sunt ad deũ: vt offerat do na ⁊ sacrificia ꝓ peccatis. Agit igit̃ ponti fex causas hoĩm apud deũ. agere etiã de bet causam dei apđ hoĩem sue cure ꝯmis sum. ꝟm illud. iij. Regũ. xx. Custodi viꝝ istũ: qui si lapsus fuerit: erit aĩa tua ꝓ aĩa illi⁹. Propter qđ sapiens in ꝓuerbijs ait. Fili si spoponderis ꝓ amico tuo: defixisti apud extraneũ aĩam tuã

Quĩto sub me taphora medici ꝓpter curatõem plagarũ hostiliũ. ꝟm illud qđ insinuat lucas in pa rabola illi⁹ q̃ incidit in latrones. q̃ samari tanus alligauit vulnera ei⁹ infundẽs oleũ ⁊ vinũ. designãs ꝑ samaritanũ ip̃m medi cum christũ et eos q̃ tenẽt locum ei⁹ in ex purgatiõe viciorũ. Propter qđ ⁊ Jacob̃ dicit. Infirmat̃ q̃s in vobis inducat pre sbiteros eccl'ie: et orẽt sup eũ: vngentes eũ oleo sctõ. ⁊ oratio fidei saluabit infirmũ. ⁊ si in peccatis sit dimittẽt̃ ei

Sexto sub metaphora speculatoris ꝓpter p̃nunciati onẽ imminẽtiũ ꝑiculoꝝ. ꝟm illđ Ezechiel'

Fili hoīs speculatorē dedi te domui isrl̄. Deq̄ et ꝓsequēter adiūgit. Q, si gladiū supueniētē. ꝫ est imminētia discrimia tērationum sue cure cōmissis annūciare neglexerit. sanguis illaꝝ aīaꝝ de suis manib requiretur. ¶ Septimo sub metaphora ducis ferētis vexillū ad repulsiōem hostilitatū. instar illius nobil̄ machabei. q̄ induit se loricam sicut gigas: et succinxit se armabellica. et ꝓtegebat castra gladio. Preest ei ecclesie q̄ est terribil̄ sic castroꝝ acies ordinata. et deputat ad salomōis lectulū custodiendū: quem. lx. fortes ambiūt ex fortissimis isrl̄: omnes tenētes gladios: et ad bella doctissimi. Est itaq̄ op⁹ sacerdotal̄ officij septiforme sicut dictū est. ¶ Si igit̄ ꝓpter multitudinē errātiū a fide christian⁹ ppl̄s fact⁹ est iā sil̄is edificio ruinoso. ꝙs quid⁹ architect⁹ coedificātes et ꝓsustētantes repellit: nisi adeo sibi sapiēs videat q̄ sol⁹ sibi sufficiat. vel adeo stult⁹ sit q̄ velit vt sub manu sua domus eccl̄iastica ruat? Iterū si ꝓpter defectū sapie et virtutum īplebeis hoīb ꝓpatur ipa plebs orto īculto et spinoso et arido. ꝙs diligēs et laborioſus agricola seruos collaborātes repellit. maxime q̄ laborāt in ope et doctrina. nisi ītīm desipiat vt velit q̄ sup humū suā spine et vepres ascēdant? Preterea si ꝓpt̄ deuiationem a semitis diuinaꝝ legū multitudo ppl̄i christiani sil̄is est gregi errabūdo et pdito: et ī medio lupoꝝ ꝓstituto. ꝙs clemēs pastor fugabit a se haꝝ ouiū reductores ad viā. et nō port⁹ gaudebit cū angelis exēplo boni pastoris. q̄ dicit. ꝓgtulami mihi q̄ inueni ouē q̄ pierat? Amplī⁹ si propter multitudinē reatū plebis trāsgredientis mandata dei ppl̄us christian⁹ sil̄is ē virꝫ alieno ere oppssis. ꝙs fideiusſor sensat⁹ abhorrebit bui⁹ oneris alleuiatiōez p multiplicatōem intercessoꝝ ad deū: partī impetrantiū remissionē: ptim inducentiū et adiuuantiū ad solutōem spūaliū debitoꝝ? Insup si ꝓpter varietatē puersitatū ī populo tanta est tabes: tanta pestilentia spiritual̄. vt q̄si oē caput sit languidū et oīe cor merēs. ita q̄ a plāta pedis vsq̄ ad verticē vix est in eo sanitas. ꝙs fidelis medic⁹ nō dico piros hoīes in arte spūalis medicine: sed vl̄ canes vlcera lābentes audebit effugare. nisi vulneratoꝝ atq̄ lāguentiū vitā velit extīguere. Adhuc si ꝓpter multiformitatē tentationū vndiq̄ circūstant inimici die crudeliū hostiū. et quasi sup capita ciuiū gladij iam vibrant. ꝙs quid⁹ speculator in ꝓfunde et horrende noctis teterrimis tenebris hīe secū vigiles recusabit q̄ castra custodiāt? Postremo si ꝓpt̄ scandaloꝝ freq̄ntias adinuētōes scelez et īimicorū tyrānides innumerabil̄ multitudīs strages q̄si ꝓtinue sit in castris fideliū: et draco cū bestia multiformiū capitū ecclesiasticā aciē nitit oppugnare. vt truculēter discerpat occidat et deuoret. ꝙs prudens dux exercit⁹ dn̄i recusabit ꝓmilitones secū dimicantes hīe: q̄ vltro se discrimī offerant: et murū ꝓ domo isrl̄ seipos opponāt? Porroꝝ affectus pontificis siue sacerdotis ad plebē dz esse ꝓsil̄is affectui pīs ad filiū. matris ad prolē: nutricis ad infantē. sicut apl̄s manifeste declarat. q̄ fideles p ipz cōuersos modo se dicit ī christo genuisse: mō vt filios parturire. mō sicut puulos ī christo lactare: quēadmodū filiū paupculū sustentari. invalidā plē foueri: et gemētē infātem lactari neḡ est pīi vel mīi vl̄ nutrici molestū: sz desiderabile chaꝝ et placitū. sic etiā oīb sacerdotib sctis et pīs magnuz dz esse solaciū q̄tiens sal⁹ pcurat plebium subiectaꝝ. Propter qđ dn̄s in matth̄. apostolos alloq̄ns et successoꝝ eoꝝ. Messis ait multa: operarij aūt pauci. rogate ḡ dn̄m messis vt mittat operarios in messem suaz. insinuāe ꝓ bonoꝝ pontificū nō tā est patiēter ferre q̄z desiderāter apperere cooperatores euāgelistas: ad multitudies diuinaꝝ messiū colligendas. Qđ attendēs christi vicari⁹ petriq̄ successoꝝ: vtpote sctiſpūs illustratōe pūētus: statū hūc euāgelisantiū paupeꝝ: q̄ saluti aīaꝝ intēderēt tanq̄ celitus sibi missum cū hilaritate suscepit. pietate ꝓfouit. auctoritate roborauit: et potestate defendit. et vt pīarcha iacob tanq̄ filios accrescētis ioseph multiplicit bn̄dixit: pie in h̄ puidens saluti aīaꝝ: et in nullo pīudicās auctoritati pōtificū: tanq̄ ornāsnō deornans eccl̄iasticā hierarchiā. Tāta enim erat in aduētu hmōi paupeꝝ pdicantiū raritas: vt illud euangelicū videret īpleri. messis q̄dem multa: operarij aūt pauci. Qđ ptractās grego. ait. Ecce mundus sacerdotib plen⁹ est. et tn̄ in messe dei rar⁹

ſnuenī oparius. Nam ꝛ ſi ſunt q̄ bona audiant deſunt q̄ dicāt: q̄ officiū q̄dē ſacerdotale ſuſcipim⁹: ſed op⁹ officij nō implemus. Quātū vero p̄dicatōis op⁹ ſit eccleſie neceſſariū: in ſe piū ꝛ deo acceptū. manifeſte Chryſo. oſtēdit ſup matth. omelia xxvij. illud tractās verbū dñicum: q̄ diſcipulo dixit patrē ſepelire volēti. dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. tu autē vade ꝛ annūcia regnū dei. Elit enī. Nunq̄d nō erat ingratitudinis nature: nō adire cū ſepelirēt patres? Prohibuit ergo eum: mōſtrans q̄ nihil celeſtib⁹ negocijs magis neceſſariū eſſe oporteret. ꝛ neq̄ pax tardare etſi valde ineuitabilia ꝛ incitātia fuerint q̄ retrahunt. Cum igit̄ ſepelire patrē ſit magne pietatis opus. ꝛ ſm ſapiētie dictamē diuine maiori bono mīnus p̄ferri non debeat. relinquit̄ q̄ maioris pietatis eſt p̄dicare verbū ſalutis: q̄ facere opus quantūcunq̄ miſericordie corpalis. Digne q̄dē ꝓ eo q̄ ſpūaliter p ipm cibat̄ et potat̄: veſtitur ꝛ hoſpitio colligit̄: ab infirmitate releuat̄: ꝛ a vinculis ꝛ a morte redimit̄ ſpūs ad imaginē dei factus. Et ideo cū grauis ſit ſceleris ꝓhibere quenq̄ ab opibus pietatis ꝛ miſericordie corpalis. longe maioris impietatis erit atq̄ pfidie diuini verbi miniſtris idoneis impedimēta p̄bere. Penſatis igit̄ multiformi vtilitate ac neceſſitate ſalutis aiaꝝ: nūeroſitate indigentiū plebiū: ꝛ raritate ſufficiētiū miſtroꝝ: nulli debet videri iniuriosum ꝛ ſ⁹pfluum ſi celeſti hierarche cōplacuit alios ad hoc opus etſi nō neceſſitate cōſtrictos: ſz charitate inductos eligere. quos ꝛ ſubceleſtis hierarcha voluit et debuit approbare.

Q⁹ ſi cui forte videt ordini diſpoſitōis hierarchice nequaq̄ eſſe cōuenīēs monasticam vitā ꝓfessos ad opus p̄dicatōis aſſumi: ꝓ eo q̄ dionyſi⁹ dicit monachos in eccleſiaſtica hierarchia nō habere ſtatuꝝ pficientiū ſz pficiendoꝝ. ꝛ Hieron. aſſerit q̄ monach⁹ nō docentis ſz plāgentis habz officiū. ꝛ ſacri canōes decernūt q̄ mōachi iuxta ſui nois interp̄tatōem ſolitarie vite deputati intēdere debēt ſaluti ꝓprie: non aliene. intelligā hmōi dicta patꝝ ꝛ canonum de ordine monaſtico p eo tēpe fuiſſe ꝓnunciata: quo erāt inter eos ꝓſone laicales ꝛ ingīte: nō ſacerdotales ꝛ lr̄ate. Haz ſicut idem vir hierarchic⁹ docet: q̄ monachorū ē purgari: illuminari ꝛ pfici. ſic etiā illud nō reticet. q̄ purgare illumiare ꝛ pficere ad ordinē ſpectet ſacerdotalē. Inſup ꝛ pfeſſio hmōi paupeꝝ nō paꝝ diſtat a ꝓfeſſiōe monachorū. ꝛ q̄ maius eſt hmōi hierarchica opa nō pagūt auctoritate ſua ſed ordinarioꝝ ꝛ potiſſime ſummi p̄tificis. cui⁹ diſpoſitōis auctoritas oīa iura poſitiua trāſcēdit. Nec ad hoc feruntur ſm ꝓprie voluntatis arbitriū: ſz iuxta mādatū ſuperiorū: a quib⁹ inſtituunt̄: regulāt̄: caſtigant̄ ꝛ trāſmittunt̄ vt veri filij obedientie: non vt gyrouagi vel ſarabaite. non ſm numeꝝ vagū et infinitū: ſed ſm certuz ꝛ determinatū. atq̄ vtinaz plures eſſent idonei q̄ poſſent aſſumi: non in vno angulo terre: ſed poti⁹ in vniuerſalis eccleſie latitudine. Mimirū hoc deſiderare deberet cetus pontificū. ac cuilibet illos ꝓhibere volenti id rñdere q̄d dixit moyſes ad ioſue. Quid inꝺt emularis ꝓ me? Quis det vt omnis ꝑplus ꝓphetet: ꝛ det eis deus ſpiritū ſuū? Quādiu ergo hmōi paupes leges diuinas cuſtodiūt: ꝛ euāgelica cōſilia ſeruant q̄ ꝓmiſerunt. ꝛ ſaluti aiarū intendūt: ꝛ ſancte matri eccl'ie hūiliter ſubſunt: ſi quis eos repudiādos cēſeat velut pſeudo p̄dicatores ꝛ ſeductores ꝛ gyrouagos: ꝛ penetrātes domos: ſubiacere debz iuſte damnatōnis iudicio: tāq̄ eccl'iaſtice auctoritatis p̄tēptor: fraterne gr̄e inuid⁹: ꝛ euāgelice veritatis impugnator

Oēmū vt via p̄cludat̄ erroribꝫ. reſpondēdū eſt cauillatōibꝫ quibuſdam magis apparentibꝫ. q̄bꝫ calūniator hic paupeꝝ vitam ipoꝝ i hac extrema ſui opis parte deprauare molit̄. vicz ꝓpter defectū laboris manuū: abdicationem bonorū cōmuniū: ꝛ mendicatōez elemoſynarū. Nam ex eo q̄ ap'lus ad Teſſa. quibuſdā p̄cipit vt cū ſilentio panē ſuum manibꝫ operando manducēt: ꝛ hmōi paupes manualit̄ nō laborant. iō ipos nititur redarguere. ꝛ de ocioſitate vite: ꝛ de māndati ap'li trāſgreſſione. Ad q̄d nos ecōtrario reſpōdem⁹: q̄ ſicut patet ex textu nō p̄cipit ap'lus laborē manualē omnibꝫ generaliter. q̄ tūc omnes q̄ nō vacant laboricijs hmōi: eſſent in ſtatu dānatōis. inter q̄s et ipe calūniator ſeipm inuoluit. ſz q̄busdaz

dūtaxat ociose curiose ⁊ inq̄ete viuētibus opus manuū imponit ⁊ impat: ne blādicis adulationū ⁊ turpi q̄stu victū sibi conq̄rant cū dispēdio salutis ꝓpe ⁊ impedimēto salutis aliene. Uerū q; hmōi paupes q̄ suis ⁊ ptimoꝝ animab⁹ saluādis intendūt ſm septiformē opatiōem hierarchicā in antedictis exp̄ssam: id pficere neq̄unt sine adminiculo scripturaꝝ. ad q̄z pclaram intelligentiā puenire nō p̄nt nisi p studiuz sapiētiale. qđ ꝓsistit in legēdo: meditādo: orādo. cōtēplādo: audiēdo: referēdo: pdicando. iō recte ꝓpetit eiusmodi studij spūalis opatio septiformis. Et q; difficultas huiꝰ studij totū hoiem req̄rit. iuxta qđ designatum est in exodo. vbi pcepit dñs q̄ vectes q̄bus ferēda esset arca sp essent in circulis. Qđ exponēs gre. ait. Qui ad officiū pdicatōis excubāt: a lectōis studio nū q̄z recedāt. Ignominiosū est enī si tūc q̄s q̄rit discere: cū deb⁹ q̄stiōes enodare. Jđo q̄ huic studio septiformi sollicite intēdūt. q; magꝰ est sublime ī se: difficile mēti. expedīēs eccl'ie: ⁊ necessariū plebi. etiāsi nō laborēt operib⁹ manuū: digni tñ sunt ab ecclesia vt sustentent. ſm illd Deut. Non ligabis os bouis triturātis in area fruges tuas. Glo. Uictū nō subtrahes pdicatori. vt vacet orōi ⁊ pdicatōi. Et alia glo. ibidē Occupati in doctrina nō p̄nt sibi puidere necessaria. Ex q̄bus breuit cōstat q̄ studiū sapie cū vigilātia pdicatōis. manualē laborē plene recōpensat. Huic ⁊ sacerdotio. cōsonat sup illd luce. maria optimaz ptē elegit: dicēs. Nec arguas eos ociosos ⁊ iudices: q̄s videas studere sapie. hāc enī cohabitātē salomō pacificꝰ acq̄siuit. Denicz apli nō putauerūt optimū relinq̄re verbum dei ⁊ mīstrare mēsis. Huic etiā ꝓcordat Hiero. in plo. sup iob. Si aūt fiscellā iunco texerē. aut palmaꝝ folia ꝓplicarem: vt in sudore vultꝰ mei ꝓmederē panē. ⁊ vētris opꝰ sollicita mēte tractarē: nullꝰ moderet: nemo reph̄ēderet. nūc autē q; iuxta saluatoris sentētiā opari volo cibū q̄ non perit falsariuſ vocor. Ad idē q̄z facit qđ super illd p̄s. defecerūt oculi mei dicit augꝰ Nō est ociosus q̄ tm̄ verbo dei studet. nec pluris est q̄ extra opaꝝ q̄z q̄ studiū ꝓgnoscēde veritatis exercet. Jp̄a etiā sapia maximū habet opus. ⁊ añferꝝ maria q̄ audiebat marthe q̄ mīstrabat. Nec augꝰ. Cui etiā ꝓcordat anſ. ī li. de sil'itudib⁹ ita dicēs Tres sunt hoīm ordines: orātes: agricultores ⁊ defensores. quos ad diuersa officia deus in h̄ mūdo dispositi. monachos vt p alios orēt ⁊ lacte pdicatōis enutriāt. agricultores vt de suo labore ip̄i ⁊ alij viuant. milites vt vtrosq̄z defendāt. Si igit nobilis est opꝰ mōachoꝝ q̄z agricultoꝝ seu militū. et illi officijs suis intēdentes stipēdia sua iuste merent. multo magis ⁊ hi q̄ orādo deo assistunt. ⁊ ad ꝓximos pdicādo cō descendūt. Nec his obstat Aug⁹ in li. de ope monachoꝝ. cū ibi loq̄tur ꝛ q̄sdam hereticos p̄ncipalit q̄ vocabant euchite: asserentes monachis nō licere sustētāde vite causa aliq̄d opari. male intelligētes euāgelīū christi. q̄s facer doctor p apli documēta ꝓuincit. Simul etiā arguit mōachos illos qui cū ꝓ maiori pte essent laici nec pdicatōi nec saluti aiaꝝ intēderēt: nō tm̄ volebant corpalit opari. ⁊ q̄nq̄z fuissent ī seculo laboriosi et paupes. iā pfessi monasticā vitam ab alijs sumptꝰ accipe nō solū licitū sibi sed etiā debitū esse cēsebāt. Contra quos aug⁹. Isti inq̄t frēs temere sibi arrogant q̄ntū estimo vt hmōi habeāt ptātez. Si euāgeliste sunt fateor habēt. si mīstri altaris. si dispensatores sacroꝝ. si saltē alia q̄d habebāt in seculo q̄ facile sine artificio sustentarēt hāc vitā: qđ indigētib⁹ dispositi sunt. credēda est eoꝝ infirmitas ⁊ ferēda Nec aug⁹. Ex q̄b⁹ colligit: q̄ q̄ttuor generib⁹ hoīm digne ⁊ iuste ꝓpetit ab alijs pasci. q̄nq̄z ꝓpr̄ijs manib⁹ possint laborare. scz q̄ alios pascūt vel verbo ⁊ doctrīa. vel altaris viatico. vel diuinoꝝ dispēsatione sacramētoꝝ. vel sinaꝝ distributōe facultatū. Secm̄ hec igit illi q̄b⁹ aliq̄ pdictaruz ꝓditionū ꝓpetit digni sunt vt de euāgelio viuāt. illi vero q̄b⁹ plures digniores existūt. q̄b⁹ autē oēs vtpote q̄ pdicāt. celebrāt ꝓfessiones audiūt: ⁊ tpalīū affluentiā ptē pserūt: maxime digni esse ꝓbant. Quibus ꝙo oēs desunt ⁊ validi sunt ⁊ paupes: ne ociosi ⁊ infructuosi sint sibi ⁊ onerosi ecclesie iuxta sn̄iam augustini laborare tenent. nisi p h̄ excusent q̄ eis q̄ pfata ꝓditōnes habent defuīūt ⁊ assistūt. ⁊ iō cū eis sustētari merent. iuxta qđ mysterialit designat in iob. vbi dicit. q̄ boues arabant et asine

pascebant iurta eos. illaq; astruit lege sā/
citū q̄ strēnuꝰ pugnatoꝛ ille dauid vicz iu/
ste decreuit: q̄ eq̄ portio esset descēdētium
ad plūs ꝛ remanētiū ad sarcinas. Porro si
aliq̄ q̄ntūlibet ideote ac simplices tāte sūt
deuotōis in pce: tāte districtōis in vita. et
tāte edificatōis ī ppl'o. q̄ eque fructificāt
solo exēplo q̄ntuz alīj exēplo ꝛ ꝟbo: exci
sant eos merita vite etiā si desint ꝟba do/
ctrine. Dec aūt dixim⁹: nō q̄ ociosos aut
ociū approbem⁹: cū potiꝰ castigādos hu/
iusmodi ꝛ ad opa ꝓpellēdos cēseam⁹. sz q̄
ꝓpter difficultatē studij spūalis q̄ō req̄rit
hoīez totū: ꝛ ppt debilitatē coꝛpoꝛ: ꝛ ineꝛ
pientiā artiū mechanicaꝝ rarꝰ iuenit aut
nullꝰ. q̄ moze apli pauli manuali laboꝛi et
sapie studio septiformi efficacit possit ītē
dere. Et iō ꝓpellere homīes huic studio
aptos ad opa manualia: nō est aliō q̄z a sa
piētia ꝛuocare: ꝛ filijs isrl' instar philistijm
diuioꝝ eloq̄oꝝ arma p̄cipe: vel more pha
raōis opib⁹ duris luti ꝛ later⁹: iugoq̄ ser/
uitutis importabil'. violēter oppssos ab ī
gressu religiōis retrahere: ꝛ ad egressuz in
citare. q̄madmodum insinuat in exodo: p
ꝟba q̄ō pharao dixit. Quare moyses ꝛ aarō
sollicitat⁹ ppl'm ab opib⁹ suis? Jte ad one
ra vra. Ubi glo. sacri ambro. ex ome. ītj. su
p exo. Hodie si moyses ꝛ aarō. i. ꝓpheti/
cus ꝛ sacerdotal' fmo aliquez sollicitet ad
fuitiū dei: exire de seculo: renūciare oīb⁹.
attēdere legi et verbo dei: ꝓtinuo audiet
vnanimes etiā amicos pharaōis dicētes.
Uidete quō seducūt homīes: q̄liter puer
tūt adolescētes ne laboꝛēt: ne militēt. ne a/
gant aliq̄d q̄ō eis pfit. relictis reb⁹ necessa
rijs ineptias sectāt ꝛ ociū: laboꝛare nolūt.
ꝛ ocij occasiōes req̄rūt. Dec glo. Qua bo
stis paupeꝝ dolꝰ patenter detegit. q̄ non
sicut chriſti discipul⁹ ad exercitia ꝟtutum
conat erigere: sz tāq̄ amicꝰ pharaōis spū
ales isrl' filios ꝑpugnare. Ælio q̄z mō ca
lūniatoꝛ hic paupeꝝ statū ipoꝝ depuare
ꝓtēdit. ꝓ eo q̄ nihil sibi retinēt ī ꝓpo vel
cōmuni. q̄ nō videt ꝟtutis tenere mediū.
sz vicios itatis extremū. cū dicat Æmbro.
q̄ nō sunt effūdēde opes sz dispēsāde. Ue
rū ꝓsilij roe posset sctā virgitas oñdi non
laude sz vitupio digna: q̄si extremū ñ me/
diū teneat. dū ab oīi ꝓcubitu siue illicito
siue ꝓcesso se tā mente q̄z carne sequestrat.
Quaꝓpt diligens ꝓsideratoꝛ aduertat
q̄ sicut aliō ē mediū pudicicie cōiugal': ali
ud sctīmonie virginal'. sic ꝛ aliud largita/
tis polytice: aliō paupertatis euangelice.
Largitas nāq̄ polytica q̄z circa mūdana
ꝑsat: possessionū terrenaꝝ neq̄q̄ suadz ab
renūciatiōem a chriſto ꝓiultā. sz potiꝰ bo/
noꝝ iuste possessoꝝ dilectōez moderatā: et
dispēsatōem largā ꝛ piā. Propt dilectōis
moderātiā dicit salomō ī ꝓuerbijs in pso
na viri polytici. Duo rogaui te ne denegez
mihi. mendicitatē ꝛ diuitias ne deder⁹ mi
hi. sz tm victui meo tribue necessaria. vo/
lēs ī ꝟ oñdere q̄ virꝰ polytica tenz mediū
ꝛ fugit extrema. Propt dispēsatōis pieta
tem dicit in eccl'iaste. ꝓ pson rector⁹ eccie.
Utilioꝛ est sapia cū diuitijs: ꝛ magꝭ ꝓdest
vidētib⁹ solē. Qō iō dictū ē. q̄ pastoꝛ sapi
ens etiā absq̄ diuitijs vtilit pascit dū gre
gē edificat exēplo ꝛ ꝟbo. sed cū pia dispen
satōe diuitiaꝝ pascit vtilꝰ: dū ꝟbo exem
plo ꝛ tpali subsidio gregi ꝓuidz sibi ꝓmis
so. Et ꝟ est q̄ō canō dicit. expedit facultā
tes eccl'ie possideri. Propter ea eccl'iastes p̄ca
to verbo paulo añ ꝓmittit. Ne dicas q̄d
putas cause est q̄ ꝑterita tpa fuerūt melio
ra q̄z nūc sunt. stulta est enī hmōi interro/
gatio. Jn q̄ arguit hereticoꝝ stulticiā ap/
probantiū eccl'ie statū añq̄z a ꝓncipib⁹ do
tarek: ꝛ reprobantiū postq̄z dotata ē. Qui
bus rīdet q̄ vtilioꝛ est sapia cum diuitijs.
ꝟ est reipublice sctē mris eccl'ie magꝭ expe
diens: ppt varias cōditōes: necessitatēs ī
firmitates ꝛ ꝓmoditates multiformium
chriſtifideliū ꝓgregatoꝝ intra eccl'iasticā
vnitatē. instar diuersitatis aīaliū intra ar
cam noe. q̄b⁹ ipe p̄cipat⁹ sollicitā curaz exhi
bēs de pastu necessario ꝓuidere dz ꝑ loco
ꝛ tēpe. iuxta dictamē largitatis polytice
modū seruādo in dispēsatōe. Propt q̄ō ꝛ
in agateñ. ꝓcilio ꝓhibent hmōi ne res ec/
clesie sibi creditas alienare p̄sumāt. ibiq̄z
ꝓcedit dispēsatōis mediū. sz intdicit dis
pidatōis extremū. Euāgelica ꝟo paup
tas ꝑ eo q̄ ad etna spūs subleuat tāq̄z ea
q̄ in cel' totalit thesaurisat: pfecte ipam ꝓ/
fitenti suadet oīb⁹ tpalib⁹ debere nudari q̄
ad affectū atq̄z dñiū. ꝛ arta sustētatōe nēci/
tat⁹ esse ꝓtētū q̄ntū ad vsū. Et hic ē ipius
mod⁹ siue medietas: q̄ sic relinq̄t dñium
q̄ nō reꝛciat vsū. sic recipiat vsū q̄ nō re/

seruet dominiũ. sic artitudinẽ vsus refuet
q̃ sustentatõem nature nõ deuitet. sic nẽi/
tati subueniat q̃ ab artitudie nõ recedat.
Igit̃ ꝓpter vniuersalẽ abdicatõez possel
liõis ꝛ depositõez affect⁹ terreni: in ꝓsona
hmõi paupis dicit spõsa in cãticis. Expo
liaui mea tunica me: quõ induar illa? La
ui pedes meos: quõ inq̃nabo illos? Ubi
glo. Recepta sollicitudine tpaliũ subsidio
rũ q̃ntũlibet eximi⁹ doctoz difficile vitat
peccatũ. Et de abdicatõe hmõi Hieroñ.
ad lucinũ. Seipm deo offerte christiano
rum et apl'oz est: q̃ duo pauptatis sue in
gazophylatiũ era mittẽtes totũ cẽsũ quẽ
habuerãt dño tradiderũt: et merẽt audire
Sedebitis sup sedes. xij. iudicãtes. xij. tri
bus isrl'. Propter artitudinẽ vo sustẽtati
onis q̃ntũ ad vsum: i ꝓsona hmõi paupe/
rũ dicit apl's ad Thim̃. Habẽtes alimẽta
ꝛ q̃bꝫ tegamur his ocẽti sim⁹. hũtes int̃
nõ q̃ntũ ad ꝓpetatẽ dñi: sz q̃ntũ ad facul/
tatẽ vtẽdi: p quẽ modum habere dicimur
omne q̃ vtimur. ꝛ si nõ sit nobis ꝓpriũ sz ꝑ
tis aliũde collatũ. Hũc modũ pauptatis
tãq̃ mediũ fructuosũ mediator dei ꝛ hoim:
deiq̃ virt⁹ ꝛ sapia christ⁹ in seipo mõstra
uit. q̃ sic dicit Hiero. ad nepotianũ alieno
cibo vescebat. Hũc ꝛ paul⁹ apl's imitator
ipi⁹ ꝑcipu⁹ secut⁹ est. in cui⁹ laudibꝫ dicit
Chrys. q̃ nihil habz nisi corp⁹. Sz etiã i
h̃ exẽplũ se aliꝫ ꝓbuit cũ ait. Imitatores
mei estote sicut ꝛ ego christi. Igit̃ hũc vi/
uẽdi modũ tãq̃ a medio fructꝫ recedẽtẽ ar
guere: nihil aliõ ẽ q̃ꝫ mgrm veritatis atq̃
fructis de excessu vicioso culpare. Propt̃
qõ diligenter optz aduertere: q̃ sic alio et
alio mõ tenet̃ medium a fructe polytica et
purgatoria ꝛ animi iã purgati. sic etiã dif
formit̃ mediũ tenẽt ciuilit̃ larg⁹ ex rectitu
die fructꝫ: ꝛ christiformit̃ egen⁹ i latitudie
pauptatis. Et h̃ ẽ qõ i auctoritate ꝓmissa
amb. doctoz sacer insinuat: quã calumnia
toz ꝓsueto more trũcatã allegat. Cetez in
q̃t nõ vult dñs sil' effundi opes sz dispẽsa
ri. in q̃ explicat modũ largitatis polytice.
Sz ne q̃s ex h̃ crederet q̃ modũ pauptа/
tis euãgelice ñ approbaret: ĩmediate sub/
iũgit. Nisi forte vt helise⁹ boues suos oc
cidit: et pauit paupes. ex eo q̃dem habuit
vt nulla cura teneret̃ domestica. sz relictis
oĩbꝫ in disciplinã se ꝓphetică daret. Hec
ambro. addidit vt euãgelicã pauꝑtatem
sꝫblimit̃ extolleret. q̃ iste dolose subticuit
q̃ten⁹ eãdẽ ꝓfitẽtes subdole impugnaret.
Hecq̃ igit̃ hmõi paupes ꝓt rõnabilit̃
argui q̃ discrimini se ꝓmittãt. ac p h̃ q̃ ho
micide sint sui vel tẽtatoꝛes dei. Si enim
sufficiẽtiã vict⁹ q̃ntũ ad vsũ opoꝛtunũ re/
spuerẽt: vticq̃ seipos necarẽt. Hũc autt sic
recusant possessiõis dñiuz: q̃ sustẽtatõnis
ncarie nõ abiciũt vsũ. sic se ꝓmittũt diuie
puidẽtie: vt viã ñ speret̃ puisiõis hũane
q̃ min⁹ sustẽtari valeãt. vel de his q̃ gt̃ of
ferẽt. vl' de his q̃ mẽdicãt hũil'. vl' ō his
q̃ p laboꝛiciũ ꝓq̃rũt. Dis ei modis viterẽt
acten⁹ hmõi paupes i magna mlt̃itudine
lr. ãnis ꝛ ãpli⁹ p opis exhibitõez adeo in
eis diuio ipleto ꝓmisso: q̃ null⁹ eoꝛ ꝛ ad
nos fama pueit ob defectũ vestit⁹ vl' vict⁹
moꝛtꝫ piculũ incurrit. Abscedat igit̃ diffi
dẽtia a ꝑdicatoꝛibꝫ fidꝫ pfectisq̃ christi
discipul': cũ eis repꝛomittat̃ a dño sufficiẽ
tia vict⁹: dicat̃q̃ eis. Nolite solliciti esse
aie vre q̃d mãducetꝫ. ꝓcipiat̃q̃ eis ne quid
tollãt i via nisi fgã tm̃. vt hẽt i mar. Su
p quẽ locũ dicẽ beda. Tãta dz eẽ ꝑdicatorꝫ
fiducia i deo vt pñtꝫ vite sũpt⁹ q̃ꝫ ñ ꝓ/
uideat. tñ sibi hos nõ deesse certissime sci
at. ne dũ mẽs ei⁹ occupat̃ ad tpalia: mĩn⁹
aliꝫ puideat eterna. Hoc fbũ toti⁹ ꝓfidẽ
tie tã expssuz calũniatoꝛ puertere nitit̃: vt
sic illõ exponat. q̃uis nõ puideat. i. tpus
puidẽdi ñ hẽat. q̃si ñ debeat de sufficiẽtia
vict⁹ ꝓ. dẽtiã hre nisi q̃ñ nõ ꝓ aliõ agere.
ad qõ nõ tm̃ ꝑdicatoꝛ veritatꝫ imo q̃ꝫ tũcũ
q̃ ipfect⁹ christian⁹ astrigit̃. Propt̃ qõ vt
ois calũniãdi occasio tollat̃ e medio. ītelli
gendũ q̃ duplex diffidẽtia ẽ. q̃dã pueniẽs
ex puersitate: q̃dam pusillanimitate. Ex p
puersitate veit q̃ñ bz ĩcredulitatẽ vl' ōspa
tõez ãnexã. vtpote cũ q̃s ō deo diffidit. vl'
qꝛ ñ credit deũ curare hũana tãq̃ ifidel'. l'
qꝛ existiat se ōrelictũ a ōo ppt̃ pctã sua tã
q̃ ōspat⁹. Et tal' diffidẽtia ꝛ sollicitudo p
cedẽs ex ipa oĩbꝫ phibet̃: ꝛ ꝓfidẽtia illi op
posita cũctꝫ ꝑcipit̃ Diffidẽtia ãt ex pusilla
nimitate pueniẽs ẽ q̃ bz ãnexã rmissiõz a/
morꝫ diui ꝛ itẽtõez tiozis hũani. ꝛ hc̃ sta/
re ꝑt cũ charitate ipfecta: nc̃ ñ pfecta. ꝛ iõ
hc̃ pusillanimitatꝫ diffidẽtia ꝛ sollicitudo
ex ipa pueniẽs euãgelicꝫ ꝛ pfectis viris in
hibetur. ꝛ ꝓfidentia eidẽ oppositа a pfecti

onis n[illegible]gistro iniũgit. q̃tenus p̃dicatores veritatis algore pusillanimitatis sollici[illegible] tis p cibo refugiãt. z ardore charitatis cõfidentis de deo cũ pmptitudine ad pferẽdum pauptatis incõmoda ꝯstanter assumãt. Ad hanc q̃dem ꝯfidentiã in li. de eleo syna aug⁹ inuitat. Metuis inq̃t ne patrimoniũ tuũ forte deficiat si ex eo opari largiter cepis. Qñ enĩ factũ est vt iusto possent deesse subsidia. cũ scriptũ sit. nõ occidet de⁹ fame aiam iusti. Helias in solitudine mistrantib⁹ coruis pascit. z danieli in lacu ad leonũ p̃dam iussu regis incluso pn diũ diuinit⁹ apportat. z timem⁹ ne opanti z deũ timẽti desit alimentũ. cũ ipe in euãgelio ad exprobratõem illorũ quoꝝ mens dubia ẽ z fides parua ꝯtestet z dicat: aspicite volatilia celi: qm̃ nõ seminãt neq̃ metũt. nec colligũt in horrea. z pr̃ vr̃ celestis pascit illa? Volucres de⁹ pascit: z q̃b⁹ nullus diuine rei sensus inest: eis nec cib⁹ nec potus deest. tu christiano: tu dei seruo: tu opib⁹ bonis dedito: tu dño suo charo alid̃ existimas defuturũ? An putas q̃ qui christũ pascit a christo ipe nõ pascet? Aut eis terrena deerunt q̃b⁹ diuĩa z celestia tribuunt? Uñ hec incredula cogitatio: vnde impia z sacrilega ista meditatio? Dec aug⁹. Quid facit in domo dei tã pfidũ pectus? Quid q̃ christo omnino nõ credit appellatur z dicit christian⁹? Phariseimagꝫ tibi ꝯgruit nomẽ. Hã cũ in euãgelio de facien dis elemosynis disputaret. z vt n[illegible]is amicos de terrenis lucris puida opatõe faceremus: q̃ nos postmodũ in etna taberna cula suscipient: fideliter z salubriter p̃moneret: addit scriptura post hec dices. Audiebãt hec oĩa pharisei q̃ erãt auari z deridebant eũ. Quales nũc sunt in eccl'ia: q̃z q̃sdam videm⁹. q̃z p̃cluse aures z corda cecata: nullũ de spũalib⁹ ac salutaribus monitis lumẽ admittũt. de q̃b⁹ mirari nõ dẽm⁹ qz ꝯtẽnant in talib⁹ suos qñ a tali ipm dñz videam⁹ cẽ derisũ z ꝯtẽptũ. Ad q̃z ꝯfirmatõnez exẽplũ vidue sareptane q̃ pauit heliã ꝯseq̃nt adiũgit. Quib⁹ etiã ꝯsonat illius paupcule vidue liberal' oblatõ. q̃ qm̃ q̃cq̃d habu[illegible]uisit: diuĩo meruit ore laudari. Tercia q̃z calũniãdi modũ nõ min⁹ malignũ aliq̃ p̃dictoꝝ calũniatoꝝ h̃ paupertũ assumere nitit ex medicatõe eleosyna rũ. allegãs primo ꝯ eã q̃ nõ sit op⁹ ꝯtuet: eo q̃ nõ habet ãnexũ spũale solaciũ sz potiꝰ penalẽ cruciatũ. rõe cui⁹ ppha cã impcat filios ipiorũ cũ in ps. dic. Antantes trãsferant filij ei⁹ z mẽdicẽt. Et sacri canones mẽdicatẽ clericũ asserũt ifelicẽ. Ad c⁹ cauilla tõis z ꝯsil'iuz repellẽdã calũniã intelligẽdũ est q̃ q̃ntuplex ẽ mẽdicitas differẽtia. origine: modo: ac efficacia a seinuicẽ dispata.

Prima ẽ quã parit calamitas. z hec est i psonis miserabilib⁹ z egenis. ãnexũ habẽs penalẽ cruciatũ cũ merito si sit cũ patientia. q̃lis fuit mẽdicitas lazari vlcerosi z pauperis iacẽtis añ ianuã diuitis epulõis. vel cũ pctõ si sit cũ impatiẽtia. Et hãc impcat pheta: z abhorrebat sapiẽs vir in pson lo q̃ns hoĩs infirmi z timẽtis p egestatẽ suo lũtariã ad impatiẽtiã ꝯpelli. Uñ postq̃ p̃ misit. mẽdicitatẽ ne dederis mihi: subiũgit. ne ꝯpulsus egestate furer z piurẽ nomẽ dei mei. Et hec est pphe dicta mẽdicitas. iuxta qđ dic Isid. x. etymo. lib. Mẽdic⁹ dict⁹ est q̃si min⁹ habẽs vñ degat. vl' q̃si manu dicẽs ncitatẽ suã. Scda ẽ quã parit cupiditas. Et hec ẽ i paupib⁹ simulatis: hñs annexũ cruciatũ culpabilẽ: q̃ torq̃nt oĩs auari z cupidi. nõ tã fame corpal' iedie q̃z spũal' neq̃tie p insatiabilẽ auaricie voracitatẽ. iuxta illud iob. Attenuet fame robur ei⁹. z iedia inuadat costas illi⁹. Et hãc dissuadet ap'ls ad Tessa. Nulli⁹ aliq̃d debitum desideretis. Glo. necdũ rogetis vl' tollatis. in q̃ desideriũ phibet cupiditatis rei aliene: z petitõem ex ipa veniẽtẽ. iuxta illd ad Ephe. Qui furabat iã nõ furet. magꝫ aũt laboret mãib⁹. s. opando. vt habeat vñ tribuat necessitatẽ patiẽti. Tercia ẽ quã parit pigricia. z hec ẽ in paupib⁹ mẽdicatib⁹ validis z ociosis. hñs annexũ cũ cruciatu solaciũ: vicioſũ tñ atq̃ phãtasticũ. Studiosũ enĩ refugiẽtes laborẽ z ociosaz appetẽtes vacatõez: fructuosã q̃etẽ pdũt: z pniciosã fatigatõez incurrũt. Pm illd sapiẽtis. Desideria occidũt pigꝝ. noluerũt enĩ q̃cq̃ man⁹ ei⁹ opari. Et itez. Propt frigus piger arare noluit. mẽdicabit g egestate z ñ dabitur ei. Et hec mẽdicitas nõ solũ lege diuina: sz etiã lege ciuili phibet. Et vt ab hac reuocet apostolus: laborem manualẽ iungit ad Tessalon. cum ait. Audiuimus inter vos quosdã ambulare inquiete nihil

opantes:sed curiose agētes .his aūt qui eiusmodi sunt denūciamus vt cū silentio opantes manducēt panē suū. Cui⁹ mandati glo.rōnem reddit dicēs. Qui ad alienam mēsam freq̄nter accedit ocio dedit⁹: necesse est aduleť pascēti se. ¶Quarta est quā parit industria.ꝛ hec ē in pauplb⁹ studiosis circa disciplinā scholasticā occupatis.habēs annexū cū cruciatu penurie solaciū veritatis inuēte.que adeo mētes generosas oblectat.vt multi dies erūnis et laboribꝫ pleni iocūdi videanť ꝛ pauci pre magnitudine dilectōis.malūtq̄ eā cū rubore mēdicādo addiscere.q̄ delicate viuē do ignorare. Qđ in plīb⁹ vidimus:q̄ cum mendicādo didicerit: postea magnū locū in eccl'ia dei tenuerūt .Et de talib⁹ Aug⁹ de ope monachorū dicit:q⁹ eis bona opa fideliū subsidio supplendoꝝ necessariorū deesse nō debēt.cū ad erudiēdū animū ita vacāt vt corpalia hmōi opa ab ip̄is geri ñ possunt. ¶Quinta est quā parit iusticia. ꝛ hec est in pauplb⁹ volūtarijs immunib⁹ ab amore tpalis lucri ꝛ torpore tpalis q̄etis.habens annexū cū cruciatu solacium virtuosum ꝛ verū:p eo q⁹ sic mēdicātes solius mouenť amore paupertatis extreme. quā ideo amplectūť vt liberi⁹ sapiētie vacent:ꝛ efficaci⁹ ad culmen virtutis attingant.q̄ten⁹ in camino pauptatis electi ip̄i⁹ penuria purgenť a crimie.ip̄ius erubescentia hūilienť in corde.ip̄ius p̄simonia castificenť in carne.ip̄i⁹ deuota gratitudine cōcilienť ad p̄mū.ip̄i⁹ cōdescēsiua benignitate cōfigurenť ad christū.ip̄i⁹ sublimi celsitudine sursuꝫ aganť in deū. Q⁹ autem pauptas penuriosa ꝛ volūtaria hmōi efficacias habeat supra declaratū est p sanctoꝝ auctoritates de laude pauptatꝭ: tercie rñsionis pticula postrema: q̄q̄ nullus sane intelligens dubitare q̄at q̄n penuria purget.erubescētia hūiliet:parsimonia castificet.gratitudo accipiētis bñficiū bñfactori cōciliet.descēsio benignitatꝭ p̄figuret ad christū.q̄ cuꝫ diues esset amore nr̄e salutis effici voluit egen⁹ ꝛ paup. celsitudo pauptatis q̄ q̄s oīa calcat ꝛ seip̄m cuꝫ oīb⁹ sursū agat in deū.nō solū ppt spūs libertatē:verūtiā ppt experientiā incōmodorū q̄ paupes comitanť.cum dicat Bre.q⁹ mala q̄ nos hic p̄mūt ad deū ire p̄pellunt.

Licet aūt anarꝭ sit molesta penuria. et sup bis erubescētia:ꝛ lasciuis frugalitas.ꝛ indeuotis actio grāꝝ:ꝛ infidelib⁹ p̄formitas ad christū:ꝛ desp̄atis elevatio mētꝭ i deū. vere tñ pauplb⁹ solaciū est penuriaꝝ patiēs humilib⁹ despici:p̄tinentib⁹ castigari. charitatiuis conciliari bñfico. credētib⁹ p̄figurari christo.sperātib⁹ seq̄strari a mūdo ꝛ iūgi deo eterno. Ad quoꝝ oīm p̄firmatōem ℔ sufficit q⁹ dicit Bre.p̄mo dyal'. Sic⁊ superbi honoribꝫ.sic plerūq̄ hūiles sua despectōe gratulanť.cū⁊ se i alienis oculis vile fieri sentiūt idcirco gaudent:q⁊ ℔ iudiciū confirmari intelligūt q⁹ de se ꝛ ip̄i habuerūt. Qm̄ igiť huic mēdicitatis mō i pauplbus veris ꝛ hūilib⁹ annexū est cū extrīseco cruciatu intrīsecum gaudium .iō fm chrysō.recte designať p illū caminū i quē pueri descēdētes nō statuā auream adorarēt elit⁹ irrorari meruerūt. Hmōi spūale solaciū q⁹ viri carnales ignorāt: eiusq⁊ laudatores:pharisęoꝝ more aliarī deridentꝭ mulier eximie ℣rtutis: paula.s.expiri cupiebat.iuxta q⁹ Iero.facer in ip̄i⁹ laudib⁹ ob ℔ eiusdē desideriū admirabile p̄dicās ip̄amq⁊ collaudās.dicit:q⁹ ℔ habebat voti vt mendicās p christo morereť:ꝛ vnum numū filie nō relinq̄ret:ꝛ i funere suo aliēa syndōe inuolueret. Neq̄q̄ igiť vt calūniator astruere nitiť:ea sola mēdicitas approbabilis est q̄ ex mera necessitate vl' calamitate p̄cedit:p eo q⁹ ml'to laudabilior ē pauptas volūtaria q̄ coacta. nisi q̄s ita desipiat vt in opib⁹ superogatōis necessitatis coactōem p̄ferat p̄mptitudini volūtatꝭ. Qđ ita absurdū est.quēadmodū si passiōibus martyꝝ p̄ponat q̄s suspēdia latronū:dum martyres volūtarie: latrōes inuolūtarie patiūť. Porro si q̄s astruere velit mēdicitatē nō ee ō genere honestoꝝ ꝛ laudabiliū .qm̄ ad ip̄aꝫ exīopia reꝝ ꝛ exigētia naťe p̄pellimur.p̄sili rōe nec martyriū sctōꝝ fuit p̄fectū nec laudabile.qm̄ ad illō p̄ferēdū cō pellebāť p violētiā ip̄obā malignitatꝭ aliene.cū etiā magꝭ teneat rōez volūtarij pauptatꝭ penuria q̄ pēalitas passiōis.p eo q⁹ illa volūtarie assumiť ꝛ volūtarie p̄ferť.hę aūt aliūde violenter infligiť q̄ñ voluntarie p̄feratur. ¶Est ꝛ alia cau[illegible]io q̄ nobilis ꝛ christo dño accepta mēdicitas calūniose arguiť.q̄si ānexā b[illegible]t;nō euāgelicaꝫ

beatitudinem sed mentalē impfectionem. cū in actibꝫ apostoloꝝ scribit. beatius est magis dare q̄ꝫ accipe. Ex q̄ sequi videtur ꝙ beatiores ⁊ pfectiores essent hmōi paupes si essent in statu elemosinas dantiū q̄ꝫ sint in statu accipientiū: beatiores vtiqꝫ si essent in statu eorū q̄ elēosynas liberalit̄ offerunt q̄ꝫ q̄ petunt. cū dicat Hiero. ad nepotianū. nunq̄ꝫ petentes: raro accipiamꝰ rogati. Et augꝰ super psal. ciij. In locul̄ habendis exigēda qd̄ āmodo annona christus nō petēdo sed p̄bēdo īdigētias suscepit. Ex quibꝫ videt̄ posse inferri ꝙ status clericoꝝ p̄bēdas habentiū christo sit similior. et pfectior statu mēdicantiū pauperꝝ. Verū si hmōi rōcinatōis fundamentū vigilantiꝰ discussum fuerit: magꝭ p̄t ex h̄ oppositum q̄ꝫ ꝓpositū inferri. Si enī beatiꝰ est magis dare q̄ꝫ accipe: ille minime btūs est qui bona plurima accipit ⁊ pauca largit̄. Cum igit̄ oīa eccl̄iastica sicut dic̄ prosper sint vota fideliū: p̄cia peccatoꝝ. ⁊ patrimonia pauperū. seq̄tur ꝙ quicūqꝫ redditus eccl̄iasticos habꝫ cū lōge plus accipiat q̄ꝫ alijs largiat̄. magis erit pingui acceptōe miser q̄ꝫ exili donatōe btūs. Et ecōtrario verꝰ paup q̄ oīa propter christuꝫ deserit ⁊ dispgit. nō solū q̄ habuit. sed et q̄ ꝯcupiscere potuit. ⁊ paucis ⁊ modicis est ad sustētatōem nature ꝯtētꝰ. erit ꝼm hanc rōem acceptiōe parcissima minime miser. ⁊ donatōe largiflua maxime btūs. Cui etiam ꝯsonare videt̄ euangelicꝰ te[illegible]us. q̄ ꝼm Chryso. hꝫ in greco. btī mēdici qm̄ ip̄oꝝ est regnū celorū. vbi latinꝰ habꝫ. btī paupes spū. Quibꝫ etiā ꝯcordat sacer ambro. in li. de offi. dicens. Paup etsi nō habꝫ vñ reddat pecuniā reddit gr̄am. In q̄ certuꝫ est ꝙ plus reddat q̄ꝫ accepit. Pecunia enī numo soluit̄. gr̄a vero nunq̄ꝫ exinanit̄. reddendo vacuat̄ pecunia: gratia v̄o ⁊ habēdo soluit̄: et soluendo retinet̄. Hec Amb. Ex quibꝫ est euidens ꝙ p̄dicta veritatis auctoritas ꝯtra euāgelicos paupes intorqueri nō potest. Vñ ⁊ glo. bede ibidē. Nō illis qui relictis omnibꝫ secuti sunt dñm diuites elēosynarios p̄ponit. sed illos maxime glorificat q̄ cunctis que possidēt renunciāte[illegible]borāt nihilominꝰ operando manibꝫ vt habeant vnde tribuāt necessitatē patienti. [illegible]s Cassianꝰ ꝯsonat de institutis monachorū. Hec est inquit īpartientis beatior largitas q̄ꝫ accipiētis. pecunia que nō de recōditis auaricie thesauris impendit̄: sed que de fructibus operis proprij et pio sudore profert̄. Ex quibꝫ habetur ꝙ si quis cū paupertate et exercitio studij spiritualis labori manuū intendēs seip̄m ⁊ alios pascit. imitator effectus apostoli pauli: opus agit maioris superogationis q̄ꝫ qui ab alijs subsidia requirit ⁊ accipit. Et ideo perfectōnis omnis amator franciscus ad laborē manualem sectatores suos ⁊ filios moderate ac prudēter inducit. dū ad hoc idoneos informat ⁊ excitat. ꝙ sic laborent ꝙ refugiant ocium: ⁊ spiritum non extinguāt. Ad quod q̄nq̄ꝫ sit perfectum et sanctū vniuersali p̄cepto astringere noluit. pro eo ꝙ hanc celsitudinē superogantis perfectiōis: infirmitas corporum cū tarditate ingeniorū in hominibus nostri tēporis nō admittit. Esto igitur ꝙ hoc modo beatius sit dare q̄ꝫ accipere ꝼm imitatōnem apostoli. non tamē ex hoc potest inferri ꝙ accipiētes sint impfecti. quia nec apostoli a pfectōne exciderunt in hoc ꝙ sustentabant̄ ab alijs. nec christus impfectionis magister fuit: qui perfectōis euāgelice doctores ab alijs sustentari ordīauit. ⁊ hoc in seip̄o per exemplum ostendit. Unde Augꝰ sup illud psal. qui ꝓducit in montibus fenū. Quare voluit egere dñs. nisi vt daret montibꝫ exemplum ⁊ parerēt fenuꝫ. nec contra pluuiā steriles redderentur? Hec augustinꝰ. per pluuiā dans intelligi doctrinaꝫ qua mentes erudiunt̄. et per fenū tēporalia quibꝫ corpora sustentātur. Sane vt omnis calūniandi materia cesset: intelligendū est ꝙ q̄ꝫuis accipere cōparatū ad dare de genere operis minꝰ sit beatum atqꝫ perfectū. potest tamē ex supadiecta circūstantia esse beatius atqꝫ perfectius. videlicet cū quis accipit extreme paupꝫtatis amore: ꝼm sex conditōnes superius expressas. in quibꝫ simul iunctis integra consistit ip̄ius perfectio. non solum in abdicatōne proprietatū. verumetiā in acceptōne necessariorū. cum videlicet quis mendicat et accipit: vt acceptōne penuriosa purgetur. verecunda hūiliet̄. attenuata restringat̄ ⁊ castiget̄. grata cōcilieť ad ꝓximū. cōdescēsiua cōfigureť ad christū. fidu

ciali ⁊ alta sursum agaꝫ in deū. Nō q̄dem excellēti⁹ est q̄s p̄bere alim̄ta paupib⁹. Un̄ hiero. ad Julianū. Extruis monasteria: mult⁹ a te sanctoꝝ numer⁹ sustentatur. ſz meli⁹ faceres si ⁊ ip̄e sc̄tūs inter sc̄tos numerareris. Et berū. in q̄dam ep̄la. Uolo te amicū esse pauperū: magis aūt imitatorem. Jlle ḡdus est, p̄ficientiū. hic p̄fectoꝝ. Sc̄ōm hec igiꝫ p̄fecti⁹ est cū christo egere et elemosynas cū accipiēte accipe: q̄s sit amicū esse pauperū. ipos paupes sustēta/re. Nō ergo dicit Hiero. ad nepotianuz: q̄ nunq̄s petētes debem⁹ accipe. intelligēdum est q̄ loquiꝫ nepotiano clerico, p his clericis q̄ sufficientē habēt victū de bonis ecclesie. qui etiā nondū p̄scenderāt ad celsitudinem pauptatis extreme. Et his cū habeant vñ viuāt nec velint egere turpe ē accipe: turpi⁹ petere. Et q̄ hmōi p̄sonis nisi studiū causa turpe est mēdicare. iō statutū fuit in carthagineñ. p̄cilio q̄ clericus paup victū ⁊ vestitū artificiolo quereret. Et q̄ difficile erat eos ad hmōi labores cōpellere: ideo statutū est sicut patet de cōsecra. dist. i. q̄ nulla eccl̄ia dedicet nisi p̄ dotata fuerit: ob hoc vicz vt clerici in ea mīstrantes habeāt vnde sustētari possint. Simul etiā p̄ noua iura introductum est: vt clerici sine titulis nō debeāt ordiari. q̄ si ordinati fuerint ab ordinatoribꝫ sustētēt. Que q̄dē iura certū est nullatenꝰ eos astrīgere: q̄ pro christi noīe viuere denouerūt in extrema pauptate. p̄currētibus in hoc ip̄m auctoritate summi p̄tificis: ⁊ attestatione euāgelice veritatis. Qualiter autez verbū augustini: q̄ dixit christū nō petēdo sed p̄bēdo indigētiā suscepisse intelligi debeat. ip̄emet aperit cū subseq̄nter adiūgit exempla de christo: helia: zacheo: ⁊ vidua dicēs. Cum q̄sq̄s sanctū suscipit non suscepto sz suscepto⁊i p̄stat. q̄si dicat q̄ dominus in suscipiēda annona nō q̄rebat p/priū, modū sz meritū alienū. nō req̄rebat datū sed fructū. q̄ fiebat vt christū suscipienti pl⁹ p̄staret ex merito q̄s suscepto, ferret ex dono. Nō nō solū habz veritatē in ip̄o capite: verū etiā p mēbris ip̄i⁹ paupibus. s. p quibꝫ bñfactoribꝫ eoꝝ ī matthēo mercedez rep⁊omittit cū dicit. Quamdiu fecistis vni ex his fratribꝫ meis minimis mihi fecistis. Et iterū. Quicunq̄s dederit potū vni ex minimis istis calicē a[illegible] frigidꝰ tm̄ in noīe discipuli: amē dico vobis ñ p̄det mercedē suā. Ubi glo. Dimi sunt q̄ nihil penit⁹ habēt in ꝟ mūdo: ⁊ iudicel/rūt cū christo. Ualde igiꝫ sunt paupes: q̄ nihil omnino habēt ī mūdo. ⁊ calice frigide aq̄ indigent. sz nihilomin⁹ valde sūt diuites in quoꝝ suscepcōe christus se suscipi asserit. q̄bꝫ etiā iudiciariā ptātē se ꝯmunicaturū esse p̄dixit. Deniq̄s pessima calumniationū omniū ea esse dinoscit. q̄ opp̄soꝝ hic paupeꝝ eos esse viros sanguinuz criminat: p eo videlicz q̄ elēosynas accipiunt q̄bꝫ sustētari deberēt inualidi paupes q̄ opari ñ possunt. ⁊ ideo q̄dāmodo homicidiū ꝑpetrāt: dū eos elēosynis ex pietate sibi debitis ip̄ie defraudant. cū eccl̄iastic⁹ dicat. Panis egētiū vita pauꝑis est. q̄ defraudat eū hō sanguis est. Jnsup⁊ christi eccl̄iaz vt dicit onerāt. ⁊ m̄tris picul' se exponūt q̄ ex inopia ꝑcedūt: cū dicat idez eccl̄iastic⁹, ꝑt inopiā m̄tri deliq̄ūt Ex q̄bꝫ ⁊ illō ꝟz seq̄. q̄ pauptatē hmōi p̄fiteri sit impiū: cū nō habeat annexū meritū sz peccatū. Et ꝟ est q̄d finaliꝫ calūniator egētiū p̄suadere molit. s. q̄ stat⁹ hmōi pauperuz tanq̄s quersus ab vniuersali eccl̄ia reꝓbetur. vt ꝛe videat illō ps. ī eo esse ꝯpletuz. Persecut⁹ ē hoīez inopē ⁊ mēdicū: ⁊ ꝯpūctū corde mortificare. Dicam⁹ igiꝫ pro cā paupeꝝ defendenda: q̄ hmōi euāgelici viri q̄ ꝑp⁊ijs facultatibꝫ renūciauerūt. et saluti aīa, intēdūt: nō sunt viri sanguinū sed viri misericordie. quoꝝ iustīcie obliui onē nō acceperūt. quoniā ex abūdante misericordia tpalia bona largiti sūt ad sustētāda corpa paupeꝝ. ⁊ spūalia bona cōtinue largiūt ad sustētatōez aiaꝝ. ⁊ iō digni sūt vt ab eccl̄ia sustētēt. q⁊ nō ḡuāt sz alleuiāt m̄to ap̄li⁹ q̄s illi q̄ eccl̄iasticoꝝ redditus vbrate piguescūt. q̄s cū et plūmi eoꝝ hr̄e potuissent: m̄to magꝫ p christo ill' carere voluerūt. Di ḡ cū elēosynas petūt ⁊ accipiunt: nullū paupez defraudāt. q̄ npoti⁹ causas pauperū agūt dū suis sacris exēplis ⁊ monitꝫ ipios homīes ad opa pietatꝫ indūcūt. Nulli p⁊sul iniuriā[illegible] ꝟ petūt ⁊ accipiunt quod eis debet. Su[illegible]atio enim corpalis debetur ip̄is lege misericordie tā q̄s pauperibus. ⁊ eo ma[illegible]is quo pauperes volūtariꝫ sūt christoq̄ [illegible]noti. Un̄ hiero.

contra [illegible]igilātiū. Nō negam⁹ cūctis pau
ꝑibus si tanta sit largitas stipes esse porri
gendas. Apl'us docet faciendā q̄dē elēosy
nam ad oēs: maxime ad domesticos fidei.
De q̄bꝫ saluator in euāgelio loq̄bat̄. Faci
te vobis amicos de iniq̄ māmona q̄ vos
recipiāt in eterna tabernacula. Nunquid
isti pauꝑes inter q̄ꝝ pannos ⁊ illuuies cor
ꝑis flagrās libido dñat̄ possunt hr̄e etna
tabernacula. qui nec p̄sentia possident nec
futura? Nō enī simpliciter pauꝑes sꝫ pau
peres spiritu appellant̄. de q̄bꝫ scriptū est.
Beatus q̄ intelligit suꝑ egenū et pauꝑeꝫ
In vulgi pauꝑibus nequaq̄ꝫ intelligētia
sed elēosyna opus est. in sctis vero pauꝑi/
bus btitudo est intelligētie. vt ei tribuat̄
qui erubescit accipe. ⁊ cū accepit dolet me
tens carnalia ⁊ seminans spūalia. Hucus
q̄ꝫ hiero. Debet̄ etiā eis lege iusticie tanq̄ꝫ
p̄dicatoribꝫ veritatis. quaꝫ quidē iusticiā
exigere possunt: nō iure fori sicut p̄lati. in
quibꝫ acceptio stipēdioꝝ nō est mēdicitas
sed ptās. sed iure poli eam exigere possūt
⁊ debēt ꝑ modū hūilitatis. s. pro christi a/
more gratis petēdo: vt alij mereant̄ dādo
⁊ ipi hūilient̄ accipiēdo. ⁊ sic sustentent̄ vt
euangelisent: nō euangelisent vt ꝯmedāt.
Unde bern̄. ad fr̄es de mōte dei. Cum di
ues esset pauꝑ ꝓ nobis fact⁹ est. ⁊ q̄ volū/
tarie pauꝑtatis dedit exemplū ip̄e ī semet
ip̄o eiusdē formā dignat⁹ est demōstrare.
Ut enī sciant euāgelici pauꝑes q̄d eis fa/
ciendū sit. ip̄e etiā a fidelibꝫ pa[illegible] voluit.
nōnunq̄ꝫ ⁊ ab infidelibꝫ. sed vt fideles face
ret vite necessaria accipe nō recusauit. Cō
stans est autē q̄ nō loquit̄ hic de p̄latis. sꝫ
de pauꝑibꝫ religiosis: q̄s exēplo christi di
cit de elemosynis sustētari debere. nō q̄dē
potestatiue req̄sitis: sed pie ⁊ hūiliter po
stulatis. Hmōi aūt pauꝑes sustētare pro
christo: nō minoris est meriti q̄ꝫ edificare
basilicas: vt dicit Hiero. ad Demetriadē.
Alij edificēt eccl'ias: vestiāt parietes mar
moꝝ crust⁹: nō rep̄hēdo: nō abnuo. Unus
quisq̄ꝫ in sensu suo abūdet. Meli⁹ est h̄ fa
cere q̄ꝫ repositis opibꝫ incubare. Sꝫ tibi
aliud ꝓpositū [illegible] christū vestire in pauꝑi/
bus. visitare [illegible]lāguētibꝫ. pascere in esuriē
tibꝫ: suscip[illegible] his q̄ tecto indigēt. maxi/
me ī domesticis fidei. virginū alere mona
steria. seruoꝝ de[illegible] pauꝑeꝝ spū hr̄e curā.
qui diebꝫ ac noctibꝫ seruiūt dño tuo: qui ī
terra positi imitant̄ angeloꝝ ꝯuersatōem.
nihil loquunt̄ nisi qd̄ ad laudes dei ꝑtinꝫ.
habentesq̄ꝫ victū ⁊ vestitū his gaudēt di/
uitijs: qui pl⁹ habere nolūt si tñ seruāt ꝓ/
positū. alioquin si ampli⁹ desiderant his
que necessaria sunt ꝓbant̄ indigni. Ex his
hieronymi verbis colligit̄: q̄ sustētare hu
iusmodi euāgelicos pauꝑes opus est pie/
tatis maxime. ac ꝑ hoc ip̄os ꝑseq̄ndo ca/
lumniari scel⁹ est nō parue ꝑfidie. Nō enī
inopia volūtaria vt hic dicit est causa ma
lorū ⁊ ml'tipliciū criminū. sed vt dic̄ chry
sost. et supra habitū est: infinitoꝝ causa bo
noꝝ. Sicut enī radix omniū maloꝝ est cu
piditas q̄ est amor diuitiaꝝ. sic pauꝑtas cū
ctorū est origo bonoꝝ spūalium: que ē cō/
temptus affluentie ⁊ amor penuriaꝝ. Nō
ergo multi deliq̄runt ꝓpter inopiā quam
dilexerūt. sed ꝓpter inopiā quā oderūt. vl'
certe sicut glosa dicit. verbū illd̄ intelligit̄
nō de inopia bonoꝝ tꝑaliū: sed spūaliū v̄/
tutū atq̄ꝫ charismatū. Hc idcirco dixim⁹.
nō qꝛ cōmendem⁹ effrenatam mendican/
tiū multitudinē. aut oēm mēdicādi modū
vt ꝑfectū approbare velim⁹. sꝫ eū dumta/
xat q̄ annexum habꝫ studiū sapīe septifor
me. vel laborē manualē cū ꝓfessiōe ⁊ obs/
uantia euāgelice pauꝑtatis ⁊ exercitatōeꝫ
ꝑfecte virtutis. Quē q̄dem modū cū tota
christi vita ⁊ doctrina euāgelica ꝯprobet.
si quis ip̄i⁹ contrariū euāgelisauerit iuxta
verbū apl'i anathema sit. ¶ Desinat igit̄
ꝑsecutor hic pauperū a malignis calūnijs
⁊ verbis maledicis. nec balaam trāscēdē/
do maliciā illis maledicat q̄bꝫ dñs bñdi/
xit. ne bñdictōnem ꝑdens celit⁹ repromis/
sam: maledictōnem incurrat eternā. Q, si
cessare noluerit. ver⁹ pauꝑ clamare nō ces
set. Adiuua me dñe de⁹ me⁹. saluū me fac
ꝓpter misericordiā tuā. Et dehinc media
ꝓsequēs in fine ꝯcludat. Cōfitebor dño
nimis in ore meo. ⁊ ī medio multoꝝ lauda
bo eū. Qui astitit a dextris pauꝑis: ut sal
uū faceret a ꝑseq̄ntibꝫ animā meam

¶ Finit Apologia pauperꝝ
sancti Bonauenture.

Pater noster
Orō hec ꝑuilegiata est in tribus. In

Dignitate: qꝛ a christo cōposita
Breuitate: vt citiꝰ sciat: meliꝰ retineat: freq̄ntiꝰ dicat
Fecunditate: qꝛ omnes petitōes continet. ⁊ vtriusq̄ vite necessaria complectitur.

Pater nr̄ diuidit in

Exordium. Pater noster.
Tractatū. Sanctificet nomen tuū ⁊c̄.
Conclusionē. Si enī dimiseritis. Sed hec cōclusio non est de integritate oratōis.

Exordio dat petēdi fiducia. cū dicit. pater noster. nō domine.

In

Dño seruitur timore. pr̄i amore. Malachie. i. Filiꝰ honorat pr̄ez suū. ⁊ seruꝰ dñm suū timebit. Si g̊ pater ego suꝫ: vbi honor meus. ⁊ si dñs ego sum: vbi est timor meus.

Tractatu ponunt oīa nobis necessaria
Conclusione infertur necessaria ex p̄missis cōsequentia.

Deꝰ dicit pater nr̄

Generalr oīm ꝑ creatōꝫ. Deut. xxxij. Nūq̄d nō ipe ē pr̄ tuꝰ q̄ possedit et fecit ⁊ creauit te. Fecit in corpe: creauit in aīa. possedit in vtroq̄ Specialr iustoꝝ ꝑ adoptiōeꝫ. Matth. v. Estote ꝑfecti sicut et pr̄ vester celestis ꝑfectꝰ est. Luce. xi. Si ergo vos cū sitis mali ⁊c̄.
Singulariter christi ꝑ eternā generatōeꝫ. Joh. v. Nō solū soluebat sabbatū sꝫ ⁊ pr̄em suū dicebat deū. Mat. xi. Neq̄ pr̄ez q̄s nouit nisi filiꝰ. ⁊ cui voluerit filius reuelare

Pater est

Primo mō ꝑ imp̄ssam imaginē
Scdo modo ꝑ appositam gratie similitudinē
Tercio modo ꝑ eternam originem.

Qui es in celis. i. ī angel. vl cel. i. in sctis. Scti enī dicunt celi q̄druplicitter. scilicet

Propter

Uite sublimitatē. Phil. iij. Nostra cōuersatio in celis est
Bonoꝝ opeꝝ claritatē. Phil. ij. Inter q̄s lucetꝭ sicut lumīaria ī mundo verbū vite ꝯtinētes. Mat. v. Luceat lux vr̄a corā hoībꝫ ⁊c̄.
Propositi firmitatē. psal. Uerbo dñi celi firmati sunt.
Deū in eis quiescentē ꝑ gratiā. Isa. lxvi. Celū mihi sedes est. p̄s. Dñs in celo parauit sedem suam.

Dicit ergo. pater noster q̄ es in celis. id ē in spiritualibus. vt ad spiritualē māsuetudinē in qua habitat festinare discamꝰ. ⁊ celestia ab eo queramus.

Sanctificet nomen tuū. Terminato exordio sequit tractatus. qui diuidit in duas partes. In prima orat pro bonis adipiscēdis. In secunda ꝑ malis amouēdis. Ibi. Et dimitte nobis debita nostra ⁊c̄.

Prīo petit pro bonis adipiscēdis

Eterna q̄ petūt

In p̄miū. Sctīficet nomē tuū. Petimus q̄ ipa gl'ia siue ꝑfecta noticia ꝯfirmet in nobis. Et hoc erit in gloria ꝑseuerando

Sunt bona

Spūalia q̄ petunt

In meritū siue ī bonū ꝑseuerātie. Adueniat regnū tuū. i. eccl'ia vel aīa in qua per gratiā regnas: adueniat. i. in finem ꝑueniat
In bonū gratie. Fiat volū[illegible] tua. i. libertas nr̄i arbitrij societ ꝑ gr̄aꝫ [illegible]ati

Tꝑalia q̄ petūt

In sustentatōnem siue tēpo[illegible] subsidium. Panem nostrū quotidi[illegible]ū da ⁊c̄.

Scdo petit ꝑ amouendis malis

Preteritis
Presentibꝫ
Futuris.

Et dimitte no.
Sꝫ liba n. a ma.
Et ne n. īdu. ī tē.

Preterita mala
Pñtia mala
Futura mala

Sūt

Dolenda.
Uitāda
Precauēda

Expositio orōis dñice

Septē sūt petitōes

Sctīficet no.t.
Adueniat reg.t.
Fiat volūtas t.
Panē no .q̄ti.
Et dimit.n.d.n.
Et ne n.ind.
Sz li. nos a ma.

Septē dona

Sapia
Intellect⁹
Consiliū
Fortitudo
Sciētia
Pietas
Timor

Septē btī tudines

Regnū celoruz.
Possessio terre.
Cōsolatio
Saturitas
Mie ꝯsecutio
Uisio dei
Filiatio dei

Septē ṽtutes cō tra septē vicia

Pauptas spūs ꝯtra supbiam siue inanem gloriā
Mansuetudo contra iram
Luctus contra inuidiam
Sitis iusticie contra acidiam
Misericordia cōtra auariciā
Mundicia cordis contra gulam
Pax contra luxuriam.

Homo ergo egrotus: deus medic⁹. vicia lāguo'es. petitiōes planct⁹: dona antidota. virtutes sanitates. btitudines felicitates ⁊ gaudia. petitōib⁹ dona. donis virtutes. virtutibus beatitudines obijciunt: ⁊ vicia excludunt.

Sanctificet nomen tuuz

Petitio sanctificatio
Donum sapientia
Uirtus pax
Beatitudo filiatio dei
Uitiū contra: quod luxuria

Sctīficet no.t.
Nomē dei inuenimus

Terribile. Deut. xxviij. Nisi timueris nomē ei⁹ gloriosū ⁊ terribile: hoc est dñm deū tuum. augebit domin⁹ plagas tuas
Admirabie. psal. Domine dñs noster q̄ admirabile ⁊c.
Laudabile. ps. A solis ortu vsq̄ ad occasum ⁊c.

Est ḡ nomē dei

Terribile quantū ad potentiā: que attribuit patri
Admirabile quantū ad sapientiā: que attribuit filio
Laudabile quantū ad bonitatē: q̄ attribuit spūisancto

Sanctificatur ergo. id est in nobis firmatur.

Nomē tuū

Terribile in cognitōe summe potestatis.
Admirabile in cognitōe prime veritatis.
Laudabile in cognitōne summe bonitatis

Dicit ergo. sanctificet nomē tuū. quasi diceret. Da nobis spiritū sapientie. id ē iocūditatem internā. vt gustemus q̄ suauis es: ⁊ hoc generet in nobis pacem: ⁊ hoc cōtra luxuriā. quia nō est pax ossib⁹ meis a facie peccatorū meorum.

Adueniat regnum tuum

Petitio aduentus regni
Donū intellectus
Uirtus mundicia cordis
Beatitudo visio dei
Uicium contra: quod gula.

Adueīat r[illegible] tuū
Regnū dei dicitur

Militās eccl'ia. Matth. Mittet filius homīs angelos suos: ⁊ colligent de regno eius omnia scandala.
Doctrina euāgelica. Luce. xvi. Lex ⁊ ꝓphete vsq̄ ad iohānē: ex eo regnū dei euangelizat. et omnis in illud vim facit
Beatitudo eterna. Matth. xiij. Fulgebūt iusti sicut sol ī regno patris eorū. De h̄ p̄cipue accipit qd̄ hic dicit. Licet nō incōgrue de alijs accipi possit.

Dicit ergo. Adueniat regnū tuū. quasi dicat. Da nobis spm̄ intellectus. q̄ mundati corde intelligamus te in p̄senti regnare per fidem: vt in futuro videamus te regnare per

speciem. ⁊ hoc est contra gulā. de qua dicitur. Uinum ⁊ ebrietas aufert cor.

Petitio voluntatē dei fieri.
Donum consilium
Fiat volūtas tua — Uirtus misericordia
Beatitudo misericordie cōsecutio
Uitium contra: quod auaricia.

Creatōem. ps. Omnia q̄cunq; voluit fecit
Est voluntas dei ad — Gratificatōz. i. Thes. iiij. Hec ē volūtas dei sctīficatio vr̄a.
Glorificatōnem. Joh. vi. Hec est voluntas patris mei q̄ misit me. vt omnis qui videt filiū et credit in eum: habeat vitam eternam.

Creans
Est ḡ volūtas dei — Gratificans. ⁊ de hac accipitur hic.
Glorificans

Dicit ergo. Fiat volūtas tua. q̄si dicat. Da nobis spiritū consilij vt faciam⁹ volūtatem tuā. maxime misericordiā: que perimit auariciam: quaten⁹ mis̄icordiā conseq̄mur Scd̄m illd̄. Beati mis̄icordes: qm̄ ip̄i mis̄icordiā consequent̄. Sicut enī auaricia cōsistit in acq̄rendo ⁊ retinendo. ita misericordia in dādo ⁊ dimittendo. Quid autē ꝓdest sepius dicere. Fiat volūtas tua: ⁊ nolle iuuare? Uult de⁹ apud te esse pauꝑes. vt ꝑ eos saluer⁊ ⁊ corꝑe ⁊ aīa. Cū enī defuerūt vasa [illegible]etit oleū. Uos venitis volūtatē frāgendo.

Petitio panem dari.
Donum fortitudo
Panē nr̄m q̄tidianū — Uirtus esuries iusticie
Beatitudo saturitas
Uitium contra: quod acidia.

Corꝑalis. Gene. iij. In sudore vultus tui vesceris pane tuo.
Panē no. q̄. Est panis — Sacramētalis. i. ad Chor̄. xi. Quicūq; māducauerit panē hūc et biberit calicem dn̄i indigne ⁊c̄.
Et̄nalis. Jo. vi. Ego sū panis viu⁹. Et ille p̄cipue d̄r sup̄sub̄alis

Hiero. Sup̄substātial' panis ē q̄ dicit. Ego sū panis viu⁹ ⁊c̄. Qui vicz vniuersas sup̄at creaturas. Licet aūt sint mlti panes mystici. De his tn̄ trib⁹ exponūt doctores qd̄ hic dicit̄. Un̄ aug⁹. Panis q̄tidian⁹ dict⁹ vl' necessaria hui⁹ vite: vel sacramentum corꝑis christi. Oꝑtet ḡ vt cōiuncte oīa ista tria accipiāt̄. vt. s. panē q̄tidianū petamus: simul ⁊ necessaria corꝑi: ⁊ sacramētū visibile: ⁊ inuisibile verbū dei. Unde de his tribus potest accipi quod dicit̄ Luce. xi. Amice cōmoda mihi tres panes

Primus panis est ad corꝑis sustentatōem
Ergo — Scd̄us in via ad aīe refectōnem.
Tercius in patria ad eternam fruitōnem.

Dicit ergo. Panē nostrū sup̄substātialē ⁊c̄. q̄si dicat. da nobis sp̄m fortitudīs: q̄ mltiplici pane roborat animā: ne deficiam⁹ in p̄senti: esuriēdo iusticiā: ꝑ quam expellētes acidiā plena iusticia saturabimur in futuro. s̄m illud. Beati q̄ esuriūt et sitiūt iusticiā: quoniā ip̄i saturabunt̄.

Petitio dimitti debita
Donum scientia
Dimitte nobis debita nostra — Uirtus luctus
Beatitudo ꝯsolatio
Uitiū contra: quod inuidia.

Offense. Mat. xviij. Serue neq̄ om̄e debit[illegible] dimisi tibi
Dimit. no. de. n. Est debitū — Bone vite. Lu. xvij. Cū feceritis oīa q̄ p̄cept[illegible] vobis dicite serui inutiles sum⁹: qd̄ debuim⁹ facere fecim[illegible]
Pecunie. ꝓuer. xxij. Noli esse cū his q̄ d̄figūt [illegible] suas. ⁊ q̄ vades se offerunt ꝓ debitis. Agit̄ autem hic de debito offēse nō pecuni[illegible] Debitū p̄mum

malum. secundũ bonum. tercium indifferens.

Dicit ḡ. dimitte nobis debita nr̃a. q̃si di. Da nobis donũ sciẽtiã et virtutez luctũ. q̃ tam nostra q̃ aliena peccata cogitem⁹ ⁊ defleamus. vt nobis debita nostra dimittas. ⁊ ita consolatõem habeam⁹ aduersus inuidiam. que facit hominez de alieno bono tabescere. Unde versus. Inuidus alteri⁹ reb⁹ marcescit opimis

Et ne nos inducas in tentationẽ

Petitio non induci in tentatõnem
Donum pietas
Uirtus mansuetudo
Beatitudo possessio terre.
Uitium contra: quod ira

Et ne nos inducas Est tentatio

Irritatõis. Exodi. xvij. Uocauit moyses nomẽ loci illius tẽtatio ꝓpter iurgiũ filioꝝ israel. et quia tentauerũt dominũ dicentes. Est ne deus in nobis?

Probatõnis. Jacobi. i. Btũs vir q̃ suffert tentatõez. Thob. ij. Hãc tẽtatõez iõ ꝑmisit dñs euenire illi vt posteris daret exemplũ patientie eius sicut ⁊ sancti iob

Male ꝑsuasionis. Matth. iiij. Accedẽs tẽtator dixit ei. Si fili⁹ dei es ⁊c̃. i. Chori. x. Fidelis deus qui non patiet vos tentari supra id qd̃ potest ⁊c̃. De hac tercia intelligitur p̃cipue quod dicitur hic

Dicit ergo. Et ne nos inducas in tentatõnez. q̃si dicat. Da nobis spiritũ pietatis. et mansuetudinẽ spiritus: vt ꝑ spiritũ pietatis vincam⁹ tentatõem exercendo nos ad pietatem. Et per mansuetudinẽ vincamus viciũ iram: non reddendo malũ pro malo: vt ita beati possideamus terrã viuentiũ. quam per spiritũ pietatis ⁊ mansuetudinẽ obtineamus. Unde Beati mites: quoniã ⁊c̃.

Sed libera nos a malo

Petitio liberari a malo
Donum timor.
Uirtus paupertas spiritus
Beatitudo regnum celorum.
Uitium contra: quod inanis gloria.

Sed libera Est liberatio a malo

Culpe. ad Roma. vi. Liberati a pctõ. serui aũt facti deo.
Miserie. Ro. viij. Creatura liberabit a seruitute corruptionis in libertatẽ glorie filiorũ dei
Pene eterne. Osee. xiij. De manu mortis liberabo eos: de morte redimam eos.

Dicit ergo. Sed libera nos ⁊c̃. quasi dicat. Da nobis spiritũ timoris: vt ꝑ spirituz timoris vincam⁹ mala. ꝑ virtutem paupertatẽ spũs bona adipiscamur. quaten⁹ exclusis vicijs: et contemptis terrenis habeamus eterna. scilicet beatitudinẽ regni celoruz. quod lucifer et primi parentes ꝑ vitium inanis glorie amiserunt.

Amen. Hiero. aut apd̃ hebreos vnũ ex trib⁹ solet submitti

Amen
Salon
Sela

Significat

Uere vel fideliter
Pacem
Semper

Nota q̃ dici solet q̃ Amen q̃nq̃ tenet

Noĩaliter. Apoca. iij. Hec dicit amen testis fidelis et verus q̃ est principium creature dei
Aduerbialiter. vt ibi. Amen amen dico vobis.
Uerbaliter vt hic. Amen. i. oĩ a p̃dicta fiãt nobis ex tua gr̃a

Finit Pater noster

Reuerendissimo in christo patri et dño D. Juliano ō Ruuere. Ro. Se. epō Cardinali Sabinensi sctī Petri ad vincula nūcupato. maiori penitētiario. ordinis minorū meritissimo p tectori. bñfactori suo benignissimo: Octauianus aduocat⁹ eiusdē obseruātissimus

Expertus mā suetudinē ⁊ comitatē animi tui. ac in me charitatē ausus sum has meas qualescunq; lugubratões tibi dicare. q̄s annotādis vite cursu ⁊ miraculis Bonauenture iussu tuo curios⁹ exegi. quas et si scīa non eo artificio cōstare: aut dicēdi ornatu splēdere: vt dignas lectōne tua crediderim: vl' ex eadicatōe ornamentū vllū tibi accessurū. satis tamē materiā p se sufficere intelligo ad detinendū in sui lectōe oculos atq; animū tuū. qui p singulari religione ac pietate q̄ beato Bonauēture astrigeris. nihil libentius agitas aut dictitas: q̄s q̄ ad illi⁹ sancti viri celebritatem et laudē ptineat. in q̄ locupletissimū mihi testē meipm habeo. qui secutus dignatōem tuā: pncipes ⁊ populos occidentis ex aplica legatōe petentem: incredibili quodā affectu ac desiderio vidi. T. R. D. teneri visēdi sepulcri ipius Bonauenture quo ad lugdunū pueniss̄emus. vbi tam etsi regni pcipui psules ⁊ satrapes etiā regio sanguine orti: qui te regio impio solēni pompa psequebant. instātissime vrgerent celeri⁹ regē adeundū. ad q̄ ipi regijs lr̄is vrgebant. non tamen id pus extorquere potuerūt: q̄s in salutando sancti sepulcro. ⁊ meritis veneratōibꝫ ī ecclesia vbi quiescit pie psoluendis: diem integram otriuisses? Quis pterea tantus laboris ptulit ad conseq̄ndam Bonauenture celebritatē. Quis precipuo studio p/prio etiam ere curauit ad pncipes ⁊ exteras natões nuncios mitti ad pcuranda testionia: atq; instrumēta. quibus viri sanctitas patērius mōstrari posset? Quis denicq; ipi pontifici in hoc p se satis alioquī concitato: calcaria vrgentiora addiderit: vt sepositis etiā aliarū magnarū rerū moliminibus huic operi vacaret vnice? At si porro ex hoc munere honestari quempiā posse sperassem. nemo pfecto erat cui magis id me debere intelligā q̄s amplitudini tue: de me optime merite. a qua tot ornamentis ⁊ cōmendatōne ipe essem honestatus. Te enī interueniente apud summus pncipē in publico pistorio. publico causas defendere ⁊ pozare licet. Tuo ī me studio factū est: vt summus princeps voluerit euocatum me sacro affatu hortari atq; efficaciter monere: vt te ad destinatū munus legatōis pficiscentē sequerer. meisq; officijs atq; consilijs fide prosequer. Prestitisti rursus vt ex tā multis ⁊ claris prefulibus: qui tuo latere illustrabant. null⁹ me officioz claritate superaret. Tu mihi p stitisti: vt inter primos fidei et prudentie secretorū tuorū maxime particeps existimarer. quem ad res arduas pagendas ac ptractādas cū illustrissimis pncipibꝫ idoneum iudicares ⁊ destinares. Tu denicq; effecisti vt nouissime ex tot clarissimis collegis meis: vni mihi liceret rē tanti meriti consequi. vt in tanto cōuentu. q̄d ampli⁹ dicere possim: insignia merita Bonauenture percēserem. Ubi absoluta orōe idem clementissim⁹ pontifex me ample laudato: pfessus me vberrime satisfecisse muneri. apostolicā sedem ⁊ suā sanctitatē: mīme vnq̄s meis pmodis ⁊ honestati defuturā: polliceret. Jure igit te quo possum officio psequo⁹ a quo tantū in me fauoris et ornamenti accedit: quātū nec vnq̄s sperare: aut porro optare fas putassem. q̄ si meoz cōmodoz̄um in hoc ratio habēda erat: vt omittam quātū splēdoris ac noīs: amplitudo tua sit allatura huic mee lugubrationi. quis te pmouet operosi⁹: fauet benignius: ornat amplius: donat largi⁹? Nec tamē notā verebor: q̄ nō magis ipm pontificem in hoc delegerim. quo nemo religione: vite cursu: ac sanctimonia: litterarū disciplina. ⁊ rectissimis studijs ꝺiunctior Bonauēture vnq̄s fuit. Expauescit nāq; anim⁹: virū diuinum: etiā sacro nectare eloquioz Bonauentu[illegible]sum his meis scriptis detinere. qui si ta[illegible]honestū dutisset: idem accepisse of[illegible]te p sua sapientia: et in te charit[illegible]nō iniocundum erit sue sanctitati nep[illegible]eius charissimū et familie sue decus. ea se beneficentia ī sui

cultores prestare. eoqꝫ fauore apd patrū: terrarum deum: illis adesse: vt ipi plane intelligant. quid in te pstiterint tam gra mēte: et sua beatitudine susceptū: qꝫ si id sibi exhibuissent. Accipe igit pater et domine mi benignissime: officiū meū qualecunqꝫ. sed ab animo gratissimo t tibi deuotissimo profectū. te modo cū scripta relegeris meminisse velim. ab illo annotata. qui fines patroni causarū excedere nesciat. que si vt cetera a me ī te profecta officia: vt opto: laudaueris. etiaz si minus placuerint. erit laborum solaciū. si vero delectauerit: maxime premij loco habendū ducam.

Oratio in vitaz et merita diui Bonauenture. per insignē iuris vtriusqꝫ doctorē disertissimū Octauianum de Martinis Suessanū: sacri palacij apostolici claz aduocatū consistorialē.

Iusticia suffragiorū B. D. ad q̄ porrigenda desiderabar: herentē me cōcitauit ad indicti mihi muneris puiciam remota cunctatiōe capescendaz. Neqꝫ enim me alioquin fallebat: qꝫ arduum: qꝫ ve anceps munus obirem: postulare ex merito. Sanctū Ro. se. decreto referri in ordinem siue catalogū celestium: qui cum christo regnant sanctorū. Idqꝫ in hoc tremendo auditorio sub aspectu sacri reuerēdissimorū patrum senatus: ac sapientum prelatorū: et virorum. quibus tua sanctitas celesti superuz dono: in sua maiestate sapientissime presidet. vbi nō ego modo q̄ in actōne causarū forensium: nostri seculi stilo versor. verū t alium quālibet exercitatum: ac denicz cōsummatū oratorez expauere quidem posse credendū sit. Haz p immortalem deum quis tā sapiens aut disertus quicqꝫ a deo elimatū: aut studiosa lugubratōne [illegible]citatum: hic proferat: quo maiest[illegible]oci dicēdo vel mediocriter equare pos[illegible]d porro tāto studio adinuentum: quod [illegible]usum ac tritū non fuerit apud tāte sap[illegible]e patres. ac te ante alios sanctissime princeps. qui cum ex multis iam annis diuinarū atqꝫ humanaruz rerū. ac omnis denicz philosophie scientiam plenissime edidiceris. velut splendidissimū sidus in firmamēto. in dei ecclesia ceteros illustrasti. Que quidē reuoluenti non leuem animo tremorē incussisse poterant. atqꝫ ab hac actōne qua nulla illustrior penitus deborari: nisi iusticia meritorum: vt premiserā: beati Bonauenture. p quo intercedimus: animuz erexisset atqꝫ confirmasset. Accedebat preterea q princeps nō prophanus pro religioso: aut indoctus pro litterato rogandus erat. sed tu profecto pater beatissime: qui diuinis obsequijs in beati Francisci religiōe: ex matris vtero celitus destinatus: in eadē omi potēti deo religiosius seruiisti. ac demuz ad eius principatū singularibus tuis meritis vectus: illam sapienter ac salubriter gubernasti: auxisti atqꝫ ampliasti. qui vecum diuinorū mysteriorū scientiā: per traditōnes patrum fueris nactus. Tum vero ex opib⁹ eiusdē diui Bonauenture que diuino spirante lumine edidit: conditoris intelligentiaz certissime cōparasti. Ita tenanqꝫ par erat qui cōditoris vices gesturus in terris. in illius mādatis commissuz gregē oporteret erudire. neqꝫ enim illius fauste quis vices gerit: quem non penit⁹ nouit. neqꝫ illius porro mandata recte alios edocz: que nō prius luculēter edidicit. Quare cū pro diuine sapientie patre: ordinis minorū generali mīstro episcopo cardinali Albanen. intercessurus essem apud te beatissime pater. qui ijsdem meritis clarus: ijsdem ve officijs glorioseperfunct⁹ eras. t pinde ad hoc opus tibi in hos vltimos dies diuinitus seruatuz electus. nequaqꝫ mihi verendū fuit: ne per insufficientiam tibi negligerer. qui etiam meritus fidelium pastor imbecillitati nostre clementissime compati didicisti. Jamqꝫ ego qui horrore quodā non sine titubatōne occeperam. pspecto tamen qꝫ benigno vultu ac clementi nutu audientiā indulgeas. erectus in spem meliorē. fidentior psequor: tuiqꝫ sacri affectus oraculo meis auribus illud pphēticum insonare videt. Dilata os tuum et ego implebo illud. Et rursus:

Dabo tibi sermonem bene sonantem in os tuum: vt complaceas in ore principis. ac pium obsecro pari clementia velis fauere: dum diuino munimine adiutus: ac tuo benigno fauore firmatus: proferam que ad ipius creditoris Bonauenture: ac huius sancte sedis laudem perpetuam cedere possint. Exoraturo a tua sanctitate P. B. diui Bonauenture canonizatõnem ingens mihi studium fuit: sacrarũ litterarum codices diligentius euoluere: ad dignoscendũ quenam rei: ꝺ qua agimus conuenirent. Quibus quidem curiosius perspectis. quantũ colligere potui. duo potissimuz inspicienda. ac merito inquirenda fuisse intelligo. vitam scilicz ⁊ miracula. que si recitando monstrauerim. in hoc viro esse comperta qualia ad canonizatõnem sufficiant: tua sanctitas: cuius arbitrio id subiicit: benigne dignabitur votis supplicatiũ respõdere. Et quoniã vite initiũ. quod ex religione suscipio: miraculosuz extitit. nemo mihi vicio vertet. si vitam ante miracula relaturus: alteruz cum altero recensendo permisceã. Nec rursus mirabit: ꝙ quem admodum plericz. cuius piaz memoriam cõmendaturi. non ego primordijs natalium ac puericie diui Bonauenture insistam. aut eo altius a parentum dignitate exordiar. Prohibent nãqz crebra et clari ora viri facinora. ab illo in statu perfecti/ori agitata. Nec tamẽ obmittam ꝙ Bonauentura natõne tuscus. patria balneoreginus Johãne fidanza ⁊ Ritella fidelibus cõiugibus ortꝰ: baptismatis vnda respersus. que ex Johãne medicine magistro: et felice Anthonij: qui et ipi ab illis maioribus originẽ trahunt atqz alijs testibus balneoreginis probe comperta sunt. Ceterũ pretermissa longiore serie premissorũ: vita inde exordium capiet. vbi relicto mortalitatis statu: mundo moritur: ac omnipotẽti deo: meritis beatissimi Francisci. victimã se perpetuam dedicauit. Gloriosus deus in sanctis suis. quos sibi ab eterno pdestinauit electos. ⁊ fm necessitatẽ tẽporis. ad salutem humani generis producit in lucem. cum beatũ Bonauenturã vas electõnis sibi delegisset. ac suis obsequijs in religiõe san[illegible]i Francisci destinasset. quo tamen illiꝰ conuersio: posset aliquãdo a deo dispone prefecta intelligi. ⁊ in illo sue maiestatis gloria reuelari: eundem in extrema valitudie piclitari permisit. Cuius salutis anxia sollicitudine timens charissima parens. vbi physicorũ quos adhibuit diligentiã frustra experta est: et medelaruz vires ad illũ leuandũ minus valere comperit. solius dei opem quem sancta timebat. et cui castos pueri mores: quos probe vt mater nouerat: intelligebat acceptos. humiliter in salutẽ pueri inuocauit. ac sancti Francisci suffragia reuerenter implorans: illũ si sanũ recuperaret: ipius religioni ꝑpetuo deuouit. Exaudita est pro diuina clementia et sua reuerentia. et sanitate recuperata integer puer euasit. nõ sine admiratõne physicorũ. presertim qui eum statũ corporis probe in illo deprehenderant: vt humana ope egrum leuari posse penitus desperassent. Idez iam adol[illegible]cens. ac porro etate prouecta cum religi[illegible]ni maturũ se. et illi ex parẽtis voto debi[illegible]am intelligeret. memorqz diuini mandati per Dauid propheraz. humano generi plati. Uouete ⁊ reddite domino deo vestro. Anno sue etatis circiter secundo ⁊ [illegible]icesimo. habitum religionis sancti Francisci deuotissime suscepit. in qz profe[illegible]ionis emissione beneficiũ illius his verbis aperte testatus est Uoto enĩ pro me languente grauissime: ad beatuz Franciscũ emisso a matre: cum adhuc esem puerulus: ab ipis sum mortis fauci bus erutus. et in robur vite incolumis restitutus. quod cũ viua memoria teneã: vera nunc cõfessione profiteor: ne tantuz beneficiũ reticens: sceleris arguar vt ingratus. oratõemqz ad illum pijssime his effundens. Accipe igitur P. beate ẽqscũ qz exiles meritisqz tuis ac beneficijs impares gratiaruz actõnes. ⁊ cum suscepe ris vota. culpas nostras sic orando excusa. vt a malis pẽsentib[illegible]mas. ⁊ ad bona sempiterna perducas. [illegible]itur vir sanctus in eadem vocatõ[illegible]ediẽs. cuz omnis ipius vita in [illegible]certa cognitõne ac contẽplatione ver[illegible]tur. ad quã asse/

quendam. per sacrarũ scripturarũ assidu
am perlectõnem: oratõnes ac contẽplati
nes: intenderet. docente illuꝫ Alexandro
de ales. sacre pagine magistro: tantaꝫ do
ctrinaruꝫ perfectõnem bene adeptus est:
vt a septimo sui ingressus anno. consono
magistrorum ordinis iudicio: delectus. li
brum sententiarũ in parisiensi vniuersita
te clarissime legerit. ꝛ cathedraꝫ magistra
lem receperit. admirabilis proinde cun
ctis q̃ tam paruo spacio eam sufficientiã
valuerit comparare. Sed admirentur sa
ne. qui res humanas ex naturali tm̃ cur
su: non autem ex diuina potentia metiun
tur. que duos discipulos litteraruꝫ pro
sus ignaros: emaus oppidum contendẽ
tes breui itineris spacio comitata: diui
norum scientiã plenissime docuit. Idem
diuus. dona sancti spiritus pro suis assi
duis meritis consecutus: magna indies
doctrine accrementa recipiebat. que ma
gis diuinitus inspirata: ꝙ̃ humanit9 ac
quisita videantur. Cunq̃ per tres annos
sequentes cathedram magistr lẽ rexisset.
Anno sue etatis secundo et t esimo. in
ter primos religione ꝛ doctr a in ordine
habebatur. Nanq̃ illi tanq̃ infinit9 the
saurus scientia erat. quo qui vsi sunt par
ticipes facti sunt amicicie dei. Et quod
notabilius et admirabilius erat in illo: ꝙ̃
magis scientia ꝛ auctoritate emerserat. eo
magis humilitate mẽtis deprimebatur.
Nec vt plerisq̃ litterarũ scientia inflati vi
lia ministeria domestica fastidiebat. sed
qui vir nec nisi per obedientiam: egre ta
men: ab illorũ executõne coercebatur. re
putantibus prelatis indignum: si a tali
bus non vt egregius sequestraret. in quo
sancti spiritus gratia habitare perspicue
cernebatur. Nec tamen vir sanctus: vl
la charitatis officia ob litterarias actio
nes ꝓtermittebat. sed in omnes fratres o
culos intendens: si quem forte tristẽ: aut
professionis penitentẽ intelligeret: tanta
dulcedine in sermonem cõueniebat: con
solabatur: mon :ac ꝓfirmabat: vt nul
lus ab eo ret: quin libens ceptum
religionis sequeret. Infirmo
ruꝫ preterea cu pra q̃ credibile sit de
lectabatur. quo grauioribus aut con
tagiosis morbis grauarent: eo magis se
totum illorũ obsequio applicabat. Qui
bus officijs: cum maiorẽ diei partez ab
sumeret: nõ eo minor erat in publicꝯ lecti
onib9 et interꝓtatõib9 scripturarũ: que tã
ta claritate audientibus intelligenda red
debat: vt ipe auctor illorũ merito videri
posset. In capitulis vero: aut prouin
cialibus: aut generalibus: tãta sapientia
ipius responsa dabant. vt iam generalis
minister: perspecta magnitudine consilio
rum illius: nil omnino graue exequẽdũ
putaret in quo sancti viri iudiciũ non an
tea explorasset. Quibus donis et gratijs
illustratus: cum iã in religione esset omni
merito clar9: defuncto generali ministro:
tredecimo ipius ingressus anno: ex tam
multis sanctis viris quib9 religio in sua
nouitate florebat. vnus omniũ sine con
tradictõe extitit subrogatus. Hic vir
sanctus: accingens se grauioribus actõ
nibus: cum iam religiosi cepissent a fun
datoris disciplina paululũ declinare. vbi
monendo: instando: castigando: ac opero
sius laborando: ad meliorem vite frugem
reduxisset. In capitulo generali: quod p̃
mum narbon̄. tenuit. regulam beati Frã
cisci reformauit atq̃ exposuit. ordinem
qz in prouincias ꝛ custodias tarauit: et
duas addidit. vbi strẽnue decertans ad
uersus venenosas oppugnatõnes teme
ratorũ et obtrectatorũ: qui in religionem
mendicantiũ: ac sanctum virum impudẽ
tius ora soluerant. atq̃ artificiosis calũ
nijs velitabantur. sola iusticia atq̃ inno
centia tutus: permansit inuictus: tanq̃
qui integer vite sceleriscq̃ purus: nõ eget
mauri iaculis: nec arcu: nec venenatis g̃
uida sagittis fusce pharetra. Exper
tus fructum sanctorũ monitorũ magni
Basilij diuini interpretis Homerici car
minis: vbi vlixem pro meritis ad celum
tollit: asserens poetam clara voce testa
tum. O homines sit vobis cura virtu
tis. que cum naufrago enatat: et eiectum
in littore venerabiliorẽ ostendit. Ubi etiã
libellus contra minores pernicioſissimũ:
a magistro Giraldo de abbatis villa: ve
putant per apologiam editum. non mi
nus eloquenter: q̃ subtiliter confutauit.

Qui etiam Giraldus non longe post iu/
sto dei damnatus iudicio: meritas sui sce
leris penas dedit. paralyticus ac miserã
da lepra respersus. quibus erumnis vi/
tam finiuit. Congregato vero capi/
tulo generali pisis: eo auctore institutũ.
vt gloria tibi domine qui natus es ꝺ vir
gine. vsqꝫ ad Epiphaniam continuaret.
eodem modo quo infra octauam natiui/
tatis dominice cantatur. et alie rubrice in
breuiario reformate. et alie addite. Idez
etiam pijssimus cultor gloriose virginis
matris iesu instituit. vt fratres populuꝫ
hortarentur ad salutandũ eandem: signo
campane quod post completoriũ datur.
quod creditum sit eandem ea hora ab an
gelo salutatam. Tunc translatum fu
it venerabile corpus beati Anthonij ad
pregrandem ecclesiã paduanã. cuius lin/
gua secundo et tricesimo sui obitus an/
no: recens et rubicunda reperta est. quam
vir sanctus in manibus deuote recipi/
ens. ac largioribus lachrymarũ imbri/
bus perfundens. talibus reuerenter affa
tus est. O lingua benedicta: que deum
semꝑ benedixisti: et alios benedicere do/
cuisti. nunc perspicue cernitur quãti me
riti fueris apud deum. Cui oscula deuo/
te figens: illam honeste collocari curauit.
Cuius etiam fama permotus pontifex
tunc Clemens. iiij. vt illum in partẽ sol/
licitudinis traheret. opulẽti Eboracen̄.
ecclesie prefecit. nec tamen assequi potu/
it: vt vir sanctus eam promotõnem ac/
ceptaret. qui propositi constans: in reli/
gione maluit permanere: vbi diuitias et
dignitates sibi procuraret in celis. Cu/
ius constantiam pontifex admiratus ad
illum: sta inquit in testamento tuo. ⁊ in il
lo colloquere. et in opere mandatorũ tu/
orum veterasce. Nunc vero se offert:
numerosior cumulus diuinorũ scripto/
rum ip̄ius. cum parisius legisset primuꝫ
librum Genes̄ nobile opus quod de se/
ptem visionibus Bonauenture intitula
tur editum est. In libros sententiarũ ce/
lebria cõmentaria edidit secundũ ⁊ quar
tum presertim. quos etiaꝫ metrice extitit
prosecutus. Et incipiunt. O fons splen
doris: vas dulcoris et amoris. Quibus
ob sublime ingeniũ auctoris ibi insper/
sum: ser tentie sentẽtiarũ Bonauenture
titulus inditus est. Super euãgelijs cõ/
pendiose et vtiliter scripsit. Luce preser/
tim cancellarij pie matris iesu. quam pe/
ctori impressam assidua meditatiõe semꝑ
extitit veneratus. Rursus contemplati/
one sancti Ludouici regis francie: offi/
cium de cruce deuotissimuꝫ edidit: quod
ab ecclesia nullo immutato receptũ: in ea
solẽnitate vbiqꝫ legit̄. Composuit et so/
lẽne officium in honorẽ beati Francisci.
et de ip̄ius vita historiam serioso tracta/
tu primum: et secundo reductorie anno/
tauit. Composuit et libellũ de sex alis
seraphin. In monte Aluerne duo nobi/
lia opuscula edidit: pijssimas contempla
tõnes flagrantia. quorum alterum itine/
rarium mentis in deum. et alterum in se
ipsum appellata sunt. Cõposuit et libel/
lum approbatoriũ religionis mendican/
tium. quod defensoriũ appellant. Com/
posuit et libellum de vita christi. siue me
ditatõnu[illegible] passionum ip̄ius: quem ar/
borem cru[illegible] nominant. Composuit et
breuiloqu[illegible] Item et sermones domini/
cales super euangelijs et epistolis per to/
tum anni circulũ. Item compendiũ ve/
ritatis sacre scripture. Item libellum or
dinatõnis siue institutõnis nouiciorum.
Item et libellum de stimulo amoris. Itẽ
et libellum quem appellant pharetraꝫ in
auctoritatibus principalibus doctoruꝫ
approbatorũ. quem per alphabetum ex
titit prosecutus. Et alia plura opuscula
vsqꝫ tricenariũ numerum: que in parti/
bus. galliarũ frequentius habenturĩ ma
nibus Et cum beati Frãcisci religio:
quããnis octo ⁊ decẽ sctõ regimĩe guber
nauit ip̄i⁹ monitꝫ ⁊ exẽplis: in solidiori sã
ctitatis statu firmata essꝫ: et viri claritas
ob vite sctĩtatẽ: doctr̄ne eminẽtiã atqꝫ ope
rũ diuĩtatẽ: vbiqꝫ elucescerꝫ. Tũ forte ro
mana sedes pl̄imũ laborabat difficultati
b⁹: q̄ ĩ ꝯcilio qꝺ lugduni ꝯgregabat̄ inex
tricabiles emerserãt. [illegible] tũc papa. xi.
⁊ r̄liqu⁹ sacer senat⁹: illec[illegible] viri: quẽ
leuãdis dictꝫ difficl̄tat[illegible] vniuersalis
ecc̄ie regimĩ ĩtelligeb[illegible] pl̄imũ p̄stituꝝ: at
qꝫ ob merita alioq̄n su[illegible]uãdũ ĩ cardĩalẽ:

Orō Octauiani ī vitā diui Bonauētu.

quamuis reluctantē promouerunt. et qđ
rarum ex ipo initio ob viri excellentiam
epm Albaneñ. Moxq; ptractādis ardu
is reb; ꝯcilij. vn⁹ oīm delect⁹ ē. deputatꝫ
qui illi assisterent Rothomagēse: ⁊ Tri/
politano claris episcopis illi⁹ temporis.
qui et ipi de religiōe sancti Francisci ad
episcopatū ob meritū vocati fuerant. In
quo concilio de multis illius sapientia
sancte consultū atq; decretum. et greco
ruꝫ cōposite hereses. qui tum p̄sente pa
leogolo eoꝝ imperatore: qui ī hoc lugdu
num venerāt libere ad romane sedis obe
dientiam redierunt. Ad quorū reductio
nem missi fuerant frater Hieronym⁹ de
esculo. et frater bona gratia dalmata or/
dinis minorum religiosi eximij meriti.
Quibus cum litteris reuersis: let⁹ idem
Gregorius: fratres ac prelatos qui ī con
cilio aderant: in lugduneñ. ecclesia conuo
cauit. vbi vir sanctus preclaram habuit
oratōnem: proposito themate quod legi
tur Baruch. v. Exurge hier[illegible]salem: ⁊ cir
cumspice ad orientē. et vide [illegible]llectos fi/
lios tuos ab oriente vsq; ad [illegible]ccidentem
Successiue in ea vocatō[illegible]: pari san/
ctitate: et operū fructu perse[illegible]erans: cum
in dei ecclesia diutius laborasset. ita ut
cum apostolo iure dicere p[illegible]set. bonum
certamen certaui: cursum [illegible]nsūmaui. fi
dem seruaui. Anno salutis. M.cc.lxxiiij.
⁊ sue etatis tercio et quinquage[illegible]mo: ho/
ra matutina diei dominici. q[illegible]e mēsis Ju
lij erat tercia et decima ex humanis sub
lat⁹ est: et sanctis patribus: vt credere de
bemus: eternuꝫ victurus reddit⁹ Qua
die ipius venerabile corpus sepulcro re/
conditur in ecclesia sancti Francisci lug/
duneñ. cum multis lachrymis ⁊ conster
natōne fratrum lamentantiū se tanti vi/
ri societate destitui. qui parem sibi in dei
ecclesia relinquere non videbat. Grego/
rio pontifice permaxime euꝫ reputante:
qui ibidem publice testatus est: ecclesiam
dei illius morte magnam incurrisse iactu
ram. In cui[illegible]quijs primaꝫ missam
celebrauit [illegible] Petrus Tarantasieñ.
episcopu[illegible]alis Hostieñ. et sermo
nem habuit p[illegible]to themate. Doleo sup
te mi frater Jo[illegible]ba. Ubi inter ceteras
cōmemoratōnes gratiarū et donorū: que
illi deus dedit. etiam fuit q̄ quicūq; eum
videbat: statim ipius amore capiebatur:
eiusq; monita libenter recipiebat. greci p̄
sertim: quibus reducendis ipius diuina
eloquia et consilia plurimū contulerunt:
Benignus: affabilis: omnibus gratus:
⁊ nulli vnq̄ scandalo: pius: prudens: hu
milis: pudicus: sobrius: castus: atq; qui
etus. quarū virtutum actiones et officia
semp strēnue extitit executus. Quod et si
nullo alio probante doceremur: satis ex
diuinis suis scriptis liquido patet. qui/
bus tam intenso affectu: singula premis/
sa prosequitur: vt nisi per assumptum de
illis habitum adeo ardenter illis insistere
non valuisset. Tum vero q̄ Alexandri đ
ales preceptoris ipius testimonio mun/
dus ab omni vicio probat⁹ est. qui eius
vita et moribus probe cōpertis: de eo di
cere solebat. Uer⁹ israelita est iste. in quo
Adam nō peccasse videtur. Cui⁹ docto
ris auctoritatē tanti apud ecclesiam va/
luisse constat: vt de illius dictis aut scri/
ptis: nephas putauerint dubitare. Con
summatūq; omnes testati sunt diuinum
oraculū: per beatuꝫ Franciscum: de illo
editum: futurū eum magnū virū in eccle
sia dei: religionemq; suam: magna per il
lum sanctitatis accremēta recepturum.
Jam intelligis P. beatissime: quod ⁊ per
te planius intelligebas: quis qualis ve fu
erit Bonauentura: de quo agimus. cu/
ius vita et exemplis: beati Frācisci reli
gio illustrata. ⁊ doctrina omnis terra re/
pleta est. Nunc quid secundo loco ag
gredimur pari patiētia audire digneris.
dum refero que memorāda omnipotens
deus in illo. et ipius virtute in alios mō
strare dignatus est. A re miranda exordi/
or. Bonauentura adhuc in minoribꝫ
agens: demisse mentis humilitate potius
q̄ ex iniusticia. pluribus diebus abstinu
erat percēptōe sacratissimi corporis chri
sti. veritus ne si illud indignus sumeret.
iudicium sibi manducaret et biberet. Cū
q; die quadā in missa deuotus adesset. de
us respiciens ad illi⁹ humilitatē: particu
lam consecrate hostie: de manu celebran/
tis p angelū ceptā: illi⁹ ori clemēt imisit.

Respexit enim ad humilitatem serui sui: propter quā beatus omnib⁹ gentib⁹ prædicatur. ¶ Rursus cū intenso affectu studeret.contēplando ⁊ annotando vitaz beati Frācisci.glorioſus sanctus Thomas de aquino: qui eadē tempestate meritis claruit. ⁊ Bonauenture magna charitate cōiunctus fuit.accedens ad illius cubiculū: per foramen hostij illū introspexit in contemplatiōe raptum:et a terra mirifice subleuatum.Tū retrocedens.ad suos sinam⁹ inquit sanctum:qui laborat pro sancto. ¶ Simona lugduneñ. beatū Bonauenturam viuentē summa deuotōne prosequebatur.que sicut domino placuit:mortuū peperit.Ad quam euocatus vir sanctus: exposito cadauere ante illius pedes:⁊ mater que in lecto coram ingemiscebat. et relique mulieres que aderant:sancti viri opem:in salutē mortui deprecate sunt. Tū vir sanctus commiseratus:manibus atq; oculis erectis in celū:deuotissime orauit. Dor signo crucis super puerū facto:viuentem reddidit matri.Tritū ac frequēs apud lugduneñ. castrum villanum.ac totam prouinciā: q⁹ mulieres vtero laborantes inuocatus exaudit:⁊ de periculo exi mit. ¶ Johanna lugduneñ.octo dies cōtinuos vtero distenta.atq; assiduo enixu parturiēdi cruciata.desperauerat de salute:monita a mulierib⁹: que laboranti aderant:se sancti precib⁹ ⁊ suffragijs cōmendauit.certum votum pro salute recuperāda faciens.⁊ statiz incolumis incolumem peperit. ¶ Petrus fili⁹ Jo.aiuse caphelier:dextra tibia notabiliter claudus.ita vt quattuor mensib⁹ sine baculo nec ambulare nec in vestigijs cōsistere posset.precibus: voto ⁊ oratōnib⁹ in sepulcro ipius factis.ibidem nouennā facere cepit.et in fine sex dierū filius melius habere cepit: ⁊ infra nouem dies salutē omnimodā recuperauit. ¶ Eadem inuocatōne simili egritudie liberatus filius Francisci massodi notarij lugduneñ. ¶ Nobilis miles domin⁹ lecorū de vincell et de gromell: pestilenti febre attritus ⁊ exinanitus erat. quem loquela:sensu:⁊ motu destitutum: extra salutis spem denūciauerat. Marc⁹ de ferrarijs nobilis physicus papyensis qui in illo omnia mortalitatis signa pbē comperat. Ceterū religiosus quispiā aderat:frater Matulinus biblic⁹ conuentus sancti Francisci lugduneñ.qui cōmemorare cepit: que mira omnipotēs deus per inuocatōnem dicti sancti operareť. Ex p/ pterea illius opem in salutē morientis poscendam persuasit.Tum votiua inuocatione per cognatos et dictum religiosuz:et certo voto pro illius salute ad beatū Bonauenturam facto:qui mortur⁹ videbať statim sentire: moueri:loqui:et meli⁹ habere cepit.⁊ breui salutē omnimodam recuperauit. ¶ Simili inuocatōne de gravissimis febribus liberati frater Jo. Benedicti ordinis sancti Francisci sacre pagine magister. Ludouica vxor Petri rouer.Basparda filia nobilis viri petri Larionis de chāberiaco. Filius Richardi ridani. Soror primete vxor Claudij Pinol'. Anthonius catbalan⁹. Lauzelotus merceri⁹.Stephanus gennes chapelier. famul⁹ Jo. ..dinisse: de grrana. et fr philippus laice.. ¶ Franciscā luem sine formicā in c.. patiebatur.cuius ignis sensim in reliq..am corporis partē se propagabat:⁊ tene.. s puelle carnes misere vrebat atq; vorab.. t. super quam dolens Hilbertus Alerij felix pater:ad venerabile sepulcruz Bonauēture se contulit:illiusqz opem et su.. ragia in salutem filie deuotissime inuocauit. ac certum votū in hoc fecit.Dor..domū reuersus:extincto igne sanā et liberā miraculose inuenit. ¶ Stephaneta relicta Joh. michaelis casu trabis oculū percussa:graues dolores incurrit.et in periculū perdendi oculū deducta fuit.Cōmendauit se beato Bonauēture: ad qz illius sepulcrum virgunculā filiam cum cerea imagine oculorū misit. Quā reuersa:doloribus liberata est.⁊ breui integram oculorū sospiratez recuperauit. In qua et illud notabilius.quod cū lugdunū pueīsset religiosus q⁹spiā p̄dicator ꝑbi di: indixisserqz populo q⁹ quicunqz sciret aliquid de miraculis b.. bonauenture:qđ sibi reuelare deberet.ea.. n Stephaneta que in suorum oculo.. tem:etiam inuocauerat auxilia g.. virgis marie:p plexa cui⁹ bñficio sos.. atē oc'or⁹ ꝓsecuta

fuerãt. [illegible]quãdiu detractauit quicq̃ pre/
dicatori referre. Tum in grauiorem oc[illegible]
lorum egritu[illegible]dinẽ incidit. mittensq; etiam
filiã denuo vt antea fecerat ad idem sepul
crum. et facta oratõne et voto: miraculose
extitit liberata. Tũ suũ reatũ agnoscens:
ad eundem p̃dicatorẽ accessit: et rer̃ seriez
omnimodã reuelauit. ¶ Simili inuoca/
tione de doloribus et periculo oculorũ li
berati fuerunt Dionysius de foresta mer/
cator. Claudia de piscaria. Claudi⁹ pole
ti corduernis. Margarita vxor Johãnis
petit textoris. Jo. adiusse fili⁹ Jo. adiusse
capellier dira paralysi repente p̃cussus a/
missis sensibus: et media sui corp̃is inferi
ori parte hebes factus cecidit. Cui⁹ casuz
dolens pater: flexis genibus cõmendauit
illũ beato Bonauẽture. et statim qui ceci/
derat: sentire: loqui: et melius habere ce/
pit. Tunc imponẽtes eũ lectice: pater ma/
ter et petrus alter fili⁹ detulerũt eũdez ad
sancti sepulcrũ. quem ibidẽ sistentes: fle/
xis genibus inuocauerũt be[illegible]ũ bonauen
turam. ⁊ factis certis oratõib[illegible] ac voto:
sanum et liberũ reduxerunt d[illegible]ũ. ¶ Ea
dem inuocatõe de simili egri[illegible]dine libera
ti Franciscus dauegnier. al[illegible] rauillon.
Guillerimus de bletena tex[illegible]. Katheri/
na de bauline. Johanna relic[illegible] petri roli/
ni. Margarita relicta Jo. d[illegible]aulx auri/
ge. ¶ Illustris dux aurelian[illegible]. a potenti
magne britanie siue anglie rege captiuus
d̃tinebat̃. vbi veterẽ quartanã passus intẽ
sos capitis et renũ dolores incurrit. desti
tutus omni auxilio opem beati Bonauẽ
ture deuotissime inuocauit. in illi⁹ suffra
gijs deuotissime sperans. Et statim mira
culose doloribꝫ et egritudinibꝫ liberat⁹ in
gallias infra annũ extitit restitut⁹. Mox
lugdunũ petens: visitauit venerabile san/
cti sepulcrum. ⁊ oblatõibus factis gratias
deo et sancto ꝓ acceptis beneficijs egit. ⁊
que per illius inuocatõnem fuerat conse/
cutus: religiosis dicti cõuent⁹ manifesta
uit. ¶ Laqueda vxor nicolai Colinecti
lugduneñ. horr[illegible]a respersa atq; in
fecta. suis vi[illegible] iam diutius detracta
re non pot[illegible]in relicto lare cognatis
⁊ vrbe miserab[illegible] sortio leprosorum se
redderet. Que cũ [illegible]p nomẽ beati bona/
uenture deuote co[illegible]isset. ad illius sepl'cra

ꝓcubuit intensius p̃cata vt misereret̃ sor
tis sue deuote: et oblatõne ac voto factis:
mõdari atz a lepra liberari obtinuit. ¶ Mi
chael de Chel. alias de gennes. in cui⁹ la
tus dextrũ equus vehementi ictu validũ
calcez detorserat atq; impegerat. ita ut du
abus costis pene attritis: cum magno an
helitus impedimẽto: tres menses langui
dus iacuit. varijsq; fomentis delinimen/
tis ac cataplasmatibus frustra adhibitis.
desperata salute. cõmendauit se btõ Bo/
nauenture: et certo voto in illius honorez
facto de periculo exemptus ⁊ saluti extitit
restitutus. ¶ Simili inuocatõne libera/
tus etiã de dolore costarũ Jo. michaelis
de cheual seruiens curie lugduneñ. et ea/
dem Margarita Jo. petit que de celsiori
ediũ parte delapsa ceciderat. ¶ Jo. gar/
boti regius secretarius vxorẽ ꝑpetuo lan
guore tabidã siue hydropicã nll'o medico
iuuamĩe curare potat. accessit ad venerabi
le sancti sepulcrum salutem cõiugis: ĩmo
cõmunem illi reuerenter cõmendans. ⁊ fa
cto certo voto in honorẽ sancti: sanam et
liberam domũ reuersus extitit consecut⁹.
¶ Jo. dusolier marescallus lugduneñ.
putri ac marcida tibia quattuor menses
languidus iacuit. Cunq; cruciabiles do
lores diutius perpeti nõ valeret: in sola ti
bie amputatõe spem cõiecerat. Nocte for
te per quietem monit⁹ cõmendauit se be
ato Bonauenture: atq; vxorẽ cum cerea
imagine tibie ad illius sepulcrũ deuotis/
sime misit. Qua reuersa doloribus peni/
tus exemptus est: et salutez omnimodam
breui recuperauit. ¶ Petrus moyer ligne
um molendinũ habebat in flumine roda
no. qui affluenti aquarũ colluuione elat⁹
⁊ auctus: molendinũ ip̃m valida alioquĩ
catena retentũ violentior rapuit ⁊ in se vo
rauit. Quo cõspecto idem petrus q̃ semꝑ
coluerat beatũ bonauenturã ad illius se/
pulcra confugit. ac procumbẽs reuerẽter
p̃catus est vt a sui d̃uoto calamitosã iactu
rã auerteret. Mox egressus: inconcussum
molendinũ ad alteram rodani ripaz: in lit
tore eiectum: ⁊ miraculose restitutum con
spexit ⁊ recuperauit. ¶ Stephaneta ma
ter p̃dicti Frãcisci dauegnier: alias de ro
uellon de squilĩcia in extremis laborabat
Que allatũ dñicum corp⁹: nec agnoscere

nec recipe potuit. Qđ egerrime ferēs Frā
cisc⁹ fili⁹:q pbe noscet mrez magna deuo
tõe btm̃ Bonauẽturā:sp coluisse.ad illius
venerabile sepulcrũ ꝓfugit.đuotissime p̃
cat⁹ ne sustineret sui deuotā sine salutis via
tico vita decedere. Domũ fuersus fidelissi
me sperāsī btõ Bonauẽtura:corp⁹ dñicũ
itez afferri curauit. Qđ statī agnitũ mr re
uerẽter r̃cepit ¶Venerabil religiosus p̃
Bñdict⁹ ō luliano ordis scti Anthonij vi
ennen̄.pcurator dom⁹ scī Anthonij lugđ.
cēsuales libros domus amiserat.qs mlta
adhibita diligẽtia repire non valuit cũ ma
gno scādalo t detrimẽto dom⁹.accessit ad
venerabile sepulcrũ btī bonauẽture:t ibi
dẽ accēsis cādel ꝓmẽdauit se eidẽ.t domũ
fuersus librosꝰ meruit iuenire ¶Parī iuo
catõe richard⁹ ridani mercator amissa in
strumẽta,pbatoria t alias res apothece va
luit iuenire. Itidẽ t fr̃ Petr⁹ fabri res ad
sui vsũ deputatas amissas ¶Margarita
gruelle vxor hugõis frācisci burgũdi cal
zetarij hītatoris lugduñ.intenso podagre
dolore cruciabat. Que cũ pbe noscet me
dicā artẽ īh̃ pax valere:ꝓfugit ad īuocati
onẽ suffragioz btī Bonauẽture: ꝙgũcu
lāq filiā:cũ cerea pedis imagie:ad illi⁹ se
pulcra reuerent misit.t statī podagra exti
tit liberata.nec illa vnq̃ de ceto gnata fuit
¶Eadẽ īuocatõe libata Katherina vxor
Jo.textoris de hispania. Et fili⁹ mgri frā
cisci massedi notarij ¶Margarita vxor
bñdicti garrini.filiũ habuit ī inguibꝫ rup
tũ.ac vlceribꝫ misere putrescẽtẽ Qui medi
ca mãu sect⁹:ī deteriorẽ statũ ac certũ mortis
piculũ ꝺduct⁹ fuit. Qđ ingemiscẽs mr̃ q
spēali⁹ btm̃ Bonauẽturā veneraba.ad il
li⁹ sepulcrũ reuerẽt ꝓfugit.ibidẽq đuotis
sime p̃cata ẽ vt sue orbitatis misereret:no
mẽnāq ī illi⁹ honorẽ facere cepit:t octaua
die sanũ t libez ꝓsequ meruit ¶Petr⁹ mor
get doliũ vino plenũ ī cellariũ inferẽs:illi⁹
oneri īpar p̃ssus succubuit.t illo sup eũ in
cũbẽte q̃ssat⁹ fuit ac pene ꝓtrit⁹. ꝓmdauit
febrẽ bonauẽture:t salutem ꝓsequ meruit.
¶Sili īuocatõe libata illi⁹ cognata:q ca
su spatulam t brachiũ enormiter leserat.
¶Sũt p̃terea t alij īnumeri:q meritis eiusđ
scti de varijs doloribꝫ:egritudinibꝫ:ac picul
miracklose libari meruerũt .q̃z singulos si
recēsere pgā:p̃nti opi detrimẽto potis q̃z
vsui aut fauori īdubie futur⁹ ero. Hoc tñ
loco ñ ꝓmittā vt silẽtio trāsea n.pedũ ac
mẽorabile q̃ddā:qđ oīportēs de⁹ ad pbi/
bedũ certũ testionũ scitat viri ī illi⁹ vene
rabili corpe,p sua clemẽtia mõstrare digna
t⁹ est. Dũ idẽ venerabile corp⁹ trāsferretur
ad nouā eccl'iaz ad titulũ scti Frācisci lu/
gduni erectam.cētesimo t sexagesimo sui
obit⁹ āno.reliq corpis pte alioq̃n exesa at
q corrosa.caput tñ solidũ:capillis tñ be
rēs:labia:dētes:t lingua:in nllo a vitali sta
tu aut colore ꝺmutata repta sũt. Erat pfe
cto diuīe clemẽtie:illꝺ os a putrefactõe ser
uare:qđ ad salutẽ fidelium atq ī diuīs lau/
dibꝫ sp extitit oposũ.nec dare sctm̃ suũ vi
dere corruptõnez. ¶Extāt p̃tea crebra et
memorāda bñficia q̃ freqnt ꝓcuesbali.. o
regini t vrbenetani:p īuocatõez eiusdẽ scī
meruert obtinere.ꝺ q̃bꝫ tā mlt⁹ vl' vnũ aut
pauro duo recēsere ñ piget. ¶Laodomia
vrbenetana filiaz sarcina onerauerat do/
mũ.ac,pinde frācisco matthei nebie viro
qđāmodo īuisa. q rei familiar⁹ angustia ī/
par sarcine ñ monio abstiebat.ꝺ q ñ nisi
felas ꝓpe ,pficisci. Eos ꝓiuges ꝓsolat⁹
venerabi igios⁹ minoz mgr̃ Frācisc⁹ ꝺ
aq̃pēdēte. ll' admodũ cult⁹ erat:affirma
uit se hre d umēta ex īstitut⁹ scī bonauẽ
ture.q si me iri suscipent:masculinā ꝓlez
ꝓseq̃rēt. Al scultātibꝫ vna mecũ inq̃t voti
uas effudit ces ad gl'iosũ bonauẽturaz:
t pie speret sseq̃ qđ optatis. Qui pentes
monit⁹:nat ul' dieꝫ gignẽde,pli opaz in
dulsert.t vxor guida facta ẽ: t statuto mẽ
se masculũ pepit.cui nomẽ ex īstituto eiusđ
dẽ religiosi bonauẽtura īposuert.laudātes
deũ t sctm̃.ī cui⁹ ꝓtute mirabilia secũ opa
t⁹ ẽ. Triẽnio post dũ ea ciuitas Epidimie
morbo atq̃ inknicinio guit affligeret:do/
m⁹ oīs ꝓiugũ eo veneno respsa ẽ. t filiaꝫ
oīꝫ extinct⁹:bonauẽturā extra spez salutis
ꝓstitut⁹:credebat pari mortalitate iā iā so
rores secutur⁹. Qui etiā īmūdoz spūum
p̃tanea īnstātia verat⁹:nulla dom⁹ pte il
loz psecutõez effugere potat.clamitās īfe
lix succurrite gladio t fuste.hos spūs mali
gniores fugate. Pa talium afflictõe
t mesticia ꝓsternat⁹.atq sus rmedio
destitut⁹ subijt scti reco i mũere
filiũ fuerāt ꝓsecuti.mo m adducti .il
lũ hac p̃ce p̃cati sũt.S gl'iosissime:q be
nign⁹ nob hũc filiũ pc astī:eaꝺ benigni
tate p̃stes vt fugat⁹ malignis spiritibꝫ:a pe

Dño Octauiani i vitã diui Bonauẽture

ste saluũ r[illegible]ineam⁹. Et ꝓce fcã spũs extoꝛ
res exclusi: febꝛis cessauit. ⁊ bꝛeui puer oĩ
no ab egritudie salu⁹ surrexit: cũ magna
gentũ ⁊ oĩm ciuiũ leticia. gaudẽtiũ q⁹ ad
supandas moꝛboꝛ ⁊ spũuz malignitates:
defensoꝛ tã validi p[illegible]dio cogscerẽt se mu
nitos. ¶ Possem forte ineptꝰ videri: si stu
dẽs cepto pseq; diẽ absumere: recẽsẽdo mi
racula. q̃z relatoĩ nec diẽ n[illegible]certe dies: suf
ficere satꝭ scio. Sz q̃d vlteriꝰ exq̃rim⁹ mi
racula. q̃si vo Basiliũ magnũ: Hieronymũ ⁊ Augustinum nr̃e fidei lucida sidera.
Thomã aq̃natẽ: ⁊ alios q̃z plres. q̃s in dei
eccl'ia sctos colim⁹: ob miracl'a: nõ aũt ex
diuitate doctrine miremur ⁊ veneremur.
[illegible]os tñ sctitatꝭ testioniũ: ñ ex alio certi⁹
ꝓsecutos pbe intelligim⁹: q̃z ex coꝛ ꝓmẽta
riis: q̃ vt diuitatis plena. nõ nisi p infusaz
sciaz poterãt edidisse. ex q̃bꝰ spm̃sctm̃ i eis
bitasse vi⁹ ꝓbꝛobaꝛ. Etsi poꝛro miracula
exigim⁹. nõ tã q̃ p illũ i alios: q̃z q̃ i eoipso
apparuerit ꝓsiderem⁹. ¶ Si igit diuum
Bonauẽturã i suis optꝰ m[illegible]osũ tã cõ
stat. si ifusã dono sctispũs ob[illegible]isse sciaz
diuina illi⁹ ꝓmẽtaria pfitent. [illegible]charita
tis officia ardẽti⁹ executũ. [illegible]danos hõ
noꝛes ꝓtẽpsisse. Affect⁹ tren[illegible]abiecisse.
In psecutoĩbꝰ ꝓstãtẽ mãsisse [illegible]n bti Frã
cisci ac vniuersali religiõe fr[illegible]uosũ exti
tisse. Si supna vocatõe. vt p[illegible]lũ i sorteꝫ
dñi miraculose ꝓuersũ. Si ꝛ[illegible]io bti Frã
cisci psagio sctm̃ pdicatũ. S[illegible]lexãdꝛi de
ales doctoꝛis irrefragabil' ipi[illegible]pꝛonꝛ se
dula obfuatõe scm̃ ꝓptũ ac iudicatũ. Si
religiosoꝛ minoꝛ voto q̃ scitate pollebãt
vt sanctioꝛ sũm⁹ plat⁹ assũpt⁹. Si romãe
sedis iudicio vt clar⁹ meritꝭ: ad vniuersal'
eccl'ie regimẽ ꝓfutur⁹ ascit⁹ Si deniq; cõi
oiz opiniõe fideliũ sctũl tenek: ⁊ noiaꝫ ⁊ co
lik. Si benign⁹ succurrit q̃tidie iuocãtibꝰ
se. Poꝛat sctitas tua etiã nll'o petẽte. sctõ:
qõ vnũ ꝺerat publicos honoꝛes ꝺcernere:
q̃to magꝭ id debes celsoꝛ ꝓncipũ votis.
Accedũt pietissime [illegible]s serenissimoꝛũ ac
clarissimoꝛ Frederic[illegible]omãoꝛ regꝭ sp au
gusti. Ludouici [illegible]coꝛ chꝛistianissimi.
Ferdinãdi [illegible]etiã Matthie bũga
rie regũ c[illegible]oꝛ. q̃ cũ ꝺ republica chꝛi
stiana bñ mer[illegible]ti sint. digni certe vide
ri debẽt. q̃ a sct[illegible]tua tã sctaz rẽ ipetrẽt.
Rogãt ꝓtea illu[illegible]ꝺuces: ac ppli: ac lo
co maxĩmi munerꝭ ꝟ petũt. Calabꝛie. Ue
netiaꝝ Mediolani Sabbaudie ⁊ ducisse
Calabꝛie ⁊ barbonũ. Florẽtini. Senen.
Perusini. Lugdunen. ⁊ ciuitas balneoꝛe
gũ. q̃ licz hũil' sit: tñ clarissima ⁊ deo gtissi
ma videri ꝺz. cui ꝓtigit tãtũ sid⁹ ꝓducere.
Rogat ꝓterea isti⁹ oꝛdis reuerendissimoꝛũ
patꝝ Jo. ꝺ Hrogonia eiusꝺ serenissimi re
gis Ferdinãdi illustrꝭ ples. q̃ sctos q̃ i eo
oꝛdie claruerũt religiosi⁹ venerat et colit.
Exigit deniq; suo iure bti Francisci sctã
religio. cui⁹ alũn⁹ vl' iusta petẽti: deesse ñ
potes. Exigit ⁊ ipe sctũs: ex ꝓmissiõe oĩpo
tẽtꝭ ꝺi noie facta: strẽnue militãtibꝰ. q̃ illo
rũ laudes cãtet eccl'ia. eccl'iastici. xliij. Cui
obligatõi ipi⁹ vicari⁹ satisfacias nẽe est.
Tã multꝭ igit vicul' obligatũ null⁹ iudex
q̃mlibꝫ fauoꝛabil' nisi soluẽtẽ soluere possꝫ
Dagn⁹ ab iferni⁹ revocet Tulli⁹ vmbrꝭ.
⁊ te defẽdat Serui⁹ vsq; licz. nõ potes ab
solui ¶ Cõpta ꝓterea q̃ dixi singulari stu
dio. qõ ꝓnoscẽdis vite ⁊ miracul' sctĩ: exa
ctissimũ indulserit reuerẽdissimi pꝛes Juli
an⁹ de Rouere sctĩ Petri ad vincl'a oꝛdis
eiusdẽ merit⁹ ꝓtectoꝛ. Stephan⁹ mediolañ. ⁊ Frãcisc⁹ ꝺ Gonzaga mantuan⁹. tue
scitatꝭ ĩ ꝟ ꝓmissarij. Mediolan[illegible]ñ pꝛtim
quẽ ꝛ aduersã valitudinẽ: acri instãtia col
luctãtẽ: a sctõ ꝓpositoꝛ: n[illegible]ꝓpe salutꝭ rõ va
luit ꝛtardare. Qui etiã reuerẽdissimi pꝛes
illecti studio ꝓpte scitatꝭ viri. id instãtissi
me poscunt. Quid igit tua sctitas vlteriꝰ
differt. q̃d cũctak. q̃d alterius gl'ie id ꝓ
gat? Multa certe extãt celebꝛia tua gesta.
q̃ te ac tuos illustrãt atq; ꝓpetuo illustra
bũt. nil tñ sic eq̃ Romão põtifici gl'iosuz
meo captu ꝓtigere posse crediderim: q̃z vt
sctõ ꝓ meritꝭ publicã celebꝛitatẽ decernat
Quã ⁊ tu pr̃ btissime. q̃ oĩm iure necessitu
ꝺis btõ Bonauẽture ꝓiuct⁹ es. aucte oĩ
potẽtis dei. quẽ semideus mortalibꝰ ĩ ter
ris refers: supplicãtibꝰ ꝓcedere: ꝓ tua cle
mẽtia benigne digneris

¶ Libꝛi et tractatus

vna cũ oꝛõe ĩ vitã ⁊ miracula sctĩ Bona
uẽture: generaľ q̃ndã mĩstri fratꝝ minoꝛũ
Cardinaľ epi albanẽsis ⁊ sacre theologie
doctoꝛꝭ seraphici: ꝓ Martinũ flach Argẽ
tine ciuẽ vigilãti cura impssi finiũt felicit.
Anno gr̃e. M.cccc.lxxxix. pridie Kaľ. no
uembꝛis.

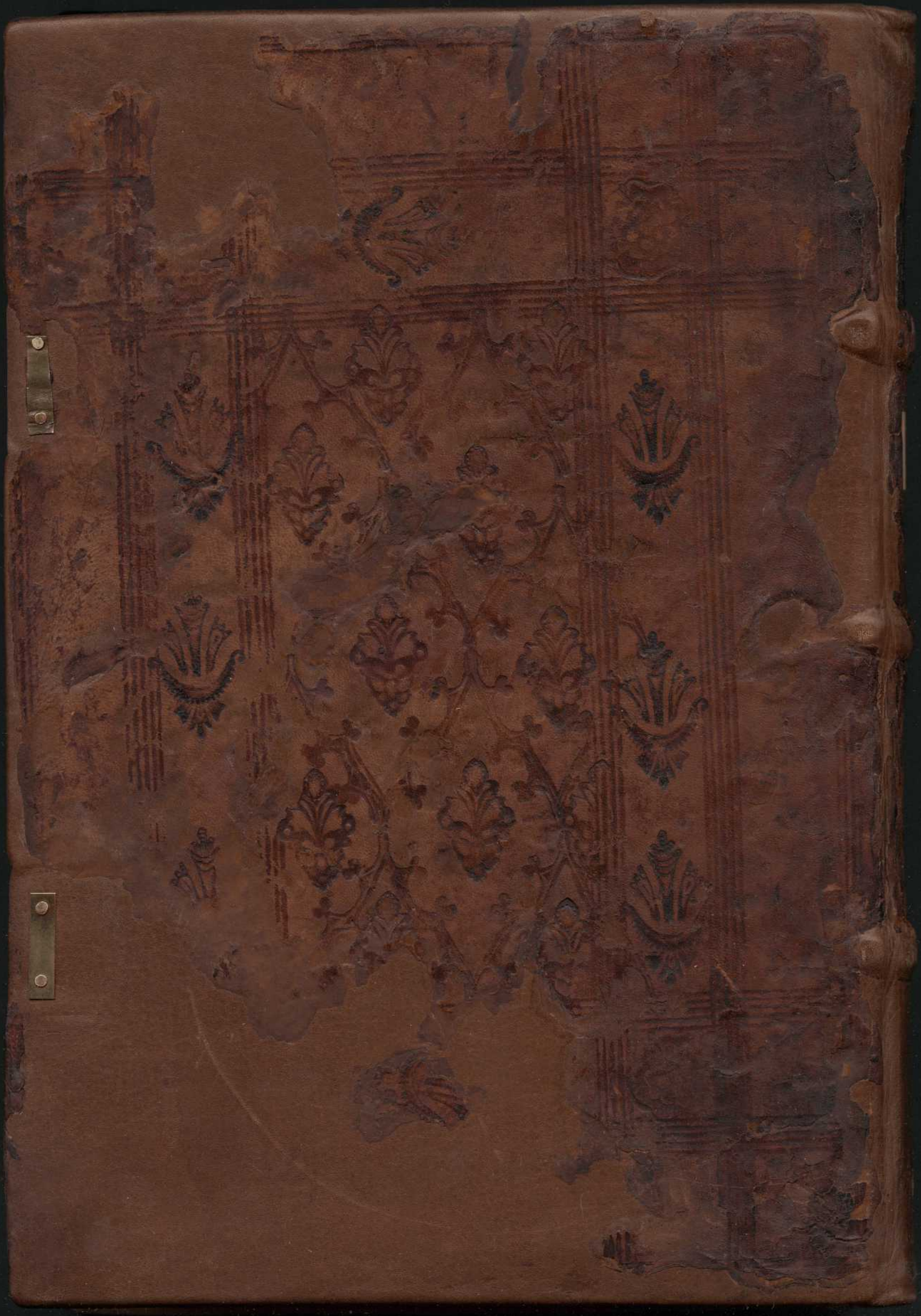

170